GARD

R. 69918
1 Completo 1 y 2 R 2810

Las Revelaciones de esta Santa son interesantes.
Sigue en este Volumen la Vida de la Venerab Manana
de S. Josef con descrip curiosa del Monas de la Encarna

REVELATIONES
SS. Virginum

HILDEGARDIS
&
ELIZABETHÆ
SCHOENAVGIENSIS
ORDINIS S. BENEDICTI

In Martyrologium Romanum relatarum

EX ANTIQVIS MONVMENTIS EDIT.

Vnà cum variis Elogiis ipsius Ecclesiæ
& Doctorum Virorum.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Ex officina BERNARDI GVALTHERI Bibliopolæ.
M. DC. XXIIX.
Cum facultate Superiorum.

HILDEGARDIS
DE
ELIZABETHÆ
SCHOENAVGIENSIS
ORDINIS S. BENEDICTI

Vita cum variis Elogiis ipſius Eccleſiæ & Doctorum Virorum.

COLONIÆ AGRIPPINÆ.
APVD BERNARDVM GVALTHERIVM Bibliopolam.
M. DC. XXIX.
Cum Facultate Superiorum.

DE S. HILDEGARDE
SANCTIMONIALI EX ORDINE S. BENEDICTI
ELOGIA
Quædam Eccleſiæ ac Doctorum Virorum.

EX MARTYROLOGIO ROMANO 17. Septembr. I.

APVD Bingam in diœceſi Moguntinenſi ſanctæ HILDEGARDIS Virginis.

Baronius *ibidem.* Claruit circa annum 1160.

EX DOM. IOAN. MOLANO in addit. ad Vſuard. 17. Sept. II.

Apud Bingam ſanctæ Hildegardis Virginis, quæ tempore S. Bernardi Abbatis odorem ſuæ ſanctitatis latè ſparſit.

EX MARTYROL. R. P. PETRI CANISII S. I. 17. Septemb. III.

Bingæ in Epiſcopatu Moguntino depoſitio S. Virginis & Abbatiſſæ Hildegardis, quæ tempore S. Bernardi & Conrardi II. Imp. ſanctitatis nomine admodum celebris erat, adeò vt tres ſummi Pontifices, Eugenius III. Anaſtaſius IV. & Adrianus IV. ad eam litteras dederint, ſeq; ipſos atque Eccleſiam Romanam eius precibus commendârint. Hæc cum quinquennis eſſet (anno 1140.) monaſterium ingreſſa, ſtatim cœpit ieiuniis atque orationibus Deo deſeruire. Poſtmodum Viſiones admirandas habuit ac Reuelationes diuinas, & quamuis linguam Latinam non didiciſſet, tamen ex ſancti Spiritus dono Scriptoribus ipſis, qui excíperent, præſcribebat. Denique in Monaſterio Montis S. Ruperti, quod ipſa fundauerat, eiq; per annos quadraginta Abbatiſſæ munere præfuerat, ſanctè diſceſſit, atque ibidem ſepulta eſt multis clara miraculis.

EX MARTYROL. DOM. ARNOLDI DE WION 17. Septemb. IV.

Apud Bingam depoſitio S. Hildegardis Virginis, & Abbatiſſæ, quæ tempore S. Bernardi Abbatis odorem ſuæ ſanctitatis latè ſparſit.

Idem D. Arnol. Wion *li. 5. Ligni vitæ in Ramo 9. Arboris,* qui eſt de Prophetia, hęc addit.

Sancta Hildegardis cum eſſet annorum quadraginta duorum, tanto diuini amoris igne, tantaq; Spiritus S. gratiâ viſibiliter inflammata & repleta eſt, vt ſtatim omnium Catholicorum librorum ſeriem tam veteris quam noui Teſtamenti ad integrum intelligeret, cum tamen ante, prętęr Pſalterium, nihil didiciſſet. Cuius ſcripta & Prophetiæ tantæ auctoritatis fuerunt, vt agente S. Bernardo Abbate Clareuallen. Eugenius Papa III. in Concilio Treuirenſi Cardinalibus 18. & Prelatis multis præſentibus, publicâ ſententiâ confirmarit; & tam ipſe quam eius ſucceſſores, Anaſtaſius IV. Adrianus IV. Alexander III. ſcriptis eam crebrius viſitarint, ſe ac Rom. Eccleſiam eius orationibus commendantes.

EVGENII II. SVMMI PONTIFICIS ex c. 4. vitæ S. Hildeg. apud Sur. 17. Sept. V.

In Concilio Treuirenſi, poſt auditam R.mi Verdunenſi Epiſcopi & aliorum Commiſſariorum relationem iubet Papa repræſentari ſcripta beatæ Hildegardis, quę ſibi de prędicto cœnobio perlata ſuſceperat, & ex manibus propriis tenens, ipſeq; recitatoris vice functus, Archiepiſcopo & Cardinalibus, omnibuſq; qui de Clero aderant, publice legit, ac reſponſa virorum, quos ad hæc indaganda miſerat, pronuntians, omnium mentes & voces in laudem Conditoris & congratulationem excitauit. Aderat etiam ibidem ſanctæ recordationis Bernardus Abbas Clareuallis, quo mediante, cæteriſq; annitentibus monebatur ſummus Pontifex, ne tam inſignem lucernam ſilentio tegi pateretur, ſed

gratiam tantam, quam tempore ipsius Dominus manifestare vellet, suâ authoritate confirmaret. Ad hæc R. Pater Patrum tam benigne, quam sagaciter assensum præbens, litteris salutaribus beatam Virginem visitauit, in quibus concessa sub Christi & beati Petri nomine licentia proferendi, quæcunque per Spiritum sanctum cognouisset, eam ad scribendum animauit.

IOANNIS SARISBERIENSIS, ex Tomo 12. Baronij, Anno 1148. n. 33.

VI. Visiones & oracula beatæ illius & celeberrimæ Hildegardis, quæ apud vos sunt, *mittite scilicet*, quæ mihi commendata est & venerabilis, quod eam Dom. Eugenius specialis charitatis affectu familiarius amplectebatur.

EX IOAN. TRITTHEMIO lib. de Scriptorib. Eccles.

VII. Hildegardis Sanctimonialis Abbatissa Monasterij S. Ruperti Confessoris, virgo sanctissimæ conuersationis, & à pueritia sua diuinis Reuelationibus illustrata, multis in vita sua miraculis claruit, & odorem sanctitatis in longinquas regiones diffudit, adeo vt Eugenius III. Anastasius IV. Adrianus IV. & Alexander III. Rom. Pontifices eam scriptis suis visitantes, & se & Rom. Ecclesiam orationibus eius commendarent. Eugenius quoque III. in Concilio apud Treuirim habito, S. Bernardo & multis Cardinalibus, Episcopis, Abbatibus, & Clericis præsentibus, libros huius virginis publicè coram omnibus lectos approbauit, tanquam diuinitus inspiratos, & Catholicæ fidei consentaneos, & vt cœpto perseueraret in proposito, epistolis Apostolicis admonuit.

His similia idem refert *lib. 2. de viris illustr. Ord. S. Bened. c. 119. & l. 3. c. 334.* addit eam ex nobilibus parentibus ortam fuisse, atque Angelicis Reuelationibus ab ipsa pueritia recreatam. Quę quo plus affligebatur in corpore, eo amplius proficiebat in mente. Crebris enim Reuelationibus angelicis consolabatur ægritudinem carnis. Sub eius monasterio maxima disciplina regularis vitæ in præfato cœnobio vigebat; adeo, vt Romani Pontifices, Imperatores, Reges & Principes, fœlices se iudicarent, si orationum Hildegardis & virginum eius mererentur esse participes. Miranda de hac sacra virgine leguntur, quæ non est huius operis vel temporis replicare.

VIII. *EX CHRONICO MONASTERII HIRSAVGIENSIS Anno 1150.*

S. Virgo Hildegardis ab infantia diuinis Reuelationibus, visitata, cum præter Psalterium & simplicem psalmodiam Latini sermonis ab homine nec artem didicisset, nec vsum haberet, mirabiliter tamen Spiritus S. gratiâ illustrata, multa scripsit, multa dictauit, partim Latino partim Teuthonico distincta sermone, quæ non humano sensu aut intellectu, sed diuino potius afflatu didicit, & ideo non nisi à spiritualibus scripta eius intelligi possunt. Scripsit autem librũ magnum & multę subtilitatis quem Scivias prænotauit. *Et infra paulò post.* Omnibus enim consolationem Spiritus S. ab ea quærentibus aut verbum sanctæ admonitionis postulantibus, scriptis & orationibus succurrere consueuit, & nullum vnquam quantumcunque debilem, abiectum vel pauperem despexit. Multis tam in vita, quam post mortem miraculis claruit, & infirmos quolibet modo grauatos ad se confluentes orationibus in Christi nomine curauit.

IX. *EX CHRONICO SPONHEIMENSI Anno 1179.*

S. Hildegardis virgo Christi, Fundatrix & Magistra Cœnobij S. Ruperti iuxta *Bingen*, 15. Kalen. Octob. moritur, anno ætatis suæ LXXXII. Indictione XIII. sepulta cum magno honore ante maius altare præfatæ Ecclesiæ, astantibus multis honorabilibus personis & tota congregatione. Hæc sancta virgo diuinis Reuelationibus visitari à iuuentute sua meruit, ex quibus multa, iussione diuina ad vtilitatem posterorum conscripsit. Verum cum esset Latini sermonis ignara, & præter simplicem psalmodiam nihil ab homine didicisset, interno Spiritus S. magisterio edocta, omnem scripturam, positionem seu constructionem orationis perfectè intellexit. Reuelationes autem suas vt visiones cœlestes partim Latino, partim Theutonico protulit eloquio.

X. *EX NAVCLERO in suis Chronicis vol. 2. gener. 39.*

In hac etiam generatione erat admirabilis quædam virgo in Rheni partibus in oppido *Bingen* Sanctimonialis: Rapta enim frequenter in somnis didicit non solum quod verbis effunderet, sed etiam quod scribendo Latinè dictaret. Multa fertur prædixisse de futuris, ad quam etiam S. Bernardus scripsit.

His consentanea legi possunt apud Petrum *in Catalogo lib. 5. c. 39.* apud Vincentium Beluacensem *in specul. histor. lib. 27. cap. 83.* atque apud Posseuinum *in Apparatu sacro.* R. P. Nicolaum Serarium Soc. IESV *lib. 2. c. 37. de reb. Mogunt.*

DE S. E-

DE S. ELIZABETHA
SCHOENAVGIENSI SANCTIMONIALI ORD. S. BENEDICTI
ELOGIA
Quædam Eccleſiæ ac Doctorum Virorum.

I.

EX MARTYROL. ROM. 18. Iunÿ.

SCHONAVGIAE, ſanctæ ELIZABETH Virginis, monaſticæ vitæ obſeruantiâ celebris.

II.

EX D. IO. MOLANO in addit. ad Vſuard. 18. Iunÿ.

Schonaugiæ obiit Elizabeth, Virgo Sanctimonialis, cui multa ſecreta à Domino ſunt reuelata.

III.

EX MARTYROL. GERM. R.P. PETRI CANISII S.I.

Beatæ memoriæ Virgo Deo dicata Elizabetha Schœnaugienſis, cui multa diuina myſteria reuelata ſunt, mundum à prima ætate deſeruit, Deo ſeruiens in ieiuniis atque orationibus aſſiduis, corpus virgineum, atque incontaminatum duris flagellis exercebat mirabiliq; potentiâ prædita, variè à Deo viſitabatur atq; illuſtrabatur. Eximium librum conſcripſit, diuinis ac ſalutaribus exhortationibus refertum: Chriſto ſponſo ſuo iuncta intimè adhærebat, omnibusq; Spiritus S. inſpirationibus ſine vlla contradictione obſequebatur. Deceſſit tandem in pace anno 1156. cum eſſet annorum viginti & vnius. *vel potius anno 36. vt tradit Ioan. Trithemius & Arnoldus Wion.*

IV

EX MARTYROL. DOM. ARNOLDI DE WION 18. Iunÿ.

Schonaugiæ, S. Elizabethæ Virginis & Abbatiſſæ, monaſticę vitę obſeruantiâ celebris, cui multa ſecreta à Deo ſunt reuelata. Migrauit è vitâ anno Domini 1165. ætatis ſuæ 36. conuerſionis 24. viſitationis diuinæ 13 ſepulta eſt in monaſterio S. Florini.

Idem Arnoldus Wion plura addit *lib. 5. cap. 87. in ramo arboris, Anno qui eſt de prophetia, dum ait*: Ea eſt S. Elizabeth virgo, & Abbatiſſa Schonaugienſis monaſterij, in finibus Treuirenſium, non procul à Rheno in Hercinia ſylua conſtituti, Ordinis S Benedicti, Congregationis Cluniacenſis iam reformatæ, quæ tanquam altera Elizabeth, Spiritu S. plena, præcurrentem Domini iram in filios hominum vt diuinitus cognouit, ita & diuino quodam modo poſteris manifeſtauit. Anno enim ętatis ſuę 23. religionis aſſumptę, viſitata à Domino ſpatio annorum tredecim, tot enim ſuperuixit, mirabiles Reuelationes habuit, quæ nunc Germanico, nunc Latino ſermone, cuius tamen expers erat omino, pronunciatæ præſentiam illius, qui linguas infantiam facit diſertas, & aperit ora mutorum in ea adeſſe demonſtrauit.

V.

TESTIMONIVM ANGELI ex lib. 2. Reuel. Elizab. c. 6.

Hic eſt liber viarum Dei, qui per te reuelandus eſt quando viſitaueris ſororem Hildegardim & audieris eam.

VI

TESTIMONIVM S. HILDEGARDIS ex Epiſt. ad Elizab.

Audi, ô filia ſolicita, quia homines, quos inſpiratio Dei imbuit, aliquantum fatigat ambitioſa ſuggeſtio antiqui ſerpentis, fatigat illam multis miſeriis &c. qui opera Dei perficere deſiderant, ſemper attendant quod fictilia vaſa ſunt, quoniã homines exiſtunt & ſemper adſpiciant quid ſint, & quid futuri ſint, & cœleſtia relinquant illi, qui cœleſtis eſt, quoniam ipſi exules ſunt, cœleſtia neſcientes, ſed tantum myſtica Dei canentes: ſicut tuba, quæ ſolum modo ſonos dat, nec operatur, ſed in quam alius ſpirat, vt ſonum reddat. Sed & loricam fidei induant milites, manſueti, pauperes & miſeri exiſtentes, ſicut etiam agnus ille fuit, cuius ſonus tubæ ipſi ſunt, mores etiam ſimplices infantis habentes quia Deus illos ſemper flagellat, qui in tuba ipſius canunt præuidens ne fictile vas illorum pereat O filia, Deus faciat te ſpeculum vitæ.

VII

EMICHONIS ABBATIS LAVDATIO ex lib. Bibl. Schœnaug.

Emicho (inquit Io. Trith. lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſt.) Abbas Schœnaugienſis,

Salue felix Elizabeth odorifera roſa,
In Dei mirabilibus virgo ſatis famoſa.
Salue viarum Domini deuota contemplatrix,
Simulq; indiuiduæ Trinitatis amatrix.
Salue Mariæ Virginis filia ſingularis;
Nam ab ea in extaſi crebro viſitabaris.
Salue cuius aſpectui Sancti apparuêre;
Nam eos feſtis ſingulis meruiſti videre.
Salue fons plenus, riuulus ſcientiæ diuinæ,
Guttas ſtillans melliſluas Deificæ doctrinæ.
Salue vernãs arbuſcula ſyluæ Schœnaugienſis,
Circondata ramuſculis Viſionum immenſis.

Salue cui cœli ianuæ apertæ videbantur,
Secretaq; cœlestia inibi monstrabantur.
Salue absq; ruga speculũ, in quod desiderabant
Cœligenæ prospicere: nam multũ te amabant.
Salue quæ clausa pyxide sacramenti vidisti
Clam veræ carnis speciẽ corporis Iesu Christi.
Eia nunc benignissima in cœlis sublimata
Quæ es (vt pie credimus) sis nobis aduocata.
Defende hoc cœnobium, nosq; inhabitantes
Mei, rogo, memineris, noscęq; te amantes.
O virgo, fac vt iugiter religio accrescat
In nostro monasterio, ne profectu decrescat.
Repelle, quæso, dæmonum cunctas illusiones,
Angelorumq; nobis optime munitiones.
Cuncta nobis contraria tua ora mitigari
Prospera quoq; tempora exopta nobis dari.
O virgo deuotissima virtutibus decora
Apud Deum altissimum rogamus elabora;
Vt nos ad se recipiat cum hinc egrediemur
Præstet q; nobis præmiũ quo æterne lætemur
Deo Patri sit gloria eiusq; sacro Nato
Aequalisq; Spiritui gloria sit beato. Amen.

O sponsa Christi nobis, O mater venerabilis, intercede pro nobis ad Dominum, Regem Angelorum, quem semper puro corde dilexisti, in cuius amplexibus sine fine permanes, vt remittat nobis omnia quæcumque in ipsum peccauimus, tribuens nobis feruorem amoris sui sanctissimi, & post exilium breuissimæ vitæ, mansionem cœlestis habitaculi. Amen.

Subueni nobis Elisabeth virgo sanctissima Æterni Regis sponsa nobilissima, in cuius aula splendescis, sicut stella fulgentissima. Esto miseris refugium in omnibus necessitatibus & tribulationibus. Amen.

VIII. *IOAN. TRITTHEMII lib. de scriptorib. Eccles.*

Elizabeth sanctimonialis fœmina & Abbatissa cœnobij virginum Christi, quod æque Schœnaugia dicitur, & monasterio virorum quasi contiguum esse cernitur, virgo sanctissimæ conuersationis fuit, & ab infantia sua Domino consecrata, multis & probatis reuelationibus illustrari diuinitus meruit, quas ad ædificationem fidelium iussa litteris commendauit, è quibus legi subiecta: Opus pulcherrimum & non inutile, quod VIARVM DEI titulo prænotauit, in quo triplicem viam sanctorum descripsit, videlicet Martyrum, Confessorem & Virginum. Item de XI. Mille Virginibus apud Coloniam Agrippinam sancto martyrio coronatis.

Similia habet idem Tritthemius *lib. 2. de viris illustr. Ord. S. Benedicti c. 320. & lib. 3. c. 335.* addit: Anno 11. conuersionis suæ, ætatis vero 23. incepit manus Domini operari cum ea, ita vt deinceps vsque ad finem vitæ suæ multas & varias reuelationes habuerit, & hoc maxime diebus Dominicis atque festiuis, tempore diuinorum officiorum in choro, vbi maior omnium feruebat deuotio. *Et infra.* Nouimus hanc filiam dilectam à Domino, nec de mentis eius synceritate dubitamus, cuius & vitam & dicta, in multis argumentis legimus comprobata.

IX. *EX CHRONICO HIRSAVGIENSI.*

Anno Domini 1165. sancta & Deo dilecta virgo Elizabeth monialis, magistra virginum Christi in Schœnaugia anno ætatis suæ 36. conuersionis ad ordinem 24. visitationis cœlestis gratiæ 13. Vocante Domino, ex hoc mundo transiuit ad sponsum suum quem puro corde semper amauit, sepulta in monasterio virorum ibidem, in Ecclesia principali ad Aquilonem: cuius vitam, conuersationem, miracula & Reuelationes frater eius Eckbertus ad multorum ædificationem descripsit.

X. *EX CHRONICO SPONHEIMENSI.*

Anno 1164. S. Elizabeth virgo monialis, & magistra in Schonau transiuit ex hoc mundo ad Dominum XIV. Kal. Julij, Anno ætatis 36. visitationis autem superni luminis sancti in Reuelationib. decimo tertio, feria VI. hora 9. de mane.

XI. *EX BAPTISTA FVLGOSIO lib. 8. cap. 3.*

Elizabetha Schœnaugiæ Abbatissa, apud Tremiros (seu in diœcesi Treuirensi) Latine permulta, quæ diuinitus monita est, conscripsit, itemq; suasorias orationes ad Conuentus sui Sorores &c. Opus etiam DE VIIS, quibus ad Deum inceditur, ac eruditissimarum Epistolarum Volumen.

XII. *EX R. P. FRANCISCO RIBERA in vita Teresæ lib. 1. cap. 1.*

Eadem tempestate (qua S. Bernardus) florebat S. Elizabetha cœnobij Schœnaugiensis Antisteta, sanctitate illustrationibusq; diuinis notissima. Interui sebant eam namq; frequenter & ipse Redemptor Iesus, ac cœli terræq; Regina, nec non sanctus Ordinis auctor Benedictus, ac potissimum Angelus tutelaris. Erat illi solenne Dominicis Festisque diebus, extra se rapi, & obscurissima S. Scripturæ sensa clarissime exponere.

S. HILDEGARDIS VIRGINIS
OPERIS
QVOD APPELLAVIT
SCIVIAS
PROOEMIVM.

ECCE quadrageſimo tertio temporalis curſus mei anno, cum cœleſti viſioni magno timore, tremula intentione inhærerem, vidi maximum ſplendorem, in quo facta eſt vox de cœlo ad me dicens: O homo fragilis, & cinis cineris & putredo putredinis, dic & ſcribe quæ vides & audis. Sed quia timida es ad loquendum, & ſimplex ad exponendum, & indocta ad ſcribendum ea, dic & ſcribe ea non ſecundum os hominis, nec ſecundum intellectum humanæ adinuentionis, nec ſecundum voluntatem humanæ compoſitionis ſed ſecundum id quod ea in cœleſtibus deſuper in mirabilibus Dei vides & audis: ea ſic ediſſerendo proferens, quemadmodum & auditor verba præceptoris ſui percipiens, ea ſecundum tenorem locutionis illius, ipſo volente, oſtendente & præcipiente propalat. Sic ergo & tu ô homo dic ea quæ vides & audis, & ſcribe ea non ſecundum te, nec ſecundum alium hominem, ſed ſecundum voluntatem ſcientis, videntis & diſponentis omnia in ſecretis myſteriorum ſuorum. Et iterum audiui vocem de cœlo mihi dicentem: Dic ergo mirabilia hæc, & ſcribe ea hoc modo edocta, & dic: Actum eſt milleſimo centeſimo quadrageſimo primo filij Dei IESV CHRISTI incarnationis anno, cum quadraginta duorum annorum ſeptemq; menſium eſſem, maximæ coruſcationis igneum lumen aperto cœlo veniens, totum cerebrum meum transfudit, & totum cor totumq; pectus meum velut flamma non tamen ardens ſed calens ita inflammauit, vt ſol rem aliquam calefacit ſuper quam radios ſuos immittit. Et repente intellectum expoſitionis librorum videlicet Pſalterij, Euangeliorum & aliorum Catholicorum tam veteris quam noui teſtamenti voluminum ſapiebam: non autem interpretationem verborum textus eorum, nec diuiſionem ſyllabarum, nec cognitionem caſuum aut temporum callebam. Virtutem autem myſteriorum, ſecretarum & admirandarum viſionum à puellari ætate, ſcilicet à tempore illo cum quinquennis eſſem vſque ad præſens tempus, mirabili modo in me ſenſeram, ſicut & adhuc, quod tamen nulli hominum exceptis quibuſdam paucis & religioſis qui in eadem conuerſatione viuebant qua & ego eram, manifeſtaui: ſed interim vſque ad id temporis quo illud Deus ſua gratia manifeſtari voluit, ſub quieto ſilentio compreſſi. Viſiones vero quas vidi, non eas in ſomnis, nec dormiens, nec in phreneſi, nec corporeis oculis aut auribus exterioris hominis, nec in abditis locis percepi: ſed eas vigilans, circumſpiciens in pura mente oculis & auribus interioris hominis, in apertis locis ſecundum voluntatem Dei accepi. Quod quomodo ſit, carnali homini perquirere difficile eſt. Sed puellari meta tranſacta, cum ad præfatam ætatem perfectæ fortitudinis perueniſſem, audiui vocem de cœlo dicentem: Ego lux viuens, & obſcura illuminans, hominem quem volui, & quem mirabiliter ſecundum quod mihi placuit excuſſi in magnis mirabilibus vltra modum antiquorum hominum qui in me multa ſecreta viderunt poſui: ſed in terram ſtraui illum, vt ſe non erigeret in vlla elatione mentis ſuæ. Mundus quoque non habuit in eo gaudium, nec delectationem, nec exercitationem in rebus illis quæ ad ipſum pertinent quia eum de pertinaci audacia abſtraxi, timorem habentem, & in laboribus ſuis pauentem. Ipſe enim in medullis & in venis carnis ſuæ doluit, conſtrictum animum & ſenſum habens, atque multam paſſionem corporis ſufferens, ita quod in eo nulla ſecuritas habitauit ſed in omnibus cauſis ſuis ſe culpabilem æſtimauit. Nam ruinas cordis eius circumſepſi, ne mens ipſius per ſuperbiam aut per vanam gloriam ſe eleuaret, ſed magis in omnibus his timorem

morem & dolorem quam gaudium aut petulantiam sentiret. Vnde in amore meo scrutatus est in animo suo, vbi illum inueniret qui viam salutis curreret. Et quendam inuenit & eum amauit, agnoscens quod fidelis homo esset & similis sibi in aliqua parte laboris illius qui ad me tendit: tenensque eum simul cum illo in omnibus his per supernum studium contendit, vt absconsa miracula mea reuelarentur. Et idem homo super semetipsum se non extulit, sed ad illum in ascensionem humilitatis & in intentione bonæ voluntatis quem inuenit, se in multis suspirijs inclinauit. Tu ergo ô homo qui hæc non in inquietudine deceptionis, sed in puritate simplicitatis accipis ad manifestationem absconditorum directa, scribe quæ vides & audis.

Sed ego quamuis hæc viderem & audirem, tamen propter dubietatem & malam opinionem & propter diuersitatem verborum hominum, tam diu non in pertinacia sed in humilitatis officio scribere recusaui, quousque in lectum ægritudinis, flagello Dei depressa caderem: ita quod tandem multis infirmitatibus compulsa, testimonio cuiusdam nobilis & bonorum morum puellæ & hominis illius quem occulte (vt præfatum est) quæsieram & inueneram, manus ad scribendum apposui. Quod dum facerem, altam profunditatem expositionis librorum (vt prædixi) sentiens, viribusque receptis de ægritudine me erigens, vix opus istud decem annis consumans ad finem perduxi. In diebus autem Henrici Magunti-
ni Archiepiscopi & Conradi Romanorum regis & Cunonis Abbatis in monte beati Disibo-
di pontificis, sub Papa Eugenio, hæ visiones & verba facta sunt. Et dixi & scripsi hæc,
non secundum adinuentionem cordis mei aut vllius hominis, sed vt ea in cœlesti-
bus vidi, audiui, & percepi per secreta mysteria Dei. Et iterum
audiui vocem de cœlo mihi dicentem: Clama er-
go, & scribe sic.

LIBER I.

CAPVT PRIMVM.

VISIO PRIMA.

1 VIDI quasi montem magnum, ferreum colorem habentem: & super ipsum quendam tantæ claritatis sedentem, vt claritas ipsius visum meum hebetaret: à quo ex vtraque parte sui, lenis vmbra velut ala miræ latitudinis & longitudinis porrigebatur. Et ante ipsum ad radicem eiusdem montis quædam imago vndique plena oculis stabat, cuius nullam humanam formam præ oculorum multitudine discernere valebam: & ante istam, imago alia puerilis ætatis pallida veste sed albis calceamentis induta: super cuius caput tanta claritas de eo qui super montem ipsum sedebat, descendit; vt faciem eius intueri non valerem: sed ab eodem, qui super montem illum sedebat, multæ viuentes scintillæ prodibant, quæ easdem imagines magna suauitate circumuolabant. In ipso autem monte quasi plurimæ fenestellæ cernebantur, in quibus velut capita hominum, quædam pallida, & quædam alba apparuerunt. Et ecce, qui super montem sedebat, fortissima & penetrantissima voce clamabat, dicens: O homo fragilis, puluis de puluere terræ, & cinis de cinere, clama & dic de introitu incorruptæ saluationis; quatenus ij erudiantur, qui medullam scripturarum videntes, eam nec dicere, nec prædicare volunt, quia tepidi & hebetes ad conseruandam iustitiam Dei sunt: quibus clausuram mysteriorum resera, quam ipsi timidi in abscondito agro sine fructu celant. Ergò in fontem abundantiæ ita dilatare, & ita in mystica eruditione effluе, vt illi ab effusione irrigationis tuæ concutiantur, qui te propter præuaricationem Euæ volunt contemptibilem esse. Nam tu acumen huius profunditatis ab homine non capis, sed à superno & tremendo iudice illud desuper accipis, vbi præclara luce hæc serenitas inter lucentes fortiter lucebit. Surge ergò, clama & dic, quæ tibi fortissima virtute diuini auxilij manifestantur: quoniam ille, qui omni creaturæ suæ potenter & benignè imperat, ipsum timentes & ipsi suaui dilectione in spiritu humilitatis famulantes, claritate supernæ illustrationis perfundit, & ad gaudia æternæ visionis in via iustitiæ perseuerantes perducit.

Viſ. Hildeg.

2 Vnde etiam vt vides mons ille magnus ferreum colorem habens, designat fortitudinem & stabilitatem æternitatis regni Dei: quæ nullo impulsu labentis mutabilitatis potest exterminari, & super ipsum quidam tantæ claritatis sedens, vt claritas ipsius visum tuum hebetaret, ostendit in regno beatitudinis, ipsum qui in fulgore indeficientis serenitatis toti orbi terrarum imperans superna diuinitate, humanis mentibus incomprehensibilis est. Sed ab vtraque parte sui lenis vmbra velut ala miræ latitudinis & longitudinis extenditur: quod est & in admonitione & in castigatione beatæ defensionis suauis & lenis protectio, ineffabilem iustitiam in perseuerantia veræ æquitatis iustè & piè demonstrans.

Quid mõs

Quis sedẽs

Quid vmbra.

3 Et ante ipsum ad radicem eiusdem montis quædam imago vndique plena oculis stat: quia coram Deo in humilitate regnum Dei inspiciens timore domini vallatus perspicuitate bonę & iustę intentionis studium & stabilitatem suam in hominibus exercet, ita quod eius nullam humanam formam præ ipsis oculis discernere vales: quoniam omnem obliuionem iustitiæ Dei, quam sæpius homines in tædio mentis suæ sentiunt, per acutissimam aciem inspectionis suæ ita abiicit: quod mortalis inquisitio vigilantiam eius in debilitate sua non discutit.

Quid ima go plena o culis.

4 Vnde & ante istam, imago alia puerilis ætatis, pallida tunica, sed albis calceamentis induta apparet: quia præcedente timore Domini, illi qui pauperes spiritu sunt, subsequuntur: quoniam timor Domini in deuotione humilitatis beatitudi-

Quid puerilis imago

nem paupertatis spiritûs fortiter tenet, quæ non iactantiam nec elationem cordis appetit, sed simplicitatem & sobrietatem mentis diligit: non sibi sed Deo velut in pallore subiectionis iusta opera sua quasi indumentum pallidæ tunicæ tribuens, & candida vestigia filij Dei fideliter subsequens. Super cuius caput tanta claritas descendente super montem descendit, vt faciem eius interi non possis; quia potestatem & fortitudinem beatitudinis eius serenitas visitationis illius, qui omni creaturæ laudabiliter imperat, tantam infundit, vt multitudinem ipsius mortali & infirma consideratione capere non valeas: quoniam & ille qui cœlestes diuitias habet, paupertati humiliter se subdidit.

Quid scintilla. 5 Sed quòd ab eodem qui super montem illum sedet, multæ viuentes scintillæ exeunt, quæ eadem imagines magna suauitate circumuolant, hoc est, quòd ab omnipotente Deo diuersæ & fortissimæ virtutes in diuina claritate fulgentes veniunt, quæ illos qui Deum veraciter timent, & qui paupertatem spiritûs fideliter amant, suo adiutorio & custodia circumdantes ardenter amplectuntur & deliniunt.

Quid fenestella. 6 Vnde & in ipso monte quasi plurimæ fenestellæ videntur, in quibus velut capita hominum quædam pallida, & quædam alba apparent; quia in summa altitudine, profundissimæ & perspicacissimæ agnitioni Dei nec celari, nec abscondi possunt studia actuum hominum, cùm & teporem & candorem in semetipsis sæpissimè demonstrent: quoniam & modò homines & in cordibus & in factis suis fatigati in contumelia dormitant, modò exsuscitati in honore euigilant: quemadmodum Salomon in voluntate mea testatur, dicens: *Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat.*

7 Quòd dicitur, debilem & pauperem se homo ille fecit, qui noluit iustitiam operari, nec iniquitatem delere, nec debitum remittere, vbi à mirabilibus operum beatitudinis otiosus permansit. Qui autem operatur fortissima opera salutis, viam veritatis currens, fontem salientis gloriæ capit, in quo pretiosissimas diuitias in terra & in cœlo sibi parat. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, ille admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

VISIO SECVNDA.

1 DEINDE vidi velut maximam multitudinem viuentium lampadarum, multam claritatem habentium, quæ igneum fulgorem accipientes, serenissimum splendorem adeptæ sunt. Et ecce lacus multæ latitudinis & profunditatis apparuit, os velut os putei habens, & igneum fumum cum multo fœtore euomens; de quo etiam teterrima nebula exhalans, ad finem vsque quasi visu imperceptibilem attigit: & in quadam clara regione candidam nubem, quæ de pulchra hominis forma plurimas stellas in se continens exierat, afflauit; & illam ac eandem hominis formam, ex illa regione eiecit. Quo facto lucidissimus splendor regionem illam circumdedit, & ita omnia elementa mundi, quæ prius in magna quiete constiterant, in maximam inquietudinem versa, horribiles terrores ostenderunt. Et iterum audiui illum, qui mihi prius locutus fuerat, dicentem: Deum fideli deuotione subsequentes, & in dilectione eius digno amore ardentes, à gloria supernæ beatitudinis nullo impulsu iniustitiæ territi abstrahuntur: cùm illi, qui Deum fictè attendunt, non solùm ad maiora non promoueantur; sed etiam ab iis, quæ se habere fallaciter putant, iusta examinatione deiiciantur.

Quidmultitudo lampadarum. 2 Quod & hæc maxima multitudo viuentium lampadarum, multam claritatem habentium, ostendit; quæ est plurimus exercitus supernorum spirituum, in beata vita fulgentium, ac in multo decore & ornatu existentium: quoniam cùm a Deo creati sunt, non superbam elationem arripuerunt, sed in diuino amore fortiter perstiterunt. Nam ipsi igneum fulgorem accipientes, ita serenissimum splendorem adepti sunt: quia cùm Lucifer cum suis superno creatori rebellari conaretur, isti zelum Dei in casu illius & illi consentientium habentes, vigilantiam diuinæ dilectionis induerunt, cùm illi cæcitatem ignorantiæ, qua Deum scire noluerunt, incurrerunt. Quomodo? In casu diaboli in illis Angelicis spiritibus qui cum Deo in rectitudine perseuerauerunt, maxima laus exorta est, quoniam illuminati visu perspicaciter agnouerunt, quòd Deus immobilis, sine vlla mutatione vllius mutabilitatis in potentia sua perseuerat, ita quòd à nullo bellatore superari poterit. Et ita in amore eius exardescentes, & in rectitudine perseuerantes, omne domicilium iniustitiæ contempserunt.

3 Sed Lucifer, qui ob superbiam suam de cœlesti gloria eiectus est, in initio creationis suæ talis ac tantus extitit, quòd nullum defectum nec in decore nec in fortitudine sua sensit. Vnde cùm decorem suum inspiceret, & cùm vim fortitudinis suæ in semetipso consideraret, superbiam inuenit, quæ ipsi promisit, vt inciperet quod vellet, quia perficere posset quod incepisset. Et videns locum vbi se collocare posse putauit, ibi decorem & fortitudinem suam ostendere volens, in semetipso sic dicebat: Volo fulgere illic, quemadmodum & ille hic. Cui omnis acies eius ascensum dedit, dicens: Quod tu vis, hoc & nos volumus. Et cùm in superbiam elatus illud perficere vellet quod cogitauerat, zelus Domini se extendens in ignea nigredine illum cum omni comitatu suo deiecit, ita quòd ipsi opaci contra fulgorem, & turbidi contra serenitatem quam habuerant, effecti sunt.

4 Quid est hoc? Quia si Deus præsumptionem illo-

illorum non defeciſſet, iniuſtus eſſet; quoniam illos foueret, qui integritatem diuinitatis diuidere volebant: ſed eos deiecit, & impietatem eorum ad nihilum redegit: ſicut etiam & omnes à conſpectu claritatis ſuæ aufert, qui ſe ipſi opponere conantur: vt ſeruus meus Iob oſtendit, dicens: *Lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui.* Erunt ſicut paleæ ante faciem venti, & ſicut fauilla quam turbo diſpergit.

5 Quòd dicitur. Gloria ſuperbientis nequitiæ ex falſa proſperitate, quaſi lumen honoris in voluntate carnis illorum procedens, qui Deum non timent (ſed qui illum in peruerſa impietate ſpernunt, contemnentes ſcire quòd nullus eos valeat expugnare, in igne ferocitatis ſuæ volentes exurere quæcunque aduerſantur) hæc in hora vltionis Dei velut terra conculcatur, & de ſuperno iudicio ſuper eoſdem impios cadet abiectio indignationis omnium quæ ſub cœlo ſunt, ita quòd & Deo & hominibus moleſti erunt. Vnde quia Deus non ſinit eos habere quod volunt, ideò vndique dolore macerati in homines bacchantur per rabiem inſaniæ ſuæ, cùm ardent hoc poſſidere quod Deus non permittit eos deglutire. Et cùm hoc modo à Deo recedunt, ſolis inutilibus rebus comparantur, ita quòd nec in Deo nec in hominibus quidquam boni facere vellent, de grano vitæ in præuidente oculo inſpectionis Dei abſciſi. Quapropter & huiuſmodi contritioni traduntur, qui in tepido ſapore iniqui rumoris diſſipantur, cùm ſuperuenientem imbrem Spiritus ſancti non ſuſcipiunt.

Quia lacus.

6 Sed lacus ille multæ latitudinis & profunditatis qui tibi apparet, eſt infernus, latitudinem vitiorum & profunditatem perditionum, vt vides, in ſe continens: os etiam velut os putei habens, & igneum fumum cum multo fœtore emittens: quia in voracitate ſua ſubmerſionem animarum tenens, cùm eis ſuauitatem & dulcedinem oſtendit, eas ad peruerſionem tormentorum peruerſa deceptione perducit, vbi ardet ignis cum ſuffuſione teterrima fumi, & cum ebulliente mortifero fœtore emanat: quoniam hæc dira tormenta diabolo & eum ſequentibus (qui ſe à ſummo bono auerterunt, nec illud ſcire aut intelligere curauerunt) præparata ſunt: vnde & ab omni bono deiecti ſunt, non quia illud neſcierunt, ſed quoniam illud in magna ſuperbia contemplerunt.

7 Quid eſt hoc? In deiectione diaboli hæ exteriores tenebræ, omne genus pœnarum in ſe habentes, poſiti ſunt: quia hi maligni ſpiritus, contra gloriam quæ ipſis præparata fuit, miſeriam diuerſarum pœnarum ſuſceperunt, & contra claritatem quam habuerunt, denſiſſimas tenebras induerunt. Quomodo? Cùm ſuperbus angelus vt coluber ſe ſurſum erexit, carcerem inferni accepit, quia eſſe non potuit vt vllus Deo præualeret. Et quomodo conueniens eſſet, vt in vno pectore duo corda eſſent, ſic nec in cœlo duo dij eſſe debuerunt. Sed quoniam idem diabolus cum ſuis ſuperbam præſumptionem arripuit: ideò lacum perditionis ſibi paratum inuenit. Sic & homines illi qui eos in actibus ſuis imitantur, participes pœnarum eorum ſecundùm merita ſua efficiuntur.

8 Sed quædam animæ ſunt, quæ cumulum damnationis habentes, à ſcientia Dei proiectæ ſunt: & ideò infernales pœnas ſine conſolatione ereptionis habebunt: quædam autem in obliuione Dei non exiſtentes, ſed in ſuperioribus examinationibus purgationem peccatorum ſuorum, in quæ prolapſæ ſunt, recipientes: tandem abſolutionem vinculorum ſuorum ſentiunt, ad requiem ereptæ peruenientes. Quid eſt hoc? Gehenna iis obuia eſt, qui Deum in obliuione cordis ſui ſine pœnitentia habent; cætera verò tormenta iis, qui quamuis mala opera faciant, tamen in iis vſque ad finem non perſeuerant, ſed tandem ad Deum in gemitibus ſuis reſpiciunt. Quapropter fideles diabolum fugiant, & Deum diligant, mala opera abiicientes, & bona cum virtute pœnitentiæ complentes: vt ſeruus meus Ezechiel per me inſpiratus hortatur, dicens: *Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.*

9 Quod dicitur: O vos homines, qui hactenus in peccatis iaciſtis, recordamini Chriſtiani nominis veſtri, conuertentes vos ad viam ſalutis: & facite alia opera in fonte pœnitentiæ, qui prius feciſtis multa ſcelera in multis vitiis: & ita à mala conſuetudine veſtra ſurgentes, non deprimet vos in ruinam mortis iniquitas illa, in qua ſorduiſtis, quia illam in die ſaluationis veſtræ abieciſtis. Vnde etiam hoc modo gaudium Angelorum ſuper vos erit, quoniam à diabolo recesſiſtis, & ad Deum cucurriſtis, eum ſic melius in bonis actibus cognoſcentes, quàm prius eum ſciretis, cùm in irriſione antiqui ſeductoris fuiſtis.

Quid nebula.

10 Quod verò de eodem lacu teterrima nebula exhalans ad finem vſque quaſi viſu imperceptibilem attigit, hoc eſt, quòd de profundiſſima perditione diabolica fraus emanans ſerpentem virulentum, nefas fraudulentæ intentionis in ſe continentem ad decipiendum, hominem latenter inuaſit. Quomodo? Quia cùm diabolus hominem in paradiſo vidit, cum magna indignatione exclamauit, dicens: O quis aſſequetur me in manſione veræ beatitudinis? Et ita in ſemetipſo ſciebat, quòd malitiam ſuam, quam in ſe habuit, nondum in alia creatura compleuerat, ſed Adam & Euam puerili innocentia in horto delitiarum degere videns, cum magno aſtu extulit ſe ad eos decipiendum per ſerpentem. Quare? Quoniam ſerpentem magis aſſimilari ſibi quàm aliud animal intellexit, ſtuduit vt in doloſitate illius hoc occultè perficeret, quod in forma ſua apertè complere non poſſet.

11 Vnde cùm Adam & Euam à vetita ſibi arbore ſe auertere & anima & corpore conſpexit, in ſemetipſo intellexit, eos ibi diuinum præceptum habere, & quòd in primo opere quod inciperent, ipſos facillimè deiiceret. Neſciebat enim arbo-

rem illam vetitam esse, nisi quòd hoc secundùm probationem dolosæ interrogationis suæ, & secundùm responsa eorum agnouit. Quapropter in ipsa clara regione candidam nubem (quæ de pulchra forma hominis plurimas stellas in se continens exierat) per nebulam terrimam afflauit, quoniam in eodem amœnitatis loco Euam innocentem animum habentem (quæ de innocente Adam omnem multitudinem humani generis in præordinatione Dei lucentem in suo corpore gestans sumpta fuerat) per seductionem serpentis ad deiectionem eius diabolus inuasit. Cur hoc? Quia sciebat mulieris mollitiem facilius vincendam quàm viri fortitudinem, videns etiam quòd Adam in charitate Euæ tam vehementer ardebat, vt si ipse Euam vicisset, quicquid illa Adæ diceret, Adam illud perficeret. Vnde & diabolus illam & formam hominis ex illa regione eiecit: quin idem antiquus seductor Euam atque Adam de sede beatitudinis sua deceptione expellens, in tenebras subuersionis detrusit. Quomodo? Videlicet Euam primùm seduxit, vt ipsa Adæ blandiret, quo ei assensum præberet: quia ipsa citius Adam quàm alia creatura ad inobedientiam perducere potuit, quoniam de costa illius facta fuerat. Quapropter mulier virum citiùs deiicit, cùm ille eam non abhorrens, verba eius facilè assumit.

12 Verùm vt non puero sed perfecto viro scilicet Adæ perfecta mulier data est, ita etiam modò, cùm vir in ætate perfecta fertilis est, perfecta ei mulier coniungenda est: velut cùm arbor flores incipit emittere, debita cultura ei adhibenda est. Nam de costa insito calore & humore Adæ, Eua formata est: ac ideò nunc de fortitudine viri & de calore eius semine suscepto mulier intendit prolem in mundm producere: vir enim seminator existit, mulier autem susceptrix seminis est: vnde & mulier sub potestate viri manet, quoniam vt duritia lapidis ad teneritudinem terræ est, ita etiam & fortitudo viri ad mollitiem mulieris. Quòd autem prima mulier de viro formata est, hoc est coniunctio desponsationis mulieris ad virum. Et hoc sic intelligendum est. Coniunctio ista non est vanè neque in obliuione Dei exercenda; quia qui mulierem de viro tulit, coniunctionem istam benè & honestè instituit, videlicet carnem de carne formans. Quapropter vt Adam & Eua caro vna extiterunt, sic & nunc vir & mulier caro vna in coniunctione charitatis ad multiplicandum genus humanum efficiuntur. Et ideò perfecta charitas in his duobus esse debet, quemadmodum & in illis prioribus. Adam enim vxorem suam culpare posset, quòd ei consilio suo mortem intulit: sed tamen eam non dimisit quamdiu in hoc sæculo vixit, quoniam illam sibi per diuinam potentiam datam esse cognouit. Vnde propter perfectam charitatem non relinquat homo vxorem suam, nisi propter rationabilem causam illam, quam sibi fidelis Ecclesia proponit. Nec omninò diuisio in illis fiat, nisi ambo vna mente in filium meum voluerint respicere, sic in ardenti amore illius dicentes: Volumus mundum relinquere, & illum sequi, qui pro nobis passus est. Quòd si hi duo in vna deuotione dissentiunt, vt mundum relinquant; tunc se omninò ab inuicem non separent: quia vt sanguis à carne separari non potest, quamdiu spiritus in illa manet; ita nec maritus nec vxor se ab inuicem diuidant, sed simul in vna voluntate ambulent. Sed si ibi in fornicatione præuaricatio legis aut in viro aut in muliere est, tunc aut à semetipsis, aut à sacerdotibus suis publicati, censuram spiritalis magisterij, secundùm quod iustum est, sustinebunt. Maritus autem de vxore & vxor de marito coram Ecclesia & Prælatis ipsius de transgressione coniunctionis suæ secundùm iustitiam Dei conqueretur; non tamen ita vt maritus aut vxor aliam copulam quærat, sed ipsi aut simul in rectitudine coniunctionis permanebunt, aut se ab huiusmodi coniunctione simul abstinebunt, iuxta id quod eis per disciplinam Ecclesiasticæ institutionis demonstratur: nec se viperea laceratione dilaniabunt, sed pura dilectione diligent: quoniam & vir & mulier esse non possunt, nisi ista copulatione procreati, quemadmodum Paulus amicus meus testatur, dicens: *Sicut mulier de viro, ità & vir per mulierem, omnia autem ex Deo.*

13 Quòd dicitur: Mulier propter virum creata est, & vir propter mulierem factus est: quoniam vt illa de viro, ita & vir de illa, ne alterum ab altero discedat in vnitate natorum suorum: quia in vno opere, vnum operantur: quemadmodum aër & ventus opera sua inuicem complicant. Quomodo? Aër à vento mouetur, & ventus aëri implicatur, ita quòd in ambitu eorum omnia virentia illis subdita sunt. Quid est hoc? Mulier viro & vir mulieri in opere filiorum cooperatur: vnde maxima crimina ibi sunt, vbi fornicatio in diebus creationis filiorum diuisionem facit, quoniam proprium sanguinem de fundamento loci sui vir & mulier ibi abscindunt, in alienum locum eum abiicientes. His certè fraudulentia diaboli & ira Dei relinquetur, quia fœdus illud præuaricati sunt, quod ipsis Deus constituit. Quapropter, væ ipsis, quando peccata ipsorum eis non remittuntur. Sed quamuis vir & mulier in natis suis, vt ostensum est, sibi cooperentur; omnia tamen, videlicet tam vir quàm mulier & cæteræ creaturæ, ex diuina dispositione & ordinatione sunt: quoniam Deus ea secundùm voluntatem suam fecit.

14 Ante incarnationem autem filij mei quidam in antiquo populo plurimas vxores secundùm voluntatem suam simul habebant, quia nondum apertæ demonstrationis prohibitionem inde audierant, quam filius meus in mundum veniens ostendit rectissimo ordine huius copulationis in marito & vxore quamdiu in hac vita spirarent secundùm coniunctionem Adæ & Euæ propalatam: quoniam coniunctio hæc non secundùm voluntatem hominis, sed secundùm timorem Dei exercenda est: quia melius est rectum coniugium iuxta dispositionem Ecclesiasticæ discretionis

ha-

habere, quàm fornicationem appetere : cùm tamen vos homines hoc negligentes, veſtram libidinem non ſolùm ſecundùm homines ſed etiam ſecundùm pecora exerceatis. Fides autem recta & pura dilectio agnitionis Dei inter maritum & vxorem ſit, ne ſemine eorum diabolica arte polluto diuina vltio ipſos percutiat, cùm ſeinuicem mordentes dilaniant, & cùm ſemina ſua inhumanè ſecundùm petulantiam pecorum feminant. Vnde cùm inuidia vipereo more eos cruciat, & cùm maculoſa ſuperfluitas ſeminis ipſorum abſque timore Dei & abſque humana diſciplina in ipſis eſt : frequenter ad caſtigationem huius peruerſitatis ipſorum recto iudicio Dei, qui ex ipſis naſcuntur ad contrarietatem in membris ſuis deſtituuntur, & à proſperitate vitæ ſuæ deiiciuntur, niſi pœnitentiam illorum ſuſcipiens, placabilem me iſtis oſtendam. Nam qui in pœnitentia peccatorum ſuorum me inuocauerint: pœnitentiam ipſorum propter amorem filij mei ſuſcipiam : quoniam qui digitum ſuum ad me pœnitendo leuauerit, id eſt, qui gemitum cordis ſui ad me in pœnitentia extenderit, dicens: Peccaui Domine coram te : pœnitentiam illam mihi filius meus oſtendit, qui Sacerdos ſacerdotum eſt : quia pœnitentia quæ ſacerdotibus in amore filij mei offertur, purgationem peccatorum eam facientibus concedit. Vnde pœnitentiam ſuam dignè facientes à maxilla diaboli exeunt homines, quoniam ille hamum diuinæ potentiæ deglutire volens, iuxta illam, ſuam fortiter vulnerauit, vbi etiam nunc fideles animæ à perditione tranſeuntes ad ſaluationem perueniunt. Quomodo? Quia ſacerdotes in altari inuocatores nominis mei exiſtentes, confeſſionem populorum ſuſcipient, vbi eis remedium ſalutis demonſtrabunt. Quapropter vt Deum placabilem habeant, ſemen ſuum in diuerſitate vitiorum non contaminent : quoniam qui in fornicatione vel in adulterio ſemen ſuum eiiciunt, filios ſuos qui hoc modo ex ipſis naſcuntur negligentiores reddunt. Quomodo ? Qui puro limo lutum vel ſtercus admiſcet, nunquid vas ſtabile facit ? Sic qui ſemen ſuum in fornicatione vel adulterio contaminat : nunquid filios fortitudinis gignit? Sed multi ex iis in diuerſitate morum ac medullarum ſuarum laborant ; multi autem ex eis prudentes & ad ſæculum & ad Deum efficiuntur. Et cum his cœleſtis Hieruſalem impletur : cum ipſi vitia deſerentes & virtutes amantes in caſtitate ac in magnis laboribus filium meum imitantur, martyrium ipſius in corpore ſuo ſecundùm paſſibilitatem ſuam geſtantes. Vbi autem infantes de homine naſci nolo, ibi viriles vires ſeminis aufero, ne in ventre matris coaguletur : quemadmodum etiam terræ fructiferas vires denego : vbi hoc iuſto iudicio meo facere volo. Sed quid miraris, ô homo, quòd in adulteriis & in cæteris huiuſmodi criminibus infantes naſci permitto? iudicium meum iuſtum eſt. Nam à lapſu Adæ non inueni in humano ſemine iuſtitiam quæ in eo eſſe debuit, vbi eam diabolus in guſtu pomi fugauerat : idcirco miſi filium meum in mundum ſine vllo peccato de virgine natum : quatenus in ſanguine ſuo, cui nulla pollutio carnis inerat, diabolo ſpolia illa quæ in homine rapuerat, auferret.

15 Nam nec homo conceptus in peccato, nec Angelus tegmen carnis non habens, hominem in peccatis iacentem, & corporali grauedine laborantem, à diabolica poteſtate eripere potuit : præter illum qui ſine peccato veniens & corpus mundum ſine peccato habens, eum ſua paſſione liberauit. Vnde homines, quamuis in peccatis nati ſint, tamen eos ad ſupernum regnum colligo, cùm illud fideliter quærunt. Electos enim meos nulla peruerſitas mihi abſtrahere poteſt, vbi ſapientia teſtatur, dicens : *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.*

16 Quod dicitur. Illorum qui viam rectitudinis complectuntur, animæ cum deuoto affectu in operibus ſuperni auxiliatoris ſunt; ita vt propter bona opera quibus cœleſtem beatitudinem in altitudine iuſtitiæ lucrifaciunt, non confringat illos cruciamentum perditionis, quia verum lumen eos in timore & in amore Dei paſcit. Sed poſtquam Adam & Eua de loco amœnitatis expulſi ſunt, opus concipiendi & pariendi filios in ſemetipſis cognouerunt : & ita de inobedientia ſua in mortem cadentes dulcedinem peccati conceperunt, cùm ſe poſſe peccare cognouerunt. Sed ipſi hoc modo rectam conſtitutionem meam in libidinem peccati vertentes, cùm commotionem venarum ſuarum non in dulcedine peccati ſed in amore filiorum ſcire deberent, eam diabolica ſuggeſtione in libidinem dederunt : quia innocentiam genituræ ſuæ perdentes, illam in peccatum miſerunt. Vnde quoniam hoc non ſine diabolica perſuaſione peractum eſt, idcirco & idem diabolus ad hoc opus iacula ſua emiſit, ne ſine ſuggeſtione ipſius perficiatur, cùm dixit: Mea fortitudo in conceptu hominum eſt, & idcircò homo meus eſt. Et videns quòd homo particeps pœnarum ſuarum eſſe debuit, quia ei conſenſerat, iterum in ſemetipſo dicebat. Fortiſſimo Deo omnes iniquitates contrariæ ſunt, quoniam omninò iniuſtus non eſt. Et hoc idem deceptor in corde ſuo maximum ſigillum poſuit, videlicet quòd homo, qui ſibi ſponte conſenſerat, ipſi auferri non poſſet. Quapropter ſecretum conſilium in me fuit, vt filium meum ad redemptionem hominũ mitterem, quatenus cœleſti Hieruſalem redderetur homo. Et huic conſilio nulla iniquitas reſiſtere potuit, cùm filius meus in mundum veniens, omnes ad ſe collegit qui ipſum audire & imitari peccata deſerendo volebant. Ego enim iuſtus & rectus ſum nullam volens iniquitatem ; quam tu, ô homo, amplecteris, cùm te malam poſſe facere cognoſcis. Nam Lucifer & homo, in initio creationis ſuæ mihi rebellare tentauerunt, & ſtare non potuerunt, de bono cadentes & malum eligentes. Lucifer autem totum malum comprehendit, & omne bonum abiecit ; nec illud omninò guſtauit, ſed in mortem cecidit. Adam verò bonũ guſtauit cùm obedientiam ſuſcepit, ſed malum concupiuit, & in concupiſcentia ſua illud perfecit, cùm inobe-

diens Deo extitit. Quod quare factum sit, non est à te, ô homo, perquirendum: vel quid ante constitutionem sæculi fuerit, vel quid post nouissimum diem futurum mortalis homo scire non potest, sed solus Deus hoc nouit: nisi quantum illud electos suos Deus scire permittit. Sed & fornicatio illa quæ se communem hominibus facit: abominabilis coram me est: quia ab initio masculum & fœminam in honestate, & non in turpitudine constitui. Vnde illi hypocritæ qui dicunt sibi licitum esse secundùm appetitum pecorum fornicari cum quocunque voluerint: indigni oculis meis sunt, quoniam honorem & altitudinem rationalitatis suæ despicientes in pecora respiciunt, & se illis similes faciunt: væ illis qui sic viuentes, in hac turpitudine perseuerant.

17 Nec etiam volo vt notitia sanguinis in coniugio se commisceat, vbi ardor amoris in consanguinitate nondum attenuatus est: ne impudens amor in recordatione consanguinitatis ibi oriatur: sed sanguis alienæ stirpis conueniat: qui iam nullam notititiam consanguinitatis in se ardere sentit, quatenus humana disciplina in opere suo sit.

18 Quia lac semel vel bis coctum saporem suum non perdidit: cùm septima vel octaua vice coagulatum & coctum vires suas deferens iam delectabilem saporem non nisi in necessitate habeat. Et vt notitia consanguinitàtis in propria coniuge nescienda est; ita etiam & notitia consanguinitatis prioris coniugis in aliena copula abhorrenda est: nec se homo ad huiusmodi copulam coniungat: sicut & Ecclesia per Doctores suos prohibet, qui ipsam in multa sollicitudine & honore stabilierunt.

19 Quòd autem in veteri Testamento homines in consanguinitate sanguinis sui præcepto legis coniuncti sunt, hoc propter duritiam illorum factum est, vt inuicem pacem haberent: & vt tam firma charitas in eis esset, ne tribus diuisæ coniunctioni Gentilium se miscentes fœdus meum infringerent, vsque dum illud tempus venit, in quo filius meus plenitudinem charitatis afferens, coniunctionem consanguinitatis carnalis copulę in alienã prosapiam cum pudore verecundiæ transtulit. Vnde quoniam sponsa eiusdem filij mei vinculum timoris mei & rectam iustitiam in sancto baptismate modò suscepit; idcircò etiam huiusmodi consanguinitatis coniunctio nunc à se longè sit, quia fornicatio sine verecundia & sine moderatione libidinis in amplexibus viri & mulieris in noto sanguine magis quàm in alieno ad turpe opus accenderetur. Ego enim opus istud per hunc hominem edissero: cui illud in homine ignotum est, & qui sermonem istum non ab homine sed à scientia Dei accepit. Sed quid nunc?

20 Cùm autem masculus in forti ætate est, ita quòd venæ illius sanguine plenę sunt; tunc fertilis in semine suo est, tunc mulierem in desponsatione legitimæ institutionis sibi accipiat, quę etiã in feruenti ætate existens semen illius cum verecundia suscipiat, & illi prolem in via rectitudinis gignat.

21 Sed vir ante annos fortitudinis suæ semen suum in superfluitate libidinis non eiiciat: quia hoc probatio peccati suggerente diabolo est, si semen suum in concupiscentia libidinis seminare tentauerit, antequam ipsum semen rectam coagulationem in feruente calore habere possit. Et cùm vir iam fortissimus in generationis opere est: tunc vires suas secundùm quod potest in illo tempore non exerceat: quoniam si tunc ad diabolum respicit, opus diabolicum operatur, corpus etiam suum contemptibile faciens, quod omninò illicitum est. Vir autem secundùm quod eum humana natura docet: in fortitudine caloris & in abundantia seminis sui rectum iter in vxore sua quærat, & hoc cum humana disciplina ob studium filiorum faciat. Sed nolo vt idem opus fiat in separatione mulieris, cum iam fluxum sanguinis sui patitur: quod est apertio occultorum membrorum vteri eius, ne fluxus sanguinis eius susceptum semen maturum effundat, & ita semen effusum pereat: se enim tunc mulier in dolore & in carcere positam videt: portionem scilicet doloris partûs sui tangens: sed hoc tempus doloris in muliere non damno: quoniam illud Euæ dedi, quando in gustu pomi peccatum concepit, vnde & mulier in hoc tempore in magno misericordiæ subsidio leuanda est: ipsa autem se contineat in abscondito disciplinæ: non autem ita vt in absessu templi mei se arceat, sed fideli permissione ipsum in officio humilitatis pro salute sua ingrediatur. Quia autem sponsa filij Dei semper integra est: vir apertis vulneribus, si integritas membrorum eius in tactu percussionis diuisa est, templum meum nisi cum timore magnę necessitatis non intrabit, ne videatur: sicut integra membra Abel, qui templum Dei fuit. Cain frater suus crudeliter fregit.

22 Sed & mulier, cùm prolem pepererit fractis occultis membris suis, templum meum non nisi secundùm legem per me sibi datam ingrediatur: quatenus sancta sacramenta eiusdem templi mei ab omni pollutione & dolore viri & mulieris inuiolabilia sint: quia filium meum purissima virgo genuit: quæ integra absque vllo vulnere peccati fuit. Locus enim, qui in honore vnigeniti mei consecratus est, integra omni corruptione liuoris ac vulneris esse debet: quoniam idem vnigenitus meus integritatem virginei partûs in se nouit: vnde & mulier quæ integritatem virginitatis suæ cum viro corrupit: in liuore plagæ suæ qua corrupta est ab ingressu templi mei se contineat, vsque dum plaga vulneris ipsius sanetur, secundùm quod Ecclesiastica disciplina ipsi de eadem causa certissimè demonstrat. Nam cùm filio meo in ligno crucis sponsa ipsius coniuncta fuisset: ipsa vsque dum filius meus discipulis suis præcepit vt veritatem Euangelij per totum mundum disseminarent in occulto se continuit, ac deinde apertè surrexit & gloriam sponsi sui in regeneratione spiritûs & aquæ palàm prædicauit. Sic & virgo quæ viro coniungitur faciat, cum pudica scilicet verecundia vsque ad tempus illud quod sibi Ecclesiastica censura proponit, in occulto maneat: & hoc peracto de occultatione sua se transferens ad dilectionem sponsi sui apertè procedat.

No-

23 Nolo etiam vt prędictum opus viri ac mulieris exerceatur cum iam radix infantuli in muliere posita est: ne coagulatio infantuli superfluo & perdito semine polluatur vsque ad purgationem partus ipsius: quod iterum ob amorem filiorum in rectitudine & non in petulantia fieri non prohibetur. Sic genus humanum in procreatione sua in honestate humanæ disciplinæ procedere positum est: & non sicut vaniloquium stultorum hominum clamat dicentium sibi licitum esse libidinem suam secundum voluntatem suam exercere, dicentes: Quomodo possumus nos tam inhumanè continere? O homo si respicis ad diabolum: ipse te ad omne malum excitat & mortifero veneno suo interficit: si autem ad Deum oculos leuas: ipse tibi adiutorium præbet & te castum facit. Nonne in opere tuo magis libidinem quam castitatem appetis? Mulier viro subiecta est in qua ipse semen suum seminet: sic etiam terram operatur vt fructum afferat. Nunquid vir terram operatur: vt spinas & tribulos gignat? Nequaquam. sed vt dignum fructum det. Ita etiam hoc studium hominis in amore filiorum & non in petulantia libidinis esse debet. Ergo ô homines plorate & vlulate ad Deum vestrum quem tam frequenter in peccatis vestris contemnitis: cùm in pessima fornicatione semen vestrum eijcitis: ibi non solum fornicatores sed etiam & homicidæ existentes. quia respectum Dei abijcitis & libidinem vestram secundum voluntatem vestram completis. Vnde et am diabolus in hoc opere semper persequitur vos: sciens quod magis concupiscentiam vestram appetitis quam gaudium filiorum inspiciatis. Audite ergo qui in turribus Ecclesiæ estis. In fornicatione vestra nolite me accusare, sed vosmetipsos inspicite: quoniam cum ad diabolum curritis me contemnentes, illicita opera facitis, & ideo casti esse non vultis: vt seruus meus Osee de contaminato populo loquitur dicens. *Non dabunt cogitationes suas vt reuertantur ad Deum suũ: quia spiritus fornicationis in medio eorũ. & Deum non cognouerunt.*

24 Quod dicitur. Maligni homines Deum non cognoscentes faciem cordis sui abscondunt non conuertentes eam in diuersis inuolutionibus machinationis suæ, vt redeant ad veram claritatem, perspicaci scilicet oculo non discernentes quæ Dei sunt, sed malum in semetipsis nutriunt: quoniam afflatio petulantis immundiciæ per diabolicam suggestionem virilem fortitudinem, quam in se habere deberent, emollit: non sinens eos vt in Deum bonam conscientiam suam ponant: cùm aduersarius ipsos à vita fœlicitatis auertit.

25 Sed nunc ad amantissimas oues meas, quæ in corde meo plantatæ sunt, me conuertam, semen castitatis existentes: virginitas enim per me plantata est, quia etiam filius meus de virgine natus est. Et ideò virginitas est pulcherrimum pomum inter omnia poma conuallium: & magna persona in omnibus personis, quæ in palatio indeficientis Regis sunt: quoniam ipsa præcepto legis subdita non est, quia vnigenitum meum mundo edidit. Quapropter audiant, qui filium Dei sequi volunt in innocentia liberæ castitatis & in separatione mœrentis viduitatis: quoniam nobilior est virginitas non polluta ab initio quàm viduitas oppressa virili iugo, cùm tamen post dolorem suum in quo virum suum perdidit, virginitatem subsequitur. Filius enim meus plurimos dolores in corpore suo pertulit & mortem crucis subijt: vnde & vos in amore ipsius multas angustias patiemini, cum in vobismetipsis superabitis quod in libidine peccati ex gustu pomi seminatum est: sed tamen ibi ab incendio libidinis effluentes riuulos in semine vestro sustinentes, cum tam casti esse non potestis, quin fragilitas humanæ debilitatis se latenter ostendat in vobis: in illo labore passionem filij mei imitari debetis: cùm vobismetipsis resistitis, ardentem flammam libidinis videlicet in vobis extinguentes & alia sæcularia quæ mundi sunt, scilicet iram, superbiam, luxuriam, & cætera huiusmodi vitia cohibentes, atque victoriam istam magno certamine perficientes. Vnde tunc prælia ista magno decore & multo fructu clariora super Solem & dulciora super aromatum suauitatem coram me apparent, quia vnigenitum meum in doloribus eius imitamini, cùm ardentem libidinem tam forti certamine in vobis conculcatis. Et cùm sic perseueratis, multam gloriam inde in cœlesti regno consequimini. O vernantissimi flores, Angeli mei in vestro certamine admirantur quòd mortem euaditis, quòd in venenoso luto mundi polluti non estis, cùm tamen carnale corpus geratis, illud hoc pacto conculcantes, quòd glorioſi in consortio eorum eritis, quoniam secundùm similitudinem ipsorum impolluti apparetis: ideò gaudete cùm sic perseueratis, quia tunc vobiscum sum cùm me fideliter suscipitis, & vocem meam cum gaudio cordis vestri adimpletis, quemadmodum in secreta visione Ioannis dilecti mei ostendo, dicens: *Ecce sto ad ostium & pulso: Si quis audierit vocem meam, intrabo ad illum & cœnabo cum illo & ipse mecum.*

26 Quod dicitur. Vos qui me Saluatorem vestrum fideliter amatis: videte quia vobis succurrere volens expecto ad tabernaculum cordis vestri, considerans quid conscientia vestra in scrinio cordis sui contineat: & cum inspiratione recordationis mentis vestræ spiritum vestrum ad apertionem susceptionis bonæ voluntatis commoneo. Quòd si tunc fidele cor percipit sonitum timoris mei, coniungo me ad ipsum amplectens eum, indeficientemq; cibum capiens cum illo: cùm ipse suauem gustum in bonis operibus semetipsum mihi præbet: ita & ipse cibum vitæ in meipso percepturus est: quoniam illud amat, quod iustitiam desiderantibus vitam affert.

27 Sed vt vides, Adam & Eua de paradiso expulsis, lucidissimus splendor eandem regionem circumdedit: quoniam illis ob transgressionem suam locum amœnitatis exeuntibus, potentia diuinæ maiestatis omnem maculam totius contagionis ab eodem loco sequestrans, eum ita sua claritate muniuit, ne amodò vlla contrarietate tangeretur, ostendens etiam quòd transgressio illa quæ in eo facta fuerat, quandoque clementer & misericorditer abolenda esset. *Quid luci dissimus splendor.*

Quid elementorũ concussio.

28 Et ita omnia elementa mundi, quæ prius in magna quiete constiterant, in maximam inquietudinem versa, horribiles terrores ostenderunt; quia creatura illa, quæ ad seruitutem hominis creata fuerat, nec vllam aduersitatem in se senserat (homine inobedientiam capescente & creatori suo facto inobediente) tranquillitatem suam reliquit, & inquietudinem suscepit, maximas & plurimas contrarietates hominibus inferens, vt homo seipsum ad deteriora flexerat, per illam coërceretur. Quid hoc? Quia homo in loco deliciarum Deo rebellis extitit; idcircò & creatura illa, quæ homini in seruitio subiecta fuit, se homini opposuit.

29 Et paradisus est locus amœnitatis, qui floret in viriditate florum & herbarum & deliciis omnium aromatum, repletus optimis odoribus, dotatusq; in gaudio beatarum animarum, dans fertilissimam fœcunditatem aridæ terræ; quia fortissimam vim terræ tribuit, velut anima corpori vires præbet: quoniam paradisus in vmbra & in perditione peccatorum non obscuratur.

30 Quapropter audite & intelligite me vos qui in cordibus vestris dicitis: Quid sunt hæc? & cur sunt hęc? O cur tam stulti estis in cordibus vestris, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti estis? Quomodo tam magna gloria & tantus honor qui vobis datus est, posset esse sine probatione; cùm tamen aurum, quod quasi nihil est & aliquid inane, debeat in igne probari, & pretiosi lapides in purgatione poliri, & huiusmodi omnia in omnibus perquiri? Ergò, ô stulti homines, hoc quod ad imaginem & similitudinem Dei factum est, quomodo sine probatione posset subsistere? Nam homo super omnem creaturam examinandus est, & ideò per omnem creaturam probandus est. Quomodo? Spiritus per spiritum probandus est, caro per carnem, terra per aërem, ignis per aquam, pugna per pacem, bonum per malum, pulchritudo per deformitatem, paupertas per diuitias, dulcedo per amaritudinem, sanitas per infirmitatem, longum per breue, durum per molle, altitudo per profunditatem, lux per tenebras, vita per mortem, paradisus per pœnas, cœleste regnum per gehennam, & terrena cum terrenis, cœlestia cum cœlestibus. Sic homo in omni creatura probatus est, videlicet in paradiso, in terra & in inferno: postea collocatus in cœlo. Apertè enim videtis pauca de multis, quæ ante oculos vestros abscondita sunt. Et cur deridetis ea quæ recta, plana & iusta ac bona in omnibus bonis coram Deo sunt? Quare his indignamini? Deus iustus est, sed genus hominum in præuaricatione præceptorum Dei iniustum est, cùm sapientius Deo esse contendit.

31 Nunc dic mihi, ô homo, quid putas te fuisse, cùm nondum eras in anima & corpore? Tu verò nescis quomodo creatus sis. Sed nunc, ô homo, cœlum & terram vis perscrutari, & iustitiam eorum in constitutionem Dei diiudicare & summa dignoscere; cùm nec infima valeas examinare, quia nescis quomodo viuas in corpore, vel quomodo exuaris à corpore. Qui te in primo homine creauit, ille hæc omnia præuidit. Sed idem mitissimus pater misit vnigenitum suum mori pro populo, vt hominem à diabolica potestate liberaret.

32 Et sic homo liberatus fulget in Deo, & Deus in homine: consortium homo cum Deo habens, fulgentiorem claritatem quam prius haberet, possidet in cœlo. Quod non fuisset, si filius Dei carnem non induisset: quoniam si homo in paradiso permansisset, filius Dei in cruce passus non fuisset. Sed cùm homo per callidum serpentem deceptus est, Deus in vera misericordia tactus, vnigenitum suum in purissima virgine incarnari voluit: atque ita post ruinam hominis eleuatæ sunt plurimę virtutes in cœlo fulgentes, veluti est humilitas regina virtutum, quæ in virgineo partu floruit, vt etiam cæteræ virtutes, quæ electos Dei ad cœlestia perducunt. Nam cùm ager multo labore colitur, multum fructum profert, vt in humano genere ostensum est: quia post ruinam hominis, plurimæ virtutes ad subleuationem eius surrexerunt. Sed ô homines vos grauati corporali pondere, non videtis illam magnam gloriam, quæ vobis sine macula & sine vlla dedignatione in plena iustitia Dei præparata est, quam nullus auferre potest: prius enim quàm fabrica mundi constituta fuisset, hæc omnia Deus in vera iustitia præuiderat. Vnde, ô homo, similitudinem hanc considera.

33 Dominus, qui in multo studio hortum facere vult, primitùs aptum locum horti ponit: ac deinde locum cuiusque plantationis disponens, fructum bonarum arborum vtilitatem, saporem, odorem habentium, & diuersorum generum aromata considerat. Et sic dominus magnus & profundus artifex quamque plantationem suam in eo disponit, vt benè discerni in vtilitate sua possit: ac deinde cogitat quanta munitione eum circumdet, vt nullus inimicorum plantationem eius dissipare valeat. Tunc etiam pigmentarios suos constituit, qui eundem hortum rigare sciant, & quĩ fructum eius colligant, & exinde diuersa pigmenta conficiant. Quapropter, ô homo, diligenter considera, quia si dominus ille præuidet quòd hortus suus nullum fructum nec vllam vtilitatem proferens destruendus est; quare tunc tantus & tam profundus artifex hortum illum tam magno studio & tam magnis laboribus extruit, plantat, rigat & munit? Audi igitur & intellige: Deus qui Sol iustitiæ est, splendorem suum super lutum, quod præuaricatio hominis est, misit: & splendor ille in multa claritate resplenduit, quoniam lutum illud valde fœdum & opacum fuit. Sol enim in sua claritate effulsit, & lutum in sua fœditate putruit: vnde Sol maiori delectatione à videntibus amplectebatur, quàm si lutum ei oppositum non esset. Sed sicut lutum ad similitudinem Solis fœdum est, sic etiam transgressio hominis ad iustitiam Dei iniqua est. Vnde iustitia, quia pulchra est, diligenda est; & iniquitas, quoniam fœda est, odienda. In hanc fœditatem cecidit ouis domini qui hortum plantauerat. Et huiusmodi ouis per consensum suum, non per domini ignauiam à domino sublata est; quam postea dominus multo studio & iustitiâ requisiuit. Quapropter tunc chorus

An-

Angelorum in maximo gaudio illuminatus est, cùm hominem Angeli in cœlo viderunt. Quid hoc? Cum innocens agnus in crucem suspensus est, elementa tremuerunt, quia nobilissimus virginis filius de manibus homicidarum corporaliter occisus est. In cuius morte perdita ouis ad pascua vitæ reportata est. Nam antiquus persecutor postquam vidit quòd ouem illam propter sanguinem innocentis agni quem agnus in remissionem peccatorum hominum effuderat, perdere debuit: tunc primùm cognouit quis agnus ille esset: quoniam prius scire non potuit, quomodo cœlestis agnus sine virili semine & sine vlla concupiscentia peccati de virgine in obumbratione Spiritus sancti incarnatus est: idem enim persecutor in initio creationis suæ in flatu superbiæ erexit se, in mortem seipsum præcipitans, & de gloria paradisi deiiciens, cui Deus in potestate sua resistere noluit, sed eum in humilitate per filium suum superauit. Et quia Lucifer iustitiam Dei contempsit, iusto iudicio Dei, incarnationem vnigeniti filij Dei scire non potuit. Nam in hoc abscondito consilio perdita ouis ad vitam reportata est. Vnde, ô rebelles homines, cur tantam duritiam vobis assumitis? Deus hominem deserere noluit, sed filium suum ad saluationem eius misit: quoniam sic Deus caput superbiæ in antiquo serpente contriuit. In ereptione enim hominis de morte, infernus claustrum suum aperuit, Sathana clamante: Væ, væ, quis me adiuuabit? Sed & omnis diabolica turba in fremitu magno seipsam decerpsit, admirans quæ tanta potestas esset, cui ipsa cum principe malitiæ resistere non posset, cùm sibi fideles animas auferri videret. Sic homo super cœlos eleuatus est, quia Deus in homine, & homo in Deo per filium Dei apparuit. Idem etiam Dominus, qui ouem perdiderat, sed eam tam gloriosè ad vitam reduxerat, pretiosam margaritam in eandem similitudinem habuit, quæ perdita in multas sordes incidit. Sed ipse eam ita in sorde iacere non permittens eam quæsiuit, & inuentam gaudenter extraxit, & de sorde in qua iacuerat, extractam ita expurgauit, vt aurum in fornace purgari solet, & eam in pristinum honorem maiori gloria reparauit. Nam Deus hominem creauit, sed ipse diabolica persuasione in mortem corruit, de qua eum filius Dei per sanguinem suum eripuit, & eum ad cœlestem honorem gloriosè perduxit. Quomodo? In humilitate & charitate.

34 Humilitas enim filium Dei de virgine nasci fecit; vbi ipsa humilitas nec in maris amplexibus, nec in curiositate carnis, nec in diuitiis terrenis, nec in aureis ornamentis, nec in sæcularibus honoribus inuenta est: sed filius Dei in præsepio iacuit, quia mater eius pauperecula fuit. Et humilitas semper gemit, plorat & omnia crimina interimit, quod opus ipsius est. Vnde quisquis diabolum vult expugnare, se muniat & armet humilitate: quoniam Lucifer tam valdè fugit, & velut coluber se coram ea in cauerna abscondit: quia vbi ipse illum apprehenderit: eum quasi fragillimum filum citius frangit. Charitas quoque vnigenitum Dei filium in sinu patris in cœlo continet, & eum in vterum matris in terram demisit: quoniam ipsa nec peccatores nec publicanos spernit, sed omnes saluare intendit. Quapropter & fontem lachrymarum ab oculis fidelium sæpius educens, duritiam cordis emollit. In hoc humilitas & charitas, clariores cæteris virtutibus sunt: quoniam humilitas & charitas, sunt velut anima & corpus, quæ fortiores vires cæteris viribus animæ & membris corporis habent. Quomodo? Humilitas est quasi corpus & charitas velut anima, nec ab inuicem separari possunt, sed simul operantur: sicut nec anima nec corpus disiungi valent, sed sibi cooperantur, quamdiu homo in corpore viuit. Et sicut animæ & corpori diuersa membra corporis secundùm vires suas subiecta sunt; ita etiam humilitati & charitati, cæteræ virtutes secundùm iustitiam suam cooperantur. Et ideo, ô homines, ad gloriam Dei & pro salute vestra humilitatem & charitatem sectamini, cum quibus armati diabolicas insidias non timebitis, sed indeficientem vitam possidebitis. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

VISIO TERTIA.

POST hæc vidi maximum instrumentum, rotundum & vmbrosum secundùm similitudinem oui, superius arctum, & in medio amplum, ac inferius constrictum; in cuius exteriori parte per circuitum lucidus ignis fuit, quasi pellem vmbrosam sub se habens. Et in igne illo erat globus rutilantis ignis tantæ magnitudinis, vt instrumentum totum ab eo illustraretur, super se tres faculas sursum ordinatè positas habens, quæ suo igne eundem globum ne laberetur, continebant; & globus ille se aliquando sursum extulit, & plurimus ignis ei occurrit, ita quòd exinde flammas suas longius produxit; ac se aliquando deorsum inflexit, multumq; frigus ei obuiam venit, quapropter flammas suas citius subduxit. Sed & de igne illo qui instrumentum circumdederat, flatus quidam cum suis turbinibus exiebat, & de pelle illa quæ sub eo iacebat, alius flatus cum turbinibus suis ebulliebat, qui se in ipso instrumento hac & illac diffundebant. In eadem quoque pelle quidam tenebrosus ignis tanti horroris erat, quòd eum intueri non valebam, qui totam pellem illam sua fortitudine concutiebat plenus sonituum, tempestatum & acutissimorum lapidum maiorum & minorum. Qui dum sonitum suum eleuaret, ille lucidus ignis & venti & aër commouebantur, ita quòd fulgura sonitum ipsum præuenerunt: quia ignis ille, primùm commotionem eiusdem sonitus in se sentiebat. Sed sub eadem pelle purissimus æther erat sub se nullam pellem habens, in quo etiam globum quendam candentis ignis plurimæ magnitudinis cernebam, super se duas faculas sursum apparenter positas habentem, ipsumq; globum ne modum cursus sui excederet, con-

continentes: & in eodem æthere multæ & claræ sphæræ vbique positæ fuerant, in quas idem globus interdum se aliquantulum euacuans claritatem suam emisit, & ita sub præfatum rubeum igneumq; globum recurrens, & ab eo flammas suas restaurans, iterum illas in easdem sphæras efflauit. Sed & ab ipso æthere quidam flatus cum suis turbinibus erumpebat, qui se in præfatum instrumentum vbique dilatabat. Sub eodem autem æthere, aquosum aërem videbam, albam pellem sub se habentem, qui se hac & illac diffundens, omni instrumento illi humorem dedit. Qui dum se interdum repentè congregaret, repentinam pluuiam multo fragore emisit: & dum se leniter diffudit, blandam pluuiam leni motu effudit. Sed & ex eo quidam flatus cum turbinibus suis exiens, per prædictum instrumentum se vbique expandit. Et in medio istorum elementorum quidam arenosus globus plurimæ magnitudinis erat, quem eadem elementa ita circumdederant, quòd nec hac nec illac dilabi poterat. Sed dum interdum eadem elementa cum prædictis flatibus se inuicem concuterent, eundem globum sua fortitudine aliquantulum moueri compellebant. Et vidi inter Aquilonem & Orientem velut maximum montem, qui versus Aquilonem multas tenebras & versus Orientem multam lucem continebat; ita tamen quòd nec lux illa ad tenebras, nec tenebræ ad lucem pertingere poterant. Audiuique iterum vocem de cœlo mihi dicentem: Deus qui omnia suâ voluntate condidit, ea ad cognitionem & honorem nominis sui creauit, non solùm autem ea quæ visibilia & temporalia sunt, in ipsis ostendens; sed etiam illa quæ inuisibilia & æterna sunt, in eis manifestans.

Quid instrumẽtũ totũdum.

2 Quod & visio hæc quam cernis, demonstrat. Nam hoc maximum instrumentum quod vides rotundum & vmbrosum secundùm similitudinem oui superius arctum, & in medio amplum, ac inferius constrictum, declarat fideliter omnipotentem Deum in maiestate sua incomprehensibilem, & in mysteriis suis inæstimabilem, & spem omnium fidelium existentem, cùm primitùs homines rudes & simplices in actibus suis essent, postea in veteri ac noua lege instructiores se mutuò molestant & affligunt, & tandem circa finem mundi multas ærumnas in angustiis suis passuri sunt.

Quid lucidissimus ignis in circuitu.

3 In cuius exteriori parte per circuitum lucidus ignis est, quasi pellem vmbrosam sub se habens; designat quòd Deus illos qui extra veram fidem sunt, vbique per ignem vltionis suæ exurit: eos verò qui intra fidem Catholicam manent, vbique per ignem consolationis suæ purificat: ita diabolicæ peruersitatis tenebrositatem prosternens, vt & factum est cùm diabolus à Deo creatus se Deo opponere volens in perditionem deiectus corruit.

Quid globus rutilans.

4 Et in igne isto est globus rutilantis ignis tantæ magnitudinis, vt instrumentum totum ab eo illustretur, qui splendore claritatis suæ ostendit quòd in Deo patre est ineffabilis vnigenitus eius Sol Iustitiæ fulgorem ardentis charitatis habens, tantæq; gloriæ existens, vt omnis creatura à claritate lucis eius illuminetur, super se tres faculas sursum ordinatè positas habens, quæ suo igne globum ne labatur, continentem; videlicet sua administratione trinitatem omnia continentem, & demonstrantes quòd filius Dei de cœlo ad terras descendens, Angelis in cœlestibus relictis hominibus etiam qui in anima & corpore subsistunt, cœlestia manifestauit: qui claritatis eius beneficio ipsum glorificantes, omnem noxium errorem abiiciunt, cùm eum verum Dei filium de vera virgine incarnatum magnificauit, postquam ipsis eum Angelus prænunciauit, & postquam homo in anima & corpore viuens eum fideli gaudio susceperit.

Quid ignis de sursum occurrens.

5 Quapropter & idem globus se aliquando sursum eleuat, plurimusq; ignis ei occurrit, ita quòd exinde flammas suas longiùs producit: significans, quia vbi tempus illud venit, quòd vnigenitus Dei pro redemptione & subleuatione humani generis per voluntatem patris incarnari debuit, Spiritus sanctus in virtute patris superna mysteria in beata virgine mirabiliter operatus est, ita quòd eodem filio Dei in virginali pudicitia fœcunda virginitate mirificum fulgorem dante, virginitas gloriola effecta est. Quoniam in nobilissima virgine, summè desiderabilis incarnatio demonstrata est.

Quid frigus obuiãs deorsum.

6 Et ita etiam se aliquando deorsum inclinat, multumq; frigus ei obuiam venit, quam ob causam flammas suas citiùs subducit, declarans quoniam idem vnigenitus Dei ex virgine natus, & ita ad paupertatem hominum misericorditer inclinatus, plurimis miseriis ipsi occurrentibus multas corporales angustias sustinens, cùm se mundo corporaliter ostenderat, de mundo transiens ad patrem rediit, discipulis etiam ipsius astantibus, quemadmodum scriptum est: *Videntibus illis eleuatus est, & nubes susceperit eum ab oculis eorum.*

7 Quòd dicitur. Filiis Ecclesiæ in interiori scientia cordis sui filium Dei susceptibus, sanctitas corporis eius eleuata est in potentia diuinitatis ipsius, & in mystico miraculo nubes secreti mysterij susceperit eum à mortalibus oculis abscondens ipsum, flabrisq; ventorum ipsi famulantibus.

Quid ignis, flatus & turbines.

8 Sed vt vides de igne illo, qui idem instrumentum circumdederat, flatus quidam cum suis turbinibus exibat, qui ostendit quoniam ab omnipotente Deo totum mundum sua potestate complente, vera disseminatio iustis sermonibus processit, quando ipse viuus & verus Deus hominibus in veritate demonstratus est.

Quid flatus & turbines pellis.

9 Et de pelle illa quæ sub eo est, alius flatus cum turbinibus suis ebullit: quia etiam de diabolica rabie, quæ Deum ignorans non timet, pessima fama cum nequissimis locutionibus exit: qui se in ipso instrumento hac & illac diffundunt, quoniam in sæculo diuersis modis vtiles & inutiles rumores inter populos se commiscent.

Quid tenebrosus ignis pellis.

10 In eadem quoque pelle quidam tenebrosus ignis tanti horroris est, quòd eum intueri non potes; qui declarat quòd in pessimis & nequissimis insidiis antiqui proditoris, teterrimum homicidium tanti feruoris erumpit, quòd insaniam illius

hu-

humanus intellectus discernere non valet: qui totam pellem illam sua fortitudine concutit: quoniam homicidium omnes diabolicas malignitates suo horrore complectitur, cùm in primogenitis ab ira odium ebulliens fratricidium perpetrauit: ignis ille plenus sonituum erat, tempestatum & acutissimorum lapidum maiorum & minorum; quia homicidium plenum auaritiâ est & ebrietatibus atque sæuissimis nequitiis, quæ sine misericordia bacchantur, tam in magnis homicidiis quàm in minoribus vitiis. Qui dum sonitum suum eleuat ille lucidus ignis, & venti & aër commouentur; quoniam dum homicidium in cupiditate effusionis sanguinis stridet, superna iudicia, celeres rumores, & vbique ad ruinam homicidæ extentæ præparationis in vltione recti iudicij suscitantur: ita quòd fulgura sonitum ipsum præueniunt, quia ignis ille primùm commotionem eiusdem sonitus in se sentit. Nam seueritas diuini examinis scelus illud superando opprimit, cùm diuina maiestas, antequam fremitus illius insaniæ publicè manifestetur, eo oculo cui omnia nuda sunt, apertè præuideat.

Quid cõmotio ignis, vento rũ & aeris

Quid fulgura sonitum præuenientia

11 Sed sub illa pelle purissimus æther est sub se nullam pellem habens, quoniam sub insidiis antiqui proditoris serenissima fides lucet, in qua nulla incertitudo infidelitatis latet, à seipsa non fundata, sed in Christo sustentata: in quo etiam quendam globum candentis ignis plurimæ magnitudinis vides, qui verè designat iunctam Ecclesiam, in fide candorem innocentis claritatis plurimiq; honoris vt tibi demonstretur prætendentem: & super se duas faculas sursum clarè positas habentem, ipsumq; globum ne modum cursus sui excedat, continentes: quæ sua significatione sunt ostendentes, quòd Ecclesiam de supernis edita duo testamenta videlicet veteris & nouæ authoritatis, ad diuina præcepta cęlestium secretorum trahunt: quia ipsa eandem, ne in varietatem morum se præcipitanter extendat, continent; & quia & vetus & noua testificatio beatitudinem supernæ hæreditatis ipsi ostendunt.

Quid æther purissimus sub pelle

Quid globus ignis candens maximus

12 Quapropter etiam in eodem æthere multæ & claræ sphæræ vbique positæ sunt, in quas idem globus interdum se aliquantulum euacuans claritatem suam emittit, quoniam in puritate fidei plurima & splendida opera pietatis vbique apparent, in quibus Ecclesia certo quodam tempore conculcationem aliquantulum sustinuit, & decor mirabilium suorum aliquantulum euanuit, cùm ipsa velut in mœrore iacens, claritatem tamen priorum operum in perfectis hominibus admirabatur: & ita sub præfatum rubeum, igneumq; globum recurrens, & ab eo flammas suas restaurans, iterum illas in easdem sphæras efflauit: quoniam ipsa in contritione posita sub protectionem vnigeniti Dei properans, & ab eo sufferentias diuinæ conuersationis accipit, amorem supernorum in beatis operibus declarans.

Quid sphæra in æthere.

13 Vnde & ab ipso æthere quidam flatus cum suis turbinibus erumpit, qui se in præfatum instrumentum vbique dilatat, quia ab vnitate fidei validissima fama cum veris & perfectis assertionibus in auxilium hominum emanans, fines totius orbis multa celeritate percusit.

Quid flatus æthereus & turbines.

14 Sub eodem autem æthere aquosum aërem vides, albam pellem sub se habentem, qui se hac & illac diffundens omni instrumento illi humorem præstat: quoniam sub fide, quæ tam in antiquis tam in nouis patribus erat, baptismus in Ecclesia ad salutem credentium (vt tibi verissimè manifestatur) in innocentia beatissimæ stabilitatis fundatus se diuina inspiratione vbique dilatans vniuerso orbi irrigationem salutis in credentibus attulit. Qui dum se interdum repentè congregat, repentinam pluuiam multo frigore emittit: & dum se leniter diffundit, blandam pluuiam leni motu dat: quia dum baptismus aliquando per assertores veritatis in velocitate prædicationis & in profunditate mentis ipsorum multiplicabatur, celeri copia verborum in inundatione prędicationis eorum, attonitis hominibus manifestabatur: interdum etiam baptismus suaui temperamento prædicatione dilatatus, suaui irrigatione cum discretionis adiutorio populis attractis propalabatur.

Quid aquosus?

15 Quapropter & ex eo quidam flatus cum turbinibus suis exiens, per prædictum instrumentum se vbique diffundit, quoniam ab inundatione baptismatis salutem credentibus afferentis verissima fama cum verbis fortissimorum sermonum egrediens omnem mundum manifestatione beatitudinis suæ perfudit: vt iam in populis infidelitatem deserentibus & fidem Catholicam appetentibus, apertè declaratur.

Quid alius flatus

16 Et in medio istorum elementorum, quidam arenosus globus plurimæ magnitudinis est, quem elementa ita circumdant, quòd nec hac nec illac dilabi potest, qui manifestè ostendit in fortitudine creaturarum Dei, hominem profundæ considerationis degentem de limo terræ mirabili modo multa gloria factum, & virtute creaturarum ita circumdatum, quòd ab eis nullo modo separari valet: quia elementa mundi ad seruitutem hominis creata ipsi famulatum exhibent, dum homo velut in medio eorum sedens ipsis diuina dispositione præsidet, vt etiam per me inspiratus Dauid dicit: *Gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.*

Quid arenosus globus.

17 Quòd dicitur. O tu Deus, qui omnia mirabiliter fecisti, aurea & purpurea corona intellectus & dignissimo indumento visibilis speciei coronasti hominem; ita ponens eum quasi principem super altitudinem perfectorum operum tuorum, quæ in creaturis tuis iustè & benè disposuisti. Tu enim præ aliis creaturis tuis magnas & mirandas dignitates homini indidisti.

18 Sed vt vides, dum interdum elementa illa cum prædictis flatibus se inuicem concutiunt, ipsum globum sua fortitudine aliquantulum moueri compellunt; quia dum congruo tempore, creaturæ Dei cum fama miraculorum creatoris sibi inuicem congrediuntur, ita quòd miraculum miraculo magno tonitruo verborum inuoluitur, homo illorum miraculorum magnitudine perculsus concussionem mentis & corporis sui sentit, dum in

mirabilibus illis attonitus imbecillitatem fragilitatis suæ considerat.

Quid mõs inter Aquilonem & Orientem.

19 Et vides inter Aquilonem & Orientem velut maximum montem, qui versus Aquilonem multas tenebras & versus Orientem multam lucem habet: quoniam inter diabolicam impietatem & diuinam bonitatem magnus casus hominis apparet per pessimam maligni deceptionem in reprobis multas miserias damnationis & per optabilem salutem in electis plurimam fœlicitatem redemptionis tenens: ita tamen quòd nec lux illa ad tenebras, nec tenebræ illæ ad lucem pertingere possunt, quia opera lucis operibus tenebrarum se nõ interserunt, nec opera tenebrarum ad opera lucis ascendunt, quamuis diabolus ea frequenter per malos homines offuscare laboret: quemadmodũ euenit in paganis, in hæreticis, & in pseudoprophetis, & in iis quos isti sua fallaci deceptione post se trahere conantur. Quomodo? Quia volunt ea scire, quæ ipsis scienda non sunt; illum imitantes, qui se altissimo similem esse voluit. Et quoniam illum subsequuntur, ideò & ille mendacium quasi veritatem eis secundùm voluntatem ipsorum demonstrat: vnde mecum non sunt, nec ego cum illis: quia vias meas non ambulant, sed extraneas semitas amant, inquirentes quid eis stulta creatura de futuris causis fallaciter ostendat: & hoc ita volunt scire secundùm quod illud peruersè exquirunt me contemnentes, & Sanctos meos abiicientes, qui sincero corde me diligunt.

Secreta Dei non perquirenda.

20 Sed huiusmodi homines, qui peruersa arte tam pertinaciter me tentant, (ita quòd creaturam illam, quæ ad seruitutem ipsorum facta est, perscrutantur; scisitantes, vt rem illam, quam scire volunt, eis secundùm voluntatem ipsorum ostendat) nunquid possunt in scrutatione suæ artis elongare vel abbreuiare tempus vitæ, quod eis à creatore suo constitutum est? Certè hoc nec diem nec horam facere prævalent. Aut nunquid possunt prædestinationem Dei auertere? Nullo modo. O miseri, nonne permitto creaturas vobis passiones vestras interdum demonstrare, quæ signa tunc ideò habent, quia me Deum timent, velut seruus facultatem domini sui aliquando ostendit, & vt bos & asinus ac cætera animalia voluntatem dominorum suorum manifestant, cùm eam in seruitute sua fideliter adimplent. O stulti, cùm me obliuioni traditis, nec ad me respicientes nec me adorantes, sed aspicientes ad subiectam vobis creaturam, quid ipsa portentet & ostendat, tunc pertinaciter me abiicitis, infirmam creaturam pro creatore vestro colentes. Quapropter & ego tibi dico, ô homo, cur creaturam illam colis, quæ te nec consolari nec tibi auxiliari potest, & quæ tibi nullam prosperitatem in fœlicitate confert? velut mathematici mortis instructores & incredulitas gentilium sequaces temerè affirmare solent, stellas hominibus vitam tribuere, & omnes actus vestros disponere. O miseri, quis stellas fecit? Sed stellæ interdum ex permissione mea cum quibusdam signis hominibus declarantur, vt etiam filius meus in Euangelio ostendit, vbi ait: *Erunt signa in Sole & Luna & stellis.*

21 Quòd dicitur: In lumine horum luminum hominibus ministratur, & circuitu ipsorum tempora temporum ostenduntur. Vnde etiam in nouissimis temporibus lamentabilia & periculosa tempora permissione mea in ipsis demonstrabuntur, ita quòd radius Solis & splendor Lunæ & claritas stellarum aliquando subtrahetur, vt corda hominum ex eo concutiantur. Sic & per stellam ex voluntate mea incarnatio filij mei ostensa est. Homo autem propriam stellam, quæ vitam ipsius disponat, non habet; velut stultus & errans populus asserere conatur: sed omnes stellæ omni populo in seruitute communes sunt. Sed quòd stella illa cæteris stellis præclarior effulsit, hoc est, quia vnigenitus meus præ aliis hominibus virginali partu sine peccato natus est. Ipsa autem nullum aliud iuuamen filio meo attulit, nisi quòd solam incarnationem eius populo fideliter nunciauit: quoniam omnes stellæ & creaturæ me timentes, iussionem meam tantùm perficiunt, nec vllius rei in vlla creatura significationem vllam habent. Nam cùm mihi placuerit, creaturæ iussionem meam ostendunt: velut cùm faber nummum faciens: in eo sibi placentẽ formam celat, tunc nummus formam sibi impositam declarat, illius rei nullam de se potestatem habens: non enim nouit quando faber aliam formam illi imponere velit, quoniam nec longum nec breue tempus suæ formæ discernit. Quid est hoc? O homo, si lapis coram te iaceret, in quo aliqua signa passionum tuarum diligenter eum intuens coniectares, tunc secundùm fallacem æstimationem tuam aut de infœlicitate tua contristatus aut de prosperitate tua elatus in deceptione diceres: Ah moriar, vel Euah viuam, aut Heu quanta infœlicitas, seu Euah quanta prosperitas mea est? Et quid tunc lapis ille tibi conferret? Num quidquam tibi auferret aut daret? Sed nec tibi obesse vel prodesse valeret. Sic etiam nec stellæ, nec ignis, nec aues, nec alia huiusmodi creatura in signis scrutationis suæ quicquam te lædere vel iuuare possunt. Quòd si in creaturam hanc, quæ ad seruitutem tuam facta est, confidis, abiiciens me; tunc & ego iusto iudicio meo ex oculis meis te proiicio, fœlicitatem regni mei tibi auferens. Nam ego nolo, vt stellas aut ignem, aut volatilia, seu alias tales creaturas de futuris causis scruteris: quoniam si illas pertinaciter inspexeris, oculi tui mihi molesti sunt: & te velut perditum angelum deiicio, qui veritatem deseruit, & seipsum in damnationem præcipitauit. O homo, cùm stellæ & cæteræ creaturæ factæ sunt, vbi fuisti? Nunquid de institutione earum consilium dedisti? Sed præsumptio huiusmodi scisitationis orta est in primo schismate, videlicet cùm homines Deum ita obliuioni dedissent, quòd gens & gens diuersas creaturas superbè inspexit, & de futuris causis varia signa in eis quæsiuit. Et sic etiam error ille in Baal exortus est, quòd scilicet homines creaturam Dei pro Deo decepti colebant: ad quod eos etiam diabolica irrisio excitauit: quia post creaturam magis quàm post creatorem suum respexerunt, hoc scire cupientes quod scire non debuerunt.

Stella in seruitio cõmunes.

Vnde

Ars magica.

22 Vnde etiam peiora his apparuerunt, cum homines per diabolum magica arte insanire cœperunt, ita quod diabolum vident & audiunt: ipse eis fallaciter loquens & ostendens, quod velut creaturam vnam inspiciant, & alia existat. Tacendum autem, quomodo per diabolum primi seductores edocti sint; ita & eum vident & audiunt, qui eum hoc modo quærunt: sed ipsi de hac nequitia sua valde reprehensibiles sunt, cum me Deum suum hoc modo negant, & antiquum seductorem sequuntur. O homo, ego in sanguine filij mei te quæsiui, non cum malitia & iniquitate, sed cum magna æquitate: attamen tu me verum Deum deseris, & illum qui mendax est, sequeris. Ego sum iustitia & veritas, & ideo admoneo te in fide, & exhortor in amore, ac reduco te in pœnitentia: vt quamuis sanguinolentus sis in pollutionibus peccatorum, tamen exsurgas de casu ruinę tuæ. Quod si me contempseris, parabolam huius similitudinis in te senties.

23 Quidam dominus multos seruos sub se habens, vnicuiq; eorum, suorum plurima arma bellica dedit, dicens eis: Estote probi & fortes, tarditatem & secordiam abiicientes. Sed dum quoddam iter cum eo agerent serui illi, quendam illusorem & extraneæ artis pessimum adinuentorem secus viam viderunt: vnde & quidam ex eis decepti dixerunt: Hominis huius artes discere volumus. Et arma quę habebant abiicientes, ad illum cucurrerunt. Quibus alij dicebant: Quid facitis? hunc illusorem sequentes, & dominum vestrum ad iracundiam prouocantes? Et illi responderunt: Quid hoc domino nostro oberit? Et dominus eorum ait ilis: O serui nequam, cur arma quæ vobis dederam, abiecistis? Et cur carius est vobis hanc vanitatem amare, quam mihi domino vestro, cuius naturales serui estis, inseruire? Ite ergo post illusorem illum, vt cupitis, quia mihi amplius seruire non valebitis, & videte quid vobis fallacia eius proderit. Et abiecit eos abs se. Quod dicitur: Dominus ille est Deus omnipotens, omnes populos sub potestate sua regens, qui omnem hominem ratione & intellectu armauit; mandans ei, vt strenuus & vigilans in instrumentis virtutum sit, prauitatem & negligentiam à se excutiens. Sed dum homines viam veritatis arripiunt, in diuinis mandatis pergere disponentes, ipsis multæ tentationes occurrunt, ita quod diabolum totius orbis seductorem & multiplicium vitiorum nequissimum artificem, non in via veritatis, sed in deceptione in insidiis positum attendunt. Vnde & quidam eorum iniustitiæ magis quam rectitudinis amatores per diabolum seducti, plus student antiqui seductoris vitia imitari, quam virtutes Dei amplecti. Et intellectum quem ad diuina mandata conuertere deberent, ad vitia terrenæ iniquitatis retorquentes, diabolo se submittunt. Quibus directores eorum velut consodales & conserui per sacras scripturas sæpenumero occurrentes, facta eorum improperant, & cur diabolica figmenta sequentes, diuinam vltionem in se inducant, illis increpant. Sed illi admonitiones eorum sæpissime deridentes, se in paucis peccare & Deum suum minime offendere per superbiam suam affirmant. Vnde cum in obduratione illa perseuerant, diuinam sententiam accipiunt, quoniam ipsis seruis iniquitatis obiiciebatur, cur intellectum desuper sibi datum suffocauerint, & cur magis deceptiones antiqui seductoris susceperint, quam creatorem suum cui strenue famulari debuerant, contempserunt: ita ipsi à Deo contempti, diabolicis illusionibus secundum opera sua, quia Deo seruire noluerunt, deputantur: vbi considerare coguntur, quid nequissima seductio ipsis profuerit; quoniam hoc modo abiecti, damnationem incurrunt: quod diuina præcepta postponentes, plus diabolum, quam Deum sequi contenderunt. Nolo enim, vt me homines contemnant, qui me in fide scire debent: quoniam si me abiecerint, & creaturam sibi subiectam inspexerint, antiquum seductorem in hoc imitantes; tunc & ego permitto, vt eis & cum creatura & cum diabolo secundum concupiscentiam cordis sui fiat, quatenus ita experiantur, quid ipsis prosit creatura, quam adorauerunt, vel quid eis diabolus conferat, quem secuti sunt.

24 Et, ô stulti homines, cur creaturam de tempore vitæ vestræ inquiritis? Nullus enim vestrûm potest tempus vitę suę aut scire, aut illud deuitare, aut illud transilire, quod per me sibi constitutum est viuere: quia, ô homo, cum salus tua tam in sæcularibus quam in spiritualibus completa fuerit, præsens sæculum mutabis, & ad illud quod terminum non inueniet, transibis. Nam cum homo tantæ fortitudinis est, quod præ aliis ardentius in me ardet; ita quod in conscientia terrenæ fœcis fœtentium peccatorum non torpens insidias antiqui serpentis deuitet, huius spiritum à corpore suo non excutio, antequam dulces fructus suos in suauissimo odore ad bonum finem perducat: illum autem quem tantæ fragilitatis considero, quod tener debilis est in graui dolore sui corporis, & in attractione pestimi insidiatoris iugum meum ferre; de hoc sæculo subtraho, antequam in tempore marcescentis animi sui incipiat arescere: omnia enim scio. Volo autem humano generi omnem iustitiam ad suam cautelam dare; ita vt nullus hominum se possit excusare: cum homines moneo & hortor iustitiam facere, quando ipsis iudicium mortis incutio, velut iam iint morituri, cum adhuc diutius victuri sunt; hoc facio, quoniam nemo nisi secundum fructum quem in homine video, & secundum voluntatem meam qua ei viuere concedo, aliud tempus habere vel sibi disponere poterit; quemadmodum etiam Iob per me testatur, cum dicit: *Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt*

25 Quod dicitur: Tu qui super omnes es, & omnia antequam fiant, præuides; etiam in secreto maiestatis tuæ constituisti terminos humanæ vitę, ita quod nec scientia, nec prudentia, nec astutia vllius rei præteriri poterunt in vlla ætate seu in infantia, seu in iuuentute, seu in senectute hominum, nisi secundum prouidentiam secretorum tuorum, qui homines ad gloriam nominis tui fieri voluisti.

Præcognitio probationem nõ impedit.

26 Ego enim, ô homo, ante constitutionem mundi noui te; sed tamen dies tuos in operibus tuis volo considerare, & fructum eorum discernere, & quæque opera tua diligenter & acutissime examinare. Quemcunque autem subito de temporali vita subtraho, huius vitæ vtilitas completa est, ita vt si vita ipsius longius protraheretur, nullam vbertatem bonorum fructuum amplius afferret: sed velut teporem carneæ fidei habens, tantum quasi vacuo sono verborum fumum emitteret, nec intimo tactu cordis sui me tangeret. Vnde ipsi inducias huius vitæ non tribuo, sed antequam in teporem huiusmodi infertilitatis cadat, eum ab hoc sæculo subduco. Sed ad te sermo meus, ô homo: Cur me contemnis? Nonne Prophetas meos ad te misi, & filium meum pro salute tua in lignum crucis dedi, & Apostolos meos, vt tibi viam veritatis per Euangelium ostenderent, ad te destinaui? Vnde non potes te excusare, quin omnia bona habeas per me. Et cur nunc postponis me?

Error diuinandi intolerabilis Deo.

27 Sed errorem huius peruersitatis, scilicet quod signa actuum tuorum in stellis aut in igne, aut in auibus, seu in alia huiusmodi creatura quæris, amplius nolo tolerare: quoniam omnes, qui errorem hunc diabolica visione primum adinuenerunt, Deum contemnentes, præcepta illius omnino abiecerunt, quapropter & ipsi contempti sunt. Ego autem super omnem creaturam in claritate diuinitatis meæ fulgeo, ita quod miracula mea in sanctis meis tibi manifestata sunt: quare vlterius nolo, vt amplius hunc errorem auguriandi exerceas, sed vt in me aspicias.

28 O stulte, considera quis sum ego: considera quia ego sum summum bonum. Vnde omnia bona tibi tribuo, cum diligenter quæsieris me. Et quem credis me esse? Deus sum super omnia & in omnibus. Sed tu vis me haberi velut rusticum, qui dominum suum timet. Quomodo? Tu vis vt voluntatem tuam faciam, cum tu præcepta mea contemnas. Non autem sic Deus est. Quid hoc? Ipse enim nec opinionem initij, nec timorem finis habet. Cœli in laudibus meis sonant me inspicientes, & secundum iustitiam illam, qua per me positi sunt, mihi obedientes. Sol etiam, Luna & stellæ in nubibus cœli secundum tenorem suum apparent; necnon flabra ventorum & pluuiæ in aere, vt eis constitutum est, currunt: & hæc omnia creatori suo secundum iussionem ipsius obediunt. Tu autem, ô homo, præcepta mea non imples, sed voluntatem tuam sequeris; velut iustitia legis tibi nec posita nec offensa sit. In tanta enim contumacia es, quamuis cinis sis, quod tibi non sufficit iustitia legis meæ, quæ arata & culta est in sanguine filij mei, & bene trita in sanctis meis tam veteris quam noui testamenti.

29 Sed in magna stultitia vis me apprehendere, cum mihi hoc modo insultas, dicens: Si deo placet, vt iustus & bonus sim: quare non facit me rectum? tu ita me capere volens ac si petulans hœdus ceruum velit capere, qui fortissimis cornibus cerui valide retruditur & perforatur. Sic & ego, cum mecum petulanter in moribus tuis ludere vis, in præceptis legis meæ quasi cornibus meis iusto iudicio meo te comminuo. Hæc enim sunt tubæ in aures tuas resonantes, sed tu illas non sequeris, sed post lupum curris, quem te putas ita domasse, vt te lædere non possit. Sed famelicus lupus deuorat te, dicens: Quis ista secus viam errauit, nec pastorem suum sequi voluit, sed post me cucurrit: quare illam deglutire volo, quia me elegit, & pastorem suum deseruit. O homo, Deus iustus est; & ideo omnia, quæ in cœlo & in terra fecit, iusta ordinatione disposuit.

30 Ego enim sum magnus medicus omnium languorum, faciens velut medicus qui languidum videt, qui medelam ardenter desiderat. Quid hoc? Si languor paruus est, eum facile curat: si vero grauis est, languido dicit: Ego argentum & aurum à te exigo: Quod si illa mihi dederis, te iuuabo. Sic & ego, ô homo, facio. Minora peccata in gemitu & lachrymis ac in bona voluntate hominum abstergo; in grauioribus autem culpis mando, ô homo, age pœnitentiam & morum correctionem, & ostendam tibi misericordiam meam, & vitam æternam tibi dabo. Et stellas & alias creaturas de causis tibi occurrentibus ne inspicias, nec diabolum adores, nec eum inuoces, nec quicquam ab eo perquiras; quoniam si plus volueris scire, quam te oporteat nosse, ab antiquo seductore decipieris: quia cum primus homo plus quæsiuit, quam quærere deberet, ab illo deceptus est, & in perditionem iuit. Sed tamen diabolus nescivit hominis redemptionem; vbi filius Dei mortem occidit, & infernum confregit: diabolus enim in initio per mulierem deuicit hominem, sed Deus in fine temporum per mulierem contriuit diabolum, quæ filium Dei genuit, qui diabolica opera mirabiliter ad nihilum duxit; quemadmodum Ioannes dilectus meus testatur, dicens: *In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.*

31 Quid hoc? Propter salutem & saluationem hominum apparuit maxima claritas, scilicet filius Dei, paupertatem humani corporis induens; sed velut ardens stella in vmbrosis nubibus fulgens, ita positus in torculari, vbi vinum sine sorde fermenti, exprimendum erat: quoniam ipse lapis angularis super torcular cecidit, & tale vinum expressit, quod maximum odorem suauitatis dedit. Ipse enim absque inundatione polluti sanguinis in humano genere clarus homo effulgens, pede militiæ suæ os antiqui serpentis conculcauit, dissoluens à iecore iniquitatis illius omnia iacula, quæ & furore & libidine plena erant, eum omnino contemptibilem reddidit. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto, & pennas in fide habet, iste admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

* * *

VI-

VISIO QVARTA.

1 ET deinde vidi maximum ſerenisſimumque ſplendorem velut plurimis oculis flammantem, quatuorq; angulos ad quatuor partes mundi verſos habentem; qui ſecretum ſuperni creatoris deſignans, in maximo myſterio mihi manifeſtatus eſt: in quo etiam alius ſplendor ſimilis auroræ in ſe purpurei fulgoris claritatem tenens apparuit. Et ecce vidi in terra homines in fictilibus lac portantes, & inde caſeos conficientes; cuius quædam pars ſpiſſa fuit, vnde fortes caſei facti ſunt: pars quædam tenuis, de qua debiles caſei coagulati ſunt: & pars quædam tabe permixta, de qua amari caſei proceſſerunt: & ita vidi quaſi mulierem velut integram formam hominis in vtero ſuo habentem. Et ecce per ſecretam diſpoſitionem ſuperni conditoris eadem forma motum vitalis motionis dedit, & ignea ſphæra nulla lineamenta humani corporis habens, cor illius formæ poſſedit, & cerebrum eius tetigit, & ſe per omnia membra ipſius transfudit. Ac deinde forma illa hominis de vtero mulieris hoc modo viuificata egrediente, ſecundum motus quos ſphæra in illa forma hominis habuit, ſecundum etiam illos & colorem ſuum mutauit.

2 Et vidi quod quandam huiuſmodi ſphæram in humano corpore manentem multi turbines inuadentes, eam vſque ad terram incuruabant, ſed illa reſumptis viribus ſe viriliter erigens, eis viriliter reſtitit, & cum gemitu ſic queſta eſt: Ego peregrina vbi ſum? In vmbra mortis. Et qua via vado? In viam erroris: & quam conſolationem habeo? Quam peregrini habent. Ego enim debui habere tabernaculum lapidibus quadris Sole & ſtellis lucidioribus ornatum, quia occidens Sol occidentes ſtellæ non debebant in eo lucere, ſed in eo debuit eſſe angelica gloria, quoniam topaſius debuit eſſe fundamentum ipſius, & omnes gemmæ ſtructura eius, ſcalæ eius ex cryſtallo poſitæ & plateæ ipſius auro ſtratæ. Nam ego debui eſſe conſors Angelorum, quia ſum viuens ſpiraculum quod Deus miſit in aridum limum. Vnde deberem Deum ſcire, & ipſum ſentire. Sed heu cum tabernaculum meum intellexit ſe poſſe oculis ſuis in omnes vias videre, inſtrumentum ſuum ad Aquilonem poſuit. Ah, Ah, vbi capta ſum, & ſpoliata oculis & gaudio ſcientiæ, veſte mea tota ſciſſa, & ſic de hæreditate mea pulſa, ducta ſum in alienum locum, qui omni pulchritudine & honore caret, vbi peſſimo ſeruitio ſubiecta ſum. Sed & ij, qui me cœperunt colaphis percutientes, cum porcis me manducare fecerunt: & ita in deſertum locum mittentes, amariſſimas etiam herbas melle intinctas mihi ad eſum porrexerunt. Poſtea quoque ſuper torcular me extendentes, multis tormentis afflixerunt: deinde veſtibus meis me exuentes & multas plagas mihi inferentes, in venationem me dederunt, vbi peſſimi & venenoſi ſerpentes, vt ſcorpiones, & aſpides, & ſimiles, mei capturam fecerunt, & me totam ſuo veneno conſperſerunt, ita quod inde tota eneruis & debilitata facta ſum. Vnde illi me deridentes dixerunt: Vbi nunc eſt honor tuus? Ah ego tunc tota contremui, & magno gemitu mœroris mecum in ſilentio dixi: O vbi ſum? Ah vnde huc veni? Et quem conſolatorem huius captiuitatis quæram? Quomodo has catenas dirumpam? O quis oculus vulnera mea videre poterit? Et quæ nares fœtorem hunc tetrum ſufferre valebunt? Aut quæ manus ea oleo perunget? Ah quis dolori meo miſericordiam impendet? Cœlum ergo clamorem meum exaudiat, & terra mœrore meo tremiſcat, & omne quod viuit, ad captiuitatem meam ſe miſerando inclinet: quia amariſſimus dolor me premit, quoniam ſine conſolatione & ſine adiutorio peregrina ſum. O quis conſolabitur me, quoniam & mater mea dereliquit me, quia à via ſalutis erraui? Quis me adiuuabit niſi Deus? Cum autem recordor tui, ô mater Sion, in qua habitare debui; amariſſima feruitia, quibus ſubiecta ſum, inſpicio. Et cum omne genus muſicorum, quod in te eſt, ad memoriam duco, vulnera mea attendo. Sed cum & recordor gaudij & lætitiæ gloriæ tuæ, tunc venena illa, quibus infecta ſum, deteſtor. O quo me vertam? Et quo fugiam? Dolor enim meus innumerabilis eſt, quoniam ſi in malis iſtis perſeuerauero, ſocia illorum ero, cum quibus in terra Babylonia turpiter conuerſata ſum. Et vbi es, ô mater mea Sion? Hei mihi, quia à te infœliciter receſſi: quoniam ſi te neſcirem, leuius dolorem meum perferrem. Nunc autem peſſimos ſodales meos fugiam, quia infœlix Babylonia in plumbeam ſtateram me poſuit, ac maximis trabibus me oppreſſit, ita vt vix reſpirare poſſim. Sed cum lachrymas meas ad te, ô mater mea, cum gemitibus meis effundo; tantos ſtrepitus ſonantium aquarum infœlix Babylonia emittit, quod vocem meam non attendis. Ergo multa ſolicitudine arctas vias quæram, in quibus peſſimos ſodales meos & infœlicem captiuitatem meam effugere queam. Et cum hæc dixiſſem, elapſa ſum anguſtam ſemitam, vbi me in paruo foramine contra Septentrionem abſcondi amariſſime flens; quoniam matrem meam perdideram, ibi etiam omnem dolorem meum & omnia vulnera mea conſiderabam: tantasq; effuſiones lachrymarum flendo & flendo ibi emiſi, quod omnis dolor & omnis liuor vulnerum meorum lachrymis iſtis perfuſus maduit. Et ecce ſuauiſſimus odor velut leuis aura à matre mea emiſſus, nares meas imbuit. O quantos gemitus & quantas lachrymas tunc effudi, cum paruam conſolationem illam adeſſe ſenſi. Et tantos vlulatus cum copioſis fletibus præ gaudio dedi, vt etiam mons ille, in cuius foramine me abſconderam, inde commotus fuerit. Et dixi: O mater, ô mater Sion, quidnam tandem fiet de me? Et vbi nunc eſt nobilis filia tua? O quamdiu, quamdiu maternæ dulcedinis tuæ expers ſum, quæ in multis delitiis me blande enutrieras? Et in his lachrymis ita delectabar, quaſi matrem meam viderem. Sed inimici mei clamores meos audientes, dicebant: Vbi eſt illa,

Querela pœnitētis animæ.

quam hactenus in consortio nostro secundùm voluntatem nostram tenuimus, quæ & omnem voluntatem nostram hactenus perfecit? Ecce nunc cœlicolas inuocat. Omnes ergò artes nostras excitemus, eam tanto studio & tanta solicitudine custodientes; ne vsquam à nobis effugere possit: quia eam nobis priùs omninò subiecimus. Si hoc fecerimus, iterum nos sequetur. Sed ego foramen, in quo me absconderam, latenter egressa; in quandam altitudinem ire cupiebam, vbi me inimici mei inuenire non valerent. At ipsi quoddam mare tanti feruoris mihi oppositum fuerunt, vt illud nullo modo transuadare potuerim. Sed & ibi quidam pons tantæ paruitatis & angustiæ erat, vt nec per illum transire valuerim. In fine quoque maris illius quædam altitudo montium tantorum acuminum apparuit, quòd nec ibi iter haberi posse sensi. Et dixi: O quid ego misera nunc faciam? Suauitatem matris meę nunc parumper senseram, vnde putabam quòd me vellet ad se reducere: sed ah num iterum relinquet me? ah quo me vertam? Nam, si modò in priorem captiuitatem venero, inimicis meis magis nunc quàm priùs ero ludibrio, quia ad matrem meam fideliter eiulaui, & quoniam suauitatem dulcedinis eius parumper sensi, cùm iterum modò ab ea derelicta sim. Sed ego per suauitatem illam, quam prius per matrem meam venientem senseram, adhuc tantæ fortitudinis fui, quod me ad Orientem verti, & quod iterum in angustissimas semitas tentare cœpi. Illæ autem semitæ spinis & tribulis & aliis huiusmodi impedimentis ita septæ erant, quod vix vlla vestigia in eis figere valebam: sed tamen cum maximo labore & sudore eas tandem vix pertransiens, ex illo labore tantam fatigationem incurri, quod vix respirare valui. Sic tandem cum maxima fatigatione ad cacumen montis, in quo me prius absconderam, euadens, ad vallem eius me inclinaui, vbi descendere volenti, aspides, scorpiones, dracones & alij huiusmodi serpentes simul occurrantes, in me sibilos suos emiserunt. Vnde ego exterrita, maximos vlulatus emisi, dicens: O mater vbi es? Leuius enim dolerem, si suauitatem visitationis tuæ prius non sensissem, quia nunc iterum in captiuitatem illam incidam, in qua dudum iacueram. Vbi ergo nunc est auxilium tuum? Tunc vocem matris meæ audiui, mihi dicentem: O filia curre: pennæ enim ad volandum tibi datæ sunt à fortissimo datore, cui nullus valet resistere. Ergo velociter transuola omnes has contrarietates. Et ego multa consolatione confortata, pennas illas suscepi, & omnia venenosa ac mortifera illa velociter transilij.

3 Et veni ad quoddam tabernaculum, quod interius totum erat ex fortissima calybe fabricatum. Et subiens illud, opera claritatis feci, cùm prius opera tenebrarum fecissem. In illo autem tabernaculo ad Septentrionem columnam impoliti ferri posui, in qua flabella diuersarum pennarum se hac & illac mouentium suspendi: & manna inueniens, illud comedi. Ad Orientem vero propugnaculum ex quadris lapidibus constituxi, & in eo ignem accendens, ibi myrrhatum vinum cum musto bibi. Sed ad Meridiem turrim ex quadris lapidibus struxi, in qua clypeos rubri coloris suspendi, & in cuius fenestras tubas ex ebore factas collocaui. In medio autem illius turris mel effudi, ex quo pretiosum vnguentum cum aliis aromatibus confeci: ita vt eo maximus odor per totum ambitum funderetur tabernaculi. Ad Occidentem vero nullum opus posui, quia pars illa ad sæculum versa erat. Sed interim dum in hoc labore occupata versarer, inimici mei pharetras suas arripientes, sagittis suis tabernaculum meum aggressi sunt: sed ego præ studio operis quod faciebam, tamdiu insaniam eorum non attendi, vsque dum fores tabernaculi sagittis complerentur: nulla tamen sagittarum nec ianuam læsit, nec calybem tabernaculi penetrare valuit, vnde nec ego ab eis lædi potui. Quod illi percipientes, maximam inundationem aquarum emiserunt, vt me & tabernaculum meum deiicerent: attamen in hac malitia sua nihil profecerunt. Quapropter eos audacter derisi, dicens: Faber qui hoc tabernaculum struxit, vobis sapientior & fortior fuit. Vnde sagittas vestras colligentes eas deponite, quoniam nullam amodo victoriam voluntatis vestræ in me valebunt proficere. Ecce, quæ vulnera ostendunt? Ego multo dolore & labore plurima bella aduersum vos egi, cum me morti tradere velletis, sed tamen non potuistis: quia fortissimis armis munita, acutos gladios contra vos vibraui, per quos me à vobis strenue defendi. Recedite ergo, recidite: quoniam me vlterius habere non poteritis.

4 Sed ego fragilis & indocta vidi etiam quod in aliam sphæram plurimi turbines irruentes eam deiicere voluerunt, sed non valuerunt; quoniam illa fortiter repugnans, locum eis insaniendi non dedit: attamen sic cum querela dixit: Quamuis pauperc̃ula sim, magnum tamen officium nacta sum. O quid sum ego? Et quæ est querimonia clamoris mei? Spiraculum enim viuens in homine sum posita, in tabernaculum medullarum, venarum, ossium & carnis, ita quod eidem tabernaculo vegetationem tribuo, & illud vbique in motibus suis circumfero. Sed heu sensibilitas illius profert spurcitiam, lasciuiam & petulantiam morum ac omnia genera vitiorum. Ah, ô quam magno gemitu hoc conqueror. Nam cum prosperitatem vitæ in operibus tabernaculi mei habeo, occurrit mihi diabolica persuasio in omnibus me irretiens, ac in flatum elationis ita me erigens, quod sæpenumero dico: Ego secundum appetitum virium terræ meæ operari volo: in tabernaculo enim meo omnia opera intelligo, sed concupiscentia eius ita impedior, quod opera mea non discerno, antequam dira in me vulnera sentio. O quantum planctum tunc emitto. Et dico: O Deus nonne creasti me? Ecce vilis terra opprimit me. Et sic fugam ineo? Quomodo? Cum tabernaculum meum carnalem concupiscentiam habet, tunc quia voluptatem in opere habeo, cum ipsa opus illud perficio. Sed ratio, quæ in me cum scientia viget, ostendit mihi quoniam à Deo

Militia fidelis animæ.

crea-

creata sum: in qua ratione etiam sentio, quia Adam, cùm diuinum præceptum transgressus esset, timens abscondit se. Sic & ego timens, à facie Dei me abscondo, cùm opera mea in tabernaculo meo contraria Deo sentio. Cùm autem plumbeam stateram peccati superpondero, omnia opera illa quæ in carnalibus concupiscentiis ardent, contemno.

5 Heu me errabundam, quomodo in his periculis subsistere valebo? Et cum diabolica persuasio me inuadit, sic dicens: Est ne hoc bonum quod nescis, nec quod vides, nec quod facere potes; quid tunc erit? Et cùm iterum dicit: Quod nosti, & quod intelligis, & quod facere vales, cur hoc deseris? quid tunc faciam? At plena dolore respondebo: Ah me miseram, quia per Adam noxia venena mihi afflata sunt, cùm ipse diuinum præceptum transgressus & in terram eiectus carnalia tabernacula coadunauit. Nam in gustu, quem ipse in pomo per inobedientiam gustauit, noxia dulcedo sanguini & carni se ingerit, & ita pollutionem vitiorum producit. Vnde peccatum carnis in me sentio, purissimum autem Deum, quia per culpam inebrietata sum, negligo. Sed hoc, quod gustus tabernaculi mei in se habet, sequi non debeo. Nam ex hoc, quod Adam in prima apparitione purus & simplex à Deo creatus erat, timeo Deum, sciens quoniam per ipsum pura & simplex creata sum. Sed modo per malam consuetudinem vitiorum, in inquietudinem vertor. O in his omnibus peregrina & errabunda sum. Quapropter turbines diuersorum sonituum multa mendacia proferunt, quæ in me surgunt, sic dicentia: Quæ es? Et quid ais? Et qualia sunt certamina, quæ exerces? Infelix enim es. Nam ignoras, vtrum bonum an malum opus tuum sit. Quo tandem ibis, & quis te conseruabit? Et qui sunt errores illi, qui te ad insaniam ducunt? An perficies quod te delectat, an fugies quod te angustat? O quid facies, quia istud scis, & illud ignoras? Quod enim te delectat, hoc tibi licitum non est: & quod te angustat, ad hoc præcepto Dei compelleris. Et vnde scis, si hæc ita sint? Melius tibi esset, si non fuisses. Et postquam isti turbines ita in me surrexerunt, incipio alteram viam ambulare, quę carni meæ grauis est, quia incipio iustitiam facere. Sed iterum intra me dubito, vtrum hoc ex dono Spiritus sancti sit, an non, & dico: Hoc inutile est. Et deinde super nubes volare volo. Quo modo? super intellectum meum volo ascendere, & ea incipere, quæ perficere non possum. Sed cùm hæc facere tento, maximam tristitiam in me excito, ita quòd nec in altitudine sanctitatis, nec in planitie bonæ voluntatis vllum opus perficio, sed inquietudinem dubietatis, desperationis, mœroris & oppressionis omnium rerum in me sentio. Et cùm diabolica persuasio me sic inquietat, ô quanta calamitas me tunc obruit; quia omnia mala, quæ sunt, aut esse possunt in vituperatione, in maledictione, in mortificatione corporis & animæ; in turpibus verbis contra munditiam, salutem & altitudinem, quæ in Deo sunt: hæc omnia mihi infœlici occurrunt. Vnde etiam hæc iniquitas mihi insurgit, scilicet quòd omnis fœlicitas & omne bonum, quod tam in homine quàm in Deo est, mihi molestum & graue erit, magis mortem quàm vitam mihi proponens. Ah quàm infœlix certamen, sic de labore in laborem, de dolore in dolorem, de schismate in schisma se mihi ingerit, omnem fœlicitatem mihi auferens!

6 Sed vnde excitatur malum istorum errorum? ex hoc videlicet: Antiquus enim serpens in se habet astutiam & deceptricem versutiam, atque mortiferum iniquitatis venenum. Nam in astutia sua ingerit mihi contumaciam peccatorum, à timore Domini intellectum meum auferens; ita quòd peccare non timeo, sic dicens: Quis est Deus? Nescio quis Deus sit. In deceptrice autem versutia sua obturationem mihi inducit; ita quòd in malo obturor. Sed in mortifero iniquitatis veneno spirituale gaudium mihi aufert; ita quòd nec in homine nec in Deo lætari valeo: sic dubietatem desperationis mihi inducens, scilicet quòd dubito vtrum saluari possim an non? O quæ sunt ista tabernacula, quæ tanta pericula sustinent in diabolica deceptione? Sed cùm per donum Dei recordor quòd à Deo creata sum, tunc inter has oppressiones, his diabolicis persuasionibus hoc modo respondeo: Ego fragile terræ non cedam, sed fortissima bella exercebo. Quomodo? Cùm tabernaculum meum opera iniustitiæ exercere vult, medullam, sanguinem & carnem in sapientia patientiæ conterendo me defendam, quemadmodum fortis leo se defendit, & vt serpens in antro suo ictum mortis fugiens se abscondit. Nam nec sagittas diaboli debeo suscipere, nec voluntatem carnis exercere. *Error vnde.*

7 Quomodo? Cùm enim ira circa tabernaculum meum intendere voluerit, in bonitatem Dei respicio, quem ira nunquam tetigit, & ita aëre qui sua lenitate ariditatem terræ rigat, suauior euado spirituale gaudium habens: cùm virtutes in me vigorem suum ostendere incipiunt. Et sic bonitatem Dei sentio. Cùm autem odium me denigrare tentauerit, in misericordiam & in martyrium filij Dei aspicio, & ita carnem meam constringo, suauem odorem rosarum quæ de spinis oriuntur, fideli recordatione suscipiens, & ita redemptorem meum agnosco. Sed cùm superbia turrim vanitatis suæ sine fundamento petræ in me contenderit ponere, & hanc altitudinem in me erigere, quæ nullum sibi similem vult habere, sed semper altior cæteris videri. O quis mihi tunc succurret, quoniam antiquus serpens, qui super omnes esse volens in mortem cecidit, me deiicere conatur? Tunc cum mœrore dico: Vbi est Rex meus & Deus meus? Quid possum boni absque Deo? Nihil. Et sic ad Deum, qui mihi vitam dedit, respicio; & ad beatissimam virginem illam, quæ superbiam antiquæ speluncæ contriuit, curro: sic fortissimus lapis ædificij Dei effecta, rapacissimus lupus, qui hamo diuinitatis strangulatus est, me amodo superare non poterit. Et ita suauissimum bonum, id est, humilitatem in altitudine Dei & recordatione inter omnes humilitatem beatissimę

virginis cognosco, suauitatem indeficientis balsami sentiens: & ita in dulcedine Dei gaudens velut sim in odore omnium pigmentorum, cętera etiam vitia fortissimo humilitatis deiicio.

8 Et deinde ego paupercula vidi quòd alia quędam sphæra ex lineamentis formæ suæ se contrahens, nodos eius resoluit, & se ab eis cum gemitu extraxit, sedemq; suam mœrens dirupit. Et dixit: De tabernaculo meo exibo. Sed ego misera plenaq; mœroris quo vadam? Per horrendas & per metuendas semitas ad iudicium vbi iudicabor. Opera enim quę in tabernaculo meo operata sum, ostendam; & ibi remunerationem secundùm merita mea recipiam. O quantus timor? O quanta angustia illic mihi erit? Cumq; se hoc modo resolueret, quidam spiritus & lucidi & vmbrosi venerunt, qui socij conuersationis eius secundùm quam in sede sua se mouerat, fuerunt; resolutionem eius expectantes: vt postquam se soluisset, eam secum abducerent. Et audiui viuentem vocem illis dicentem: Secundùm opera sua, de loco ad locum ducatur. Et iterum audiui de cœlo vocem mihi dicentem: Beata & ineffabilis Trinitas se mundo manifestauit, cùm Pater Vnigenitum suum de Spiritu sancto conceptum & de virgine natum misit in mundum, quatenus homines multa diuersitate nati multisq; peccatis obligati per eum ad viam veritatis reducerentur, ita vt ipsi à nexibus corporeæ molis absoluti bona & sancta opera secum portantes, gaudia supernæ hæreditatis adipiscerentur.

Quid splẽdor oculis flammãs.

9 Quod vt profundiùs, ô homo, capias, & apertiùs diiudices; vides maximum serenissimumq; splendorem velut plurimis oculis flammantem, quatuorq; angulos ad quatuor partes mundi versos habentem, qui magnam in mysteriis puramq; in manifestationibus scientiam Dei significat, maxima profunditate perspicuitatis radiante, & acutissimas acies quadrifidæ stabilitatis ad quatuor plagas orbis extendentem, vbi ipsa tam illos qui abiiciuntur quàm illos qui colliguntur venientes acutissimè præuidet, mysterium supernæ maiestatis ostendens; quod in typo summæ altitudinis & profunditatis tibi, vt vides, demonstratur.

Quid splẽdor similis aurorę.

10 In quo etiam alius splendor similis auroræ in se purpurei fulgoris claritatem tenens apparet, quia scientia Dei etiam hoc ostendit, quòd vnigenitus patris de virgine carnem sumens, sanguinem suum in candore fidei pro salute hominum fundere dignatus est: in qua scientia Dei, boni & mali ostenduntur: quoniam ipsa nulla obscuritate vllius rei obnubilatur. Sed tu, ô homo, dicis: Quid faciet homo, cùm Deus prænouit omnia quæ ipse facturus est? Ad quæ ego: O stulte in nequitia cordis tui, illum imitaris qui viam veritatis primùm recusans mendacium veritati opposuit, cùm te summæ bonitati similem facere voluit. Quis poterit initium & finem omnium quicquam latere qui est, fuit & permanebit? Sed tu quis es? Fauilla cineris es. Et quid nosti, cùm non esses? Sed tu lamentabile initium & miserabilem finem habens, contradicis quod nec scis, nec scire debes; videlicet incomprehensibilem pulchritudinem iustitiæ Dei, in qua nulla suspicio iniustitiæ inuenitur, nec inuenta est vnquam, nec inuenietur. O stulte, vbi putas esse patrem iniquitatis, quem imitaris? Quid hoc? Cùm superbia te inflat, super sydera & super alias creaturas & super Angelos vis eleuari, qui præcepta Dei per omnia & super omnia adimplent. Sed tu cades, sicut & ille cecidit, qui mendacium veritati opposuit. Mendacium enim ipse dilexit, & ideò morte inuolutus in abyssum corruit. Ergo, ô homo, attende. Cùm nec inspicis charitatem illam qua te Deus liberauit, nec attendis quanta bona tibi Deus semper impendit, nec tu consideras quomodo ipse te à morte reuocat; frequenter in peccata corruis, vbi magis mortem quam vitam diligis: si tunc tandem ad mentem tuam reuocas scripturas & doctrinas illas, quas tibi antiqui & fideles patres tui proposuerũt, scilicet quòd malum debes deuitare & bonũ operari; si tunc ex intimo cordis dixeris: Grauiter peccaui, quare oportet me cum digna pœnitentia ad patrem meum, qui me creauit, redire: tunc pater tuus benignè suscipit te, & in sinum suum te reponens dulcibus vlnis amplectitur te. Nunc autem beatitudinem illam, quæ tibi à Deo proposita est, scire contemnis, ac iustitiam Dei audire vel operari recusas. Nunquid si fieri posset, magis iudicium Dei iniustum quàm iustum vocares? Quapropter si sanguine filij Dei redemptus non esses, in perditione perditus iaceres. Sed iudicium Dei verum & iustum est. Vnde, ô homo, quam vtilitatem inde consequeris, quòd te in iudicio meo decerpis? In choro Angelorum & in electa vinea mea est laus laudantium & dicentium: Gloria tibi Domine, qui iustus es & verax: nec iudicio meo per eos contradicitur, quoniam iusti sunt. Sed quid diabolo profuit, quòd se mihi opposuit? Qui cùm vidit se multam claritatem habere, super omnes se voluit exaltare, ita quòd ei innumerabilis turba superborum spirituum consensit, quos omnes diuina virtus in zelo iustitiæ suæ simul cum illo deiecit: sic etiam omnes deiiciuntur, qui in perseuerantia mali iustitiam Dei postponere conantur; quoniam ipsi summum bonum in peruersitatem nequitiæ peruertere laborant. Vnde nequaquam Deus quòd iniustum est, constituit; sed omne quod rectum est, in æquitate bonitatis suæ ordinauit.

11 Sed & illi homines, qui in infidelitate sua Deum abiecerunt sculptilia sibi facientes, in quibus diabolus ingressus illos illusit; in insania huiusmodi vanitatis surrexerunt, postquam genus hominum pertransiit, quibus Adam & Eua dixerant quomodo à Deo facti essent, & quomodo de paradiso expulsi fuissent. Quos alij in eadem peruersitate insequentes, creaturam Dei magis quàm ipsum creatorem suum coluerunt, & ea quæ non viuunt, vitam suam disponere putauerunt. Vnde & ij qui adhuc in ipsa infidelitate sordent, stultitiam suam deserant; & ad eum qui diabolo laqueos contriuit, fideliter conuertantur, vetustatem ignorantiæ deponentes & nouitatem vitæ amplectentes; vt seruus meus Ezechiel hortatur, dicens: *Proiicite à vobis omnes preuaricationes vestras, in quibus*

bus

bus prauaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.

12 Quòd dicitur: O vos qui in rectitudine perseuerare vultis in Sole Iustitiæ, cuius itinera beatę oues currunt, proiicite à conscientia cordis vestri scisitationem illorum occultorum quæ in necessaria & salutari doctrina vobis inutilia sunt, in quibus vanam celsitudinem volare voluistis, cùm in præcipitem lacum demersi estis, in quo nullus ordo habitat, sed illa horribilis confusio, quæ Deum igorant. Et cùm hoc feceritis, viam veritatis pergite pro salute vestra; vbi rutilantis cœli nouitatem in corde vestro inuenietis, & vt viuificę spirationis in spiritu vestro possidebitis.

Quid lac in fictilib.

13 Vides etiam in terra homines in fictilibus lac portantes & inde caseos conficientes: hi sunt in mundo homines tam viri quàm mulieres in corporibus suis humanum semen habentes, de quo genus diuersorum populorum procreatur: cuius quædam pars spissa est, vnde formantes casei fiunt, quia semen illud in fortitudine sua vtiliter & benè coctum & temperatum strenuos homines producit: quibus etiam magna claritas tam spiritualium quàm carnalium donorum in magnis patribus & in altis personis tribuitur, ita quòd in assecutione prudentiæ, discretionis & vtilitatis vitæ in operibus suis & coram Deo & coram hominibus perspicuè florent, quoniam diabolus in eis locum suum non inuenit: & pars quędam tenuis de qua debiles casei coagulantur; quoniam hoc semen in teneritudine sua imperfectè coctum & temperatum, teneros homines educit, qui vt plurimum stulti, tepidi & inutiles tam apud Deum quàm apud sæculum in operibus suis inueniuntur, & qui Deum strenuè non quærunt. Sed & pars quædam tabe permixta est, de qua amari casei efficiuntur, quia semen illud in debilitate permixtionis nequiter eductum & inutiliter commixtum informes homines efficit, qui sæpè amaritudinem, difficultatem & oppressionem cordis habent, vnde mentem suam ad superiora leuare non valent. Multi tamen ex his vtiles fiunt, attamen multas tempestates & inquietudines, & in cordibus & in moribus suis patiuntur, sed victores euadunt; quoniam si inquietudini suæ acquiescerent, tepidos & inutiles se redderent. Vnde Deus illos coërcens adiuuat, & ad viam salutis ducit, quemadmodum scriptum est: *Ego occidam, & ego viuere faciam; percutiam & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruere.*

14 Quòd dicitur: Ego qui sum, nec initium nec finem habens, flagitiosos homines in actibus suis interimo, qui per spurcitias diaboli in vitiis macerantur, & qui in partibus infœlicis seminarij per diabolicas speluncas decipiuntur. O quàm versuta est viperea maxilla, quæ eos ita inflat, vt mors in ipsos subintret: vnde ab eis prosperitatem huius sæculi tollo: vbi ita per plurimas ærumnas occiduntur, quas superare non possunt, sed quæ eis iusto iudicio semper assunt. Sed ego qui nulla malitia deiicior, istos etiam in alia parte viuere mirabiliter sæpè facio, vbi in ipsis viuens spiraculum eorum sursum de terrenis trahò, ne in ipsis pereat: illos etiam percussionibus per multam infirmitatem laboris vitę suę interdum affligo, qui per superbiam mentem suam sibi nociuam altitudinem ascendere cupiunt, putantes quòd à nullo deiici valeant: eos etiam qui vbique præsens sum, ita interdum sursum ad veram sanitatem erigens, ne in fallacibus periculis per fallaces vanitates cõsumantur. Sed in his omnibus, non est homo nec alia creatura, quæ huiusmodi opera mea suo astu aut proterua potestate possit auertere, quia nullus est qui voluntati & iustitiæ meæ valeat resistere.

15 Sæpè quoque vt vides vbi in obliuione mea & in irrisione diaboli commixtio maris & fœminæ perpetratur, ibi & contractio nascentium hominum inuenitur, vt quoniam parentes illorum præcepta mea transgressi sunt, in ipsis filiis suis cruciati ad me in pœnitentia reuertantur: sæpè etiam hanc mirabilem creationem pro gloria mea & Sanctorum meorum in hominibus fieri permitto, vt dum illi qui hoc modo distorti sunt, per subuentionem electorum meorum sanitati restituuntur, nomen meum ex hoc tanto ardentius ab hominibus glorificetur. Qui autem hac lege se constringunt, ita quòd virginitatis decus appetunt, velut aurora ad cœlestia secreta ascendunt, quia propter amorem filij mei delectationes corporis sui à se abscindunt.

Quid quà si integra forma hominis in vtero.

16 Sed quòd vides quasi mulierem velut integram formam hominis in vtero suo habẽtem, hoc est, quia postquam fœmina humanum semen concepit, infans in integritate membrorum suorum in abdito cubiculo ventris ipsius formatur. Et ecce per secretam dispositionem superni conditoris, eadem forma motum viuidæ motionis dat, quoniam tum in secreta & occulta iussione & voluntate Dei infans in materno vtero congruo & rectè diuinitùs dispoſito tempore spiritum acceperit, motu corporis sui se viuere ostendit: velut terra se aperit, & flores fructûs sui profert, cùm ros super eam ceciderit: ita quòd velut ignea sphęra nulla lineamenta humani corporis habens, cor formæ illius possidet, quia anima in igne profundæ scientiæ ardens, diuersas res in circuitu suæ comprehensionis discernit: nec formam humanorum membrorum habens, quoniam ipsa nec corporea, nec caduca quemadmodum corpus hominis est, cor hominis confortat, quod quasi fundamentum corporis existens totum corpus regit, & velut firmamentum cœli inferiora continet, & superiora tegit: & etiam cerebrum hominis tangit, quia in viribus non solùm terrena, sed etiam cœlestia sapit, cùm Deum sapienter cognoscit, ac se per omnia membra hominis transfundit: quoniam vigore medullarum ac venarum & omnium membrorum toti corpori tribuit, veluti arbor ex sua radice succum & viriditatem omnibus ramis impartit. Sed deinde forma illa hominis de vtero mulieris hoc modo viuificata egrediens secundùm motus quos ipsa sphæra in eadem forma hominis habet, secundùm illos etiam & colorem suum mutat; quia postquam homo in materno vtero vitalem spiritum acceperit, & ita natus fuerit, & motus operationis suæ dederit secundùm opera illa

Quid ignea sphæra.

Quid mutatio colorũ formæ de vtero egredientis

quæ anima cum corpore operatur, secundùm hæc etiam & merita ipsius existunt, quoniam de bonis claritatem & de malis tenebrositatem sibi induit.

17 Ipsa quoque secundùm vires corporis, vires suas ostendit, ita quòd in infantia hominis simplicitatem profert, & in iuuentute fortitudinem; at in plena ætate cum omnes venæ hominis plenæ sunt, fortissimas vires suas in sapientia declarat: sicut etiam arbor in primo germine tenera existēs ac deinde fructum in se ostendens, tandem cum plenitudine vtilitatis educit: sed & postea in senectute hominis cum medulla & venæ ipsius iam ad debilitatem se incuruare cœperint, anima leuiores vires velut in tædio scientiæ hominis ostendit, quemadmodum & succus arboris, cum iam hyemale tempus instat, se in ramis & foliis suis contrahit, & vt eadem arbor in senectute sua iam incuruari incipit.

Semita 3. 18 Homo autem tres semitas in se habet. Quid hoc? Animam, corpus & sensus: in his vita hominis exercetur. Quomodo? Anima corpus viuificat, & sensus spirat: corpus autem animam sibi attrahit, & sensus aperit: sensus verò animam tangunt, & corpus alliciunt. Anima enim corpori vitam præbet, velut ignis lumen tenebris infundit, duas principales vires scilicet intellectum & voluntatem velut duo brachia habens: non quòd anima brachia ad se mouendum habeat, sed quòd in his viribus se manifestat, velut Sol per splendorem suum se declarat. Vnde, ô homo, quem non grauat sarcina medullarum, in scientia scripturarum attende.

Intellect⁹. 19 Intellectus ita fixus est animę, velut brachium corpori. Nam vt brachium, cui manus cum digitis adiuncta est, à corpore extenditur; ita etiam intellectus cum operatione cæterarum virium animæ, cum quibus quæque opera hominis intelligit, ex anima certissimè prodiens: ipse enim præ aliis viribus animæ, quicquid in operibus hominum est siue bonum, siue malum sit, intelligit: ita quòd per eum velut per magistrum omnia intelligun tur: quoniam ipsa anima hoc modo omnia discutit, sicut & triticum ab omni contrarietate expurgatur, perquirens vtrum vtilia an inutilia, vtrum amabilia an odibilia sint, vel vtrum ad vitam an ad mortem pertineant. Vnde sicut esca sine sale insulsa est, sicut etiam cæteræ vires animæ sine intellectu insipidæ & non discernentes sunt. Sed & ipse in anima vt scapula in corpore, medulla in cerebro cæterarum virium animæ existens, & velut humerus corporis fortis, diuinitatem etiam & humanitatem in Deo intelligens quædam inflexio brachij est: ita quoque rectam fidem in opere suo habens, quod etiam inflexio manus est, cum qua tunc diuersa opera in discretione quasi cum digitis discernit: ipse autem non operatur vt cęteræ vires animæ.

Voluntas. 20 Quid hoc? Voluntas enim opus calefacit, & animus illud suscipit, & ratio producit, intellectus autem opus intelligit bonum & malum ostendens: velut Angeli intellectum habent bonum diligentes & malum odientes. Et vt corpus habet cor, ita & anima intellectum: qui etiam in illa parte animæ vim suam exercet, sic & voluntas in altera. Quomodo? Voluntas enim magnam vim animæ habet. Quomodo? Anima stat in angulo domus, id est, in firmamento cordis, velut aliquis homo in aliquo angulo domus suæ, vt totam domum perspiciens, omnia instrumenta domus regat, dextrum brachium leuans signando & ostendendo quæque vtilia domus suæ, & se ad Orientem vertens. Sic & anima facit per plateas totius corporis, ad ortum Solis respiciens: ipsa enim voluntatem quasi dextrum brachium ponit in firmamentum venarum & medullarum ac in commotionem totius corporis: quoniam voluntas quodcunque opus siue bonum siue malum sit, operatur.

21 Nam voluntas est velut ignis, vnumquodque opus quasi in fornace coquens. Panis enim ad hoc coquitur, vt homines exinde pasti confortentur, quatenus viuere possint. Sic & voluntas totius operis fortitudo est, quia ipsa in deceptione molit, & in robore fermentum imponit, ac in duritia tundit; & ita opus suum velut panem in consideratione parans, illud pleno opere ardoris sui in perfectione coquit, atque hoc modo maiorem cibum hominibus in opere quàm in pane facit: nam esca hominis interdum in eo cessat, opus autem voluntatis in eo vsque ad separationem animæ ipsius à corpore perdurat: & in qua magna diuersitate opus sit, scilicet ab infantia, à iuuentute, à plena ętate, à decrepita incuruatione; in voluntate tamen incedit, & in ea perfectionem suam demonstrat. *Voluntas vt ignis.*

22 Sed voluntas habet in præcordio hominis quoddam tabernaculum, videlicet animum; quem & intellectus & ipsa voluntas ac quæque vis animæ sua fortitudine afflant: & hæ omnes in eodem tabernaculo calefiunt, & se inuicem coniungunt. Quomodo? Si ira surrexerit, fel inflatur, & ita fumum in tabernaculum emittens, iram perficit. Quòd si turpis delectatio se erexerit, incendium libidinis in materia sua suscitatur, & petulantia illa, quæ ad peccatum pertinet, attollitur; ac in eodem tabernaculo coadunatur. Sed aliud amabile gaudium est, quod in isto tabernaculo de Spiritu sancto incenditur; cui anima congaudens illud fideliter suscipit, & opus bonum in cœlestibus desideriis perficit. Est etiam quædam tristitia, de qua in eodem tabernaculo ex humoribus illis, qui circa fel sunt, torpor nascitur, indignationem, obdurationem & contumaciam in hominibus pariens, animamq; deprimens, nisi gratia Dei succurrente, citiùs eripiatur. Sed & cùm illi tabernaculo contrariæ causæ occurrerint, frequenter in odio & reliquis mortiferis rebus commouetur, quę animam occidunt, & magnas ruinas in perditione parant. Cùm autem voluntas voluerit, instrumenta tabernaculi sui mouet, & ea in feruente calore siue bona siue mala sint, deponit. Quòd si voluntati illa instrumenta placuerint, ibi escam suam coquit, & eam homini ad gustandum proponit. Vnde & in ipso tabernaculo plurima turba boni & mali exurgit, quemadmodum cùm aliquis exercitus in aliquo loco coadunatur. Sed cùm princeps exercitûs superuenerit, si exercitus ille ipsi *Animus.*

placue-

placuerit, eum suscipit, si verò ipsi displicuerit, illum abire iubet: sic & voluntas facit. Quomodo? Si bonum vel si malum in præcordio cordis surrexerit, voluntas illud aut perficit aut negligit.

Ratio. 23 Sed & in intellectu & in voluntate ratio velut sonitus animæ ostenditur, quæ quodque opus siue Dei siue hominis sit, perficit. Sonitus enim verbum in altum tollit, sicut ventus qui aquilam subleuat vt volare possit: ita & anima sonitum rationis & in auditu & in intellectu hominum emittit, quatenus vires ipsius intelligantur, & vt quodque opus ad perfectum ducatur. Corpus autem, omnium virium animæ tabernaculum & subleuamen est: quoniam anima in corpore manens, cum corpore operatur, & corpus cum illa siue bonum siue malum sit.

Sensus. 24 Sensus verò est, cui opus interiorum virium animæ adhæret, ita quòd ipsę in fructibus cuiusq; operis per eum intelliguntur: & ille eis subiectus est, quia eum ad opus perducunt: non autem ipse eis opus imponit, quoniam vmbra earum est, facies secundùm quod ipsis placuerit: sed & exterior homo imprimis cum sensu in ventre matris antequam nascatur, euigilat; cęteris viribus animæ adhuc in abscondito manentibus. Quid hoc? Aurora lucem diei denunciat, sic & sensus hominis omnes vires animæ cum ratione declarat. Et vt lex & Prophetæ in duobus præceptis Dei pendent, ita & sensus hominis in anima & in viribus eius vigent. Quid hoc? Lex ad salutem hominis posita est, & Prophetæ occulta Dei manifestant: sic & sensus hominis quæque nociua ab homine depellit & interiora animæ denudat. Nam anima sensum spirat. Quomodo? Ipsa hominem viuente facie viuificat, & visu, auditu, gustu, odoratu & tactu dotat: ita quòd homo sensu tactus, peruigil in omnibus rebus fit: sensus enim signum omnium virium animæ est, sicut & corpus vas animæ est. Quomodo? Sensus omnes vires animæ claudit. Quid hoc? Homo in facie cognoscitur, oculis videt, auribus audit, os ad loquendum aperit, manibus palpat, pedibus ambulat: & ideò sensus in homine est velut lapides pretiosi, & vt pretiosus thesaurus in vase signatus. Sed vt vas videtur, & thesaurus in eo scitur; ita etiam in sensu cæteræ vires animæ intelliguntur.

Anima regens. 25 Anima autem est magistra, caro verò ancilla. Quomodo? Anima totum corpus in viuificatione regit, corpus autem regimen viuificationis illius suscipit: quoniam si anima corpus non viuificaret, corpus in solutione diffluere t. Sed cùm homo malum opus sciente anima operatur, hoc tam amarum animæ est velut venenum corpori, cùm illud corpus scienter accipit. De bono autem opere anima gaudet, sicut & corpus suaui cibo delectatur. Et anima corpus ita illabitur, velut succus arborem. Quid hoc? Per succum arbor viret, & flores producit, ac deinde fructum facit; sic & per animam corpus. Et quomodo tunc fructus arboris ad maturitatem perducitur? Temperie aëris. Quomodo? Sol eum calefacit, pluuia eum irrigat; & ita in temperie aëris perficitur. Quid hoc? Misericordia gratiæ Dei velut Sol hominem illustrat, spiratio Spiritus sancti velut pluuia ipsum irrigat: & sic eum discretio velut bona temperies aëris ad perfectionem bonorum fructuum ducit.

26 Sed & anima in corpore est velut succus in arbore, & vires ipsius quasi arboris forma. Quomodo? Intellectus in anima est velut viriditas ramorum & foliorum in arbore, voluntas autem quasi flores in ea, anima verò velut primus erumpens fructus ipsius, ratio autem quasi fructus in maturitate perfectus: sensus verò quasi extensio latitudinis ipsius. Et secundùm hunc modum corpus hominis, ab anima solidatur & sustentatur. Vnde, ô homo, intellige, quid in anima tua sis; qui bonum intellectum tuum deponis, & te pecoribus comparari vis.

Quid turbines sphæram ad terram deprimentes. 27 Quod autem tu, ô homo, hæc videns, considera etiam quia quandam huiusmodi sphæram in humano corpore manentem multi turbines inuadentes, eam vsque ad terram incuruant; hoc est, quòd animam hominis, quamdiu homo in anima & in corpore viuit, multæ inuisibiles tentationes perturbant, quæ ipsam per delectationem carnis crebro ad peccata terrenarum concupiscentiarum inclinant: sed illa resumptis viribus se viriliter erigens, eis fortiter resistit; quia fidelis & solicitus homo cum peccauerit, sæpe per donum Dei compunctus peccata deserit, & spem suam in Deum ponens diabolica figmẽta abiicit, creatorem suum fideliter quærens, velut etiam fidelis anima miserias suas conquerens superius veraciter ostendit.

Quid turbines aliæ sphæram inuadentes. 28 Sed quod vides quia in aliam sphæram plurimi turbines irruentes eam deiicere volunt, sed tamen non valent; id est, quia animam istam pluri-mæ diabolicæ insidiæ inuadentes ad peccata multorum scelerum protrahere conantur, sed tamen ei suis illusionibus prævalere non possunt, quoniam illa fortiter repugnans locum eis insaniendi non dat: quoniam superna inspiratione se muniens, à se iacula fallacium deceptionum expellit, & ad saluatorem suum recurrit, quemadmodum etiam superius in verbis querelæ suæ declarat, vt præmonstratum est.

Quid sphæra nodos suos exsoluens. 29 Quod vero vt vides alia quædam sphæra ex lineamentis formæ suæ se contrahens nodos eius resoluit, hoc est, quod anima illa membra corporalis habitaculi sui deserens, iuncturam eorum reliquit, cum tempus resolutionis habitaculi sui institerit, & se ab eis cum gemitu extrahit, sedemq; suam mœrens dirumpit: quoniam à corpore suo cum anguſtia se tollens, locum habitationis suæ multo tremore cadere permittit, imminens iudicium superni iudicis metuens: quia tunc merita operum suorum iusto iudicio Dei sentiet, velut etiam in querela sua superius manifestat. Quapropter cum se hoc modo resoluit, quidam spiritus & lucidi & vmbrosi veniunt, qui socij conuersationis ipsius secundum quod in sede sua se mouet, sunt; quia in resolutione illa cum anima hominis habitaculum suum deserit, angelici spiritus & boni & mali secundum iustam & veram Dei ordinationem assunt, qui inspectores operum illius secundum quod in corpore suo cum corpore operata est, fuerunt, resolutionem eius expectantes,

Quid spiritus lucidi & tenebrosi.

vt

vt postquam se exsoluerit, eam secum abducant: quoniam ipsi sententiam iusti iudicis de anima illa in separatione eius à corpore præstolantur, vt ipsa à corpore soluta, eam ducant, quo supernus iudex iudicauerit secundum merita operum illius, vt ibi etiam, ô homo, fideliter præmonstratum est.

Adhortatio.

30 Idcirco vos, ô charissimi filij mei, oculos vestros & aures vestras aperite, & præceptis meis obedite. Et cur patrem vestrum contemnitis, qui vos de morte liberauit? Chori Angelorum canunt: Iustus es Domine: quoniam iustitia Dei non habet vllam maculam, qui etiam hominem non liberauit sua potestate, sed compassione, quando filium suum ad redemptionem hominis misit in mundũ. Solem enim nulla inquinatio fœcis polluit, sic etiam nec Deum vlla peruersitas iniustitiæ tangere poterit. Sed tu, ô homo, in contemplatiua scientia bonum & malum inspicis. Et quid es, cum in multitudine carnalium desideriorum sordes? Et quid es, cum clarissimæ gemmæ virtutum in te fulgent? Primus Angelus bonum contempsit, & malum concupiuit: quare malum in morte æternæ perditionis accepit, & in morte sepultus est; quia quod bonum est, abiecit. Boni vero Angeli malum contempserunt, & bonum amauerunt, casum diaboli videntes, qui veritatem volebat opprimere, & mendacium erigere; quapropter ipsi in amore Dei exarserunt, firmum fundamentum totius boni habentes: ita quod aliud nolunt, quam quod Deo placet, nunquam in laude eius cessantes. Sed & primus homo Deum cognouit, & eum in simplicitate dilexit, ac præceptum eius suscipiens se obedientiæ subdidit: postmodum ad malum se incuruauit, inobedientiam operatus. Nam cum ei diabolus malum suggereret, bonum deseruit & malum perpetrauit, & de paradiso eiectus est. Vnde malum in perditione mortis abiiciendum est, & bonum in amore vitæ amplectendum. Sed tu, ô homo, cum habes recordationem boni & mali, velut in biuio positus es; quia si tunc tenebras mali contempseris, volens in illum aspicere cuius creatura es, & quem in sancto baptismo confessus es; vbi vetus noxa Adæ deiecta est, & si dixerit diabolum & malitiam eius fugere velis, & Deum verum ac eius præcepta sequi: tunc considera, quomodo doctus es à malo declinare & bonum facere, & quia cœlestis pater vnigenito suo non pepercit, sed eum ad liberationem tuam misit, & ora Deum, vt tibi succurrat, & ipse te exaudiens dicet: Isti oculi mihi placent. Et si tunc tædium abieceris, in mandatis Dei fortiter currens, clamorem precum tuarum vbique exaudit. Carnem enim tuam debes domare, & imperio animæ subiugare. Sed tu dicis: Tanta & tam magna pondera in carne mea sentio, quod me superare non valeo. Sed quoniam Deus bonus est, ipse me bonum faciat. Quomodo possem carnem meam domare, cum homo sim? Deus bonus est, ipse bona omnia in me perficiat. Nam cum sibi placuerit, me bonum facere poterit. Sed tibi respondeo: Cum Deus bonus sit, cur bonitatem eius scire contemnis? quia ipse filium suum pro te tradidit, qui te in multis ærumnis & in magnis laboribus de morte liberauit. Sed cum dicis, quoniam bona opera operari non possis, hoc in iniustitia iniquitatis dicis. Oculos enim habes ad videndum, aures ad audiendum, cor ad cogitandum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum; ita quod toto corpore te potes erigere vel incuruare, dormire vel vigilare, manducare & ieiunare: sic te Deus creauit. Vnde & concupiscentiis carnis tuæ resiste, & Deus adiuuabit te. Nam cum te opponis diabolo velut fortis bellator inimico suo, tunc Deus delectatur in certamine tuo, volens vt eum omnibus horis & in omnibus angustiis tuis constanter inuoces. Sed cum carnem tuam non vis domare, tunc facis eam vitiis & peccatis epulari: quoniam ei frænum timoris Domini abstrahis, cum quo eam coërcere deberes, ne in perditionem iret. Quapropter ita ad diabolum respicis, sicut & ipse ad iniquitatem respexit, cum in mortem cecidit. Et ipse de perditione tua gaudens dicit: Ecce homo qui nobis similis est. Et tunc super te cadit, atque vias suas in vmbra mortis, secundum quod sibi placet, in te reponit. Sed Deus nouit, quid facere possis; ideo tibi lex posita est, secundum quod laborare potes. Deus ab initio sæculi vsque ad consummationem eius in electis suis complacere vult, vt ipsi in claritate virtutum fidelissime ornati coronentur. Quomodo? Homo voluptati carnis suæ hoc modo resistat, ne delitiis huius mũdi diffluat, nec etiam tam secure viuat, quasi in propria domo sua maneat, quoniam peregrinus est: quia pater ipsius eum exspectat, si ad ipsum in cœlum redire vult, vbi eum esse nouit. Vnde, ô homo, si oculos tuos ad duas semitas, id est, ad bonum & ad malum verteris, tunc edoceris, & magna & parua intelligis. Quomodo? Per fidem vnum Deum in diuinitate & in humanitate intelligis, & etiam diabolica opera in malo esse vides. Et cum ita iustas & iniustas vias cognoueris, tunc per me interrogaris: Quam viam ire desideras? Si tunc in bonas vias ire volueris, & si verba mea fideliter audieris, assidua & syncera prece Deum ora, vt tibi succurrat, & ne te deserat, quoniam fragilis in carne tua es: atque ad humilitatem caput tuum inclina, & ea quæ in operibus tuis mala sunt, excute, & à te illa festinanter proiice: hæc à te Deus requirit. Et vt si quis tibi aurum & plumbum proponeret, ac diceret: Ad quod volueris, manum tuam extende: aurum auidissime caperes, & plumbum dimitteres, quia aurum magis quam plumbum diligeres. Sic & cœlestem patriam magis quam depressionem peccatorum attendere debes. Quod si in peccatis cecideris, mox in confessione & pura pœnitentia surge, antequam mors oriatur in te. Pater enim tuus vult vt clames, plores & auxilium petas, ne in sordibus peccatorum permaneas. Sed si vulnera acceperis, medicum quære, ne moriaris. Nonne sæpe Deus tempestates hominibus immittit, vt tanto attentius ab eis inuocetur? Sed tu, ô homo, dicis: Bona opera operari non possum. Ego vero dico: potes. Et tu quæris, quomodo? Respondeo, intellectu & ratione. Dices: desiderium in me non habeo. Respondeo,

disce

discę pugnare contra te. Et dicis: Contra me pugnare non valeo, nisi Deus adiuuerit me. Audi ergo quomodo pugnes aduersum te. Cum malum in te surgit nescientem quomodo illud abiicias, tunc tactu gratiæ meæ adiutus (nam in viis interiorum oculorum tuorum gratia mea tangit te) clama, ora, confitere & plora, vt tibi Deus succurrat, & vt malum à te auferat, & vt tibi vires in bono tribuat; istud enim habes ex scientia qua Deum per inspirationem Spiritus sancti intelligis: nam si alicuius hominis operarius esses, quoties oporteret te id facere quod corpori tuo difficile esset, nonne multa laboriosè sustineres propter terrenam mercedem tuam? Et cur Deo propter supernam mercedem non seruis, qui tibi & animam & corpus dedit? Si enim aliquam temporalem rem habere velles, ô quantum laborares, vt illam saltem vel paruo tempore habere posses. Nunc autem fastidit te illud quærere quod finem non habet. Nam vt bos stimulo agitur, sic & tu corpus tuum timore Domini exercere debes: quia si hoc feceris, Deus non abiiciet te. Si enim aliquis tyrannus te captiuaret, protinus ad illum te conuerteres qui tibi auxilio esse posset, & ei supplicares, eumq; orares, & substantiam tuam illi promitteres, vt tibi succurreret. Sic & tu, ô homo, fac, cum iniquitas te cœperit; ad Deum te conuertens supplica, ora, & correctionem tuam promitte, & Deus te adiuuabit. Sed tu, ô homo, cæcus es ad videndum, surdus ad audiendum, vecors ad te defendendum: quoniam intellectum quem tibi Deus infudit & quinque sensus corporis tui quos tibi dedit, quasi pro nihilo & pro vanitate habes. Nonne intellectum & scientiam habes? Regnum Dei potest emi, non autem ioco acquiri. Audite ergo, ô homines, & nolite despicere introitum cœlestis Hierusalem: nolite tangere mortem, & Deum negare & diabolum confiteri: nolite in peccatis crescere, & in bonis deficere. Deum enim audire non vultis, cum in præceptis ipsius ambulare recusatis; & ad diabolum curritis, cum desiderium carnis vestræ perficere contenditis. Resipiscite ergo & confortamini; quia hoc vobis necessarium est. Fidelis autem homo dolorem suum consideret, & medicum quærat antequam in mortem ruat. Quod si dolorem suum inspexerit, & medicum quæsierit, inuentus ostendet ei amarum succum pigmenti, per quem sanari poterit: quæ sunt amara verba, per quæ probandus est, vtrum pœnitentia eius de radice cordis ipsius, an de vento instabilitatis eius procedat. Cumq; hoc probauerit, dat ei vinum compunctionis & pœnitentiæ, vt fœtorem vulnerum suorum abluat; & etiam offert ei oleum misericordiæ, quatenus eadem vulnera ad sanitatem liniat. Tunc etiam iniungit ei vt circa sanitatem suam solicitus sit, dicens: Vide vt in hac medicina studiosus & stabilis permaneas, nec tædium inde capias, quia vulnera tua grauia sunt. Sed multi sunt, qui vix pœnitentiam suorum peccatorum suscipiunt: & quamuis multo labore, tamen eam propter metum mortis peragunt. At ego eis manum porrigo, & amaritudinem illam eis in dulcedinem verto; ita quod pœnitentiam illam propter amorem meum magna cum tranquillitate perficiunt, quam cum magna difficultate inceperunt. Qui autem pœnitentiam peccatorum suorum neglexerit, quoniam corpus suum castigare sibi difficile esse dicit, miser est, quia non vult in seipsum respicere, nec vllum medicum quærere, nec vulnera sua sanari, sed pessimum liuorem in se celat, & mortem in simulationem tegit, ne videri possit. Vnde piger ad gustum pœnitentiæ est, nolens respicere in oleum misericordiæ, nec consolationem redemptionis quærere: & ideo in mortem properat, quoniam mortem dilexit, nec regnum Dei quæsiuit.

31 Ergo, ô fideles, in præcepta Dei currite, ne vos damnatio mortis apprehendat: Nouum Adam imitamini, & veterem hominem abiicite: Nam currenti, regnum Dei apertum est: in terra autem iacenti, clausum est: sed miseri sunt illi, qui diabolum venerantur, Deum ignorantes. Quomodo? Qui Deum vnum in trinitate non colunt, nec trinitatem in vnitate scire volunt. Vnde qui saluari vult, in recta & Catholica fide non dubitet. Quid hoc? Quoniam Patrem non colit, qui Filium abnegat: nec Filium diligit, qui Patrem ignorat: nec Filium habet, qui Spiritum sanctum abiicit: nec Spiritum sanctum accipit, qui Patrem & Filium non veneratur. Ergo vnitas in trinitate, & trinitas in vnitate intelligenda est. O homo, nunquid es sine corde & sine sanguine viuens? Sic nec Pater sine Filio, nec sine Spiritu sancto: nec Filius sine Patre, nec sine Spiritu sancto: nec Spiritus sanctus sine ipsis esse credendus est. Sed Pater Filium suum pro redemptione hominis misit in mundum, & iterum ad se retraxit eum; sicut homo cogitationes cordis sui emittit, & iterum ipsas ad se recolligit. Vnde de hac salutifera vnigeniti Dei missione Esaias in supernæ maiestatis voluntate loquitur, dicens: *Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israël.* Quod dicitur: Verbum, per quod omnia facta sunt, scilicet Vnigenitum Dei, qui in corde Patris secundum diuinitatem semper sine initio temporis fuit, ipsum misit Dominus videlicet supernus Pater per ora Prophetarum in Iacob, cum ipsi eundem Filium Dei in mundum pro salute hominum venturum fideliter prænunciarent; vt homines per eos præmoniti & præmuniti, diabolum prudenter supplantarent, & versutias deceptionum eius sapienter declinarent. Et ita idem verbum cecidit in Israël, cum idem Vnigenitus Dei venit in altam puritatem virginis, in quam nullus vir gressum suum imposuit: sed quæ florem suum inuiolabiliter tenuit; vt ipse natus ex virgine, eos qui lumen veritatis per fallacem cæcitatem ignorabant, ad verum iter reduceret, & indeficienti saluti restitueret. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, iste admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

* * *

VI-

VISIO QVINTA.

1 POst hæc vidi velut quandam muliebrem imaginem à vertice vsque ad vmbilicum pallidam, & ab vmbilico vsque ad pedes nigram, & in pedibus sanguinolentam, circa autem pedes suos candidissimam & purissimam nubem habentem, at oculis orbatam: manus vero sub axillis suis tenebat, stans iuxta altare, quod est ante oculos Dei, sed ipsum non tangebat. Et in corde ipsius stabat Abraham, & in pectore eius Moses, in ventre vero reliqui Prophetæ, singuli signa sua demonstrantes, & pulchritudinem nouæ sponsæ admirantes. Hæc vero tantæ magnitudinis apparuit velut alicuius ciuitatis ingentissima turris, habens in capite suo quasi circulum similem auroræ. Audiuiq; iterum vocem de cœlo dicentem mihi: Antiquo populo austeritatem legis Deus imposuit, cum Abrahæ circumcisionem indixit, quam postea in gratiam suauitatis conuertit, cum filium suum veritatem Euangelij credentibus dedit, in qua iugo legis sanciatos, oleo misericordiæ deliniuit.

Quid muliebris imago.

2 Quapropter vides velut quandam muliebrem imaginem à vertice vsque ad vmbilicum pallidam, quæ est Synagoga, mater incarnationis filij Dei & ab initio surgentium filiorum suorum vsque ad fortitudinem eorum, secreta Dei in vmbratione præuidens, sed ea non pleniter aperiens; illa enim non est rutilans aurora, quæ aperte loquitur, sed eam in multa admiratione à longe intuens, vt in Canticis de ipsa dicitur: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum delitiis affluens, & innixa super dilectum suum?* Quod dicitur: Quæ est hæc noua nupta, quæ in plurimis bonis operibus se eleuat per deserta gentium legalia præcepta sapientiæ deserentium & idola adorantium, ascendens ad superna desideria delitiis donorum Spiritus sancti abundantius, & sic multo studio anhelans & se innitens super sponsum suum scilicet Dei filium. Hæc enim est, quæ à filio Dei dotata in præclaris virtutibus fulget in riuulis scripturarum abundans. Sed & eadem Synagoga de filiis illius nouæ sponsæ in multa admiratione seruum meum Esaiam sic interrogat: *Qui sunt ij qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas?* Quod dicitur: Qui sunt ij qui in mentibus suis se abstrahentes à terrenis ac carnalibus concupiscentiis, pleno desiderio & plena deuotione ad superna volant, & columbina simplicitate absque amaritudine fellis, sensus corporis sui muniunt & munimentum firmissimæ petræ, qui vnigenitus Dei est, multo ardore bonarum virtutum appetunt. Hi enim sunt, qui propter supernum amorem terrena regna conculcant, & cœlestia quærunt. Synagoga itaque admirabatur de noua sponsa, quæ Ecclesia est; quoniam se similibus virtutibus ita ornatam non agnouit, vt illam vidit: quia Ecclesia angelicis præsidiis circumdata est, ne eam diabolus dilaceret & deiiciat, cum Synagoga à Deo deserta in vitiis iaceat.

3 Quapropter vides etiam ipsam ab vmbilico vsque ad pedes nigram, quod est à fortitudine suę dilatationis vsque ad consummationem suæ durationis, in præuaricatione legis, & in transgressione testamenti Patrum suorum fuisse sordidam: quia multis modis diuina præcepta neglexit, voluptatem carnis suæ secuta. *Quid nigredo ab vmbilico.*

4 Et in pedibus sanguinolenta, circa autem pedes suos candidissimam & purissimam nubem habet; quoniam in consumatione sua Prophetam Prophetarum occidit, vbi & ipsa lapsa corruit: in eadem tamen consumatione in mentibus credentium lucidissima & perspicacissima fide surgente: quia vbi Synagoga finem accepit, Ecclesia surrexit, cum apostolica doctrina post mortem filij Dei se per totum orbem terrarum diffudit.

5 Sed & imago illa oculis orbata est, manus suas sub axillis tenens: quia Synagoga in veram lucem non aspexit, cum vnigenitum Dei in despectu habuit. Vnde & opera iustitiæ in tædio boni operis & torpore à se non proiiciens tegit, & ea velut non sint, negligenter abscondit.

6 Stat iuxta altare, quod est ante oculos Dei, sed ipsum non tangit; quoniam legem Dei quam diuino præcepto & diuina inspectione accepit, in cortice quidem nouit, sed eam interius non tetigit: quia eam potius abhorruit quam dilexerit, sacrificia & incensum deuotarum orationum Deo offerre negligens. *Cur stat iuxta altare, sed nō tangit.*

7 Sed in corde ipsius stat Abraham: quoniam initium circumcisionis in Synagoga ipse fuit. Et in pectore eius Moses: quia in præcordia hominum diuinam legem ille attulit: ac in ventre reliqui Prophetæ; id est, in institutione illa quæ ipsi diuinitus tradita fuerat, inspectores diuinorum præceptorum: Singuli signa sua demonstrantes, & pulchritudinem nouæ sponsæ admirantes; quoniam ipsi magnalia Prophetiæ suæ in mirabilibus signis ostenderunt, & speciositatem generositatis Ecclesiæ in multa admiratione attenderunt. *Cur Abraham in corde, Moses in pectore.*

8 Ipsa vero tantæ magnitudinis apparet velut alicuius ciuitatis altissima turris: quia magnitudinem diuinorum præceptorum suscipiens, munitionem & defensionem nobilis & electæ ciuitatis pronunciauit: habens in capite suo quasi circulum similem auroræ; quia Ecclesia in ortu suo miraculum incarnationis vnigeniti Dei demonstrauit, & claras virtutes ac mysteria, quæ sequuntur, ostendit: nam ipsa velut primo mane coronata fuit, cum diuina præcepta accepit: designans Adam, qui primum iussionem Dei percepit, sed postea in transgressione sua in mortem cecidit. Sic & Iudæi fecerunt, qui diuinam legem primitus susceperunt, sed deinde filium Dei in incredulitate sua abiecerunt. Sed & sicut homo per mortem vnigeniti Dei circa nouissimum tempus de perditione mortis ereptus est, ita & Synagoga ante nouissimum diem per diuinam clementiam excitata incredulitatem deseret, & ad cognitionem Dei veraciter perueniet. Quid hoc? Nonne aurora ante solem ascendit? Sed aurora recedit & claritas solis permanet. Quid hoc? Vetus testa- *Cur Ecclesia vt magna turris*

men-

mentum recesſit, & veritas Euangelij permanet: quia quę antiqui in legalibus obſeruationibus carnaliter obſeruabant, hæc nouus populus in nouo teſtamento ſpiritualiter exercet: quoniam quod illi in carne oſtenderunt, hoc iſti in ſpiritu perficiunt: nam circumciſio non periit, quia in baptiſmum translata eſt: vt enim illi in vno membro ſignati ſunt, ſic & iſti in omnibus membris ſuis. Vnde antiqua præcepta non perierunt, quia in meliorem ſtatum translata ſunt.

9 Etiam in nouiſſimo tempore Synagoga ad Eccleſiam ſe fideliter transferet. Nam, ô Synagoga, cum in multis iniquitatibus errares, ita quod cum Baal & cum cæteris his ſimilibus te pollueres, conſuetudinem legis turpiſſimis moribus ſcindens, & nuda in peccatis tuis iacens, feci quod Ezechiel ſeruus meus loquitur, dicens: *Expandi amictum meum ſuper te, & operui ignominiam tuam: & iuraui tibi, & inij pactum tecum.* Quod dicitur: Ego filius altiſſimi in voluntate patris mei extendi incarnationem meam, ô Synagoga, ſuper te, id eſt, pro ſalute tua, auferens peccata tua, quæ in multis obliuionibus operata es, & firmaui tibi remedium ſaluationis, ita quod itinera fœderis mei ad ſalutem tuam manifeſtaui, cum veram fidem per apoſtolicam doctrinam tibi aperui, quatenus præcepta mea obſeruares, veluti mulier poteſtati mariti ſui ſubiacere debet. Nam aſperitatem exterioris legis à te abſtuli, & ſuauitatem ſpiritualis doctrinæ tibi dedi, ac omnia myſteria mea in ſpiritualibus doctrinis per memetipſum tibi oſtendi: ſed tu me iuſtum deſeruiſti, & diabolo te coniunxiſti.

Sampſon. Synagoga. 10 Sed tu, ô homo intellige, vt Sampſonem vxor ipſius deſeruit, ita quod lumine ſuo priuatus eſt, ſic & Synagoga filium Dei deſeruit, cum eum obdurata ſpreuit, & cum doctrinam illius abiecit. Sed poſtquam capilli eius iam renati ſunt, ita quod Eccleſia Dei confortata eſt, filius Dei in fortitudine ſua Synagogam deiecit, & natos illius exhæreditauit, cum etiam per gentiles Deum ignorantes zelo Dei contriti ſunt: ipſa enim multis erroribus totius confuſionis & ſchiſmatis ſe ſubiecerat, & in præuaricationibus totius iniquitatis ſe polluerat. Sed etiam quemadmodum Dauid vxorem ſuam, quam ſibi primitus deſponſauerat, & quę cum alio viro ſe polluerat, tandem reuocauit; ita etiam & Filius Dei Synagogam (quæ ſibi primum in incarnatione ſua coniuncta fuit, ſed gratiam baptiſmi deſerens diabolum ſecuta eſt) tandem circa nouiſſimum tempus recipiet, vbi ipſa errores infidelitatis ſuæ deſerens ad lumen veritatis redibit. Nam diabolus Synagogam in cæcitate illius rapuit, & eam infidelitati in multis erroribus tradidit: nec hoc vſque ad filium perditionis facere ceſſabit. Qui dum in exaltatione ſuperbiæ ſuæ ceciderit, ſicut Saül in monte Gelboë interfectus periit, qui Dauid de terra ſua fugauerat, vt filius iniquitatis filium meum in electis ſuis expellere tentabit, tunc filius meus Antichriſto deiecto Synagogam ad veram fidem reuocabit, quę admodum & Dauid primam vxorem ſuam poſt mortem Saülis recepit: cum enim nouiſſimo tempore homines illum, per quem decepti fuerant, victum viderint, ad viam ſalutis cum multa feſtinatione recurrent. Non autem decuit, vt veritas Euangelij vmbram legis prænunciaret; quoniam decet, vt carnalia præcurrant & ſpiritualia ſubſequantur: quia etiam ſeruus dominum ſuum venturum prædicit, & non dominus ſeruum in ſeruitio præcurrit: ita & Synagoga in vmbra ſignificationis præcurrit: & Eccleſia in lumine veritatis ſubſecuta eſt. Vnde quicunque ſcientiam in Spiritu ſancto, & pennas in fide habet, iſte admonitionem meam non tranſgrediatur, ſed eam in guſtu animæ ſuæ amplectendo percipiat.

VISIO SEXTA.

1 DEINDE vidi in altitudine cœleſtium ſecretorum duas acies ſupernorum ſpirituum multa claritate fulgentes: & qui in prima acie erant, velut pennas in pectoribus ſuis habebant, & facies vt facies hominum præ ſe ferebant; in quibus & vultus hominum quaſi in pura aqua apparebant: & qui in altera acie fuerunt, etiam in pectoribus ſuis quaſi pennas habuerunt, & facies vt facies hominum in ſe oſtenderunt, in quibus etiam imago filij hominis quaſi in ſpeculo fulgebat. Sed neque in his nec in illis aliam formam diſcernere potui. Hæ autem acies alias quinque acies ſecundum modum coronæ circumcinxerant. Et qui in harum quinque prima acie fuerunt, quaſi facies hominum habebant, ab humero & deorſum magno ſplendore fulgentes. Qui in ſecunda erant, tantæ claritatis extiterunt, quod eos intueri non poteram. Qui in tertia, vt album marmor apparuerunt, & capita vt capita hominum habuerunt; ſuper quæ ardentes faculæ viſæ ſunt, & ab humero & deorſum velut ferrea nube circumdati fuerunt. Qui in quarta, facies vt facies hominum, & pedes vt pedes hominum habentes, in capitibus ſuis galeas geſtabant, marmoreis tunicis induti. Qui denique in quinta erant, nullam formam hominum in ſe oſtendentes, velut aurora rubebant. Nullam autem aliam formam in eis conſpiciebam. Sed & acies iſtæ alias duas etiam in modum coronæ circundederant. Qui autem in prima acie illarum erant, oculis & pennis pleni videbantur, & in vnoquoque oculo ſpeculum, & in ipſo ſpeculo facies hominis apparuit, & pennas ſuas ad ſupernam altitudinem eleuarant. Et qui in ſecunda fuerunt, quaſi ignis ardebant, plurimasq; pennas habentes, in quibus quaſi in ſpeculo omnes ordines Eccleſiaſticæ inſtitutionis inſignitos demonſtrabant. Sed aliam formam nec in his nec in illis vidi. Et hæ acies omnes in omni genere muſicalium organorum mirificis vocibus mirabilia illa reſonabant, quæ Deus in beatis animabus operatur, per quæ Deum magnifice glorificabant. Et audiui de cœlo vocem mihi dicentem: Omnipotens & ineffabilis Deus, qui ante ſæcula fuit, nec initium habuit, nec poſt finem ſæculorum eſſe deſinet, omnem creaturam mirabili modo ſua voluntate condidit, eamq; mirabili modo ſua voluntate

tate disposuit. Quomodo? Quasdam creaturas terrenis hærere, quasdam vero in cœlestibus esse deputauit. Ipse quoque beatos angelicos spiritus tam ad salutem hominum, quam ad honorem nominis sui disposuit. Quomodo? Nam quosdam ita constituit, vt necessitatibus hominum subueniant: quosdam vero, vt iudicia secretorum suorum per eos hominibus manifestentur.

Quid duæ acies.

2 Quapropter vides in altitudine cœlestium secretorum duas acies supernorum spirituum multa claritate fulgentes; quia, vt tibi monstratur in altitudine illorum occultorum quæ carnalis obtutus non penetrat, sed quæ visus interioris hominis attendit: hæc duo agmina corpus & animam hominis, Deo famulari debere designant, vbi ipsa cum supernis ciuibus claritatem æternæ beatitudinis habent.

Quid penna in pectoribus & facies hominum.

3 Et qui in prima acie sunt, velut pennas in pectoribus suis habẽt, & facies vt facies hominum in se prætendunt, in quibus & vultus hominum quasi in pura aqua apparent; isti Angeli sunt desideria profunditatis intellectus sui quasi pennas expandentes: non quod pennas vt aues habeant, sed quod voluntatem Dei in desideriis suis velociter perficiant, velut homo in cogitationibus suis celeriter volat; ita quod & per facies suas pulchritudinem rationalitatis in se manifestant, vbi etiam Deus opera hominum perspicae perscrutatur: quia, vt seruus verba domini sui audiens, ea secundum voluntatem illius perficit; ita & ipsi voluntatem Dei in hominibus attendunt, & actus eorum illi in semetipso ostendunt

Quid secũda acies.

4 Vnde & qui in acie alia sunt, etiam in pectoribus suis quasi pennas habent; & facies vt facies hominum in se ostendunt, in quibus etiam imago filij hominis velut in speculo fulget: Archangeli sunt etiam in desideriis intellectus sui voluntatem Dei contemplantes, & decorem rationalitatis in se manifestantes, incarnatum verbum Dei purissime magnificant: quia ipsi arcana Dei cognoscentes, mysteria incarnationis filij Dei signis suis frequenter præinsinuabant. Sed nec in his, nec in illis aliam formam discernere potes; quoniam & in Angelis & in Archangelis multa secreta mysteriorum sunt, quæ humanus intellectus mortali corpore grauatus capere non valet.

5 Quod autem hæ acies alias quinque acies secundum modum coronæ cingunt, hoc est quod corpus & anima hominis quinque sensus hominis virtute fortitudinis suæ comprehendentes, per quinque vulnera filij mei emundatos, ad rectitudinem interiorum mandatorum dirigere debent.

Virtutes.

6 Vnde qui in prima acie harum sunt, quasi facies hominum habent, ab humero & deorsum magno splendore fulgentes; quæ Virtutes sunt in corda credentium ascendentes, & in ardente charitate excelsam turrim in eis ædificantes, quæ opera ipsorum sunt; ita quod in rationalitate sua opera electorum hominum ostendunt, & in fortitudine sua ad bonum finem multo fulgore beatitudinis ipsos perducunt. Quomodo? Scilicet cum electi claritatem interioris sensus habentes, omnes nequitias malorum suorum abiiciunt propter illuminationem illam qua in istis virtutibus in mea voluntate illuminati sunt, & fortiter aduersus diabolicas insidias pugnant, & certamina illa quæ illi hoc modo contra diabolicam turbam exercent, Virtutes istæ mihi creatori suo incessanter ostendunt. Nam homines certamina confessionis & abnegationis in se habent. Quomodo? Quia iste me confitetur, & ille me abnegat. Sed in hoc certamine talis interrogatio est: Est Deus an non? Tunc interrogatio ista tale responsum Spiritus sancti in homine habet: Deus est qui te creauit, sed & qui te redemit. Et quamdiu interrogationis responsum hoc in homine est, virtus Dei illi non deerit; quia huic interrogationi & responso pœnitentia adhæret. Vbi autem interrogatio hæc in homine non est, ibi nec hoc responsum Spiritus sancti est; quoniam homo iste donum Dei à se expellit, & sine interrogatione pœnitentiæ semetipsum in mortem præcipitat. Certamina vero istorum bellorum Virtutes Deo offerunt; quia ipsi tale sigillum coram Deo sunt, per quod demonstratur, qua intentione Deus colatur vel abnegetur.

7 Qui autem secunda acie sunt, tantæ claritatis existunt, quod eos intueri non potes; qui Potestates sunt, designantes quoniam serenitatem & pulchritudinem potestatis Dei, nulla imbecillitas mortalitatis apprehendere poterit, nec se ipsi similem facere, quia potestas Dei indeficiens est. *Potestates.*

8 Sed qui in tertia acie sunt, vt album marmor apparent, & capita vt capita hominum habent, super quæ faculæ ardentes videntur, & ab humero & deorsum velut ferrea nube circundati sunt; qui Principatus sunt, præfigurantes quod ij qui ex dono Dei in sæculo principes hominum existunt, synceram iustitiæ fortitudinem induere debent, ne in diuersitatem instabilitatis incidant, & caput suum, qui Christus filius Dei est, inspicere, ac regimina sua secundum voluntatem ipsius in necessitatem hominum dirigere, super se gratiam sancti Spiritus in ardore veritatis attendentes, ita quod in fortitudine æquitatis vsque ad consumationem suam firmi & stabiles perseuerent. *Principatus.*

9 Vnde etiam qui in quarta acie sunt, facies vt facies hominum, & pedes vt pedes hominum habentes, in capitibus suis galeas gestant marmoreis tunicis induti; qui Dominationes sunt, ostendentes quia ille qui Dominus omnium est, rationalitatem hominum quæ in humano puluere polluta iacuerat, à terris ad cœlos subleuauit, cum filium suum ad terras transmisit: qui antiquum seductorem sua rectitudine conculcauit, ita vt fideles ipsum qui caput eorum est, fideliter imitentur, spem suam ad cœlestia ponentes, ac forti desiderio bonorum operum se munientes. *Dominationes.*

10 Sed qui in quinta acie sunt, nullam formam hominum in se ostendentes, velut aurora rubent; qui Throni sunt, demonstrantes quod diuinitas ad humanitatem se inclinauit, cum vnigenitus Dei humanum corpus pro salute hominum induit: qui nulla contagia humanorum peccatorum in se habuit, quoniam ipse de Spiritu sancto conceptus, in aurora videlicet in beata virgine carnem absque omni macula totius sordis accepit. Sed nullam *Throni.*

lam aliam formam in eis conſpicis; quia plurima myſteria ſupernorum ſecretorum ſunt, quæ fragilitas humana non valet apprehendere.

11 Quod autem & acies iſtæ alias duas in modum coronæ circumdant, hoc eſt, quod fideles illi qui quinque ſenſus corporis ſui ad ſuperna dirigunt, ſcientes quia per quinque vulnera filij Dei redempti ſunt, ad dilectionem Dei & proximi ſui omni niſu & circuitione mentis ſuæ perueniunt, cum voluptatem cordis ſui negligunt, & ſpem ſuam in ſola æterna ponunt.

12 Quapropter & qui in prima acie illarum ſunt, oculis & pennis pleni videntur, & in vnoquoque oculo ſpeculum & in ipſo ſpeculo facies hominis apparet, & pennas ſuas ad ſupernam altitudinem eleuant; qui Cherubin ſunt, ſcientiam Dei ſignificantes, in qua ipſi myſteria ſupernorum ſecretorum videntes, deſideria ſua ſecundum voluntatem Dei explent; ita quod ipſi in profunditate ſcientiæ ſuæ puriſsimam perſpicuitatem habentes, in ipſa illos mirabiliter præuident, qui verum Deum cognoſcentes, intentionem deſideriorum cordis ſui ad ipſum qui ſuper omnes eſt, velut pennas bonæ & iuſtæ ſubleuationis dirigunt, magis æterna diligentes quam caduca appetentes, ſecundum quod & ipſi in eleuatione deſideriorum ſuorum oſtendunt.

Cherubin

13 Sed qui in altera acie ſunt, quaſi ignis ardent, plurimasq; pennas habentes, in eiſdem pennis quaſi in ſpeculo omnes ordines Eccleſiaſticæ inſtitutionis inſignitos demonſtrant; Seraphin ſunt, ſignificantes quod vt ipſi in amore Dei ardent, maxima deſideria viſionis eius habentes, ita etiam in deſideriis ſuis tam ſæculares quam ſpirituales dignitates, quæ in Eccleſiaſticis myſteriis multa cum puritate vigent, oſtendunt; quia ſecreta Dei in ipſis mirabiliter apparent: ſic etiam omnes qui ſyncerítate puri cordis amantes ſupernam vitam quærunt, ardenter Deum diligant, eumq; toto deſiderio amplectantur, vt ad gaudia illorum perueniant, quos tam fideliter imitantur. Quod vero aliam formam nec in his nec in illis vides, hoc eſt quod multa ſecreta in beatis ſpiritibus ſunt, quæ homini manifeſtanda non ſunt: quoniam quam diu ipſe mortalis exiſtit, ea quæ cœleſtia ſunt, perfecte diſcernere non poterit.

Seraphin.

14 Sed hæ acies omnes, vt audis, in omni genere muſicalium ſonorum mirificis modulationibus mirabilia reſonant, quæ Deus in beatis animabus operatur, per quæ Deum magnifice glorificant: quia beati ſpiritus in virtute Dei maxima gaudia inenarrabilibus ſonis per opera mirabilium illorum in cœleſtibus proferunt, quæ Deus in Sanctis ſuis perficit, per quæ ipſi Deum glorioſiſſime magnificant, vbi eam in profunditate ſanctitatis exquirunt lætantes in gaudio ſalutis, quemadmodum & Dauid ſeruus meus inſpector ſupernorum ſecretorum teſtatur, dicens: *Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum.* Quod dicitur. Sonus lætitiæ & proſperitatis illius quod caro conculcatur, & ſpiritus erigitur cum indeficiente ſalute cognoſcitur in habitationibus illorum qui iniuſtitiam abiiciunt, & iuſtitiam operantur: cum ſuggerente diabolo id quod malum eſt, facere poſſent; ſed diuina inſpiratione id quod bonum eſt, perficiunt. Quid hoc? Homo frequenter indecentem exultationem in ſe oſtendit, cum peccatum perfecerit, quod perficere inconuenienter concupiuit: ſed ſalutem ibi non habet, quia hoc fecit, quod diuino præcepto contrarium fuit. Ille autem tripudium exultationis cum proſperitate veræ ſalutis habebit, qui bonum quod ardenter deſiderauit, ſtrenue complet, manſionem illorum dum in corpore habitat amans, qui viam veritatis currentes errorem mendacij declinauerunt. Vnde quicunque ſcientiam in Spiritu ſancto, & pennas in fide habet, iſte admonitionem meam non paruipendet, ſed eam in guſtu animæ ſuæ amplectendo percipiat.

Primi Libri Viſionum Sanctæ Hildegardis

FINIS.

LIBER II.
SANCTAE HILDEGARDIS VIRGINIS.

VISIO PRIMA.

ET ego homo literas non callens more fortium leonum, nec docta ex infusione illorum, sed manens in mollitie, fragilis costa, imbuta mystico spiramine, vidi quasi lucidissimum ignem incomprehensibilem, inextinguibilem, totum viuentem, totumq; viuum existentem, in se autem flammam aërei coloris habentem, quæ leni flatu ardenter flagrabat; & quæ eidem lucido igni ita inseparabiliter hærebat, vt in homine hærent viscera. Et vidi quod illa flamma fulminans incanduit: & ecce obscurus aër & rotundus, multæq; magnitudinis repente exortus est, super quem ipsa flamma quosdam ictus dedit, toties ab eo scintillam educens, donec aër ad perfectum deductus est, & ita cœlum & terra resplenduerunt plena institutione. Deinde etiam eadem flamma in igne & ardore illo extendit se ad paruam glebam limosæ terræ iacentem in fundo aëris eam calefaciens, ita quod carnem & sanguinem effecit, eamque aspirauit, ita quod in animam viuentem effecta est. Quo facto ille lucidus ignis præbuit per eandem flammam leni flatu ardenter flagrantem ipsi homini candidissimum florem in flamma pendentem, vt ros pendet in gramine, cuius quidem odorem homo naribus sensit, sed gustu oris non libauit, nec manibus attrectauit, hoc modo se auertens atque cadens in densissimas tenebras, ex quibus se erigere non valuit. Tenebræ autem illæ in illo aëre magis ac magis se dilatando creuerunt. Tunc tres magnæ stellæ in fulgore suo sibi cohærentes in tenebris illis apparuerunt: post quas & aliæ multæ tam paruæ quam magnæ plurimo splendore fulgentes, ac deinde quædam maxima stella mira claritate radians, & fulgorem suum ad prædictam flammam dirigens. Sed & in terra quidam fulgor velut aurora apparuit, cui superior flamma mirabiliter infusa est, non tamen à supradicto lucido igne separata: & in illo fulgore auroræ maxima voluntas accensa est. Cumque accensionem voluntatis huius diligentius considerare vellem, in hac visione secretum sigillum mihi appositum est; audiuiq; vocem ex alto mihi dicentem: De hoc mysterio non poteris quicquam amplius videre, nisi vt tibi propter miraculum credendi conceditur. Vidiq; de eodem fulgore auroræ splendissimum hominem egredientem, qui claritatem suam ad prædictas tenebras effudit, & ab eis reuerberatus est, & in ruborem sanguinis & in pallorem albedinis conuersus tanta fortitudine tenebras percussit, vt homo ille qui in eis iacebat, attactu illo apparens fulgeret, atque ita erectus exiret. Et sic splendidus ille homo qui de aurora egressus est, in tanta claritate apparens vltra quam humana lingua effari possit, in eminentissimam altitudinem innumerabilis gloriæ tetendit: vbi in plenitudine omnimodæ vbertatis & odoris magnifice radiabat. Et audiui ex præfato viuente igne vocem mihi dicentem: Tu quæ es fragilis terra & in nomine fœmineo indocta in omni doctrina carnalium magistrorum, scilicet legere literas secundum intelligentiam literatorum, sed tantum tacta lumine meo, quod tangit te interius cum incendio vt sol ardens, clama & enarra ac scribe hæc mysteria mea quæ vides & audis in mystica visione. Noli ergo esse timida: sed dic ea quæ intelligis in spiritu, quemadmodum ea loquor per te; quatenus illi verecundia teneantur, qui populo meo deberent viam rectitudinis ostendere, sed ex peruersitate morum suorum recusant aperte iustitiam quam nouerunt dicere, nolentes abstinere à malis desideriis suis, quæ illis ita adhærent, quasi ipsis dominentur, facientia eos fugere à facie Domini erubescere loqui veritatem. Vnde, ô pusilla animo, quæ interius es docta mystica inspiratione, quamuis suppressa sis per virilem formam propter præuaricationem Euæ; dic tamen igneum opus quod tibi demonstratur certissima visione. Viuens enim Deus qui cuncta per Verbum suum creauit, per idem Verbum incarnatum miseram humanam creaturam, quæ se demerserat in tenebras, ad fidelem saluationem reduxit.

Quid

Quid lucidissimus ignis.

2 Quid hoc? Nam ille lucidisſimus ignis quem vides, deſignat omnipotentem & viuentem Deum, qui in clariſima ſerenitate ſua nunquam vlla iniquitate obfuſcatur, incomprehenſibilis manens; quia nulla diuiſione diuidi poteſt, aut initio aut fine, aut vlla ſcintilla ſcientiæ creatura ſuæ cõprehendi ſicuti eſt, & inextinguibilis exiſtẽs: quoniam ipſe eſt illa plenitudo quam nunquam vllus finis tetigit: ac totus viuens; quia nulla omnino res ipſi abſconſa eſt, quam neſciat: totusq; vita exiſtens; quoniam omne quod viuit, ab ipſo viuere ſumit, ſecundum quod Iob per me inſpiratus oſtendit, dicens: *Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit? in cuius manu eſt anima omnis viuentis & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis.*

3 Quid hoc? Nulla creatura tam hebes eſt in natura ſua, quæ vicisſitudinem plenitudinis ſuæ in illis cauſis ignoret, in quibus fructuoſa conſiſtit. Quomodo? Cœlum habet lucem, lux aëren, aër volatilia, & terra nutrit virentia, virentia fructum, fructus animalia; quę omnia teſtantur quod ea poſuit fortisſima manus, id eſt, maxima potentia Dominatoris cunctorum, qui omnia in poſſibilitate virtutis ſuæ ita operatus eſt, quod eis nihil deeſt in vſibus ſuis: & in omnipotentia eiuſdem fabricatoris eſt motio cunctorum viuentium & terreſtrium, vt pecorum terram in terrenis quærentium, nec rationalitatem ſpiraculi Dei in ſe habentium, & excitatio ſpirituum qui humanam carnem inhabitant, in quibus eſt rationalitas, diſcretio & ſapientia. Quomodo? Anima circuit in terrenis cauſis laborans in multis varietatibus, ſecundum quod carnales mores expoſtulant. Spiritus vero erigit ſe in duobus modis, videlicet ſuſpirium, gemitum & deſiderium ad Deum habens, aut dominium & regimen & optionem in diuerſis rebus quaſi in præcepto quærens, quia diſcretionem in rationalitate habet. Vnde etiam homo ſimilitudinem cœli & terræ in ſe continet. Quomodo? Ipſe habet circulum in quo apparet perſpicuitas, ſpiraculum & rationalitas, velut in cœlo notantur luminaria; habet ſpiritum per omnem ſenſum & motum celeriter meantem: vt aër volatilia etiam humoris receptaculum in quo notatur humiditas, apparet germinatio ac parturitio; ſicut in terra virentia, fructificantia & animalia. Quid hoc? O homo, tu totum es in omni creatura, & obliuiſceris creatoris tui; & ſubiecta tibi creatura obedit ei, ſicut illi conſtitutum eſt, & tu præcepta illius tranſgrederis.

Quid flãma in igne

4 Sed vides quod idem ignis in ſe flammam aërei coloris habet, quæ leni flatu ardenter flagrat, & quæ eidem lucido igni ita inſeparabiliter ineſt, vt in homine ſunt viſcera; quod eſt in æternitate ante tempora conſtitutæ creaturæ infinitum Verbum, quod in ardore charitatis ſub decurſum labentium temporum mirabiliter ſine ſorde & grauamine peccati per virtutem ſuauitatis Spiritus ſancti in aurora beatæ virginitatis erat incarnandum: ita tamen, vt ſicut ante ſuſceptam carnem indiuiſibiliter fuit in Patre, ſic etiam poſt aſſumptam humanitatem inſeparabiliter in eo maneret: quoniam vt homo non eſt abſque vitali tactu in via præcordiorum, ſic à Patre non erat omnino ſeparandum eius vitale Verbum.

5 Et quare dicitur verbum? Quia vt per locale verbum quod in terreno puluere hominis tranſitorium eſt, prudenter intelliguntur iuſſa præceptoris ab iis qui ſciunt & prę̃uident iuſſionem prę̃cipientis; ita etiam per illocale verbum quod per inextinguibilem vitam, quæ viuit in æternitatem, intranſitorium eſt, vere cognoſcitur vis patris à diuerſis creaturis mundi ipſum ſentientibus & intelligentibus in ortu quo creatæ ſunt: atque vt per officiale verbum poteſtas & honor ſcitur hominis, ſic etiam per diuinum verbum ſanctitas & bonitas reſplendet patris.

Quid flãma fulminans.

6 Quod autem vides quomodo flamma illa fulminans incandet: hoc eſt, quod verbum Dei virtutem ſuam quaſi exardeſcens oſtendit, cum per ipſum omnis creatura condita eſt: & quaſi incanduit, cum in aurora & candore virginitatis incarnatum eſt: & ex eo ſtillauerunt omnes virtutes in agnitione Dei, cum homo reuixit in animarum ſaluatione.

Quid obſcurum aër

7 Sed & obſcurus aër & rotundus multæq; magnitudinis repente exortus eſt, qui eſt inſtrumentum eorum in obſcuritate imperfectionis ſcilicet nondum illuſtratum plenitudine creaturarum: & rotundum eſt; quia ſub incomprehenſibili potentia Dei eſt, diuinitate nuſquam abſente: ipſum tamen in maxima poteſtate Dei ſurgens quaſi in ictu oculi in ſuperna voluntate eleuatum, ſuper quod ipſa flamma velut faber quoſdam ictus dedit toties ab eo ſcintillam educens, donec idem aër ad perfectum deductus eſt; quia cœlum & terra reſplenduerunt plena inſtitutione, quando ille qui excellit vniuerſam creaturam, ſupernum verbum in creatione creaturarum ſeruitutem tenentium virtutem fortitudinis ſuæ oſtendit ab inſtrumento ſuo diuerſas ſpecies creaturarum lucentes in mirabili ortu conditionis eorum educens vt faber formas ſuas ex ære competẽter excudit, vſque dum eædem creaturæ in pulchritudine plenitudinis ſuæ effulſerunt; ſurſum & deorſum decorem & ſtabilimentum perfectę creationis ſuæ habentes: quia ſuperiora reſplenduerunt ab inferioribus, & inferiora à ſuperioribus.

Cur flamma ſe extendit ad glebam.

8 Quod autem deinde eadem flamma in igne & ardore illo ſe extendit ad paruam glebam limoſæ terræ, iacentem in fundo aëris: hoc eſt, quod creatis aliis creaturis Verbum Dei in forti voluntate Patris & in amore ſupernæ ſuauitatis Spiritus ſancti inſpexit fragilem materiam mollis & teneræ fragilitatis humanitatis omnium tam malorum quam bonorum procreandorum hominum, in imo inſenſibilitatis & ponderoſitatis ſuæ detentam, & necdum efficaci & vitali flatu excitatam, eam fouens & calefaciens carnem & ſanguinem efficit in virtute calorem ei infundens; quoniam terra eſt carnalis materia hominis nutriens eum fructu ſuo, ſicut mater lacte filios ſuos: eamq; aſpirauit Deus ita quod homo in animam viuentem effecta eſt: quia ipſam per ſupernam virtutem excitauit, atque in anima & corpore diſcernentem hominem mirabiliter ex ea eduxit.

9 Quo facto ille lucidus ignis præbuit per illam flammam leni flatu ardenter flagrantem, ipsi homini candidissimum florem in flamma illa pendentem, vt ros pendet in gramine: quoniam creato Adam, Pater, qui lucidissima lux est, dedit per Verbum suum in Spiritu sancto ipsi Adæ dulce præceptum clarissimæ obedientiæ adhærentis ipsi Verbo in multo imbre fructuosæ virtutis: quia per ipsum Verbum suauissimus humor sanctitatis à Patre in Spiritu sancto stillauit faciens maximum & plurimum fructum, sicut purus humor super gramen descendens, illud ad multum germen fœcundat. Cuius quidem odorem homo naribus sensit, sed gustu oris non libauit, nec moribus attrectauit; quoniam ipse præceptum legis cum intelligentia sapientiæ quasi naribus attraxit, sed vim illius intimæ perfectionis in os perfectè non intromisit, nec opere manuum in plenitudine beatitudinis adimpleuit, hoc modo se auertens atque cadens in densissimas tenebras, ex quibus se erigere non valuit: quia diuino præcepto suggerente diabolo terga dedit, in barathrum mortis corruens, quia Deum non in fide nec in opere exquisiuit. Vnde ad veram cognitionem eius peccatis grauatus surgere non potuit, donec ille venit qui patri suo pleniter sine peccato obediuit. Sed tenebræ illæ in illo aëre magis ac magis se dilatando creuerunt: potestas mortis in mundo semper in latitudine vitiorum sumpsit incrementum, scientia hominis se mouente in diuersitatem multiplicium vitiorum & fœtentium peccatorum per errorem emergentium.

10 Quod autem tres magnæ stellæ in fulgore suo sibi cohærentes in illis tenebris apparuerunt, post quas aliæ multæ tam paruæ quam magnæ plurimo splendore fulgentes: hæc sunt in figuratione supernæ trinitatis magna luminaria, videlicet Abraham, Isaac & Iacob tam fideli opere quam carnis coniunctione se mutuo cõplectentes, mundiq; tenebras annunciationibus suis repercutientes, & eos subsequentes alij quamplurimi Prophetæ maiores & minores in magnis & admirandis miraculis radiantes.

11 Deinde vero apparens quædam maxima stella mira claritate micans & fulgorem suum ad prędictam flammam dirigens, illa est præcipuus Propheta Ioannes, scilicet Baptipsta, fidelissimo & clarissimo opere in magnalibus coruscas, & in eis verum Verbum, id est, Dei filium demonstrans: quia iniquitati non cessit, sed eam in operibus iustitiæ strenuè & fortiter calcauit.

12 Sed quod in terra illa fulgor velut aurora apparet, cui superior flamma mirabiliter infusa est; non tamen à supradicto lucido igne separata: hoc est, quod Deus in loco generabilium rerum magnum splendorem rutilantis luminis plantauit, in illum Verbum suum perfecta voluntate mittens non tamen ab eo separatum: sed dedit ipsum, copiosum fructum atque eduxit ipsum, magnum fontem ex quo omne fidele guttur bibens vltra siti non arescit. Vnde & in illo fulgore auroræ maxima voluntas accensa est, quia in claritate rubentis serenitatis virtus magni & antiqui consilij cognita est; ita quod omnes præmissæ legiones & cœlestium spirituum acies hoc in lucidissima fœlicitate admiratæ sunt.

13 Sed tu, ô homo, dum eminentiam consilij huius humano more plenius scire desideras, claustrum occultationis tibi opponitur, quoniam secreta Dei non debes plus scrutari, quam propter amorem fideliter credentium diuinæ maiestati placet manifestari.

14 Quod autem vides de fulgore auroræ splendidissimum hominem egredientem, qui claritatem suam ad tenebras effundit, & ab eis reuerberatur, qui in ruborem sanguinis & in pallorem albedinis conuersus tanta fortitudine tenebras illas repercussit, vt homo ille qui in eis iacebat, ipso attactu apparens fulgeret, atque ita erectus exiret: hoc designat Dei Verbum in candore intemeratæ virginitatis inuiolabiliter incarnatum, & sine dolore natum, nec tamen à Patre separatum. Quomodo? Cum Filius Dei natus est in mundo ex matre, apparuit in cœlo in Patre: vnde & Angeli mox contremuerunt, & exultantes mellifluas laudes concinuerunt. Qui Filius Dei sine macula peccati in sæculo conuersatus lucidissimam beatitudinis & saluationis doctrinam in tenebras infidelitatis emisit: sed ab incredulo populo abiectus, atque ad passionem ductus, roseum sanguinem suum fudit, & caliginem mortis corporaliter gustauit Ex quo diabolum superans ex inferno electos suos, qui in eo detenti & prostrati fuerant, liberauit; atque eos tactu redemptionis suæ ad hæreditatem ipsorum, quam in Adam perdiderant, misericorditer reduxit. Qui dum in hæreditatem suam peruenerunt, excitata sunt tympana & cytharæ, omnisq; musicorum concentus innumerabili decore: quia homo qui in perditione iacuerat, iam in beatitudine erectus mortem superna virtute liberatus euaserat, vt per seruum meum Osee locutus sum: *Colligata est iniquitas Effraim, absconditum peccatum eius; dolores parturientis venient ei: ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua, ô mors: ero morsus tuus inferne.* Quid hoc? In efficacia ligaturæ alligata est peruersitas nequitiæ diaboli, vt à zelo furoris Dei non mereatur solui: quia nunquam illum recta cogitantem vidit, sic neque eum aspiciunt, qui Deum fideliter timent. Nam se semper eleuat contra Deum, se Deum esse dicens, semper errans contra Deum, & propter ipsum nomini Christiano contradicens. Et ideo malitia ipsius ita profundata est, vt nulla medicina reparationis peccatum eius, quod in cõtemptibilissima superbia impie commisit, in saluatione dignum sit: vnde & ipse erit in perdurationis dolore sicut parturiens in afflictione desperationis, quæ diffidit quod in apertione vteri sui viuere non possit. Nam hæc infœlicitas semper super eum manebit, quod à beatitudine eiectus est: quia filiorum sapientia fugit ab eo, qui ad se non reuertitur, sicut filius prodigus ad se reuersus de iniquitate sua ad patrem suum rediit. Quapropter nunquam confidet in contritione illa, qua filij saluationis in superni filij morte, mortem fœ-

Quid, de aurora egrediens homo.

uissimæ

uisſimæ iniquitatis conterunt, quam ipſe callidus ſerpens ebullire fecit, cum primo homini doloſitatem, quam homo neſciebat, ſuggeſit. Sed quia filij ſaluatoris venenum funeſtiſsimum ſuggeſtionis contemnunt, & ad ſalutem ſuam reſpiciunt, de ſeruitute idolorum liberabo eos: de ſeruitute, inquam, idolorum, quę fallaciam in poteſtate perditionis habent, & in quibus infideles honorem creatoris ſui commutant ſe in laqueum diaboli inuoluentes, & opera ſua ſecundum voluntatem illius perficientes. Et ideo animas illorum qui me diligunt & qui me colunt, animas ſcilicet Sanctorum & iuſtorum ab infernali pœna redimam: quoniam nullus hominum poterit erui à vinculis diaboli, in quibus duriſsima morte propter præuaricationem præceptorum Dei vinctus eſt, niſi in redemptione illius qui electos ſuos proprio ſanguine redempturus eſt. Vbi ad internecionem te, ô mors, interficiam: quia in quo te viuere putas, hoc tibi extraham, ita quod inutile cadauer vocaberis: quoniam in fortiſsimis viribus tuis proſtrata iacebis, ſicut & corpus quod ab anima deſeritur, omnino ad interitum proſternitur. Nam fons aquę viuæ te ſuffocabit: cum fœlices animæ per nouum hominem, qui venenoſæ deceptionis inſons erit, miſericorditer in ſuperna beatitudine rapientur. Vnde etiam ad confuſionem tuam ero morſus tuus inferne, cum poteſtas mea in magna virtute tibi ſpolia illa detrahet quæ fraudulenter rapuiſti: ita vt & tu, ô mors, iuſte deſpoliata, nunquam deinceps plena in diuitiis tuis appareas, ſed vulneribus confoſſa & in fœditate proſtrata iacens, confuſionem tuam in perpetuum reportes.

15 Sed vt vides illo lucente homine qui de aurora egreſſus eſt, in tanta claritate apparente vltra quam humana lingua effari poſſit; demonſtratur quod auguſtiſsimum corpus filij Dei ex ſpecioſiſſima virgine natum, & per triduum in ſepulchro reconditum, ad inſinuandum quod tres perſonæ ſunt in vna diuinitate, paterna claritas infulſit, atque ita ſpiritum recepit, & in fulgentiſsima immortalitate reſurrexit, quam nullus hominum cogitatione aut verbo explicare poterit. Quem & pater nudatis vulneribus, cœleſtibus choris oſtendit, dicens: Hic eſt filius meus dilectus, quem miſi vt moreretur pro populo. Ob quam rem ſupra humanum intellectum innumerabile gaudium in ipſis innouatum eſt, quia cæca obliuio, qua Deus neſciebatur, ſic depreſſa eſt, vt rationalitas hominis, quæ ſuadente diabolo proſtrata iacebat, ad agnitionem Dei eleuata ſit: quoniam per ſummam beatitudinem homini via veritatis oſtenſa eſt, in qua de morte ad vitam reductus eſt.

16 Sed ſecundum hoc vt filij Iſraël ex Aegypto liberati per quadraginta annos deſertum tranſeuntes, in terram lac & mel fluentem peruenerũt, ita filius Dei à morte reſurgens per quadraginta dies diſcipulis ſuis cum beatis fœminis, quæ poſt ipſum ſuſpirabant, & magno deſiderio videre deſiderabant, ſe benigne oſtendit, ad eas in fide confirmandas, ne dubitarent dicentes: Nos non vidimus Dominum, ideo credere non poſſumus quod ipſe ſit noſtra ſalus: ſed frequenter manifeſtauit ſe illis, ad corroborandos ipſos ne caderent.

17 Quod vero in eminentiſsimam altitudinem innumerabilis gloriæ tetendit, vbi in plenitudine omnimodæ vbertatis & odoris mirifice radiat: hoc eſt quod idem filius Dei aſcendit ad Patrem, cui vna cum Filio & Spiritu ſancto eminentiſsima & præcellentiſsima altitudo inenarrabilis gaudij & lætitiæ eſt, vbi idem filius in abundantia prefulgentiſsimæ ſanctitatis & beatudinis fidelibus ſuis glorioſe apparet, qui ipſum puro & ſimplici corde verum Deum & hominem eſſe credunt. Nam etiam tunc noua ſponſa eiuſdem agni illi præſentata eſt in diuerſis ornamentis, quibus ornanda eſt in omni genere virtutum fortiſsimi certaminis totius fiddelis populi, qui contra callidum ſerpentem pugnaturi ſunt. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit; hic myſticis verbis meis, quæ de me viuente emanant, oſculum præbeat amplexionis.

VISIO SECVNDA.

1 DEINDE vidi ſplendidiſsimam lucem, & in ipſa ſaphirini coloris ſpeciem hominis, quæ tota ſuauiſsimo rutilante igne flagrabat: & illa ſplendida lux perfudit vniuerſum illum rutilantem ignem, & ille rutilans ignis totam illam ſplendentem lucem, & illa ſplendidiſsima lux & rutilans ignis totam hominis ſpeciem, vnum lumen vna virtute & potentia exiſtentes. Et iterum audiui viuentem illam lucem mihi dicentem: Hic eſt ſenſus myſteriorum Dei, vt diſcrete cernatur & intelligatur, quæ ſit plenitudo illa, quæ ſine ortu eſt, & cui nihil deeſt: quæ potentiſsima virtute plantauit omnes riuulos fortium. Nam ſi Dominus vacuus eſſet propria virtute, quid tunc eſſet opus eius? Certe vanum: ideoq; in perfecto opere, cernitur quis artifex eius ſit.

2 Quapropter vides ſplendidiſsimam lucem, quę ſine ortu eſt, & cui nihil deeſſe poteſt; quæ deſignat Patrem: & in ipſa ſaphirini coloris ſpecie hominis ſine omni macula imperfectionis inuidiæ & iniquitatis, declarat Filium, ante tempora ſecundum diuinitatem à Patre genitum, ſed poſt in tempore ſecundum humanitatem in mundo incarnatum. Quæ tota ſuauiſsimo rutilante igne flagrat; qui ignis ſine tactu vllius aridæ & tenebroſæ mortalitatis demonſtrat Spritum ſanctum, de quo idem Vnigenitus Dei ſecundum carnem conceptus, & de virgine temporaliter natus, lumen veræ claritatis mundo infudit. *Quid lux ſine ortu.*

3 Sed quod illa ſplendida lux perfudit vniuerſum illum rutilantem ignem, & ille rutilans ignis totam illam ſplendentem lucem, ac ſplendida lux rutilans ignis totam ſpeciem hominis, lumen vnum in vna virtute & poteſtate exiſtentes: hoc eſt, quia Pater, qui ſumma æquitas, ſed non ſine Filio, nec Spiritu ſancto eſt; & Spirtus ſanctus, qui accenſor cordium fidelium, ſed non ſine Patre & Filio; & Filius, qui eſt plenitudo virtutis, ſed non ſine Patre & Spiritu ſancto, in maieſtate diuinita- *Quid ſplẽdida lux, ignem per fundens.*

tis inseparabiles sunt: quoniam Pater non est sine Filio, nec Filius sine Patre, nec Pater & Filius sine Spiritu sancto, nec Spiritus sanctus sine ipsis: & hæ tres personæ Deus vnus in vna integra diuinitate maiestatis existunt, & vnitas diuinitatis in eisdem tribus personis inseparabilis vigens, quia diuinitas scindi non potest, sed ipsa absque vlla mutabilitate inuiolabilis semper manet: sed & Pater declaratur per Filium, Filius per ortum creaturarum, & Spiritus sanctus per eundem Filium incarnatum. Quomodo? Pater est, qui ante sæcula genuit Filium: Filius, per quem omnia à Patre facta sunt in initio creaturarum: & Spiritus sanctus, qui in specie columbæ apparuit in baptismate Filij Dei in fine temporum.

4 Vnde nunquam obliuiscatur homo me solum Deum in his tribus personis inuocare, quia eas propterea ostendi homini, vt homo tanto strictius in amore meo ardeat, cum propter amorem eius misi proprium filium in mundum, quemadmodum Ioannes dilectus meus protestatur, dicens: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* Quid hoc? Quia in hoc quod Deus dilexit nos, alia salus exorta est, quam illa quam in proximo ortu habuimus, cum hæredes innocentiæ & sanctitatis fuimus: quoniam supernus Pater ostendit charitatem suam in periculis nostris, quando constituti eramus in pœnis, Verbum suum solum inter filios hominum in perfecta sanctitate, mittens per supernam virtutem in tenebras sæculorum, vbi ipsum Verbum omnia bona operatum illos ad vitam per mansuetudinem suam reduxit, qui per munditiam præuaricationis deiecti erant, nec in sanctitatem quam perdiderant, redire valebant. Quid hoc? Nam per ipsum fontem vitæ paterna dilectio amplexionis Dei venit, quæ nos ad vitam reuocauit, & quæ in periculis auxiliatrix nostra fuit, quæ est profundissima & suauissima charitas, nos ad pœnitentiam instruens. Quomodo? Deus magni operis sui atque pretiosissimæ margaritæ, hominis inquam, quem de limo terræ formauit, & cui spiraculum vitæ inspirauit, misericorditer recordatus est. Quomodo? Ipse instruxit vitam in pœnitentiam, cuius efficacia nunquam peribit; quia callidus serpens decepit hominem per superbam inuasionem, sed Deus deiecit illum in pœnitentia quæ humilitatem ostendit, quam diabolus nesciuit nec fecit: quoniam ad rectam viam assurgere ignorauit.

5 Vnde ista saluatio charitatis non est orta à nobis, quia nec nouimus nec valuimus diligere Deum in saluatione: sed quia ipse Creator & Dominus omnium ita dilexit mundum, quod propter saluationem eius misit filium suum, principem & saluatorem fidelium, qui vulnera nostra lauit & tersit: vnde etiam de illo dulcissima medicina sudauit, ex qua omnia bona saluationis fluunt.

6 Quapropter & tu, ô homo, intellige, quia Deum nulla instabilitas mutabilitatis tangit. Nam Pater est Pater, Filius est Filius, Spiritus sanctus est Spiritus sanctus, tres personæ in vnitate diuinitatis indiuisibiliter vigentes. Quomodo? Tres vires in lapide, & tres in flamma, & tres in verbo sunt. Quomodo? In lapide est virtus humoris, virtus palpabilitatis, & ignea vis: sed virtutem humoris habet, ne dissoluatur & comminuatur: palpabilem vero comprehensionem, vt habitationem & defensionem exhibeat: igneam autem virtutem, vt confoueatur & consolidetur ad duritiam suam. Ipsa autem humida virtus significat Patrem, qui nunquam aresci aut finitur in sua virtute: & palpabilis comprehensio designat Filium, qui natus ex virgine tangi & comprehendi potuit: & vis rutilantis ignis significat Spiritum sanctum, qui est accensor & illuminator cordium fidelium hominum. Quid hoc? Sicut homo qui corpore suo frequenter humidam virtutem lapidis attrahit, inde infirmando debilitatur; sic & homo qui per instabilitatem cogitationum suarum temere vult Patrem intueri, perit in fide: & vt in palpabili comprehensione lapidis faciunt homines habitationem suam se per eam ab hostibus defendentes; ita & Filius Dei qui est verus lapis angularis, habitatio est fidelis populi, eum à malignis spiritibus protegens: Sed & sicut rutilans ignis illuminat tenebrosa, comburens ea super quę incubuerit; sic & Spiritus sanctus fugat infidelitatem, auferens omnem rubiginem iniquitatis. Et quomodo hæ tres vires sunt in vno lapide, ita & vera Trinitas est in vna Deitate. *Tres vires in lapide.*

7 Item sicut flamma in vno igne tres vires habet, sic & vnus Deus in tribus personis est. Quomodo? Flamma enim in splendida claritate & insito vigore ac igneo ardore consistit: sed splendidam claritatem habet vt luceat, & insitum vigorem vt vigeat, atque igneum ardorem vt comburat. Vnde in splendida claritate Patrem considera, qui paterna pietate claritatem suam fidelibus suis expandit: & in insito vigore, qui splendidæ flammæ in qua ista flamma virtutem suam ostendit, Filium intellige, qui ex virgine corpus assumpsit, in quo diuinitas mirabilia sua declarauit: ac in igneo ardore Spiritum sanctum perspice, qui mentes credentium suauiter vrit. Sed vbi nec splendida claritas, nec insitus vigor, nec igneus ardor est, ibi nec flamma cernitur: sic vbi nec Pater nec Filius nec Spiritus sanctus colitur, ibi nec digne veneratur. Ergo sicut in vna flamma hæ tres vires cernuntur, sic in vnitate diuinitatis tres personæ intelligantur. *Tres vires in flamma.*

8 Ita etiam vt tres vires in verbo notandæ sunt, sic & trinitas in vnitate diuinitatis considerandæ est. Quomodo? In verbo, sonus, virtus & flatus est. Sed sonum habet vt audiatur, virtutem vt intelligatur, flatum vt compleatur. In sono autem nota Patrem, qui inenarrabili potestate omnia propalat: in virtute Filium, qui mirabiliter ex Patre genitus est. In flatu vero Spiritum sanctum, qui vbi vult spirat, & omnia consumantur. Vbi vero sonus non auditur, ibi nec virtus operatur, nec flatus eleuatur; vnde nec ibi verbum intelligitur: sic etiam Pater, Filius & Spiritus sanctus *Tres vires in verbo.*

non

non sunt à se diuisi, sed suum opus vnanimiter operãtur. Vnde sicut hętres res in verbo vno sunt, ita etiã superna trinitas in superna vnitate est: itaq; sicut in lapide nec est nec operatur humida virtus sine palpabili comprehẽsione & sine ignea virtute, nec palpabilis comprehensio sine humida virtute & igneo rutilantis ignis vigore, nec rutilantis ignis vigor sine humida virtute & palpabili comprehensione, & vt in flamma non est nec operatur splendida claritas sine insito vigore & igneo ardore, nec insitus vigor sine splendida claritate & igneo ardore, nec igneus ardor sine splendida claritate & insito vigore, & sicut in verbo non est nec operatur sonus sine virtute & flatu, nec virtus sine sono & flatu nec flatus sine sono & virtute, sed indiuisibiliter in opere suo sibi hærentia sunt, ita etiam hæ tres personæ supernæ trinitatis in maiestate diuinitatis inseparabiliter vigent neque à se diuiduntur. Sic Deum vnum in tribus personis ô homo intellige. Sed tu in stultitia mentis tuæ putas Deum tam impotentem esse vt non sit ei possibile in tribus personis vere subsistere, sed tantum in vna posse consistere, cum neque vocem videas sine tribus consistere. Quid hoc? Deus certe est in tribus personis verus & vnus Deus primus & nouissimus.

9 Sed pater non est sine filio, nec filius sine patre, nec pater nec filius sine spiritu sancto, nec spiritus sanctus sine ipsis: quoniam hæ tres personæ inseparabiles in vnitate diuinitatis sunt. Quomodo verbum resonat ex ore hominis, sed nõ os sine verbo, nec verbum sine vita. Et vbi manet verbũ? In homine. Vnde exit? De homine. Quomodo? Viuente homine. Sic est filius in patre, quẽ pater pro salute hominũ in terrã sedentiũ in tenebris misit, de spiritu sancto in virgine cõceptũ. Qui filius vt est vnigenitus in diuinitate, ita est vnigenitus in virginitate: & sicut est vnicus patris, ita est & vnicus matris: quia vt pater illum vnum ante tempora genuit, sic & virgo mater illum vnum solum genuit in tempore, quoniam virgo mansit post partum.

10 Vnde ô homo intellige in his tribus personis Deum tuum qui te creauit in fortitudine diuinitatis suæ, & qui te redemit à perditione. Noli ergo obliuiscì creatoris tui, sicut & Salomon tibi suadet, cum dicit: *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni de quibus dicas, non mihi placent.* Quid hoc? Intellectuali sensu tuo recordare illius qui te condidit, velut cum in diebus stultæ cõfidẽtiæ tuæ putas tibi possibile esse vt secundũ desideriũ tuũ ascendas in altũ, te præcipitans in profundum, at in prosperitate stans in extremas ærumnas cadens. Nam vita quæ in te est semper nititur vt perficiatur vsque ad tempus illud dum perfecta appareat. Quomodo? Infans à primo ortu suo vsque ad perfectam staturam ascendit, & deindè in perfecta ætate manet, relinquens petulantiam morum stultæ adolescentiæ tantum cum magnis curis solicite prouidẽs quid sibi in rebus suis agendum sit, quod tunc nequaquam fecit cum stulta adolescentia inconstantia feruebat. Sic fidelis homo faciat, infantiam morum relinquat, & ad culmen virtutum conscendat in fortitudine earum perseuerans, extollentiam cupiditatis suæ deserens quæ in amentia vitiorum pullulat & in augustia solicitudinum meditetur quid sibi vtile sit postquã infantiam morum puerilium declinauit. Vnde ô homo sic amplectere Deum tuum in fortitudine vigoris tui priusquam veniat homo purgationis operum tuorum, cum omnia manifestabũtur, neque quidquam occultum relinquetur, vbi veniunt tempora quæ in duratione sua non deficient. De quibus humano sensu tuo, ne murmurans dicas, non mihi placent, neque intelligo vtrum in prosperitate aut in ærumna illa sint: quia humana mens semper in hoc dubia est: nam & dum bona operatur, anxietatem habet vtrum Deo placeãt an non. Et dum mala perpetrat, de salute remissionis formidat. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit, hic mysticis verbis meis quæ de me viuente emanant osculum amplexionis præbeat.

VISIO TERTIA.

1 POST hęc vidi quasi muliebrem imaginem procera magnitudine instar magnæ ciuitatis habentem caput miro ornatu coronatum, & brachia de quibus splendor velut manicæ propendebant à cœlo ad terram vsque radians. Venter autem eius in modum retis multa foramina habentis, per quæ plurima hominum multitudo subit: crura vero & pedes non habebat, sed tantum super ventrem suum ante altare quod est ante oculos Dei stabat, ipsum expansis manibus circumplexa: oculis autẽ suis per omne cœlũ acutissime intendebat. At nulla vestimẽta eius considerare poterã, nisi quod tota lucidissima claritate fulgens, multo splendore circũfusa fuerat: in pectore eius velut aurora rubeo fulgore micante vbi etiam multimodo genere musicorum audiui de ipsa hoc canticum quasi aurora valde rutilans decantari. Et imago illa expandit splendorem suum velut vestimentũ dicens: Me oportet concipere & parere. Et mox occurrit ei vt fulgur multitudo Angelorum gradus & sedes in ea hominibus facientium, per quos ipsa imago absoluenda erat. Deinde vidi nigros infantes iuxta terram in aẽre quasi pisces in aqua repentes & ventrem imaginis in foraminibus (quibus ingredi volentibus aperta patebat) intrantes. At illa ingemuit sursum eos attrahens qui & ore eius exierunt, ipsa tamen integra permanente. Et ecce illa serena lux & in ipsa species hominis tota, rutilante igne flagrans, secundum visionem quam prius videram, iterum mihi apparuit & singulis eorum nigerrimam cutem abstrahens & extra viam cutes illas proijciens singulos illorum candidissima veste induit, ac eis clarissimam lucem aperuit singulis eorum dicens: Exue vetustatem iniustitiæ, & indue nouitatem sanctitatis: reserata est enim tibi ianua hæreditatis tuæ: considera ergo quomodo doctus sis, vt cognoscas patrem tuum quem confessus es. Ego suscepi te, &

tu confessus es me. Nunc ergo respice duas semitas: vnã ad orientem & alteram ad aquilonem. Si igitur interioribus oculis tuis diligenter inspexeris me vt in fide doctus es: suscipiam te in regno meo. Etsi me perfecte dilexeris, faciam quodcũq; petieris: Si autem me despexeris, te à me auertens & retro respiciẽs, nec me scire aut intelligere volens, te sordidum in peccatis ad puram pœnitentiam reuocantem si tu ad diabolum recurris quasi pater tuus ille sit, tunc suscipiet te perditio, quia secundum opera tua iudicaberis: quoniam cum bonum dederim tibi, cognoscere me noluisti. Infantes autem qui ventrem imaginis subierant, in splendore qui eam circumfuderat ambulabant. Et illa benignissime eos intuens, tristi voce dicebat, isti filij mei rursum reuertẽtur in puluerem: multos tamen concipio & pario qui me matrem suam diuersis concussionibus fatigant & opprimunt me impugnantes hæreticis & schismaticis ac sibi inutilibus prælijs, in rapinis & homicidijs, in adulterijs & fornicationibus, atq; in multis alijs huiusmodi similibus erroribus. Sed plurimi ex istis resurgunt in veram pœnitentiam ad vitam æternam: & plurimi eadunt in fallaci obdurationead mortem secundam. Et iterum audiui vocem de cœlo dicentem mihi: Plena constructio viuentium animarum quæ construitur in cœlis viuis ex lapidibus ornata immenso decore virtutum in filijs suis quos complectitur tanquã capacissima ciuitas, plurimã turbã populorũ & vt latissimũ rete maximam multitudinem piscium in supernis virtutibus decentissime floret secundum quod in nomine Christiano viget opus fidelium hominum.

Quid muliebris imago.

2 Vnde quod nunc vides quasi muliebrem imaginem procera magnitudine instar magnæ ciuitatis: designat sponsam filij mei quæ semper gignit filios in regeneratione spiritus & aquæ, cum eam fortissimus præliator posuerit in latitudinem virtutum comprehendere perficere plurimam turbam in electis suis & est instar turris magnæ: quoniam nullus hostis eam prævalet expugnare, contraria impugnatione à se infidelitatem expellentem & se fideliter expandentem, quod in mortali sæculo secũdùm hoc intelligitur quod vnusquisque fidelium prębet exemplum proximo suo, per quod ipsi plurimas virtutes operantur in cœlestibus. Sed cum vnusquisq; iustorum peruenerit ad filios lucis, tunc in ipsis apparebit opus bonum quod operati sunt: quod in mortalitate terreni pulueris cognosci non potest, quoniam hic in vmbra inquietudinis obscuratum est.

Caput.

3 Et habet caput miro ornatu coronatum, quia ipsa in ortu suo cum in sanguine agni suscitata est, decenter in Apostolis & Martyribus decorata est vera desponsatione desponsata filio meo: quoniam in cruore eius se fideliter extruxit in fidelem ædificationem sanctarum animarum.

Brachia.

4 Quapropter & brachia habet de quibus splẽdor velut manicæ descendit à cœlo ad terram vsq; radians: quæ est operatio fortitudinis in sacerdotibus qui in puritate cordis & manuum in sacramento corporis & sanguinis Saluatoris sui, sacrosanctum sacrificium super sanctum altare in virtute bonorum operum offerunt, quod est clarissimum opus misericordiam facientibus qui in largitate semper omni dolori adiutorium impendunt, mitissimo corde eleemosynam in pauperes distribuentes, & sic in perfecto animo suo dicentes: Hæc non est substantia mea, sed eius qui creauit me: quia hoc opus à Deo inspiratum: ante oculos eius repræsentatur in cœlo cum in cultura Ecclesiæ, per fideles homines perficitur in terra.

Venter.

5 Quod autem venter eius est in modum retis multa foramina habentis per quæ plurima hominum multitudo subit, hoc est materna benignitas ipsius quæ ad capturam fidelium animarum aperta est in multiplici celsitudine virtutum in quibus credentes populi per fidem veræ credulitatis deuote conuersantur. Sed is qui rete suum proiecit in capturam piscium est filius meus sponsos dilectæ Ecclesiæ suæ quam in sanguine suo sibi ad reparandum casum perditi hominis desponsauit.

Nõ crura nonpedes.

6 Quæ nondum crura aut pedes habet, quia ad fortitudinem constitutionis iuæ neq; ad summũ nitorem completionis suæ deducta est: quoniam circa tempus filij perditionis qui mundo errorem inducet, ignitam & sanguinolentam crudelissimæ peruersitatis angustiam copiosissime in membris suis patietur, per quam calamitatem sanguineis vulneribus ad perfectum deducta, propere curret in cœlestem Hierusalem: & cum in sanguine filij mei noua nupta suauiter orta sit: ipsa hoc ardore vitam in plenitudine gaudij sobolis suæ intrabit.

Stans super ventrem ante altare.

7 Sed tantũ super ventrem suũ ante altare quod est ante oculos Dei stabat ipsum expansis manibus circumplectens: quoniam ipsa semper prægnans atq; filios suos in vera ablutione procreans est eos deuotissime per purissimas orationes sanctorum Deo offerens: & per suauissimum odorem discretionis occultarum & manifestarum virtutum quæ proferuntur in intentione oculorum mentis, abiecta omni fictione simulationis & appetitu humanæ laudis, vt thus purgatur ab omni iniuria contrarij fœtoris quæ quidem bona operatio, conspectui Dei suauissimum sacrificium est, in quo noua sponsa frequenter laborat toto desiderio in opere fructuosarum virtutum ad cœlestia anhelans, atq; tricesimo & sexagesimo & centesimo fructu excelsam turrim supernorum murorum ædificans.

Cœlo intẽdens.

8 Vnde & oculis suis per omne cœlum acutissime intendit, quia intentionem suam quam in cœlestibus deuotissimè habet, nulla peruersitas obscurare potest, nec vlla persuasio diabolicæ fraudis, nec error præuaricantis populi, nec diffusæ in diuersis terris conclusiones vbi insani homines in incredulitate furoris sui crudeliter se discerpunt.

Nõ vestimenta.

9 Sed quod nulla vestimenta eius considerare potes, hoc est quod secreta illius humanus intellectus in infirmitate fragilitatis suæ grauatus, ad perfectum intueri non valet, nisi quod tota lucidissima claritate fulgens, multo splendore circũfusa est, quoniam verus sol clarissima inspiratione Spiritus sancti & decentissimo ornatu virtutum eam vndique perfudit.

10 In

Aurora in pectore.

10 In pectore eius velut aurora rubeo fulgore micãte: quia in cordibus fideliũ integritas beatissimæ virginis filium Dei generantis ardentissima deuotione fulget, vbi etiam multimodo genere musicorum audis de ipsa hoc canticum quasi aurora valde rutilans decantari, quoniam omnis vox credentium vt intellectui tuo infunditur virginitatem illius illibatę virginis tota intentione in Ecclesia amplecti debet.

Splẽdoris expansio.

11 Quod vero eadem imago expandit splendorem suum velut vestimentum dicens quod oporteat ipsam concipere & parere, hoc est quod in Ecclesia dilatatur sacramentum confessionis veræ trinitatis, quia amictus ipsius est in protectione fidelium populorum, per quos ipsa consurget in ædificationem viuentium lapidum in fonte purissimi lauacri dealbatorum, sicut & ipsa confitetur necesse ad saluationem vt concipiat filios in benedictione, & vt pariat eos in ablutione per regenerationem spiritus & aquæ.

12 Quapropter & mox accurrit ei vt fulgur multitudo Angelorũ gradus & sedes in ea hominibus facientiũ per quos eadẽ imago perficiẽda est: quia cuiq; credẽti homini adest metuendũ & diligendũ ministeriũ beatorum spirituũ ascensus per fidem & repositiones per summã quietem illis fidelibus præparantium in quibus ipsa fœlix mater Ecclesia ad decorem sui perducenda cognoscitur.

Quid nigri infãtes

13 Sed & deinde vides nigros infantes iuxta terram in aẽre quasi pisces in aqua repentes & vengrem imaginis in foraminibus (quibus ingredi volentibus aperta patet) intrantes, quæ est nigredo stultorum hominum qui nondũ abluti sunt in lauacro saluationis: sed ipsi terrena diligentes, & in eis vbique discurrentes atq; habitationem suam in eorum instabilitate ponentes, ad matrem sanctitatis tandem perueniunt, & dignitatem secretorũ eius intuentes benedictionem ipsius suscipiunt, per quam diabolo abstrahuntur ac Deo reddũtur sacram constitutionem Ecclesiastici ordinis in qua fidelis homo ad saluationem beatificari debet subeũtes, cum in semetipsis dicunt credo in Deũ, & reliqua ad beatam fidẽ spectãtia. Vnde & illa ingemuit sursum eos attrahens, qui & ore eius exeunt, ipsa tamen integra permanente, quoniam hæc beata mater intima suspiria trahit quando baptisma cũ chrismate in sanctificatione Spiritus sancti consecratur, vt homo in vera circumcisione spiritus & aquæ iñouetur, hunc in modum sursum summæ beatitudini quæ caput omnium est offerendus: quo membro Christi facto, cum per inuocationẽ sanctæ Trinitatis quasi per os beatæ Mariæ ad saluationem regeneratur, nullam læsionem eadem mater patitur, quia ipsa in æternum permanebit in integritate virginitatis suæ, quæ fides Catholica est: quoniam ipsa nata est in sanguine veri agni sponsi sui, qui sine vlla corruptione integritatis ex integerrima virgine natus est. Sic & ipsa sponsa integra permanebit: ita quod nullum schisma eam corrumpere poterit. Sæpe tamen à peruersis hominibus fatiganda, sed per adiutorium sponsi sui semper fortissime se tuetur vt virgo quæ sæpe in concupiscentijs carnis per diabolicam artem & persuasiones multorum hominum oppugnatur, sed tamen ipsa per orationes suas quas fundit ad Dominum, à tentationibus illorum, strenue liberatur conseruans virginitatem suam. Ita etiam Ecclesia repugnabat nequissimis corruptoribus qui sunt errores hæreticorum scilicet tam malorum Christianorum quã Iudæorum & aliorum infidelium qui eam infestant, virginitatẽ eius quæ fides Catholica est, corrumpere volentes, ipsa tamen eis viriliter resistente, ne corrumpatur: quia semper virgo fuit & est & permanebit, vera fide id est materia virginitatis eius contra omnẽ errorem integra permanente, vt & honor castæ virginis in materia pudoris corporis eius contra omnem tactum libidinis incorruptus perseuerat. Vnde & Ecclesia omnium Christianorum virginea mater est, quoniam in secreto Spiritus sancti eos concipit & parit, illos Deo offerens, ita quod & filij Dei vocantur. Et vt beatissimam matrem Spiritus sanctus obumbrauit, ita quod sine dolore mirabiliter filium Dei concepit & peperit, & tamen virgo permansit, sic & Ecclesiam fœlicem matre credentium Spiritus sanctus illustrat, & sine vlla corruptione simpliciter filios concipit & parit, & virgo perdurat.

14 Quid hoc? Vt balsamum ex arbore sudat, & vt fortissimæ medicinæ ex onycino vase quæ in eo latẽt emanãt, & vt clarissimus splẽdor ex carbunculo absq; omni impedimẽto se diffũdit, sic filius Dei sine omni obstaculo corruptionis ex virgine natus est, & sic etiam Ecclesia sponsa eius absq; omni inquinatione erroris filios suos generat: virgo tamen in integritate fidei permanens.

Quid species hominis in luce flagrans.

15 Quod autem vides, quomodo illa splendida lux, & in ipsa species hominis tota rutilante igne flagrans, secundum visionem quam prius videras iterum tibi apparet, hoc est quod vera trinitas in vera vnitate, scilicet lucidissimus pater, & in patre dulcissimus filius eius qui ante tempora secundum diuinitatem in patre manens, sed in tempore secundum carnem de spiritu sancto conceptus & de virgine natus vt in verissima visione tibi præmonstratum, est nunc etiam ad confirmationem fidei tibi ostenditur: quoniam eadem beata trinitas in sancto baptismo baptizatis aperto cœlo apparet, vt fidelis homo hanc fidem suscipiat: quomodo vnum Deum in vera trinitate colat, quæ etiam in primo sacramento baptismatis veraciter apparuit. Et singulis eorum integerrimam cutem abstrahens ac extra viam cutes proijciens, singulos illorum candidissima veste induit ac eis splendidissimam lucem aperit singulis eorum verba beatæ admonitionis proferens, quia diuina potestas corda hominum aspiciens, in lauacro baptismi infidelitatem scelerum suorum misericorditer aufert, atque scelera illa extra viam qui CHRISTVS est abiicit: quoniam non mors in CHRISTO sed vita per puram confessionem & per ablutionem peccatorum in ipso est, cum per ipsum quisq; fidelis candore salutis induitur, & cum illi per eum claritas beatæ hæreditatis de qua primus homo expulsus est aperitur: ipse scilicet admonetur per verba veritatis, vt deponat veterẽ consuetudinem iniquitatis,

tatis,& vt assumat nouum donũ gratiæ ad salua-
tionem. Sed quod infantes qui ventrem imagi-
nis subierant in splendore qui eam circumfude-
rat ambulant: hoc est quod ij quorum mater fœ-
lix Ecclesia per fontem sacri baptismatis existit:
in lege diuina qua eadem mater illustrata & or-
nata eos instruxit permanere atq; eam conserua-
re debent: ne si eam infideliter abiecerit, rursum
peccatis à quibus mundati erant inquinentur.
Vnde etiam illa benignissime eos intuens tristi
voce dicit, quod illi filij sui rursum reuertentur
in puluerem: quia eadem beata mater illos inte-
riori dilectione diligens ac eis ex intimis viscer-
ibus condolens, conqueritur quod ipsi quos in la-
uacro regenerationis genuit, mundos videlicet
in cœlestibus effectos, iterum terrenis inhian-
tes in peccatis sordescant.

16 Quomodo? Quia multi fidem exterius per-
cipientes, interius eam diuersis vitijs impugnant,
magis viam erroris quam viam veritatis gradi-
entes: ex quibus tamen plurimi à falsitate resipis-
cunt, plurimi etiam in iniquitate permanent, vt
& illa mater verbis suis quæ supra adducta sunt,
demonstrat.

17 Nam duo signa legis signatorum tradita nos-
cuntur hominibus scilicet circumcisio in antiquis
patribus, & baptismus in nouis doctoribus: per
quæ ingrati sunt homines vt bos iugo suo, quo-
niam quamuis ille stimulo corriperetur, curuum
tamen sulcum induceret si iugo non esset alliga-
tus. Simili modo non incederent homines per
vias meas, si non essent ligati iugo signorum suo-
rum.

18 Hoc tale est velut si iuuenis aliquis incede-
ret via aliqua, & pater eius ei diceret, ambula re-
cto tinere, & tamen non daret illi gladium nec
alia bellicosa arma, quibus si occurreret pericu-
lum se defenderet. Quid tunc? Nudus fugeret, nec
auderet nec posset se defendere à periculo sibi
occurrente, & eum à via sua impedire volente,
sed absconderet se: quia munitus non esset terri-
bili armatura, per quam se defendere deberet. Sic
esset populus meus nudus si non esset baptizatus:
vnde terribilis apparet inimicis suis qui eum cũ
chrismate baptismatis signatum vident, per quod
signum etiam fortiter illis repugnat: qui eum de-
struere volunt siue humana turba siue acies, sit
diabolica.

19 Sed Adæ non erat danda duplex lex. Quo-
modo? Ego dedi ei legem in arbore, cum me vi-
deret in innocentia cordis: ipse autem contemp-
sit me callido serpenti consentiens, quod ita no-
xium fuit vt nunquam mortalis oculis me vi-
dere possit quamdiu in hoc transitorio sæcu-
lo manet. Sed quia Adam præceptum meum trãs-
gressus est, sine lege cum genere suo fuit, vsque ad
tempus illud quod nobilitatem filij mei prænun-
ciauit.

20 Admonitio autem Spiritus sancti in Noe
apparuit cum genus humanum perire propera-
uit, vbi super diluuium arcam erexit: quoniam
ante sæcula præuidi, quod post illud iniquum
genus quod se teterrima iniquitate polluerat, no-
ua soboles exurgere debuit. Nam post transitum
Adæ, genus ipsius ignorans quod ego Deus sum,
errabat dicens: Quis est Deus? Quis est Deus? Et
tunc oriebatur in illis omne malum, ita quod in-
ter eos antiquus serpens soluta potestate cucurrit,
suadens illis vt omnem voluntatem eius exple-
rent. Ipse enim tunc à vinculo ligaturæ solutus e-
rat, ita quod ei ante diluuiũ non minans aduer-
sabatur admonitio Spiritus sancti, vt illi aduer-
satus sum in Noe, in quo noua soboles exorta est,
cum populum meum taliter erudiui quod erudi-
tionis illius non poterit obliuisci. Nam admo-
nitio Spiritus sancti, primum illi in Noe minata est:
postea autem circumcisio in maxillam percussit
eum, in Abraham: deinde vero Ecclesia ligauit
in nouissimo tempore vsq; dum pertranseat mũ-
dus in vltimo die. Sed ego permisi diabolum po-
testatem suam ante diluuium exercere in mun-
do, propter antiquum certamen quo deuicit A-
dam donec ventrem suum cadauere omnis ini-
quitatis impleuit: & hoc ideo permisi, quia iu-
stum est iudicium meum. Vnde etiam ego susci-
taui aquas diluuij & peccatores occidi, reseruans
in mysterio meo Noe, quem idem sathanas expo-
liare non potuit: quoniam in voluntate mea su-
per diluuiũ erat. Et ego designaui in diluuio re-
ctissimum germen videlicet filiũ meum nouo sæ-
culo prænuncians eum, qui silenter veniens in
mundum, sanctam Trinitatem manifestauit ve-
racissimè colendam.

21 Quomodo? Tres alas ostendit quæ sanctam *Quid tres ala.*
Trinitatem significant, vbi tu Synanoga me ne-
gabis, & vbi alienus populus me suscipiet: vbi &
tu ô Abraham magnificaberis. ô Abraham tu es
circumdatus circũcisione, tu es vt murus septus
veteri testamento, tu es ornatus aurora solis Ec-
clesiæ. Ego tibi & generi tuo dedi circumcisio-
nem vsque ad filium meum, qui aperte peccata
hominum remisit: & vbi carnalis circumcisio ve-
teris præpucij cecidit, cum fons baptismi in san-
ctificatione lauacri filij mei veraciter ebul-
liuit.

22 Sed qui in tempore circumcisionis ex ge-
nere tuo circumcisi non sunt secundum tempus
quod eis ostensum est, siue minoris siue maioris
ætatis essent, pactum fœderis mei transgressi
sunt, præter mulieres quibus circumcisio non est
iniuncta: nam mulier non est circumcidenda,
quia maternum tabernaculum latet in corpore e-
ius, nec tangi potest tactu exteriori, & quoniam
ipsa est sub potestate viri, vt seruus sub domino
suo.

23 Nam vir tres causas habet in opere suo, id
est concupiscentiam, fortitudinem & studium.
Concupiscentia autem incendit fortitudinem:
vnde in vtroq; est studium laboris & ardentis vo-
luntatis ipsorum. Hoc tale est vt in creatione A-
dæ tres causæ designatæ sunt, quia volũtas Dei
in potestate formauit hominem, & hoc in magna
pietate complebat, cum ipse hominem ad imagi-
nem & similitudinem suam fecit. In volũtate au-
tem Dei, nota viri concupiscentiam; & in pote-
state Dei, viri fortitudinem: atq; in pietate vo-
luntatis ac potestatis Dei, studium concupiscen-
tiæ & fortitudinis viri. Hoc modo per virum

pro-

procreatùr genus humanum ex muliere, quia & Deus fecit hominem de limo terræ, quoniam vt terra in virtute germinis fructuum agrorum est, ita & mulier in humore partus ad pariendum filios posita est. Quid hoc? Mulier habet tempus reuelationis humoris qui in ipsa est, & qui se humida virtute cum calore in ea diffundit, alioqui voluntarie virum non susciperet, sed dedignando eum voluntati illius non consentiret, nec filios procrearet. Nam si virtutem humoris in calore non haberet, infructuosa maneret, sicut arida terra quæ se non flectit ad vllum vsum fructuositatis. Sed & illa virtus humoris non semper in calore incendium ardoris concupiscentiæ in muliere habet, nisi ipsa prius tacta à viro, agnoscat ardentem concupiscentiæ feruorem: quia in illa non est tam fortis & tam feruens concupiscentia sicut in viro, qui fortis est tanquã leo ad concupiscentiam operis filiorum: ita quod ipse habent fortitudinem concupiscentiæ ac operis, muliere tantũ hoc negotiũ habente quod subiacet imperio voluntatis illius, quoniam ipsa occupata est in procreatione natorum, vsq; dum eos producat in mundum.

24 Quæ dum desiderat filium meum, in amore eius cupiens obseruare virginitatem suam, valde ornatur in thalamo ipsius, quoniam contemnit ardorem quem pro charitate illius sustinet, nolens dissolui incendio ardentis libidinis, perseuerans in pudicitia: quia carnalem virum in spirituali desponsatione despicit, toto desiderio anhelans post filium meum, recordationem viri carnalis abijciens. O charissima germina, & ô dulciores & suauiores flores super omnia aromata, vbi mollis & fragalis natura quasi aurora ad desponsationem filij mei consurgit, casta dilectione valde eum amans: illa ei sponsa, & ipse illi sponsus: cum hoc genus virginum valde diligit eum in superno regno insignibus ornamentis adornandum. Sed quid nunc?

25 Cum etiam fortitudo viri recusat ducere consortium matrimonij ita quod vir propter amorẽ filij mei se coërcet in viuida natura sua, cum floret in germine filiorum, ipse tamen constringens membra sua ne exerceant concupiscentiam carnis suæ, hoc mihi valde amabile est quod sciliicet vir hoc modo vicit seipsum. Vnde & ego faciam eum consortem filij mei, & ponam eum sereniſſimum speculum ante faciem eius: quia fortiter restitit diabolo, qui sibi humanũ genus per infidelitatem nequissimæ sordis attraxerat. De cuius laqueo vt eriperetur, filium meum misi in mundum, natum ex dulcissima virgine sine omni macula peccati, afferentem fontem saluationis, quem ipse innocens agnus sacrauit, vt prępucium veteris criminis in eo aboleretur. Quid hoc? Amarissimum præpucium est crimen transgressionis Adæ quod filius meus abstulit, cum ipse fontem salutis ingressus Christianam cohortem nobilissime dedicauit, vt serpens antiquus qui hominem deceperat, in illo lauacro mergeretur. Quomodo? Filius conditioni patris sui respondet, necnon & hæreditatem eius retinet. Quid hoc? Genus Adæ transgressione illius de loco amœnitatis expulsum est, & in baptismo saluationis per filium meum ad vitam reuocatum est. Quomodo? Ipse super incredulos qui præceptis meis repugnauerunt, vocem benedictionis dedit, ita quod exterriti veniam in spiritu contritionis peterent: vt Esaias seruus meus secundum hoc quod à me accepit, protestatur dicens: *Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorũ omnes qui detrahebant tibi.*

26 Quid hoc? O tu qui es superna pax & purissimus sol, per te ebulliet viuens radix quæ est regeneratio spiritus & aquæ: cum illi solerter venient ad agnitionem tuam qui in spurcicia nefandæ immunditiæ sub grauissima maledictione prostrati erant: quoniam ipsi hoc modo quasi curui vix tandem ad veritatem & ad iustitiam surgent. Quomodo? Ipsi maternam dulcedinem veræ fidei sugent: eam visibiliter videndo, nescientes, sed tantum illam fideliter credendo rapientes. Et qui sunt illi? Videlicet qui in materia peccati de his orti, te in ardenti charitate nunquam viderunt, sed qui te crudeliter opprimendo pertinaciter afflixerunt, quasi tu illorum non dominareris, te in bono sensu dulcissime amauerunt. Et adeo cum veram fidem secuti fuerint, velut regem apprehendent te, & tanquam dominum adorabunt te, atque festinanter current sequentes sanctissima itinera tua quæ eis præcepisti ita vt semper eleuatis manibus in te aspiciant atque in bonis operibus ad te semper vigilent, in fide scilicet te videre tædium non capientes: & hoc omnes illi facient, qui prius impudice & irreuerenter te dilaniauerunt, & qui in odio ac in inuidia se à te diuiserunt, cum tunc in speculo fidei, ardenter te amplexentur. Quid hoc?

27 Nam casus Adæ clausit cœlum in indignatione mea, cum homo me spreuit, & callidum serpentem audiuit. Vnde & ipsi clausa est omnis gloria Paradisi. Quæ clausura durauit vsque ad claritudinis meæ filium: qui in voluntate mea fluentem Iordanem intrauit, vbi & vox mea clare intonuit cum dicerem, quia ipse esset filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuissem: quoniam hoc volui, vt in fine temporum redimerem hominem per filium meum mihi indissolubili amoris vinculo ita adhærentem, vt fauus melli adhæret: quem etiam idcirco misi in fontem, me fontem aquæ viuæ designantem, vt & ipse fons salutis, animas illas de æterna morte resuscitaret: quibus in aqua per Spiritum sanctum remissio peccatorum daretur. Quapropter & ibi Spiritus sanctus apparuit, quia fidelibus per eum remissio peccatorum fit: vbi ob mysticum secretum vnigenitum meum Spiritus sanctus in specie columbæ ostendit quæ simplicis & synceri moris est, quoniam & Spiritus sanctus in simplicitate & in bonitate omnium bonorum indeficiens iustitia est. Et hoc decebat, quia filius meus sine vlla macula criminis ex virgine natus est: vt etiam homo qui cum peccato de viro & muliere nascitur sine peccato splendide & gloriose renasceretur: sicut ipse filius meus

in Euangelio ad Nicodemum ait: *Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.*

28 Quid hoc? Constantissima certitudine & non instabili ambiguitate dico tibi qui natus es ex corruptione, quia homo qui ortus est de ardenti concupiscentiæ calore & inuolutus venenosa veste, nisi in vero gaudio nouæ sobolis renascatur ex aqua sanctificationis & spiritu illuminationis, in tempore neglectus sui confundetur. Quomodo? Quia homo velut aqua, cum spiritu vegetationis suæ inundat: quoniam vt aqua sordes emundat, & vt spiritus inanimata viuificat (nisi in vera regeneratione purgetur) non poterit per introitum salutionis hæres regni creatoris sui fieri, quia in peccato primi parentis quem diabolus fraudulenter decepit obligatus est. Quomodo? Quoniam vt fur qui nobilissimam & pretiosissimam pecuniam regis furatur, furtiue subintrat, sic tortuosa conceptio in ingluuie suggesta à diabolo subdole irrepsit, ita quod iple dilectissimam gemmam sanctæ innocentiæ & castitatis in quibus Spiritus sanctus habitat nequiter abstraxit. Vnde nunc in sanctificatione ablutionis emundanda est. Nam mortiferus calor quem libido in cumulatione concupiscentiæ præuaricationis præceptorum omnipotentis Dei succendit, in illo submergendus est, qui nunquam mirabilia sua inuidiose abscondit, sed ea in incomprehensibili pietate misericorditer ostendit.

29 Audite ergo filium in hac constitutione regenerationis quæ reuelatio regni mei est, & discite ab eo vt præcepta mea compleatis. Sic facite. Nam hoc mihi acceptum est: & cauete ne vos antiquus serpens seducat, & non moriemini si baptismum vestrum seruaueritis, vt vobis in nomine beatissimæ trinitatis præceptum est. Et quoties ecciderit is, surgite cum correctione pœnitentiæ secundum misericordiam meam de peccatis vestris. O vos charissimi filij mei cognoscite bonitatem patris vestri, qui vos in semetipso per puram confessionem & per veram veniam de maxilla diaboli liberauit, & qui vobis omnia bona contulit, in quibus laborare debetis, vt cœlestem Hierusalem possideatis, quam per fallacem deceptionem perdidistis: quia nemo perditam hæreditatem suam recuperare potest, nisi per sudorem laboris sui. Vos autem supernam beatitudinem scilicet excellentissimam hæreditatem vestram, facile non difficili lege recipere potestis. Nam Spiritus sanctus (vt prædictum est) potestatem sathanæ in baptismo expellit ab homine, sanctificans eum nouum hominem in regeneratione, vt perdita gaudia recipere valeat. Vnde quisquis saluari desiderat in purgatione criminum suorum, regenerari non recusat.

30 Nam ego dedi masculis generis Abrahæ circumcisionem membri vnius, sed in filio meo præcepi viris ac mulieribus cunctorum populorum circumcisionem omnium membrorum suorum. Quomodo: Circumcisio baptismi, orta est in baptismo filij mei quæ & duratura est vsque in nouissimum diem: & post illum diem, sanctitas eius in æternitate manebit, nec finem accipiet: atque ita qui in lauacro baptismi circumciduntur, verissime conseruabuntur, si hoc lauacrum iustis operibus fideliter conseruauerint: quia ego hominem siue infirmioris siue fortioris ætatis sit, suscipiam si fœdus meum custodierit, quod mecum pepigit, scilicet in me credendo, & in vera trinitate me confitendo, seu per seipsum seu per alios qui pro eo fideiubent, vt infans aut mutus qui non loquitur, qui verba alieni oris expostulat: & non delebo eum in æternum, vt illum qui fontem hunc cum opere fidei recipere recusauerit: quemadmodum in doctrina Euangelij filij mei scriptum est: *Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur.*

31 Quid hoc? Ille homo qui per suam scientiã, quę interior oculus est, istud videt quod exteriori visui absconsum est, & in hoc non dubitat, hic certissime credit, & hæc fides est. Nam quod homo exterius cernit, hoc & exterius nouit: & quod interius videt, hoc & interius considerat. Ideo cum scientia hominis per speculum vitæ ardenter percipit incomprehensibilem diuinitatem quam exterior oculus aspicere non valet, tunc desideria carnis opprimuntur & alliduntur ad petram. Vnde & spiritus hominis illius ad veram altitudinem suspirat, hanc regenerationem sentiens, quam filius hominis de Spiritu sancto conceptus attulit, quem intacta mater non de carne viri sudantis in libidine accepit, sed de secreto patris omnium. Qui suauiter veniens, purissimum & viuum speculum in aqua ostendit, ita quod homo per illud in regeneratione viuit. Nam sicut homo nascitur ex carne, diuina potestate in forma Adæ illum creante, ita Spiritus sanctus recuperat vitam animæ per inundationem aquæ, cum ipsa spiritum hominis in se accipit, eum resuscitans ad vitam: vt prius in vnda sanguinis suscitatus est, cum in corporali vasculo manifestatus est: vt enim forma hominis tunc sensibiliter formatur cùm homo dicitur, sic spiritus hominis ante oculos Dei tunc in aqua viuificatur, ita quod eum Deus ad hæreditatem vitæ nouit. Vnde qui sic fontem salutis cum fœdere iustitiæ suscipit, vitam in saluatione inuenit, quia fideliter credidit: qui vero credere non vult, mortuus est: quoniam spiracula spiritus non habet, cum quibus in altitudinem cœli volet, sed tantum tangendo cæcis oculis palpitat, in obumbrata scientia carnis non viuens: quia vitali disciplina caret, quam Deus spirauit in hominem, sursum contra voluntatem carnis ascendentem. Quapropter iste in mortem infidelitatis condemnabitur, quia lauacrum salutis non habuit. Ego enim nec tempus nec genus ab hac salute separaui sed hanc vocationem omni populo per filium meum clementer instituí.

32 Nam in quocunque tempore labentium horarum, cuiuscumque sexus aut ætatis homo sit siue masculus siue fœmina, infans aut decre-

pitus

pitus , cum in affectu deuotionis ad baptiſmum venerit , ego cum pietatis adiutorio ſuſcipiam eum. Et non recuſo lauacrum baptiſmi infantis , vt quidam falſi deceptores loquuntur: qui me talem oblationem abiicere mentiuntur : ſicut etiam in veteri teſtamento non ſpreui infantis circumciſionem : cum ille eam nec voce expeteret , nec voluntate ſuſciperet, quam tamen parentes pro ipſo compleuerunt. Ita etiam nunc in noua gratia non abiicio baptiſmum infantis : quamuis ille eum nec loquendo , nec conſentiendo quærat , ſed tantum parentibus eius id pro eo exequentibus.

33 Et tamen ſi ille ſalutem conſequi deſiderat, omni iure fidelem promiſſionem adimplebit, quam illi pro eo ſpoponderunt, qui eum ad ſacroſanctum fontem exhibuerunt : qui tres homines in honore ſanctæ trinitatis eſſe debent : ſacerdos ſcilicet, qui ipſum perfundit, & duo qui pro illo verba fidei ſpondent. Qui autem hoc modo in lauacro baptiſmatis baptizato coniunguntur, in carnali procreatione ei non commiſceantur, quia in ſpiritali generatione ei adhæſerunt. In baptiſmo enim filij mei ego pater intonui, quod ſacerdotem in lauacro benedictionem dantem oſtendit : & Spiritus ſanctus in ſpecie leuis volucris viſus eſt : quod vnum in ſimplicitate cordis, ibi hominem baptizandum alloquentem & docentem denunciat: atque filius meus in carne baptizandus aderat, quod mulierem in ſuauitate matris aſtantem ob dulciſſimam incarnationem eiuſdem vnigeniti declarat.

34 Quid nunc ? Sed ſicut infans lacte & eſcis ab alio ſibi contritis corporaliter paſcitur , etiam doctrinam & in baptiſmate ſibi propoſitam fidem ex intimo corde obſeruabit. Quod ſi vbera matris ſuæ non fugit, nec contritas ſibi eſcas ſuſcipit, incunctanter moritur , ſic etiam ſi nutrimenta piiſſimæ matris Eccleſiæ non accipit, nec verba fidelium doctorum in baptiſmate propoſita retinet , crudelitatem mortis animæ non euadit , quoniam ſaluationem animæ & dulcedinem æternæ vitæ recuſauit. Et ſicut cum idem infans corporalem cibum dentibus ſuis molere non poteſt , alius ei illum ad deglutiendum ne moriatur , conterit ; ſic etiam faciendum eſt , cum ille in baptiſmo verba ad confitendum me non habet : aderunt ei ſpirituales adiutores, qui ipſi cibum vitæ, id eſt Catholicam fidem , ne in laqueo perpetuæ mortis comprehendantur, proponant. Quomodo? Dominus ſeruo ſuo voluntatem ſuam voce præcipientis proponit, & ille eam in timore opere complet : & mater filiam ſuam in charitate docet, & illa verba eius cum ſubiectione perficit , ac ſimili modo debitores fidei baptizato verba ſalutis opportune proferant, vt ille ea fideli deuotione ob amorem cœleſtium adimpleat.

35 Nam nullus tam graui pondere peccatorum premitur , ſi in nomine ſacroſanctæ Trinitatis in ſanctum baptiſma mittitur , quin vere omnia crimina ſceleris eius deleam , ſicut & in infante cum in lauacro regenerationis perfunditur , veterem culpam Adæ veraciter abluo. Sed non mireris , homo , quod in fonte baptiſmatis ab omnibus peccatis ſuis homo iuſtificatur : ita quod de pondere peccatorum ſuorum in eo clementiſſime alleuiatur. Nam innocens agnus, qui ſine vlla macula peccati fontem baptiſmi ingreſſus eſt : cum magno ſacramento incarnationis ſuæ crimina peccatorum hominum in baptiſmate miſericorditer abſtulit. Sed omnia attentiſſime perſcruter , & in hoc ſæculo & in æternitate , vbi mors corporum non eſt , ſed omnia aperta. Quid eſt hoc ? Gehenna in operibus mortis probatur, & vita æterna in operibus quæ pertinent ad vitam. Quomodo ? Mors per mortem probatur , quia cum homo ſine pœnitentia & ſine miſericordia Dei (quoniam non requirit eam) iuſto Dei iudicio in peccatis moritur , mors enim in morte inferi diſcutitur. Vita quoque probatur per vitam , ita quod bona opera fulgent in cœlis , cum vita æterna dominatur illis. Ita etiam qui in fonte benedictionis baptizantur , in ſanctitate ſanctæ regenerationis probantur. Et cum ibi per inuocationem benedictionis ſacerdotis inuocor , aures meæ verbis fidei patent , quamuis ille , qui ibi me inuocat , in obligationibus peccatorum ſit.

36 Nam quamuis ſacerdos peccator ſit , tamen officium baptiſmi ab eo ſuſcipio, ſi illud per inuocationem nominis mei fideliter exercet. Ipſius autem iniquitas , condemnabit eum, ſi in ea ſine pœnitentia perſeuerauerit. Celebrationem vero baptiſmi non recuſo ab eo ſuſcipere , cum in verbis fidei me inuocauerit.

37 Quid eſt hoc ? Si aliquis diues homo diſpenſatorem habet , qui militibus ſuis bona ſua recte diſpenſans , officium ſuum fideliter exercet , qui & ſi idem diſpenſator de alio opere ſuo culpabilis eſt , tamen dominus ſuus non dedignatur ab eo ſuſcipere officium ſuum , dicens forſitan ei , ſerue nequam in opere tuo : vnde & illum in mente ſua indignum habet , officium tamen iuſtitiæ ſuæ ab eo non dedignans accipere. Sic etiam ego , qui plurimos diſpenſatores habeo , à ſacerdote qui recte vnctus in officio ſuo fideliter manet , quamuis de aliis operibus ſuis culpandus ſit , non dedignor ſuſcipere ſacramentum meum , de aliis tamen iniuſtis actibus ſuis eum mihi contrarium iudicans, nec tamen quod meum eſt, ab eo ſuſcipere contemnens.

38 Quod ſi aliquis baptizandus ſeparationem animæ & corporis ſui adeſſe putans baptiſma quæſierit, nec ſacerdotem à quo baptizetur habere poſsit : tunc ſi quis eum per inuocationem trinæ maieſtatis perfuderit, baptizatus eſt. Et remiſſionem peccatorum ſuorum , gratiamque ſupernæ beatitudinis per hanc perfuſionem accipiet , quia in fide Catholica perfuſus eſt , nec hoc baptiſma mutari poterit: Sed tamen in inuocatione hac nulla perſona iſtarum trium ineffabilium perſonarũ

omittenda est: quoniam si ibi vlla earum per infidelitatem inuocari omittitur, tunc ibi veritas salutem non operatur, sed potius falsitas deceptionem tribuit. Vnde & ibi inuocatio huius ineffabilis trinitatis non deerit: quia & purissimo baptismati filij mei trinitas non defuit, sed ibi mirabilia sua mirabiliter per semetipsam declarauit. Quapropter & homines qui saluari desiderant, regenerationem vitæ ad saluationem percipiant, & hanc percipere non negligant, ne pereant: quia vt abortiuum abiicitur quod perit sine calore vitæ, nec in formatione nec in excitatione adhærens visceribus matris suæ, ita etiam in periculo mortis sine consolatione Spiritus sancti detinentur, qui nec in mente nec in opere sacramentis Ecclesiæ quæ mater totius sanctitatis existit, purificantur. Hoc audiant & intelligant omnes populi, qui regnum Dei in regeneratione spiritus & aquæ intrare volunt, secundum quod eis in sanctis scripturis per donum Spiritus sancti propositum est. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit; hic mysticis verbis meis, quæ de me viuente emanant, oculum amplexionis præbeat.

VISIO QVARTA.

1 ET deinde vidi velut magnam & rotundam turrim, totam integrum & candidum lapidem existentem, tresq; fenestras in summitate sui habentem: ex quibus tantus fulgor resplenduit, vt etiam tectum turris illius, quod se velut in cauum erexerat, in claritate fulgoris illius manifestius conspiceretur. Ipsę autem fenestræ pulcherrimis smaragdis circumornati erant. Sed & illa turris velut in medio dorsi prædictæ muliebris imaginis imposita erat, instar turris alicuius quæ in muro vrbis imponitur, ita quod illa imago præ fortitudine eius nullo modo cadere poterat: Et infantes illos qui ventrem imaginis (vt prædictum est) subierant, vidi multa claritate radiantes, quorum alij in fronte vsque ad pedes ipsorum, velut aureo colore ornati erant, alij vero claritatem tantum habentes, illo colore carebant. Ex ipsis item aliqui purum & lucidum splendorem, alij vero quendam turbidum & rubeum fulgorem ad Orientem vergentem inspiciebant. Sed ex iis qui ipsum purum & lucidum splendorem considerabant, quidam claros oculos & fortes pedes habentes in ventre illius imaginis fortiter incedebant. Alij autem infirmos oculos & debiles pedes habentes, huc & illuc à vento propellebantur. Sed & ipsi baculum manibus tenentes, coram imagine volitbant, ac eam aliquando sed tamen tepide feriebant. Quidam vero serenos oculos sed imbecilles pedes habentes, ante imaginem illam hac & illac in aëre discurrebant. Alij autem infirmos oculos, sed fortes pedes habebant, & tamen coram imagine lente ambulabant. Sed ex iis qui illum turbidum & rubeum fulgorem inspiciebant, alij in præfata imagine bene ornati alacriter incedebant, alij ex ipsa se rapientes, eam impugnabant, & ordinatas constitutiones eius euertebant: de quibus quidam per fructum pœnitentiæ ad ipsam humiliter reuertebantur, quidam vero per contemptum in obdurata elatione mortis remanebant. Et iterum audiui vocem de cœlo mihi dicentem: Sicut noua sponsa agni post illustrationem inundationũ quę orta est in sole iustitiæ, qui mundum sua perfusione sanctificauit, in igneo ardore Spiritus sancti decorata & confirmata ad perfectionem decoris sui est; ita etiam fidelis homo qui regenerationem in spiritu & aqua percipit, per vnctionem superioris doctoris ornari & stabiliri debet, vt in omnibus membris suis ad effectum beatitudinis conformatus plenitudinem fructus summæ iustitiæ proferens, decorem sui ornatus perfecte inueniat.

2 Quapropter turris hæc quam vides, designat flagrationem donorum Spiritus sancti quam misit pater in mundum propter amorem filij sui, incendentem corda discipulorum illius in igneis linguis, vnde robustiores redditi sunt in nomine sanctæ & veræ Trinitatis. Sed quod ipsi ante aduentum eiusdem ignei Spiritus sancti in habitaculo suo clausi sedebant, clausuram corporis ipsorum ostendebant, per quam timidi ad loquendam iustitiam Dei, & imbecilles ad patiendas pœnas aduersariorum erant. Et quia filium meum in carne viderant, ideo clausis interioribus oculis suis illum in carne diligebant; ita quod tunc non videbant apertam doctrinam quam postea in mundum effuderunt, cum in Spiritu sancto robustiores effecti sunt. In cuius aduentu ita confirmati sunt, vt nullam pœnam abhorrerent, quin strenue tolerarent eam. Hæc est enim fortitudo turris huius: per quam ecclesia ita roborata est, quod nulla insania diabolici furoris superari poterit. *Quid sit turris.*

3 Sed quod eam vides magnam & rotundam, totamq; integrum & candidum lapidem existentem: hoc est quod immensa est dulcedo Spiritus sancti, & volubilis in gratia omnes creaturas circuiens: ita quod nulla corruptela in integritate plenitudinis iustitiæ eam euacuat: quoniam ipsa torrens iter habens: omnes riuulos sanctitatis in claritate fortitudinis illius emittit: in qua nunquam maculositas vllius sordis inuenta est, quia ipse Spiritus sanctus est ardens & lucens claritas & quæ ardentes virtutes fortiter accendit & nunquam extinguetur: ac ideo omnes tenebræ ab eo fugantur. *Cur turris sit integer lapis.*

4 Quæ tres fenestras in summitate sui habet, ex quibus tantus fulgor resplendet, vt etiam tectum turris illius quod se velut in cauum erigit in claritate fulgoris illius manifestius conspiciatur: quia ineffabilis trinitas in effusione donorum excellentiæ Spiritus sancti manifestatur: ita quod ex eadem beatissima trinitate tanta claritas iustitiæ per doctrinam Apostolorum emanat, vt etiam exinde fortissima virtus diuinitatis quę incomprehensibilis in altitudine omnipotentiæ maiestatis suæ existit, homini mortali creaturæ apertius innotescat: sed tamen ita quantum fide credentis & fidelis hominis, capi possibile dignoscitur. Vnde ipsæ fenestræ pulcherrimis *Quid tres fenestræ.*

sma-

ſmaragdis circũornatæ ſunt, quoniam ipſa beatiſſima trinitas virentiſſimis virtutibus & ærumnis Apoſtolorũ quæ nunquam ariditatem tepiditatis fidei ſenſiſſe, vbiq; in toto mundo apertiſſime declarata eſt. Quomodo? Quia notum eſt quomodo propter fidẽ veritatis, rapaciſſimi lupi eos diuerſis preſſuris oppreſſerunt, vnde robuſtiores ad bellum certaminis effecti ſunt, ita quod præliando Eccleſiam acquiſierunt, & eam ad ædificationem fidei fortiſſimis virtutibus roborauerunt, & multimodis coruſcationibus virtutum ornauerunt. Et quoniam Eccleſia in inſpiratione Spiritus ſancti per eos ita confirmata eſt, idcirco & ipſa vult & expoſcit vt filii ſui ornentur ſigno Spiritus ſancti in hac vnctione, vt idem Spiritus ſanctus penetrauit corda fidelium in alta miſericordia quæ valde myſtica eſt, ita quod in igneis linguis per voluntatem Dei patris in mundum venit. Quapropter & homo baptiſmate ſaluationis perfuſus, confirmandus eſt vnctione excellentis doctoris, ſicut & Eccleſia ſuper firmam petram firmata eſt.

Turris in dorſo imaginis.

5 Vnde eadem turris velut in medio dorſi prædictæ muliebris imaginis impoſita eſt : inſtar turris quæ in muro vrbis imponitur, ita quod illa imago præ fortitudine eius nullo modo cadere poterat, quia Spiritus ſanctus in maxima fortitudine incarnationis illius qui verus ſponſus Eccleſiæ exiſtit, mirabilia ſua mirabiliter operatus eſt : & Eccleſiam tam fortem in defenſione munitionis ſuæ oſtendit, vt illa ob eam fortitudinem qua ab igneo dono eius munita eſt, nunquam in errore vllius peruerſitatis decidere poſſit: quoniam per ſupernam protectionem in amore ſponſi ſui ſine macula & ſine ruga ſemper gaudebit, quia & idem vnigenitus meus de Spiritu ſancto conceptus, nobiliter ſine macula ex virgine natus eſt, quemadmodum ad Moſen locutus ſum: *Ecce inquit eſt locutus apud me ſtabiſque ſupra petram. Cumque tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & proteget te dextra mea, donec pertranſeam: tollamq; manum meam, & videbis poſteriora mea.*

6 Quid hoc? Prope eſt miraculum, quod implebitur in voluntate mea. Sed tu prius pugnabis in duritia legalium præceptorum, per exteriorem ſignificationem vim eorum oſtendens vbi dulcedinem & leuitatem non inuenies quę in filio meo aperietur. Et hæc duritia legis quã in præcepto meo ſcribes, tandiu in duritia lapideorũ cordium ſtabit, quouſq; omnis gloria illa manifeſtabitur quæ mihi à te & ab imitatoribus tuis vſque ad manifeſtationem filii mei exhibenda eſt. Cũque hoc adimpletur in lege quã nũc ſcribis, glorificabor, ponamq; te in perforatũ lapidem. Quomodo? Ego ponam te in duritia legis cũ te in præcepto meo ſuper eam conſtituo, te videlicet magiſtrum huius antiquitatis nominans, quam filius perforabit, plus eam quam tu in myſticis verbis exponens, cũ eũ in oportuno tempore in mundũ miſero. Et ideo proteget te fortitudo ipſius, quia ipſe acutiora verba quam tu afferet: & clauſuram in legalibus præceptis aperiet, donec ad me redeat. Quid hoc? Ipſe tandiu ſalutaria verba mundo corporaliter dabit, donec in carne ſua quam de virgine ſumet, mortem corporaliter ſubeat. Tunc & ego tollam manum meam, quia ſuper ſydera eum ad me leuabo, omnia myſteria eius per Spiritum ſanctum denudans: & ſic videbis incarnationem eius, vt cum homo à dorſo cernitur & non ante perſpicitur: quoniam eum incarnatum ſenties, ſed diuinitatem illius non capies, quia filij tui magis eum videbunt cum ad me redierit: quam eum intellexerit cum apud eos viſibiliter conuerſatus fuerit.

Quid infãtes multa claritate.

7 Et quod vides infantes illos qui ventrem imaginis (vt prædictum eſt) ſubierant multa claritate radiantes, hoc eſt quod ij qui in innocentia munditię puri cordis per fontem regenerationis matrem ſcilicet Eccleſiam vt tibi præmonſtratum eſt adepti ſunt, filij lucis propter ablutionem peccatorum ſuorum exiſtunt. Quorum alii à fronte vſque ad pedes velut aureo colere ornati ſunt, quia ab initio bonorum operum vſq; ad finem ſanctitatis per fulgentiſſima dona ſancti Spiritus in vnctione veræ credulitatis per manum pontificis in chriſmate decorantur. Quomodo? Vt præcioſis lapidibus aurum decoratur cui imponuntur, ita & chriſmate per manum ſuperioris doctoris fideliter baptizatus in vnctione baptiſmatis ornatus oſtenditur, quemadmodum ſcriptum eſt.

8 Rex quoq; tranſgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam oliuæ quæ reſpiciebat ad deſertũ. Quid hoc? Filius virginis qui dominatur vniuerſo mundo, vt terrenus rex reliquo populo tranſgreſſus eſt torrẽtes aquas ſacroſancti lauacri, quod in admonitione Spiritus ſancti forti deſiderio viam ſalutis demonſtrat. Quid hoc? Ipſe reliquit mortẽ tranſiens ad vitã, cum in regeneratione ſpiritus & aquæ id eſt in magno ornamento vrbis cœleſtis Hieruſalem quæ nunquam deficit, ſummam beatitudinẽ annũciauit. Vnde omnis populus qui in illum credebat, inceſſit per inſpirationem Spiritus ſancti per viam illam quæ abſcondita erat in vnctione olei, reſpiciẽtis ad præuaricationẽ Adæ quæ deſerta erat pulchritudine hæreditatis iuſtitiæ Dei: & ad hoc ſpectantis vt Adæ poſteritas ad ſalutem redire vellet, quia vulneratum peccatum primi hominis neceſſe habuit vt per ſacerdotale officium inungeretur: quod filio virginis neceſſe non erat, quoniam ipſe totus in ſanctitate conceptus eſt non vulnerato nec corrupto matris ſuæ vtero, ſed in integritatis honore perſeuerante. Nam quod per vulnera ſuggeſtionis diaboli maceratum & confuſum eſt, hoc per vnctionem olei impinguandũ & ornãdũ eſt: ita quod edax liuor abſtergatur quẽ carnis concupiſcentia operatur.

Quid infantes ſine aureo colore.

9 Alii vero vt videsclaritatẽ tantum habentes aureo illo colore carebant, quoniam ipſi in baptiſmate ablutionis tantum mundati, vnctionem ſuperioris ſui ſacerdotis in chriſmate nõ ſunt adepti: quod ſignũ ardentis Spiritus ſancti eſt. Quid hoc? Vnctio confirmãdi per donum ſancti Spiritus in Epiſcopali officio ſpecialiter fulget, quod populo fideli poſt regenerationẽ ſpiritus & aquæ exercendum eſt, cum credulus homo confirman-

dus est supra firmã petrã. Quomodo? Filius meus baptismа in corpore suo suscepit, ipsum hoc pacto in carne sua sanctificãs, in qua nõ est diuisus, quia ipse solus virginis viuus filius est: ac ideo filius hominis dictus, quoniam illa virgo eum non concepit ex vtero, sed ex integritate virginitatis suæ peperit illum. Qui post passionis miseriam & resurrectionis gloriam in eadem carne cœlum penetrauit ad me rediens, ac deinde Spiritus sanctus in igneo ardore mundum illustrauit, confirmans omnem iustitiam in cordibus discipulorum illius, cũ eis aperuit quod antea abscõditum erat. Quomodo? Sic Spiritus sanctus corda illorum accendit, vt sol cum sub nube incipit apparere: ardentem calorem suum ostendit in sua præclara luce. Quid hoc? Amor filij mei in mentibus eorum latenter ardebat, & ita calor Spiritus sancti eos penetrans fortissimum solem doctrinæ illorum ostendebat, quoniam hoc est testimonium illud quod Spiritus sanctus Ecclesię declarauit, ita quod mors, iustitiæ Dei resistere non valet.

10 Vnde vos ô filij veritatis audite & intelligite confirmationem Spiritus sancti, quam ipse in suaui vnctione magisterij sui qui est magister omnium vnctionum vobis benigne offert. Et ideo hæc vnctio in honore eiusdem Spiritus sancti per superiorem sacerdotem tantum exercenda est, quia omnis Ecclesiasticus ordo in Spiritu sancto institutus est, & propterea hæc vnctio Spiritus sancti est. Quapropter & homo ille qui mysterium regenerationis ad vitam suscepit, si hoc modo non est vnctus, tunc nec ornatum Ecclesiasticæ plenitudinis percepit: secundũ quod Ecclesia per flagrantem Spiritum sanctum ornata ostendit, vt supra monstratum est. Sed & quẽadmodum Ecclesia in donis Sancti spiritus perficitur, sic & fidelis homo confirmandus est in vnctione principalis doctoris, qui in honore Spiritus sancti formidandus magister est, quoniam idem Spiritus sanctus calore suo certissimam doctrinã Christiano populo ardenter profert & accendit.

11 Vnde qui in hac vnctione Sancti spiritus sic vncto ahhæserunt, in sæculari procreatione illi non coniungantur, quia in Spiritu sancto ei copulati sunt. Quod hoc? Fides portat hominem ad hanc vnctionem, & ideo qui illum tunc in manibus tenet fidem designat, quæ carnalia non quærit, sed semper ad spiritualia tendit. Nam oculus meus videt hominem, vt in operibus suis venturus est ad me.

12 Quod si tu ô homo post baptismum me dimittis & ad diabolum reuerteris, inde iusto iudicio condemnaberis, quoniam magnum donum intellectus tibi dedi, & quia misericordiam meam in fonte baptismatis tibi ostendi. Omnes enim qui misericordiam meam in baptismo quærunt, eam benigne inueniunt propter filium meum in mundum venientem & multos labores in corpore suo sustinentem: & propterea ô homo pugnas animæ & corporis tui patienter debes tolerare, & propter filium meum suscipiam te, & nemo repellendus est à lauacro baptismi qui illud in nomine meo fideliter sequitur: quia in quocunque tempore me homo quærit, illum feruenter suscipio. Quod si postea illius opera praua erunt, ipsa eum iudicant ad mortem. Ideo ô homo in regeneratione saluatoris inundare, atque in vnctione sanctitatis inungere, mortemque fuge, & vitam imitare. Nam & mater fidelium quæ Ecclesia est, vt filij sui mortem effugiant, & vitam inueniant, fideliter in ipsis exorat. Quomodo? Ipsa gemebũdam vocem in filijs suis habet, quæ adeo in ipsa posita est, vsq; dũ plenitudo filiorum eius in tabernaculũ supernæ ciuitatis ingrediatur. Et hanc vocem idcirco habet, vt me qui sum ante æuum admoneat semper videre & intueri, quod vnigenitus meus incarnatus est: quatenus propter amorem illius filijs suis parcam, quos ipsa in regeneratione spiritus & aquæ suscepit, quia cœleste regnum non possunt intrare nisi in saluatione.

13 Vnde sic resonat, timete patrem amate filium, & ardete in Spiritu sancto. Quomodo? Hic sonus de me patre per filium meum in Sancto spiritu ei datus est, qui est vox in ipsa resonans quasi tuba in ciuitate. Et alio modo non loquitur, nisi sic in filijs suis. Quapropter & ita fortissimus Deus admonetur per filium suum vt parcat peccatis hominum: quæ propter pœnitentiam sine perditione toleranda sunt, quia ipse filius Dei humanitatem sine peccato assumpsit. Qui non debuit indui polluta carne quæ de semine peccati concepta est, quoniam Deus iustus est, & quia splendor cœlestis regni non tangitur vlla macula sordis. Et quomodo esse posset vt homo qui immensa fœditate maculatus est supernũ regnum intraret, nisi per filium meum sine sorde incarnatũ? qui peccatores suscipit in pœnitentia purgatos. Et quis posset hoc facere nisi Deus? Vnde & Ecclesia ad filios suos conuertitur, & eos materna dilectione fouet.

Cur infãtiũ alii lucidi alii rubei.

14 Sed quod vides quod ex prædictis infantib. alij quendam purũ & lucidũ splendorẽ, alii vero quendam turbidum & rubeum fulgorem ad orientem vergentem inspiciunt, hoc est quod ex filijs Ecclesiæ quos ipsa innocẽtia corruptionis suæ per virtutẽ Dei procreat, quidã puritatẽ spiritualis vitæ in serenissima virtute fulgentem, terrena scilicet conculcantes, propter amorem veri solis attendunt, quidam autẽ carnales facultates quas multa diuersitas vitiorum perturbat habentes, & tamen in recta fide fideliter ardentes, etiã propter supernam retributionem ad æterna suspirãt. Et ex iis qui ipsum purũ & lucidũ splendorẽ considerans quidam claros oculos & fortes pedes habent: ac in ventre imaginis potenter incedunt, quia hi cum cœlestia sectantur in mandata Dei visum iustæ; considerationis & incessum bonæ consumationis ponunt, ita scilicet in intima amplexione maternæ dilectionis ambulantes quod nec in caducis nec in æternis deuotionẽ suæ intentionis muniũt. Alii autẽ infirmos oculos & debiles pedes habent, quoniam nec clarã intentionem nec fortem exhibitionem ad opus perfectionis tenent, vnde & huc & illuc à vento proiiciuntur, quia in diuersitatem morum per varias tentationes elationis funduntur.

Sed

Sed & ipſi baculum in manibus ſuis tenent, & coram imagine volitant, ac eam aliquando ſed tamen tepide ferunt; quoniam contumacem fiduciam in operibus ſuis ponentes, Eccleſiæ Dei falſo rumore ſe oſtendunt, ac eam interdum ſed tamen inſipienter per ſæcularem prudentiam notant: quia cum per fictam ſimulationem ſapientes apparent in conſpectu hominum, ſtulti apud Deum per inanem gloriam efficiuntur. Quidam vero ſerenos oculos ſed imbecilles pedes habentes, ante illam imaginem hac & illac in aëre vagantur, quia cum ipſis diuina præcepta per intuitum conſiderationis nota ſint, in pede tamen completionis claudicantes, ſic ſponſæ Chriſti per diſcurſum propriæ inſtabilitatis demonſtrantur, vt in vmbra ſapientiam quærentes, eamq; in poteſtate ſua ſe habere putantes antequam eos in mente ipſorum contingat, & vllam vim illius obtineant. Alij autem infirmos oculos ſed fortes pedes habent, & tamen coram eadem imagine debiliter ambulant, quoniam ipſi debilem intentionem ad opus bonum tenent, cum fortiter in operibus iuſtitiæ incedere deberent: ſed in Eccleſiaſticis inſtitutionibus ſimpliciter non currunt, quia magis ad terrena quam ad cœleſtia mentem figunt: & ideo apud Deum ſtulti ſunt, quoniam per ſæcularem prudentiam comprehendere volunt quod aſſequi non poſſunt. Sed ex iis quæ illum turbidum & rubeum fulgorem inſpiciunt, alij in præfata imagine bene ornati fortiter incedunt: quia iſta quamuis terrena poſſideant, tamen in viſceribus Eccleſiæ ornatum laborum ſuorum portantes, in diuina lege pedem rectitudinis ponere non dedignantur, cum mandatis Dei obedientes peregrinos ſuſcipiunt, nudos veſtiunt, & eſurientes alunt. O quam fœlices iſti ſunt, quoniam hoc modo Deum ſuſcipiunt, vnde & ipſe habitat cum illis. Alij autem ex ipſa imagine ſe rapientes eam impugnant, & conſtitutas ordinationes eius opprimunt; quoniam hi, materna viſcera & dulcia nutrimenta Eccleſiæ deſerentes, illam variis erroribus fatigant: & ideo conſtitutas leges eius diuerſis oppreſſionibus dilaniant: de quibus quidam per fructum primæ ad ipſam humiliter reuertuntur, quia quod grauiter deliquerunt, digne pœnitendo propter reſtaurationem vitæ grauiter in ſe puniunt: quidam vero per contemptum obdurationis in elatione mortis remanent: quoniam ipſi vitam negligentes, obdurato corde propter contumacem & impœnitentem vecordiam iudicium mortis ſuſcipiunt, vt in myſtica viſione ſua Ezechiel dicit: *Rex lugebit, & princeps induetur mœrore, & manus populi terræ conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & ſecundum iudicia eorum iudicabo eos, & ſcient quia ego Dominus.*

15 Quid hoc? Anima, in qua regalis rationalitas eſt, cum delectationem peccati adeſſe ſentit, quia malum nouit, tunc lugubrem aſſenſum aſſumit. Quomodo? Quia illi rationalitas, ſapientia & ſcientia à Deo inſpirata eſt, & ideo quamuis corpori conſentiat, tamen indignum habet malum, ſentiens hoc non eſſe bonum. Vnde cum diuerſis criminibus per operantem carnem polluitur, alta ſuſpiria trahens, anhelat ad Deum. Cumq; criminoſum opus ibi cum ſpiritu ſuperbiæ impletum fuerit, tunc corpus velut ignominioſus princeps induetur confuſione, principatum ſuum in munditiis videlicet exercens; quoniam vt homo dolet cum vilibus veſtimentis operitur, ita etiam mœret, cum infamiæ rumor ad confuſionem ſui ab ipſo procedit. Quapropter & praua opera illorum hominum qui in malis actibus ſuis ad terram proſtrati ſunt à cœleſtibus præceptis, conturbabuntur: quia veſtimenta ſalutis, id eſt, beatitudinem cum Deo non habet; quoniam quibus hæc fœlicitas deeſt, hos maligna conturbatio poſſidebit. Et ideo ſecundū viam iniquitatis cui ſemper aſſiſtūt, ſcilicet peccati viam colentes, nec vllam iuſtitiam cum à Spiritu ſancto mouentur in itinere cordis ſui ponentes, ſic faciam eis nullam ſcilicet miſericordiam eis impendens: quia cum ſcientiam boni non intelligunt, non timent me: ſed cum rabie peruerſitatis me creatorem omnium faſtidiunt, facientes quæcunque volunt. Vnde & ſecundum iudicia eorum quæ ſunt opera illa quæ in deſideriis ſuis perpetrant, iudicabo eos; nulla præmia fœlicitatis eis reddens, ſed pœnas in perditione eis opponens, quoniam nullum honorem mihi exhibent, & in hoc ſcient quod nullus eos inde liberare poterit præter me, qui Dominus omnium ſum. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit; hic myſticis verbis meis, quæ de me viuente emanant, oſculum amplexionis præbeat.

VISIO QVINTA.

1 POST hæc vidi quod prædictam muliebrem imaginem quidam ſplendor albus vt nix, & tanquam cryſtallus perlucidus, à vertice vſque ad guttur eius circumfulſerat. Sed à gutture vſque ad vmbilicum eius quidam alius ſplendor rubei coloris eam circumdederat, qui de gutture vſque ad vbera eius velut aurora rutilabat: ſed ab vberibus vſque ad vmbilicum illius quaſi purpura hyacintho intermixta fulgebat. Et vbi ipſe velut aurora rutilabat, claritatem ſuam ſurſum ad ſecreta cœli extendit, in qua pulcherrima & puellaris imago nudo capite & ſubnigris capillis & rubea tunica, quæ circa pedes eius diffluebat, induta apparuit. Et audiui vocem de cœlo dicentem: Hæc eſt floriditas in ſuperna Sion: mater & flos roſarum & lilium conuallium. O floriditas, filio potentiſſimi regis deſponſaberis, cui & nominatiſſimam prolem gignes, cum in tempore tuo confortaberis. Et circa eandem puellam vidi maximam turbam hominum lucidiorem ſole ſtantem, qui omnes miro modo auro & gemmis ornati erant; & quidam illorum in capitibus ſuis velati candidis velaminibus aurea zona circumornati fuerunt: ſupra quorum vertices ſimilitudo ineffabilis trinitatis quemadmodum mihi ſuperius typice demonſtrata eſt, quaſi in ſphæra in ipſis velaminibus velut ſculpta apparuit: & in frontibus ipſorum agnus Dei, ac in collo eorum ſpecies hominis, & in dextra aute Cherubin, & in ſiniſtra alia ſpecies angelica:

ita quod & de ipsa similitudine gloriæ supernæ trinitatis ad has species quasi aureus radius se extenderet. Sed inter hos quidam alij apparuerunt, qui infulas in capitibus suis & palliaEpiscopalis officij circa humeros habebant. Et iterum audiui vocem ex alto dicentem: Istæ sunt filiæ Sion, & cum eis sunt citharæ citharœdorum, & omne genus musicorum, ac vox totius lætitiæ & gaudium gaudiorum. Sed sub eodem splendore vbi ipse velut aurora rutilabat, vidi inter cœlum & terram densissimas tenebras apparere, quæ tanti horroris erant, vt humana lingua effari non possit. Et rursum audiui vocem de cœlo dicentem: Si filius Dei in cruce passus non esset, istæ tenebræ nullo modo permitterent hominem ad supernam claritatem peruenire. Vbi autem idem splendor quasi purpura hyacintho intermixta fulgebat, fortiter prædictam muliebrem imaginem constringens ardebat. Sed alius splendor vt candida nubes eandem imaginem ab vmbilico deorsum, vltra tamen nondum excrescens honeste circumdederat. Et hi tres splendores circa ipsam imaginem se late diffundentes, plurimos gradus & scalas in ea bene & decenter ordinatas ostendebant. Sed cum hæc viderem, ex nimio tremore qui me apprehenderat, in terram dissolutis viribus corrui, nec alicui responsum dare valui. Et ecce maximus splendor velut manus tetigit me, vnde vires & vocem recepi. Et iterum audiui vocem ex illo mihi dicentem: Magna mysteria sunt hæc, considera enim solem & lunam & stellas. Ego formaui solem vt luceat in die: & lunam & stellas vt luceant in nocte. Sol autem significat filium meum, qui de corde meo exiuit & mundum illuminauit, cum natus est ex virgine in fine temporum: sicut & sol egrediens mundum illustrat, cum oritur circa finem noctis. Sed luna Ecclesiam eidem filio meo in vera & superna desponsatione desponsatam designat. Et vt luna semper incrementum & defectum in sua constitutione habet, sed à seipsa non ardet, nisi quod à lumine solis incenditur; sic & Ecclesia in circuitione motionis est: ita quod filij eius sæpe proficiunt in incremento virtutum, & quod sæpe deficiunt in diuersitate morum, atque in dispersione aduersitatum: ita quod sæpenumero in mysteriis suis per rapacissimos lupos impugnatur fidelis per malignos homines tam Christianos quam Iudæos & alios infideles: & in hoc per semetipsum ad tolerantiam non accenditur, sed in me per filium meum vt in bono perseueret, illuminatur. Stellæ autem à se differentes in claritate fulgoris sui, significant populos diuersi ordinis Ecclesiasticæ religionis.

Quid splẽdor à vertice.

2 Vnde etiam vides, quod præuisam muliebrem imaginem quidam splendor albus vt nix & tanquam crystallus perlucidus, à vertice vsque ad guttur eius circumfulget; quia Ecclesiam fidelium incorruptam sponsam filij Dei circundat apostolica doctrina, quæ candidissimam incarnationem illius annunciauit: qui de cœlo in vterum virginis descendit, & qui fortissimum ac lucidissimum speculum omnium credentium est: ita quod eandem Ecclesiam ipsa doctrina ab hoc initio cum primum ædificari cœpit, vsque ad tempus cum cibum vitæ fortiter deglutire valuit, splendidissime eam circumfulgens fideliter circumdedit. Quomodo? Apostolica doctrina circumfulsit Ecclesiam in capite, cum Apostoli primum illam sua prædicatione cœperunt ædificare: scilicet cum per diuersa loca discurrentes colligerent operarios qui illam in Catholica fide roborarent, & qui ipsi Presbyteros & Episcopos ac omnem Ecclesiasticum ordinem prouiderent, atque iura virorum ac mulierum qui sub coniugio sunt, & reliqua talia fideliter constituerent. Quapropter eandem doctrinam subsequuntur pigmentarij habentes similitudinem sacerdotum legalis testimonij, qui sub lege circumcisionis positi erant interiori cibo enutrire populos, vnde etiam Apostoli ordines illos eligebant cum quibus Ecclesiam superna inspiratione exornabant. Quid hoc? Nam sequaces eorum in vice ipsorum saluberrima pigmenta gestantes, fideliter plateas & villas & ciuitates atque alia loca regionum & terrarum pertranseunt, & populo diuinam legem annunciant. Ipsi enim sunt exquisiti patres & dispensatores ad Ecclesiasticam disciplinam omni populo in doctrina sua proferendam, & ad cibum vitæ ei dispensandum: ita quod etiam se tales in vita sua exhibeant, ne oues meæ in operibus eorum offendantur, sed vt recte post ipsos gradiantur: quia ipsi hoc officium habent vt aperte cibum vitæ populo subministrent, & vt vnicuique fidelia officia discrete ordinent, semetipsos etiam ita constringentes, ne carnalem copulam appetant: quoniam spiritualem escam credentibus præbere & immaculatum sacrificium Deo offerre debent, vt in innocente Abel præfigurabatur; quemadmodum, de ipso scriptum est: *Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.*

3 Quid hoc? In ortu surgentis sæculi sanctificatio regalis ostensionis in illo qui innocẽs in vita sua erat, effulsit; quod donum omnipotentis Dei, non terram sed cœlum fortiter tetigit. Quomodo? Quia Abel in sua integritate obtulit Deo intentionem voluntatis suæ & plenum officium eiusdem voluntatis, cum cogitauit in corde suo illi offerre primum germen quod in substantia sua habuit, & cum illud etiam perfecto opere compleuit: ita & fidelis summum patrem honorans eique debitam reuerentiam exhibens. Vnde etiam sicut Abel gregi suo præfuit, & vt eum pasceret, custodiuit, & vt etiam simplici deuotione Deo obtulit de primis emissionibus eius, ac de pinguibus nutrimentis earundem emissionum; ita etiam prædicti pigmentarij qui filiis Ecclesiæ, id est ouibus Christi ipsius dispẽsatione ad pascendum eos prælati sunt, ipsos in verbis doctrinæ Ecclesiasticæ disciplinæ fideliter nutriant, & eos ab insidiis antiqui insidiatoris fortiter muniant, ac etiam syncera consideratione inspectori omnium aliquas donationes ex eis offerant. Quomodo? Quoniam si illos per omnia perfectos facere non possunt, tamen aliquem fructum ex ipsis egredientem Deo offerat: primum scilicet rectam intentionem bonæ voluntatis eorum quasi simplex germen de primogenitis

gre

gregis ipsorum, ac deinde perfectum opus operationis in eadem voluntate illorum velut suauem fructum de adipibus eorum. Sed vnde hoc fuit, quod Abel Deum tam deuote coluit? Fidelis castitas integritatis, eum ad tantam deuotionem impulerat.

4 Quapropter qui in consecratione constituti, Deo sacrosanctum sacrificium offerre debent, in suauitate castitatis ad altare ipsius accedant: quia si ipsi authores corruptionis sunt, quomodo in corruptione vulneratis manum salutaris medicamenti porrigere possunt? Et ideo vt aliis tanto fiducialius salutare remedium cõferre valeant: volo vt filium meum in amore castitatis viriliter imitentur. Quod si ceciderint, festinent vt citius per pœnitentiam surgant: & in hoc ignominiam peccati velut nudi fugiant, salubrem medicinam requirentes, & Abel cuius sacrificium Deo acceptum erat, fideliter sequentes.

5 Sed qui ex iis in clausura subiectionis in amore filij mei se continent, & in moribus suis institutionem prauorum quam me inspirante proferunt, obseruant, solicitudinem curationis pigmentariorum non habentes; tamen quamuis onera anxietatis eorum non gerant: quoniam propter æterna præmia maioribus suis subiecti sunt, cum eisdem pigmentariis supernam mercedem in electa ciuitate sibimet acquirunt.

Quid splẽdor à gutture.

6 Quod autem vides, quoniam à gutture vsque ad vmbilicum ipsius imaginis quidam alius splendor rubei coloris eum circundat; hoc est quia post doctrinam Apostolorum cum Ecclesia ita roborata est, quod salutarem cibum veraciter valuit discernere, & eum ad interiora fortitudinis suæ trãsmittere, surrexit nobilissima perfectio Ecclesiasticæ religionis, quæ supernam dulcedinem flagranti ardore degustauit; & se asperrime constringens ad coctionem secretioris fortitudinis se tetendit: non tamen ad diuisionem carnalis amaritudinis perueniens, quoniam copulam humanæ coniunctionis abiecit. Quomodo? Nam idem splendor de gutture vsque ad vbera illius velut aurora rutilat; quoniam illa perfectio à gustu mirabilis vegetationis, ad dulcissima nutrimenta Ecclesiasticæ religionis in virginea iocunditate se dilatauit: ita quod etiam ab vberibus vsque ab vmbilicum illius quasi purpura hyacintho intermixta fulget, quia à nobilissimis educationibus ad constrictionem intimæ castitatis se muniunt passione videlicet filij mei, propter supernam dilectionem quam in corde suo fideliter habuit, imitando. Quapropter & vbi ipse velut aurora rutilat, claritatem suam sursum ad secreta cœli extendit; quoniam illa perfectio quæ in virginitatis honore floret, virtutem suam non deorsum ad terrena, sed sursum ad illa quæ sunt in cœlestibus, mirabiliter dirigit.

Quid puellaris imago.

7 In qua pulcherrima & puellaris imago nudo capite & subnigris capillis apparet; quæ est serenissima & ab omni fœditate humanæ cõcupiscentiæ innocens virginitas, nudam mentem ab omni vinculo corruptionis habens, sed tamen nondum perfecte fatigationem tenebrescentium cogitationum in filiis suis quamdiu in hoc mundo sunt deferere valens, cui tamen vt resistat, fortiter se opponit. Vnde & rubra tunica quæ circa pedes eius diffluit, induitur; quia per sudorem laboris in virtuosis operibus vsque ad finem latæ perfectionis perseuerat, scilicet circundata varietate virtutum, illum imitans qui plenitudo sanctitatis est. Quæ etiam vt tibi in secreto superni luminis ostenditur, est nobilissimum germen in cœlesti Hierusalem: videlicet gloria & decus illorũ qui ob amorem virginitatis sanguinem suum fuderunt, & qui etiam in candore humilitatis virginitatem suam pro Christo obseruantes, in suauitate pacis quieuerunt: quoniam ipsa filio omnipotentis Dei qui rex cunctorum est desponsata, nobilissimam prolem, id est elegantissimum chorum virginum ei protulit, cum in pace Ecclesiæ proficiens confortata est.

Quid tuba lucidior sole.

8 Quod autem circa eandem puellam vides maximam turbam hominũ lucidiorem sole stantem, qui omnes miro modo auro & gemmis ornati sunt; hoc est quod ardentissimis amplexibus nobilissimam virginitatem prẽcipuus chorus virginũ cõplectitur, qui omnes ardentiori claritate coram Deo fulgent quam sol in terra appareat: quia seipsos conculcantes, mortem viriliter deuicerunt: vnde etiã mirabiliter in summa sapientia propter clarissima opera quæ pro Christo humiliter gesserunt, decentissime exornantur. Quapropter & quidam illorum in capitibus suis velati candidis velaminibus aurea zona circumornati sunt; quia ipsi in gloria virginitatis fulgentes, demonstrant quod ij qui decus virginitatis appetunt, mentes suas ab omni noxio calore circumtegant, & candorem innocentiæ pulcherrimo fulgore castitatis decorati fideliter apprehendant. Supra quorum virtutes similitudo ineffabilis trinitatis: veluti tibi superius typice demonstrata est, quasi in sphæra in ipsis velaminibus sculpta apparet: quoniam ostendunt quod intentiones hominum honorem supernæ & gloriosæ trinitatis (vt tibi in ostensione mysterij verisime præsignatum est) in comprehensione amoris & stabilitate castitatis firmiter & strenue teneant. Quod & in frontibus ipsorum agnus Dei, ac in collo eorum species hominis, & in dextera aure Cherubin, & in sinistra alia species angelica, declarat: quia in reuerentia castitatis suæ mansuetudinẽ filij Dei imitabuntur, petulantiam superbi colli deponentes, & seipsos fragiles homines considerantes, in prosperitate etiam auditionis suæ veram & indeficientem scientiam amplectentes, ac in occursante aduersitate eiusdem auscultationis suæ angelica præsidia appetentes: ita quod & de ipsa similitudine gloriæ supernæ trinitatis ad has species quasi aureus radius se extendit, quoniam ineffabilis trinitas infidelibus hominibus qui virtutes quærunt & diabolicas seductiones fugiunt, mirabilia miraculorum profundæ sapientiæ suæ operari non desinit. Sed inter hos quidam alij apparent, qui infulas in capitibus suis & pallia Episcopalis officij circa humeros habent; quoniam inter illos qui in virginitatis honore florent, etiam quidam in superna ciuitate consistunt, qui dignitatem antiquorum patrum

& glo-

& gloriam superioris magisterij in sæculo strenue gerentes decorem tamen virginitatis non perdiderunt. Vnde etiam vt audis omnes isti qui cum suspiriis suis pro cœlesti amore integritatem suam cõseruauerunt, in cęlesti habitatione filiæ Sion dicuntur; quia filium meum virginitatis florem, in virginitatis amore imitati sunt. Ideoq; & cum eis sunt resonantiæ sonorum spiritualium & inuocationes omnigenarum melodiarum & agilitatis ornamenta prosperarum mentium, & aurea visio fulgentium lapidum ac gemmarum. Quomodo? Quia hoc habent de filio Dei quod de throno sonus exit, cui omnis chorus virginum in maximo desiderio concinit, videlicet nouum cantum symphonizando; vt Ioannes dilectus virgo testatur dicens: *Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem & ante quatuor animalia & seniores.*

Quid cant i⁹ virginũ ante Dei thronum

9 Quid hoc? In illis fidelibus qui bona intentione castitatem amplectentes, virginitatem suam pro Dei amore illibatam conseruant, bona voluntas ipsorum in laudem creatoris sui mirabiliter erumpit. Quomodo? Quia in aurora virginitatis quæ filio Dei semper adhæret, fortissima laus abscondita est, cui nullum terrenum officium, nec vlla ligatura legis resistere valent, quin in voce exultationis ad gloriam Dei cœleste carmen decantet. Quomodo? Videlicet quoniam velox iter habens, canticum illud in nouitate libertatis mirabiliter promit, quod antequam vnigenitus Dei (qui verus flos virginitatis est) incarnatus de mundo ad cœlos rediens, ad dextram patris resedit, auditum non est: sed tunc quasi noui mores qui prius visi non sunt, cum videntur, in stupore habentur: ita hoc nouum mysterium quod prius auditum non est, tunc in cœlestibus resonans in honore virginitatis cognitum est ante scilicet maiestatem Dei, quia Deus hoc facere potuit, & ante quatuor rotas quæ quatuor partes mundi percurrentes veritatẽ omnis iustitiæ & humanitatis Saluatoris velut animalia in noua lege ferebãt; & ante illos antiquos qui Spiritu sancto imbuti viam rectitudinis in vetere lege hominibus, suo itinere demonstrabant. Quid hoc? Quia Deus in noua gratia austeritatẽ antiquæ institutionis deliniuit.

10 Sed quia virginitas tam glorioſa ante Deum est, ideo quia eam ex voluntate sua Deo obtulerunt, eam prudenter conseruent: quoniam hoc sanctum propositum cum summa deuotione virginitatis susceptum, fideliter custodiendum est. Vnde etiam qui idem sacramentum adierunt, caueant ne retrorsum incedant. Nam ipsi charissimi imitatores filij mei sunt, cum se ita Deo offerunt, vt non sint ligati in opinione coniugij, nec onerati sæculari causa, carnalem copulam respuentes: ne illi cum omni solicitudine carnis suæ subiecti sint, sed hoc cupientes vt glorioſæ innocentiæ innocentis agni adhæreant. Quapropter vir ille, qui in animo suo deliberat, vt nullam coitam sibi copulet, sed hoc desiderat vt in pudore virginitatis propter amorem filij mei perseueret, sodalitatem eius accipiet, si tamen in operibus ipsius castitatis perseuerauerit, quia hæc sancta munera, in voto sacratissimi pacti Ecclesiasticæ religionis ob gloriam supernæ remunerationis eidem filio meo obtulit. Sed si ille postea idem pactum relinquens propter turpem stimulum carnis suæ adulterium perpetret, libertatem suam in seruitutem redegit: quoniam honorem colli sui vbi filium meum pudice imitari debuit, per turpitudinem delectationis suæ nequiter corrupit: & quia mendacium protulit, vouens se caste viuere quod non impleuit. Vnde etiam si in culpa temeritatis suæ perseuerauerit, districtum iudicium iustissimi iudicis inde sustinebit, quoniam nec turpitudo nec mendacium in cœlesti gloria apparebit.

11 Quod si amaro fletu ante finem suum de hoc reatu suo pœnitentiam fecerit, tunc vnda sanguinis filij mei illum suscipit, quia culpam suam exhorruit: non autem ipsum inter sodales suos qui gloria integritatis florent, reponit; quoniam societatem illorum deserens libertatem pacti sui abiecit, & eam in seruitutem peccati redegit. Sed & puella quæ ex voluntate sua in sanctissima desponsatione filio meo offertur, ab eodem decentissime suscipitur, qui eam hoc modo sibi coniunctam vult habere in consortio suo. Quomodo? Vt illum casta dilectione amplectatur, sicut & ipse eam in secreto suo diligit: quoniam illi semper amabilis est, quia magis eum quam terrenum sponsum quærit. Quod si pactum eius postea transgressa fuerit, tunc coram iis qui in cœlesti gaudio sunt, polluta erit Vnde etiam si in eadem temeritate perseuerauerit, superna gloria iusto iudicio carebit. Sed si pœnituerit, suscipitur sicut ancilla & non sicut domina, quoniam regalem desponsationem deseruit, & quia magis alium amauit quam illum quem amare debuit. Ille quoque qui eam seducendo violauit, si culpam suam emendare voluerit, ita pœniteat quasi cœlum rupisset, ne in perditionem mortis corruat, quia supernam desponsationem temere corrupit.

12 Quod est hoc? Nam si aliquis magnus princeps sponsam sibi valde caram habet, quam seruus seruorum suorum adulterando corrumpit: quid dominus ille facit? Vere in maxima ira lictores suos mittit, vt illum perdant: quoniam eum in propriis visceribus confudit. Quod si tunc seruus ille timens, omnes missos illos orat, vt pro ipso intercedant, & insuper ad pedes domini sui flebiliter procumbit, vt sibi parcat: tunc rex ille propter bonitatem suam, & propter petitionem illorum eum viuere sinens, societatem conseruorum suorum illi reddit: sed tamen eum ita vt cæteros inferiores & familiares amicos suos non remunerat: quamuis ei inter alios illi consimiles conseruos ipsius debitam gratiam exhibeat. Ita & huic erit, qui æterni regis sponsam seducendo violauerit. Summus enim rex in rectissimo zelo iudicia sua exercens, illum ad perditionem transmittit, qui eum in hoc facto quasi illusor in obliuione mentis suæ habuit. Sed si miser ille diem huius indignationis anticipans electos Dei suppliciter orauerit, vt veniam sibi à Domino suo obtineant, & insuper humanitatem Saluatoris sui flebiliter inspexerit, quatenus per gratiam ipsius à peccato suo absoluatur, tunc rex sanguinem hunc qui pro redemptione hu-

ne humani generis effusus est, & dilectionem supernorum ciuium attendens, illum à reatu suo & à diabolica potestate ne in perditionem eat, eripit; ac eum in saluationem beatarum animarum reponit: sed tamen tripudium regalis desponsationis, quo cæteri amici Dei his sacris virginibus quæ filio meo superna dispensatione dicatæ sunt, congaudent, non decorabit: & tanquam illum qui pudorem virginitatis amisit, decore virginitatis non coronabit: quamuis ei inter alios electos suos gaudium in superna ciuitate cum inæstimabili remuneratione tribuatur.

Quid densissima tenebræ.

13 Sed quod sub eodem splendore vbi ipse velut aurora rutilat, vides inter cœlum & terram densissimas tenebras apparere, quę tanti horroris sunt vltra quam etiam humana lingua effari possit, hoc est quod sub virginali gloria inter spiritualem & carnalem intellectum, casus primi parentis qui densissimus in obfuscatione infidelitatis erat, ita vt terrorem illius nullus hominum explicare valeret, aperte cognitus est. Quomodo? Quia in incarnatione filij Dei, qui ex virgine natus est, cœleste desiderium ascendit, & terrena concupiscentia exclusa est: quoniam præuaricatio Adæ per sanguinem eiusdem filij Dei mirabiliter in saluatione restaurata est: cum prius illam nullus nisi vnigenitus Dei à patre missus in mundum dissoluere ad supernum ingressum posset. Vnde vt audis in typica manifestatione, nisi idem filius Dei sanguinem suum pro salute hominum fudisset, illa transgressio ita comprimeret hominem, vt ad gaudium supernorum ciuium pertingere non posset.

14 Quod autem vbi idem splendor quasi purpura hyacintho intermixta fulget, fortiter prædictam muliebrem imaginem constringens ardet, hoc designat perfectionem illorum qui passionem filij mei in charitatis ardore imitantes, strenue Ecclesiam in constrictione sua exornant. Quomodo? Quoniam ipsi sunt alta ædificatio surgentis thesauri in diuino consilio, quia cum Ecclesia iam roborata conualuit, egressus est ad decorem illius viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis. Quid est hoc? Quia tunc surrexit, mirabilis ordo qui filium meum in specie exempli eius tetigit: quoniam, vt filius meus venit in mundum de communi populo abscissus: ita & hæc acies conuersatur in sęculo de reliquo populo separata, fragrans vt balsamum de arbore suauiter fudat: sic & populus iste primum in eremo & in abscondito singulariter exortus est, & deinde veluti arbor, ramos suos expandit, paulatim in multitudine plenitudinis proficiens. Et populum istum benedixi & sanctificaui, quoniam ipsi mihi sunt amantissimi flores rosarum, & liliorum, qui sine humano opere in agro germinant: sic & populum hunc nulla lex ad hoc constringit vt eam arctam viam appetat, sed ipse illam me suauiter inspirante sine præcepto legis sua voluntate aggreditur, plus quam sibi iussum sit efficiens. Vnde & plurimum mercedis inde acquirit, sicut & in Euangelio vbi Samaritanus illum vulneratum hominem in stabulum induxit, quemadmodum scriptum est: *Altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario & ait: Curam illius habe: & quodcunque supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi.*

15 Quid hoc? In prima die salutis, videlicet cum filius Dei mirabiliter incarnatus corporaliter in mundo manebat, multa & admiranda opera in humanitate sua vsque ad resurrectionem suam perfecit, per quæ vulneratum hominem ad vera remedia salubriter reduxit. Sed altera die idem cum omnia mysteria veritatis post resurrectionem suam in Ecclesia aperte posita sunt, protulit in typica manifestatione nouum & vetus testamentum æternæ vitæ certissimam demonstrationem, & credenti populo dulcissimum cibum. Et hæc scripta dedit per gratiam suam pastoribus Ecclesiæ qui gregem eius custodiunt, & ait illis in verbis blandæ admonitionis suæ: In ecclesiasticis constitutionibus procurate Christianam cohortem, quam in sanguine meo redemptam vobis commisi: hoc habentes in solicitudine vestra, ne in aliquibus quæ pertinent ad vitam deficiens erret. Quodcunque autem quæ vobis seruanda tradidi, in bona voluntate vestra superaddideritis, plus scilicet facientes quam vobis præceptum sit, ego qui ductor & saluator vester sum, nunc mundum relinquens, & ad patrem ascendens, cum iterum rediero mundum iudicare, eumq; in indeficientem stabilitatem ponere, ita quod amplius per labentia tempora non debilitetur, tunc mercedem laborum vestrorum, & bonæ voluntatis vestræ, cum augmentato fructu reddam vobis. Et dicam, ô fidelis & probe serue, qui fideliter ministras: Quisquis plus voti sui addit quam sibi in lege præceptum sit, duplicem mercedem accipiet quia illum in nomine meo glorioſum habeo, quoniam me multum dilexit.

16 Et ego dico: Nec virgineum genus, nec hic ordo singularis deuotionis, nec qui eos imitantur vt ij qui in eremo iacent, sunt in præcepto legis: sicut & Prophetæ, ab hominibus sub carnali lege constituti non sunt: quia tantum mea inspiratione incedentes viuunt & hi plus addunt quam eis præceptum sit: quod sacerdotalis ordo & reliqua institutio sacerdotalis officij non facit, quia hæc in Abraham & in Mose in veteri testamento iussa sunt: sicut etiam & Apostoli illa ex eadem lege tollentes, & in Spiritu sancto ea secundum voluntatem meam bene ordinantes, Ecclesię conseruanda tradiderunt. Sed & ipsa apostolica doctrina in Euangelio per filium meum disposita est, vbi discipuli eius in vniuersum mundum verba veritatis effundere missi sunt. Quid tunc? Nam cum Apostoli viam salutis populo annunciarent, lucidissima aurora filiarum Sion in amore filij mei exorta est, illorum scilicet qui carnem suam fortiter constrinxerunt, & malam concupiscentiam in semetipsis duriter mortificauerunt. Et sicut tunc hæc casta virginitas in ardęte amore filium meum subsecuta est, ita etiam hic mihi valde amabilis ordo singularis deuotionis, incarnationem illius imitatus est, qui sunt recta templa mea, videlicet vt chori Angelorum me colentes, & eiusdem vnigeniti mei passionem & mortem ac sepulturam in

corpore suo portantes: non tamē ita vt gladio aut aliis terroribus ex quibus homines deficiunt moriantur, sed filium meum sic imitantes, vt voluntatem carnis suæ abiiciant, cum se ab omnibus sæcularibus rebus & ornamentis in quibus mundus lætatur abdicant, vt in Euangelio de Ioanne lucerna mundi scriptum est: *Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos.*

17 Quid est hoc? Ille in quo diuina gratia mirabilem abstinentiam suscitauerat, per eandem gratiam habebat, defensionem virtutis huius, quod in mente sua honorem & diuitias sæculares contempserat, & quod etiam per constrictionē quam in mortificatione vitiorum circa voluptatem carnis suæ posuerat, petulantes motus corporis sui fortiter domuerat, cum maiores ædificationes quam prædecessores sui instituerat, videlicet cum per duras & asperas vias incedens terrenas concupiscentias conculcaret. Quomodo? Quia plurima opera virtutum strenue faciens, castitatem ardenter amauit, præbens etiam iis viam medicamenti qui illud deuote exquirebant. Vnde etiam illi qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis, eundem Ioannem in maximis tenebris sæculi lucentem, per acutissimas operationes beatarum virtutum in vita sua subsequentes, ineptam altitudinem & latitudinem mundialium rerum fugiant, & in constrictione diffusi animi sui corpus suum coërcentes malam concupiscentiam abiiciant, ita excellentioribus instrumentis quam qui ante ipsos simpliciter in via Domini gradientes, simplicia habitacula faciebant: serenissime fulgentes, acutam & angustam semitam arripiant ea scilicet quæ in voluptatibus sæculi sunt fortiter sub pedibus suis conculcantes. Quomodo? Quoniam seipsos despicientes, & corpus suum seruituti Christi in operatione virtutum subiicientes, petulantiam in austeritate morum suorum declinent, sic per bona exempla sua cæteris hominibus lucidissime fulgentes. Nam etiam angelicū chorum fideliter imitantur. Quomodo? In abiectione sæcularium, quoniam vt Angeli nec terrena quærunt nec concupiscunt, ita & isti eos hoc modo mirabiliter subsequuntur, ita quod omnia caduca contemnunt.

18 Vnde etiam sicut filius meus est nuncius salutiferorum sacramentorum, & Sacerdos Sacerdotum, ac Propheta Prophetarum, & ædificator fœlicium turrium; ita etiam si necessitas ingruerit, qui inter huiusmodi homines radicem odoris cum vtilitate habet, sit nuncius & Sacerdos, sit Propheta & consiliator Ecclesiasticę ædificationis: nec omnino ab his separandus est, si tantum oculus claritatis in eo lucet, nec ad vsum Ecclesiasticum dormiat, sed ad instructionem eius vigilet, occupationem tantum sæcularis causæ, & contagia sæcularium rerum abiiciens: quia nec Angeli, nec Sacerdotes, nec Prophetæ iustitiam Dei occultabunt, sed eam ex præcepto illius in veritate proferent, quemadmodum de Ioanne qui arundo vento agitata non fuit: cuius austeritatem isti subsequuntur, in quorum similitudine in Euangelio iterum scriptum est: *Et egrediebatur ad illum omnis Iudææ regio, & Hierosolymitæ vniuersi, & baptizabantur ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata sua.*

19 Quid est hoc? In suspiriis & gemitibus à delectatione vitiorum egrediebantur ad illum: in quo diuina gratia operabatur tota simplicis confessionis deuota voluntas & visionis pacis vnanimiter omnis effectus illorum scilicet hominum quorum corda per timorem mortis ad amorem vitæ concussa fuerant. Quomodo? Quoniam idem Ioannes præcursor veritatis, & amaritudinem & dulcedinem eis intimauerat. Vnde & ipsi perfusionem pœnitudinis à rectitudine eius flagitabant, quatenus per declinationem malorum, & per erectionem bonorum, confessionem scelerum suorum facientes, illum mererentur adipisci qui ipsis non in vmbra antiquitatis remedium denunciaret, sed qui eis in luce nouitatis veram salutem conferret. Sed vt idem Ioannes homines ad se venientes docens, & flumine irrigationis perfundens, verba pœnitudinis eorum ad honorem venturi Saluatoris suscipiebat: ita etiam nunc in nomine eiusdem Saluatoris qui veniens salutem fidelibus contulit, & illi facere non negligant, qui testimonio sanctificationis fulminantis, operi plus addunt per inspirationem videlicet Spiritus sancti in abrenunciatione sæcularium rerum, nouam austeritatem secundum similitudinem illam aggredientes, quam ex præcepto eiusdem testimonij sanctificationis per regenerationem spiritus & aquæ in abiectione diabolicæ seruitutis, nouum hominem induentes adierunt: sed vbi stimuli impellentis necessitatis se obtulerint: admonendo & erigendo ac sanando manum deuoti iuuaminis petentibus porrigant, si tamen ad illam dignitatem ecclesiastica promotione digne peruenerunt: & in hoc prædecessorem suum fideliter imitentur: vt quod ille velut in vmbra ostendit, ipsi in nouitate lucis veraciter compleant. Ipsi enim sunt zona Ecclesiæ eam valde constringentes, quoniam in incarnatione filij mei occupati sunt, & quia etiam angelicum ordinem exercent: scilicet non cessantes vllis horis cantando cum sonitu, aut orando in compunctione, non autem excussis clamoribus vt inutilis puluis aut aridus absque vigore compunctionis: & quia etiam non recusant operari pro necessitate sua, non tamen in manibus suis sæcularia quærentes, sed cum charitate & humilitate seipsos districte circumspicientes. O ipse fortissimus atque amantissimus populus meus, cum in eis afflictionem illam attendo, quam filius meus in carne sua passus est: quoniam & ipsi secundum mortem illius moriuntur, cum voluntatem suam deserentes, & propter vitam æternam magisterio se subiicientes: secundum imperium prælatorum suorum gradiuntur.

20 Quapropter & vestitus eorum vestitui aliorum populorum non assimilatur, quia & ipse integer incorruptam incarnationem filij mei quæ plurimum distat à procreatione aliorum hominum ostendit. Nam illam incarnationem legale imperium viri ac mulieris non tetigit, sicut nec iste populus vlla conscripta lege ad hanc constri-

ctionem

ctionem cogendus est, sed qui eam pro dilectione Dei sua voluntate vouendo aggreditur, hic in ipsa perseueret, ne retrocedens corruat, sicut Lucifer qui lucem deseruit & tenebras recepit. Huiusmodi enim vestitus secundum coruscationem supernorum spirituum cum alis subtilitatis suę circumuolat, & incarnationem ac sepulturam filij mei designat: quia signum incarnationis in suo vestitu habet, qui se ad fortissimam obedientiam exhibet: & signum sepulturæ eius in ipso vestitu portat, qui in operibus iustitiæ, sæcularibus causis abrenunciat. Vnde qui pura voluntate eodem vestitu induitur, salubri remedio alleuiatur. Et ideo qui illum per inuocationem Spiritus Sancti in benedictionibus suscipit, non illum abiiciat, quoniam qui eum per abiectionem perseuerantis mali contemserit, cum illo erit qui angelicum ordinem spreuit & in mortem sepeliendus corruit. Quid est hoc? Quouiam hic populus ex præcepto legis ad hanc constrictionem stimulatus non est, sed voluntate sua aggressus est pactum meum obseruare, & ita Ecclesiam meam sua sancta conuersatione illustrare Quomodo? Vt post primam lucem diei aurora solis aspicitur, ita ordo iste post voces apostolorum exortus est.

21 Quid est hoc? Prima lux diei fidelia verba apostolicæ doctrinę designat, aurora initium huius conuersationis quæ primum in solitudine & in spelucis post illam beatam doctrinam germinauit, demonstrat; sol autem discretam & bene dispositam viam in seruo meo Benedicto declarat, quem ego per ardentem ignem traduxi, docens eum in vestitu conuersationis suæ incarnationem filij mei colere, & in abnegatione voluntatis suæ passionem illius imitari, quia ipse Benedictus est quasi alter Moses in lapideo foramine iacens, & corpus suum, in multa asperitate ob amorem vitæ crucians & constringens, quemadmodum etiam primus Moses in lapideis tabulis ex præcepto meo asperam & duram legem scribens Iudæis dedit. Sed vt filius meus eandem legem per dulcedinem Euangelij perforauit, sic etiam Benedictus famulus meus propositum huius ordinis quod ante ipsum diuersissima conuersatio fuit, per dulcedinem inspirationis spiritus sancti discretam & planam viam fecit: ac per hoc plurimam cohortem suæ religionis collegit, vt etiam filius meus per suauitatem odoris sui Christianum populum sibi coadunauit. Et deinde Spiritus sanctus cordibus electorum suorum suspiria vitæ habentium inspirauit, vt sicut in lauacro baptismi crimina populorum abluuntur, ita & ipsi in significatione passionis eiusdem filij mei sæculares pompas abiicerent. Quomodo? Nam vt homo à diabolica potestate in sancto baptismo conuertitur, crimina veteris maculæ abiiciens, sic & isti terrenas causas in signo vestitus sui abnegant, in quo etiam & angelicum signum habent. Quomodo? Ipsi enim in voluntate mea, protectores populi mei positi sunt.

De B. Benedicto.

22 Vnde qui ex ipsis in sancta conuersatione probati inueniuntur, pastores Ecclesiæ meæ constituantur: quia & Angeli qui nulla macula terrenæ causæ tanguntur, custodes populi mei sunt. Nam sicut Angeli coram deo in duplici honore sunt, sic & homines huius religionis sunt in duplici vita. Quomodo? Angeli in cœlestibus Deo sine intermissione seruiũt, & etiam in terris homines à diabolicis insidiis semper protegunt, sic & populus iste angelicum ordinem imitatur, cum terrena despiciens Deo quotidie famulatur, & cum etiam reliquos homines suis orationibus à malignis spiritibus die ac nocte tutatur. Vnde si Ecclesia mea rectum pastorem non habet, tunc huiusmodi religionis cœtus clamando & flendo ipsi subueniat: & qui in eo probatus inuenitur, si necesse fuerit, superintendentiæ sacerdotium suscipiens, ipsam in zelo meo strenue defendat.

23 Nullus autem religionem horum repente & velut ex somno euigilans aggrediatur, nisi prius in constrictione animi sui si in hoc proposito perseuerare valeat ex intima probatione examinetur: ne si illud voluntate sua in fœdere benedictionis susceperit, & postmodum in peruersitate erroris sui abiiciens mihi sine pœnitentia illuserit, in damnatione mortis miserabiliter pereat. Quapropter, ô charissimi filij mei, qui valde in contrarietate dissipati estis, surgite citius in humilitate & in charitate, & sancto proposito vestro viriliter & vnanimiter consentite.

24 Sed vt vides alius splendor vt candida nubes prædictam muliebrem imaginem ab vmbilico & deorsum vltra tamen nondum excrescens, honeste circumdat, qui est sæcularis vita quæ in candore serenæ intentionis Ecclesiam à plenitudine germinantis fortitudinis vsque ad extremitatem illam vbi vltra iam nondum in filiis suis processit, in reuerentia iustæ subuentionis circumplectitur. Quomodo? Quia circa vmbilicum est germen membrorum, de quo omne genus humanum procreatur, vnde & ibi in Ecclesia sæcularis populus per quem ipsa ad plenum numerum in ordinibus suis prouehenda est, demonstratur, cum ibi reges & duces, principes ac præsides cum subiectis suis, ac etiam cæteri diuites & pauperes & egeni cum reliquo populo conuersantes denunciantur. Et per hos omnis Ecclesia valde ornatur, quia cum sæculares homines legem Dei quæ ipsis posita est, fideliter conseruant, Ecclesiam plurimum exornant, & multis amplexibus Deum amplectuntur, cum syncera humilitate & deuotione magistris suis obediunt, & cum eleemosynis & vigiliis ac continentia, & etiam viduitate ac cæteris bonis operibus quæ Dei sunt, corpus suum pro Dei amore castigant. Vnde illi qui constitutam sibi legem secundum voluntatem meam custodiunt, valde amabiles mihi sunt.

Quid splẽdor imaginem circumdans.

25 Sed si quis ex illis iugum libertatis meæ in abiectione sæcularium ferre desiderat, ad me citius veniat, nisi in iunctura carnalis copulæ sit, quam ligaturam temere non soluat, nisi per voluntatem illius cuius consortium habet. Quomodo? Nec maritus vxorem, nec vxor maritum in hoc proposito deserat, nisi voluntas amborum sit: & tunc si ita deliberauerint, aut ambo remaneant in sæculo, aut ambo à sæculo separentur: quoniam esse non potest, vt pes vnus permaneat in corpore, & al-

& alter à corpore abscindatur saluo homine. Sic etiam non congruit vt maritus sæculum colat, vxor sæculum deserat, aut vt vxor in sæculo resideat, & maritus sæculum fugiat, si in superna vita decorem suum inuenire volunt: quia si hoc indiscrete & insipienter agitur, non hostia sed rapina appellabitur. Quapropter qui in carnali copula legali iure sibi coniuncti sunt, vnanimiter simul viuant, nec alterum ab altero sine consensu alterius, nec sine dispositione aut demonstratione ecclesiastici vigoris insipienter se discindat: quemadmodum in Euangelio iterum scriptum est: *Quod ergo Deus coniunxit homo non separet.*

26 Quid est hoc? Deus in creatione humani generis carnem de carne tulit & in vnam copulationem coniunxit, ita constituens ne hæc coniunctio præcipitanter ab inuicem separaretur. Quomodo? Quia ita in coniunctione viri ac mulieris erit vbi caro carni, & sanguis sanguini legali sanctione copulatur, ne ab inuicem sua stulta præcipitatione disiungantur, nisi hoc ex iusta causa, aut ex rationabili deuotione vtriusque ligaturæ euenire contingat: quoniam Deus in secreto sapientiæ suæ hanc coniunctionem maris & fœminæ ad propagationem hominum benigne disposuit. Et quia hæc coniunctio ab ipso ita decenter instituta est, iccirco stulta cupiditas hominis abscisionem in his duabus partibus non faciat, nec pars hæc nec illa dotem sanguinis sui in alienum locum ducat: quoniam sicut Deus præcepit ne homo occidat hominem, ita etiam iussit ne homo per crudelitatem fornicationis, sanguinem suum à recto loco suo abscindat. Vnde etiam homo ardorem cupiditatis suæ deprimat, nec incendium suum ad alienum ignem transmittat: quia si hæc ardens voluntas calorem alterius voluntatis cum feruente concupiscentia fortioris vel mollioris causæ conceperit, vere tunc cum desiderio animi sui & cum colligatione amplexionis illius mentis in vnum coagulantur. Nam exterior videns oculus interiorem calorem in adustionem excitat. Et quamuis corpus hoc peccatum cum corpore illo non operetur, tamen viuens voluntas facit opus ardoris in illis, ita quod omnia viscera eorũ propter conscientiam suam cõcutiuntur. Quapropter clausura exterioris hominis tam cauta custodia obseruentur, ne interior homo per insipidam negligentiam saucietur.

Cur tres splendores se diffundant.

27 Et vt vides quod hi tres splendores circa ipsam imaginem se late diffundunt, hoc est quod in honore supernæ trinitatis, prædictæ tres ecclesiasticæ institutiones vbique fœlicem Ecclesiam in dilatatione erumpentium germinum & in diffusione beatarum virtutum miro modo circumplectentes consolidant: vnde etiam plurimos gradus & scalas in ea bene & decenter ostendunt: qui sunt diuersi ordines tam in sæcularibus quam in spiritualibus hominibus per quos eadem Ecclesia in bonitate morum & in disciplina virtutum, filios suos cum suauissima reuerentia educatos ad superna perducit. Quomodo? Cum terrena spernunt, & cum cælestia diligunt. Quid est hoc? Quia legalia præcepta quæ ipsis instituta sunt, in diuino amore fideliter complent.

28 Sed sicut in tribus personis vnus Deus est, ita etiam in his tribus prædictis ordinibus vna Ecclesia est, cuius fundator ille est, qui plantator omniũ bonorum est: quodcunq; enim ille non plantauit hoc stare non poterit. Vnde illa institutio quam ipse non instituit, hęc in magnis illusionib. decidet. Quomodo? Quia Deus illa non plantauit, quæ ad superiora cũ flatu superbiæ ascendere tentant, nec superioribus suis subiici volũt. Hoc ibi est vbi minor ordo supra maiorem ordinem qui de antiquo cõsilio principalium magistrorũ in voluntate mea constitutus est, se eleuare contendit, & vbi quidã in diuersis signis vestitus sui se vólunt dilatare secundum mores suos quemadmodum in insania sua cogitant: veluti si ordo Angelorum se erigere vellet super ordinem Archangelorum. Et quid hoc esset? Quasi nihilum & inane essent, qui sic recte constitutos Dei ordines in vanitatibus suis diuidere vellent. Sed hoc esse non debet. Sic etiam nec hoc esse debet, vt ab his in insania diuersitatis suæ inuocer, qui in proposito suo semper noui esse volunt, & rudes in scientia sua ad discendum ea quæ in mẽtibus suis sunt, deferentes bene tritam viam, & bene complanatam arcam antiquorum patrum, quam illis Spiritus sanctus inspirauit. Vnde multi ex his constitutas ordinationes quas Ecclesia in antiquis patribus habet, in magna superbia destituunt, & hoc in plurimis schismatibus diuersarum institutionum suarum faciunt. Ipsi enim in diuersis circuitionibus suis fructiferæ arbores dici volunt, sed nec vacuæ arundines appellari possunt, quemadmodum dilecto Ioanni de illo ostenditur, qui in tempore marcens abiicitur, vt scriptum est: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus. Vtinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepitus es, incipiam te euomere ex ore meo.*

29 Quid est hoc? O stulte qui in temetipso turpiter marces, ego qui cognitor secretorum sum, in omnia sciente oculo video opera desideriorũ tuorum, quoniam opera quæ ad ignem ignei illuminatoris pertinent omnino non effugisti, nec etiam opera quæ glaciem frigidi rigoris inducunt omnino abiecisti. Quomodo? Tu nec es in malis operibus ex toto frigidus, nec in bonis actibus ex toto feruidus, sed in vtroq; per instabilitatem mentis tuæ vt tepidus ventus pendens, videlicet in neutro sciens quis sis, quia nec in malo emeritas pœnas, nec in bono digna præmia consideras. Quomodo? Quia in tam magnam profunditatem respicis quod fundum eius inuenire non vales, & quia etiam tam altum montem ascendis quod cacumen eius ascendere non potes. O melius tibi esset vt inutilem seruum & peccatorem te scires, quam sic in tepore esses vt vix ad iustitiam respicias. Nam si à bonis actibus separatus esses, peccatorem te intelligeres: vel si à malis operibus te abstraheres, aliquam spem vitæ haberes. Nunc autem vt tepidus ventus es, qui nec humiditatem fructibus affert, neceis calorem inducit. Tu enim es velut incipiens & non quasi perficiens, quia bonum tangis in inceptione, sed illo te nunquam pascis in perfectione: vt ventus qui os hominis percutit, & non sicut esca quæ in ventrem eius labitur.

Vtrum

Vtrum etiam carior est inanis sonitus, an perfectum opus? Sed acceptius est perfectum opus quam inanis sonitus. Et ideo cum silentio humilitatis operare & non cum superbia extollere quoniam illi pro nihilo computabuntur, qui societatem sanctificationis illorum qui me in lenitatis obsequio amant, abiiciunt: hoc enim per stolidam superbiam insectantur, quod per suauem mansuetudinem adimplere dedignantur. Quod si per inchoationem rectitudinis vim verborum meorum quæ cibum fidelibus præbent intrare tentaueris, & si tunc in ea torpens ac nullam dulcedinem iustitiæ te tangentibus ostendens ad deteriora cadis, tunc & ego propter teporem negligentiæ tuæ incipiam te eiicere, ex eadem vi verborum meorum te expellens: quoniam nullum saporem suauitatis per efficaciam operationis tuæ exhibens, ad interiora beatæ receptionis non anhelas. Vnde & ita abiectus conculcaberis, sicut & cibus ille qui propter insipiditatem gustus ex ore hominis proiicitur, antequam in ventre eius recipiatur. Sed quid nunc? Venti enim volant, & ventorum strepitus resonant, sed radices non florent nec germen proferunt. Nam qui sub iugo meo esse deberent, lasciui sunt, nec secundum disciplinam incedunt. Quid est hoc? Ipsi rectam viam transiliunt, & multa inutilia tabernacula sibi faciunt. Huiusmodi enim homines nullum feruorem iustitiæ habentes, sed in semetipsis torpentes, nec in constituta sibi lege ardent: nec secundum conuersationem præcedentium patrum suorum faciunt: sed quisque eorum quandam singularitatem in semetipso sibi plantat, & secundum voluntatem suam legem sibi ponit, sic in propriis cogitationibus suis & in magna instabilitate per inflatam superbiam se ad volandum eleuans. Et quoniam isti recto fœdere patrum suorum non adhærent, idcirco semper noui & rudes in magna instabilitate hac & illac secundum voluntatem suam vagantur.

30 Quapropter & ego comparo illos stultis artificibus, qui magnum ædificium in altum erigentes, non imitantur prudentiam illorum artificum, qui in multis instrumentis optime edocti & diuersis probationibus ædificationum examinati omnia ad ædificationem pertinentia bene nouerunt: & omnia instrumenta sua recte disponunt, sed ipsi vacui & insipientes, in semetipsis confidunt, quia præ aliis sapientes esse volunt: & ædificia sua ita disponunt, quod ad tempestates mobilia sunt, vnde etiam à ventis deiiciuntur, quoniam non supra petram, sed supra arenam posita sunt. Ita & illi faciunt qui in superbia sua in semetipsis confidentes præ antiquis patribus suis prudentes videri cupiunt, nec secundum fœdus eorum ambulare volunt, sed sibimetipsis leges secundum voluntatem suam in magna instabilitate statuunt: & ideo perfrequenter per diabolicas tentationes ad peccata quatiuntur, quia non super Christum, sed super instabilitatem morum suorum innituntur.

31 Vnde ne inspiratio Spiritus sancti quæ in antiquis patribus operabatur per superbam inflationem euacuetur, volo vt fideli homini cum humilitate sufficiat quod ei à prædecessoribus suis institutum est, ne si plus inaniter voluerit quam humiliter quærere debuerat, ne postea tepefactus inde recedens, ex hoc ruborem confusionis accipiat, vt in Euangelio scriptum est: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo: & veniens is qui te & illum vocauit dicat tibi, da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere.*

32 Quid hoc? Quando per supernam inspiratione admonitus fueris vt per fideles labores tuos ad tabernaculum illud venias quod semper in nupiali vita abundat, ita quod assidue in synceritate & honore ac sanctificatione in virginea virga & in beata matre scilicet Ecclesia lætatur & non in corruptione & confusione ac deiectione germinis & floris sui tristatur, tunc comprime mentem tuam in humilitate, non eleuans eam in elatione. Quomodo? Cum sæculares causas in amore Dei à corpore tuo abieceris, tunc quasi pulcherrimus flos ascendes qui in cœlesti Hierusalem sine ariditate cum filio Dei floret, in quo omnia ornamenta animarum apparent: quia vetus homo omnes abominationes hominum profert, nouus autem omnem sanctificationem virtutum ædificat. Et ideo cum ad hanc sanctificationem veneris, erubesce antiquum serpentem qui semetipsum à beatitudinis loco deiecit, per appetitum inanis gloriæ imitari. Quid hoc? Si videris aliquem te ornatiorem, caue ne per cupiditatem mentis tuæ super eum ascendas, dicens: volo super illum, aut sicut ille est, esse. Quod si hoc modo te exaltaueris, nũquid tunc fidelis seruus es, cum dominum ad iracundiam prouocas, ita quod te illi opponis? Sed si intellexeris aliquem valentius naturæ, gratiæ aut fortunæ donum habere quam tu habeas, si tunc illi per inuidiam detraxeris, planam viam non ambulas, sed per deuia incedis. Quapropter stude in humilitate Deo seruire, & non in superbia bacchari: nec te per vanitatem simulationis super illum extolle, qui iusta examinatione maiori desiderio æternæ vitæ lucet quam tu ardeas, ad eiusdem beatitudinis culmen per supernum ardorem ita inuitatus ab illo qui omnibus veritatem diligentibus pium se manifestat: ne in omnia sciente oculo veniens ille qui te humilitatis obsequio, & illum in charitatis dono per inspirationem beatæ admonitionis vocauit, recto iudicio suo dijudicet te, dicens: Tu qui te per flagrantem superbiam in locum illum erexisti, cuius socius non es, relinque vanam gloriam tuam: & da subiectionis officio huic dilecto meo culmen honoris, quod temere rapuisti. Et quid tunc de te? Quoniam si hoc modo deiectus fueris, incipies per angustiam mœroris & tristitiæ extremitatem abiectionis sentire, & ita tè proiectum abhorrere: quia custos animarum auferet tibi alienum honorem quem fraudulẽter inuasisti, cum te illi opponens, hoc temere rapere tentabas quod habere non debuisti: vnde & tibi auferetur quod habẽre volebas, & tibi dabitur quod habere noluisti. Ita etiam cũ minor ordo supra maiorẽ se exaltat, per iustũ iudicium meum deiectus supprimitur: quoniam nolo vt aliter ante oculos meos superbia sit quam in deiectione confusionis.

Nam si ancilla supra dominam suam se exaltauerit, tanto despectior omnibus eam inspicientibus erit: quia hoc fieri tentauerit, quod desiderare non debuit.

33 Quapropter qui sibi secundum cor suum leges faciunt, & in hoc voluntatem meam non quærunt, magis ex hoc in deiectionē quam ad profectum veniunt, vt iterum filius meus in Euangelio testatur, dicens: *Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur.* Quid hoc? Omne germen scientiæ cordis & mentis ac morum surgens in fertilitate illa naturę qua homo viuit, cum homo illud ita in semetipso seminat, quod postea in calore feruens ita ei copuletur secundum quod hoc perficere vult, illud videlicet transpositum aut in exaltatione mentis, aut in petulantia carnis, aut in superflua pollutione, aut in occasione excusatio. nis, aut in vicissitudine operationis, sursum aut deorsum imprudenter vadens, nec quale fundamentum sit discernens, & an vtile aut inutile sit, scire contemnens, vere hoc iusto iudicio destruetur: quoniam plantationem illam in tali non plantauit pater ille, qui cœlorum & omnis iustitiæ habitator est: & ideo eiecta arescet, quia de rore cœli non ascēdit, sed de succo carnis venit. Quomodo? Quia homo per stultam scientiam suam hoc opus faciens, nec iustitiam nec voluntatem creatoris sui inspicere voluit, sed ad illum qui semper rotam carnis ipsius infatigabiliter exagitat, respexit. Nam quod hominibus cum oculum suum acute in Deum figere nolunt, per deceptionem mentis suæ aliquando bonū videtur, si hoc inspiratio Spiritus sancti non calefacit, in interitum ibit: quia hęc vana gloria pertransit. Cum enim vani homines in vno per tædium afficiuntur, in altero per vanam gloriam innouantur, frequenter in superbia & in stimulatione ac in spiritu zelotypiæ se extollentes, & etiam frequenter in molestia & in indignatione ac in contradictione aliarum institutionum quæ de me fluxerunt altercantes, necnon in cæteris bonis quæ non sunt ad torporem tædij, sed in ardore desiderij de die in diem proficiendi, se inuicem comprimentes. Nam quod de me fluxerit dulcem & suauem gustum animæ præbet semper in perseuerantes proficiens, & non in instabilitate retro aspiciens. Vnde ille beatus est, qui in me fidens, spem suam & initium ac finem operum suorū non in se sed in me reponit. Qui facit hęc, nō cadet: qui vero sine me stare voluerit, in ruinam ibit. Et qui sūt illi qui semetipsos per vanā gloriam nouos faciunt, & propter tædium quod in præceptis meis patiuntur, in semetipsis cōfidunt. Non enim vt vetus vestimentum in cogitationibus hominum molestum est, sic ego in donis meis spernendus sum: quoniam illa in simplicitate semper noua sunt, & quanto vetustiora tanto cariora sunt. Quapropter quæ homines in semetipsis absq; inspiratione mea excogitāt in vanitate morū, per inania studia eorū diffluent, & quāuis aliquando in conspectu hominū stare videantur, tamen ab oculis meis proiecti, pro nihilo eos habeo, vt in Euangelio scriptū est: *Sinite illos, cæci sunt, duces cæcorum: Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.*

34 Quid est hoc? Dimittite illos qui in factis suis peruersi sunt in peruersitate sua diffluere, quia in rectitudine bonorum operum se corrigere nolunt. Et quoniam in æstimatione sua se iustos nominant cum in actibus suis vani sint, ex ipsa facilitate sua cæci efficiuntur: quia per viam iustitiæ ambulare contemnunt, & quoniam magis viam iniquitatis quam veritatis illis hominibus proponunt, qui eos in malis operibus sequi festinant. Vnde qui hoc modo visum rectitudinis non habent, æstimantes se iustos esse, & iniusti sunt; cum viam veræ doctrinæ ignorantibus viam falsæ iustitiæ demonstrant, pariter in foueam desperationis cadunt, quoniam nec isti nec illi quo eant, sciunt.

35 Sed in his quædam in indignatione mea coram hominibus aliquando deiicio, quædam autem per moderationem perspicuæ visionis tacite coram hominibus interdum tolero; sed tamen ea per ponderationem iusti iudicij mei in futuro vlciscor. Et ob hoc qui fidelis est, studeat ascendere ad altitudinem virtutum, & non ad ima sæcularium descendere.

36 Quomodo? Qui in minori gradu est, ad maiorem ascendere potest; non autem qui in maiore est, ad minorem se declinare debet. Quid hoc? Nam prætores possunt ad duces peruenire, duces vero ad reges ascendere: non autem decet reges ad duces descendere, nec duces ad prætores se declinare. Si enim reges ducibus se subiugarent, vel si duces prætoribus se subderent, indignanter omnis populus vociferaretur, & eos derisui haberet. Ita qui sunt in sæcularibus, possunt viam prædictorum pigmentariorum subire: & qui sunt in via eorundem pigmentariorum, possunt præfatos qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis adire: non autem qui sunt idem viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis decet ad pigmentarios transire, nec ipsos pigmentarios ad sæculares corruere. Quod si isti qui sunt viuens odor, vouens iter secretę regenerationis ad pigmentarios respiciunt, vel si pigmentarij ad sæculares transeunt, heu heu heu, ab animabus iustorum super eos dicetur, & coram me in abiectione habebuntur, nisi digna pœnitentia reuertantur: quia si altior gradus super inferiorem ceciderit, ambo destruentur. Sic & illis erit, qui rectum iter suum deserunt, & retrorsum incedunt. Nam qui filium meum induerit, quem talē filium induere posset? Nullum, & vere nullum. Gaudete autem in patre vestro, quoniam sæpius in minoribus maiores video, & in maioribus minores inuenio: quia superbia cadit & humilitas ascendit.

37 Vnde pacem & charitatem ac humilitatem habete inter vos, sicut & animæ iustorum cum Angelis & Angeli cum Archangelis habent. Animæ enim iustorum officio Angelorum non inuident, nec Angeli gloriam Archangelorum dedignantur. Quid hoc? Archangeli in maiori necessitate maiora demonstrant, Angeli vero in frequenti vicissitudine minora denunciant: fidelis autem populus humiliter obtemperat. Vnde vnusquisque officium suum fideliter exerceat. Quomodo?

Qui

Qui ſunt viuens odor, vouens iter ſecretæ regenerationis, cum maior occaſio eccleſiaſticæ neceſſitatis ingruerit, ineuitabiles cauſas ſubuentionis ſuæ velut archangeli recolant, & qui ſibi in opere pigmentariorum, aſſidua determinatione in frequentibus cauſis circa negotia inſtitutionis ſuæ quaſi Angeli exerceant, & homines qui ad ſummam beatitudinem deſiderant peruenire, verba eorum fideliter ſuſcipiant.

38 Quomodo? Nam qui viuens odor, vouens iter ſecretæ regenerationis exiſtunt, velut granũ ſunt, qui ſiccus & fortis cibus hominũ eſt: ſic & ille populus meus aſper & durus ad guſtum fuci ſæcularium rerum eſt. Sed prædicti pigmentarij quaſi poma quæ dulcem ſaporem ſe guſtando præbent: qui vt & illi, per vtilitatem officij ſui ſe ſuaues hominibus exhibent. Communis autem ſęcularis populus velut caro æſtimatur, in qua & caſta volatilia inueniuntur: quoniam qui in ſæculo degunt, carnaliter viuentes filios procreant, inter quos tamen caſtitatis imitatores reperiuntur, ſcilicet viduæ & continentes, qui ad ſuperna deſideria per appętitum bonarum virtutum volant.

39 Sed & iidem ordines eccleſiaſticæ inſtitutionis, in duabus viis verſantur. Quomodo? Spiritualium & ſæcularium. Quomodo? Vt dies & nox Quid eſt hoc? Spirituales ſunt vt dies: & ſæculares vt nox, in temporali vitam hominum degentes. Quid eſt hoc? Dies claritatem ſolis: & ſerenitatem lucentis aëris habet: quod præſignat, quia Spirituales homines & ordinem viuentis odoris vouentis iter ſecretæ regenerationis, & ordinem prædictorum pigmentariorum in ſe ſeruant. Nox vero lucem lunæ cum ſtellis & obſcuritatem vmbroſæ tenebroſitatis tenet: quod demonſtrat, quod ſæculares homines & iuſtos in operibus ſuis lucentes, & peccatores obſcuritate delictorum grauatos in ſe tenent. Sed qui noctem ſæcularium deſeruerit & ad diem ſpiritualium propter amorem vitæ ſe conuertit, ſtabilis in hoc facto ſit, ne ſi retrorſum inceſſerit, veteri Adæ aſſimuletur qui præceptum vitæ tranſgrediens in ſæculares ærumnas expulſus eſt. Vnde nemo præceps ſit mundum relinquere & fœdus meum ſua voluntate audacter intrare, niſi prius in magna probatione examinatus ſit: quia qui filium meum per tunicam cœperit, nolo vt eum relinquat. Nam qui eius incarnatione ſe induerit, & crucem eius in manus ſuas ſuſceperit, nunquid conueniens eſt vt abiiciat dominum ſuum? Nullomodo.

40 Ergo his attende. Homo qui in voluntate cordis ſui confeſſus fuerit & in deuotione animæ ſuæ vouerit iugum meum in abiectione ſæcularium rerum portare, ſi tunc etiam in ipſo ardore cordis ſui per voluntatem deſiderantis animæ ſuæ ſignum religionis in condimento iuſtæ intentionis ſuſceperit, in illo permaneat: ne ſi illud poſtea in contemptu perſeuerantis mali abiecerit, iudicium diſtricti examinis accipiat. Quid hoc? Quia illum ſpreuit cuius ſignum in ſemetipſo ſuſcipiens conculcauit, ſicut & Iudæi eum contępſerunt, cum illum in inſania incredulitatis in cruce affixerunt. Nam vt Iudæi nefas illud non timuerunt, ita & iſte non veretur quod eandem paſſionem in voto ſuo abiicit. Quod enim homo mihi promittit, hoc etiam reddere debet, ſecundum quod Dauid teſtatur, dicens: *Introibo in domum tuam, in holocauſtis reddam tibi vota mea quæ diſtinxerunt labia mea*

41 Quid hoc? Per intentionem bonæ & iuſtæ oprationis introibo ô Deus meus in conſtitutionem ſanctiſſimi doni tui, ſcilicet in ardente deſiderio ſtratum voluptatis meæ relinquęs, ita quod nihil mihi dulcius eſt quam anhelare ad te creatorem omnium. Et ob hoc reddam tibi vota mea quæ protulit os meum cum anima mea, quia hoc perficere volo quod tibi iuſto iudici in ardenti deſiderio meo prius promiſeram, videlicet vt actus meos ad te dirigerem, quod inſipienter tranſgreſſus ſum: ſed nunc ad te recurrere deſiderans, volo mala deuitare, & bona facere, quoniam rationalitas & intellectus qui in me feruent, per diſcretionem veræ caſtigationis magis quærunt ad te viuum Deum anhelare, quam per ſtultitiam falſæ contrarietatis diabolum imitari. Vnde ô homo, cum cor tuum hoc modo mihi obtuleris, conſidera quomodo illud prudenter perficias. Oculus enim meus acutiſſime videt, quid voluntas hominis mihi loquatur. Vbi quod meum eſt, hoc diſtrictiſſime requiro. Quapropter ô ſtulti, & pluſquam ſtulti, vt quid vobis tam magna onera imponitis, quod putatis vobis tam facile eſſe quod carnalem voluntatem veſtram deſeratis? Nam per legem quæ vobis ex præceptis meis data eſt, ad hoc non cogemini vt ſæculum relinquatis, niſi prius per multos labores ita exerceamini, vt carnalibus deſideriis quæ in vobis ſunt, frænum imponere poſſitis.

42 Sed tepido vento aſſimulamini: quoniam cum vana gloria mentem veſtram afflauerit, tunc ex aliqua aſperitate loquimini ſic dicentes: Amplius cum ſæculo laborare nolo, ſed illud feſtinanter fugere delibero. Et cur ita me frangam in caſſo labore? Sed cum hæc intra vos dicitis, putatis ea ita terminari vt excogitatis. Nam multi vacillante animo me quærunt, ita quod tantum ſigno religionis exterius notantur, puris oculis me non quærentes, nec ſemetipſos in vera doctrina ſimpliciter circumſpicientes quomodo diabolum qui eos deuorare cupit effugiant: quemadmodum columba in puritate aquę conſiderans accipitrem qui eam rapere tentat, effugit: non autem ſic illi diabolum fugiunt cum eum in ſcriptura doctrinarum venientem vident, ſed in repentino ſopore qui eis per cœcitatem mentis ſuæ ineſt, vt tepidus ventus ad me currunt. Quidam enim non voluntatem ſuam, ſed tantum ſæcularem habitum abiicientes, ſpiritualem religionem aggrediuntur, quia multas miſerias & paupertates in ſæculo ſuſtinentes diuitias habere non poſſunt, & ideo mundum relinquunt, quoniam eum ita vt vellent habere non poſſunt. Alij autem ad ſæculum ſtulti & fatui ſunt, ita quod hominibus contemptibiles & ſeipſos regere non valentes, & propterea ſæculum fugiunt, quia illi ludibrio ſunt. Sed & quidam debilitatem ac infirmitatem corporis ſui habentes & in his calamita-

tibus multum laborantes, non propter me, sed vt his doloribus tanto suauius subueniant, sæculum derelinquunt. Alij vero tantas angustias & oppressiones à carnalibus dominis suis quibus subiecti sunt patiuntur, vt propter timorem eorum à sæculo recedant, non vt præceptis meis obediant, sed ne carnales eorum domini amplius super eos potestatem suam exerceant. Et hi omnes non propter cœlestem amorem sed propter has terrenas molestias quas sustinent ad spiritualem religionem veniunt, non considerantes vtrum salsus an insulsus, an dulcis an amarus, an cœli an terræ habitator sim. Quid hoc? Ipsi nec condimentum, nec dulcedinẽ scripturarum attendunt, nec quomodo in cordibus illorum hominum habitem qui superna quærunt, considerant. Et quoniam hæc scrutari nolunt, ideo timorem meum abiicientes secundum voluntates suas incedunt: vnde & inde alieni sunt, & fugitiui vocantur. Quapropter nec ego dico eos sæculum dimisisse & ad me venisse, sed in hoc rei sunt quod seruum timent, & dominum contemnunt quia terrenas causas sequuntur, & me non verentur: & ideo pauidi in minimo, & audaces in maximo dicuntur. Ergo & Balaam assimilantur, qui Israëliticum populum in tabernaculis suis pulchrum videns, mansionem cum illis ficto animo se habere concupiuit dicens: *Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia.*

43 Quid hoc? Cum homo aliquando in suspiriis animæ ad hoc concutitur, vt opera iustitiæ incipiat, tunc insurgente desiderio ea gemebunde exoptat, sic dicens in semetipso: Ego miser qui multis peccatis & obligationibus præpeditus sum, studiose desidero vt in abiectione carnalium concupiscentiarum anima mea omnem malitiam iniquitatis relinquat, & vt per cõtritionem illam qua iusti semetipsos despiciunt in habitaculo bonorum operum maneat. Quomodo? Vt in rectis actibus iueniatur finis meus, illis hominibus qui iustitiam Dei operantur similis, ita vt terminus bonorum operum meorum initio iustæ intentionis eorum adæquatur. Sed homo qui intra semetipsum ista loquitur, si postea transacto tempore illorum suspiriorum cum tentationibus malignorum spirituum afflatur, & carnali concupiscentia deuictus ad iniquitatem reuertitur, facit vt ipse Balaam per nequitiam cupiditatis suę deceptus fecit. Quomodo? Quia ipse postea per illud schisma tactus per quod prius populo meo maledicere volebat, vbi ei per Angelum meum & per asinam ipsius restiti, ad hoc eum tamen in zelo meo perducens, quod in benedictione verborum illorum quæ in os ipsius posui eidem populo meo benedicebat, post desiderium illud quo eidem populo Israëli in morte sua assimilari desiderauit, ad primum schisma reuersus est, & populum meum in pecunia mortis suo consilio per fornicationem dispersit, vt pollicitus est dicens: Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Quid hoc? Videlicet cum me retorsero ad iter desideriorum meorum, quæ ad decorem carnis pertinent, tunc concupiscentias illas ingrediar, quas prius cognoueram. Quomodo? Quia scio quid in carne mea sim cui honeste deseruio: ita vt & ego qui his causis quæ ipsi semper assunt imbutus sum, tibi ô homo qui etiam in eisdem delectabilibus rebus ardes, in abscondito mentis meæ stimulum concupiscentiis tuis ostendo, cum per suggestionem voluptatis meæ fumigantem ardorem tuum ita succendo, vt per agnitiones venabilium terrenarum rerum quæ in corde tuo florent, illud ardens desiderium quo prius ad opera illa quæ sancta dicuntur anhelasti extinguas, hoc modo finem eis imponẽs, & ea opportuno tempore ita relinquens, quasi nunquam ea cognoueris. Vnde ô homo sicut iste Balaam post illud rectum desiderium quo prius sursum aspiciebat, ad fallaces concupiscentias se deorsum inclinabat, ita & ij faciunt qui me ficte quærunt, quia cum viderint illos qui sæculum veraciter abiecerunt simpliciter incedere, & in arcta ac beata conuersatione laudabiliter & veraciter perdurare, dicunt eos pulchros & suaues esse, ac protinus repentino impetu vitam eorum aggrediuntur, secundum ipsos viuere desiderantes. Sed postquam se illis ita coniunxerint quemadmodum & Balaam Israëliticum populum inspexit, tunc frequenter per diuersas nequitias quas prius in cordibus suis habebant cum in sæculo essent, ad carnalia desideria reuocantur, quoniam & illis prius dominabantur. Quapropter cum sic impediuntur, veneno & aduersitate sua contaminant electum gregem meum, multis tempestatibus eum quatientes, & consilio nequitiæ suæ eum dispergentes. Nam cum ipsi à sæculo deceptuose recederent, me in orationibus suis in adiutorium sibi non inuocabant, nec in probatione corporis sui si in hoc proposito perseuerare possent an non, me quærebant, vnde & ego permitto eos considerare, quid voluntas ipsorum cum in semetipsis confidunt eos posit adiuuare. O, ipsi insipientes & infructuosi existunt, quia sunt inutiles absque aratione legis Dei, & sine fructificatione verbi ipsius, quia non exquisierunt quid facere deberent cum arctam viam adirent, vt bona terra circumspicitur quem vtilem fructum profert. Vnde audiant: O homo si hodie cum in tua carne fortiter in concupiscentiis ardeas, igneam fornacem existi, quis tibi tantum refrigerium dedit, quod tam magnum incendium posses euadere in voluptate tua?

44 Vere qui hæc aggredi voluerit, interioribus oculis suis inspicere debet, qualiter ea per me incipiat, & qualiter ea meo adiutorio perficiat: ne si illa insipienter inceperit & male consumauerit, in ruinam vadat: sicut & ille antiquus hostis qui in semetipso confisus, in ira zeli mei deiectus est, sic & isti abiicientur, qui nec me nec semetipsos considerantes, in præcipitatione magnæ superbiæ passione filij mei se induunt, sed eam postmodum in fastidio superflue reiiciunt. Quapropter qui eam super se posuerint, attendant quomodo eam diligant, secundum quod Hieremias Propheta in Spiritu sancto hortatur, dicens:

O vos omnes qui transitis per viam , attendite & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiauit me vt locutus est Dominus, in die iræ furoris sui.

45 Quid hoc? O vos omnes qui vitia deseritis, videlicet in abiectione sæcularium, & in imitatione spiritualium, transeuntes per viam illam quæ vita & veritas est quæ ego filius Dei sum, attendite in inceptione bonorum operum ne doloris mei obliuiscamini , cum me in passione mea cœperitis imitari , & videte in perfectione iustitiæ: vt dolor ille quem pro amore meo vobis imponitis , dolori meo similis sit. Quomodo ? Vt in eisdem miserijs quas propter me sustinetis vsque ad bonum finem indeficienter perseueretis , sicut & ego perseueraui in dolore meo mori pro vobis : quoniam ego compressus & conculcatus in passione crucis sum, sicut vua in torculari exprimitur vt corpus meum manducetis , & sanguinem meum bibatis : vt in præscientia perspicacis oculi sui locutus est dominator cœli & terræ in iudicio cum Adam vitam deseruit & mortem accepit , vbi tamen idem pater meus cœlestis hoc præuidit, quod in fine temporum per me filium suum ex virgine incarnatum qui me in fortissimis viribus iustitiæ diabolo opponebam , eundem antiquum seductorem superaret, & humanum genus in defensione superni auxilij liberaret. Ergo homo cuiuscunque sexus aut ætatis sit , qui passionem meam induit ; attendat vt eam fortiter retineat, ne si eam per errorem neglectus sui abiecerit, postea cum ipsam voluerit retinere, eam inuenire non possit.

46 Vnde & illi qui infantes suos meæ passioni in humilitatis conuersatione subiicere voluerint, hoc non in præsumptione præcipitationis imprudenter faciant sed sapienter in examinatione discretionis , non cogentes illos absque consensu voluntatis suæ hoc adire, quod nec ipsi possunt perferre. Quomodo? Si infantem tuum mihi offers cum ei nondum ineſt scientia discernentis intellectus, sed cum in stultitia omnis sensus sui iacet , & tamen ita sine voluntate ipsius eum offers, consensum eius in hoc non considerans , non recte feci sti ita offerens arietem. Quomodo ? Si homo arietem ad altare meum offert, si eum cornibus suis fortiter funibus non alligauit, nonne aries aufugit ? Sic etiam si pater aut mater puerum suum qui aries est , ad seruitutem meam offerunt, si in hoc voluntatem illius quæ cornua eius sunt, nec diligenti custodia, nec supplicatione, nec deprecatione, nec exhortatione totius diligentiæ quæ funes colligationis eius intelligantur , attendunt , quoniam his omnibus puer ad consensum bonæ voluntatis prouocandus est , tunc si istis examinationibus non fuerit probatus , certè aut corpore aut mente aufugit , nisi Deus eum in mirabilibus suis custodiat. Si autem tu ô homo in tam magna custodia corporalis districtionis puerum illum concludis quod se à pressura repugnantis voluntatis suæ absoluere non possit , tunc in omnibus fructibus tam corporis quam animæ propter capturam illam quæ sine consensu eius ipsi iniuste illata est , aridus mihi apparet. Tunc & ego tibi ô homo qui auctor huius ligaturæ es dico.

47 Viridem agrum in potestate mea habui, nunquid ô homo dedi tibi illum, vt eum germinare faceres quemcunque fructum tu ipse velles. Et si in illum semen seminas, an potes illum in fructum producere? Non. Nam tu nec rorem das, nec pluuiam producis , nec humiditatem in viriditate tribuis , nec calorem in ardore solis educis, per quæ omnia competens fructus producendus est. Ita etiam in auditum hominis verbum seminare potes, sed in cor illius quod ager meus est, nec rorem compunctionum, nec pluuiam lachrymarum , nec humorem deuotionum, nec calorem Spiritus sancti infundere vales. , in quibus vniuersis fructus sanctitatis germinare debet. Et quomodo audebas delicatum & sanctificatum mihi in baptismo tam temerè tangere, vt eum absq; voluntate sua in arctissimam captionem ligaturæ ad ferendum iugum meum traderes. Vnde nec aridus, nec viridis effectus est, quia nec sæculo mortuus est , nec sæculo viuit. Et cur eum ita oppressisti, quod ad vtrumq; inutilis est? Nec miraculum meum ad confortandũeũ vt in spirituali vita permaneat, ab hominibus expectandũ non est: quoniam nolo vt parentes eius in oblatione eius peccent, absque voluntate illius eum mihi offerentes. Quod si aliquis siue pater siue mater puerum suum ad seruitium meum offerre voluerit, antequam eũ præsentet, dicat: Promitto Deo quod puerum meum solerti custodia vsque ad intelligibilem ętatem eius custodiam, supplicando , deprecando, exhortando eum vt in seruitio Dei deuotè permaneat. Et si mihi consenserit, festinanter eum ad seruitutem Dei offero: vel si mihi assensum non præbuerit, insons coram oculis maiestatis eius inueniar. Si autem parentes pueri eum his modis vsque ad intelligibilem ætatem eius prosecuti fuerint, si tunc puer se auertens illis consentire noluerit, tũc & ipsi quia deuotionem suam in illo quantum valebant ostenderunt, eum sine voluntate illius non offerant, nec eum ad seruitutẽ illam peruenire cogant, quam nec ipsi ferre nec adimplere volunt.

48 Qui autem deuoto animo se mihi libenter subijcere voluerint, ad hoc strenue exhortandus est vt perueniat , nec per liuorem alicuius maliuolæ animæ à bona intentione sua retrahendus. Nam si quis aliquem illorum qui me sequi desiderant à proposito suo retraxerit , sacrilegium facit, quoniam fœdus meum in mente illius dirupit: quapropter & in recto iudicio rationem inde redditurus est , si in hac nequitia inflexibilis perdurauerit: quia mihi seruire volentem , auertit , quod facere non debuit vt scriptum, est: *Omne quod Domino consecratur, siue homo fuerit siue animal, siue ager, non veniet, nec redimi poterit.*

49 Quid hoc? Cum quælibet anhelans anima, pleno officio scientiæ ita bonum sensum in homine

mine tangit, vt ille aliquam rem perficiat, tunc rem illam voluntas eius confirmat, dicens: Hoc decet ad honorem Dei. Et ita cum bona deuotione & cum iusta reuerentia homo ille promittit Deo, illud ei offerens per osculum cordis, quod est per voluntatem desideriorum suorum. Et tunc illud hoc modo in dotem sanctificationis Deo oblatum est. Quomodo? Quia Deus in illo homine ædificantem voluntatem videns, ita eum per annulum sanctificationis suscipit, vt vir sponsam suam per annulum desponsationis sibi in fœdus colligationis ne ipsam amodo dimittat munire solet. Vnde cum Deus voluntatem illam virilitate animi hominis susceperit, qui se metipsum ita constringit quod relinquit quod habet, & qui magis Deo diuidit quam sibi quod possidet, tunc colligatio huiusmodi consecrationis ita permanebit, nec deuotionem suam relinquet, Quare? Quia illam scientia hominis cognouit, quoniam bonus sensus eius illam intellexit, & quia illam voluntas ipsius ad honorem Dei ædificauit: & ideo siue homo fuerit qui semetipsum ita Deo obtulit, siue animal homini subiectum quod eodem modo ad honorem Dei oblatum est, seu ager fructum proferens qui etiam ita Deo est consecratus, nec pro cariore precio dari, nec sub viliore recompensatione retineri debet, ne honor Dei quasi in contemptibilem æstimationem deputetur.

50 Sed sicut nullus contra voluntatem suam à sæculari via ad spiritualem tramitem conuerti cogendus est, ita etiam qui cum deuotione voluntatis suæ seruitium meum aggressus est, & postea illud contemnens neglexerit, iusto iudicio vt illud recipiat reuocandus est. Quomodo? Si habet æquos rectores & spirituales magistros zelum meũ habentes, ij debent eum ad seruitutem meam reuocare, & hoc primum facient supplicatione, exhortatione, & blando sermone eum linientes, & deinde verberibus & constrictione frigoris & famis & aliis his similibus castigationibus eum corripientes: quatenus his miserijs admonitus, infernales pœnas ad mentem suam reuocet, & eas timens à se putredinem animæ suæ auferat, & ad semitam illam quam deseruerat ita reuocatus redeat, vt etiam de his in Euangelio scriptum est: *Exi in vias & sepes & compelle intrare, vt impleatur domus mea.*

51 Quid hoc? Tu qui spiritualis pastor & iustus rector & rectus magister es, exi de pristinis moribus tuis qui tibi de primo parente tuo adhærent, & vade in viam arctam & angustam, & in compositionem inflexorum præceptorum quæ iustissimi viri in textura Spiritus sancti composuerunt, & acutissime in zelo meo cõsidera eos qui sub præcepto & imperio tuo degentes aut susceperũt aut vouerũt suæ volũtate & nõ ex alterius hominis iniusta coactione sanctũ propositum pacti mei obseruare: & cũ postea illud contẽnentes ad vetera vitia cupiunt redire, hos dulcibus & amaris correptionibus compelle Ecclesiasticam disciplinam intrare, vt domus dotationis meæ tam ex strenue correptis quam ex suauiter admonitis impleatur: quoniam alij ad vitam diuersis castigationibus & alij varijs blandis admonitionibus vocandi sunt. Quomodo? Vt diligens pastor perditam ouem suam solicite requirit, ita & spirituales magistri subiectos suos per diuersa vitia errantes multa diligentia requirere debent, sua scilicet solertia cogentes eos, vt in domum iustitiæ de qua exierunt vel exire volebant reuertantur, vt Ecclesia in vna parte ex amore correptis & in altera ex blande exhortatis ouibus impleatur, & ita ad superna pascua perducatur.

52 Qui autem tunc ita obturati sunt, quod nec propter corporalem castigationem quæ eis à propositis & magistris suis in zelo meo infertur, nec propter timorem meum, quoniam ego sum Deus nolens iniquitatem, nec propter amorem effusi sanguinis filij mei qui pro ipsis passus est se corrigere volunt, sed fidelissimos amicos meos qui vias meas velociter currunt polluere sua putredine laborant, tunc ab amicis meis ne gregem meum contaminent vt lupi expellendi sunt, quemadmodum Paulus amicus meus hortatur dicens. *Auferte malum ex vobis.*

53 Quid hoc? Vos qui in culmine regiminis estis, & qui in humilitate subiectionis manetis, expellite malum illud à vobis quod timorem meum contemnens mihi creatori cœli & terræ contradicit, illud tam forti examinatione à vobis expellentes, vt in conscientia vestra radicem non figat, nec in consortio vestro pedem suum ponat, ne dulcia pigmenta bonorum operum in vobis vilescant. Sed qui ex his in pœnitentia reuerti voluerit, & me creatorem suum puro corde quæsierit, etiam si in extremitate cursus sui venerit, ego tamen suscipiam eum quia cuncta iuste iudico.

54 Qui autem thesaurum cordis sui subtrahendo abscondit dicens, nisi sentiam me moriturum, à sæcularibus causis me non conuertam & ita conuersationem suam vsque ad expirationem animæ suæ differt, & cum iam amplius spirare non valet, diutius præsentem vitam se posse habere desperans sæculo renunciare tentat, hic animam suam decipit: quoniam conuersio eius deceptibilis est: hoc ludificando fecit, vt ludificatio etiam accipitur. Ille vero qui iam morti proximus, toto corde propter peccata sua & propter amorem meum sæculo renunciauerit, scilicet quandiu viuat mihi ardenter seruire desiderans, vere deuotionem eius cum omnibus choris Angelorum suscipio, & ei gloriam vitæ tribuo, Nam quamuis homo in multo crimine occupatus sit, cum tangit peccata sua ita quod amare delicta sua deflet, & hoc simplici oculo facit quia me ad iracundiam prouocauit, ego eum à morte ad saluationem erigo, nec ei supernam hæreditatem denego, secundum quod Psalmista Dauid in spiritu meo testatur dicens: *In quacunque die inuocauerote, ecce cognoui quoniam Deus meus es.*

55 Quid hoc, in quacunque luce vitæ meæ vla claritas supernæ illustrationis in mẽte mea qui in tenebris iaceo, per diuinam gratiam se ostenderit,

derit,ita quod in amaritudine pœnitentię peccatorum meorum & in vulneribus grauati cordis mei inuocauero te qui omnibus te puro corde inuocantibus remedium tuæ pietatis concedis, tunc in eadem visitatione cognoui , quia tu qui hæc misericorditer operaris Deus meus es. Quid est hoc? Cum per gratiam tuam me ad hoc perduxeris,quod te Deum meum in operibus iustitiæ cognouero,ita quod in operibus iniquitatis meipsum damno & reprimo , tunc suscipis me simpliciter te quærentem , & lachrymose post te clamantem atque in viriditate animæ meæ te cognoscentem , quia tu es ille qui hæc facere potes : tunc enim corpus meum in vera pœnitentia contero,& illud quasi pro nihilo habeo. Et cum tali modo pœnitentiam suam homo fecerit,remediũ peccatorũ suorũ inueniet. Quomodo? Quia me Deũ suum cognouit. Quomodo? Quoniam peccata sua deseruit , & ideo per oculum pœnitentiæ videbit quod illa vana fuerunt, quæ prius ardenter in mala concupiscentia perpetrauit.

56 Quapropter nemo negligat remedium pœnitentiæ quærere: quia si illam sanus in corpore neglexerit,studeat tamen vt eam vel in extremo tempore suo inueniat , & ad saluationem eum suscipiam : quoniam quamuis sordes magnæ sint in peccatis , tamen propter filium meum in pura pœnitentia abluuntur , præter hunc qui blasphemiam contra Spiritum sanctum impœnitens dixerit,& qui seipsum in mortem corporis sui obduratus præcipitauerit: quia hæc duo velut vnum sunt. Istos in gloria supernæ vitæ nescio , vt in Euangelio scriptum est : *Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus , spiritus autem blasphemiæ non remittetur.*

57 Quid hoc?Omne peccatum quod in superfluitate carnis,aut cum libidine,aut cum amaritudine, aut alijs his similibus vitijs peractum fuerit,seu blasphemia quæ est in cultu idolorum vbi verus Deus ignoratur & falsum figmentum adoratur,aut inuocatio dæmoniorum vbi verus Deus scitur,&tamen in peruersitate hominũ diabolus inuocatur,hæc omnia in pura pœnitẽtia remittentur hominibus,cum per compunctionem lachrymarum ex intimo corde verum Deum omnibus se inuocantibus misericordiam suam misericorditer præstantem fideliter quæsierint. Quoniam quamuis huiusmodi homines grauiter in peccatis errando delinquant, tamen si Deum imperio & potestate in cœlis regnantem omnino non abiiciunt, manum auxilij eius quærentes inuenient. Sed si in infidelitate sua per seuerauerint, ita quod ab hac peruersitate nunquam resipiscant sed fixo corde & anima consentiente Deum omnino abnegẽt,sic intra semetipsos dicẽtes,quid est hoc quod dicitur Deus?Nam Dei non est misericordia aut veritas,vt velit aut possit me adiuuare: & ita impœnitentes diffidant à peccatis suis se posse mundari , aut vllo modo saluari , hi Deum blasphemant : & ob hoc propter nequitiam obdurationis suæ si ita perseuerauerint, remissionem blasphemiæ non percipient : quia intellectum cordis sui ita suffocant , quod sursum suspirare non valent:quoniam illũ per cuius misericordiam saluari deberent,quasi nihilum habent;vt etiam Dauid testatur dicens,*Dixit insipiens in corde suo,non est Deus.*

58. Quid est hoc? Per stultam locutionem qui sapientia & intellectu vacuus erat, Deum in corde suo abnegauit , etiam ad cognoscendum eum insipiens fuit. Quomodo? Quia verum Deum nec scire nec intelligere voluit, cum in obdurato sensu dicebat: Quid est Deus ? Deus non est. Et quid vel ego sum ? Nescio quid sum ? Qui hæc dicit insipiens est , quoniam veram sapientiam qua Deus cognoscitur non habet. Sed quisquis Deum in potestate sua regnantem non ficte cognouit,hic sapiens est, quamuis peccator sit. Vnde quisquis hoc fixum in corde suo habet de Dei misericordia desperat dicens:Deus nihil est, hunc nescio,iam me nesciuit:& hunc nego,quoniam me negauit. Et ideo ille ad vitam non resurget:nec vllum gaudium habere potest , quia omnes creaturæ eum destituunt,quoniam creatorem earum pro nihilo habuit. Sed & ille qui de peccatis suis desperat , ita quod præ magnitudine ponderis eorum se posse saluari non credit,infidelis est:& ideo ad vitam non peruenie, quia illi qui vitam omnibus dat cõtradicit. Quod si quis ex his omnibus pœnitentia ductus me veraciter quæsierit , me inueniet quoniam neminem abijcio qui puro corde recurrit ad me.

59 Si autem nigerrimæ tempestates huius blasphemiæ & desperationis super quempiam hominem ceciderint , & ipse nec in corde suo nec in voluntate sua , nec in sapore perue si gustus eis consenserit, sed in hoc certamine valde cruciatur , tunc si in eodem agone fortiter repugnans perseuerauerit,citius ei subuenio. Et propter has grauedines non dubitet , quia contra maximas procellas eum fortissimum pugnatorem dico, & eum velocius iuuabo atque eum in amicum habebo. Quoniam propter amorem meum tantas aduersitates patienter sustinens nobiliter superauit.

60 Sed & sicut ille qui me verum Deum nullo modo,vlla fide aut spe in corde suo vult scire, ad vitam non resurgit vt dictum est , ita nec ille qui seipsum in mortem corporis sui præcipitauerit;quia separationem illam quam hominibus constitui non expectat , sed seipsum sine vlla spe misericordiæ discindit. Vnde & in perditionem cadit, quoniam hoc occidit cum quo pœnitere debuit. Nam qui illud ab homine separat quod in homine posui,magno reatui se subdit,quemadmodum in Euangelio filius meus ostendit dicens: *Audistis quia dictum est antiquis non occides ? Qui autem occiderit , reus erit iudicio.*

61 Quid est hoc ? Vos qui pedem vestrum super fundamentum petræ ponere vultis, notate quoniam per sonum illum qui de radice rationalitatis exit, percepistis ; quia in verbis scripturæ quæ sensum illum habet quem digitus Dei dedit demonstratum est ijs qui vos in anti-

antiquitate præcesserunt, ne diuiderent in homine quod diuina dispositione in illo coniunctum est. Quid hoc? Quia qui Adæ lignum scientiæ boni & mali interdixit dicens, in quocunque die comederis ex eo morte morieris, hic etiam per Mosen generi eius locutus est, non occides, nec dissipabis quod ad imaginem Dei factum est. Sed sicut Adam præceptum transgressus vita salutis semetipsum & genus suum priuauit, ita etiam homo qui facturam Dei in homine destruit, fideles generationes salutarium operum ab anima & à corpore suo abscindit. Ex hoc etiam reum iudicialis sententiæ se faciens, in exilium miseriæ vadit. Quapropter ille qui tam crudelem separationem in homine fecerit, in multas calamitates se mittit, videlicet hoc separans quod meum est: quia corpus & animam simul in homine coniunxi. Et quis est ille qui hæc audeat separare? Et cum ille in multa grauedine peccati sit qui alium occidit, quid tunc iste erit qui seipsum in mortem tradit? & hoc in puluerem mittit cum quo debuit crimina sua diluere. Nam qui seipsum occiderit perditũ Angelum imitatur, qui primus iniquitatem inueniens seipsum in perditionem tradidit & seipsum in morte occidit. Quomodo? Quoniam Deo inuidit, qui nec ortum habuit, nec finem accipiet, & qui omnia regit quæ in cœlo & in terra sunt. Et sicut superbus ille diabolus noluit aspicere in me cum seipsum in perditionem deiecit, sic nec is homo me scire dignatur qui seipsum violenter discindit: vnde & in mortem cadit, sicut & ille cum semetipsum in perditionem præcipitauit. Nam antequam corrueret, iniquitatem suam super pennas ventorum eleuare voluit, & quasi volatile quod in aëre volat, sic in cœlestibus volare tentauit. Vnde & in hac præsumptione, semetipsũ à beatitudine in infœlicitatem deiecit. Sed ego de terra formaui hominem vt ab inferioribus ad superiora cõscenderet, & vt incipiẽdo & perficiẽdo bona opera sursũ præclaras virtutes ad ardua ædificaret. Quapropter & homo qui & corpus & animã habet, cũ bona operari potest & cũ pœnitere valet, semetipsum nõ occidat: ne postea locum illum recipiat, vbi nec opus nec pœnitentiam habere potest: sicut & diabolus qui dum semetipsum occideret, in tartara deiectus est. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit hic mysticis verbis meis osculum amplexionis præbeat quæ de me viuente emanant.

VISIO SEXTA.

De Eucharistia.

ET Post hæc vidi cũ filius Dei in cruce pependit quod prædicta muliebris imago veluti lucidus splendor ex antiquo consilio propere progrediens per diuinam potentiã ad ipsum adducta est, & sanguine qui de latere eius fluxit se sursum eleuante perfusa, ipsi per voluntatem superni patris fœlici desponsatione associata est, atq; carne & sanguine eius nobiliter dotata. Et audiui vocem de cœlo illi dicentẽ Hæc fili sit tibi sponsa in restaurationem populi mei, cui ipsa mater sit, animas per saluationem spiritus & aquæ regenerans. Et cum eadem imago iam hoc modo in viribus suis proficeret, vidi quasi quoddam altare ad quod ipsa frequenter accedens dotem suam deuote reuisebat, eam supernoPatri & Angelis eius humiliter ostendens. Vnde etiam cum sacerdos sacris vestibus indutus ad celebranda diuina sacramenta ad altare illud accederet, vidi quod subito magna serenitas lucis cum obsequio Angelorum de cœlo veniens, totum altare illud circunfulsit, & ibi tamdiu permansit quousq; cõpleto sacramẽto sacerdos ab altari secederet. Sed & ibi Euangelio pacis recitato, & oblatione quæ consecranda erat altari superposita cum sacerdos laudem omnipotentis Dei quæ est, Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth decantaret, & sic mysteria ineffabilium sacramentorum inchoaret, repente ignea coruscatio inæstimabilis claritatis aperto cœlo super eandem oblationẽ descendit, & eam totam sua claritate ita perfudit, vt solaris lux rem illam illustrat quam radijs suis transfigit. Et dum eam hoc modo irradiaret, sursum illam ad secreta cœli inuisibiliter sustulit, & iterum eam deorsum super ipsum altare remisit: velut cum homo anhelitũ suum introrsum trahit, & iterum eum extrorsum emittit, ita veram carnẽ & verum sanguinem effectam quamuis in conspectu hominũ, velut panis & velut vinum appareret. Cumq; hæc aspicerẽ, statim etiã signa natiuitatis, passionis, & sepulturæ, nec non resurrectionis & ascensionis Saluatoris nostri vnigeniti Dei velut in speculo apparuerũt, quomodo etiam cum filius Dei in sæculo esset in ipso patrata sunt. Sed dum sacerdos canticum innocentis agni quod est Agnus Dei qui tollis peccata mundi decantaret, & ad percipiendum sanctã communionem se exhiberet prædicta ignea coruscatio ad cœlestia se recepit, & ita clauso cœlo audiui vocẽ ex eo dicentẽ: Manducate & bibite corpus & sanguinem filij mei ad abolendam præuaricationem Euæ, vt in rectam hæreditatẽ restauremini. Et dum etiã cæteri hominũ ad percipiendũ ipsum sacramentum ad sacerdotem accederẽt, quinq; modos in eis cõsyderabã. Nã alij in corpore lucidi & in anima igneierãt: alij aũt in corpore pallidi & in anima tenebrosi videbãtur. Quidã vero in corpore hirsuti & in anima multa imunditia humanæ pollutionis perfusi sordebãt. Quidã autẽ in corpore acutissimis spinis septi erãt & in anima leprosi apparebãt. Alij vero in corpore sanguinei, & in anima velut putridum cadauer fœtidi videbãtur. Sed ex his omnibus dum quidam eadem sacramenta perciperent, alij velut igneo splendore perfũdebãtur, alij vero velut obscura nube obtenebrabãtur. Post cõpletionem autem sacramentorum dum sacerdos ab altari recederet prædicta serenitas quæ de cœlo veniens totum illud altare (vt dictum est) circumfulserat, sursum ad superna secreta subtracta est. Et iterum audiui vocem de supernis cœlorum dicentem mihi: Christo Iesu vero filio Dei in ligno passionis suæ pendente. Ecclesia in secreto supernorum mysteriorum ipsi associata, pur-

purpureo sanguine eius dotata est. Sicut & ipsa demonstrat, cum frequenter ad altare accedens dotem suam reposcit: & quanta deuotione filij eius ad diuina mysteria accedentes ea percipiant, attentissime considerat.

2 Quapropter vides cum idem filius Dei in cruce pependit, quod prædicta muliebris imago velut lucidus splendor ex antiquo consilio propere progrediens per diuinam potentiam ad ipsum adducta est, quia eodem innocente agno in aram crucis pro salute hominum eleuato, Ecclesia in puritate candoris fidei & cæterarum virtutum ex diuino secreto repente per profundissimũ mysterium apparens in cœlo, per summam maiestatem eidem vnigenito Dei adiuncta est. Quid est hoc? Quia cũ de vulnerato latere filij mei cruor exiuit, mox saluatio animarum exorta est. Quoniam gloria illa de qua diabolus cum sequacibus suis expulsus est, homini data est, cum vnigenitus meus mortem in cruce temporaliter subiens, inferno spoliato fideles animas ad cœlestia duxit: ita etiam quod in discipulis suis, & in iis qui eos syncere subsecuti sunt, fides iam augmentari & corroborari cœpit, vt hæredes cœlestis regni fierent. Vnde sanguine qui de latere eius fluxit se sursum eleuante, illa imago perfusa, ipsi per voluntatem superni patris fœlici desponsatione associata est, quoniam fortitudine passionis filij Dei ardenter inundante & ad altitudinem cœlestium mysteriorum se mirabiliter tollente, quemadmodum odor bonorum aromatum se in sublime diffundit, ex ea in candidis hæredibus æterni regni Ecclesia roborata eidem vnigenito Dei per ordinationem superni patris fideliter coniuncta est. Quomodo? Vt sponsa sponso suo in subiectionis & obedientiæ obsequio subiecta fertilitatis donum cum fœderis amore ab eo in procreatione filiorum accipiens, vt eos ad hæreditatem suam adducat: ita etiam Ecclesia filio Dei in humilitatis & charitatis officio coniuncta, regenerationem spiritus & aquæ cum saluatione animarum ab eo ad restaurationem vitę susciens eas ad superna transmittit. Vnde etiam carne & sanguine eius nobiliter dotata est: quia ipse vnigenitus Dei corpus & sanguinem suum in pręcellentissima gloria fidelibus suis qui & Ecclesia & filij Ecclesię sunt, ita contulit, vt vitam in superna ciuitate per ipsum possideant.

3 Quomodo? Quia ipse carnem & sanguinem suum in sanctificationem credentium dedit, vt etiam cœlestis pater ipsum pro redemptione populorum ad passionem tradidit: ita serpentem antiquum in humilitate & iustitia per eum deuincens, nec illum potestate & fortitudine sua superare volens; quoniam Deus iustus nolens iniquitatem, quemadmodum Psalmista loquitur, dicens: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit & in cathedra pestilentiæ non sedit.*

4 Quid hoc? Quoniam Deus est author omnium beatitudinum & felicitatum creaturarum suarum, in ipsis creaturis suis multa & diuersa signa ostendens. Sicut etiam incarnatio filij eius suauissimum gustum in multa dulcedine stillabat, cum cœlestes virtutes, plurimas ædificationes in ipso ædificarent, per quas homo ad supernum regnum rediret, quod nulla vmbra mortis obscuratum est. Et ita etiam ipso superno patre validissimæ vires omnium virtutum esse manifestatę sunt. Quoniam per vnigenitum suum mortem viriliter occidit, & infernum fregit: atque in nouissimo die orbem terrarum in aliam & meliorem nouitatem conuertit. Vnde etiam per diffusionem cordis sui non abiit in vacillantia itinera malignorum spirituum, qui veritatem reliquerunt & mendacium arripuerunt. Quomodo? Quia veritatem per mendacium diuidere voluerunt. Quomodo? Antiquum dierum qui ante tempus dierum & horarum erat, opprimere volebant, & antiquum serpentem qui ante tempus temporum non fuit, illi consortem facere inhiabant. Sed hoc esse non potuit nec debuit, quoniam vnus Deus est. Quapropter & diabolus mendax est. Nam à Deo recessit vitam deserens & mortem inueniens. Et ita etiam Deus in via illa qua peccatores gressum figunt, non stetit; quia viam Adæ abiiciens peccatum illius nõ amauit, sed illum à diabolo seductum de paradiso proiecit. Nec etiam in potestate vllius iniquitatis regnauit, quemadmodũ omne genus humanum in mortem implicatur in vmbra mortis sedens cum genus humanum veritatem superbe deserit. Quid hoc? Nam Deus nec diabolicę prę sumptioni nec humanæ negligentiæ ita potestate sua restitit, vt eas per fortitudinem suam deiiceret. Quomodo? Velut si duo pugnatores essent, & alter alterum fortioribus viribus prę celleret, certe fortior ille maiores pugnas in sua posibilitate illi infirmiori demonstraret, vt confusum illum sibi subiiceret, nec in aliquo illi cedere vellet. Sed ita Deus non fecit, quia operi iniquitatis per summam bonitatem restitit, videlicet filium suum mittens in mundum, qui in corpore suo cum maxima humilitate perditam ouem suam ad cœlos reduxit. Quomodo? Quoniam sanguis qui de corpore eius exiuit, mox vt apertis vulneribus emanauit in cœlestibus secretis apparens, vt saluatio animarum emitteretur petiuit. Quomodo? Quia omnis creatura in filio Dei ostendit, quod per passionem & mortem eius perditio hominis ad vitam restaurata est. Quomodo? Quoniã vnigenitus Dei vita existens, semetipsum pro redemptione humani generis ad passionem in ara crucis obtulit. Vbi etiam vt veraci auditione vocem de supernis secretis resonantem percepisti, sponsam sibi Ecclesiam vt ad restitutionem salutis credentium populorum mater existeret, elegit. Videlicet vt sine macula spirituali regeneratione ad cœlestia eos transmitteret.

5 Sed præfata imagine iam hoc modo in viribus suis proficiente, vides quasi quoddam altare, ad quod ipsa frequenter accedit, & ibi dotem suam deuote reuisens eam superno Patri & Angelis eius humiliter ostendit, quia Ecclesia vt dictum est in beatis & fortissimis virtutibus augmentum capiente, mox velut tibi manifesta demonstratione ostenditur, Spiritu sancto inspirante sanctificatio mysticorum altarium in profunditate fidelium suspiriorum exorta est. Vbi eadem Ecclesia continua intentione vestigia exemplorum suorum ponens,

Cur iuxta altare accedat.

ponens, dotem suam videlicet corpus & sanguinem filij Dei profundissima deuotione considerando, creatori omnium in conspectu viuentium & ardentium luminum scilicet supernorum ciuium, in subiectione humillimæ obedientiæ offert. Quid hoc? Quoniam vt caro vnigeniti mei in incontaminato vtero Mariæ virginis orta est, & postea pro salute hominum tradita, ita etiam & nunc caro eius frequenter in incorrupta integritate Ecclesiæ augmentata, ad sanctificationē fidelium datur. Quia sicut faber aurum suum per ignem modo liquefaciens vnit, & modo vnitum diuidit, ita etiam & ego pater carnem, & sanguinem filij mei, per sanctificationem Spiritus sancti, in oblatione nunc glorifico, & nunc glorificatū fidelibus hominibus ad salutē ipsorū distribuo

Quid sit serenitas lucis cum obsequio Angelorum.

6 Vnde etiam cum sacerdos sacris vestibus indutus ad celebranda diuina sacramenta ad altare accedit, vides quod subito magna serenitas luciscum obsequio Angelorum de cœlo veniens, totum altare illud circumfulget, quoniam procuratore animarum sacrata cinctione circumamicto, & ad immolationem innocentis agni viuificam mensam adeunte, repente magna claritas supernæ hæreditatis densitatem tenebrarum pellentis cum immissione supernorum spirituum de secreto cœlorum effulgens vbique illam compositionem sanctificationis irradiat. Quia ibi refectio animarum ad salutem credentium exercetur. Quomodo? Quia cum Ecclesia per vocem sacerdotis reposcit dotem suam, quæ corpus & effusio sanguinis filij mei est, vt ipsa in saluatione animarum beato partui apta sit: quia etiam in effusione huius precioli sanguinis in magna multitudine populorum augmentum accepit, tunc ego qui indeficiens lumen sum, locum sanctificationis illius ad honorem corporis & sanguinis eiusdē vnigeniti mei, in sanctitate mea irradio.

7 Nam cum sacerdos super sanctificationem altaris me inuocare cœperit vt inspiciam quod filius meus panem & vinum in cœna mortis suæ mihi obtulit cum de mundo transiturus esset, tunc video quod ipse filius meus in hora passionis suæ hoc mihi ostendit, cum in ligno crucis moriturus esset, illud designans vt eandem passionem suam in conspectu meo semper haberem, nec illam ab acutissima visione mea delerē quoties fœlix oblatio sacrosancti sacrificij per sacerdotale officium mihi offerretur. Quoniam & ipse in effusione sanguinis sui panem & calicem mihi obtulit, mortem deijciēs & hominem erigens.

8 Sed & quia dignitas ingredientis & egredientis clausuram virginalis pudicitiæ, non fuit humanæ naturæ, sed diuinæ potentiæ, ideo & hoc esse potest, quod caro ipsius vnigeniti mei de pane frumenti, & sanguis eius de vino vuæ cum aqua in sanctificatione iteretur: quemadmodum per fidelem seruum meum Ioelem Prophetam ostendi dicens: *Et implebuntur areæ frumento, & redundabunt torcularia vino & oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta & bruchus, & rubigo & eruca. Fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes & saturabimini, & laudabitis nomen Dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia: & non confundetur populus meus in sempiternum.*

9 Quid est hoc? Per mirabilem dispositionem Dei implebuntur omni bono areæ fidei credentis Ecclesiæ Quoniam fructum frumenti trado in carnem filij mei: ita quod etiam in vera saluatione qua fideles mei ad patriam reuocabuntur, abundabunt contritiones illæ in quibus ipsi concupiscentias carnis suæ propter nomen meum conterunt. Vbi & eis liquorem vuæ duco in sanguinem eiusdem vnigeniti mei, dans eis etiam oleum misericordiæ. Quomodo? Quoniam per alium modum scilicet in salute vestra restituam vobis circuitus vanitatum illarum, quos per infidelitatem ignorantiæ comedit locusta obliuionis, videlicet vbi primum in filijs Adæ nequitiæ exortæ sunt. Ita quod ipsi fructuositatem iustitię meæ hoc modo in obliuione habebant, vt homo escam necessitatis suæ obliuiscitur postquam in stomachum suum illam transfuderit, in impietate sua ita iustitiam meam discerpentes, vt & locusta fructus corrodit. Quomodo? Quia vbi locusta negligentiæ per delidiam mentis vtilitatem bonorum fructuum aufert, ibi & bruchus fœditatis in fœce immundiciæ se inuoluit. Quoniam huiusmodi homines se inuoluentes sordē infidelitatis idolorum & aliorum similium schismatum, & in diabolicis scisitationibus atque in magicis artibus, & in inspectione creaturarum creatoris, in fortuitis casibus humanarum rerum atq; in vilissima fœditate homicidiorum & fornicationum, ita se in his pascunt quemadmodum bruchus luto nutritur. Quomodo? Quoniam vbi bruchus turpitudinis fœtorem sordiū diligit, ibi etiam rubigo amaritudinis metalla fidelis splendoris consumit. Quia illi homines iustitiæ Dei contrarij existentes ita eam offuscare laborant, vt & rubigo decorē metallorum auferre solet. Quomodo? Quia vbi rubigo mordacitatis fulgorem bonorum actuum inficit, ibi etiam eruca nociuæ actionis virentes herbas multæ vtilitatis deprauat. Quoniam tales homines clarissimas virtutes veluti est simplicitas, castitas, ac fortis constantia, quas Spiritus sanctus in omni viriditate beatitudinis irradiat, per malitiam nequitiæ suæ de se abiicientes, ita illas delere conantur, quemadmodum & eruca vtilitatem herbarum imminuit. Et in his omnibus declaratur maxima fortitudo mea quæ magnitudine virtutis suæ diabolicas aduersitates superauit, cum eam ad salutem vestram misi in vos. Quomodo? Ego pater misi filium meum in mundum de virgine corporaliter natum, vt per eum de perditione mortis vos redimerem. Ita vt ego in vobis, & vos in me habitaretis, cum etiam filius meus ad passionem vadens carnem suam vobis ad manducandum, & sanguinem suum vobis ad bibendum tradidit. Vnde sacramentum hoc ad salutem vestram deuote comedetis, per illud vos fœliciter pascentes, ac propterea per oleum misericordiæ meæ de fame perditionis animæ saturabimini. Quoniam etiam filius meus medicinam vulnerum vestrorum in pœnitentia attulit, & quia etiam sponsa filij mei omni iustitia & veritate exornata est, idcirco nomen meum (qui in vera trinitate Deus vnus existens vos guberno

osten-

ostendens in vobis mirabilia mea, vos scilicet immobiliter de diabolica potestate eripiens) fideliter laudabitis. Et ideo per confusionem mortis non confundetur populus meus in futura æternitate, quem tam mirabiliter de faucibus inferorum volui educere.

Quid sereni-tas per-manens.

10 Et vides quod prædicta serenitas in altari tam diu permanet quousq; completo sacramento sacerdos ab altari secedat, quia illa serenitas scilicet æternæ visionis in mirabilibus illis tam diu clarissime ostenditur vsq; dum peractis eiusdem sacrosancti officij mysterijs ille qui dispensator illorum sacramentorum est, à sanctificatione illa se recipiens secreta mysteria compleat. Quid hoc? Quoniam dignum est vt diuina maiestas virtutem suam in eisdem fœlicissimis sacramentis plenissime manifestet, & qui etiam dum homo manet in ijs quæ ad Deum pertinent, auxilium Dei illum non deserit.

11 Sed & ibi Euãgelio pacis recitato, & oblatione quæ consecranda est altari superposita cũ sacerdos laudẽ omnipotentis Dei quæ est, Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth decantat, & sic mysteria ineffabilium sacramentorũ inchoat, repente ignea coruscatio inæstimabilis claritatis aperto cœlo super eandem oblationem descendit, quoniam virtute viuentis spirationis in osculo regis prolata, & fructu claritatis vitæ qui in sanctificatione candidandus est ędificationi parietis Dei impositio, cum idẽ nuncius veritatis dulcissimum sonum in laude creatoris omniũ trina inuocatione vnctionis eiusdẽ dominatoris exercituum emittit, & sic absconsa fulgoris auroræ scilicet incarnati filij Dei ex virgine inchoat, imperuia serenitas incomprehensibilis altitudinis aperto clarissimo tabernaculo super mysteria sacrosancti sacramenti se inclinat, & eam totam sua claritate ita perfundit vt solaris lux rem illã illustrat, quam radijs suis transfigit, quia eundem rutilantem circulũ eiusdem oblationis sanctissimus calor in virtute patris ita perfundit, vt radians fulgor rem illam intrat super quam se diffundendo iacit. Quid hoc? Sponsa filij mei, oblationem panis & vini super altare meum deuotissima intentione offert. Quomodo? Videlicet per manum sacerdotis fideli recordatione monens me, vt in eadem oblatione carnem & sanguinem filij mei ipsi tradam. Quomodo? Quia passiones eiusdem vnigeniti mei in cœlestibus secretis semper apparent, ideo & illa oblatio filio meo in ardente calore meo profundissima admiratione ita coadunatur, vt caro & sanguis eius veracissima certitudine efficiatur, vnde Ecclesia fœliciſſima vegetatione roboratur.

12 Nam dũ præfata claritas oblationem illã ita (vt dictum est) irradiat, sursum eã ad secreta cœli inuisibiliter sustollit, quia eadem ignea coruscatio dũ ipsum sacramentum sua illustratione perfundit, sursum illud ad illa occulta quæ mortalis oculus videre non valet inuisibili virtute trahit. Et iterum illud deorsum super idem altare remittit: quoniam ipsum condescensionis respectu super mensam sanctificationis suauissime deponit; veluti cũ homo anhelitum suum introrsum trahit & iterum eum extrorsum emittit, dũ ipse spiraculũ viuẽtis vegetationis quo viuit per mirabilẽ dispositionem Dei sibi introrsum mittit & rursum vt viuere possit extra se deducit. Ita eã oblationẽ verã carnẽ & verum sanguinem effectam, quamuis in conspectu hominum velut panis & vinum appareat, quia vt Deus verax est sine illusione, ita etiam & illa altitudo sacramenti firma altitudo est, quã nullus deijcere potest, vera caro & sanguis existẽs absq; deceptione. Quoniã vt anima veraciter viget in carne & sanguine dũ homo viuit in corpore, ita est etiam hoc mysterium in pane & vino vbi colitur veraci celebratione. Sic etiã apparẽs hominibus, quia vt cæcus oculus hominis Deum perfecte videre non potest, ita etiã homo mysteria ista corporaliter intueri nõ valet. Quoniã vt homo corpus hominis & nõ spiritũ eius videt, sic etiã homo panis & vini speciẽ & non hæc sacramẽta perspicere potest. Quid hoc? Claritas quæ super corpus filij Dei in sepulchro sepultũ apparuit ipsum à sopore mortis resuscitans, hęc etiã in altari super sacramentũ corporis & sanguinis eiusdem vnigeniti mei resplendet. Illud ita in conspectu hominum tegens, quod sanctitatem eius videre non possunt, nisi in specie panis & vini secundum quod illa oblatio altari superposita est: sicut etiam humanitate filij Dei diuinitas quæ in ipso erat ita hominibus obtecta fuit, quod eum non nisi vt hominem videre potuerunt cum ipsis vt hominem, sed tamẽ sine peccato conuersantem. Quid hoc? Ego qui omnia creaui, cum ab Ecclesia per sacerdotalem manum prædicta oblatio mihi offertur, eam benigne suscipio. Quoniam vt diuinitas mirabilia sua in vtero virginis ostendit, etiam in hac oblatione secreta sua demonstrat. Quomodo? Quia caro & sanguis filij Dei manifestatur.

13 Quomodo? Quoniã dũ oblatio illa sursum inuisibiliter velut in puncto per virtutẽ Dei trahitur, & iterũ remittitur, ita in calore diuinæ maiestatis fouetur, quod caro & sanguis vnigeniti Dei efficitur. *Idẽ* mysteriũ hominib. carnali sensu nõ cernẽtibus quasi aliquis pretiosissimũ vnguentũ simplici pani inuoluerit, & saphyrum vino imponet, & ego illud in tam dulcem saporẽ conuertere vt in ore tuo ô homo nec panem illum cũ vnguẽto nec vinũ illud cũ saphyro discernere posses, sed tantum suauem saporem sentires, quoniam & filius meus suauis & lenis est. Quid hoc? In vnguẽto hoc intelligitur filius meus ex virgine natus, qui preciosissimo vnguento vnctus est. Quomodo? Quia sãcta humanitate indutus est, quæ tam preciosum vnguentũ est, quod suauitate sua mortifera vulnera hominũ ita perfundit, vt vltra in perditione Adæ, nec putrescant, nec fœteant cum se ad illum conuertunt. In saphyro autẽ isto diuinitas notatur, quæ in eodem filio meo est, qui lapis angularis existens mitis & humilis est: quoniam de radice humanæ carnis qui de viro & muliere est non radicauit, sed in calore meo mirabiliter ex suauissima virgine incarnatus est. Vnde etiam caro & sanguis eius dulcis & suauis ad sumendum credendus est.

14 Sed tu ô homo hoc spirituale dorũ ita visibi-

liter sumere non potes velut visibilem carnem comedas, & velut visibilẽ sanguinem bibas quoniã putredo limi es: sed vt viuens spiritus tuus in te inuisibilis est, ita etiam hoc viuens sacramentum in oblatione ista inuisibile existens, à te inuisibiliter susciendũ est. Quia quemadmodum corpus filij mei in vtero virginis surrexit, sic etiã & nunc caro eiusdẽ vnigeniti mei in sãctificatione altaris ascendit. Quid hoc? Nam spiritus hominis qui inuisibilis existit, sacramentũ hoc quod in obligatione hac inuisibile est, inuisibiliter suscipit, corpore hominis quod visibile est oblationem istam quæ in sacramento visibilis existit visibiliter accipiẽte, ita tamen vnum sacramentum existẽtibus, sicut Deus & homo vnus Christus est, & vt anima rationalis & caro mortalis in homine vnus homo existit, quoniã homo quirecta fide me inspicit, cũ sacramẽtũ istud accipit, ad sãctificationẽ sui illud fideliter suscipit. Quid hoc? Filius meus mirabiliter natus est, ex integerrima virgine, cuius caro in delectatione libidinis nunquam efferbuit semper intacta manens, quia vas ipsius virginis mundissimum fuit, in quo ipsum vnigenitum meum incarnari volui. Vnde etiam non permisi vt vas ipsum ipsius suauissimæ virginis in calore ardoris diffluere, quoniam in eo filius meus humanum corpus mirabiliter suscepit.

15 Sed quod ipsa beatissima virgo per Angelicum sermonem in eodem secreto veram allocutionem audiuit & exinde credula effecta suspiria mentis suæ sursum tenuit cum diceret: *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum*, mox vnigenitum Dei Spiritu sancto superueniẽte concipiens, designat quod omnipotens Deus per verba sacerdotis in officio sacerdotali inuocãdus est. Ita quod sacerdos fideliter in Deũ credens, & cum deuotione cordis sui puram oblationem ipsi offerens, verba salutis in obsequio humilitatis dabit, vbi & superna maiestas eandẽ oblationem suscipiens in carnẽ & sanguinẽ pij redẽptoris, mirabili virtute tranffundit. Quomodo? Quia vt filius meus mirabiliter prius humanitatem in virgine suscepit, ita etiam & nunc oblatio hæc mirabiliter caro & sanguis eius in altari efficitur. Vnde & hoc sacramẽtũ totũ & integrũ est, inuisibile & visibile existens, vt etiã vnigenitus meus totus integer est secundũ diuinitatẽ inuisibilis, & secũdum humanitatem visibilis in sæculo manens.

16 Nam vt pullus auium de ouo egreditur, & vt volatilis vermiculus de exiguo grano oritur, quo animali auolante illud remanet de quo ipsum ortum est, ita etiam in oblatione ista veritas carnis & sanguinis filij mei per fidem tenenda est, quamuis eadem oblatio in conspectu hominum velut panis & vt vinum apparet.

17 Vnde etiam vt aspicis signa natiuitatis, passionis & sepulturæ, necnon resurrectionis & ascẽsionis saluatoris vnigeniti Dei velut in speculo ibi apparent, quomodo etiam cum filius Dei in sęculo esset in ipso patrata sunt, quoniam (vt vera manifestatione consideres) mysteria nascentis ex virgine & patientis in cruce, ac sepulti in sepulchro, nec non resurgentis à mortuis, & ascendentis ad cœlos, videlicet illius qui pro salute hominum ad terras venit pũrissima claritate in eisdem sacramentis fulgent, vt etiam cum idem vnigenitus Dei temporaliter in mundo cum eisdem conuersaretur per voluntatem patris pro redemptione humani generis ea in suo corpore passus est. Quid hoc? Quia ante oculos meos apparet quid filius meus propter amorem hominis in mundo passus sit. Quoniam natiuitas, passio, & sepultura, resurrectio & ascensio vnigeniti mei, mortem humani generis occiderunt. Vnde & ea in cœlestibus coram me fulgent, quia eorum non sum oblitus, sed vsque ad consumationem sæculi quasi aurora ante me in multa claritate apparebunt. Quid hoc?

18 Quoniam in illa passione vsq; ad finem mundi omnes illos præuideo qui eam crediturí sunt & qui eam abiecturi, quia ipsa coram me semper fulgebit, quãdiu homo id dicere debet quod filius meus discipulos suos docuit, vt Deũ orarent, sicut scriptum est: *Et dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Quid hoc? Tu qui omnia in potestate tua habes, inspice effusionem illius sanguinis qui pro humano genere effusus est, & dimitte nobis qui filij transgressionis sumus debita nostra quæ tibi persoluere debuimus, sed propter incarnationem cordis nostri non fecimus. Quid hoc? Quia quod in baptismo promisimus non adimplemus, quoniam præcepta tua transgressi sumus & innocentiam abiecimus, sicut & Adam in paradiso tibi non obediuit & vestem innocentiæ corrupit. Sed tu qui pius es noli punire nos secundum nequitiam nostram, sed relaxa nobis transgressionem nostram secundum pietatem tuam, sicut & nos qui præuaricatores sumus quamuis multam malitiam in nobis habeamus, tamẽ propter timorem & amorem saluatoris nostri dimittimus ex corde nostro debitoribus nostris iniuriam illam, quã nobis intulerunt. Quomodo? Quoniam illos qui nos diligere deberent quia homines sumus, in multis nos conturbantes & per hoc te non amantes sed præcepta tua negligentes, non persequimur secundum malitiã illam quam in nos exercuerunt, sed iustum iudicium tuum inspicientes non vindicamus nos in eis quantum possumus: ita & tu ô Deus nobis sis propitius, quoniam iustus & bonus es. Tu ergo audi ô homo quia quandiu tibi subueniendum est, & quamdiu tu alijs hominibus succurrere potes, tamdiu passio filij mei corã mein misericordia apparebit, & tamdiu etiam caro & sanguis eius in altari consecrabitur ad percipiendum, credulis hominibus ad saluationem & ad purgationẽ criminum eorum. Nam cum vnigenitus meus in mundo corporaliter esset, corpus eius in nutrimento carnis & sanguinis sui de frumẽto & vino sustentatum est: vnde etiam & nũc in altari caro & sanguis eius in oblationem frumenti & vini consecratur, quatenus inde fideles homines in anima & corpore reficiantur. Quoniam idem filius meus hominem de perditione Adæ mirabiliter redemit, & nunc etiam homines de quotidiano malo in quo frequenter prolabuntur misericorditer absoluit. In consecratione enim prædictæ oblationis apparet, quicquid filius

meus

meus in carne sua pro redemptione hominis corporaliter passus est: & hoc nolo abscondere, quia electos eius sursum ad cœlestia traho vt per ipsos corpus eius in prædictis membris perficiatur.

19 Quapropter & ego omnia sacramenta hæc in oblatione ista mirabiliter demonstro, quoniam cum ea super altare apparuerint, tunc etiam caro & sanguis filij mei eadem oblatio fit, tamen in conspectu hominum panis & vinum apparens: quia tam tenera est fragilitas hominis, quod crudam carnem & crudum sanguinem percipere abhorreret. Nam mortalis homo diuinitatem non potest inspicere quamdiu mortalis est. Vnde etiam mysterium hoc quod totum est diuinitatis, ipsi homini obscuratum est, ita quod illud inuisibiliter percipiet, quia & idem vnigenitus meus nunc immortalis existens vltra non moritur. Quapropter & ego ô homo carnem & sanguinem eius in oblatione panis & vini tibi trado, quatenus per illud quod visibile est illud quod inuisibile est, in vera fide percipias. Et idem sacramentum in vera certitudine per diuinam potentiam suscipis, ita tamen quod tibi visibile non apparet: vt etiam in magna necessitate illud electis meis, cum per hoc in magna afflictione positi essent, aliquando demonstratum est. Hæc autem omnia propter amorem, & propter vtilitatem hominis facio. Sed omnis creatura præceptis meis subiecta est, tu vero ô homo mihi semper rebellis existis. Vnde cæcus & surdus es, sed tamen mihi rebellare non potes. Nonne facio te non vidente quod mihi placitum est? Tu autem non vides oculis tuis nec audis auribus tuis in carne, quomodo animam hominis in corpus eius immittam, & quomodo illam de corpore eius auferam: sed anima tua intelleget me, cum mortale corpus suum reliquerit. Sic etiam carnem filij mei trado tibi ad manducandum & sanguinem eius ad bibendum, & hoc in potestate mea te ô homo non vidente efficio.

Cuignea coruscatio ad cœlos recipiatur

20 Quapropter vt vides dum idem sacerdos canticum innocentis agni, quod est Agnus Dei qui tollis peccata mundi decantat, & ad percipiendum sanctam communionem se exhibet, prædicta ignea coruscatio ad cœlestia se recipit, quia eodem ministro laudem illius qui in innocentia mansuetudinis suæ tulit piacula hominum denunciante, & interiora pectoris sui cum exteriore deuotione ad eadem sacramenta aperiente illa inuicta claritas quæ ibi virtutem suam ostendit, ad superna secreta se subtrahit & ita clauso cœlo, id est se subtrahentibus eisdem cœlestibus mysterijs, audis vocem ex alto dicentem me credentes & fideles homines manducent & bibant cum vera deuotione carnem & sanguinem saluatoris sui, qui pro ipsis passus mortem temporalem subiit: ad abluendam contaminationem illam quam primi parentes præceptum Dei transgressi mundo intulerant, quatenus ipsi ab hac præuaricatione emundati, rectæ hæreditati quam in obedientia perdiderant, fide restaurentur. Nam sicut vnigenitus Dei in cœna corpus & sanguinem suum discipulis suis tradidit, ita etiam & nunc in altari carnem suam & sanguinem suum dat fidelibus suis.

Vis. Hildeg.

Quemadmodum homo cum opus voluntatis suæ perfecerit, illud ad vtendum hominibus tribuit. Quia ipse filius Dei præcepta patris sui peragens, semetipsum pro salute hominum obtulit, & corpus & sanguinem suum ad sanctificationem eorum ad manducandum & ad bibendum dedit: vt etiam in Cantico Canticorum Sponsus amicis suis loquitur dicens: *Comedite amici mei, bibite & inebriamini charissimi.*

21 Quid hoc? Comedite in fide vos qui per sanctum baptisma ad amicitiam meam venistis, quoniam effusus sanguis filij mei lapsum Adæ vobis absterst, ruminantes veram medicinam in corpore vnigeniti mei vt iterata crimina vestra cum frequenter iniustitiam in operibus vestris operamini, vobis misericorditer abstergantur. Vnde etiam bibite in spe ex hac vite quæ vos de æterna pœna eduxit, sumentes poculum salutis, videlicet vt firmiter & viriliter in illam gratiam credatis qua redempti estis. Quoniam & sanguine illo perfundemini, qui pro vobis effusus est. Et ita inebriamini in charitate qui mihi charissimi estis, abundantes in riuulis scripturarum: quatenus cum summo studio à carnalibus desideriis vos subtrahatis, vt & ego præclaras virtutes valde mihi amabiles in vobis exsuscitem, tradens etiam vobis corpus & sanguinem vnigeniti mei sicut & ipse discipulis suis idem sacramentum dedit, vt in Euangelio scriptum est: *Cœnantibus autem eis accipiens Iesus panem benedixit ac fregit deditq; discipulis suis & ait: Accipite & comedite hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit & dedit discipulis suis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis. Non bibam amodo de hoc genimine vitis vsque in diem illum cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei.*

22 Quid hoc? Filio Dei vna cum discipulis suis consumationem illam celebrante, qua ipse transiturus erat de mundo, videlicet cum in terrenis causis diutius conuersari non debuit vt prius fecerat, sed in voluntate patris ad passionem crucis perdurans, summa deuotione accepit pro salute hominum panem in recordationem corporis sui toto desiderio patrem suum mouens, vt quomodo de eo exiuit & quomodo ad eum redire voluit ita etiam ipse inspiceret si possibile esset, vt à fragilitate carnis suę calix ille quem erat bibiturus transiret, quamuis hoc fieri nõ deberet. Vnde & panem illum benedixit in recordatione sudoris corporis sui, cum præcepto patris se subdens scilicet in cruce mori volens in angustia eiusdem passionis corpus & sanguinem suum discipulis suis tradidit. Ita etiam ne & ipsi obliuiscerentur, quod eis hoc exemplũ dedisset. Ac fregit eis: quia quãuis passio illa corpori suo dura esset, tamen patri suo obediens crudelissimã mortem in morte corporis sui vicit, designans etiam quod in eum credentibus caro sua & sanguis in sacramento oblationis esset tradenda. Detitque ad veram salutem eisdem discipulis suis, ita vt & ipsi hæc in nomine eius facerent, sicut & ipse ea propter amorem eorum faciebat, mitissima voce dicens: Vos qui humiliter

me sequi vultis, ardenti amore accipite hoc exemplum quod relinquo vobis, videlicet passionem meam & opera mea, quæ in præcepto patris mei compleui, quoniam ipse misit me docere & ostendere regnum eius. Et comedite fideliter hoc quod vobis do, quia corpus meum est. Quid hoc? Comedite corpus meum, quoniam in spiritu & in carne vestra debetis opera mea imitari, cum ea Spiritus sanctus cordi vestro inspirat: velut homo escam glutit quã in corpus suum mittit: quia vt me in operibus meis sequi debetis, ita etiam & corpus meũ manducabitis vos, & omnes qui precepta mea seruare voluerint. Et deinde filius Dei accipiens in saluatione poculum salutis patri suo gratias egit, quoniam cũ de latere eius sanguis effusus est, hæc gratia credentibus data est, quæ tam fortis fuit, quod & antiquum serpentem superauit, & perditũ hominẽ liberauit, & totam Ecclesiam fideliter corroborauit. Quomodo? Quia idem saluator pretiosissimum exemplum suum in suauitate amoris sui tradidit fidelibus suis, dicens eis leni inspiratione admonitionis: Bibite fiducialiter ex hoc salutari poculo vos omnes, qui me fideliter sequi desideratis; ita vt corpus vestrum in angustia castigetis, & sanguinem vestrum in sudore arceatis propter amorem meum ad roborandam Ecclesiam, vosmetipsos abnegantes, sicut & ego passioni me subieci, & sanguinem meum pro redemptione vestra fudi, teneritudinem carnis meæ in hoc non considerans sed salutem vestram faciens. Nam hic sanguis qui vobis effusus est, non est sanguis ille qui in veteri testamento sub vmbra spargebatur, sed sanguis meus noui testamenti, qui ad salutem populorum datus est. Quomodo? Ego qui sum vnicus matris meæ, videlicet integerrimæ virginis filius, sanguinem meum in cruce pro redemptione hominum fudi, qui me per fidem inspiciunt. Et vt eum tunc pro liberatione humani generis dedi, ita eum etiam & nunc in altari pro hominibus trado, scilicet pro purgatione illorũ qui eum fideliter suscipiunt. In cœna enim passionis meæ corpus & sanguinem meum vobis ad manducãdum & ad bibendum dedi, quatenus & vos nunc in altari idẽ in memoriam meam faciatis. Vnde etiam in apertione veritatis dico vobis, qui me fideliter subsecuti estis, non bibam amodo hoc poculum angustiæ in grauedine illa, quam nunc de Iudæis patior vsque in diem illum cum de morte resurgẽs morte prostrata diem saluationis afferam, vbi idem poculũ redemptionis vestræ bibam vobiscum qui mei estis nouitatem exultationis vobis ostendens: quia perditio veteris criminis abijcietur aperto vobis regno illo, quod pater meus diligentibus se præparauit. Quid hoc? Quoniam morte mea quam in cruce passus sum saluationem animarum sentietis, cum etiam post resurrectionem meam in ascensione mea spiritum paraclitum accipientes, nouitatem veræ doctrinæ suscipietis, ita & propter nomen meum multas tribulationes sustinebitis, quas & ego vobiscum sustinebo: non quod amodo vllas miserias corporaliter patiar vt prius cum in mundo corporaliter essem, passus sum, sed quia vos eas nomine meo sustinetis vbi & ego illas vobiscum sustineo: quoniam vos in me estis, & ego in vobis. Et ita vt dictum est corpus & sanguinem filij mei vos qui in me fideliter credidistis, ad abolitionem criminum vestrorum percipietis, vt per hoc sacramentum exhilarati virtutem supernæ confortationis adipiscamini, sicut & Dauid seruus meus in voluntate ardoris mei clamat dicens: *Defructu operum tuorum satiabitur terra: producens fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum. Vt educas panem de terra, & vinum lætificet cor hominis. Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet.*

23 Quid hoc? O Deus cuius magnificentia super omnes est, de fide illa qua tu in veritate cognosceris (ita quod ipsa, fructus virtutum in sapientia tua est) satiabitur homo videlicet qui fidei adhærens esuriem infidelitatis in via iustitiæ abijcit, cum prius veritatem ignorans ieiunus à rectitudine defecerat. Sed nunc in saturitate bonorum operum producens contritionem animi sui, illis qui in simplicitate sunt, fragilitatem suam considerans exemplum humilitatis fideliter præbet, vbi etiam cum germine virtutum surgens in abundantia eiusdem securitatis viriditatem veræ rectitudinis seruituti illorum qui terrenis inhiant exhibet: quoniam ad vtilitatem ipsorum ijs actibus insudat, qui obsequio munitionis & defensionis suæ fideles animos ad superna gaudia perducunt. Vt & illi qui militia fortitudinis & protectionis suæ hos quos tueri debent, fortissime defendunt. Et hæc in hominibus per voluntatẽ tuam ô Deus idcirco præcedunt, quatenus illis virtutibus adornatis mirabiliter ipsis educas corpus filij tui de fructu illo, quem terra in puritate viriditatis profert: sicut etiam vnigenitus tuus ex vtero virginalis pudicitiæ corporaliter veniens, panem vitæ credentibus in semetipso misericorditer dedit. Sed & hoc miraculum ideo facies, vt etiam sanguis eiusdem vnigeniti tui qui ad saluationem animarum effunditur, lætificet interiorem vim hominum, id est animas eorum in remissionem peccatorum ipsorum. Quomodo? Quia vt prius filij tui corpus pro redemptione humani generis in cruce oblatum est, ita etiam & nunc caro & sanguis eius ad salutem credentium in altari consecrantur. Quapropter cum hoc in voluntate tua mirabiliter factum fuerit, tunc & illud erit vt ipsum sacramẽtum exhilaret faciem, id est Ecclesiam oleo misericordiæ perfusam, quia cum gaudio fidei credentes misericordiam amplectentes oculis domini pulchri apparent: quoniam cum salus mundi in cruce pendens hominem de laqueo diaboli misericorditer liberauit, tunc etiam homines à vinculo peccatorum benigne absoluit, vt & ipsi in lætitia simplicis cordis sui fideliter in Deum credentes miseriam patientibus cum ardore deuotionis subuenire non desinant. Et in hoc amore fideles ardere debent, vt panis ille qui vitam se gustantibus præbet, sensus ipsorum qui semper in instabilitate vacillant confirmet: ne intentio cordis eorum in malum declinet, sed vt ad hoc quod vita est fortiter ascendat.

24 Panis autem iste caro filij mei est, quam nulla obscuritas in peccatis obfuscat, nec vlla macula in ini-

iniquitatibus obnubilat: ita vt qui eam digne susceperint, in anima & corpore cœlesti lumine perfundantur, & à maculis interioris sordis suæ fideliter emundentur. Et ideo nulla dubitatio in ista sacratissima carne sit, quoniam qui primum hominem nec de carne nec de osse formauit, huic possibile est sacramentum istud hoc modo operari. Vnde ô virginalis ortus, tu surgis, crescis, dilataris, ac magnum ramum in multis germinibus producis, per quem cœlestis Hierusalem ædificabitur, non ex virili semine sed ex mystico spiramine veniens. Nam in ortu tuo non es ligatus vlla maculositate criminum, sed floruisti in mirificatione virtutum, qui ex inarato agro talis flos surrexisti qui nunquã vllo casu mortalitatis marcescet, sed qui in plenitudine viriditatis suæ semper durabit. Quapropter & hoc sacramentum corporis & sanguinis tui tamdiu in officio veritatis in Ecclesia colendum est, quousq; in fine mũdi nouissimus homo veniat, qui per idem mysterium veraciter saluandus est: quoniam illud de secreto Dei veniens salutẽ credentibus confert, vt idem Dauid testatur dicens: *Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem Angelorum manducauit homo, cibaria misit eis in abundantia.*

25 Quid hoc? Cœlestis Pater per potentiã gloriæ suæ emollivit mentes hominũ à superna celsitudine, cum Patriarchis & Prophetis in secreto mysteriorum suorum hoc demõstrauit per quod & filiũ suum in Spiritu sancto veraciter prædixerũt, & eũ in legalibus præceptis per sanguinẽ hircorũ & per alias ostẽtiones hominibus mirabiliter designauerunt. Et hoc modo suauitatem & dulcedinẽ cordis sui aperiens, in lenitate & in ardore charitatis misit eis filium suum, vt per eum à fame infidelitatis suæ reficerentur, ita refectionem cœlestium dans eis, cum qua plenum gaudium omnium fœlicitatum ac beatitudinum fideliter satiati adipiscerẽ ur. Ergo panem illum cuius dulcedine superni Angeli non satis possunt satiari, Deum videlicet inspicientes, ita suscepit homo in humanitate filij Dei, cũ has refectiones beatitudinis summus pater misit hominibus in abundantiam spiritualis gaudij. Ac ideo fidelis homo fideli auditione audiat: O vos fideles homines qui Ecclesiasticum germen estis, audite & intelligite præsidium animæ vestræ, vbi non estis filij diaboli sed hæredes cœlestis regni: & considerate, quomodo ego mitissimus ac benignissimus pater, magnis fœlicitatibus salutis vestræ circũdedi vos. Ergo attendite bonitatem patris vestri, quomodo per me ordinatum est, quod sin salute vestra est: quoniam quamuis vilis cinis sitis, tamen salutem vestram humanitas filij mei exposcit. Quomodo? Filius meus natus est de incorrupta virgine, quæ ignara illius doloris fuit sed quæ in virenti puritate integritatis suæ permansit, vt gramen in gloria viriditatis suæ viget: super quod res de cœlo cadit.

26 Et quia virgo illa incorrupta fuit de qua filius meus hoc modo carnem sine peccato assumpsit, ideo & iustum est vt caro eius nunc de fructu

illo fiat, qui sine succo amaritudinis est. Quomodo? Granũ frumenti fortissimus & optimus fructus aliorũ fructuũ est, nec in culmo suo succum aut medullam vt cæteræ arbores habens sed in gramine suo in spicã surgẽs, ita ad fructum suũ tendit: nec per calorem nec per frigus amarũ succum producit, sed siccam farinã tribuit. Vt etiam caro filij mei sicca fuit sine omni fœditate humanæ pollutionis per quam humanũ genus in amplexibus libidinis viri ac mulieris surgit. Non sic vnigenitus meus natus est: sed in virenti integritate virginea exiuit, vt etiã granum intextũ granum frumenti gignit. Nã vt culmus frumenti sine medulla vigẽs siccum granum in puritate spicæ profert, ita etiã beata virgo sine virili fortitudine gignẽs, sanctissimum filium suum in simplicitate innocẽtię edidit: qui de eadẽ matre sua nullũ succum peccati traxit, quoniã & ipsa eum sine medulla viri cõcepit, vt etiã culmus succum grano non tribuit quoniã illud nõ de medullato stipite viret, sed de sole & pluuia ac de blanda aura viget: sicut & prædicta integerrima virgo, non de viro, sed virtute altissimi obumbrata & infusione Spiritus sancti perfusa in suauitate castitatis vnigenitum suum genuit. Quãuis autẽ illa virgo de voluntate viri ac mulieris orta esset, tamẽ eũdem filium suum non ita protulit, sed eum de cœlo venientẽ, verum Deũ & hominẽ sine voluntate viri in integritate sua purissimum genuit. Quæ quoniã eum in virginitate sua sine sorde purissimum peperit, ideo & nunc panis qui caro illius veraciter consecratur, purissimus in integritate sua existens, à fidelibus in puritate cordis & sine admixtione diuersitatis suscipi debet, vt filijs Israël præmonstraui: quemadmodum in voluntate mea scriptum est: *Mementote diei huius in qua egressi estis de Aegypto & de domo seruitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto, vt non comedatu fermentatum panem.*

27 Quid hoc? Vos qui imitatores filij mei esse vultis, estote respicientes de morte ad vitam, videlicet in memoria vestra habentes saluationem diei illius qui filius meus est, qui mortem conculcauit & vitã dedit in quo in salute vestra egressi estis miserabile exilium perditionis, cum scilicet abiecistis densissimas tenebras infidelitatis, ita etiam vos eripientes de mansione diabolicæ seruitutis, cui in transgressione Adæ dati fuistis. Nunc ergo de terrenis actibus ad cælestia respicite, quoniam in diuina potentia de malis eduxi vos ego Dominus: qui cunctis tanta fortitudine præsum, quod virtuti meæ nullum obstaculum contrarietatis obsistit quin omnia acutissime penetrem: ita per filium meum eripiens vos de loco isto, in quo per infidelitatem vestrã morti famulantes in bonis operibus non laborastis, sed in peruersitate vestra iacentes turpiter in eo perstitistis. Sed quia nunc in vnigenito meo ab oppressione ista liberati estis, currite de virtute in virtutẽ: cauẽtes ne in conscientiã vestrã mittatis infidelitatẽ illã, quæ cor vestrũ in sua receptione non confortat, sed potius sua amaritudine grauat. Quid hoc? Nolite diabolicas artes sectari, nec cætera figmenta quæ homines in humanis

contagijs philosophorum, paganorum, ac hæreticorum sibimetipsis adinuenerunt: sed filium meum in speculo fidei imitamini, qui vos de carceribus inferni liberauit, cũ semetipsum pro vobis ad passionem crucis obtulit. Sed vt vestigia eius tanto cautius sequi valeatis, corda vestra cœlesti pane confortate, & corpus eius fideli deuotione sumite: quoniam ipse de cœlo veniens, de suaui & de pura virgine natus, & in ligno pro salute vestra passus, semetipsum vobis contulit: ita vt & vos sine admixtione illius amaritudinis, suauem & purum panem diuina inuocatione corpus eius in altari consecratum, syncero affectu suscipiatis: quatenus per hoc esuriem interioris hominis effugientes, ad epulas æternæ beatitudinis peruenire valeatis.

28 Vnde etiã in vino quod de vite fluit eadem inuocatione per sacramentum, sanguinis eius volo mirabilia demonstrare. Quid hoc? Sanguis filij mei de latere suo fluxit, vt & vua de vite sudat. Sed vt vua pedibus conculcatur & in torculari premitur, ita dulcissimo ac fortissimo vino effluente ad roborandum sanguinem in homine, sic etiam vnigenito meo in sudore angustiæ, verberibus & flagellis macerato & ligno crucis oppresso, optimus & pretiosissimus sanguis de vulneribus eius emanauit, saluberrima liberatione credentes populos perfundẽs. Quemadmodum etiam vua dissimilis est alijs pomis quæ duros cortices habentia comedi possunt, cum homines vuam magis soleant fugere quam comedere, ita etiam filius meus dissimilis erat in peccatis cæteris hominibus, quia ipsi sub pondere nequitiæ grauati diuersis passionibus subiacent, cum ipse vnigenitus meus decatissima virgine mirabiliter natus, omni contagione peccati careret. Quapropter & quoniam vua teneræ materiæ est, idcirco & vinum in sanguinem eiusdem filij mei volo consecrari. Nam vt vinum de vite sudat: ita & filius meus de corde meo exiuit, etiam eodem vnigenito meo vera vite existente, & diuersis palmitibus ex eo exeuntibus: quia fideles in ipso plantati sunt, qui per incarnationem eius in bonis operibus fructuosi existunt. Et vt iste liquor de dulcissimo ac fortissimo fructu vitis emanat, sic etiam omnis iustitia in misericordia & veritate per incarnationem eiusdem filij mei apparet, quas virtutes in ipso inueniunt omnes qui eum fideliter quærunt. Quomodo? Quoniam qui ipsi fideliter adhærent, ij virides & fructuosi ab ipso efficiuntur: ita quod optimos fructus in virtutibus afferunt, sicut & ipse suauis & mitis existens, pretiosissima germina in sanctitate & iustitia attulit, & sibi credẽtes ab omni sorde infidelitatis emundauit, vt in canticis canticorum de eo scriptum est. *Botrus cypri dilectus meus mihi, in Vineis Engaddi.*

29 Quid hoc? Filius Dei qui me exulem animam in passione sua saluat, in resurrectione etiam sua mihi misericorditer poculum vitæ dat. Quomodo? Sicut botrus cypri fortissimam plenitudinem potionis in se continet, sic etiam excellentia quæ in vnigenito Dei est, indeficientem magnitudinem in se habet, ita quod ipse filius Dei nunquam hoc modo exhaurietur, quin semper potum vitæ sitientibus dare possit: quoniam ipse salus vitæ est. Nos enim qui prius in defectu fuimus, nunc in ostensione & in scientia veræ sanctificationis bonorum operum confortati, per illum, cibum vitæ manducamus, in quo etiam Deum scientes ad vitam pergimus. Cum in veteri testamento quod quasi per vmbram plenum sensum non habuit, sed in ostensione significationis multam diuersitatem in se tenuit magnam famẽ sustinẽtes, ad saluationem surgere non valuimus. Nunc ergo in ipso saturati, etiam in illo salutare poculum bibimus, scilicet in vera fide fideliter gustando quis Deus sit: quem exterioribus oculis mortalis carnis videre non possumus, sed quem spirituali intelligentia intus habemus: sicut & vinum fortissimam vim suam in venis hominum ostendit, hoc tamen hominibus non sentientibus, sed tantum ita esse intra se scientibus. Et ideo sponsus animarum botrus cypri est, cuius fructus non deficiet. Quomodo? Cæcus ingressus portam exigit sui ductoris visum. Quomodo? Quia homo claritatem fidei non habens, cum ad fidem peruenerit, per pressuram torcularis in rorem sanguinis Christi intrat. Quomodo? Sicut per præcepta illius vitam in anima nostra habemus, ita etiam in donatione illius emundationem in carne nostra recepimus: quoniam nos nati in præuaricatione Adæ immundi existimus, sed in sanguine ipsius sanctificamur. Vnde de sponsatio animarum, de ipso in Spiritu sancto dicit. Dilectus meus qui cordi meo dulcis & amabilis existit, fortissimum vinum per sanguinem suum in plena sanctificatione mihi est: quia dum sum immunda in plantatione carnis, sicut vinea quæ adhuc inculta iacet in spinis, ipse fons saluationis existens, peccatores à sordibus suis misericorditer abluit, & in mysterio secretorum suorum gloriossime sanctificat: quoniã vt de corde patris suauiter exiuit, sic etiam in vino sanguinem suum suauiter ostendit: & vt ex virgine mirabiliter natus est, ita etiam & in pane corpus eius mirabiliter declaratur: quia ipse botrus est, qui nunquam defectũ vllo detrimento patietur. Quapropter & super altare velut in torculari per voluntatem patris calcatur, quatenus homo qui per semetipsum nullatenus subsistere potest, ob fragilitatem debilitatis suæ non deficiat. Quoniam & sicut sanguis hominis augmentum ex potu accipit, ita etiam homo sanctificationem ex sanguine filij Dei habet. Et vt ne sanguis hominis sine irrigatione potus in aridita-tem vertatur, ex potu reficiendus est, sic etiam vinum in consecratione sanguinis filij Dei non deficiet, sed super altare in sacramento mysterij eius semper erit.

30 Sed & tu ô homo attentissime scias quod in consecratione ista vino aqua immixta esse debet, quia de latere filii mei sanguis & aqua emanauit: ita quod & in vino diuinitas eius intelligitur, & in aqua humanitas ipsius sentitur. Et ideo quoniã in ipso diuinitas & humanitas est, ita etiam in consecratione ista vino aqua adiungetur: quia cum vinum diuinitatẽ eius signet, aqua

etiam

etiam humanitatem ipsius ostendit, quæ sine conmixtione virilis sanguinis pura & munda existit. Quoniam etiam vnigenitus meus fons aquæ viuæ existens, homines in regeneratione spiritus & aquæ de veteri culpa Adæ emundauit, & eos ad cœlestia transtulit, cum pro salute eorum in mundum venit, quemadmodum scriptum est: *Ego quasi fluuius Dorix, & sicut ductus aquæ exiui de paradiso.*

31 Quid hoc? Deus hominem rationalitate firmans, ei plurima mystica dedit, cum spiraculum vitæ in eum emittens, illum rationalitate sublimauit. Qui dum seductus in mortem caderet, ego filius Dei qui ipsum liberare veni, fluens in decore omnium rigationum infixæ charitatis, & emanans in diffusione veræ & indeficientis puritatis exiui de secreto supernæ amœnitatis: quatenus homo qui ex reatu suo perierat, misericorditer de perditione eriperetur. Quomodo? Vt innoxius sanguis innocentis innocentiæ, in angustia desudantis passionis pro eo effunderetur. Quomodo? In transgressione Adæ cum ipse de paradiso expulsus est, sanguis eius ob expulsionis angustiam quia reus erat, totus inundauit: & sic in angustia illa liquefactus, cum sudore aquæ perfusus est. Et ita sanguini hominis aqua per sudorem admixta cognoscitur. Vnde ô homo cum vnigenitus Dei in carne anguttiari cœpit, videlicet quando pro humano genere pati voluit, sanguis eius guttas sudoris emisit: ac deinde ipso in cruce suspenso, de vulnere lateris eius aqua cum sanguine emanauit. Et ideo in sacramento illo vbi mysterium passionis eius celebrandum est, aqua vino immisceri debet, quia & de vulnere lateris filij Dei aqua & sanguis efflu-xit. Sed & in eodem sacrificio vinum aquæ superabundabit, quia & sanguis tabem superat, sicut & lac succum suum quod serum est excedit. Qui autem mysterium hoc celebrant id ita perficiant, quemadmodum eis monstratum est: & vt etiam ibi homines exhortantur, vbi inspiratione mea per sapientiam audiunt vt scriptum est: *Venite comedite panem meum & bibite vinum quod miscui vobis.*

32 Quid hoc? Vos qui stultitiam deponere vultis, venite de ignorantia illa qua Deum nescitis, & de stupro illo per quod in exilium missi estis, & redite in candidam regionem vestram, quæ per speculum fidei in fonte viuentis aquæ vobis præmonstrata est: & pia deuotione comedite panem meum, quem vir in agro non seminauit, & cui terra viriditatem non dedit, sed qui de Deo exiuit, atque in eo permanet. Nam vt panis manducatur, & vt terra conculcatur, sic & filius Dei panis viuus filios hominum præcellit: quia ipse filius Dei in virtute diuinitatis suæ stabilis est, & filij hominum in debilitate carnis suæ labiles sunt: filius enim Dei corporaliter manens in mundo, mollitiem liquoris peccati in carne sua nō habuit: quoniam sicut ignis panem (excoquens) arefacit, nec ei vllum mollem humorem dimittit, ita & ipse vnigenitus Dei, de fortissimo igne Spiritus sancti conceptus, & de castissima virgine natus, sine vlla contagione peccati in corpore suo substitit. Et ita vt panis hominem reficit, sic etiam & fideles homines per eundem filium Dei in fide nutriuntur: quia ipse fortissimus fructus est, qui nunquam deficiet. Vnde & vos fideles hunc panem comedentes, bibite etiam pura intentione vinum hoc quod omni prorsus sorde caret, & quod in hanc inanem vagationem non vadit, vbi corruptio immunditiam innocentiæ absorbens eam in venenum conuertit.

33 Nam & secundum modum illum primus homo mundus fuit quando creatus est, quoniam in nulla diuersitate erat, sed mundus in carne & sanguine suo fuit. Qui cum præuaricationem faceret, illusus est; ita quod postea semper sanguinē suum in fœtorem immunditiæ mœchiæ sparsit. Quia sicut idem homo honorem innocentiæ abiecerat, ita etiam & sanguis ipsius sanguineum colorem suum perdidit, in humana conceptione in liquorem pollutionis subuersus. In quo etiam liquore ita sine fornicatione est donec sanguis apparet, & ita sanguis ille formam aliam accipiens post ortum suum in debilitate iacet donec medulla eius plenitudinem fortitudinis suæ inueniat & donec sensus in ipso per excitacionem occultæ suscitationis exurgat. Et tunc ita munda caro & mundus sanguis de veneno expiatus apparet, donec eum noxius calor percutit, qui percussione sua noxiam spumam immunditiæ eiicit. Sed ab his omnibus filius Dei mundus extitit, mundam videlicet carnem & mundum sanguinem habens: ita quod eum nunquam tactus vllius noxij caloris tetigit: sed in sanctificatione & honore virentissimæ castitatis manens, nulla contagione violari potuit. Qui tamen in angustia passionis positus, aquam in sanguinem lateris sui effudit: quia sanguis sine aqua in effusione sua non est, sed ita temperatus existit, vt sanguis aquam confortet, & vt aqua sanguinem deliniat.

34 Quapropter & vos qui Deum deuote colere vultis, ita quod vestram salutem amatis, sumite hoc poculum sanctificationis, ita quod temperaui vobis vt asperitatem vltionis in lenitate remissionis non sentiatis: quoniam & diuinitas & humanitas in superno filio est, per cuius passionē de morte liberati, & per cuius corpus & sanguinem vegetati, societatem in æterna mansione habeatis. Sed ego qui sum initium & finis, iterum dico tibi, ô homo, de nobili filio meo qui flos est rosarum & lilium conuallium natus de castissima virgine, quæ eum in integritate sua genuit. Qui partus talis extit, quod per eum de iniquitate priorum parentum humani generis placatus sum, qui me in transgressione sua ad indignationem prouocauerunt. Vnde & eundem partum semper inspicio, cum corpus & sanguinem filij mei quotidie super altare nomini meo consecratum habeo. Ita quod per ipsum sacramentum tu homo sanctificaris, carnem eius manducans & eundem sanguinem eius bibens. Nam cum ibi sacerdos officium suum exercet sicut illi constitutum est, sacratissimis verbis me inuocans, tunc in eadem potestate tibi assum qua & ibi aderam, vbi vnigenitus meus sine schismate vllius contagionis incarnatus est. Vnde & corpus eius purissimum & suauissimum in omni sanctitate fuit, ita quod nunc carnem & sangui-

nem ipsius fideliter suscipientes, tanta dulcedine viuificentur, quod nullum despectum abiectionis patiantur: sicut & in Cantico Canticorũ scriptum est: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris & deosculer, & iam me nemo despiciat*

35 Quid hoc? Gemitus & deuotio in Ecclesia positorum certissima fide dicit: Quis est ille qui mihi miserrimo homini in ærumnis posito, mitissima oblatione det te sponsum Ecclesiæ, cum te fratrem meum propter incarnationem tuam nomino, sugentem misericordiam & veritatem quæ sunt nutrimenta illa quibus diuinitas homines nutrit, quæ mihi mater in creatione mea est, scilicet cum educatione vegetationis vitam mihi dans. Quid hoc? Quia & nutrimenta Ecclesiæ plena est gratia tua, cum ei plenam vbertatem in sacramento corporis & sanguinis tui tribuis, qui panis viuus & fons aquæ viuæ es. Et hoc ideo facis vt manifesta certitudine inueniam te foris, cum scilicet sciens te filium Dei in cœlis, videam te etiam hominem in terra, quem in diuinitate mortales oculi mei cernere non valent: ita vt etiam inueniam te in pane & vino diuini mysterij, quod sacramentum sine pondere deceptionis, & sine ambiguitate fallaciæ est, ac deinde hoc modo deosculer te, quoniam pro salute mea incarnatus es: & quia etiam me participem corporis & sanguinis tui facis, quatenus per hoc quod in mundum propter me venisti, & quod temetipsum mihi tradidisti, iam nulla creatura deinceps me despiciat, cum ipsa voluntatem tuam tibi subiecta semper sequatur, & cum ego præceptis tuis rebellis existens tibi creberrime contrarius inueniar.

36 Nunc ergo vt vides ô homo cum sacerdos his verbis quæ in Spiritu sancto constituta sunt, oblato sacrificio ad altare me cœperit inuocare, amen tibi dico, quod in ardente calore meo ibi assum, & pleno desiderio ipsum sacramentum perficio. Quomodo? Quoniam in effectu eiusdem mysterij ardentem charitatem super eandem oblationem expando, videlicet ab initio verborum sacerdotis me inuocantis, & hanc memoriam facientis, quod filius meus in angustia passionis suæ panem & vinum benedicens, in sacramento corporis & sanguinis sui discipulis suis tradidit, vt & ipsi idem pro salute populi facerent. Vere dico vobis, quia nunquam inuocatio ista super huiusmodi oblationem in recordatione vnigeniti mei erit quin mysterium corporis & sanguinis ibi perficiatur: quod carnalis oculus quamdiu cinis est videre non poterit, nisi in fide illud humili deuotione perspiciat. Quomodo? Cum ales ouum sibi in nidum suum poni viderit, ardenter super illud volat, & calore suo illud fouens pullum educit: ita quod testa oui remanet, & quod pullus ille euolat. Quid hoc? Ego omnipotens cum oblatio panis & vini super altare nomini meo dedicatum in memoria filij oblata fuerit, eam mirabiliter virtute & gloria mea illustrans, in corpus & sanguinem vnigeniti mei transfundo. Quomodo? Ipso miraculo quo filius meus carnem ex virgine suscepit, etiam oblatio hæc in consecratione ista caro & sanguis eius efficitur. Sed panis & vini species ibi exterioribus oculis visibile cernitur, intus autem sanctitas corporis & sanguinis eiusdem filij mei inuisibiliter manet. Quomodo? Cum filius meus apud homines esset in mundo, apud me etiam erat in cœlo, & nunc apud me manens in cœlo apud homines etiam manet in terra, sed hoc spirituale & non carnale est.

37 Sic & ego pater omni creaturæ assum à nulla abstrahens me, sed tu homo ab ea te substrahis: vt cum in aquam vides, facies tua in ea quidem apparet, sed tamen ita vt nullas vires tuas in illa exercere vales, sed cum te ab ea auertis, amplius in illa non appares. Ego autem in huiusmodi mutabilitate non appareo creaturæ, sed assum veraci ostensione, nec ab ea potestatem meam subtraho, sed in ea fortitudinem voluntatis meæ secundum quod mihi placuerit exerceo. Vnde etiam in sacramento corporis & sanguinis filij mei maiestatem meam veraciter demonstro, videlicet ab initio secretorum verborum sacerdotis donec ipsum mysterium à populo percipiatur, miracula mea ibi mirabiliter exercens.

38 Sed & hoc sacerdotale officium, à prima hora diei vsque ad nonam horam à fidelibus exerceri potest, secundum quod necessitas temporis in moribus hominum inuenerit: quoniam & Adam in mane surgens ad horam nonam seductus est: & quia etiam passio filij mei in crepusculo diei inchoata, ad horam nonam consummata dinoscitur: ita quod in cruce moriens expirauit, & morte sua mortem viriliter superauit. Vbi & Ecclesia vnigenito meo assistens, dotem suam ibi suscepit: quod & nunc à filijs eiusdem Ecclesiæ celebrandum est.

39 Hoc autem officium à sacerdotibus in sacrificio in ieiunio ventris & non in repletione eius celebrandum est, ne coagulatio escarum spirituale desiderium euacuet: quoniam prius etiam sumi debet spiritualis epulatio, & postea carnalis refectio: & quia etiam spiritus honorandus est, & caro refocillanda. Nam hoc sacramentum spirituali desiderio & non carnali cupiditate accipiendum est, & ideo in ieiunio, & non super epulis percipi debet, nisi in necessitate illa, si homo in hac opinione positus est, quod de mundo transiturus sit. Sed filius meus circa finem diei corpus & sanguinem suum discipulis suis dedit, quoniam eis verum mane vitæ attulit. Et quia etiam in consumatione sæculi, morte in hominibus temporaliter transeunte electi sicut sol in regno meo fulgebunt.

40 Et hoc modo ipse vnigenitus meus resurrectione sua demonstrauit animas iustorum ab inferno se abstrahere, & genus humanum in restaurationem æternæ vitæ se reducere, quam reprobi Angeli perdiderunt, mortem nullo alio eis suggerente appetentes: ita quod à nullo alio insidiatore quam à seipsis seducti sunt, cum nec gustum peccati in seipsis haberent, velut homo in fragilitate corporis sui habet. Vnde & homo quando ab insidiante seductus est fragilitatem corporis habens, à subleuante etiam ad vitam reductus est, & diabolus corporalem grauedinem non habens in peruersi-

uersitate sua relictus est. Sed & homini vera & salubris refectio in perceptione corporis & sanguinis filij mei data est, vt per hoc sacramentum inuisibiliter in anima refocillatus surgat, & inuisibili aduersario suo viriliter resistat.

41 Qui autem idem sacramentum in maiori aut minori quantitate percipiunt, sic intelligant, quia & ille qui plus & ille qui minus accipit vnam eandemq; vim percipiunt: quoniam hoc sacramentum non in quantitate, sed in sanctitate est: vt percipientes secundum fidem ipsorum saluat: vt de manna sic scriptum est: *Feceruntq; ita filij Israël & collegerunt alius plus alius minus: & mensi sunt ad mensuram Gomor: Nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus parauerat repperit minus: sed singuli iuxta id quod edere poterant, congregauerunt.*

42 Quid hoc? Supernum sacramentum iuxta id quod eis præceptum est attendunt filij electionis, qui Deum ardenter videre desiderant: & colligunt illud in cordibus suis, secundum doctrinam principalium magistrorum suorum, & secundum id quod ab eis didicerunt, scrutantur illud in animabus suis: alius plus deuotionis, & alius minus intentionis in secreto cordis sui habens. Vnde & cum æstimatione sua metiuntur, secundum id quod in animabus suis sentiunt, discernentes fidem quam in Deum habent, nec eam diuidentes, sed ipsam integram habentes, & quanta & quali deuotione corpus & sanguinem redemptionis sui percipiant considerantes. Sed idem sacramentum non erit huic sanctius qui plus ex eo perceperit, nec illi contractius qui minus ex eo sumpserit: sed secundum fidem eius qui illud percipitita, & eum illuminabit. Quapropter ô homo in magnitudine percipiendum non est, quia fortissimus Deus tam in parua, quam in magna oblatione huius mysterij est: & ideo qui illud percipiunt, solum hoc attendant, quod trinum & vnum Deum firma & integra fide in corde suo habeant. Et sic quisque fidelis syncero & recto corde secundum id quod possibilitas fidei in ipso exposcit, vires animæ suæ congregat, cauens ne altius aut profundius diuinitatem scrutetur, quam sensu aut cogitatione sua capere potest: sed sobrie vt in Spiritu sancto edoctus est, timori domini subiectus sit: quoniam homo pauper cinis est.

43 Sed vos ô stulti homines, nolite dubitare an sacramentum istud quod hoc modo vobis demonstratum est, corpus & sanguis filij mei sit. Recordamini ergo vnde Adæ carnem & sanguinem creauerim. Videlicet de limo terræ. Quid ergo vobis videtur? An possibilius est mihi de oblatione ista facere carnem & sanguinem filij mei, an de limo terræ facere hominem? Sed vir semen de sanguine suo fundit, & fœmina suscipit illud. Et quid tunc amplius addunt? Nihil omnino aut in creatione aut in carne infantuli. Quis ergo format hominem in carne & in ossibus, ac in medullis, & in pulchra facie eius, nisi ego pater omnium? Sed pater & mater non habet illam potestatem facere & creare infantulum, nisi quod tantum in ardente libidine sanguinem suum excutiunt, & postea nullam potestatem in ea formandi habent. Nunquid videre potestis quomodo hæc fiant, nisi quod ea cernitis in formis suis? Tu autem ô homo dicis: Ego non video hanc oblationem, carnem esse & sanguinem, vt hominem corpus & sanguinem esse cerno. Ad quod tibi respondeo: Vos vidistis filium meum in corpore & in sanguine, mortalem in terrra, qui nunc immortalis in cœlo est: & ideo corporalibus oculis eum modo videre non potestis, nec etiam quomodo caro & sanguis eius in altari consecretur: quod sacramentum propter gloriam sacerdotis ibi non fit, sed propter gloriam vnigeniti mei, qui hoc officium cum discipulis suis in cœna sua peregit. Sed vt me in claritate mea quamdiu mortales estis, videre non valetis; sic etiam nec carnem nec sanguinem filij mei carnalibus oculis vestris carnaliter videtis, secundum quod ea quæ inuisibilia sunt, perspicere non potestis, sed secundum hoc quod mortalis obtutus vester ea quæ visibilia sunt, visibiliter capere valet.

44 Hoc autem sacramentum in triplici materia mihi offerendum est. Quomodo? In pane, & vino, & aqua, ob honorem Trinitatis. Vnde si de his tribus aliquid defuerit, tunc ibi Trinitas veraciter non colitur: quoniam in vino intelligitur Pater, in pane Filius, & in aqua Spiritus sanctus: ita qui vinum sine pane & sine aqua offert, Patrem colit, sed Filium & Spiritum sanctum negat: aut qui panem sine vino & sine aqua dat, Filium habet, sed Patrem & Spiritum sanctum abijcit: aut qui aqua sine vino & sine pane vtitur, Spiritum sanctum attendit, sed Patrem & Filium recusat: aut qui vinum & panem sine aqua dat, Patrem & Filium habet, sed Spiritum sanctum abnuit: aut qui vinum & aquam sine pane offert, Patrem & Spiritum sanctum colit, sed Filium negat: aut qui pane & aqua sine vino vtitur, Filium & Spiritum sanctum attendit, sed Patrem recusat. Ergo in hoc sacramento diuisio non fiat, quia & ego indiuiduus manens, in tribus personis vnus Deus inseparabilis sum: sicut & cogitatio, voluntas & opus in vno homine sunt, sine quibus homo non est.

45 Quod si in isto sacrificio defectus fuerit, ita quod ibi aut panis, aut vinum, aut aqua negligitur; vere tunc ille ex cuius negligentia hoc euenit, graui vindictæ subiacebit. Nam si hoc scienter per negligentiam teporis, seu infideliter per dubietatem incredulitatis actum est, illum qui huic reatui subiacet, ab oculis meis eijciam, nisi ipse graui pœnitentia ad se reuersus, seipsum pro hoc grauiter pœnitendo puniat: vel si hoc ignoranter per negligentiam obliuionis euenit, tunc ille qui in hoc reus est, de hac culpa sua in correctione pœnitentiæ mihi respondurus est: quoniam acute non prospexit, si hæc omnia adessent, quæ ad sacrificium meum pertinebant. Cum enim filius meus in cruce pependit, ibi nihil saluationis defuit, quia per effusum sanguinem suum saluationem animarum hominibus attulit: vnde nec in hoc mysterio quicquam deesse debet. Nam sacramentum hoc, sacratissima sanctificatio in omni sanctitate est, & propterea caro ista & sanguis iste omni fide & deuotione accipiendus est.

46 Quicunque hanc sacratissimam carnem accipit,

pit, & sanguinem eiusdem mysterij sumere non recuset: quoniam filius meus super omnia est mundus, & speculum in virtutibus, ac ideo nobilissimus sanguis eius est accipiendus, nisi prę simplicitate accipientis sacerdos timeat periculum effusionis: & tunc illo accepturo fiat secundum simplicitatem infantium, quibus esca panis conceditur, & potus vini denegatur: ita & isti hæc sacrosancta caro tribuatur, & fluens sanguis subtrahatur, ne maius periculum inde oriatur, & quia etiam illa sacrosancta caro sanguini suo, & sanguis ille carni suæ in vna sanctitate coniunctus est. Quod si homo ille huiusdiscretionis est, quod possit mysterium custodire, tunc cum ei illa sancta caro ad comedendum datur, tunc & sanguis eiusdem carnis ipsi ad potandum datur.

47 Sacerdos autem qui hoc sacramentum celebrat, diligenter ijs indumentis quibus antiqui patres edocti per Spiritum sanctum, ad idem officium indui constituerunt, vestitus sit: & accuratissime verba illa quæ Spiritus sanctus eisdem patribus ad celebrationem huius mysterij inspirauit, attendat, solicite cauens, ne quicquam in eis omittat: deuotissime etiam inspiciens, ne exemplum hoc transcendat, vbi filius meus panem & calicem accepit, & discipulis suis ad manducandum & ad bibendum dedit. Sed qui in indumentis aut in verbis ad hoc officium pertinentibus, quicquam per negligentiam obliuionis ignoranter deliquerit, graui & salubri pœnitentia corripiendus est. Attamen misericordiam meam quærens inueniet, quia transgressionem istam non in voluntate aut in malitia cordis sui perpetrauit.

48 Qui vero id scienter aut per indeuotionem voluntatis suæ, aut per nequitiam cordis sui in eisdem sacramentis transgressus fuerit, huic offensus dicam: Serue nequam, cur non eras sacerdotali veste recte indutus, vt in Spiritu sancto tibi instituerunt antiqui maiores magistri tui, in significatione spiritualis officij, vt mihi semper ministrant Angeli mei? Et cur etiam neglexisti modum verborum illorum quæ tibi in Spiritu sancto tradiderunt idem patres tui in consecratione corporis & sanguinis filij mei, ad salutem & gloriam generis humani? Vnde qui in hoc reatu culpabilis est, inde mihi respondurus est, si non graui afflictione pœnitendo seipsum punierit.

49 Sed sacerdos qui epulas istas ad altare meum offert, inde ieiunus his epulis non recedat, sed refectionem animæ suæ in corpore & in sanguine filij mei percipiat. Quod si nouit grauioribus oneribus se grauatum & his epulis indignum, tunc non præsumat ad mensam meam accedere, nec illotus à fœtore criminum suorum filium meum tangere: vt illi & mensam & gloriam natiuitatis suæ contaminauerunt, qui caput lucentis lucernę crudeliter absciderunt. Quapropter & iste qui ita contaminatus est, varietatem pestis suæ summo sacerdoti scilicet filio meo ostendat, & etiam coram alio mortali sacerdote se accuset, qui sibi remedium consolationis cum pœnitentia demonstret: & sic demum ad officium suum purifactus accedat.

50 Sed ego pater omnium, secretam dispositionem sacratissimi colloquij per quod me sacerdos ad altare inuocare debet, in multis & in magnis sermonibus esse nolo, sed in recta ordinatione priorum magistrorum, quos donum sancti Spiritus in recta admonitione me inuocare edocuit: & hoc in multiplicitate stultæ sapientiæ esse non debet, sed in simplicitate cordis: quia in multiloquio non delector, sed in puritate cordis illorum, qui me deuote quærunt, & qui me in ardore charitatis benigne amplectuntur. Alias enim electis meis cum me quærunt gratiam meam secundum vicissitudinem donorum Spiritus sancti impendo, in hoc autem sacramento me totum ipsis ostendo: quoniam filius meus in me & ego in ipso, & Spiritus sanctus in nobis & nos in ipso & vnum in diuinitate sumus, sicut & corpus & anima, & vires illius vnus viuens homo est. Vnde qui ad hoc sacramentum accedit, caueat ne ita veniat vt gloriam diuinitatis offendere possit.

51 Sed tu ô homo dum cæteri homines ad percipiendum ipsum sacramentum ad sacerdotem accedunt, quinque modos in eis consideras, quia illi qui perceptionem diuini mysterij à sacerdote suo accipere desiderant, quinque sensus corporis sui à fæce peccatorum suorum emundent, & eos à subripiente immunditia, digne & laudabiliter custodiant, vt tanto salubrius idem percipiant.

52 Quapropter etiam ex ijs qui ad ipsum sacramentum vt vides accedunt, alij in corpore lucidi & in anima ignei sunt, quoniam ipsi claritatē fidei ad ipsum sacramentū habentes, non dubitant quin verum corpus & verus sanguis filij mei sit: & ideo dum illud hac fide percipiunt in carne sua vegetantur & sanctificantur, ita vt per hoc mysterium sanctificati, post resurrectionem in eodem corpore suo appareant in cœlo: atque in anima sua igneo dono Spiritus sancti transfunduntur & accenduntur, quatenus hac illustratione perfusi, terrena respuant & cœlestia desiderent. Quomodo? Quia vt à vento ignis incendium excitatur, sic & isti per sacramentum hoc vt in superno amore ardeant, imbuuntur.

53 Sed alij in corpore pallidi & in anima tenebrosi videntur, quia tepidi in fide, firmam fidem ad idem sacramentum non habent, sed duri sunt sapientiam intelligere, veluti puer cuius opera in stultitia sunt. Nam foris in auditu auris audiunt, & in tarditate cordis sui ea quæ ipsis de ipso sacramento dicuntur, non sapiunt: ita quod illa libenter in fide perfecte comprehenderent: sed tamen præ dubietate quæ in ipsis est, non possunt intueri, quanta sanctitas in illo sit. Vnde & in interiori homine tenebris circumdati sunt, quoniam mentem suam sursum ad perfectionem illam eleuare non valent: quia in peccatis cōcepti, prę pondere corporalis fragilitatis ad perfectionem credulitatis illius graues sunt, spiritui tamen plus cōsentientes, ita quod fidem libenter intelligerent, si prę tepore cordis sui possent. Qui enim maioribus oneribus peccatorū in operibus suis nondum sunt grauati, hos quāuis veluti inuitos spiritui cōsentire oportet: quoniam anima maiorem potestatē adhuc habens, quia nondū in peccatis interēpta est, corpus

volun-

voluntati suæ subiicit. Nam hæc sunt certamina quæ sunt inter corpus & animam, quia anima corpori vult dominari: quoniam ipsi contrarium est quod caro in concupiscentia sua habet quod peccatum est, & corpus dedignatur iustitiam quæ in desiderio animæ est, quia ipsa vitam diligit. Quid hoc? Quod mortuum est, mortuum appetit: & quod viuit, viuens diligit. Quomodo? Caro amat peccatum, & anima diligit iustitiam: & in hoc sibi aduersantur, & raro sibi consentiunt. Sed vt puer sine labore & sine intellectu sensus sui pascitur & saturatur, ita & isti homines hoc sacramento quasi per ignorantiam viuificantur: quoniam illud nec per insaniam nec per contumaciam dedignantur, sed tantum simplici animo amplectuntur.

54 Quidam vero in corpore hirsuti & in anima multa immunditia humanæ pollutionis perfusi sordent, quoniam isti in carne sua turpes & impudici sine pudore existentes, & fæce vitiorum se polluentes, vt porcus luto se inuoluit, hoc modo animam suam diuersa sorde peccatorum humanæ contagionis inficiendo contaminant. Et cum ipsi in his vitiis sordentes ad sacramentum corporis & sanguinis filij mei ita illoti accedere non verentur, graui examinatione pro hac præsumptione sua emundandi sunt. In qua tamen purgatione misericordiam meam eis non denego, quia in mentibus eorum dignam pœnitentiam assurgere præuideo.

55 Alij autem in corpore acutissimis spinis septi sunt, & in anima leprosi apparent, quia in corde suo ira, odio & inuidia circumdati, lenitatem, dulcedinem, & charitatem his spinis iniquitatis à se expellunt: vnde ita mala appetentes, & bona deserentes, atque in irrisione cæteros homines contumelia afficientes, animam suam velut pessimis vlceribus immundam reddunt. Qui cum hoc modo ad diuinum mysterium accedunt, seipsos grauiter lædunt: sed tamen oculos meos ad eos conuerto, cum se in amaritudine punientes, gratiam meam pœnitendo postmodum requirunt.

56 Quidam vero in corpore sanguinei & in anima velut putridum cadauer fœtidi videntur, quoniam ipsi cruenta manu diuisionem in hominibus facientes, animam suam quasi putrescente tabe crudelissimę peruersitatis, fœtidam reddunt: quia timorem meum non inspicientes, hoc quod in homine constitui sua crudelitate destituunt. Vnde si ipsi hac contaminatione coinquinati corpus & sanguinem filij mei percipere non timent, seipsos graui læsione deijciunt, quoniam ita illoti sacramentum hoc contingere præsumunt: sed tamen fons saluationis eos postmodum pertranibit, si digna pœnitentia seipsos ab hac nequitia sua lauare studuerint.

57 Sed ex his omnibus dum quidam eadem sacramenta percipiunt, alij velut igneo splendore perfunduntur, alij vero obscura nube obtenebrantur, quia dum credentes ad mysterium corporis & sanguinis filij mei accedere satagunt, tunc ij qui illud deuota mente & pura fide in bonis operibus fulgentes percipiunt, dono Spiritus sancti tam ad salutem corporis quam animæ suæ illustrantur: & illi qui illud contrario corde & vacillante animo in peruersis actibus torpentes sumunt, obscuritatem præsumptiuæ infœlicitatis ad detrimentum sui, & exterius & interius sibiipsis inducunt: quoniam huic sanctitati illoti temere se coniungere præsumpserunt. Nam homo qui tam rebellis & contumax est quod nō timet se polluere, aut simplici fornicatione in visceribus proprij corporis sui tactu & delectatione, aut se contaminare duplici fornicatione educens semen suum cum viro aut cum muliere, aut se discerpere ira, odio & inuidia cum cæteris hominibus, aut se cruentare homicidio in sibi occursantibus, & ita illotus & incorrectus temere præsumit accedere ad corpus & sanguinem filij mei sine purgatione confessionis, & sine pœnitentia correctionis, ille scienter & intelligenter iudicialem ignem culpa sua ingreditur. Quomodo? De hac præsumptione & peccato suo vt aurum in fornace examinabitur, ita quod nullus puluis huius præsumptionis in eo relinquetur, quia pollutus & incorrectus ad communionem innocentis agni accessit. Qui enim ita illotus vt dictum est ad sanctificationem corporis & sanguinis filij mei accesserit, & ita sacramentum illud sumpserit, ad iudicium sibi hoc sumit. Quomodo? Sicut Paulus amantissimus meus dicit: *Ita quicunque manducauerit panem vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.*

58 Quid hoc? Vere dico vobis, qui comederit panem vitæ, vel qui sumpserit poculum salutis, quod sacramentum illius est qui Dominus cœli & terræ est, ita quod hoc indigne tractet sordens scilicet in peccatis, in hoc culpam suam sentiet. Quomodo? Quia corpus & sanguinem Domini sui id est Saluatoris mundi mordaciter & moribunde accipit, cum pronus ad malum & pollutus immunditia, & oblitus timoris Domini, ita contaminatus palatium salutiferę redemptionis aggreditur. Vnde & homicidium ibi facit. Quomodo? Quoniam in multis vulneribus seipsum confodit, cum sine detersione & sine lauatione pœnitentię crimina sua celans, sacramentum hoc temere tractat. Quapropter & ego illi dico: O miserrime & amarissime, quomodo audebas in lacum tantæ miseriæ Dominum tuum mittere, quem semper desiderant cœlestes ciues inspicere. Vnde amara pœnitentia in corpore & in anima tua examinaberis, ita vt si reatum tuum non correxeris, post resurrectionem mortuorum correptio ista in te inueniatur. Et ideo fideli inspectione probet seipsum homo ille, qui hic purgator sui esse voluerit, & sic hac deuotione considerationis suæ de pane illo sanctitatis accipiat, & de poculo illo suauitatis gustet: vt ita ad indeficientem refectionem perueniens, esuriem debilitatis animæ effugiat. Nam qui hoc sacramentum male tractauerit, & à sorde iniquitatis se non purgans illud indigne sumpserit, iudicium vltionis sibi imponit, quia illud impurgatus manducat & bibit: non tamen in hac præsumptione

ne sua lædere aut obfuscare mysterium prævalens, sed seipsum condemnans. Et quia in vitiis sordentes ita ad sacramentum hoc accedere præsumitis, ideo sunt in vestro consortio multi infirmi, scilicet illi qui in sanctitate ista medicinam animæ quærere nolunt, sed qui sibiipsis amarissimam infirmitatem in eisdem sacramentis imponunt, quoniam ea sibi ad iudicium sumunt. Et etiam multi imbecilles, videlicet illi qui in lege Dei ita debiles sunt, quod nullo modo inspicere volunt, quis ille sit quem tam indigne suscipiunt. Quid hoc? Quia nolunt considerare quomodo Dominum timere & venerari debeant, aut quomodo amara pœnitentia carnem suam puniant, quam ita in vitiis enutrierunt. Sed quoniam ita negligentes sunt, idcirco etiam in obliuione huius negligentiæ obdormiunt multi, nescientes nec scire volentes quomodo peccata sua deflere debeant: velut homo cum in dormitione somni est, nescit nec intelligit quid vel quomodo in corpore suo sit. Vnde tu homo cum nec in confessionibus, nec in pœnitentia per te purgatus, corpus & sanguinem filij mei illotus accipis, tunc in tremenda exquisitione de hac præsumptione sordis peccatorum tuorum ita examinaberis, vt & mustum de immunditia illa quam in se habet purgatur, cum eam in feruore suo ab se eijcit.

59 Idem quoque sacramentum tanta diligentia & solicitudine à sacerdote & à populo tractandum & custodiendum est, ne à quoquam ita negligatur, vt super terram neglectum proiiciatur. Quia si per torporem neglectum super terram ceciderit, contumaciam illam per zelum meum, aut in terra, aut in homine vlciscor, nisi ipse homo pœnitentia & amaris verberibus se puniat: quoniam caro & sanguis, carnem & sanguinem restituere debet. Quomodo? Caro & sanguis hominis in homine lugebunt, quod caro & sanguis filij mei negligenter ab homine tractata sunt: sicut & tunc terra contremuit, & vt homines in timore concussi sunt, cum filius meus in cruce positus spiritum tradidit.

60 Sed si tu, ô homo, in instabilitate cordis tui in teipso dixeris: quomodo oblatio ista in altari corpus & sanguis filij mei efficiatur, tunc & ego respondeo tibi: Cur hoc, ô homo, interrogas, & quare hæc scisciteris? Num hæc à te requiro? Quid scrutaris secreta mea de corpore & sanguine filij mei? Nec ista à te requirenda sunt, sed tantum in magno timore & veneratione ea suscipiens, diligenter custodi, & amplius de hoc mysterio noli hæsitare. Nam me tam temere non debes tentare. Et quid hæc ad te? Sed in certissima fide require me. Cum enim totam fidem tuam inspexero, tunc non quæro à te quid sit corpus & sanguis filij mei, vel quomodo mysterium hoc in altari consecretur. Et quis quærit te ô homo an in igne ardorem ignis non sentias? Nullus. Sic nec tu in secretis meis temere require me, ne inde lædaris. Quod si ea cum deuotione animi tui quærere volueris, tunc ea in oratione & fletu & ieiunio diligenter quære: sicut & antiqui patres tui illa certissime quæsierunt, & frequenter eis reuelata sunt. Cumque illa hoc modo scrutatus fueris & ea inueneris, tunc quod reliquum est, Spiritui sancto relinques. Sed qui ad sacramenta hęc accedunt, non per deuia sed per rectam viam veniant: ne ab eis proiecti, magnum casum ruinæ patiantur.

61 Quomodo? Nam pessimus deceptor, qui sine electione, & sine consecratione principalis vnctionis cathedram pastoralis officij fallaciter sibi vsurpauerit, & nequissimus raptor, qui pastorem suum expellens per sibilos sibi consentientium cathedram eius violenter inuaserit: isti aut per seipsos sua voluntate graui vindictæ subiacebunt, aut per zelum meum grauem sententiam inde sustinebunt: quia in pessima amaritudine ipsi sunt illum imitantes, qui in seipso maximum honorem habere volens, ab omni gloria fœlicitatis in mortem deiectus est: & quia etiam Baal sequuntur, qui sibi ita illusit, quod se Deum fallaciter nominans, in dissipationem datus est. Et si in hac peruersitate mendacij & præsumptionis suæ sacros ordines meos dare se simulauerint, tunc illi qui ab eis hoc modo potius inficiuntur quam deliniantur, ita in conspectu meo computantur, veluti ij à populo derisui habentur quos pueri in iocis & in ludis suis sibi iocularias personas constituunt. Sed vt hoc in hominibus vanum est, ita & istud apud me ludibrium est, quod huiusmodi inuasores in deceptione sua se facere simulant. Vnde quia ædificatio eorum praua esse probatur, stare non potest, quoniam casura est. Et ideo si in templo meo quicquam in sacris ordinibus ædificare visi sunt, delendum est: quia iustitiam non habens, friuolum esse dinoscitur. Ergo ab hac temeritate sua respiscant, ne in pœnis consortes illius fiant, qui dum plus quæreret quã deberet, ab altitudine in profunditatis abyssũ missus est. Sed & ille laniator, qui vnctionem sacerdotalis officij nõ habens, per insaniã mentis suæ ita furiose ad altare meum accedit, tanquam illusor sim aut ioculator, hic mensam nomini meo consecratam temere tangens, sacram videlicet oblationem offerre volens, quod sui officij non est, filium meum duro cruciatu vulnerare non timet. Quomodo? Vt incredulus sua incredulitate Deum inuadit, & vt vesanus sua insania in ignem currit, sic iste me Deum nesciens, nec ardentem ignem me sentiens, timorem meum abijcit: nec mansuetudinem meam diligit, sed filium meum vulnerat, cum non vnctis labiis sermonem illum dilaniat, quem ipse vnigenitus meus sponsę suæ contulit, cum ei corpus & sanguinem suum in dotem dedit. Vnde huic tam temere eum inuadenti dicitur: Quis tangit filium meum tam contumax & non vnctus? Sed iste qui hoc modo ad altare meum accedit, quoties filium meum prædicto secreto sermone inuocare præsumit, toties eum vulnerare contendit: non quod eum ita vllo dolore cruciet, sed quia eum tam præsumptuose tangere non timet. Qui si in hoc contemptu sine pœnitentia permanserit, inter illos in pœnis stabit, qui filium meum sine causa vulnerauerunt. Quapropter ne hęc tormenta sentiat, lamentationẽ afflictionis sibi assumat, ita tamen ne amodo ad ministerium altaris mei accedere pręsumat. Cæteri autem qui sub sacerdote in seruitio Eccle-

siasti-

siastici officij ministrare contendunt, caueant ne sine modo iustitiæ eidem ministerio appropiare præsumant, ne si rectitudinem illam sibi fallaciter vsurpauerint, tunc informes & impoliti inuenti à constructione Ecclesiasticæ ædificationis iusto iudicio eiiciantur. Volo enim vt ministri mei, sine dolo & sine sorde in conspectu meo mundi appareant. Quomodo? Vt recta electione ad altare meum accedant, & tunc etiam ibi sine immunditia mihi assistant.

62 Quomodo? Ne ad sæcularem copulationem respiciant, quia spiritualem elegerunt. Quomodo? Quia seruitutem meam adierunt. Sed si quis eorum ardenti libidine carnis suæ vritur, corpus suum abstinentia & ieiunio maceret, atque frigore se & flagellis castiget. Quod si tandem in pollutionem mulieris labitur, tunc contaminationem illam velut ardentem ignem & mortiferum venenum fugiat, atque amara pœnitentia vulnera sua detergat: quoniam volo vt mihi in castitate seruiatur. Quomodo? Quia & filius meus castissimus erat, qui & hos omnes ecclesiasticos ordines in seipso demonstrabat. Quomodo? Videlicet obsequendo, precando & offerendo. Quomodo? Quoniam & circumcisio eum suo obsequio tetigit, & prophetia eum suo clamore demonstrauit: ac ipse per seipsum hominibus prædicauit, & tandem viuum sacrificium in ara crucis se obtulit. Et quia ipse seipsum in castitate holocaustum dedit, sic & illi castitatem eius imitentur qui ei ad altare holocaustum offerre conantur. Qui tamen non solum castitatem in alijs tenebunt, sed & in seipsis eam conseruabunt. Quomodo? Vt sacerdos à contagione mulieris se custodire debet, sic etiam à seipso se cõtineat, scilicet cauens ne tactu manuum suarũ pollutionem de se educat, ita ne strepitus libidinis in ipso ærumnose tumultuet. Nam crimen Adæ hominibus mortem inferens, in ipsis sensus fornicationis excitauit: & ideo carnem suam homines cõstringant ne casibus mortis turpiter subiaceant. Quomodo? Quia filius meus mortem superauit, & ipse vitam dedit. Qui quoniam in integritate virginalis pudicitiæ carnem assumpsit, idcirco etiam casti esse debent, qui ipsi famulari desiderant vt ex diuino præcepto scriptum est: *Estote parati in diem tertium, ne appropinquetis vxoribus vestris.*

63 Quid hoc? Qui Deo singulariter seruire vultis, estote cum voluntate cordis vestri parati in diem serenitatis illius, vbi sancta & ineffabilis trinitas veraciter apparens mirabilia sua in magno miraculo demonstrat. Et ideo si ibi Deo digne appropiare vultis, cauete ne carnali affectu vos coniungatis carnalibus copulis, videlicet ne sanguinem vestrum sanguini fragilioris æstimationis commisceatis. Quod vos ô sacerdotes & cæteri ministri mei qui sub spirituali nomine militatis, cauere debetis: quia etiam nec Apostoli quos subsecuti estis, se in diuersa diuidebant, nec vobis tale exemplum relinquebant.

64 Nolo enim vt duæ copulæ scilicet spiritualis & carnalis studij in sacerdotibus sint, quoniam sacerdos iustitiam Dei sibi copulabit, ita vt vxor eius sit: cum qua cæteros populos enutriet & docebit, vt pater filios suos educare & docere solet. Et quomodo aptum esset vt sacerdos duas copulas in recta mensura exerceret, quæ sibi in diuersitate contrariæ sunt. Quomodo? Vna carnalis & alia spiritualis.

65 Et cum sacerdos pastor & pater illorum hominum sit qui carnale coniugium habent, si tunc ipse æquali modo possideret, quis tunc ipsius sacerdos esse deberet? Nullum alium sacerdotem habere posset qui ipsi præesset, quam diabolum qui sacerdos illius esse deberet, quoniam & eum venenum sub melle abscondentem imitatus fuisset. Quomodo? Quoniam vt diabolus malum sub bono abscondit, ita etiam huiusmodi sacerdos qui turpitudinem suam magis sepuuntur quam castitatem diligant, carnalem copulationem sub spirituali coniugio, quasi venenum sub melle celare nituntur. Sed quia filius meus totus in castitate est, ideo etiam & hi castitatem amare debent, qui corpus & saguinem eius in altari tangunt: quemadmodum scriptum est: *Sacerdos, & scortum & vilè prostibulum non ducet vxorem, nec eam quæ repudiata est à marito, quia consecratus est Deo suo, & panes propositionis offert.*

66 Quid hoc? Ille qui ad hõc positus est, vt sacrificium Deo offerat, iniustitia diaboli qui in omni spurcitia totius iniquitatis communis autor est non diligat, nec etiam sensus suos ita viliter deiiciat, vt cum iugum meum ferre vult voluntatem carnis suæ contra iustitiam Dei, & contra exempla antiquorum sanctorum turpiter amplectendo sequatur, ne ita immunditiam illam quæ repudiata est ab eisdem antiquis patribus suis (cum eam de flatu antiqui serpentis esse cognoscerent) in contumelioſis actibus perficiat. Has ergo sordes ipse deferens, amator iustitiæ Dei sit, quoniam in sanctitate consecratus Deo suo est, videlicet à carnalibus concupiscentiis in operibus nascentium filiorum abstractus. Vnde ita sobrius & impollutus existens, panem illum qui pro salute hominum in mensa consecrationis ponitur, offerre potest. Quid hoc? Scilicet quia sacrificium illud quod est vita viuentium, & refectio animarum, speculumque omnium virtutum: quæ per sanctam innocentiam in forma castitatis perspicuæ sunt ab omni sorde mundissimum est. Quapropter & illi qui idem sacrificium oblaturi sunt, sine spurcitia pollutionum esse debent, se etiam continentes ab epulatione & ebrietate, à ioco & à risu, atque à leuibus & incompositis moribus: sed sintin reuerentia illa, vt successoribus antiquorum patrum de quibus plantati sunt conuenit, & in dignitate illa vt honorabiles patronos decet. Et etiam ita viuant re sint duplices in duabus personis, id est ne simul in sæculari & in spirituali via ambulent: quia difficile est duobus dominis simul famulari, vt etiam filius meus in Euangelio testatur, dicens: *Nemo potest duobus dominis seruire.*

67 Quid hoc? Nullus qui mortalem tunicam indutus est, valet præ teneritudine sensus & corporis sui duobus dominis pariter & æquali obsequio seruitium exhibere. Quid hoc? Quia non potest domi-

domino rectitudinis, & domino iniustitiæ simul famulari. Quare? Quoniam rectitudo iniustitiam abiicit, & iniustitia rectitudinem impugnat. Sic etiam sacerdos non potest simul & pari deuotione habere ancillam & dominam videlicet carnalem copulam & spirituale consortium: quia hęc duo in perfectione simul esse non valent. Quoniam illud quod carnale est, impugnat hoc quod spirituale est, & spirituale deprimit illud quod carnale est. Quod & Paulus amicus meus cognoscens, illud ita esse voluntate mea demonstrat, cum dicit: *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse vnius vxoris virum.*

68 Quid hoc? Necesse est vt ille qui cæteris hominibus in officio spiritualis magisterij præeminet, ita vitam suam constituat, ne scandalum offensionis & reprehensionis in eo inueniatur. Quomodo? Quia sacerdos duas personas habere non debet, ita vt simul maritus carnalis vxoris, & vir spiritualis coniugis sit: sed vnius vxoris vir scilicet Ecclesiæ in sanctitate erit, quæ vnica in filio meo est, quoniam vna Ecclesia in ipso surrexit. Sed hæc quamuis vna sit, tamen plurimos maritos habet, quia cum sacerdotibus filij mei qui quotidie in officio ipsius sunt, nuptias peragit: virgo tamen in integritate sua permanens, quoniam in ipsa fides incorrupta est. Quapropter & idem Paulus vas meum non dixit vt hæc vxor vnius mariti esset, quia sacerdotibus illis qui vsque ad nouissimum diem in eodem vnigenito meo surgunt, coniuncta est, vsque dum etiam nuptiæ illæ veniant, quæ nunquam vlla mortalitatis instabilitate deficiant. Sed & illi qui sub sacerdotibus in seruitio altaris mei proxime ministrant, eiusdem vxoris mariti sunt, quemadmodum idem Paulus fidelem doctrinam hominibus per me præbens locutus est, dicens: *Diaconi sint vnius vxoris viri, qui filiis suis bene præsint, & suis domibus.*

69 Quid hoc? Isti qui sui iuuaminis obsequio sacerdotibus assistunt, sint vnius vxoris fideli coniunctione mariti. Et quæ est vxor illa? Videlicet castissima sponsa, quæ nulla corruptione lædi potest, vt mulier illa corrumpitur quæ virginitatis florem & innocentiam suam perdit quam in initio desponsationis suæ habet, cum adhuc cum sponso suo incorrupta manet. Vnde & isti desponsatores cum hac vxore iustitiæ tam fideliter conuersentur, vt & ijs qui adiutorio eorum in spiritu & aqua regenerati sunt, bona exempla virtutum præbeant: vt & etiam officio suo quod ad munimen Ecclesiasticæ mansionis pertinet, fideli solicitudine insudent: quemadmodum sæcularis homo filiis suis & domui suæ omnem deuotionem procurationis suæ intendit. Sponsam enim istam ostendit Paulus amicus meus sacerdotibus & cæteris ministris altaris mei, quatenus illam sibi in vxorem eligerent, & carnalem coniugem non appeterent. Nam nec idem Paulus, nec cæteri discipuli filij mei, nec reliqui patres scilicet eorum sequaces hoc exemplum per semetipsos illis dabant, vt carnalem coniugem acciperent, & illam desererent, quam sibi prius in spiritualem vxorem elegerant. Sacerdos enim qui tam contumax in peccato est, vt mulierem secundum voluntatem carnis suæ illicite accipiat, adulterium perpetrat: quoniam rectam vxorem suam, id est Ecclesiam, quæ sibi spirituali officio desponsata erat, deserit; & aliam secundum libitum mentis suæ impudice ducit. Sed quamuis sibi difficile sit vt in hoc ardore se constringat, tamen propter supernum amorem à concupiscentiis istis se contineat, vt etiam filius meus in Euangelio hortatur, dicens: *Sunt etiam eunuchi, qui de matris vtero sic nati sunt: & sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: & sunt eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum: qui potest capere, capiat.*

70 Quid hoc? Quoniam sunt aliqui homines, qui de materno vtero ita egressi sunt, quod præ frigiditate vel imbecillitate corporis sui coniuges habere non possunt. Vnde propter hanc continentiam suam, vtilitatem mercedis non accipient, nisi quod solum de opere illius peccati pœnas non sustinebunt: quia de peccato quod non perpetrauerunt, pœnas non habebunt. Et sunt alij homines, qui per voluntatem aliquorum hominum ita in corpore suo debilitati sunt, quod voluptatem carnis suę in hoc coniugali opere exercere non valent, sed & ipsi ita se continentes gloriam laudis inde non merentur, quoniam quamuis hoc opus incendij perficere non possunt, tamen in voluntate sua multoties ardorem turpitudinis sentiunt. Et sunt alij homines scilicet spiritualem vitam aggredientes qui sibimetipsis hoc subtrahũt, quod facile cum corpore suo perficere possent, quoniam propter gloriam supernæ hæreditatis carnalem copulam contemnunt, nec eam habere volunt, & ideo maximam laudem cum mercede beatæ remunerationis inde habebunt. Quapropter & eos sacerdotes mei, & omnes ad officium altaris mei pertinentes plenissima voluntate sua imitari debent, vt coronam continentię cum maximo tripudio superni gaudij percipiant. Et ideo quicunque in voluntate cordis sui potest hoc exemplum capere, ita quod pleno desiderio beatitudinis corpus suum superare valet, & concupiscentias carnales abiicere, ille cum ardentissima deuotione capiat cœleste consortium, in constrictione carnis suæ carnalem copulam fideliter relinquens.

71 Qui autem se non valet continere quin in voluntate carnis suæ ardeat, hic nec propter personam superbiæ, nec propter appetitum diuitiarum, sacerdos aut alius minister sacerdotalis gradus fiat: ne si postea in delectatione carnis suæ ceciderit, magnum detrimentum sui sentiat. Nam ipsi corpus suum à contagione fœminarum continebunt, qui ad ministerium altaris mei accedere solent: nec qualibet occasione matrimonia coniugiorum sibi copulabunt, sed & sua voluntate & seruitij mei rectitudine se caste continebunt: alioquin sanctum seruitium in altari meo vitare debent.

72 Quod tamen seruitium quamuis quibusdam hominibus, qui se prius sæculo subiugauerant, aliquando concessum fuisse reperiatur, tamen in illis apparuisse cernitur qui ante susceptum & non

post

post suscepturn seruitium meum carnali iugo se suppossuerant, ita tamen quod eodem iugo ab eis postmodũ abscisso, deinde in ipsis Spiritus sanctus præconia laudis in mirabilibus suis operatus est: cum hoc in primordio surgentis Ecclesiæ propter paucitatem sacerdotum in miraculo cõcessum sit: sed nunc ipsa adulta & bene confortata, ministris eius multiplicatis, iuxta id quod Ecclesiastica censura de eadem causa ostendit, præcauendum est, secundum hoc exemplum quoniam ab initio nascentis mũdi masculis fœminas de proxima stirpe sua ducere ob raritatem hominum concessum est, quod tamen nec ipsis dilatatis prohibendum est. Quia etiam informes & impoliti lapides in fundamentum ædificij poni solent, cum tamen postea pulchri & bene cõpositi lapides in muro parietum eius exquirantur. Ita etiam in infantia Ecclesiæ sacerdotes secundum quod tunc inueniri poterant, in officium illud positi sunt, sed modo in spirituali populo plenus numerus illorum reperitur qui ad sacerdotale officium apti sunt ita quod sæculari onere terrenæ copulationis occupati non sunt. Quoniam non expedit vt paterfamilias qui præceptum in sæculari coniugio suscipit, nuncius meus in sacerdotio vocetur. Vnde audi similitudinem hanc.

73 Rex quidam multa fortitudine pollens paruum exercitum congregauerat: quem cum diligenter intuitus esset, rudem eum ad exercitium laboris videns, ex eo quendam cum quibusdam aliis communis plebis tollens quos idoneos ad procurationem prospexit, eidem exercitui præfecit, quia excellens germen huius nobilitatis nondum maturuerat. Sed cum deinde iam idem exercitus augmentum sui cœpisset, & cum iam in eo nobiles adulti fuissent, rex ille quodque ius in illo exercitu bene & ordinate dispossuit, ac duces & præsides ex nobilioribus illis ei secundum quamque iustitiam præfecit. Quid hoc? Rex cœlestis cuius fortitudo super omnes est, in plantatione Ecclesiæ modicum agmen credentium coadunauerat. Quod acutissima exquisitione perscrutans infirmum & debile illud adhuc ad sustentandum corporales passiones pro eius nomine considerauit, & ita Petrum qui vnus ex ipso existens prius in terrenis actibus conuersatus fuerat, atque post eum aliquos alios qui etiam aliquando succum terræ gustauerant à sorde temporalium rerum emundans, quoniam eos sagaces & fideles, & ad curam animarum, & ad sustentationem corporum in plantatione sua esse prænouit, fidem Catholicam amplectentes, in officio districtionis & relaxationis prætulit: quia rutilans aurora in ardore castitatis humana contagia exurens, nondum flores suæ dulcedinis in hominibus late diffuderat. Sed iam multitudine Ecclesiastici germinis per circuitus totius mundi late disseminata, & gloria Ecclesiastici honoris iam nobiliter confortata idem rex supernus tam sæcularia quam spiritualia dona hominibus benignissima & decentissima dispositione inspirauit, atque sacerdotes & cæteros ministros diuinorum officiorum sobrietatem & castitatem suam Ecclesiastico iuri secundum iustitiam Dei honestissime conseruantes instituit. Vnde ô homo quia iam inter spirituales homines multi exorti sunt, qui contra sæculum & contra diabolum militare laborant, & qui in castitate & constrictione corporis sui ad altare meum accedere festinant, volo vt sacerdotes mei sine contagione terrenæ copulæ in conspectu meo appareant. Nam cum in veteri Testamento sacerdotibus præceptum sit vt cum ad altare meum accederent se à contagione mulierum continerent, hoc totum in nouo Testamento sacerdotibus meis ad plenam perfectionem perductum est: ita vt quod illi veteres quasi vna hora in castitate cauebant, hoc isti noui ab initio pueritiæ suæ vsque ad finem senectutis suæ compleant. Et cum de veteribus sacrificium in coniunctione mulieris pollutum suscipere nolui, multo magis de nouis sacerdotibus filium meum in castitatis officio tractari volo.

74 Nec quisquam immaturus & inconsecratus Ecclesiam suscipiat, nec etiam plures Ecclesias appetere præsumat, ne si in ætate pueritiæ aut sine consecratione sacerdotalis officij Ecclesiam suscipere præsumpserit, vel vnam habens etiam plures sibi subiugare tentauerit, præuaricator iustitiæ in hoc existens grauissime districtionis iudicio discutiatur: velut ille qui ante legitimum tempus, vel sine legitima desponsatione fornicari non timet, vel legitimam vxorem habens, se polluere cum aliis in adulterio festinat.

75 Sed & de omni populo qui est in Christiano nomine sacerdotes sapientis ingenij & virilis animi eligendi sunt, ita tamen vt recto ordine, & iusta vnctione atque voluntario animo ad seruitutem meam veniant. Hoc tamen esse non debet vt ij ad officium altaris mei accedant, qui in aliquo membrorum suorum debilitate claudicant. Quia nec etiam in regno cœlorum vlla macula diuersorum vulnerum in animabus hominum apparebit. Et ideo nolo vt altari meo assistant, qui aliquo membrorum suorum destituti sunt. Sed quamuis ipsi in corporibus suis debiles sint, tamen pro hac destitutione membrorum suorum à regno cœlorum non separabuntur, si tamen sanitatem animarum suarum habeant: ita si in puritate bonorum operum me quærunt, nolo tamen vt ministerio altaris mei fungantur, sed vt efficaciam bonorum operum humiliter operentur.

76 Sic etiam nec fœminæ ad idem officium altaris mei debent accedere, quoniam ipsæ infirmum & debile habitaculum sunt, ad hoc positæ vt filios pariant, & eos parientes diligenter enutriant. Sed fœmina non per semetipsam sed de viro infantem concipit, sicut nec terra per semetipsam sed per agricolam aratur. Quapropter vt terra semetipsam arare non potest, ita nec fœmina in officio consecrationis corporis & sanguinis filij mei sacerdoti comparanda est: quamuis in laude creatoris sui sonare possit, vt & terra ad irrigationem fructuum pluuiam suscipit.

Et vt terra omnem fructum profert, ita etiam & in fœmina omnis fructus boni operis perficitur. Quomodo? Quia summum sacerdotem, sponsum accipere potest. Quomodo? Virgo desponsata filio meo, sponsum eum accipit, quoniam corpus suum carnali viro concluſit: & ideo in sponso meo sacerdotium & omne ministerium altaris mei habet, atque omnes diuitias ipsius cum eo possidet. Sed & vidua eiusdem filij mei sponsa potest appellari, quæ carnalem virum renuens sub alas protectionis eius fugit. Et vt sponsus sponsam suam valde diligit, sic etiam filius meus sponsas suas dulcissime amplectitur, quæ ad eum amore castitatis solicite currunt.

77 Sed & nullo modo vir fœmineo vestitu induatur, nec fœmina viri habitu vtatur, vt hoc modo vtraque persona discernatur: scilicet vt virilem fortitudinem in se demonstret, & vt fœmina fœmineam infirmitatem in se ostendat. Quoniam hoc ab initio humani generis ita in dispositione mea est, nisi aut vir in periculo mortis, aut fœmina in periculo castitatis sit. Tunc si ad horam illam aut vir secundum fœminam, aut fœmina secundum virum vestitum suum humiliter in timore mortis mutauerint, cum misericordiam meam de hoc facto suo quæsierint eam inuenient. Quia illud non in temeritate, sed in periculo salutis suæ fecerunt. Et quoniam fœmina virili habitu vestiri non debet, ideo etiam ad officium altaris mei non accedet. Quia virilem personam nec in capillis nec in vestitu suo demonstrabit.

78 Qui autem ad altare meum accedunt, in castitate in conspectu meo appareant. Et non solum isti, sed & cæteri qui sacramentum corporis & sanguinis filij mei percipere desiderant, ne seipsos in casum ruinæ mittant Sed multi tam inter spirituales quã inter sæculares inueniuntur, qui se non solum fornicatione mulierum polluunt, sed etiam in contrarietate fornicationis se contaminantes, grauissimum onus districti iudicij sibi imponunt. Quomodo? Vir qui secundum modum fœminæ cum alio viro peccauerit, amare contra Deum peccat, & contra coniunctionem illam quam Deus masculum & fœminã coniunxit. Vnde etiam ambo coram Deo polluti, nigri, atq; luxuriosi, horribiles ac molesti Deo & hominibus: & rei mortis apparent: quia contra creatorem suum, creaturam quę in ipsis est destituunt. Quomodo? Deus virum & fœminam coniunxit, scilicet hoc quod forte & infirmum erat simul copulauit, vt alterum ab altero sustentaretur. Sed isti contrarium adulteri, cum virilem fortitudinem suam in mollitiem contrarietatis transferunt, rectam institutionem maris & fœminæ abiicientes, sathanam in peruersitate sua turpissime subsequũtur, qui illum qui indiuiduus est scindere & diuidere in superbia sua volunt. Nã ipsi alienum & contrarium adulterium in peruersis artibus suis in semetipsis constituunt, & ideo in conspectu meo polluti & contumelioſi apparent. Qui autem eodem modo in hac contraria fornicatione peccauerit cum muliere, voracissimus lupus in ista peruersitate sua est. Quomodo? Nam vt homo ille contrarius & molestus esset hominibus, qui pulcherrimas & mundissimas epulas habens eas abiiceret, & stercus quod in egestione hominis egreditur comederet, ita etiam & isti indigni & immundi coram me sunt: quoniam rectam institutionem coniunctionis in muliere deserunt, & alienam præuaricationem in ea quærunt. Sed & fœmina quæ has diabolicas artes rapit quod se virili officio cum altera fœmina coniugari simulat, vilissima in conspectu meo apparet, simul & illa quæ se huic in tam contumelioso facinore subiicit. Quia cum verecundiam ad passionem suam habere deberent, alienum ius sibi impudice vsurpauerunt. Et quoniam in extraneum modum se transmutauerunt, iccirco transpositæ & contemptibiles mihi sunt. Illi quoque mares qui cum tactu præputij sui semen suum educunt, magnum casum animæ suæ imponunt: quia in hac inquietudine se omnino concutiunt, & ideo velut immunda animalia quæ catulos suos deuorant, coram me apparent. Quoniam semen suum peruerse excutientes illud ad contumeliosam pollutionem deducunt. Quos & fœminæ impudico tactu imitantes, cum in incentiuo ardore ardentis libidinis in constrictione corporis sui semetipsas fatigant, valde culpabiles exinde sunt: quia cum in castitate se continere deberent, se in immunditia polluunt. Vnde tam fœminæ quam viri qui proprio tactu corporis sui semen suum de se excutiunt, in hac sorde sua vlceribus & vulneribus semetipsos in animabus suis inficiunt, cum propter amorem meum in officio castitatis se constringere noluerunt. Quid hoc? Quia cum homo stimulum carnis suæ se pungere senserit, in cauernam continentiæ currat, & scutum castitatis apprehendat, atque ita se ab immunditia defendat. Quomodo? Zizania de tritico eiiciat, id est strepitum libidinis à suauitate castitatis separet. Vnde quisquis gustum libidinis sic à se proiecerit, valde dulcis & amabilis mihi est. Sed vos ô homines castitatem abiicitis & libidinem amatis, cum etiam non solum fornicatores hominum, sed etiam fornicatores pecorum estis ita quod semen vestrum non in illud quod viuit: sed in illud quod mortuum est mittitis, & quod consortem vestri deseritis, & illud quod vobis in seruitute subiectum est appetitis. Quapropter clamant super vos elementa dicentia: Heu heu nostri dominatores miscent se nobis in commixtione seminis sui. Et ita de indignatione mea in operibus vestris tristitiam se habere demonstrant. Cur ergo intelligibilem intellectum vestrum in pecualem stultitiam vertitis, cum scitis vos homines esse? Nunquid creaui vos ad iuncturam pecorum? Nequaquam. Et quoniam illis vos coniungitis, idcirco amarissima consortia nefandorum criminum cadent super vos, quia institutionem meam in iunctura maris & fœminæ contemnitis. Nam quisquis in actibus suis se ita transmutat, quod hoc facit quod facere concupiscit, videlicet quod se ita destituit, quod semen suum cum pecore effundit, hic maximam ruinam sibi inducit, vt etiam sathanas semetipsum per aduersitatem suam delecit,

cum

cum ſimilis Deo eſſe voluit. Quapropter vos omnes qui peruerſo vſu in diuerſis huiuſmodi pollutionibus vos contaminatis, concupiſcentiæ veſtræ reſiſtite, & corpora veſtra caſtigantes amariſsimam & veram pœnitentiam cum planctu magno & ieiunio ac maceratione carnis veſtræ atque cum diris verberibus facite, ne in cumulum crudeliſsimi reatus vos impœnitentes mittatis.

79 Non ſolum autem volo vt homines à vigilanti immunditia ſe emundent, ſed vt etiam à pollutione illa quæ ipſis dormientibus occurrerit, ſe digne purgent. Nam ſi dormienti homini commotio ſeminis in ſomno ſubrepſerit, nolo vt ita in ardenti calore illo in ſacramento officij altaris mei accedat, quouſque ardor ille in eo ſedetur, vt ſcriptum eſt: *Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus ſit ſomno, egredietur extra caſtra, & non reuertetur priuſquam ad veſperam lauetur aquâ, & poſt ſolis occaſum regredietur in caſtra.*

80 Quid hoc? Si eſt inter vos (qui ſeruitio meo inſudatis) homo, qui per noctem polluitur in ſomno dormitionis ſuæ, ſeparet ſe de congregatione ſanctitatis illius quæ ad altare meum pertinet, ita vt ſe myſterio illi coniungere non præſumat antequam abeunte noxio calore illo emundetur lauacro pœnitentiæ, in confeſsione & compunctione cordis de incendio libidinis ſuæ. Et tunc pœnitentia illa quę cor ipſius ita illuſtrauerat peracta, redeat in amore caſtitatis ad illos qui ſe fideliter ab immunditia pollutionis defendunt, & ſacramentum illud quod totum in ſanctitate eſt, digne & honorifice adeat.

81 Sed homo ille qui tam dormiendo quam vigilando fortiter in libidine ardet, caueat ne ardori ſuo incendium ſubminiſtret. Quomodo? Scilicet eſcis illis quæ ſibi ſuccum libidinis offerunt, ſe non inflammet, ſed à carnibus illis quę ſine tegmine nudę de matribus ſuis id eſt de pecoribus egreſſę ſunt, humiliter abſtineat: quia in ipſis feruor ardoris eſt, qui tantus non eſt in carne volucrum quæ ſine tegmine non egreditur, ſed cum tegmine teſtæ fracto ouo naſcitur. Vnde etiam minus incendium in ipſa eſt. Sed & ab immoderato vino ſe abſtineat, ne in ſuperfluitate potato, venæ ipſius noxio ſanguine repletæ, in ardore incendij turpiter incaleſcant.

82 Si quis autem in ſuperfluitate cauſarum iſtarum laborat, ſibimetipſi reſiſtere per ſe non valens, deuotiſsima intentione me quærat, ac vulnera cordis ſui humillima detectione mihi demõſtret. Quomodo? Videlicet humili confeſsione coram ſacerdote ea mihi aperiat. Et cur hoc? Quia vera confeſsio, ſecunda reſurrectio eſt. Quomodo? In caſu veteris Adæ humanum genus occiſum eſt, quod nouus Adam in morte ſua excitauit. Quapropter & in morte eiuſdem noui Adæ reſurrectio animarum exorta eſt, ita quod homo peccata ſua confiteri debet: quod vetus Adam non fecit, cum præuaricationem ſuam magis obtexit, quam eam confeſſus ſit. Quomodo? Quia eam non eſt confeſſus pœnitendo, ſed eam obtexit fœminam accuſando. Vnde & confeſsio poſita eſt, vt poſtquam homines ceciderint, de caſu ſuo per eam erigantur. Et ideo quicunque pura confeſsione ſacerdoti in amore meo, peccata ſua confeſſus fuerit, de morte ad vitam reſurgit: vt etiam illa de morte erepta eſt, quę in conuiuio coram filio meo cum lachrymabili pœnitentia de ſordibus ſuis ſe purgauit.

83 Quod remedium purgationis & in antiquis patribus diu præfiguratum eſt. Quomodo? Nam ante legem gratiæ, Patriarchæ & Prophetæ conſolatio hominum erant, & ſub lege, Pontifices & Sacerdotes eruditio ipſorum fuerunt, cum deinde Apoſtoli venientes veram iuſtitiam in filio meo attulerunt, ita quod multi homines ad eos currentes, adiutorium eorum deuote imploraverunt. Et ita ab Adam vſque ad apoſtolatum Apoſtolorum, ſemper ij erant qui per ſupernam inſpirationem, conſolatione & inſtructione ſua miſeriis hominum ſubueniebant. Sed & vt Apoſtoli hominibus ſua prædicatione & multis miraculis oſtendebant, homo qui diabolica ſuaſione in mortem cadens per ſe nunquam erigi potuit, per filium meum à morte ereptus eſt. Quomodo? Quoniam cum in mundo eſſet, multos labores in corpore ſuo perferens, denique pro redemptione mundi in crucem poſitus eſt. Iſtud fideles homines pro ſalute ſua cum ſacerdotibus ſuis imitari debent. Quomodo? Adiutorium filij mei quærent, quia cum poſt baptiſma, vetus crimen Adæ reuocauerint, de caſu ſuo per ſemetipſos ſurgere non valent. Et ideo velut à Patriarchis & Prophetis conſilium quærent, & ab Apoſtolis auxilium accipient, vbi peccata ſua denudatis vulneribus ſuis, in vera & pura manifeſtatione fideliter demonſtrabunt. Quomodo? Peccata ſua ſacerdoti qui miniſter filij mei eſt, deuotiſsimo corde & ore confitebuntur. Et tunc ſacerdos ille remedium eis in pœnitentia ipſorum conferens, ita peccata eorum in morte vnigeniti mei ſepeliet. Sed illi deinde hoc modo ad vitam reſurgentes, reſurrectionem etiam filij mei glorificabunt.

84 Qui autem vulnera peccatorum ſuorum denudare recuſat, ſed tacens per ſemetipſum ſine ſubleuatione alterius ea curare tentat, ſecundum quod tunc cor ſuum velle probat, ſeipſum decipit, quia ſibimetipſi ſacerdos vult eſſe. Quapropter & ſine adiutorio alterius ſurgere non valet, quoniam nec homo per ſemetipſum in ſaluatione erectus eſt, ſed per filium meum ſaluatus eſt. Vnde qui ſaluari deſiderat, nec in fine vitæ ſuæ peccata ſua confiteri deſperet.

85 Quod ſi quis in hora mortis ſuæ poſitus remedia vulnerum peccatorum ſuorum quærit, nec tamen ſacerdotem cui peccata ſua confiteatur, habere poſſit, tunc alij homini quem eodem tempore opportunum habet, ea manifeſtet. Vel ſi tam repente nullum hominem habere poteſt, ea mihi coram elementis cum quibus etiam illa perpetrauit, ex intimo affectu cordis ſui aperiat. Et ego deuotionem cordis eius videns, pœnitentiam eius non abijcio.

86 Quapropter nemo de ponderibus iniquitatis suæ desperet, quoniam si de misericordia mea desperauerit, ad vitam non resurget. Qui autem cum desperatione certauerit, & tandem eam ad nihilum deduxerit, hic se liberauit, quia fortis existent viriliter vicit. Sed qui remedium salutis suæ per tumorem mentis suæ non quærit, huic succurrendum non est, quoniam dum me inuenire posset, me quærere recusauit. Ergo dum homo tempus habet, seipsum non negligat, sed refugium puræ confessionis quærat, vt etiam filius meus præcepit in Euangelio dicens: *Vade & ostende te sacerdoti, & offer munus tuum quod præcepit Moses in testimonium illis.*

87 Quid hoc? Tu qui in peccatis sordes, cum te ab illis emundari desideras, vade bona intentione, & ostende illa pura confessione sacerdoti qui minister meus est, & offer deuoto corde munus veræ pœnitentiæ: quod ex voluntate Dei præsignauit ille, qui de multis inundationibus terrenæ iniquitatis per diuinam potentiam ablutus est: vt testificentur illi qui te prius in malis actibus viderant sordisse, quod nunc in amaritudine pœnitentiæ ab eis velut in camino examinationis purgatus sis. Quapropter ô homo si peccator facta tua in abscondito cordis sui occultaret, quis tunc pœnitentiæ illius contra accusatorem testis existeret? Nullus. Vnde homo peccata sua manifestet, quatenus pœnitentiæ suæ testem habeat.

88 Sed qui pœnitentiam peccatorum suorum perficere desiderat, eleemosynam sibi in adiutorium assumat. Quomodo? Quia cum corpus homines per imbecillitatem suam in labore pœnitentiæ defecerit, eleemosyna illi in adiutorium accurrat. Et quoniam difficile est homini vt aspere & secundum quod iustum est pœniteat, ideo matrem sibi eleemosynam assumat, quatenus cum ea id perficiat quod corpori suo laboriosum est. Nam quemadmodum mater necessitati filij sui subuenire non cessat, quamuis ille iam educatus esse videatur, ita etiam eleemosyna teneritudini corporis in pœnitentia hominis succurrit, quamuis idem homo in maceratione corporis sui pœnitendo fortis appareat. Attamen mala opera quæ homo in corpore suo per concupiscentiam carnis suæ perpetrauit, illa etiam in seipso corporaliter puniat: vt opus illud quod carni suæ carum & dulce fuerat, per amaritudinem pœnitentiæ fideliter ab eo abstergatur: quoniam amaritudo pœnitentiæ, mortifera vulnera peccatorum cum adiutrice eleemosyna in hominibus sanare debet. Quomodo? Quia cum homo in castigatione se constringit, se quoque per eleemosynam dilatet. Quomodo? Quoniam eleemosyna misericordiam meam designat. Quomodo? Cum fidelis homo pauperibus cum substantia sua propter amorem meum subuenit, præcepta mea custodit, quia indigentibus misericordiam suam propter honorem nominis mei impendit, sicut & ego in puritate cordis sui me quærentibus gratiam meam non subtraho. Qui autem hoc modo refectione eleemosynarum pauperibus motu misericordiæ succurrit, valde mihi amabilis est, quoniam viscera misericordiæ habet hoc implens quod scriptum est: *Pone thesaurum tuum præceptis altissimi, & proderit tibi eleemosyna magis quam aurum.*

89 Quid hoc? Iusta & recta consideratione tolle de materia pecuniæ tuæ quæ in sinu tuo, & in amplexione cordis tui est, diuidens eam secundum præcepta illius qui super omnes est: quia Deus mandauit vt à malo declines & bonum facias. Et ideo in præcordiis tuis per bonam voluntatem tuam hoc modo abundare debes, ne de perditis ouibus sis, sed sanctifica teipsum ante Deum, in refectione deficientibus de tua substantia tribuens: quoniam & tunc Deus misericordiam suam in tuis miseriis super te non continebit. Quod si hoc feceris, tunc maiorem vtilitatem tibi affert compassio illa quam super illum habes qui nullum thesaurum possidet, quam si super magnum montem ascendens multam pecuniam auri in superbia tua possideres. Quomodo? melius enim est tibi vt modicum pusillis in humilitate des, quam regnum mundi cum magna voluptate possideas: quia tunc misericordia in remuneratione Dei ob pondus superbiæ tuæ tibi deesset, quoniam ibi viscera compassionis super pauperem non haberes.

90 Vnde & elementa lacus voluptatum hominum sunt, & mores eorum ostendunt. Quomodo? Quia vindictam Dei illis peccantibus superinducunt. Et ideo ô homo inanitatem naufragantis auaritiæ defere, quia iustissima hæreditas tua in æterna vita est: & malum relinquens, bonum fac, vt maleuolentiam duritiæ dimittas: & vt misericordiam consequaris, de tua substantia indigentibus da, in hoc imitatus Deum qui misericors est.

91 Quapropter etiam ô homo nullus mendax huic contradicere potest, quin vos qui pauperibus ita subuenitis, voluntatem meam in hoc compleatis. Quomodo? Sicut ego vobis gratiam meam impendo, ita & vos pauperibus eleemosynam vestram tribuere debetis. Sed qui eleemosynam accipiunt, eam non in vanum, nec secundum auaritiam sumant. Quid hoc? Quoniam multi sunt qui ignauiam amantes, corporaliter laborare nolunt vt seipsos pascere valeant, nec bona opera spiritualiter facere student vt animabus suis subueniant, sed vt pecora sunt, intellectum iustitiæ nec in anima nec in corpore suo habentes. Vnde etiam indigni ante oculos meos apparent, si hoc modo sine correctione & sine pœnitentia in tepore huius prauitatis perseuerauerint. Sed & multi sunt qui corporaliter necessitatem patientes, eleemosynam cum humilitate in timore percipiunt, atque pro illis orant & laborant, qui eis misericordiam suam impendunt, praua etiam opera immundissimæ sordis deuitantes. Inter hos etiam multi inueniuntur quibus idcirco terrenas diuitias subtraho, quoniam eis cœlestes diuitias dare volo.

92 Qui autem paupertatem propter nomen meum libenter sufferunt, valde mihi amabiles sunt:

qui

qui vero diuitias sæculares propter cupiditatem suam libenter haberent, nec eas habere possunt, hi mercedem huius laboris perdunt. Sed qui ob hoc diuitias quærit vt voluntatem meam & non cupiditatem suam in eis compleat, hic pro bona voluntate sua mercedem honoris apud me reportabit. Ita etiam & ille qui potestatem honoris propter iactantiam superbiæ suæ & non ad gloriam nominis mei appetit, hic mihi velut putridum cadauer est: qui autem idcirco eam quærit, vt non superbiam suam sed honorem meum inde defendat, gloriosus in regno meo ob idipsum apparebit. Quapropter & sacerdotes officij spiritualis regiminis magisterium suum non propter se, sed propter me subire debent, vt populo meo tanto securius & deuotius præesse valeant.

93 Quomodo? Quia populum meum docere, admonere, hortari, & coërcere debent, vt legem Dei digne & laudabiliter custodiant. Et hoc pastores semper ruminabunt, dum populum exhortando mouent, ne sine confessione & sine pœnitentia in peccatis suis perseueret, sed vt mala opera conculcent & bona perficiant. Quod si populus sacerdotes suos in admonitione ista non obaudierit, tunc populus reatum suum sentiet, & sacerdotes de casu negligentiæ huius se eripuerunt.

94 Si vero sacerdotes authoritatem magisterij sui populo non ostendunt, tunc sacerdotes non vocantur sed lupi rapaces dicuntur: quoniam officium suum in rapina habent, sicut & lupus quem crudeliter diripit, ita quod magis voluntatem suam sequuntur quam custodiam omnium suarum amant. Et quia peruerse viuunt, idcirco veram doctrinam populo seminare timent, ita iniquitati vt alicui domino suo consentientes, quod carnales concupiscentiæ sunt, & ostium cordis sui æquitati velut alicui domestico suo claudentes, quod iustitia Dei est.

95 Vnde ô vos pastores vlulate & plangite crimina vestra quæ in iniquitate vestra diram vocem emittunt, ita quod & elementa clamorem eorum suscipiunt, & cum eis coram me reboant. Quomodo enim in officio vestro audetis Dominum vestrum tangere in sanguineis manibus & in contraria spurcitia, & in adulterina iniquitate? Vere vos in immunditia vestra fundum terræ commouetis. Quomodo? Videlicet cum in tantis criminibus sordentes Deum vestrum tangere non timetis, terram in magno dolore opprimo, ita carnem & sanguinem filij mei vlciscens: quoniam non solum terram in hoc horrore crudeliter commouetis, sed etiam cœlum in immunditia vestra pessimè contaminatis. Quomodo? Cum in fœtore immunditiæ vestræ Dominum Deum vestrum tangitis, sicut porcus in stercore margaritas contaminat, tunc cœli iniquitatem vestram suscipientes, vltionem iudicij mei in voluntate mea super terram emittunt. Nam cum vera iustitia & cum diuina lege populum meum præcedere deberetis in bonis operibus ei lucentes, ita vt idem populus meus gradiens post vos pedem suum in nulla offensione contereret, sed vos aliquando maiore iniquitate populum meum contaminatis quam vel ipse se contaminet in quo malum & pessimum exemplum in vobis habet. Vos enim tam lucida gemma esse deberetis, vt credentes in lumine vestro, incedentes viam rectitudinis agnoscere possent: sed vos eis exemplum mortis præbetis, ita vt iniquitate vestra modum inuenire non valeant. Et quomodo esse, potestis cum pastores eorum eos ita seducitis? Quomodo ergo pro eis respondebitis, qui nec pro vobis responsum dare potestis? Vnde plorate & vlulate antequam tempus mortis vos subtrahat. Et quare non consideratis honorem vestrum, qui præ cæteris hominibus vobis datus est?

69 Quid hoc? Quoniam in filio meo præ cæteris claues cœli accepistis, quæ iudicio recti sensus & iusti iudicij in scientia scripturarum sunt, quando rectè consideratis quid sit quid ligare debeatis. Quid hoc? Cum homines se mihi in lege mea pertinaciter opponunt, timorem iudicij mei eis incutere debetis. Et si tunc culpam suam non correxerint, ligaturam vestram super eos extendite. Quomodo? Quia rebelles sunt, ideo apertis vocibus in verbis meis eos ligabitis, & eis ligaturam illam indicabitis: quoniam & pro contumacia sua coram me ligati sunt, vt filius meus primo pastori Ecclesiæ ostendit dicens: *Tibi dabo claues regni cœlorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.*

97 Quid hoc? Ego qui potestatem cœli & terræ habeo, tibi qui me deuote imitatus es, per gratiam meam dabo iudicia illa quæ dignitatem regni cœlorum tangunt: ita vt nefas sit hoc, quod iusto iudicio ligaueris super terram, secundum quod homines super terram peccare videris: quia postquam hominis animam de corpore suo abstraxero, tunc iudicium tuum super eam non extendens: quoniam iudicium illud meum est: in nequitia sua victa sit, & in cœlestibus scilicet à cœlo separata & proiecta, quia in superna mansione nulla iniquitas libertatem aut locum habere permittitur. Sed & vinculum hoc quod ita prius in rebellione constrinxisti, cum deinde in pœnitentia delinquentium denodaueris super terram erit solutum & in supernis secretis. Et tunc post mortem hominis, pro anima eius orabis, sed tunc eam à nexibus ligaturæ suæ absoluere poteris: quia gemitus deuoti cordis Deus non abijcit.

98 Vos autem ô sacerdotes qui hoc modo per filium meum potestatem hanc percepistis, neminẽ absq; culpabili causa propter rabiẽ cordis vestri in verbis meis ligabitis; sed acutissime vobis considerandum est, quem ita constringere debeatis: Nam qui nec propter pudorem hominum, nec propter timorem meum, nec precibus nec præceptis vestris cohiberi poterit quin in iniquitate sua perseuerare velit, hunc Ecclesiastica censura in verbis meis ab Ecclesia mea submouebitis. Sed innocentem non ligabitis, quo-

niam si illum constrinxeritis vosmetipsos in nodum diri reatus immittitis.

99 Quod si tamen ille hoc modo inconuenienter constrictus fuerit quamuis innocens sit, tamen humillima subiectionis obedientia propter honorem nominis mei solutionem quærere debet, ne si spretor extiterit, reatum superbiæ sibi contrahat. Sed ligatura ista talis sit. Homo qui nec mihi, nec præceptis maiorum suorum in peruersitatibus suis obedire voluerit, hic in verbo meo à cœlestibus separandus est, velut Adã mihi inobediens existens in præcepto meo de paradiso eiectus est: nec in consortium fidelium recipietur, nisi in pœnitentia obedientiæ: sicut etiam genus humanum in martyrio obedientis filij mei, ad cœlestem patriam reuocatum est.

100 Qui vero ita rebellis est quod in humilitatis officio reuerti non vult, tunc si ita in contumacia sua perdurauerit: consortium illorum habebit qui lapideum cor abijcere recusantes sed in infidelitate sua permanentes, gloriam Ecclesiasticæ beatitudinis habere recusauerunt. Nam qui ita obduratus est quod de nequitia sua nullam misericordiam quærere curat, hic antiquum serpentem imitatur qui misericordiam spreuit & qui primum hominem in paradiso decipiens in seipso ita dicebat.

101 Quamuis ego de cœlis proiectus sum cum contra exercitum altissimi cum Angelis meis præliatus resistere non valuerim, quoniam ab eo victus sum, tamen nunc in terra hominem inueni, in quo iram meam exercens me fortiter vindicabo. In terra enim in homine complebo, quod in cœlis facere volui, scilicet vt altissimo similis essem. Et si Deus iustus est, potestas ista mihi non auferetur, quia homo mihi consentiet & Deo non obediet. Hæc diabolus in seipso loquens, omnes artes suas contra hominem instruxit, vt ille à Deo recederet, qui & diabolum secutus est: vnde & cum sibi tam fortiter alligauit, quod homo illum pro Deo coluit, & Deum creatorem suum abnegauit.

102 Sed cum homo in tanta tenebrositate infidelitatis iaceret, nec se erigere valeret, ad saluationem eius misi filium meum miro modo de virgine incarnatum, verum Deum & verum hominem existentem. Quid hoc? Quia de me patre secundum diuinitatem veraciter exiuit, & quoniam de virgine matre secundum humanitatem veraciter carnem assumpsit. Quid hoc? O homo mollis & tener in tuo corpore es, sed durus & inflexibilis in tua incredulitate manes. Nam lapis poliri ad ædificium potest, tu autem molliri ad fidem non vis. Attende tamen. Sicut homo in arca sua pulcherrimam gemmam habens, eam metallo imponit vt hominibus appareat, sic & ego in corde meo filium meũ habens eum de virgine incarnari volui vt ipse credentibus salutem vitæ conferret. Quod si ei carnalem patrem dedissem, quis tunc esset? Videlicet non filius sed seruus meus. Sed hoc esse non debuit. Ipse autem de virgine natus, comedit, bibit, & dormiens requieuit, atq; alias corporales miserias sustinuit: sed tñ gustũ peccati in carne sua non sensit, quia nõ in mẽdacio sed in veritate carnẽ assũpsit. Quid hoc? Quoniã cæteri homines in præuaricatione Adæ & Euæ per gustum delectationis nascuntur, quod in mendacio & non in veritate est. Non sic filius meus ortus est, sed in sanctitate de castissima virgine ad redemptionem hominum natus est. Nam similis similem de vinculo suo soluere non valeret, nisi maior veniret qui eũ eripere posset. Quid hoc? Quoniam homo natus in peccatis, hominem peccatorẽ de perditione mortis liberare non valuit. Quapropter filius meus sine peccato venit, quia hominem deuicta morte misericorditer de morte eripuit. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit hic mysticis verbis meis osculum amplexionis præbeat quæ de me viuente emanant.

VISIO SEPTIMA.

1 DEINDE vidi ardentem lucem tantæ magnitudinis quantæ mons aliquis magnus & altus est, in summitate sua velut in multas linguas diuisam. Et coram luce illa quædam multitudo albatorum hominum stabat, ante quos velut quoddam velum tanquam crystallus perlucidum à pectore vsq; ad pedes eorum extensum apparebat. Sed & ante multitudinem illam quasi in quadam via velut quidam vermis miræ magnitudinis & longitudinis supinus iacebat, qui tanti horroris & furiæ videbatur, vltra quam etiam homo effari potest. Ad cuius sinistram quasi forum erat, vbi diuitiæ hominum atq; deliciæ sæculares & mercatus diuersarum rerum apparuerunt; vbi etiam quidam homines multa celeritate currentes, nullum mercatum exercebant: quidam autem ĩte euntes & venditioni & emptioni ibi insistebant. Vermis autem ille niger hirsutus, vlcerosus & pustulis plenus erat, quinque varietates à capite per ventrem suum vsq; ad pedes in modũ zonarũ descendentes in se gerens: quarũ vna viridis, alia alba, alia rubea, quædam crocea & quædã nigra apparebat plenę cẽs veneno mortifero. Sed caput eius ita contritum fuit, quod & sinistra maxilla ipsius iam dissolui videbatur. Oculi vero eius extrinsecus sanguinei & intrinsecus ignei: aures autem rotundæ & hispidæ: nares vero & os, secundum nares & os viperæ: sed manus, secundum manus hominis: pedes autem, vt pedes viperæ: & cauda breuis & horribilis apparebat. Et collo eius catena imposita fuerat, quæ & manus & pedes ipsius alligauerat: ita quod & illa catena in lapidem abyssi fortissimè firmata, illum tam valide constrinxerat vt se nec hac nec illac secundum nequitiam voluntatis suæ mouere posset. Ex ore autẽ eius multæ flammæ exeuntes in quatuor partes se diuiserunt, quarum pars vna vsque ad nubes ascendebat, & alia inter sæculares homines, alia autem inter spirituales se extendebat, alia vero vsq; ad abyssum descendebat. Sed flamma illa quæ nubes appetebat: contra homines illos præliabatur qui ad cœlos ascendere volebant. Quorum

tres

tres acies videbantur. Nam acies vna prope nubes, & vna in medietate illa quæ inter nubes & terram est, & vna iuxta terram pergebat, omnes repetitis vocibus pergamus ad cœlos vociferantes. Sed à flamma illa hac & illac proiecti, quidam non cadebant, alij autem pedibus suis se vix sustentabant, alij vero ad terram cadentes sed iterum surgentes ad cœlos tendebant: flamma autem illa quæ se inter sæculares homines diffudit, quosdã ex eis comburẽs & in teterrimã nigredinem vertit, quosdam autem suo acumine ita transfixit: vt eos quocunq; voluit inflexerit. De qua tamen quidam se eripientes & ad illos qui cœlos petebant pergentes: O vos fideles præstate nobis adiutorium resumpto clamore vociferabantur; quidam autem ita transfixi permanserunt. Illa vero flamma quæ se inter spirituales extendebat, eos sua caligine obtexit. Quos etiam in sex modis considerabam. Nam alios eadem flamma crudeli incendio læsit, quos autem lædere non potuit illos aut viridi, aut albo, aut rubeo, aut croceo, aut nigro mortifero veneno illo quod à capite vermis vsque ad pedes eius defluebat ardenter afflauit. Sed flamma quæ abyssum petebat, diuersas pœnas illorum in se continebat, qui per fontem baptismatis non loti lucem veritatis & fidei ignorantes, sathanam pro Deo coluerant. Et vidi etiam ex ore eius acutissimas sagittas stridentes, & à pectore eius nigrum fumum exalantem ac à lumbis ipsius ardentem humorem ebullientem, & ab vmbilico eius feruidum turbinem flantem, atq; ab extremitate ventris ipsius velut immunditiam ranarum scaturientem, quæ omnia magnam inquietudinem hominibus afferebant. Sed & de ipso teterrima nebula cum pessimo fœtore egrediens multos homines sua peruersitate infecit. Et ecce magna multitudo hominum in multa claritate fulgentium veniebat, quæ illum vermem fortiter vbique conculcans acriter eum cruciabat, ita tamen quod ipsa nec à flammis nec à veneno illius lædi poterat. Audiuique iterum vocem mihi de cœlo dicentem, Deus omnia iuste & rectè dispensans, fideles populos ad gloriam supernæ hæreditatis vocat, sed antiquus deceptor in insidijs positus eos impedire tentans, artes nequitiæ suæ in ipsos excitat: sed tamen ab eis victus, confusionem præsumptionis suæ accipit, cum illi cœlestem patriam possideant, & ipse infernales horrores subeat.

2 Quapropter vides ardẽtem lucem tantæ magnitudinis quantæ mons magnus & altus est, in summitate sua, velut in multas linguas diuisam, quæ est ardens in fide credẽtium iustitia Dei, in fortitudine potentiæ suæ magnitudinem sanctitatum & altitudinem gloriæ demonstrans, atq; in eadem gloria Sancti spiritus diuersa dona mirabiliter declarans.

Quid lux in linguas diuisa.

3 Et coram luce illa quædam multitudo albatorum hominum stans, est in præsentia iustitiæ Dei turba in fide lucentium hominum per bona opera sua bene & honeste compositorum: ante quos velut quoddam velum tanquam crystallus perlucidum à pectore vsque ad pedes eorum extensum apparet, quia in conspectu suo diuinam legem fortem & splendidam ab intentione bonarum actionum vsque ad completionem earum semper habent: in quibus ita confortantur, quod astutia & deceptione fallacium persuasionum superari non possunt.

Quid multitudo albatorum.

4 Sed quod ante multitudinem illam quasi in quadam via velut quidam vermis miræ magnitudinis & longitudinis supinus iacet, hoc est quod ante notitiam hominum manifeste cognitus in via mundi huius quæ & bonis & malis ad gradiendum proposita est, antiquus serpens non ita in forma sua, sed in significatione mysterij, videlicet magnus in malitia, longus in insidijs proiectus apparet: sursum hians, vt eos qui ad cœlestia tendunt per deceptionem suam dejciat: sed tamen iacens, quoniam per filium Dei vires eius protritæ sunt, ita quod in eis stare non valet: quamuis tanti horroris & furiæ videatur, vltra quam etiam homo effari potest: quia venenosum furorem & malitiosos conatus in multiplicitate diuersitatis eius, æstimatio mortalis hominis explicare non valet.

Quid vermis in via supinus.

5 Vnde & ad eius sinistram quasi forum est vbi diuitiæ hominum atq; deliciæ sæculares, & mercatus diuersarum rerum apparent, quoniam in morte quæ illius proditoris sinistra intelligitur forum cernitur quod nequissima opera ipsius sunt mortis: ita quod ibi in diuitijs corruptibilibus superbia & vana gloria & in delicijs transitorijs lasciuia & concupiscentia vt in mercatu vẽditiones ac emptiones multarum varietatum terrenarum cupiditatum feruent, ita vt qui diabolicum terrorem palam exhorruerit, ab his latenter decipiatur: videlicet cum ei multæ suasiones vitiorum leuiter offeruntur, veluti cum per mercatorem diuersa mercimonia hominibus ostenduntur, vt per hoc delectati, tanto ardentius emant quod sibi oblatum viderint. Nam diabolus artes suas hominibus fraudulenter offert. Sed qui tunc eas concupiscunt, ij eas emunt. Quomodo? Bonam conscientiam suam quasi vendentes abijciunt, & mortifera vulnera animarum suarum quasi ementes sibi contrahunt.

Quid in sinistra eius forum.

6 Sed ibi quidam homines multa celeritate currentes nullum mercatum faciunt, quia ipsi Deum cognoscentes, thesaurum bonæ voluntatis, & aromata virtutum portant & sibi ea virilissime comparant: ita quod sæculares voluptates & & diabolicas spurcitias velociter in mandatis Dei transeuntes, dulcedinem carnis suæ contemnunt: quidam autem lente euntes & venditioni & emptioni ibi insistunt, quoniam hi tarditatem in bonis operibus habentes, per teporem corporis sui cœleste desiderium velut illud vendẽtes in semetipsis extinguunt, & voluptatem carnis suæ quasi eam ementes in se enutriunt. Quapropter illi mercedem bonæ operationis accipient, & isti pœnas iniquitatis suæ sustinebunt: quemadmodum Ezechiel ostendit dicens: *Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum.*

Quid homines vel ociter currentes.

7 Quid hoc? Fulgida opera puri hominis illum in sanctitate perfundunt, & quasi mille oculi aspicien-

spicientes in altum atque in profundum vbique eum circumdant, sursum ferentes eum in magnũ honorem & in voluptatis suæ mortificationem, prout Spiritus sanctus illi inspirauerit, veluti ala volucrem sursum in aërem tollit quocunque illi placuerit. Sed vipereum venenum, nequitiæ sunt sæuissimæ viperæ, quæ conspumat cœlum, margaritam luto inuoluens, & super pulcherrimum omnium speciosorum fremens: eum vero qui illud infideliter subsequitur, de nobilissimo opere digiti Dei, & ab omni honore & à beatitudine supernæ visionis abijcit: atque eum exulem faciens, à viuente fructu & à radice iustæ arboris abscindit.

Quid vermis hirsutus, vlcerosus, niger.

8 Quod autem vides quod vermis ille niger, hirsutus, vlcerosus & pustulis plenus est, hoc indicat quod idem serpens antiquus in nigredine tenebrarum infidelitatis, & in pilis abscessionum deceptionis, atque in vlceribus immunditiarum pollutionis, & in pustulis cauernarum furoris abundat: quinque etiam varietates à capite per ventrem suum vsque ad pedes in modum zonarum descendentes in se habet, quia quinque sensus hominum diuersis passionibus vitiorum, à deceptione illa cum se primum implere studuit vsque ad consumationem illam cum insania eius finem accipiet afflare non cessans sed fallacem rectitudinem simulans, homines ad decliuia immundarum artium suarum trahit: quarum vna viridis, alia alba, alia rubea, quædam crocea, quædam nigra apparet plenæ omnes veneno mortifero, quoniam in viriditate sæcularem tristitiam, in albedine ineptam irreuerentiam, in rubore fallaciæ gloriam, in croceo mordacem detractionem, atque in nigredine turpem simulationem ostendunt, cum plenitudine aliarum peruersitatum quæ mortem animabus hominum sibi consentientium inferunt.

Cur caput eius contritum.

9 Sed quod caput eius ita contritũ est quod & sinistra maxilla eius iam dissolui videtur, hoc est quod superbia illius in incarnatione filij Dei ita deiecta est, quod & aduersitas mortis iam euacuata fortitudinem amaritudinis suæ exercere non valet.

Quid oculorum deformitas. Quid aurium.

10 Oculi vero eius extrinsecus sanguinei & intrinsecus ignei apparent, quia intentio peruersitatis ipsius velut extrinsecus sanguineum nefas corporibus hominum incutit, & velut intrinsecus igneum iaculum animabus eorum infert: aures autem ipsius rotundæ & hispidæ sunt, quoniam hominem quasi in rotunditate pilis artium suarum circumdat vt cum celerrimè deijciat si quid in illo quod suum est deprehenderit: nares vero & os eius secundum nares & os viperæ apparent, quia indiscretos & fœtentes mores hominibus ostendit, per quos in multis vitijs eos transfigiens crudeliter occidit.

Cur manus vt hominis, pedes vt vipere appareant.

11 Sed manus eius secundũ manus hominis videntur, quoniam machinationes artium suarum in operibus hominum exercet. Pedes autem ipsius vt pedes viperæ sunt, quia itineribus hominum in insidijs suis diabolicas lacerationes inferre non desinit: & cauda eius breuis & horribilis apparet, quæ est potestas ipsius parui sed tamen pessimi temporis in filio perditionis, qui plus apprehendere bacchando cupit quam perficere possit.

Cur catena iniecta collo.

12 Et quod collo eius catena iniecta est quæ & manus & pedes ipsius alligat, hoc est quod diabolica fortitudo per potestatem omnipotentis Dei ita fracta & contrita est, quod & pessima opera & nequissima itinera illius in quibus homines seducit, in contritione sua compressi sunt: ita quod & illa catena in lapidem abyssi fortissime firmata illum tam valide constringit, quod se nec hac nec illac secundum nequitiam voluntatis suæ mouere potest, quoniam potestas Dei in stabilissima æternitate sine defectione manens, diabolum tanta fortitudine in saluatione animarum opprimit, quod ille nec exterioribus nec interioribus instrumentis nequissimi conatus sui, salutẽ redemptionis à fidelibus animabus remouere valebit, quin in locum gaudij quem ipse pertinaciter amisit perueniant.

Quid flãma erũpẽtes ex ore.

13 Quod autem ex ore eius multæ flammæ erumpentes in quatuor partes se diuidunt, hoc est quod ipse ex rapacissima voracitate sua, pessimum & multiplex malum crudelissimi incendij iniquæ persuasionis emittens, in quatuor plagas totius mundi inter homines vt ipsum sequantur varie spargit. Quarum pars vna vsque ad nubes ascendit, quia illa diabolica afflatio, cœlum toto desiderio mentis suæ petentes suo acumine retrahit: & alia inter sæculares homines se spargit, quoniam ipsa in terrenis causis conuersantes, sua diuersitate decipit: alia autem inter spirituales se extendit, quia illos spiritualibus disciplinis insudantes, sua simulatione inficit. Quędam vero vsque ad abyssum descendit, quoniam ipsa infideles sibi consentientes in infernalia tormenta sua seductione mittit: quia ipsi viam falsitatis & deceptionis euntes, viam rectitudinis non tenuerunt, nec vero Deo debitam reuerentiam exhibuerunt, quemadmodum Dauid testatur dicẽs: *Contritio & infœlicitas in vijs eorum, qui viam pacis non cognouerunt, non est timor Dei ante oculos eorum.*

14 Quid hoc? Innocentia & fortissima opera Dei quæ in viuo & purissimo fonte militant, illos qui Deum à corde suo cum nequissimis & damnabilibus operibus expellunt ita conterũt, velut magna pluuia rem quampiam dimergit, ita quod amplius non appareat. Et ideo etiam in conspectu Dei non fulminant, quoniam infœlicitas cum infœliciſſima consuetudine est in itineribus eorum quocunque se cum pastu mortis extenderint. Quomodo? Videlicet gustando & comedendo hoc quod malum est. Vnde & viam illam quæ in calore solis ascendit, in operibus suis nesciunt, quia dulcedinem Dei in honore nec in amore gustant, vbi timorem eius quasi timorem alieni abiiciunt, cum ipsum nec videre nec aspicere desiderant.

Quid flãma nubes petens.

15 Vnde & vt vides flamma illæ quæ nubes petit contra homines illos prælietur qui ad cœlos ire volunt, quia nequissimum illud incendium cum mentes fidelium hominum sursum tendere senserit, aduersus eos suis artibus crudelissime

bacchа-

bacchatur, ne ad illa cœlestia quæ ipsi multis suspirijs quærunt, perueniant.

Quid tres acies.

16 Quorum tres acies vides: quoniam ipsi veram & ineffabilem trinitatem (quamuis in suis certaminibus plurimum fatigentur) colere non cessant. Nam acies vna prope nubes pergit, quia isti fortissime contra diabolum pugnantes, mentem suam de terrenis actibus ita sursum ad cœlestia tollunt, quemadmodum & nubes super terram fluere solet: & vna in meditate illa quæ inter nubes & terram est discurrit, quoniam ipsi quadam moderatione se continentes, nec ex tota mente cœlestibus, nec ex toto desiderio terrenis insudant: sed in his modum sibi imponentes, & interiora quærunt nec tamen exteriora respuunt: & vna iuxta terram pergit, quia isti caduca perfecte non deserentes, caducis aliquantulum adhærent: ita vt in eis valde laborantes, multas fatigationes passionum in ipsis sentiant, sed tamen superno auxilio victores existant: omnes repetitis vocibus pergamus ad cœlos vociferantes, quoniam & isti & illi in multis suspirijs desideriorum suorum, vt tendant ad illa quæ in supernis secretis sunt seipsos exhortantes, quamuis artibus antiqui serpentis in hac intentione sua multoties fatigentur. Sed à flamma illa hac & illac proiecti, quia à flatu diabolicæ tentationis in diuersitatem morum agitati: quidam tamen non cadunt, quoniam ipsi fortissimi pugnatores existentes, ab his illusionibus se viriliter defendunt: alij autem gressibus suis se vix sustentant, quia hi in viam rectitudinis itinera sua ponunt, sed in multis laboribus fatigati vix tamen diabolicas artes superantes in mandatis Dei perseuerant: alii vero ad terram cadentes sed iterum surgentes ad cœlos tendunt, quoniam ipsi in diuersitate vitiorum prolapsi, sed postea per pœnitentiam erecti, spem suam cum bonis operibus in Deum ponunt.

Quid flamma cõburens.

17 Quod autem flamma illa quæ se inter sæculares homines diffundit, quosdam ex eis comburens in teterrimam nigredinem vertit, hoc est quod idem incendium nequissimæ deceptionis ad illos qui terrenis causis insistunt tendẽs, quosdam illorum suæ peruersitati subiiciens, pessimis vitiis tenebrosæ iniquitatis eos inficit: ita quod ipsi claritatem veræ fidei despicientes, & seipsos amara morte interficientes, in terram cadunt & nefandissima opera in actibus suis perficiunt: quosdam autem suo acumine ita transfigit, quod eos quocunque vult inflectit, quoniam eos sua nequitia ita domat, quod ipsos ad vniuersa vitia prauitatis suæ inclinat, videlicet sæcularem dulcedinem in amplexione ardẽtis libidinis eis suggerens: ita quod & diuersos mores multiplicium rituum suorum, scilicet in verbis, in capillis, in veste, in incessu & in cæteris his similibus habent. Vnde tortuosi efficiuntur, iustitiam Dei negligentes, & præuaricatores legis existentes, nec sibimetipsis circumcisionem mentis imponentes, quia superfluitatem in libidine quærunt: nec vllum tempus legis vt eis à Deo constitutum est seruant, sed vt mare à vento in inquietudinem concutitur, ita & ipsi de flatu antiqui draconis in diuersa vitia mouentur. De qua tamen quidam se eripiunt, ad illos qui cœlos petunt pergentes. O vos fideles præstate nobis adiutorium resumpto clamore vociferantur, quoniam de turpi & noxia consuetudine se abstrahentes & eos qui mentem suam cœlestibus infigunt imitantes, vt suam solicitudinem impendant, ipsisque iuuamen corde & voce desiderant. Quidam autem ita transfixi permanent, quia ipsi diuersis vitiis irretiti in malis perseuerant.

Caligo spiritualis tegens.

18 Sed quod illa flamma quæ se inter spirituales extendit eos sua caligine obtegit, hoc est quod eadem afflatio diabolicæ persuasionis incendia sua ad illos qui toto nisu spiritui seruire deberent emittens eos peruersitate vitiorum suorum obnubilat, quatenus magis carni quam spiritui inhiant. Quos etiam in sex modis consideras, quoniam antiquus hostis tam quinque exteriores sensus eorum quam interiorem deuotionem cordis ipsorum velut sextum modum peruertere conatur. Nam alios eadem flamma lædit, quia diabolus artes suas eis immittens, carnalibus desideriis & voluptatibus eos afflat, ita quod eos ad libidinem & ad pollutionem multæ immunditiæ accendit. Quos autem lædere non potest, hos aut viridi aut albo aut rubeo aut croceo aut nigro mortifero veneno illo quod à capite eiusdem vermis vsque ad pedes eius descendit ardenter afflat. Quomodo? Quoniam cum voluptates pollutionum recusant, aut tristitiam sæculi quasi pullulantem viriditatem per quam ita opprimuntur, quod nec in spiritualibus nec in sæcularibus rebus valent, eis infundit: aut irreuerentiam vitiorum velut ineptam albedinem, ita quod nec coram Deo nec coram hominibus tupitudinem suam abscondunt, ipsis immittit: aut recordationem terrenæ gloriæ quasi fulgentem ruborem, vnde amaritudinem & anxietatem cordis habent, eis ostendit: aut detractionem proximorum velut tepidum crocum, ita quod susurrones & bilingues inde efficiuntur, ipsis inducit: aut simulationem iustitię quasi horridam nigredinem, per quam in cordibus suis miserabiliter ob enebrantur, eis imponit. Quæ omnia mortiferæ pestes sunt, ab initio deceptionis eiusdem perditoris vsque ad finem illum cum iam insania ipsius finem in mundo accipiet, procedentes per quas noxium ardorem vitiorum hominibus infert.

Flamma petens ad byssum.

19 Sed quod flamma quæ abyssum petit, diuersas pœnas illorum in se habet qui per fontem baptismatis non loti lucem veritatis & fidei ignorantes sathanam pro Deo colunt, hoc est quod incendium illud perditioni adhærens, dira & amara tormenta illis animabus infert, quæ in fonte salutis non emundatæ claritatem supernæ hæreditatis & fidem Ecclesiasticæ institutionis non videntes, illum qui in insidiis positus animas hominum in mortem mittere conatur, pro illo qui hominibus vitam, & salutem tribuit, venerari non cessant.

Sagittæ stridentes ex ore.

20 Vt vides ex ore ipsius acutissimas sagittas stridentes, quæ sunt à diabolica rabie pessimæ & nequissimæ infixiones procedentes, & multis iniqui-

qui-

quitatibus bacchantes: & à pectore eius nigrum fumũ exalantẽ, qui est à malitiosis conatibus eius teterrimæ iræ & inuidiæ emissio: acà lũmbis ipsius ardentẽ humorẽ ebullientẽ, qui est ab imũdi tia ipsius in prelatis feruẽtissimæ libidinis effusio

Ad vmbilico feruidus turbo

21 Et ab vmbilico eius feruidum turbinem flantem, qui est à voracitate eius in subiectis ardentissimæ fornicationis suffocatio: atque ab extremitate ventris ipsius velut immunditiam ranarum scaturientem, quæ est à perditione peruersæ absorbitionis eius in obduratione desperationis fœtida egestio cum ipse antiquus insidiator se subsequentes ad omnem voluntatem suam perduxerit: quæ omnia magnam inquietudinem in hominibus faciunt, quoniam huiusmodi peruersitates maximam calamitatem miserrimæ irretitionis illis imponunt, qui spem suam non cœlestibus sed terrenis affigunt.

Nebula cũ fœtore.

22 Sed quod de ipso teterrima nebula cum pessimo fœtore egrediens multos homines sua peruersitate inficit, hoc est quod ab eodem diabolo nigerrimus error fœtentis conscientiæ procedens, stultos homines per iniquam credulitatem exagitat Quomodo? De abscisione capitis Ioannis Baptistæ, filium Dei esse remissorem vulnerum peccatorum ostendentis, pessimus error exortus est: vbi diabolus multos homines in diuersis imaginibus seducit, hoc verum esse putantes quod ipse eis secundum æstimationem ipsorum fallaciter demonstrat. Vnde & multi secundum hunc modum decipiuntur, quia & fides ipsorum semper in infirmitate vacillat. Sed ô vos filij mei si iuste & pie viuere volueritis, hunc nequissimum errorem fugite, ne amarissima mors in incredulitate vos apprehendat.

23 Fugite etiam illos qui morantur in speluncis, inclusæ cohortes diaboli existentes: væ illis væ illis qui sic perseuerauerint, quia viscera diaboli sunt, & præcurrens germen filij perditionis. Quapropter ô vos dilecti filij mei omni deuotione & omni virtute animæ & corporis vestri illos deuitate, quoniam antiquus serpens sua arte illos pascit & vestit: quia eum pro Deo colunt, & quia in eum per fallacem deceptionem confidunt. Ipsi sibi pessimi homicidæ, ita quod illos qui eis simpliciter adhæserint, occidunt, antequam eos errorem suum declinare permittant: & sunt in seipsis turpissimi fornicatores, semen etiam suum in homicidio mortificantes & diabolo offerẽtes: ita etiam in scismatibus suis & in plenitudine vitiorum suorum Ecclesiam meam inuadentes, cum baptisma & sacramentum corporis & sanguinis filij mei, & cætera instituta quæ Ecclesia mea habet, in turpibus machinationibus suis nequiter derident. Sed quamuis propter timorem populi mei his institutis meis aperte non repugnent, tamen in cordibus & factis suis ea pro nihilo ducunt. Nam diabolica illusione sanctitatem se habere simulant, in quibus à diabolo decipiuntur: quoniam si diabolus se eis palam demonstraret, ab eis cognosceretur, ita quod illum deuitarent. Vnde ipse sua arte quædam eis ostendit velut bona & sancta sint, & sic eos illudit. O væ illis qui sic in morte hac perseueraue-

rint. Sed quia diabolus nouit se modicum tempus erroris sui habere, idcirco nunc festinat infidelitatem in membris suis perficere: quæ vos pessimi deceptores estis, qui fidem Catholicam subuertere laboratis. Vos instabiles & molles ad deuitandũ venenosas sagittas humanæ pollutionis estis, quas secundum voluntatem vestrã contra legem exercetis. Vnde postquam venenoso semine fornicationis libidinem vestram euacuatis, tunc ficte oratis & sanctitatem vobis fallaciter imponitis, quod oculis meis fœtente luto indignius est. Certe schisma quod exortum est in Oreb vbi Iudaica plebs sculptile faciens in diabolica irrisione ludere cœpit, sic etiam & adhuc quidam petulanter ludere solent: & schisma quod fuit in Baal in quo multi perierunt, & schisma fornicationum vbi cum Madianitis turpia facta perpetrata sunt, & cætera his similia super vos cadent, quia in his omnibus in malis vestris partem habetis, peiores priore populo existentes: quoniam veram legem Dei cernentes, eam pertinaciter abijcitis. Sed ô vos qui salutem vestram desideratis, ita quod baptisma suscepistis, & vnctus mons Dei estis, sathanæ resistite, & de monte saluationis vestræ descendere nolite.

24 Homo autem qui tantæ duritiæ est quod adiutorium Dei ad repugnandum diabolo contemnit, huic ipse insidias suas ponere non desistit, cum etiam in eo nigredinem iniquitatis surgere videt, quæ toti corpori illius tantam amaritudinem infert quod etiam corpus eius inde in infirmitate arescit. Vnde cum homo cœperit malum ruminare & seipsum ita in desperationem conterere, quasi sibi non sit possibile malum deuitare & bonum facere, tunc diabolus hoc videns dicit: Ecce homo qui nobis similis est, Deum suum negans & se ad nos conuertens, nos iam sequitur. Quapropter properemus omnes & ad eum festinanter curramus, ita ipsum nostris artibus coërcentes, ne à nobis aufugere possit. Nam Deum suum deserere vult, & nos sequi. Sed homo qui his malis per diabolicam suggestionem impugnatur, videlicet qui homicidio, adulterio, voracitate, ebrietate, & superfluitate omnium vitiorum, polluitur, si tunc in his impœnitens perseuerauerit, in mortem cadit: qui autem diabolo repugnans, his vitijs pœnitendo se subtraxerit, ad vitam resurgit. Nam qui cupiditatem carnis suæ secutus fuerit, & bonum desiderium spiritus sui neglexerit, de hoc fabricator orbis dicit: Iste me despicit & carnem suam cum peccato diligit, nolens scire quod à perditione se debet auertere, & ideo abijciendus est. Qui vero bonum ardorem spiritus sui dilexerit, & voluptatem carnis suæ abiecerit, de illo dicit creator mundi: Hic ad me respicit & corpus suum in sordibus non enutrit, desiderans scire quod à morte se debet submouere, vnde ei succurrendum est. Quomodo? Vt Salomon in voluntate mea dicit. *Peccatores persequuntur malum, & iustis retribuentur bona.*

25 Quid hoc? Ruentes in lapsu, & cadentes in ruina vndique mortiferi morbi inuadunt, ita quod prudenter in hoc quod verum est non aspi-

aſpiciunt, ſed illud negligenter abijciunt. Vnde quia non ſunt digni Deum aſpicere, nec vllam fœlicitatem in Deo aut in hominibus habere, quoniam Deo reſpuunt & diabolum eligunt, idcirco multam aduerſitatem illis infert id malum quod operantur. Sed in bonis rectus ſenſus & iuſta cogitatio in excelſo ædificat, ita quod in ſinu ſuo ſuſcipiunt hæreditatem patris: quoniam ſupernum lumen attendunt, fallaces in irriſione fori quomodo hoc vel illud ſine comparatione venundetur non exiſtentes, ſed id quod in Deo verum eſt habentes.

Qui vermem conculcant.

16 Sed vt vides quod magna multitudo hominum in multa claritate fulgentium venit, quæ prædictum vermem fortiter vbique conculcans diro cruciatu eum afficit: hoc eſt quod fidele agmen credentium ſed in humana miſeria procreatorum, in fide baptiſmatis & in beatis virtutibus multo ornatu & decore ad ſuperna deſideria properat, ita quod ipſi in factis ſuis hunc antiquum ſeductorem fortiſſima contritione circundantes deijciunt, & eum diro cruciatu cõminuunt, veluti ſunt virgines, martyres, & cæteri huiuſmodi veri Dei cultores qui toto niſu terrena conculcant & cœleſtia deſiderant: ita tamen quod ipſa nec à flammis nec à veneno illius lædi poteſt, quia iſti tanta fortitudine & conſtantia in Deo muniti ſunt, quod nec ab apertis incendijs, nec ab occultis perſuaſionibus diabolicæ iniquitatis contaminari valent: quoniam magna fortitudine virtutum vana figmenta deſerunt, & ſanctitati, iuſte viuentes adhærent. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit, hic myſticis verbis meis oſculum amplexionis præbeat quæ de me viuente emanant.

(·.·)

Secundi Libri Viſionum Sanctæ Hildegardis

FINIS.

LIBER III.

SANCTAE HILDEGARDIS VIRGINIS.

VISIO PRIMA.

1 ET ego homo ſumpta ab alijs hominibus, quæ non ſum digna nominari homo propter tranſgreſſionem legis Dei, cum deberem eſſe iuſta & ſim iniuſta, niſi quod Dei creatura ſum ipſius gratia, quæ me etiam ſaluabit, vidi ad orientem, & ecce illic conſpexi veluti lapidem vnum totum integrum immenſæ latitudinis atque altitudinis, ferreum colorem habentem: & ſuper ipſum candidam nubem, ac ſuper eam poſitum regalem thronum rotundum, in quo ſedebat iuuenis perlucidus mirabilis gloriæ, tantæque claritatis vt nullatenus eum perſpicue intueri valerem: habens quaſi in pectore ſuo limum nigrum & lutulentum, latum inſtar humani pectoris, circumdatum lapidibus pretioſis atq; margaritis. Et de ipſo lucido ſedente in throno protendebatur magnus circulus aurei coloris vt aurora (cuius amplitudinẽ nullo modo comprehendere potui) gyrans ab orientẽ ad ſeptentrionem, & ad occidentem atq; ad meridiẽ, ita ſe reflectẽs ad orientem ad ipſum lucidum, nec vllum habens finẽ. Et circulus ille erat à terra tantæ altitudinis, vt eum comprehendere non poſſem, ex ſe reddẽs ſplendorem valde terribilem, ſcilicet lapidei, calybei, igneique coloris vndique ſecundum amplitudinem ſuam ſurſum in altitudinem cœli, & deorſum in profundum abyſſi ita ſe extendentem, vt nullum finem eius videre ſufficerem. Vidi etiam tunc de ſecreto ſedentis in throno ſtellam magnam, plurimi ſplendoris ac decoris prodeuntem, & cum ea plurimam cãdentium ſcintillarum multitudinem? quæ cum ſtella illa

la illa omnes eductæ ad austrum, inspiciebant sedentem in throno quasi alienum, seque ab eo auertentes magis inhiabant ad aquilonem quam in eum inspicere vellent. Sed statim in ipsa auersione inspectionis suæ, omnes extinctæ sunt, sic versæ in carbonum nigredinem. Et ecce ventus turbinis ortus est ab ipsius, qui eas mox ab austro retro sedentem in throno proiecit ad aquilonem, præcipitans in abyssum, ita vt earum amplius nullam videre valerem. Splendorem autem illum magnum qui eis abstractus est, vidi subito in earum extinctione reuerti ad ipsum sedentem in throno. Et audiui eum qui sedebat in throno mihi dicentem: Scribe quæ vides & audis. Et respondi de interiori scientia eiusdem visionis: Rogo te mi Domine, vt mihi des intellectum, quatenus possim enarrabiliter proferre hæc mystica; & ne derelinquas me, sed confirma me in aurora tuæ iustitiæ, in qua manifestatus est filius tuus: & da mihi quomodo possim, & qualiter debeam proferre diuinum consilium, quod in antiquo consilio ordinatum est: quomodo filium tuum voluisti incarnari, ita vt homo sub tempore fieret: hoc volens ante omnem creaturam in simplicitate tua & in igne columbæ scilicet Spiritus sancti, vt ipse filius tuus, quasi splendida solis forma mirabiliter surgens, in incipiente capite virginitatis veraciter indueretur humanitate propter hominem sumpta hominis forma. Et iterum audiui eum dicentem mihi: O quam pulchri sunt oculi tui in diuina narratione, dum ibi consurgit aurora diuino consilio. Et iterum respondi de interiori scientia visionis ipsius: Ego mihi appareo in sinu animi mei, vt cinis cinereæ putredinis: & sicut puluis instabilitatis: vnde sedeo pauens in vmbra sicut penna, sed ne deleas me de terra viuentium vt peregrinam, quia in magno sudore laboro in hac visione, & quia etiam de vilitate mei stulti sensus qui meus est in carne, reputo me frequenter in minimum & in viliſſimum locum, ita quod non sim digna vocari homo, quia valde timeo non audens tua mysteria narrare. O bone ac mitis pater doce me quæ tua voluntas sit, quid debeam proferre ô tu metuende Pater, & ô tu dulcissime, & ô tu plene omnis gratiæ, ne derelinquas me, sed conserua me in tua misericordia. Et iterum audiui eundem mihi dicentem: Nunc dic quomodo edocta es. Volo vt dicas: quamuis cinis sis. Dic reuelationem panis qui filius Dei est, qui vita est in igneo amore, omnem mortuum suscitans in anima & corpore, & dissoluta peccata relaxans in serena claritate: ipse initium suscitationis sanctitatis in homine existens, antequam in se exsuscitetur. Vnde etiam magnificus & gloriosus ac incomprehensibilis Deus dedit magnum præsidium mittens filium suum in pudicitiam virginitatis, quæ non potuit habere vllam varietatem macularum in sua virginitate vnde ipsa molliretur. Ibi non potuit nec esse debuit vlla pollutio carnis in mente virginis, quia interfectrix & mortificatrix mortis generis humani, ipsamet ne sciente, vt in somno, decepta est, quando filius Dei in magno silentio venit in auroram, videlicet in humilem puellam. Mors quasi secura processit nescius vitam, quam illa dulcis virgo portauit, quia sibi abscondita erat eius virginitas. Ipsa enim virgo erat pauper in terrenis opibus, quia diuina maiestas eam ita inuenire voluit. Nunc scribe de vera agnitione creatoris in bonitate ipsius sic.

2 Deus qui cuncta creauit & hominem ad gloriam illam de qua perdirus Angelus cum suis imitatoribus proiectus est ordinauit, ab omni creatura sua maximo honore, & timore venerandus & metuendus est: quia iustum est vt creatori omnium veneratio à creatura sua exhibeatur, & Deus super omnia fidelissime adoretur. Quod & lapis ille quem vides certissime designat. Ipse est enim in mysterio magnitudo timoris Domini, qui purissima intentione in cordibus fidelium semper oriri & perseuerare debet. Sed quod vides eum totum integrum & immensæ latitudinis atque altitudinis ferreum colorem habentem, hoc est quod eadem firma & grandis magnitudo timoris Domini firmissime tenenda est: quia Deus metuendus est ab omni creatura in tota integritate, vt cognoscatur vnus & verus Deus esse, cum nullus præter eum est, nec similis illi: in quo est immensa latitudo, quoniam incomprehensibilis est in omnibus & super omnia: & altitudo, cum sanctam diuinitatem nullus comprehendere, nec ad eam pertingere cum altitudine sui sensus potest, quia ipsa est super omnia. Quod autem est similitudinis ferri coloris, hoc est quod onerosum & durum est humanis mentibus Deum timere, illud valde graue existens molliciei fragilis cineris: quia humana creatura ipsi rebellis est. *Quid lapis ferrei coloris.*

3 Super lapidem vero ipsum candida nubes, clara sapientia humanæ mentis est: ac super eam positus regalis thronus rotundus, est fortis & principalis fides circuiens in Christiano populo, cui Deus fideliter cognitus est: quia vbi timor Domini radicat, ibi etiam sapientia humanæ mentis super apparebit, & deinde Deo opem afferente, fides super hanc imponetur, in qua ipse Deus sibi requiem parat. Cum enim Deus timetur per sapientiam humanæ mentis, in fide intelligitur, quia cum his tangendus est vt sedes tangit Dominum suum. Et tunc in his Deus parat sibi sedem, summus existens super omnia, quia neque potestate neque dominatione comprehendi potest: sed residet in vnica & pura fide, quoniam vnus est qui credendus Deus super omnia. *Quid candida nubes.*

4 Vnde sedens in throno iuuenis perlucidus, mirabilis gloriæ, tantæque claritatis vt nullatenus eum perspicue valeres intueri, habens quasi in pectore suo limum nigrum & lutulentum latum vt magni hominis pectus, circumdatum lapidibus preciosis atque margaritis. Est super omnia regnans vnus Deus, lucens in bonitate, & mirabilis in operibus suis: cuius immensam claritatem in profunditate mysterii sui, nullus *Quid iuuenis lucidus.*

nullus hominum perfecte potest intueri, nisi quantum fide comprehenditur atq; portatur, sicut sedes continet ac circumdat dominum suū: quæ ita illi subiecta est, vt nec se eleuare possit contra dominum suum, sic fides non desiderat superbe aspicere in Deum, sed tantum intima deuotione tangit eum.

Quid in pectore limus.

¶ Et quasi in pectore suo, id est in sapientia mysterij sui habet per amorem filij sui infirmum & debilem ac pauperem limum qui homo est, nigrum in nigredine peccatorum, & lutulentum in pollutione carnis, & latum secundum similitudinem pectoris hominis, quod est dilatatio profundæ & magnæ sapientiæ in qua ipse Deus creauit hominem: illos respiciens qui sunt in saluatione animæ per pœnitentiam, in qualicunq; crimine contra Deum sint in sua debilitate calcitrantes, quia tandem ad eum peruenient. Hi sunt circumdati compluribus ornamētis illorum qui inter eos surgunt, vt lapides pretiosi in magnis personis, qui sunt martyres ac virgines sanctitatis: & vt margaritæ, qui sunt innocentes & pœnitentes filij redemptionis: cum quibus idem limus valde ornatus est, dum in humano corpore fulgent tantæ virtutes, quæ in Deo sunt fulgentes in omni claritate. Nam qui constituit spiraculum & vitam hominum, ille inspexit semetipsum. Quomodo? Scilicet cum redemptione dum præsciuit in sua prædestinatione filium suum incarnari: ita quod in eius corpore deberet abstergi omnis maculosa varietas criminum. Et sic videt etiam animas quæ iustificabuntur post multiplicationem superfluorum peccatorum dū adhuc in corporibus suis sunt, & quæ consuescent in iustitia Dei ambulare post diuersitatem errorum suorum qualiter consistant in Deo, ac qualiter desistant de multa obliuione, & quomodo reuertantur de vnoquoque vitio quo ipsæ sunt vulneratæ cum immortalibus ceciderunt in peccatis: & sicut sunt videntes quod multi populi surrexerunt de errantibus vijs in quibus ambulabant pleni vulneribus in plagis pessimis restaurati de morte fœditatis criminum, sic etiam multi veniunt qui in amaritudine acerbi doloris peccati tam grauiter sunt vulnerati, quod ipsi etiam in consuetudine malorum morum in quibus supra modum peccauerunt sunt ita tædiosi, quod nequeunt vltra respirare in fluctibus, ad operandum mortiferum opus in adulterio, & homicidio, & superfluitate omnium malorum.

6 O miseri, nonne veniunt ipsi quasi peregrini de longinqua regione sicut scriptura habet in Euangelio: vbi adolescentior filius dixit: *Surgam & ibo ad patrem meum & dicam illi: Pater peccaui in cœlum & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum ex mercenarijs tuis?* Hoc tale est. Homo qui de lapsu peccati per admonitionē Spiritus sancti reuertitur in se dicit: Volo surgere de importabilibus peccatis, quæ à me nullatenus sunt sustinenda, de graui culpa: sed reuertar in recordatione mentis meæ plangens ac mœrens peccata mea, sic veniens ad patrem meum: qui pater meus est, quoniam creauit me: & dicam illi: Pater peccaui in cœlum, id est in cœleste opus quod ego sum quem formasti in voluntate tua, me sic tangendo in creatione ipsa, quod ego etiam cœlestis debui esse in actibus meis: sed feci me contractum cum turpissimis operibus: peccans etiam coram te, quia humanam naturam destitui in me. Quomodo? In multis abominationibus: ideo sum & ego reus in mea perditione & in tua maiestate, & non sum dignus nominari filius tuus: quia propter nequitiam cordis mei creaturam tuam duxi in me in alium modum quam à te constitutus sum. Sed nunc fac mihi vt tuo redempto seruo in mercede sanguinis filij tui, qui ipsum dedisti in tantā mercedē quam mors nunquam rependere poterit vlla compensatione: sed dimittit peccatores per pœnitētiam: quæ in passione filij tui orta est, quia rectam hæreditatē filiorum amisi in Adam, qui creatus filius, in iustitia destitutus est gloria fœlicitatis. Nunc autem debet pœnitentia redimere hominis peccata, cum sanguine filij tui. Istud est dicendum ab ijs qui iterant casum Adæ & post hæc reuertuntur per pœnitentiam sic pertingentes ad saluationem, & memores sunt quod multas monitiones adierunt, quæ de scripturis sunt narratæ & de cruciatu & de sanguine redemptoris eorū: & recordantur gementes quod transgressi sunt cum auditu, quo cum studio debuerunt percipere quomodo seruarent verbum Dei, cum ipsi negligerent legem eius quæ eis erat instituta ad custodiendum, in constitutione præcepti reculantes inspicere quid deberent facere vel quod deberent dimittere propter timorem Domini: qui tamen veniunt ad veritatem, recordantes ea quæ audierunt vel sciuerunt à Deo: quamuis prius ita cæcati essent, quod omnino nollent scire iustitiam ipsius, vt se ad hoc declinarent quod ipsam præponerent peccatis suis, cum spernerent eam, & cum reijcerent retro verbum Dei, respuentes legem eius. Multi de his erunt superabundantes in bonis, ita vt nec satientur, nec eis sufficiant epulari in domo Dei celebrando diuinum officium & operando iustitiam eius superabundanter: ita quod semper sunt flentes & memores in doloribus malorum quæ in anteactis rebus perpetrarunt, dum colebant illicita opera, transeuntes legis Dei licita.

7 Iste est luteus limus, quem vides in pectore pij patris. Quomodo? Filio Dei qui de corde patris exiuit veniens in mundum, adest credens populus, adhærens ipsi hac intentione qua credit in eum. Certe propterea sic etiam isti apparent in pectore pij patris, vt non spernat Angelus nec vlla creatura hominem, quia summi Dei filius incarnatus habet formam hominis in seipso. Beatus enim Angelicus chorus propterea in indignatione habet hominem quia nimium sordescit in peccatis suis, cum ipsi beati Angeli inuiolabiles sint absque vlla transgressione iustitiæ, semper attentissime videntes faciem patris. Et quod amatur à patre, hoc etiam ipsi amant in filio. Quomodo? Scilicet quod Dei filius natus est homo. Nam ego pater filium meum ex virgine natum posui in saluationem

tionem & in restaurationem hominis, vt vobis annunciat Esaias Propheta seruus meus: *Sicut pastor gregem suum pascit in brachio suo, congregabit agnos & in sinu suo leuabit, fœtas ipse portabit.*

8 Hoc tale est. Sicut pastor gregem suum pascit, sic pascet filius meus pastor bonus redemptum gregem suum. Quomodo? Ipse pascit eum lege sua, quam ipsemet per me plantauit. Vnde etiam in sua extensa potestate vt in brachio suo, quia idem filius meus est homo, congregabit innocentes agnos de culpa Adæ per innocentiam baptismi, cum ab eis exuitur vetus homo cum operibus suis: & leuabit ipsos in virtutibus suis & in lege sua in sinu suo. Quomodo? Videlicet quia leuat eos super excelsa cœlorum tali modo quod fiunt membra eius. Quapropter sic in interiori secreto Deitatis apparet homo in forma sua, quod nec Angeli habent nec vlla alia creatura, quia vnigenitus meus propter redemptionem generis humani in virginea carne formam assumpsit hominis. Ipse portabit etiam fœtas in corpore suo. Quomodo? Ipse filius meus portat homines in sanguine suo, sic quod salui facti sunt per quinque vulnera eius: quia quodcunque peccauerint per quinque sensus suos, hoc abstergetur per summam iustitiam post pœnitentiam: quoniam ipsemet eos ita portauit, quod incarnatus est, & quod passus est quinque vulnera in cruce, & quod mortuus & sepultus est, & quod à mortuis resurrexit. Ipse porrexit etiam ipsis manum suam, cum eos retraxit ad se. Quomodo? Scilicet quia filius meus assumpsit humanitatem pro illis, qui se putabant propter casum Adæ in æternum perijsse. Idem vnigenitus meus vicit etiam mortem, sic quod non potuit amplius dominari super eos. Vnde & ipse ita nouit eos in virtute claritatis suæ, vt venturi sunt in purgatione pœnitentiæ. Quod autem eos vides in sinu patris apparere, hoc est quod filius hominis perficitur cum membris suis in secreto patris. Quomodo? Cum enim mundus complebitur, tunc electi etiam Christi qui membra eius sunt, perficiuntur. O quam pulcher ille est, vt etiam Psalmista ait: *Speciosus forma præ filijs hominum.*

9 Hoc tale est. Pulcherrima pulchritudo fulget in eo clarissimæ formæ sine vlla macula peccati, & absque liquore humanæ fœditatis, & sine vlla concupiscentia facti operis in desiderijs peccatorum, quæ exigit caro mortalis infirmitatis. Hoc nunquam tetigit hunc hominem. Et forma illa filij hominis nata est in simplicitate præ alijs hominibus, ita quod illæsa virgo genuit natum suum in ignorantia peccati, se nesciens in ærumna habere filium. Quomodo? Quoniam non sensit vllum contactum in peccatis, ideo ignorabat se habere dolorem in partu, sed intus in ea corporis sui integritas gaudebat. O quam speciosus forma. Sed noscant homines ibi carnalem pulchritudinem non fuisse maiorem nisi quatenus ordinatio, profundæ sapientiæ constituit formam hominis: quia Pater & Filius & Spiritus sanctus vnus Deus in tribus personis non delectatur in pulchritudine carnis, sed in magna humilitate qua filius Dei se induit humanitate. In forma autem filij hominis non erat vlla maculositas, vt aliquando distorquetur homo molesta facie in diuersitate corporis, quod est in iudicio Dei, scilicet cum membra hominis diuisa sunt non recte ordinata vt debilium quod non est secundum naturam formationis in corpore hominis, sed secundum iudicium Dei. Et fortis quidem natura existit in recta formatione, infirma autem defluit in diuersitatem formationis contrariæ formæ: quod non erat opus in homine filio meo. Sed in quam magna diuersitate sint homines in suis membris, ita quod ipsi sunt nigri, fœdi, polluti, leprosi, hydropici, & pleni vitijs, habentes etiam rubiginem maleficij in suasione diabolicæ artis, & insipientes & duri videre bona Domini, & accusandi atque culpandi de multa oblitione quod iustitiam debuerunt operari & operantur malum, ac dimittunt bonum, despicientes crucem & martyrium Domini sui. Deus tamen pater inspicit intentione suæ bonitatis factum opus de limo sicut pater respicit ad filios suos dum eos eleuat in sinum suum. Et quoniam ipse Deus est, habet pij patris dilectionem ad filios suos. Talienim modo est ei interior dilectio cordis ad homines, quod filium suum misit ad crucis opprobrium quasi agnũ mansuetum qui portatur ad victimam occidendus, ita quod filius meus reportauit perditam ouem, quam è faucibus lupi tulit, supra humerum suum assumpta humanitate in magnis eam portans doloribus, cum dignatus est mori pro ouibus suis. In illis autem hominibus sunt multi circumdati ornamentis, qui & decorati sunt pretioso ornatu virtutum, qui sunt martyres, virgines, innocentes & pœnitentes ac subiecti magistris suis, vt iam dictum est & qui seipsos conscios reddunt in criminibus suis, in his se cruciantes cum inexpugnabili certamine, dum negant in seipsis quod sunt. Ibi non est dicendum qui sunt, vel vbi sunt electi, nam omnes computati sunt. Quis est ille cui possibile sit videre in profundam sapientiã altissimi & in discretionem scientiæ eius quid ipse habeat in numero saluandorum. Incomprehensibilia sunt iudicia eius omnibus hominibus. Vobis currendum est, quia paratum est vobis regnum Dei. Nam secundum studium fidelium operantium iustitiam Dei qui sunt abluti in baptismo cognitiq; in fide, talis etiam merces eorum erit.

10 Quod autem vides quod de sedente in throno protenditur magnus circulus aurei coloris vt aurora, cuius amplitudinem nullo modo cõprehendere potes, hoc est quod ab omnipotente patre extenditur fortissima potestas & fortissimum opus eius omnia comprehendens in potentia ipsius, cum qua est operans in filio suo quem semper in maiestate diuinitatis apud se habuit, per eum ordinans ac perficiens omnia opera sua ante mundum & in mundo ab initio: qui pulcherrimi fulgoris velut aurora rubet, quia filius in sapientissima virgine quam aurora significat

Quid circulus vt aurora.

ficat incarnatus est, inspiratione digiti Dei qui Spiritus sanctus est, in quo etiam factum est omne opus patris. Huius gloriæ circuitum nulla ratione comprehendere vales, quia nec ipsius potestas nec opera, nec vlla est mensura vlius bonitatis, vel potestatis ad illam mensurandam quæ sit, vel fuerit, vel fieri debeat in vlla creatura, nisi quod Deus est inæstimabilis & incomprehensibilis in potestate sua, & inuictus ac mirabilis in opere suo.

Circulus partes orbis gyrãs.

11 Et idem circulus gyrans ab oriente ad septentrionem, & ad occidentem atque ad meridiem se reflectens ad orientem ad ipsum sedentem in throno nec habens vllum finem, hoc est quod potestas ac opus Dei circueunt, comprehendendo omnem creaturam. Quomodo? In voluntate patris qui cum filio & Spiritu sancto Deus vnus est, ortæ sunt omnes creaturæ, quæ omnes sentiunt eum in potestate, Quomodo? Omnes sunt eum in creatione sentientes scilicet gyrantem ab oriente quod est in ortu omnis iustitiæ, & tendentẽ ad septentrionem in confusionem diaboli & ad occidentẽ vbi tenebræ mortis lucem vitæ volunt opprimere, luce tamen iterum resurgente deuicta tenebrarum caligine, & ad meridiẽ vbi ardens ardor est iustitiæ Dei in cordibus fidelium, se conuertendo tandem ad ortum iustitiæ quasi ad orientem se recipit. Quid hoc? Dum per summam potestatem opus Dei secundum præordinatum à Deo tempus completum fuerit in hominibus in hoc mundo, tunc etiam implebitur circuitus ipsius mundi, perfectus in fine temporis in nouissimo die: refulgebunt omnia opera Dei in electis eius sedente in throno non habente finem: quia Deus perfectus est in potestate ac in opere suo, qui erat & est & permanebit absque vlla inceptione vllius temporis in diuinitate, ita quod non fuerit sed est.

Cur immensa altitudinis

12 Et quod ille circulus, à terra est tantæ altitudinis vt eum comprehendere non possis, hoc est quod superna potestas ita excelsa est super omnes vitas creaturarum in sensu & in intellectu hominis, & ita incomprehensibilis in omnibus & super omnia, quod nulla creatura eam poterit metiri vlla capacitate sensus quin ipsa sit multo sublimior quam ei sit cognoscẽdum Vnde etiam Angeli frequẽter resonant Deum in laudibus. Ipsi enim vident eum in sua potestate & gloria, sed non possunt eum perfectè intuentes comprehendere quasi ad finem perueniant neq: vnquam valẽt fastidio satietatis capi tam magnitudinis quam pulchritudinis eius.

Splendor calybei coloris.

13 Quod autem ex se reddit splendorem valdè terribilem scilicet lapidei, calybei & ignei coloris, hoc est quod diuina potestas ex se demonstrat duram virtutem in magna seueritate contradissimulatam & impœnitentem ac impunitam iniquitatem, formidabilem: & velut calybeum, quia Deus est perspicua iustitia quæ non habet vllam iniustitiam cedentis mollitiei (tanquam puluis (vt dicitur) iniustum est quod Deo non placet) sed ipse est illa iustitia quæ quasi calybe confirmauit omnem aliam iustitiam: quæ multo fragilior est iustitia eius quam ferrum calybi cedit: & etiam quasi igneum, quia ipse est iudicialis ignis comburens peccatum ob omnem iniustitiam quæ se nunquam conuertere voluit ad illum quærens eius misericordiam. Est etiam Deus quasi lapis in homine, quoniam ipse est verus & iustus absque vlla mutatione: quia vt lapis in molliciem non potest conuerti, ita ille non habet vllam mutationem: & est velut calybs, scilicet in efficacitate pertransiens omnia absq; vlla mutatione vllius aut loci aut temporis, quia ipse est Deus super omnia existens: est etiam quasi ignis, quoniam inflammat & incendit & illuminat omnia absque vicissitudine succedentis temporis in nouitate, quia ipse Deus est.

Splendor infinitum extensus.

14 Et quod ipse splendor vndique secundum amplitudinem suam sursum in altitudinem cœli & deorsum in profundum abyssi ita se extendit vt nullum finem eius videre possis, hoc est quod virtus potestatis ac operis Dei, & iustitia atque rectissimum iudicium eius vbique in incomprehensibilitate sua nec in superioribus cœli, nec in inferioribus abyssi vllum finem habet qui comprehendi possit humano sensu cũ super omnia sit.

Quid stella præcedens.

15 Vides etiam de secreto sedentis in throno stellam magnam plurimi splendoris ac decoris prodeuntem, & cum ea plurimam multitudinem cadentium scintillarum, quia præcepto omnipotentis patris Lucifer Angelus qui nunc est sathanas, in ortu suo magna gloria ornatus & multa claritate ac decore vestitus prodijt, & cum eo omnes scintillæ sui agminis tunc candentes in lucis fulgore, nunc autem extinctæ in caliginis tenebrositate: quoniam pronus ad malum, non aspexit in me solum perfectum, sed existimabat confidens in seipsum, posse incipere quod vellet, & perficere quod inciperet. Vnde quod sedenti in throno debebat honoris quia per eum creatus est, hoc retorsit in seipsum, atque in hoc ipso declinabat se ad malum. Quod vero cum stella illa omnes eductæ ad austrum, inspiciebant ipsum sedentem in throno quasi alienum, seque ab eo auertentes magis inhiabant ad aquilonem quam eum inspicere vellent, hoc est quod Lucifer omnisque comitatus eius mirabiliter creatus in ardente bono Dei constitit, quasi per obliquum, in superbia videlicet dedignans regnantem in cœlo: quia ipsi omnes orti in creatione, ab initio gustauerunt impietatem quę ad perditionem se vertit: Deum inspicientes non sic quod eum scire vellẽt in bonitate, sed quod se super eum velut super alienum vellent eleuare, cum flagrante scilicet elatione se à cognitione eius auertentes, & plus tendentes ad casum suum quam Deum in gloria sua cognoscere desiderarent. Sed quod statim in ipsa auersione inspectionis suæ omnes extinctæ sunt sic versæ in nigredinem carbonum, hoc est dum Deum superbè dedignarentur scire, ipse Lucifer cum omnibus sequacibus suis in malitia sua extinctus est à fulgore clari splendoris, quo per diuinam potentiam indutus erat, delens

in seipso interiorem pulchritudinem, qua debuit vsus esse ad bonum: & se porrigens ad deglutiendam impietatem, ita extinctus est ab æterna claritate vt caderet in æternam perditionem. Vnde omnes versi sunt in nigredinem carbonum extincti ignis, quia cum duce suo scilicet diabolo exuti claritate sui splendoris sic extinctæ sunt in perditione tenebrositatis carentes omni gloria beatitudinis: vt carbo caret omni luce igneæ scintillæ. Quod autem ventus turbinis ortus est ab ipsis, qui eas mox ab austro retro sedentem in throno proiecit ad aquilonem præcipitans in abyssum, ita vt earum amplius nullam videre valeres, hoc est quod maximus flatus impietatis erexit se in ipsis Angelis iniquitatis, cum Deo vellent prævalere & eum per superbiam opprimere, qui exufflatus est in amarissimam nigredinem perditionis: & eos de austro, id est de bono proiecit retrorsum, quod est in obliuionem Dei cuncta regentis: quasi ad partem aquilonarem, vt vbi superbe exaltari volebant, ibi confusi casum inuenirent, propter superbiam suam præcipitati in abyssum mortis æternæ: quæ perditio ipsorum est, vt in nulla claritate amplius videantur, vt per seruum meum Ezechielem saltui meridiano qui ardenter fructum iustitiæ debuit & non attulit locutus sum dicens: *Ecce ego succendam in te ignem & comburam in te omne lignum viride: & omne lignum aridum. Non extinguetur flāma succensionis, & comburetur in eo omnis facies ab austro vsque ad aquilonem. Et videbit omnis caro, quia ego Dominus succendi eam, nec extinguetur.*

16 Hoc tale est. O stulte qui in superbia tua te erexisti contra me, ego qui nec initium nec finem habeo, faciam vt in zelo meo accendatur in te ignis indignationis meę per quem comburam in te omnem viriditatem tuam qua voluisti opus incipere, in falso vigore magis confidens in te quam in me: quia elegisti in tua stulta scientia esse secundum superbiam tuam, comburamque in te omnem ariditatem illam peccati tui & aliorum perditorum cum peccatum in bono aridum suggeris homini qui cinis est: quia suggestio tua non recipiet in te vllam saluationem, sed fiet in te ignis æternus. Nec restat vlla tibi muneratio salutis, nec illis qui te sequuntur in exēplo tuo. Et non extinguetur illa succensio pœnarum in supplicijs suis, sed comburet præcipitē superbiā quasi in facie concupiscētiæ aspectus honoris quē concepisti velle habere in teipso, qui eiectus es ab omni gloria tua, ab austro scilicet surgēs in ardente clarissima luce, & cadēs in tenebras aquilonis, id est inferni. Et hoc videbit omnis homo, videlicet electi & reprobi cognoscentes gehennam: quoniam electi eam cognoscunt: quia illā effugerunt: reprobi autem, quoniam cū ea in pœnis permanebunt, sciētes quia ego Dominus omnipotēs succendi eam ad retributionē malorū tuorū ô diabole, nec extinguetur in malis tuis nec sequētium te. Et sic perditio diabolicę superbiæ proiecit sathanā & Angelos eius in exteriores tenebras æternorum tormentorum sine vlla consolatione luminis, ita vt illi nullus sit locus inuentus in æterno lumine: & tu ô fragilis homo horrens & stupens, eorum vltra nihil conspice e potuisti, sicut etiam idē Ezechiel in spiritu meo regi Tyri sub mystica significatione dicit: *Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nihil factus es, & non eris in perpetuum* Hoc tale est. Omnes recti corde qui viderint te diabole inebriatum vitijs in illis gentibus qui te amplexantur in prævaricatione legis Dei, arescent obstupescentes in tua sorde, quomodo polluis suggestione tua templum in ædificatione Dei quod homo est. Et propterea nihil factus es per superbiam tuam in qua cecidisti ab omni gloria saluationis, quia omnino nullus vigor es, in nulla fœlicitate, neq; eris inuentus vllam gloriā amplius habens in æternitate cœlestium, quia tu confusus es in illis in perpetuum sine fine.

Splēdor reuertēs ad sedentem in throno

17 Sed quod splendorē illum magnum qui eis abstractus est, vidisti subito in earū extinctionē reuerti ad ipsum sedentē in throno, hoc est quod perspicuus & magnus fulgor quem diabolus propter superbiam & contumaciā suam perdidit cū in ipsum & omnes sequaces eius intrauit germen mortis (erat enim Lucifer purioris luminis quam cæteri Angeli) reuersus est ad Deum patrem vnde prodierat, seruatus in secreto eius: quia locus gloriæ splendoris illius non debuit esse vacuus, sed Deus seruauit eum alteri factæ luci. Nam eius quē Deus nudum surgere iussit atq; non coopertū carne qui diabolus est cum omni comitatu eius in splendore tamen clarum, splendorē seruauit limo quē formauit in hominem, tegens ipsum vilissima natura terræ, ob idipsum ne se extolleret in similitudinem Dei: quia quem clarum creauerat in multo fulgore sed non coopertum tā fragili & tam misero tegmine quo & homo, hic non potuit stare in elatione sua: quia non est nisi vnus Deus sine initio & sine fine in æternitate. Ac ideo scelleratissimum est præ cæteris criminibus, quo quis se Deo simulat. Nunc autem ego Deus cœlestis seruaui illustre lumen quod retraxi à diabolo propter malum eius, hoc diligenter abscondens apud me, & dedi illud limo terræ quem formaui ad imaginem & similitudinem meam: quemadmodum aliquis homo facit, cum filius eius moritur cuius hæreditas non transit in natos eius, quia absq; liberis decessit, hæreditatem filij attrahit sibi pater & proponit eam in mente sua alij suo filio nondum sibi nato, daturus eam illi cum natus fuerit ex ipso.

18 Nam diabolus cecidit absque hærede, quod est in recta intentione bonum opus, quia nunquā aliquid boni fecit nec incepit: & ob hoc accepit alter hæreditatem eius: qui etiam cecidit, habens tamē hæredem scilicet inceptionem obedientiæ: quoniam eam suscepit cum deuotione, quamuis opus ad hoc pertinens non perfecerit, sed gratia Dei perfecit illud opus in incarnatione saluationis populorum, in restaurationem bonæ hæreditatis. Atq; ideo recepit homo hereditatem suam in Christo, quia non dedignatus est in initio præceptum Dei: cum omnino diabolus non desiderauit seruitium creatoris sui in bono, sed honorem in superbia, vnde non recepit gloriam suam sed in perditione perijt.

Et

19 Et sicut Goliath surrexit despiciens Dauid, ita erexit se diabolus in præsumptionem in seipso, volens similis esse altissimo. Et vt Goliath ignorans vires Dauid eum prorsus nihili reputans vilipendit, sic cumulata superbia diaboli contempsit humilitatem in humanitate filij Dei, qui in mundo natus, non gloriam suam sed gloriam patris per omnia quæsiuit. Quomodo? Diabolus non desiderauit imitari hoc exemplum, vt se subderet suo creatori quemdmodum se filius Dei subdidit suo patri. Attamen Dauid amputauit caput Goliath in secreta fortitudine Dei, vt Spiritu sancto inspirante scriptum est: *Assumens autem Dauid caput Philistæi attulit illud in Hierusalem arma vero eius posuit in tabernaculo suo.* Hoc tale est. Spolia & direptiones diaboli accepit fortissimus filius meus, cum deiecit caput eiusdem serpentis antiqui. Vbi? In vtero virginis quę hoc caput contriuit. Per quē? Per eundem filium suum. Quæ est hæc contritio? Sancta humilitas, quæ in matre & filio apparens percussit primum initium superbiæ, quod est caput diaboli. Et sic filij mei secundum carnem victrix humilitas attulit ipsum caput in sanctam Ecclesiam quæ est visio pacis, ei ostendens quod per ipsam fortissimam humilitatem interfecta esset superbia diaboli: fortissima vero arma eius sunt multiformia eius vitia, quibus ille superauit genus humanum quod eum pro Deo coluit, sic exterrens in viciosis artibus suis vt arma exterrere solent homines. Hæc confregit filius meus ponens ea in tabernaculo suo, id est in passionem corporis sui dum pateretur in cruce. Vnde ipsam pugnam dimisit etiam in tabernaculis simul in corporibus electorum membrorum suorum, vt & ipsi distribuant arma diaboli cum ipso. Quomodo? Vt sicut ipse deuicit diabolum in passione sua, sic & ipsi eum deuincant se constringentes in desideriis, & non sint consentientes vitiis illius. Et secundum similitudinem hanc, vt gloria Goliath data est Dauid, ita gloriam quæ ablata est primo Angelo, dedi Adæ & generi eius, quod confitetur me seruans præcepta mea, interempta superbia diaboli. Qui autem interioris sensus perspicaces audiendi aures habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO SECVNDA.

1 DEINDE vidi inter ambitum circuli qui protendebatur de sedente in throno quasi montem magnum coniunctum radici illius immensi lapidis super quem nubes cum throno & sedente in eo posita erant, ita quod lapis in altitudinem erectus & mons in latitudinem extensus videbatur. Et super ipsum montem stabat velut quoddam ædificium quadrangulum ad similitudinem vrbis quadratæ formatum, aliquantulum obliquum habens situm, cuius angulus vnus respiciebat ad orientem, & alius ad occidentem & vnus ad septentrionem & alius ad meridiem: ædificium autem circuitu suo murum vnum biformem gerebat, cuius forma vna erat quasi splendor lucidus vt lux diei, & altera quasi compaginatio lapidum adinuicem coniuncta in angulo orientali & in angulo septentrionali, ita vt pars illa lucida muri protenderetur ab angulo orientali & finiretur in angulo septentrionali, tota integra & non habens vllum locum interruptum, & pars alia scilicet lapidea extenderetur ab angulo septentrionali ad angulum occidentalem & ad angulum meridianum & finiretur in angulo orientali, habens duo loca interrupta inter angulum videlicet occidentalem & angulum meridianum. Longitudo autem ædificij erat centum cubitorum, & latitudo eius quinquaginta cubitorum, & altitudo ipsius quinque cubitorum, ita vt eius duo parietes in vtroque latere ipsius essent vnius longitudinis, & alij ipsius duo parietes in fronte & in fine eius, vnius latitudinis. Sed & ijdem quatuor parietes vbique in circuitu ipsius ædificij æqualis erant altitudinis, exceptis propugnaculis eius quæ aliquantulum eminebant altitudinem ipsius. Latitudo autem inter ipsum ædificium & splendorem ex prædicto circulo se in profundum abysi extendentem, erat in vertice orientalis anguli vnius palmi, alibi autem id est in septentrionali & in occidentali atque in meridiana parte tanta vndique erat latitudo inter idem ædificium & splendorem, vt eius amplitudinem nullo modo conprehendere possem. Et hæc me admirante, qui sedebat in throno iterum dixit ad me: Fides quæ in antiquis sanctis cum opere iustitiæ per bonitatem patris desuper ædificato, velut in pallore apparuit, incarnato Dei filio aperta manifestatione cum ardentibus operibus ardenter in lucem processit: quando filius Dei caduca non concupiscens, ea exemplo suo conculcari & cœlestia amari perdocuit: cum priores patres mundum non fugientes, nec se ab eo separantes Deum simplici tantum credulitate & humili deuotione colebant, quia nondum vt omnia deserent eis ostensum fuerat.

Mons coniunctus dicilapidis

2 Vnde etiam quod vides intra ambitum circuli qui protenditur de sedente in throno, montē magnū coniunctum radici illius immensi lapidis super quem nubes cum throno & descendente in eo posita sunt, ita quod lapis in altitudinem erectus & mons in latitudinem extensus videtur hoc est quod in potente ac forti opere potestatis superni patris qui potenter operatur, stat mons significans fidem: quæ magna est in virtute, palamque surgens in circumcisione Abrahæ, & ita proficiens vsque in filium superni Dei post ruinam serpētis antiqui per Spiritum sanctum inspirata hominibus, vt in bonitate patris fideliter operantes illum credant omnipotentem esse Deum, qui tam magnum hostem superare potuit, ita quod per eandem credulitatem subleuati ad gloriam illam pertingant, de qua diabolus per superbiam suam deiectus periit.

3 Atque idem mons positus est ad radicem prædicti lapidis mysterium timoris Domini habentis: quia fides coniuncta est stabilitati timoris Domini, & timor Domini etiam fortitudini fidei, scilicet cum de patre missus est filius nasci ex virgine,

& cum de filio pullulabat vera fides primum fundamentum boni operis: quam timor Domini profert cum omnibus virtutibus tangens Deum in altitudine sua, ita vt in sapientia fidelium mentium Deus super omnia regnans fideliter colatur. Quomodo? Quoniam timor Domini secreta cœli visu circumspectionis acute penetrat, quia ipse initium iustæ intentionis est, cum qua etiam beata fides apud Deum in latitudinem perfectionis extenditur cum in bonis operibus ad sanctitatem dilatatur.

Aedificiũ supra mõtem.

4 Sed quod super ipsum montem stat ædificium quadrangulum ad similitudinem vrbis quadratæ formatum, hoc est quod super fidem bonitas patris bona opera ædificans, multos fidelium per quatuor angulos terræ colligens trahit ad cœlestia, sic munitos in stabilitate virtutum vt cœlestis pater in sinu suo, hoc est in interiori potestate & in mystico consilio suo eos benigne componat cum quatuor quadris in fide.

5 Quomodo? Ego qui sum altissimus, ordinaui in opere meo primum quadrum hominum, videlicet Adam, cuius genus ipso dormiente per magnum schisma se debilitans, processit vsque ad secundum quadrum id est ad Noë sub quo diluuium factum est, vbi & mysteria filij mei in arca prænostraui. Sed in eo quadro quæ est Noë, per admonitionem meam manifestaui illam lucidam partem muri prædicti ædificij, quia ibi in diluuio suffocans peccatores innui hominibus vt mortem fugerent & vitam appeterent, sic eis palam aperiens speculatiuam scientiam cognitionis duarum viarum. Quid hoc? Homo viret & viget in viuente vita quæ anima est, per quam speculatur & cognoscit duas semitas videlicet bonum & malum: quoniam homo tangitur alterutra parte harum, ita quod manens in corpore siue bonum siue malum cum anima & corpore operatur: quod quidem ipse incipit per operationem animi sui, voluntatem suam ita in opere complens. Et sic in nos ostensa est per admonitionem meam speculatiua scientia duarum viarum, scilicet acutissima consideratione malum spernere & bonum diligere, quæ ita cum emissione circũcisionis tendit in præcursu voluntatis Dei, vsque ad tertium quadrum, in quo Abraham & Moses coniuncti sunt in circumcisione & lege: quæ circumcisio & lex ita procedebat vsque ad quartũ quadrũ sanctæ trinitatis, in quo vetus testamentum in filio Dei finitum est cum exteriori significatione. Vnde etiam surrexit interius germen per filium Dei in Ecclesia, qui natus & passus pro salute hominum resurgens etiam & rediens ad patrem, angulum illum qui in casu Adæ absconsus & attenuatus erat restaurauit in saluationem, per animas hominum.

Aedificiũ inobliquũ

6 Quod autem ædificium aliquantulum est in obliquum situm, hoc est quod homo qui opus Dei est, non potest præ fragilitate sua incedere firmiter sine peccato, & audacter sine timore fragilis carnis diabolum superando: sed eum oportet illum humiliter deuitare, & insidias eius sapienter fugere ne peccet, atque fideliter se coniungere bonis operibus, & sic constare in filio Dei: qui quasi in angulos sedens lapis angularis est, hoc pacto opus electum in homine coniungens.

Quorsum angulus respiciens.

7 Sed quod angulus vnus respicit ad orientem & alius ad occidentem & vnus ad septentrionem & alius ad meridiem, hoc est quod filius Dei natus est ex virgine & passus in carne, vt in ortu iustitiæ homo restauraretur ad vitam cui omnis iustitia apposita est, quod est angulus orientalis inde surgente saluatione animarum: vt Deus compleuit in filio suo omnem iustitiam quæ ab Abel vsque ad ipsum præfigurata est, in quo finita est constitutio carnalis obseruationis veteris testamenti, iam veniente salute fidelium hominum per fidem, quam filius Dei attulit missus à patre in mundum in fine temporum, quod est angulus occidentalis. Contra diabolum quoque in Abraham & in Mose eleuauit se iustitia qui præmonstrabant promissam gratiam per quam homo saluatus est quem diabolus deceperat, occidendo eum vt latro in lapsu Adæ, quod est angulus septentrionalis: vnde & miserabilis ac mortalis casus qui factus est in humano genere, postea per supernam gratiam nobiliter & magnifice restauratus est pleno fructu in ardente opere Dei & hominis, quod est angulus meridianus. Angulus etiam meridianus est, quia primus homo Adam à Deo creatus est. Sed quod ab hoc angulo speculatiua scientia cognitionis duarum viarum non incipit fulgere, id est ab ipso Adam, hoc ideo est, quia genus suum incompositum erat, non colens Deum in scientia sua officiosum seruitute legis, sed tantum propriam voluntatem suam adimplens cum summo malo: ita vt nec in recta scientia Dei nec in vera beatitudine esset fulgens, immo in morte iacens: sed absconditum erat tantum in corde patris, quid cum homine facere decreuisset.

Quid angulus in oriente.

8 Angulus etiam in oriente designat Noë, vbi se iustitia ostendere incepit: & vbi etiam aperte manifestata est præmonstrata speculatiua scientia, ostendens omnem sanctitatem quæ postea in filio Dei perficienda erat. Et quia vnaquæque iustitia in filio Dei qui est verus oriens erat incipiens, ideo est hoc ædificium primum appellandum ad orientem in honore sanctitatis, quæ primum etiam in Noë veraciter declarata est. Angulus quoque in septentrione est Abraham & Moses, qui aduersus sathanam cum operis executione prædictam speculatiuam scientiam circumtegebant quasi eam circumædificarent cum preciosis lapidibus, & cum desuper aurato opere perspicuæ iustitiæ Dei quod erat circumcisio & lex: quia iustitia ante circumcisionem & legem, quasi nuda erat absque opere. Et quartus angulus occidentalis prefigurat etiam veram Trinitatem, quæ palam manifestata est in baptismo saluatoris, qui erexit plenam & sanctam ciuitatem Hierusalem cum omni opere suo, recurrens ad cœlum in saluatione animarum.

Qui murus riuiformis

9 Sed quod ipsum ædificium in circuitu suo murum vnum binæ formæ habet, cuius vna est quasi splendor lucidus vt lux diei & altera quasi compaginatio lapidum ad inuicem coniuncta in angulo orientali & in angulo septentrionali, hoc est

quod

quod per bonitatem patris hominibus ex omni parte data est quasi securitas vna, id est munitio & defensio in bonis operibus vt ipsis circumdati & confortati carnales concupiscentias deserant, & ad vnum Deum qui munimentum eorum est confugiant. Qui murus in duabus est formis quia vna forma muri est veluti speculatiua scientia duarum viarum: quoniam illam scientiam in acutissima & certissima exquisitione speculationis animi sui habet homo, vt sit circumspectus in omnibus viis suis: & etiam alia forma muri est veluti cinerea caro hominis: quia à Deo creatus est homo operans factum opus in operatione.

10 Et hæc speculatiua scientia lucet in splendore lucis diei, quin per eam homines actus suos vident & considerant: quia splendidus radius est humanæ mentis, se caute circumspicientis: in homine siquidem apparet hæc præclara scientia vt candida nubes permeans mentes populorum in celeritate sicut & nubes cito difflatur in aëre: lucensq; vt lux diei quoniam ipsa candida declaratur propter splendidissimum opus quod Deus benigne operatur in hominibus: scilicet vt cum ipsi deuitant malum, perficiant bonum quod in eis quasi lux diei lucet: In ipsa quoque scientia procedit vnumquodque opus in homine. Quomodo? homo habet duas vias. Quomodo? Ipse est sciens bonum atque malum cum sensibilitate: qui dum transit de malo, operando bonum, imitatur Deum faciens bonum in ipso, qui iustus est nolens iniustitiam. Sed dum operatur malum, implicatur per seductorem diabolum in peccatis, qui non vult desistere nisi sentiat illum in vinculo malorum operum, quoniam diabolus quærit iniquitatem, fugiens sanctitatem. Si autem homo abstrahit se à malo & operatur bonum, tunc suscipit eum summa bonitas: quia seipsum propter amorem Dei superauit, qui filium suum tradidit pro eo in mortem crucis. Vnde etiam scientia hæc est speculatiua, quia ipsa est quasi speculum hoc modo: quoniam vt homo aspicit faciem suam in speculo vtrum sit in ea pulchritudo an maculositas, sic inspicit ipse in scientia bonum & malum in facto opere, quod considerat intra se: quia hæc consideratio est in rationali sensu quem Deus inspirauit in homine, cum in faciem eius inspirauit spiraculum vitæ in anima. Nam viuere pecorum deficit, quia rationale non est: anima autem hominis nunquam deficit, quia in æternum viuet quoniam rationalis est. Vnde etiam homo sentit in consideratione boni & mali, quod ipse opus sit reprobum vel electum, per gratiam Dei formatus & inspiratus rationali sensu in ortu creationis suæ: illa gratia eum iterum restaurante in electione baptismi, & in saluatione animæ noui testimonij vt dicit Paulus amantissimus meus de illa electione gratiæ, *Reliquiæ secundum electionem gratia saluæ factæ sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia.*

11 Hoc tale est. Reliquiæ quas laqueus mortis non comprehendit, vt declinarent ad exemplum diaboli, illæ saluæ factæ sunt aperta saluatione, dum Deus misit filium suum incarnari quod est electio gratiæ pro salute manifestata hominum. Quomodo? Gratia Dei constituit hominem, sed ille lapsus est in prauis operibus. Tunc ostensa est electio gratiæ in electo vase, cum ex virgine filius Dei natus est, in quo possibile non erat fieri vllum lapsum. Nam si quisquam hominum rem aliquam vtilem facit quæ ipsi ab alio abstrahitur, tunc eligit sibi aliam vtiliorem, quam ei nullus auferre possit, & in qua ipse plene abundet. Sic fecit gratia Dei. Ipsa enim formauit Adam primum hominem, quem diabolus abstraxit ab innocentia operis, sed eadem gratia fecit postea plenitudinem bonorum operum per filium Dei in saluatione animarum. Si autem gratia Dei fecit saluationem, tunc saluatio non est facta ex merito hominum. Quomodo? Iustitia operis defecit in Adam, ita quod homo nunquam rediret in saluationem per merita operum suorum, nisi recuperaretur per eandem gratiam in iustissimo filio Dei per opera ipsius, quia obediens factus est patri suo: & nisi homo etiam mundaretur per baptismum quod filius Dei tradidit hominibus cum bono opere: quod opus gratia Dei operatur cum homine, & homo opus illud cum illa. Ideoque est gratia Dei cum hoc opere, & hoc opus ortum est de gratia. Quod si saluatio esset ex merito hominum & rectum opus hominis esset proprium ei à seipso, ita quod gratia Dei opus illud non accenderet, tunc gratia non esset gratia. Quomodo? Tunc esset homo à seipso & non à Deo, & nulla creatura redderet gratias Deo, & gratia Dei nihil esset. Nunc autem gratia Dei constituit hominem rationalitate subnixum vt iustitiam operetur in scientia boni & mali, quatenus hac scientia appetat bonum abiiciens malum & vt sic cognoscat vitam & mortem per hoc eligens in qua parte remanere desiderat vt Salomon in intellectu sapientiæ inquit: *Apposui tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrige manum tuam.*

12 Hoc tale est. Deus apposuit homini in prima suscitatione animæ vim magnam & acutam videlicet notitiam malorum & bonorum: quæ sunt aqua & ignis. Nam sicut aqua semper inundat & celat in se multa mortifera animalia plurimaque inutilia, ita est etiam homo inundans in malis factis suis, celans ea ne diuulgetur. Et vt etiam ignis vrit non perferens intra se vllam impuritatem incombustam, & vt faber per ignem puriora facit monilia sua ablata rubigine, sic etiam bonum facit hominem purum, euellens ab eo rubiginem nequitiæ. Nam aqua & ignis dissentiunt, suffocantes & necantes seinuicem. Sic etiam facit homo. In malo enim necat bonum, & in bono necat malum atque in vtroque semper occultat intra se silenter sua desideria, hac aut illac versans illa.

13 Et in ipsa commotione desideriorum habet optionem voluntatis illius viæ quam desiderat, & ad illam conuertit se cum voluntate operis, quasi manum ad hoc porrigendo scilicet bonum opus perficiens adiuuante Deo per gratiam, & malum perageris insidiante diabolo per suggestionem artium suarum, ipso quidem homine hæc inspiciente in scientia rationalitatis suæ. Nam in illa scientia inspi-

inspicit bonum & malum, & inde oritur in ipso desiderium optionis è duabus viis boni videlicet & mali, secundum voluntatem ipsius. Quid hoc? Optio est quod homo videt in desiderio animi sui quasi in speculo res aliquas dicens intra se, vtinam possem hoc vel illud agere ad quod nondum accedit per opus, sed habet illud in scientia sua, positus quasi in capite duarum viarum, quod est scientiam habens occasionum boni & mali: & ita secundum desiderium suum tendit tandem ad opus illud siue sursum siue deorsum.

Altera forma.

14 Et altera forma muri quam vides quasi compagination lapidum ostendens genus humanum, designat etiam rectas institutiones quæ surrexerunt in mentibus hominum, vt in Abraham & in Mose ac in cæteris, qui erant præcedens germen legis Dei, cum omnibus appendiciis iustitiæ Dei in lege vsque in nouissimum tempus. Quomodo? Scilicet quod opus Dei est in homine & per hominem, ita quod Deus misit filium suum propter saluationem hominum in fine legis, sine peccato & operantem in humano corpore, atque ponentem fundamentum fidei super seipsum, hoc modo quod portauit genus humanum cum primo homine eiecto de paradiso propter præuaricationem iustitiæ, faciens omne hoc mirabile in homine per legem suam vbi comprehendis Christianam multitudinem quæ hæc ædificatio est in bonitate patris, & quod homo reponendus est in cœlesti Hierusalem.

Duæ formæ coadunatæ.

15 Vnde & ipsæ duæ muri formæ in vnum coadunatæ sunt in parte orientis & septentrionis, quoniam in speculatiua scientia & in humano opere est communis terminatio iniustitiæ, in qua genus humanum erat in obliuione Dei implicatum: quæ se erexit primum ab Adam cum insana iniustitia ante diluuium, ita quod ipsa depressa est cum omni sua gente propter magnam iniquitatem in diluuio aquarum: vbi scientia speculatiua apparere incepit per inspirationem meam cum scientia boni in Noë vt in angulo orientali vt prædictum est. Sed quamuis se in Noë admonitio Dei erexerit, tamen ceruix & appetitus mali in recordatione ipsius processit exitialiter ad aquilonem, ita quod iniquitas rebellionis contra Deum non est conculcata vsque ad Abraham in quo suffocata est vt in angulo septentrionali, cum in eo orta est acutissima acies iustitiæ Dei. Quod vero illa lucida pars muri protenditur ab angulo orientali & finitur in angulo septentrionali, tota integra, & non habens vllum locum interruptum, hoc est quod speculatiua scientia in munitione mentium hominum ab angulo orientali id est à diebus Noë incepit apparere, cum prius ante Noë studebat iniquitas hoc adimplere quod perpetrare posset in irritatione Dei, hominibus magis concupiscentias suas sequentibus quam cultura Dei amantibus: quia primum genus hominum ab Adam vbi speculatiua scientia absconditа erat, deglutiuit diabolus in omni voluntate sua vsque ad Noë: in quo illa scientia aperte ostensa est vt dictum est: nihilominus tamen adhuc confidebat diabolus, quod esset habiturus omne genus humanum, iniquitate ita in præcepto eius procedente vsque ad angulum septentrionalem, hoc est ad Abraham & Mosen: quoniam ante eos in speculatiua scientia erat iniquitas quasi integra in sua nequitia, & nondum interrupta aut contrita per constitutam iustitiam legis Dei, quia necdum circumcisio aut lex data fuerat: in quibus tunc patribus ipse diabolus incepit confundi, cum prius quasi confidenter in mundo regnaret: sicut aperit Paulus meum lucidum vas electionis: *Regnauit mors ab Adam vsque ad Mosen etiam in eos qui non peccauerunt, in similitudinem præuaricationis Adæ qui est forma futuri.*

16 Hoc tale est: Mors regnauit nullo contra eam militante, nulloq; eam superante bello, ab Adam vsque ad Mosen. Quomodo? Quia austeritas & cultura legis ante Mosen data non erat, excepto quod circumcisio in Abraham iussione Dei facta, ipsam leuiter præmonstrauerat, sed mortis vitium processit de errore in errorem, vt sibi placuit. Tũc surrexit in volũtate Dei fortis miles Moses, & præparauit fortia arma iustitiæ, in quibus mors in suo cultu destructa est per instrumenta legis: quia lex abscondit in se omnem saluationem animarum, cum præsignificatione filij Dei: quia etiam mors dominabatur in innocentibus, qui præ simplicitate moderationis suæ nesciebant in actibus suis opus præuaricationis Adæ in nationibus, qui est forma futuri. Quomodo? Adam à Deo fuit creatus iustus & innocens ab omni conceptione & inceptione peccati, sic etiam filius Dei natus est ex virgine Maria, veniens absque vlla macula peccati.

Lapidea pars muri

17 Sed vt vides quod illa lapidea pars muri extenditur ab angulo septentrionali ad angulum occidentalem & ad angulum meridianum, & finitur in angulo orientali, hoc est quod recta opera hominum cum quibus in Deum muniti sunt, processerunt quasi de angulo septentrionali id est de circumcisione Abrahæ cum lege Mosi & cum appendiciis iustitiæ eorum, in hominibus vsque ad angulum occidentalem, vbi surrexit perspicua iustitia in incarnatione filij Dei, abinde vltra extensa vsque ad angulum meridianum, vbi ardens opus per baptismum & per reliquam iustitiam electæ & nouæ sponsæ eiusdem filij Dei ad restaurandum Adam in saluationem accensum est, iterum inde vltra prolongata terminumq; ponens in primo angulo orientali, ita reuertendo ad summum patrem. Quomodo? Ipse summus pater erat in mysterio suo vnamquamque iustitiam ordinans quomodo redire deberet primi hominis casus in saluationem animarum reuertendo ad Deum. Quia homo ceciderat, ideo surrexi in misericordia & misi filium meum in restaurationem saluationis animarum, sicut seruus meus Psalmista Dauid ostendit dicens: *Sed in lege Domini voluntas eius & in lege eius meditabitur die ac nocte.*

18 Hoc tale est. In lege iustitiæ quam Vnigenitus meus natus ex virgine demonstrauit mundo: qui cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus existens omni dominatur sæculo, ita quod ipse filius patris incarnatus & homo visibilis visus, dominus & eleuatus in carne super omnem creaturam fuit volun-

voluntas patris in saluatione. Quomodo? Quia filius Dei ante sæcula à patre genitus, postea in mundo natus ex matre in fine temporum necdum incarnatus manebat, in patre inuisibilis, vt voluntas inuisibilis est in homine antequam exeat in opus: visibilis deinde apparuit in carne pro salute hominum, ita cum filio suo meditatur omnipotēs pater omnem iustitiam contra primum casum Adæ. Vbi? In dilectione filij Dei, qui ante tempora in diuinitatis gloria manens in patre, mirabiliter postea sub statuto tempore mundi, incarnatus est, quem pater de corde suo in mundum misit summum sacerdotem super omnem iustitiam. Vnde & legem iustitiæ ipse filius collegit vt eam accepit à patre facta lege hominū in eum credituro rum. Sed in illa lege quam pater in filio suo constituere atque condere voluit, meditatur in die. Quomodo? Scilicet in die quæ ipse est, cum nulla obscuritas iniquitatis erat in vlla creatura priusquam vllam creaturam conderet sæculorum, meditatus est istam legem filij sui. Et etiam in nocte. Quomodo? Quia in facta creatura dum se incepit erigere malum quod est quasi obscuritas noctis, in Angelo & in homine meditatur etiam pater vsque in nouissimum diem in quem pertingunt opera sua quæ ineffabiliter operatur, ostendens & aperiens legem filij sui: cum in ipso perficit omnia bona, quæ in homine perfici debent.

Pars muri interrupta.

19 Sed vt vides quod lapidea pars muri habet duo loca interrupta inter angulum videlicet occidentalem & angulum meridianum, hoc est quod opus humani generis in munitione defensionis suæ, duobus modis adhuc imperfectum est: cum membra incarnati filij Dei constant adhuc quasi imperfecta in electis suis, quod est primus interruptus locus velut ab occidente, quoniam filius Dei missus est in mundum in fine temporum: & cum deinde Ecclesia similiter adhuc quasi imperfecta est in omnibus virtutibus suis, vt consistere & ædificari debet in cœlesti Hierusalem, quod est alter interruptus locus velut ad meridiem, cum Ecclesia perficietur in cœlestibus.

Longitudo ædificij centum cubitorū.

20 Quod autem longitudo ipsius ædificij est centum cubitorum, hoc est quod denarius numerus attenuatus erat in præuaricatore homine, & recuperatus est in filio meo per multiplicem denarij centenarium numerum multiplicium virtutum in saluatione animarum: de quo denario per centenarium, deinde ascendit millenarius numerus perfectus in omnibus virtutibus, vt plene euacuentur mille artes diaboli, cum quibus seducit omnem gregem amabilium omnium omnipotentis Dei. Quid hoc? Ego omnipotens constitui initio ardentia & viuentia lumina quæ lucerent in splendoribus suis, sed quædam perstiterunt in amore meo, quædam autem ceciderunt despiciendo creatorem suum. Sed non decuit me creatorem vt institutionem meam, vacuam & irritam relinquerem. Quomodo? Angelica scilicet creatura superbientis agminis hoc bonum quod creator suus ipsi indulsit ad cognitionem suam, illud sibiipsi deputauit in fallacem gloriam, se posse similem esse creatori suo, vnde cecidit in mortem. Tunc præuidit Deus, quia quod in perdito agmine illo cecidit, fortius restaurandum esse in alio. Quomodo? Quia creauit hominem de limo terræ viuentem in anima & corpore vt ad gloriam illam pertingeret, de qua præuaricator diabolus cum suis imitatoribus eiectus est: quoniam homo valde charus est Deo: cum & eum fecerit ad imaginem & similitudinem suam, ita vt in perfectione sanctitatis operaretur omnes virtutes, sicut & Deus condidit creaturas omnes: & vt etiam impleret operando in humillima obedientia & in opere virtutum sub ministratione laudis inter glorioſos Angelos ordinem: vt in hoc beatitudinis culmine, adornaret laudem supernorum spirituum, qui assidua deuotione sunt laudantes Deum: atque in eadem beatitudine sua hoc adimpleret, quod perditus Angelus in præsumptione sua ruens euacuauit. Ideoque est homo plenus denarius numerus, qui hæc omnia per virtutem Dei perficit. Sed denarius numerus in sua natura multiplicat centenarium in hac intentione, quia homo diabolica seductione corruens, à Deo tandem diuina miseratione & inspiratione admonitus strenue incepit Deum agnoscere cum lege & prophetia veteris testamenti, & deinde acutius cum sanctitate ac omnibus ornamentis inuictæ constantiæ Ecclesiæ. Sicq; incepit homo operari omnes virtutes ab Abel ita eas perficiendo vsque ad nouissimum iustum, quod est centenarius numerus longitudinis huius ædificij, quod Deus in mystica figura demonstrat hominibus: ne desperent prolapsi in iniquitatibus suis, sed vt surgentes ab eis fortiter laborent in opere Dei: quia & vnusquisque cadens in peccatis, cum se erigit ab eis, fortior erit quàm prius esset: sicut & Deus maiores & fortiores virtutes restituit in homine, filium suum mittens in mundum ad erigendum collapsum genus humanum, quàm primus homo operatur. Vnde & homo fortius operatur in anima & corpore quam si esset sine corporali grauedine: quoniam militat in seipso in multis periculis perficiens fortissima bella, & victorioſus existens cum Domino Deo suo fideliter militans ei, sic ipsum cognoscens in militia sua, corpus suum castigando: quia Angelus carens grauedine terreni corporis, est tantum miles cœlestis harmoniæ lucidus & purus perseueràns in visione Dei: homo verò grauatus corporali putredine est fortis & glorioſus sanctusq; miles cum restaurato opere: qui operatur propter Deum in anima & corpore, ita per centenarium numerum præsentis laboris pertingens ad millenarium futuræ retributionis, videlicet cum in nouissimo die plenam mercedem accipiens sine fine in anima & corpore gaudebit in cœlesti habitatione. Sic ergo denarius attenuatus numerus, recuperatus est per filium meum, qui natus ex virgine & passus in cruce hominem reduxit ad cœlestia, vt ipse in Euangelio dicit: *Quæ mulier habens dragmas decem, si perdiderit dragmam vnam, nonne accendit lucernam & euertit domum, & quærit diligenter donec inueniat? Et cum inuenerit conuocat amicas & vicinas dicens. Congratulamini mihi, quia inueni dragmam quam perdideram.*

Hoc

21 Hoc tale est. Sancta diuinitas habuit dragmas decem, id est in electis Angelis & in homine decem ordines supernarum distinctionum: sed dragmam vnam perdidit, cum homo magis diabolicam seductionem, quam diuinum præceptum secutus in mortem cecidit. Vnde ipse accendens lucernam ardentem, scilicet Christum verum Deum & verum hominem, splendidissimumque solem iustitiæ, euertit per eum domum, id est Iudaicum populum, & inter legem quæsiuit diligenter omnem sanctificationem quæ fuit in saluatione, in qua instituit nouam sanctificationem, & sic inuenit dragmam suam, hominem scilicet quem perdiderat. Tunc conuocauit amicas, id est sæculares iustitias & vicinas id est spirituales virtutes dicens: Congratulamini mihi laudabiliter & congaudenter & ædificate cœlestem Hierusalem ex viuis lapidibus, quia hominem inueni, qui perierat deceptione diaboli.

Latitudo quinquaginta cubitorum.

22 Sed vt vides quod latitudo huius ædificij est quinquaginta cubitorum, hoc est quod omnis latitudo vitiorum hominum, qui in opere Dei ædificare debuerunt, magis tamen concupiscentias suas sequentium quam opus Dei colentium, in diffusis quinque vulneribus filij mei quæ in cruce passus est, misericorditer abstergitur & remittitur: ita quod vulnera manuum eius opera manuum inobedientiæ Adæ & Euæ deleuerunt: & vulnera pedum eius liberauerunt itinera humani exilij: & vulnus lateris eius de quo orta est Ecclesia, deleuit culpam Adæ & Euæ, quoniam de latere Adæ Eua creata est. Vnde & filius meus in ligno fixus est, vt ea aboleret quæ per lignum præuaricatio facta est: atque aceto & felle potatus, vt gustus pomi noxialis dilueretur.

Altitudo quinque cubitorũ.

23 Et altitudo eius est quinque cubitorum, qui est excellentia diuinarum scientiarum in scripturis quæ propter opus Dei sunt in quinque sensibus qui sunt in homine, quos inspirauit Spiritus sanctus ad vtilitatem hominum: quia homo cum quinque sensibus suis respicit ad altitudinem diuinitatis, discernens vnumquodque, bonum scilicet & malum.

Duo parietes vnius longitudinis.

24 Vnde & eius duo parietes in vtroque latere ipsius sunt vnius longitudinis, quoniam in ædificio bonitatis Dei quasi in duobus parietibus animæ & corporis vtriusque lateris, prosperi scilicet & aduersi, hominem constantissime oportet laborare. Quomodo? Vt deuitet malum & operetur bonum. Quomodo? Quia profunda & incomprehensibilis diuina potestas instituit hominem, vt totis viribus suis & toto sensu suo colat Deum æquali deuotione in longitudine intelligibilis rationalitatis: quoniam dignum est vt creator omnium, ante omnia, & super omnia dignissime colatur Deus.

Alij duo vnius latitudinis.

25 Quapropter & alij eius duo parietes in fronte & in fine eius, vnius sunt latitudinis, quoniam in opere Dei sapientia & discretio sunt velut duo parietes, videlicet sapientia quasi in superiori & discretio quasi in inferiori parte: quas Deus aspirat æquo & iusto dono suo in magnitudinem latitudinis humanæ mentis, ad cognoscendum se.

Propugnacula parietibus eminentia.

26 Sed quod quatuor illi parietes vbique in circuitu ipsius ædificij æqualis sunt altitudinis exceptis propugnaculis eius quæ aliquantulum eminent altitudinem ipsius, hoc quod homo in quatuor elementis positus, vbique fidem Catholicam per bonitatem patris æquali deuotione & cultura in alto habebit, Filium cum Patre & Spiritu sancto, videlicet colens, qui omnia opera sua operatur in ipsis. Quomodo? Omne opus quod filius Dei operatus est & operatur, hoc perficit per bonitatem Patris in Spiritu sancto. Quid hoc? Quoniam secundum voluntatem patris erat filius redimens hominem per incarnationem suam, quæ est magna bonitas: quia pater sic ordinauit vt Filius eius nasceretur ex virgine de Spiritu sancto conceptus, humanitatem assumens propter amorem hominis, vt eum reduceret in restaurationem vitæ: quatenus homo cum Deo partem haberet, cum qua intraret in saluationem per ipsum in recta & Catholica fide, in qua Pater & Filius & Spiritus sanctus cognosci debet, vnus & verus Deus.

27 Sed & ibi sunt propugnacula præstantioris altitudinis. Quomodo? Quia cum homo respicit in culmen bonæ mentis, tunc ædificat altitudinem murorum fidelium, in virtutibus operis Dei ascendens super intelligibilem fidem, Deum videlicet sciens esse in potentia diuinitatis suæ: super quam fidem deinde construit altiorem staturam virtutum, præstantissimorum propugnaculorum. Quomodo? Nam ædificat altiores virtutes, sibi non sufficiens vt solummodo fidem habeat in Deum, sed ascendit in virentem palmam, quod est de virtute in virtutem quibus exaltata & decorata est rectissima fides quasi ciuitas propugnaculis.

Latitudo in vertice orientalis anguli.

28 Quod vero latitudo, inter ipsum ædificium & splendorem ex prædicto circulo se in profundum abysi extendentem, est in vertice orientalis anguli vnius palmi, hoc est quod amplitudo supernorum secretorum est inter opus filij Dei quod demonstrauit quasi ædificium, conuersatus sine peccato corporaliter in sæculo, scilicet faciens virtutes multas in bonitate patris & inter potestatem patris quasi splendorem in maxima virtute sua se in inferiora & in superiora extendentem: cum filium suum misit in mundum in capite scilicet anguli qui respicit ad orientem, hoc est, in iustitia quæ primum præsignata est in Noë per admonitionem Spiritus sancti præfigurantem perfectam illam iustitiam, quæ declarata est in incarnatione filij Dei: ita quod in his secretis erat quasi spacium vnius staturæ vt extenta manus est à pollice vsque ad alios digitos, quod est ordinatum tempus in paternis visceribus quando vnigenitum suum mittere voluit in manu fortissima, vt ipse ita circuiret cum omnibus articulis digitorum qui sunt omnia opera eius in Spiritu sancto vt perficeret voluntatem patris sui passus in cruce propter miseram ac contemptibilem inobedientiam, quam diabolus primo homini instillauit in sua suggestione: cum propter hoc ad redimendum hominem misericordia Dei se inclinauit ad terram: per humanitatem filij Dei incomprehensibili altitudine diuinitatis.

Sed

Latitudo incomprehensibilis.

29 Sed quod alibi id est in septentrionali & in occidentali atque in meridiana parte, tanta vndique est latitudo inter ædificium & splendorem vt eius amplitudinem nullo modo comprehendere possis, hoc est quod nullus hominum mortali corpore grauatus poterit scire elationem mali in visceribus aquilonaris diaboli, nec finitum eius in operante creatura in occasu cadentis hominis, nec initium aut finem ardentis meridiei quod est supernæ iustitiæ, nec considerare quomodo hæc dilatata & discreta sint inter opus & potestatem scientiæ meę in omnibus populis, scilicet aut in electis aut in reprobis, qui omnes positi sunt in æquisima perscrutatione, ita quod acutisima & diligentisima districtione examinabuntur in præceptis meis: cum tamen ipsi omnes accurate debent confidere, quod eos pasco in omnibus necessitatibus suis: quia hæc omnia in secretis meis ita occultata sunt, quod amplitudinem profunditatis eorum, nec sensus aut intellectus hominis vllo modo comprehendere vel intelligere valeat, nisi quantum permissione mea conceditur. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet hic in ardente amore speculi mei, ad verbá hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO TERTIA.

POST hæc vidi & ecce quasi in medio longitudinis prædictæ lucidæ partis muri designati ædificij stabat velut turris ferrei coloris ipsi muro exterius impositа, latitudinis quatuor cubitorum & altitudinis septem cubitorum in qua conspexi quinque imagines singulariter stantes in singulo quoque arcu desuper quasi turritum conum habentes, quarum prima respiciebat ad orientem, secunda autem ad aquilonem, tertia vero ad septentrionem, & quarta ad columnam verbi Dei, in cuius radice Abraham Patriarcha residebat: ac quinta ad turrim Ecclesiæ & ad illos homines qui in ipso ædificio huc & illuc discurrebant. Similitudo autem vna erat eis in hoc, singulæ earum vestitæ erant solummodo quasi singulis vestibus sericinis & calceatæ calceamentis candidis excepta quinta quæ omni ex parte armata videbatur. Secunda vero & tertia nudo erant capite, dissoluta coma & candida carentes amictu palliorum: prima autem & tertia ac quarta indutæ erant tunicis candidis. Sed dissimilitudo ex hoc erat eis. Prima imago gestabat in capite suo Pontificalem infulam, sparsis capillis & albis, induta quasi pallio albo, inferius in duabus oris eius purpura contexto. In dextera vero gerebat lilia & alios flores, in sinistra autem palmam. Et dixit: O dulcis vita & ô dulcis amplexio æternæ vitæ & ô beata fœlicitas in qua sunt ęterna prędmia, quæ semper es in veris delitiis, ita tamen quod nunquam possum impleri, nunquam satiari interiori lętitia quę est in Deo meo. Secunda autem induta erat purpurea tunica, stans vt adolescens qui nondum est ad plenum virilis ætatis, sed tamen magnæ grauitatis. Et dicebat: Me non terrebit horribilis inimicus qui est diabolus, nec inimicus homo, nec hoc sæculum in disciplina Dei, cuius conspectui semper assisto. Tertia vero tegebat faciem suam alba manica dexterę manus suæ. Et aiebat: O spurcitia & ô immunditia huius sæculi, abscondite vos & fugite ab oculis meis, quia dilectus meus natus est de pura virgine Maria. Quarta autem erat velata capite albo velamine more muliebri, & circumamicta pallio crocei coloris. In pectore vero suo gerebat imaginem IESV CHRISTI, circa quam in pectore suo scriptum erat: Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Et dicebat: Porrigo manus semper ad peregrinos & egenos ac ad pauperes & debiles, atque ad gementes. Quinta porro armata erat galea superposita capiti suo, induta quoque lorica & ocreis, atque ferreis chirothecis ferens etiam in sinistra sua clypeum ab humeris pendentem, accincta quoque gladio & hastam manu dextera tenens. Sub pedibus autem eius iacebat quasi leo hians ore, lingua extensa ex ore eius, & etiam velut quidam homines, quorum alij tubis resonabant, alij quibusdā instrumentis ludicris ioculariter concrepabant, & alij diuersis ludis ludebant, quos imago illa simul & ipsum leonem pedibus suis conculcans, hasta quam dextera tenebat acriter transfodiebat. Et dixit: Vinco fortem diabolum & te odium & inuidiam, atque te ô spurcicia cum ludentibus fallaci deceptione. Sed intra illud ædificium vidi duas alias imagines versus hanc eandem turrim stantes, quarum prior apparebat stans supra pauimentum ipsius ædificij, quasi in arcu ignei splendoris diuersis imaginibus malignorum spirituum interius depicto, & contra prædictam turrim posito: altera vero ipsi arcui exterius tantum collateralis in nullo arcu consistens, ambæ videlicet interdum ad prædictam turrim aspicientes, & interdum ad homines ædificium intrantes & exeuntes. Vestitæ autem erant etiam ipsæ sericinis vestibus & velatæ in ligatura capitis albo velamine more fœmineo, non circumamictæ palliis, indutæ vero calceamentis albis. Sed prior earum habebat in capite suo quasi triangularem coronam rubentem, vt rubeus hyacinthus rubet in colore suo, induta quoque tunica niuea cuius implicamenta erant viridi colore vbiq; distincta. Et ait: Vinco in oriente cū fortissimo filio Dei, qui exiuit à patre veniens in mundum pro redemptione hominum, & qui iterum rediit ad patrem, cum in maxima ærumna moriens in cruce resurgensque à mortuis ascendit in cœlum: ideoque nolo confundi, fugiendo miserias & dolores huius sæculi. Altera vero induta erat tunica alba sed aliquantulum pallidi coloris. Et in dextero brachio suo portabat crucem cum imagine saluatoris IESV CHRISTI caput suum inclinans super illam. Et dicebat: Hic infans pertulit multas miserias in hoc sæculo, & idcirco volo semper plorare & habere mœrorem propter gaudium æternæ vitæ, in quam bonæ oues adducendæ sunt per nobilem filium Dei. Et vidi quod omnes prædictæ imagines singula verba sua per mysterium Dei dicebant ad admonitionem hominum.

Tunc iterum sedens in throno qui mihi hæc omnia ostendebat, dixit mihi: Per fortitudinem & constantiam voluntatis Dei, diuinæ virtutes in veteri testamento celeriter pullulabant: sed ibi se velut in ignorantia colentibus nondum plene suauem & dulcem gustum præbebant, quia tunc tantum austeritas legis delinquentes acriter corripiebat: postmodum autem per gratiam Dei in noua lege plurimum fructum proferentes, fortem & perfectum cibum & in amore cœlestium esurientibus cum summa dulcedine exhibebant, cum prius vt dictum est quædam occulta ostensio & signum futurorum essent, secundum quod etiam spectaculum hoc cum appositionibus suis demonstrat.

Quid turris in longitudine muri.

2 Nam hæc turris quam vides quasi in medio longitudinis prædictæ lucidæ partis muri designati ædificij stantem, habet typum præcursus voluntatis Dei: quæ in circumcisione multis modis & diuersis significationibus manifestata est, ita quod Deus in signum eiusdem circumcisionis demonstrauit legem, & per legem gratiam Euangelij: quoniam fide propalata in fideli Abraham, surrexit in ipso etiam circumcisio in mysterio veræ præfigurationis: quia per diuinam potentiam instruxerunt se fortes virtutes incipientes in Abraham quasi in medio longitudinis specularium scientiæ duarum humanæ optionis viarum sub munitione firmissimæ bonitatis superni patris, cum postmodum apertæ futuræ erant per voluntatem Dei, illud in figura præsignantes quod Deus facere voluit priusquam hoc manifeste ostenderet in opere. Quæ ferrei coloris est, ipsique muro exterius imposita, quæ est iustitia Dei fortis & inuincibilis, se in ipsa speculatiua scientia quasi exterius ostendens per circumcisionem quæ se foris carnaliter formauit posita cum beatis virtutibus in spiritualibus spiritualis muri, quem constituit Deus in hominibus.

Qua latitudo turris.

3 Et eadem turris est latitudinis quatuor cubitorum, quia per voluntatem Dei ipsæ virtutes operantur in homine, posito sub extensione quatuor elementorum, cum quibus vegetatur corporaliter in corpore: & altitudinis septem cubitorum, quia in altitudine septem donorum Spiritus sancti tanta firmitas est, vt se ipsa turris ita erigeret, quod ex ea prodiret Ecclesia in incarnatione filij mei, præfigurata in circumcisione veteris testamenti.

Qua altitudo.

Quid imagines quinque.

4 Quod autem conspicis in ea quinque imagines singulariter stantes, in singulo quoque arcu desuper quasi turritum conum habentes, hoc est quod in turri hac id est in fortitudine circumcisionis pendebant quinque fortes virtutes, non quod vlla virtus sit viuens forma in seipsa, sed solummodo prælucida sphæra à Deo fulgens in opem hominis: quia homo perficitur cum virtutibus, quoniam ipsæ sunt opus operantis hominis in Deo. Vnde ipsæ quinque virtutes ad similitudinem quinque sensuum hominis in hac turri positæ sunt, quia multo zelo tangebant circumcisionem, abscindentes ab ea iniquitatem, vt quinque sensus hominis, in Ecclesia circumciduntur per sacratissimum baptisma: sed tamen in hominibus non operantes per seipsas, quia homo cum illis operatur, & ipsæ cum homine: sicut etiam quinque sensus hominis non operantur per se, sed homo cum illis & ipsi cum homine, ita inuicem fructum facientes. Et sunt singulariter, maximo studio desudantes in singulari scilicet statura magisterij turritum apicem habente, id est præcellentem & bene compositam dignitatem validissimæ constantiæ. Et prima imago respicit ad orientem, quia virtus illa prospexit ad filium Dei planctu amoris, vt quandoque veniret, hoc aperte loquens de æterna vita quam circumcisio habuit in abscondito. Secunda autem imago videt ad aquilonem, quoniam ipsa considerauit partem orientis & partem aquilonis, in magna disciplina aspiciens ad Deum quasi ad orientem, dedignando inconuenientiam indisciplinatæ lasciuiæ, scilicet quod Deus non habebatur in veneratione, despiciendoque quod lex Dei digne non habebatur in populo illo, quasi in aquilone. Tertia vero tendit ad septentrionem, quia fortissime illa prosternit superfluam fornicationem, despiciendo eam, & seipsam ab illa protegendo legali institutione. Quarta autem imago, vertitur ad columnam verbi Dei: in cuius radice Abraham Patriarcha residet, quoniam ipsa versa fuit adhærens in incarnatione filij Dei: quam velut in fundamento Abraham tetigit, cum præsignificatione miræ profunditatis, ariete pendente in spinis. Quinta vero respicit ad turrim Ecclesiæ, & ad illos homines qui in ipso ædificio huc & illuc discurrunt, quia illa erexit se victoriose destruere omnem iniustitiam quæ orta est in Adam, respiciens ad fortitudinem Catholicæ Ecclesiæ, vt victoriose & sine intermissione pugnet contra vitia diaboli, & ad homines qui in ea diuersa varietate morum discurrunt, ostendens eis in pertimescendo zelo Dei vt oues iustitiæ esse perseuerent.

Cur omnium vna similitudo.

5 Quod autem similitudo vna est in eis, hoc est quod pari deuotione Deum colunt in operibus hominum. Nam singulæ earum, vestitæ sunt solummodo quasi singulis vestibus sericinis, quia vnaquæque earundem virtutum, habet in se dulcedinem & suauitatem quibus nullatenus grauant nec constringunt homines: sed vt suauiter ballamum sudat de frutice suo, sic molliter operantur dulcedinem cœlestis regni in humanis mentibus sine sorde & duritia iniustitiæ. Et sunt calceatæ calceamentis albis, quoniam recte sequuntur iustitiam meam in albedine cœlestis regni, transeundo, subiectionem diaboli, & omnino conculcantes vestigia eius in hominibus. Sed quinta virtus ex omni parte armata videtur, quia ipsa prospicit ad Ecclesiam, in qua fortissimæ pugnæ aduersus diabolica vitia perficiuntur, extendens in ea vbique victoriam suam, cum pretiosissima armatura quæ est inuictissima fortitudo Dei: quę pertranseundo occidit omnem iniustitiam, in confusione diabolicæ fraudis. Quod vero secunda & tertia sunt nudo capite, dissoluta coma & alba, hoc est quod nullum supplicium laboris,

nec

nec onus diuitiarum aut concupiscentiæ sibi imponunt pro amore meo : sed nudo capite, id est aperta conscientia sua aperiunt mihi omne occultum suum, ardentes semper in dilectione mea, cum omnem confusionem & lasciuiam concupiscentiæ carnis à se abiiciunt : hoc incipientes in albis crinibus, quod est claritas mentis, bona opera desiderantis. Et carent amictu palliorum, quoniam à se proiiciunt mores paganorum, cum impudicitia & spurcitia diaboli & cum omnibus curis sæcularibus : quia sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum. Prima quoque & tertia ac quarta indutæ sunt tunicis albis, quod est apprehensio innocentiæ præfigurantis incarnationem filij Dei mei cum suauitate castitatis : qui morti substraxit hominem, induens eum vita in saluatione. Quod autem dissimilitudo est eis, hoc est quod vis earum vicissim est in dono Spiritus sancti, cum virtus hæc habet hoc instrumentum animæ, & virtus alia aliud : vnum tamen studium existentes in Deo, ita quod cœlestis Hierusalem perfecte construatur cum eis quia ipsæ sunt opus quod homines operantur, per quod ad Deum perueniunt.

Quid prima imago

6 Vnde hæc prima imago designat cœlestem amorem, quia ipse præ animi cura inesse debet hominibus : gestans in capite suo Pontificalem infulam sparsis capillis & albis, quia valde coronata est in summo sacerdote IESV CHRISTO, & in summis sacerdotibus veteris testamenti : & in illis qui eidem filio Dei dixerunt, vtinam disrumperes cœlos & descenderes : stans denudatis capillis sine muliebri velamine capitis in albedine apparentibus, præfigurans in eis quod sacerdotale officium denudandum esset coniugali officio in aduentu filij mei, ipsius qui imitandus est à sacerdotibus suis in castitate propter saluationem : quia ipsi perfectissimo cœlesti amore sic semper adhærere debent, vt excutiant prauos mores hominum, à contagione peccati, clara & candida pars existentes in spirituali dono Dei. Quæ etiam induta est quasi pallio albo : inferius in duabus oris ipsius purpura contexto, hoc est quod eam circumdedit gratia Dei in albedine lenitatis, subnixa & ornata in finibus protectionum suarum cum decoris ornamentis charitatis : quia comprehensio diuinæ gratiæ inesse debet termino vniuscuiusque boni operis, constans in duabus partibus videlicet in virtute dilectionis Dei & hominis. Quod vero in dextera sua habet lilia & alios flores, hoc est quod in bono opere habet candida præmia liliorum æternæ vitæ, & claritatem æterni luminis, & alios sanctitatis flosculos qui sunt sodales sui, qui se illi coniungunt cœlesti amore. Sed quod in sinistra sua gestat palmam, hoc est quod ipsa in recordatione mortis habet palmam ascendentem de occulto beatæ virtutis : cum qua mortem quasi torrentibus lapidibus obruit, vt etiam declarat in verbis suis ad filios Dei, vt supra dictum est.

Quid secunda.

7 Secunda autem, prætendit disciplinam, quoniam post ardentem cœlestis vitæ amorem oritur constrictio carnalium concupiscentiarum in disciplina magnæ contritionis. Quæ induta est purpurea tunica, quia circumdata est lege mea & mortificatione carnis in hominibus : quod est exemplum filij mei in purpureo indumento, vt idem filius meus ex purissima virgine natus est in charitate, quæ omnimodo operata est in ipso. Constat etiam vt adolescens qui nondum est ad plenum virilis ætatis, sed tamen magnæ grauitatis, quoniam disciplina semper est in puerili timore, vt puer est in constrictione timens magistrum suum sub magistratione. Vnde & ego omnipotens, semper magister fum disciplinæ, quia ipsa erga me est quasi non virilis : quoniam non vult esse potens in officio propriæ voluntatis suæ, sed semper fideliter timere in magna districtione reuerentiæ, sicut etiam manifestissime ostendit in supradictis verbis suis.

Quid tertia.

8 Tertia vero declarat verecundiam, quoniam post disciplinam surgit pudor verecundiæ, à se fugans confusionem peccati. Quapropter tegit etiam faciem suam alba manica dextræ manus suæ, quia protegit interiorem conscientiam suam quasi faciem animæ, fugiens à fornicatione & à pollutione diabolica, se defendens candida veste innocentiæ & castitatis : eam habens in dextera, quod est in saluatione operis sui, quoniam ipsi potenter adhærent contemptus omnis spurcitiæ sathanæ, quam omnimodo abiicit à se, vt etiam declarat in prædictis verbis suis monitionis suæ.

Quid quarta.

9 Quarta autem significat misericordiam, quia post verecundiam eleuat se ad egentes virtus misericordiæ, quia etiam in corde æterni patris est vera misericordia gratiæ eius : quoniam ipse per eam hoc ordinauit in antiquo consilio suo quod primum ostendit misericorditer Abraham in circumcisione, educens eum de terra eius & præcipiens ei vt circumcideretur ipse & genus suum : quando illi demonstrauit magna mirabilia in vera trinitate, per quæ & filium suum prænunciauerat in figura : quod totum est illa misericordia quam idem Abraham præsignauit offerens Isaac. Et est velato capite ex albo velamine capitis more muliebri, quod est tegmen & initium saluationis, quasi caput miserantis perditas animas de exilio mortis reducentis sub candore pii velaminis : quoniam albas facit animas & hominem fulgentem, dum coopertus fuerit cum misericordia à Deo : quia illis hominibus qui Deum in indignatione habent dum adhuc in peccatis sunt, his fulget post illatam eis cœlitus misericordiam, vt radius solis in blanda suauitate : quoniam misericordia in muliebri persona fœcundissima mater est animarum de perditione. Nam vt mulier operit caput suum, ita deprimit misericordia mortem animarum. Et sicut mulier suauior est viro, sic & misericordia suauior vesana insania criminum in insania peccatoris priusquam cor eius visitetur à Deo, sicut & eadem virtus in muliebri forma apparet : quoniam in fœminea castitate clausa virginea materia surrexit in ventre Mariæ suauissima misericordia, quæ semper erat

obumbrata in Patre, donec Pater eam visibilem ostendit per Spiritum sanctum in vtero virginis. Et circumamicta est pallio crocei coloris, quia circumdata est splendidissimo sole quod est signum filij mei fulgentis de cœlo in mundum, sicut solis splendor in terram: quoniam idem filius meus verus est sol illuminans mundum cum sanctificatione Ecclesiæ. Quod vero in pectore suo habet imaginem ipsius vnigeniti mei, hoc est quod in pectus misericordiæ inclinaui eundem filium meum, dum eum misi in vterum Mariæ virginis. Vnde & circa eam in pectore virtutis eius scriptum est: *Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.* Quid hoc? Quia vbique in circumeunte potestate mea demonstratur in secreto scientiæ pectoris misericordię, quod filius meus vera misericordia est. Quomodo? vt prædictum est in verbis Zachariæ serui mei in Euangelio dicentis: *Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.* Hoc tale est. Per viscera paternæ misericordiæ saluatio est: quia absconditum in corde patris erat, vt viscera manent in homine, quod filius eius in fine temporum incarnaretur vbi visitauit Deus homines. Quomodo? Cœlesti scilicet pane qui filius eius est natus in carne ex Maria virgine: qui veniens ex lato, id est de corde patris exiens, præbuit maximam quærentibus se misericordiam: sicut etiam ipsa virtus in supradictis verbis suis filios Dei alloquitur.

Quidimago quinta

10 Quinta vero imago præfigurat victoriam, quoniam post misericordiam quam ostendi in circumcisione filium meum volens mittere in mundum, erexit se victoria in eadem circumcisione, ita procedens cum maiore virtute vsque ad filium meum, atque cum ipso in nouissimum diem. Nam in filio meo superaui antiquum serpentem, qui super caput suum extulit se, humanũ genus rapiens per mille nequitias, quibus illud comprehendit quasi in catena sua: quia illas nequitias vnigenitus meus deuicit per omnia bellicosa arma quę surrexerunt in incarnatione eius qui est flos omniũ virtutum. Quid hoc? Post misericordiam surgit victoria cum seipsum homo deuincit & aliena vitia. Quomodo? In prędictis vitiis quinque virtutibus: primus est amor cœlestis, scilicet in hoc quod homo scit & agnoscit Deum, diligens eum super omnia. Deinde causa illius fidei ligatur idem homo in legem disciplinæ, de qua ipse compescit crimina peccandi per bonam & rectam verecundiam. In his ergo tribus virib. iustificabitur homo in corde suo, sic inspiciens aliam rem quæ est angustia proximi sui quę procurabit in omnibus necessitatibus eius vt se. Vnde & mox surgit homo fortissimus miles cum his tribus viribus in quibus perfectus est in mente sua imitando in misericordia filium meum verum Samaritanum sic in victoria pertransiens vires diaboli cum armis victoriosissimarum virtutum, cum seipsum vincit & proximum suum regit, in ipsis virtutibus occidens omne malum, abiiciendo videlicet superbiam quæ Adam expulit de paradiso. Et eadem virtus armata est galea superposita capiti suo: quia homo pleno cœlesti desiderio ad Deum qui est caput omnium suspirare debet vt salutem consequatur æternam. Induta est quoque lorica, vt homo resistat diaboli constringens iniustam voluntatem carnalium desideriorum suorum, in vero timore & cum iusto tremore subiectus Deo: fideliter metuens districtum iudicium eius vt per me commonitus dicit Dauid: *Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ, commota est & contremuit terra.* Hoc tale est. Effulserunt mirabilia & secreta tua ô Domine cunctorum, & mirifice apparuerunt. Quomodo? Vt coruscatio quæ ex parte videtur & ex parte occultatur, quoniam mysteria tua nunc intelliguntur nunc autem nesciuntur. Nam non est gens diffusa in latitudine totius orbis qui in tua voluntate mirabiliter creatus est, quin ad eam nomen gloriæ tuæ & potentia maiestatis tuæ diuersis modis & admirandis signis mirifice peruenerit, etiam si eam lumen fidei & veritatis nedum perfecte ad salutem sui illustrauerit. Quapropter homo in magnis suspiriis commotus auertit se à voluntate sua, deseritque concupiscentias suas tremendo videlicet supernum iudicium, quia ipse prius in terrenis actibus ambulans suiipsius imprudenter oblitus erat, cum nunc sapienter redit ad se. Est etiam præfata virtus induta ocreis, vt recta via sibi denunciata effugiat itinera mortis, per castigationem corporalem. Induta est & ferreis chirothecis, quatenus effugiat opera diaboli per circumcisionem mentis, & per rectissimam fidem: ita vt in Deum credat, sic euadens laqueos truculentissimi inimici. Habet etiam in sinistra sua clypeum ab humeris pendentem, quoniam in sinistra parte quę est diabolica pugna contra hominem, circumdata ex gratia fortissimorum præceptorum Dei: quibus homo tanta fidei fortitudine circumdetur & defendatur, ne diabolus eum corrumpat suasionibus suis, & ne ipse homo se subiiciat vitiis illius protectione Dei: ab humeris circumdatus, quoniam gratia Dei adhæret rectæ fortitudini animæ ad Deum in ligatura dilectionis Dei & proximi. Et accincta est gladio, qua homo debet se constringere castigatione corporis, in austeritate sermonis Dei, & à se & ab aliis abscindens iniquitatem. Hastam quoque manu dextera tenet, quod est vt homo cum fiducia sit audax in Deo superare omnem sapientiam diaboli: hoc faciens cum fortissima pace Domini quę vera iustitia est contra nequissimum certamen diaboli & hominis, quod difficile debellari potest nisi adiutorio Dei. Quod autem sub pedibus eius iacet quasi leo hians ore, hoc est diabolus quem victoria pedibus recti itineris vitæ & veritatis prostrauit, cum idem sathanas acerrima, & amarissima crudelitate hians deglutiret genus humanum. Lingua vero extensa ex ore eius, est existimatio ipsius qua terribili iniquitate putabat omne genus hominum ab Adam procreatum omnino deuorare. Et quod etiam sub pedibus eius iacent velut quidam homines, hi sunt sub agilitate eius torpentes fistulæ diaboli, quæ se flectunt ad initium omnis mali: quas ipsa protexit in zelo Dei recte procedens in iustitia, quia eædem peruersæ

ma-

machinationes in diuersis moribus se subdũt diabolo illi famulantes. Quorum allij tubis resonant, quoniam bacchantur sonitu omnium malorum, & insaniunt elati flagrante mente odio habentes iustitiam Dei, genus scilicet super genus hoc faciens in magna superbia Et alij quibusdam instrumentis ludicris ioculariter concrepant, quia fallaces sunt in illusionibus phantasticis ad diabolum pertinentibus, & quoniam pertinaces sunt in tortuosa lasciuia elationis inuidentis disciplinæ Dei. Alij quoque diuersis ludis ludunt, quoniam versantur in diuersitate & spurcitia vitiorum, quæ secundum libitum voluntatis suæ excogitantes in seipsis per insidias diabolicas adimplent. Et hos omnes eadem imago simul & ipsum leonem pedibus suis conculcat, quia nimio zelo omnes has vanitates artium propellit & suasiones sathanæ conterit in iustitia Dei. Sed & hasta quam dextera tenet eos acriter transfodit, quoniam per fiduciam & audaciam ad Deum fortissime transfigit superando & vulnerando in doloribus omnes has immunditias: quia à Deo deluduntur & ad nihilum deputantur, vt ipsa etiam in prædictis verbis admonitionis suæ demonstrat.

Quid alia dua imagines.

11 Sed quod intra ipsum ædificium vides duas alias imagines versus hanc eandem turrim stantes, hoc est quod intra opus illud quod cœlestis pater operatus est per filium suum, palam eum ostendens in aperto opere qui in circumcisione ostensus est, in obumbratione duæ virtutes surrexerunt quod est exemplum Christi in vna & sequi vestigia eius, in altera obuiam præcursui voluntatis Dei maxima fortitudine & reuerentia apparentes, quia in seipsis declarant fructum qui præfiguratus est in circumcisione. Et prior earum apparet stans supra pauimentum ipsius ædificij quasi in arcu ignei splendoris diuersis imaginibus malignorum spirituum interius depicto, & contra prædictam turrim posito, quia eadem virtus perficitur in terrenis rebus eas conculcando in bonitate patris, cum diligenter pertransit desideria carnis in exemplo filij Dei. Quomodo? Quia in multa tolerantia pertransit aduersa mundi fortiter examinata & excribrata in arcu, id est in excellentia sæcularis potestatis, quæ ignea est in terroræ detrahentis superbiæ quam diabolica turba subsequitur, interiora animæ sæcularium desideria carnalia diligentium attrahens suæ voluntati: cum etiam idem arcus per terrenam potentiam in multis modis interdũ opponat se iustitię, repugnans vero testamento quod ædificatum est in Deo, quæ tamen omnia superat victrix virtus per adiutorium Dei in bonis hominibus quamuis multum impugnentur & fatigentur ab insidiis malignorum. Altera vero ipsi arcui exterius tantum collateralis in nullo arcu consistit, quoniam cum prior virtus tumidam potestatem patienter deuincit quæ ipsi multas pœnas intulit, procedit virtus hæc foris eandem potentiam: quia de pœnis quas illa pertulit, hæc quasi extra eandem potestatem orta est rabiem eius effugiens: sed tandem iuxta eam, quod est recordatio ærumnarum vnde originem duxit: sine depressione arcus consistens, quoniam libera est à potestate huius sæculi, palam crucem Christi baiulans. Quod autem ambę interdum ad præfatam turrim aspiciunt, hoc est quod ipsæ sunt plenum opus præfiguratum in præcursu voluntatis Dei, in circũcisione veteris testamenti, considerantes initium radicis suæ: maiores tamen eodem initio suo quod in circumcisione habuerunt existentes, quia fulgens opus præcellit inceptionem doctrinæ: interdum etiam aspicientes ad homines idem ædificium intrantes & exeuntes, quod est admonitio earum in Spiritu sancto ad populos qui ad Deum in via legis iustitiæ ambulant, & ad illos qui sunt in criminibus diaboli volentes recedere de via iusta: vnde exhortantur ab eis, vt eas in bono imitentur.

Cur serico vestita.

12 Vestitæ sunt etiam ipsæ sericinis vestibus, quia habent suauitatem illam, vt homo non grauetur in indignatione laboris persecutionum. Et sunt velatæ in ligatura capitis albo velamine more fœmineo, quoniam iustum est vt homo subiectus sit Deo capiti suo, ipsum menti suæ iugiter circumponens in candore dilectionis: ita vt eum in gaudio & lætitia amplectatur, sicut mulier virum suum habet in honore timoris & amoris vt constituit Deus. Sed non sunt circumamictæ palliis, quia carent omni solicitudine sæculari se tantum declinantes post illa quæ sunt æterna in Deo in vita futura. Indutæ sunt autem calceamentis albis quoniam lucent in itineribus iustitiæ per albedinem fidei in mentibus hominum, vt & ipsi sequantur vestigia exempli earum.

Quid prior designat.

13 Prior autem imago designat patientiam, quia illa surrexit in cornu Abrahæ, quod est in inceptione obediendi cum obediendo Deo in circumcisione primum sonum obedientiæ post casum Adę significauerit præcurrentem operantem obedientiam in vero verbo, quod est in filio Dei, vt sonus verbum præcurrit: in septentrionali parte, videlicet oppositā nequitiis & inquietudini antiqui serpentis. Et habet in capite suo quasi triangularem coronam rubentem, vt rubeus hyacinthus rubet in colore suo, quoniam in principio mentis fidelium hominum per fidem sanctæ trinitatis valde coronata est: qui carnem suam contemnentes pro amore Dei & vera fide sanguinem suum fundere non dubitant, quia & filius Dei apparens in carne, mortem deuicit cum rubore sanguinis sui per quem Ecclesia decorata est, quasi cum nobili rubente hyacintho in decore suo. Induta est quoque tunica alba cuius implicamenta sunt viridi colore vbique distincta, quia sibi induit vestimentum operis Dei in albedine perpetui luminis ornatum, scilicet in implicamentis suis: quæ sunt ærumnæ & gemitus dicentis: O quando veniam ad aspectum veri luminis? quod desiderium fœliciter in præsenti vita habetur in adobumbrato exemplo: per quod decorantur ipsæ aduersitates fidelium in viriditate animæ multis calamitatibus distinctæ, propter Deum in patientia hæc omnia sufferentes, vt etiam eadem virtus declarat in prædictis verbis suis.

Quid altera prætendit.

14 Altera vero imago prætendit gemitum: quoniam post patientiam contrariorũ, eleuat se in electis

ctis meis gemitus recordationis vitæ, surgens admonitione mea, vt de corde meo filium meum misi propter gemitum populi mei. Nam populus meus in veteri & in nouo testamento habebat & habet hanc recordationem mentis, quam gemitus comprehendentis in lamentabili ornamento suo, quoniam ipsa vera compunctio cordis est: Propter quod etiam stat in septentrionali plaga, vt repugnet dissolutæ immunditiæ diabolicarum insidiarum. Et induta est tunica alba, sed aliquantulum pallidi coloris, quia circumdata est bonis operibus in candore fidei: turbulentum tamen pallorem ostendentis, quoniam semper suspiria & fletus habet pro æterna fœlicitate. Quod autem in dextero brachio suo portat crucem cum imagine saluatoris caput suum inclinans super illud, hoc est quod in dextera, id est in recta parte fortis operis sui amplectitur passionem filij mei toto desiderio intentionis suæ anhelans, & se inclinans ad eum, imitando ipsum in doloribus & ærumnis: sicut etiam in supradictis verbis exhortationis suæ demonstrat. Vnde etiam vides quod omnes prædictæ imagines singula verba sua per mysterium Dei dicunt ad admonitionem hominum, quia in omnibus virtutibus dulcissima suauitate pietas Dei docet, exhortando mentes populorum vt dimittant malum, erigentes se ad bonum. Qui autem acutas, aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO QVARTA.

1 ET deinde vltra prędictam turrim pręcursus voluntatis Dei, sed cubito vno infra angulum qui respicit ad septentrionem, vidi quasi columnam calybei coloris præfatæ lucidæ parti muri eiusdem ædificij exterius appositam, valde terribilem aspectu, tantæque magnitudinis ac altitudinis vt mensuram eius nullo modo discernere possem. Et illa columna tres angulos habebat ab imo vsque ad summum quasi gladium acutos: quorum primus respiciebat ad orientem: secundus autem ad septentrionem: & tertius ad meridiem, exterius ipsi ædificio aliquantulum coniunctus. Ex angulo autem qui respiciebat ad orientem procedebant rami à radice vsque ad cacumen eius: iuxta cuius radicem vidi in primo ramo Abraham sedentem: in secundo vero Mosen: in tertio Iosue: ac deinde reliquos Patriarchas & Prophetas ita sursum singulos in singulis ramis ordinate sedentes, secundum tempus quo in hoc sæculo sibi inuicem successerant: qui se omnes conuertebant ad angulum eiusdem columnæ qui respiciebat ad septentrionem, admirantes ea quæ in spiritu futura viderunt in ipsa. Sed inter hos duos angulos vnum scilicet vergentem ad orientem & alterum ad septentrionē, erat ante facies ipsorum Patriarcharum & Prophetarum illa columna ab imo vsq; ad summū quasi tornatilis & rotunda, plenaq; rugarum, vt de arboris cortice solet germen pullulare. A secundo vero angulo respiciente ad septentrionem exiuit splendor miræ claritudinis se extendens & reflectens ad angulum qui respiciebat ad meridiem. Et in illo splendore in tam magnam latitudinem se diffundente, conspexi Apostolos, Martyres, Confessores & Virgines, atque alios plurimos sanctos, in magno gaudio ambulantes. Tertius vero angulus qui respiciebat ad meridiem, erat in medio latus & extentus, in imo autem & in summitate aliquantulum gracilior & constrictus, secundum modum arcus qui extenditur ad sagittas iaciendas. In cacumine autem ipsius columnæ vidi tantam claritatem luminis vt humana lingua effari non possit, in qua apparuit columba habens in ore suo radium aurei coloris, multo fulgore columnam illam irradiantem. Cumque illuc aspicerem audiui vocem de cœlo, magno terrore me redarguentem & dicentem: Quod vides, diuinum est. Ex qua voce ita contremui, vt amplius illuc aspicere non auderem. Vidi etiam tunc intra prædictum ædificium velut quandam imaginem coram hac eadem columna super pauimentum illius ædificij stantem, & aliquando ipsam columnam, aliquando etiam homines illos qui in ipso ædificio discurrebant inspicientem: illa autem imago tanti fulgoris & claritatis erat, vt præ nimio splendore qui in ipsa lucebat, nec faciem eius, nec vestimenta quibus induebatur considerare valerem: excepto quod tantum vt cæteræ virtutes in forma hominis apparuit. Et circa eam conspexi pulcherrimam multitudinem, angelicā formam & alas habentem & in tanta veneratione stantem, vt & eam timerent ac diligerent. Sed ante faciem eius vidi aliam multitudinem in humana forma, tenebrosa veste apparentem, atque in multa constrictione timoris stantem. Et prædicta imago inspexit homines illos qui de mundo venientes, in eodem ædificio noua veste induebantur, dicens vnicuique eorum: Considera indumentum quod induisti, & noli obliuisci creatoris tui qui te creauit. Cumque hæc admirarer, ille qui sedebat in throno, iterum mihi dicebat: Verbum Dei per quod omnia facta sunt, ipsum ante tempora ex corde patris genitum, sed post in fine temporum vt veteres sancti prædixerunt ex virgine incarnatum, quamuis humanitatem assumpserit, diuinitatem tamen non deseruit, sed cum Patre & Spiritu sancto vnus & verus Deus existens, mundum sua dulcedine dulcorauit, ac eum suæ claritatis fulgore illustrauit.

2 Quapropter & hæc columna quam vltra prædictam turrim præcursus voluntatis Dei vides, designat ineffabile mysterium verbi Dei: quia in vero verbo, id est in filio Dei, impleta est omnis iustitia noui & veteris testamenti: quæ fideliter credentibus hominibus enucleata sunt per diuinam inspirationem ad salutem ipsorum, cum idem filius superni patris ex suauissima virgine incarnari dignatus est: quia postquam per præcursum voluntatis Dei in initio circumcisionis se potentes virtutes ostenderunt, tunc etiam declaratū est in stricta iustitia mysterium verbi Dei, insi-

Quid columna vltra turrim.

insinuatum videlicet per sonum Patriarcharum & Prophetarũ: qui prædixerunt ipsum cum omni iustitia manifestandum, & cum omnibus administrationibus, Deo subiectis, atque cum maxima austeritate quæ tetigit incidentem iustitiam Dei, nullam iniustitiam dimittentem illæsam, quin abscindat eam in legalibus præceptis.

Cur infra angulum vno cubito.

3 Sed cubito vno infra angulum qui respicit ad septentrionẽ stantem, quod est in humano & singulari cursu præcellens vicinitas, quæ fuit de Patriarchis loquentibus strictam iustitiam eiusdem verbi Dei in significationibus suis, vsq; ad legem quasi in septẽtrionali parte diabolo repugnãtem.

Cur calybei coloris.

4 Vnde & calybei coloris est præfatæ lucidæ parti muri illius ædificij exterius appositæ, quia inuicta ac insuperabilis est fortitudo verbi Dei: cui nullus resistere valet per inanem rebellionẽ aut per vilem superbiam: ita quod etiam speculatiuæ scientiæ per munitiones & actiones iustitiæ, id est antiqui patres quasi exterius coniuncti erant, nondum infixi ignito & perfecto operi se in filio Dei erigenti: quod ipsi tantum in exteriore sono verborum suorum præmonstrabant.

Cur terribilis.

5 Est quoque valde terribilis aspectu, quoniam iustitia in verbo Dei metuenda est humanæ scientiæ in impio iudicio iniustorum iudicũ secundum seipsos solummodo iudicantium. Tantæ est etiam magnitudinis ac altitudinis, vt mensuram eius nullo modo discernere possis, quia ipsum verbum filius scilicet Dei in magnitudine gloriæ suæ, & in altitudine diuinitatis suæ omnes creaturas superexcellit in paterna maiestate, ita vt hoc nullus hominum in corruptibili carne perfecte possit considerare.

Quid tres anguli.

6 Quod autem eadem columna tres angulos habet ab imo vsque ad summum instar gladij acutos, hoc est quod circuiens & volubilis in gratia fortitudo verbi Dei quam vetus testamẽtum præsignauit in nouo declarandam manifestauit per Spiritum sanctum, tria incidentia acumina id est antiquam legem & nouam gratiam atq; enucleationẽ fidelium doctorum in quibus sanctus homo quod iustum est operatur, ab initio videlicet inceptionis suæ vt in imo cũ bonum incipit, ita sursum tendens ad perfectum quasi ad summum cum hoc consumat: quia omne quod iustum est, fuit & est, & permanet in æternum in simplicissima Deitate quæ omnia penetrat: ita quod nulla potestas potest constare in malitia sua quam vult deuincere pietatis eius gloria.

Quorsum quisque angulus respiciat.

7 Et primus angulus respicit ad orientẽ, qui est primus ortus inceptionis cognoscere Deũ in diuina lege, ante perfectum diem omnis iustitiæ. Secundus autem ad septentrionem, quoniam post inceptionem bonæ & institutæ operationis, Euangelium filij mei & alia præcepta in me patre surrexerunt contra partem aquilonis, vbi omnis iniustitia orta est. Tertius vero ad meridiem exterius ipsi ædificio aliquantulum coniunctus, qui est roboratis operibus iustitiæ profunda & ex quisita sapientia principalium magistrorum per calorem Spiritus sancti qui obscura in lege & Prophetis apparuerũt, & qui in Euãgeliis ostenderunt germen quod fructuosum secerunt ad intelligẽdum: tangentes exteriorem materiam scripturarum in opere bonitatis patris, & suauiter ruminantes in ea mysticam significationem.

Quid rami.

8 Quod autem ex angulo qui respicit ad orientẽ, procedunt rami à radice vsque ad cacumen eius, hoc est quod in ortu cognitionis Dei per legem iustitiæ, quasi in angulo orientali apparuerunt rami, tempore scilicet Patriarcharum & Prophetarum: quia illa acuta columna diuinitatis, hæc omnia extendit ab initio radicis, id est bonæ inceptionis in mentibus electorum suorum: vsque ad cacumen eius, quod est vsque ad manifestationem filij hominis, qui omnis iustitia est. Vnde etiam iuxta radicem eius vides in primo ramo Abraham sedentem, quia per omnia subeuntem diuinitatem expirabatur hoc tempus quod primitus ortum est in Abraham, cum quieta mente reliquit patriã suã obediẽs Deo. In secundo vero Mosen, quoniam deinde plantatio surrexit inspiratione Dei in initio datæ legis per ipsum Mosen in præfiguratione filii altissimi: & in tertio Iosue, quia ipse postmodum habuit spiritum hunc à Deo, vt consuetudinem legis Dei confirmaret robustiorem in præcepto diuino. Ac deinde vides reliquos Patriarchas & Prophetas ita sursum singulos in singulis ramis ordinate sedentes, secundum tempus quo in hoc sæculo sibi inuicem successerunt, quoniam in vnoquoq; tẽpore subsequentium Patriarcharum & Prophetarum inspirauit Deus desuper ad altitudinem præceptorum suorum vniuscuiusq; singulare germen: cum ipsi in diebus suis dispositè & ordinate in ostensa sibi iustitia quiescebant, diuinæ maiestati fideliter subiecti, vt in temporibus suis venientes erant.

Cur ad se ptentrionem se conuertunt.

9 Et hi omnes conuertunt se ad angulum columnæ qui respicit ad septentrionem, admirantes ea quæ in spiritu futura vident in ipsa: quia omnes admoniti spiritu, per Spiritum sanctum se verterunt & viderunt ad Euangelicam doctrinam fortitudinis filii Dei diabolo repugnantis, de incarnatione eius loquentes, & admirantes quod ipse veniens ex corde patris & de vtero virginis in magnis mirabilibus se ostendit in suo opere & sequentium qui ipsum in noua gratia mirabiliter imitantes caduca conculcabunt, & ad æternorum gaudia fortiter anhelabunt.

Quid columna tornatilis inter duos angulos.

10 Sed quod inter hos duos angulos (vnum scilicet vergentem ad orientem & alterum ad septentrionem) ante faciem ipsorum Patriarcharũ & Prophetarum est columna illa ab imo vsque ad summum quasi tornatilis & rotunda, plenaque rugarum vt de arboris cortice solet germen pullulare, hoc est quod inter binas summitates videlicet inter manifestatam cognitionem meam & subsequentem doctrinam filii mei, latuit per typum præfigurationis in animabus antiquorum patrum in legibus meis commorantiũ, vnicum verbum qui est filius meus à primo electo vsq; ad vltimum sanctum: in mystica coronatura circumornatus, quia ipse omnia instrumenta sua bene composuit ac limauit scilicet per nobilem gratiam omnibus se pium manifestans: vt

præfigurabatur in rugis circumcisionis, quæ fuit vmbra futurorum in appositis significationibus per austeritatem legis in se habentis rectissimam germen latens, summæ & sanctissimæ incarnationis.

Quid splẽdor se reflectens.

11 Quod vero à secundo angulo respiciente ad septentrionem exit splẽdor miræ claritatis se extendens ac reflectens ad angulum qui respicit ad meridiem, hoc est quod ab altero nouo scilicet testamento diabolo opposito, exeunt verba filij mei quæ egrediuntur de me & reuertuntur ad me: quia micãte sole in carne, qui est filius meus, fulget lumen sancti Euangelij in prædicatione eius, ab ipso & à discipulis eius se diffundens in fructum benedictionis, & se retorquens in fontem saluationis, sic perueniens vsque ad rectores videlicet ad profũdos scrutatores verborum veteris & noui testamenti: ostendentes quod sapiẽtia erecta est in ipso sole mundum illustrante, qui in suo latere valde ardet, velut meridies in electis suis.

12 Et in eodem splendore in tam magnam latitudinem se diffundente, conspicis Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, atque alios plurimos sanctos in magno gaudio deambulantes, quia in perspicuo lumine dum filius meus fuit prædicans & dilatans lumen veritatis, facti sunt Apostoli administratores veri luminis, & Martyres robusti milites sanguinem suum fideliter fundentes & Confessores officiosi post filium meum, ac Virgines supernum germen sequentes, atque alij electi mei lætantes in fonte lætitiæ & in fonte salutis, dum Spiritus sanctus eos perfundit, ita vt sint flagrantes & manentes de virtute in virtutem.

Cur tertius angulus in medio latus.

13 Sed quod tertius angulus qui respicit ad meridiem est in medio latus & extentus, in imo autem & in summitate aliquantulum gracilior & constrictus secundum modum arcus qui extenditur ad sagittas iaciendas, hoc est diffuso Euangelio ardens in feruore Spiritus sancti illa sapientia sanctorum quam in profunditate quærebant: vt per eam reperirent typicum germen profunditatis, scilicet quod eis esset intelligendum in verbo Dei: ipsa immediata videlicet lata, quia confortata & roborata fide in populo Christiano, quasi in medio erat latus sensus exiens de animabus sanctorum doctorum, qui profundam asperitatẽ scripturarum scrutantes, protulerunt eam in scientiam multorum qui ab eis discebant: ita quod dilatabant sensum suum in extensione sapientiæ & scientiæ diuinæ scripturæ, quæ in initio quasi in imo Ecclesiasticæ institutionis erat adhuc gracilioris & minoris studij: quia populi nondum eam amplectebantur tali amore, vt postmodum fecerunt: cum etiam in fine sæculi vt in summitate eius, refrigescent studia multorum, ita quod eis diuina scientia nõ erit amabilis in amore operis: sed abscondent sibiipsis conscientiam suam, quasi non sit eis mutandum bonum in opere, illud tantum exterius vt in somno cognoscentes.

Cur angulus asper.

14 Et ideo est iste angulus in medio sui latissimus in asperitate, quoniam aspera opera cultus Dei denudata ab obumbratione veteris testamẽti, erant à constrictiore initio suo se protendentes, quasi ad medium sui, quæ sunt fortissimæ virtutes in altiori studio, cum populus velocior fuit, contra iniquitatem diabolum scilicet vulnerare in verbis quæ Dei sunt, & eijcere atque conculcare omnia vitia eius cum magna austeritate iustitiæ Dei: ipse tamen sic tandem descendens, in obliuione sui, & constrictior existens in feruore Spiritus sancti circa finem mundi: ita videlicet extensus vt cũ neruo lignũ extenditur ad bellum, quia in anima & corpore se homo debet erigere contra vitia: ex vtraq; parte sui constrictior & in medio largior, vt in primo & in vltimo opere suo circũspectus sit magno timore & humilitate & in medio fortis ac cõstans emittere iacula bonorũ operũ per donum Spiritus sancti aduersus insidias diaboli. Nam in inceptione boni est homo gracilioris virtutis, in prosecutione autem operationis suæ cum bonum operatur, est robustioris fortitudinis: quoniam Spiritus sanctus eum pertransiuit infusione sua, in qua tamen operante virtute frequens esse non potest. Vnde iterum constrictioris erit virtutis, quasi in in fine operis per fragilitatẽ carnis suæ. Sic semper extendi debet arcus se munientis contra vitia diabolica.

Cur instar vt in principio strictus.

15 Quod autem in cacumine eiusdem columnæ vides tantam claritatem luminis vt humana lingua effari nõ possit, hoc est quod cœlestis pater in altissimo & in profundissimo secreto suo edidit mysteria filij sui, qui in eodem patre suo fulget clarissima coruscatione, in qua prolata est omnis iustitia, & in legali propositione & in nouo testamento quod est maxima claritas lucentis sapientiæ: ita vt non sit possibile vlli terreno homini hoc aliquo sermone proferre, dum est in corruptibili carne. Et in eadem claritate apparẽs columba habens in ore suo radium aurei coloris multo fulgore columnam illam irradiantem, est in coruscatione luminis filij Dei in corde patris fulgentis, igneus Spiritus sanctus, per quem declarata sunt mysteria ipsius altissimi filij Dei ex summa altitudine venientis pro redemptione populi, ab antiquo serpente seducti. Vnde & idem Spiritus sanctus inspirans omnia legalia præcepta & noua testimonia, dans videlicet legem claritatis mysterij sui ante incarnationem Domini, atque in eadem claritate virtutem suam ostendens in incarnatione eiusdem filij Dei, habet in profundissima inspiratione sua aureũ splendorem, scilicet eximiam & excellentissimam illuminationem vnctionis suæ multa & magna perfusione mystica, secreta ipsius vnigeniti Dei antiquis præconibus vt dictum est aperiens: qui Dei filium typice ostendebant, & valde mirabatur ineffabiliter exeuntem à patre, & mirabiliter surgentem in aurora perpetuæ virginis: fortiter etiam exurens textum veteris testamenti & Euangelij in spirituale germen, in quo omnis iustitia erecta est. Ideoq; propter immensam vim diuinitatis, non est tibi possibile intueri diuinam claritatem, quæ à nullo mortali homine poterit videri, nisi vt eam ostendo in obumbratione, cui

Quid claritas in cacumine columnæ.

volo.

volo. Quapropter & tu caue ne præsumas temere intendere in id quod diuinum est, sicut etiam tremor qui te apprehendit tibi demonstrat.

Quidimago super pauimentum.

16 Sed quod vides intra prædictum ædificium veluti quandam imaginem coram hac columna super pauimentum ipsius ædificij stantem, hoc est quod intra opus Dei patris, se virtus hæc ostendit declarans mysterium verbi Dei: quia ipsa aperuit omnem iustitiam in ciuitate omnipotentis in populo scilicet veteris & noui testamenti: super pauimentum, id est super cuncta terrena in opere eiusdem pii patris stans, quoniam omnia terrestria sicut & cœlestia in eius sunt prouidentia. Quod autem aliquando ipsam columnam aliquando etiam homines illos qui in ipso ædificio discurrunt inspicit, hoc est quod & secretum suum quod protulit vis diuinitatis in verbo Dei considerat, & etiam homines qui in bonitate patris operantur perspiciens, qui se tangunt vel non tangunt in opere: quia nouit qualitatem vniuscuiusque secundum studium eius. Eadem autem imago declarat scientiam Dei, quia illa præuidet omnes homines & omnia quæ in cœlo & in terra sunt: tãti fulgoris & claritatis existens vt præ nimio splẽdore qui in ipsa lucet, nec faciem eius nec vestimenta quibus induitur considerari valeas, quoniam ipsa terribilis est in terrore vt fulgur minãtis, & lenis in bonitate vt splendor solis: ita quod in terrore & in lenitate sua incomprehensibilis est hominibus, per terribilem fulgorem, diuinitatem quasi per faciem eius, & per claritatem quam habet in seipsa quasi vestimenta decoris sui, quomodo etiam nec sol considerari potest in ardente facie sua, nec in decoro vestitu radiorum suorum. Ipsa est enim apud omnia & in omnibus, ac tantæ pulchritudinis in secreto suo, vt à nullo homine sciri possit quanta suauitate toleret homines, & quomodo parcat eis in perspicabili misericordia, quousque purissimus lapis amplius perforari non possit in imperforabili duritia sua, qui est durus & incorrigibilis homo, qui nullatenus vult declinare à malo suo. Sed tamen vt cæteræ virtutes, in forma apparet hominis, quia Deus in virtute bonitatis suæ fecit hominem, rationalitate & scientia ac intellectu profundissime adornatum: vt eum intima dilectione diligens & maxima deuotione colens spernat figmenta dæmoniorum, cum præcipue amans, qui illi tantum & talem dedit honorem.

Quid ala & forma angelica.

17 Quod vero circa eandem imaginem conspicis pulcherrimam multitudinem, angelicam formam & alas habentem, & in tanta veneratione stantem vt & eam timeant ac diligant, hoc est quod vbique scientiam Dei beati & excellentes spiritus in angelica ministratione, per inexplicabilem & purissimam laudem colunt: quod tam digne non potest homo adimplere, cum adhuc in mortali corpore est: ipsi Deum amplectentes in ardore suo, quia lux viuens sunt, & alati, non quod alas habeant vt alia volatilis creatura, sed quod flagrant in sphæris suis per virtutem Dei, quasi pennati sint. Vnde venerantur me Deum verum persistentes in recto timore & in vera subiectione, scientes iudicia mea, atque ardentes in amore meo, quia faciem meam semper aspiciunt, nihil aliud desiderantes neque volentes nisi quod vident placere perspicacibus oculis meis.

Quid tenebrosa vestis.

18 Sed quod ante faciem eius vides aliam multitudinem in humana forma & tenebrosa veste apparentem, atque in multa constrictione timoris stantem, hi sunt in scientia Dei homines existentes. Quomodo? Homo est in conspectu Dei in magno honore, quem præuidet ad se pertinere, illo abiecto qui magis in perditione contendit perdurare quam in Deo esse. Sed homines illi quos vides in hac multitudine, dicuntur compulsæ oues: humanam speciem habentes, propter opera hominum, & vmbrosum vestitum, quod est dubitatio in operibus peccatorum, in districtione tamen timoris metuentes iudicium Dei.

Quid compulsa oues

Ideo autem compulsæ oues nominantur, quoniam multis modis compello eos vt ad vitam perueniãt per sanguinem filij mei ereptos à morte. Vnde & compulsæ oues homines sunt illi, qui per multas tribulationes & ærumnas contra voluntatẽ suam cõpelluntur à me, vt relinquant iniquitatem suam quam per voluntatem propriæ carnis, & per florem iuuentutis suæ tamdiu libentissime adimplerent quamdiu sæculo adhærerent, sic volentes permanere in ardore libidinis vsque dum eos delereret ignis carnis per frigus ætatis suæ: quos tamen omnes diuersis modis constringo, secundum quod in eis video, vt cessent à peccatis suis.

19 Nam quosdam eorum in quibus sæculum tam forti desiderio non ardet non constringo fortiori flagello sed leniori, quia non video in eis tantam amaritudinem quantam in alijs: quoniam cum sentiunt correptionem meam, mox relinquunt in festinatione voluntatem suam, & veniunt ad me, pompis sæcularibus renunciantes. Quosdam autem fortiori verbere corripio, quoniam tam ardentes & tam peruicaces sunt in peccatis ex vitio carnis suæ, vt nisi fortiter per me coarctarẽtur, non essent apti regno meo. Scientia mea præuidet & cognoscit eos, ac constringit illos secundum superfluitatem corporis ipsorum. Et iterum quosdam in maxima & fortissima ærumna ac miseria mentis & corporis eorum supero, quia tam rebelles, tamque superflui in opere carnalis voluptatis sunt, vt si non constringerentur grauissima calamitate, non cessarent à criminibus per petulantiam suæ carnis: quia dum essent in prosperitate suæ voluntatis, se non conuerterent ad Deum: quoniam vnde vnus per pusillanimitatem mentis suæ omnino cadit in desperationem, inde alius vocatur per stoliditatem superbiæ suæ: atque per quod ipse omnino conculcatur in desperatione, per hoc ille vix constringitur in plenitudine animi sui. Hoc modo coërceo pertinentes ad me cum mihi repugnant in operibus suis, vt quia eos noui, saltem per calamitates tam corporis quam spiritus quas patiantur, ad me peruenire compellantur, quatenus ipsi saluentur: vt etiam Pharao Israeliticam plebem à terra sua perterritus, tandem discedere compulit, sicut scriptum est: *Vocatis-*

catisque Pharao Mose & Aaron nocte ait : Surgite egredimini à populo meo, & vos & filij Israel. Ite & immolate Domino sicut dicitis. Oues vestras & armenta assumite, vt petieratis, & abeuntes benedicite mihi.

20 Hoc tale est. Ontrosa & grauissima crimina quæ adhærent huic sæculo in multis ærumnis ac miserijs, grauant super modum multos homines, illis in cordibus suis dicentibus: Heu heu quo fugiemus? Et tunc eædem ærumnæ rixando illos expellunt à se, ita quod etiam ipsi homines festinant ab eis recedere, quia in seipsis arescunt in corpore suo de grauedine flagelli manus Dei, non valentes cum gaudio viuere in voluptate sæculi: quoniam Deus requirit eos, quod est vocatio iustorum per diuersas calamitates in tenebrosis operibus noctis peccatorum. Vnde Pharao, vitia scilicet diabolica vocant in clamore ærumnarum & miseriarum Mosen, id est homines illos quos Deus constringit fortissimis doloribus siue spiritualibus siue corporalibus, & Aaron, eos videlicet quos coërcet leuioribus aduersitatibus in nocturno tempore malorum operum conuocatos, ipsis vitijs in oppressione voluptatis hominum dicentibus: Surgite de carnali consuetudine vestra & egredimini de veteri habitatione quam nobiscum habuistis separante vos à communi populo quem possidemus, cum nos colit, & subtrahentes vos à sæcularibus negotijs quibus libenter adhæremus, vos qui exterriti estis in nobis cum in captura nostra fuistis, & filij Dei vobiscum qui vident ipsum in agnitione eius. Ite itaque aliam viam relinquentes nos, & offerte vosipsos Deo inexpugnabilibus causis quibus nos superastis (vt dicitis) in desiderijs vestris, lenitatem quoque vestram in ouili mansuetudine, cùm qua vobis est durum nobiscum laborare: quia vultis alium dolorem sustinere sequendo agnum & victoriosissima arma in armentorum fortitudine cum quibus nos superastis, & quibus nos resistere non possumus assumite in nouitate mētis vestræ, quā modo habere vultis, & separamini à nobis vt dudū voluistis cū nos acriter impugnastis, & euntes ad patriam pro qua doletis in animo vestro comprehendite aliam vitam quæ vos ducit à nobis, atque benedicite in laude Dei pugnam illam in qua abcessistis à sæcularibus causis & negotijs.

21 Ego quoque omnipotens Deus vt prædictas oues transire compello ad me, sic etiam columnas meas, id est fortiores cœlestes hæredes in fundamento castigationis meæ consolido, secundum nequitiam implicationis peccati in inuasione præuaricationis Adæ quā impugnantur: quia stare non possent, si eos gratia mea non confirmarem. Quorum quidem alios quos tam grande pondus non grauat vitiorum, leniore castigatione castigo: quoniam si eos acriori verbere constringerem, omnino deficiente spiritu caderent in desperationem, quia afflatu maioris turbinis diabolicæ suggestionis non constringuntur. Alios autem grauiore mole in varietate sæuissimorum morum, & in superfluitate concupiscentiarum ex pugna diabolica oneratos, habeo in duritia constrictionis grauissimorum dolorum, vt non exeant à fœdere meo, cui assistunt me toto desiderio volentes apprehendere, atque præcepta mea obseruare: quia si istos vt priores leniter castigarem, ipsas correptiones meas pro nihilo ducerent, quoniam grauissimo certamine antiqui serpentis impugnantur. Sunt etiam quidam exules cœlestis patriæ quos nescio, quia me omnino relinquunt auiditate mentis suæ seipsos rapaci rabiæ seducentes nec me quærentes, nec scire volentes, sed in seipsis suffocantes bonum desiderium, ita quod non postulant à me vllum auxilium, auide tantum se oblectantes in propris rebus suis, vt eos delectat in carnalibus desiderijs. Quorum alij ex his operantur in superfluitate ac in delectatione carnis quidquid volunt, non tamen existentes nimij in odio & in inuidia, sed volutantur in blandis voluptatibus habentes delicias & suauitatem carnis suæ: quibus dimitto fruges terræ in prosperitate, vt non deficiant in paupertate, quia & creati sunt per me, & quia etiam populum non absorbent per malitiam suam: atque idcirco dabitur eis secundum desideria ipsorum. Alij vero sunt tantæ ferocitatis & abundantiæ amaritudinis fellis & odij ac inuidiæ, reddentes malum pro malo, nec volentes sufferre vllam iniuriam sibi illatam, ita vt si haberent honorem & diuitias sæculi, cœlestes virtutes dirumperent in hominibus ne colerentur in eis: vnde ipsis abstraho fruges atque diuitias, in magnis miserijs eos deijciens, quatenus se non possint ad tantum malum erigere quantum est in voluntate ipsorum: quia diabolica opera perpetrarent, si facultatem ad hoc haberent. Sic obsisto viis hominum bonorum scilicet & malorum recta mensura ponderans ascensus eorum, secundum quod oculus meus videt cupiditates ipsorum: sicut etiam sapientia testatur per Salomonem dicens. *Omnes viæ hominum patent oculis eius, spirituum ponderator est Dominus.*

22 Hoc tale est. Omnia itinera quæ spirat viuens animus hominum in præsentia scientiæ suæ in hoc quod homo habet circuitionem intellectus vtilitatis, scilicet fructuositatis atque imbecillitatis inutilitatis, hæc sunt aperta conspectui omnipotentis Dei. Sic per omnia videt Deus, & omnino non absconditur quicquam aspectui diuinitatis eius quia scit omnia: sic videlicet aspiciens vniuersa vt vnamquamque rem recte dispenset. Quomodo? Ipse est enim spirituum ponderator, mulcens eos in suauitate blandimentorum & tranquillitatum, castiganſque eos in tribulatione dolorum & miseriarum, vt excutiantur ad rectam mensuram, quam contra eum nec currendo nec fugiendo transcendere valent, nisi quantum ipse probat iuxta merita eorum: quoniam ponderatio ipsorum est quod in excussione retributionis eorum siue in hoc sæculo siue in futuro ostenditur, quomodo Deum coluerunt. Vnde etiam ipsi spiritus iuste ponderantur, ita scilicet vt rationalitas hominis non plus eleuetur in superiora nec deprimatur in inferiora quā iusto iudicio suo recompensat Deus: quoniam sic ipse resistit illi, quod nulla anima est tantæ po-

testatis

teſtatis in ſuperfluitate vllius rei, vt poſſit Deo repugnare: quia ipſe cuncta rectiſſime dijudicat, obſiſtens eis iuſtitia ſua, cui reſiſtere non valent, vt plus poſſint quam ſit promiſſionis eius. Nam vt plumbum iuſte ponderat pecuniam, ſic Deus æqua libra bonis & malis tale obſtaculum opponit, quod nullo modo poſſunt effugere æquiſſimam normam iudicij eius, iſti pro meritis ſuis gloriam & gaudium vitæ, hi vero pœnam & mœrorem mortis recipientes, ſecundum quod Deus acutiſſime præuidet in eis.

Quid homines noua veſte induti.

23 Quod autem prædicta imago inſpicit homines illos qui de mundo venientes, in eodem ædificio noua veſte induuntur, hoc eſt quod ſcientia Dei nouit eos, qui perfidiam infidelitatis ſuæ relinquentes, in poteſtate operis Dei pro vita æterna nouum hominem in baptiſmo induunt, mouens illos ne reuertantur retro incedentes ad diabolum: vel ſi in illud deuiauerunt vt redeant ad Deum creatorem ſuum, ſecundum quod dicit vnicuique eorum in verbis admonitionis ſuæ vt ſupra dictum eſt. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore ſpeculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conſcientia animi ſui conſcribat.

VISIO QVINTA.

1 POſt hæc vidi & ecce in ſeptentrionali angulo coniunctionis duarum formarum muri dicti ædificij apparebat tanquam caput mirabilis formæ illi angulo exterius immobiliter à collo impoſitum, tantæ altitudinis à terra quãta erat altitudo ipſius anguli, non tamen eum excellens, ſed tantum pari æqualitate ei in ſummitate adæquatum. Et caput illud erat ignei coloris, rutilãs vt flamma ignis, terribilemq; habens faciem hominis, atque in ira magna reſpiciens ad aquilonem. A collo autem & deorſum non vidi vllam formam eius, quoniam reliquum corpus ipſius omnino abſconditum & obſtruſum latuit in prædicto angulo. Caput vero ipſum vidi quaſi nudam formam humani capitis, nec crinibus obtectum inſtar virilis formæ, nec velamine more muliebri, plus tamen virile quam muliebre apparuit multumque terrribile ad intuendum. Habebat autem tres alas miræ latitudinis & longitudinis albas, vt eſt candida nubes non in altum erectas, ſed ſolummodo à ſe ſeparatim in directum extentas, ita tamen vt ipſum caput eas aliquantulum altitudine præcelleret: quarum prima à dextra maxilla ſurgens tendebatur ad aquilonem: ſecunda vero quæ & media erat, à gutture ipſius dirigebatur ad ſeptentrionem: tertia autem à ſiniſtra maxilla tendebatur ad occidentem: aliquando magno terrore ſe mouentes, atque in illas partes percutientes, aliquando autem à percuſſione ceſſantes. Et non audiui caput illud vlla verba proferre, ſed tantum in ſeipſo immobile manens, alis ſuis interdum illuc percutiebat quo & ipſe alæ tendebantur, vt dictum eſt. Et iterum audiui ſedentem in throno mihi dicentem: Deus qui in veteri populo zelum ſuum graiter exercuit, in nouo propter amorem filij ſui mitem & ſuauem ſe oſtendit: non quod nunc peccata delinquentium diſſimulans negligenter paruipendat, ſed quod miſericorditer, puri cordis intimam & veram pœnitentiam expectet, indurati autem nequitiam non tolerans, iuſto iudicio ſuo puniat.

2 Vnde & caput hoc quod vides in ſeptentrionali angulo coniunctionis biformis muri dicti ædificij apparens, oſtendit in ſignificatione zelum Domini, qui eſt vindicta inflexibilis iniquitatis, nec vllam medicinam deſiderantis, aperte ſurgens inſinuato myſterio verbi Dei per figuras & per ſonum Patriarcharum & Prophetarum, in ſignificationibus eorum prænunciati. Sic & zelus eius in forma videtur capitis, quoniam ſuper omnem timorem cognitus eſt in ſeueritate vltionis ſuæ, vt homo in facie ſua cognoſcitur, ardetque contra ſeptentrionalem partem, quia ipſe in Deo velociſſimus & acer occidit diabolum & omne malum, cum etiam in Abraham & in Moſe duæ partes defenſionis operantium, ſpeculatiua ſcilicet ſcientia duarum optionis cauſarum, id eſt duarum viarum boni ſcilicet & mali: & genus humanum in opere Dei coniungunt, quoniam fortiſſime aduerſus diabolum in ſcientia boni & mali debet homo operari in omnibus cauſis per bonitatem patris. Præuaricationem autem quæ fit per ſpeculatiuam ſcientiam in operibus hominum præcepta Dei tranſgredientium, vlciſcitur zelus Domini, vbi locus non eſt indulgentiæ. Vbi eſt hoc? ibi videlicet vbi nec eſt timor Domini, nec hominis in agnitione Dei. Et tale cor quod ita in ſorde iniquitatis obduratum & emortuum eſt, quod nec veretur iudicium Dei, nec vultum hominis, hoc iuſto iudicio confundit & deprimit vltione ſua zelus Domini in lege Dei. Quomodo?

Quid caput in ſeptentrionali angulo

3 Poſt conſtitutum præceptum vbi fit præuaricatio legis eſt zelus qui abſtrahit iniuſtitiam cum rectiſſimo iudicio: ipſa iniuſtitia abſtracta in veteri teſtamento cum auſteritate repenſionis in exteriore homine, cum tranſgreſſio legis corporaliter vlciſcebatur in ipſo: & poſt gratiam Euangelii eſt idem zelus per pœnitentiam, atque poſt mortem hominum eſt ipſe per pœnas & per tormenta gehennæ: quia iniquitates hominum conceptas & prolatas atque contortas in operantibus ita examino, quod eas vlciſcor aut corporaliter in corpore hominis, aut in pœna futuri ſæculi: aut ipſe homo purgabit illas per pœnitentiam remiſſionis viuens in anima & corpore, cum quibus etiam operatus eſt eas, vt dicit in ſpiritu meo ſeruus meus Iob: *Commuto faciem meam, & dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, ſciens quod non parceres delinquenti. Si autem & ſic impius ſum, quare fruſtra laboraui.*

4 Hoc tale eſt. Immutabo aſpectum meum interiorem. Quomodo? Euertam ſcilicet hoc quod ſum mutabilis & inundans in ſanguine venarum mearum, habens in me aliquando delectationem, aliquando etiam iracundiam, & aliquando conterentem triſtitiam, quod in me aſpicio quaſi videam delectabilem faciem cum

hoc

hoc ipsum libenter perficerem. Et illud mutabo contra voluntatem meam conuertens me ad opus bonæ operationis. Cumque hoc fecero, graviter in hoc flagello torqueor, quod meipsum constringo, abstrahens me à cognoscibili facie mea, quod est opus voluntatis meæ in contraria delectatione, adiungens me contemplativæ speculationi Deum videns in bona conscientia, & non in concupiscentia carnis, per quam illum non attendo. Et ab his duabus causis timeo omnia opera mea. Quomodo? Cum bonum opus facio, vereor illud non esse perfectum coram Deo: quia illud perspicue non inspicio sed obscure quasi in speculo, aliquando illud cognoscens in spiritu, aliquando etiam ignorans ab onere corporis mei. Malum autem opus cum facio, sum in confusione per conscientiam spiritus mei: quoniam in interiori intellectu cognosco, quod Deus non parcet scientiam habentibus in peccatis: quod est quando homo intelligit, quid in opere suo contrarium sit Deo: sed eum oportet purgari, vel vitione in corpore, vel pœna pœnitentiæ vel pœna tormentorum in alia vita. Et ideo non parcit delinquenti si eum non pœnitet: quia non datur ei potestas peccandi vt peccet, sed eum oportet castigari aut hic aut illic. Quapropter si sic impius sum, tantæque obdurationis vt ad hoc non velim molliri quod declinem à proprijs rebus meis quæ sunt peccata mea, ita vt non aspiciam in magnum certamen illud mihijpsi repugnans, quod ego in fragilitate sum, sed quod Deo semper contrarius existo in notis causis meis, quia conceptus sum in peccatis semper cupiens operari iniquitatem, nec metuens iudicari à Domino: quare tunc si constrictus sum in tam vano labore quod frequenter cum scientia qua Deum agnosco, in meipso iniquitati contradico? Non autem tam impotens sum vt ignorem bonum & malum. Vnde si intelligibilem sensum à me repello sic dicens, ignoro Deum, mendax sum: quia ipsa scientia arguit me reprehensibilem, quod debitor sum Deo, cum incipio iniquitatem operari. Sed non inuanum laboro, cum in bona conscientia contradico malo, quoniam opus Dei sum: vnde & me conuerto ad ipsum, ex hoc bonam mercedem recipiens.

¶ Itaque ego Dominus omnium testificor, quia oportet hominem cum dolore gemitus, aut cum contritione pœnitentiæ, seu cum digna vltione peccata sua diluere, siue in hoc sæculo siue in futuro vt dictum est. Quomodo? Qui peccant cum timore & dolore pœnitentiæ metuentes peccata sua, merentur per gratiam Dei quod sæpe surgunt à commissis suis in purgatione eorum: cum tamen eam purgationem plenius non inueniunt in hoc sæculo, inueniunt eam in futuro ad vitam. Qui vero sunt tanta duritia cordis, vt nec desiderent, nec velint scire in timore & dolore pœnitentiæ peccata sua, sed in tanta nequitia permanent, quasi non sit eis Deus in timore habendus, hi non consequuntur purgationem peccatorum nec in hac vita nec in futura, sed habebunt pœnas sine consolatione purgationis ad vitam: quia de rationalitate sua vt creati sunt per me, noluerunt rationem reddere inobedientiæ.

6 Quomodo? Intellectus in rationalitate hominis habet duas semitas in scientia boni & mali, ad quas pertinent duo responsus bonum scilicet & malum. Quomodo? Bonum respondet malo, cum resistit ei in Domino. Malum vero respondet bono, cum repugnat illi cum diabolo. Sed hi in bono respondent malo, qui se refrenant semper in malo, ne delectentur in propriis delectationibus suis. Hi autem in malo respondent bono, qui nullatenus se abstrahunt à prauis actibus quin delicientur cum concupiscentiis suis, nolentes respondere vocationi mali.

7 Quomodo? Homo habet in se duas vocationes, desiderium videlicet fructus & concupiscentiam defectus. Quomodo? Per desiderium fructus vocatur ad vitam: & per concupiscentiam defectus vocatur ad mortem. Sed in desiderio fructus, cum homo desiderat bonum operari sic'd cens in seipso: fac bona opera, hic est responsus contra malum vt deuitet illud, & faciat vtilem fructum: in concupiscentia vero defectus, cum concupiscit perpetrare malum, sic etiam adhortans semetipsum fac opus delectationis tuæ, hic etiam est responsus aduersus bonum, cum ille nõ vult resistere iniquitati suæ, sed delectatur peruenire ad defectum, despiciens me in hoc responsu, & habens me quasi ludibrio debitum honorem mihi non exhibendo. Et quia auertit se à bono, non dolens affligendo se propter timorem meum, conuertit se ad illusionem in cœlestibus, vt per manifestationem meam dicit Psalmista: *Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terra.*

8 Hoc tale est. Multi homines sunt insipientes in rationalitate, nolentes intelligere innumerabilem timorem Domini, & abstrahentes sibiipsis bona desideria in quibus deberent anhelare ad me, & cognoscere verum Deum: recusantes assensum præbere bonæ scientiæ quæ semper hominia assistit vt bona opera operetur in Deo: sed frequenter amplectuntur amaritudinem in contradictione boni, cum seipsos despoliant, sibiipsis auferentes bonum, thesaurum diuersæ iniquitatis sibi thesaurizando. Et in his ponunt in cœlestibus circuitionem mentis suæ quasi os suum male opertum, despicientes illa in seipsis per rabiem subsannationis, sic dicentes in corde suo: Hæc opera voluntatis nostræ tam libere facere possumus quam illa quæ dicuntur cœlestia, quæ antiqui (nobis ignorantibus) secundum quod eis placuit instituerunt. Atque tali modo subsannant verba & institutiones antiquorum patrum, quæ per cœleste opus in me positæ sunt. Vnde etiam in gustu praui operis velut in lingua sua commouent se & transeunt in audacia possibilitatis suæ seipsos, ita quod pertinaciter adimplent voluntates suas, nolentes habere constrictionem corporis sui contra vitia, sed absq; labore sui spiritus volutantur in desideriis carnis suæ quasi in terra, quæ est diaboli a se ductio. *De constitutionib. patrum.*

9 Et quod vides prædictum caput mirabilis formæ, hoc est quod in zelo Domini sunt mirabilia & admiranda iudicia Dei, quæ à nullo homine *Quid caput mirabilis formæ.*

mine peccatis grauato sciri possunt. Quod vero eidem angulo exterius immobiliter à collo impositum est, hoc est quod zelus meus aduersus diabolum, vt in veteri testamento per Abraham & Mosem ostensum est, in speculatiua scientia & humana exercitatione exterius apparet in visione populorum, vt me timeant, oculo ad oculum terrorem meum sentientes, cum etiam iustitia mea minatur ad aquilonem crudelissimæ iniquitati fathanæ.

Cur immobile.

10 Atque immobile manet, quia Deus nec fallacibus nec adulatoriis sermonibus omnino moueri aut molliri potest à rectitudine iudicij sui non emendatis criminibus, velut per collum fortitudinis suæ à Deo constitutæ legi ad operandum hominibus infixum, reddens scilicet vnicuique non obseruanti præcepta legis emeritas pœnas, secundum mala opera ipsius in quibus sordens emarcuit, repugnans etiam excellentissima fortitudine sua, quasi in virtute colli sui diabolo & sequentibus illum, se opponendo iniustitiæ eorum.

Quid altitudo eius.

11 Est quoque tantæ altitudinis à terra, quanta est altitudo ipsius anguli, quoniam Deus in summa iustitia vltionis suæ cuncta terrena superat, eadem vltione huius altitudinis existente, vt in præfiguratione Abrahæ & Mosi per legem designata sunt opera hominum : quia diuinum iudicium est in summitate speculatiuæ scientiæ & actuum populorum, vt prosternat ignorantiam ipsorum, cum nolunt scire Deum. Non tamen ipsum angulum excellit sed tantum pari æqualitate ei in summitate adæquatur, quoniam superna vltio actus hominum non excedit, plus & grauius in eis mala vlciscendo quam sint merita eorum solummodo æquo & iusto iudicio in excellentia iustitiæ suæ omnia recte diiudicans : vt iterum in spiritu nouit Dauid cum diceret: *Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.*

12 Hoc tale est. Per bonitatem tuam in meipso cognoui Domine, cum pro peccatis meis non occidisti me, non auferens mihi in anima & corpore efficaciam operandi, quod nec propter potentiam, nec propter iram tuam plus iudicas in scientibus aut ignorantibus quam sint merita eorum. Bonum enim operor luctando contra me, malum vero facio per concupiscentiam carnis. Et ideo das bono mercedem & malo iudicium, non tamen aliter iudicans quam quod æquum & iustum est. Quomodo? Si acrius instares quam sunt opera hominum in peracta actione, non esset æquitas iudicij. Si vero tepide negligeres, ita vt non prouocares ad pœnitentiam, & quod non esset exquisitio in purgatione iniquitatis, tunc tu iustus Deus delinires & confoueres iniustitiam. Mors enim erat quondam amarissimum iudicium in morte Adæ, nunc autem reddita gratia in pœnitentia, reuocans hominem ad vitam: quod impossibile esset fieri per vllum, nisi per te Deum. Et hoc est iustissimum & æquissimum iudicium tuum, purgatio scilicet ad vitam cum gratia, quoniam vnicuique operi in recta mensura metientur iudicia tua. Nam in veritate sunt omnia quæ facis, ita quod nullam superfluitatem exerces supra modum fallaciter, quia fallax est quod plus in nimio, vel minus in paruo est quam quod iustum est. Sed tamen parcis in multis miserationibus potentiæ tuæ, non occidens vllum per possibilitatem clarissimæ virtutis tuæ, hoc deputans in teipso quod parcis per pœnitentiam. ideoq; de misericordia tua humiliaui me, dans gloriam nomini tuo, interdum etiam turbatus in promeritis culpis meis, de tuo iudicio.

Quid igneũ caput

13 Quod autem caput vides ignei coloris rutilans vt flammam ignis, hoc est quod in zelo Domini est ignem malis obstaculum, rubens in fortissimo ardore vltionis suæ : terribilem habens faciem hominis, quoniam oculi Domini facie ad faciem vident vnamquamque iniustitiam, ita quod culpæ diuersorum criminum non relinquuntur neglectæ ante Deum, quas non terribiliter inspiciat, eas examinando iusto iudicio suo: & quia etiam monstruosa & horrenda sunt iniqua opera hominis, humanam faciem ostendentia in actibus carnalium desideriorum. Atque in ira magna respicit ad aquilonem, quia Deus in vltione sua dedignatur omne malum quod oritur de suggestione diabolica. Sed quod à collo & deorsum non vides vllam formam eius, quoniam reliquum corpus ipsius omnino absconditum & obstrusum est in prædicto angulo, hoc est quod in zelo Dei recta iudicia quæ potenter dispergunt praua opera diuersorum hominum nullus humanus sensus quasi ad finem perscrutari potest, quoniam occultantur & conteguntur in angulo speculatiuæ scientiæ & operis hominum : ita quod nec videri nec comprehendi vlla scrutatione valent, nisi quod aliquando cognoscuntur cum ostenditur res gesta in causa vltionis Dei, vt facies hominis videtur secundum desideria voluntatis ipsius. Vnde etiam in ipsa vltione non est vlla simulatio alicuius facilitatis nisi semper iustum iudicium secundum peccata hominum, quoniam crimina eorum non negliguntur indiscussa, vt dictum est, quia zelus Domini examinatio eius est.

Quid nuda forma.

14 Quod vero caput ipsum vides quasi nudam formam humani capitis, hoc est quod idem zelus Domini nulli mortalitati subiectus est, permanens videlicet nudus ab omni subiectione debilitatis, iuste diiudicans opera hominum. Nec est crinibus obtectum instar virilis formæ, nec velamine more muliebri, quoniam ipsi non est aliqua solicitudo sensus se quenquam superiorem vlla virili fortitudine, debellare, nec ei ineſt vlla fœminea mollities timidi animi sibi aduersa non posse superare. Est plus tamen virile quam muliebre, quia fortissima virtus Dei magis est in virili vigore quam sit in mollitie fœmineæ negligentiæ: multumq; terribile ad intuendum, quoniam zelus terribilis & metuendus est omni creaturæ, cum ipsa est eum sentiens in data causa vltionis eius.

Quid trei ala.

15 Sed quod habet tres alas miræ latitudinis & longitudinis albas vt est candida nubes, hoc est inexplicabilis virtutis sanctæ Trinitatis expansio, quam nullus hominum comprehendere

præualet in latitudine gloriæ eius, nec in longitudine potestatis eius, in multa suauitate & claritate diuinitatis fulgens, rectaq; vltione sibi subiiciens mentes hominum, in magna diuersitate vt nubes discurrentium. Quæ non sunt in altum erectæ sed solummodo à se separatum in directum extentę, ita tamen vt ipsum caput eas aliquantulum altitudine præcellat, quia vltio Domini non eleuatur vlla arrogantia, sed coaptat se vnicuique causæ secundum merita ipsius, in rectissima scilicet norma extenta, iusto iudicio correptionis suæ: sic tamen vt posibilitas potentiæ Dei quasi in capite eiusdem vltionis suæ, humana opera quæ vera trinitas non tolerat indiscussa, in altitudine fortitudinis suæ præcedat, non tamen ea tam acriter vlciscens & conterens vt posset ipsa posibilitas potestatis eius.

Ala tendens ad aquilonem

16 Et ala prima à dextra maxilla surgens tenditur ad aquilonem, quoniam Deus iusto iudicio primum à dextra saluationis parte in filio suo deuicit diabolum, & omne malum. Secũda vero quæ & media est à gutture ipsius dirigitur ad septentrionem, quia post saluationem quæ in filio Dei facta est, quasi in medio iam roborata fide, gustataque dulcedine electorum, per ipsos etiam fugauit rugientem inimicum, eos eruens de faucibus illius. Tertia autem à sinistra maxilla extenditur ad occidentem, quoniam ab electis Dei sathana fugato, etiã à sinistra perditionis parte in filio perditionis omnino conteretur, mundo iam in occasum termini sui tendente. Et aliquando magno terrore se mouent atq; in illas partes percutiunt, quia terribile atque performidabile iudicium omni creaturæ zelus Domini in vltionem mouetur, ibi exercens iudicia percussionis suæ vbicunq; iusto iudicio placuerit diuinæ maiestati. Vbi enim timor & amor atque honor Dei in reuerentia fideliter habentur, ibi Deus mitem & suauem se ostendens, vltionem suam non exercet, duros autem & rebelles terribiliter & iuste castigans.

Ala vltionis Dei.

17 Vnde prima ala vltionis meæ percutit & abiicit homines illos in abyssum perditionis, qui ita indurati sunt super duritiam lapidũ, vt interioribus oculis dedignãdo semper despiciant iustitiam meam, retro respicientes per scientiam intellectus sui, plusq; consentientes carnalibus desideriis atque diabolicis suasionibus quam volentes scire veram iustitiam, & quam vllo cõsensu suo aut per admonitionem meam, aut per hominis exhortationem reuerti: veluti de sua iniquitate sic cruciantes spiritum scientiæ suæ, quia magis amant & faciunt iniustitiam diaboli quam iustitiam meam. Hi infundunt in corda sua quasi resolutum plumbum, id est desoluta desideria prauæ mollitiei, mittentes illud velut ad stabiliendam duritiam ferri, videlicet obliuionis Dei, sic indurati quasi sint ferrei: ita quod nec causa Dei nec hominis, sibimet aut vlli pareant iniquitati.

18 Super istos clamant & conqueruntur elementa cum reliqua creatura, quod tam vilis natura hominis, breuissimo tempore suo tam rebellis est Deo, cum ipsa semper in timore & reuerentia præcepta Domini perficiant. Vnde & super homines terribiliter vociferantur. Quomodo? Non sic quod elementa clament in voce, aut conquerantur in scientia rationalis creaturę, sed quod secundum modum suum vociferantur in strepitu sonituum, & quod querimonias proferunt in timore terrorũ: vt cum ea aut aliam creaturã iustum Dei iudicium inducit super homines ipsos rebelles existẽtes, illa nõ aliter stant nec aliter se in seipsis imitantur quã ea iussione sua vertit diuina potestas. Vnde tã crudeliter illi indurati homines imitantur sathanam, qui in duritiam iniquitatis suæ nolunt subdi Deo creatori suo, propter id quod periit ab omni beatitudine & ipsi cum eo peribunt sequentes illum.

Media ala.

19 Media autem ala zeli mei cædit insanos homines & vnumquodq; præsumptuosum malum quod scienter ac temere faciunt, quod se primum erexit in homine in sanguine Abel, quem frater suus ob hoc odio habebat, quia propter oblationem substantiæ eius quam in bona voluntate distribuit, Deo carus erat: & quod se etiam erexit in Pharaone, qui in mirabilibus meis admonitus est, ita quod exterritus in terrore meo, inuitus dimisit populum meum Israël, quem iterum per dementiam suam retrahere voluit, propter quod illum zelus meus absorpsit: & quod se etiam in illo populo meo erexit, qui me cognoscens atq; mirabilia mea videns, idolum in Oreb adorauit: vnde corona de capite illius cecidit, ita quod eis lex Dei facta est corruptibilis in duabus lapideis tabulis, aliis his similibus propter eas quæ de gloria sua & fœlicitate ceciderunt hæc omnia vlciscente vltione mea. Vnde etiam Moses famulus meus de contraria illa plebe mihi tam frequenter aduersante in isto zelo meo fecit vindictam ex voluntate mea, cum efficaciter diceret electis meis, vt occideret vnusquisque fratrem & amicum & proximum suum: & iterum cum ardenter iudicibus eiusdem populi ait, quod occideret vnusquisque proximos suos, qui initiati essent Beelphegor: vbi vltus sum me, occisa iniquitate illa pugnante contra me.

20 Sed in Abel primum orta iustitia Dei, post ipsum inuenti sunt multi alij electi, ex omnibus his malis & peruersis generationibus, qui collegerunt & coluerunt subtiliora præcepta mea, vt filij Israël: inter quos etiam ortus est luctus & mœror, desiderantes humanitatem filij mei. Peracta autem eiusdem filii mei manifestatione quem misi natum ex virgine, coquebatur, & condiebatur omnis iustitia legis, dulcis & suauis cibus facta omni populo credenti in me, Apostolis veritatis ipsam veritatem manifestantibus. Itaque in omnibus istis prædictis generationibus scienter transgressam iustitiam meam, vlciscebatur & vlciscitur hic zelus meus, quia Deus qui erat tunc, est & nunc, ac semper manebit: atq; zelus meus qui tunc erat, est & nunc, & semper stabit, vsque dum finiantur tribus & populi, non finiente iustitia Dei, omnem rubiginem iniustitiæ discutiente.

21 Propter quod etiam in hoc eodem zelo meo hanc iniquitatem aufero, illum videlicet dicens, qui canino more demolitur florentem in me Ecclesiam, aut qui per insaniam iniquitatis suæ destruit constitutã per me dedicationẽ, vel alias constitutas

stitutas iustitias ad templum meum pertinentes, quæ fortiter surrexerunt in prefiguratione serui mei Iacob, vt Scriptura habet: *Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum fundens oleum desuper, appellauitq; nomen vrbis Bethel.*

22 Hoc tale est. Iacob surrexit mane, quia ipse ortus est tempestiuus amator veracis iustitiæ in constituto templo: cui ipse conueniens nomen impositum, quoniam de illo debuit oriri rectissimum templum, virgo scilicet Maria, de qua sol iustitiæ effulsit. Et tollens lapidem quem in figura altaris supposuerat superiori capiti suo, id est Christo, vt in nomine ipsius qui est vera petra, sanctificaretur, & sanctificatus nominaretur: quia vnaquæque sanctificatio altaris suppositi est potestati omnipotentis Dei, capiti omnium fidelium: erexitq; illum in titulum libri vitæ, & in personam præcipui odoris cœlestis Hierusalem, quia vt Christus est caput membrorum suorum in superna Hierusalem, sic est vnumquodque sanctificatum altare excellentior pars templi sui, effuso desuper oleo in sanctificatione crismatis quod est effusa gratia Dei omnipotentis in sancto baptismo. Et appellauit sanctificatum locum illum, domum & templum Dei secundum nomen ciuitatis cœlestis Hierusalem, quod est viuens templum Dei viuentis.

23 Hoc itaque exemplo & significatione, erigendus est lapis in templo in nomine meo ordinando: ipsum videlicet templum idcirco signatum cum lapide, quia ego firma petra sum, ad quem omnis iustitia & lex Christianorũ pertinet. Vbicunque enim fuerit sanctificatus locus, vbi corpus filij mei immolãdum est: ibi volo esse lapidem in nomine meo signatum, quia ego veracissima fortitudo sum: etiam si ibi ex aliqua impossibilitate non poterit esse templum, quoniam seruus meus Iacob erexit lapidem in sua prefiguratione in nomine meo vt dictum est, quia & filius meus de stirpe illius incarnatus est.

24 Templum autem tale mihi dedicatum, non debet esse vacuum huius negotij, quin postulet causam constitutionis suæ, quæ adhæret sibi de labore ministrantis ei populi, sicut etiam cœlestis Hierusalem cum capite suo Christo, non vult carere iustitia sua, semper aspiciens in labores filiorum suorum, quos susceptura est in Deo. Quomodo? Vt se abstrahant à diabolica seruitute, se constringentes à voluntariis desideriis carnis suæ, & se affligentes contra seipsos in abscisione propriarum rerum ob amorem cœlestium, non eis omnibus vtentes, sed sibiipsis aliquas subtrahentes, atque Deo offerentes ad honorem ipsius: sic etiam præcurrens seruus meus Iacob instituit decimam omnis substantiæ suæ cum dicebat, vt iterum scriptum est: *Cunctorumq; quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.*

25 Hoc tale est. Ex omni quod dederis mihi, offeram tibi decimam partem: quia hoc lex tua est, primum scilicet in anima mea ô Deus meus abscindens ab ea propriam voluntatem meam, offerens tibi contra me iustitiam meam, & postea decimam partem omnis substantiæ meæ quam possideo super terram. Quid hoc? Omnis scilicet fidelis homo qui comprehensus est in decimum ordinem supernorum ciuium, debet semper ad templum meum decimam partem dare substantiæ suæ, propter restitutionem illam qua computatus est in decimum numerum numeratorũ, id est in scientia Dei existentium, & ad verum templum videlicet cœlestis Hierusalem pertinentium. *Cur decima Deo danda.*

26 Qui autem obliti timoris mei, templa in nomine meo dedicata, per sæuitiam iniquitatis suæ destruunt, vel qui dedicationes eorum secundum exemplum à Iacob ortum demunt, sanctificata loca scilicet polluendo, seu cum sanguine homicidij, seu cum pollutione seminis illud educendo in adulterio aut fornicatione, vel qui in superno sacrificio negligunt institutam dedicationem antiquorum patrum absque signato lapide quem Iacob erexit in sua præsignificatione, vel qui destituunt constitutam per me iustitiam in decimis, aut in substantiis templi mei: O væ miseris, ô væ miseris, ô væ miseris hominibus illis qui se tam turpiter seducunt, & tam peruersi ante oculos maiestatis meæ existunt: videlicet (vt dictum est) instituta mea negligentes quæ omnia de veteri lege translata sunt, quia de veteri testamento prolata, sunt noua lex in filio meo secundum misericordiam gratiæ: & quia de omni iustitia legis & Prophetarum, quod erat minus factum est maius in eodem filio meo, qui omnia signa priorum patrum quæ ipsi velate in vmbra dixerunt, manifeste ostendit in seipso in omni iustitia.

27 Et qui hæc omnia destituunt ita quod ipsi cibum vitæ qui de vtroque testamento factus est dedignando, sicut lutum conculcant, & canibus & porcis ac aliis pecoribus, id est prauis hominibus diuidunt, eum magis dantes paganicis moribus & vanæ ignorantiæ quam mihi omnipotenti Deo, atque in vsum suum secundum voluntatem suam eum parantes, hos & semen eorum ego destituam, eos proficiens de summo gradu vsque ad infimum, & de diuitiis in paupertatem, in vltione huius zeli mei.

28 Tertia vero ala vltionis meæ cædit & credulos & incredulos in suis impiis & iniustis operibus. Ipsa percutit credulos non operantes in voluntate sua bona & iusta opera, qui bene vident fidem, & quibus nota est iustitia Dei, & tamen sedent in tenebrositate malorum operum, gementes ignorantur post tenebras iniquitatis, volentes bacchari in peruersitate, quod tamen eis non permittit Deus secundum voluntatem ipsorum perficere: hoc idem abscindens illis vltione sua, dum sic sunt obscurati quod obliti sunt eius, ita vt ab eo libentissime recederent. Incredulos autem cædit in infidelitate eorum, ita quod etiam eis abstrahitur iniquitas ipsorum cum retributione vltionis, cum non permittantur malum hoc perficere quod libenter facerent: vnde & malignus diabolus superatus in beatitudine fidelium hominum ante oculos Dei scintillantium, vellet illos trahere in tenebras mortis secundum nequitiam suam, sed eos amplius comprehẽdere non potest, nisi vt sunt opera illorum: *Tertia ala.*

29 Sed quædam alia mensura hominum est super terram, qui habent prosperitatem in forma sensati spiritus, ita quod sapientes sunt ad recordationem Dei, secundum voluntatem suam accensi cum scientia sensus, vnde tunc in seipsis præsumptuose habere volunt scientiam sapientiæ, facientes quicquid cogitauerint, & miscentes iustitiam cum iniquitate: sed stulti sunt in sapientia, quoniam reputant seipsos quasi pleni & perfecti sint ad habendum & comprehendendum, atque ad acquirendum plenitudinem voluntatis suæ secundum arbitrium suum quicquid cogitauerint. Et dum alas suas leuare volunt per potestatem suam in prouinciis & ciuitatibus ac in aliis locis atq; in aliis causis in quibus tunc occupati sunt cum imperio, in quo nolunt habere intelligibilem mensuram in Deum aspiciendo quid faciant: tunc effunduntur & abiiciuntur ante oculos Dei, propter impia & iniusta iudicia illorum quę ipsi prius diiudicabant, in quibus nolebant timorem Domini scienter habere. Et sic per istum zelum meum facti erunt in planctum magnum, & in flebiles voces coram omni populo qui viderit & audierit tempus iudicij iniquitatis eorum, quibusdam videlicet ex ipsis adhuc in hac vita in multis miseriis multi defectus ipsorum viuentibus, quibusdam etiam pessima morte, in diuersis passionibus sublatis. In tam diuersa vicissitudine vlciscitur & exurit zelus meus omnem iniustitiam, quia illa est contra me.

Caput absque verbis

30 Tunc autem quod non audis prædictum caput vlla verba proferre, sed tantum in seipso immobile permanens alis suis interdum illuc percutere quo & ipsæ alæ tenduntur, hoc est quod in zelo Domini non est clamor minantis vocis, & in superbiam se erigentis, sed in potestate fortitudinis suæ & in rectis iudiciis suis immobilis persistens, vltione sua post insaniam operum demeritas absque timore Domini res gestas confundendo, & conterendo eas secundum extensionem vltionis iudicij sui vlciscitur, vt tibi ô homo veracissima manifestatione prænonstratum est. Et quia Deus iustus est, omnem iniustitiam examinari oportet per iustum: quoniam ipse Deus bene nouit discretam examinationem: quæ est in scientia hominis.

31 Nam scientia in homine est quasi speculum, in quo latet desiderium siue bonum siue malum voluntatis. Vnde homo inter has duas partes positus, inclinat se voluntate sua ad partem illam quam desiderat. Sed homo qui conuertit se ad bonum, illud fideli opere amplectens per adiutorium Dei, mercedem beatę remunerationis laudabiliter accipiet, quia malum spreuit & bonum fecit: qui vero se inclinat ad malum, hoc peruersa actione deglutiens per suggestionem diabolicam, pœnas iustæ retributionis inde miserabiliter incurret, quoniam bonum neglexit & malum perpetrauit. Idcirco in multa deuotione & humilitate se homo subiiciens Deo, fideliter operetur salutem suam, quæ de summo bono emanat: ita vt anima ipsius interiori sanctitate inebrietur, quia in bene disposita & recte ordinata discussione & timore seruit creatori suo.

32 Quomodo? Quoniam metus id est inceptio angustiæ facit timorem, timor autem concutit remorem, per quæ debet homo operari quod iustum est. Quomodo? Quod homo metu angustiari incipit hoc per donum Spiritus sancti de rationali sensu habet, propter quod etiam nullo modo euenire potest quin Deum sciat, illaque scientia quam habet in Deum facit in ipso timorem, in hoc quod incipit timere secundum ea quæ Dei sunt. Et si hæc habet cum studio sciens Deum, tunc concutit eum iterum ignea gratia in Christo: admonens vt deinde incipiat tremere, quatenus per compunctionem terreatur, vt iustitiam Dei fideliter operetur.

33 Nunc ergo ô homines intelligite & discite vnde sint hæc. Quid hoc? Deus est qui in vobis quod bonum est operatur. Quomodo? Ipse vos ita constituit, vt per rationalem sensum in operibus vestris eum sentiatis, quæ sapienter cũ discretione facitis. Irrationale enim animal facit omnia opera sine intellectu & sapientia, ac sine discretione atque verecundia, nec scit Deum quia irrationale est, sed tantum eum sentit, quoniam illius creatura est. Rationale vero animal qui homo est, habet intellectum & sapientiam, discretionem & verecundiam in operibus suis, quæ rationabiliter operatur: quæ est prima radix quam gratia Dei fixit in omnem hominem, cum animam ad viuendum excitauit. Hæc ergo prædicta vigent in rationalitate, quia in his omnibus homines Deum scientes sunt, vt ea quæ iusta sint velint. Vnde ebulliens & perfectum opus atque prosperum in bona voluntate hominis quod ipse homo amplectitur in saluatore suo, in filio videlicet Dei, per quem pater omnia opera in Spiritu sancto operatur, hoc denuo incendit & admonet ignea gratia data in Christo Iesu.

34 Ideoque in gaudio Spiritus sancti faciat homo opera iustitiæ, non dubitans in peruersa inusitatione, id est ne dicat quod aliquid sibi desit in omnibus his, aut in prima scilicet radice per donum Dei homini primitus imposita, aut in ignea gratia Spiritus sancti radicem illam iterum in admonitione tangentis, ita ne peruerse corruens deinde angustietur in his quæ propter reprehensibilem impetum fecit, quasi interiori sua radice quicquam minus habuerit: scilicet ne postquã ceciderit in necessitate positus murmuret, sic dicens in seipso: Heu heu quid feci quod opera mea non potui præuidere in Deo? Et etiam sine pondere infidelitatis incedat, ita vt non diffidat Deo in operibus suis, sed vt sit securus sine lachrymabili querela praui operis: ipse enim Deus & homo existens non in duos diuisus est, sed vnus est Christus, non tamen per commutationem diuinitatis in carnem, sed per assumptionem carnis quam diuinitas sibi adiunxit, & quam claritate sua sic perfudit, vt radius solis in sole lucet: nec ob hoc vlla confusione substantia diuinitatis seu substantia carnis in inuicem cõfusæ sunt, sed in vera vnitate personę vnus est Christus verus Dei filius. Sicut enim in rationali anima nulla cõmutatio per carnẽ hominis est: quin ipsa rationalis spiratio sit à Deo quę totum corpus hominis

minis perfundit, & quæ cuncta opera operantis hominis mouet vt sit anima & caro vnus homo, ita etiam absque omni dubio Dei filius ante sæcula natus carne ex virgine assumpta pleniter vt prædictum est indutus. Deus & homo existens vnus est Christus, per vnctionem vtique gratiæ Dei Christus dictus. Qui in sancta humanitate sua per fixuram clauorum & lanceæ vulneratus est: propter vulnus vnum primi hominis quod cuncto generi suo ille inflixerat: quatenus liuore sanguinis sui illud sanaret, & vnctione olei gratiæ illud perfunderet: ac per pœnitentiam illud ligaret cum homo se peccasse doleret. Vulneratus autem descendit spiritus in puteum infernalis perfundi, illicque quamplurimos sibi attraxit, scilicet ab inferno primum hominem abstulit, & omnes qui Deum in moribus humanæ honorificentiæ nunquam tetigerant, & eos in locum delitiarum & gaudiorum quem in primo parente perdiderant locauit. Sed quod die tertia surrexit à morte dormientis corporis in hoc tres personas Deitatis designauit: atque cum eodem corpore ascendens ad cœlos iuit, ibiq; dominando sedet ad dextram patris quę saluatio credentis populi est: illis vitam tribuens quos sanguine suo redemit. Et hi omnes ante tempora omnium principiorum prescisi sunt, quoniam verbum patris per quod omnia facta sunt carnem induit: vt hominem quem formauerat redimeret. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO SEXTA.

1 ET post hæc vidi inter angulum septentrionalem & angulum occidentalem murum parietis præfati ædificij in interiore eius parte totum arcuatum secundum modum cancellorum, non tamen apertum vt cancellos: sed integrum, habentemque in singulis arcubus quasi picturam hominum. In exteriore autem parte eiusdem muri vidi alios duos minores muros, longitudinis spatij quod fuit à prædicto angulo septentrionali vsque ad angulum occidentalem ipsisque angulis ex vtraque parte sui coniunctos iuxta modum testudinis. Altitudo vero eorundem duorum minorum murorum, erat cubitorum trium. Latitudo autem inter interiorem arcuatum murum & medium erat cubiti vnius: atque inter exteriorem & eundem medium, fuit latitudo vnius palmi quasi puerilis manus. Intra idem quoque ædificium vidi sex imagines ante prædictum arcuatum murum super pauimentum ipsius ædificij stantes: tres scilicet iuxta se in fronte illius muri prope angulum qui respiciebat ad septentrionem: & tres etiam simul in fine parietis eiusdem, secus angulum qui tendebatur ad occidentem, omnes picturam in arcubus ipsius muri inspicientes. In ipso autem fine eiusdem parietis vidi aliam imaginem intra ipsum ædificium super lapidem vnum in modum sedis in pauimento positum sedentem, & latus dextrum ad murum inclinantem, faciem vero suam ad columnam veræ trinitatis vertentem. Sed in eodem fine vidi alteram imaginem super eundem murum in altiori loco stantem, & etiam ad prædictam columnam veræ trinitatis versam. In his ergo imaginibus conspexi similitudinem talem: Indutæ erant vt priores imagines quasi sericinis indumentis & candidis calceamentis, excepta illa quæ à dextris mediæ harum trium erat, quas in extrema parte eiusdem parietis videram, quæ tota tantæ puritatis tantæque claritatis extitit, vt præ nimio splendore nullam eius formam, perfecte intueri possem: & excepta illa quæ super murum stabat vt dictum est, quæ nigris calceamentis calceata fuerat. Sed omnes sine palliis erant, præter mediam illarum trium quæ in prima parte muri stabant, quæ pallio induebatur. Duæ quoque trium superiorum quæ ad dexteram scilicet & ad sinistram mediæ imaginis stabant, & duæ trium inferiorum, media videlicet & quæ ad sinistram eius erat non habebant muliebria velamina in capitibus suis, nudis tantum albis crinibus stantes. Media autem trium priorum & illa quæ super lapidem iuxta murum sedebat, erant velato capite candida velatura capitis, vt mos est mulierum. Eadem quoque media trium superiorum & quæ ad dexteram eius stabant vestitæ erant tunicis candidis. Sed vidi talem dissimilitudinem earum: Imago quæ stabat in medio trium superiorum habebat in capite suo in modum coronæ circulum crocei coloris, dextra parte insculptum SEMPER ACCENDE. Et vidi quod à dextra eiusdem imaginis columba aduolabat ore suo spirans in eandem sculpturam. Atque illa imago dicebat: Ego perfusa sum per interiorem misericordiam, ex qua oritur riuulus qui nullatenus abscondere vult pecuniam, nec aurum, nec pretiosos lapides, nec margaritas coram egenis & in necessitatibus eorum necessariam substantiam non habentibus, ac propterea plorantibus. Nunc consolabor illos & semper reficiam paupertatem ipsorum propter amorem filij Dei, qui suauis & mitis est, ac qui bona sua distribuit in animas iustorum, tangens vulnera peccatorum eorum, propter pœnitentiam.

2 Alia vero imago quæ stabat à dextris eius habebat in pectore suo quasi leonem tanquam speculum lucidum, & à collo suo velut serpentem pallidi coloris in torta flexura virgulæ ad pectus etiam suum dependentem. Et ait: Lucidum leonem inspicio, & propter amorem eius do. Ignitum autem serpentem fugio, sed serpentem in ligno pendentem diligo.

3 Tertia autem imago quæ à sinistris eius erat tunica simili hyacintho rubri coloris induebatur. Et ad pectus eius apparuit Angelus ex vtroque latere suo alam vnam habens: ita vt ala dextra ad dextrum humerum illius imaginis extenderetur, & ala sinistra ad sinistrum humerum illius. Et ipsa imago dicebat: Angelicum habeo consortium, nec cum dissimulantibus se hypocritis ambulo, sed epulor cum iustis.

Imago quoque quæ fuit media trium inferiorum induta erat tunica crocei coloris.

4 Et super dextrum humerum eius candidissima columba stabat, spirans ore suo, in dextram aurem illius. In pectore vero ipsius monstruosum & informe caput hominis apparuit. Iacebant quoque sub pedibus eius quasi species hominum conculcatorum & contritorum ab ipsa. In manibus autem suis habebat chartam expansam & ex vna parte videlicet versus cœlum septem lineis inscriptam, quam legere volui sed non potui, & dixit: Virga amaræ correptionis & flagelli esse volo contra illum mendacem qui filius diaboli est; quia etiam ipse diabolus persecutor ineffabilis iustitiæ Dei est. Vnde illi contraria & molesta causa sum, quoniam nunquam inuenta sum in ore ipsius: ita quod & ego eum de ore meo sicut mortiferum & lethale venenum expuo: quia ipse me nunquam in astutia sua inuenit. Ipse est etiam mihi pessimum ac molestissimum malum omnium malorum, quoniam omne malum ab ipso ortum est. Propterea abijcio & conculco eum in amabili iustitia Dei, quæ mihi inestabiliter sine fine amabilis est: cuius etiam sustentatrix & ductrix ego sum, quia super me solidabitur, & constabit omne ædificium virtutum Dei, quæ ædificant in altitudine. O fortissime & nobilissime Deus attende.

5 Altera autem imago quæ ad dextram eius erat faciem habebat angelicam, & ex vtroque latere suo volatilem alam vnam, in specie tamen hominis vt cæteræ virtutes apparens. Et ait: Ego repugno diabolico certamini quod se eregit contra me pertinaciter dicens: Non possum sufferre vllam tribulationem, sed omnia mihi contraria volo abstrahere à me. Nullum timebo. Quem timerem? Neminem timere volo. Sed qui hoc malum dicunt, abijcientur per me: quia posita sum semper lætari semperque gaudere in omnibus bonis: quia Dominus IESVS est remissor & consolator omnis doloris, quoniam & ipse dolorem pertulit in corpore suo. Et quia ipse etiam est iusta correctio: idcirco & ego volo me illi coniungere, semperque ipsum portare, abijciens de me odium & inuidiam, ac omnia mala. Volo quoque semper faciem lætam in tua iustitia habere ô Deus.

6 Sed tertia imago quæ stabat ad sinistram eius, induebatur tunica alba, viridi colore distincta. Habebat autem in manibus suis modicum vasculum pallidi splendoris, multam lucem vt fulgur ex se reddens, ita quod eadem lux in faciem, & circa collum ipsius imaginis luceret. Et dicebat: Ego fœlix sum. Dominus enim CHRISTVS IESVS facit & parat me pulchram & albam, cum illud mortiferum consilium diaboli effugio, quod semper ruminat infœlicitatem illam scilicet quod Deus abijciatur & diabolus malis operibus attrahatur. Hunc sathanam fugio, hunc abijcio, ipsumque mihi semper molestum habeo, quia amatorem illum desidero, quem assidue amplectar, & quem cum gaudio habeam in omnibus & super omnia. Imago vero quæ in fine huius parietis super lapidem sedebat, induta erat tunica subnigra. In dextro autem humero suo habebat modicam crucem impositam imagine IESV CHRISTI, quæ hac & illac versabatur. Et quasi ex nubibus effulsit in pectus eius quidam splendor miræ claritatis, à se in multos radios diuisus, vt splendor solis à se diuiditur, cum per parua & multa foramina alicuius rei fulget. In dextra quoque manu modicum lignum in modum flabelli habebat, ex cuius summitate tres ramusculi miro modo cum flore pullulauerant. Habebat etiam in gremio suo minutissimos lapillos omnium gemmarum, quos multa solicitudine & diligentia considerabat, veluti mercator res suas diligenter considerare solet, & dixit: Ego mater virtutum, iustitiam Dei in omnibus rebus semper habeo. Nam in spirituali militia & in sæculari strepitu, intra conscientiam meam Deum meum semper expecto. Non damno, non conculco, non sperno reges, duces & præsides, ac cætera sæcularia magisteria, quæ ab authore omnium rerum ordinata sunt. Quomodo licitum esset, vt cinis cinerem sperneret? Crucifixus Dei filius conuertit se ad omnes, eos secundum iustitiam & misericordiam suam mouens. Ego etiam vnamquamque ordinationem & institutionem eius secundum voluntatem ipsius habere volo.

7 Illa autem imago quæ in eodem fine super murum stabat nudum caput & nigros ac crispos crines habebat, faciemque obscuram. Induta quoque erat varia tunica plurimo colore intexta. Et vidi quod tunicam & calceamenta sua exuit stans nuda. Et subito crines ac facies eius resplenduerunt in pulchritudinem albedinis & nouitatis, vt iam nati infantis, atque per totum corpus suum effulsit vt purus & lucidus splendor illucet in claritate. Tunc etiam vidi in pectore eius splendidissimam crucem cum imagine CHRISTI IESV, super arbusculam inter duos flores lilij & rosæ stantem positam, qui se sursum ad illam crucem aliquantulum recuruabant. Vidiq; quod exutam tunicam atque calceamenta sua fortiter excutiebat, ita quod puluis multus ab eis excuteretur. Et ait: Exuo vetus testamentum, & induo nobilem filium Dei cum iustitiis eius in sanctitate & veritate. Propter quod reparata sum in bonis & mutata de vitiis. Vnde & tu Deus meus delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris, neque vindictam sumas de peccatis meis. Et cum hæc attentius inspicerem, iterum qui sedebat in throno, dixit ad me: Nullus fidelium qui humiliter vult Deo obedire, dubitet recusare humano magisterio subiacere, quia per Spiritum sanctum regimen in populo, propter efficaciam vtilitatis viuentium dispositum est: illudque in Ecclesiasticis obseruationibus futurum, & fideliter firmiterque habendum in antiquo populo præfiguratum est.

8 Hinc etiam quod vides inter angulum septentrionalem & angulum occidentalem murum pa- *Quid murus arcuatus.*

rietis

rietis prefati ædificij in interiore eius parte totum arcuatum, secundum modum cancellorum, non tamen apertum vt cancellos, sed integrum, hoc est quod ab Abraham & Mose diabolo repugnantibus, quasi in angulo respiciente septentrionem vsque ad veram trinitatem quæ aperte declarata est in vera & Catholica fide, cum à Deo patre filius Dei missus in mundum doctrinam suam abundanter emisit in fine temporum: quasi ad angulum respicientem ad occidentem erat murus, id est Israëliticus populus in lege iustitiæ Dei constitutus, operans in constructione bonitatis patris omnipotentis, scilicet in veteri testamento frænatus, & ei conuinctus: quia post ostensionem asperitatis quæ in zelo Domini excitata est per institutiones veterum prælationum, præsignata sunt regimina nouarum dignitatum. Nam vetus testamentum tendebatur vsque ad nouum; ex se germinans multo maiora præcepta legis noui testamenti, quam primum orta essent in ipso: ita quod de minore factum est maius, de minore videlicet doctrina veterum præceptorum, maior & latior doctrina nouorum: cum vetus testamentum solummodo esset quasi fundamentum primitus positum, super quod ædificata est profundissima sapientia omnis doctrinæ, manifestata in incarnatione filij Dei, tendens à veteri lege circumcisionem vsque ad nouam regulam baptismi maioribus præceptis ornatam.

10 Et ille murus plebs scilicet Iudaica in interiore parte intellectus sui, in quo anima hominis Deum cognoscit, est vbique arcubus circumdata, id est circumquaque per significationem magisterij præcursorum suorum, præcepta legis Dei clamantium, & sibi ostendentium vallata, vt minores per maiores quasi per præcellentes sibi homines ordinari solent iuxta constructionem cancellorum, quæ est typica præfiguratio Spiritus sancti, duras literas perforantis in incarnatione filij Dei, qui cancellos misericordiæ suæ petentibus plenissime demonstrauit. Non tamen apertus est in perforatione ostiarij Spiritus sancti videlicet spiritualem intellectum in veteri lege non denudantis vt postmodum factum est in cancellis misericordiæ in carne manifestati filij altissimi, sed integer manet in duritia legalium præceptorum, quæ postea per Spiritum sanctum in fonte aquæ viuæ elucidata sunt.

Quid in arcubus pictura hominum.

11 Habet quoque in singulis arcubus quasi picturam hominum, quia vt hæc pictura ostendit imaginem hominum, sic in triumphali arcu scilicet in dignitate magisterij positus est homo, in vice Dei. Quomodo? Quoniam profundissima & capitalis sapientia per gratiam Dei posita est in os rationalitatis hominis, vt homo in nomine Dei exerceat officium magisterij, per districtionem iustitiæ & misericordiæ ipsius altissimi.

12 Quod autem in exteriori parte eiusdem muri vides alios duos minores muros, hoc est quod in exterioribus negotiis præter spirituale magisterium est intercepta constitutio populorum maiorum & minorum: qui constituti sunt præcepto Dei, quasi duo muri, quoniam exterior sunt maiores natu ex fortitudine sæcularis potentiæ in mea ordinatione, & medius sunt minores qui consistunt sub potestate & spiritualium & sæcularium personarum, quasi inter interioris præfati muri arcus qui est spirituale magisterium, & exteriorem murum qui est sæcularis potentia, vt dictum est. Vnde duo muri positi extra ambitum interioris arcuati, quia sæculares personæ sunt in terrenis causis, magis videlicet exteriora quam interiora habentes, ita quod tamen sunt in linea constitutionis meæ.

13 Quomodo? Per exterius intelligitur interius, quoniam vt homo cognoscit ex visibili & alta persona hominis, quomodo homo timendus ac orandus & amandus sit, sic etiam in eodem intellectu intelligat qualiter inuisibilis & altissimus Deus metuendus ac venerandus & diligendus sit super omnia. Nam per exteriorem & sæcularem dominationem admonetur homo interioris & spiritualis potestatis diuinæ maiestatis, quæ ita clausa & abscondita est homini, vt non possit carnalibus oculis eius videri nisi quantum fide illius capitur. Et quandoquidem mortali creaturæ Deus inuisibilis est, saltem per visibile magisterium discat homo timere & venerari ipsum altissimum prælationis eius institutorem.

14 Quomodo? Inspiratio diuina dedit in sensus hominum per rationalitatem eorum, vt in recta constitutione inter populos magnæ personæ dominentur, quæ ab illis timeantur ac honorentur. Nam Deus idcirco permisit genus vnum excellere & aliud subiacere, vt ita homines diuiderentur ne inuicem per semetipsos interficerentur & perirent, alioquin otiosi essent nescientes procedere ad agnitionem Dei, nisi hoc præuiderent per timorem & honorem in hominibus. Et ita processit Spiritus sanctus, ducendo populum ad interiorem legem spiritus, qua homo intus & exterius regeretur, donec fons saliens exiuit apparens mundo in plenitudine iustitiæ, quæ regit vtrumque corpus scilicet & animam. Vnde etiam cura sæcularis potentiæ sic constituta est ad vsum terrenarum rerum, vt corpus requirat refectionem ne deficiat & spirituale magisterium ad interiorem suspirationem perueniendi ad seruitutem Dei, vt anima ad cœlestia anhelet. Hæc itaque constituta sunt mea ordinatione, secundum quod etiam Isaac dixit filio suo Iacob: *Esto dominus fratrum tuorum & incuruentur ante te filij matris tuæ.*

15 Hoc tale est. Dominus esse debes fratrum tuorum pollens super eos in honoribus & in beatitudinibus, benedictus in benedictionibus quæ mihi à Deo datæ sunt, & inclinentur ante te omnes nati filiorum matris tuæ subiecti tibi, propter præcellentem causam benedictionis tuæ. Ex te enim exiet magnum genus, de quo fortissimus & potentissimus vir exurget: quem fratres eius ipsum fugando persequentur, sed ipse velocissime in maximis viribus suis, quasi leo se illis eripiens, excellentissima dominatione illis dominabitur, & præmet eos in nomine potestatis suæ, quæ nunquam in vilissima cauda eradicabitur, fratribus suis in caudam effectis. Sic & ego pater cœlestis

dixi filio meo incarnato: Esto Dominus omnium nascentium procreatorum de cōcepto semine humano, quos creaui per te: quia tu mirabiliter natus ex virgine non conceptus hominis semine, sed existi de me per flagrantem ignem apparens in terra, verus homo clauso sigillo integerrimæ & castissimæ virginis. Tu ergo es dominus illorum in superna claritate diuinitatis, qui fratres tui sunt propter incarnationem tuam, in qua homo es. Et inclinatio, id est subiectio exhibeatur tibi à filiis matris tuæ scilicet tuæ incarnationis, atque in obsequio piissimæ deuotionis subiiciantur tibi homines nati ex hominibus. Et quoniam filius Dei sic est Dominus omnium creaturarum, per ipsum etiam in voluntate Patris & in tactu Spiritus sancti instituta est dispositio diuersarum potestatum in mundo. Quomodo? Sic videlicet quod Deus abstulit abundantiam & iactantiam illam quod populus populum non honoraret, ita quod vnusquisque faceret quod fieri placeret si hoc Deus inæstimabili sapientia concilij sui non prostrauisset: sed ipse discreuit populum inter populum, minorem scilicet cum ministratione obedientiæ maiori suo subiacere, maiorem vero in omni vtilitatis regimine solerter & deuote minori subuenire: sicut etiam in ascensione Spiritus sancti datum est Iacob per patrem suum, quod esset dominus fratrum suorum, vt & dictum est.

16 Sed in hoc quod ostensum est, quod esset dominus, demonstratum est quod sæculare negotium habet personam dominandi super libertatem aliorum, quibus propter timorem honoris sibi ab eis impensi per potestatem suam parcat, non eos opprimens iure seruitiorum, sed illos habens quasi in dilectione fratrum. In hoc autem quod dictum est quod incuruatio ante ipsum fieret, innuitur seruitium ministrationis illorum, qui per vinculum famulantium dominis suis substracti sunt, vt filij carnis curam carnalem habentes. Sed postquam ipse Iacob hoc dominium per paternam benedictionem fratri suo subripuit, deinde cœlestem celebritatem per lapidem quem erexit in titulum, & per decimam quam se vouit daturum constituit, vt præsignatum est, significans principalem personam in spirituali militia: quia quisque fidelis de minimo gradu ascendere debet ad summum, per sæcularem videlicet potentiam discere superius magisterium clarioris lucis: spiritualis vitæ, in quo adimpletur officium naucleri secundum iter immaculati agni, qui sursum leuauit hominem cum plenitudine & bonitate omnis iustitiæ scilicet erigens hominem prostratum insidiis peruersi raptoris.

17 Vnde etiam hæc duo instituta ad terrena videlicet & ad cœlestia procedentia in quatuor & quatuor partes diuiduntur, quia Deus magnam vim scientiæ rationalitatis hominibus dedit ita vt in accensione Spiritus sancti hæc in semetipsis scrutarentur in figura quatuor elementorum, plus prædictis duobus modis addentes: quod non aspernor nec abiicio: quoniam qui in nomine meo multiplicat quod minus est, dignus est mercede & non abiectione: quæ etiam quatuor partes tam in sæcularibus grauaminibus quam in spiritualibus institutis sunt. Quomodo? Quia in sæcularibus causis sunt nobiles & nobiliores, sunt & famulantes atque obsequentes. In spiritualibus vero sacramentis sunt præcellentes & superiores, sunt & obedientes atque corripientes.

18 Ego autem illas officiorum causas ordinatione mea constitutas omnino rapi nolo furtiuo munere emptionis in venundatione, sed volo vt eis rationabili causa assistatur, ita vt qui ipsas suscipiunt vtiles sint coram Deo & hominibus. Sed ô quidam venenati scorpiones iustitiam meam transgrediuntur, & eas mortifero veneno auaritiæ & superbiæ subripiunt, non solum in sæcularibus præposituris, sed etiam in dispositionibus spiritualibus. Rapina autem sæcularium dignitatum, terrena scilicet per terrena comparata est quidem, seuerissime in iracundia zeli mei examinanda: sed tamen maioris ponderis & examinationis est rapina spiritualium. Nam sæculares sunt in exterioribus caro de carne, spirituales autem in interioribus spiritui coniuncti. Sed quamuis sæculares in exterioribus occupentur curam terrenam habentes, tamen sub illa specie ad interiora spiritus in regimine suo deberent anhelare: spirituales vero in specie religionis & in contemptu sæcularium positi, interius in corde patris omnipotentis ordinati, multo magis sub spirituali nomine deberent filium eius in summo sacerdotio ardenter imitari: quia sicut filius Dei exiuit de corde patris sui, ita constituit pater apud semetipsum in filio suo personas magistrorum, qui in tam egregiam ordinationem positi sunt propter vtilitatem Ecclesiæ, & in recto opere Deo coniuncti.

19 Quomodo? Qui in compunctione & probatione cordis atque in maturo sensu sunt, quod mihi omnino perspicuum est bonam videlicet conscientiam habentes, ita vt peruerse & contrarie magisterium non appetant, illud nec diabolica arte scisitantes, nec per pecuniam aut per sæcularem potentiam acquirentes, nec inde volantia verba laudis humanæ quærentes, sed illud vera electione mea & populi, in humilitate suscipientes, hi charissimi & probatissimi custodes, atque certissimi amici mei sunt.

20 Sed qui retro incedunt & illud alio modo in tenebris acquirunt videlicet per sæcularia terrenorum furtim mysteria cœlestium diripientes, faciem meam fugiunt, atque animas suas acriter occidunt: in hoc me deridentes, quia sic me denegant & contra voluntatem meam calcitram. Quomodo? Quia ipsi despiciunt me non desiderantes potestatem magisterij adipisci per me, ita vt interiores oculos cordis sui ad me eleuent sic dicentes, placet hoc Deo an non? sed vnusquisque eorum dicit in semetipso: etiam si hoc malum est apud Deum, ego tamen hoc accipiam confidens in Domino, quod quandoque viuens adhuc in corpore pœniteam: & tali modo acquirunt magisterium absque me Deo viuo, ita quod nec hoc à me postulent, nec se ad hoc mea voluntate peruenire confidant: sed in hoc ardore à facie mea fugiant sic rapientes magisterium, à misericordia mea naufra-

fragantes. Isti non sunt intra in corde summi patris, sed sunt extra in parte aquilonis, qui in his causis est princeps eorum, nolentes quærere me creatorem omnium, sed propriam voluntatem suam quam pro Deo habent sequentes & me derelinquentes. Nam nolunt scire me, nec ego eos. Concupiscentia ipsorum suggerit eis quod volunt. Et quia timorem meum habere recusant, idcirco & ego nolo eis tunc resistere in terrore iræ meæ, vt eis repugnetur in die illa in qua nihil amplius prævalere possunt: ipsi autem per me dimissi in hac vita, responsuri in futuro tremendo iudicio de his quæ faciunt: me videlicet scientes in fide, sed in his quæ perpetrant ad me respicere nolentes.

Longitudo murorum 21 Nunc autem vt vides quod præfati duo minores muri sunt longitudinis spacij, quod est à prædicto angulo septentrionali vsque ad angulum occidentalem, hoc est quod in constitutione populorum maiorum & minorum cum extensione longitudinis humani temporis ab Abraham scilicet & Mose, quasi à septentrione vsque ad manifestationem Catholicæ fidei in veram Trinitatem, quam fidem filius meus à me missus in mundum vt ad occidentem, edocuit, extiterunt in lege mea populi & principales eorum magistri præcurrens videlicet germen & exemplum populi noui testimonij à zelo meo vsque ad filium meum in carne natum tendentes, vt fuerunt & sunt & semper erunt interpositæ differentiæ in hominibus interiorum & exteriorum, id est spiritualium & sæcularium, maiorum atque minorum. Qui sunt ipsis angulis ex vtraque parte sui coniuncti iuxta modum testudinis, quoniam tam veteri quam nouo testamento ex vtroque latere initij sui, in honore & magisterio coadunati declarantur populi: & hoc in similitudinem testudinis, quod est in authoritate diuinæ prouidentiæ bene & digne compositi ad statum ædificationis cœlestis Hierusalem.

Altitudo. 22 Quod vero altitudo eorum duorum minorum murorum est cubitorum trium, hoc est quod in subleuatione rectitudinis duarum sæcularium, conditionis scilicet maiorum & minorum, tres partes sunt hominum, id est præcellentiores rectores, & alij à vinculo seruitutis famulantium liberi, atque communis populus prælatis suis in subiectione substratus.

Latitudo. 23 Vnde etiam latitudo inter interiorem arcuatum murum & medium est vnius cubiti, quæ est amplitudo dignitatis inter superiores personas spiritualis magisterij & inter minora vocabula terrenæ seruitutis, in vnitate fidei secundum Deum ad corripiendum subditos suos constituta.

24 Atque inter exteriorem & eundem medium est latitudo vnius palmi quasi puerilis manus, quia est etiam inter inferiorem potestatem sæcularis regiminis: & inter subiectionem sæcularis ministrationis extensio iustæ considerationis, ita vt hæ vnanimi & simplici deuotione puerilis innocentiæ seinuicem tangant in manu coniunctæ operationis suæ.

Quid sex imagines. 25 Sed quod intra idem ædificium vides sex imagines ante prædictum arcuatum murum super pauimentum ipsius ædificij stantes, hoc est quod in opere bonitatis Dei sex virtutes extenduntur, cæteras virtutes præfigurantes, vt Deus in sex diebus creaturas suas creauit: ipsæ videlicet virtutes in figura futurorum ante murum, id est ante Israeliticum populum diuina lege frænatum, & magisterio ac defensione præcursorum suorum circumuallatum apparentes, cum etiam pauimentum terrenarum curarum in eadem constructione summi patris in hac significatione conculcant, vt Christiana militia per ipsas se diabolo opponat.

Tres in fronte. 26 Quapropter tres stant iuxta se in fronte ipsius muri prope angulum qui respicit ad septentrionem, quia sancta Trinitas inseparabilis in virtute maiestatis suæ, in initio veteris testamenti ab Abraham & Mose diabolo oppositis inchoati, per diuersas & secretas figuras designata est. Et tres etiam simul in fine parietis eiusdem secus angulum qui tendit ad occidentem, quoniam eadem Trinitas in vnitate diuinitatis regnans, in fine eiusdem defluentis legis aperto nomine suo prædicata est, nato in carne filio Dei ob redemptionem hominis ad occasum tendentis. Quæ omnes picturam in arcubus eiusdem muri inspiciunt, quia semper pari deuotionis studio in hominibus magisterium ordinationis Dei per potentiam eius in lege tam noui quam antiqui testamenti designatum attendunt, considerantes qualiter in ipsis perficiatur. Quod autem in ipso fine eiusdem parietis vides aliam imaginem intra idem ædificium super lapidem vnum in modum sedis in pauimento positum sedentem, hoc est quod in ipsa repositione veteris legis antiqui populi, & in initio nouæ fidei inchoata in vera Trinitate: cum Deus omnes constantes virtutes in Ecclesia construxit, decenter etiam apparuit virtus hæc in opere summi patris, operans in eo per hominem vsque ad consumationem mundi. Vnde sedet etiam super fortissimam petram, super vnicum scilicet Dei filium, qui sedes & quies est omnium fidelium caduca despicientium, & in se pura fide credentium. Et latus dextrum ad murum inclinat, quia in quietis rectitudine & in saluationis parte huic populo qui sub magisterio dispositione Dei positus est, adhæret, ita vt & ipsi maiores cum minoribus eam in operibus suis excolant. Faciem vero suam ad columnam veræ Trinitatis vertit, quoniam in omni re intentionem suam ipsi trinitati acutissimo visu iustæ considerationis intendit: vt sicut perpetua Trinitas in tribus personis inuiolabiliter consideranda est, ita omnes Deum colentes, eam in factis suis diligentissime considerent, & considerando non relinquant. Sed quod in eodem fine vides alteram imaginem super eundem murum in altiori loco stantem, hoc est quod etiam in translatione vmbræ legis antiquæ, in fide sanctæ Trinitatis clarescente vera luce iustitiæ, hæc virtus in principali magisterio & fideli populo in cacumine saluationis cœlestis desiderij eleuata est stans, pugnans contra vitia in filio Dei erecta: quia ab ipso incepit, & cum ipso in cœlesti Hierusalem post finem sæculi permanebit. Quæ etiam ad prædictam

Tres in fine.

Quid imago in fine.

Quid imago altior.

ctam columnam verę Trinitatis versa est, quoniam per sanctam & ineffabilem Trinitatem confortata, reducit animas ad patriam

Quid similitudo imaginũ.

27 Quod vero in ipsis imaginibus conspicis similitudinem, hoc est quod eædem virtutes vnanimes sunt in diuersitate donorum Dei. Quapropter indutæ sunt etiam vt priores imagines quasi sericinis indumentis, quæ sunt circa eas, vt circa reliquas virtutes suauissima opera: quæ in diuina lege cultores Dei ipsi exhibent, facientes ea in iustitia veritatis: & candidis calceamentis, quia in ardore earum est etiam candor sequendi exemplum bonorum actuum in hominibus. Sed illa quæ à dextris media harum trium est quas in extrema parte eiusdem parietis vides, tota tantæ puritatis tantæque claritatis existit, vt præ multo splendore nullam eius formam perfecte intueri possis, quoniam virtus illa cum salute veræ confortationis per donum sanctæ Trinitatis, in fine sanctæ veteris austeritatis exurgens, omnis perlucida & pura est, carens cuncta indignatione diabolica in claritate læti gaudij vnanimitatis hominum: ita vt præ multitudine gloriæ & honoris quem habet in cœlestibus, nulla ratione inæstimabilis vnanimitas ipsius, quasi forma eius, ab vllo mortali homine valeat considerari, nisi quantum Deus reuelare dignatus fuerit. Et illa quæ super murum stat nigris calceamentis calceata est, quia tam in altiore dignitate quam in minore ante incarnationem filij mei mortis signum & vestigium fuit in hominibus. Sed quod omnes sine palliis sunt, hoc est quod pariter terrenos cultus & exteriorem textum legalis institutionis abiecerunt, intrinsecus veram iustitiam inspicientes: præter mediam illarum trium quæ in prima parte eiusdem muri stabant, quæ pallio induitur, quoniam ipsa sub defensione Dei in initio præceptæ austeritatis deludans circumdata est comprehensione amoris Dei, in qua cœlestem thesaurum abscondit, abiecto desiderio carnalium. Et duæ trium superiorum quæ ad dexteram scilicet & ad sinistram mediæ imaginis stant, & duæ trium inferiorum media videlicet & quæ ad sinistram eius est, non habet muliebria velamina in capitibus suis nudis, tantum albis crinibus stantes, quia lex & Prophetæ per virtutem supernæ maiestatis emanantes & vitam ac mortem sua fortitudine ostendentes, cum duobus præceptis geminæ dilectionis per eandem diuinam potentiam subsequentibus atque constantiam intimæ circumspectionis habentibus in contrariis, & gaudium suauitatis in diuinis fideliter soluti sunt ab omni subiectione vllius doloris seu laquei mortis, in capite in Christo videlicet filio meo, nuda tamen coma fulgentes in candore virginitatis, quia diuinitas virgineam naturam in virgine Maria valde dilexit. Sed quod media trium priorum, & illa quæ super lapidem iuxta murum sedet sunt velato capite candida velatura capitis, vt mos est mulierum, hoc est quod ipsæ in auxilio supernæ altitudinis & in stabilitate conuersationis beatæ quietis, blande ac dulciter ligatæ sunt forti ligatura subiectionis, Deum caput omnium fidelium in albedine piæ deuotionis venerando: vt maritus ab vxore syncera charitate honorari debet. Et media trium superiorum & quæ ad dexteram eius stant vestitæ sunt tunicis candidis, quia per eandem virtutem diuinæ maiestatis in suauissima beatitudine emanant lucidissima & candidissima opera earum in hominibus, stabilita sub lege Domini cui coniunctæ sunt. Sed quod etiam vides dissimilitudinem in eis, hoc est quod diuersas vires habet in Deo, concorditer ipsum tamen colentes.

Quidimãgo media.

28 Propter quod imago quæ stat in medio trium superiorum præfigurat abstinentiam, quoniam ipsa in primo certamine est quasi ciuitas & firmamentum, atque ornamentum sibi adhærentium virtutum, continens se à peccato in grauitate morum. Ita quod perscrutatrix & recusatrix est cunctorum puerilium in malis, nullam petulantiam habens in se, & apparens quasi mater in medio earum virtutum quæ Trinitatis gloriam in initio datæ legis antiqui populi designant. Et habet in capite suo in modum coronæ circulum crocei coloris dextra parte insculptum, semper accende, quia ipsa per summum caput coronata est croceo radio splendidissimi solis, scilicet filij Dei in cuius claritate tota comprehensa est & nullum appetens nisi illum qui etiam in dextra parte saluationis animæ eam semper accendit. Vnde vt vides à dextra eiusdem imaginis columba aduolat, ore suo spirans in eandem scripturam: quoniam in dextera cœlestis prosperitatis adest donum veræ simplicitatis, videlicet Spiritus sancti in abstinentia quæque bona per supernam inspirationem in saluatione animarum accendentis: vt etiam illa virtus demonstrat in supradictis verbis suæ admonitionis.

Quid imago à dextris.

29 Alia vero imago quæ est à dextris eius, significat largitatem, puerilis simplicitatis existentem, nec omnino astutiam aut duritiam aduersus dolores hominum habentem: cum qua abstinentia se semper aufert ab omni asperitate in dextris bonorum operum, sic tendens ad Deum: quia largitas initium operationis eius est, cum primum abstinentia opus suum aggreditur. Quę habet in pectore suo quasi leonem tanquam speculum lucidum, qui est in corde illius filius meus Christus Iesus, leo fortissimus veluti, speculum piæ & splendidæ dilectionis concussum. Quod autem à collo suo gestat velut serpentem pallidi coloris in torta flexura virgulæ ad pectus etiam ipsius dependentem, hoc est quod quasi colla fortissima scilicet patientiam idem filius meus prudentissimus in pallore angustiatæ carnis sustinuit flexuram pœnarũ cum exaltatione crucis in medicamento videlicet omnium vulnerum quod largitas per cœlestem amorem pectori suo imprimit illud frequenter inspiciens in mentibus hominum, sicut etiam in prædictis verbis exhortationis suæ fatetur.

Imago à sinistris.

30 Tertia autem imago, quæ à sinistris eius est, declarat pietatem nullo modo habentem odium aut inuidiam, aut vllam fœditatem hominis, sed semper gaudentem & amplectentem prosperitatem omnium hominum, cuius viriditate & largitatis vnctione abstinentia, sinistræ parti diabolicæ

suf-

ſufflationis reſiſtit: quoniam pietas eſt plenum opus abſtinentiæ in ſignifera pugna per quam ſemper victrix exiſtit. Vnde etiam tunica ſimili hyacintho rubri coloris induitur, quia ſplendidiſſimo opere ſub quo pulcherrima ſuſtentatione ſanguineæ contrarietates latent, omnes ſcilicet iniurias pati, poſt paſſionem filij mei per ipſius exemplum circumdata eſt. Quod vero ad pectus ipſius apparet Angelus ex vtroque latere ſuo alam vnam habens, hoc eſt vt homo in cognitione ſua ſemper angelicum ordinem imitetur, vnamquamq; Dei ordinationem diligendo, cum ex vtraque parte ſui tam proſperarum quam contrariarum rerum in ſingulis & geminis alis videlicet in vno Deo per geminam virtutem non elatus ſupra modum in bonis, nec omnino proſtratus in malis ſe eleuat ad volandum, quod eſt Deum in puritate cordis aſpicere, ſic ſurſum tendendo & non ad terram ſe deiiciendo. Quapropter etiam ala dextra ad dexterũ humerum eiuſdem imaginis extenditur, quoniam proſperitas hominis in dextra ſaluationis animarum ad auxilium pietatis porrigitur, cum filius meus hominem reportauit in patriam. Et ala ſiniſtra tendit ad ſiniſtrum humerum illius, quia in ſiniſtra contrarietatis diabolicarum inſidiarum fidelis homo volatilem pẽnam, per quam abiiciat opera tenebrarum, ſurſum extendit ad refugium filij mei, per quem fortis contra omnem aduerſitatem exiſtit, imitans vitam iuſtorum: vt etiam virtus hæc in dictis ſuis declarat, quomodo ſupra oſtenſum eſt.

Media inferiorum imaginũ.

31 Imago quoque quæ eſt media trium inferiorum prætendit veritatem, quia poſt abſtinentiam & illi cohærentes virtutes ſurgit veritas in omnibus cauſis: cum ſibi aſtantibus imaginibus, veluti turris & tutamen earum exiſtens, videlicet forte præſidium deſignans, quaſi in medio virtutum ſanctam Trinitatem in occaſu Iudaïcæ conſuetudinis & in ortu veræ fidei præfigurantium. Super cuius dextrum humerum candidiſſima columba ſtat ſpirans ore ſuo in dextram aurem illius, quod eſt in ſuperiore parte dextræ ſcilicet beati reditus per incarnationem filij Dei ad vitam apparens admirabilis virtus Spiritus ſancti, qui ſpirauit tactu ſuo in dextrum auditum, id eſt in corda credulorum hominum, vt intelligant quid Deus in ſua diuina potentia ſit. Quod autem in pectore ipſius monſtruoſum & informe caput hominis apparet, hoc eſt quod Deus in cordibus electorum ſuorum miſerias & perſecutiones principum eſſe permittit, ſicut & filius eius pati voluit à principibus Sacerdotum. Et quoniam Deus eſt in corde fidelis hominis, ideo debet & ipſe homo pro Dei amore patienter ſufferre Dei perſecutionem: atque quia mors in caſu diaboli erecta eſt, idcirco oportet & fidelem hominem aduerſus diabolicas nequitias multa certamina in diuerſis ærumnis ſuſtinere, quę ſæpe ipſius corpori laborioſę & cõtrariæ ſunt: quoniam homini adhæret, quod idem antiquus ſerpens ſemper perſequitur. Quid eſt hoc? Carnis concupiſcentia, cui ille malignus hoſtis in inſidiis poſitus inſidiatur. Quod vero iacent ſub pedibus eius quaſi ſpecies hominum conculcatorum & cõtritorum ab ipſa, hoc eſt quod ſub veſtigiis veritatis, omnes diabolicæ falſitates quæ in operibus hominum fiunt, ad nihilum deducuntur, ipſa amorem habente ædificationis Eccleſiæ cum omnes virtutes manifeſte apparent & probantur in veritate, quæ ante tempora ſæculorum in corde patris latens, fuit inuiſibilis, ſed in fine temporum viſibilis apparens in vera carne filij Dei. Vnde etiam in manibus ſuis habet chartam expãſam & ex vna parte, videlicet verſus cœlum ſeptem lineis inſcriptã, quia in omnibus operibus veritatis, eſt textura expanſa per gratiam Dei Chriſtiano populo conſtitutæ legis, & ex parte cœleſtium deſideriorum aperto cultu tenenda & ex parte carnalium cupiditatum metuenda, oſtendens in ſe ſeptem dona Spiritus ſancti, videlicet inexpugnabile firmamentum contra diabolicas mortis inſidias. Et illam legere vis ſed non potes, quoniam quamuis homo multum deſideret ſcire myſteria & occulta in donis Dei tamen non eſt ei poſsibile dum eſt grauatus mortali corpore intelligere, aut capere quid Deus in mirabilibus ſuis fieri velit: ſed ipſe homo amplectatur & comprehendat ea in veritate, videlicet ſequendo præcepta Dei, ſicut etiam hæc eadem virtus in prædictis verbis ſuis oſtendit.

Imago ad dexteram

32 Altera autem imago quę ad dextram eius eſt, deſignat pacem, ſupernum ſignum & angelicum conſortium habentem: quia in plena viriditate veritatem germinat, quoniam eadem veritas circumdata eſt eximiis & ſupernis donis in dextra parte ſaluationis animarum habens pacem per filium Dei. Quomodo? Vt ſcriptum eſt in angelico carmine, vbi dicitur: *Gloria in excelſis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hoc tale eſt. In altiſſimo Deo fulget homo & Deus in homine, quia filius Dei mirabiliter incarnatus eſt. Ideoq; laudabilis & glorioſus eſt in cœlo Deus, ab omni creatura ſua. Vnde etiam in terra ſit pax ſaluationis illis hominibus, qui voluntatem patris cum deuotione & fide ſuſcipiunt: quia etiam pax bonæ voluntatis eſt voluntas totius bonitatis patris, quæ filius eius eſt, qui eſt Deus & homo. Et quomodo eſt ipſe pax? Ipſe eſt pax hominum, defendens eos ab inſidiis antiqui ſerpentis, qui primus præuaricator extitit, qui lumen vitæ perdidit deiectus in tenebras: quod lumen pax vera id eſt verus Dei filius attulit hominibus, ita quod ipſi facti ſunt participes regni Dei in beato loco quem perdidit diabolus. Et vt vides prædicta virtus faciem habet angelicam, quoniam ipſa fugit ab omni malo in intentione ſancta, quaſi in facie ſua Deum aſpiciens cum angelico deſiderio. Vnde etiam ex vtroque latere ſuo volatilem alam vnam habet, quoniam in vtraque parte tranquillæ ſcilicet & turbidę oſtenſionis, ſurſum ad Deum tendit non faciens terrorem nec amaritudinem, ſed ſemper in proſperitate placida exiſtens vnum Deum in vnanimitate duarum alarum comprehendit: quia nulla tempeſtate inſtabilitatis nec in bono nec in malo euerſa, tantum in tranquillitate perſiſtit. Et in ſpecie hominis vt cæteræ virtutes appareat, quia per filium Dei mirifice claruit, cum etiam omnes virtutes per illam in hominibus probantur,

bantur, ita quod nullo modo contentionem aut rixam quærit, sed semper in lenitate, sic se diabolicæ pugnæ opponens vt etiam supra in verbis locutionis eius manifestatur.

Imago ad sinistram. 33 Sed tertia imago quæ stat ad sinistram eius, indicat beatitudinem æternam vitam appetentem: per cuius fidelitatem & intimam lenitatem, veritas à sinistris omni fallaciæ serpentinæ persuasionis hominem decipientis ipsi consentiente contradicit, quia beatitudo est inuicta securitas veræ claritatis, in qua ipsa infœlicitatem mortis non timet. Propter quod etiam induitur tunica alba, viridi colore distincta, quoniam circumdata est fidelibus operibus in cœlesti desiderio albescentibus, atque multimodis donis in viriditate Spiritus sancti virentibus decoratis. Quod autem habet in manibus suis modicum vasculum pallidi splendoris, hoc est quod in opere suo demonstrat qualiter in paruo retentaculo id est in contrito secreto cordis sui, homo Deum per fidem apprehendat, in pallore tamen fragilitatis humanæ carnis: quia fides etiam in ipsa mortali vita pure colenda est, vbi miseria hominis non deserit. Vnde etiam multam lucem vt fulgur ex se reddit, ita quod illa lux in faciem & circa collum ipsius imaginis luceat, quoniam cognitio æterni luminis & in timore & in dilectione Dei diffunditur, videlicet tendens de interiori corde hominis vsque ad faciem, id est vsque ad inceptionem recti operis, in bono exemplo intentionem suam manifestantis, & circa collum quod est postea vbique prudenter fortitudinem comprehendentis in completo opere, cum illud in homine ante Deum præclarius sole fulget per beatitudinem, sicut etiam in prædicta manifestatione eiusdem virginis declaratur.

Imago super lapidē 34 Imago vero quæ in fine muri super lapidem sedet, prætendit discretionem: quia ipsa in consumatione antiquæ obseruationis in Christo requiescens, plenius apparuit, solertissima existens cribratrix omnium rerum, tenens scilicet quod tenendum est & abscindens quod abscindendum est, vt triticum à lolio separetur. Et induta est tunica subnigra, quoniam circumdata est mortificatione carnis, abiiciens leuitatem totius vanitatis. Quod autem in dextro humero suo habet modicam crucem impositæ imagine Iesu Christi, hoc est quod eadem virtus radicem posuit in dextra parte potentiæ fortitudinis Dei, cum Deus omnipotens misit filium suum mirabiliter incarnari & humiliter pati cuius dilectioni coniuncta est discretio, quoniam ab ipsa manifestata est, vt per eam omnis iustitia discernatur. Et vt Deus est dispensator conuenientis staturæ hominis, ita est discretio imitatrix illius in officio suo, opera sua videlicet adimplens in dispensatore crucifixo filio Dei, cum ipsa in vtraque dignitate est diuinitatis scilicet & humanitatis. Quæ hac & illac versatur, quia in comprehensione latitudinis per significationem sanctæ crucis circuitum inter bonos & malos habet. Quod vero quasi ex nubibus effulget in pectus eius quidam splendor miræ claritatis, hoc est quod de misericordia Dei quasi de nube clarissima, accensio diuinæ pietatis aspiratur in mentes hominum, discretionem in eis faciens, eosque illuminans. Vnde etiam à se in multos radios diuisus est vt splendor solis à se diuiditur, cum per parua & multa foramina alicuius rei fulget, quoniam Spiritus sanctus in superna virtute diuersos radios donorum suorum diuidens hominibus, eos scilicet lucidiores sole & ineffabiliter discretos in humilibus cauernis id est in perspicacibus visibus animarum fidelium suorum diffundit, illustrans sensus & mentes eorum, ita vt acutissime in quibusque causis intelligant quod eis apte in Deo faciendum sit. Sed quod in dextera manu modicum lignum in modum flabelli habet, hoc est quod discretio in dextra parte saluationis animarum, opus suum per donum Spiritus sancti in hominibus quasi in ligno fragilis carnis semper considerat, hoc signum tamen in se habentis, vt à se per diuinum auxilium diuersas muscas diabolicarum videlicet persuasionum abigat, ne per eas in diuersas vanitates dispergatur. Propter quod etiam ex eius summitate tres ramusculi miro modo cum flore pullulant, vt fideles homines super omnia & in omnibus sanctam Trinitatem in mirabilibus suis semper florentem, fideliter credant in vnitate diuinitatis gloriosissimæ regnante, non temere in seipsis cœlestia secreta examinantes: sed sicut Deus omnia opera sua in diuersis creaturis suis iuste & discrete disponit, sic etiam ipsi homines per vim discretionis cuncta facta sua bene & recte dispensent. Quod autem habet in gremio suo minutissimos lapillos omnium gemmarum, quos multa solicitudine & diligentia considerat veluti mercator res suas diligenter considerare solet, hoc est quod ipsa in sinu mētium hominum, omne quod aptum & conueniens est in minutissimis consiliis & artibus eorum, continet quasi in gemmis virtutum vnamquamque iustitiam à Deo constitutam cauta & diligenti examinatione perquirens, vt congrue & iuste in omnibus rebus procedat in cordibus hominum propter mercedem operis acutissime considerans, vbi est remuneratio in Deo: vt etiam in verbis suis quomodo præmonstratum est propalat.

Imago super murū 35 Illa autem imago quæ in fine stat super murum, significat saluationem animarum: quoniam ipsa in occasu veteris duritiæ effulsit in culmine authoritatis nouæ gratiæ, ita quod quasi fundamentum eius existat discretio, cum qua & super quam apparet eadem saluatio animarum, orta in filio Dei cum natus est ex virgine pro salute hominum. Et nudum caput & nigros ac crispos crines habet, quia nuda est à seruitute subiectionis liberæ scilicet dignitatis manens: quoniam filio Dei aperte adhæret, à quo etiam clementer suscitata est: nigredinem tamen patiens capillorum, quoniam in Iudaica plebe obfuscata apparebat, nō habente veram claritatem, sed multiplicem diuersitatem, quasi crispam comam diuersarum obseruationum. Habet quoque faciem obscuram, quoniam ante incarnationem filij Dei, in vmbra mortis non visa est retinere fœlicitatem æternæ salutis. Vnde etiam induta est varia tunica, plurimo colore intexta, quoniam in veteri populo mul-

multis modis circumdabatur varietate operum, immixta diuersitate multorum vitiorum. Sed quod vides quomodo tunicam & calceamenta sua exuit stans nuda, hoc est quod in passione filij mei, morte absterſa cum etiam post aduentum Spiritus sancti sonus & verba Apostolorum emissa sunt in mundum, excitata est in saluatione animarum, ita quod ipsa spernens mala opera, & abiiciens contraria vestigia exuta est, fortiter denudata diabolica magistratione intra seipsam sic dicens: O tu turpissime diabole, nunquam relinqueres me, si non redempta essem in sanguine Agni. Nam in lacu inferni voluisti retinere me, sed nunc gratia Dei liberata sum. Et sic crines ac facies eius resplendent in pulchritudine albedinis & nouitatis vt iam nati infantis, quia post incarnationem filij mei creuit multus populus in figura criminum illius, bene illuminatus in interiore facie animæ, adhærens veræ & splendidæ iustitiæ: ita quod exquirebat fœlicitatem æternam, confidens in albedine vitæ & in liberatione fidelium membrorum Christo capiti suo adhærentium per nouam regenerationem, & per veram infantiæ innocentiam saluari in vita cœlesti: atque per totum corpus suum effulget vt purus & lucidus splendor illucet in claritate, quoniam ipsa quasi per omnia sua membra per fidelem scilicet populum sibi per filium meum subiectum facta est pura, in columbina simplicitate, clara in lucidissima pulchritudine iustitiæ Dei. Quod autem vides in pectore eius splendidissimam crucem cum imagine IESV CHRISTI, super arbusculam inter duos flores lilij & rosæ stantem positam, qui se sursum ad eandem crucem aliquantulum incuruant, hoc est quod eadem virtus facta est credentium populorum forte præcordium in passione IESV Saluatoris, qui martyrio suo in vestigiis boni & recti exempli sui, arborem mortis & perditionis Adæ depressit atque contriuit, aduersus quam etiam duo testamenta scilicet vetus in candore & nouum in rubore illi repugnantia per dispositionem Dei procedebant, se in altitudine spiritualis intellectus ad passionem eiusdem pij & nobilissimi redemptoris, atque ad omnem iustitiam eius à perditione mortis reflectentia. Vnde vides etiam quod exutam tunicam atque calceamenta sua fortiter excutit, ita quod pulueris multus ab eis excutiatur, quia saluatio animarum ostendit in nouis & iustis operibus hominum, abstractam tunicam prioris consuetudinis & omnium vitiorum veterum delictorum, atque abiectum malum exemplum transgressionis Adæ, fortissima examinatione ea discutiens atque contemnens; & puluerem vanæ gloriæ aliorumque peccatorum à se proiiciens, sicut etiam superius in prolocutione sua de seipso confitetur. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

* *
*

VISIO SEPTIMA.

1 DEINDE vidi in angulo occidentali demonstrati ædificij mirabilem & secretam atque fortissimam columnam colorem purpureæ nigredinis habentem, eidemq; angulo ita impositam vt & intra & extra ipsum ædificium appareret. Quæ etiam tantæ quantitatis erat, vt nec magnitudo nec altitudo ipsius intellectui meo pateret, sed quod tantum miro modo planissima absque omni ruga fuit. Habebat autem in exteriore sui parte tres angulos calybei coloris à pede vsque ad cacumen ipsius, velut acutissimus gladius incidentes: quorum vnus contra Africam respiciebat, vbi plurimum putridi straminis ab eo succisum & dispersum fuerat: & vnus contra chorum, vbi multæ pennulæ per illum discissæ ceciderant: atque medius contra Occidentem, vbi plurima putrida ligna ab ipso defecta iacebant, hæc singula ab eisdem angulis propter temeritatem ipsorum succisa. Et iterum ille quem aspiciebam in prædicto throno sedentem & hæc omnia mihi demonstrantem dixit mihi: Hæc mystica & admiranda atque ignota plenissima dona, quæ tibi ô homo clarissime apparent in vero lumine tibi demonstro, tribuo dicere & ostendere ad accendendum ignea corda fidelium, qui purissimi lapides sunt ad ædificationem cœlestis Hierusalem. Nam sancta & ineffabilis Trinitas summæ vnitatis, sub iugo legis seruientibus occultata, sed in noua gratia de seruitute libertatis manifestata, simplici & humili corde, in tribus personis vnus & verus Deus à fidelibus credenda est: & non temere perscrutanda est, ne qui noluerit contentus esse dono quod à Spiritu sancto accepit, dum plus quærit quam oporteat propter temeritatem elationis suę potius in deterius cadat, quam id quod indecenter appetit inueniatur. Quod & visio præsens ostendit.

Quid columna in occidentali angulo.

2 Hæc enim columna quam vides in angulo occidentali demonstrati ædificij, in figura veræ Trinitatis est: quoniam Pater, Verbum & Spiritus sanctus vnus Deus in Trinitate & eadem Trinitas in vnitate existens, perfecta columna totius boni & penetrans summa & infima, regensq; vniuersum orbem terrarum. Quę in plaga Occidentis apparet, quia Filius Dei sub tempore quasi in occasu incarnatus, Patrem suum vbique glorificauit, & Spiritum sanctum discipulis suis promisit: cum etiam idem Filius in voluntate Patris mortem subeundo adimpleuit bonum hominibus, vt & ipsi in ædificio summi Patris recte incedant, vera & iusta opera in Spiritu sancto perficiendo. Sed mirabilem, secretam atque fortissimam se ostendit, quoniam Deus in creaturis suis tam mirabilis existit, vt nullo modo ab eis ad finem perduci possit, tamq; secretus vt nulla earum scientia vel sensibilitate pertinaciter sit examinandus, atque tam fortis quod omnis fortitudo ipsarum ab eo dirigatur, nec eius fortitudini valeat comparari.

Quid nigredo purpurea,

3 Quod autem colorem purpureæ nigredinis habet, eidemque angulo ita impositа vt & intra & ex-

& extra ipsum ædificium appareat, hoc est quod in voluntate Patris vnicus Filius eius purpureum sanguinem suum pro nigredine peccatorum hominum fundens, & sic passione sua mundum saluans, veram & rectam fidem credentibus attulit: quia in defectu veteris obseruationis, & in ortu nouæ sanctificationis cultus sanctæ Trinitatis manifestissime declaratus est: cum aperte creditum est, quod supernus Pater Filium suum misit in mundum de Spiritu sancto conceptũ: qui gloriam Patris & non suam quæsiuit sanctiq; Spiritus profundam consolationem aperuit, vt dictum est: ita quod hoc in nulla parte lateret, quin & fidelibus in opere Dei manentibus, & infidelibus extra fidem positis denunciaretur. Et quod tantæ quantitatis est vt nec magnitudo nec altitudo ipsius intellectui tuo pateat, hoc est quod eadẽ Trinitas tam ineffabilis gloriæ & potestatis est, quod nec in magnitudine maiestatis, nec in altitudine diuinitatis vllo circuitu aut præsumptione sapientiæ humanæ mentis determinari possit. Miroque modo planissima absque omni ruga est, quoniam quod admiratione dignissimum existit, mitissima est in gratia & semper benigna planaque in suauitate iustitiæ occurrentibus, ita vt nihil rugosum vllius iniustitiæ in ea inueniatur, iusta & bona existens in parte saluationis.

Quid anguli calybei coloris

4 Quod autem habet in exteriore sui parte tres angulos calybei coloris à pede vsque ad cacumen ipsius velut acutissimus gladius incidentes, hoc est quod contrarietate tenebrarum opposita in vniuerso mundo ineffabilis Trinitas in vnitate Deitatis apertissime apparet, nec vlli creaturæ suo imperio & potestate abscondita latens exceptis incredulis cordibus quibus ob incredulitatem ipsorum occultatur: propter quod etiam iudicium Dei cum digna recõpensatione eos vt meriti sunt occidit, veluti fortissima calybs nulli inflammationi cedens sed seipsi opponit: vnde & quod à summo vsque ad summum tendit, ab initio scilicet creationis sæculi vsque ad finem eius, & quod superest hoc potẽter in acutissima diuinitate quasi in incidente gladio semper sapientia & potestate penetrauit & penetrat.

Quid angulus Africam respiciens

5 Et quod angulus vnus circa Africam respicit vbi plurimum straminis aridi ab eo succisum & dispersum est, hoc est quod iustissima Diuinitas Trinitatis, in Christiano populo omnem aridtatem diuersitatis & contradictionis, atque abiectionis rectissimæ Catholicæ fidei aduersantem, in maxima illius confusione succidit & comburit, sicuti fœnum quod conculcatur & in igne comburitur à fructuoso frumenti grano separatum, quod fides est cum operibus in scientia scripturæ: de qua omne quod eidem veræ fidei contrarium & inutile est in credulitate sua, dispergitur & aufertur: quia insipiens populus quasi stultum pecus ea abutitur.

Quid pennulæ.

6 Atque vnus contra chorum se dirigit, vbi multæ pennulæ per illum discissæ cadunt, quia eadem diuinitas elatam iactantiam Iudaici populi, qui cum magna superbia in altitudine mentis suæ volabat, deiecit: cum ille in seipso & non in Deo iustus esse volebat, vt Pharisæi qui in alta cœlorum ascendere tentabant, secundum propriam fiduciam suam in seipsis confidentes, sed iusto iudicio Dei ob diuersitatem morum suorum discisi in hac præsumptione cadentes.

Quid angulus contra Occidentem,

7 Medius vero contra Occidentem respicit, vbi plurima putrida ligna ab ipso deiecta iacent, quoniam per ipsam Trinitatem abscinditur nefandum & diabolicum schisma gentilis populi, qui in occasu infidelitatis errat in recta fide: quia vt putrida ligna molesta & inutilia sunt ad vsus hominum, sic etiam abscissus & abiectus est populus iste à gaudio vitæ, magis diabolica sectans figmenta quam diuina præcepta. Vnde etiam hæc singula ab eisdem angulis propter temeritatem ipsorum succisa sunt, quia in omnibus prædictis causis vera & sancta Trinitas infideles, qui vel audacter eam dirumpere volunt, vel qui eam pertinaciter credere nolunt, à se abscissos ire permittit in perditionem: quoniam rabide & ignoranter inuadunt Diuinitatem, nolentes se inclinare fidei quam filius Dei per seipsum attulit, & quam etiam per discipulos suos hominibus transmisit, secundum quod hæc parabola dicit: Dominus quidam lapidem igneum habens per ipsum & per nuncios suos necessariam rem multo populo mandare volebat. Sed nuncij non erant sapientes & scientes verba domini sui intelligere, sed insipientes & ignari ad mandatum illud perficiendum. Interea ortus est tumultus & tempestas magna & torrens ac sæuus tonitruus, ita quod terra mota est & quod lapides scisi sunt: sic etiam quod vas vnum in quo plurima vascula erant in terra iacens absconsum, dorso ad cœlum verso, maxima fortitudine eradicaretur è terra, & quod vterus illius ad cœlum conuerteretur. Tunc etiam à domino illo per lapidem ipsum vehementissimo flatu ignis aduenit, qui tanto ardore nuncios illos pertransiuit, vt omnes venæ eorum calefierent, quod & omnis desidia timoris ab eis tanta velocitate excuteretur, vt ab arida pelle velocissime decidit, quod ei super effunditur. Et sic demum recordati sunt illi omnium quę audierant & didicerant à domino suo, & abierunt ad populum qui vmbilicos non habebat, & cuius ciuitas destructa fuerat, & illi mandatum domini sui annunciabant. Sed & quibusdam ex ipsis vmbilicos restituerunt, & ciuitatem eorum reædificantes ipsis eam reddiderunt: quibusdam autem nec vmbilicos nec eis ciuitatem reddiderunt, sed ipsos occidentes vt porcos eos diuiserunt. Et sic lapis ille vniuerso mundo innotuit, concutiens & occidens omnia mendosa facta humanæ carnis.

8 Hoc tale est. Dominus iste est Pater omnipotens, apud quem est Vnigenitus eius, ille scilicet lapis angularis, qui de igneo Spiritu sancto conceptus est, & ex integerrima virgine natus homo, ipse videlicet flos candidissimus & pulcherrimus existens in albedine & pulchritudine totius sanctitatis. Nam Filius Dei erat secundum Diuinitatem inenarrabiliter ante æuum omnis creaturæ, cum Patre & cum igneo Refrigeratore postea in tempore placito missus à Patre, vt conceptus

de

de Spiritu ſancto ſicut dictum eſt, veraciter incarnatus naſceretur ex virgine, ad conferendum credentibus candorem & decorem vitæ. Quo incarnato oſtendit cœleſtis Pater per illum & per diſcipulos illius benigne nuncians neceſſariam rē, ſalutem videlicet & ſaluationem hominibus, qui in ipſum crediderint. Sed illius diſcipuli cum idem filius apud eos corporaliter maneret in mundo, erant ſtulti & inſcij ac ſtolidi, & tardi vigilanter verba illius in ſpiritu intelligere & opere complere, ſed tantum quaſi in ſomno in ſimplicitate ea audiebant, nondum confirmati, ſed pauidi & exterriti velut homines. Interea venit tempus inſanorum cordium, ita quod Iudei tumultum facientes exquirebant, ſuſcitantes multa ſchiſmata contra filium Dei, vt in hac magna tempeſtate occiderent eum. Et dum ita implerent omnem malignitatem ſuam vt deſiderauerunt, tūc in hoc præcipiti & maximo tonitruo peractum eſt tam grande homicidium, quale antea non fuit nec poſtea futurum eſt: ita vt terra moueretur id eſt vt terrenæ mentes hominum exterrerentur cum reliqua creatura, & vt lapidea lex Iudæorum ſcinderetur in criminoſo facto eorum. Tunc primus homo cum genere ſuo in quo latuit ſignum reliquę creaturæ, iacens ſepultus in morte, ita quod omnem intentionem ſuam ad terrena verterat, habēs à dorſo cœlum nolens reſpicere ad Deum in magna fortitudine filij Dei eradicatus eſt è terra mortis in qua dormiuit cum filiis ſuis, ita quod ſuſpiraret de toto corde omni ſcientia ſua quaſi in vtero ad cœleſtem patriam ſe conuertens, quia audiuit Chriſtum Dei filium propter ipſum occiſum. Sed poſt eiuſdem filij Dei aſcenſionem à Patre & per ipſum Filium vt ipſe promiſerat Spiritus ſanctus aduenit: quia tota terra in ſuperna dulcedine ſtillabat quoniam cœleſtis panis in mundo manſerat, quem infideles tranſitorie quaſi in rumore neglexerant, fideles autem cum omni deuotione ſuſceperant. Quia ergo verum verbum incarnatum erat, aperte Spiritus ſanctus in igneis linguis apparuit, quoniam de Spiritu ſancto Filius conceptus eſt, qui in prædicatione ſua mundum ad veritatem conuertit. Et quoniam etiam Apoſtoli per eundem Filium docti erant, ipſe Spiritus ſanctus ita in calore ſuo perfudit eos, vt diuerſis linguis anima & corpore loquerentur: quoniam in eis anima corpori dominabatur: ſic illis clamantibus quod in vocibus eorum totus orbis terrarū commoueretur. Abſtulit quoque idem Spiritus ſanctus ipſis humanum timorem, ita quod talis pauor nullus eis inerat, vt fæuitiam hominum timerent, ne verbum Dei loquerentur, ſed omnis huiuſmodi timiditas tanto ardore & tanta feſtinantia eis ablata eſt, vt quaſi aridi & non molles, ſed vt mortui ad cunctam aduerſitatem reddederentur, quæ ipſis accidere potuiſſet. Vnde etiam mox perfecto ſenſu, recordati ſunt omnium quæ prius tardi fide negligenter audierant & perceperant à Chriſto, ea ita ad memoriam reducentes quaſi eadem hora ab ipſo illa cognouiſſent. Et abeuntes iter faciebant, inter incredulos populos, qui vmbilicos, id eſt ſigillum, ſcientiam ſcilicet ſanctæ innocentiæ & iuſtitiæ non habebant, & quibus ciuitas eorum inſtrumenta videlicet legis Dei in infidelitate deſtructa erat, ipſis verba ſalutis & veræ fidei in Chriſto annunciantes. Vnde multos ex eadem turba ad agnitionem Dei reduxerunt, deducentes eos ad vmbilicum, id eſt ad fontem baptiſmatis, in quo receperunt ſanctitatem perditam in ſuperba tranſgreſſione, atque ſanctam ciuitatem præceptorum Dei erexerunt, reædificantes eis ipſam qua eos inſidiator diabolus ſpoliauerat in Adam, & eam in fide ad ſalutem eis reddiderunt. Qui autem fidem baptiſmatis & munimentum iuſſionis Dei propter incredulitatem ſuam recipere nolebant, hos in præconiis ſignorum pertranſierunt, ac eos ob duritiam & incredulitatē quæ in ipſis erat condemnantes, morti tradiderunt: quia in ſceleribus ſuis & in ſordibus pollutionum carnis, atque in illecebris fornicationum & adulteriorum ſuorum ſe inuoluentes vt porcus luto inuoluitur, ad veram fidem conuerti noluerunt: vnde & à vita diuiſi & ſeparati ſunt. Sicq; filius Dei à multis & admirandis ſignis in toto terrarum orbe manifeſtatus eſt ex Patre ſecundum diuinitatem ante tempora ineffabiliter genitus fuiſſe, & poſt in tempore ſecundum humanitatem mirabiliter incarnatus eſſe ex virgine: ita quod corda omnium hæc audientium horrore & tremore nimio ſint concuſſa, & quod vana ac fallacia opera quæ ſecundum voluptates ſuas fecerunt, ad nihilum in eis per contemptum mortis ſint redacta, vero verbo Dei teſtimonium ſanctæ Trinitati atque viuificæ ſaluationi quæ fit per aquam regenerationis ad vitam reddente; vt dilectus Ioannes in verbis exhortationis ſuæ oſtendit, dicens: *Et ſpiritus eſt qui teſtificatur quoniam Chriſtus eſt veritas, quia tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua & ſanguis: & tres vnum ſunt. Et tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus: & tres vnum ſunt.*

9 Hoc tale eſt. Spiritus hominis ſpiritualis eſt videlicet non procedens de ſanguine nec naſcens de carne, ſed currens de arcano Dei, exiſtens illi inuiſibilis quod mutabilitati ſubiectum eſt. Ideoque eſt illius teſtificatio ad filium Dei, cuius gloria mirabilis eſt in myſtico ſpiramine, quam nullus hominum perfecte intelligere valet, ſcilicet quomodo idem vnigenitus Dei de Spiritu ſancto receptus ſit, & in hunc mundum venerit: ſicut etiam nullus hominum plene ſcire poterit, quomodo anima pertranſeat corpus & ſanguinem hominis, ita quod eis vna vita ſit. Et ſicut ſpiritus hominis eſt certiſſima cauſa ſcientiæ quæ ei à Deo data eſt, pertranſiens in ea omnia quæ ſibi à Deo conceſſa ſunt, quoniam non eſt falſa & deceptoria vita, ſed vera & fida: ita eſt Chriſtus perfecta veritas, in qua vita ſurrexit, & lumen ſaluationis refulſit, de qua mors cecidit, quia ipſa fallax eſt. Et tria ſanctam Trinitatem ſignificantia teſtimonium dant in terra, ita quod oſtendunt & tribuunt in præſenti ſæculo remedium viuificæ ſaluationis, per quod veniendum eſt ad cœleſtia ſine termino permanſura, quæ nondum immortalitatis habentur in re, ſed in ſpe expectantur. Nam ſpiritus ho-

hominis habet ex me testimonium in se quod non est in plena vita restaurationis salutis, nisi resurgat per me in aqua regenerationis: quia defecit in illo lumine quod lucet in me, expulso de fœlicitate per corruptam conceptionem criminis quod crescit in sanguine. Et aqua habet testimonium illud, quod omnia sordida purget in se, & quod ipsa mortifera perditio mortis per purissimam purgationem pereat in ea, hic spiritui ante sanguinem adiuncta: quia vt spiritus spiritualis est, sic & aqua spiritualem affert sanctificationem, & media inter spiritum & sanguinem posita, quoniam & animam & corpus per spiritualem regenerationem confortans transmittit ad vitam. Sanguis quoque hoc testimonium habet, quod venenosa itinera sua retorqueat ad domum sanctificationis per aquam saluationis, quæ est medicinalis vis in filio meo incipiens, & in ipso ad vitã permanens: quia sanguis in se continet valde culpabilia crimina, magnamque inquietudinem iniustitiæ per errantia scilicet itinera currens in tortuosa dulcedine quæ ardenti libidini seruit & quæ innocentiam per horrida vitia suffocat, crescere incipiens per gustum comedentis de suggestione insidiatoris diaboli. Et hæc tria vnum, quoniam spiritus non est viuens homo sine sanguinea materia corporis, nec sanguinea materia corporis viuens homo, sine anima, nec hæc duo reuiuiscunt in gratia nouæ legis ad vitam nisi per aquam regenerationis: & ita vnum sunt in redemptione: nec sunt integra in saluatione quamdiu ab hac salutari aqua sunt separata, quia rationalitati deest præcellens honor vitæ, in qua redemptus homo semper resonare debet perfectam laudem in conspectu Dei qui ipsi rationalitatem dedit. Nam Deus propria voluntate sua creauit hominem ad honorem illum qui completur in corpore filij eius in vita æterna, cum perditus homo, reuiuiscit in honore vitæ salutifera gratia redemptus in Deo. Et spiritus quidem inuisibilis corporalibus oculis existens, designat patrem omni creatura inæstimabilem: & aqua purgationem sordis faciens, significat verbum id est filium passione sua abstergentem maculas hominum: atque sanguis circumplectens & calefaciens hominem, figurat Spiritum sanctum suscitantem & incendentem clarissimas virtutes in hominibus. Sic tria hæc videlicet spiritus, aqua, & sanguis sunt in vno, & vnum in tribus, & vnum sunt in saluatione scilicet vt dictum est, atque Trinitatem in vnitate & vnitatem in Trinitate demonstrant. Quomodo? Sancta & cœlestis Trinitas dat cœleste testimonium, ita quod non est ab alio sumptum, sed certa fide in ipsa manifestatũ. Quomodo? Pater testificatur quod vnicũ fructuosum verbum suum, quod ante sæcula genuit, per quod omnia creata sunt, ipsum postea in prædestinato tempore in virgine glorioſissime floruit. Verbum autem testificatur quod exiuit à Patre, inclinans se ad humanam naturam incarnatũ videlicet in pudore virginitatis, quia exiuit à Patre spirituali egressione, & iterum rediit ad Patrem in carnis fructuositate: hic in medio positum, quoniam à Patre est ante tempora inuisibiliter genitum, & de Spiritu sancto in virginis vtero in tempore corporaliter conceptum. Sanctus vero Spiritus testificatur quod accendit integritatem virginis, ita quod verbum Dei conciperet, & quod doctrinam eiusdem verbi in igneis linguis firmauit, cum Apostolos ita perfudit vt per totum mũdum veram Trinitatem vociferarentur. Quomodo? Ipsi clamabant quod Deus Pater perfecit illud quod creauit hominem ad supernam fœlicitatem, qua spoliatus erat homo: quia ipse de limo terræ factus in erectione sursum, sed voluntate sua declinans se ad terram deorsum, nunc in gratia per incarnatum Dei filium erectus denuo sursum, & per Spiritum sanctum illuminatus & confirmatus ne periret in perditione, sed vt saluaretur in redemptione restitutus est æternæ claritati.

10 Sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus testantur quod omnino non distinguuntur in potestate, quamuis in personis distinguantur: quia simul operantur in vnitate simplicis & incommutabilis substantiæ. Quomodo? Quoniam Pater est creans scilicet omnia per verbum id est per Filium suum in Spiritu sancto: Filius per quem omnia perficiuntur, in Patre & Spiritu sancto: Spiritus sanctus per quem virent omnia, in Patre & Filio. Et hæ tres personæ sunt ita in vnitate inseparabilis substantiæ, quod non confunduntur vicissim in se. Quomodo? Ideo quoniam qui genuit Pater est, & qui natus est Filius est, & qui à Patre & Filio ardentissima viriditate procedit, & in specie innocentis alitis super aquas apparens eas sanctificauit, & Apostolos igneo ardore perfudit Spiritus sanctus est, Pater enim ante tempora sæculorum habuit Filium, Filiusque erat apud Patrem, Spiritu sancto æternaliter Patri Filioque in vnitate diuinitatis coæterno. Vnde considerandum est quia si ex his tribus personis duæ vel vna deesset, non esset Deus in plenitudine sua. Quomodo? Quia ipsæ sunt vna vnitas Diuinitatis: quoniam si aliqua earum deesset, Deus non esset. Nam quamuis eædem personæ ita distinctæ sint, tamen sunt vna & integra atque incommutabilis substantia inæstimabilis pulchritudinis, permanens in indiuisa vnitate.

11 Quomodo? Potestas, voluntas, ardor, hi tres apices in vno culmine operationis sunt. Quomodo? In potestate voluntas, in voluntate ardor & inseparabiles sunt, sicut & halitus hominis in sua emissione. Quomodo? Circuiens ventus cum humiditate & calore est indiuisibili emissione in hominis spiratione: sicut & oculus tuus in sua integritate. Quomodo? Circulus oculi tui habet duo perlucida in se vnum tamen habitaculum existens, omniaque regens quæ sibi constituta sunt. Audi & intellige homo. Sic tres personæ in vna incommutabili essentia diuinitatis sunt. In Patre Filius, in vtroque Spiritus sanctus: & vnum sunt, sibique inseparabiliter cooperantur, quoniam nec Pater operatur sine Filio, nec Filius sine Spiritu sancto, nec Spiritus sanctus sine ipsis, nec Pater nec Filius sine Spiritu sancto, qui vnitas indiuisa sunt.

Sic

Sic est Deus in tribus personis absque initio ante ęuum, nondum ante exordium mundi assumptione carnis in Filio peracta, vsque ad præordinatum tempus vbi venit plenitudo temporis illius cum misit Deus Filium suum. Sed & eodem Filio incarnato, idem Deus est in tribus personis, volens ita in eis inuocari, cum idem virgineus flos floruit in integritate virginitatis: nec ineffabili Trinitati ob hoc persona addita est: sed tantum ipse Filius Dei induit carnem inuiolabiliter assumptã. Vnde & hæ tres personæ sunt vnus Deus in Diuinitate. Et qui sic non credit, ille abscindetur de regno Dei: quia scindit integritatem Diuinitatis & seipsum in fide vt scriptum est: *In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa & puluere aspersus caput.*

12 Hoc tale est. In illa die cum Catholica fides orta est in manifestatione sanctæ Trinitatis, pullulabant homines in multo schismate venientes ab exercitu mortiferæ cohortis, peruerse illud scrutantes quod non est possibile homini scire. Vnde incarnati per multas suasiones diabolicæ artis, fingunt se ascendere super illam altitudinem, ita quod volunt scire plus quam eis sciendum sit de incomprehensibili Diuinitate. Et ideo à veste salutis & iustitiæ scinduntur, quia Deo contrarij sunt: atque fœdantur per diuersitatem sparsionis, in capite fidei fidem integram non habentes, sed vnicum honorẽ Deitatis in multas sectas spargentes, atque superiorem honorem suum in irrisione schismatis minuentes. Qui omnes à Deo diiudicabuntur, vt in sequentibus ita cõtinetur: *Dixit Dauid ad iuuenem qui nunciauerat ei: Vnde es tu? Qui respondit: Filius hominis aduenæ Amalachitæ ego sum. Et ait ad eum Dauid: Quare non timuisti mittere manum tuam, vt occideres Christum Domini? Vocauitque Dauid vnum de pueris suis & ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum & mortuus est. Et ait ad eum Dauid: Sanguis tuus sit super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum te dicens: Ego interfeci Christum Domini.* Hoc tale est. Ille victoriosus qui incomprehensibilis est omni creaturæ, dicit ad puerilem ignorantiam, quæ est in homine, ad illã scilicet pueritiam quæ sibiipsi facit exaltationem, hoc volens scire quod sciendum non est, in qua stultitia inuadit Deum quasi per temeritatem annuncians ei, scio te bene Domine. Ita quod ipse respondet illi, sic: Vnde es tu qui habens initium vis scire totum quod caret initio? Et stultitia quæ orta est in homine initium habens, respondet quasi in scientia sua dicens: Ego sum filius hominis qui peregrinus est, huc veniens ab hac maledicta terra: quia primus homo lapsus in gustu pomi, fecit iter in hoc exilium de patria, cuius & ego progenies sum. Tunc dicit Deus ad eum: Quia homo es à maledicta terra & pulsus de patria vt exul, quare non timuisti tanta præsumptione scrutari, quod tibi sciendum non est, suffocans opus tuum, ita quod nullo modo vtile est in lumine spei, & tangens in eo malum homicidij: quia quicumque temere scrutatur quid Deus fecerit ante creaturam mundi, vel quid Deus facturus sit post nouissimũ diem, hic anathematizatus sit à portione beatę cõmunionis: quoniam hoc ei sciendum non est, qui habet mortale initium, peccatis grauatũ, sed miser erit à fœlici salute bonæ scientiæ, quia in pertinacia perscrutatus est quod scrutari non debuit. Idcirco tu qui hæc præsumptuose & crudeliter per occisionẽ facis, beatam intelligentiam regalis prophetię in te interficis: quia anima tua deberet prouidere sibi puram scientiam, fideliter scilicet in illa simplicitate quæ conueniens, & credere in Deum. Tunc præcipit Deus zelo purissimæ iustitiæ suæ quę non habet vllam maculam iniquitatis, vocans eum per rectissimã vnitatem iudicij iudiciorum suorum sic dicens: Festina & opprime illum de bona scientia sua quam habuit ne quiescat in vlla fœlicitate sui sensus, quoniam nullam fecit mihi requiem in corde meo. Et sic plaga zeli Domini percutit illum, ita quod nulla scintillula vllius oculi ipsi permanebit ad videndum, id est cognoscendum Deum. Vnde & moritur iustitiæ vitalis consolationis, seipsum non valens regere. Tunc dicit ad eum Deus: Sanguinolentum nefas tuum, quo te eleuas ad illa excelsa quæ non potes intueri, sit super animum tuum, quem iniuste erigis contra me, illud malum conculcet te in depressum locum de quo te leuare non possis, in rectam mensuram propositionis fidei, qui recta vestigia ire noluisti, sed in sensu tuo magnum schisma quæsiuisti. Nam os tuum sit relictum à verbis sapientiæ, quoniam locutum est contra salutem tuam, cum fallaciter scrutatus es secretam & incomprehensibilem diuinitatem, præsumens scire quæ non sunt scienda: temere dicens in teipso quid Deus sit bene scio, per temeritatem istam occidens interiorem salutem tuam, cum caute in Deum credere noluisti, sed te superbe contra eum erexisti. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO OCTAVA.

1 ET deinde in plaga meridiana in præfato lapideo muro demonstrati ædificij vltra prędictam columnam veræ Trinitatis, iterum vidi quasi columnam magnam & obumbratam intra & extra ædificium apparentem: quæ scilicet visui meo tam vmbrosa apparuit, vt nec magnitudinem nec altitudinem eius cognoscere valerem. Et inter columnam hanc atque columnam veræ Trinitatis erat interruptus locus longitudinis trium cubitorum, vacuusque absque muro vt superius ostensum est fundamento ibi tantum posito. Hæc ergo vmbrosa columna in hoc ipso ædificio in illo loco stabat, vbi desuper in cœlestibus mysteriis coram Deo illum magnum & quadratũ lucidissimiq; candoris splendorẽ prius viderã, qui secretũ superni creatoris designãs in maximo mysterio mihi manifestatus est: in quo etiã alius splendor velut aurora in seaëreã in alto purpureæ lucis claritatẽ habẽs fulgebat, per quẽ mihi in mystica ostensione mysteriũ incarnati filij Dei demonstratũ fuerat. In colũna aũt ista ab imo vsq; ad sũmũ eius in modũ

scalæ ascensus erat, vbi omnes virtutes Dei descendentes & ascendentes oneratas lapidibus ad opus suum ire videbam, intentum studium idem opus perficiendi habentes. Et audiui lucidum illum qui sedebat in throno dicentem: Isti fortissimi operarij Dei sunt. Sed inter has virtutes, præcipue septem videbam, quarum etiam formas & habitus diligentissime considerabam. Talis igitur similitudo in eis erat: Omnes vt aliæ virtutes quæ supra memoratæ sunt, veluti vestibus ex serico induebantur. Sed & omnes albis crinibus retecto capite, & absque amictu palliorum incedebant, præter primam more fœmineo in capite velatam, atque quasi casula tanquam crystallus perlucida indutam, & præter secundam nigros capillos habentem, atque præter tertiam quæ dissimilis humanæ formæ videbatur. Prima quoque & quarta atque quinta, albis tunicis vestiebantur. Omnes etiam alba calceamenta habebant, excepta tertia secundum speciem hominis non apparente vt dictum est: & excepta quarta quæ crystallinis calceamentis miro modo lucentibus calceabatur. Hæc autem in eis fuit dissimilitudo. Prima imago portabat coronam auream capiti suo impositam, tres ramos altius extantes habentem, atque pretiosissimis lapidibus viridis & rubei coloris & albis baccis multo fulgentem ornatu. In pectore vero suo habebat speculum lucidissimum, in quo mira claritate imago incarnati filij Dei apparebat. Et ait: Ego sum columna humilium mentium, & interfectrix superborum cordium. In minimo incepi & ad ardua cœlorum ascendi: Lucifer erexit se sursum super se, & corruit sub se deorsum. Quisquis me vult imitari filius meus esse desiderans, si me matrem sitit amplecti opus meum in me perficiendo, hic tangat fundamentum, & leniter ad alta sursum ascendat. *Humilitas.*

2 Quid hoc? Ipse primum carnis suæ vilitatem inspiciat, & sic sursum de virtute in virtutem suaui & leni animo gradatim proficiat: quia qui summum ramum arboris primum apprehendit ad ascendendum, repentino casu sæpissime cadit. Qui autem volens ascendere à radice incipit, huic non est tam facile cadendum, si caute incedit.

3 Sed secunda tota videbatur vt hyacinthus aërei in alto coloris videlicet tam forma quam tunica ipsius. Et eidem tunicæ duæ zonæ inæstimabili modo auro & gemmis ornatæ mirabiliter intextæ erant, ita vt super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna vsque ad pedes ipsius, ante & retro descenderet. Dixitque: Ego ad indignationem in cœlo prouocabar, cum Lucifer seipsum odio & superbia momordit. Sed ô ô ô humilitas, hoc tolerare noluit. Propter quod etiam ille ruina magna delectus est: formato autem homine, ô ô ô nobilissimum granum & ô ô ô dulcissimum germen filius Dei propter hominem in fine temporum natus est homo. Et quoniam Lucifer voluit & tentauit vestem & integritatem meam scindere, idcirco lucidissimus splendor apparuit in Deo & in homine. Nunc autem cæci & mortui, lupanaria & meretrices atque incestas appellant æquiuocas meas. Sed quam impossibile est lutum contingere cœlum, tam impossibile est hanc spurcitiam tangere voluntatem meam. Pennas igitur in aliis virtutibus mihi faciam, cum quibus hæc inutilia quæ Lucifer per mundum sparsit abiiciam. O virtutes vbi est Lucifer? In inferno est. Surgamus ergo omnes, ad veram lucem propinquantes, atque ædificemus maximas & fortissimas turres in prouinciis, vt cum venerit dies nouissimus, plurimum fructum & in spiritualibus & in carnalibus apportemus. Cumq; plenitudo gentium introierit, tunc & nos in terra & in cœlo perficiemus. O turpissime Lucifer, quid tibi profuit repentina temeritas tua? In primo splendore tuo cum creatus es à Deo, voluisti me insaniendo & bacchando conculcare & è cœlo deiicere: sed tu in abyssum cecidisti, & ego in cœlo permansi, postea descendens ad terras in incarnato filio Dei. Et per me perfecta est multitudo fidelium mille iustis & bonis artibus armatorum, quas ipsis si posses iam dudum libentissime diripuisses. O humilitas quæ quasi terram calcatos & contritos vsque ad sydera eleuas, ô humilitas quæ es glorioss̃issima regina virtutum quam forte & inuictum es tuis vbiq; præsidium, nullo cadente qui puro corde diligit te, sicut & ego tecum valde vtilis multumque exoptabilis defensio meis sum: quia valde gracilis & subtilis existens paruissima foramina me colentium exquiro, & ea acutissime pertranseo.

4 Tertiam autem imaginem vidi in eodem schemate vt in prori visione eam videram, maioris scilicet & longioris staturæ quam cæteras virtutes, dissimilemque formæ humanæ & plurimos oculos vndique in se habentem, totamque in sapientia viuentem, atque indutam quasi vmbroso indumento per quod quidé oculi prospiciebant, multoque timore trementem coram prædicto lucido sedente in throno. Et ait: O væ miseris peccatoribus Deum non timentibus sed eum quasi illusorem habentibus. Quis potest incomprehensibilis Dei timorem effugere, quem ipse culpabilem finit perire non abiicientem à se mala? Propterea ego valde & valde Dominum Deum timebo. Quis me adiuuabit coram Deo vero? Quis me liberabit in tremendo eius iudicio? Nullus omnino nisi idem iustus Deus. Illum ergo quæram, ad illum semper fugiam. *Timor Domini.*

5 Quarta vero niueum vinculum circa collum portabat, atque manus & pedes candido religamine habebat ligatos. Et dixit: Non possum currere secundum voluntatem meam per viam sæcularem, nec per contagia humanæ voluntatis, & ideo volo redire ad Deum patrem omnium, quem diabolus recusauit, & quem obaudire noluit. *Obedientia.*

6 Quinta quoque circa collum rubeum torquem habebat. Et ait: Vnus est Deus in tribus personis, vnius essentiæ, & æqualis gloriæ colendus: fidem ergo & fiduciam habebo in Domino, & non delebo in æternum nomen eius de corde meo. *Fides.*

7 Sexta autem tunica pallidi coloris induebatur. Et crux passionis crucifixi filij Dei ante eam in aëre apparuit, ad quam ipsa oculos & manus cum multa deuotione erigebat, dixitque: O pie pater parce peccantibus, qui non dereliquisti exu- *Spes.*

les:

les: sed eleuasti in humeros tuos. Vnde etiam iam non perimus spem habentes in te.

8 Sed septima lucidiore & puriore crystallo tunica induebatur, quæ ita in candore relucebat, vt aqua resplendet cum sole per funditur. Et super caput eius expansis quasi ad volandum alis columba stabat, versa secundum faciem illius. Apparuit autem & quasi in ventre ipsius veluti in speculo candidissimus infans, cuius fronti inscriptum erat Innocentia. Habebat quoque in dextra manu regale sceptrum, sinistram autem ad pectus suum *Castitas.* apposuerat. Et dicebat: Ego libera sum & non ligata. Purissimum fontem pertransiui, dulcissimum scilicet & amantissimum filium Dei. Pertransiui eum, ab eoque exiui. Superbissimum autem diabolum conculco non prævalentem ligare me. Ipse abscissus est à me, quia semper maneo in superno patre.

9 Sed in summitate prefatæ obumbratæ columnæ vidi aliam pulcherrimam imaginem, nudo capite stantem, & crispos ac subnigros capillos habentem, faciemque virilem tantæ ardentis claritatis, vt eam perspicue considerare non possem, vt faciem hominis. Erat quoque purpurei & subnigri coloris tunica induta, cui super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna coloris rubicundi croci, ante & retro vsque ad pedes eius se extendens intexta fuerat. Habebat autem circa collum episcopale pallium, mirabili modo auro & pretiosissimis gemmis adornatum. Splendor vero candidissimus ita eum vbique circumdederat, vt nusquam nisi ante à capite videlicet & deorsum vsque ad pedes eius ipsam inspicere possem. Brachia autem & manus atque pedes ipsius mihi ad videndum obumbrati erant. Sed splendor idem qui eam circumdederat, oculis vndique plenus erat, totusque viuens, atque hac & illac se diffundens, vt nubes diffluere solet: ita vt nunc latiorem nunc autem constrictiorem se redderet. Et eadem imago voce magna clamauit in mundũ, dicens ho- *Gratia.* minibus: Gratia Dei sum filioli mei, ideo audite & intelligite me, quia illis do lumen animæ, qui me intelligunt in admonitione: quos etiam in eadem beatitudine contineo, ne reuertantur ad iniquitatem. Et quoniam ipsi me non despexerunt, ob hoc etiam volo eos tangere mea admonitione, quatenus incipiant bona operari: & me illis dico qui me requirunt in simplicitate & cordis puritate. Et dum tribuo margaritas boni admonens ac exhortans hominem, ita scilicet dum intellectus hominis tangitur per me sum ei initium, hoc est dum sensus hominis intelligit admonitionem meam auditu, ita quod etiam idem sensus ducitur ad consensum tactus mei in animo suo, tunc sum in ipso initium boni quod eum oportet incipere, me sic illi adiutrice. Tunc & ibi colluctatio est, vt vel perficiatur quod do vel non. Quomodo? Hoc sic volo intelligi: quia dum hominem admoneo tali modo quod incipit gemere ac flere peccata sua, tunc si voluntas illius acquiescit admonitioni qua illum admonui, quoniam homo in sensu suo taliter sentit mutationem animi sui, qualiter oculos suos leuat ad videndum, & aures ad audiendum, & os ad loquendum, & manus ad palpandum, & pedes ad ambulandum secundum desiderium illud vt sibi in animo est, si tunc voluntas suscepit admonitionem meam, mox ipsa eleuat se & deprimit ac superat sensum, ita quod sensus discit ignota in sua consuetudine. Quomodo? Ipse mutat se, quoniam eum oportet quamuis inuitum sequi voluntatem quæ super eum est. Ipse enim subiectus est illi in seruitio, quia ei inferior est, eamque sequetur siue velit siue nolit. Nam ego do bonum in initio, & calefacio illud in mente, tribuoque opus voluntati ad perficiendum: & hoc facio admonitione, exhortatione atq; calore doni inspirationis Spiritus sancti. Si autem voluntas his donis repugnat, tunc ad nihilum deducuntur, hęc quæ memoraui. Vnde in eodem tempore dum homo potest recipere in incendio donorum in signis præconij quod de me oritur, tunc ad illud properet, ac etiam citius veniat voluntas in bonis, & perficiat opus hoc in claritate. Nam scientiam boni & mali ob hoc habet homo, vt ipse in omnibus operibus suis Deum tanto melius intelligat, deuitando malum & operando bonum: quia sic Deum colit cum timore, eum amplectens in perfecta charitate. Quomodo? Ita scilicet si aperit interiores oculos spiritus ad bonum, & si negat & abiicit in exteriori homine malum quod facere potuit. Idcirco etiam subiecta est terrena creatura sub potestate ipsius, vt eo amplius Deum intelligat & diligat, ac operetur in eo opus scientiæ suæ cum intellectu, quo ipse timeat & amet omnipotentem, qui ipsi deputauit magnum honorem seruitutis plurimarum creaturarum. Vnde & ob has causas effundit homo, hoc quod ipse in intellectu suo scienter comprehendit, discretionem in creaturis, ita quod nouit quæ sint amabiles & odibiles, & quæ vtiles atque inutiles: & quod etiam post hæc in fide qua ipse Deum intelligit concluduntur omnia opera ipsius, ita quod & Deo & Angelis eius placent: aliquando etiam tango hominem in animo ipsius, & moneo eum vt incipiat operari iustitiam & deuitare malum, sed dedignatur me, & putat quod possibile sibi sit quicquid facere voluit, ac spatium pœnitendi sibi ipsi constituit vsque ad tempus illud dum corpus eius in simplicitate frigidæ ætatis sibi consentiat, & dum etiam propter senectutem sibi fastidio sit amplius peccare. Tunc iterum admoneo atque hortor eum ad bonum, & vt animo suo resistat. Qui dum me negligit, sæpe per multas aduersitates vt in diuitiis & cæteris his similibus quæ patitur, ad hoc perducitur, quod eum quasi inuitum & aduersus seipsum oportet facere bonum, & quod eum in tam exasperato animo non multum delectat ea adimplere quæ prius proposuerat perficere in prospero tempore, in quo ei videbatur nihil contrarium ipsi posse obesse, secundum quod ipse in seipso ordinauerat tanto tempore illa agere vt sibi placuisset. Hic homo si dubie susceperit me, nolo tamen eum relinquere, quia quamuis sic susceperit me, tamen non omnino despexit me. Vnde & ego non laboraui frustra in ipso. Tædio enim mihi non est tangere vlcerosa vulnera quæ circumdata sunt

circumrodentium vermium in innumerositate vitiorum, & fœtore mali rumoris & infamiæ, & languore inueteratæ iniquitatis peccatorum: nec despiciam quin leniter illa contractem, eo tempore dum incipio extrahere edacem liuorem malitiæ, hoc est cum intueor & tango illa vulnera blando calore inspirationis Spiritus sancti. Sed sæpe cum huiusmodi dolor veteri fomento inueteratur, ita quod peccatum incipit calere ardens in animo hominis, & cum etiam sic oriuntur in dolore vulnera peccatorum, ita quod erunt in coagulatum opus huius immunditiæ quasi globus & aceruus se erigens de magna sorde vermium & fomentatione inuoluti luti de quo nascuntur mortifera venena scorpionum, serpentum, ranarum & aliorum similium venenosorum vermium, & cum etiam tunc ita indurantur vt lapis in talem scilicet duritiam quam nullus cogitat effringere, quæ sunt importabilia onera scelerũ in illis hominibus qui grauati sunt grauiorib. oneribus, quid tunc ad hęc? Tunc sane homines propter infidelitatem suam nõ possunt cõfidere, vt possibile sit huic homini se ad Deũ conuertere de sua iniquitate, propterea quia vident eum quasi escam esse diaboli. Ego tamen nolo illum hominem deserere, sed medio adiutorio & prælio volo esse pro ipso in certamine: vbi suauiter primum incipio tangere quasi duritiam lapidis illius peccati: quoniã quasi difficile est eum confringi in tam maximo fœtore horribilium scelerum quæ sibi sunt prædictæ, cautæ magnæ sordis & nequitiæ, & quæ sunt veluti cadauer putredinis, & esca diaboli, quam ipse certissime absorbuit in ventrem suum. Quomodo? Scriptura habet de filio Dei dicente, meus cibus vt faciam voluntatem patris mei: & contra, cibus est diaboli, vt hominem deprimat in mortem, per quam illos talibus venenis vt prædictum est afflat, qui ei in voluntate sua consentiunt, & post eum declinant. Et id ipsum est diaboli desiderium & continuum studium, quia de hac sorde oritur omne malum. Sed de istis hominibus plures me intelligunt. Quomodo? Dum eos primum tango, dicit homo ille intra se: Quid mihi est? Ego nescio nec cogitare scio quicquam boni. Et iterum nesciens suspirat & dicit: Heu me peccatorem. Nihil autem amplius sentit, quia mole peccatorum grauatus est, & quoniam tenebrę iniquitatis conturbauerũt eum. Tunc iterum tango vulnera illius. Et quoniam prius per me admonitus erat tunc eo melius intelligit me, & respiciens in seipsum iterum dicit: Væ mihi quid faciam? Nescio, nec excogitare valeo quid fiat de me, propter multiplicia peccata mea. Ah quo me vertam, vel ad quem properabo, qui me adiuuet, vt turpissima scelera in me contegam & deleam in pœnitentia. Vnde iterum respicit in seipsum ea colluctatione quam prius habuit in studio peccandi, ac eodem desiderio ad veram pœnitentiam se conuertit, vt ante studebat in peccatis. Et quia tunc ille homo mea admonitione sic euigilauit de somno mortis, quam sibi pro vita elegerat, idcirco tunc nec cogitatione, nec verbo, nec facto quæ prius ardenter habuit ad scelera, vult amplius peccare, sed studiosissime in fortissima pœnitentia se eleuat ad me. Quapropter mox & ego suscipio eum totũ, & deinceps dimitto eum quasi liberum: ita quod in prędictis concupiscentiis grauem infestationem vltra non habebit, vt charissimi filij mei sustinent, quos moneo multiplici miseria in ignitis sagittis diabolicarũ persuasionum: quia ipse harum tunc non indiget. Nam ipse semper dolebit propter transacta peccata sua, ita vt etiam sibiipsi iratus tam acrem pœnitentiam agat quod se etiam indignum æstimet hominem vocari. Sed hęc victoria est in fœtore sordis illorum hominum quos abiicere nolo, quoniam post peccata sua me tandem quæsierunt. Nam qui me non spernunt, sed admonitionem meam suscipiunt, & me deuote quærunt, illis parata sum facere quicquid volunt. Qui autem me contemnentes abiiciunt, illi mortui sunt nec eos scio. Sunt enim multi homines qui dum me adesse sentiunt intelligẽtes suam mentem tactam esse admonitione mea, fugiunt me per malam consuetudinem conceptorum peccatorum, quæ in se deglutiebant voluntate atque consensu & opere. Vnde etiam & ipsi sunt coram Deo quasi nihilum & inane reputati, quia nolunt esse conscij quod possint facere, tacti per me. Ego autem nolo esse in pollutione horum peccatorũ qui nolunt suscipere admonitionem meam, nec se volunt purgare per exhortationem illam quatenus se auertant à peccatis suis, nec desiderant comedere cibum illum qui est scriptura Euãgelij, quo satiari debent omnes fideles, nec gustare saporem eius secundum quod eis datum est: sed festinant fugere gratiam Dei, quia nec videre, nec audire, nec cogitare volunt quid eis faciendum sit, dum vocantur admonitione boni. Ipsi fugiunt admonitionem bonam, vt vermis qui terram intrat se abscondens ab omni decore huius sæculi. Hoc faciunt & isti nequissimi homines fugientes præcepta Dei, seque polluentes in fece qua se inuolutãt in mortem, cum se abscondunt in malitia sua, nolentes de fœtore nequitiæ ad lucem prodire. Qui tales sunt, non pertinent ad me. Nam ego nolo hac & illac diuidi in pollutione luti. Quomodo? Cum his esse volo, qui me pura pœnitentia intelligunt, vbi me etiam adiungo humanæ corruptibilitati, quia eam volo purgare. Qui autem me nolunt suscipere, illos à me abiicio, nolens esse cũ eis, quia nulla pars mihi cum illis est, quia sunt in parte stultæ ignorantiæ me intelligere nolentes: & quoniam nolo esse in opere quod pertinet ad conglutinationem obduratæ peruersitatis, quod est ad mortem. Et qui hoc modo spernunt me, imitãtur perditum angelum, qui dum Deum videre potuit, eum inspicere noluit, ita vt eum humiliter agnosceret: & propterea subito effugit omnẽ gloriam cœlestem, cadens in mortem, dum Deo voluit assimilari simili honore. Isti despiciunt me, quoniam operantur opus malignum, vt exigunt illicita desideria carnis in voluptatibus ipsorum. Et quoniam me despiciunt, idcirco faciunt quod male volunt. Ipsi contẽnunt Deum, sic etiam negligunt illius præceptum. Vnde & perfrequenter in indignatione mea permittuntur ad plenitudinem mentis suæ facere quod voluerint,

quia

quia vita æternæ fœlicitatis eos fugit quasi nihilum sint, frequéter etiam deficientes tam in prosperitate præsentis vitæ quam futuræ, quoniam duri & immobiles ad fœlicitatem boni sunt. Contumacem enim peccatorem, in malis suis perseuerantem desero, viuificans eum qui in se respicit, & à peccatis suis in timore meo cum pura pœnitentia se ad me conuertit. Nam ego sum columna firmæ stabilitatis, quæ nunquam desero quærentem me: quoniam qui me apprehendit & se mihi intime ac fideliter coniungit, nunquam decidet in perditionem. Qui vero me habet in obliuione mentis suæ, & superbiendo se eleuat super me, id est qui in seipsum magis confidit quam in me, ac ideo fiduciam in me contemnit habere, quoniam pro nihilo computat gratiam Dei, quia in animo eius sum vt ventus turbinis, ipse habens me negligenter in irrisione & superbe cum elatione in desperatione, non propter grauedinem peccatorum quæ perpetrauerit, sed propter superbiam me deridendo sic dicens: Quid est gratia Dei? hunc ego deiiciendo occidam: & in electione mea eum erigere nolo, quia mortuus est ab æterna fœlicitate. Sed & hi homines qui non habent fiduciam se posse surgere de grauioribus culpis peccatorum suorum, sic abiicientes omnipotentem Deum & gratiam ipsius, desperantes scilicet in nimia tristitia quasi non possint saluari de enormitate criminum suorum, deficiunt proiecti à me, & acerbe corruunt in mortem, morientes in inferno inferiori cruciatu mortis æternæ. Nunc etiam loquar de dilectis filiis meis qui me suscipiunt aperto sensu & voluntario animo atque acuto intellectu, & qui me gemitu & fletu tangunt, me excipientes cum gaudio atque omni amplectentes intentione. O flores mei qui dum me adesse sentiunt subito gaudent in me, & ego in illis. Ipsi dulciores suauioresque mihi sunt super amorem lapidis pretiosissimi, & super fulgentes pretiosas margaritas in mente hominum, qui eas amplectuntur ardenti desiderio. Ipsi etiam sunt mihi nobilissimi quadrati lapides, quia in conspectu meo mihi semper sunt amabiles; hos assidue volo limare & purgare, quatenus recte ac decenter ponantur in cœlesti Hierusalem: quia semper in mentibus suis bona voluntate mecum epulantur, nec mea iustitia possunt satiari. Nam mox cum tactum meum sentiunt, properant ad me, tanquam ceruus ad fontem aquæ. Sed ego sæpe relinquo eos, ita quod ipsis videtur quasi sint sine adiutorio, quod idcirco facio, vt exterior homo in eis non infletur per superbiam. Tunc plorant ac lugent æstimantes me ipsis esse offensam, sed ego sic perscrutor fidem eorum. Attamen forti manu teneo eos, sic auferens ab ipsis elationem, nec permittés eos cognoscere quid sint in occultis bonis suis: quia multiplices fructus in eis facere volo, animis ipsorum dolentibus ac cordibus eorum vulneratis in doloribus. Permitto enim frequenter diabolicas persuasiones ipsos inuadere in igneis sagittis de flatu immunditiæ incendij ardentis spiritus fornicationis, quæ vulnerant corpora eorum in infirmitate fragilis naturæ, & hoc idcirco permitto, quatenus hoc modo tam fortiter imbuantur inspiratione Spiritus sancti, quod præterea fiant insignes præcones & flagrantes in virtutibus. Ipsi quippe erunt in probatione quasi aurum in fornace, id est probati in irrisione & in indignatione, ita quod quasi nihilum computabuntur, & quod sæpissime per raptores substantia sua denudabuntur, ac per dissensionem plebis in aduersitatibus sicut agnus à lupis dilacerabuntur. Et vt oues dum eas lupus dispergens disipat, tamen non moriuntur, ita sunt & isti homines in morte animæ non morientes, sed eo magis viuentes purgati in aduersis. Nam bona arbor vt fructum ferat irrigatur, putatur, atque circumfoditur, & ab ea erucæ ne fructum eius corrodant, abstrahuntur. Quid hoc? Bonus scilicet homo nõ sit durus, nec maleuolus ad iustitiam Dei, sed lenis ac flexibilis ad quodque bonum, à se abscindens malum, seq; considerans in scrutatione operum suorum, atque auferens à se infestationem lædentium se inimicorum. Sed tamen antequam homo sentiat me in cogitatione sua aut intellectus ipsius intelligat me intra se, sum ei caput & radix fructuositatis, & virtus fortitudoque firmæ ciuitatis, quæ ædificata est supra firmam petram. Omnis ergo fidelis homo audiat me sibi dicentem: O homo, est ne conueniens & congruum vt homo rationalis sine intellectu sit, vt irrationale pecus quod non aliter facit nisi secundum quod expetit libido ipsius? O miseri homines qui nolunt scire magnam gloriam illam, quã Deus ipsis dedit ad similitudinem sui. Sed non potest esse vt volunt quod libere & quasi hæreditario iure omnia mala faciant quæ desiderant, quasi hoc ex natura corporis sui possideant, nolẽtes considerare se habere honorem illum, quod bona opera operari valeant. Deus in sua ordinatione omnia iuste constituit. Et quis potest ei repugnare? Quid hoc? In huiusmodi videlicet cõparatione quod aliquis ordinationi Dei simili exemplo possit comparari, aut sapientia aut discretione in illius rebus. Et cur est hoc quod efficaciam illam quæ eis data est sibi ipsis auferre nolunt, quod bene scilicet & male facere possunt? Quomodo? Nam ego cum eos tactu meo admoneo, qui tunc me apprehendunt mox vt me adesse sentiunt, hi bonum opus quod volũt ad effectum meo adiutorio perducere possunt. Qui vero me contemnunt, in imbecillitatem sui & in malum corruunt. Sed praui homines excusare se nituntur, ita quod bona opera operari non possunt, & hoc propterea faciunt quod exterior homo in eis voluntatem suam exerceat in libertatem. Nunc ô charissimi filij mei qui mihi dulciores in odore super omnia aromata estis, audite me, vos admonentem: Dum tempus habetis facere bonum & malum, sincera deuotione colite Deum vestrum: O vos iterum dulcissimi filij mei qui ascenditis sicut aurora, vos qui ardere debetis in charitate vt sol in radio suo: currite & properate charissimi mei in via veritatis quæ lux mundi est, quæ est Iesus Christus filius Dei, qui nos redemit sanguine suo in fine temporum, vt cum gaudio post transitum vestrum peruenire possitis ad ipsum. Et iterum audiui eum qui sedebat in throno dicentem

centem ad me: Desiderantibus cœlestia fideliter credendum & non pertinaciter examinandum est, quomodo filius Dei missus in mundum à Patre natus sit ex virgine, quia humanus sensus fragili & mortali corpore grauissimo peccatorum onere grauatus, secreta Dei plus dignoscere non poterit, quam Spiritus sanctus cui vult reuelauerit.

Quid columna meridiana.

10 Quapropter per mysticum mysterium, hæc etiam columna quam vides in plaga meridiana, in præfato lapideo muro demonstrati ædificij, vltra prædictam columnam veræ Trinitatis, significat humanitatem saluatoris, qui conceptus de Spiritu sancto, natusque ex suauissima virgine, filius est altissimi, fortissima sanctitatis columna existens, omnem videlicet Ecclesiasticam ædificationem sustentans. Cuius humanitas apparet in ardente fide lapidum fidelium populorum, in bonitate superni Patris fortissime operantium, post declarationem Trinitatis manifestata, quia Trinitate in vno Deo certificata credenti populo, creditum est etiam incarnatum Dei verbum, verum Deum cum Patre & sancto Spiritu in vnitate diuinitatis in vno & vero Deo colendum.

Cur obumbrata.

11 Quæ columna magna est, & obumbrata intra & extra idem ædificium apparens, quoniam sanctitudo veræ incarnationis magna & inæstimabilis, ita humanis mentibus est obumbrata, vt non possit cõsiderari, nisi quantum possibile est per fidẽ intueri, & interioribus diuino cultu laborantib. fide & opere cognosci, & exteriorib. otio vocãtibus fama & voce manifestari. Visuique tuo tam vmbrosa apparet, vt nec magnitudinem nec altitudinem eius cognoscere valeas, quia filius meus inter homines in mortalitate carnis, quoniam pro populo mortem subiturus erat, quasi obumbratus mortalis scilicet existens sine omni macula peccati apparuit: ita tamen quod vera eius incarnatio in mystica magnitudine secretorum Dei incomprehensibilis, & in excellentia diuinæ potentiæ inæstimabilis, omnem cognitionem humani intellectus excedat.

Quid locus trium cubitorũ.

12 Sed quod inter columnam hanc atque columnam veræ Trinitatis est interruptus locus longitudinis trium cubitorum, vacuusque absque muro vt tibi superius ostensum est, hoc est quod incarnatus Dei filius, Deus verus cum Patre & Spiritu sancto existens, adhuc latet in membris suis qui fideles homines sunt, qui vsq; ad finem mundi nascituri sunt, per viuentia opera membra capitis sui effecti: vt supra mirabiliter & typice edocta es. Qui quot & quales futuri sint in prolixitate superuenientium temporum, hoc est in mysterio ineffabilis Trinitatis eandem Trinitatem in vnitate diuinitatis fideli cultura adoraturi, locus eorum (vt qui adhuc nascituri sunt) vacuus est, cum sine ædificato muro bonorum operum sit. Vbi tamen fundamentum positum est, quoniam in præsentia Dei sunt: & quia etiam fide saluationis eorum quam habituri sunt iam posita fortiter cõsistit, ita vt homo spem & fiduciam non habeat in alio quam in Deo, non diffidens de misericordia eius, sed confidens in eum quod fortissimum fundamentum fidelis animæ est.

13 Quod autem hæc vmbrosa columna in hoc ipso ædificio in illo loco stat vbi desuper in cœlestibus mysteriis coram Deo illum magnum & quadratum lucidissimumque candoris splendorem prius vidisti, qui secretum superni creatoris designans in maximo mysterio tibi manifestatus est, hoc est quod incarnatus Dei filius, omnia opera sua quæ corporaliter in mundo multas iniurias passus operatus est, ea secundum secretam voluntatem Patris adimpleuit. Quid etiam ille splendor designat, magnus videlicet in significatione mysteriorum Dei: quatuorq; angulorum, quoniam ad cognitionem Christi multi ex iis qui per quatuor partes mundi nascuntur peruenturi sunt: atque eximij candoris, quia lucidissimam diuinitatem nulla tenebrositas obfuscare potest. Vbi idem secretum supernæ & glorioſæ maiestatis in magna profunditate & mysterio scientiæ creatoris omnium qui cuncta creauit typice tibi aperitur, ita vt ipsi creatori nullus ad hoc in auxilio succurreret nec vllus ipsi resistendo in hoc repugnaret, ea tantum in voluntate bonitatis suæ per verbum suum creans. Vnde in eo alius splendor velut aurora in se aëream in alto purpureæ lucis claritatem habens fulget, per quem tibi in mystica ostensione mysterium incarnati filij Dei demonstratum est, quoniam in secreto summi Dei, candor auroræ virginis scilicet Mariæ declaratur, quæ in vtero suo filium cœlestis & altissimi Patris portauit, qui purpureum sanguinem suum clarissima luce saluationis fulgentem effudit, secundum quod tibi in hac secreta visione incarnatio eiusdem filij mystica obumbratione ostenditur.

Quo inlũ co columna.

Quid asc. sui columna instar scala.

14 Sed quod in prædicta columna ab imo vsq; ad summum eius in modum scalæ ascensus est, hoc est quod in incarnato filio Dei omnes virtutes pleniter operabantur, qui in se vestigia saluationis reliquit: ita vt tam pusillus quam magnus fidelium sibi competentem gradum in ipso reperiant, in quo pedem in ascensum virtutum ponant, vt ad optima loca perueniant vbi virtutibus operandum est. Quomodo? In optimis locis bonorum cordium aggregantur virtutes ad sanctissimum opus suum, quatenus filium Dei in membris suis perficiant, quod est in electis hominibus. Vnde & in ipso est exemplum perfectionis omnibus fidelibus qui in lege Dei occupati sunt, vt se de bono recipiant ad melius, scientes manifestationem veræ incarnationis, vbi filius Dei veraciter in carne demonstratus est, in quo fidelissimus ascẽsus ad cœlestia reperitur. Propter quod etiam oẽs virtutes Dei descendẽtes & ascendentes oneratas lapidib. ad opus suũ hic ire vides, quia in vnigenito Dei lucidissimæ virtutes quasi per humanitatem eius descendunt, & quasi per diuinitatem ipsius sursum tendunt. Descendunt etiam per ipsum ad corda fidelium hominum, qui bono corde voluntatem suam relinquentes, ad recta opera flexibiles se reddunt, secundum quod operarius ad leuandum lapidem se inclinat quem ad ædificium deferat. In ipso etiam sursum ascendunt, cum cœlestia opera in hominibus perfecta Deo gratulabunde offerunt, vt corpus Christi

sti in fidelibus membris ipsius quam citissime perficiatur. Vnde etiam quasi lapides ad altiora portant, qui sunt pennata & lucida opera, quæ cum ipsis homines ad tutelam suam operantur: quoniam vnaquæque actio Deo offert alas suas, per quas se de fece humanæ mentis eleuet: fulgentem etiam splendorem habens, per quem ante Deum luceat, quia obstrui & abscondi non potest, quod fluit de fonte vitæ æternæ. Nam vt fons non debet esse in abscondito, sed in manifesto vt omnis homo qui sitit ad ipsum veniat & hauriat atque bibat, sic filius Dei non est obstrusus nec absconditus electis suis, sed manifestus, præparans se ad retributionem operum, vt ea manifestet iusta remuneratione, quæ propter ipsius voluntatem ab hominibus perficiuntur. Idcirco fidelis homo ambulet in fide ad Deum quæratque misericordiam eius, & dabitur illi. A non quærente autem non inuenietur: veluti fons nõ fluit ad homines ipsum solummodo scientes nec ad eum venire volentes, sed illos oportet ad eum accedere, si aquam eius haurire desiderant: sic homo faciat. Ad Deum accedat per legem sibi ab ipso constitutam, & inueniet eum, dabiturque illi cibus vitæ & aqua salutaris ita vt amplius nec esuriem nec sitim sustineat. Vnde & prædictæ virtutes intentum studium idem opus perficiendi habent, quoniam studiosissime sicut torrentes aquæ ad opus diuinum currunt, quatenus fulgentiores soleChristi membra capiti suo in lucidis acquisitionibus nobilissime perfecta coniungantur. Propter quod etiam vt audisti fortes operarij Dei appellantur: quia strenue in bonis operibus fidelium hominum semper conuersantur.

Quid septem virtutes.

15 Sed quod inter has virtutes præcipue septem vides, quarum etiam formas & habitus secundum quod tibi permittitur consideras, hoc est quod inter studiosa opera hæ septem virtutes præstantissimæ, septem ardentissima dona Spiritus sancti designant: quia in obumbratione Spiritus sancti virgo clarissima filium Dei sine peccato concepit in sanctificatione scilicet sanctarũ virtutum, quæ aperte in eodem vnigenito Dei manifestatæ sunt, quasi in forma sua illuminantes corda fidelium, & quasi in habitu suo in vnitate fidei se dilatantes, vt Isaias seruus meus testatur dicens: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis; & replebit eum spiritus timoris Domini.*

16 Hoc tale est. Virgo Maria egressa est de angustiis sæcularium oppressionum in dulcedinem honestatis morum, vt aliquis de domo egreditur in qua inclusus continebatur qui se non eleuat supra ipsam domum, sed recto itinere coram se graditur, & vt riuulus vini de torculari exprimitur non se exaltans supra torcular, sed moderate defluens in locum suum. Et quare virga? Quia non spinosa moribus, nec nodosa terrenis cupiditatibus, sed plana, id est carnali concupiscentiæ non copulata, orta scilicet de radice Iesse id est de illo qui quasi fundamentum erat regalis prolis, de qua illa illibata mater nata processit. Vnde & de radice eiusdem virgæ ascendit suauissimus odor, qui fuit integra puritas eiusdem virginis, volans in altissimum cacumen Spiritu sancto ita eam irrigante, quod ex ipsa almus flos natus est. Quomodo? Vt flos nascitur in agro non seminato semine, sic surrexit in ea cœlestis panis sine radice virilis commixtionis, & absque omni humano onere, sed tantum natus in suauitate Diuinitatis, non tactus vlla indignatione peccati, veniens, tortuoso serpente nesciente, nec eum propius tangente. Vnde & ille flos latenter illum decepit, ita quod sursum ascendit, & genus humanum in peccato conceptum ad alta sustulit, quod ille serpens prius fraudulenter deceperat, & in perditionem secum detraxerat. Et quoniam hic flos filius Dei erat, requieuit super eum spiritus Domini, id est spiritus æternæ diuinitatis. Quomodo? Quando humilitas exaltata est in ascensu illius floris, vbi in irrisione prostrata est superbia, quam prima mulier attendit, cum plus quam deberet sapere voluit, secunda muliere seruitio Dei se subdente, dum se recognouit paruam, in humilitate confessa Deum suum, Spiritus sanctus ardenter in ipso requieuit, in quo electa charitas latuit, quæ saluauit perditam plebẽ abstergens crimina & scelera hominum. Nam plenitudo sanctitatis erat in eo, quia viuens lumẽ in ipso radiauit, in quo noxium pomum cum sequentibus se nequitiis aruit, surgente in illo medicina mortuorm, quæ vexillum illud eleuauit quod mortem superauit & contriuit. Sanctitas enim in eo non caruit vlla possibilitate, ipso concepto absq; omni peccati commixtione, sicut sæpius offenditur in natis hominum qui nascuntur in multiplicium criminum varietate. Sed & cum flos ille dedit operando & docendo omnem inspirationem iustitiæ, iam fructum in plenitudine Spiritus sancti protulit: quoniam ipse filius Dei indutus carne, aperte in opere suo demonstrauit: quod antea Spiritus sanctus mystice & quasi in occulto, inspiratione sua commouit. Qui Spiritus sanctus super illum florem septempliciter requiescere designatur, quia cum Deus omnia per verbum suum in Spiritu sancto crearet, septima die ab omni opere suo requieuit. Sed & eadem dona in signatione sua geminantur, quoniam corpus & anima sibi coniuncta simul in gemina dilectione per vnctionem Spiritus sancti debent operari timore Domini solo posito, quia ipse quasi in tremore charitatem venerans, vnum super omnia adorari designat. Vnde etiam & spiritus Domini denominatur fortissimis virtutibus ab eo clarescentibus, vt à radice rami procedunt: quoniam vnus Deus est à quo omnia bona veniunt; & per quem omnia bona sapienter disposita sunt. Et quia spiritus Domini super ipsum florem requieuit; spiritus etiam sapientiæ super ipsum mansit: quoniam vbi spiritus Domini affuit, ibi sapientia non defuit. Sic ergo spiritus sapientiæ & intellectus in eo fuit; quoniam magna sapientia apparuit, cum Deus omnia per verbum suum creauit: sapientia sic diffusa est in illo, quod idem verbum erat sapientia. Sed ipsum verbum nondum incarnatum inuisibile fuit, id autem incarnatum visibile apparuit: quoniam verbum

quod

quod ante omnem creaturam erat in corde patris per quod omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, ipsum enituit flos sub tempore scilicet emicans in humanitate, bonum intellectum hominibus proferens suis testificationibus. Quid hoc? Sapientiæ intellectus congrue adiungitur, quia cum homo à Deo in sapientia creatus sit, creatorem suum digne intelligere debuit. Ergo ante partum virginalem Deus intelligendus erat absque vlla dubitatione. Sed post partum, virginalem prædictum florem in carne proferentem, idem flos intelligendus erat Deus & homo, sed non sine admiratione. Et ille intellectus prius inuisibilis, visus est visibilis in flore, cum ipse flos hanc intelligibilem causam protulit, quod homo scilicet sapienter intelligit Deum in factis suis. Quomodo? Sapientia est origo bonorum operum, cum homo sapienter veneratur Deum suum. Cui intellectus adhæret, quoniam cum homo per sapientiam bonum operatur, iam illud dilatatur ad alios, ita vt bonum odorem & dulcem gustum ab ipso emicantem cum gaudio intelligant in eo. In virgineo quoque isto flore intellectum subsequitur consilium, quia homo intellectum habens, diuino consilio liberandus erat. Inde spiritus consilii & fortitudinis super eum requieuit, quoniam hoc consilium apud patrem sine tempore fuit, vt verbum suum incarnaretur, sub tempore perficiens omnia opera sua secundum voluntatem patris, & ostendens obedientiam per seipsum, ita vt ipsa ab eo ad homines fulgeret, quatenus eum ita in factis suis imitari discerent. Quod dum ita apparuit in fortissima virtute totum surgens de diuinitate, fortitudo se in ipso occuluit, quatenus diabolum tanto fortius debellaret quanto secretius illi se per consilium abscondisset. Quomodo? Consilio apte fortitudo adhæret, quoniam consilium Dei per fortitudinem filij ipsius regnum diaboli destruxit. Vnde idem filius Dei, fortissimus videlicet leo contriuit infidelitatis mortem per splendidissimum lumen quod fides est: quia magna fortitudo est hominem ea per consilium credere, quæ corporali visu non valet videre. Quid hoc? Consilium per coniunctam sibi fortitudinem perforat duritiam lapideorum cordium, quæ obdurata sunt in consuetudine prauorum morum ita ineptam duritiam transiens quod carnale opus abiicitur, & Dei opus aptissime perficitur. Quapropter & in prædicto flore fortitudinem scientia comitatur, quoniam homines per fortitudinem Dei ad scientiam ipsius ita vt eum cognoscant perueniunt. Hinc est quod & spiritus scientiæ & pietatis in eo etiam per supernam dulcedinem requiem habuit, quoniam ipse scienter miseriis hominum condoluit: spes etiam existens per quam intratur ad saluationē, cum scelus mundi scienter per mortem suam absterserit in magna pietate. Quid hoc? Scientiæ pietas recte adiungitur: quia filius Dei scienter in magna pietate adimpleuit voluntatem patris sui. Ipse enim filius solus natus ex virgine, transfudit inter populos germen cœlestis virtutis, vt sequantur consortium Angelorum quod pudicitia castitatis est: quia virtus hæc surrexit in superna pietate, sic videlicet quod in egrediente virga de Iesse, virtutes floris huius germinarent, quas prima mulier fugauerat dum consensit audiens consilium serpentis, ita quod in ea cecidit omne genus humanum, carens gaudio supernæ claritatis, nisi quod floriditas virgę illius scienter illud eleuauit per pietatem in sanctitate saluationis. Quomodo? Fortitudini quæ diabolum deuincit, adhęrentem illi scientiam Spiritus sanctus inspirat, cum Deus per fideles homines deuotissime in ardentibus desideriis agnoscitur, & intimo tactu fidelis animæ desiderantissime amplexatur. Sed & in virgineo flore pietatem timor Domini subsequitur, quia cum pietas inest fidelibus hominibus, timorem Domini acquirunt, ad explenda præcepta ipsius. Vnde timor Domini eundem florem repleuit, quia ipse tantam plenitudinem virtutum in se habuit, quod in eo nullus vacuus locus inuentus est, vbi aut mortifera superbia, aut delectatio honoris, aut præuaricatio legis sedē inuenire potuisset: sed totus plenus erat timoris Domini, non quærens alienam gloriam vt primus Angelus & Adam quæsierunt, sed honorans patrem suum in omni opere suo, dignam ei præbens obedientiam. Ideo & timor Domini initium habet omnis iustitiæ, quia ipse est finis & initium cæterarum virtutē, vt requiei septima dies, ostendit completionem & ortum creaturarum. Quomodo? Timor excutit & mouet tremorem, qui radix est germinādi vt fructuosę virtutes procedant. Vnde & flos iste plenus timoris Domini est, quia omnia germina bonorum operum adhærent ei: quoniam ipse materia eorum est, flore eodem germinante viriditatem quarumcunque virtutum, fructu earum præ cæteris repleto quatenus omnia bona perficiat: vt etiam de ipso scriptura habet: *Sicut malum inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios. Sub vmbra illius quem desideraui sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.*

17 Hoc tale est. Filius virginis, dulcissimus amator castæ dilectionis, quem apprehendit fidelis anima desiderans dulcissima eius amplexione integritatem suam coronare, relicto carnali viro, & se copulans Christo, eumque certissimo fœdere amans & in speculo fidei aspiciens, est pulcherrimus fructus fructiferæ arboris, id est filius virginis exiens de virginali candore, sicut pomum de fructuosa floriditate præbentque escam refectionis esurientibus, & succum dulcedinis sitientibus, & hoc modo ligna syluestria præcellens, id est filios hominum qui in peccatis concipiuntur, & in ipsis conuersantur, nec talem fructum afferentes qualem ipse attulit, quoniam à Deo exiuit plenum fructum suauitatis vitæ afferens, aliis quidem nec viriditatem nec fructum à seipsis habentibus sed ab ipso. Quomodo? Ipse per incarnationem suam mundo saluationem dedit, dilectus Dei filius inter filios hominum apparens qui per feruorem ipsius virebant & fructum afferebant, sed non tanta plenitudine fœcundi quanta ipse repletus erat, quia totus sanctus à Deo exiens de virgine natus est: Et quare dilectus? Quia ipse hoc conculcat, quod fideli animæ ad cœlestia properanti obstitit. Vnde & sancta anima æquissimo iudicio eum dilectum

nun-

huncùpat, quoniam per fidem dilectionis seipsam relinquens, & in magno certamine carnalium voluptatum ad illum beneuole anhelans, atque in ardore lachrymabilis desiderij seipsam reprobans, ei adhæret, vt mulier viro, cui cum gaudio voluntatis suæ associata est. Et ideo cum in exordio conseruandæ castitatis ad eum incipit suspirare ad seipsam dicit: Volo prosternere carnalem voluptatem & me coniungere illi sub cuius dilectionis vmbra qua me in ardore ardentis desiderij sui à contrario igne obumbrauit, sedeo. Quomodo? Dum inebriatum studium in eius amore habens, subiectum in igneum carnis amorem in consensu animæ meæ premo. Et ob hoc dulcissimus fructus eius quem gustabam in anima mea suspirans ad Deum, dulcior mihi est in ea super omnem dulcedinem carnis, quam sentiebam in concupiscentiis eius. Et quare dulcis? Quoniam ipse ex virgine natus habet dulcissimum saporem, & fortissimum vnguentum stillans vt balsamum, quod est resurrectio ad vitam in qua mortui erecti sunt, ac continens maximam medicinam quæ tersit vulnera peccatorum per incarnationem ipsius, quæ plenissima sanctitatis & dulcedinis in omni genere virtutum cum virginitate est. Vnde ô virginitas quæ de ignea accensione consistis, robustissimum germen quod de stella maris emicans omnem spurcitiam turpitudinis contra sæuissima iacula diaboli semper dimicans conculcat, gaude in cœlesti harmonia, in spe consortij Angelorum. Quomodo? Spiritus sanctus simphonizat in tabernaculo virginitatis, quoniam ipsa verbum Dei semper ruminat, quomodo possit Christum amplexari cum omni deuotione ardens in eius amore, hoc habens in obliuione quod in concupiscentia carnis in ardore incendij fragile in homine est, vni viro quem nunquam peccatum tetigit adhærens, cui & sine omni concupiscentia carnis coniuncta est, semper cum illo florens in gaudio regalium nuptiarum.

Quid similitudo virtutum & sericea vestes.

18 Nunc autem quod similitudinem in prædictis virtutibus vides, ita quod omnes vt & aliæ virtutes quæ supra tibi demonstratæ sunt veluti vestibus ex serico induuntur, hoc est quod in ordine suo piam vnanimitatem illa luminaria in mentibus hominum parant, etiam quomodo reliquæ virtutes in Deo mollitiem indumentorum, id est lenitatem deuotionis in respectione sanctarum animarum, vepribus in duritia vitiorum carentium, habentia. Quod autem quædam albis crinibus retecto capite & absque amictu palliorum incedunt, hoc est quod illæ in copula candoris innocentiæ, ligaturam iunctuæ prauorum morum in mentibus fidelium hominum non habent, & quod etiam secularibus studiis circumdatę non sunt, omnino fugientes vicissitudinem vitiorum. Sed prima more fœmineo est in capite velata, atque quasi casula tanquam crystallus perlucida induta, quia vinculum subiectionis humiliter Deo subiecta portat, superna scilicet solicitudine omnem exaltationem diabolicam prosternens, pio que capiti id est Christo adhærens, humillimum quoque sacerdotem & absque omni puluere peccati purissimum in lucidissima cordis puritate incitans: quoniam constricti & humiles puriq; sacerdotes summi sacerdotes esse debent. Secunda autem nigros capillos habet, manifeste ostendens quod in capite suo Christo abstergit nigredinem peccatorum in hominibus. Tertia vero dissimilis humanæ formæ videtur, quoniam hoc ministerium habet, vt hominem ita concutiat quatenus terreatur & tremiscat de Dei iudicio. Vnde & specie caret hominis, quia homo sæpe Deum postponens, timoris eius obliuiscitur, quod ipsa omnino facere recusat. Prima quoque & quarta atque quinta albis tunicis vestiuntur, quia circumdatæ sunt veste innocentiæ quam Adam perdidit transgrediens piam iussionem, postmodum autem in candidissimo lilio floridissimæ virginitatis cum induto opere simplicis in Deo subiectionis recuperata in saluationem, quod ante Deum lucet sicut clarissima stella humanis oculis ignescit. Omnes etiam alba calceamenta habent, excepta tertia secundum speciem hominis non apparente, quoniam ipsæ pulcherrimum opus sunt in hominibus qui desideria carnis in se ad nihilum deducunt, iuxta exemplum sui saluatoris, quod est splendor splendidissimus: vna earum hominem non simulante, quia non habet respectum vllius audaciæ, semper solicita & non negligens vt homo qui sæpius suiipsius per contumaciam obliuiscitur, ipsa dispensatrix existens iustæ admonitionis vt quisque fidelis iudicium Dei caute intueatur: & excepta quarta quæ crystallinis calceamentis miro modo lucentibus calceatur, quoniam illa in voluntate sua se constringens, pergit lucidissimum iter Christi, ita mortem etiam in seipsa per igneum ardorem Spiritus sancti suffocans. Quod autem in eisdem virtutibus est dissimilitudo, hoc est quod quamuis vnius studij vnanimitatem habeant, tamen diuersa opera in hominibus operantur.

Humilitas.

19 Propter quod & prima imago prætendit humilitatem, quæ primitus filium Dei manifestauit, cum Deus qui cœlum & terram in sua habet potestate filium suum mittere ad terras non dedignatus est. Vnde etiam portat coronam auream capiti suo impositam, tres ramos altius extantes habentem, quoniam ipsa cæteras virtutes præcellens, & suauiter antecedens coronata est corona aurea, scilicet pretiosissima & fulgentissima incarnatione saluatoris, qui eam quasi in capite, id est in hoc mysterio cum incarnatus est decorauit. Quæ triangularis existit, quia Trinitas est in vnitate & vnitas in Trinitate, Filius scilicet cum Patre & Spiritu sancto, vnus & verus Deus omnia excellens in altitudine diuinitatis. Et pretiosissimis lapidibus viridis & rubei coloris & albis baccis multo fulget ornatu, quoniam eadem humanitas saluatoris ostendit in se altissimam & profundissimam bonitatem sui operis, quod idem filius Dei operatus est in viriditate illa cum virtutes iam in doctrina eius virebant: & in rubore sanguinis ipsius, cum mortem passus est in cruce, saluans hominem, atque in clarissima

albedine resurrectionis & ascensionis eius, cum quibus omnibus illuminata & ornata est Ecclesia, vt res illa illustratur & decoratur cui preciosi lapides imponuntur. Quod autem in pectore suo habet speculum lucidissimum, in quo mira claritate imago incarnati filij Dei apparet, hoc est quod in humilitate quæ in corde sacrati templi est, in beatissima & splendidissima scientia pie & humillime ac splendide firmissimeq; effulsit ipse vnigenitus Dei, in omnibus operibus suis quæ corporaliter gesit, in quibus se mundo præcipue manifestauit. Vnde etiam & ipsa in illustriori parte corda electorum fidelium consignat, in eis tribunal suum ponens, omnes actus ipsorum videlicet regens & dirigens, quia solidissimum fundamentum omnium bonorum in hominibus est, veluti etiam in supradicta materna admonitione sua ostendit.

Charitas. 20 Sed secunda designat charitatem, quoniam post humilitatem illam qua filius Dei incarnari dignatus est, ostensa est etiam vera & ardentissima lampas charitatis: cum Deus ita dilexit hominem, vt propter ipsius amorem vnigenitum suum mitteret incarnandum. Quæ tota videtur vt hyacinthus aërij in alto coloris, videlicet tam forma quam tunica ipsius, quia incarnatus Dei filius per humanitatem suam illustrauit fideles & cœlestes homines, vt res illa per hyacinthum illustratur cui imponitur: ita eos etiam incendens charitate, vt vnicuique homini indigenti fideliter subueniant, sicut & virtus hæc induitur tunica dulcedinis Dei, hoc habens officium quatenus deuotione, actu & vsu omnibus hominibus in recto lumine luceat. Propter quod etiam eidem tunicæ duæ zonæ inæstimabili modo, auro & gemmis ornatæ mirabiliter intextæ sunt, quæ sunt in dulcedine Dei gemina præcepta charitatis, bona scilicet & præcipua voluntate quasi auro & iustis operibus veluti clarissimis gemmis, mirabili dono summi datoris composita. Ita vt super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna vsque ad pedes ipsius ante & retro descendat, quoniam eadem præcepta in multa solicitudine portat vnum scilicet in Deo vt in humero dextro, & alterum in proximo vt in humero sinistro, sicut scriptum est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum.* Hoc tale est. Sic debes diligere Dominum Deum tuum, qui Dominus tuus est videlicet hoc honore quo dominatur omni creaturæ, & Deus tuus quia ipse non habens initium sed creator omnium existens, ita vt propter amorem eius in corde tuo primum exuperes & prosternas carnem corporis tui, quod tibi valde durum est, quia primum deuicta carne postmodum regnabit spiritus tuus in te, & tunc Deum in anima tua sic intelliges vt mandata eius scienter custodias, atque ea non pigro opere compleas. Et deinde hoc modo omnes vires corporis & animæ tuæ Deo subiiciuntur, quoniam hæc prima victoria in corpore tuo facta est, ita vt tunc in omnibus his propositis causis Deum fortissimum in tua mente comprehendas, quod tibi tanquam firmum propugnaculum est contra insidias inimicorum tuorum, ita vt fortitudinem eius in prædictis rebus nullus superare valeat inimicus: quia mens tua omnia hæc continere debet, in se confirmans & consolidans cuncta quæ agis. Hæc ergo facies toto corde, tota anima, & omnibus viribus, & omni mente tua, ita vt nihil deficiat tibi in fide: quatenus non consentias vlli rei quæ repugnat Deo, te diuidens in aliena, sed vt colligas te ad dulcedinem dilectionis eius, diligens & teipsum. Quomodo? Si diligis Deum, diligis salutem tuam. Et sicut tunc in his omnibus te diligis, sic diliges & proximum tuum: quia quisque fidelis homo est tibi proximus, existens in Christiano nomine ac in fide, ita vt sic gaudeas in eius recta prosperitate, & superna saluatione vt fideliter in fide conseruetur, sicut etiam lætaris de tua salute. Hoc ergo geminum opus charitatis sit in homine: descendens vsque ad pedes eius, id est ad finem consumationis: ante ipsum, scilicet apparens in lege Dei: & retro, in hominis videlicet subuentione: vt & homo sic charitatem sectetur, quatenus reiecta morte perueniat ad perfectionem vitæ: sicut etiam eadem charitas superius in verbis suis declarat.

Timor. 21 Tertia autem imago significat timorem Domini, qui post hanc charitatem quam Deus hominibus manifestauit, cum filium suum pro ipsis mortem subire voluit in mentibus fidelium surrexit, ita vt cœlestia præcepta plenius intelligerẽt & perfectius quam prius adimplerent. Quam nũc vides in eodem schemate vt in priori visione eam vidisti, quoniam incommutabilis Deus, simili & non dissimili honore & reuerentia habendus est in omni creatura & factura eius, vt & tibi superius declaratum est. Est quoque maioris & longioris staturæ quam cæteræ virtutes, dissimilisq; humanæ formæ, quia ipsa præ cæteris angustiam & tremorem infert hominibus, ita vt magnitudinem summæ maiestatis & altitudinem diuinitatis ipsius perspicacibus oculis semper considerando pauescant: quoniam Deus omnibus hominibus multa veneratione metuendus est, quia ab ipso & non ab alio creati sunt. Vnde etiam eadem virtus speciem hominis non habet, quia contradictionem illam qua Deo in malefactis resistitur (vt supra dictum est) abiicit figens tantum in timorem cognitionem suam in Deum, pergensque rectissima itinera voluntatis eius. Ideo & plurimos oculos vndique in se habet, tota in sapientia viuens, quia per oculos boni intellectus, vbique se circumspicit, Deum intuendo in omnibus mirabilibus eius: ita vt in bonis operibus eius rectum iter habeat, & in malis confusionem diaboli per cognitionem Dei diffugiat: omnis tali modo in sapientia fulgens, quia omnia mortifera spiritui nocentia contemnit, mortem fugiens & iniquitatem relinquens, atque sapienter domum sibi in vita ædificans. Induta est quoque quasi vmbroso indumento, per quod ipsi oculi prospiciunt, quia circumdata est validissima cõstrictione, frangẽs desideria carnis in hominibus, & aspiciens

per

per eandem abstinentiam in lumine vitæ, in quo mirifice fulget homo in beatitudine. Multoq; timore tremit coram me, quoniam angustiam & tremorem ponit in cordibus ignitorum hominum, ita vt turbinem & fragilitatem carnis suæ, semper habeant in pauore, ne labantur in peccatis, & ne fiduciam suam in seipsis aut in aliis hominibus ponant, sed in eum qui regnat in æuum, veluti etiam ipsa vt supra visum est in querimonia sua ostendit.

Obedientia 22 Quarta vero declarat obedientiam, quoniam post timorem illum, qui mihi in reuerentia exhibetur, præceptis etiam meis congrue obeditur. Vnde & niueum vinculum circa collum portat, quia candidissimas facit mentes hominum, qui per subiectionem fidelis subiectionis vbique fortitudinem colli voluntatis suæ deserunt & innocenti Agno scilicet filio meo adhærent. Atque manus & pedes candido ligamine habet ligatas, quoniam ad opus Christi & ad viam veritatis in albedine veræ fidei ligata est, non faciens neque vadens secundum se, sed secundum vocem præsidentis Dei: vt etiam in prædictis verbis suis demonstrat.

Fides. 23 Quinta autem designat fidem, quia post obedientiam qua populus præceptis meis obedit in auditu, fit etiam credulus in fide, ea fideliter complens in opere, quæ solerter percepit in admonitione. Et hæc circa collum rubeum torquem habet, quoniam vndique in fortitudine sua fideliter perseuerans, martyr o sanguinis decoratur, fiduciam suam non in fallacibus vanitatibus ponens, sed in Deo, secundum quod & ipsa de se vt supra ostensum est declarat.

Spes. 24 Sexta vero præfigurat spem, quæ post finem credendi in Deum surgit ad vitam in terra non habita sed in cœlestibus vsque ad tempus perpetuæ remunerationis celata: ad quam ipsa spes toto desiderio anhelat vt mercenarius ad mercedem suam, & vt puer ad debitam sibi hæreditatem. Vnde etiam tunica pallidi induitur coloris, quia fiducia operis sui quasi in pallore circumdatur, cum nondum in præsenti remunerata est, sed ad quod semper gemitibus suspirat, hoc futurum multa fatigatione expectat. Quod autem crux passionis crucifixi filij mei ante eam in aëre appareret, ad quam ipsa oculos & manus cum multa deuotione erigit, hoc est quod ad martyrium eiusdem vnigeniti mei, cœlesti desiderio quasi in aëre plurimam fiduciam in mentibus fidelium parat: ita vt ad eum interiorem visum fidei & clarissima opera sui laboris humili & syncera intentione erigant: sicut & hæc virtus superius ostendit in oratione sua.

Castitas. 25 Sed septima prætendit castitatem, quoniam postquam homines spem suam pleniter posuerint in Deum, crescit in eis perfectum opus. Ita quod se incipiunt à carnalibus desideriis constringere in castitate, quæ in flore carnis acutissimæ sentit abstinentiam, vt iuuencula scilicet sentit ardorem concupiscentiæ, nolens tamen in virum respicere. Sic castitas abiicit omnem spurcitiam in pulcherrimis desideriis, anhelans ad dulcissimum amatorem suum, qui est suauissimus & amantissimus odor omnium bonorum, in deliciis cunctarum virium virtutis constantiæ, ab amatoribus suis aspiciendus in timore & pulchritudine animæ. Vnde & ipsa lucidiore & puriore crystallo tunica vestitur, quæ ita in candore relucet vt aqua resplendet cum sole perfunditur, quia lucidissima in simplici intentione & purissima absque omni puluere ardentis libidinis concupiscentiarum mirabiliter confortata per Spiritum sanctum, circumdata est, veste innocentiæ lucente in clarissima albedine fontis aquæ viuæ, qui est splendidissimus sol æternæ claritatis. Quod vero super caput eius expansis quasi ad volandum alis columba stat, versa secundum faciem illius, hoc est quod castitas in initio suo velut in capite suo per expansionem & obumbrationem alarum columbæ, id est per protectionem Spiritus sancti confortata est, facientis eam diabolicarum insidiarum vicissitudinem transuolare, cum per igneum amorem sanctæ inspirationis illuc se dirigens aspicit, vbi castitas vultum dulcedinis suæ manifestat. Propter quod apparet etiam quasi in ventre eius veluti in speculo candidissimus infans, cuius fronti inscriptum est Innocentia, quoniam in visceribus purissimæ & euidentissimæ virtutis huius, est inuiolabilis & pulcherrima certissimaq; integritas, habens rudem formam propter integritatem simplicis infantiæ: sicut & frons, id est cognitio eius non arrogantiam & elatam superbiam sed simplicem ostendit innocentiam. Et quod in dextra manu regale sceptrum habet, sinistram ad pectus suum ponens, hoc est quod in dextra saluationis per filium Dei regem cunctorum, vita manifestata est in castitate, sinistram libidinis per eundem propugnatorem confundentem & ad nihilum redigentem, in cordibus eum diligentium. Quomodo? Quia non vult libidini vllam dimittere libertatem, sed vt rapax volucris putridum cadauer rapiens constringit, & ad nihilum deducit, sic ipsam libidinem coram Deo fœtentem abiicit & omnino conterit, ita vt nec sub ea spirare valeat, secundum quod etiam in verbis suis hæc virtus supra manifestat.

26 Sed quod in summitate præfatæ obumbratæ columnæ altam pulcherrimam imaginem vides, hoc est quod summa & præcellentissima pietate omnipotentis, in ipsa incarnatione saluatoris splendidissima virtus scilicet gratia Dei manifestata est: quæ fortissima plenitudo existit in Deo, monens homines pœnitentiam agere, vt per eam relaxentur ab ipsis perpetratæ nequitiæ. Quæ nudo capite stat, quia omnibus eam quærentibus aperta est dignitas & claritas eius: crispo & subnigros capillos habens, quoniam vnigenitus Dei sub tortuoso & implexo in nigredine infidelitatis suæ Iudaico populo, humanitate absque macula peccati in virginea carne se induit. Et faciem virilem habet tantæ ardentis claritatis, vt eam perspicue considerare non possis, vt faciem hominis, quia in gratia Dei in potenti virtute omnipotentis, Dominus vitæ in vita apparuit, ita

Quid ima go in summitate.

Caput.

Capilli.

Facies.

ardens in clarisſima diuinitate vt omnem viſum tam interiorem quam exteriorem hominis excedat, dum adhuc grauedine corporali grauatur, nec ita aperta in ſecretis ſuis apparens vt iudicio hominum nuda appareat : ſed abſcondita, quia iudicia diuinæ gratiæ occulta ſunt. Quod *Tunica.* autem eſt purpurei & ſubnigri coloris tunica induta, hoc eſt quod opus gratiæ Dei ardens in charitate ſe inclinat ad nigredinem peccatorum, quaſi ad indumentum hominum. Quomodo? Ita quod monet illos ad ſalutem eos leuans de luto peccati ad ſpectaculum luminis per pœnitentiam : quoniam vt dies fugat tenebras, ſic ipſa aufert facinora reædificando in pœnitentia peccatores ad vitam. Cui etiam ſuper vtrumque *Zona.* humerum eiuſdem imaginis zona vna coloris rubicundi croci, ante & retro vſque ad pedes eius ſe extendens intexta eſt, quia gratia Dei ſe inclinans ad fideles homines, in fortitudine & pietate ſua leuat eos ſurſum ad cœleſtia. Quomodo? Hoc eſt, his duobus itineribus zonarum tangens videlicet anxietatem fragilis carnis in ſanguinea pugna deſudantis, & virtutem roboris animæ in corpore tepentis & trahens eos in rubeo & in croceo ſplendore humanitatis & diuinitatis filij Dei, ſcilicet ſerenisſimi ſolis ad amorem ſupernorum : ita vt ſibiipſi in concupiſcentia peccati fidelis homo reſiſtat in integritate gratiæ tactus, videlicet coram ſe ad virtutes & poſt ſe ad mortificationem vitiorum, quatenus viriliter bono & vero ſine conſumet opera ſua, indutus in eis exoptabili & delectabili textura. Sed quod *Pallium.* circa collum habet Epiſcopale pallium mirabili modo auro & pretioſisſimis gemmis adornatum, hoc eſt quod Chriſtus filius Dei ſummus ſacerdos patris exiſtens, vbique in fortisſima virtute ſacerdotale habet officium : quod auro ſapientiæ & gemmis virtutũ ab imitatoribus ipſius in membris eorundem fidelium ſuorum per gratiam Dei debet decorari. Vnde & ſplendor candidisſimus ita eam vbique circumdat, vt nuſquam niſi ante à capite videlicet & deorſum vſque ad pedes eius, ipſam inſpicere poſſis, quoniam ſerenisſimo candore miſericordiæ omnipotentis gratia ipſius circumdata eſt: quæ in myſterio diuinitatis in retro actis temporibus ante humanitatem ſaluatoris inuiſibilis & minus grata latuit, tantum ab eiuſdem ſaluatoris incarnatione vſque ad vltimum membrorum ipſius qui circa finem ſæculi futurus eſt quantum humano intellectui poſſibile eſt apertius in operibus ſuis manifeſtata declaratur. Sed brachia & manus atque pedes ipſius tibi *Brachia, Manus, Pedes.* ad videndum obumbrati ſunt, quia fortitudo & opus atque finis itineris gratiæ Dei in hominibus, nulli grauato corpore ad cognoſcendum plene apparent. Quod vero ſplendor qui eam circumdat *Splendor oculis plenus.* oculis vndique plenus eſt, totusq; viuens, hoc eſt quod diuina miſericordia gratiæ Dei adiuncta multas miſerationes oculorum plurimarum miſericordiarum ſuarum oſtendit, in dolores hominum aſpicientes qui Deum ſequi deſiderant, omniſq; viuens eſt, in conſolatione & in ſaluatione animarum iplorum nullo modo parans in eis perditionem ſed vitam. Atque hac & illac ſe diffundit vt nubes diffluere ſolet, quoniam præcedit iuſtos vt ſibi prouideant ne cadant, ſubſequens peccatores vt pœniteant & reſurgant, omnibus ipſam quærentibus cœleſti dono ſe manifeſtans: ita vt nunc latiorem nunc autem conſtrictiorem ſe reddat, quia in miſeriis & plangentibus cordibus fidelium, aliquando multa fructuoſitate exuberat, aliquando etiam in flagitioſis & duris mentibus peccatorum ſe contrahens, propter ariditatem illorum. Propter quod etiam ipſa præcedit & ſubſequitur, tangit & monet homines vt prædictum eſt, vt qui filij Dei eſſe deſiderant, verba eius gaudenter ſuſcipiant, & ſuſcipientes compleant, caduca ſcilicet contemnentes, & manſura complectentes : ſicut & eadem virtus in ſuperiore exhortatione ſua filios Dei alloquitur. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore ſpeculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conſcientia animi ſui conſcribat.

VISIO NONA.

POST hæc vidi vltra præfatam columnam humanitatis ſaluatoris, turrim lucidisſimi ſplendoris prædicto lapideo muro meridianæ plagæ prius vili ædificij ita impoſitam vt & intra & extra ipſum ædificium videri poſſet, latitudinis quidem vbique in interiori parte circuitus ſui quinque cubitorum, tantæ autem altitudinis vt eam diſcernere nequirem. Sed & inter turrim illam & columnam humanitatis ſaluatoris, fundamentum ſolummodo erat poſitum, muro nondum deſuper ædificato, ſed tantum interruptus & vacuus locus apparens, longitudinis erat cubiti vnius, vt etiam ſupra monſtratum eſt. Et turris hæc nondum fuerat ad plenum ædificata, multa tamen ſolertia & velocitate per plurimos operarios aſſidue conſtruebatur, habens in circuitu ſummitatis ſuæ ſeptem propugnacula, mira fortitudine conſtructa : ab interiore autem parte prædicti ædificij vidi quaſi ſcalam vſque ad cacumen turris illius erectam, & ab imo vſque ad ſummum in gradibus eius quãdam multitudinem hominum ſtantium igneas facies & alba veſtimenta ſed nigra calceamenta habentium, & inter eos aliquos ſimilis quidem ſchematis ſed maioris ſtaturæ & ſplendoris, ipſam turrim multa diligentia intuentes. Deinde in ſeptentrionali plaga eiuſdem ædificij, vidi mundum & homines qui de ſemine Adæ procreantur, intra prædictum lucidum murum ſpeculatiuæ ſcientiæ ipſius ædificij, & ambitum circuli qui de ſedente in throno protendebatur diſcurrentes : ex quibus multi idem ædificium inter turrim præcurſus voluntatis Dei & columnam Diuinitatis verbi eius, per præfatum murum ſpeculatiuæ ſcientiæ intrando & exeundo tranſibant, vt nubes hac & illac diffunditur. Sed qui ipſum ædificium intrabant, candidisſima veſte induebantur. Quorum alij de ſuauitate & lenitate veſtis illius gaudio magno exultantes eam retinebant,

nebant, alij autem quâsi de grauedine & difficultate eius triſtes effecti, illam exuere volebant. Quos benigne virtus hæc, quam ſcientiam Dei pridem nominari audieram, ſæpius compeſcens, vnicuique eorum dicebat: Conſidera & cuſtodi veſtem, qua indutus es. Vidique quod quidam eorum his verbis caſtigati, quamuis illud indumentum ipſis difficile videretur, illud tamen cum multo tudore retinebant: quidam vero verba illa ſubſannantes, veſtemque ipſam furioſe exuentes abiecerunt, ad mundum redeuntes vnde venerant, multaque perſcrutantes, multa inutilia ſæcularium vanitatum didicerunt. Quorum alij in ipſum ædificium tandem reuerſi, veſtem quam abiecerant iterum tollentes ſibi induerunt, alij autem reuerti nolentes ea denudati in mundo ignominioſe remanſerunt. Et vidi quod quidam ſordidiſſimi & nigerrimi quaſi per inſaniam excitati, ab Aquilone venientes in ipſum ædificium irruebant, turrimque præfatam bacchando inuadentes in eam vt ſerpentes ſibilabant. Ex quibus quidam ab hac ſtultitia ceſſantes, mundi effecti ſunt, aliis in eadem nequitia & ſorde ſua perſeuerantibus. Sed & intra idem ædificium conſpexi verſus eandem turrim quaſi ſeptem albi coloris marmoreas columnas, in miram rotunditatem tornatas, ſtantes, altitudinis ſeptem cubitorum, & in ſummitate ſua quaſi ferreum & rotundum habentes tabulatum, decenter aliquantulum in altitudinem ſurſum erectum: in cacumine autem eiuſdem tabulati vidi quaſi pulcherrimam imaginem ſtantem, & ad homines in mundum aſpicientem: cuius caput veluti fulgur tanto nitore radiabat, vt illud ad plenum non poſſem conſiderare. Et manus ad pectus ſuum reuerenter compoſuerat, pedibus eius in eodem tabulato mihi ad videndum occultatis. Circulum autem in modum coronæ multo fulgentem ſplendore gerebat in capite. Sed & tunica aurei coloris induebatur, in qua à pectore deorſum vſque ad pedes zona vna deſcendens, pretioſiſſimarum gemmarum ornatu viridis ſcilicet albi & rubei atque aërei purpureo fulgore interlucente coloris decorabatur. Et clamabat ad homines qui *Sapientia* in mundo erant, ita dicens: O tardi, cur non venitis? Nonne ſuccurretur vobis, ſi venire velletis? Cum cœperitis viam Dei currere, culices & muſcæ ſtrepitu ſuo vobis impedimento ſunt. Sed vos flabellum inſpirationis Spiritus ſancti accipite, & eas à vobis citius abigite. Vobis currendum eſt, & à Deo vobis eſt etiam auxilium ſperandum. Ad ſeruitium Dei non ficte vos exhibete, & confortabimini manu ipſius.

2 Sed in pauimento illius ædificij tres alias imagines vidi, quarum vna præfatis columnis accliuis erat, & reliquæ duæ ante ipſam ſibi collaterales ſtabant, ſe omnes ad columnam humanitatis ſaluatoris, & ad præfatam turrim dirigentes. Quæ autem ipſis columnis accliuis erat, tantæ latitudinis apparuit, vt latitudo quinque hominum ſibi aſtantium notari poteſt, tantæ autem proceritatis, vt longitudinem eius perfecte diſcernere non valerem, ita etiam quod per omne hoc ædificium proſpiceret. Magnum etiam caput & claros oculos habens acutiſſime in cœlum aſpiciebat, tota candida & perlucida exiſtens vt ſereniſſima nubes eſt. Aliam autem formam hominis in ea nullam conſpexi. Et per totum ædificium ad omnes reliquas virtutes clamauit, dicens: Omnes, ſtrenue ſurgamus, *Iuſtitia.* quia Lucifer tenebras ſuas per omnem mundum diffundit. Aedificemus turres & confirmemus eas cœleſtibus propugnaculis: quoniam diabolus aduerſarius & impugnator eſt electorum Dei. Qui vt primitus plurimum voluit & tentauit in ſua claritate, ſic etiam nunc plurimum vult & tentat in ſua tenebroſitate. Nam malitiam & nequitiam ſuam ſufflando & ſpargendo dilatat, nec ab hoc ceſſare vult. Aduerſum hæc nos cœleſtes milites ſumus poſiti in malitia & nequitia ſua illum ſuperare, alioquin homines præ illius impugnatione non poterunt in mundo ſaluari. Et vt ipſe in primo ortu ſuo repugnare tentauit diuinitati, ſic etiam imitator eius Antichriſtus in nouiſſimo tempore reſiſtere tentabit incarnationi Domini. Lucifer cecidit in initio temporum, & Antichriſtus corruet in fine eorum. Tunc quis Deus verus ſit cognoſcetur, & quis ſit qui nunquam cecidit videbitur. Vt autem Lucifer ſectatores habuit dæmones, qui eum ab altitudine cœli ſecuti ſunt in caſum damnationis, ſic & adhuc habet homines in terra qui eum ſequuntur ad interitum perditionis. Sed nos virtutes poſitæ ſumus contra aſtutias & exuffla-tiones eius quas emittit in mudum ad abſorbendas animas, ita quod omnes artes eius ad nihilum per nos in animabus iuſtorum redigantur, quatenus ex omni parte confuſus appareat. Vnde & per nos Deus agnoſcetur, quia non debet occultari ſed manifeſtari, quoniam iuſtus eſt in omnibus. Prior autem illarum quæ ante hanc imaginem ſibi collaterales ſtabant, armata videbatur, galea ſcilicet, lorica, ocreis, ac ferreis chirothecis induta, tenens etiam euaginatum gladium dextra, haſtam autem ſiniſtra. Et ſub pedibus ſuis horribilem draconem conculcans, os illius ferro haſtæ tranſuerberabat, ita vt ipſe immundiſſimas ſpumas euomeret. Sed & gladium quem tenebat, quaſi ad feriendum fortiter vibrabat. Et dixit: Fortiſſime Deus quis poteſt tibi *Fortitudo* reſiſtere & tibi repugnare? Hoc non poteſt ſerpens antiquus, draco ille diabolus. Vnde & ego tuo auxilio, illi repugnare volo, ita vt nullus mihi præualeat aut me deiiciat, nec fortis nec debilis, nec princeps nec abiectus, nec nobilis nec ignobilis, nec diues nec pauper. Ego vt fortiſſima calybs eſſe volo, omnia arma ad bella Dei apta faciens inuictiſſima, in quibus ſum acies acutiſſima, quoniam nullus perfringere poterit in te fortiſſimo Deo, per quem etiam ſurrexi ad eiiciendum diabolum. Vnde & fragilitati hominum ſemper certiſſimum ero refugium, dans mollitiei ipſorum incidentem gladium ad ſe defendendum. O miſerantiſſime & piiſſime Deus, adiuua contritos corde.

3 Altera vero imago triceps apparebat, ita vt in naturali loco capitis, & in vtroque humero suo caput appareret, medio tamen alia duo aliquantulum supereminente. Sed & ipsum medium & quod à dextris eius erat, tanto fulgore radiabant, vt claritas ipsorum visum meum reuerberaret. Ita quod vtrum virilem an muliebrem formam haberent, perfecte considerare non valerē: illo autem quod à sinistris apparebat aliquantulum obscuro, & muliebri consuetudine, candido velamine velato. Tunica vero ex albo serico illa imago induta fuerat, & candidissimis calceamentis. Et in pectore suo signum crucis gerebat, circa quod etiam splendor magnus in pectore eius velut aurora fulgens rutilabat. In dextra autem nudum versabat gladium, quem pectori suo & cruci cum multa deuotione applicabat. Et vidi in fronte medij capitis scriptum, sanctitas: & in fronte dextri, radix boni: & in fronte sinistri, non parcens sibi. Et medium ad alia duo aspiciens, dicebat: Prior de sancta humilitate in ipsa nata sum, vt infans nascitur in matre. Per ipsam etiam educata & confortata sum, vt per nutricem puer enutritur ad fortitudinē. Mater mea humilitas vincit & superat omnia contraria, quæ aliis etiam intolerabilia sunt. *Sanctitas*

4 Et caput quod ad dexteram eius erat respiciens ad caput principale ait: Ego in primo ortu radico in monte excelli culminis, qui Deus est. Et ideo ô sanctitas vt stare possis, oportet vt adhæream visceribus tuis.

5 Quod autem ad læuam ipsius stabat etiam ad ipsum principale caput suum aspiciens, dicebat: O væ, ô væ, ô væ, quomodo tam rigida & inflexibilis sum, quod me tā difficile superare possum ô sanctitas ad tuum auxilium? quia sine me stare non poteris si fugero. Ach, ach, ach bonum negligenti: quia me tam oportet inquietissimam spinam eradicare, quæ me pungendo conatur ad perditionē impellere, si eam non eruero antequam in me tota defigatur, & antequam veluti in putrido cadauere in me confoueatur. O sanctitas vt libere perseuerare possim in te, rapacissimum diaboli laqueum deuitare volo, & eum dirumpere in vero Deo.

6 Et iterum qui sedebat in throno vt supra, hæc mihi manifestauit dicens: Incarnato Dei filio, vocatio noui populi per doctrinam ipsius in Spiritu sancto ad saluationem subleuata surgens confortatione fortium hominum in exhortatione beatarum virtutum munita aduersus immanissimum hostem, cui nullus hominum resistere valet nisi gratia Dei adiutus, ita se inexpugnabilem Dei adiutorio exhibet vt nulla arte insidiarum eius euelli aut deleri possit à Deo. Vnde & turris hæc quam vides vltra præfatam columnam humanitatis saluatoris præfigurat Ecclesiam, quæ filij mei incarnatione completa, noua constructio in omni bono opere exorta est, in fortitudine & altitudine cœlestium actuum, vt munitissima turris ad resistendum iniquitati oppositæ diabolo.

Cur lapideo muro plaga meridiana inserta.

7 Quapropter & lucidissimi splendoris est prędicto lapideo muro meridianæ plagæ ipsius ædificij ita imposita vt & intra & extra ipsum ędificium videri possit, quia serenissima luce humanitatis filij Dei illustrata, viuentes lapides per calorem Spiritus sancti hoc modo succensos, in diuino opere habet, vt & interiori scientiæ scripturarum cœlestis intellectus ac exteriori stultitiæ sæcularium rerum ac fidelibus & infidelibus in ædificatione illa quam summus pater per vnigenitum suum operatur aperte demonstretur.

8 Et latitudinis quidem vbique in interiori parte circuitus sui, quinque cubitorum est, quoniam amplitudinem omnis intimę inspectionis & intentionem totius continuę meditationis per quinque sensus sui ornatus in infusione Spiritus sancti, cum omnibus virtutibus illis quas verus Agnus ei manifestat, ad honorem eiusdem Agni videlicet sponsi sui remittit. *Latitudo quinque cubitorū.*

9 Tantæ autem altitudinis apparet, vt eam discernere nequeas, quia maior altitudo & profunditas diuinæ sapientiæ & scientiæ in ecclesiastico opere est, quam cor humanum fragile & mortale perscrutari possit sua æstimatione. *Altitudo.*

10 Sed quod inter turrim istam & columnam humanitatis saluatoris fundamentum solummodo est positum muro nondum desuper ædificato, sed tantum interruptus & vacuus locus apparens, longitudinis cubiti vnius, vt tibi etiam supra prænonstratum est, hoc est quod de Ecclesia in desponsatione filio meo adiuncta, magnum adhuc præconium in scientia Dei quasi in firmo fundamento occultatum manet, quod nondum in completo opere perfectionis propalatum resplendet, sed sine apertione in humanis cordibus latet: longitudinis tamen vnius cubiti, quoniam sensus hominum in potestate vnius veri & omnipotentis Dei sunt: ita quod etiam homo in scientia boni & mali per intellectum suum potest capere quod sibi vtilius sit, vt & tibi aperta ostensione supra manifestatum est. Et quod turris hæc nondum est ad plenum ædificata, multa tamen solertia, & velocitate per plurimos operarios assidue construitur, hoc est quod eadem Ecclesia ad cursum & ad statum illum nondum peruenit, ad quem peruentura est, quamuis multa solicitudine & industria per celeritatem temporum labentium, in transeuntibus & superuenientibus filiis suis quotidie sine dilatione ad effectum decoris sui properare non cesset. *Fundamentum inter turrim & columnā.*

11 Habet tamen in circuitu summitatis suæ septem propugnacula, mira fortitudine constructa, quoniam circumdata est in celsitudine cœlestium operum septem inexpugnabilibus donis sancti Spiritus: quæ tantæ virtutis existunt, vt nullus aduersarius ea possit destruere vel per altitudinem mentis suæ ad ea superbe valeat pertingere. *Septem propugnacula.*

12 Quod autem ab interiore parte prædicti ædificij vides quasi scalam vsque ad cacumen turris illius erectam, hoc est quod in opere illo quod supernus Pater in diuino consilio per filium suum operatus est, multi in vnanimitate gradus florent in simplicitate constitutionis Ecclesiasticæ processionis, scilicet ad altitudinem cœlestium secretorum pertingentes, in quibus Ecclesia confortata *Scala.*

& ro-

& roborata est consistit. Et ab imo vsque ad summum in gradibus eius quædam multitudo hominum stat, quia à primis temporibus desponsationis Ecclesiæ vsque ad nuptiale tempus illud, cum ipsa aperte cum sponso suo in pleno muro filiorum suorum gaudebit, in gradibus constitutionis præceptorum Dei: cum quibus ipsa ædificata est lucebunt apostolica luminaria, eam à tenebris infidelitatis sua tuitione defendentia.

Facies & vestimẽta

13 Vnde etiam igneas facies & alba vestimenta sed nigra calceamenta habent, quoniam in intellectuali sensu eorum, id est apostolicorum rectorum spectabilis fides, credere scilicet in vnum Deum per ardorem sancti Spiritus in ipsis quasi facies accensa est: ita quod & per purissimam claritatem in veste bonorum operum coram Deo & sæculo resplenduerunt, nigris tamen indumentis pedum apparentibus, quia itinera infidelitatis & sordis multiplicium scelerum incredulorum populorum pertransierunt, quos suo exemplo ad viam iustitiæ (quamuis multa difficultate) tamen conuertentes perduxerunt.

Schema, statura, splendor.

14 Sed quod inter eos aliqui similis quidẽ schematis, sed maioris staturæ & splendoris apparent, hoc est quod inter eosdem Ecclesiasticos defensores, primi fundatores ipsius Ecclesiæ sunt, qui eam primum post filium Dei sua prædicatione ædificantes eundem quidem tenorem habẽt quem & sequaces eorũ qui eos præcipue imitati noscuntur: quoniam secundum hoc vt illi præcesserunt, sic illi subsecuti sunt: eis tamen forma præstantes, quia ipsi alium nullum prædecessorem habebant, à quo exemplum nouæ gratiæ traherent præter filium Dei, ab cuius ore verbum vitæ audierunt: atque eos claritate præcellentes, quoniam fulgorem incarnationis eius præ cæteris præsentialiter viderunt. Qui & ipsam turrim multa diligentia intuentur, quia sponsæ Dei in amore diuino, suę pietatis solicitudine adesse nõ cessant, vt in robore suo perfecte cõsistat vt scriptum est; *Sicut turris Dauid collũ tuũ quæ ædificata est cũ propugnaculis. Mille clypei pẽdẽt ex ea, omnis armatura fortiũ.*

15 Hoc tale est. Vt incarnatio filij summi rectoris, fortissimi scilicet leonis ex virginea floriditate venientis fortissimum instrumẽtum houę gratiæ posita est, sic fortitudo fidei tuæ ô noua sponsa, incorrupta durans, certissimum munimen fidelis populi constituta est. Quomodo? Fortissimis viribus tuis assunt & adhærent omnes munitiones filiorum tuorum, qui nutriendi sunt noua illustratione riuulorum è viuo & purissimo fonte stillantium: quos habes in hac fortitudinis coniunctione, vt collum reliquo corpori coniunctum est: ita vt nec destrui nec dissipari possis, sicut nec victoriosa instrumenta veri Dauid poterunt superari. Quomodo? virtus Christi Iesu filij Dei fortissima turris est, in qua victoriosissimæ militiæ fideliũ intrictissima probatione exercentur, quibus nullus aduersarius se prævalere gloriabitur: quia in se Christum verum Deum & hominem continent, per quem in secunda regeneratione omnis cõpago filiorum tuorum in salutem decentissime protenditur: vnde & illa purissima incarnatio à Prophetis prædicta, & preciosissimis lapidibus virtutũ adornata cum propugnaculis apostolicæ doctrinæ, id est cum plantatoribus iustitiæ veri luminis in vniuersum orbem ad salutem credentium propalata est: vt hæc parabola demonstrat: Dominus quidam vrbem marmoream habens in quam magna voce intonuit, plurimis celaturis muros eius interius celauit: ex quibus acutissimam limationem impolitorum lapidum spirauit. Quo facto, idem dominus in vnico verbo suo aquis aquarum dicebat, vt sua effusione æqualitatem facerent supra montes. Et hoc etiam peracto ignem ignis similiter admonuit, vt parua tabernacula pararet. Quo etiam adimpleto, eadem tabernacula ita in altum profecerunt, vt vrbem illam celeri profectu suo excellerent altitudine.

16 Hoc tale est. Dominus iste est quẽ nunquam præcesserit alius dominatione, sed ipse solus super omnia & in omnibus est, quia nihil ante eum, nec post eum inuentum est, ac ideo Dominus omnium est. Hic nobilem vrbem chorum scilicet Prophetarum, aduersus rabiem sęcularium tempestatum fortem & constantem in sua potestate habuit, quoniam infusione Spiritus sancti repleti erant, cum in eos idem Dominus voce magna intonuit ita quod in eis inspirationem illam suscitauit, qua mysteria eius obscuris verbis protulerunt, vt primum sonus auditur cum nondum verbum cognoscitur, sonum tamen Prophetiæ eorum, vero verbo filio scilicet Dei incarnato subsequẽte. Qui Dominus multiplices celaturas in cordibus eorum fecit, cum intellectum ipsorum multiplici spiritu sapientia insudit, ita quod in spirituali sensu profunda Dei tam præsentis quam futuri videlicet sæculi prophetauerunt, per quem efficacissimos sermones contra contrarios mores hominum protulerunt: quibus durissima corda Iudæorum ad lenitatem & pietatẽ sælicium actuum prouocauerunt. Sed incarnato verbo Dei, cœlestis Pater in eosdem filio suo innuens Apostolis (qui homines existentes segregati erant de communi populo vt purissimi riuuli eligũtur) de cæteris aquis fluentibus in plano dicebat, vt inundatione veræ fidei effluerent in orbem terrarum, deprimentes & conterentes magnum schisma contemptus, sufflatus superbiæ & exaltationis cultura idolorum, vt homines verum Deum cognoscendo desererent infidelitatem suam in prædicatione illorum. Qua fide in populis roborata, idem prouisor vniuersorum ignitas mentes electorum suorum, qui accensi fuerant de ignitis cordibus illorum quos Spiritus sanctus in igneis linguis aduenies tetigerat, suauiter etiam in Spiritu sancto admonuit, vt contemptores mundo effecti in contemplatione cœlestis vitæ, paruuli & pauperes spiritu esse non abnuerent: sed vt per hæc parua habitacula humilitatis, sibi supernas diuitias compararent. Quæ humilitatis operâ dum contemptores caducorum in excelso studio subtilissima præcepta Dei semper ruminantes imitarentur, vt martyres, virgines & reliqui sui metipsorum abiectores, ita in hac sui contritione ad amorem cœlestium ascenderunt, vt etiam agricolas in vinea veteris testamenti laborantes in

velocitate bonorum studiorum suorum superarent, dum semetipsos quasi pro nihilo habentes toto desiderio ad æterna anhelarent. Vnde & mille clypei multæ perfectæ videlicet defensiones perfectæ fidei noua gratia, pendent à filio Dei, dum primi pastores Ecclesiæ exemplum ab ipso trahentes & ob spem supernorum semetipsos conculcantes, Catholicam fidem sanguinis sui effusione roboratam, ab ignitis iaculis diaboli (quæ vulnerant animas hominum) protegunt: quis multiplices virtutes armaturæ cœlestis militiæ in cæteris electis subsequentes, etiam in hoc sęculo amori Dei obsequuntur. Quomodo? Quia antiquus serpens primo homini pessimum fœtorẽ contemptus Dei insufflauit, idcirco & ipse diabolus odore omni aromatum castitatis scilicet & continentiæ, ac ligaturæ prȩceptorum Dei, necnon societatis Christi, iugum eius sufferre atque contemptus totius mundi durissime in his sibi contrariis cœlestibus iaculis transfigitur, ita quod abiectus de ciuitate Dei, confusus & conculcatus in aperta sue damnationis parte à fidelibus abhorreatur.

Mundus & semen Adæ.

17 Quod autem in septentrionali plaga illius ędificij vides mundum & homines qui de semine Adæ procreantur, inter prædictum lucidum murum speculatiuæ scientiæ ipsius ædificij & ambitũ circuli qui de sedente in throno protenditur discurrentes, hoc est quod in carnalibus desideriis quæ respicientia ad imbecillitatem versantur in terrenis sæcularium cupiditatum mundus & mundiales homines de culpa primi parentis positi sunt, ex altera parte scientia boni & mali ipsis apposita, vt ad opus Dei per bonum accedant, & malum effugiant, & ex altera potestate Dei illis ostenta, vt & se sub maiestate eius esse sciant, & omnia facta sua ab ipso examinari non dubitent.

18 Vnde & multi ædificium ipsum inter turrim præcursus voluntatis Dei & columnam diuinitatis verbi ipsius per præfatum murum speculatiuæ scientiæ intrando & exeundo transeunt, vt nubes hac & illac diffunditur, quia multum diuinum opus veteri testamento & nouo exordio admoniti aggredientes, ipsum per speculatiuam scientiam relictis carnalibus desideriis intrant, multiq; voluptates suas sequẽtes illud in malis concupiscentiis suis ibidem exeunt: ita quod in voluntate sua siue ad bonum siue ad malum, in velocitate nubium, id est in motione cogitationum suarum se hac & illac relaxando deducunt. Sed quod ij qui ipsum ædificium intrẽt, candidissima veste induuntur, hoc est quod ij qui opus Dei bona voluntate aggrediuntur, purissima & lucidissima veste veræ fidei vt Deum cognoscant per misericordiam ipsius vestiuntur. Quorum alij de suauitate & lenitate eiusdem vestis gaudio magno exultantes, eam retinent, quia contrito & humiliato spiritu, imbuti dulcissima & lenissima Catholica fide, ac perfusi interiore liquore sanctitatis, semper interioribus oculis lætantur in cœlestibus, ea deuotissime adimplentes retinentes quæ ipsis Spiritus sanctus inspirat. Alij autem quasi de grauedine & difficultate eius tristes effecti, illam exuere volunt, quoniam veluti grauissimo onere grauati & quasi difficillima via impediti, inquietissima & amarissima consuetudine illicitæ voluptatis se intrinsecus dilaniantes & macerantes, fidem in operibus suis abiicere conantur, nec diuinis præceptis se commoueri patiuntur. Quos benigne virtus hæc quam scientiam Dei nominari audisti, sæpius cõpescens, vnicuique eorum dicit vera admonitionis suæ vt prædictum est, quia altissimus Deus præsciens molliri corda durorum lapidum in hominibus, flectit se in misericordia sua ad eos (vt tibi ostensum est) frequenter commonens illos vt intra se gementes & flentes ipsum orent quatenus eos liberet de importunitate nequitiæ suæ qua diabolica suasione perfusi sunt: ita vt in hac pœnitentia possint reuerti ad intellectum bonæ voluntatis, recordantes vestis innocentiæ quam susceperunt in regeneratione spiritus & aquæ. Sed vt vides quod quidam eorum his verbis castigati quamuis idem indumentum ipsis difficile videatur, illud tamen cum multo sudore retinent, hoc est quod ipsi inspiratione Spiritus sancti admoniti in fide quam suscipiunt quasi grauem & difficilem mentibus suis viam arripiunt, sed eam quamuis multo labore tamen non desperantes nec tædio torpentes tandem perficiunt. Quidam vero eadem verba subsannantes, vestemque ipsam furiose exuentes abiiciunt, ad mundum redeuntes vnde venerunt, multaq; perscrutantes, multa inutilia sæcularium vanitatum discunt isti sunt qui legem Dei & iustitiam eius derisui habentes, fide Catholica in vanitatibus errorum suorum se denudant, eam abnegantes in operibus malignis quæ pertinent ad mortem, & ad mundi huius vanitates se declinant, quas prius ficte dimiserant, ac libidinosa facta in actibus peruersis scitantes ardentem gustum sęculi discunt, atque eum diabolicis irrisionibus secundum deceptionem illius peruertunt. Quorum alij in idem ædificium tandẽ reuersi, vestem quam abiecerant iterum tollentes sibi induunt, quia isti ad opus diuinum de via erroris sui redeuntes veniunt, & schisma diaboli quod secundum voluntatem illius acceperant abiicientes, habitum veræ fidei quem in baptismo susceperant & quem ipsi in erroribus suis verũ Deum deridentes abiecerant, iterũ puro & simplici corde confitentes resumunt. Alij autem reuerti nolentes, ea denudati in mundo ignominiose remanent quoniam ipsi ad Deum pura pœnitentia redire contemnentes veste innocentiæ spoliantur & idcirco nudi à bono fidelium operum, sed pleni malo vitiorum diabolicarum artium, in nequitiis mundialium vanitatum cum maxima confusione tam præsentis sæculi quam futuri vitam suam vsque ad mortem impœnitentes deducunt.

Qui ab aquilone in ædificium irruunt.

19 Sed quod vides quomodo quidam sordidissimi & nigerrimi quasi per insaniam excitati ab aquilone venientes in ipsum ędificium irruunt turrimq; præfatam bacchando inuadentes, in eam vt serpentes sibilant, hoc est quod quidam scelerati homines sub mobili calore læti stuporis, sordentes per nigredinem diabolicæ aspectionis Deum aspiciunt, nec causam illam quã desiderant per donum sancti Spiritus quærunt, sed diabolica arte afflati

& in-

& incitati atque à parte damnationis missi calli da arte diuinum opus intrant, ac furtim subtrahendo & palam rapiendo atque in insaniam bacchando temere per nefandissimam pecuniam horribilis diabolicæ nigredinis, constituta à Deo officia deglutiunt & Ecclesiam hoc modo per insanum furorem conturbantes, in eam sibilos deceptionis antiqui serpentis dant. Quomodo? Diabolica astutia tamdiu incautos homines afflat donec eos secundum voluntatem suam per mortiferam emptionem exuperat, hoc sibilo iactantiæ Ecclesiam contaminantes dum sic furantur potestates quæ mea ordinatione constitutæ sunt. Qui quoniam hæc faciunt, à conspectu meo impœnitentes proiecti sunt: nec in his factis eos scio: quia ea per se & non per me adepti sunt: vt Osee seruus meus ostendit dicens: *Ipsi regnauerunt sed non ex me, principes extiterunt & non cognoui. Argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola vt interirent.* Hoc tale est. Homines voluntatem suam sequentes, compu-ant & constituunt in seipsis quicquid eorum proprius appetitus deliberat. Quid hoc? Concupiscens videlicet concupiscentia eorum quæ in ipsi s est, suadet vt dominentur hominibus furtiuo & rapto honore, non postulato nec sumpto, nec constituto ex me: quod tamen aliquando ita fieri permitto, vt iudicialis pœna superueniat eis ob proprias voluntates eorum, quia me in hoc non quæsierunt. Et quid hoc eis prodest? Quia in hoc non viriditatem, sed ariditatem habent, & quoniam hoc non plantatur sed inutilis herba nascitur in eis absque trunco. Infructiferæ enim herbæ de terra facile nascuntur per se, fructiferæ autem seminantur & plantantur magno labore. Sic permitto quod aliquando terrenum desiderium hominis, sine radice in malo facile floreat, plantationem boni non quærens, quia viriditatem æstatis non habet: permittens etiam quod aliquando rectum desiderium eius bene radicatum in bono, fructum per multas miserias afferat, rigationem sanctitatis amans, quoniam asperitate hyemis caret. Vnde etiam sæpe viles homines præcellũt in principatu communem & vtilem populum, vt inutiles herbæ aliquando excelsiores sunt vtilibus, ipsis tantum positis in propriis desideriis suis non mea plantatione, aut tactu cognitionis doni mei, aut ordinationis meæ radicatis: sed hoc iusto iudicio permitto fieri, quia illud à me non quæsierunt, sed intra seipsos constituerunt: vnde & mihi super hoc in iudicio meo respondebunt. Nam & fœlicitatem optimæ doctrinæ quam in animo suo ab omni indignitate infidelitatis deberent examinare vt argentum purgatur à cuncta falsitate, & vtilitatem profundissimæ sapientiæ quam in voluntate sua deberent ordinare splendidissima fide, semper videntes quomodo Deus colendus, venerandus, & confitendus sit, faciunt sibi in contrarietatem vanitatis. Quomodo? Ipsi incuruant eam ad maximam infœlicitatem, intellectũ suum quem à Deo habent insatiabilibus concupiscentiis carnis suæ offerentes, quasi fœtens & putida ipsa caro eorum Deus sit, nolentes oculos suos erigere ad Deum qui formauit illos, sed voluntatem suam pro Deo habentes: quoniam secundum hoc viuunt, vt in seipsis ordinant & constituunt. Hoc autem ideo non faciunt, vt agrum illum qui gignit cibum vitæ æternæ possideant, sed vt absint ab eo & impœnitentes in perpetuum intereant: quoniam ille quem pro Deo colunt mortuus est, sicut & ipsi mortui sunt, videlicet tam venditores quam emptores spiritualium, hoc esse desiderantes quod à me non quæsierunt. Nam qui potestatem per vesanam concupiscentiam inuadit, ita quod rationabile donum Spiritus sancti venale facit, quomodo posset ex tali venditione saluari? quia homo qui substantiam suam alienis vendit, ea non debet amplius vti. Et quomodo deberet etiã mercator ille vti empta saluatione quam à Deo nolebat recipere, sed festinauit eam adipsci pecunia, quam tamen vt adipisceretur recto iudicio suo Deus fieri permisit? Nam quibusdam Deus indignatus illud eos furari permittit, pro quo tamen occulto iudicio in præsenti eos punit, & non in futuro, vt secundum quod in obliuione Spiritus sancti amauerunt, in seipsis cõfundantur: ita quod per confusionem hanc ad hoc perducuntur vt ad Deum in pœnitentia reuertantur, vnde & hac peracta remissionem in futuro consequuntur. Quosdam autem in hoc tolerat, non in præsenti eos crucians, sed iusta ex causa in futurum differens, quia voluntatem suam pro Deo habent, quapropter & ipse eis in futuro ostendit, quid voluntas eorum ipsis in amaris cruciatibus prosit. Sed & alios tam in præsenti quam in futuro punit: quoniam clarus eorum intellectus in ipsis vilem ac contemptibilem sua sponte se facit, mittens diabolum in malis suis. Alios quoque ad hoc peruenire permittit, vt ipsum malum in pœnitentia eorum confundatur, cum se pro perpetrata iniustitia acriter punientes, illam quasi putridum cadauer abiiciunt. Quibusdam vero ne hoc adipiscantur, misericorditer resistit, quia si ad illud pretingerent, pœnas gehennales non effugientes in eis fortiter cruciari mererentur. Quicunque autem prostituerit aut sibi vsurpauerit cathedram potestatis in consilio patris sui qui pecunia est, quoniam ipsa pater illius efficitur in mercatu, ipsi perditionem acquirens ab illa dignitate, & ille qui dedit & qui accepit abiiciendus est: quia si homini pecus suum furtim ablatum & alij venundatum fuerit, ille cui ablatum est, repertum cum omni iure repetit, qui vero vendidit aut qui emit, absque contradictione vterque dimittet illud. Sic & dignitas potestatis quæ secundum iustitiam meam debet possideri, si per aliquem furtiuo munere diripitur, & in alios peruerse dissipatur, à me cum districto iudicio requiritur: ac propterea ille qui eam in mercatum posuit, vel qui eam indigne comparauit, vtilitate illius iusto iudicio vterq; carebit, quia templum nomini meo consecratum, domum rapinæ fecerunt. Quomodo? Sapientiam & consilium quod à me in corde suo habuerunt, sua sententia in forum posuerunt, sibi ex hoc pecuniam iniquitatis in aliorum perditione recipientes. Quapropter mercatum illum in amara pœnitentia abiicient, vel mihi inde in igne diri ardoris respondebunt.

bunt. Nam qui viuentem dignitatem quam spiritus in spiritualibus apicibus viuificat, mortuo pretio comparans ad fœtorem scaturientis putredinis perducere conatur, ex ipsa præsumptionis peruersitate (nisi citius pœniteat) in perditionem detrudetur: vt accensus in Spiritu sancto desertor erroris relinquensque omnia filius columbæ Petrus transeunti turbini qui in teterrima nigredine lucē volebat absorbere dicit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est enim tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo.*

20 Hoc tale est. Pecunia fallacis confidentię tuæ quam habes in aliena re vt dominum, ipsa autem te habens vt mancipium immo vt nihilum, sit tibi in perditione gehennalis ignis, si hoc donum quod ignei Spiritus sancti est, per nefas pecuniæ comparatum, impœnitens retinueris: quoniam in transitoria scientia animæ tuæ accensionem ipsius acutissimi inspectoris, fallaciter existimasti pecunia possideri, quam diffusus es te posse habere dono Dei. Si autem ob causam hanc pœnitueris, illud quod emisti dimittes, pecuniamq; quam pro ipso dedisti sic perditam senties: quia quod æternum est, cum luto mercari voluisti ab illo, qui te formauit ex limo. Sed te in illa emptione durante, non habebis partem lucis in consortio supernorum Angelorum: quoniam in sermone linguę tuę rapacitatem cordis tui protulisti, aliud concupiscens quam ciues æternæ claritatis desiderent. Vnde & cor tuum in hac peruersitate coram Deo iniustum est, hoc volens habere per emptionem pecuniæ, quod gratis à Deo donandum est. Itaque desertores huius diuini pacti, quia illud quærere deberent gratuito dono Spiritus sancti & non faciunt, iusto iudicio per me vanis simulacris comparantur: quoniam vt illa opus manuum existentia à veritatis consortio sunt vacua, sed tamen ab infidelibus pro Deo coluntur: sic & isti per contrarietatem terrenorum munerum illuminatione Spiritus sancti carentes, fallaces magistri efficiuntur, non electi in suspirio animæ suæ veluti officio illo sint indigni, sed in flagrante superbia illud ab hominibus accipientes voluntatem meam in hoc non considerantes. Quapropter nescio vnde sint illi & quasi alieni sunt à me, quia ob hanc iniustitiam suam si sic perseuerauerint, à me proiecti sunt. Si autem ex toto corde pœnituerint, eos suscipiens gaudium super ipsos faciā Angelorum.

21 Sed quamuis iniuste agant qui peruerso ardore has dignitates desiderant, nec eis consentiendum sit qui eas sua nequitia inuadere nituntur vt dictum est, ipsa tamen regimina bona ad vtilitatem hominum à Deo bene disposita sunt, nec eis superbe & pertinaciter resistendum est, sed potius in amore meo obediendum. Vnde nullus fidelium qui Deo vult digne obtemperare opponat se magisterio sibi præsidenti, quoniam illud imitatur honorem Dei, custodiens & pascens oues ipsius, vt honor ipsarum ouium non disipetur in alienum qui fur & latro est: quia vt nullus debet repugnare Deo, sic nemo debet insipienter resistere magisterio suo. Ergo omnis homo viuens in anima & corpore altioribus se dignitatibus, siue corporales siue spirituales iustitias retineant, subiectus eis debet obedire vt in timore magisterij earum dirigatur constituta lex hominum, ne ipsi deuiantes in indisciplinata libertate voluntatis suæ sibiipsis legem ponant secundum quod voluerint, sic errantes in via Domini: quia ne errent, propter hoc potestas à Deo est. Quomodo? Inspiratione Spiritus sancti regimina hominum disposita sunt, vt per ipsa discant homines timere Dominum. Quæ si illi secundum libitum suum in contrarietatem peruerterint, non tamen sic in voluntate Dei est, sed in secreta permissione eius vt iusto iudicio cōcupiscentia illorum in peruerso ardore ad detrimentum sui compleatur. Ergo dignitates potestatum inspiratæ à Deo ad vtilitatem hominum ob magnam necessitatem eorum ab ipso iuste ordinatæ sunt, ne plebs Dei more pecudum sine regimine viuens, per deuia quæque instabilitatis suæ incederet. Vnde quæ ipsis repugnat, nolens per impulsum superbiæ eis in humilitatis subiectione vt iustum est obedire, non hominibus contradicit, sed mihi creatori qui cuncta iuste dispono se pertinaciter secundum transgressionem Adę opponitur, propter hanc rebellionem tenebras damnationis sibi accumulans, sicut & ille de gaudio in ærumnas expulsus est: non autem ille qui peruersæ nequitiæ hominum in zelo meo in humilitate incedens non consentit, quia is iustitiam iustitia Dei potius auget quam minuat, si hoc congruenter & opportune fecerit, sed is qui ipsas dignitates per elatam superbiam indecenter opprimere voluerit, quoniam illæ mea dispositione ad vtilitatem viuentium vt prædictum est propalatæ sunt. Et qui contra eas superbe calcitrat, inspirationi meæ repugnat: quamuis aliqui insania ignorantiæ suæ timorem meum non inspicientes, eisdem dignitatibus in iniquitate voluntatis suæ diuinum præceptum præuaricantes se ingerant: quod iusto iudicio ita fieri permitto vt desiderant ipsi, per æquissimam examinationem ex hoc in graui pœnitentia. aut in igne gehennæ responsuri.

22 Sed vt vides quod ex his quidam ab hac stultitia cessantes mundi effecti sunt, aliis in eadem nequitia & sorde sua perseuerantibus, hoc est quod ex eis aliqui per inspirationem diuinam à peruersitate sua resipiscentes, per puram & veram pœnitentiam mundari & saluari merentur, aliis obduratis & impœnitentibus in eadem calliditate sua & immunditia vsque ad finem vitæ suæ permanentibus, atque ita suffocatis miserabiliter & crudeliter in tormentis diræ mortis morientibus. *Qui mundi effecti.*

23 Quod autem intra prædictum ędificium conspicis versus præfatam turrim Ecclesiæ, quasi septem albi coloris marmoreas columnas in miram rotunditatem tornatas, stantes, hoc est quod in opere omnipotentis Patris ad munimentum & ad decorem nouæ sponsæ, Spiritus sanctus inspirationis suæ septem candidissima sustentacula omnem aduersitatem tempestatum sua fortitudine abstergentia declarās, summam potestatem nec initium nec finem in rotunditate æternitatis habentē manifestauit. Quæ sunt altitudinis septem cubitorū, *Septē mar moreæ cōlumnæ.*

quia

quia omnem fortitudinem & altitudinem totius humani intellectus illa dona excedentia, eum qui cuncta creauit purisſima fide colendum demonſtrant. Et in ſummitate ſua quaſi ferreum & rotundum habent tabulatum, decenter aliquantulum in altitudinem ſurſum erectum, quoniam in excellentia ſuæ claritatis inuincibilem & incomprehenſibilem diuinitatis poteſtatem deſignant, tegentem & ſuſtentantem illos elegantiſſima rectitudine ſua in cœleſtibus, qui ſe hic per dona ſancti Spiritus ſeparauerint à carnalibus voluptatibus.

Imago in cacumine

24 Quod autem in cacumine eiuſdem tabulati vides quaſi pulcherrimam imaginem ſtantem, hoc eſt quod virtus hæc in altiſſimo Patre ante omnem creaturam fuit, ordinans in concilio eius quæque inſtrumenta creaturarum quę in cœlo & in terra condita ſunt, ipſa ſcilicet magnus ornatus fulgens in Deo, latiſſimusq; gradus graduum cæterarum virtutum exiſtens in ipſo, eique dulciſſima amplexione inardentis amoris coniuncta tripudio. Quæ ad homines in mundum aſpicit, quoniam illos qui eam ſequi voluerint ſua protectione ſemper regit & cuſtodit: eos valde diligens, quia conſtant in ipſa. Nam imago illa ſapientiam Dei deſignat, quia omnia per ipſam à Deo creata ſunt & reguntur: cuius caput veluti fulgur tanto nitore radiat, vt illud ad plenum non poſſis conſiderare, quoniam Diuinitas terribilis & blanda omni creaturæ eſt, omnia videns & conſiderans, vt oculus hominis ea diiudicat quæ ſibi fuerint appoſita, à nullo tamen hominum in profunditate myſterij ſui ad finem valens perduci. Vnde & manus ad pectus ſuum decenter componit, quæ eſt poteſtas ſapientiæ quam ad ſeipſam ſapienter conſtringit, ita quod omne opus ſuum tali modo dirigit, vt nullus ei in aliquo nec prudentia nec potentia reſiſtere poſsit: pedibus eius in ipſo tabulato tibi ad videndum occultatis, quia profunda eius in corde Patris abſcondita nulli hominum patent, ſoli Deo ſecreta eius nuda & manifeſta. Quod vero circulum in modum coronæ multo fulgentem ſplendore habet in capite; hoc eſt quod maieſtas Dei initio & fine carens incomparabili nitet honore, tanto fulgore diuinitate radiante, vt acies mortalium mentium in ipſa reuerberentur. Sed quod tunica auret coloris induitur, hoc eſt quod opus ſapientiæ quaſi in purisſimo auro frequenter conſideratur. Quapropter & à pectore deorſum vſque ad pedes zona vna deſcendēs precioſiſſimarum gemmarum ornatu, viridis ſcilicet albi & rubei atque aërei purpureo fulgore interlucēte coloris decoratur, quoniam ab exordio mundi cum primum ſapientia opus ſuum in apertam oſtenſionem dedit, iamq; ſe vſque ad finem ſæculorum quaſi vna via tetendit in ſanctis & iuſtis mandatis ornata, videlicet prima plantatione viridis germinis Patriarcharū & Prophetarum, qui in ærumnis gemitus laboris ſui maximo deſiderio filium Dei flagitabant incarnari, & deinde decorata candidiſſima virginitate in virgine Maria, & poſtea in robuſtiſſima & rubente martyrum fide, ac demum in contemplationis purpurea & lucida charitate, qua Deus & proximus per calorem ſancti Spiritus diligendus eſt, quod ita ad terminum mundi procedet admonitione illius non ceſſante, ſed ſemper quamdiu ſæculum durat emanante: vt etiam hæc virtus in exhortatione ſua declarat vt prædictum eſt.

Tres imagines in pauimēto.

25 Sed quod iterum in pauimento ipſius ædificij tres alias imagines vides, hoc eſt quod hæ virtutes terrena calcantes, & cœleſtia in diuino opere ſectantes tria inſtrumenta per quæ Eccleſia in filiis ſuis æterna petit deſignant, nutrimentum ſcilicet magiſtrorum & pugnam fidelium aduerſus diabolum, ac reuerſionem eorum de conſenſu vitiorum: quarum vna præfatis columnis accliuis eſt, quia Eccleſiaſtici doctores per donum ſancti Spiritus imbuti, requiem capiunt ipſius fortitudine: & reliquæ duæ ante ipſam ſibi collaterales ſtant, quoniam dilectio Dei & proximi eius exhortatione in iſtarū coniuncta & ſociabili continetur operatione. Vnde & ſe omnes ad columnam humanitatis ſaluatoris & ad præfatam turrim dirigunt, quia pari vnanimitate filium Dei verum Deum & verum hominem in Eccleſia deuotiſſime coli & adorari oſtendunt, iuſtitiam per iuſtitiam eleuantes, deſignando videlicet in antiquis ſanctis altiſſimum Deum in incarnatione filij eius ſaluationem operatum animarum.

Imago cōlinis ac-cliuis.

26 Sed hæc imago quæ ipſis columnis accliuis eſt, præfigurat iuſtitiam Dei, quoniam ipſa poſt ſapientiam per Spiritum ſanctum in hominibus cum omnibus iuſtitiis ſuis operatur: tantæ latitudinis apparens vt latitudo quinque hominum ſibi aſtantium nominari poteſt, quod eſt expanſio quinque ſenſuum humanæ capacitatis, cum quibus ipſa in latitudine legis Dei conuerſatur, continens & conſeruans à Deo inſtituta præcepta vitæ, ipſam diligentibus. Quæ & tantæ proceritatis eſt, vt longitudinem eius perfecte diſcernere non valeas, ita etiam quod per omne hoc ædificium proſpiciat, quia ipſa in latitudine ſua humanum intellectum excellens, ſurſum tendit ad cœleſtia: ſic quod etiam in incarnatione ſaluatoris de cœlo proſpexit, cum idem ſaluator ſcilicet filius Dei à Patre exiuit, qui vera iuſtitia exiſtit. Vnde & in omnia Eccleſiaſtica inſtrumenta aſpectum ſuum dirigit, quoniam illa per eam fabricantur & continentur, vt altiora propugnacula ad fortiſſimam turrim per quam conſtare poſsint coniunguntur. Quapropter & magnum caput & claros oculos habens, acutiſſime in cœlum videt, quoniam maxima & ſumma bonitas iuſtitiæ, lucidiſſimum viſum per incarnatum filium Dei hominibus declarauit: cum ille in humano corpore terrenis ac tenebroſis oculis ſe manifeſtauit, cœleſtia intuens per redemptionem animarum. Et tota candida & perlucida exiſtit vt ſereniſſima nubes eſt, quia ipſa in candore & puritate mentium iuſtorum hominum habitat, qui omne ſtudium ſuum ad hoc intendunt, vt iuſtitiæ Dei fidelisſime ſubditi ſint. Vnde & ipſa nubibus ſe aſſimilat, quoniam in cordibus iuſtorum gratam ſibi habitationem parat. Sed quod aliam formam hominis in ea nullam conſpicis, hoc eſt quod cœleſtis & non terreſtris manet, ſecundum quod & tibi declaratum

eſt,

est, videlicet humanis operibus quibus grauantur homines illi non adhærentibus : sed quæ ipsos ad iustificationem vitæ perducunt, quoniam Deus iustus est, vt & ipsa diabolo opposita in opere Dei cæteras virtutes exhortans superius fideliter demonstrat.

Prima imago collateraliũ.

27 Imago autem prima illarum quæ ante prædictam imaginem sibi collaterales stant, ostendit fortitudinem : quia post iustitiam Dei surgit fortitudo quasi princeps in conspectu summi regis, recto & sancto opere repugnans in hominibus cunctis insidiis aduersariorum : armata apparens, videlicet virtute omnipotentis Dei, quoniam ipsa fortis in fide fortiter resistit diabolicæ subiectioni. Quapropter & galea, id est superno vigore ad salutem credentium induitur, & lorica, quod est Christianorum lege, quæ per iustitiam quam continet in se nulla sagitta diabolicæ artis aboletur : ac ocreis, scilicet rectis itineribus in doctrina principalium magistrorum frequentatis: atque ferreis chirothecis, quæ sunt fortissima & acutissima opera quæ fideles perficiunt in Christo. Tenet etiam euaginatum gladium dextra, id est in bono opere nudam & apertam in diuina scriptura Dei admonitionem, quam verus Dei filius in mystica significatione denudauit, cum interiorem dulcedinem nuclei in detectione legis ostendit. Hastam autem habens sinistra, qua fiduciam æternorum in hac etiam actione designat infidelibus hominibus se habere, vbi carnalibus concupiscentiis per voluptatem carnis impugnantur. Quod autem sub pedibus suis horribilem draconem conculcat, hoc est quod per viam rectitudinis antiquum & horridum serpentem potestati suæ subigit : os etiam illius ferro hastæ transuerberans ita vt ipse immundissimas spumas euomat, quoniam rictus sordidissimæ & diabolicæ libidinis, in acutissima audacia castitatis transfodiens conspumatione ardentis libidinis, qua ille homines polluit ab eo extorquet. Vnde & gladium quem tenet quasi ad feriendum fortiter vibrat, quia Deus penetrabile verbum suum ad interficiendum omnem infidelitatem idolorum & aliorum schismatum quæ incredulitatis sunt, in extensa fortitudine manifestauit : sicut & virtus hæc in admonitione sua manifestat.

Secunda collateralium.

28 Altera vero imago sanctitatem significat, quoniam cum per fortitudinem diabolo repugnatur, sanctitas in hominibus bonis ad ornatum cœlestis militiæ oritur. Quæ triceps est, quoniam hac trina dignitate ad statum suum perducitur: ita vt in naturali loco capitis & in vtroque humero suo caput appareat, quia iusta & digna actione Deus caput totius veræ exultationis & in prosperis & in aduersis ex quibus vel lætificari vel contristari potest homo, metuendus & venerandus est : medio tamen alia duo aliquantulum supereminente, quoniam ille qui iudex bonorum & malorum existit, omnia supereminet sua æquitate. Sed quod idem medium & quod à dextris eius est tanto fulgore radiant, vt claritas ipsorum visum tuum reuerberet, ita quod vtrum virilem an muliebrẽ formam habeant perfecte considerare non valeas, hoc est, quod sanctitas in culmine honoris & in parte prosperitatis æternæ dulcedinis, tanto splendore diuinæ gratiæ perfusa consistit, vt profunditas mysterij eius ita intellectum hominum excedat, vt prę grauedine mortalitatis nec libertatẽ nec subiectionem eius in Christo possit intueri, prętĕquam quod viget in ipso. Illo autem capite quod à sinistris apparet aliquantulum obscuro & muliebri consuetudine candido velamine velato, quoniam perfectio hæc quæ se fortiter constringit ob amorem Dei, in aduersitate illa qua ipsa diabolica infestatione & humano opere impugnatur, quasi anxietatem & solicitudinem quomodo se diuino auxilio defendat habet, humillima subiectione in albedine & pulchritudine Christiani certaminis se redemptori summo gemitibus fidelium cordium commendans. Quod vero tunica ex albo serico eadem imago induta est, hoc est quod opere lucidissimi & suauissimi studij in quo perfecta sanctitas filium meum imitatur circumamicta apparet, candidissimis etiam calceamentis munita, quia per mortem Christi, in candore regenerationis spiritus & aquæ refulget in mentibus hominum, vt & ipsi mortem eius imitentur. Et in pectore suo signum crucis habet, circa quod etiam splendor magnus in eodem pectore velut aurora fulgens rutilat, quoniam in intentione mentium fidelium illam diligentissime complectentium recordationem Passionis Christi Iesu ruminat. Hoc etiam vbique serenissima claritate fidei in eisdem mentibus designans, quod ille qui obediens patri taliter in sancta humanitate sua passus est voluntate patris, in pulcherrima aurora solis quæ virgo Maria est sine macula peccati natus aduenerat. Quod autem in dextra nudum gladium tenet, quem pectori suo & eidem cruci cum multa deuotione apponit, hoc est quod bono & sancto opere ostendit, quomodo scripturas per Spiritum sanctum denudatas in recordatione mentis electorum hominum (quia & ipsi passionis redemptoris sui dulcissime recordentur) diligit. Vnde etiam vides in fronte medij capitis scriptum Sanctitas: quia in interiori facie quæ est animæ absque vlla indignatione pudoris cum gaudio vitæ sanctitas cognoscitur : & in fronte dextri, Radix boni, quoniam ipsa palam initium & fundamentum in saluatione sanctitatis est: & in fronte sinistri non parcens sibi, quia sine corpore molliciem & vanitatẽ carnalium voluptatum abiiciens, semper se in districtione constringit, ornamenta cæterarum virtutum sibi coniungens vt possit perfici & perdurare contendit. Sed & medium ad alia duo aspiciens & illa ad ipsum, vtilitatem suam adinuicẽ conferunt, quoniam ipsa fortiter in vnanimitate interioris visionis & dilectionis consistentia, ita vt nullum eorum sine adiutorio alterius durare valeat, verba & admonitiones suas ad profectum hominum dirigunt vt dictum est. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

* *
*

VI.

VISIO DECIMA.

1 ET post hæc in summitate orientalis anguli præmonstrati ædificij, vbi prædictæ duæ partes muri ipsius illa lucida & lapidea videlicet, coniunctæ erant, vidi quasi septem gradus candidissimi marmoris, qui ad lapidem illum magnum super quem præfatus lucidus sedens in throno apparuit, in modum testudinis aduoluti videbantur. Et super illos gradus sedes posita erat, super quam iuuenis quidam sedens virilem & nobilem vultum pallidi tamen coloris, & capillos subnigros vsque ad scapulas eius diffluentes habebat, purpurea tunica indutus. Qui à capite vsque ad vmbilicum eius mihi apparuit, sed ab vmbilico deorsum obumbratus mihi ad videndum fuerat. Et ipse respiciens in mundum, maxima fortitudine vociferabat ad homines qui in eo erant dicens: O stulti homines qui tepide & turpiter marcetis in vobilipsis, nolentes vel oculum vnum aperire ad videndum, quid in bonitate spiritus vestri sitis, sed semper ardetis operari malum quod habet cõcupiscentia carnis vestræ, recusantes esse in bona conscientia & in recta speculatione animi vestri, quasi intellectum boni & mali non habeatis, nec gloriam hanc vt malum sciatis deuitare & bonum perficere, audite me filium hominis dicentem ad vos: O homo respice quid esses, dum coagulatio in ventre matris tuę fuisti? Etenim tunc inscius & impotens tui in viuificatione eras. Sed tunc datus est tibi spiritus & motio ac sensibilitas, vt viuens mouearis & te mouens, intelligas fructum vtilitatis. Habens enim scientiã boni & mali atque efficaciam operandi vnde excusare te non vales, quin omnia bona ex his habeas in te, ita vt summa inspiratione admonitus, Deum diligas in veritate & iustitia, tibiq; resistas in concupiscentia & delectatione iniustitiæ: ita vt te in his crucies, & hoc modo martyrium meum colas, tibiipsi in his ardoribus repugnans, crucem meam scilicet in tuo corpore baiulando, id est illicita desideria fugiendo, cum te delectat peccare. Et cur tibi est tanta potestas videlicet vt deuites malum & facias bonum? De scientia enim boni & mali, qua intelligis quod homo es, mihi responsurus es. Sed bonum contemnis, & malum operaris ardens in carnalibus desideriis: quia bonum tibi quasi graue videtur, malum autem in te facile excitatur. Et cum hoc sit, non vis te cõstringere, sed libere peccare. Quid feci quando pro te in cruce passus sum in infirmitate carnis, cum contremui ac angustiatus sum ego filius hominis? Ob hoc requiro à te aduersum te martyrium quod pateris in voluptate carnis tuæ, & in reliquis perturbationibus ac illicitis desideriis tuis quæ sunt contra voluntatem meam, atque in aliis huiusmodi nequitiis quæ hæc subsequuntur in quibus te non potes excusare quin noueris quando bene & male operaris. Sed non abiicio copulam costæ legalis coniunctionis, quæ per diuinum consilium constituta est in multiplicationem procreationis filiorum Adæ, vbi hoc in vero desiderio prolis & non in falsa voluptate carnis ab iis sit quibus illud sine iniuria licitum est, secundum quod eis in lege diuina præceptum est, scilicet sæculo deditis & non spiritu segregatis. Bonum ergo quod habes à me, diligere debes aduersum te. Cœlestis es in spiritu, terrestris in carne. Vnde quæ cœlestia sunt debes amare, & quæ terrestria sunt conculcare. In opere autem cęlestium demonstro tibi supernum prę-mium, in voluntate vero carnis tuæ cum vis perficere quod iniustum est, ibi ostendo tibi martyrium meum & pœnas quas sustinui propter te, ita vt tu in contrariis desideriis tibiipsi resistas propter amorem passionis meæ. Plurimum intellectum habes in te, plurimus etiam census inde requiretur à te. Multum tibi datum est, multum etiam à te requirendum est. Sed in omnibus his caput & adiutorium tuum sum. Nam superno tactu tactus, si inuocaueris me, responsum audies à me: si pulsaueris ad ianuam, tibi aperietur. In spiritu perspicacissimæ scientiæ quo donatus es, omne quod tibi vtile est, habes in te. Et quoniam hoc est in te, idcirco & oculi mei acutissime perspicientes, considerabunt quid inueniant in te. Quapropter de conscientia tua requiro vulnera & doloré cordis tui, in quibus te coërceas, cum senseris te voluntate tua trahi ad peccatum. Et cum ita in eo exarseris vt quod totus liquefactus vix suspirare valeas, ecce tũc inspicio te. Quid tunc facies? Si tunc in hoc labore, vulnerato corde, & madentibus oculis, concussus timore iudicij mei inuocaueris me, & si tunc etiam in hoc clamore perseueraueris vt tibi succurram aduersus nequitias carnis tuæ, & cõtra pugnas malignorum spirituum, faciam omne quod tibi fieri desideras, atq; domum habitationis meæ ponam in te. Nunc ergo fili mi respice quanto labore & sudore in agro laboretur antequam semine seratur, sed postquã semine seminatus fuerit dat fructũ suum. Ergo attende & considera hæc. Nonne recuso terræ id præstare, vt fructum gignat absq; sudore laboris? Sed cũ mihi placuerit ipsa fructibus superabundanter ita repletur, vt homines abundãtissime sufficientiam habeat, aliquãdo etiam superabundẽt: & cum voluero ita eis attenuatur, vt homines aliquando præ nimia fame vix viuant, aliquando etiam multi in illis attenuati deficiant. Secundum modũ hunc homines per mẽ positi, scilicet homini illi qui bono corde semen verbi mei voluntarie suscipit, magna dona Spiritus sancti vt bono agro superabundãter tribuo. Ille autem qui aliquando verbũ meũ recipit, aliquando etiam recipere recusat, est quasi ager qui hoc tempore viret, hoc autẽ arescit. Hic homo tamẽ omnino nõ perit, quia quãuis famem in anima patiatur, aliquid tamẽ quamuis parũ viriditatis habet: sed hic per omnia moritur, qui nulla intẽtione verba mea recipere exoptat, & qui nec admonitione Spiritus sancti, nec doctrina hominũ, cor suum vllo modo excitare vult ad bonum. Hæc miraris ó homo, & scire vis cur hęc ita fiant. Sed vt nec diuinitatem mortali obtutu vales aspicere, sic nec secreta eius mortali sensu poteris capere, nisi quantum in permissione ipsius

psius tibi possibile est. Tu autem vacillante animo tuo, huc & illuc versaris. Vnde veluti aqua à calore ardentis camini absorbetur, sic spiritus tuus ab inquietudine stulti animi tui opprimitur: quoniam hæc scire cupis quæ non sunt scienda carni humanæ conceptæ semine humano in peccatis. Leua ergo digitum tuum, & tange nubes. Quid nunc? Sed hoc fieri nõ potest, sic nec illud dum hoc scrutaris quod tibi sciendum non est. Sed velut herbæ agros suos comprehendere non valent quia sensu & intellectu carent, nescientes quid neq; ipsi, neq; quid ipsæ sint vel quid operẽtur fructu suo quamuis impleant & circumdent agros vtilitatis gratia, & veluti culices aut formicæ, aut cætera minora animalia non desiderant dominari super reliqua sibi similia, aut scire siue intelligere virtutem vel significationem leonis seu aliorum maiorum animaliũ, sic nec tu cognoscere poteris quid in scientia Dei sit. Quid tu fecisti vel vbi fuisti, quãdo cœlum & terra creata sunt? Qui hæc creauit auxilio tuo tunc non indiguit, sic nec nunc. Vt quid scrutaris iudicium Dei, cum desuper imbre salutari tactus fueris? ostende mihi quomodo in agro cordis tui labores, & quomodo eum colas. Quod si labor ille mihi placuerit, fructum optimum tibi do secundum laborem tuum, erit & fructus tuus cum mercede. Nunquid do fructum terræ sine labore? Sic etiam nec tibi facio ô homo, absque sudore, quem requiro à te. Habes enim per me illa in te, in quibus potes laborare. Ergo diligenter in labore te exerce, & fructũ inde consequeris. Et cum fructum habueris, mercedem inde referes. Sed quid? nunc multi deuoto & puro ac simplici corde quærunt, & inuenientes retinent me. Multi autem ioculantes & ludentes volunt me adire sine labore animi & cogitationis suæ, nolentes præmeditari quid facere debeant, me scilicet inuocando, & sensum corporis sui considerando, volentes tantum me apprehendere, quasi de graui somno euigilent repentino motu simulationis & deceptionis arripientes viam sanctitatis, vt in seipsis excogitant: alij autem in abiectione sæcularium negotiorum, alij in continentia carnalium, alij in virginitatis pudore super humeros suos assumentes iugũ meũ, existimantes sibi possibile esse omne quod voluerint, nolentes intueri qui sint aut quid perficere possint, nec volentes habere in scientia sua quis eos formauerit, aut quis eorum Deus sit, volentes eum tantum habere domesticum suum qui omnem voluntatem ipsorum perficiat. Sic nolo dare donum meum nec seminare vacuum agrum in homine illo, qui in huiusmodi vanitate se mihi in alienatione ignorantiæ nesciat. Vnde & pes eius sæpe in lapsum erit. Cui & dico: O homo quare nõ inspexisti agrũ animi tui vt eradicares inutiles herbas & spinas ac tribulos, me scilicet inuocando & teipsum considerando, antequam velut ebrius & insanus ac teipsum ignorans venires ad me: quoniam nullum lucidum opus, sine adiutorio meo perficere potes. Nam post hanc præcipitationem qua me velut in somno quæsisti, cum in seruitio meo tędio affectus recordatus fueris somni illius, in quo prius in consuetudinalibus peccatis tuis dormiuisti, ad eadem priora scelera insanus & inscius boni, adiutorio & consolatione Spiritus Paracleti destitutus reuerteris. Tu autem quem quęsisti ductorem & adiutorẽ ad hæc? fallacẽ certe & deceptibilẽ animum tuum: qui te stulte in ariditatem ducebat, sine viriditate & recordatione intellectus tui, oblitũ quod nihil boni sine me facere posses. Et quid tũc habes? Certe tũc miser & vacuus cades coram me & coram populo, atque vt inutilis puluis conculcaberis. Nam quid est tibi possibile cõtra me? Nihil. Et quid potes meo auxilio? Lucidissima potes opera quæ sũt splendidiora solis splendore, & dulciora in interiore gustu super mel & lac, cum desideranti populo manifestãtur. Nam cum requiris me intimo intellectu animæ tuæ, vt in baptismo per fidem doctus es, nonne do totũ quod desideras? Sed post casum suum, multi gemẽdo & dolendo requirunt me, qui priusquam caderent me quæsisse debuerant. Quibus manũ meam porrigo dicens. Quare non quæsisti me ante casum? Vbi erã? Et vbi requisisti me? Nunquid cum quæreretis me, abieci vos? Et dico: O homo si secus pontẽ profundissimę aquę stares, & propter inanem iactãtiam & tui cordis obliuionem (qua me in omnibus despexisti, cum possibile tibi putabas esse omne quod voluisti, quasi nõ indigeres adiutorio meo) temerarie in teipso diceres pontẽ hunc volo deuitare & per aquam ambulare, nõne prudenter faceres? Quod si præsumptuose & insipienter faceres, nonne in eadem creatura quæ tibi subiecta ad vtilitatẽ tuam creata est, spiritum tuum exhalares? Sed ne hoc tibi contingat, pręcaues propter præsentem & visibilem timorem aquę, te absorpturæ in mortem. Aut si maximã arborem abscisam ruere videres, nonne fugeres ne ab ea cõprimereris? Vel si leones aut vrsos tibi occursuros aspiceres, nonne si posses præ timore quem conciperes te in terra absconderes? Et cum corporis læsionem ita fugis, quare nõ deuitas terribilissimam mortem animæ, timens creatorem tuum? Nonne vidisti aut audisti vllum mihi vnquã resistere? Nã qui non est mecum, dissipabitur: & super quem cecidero, confringetur. Quid fuisti quando cœlum & terra creata sunt, quæ ita vires suas peragunt vt eis constitutum est? Tu vero consilio Dei formatus, & ipsius illuminatione tactus, præcepta eius trãsgrederis. O magna âmẽtia. Per creaturã quæ tibi subiecta famulatur, Deum tuum contemnis: tu terrã calcas ac cœlum suspicis quæ creatorẽ suum timentes ei obediunt & iussionẽ ipsius adimplent, quod tu insipientissime, minime facis cum eum in cogitatione aut in opere tuo neq; vis scire neq; ad eum respicere, ita vt velis ipsũ vt decet agnoscere. Quapropter si non pœnitueris, infernus iusto iudicio te deglutiet: sicut & illum qui obduratus de cœlo proiectus est, quẽ tu imitatus es. Attamen cum lapsus fueris, clamans fideliter quære me, & subleuatum suscipiam te. Tu autem ô homo tam frequenter vis summa tangere, qui nec infima vales comprehendere. Vnde audi me, tibi dicentem: Si per me admonitus in abiectione sęcularium negotiorum, aut in continentia carnalium iugũ meum ferre desideras, antequã hoc aggrediaris primum clama, & in hoc perseuera quærens me, & ego adiuuabo

uabo te. Quod si etiam admonitione mea tactus, me vis imitari ad me respiciens, in virginitatis pudore quia vt flos de inarato agro nascitur, sic & ego sine virili semine de virgine filius Dei natus sum, ostende mihi agrum animi tui in multa humilitate, & alloquere me in largitate interiorum lachrymarum tuarum, & dic: O Deus meus, ego indignus homo non habeo à meipso hanc possibilitatē perficere vt virginitatem meam possim conseruare, nisi tu Domine adiuues me: quia totus culpabilis sum in ortu ardentis succi de quo pullulo in multis miseriis, frequēter repetens originem fragilitatis meæ. Vnde etiam nō possum mea virtute meipsum superare in gustu dulcedinis carnis meæ, dum sum arbor concepta & nata in peccatis. Ob hoc tu Domine da mihi in virtute tua igneum donum, quod in me extinguat hunc fomitem & hunc ardorem peruersitatis, ita vt cum rectis suspiriis bibam de aqua fontis viui qui me faciat gaudere in vita, qui sum cinis & puluis plus aspiciens in opera tenebrarum quam in opera lucis. Et si tunc in hac supplicatione studiosus & constans fueris, agrum illum paro mihi in te, quem Isaac filio suo proposuit cum dicebat: *Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus: eundemq; agrum meum in corde tuo benedicam*: & vt etiam prosequutus aiebat: *Esto Dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ.* Atque eodem modo & tu ante communem populum sublimata generatio eris. Ego autem rosas & lilia, ac alia optima virtutum pigmēta in agrum illum seminabo, & cum inspiratione spiritus sancti assiduo imbre rigabo: atque in eradicatione inferacitatis abscindam ab illo malum, ita vt oculos meos circumferens, eos in viriditate & in floriditate huius incorrupti agri pascam. Istud est meum & per me, & non tuum ô homo nec per te. Nam ego sum flos campi, quoniam vt sine aratro campus gignit florem, sic ego filius hominis sine virili coniunctione genitus sum ex virgine. Ideoq; hoc donū est meum & non tuum, quia tu in peccatis conceptus, in peccatis natus es ex corruptione. Sed si id donum à me fideliter petieris, illud à me fiducialiter impetrabis, tibiq; dabo vt coram patre meo consortium meum habeas in virginitate. Hoc autem præ fragilitate corporis tui non poteris habere sine labore caloris qui in te est, quia humana natura fragilitatis tuæ sæpe se prodit in te, quam deuitare non vales, quia caro de carne es. Sed in hoc ferre debes crucem meam & imitari matyrium meum, te videlicet constringendo, ita vt per me deuincas te: quod mihi semper amabile est, quia te fragile vasculum scio: tunc autem volo tibi communicare ac compati doloribus tuis. Quod si etiam in his aliquando ceciderís, surgens citius pœnitentiam ex corde age & suscipiens saluabo te. Quidam autem decepti à diabolo, & perdurantes in malo, putant se sanctificatos esse, cum exteriorē hominem in se continent à coniugio, abiicientes circumcisionem mentis vbi superflui sunt in immundis cogitationibus, & etiam abnegantes circumcisionem spiritus vbi proferunt malum in locutionibus & operibus suis, nolentes scire quoniam hoc flagitium sit, sed tantum tepide obseruantes, vt caro eorum integra sit à commixtione, renuentes omnino integritatem spiritus sui. Vnde indigni coram me, sunt proiecti extra legem tam carnalem quam spiritualem, quia nec in carne nec in spiritu secundū iustitiam Dei vixerunt. Nam nec constitutam sibi legem coniugij tenuerūt, nec quod plus est quam quod in lege præceptum est, in virginitatis amore seruauerunt. Quapropter indigni oculis meis sunt, quoniam nescio qui sint. Non enim vidi eos in præcepto legis ambulare, nec quod in illa re plus facerent quam quod eis præceptum est. Vnde & repulsi à visione mea sunt. Ego comparo eos infertili terræ gignenti spinas & tribulos ac infœlices herbas, ad nullos vsus hominum valentes quæ in altitudine & colore suo se assimilant rosis & liliis ac aliis vtilibus floribus & herbis vtilem succum & dulcem fructum atque bonum odorem vsibus medicinæ in se habentibus & iterum comparo eos cupro, quod se extrinsecus assimilat auro, intus autem deceptionem & hypocrisin auri retinens, quoniam secundum hunc modum hi homines foris ostendunt se habere similitudinem prudentium virginum, interius autem fallacia & indignatione pleni sunt. Vnde & coram me sunt vt tepidus ventus, cuius nec calor nec frigus vllum vigorem habet, quia nec vtiles sunt in calore animi sui vt perseuerent in virginitatis continentia vt cœperunt, nec valent in frigore mundanæ vitæ vt degant in sæcularibus rebus vt sibi proponunt. Nam nec extra legem peccant vt publicani, nec intra legem vt iniusti, sed in semetipsis tepentes nec perfecte iusti, nec iniusti sunt. Sed vt catulus immundorum animalium abiicitur antequam se sentiat viuere, vel antequā confortetur in fortitudine ætatis suæ, sic iste populus proiicitur in mortem: quoniam nec se scit viuere ad vitam, nec in se intelligit fortitudinem virtutum quæ sunt in domo sapientiæ. Vnde & ab ore meo exufflo eos, quia indigni sūt aspectu meo, si sic impœnitentes perseuerauerint. Nunc autem ô homo, respice in te. Si enim quispiam hominum tibi thesaurum daret, quoniam te plurimum diligeret tibique diceret: Lucrare in hoc & esto diues, vt & hoc pacto sciatur quis ille scit qui tibi thesaurum hunc dedit, tunc te oporteret acutissime cogitare quomodo illum vtiliter lucrifaceres, dicens in te: Thesaurus Domini mei in optimo lucro apparere debet in me, ita vt & ipse laudetur in illo. Et cum illum vtiliter hoc modo augmentatum multiplicares, bonus rumor inde ad aures illius qui tibi thesaurum dederat perueniret. Vnde & ipse propter hoc recordatus tui magis te diligeret, ac maiora dona tibi conferret. Sic & creator tuus facit. Ipse dedit tibi thesaurum optimum viuentem scilicet intellectum, valde diligens te: quoniam creatura ipsius es, præcepitque tibi per verba ab eo constitutæ legis, vt intellectu tuo lucrum facias bonis operibus, diuesque euadas in virtutibus, ita vt ipse bonus dator, per hoc diligentius cognoscatur & laudetur. Quapropter omni hora te oportet meditari, quomodo hoc tam gran-

de donum quod percepisti vtile tam cæteris quam tibiipsi factum in operibus iustitiæ, splendorem sanctitatis reddat ex te, quatenus homines bono exemplo tuo prouocati, Deo honorem laudis inde exhibeant. Quod cum humiliter in omni iustitia multiplicaueris, laus & gratiarum actio ad cognitionem Dei, qui in Spiritu sancto tibi virtutes has inspirauit, accrescit: vnde & ipse misericordiam gratiæ suæ ad te conuertens, per dulcedinem dilectionis suæ superabundanter magis te faciet ardere in amore ipsius, ita vt consolatione Spiritus sancti repletus, sapienter omne quod bonum est discernas, & maiora opera bona facias, ardentissimo amore glorificans patrem tuum, qui tibi benigne dedit hæc. Verba autem ista oues meæ audiant, & quicunque aures interioris Spiritus habent ea concipiant, quia mihi placent vt sic operentur homines qui me cognoscunt & diligunt, vt & ipsi in seipsis intelligant quid eis in donis Spiritus sancti faciendum sit.

2 Sed in eadem orientali plaga vidi super pauimentum præfati ædificij coram eodem iuuene tres imagines iuxta se stantes, & illum deuotissime inspicientes: contra Aquilonem autem inter circulum illum magnum qui de prædicto lucido sedente in throno protendebatur, & inter idem ædificium conspexi quasi rotam in aëre pendentem, & in ea imaginem hominis vsque ad pectus apparentem, & in mundum acutissime prospicientem. Ante angulum vero eiusdem ædificij ad austrum, imago alia intra ipsum ædificium super pauimentum apparebat, quæ se ad prædictum iuuenem cum magna hilaritate conuertebat. Et his imaginibus talis erat similitudo: vt cęterę virtutes quas prius videram, sericinis omnes vestiebantur indumentis. Omnes quoq; albis velaminibus capita sua obtectæ erant, excepta illa quæ à dextris media prædictarum trium stans, nudo capite candidos capillos habere videbatur. Nulla autem earum pallio circumamicta fuerat, præter eandē mediam ipsarum trium quæ albo pallio induebatur. Sed tunicis albis omnes vestiebantur, excepta illa quæ in rotā apparens tunicam subnigram habebat. Et præter hanc, quę à siniſtris media earundem trium existens tunica pallidi coloris vtebatur. Omnes etiam calceamentis albis indutæ fuerant, excepta media ipsarum trium cuius indumenta pedum nigra videbantur, & diuerso colore depicta. Sed hęc dissimilitudo fuit in eis: In pectore imaginis quæ media fuit trium prædictarum sibi astantium, duę fenestellæ apparuerunt: & supra ipsas, ceruus ad dextram eiusdem imaginis versus, ita vt anteriores pedes suos super fenestram dextram & posteriores super siniſtram posuisset, quasi se ad currendum coaptasset. Et eadem imago dicebat: Ego sum fortissima columna & non mobilis leuitate instabilitatis, ita vt à flabro venti possim commoueri vt folium arboris quod ab eo mouetur, & hac & illac propellitur, sed perdurare debeo in vero lapide qui est verus filius Dei. Et quis potest me commouere? Quis potest me lædere? Hoc non poterit fortis aut debilis, princeps aut ignobilis, dines aut pauper, quin perseuerem in vero Deo qui non cōmouebitur in æternum. Nec ego mouebor, quia supra fortissimum fundamentū fundata sum. Nolo enim esse cum adulantibus quia à vento tentationis in omnes vias sparguntur, nunquam in requie stabilitatis persistentes, sed sēper ad inferiora & deteriora cadētes. Sic autem non ego, quoniam supra firmam petram posita sum. Sed imago quę à dextris eius erat, prædictum ceruum aspiciens dicebat: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Vnde volo transilire mōtes & colles, ac imbecillitatem dulcedinis transitoriæ vitæ, respiciens tantum simplici corde ad fontem aquæ viuæ, quia ipse innumerabili gloria plenus est cuius suauitate satiari nemo potest, tædio saturitatis eius. Imago autem quæ à siniſtris eius stabat, ad præfatas fenestellas videns aiebat: Semper aspicio, semper teneo lumen verum & æternum, nec cogitando aut suspiciendo ac intuendo satiari potero perpetua dulcedine quæ est in superno Deo.

3 Sed imago quæ contra Aquilonem in rota apparuit, in dextra manu virentem ramusculum habuit, ipsa vero rota assidue circumuoluebatur eadem imagine in ea immobili permanente. In circuitu autem eiusdem rotæ scriptum erat: *Si quis mihi ministrat me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus erit.* Et in pectore ipsius imaginis sculptum: Ego sum hostia laudis in prouinciis. Et ipsa imago dicebat: Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei mei, quia fons salutis mortem submergens riuulos suos in mē transfudit & me virentem in redemptione fecit.

4 Imago vero quæ ante angulum ad austrum respicientem apparebat, tanti splendoris in facie erat vt eam perfecte intueri non possem. Sed ab vtroque latere suo alam albi coloris habebat, quarum latitudo lōgitudinem cuiusdam imaginis superabat, & ait: Quis tantæ fortitudinis est, vt tentet Deo repugnare? Et quis huius audaciæ est qui audeat me denudare & corrumpere in turpitudine odij & inuidiæ? Deus iustus est & vnus in sincera potestate & gloria. Eum semper amplecti volo puro corde & læta facie, semperque gaudere in omnibus iustitiis eius. Nolo autem esse mutabilis, sed semper in vno animo durare & assidue Deum laudare. Vnde nec diabolus nec maleuolus homo me poterunt emollire, aut ad hanc rabiem dolositatis deiicere, quin semper imitatrix pacis in recta vnanimitate perseuerem. Transacto autem mundo, clarius in cœlesti visione apparebo.

5 Post hæc vidi & ecce omne pauimentum prædicti ædificij totum vt album vitrum apparuit, à sereddens splendorem serenissimum. Sed & splendor lucidi illius sedentis in throno, quia omnia hæc mihi demonstrabat per ipsum pauimentum vsque in abyssum resplenduit. Inter circulum autem illum de sedente in throno protensum, & inter hoc ædificium terra tunc apparuit, & quasi aliquantulum deorsum vergens ita vt ipsum ædificium inde velut super montem positum videretur. Et lucidus qui sedebat in throno iterum mihi dicebat: Filius Dei viuentis natus ex virgine,

he, ipſe lapis angularis exiſtens, quem ij reprobauerunt qui in lege Dei ob ſalutem ſuam ædificare debuerunt, quod tamen facere recuſauerunt magis diligentes tenebras quam lucem & mortem quam vitam, potenter in his regnat, qui tactu Spiritus ſancti ardentes, ſalubriter ſeipſos exterius conculcant, ad interiora ſpiritus toto anniſu in plenitudine virtutum & bonorum operum ſe rapientes.

Quid ſeptē gradus candidiſſimi lapidis

6 Idcirco etiam in ſummitate orientalis anguli præmonſtrati ædificij, vbi prædictæ duæ partes muri ipſius, illa lucida & lapidea videlicet coniunctæ ſunt, quaſi ſeptem gradus candidisſimi lapidis vides, quoniam in altitudine iuſtitiæ à vero oriente qui lapis angularis in diuino opere eſt emanante vbi duæ coniunctiones neceſſariæ munitionis ſcilicet ſpeculatiua ſcientia & humanum opus in vnanimitate quietis ſibi cohærent, adeſt ſeptenarius aſcenſus candidisſimæ fortitudinis, plenus rectisſima actione exiſtens, quam Deus operatur & perficit in homine, vt in ſex diebus operatus in ſeptimo requieuit. Qui ad lapidem illum magnum ſuper quem præfatus lucidus ſedens in throno apparet, in modum teſtudinis decenter aduoluti videntur, quia omnis actio quæ fide & opere in fidelibus hominibus perficitur, timori Domini cui ipſe fortisſima omnipotentia præſidet qui cuncta regit, authoritate prouidentiæ eius digniſsimo compoſitionis effectu coadunatur.

Quid ſedes ſuper gradus.

7 Vnde & ſuper illos gradus ſedes poſita eſt, id eſt ſuper opera quæ Deus operatur in hominibus firmisſimum protectionis firmamentum regentis & adiuuantis eos: quia quicunq; vult cum eo perſeuerare, non decidet in errore, quoniam ipſe fortisſimum ſuſtentaculum exiſtit, ſuper quod omnis iuſtitia conſtituta eſt.

8 Et ſuper ſedem iuuenis quidam ſedens eſt conſtantisſimo regimine filius hominis filius Dei in omni iuſtitia cum Patre & Spiritu ſancto regnans Deus vnus: virilem & nobilem vultum habens, quia ipſe fortisſimus leo deſtruxit mortem nobili facie, ſine peccato ſcilicet viſibilis veniens, natus ex virgine: pallidi tamen coloris exiſtens, quoniam cum terrenis terrenum honorem non queſiuit, ſed humillimus, modicus & pauper in ſancta humilitate apparuit.

Quid capilli ſubnigri.

9 Vnde etiam capillos ſubnigros vſque ſcapulas ſuas deſcendentes habet, quia Iudaicus populus claritatem fidei quæ in incarnatione eiuſdem filij Dei demonſtrata eſt non quærens, obumbratus in vmbra exterioris intellectus legis pertinaciter & infideliter tabuit: ortus tamen in capite iuſtitiæ & vſque ad humerum fortitudinis vbi perfectum opus in humanitate filij Dei floruit peruenientes, ibi in incredulitate ſua finem accepit. Et purpurea tunica indutus eſt, quoniam in charitate ſanguinem ſuum fundens, hominem qui perierat redemit.

Cur à capite ad vmbilicū apparet.

10 Quod autem à capite vſque ad vmbilicum tibi apparet, hoc eſt quod ab incarnatione eius vſq; ad præſens tempus opera quæ geſsit in Eccleſia fidelibus manifeſta ſunt: ſed ab vmbilico deorſum obumbratus tibi ad videndum eſt, quia illa quæ à tempore hoc vſque ad completionem ſæculi huius, in eadem Eccleſia futura ſunt, nec videri nec ſciri poterunt niſi quantum reuelatione diuina & fide Catholica percipiuntur: quoniam maximæ coruſcationes virtutum quæ ante nouiſsimum diem in hominibus manifeſtandæ ſunt, adhuc hominibus incognitæ latent.

11 Et ipſe reſpiciens in mundum, quia idem filius Dei aſpectum miſericordiæ ſuæ dirigens ad homines, propter præteritas & futuras cauſas dicit fideliſsima verba ſuæ admonitionis ad eos, vt ipſi in ſanctis eius cœleſtem militiam imitentur effugientes pericula peccatorum, & vt fortisſime præliando ſupernam fœlicitatem adipiſcantur in factis ſuis contradicentes pœnis impiorum.

Quid tres imagines in Oriente

12 Sed quod in eadem orientali plaga vides ſuper pauimentum præfati ædificij coram eodem iuuene tres imagines iuxta ſe ſtantes, & illum deuotisſime inſpicientes, hoc eſt quod in ortu iuſtitiæ, carnalia deſideria deprimentis, in diſpoſitione omnipotentis Patris apparente filio Dei in carne, hæ tres virtutes in deuotione vnanimes per virtutem Trinitatis conſtantisſime manifeſtatæ ſunt ad ipſum dirigentes aſpectum ſuum, quia illum in fidelibus hominibus deſiderant & quærunt. Vnde etiam contra Aquilonem inter circulum illum magnum qui de prædicto lucido ſedente in throno protenditur, & inter ipſum ædificium conſpicis quaſi rotam in aëre pendentem, & in ea imaginem hominis vſque ad pectus apparentem, & in mundum acutisſime proſpicientem, quia aduerſus diabolicas artes inter ſecretam poteſtatem Dei & ſpiritualem ædificationem ipſius circuitio miſericordiæ eius in mentibus hominum quaſi in aëre pendens, & nunc potentiam iuſtitiæ Dei tangens, nunc opus ipſius in eis fortiter confirmans voluitur: in qua perfectio Chriſtiana in contemptu mundi vſque ad pectus fortitudinis ſuæ apparet, quia virtus hæc in robore fortisſimi certaminis confidens in Deum, homines in mundo ſæculariter conuerſantes acutisſimo intuitu admonitionis ſuæ commonet, vt in abiectione terrenorum imitentur præcedentis filij Dei exemplum, conſtantisſima intentione fortiter aſpirantes ad ipſum.

13 Idcirco etiam ante angulum eiuſdem ædificij ad auſtrum vergentem, imago alia intra ipſum ædificium ſuper pauimentum apparens, ſe ad prædictum iuuenem cum magna hilaritate conuertit, quoniam vt caſus hominis per bonitatem ſuperni Patris in ardore fructuoſitatis reſtauraretur ad vitam, hæc virtus in plenitudine diuini operis ſæcularia conculcans, & in dulcedine ſui affectus ſe aperte manifeſtans, ad filium Dei in conſortio Angelici ordinis cum gaudio fidelium hominum intendit: quia in incarnatione eiuſdem ſaluatoris per ſupernam virtutem floruit. Sed his imaginibus vna ſimilitudo eſt, quia pari deuotione Deum manifeſtant in hominibus, qui ipſum in operibus ſuis concorditer magnificant.

14 Vnde etiā vt cæteræ virtutes quas prius vidi-

Cur fericinis vestimentis induta.

sti fericinis omnes vestiuntur indumentis, quoniam in viribus suis reliquis virtutibus quæ tibi superius veracissimæ demonstratæ sunt, dissimiles non existunt, sed in leni negotio suauissimi operis fidelium hominum, semper ad Deum pariter sursum tendentes sunt. Quod autem omnes albis velaminibus in capitibus suis obtectæ sunt, hoc est quod simul in candido proposito legalis institutionis cum magna colligatione ante Deum caput omnium occupatæ sunt: vt mulier ante virum suum velari solet, excepta illa quæ à dextris mediæ prædictarum trium stans nudo capite candidos capillos habere videtur, quia eadem prosperitate roboris per supernam Trinitatem apparentis, nulla solicitudine huius sæculi grauata, in candore tantum cœlestis desiderij quærit dissolui & esse cum Christo: propter quod etiam nulla earum pallio circumamicta est, quoniam ab omni officio seruitutis denudatæ sunt, per quod ab officio libertatis suæ semper videlicet in cœlum aspicere & ad Deum anhelare possent impediri, nihil aliud desiderantes nisi quod à terrenis rebus separatum est: præter mediam ipsarum trium quæ albo pallio induitur, per quod in sustentatione diuina pulchritudo discreti operis beatæ legis insinuatur, cum quo eadem virtus ita circumamicta obtegitur vt homo pallio suo circumdatur. Sed quod tunicis albis omnes vestiuntur, hoc est quod in candore bonorum operum absque nigredine prauorum morum conuersantur qui in nequitiis & vitiis obcæcatæ infidelitatis obtenebrantur, excepta illa quæ in rota apparens, tunicam subnigram habet, quia hæc in volubilitate diuinæ clementiæ his actibus circumdata est, quæ in districtione sua carni difficiles sunt: & præter hanc quæ à sinistris mediæ earundem trium assistens tunica pallidi coloris vtitur, ipsa in aduersitate per munimentum summæ maiestatis ad defensionem sui circumdata & vallata, lachrymabili mœrore gementis operis, in quo flens & eiulans ad Deum semper suspirat. Vnde etiam omnes calceamentis albis indutæ sunt, quoniam in morte filij mei lucentes viam pacis in mentibus hominum parant, quatenus cœlestia desiderent: excepta media ipsarum trium cuius indumenta pedum nigra videntur & diuerso colore depicta, quoniam hæc sub protectione Dei manens, sed magna schismata infidelium in irrisione nigredinis à via veritatis deuiantium sustinens, recto tamen itinere fidei decorata in mortificatione filij mei non dissidens per multas infestationes diabolicarum artium & per diuersas tribulationes morum hominum, in sua fortitudine & pulchritudine perseuerans tendit ad superna. Sed tamen dissimilitudo est in eis, quia quamuis vnanimes & sibiinuicem in operatione sunt adhærentes, tamen suas vires vnaquæque in subiectis sibi hominibus singulariter in feruore supernæ claritatis demonstrat.

Constãtia

15 Vnde imago quæ media est trium prædictarum sibi astantium, declarat constantiam, quæ columna & munimen est earum quæ sibi adhærent virtutum in medio huius numeri Trinitatem sanctam significantes: se manifestans & hominibus vt in bonis operibus constantes sint ostendens, quia etiam Christus Deus & homo opera sua quæ in mundo operatus est, bono fine consumauit: sicut & virtus hæc firmamentum interiorum virtutum in hominibus existens, cum magna disciplina homines ad Deum perducit. Ergo & in pectore eius duæ fenestellæ apparent, quod est in cordibus hominum manifestatio cœlestium in duobus speculis fidei demonstrata: quoniam Diuinitas & humanitas in filio Dei credenda est, per quem virtus illa in hominibus perfecta à fortitudine rectitudinis suæ non mouebitur. Sed super ipsas fenestras ceruus ad dextram eiusdem imaginis versus apparet, quia super fidem hanc quod filius Dei Deus & homo creditur, ipse per credulitatem fidelis populi firmissime ponitur, cum per cursum velocitatis suæ cœleste desiderium designans, ad dextram constantiæ vertitur, quoniam vita æterna in perseuerantia boni operis reperitur: ita vt anteriores pedes suos super fenestram dextram, & posteriores super sinistram ponat, quia quod ipse verus Deus sit, nec in tranquillitate fidei contemnendum, aut quod verus homo sit nec in eiusdem fidei impugnatione ab vllo Deum veraciter diligente diffidendum est. Vnde & se quasi ad currendum coaptat, quoniam saluatio animarum in cursu eius reperta est, cum ipse in magnis doloribus properans ad passionem crucis, vitam in veritate perseuerantibus contulit: vt & virtus hæc in verbis suæ confessionis supra designat.

Cœleste desiderium.

16 Sed secunda imago quæ à dextris eius est, cœleste desiderium præfigurat: in cœlum semper aspiciens & ad saluationem tendens, per quod constantia prosperitatem caducorum non appetens, magis fœlicitatem æternorum desiderat. Quapropter & prædictum ceruum inspicit, quia filium Dei in lucidissimo opere suo assidue attendens, in dulcissimis amplexibus illius saturari non poterit, quemadmodum & superius in locutione desiderij sui affirmat.

Cõpunctio

17 Tertia autem imago à sinistris eius stans, ostendit compunctionem cordis atque recordationem mentis assidua contritione exilium suum gementem & plorantem, cuius beata effusione constantia contrarietatem sinistræ partis quæ perditio animæ est declinans, ad vitam de morte festinat. Vnde etiam ad præfatas fenestellas aspicit, quoniam in cordibus fidelium omnem intentionem suam ad filium Dei, tam in humanitate quam in diuinitate regnantem intendens, eius dulcedine continua visione perfrui delectatur, sicut etiam in verbis suis aperta manifestatione demonstrat.

Contẽptus mundi.

18 Sed imago quæ contra Aquilonem in rota apparet, perfectionem Christi & contemptum mundi prætendit, quia plenitudo virtutum in abiectione sæcularium per filium Dei apertissime declarata est, qui inter homines conuersatus terrenis non inhians, imitatores suos fortiter ad cœlestia toto ardore commonuit anhelare. Quæ in dextra manu virentem ramusculum habet, quoniam in fœlicitate saluationis animæ opus viridissimi & pulcherrimi germinis beatarum virtutum quod

inspi-

inſpiratione Spiritus ſancti perfuſum eſt, continet. Quapropter & ipſa rota aſſidue circumuoluitur eadem imagine in ea immobili permanente, quia miſericordia Dei pia compaſſione ſe ad homines flectens, & miſeriis eorum compatiens, ſe quærentibus ſemper flexibilis eſt, perfectione Chriſti in contemptu mundi nullam mobilitatem inſtabilitatis habente, ſed ſemper ad ea tendente quæ ſunt ſine vlla mutabilitatis offenſione. Quod autem in circuitu eiuſdem rotæ ſcriptum eſt : *Si quis mihi miniſtrat me ſequatur. Et vbi ſum ego illic & miniſter meus erit*, hoc eſt quod vbique flexibilis miſericordia Dei, hoc continet in ſe, quod quicunque filio Dei obſequium exhibuerit exemplum eius imitando, in cœleſti beatitudine gaudebit, cum ipſo conſortium ſine fine adepturus Angelorum. Vnde etiam in pectore ipſius imaginis ſculptum apparet: Ego ſum hoſtia laudis in prouinciis, quia Chriſtus ſapienter contemptum docēs ſæcularium, per ſecretum conſilij ſui cordibus electorum ſuorum inſinuat, quod ipſum omnis fidelis anima hoſtiam patri oblatum in ligno crucis, intima deuotione veneratur & adorat, cum etiam in toto terrarum orbe gloriam & laudē eius, vox & lingua omnium fidelium propter remunerationem vitæ non ceſſet reſonare, vt etiam ipſa in locutione ſua aperte propalat.

Cōcordia. 19 Imago vero quæ ante angulum ad auſtrum reſpicientem apparet, ſignificat concordiam, rabiem malignorum ſpirituum fugientem, ſed conſortium beatorum Angelorum amplectentem : cum ipſa ob amorem Dei ſciſſuras infidelium deuitat, & ad vinonem perpetuæ pacis anhelat. Vnde & tanti ſplendoris in facie eſt, vt eam perfecte intueri non poſſis, quoniam mortifero odio & inuidia carens, maiorem claritatem in animabus hominum parat, quam mortalis mens capere valeat fragili corpore grauata. Sed quod ab vtroque latere ſuo alam albi coloris habet quarum latitudo longitudinem eiuſdem imaginis ſuperat, hoc eſt quod & in proſperis & in aduerſis ad ſudorem iuſti laboris ſe coniungētibus, illa virtus protectionem ſuæ candidiſſimæ bonitatis extendens, plus in latitudine expanſionis ſuæ quā poſſidet in charitate ſupernorum tenet, quam in longitudine naſcentis humani generis habeat: quia finito mundo ipſa ſuper cœlos cœlorū volans, magis tunc quam nunc in claritate ſua apparebit. Vbi nihil terrenum nihilq; caducum quæritur, ſed quod cœleſte & æternum eſt, dulciſſima amplexione amatur: & vbi omnia clara atque læta perdurabunt, abſterſa omni nebula iniquitatis, quemadmodum & in verbis profeſſionis virtutis huius fideliter denunciatur.

Fortitudo 20 Quod vero vides pauimentum ædificij totum vt album vitrum apparens & ex ſe reddens ſplendorem ſerenisſimum, hoc eſt quod fortitudo veræ fidei portans & explanans opus & ciuitatem Dei, tota in candore & in ſpeculo ſimplicitatis puriſſima & planiſſima eſt, ipſa fide cum omnibus operibus ad ſe pertinentibus in ipſa ciuitate Dei vigilante & ædificante : quatenus Deus in initio bonorum operum hominum per ſplendorem ſerenisſimæ intentionis tangatur, & in fine eorum per ſaluationem animæ apertiſſime cognoſcatur : quia peracta operatione, fides ipſa oſtendit qua deuotione quæque anima Deum quæſiuit.

Quid ſplē dor ſedētis in throno.

21 Vnde & ſplendor lucidi illius ſedentis in throno qui omnia hæc tibi demonſtrat per ipſum pauimentum vſque in abyſſum reſplendet, quoniam gratia omnipotentis Dei cuncta regentis & omnia quæ in hac viſione cognoſcis tibi manifeſtantis, per fortitudinem fidei diabolum in perditione mortis ad nihilum redegit. Quomodo? Deus ſerpentem antiquum & mortem æternæ perditionis per puriſſimam fidem, quæ eſt in regeneratione ſpiritus & aquæ deiecit in profundum perpetuæ confuſionis, fortiter pertranſiens tenebras infidelitatis, cum filiis Dei fideles ſuos admonuit, vt verba doctrinæ ſuæ ab ipſo accepta in mundum emitterent.

Quid ædi ficium ſuā per moniē

22 Sed quod inter circulum illum à ſedente in throno protenſum, & inter hoc ædificium terra tantum apparet, quaſi aliquātulum deorſum vergens, ita vt idem ædificium inde velut ſuper montem poſitum videatur, hoc eſt quod inter fortitudinem poteſtatis omnipotētis Dei & inter electum opus bonitatis ipſius, plurimi homines ſunt qui veram fidem abnegantes magis temporalia quam æterna ſectantur, vt ſunt Pagani, Iudæi ac falſi Chriſtiani ſemper de malo in malum deſcendentes, nec in caducis rebus ſpeculum Catholicæ fidei ſurſum aſpicientes, ſed magis in voluptatibus ſuis prauum opus in profundum peccatorum protrahere laborātes: ita vt maximum & pulcherrimum opus Dei, inter tenebras huius infœlicitatis omni homini illud quærenti in altitudine ſummæ bonitatis palam appareat, vt Ioannes dilectus Euangeliſta in reuelatione diuina teſtatur dicens: *Et ſuſtulit me in ſpiritu in montem magnum & altum, & oſtendit mihi ciuitatem ſanctam Hieruſalem deſcendentem de cœlo habentem claritatem Dei.*

23 Hoc tale eſt. Spiritus eleuat ſpiritum. Quomodo? In virtute ſua Spiritus ſanctus trahit hominis mentem de pondere carnis: vt poſſit volare in viſione oculorum ſpiritus illius qui interiora videt non obſcuratus cæcitate carnalium voluptatum. Quid hoc? Sed Spiritus ſanctus ſurſum eleuat ſpiritum hominis ad montem cœleſtium deſideriorum, vt perſpicue conſiderare valeat opera quæ in ſpiritu peragenda ſunt: quod eſt magnitudo operum Dei, cui mille artes diabolici operis ſubſtratæ ſunt, ita quod eis dominatur ſicus mons planitiei terræ præfertur, & quod immobile fundamētum eſt ſicut mons qui de loco ſuo non tranſit: tantæ etiam altitudinis exiſtens quod mortalis homo eam in ſenſu ſuo enarrare non poſſit, quia omnem humanam prudentiam ſuperexcellit, quæ de terrenis mentibus terrenarum qualitatum aſcendit. Et ſic fideli & ſanctæ animæ opera ſpiritus oſtenduntur, ſicut etiam cœleſtis Hieruſalem ſine opere manuum carnis, per opus à Spiritu ſancto datum ſpiritualiter ædificanda eſt: ita magnitudine & altitudine ſanctorum operum in ſpiritu apparente, vt eadem ciuitas in operibus bonis quæ tactu Spiritus ſancti fiunt in hominibus, adornatur:

tur: quoniam ipsa sic supra montem posita & innumeris ædificationibus ædificata, in se nobilissimos lapides qui sanctæ animæ in visione pacis sunt, colligit ab omni putredine peccati purgatos. Vnde etiam cum ipsis pretiosis lapidibus vt aurum fulget, quia in bonis hominibus sapientia opus suæ claritatis demonstrat. Sed opera illa in rectitudine iustitiæ peracta, cum quibus etiam ipsa cœlestis Hierusalem adornata perficitur, vnde exorta venerunt? videlicet de altitudine cœli: quoniam vt ros de nubibus descendit & terram humore suo perfundit, sic bona opera à Deo in homines descendunt, & infusione Spiritus sancti rigantur: ita quod fidelis homo bonum & suauem fructum generans, consortium supernæ ciuitatis adipiscitur. Sic ergo cœlestia opera per donum Spiritus sancti de cœlo in homines venientia, habent claritatem in ipso, à quo etiam emanauerunt. Quomodo? Quia claritas Dei in bonis operibus iustorum hominum fulget, ita quod ipse tanto ardentius in terra cognoscitur, adoratur & colitur per quas virtutes ipsa sancta ciuitas in ornamentis suis decoratur, quia homo adiutorio Dei bona opera faciens, eum in mirabilibus suis veneratur. Et sic est hæc reuelatio per oculos spiritus visa & cognita, vt in inspiratione Spiritus sancti recta opera in hominibus peracta coram Deo in supernis apparent.

24 Itaque vt præmonstratum est Deus operatur ab Oriente & à Septentrione & ab Occidente ad Meridiem, vbi per filium suum in dilectione Ecclesiæ omne quod ante cõstitutionem mundi prædestinatum fuerat, ad effectum illum perducit qui nouissimus dies est: sicut etiam hoc opus suum per se educens illud cum prædictis in mystica designatione turribus & virtutibus confirmatum & ornatum, atque in summa perfectione cõpletum reducit ad seipsum. Quomodo? Iustitia iustæ actionis post casum Adæ designata in Noë, ad nouissimum diem tendit multis miraculis circumuallata, quæ Deus in electis suis per diuersa tempora demonstrare non cessauit vt in præparatione in Noë, & in ostensione in Abraham & in Mose, & in operatione in filio suo. Quomodo? Ante tempora in corde cœlestis patris erat quod filiũ suum in fine temporum pro vera salute & redemptione perditi hominis mittere voluit in mundum, qui natus ex virgine omnia quæ antiqui sancti Spiritu sancto repleti prædixerant, perfecto opere compleuit: veluti brachium hominis se primum flectit ad opus, & vt deinde manus operatur. Quid hoc? Iustitia videlicet iusto iudicio Dei cum Adam de terra floriditatis proiectus est, cœpit primum in Noë moueri vt in prima iunctura humeri, ita tendens ad fortiora in Abraham & in Mose quasi ad flexibiliora secundum iuncturam brachij, sic tandem perueniens ad perfectum opus in filio Dei: per quem omnia signa & præconia veteris legis aperto opere completa sunt, & per quem omnes virtutes cum quibus cœlestis Hierusalem in filiis suis adornabitur, certissima declaratione in regeneratione spiritus & aquæ manifestatæ sunt, vt manus in digitis suis opus quod operatur ad perfectã ostensionem perducit, hoc modo opus meum ad gloriam meam & ad tuã confusionem perficiõ diabole, tibi per fortitudinem brachij mei oppositus in Aquilone, in Septentrione & in Occidente, nec non etiam secundum solis cursum tibi resistens ab Oriente & à Meridie, ita te subuertens in Occidente, quatenus in omni parte confusus sis: quia in Ecclesia mea quæ mons est fortitudinis, ad interitum tuum ô deformissime impostor facio opus iustitiæ & sanctitatis, ita vt tu dereictus omnino intereas, qui volebas vt plebs mea interiret. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO VNDECIMA.

1 Deinde vidi ad Aquilonem, & ecce ibi quinque bestiæ stabant: quarum vna erat vt canis igneus, sed non ardens: vna vt leo fului coloris. Alia vt equus pallidus. Alia vt niger porcus. Alia vt lupus griseus & se ad occidentem vertebant. Et in occidente coram bestiis illis veluti quidam collis quinque apices habens apparuit, ita vt ab ore cuiusq; bestiæ funis vnus ad vnumquemq; apicem ipsius collis extenderetur, omnes subnigri coloris, præter funem illum qui ab ore lupi tendebatur, qui ex parte niger & ex parte albus videbatur. Et ecce in oriente iuuenem illũ quem prius super angulum coniunctionis lucidi & lapidei muri ædificij purpurea tunica indutum videram, super ipsum angulum iterum vidi, sed nunc ab vmbilico deorsum mihi apparentem, ita vides vt ab vmbilico vsque ad locum illum vbi vir discernitur quasi aurora fulgeret: ibi erat veluti lyra cum chordis suis in transuersum iacens, & ab hoc loco vsq; ad calces pedum id est ad mensuram duorum digitorum transpositorum superius tangentem talum vmbrosus erat ac ab illa mensura per totos pedes suos lacte candidior apparebat. Sed & illa muliebris imago quam ante altare quod est ante oculos Dei prius conspexerant, nunc etiam mihi & hic iterum ostensa est, ita tamen quod eam etiam ab vmbilico ventris deorsum viderem. Nam ab vmbilico vsq; ad illum locum vbi mulier cognoscitur, varias & squamosas maculas habebat. In loco autem muliebris cognitionis monstruosum & nigerrimum caput apparuit igneos oculos, & aures vt aures asini, & nares & os vt nares & vt os leonis habens ac magno hiatu frendens, & velut ferreos ac horribiles dentes horribiliter acuens. Sed ab illo capite vsque ad genua sua imago illa alba & rubea & velut multa contritione contusa erat. Ab ipsis autem genibus vsque ad duas zonas quæ per transuersum superius tangentes calcem pedũ albæ videbantur, sanguinea apparebat. Et ecce illud monstruosum caput se tanto fragore à loco suo emouit vt omnis muliebris imago in omnibus membris suis inde concuteretur. Sed & velut magna massa multæ fæcis ipsi capiti coniuncta est. Vnde illud supra quendam montem se eleuans altitudinem cœlorum ascendere tentauit. Et ecce velut ictus tonitrui repente veniens, ipsum caput

tanta

tanta fortitudine repercusſit, quod & de monte illo cecidit, & quod ſpiritum in mortem emiſit. Vnde ſubito fœtens nebula montem ipſum totum comprehendit, in qua caput illud tanta ſorde inuolutum eſt, vt aſtantes populi in maximum terrorem conuerterentur, ipſa quidem nebula circa ipſum montem aliquantulum diutius immorante. Quod aſtans populus cernens, multo timore concuſſus ad inuicem dicebat: Heu heu quid eſt hoc? Quid videtur nobis hoc eſſe? Ah nos miſeros, quis nos adiuuabit? Aut quis nos liberabit? Neſcimus enim quomodo decepti ſumus. O omnipotens Deus miſerere nobis. Reuertamur. Reuertamur ergo properemus teſtamentum Euangelij Chriſti: quoniam ah ah ah amare decepti ſumus. Et ecce pedes prædictæ muliebris imaginis candidi apparuerunt, ſplendorem ſuper ſplendorem ſolis reddentes. Audiuiq; vocem de cœlo mihi dicentem: Quamuis omnia quæ in terra ſunt ad finem ſuum tendant, ita quod mundus in defectu virium ſuarum poſitus, ad exitum ſuum multis ærumnis & calamitatibus oppreſſus incuruetur, tamen ſponſa filij mei tam à prænunciis filij perditionis, quam ab ipſo perditore in filiis ſuis multum fatigata, nequaquam contereretur, quamuis ab eis multum impugnetur: cum ipſa in fine ſæculorum robuſtior & validior exurgens pulchrior & clarior reddetur, quatenus hoc modo ad amplexus dilecti ſui ſuauius & dulcius procedat. Quod & hæc viſio quam cernis, myſtice deſignat.

2 Vides enim ad Aquilonem, & ecce ibi quinque beſtiæ ſtant, quæ ſunt in carnalibus deſideriis quibus macula peccati non deeſt, quinque ferocisſimi curſus temporalium regnorum ferociter in ſe bacchantes.

3 Quarum vna eſt vt canis igneus ſed non ardens, quia curſus temporum illorum, homines ſuæ conſtitutionis mordaces habebit, in ſua quidem æſtimatione velut ignis apparentes, ſed in iuſtitia Dei non ardentes.

4 Et vna vt leo fului coloris eſt, quoniam curſus ille bellicoſos homines ſuſtinebit, multa quidem bella mouentes, ſed in eis rectitudinem Dei non inſpicientes: quia in fuluo colore regna illa incipient fatigationem debilitatis incurrere.

5 Alia autem vt equus pallidus, quia tempora illa homines in diluuio peccati laſciuos & in velocitate voluptatis ſuæ operationem bonarum virtutum tranſilientes producent: vbi tunc cor regnorum illorum in pallore ruinæ ſuæ confringetur, quoniam ruborem fortitudinis ſuæ tunc perdet.

6 Sed alia, vt niger porcus, quoniam curſus ille rectores magnam nigredinem triſtitiæ in ſeipſis facientes habet, & ſe luto immunditiæ inuoluentes, videlicet diuinam legem in multis contrarietatibus fornicationum & aliarum ſimilium abominationum poſtponentes, ac multa ſchiſmata diuinorum præceptorum in ſanctitate machinantes.

7 Alia vero vt lupus griſeus, quia illa tempora habebunt homines multas rapinas tam in poteſtatibus quam in reliquis ſucceſsibus ſibiipſis congerentes cum in his certaminibus, nec nigros nec albos, ſed velut griſeos in verſutiis ſuis ſe oſtendentes, capita regnorum illorum diuidentes deiicient: quoniam tunc veniet tempus irretitionis animarum multarum, vbi error errorum ab inferno vſque ad cœlum erigetur: ita quod filij lucis torculari martyriorum ſuorum imponentur, filium Dei non negantes, ſed filium perditionis abiicientes, qui diabolicis artibus voluntates ſuas perficere tentabit. Et hæ beſtiæ ſe ad Occidentem vertunt: quoniam hæc caduca tempora cum occidente ſole cadunt: quia ſicut ille oritur & occidit, ita etiam faciunt homines cum hic naſcitur & ille moritur.

8 Vnde etiam ibi in Occidente coram beſtiis illis velut quidam collis quinque apices habens apparet, quia in carnalibus concupiſcentiis in ipſis excurſibus diſpoſita poteſtas, quinque altitudinum propalata oſtenditur: ita vt ab ore cuiuſque beſtiæ funis vnus ad vnumquemque apicem ipſius collis extendatur, quoniam ab initio illorum temporum tenor prolixitatis ad quamq; altitudinem diſpoſitæ poteſtatis protenditur: omnes ſubnigri coloris præter funem illum qui ab ore lupi protenditur qui ex parte niger & ex parte albus videtur, quia iſtæ prolixitates ſunt in varietate contumaciæ voluptatis hominum. Tenore illo qui in voracitate rapinæ poſitus eſt in parte nigredinis, multas iniquitates protendente: ita tamen quod ex ipſa ij in multo candore iuſtitiæ procedunt, qui terrentibus miraculis filio perditionis vt ipſi reſiſtant, occurrent: quemadmodum ſeruus meus Iob de iuſto viro iuſtitiam faciente oſtendit, dicens: *Innocens contra hypocritam ſuſcitabitur, & tenebit iuſtus viam ſuam, & mundis manibus addet fortitudinem.* *Quid collis in Occidente.*

9 Hoc tale eſt. Qui innocens eſt ſanguinei operis, id eſt homicidij & fornicationis & ſimilium malorum operum velut ardens ſcintilla contra illum excitatur, qui ſemper in operibus ſuis mentitur. Quomodo? Quia ille mel nominat, ſed venenum deuorat: & amicum vocat, quem ſicut inimicum ſuffocat. Videlicet cum dulcia verba ſonant, ſed intra ſe malitiam habent: & cum amico blande loquitur, ſed illum in inſidiis occidere nititur. Sed qui habet virgam, indigna pecora à ſeipſo fugans ex recto itinere cordis ſui, habet etiam clara itinera coram fulgente ſole: quoniam ipſe clara ſcintilla & clara lux in Deo ſuſcitatur quaſi fulgens facula, atque ita fortisſimis puriſsimisq; operibus ſe circumferens, ipſis apponit fortem loricam & incidentem gladium, à ſe etiam vitia expellens & virtutes ſibi concilians.

10 Quapropter etiam in Oriente iuuenem illum quem prius ſuper angulum coniunctionis lucidi & lapidei muri ipſius ædificij purpurea tunica indutum videras, ſuper eundem angulum iterum vides; quia oriens iuſtitiæ filius hominis, præſidens fortitudini coniunctionis ſpeculatiuæ ſcientiæ & humano operi in bonitate Patris ſurſum ædificante, cum ipſe filius hominis in voluntate Patris ſui ſanguinem ſuum pro ſalute mundi fudit *Iuuenis ſuper angulum.*

(vt

(vt tibi monstratum est) ibi ipse etiam modo sedens in eadem altitudine, ad confirmationem veritatis tibi denuo per mysteria miraculorum suorum manifestatur: sic tamen vt nunc ab vmbilico deorsum tibi appareat, quoniam à fortitudine membrorum suorum quæ est electorum eius, vbi modo ipse sponsus Ecclesiæ viget vsque ad completionem eorum multa admiranda & obscura signa vides: ita videlicet vt ab vmbilico vsque ad locum illum vbi vir discernitur, quasi aurora fulgeat, quia à perfectione illa cum iam fidelia membra sua perfectionem fortitudinis habent, vsque ad tempus filij perditionis qui se virum virtutis esse simulabit, in rectitudine se deuote colentium fulgorem iustitiæ demonstrabit. Vnde & ibi velut lyra cum chordis suis in transuersum iacet, quod est in persecutione illa qua filius iniquitatis multos cruciatus electis inferet, gaudium canticorum eorum qui iam propter dira tormenta quæ in corporibus suis patiuntur à corporalibus nexibus soluuntur, ad requiem transeuntes.

Cur vsq; ad calces pedũ vmbrosus.

11 Sed ab ipso loco vsque ad calces pedum, id est ad mensuram duorum digitorum transpositorum superius tangentem talum eius vmbrosus est, quoniam à persecutione hac quam fideles à filio diaboli passuri sunt, vsque ad doctrinam duorum testium scilicet Enoch & Heliæ terrena despicientium, & ad superna desideria labores suos ponentium, fides Ecclesiasticæ institutionis velut in dubio habenda est, hominibus multo mœrore dicentibus: Quid est quod dicitur de Iesu? Verum ne est an secus?

Cur lacte candidior per totos pedes.

12 Sed ab illa mensura superius tangente talum per totos pedes suos lacte candidior apparet, quod est à testimonio testium illorum æterna præmia exspectantium filio perditionis deuicto, filius hominis ante finem mundi in Catholica fide candidissimus & pulcherrimus fulgebit: ita quod tunc palam veritas per ipsum cognoscetur, & quod falsitas in filio iniquitatis per omnia abiicietur: vt & Dauid seruus meus testatur vbi dicit: *Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo, quia obstructum est os loquentium iniqua.*

13 Hoc tale est. Profunda scientia quæ est magnus status in homine scilicet pulchram formam linguarum hominum voluntate & dispositione Dei tangens, strenue symphonizat in altari Dei, quia Deum nouit & beati in laudibus sonantium mentium currunt, torrens iter verborum in purissimo fonte fortissimi dominatoris facientes, cum in perdito tempore destruuntur hiatus sibilorum diabolicarum artium, quæ mentes hominum turpiter inficiunt.

Quid muliebris imago ante altare.

14 Sed & illa muliebris imago quam ante altare quod est ante oculos Dei prius conspexeras, nunc etiam tibi & hic iterum ostenditur, quia sponsa filij Dei purissimis orationibus sanctorum instans, & eas supernæ inquisitioni secundum quod tibi præmonstratum est deuotissime offerens, modo etiam tibi in eisdem sacramentis pro assertione iustitię declaratur: ita tamen quod eam modo etiam ab vmbilico ventris deorsum videas, quoniam ipsa pro creatione illa qua nunc Ecclesiastica dignitate prouehitur, vsque ad plenitudinem filiorum eius multis miraculorum mysteriis ad tuitionem multorum, tibi manifestatur. Nam ab vmbilico vsque ad locum illum vbi mulier cognoscitur, varias & squamosas maculas habet, quod est à fortitudine illa qua modo in filiis suis digne & laudabiliter viget, vsque ad tempus illud vbi filius perditionis artes suas, quas diabolus primæ mulieri immisit perficere conabitur, varietatem & duritiam in obiectione multorum vitiorũ tam in fornicatoriis quam in mortiferis & rapacibus malis lamentabiliter & miserabiliter sustinebit. Quomodo? Quoniam ij qui eam diligere deberent, eam acriter persequentur.

Quid mõstruosum caput.

15 Vnde etiam in loco muliebris cognitionis monstruosum & nigerrimum caput apparet, quia cum artibus primę seductionis in monstruosis turpitudinibus, & in nigerrimis iniquitatibus, perditionis filius insaniens veniet: igneos oculos & aures vt aures asini, & nares & os vt nares & os leonis habens, cum furibundos actus nequissimi ignis & turpissimos sonitus contradictionis, Deum abnegari faciens hominibus immittit, ita pessimum fœtorem sensibus eorum infundens, ac crudelissima rapacitate Ecclesiastica instituta dilanians, scilicet magno hiatu frendens, & velut ferreos ac horribiles dentes horribiliter acuens, quoniam voracissimo rictu vitiorum fortitudinem & insaniam mordacitatis suæ, sibi consentientibus pessime infigit.

Cur imago contritione tusa.

16 Et ab illo capite vsque ad genua illa, alba & rubea & velut multa contritione contusa est, quoniam à pessima deceptione qua filius perditionis homines primum blande & leniter seducere conabitur, vsque ad tempus illud cum eos iam crudelius inflectere & incuruare tentabit Ecclesia in filiis suis albedinem veræ fidei, sed in ipsa angustiam sanguinei stuporis ac maximas ærumnas diuersarum passionum sustinebit.

Cur sanguinea.

17 Ab ipsis autem genibus vsque ad duas zonas quæ per transuersum superius tangentes calcem pedum albæ videntur, sanguinea apparet, quia cum iam velut motionem oppressionis suæ sustinuerit, vsque ad duos testes veritatis qui Ecclesiam fortissime continebunt, iam circa consummationem mundi candorem iustitiæ & rectitudinis ostendentes, sceleratissimas persecutiones & crudelissimas effusiones sanguinis, in iis qui ipsum perditorem contempserint patietur. Quid hoc? Cum filius perditionis in contraria sua doctrina iam fiduciam & fortitudinem fallaciter confortatus acceperit, tunc & Ecclesia in cursu festinationis suæ nobilissimo sanguine perfundetur: vbi & ipsa tunc plene iam cęleste habitaculum construetur. Nam vos ô plateæ Hierusalem, tunc in optimo auro per sanguinem sanctorũ fulgebitis, quia diabolus tunc extinguetur, quoniam membra superni regis prosecutus est, ita quod ipse præ magno terrore suo ad nihilum redigetur. Sed ô vos homines qui in ipsis habitare desideratis, illum fugite, & Deum qui vos creauit adorãte. In sex enim diebus perfecit Deus opera sua, & in septimo requieuit ab opere suo.

Quid

18 Quid hoc? Sex dies, ſex numeri ſæculi ſunt, ſed in ſexto noua miracula mundo edita ſunt, vt etiam in ſexto die Deus opera ſua cõpleuit. Nunc autem mundus in ſeptimo numero ſæculi, ante nouiſſimum diem, eſt ſicut in die ſeptimo. Quomodo? Prophetæ voces ſuas compleuerunt, filius etiam meus voluntatem meam in mundo perfecit, & aperte Euangelium in toto mundo prædicatum eſt: ſed & hoc per tempus temporum pleni numeri, & per plus temporum annorum ipſius pleni numeri, quamuis in multa diuerſitate morum hominum tamen per me bene fundatum perſtitit. Sed nunc Catholica fides in populis vacillat, & Euangelium in hominibus claudicat: fortiſſima etiam volumina quæ probatiſſimi doctores multo ſtudio enucleauerunt, turpi tædio diffluunt, & cibus vitæ diuinarum ſcripturarum iam tepefactus eſt. Vnde nunc loquor per non loquentem hominem de ſcripturis, nec edoctam à terreno magiſtro, ſed ego qui ſum ediſſero per eam noua ſecreta & multa myſtica quæ hactenus in voluminibus latuerunt: velut homo facit qui limum ſibi primum componit, & deinde ex eo quaſque formas ſecundum voluntatem ſuam diſcernit. O fructuoſi doctores boni lucri, animas veſtras redimite & hunc ſermonem fortiter clamate, nec ad ipſum increduli eſtote, quia ſi illum ſpernitis, non illum ſed me qui verax ſum contemnitis. Vos namque populum meum ſub lege mea nutrire debetis, habentes curam vſque ad prefinitum tempus illius curationis, cum deficiet omnis cura omnium laborum. Sed de hoc tempore habetis tempora temporum præfixæ prædeſtinationis, ad tempus illud currentes in quo filius perditionis veniet. Conualeſcite ergo & confortamini electi mei, præcauentes ne in laqueum mortis cadatis, ſed victorioſiſſimũ vexillum horum ſermonum eleuate, & ſuper filium iniquitatis ruite. Nam in errore ſemitarum illarum quæ præcurrunt & ſubſequuntur filium perditionis, quem vos Antichriſtum nominatis, veſtigia illius imitamini qui vos viam veritatis edocuit cum in carne in mundo cum magna humilitate & non cum ſuperbia apparuit. Audite ergo & intelligite. Spiritus enim dicit Eccleſiæ de tempore nouiſſimi erroris: Mors irruet in Eccleſiam in ipſa hora cum in fine temporum maledictus, maledictionis filius veniet, qui eſt maledictio maledictionum: velut filius meus in Euangelio de ciuitate peſſimi erroris teſtatur dicens: *Et tu Capharnaum nunquid vſque in cœlum exaltaberis, vſque in infernum deſcendens.* Hoc tale eſt. O tu antrum iniquitatis, foſſa abſconſionis exiſtens, & alas ſimulationis hypocritarum habens, quomodo in excelſo parietum ſtare poſſes, cum oculus tuus nequitias vitiorum inſpiciat, quæ ardens lumen in ſordibus abſcondunt dicentes: Quis ſimilis eſt parricidæ in hypocriſi, quem ſtulti dominatorem nominant. Nunquid cœlum in miraculis ſignorum habebis, cum digitum tuum barathro intinges. Quomodo? Opera tua fundum inferni petent, in cuius voracitate abſorpta iacebis, ita quod etiam infernus fœtorem illum euomet, in quo mundus amaritudinẽ mortis in perditore perditionum videbit.

19 Sed caput ſine ventre & abſque cæteris membris eſſe non debet. Caput Eccleſiæ filius Dei eſt: venter & cætera membra quæ ſequuntur, Eccleſia cum filiis ſuis eſt. Eccleſia autem nondum in membris & in filiis ſuis perfecta eſt, ſed in nouiſſimo die cum numerus electorum implebitur, tunc & Eccleſia plena erit. Sed & tunc in vltimo die turbatio orbis terrarum fiet, cum ego Deus quatuor elementa abluam, cum illo quod mortale in carne hominis eſt, & tunc in conſumatione ſęculi plenum gaudium ſobolis Eccleſiæ erit. Vt enim prędictum eſt, in ſex diebus perfecit Deus opera ſua. *Quod caput Eccleſia.*

20 Quinque dies, quinque numeri ſæculi ſunt, in ſexto noua miracula in terris propalata ſunt, velut in ſexta die primus homo formatus eſt. Sed nunc ſextus numerus finitus eſt, & deuentum eſt in ſeptimum numerum, in quo nunc curſus mundi velut in ſeptima die requiei poſitus eſt: quia labor ille quem prius fortiſſimi doctores in profunditate clauſorum ſigillorum ſanctarum ſcripturarum habuerũt, modo apertus exiſtens aperte proferendus eſt, in leuitate verborum velut verba huius libri ſunt, quaſi in ſeptima quietis die Sex enim dies operis ſunt, ſeptima requiei eſt. Numerus dierum alius non eſt: quod ſupereſt tibi ô homo ſciendum non eſt, ſed in ſecreto patris eſt. Sed vos ô homines de tempore hoc, tempus temporũ in curſu veſtro habetis antequam homicida ille veniat, qui fidem Catholicam peruertere cupiet. Quid autem deinde fiat, nec tempus nec momentum vobis de hoc ſciendum eſt: ſicut nec quid poſt ſeptem dies hebdomadis ſit, ſcire poteſtis, ſed ſolus Pater hoc nouit, qui & hæc in ſua poteſtate poſuit. De diebus enim hebdomadis aut de temporibus temporum ſæculi, amplius tibi ô homo ſciendum non eſt. *Quid quũque dies. Quid ſextus. Quid ſeptimus.*

21 Sed poſt quinque numeros ſæculi cœleſtia miracula mundo edidi, ſicut & in quinque diebus alia creatura ante hominem creata fuerat, quæ homini ſubiecta eſt. Sic etiam & plenitudo infidelium & Iudæorum fuerat, & diuerſa ſchiſmata diuerſorum malorum tam gentilis quam Iudaïci populi efferbuerant, & lex ac prophetia iam ſudauerant, atque omnes populi tam in malis quam in bonis probati erant: antequam vnigenitus meus carnem de virgine ſuſciperet. Nam eum mittendũ decretum non fuerat niſi præmiſſis omnibus his, vt omnis iuſtitia in illo probaretur, & vt omnis iniuſtitia ab illo ſcandalizaretur. Quod ſi filius meus prius veniſſet, hoc quaſi inſipienter factum fuiſſet: velut homo ille prudenter agit qui fruges ſuas antequam matureſcant colligere vult: vel ſi incarnatio eius in ipſum finem mundi dilata eſſet, tunc raptim veniret quaſi auceps ille qui aues fraudulenter capit, illis neſcientibus quomodo rete eius intraverint. Sed filius meus venit in tempore illo velut cum iam dies poſt nonam ad veſperas tendit, ſcilicet cum iam maxima virtute diei abſcendente frigus adeſſe incipit, ita poſt quinque numeros mundi filius meus mundo affuit cum mũdus iam ad occaſum currit. Quid tunc? Ipſe enim veniens medullam legis aperuit, vbi aquam legis in vinum Euangelij conuertit, vbi & maxima fluenta virtu- *Quid poſt quinque numeros.*

tum

tum emanare fecit: quod tam tempestiue veniens compleuit, vt Ecclesiasticæ virtutes quas Spiritus sanctus incendit firmis radicibus in hominibus confortarentur, & vt virginitas quam in seipso attulit, in dignissima germina florum pullularet & dilataretur.

22 Sed insanus homicida, filius scilicet perditionis, in breuissimo tempore veniet, velut cum iam dies abscedit sole in occasum latēte videlicet cum nouissimum tempus iam cadit & mūdus tenorem suum deserit: hoc autē testimonium ô fideles mei audite, & illud deuote ad cautelam vestram intelligite, ne vobis nescientibus terror illius perditoris repente veniens, in ruinam infidelitatis & perditionis vos præcipitet. Vnde vos armate, & ad validissimam pugnam hoc modo fidelissimis munitionibus prænoniti, vos præparate. Cum enim tempus illud aduenerit quo nequissimus ille deceptor horribiliter apparebit, mater illa quę illum fallacem in mundum parturiet à pueritia sua in puellari ætate diabolicis artibus plena vitiis, in deserto abiectionis inter nefandissimos homines enutrita est, ibi parentibus eius eam nescientibus, nec illis cum quibus moratur eam scientibus, quoniam diabolus eam illuc ire persuadet, & ibi eam secundum voluntatem suam decipiendo componit, quasi Angelus sanctus sit. Et ideo illa ab hominibus se separat, vt tanto facilius celari possit: vnde etiam aliquibus sed tamen paucis viris nequissimo latrocinio fornicationis occulte commiscetur, & in tanto studio turpitudinis cum illis se polluit, velut Angelus sanctus feruorem prauitatis illius eam perficere iubeat. Et sic in feruentissimo ardore fornicationis illius filium perditionis concipit, nescies de quo semine virorum illorum eum conceperit. Sed Lucifer serpens scilicet antiquus turpitudine ista delectatus, coagulationem hanc iusto meo iudicio artibus suis afflat, & eam omnibus viribus suis totam in ventre matris illius possidet, sic illo perditore de ventre matris suæ pleno diabolico spiritu egrediente. Deinde illam consuetuam fornicationem deuitat, & aperte stulto & insipienti populo dicit, quia virum non habeat, nec patrem infantis sui sciat: fornicationem autem quam perpetrauit, sanctam dicit. Vnde & populus illam sanctam putat, & nominat. Sic filius perditionis diabolicis artibus vsque ad fortiorem ætatem enutritur, semper noto populo sibi se subtrahens. Sed mater eius eum cum quibusdam magicis artibus interdum tam populo Deum colenti, quam non colenti ostendit, sic eum ab eis faciens videri & amari. Qui cum ad plenam ætatem peruenerit, manifeste contrariam doctrinam docebit, ita mihi & electis meis repugnans, tantamq; fortitudinem acquirens vt in magna potestate sua, se supra nubes eleuare conetur. Nam ego iusto iudicio meo permitto eum in diuersis creaturis voluntatem suam exercere, quoniam vt diabolus in initio dixit similis ero altissimo & cecidit, ita etiam permitto vt idem diabolus in tempore nouissimo cadat cum ipse in hoc filio suo dicit, Saluator mundi ego sum. Et vt omne sæculum fidelium cognouit quod Lucifer mendax fuit, cum se in initio dierum similem Deo esse voluit, sic etiam omnis fidelis homo videbit quod filius iniquitatis mendax est, cum se ante nouissimum diem filio Dei similem facit. Ipse enim est pessima bestia, homines qui ipsum negant interficiens, & regibus, ducibus, principibus, diuitibusque se adiungens, humilitatemq; deprimens, ac superbiam erigens, orbemq; terrarum diabolica arte sibi subiiciens. Potestas namque eius vsque labrum venti procedit, ita quod aërem videtur commouere, ignemq; de cœlo educere, & fulgura, tonitrua ac grandines producere, montes etiam euertere, aquas exsiccare, siluis viriditatem suam auferre, eisq; iterum succum viroris sui reddere. Tales enim illusiones in diuersis creaturis ostendit, videlicet in humore, in viriditate, & in siccitate earum. Sed & in hominibus deceptiones suas facere non desinit. Quomodo? Videbitur enim sanis immittere ægritudinem, & infirmis sanitatem, dæmones eiicere, ac interdum mortuos suscitare. Quomodo? Cum enim aliquando quispiam vita euanuerit, cuius anima in potestate ipsius diaboli est, circa cadauer illius qui vita discesserit, interdum permissione mea illusiones suas ostendet, cadauer illius quasi viuat moueri faciens, quod tamen per breuissimā horam & non per lōgius spatium facere interdum permittetur, ne hac præsumptione gloria Dei derideatur atque nihilipendatur. Quod quidam videntes in eum confident, quidam autem & priorem fidem suam retinere volentes, eum tamen sibi propitium semper optabunt. Quos tamen durius lædere nolens, quasdam infirmitates ipsis immittit. Qui dum medicinam & auxilium medicorum quærent nec curari poterunt, ad ipsum recurrent tentantes, si eos curare valeat: quos dum ad se venientes viderit, debilitatem quam eis intulit ipsis aufert. Vnde valde eum amantes in ipsum credent. Et sic multi decipientur, cum ipsi oculos interioris hominis obnubilant, per quos in me respicere debuerant, volentes in probatione animi sui velut in quadam nouitate illa scire quæ exterioribus oculis vident, & quæ manibus palpant, contemnentes illa inuisibilia quæ in me manent, & quæ vera fide comprehendenda sunt, quia mortales oculi me videre non possunt: sed miracula mea in obumbratione illis ostendo quibus voluero, meipsum autem nullus videbit, dum in mortali corpore manet, nisi in vmbratione mysteriorum meorum, vt seruo meo Mosi locutus sum, quemadmodum scriptum est: *Non enim videbit me homo & viuere poterit.* Hoc tale est. Obtutum mortalitatis suæ non ponet in claritatem diuinitatis meę, ille qui mortalis est: ita quod in corruptibili cinere mortalem vitam possit habere, dum in transeuntis temporis mutatione est, scilicet quod vitam vnam deserit & ad aliam transit: quoniam omnia viuentia per me solidata sunt, & quia ego viuo nec vlla mutatio in me est. Nam vt culex viuere non potest si se in flammam ignis immittit, ita etiam mortalis homo non posset subsistere, si coruscationem diuinitatis meæ videret: sed ego mortalibus hominibus quamdiu grauamine mortalitatis suæ grauati sunt, me ita in obumbra-

Qt lieb ma te o

bratione ostendo, velut pictor ea quæ inuisibilia sunt, per imagines picturæ suæ hominibus declarat. Quod si ô homo me dilexeris, te amplectar, & calore sancti Spiritus te calefaciam. Cum enim bona intentione tua me inspexeris, meque in tua fide cognoueris, tunc & ego tecum ero. Sed qui me contemnunt, ad diabolum se conuertunt, quoniam me scire nolunt. Vnde & ego ipsos abijcio. Eosdem autem diabolus illudit & decipit quomodocunque sibi placuerit, ita quod ipsi putant quod verum sit, quicquid eis ostenderit. Et hanc ipsam artem deceptionis suæ diabolus illis infundit, qui in ipsum confidunt, ita quod ipsi in hac arte diuersa portenta in creaturis secundum voluntatem suam hominibus fallaciter ostendunt. Sed tamen nec elementa, nec alias creaturas quæ à Deo creatæ sunt, in alium modum transmutare possunt, nisi quod solum per deceptiones suas, quædam monstra velut quasdam nebulas in eis sibi credentibus fingunt. Nam & Adam cum plus quæreret quam habere deberet, gloriam paradisi perdidit, sic & isti visum & auditum interioris hominis amittunt, quoniam Deum deserunt & diabolum colunt. Secundum hunc modum filius perditionis, deceptiones artium suarum in elementis operatur, ostendens in eis pulchritudinem, dulcedinem & suauitatem secundum voluntatem hominum quos decipit. Sed hæc potestas ei ob hoc permissa est, vt fideles in recta fide cernant, quod diabolus nullam potestatem in bonis habet, sed solum in malis æternæ mortis. Quicquid enim ille filius iniquitatis operatur, id in potestate, superbia & crudelitate facit, misericordiam, humilitatem & discretionem non habens: sed cum imperio & magno stupore homines ad hoc præcipitat, vt ipsum sequantur: plurimos enim populos sibi acquirit, dicens eis vt voluntates suas libere peragant, ne se multum in vigiliis aut in ieiuniis constringant: proponens eis vt tantum Deum suum diligant, quem se esse simulat, quatenus sic ab inferno liberati ad vitam perueniant. Vnde illi hoc modo decepti dicunt: O væ miseris illis qui ante tempora ista fuerunt, quia diris cruciatibus vitam suam afflixerunt, pietatem Dei nostri heu ignorantes. Ille enim thesauros & diuitias eis ostendit, ac eos secundum voluntates ipsorum epulari permittit, fallacibus signis doctrinam suam confirmans, ita quod ipsi putant quod non oporteat eos vllo modo corpora sua constringere & castigare. Sed & circumcisionem & Iudaïsmum secundum mores Iudæorum illis obseruare iubet, fortiora præcepta legis, quæ Euangelium cum digna pœnitentia in gratiam conuertit, ipsis iuxta voluntatem eorum leuiora faciens. Et dicit qui ad me conuertitur, peccata illius delebuntur, viuetq; mecum in æternum. Baptismum etiam & Euangelium filij mei abiicit. Et omnia præcepta illa quæ Ecclesiæ tradita sunt, deridet. Et iterum sibi famulantibus diabolica irrisione dicit: Videte quis & qualis ille insanus fuerit, qui hæc obseruare per mendacia sua simplici populo instituit. Ego autem pro vobis & ad gloriam vestram mori, & à morte resurgere volo. Et sic populum meum ab inferno liberabo, vt deinceps mecum in regno meo glorioso viuatis, quod ille fallax prius se fecisse simulauit. Et deinde dilectis suis dicit, vt eum gladio percutiant, atque in mundum sindonem vsque ad diem resurrectionis suæ inuoluant, illis ita deceptis quod putant se illum occidere, & præcepta eius hoc modo perficere: postea se resurgere simulans diræ maledictionis scripturam velut saluationem animarum profert, quam pro signo hominibus tradens, iubet vt ipsum adorent. Quod si quis fidelis propter amorem nominis mei recusauerit, diro cruciatu tormentorum ab illo consumetur: vnde omnes qui hæc viderint vel audierint maximo admirationis & dubietatis stupore concutientur: quemadmodum etiam Ioannes dilectus meus ostendit, dicens: *Et vidi vnum de capitibus eius tanquam occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Et admirata est vniuersa terra post bestiam.*

23 Hoc tale est. Ego amator mysteriorum Dei vidi fallacem & maledictum in maximis & innumerabilibus iniquitatibus omnem sanctimoniam sanctorum circumeuntem, & multiplicibus vitiis eam fatigantem, qui artibus mendaciorum suorum sanguinem suum in occisione se effundere, & ita mori assimilabit, non in corpore suo cadens sed in fallaci vmbra, velut percussus & moriens æstimatus. Vnde etiam in errore fallacium vulnerum suorum quasi mortuus fuerit simulat se quasi à sopore mortis reuixisse, & ita admirabilem & terribilem stuporem omnes homines qui in tota terra sunt, in horrore huius maledicti capient: sicut etiam populus in magnitudine & fortitudine Goliath obstupuit, cum eum armatum in bello aduersum se stare videret. Et ita vt vides columnæ electorum meorum, tam de cruciatibus istis quam de contrariis & immanibus ac horribilibus signis, quæ filius perditionis emittet magno stupore pauoris commoueri videbuntur, gemitum lamentabilis angustiæ emittentes. Sed duos testes meos quos ad id tempus in secreto voluntatis meæ reseruaui scilicet Enoch & Heliam, vt ipsi repugnent & vt errantes ad viam veritatis reducant emittam. Qui fortissimas & robustissimas virtutes fidelibus ostendent, quia cum verba testimonij eorum in ore vtriusque sibi æqualiter consentient, fidem audientes adhibebunt. Nam idcirco hi duo testes veritatis tamdiu per me reseruati sunt, vt tunc ipsis procedentibus, sermo eorum in cordibus electorum meorum teneatur & solidetur, quatenus inde germen Ecclesiæ meæ in magna humilitate subsistat. Et ipsi ad filios Dei quorum nomina in libro vitæ sunt dicent: O vos recti corde & electi in gloriosa laude beatarum gratiarum vitæ, audite & intelligite quæ vobis fiducialiter differimus. Hic maledictus à diabolo missus est, vt animas quæ se præceptis illius subiiciunt in errorem mittat. Nos enim de hoc mundo recluſi eramus, reseruati in secretis Dei quæ hominibus abscondita sunt, ita quod in solicitudine & angustia hominum non fuimus. Nam ad hoc reseruati sumus, & ad vos missi, vt

Quid est putiunum occisum & à plaga curatum.

vt erroribus istius perditoris contradicamus. Videte ergo, si vobis aut in corporali statura aut in ætate similes simus. Et omnes qui cognoscere & confiteri verum Deum volent, hos duos senes & veraces testes, vexillum iustitiæ Dei portantes subsequentur, iniquum errorem deserentes: quoniam ipsi in magnis præconiis & coram Deo & coram populo fulgebunt, vicos & plateas & ciuitates, atque alia loca vbicunque filius perditionis contrariam doctrinam efflauerit percurrentes, ac in eis multa signa in Spiritu sancto facientes, ita vt omnis populus, qui eos viderit, in maximam admirationem ducatur. Idcirco autem hæc magna signa, supra firmam petram solidata, illis dabuntur, quatenus illa contraria & falsa signa abiiciantur. Nam, vt fulgur incendit & comburit, sic & filius perditionis peruersa iniquitate & nequitia sua faciet, populos magicis artibus velut igne fulguris comburens. Sed Enoch & Helias, cum recta doctrina quasi cum ictu tonitrui, omnem cohortem illius exterrentes deiicient, fideles hoc modo stabilientes. At tamen in permissione voluntatis meæ, ab illo tandem consumati, mercedem laborum suorum in cœlestibus consequantur. Tunc flores doctrinæ eorum cadentes, quia voces ipsorum iam in mundo non audientur, bonum fructum in electis ostendent, verba & rabiem diabolicæ artis contemnentibus, & in spe supernæ hæreditatis bene firmatis: quemadmodum & Salomon de bono & recto homine ostendit, dicens: *Domus iusti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio.* Hoc tale est. Acutum habitaculum vbi contritio & infœlicitas non est, speciale speculum oculi Dei in recto homine est, in quo idem oculus fortitudinem miraculorum suorum quasi in appetitu percutientis gladij videt. Sed in procedentibus factis velut in crescentibus fructibus superbi cordis, quod in propriis voluptatibus suis ruinas ædificat, tristitia illa erit, quia superbum cor in eam spem non confidit, quæ in superna saturitate floret.

Quid monstruosum caput se à loco dimouens.

24 Sed vt vides quod ipsum monstruosum caput se tanto fragore à loco suo emouit, quod omnis prædicta muliebris imago in omnibus membris suis inde concutitur, hoc est cum se filius perditionis caput iniquitatis existens, multa arrogantia superbiæ velut à paruo errore infixæ sibi nequitiæ tollit, maiorem errorem arripiens, scilicet supra omnes exaltari volens, id est, cum deceptiones suæ finem acceptura sunt, omnis Ecclesia in omnibus filiis suis tam maioribus quam minoribus in maximum timorem mittitur, expectans insaniam præsumptionis illius. Et velut magna massa multæ fæcis ipsi capiti coniungitur, vnde illud super quendam montem se eleuans, altitudinem cœlorum ascendere tentat, quia maximæ artes diabolicarum insidiarum, multam immunditiam afferentium eidem filio iniquitatis assistentes, ipsi alas superbiæ subministrant, ac eum in tantam præsumptionem erigunt, quod ipse etiam secreta cœlestia se putat posse penetrare. Quomodo? Nam cum omnem voluntatem seductoris diaboli compleuerit, ita quod iusto iudicio Dei amplius tantam potestatem iniquitatis & crudelitatis suæ habere omnino non permittetur, omnem cohortem suam congregabit, & sibi credentibus dicet quia ad cœlos ire velit. Sed sicut diabolus nesciuit filium Dei ad redemptionem & salutem animarum nasci, ita & iste pessimus cum se in mortiferum malum omnium malorum inuoluet fortissimum ictum manus Dei super se venire ignorabit.

Quid ictus tonitrui.

25 Et ecce velut ictus tonitrui repente veniens caput ipsum tanta fortitudine percutit quod & de monte illo deiicit & quod spiritum suum in mortem emittit, quoniam potestas Dei se manifestans, eundem perditionis filium tanta virtute zeli sui prosternit, quod & de superbia illa qua se contra Deum erexerat, magno præcipitio præsumptionis suæ ruit, & quod vitalem flatum suum in mortem æternę damnationis ita consumatus euomit: quia sicut tentationes filij mei finitæ sunt, cum ipse tentatus diabolo dixit: *Vade turpissime sathana:* & ille exterritus fugit, sic etiam & tentationes istæ quas filius iniquitatis Ecclesiæ infert, in hoc zelo meo consumationem accipient.

Cur nebula fœtens.

26 Inde subito fœtens nebula montem ipsum totum comprehendit, in qua caput ipsum tanta sorde inuoluitur, vt astantes populi in maximum terrorem mittantur, quia immundissimus intolerabilisque & infernalis fœtor locum elationis illius totum replebit, in quo ille pessimus criminator tanta immunditia & fœtore efferuebat, vt iusto Dei iudicio nec initium nec finis eius amodo in memoria habeatur: quoniam populi illi cadauer ipsius sine voce in terra prostratum & multa tabe perfusum videntes, se deceptos esse cognoscent: ipsa nebula circa montem illum aliquantulum diutius immorante, quoniam fœtor ille diabolicam elationem circumamplectens, immundam ostendit, vt homines ab illo seducti fœtorem & immunditiam illam videntes, errorem suum declinent, & ad veritatem redeant. Nam astans populus hæc cernens, multo timore concutitur, quia hæc videntes maximus horror incutit, ita vt lugubres voces & flebiles querelas proferant, & se grauiter errasse dicant.

Quid candidi pedes.

27 Et ecce pedes præfatæ muliebris imaginis candidi apparent, splendorem super splendorem solis reddentes, hoc est quod fortitudo fundamenti & sustentatio sponsæ filij mei multum candorem fidei ostendet, & pulchritudinem illam quæ omnem pulchritudinem terrenæ claritatis superat demonstrabit, cum filio perditionis (vt dictum est) prostrato, multi ex ijs qui errauerant ad veritatem reuertentur. Sed post casum illius impij, quando nouissimus dies in solutione mundi occurrat, mortalis homo non quærat: quia eum scire non poterit:

quo-

quoniam eum Pater in abscondito secreti sui seruauit. Ad iudicium ergo ô homines vos præparate. Vt autem prædictum est filius perditionis cum patre suo diabolo & cum omnibus artibus illius in nouissimo tempore per filium meum fortissimum præliatorem cum magna confusione superabitur, sicut & inimici fortissimi Sampsonis in præfiguratione ipsius deiecti sunt: velut in sacra historia scriptum est: *Concussisq; fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & cateram multitudinem quæ ibi erat, multoq; plures interfecit moriens quam ante viuus occideret.*

28 Hoc tale est. Filio Dei, scilicet fortissimo Sampsoni primum synagoga coniuncta est, cui ipse occulta illa quæ in veteri testamento abscondita erant, in mirabili doctrina sua distribuit, interiorem dulcedinem legis quæ fortior leone erat, ipsi benigne aperiens. Sed ipsa decepit eum, faciens vt secreta eius illuderentur, in doctrinam illius respicere nolens, sed eam magno fastu superbiæ despiciens. Quapropter ipse commotus regnum Dei ab ea auferri & alij genti dari prædixit, ita in multis prodigiis cum plurima turba ciuitatem Hierosolymam ascendens, infidelitate illorum qui vestimenta sua in via strauerunt occisa: vbi quod promiserat illis per miracula reddidit, quibus per sponsam suam proditus fuerat. Et in illo feruore sponsam suam deseruit, cum domum eius desertam derelinqui prænunciauit. Sed pater sponsæ illius, videlicet diabolica seductio, alij viro, id est infidelitati eam coniunxit. Tunc filius Dei astutas vulpes, scilicet Apostolos emisit, qui igne sancti Spiritus segetes inimicorum suorum combusserunt, id est qui legalia præcepta ad spiritualem intellectum verterunt, ita synagoga cum patre suo conbusta, scilicet peruersa infidelitate synagogæ euersa. Deinde magnis signis & stupendis miraculis incredulos occidit, ita quod omnes multo stupore contremuerunt, cum dicerent se timere Romanos venire, & locum & gentem ipsorum tollere. Quapropter concilium suum congregauerunt vt illum perderent: sed ipse abscondit se in monte in oratione cum diceret, vt si fieri posset calix ille ab eo transiret. Sed Iudas Scariotis prodidit eum, tradens eum in manus sæuissimas inimicorum suorum. Et ipse vim fortitudinis suæ abscondit, quam in crine id est in patre suo habuit, quæ omni populo ignota est, nisi quantum in fide capitur, veluti & capilli in capite hominis videntur. Postea cum pati voluit vim fortitudinis suæ ostendit, videlicet mandibulam asini tollens cum filiabus Hierusalem diceret, ne super eum sed super seipsas flerent, ita illas occidens, scilicet terrorem futurorum malorum eis verissime prædicens. Et sic in cruce fatigato, cum sitiret fons veræ fidei de gentili populo emanauit, de quo ipse bibens non erubuit, dicens etiam quod sic consumatum esset. Vnde cum spiritum emisit, in gehennam, videlicet ad mulierem meretricem postea descendit: inimicis suis eum obsidentibus, cum custodes ad sepulchrum ipsius ponerent: sed ipse à morte resurgens, cum duabus portis, id est cum specialibus electis suis, & cum communi populo quos ex inferno liberauit, cœleste regnum petiuit. Sed sic pulcherrima sponsa scilicet Ecclesia ipsi coniuncta, diligentissime ab eo quæsiuit quomodo fortitudinem ipsius cognoscere posset. Ipse autem vires suas ei non repente, sed paulatim & cum discretione aperuit. Quomodo? Cum primum Catholicam fidem percepissent in veteri lege & in noua, vsque ad perfectam correctionem putabant se quidam illorum debere ambulare, quæ ligatura humentium neruorum sed nondum perfectam siccitatem habentium erat. Vnde Ecclesia rudis adhuc, multis turbis dicebat: Hæc est fortitudo sponsi mei. Et populus hæc audiens, volebat repentino motu Deum in auditu verborum tantum colere, & non in significatione Spiritus sancti conuersari. Sed ita fortitudo eius cognita non est. Deinde virginitas velut noui funes qui nunquam in opere fuerunt, sicut & virginitas ante non est glorioſe habita, nobiliter erecta est: quæ ligatura filium Dei fortiter quidem tetigit, sed tamen eum plene non ostendit. Sed Ecclesia se sursum erigens dicebat: O vos amici mei, hæ maximæ virtutes sponsi mei sunt. Et subito in magno strepitu multus populus super eum ruit, dicens: Nos in maximis viribus eius, ipsum cœpimus. Sed nec sic vires eius manifestatæ sunt. Postea in septem donis Spiritus sancti velut in septem crinibus illius Ecclesia solidata est, ipsis forti clauo in firmamento apostolicorum prædicatorum infixis. Vnde rete fidei hoc modo contexto, Ecclesia clamabat: O quam fortis sponsus meus in septem crinibus suis est. Et omnes populi illam audientes, in eum irruerunt, putantes ipsum maiores vires non habere. Sed & hoc modo non est agnita fortitudo ipsius. Dehinc multas lachrymas Ecclesia fudit, quia fortitudinem sanctæ Trinitatis ignorauit, dicens humanitatem filij Dei se quidem vidisse, sed diuinitatem ipsius nondum perfecte intellexisse. Vnde ipse commotus in dilecto suo Ioanne secreta sanctæ Trinitatis, quantum homini licitum erat scire, in honore Patris & in ardore Spiritus sancti manifestauit. Et ita in gremium sponsæ suæ caput suum reclinans, ibi vsque ad maxima schismata quæ in filio perditionis futura sunt, requiescet: ibi fortitudo eius abrasis crinibus ipsius abscindetur, cum homines in tempore illo magis filium perditionis, quam ipsum sequi studebunt dicentes: Quid est ô Deus quod talia & tanta miracula videmus? Et ita fortitudo ipsius delinitur, cum iam vera fides in cæcitate infidelitatis obnubilari videtur. Sed vires eius resurgent, cum Enoch & Helias apparuerint. Quapropter superbiam & præsumptionem fortiter concutiens, filium perditionis cum omnibus diabolicis artibus & cæteris vitiis eius deiiciet: multoque durius dia-

bolica vitia conteret, cum iam Ecclesia cum Christiano nomine de præsenti & temporali sæculo ad æterna transibit, quam antea fecerit cum adhuc diuinus cultus in mundo temporaliter vigeret. Quid hoc? Quia cum iam sæculum finem accipiet, tunc & diabolicæ persecutiones & virtutum fortissimæ operationes, in hominibus etiam temporaliter cessabunt. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO DVODECIMA.

POST hæc vidi & ecce omnia elementa & omnes creaturæ diro motu concussa sunt: ignis, aër, & aqua eruperunt, & terram moueri fecerunt: fulgura & tonitrua concrepuerunt, montes & syluæ ceciderunt, ita vt omne quod mortale erat vitam exhalaret. Et omnia elementa purgata sunt, ita vt quicquid in eis sordidum fuerat, tali modo euanesceret, vt amplius non appareret. Et audiui vocem maximo clamore per totum orbem terrarum vociferantem & dicentem: O vos filij hominum qui in terra iacetis, surgite omnes. Et ecce omnia ossa hominum in quocunque loco terrarum erant, velut in vno momento congregata, & sua carne obtecta sunt: & omnes homines integris membris & corporibus suis in sexu suo surrexerunt, boni in claritate fulgentes, & mali in nigredine apparentes, ita vt & opus cuiusque in ipso aperte videretur. Et quidam ex eis in fide signati erant, quidam autem non: ita vt signatorum illorum alij ante faciem suam velut aureum fulgorem, alij velut vmbram haberent quod ipsorum signum erat. Sed subito ab oriente maxima coruscatio effulsit, & ibi in nube filium hominis eo vultu quo in mundo fuerat, nudatis & apertis vulneribus cum angelicis choris aduenientem vidi, & supra sedem flammantis sed non ardentis throni sedentem, & sub se hanc maximam tempestatem purgationis mundi habentem. Et qui signati erant, obuiam ei in aëre quasi in turbine rapti sunt: vbi & prius splendorem illum qui secretum superni creatoris designat videram, bonis scilicet à malis ibi separatis. Sed ipse blanda voce quemadmodum Euangelium manifestat, iustos cœlesti regno beatificauit, ac terribili voce iniustos infernalibus pœnis vt etiam scriptum est, deputauit: nulla tamen alia inquisitione vel responsione de operibus eorum, nisi quemadmodum Euangelica vox ostendit, ibi facta: quoniam opus cuiusque siue bonum siue malum esset, in ipso manifeste apparuit. Qui autem signati non erant à longe in parte Aquilonis cum diabolica turba stabant, nec ad iudicium hoc peruenerunt: sed tamen hæc omnia velut in turbine videntes, finem iudicij expectabant, & intra se amaros gemitus edebant. Et sic iudicio peracto, fulgura, & tonitrua, & venti ac tempestates cessabant: & quicquid in elementis transitorium erat, subito euanuit & maxima tranquillitas facta est. Tunc electi super splendorem solis repente splendidi effecti, cum filio Dei, & cum beatis agminibus Angelorum in gaudio magno cœlestia petebant, reprobis cum diabolo & angelis eius ad loca infernalia cum magno vlulatu tendentibus. Et sic cœlum electos recepit, & infernus reprobos absorbuit. Sed subito tanta gaudia & tantæ laudes in cœlestibus, & tanta tristitia ac tanti vlulatus in abysli lacu exorti sunt, vltra etiam quam humanus sensus effari possit. Et mox omnia elementa in maxima serenitate resplenduerunt, veluti eis nigerrima cutis abstracta fuisset: ita quod nec ignis feruorem, nec aër spissitudinem, nec aqua æstum, nec terra fragilitatem amplius vllam haberent. Sol quoque luna, & stellæ, velut plurimus ornatus in firmamento, multo splendore & decore rutilabant, & sine motu circuitionis fixa manebant, ita quod vltra diem & noctem non discernebant. Et ita nox non erat, sed dies. Et finitum est. Iterumque audiui vocem de cœlo mihi dicentem: Hæc mysteria nouissima tempora ostendunt, in quibus temporalia tempora, in æternitatem corruscationis illius quæ sine fine est transmutabuntur. Nouissima enim tempora multis periculis fatigabuntur, & occasus mundi variis signis demonstrabitur. Nam vt vides, in ipso nouissimo die, totus orbis terrarum terroribus concutietur, & tempestatibus quassabitur, ita vt quicquid in eo caducum & mortale est, his calamitatibus finiatur: quia tunc cursu mundi completo, ipse amplius durare non poterit, sed secundum diuinam dispositionem consumabitur. Sicut enim homo cum finiendus est, multis infirmitatibus præuentus deiicitur, ita quod etiam in ipsa hora mortis suæ multo dolore dissoluitur, sic etiam finem mundi maximæ aduersitates præcurrent, & ipsum in fine suo diuersis terroribus dissoluent: quoniam elementa terrores suos tunc ostendent, quia eos amplius exercere non poterunt.

De nouissimis temporibus.

2 Repentino & inopinato motu in hoc fine elementa relaxantur: omnes creaturæ commouentur: ignis erumpit: aër soluitur: aqua effluit: terra concutitur: fulgura feruent: tonitrua concrepant: montes scinduntur: siluæ ruunt: & quicquid in aere, vel in aqua, vel in terra mortale est vitam reddit. Ignis enim totum aërem mouet: & aqua totam terram replet, & hoc modo omnia purgantur: vt quicquid in mundo fœditatis est, ita euanescat, quasi non fuerit, velut sal diffluit cum in aquam immittitur.

Elementorum cõmotio.

3 Sed diuino præcepto (vt tibi monstratum est) ad resurgendum accepto, mortuorum ossa vbicunque fuerint suo loco velut in ictu oculi coniunguntur, & sua carne teguntur, nec vllo modo retardantur, sed siue ab igne, siue ab aqua, siue ab aue, siue à bestia, consumpta fuerint, citissime restituuntur: ita quod ea hoc modo terra reddit, velut sal ex aqua sudat: quia oculus meus omnia nouit, nec quicquam me latere poterit. Ita omnes homines in anima & corpore, fine

Ossium & carnis consũctio.

sine vlla contractione & abscisione membrorum suorum, sed in integritate & corporis & sexus sui, velut in ictu oculi resurgunt, electi fulgorem bonorum operum suorum habentes, & reprobi nigredinem infœlicium actuum suorum portantes: ita quod ipsorum ibi opera non absconduntur, sed palam in ipsis apparebunt.

Fidei signum.

4 Et quidam ex eis in fide signati sunt, quidam autem non, ita vt fidem habentium, conscientiæ per opera fidei in fulgore sapientiæ fulgeant, aliorum vero in tenebrositate neglectus sui appareant: per quæ aperte discernuntur, quoniam illi fidem in operibus impleuerunt, isti autem eam in seipsis extinxerunt. Quidam autem signum fidei non habent, quia illi nec in veteri lege, nec in noua gratia cognitionem viui & veri Dei habere voluerunt.

Aduẽtus filij Dei.

5 Et tunc in claritate lucis æternæ, sed tamen in nube qua reprobis cœlestis gloria abscondita est filius Dei in forma humanitatis & passionis suæ quam in voluntate Patris pro salute humani generis passus est, ad iudicandum ipsum humanum genus cœlesti exercitu circumdatus aduenier, quoniam Pater ei hoc dedit, vt quia ipse in mundo visibiliter conuersatus fuerat, quæ visibilia mundi sunt diiudicet: vt etiam ipse in Euangelio ostendit dicens: *Et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.*

6 Hoc tale est. Pater testificat de filio suo. Quid hoc? Pater potestatem dedit filio, quoniam ipse semper cum Patre in diuinitate manens, sed humanitatem de matre accipiens secundum quod homo est accepit etiam à Patre, quod omnis creatura ipsum Dei filium sentit: sicut & omnis creatura in creatione formæ suæ à Deo creata subsistit. Et ideo cuncta opera discernuntur à filio in quacunque dignitate vel incuruatione sint, & secundum hoc quod collocanda sunt ea collocat vt quia ipse homo palpabilis & visibilis in mundo fuit, etiam illa quæ in mundo visibilia fuerunt secundum quod iustum est discernat, videlicet in potestate iudiciali terribilis iniustis, sed blandus iustis apparens: ipsos ita diiudicans, quod etiam purgationem suam elementa sentiant.

Quomodo fidei opera appareant

7 Tunc & qui signati sunt, obuiam iusto iudici, non in difficultate sed in multa celeritate rapiuntur: vt quoniam ipsi fidem in Deum credentes habuerunt, etiam opera fidei in eis manifeste appareant: vbi & scientia Dei actus eorum & in bonis & in malis non ignorat, vt tibi monstratum est: ibi enim boni & mali separabuntur, quia & opera eorum dissimilia sunt. Nam ibi tam in malis quam in bonis certissime apparet, quomodo vel in infantia, vel in pueritia, vel in iuuentute, vel in senectute, vel in decrepita ætate Deum quæsierint.

Qui flores filij Dei.

8 Ibi etiam fulgent omnes flores filii mei, videlicet Patriarchæ & Prophetæ qui ante incarnationem ipsius fuerunt, & Apostoli qui cum eo in sæculo conuersati sunt, ac Martyres, Confessores, Virgines, Viduæ, qui omnes fideliter illum imitati sunt: & illi qui Ecclesiæ meæ tam in sæcularibus quam in spiritualibus præpositi fuerunt, nec non Anachoretæ & monachi, qui in castigatione & mortificatione carnis suæ propter nomen filij mei se viles fecerunt: quod & in vestitu suo, cum magna humilitate & charitate angelicum ordinem imitantes, ostenderunt. Sed qui me ideo in contemplatiua vita quærunt, quia dicunt hæc vita gloriosior est quam illa, hoc ante me quasi nihilum est: sed qui me quærit in humilitate in ea conuersatione quæ inspiratione Spiritus sancti data est, hunc in cœlesti Patria in prioribus locis exaltabo.

Quæratione contemplatiua vita quarenda

9 Deinde cœli laudes suas iterum in silentio continent, cum filius Dei iudicialem sententiam & ad iustos & ad iniustos profert, auscultantes cum reuerentia honoris, quomodo illos dijudicet cum blande iustis superna gaudia tribuit, & cum terribiliter iniustos ad infernales pœnas mittit. Sed ibi nec excusationes nec interrogatio operationum suarum maior erit, quam quod ibi conscientiæ hominum & bonorum & malorum nudæ & apertæ sunt.

Quam acquum sit futurum in omnes iudicium

10 Iusti autem qui ibi verba æquissimi iudicis percipiunt, plurima quidem opera iustitiæ fecerunt, sed tamen ea in plenitudine perfectionis dum in sæculo viuerent non habuerunt, vnde & nunc in eis dijudicandi sunt. Iniusti vero qui iudicialem seueritatem ibi in se sentiunt, mala quidem facta perpetrauerunt, sed tamen ea non in ignorantia diuinæ maiestatis quod est in iniquitate præiudicatæ damnationis infidelitatis egerunt, & ideo sententiam ipsius iudicis ibi non effugient, quoniam omnia æquo pondere ponderanda sunt.

11 Illi autem qui in fide signati non sunt, quoniam ipsi in Deum non crediderunt, in parte Aquilonis, id est perditionis cum diabolica turba interim tardant, nec ad hoc iudicium perueniunt: sed tamen illud in obumbratione videntes, finemque eius præstolantes intra se multum gemunt, quoniam ipsi in infidelitate perdurantes, verum Deum non cognouerunt: quia ipsi nec ante baptismum viuum Deum in veteri testamento coluerunt, nec sub Euangelio remedium baptismatis susceperunt: sed in maledictione casus Adæ perseuerauerunt, damnationis pœnas habentes. Vnde & in infidelitate scelerum suorum iam iudicati inueniuntur.

12 Sicque iudicio finito, terrores elementorum, & fulgura, tonitrua, & venti in tempestatibus cessant, & omne quod caducum & transitorium est dilabitur, nec amplius apparebit: velut nix esse desinit quæ à calore solis liquescit maxima quiete tranquillitatis diuina dispensatione ita exorta.

13 Et sic electi splendorem æternitatis habentes, vna cum capite suo scilicet filio meo, & cum glorioso cœlesti exercitu in magna gloria cœlestia gaudia petunt, & reprobi vna cum diabolo & cum angelis eius ad æterna supplicia in multa contritione tendunt vbi æternam mortem sibi præparatam æternaliter vident, quia magis concupiscentias suas quam præcepta mea secuti sunt. Et sic cœlum electos in gloriam æternitatis rece-

recepit, quoniam ipsi dominatorem cœlorum dilexerunt, & infernus reprobos absorbet, quia diabolum non abiecerunt: ita omnium gaudiorum tantis laudibus in cœlesti gloria resonantibus, & omnium gemitum tantis vlulatibus in inferno exortis, vltra quam humanus intellectus capere valeat, quoniam illi vitam æternam possident, & isti mortem æternam habent: quemadmodum in Euangelio filius meus loquitur dicens: *Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.*

14 Hoc tale est. Qui in lenocinio omnium malorum fœtent, nec sitiunt quod iustum est haurire in summa bonitate, per iter infidelitatis & nequitiæ suæ in pœnas æternæ perditionis dimerguntur, secundum opera sua infernalia tormenta recipientes. Aedificatores vero coruscationis cœlestis Hierusalem qui portis filiæ Sion fideliter instant, fulgebunt in luce vitæ æternæ, quam castissima virgo in fœcunditate virginitatis suæ credentibus mirabiliter attulit.

Qua glorificatio rerum.

15 Et vt vides elementa in maxima claritate, & pulchritudine his omnibus peractis fulgebunt, omni videlicet impedimento nigredinis & sordis ablato. Nam ignis sine feruore tunc vt aurora rutilabit: & aër absque spissitudine, purissimus fulgebit: & aqua sine impetu effusionis & submersionis perspicua & lenis stabit: & terra absque omni fragilitate & inæqualitate fortissima & planissima apparebit, his omnibus in magnam tranquillitatem ac pulchritudinem translatis. Sed & sol & luna ac stellæ velut pretiosissimi lapides in auro, ita etiam in firmamento multa claritate & maximo fulgore rutilabunt: nec vltra inquietudinem circumuolutionis suæ ad diem discernendum à nocte habebunt, quia finito mundo iam in inmutabilitate sunt: ita quod & nullæ tenebræ noctis amodo apparebunt, quoniam tunc dies indeficiens est: vt etiam Ioannes dilectus meus testatur dicens: *Et nox vltra non erit: & non egebunt lumine lucerna, neque solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos.*

16 Hoc tale est. Qui thesaurum habet, eum interdum subtrahit interdum etiam emittit: sicut & nox lumen celat, & vt dies tenebras fugat, homini lumen afferens. Ita non erit in immutatione temporum: quia tunc noctis vmbra fugabitur, ita quod tenebræ noctis amodo non apparebunt: quia etiam & mutatio illa iam non egebit lumine illo, quod sibi homines incendunt vmbras tenebrarum expellentes: nec etiam mutabilitatem sol tunc amplectetur, qui modo continet tempora quæ in vmbra habentur, quoniam tunc dies sine vlla mutatione erit, quia tunc etiam dominator omnium claritate diuinitatis suæ quam nulla mutabilitas obfuscat, illuminat eos qui in sæculo tenebras sua gratia effugerunt. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore

speculi mei ad verba hæc anhelet,
& ea in conscientia animi
sui conscribat.

* *
*

VISIO DECIMATERTIA.

1 DEINDE vidi lucidissimum aërem, in quo audiui in omnibus prædictis significationibus mirabili modo diuersum genus musicorum in laudibus ciuium supernorum gaudiorum, in via veritatis fortiter perseuerantium, ac in querelis reuocatorum ad laudes eorundem, & in exhortatione virtutum se exhortantium ad salutem populorum, quibus diabolicæ insidiæ repugnant: sed ipsæ virtutes eas opprimunt, ita tamen quod sic fideles homines tandem à pectatis ad superna per pœnitentiam transeunt. Et sonus ille vt vox multitudinis in laudibus de supernis gradibus in harmonia symphonizans, sic dicebat: O splendidissima gemma, serenum decus solis tibi infusum est, fons saliens de corde patris, qui est vnicum verbum eius per quod creauit mundi primam materiam, quam Eua turbauit: hoc verbum fabricauit in te hominem, & es illa lucida gemma à qua ipsum verbum eduxit omnes virtutes, quemadmodum in prima materia omnes protulit creaturas. O tu suauissima virga frondens de stirpe Iesse, ô quam magna virtus est quod diuinitas in pulcherrimam filiam aspexit, sicut aquila in solem oculum suum figit, cum supernus Pater claritatem virginis attendit, quando verbum suum in ipsa incarnari voluit. Nam in mystico mysterio Dei illustrata mente virginis, mirabiliter clarus flos ex ipsa virgine prodiit. Et iterum dixit: O glorioſissima lux viuens, Angeli qui infra diuinitatem diuinos oculos cum mystica obscuritate omnis creaturæ aspicitis in ardentibus desideriis, vnde nunquam potestis satiari, ô quam glorioſa gaudia illa vestra habet forma, quæ in vobis est intacta ab omni prauo opere, quod primum ortum est in vestro socio perdito Angelo, qui volare voluit supra intrinsecus latens pinnaculum Dei. Vnde ipse tortuosus demersus est in ruinam, sed ipsius instrumenta casus suggestionis eius concilium facturæ digiti Dei instituit. Nam ô vos Angeli qui custoditis populos, quorum forma fulget in facie vestra, & ô vos Archangeli qui animas iustorum susci pitis, & vos Virtutes, Potestates, Principatus, Dominationes, & Throni qui estis computati in quintum secretum numerum, & ô vos Cherubim & Seraphim sigillum secretorum Dei, sit laus vobis, qui loculum antiqui cordis in fonte aspicitis. Videtis enim interiorem vim patris, quæ de corde illius spirat quasi facies. Itemque dicebat: O spectabiles viri qui pertransistis occulta aspicientes per oculos spiritus, & annunciantes in lucida vmbra acutam & viuentem lucem in virga germinantem, quæ sola floruit de introitu radicantis luminis, vos antiqui sancti prædixistis saluationem exulum animarum quæ immersæ fuerant morti, qui circuistis vt rotæ mirabiliter loquentes mystica montis qui cœlum tangit pertransiens vngendo multas aquas, cum etiam inter vos surrexit lucida lucerna, quæ ipsum montem præcurrens illu-

Laus Mariæ.

Laus hierarchiarum cœlestium.

Laus Patriarcharum, Prophetarum, prasorum curſorum.

illuminat. O vos fœlices radices, cum quibus opus miraculorum & non opus criminum per torrens iter perspicuæ vmbræ plantatum est; & ô tu ruminans ignea vox præcurrens limantem lapidem subuertentem abyssum; gaudete in capite vestro. Gaudete in illo, quem non viderunt in terris multi, qui ipsum ardenter vocauerunt. Et iterum dixit: O cohors militiæ floris virgæ non spinatæ, tu sonus orbis terræ circuiens regiones insanorum sensuum, epulantium cum porcis, quos expugnasti per infusum adiutorem ponentis radices in tabernacula pleni operis verbi patris, tu etiam nobilis es gens saluatoris; intrans viam regenerationis aquæ per agnum; qui te misit in gladio inter sæuissimos canes, qui suam gloriam destruxerunt in operibus digitorum suorum; statuentes non manufactum in subiectionem manuum suarum, in qua non inuenerunt eum. Nam ô lucidissima Apostolorum turba surgens in vera agnitione & aperiens clausuram magisterij diaboli; abluendo captiuos in fonte viuentis aquæ, tu es clarissima lux in nigerrimis tenebris, fortissimumq; genus columnarum sponsam agni sustentans; in omnibus ornamentis ipsius: per cuius gaudium, ipsa mater & virgo prima est vexillifera. Agnus enim immaculatus est sponsus, & sponsa eius immaculata. Itemque dicebat: O victoriosissimi triumphatores; qui in effusione sanguinis vestri salutantes ædificationem Ecclesiæ intrastis sanguinem agni, epulantes cum vitulo occiso. O quam magnam mercedem habetis, quia corpora vestra viuentes despexistis; imitantes agnum Dei, ornantes pœnam eius; in qua vos introduxit in restaurationem hæreditatis. Vos flores rotarum qui in effusione sanguinis vestri beati estis in maximis gaudiis, redolentibus & sudantibus in emptione quæ fluxit de interiori mente consilij, manentibus ante æuum in illo, in quo non erat constitutio: à capite sit honor in consortio vestro, qui estis instrumentum Ecclesiæ, & qui in vulneribus vestri sanguinis vndastis abunde. Et iterum dixit: O successores fortissimi leonis, inter templum & altare dominantes in ministratione eius; sicut Angeli sonant in laudibus, & sicut assunt populis in adiutorio; vos estis inter illos qui hæc faciunt semper in officio agni curam habentes. O vos imitatores excelsæ personæ in pretiosissima & gloriosissima significatione; ô quam magnus est vester ornatus, vbi homo procedit solues & stringens in Deo pigros & peregrinos, etiam ornans candidos & nigros, & magna onera remittens. Nam & angelici ordinis officia habetis, & fortissima fundamenta præscitis vbicunque constituenda sunt: vnde magnus est vester honor. Itemque dicebat: O pulchræ facies Deum aspicientes, & in aurora ædificantes, ô beatæ virgines, quam nobiles estis, in quibus Rex se consideravit, cum in vobis omnia cœlestia ornamenta præsignauit; vbi etiam suauissimus hortus estis in omnibus ornamentis redolentes. O nobilissima viriditas quæ radicas in sole & quæ in candida serenitate luces in rota, quam nulla terrena excellentia comprehendit, tu circumdata es amplexibus diuinorum mysteriorum. Tu rubes vt aurora, & ardes vt solis flamma. Et iterum sonus ille, vt vox multitudinis in querelis de reuocandis ad eosdem gradus in harmonia, sic querebatur dicens: O plangens vox est hæc maximi doloris. Ach, ah, quædam mirabilis victoria in mirabili desiderio Dei surrexit, in qua delectatio carnis se latenter abscondit. Heu, heu, vbi voluntas crimina nesciuit; & vbi desiderium hominis lasciuiam fugit, quia tam pauci ad te veniunt. Luge luge ergo in his innocentia, quæ in pudore bono integritatem non amisisti; & quæ auaritiam gutturis antiqui serpentis ibi non deuorasti; quia tam negligenter homines te attendunt. O viuens fons, quam magna est suauitas tua, qui faciem istorum in te non amisisti: sed acute præuidisti quomodo eos de angelico casu abstraheres, qui se æstimabant illud habere, quod non licet sic stare. Vnde gaude filia Sion, quia Deus tibi multos reddit; quos serpens de te abscindere voluit; qui nunc in maiori luce fulgent quam prius illorum causa fuisset. Viuens enim lux de his dicit: Tortuosum serpentem scandalizaui in sua suggestione; quæ non ita plena fuerat sicut ille existimabat. Vnde iuraui per meipsum, quod in his caulis feci amplius & amplius, quam in eis ô serpens tuum gaudium proderet: quia in tua suggestione amputaui, quod nunquam inuentum est in tua sæuitia ô turpissime illusor. Itemq; sonus ille, vt vox multitudinis in exhortatione virtutum in adiutorium hominum; & in contradictione repugnantium diabolicarum artium; virtutibus vitia superantibus; & hominibus tandem diuina inspiratione ad pœnitentiam redeuntibus; in harmonia sic clamabat: Nos virtutes in Deo sumus, & in Deo manemus, Regi regum militamus, & malum à bono separamus. Nam in primo agone apparuimus, vbi victrices extitimus, dum ille corruit, qui super se volare voluit. Ergo & nunc militemus, illis qui nos inuocant subuenientes, & diabolicas artes calcantes; & eos qui nos imitari voluerint ad beatas mansiones perducentes.

Laus Apostolorum.

Laus Martyrum.

Laus Confessorum.

Laus Virginum.

2 QVERELAE ANIMARVM IN CARNE POSITARVM: O nos peregrinæ sumus. Quid fecimus, ad peccata deuiantes? Filiæ Regis esse debuimus; sed in vmbram peccatorum cecidimus. O viuens sol, porta nos in humeris tuis in iustissimam hæreditatem, quam in Adam perdidimus. O rex regum, in tuo prælio pugnamus. INVOCATIO FIDELIS ANIMAE: O dulcis diuinitas, & ô suauis vita, in qua perferam vestem præclaram, illud accipiens quod perdidi in prima apparitione, ad te suspiro, & omnes virtutes inuoco. RESPONSVM VIRTVTVM: O fœlix anima, & ô dulcis creatura Dei, quæ ædificata es in profunda altitudine sapientiæ Dei, multum amas FIDELIS ANIMA: O libenter veniam ad vos, vt præbeatis mihi osculum cordis. VIRTVTES: Nos debemus militare tecum, ô filia regis. FID. AN. O grauis labor, & ô durum pondus quod sustineo in veste huius vitæ, quia nimis graue mihi est contra carnem pugnare. VIR. O anima voluntate Dei constituta, & ô fœlix in-

strumentum, quare tam debilis es contra hoc, quod Deus contriuit in virginea natura? Tu debes in nobis superare diabolum. FID. AN. Succurrite, me adiuuando, vt valeam consistere. SCIENTIA DEI: Vide quid illud sit quo es induta filia saluationis, & esto stabilis & nunquam cades. FID. AN. O nescio quid faciam, aut vbi fugiam. O væ mihi, non possum perficere id quo sum induta. Certe illud volo abiicere. VIRT. O infœlix conscientia, ô misera anima, quare abscondis faciem tuam coram tuo creatore? SCIENTIA DEI: Tu nescis, nec vides, nec sapis illum, qui te constituit. FID. AN. Deus creauit mundum, non facio illi iniuriam si volo vti illo. DIABOLVS: Fatua, fatua quid prodest tibi laborare? Respice mundum & amplectetur te magno honore. VIRT. Heu, heu nos virtutes plangamus & lugeamus, quia ouis Domini fugit vitam. HVMILITAS: Ego humilitas regina virtutum dico: Venite ad me omnes virtutes & enutriam vos ad requirendum perditam dragmam & ad eam coronandam in perseuerantia fœlicem. VIRT. O glorioſa regina, & ô suauissima mediatrix, libenter veniemus. HVMIL. Ideo dilectissimæ filiæ, teneo vos in regali thalamo. O filiæ Israël, sub arbore suscitauit vos Deus, vnde in hoc tempore recordamini plantationis eius. Gaudete ergo filiæ Sion. DIABOLVS: Quæ est hæc potestas, quod nullus sit præter Deum? Ego autem dico: Qui voluerit me & voluntatem meam sequi, dabo illi omnia: tu vero cum tuis sequacibus nihil habes quod dare possis, quia etiam vos omnes nescitis quid sitis. HVMIL. Ego cum meis sodalibus bene scio quod tu es ille antiquus draco, qui super summum volare voluisti, sed ipse Deus in profundum te præcipitauit abyssi. VIRT. Nos autem omnes in excelsis habitamus. FID. AN. O vos regales virtutes, quam speciosæ & quam fulgentes estis in summo sole, & quam dulcis est vestra mansio, & ideo ô væ mihi, quia à vobis fugi. VIRT. O fugitiua veni, veni ad nos, & Deus suscipiet te. FID. AN. Ah, ah feruens delectatio absorbuit me in peccatis, & ideo ad vos non ausa sum intrare. VIR. Noli timere nec fugere, quia pastor bonus quærit in te perditam ouem suam. FID. AN. Nunc est mihi necesse vt suscipiatis me, quoniam in vulneribus fœteo, quibus antiquus serpens me contaminauit. VIRT. Curre ad nos, & sequere vestigia illa, in quibus nunquam cades in societate nostra, & Deus curabit te. FID. AN. Ego peccatrix quæ fugi vitam plena vlceribus veniam ad vos vt præbeatis mihi scutum redemptionis. VIRT. O anima fugitiua, esto robusta, & indue te arma lucis. FID. AN. O omnis militia reginæ virtutum, & ô vos candida lilia eius cum rosea purpura, inclinate vos ad me, quia peregrina à vobis exulaui: & adiuuate me, vt in sanguine filij Dei possim resurgere. Et ô vera medicina humilitas, præbe mihi auxilium, quia superbia in multis vitiis multas cicatrices mihi imponens vulnerauit me. Nunc fugio ad te, & ideo suscipe me. HVMIL. O omnes virtutes suscipite lugentem peccatricem in suis cicatricibus propter vulnera Christi, & perducite eam ad me. VIRT. Volumus te reducere, & nolumus te deserere, & omnis cœlestis militia gaudet super te, ergo decet nos in symphonia sonare. HVMIL. O misera filia volo te amplecti, quia magnus medicus dura & amara vulnera propter te passus est. DIABOLVS. Quæ es, aut vnde venis? Tu amplexata es me, & ego foras eduxi te, sed nunc in reuersione tua confundis me, ego autem pugna mea deiiciam te. FID. AN. Ego omnes vias tuas malas esse cognoui, & ideo fugi à te: modo autem ô illusor, pugno contra te. FID. AN. Vnde tu ô regina humilitas, tuo medicamine adiuua me. HVMIL. O victoria quæ eundem in cœlo superasti, curre cum sodalibus tuis, & omnes ligate diabolum hunc. VICTORIA AD VIRTVTES: O fortissimi & glorioſissimi milites, venite & adiuuate me istum fallacem vincere. VIRT. O dulcissima bellatrix, in torrente fonte qui absorbuit lupum rapacem, ô glorioſa coronata, nos libenter militamus tecum contra illusorem animarum. HVMIL. Ligate ergo illum, ô virtutes præclaræ. VIRT. O regina nostra, tibi parebimus, & præcepta tua in omnibus adimplebimus. VICTORIA. Gaudete ô sociæ, quia antiquus serpens ligatus est. VIRT. Laus tibi Christe, Rex Angelorum. O Deus, quis es tu, qui in teipso hoc magnum consilium habuisti, quo destruxisti infernalem hauſtum in publicanis & peccatoribus, qui nunc lucent in superna bonitate: vnde ô Rex, laus tibi sit. O Pater omnipotens, ex te fluit fons in igneo ardore, perduc filios tuos in rectum ventum velorum aquarum, ita vt & nos eos hoc modo perducamus in cœlestem Hierusalem.

3 Et voces istæ erant vt vox multitudinis, cum multitudo voces suas in altum extollit. Et sonus earum ita me pertransiuit quod eas absque difficultate tarditatis intellexi.

4 Audiuiq; vocem ex eodem lucido aëre, dicentem mihi: Laudes superno creatori inceſſabili voce cordis & oris dandæ sunt, cum ipse non solum stantes & erectos, sed etiam cadentes & curuatos in supernis sedibus sua gratia collocat.

5 Vnde vides ô homo, lucidissimum aërem, candorem gaudij supernorum ciuium designantem: in quo audio in omnibus prædictis significationibus, mirabili modo diuersum genus musicorum, in laudibus ciuium supernorum gaudiorum, in via veritatis fortiter perseuerantium, ac in querelis reuocatorum ad laudes eorundem gaudiorum, quoniam vt aër comprehendit & sustinet ea quæ sub cœlo sunt, ita vt audis in omnibus præmonstratis tibi mirabilibus Dei, suauis & dulcis symphonia sonat in gaudio, miracula electorum in superna ciuitate existentium, & in Deo suaui deuotione persistentium: ac in querelis incuruationem illorum quos antiquus serpens perdere tentat, quos tamen diuina virtus ad societatem beatorum gaudiorum fortiter perducit, proferens in eis illa mysteria, quæ humanis mentibus ad terram inclinatis sunt incognita: & in exhortatione virtutum se exhortantium ad salutem populorum quibus diabolicæ insidiæ repugnant, sed ipsæ virtutes

tutes eas opprimunt, ita tamen quod sic fideles homines tandem à peccatis ad superna per pœnitentiam transeunt, quoniam ibi virtutes in mentibus fidelium, ad redemptionem ipsorum vitiis resistunt, quibus diabolico afflatu fatigantur: sed eis fortissima fortitudine superatis homines in peccatis prolapsi, diuino nutu ad pœnitentiam reuertuntur, cum perquirunt & deflent anteriora facta, & cum considerant & cauent posteriora.

6 Quapropter & sonus ille, vt vox multitudinis in laudibus de supernis gradibus in harmonia symphonizat, quia symphonia in vnanimitate & in concordia gloriam & honorem cœlestium ciuium ruminat, ita quod & ipsa hoc sursum tollit quod verbum palam profert.

7 Sic & verbum corpus designat, symphonia vero spiritum manifestat: quoniam & cœlestis harmonia diuinitatem denunciat, & verbum humanitatem filij Dei propalat.

8 Et vt potestas Dei vbique volans omnia circuit, nec ei vllum obstaculum resistit, ita & rationalitas hominis magnam vim habet in viuis vocibus sonare, & torpentes animas ad vigilantiam in symphonia excitare. Quod & Dauid in symphonia prophetiæ suæ probat, & Hieremias lamentabili voce in planctu suo ostendit. Ita & tu ô homo quæ es paupercula & fragilis naturæ, audis in symphonia sonum de igneo ardore virginalis pudoris, in amplexibus verborum florentis, virgæ, & sonum de acumine viuentium luminum in superna ciuitate lucentium, & sonum de prophetia profundorum sermonum, & sonum de dilatatione apostolatus mirabilium verborum, & sonum de effusione sanguinis fideliter se offerentium, & sonum de sacerdotali officio secretorum, & sonum de virginali gradu in superna viredine florentium: quoniam superno creatori fidelis creatura sua in voce exultationis & lætitiæ resultat, & grates frequentes ei impendit. Sed & sonum audis vt vocem multitudinis, in querelis reuocatorum ad eosdem gradus in harmonia resonantem, quia symphonia non solum in vnanimitate exultationis, in via rectitudinis fortiter persistentium gaudet, sed etiam in concordia resuscitationis de via iustitiæ lapsorum, & tandem ad veram beatitudinem erectorum exultat: quoniam & pastor bonus ouem quæ perierat, cum gaudio reportauit ad gregem. Itemq; vt audis, sonus ille vt vox multitudinis in exhortatione virtutum in adiutorium hominum, & in contradictione repugnantium diabolicarum artium, virtutibus vitia superantibus & hominibus tandem diuina inspiratione ad pœnitentiam redeuntibus in harmonia clamat, quoniam dulcis complexio est in virtutibus fideles homines ad veram beatitudinem trahentibus, sed dira coaceruatio est in vitiis diabolicarum insidiarum: non tamen ita vt virtutes vitia non superent, sed sic quod virtutes ea omnino debilitent, & sibi consentientes auxilio superni adiutorij ad æternam retributionem per veram pœnitentiam perducant: vt etiam in vocibus harmoniæ earum tibi est demonstratum.

9 Nam & symphonia, dura corda emollit, & ipsis humorem compunctionis inducit, ac Spiritum sanctum aduocat. Vnde & voces istæ quas audis, sunt vt vox multitudinis, cum multitudo voces suas in altum extollit, quia laudes iubilationum in simplicitate vnanimitatis & charitatis prolatæ, fideles ad vnanimitatem illam vbinulla discordia est perducunt: cum eos in terrispositos, corde & ore ad supernam remunerationem suspirare faciunt. Et sonus earum ita pertransit te, quod eas absque difficultate tarditatis intelligis, quoniam vbi diuina gratia operata fuerit, omnem tenebrositatem obumbrationis aufert, illa pura & lucida faciens, quæ carnalibus sensibus in infirmitate carnis obscura sunt.

10 Quapropter quisquis Deum fideliter intelligit, laudes indefessas ei fideliter offerat, eiq; fideli deuotione inceſſanter iubilet: quemadmodum & Dauid seruus meus spiritu profunditatis & altitudinis à me perfusus, hortatur dicens: *Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cythara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet Dominum.*

11 Hoc tale est. Vos qui Deum simplici intentione & pura deuotione scitis, adoratis, & diligitis, laudate eum in sono tubæ, id est in sensu rationalitatis: quia perdito angelo cum sibi consentientibus in perditionem cadente, agmina beatorum spirituum in veritate rationabiliter perstiterunt, Deoq; fideli dilectione adhæserunt. Laudateq; in psalterio profundæ deuotionis, & in cythara melliflui canoris, quoniam tuba sonante psalterium, & psalterio canente cythara procedit: sicut & beatis Angelis in amore veritatis perseuerantibus, deinde homine creato Prophetæ in mirabilibus vocibus surrexerunt, quos Apostoli in dulcissimis verbis subsecuti sunt. Et laudate eum in tympano mortificationis, & in choro exultationis, quia post cytharam tympanum, post tympanum chorus exultat: quemadmodum Apostolis verba salutis prædicantibus, Martyres in honore Dei, in corporibus suis diuersa supplicia sustinuerunt, ex quibus deinde sacerdotalis officij veraces doctores surrexerunt. Laudateq; eum in chordis humanæ redemptionis, & in organo diuinæ protectionis, quoniam choro exultante voces chordarum, & organi se manifestant: sicut & veris doctoribus in officio beatitudinis veritatem ostendentibus, virgines processerunt: quæ Dei filium verum hominem velut in chordis amauerunt, & verum Deum velut in organo adorauerunt, cum ipsum verum hominem & verum Deum crediderunt. Quid hoc? Quia cum filius Dei pro salute hominum carnem assumpsit, gloriam diuinitatis non amisit. Vnde & beatæ virgines ipsum sibi sponsum eligentes, verum hominem in desponsatione, & verum Deum in castitate, ipsum fideli deuotione apprehenderunt. Sed & laudate eum in cymbalis bene sonantibus, id est in iis assertionibus, quæ bonum suum in vero gaudio faciunt: cum homines in imis peccatorum iacentes, ad su-

pernam

pernam celsitudinem diuina inspiratione compuncti, se sursum ab imis tollunt. Laudateque eum in cymbalis iubilationis, videlicet in assertionibus diuinæ laudis, vbi potentes virtutes victoriam fortissime facientes, vitia in hominibus opprimunt, & eos forti desiderio ad beatitudinem veræ remunerationis in bonis perseuerantes perducunt. Vnde omnis spiritus qui beneuolentiam habet credendi in Deum & honorandi eum, laudet Dominum, id est illum qui Dominus omnium est: quia iustum est, vt ille qui vitam desiderat, eum qui vita est glorificet. Et iterum audiui vocem ex prædicto lucido aëre dicentem: O Rex altissime, laus tibi sit, qui in simplici & in indocta homine facis hæc. Sed & iterum vox de cœlo vociferatione maxima clamabat, dicens: Audite & attendite omnes, qui supernam remunerationem & beatitudinem habere desideratis. O vos homines, qui credula corda habetis, & supernam remunerationem expectatis, sermones istos suscipite, & eos in interiora corda vestra ponite, nec admonitionem istam in visitatione vestra recusate. Nam ego testificator veritatis, viuus & verus loquens & non tacens Deus, dico atque iterum dico: Quis mihi prævalere poterit? Qui hoc tentauerit, deiiciam eum. Vnde homo montem non apprehendat, quem mouere non poterit, sed in valle humilitatis subsistat. Sed quis transilit vias sine aqua? Ille qui se in turbinem ventilat, & qui fructus sine refectione diuidit. Et quomodo tabernaculum meum ibi erit? Sed tabernaculum meum ibi est, vbi Spiritus sanctus irrigationem suam perfundit. Quid hoc? Ego in medio sum. Quomodo? Quicunque digne me apprehendit, hic nec in altitudinem, nec in profunditatem, nec in latitudinem incidet. Quid hoc? Quia ego sum charitas illa, quam nec flagrans superbia deiicit, nec profundi casus perfringunt, nec latitudo malorum conterit. Nunquid non possum ædificare in altitudine scabelli solis? Fortes, qui in vallibus fortitudinem suam ostendunt, me contemnunt: hebetes, in sonitu turbinum me abiiciunt: sapientes, cibum meum renuunt: & quisquis turrim secundum voluntatem suam sibi parat. Sed ego istos in paruo & pusillo confundam, sicut Goliath in puero deieci, & sicut Holofernem in Iudith superaui. Vnde & quisquis mystica verba huius libri recusauerit, arcum meum super eum extendam, & sagittis pharetræ meæ eum transfigam, & coronam eius de capite ipsius abijciam, atque eum illis similabo, qui in Oreb ceciderunt, quando contra me murmurauerunt. Sed & quicunque maledicta sua contra prophetiam istam protulerit, maledictio illa quam Isaac protulit, super eum veniet: & benedictione cœlestis roris replebitur, qui eam amplexus fuerit, & qui eam in corde suo tenuerit, atque qui eam in vias planas produxerit. Et qui eam gustauerit, & in memoriam suam posuerit, fiet mons myrrhæ & thuris, & omnium aromatum, & dilatatio multarum benedictionum, de benedictione in benedictionem ascendens sicut Abraham: atque noua nupta sponsa agni sibi illum columnam in conspectu Dei copulabit, & vmbra manus Domini illum proteget. Sed si quis hæc verba digiti Dei temere abconderit, & ea per vesaniam suam minuerit, aut in alienum locum alicuius humani sensus causa abduxerit, & ita deriserit, ille reprobus erit, & digitus Dei conteret illum. Laudate, laudate ergo Deum beata viscera in omnibus iis miraculis, quæ Deus constituit in molli forma speciei excelsi, quam ipse præuidit in prima apparitione costæ viri illius, quem Deus de limo creauit. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

Tertii Libri Visionum Sanctæ Hildegardis

FINIS.

LIB. I.

PROLOGVS EGBERTI ABBATIS IN LIBRVM VISIONVM ELIZABETHÆ VIRGINIS COENOBITÆ SCONAVGIENSIS.

EVIT in diebus Eugenij Papæ in finibus Treuerenſis Diœceſeos, in cœnobio cui nomen Sconaugia ſub regimine Hildelini Abbatis adoleſcentula quædam monaſticæ profeſſionis nomine Elizabeth. Quæ cum inter religioſas fœminas vndecimum in monaſterio ageret annum, habens ætatis annos tres & viginti in anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo Centeſimo Quinquageſimo ſecundo, viſitata eſt à Domino & erat manus eius cum illa faciens in ea iuxta antiquas miſerationes ſuas, opera magnæ admirationis, & digna memoria. Datum ſiquidem eſt mente excedere, & videre viſiones ſecretorum Domini quæ ab oculis mortalium abſcondita ſunt. Id autem non ſine euidenti miraculo contingebat: frequenter enim & quaſi ex conſuetudine in diebus Dominicis aliiſque feſtiuitatibus circa horas in quibus maxime fidelium feruet deuotio rapiebatur in mentis exceſſum: & reſumpto paulatim ſpiritu, ſubito verba quædam diuina latino ſermone proferebat: quæ neque per alium aliquando didicerat, neque per ſeipſam inuenire poterat vt pote quæ eſſet inerudita, & latinæ locutionis nullam vel exiguam habens peritiam. Sæpius etiam canonicæ ſcripturæ teſtimonia aliaque diuinarum laudum verba congruentia iis quæ per ſpiritum viderat abſque omni præmeditatione pronunciauit. Quomodo igitur omnia quæ circa ipſam geſta ſunt, ad gloriam Dei & ad ædificationem fidelium pertinere viſa ſunt: in præſenti libello ex magna parte conſcripta ſunt iuxta narrationem ipſius, qua vni ex fratribus ſuis de ordine clericorum quem præ cæteris familiarem habebat, ſingula expoſuit. Cum enim ab inquirentibus multa occultaret, eo quod eſſet timorata valde & humillima ſpiritu: huic diligenter omnia inueſtiganti & memoriæ ea tradere cupienti germanitatis & dilectionis gratia, & Abbatis iuſſione cuncta familiariter enarrare coacta eſt. Narrationis autem initium erat huiuſmodi.

1152. Obiit anno 1161. ætatis anno 36. Iunij die 18.

LIBER I. SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

CAPVT I.

Primo ſermonem facit ad fratrem ſuum Egbertum.

Frater, ille fuit Egbertus, Abbas S. Florini.

DEtis à me frater & ad hoc veniſti, vt enarrẽ tibi miſericordias Domini quas ſecũdum beneplacitum gratiæ ſuæ operari dignatus eſt in me. Promptum quidem eſt in me frater, per omnia dilectioni tuæ ſatisfacere. Nam & hoc ipſum diu deſiderauit anima mea, vt daretur mihi conferre tecum de omnibus iis quæ magnifice operatus eſt Dominus in me, ac tuum audire iudicium: ſed quæſo modicum ſuſtine, & attende mi dilecte multiplices anguſtias cordis mei, quæ ſupra quam credi poteſt me coarctant. Si verbum iſtud

istud de quo audisti in commune prodierit, sicut per quosdam incautos fratres (nouit Deus) contra voluntatem meam ex parte iam prodiit, quis putas de me fermo erit in populo? Dicent forte nonnulli, alicuius me sanctitatis esse, ac meis meritis gratiam Dei attribuent, existimantes me aliquid esse cum nihil sim. Alij vero cogitabunt intra se dicentes, hæc si esset Dei famula, fileret vtique, & non sineret magnificari nomen suum in terra, nescientes qualibus stimulis vrgeri soleo ad dicendum. Non deerunt etiam qui dicant muliebria figmenta esse omnia quæ audierint de me, vel forsitan à sathana me illusam iudicabunt. His & aliis modis charissime in ore hominum ventilari me oportebit. Et vnde hoc mihi vt alicui hominum innotescam, quæ elegi esse in abscondito, & quæ certe nec dignam me arbitror vt ad intuendum me quisquam oculos suos attollat? Illud quoque non parum angustias meas adauget: quod Domino Abbati complacuit, vt scriptis verba mea commendentur. Ego enim quid sum, vt memoriæ tradantur ea quæ sunt de me? Nonne & hoc arrogantiæ poterit ascribi? Sed dicunt mihi quidam ex sapientibus, quia non propter me solam hæc fecit mihi Dominus, sed aliorum quoq; ædificationi per ista prouidit, eo quod ad fidei confirmationem aliquatenus attinere videantur, & ad consolationem eorum qui tribulato sunt corde propter Dominum. Et idcirco pro eiusmodi caulis quæ prædictæ sunt, opera Dei silentio prætereunda non putant. Et ita quidem esse vt dicunt ex parte credo, propter quædam quæ tibi nunc indicabo. Accidit aliquoties cum in corde meo posuissem celare ea quæ ostensa mihi erant à Domino, tanta præcordiorum tortura me arripi, vt morti me proximam existimarem. At vbi ijs qui erant circa me quid vidissem aperui, continuo alleuiata sum. Sed fateor quia nec sic adhuc omnino certificata sum, quid potissimum agere debeam. Nam & tacere magnalia Dei periculosum mihi esse intelligo, & loqui periculosius fore pertimesco. Minus enim discretionis me habere cognosco, quam vt sufficiam discernere quid ex ijs quæ mihi reuelantur dici conueniat, quidue silentio honorari oporteat. Et ecce inter hæc omnia, in periculo delinquendi posita sum. Propter hoc dilecte mi non cessant ab oculis meis lachrymæ, & anxiatur spiritus meus iugiter in me. Sed eccè ad introitum tuum consolari cœpit anima mea, & facta est tranquillitas magna in me. Benedictus Dominus quia suscipere dignatus est orationem ancillæ suæ: qua diebus multis eum de tuo aduentu deprecata sum. Et nunc quia Domini voluntate ad me de longinquo directus es, non abscondam cor meum à te: sed ea quæ sunt de me, bona & mala tibi aperiam. Deinde quid fieri conueniat, in tua & domini Abbatis discretione positum sit. Gratias ago Domino ego pauperum eius minima, quoniam à die quo sub regulari institutione cœpi viuere vsque in hanc horam ita confirmata est super me manus Domini, vt nunquam sagittas eius in corpore meo portare desierim. Aegritudines meæ variæ & diuturnæ, non solum me vexauerunt, sed & omnes sorores quæ in circuitu mei sunt. Det illis Dominus misericordiam, quia onus calamitatis meæ materno affectu mecum portauerunt. Aliquando & medicamina infirmitatibus meis adhibuerunt. Sed eo amplius infirmata sum, & audiui in visione nocturna vocem dicentem mihi: *Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunque voluit, fecit.* Vnde me admoneri intellexi, vt non medelis hominum sed voluntati creatoris mei corpus meum committerem, & ita quidem feci. Cumq; sæpe tanto languoris obruerer labore, vt nullius membri (excepta lingua) compos essem, sine arrogantia dixerim, non minus in psalmis ruminandis sedula permanebam. Sed cum & linguam paralysis mihi subduceret, linguæ officium mente suppleui. Quantas autem cum infirmitatibus meis rerum necessariarum penurias sustinuerim, longum est enumerare. Ipse nosti quia & domus nostræ possessio modica est, & elongati sunt à me, qui debuerant misereri super me. Sed pater orphanorum Dominus solicitus est mei, per cuius gratiam gaudium magnum est cordi meo omnis mea contritio. Per omnia benedictus sit consolator humilium Deus. Sed ne diutius te protraham, nunc ad ea de quibus potissimum interrogas, sermonem conuertam.

CAPVT II.

De tentatione maligni & horrenda tristitia comite.

FACTVM est in die sancto Pentecostes, conuenientibus ad Dominicam cœnam sororibus, ego occasione quadam detenta sum, vt diuini illius ac viuifici sacramenti particeps non fierem. Vnde illius diei solennitas, non me vt solebat, exhilarauit; sed in quadam obscuritate animi tota die permanebam. Postera etiam die, & tota illa hebdomada, in eadem obscuritate animi tristis incedebam, nec potui ab animo excutere tristitiam. Ascendebant in cor meum plus solito omnia delicta, & magnificabam singula apud me, & ita mihi ipsi dolores accumulabam. Crescente igitur paulatim apud me hac non bona tristitia, adeo mente obscurata sum, vt quocunque me verterem, in tenebris me ambulare æstimarem, lucis comparatione quam antea in me senseram. Inter hæc tanto etiam tædio afficiebar, vt nihil esset quod non fastidiret animam meam. Molestæ mihi erant ipsæ orationes, quæ summæ delitiæ meæ esse consueuerant. Psalterium quod iucundum semper mihi fuerat, quandoque vix vno psalmo perlecto, longe à me proieci. Iterum recogitans ac mecum admirans quid mihi accidisset, resumpsi illud & legi: sed rursus mente concidi. Omnes enim vires suas effudit in me aduersarius meus. Nam etiam in fide hæsitare me fecit ille perfidus, ita vt de redemptore nostro dubie cogitarem, dicens intra me: Quisnam ille fuit, qui tantum se humiliauit propter homines? Nunquid vera esse potuerunt omnia quæ scripta sunt de illo?

Verti

Verti me alio & dixi: Bonus tamen erat ille quisquis fuit, de quo tot bona prædicantur. De beatissima aduocata nostra similiter dubie cogitabam cum eius memoriam agerent sorores. Et quid mirum frater? Pene omnis sensus meus subuersus erat in me. Aliquoties autem ad meipsam rediens tentari me intellexi, ac fortiter reluctabar, meosque familiares vt pro me orarent admonui: sed tanto fortius insistebat aduersarius meus ita me perturbans, vt etiam tæderet me viuere. Cibum & potum præ tædio sumere non potui nisi tenuissime, & ibam deficiens & tabescens toto corpore. Nouissime autem id mihi inspirauit ille perfidus, vt vitæ meæ ipsa finem imponerem, atque ita ærumnas meas quas diu sustinueram terminarem. Sed in hac tentatione pessima, non dormitauit super me qui custodit Israël. Non enim permisit vt dominaretur mihi iniquitas hæc maxima, sed dedit mihi intelligere malitiam insidiatoris mei & subito me auertit à cogitatione hac. Quam copiosus es in misericordia Domine, qui de tantis periculis eruis confidentes in te. Confiteor tibi pater, quia nisi tu adiuuisses me, paulominus habitasset in inferno anima mea.

CAPVT III.

De aduersario apparente Elizabeth in similitudinem phantasmatis horribilis.

ET hæc quidem ita se habebant circa me vsque ad festum beati Maximini quarto calendas Iunij. Illo autem die ad Completorium vidi in sacello nostro phantasma paruum quasi cuculla monachi indutum. Statim autem dicto Completorio irruit super me grauissima infirmitas, & rogaui magistram vt assumptis sororibus veniret mecum in capitulum, ibique orationes funderent super me. Cumque ibi prosternere me vellem ante crucifixum, ita dirigiuerunt ossa mea vt nullatenus genua flectere potuissem. Ego itaque mihi ipsi vim faciens, grauiter me proiici in terram. Cumque surrexissem ab oratione, allatum est Euangelium, & legere me fecerunt passionem Domini, & adiuuabant me quoniam imbecillis eram ad legendum. Dum autem legeremus, apparuit mihi idem phantasma vt prius: & legentibus nobis locum illum vbi dicit Euangelista: *Intrauit autem Sathanas in Iudam qui cognominatur Scarioth*: cœpit exultare & risum mouere. Dicebam autem sororibus, vt pessimum illum abigerent, & mirabantur de quo loquerer eis. Perlecto autem Euangelio, euanuit.

Phantasma.

CAPVT IV.

De apparitione eiusdem in alijs formis.

POst hæc in matutinis stabat coram me, in humana effigie statura breuis & spissus, & horribilis aspectu: facies eius ignea, lingua eius flammea & longe ab ore porrecta, manus eius & pedes similes vnguibus auium rapacissimarum. In hac specie, septies illo die mihi apparuit. Et semel in specie canis teterrimi. Sequenti die mane astitit lecto meo, & cum suo quodam iuramento, minatus est mihi quod in dentes me percussurus esset calceo, quem in manu tenere videbatur. Post hæc paulo ante missam, iterum se mihi obtulit in specie tauri magni & horrendi, dilatans super me os suum quasi ad deglutiendum me, & cymbalum in collo gestare videbatur.

Humanũ phantasma.

Canis.

Taurus.

CAPVT V.

Visio quædam facta illi in sublimi.

DEinde cum inchoaretur missa de beatissima virgine Domina nostra (sabbatũ enim erat) veni in extasim. Et apertum est cor meũ: & vidi super aërem rotã magni luminis similẽ lunæ plenæ, sed quasi duplo maiorem. Et introspexi per medium rotæ, ac vidi similitudinem regalis fœminæ stantem in sublimi quasi candidissimis indutam vestimentis, ac purpureo amictu circumdatam. Continuo intellexi hanc esse sublimem cœli reginam, matrem saluatoris nostri cuius semper desideraui aspectum. Cumque intenderem in eam cum summo desiderio, procidit in faciem suam ter, ad orans coram diuino quodam lumine quod erat ante illam. Quarta autem vice cum se humiliasset, longam moram in iacendo facere visi est. Vt autem surrexit conuertit ad me faciem, & modicum progressa est in inferiorem aërem contra me, habens duos comites gloriosos, vnum à dextris & vnum à sinistris. Qui à dextris erat cuculla monachi indutus esse videbatur, candidissima tamen, & baculum monastici patris manu gestare visus est. Vnde menti meæ incidit hunc esse venerabilem patrem nostrum beatum Benedictum. Qui autem à sinistris erat iuuenis decorus videbatur, candida & crispanti coma spectabilis. Stans autem Domina mea, signo crucis me consignauit, & hæc verba menti meæ nescio qualiter inseruit: Ne timueris, quia nihil tibi ista nocebunt. Vocis quidem sonitum non audiui, sed tantummodo labiorum eius motum distincte aspexi.

Rota luminis.

Virgo Maria.

Benedictus.

Post hæc regressa est ad interiora luminis sui, & ego deuotissimè adorans sequebar eam laudibus tredecim versiculorum, quos in consuetudine habeo. Et his dictis, ab extasi reuersa sum: & continuo refeci spiritum meum hostia salutari. Tunc rogaui sacerdotem, vt inuocaret nomen Domini super me. Qui cum inchoaret litaniam, rursum in extasi facta vidi Dominam meam stãtem secus altare in veste qualis est casula sacerdotalis: & habebat in capite diadema glorioſum quasi quatuor gemmis pretiosis insignitum, eratq; ei circumscripta Angelica illa salutatio: *Aue Maria gratia plena Dominus tecum.*

CAPVT VI.

Visio aduersarij, loci eius, & quorundam cœlestium.

Taurus. EODEM die ad vesperam rursum vidi malignum illum in specie tauri pendentem coram me in aëre: & paulo post respexi consolatricem meam in cœlesti lumine vt prius, munientem me crucis signaculo. Postera die quæ erat Dominica iterum se mihi præsentauit insidiator meus in specie tauri vt prius. Tunc quia nimis vexauerat me horrenda visio illa, dixi ei confidenter: Si vere tu es ille malignus, præcipio tibi in nomine Domini vt cito transfigures te, & in hac specie vltra mihi non appareas. Continuo disparuit: & respexi vallem quandam horribilem plenam fumo & flamma nigra, & exibat inde grex caprarũ turpissimus. Die illa ad vesperã lux magna in cœlo mihi apparuit, & de medio eius colũba niueo candore & quasi flãmeo splendore venusta elapsa est nescio quid rubeũ in ore demonstrans: & vt subito gyrum fecit in aëre, iterum se recepit in lucem. Ego autem cũ veneratione eam prosequens, orationes de Spiritu sancto dicebam, quoniam in specie colũbæ eum apparuisse audieram. Post hæc ad Completorium cum starem ante crucem ac deuotissime eam salutarem, ostensa est mihi in cœlo crux magna aurei fulgoris ita splendida, vt etiam reuerberaret oculos cordis mei, quibus eam intuebar.

Virgo Maria.

Infernus. dæmones.

Lux cœlestis.

Spiritus sanctus.

Crux.

CAPVT VII.

De aduersario in specie delicati clerici.

DIE altera manecum starem sola in capitulo & orarem, iterũ se mihi obtulit aduersarius meus stans corã me in specie delicati clerici, quasi indutus camisia candida. Et expaui quidem, sed tamẽ in oratione perseuerans nihil segnius egi quo magis eum confunderẽ. Expleta aũt oratione, ascendi in dormitoriũ, & illuc me subsecutus est. Discessi inde in sacellum, & veni stare inter duas sorores orantes, illuc etiam me subsecutus est: & stabat coram me, in turpi quodam gestu illudens mihi, nec potui auertere ab eo mentis oculum quo eum intuebar: tunc nequitiam eius vltra non ferens, dixi ei audacter: Præcipio tibi in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vt cito ab huiusmodi gestu cesses, & talem nequitiam vltra mihi non ostendas. Continuo habitũ priorem dimisit, & stabat reuerẽter quasi indutus veste religiosa. Deinde exiui sedere in conuẽtum sororũ, & illuc me insecutus est. Et stans arrisit mihi. Cũ ergo tunc disparuisset, vltra mihi non apparuit. Deinde cũ audita missa cõmunicassem, & ad prãdiũ accessissem præ nimia vexatione vix cibũ attigi. Post prandiũ autem subito elangui nec remãsit in me quicquã viriũ, & ita coarctabar vndiq;, vt nullũ membrorũ meorum esset absq; passione; tunc astantibus circa me sororibus vix linguam moui vt significans eis, quod allatis reliquijs dicerent super me passionem Domini & orationes. Dum autem orarent, sensi guttur meum quasi manu cuiuspiam fortiter stringi, ita vt pene halitus meus intercluderetur. Cum ergo transisset hora illa de cætero maiorem pacem habui à tentatore meo per gratiam Domini qui nouit suos de tentatione eripere. Quod vt arbitror, impetratum est à Domina.

CAPVT VIII.

De compassione fratrum & sororum in eam, luce magna & Spiritus sancti columba.

CONuenerunt sorores ac Domini fratres videntes angustias animæ meæ, ac decreuerũt, vt septem continuis diebus communes preces fũderent, & se affligerent coram Domino pro me, ac singulis diebus singulas missas pro angustijs meis celebrarent. Cumq; inter septem missas vna de Spiritu sancto in quinta feria esset decantanda, cũ magno desiderio diem illum expectabam, sperans aliquid consolationis tunc me recepturam. Venit desiderata dies, & fratribus diuina celebrãtibus iacebam in oratione cum sororibus. Et dilatatum est cor meum, & vidi lucem grandem in cælo: & ecce columba magnæ pulchritudinis qualem & ante videram, de luce egrediens, peruenit vsq; ad me: & cum tribus vicibus capiti meo expansis alis se circumtulit, mox ad superna conuolauit.

Lux.

Columba.

CAPVT IX.

De apparitione sanctæ crucis & beatissimæ virginis.

POST hæc in sexta feria cũ decretur missa de sancta cruce & me prostrassem in oratione glorioſum crucis signum in cœlo mihi ostensum est, quasi à sinistris diuinæ maiestatis.

Signum crucis.

In sabbato autem cum celebraretur officium de glorioſissima virgine, vidi iterum eam in superna claritate coram maiestate magna, adorantem. Cumq; ministri altaris laudes eius deuote cõcinentes in sequentia, Aue præclara, processissent ad versiculũ qui est Ora virgo nos illo pane cœli dignos effici, procidit in faciem suam totamq; se in oratione prostrauit. Sicque permanebat quousq; Euangelium inchoaretur. Ab illo die vsq; ad hæc tempora, singulis fere sabbatis & quandoq; alijs diebus cum de ea officium celebraretur eandem visionem videre consueui. Eadem die post nonam cum starem in capitulo & amarissime flerem propter somnia quædam in quibus animam meam valde molestauerat nequitia insidiatoris mei. Rogabam Dominam meam deuotissime, vt si forte nocturæ mihi non essent illæ molestiæ, aliquid mihi consolationis exhibere dignaretur. Et ecce subito lux illa cœlestis emicuit, & progressa est inde consolatrix mea. Et cum paululum descen-

Virgo Maria.

descendisset, contra me stabat. Et ego intendés in eam motum labiorum eius diligenter obseruabam. Et cognoui quod nominaret me nomine meo Elizabeth, & amplius non adiecit. Quod ego pro consolatione recipiens, gratias egi illi, & recessit à me.

CAPVT X.

De apparitione columbæ & sanctorum Ioannis Baptistæ, & Ioannis & Pauli Martyrum.

ACcidit quadam vice cum frequenter se mihi obtulisset columba niuea illa de qua dixi, vt apud meipsam dubitarem de illa, & quærerem à Domino Abbate, vtrum posset Sathanas se transfigurare in columbam. Qui cum negaret se vnquam hoc legisse, & ego dubia permanerem, aspexi quadam die crucem quam videre soleo, & venit ex aduerso columba illa & resedit in ea. Sic ergo certificata sum, non esse hoc Sathanam, quoniam inimicus crucis est.

Crux. Columba

In vigilia B. Ioannis Baptistæ, dum diuinum celebraretur officium, fui in oratione ac dicebam quinquaginta psalmos & alias quasdam orationes in laudē illius venerandi præcursoris Domini. Cumq; orationes pene compleuissem, subito lux magna refulsit in cœlo, & in medio eius quasi species viri glorioſi, & in vestitu candido apparuit stans contra ortum solis. Et post pusillum conuertit ad me faciem blandam & valde amabilem, quasi volens conspici à me. Habebat autem coronam aurei fulgoris in capite valde radiantem, & in parte anteriori quasi purpureo colore insignitam. In dextra eius tanti fulgoris palma apparuit, vt præ nimia eius claritate vix cætera quæ iuxta erant possem discernere. Intellexi igitur hunc esse glorioſum illum martyrem cui seruiebamus. Post hæc in matutinis cum diceremus Te Deum laudamus, eodem modo mihi apparuit, & id citra extasim quamuis vicina fui vt fierem in extasi. Cumq; iterum disparuisset, lux illa in qua eum videram, subito in duas partes scindi visa est. Et emicuit quasi fulgor omnino intolerabile mihi ad videndum. Et dixi: sufficit mihi Domine gratia tua, parce infirmitati meæ, & relaxa mihi claritatem hanc nimiam, quia sustinere eam non valeo. Continuo sublata est, & loco eius stella clarissima apparuit. Rursus in die, tempore diuini sacrificij, vir Dei similiter mihi apparuit.

Ioannes Baptista.

Die tertio post hæc, in festo beatissimorum Martyrum Ioannis & Pauli tempore matutino dum ad honorem eorum legerem quinquaginta psalmos, vidi illos in amplissima luce valde coniunctim stantes contra Orientem & ad me terga vertentes. Cumq; expleuissem orationes, & subiunxissem. *Ecce quam bonum & quam iocundum habitare fratres in vnum. Sicut vnguentem in capite, quod descendit in barbam barbam Aaron.* Hęc est vera fraternitas quæ vicit mundi crimina. Christum secuta est inclyta, tenens regna cœlestia. Et insuper. Si coram hominibus tormenta passi sunt, Deus tētauit eos, tanquam aurum in fornace probauit eos, & quasi holocausta accepit eos. Cum inquam hæc expleuissem, rogaui illos diligentissime, vt ad me faciem conuertere dignarentur. Et conuersi sunt ad me. Habebant autem & ipsi signa victoriæ atq; martyrij, videlicet fulgidas in manibus palmas, & coronas in capitibus valde radiantes & rubore signatas in fronte. Talibus enim insignijs decorati videntur sancti martyres quandocunq; mihi apparere dignantur. Cumq; eorum intuitu delectata fuissem, ab oculis meis subito ablati sunt.

Ioannes. Paulus.

CAPVT XI.

Visio multorum sanctorum & aliorum mysteriorum.

IN festiuitate beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, in primis vesperis rapta in extasin vidi glorioſos illos principes in splendore magni luminis stantes cum signis victorioſi martyrij. Et conuersis ad me vultibus descenderunt in regionem huius nostri aēris, antecedente eos beatissima virgine matre Domini nostri Iesu Christi. Stans autem Petrus, signum crucis fecit super me. Et salutabam illum dicens: Tu es pastor ouium, princeps Apostolorum. Paulum quoq; intuens: hæc verba arripui. *Bonum certamen certaui, cursum consumaui.* Cumq; reuersi essent in regionem luminis, ego ab extasi respiraui. In die ad missam, dum intonaretur officium, vidi columbam descendentē de cœlo, & vsque ad dextrum cornu altaris peruenit ibiq; resedit. Quantitas eius vt turturis, & supra niuem candor eius. Cumq; Dominus Abbas inter cæteras diceret illam collectā quæ est, Deus cui omne cor patet, & vsq; ad verbum illud processisset, purifica per infusionem Sancti spiritus cogtationes cordis nostri, aduolauit & sese capiti eius ter circumtulit, ac reuersa est ad locum vbi antea consederat. Cum autem diceretur Sanctus, accessit ac resedit in corporali & quasi rubeum aliquid ex ore eius pendere videbatur. Cumq; finita missa inter sorores ad cōmunicandum accederem, & oculos carnis ad eā flecterem, videre eam non potui. Auersis autem oculis eam vidi, & statim vt communicaueram in extasim veni, moxque respiraui. Et exinde quicūque sanctorum alicuius celebritatis apud nos sunt singuli in suis festiuitatibus mihi per gratiam Domini nostri Iesu Christi in cœlesti lumine apparuerunt, videlicet Quilianus martyr, cum socijs suis: deinde septem fratres.

Petrus. Paulus.

Mater Domini.

Columba.

Quilianus. Septē fratres.

Post hos & venerabilis pater noster Benedictus qui etiam contra me in aērem exire visus est. Deinde beata Margareta immenso candore notabilis & signis victoriæ glorioſa. In diuisione Apostolorum omnes mihi apparuerunt, sed seorsum ab alijs Petrus & Paulus stare videbantur. Post hæc: Alexium confessorem vidi nescio quid magni decoris habentem à pectore vsque ad subumbilicum.

Benedictus. Margareta. Apostoli. Alexius cum nota seruata virginitatu.

In vigilia Beatæ Mariæ Magdalenæ ad vesperā vidi illam cum corona lucidissima, & simul cum ea matrē Domini nostri Iesu Christi. Stabant autem

Magdalena Mater Domini.

Ioseph. Nicodemus Sepulchrum Domini. Saluator. Crux aurea. Iris.

autem contra se quasi colloquentes adinuicem: & post pusillum conuersæ sunt ad Orientem. In die ad missam dum orarem positis in terra genibus, vidi in aere quasi prope terram duos viros splendidos sedentes contra se, & in medio eorum lucidum quiddam quasi formã habens sepulchri: & ecce mulier similis ei quam in sero videram, accessit & stabat diligenter inspiciens eandem sepulchri speciẽ. Dum autem staret, accessit retro eam iuuenis candidissimo amictu circumdatus, nigram habens comam ac barbæ lanuginem, & faciem supra modum speciosam. Moxq; illa conuersa ad eum ibat in occursum, & stabat quasi interrogans aliquid ab eo. Tunc cœpi anxie cogitare intra me quisnam esset ille iuuenis. Cumque magno desiderio sciendi hoc, æstuarem, subito in dextera eius crux aurea apparuit. Vnde mox coniectabam, quod ipse esset is qui surgens à mortuis, primo Mariæ apparuit. Eadem die ad vesperam cum non possem interesse conuentui propter inualitudinem, sedebam in capitulo cum magistra. Et eramus in psalmis vespertinis (erat autem pluuiæ tempus) & vidi Irim fulgidam, solo mentis intuitu. Exterioribus enim oculis, faciem cœli ab eo loco in quo eram, intueri non poteram. Et dixi Domino in corde meo. Obsecro Domine vt quod nunc sola mẽte video, etiam oculo carnis aspiciam, quo magis de hac visione spirituali certificer. Non enim mihi ipsi satis credebam. Et post paululũ, sorores de sacello exeuntes, constiterunt in claustro aspicientes in cœlum. Mirante autem magistra quid aspicerent. dixi. Irim (vt credo) vident, quam & ego iam mentis intuitu vidi. Exeuntes ergo ad eas: vidimus eam & nos.

CAPVT XII.

Aliæ cœlestes apparitiones & aliorum sanctorum.

IN Vigilia sancti Iacobi Apostoli post prandiũ, citra extasim vidi lucem quam videre soleo quasi super Ecclesiam beati Florini vbi Domini fratres nostri manent. Erat autem in sequenti die ibi dedicationis festiuitas celebranda. Et vidi quasi scalam in modum radiantis auri splendidã, de luce illa descendentem vsque ad altare maius, quod est in sanctuario. Cumq; aspicerem, vidi adolescentes duos per eam descendentes vsque ad altare: qui autem peribat, thuribulum aureum in manu gestare videbatur. Post hos autem & alij duo descenderunt. Deniq; magna multitudo descendit & versa vice ascenderunt. Erantque ita ascendentes & descendentes à nona prioris diei vsque ad nonam sequentis diei. Tamdiu enim continuè in hac visione permansi. Apparuit autem & B. Iacobus circa summitatem scalæ stans cum Beata Christina virgine, & virgo virginum cũ eis. In die autem illo circa tempus dominici sacrificij ad hæc inferiora nostræ habitationis descendere visus est. Vidi autem eo die claritatem magnam circa præfatum altare, & omnia quæ gerebantur illic. Nam & operimentum altaris quale esset cognoui, & magistræ nostræ indicaui. Ipsa autem: directo illuc nuncio comperit ita esse, vt dixi.

Scala. Lux. Angeli & sancti.

Iacobus Christina Beatissima virgo.

In vinculis sancti Petri, rursus eum vidi in eadem specie qua & antea apparuerat. Post hæc Stephanum protomartyrem in die inuentionis suæ. Deinde Osualdum regem. Deinde Aphram Martyrem cum duabus pedissequis suis. Deinde B. Cyriacũ. Deinde B. Laurentium in vigilia eius omnes cum signis victorioſi martyrij vidi in lumine. Erat autem tam densa lux B Laurẽtio vndiq; circumfusa, vt etiam palpari posse videretur. Palmæ & coronæ eius fulgor tantus erat, vt & quodam modo reuerberaret oculos cordis mei sicut radiantis auri splendor oculos carnis solet repercutere. Habebat autem stolam splendidam à sinistro humero, vsque ad dextrum latus protensam. Et interrogaui magistram quid sibi hoc vellet: & dixit mihi, signum diaconatus eius hoc esse. Stabat autem cum eo & Beatissima virgo sicut cum supradictis omnibus: habebatque ipse faciem ad me blande conuersam, quousque desiderium meum impleuit. Hanc enim gratiam omnes mihi solent exhibere.

Petrus. Stephanus. Osualdus Aphra. Cyriacus. Laurentius.

CAPVT XIII.

De sanctorum ordinibus item de filio Dei & diuina maiestate.

FActum est insequenti anno in dominica nõcte quæ erat prima post festum B. Iacobi, auocata à corpore rapta sum in extasim. Et ecce rota flammea grandis in cœlo emicuit, cuius visio magnas mihi incussit angustias, & continuo disparuit. Post hæc in eodem loco quasi ostium apertum est, & introspexi per illud, & vidi lucem longe excellentiorem illa quam videre consueueram, & multa millia sanctorum in ea. Stabant autem in circuitu maiestatis magnę, secũdum huiusmodi ordinem dispositi. Erant in quadã fronte illius circuitus, viri quidam magnifici, & excellentes valde, adornati palmis & coronis copiosè radiantibus, & titulo passionis in fronte signati. Et intellexi tam ex titulo eorum quam ex singulari gloria quam præ alijs habebant hos esse venerabiles Apostolos Christi. Ad dexteram eorum copiosus quida exercitus, eisdẽ insigniis gloriosus astabat. Post hos & alii viri splendidi constiterunt, sed martyrii signum in eis non apparuit. A sinistris vero Apostolorum sacer ordo virginum effulgebat decoratus martyrij insignijs. Post has & alter chorus insignium puellarum coronatarum quidem, sed absque signis martyrij. Deinde & aliæ venerandæ mulieres, cum velaminibus candidis apparebant: atque ita ex his omnibus circuitus ille completus est. Alius quoque magnæ claritatis circuitus infra illum apparuit, quem intellexi esse sanctorum Angelorum. In medio autem omnium gloriam maiestatis immensę, quã effari omnino non possum, cuius thronum glorioſum iris fulgida ambiebat. A dextris autem maiestatis, vidi similem filio hominis in summa gloria residentem. A sinistris vero signum crucis vehe-

Rota flammea.

Chorus Apostolorum. Chorus martyrũ. Chorus confessorũ Chorus virginum Chorus matronarum. Chorus Angelorũ Thronus. Iris. Filius hominis. Signum crucis.

crucis vehemẽter radiosum apparuit. Cumq; hæc omnia trementi corde aspicerem, hoc quoq; adijcere dignatus est Dominus, vt mihi indignissimæ peccatrici de gloria suæ ineffabilis Trinitatis, modo quodã quem explicare non valeo nec audeo, hoc significaret quomodo vere vna diuinitas in personis trina est, & tres personæ vna diuina substantia. A dextris autem filij hominis regina Angelorum & domina regnorum in solio quasi sydereo, immenso lumine circũfusa residebat. Ad sinistrã quoque prædictæ crucis vigintiquatuor honorabiles viri versis ad eam vultibus in vno ordine confederunt. Vidi non procul ab eis duos arietes grandes & præclaros stantes ante signum crucis, & sustinentes in humeris suis rotam nimiæ claritatis & miræ magnitudinis. His omnibus ita perspectis, in hæc verba prorupi dicẽs: Leuate oculos cordis vestri ad deificum lumen: attendite & videte gloriam & maiestatem Domini. Mane post hæc hora tertia venit vnus ex fratribus ad fenestram, & rogaui eum vt missam de sancta Trinitate celebraret, & annuit. Statim autem vt missam incepit, veni in extasim. Et rursum vidi prædictam visionem, sed manifestius. Eadem hora vidi prædictum fratrem qui assistebat altari multo lumine circumfusum, & halitum eius in modum candidi fumi ex ore ipsius sursum ascendentem.

Virgo Maria. *Viginti-quatuor seniores.* *Arietes duo.* *Rota.*

CAPVT XIV.

Visio diuini agni, & aliorum mysteriorum.

IN proxima Dominica videlicet in inuentione sancti Stephani: vidi eandem visionem, sed eo amplius quam tunc: nam nunc vidi ante thronum Dei agnum stantem valde amabilem, & habentem crucem auream quasi dorso infixam. Sed & quatuor Euangelistas nunc vidi in illis formis, quas eis sacra scriptura attribuit. Erant autem à dextris beatissimæ virginis in ordine dispositi, ita vt versus ipsam facies haberent conuersas. Eram autem celãs apud me huiusmodi visiones, amplius quã septem diebus. Cumq; posuissem constanter in corde meo nemini eas reuelare, grauissima tortione cordis correpta sum, ita vt moriturã me existimarem. Instabant itaq; mihi sorores, studiose flagitãtes, vt quæ videram eis reuelarem. Cumq; extorsissent à me, statim à passione conualui. Et ne iã dicta amplius repetam, scito quod huiusmodi visiones quas in prædictis dominicis vidi, singulis dominicis quæ postea euenerunt vel bis vel ter vel etiam amplius videre consueui, veniens tamen prius in extasim, sicut ipse proprijs iam oculis aspexisti.

Agn⁹ Dei *Quatuor Euangelistæ.* *Virgo Maria.*

In quarta autem feria ante Assumptionem Beatissimæ Mariæ post Completorium stabã in sacello, & oraui Dominũ ex totis præcordijs meis dicens: Domine Deus meus, ecce animã meam & corpus meum tuæ inuictæ dexteræ, tuæ sanctæ & Indiuiduæ Trinitati commendo, tibi omnes angustias meas Domine committo: quoniam valde anxiatur spiritus meus super ijs quæ operatus es mecum, eo quod tanta gratia omnino indignam me esse cognoscã. Tu scis Domine mi, quod numquam taliã à te postulare præsumpsi. Sed nũc quoniã ex gratuita bonitate tua ita magnificasti misericordiam tuã mecum, obsecro te quatenus ita de cætero me conserues, vt nullo delicto meo à gratia tua merear excidere: neq; me ille tristitiæ spiritus vltra apprehendat, quo iam absorpta fuissem, nisi tu Domine subueniisses. Cumque hæc & his similia perorassem, & iam ad stratum meum rediré, subito hæc verba ori meo inciderunti O virgo caue ne iterum cadas, ne aliquid deterius tibi contigat. Quia bonus pastor curam habet, de ouibus suis. Sequenti autem die in meridie subito impulsu cor meum percussum est, & hæc verba accepi: Noli timere filia, quia Dominus consolator tuus corripit omnem filiũ quem recipit. Eodem die ad vesperam cum effudissem cor meum ante Dominam meam cum multis lachrymis, iterum accidit vt ex improuiso hæc verba in ore meo voluerem: Gaude & lætare filia Sion, quia diuina clementia eripuit te de periculo corporis & animæ.

CAPVT XV.

De gloria virginis Mariæ: & verba exhortatoria.

POst hæc in vigilia Assumptionis cum deuotissime orassem, subito incidit ori meo vt dicerem: Hæc sunt verba consolatoria quæ lingua noua loquitur: quia necesse est consolari animam turbulosam: & incidi in extasim & vidi visionem, quam dominicis diebus videre soleo. Vidi autem inter cætera Dominam meam consurgentem de solio suo glorioso & egredientem de magna illa luce, quam velut per ostium vidi comitante eam triplici illa multitudine fœminarum, quam in circuitu consistere videram. Proxime autem incedebant, quæ martyrij titulum in fronte gerebant. Post has, illæ quas viderã coronatas sine titulo. Tertio loco velaminibus albis decoratæ. Ad dexteram autem ipsius, vir quidã gloriosissimus & amabilis incedebat, sacerdotali stola insignis. Cumq; per modicum tempus ita in inferiori aëre cũ hoc sacro exercitu apparuisset, rursus in lumine de quo exisse visa fuerat, cum ingenti laude & gloria excepta est. Cumque expergefacta fuissem ab hac visione, cõtinuo hæc verba arripui: O glorioſum lumen in quo assidue assistunt omnes sancti amicti stolis albis, & dant gloriam de mercede sua sedenti super thronum viuenti in sæcula sæculorum. Rursus in die ad missam cum essem in spiritu, eademq; viderem quę & antea, voluebam in animo verba hæc: O glorioſa Trinitas, quæ sedens in sede maiestatis tuæ inspicis abyssos, & dinumeras cogitationes vniuscuiusq; hominis. His adieci: Aue Maria decus virginum Domina gentium, Regina Angelorum. Post hæc expergiscens in hæc verba prorupi: Te sanctum Dominum, & reliqua cũ versu. Et adieci: Dominus aperit nobis ianuã vitæ, si volumus certare contra durissimum diabolum. Omnia autem quæ dicta sunt, in die natiuitatis dominæ nostræ similiter vidi.

In sabbato post Assumptionem, verba hæc ex impro-

improuiso arripui. Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse nos vocauit in admirabile lumen suum. Vt si volumus pœnitentiam agere de malis actibus : accipiamus brauium quod in stadio acquiritur. Nolite negligere verba hæc, quia expediunt animabus vestris. Attendite diligenter quomodo creator admonet creaturam suam. Post hæc adieci: Ego consolabor vos dicit Dominus, & dabo vobis contra tristitiam gaudium spirituale, & ponam in corda vestra timorem simul & amorem. Si me timueritis, & mandata mea seruaueritis, veri discipuli mei eritis. Item moneo vos vt diligatis inuicem: cogitare debetis quomodo Deus prior dilexit vos, quando non pepercit vnigenito filio suo, sed tradidit illum pro vobis in oblationem, vt dragma illa quę perierat reperietur.

Ergo ad nos pertinet hoc prouerbium. Si diligimus Deum & habuerimus perfectam charitatem, & fraternam dilectionem adinuicem, inueniemus dragmam illam quæ perierat. Iterum moneo vos vt habeatis perfectam charitatem Dei & proximi, quia charitas est summum donum, amplum bonum, in quo pendet totus ordo perfectorum. Super omnia autem habere charitatem quod est vinculum perfectionis, & pax CHRISTI exultet in cordibus vestris : in qua & vocati estis in vno corpore & grati estote, verbum CHRISTI habitet in vobis abundanter. Item omnibus qui hic volunt viuere secundum sæculum, & non abstrahunt sua corpora à carnalibus desiderijs, sed omnia cupiunt adimplere quæ pertinent ad hunc mundum, valde metuendum est quod dicitur : *Nolite diligere mundum & ea quæ in mundo sunt, sed agite pœnitentiam de prauis operibus : quia ecce tempus prope est. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam quando Dominus venturus sit.*

* * *

CAPVT XVI.

Apparitio glorioſißimæ virginis cum præcurſore Domini.

IN decollatione sancti Ioannis Baptistæ cœpi videre grandem illam lucem quam velut per ostium videre soleo, & ex hoc anxia prostraui me totam in oratione, & rapta sum in extasim, & vidi B. Ioannem eodem modo quo antea eum viderã, & dixi in spiritu meo. Benedicat nos Deus pater, custodiat nos Ietus Christus, illuminet nos spiritus sanctus. Et subiunxi O clauis Dauid. Et adieci. Iste est Ioannes quem manus Domini consecrauit, matris in visceribus, cuius nos precibus adiuuari supplices deposcimus : iterumq; ad me rediens hæc verba protuli : Adiuua me Domine Deus meus : & adieci: *Gratia Dei sum id quod sum.* Dicunt etiam me dixisse: *Ne magnitudo reuelationum extollat me,* & non amplius.

In die ad tertiam, iterũ rapta in extasim, introspexi quasi per ostium & lucem illam magnam quam videre soleo & dominam meam surgentem de solio suo venientem contra me, in exteriorem hanc lucem. Eratq; cum ea beatus ille præcursor Domini Ego autem orabam deuotissime, eorumque patrocinijs me, & omnes familiares meos atq; locum nostrum studiose committebam : simulq; hoc petij, vt si me exaudirent aliquod mihi præberent exauditionis indicium. Continuo redierunt ad lucem vnde exierant, & coram maiestate magna prociderunt in facies suas quasi orantes, simulq; cum eis infinita agmina circumastantiũ. Tunc ego ab extasi expergiscens, in hæc verba soluta dixi: Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio O Beata & benedicta & glorioſa Trinitas. Ora pro nobis beatissima virgo Maria, vt digni efficiamur promissionibus Christi. Omnes sancti Angeli Dei orent pro nobis in conspectu domini. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.* Mirifica misericordias tuas Deus, qui saluos facis sperantes in te.

Primi Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

FINIS.

LIB. II.

LIBER II.
SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

CAPVT I.

De apparitione crucis, Sancti Michaelis, Sanguinis & corporis Domini.

Signum crucis.

IN Exaltatione sanctæ crucis sæpe in extasi facta, vidi gloriosum illud signum crucis nimij fulgoris, non tantum in illa secreta regione lucis, sed & foris in inferiori quadam luce palam ostensum est mihi.

Michael archangelus.

In festo sancti Michaelis in primis vesperis cũ essem in extasi, vidi ante thronum maiestatis domini tres viros valde glorioſos stantes: quorum qui medius erat excellentior alijs apparebat, & turibulum aureum in dextera videbatur tenere: & dixi cum rediret ad me. Stetit angelus iuxta aram templi habens turibulum aureum in manu sua. In die ad missam vidi rursus eundem virum excellentiorem cum insigni vexillo incedentem comitante eũ turba copiosa. Ibi autem in circuitu throni cũ venissent ante conspectũ maiestatis, prociderunt in facies suas, atq; ita tribus vicibus factum est. In eadem missa cum accederent sorores ad communicandum, & ego adhuc à longe sederem propter imbecillitatem, introspexi in calicem, & vidi veram speciem sanguinis. Et cum

Sanguis Domini.

infunderent vinum distincte aspexi differentiam sanguinis & eius quod affusum est donec commixta sunt & vnus color sanguinis apparet. Die alia nescio qua, simile mihi accidit. Et videbam (sicut mos mihi est) omnia quæ foris circa altare agebantur in tempore missæ. Et dum sacerdos calicem benediceret, ecce columba quam videre soleo in altari pedetentim accedens, caput calici immersit, & continuo species sanguinis apparuit. Et nunc quidem rarum mihi non est videre huiusmodi.

Factũ est etiã in vna dierũ. Vt veniret quidam ex fratribus ferens in pyxide diuinũ sacramentũ dominici corporis, vt opus esse videbatur cuidã sorori infirmæ. Cũq; staremus in circuitu eius & ego & quædã sorores loquentes mecũ de eo, ecce subito cor meũ liquefactũ est pene raptum est in extasim. Et ecce claritas magna refulsit in pyxide: & introspexi, cũ tñadhuc esset clausa: & apparuit species veræ carnis in ea (dicens quidem ista contremisco, sicut & tunc videns contremui) Testis autem mihi est Deus quia nihil in omnibus his fingendo aut propriam gloriam quærendo locuta sum.

Corpus Domini.

CAPVT II.

De visione Cassij, Florentij Martyrum, & vndecim milium virginum.

ROgasti me per epistolam frater de patronis tuis scilicet martyribus Bonnensis Ecclesiæ Cassio & Florentio, vt in die natalis eorũ aliquid seruitij illis exhiberem, si forte & ipsi dignarentur se mihi ostendere: & feci quidé prout potui. Nam ad honorem eorum quinquaginta psalmos legi illo die post matutinas, vbi etiam insidiator meus candelam quam manu tenebam extinxit. Post hæc autem circa horam tertiam veni in extasim sine dolore: & vidi tres viros in regione luminis decoratos palmis & coronis in fronte rubore signatis. Stabant autem duo ex eis coniuncti adinuicem & paululũ segregati à tertio. Sequenti die ad vesperam cum solito more essem in extasi (sabbatum enim erat) rogaui dominum, vt iterũ illos tuos patronos mihi ostenderet: quoniã molestè ferebam, quod non distincte agnouerã qui essent illi duo de quibus rogaueras: quoniam tres videram. Et distulit Dominus exaudire me per tempus, ita vt metuerẽ contra voluntatem Domini id me postulasse. Et dixi tremens. Domine si voluntas tua vt fiat quod petij, fiat: sin autem, non fiat. Et continuo vidi duos viros amabiles valde, de cœtu martyrum procedentes cum signis supra memoratis; & venerunt vt starent in medium ante conspectum throni. Et ego cum lætitia expergiscens continuo hæc verba arripui: Isti sunt duæ oliuæ & duo candelabra lucentia ante Dominum dominatorem vniuersæ terræ.

Cassius Florẽtius

Post hæc in festo sanctarum virginum vndecim milium, vidi copiosam multitudinem virginum, quæ omnes erant insignes palmis victoriæ, & coronis in fronte signatis ac decora cæsarie spectabiles.

11000. virginũ.

CAPVT III.

Visio omnium sanctorum, Angeli boni, purgatorij loci, paradisi amœnitatis liberatarum animarum & liberationis, cuiusdam amici.

Omnes sãcti. IN Vigilia omnium sanctorũ ad vesperam, veni in quietẽ extasis. Tunc solito more visum est mihi, quasi raperetur spiritus meus in sublime: & vidi ostium apertum in cœlo, & tantam sanctorũ multitudinem quantã nunquam ante videram. Illud quoq; quod de sancta Trinitate tibi me dixisse memini, tunc mihi secundo intimatum est. In ipso autem die solemnitatis ad vesperam iterũ rapta in extasim, vidi coram me stantem quasi puerum amabilem valde, indutum veste alba & præcinctum, & dixi, quis es Domine mi? Et annuit vt tacerem: & dixi, Angelus Domini bonus qui fuit cum Iacob, ipse sit mecum in terra peregrinationis meæ, & benedicat vias meas Deus meus. Et continuo visa sum mihi in sublime extolli. Et audiui voces canentium carmen iucundissimum.

Angelus bonus.

Post hæc in die quo secundũ morẽ Ecclesiæ fidelium defunctorum cõmunis memoria agebatur, in tempore diuini sacrificij vidi quasi versus Austrum montem excelsum valde, & iuxta illum vallem profundã horribilẽ nimis. Erat enim plena atris ignibus: quasi obtectis & non valentibus emittere flammã in altum. Illic tortores spiritus innumerabiles vidi, & animas potestati illorũ traditas, quæ horrendo & flebili modo ab illis concutiebantur, trahebantur, & supra modum infinitis modis vexabãtur: formas quidem nec in his neq; in illis discreui, hoc tantum intellexi quomodo hi quidem torquebant, illę vero torquebãtur. Vidi autem procul hinc versus orientem ædificiũ valde glorioſum, quasi tribus muris circũdatũ, & variæ distinctiones mansionum in eo, & & splendor lucis immensæ omnia illustrabat. In circuitu aũt eius, arborum & herbarum & florum iucundissima amœnitas apparebat. Locus aũt qui medius videbatur inter hoc ædificium & vallem prædictam spinis asperrimis & quasi ambustis totus videbatur occupatus. Cumq; hæc aspicerem ecce copiosa multitudo candidæ plebis de valle consurgens per medium inuij illius dumeti, cum magna festinatione & multo conatu ad ædificiũ prædictũ tendere visa est, tãdemq; perueniens introiuit. Quidã aũt ex eis extra sentes viã elegerũt, & absq; labore peruenerunt. Factus est autem hic transitus pluribus vicibus & per interualla.

Purgatorius locus.

Paradisus amœnitatis.

Anima liberata.

Nolo etiã ignorare te frater de quodã ex amicis nostris quem tanquã patrem dilexi mus, quoniam in die anniuersarij eius, cũ feciſſem quædam pro eius liberatione quæ mihi per visionem demonstrata fuerant, vidi illũ tempore sacrificij in veste candida stantem coram me, & cum eo decorũ quendam iuuenem albis indutum & præcinctũ: cumq; deuote eleuasset manus, & oculos in cœlũ coram me quasi gratias agens, conuersus à me ibat cum comite itineris sui vsque ad ædificium illud quod supra descripsi. Et ego vias eorum obseruans, videre eos non cessaui quousque introierunt illuc. De visionibus autem sanctorum quid amplius tibi dicam, nisi quod singuli in suis natalitijs (vt dictum est) animam meam consolari dignati sunt.

Amicus quidam.

CAPVT IV.

Visio cœlestis Hierusalem & aliorum mysteriorum & sanctorum.

VIdi in Aduentu Domini ædificium quoddam præclarum vno muro circumdatum, & in medio eius turrim tantæ celsitudinis, vt cacumen eius cœlos penetrare videretur. Cumque sæpenumero id ita mihi appareret, accidit in vna Dominica cum ad me redirem ab extasi vt subito orationem huiuscemodi arriperem: Domine Iesu Christe pie & exaudibilis, ostende mihi indignæ famulæ tuæ quæ sit ista ciuitas quã demonstrasti mihi. Et continuo hæc verba responsionis in ore meo posita sunt: hæc est Hierusalem cœlestis quæ ædificatur vt ciuitas cuius cacumen pertingit ad cœlos.

Hierusalem cœlestis.

Post hæc imminente festiuitate Natalis Domini biduo ante festum diem præparabar ad solitos mentis excessus. Cum venisset autem vespera solemnitatis Natiuitatis tandem in quietem extasis deueni. Sensi autem me quasi in sublime eleuari, & vidi ostium apertum in cœlo: & venerabile illud arcanum quod in festiuitate omnium sanctorum videram, iam tertio tunc demonstratum mihi est. Cumque delectata fuissem in multitudine dulcedinis Dei mei, tandem ad meipsam rediens, in hæc verba continuo prorupi: Desiderans desideraui videre Dominum Deum saluatorem meum, & vidi, & ecce salua facta est anima mea. Eram autem pernoctans in oratione nec potui corpus meum dare sopori præ nimia claritate lucis quam tota nocte intuebar. Ostium enim illud quod antea sine mentis excessu intueri non poteram, continue apertum vidi in magna iucunditate: & lux eius decuplo clarior apparuit quam in præteritis visionibus. Cum autem fieret apparatus ad celebrationem prioris missæ quæ inter matutinale officium erat decantãda, vidi radium magnæ claritatis de sursum ab eodem ostio vsque ad altare oratorij protendi. Cumque inchoaretur liber generationis, ecce glorioſissima regina cœlorum multo exercitu Angelorum comitata per eundem radium descendens venit, & astitit à dextris sacerdotis habens coronam maximi ac iucundissimi fulgoris in capite. Cumq; finito Euangelio secundũ consuetudinem antiphona illa decantaretur quę est: O mundi Domina, eleuata est cum suo comitatu, & per prædictum radium lucis regressa est ad sedem suam. Ego autem cum toto illo tempore essem in extasi, eam tamen deuotissime inuocare non cessaui. Erant autem duo splendidi iuuenes qui per prædictum radium descenderãt, commorantes circa ministros altaris à princi-

Trina Deitatis arcanum

Claritas à summo tãgês ima

Virgo Maria.

pio

Angeli duo. pio missæ vsq; ad finem. In secunda quoq; missa alij duo. Stabat autem horum alter quidē ad latus sacerdotis, alter vero iuxta diaconum cū annunciaret Euangelium. Et de eo quidem quierat secus diaconum cogitabam intra me quoniam

Alii Angeli duo. ipse esset vnus ex diaconis nostris qui interfuit missæ, esset q; indutus alba; quòd quidem non erat) & staret ad ministrandum. Sed tamen ex hoc eram dubia, quoniam hic albus & crispus videbatur, ille vero niger erat. Tunc conuertit ad me faciem quasi indignans, & continuo verba hæc cordi meo infixa sunt. Ego sum Angelus testamē-

Spiritus sanctus. ti. Inter hæc omnia & columbam vide assidentem sacrificio dominico super altare.

CAPVT V.

De protomartyre, Euangelistis, agno Dei innocentibus & tribus regibus.

Stephanus. SEquenti die tempore diuini officij vidi beatum Stephanum Protomartyrem in superna claritate splendidum valde & insignem signis Martyrij & diaconatus. Eodem die ad vesperam

Ioannes Euangelista. vidi B. Ioannē Euangelistam stantem in conspectu throni, candidissimo amictu & stola aurea more sacerdotali decoratum. Respexi autem ad eum locum in quo quatuor Euangelistas videre consueueram, & tria quidem animalia vidi: locus autem aquilæ vacuus apparuit.

Agnus cādidus. Die Innocentum tempore diuini officij vidi montem excelsum & splendidum, & in cacumine eius agnū candidū & amabilē valde habentē signū dominicæ crucis in dorso. Sequebatur autem

Innocentes. eum multitudo Martyrum copiosa: cū palmis & coronis rubore signatis. Et cogitabam quidem apud me hos esse beatos illos infantes, qui occisi sunt pro Domino Iesu. Sed hoc in illis mirabar quod nulla infantiæ signa in eis apparuerunt. Omnes enim iuuenilis ætatis plenitudinem habere videbantur.

In Circumcisione Domini & Epiphania visiones vidi Dominicæ diei, sed euidentius in Epiphania. Tunc etiam in prima vespera vidi tres

Tres reges reges coronatos stantes ante thronum: & accedentes, adorauerunt flexis genibus ante filium hominis: & tollentes coronas de capitibus suis, obtulerunt eas in manus ipsius: rursusque eas, ab ipso receperunt. In die ad missam, rursus eosdem tres vidi adorantes coram Domino Iesu. Et munuscula nescio quæ lucida, in manus eius dare visi sunt.

CAPVT VI.

Apparitio sacratissimæ virginis Mariæ.

Virgo Maria. IN purificatione gloriosissimæ matris Mariæ ad missam per lecto Euangelio in extasim veni & vidi: & ecce domina mea per radium lucis descendens venit, & astitit à dextris sacerdotis: & iuxta eam vir grandæuus & venerabilis barbam habens canam & prolixam. Cumque sorores obtulissent luminaria in manus sacerdotis, regressa est ad superna. Et ecce copiosus exercitus in signum puellarum cum splendidis luminaribus, venit in occursum eius Factaque aliquantula mora in extrinseca hac luce, cum ipsa regressæ sunt ad altiora, sequentes eam cum gaudio. Eodem die ad vesperam cum essem in extasi, iterumq; eā viderem in superna gloria, inuocaui deuotissime auxilium eius. Et cum omni diligentia me & charos meos illi commisi, & in fine orationis adieci dicens. Domina mea, quid de te sperabo? Et respondere visa est, bonam gratiam de me sperare potes tu & omnes qui fiduciam habent in me Mirificauit Deus misericordias suas in me. Etiam frater mi ex quo nuper à me discessisti, & hæc fecit mihi.

CAPVT VII.

De rota, auicula, monte, scala, Eucharistia & sancto Gregorio.

ACcidit in prima dominica solemnis ieiunij in primis vesperis vt venirem in mentis excessum: & vidi rotam candidam in aëre mi-*Rota candida.* ra velocitate circumeuntem: & in summitate eius auiculam candidam, cum magna difficultate,

Auicula in summitate Montis excelsi. sese tenentem, vt non circūferretur impetu rotæ: & aliquoties quidē paululū à summitate ad inferiora delapsa est, iterumque reuisa est vt esset in summo. Atque in hunc modum diu laborabat, vicissim labens & resurgens. Post hæc vidi montem excelsum & amarum valde, & super illum delata est rota iterumque ibi circumferebatur vt prius, & auicula ei adhærens in suo labore perseuerabat. Eram autem vehementer admirans quid ista prætenderent, & cum magno desiderio postulaui à domino intelligentiam visionis. Et accepto aliquantulo intellectu, redii ab extasi: moxque hæc verba ex improuiso arripui: *Arcta & angusta est via quæ ducit ad vitam.* Domine quis ibit per eam? Et subiunxi: Ille qui custodit vitam suam à carnalibus desideriis, & non habet dolum in lingua sua. Et adieci: Domine quid faciam ego? Et rursus hæc verba responsionis inciderunt ori meo. Si vis ambulare sicut ego ambulaui, considera vestigia mea, & noli te auertere ad dexteram neque ad sinistram sed sequere me, & sic peruenies: quia dixi, *ego sum via, veritas & vita: si quis introierit per me, saluabitur, & pascua inueniet.* Post hæc in secunda fe-*Scala supra rotam* ria rursus in extasim veni, & vidi prædictam visionem vt prius: sed & eo amplius, quia & scalam vidi supra rotam stantem, quæ tantæ celsitudinis erat vt cacumen eius cœlos penetrare videretur. Postes eius laterales lapidei videbantur & triangulares. Ascensoria vero diuersissimis ac pulcherrimis ab inuicem differebant interuallis. Id autē in memoria retinui, quod primū eorum candidum erat tanquam nix: secundum vero rubicundum tanquā ferrū ignitū. Post hæc die

Corpus mysticum Christi.

die altera rursus vidi omnia quæ prædicta sunt, & iuxta rotam speciem viri stantem cuius caput aureum videbatur, & capilli eius similes lanæ candidæ & mundæ. Oculi eius lucidissimi & decori valde: pectus & brachia quæ in modum crucis tenebat expansa, purissimum quendam nitorem habebant ad similitudinem argenti nitidissimi. Habebat autem in dextera ramum arboris viridem & iocundum aspectu. In sinistra vero lucidam rotam iris varietate distinctam. Venter eius æneus. Femora ex chalybe: crura ferrea. Pedes vero ter rei videbantur. Hæc omnia frequenter in tempore ieiunij mihi apparuerunt: factum est autem in dominica quæ erat

Gregorius

proxima post festum beati Gregorij, cum essem in extasi, & viderem visiones quas in dominicis diebus videre consueui, vidi egregium illum doctorem in supernis plenum gloria & claritate amabili, ad similitudinem gloriæ sanctissimorum episcoporum Martini & Nicolai. Habebat autem in capite quemadmodum & illos habuisse videram diadema quoddam venerabile: qualia à Pontificibus gestari dicuntur. Eadem quoque hora vidi prædictam visionem, & æstuabam desiderio magno cupiens intelligere quæ videbam præcipue quid significaret illa hominis species. Nam de cæteris intelligebam aliquid. Postulaui igitur à beato illo viro Dei deuotissime, vt impetraret mihi à Domino intelligentiam visionis quam desiderabam: & conuersus ad me, hæc verba mihi respondit. Non potes intelligere quid ista significent, sed dic doctoribus qui legunt scripturas, ipsi sciunt. Nunc igitur amantissime frater hunc tibi quæso laborem assume, vt scripturas diuinas scruteris & congruam ex eis interpretationem visionis huius coneris inuenire. Tibi enim fortassis à Domino reseruata est.

CAPVT VIII.

De aduentu iusti iudicis cum signis viuificæ passionis: de ijs qui à dextris & qui à sinistris: de Iuda, Pilato & crucifixoribus Domini: quædam secreta reuelatio.

ANTE Annunciationem Dominicam septem diebus ægrotaui, & iudici in lectum toto corpore languēs, ita vt pene nihil refectionis corpori meo possem adhibere. Permansi autem in hac valitudine vsque ad diem tertium ante festiuitatem. Eo die circa nonam cœpi habere in ore meo liquorem tanquam fauum mellis, cuius dulcore ita refecta sum, quasi cibum sufficientem accepissem: & confortata sum toto corpore & emisi sudorem copiosum, in quo permanebam vsque in sequentem diem. Et circa tempus missæ veni in mentis excessum: & visum est mihi

Dominus noster millios sanctorum.

quasi abstraheretur spiritus meus à corpore, ac subleuaretur in altum. Vidi autem in illo excessu meo cœlos apertos, & Dominum Iesum cum infinitis millibus venientem in regionem aëris huius. Et non erat ei species neque decor, sed tanquam recenter crucifixus fuisset, sic miserandus apparuit. Cumque demonstrasset vniuerso mundo crucem in qua pependerat, & vulnera passionis suæ quasi recenti cruore madentia, clamabat voce magna ac nimium terribili dicens. Talia propter te sustinui, tu vero pro me quid sustinuisti?

Duo agmina.

Assistebant autem ei duo diuersa agmina innumeræ plebis: vnum à dextris, alterum a sinistris: ijs quidem qui erant à dextris, lux immensa circumfusa videbatur: inter quos, præcipua apparuit virgo virginū, gloriosissima Dei mater Maria. Ibi diuersitates omnium Ecclesiasticorū gra-

Maria. Benedictus.

duum distincte perspexi: inter quos & venerabilem patrem nostrū beatum Benedictum cum sua monachali turba dinoscere delectata sum. Ijs autē qui erant à sinistris, tenebræ densæ & horribiles circumfusæ erant: ita vt eorum diuersitates discernere vix potuissem. Erat autē huius miserrimę plebis princeps magnus & horrendus ille rex superbiæ, cui proximi assistebant Iudas & Pilatus, &

Iudas. Pilatus. Crucifixores Domini.

crucifixores domini. Heu quantos ex clero, quātos etiā nostri viros ordinis & mulieres plenas cōfusione illic dignoscebam. Cumq; omnia perspexissem, dixit iudex omnium ad eos qui erant à dextris: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mūdi.* Ad eos vero qui erant à sinistris: *Ite maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis eius.* Et continuo illi cum iucundissima alacritate ad lucidas mansiones Dominum subsecuti sunt: hi vero tristitia & confusione pleni, cum suo patre principe dæmoniorum in profundissimas tenebras demersi sunt. Continuo post hæc redditasum mihi, & cum fletu copioso primum in hæc verba prorupi. *Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda, quando cœli mouendi sunt & terra.* Et adieci: *Credo quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum.* In ipso autem die festiuitatis, cum iterum essem in excessu meo in tempore diuini sacrificij, præsentata est oculis meis passio saluatoris nostri, qualiter ab impijs veste nudatus, flagellatus est, &

Representatio passionis Domini. Beatissima virgo.

ad vltimum cruci affixus. Non autem omnia quæ circa eum in passione gesta sunt singillatim tunc vidi, quemadmodum postea in parasceue. Cumque hæc videre cessarem, vidi Dominam meam in superna claritate stantem & cuiusdam rei reuelationem ab ea accepi, quam nolo adhuc fieri manifestam.

CAPVT IX.

Visio ingressus saluatoris in sanctam ciuitatem & honoris à turba illi impensi.

POST hæc in festiuitate Palmarū. In primis vesperis cum dicerēt sorores responsoriū Ingressus Pilatus, & vsq; ad hoc verbū processissent, crucifigatur, stabam inter eas & in extasim veni; & vidi saluatorem quasi in cruce pendentem.

Rursus

Christus in cruce. Mons Oliueti. Saluator Hierusalem. Turba magna. Templum Salomonis.

Rursus in matutinis, similiter mihi accidit. In die ad missam cum inchoaretur passio Domini, iterum in extasim veni. Tunc vidi procul montem quendam amœnum, & descendebat ab eo saluator sedens in asino & veniebat versus ciuitatem quandam magnam. In ipsa autem radice montis, occurrit ei turba hominum paruorum & magnorum cum virentibus arborum ramis, & exuentes vestimenta sua, plurimi ex eis straeuerunt ea in via qua incedebat: & ibant cum eo exultantes vsque ad portam ciuitatis. Eratque ibi turba magna, & dabat ei locum: & venit per medium eorum vsq; ad templum: descendens introiuit & vltra eum non vidi: & redij & ad meipsam.

Rogaueram fratres meos diligenter vt illo die officium palmarum celebrarent in prato quod est ante conspectum nostrum, & non potuerunt propter inundationem riuulorum, sed retro Ecclesiam vbi videri à nobis non poterat, peregerunt. Et respexit Dominus desiderium ancillæ suæ, & vidi oculis mentis omnia quæ ab illis illic gesta sunt.

CAPVT X.

Mysterium à lotione pedum discipulorum vsque ad captiuitatem Domini.

POst hæc in Cœna Domini ad missam vidi sicut soleo omnia quæ circa altare gerebantur: & dum sacerdos canonem diceret, & calicem in conspectu Dei exaltaret, vidi supra calicem Dominum IESVM quasi in cruce pendentem & de latere eius & pedibus sanguis in calicem defluere videbatur.

Christus quasi in cruce.

Cum autem vespertinum tempus immineret, eram in sacello vbi mandatum ablutionis celebrandum erat: cumque inchoaretur antiphona quæ est: *Ante diem festum*, ego in vberrimas lachrymas cõfestim erupi, & rapta sum in extasim. Tunc vidi Dominum in eadem ciuitate quã in die palmarũ introierat, sedentem cum discipulis suis in domo quasi ad cœnandũ. Cumq; aspicerẽ, surrexit à cœna. Et ponens vestimenta sua, præcinxit se linteo: & accipiens peluim, incuruauit genua ante Petrum: & subito Petrus exiliuit, & stabat quasi territus: & Dominus sicut erat inclinatus, loqui ad cũ visus est: & post pusillum, rursus ille resedit. Et Dominus, singulorum pedes lauit: iterumque resumpto vestimento suo, recubuit: & sedebat, quasi loquens ad illos. Post hæc surrexit & egressus est cum illis de ciuitate, & ibat versus montem illum à quo eum descendisse videram. Post hæc vidi quomodo relictis discipulis secessit ab eis Dominus, & positis in terram genibus procubuit ad orationem, quasi in angustijs magnis constitutus. Vidi & pretiosas illas guttas sanguinis de sanctissima carne eius decurrentes in terram. Et post orationem redijt ad discipulos quos etiam dormitantes vidi. Et cum allocutus eos fuisset, iterum redijt ad orationem: atque hoc ter factum est. Tunc ego ad meipsam rediens, statim hæc verba in ore meo habui, factus Iesus in agonia prolixius orauit, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Et adieci: In monte Oliueti orauit ad patrem meum, pater si fieri potest transeat à me calix iste. Et post pusillum, redij in extasim. Et vidi. Et ecce Dominus ab oratione rediens, assumptis discipulis venit in hortum.

Dominus in cœna & mysterium eius.

Christus orans fit in agonia

CAPVT XI.

Mysterium à captiuitate passionis vsque ad sepulturam eius.

ET post pusillum, venit Iudas cum cohorte armata. Et accedens, osculatus est eum: ij autem qui cum eo erant, retrorsum abeuntes ceciderunt in terram. Et surgentes comprehenderunt eum, & vsque ad ciuitatem vinctum, miserabiliter pertraxerunt. Discipulos autem ad latibula sua discurrere vidi. Tunc redij ab extasi cum huiusmodi verbis: Amicus meus osculi me tradidit signo, dicens, quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. Posthæc tota nocte illa siue dormirem, siue vigilarem, videbam qualiter impij illi Dominum blasphemabant, verberando, conspuendo, colaphis & alapis cædendo. Et in extasim quidem non veni, sed totus sensus meus illic erat, & ad nihil aliud poteram intendere. Mane autem hora tertia veni in extasim, in qua permansi vsque circa horam sextam. Tunc vidi quomodo induerunt eum tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circumdederunt ei: & imponentes capiti eius coronam spineam, illuserunt ei. Et post hæc exuentes eum vestimentis illis, induerunt eum vestibus eius: & imposuerunt ei crucem, & duxerunt extra ciuitatem in locum quendam, quasi aratum, & nihil viroris habentem. Ibi eum denudantes, leuauerunt in crucem, & affixerunt. Similiter & alijs duobus fecerunt. Tunc expergefacta sum, & cum lachrymis vberrimis in hæc verba prorupi: Christus Dominus factus est obediens vsq; ad mortem. Et adieci: Vita in ligno moritur. Infernus exmorsu dispoliatur.

Captiuitas.

Deinde post modicũ tẽpus, ceperunt fratres officiũ Dei celebrare: & cũ processissent vsq; ad lectionẽ passionis, in extasim veniens, vidi iterum Dominũ in cruce. Inq; illa hora emisit spiritũ, & inclinata est ceruix eius: concidit amabile caput: cõplicata sunt genua: & omnia membra eius deorsum resederunt: sicque hærebat exanime corpus, miseratione dignum super omnia quæ humanus oculus miserab ilia vidit. Et quis putas frater interim erat dolor animæ meæ, cum viderem tantas passiones, tamq; indignas despectiones viri optimi & solius innocẽtis, qui nihil quidem pro se sed pro nobis omnia gratis sustinuit. Sed matrem Domini mei plenam mœrore & magna dignam miseratione vidi assistentẽ cruci cum discipulo quem diligebat Iesus. Nouissimè autẽ hoc quoq; vidi qualiter vnus ex impijs accurrens, lanceam lateri eius infixit: & continuo copiosus sanguis

Christus emisit spiritum.

sanguis pariter cum aqua emanauit. Et ecce caligo densa & horribilis super vniuersam terram orta est, & saxa per agros terribiliter concurrere & collidi & scindi visa sunt. Cumque quieuisset illa perturbatio, ecce quidam venerabiles viri accedentes soluerunt corpus à cruce, & detulerunt illud cum veneratione in hortum quendam viridem & iocundum: & circumpositæi munda sindone, locauerunt illud in monumento. Tunc demum ego resumpto spiritu, cum fletu amarissimo huiusmodi querelam arripui: Recessit pastor noster fons aquæ viuæ, in cuius transitu sol obscuratus est. Et adieci: Aue Maria consors martyrium, transgladiata crucifixi nati sanguine. Et adieci: Sepulto Domino, signatum est monumentum.

CAPVT XII.

Visio Angelorum ac matronarum: & quomodo Saluator discipulis apparuit.

Mysterium à sepultura Domini ad ascensionem eius.

POST hæc in sabbato ad vesperam cum essem in extasi, apparuerunt mihi venerabiles quædam matronæ quasi gestantes aromata.

In die Sancto Paschæ: cum iam diluceseeret, sedebam in loco orationis & legebam in psalmis. Cumque iam ad finem psalmorum appropinquarem, veni in extasim, & vidi hortum in quo erat monumentum, & lapidem ab ostio eius sublatum, & Angelos assidentes: & ecce matrona quædam veniens accessit ad monumentum plorans, & introspexit: & non inuento ibi corpore, quasi mœsta paululum recessit. Occurrit autem ei Dominus moxque illa substitit quasi interrogans aliquid ab eo, & post pusillum conuersa est, vt rediret ad monumentum: iterumque subito se conuertit, quasi vocata ab illo, & currens procidit ad pedes eius: cumque ipse disparuisset, surgens illa velociter cucurrit vsque ad domum vbi erant discipuli congregati, & nunciauit eis. Continuo post hæc cum paululum respirassem, vidi duas matronas venientes ad sepulchrum cum aromatibus: & vt viderunt Angelos, substiterunt quasi stupefactæ. Post hæc cum timore propius accesserunt: factaque ibi parua mora, discesserunt. Occurrit autem & illis Dominus in via: moxque illæ accurrentes prociderunt coram eo, & tenuerunt pedes eius: hoc autem, nequaquam de prædicta illa matrona visum est. Post hæc cum celebraretur missa, vidi duos discipulos properãtes ad sepulchrum: quorum alter quidem senior, alter autem videbatur esse iunior. Et hic quidem cum citius peruenisset ad sepulchrum, non introiuit. Senior vero cum peruenisset, statim introiuit: postea vero & alter. Et quid amplius requiris frater? Omnia penè quæ circa tempus illud gesta fuisse in Euangeliis leguntur, mihi demonstrata sunt. Nam & hoc vidi, qualiter duobus euntibus ab Hierusalem in Emaus, Dominus in specie peregrini se adiunxit: & quomodo cum peruenissent ad castellum & se fingeret discessurum ab eis, detinuerunt eum, & perduxerunt in domum: & cum sederet ad cœnandum & benedixisset panem & fregisset, statim locus eius in quo sederat vacuus apparuit. Satimque illi surgentes, venerunt cum festinatione ad discipulos, & nunciauerunt eis in domo in qua erant congregati. Eadem autem hora qua eis hæc annunciabant, apparuit Dominus stãs in medio eorum. Post hæc illud quoq; vidi, qualiter manducauit cum illis: eratque in mensa discus vnus habens piscem, & alter continens fauum mellis. Erant autem vestimenta eius in quibus eum post resurrectionem vidi, candidissima & species vultus eius hilaris valde, ac tantæ claritatis vt vix eam discernere possem.

CAPVT XIII.

Mysterium ascensionis Domini & missionis Spiritus sancti.

IN die Ascensionis Domini ad missam cũ essem in excessu meo vidi congregatos in domo discipulos, & matrem Domini cum eis: & intrauit ad eos Dominus, & cum accepisset cibum cum eis, eduxit illos de ciuitate vsque in montem. Et vidi qualiter coram eis eleuatus est. Et venit in occursum eius multitudo Angelorum, & sublenatus est in cœlum. Cumque illi starent & aspicerent in cœlum, apparuerunt duo splendidi iuuenes desuper venientes, & allocuti sunt eos. Statimque illi regressi sunt in ciuitatem & collegerunt se in domum vnde egressi fuerant. Tunc ego ad meipsam redij cum huiuscemodi verbis: Eduxit Dominus discipulos suos foras in Bethaniam & quæ sequuntur in Euangelio: & illud: O rex gloriæ virtutum, qui triumphator hodie super omnes cœlos ascendisti. *Ascensio.*

Post hæc in die Pentecostes ante celebrationem missæ, cum essem in extasi vidi rursus discipulos congregatos in domo supra memorata, & matrem Saluatoris inter eos. Et factum est dum sederent, apparuit supra singulos eorum quasi flamma ignis desursum descendens in impetu vehementi. Et continuo omnes vnanimiter consurgentes egressi sunt cum hilaritate & fiducia magna annunciare verbum Dei in populo. Hæc cum ita peruidissem: reddita sum mihi: moxque hæc verba assumpsi: Spiritus sanctus procedens à throno, Apostolorum pectora inuisibiliter penetrauit. Cumque inchoaretur officium missæ, rursus in extasim veni, & vidi quasi fulgidissimum radium lucis de cœlo vsque ad altare porrectum. Et venit per medium eius columba specio à quam videre soleo, ferens in ore quiddam rubrum quasi flammam ignis grandiusculum quam solebat. Et primum quidem super verticem sacerdotis expansis alis insedit. ibique ex eo quod in ore gestabat, quasi stillam vnam deposuit. Ministris quoque altaris quierant induti ad legendum, similiter fecit. Et post hæc consedit in altari. Cumq; redissem ab extasi, dixi magistræ nostræ vt commonerent sorores ad deuotionem orationis, sperans idipsum *Flamma ignis.* *Columba*

quod

quod & postea euenit. Cumq; finita missa accederemus ad communicandum, veni in extasin. Et dum singillatim communicarent, vidi columbam prædictam aduolantem: & ex eo quod in ore gestabat, per singulas distribuentem.

CAPVT XIV.

De sedente in throno cum exercitu in circuitu eius.

1. annus Visitat.

HAE sunt (frater) miserationes Domini: quas in primo anno Visitationis meæ operatus est in me. In hac autem secundi anni reuolutione eadem fere quę anno priore in festiuitatibus Sanctorum circa me accidere solebant, eueniunt. Et nonnulla præter hæc, quæ propter incredulos ex magna parte silentio præterimus. Aliquoties autem alteriusmodi verba quam solebant, reuertenti mihi ab extasi in ore ponuntur: ita vt in loquendo non meum sequar arbitrium, sed Domini, qui per os meum manifestas facit visiones, quas per modestiam à sororibus celare consueueram.

Laurentius.

Nam in festiuitate B. Laurentij visionem quam videram his verbis manifestaui: Vidi quendam nobilissimum diaconum Laurentium ante fores stantem, & palmam habentem, & corona eius rubea, & conuersus est ad me blande inspiciens. Similiter in assumptione beatissimæ Dominæ nostræ, cum ab excessu meo redirem, huiuscemodi sermonem coram omnibus subito arripui, dicens: Vidi supra cœlum cœli ad orientem multa millia sanctorum coronatorum, existimaui pluſquam centum quadraginta quatuor millia, qui omnes coronati sunt coronis aureis, vnusquisque secundum suam professionem: & in medio eorum thronum excelsum valde gloriosum, & in medio throni sedentem, cuius facies terribilis erat: & ex eo & de throno exibat splendor magnus quasi fulgur coruscans: ita vt præ nimia luce vix potuissem oculos leuare. Et circa thronum Angelos multos & quatuor animalia: hi omnes circumstetterunt, & præcedentes adorauerunt sedentem super thronum dicentes: *Gloria & honor & benedictio sedenti super thronum, viuenti in sæcula sæculorum.* Post hæc adieci: Salue sancta, salue pia & nobilis virgo Maria, tu enim mitis, tu suauis, tu adiutrix & consolatrix omnium in te confidentium. Adiuua me Domina mea Maria: quoniam confidit in te anima mea: ora pro me vnigenitum tuum redemptorem nostrum, vt perficiat in me opus misericordiæ suæ.

Sedens in throno.

Angeli. Quatuor animalia

In festiuitate omnium Sanctorum venit Angelus Domini ad me, & rapuit spiritum meum à corpore meo: & subito veni cum illo: & duxit me in altum ante ostium quod est in conspectu Domini: & introspexi: & vidi multa millia sanctorum coronatorum, astantes & ministrantes Deo: & in circuitu throni quatuor animalia. Angeli vero & Archangeli, Cherubim quoque & Seraphim steterunt ante thronum Dei: & procidentes adorauerunt, & clara voce dixerunt: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.* Similiter & viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas, & adorauerunt viuentem in sæcula sæculorum.

Sancti & chori cœlestes.

Viginti quatuor seniores.

Habeo & aliquid quod de Bonnensis Ecclesiæ consecratione quæ nuper facta est, tibi frater referam. Sicut insinuasti mihi per epistolam, orani Dominum & aperuit mihi vt solet oculos meos. In priori vespera exaltationis sanctæ Crucis & inter cætera quæ mihi monstrata sunt, vidi radium copiosæ lucis de cœlo vsque ad Ecclesiam illam, totamq; immensa claritate illustrantem. Necnon & Angelorum multitudinem in eodem radio descendentem vidi, ac toto tempore dedicationis inter ministros Ecclesiæ conuersantem. Tanta autem maiestate omnia replebantur, vt non absque pauore intueri possem, quæ gerebantur illic. Fui autem in hac visione, continue à vespertino tempore præcedentis diei vsque ad horam illam in qua dedicationis officium consumatum est. Vidi autem inter cætera quæ illic agebantur, te frater, pulpito in matutinis astantem, & vnam ex lectionibus legentem.

Radius lucis.

Angelorũ multitudo

CAPVT XV.

Specialis reuelatio cum increpatione cleri: & de præsepio Domini.

ACCIDIT vt quædam sororum nostrarum quæ morantur in Dierstensi cœnobio, migraret è vita. Nunciata igitur nobis morte eius, dum secundum consuetudinem pro remedio animæ eius afflictionem susciperemus, vidi Angelum Domini stantem secus magistram nostram, cuius ministerio opus Dei perficiebatur. Eadem quoque hora, & beatissimam Dominam nostram vidi quasi in regione inferioris aëris stantem, & respicientem ad nos. Completa autem afflictione nostra, eleuatus est Angelus vsque ad eam: & pariter ad superna redierunt.

Angelus Domini: Maria virgo.

Factum est in vigilia Natiuitatis Domini tempore matutini sacrificij, dum essem in oratione, aperuit Dominus oculos meos: & vidi in spiritu virum cuius desideraui præsentiam à longe properantem ad spectandum agonem passionis meæ. Qui cum iam instante vespertino tempore aduenisset, vidi Angelum Domini de sursum venientem, quasi in adiutorium mihi. Et cum stetisset coram me, dixi illi: Domine mi, lassa sum ad sustinendum. Et ait ad me: Confortare, consolare, noli deficere in via. Et post pusillum requieuit caro mea in extasi. Et sustulit me in spiritu in sublime, & contemplata sum iucunditatem quam præparauit Deus diligentibus se, quemadmodum anno priore. Cumque post longum excessum redirem ad me, continuo ori meo hæc verba affluxerunt: Descendit de cœlis missus ab arce patris: introiuit per aurem virginis in regionem nostram indutus stola purpurea, & exiuit per auream portam, lux & decus vniuersæ fabricæ mundi. Et illud: De occulta habitatione sua

Angelus Domini.

descendit filius Dei venit quærere & saluare eos, qui eum de toto corde desiderabant. Et illud: Venit Angelus Domini ad me, & rapuit spiritum meum sicut in festiuitate omnium Sanctorum prosecuta sum. Post hæc benedixi Dominum dicens: Gratias ago tibi Domine, qui misisti ad me Angelum tuum: qui consolatus est me in tribulatione mea: quia tu solus laborem & dolorem consideras.

In die vero ad maiorem missam, cum essem rursus in excessu meo ac deuotissime pro communi correctione Ecclesiæ Domini orarem, in fine orationis postulaui à Domino vt indicare mihi dignaretur, quænam esset voluntas eius super clero & monialibus non bona gradientibus via. Cumque oratione completa iam ad me redire inciperem, astitit mihi Angelus meus; & dixi ad eum: O dulcissime atque amantissime iuuenis, respondemihi ad ea quæ interrogaui à Domino. Et dixit ad me: Clama & dic: Genti peccatrici, populo pleno peccato, væ, væ vobis qui habitatis sub potestate diaboli: quiescite agere peruerse, discite benefacere. Sin autem, ecce ego Dominus mitto Angelum meum percutientem inter vos. Nisi conuersi fueritis à viis vestris iniquis & egeritis pœnitentiam ab operibus prauis, ego Dominus complebo indignationem meam in vobis. Nunc & illud silere non possum, quanta dignatione Domina mea cor meum lætificauit: dum essem in præfato excessu meo vidi illam à longe in domo quadam quasi iacentem in lectulo, & contrectantem manibus infantulum speciosum & amabilem nimis. Quem cum circumligasset fasciis albissimis, deposuit in præsepio quod iecus ipsam esse videbatur: & post pusillum recipiens eum, in sinu suo reclinauit.

Angelus Domini.

Virgo Maria.

Continuo post hæc vidi illam in regno claritatis tanquam reginam & Dominam. Inuocaui igitur eam solito more, & specialiter pro quodam familiari meo ipsam rogaui. Erat ille in ordine diaconatus, & frequenter eum adhortata fueram, vt ad sacrum ordinem sacerdotij ascendere non differret. Ille vero diuersas causas timoris sui prætendens, tam arduam rem aggredi nondum se audere fatebatur. In illa igitur inuocatione mea, dum eiusdem rei mentionem coram Domina mea facerem, hæc verba mihi respondit: Dic seruo meo, noli timere: fac quod facturus es & redde rationem de seruitio meo quod mihi facere debueras, & non fecisti.

CAPVT XVI.

Visio Euangelistarum, Angelorum habentium potestatem plagarum, & nonnullorum aliorum mysteriorum.

IN festiuitate sancti Ioannis Euangelistæ tempore diuini officij dum essem in lectulo meo propter infirmitatem, ibidem facta est manus Domini super me: & vidi amabilem illum sacerdotem Domini in conspectu throni stantem. Effudi itaque orationes ad ipsum, ac petij, vt mihi daretur videre aliquid eorum quæ ei in terra posito demonstrata sunt. Et continuo vidi quatuor animalia ibidem assistentia, secundum eum modum quo in Ezechiele descripta sunt: & rotam quadriformem coram eis. Post hæc cum iam ad meipsam redditura essem, vidi duos Angelos terribiles & plenos indignatione secundum faciem in inferiori aëre residentes: habebatq; vnus eorum gladium terribilem in dextera, extentum quasi ad percutiendum. Et dixi ductori meo, Domine mi qui sunt isti? Qui ait: Habent potestatem nocere terræ.

Ioannes Euangelista.

Quatuor animalia.

Rota quadriformis.

Angeli terribiles.

Post hæc in die Innocentum, vidi turbam magnam iuuenum candidorum, in monte excelso deambulantem, cum insigniis martyrij, quos præcedebat agnus candidus, crucis signum baiulans. Et aio ad ductorem meum: Domine qui sunt isti quos video hic? Et respondit: Sunt innocentes & immaculati, qui sequuntur agnum quocunque ierit. Et dixi: Domine quare isti plus quam alij? Et ille: Non solum isti, sed sunt & alij qui sunt innocentes & immaculati, etiam & virgines electi in Christo. Quare agnum plus quam aliud animal? At ille subiecit: Quia innocens agnus immaculatus & electus, occisus est pro salute humani generis.

Innocentes.

Agnus candidus.

In Epiphania quoque Domini, multiplicauit Dominus gratiam suam in me, & vidi in spiritu Dominam meam & paruulum eius quasi in domo quadam longe posita commorantes. Et ecce tres viri regalem habentes decorem introierunt illuc, & flexis genibus adorauerunt coram puero. Vnus autem ex illis proferens nummisma aureum magnum quasi imagine regia signatum, obtulit in manus ipsius. Similiter & alij duo accedentes munera sua in vasculis quibusdam reuerenter obtulerunt. Post hæc & nuptiæ illæ quæ factæ sunt in Cana Galileæ, repræsentatæ mihi sunt: & vidi rursus illic Saluatorem cum Maria matre eius inter conuiuas discumbentem, & hydrias sex ibidem positas. Insuper virginei corporis sui ablutionem quæ in Iordane celebrata est, Dominus ancillæ suæ præsentare aspernatus non est. Vidi enim qualiter cum sancto Baptista suo in aquas beati fluminis descendit: & baptizatus est ab eo: & qualiter columba de cœlo descendens, venit & requieuit in vertice ipsius. Et ego ab hac visione expergiscens, in hæc verba os meum aperui: In columbæ specie Spiritus sanctus visus est: paterna vox audita est: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite.*

Virgo Maria & infans Iesus. Tres Reges.

Nuptiæ in Cana Galilææ.

Christi baptismus.

Columba de cœlo.

CAPVT XVII.

De infirma sorore, spirituali inunctione Elizabeth & nonnullis aliis.

POST hæc in festiuitate Purificationis in primis vesperis nouum quiddam & insuetum fecit mihi Deus: cum enim essem in excessu meo solito more & orarem in spiritu ad Dominum, ac Dominam

minam meam quam per ſpiritum intuebar ſalutatem, & deuotas coram ipſa preces effunderem, omnem orationis meæ tenorem ſorores quæ erant in circuitu meo palam audierunt. Ego vero cum rediiſſem ad me credere nolebam narrantibus hęc, quouſque eadem verba quibus in oratione vſa fueram per ordinem replicuerunt.

Infirma. Factum item eſt vt quædam ſoror annoſa infirmaretur apud nos infirmitate qua & mortua eſt. Accidit autem tertia die ante mortem eius: ſubito ita aggrauari infirmitatem, vt iam morituram eam exiſtimaremus: & accurrentes litaniam inchoauimus ſuper eam. Irruit igitur exceſſus mentis ſuper me & paulo poſt expergefacta, dixi: Inungite eam: nondum enim oleo inuncta fuerat. Hoc dicto ſtatim fui in ſpiritu. Rurſus autem poſt puſillum expergiſcens, antequam plene ad meipſam redirem: audientibus cunctis viſionem quam videram pronunciaui dicens: *Maria. Benedict.* Domina noſtra cum patre noſtro beato Benedicto deſcenderat, & neſcio quam ob cauſam ſtatim ad ſuperna redierunt. *Damones* Et nunc affuerunt hic ſpiritus maligni complures, quorum adhuc quidam veluti canes in circuitu noſtro ambulant, & tanquam vultures in tectis conſident. Stabant autem *Angeli.* ſecus lectum ſororis noſtræ duo Angeli & dixerunt ad illos: Diſcedite hinc: ſoror iſta adhuc viuendi ſpacium accepit. Cum hæc dixiſſem, & ex integro ad meipſam rediiſſem, neſciebam me reuelaſſe viſionem: & aduocans magiſtram, ſecreto cœpi narrare ei quæ videram: illa autem eadem omnia ſe ex ero meo audiuiſſe confitebatur. Poſt hæc die tertia cum eadem ſoror migraret è vita, in hora tranſitus eius vidi per ſpiritum eoſdem duos Angelos ei aſſiſtentes, & egredientem de corpore animam excipientes. Quorſum autem illam detulerint, reuelatum mihi non eſt. Cumque eſſemus orantes in circuitu funeris, vidi Angelum ſpecioſum quaſi puſillæ ſtaturæ in ſummitate feretri ſedentem: qui etiam motus inde non eſt cum vſque ad Eccleſiam fratrum aſportaretur, & vſque ad tempus ſepulturæ affuit.

Poſt hæc & me febris valida apprehendit, & deſideraui vnctionis ſacramentum. Eo autem tempore dominus Abbas profectus fuerat ad loca vicina, & expectabam aduentum eius. Quodam autem veſpere circa crepuſculum ſedente magiſtra coram me, accesſit vir quidam venerabilis & ſtetit in conſpectu meo: & exiſtimabam ipſum eſſe dominum Abbatem, & lætata ſum. Cumq; arguerem tarditatem eius, & morum duritiam, benigne ſuſcepit correptionem: & conſolatus eſt me, dicens nondum me eſſe morituram. Rogaui igitur, vt dominicam orationem & ſymbolum recitaret coram me, & poſtea me inungeret. Quod cum feciſſet, & ego ſingula verba ei per interualla reſpondiſſem, totum vnctionis ritum complere viſus eſt in me. Et data mihi benedictione, abſcesſit. Interrogauit igitur me magiſtra quæ verba mea omnia audierat, cum quo ſermonem habuiſſem. Et dixi: Nõne dominus Abbas preſens fuit & inunxit me? Illa autem neminem illic ſe vidiſſe teſtata eſt. Tunc ergo primum intellexi, viſionem ſpiritualẽ me vidiſſe.

CAPVT XVIII.

Quomodo ex graui infirmitate qua decumbebat inlecto, ab Angelo Domini repente curata eſt.

POST hæc imminente Feſtiuitate Annunciationis, incidi in languorem grauiſſimum: & biduo ante diem feſtum, in infirmitate iacebam. In ipſo autem feſtiuitatis die mane, ita aggrauatus eſt languor meus, vt venirent ad ſtratum meum ſorores ac dicerent litaniam ſuper me. Cumq; diſceſſuræ eſſent à me, interrogabant an eo die communicare vellem, ſicut & ipſæ facturæ erant. Ego autem renui dicens, non me aliquibus dignis operibus ad hoc eſſe præparatam ſicut ipſas propter inualitudinem corporis. Quæ cum inde triſtarentur ac diſcederent à me, venit Angelus Do- *Angelus* mini: & ſtans coram me poſuit manum ſuam in *Domini.* capite meo, & ait: Surge, & ſta ſuper pedes tuos. Liberata es ab infirmitatibus tuis. Accede ad communicandum: confortare & eſto robuſta. Ad hæc verba, ſubito omnis languor fugit à me, & per vniuerſum corpus meum ſuauiſſime alleuiata ſum: hocq; adiecit: Poſſibile quidem fuerat Domino paſſiones quas hactenus ſuſtinuiſti, leuiores tibi efficere. Sed quo melius tibi crederetur, affligi ita te voluit. Continuo ergo apprehenſis indumentis, ſurrexi de ſtratu meo: & deſcendi cum integris viribus & calore viuido, & veni hilariter in conuentum ſororum mirantibus vniuerſis, & feci quod mandauerat mihi. Eadem die, ipſa quoque Annunciatio Dominica præſentata *Annun-* eſt mihi. Vidi enim in ſpiritu Dominam meam *ciatio Dominí.* quaſi in conclaui quodam ſtantem ad orationem, & ſubito apparuit coram ea Angelus magnæ claritatis, velut alloquens eam. Illa autem viſo eo, expaueſcere viſa eſt: & poſt mutuam collocutionem, reuerenter ad eum ſe inclinauit: moxq; ille diſparuit.

Ante feſtiuitatem Palmarum die priori iam inſtante veſpertino tempore, ſtabam ſola in oratorio & eram intenta orationibus, & ecce radius co- *Radius* pioſi luminis repente de cœlo effuſus eſt ſuper *luminis.* me faciens mihi æſtum, quemadmodum ſol quando ſplendet in virtute ſua: & procidi in terram, & veni in mentis exceſſum. Sorores itaque venientes concurrebant ad me volentes ſubleuare caput meum à terra vt puluillos ſupponerent, & nullo niſu leuare illud potuerunt: & poſt puſillum, venit Angelus Domini & erexit me velociter, & *Angelus* ſtatuit me ſuper pedes meos, dicens: O homo *Domini.* ſurge, & ſta ſupra pedes tuos, & loquar tecum: & noli timere, quia ego tecum ſum omnibus diebus vitæ tuæ. Viriliter age & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum: & dices præuaricatoribus terræ: Hæc dicit Dominus: Sicut olim gentes crucifixerũt me, ſic quotidie crucifigor inter illos qui præuaricati ſunt in me in cordibus ſuis. Auertunt enim facies ſuas à me, & cor eorum longe eſt à me, ne videant & ne recogitent qualiter paſſus ſum, & quomodo liberaui eos in ſanguine meo.

Et dices ad eos: Redite præuaricatores ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. Hæc cum dixisset, abiit. Ego autem signum feci sororibus, vt allatis tabulis ista scripto exciperent. Non enim aliud quicquam loqui poteram, quousque omnia secundum narrationem meam conscripta sunt.

CAPVT XIX.

Comminatio iræ Dei super populum, falsos religiosos, & iniquos pastores, & exhortatio ad pœnitentiam.

RVRSVS in ipsa die Palmarum tempore diuini officij cum similiter in excessum mentis venissem, erexit me Angelus dicens: O homo cogita quid sis, quia pulvis & cinis es & fragile figmentum. Audi me qui loquor tecum. Hæc dicit Dominus: Plena est terra iniquitate: & hic populus non populus meus, sed populus aduersarius mihi est. Obduratum est cor eorum, nec capiunt nec intelligere poterunt verba quæ locutus sum, sed recedent à me. Vę illis quia oppressi sunt à diabolo & obediunt illi: & inhonorant faciem meam cum prauis operibus suis: & obliti sunt Deum factorem suum. Et dixi: Domine mi, nescio quid dicam vel quid faciam, quia indocta sum in scripturis diuinis. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Qui enim habet dabitur illi, & qui non habet id quod habet auferetur ab eo.

Post hæc in secunda feria cum interessem matutinis posuit Dominus verbum in ore meo: Væ vobis hypocritæ qui abscondit is aurum & argentum, hoc est verbum Dei & legem Domini quæ est pretiosior auro & argento, vt appareatis hominibus religiosi & innocentes: intrinsecus autem pleni estis ingenio malo & immunditiis vestris, introeuntes ad sancta sanctorum, quod est altare Dei ad communicandum. Vere Dominus auertit faciem suam, ne videat holocautomata & sacrificia vestra. Tunc infœliciores eritis iis qui aspiciunt vos quasi speculum, cum considerant opera vestra mala, & scandalizantur in vobis. Pro certo scitote, quia lex peribit primum à sacerdotibus & senioribus populi in hoc tempore.

Item in quarta feria, cum sola essem in capitulo, veni in extasim. Et dixit Angelus Domini ad me: Et tu fili hominis dices ad eos qui habitant in terra: Audite populi: Deus deorum locutus est: Pœnitentiam agite, prope est enim regnum Dei: & conuertimini ad me in toto corde vestro, & ego Dominus conuertar ad vos & reconciliabor vobis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, in peccatis vestris moriemini, & mors deuorabit vos subito, & quasi nescientes: & miserabiliores eritis omni creatura etiam brutis animalibus: quia dum mortua fuerint, nihil vltra mali patientur, vos autem cruciabimini in igne æterno, vbi erit fletus oculorum & stridor dentium sine fine. Et dixi: Domine nescio loqui, & tarda sum ad loquendum. Et dixit: Aperi os tuum, & ego loquar: & qui audit te, audit & me.

CAPVT XX.

Exhortatio ad mundi huius amatores, & instructio ancillæ Dei.

IN Sabbato sancto ante Pascha, ibam ad capitulum & veni in extasim in limine cellæ: & circumfulsit me lux. Et assistens mihi Angelus Domini, ait: O miserrimi, qui thesaurizatis vobis thesauros in infernalibus pœnis. Nescitis quot nobiles, quot potentes peribunt in die iudicij, quot diuites & sapientes lugebunt? O mundi gloria, res misera: væ illis qui diligunt eam. Ego clamaui dicit Dominus, & iterum clamo: & quis est qui me audiat & contentiat consiliis meis? Cum autem clamaui, clamaui & dixi: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, & de ventre eius fluent aquæ viuæ.* O homo quicunque es, dic tu, ecce ego: & dicetur tibi: Abnega teipsum: & factus obediens & humilis corde, veni & sequere me: & ego probabo si sis verax an non, & tu constans & perseuerans noli deficere in certamine. Qui enim bene certauerit vsque in finem, hic saluus erit.

In vna Paschalium dierum in meridie, cum vellem quiescere, attulit lectulo meo Angelus Domini, & dixit mihi: Noli contristari de iis quæ tibi solent euenire. Sufficit tibi gratia mea, quia non te deseram si tu ipsa velis. Obediens esse studę cum omni humilitate & lætitia cordis. Esto patiens contra omnia aduersa: noli te extollere in superbia, sed semper humiliare vt exalteris, nullum despicias: nullum contemnas: in omnibus bonum exemplum monstra. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum tanquam teipsam: & quod dedi tibi, dato tu aliis, vt & ipsi reficiantur: quia tu non haberes, nisi datum tibi fuisset desuper. Præter hæc & alia plura tanquam pater filium benigne instruendo, adiecit: quæ propter interuenientem soporem, heu à memoria mea elapsa sunt.

CAPVT XXI.

De throno Dei & quatuor animalibus ac rotis.

IN festiuitate sancti Marci Euangelistæ, vidi ostium apertum in cęlo & ex eo splendor magnus super me effusus est: & subito veni in extasim. Cumque essem in excessu, vidi ante thronum Dei (quemadmodum in festiuitate beati Ioannis Euangelistæ videram) quatuor animalia, singula habentia facies quatuor: quas, in hunc modum dispositas considerauit: facies hominis erat in anteriori parte quæ ad thronum respiciebat. In posteriori vero, facies aquilæ. In dextera, facies leonis: in sinistra facies vituli: habebant & alas senas, quarum duæ supra capita singulorum erec-

Thronus Dei.

Quatuor animalia

tæ

ctæ inuicem coniungebantur. Duæ vero expansæ erant, ita vt vniuscuiusque vna ala alterius tangeret alam. Duabus vero, velabant corpora sua. Erant autem plena oculis ante & retro. Apparuit & rota grandis & lucida, stans coram eis ante thronum, quasi complexa quatuor rotas: quæ ita inuicem connexæ erant, vt vnaquæque duas sibi vicinas ex parte complecteretur: & omnes, maiorem intrinsecus circulis suis contingebant. Erat autem spatium quoddam inter ipsas quatuor, circa medium punctum maioris, rubicundum quasi flamma ignis: & ex eo quasi scintillulæ quædam exire videbantur ac dispergi per omnes rotas, & quasi viuificari videbantur ex illo. Vnde in eadem hora menti meæ illud occurrit: Spiritus vitę, erat in rotis. Cumq; aspicerem, discesserunt ab inuicem animalia in quatuor partes: & singula eorum singulæ rotæ antecedebant.

Rota grandis. *Quatuor rotæ.*

Die quadam Dominica dum apud fratres missa celebraretur, prospexi forte per fenestram cupiens audire fratres concinentes gloriam Deo. Stabat autem forte in via vir quidam, vociferans ad alium & dicens: Vbi nunc tantum moraris diabole? Et continuo vidi sathanam in specie nigri ac deformis vituli stantem secus illum. Qua in re commoneantur fideles, ab huiusmodi malignis sermonibus abstinere.

Sathanas

CAPVT XXII.

De Eucharistia, Spiritu sancto, ciuitate Dei, iudicio & libris factorum cum bonorum tum malorum: & de vero die reuolutionis paschæ.

IN die Pentecostes suspensa erant quædam apud nos missarum solemnia pro comitis excommunicatione: sed non tamen consolationem suam, Dominus ab ancillis suis suspendit. Venit enim vnus ex sacerdotibus ad nos, ferens in capsella sacramentum Dominici corporis, vnde secundum morem eramus communicaturæ. Qui cum intro missus esset, & capsellam super altare quod intrinsecus apud nos est, deposuisset, vidi lucem magnam de cœlo egredientem: & directa est super illam in modum radij solaris, totamq; illustrauit. Sed & columba niuea per medium eiusdem lucis veniens, aduolare visa est, & resedit iuxta illam. Venit & Angelus Domini, & quasi deuotionis nostræ testis astitit secus altare, quousque omnes per ordinem communicauimus.

Capsa Dominici corporis. *Lux cœlestis.* *Columba* *Angelus Domini.*

In Dominica autem nocte ante festum Apostolorum Petri & Pauli, cum starem in loco orationis veni in extasin: cui libenter reluctata fuissem, si potuissem: & continuo astitit mihi Angelus Domini. Et dixit nostro sermone: O misera, cur hæc tam inuita pateris? Quam multi sunt qui libenter hæc sustinerent, si daretur illis consequi, ea quæ tu consequeris? Si non in præsenti hæc pateris, illic vtique patieris, vbi durius patiendum tibi erit, antequam videre merearis quæ nunc visura es. Et dixi: Domine mi, ex multa fragilitate mea prouenit mihi impatientia hæc: & si consolari me vis, Domine, quid mihi ostendes? Et ait: Veni & vide & contemplare iucunditatem quæ veniet tibi à Deo tuo. Et statim in sublime rapuit me in aërem excelsum, & introspexi per ostium claritatis & vidi solito more gloriam beatæ ciuitatis Dei. Rursus ad miserabile corpus reducta sum, & paululum respiraui. Iterum autem fui in spiritu, & vidi ante ostium illud prædictum, quasi stateram pendentem: & astabat illic Angelus meus habens librum vnum, & sathan habens librum alterum. Intellexi autem eum quem habebat Angelus esse librum iustitiarum mearum, sathan alterum vero esse librum delictorum meorum. Et impositi vterque librum quem habebat in statera. Et præponderare visus est liber delictorum. Stabat itaque Angelus quasi mœstus, & ait: Non ita erit, quoniam dolores plurimos & magnos pro dilectis suis sustinuit: & duras flagellationes sæpe suscepit. Et cum plura huiusmodi memorasset, ait: Differenda sunt hæc vsque in crastinum: mox reddita sum mihi, & cum lachrymis copiosis exclamaui: Ne intres in iudicium cum ancilla tua Domine, sed oro clementiam tuam vt ante mea dimittas peccata quam ad iudicium iudicare venias. Cumque nimia anxietate coarctarer, obtulit iterum se Angelus mihi. Et dixi ei: Domine quid faciam? Instrue me Domine mi? Qui ait: Esto obediens valde, humilis, patiens, & amabilis. Libenter sustine hæc quæ tibi eueniunt. Amplectere cum dilectione ea quæ operatur Dominus tecum: & ijs qui diligunt ea, & cunctis qui tuis sororibus commiserunt, & quibus promisso te obligasti, orationes impartire. Hæc cum dixisset, abscesit. Ego autem nihilominus in corde meo fluctuans, hæc apud me cœpi tractare, dicens: Nonne fiduciam multam semper habui in corpore Domini mei IESV CHRISTI? Nonne hoc est omnium peccatorum remissio? Illuc certe confugiam. Rogaui igitur magistram, vt misso celeriter nuncio postularet à domino Abbate quatenus in die crastina missam de sancta Trinitate celebraret & diuinum sacramentum afferret ad me. Metuebam enim me esse morituram illo die, propter verba Angeli quæ dixerat, differenda sunt hæc vsque in crastinum. Cum igitur sicut petieram missam celebraret, in ipso tempore sacrificij veni in excessum mentis: & vidi rursus stateram quam in vespere videram, & libros impositos. Venit ergo Angelus & fidelis procurator meus afferens quasi panem paruulum quasi in celebrationibus missarum sacerdotes vtuntur, & superiposuit libro iustitiarum: & mox quasi massam ingentem appositisset, velociter præponderare visus est libro alterius lancis. Ego cum lætitia expergiscens, exclamaui: Sancta Trinitas, Pater & Filius & Spiritus sanctus, in manus potentiæ tuæ, in manus misericordiæ tuæ cõmendo spiritum meum, consilium meum, cogitationes meas, & omne corpus meum, vitam meam, finem meum, & omnes actus meos: semper sit benedictio tua super me diebus ac noctibus, & perducat me clementia tua in vitam æternam. Hoc quoq; adieci, quia communicatura eram: Domine non sum digna vt intres sub tectum meum,

Ciuitas Dei. *Statera pendens.* *Angelus cum libro* *Sathan cum libro* *Panis hostia.*

meum, sed saluam me fac & salua ero, quoniam laus mea tu es: non ad iudicium corpus & sanguinem tuum, sed ad remissionem omnium peccatorum meorum percipere merear. Eodem etiam tempore vidi in spiritu dominum Abbatem in Ecclesia fratrum salutare sacramentum deuote conficientem, & columbam sacrificio assidentem & claritatem luminis in circuitu. Post hæc venit ad me afferens mihi quod desiderauerам, & communione sancta animam meam consolata sum.

Sacramentum. Columba. Lux circumfusa.

Petrus. Paulus. Mater Domini. Statera.

Rursus in Vigilia Apostolorum ad Vesperam, vidi illos per spiritum in regione claritatis, & vna cum eis matrem Domini. Vidi autem & stateram eandem quam & antea videram, & impositi sunt libri. Erat autem multitudo dæmonum circa lancem vnam, & multitudo Angelorum circa alteram, & æqui ponderis esse videbantur. Tunc inuocaui Dominam meam & Apostolos cum angustiis magnis, quia indubitanter morituram me existimabam: & regressi sunt paulisper introrsus. Cumque iterum apparuissent, & ego non cessarem inuocare eos & alios complures sanctorum, præponderare visus est liber iustitiæ. Post hæc cum spiritum attraherem, venit ad me Angelus meus & dixit mihi: Datum est tibi spatium viuendi, emendatiorem fac vitam tuam. Et dixi: Domine mi, quid amplius faciam? Nonne cognoscis fragilitatem meam & quomodo amplius laborare non possum, quam facio? Tunc erudiuit me, & ad quandam carnis afflictionem me exhortatus est: de qua & ego apud meipsam, sæpe tractaueram. Et ego ad me rediens, dixi: Solue iubente Deo terrarum Petre catenas: & præter hæc alias orationes ad ipsum. Et adieci: Sancte Paule Apostole prædicator veritatis & doctor gentium intercede pro nobis ad Dominum qui te elegit. Et ad hæc addidi: Domine secundum actum meum noli me miseram & peccatricem iudicare, nihil enim dignum in conspectu tuo egi. Ideo deprecor maiestatem tuam, vt tu Deus deleas iniquitatem meam, quia de terra formasti me. Et hoc: Ne tradas bestiis animam confitentem tibi, & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. In die ad Missam rursus apparuerunt mihi Apostoli & pariter cum eis Domina nostra. Tunc etiam per spiritum vidi fratres in Ecclesia ministrantes, & dominum Abbatem altari astantem, & casulæ qualitatem sororibus indicaui. Eodem die cum ad nos delatum esset diuinum sacramentum eandem visionem vidi, quam & in die Pentecostes.

Factum est etiam in vna dierum mensis Iulij, ego Elizabeth secesseram in locum semotum ac secretum & intendebam orationibus, & ecce Angelus Domini veniens coram me stabat & ait: Nunquid ignoras quoniam futuri anni pascha eo ipso die quo resurrexit Dominus celebrandum est, & annunciationis festiuitas in diem passionis incidet? Et silui, quoniam hæc vere ignorabam. Et subiecit dicens: Scito quoniam in tempore illo accepturus est sathanas potestatem à Deo concitandi homines aduersum seinuicem, vt mutuo sese interficiant. Sol rubore suffundetur, & tenebris obducetur: quod quidem non aliud erit, nisi multa sanguinis effusio, & immensa tristitia in populo Christiano. Post hæc coluber, saniei immissor, inuisibiliter homines interfecturus est, eritque tribulatio magna in terra: ita vt perpetuæ laudis debitor sit Domino, omnis qui vita incolumi euaserit. Si autem quæ post hæc cito ventura sunt tibi enarrem, scio quod præ timoris magnitudine subsistere non poteris.

Pascha. Annunciatio Dominica.

Secundi Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

FINIS.

LIB. III.

LIBER III.
SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

HIc est liber viarum Dei qui annunciatus est ab Angelo Dei altissimi Elizabeth ancillæ Christi & Dei viui in quinto anno Visitationis eius: in quo visitauit eum spiritus ad salutem omnium qui paternas admonitiones Dei grata benedictione percipiunt. Et erat in anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo sexto.

Ann. 5.

1156.

CAPVT I.

Visio prima.

FACTVM est in exordio quinti anni Visitationis meæ, iam appropinquante die festo Pentecostes, ego Elizabeth vidi in visione spiritus mei montem excelsum copioso lumine in summo illustratum, & quasi vias tres à radice eius ad cacumen vsque porrectas. Quarum vna (quæ media erat) in directum mihi posita, speciem habebat sereni cœli, siue lapidis hyacinthi: quæ vero à dextris mihi erat, viridis apparebat, & quæ à sinistris purpurea. Stabat autem in vertice montis contra viam mediam vir quidam insignis tunica hyacinthina indutus, & præcinctus ad renes baltheo candido: facies splendida erat vt sol: oculi vero in modum stellarum radiantes: & capilli eius tanquam lana candidissima: habebat autem in ore gladium ex vtraque parte acutum: & in manu dextra clauim: in sinistra vero, quasi sceptrum regium.

CAPVT II.

Visio secunda.

VIDI rursus alia visione in solemnitate Pentecostes, in ascensu montis eiusdem à sinistris viri præfati, secus vias prioris visionis, alias tres vias varietatem habentes huiusmodi: Vna earum quæ viæ viridi propinquior apparebat, amœna quidem erat, sed ita ex omni parte vepribus condensis vallata erat & obtecta, vt ab eis pungi necesse esset ambulantes per eam, nisi diligenter constricti & inclinati incederent. Apparuit & semita quædam delectabilis arcta, & quasi modicum trita, nihil habens veprium, sed ex vtraque parte iucundo gramine & floribus diuersi generis copiose vallata. Media autem inter has duas vna erat, ampliorem cæteris habens latitudinem, plana, & quasi pauimentum habens ex lateribus rubeis: quam cum diligentius aspicerem, Angelus Domini qui mihi assistebat, dixit: Viam hanc intueris & pulchra tibi videtur, & commoda ad ambulandum in ea, sed periculosa est, & facile labuntur incedentes per eam.

CAPVT III.

Visio tertia.

RVRSVS in octaua Pentecostes in tempore meridianæ quietis, subito aperti sunt oculi cordis mei sine carnis vexatione: sicut & in præfatis visionibus: & vidi iterum quæ prædicta sunt omnia. Adiecit autem Dominus ostendere mihi præter eas vias quas videram, alias quatuor, secus tres vias primæ visionis à dextris viri qui stabat in cacumine montis. Vna earum quæ proxima erat viæ purpureæ vsque ad medium montis, difficultatem magnam habere videbatur à veprium densitate quibus ex vtroque latere obsita erat: reliqua vero pars eius vsque ad summum floribus amœna, & ab impedimentis libera, sed arcta & modicum trita apparuit. Quæ erat proxima huic, arida videbatur, & in modum campi arati, glebis ingentibus aspera & viatoribus suis plurimum onerosa. Eram autem cogitans apud me de his duabus viis, quod difficilem haberent incessum & respondens Angelus qui mihi assistebat, ait: Si quis ambulauerit per vias istas, cauear ne offendat pedem suum: qui autem offenderit & ceciderit, si non surrexerit sed permanet, non videbit lumen æternum: reliquæ vero duæ quæ pariter cum his ap-

parebant, planæ & expeditæ erant, & aspectu pulchræ, candorem habentes quasi terræ bene tritæ in strata publica. Cumq; hærerem in aspectu earum audiui rursus Angelum dicentem : *Via iustorum recta facta est, & iter sanctorum præparatum est.*

CAPVT IV.

Visionis primæ interpretatio.

Mons. *Lux.* *Viæ tres.* VISIONIS primæ sicut per Angelum accepi interpretatio est hęc: Mons excelsus, altitudo cœlestis beatitudinis est : lux in vertice montis, claritas est vitæ æternæ: viæ diuersæ in monte, electorum variæ ascensiones sunt, quibus ad regnum claritatis ascendunt. Via hyacinthina, diuinæ contemplationis studium est. Ambulant in ea, qui iugi meditatione & desiderio, in Deo & in cœlestibus mentis oculum figunt. Via viridis eorum est, qui in actiua vita perfecti & irreprehensibiles esse studeant, incedentes in omnibus mandatis Domini sine querela : qui dum transitoria (sed immarcesibile brauium supernæ retributionis) in cunctis operibus suis non attendunt, gressus mentis in viridi figunt. Via purpurea, ascensus beatorum martyrum est : qui in tormentis passionum iustitiam Dei per patientiam operantes, in purpura sanguinis sui ad diuinum lumen transire contendunt. Vir insignis supra montem, Christus est. Splendor vultus eius, diuinæ claritatis eius est signum. Oculi radiantes, serenus aspectus eius super electos. Capilli, lanæ albæ similes, antiquum dierum esse pronunciant, licet in nouissimis diebus secundum carnem sit natus. Gladius anceps in ore eius, terribilis iudicij sententia est, de ore eius processura, feriens reprobos duplici contritione corporis & animæ. Clauis in dextra eius apparuit, quoniam ipse est qui solus aperit ianuam vitæ, & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Ipse quoque est, qui profunda mysteriorum Dei cui vult refert, & non est qui claudat: signat, & non est qui signaculum soluat. Sceptrum in sinistra eius, potestas regia est: quoniam & secundum humanam naturam se accepisse testatus est, dicens: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* Tunica hyacinthina, virtutem indicat cœlestis contemplationis, quæ totam perfecte possidebat mętem saluatoris. Non enim vt cæteri hominum ad mensuram spiritum acceperat, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter. Baltheus candidus, inuiolabilis innocentiæ candorem in eo designat. Apparuit in via quæ Diuinitatis suæ contemplationem significat, quia sic eam vult manere in æternum, cum cæteræ permansuræ non sint. Non apparuit in omnibus & tamen erat in omnibus, quia singulæ significant virtutes, per quas iusti homines veniunt ad montem excelsum, vbi recipiunt, pro singulis virtutibus singulas mercedes, & in omnibus viis veritatis contemplandus est Deus.

Via hyacinthina. *Viridis.* *Purpurea* *Vir supra montem.* *Splendor.* *Oculi.* *Capilli.* *Gladius.* *Clauis.* *Sceptrum* *Tunica.* *Baltheus.*

* *
*

CAPVT V.

Visionis secundæ interpretatio.

Tres aliæ viæ. VISIONIS secundæ mysterium huiusce modi est: Tres viæ quæ à sinistris viri stantis in monte secus viam viridem apparuerunt, proprietatem exprimunt trium ordinum in Ecclesia videlicet coniugatorum, continentium & rectorum. Via vepribus vallata, vita est coniugatorum. Amœna apparuit via hæc, quia ab initio instituta est à Deo hæc vita : & si legitime obseruetur, pulchra & bene placens est in conspectu Domini : & ambulantes in ea, proculdubio in montem Dei ascendunt. Sed infinitæ sæcularium curarum sentes huic ex omni parte imminent, quibus pungi necesse est viatores eius, nisi & parce viuendo sese omnibus modis constringant, & coram Deo & hominibus se humiliando semper velut inclinati incedant. Via à vepribus libera & iucundis floribus vtrimque vallata, vita continentium est : horum etenim proprium est à curis & solicitudinibus vitæ præsentis mentem abstrahere, & sola quę Domini sunt cogitare, vt sint sancti corpore & spiritu. Arcta est via hæc, quia vt legitime & sapienter obseruetur, magnæ disciplinæ custodia coarctari necesse est gressus ambulantium in ea, ne forte secundum arbitrium proprium viuentes, aut in fornicationem labantur, aut cum fatuis virginibus, siue viduis delicatis quæ viuentes mortuæ sunt deputentur. Modicum trita est, quia respectu aliorum pauci sunt qui ingrediuntur per eam, pauciores qui perseuerant in ea : floribus diuersi generis delectabiliter vndique vallata est, quia omnia virtutum genera, continentium vitam adornant. Via media inter duas prædictas latior illis, via rectorum est : ea enim cum sit instituta ad regendam vitam coniugatorum siue continentium, siue vtrorumque, minus illis coarctatur & liberius arbitrium habet propriam voluntatem exercendi, ac per hoc facilius in ea lubricant gressus ambulantium per eam : quod & ipsa eius planities apte significat. Propter quod & periculosa dicta est, quia tam multi in ea labuntur, vt in ipsa paucissimi stabiles inueniantur. Quod autem quasi pauimentum habere visa est ex lateribus rubeis, quæ sunt in terra ignibus cocta, solicitudinem significat prælatorum, qua circa subditos, mentes eorum iugiter decoqui necesse est, quibus & animæ & corporis procurationem debent.

Quasi pauimentū.

CAPVT VI.

Visionis tertiæ interpretatio.

VISIONIS tertiæ interpretationem, cum ab Angelo instructore meo scisciterer, dixit ad me : Ecce incepisti librum viarum Dei sicut propositum tibi fuerat. Hæc idcirco dicebat, quoniam anno priore, die quadam cum essem in spiritu,

tu, duxerat me quasi in pratum quoddam, in quo fixum erat tentorium, & introiuimus illuc. Et ostendit mihi congeriem magnam librorum illuc depositorum, & ait: Vides libros istos? Omnes adhuc ante diem iudicij dictandi sunt. Eleuans autem vnum ex eis dixit: Hic est liber viarum Dei, qui per te reuelandus est, quando visitaueris sororem Hildegardim & audieris eam. Et ita quidem impleri cœpit continuò cum ab ea rediissem.

Libri dictandi.

Hildegardis.

CAPVT VII.

Declaratio quatuor Viarum Dei quæsint.

EST autem quatuor viarum quæ in tertia visione monstratæ sunt, significatio hæc: Prima quæ erat vicinior viæ purpureæ in inferiori parte dumetis aspera, in superiori autem expedita & florida, vitam significat eorum qui legitimè in sæculo viuentes, in curis rerum mundanarum dies suos dimidiant, ac deinde ad floridam & expeditam continentium transeunt vitam: eorumq; regula se constringẽtes, pariter cum illis in montem Dei ascendunt. Via arida & glebis aspera, durissimum illud genus vitæ est, quo incedunt sancti eremitæ, & nonnulli in societate hominum conuersationem habentes: qui carnem suam supra humanum modum macerant & exsiccant ieiuniis, vigiliis, genuflexionibus, flagellis, cilicio, & grauissimis quibuslibet afflictionibus. Omnia huiusmodi quasi glebæ asperrimæ sunt, & multo conatu ac vigilantia opus est ambulantibus per viam hanc, ne forte in nimia eius asperitate offendant, & grauius cæteris corruant. Duarum viarum quæ simul cum ijs quæ descriptæ sunt apparebant, vna (vt dictum est) magis trita & expeditior visa est, de qua locutus est instructor meus dicens. Per hanc viam incedunt sanctæ animę infantium quæ in sacro baptismate sanctificatæ sunt & infra septennium è vita discedunt. Qui quoniam sæculi malitiam experti non sunt, expedito & liberrimo gressu ad regnum Dei perueniunt. De altera vero ait: Adolescentium via, est hæc, qui paulo tardius illis incedunt & idcirco minus trita & expedita apparet illorum via.

Ecce sunt visiones & interpretationes earum: qui aperuit oculos meos vt viderem visiones Dei, ipse proculdubio per Angelum suum sicut placitum fuit ante ipsum, in hunc modum intelligendas esse demonstrauit.

CAPVT VIII.

Alia visio.

FACTVM est autem in festo beati Iacobi cum essem in spiritu & viderem visionem viarum Dei, rapta sum in sublime & quasi in vicino monte Dei, contemplata sum. Et ecce lux illa immensa quæ montis verticem occupabat, per medium scindi visa est: & introspexi per eam, & vidi sanctorum multitudinem, cui æstimari non poterat numerus. Et ait ductor meus ad me: Conspice & vide & cõsidera omnes quos vides. Hic vides Martyres, sanctos Episcopos & Confessores Domini, virgines, cœnobitas vtriusque sexus, viduas, & sæculares coniugatos, & continentes, nobiles & ignobiles, omnes regnantes cum Christo. Hi ambulauerunt vias Domini, vias sanctas quas vidisti, & peruenerunt & perceperunt immarcessibilem gloriam à Christo Domino cum Angelis eius. Consideret nunc vnusquisque viam suam, quod si iniuste ambulauerit, corrigat seipsum cum humilitate & charitate, & obedientia, & dirigat viam suam. Quod si peruenerit, recipiet præmium æternum.

CAPVT IX.

De via contemplatiuorum, Sermo primus.

ERAM post hæc quiescens in lectulo meo, nec adhuc somnum cœperam, cum repente visitauit me spiritus Domini, & repleuit os meum sermone huiuscemodi: Attendite nunc ergo vos qui renunciastis sæcularibus desideriis, & elegistis vt sequamini vestigia eius qui vos vocauit in admirabile lumen suum, qui & ipse vos nominauit sibi filios electos, & constituit vos in fine sæculorum iudicare filios Israël. Cogitate apud vos quomodo viuatis cum humilitate & obedientia & charitate, sine murmuratione, & sine detractione & inuidia, & sine superbia & ab aliis vitiis abstinete vos. Diligite vos inuicem vt non blasphemetur Pater vester cœlestis in vobis, & irritetur & pereatis de via iusta, id est de via cõtemplationis eius. Tunc persecutus est Angelus Domini sermonem in hunc modum abiiciens. Si enim sunt inter vos lites & dissensiones, detractiones, murmurationes, ira, odium, inuidia, extollentia oculorum, appetitus inanis gloriæ, vaniloquia, scurrilitates, ventris ingluuies, somnolentia, carnis immunditia, ociositas & similia in quibus ambulant filij huius sæculi, quis locus erit Diuinæ contemplationi in vobis? Rursus adiecit, dicens: Sermo Dei ad vos qui in clero, siue in monastica professione Deo militare decreuistis. Optimam partem elegistis, attendite ne auferatur à vobis. Abstinete vos cum omni diligentia à viis eorum qui speciem religionis vestrę foris portant, virtutem autem eius factis negant: labiis Deum honorant, moribus autem blasphemant. Scientiam legis quidam ex eis inquirunt, sed fructum eius non percipiunt: dorsa vertunt veritati, & tamen in via contemplationis se ambulare gloriantur. Legem Dei & iustificationes eius, superbiæ & auaritiæ suæ & voluptati deseruire faciunt, & ex eis quæ sunt Iesu Christi diuitias & honores impudenter acquirunt, & immunditias fouent. Sanctuarium Dei & reuerenda Angelis loca cum superbia & pollutione intrant, & adorandas sacramentorum Christi munditias, irreuerenti ministerio & illicito corde exhonorant, arguentem irridẽt, maledicto & persecutione contristant. Qui meliores sunt in eis, abominabiles sunt

& ipsi coram Domino. In vestitu humilitatis ambulant, sed cor eorum longe est ab ea. Orationes multiplicant, sed hæc quid prosunt, dum in cordibus suis Deo contradicunt, dum fraternam charitatem negligunt, alterutrum inuident & detrahunt, & de prælatione contendunt? Mundi contemptum profitentur, sed ea quæ sunt mundi venerantur & impudenter ambiunt, & omni vento propriæ voluntatis circumferuntur. Patrum instituta abijciunt, negotijs sæculi se ingerunt, & scandalis Ecclesiam replent. Propter hoc ecce contemptum patitur religio, & fides scissuram. Et quid addam facere eis dicit Dominus? Ecce clamo post illos, & non auscultant: vocem commonitionis meæ quasi calce repellunt: visito illos per inauditam gratiam, & visitationem suam non agnoscunt, insuper & irrident. Percutio eos, & non dolent: præcipito eos, & non expauescunt. Vę illorum, væ horribile, repositum est apud me. Ecce veniet cito, & quasi repentinus torrens irruet super eos, & deuoluet in perditionem quos absque pauore inuenerit. Vos ergo populus meus, populus non fictæ religionis qui posuistis in corde vestro mundum expugnare, cœlum mente gerere, vos inquam declinate ab ijs qui eiusmodi sunt, & ne sitis participes eorũ. State in via visionis quam elegistis, & mundate oculos cordis vt subleuare eos valeatis in contemplationem lucis quam inhabitat vita & redemptio vestra. Quæ autem oculos cordis emundant vt ad verum lumen subleuari possint, hæc sunt: Sæcularis curæ abiectio, carnis afflictio, cordis contritio, frequens & pura delicti confessio, & lauacrum fletus: & cum foras missa fuerit omnis immunditia, sursum ista eos extollunt: meditatio admirabilis essentiæ Dei & castæ veritatis inspectio, oratio munda & valida, iubilus laudis, & desiderium ardens in Deum. Amplectimini hæc & in his estote, & occurrite viuifico lumini, quod tanquam filiis vobis se offert, & mentibus vestris se vltro ingerit. Abstrahite corda vestra à vobismetipsis, & date ea in hæc quę audistis, & implebuntur splendore deifico: & eritis filij lucis & tanquam Angeli Dei, qui non cessant inhiare creatori suo: & contemplationis vigorem in suam refundere originem. Filij Adam, num parum vobis videtur filios Dei fieri? Et quare faciem vestram auertitis à contemplatione vultus eius qui dedit potestatem talem hominibus, vobis singulariter qui pacifici esse elegistis in mundo & conformari Angelis in terra. Vos estis lucernæ ardentes, quas constituit Dominus in monte sancto suo illuminare verbis & exemplis vestris tenebras mundi. Videte ne lumen quod in vobis est, euacuetur à vento superbiæ & cupiditatis, qui parentum vestrorum lumen in paradiso exufflauit: declinate aurẽ vestram filij pacis à clamoribus mundi, & date silentium spiritui qui loquitur in vobis. Sabbatum perenne Domini in cordibus vestris agite, & requiescet super vos pax Dei quæ exuperat omnem sensum, & delectabimini in multitudine suauitatis eius. Nolite commoueri neque concidat mens vestra, si spernit vos mundus, & tanquam mortuos & steriles vos æstimat. Si doloribus & ærumnis & paupertate attenuatur vita vestra, ne contristemini, neque deflectatis oculos ab aspectu eius luminis quod est ante faciem vestram. Ecce enim prope est vt euanescat hic mundus, & flos eius intereat, & vos iudicabitis amatores eius & superborum colla calcabitis: videntes obstupescent super gloria vestra, cum reuelabuntur diuitiæ vestræ, quas thesaurizatis vobis in cœlo: tunc euacuabitur quod imperfectum est contemplationis vestræ, & suscipiet oculos Aquilarum suarum facies lucis æternæ, & tanquam flumen inundans hic redundabit fulgor eius in corda hominum qui exquisierunt eam in veritate. Nondum verba hæc finierat Angelus qui per vices mihi loquebatur, cum incidit mihi dubitatio quædam de distinctione viarum Dei quæ descriptæ sunt. Et interrogaui eum dicens: Nunquid Domine mi, nos cœnobitæ sumus in via contemplationis, cum sumus in via continentiæ? An esse potest vt simus in vtraque? Et ait: Communis est vobis via contemplationis cum clericis, sicut illis communis est vobiscum via continentiæ. Scito tamen quod multi sunt in via contienentię, qui in via contemplationis non sunt. Et sunt multi clericorum qui neque in via contemplationis neque in via continentiæ ambulant, & hi infœlices sunt. Arbitrantur tamen in via contemplationis se esse cùm non sint. Rursus adieci dicens: Et quid dicemus de Pontificibus & Præpositis & huiusmodi magnis Ecclesiæ Prælatis? Et respondit mihi in hæc verba: Superbia regnat in cordibus Prælatorum & magnorum, & repellunt Deum à cordibus suis, qui non vult quiescere nisi super humilem & quietum, & trementem verba sua. Præcepit enim olim saluator discipulis suis dicens: Qui vos non receperint, exite, & excutite puluerem de pedibus vestris in eorum testimonium. Et quid putas de Deo saluatore & conditore vniuersæ creaturæ qui eum non recipiunt sed repellunt à se, quid facturus sit illis cum adhuc venerit? Proculdubio mittet eos in ignem æternum, vbi erit fletus oculorum & stridor dentium. Quid proderit tunc eis superbia & diuitiæ? Et consumatis omnibus sermonibus his, in die qua B. Michaëlis memoriam agebamus, iterum se mihi præsentauit, & allocuta sum eum dicens: Nunquid Domine mi fecure affirmare poterimus omnes hos sermones ex te processisse? Hæc idcirco dicebam, quia ex parte verba ista protulerat, ita tamen vt faciem eius non viderem: ex parte vero per os meum in spiritu fuerant pronunciata. Ille igitur cum magna seueritate me intuens, ait: Crede ex toto corde tuo verba hęc quę descripta sunt, de ore meo processerunt. Beatus qui legerit & audierit verba libri huius, quia vera sunt & à veritate nunquam declinant.

Deiverba iuns hac.

Qua est via contemplationis.

Qua continentia.

CAPVT X.

De via actiuorum, Sermo secundus.

ALIVM quoque sermonem continuo inchoauit his verbis dicens: Admoneo eos qui in sæcula-

ſæcularibus curis oppreſsi ſunt, aliquando cogitare quæ ſunt præcepta vitæ id eſt diligere Deum & proximum ſicut ſeipſum: non occidere: non furtum facere: aliena non concupiſcere: hæc & alia quæ in lege Domini ſcripta ſunt, cum omni diligentia obſeruare, & ſcire poſſunt ſe regnum Dei poſſe intrare. Si ad altitudinem contemplationis ſe non valent erigere, legitimarum actionum officia ſtudeant adimplere. In mente habeant timorem Domini ſemper, & ipſe diriget vniuerſa opera eorum. Domum orationis cum reuerentia frequentent, & cum oportuerit de facultatibus ſuis honorent. Sacramenta Domini in fide & humilitate venerentur, & verbo Dei libenter aurem accommodent. Sanctificatos Dei miniſtros omni honore dignos exiſtiment, & diſciplinæ eorum cum manſuetudine acquieſcant. Vnicuique quod iure debent, pacifice exhibeant, nemini dantes vllam occaſionem querelæ: & cum iniuriati fuerint, tolerent, ſeruantes vindictam iudici vniuerſorum. Sermonem veritatis in tempore ſuo conſtanter loquantur, & pro iuſtitia laborem ſubire non recuſent: pupillam & viduam, & eum cui non eſt adiutor, in oppreſſione defendant, & anguſtiis eorum pia conſolatione occurrant. Eſurientem & ſitientem reficiant: nudum operiant: hoſpitem colligant: infirmum & incarceratum viſitent. Dent mutuum gratis, & quæcunque ſunt miſerationis & iniquitatis opera ſectentur. Prudentiores, indoctos erudiant: errantes & praue ambulantes, ad veritatem & iuſtitiam reuocent: & diſcordias inter fratres compeſcant: fugiant ebrietatem & crapulam, & carnis immunditiam: iocos vanos & peccata ſermonum & ocioſitatem, & veſtimentorum arrogantiam, & ſpinas curarum ſicut iubet ſermo diuinus omnem ſolicitudinem proiicientes in Deum, & carnis afflictionem non negligant: dico autem ijs qui operibus neceſsitatis inſeruiunt: operamini opera veſtra corde bono & ſimplici, ſine murmuratione, ſine vaniloquio & ne quis grauetur per vos: & vt neceſsitatem patienti ſubuenire poſsitis. Cauete autem ab omni auaritia. Hæc enim agit vt doloſa ſint opera veſtra, & vt defraudetis proximos veſtros & mentiamini & periuretis nomen Domini, & congregetis pecunias iniquas quæ mergunt in interitum poſsidentem eas. Vos qui in ſublimitate eſtis, nolite ſuperbe agere in eos qui eiuſcemodi ſunt: neque opprimatis eos iniquè ſed magis defendite, & in omni benignitate cuſtodite & pacem inter vos firmate: quia in hoc poſiti eſtis à Domino. Hæc eſt via Domini recta & pulchra via actionum ſanctarum. Qui ambulauerit in ea vſque ad finem vitam inueniet, & requieſcet in monte ſancto Dei: & ſors eius cum filiis lucis.

CAPVT XI.

De via Martyrum, Sermo tertius.

DIES feſtus agebatur & eramus aſsiſtentes diuino officio, cum ex conſuetudine apparuit Angelus in conſpectu meo. Cumque de mora eius ſolito longiore delicta mea coram ipſo culpaſſem, dixi ad eum: Placeat nunc Domine mi, vt & tertiæ illius viæ quæ eſt ſanctorum Martyrum diſciplinam nobis inſinues: neque ab hac tua benignitate propter aliqua delicta compeſcaris. Tunc aperiens os ſuum, locutus eſt dicens: Agnus Chriſtus procedit coram ſanctis Martyribus, & ipſi ſequuntur eum cum palmis & coronis congaudentes ei cum triumpho nobili. Et ipſe Chriſtus apparet in eis quaſi ſpeculum & exemplar & decor glorioſus. Multæ paſsiones ſunt, per quas oportet filios Dei coronari: & nemo coronabitur, niſi legitimè certauerit. Audite hæc & corde percipite, qui perſecutionem patimini propter iuſtitiam: ite gaudentes per viam nobilem, viam bellatorum Domini purpuratam cruore ſanctorum & agni. Nolite ingemiſcere, neque aſcendat in cor veſtrum murmur contra Dominum quaſi derelicti ſitis ab eo, & tanquam nouum aliquid accidat vobis: legite ſcripturas Spiritus ſancti, & recogitate dies antiquos. Omnes quotquot fuerunt ante vos in via hac qua ambulatis, Deo placuerunt in laboribus ſuis: & per multas anguſtias tranſierunt in latitudinem libertatis gloriæ filiorum Dei. Primus agni præcurſor Abel, ſub manu fratris iniqui, ſanguinem ſuum fudit in terram, coram Domino teſtimonium innocentiæ fidelis Abraham pater fidelis populi, de idololatria ſolicitatus eſt à gente iniqua, & elegit diſſolui incendio magis quam peccare in ſuum Deum, & per manum Domini eductus eſt de Hur Caldeorum. Ioſeph cum eſſet amator innocentiæ & accuſaret crimen fratrum apud patrem, venditus eſt alienigenis. Et iterum cum nollet conſentire iniquitati adulteræ, carcerem longi temporis placita mente ſuſtinuit. Serui veritatis, Prophetæ Domini, contra præuaricatores legis vſque ad mortem dimicauerunt, & per paſsiones multas conſumati ſunt. Pueri Domini in Babylone, ſuperbi imperio quem tremebat omnis terra cum fiducia contradixerunt, & dari ignibus horrendis elegerunt magis quam ad contumeliam creatoris genua curuare ante creaturam. Daniel Deo amabilis eo quod dediſſet honorem Deo patrum ſuorum, leonum dentibus traditus eſt. Copioſus eſt ſanctorum numerus, qui ante ſaluatoris aduentum laudabilis ſufferentiæ exempla dederunt, & morte ſua mortem Domini præcurrerunt. Vltimus omnium erat innocens baptiſta, quo maior inter natos mulierum non ſurrexit, qui & ipſe pro teſtimonio veritatis capite minoratus eſt, & datus puellæ in precio ſaltus: ita decebat fieri & placitum erat ante Dominum, vt non tantum ſanguis agnorum & arietum & aliorum animalium ſanguini agni qui pro ſalute mundi immolandus erat, in figura præmitteretur, ſed & filiorum Dei qui redimendi erant ſanguinis in occurſum eius funderetur. In nouiſſimis autem diebus miſſus eſt à ſecreto patris, expectatus ab origine mundi agnus immolatus, quem adorant Cherubim & Seraphim & omnis multitudo Angelorum, vt expiaret peccatum mundi: & fecerunt in eo quęcunque voluerunt, & ipſi quos ſaluare veniebat. Pleni ſunt libri laboribus & anguſtiis eius, & legitis paſſio-

nes eius & non percipitis corde: vsquequo duri estis filij hominum? Terra quæ sensum non habet, susceptit guttas sanguinis de vulneribus saluatoris & sustinere non potuit maiestatem eius, sed commota est & contremuit, & scissæ sunt petræ durissimæ & ecce per scripturas stillat super corda vestra rationem habentia, multiplex passio filij Dei pro vobis occisi, & continere potestis à gemitibus & à lachrymis? Auditis vanitates quæ non pertinēt ad vos, & nō cōtinetis à risu. Rursus post hęc adiecit & dixit: *Vos qui transitis per viā tribulationis Iesu, attendite & videte si est dolor sicut dolor eius.* Nō peccauit, solus sine peccato natus est super terrā, & repleuerunt animam eius doloribus sceleratoru: & non exasperarunt mansuetudinem agni vincula impiorum, criminatio mendax, illusio nequam, denudatio, flagellum, colaphus, alapa, & sputum, & spina verticem eius pungens, crux & claui, & lancea & innoxij cruoris effusio. Sed in his omnibus superauit patientia eius, & contriuit moriens aculeū mortis. Animaduertite filij crucis viam agni, & ambulate confidenter post vestigia sanguinis eius: dux itineris vestri ipse est, & clamat ad vos dicens: Confidite, ego vici mundum: & quare trepidatis à facie terroris humani, ducem habentes inuictum? & tam multa millia imitatorum eius præeuntium vos cum victoria mirabili? ecce enim modicum ante vos innumerabiles pugnæ seruorum Dei factæ sunt, Apostolorum & Martyrum & inuictarum virginum: & dederunt læta spectacula cunctis exercitibus cœli in victoriis suis: dilexerunt Deum magis quam animas suas, & propter nomen eius exposuerunt eas cunctis generibus mortis: & quasi lutum ab omnibus conculcari sustinuerunt: riserunt in theatris & conciliis amatores mundi nuditatem sanctorum, & saturati sunt illusione confusionis eorū & lætati sunt in distractione carnis eorum, sicut lætatur bestia cum deuorat prædam, & dispersérunt sanguinem innocentem per cruces & gladios, ignes & gurgites aquarum, vngues ferreos & fauces bestiarum: & quicquid tormentorum excogitare potuit crudelitas impiorum, hoc in eorum mortificatione tentatum est. Et exultauerunt quasi in epulis athletæ Dei in confractionibus suis, & delectati sunt in calice amaritudinis quasi qui lætantur in deliciis multis. Tunc inuenta est patientia sanctorum fidelis in examinatione sua, & fortis supra fortitudinem regum & principum mundi. Propterea ecce educti sunt in refrigerium consolationis, & requiescunt in amplexu dexteræ Dei & sanctorum Angelorum, quia portauerunt ignominiam eius coram habitantibus terræ. Hæc attende & vigili mente retracta ô homo qui pusillus es corde ad sustinentiam passionum Christi: contemplare gloriam & lætitiam quæ circumdedit Martyres Domini, & non timebis communicare doloribus & angustiis eorum. Sed primum est, vt habeas sub pedibus substantiam huius mundi, & gloriam eius quæ est hodie & cras non comparet. Si enim hæc amas, fugiet à te fortitudo in tempore pressuræ & despectionis. Etiam dico: non sit preciosa in oculis tuis vita tua, sed vilem atque despicabilem semper arbitrare: qui enim seipsos amant & magni sunt apud se, conculcationem in persecutione sustinere non possunt, & ad certamen sanctorum idonei non sunt: fœlix commutatio tibi proposita est. Abnega vitam exigui temporis & miseræ conditionis, & accipies pro ea vitam quæ nescit defectum aut molestiam, plenam gloria & exultatione, quam lingua nescit effari. O homo tenebrosi intellectus, leua oculos tuos & prospice in futurum, & intuere beatam reformationem corporis tui quæ veniet tibi à saluatore tuo, quando euellet à corpore tuo spinam Adæ, & configurabit eam claritati corporis sui, ita fiet vt festines cum alacritate effundere animam tuam in omne periculum in feruore charitatis ipsius: & sic æstimabis ditionem vitæ tuæ, quasi stillæ de situla excussæ in terram. Quid adhuc anxiaris ô homo Dei, à facie persequentis. Cōfortare, consolare, tecum est Christus in persecutione. Tecum Angeli eius sunt in certamine, qui omnes labores tuos dinumerant, & lassitudinem tuam sustentant: nam & pro te inimicos tuos expugnant: memento sermonis quem dixit ad seruos suos: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.* Serue Dei, quid tribues saluatori tuo, qui ita sibi te coniunxit, vt sine ipsius iniuria lædi non possis? Semel pro te passus est, & adhuc quotidie in te & conseruis tuis patitur, & ostentui habetur. Si mœstus es, non de tua, sed illius iniuria dole: pro te ergo gaude & lætare, quia per tribulationem præpararis ad gloriam & gaudium sempiternum: aurum Domini es, per ignem te examinat, vt in thesauros suos probatum te recipiat.

Factum est autem priusquam verba hæc terminasset Angelus qui mecum loquebatur vt superueniret festiuitas beatarum virginum Vrsulæ & sociarum eius vndecim millium. Tunc decantabatur in vigilia matutina sermo ille diuinus, quo dicitur: *Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum, & deducet illos in via mirabili*: vnde ego sumpta occasione interrogaui instructorē meum cum inter silentia missæ mihi more suo apparuisset dicens: Domine demonstra mihi quænam est via illa mirabilis cuius meminit scriptura dicens: *& deducet illos in via mirabili.* Qui continuo respondens ait: Via sanctorum Martyrum hæc est. Rursus interrogaui dicens: Et quare vocatur mirabilis? Bene inquit mirabilis appellari potest. Nunquid enim non est mirabile in oculis hominum, quod mentem fragilis hominis ita Deus inflammat, vt præ amoris magnitudine quo intus erga eum æstuat, & propriæ vitæ obliuiscatur in tantum vt ad grauissimos quoslibet cruciatus velut insensibilis fiat, & sine sui cura libenter omnia pro nomine eius sustineat: hoc intueri potes in sacris illis virginibus, quarum hodie martyrium celebratis: fragiles erant & sexu & ætate, neque aliquem habebant defensorem, & tamen non timuerunt tyrannos & gladios eorum, sed cum omni constantia obtulerunt tenera membra sua in mortem pro Domino: quia diuini amoris incendio confortabantur in spiritu, vt eam foris non sentirent. Et hoc quidem vehementer erat mirabile in oculis hominum, non autem in oculis Domini

11. M. Virg.

Qua via mirabilis

mini cui possibilia sunt omnia. Et nonne viam hanc mirabilem in spiritu vidisti, & erat pulchrior & notabilior cæteris omnibus? ita scito quod retributio martyrum omni retributione excellentior est, & gloriæ illorum nihil comparatur. Post hæc cum adesset festiuitas sancti Martini, circa medium noctis ante vigiliam matutinam subito expergefacta sum & fugit somnus ex oculis meis. Et ecce Angelus Domini stabat coram me, & allocuta sum eum dicens: Oro mi Domine vt exhortationem sermonis tui de sanctis martyribus iam compleas, & competenti fine concludas, qui cum me contemplari fecisset sublimia quædam in cœlestibus, quorum aspectu eram indigna, petitionem meam impleuit dicens: Iterum dico tibi & admoneo vos ô filij Dei, vt diligentius attendatis antecessores vestros (qui prænominati sunt vobis in præsenti sermone) quomodo arserunt in charitate Christi. Currite & confirmamini, & nolite præmeditari. Ecce enim vigilat super vos filius pacis, qui vos recipiat & remuneret supra humanam æstimationem: illum spiritum ardoris & charitatis Christi, qui superet omnem fragilitatem, vobis præstare dignetur, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus verus per infinita sæcula sæculorum, Amen.

CAPVT XII.

De via coniugatorum, Sermo quartus.

FVI in oratione & apparuit mihi solito more Dominus meus, & postulaui ab eo disciplinam viæ illius quæ ad ordinem coniugatorum pertinere dicta est: Ilatimque assensit petitioni meæ: sicque orsus est: Ecce dico & admoneo sæculares coniugatos: Abstinete vos à prauis operibus vestris, quibus coinquinati estis, & contaminata est terra ab iniquitatibus vestris pessimis: quæ sunt auaritia, luxuria, fornicatio, adulterium, homicidium, superbia, ira, odium, inuidia, blasphemiæ, ebrietates. Attendite ergo & intuemini viam vestram, quomodo ambuletis per eam: quoniam impossibile est vobis cum talibus vitiis intrare per illam: his dictis abscessit. Et cum iterum apparuisset, rogaui vt prosequeretur incepti sermonis exhortationem. Qui ait: Nisi quia benignus & misericors Dominus est, in tædium posset adduci, pro eo quod tot modis habitatores mundi admonet: ipsi vero pro nihilo ducunt monita eius, neque vllatenus animaduertunt dilectionem qua debebant accendi erga paternas admonitiones eius: in indignationem conuertunt & spernunt eas: & ad legationes eius attendere dedignantur: si possibile esset in ipso esse perturbationem, ex hoc vtique posset turbari quod tot modis hic mundus aduersus ipsum erigitur: pro quo & natus est & passus, & multa miracula est operatus: & adhuc licet non attendant, operatur. Et ecce admonitiones suas mandat etiam iis qui in sæculo omnibus modis se illi opponunt pro sua gratuita benignitate, & pro eorum dilectione: qui quamuis in sæculo conuersantur, ipsum tamen diligunt ac seruiunt ei: quorum heu paruus est numerus, abundantius autem hoc faceret, si meliori deuotione monitis eius intendere vellent. Post hæc aperiens os suum, locutus est dicens: O generatio insensata & onerosa Domino Deo vestro, vt quid tanto studio diligitis quæ odit Pater vester cœlestis, & Dominum cœlorum irritare non timetis, in conspectu cuius omnium Angelorum multitudo contremiscit? dicite mihi quem fructum consecuti sunt in his prauitatibus quas enumeraui vobis, omnes qui ab initio sæculi inuenti sunt ambulantes in eis, & non apposuerunt placare faciem Dei nostri remediis pœnitentiæ? quid vobis annunciauerunt de his vniuersi testes veritatis? Si obliti estis, ecce iterum annuncio vobis coram Deo viuente: quia clausum est eis cœlum, æterna & indissolubili clausura, & abscondita erit ab eis desiderabilis facies Dei nostri & alieni facti sunt à conuiuio sempiternæ lætitiæ sanctorum qui abominati sunt vias illorum iniquas. Et ecce consortes facti sunt durissimi diaboli & infœlicium Angelorum eius, qui absque misericordia & sine cessatione affliguntur & calcant cerùicem eorum quam aduersus factorem suum erexerunt, & pascuntur in amarissimis plagis eorum. Et quia clauserunt oculos suos ne viderent lumen agnitionis Dei & sanctarum iustificationum eius, & dilexerunt opera tenebrarum, deputati sunt voragini horrendæ caliginis, quæ exitum non habet, neque illustrari poteris ab vllo lumine in perpetuum. Timorem Domini sanctum habere despexerunt, & irritauerunt eum in lætitia voluptatis suæ, & succenderunt in seipsis illicitos ardores libidinis & iræ & insatiabilis auaritiæ, propterea manet super eos timor plenus horrore & inconsolabilis tristitia, & mordax indignatio, & facti sunt carbones sempiterni incendij qui extingui non poterunt in æternum, neque vlla adustione consumi. Audite hæc irritatores Dei, & discedite à viis perditorum dum tempus correctionis habetis, & redite ad viam immaculatam, quam præparauit vobis Deus ab initio, & videte quomodo cum timore Dei ambuletis in ea: non enim est ab inuentione hominis honorabile coniugium vestrum: sed ab ipso conditore vniuersitatis in paradiso innocentiæ institutum est, quando masculum & fœminam creauit parentes vestros, locutus est in lingua protoplasti dicens: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna.* Date ergo ô vir & mulier honorem ordini vestro, quem Deus honorare dignatus est: & nolite inducere scissuram & maculam copulæ vestræ. Lex Domini iungat vos & sanctificet, & sit vobis domus vna, mensa vna, substantia communis, vnus thorus & anima vna: & date locum timori Domini in medio vestri. Decus enim thalami coniugalis, est timor Domini: & qui ab eo vacuus fuerit, maledictus & immundus reputabitur à Domino. Ibi dominabitur libido quæ modum nescit, & exercetur opus etiam sermone indignum, quod natura non ordinauit, & non pertinet ad generationem.

Audiant & intelligant qui operantur quod malum est coram Domino, & tollant maculam de cubilibus suis: propter hoc liget corda vestra timor Domini, vt in opere vobis concesso frænum vobisipsis imponatis, & non more bestiarum omnem impetum desiderij vestri sequamini. Dies festos & dies legitimæ abstinentiæ, & tempora purgationis per cõtinentiam honorate, & si quid superadderitis, addet Dominus gratiam vobis & generationi vestræ: qui enim inter diem & diem & inter tempus & tempus continendo non distinguunt, vindictam Domini in seipsis & in semine suo qua hora non putauerint sentient. Exhortamini alterutrum ad continentiam, & orate pro inuicem vt continere valeatis, & vt spiritus immunditiæ fugiat à vobis. Cum autem præualuerit infirmitas, concesso remedio expianda est, vt ad illicita non labatur: sicut scribit Doctor Gentium: Vir proprij corporis potestatem non habet sed mulier, & mulier proprij corporis potestatem non habet sed vir: & propterea debitum inuicem negare non potestis. Illud autem scitote quod mutuæ coniunctionis vestræ præcipua causa esse debet propagatio prolis: si qua alia est, ad infirmitatem pertinet, & habet indulgentiam si timoris Domini moderationem habuerit & eleemosynarum remedium: vir mulieris & mulier viri infirmitates cum patientia & compassione supportent, & nolite spernere inuicem, sed magis honorem alterutrum exhibere studete. Sermo litigiosus & amarus nunquam oriatur inter vos, sed in spiritu lenitatis & bonæ seueritatis inuicem excessus vestros arguite. Sit obediens viro mulier, & tanquam superiori in omnibus cedat & ministret, sicut ordinauit ab initio plasmator vtriusque: mores viri etiam prauos toleret & propicietur iniquitatibus eius: faciemque Domini in eleemosyna & oratione præueniat: pudicitiam interiorem, foris protestari debet per modestiam vestimenti, & sermonum, & gressuum, & aspectus: non hærebit oculus eius in facie aliena: & cum omni solicitudine suspitionis & maledicti occasionem abscindat: vir qui sensatam & timoratam sortitus est vxorem, non eam inhonoret turpi & amaro sermone, sed tanquam vas gloriæ Dei honoret, & consentaneum se illi præbeat: & gratias agat Deo cœli, qui beatificauit eum coniugio tali. Audi me & ingemisce super malis filiorum hominum quæ loquor ad te, viri dierum istorum in numero magno declinauerunt corda sua in insipientiam mulierum, & stulti facti sunt, consentiendo insaniæ illarum. Arrogantia vestimentorum quam vidisti & detestata es in filiabus sæculi quæ venerunt ad te, increuit supra modum in terra, & insaniunt in ea, & inducunt iram Dei in mundum: gloriantur ambulare compositis gressibus in multitudine pannorum suorum, & inutiliter consumere student quæ indigentium vsibus necessaria essent. O infœlicitas, ô miserrima cęcitas, rem multo sudore conquisitam luto committunt, vt post se trahant oculos adulterorum: & vnde regnum Dei comparare poterãt, gehennæ incendium mercantur: auferte viri malum hoc ab oculis Domini, & nolite gloriari in vanitatibus vxorum vestrarum: sed magis indignationem habete, quia scortantium similitudinem induerunt. Pannorum ista superfluitas & strictura vestimenti, ad nihilum vtilis est, nisi ad suffocandos partus: & arrogantia crinalis operimenti, & multa his similia, venalium mulierum adinuentiones sunt, & non pertinent ad legales matronas.

Clamor meus à Domino ad vos qui deposita virili grauitate, mollitiem fœminarum induistis. O stulti & vanissimi, vt quid dereliquistis serios mores iustorum senum qui vos præcesserunt, & declinastis in vanitates & insanias diabolicæ adinuentionis, quæ non proderunt vobis nisi ad augmentum incendij vestri. Væ qui superbitis in pompa vestimenti splendidi & superflui & delicate compositi, & quod auare quæsitum est ad nihilum deducere gloriamini. Væ qui lasciuitis in capillatura muliebri, & formam viri in vobis deturpare non erubescitis. Væ qui in ludis vanis, væ qui in comessationibus & ebrietatibus tempus infructuose deducitis. Væ qui linguati estis ad irrisiones & detractiones & ad fabulandum quod non prodest, & ad concinnandos dolos, & ad subuertendam causam innocentis. Væ qui venalem habetis sermonem in consilio, & ex angustiis oppressorum ventrem adimplere gaudetis. Væ qui litigiosi & timidi estis inter ciues. Væ vobis rapacibus & profundis corde ad multiplicandam substantiam mundi, quæ vobiscum euanescit: *Nunquid qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non considerat?* Quiescite filij hominum ab irritatione Domini, quia in proximo est vt euigilet, & in igne zeli sui irritatores suos deuoret. Iterum dico vobis qui sub iugo matrimonij estis, Deum timete, fidem & dilectionem immaculatam inuicem custodite. Filios vestros & filias & familiam vestram in timore Domini & castimonia enutrite. Decima Domini & merces mercenarij non moretur apud vos: beneficentiæ in pauperes nolite obliuiisci: & cætera quæ in sermone salubrium actionum à Domino annunciaui obseruare curate. Hæc est viæ vestræ delectabilis amœnitas, quæ in mysterio demonstrata est: beati qui diligunt eam. Tribulationem tamen carnis & solicitudines mundi quas non experiuntur qui continent, habere necesse est ambulantes in ea, sicut & in similitudine spinarum expressum est: voluntas Dei est, vt quantum fieri potest declinetis ab eis, modum rationabilem in omni re obseruantes, & voluntatem propriam, timore Domini refrænantes.

Rogauit me germanus meus vt sciscitarer ab Angelo, quare in principio sermonis huius inter cætera iniquitatum nomina, fornicationis non ea adiunxisset: cum hoc non ad coniugatos quibus loquebatur, pertinere videretur: nam & eorum incontinentia, nomine adulterij ibidem fuerat expressa. Cumq; super hac dubitatione Dominum meum interrogare cœpissem, neque adhuc dubitationem plene exposuissem, locutus est ad me dicens: Plena est terra immunditia. Vir qui legali matrimonio iunctam coniugem habet,

bet, occulte vxorem proximi polluit, & versa vice mulier, alterius maritum suo superducit, hæc est iniquitas maxima, & maximus est eorum numerus qui offendunt in ea: fornicationis autem immunditia plenus est mundus, omnes quasi sitientes festinant ad eam: & vix inuenitur qui non se præcipitet in foueam eius. Cum exarserint in concupiscentia, expectationem vix sustinent vt in opus eam perducant: & cum impleuerint desideria pessima, non quiescunt: sed iterum atque iterum redeunt in idipsum, & nunquam saturari se posse arbitrantur: sed & priusquam matureſcant vt exercere possint prauitatem hanc, pluribus modis innocentiam suam commaculant: propter hoc autem in increpatione coniugatorum, fornicationis nomen adieci, quia & ipsi antequam coniugij legem assumant super modum in ea fœdantur, & prouocant iram Dei in se. Hinc est quod ad matrimonia legitima accedentes, fructu generationis priuantur à Domino: & mirantur vnde accidat eis, ignorantes sterilitatis suæ causam. Quibus autem generatio conceditur, aut in ipsa prole aut in aliis rebus necessariis, pluribus modis diuino iudicio feriuntur, & omnia eius infœliciter proueniunt. Rursus cum de nomine blasphemiæ interrogassem, ait: Hoc dixi, propter eos qui turpibus conuitiis proximos suos dehonestant. Sed & hoc scisitata sum quænam essent dubietates quas in eodem sermone reprehendere videbatur, ad quod ita respondit: multi sunt in Ecclesia formam habentes Christianorum, dubij tamen in fide Christiana: inter Catholicos manifeste conuersantur: domum orationis intrant: sacramenta ad fidem pertinentia cum cæteris percipiunt: & tamen nullam fidem eis exhibent, neque ad salutem vtilia esse arbitrantur: hoc autem operibus pessimis quæ agunt, manifeste comprobant. Si enim in eis vera esset fides, à multis iniquitatibus quas operantur, abstinerent. Et adiecit, dicens: Multæ hæreses sunt in diebus istis, sed occultæ, & hæretici multi qui fidem Catholicam latenter oppugnant, & multos ab ea auertunt. Tunc interrogaui eum, dicens: Domine mi, quid dicis de illis quos Catharos vocant, qui vitam coniugatorum omnino reprobare dicuntur: & respondit, dicens: Ipsorum de quibus interrogas, vita abominabilis est coram Domino: vitam illorum culpare non possunt qui legitime coniugium contrahunt, & secundum legem Domini cohabitant, custodientes in timore Dei sacras ferias & ieiunia, & necessitatibus pauperum misericordiam exhibentes. Iterum autem allocuta sum eum, dicens: Domine vt audiui quidam ex eis asserunt quod legitimum esse non potest coniugium, nisi inter eos qui vsque ad tempus legitimæ coniunctionis virginitatem ambo custodierunt: quid ad hoc dicis? & respondens, ait: vbi tale coniugium esse potest, gratum est Domino, sed rarum est valde vt ita contingat: veruntamen & ex iis qui non continuerunt, multi sunt acceptabiles Domino, legitima habentes coniugia, & in mandatis Domini ambulantes: alioqui nimis contraheretur numerus populi Dei: non habent reprehendere quicquam in Ecclesia Dei, isti de quibus loqueris, quia per viam reprehensione digni sunt: pro certo noueris, quia ministri sunt sathanæ, cuius opera praua exercent: ipse dux illorum est, & omnis nequitiæ exemplis eos præcedit, & sequuntur eum per omnia operibus pessimis. Et dixi: Domine, quæ vel qualis est fides eorum aut vita? Respondit: Praua est fides eorum, & opera peiora. Rursus dixi: Videntur tamen in conspectu hominum iusti, & laudantur quasi sint bonorum operum: ita est inquit: facies suas simulant, quasi iustæ & innocentis vitæ sint, ac per hoc multos ad se trahunt & seducunt: intrinsecus autem pessima sanie pleni sunt.

Cathari.

Vis. Elizab.

CAPVT XIII.

De via continentium. Sermo quintus.

CELEBRANTIBVS nobis solennitatem beati Ioannis Euangelistæ, intenta eram orationi post vigilias matutinas: ac deprecabar Dominum valida intentione cordis, vt secundum solitam benignitatem suam, disciplinam viæ continentium quam in spiritu videram, mihi aperire dignaretur. Sed & diuinum Euangelistam & Angelum doctorem meum, vt mihi adiutores essent, inuocabam: cumq; orando lassata fuissem, remisi paululum oculos ad soporem, & post pusillum repente expergefacta sum: & ecce Angelus mihi assistens, sermonem quem desiderabam inchoauit his verbis: Dico vobis ô filij Dei, ô filij lucis, intuemini viam vestram quomodo floreat, & quam delectabile est currere in ea: currite ergo & properate obuiam sponso vestro, qui vos expectat. Diligite castitatem, & seruate illi integritatem virginitatis vestræ: virgo ornata castitate, charitate, prudentia, humilitate, bene currit: hæc cum dixisset, amplius non adiecit: sequenti vero die cum de beatis Innocentibus officium Missæ ageretur, ego sumpta occasione ex lectione Apocalypsis quæ legebatur, deprecata sum Dominum meum, qui iterum mihi assistebat, dicens: Domine, si inueni gratiam coram te, dic obsecro mihi, quale est hoc canticum quod decantant isti beati martyres ante sedem Dei & agni, sicut præsens lectio testatur: aut quomodo sequuntur agnum quocunque ierit? Et respondens ait: Quid me interrogas, nunquam lingua super terram nouit hoc canticum, nihil inde tibi enarrabo. Quod autem interrogas, quid est quod sequuntur agnum quocunque ierit, hoc est quod in omnibus virtutib. quę considerari possunt in agno, eum imitãtur: in virginitate eum sequuntur, quæ in illis est sine macula, sicut & sanctus ille agnus sine omni macula est: humiles & simplices & sine dolo fuerũt, sicut & agnus: patientiam in martyrio habuerunt in similitudinem agni qui nihil vnquam impatientiæ demõstrauit in passione sua, qua peccatum mundi extinxit: non sunt virgines neque sunt martyres vlli, qui tam proprie agni

vestigia sequantur vt isti, excepta regina nostra, quæ prima virginitatem suam mundam & immaculatam Domino custodiuit: ipsa virgo egregia, & beati isti martyres speculum sunt omnibus sacris virginibus, & multi eos secuti sunt, qui sanguinem suum pro virginitate sua fuderunt, & propterea coronati sunt & glorificati in conspectu Domini: hos intueri debent cunctæ virgines, & considerare quali sanctitate ipsi eos præierint: & in similitudinem eorum vitam suam debent conformare.

Rursus in circumcisione Domini cum se mihi obtulisset Dominus meus, dixi ad eum: Mi Domine, doceas me obsecro de integritate virginitatis quæ interrogabo te: nunquid amitti potest per immundam libidinem quæ haberi solet in tentatione, si non vsque ad opus fuerit perducta libido? Qui ait: Non amittitur sed inquinatur multis quidem modis per immunditias libidinis, cum vsque ad effectum non procedit: integritas quamuis polluta, permanet tamen, sicut per similitudinem tibi demõstrabo: & dixit mihi, exere manum tuam: quam cum extendissem, ait claude eam: & feci sic, moxq; prospexi ante pedes meos, & vidi quasi cœnum immundum quoddam coram me. Et dixit ad me, infer manũ tuam illuc: quod cum feci ssem, ait: extrahe eam: cumq; extraxissem eam, polluta erat: & ait iterum, eam immerge, quanto sæpius hoc feceris, tanto magis pollutam habebis, & difficilius tibi erit mundare eam: sensi autem calorem in manu. Vnde ait: Calidum est, & quanto magis calidum fuerit, tanto maiorem adhiberi oportet laborem vt abluatur: ita quo magis se inquinat homo in immunditiis concupiscentiæ, eo laboriosius purificatur ab eis: potest tamen emundari in dolore salubris pœnitentiæ & lachrymis & bonis operibus, ita vt fiat acceptibilior Deo quam fuisset: nonne intrinsecus munda & pulchra est manus tua? Sic est virginitas, dum non vsque ad interiora eius pertingat operis praui immunditia: & mundari potest à pollutione, ita vt nihil damni patiatur integritas eius, sicut facile mundatur manus tua tantum foris polluta: si autem per effectum operis ad interiora descenderit immunditia, impossibile erit ita eam mundari vt omnino ad pristinum redeat decorem: sunt tamen multi qui quamuis non ad opus cõmixtionis libidinem suam perducant, multis tamen modis integritatem virginitatis suę polluunt: & non animaduertunt neque cor apponunt, vt remediis pœnitentiæ ad plenum emundentur, ac Deo satisfaciant, & ita vsque ad finem permanent: horum virginitas Deo accepta non est, & debita mercede priuatur: hæc cum dixisset, metuebam ne forte à memoria excideret ordo verborum: ideoq; postulaui ab eo, vt iterum eadem loqueretur: & in hoc quoque benigne me exaudiuit. Cum autem in octaua beati Ioannis iterum se mihi præsentasset, præuenit verba mea ita me hilariter alloquens: Interrogare me vis, interroga & respondebo tibi: & dixi sicut à doctore prænonita fueram: Domine quod scriptum est, voluntas pro facto reputabitur, nunquid aduersari potest sermoni tuo quem proxime dixisti? Et respondit: Nequaquam: itemq; subiunxit: Verum est certe quod scriptum esse testaris, cuius operis perficiendi voluntatem habuerit homo, ita vt nequaquam remaneat in ipso quin ad perfectum perducat quod cupit, & sic vsque in finem permanet, hoc quasi factum coram Domino reputatur. Et si malum quid fuerit quod peragere desiderat, deleri potest in virtute veræ pœnitentiæ: quidquid enim cogitatione aut voluntate fecerit homo, ita annullari potest coram Domino ac si nunquam fuerit: recordare quia dixi tibi secundo, vt emergeres manum tuam cœno, & tunc difficilius eam posse mundari affirmaui: ita primo polluitur homo sola cogitatione, postea vero etiam voluntate, & tunc maiore difficultate mundatur, & permanet tamen integritas. Tunc protulit scripturam, de qua interrogare cogitaueram, dicens: etiam scriptum est: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est eam in corde suo:* hoc ita est, si permanet homo in voluntate exercendæ libidinis, & à desiderio suo non recedit, sed quantum in ipso est rem ad effectum ducit & voluntatem prauam fructu pœnitentiæ non diluit: huius integritas quamuis permaneat, inutilis est, & nullum consequitur fructum: iterum subiunxi dicens: Domine sunt qui non sponte stimulos carnis experiuntur in tentatione, & molestę ferunt ardorem qui aduersatur munditiæ corporis sui, nulla tamen repugnatione euitare eum præualent, nunquid hoc eis reputabitur in peccatum? Qui ait: Si molestę ferunt tentamenta huiusmodi, neque animo eis consentiunt, leuiore pœnitentia culpę suę quam sic contrahunt, veniam consequentur, & mercedem magnam adipiscentur. Indicauit autem mihi esse hominem in Christo familiarem, quis aut quæ sit, Deus scit, sustinentem ab aduersario impugnationem castitatis, & nimiis ob hoc animam suam molestiis affligentem, & ait: Consolationem ei annuncia, dicesq; ei vt parcat afflictioni, reuocet in memoriam quod scriptum est de electis Domini: *Tanquam aurum in fornace probauit eos:* gaudium sit ei, non tamen sine tristitia gaudium, pro eo quod tale aliquid Dominus ei imponere dignatus est, per quod ad mercedem magnam præparatur: non sit tamen sine tristitia, quia in tali tentatione non omnino culpa euitatur. Et dixi: Domine, qualiter debet resistere aduersario suo, & quibus armis eum superabit? Qui ait: Oratione & confessione & flagellis carnis pugnet, & superabit: non autem insistat rogare Dominum vt ab hoc stimulo liberetur, sed hoc oret vt misereatur ei Dominus in hoc tempore tentationis: si in loco secretiori fuerit, flectat genua ter coram Domino: si autem opportunitas loci ei defuerit, signet cor suum ter signaculo crucis, ac dicat: Saluator mundi salua nos, qui per crucem & sanguinem redemisti nos, auxiliare nobis te deprecamur Deus noster. *NOTA MEDELAM. Oratio.*

Post hæc vna dierum suscitauit linguam suam in hæc verba: O virgines, ecce ad vos clamat vox diuina: vox sponsi vestri pulsat ad aures vestras, aperite illi & introducite eum ad palatium cordis

dis vestri, & amplectimini eum, quia pulchrior & amabilior est omni creatura. Rursus adiecit: Dominus maiestatis vnigenitus altissimi, rex diuinorum exercituum, replens cœlum & terrā magnifica gloria sua, magnus & tremendus in omni potenti fortitudine suauis & amabilis in incomparabili benignitate, & totus desiderabilis in claritate perfecti decoris sui: in cuius amabilem vultum cum inestimabili desiderio prospicere delectantur Cherubim & Seraphim & vniuersa sodalitas nostra, ipse ô virgines, ipse est qui concupiscit decorem vestrum: ipse vos ad castos amplexus suos inuitat: ipse à vobis glorioſa lilia virginitatis vestræ exposcit, vt suum secretiorem thalamum ex eis exornet: nescit ille thalamus labem pudicitiæ, & omne corruptum non ingreditur in eum: non illic marcescunt neque defluunt, sed incorruptibili decore permanent precioſi flores virginitatis: & agnus immaculatus gratanter cubat in eis, & spirant ei suauitatis odorem tanquam margaritæ electæ & visu desiderabiles, sic resplendent in thalamo sponsi sui virgines sacræ: & ipse qui lauit eas in sanguine lateris sui & faciem earum, signauit virgo speciosus, lætatur in aspectu earum, & occulta pulchritudinis suæ charissimis suis dignanter reuelat: organa electionis ibi sonant concordantiam in spiritu pacis, & cantatur canticum desiderabli auditu, canticum singularis lætitiæ quod solis virginibus cantabile est: & familiaribus thalami supernis spiritibus: ducit chorum sponsus in voce præclara & excellenti, & non adæquatur ei in millibus canentium vnus. Vox eius, vox dulcis in plenitudine gratiæ, quæ omnes cœlos replet iucunditate: beati qui audiunt eam, beati nimis qui concinunt ei: in quibus primatum obtinuit princeps nostra virgo Theothocos, cui soli datum est supra omnes tubas Angelicas vocem exaltare: animaduertite filiæ verba ministerij mei, & signate ea in absconditio mentis vestræ: si est cor vestrum ad sponsum nobilem & speciosum, & qui amari dignus sit, quare negligitis? quid tardatis tota virtute vos in illum speciosum extendere, quo nihil clarius, nihil amabilius est in cœlo aut in terra? & si gloriam diligitis, quid est glorioſius quam talem sponsum habere, & omnia possidere in ipso? si habere delitias & gaudia concupiscitis, ad thalamum iucunditatis qui vobis præparatus est, festinate: cuius iucunditati & suauitati omne quod oculus vidit, vel auris audiuit, vel in cor hominis ascendit, comparari non potest: hæc cum dixisset, posueram in corde meo verba quæ de virginali cantico fuerat locutus, & ad hoc interrogationem aptam dicens: Ita ne est Domine mi, etiam Angeli canunt hoc canticum? Et nunquid omnes virgines? Qui ait vere Angeli canunt hoc canticum, & omnes qui de hac vita sine macula ad regnum cœlorum transmigrant. Rursus adieci: Quomodo ergo intelligenda est scriptura quæ dicit: *Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor millia?* nunquid non sub illo numero omnes virgines comprehenduntur? ita est inquit numerus iste perfectus est, & significat perfectionem eorum qui se immaculatos custodierunt, sicut sine macula est infantia innocentum: quæ autem amplius de hoc numero locutus est, sensus mei imbecillitas portare non potuit.

Rursus assumpto exhortationis verbo, locutus est dicens: Ecce aduenit sponsus vester, præparate vos ô virgines: ite & emite vobis vestes nuptiales, & introite cum eo ad nuptias: alioqui dicetur vobis: Quomodo huc intrastis non habentes vestes nuptiales? & ne forte cum reprobis deputemini, cogitate nunc cum omni sollicitudine mentis, quomodo placeatis sponso vestro cum venerit: vigilate itaque, ne forte inueniat vos dormientes cum fatuis virginibus: iterum subiungens, ait: Audite ergo ô virgines, & aperite aures cordis vestri, & intelligite quomodo inuitat vos sponsus vester: quod si agnouissetis quam pulcher & quam amabilis est ipse quem omnis multitudo cœlestis intuetur, semper cum omni desiderio procul dubio sperneretis mundum cum vniuerso ornamento eius & omnem gloriam sæculi proiiceretis retrorsum & omne studium apponeretis ad plene diligendum sanctum sponsum vestrum Christum Dominum, ac solliciti semper essetis ad custodiendum ei cor vestrum & corpus vestrum mundum & immaculatum post hęc interrogaui eum dicens: Domine quæ sunt vestes illæ nuptiales, de quibus dixisti? Et respondit: Ire debent virgines ad interiora cordis sui, & emere illic tria genera ornamētorum: vnum eas habere oportet vestimentum candidum & immaculatum quod est innocentia carnis: necessarium illis est & operimentum quo debent esse circumamictæ, quod est charitas, qua ab illis diligendus est Christus sponsus. Tertium ornamentum earum est, torques aurea, quod est pudicitia: qua debet seipsam virgo constringere, vt sit verecunda ad loquendum, ad audiendum, ad ridendum, ad faciendum omne quod impudicum est: hoc est signum, de quo dictum est: Posuit signum in faciem meam: hoc vt ætimo adiecit, pro eo quod in festo B. Agnetis ipsum de hoc verbo interrogaueram, & nullum tunc mihi super hoc dedit responsum. Iterum dixi: Domine quali pretio emenda sunt virginibus hæc ornamenta? Et ait castigatione corporis proprij ac denario vno, quod est contemplatio pudicitiæ sponsi, quam reponere debent in medio cordis sui: hic denarius signatus est imagine regia, quoniam ipse est Rex omnium regum, benedictus in sæcula. Rursus interrogaui, dicens: Memento Domine verbi illius quod dixisti virgo ornata, castitate, charitate, prudentia, humilitate, bene currit: ibi ergo quatuor ornamenta distinxisti, & nunc in hac distinctione posteriori duo quidem priora assignasti, duo vero posteriora prætermisisse videris. Et ait: vir desideriorum dici potest, qui tam diligenter hoc inquirit. Tunc respondit interrogationi meæ, dicens: duo quæ præmissa tibi videntur, sub nomine torques comprehensa sunt: vt enim constringat virgo cor suum aduersus omne quod inuerecundum est, non sine magna prudentia fieri potest: esse autem non

Vestes nuptiales.

1.

2.

3.

Quid torques.

potest vt desit ei humilitas, si affuerit prudentia vera. Et rursum post aliquot dies, interrogationem præfato sermoni subieci. Domine cum constet quod ad nuptias cum sponso ingressuræ non sunt virgines illæ, quæ absque nuptialibus vestimentis inuentæ fuerint, qua ratione dici poterit eis, quomodo huc intrastis non habentes vestes nuptiales? At ille respondens ait: hic sermo ad nouissimum iudicium pertinet: ibi congregabuntur ante faciem Christi electæ sponsæ eius omnes adornatæ nuptialibus vestimentis secundum opera bona, quæ egerunt in hoc mundo. Erunt & ibi reprobi non habentes aliquem decorem ad nuptias pertinentem, quia neglexerunt operari bona in vita sua: propter quod dicetur eis à sponso: *Ite maledicti in ignem æternum.* In hac voce increpationem illam accepturi sunt, quomodo huc intrastis non habentes vestes nuptiales. Iterum autem exhortatus est dicens: Ausculta & inclina cor tuum mihi virgo simplex, & amabilis Domini: noli æmulari in filiabus sæculi, quæ prospere gradiuntur in delitiis suis, & placere quærunt in oculis hominum & non Dei: compositæ & circumornatæ esse studeant, vt laudem accipiant ab ore spectantium, & fiant in laqueum & subuersionem multorum. Sed sicut sermo laudantium, ita & pulchritudo earum momenti vnius est: tanquã spuma aquæ facile dissoluitur, tanquam scintilla de igne cõsurgens, cito extinguitur carnis decor: & omnis gloria eius, sic est vt flos arboris qui sub vna hora comparet, & statim à venti commotione excutitur: tu autem filia, cor appone vt composita & spectabilis ambules in conspectu casti æmulatioris tui regis nostri, qui è cœlo te intuetur, & omnes vias tuas dinumerat: illam decorem apprehende, qui neque morbo emarcescit, neque senio perit, & quomodo perituræ substantiæ inopia non obfuscat: quanto pulchrior es facie, tanto amplius inuigila vt speciosa sis mente: fallax gratia faciei, sit gloria tua ab intus vt placeas sponso tuo qui intuetur cor. Aspice viam castitatis, & attende, quod ex vtraque parte viriditatem habet graminis, & foris decorem: & da locum castitati, non solum in carne sed & in spiritu: quia vana est castitas carnis, vbi regnat incontinentia spiritus, & cætera quę coinquinant animam: intende quæ dico: sicut lucere non potest lampas absque alimento pinguedinis, ita splendere non potest coram cęlesti sponso continentia carnis sine spiritus castitate. Et subieci his verbis, interrogationem huiuscemodi: Domine via nostra in visione arcta apparuit, & quid est quod Scriptura dicit: *Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquisiui.* Quæ est ista latitudo, & quomodo eam considerare possum in via ista? Ad hæc, ita respondit: latitudo hæc est, valida intentio cordis, & charitas ardens intrinsecus, qua animæ castæ ardent ad sponsum suum Christum Dominum, qui est latitudo & plenitudo omnium viarum Dei: considera libertatem huius viæ, quòd absque spinis & impedimentis: hoc est effectus charitatis quam operatur maxime in virginibus, dum foras mittit spinas curarum & omnis malitiæ vt vacare possint & cogitare quæ Dei sunt, quomodo placeant ei quem super omnia amant. Et cum de angustia viæ rursum interrogassem, ait: hoc est quod coarctare se debent virgines, vt in nullo à seipsis excedant: cui dixi: Nunquid Domine à seipsis possunt excedere? Possunt inquit: & dixi: quæ sunt per quæ excedunt à seipsis? Qui ait: Hæc sunt otiositas & fabulatio, & omnia quæ à memoria earum sponsum cœlestem abducunt. Et adieci: Angustia viæ & angustia torquis quam proposui vobis, sub vna significatione pronunciant, quod sponso Christo semper in arcto ambulandum est, in iis quæ pertinent ad hunc mundum. *Per quæ virgo à seipsa excedit.*

Et factum est completis sermonibus his in secunda Dominica sacri ieiunij, die festo beati Matthiæ Apostoli in tempore diuini officij vel sacrificij, apparuit mihi benedictus Domini Angelus sanctus, dixiq; ad eum: Obsecro domine mi, si nunc tempus est & si bonum est in conspectu tuo, vt sermoni tuo quem hactenus prosecutus es ad virgines Domini, competentem iam finem imponas: vix orationem impleui, & continuo aperuit os suum in hęc verba: Ecce adiiciam vltra admonere vos filij dilectissimi Domino. Abstinete vos ab illecebris vitiorum, quæ militant aduersus spiritum: iactate cogitatum cordis vestri in Domino, & ipse enutriet vos sicut placitum est ante ipsum. & introducet vos ad conuiuia vitæ æternæ, quæ vobis præstare dignetur IESVS CHRISTVS filius Dei viui, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

CAPVT XIV.

De via Prælatorum, Sermo sextus.

Sermone præcedenti ad finem deducto, distulit solito diutius me visitare Angelus Domini: quod ego delictis meis imputans, anxiabar intra me, ac diligentius lachrymis & orationibus operam dedi: & adiuuabat me conuentus noster oratione communi: & consummatis decem & septem diebus ab eo quo iam dicta verba compleuerat: stabam sola in oratorio circa horam tertiam effundens coram Domino cor meum ac dicens: Non mea merita Domine aspexisti in omnibus quæ hactenus mecum operatus es, sed in tua misericordia fecisti omnia hæc: propterea obsecro ne compescaris delictis meis, aut cuiusquam alterius, quin hæc quæ nunc apud me initiare dignatus es, propter bonitatem tuam ad bonam consummationem perducas. De via Rectorum Ecclesiæ quam mihi in mysterio demonstrasti, congruentem disciplinam nobis aperire dignare, ex qua aliquis fructus correctionis proueniat, sicut necessarium esse nosti populo tuo. Adhuc ista & his similia in oratione loquente, ecce Angelus desiderij mei, subito apparuit coram me, & sermonem quem desiderabam, his verbis initiauit dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto Angelum meum, vt annunciet

vobis

Vobis qui in sublimi potestate irritatores estis: dico autem vobis, quod iniquitas terræ quam absconditis propter aurum & argentum, ascendit coram me sicut fumus de igne: nunquid non animæ sunt plus quam aurum & argentum quas suffocatis in ignem æternum propter auaritiam vestram. Idcirco accusat vos religio vestra coram me. Ecce enim fætere fecistis sanctificationem vestram in conspectu populi, & versa est in abominationem mihi: occupastis principatum sanctorum meorum, & nesciui: maculastis stratum meum, & silui: quid mihi & vobis exasperatos māsuetudinis meę? vnde ascendistis turbare ouile meum & aggrauare cor meum super filios meos quos genui in amaritudine animæ meæ, in die laboris & angustiarum mearum? Et adiecit iterum loqui ad me, dicens: Nonne pastores mei quasi in graui somno obdurati sunt? quomodo euigilare eos faciam super greges meos qui disperguntur, sicut oues quando pascuntur in virentibus pascuis? vagi facti sunt populi mei, vnusquisque sequitur cor suum: & discurrunt in impetu cordis sui singuli post concupiscentias suas, & non est vox neque sensus pastoribus meis ad increpandum & colligendum dissipatos: mihi obmutuerunt dicit Dominus, mihi insipientes facti sunt: sibi autem sapientes sunt & diserti: os eorum patens est, lingua eorum versatilis & acuta ad vindemiandam vineam in qua non laborauerunt: velox pes eorum, & discurrunt in tumultu vt euellant & absorbeant carnalia plebis meæ, cui spiritualia non ministrant: qui digitum mouere pigri sunt ad eruendum ab iniquitate animas meas pro quibus mortem gustaui: quasi gens quæ ignorat nomen meum, ita me persequi non formidant, qui ambulant sub nomine meo & iniqua exactione cor populi mei contristant, & non apponunt auferre ab oculis meis iniquitatem adulteri & fornicatoris, & percussoris & violenti in proximum suum, & furis & malefici, & periuri, & fænerantis, & fallentis in penso & mensura, & polluentis sabbata mea in turpitudinis lusu, & preuaricantis pactum sanctimoniæ & incircumcisi inhonorantis altare meum, nec diiudicantis quod est mundum mundissimum, & vendentis & ementis sanctificationem meam, & superbiam exercentis in hæreditate sanctuarij mei: hæc & alia quæ legibus meis prohibui, quasi flamma desolationis domum meam deuastant & tædere me faciunt super filios hominum: & pastores mei in moribus eorum obmutescunt, & quiescunt in desideriis animæ suæ: bene secundum plantationem suam gradiuntur, & gressus eorum dignam retributionem inuenient dicit Dominus: hæc ita prosequente Angelo qui mecum per interualla temporum loquebatur, dixi ad eum: Domine quæ est illa euigilatio quam Dominus comminatus est pastoribus suis? at ille rursus, quasi in ira verbum comminationis assumens, ait: Vos qui dormitis in increpationibus meis & cor vestrum obcæcatum est in dormitione sua, ego euigilare vos faciam, quando veniet super vos mors antiqua, & inueteratus ille serpens, & deuorabit vos cum magno impetu: quoniam thesaurizastis vobis thesauros in infernalibus pœnis: infœlices & insensati aperite oculos vestros, & legite scripturas: & recordamini qua religione præcesserunt vos antecessores vestri: iterum autem facta intermissione parui temporis, addidit dicens: videte Pontificem magnum & excelsum super omnia Dominum Iesum, quomodo in diebus obedientiæ suæ ambulauit in medio discipulorum suorum, non in altitudine dominantis sed in humilitate ministrantis, tanquam pius æmulator gregis sui vsque in consumationem mortis pro eo: respicite semen eius quod est benedictum, ministros vocationis vestræ, beatos Apostolos, & successores eorum, in quorum cætibus gloriamini & pascitis voluntatem cordis vestri in laboribus eorum: nunquid sicut viæ vestræ viæ illorum fuerunt, nolite arbitrari ita: quia viæ illorum, viæ pulchræ & rectæ, vestræ autem contaminatæ, & nullus ordo est in eis: non ambulauerunt in altitudine spiritus sui, neque in tumultu superbi comitatus: non in cupiditate quæstus, non in magnificentia vestimenti, neque in dissolutione cordis: non in crapula & ebrietate, & in maculis carnis: non in vanitate ludentium: neque post canem & auem discursus eorum. In omni autem sinceritate, vestigiis magni pastoris adhæserunt, vigilantes vigilias fideles super gregem Domini die ac nocte, in laboribus & ærumnis, in penuria necessitatum, & quasi in angustia parientis ministerium suum impleuerunt, sustinentes abiectionem & contumeliam ab hominibus, & persecutiones quas dinumerare nemo potest: & dederunt animas suas in mortem, vt implerent terram Euangelio Dei, & lucrifacerent animas electorum.

Celebrantibus nobis diem festum Paschæ, in tempore diuini Sacrificij post lectionem Euangelij, apparuit mihi Angelus Domini stans coram me: cumque petissem ab eo, vt hoc procurare dignaretur, ne quid negligentiæ in illa sacra communione quam expectabamus, accideret: adieci postulare, vt sermonem suum de Rectoribus Ecclesiæ secundum quod inchoauerat, prosequi dignaretur. Ad quod mihi breue responsum reddidit dicens: si digni essent, multa magna de eis Dominus reuelaret: quo dicto statim ad altare cum festinatione accessit, & cum duobus Angelis qui in principio missæ aduenerant, cum magna diligentia, donec omnes communicassemus astabat: sequenti vero die circa idem tempus aduenies, ita exorsus est, dicens: Caput Ecclesiæ clamat & membra illius mortua: quoniam sedes Apostolica, obsessa est superbia, & colitur auaritia & repleta est iniquitate & impietate: & scandalizant oues meas, & errare eas faciunt, quas custodire & regere debuerunt: verbum est Domino cum potentia sua. Nunquid hoc obliuiscetur dextera mea? nequaquam proculdubio: nisi conuersi fuerint & correxerint vias suas pessimas, ego Dominus conteram eos, rursus die altero addidit, dicens: Hæc dicit Dominus, magnis Prælatis Ecclesiæ: Recordamini quam rationem reddituri estis in tremendo iudicio meo de ouibus meis quas suscepistis regere & custodire, quando appreciati estis dona spiritualia populi mei pretio infœlicitatis: nunc ergo mitto ad

De Rectoribus Ecclesiæ.

to ad vos paternas admonitiones, videte ne forte iudicemini: sed conuertamini à vitiis vestris pessimis, & mundate conscientias vestras, & reconciliabor vobis: alioqui ego Dominus delebo memoriam vestram de terra viuentium: post hæc quasi in spiritu lenitatis, verbum Dei annuncians, ait: ego Dominus clamo & admoneo pastores meos, & quare non audiunt vocem admonitiones meæ? sto & pulso ad ostium cordis eorum, & non aperiunt mihi. Audite & intelligite verba admonitionis meæ, & delectamini in dilectione mea, quoniam admoneo pastores & oues meas admonitione paterna: sunt enim inter pastores meos qui mihi videntur boni & pacifici, heu quam pauci sunt, & alij multi mali & peruersi qui me prouocant ad iracundiam propter quod oportet admoneri bonos vt in melius proficiant, malos autem & peruersos vt conuertantur ne pereant de via iusta. Et cum me iterum visitasset adiunxit: ecce adiecit Dominus pastoribus suis adhuc, dicens: Attendite cum omni solicitudine mentis viam vestram, viam rectam, & nolite errare in ea. Vigilate & custodite vigilias noctis super gregem meum, sicut boni æmulatores, ne forte superueniat grex caprarum qui sunt spiritus maligni, à quibus disperguntur greges ouium mearum: gaudete cum lætitia vos qui pacifici mei estis dicit Dominus, & recordamini verborum meorum quę in presenti sermone inueniſtis: & custodite vos ab illicitis huius mundi, & diligite admonitionem meam: diligendus enim sum pro tali admonitione: quod & si me diligitis & nomini meo honorem præbetis, quoniam de me eum accepistis, honorificabo vos coram sanctis Angelis meis. Adhuc loquente ad me Angelo sermones istos de pastoribus Ecclesiæ, visum est quibusdam opportunum, vt interrogarem de ijs in quibus erroris sui occasionem accipiunt dubij quidam: interrogaui igitur, non quasi in fide hæsitans, sed quasi cupiens fidem nostram ex Angelica authoritate firmari, & dicebam: Nunquid Domine in Ecclesiasticis Sacramentis parem habent veritatem officia eorum Pontificum qui sinistre & non secundum Deum ad Pontificatum suum introierunt, & eorum quorum bonus introitus est? Qui respondens ait: Multi dum talia profunde scrutantur, magis deprauantur quam emendentur: & talia Dominus reuelaret, si non eo liberius peccarent illi ad quos pertinent ista: his dictis confestim ablatus est ab oculis meis: iterum autem die alia cum rediisset ad me, interrogaui eum, repetens eundem sermonem qui præscriptus est: & ille, habent inquit parem virtutem, sed beneplacitum est Deo magis in officiis eorum, qui bene introierunt. Iterum subieci dicens: ita ne est Domine mi, vt quod Presbyteri ordinati ab illis quorum malus introitus eandem habeant potestatem consecrandi Corpus & Sanguinem Domini in altari quam habent qui ordinati sunt ab illis qui legitime introierunt? Qui ait: Non ascendat vnquam dubitatio in cor tuum de hac re, sed certum habeto, quod omnes qui in Ecclesiastica ordinatione presbyteratum acceperunt, eandem potestatem habent in consecratione Dominici Sacramenti, siue bene siue male introierunt ordinatores eorum: verba illa diuina quæ in sacro Canone dicuntur, tantæ virtutis sunt coram Domino, vt vere in illorum pronunciatione Corpus & Sanguis Domini fiat à quocunque Presbyterorum pronuncientur: non enim vel meritis bonorum efficitur vel peccatis malorum præpeditur consecratio illa: quamuis autem in diuinis sacramentis inefficaces non sint tam Presbyteri quam ordinatores eorum, nihilominus damnabiles sunt, sed tanto grauiore damnatione punientur in futuro.

Quia apud patres nostros spiritualia iudicia in Ecclesia habentes, totus hic sermo pertinere visus est, rogaui Angelum Domini dicens: Oro Domine, vt sicut spiritualibus rectoribus verba admonitionis hactenus ministrasti, ita illis quoque qui sæcularia iudicia habent, aliquas admonitiones, ex quibus & ipsi corrigi possint à Domino annunciare digneris. Qui confestim petitioni meæ consensum præbens, his verbis sermonem ad illos pertinentem exorsus est dicens: Ecce constituit Dominus super populum suum principes & iudices, vt facerent iudicium & iustitiam, & confirmarent veritatem & pacem inter virum & virum, vt esset omnis populus beneplacens coram Deo viuente: nunc autem sunt principes & iudices mei dicit Dominus, quasi equus & mulus quibus non est intellectus: & ambulant coram me extento collo & inflati superbia, non reddentes gloriam Deo à quo est omnis potestas in cœlo & in terra, sed in suis virtutibus gloriantur: exaltaui & honorificaui eos super terram, & ecce contemnunt scire & gloriam dare mihi: si enim scirent nomen meum quod est magnum & metuendum, & dexteram meam fortem quam extendi super eos, forsitan humiliarentur sub manu & retraherent ad seipsos ceruicem suam quam erexerunt in contumeliam mei, & declinarent vultum in terram de qua sumpsi eos & patres eorum: vobis dico regibus terræ qui erigimini in excelsum, & clamor iniquitatis vestræ ascendit in cœlum coram me, audite vocem increpationis meæ, & disceptabo vobiscum in auribus populi mei. An nescitis quoniam mea sunt vniuersa regna mundi, & omnis gloria eorum, & quia potestatem habeo dandi ea cui voluero & iterum qua hora voluero tollendi ea? nescitis quod ad imperium oris mei subsistunt cuncti viuentes: & quia potes est sermo meus diuidere inter spiritum vestrum & carnem in ictu oculi, & quare elatum est cor vestrum in iis quæ mea ordinatione accepistis, & non magis soliciti estis ministrare mihi in gradu sublimitatis vestræ & gratias agere mihi pro multitudine beneficentiæ meæ? redite ad cor vestrum & videte quid fecerim vobis, & quid reddideritis mihi: ego Dominus dominator vester inueni vos absque meritis gratiarum mearum coram me, & tamen assumpsi vos sicut volui ex omni numero populorum multorum, & extuli vos super altitudinem principum & iudicum terræ, & effudi super vos vnctionem sanctitatis meæ, & posui diadema gloriæ in capite vestro, & porrexi virgam regni dextræ vestræ, & gladio vltionis meæ accin-

accinxi vos, glorificaui vos coram omni populo meo in diuitiis & potentatu excelso, dedique vobis robur grande ad conterendam virtutem rebellium vestrorum & famam nominis vestri dilataui secundum latitudinem terræ: ego Dominus feci vobis omnia hæc, vt magnificaretis laudem nominis mei super terram, & iustitias meas exerceretis in iis quos subieci vobis maioribus & pusillis, & coadunaretis omnem populum meum in vinculis pacis & æquitatis, & daretis vosmetipsos fideles refugium omni oppresso & iniuriam patienti, & essetis vindices mei contra violatores pacis & iustitiæ, & quiescere faceretis terram ab iis qui conturbant eam & desolatam eam faciunt in gladio & igne & violenta prædatione & deuorant labores alienos & vagos ac mendicos faciunt cultores terræ, & inhonorant nomen meum sanctum quo signaui eos & segregaui in hæreditatem mihi: hoc erat iugum seruitutis meæ, quod posui super vos in die quo exaltaui vos super altissimos populi mei: vos autem excussistis illud à cervicibus vestris, & reddidistis mihi pro omni gloria quam dedi vobis non timorem & honorem, sed contemptum & irritationem: clausistis oculos mentis vestræ, vt non respiciatis ad iudicem vestrum qui est in cœlis: & subuertistis quod iustum est propter auaritiam & elationem cordis vestri, & confirmastis iniquitatem in terra: & statuistis eam in excelso: perambulantibus vobis terram, audio ploratationem & gemitum plebis meæ post vos: & querela multa accusat superbiam vestram, quia intolerabilis est equitatus vester, & non est numerus iniquitatis ambulantium in circuitu vestri: onerosi estis populo meo, & hoc vobis pusillum, nisi & Domino Deo vestro graues & abominabiles sitis, ab inquinamentis impudicitiæ vestræ, quibus me ad indignationem prouocare non timuistis, & inhonorastis oleum sanctum quo vnxi vos, & honorabile nomen meum quod posui super vos polluistis, & blasphemare fecistis in multitudine populi pro insatiabili peccato quod dominatur in vobis: propter hoc iuraui in fortitudine dexteræ meæ dicit Dominus, quia ecce in proximo reddam vltionem meam durissimam in capita vestra: & sicut potenter peccastis, potenter cruciari vos faciam, & conculcari ab immundis spiritibus quibus ministrastis: & recedet flagellum à vobis in hoc tempore, si non egeritis pœnitentiam, neque recesseritis à viis iniquis quibus iram meam in regna vestra adducitis: pœnitemini itaque & nolite tardare, & cum omni vigilatia ministerium vestrum in quod vocati estis à me, implere studete: & recordabor miserationum mearum antiquarum in vobis, & propitius ero iniquitatibus vestris multis: & magnificabo secundum magnitudinem seruorum meorum regum qui fuerunt ante vos, & adiiciam vobis gloriæ coronam in regno meo quę non peribit de capite vestro vsque in sempiternum. Intuemini vniuersi principes & iudices mei verba mea hæc qui portatis iniquitatem regnum vestrorum, & corrigite vias vestras prauas in increpationibus meis quibus obiurgaui illos: recedite ab auaritia & dolo qui suffocatis iustitias meas pro muneribus & fauore hominum, subleuatis ad iniquitatem corda populorum meorum vt noceant alterutrum, confidentes in iniustitia vestra: ego Dominus subieci plebes meas dominationi vestræ, vt essetis illis in protectionem à facie violenti & prędantis, & ecce in superbiam eleuatum est cor vestrum, & tanquam lutum platearum conculcatis eos per quos estis glorioſi, & tanquam lupi rapaces in propio grege inianiam exercetis: assimilaui vos principatibus meis qui præsunt militiæ cœli, & intelligere noluistis honorem vestrum, & induistis similitudinẽ principum infernorum in multitudine malitiæ qua affligitis populum meum, & in tumore spiritus vestri & in maculis intemperantiæ vestræ, quibus inhonorastis faciem meam quæ de cœlo vos intuetur: propterea viuo ego dicit Dominus & viuit fortitudo dexteræ meæ: si non audieritis vocem admonitionis meæ, & conuersi fueritis ad me, detraham vos ab altitudine vestra qua male vsi estis in profundum inferni, & eritis consortes illorum quibus vosipsos assimilastis in incendio viuenti in sempiternum.

In die sancto Pentecostes in hora prima ante celebrationem diuini officij cum essem in oratione, apparuit Angelus corã me, & hactenus dictum sermonem, verborum istorum adiectione compleuit: Hæc dicit Dominus rex regum & Dominus dominantium vniuersæ terræ, audite & intelligite verba oris mei, & emendate vias vestras in conspectu meo: quod si me placare studueritis, quanto magis altiores estis in hoc, tanto magis dabo vobis altiorem locum nominatum in regno meo, vt mecum viuatis & regnetis sine fine, Amen.

CAPVT XV.

De via viduatorum. Sermo septimus.

IN festiuitate sancti Martini inter silentia missæ allocutus sum Angelum dicẽs: Placeat nunc Domine vt exhibeas nobis disciplinam congruentem illi viæ, cuius vna pars vepribus occupata apparuit, altera vero floribus amœna & stricta nihil habens veprium & impedimentorum. Vix petitionis meæ verba compleui, & protinus ait: Ecce dico vobis qui in sæculo viduati estis, viuentes in carne in laboribus & angustiis multis, abstinete vos à vitiis huius sæculi & ambulate in via continentiũ delectabiliter ornata, viuentes secũdum spiritum, egredimini de medio spinarum quæ sunt in circuitu vestri: quia ecce dissolutus est laqueus vester quo alligati fuistis huic mundo, & quasi captiui ducebamini ad seruiendum voluntati alienæ, & non eratis vestri quando faciebatis voluntatem carnis iuxta omnia desideria cordis vestri, excusatione à necessitate coniugij accepistis: & si iterum carni obedire volueritis, quam excusationem habebitis? quid vltra placere concupiscitis humano aspectui in superbo amictu & ornamento faciei vestræ? cui vltra carnem vestram iam in parte mortuam emitis in deliciis huius sæculi & desideriis quæ aduersantur spiritui vestro, & coaceruatis

vobis

vobis solicitudines superuacuas ? audite magis consilium diuinum , & discedite à voluptatibus vitæ huius quia fallaces sunt, ne forte præoccupemini ab eis, & fiant nouissima vestra peiora prioribus: apprehendite quietudinem mentis & spirituales delicias quas offert vobis Deus, & agite residuum annorum vestrorum in obsecrationibus & vigiliis, & castigatione carnis, & operibus pietatis. Et adiecit in vigilia Apostolorum dicens : & quid addam vos admonere? ecce ostendi viam, instruxi vos doctrina, palpate huc & illuc, considerate verba , retinete exempla , diligite castitatem, currite ad claritatem Dei & Domini nostri Iesu Christi , quam vobis præstare dignetur qui viuit & regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Cupiebam octaui sermonis initium accipere in die translationis sancti patris nostri Benedicti, sed impeditæ sunt die illo, orationes meæ ab hospitum præsentia , & translatum est desiderium meum vsque in proximum diem. Tunc enim stante me in oratione post horam capituli , præsentauit se mihi Angelus Domini : & postulaui vt sermonem ordiretur ad eos , quorum vita in visione quasi glebis occupata apparuerat : & confestim aperiens os suum, hæc verba locutus est.

CAPVT XVI.

De via Eremitarum & Solitariorum. Sermo octauus.

ATTENDITE vos qui in eremo vitam ducere elegistis, quam discretionem habeatis : discretio enim est mater omnium virtutum: glebis aspera est via vestra, propter duritiam vitæ, videte ne forte offendat pes vester: quod & si offenderit, cauete ne lumen quod in vobis est euacuetur : propterea autem necessaria vobis est discretio , vt non cito sequamini omnem impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit : neque supergradiamini mensuram virtutis vestrę laboribus immoderatis: multi in præsumptione spiritus sui ambulantes, vitam suam nimia afflictione extinxerunt , & perierunt in adinuentionibus suis: multi mensuram suam excedentes, humanum intellectum in seipsis subuerterunt, & inutiles facti sunt , & similes iumentis insipientibus : multi per immoderatas fatigationes, in rædium adducti sunt, & elanguit virtus eorum, & abierunt retrorsum, & reuoluti sunt ad voluptates carnales, factique sunt in derisionem spiritibus nequam : bona est vexatio carnis, quia aduersatur concupiscentiis immunditiæ : sed si mensuram exuperet , inutilis est, quia suffocat deuotionem contemplationis, & lumen eius extinguit : propter hoc memento homo fragilitatis tuæ, vt caute gradiaris in via dura quam ingressus es, & patienter agas in festinatione tua, ne ruinam patiaris : dirige in consiliis sapientium cunctos labores tuos , non in proprio sensu, & non confunderis in exitu tuo: dominatorem cęli ne tentes, sicut qui incaute sui curam abijciunt, & habent fiduciam quod mirificetur, in eis potentia Domini secundum dies antiquos. Ad hæc sume tibi eruditionem & disciplinam contemplationis, quam annunciaui à Domino, & consolare ablectionem tuam in ea.

NOTA.

Consedentibus nobis in Capitulo ad audiendam lectionem regulæ , in festiuitate sanctæ Mariæ Magdalenæ, altitit coram me Dominus meus & præsentem sermonem congruo fine compleuit, dicens: Nunc attende ô homo qui in solitudine vitam ducere elegisti, & voluptatibus sæculi renunciasti , qualem fructum afferas : sunt enim aliqui hominum qui plus amant solitudinem propter libertatem propriæ voluntatis, quam propter fructum boni operis: quod si in bono perseueraueris, condonabit tibi Dominus quod oculus non vidit, nec auris audiuit , nec in cor hominis ascendit: quod vobis præstare dignetur, qui viuit & regnat Deus per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Cum adesset festiuitas beati Iacobi Apostoli, in primis vesperis, apparuit Angelus Domini coram me: feci itaque sicut suggresserat mihi conscriptor sermonum istorum, ac petij ab eo, vt titulum qui in capite libri huius scribendus esset, pronunciare dignaretur. Qui continuo petitioni meæ assentiés, ait: Hic est liber viarum Dei, qui annunciatus est ab Angelo Dei altissimi, Elizabeth ancillæ Christi & Dei viui, in quinto anno visitationis eius quo visitauit eam Spiritus Domini ad salutem omnium qui paternas admonitiones Dei, grata benedictione percipiunt : & erat annus Dominicæ Incarnationis M.C.LVI.

De titulo libri.

CAPVT XVII.

De via adolescentum. Sermo nonus.

MENSE Augusto quinta die mensis mane post vigilias matutinas, cum essem cubans in lectulo meo, neque adhuc somnum cœpissem subito apparuit coram me Angelus Domini, & præsentis libri nouum sermonem initiauit his verbis: Ecce ego habeo aliquid ad vos dicendum, qui in iuuentute positi estis : quasi lilium quod ante solis ortum clausum erat, & quando sol splendet in virtute sua aperit se, & delectatur in ardore solis, sic est homo & sic floret caro eius in iuuentute sua, & delectat mentem suam multis modis tactus, ac resoluitur ab innati caloris blandimento : audite itaque filij & percipite in verbis ministerij mei vocationem optime patris vestri de cœlo , qui dabit vobis locum dulcissimæ amœnitatis ante solium gloriæ suæ, si elegeritis ambulare in consiliis eius: discite imprimis timere Dominum cœli, & assuescite incuruari sub iugo timoris eius ab initio adolescentiæ vestræ: ecce præparauit in inferno crudeli ignem & sulphur & flagella multa nimis , & morsus amarissimos horrendorum spirituum facientibus mala pusillis & magnis, & nulli parcit ętati, propterea dico vobis discite continere vos ab omni opere malo, & custodite innocentiam vestram tãquam aurum electum cuius pretium indecorem adhuc ignoratis: cum autem senuerit intellectus vester , tunc cognoscetis & gustabitis ex ea fructum lætitiæ quam nemo nouit nisi qui accipit: consilium Domini est filioli, quod dico: ecce in sinu vestro est thesaurus desiderabilis & pretiosus

tiosus super omnes diuitias mundi, hoc est virginitatis gemma: beati eritis, si custodieritis eam: rem tam pretiosam nolite proijcere in lutum, neque pro vili delectamẽto quod est vnius momenti commutetis eam: quia semel abiecta, amplius inueniri non potest: ipsa est fraternitatis nostræ in cœlo proprium signum, & propterea singulariter in eis delectamur in terra, quos titulo nostro signatos esse videmus: quod si placuerit animæ vestræ custodire eam, attendite vobis vt non inquinetis eam in negligentiis leuitatis vestræ: declinate cum pauore cordis ab irritamentis immunditię, & fugite confabulationes & collusiones adolescentularum, & corruptoribus earum nolite sociari: custodite os vestrum ab impudico sermone, & declinate aurem vestram ab eo: & ab omni turpitudine oculos vestros & manus abstinete: audite & intelligite scripturam Sapientis quæ dicit: *Fœlix sterilus & inconinquinata, quæ nescisti thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum, & spado qui non operatus est per manus suas iniquitatẽ, dabitur ei fidei donum electũ, & sors in templo Domini acceptißima.* De hac scriptura cũ requisissem ab eo cuius esset? ait: Spiritus sanctus per os Sapientis locutus est: statimq; ab oculis meis ablatus est, neque amplius interrogari sese concesit. Post hæc rursus adiecit & dixit: Adhuc addam loqui fratribus & conseruis meis admonitiones patris eorum. Filij adducite vobis in consuetudinem mores sanctitatis in floribunda ætate vestra, quos in tempore maturitatis vestræ posfitis exercere: aptate in hoc mores vestros, vt sitis verecũdi, mites & sobrij, humiles & misericordes, & patientes estote ad correctionem, & doctrinam sapientium diligite & inuestigate: fugite verba mendacij & malitiæ, furta, comessationes & rixas, & ludos quos auaritia adinuenit, & eos qui præstant occasionem immundæ voluptati: expedit & vobis orationi frequenter intendere, quia tanquam suauitatis incensum est in cœlo oratio de immaculata conscientia procedẽs: supplicate creatori vestro, vt emaculatos vos custodiat ab hoc sęculo, & nolite sperare in diuturnitate vitæ præsentis, quia incertus est exitus vester: hæc est viæ vestræ pulchritudo. O adolescentes & iuuenes immaculati, ambulate in ea, & eritis filij amabiles Domino & similes Angelis Dei in cœlo: ad quorum societatem ducere vos dignetur Iesus Christus Dominus noster, qui est benedictus & laudabilis cum Patre & Spiritu sancto in sempiterna sæcula, Amen.

CAPVT XVIII.

De via infantium. Sermo decimus.

CVM esset completus per Angelum sermo prędecedens in vigilia Assumptionis sanctę Dei genitricis Mariæ, rursus in ipso die festo in tempore diuini officij visitauit me, & ait: Ecce adhuc volo consummare sermones meos, quoniam adhuc locus est, & habeo aliquid breuiter dicere ad infantes, qui nesciunt se custodire propter ignorantiam: propter quod oportet admoneri matres eorum, vt custodiant eos cum timore Dei castos & immaculatos nẽ forte pereant. Ad hęc ego subiunxi, interrogans & dicens: Quid est Domine, quod dixisti castos & immaculatos? quid facere possunt infantes vnde castitatem suam cõmaculent? nonne & si quid delinquunt, ignorantia eos excusat? Et ait: Castitatem suam verbis immundis sępe coinquinant & operibus, qualia & ipsi perficere possunt: & quamuis per ignorantiam faciant, tamen sine reatu non sunt & pœnam omnino non euadere possunt de hac vita migrantes: quia neque ab aliquo sunt castigati, neque per seipsos pœnitentiam delicti habere sciebant: propterea castigari debent à parẽtibus pro delictis suis: quia sicut mala facere assuescunt, ita & bona facere discerent, si per castitatem ad hoc nutrirentur: quod autem dixi immaculatos, pro ipsis dixi qui cum paululum de septennio exierint, tunc amplius se commaculant prauis operibus, quia plus nouerunt cogitare de malo, quoniam non sunt prohibiti ab eo: nam & ipsi in quantum possunt operantur opus impudicitiæ: ita vt germanitate coniuncti sæpe copulentur nescientes quid faciunt: tales igitur si de hac vita migrant, magnas pœnas sustinent, quousq; purificentur: quia nulla omnino macula in regnum Dei potest intrare: hoc ergo est illorum perire, de quo supra dixi: tanto autẽ grauius ac diutius puniuntur, quo minus orationibus & eleemosynis amicorum adiuuantur, pro eo quod eis indigere non credantur: dico vobis parentibus, & quicunque paruulorum custodiam habetis, attendite quomodo in magna cautela eos custodiatis: quia in vos redundabunt delicta eorum, si neglexeritis eos: prona est per se omnis caro in malum, & idcirco nolite enutrire eos in vanitatibus vestris: neque inclinetis eos ad ebrietatem, & fabulationes vanas & prauas, neque ad superbiam inducatis eos per delicatam educationem: prohibete eos à verbis impudicis & conuitiosis, & obscœno cantu & lusibus malis, & rixa & vagatione incauta: ne rideatis super delictis eorum, sed magis in virga mansuetudinis & verbis correctionis absterrete eos, quia contumaces erunt si propriæ voluntati relinquantur: incipite autem ab ipsa aurora ætatis eorum, flectere eos ad timorem Domini, & initia sacræ fidei, & orationes Dei, & omne quod ad mores bonos pertinet auribus eorum frequenter instillare curate. Consummauit autem hunc sermonem in octaua Assumptionis, adiectione verborum istorum: Nunc autem filij charissimi quam pulchra est via vestra, currite in ea. O quam amabilis est pater vester, quam pretiosum est præmium vestrum & regnum cœlorum? quod vobis præstare dignetur Filius qui manet in Patre & Pater in Filio manens cum Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen. Hæc adiuratio conscriptoris sermonum istorum. Adjuro per Dominum & per Angelum eius, omnem qui transcripserit librum istum, vt diligenter eum emendet, & hanc adiurationem codici suo ascribat.

* *
*

Tertij Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis
FINIS.

LIBER IV.
SANCTAE ELIZA-
BETHÆ VIRGINIS.

VIsio Elizabeth ancillæ Domini quam vidit in Sconaugiensi cœnobio de Assumptione virginis Marię Matris Domini.

In anno quo mihi per Angelum Domini annunciabatur liber viarum Dei, in die quo octauam Assumptionis Dominæ nostræ Ecclesia celebraret, in hora diuini officij fui in excessu mentis, & apparuit mihi suo more illa consolatrix mea Domina cœlorum: tunc sicut ab vno è senioribus nostris præmonita fueram, rogaui illam dicens: Domina mea placeat benignitati tuæ, vt de hoc certificare nos digneris vtrum solo spiritu assumpta sis in cœlum, an etiam carne? Hoc autem idcirco dicebam, quia (vt aiunt) de hoc dubie in libris Patrum scriptum inuenitur. Et dixit mihi: Quod inquiris nondum scire potes, futurum tamen est vt per te hoc reueletur. Ego toto itaque illius anni spatio, nihil de hoc vel ab Angelo qui familiaris mihi est, vel ab ipsa cum se mihi præsentaret, amplius interrogare audebam: iniunxit autem mihi frater ille qui ad hanc inquisitionem me hortabatur, aliquas orationes, quibus impe-
1157. trarem ab ea reuelationem quam spoponderat mihi: cumq; euoluto anno rursus adesset festiuitas Assumptionis eius, languebam ægritudine dierum multorum: & sicut eram iacens in lectulo in tempore diuini sacrificij, veni in mentis excessum, cum labore vehementi: & vidi in loco valde remoto sepulchrum quoddam multo lumine circumfusum, & quasi speciem mulieris in eo, & circumstabat multitudo magna Angelorum: & post pusillum erecta est de sepulchro, pariterq; cum illa multitudine astantium eleuata est in sublime: cumq; aspicerem, ecce in occursum eius venit de altitudine cœlorum vir supra omnem æstimationem glorioſus, portans in dextera signum crucis, in quo & vexillum apparuit, quem intelligebam esse ipsum Dominum Saluatorem, & infinita millia Angelorum cum eo: sicq; eam alacriter suscipientes, cum magno concentu in superna cœlorum euexerunt: cumq; hæc ita perspexissem, post modicum temporis progressa est Domina mea ad ostium luminis in quo eam videre consueui, & stans ostendit mihi gloriam suam: in eadem hora assistebat mihi Angelus Domini qui venerat annuncians mihi decimum sermonem præfati libri, & dixi ad eum: Domine mi, quid sibi vult hæc visio magna quam vidi? Et ait: Ostensum est tibi in hac visione, quomodo tam carne quam spiritu Domina nostra in cœlum assumpta est: post hæc in die octaua iterum sciscitata sum ab Angelo qui tunc quoque me visitauit & præfato libro terminum imposuit, in quoto die à die dormitionis eius, acciderit corporalis illa resurrectio eius: & rursum de hoc me benevole certificauit dicens: Quoniam in eo die quo nunc celebratur Assumptio eius, de vita hac migrauit, quadragesimo autem die post illum, hoc est nono Cal. Octobris, resurrexit: adiecit etiam dicens: Sancti Patres qui solennitatem Assumptionis eius celebrari in Ecclesia statuerunt, nullam certitudinem corporalis Assumptionis eius habebant, ideoq; diem dormitionis eius solennem fecerunt quem & Assumptionem appellauerunt, qui etiam carne assumptam indubitanter credebant. Post hæc cum dubitarem publicare scriptum reuelationis huius, metuens ne forte iudicarer quasi inuentrix nouitatum, expletis duo- 1159.
bus annis, rursum in festiuitate Assumptionis suæ Domina mea mihi apparuit, interrogauiq; eam dicens: Domina, nunquid manifestum faciemus verbum illud, quod de tua resurrectione mihi reuelatum est? & respondit: Non debet in populo diuulgari hoc, quia sæculum malignum est: & qui audierint, seipsos intricabunt, neque se expedire scient. Rursum dixi: Vis ergo vt omnino deleamus quæ scripta sunt de reuelatione ista? Et ait: Non sunt tibi hæc reuelata, vt deleantur & in obliuionem mittantur, sed vt amplificetur laus mea apud eos qui singulariter diligunt me: debent enim innotescere per te familiaribus meis, & erunt manifesta iis qui mihi manifestant cor suum, vt ex hoc specialem mihi laudem exhibeant, & specialem retributionem recipiant à me: multi enim sunt, qui cum exultatione magna & veneratione verbum hoc recepturi sunt: propter hos ergo sermones, eum qui supra memoratus est diem, prout poteramus in conclaui nostro solennem egimus &

vene-

venerabili Dominæ deuotas persoluimus laudes. Cumque diuini officij mysterium celebraretur, apparuit mihi secundum consuetudinem suam, & dum conferret mecum plurimos sermones, interrogaui eam dicens: Domina mea quanto tempore post Ascensionem saluatoris vixisti super terram? nunquid in ipso anno Ascensionis eius assumpta es in cœlum? Et respondit placide verbis meis & ait: post Ascensionem Domini, permansi in vita mortali super terram anno integro & tot diebus, quot sunt à festiuitate Ascensionis vsque ad diem in quo celebratur Assumptio mea. Item subieci dicens: Et nunquid affuerunt sepulturæ tuæ Apostoli tui? & ait: Omnes affuerunt, & cum magna veneratione corpus meum terræ commendauere.

Quodam autem tempore celebrantibus nobis festum Dominicæ Annunciationis, cum iterum ostenderet mihi glorioſam faciem suam Domina mea, ausa sum & hoc scisciſtari ab ea: cuiusnam ætatis esset quando annunciante Angelo verbum Dei in sua virginali aula concepit? Et huic quoque interrogationi responsionem huiusmodi reddere dignata est: Quindecim inquit annos tunc habui, atque insuper tantum temporis quantum est à commemoratione Natiuitatis vsque ad Dominicæ Annunciationis solennitatem.

De am. B. V.

CAPVT I.

Protestatio Angeli de Annunciatione libri viarum Dei.

CVm essent pene consummati hi sermones in festiuitate Apostolorum Petri & Pauli, ante horam diuini officij, fui orans in secreto, & apparuit in conspectu meo Angelus Domini: & locutus est audiente me, verba hæc: Treuerensi Episcopo & Coloniæ & Moguntiæ Episcopis, annunciatum sit vobis à Domino Deo magno & tremendo, & ab Angelo testamenti libri huius, vt hæc verba quæ inueneritis in præsenti libro annuncietis Romanæ Ecclesiæ, totiq; populo, & omni Ecclesiæ Dei: emendare vosipsos, & conuertimini ab erroribus vestris, & nolite indigne accipere admonitionem sacram & diuinam: quia non sunt hæc ab hominibus inuenta: dico autem vobis ex nomine, quoniam in ista Prouincia nomen religionis habetis: legite & audite admonitiones diuinas, & suscipite eas placida mente, & nolite arbitrari hæc figmenta esse mulierum, quia non sunt: sed sunt à Deo Patre omnipotente, qui est fons & origo omnis bonitatis: quod autem vobis dico, cæteris omnibus dico.

CAPVT II.

Sermo Elizabeth de vndecim millibus virginum aliisq; martyribus passis inter eas Coloniæ.

VOBIS qui pios affectus ad ea quæ sancta sunt geritis, ego Elizabeth famula ancilla-

Vis. Elizab.

rum Domini quæ sunt in Sconaugia, aperio ea quæ mihi per gratiam Dei reuelata sunt de illo Virginali exercitu sanctæ Vrsulæ Britannicæ Reginæ: qui in suburbio Colonienſis ciuitatis, pro Christi nomine in diebus antiquis martyrium passus est: de his enim me silere non permittunt quidam bonæ opinionis viri, qui ad hæc inuestiganda, diutina me postulatione multum renitentem compulerunt: scio quidem quoniam & hinc sumpturi sunt occasionem, flagellandi me linguis suis qui aduersantur gratiæ Dei in me: sed voluntarie id sustinebo, quia aliquid mercedis recepturam me spero, si tot martyrum honor aliquid incrementi acceperit ex iis quæ per meos labores Dominus de eis reuelare dignatur. *Vrsula Reginâ.*

Quando complacuit Domino misereri super martyres suas pretiosas, quæ per multa tempora iacuerant sine honore sub pedibus hominum & iumentorum secus muros vrbis Coloniæ, accidit vt viri quidam ibidem manentes accederent ad locum martyrij earum, & aperirent multa monumenta sanctorum corporum: atque ea inde sublata transferrent ad loca religiosa quæ erant in circuitu, sicut à Domino fuerat ordinatum: erat autem annus Dominicæ Incarnationis M.C.LVI. his fieri incipientibus: & tenebat Romani imperij principatum Fredericus Imperator, Cathedræ autem Pontificali in Colonia præsidebat Arnoldus secundus. Tunc inter cæteras vna pretiosa martyr ibidem inuenta est, in cuius sepultura titulus talis legebatur: *Sancta Verena virgo & martyr:* hæc per manum venerandi Abbatis nostri Hildelini, inde in locum nostrum translata est, data ei à Tuitiensi Abbate domino Gerlaco, qui ad colligenda & honoranda illius sanctæ societatis corpora, pia multum deuotione feruebat: quæ dum à conuentu fratrum nostrorum qui eam susceperi erant, ad ingressum Ecclesiæ expectaretur, ego in conclaui nostro residēs antequam de aduentu eius quicquam audissem, testimonium sanctitatis eius tale accepi à Domino: veni in mentis excessum, & vidi in via per quam sacra ossa ferebantur, quasi flammam candidissimā, habentem formam globi, quam antecedebat Angelus speciosus nimis, habēs in manu sua thuribulum fumigans, in altera vero candelam ardentem: sicq; pariter in aëre læto meatu migrabant vsque intra Ecclesiam: cumq; die altera in eius veneratione missarum solennia celebrarentur, fui in spiritu & apparuit mihi eadem virgo, stans in cœlesti claritate mirifice coronata, & palma victoriæ glorioſe adornata: ego igitur eam alloquens interrogaui, an vere ita esset nomen eius sicut relatum nobis erat: pariterq; scisciſtata sum de nomine cuiusdam martyris, cuius corpus absque certo nomine cum ipsa erat allatum. Et respondit dicens: ita est nomen meum vt audistis: pene tamen per errorem aliter scribi debuerat, sed ipsa ego scribētem prohibui. Venit autem mecum Esarius martyr, & quando introiuimus in hunc locum, intrauit pax nobiscum. Rursus die altera cum de eodē martyre diuinum officium celebraretur, apparuit & ipse mihi in gloria magna: & cum ab eo requisissem, cuius officij in sæculo extitisset; & qua *Verenâ. Hildelin⁹ Esarius.*

1156.
Frederic⁹ Arnoldus

& qua occasione cum illis virginibus martyrium subiisset, ait: Miles fui in sæculo, filius materteræ huius sacræ virginis cui nunc adiunctus sum: dilecta valde mihi erat: ideoque cum egrederetur de terra sua, comitatus sum eam: ipsa vero ad martyrium suscipiendum me confortauit, & ego videns constantiam eius in passione, simul cum ea passus sum: fuerunt autem longo tempore ossa nostra abinuicem separata, sed nunc impetrauimus à Domino vt sic coniungerentur: hoc igitur sermone in magnam dubitationem adducta sum: æstimabam enim quemadmodum opinantur cuncti qui legunt historiam Britannicarum virginum, quod absque virorum comitatu peregrinata fuerit illa beata sodalitas: præterea & aliud quiddam comperi, quod nihilominus hanc opinionem vehementer infirmabat.

In tempore eodem quo prædicti duo Martyres inuenti sunt, reperta sunt inter sepulchra virginum, multa corpora sanctorum Episcoporum, atque aliorum magnorum virorum: erantque in monumentis singulorum repositi lapides habentes titulos sibi inscriptos, quibus dignoscebantur qui aut vnde fuissent: horum præcipuos & maxime notabiles transmisit ad me ex supradicta vrbe præfatus Abbas, sperans aliquid mihi per gratiam Domini de eis posse reuelari: & cupiens certificari per me vtrum credendum eis esset an non: habebat quippe suspitionem de inuentoribus sanctorum corporum, ne forte lucrandi causa, titulos illos dolose conscribi fecissent: quales autem fuerint tituli illi, & quid de eis mihi reuelatum sit, in præsenti sermone per diuersa loca oculis legentium anteponere curaui: vt hinc animaduertatur, quam digne à fidelibus CHRISTI, omni honore prosequenda sit illa sancta sodalitas, quam tam sublimium personarum comitatu diuina paternitas honorare dignata est.

Eram aliquanto tempore cogitans mecum super iis quæ dicta sunt, desiderans accipere à Domino reuelationes quæ expectabantur à me. Et factum est vt superuenerit festiuitas beatorum Apostolorum Simonis & Iudæ, de quibus dum officium missæ celebraretur, venit super me quædam passio cordis quam pati solebam, quando primo mihi reuelari inceperunt mysteria Dei. Cumque diu fatigata fuissem, veni in extasim, & sic quieui: cum ergo in spiritu meo sicut mos mihi est, in cœlum intuerer supradictos martyres de loco claritatis, in quo visiones sanctorum videre soleo longe in inferiorem aërem procedentes, vidi: eosque fidelis custos meus, Angelus Domini præcedebat, quos ego ita (vt eram in spiritu) allocuta sum dicens: magnæ bonitatis vestræ hoc est, domini mei, quod nunc ita me visitare dignamini cum nihil seruitij vobis exhibuerim. Ad hoc beata Verena, ita respondit: Sensimus quoniam multum nos inuitauit desiderium cordis tui, & propterea venimus visitare te. Tunc interrogans, dixi: Domina mea, quid hoc sibi vult, quod in loco martyrij vestri etiam Episcoporum corpora sepulta inueniuntur? & nunquid credendum est superscriptionibus titulorum, quæ in quibusdam lapidibus illic reperiuntur? & quis fuit scriptor eorum? Et dixit ad me: ante multa tempora ad hoc ipsum præelegit te Deus, vt ea quæ hactenus de nobis incognita fuerunt, per te faceret manifesta: propterea noli ferre molestè, quod ad hæc inquirenda, quorundam precibus solicitaris: sit iniunctum tibi vt omni tempore vitæ tuæ per singulos annos in vigilia passionis nostræ in pane & aqua ieiunes: aut si hoc implere non potes, vnius missæ celebratione redimi te facias, quatenus tibi reuelare dignetur Dominus, ea quæ de nobis manifestare disponit, & vt tu nostro consortio quandoque adiungi merearis: post hæc cœpit loqui ad me sermones istos in magna vultus sui hilaritate, dicens: Quando primum in patria nostra congregari incepimus, sacra fama nostra longe lateq; dispersa est, & multi ad spectandum nos vndique confluxerunt: contigit autem Deo ordinante, vt etiam quidam Episcoporum Britanniæ nobis adiungerentur, atque in nostra societate mare transeuntes vsque Romam nobiscum peruenirent: in quo itinere & beatus Pantulus Basilienſis Episcopus nobis associatus est, & vsque Romam perduxit: factusq; nostræ passionis socius, huius titulus talis erat: *Sanctus Pantulus Basilienſis Episcopus, qui virgines sacras cum gaudio susceptas Romam perduxit, vnde reuersus Coloniam peruenit, ibiq; cum eis martyrium suscepit*: post hæc obieci dictis eius, illud quod in historia ipsarum legitur: videlicet quod cum esset beata Vrsula quasi ludens in mari, secundum consuetudinem suam cum associatis sibi virginibus, ductis plus solito in altum nauibus quas ipsæ virgines gubernabant, repentino vento aspirante, cunctæ naues à finibus illis ablatæ sunt, neque vltra redieruut illuc: iuxta hæc etenim verisimile est, quod absque virorum comitatu perrexerunt. Ad hæc ita respondit.

Simon. Iudas.

Pantulus

Pater beatæ Vrsulæ rex Britanniæ Scoticæ Maurus nomine vir fidelis, conscius erat voluntatis filiæ suæ: & quid de ea Deus ordinasset, cognoscebat, quemadmodum & ipsa: atque hoc quibusdam quos familiares habebat, detexit: acceptoque consilio, caute præordinauit, vt filia sua quam tenerrime diligebat viros quorum solatio tam ipsa quam exercitus eius indigebat, in comitatu suo discedens haberet.

Maurus, pater Vrsulæ.

Excellentium titulorum qui maxime notabiles erant, hunc habebat modum: *Sanctus Cyriacus Papa Romanus qui cum gaudio suscepit sanctas virgines, & cum eis Coloniam reuersus, martyrium suscepit*: & alius secus hunc repertus est talis: *Sanctus Vincentius Presbyter Cardinalis*. De quibus cum beatam Verenam interrogassem, ait: In tempore quo ingressæ sumus vrbem Romam, præsidebat Apostolicæ sedi vir sanctus nomine Cyriacus: hic ingressus fuerat Romam de finibus nostris: & cum esset vir prudens & nobilis omnibus acceptus, sublimatus erat in Apostolicam dignitatem, & iam per annum integrum & vndecim hebdomadas Romanam Ecclesiam rexerat, eratque in numero Romanorum Pontificum decimus nonus: qui cum nos aduenisse audisset,

Cyriacus Papa.

Vincentius

disset, lætatus est cum omni clero suo, & in magna honorificentia nos suscepit: habebat quippe cognatas quamplures inter nos: nocte vero quæ proxima erat post aduentum nostrum, reuelatum est ei à Domino, quod relicta sede Apostolica nobiscum esset profecturus, simulq; martyrij palmam nobiscum accepturus: ipse vero erat celans apud se reuelationem hanc, deditq; sacri baptismatis benedictionem multis sodalium nostrarum, quæ nondum erant renatæ in Christo. Cumq; opportunum tempus accepisset, manifestam fecit voluntatem suam, atque in conspectu totius Ecclesiæ resignauit officium dignitatis suæ, reclamantibus cunctis, præcipue Cardinalibus qui velut ad deliramentum arbitrabantur quod quasi post fatuitatem muliercularum declinaret, nescientes admonitionem diuinam quæ eum vrgebat: ipse autem constanter in proposito suo permanebat propter amorem virginitatis nostræ: nam & ab infantia sua ipse immaculatam virginitatem custodierat in seipso. Ab illo ergo tempore omnem gratiam quam in conspectu Romanæ Ecclesiæ prius habebamus, amisimus: & obscuri nobis facti sunt, qui prius applauserunt nobis. Ipse autem venerandus pater noster beatus Cyriacus, non prius ab vrbe egressus est donec i-

Antherus pius consilio alter ei nomine Antherus substitutus est: post hæc cum perspexissem cathalogũ Romanorum Pontificum, neque vsquam nomen sancti Cyriaci illic reperissem, rursum interrogaui beatam Verenam cum se mihi die quadam præsentasset, quare inter cæteros Romanos præsules ascriptus non fuisset. Et dixit, hoc ex indignatione cleri accidisse, pro eo quod in ordine dignitatis suæ, vsque ad finem permanere noluisset. Rursus die alia, cum eam interrogassem de quodam Iacobo cuius nomẽ in sepultura eius absque omni adiectione scriptum inuentum est: visa mihi est quodam modo gratulari super interrogatione mea: respondit q; mihi hilariter dicens: Fuit in tempore illo quidam nobilis pater, venerabilis

Iacobus Archiep̃s Antioch. vitæ Iacobus Archiepiscopus qui de patria nostra in Antiochiam peregre profectus fuerat: ibiq; ad honorem Præsulatus ascenderat, & septem annis rexerat Ecclesiam illam: hic cum audisset beatum

Cyriacus. Cyriacum suæ gentis virum Romæ in Apostolicam dignitatem sublimatum, venerat visitare eum: iamq; nobis aduenientibus nuper de vrbe erat egressus: quod cum nobis indicatum fuisset, missus est velociter nuncius ad reuocandum eum: & inuentus est in castello quodam, quod erat remotum à Roma duabus diætis: cumq; audisset de aduentu nostro, cõtinuo reuersus est ad nos, & factus socius itineris nostri, & particeps passionis nostræ in Colonia: habebat autẽ & ipse neptes aliquas in nostra societate: hic exhortante beato Cyriaco Papa, cum esset vir prudens magnam diligentiam adhibuerat, vt sciret nomina sororum nostrarum, atque ea ex magna parte cum interemptæ fuissemus, lapidibus inscripta corporibus nostris adhibuit: sed antequam hoc perficere potuisset, deprehensus est ab impiis in hoc opere, & trucidatus est in medio nostri: hinc est quod quædam ex nostris titulatæ inueniuntur, quædam vero non: in ipsa autem hora passionis suæ cum iam feriendus esset, hoc solum à percussoribus postulauit, vt tantum differretur passio eius quousque suiipsius nomen posset lapidi inscribere, & concessum est ei: interrogaui etiam de die passionis eius, quia non erat credibile secundum narrationem hanc, quod eodem die quo virgines passæ sunt ipse quoque fuisset interemptus: ad hoc quoque ita respondit: Post diem passionis nostræ tertia die passus est ab eodem ty-

Cordula. ranno qui beatam Cordulam interemit: addidit etiam de quodam martyre cuius titulus erat, sanctus Mauritius Episcopus, & ait: Adiunctus est et-

Mauritius iam nobis beatus Mauritius Episcopus, cum adhuc Romæ essemus. Hic fuerat Episcopus in Lauicana annis duobus, habens & ipse originem de patria nostra filius comitis vnius de genere magnorum principum: eratq; auunculus duarum virginum

Babila. Iuliana. Babilæ & Iulianæ cum quibus sepultus inuentus est: fuit autem vir sanctissimæ vitæ, & virtutẽ magnam habebat prædicatio eius: eratq; maximum ei studium, vt quicunque infidelis siue Iudæus, siue Gentilis ad eum veniisset, non discederet ab eo quousque sacri baptismatis aqua eum lauisset: & ita recte officio eius nomen Lauicana congruebat:

Claudius Focatus. hic secum adduxit ad nos beatum Claudium Spolitanum quem ipse in diaconum ordinauerat, & Focatum adolescentulum laicum fratrem eius qui nondum ad militiam fuerat promotus: hi duo adhæserunt Episcopis nostris, & diligenter eis ministrauerunt, & martyrium cum eis subierunt. Hæc dicebat: quia de his ab ea fueram scisitata propter titulos eorum quos videram: adiecit etiam vltro dicens: Cuncti Episcopi qui in itinere nobiscum fuerunt, segregatas à nobis mansiones habebant: sed in diebus Dominicis in medium nostri venire solebant, confortantes nos diuino sermone, & Dominici Sacramenti communione. Habebam quodam tempore desiderium interrogandi de duobus Episcopis quorum titulos acceperam, talem habentes formam: *sanctus Billanus Lucensis Episcopus ab Apostolica sede missus, hoc in loco fuit occisus & ferro peremptus, & cum istis virginibus est sepultus, item sanctus Simplicius Rauanensis Episcopus.*

Billanus Simplicius.

Et factum est vt quadam die ageremus memoriam beatissimæ virginis Dominæ nostræ sanctæ Mariæ, & ostẽdit mihi faciem suam secundum solitam benignitatem: cumq; mecum plurima verba contulisset, interrogaui eam de eisdem Episcopis, & ait: Hi duo in tempore illo profecti fuerant Coloniam, & inde reuertentes obuium habuerunt sacrum exercitum, sicque associati Papæ & clero qui illic erant, & cum eis iterum redeuntes palmam martyrij cum eis adepti sunt: rogata eram, vt inuestigarem de titulo cuiusdam venerabilis monumẽti, quod intitulatum erat hoc modo: *Hic*

Etherius rex. *iacet Etherius qui vixit annos quinque & viginti fideles, in pace recessit.* & subscriptum erat capitalibus literis, *Rex:* & erat figura R, grandis atque ita disposita vt in ea notari possent duę literę scilicet P & R erãtq; duę literę appositę A & X: in siniſtro latere erat X posita, in dextro autem capitale A scriptum erat: itemq; in lapide quodam iuxta inuento, scriptum

Demetria regina. ptum legebatur Demetria : interrogaui igitur
Verena. beatam Verenam de iis, simulque de infantula quadam quæ iuxta inuenta est habens titu-
Florētina. lum, Florentina puella. Et respondit mihi ad o-
Vrsula. mnia, dicens : Etherius rex sponsus fuit Vrsulæ sanctæ reginæ. Demetria vero, fuit mater Etherij. Florentina autem, soror eiusdem : & addidit vltro, dicens : Narrabo etiam tibi quid significat A litera quæ titulo regis ascripta est. Sume ter literam A, & adiunge ei tres literas X & P & R,
Axpara. & habebis AXPARA, quod est nomen cuiusdam Ducissæ, quæ in vicino reperta est : fuit autem filia materteræ Etherij, magnæq; dilectionis vinculo ei astricta : quod significare voluit tituli scriptor, cum ita admiscuit nomen eius nomini regio : hoc manifestius tunc exprimi non oportebat, quia futurum erat, vt per te hæc omnia manifestarentur. Cum ergo essem mecum admirans super his, & cogitans omnino incredibile esse secundum tenorem historiæ, quod & sponsus sanctæ Vrsulæ huic martyrio interfuisset, obtulit mihi quadam die speciem suam Angelus Domini, qui me visitare consueuit : & interrogaui eum, dicens : Domine, quomodo factum est vt etiam adolescens ille, qui beatam Vrsulam desponsasse legitur, ei in passione iungeretur, cum scriptum sit ipsam à connubio eius per fugam se abstraxisse, & ait : Cum reuerteretur Roma exercitus beatarum virginum, in ipsa nocte qua sexti diei iter consummatum erat, Etherius rex qui erat manens in Britannia, angelicam per visionem à Domino admonitus est, vt matrem suam Demetriam hortaretur fieri Christianam : nam pater eius cui
Agrippinus. nomen erat Agrippinus, in primo anno quo ipse baptismatis susceperat gratiam, à vita discesserat : simulq; annunciatum est ei, quod egressurus esset de terra sua, & venturus in occursum sponsæ suæ quæ iam erat Roma regrediens, quodq; in vrbe Colonia cum ea passurus esset, & immarcesibilem coronam à Deo accepturus : qui confestim diuinæ admonitioni acquiescens, matrem suam exhortationi eius consentientem regenerari fecit in Christo : assumptaq; ea & paruula sorore sua Florentina etiam Christiana, properauit in occursum beatissimæ sponsæ suæ, & factus est ei socius in passione & gloria cœlesti. Ahuc autem interrogaui, dicens : Quid est Domine, quod dicit titulus eius vixisse eum viginti quinque annos fideles, cum ex historia habeamus eum nondum suscepisse fidem Christianam, cum inciperet tractari de nuptiis eius & beatæ Vrsulæ, & quod tribus annis ante nuptias debuisset imbui fide Catholica? & respondit : quanquam ita hoc fuerit, tamen antequam fidem Christianam susceperet, tam modeste tamq; innocenter vixerat secundum statum vitę illius quam tunc gerebat, vt videretur scriptori tituli eius, recte omnes annos eius fideles posse appellari. Post hęc de
Clemens. quodam sancto viro cuius titulus erat, sanctus Clemens Episcopus & martyr, per beatam Dominam nostram quadam die cum mihi loqueretur instructa sum : quod prefatus rex de patria sua egrediens secum illum adduxerit. Item cum requisissem de
Marcul⁹. quodam cuius titulus erat, sanctus Marculus Episcopus in Græcia, responsum tale ab Angelo accepi : fuit in vrbe quæ Constantinopolis dicitur, rex quidam Dorotheus nomine de Silicia oriundus, & *Dorotheꝰ.*
nomen vxoris eius Firmundina, eratq; eis filia vni- *Firmundina.*
ca dicta Constantia : Et factum est vt morerentur *Cōstantia*
parentes ambo dum adhuc filia esset absque solatio mariti & incognita viro : desponsauerunt igitur eam proximi eius cuidam adolescenti alterius regis filio in coniugem : sed & ille ante nuptiarum tempus, morte præuentus est, & lætata est illa de absolutione sua, & vouit Deo integritatem virginitatis suæ, orans & petens vt nunquam alligari eam permitteret alteri viro. & accedens ad virum Dei Episcopum prefatæ vrbis, ipsum de quo interrogasti, qui secundum carnem erat auunculus eius, petiit ab eo consilium de custodia virginitatis suæ, & vt in hoc esset adiutor eius instantissime postulauit : qui dum circa hoc solicitus est apud se, reuelatum est ei nocte quadam per visionem à Domino de sancta Vrsula & exercitu virginum eius, *Vrsula.*
quod in Christo Romam essent venturę, dictumq; *Exercitus virginum*
est ei vt assumpta nepte sua Constantia regina, festinus pergeret illuc, earumq; societati pariter cum ea adiungeretur : & credidit reuelationi Domini, assumens illam aspernantem regnum & omnia quæ sunt huius mundi propter Dominum, venit Romam cum nondum illuc venissent illæ de quibus reuelationem acceperat : cumq; non post longum tempus aduenissent, adiunxerunt se earum consortio, & cum eis Coloniam venientes martyrium pro Christo susceperunt : ipsa autem Constantia, hæc est quam in proximo frater tuus in hunc locum aduexit : ad quod ita respondi : Domine, hęc quæ ab eo huc aduecta est, vt dicunt, hoc nomen Firmundina in titulo suo habebat, & quomodo tu dicis eam Constantiam fuisse appellatam? Et ait : Multi in temporibus antiquis cognominari solebant nominibus parentum suorum : vt vel binis vel ternis nominibus nuncuparentur : vnde & hæc nomine matris suæ Firmundinæ cognominata fuerat : & ex hoc forte accidit, vt quando scribendus erat titulus eius, hoc nomine scriberetur, & proprium nomen eius quod erat Constantia negligeretur : quia res cum festinatione gesta est : idipsum & aliis multis accidit, vt eadem occasione negligerentur nomina earum & ascriberentur eis alia, quæ propria non erant.

Missus est & huiusmodi titulus ad me, Sancta *Gerasina.*
Gerasina, quæ duxit virgines sacras : de qua vt interrogarem, sæpe & multum rogata sum, pro eo quod magna & notabilis fuisse videretur quę tanti exercitus ductrix esse videretur : sed cum sępe opportunitatem & voluntatem interrogandi haberem, non concessum est mihi, quia labebatur à memoria mea interrogatio, ita vt mecum ipsa mirarer, cur ita eueniret : tandem autem contigit vt ipse qui de ea interrogare me rogauerat, mitteret ad nos tria corpuscula sancta, quæ fuerant ex societate virginum præfatarum : & erat post triduum festiuitas beati Andreæ Apostoli : & apparuit mihi *Andreas.*
ipse inter silentia missæ, & cum eo martyr vnus valde gloriosus, & virgines duæ : & intellexi eos esse, quorum corpora venerant ad nos : interro-

gaui

gaui igitur beatum Andream de nominibus eorum, quia omnino nesciebantur: & dixit mihi: Ab ipsis inquire, & dicent tibi: quod cum feciſſem, respondit vna virgo & dixit: ego Albina vocata sum, & hæc quæ mecum est, Emerensiana, sorores secundum carnem fueramus filiæ cuiusdam Comitis cuius erat nomen Aurelianus: hic autem martyr qui nobiscum venit, Adrianus vocatus est, & erat filius Regis: & cum esset decem annorum passus est pro Christo martyrium. Et dixi: Domina quomodo discernemus corpora vestra, quod cuius nominis sit? Et ait: Maximum meum est, minimum autem sororis meæ, medium vero sancti Adriani: & non adieci amplius interrogare: posuit autem Deus in ore duorum testium hoc verbum: de nomine præfati martyris quantum & quod esset hoc nomen eius, & quod filius Regis fuisset, eidem fratri per quem allata fuerant corpora in præcedenti nocte per visionem fuerat reuelatum. Post hęc, cum essem cogitans de eodem martyre, & cupiens aliquid certius cognoscere de eo, nocte quadam visum est mihi in visione somnij, quasi daretur mihi liber aureis literis scriptus, & legi in eo sermonem magnum de ipso, & de parentela eius: & qualiter cum quatuor sororibus suis egressus fuerat de terra sua, & quomodo cũ eis martyrium susceperit: nomina autem earundem sororum quæ ibi legebam hæc erant, Babila, Iuliana, Aurea & Victoria. Sed quamuis omnia sæpe & diligenter in eadem visione legisse mihi viderer, tamen ordinem rei sicuti erat in memoria retinere non potui: post paucos autem dies aderat festiuitas beati Nicolai, & cum de eo Missæ officium celebraretur, apparuit mihi secundum solitam benignitatem: & rursum cum eo tres prædicti martyres: rogaui igitur eum vt de sancto Adriano aliquid certius mihi indicaret: pariterq; tunc mẽti meę incidit, vt de sancta Gerasina (de qua prædictum est) scisciterer: & respondit mihi cum magna beniuolentia, & ait: Sancta Gerasina de qua interrogas fuit regina Siciliæ, & vere erat de fideli radice Aaron: & habebat spiritum Domini abundanter: virum suum Quintianum Regem cum esset primo tyrannus crudelissimus, cõuertit, & quasi de lupo agnum mitissimum fecit: hic eam sumpserat de Britania & erat soror sancti Mauritij Episcopi, & Dariæ matris sanctæ Vrsulæ Reginæ. Tres habebat filios & filias sex: & erat minimus in eis sanctus Adrianus martyr, hic de quo interrogasti: frater eius senior, erat Dorotheus Rex Græciæ qui erat pater sanctæ Constantiæ quæ ad vos delata est: eo autem tempore quo beata Vrsula de sancto proposito suo cum patre suo occulte tractabat, pater eius magnam habens solicitudinem illius negotij, direxit epistolam ad beatam Gerasinam, aperuitq; ei voluntatem filiæ suæ & reuelationes quas diuinitus ei detexit: & quęrebat audire consiliũ eius, quia sciebat eam esse magnę sapientię mulierem: illa autem diuina virtute inspirata, & intelligens verbum exisse à Domino, iter aggressa est cũ quatuor filiabus suis, Babila, Iuliana, Victoria & Aurea, & paruulo filio suo Adriano, quia amore sororum suarum vltro se ingesit peregrinationi: & relicto regno in manu filij sui & duarum filiarum, vsque ad Britanniam nauigauit: eius itaque consiliis totus ille sacer exercitus virginum collectus & ordinatus est, & erat ductrix omnium in cunctis viis peregrinationis earum per consiliorum suorum gubernationem & ad vltimum cum eis martyrium passa est. Hæc cum dixisset, sensit, quia valde mirabar intra me de hac ordinatione: & ait ad me: merito admiraris, quia omne hoc negotium diuina dispensatione mirabiliter ordinatum est: & adiecit adhuc, dicens: Pretiosi valde sunt martyres quos misit Deus ad vos, propterea estote deuoti ad exhibendum eis honorem & seruitium: quia aduentus eorum magnæ gratiæ principium est.

Albina. Emerensiana. Aurelianus Adrianus Babila. Iuliana. Aurea. Victoria. Nicolaus. Gerasina de stirpe Aaron. Quintianus. Daria mater Vrsulæ

Quodam tempore à beata Verena cum ad videndum mihi se præsentasset, scisciteta sum (sicut mihi à quodam fratre suggestum est) quisnam fuerit actor martyrij beati illius exercitus? nam secũdum considerationem narrationis quę de prędicto Papa in præcedentibus facta est, nequaquam sicut æstimant nonnulli Attila rex Hũnorum, illius persecutionis actor extitit, sed multorum annorum spacio postea eius persecutio subsecuta est: cui interrogationi, ita respondit: Cum essemus Romæ, fuerunt ibidem eo tempore duo principes iniqui, quorum nomina erant Maximus & Aphricanus: qui videntes magnam esse multitudinem nostram, & multos confluere ad nos, & nobis associari, indignati sunt vehementer aduersum nos: & metuebant ne forte per nos multum crescere & roborari deberet religio Christiana. Vnde cum exploraſſent iter nostrum quo perrecturæ eramus, miserunt cum festinatione legatos ad quendam cognatum suum nomine Iulium, qui erat princeps gentis Hunnorum, hortantes eum vt educto exercitu suo persecutionem nobis inferret, ac deleret nos: qui cito acquiescens voluntati eorum, cum armata multitũdine egrediens irruit super nos cum veniſſemus Coloniam, ibique effudit sanguinem nostrum: sed nec hoc silendum, quod cum de corpore ipsius beatæ Vrsulæ eã interrogasſem, dixit: non est leuatum corpus eius vnquam super terram, nisi in diebus istis, & vere illic vbi seruatur subscripito eius: feci quoq; inquisitionem capitis ipsius sanctæ Verenæ, & dixi ad eam: Ecce Domina, corpus tuum apud nos est repositum, sed quid faciemus de venerabili capite tuo, quod omnino deest nobis? indica obsecro nobis vbinam sit, vt tentemus requirere illud & adiungere corpori tuo. Et respondit mihi: est in loco qui dicitur Halberstat, & paruipenditur: sed magis ibi esse vellem vbi est veneratio corporis mei: & adhuc addidit dicens: Quod ita in his diebus manifestata sunt corpora nostra, orationes nostræ impetrauerunt à Domino: qui iam vltra ferre non vult gemitus nostros, quos habebamus pro eo quod tã negligenter absconditæ eramus, neq; aliquid dignæ laudis Deo pro nobis exhibebatur: futurum autem est adhuc ante nouissimum diem, vt manifestetur totus exercitus noster.

Attila. Maximus Aphricanus persecutores. Iulius captus.

Hæc verba reuelationum Domini non meis quidem iustificationibus, sed meritis sanctarum virginum & martyrum Christi impetrantibus per

Venerandos esse Sanctos ab hominib.

diuersas festiuitates sanctorum, sicut Domino placuit accepi, & infra spatium & paulo amplius, consummata sunt. Et factum est completis pene cunctis sermonibus his, aderat festus dies passionis earundem sanctarum virginum vndecim millium: cumq; interessem diuino officio, perlecta Euangelica lectione, veni in excessum meum solito more: & vidi in regione luminis cuius aspectus præ oculis mentis iugiter mihi est, multitudinem copiosam spectabilium virginum coronatarum, quasi auro purissimo: & in manibus earum similitudo palmarum coruscantium valde, vestimenta candida & micantia apparebant in similitudinem niuis cum irradiatur à splendoribus solis, & in frontibus earum rubor sanguineus in testimonium cruoris quem in confessione sancta fuderunt: apparuerunt autem & cum eis viri glorioſi perplures cum signis eisdem: inter quos etiam multi Pontificali decore signati præfulgebant. habebam autem desiderium adhuc aliquid interrogandi de eis, sed propter multitudinem earum nesciebam quam ex eis alloqui debuissem. Et confestim duæ earum vehementer insignes, de cœtu aliarum progredientes, stabant seorsum ante alias, aspicientes contra me. Et intellexi quod propter me factum esset hoc: & allocuta sum eas, dicens: Oro Dominæ meæ, vt dignemini mihi indicare quæ sitis, & quæ sunt nomina vestra. Et ait vna ex eis: Ego sum Vrsula, & hæc quæ mecum stat soror Verena est, filia patrui mei cuiusdam principis magni. Et aio ad eam quæ mecum loquebatur, dicens: Obsecro sanctissima domina, vt quoniam multa mihi indignæ peccatrici de vobis per gratiam Dei reuelata sunt, tu nunc digneris rem consummare, meq; velis expedire de modo sepulturæ vestræ: quinam fuerunt illi, qui in tempore tantæ persecutionis tam diligenter sacra ossa vestra composuerunt, tamq; honestas vobis sepulturas exhibuerunt. Ad hoc ita respondit: Fuit in Colonia eo tempore quidam sacer Pontifex plenus Spiritu sancto, qui quartus post beatum Maternum Ecclesiam Dei illuc gubernabat nomine Aquilinus: hic cum essemus regressuræ à Roma, iamq; ad reuersionem nos præpararemus, vidit demonstrante sibi Deo vniuersam multitudinē nostram, ac totum ordinem passionis nostræ quam eramus susceptur̄, perspexit: audiuit etiam vocem dicentem sibi, vt ad sepelienda corpora nostra præparatus esset. Et cuncta quæ necessaria essent nostræ humationi, cum festinatione conquireret: dum autem circa hęc solicitus esset, venerunt ad eum illi duo Pontifices de quibus iam quędam audiuisti, videlicet Lucensis & Rauanensis: narraueruntq; ei, quoniam per visionem eis fuisset reuelatum à Deo, se in loco illo martyrium susceptur̄os: sed adhuc incertos se esse fatebantur, qualiter aut qua occasione hoc esset futurum: is autem qui ab Apostolica sede missus fuisse in titulo suo dictus est, à Præsule sedis Apostolicæ consilium de itinere suo antequam nos aduenissemus acceperat. Cum autem & ipsi à prædicto præsule Colonien si, eius visionem quam de nobis viderat, audissent, rursus per viam qua venerant reuertentes, obuij nobis facti sunt, sicq; adhæserunt nostræ so cietati vsque in finem.

Vrsula. *Verena.* *Maternus.* *Aquilinus.*

Hoc cum dixisset subieci ego huiusmodi verba, dicens: Scire velim domina mea quam notabilem causam habuerunt contra vos aduersarij vestri vt trucidarent vos ac specialiter teipsam, certificari cupio, quali morte finieris vitam. Et respondit, dicens: Impius ille tyrannus qui fuit actor nostræ interemptionis, hoc & in terroribus & blandimentis exigebat à nobis, vt sponsum nostrum qui in cœlis est, Dominum nostrum Iesum Christum negaremus, & suis fuorumq; amplexibus iungeremur: sed non ob talem causam veneramus illuc, & constanter recusauimus consentire iniquæ voluntati eius, & elegimus magis mori, quam à sponso nostro separari: propter quod diuersis cruciatibus desæuierunt in nos: ego autem ictu sagittæ in corde meo percussa sum: nobis ergo omnibus in sanguine nostro iacentibus, venerandus ille præsul, sicut præceptum illi fuerat, opus magnæ pietatis operatus est in nos: & cum magna diligentia & honore, sepeliendi officium nobis impendit: ipsi autem & iis qui cum ipso laborabant in nobis, affuit maiestas Domini, & ministrabant eis Angeli Dei, & velociter impletum est opus sepulturæ nostræ: nos autem non distulimus rogare Dominum pro eo, vt redderet ei mercedem laboris sui: factumq; est, vt cito post hæc subtraheretur ab hac vita mortali: deditq; ei Deus honorem singularem, pro ea honorificentia quam exhibuerat nobis: non post multos autem dies completa humatione nostra, venit Elematius vir venerabilis, & tulit quædam corpora quæ in hoc loco adhuc supererant, & sepeliuit ea cum honore magno, sicut & ipse à maiestate Domini præmonitus fuerat. Et continuo subieci interrogationem, dicens: Nunquid domina, hic erat ille Elematius qui Ecclesiam nostram dicitur construxisse? Et ait: Nequaquam, sed post longum ille aduenit. Et cum consummasset hos sermones, in fine adiecit, dicens: Ei qui renouauerit passionem nostram, reddat Deus mercedem operis sui in sæculum sæculi, Amen. Et nunc ei qui absconditorum est cognitor, & quibus vult ea reuelat, non accipiens personam magnorum, neque despiciens humilitatem paruulorum, benigno & misericordi Domino, sit honor & gloria & gratiarum actio in sæcula sæculorum, Amen.

Elematius

CAPVT III.

Ad Abbatem Tuitiensem & fratres eius.

POST hæc transactis diebus non paucis, quodam tempore cum essem orans in medio sororum, aperuit Dominus os meum: & pronuntiaui in impetu spiritus verba hæc, non ex me, sed ex ipso & sancto Angelo eius, dicens: Venerabili Abbati G. salutem animæ suæ & animarum fratrum suorum. Admonet vos quidam parua scintilla emissa de sede maiestatis, & vox tonans in cor cuiusdam vermiculi hominis, dicens: Gaudete cum lætitia, sed non sine timore & tremore cordis: habetis,

betis enim inter vos quasdam stellas matutinales radiantes in cœlo splendore clarissimo ante thronum diuinæ maiestatis: estote imitatores Dei & sanctorum eius, quasi boni æmulatores, & custodite vos ab omni prauitate: & non sint inter vos superbia & inuidia & schismata & alia vitia quæ militant aduersus spiritum: sed estote quasi modo geniti infantes, rationabiles sine dolo: nolite quicquam proprium possidere in hoc mundo, neque propriam voluntatem exercere: quia vobis dicendum est. Cum sanctis sancti eritis sicut Dominus in scriptura sancta, suis fidelibus ait: *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Benedicens benedixit vobis Dominus, & ostendit vobis thesaurum absconditum in agro tot annos, tanta tempora, electum & pretiosum, & præ gaudio illius emitis eum, & margaritas electas & gemmas pretiosas. Proculdubio scitote, si honoratis eas sicut decet sanctas, semper assistunt vultui Dei pro vobis orantes, & deprecantes vobis salutem corporis & animæ. Et admoneo te Pater venerande, extende virgam pastoralem & percute cum omni diligentia & discretione gregem Domini, ne claudicantes ambulent in via contemplationis eius, & vt tu Pater præcedas eos exemplo boni operis, & deducas eos in viam æternam: ibi præparatum inuenietis quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: quod vobis præstare dignetur Iesus Christus filius Dei viui, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

CAPVT IV.

Ad sorores sanctarum virginum in Colonia.

Add. 15. c8 SIMILI modo posuit Deus in labiis meis verba hæc, in tempore alio. Quædam parua scintilla emissa de fede magnæ maiestatis, & vox tonans in cor cuiusdam vermiculi hominis, clamat ad sorores sanctarum virginum in Colonia, dicens: filiæ meæ sunt quasi derelictæ, & euanuerunt in vanitatibus suis: & sicut arundo quæ a vento mouetur huc atque illuc, sic sunt filiæ meæ in omnibus viis suis dicit Dominus: Sanguinem sanctorum meorum qui effusus est in terra, calcat pes vester, & sub pedibus vestris sunt qui vos accusant coram me dicentes: Quare non vindicas nos Domine Sabaoth, quia gens ista non reueretur nos: & in multis pauci sunt, qui nos honorant, qui magna sustinuimus propter te, sed calcat nos terra cum genere suo. Ecce filiæ maculastis lectum meum in quo requiescere debueram cum sanctis meis: redite ad cor, & recordamini quomodo præcesserunt vos antecessores vestræ, & cum omni humilitate & castitate amauerunt sponsum suum cœlestem: imitatæ sunt etiam eum in morte sua, ideo coronantur & accipiunt palmam. Conuertimini a viis vestris, & sequimini eas & estote paratæ, vt quando veniet sponsus vester, & pulsabit ad ostium vestrum, confestim aperiatis ei, & introducatis eum ad cor vestrum certe si placuerit ei esse ibi, dabit vobis locum nominatum in regno suo quod vobis præstare dignetur, qui nunc est & semper erit, & regni eius non erit finis.

CAPVT V.

Ad venerabilem Abbatem Tuitiensem.

DOMINO G. venerabili Abbati Ecclesiæ Dei quæ est in Tuitio, humilis ancilla ancillæ Christi Elizabeth Sconaugiensis, salutem & orationes. Consolamini & gaudete in Domino, & confortate corda fratrum qui sunt vobiscum: quia suscepit Dominus gemitus vestros, & respexit tribulationem cordis vestri, qua afflicti fuistis in conspectu eius, pro lachrymabili iactura Dominici sacramenti, quæ accidit in medio vestri: fecit enim secundum consuetudinem benignitatis suæ, & dignatus est annunciare mihi per Angelum suum verba quædam, ex quibus recipere potestis consolationem. Factum est in Dominica prima quadragesimæ, celebrante domino Abbate diuinum officium apud nos post lectionem Euangelij, cum essem intenta orationi, subito elangui, & veni in mentis excessum: & ecce Angelus Domini benignus consolator meus aduenies, stetit in conspectu meo: tunc inter cæteros sermones quos contuli cum eo, feci memoriam vestri apud eum, sicut præmonita fueram a fratre meo: interrogauique eum, dicens: Domine mi, quid factum est de illo veneranda Sacramento, quod in Ecclesia Tuitiensi de gutture pueri sternutantis excussum est? Nunquid pedibus circumstantium conculcatum est & periit? qui respondens, ait: Sacramenti illius sanctitas, viuificat spiritum recipientis se: quod autem ab ore eius elapsum est, ab Angelo Dei qui præsens aderat, susceptum est & in arcano loco repositum: & dixi: Nunquid Domine interrogare audeo, in quo loco sit reconditum? Et ait noli interrogare. Rursus dixi: Domine quid seruitij pro hac negligentia Deo exhibere conuenit fratres illos? Et respondit. Quadraginta diebus in conuentu immoletur Dei sacrificium laudis pro delicto hoc: adiecit autem adhuc, dicens: Ego vice Domini nostri Iesu Christi, hanc satisfactionem constituo, vt vbicunque ceciderit super terram Corpus Domini, siue effusus fuerit Dominicus Sanguis ita vt postea inter reliquias non possit reponi pro peccato hoc immoletur sacrificium laudis quadraginta diebus: si vero inter reliquias potest reponi, triginta diebus idipsum fiat: nouissime & hæc adiecit: Expedit fratribus illis & necesse habent, vt quanto amplius sanctorum corpora apud se congregant & iuxta se locant, tanto amplius studeant honorifice & amabiliter eis ministrare, & vt vitam suam cum timore Dei emendent ac diligentius ordinem suum obseruent: nam vt ad hoc eos commoneret Dominus, permisit fieri quod factum est in medio eorum: quod si admonitioni eius obedierint, & fecerint quæ dixi, certum habeant, quoniam pretiosi illi martyres interpellabunt pro eis coram Domino, & in omni necessitate eis subue-

uenient. Si autem non fecerint, accusationem & querelam facient aduersus eos.

CAPVT VI.

Visio quam vidit Egbertus, qui & obtulit reuelationes Elizabeth in altari.

DIE festo sanctæ Mariæ Magdalenæ circa horam primam, ego Egbertus stabam orans inter duas columnas quæ sunt ante altare sancti Heriberti, & vidi flammam rubicundissimam tribus vicibus super altare maius inter tabulam, in qua erat depicta maiestas saluatoris & inter scrinium sancti Heriberti, circa reliquias quæ illic in scrinio reconditæ erant. Existimans autem illic esse lampadem ardentem super reliquias, accessi vt viderem an ita esset, & non erat: ipsa autem die obtuli supra easdem reliquias reuelationes Elizabeth, quas ostendit illi Dominus de exitu sanctæ Vrsulæ Reginæ.

* *
*

Quarti Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

FINIS.

LIBER V.
SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

Qui est Epistolarum quas non ex humana præmeditatione sed diuina inspiratione (cum esset illiterata) pronunciauit; loquens non verba sua, sed Domini & sancti Angeli eius.

PROLOGVS.

EX Episcopatu Metensi, de Abbatia quæ est in Busidorpo, venit Monachus quidam in sacris literis copiose eruditus visitare Elizabeth & perscrutari quæ fecerat Deus cum illa. Cumq; ei vehementer congratulatus fuisset, & bonis consiliis eam fideliter instruxisset, rogauit discessurus vt aliquando ab ea accipere mereretur epistolam eiusdem gratiæ cuius erant & cætera quæ ab ipsa in spiritu fuerant pronunciata, ex qua aliquid emendationis & bonæ consolationis mens eius accipere posset. Simul etiam petiit ab ea mitti epistolam Abbati suo & fratribus, de correctione eos admonentem. Quæ cum diuinæ gratiæ reuerenter commendasset, ipsa ea nocte quæ proxima erat post hanc petitionem dum interesset matutinis, subito & ex improuiso pronunciauit epistolam quam prædictus frater ad se mitti postulauerat similiter & tertia nocte post hæc, aliam epistolam pronunciauit, quam Abbati suo & fratribus rogauerat mitti. Ex illo ergo tempore cœpit habere gratiam pronunciandi epistolas huiusmodi, quales hic descriptæ sunt nonnullæ.

* *
*

EPISTOLA I.

Ad Ludouicum Monachum postea Abbatem apud sanctum Eucharium Treueris.

LVDOVICO Christi seruo, Elizabeth, gratiam Dei. Admoneo te dilecte Dei, vt iuste gradiaris in via contemplationis ad quam accessisti. Noli declinare ad dextram neque ad sinistram, sed porrige illi manum, qui scit omne malum in bonum perficere. Diues enim es, sed modicus esto in omnibus diuitiis tuis. Da gloriam Deo, à quo est omnis sapientia: & noli altum sapere sed time, quia nihil deest timentibus Deum. Noli te exaltare, sed semper humiliare: quanto enim humilior eris, tanto sequetur te altitudo gloriæ. Corrige vitam tuam totis viribus tuis, vt præparetur tibi corona gloriæ: quam tibi redditurus est Deus in die solennitatis & lætitiæ. Quam tibi præstare dignetur, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat per omnia sæcula, Amen.

EPISTOLA II.

Ad Abbatem de Busindorpo & fratres eius.

ABBATI Busindorpensi, Elizabeth, gratiam Dei. Serue Dei, admonet te diuina inspiratio. Excitare, & extende virgam pastoralem, & percute fortiter suauiterq́; dispone omnia circa oues tuas, quas regere & custodire suscepisti. Sequitur vnusquisq; cor suum, declinante à via contemplationis, iniuste gradientes. Propter hoc, non dabit Deus vobis victui necessaria. Redite filij Dei, filij lucis ad cor vestrum, & interrogate conscientias vestras, si aliquid in vobis est, quod non sit bene placens coram eo quem omnis terra tremiscit. Emendate vos in melius: habetis Patrem qui in altis habitat & humilia respicit. Nolite dare cordi vestro locum, vt euagetur huc atq; illuc. Spernite mundum & omnem ornatum sæculi propter amorem Domini, vt possitis videre Regem in decore suo, & authorem vitæ qui vos inuitat ad conuiuia ciuium supernorum: vbi manet Pater in Filio, & Filius in Patre cum Spiritu sancto, in sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA III.

Ad dominum Hilinum Archiepiscopum Treuirensem.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, Hilino Archiepiscopo Treuirensi, gratiam Dei. Admonet te qui erat & qui est & qui venturus est. Excitare in spiritu humilitatis & timoris Domini Dei tui. Extende virgam pastoralem super greges quos suscepisti Domino regere & custodire. Percute fortiter & suauiter, obsecrando, increpando: non quasi mercenarius cuius non sunt oues propriæ, sed quasi fidelis seruus & prudens quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illi in tempore suo tritici mensuram. Iterum admonet te idem Dominus dicens: Redde rationem, quia defraudasti mihi margaritas electas, & gemmas pretiosas quæ tibi missæ fuerant de magnę maiestatis potentia, proiecisti post tergum tuum, & noluisti obedire mihi. Nonne tu scis quia dixi: *Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis?* Accipe & reuolue volumen, & inuenies quæ dixi, & quæ facta sunt Sedes Apostolica obsessa est superbia, & colitur auaritia. Quod si non indicabis eis quę tibi sunt reuelata, & ipsi in peccatis suis moriuntur, iudicium Dei portabis. Nec te lateat, quod qui designatus est à Cæsare, ipse acceptabiliter est ante me. Quod si me timuerit & iudicium meum fecerit, dabo ei cor nouum, & spiritum meum ponam in medio cordis eius. Nunc ergo attende, & fac quæ mihi placita sunt & noli timere: quia ego tecum sum omnibus diebus vitæ tuæ, & non deseram te, sed dabo tibi locum nominatum in regno meo, vbi sonant iugiter organa sanctorum meorum, quod nemo scit nisi qui accipit. Quod tibi sacrate Pater præstare dignetur qui est fons & origo totius bonitatis.

EPISTOLA IV.

Ad Abbatem Otinhensem & fratres eius

DOMINO G venerabili Abbati Otinhensis cœnobij soror Elizabeth de Schonaugia, Salutem & orationes fideles. In vigilia sancti Laurentij venit ad me vnus ex fratribus tuis, quasi expeditus ad iter quo Hierosolymam ire disponebat: & voluntatem tuam ac propositum de eodem itinere aggrediendo, mihi aperuit. Cumque multa mecum contuliſſet, ac me de inquirenda voluntate Domini super his diligenter rogasset, nocte eadem dum interessem matutinis, posuit Dominus verba sua subito in ore meo, & pronunciaui ea hoc modo: Hæc dicit qui erat, & qui est, & qui venturus est omnipotens: *Ego sum via, veritas & vita.* Si quis per me introierit, saluabitur, & veniet in Hierusalem ciuitatem sanctam quæ sursum est, & ibi requiescet, & inueniet retributionem magnam pro labore & fatigatione sua. Sunt ergo homines aliqui iniusti, homicidæ, malefactores, qui indigent pœnitentia, & veniunt Hierusalem quærentes Patriarcham & consilium eius vt expedit eis, vobis autem filij lucis non sic. O stulti & tardi corde ad credendum: An nescitis si quis quæsierit me in omni corde suo, ecce adsum ei in adiutorium? Sed admoneo te qui es pastor ouium, cum omni diligentia, extende virgam pastoralem & percute fortiter suauiterq́; omnia dispone circa subditos quos suscepisti regere & custodire, quasi fidelis seruus & prudens: & iugum meum noli excutere de collo tuo, sed sit tibi suaue atque portabile. Et ego præcipio tibi per dexteram meam quæ sunt in corde tuo nę facias, quia de bona non prodeunt conscientia, sed

seducunt te vt cadas in foueam. Sin autem non consenseris consiliis meis, & præcepta mea contempseris, ego Dominus conteram te, & delebo nomen tuum de libro vitæ. Nunc ergo attende circa eos qui sub regimine tuo sunt, obsecrando, arguendo, increpando, admonendo. Et emendate vos omnes in melius, & nolite dare locum diabolo, qui semper circuit quærens quem deuoret. Et paternam meam admonitionem suscipite cum gratiarum actione. Et istum fratrem vestrum recipite grata benedictione, quia Dominus omniũ diligit eum, & faciet in eo quæ sunt beneplacita coram ipso. Et iterum admoneo vos, ambulate in via contemplationis meæ sicut filij charissimi cum omni humilitate & obedientia sine murmuratione, sine detractione & inuidia, vt non blasphemetur Pater vester cœlestis in vobis & irritetur, & ne pereatis de via iusta, id est de via contemplationis eius. Ambulate dum adhuc lux erit in vobis, ne tenebræ mortis vos comprehendant, donec videatur Deus Deorum in Sion, & faciet vos regnare cum ipso in gloria sine fine, Amen.

EPISTOLA V.

Ad fratres Nuremburgenses.

VOs qui in Nuremburgo habitaculum construxistis, admonet vox Diuina dicens: Eligite vobis serenum lumen & adducite in vos pacem veram, & delectabitur in crassitudine anima vestra. Ambulate sicut filij charissimi in via contemplationis Domini quam elegistis: & ascendite in montem excelsum vbi est fons aquæ & redundet cor vestrum. Haurite aquas in gaudio de fonte saluatoris, & dicite: Nos qui viuimus, benedicimus Domino. Sunt enim inter vos aliqui homines qui mihi boni & pacifici videntur, quidam etiam mali & peruersi, qui dant insipiens cor suum sæculo, & delectantur in eo multis modis. Propter hoc moneo bonos vt in melius proficiant, malos autem, vt conuertantur & viuant: quia oportet vos vni Deo militare, à quo est omnis bonitas, omnis sanctitas, omniaq; in cœlo & in terra ministrant ei: cui decet vos ministrare in vestitu religionis, vt intrinsecus appareat religio vestra beneplacens Deo: & estote sicut Angeli Dei, qui semper adhærent ei, laudantes & benedicentes viuentem in sæcula sæculorum, Amen. Quod & si feceritis hæc quæ prædicta sunt, & alia his similia & fugeritis superbiam & omnem immunditiam, ne polluatur mens vestra tantis immunditiis, ne irritetur pater vester cœlestis in vobis, & ne pereatis de via iusta id est de via contemplationis eius, absque dubio præparabit vobis si de reas mansiones & immarcesibilem coronam. Quam vobis præstare dignetur qui est fons & origo totius bonitatis.

EPISTOLA VI.

Ad sorores Auturnacensis cœnobij.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, sororibus cœonbij Auturnacensis, salutem animæ & corporis, & gaudia æternæ vitæ. Admonet vos vox Diuina, dicens: Gaudete semper in Domino, & delectabuntur in crasitudine animæ vestræ. Nolite tardare in seruitio Dei vestri. Ambulate in via contemplationis eius sicut filię charisimę cum omni humilitate & charitate & obedientia sine murmuratione, sine detractione, sine inuidia & his similibus, quasi agnæ nouellæ beneplacentes coram Deo viuente: disrumpam vincula captiuitatis vestræ, dicit Dominus Deus vester, & adducam vos ad pascua viuentia vsque in atria tentorij mei. Admoneo vos iterum cum omni solicitudine mentis ambulare in via visionis Dei & tanquam sapientes virgines aptate lampades vestras. Diligite vos inuicem sicut & Pater vester cœlestis dilexit vos, & inuicem onera vestra portate. Estote misericordes, honorem inuicem præuenientes, & gerite curam infirmorum: date & dabitur vobis: centuplum recipietis, non solum in hoc sæculo sed etiam in futuro. Paternas admonitiones Domini grata benedictione percipite, hilari vultu, corde & animo: & nolite esse tantum vt auditrices verbi Dei, sed vt factrices. Videte vocationem vestram qua vocatæ estis. Vocauit enim vos Deus in admirabile lumen suum, & elegit vos in hæreditatem sibi. Videte cum omni studio mentis vestræ, quomodo placeatis sponso vestro cœlesti, vt inter filias ipsius electas computari possitis: & corona-bit vos corona iustitiæ, quam redditurus est vobis in die solennitatis & lætitiæ. Quam vobis præstare dignetur Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA VII.

Ad sorores in Bonna.

VOx Diuina tonans in corde Elizabeth ancillæ Domini, locuta est dicens: Dico vobis sororibus cœnobij quod est in Bonna. Admoneo vos vt cautius ambuletis in via quæ est contemplationis Domini, non quasi insipientes sed vt sapientes & intelligentes quæ sit voluntas Dei, quomodo dies & tempora huius mundi mali sunt, & vim patitur regnum Dei, & scissuram magnam etiam ex vobis, & estis quasi gens quę ignorat Deum, & ignominiam Dei portatis in corpore vestro. Regredimini filiæ Hierusalem per aliam viam quæ ducit ad vitam: adhuc enim habetis spatium vitæ & locum pœnitentiæ. In cœlo enim sedet, qui de conuersione vos admonet: quod si facere decreueritis, continuo saluabit vos. Sapiens medicus concupiuit sanare languores animæ vestræ, primum imponens acerbitatem, & postea leniter palpans & suaue vnguentum imponens: & sic alligabit vulnera vestra, sicut olim venit saluator sanare ægrotos. Nolite repellere à vobis medicum salutis quoadusque sanitatem recipiatis. Nolite paternas admonitiones Domini indigne suscipere: quos enim diligit, corripit, & sicut amabilis pater, admonet quos diligit: & qui diligunt eum, im-

plebun-

plebuntur lege ipsius. Diligendus autem est pro tali admonitione. Videte totum mundum, quomodo crescit, quomodo decrescit, & nihil stabile est in eo, sed quasi puluis qui à vento sufflatur & spargit, sic euanescit mundus, & omnis concupiscentia eius. Non habetis hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirere debetis, vbi est Christus in dextera Dei sedens, ibi restauranda est in vobis drachma quæ perierat, & inuenietis præmium vitæ æternæ. Quod præstare vobis dignetur Iesus Christus filius Dei viui, qui in Trinitate perfecta viuit in sæcula, Amen.

EPISTOLA VIII.

Ad sorores sanctarum virginum Colonienſium.

Ead.l.4.c.4 VOx diuina quæ de summa maiestate venit, clamat ad sorores sanctarum virginum in Colonia dicens: Filiæ meæ sunt quasi derelictæ, & euanuerunt in vanitatibus suis: & velut arundo quæ à vento impellitur huc atque illuc, sunt filiæ meæ in omnibus viis suis dicit Dominus. Sanguinem sanctarum mearum qui effusus est in terram calcat pes vester, & sub pedibus vestris sunt qui accusant vos coram me, dicentes: Quare non vindicas nos Domine Sabaoth? quia gens ista non reuerctur nos: & in multis pauci sunt qui nos honorant, qui magna sustinuimus propter te, sed calcat nos terra cum genere suo. Ecce filiæ maculatis lectum meum, in quo requiescere debueram cum sanctis meis: redite ad cor, & recordamini quomodo præcesserunt vos anteltatrices vestræ, cum omni humilitate & castitate, & amauerunt sponsum suum cœlestem. Imitatæ sunt eum etiam in morte sua, ideoq; coronantur & accipiunt palmam. Conuertimini à viis vestris, & sequimini eas & estote paratæ, vt quando veniet sponsus vester & pulsabit ad ostium cordis vestri, confestim aperiatis ei, & introducatis eum ad cor vestrum. Certe si complacuerit ei tunc esse ibi, dabit vobis locum nominatum in regno suo. Quem vobis præstare dignetur qui nunc est & semper erit, & regni eius non erit finis.

EPISTOLA IX.

Ad sorores Dierstenſes.

ECce admoneo vos ô filiæ charissimæ, ambulate in via contemplationis Domini cum omni solicitudine mentis, cum omni humilitate & obedientia & charitate & patientia, quemadmodum elegit vos Deus in hæreditatem sibi, vt eatis in contemplatione eius, sine murmuratione, sine detractione, sine inuidia, vt non blasphemetur pater cœlestis in vobis, & irritetur, & pereatis de via in qua ambulare cœpistis. Et ecce admonet vos cum omni mansuetudine, percipite paternas admonitiones eius grata benedictione: dum lucem habetis, ambulate in ea, vt filiæ lucis sitis. Et ecce admonet te ô virgo quæcunque es sicut signaculum super cor tuum, vt non introëant in illud deceptiones inimici, & noli me repellere de corde tuo: quoniam paraui tibi thesauros inæstimabiles, & introducam te in tentorium palatij mei, vbi cantant Angeli & Archangeli, vbi iugiter consonant organa sanctorum, & præparabitur tibi corona gloriæ, quam redditurus est tibi Iesus Christus filius Dei viui, qui cum Patre & Spiritu sancto in Trinitate perfecta viuit & regnat in sęcula, Amen.

EPISTOLA X.

Ad dilectiſsimam Abbatiſſam Diquircenſem.

EGo Elizabeth humilis vermiculus quæ iaceo & plurimum fatigor in multis miseriis huius mundi, omne debitum orationis & (cuius te participem faciat Deus) retributionis quam expectat anima mea cum gratia ipsius. Charissima admoneo te in spiritu, confortare & esto robusta contra insidias callidi serpentis, qui insidiatur calcaneo tuo, & posuit tibi laqueos per multorum inuidiam: certo scias quod qui tibi posuerunt laqueos, ipsi in laqueum cadent. Et tu filia Hierusalem gratulanter ambula in via contemplationis Domini, currendo bene in charitate, in castitate, prudentia & humilitate. Viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine tentationes huius mundi. Per multas enim tentationes oportet nos intrare in regnum Dei. Plantauit enim Deus vineam in eo loco in quo habitas, & germinauerunt in eis quidam ramusculi pulcherrimi, & fecerunt fructum acceptabilem Deo. Creuerunt etiam ibi spinæ & tribuli, & germina quæ inutilia sunt. Et quid putas facturus est Dominus vineæ suæ, vbi non fecerit ei fructum acceptabilem? proculdubio eradicabit infructuosa eius, & mittet ea in caminum ignis. Extende tu virgam pastoralem cum omni solicitudine mentis circa subditas quas regere suscepisti & custodire. Percute fortiter, suauiterq; omnia dispone cum discrētione, cum timore Dei, cum omni humilitate. Quanto sublimior es, tanto humilior sis: humilitas enim magna virtus est: qua peruenitur ad coronam. Et nunc gaude & lætare in eo qui te sibi consecrauit, & fecit vt sit anima tua sponsa Dei, sponsa regis, sponsa agni candidissimi qui te præcedit: dulce sit tibi currere post vestigia eius. Noli declinare ad dexteram neque ad sinistram, & sic peruenies ad eum, & introducet te in cœnaculum tentorij, & cœnabis cum eo & ipse tecum. Ibi semper lætaberis cum Angelis: ibi cynnamomum & balsamum: ibi odor suauissimus: ibi organa sanctorum & carmen amabile resonat ante thronum Dei: ibi nulla infirmitas exagitat, nulla tribulatio perturbat. Hanc lætitiam tibi præstare dignetur qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus per infinita sæculorum sæcula,

AMEN.

* * *

EPI-

EPISTOLA XI.

Ad eandem Abbatissam Diquircensem.

DILECTA mea accipe quæso cum gratiarum actione verba mea, quæ ex dono Dei sine humana industria prolata sunt à me. Nam cum venirent ad me duo homines Bonna, sexta feria ante diem Palmarum, ac me salutassent ex parte tua, reduxit mihi in memoriam frater meus qui cum illis aderat, quomodo semper desideresti habere à me aliquam admonitionē & consolationem. Continuo itaque proxima nocte post matutinas, cum vexata fuissem grauiter durissimis febribus, & iacerem in sudore meo æstuans, subito posuit Deus verba epistolæ ad te missæ simul in ore meo, & voluebam ea apud me vsque mane, & non poteram habere vllā requiem donec conscripta sunt. Cumque demonstrassem hæc fratri meo, dixit: Exponere nobis debes quid sit quod dixisti esse cynnamomum & balsamum in patria illa cœlesti. Et spopondi me interrogaturam visitatorem meum super his, quia non ex meo sensu protuleram verba, quæ prædicta sunt. Cum ergo post hæc in vigilia Paschæ apparuisset mihi, eumque de hoc interrogassem, hilariter me intuitus est, ac si gratam haberet interrogationem meam, & dixit mihi: Cynnamomum ex natura habet gratam dulcedinem qua gustum delectat, simulq; habet acutam fortitudinem qua accendit palatum gustantis, & quo magis masticatur tanto magis sapidum & odoriferum est. Talis est Dominus Deus noster nobis, qui stamus semper ad videndam desiderabilem faciem eius. Dulcis est nobis super omnia quæ gustari possunt, & non potest in cunctis desiderabilibus comparari quicquam dulcedini eius quæ nos tangit ineffabili fortitudine, ac penetrat intima nostra, nosq; accendit & iugiter inflāmat ad ipsum amandum & quo amplius epulamur gustum suauitatis eius, tanto nobis sapidior & appetibilior est, & non habet aliquam metam cursus desiderij nostri in ipso. Ipse est balsamum electorum suorum, quia lenit dolores eorum, & sanitatem æternam eis præstat in regno suo. Ipsum incessabiliter bibūt & trahunt in se & reficiuntur copiose ex ipso vt veniant eis in obliuione mala omnia quæ in hac vita pertulerunt: & incorruptibiles eos facit, vt vltra non esuriant, neque sitiant, neque molestiam patiantur ab æstu aut frigore, aut morbo, aut ab aliqua incommoditate, neque dissolui possint à læsione mortis in æternum. Odor eius abundantiam suauitatis tantam habet, vt si in vnum coaceruentur omnia quæ sub cœlo sunt suauiter redolentia, non possint vllam spirare suauitatem quæ sit comparabilis illi. Odor eius est suauissima delectatio quæ ex ipso procedit, non solum in eos qui præsentem habent vultū maiestatis eius, sed in eos quoq; qui adhuc peregrinantur in hoc mundo, & diligūt gloriam eius, & suspirant ad patriam visionis eius. Hæc cum dixisset, blande consolatus est me super ęgritudine mea, & magnam mihi gratiam promittebat. Nam flebam multū pro eo quod Paschalibus gaudiis interesse non poteram ob importunitatem febrium, quę multis diebus intolerabiliter me vexauerant, & erant commutatæ à quartanis in tertianas. Recordatus est tamen benignitatis suæ in me, & rediit ad me in octaua Paschæ, & duxit me in spiritu in locum magnæ amœnitatis, & statuit me secus fontem pulcherrimum, & quasi vase aureo hausit ex eo & potauit me. Cumque bibissem, fecit super me signaculum crucis, & benedixit mihi ac dixit: Dimissa es ab infirmitate tua, non te amplius tanget. Cumque ab extasi expergefacta fuissem, statim me sensi alleuiatam, & cœpi incedere firmo gressu quod non feceram longo tempore, nec vltra ad me rediit infirmitas illa Benedictus Deus in cunctis miserationibus suis, quas ostendit in me. Hæc omnia magnę dilectionis causa tibi charissima annunciare curaui, vt aliquam ex his consolationem accipias, & conforteris in Domino.

EPISTOLA XII.

Exhortatoria epistola Elizabeth ad cognatam suam.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, dilectissimæ cognatæ suę, ac venerabili magistræ G. omne debitum orationis & dilectionis in Christo Iesu. Charissima, admoneo te ambulare cum omni solicitudine mentis tuę in via contemplationis Dei, & currere post vestigia agni candidissimi qui te præcedet cum omni humilitate & patientia. Patiens esto contra omnia aduersa: quanto sublimior es, tanto humiliare in omnibus: humilitas enim magna virtus est: humilitate peruenitur ad coronam. Quando humilior fueris, tanto sęquetur te altitudo gloriæ: discretionem tene circa subditas tuas, obsecrando, increpando, arguendo: discretio enim mater est omnium virtutum. Necesse est valde talibus hominibus qui magistri nominantur, discretionem habere in seipsis & in aliis. Et iterum clamat ad te & ad omnes qui sub regimine tuo sunt vox diuina, vox sponsi vestri, & admonet vos ambulare in via contemplationis eius, sicut ipse præcedit. Ambulate sicut & ipse ambulauit: & nolite declinare ad dexteram neque ad sinistram, sed sequimini vestigia eius cum omni humilitate, patientia & obedientia. Et estote sine discordia & sine detractione & murmuratione & inuidia, & ab aliis huiusmodi custodite vos, vt sitis quasi modo geniti infantes, rationabiles sine dolo, iuste & pie viuentes in hoc sæculo. *Sancti estote*, dicit Dominus, *quia ego sanctus sum.* Et iterum dicit: *Perfecti estote sicut & pater vester cœlestis perfectus est.* Ambulate vt filiæ lucis, vt filiæ charissimæ patris vestri qui in altis habitat & humilia respicit. Diligite iustitiam, obedientiam, patiētiam & humilitatem. Diligite vos inuicem cum omni mansuetudine. Onera vestra adinuicē charitatiue portate. Compatientes estote & misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Nulli dantes offensionem, vt non vituperetur ministeriū vestrum. Vnaquæq; vestrūm quod sibi non vult, alij ne faciat. Magistram vestram honorate, & eam cum omni mansuetudine & sincero corde diligite, & nolitē eam spernere & contemnere, quia ipse Dominus dicit:

dicit: *Qui vos spernit, me spernit, & qui vos audit, me audit.* Nunc igitur attendite & considerate admonitiones Diuinas, & eas percipite hilari corde cum gratiarum actione, & auribus percipite. Hæc est autem vox sponsi: Non requiescam nisi super humilem & quietum & trementem verba mea. Et iterum dicit: Deliciæ meæ sunt habitare inter filios hominum. Et contra dicit sponsa agni: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie? Et iterum. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia. Sed quidnam est hoc quod dicit eum cubare, quiescere, pasci inter lilia? Hæc sunt virgines castæ, & bene ornatæ charitate, castitate, prudentia, humilitate. Quanto castior virgo est, tanto humilior sit. Gaudete cum lætitia filiæ Hierusalem, quoniam vos elegit Deus in hæreditatem sibi: & corrigite vos cum omni solicitudine cordis vestri, & proteget vos sub vmbra misericordiæ, & enutriet vos ab vberibus consolationis suæ, donec aspiret dies & inclinentur vmbræ. Et adducet vos in Hierusalem quæ sursum est, & dicet: Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Regum in diademate, quo coronauit eum pater suus in die desponsationis eius, & in die lætitiæ cordis eius. Quando erat dies lætitiæ cordis eius? Tunc erat quando egressus est vt gygas fortis ad præliandum contra regem infernorum, & præualuit & despoliauit eum, & secum duxit in gloriam quos redemit sanguine suo: sic fiet vt & nos simus cum eo & ipse nobiscum in gloria, in vita æterna, Amen. Valete & orate pro me Dominum, vt fiat in me Spiritus sancti templum, & in me perficiat quod sibi placeat.

EPISTOLA XIII.

Alia ad quosdam religiosos patres exhortatoria.

ELIZABETH humilis ancilla Christi R. dilecto suo, omne gaudium in cœlesti thesauro accipiendum. Charissime, admoneo te vt attendas quomodo hic mundus periclitatur & Dominus periclitantibus subuenit semper, extrahendo eos aliquando admonitione, aliquando correptione, aliquando consolatione, & quasi pater mitissimus corripit suos ne fictile vas eorum pereat. Nunc autem ô amice Dei, memento cum omni solicitudine mentis, quomodo hic mundus transit, & flos eius arescit & lubricus est. Et quis audet dicere, confirmatus est pes meus, & non cadam. Nemo securus sit de seipso: si hodie est, cras non erit. Et de beata domo tua, dicam domus pacis est, & pax requiescit in ea. Et inuenta est apud te margarita electa, & Dominus omnium diligit eam, & seruata est ei, & vocat eam vt desponsetur cœlesti sponso Christo Iesu: & ipse daturus est omnia quæ habet, vt emat eam. Et ecce admonet te diuina clementia ô mater veneranda de illa margarita, de qua dixi, vt materna eam dilectione diligas. Vide ergo ne diligas eam plus quam animam tuam. Si autem diligis eam vt animam tuam, & si diligis Deum plus quam animam tuam, coniunge hæc duo in vnum, filiam ad Deum, creaturam ad creatorem, & de his mercedem magnam recipies in anima tua in die retributionis, & bene tibi erit semper cum eo qui est benedictus in sæcula. Et iterum reuertor & admoneo vos patres inter omnia & super omnia, vt abstineatis à vino, quoniam magnum periculum patiemini de hoc in animabus vestris. Pro certo scitote qui semper est in ebrietate, semper est in obliuione traditus coram Deo. Patiens est Deus, & expectat vos de die in diem: & dedit vobis dies & annos vt emendetis vos in melius, & nullam excusationem habetis. Dedit vobis doctrinam, & ostendit vobis viam rectam, & ambulastis viam iniustam. Timendum est autem de patientia Dei in die qua redditurus est vnicuique secundum opera eius. Si autem conuersi fueritis & pœnitentiam egeritis, magnam gratiam apud Deum inuenietis: quoniam benignus est & misericors: & peccatores non despexit, sed manducabat cum eis: & non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et iterum dico vobis dilectissimis in Christo. R. L. N. Confortamini in Spiritu sancto, & confirmate corda vestra, quomodo athletæ Dei estis, & bene superabitis eos qui sunt inimici castitatis, quemadmodum vos estis amatores castitatis: inde vobis erit gaudium magnum in cœlo, & corona lætitiæ præparabitur, & merces magna nimis. Quam vobis præstare dignetur qui in Trinitate perfecta viuit & regnat in sæcula, Amen.

Abstinẽdũ à vino

EPISTOLA XIV.

Ad Abbatem Tuitiensem.

DOMINO G. venerabili Abbati Tuitiensis Ecclesiæ, soror Elizabeth salutem & orationes deuotas. Rogauit me vnus ex amicis tuis venerabilis pater vt hæc tibi annunciarem, quia ex literis tuis hæc te desiderare intellexit. Cum essemus expectantes aduentum fratris mei qui fuerat profectus ad vos, accidit vt viderem in visione nocturna, quasi venisset ad nos, gestans in manu tria lilia elegantis speciei: quorum vnum valde pusillum & quasi recenter à calore solis apertum videbatur, sed magis cæteris candidum & amabile visu, quod in manus meas porrigens, dicere videbatur: Accipe soror, hæc vocatur Eutycia. Post hæc cum reuerteretur, primum diuertit ad nos vsque dum fratres ad processionem se præpararent: narrauitq; nobis de duabus sacris virginibus Fenellina & Grata quas adducebat, & de tertia illa infantula quam mihi specialiter à te missam asserebat. Continuo intellexi visionem trium liliorum, ac tertiam illam quam sine nomine adduxit Eutyciam. Vale perenniter in Deo salutari tuo.

Tria lilia

Eutycia.

Fenellina

Grata.

* *
*

Quinti Libri Epistolarum S. Elizabethæ Virginis
FINIS.

LIBER VI.
QVI EST ECBERTI AD COGNATAS SVAS.

CAPVT I.

De obitu Elizabeth Virginis.

VIRGINIBVS Deo sacratis in Anturnacensi congregatione, Budæ, Hadeuigi, Regelindi propinquis & familiaribus suis frater Ecbertus ex cœnobio Sconaugiæ orationis obsequium, & dilectionis affectum.

Sinite vt plangam paululum dolorem meum apud vos charissimæ meæ, & suscipite verba lamentationis meæ cum dulcedine compassionis. Paululum plangam, modicum lugebo, iuxta amplitudinem vulneris mei, ne forte carnali affectu perturbari existimer, & reputetur ad insipientiam mihi. En nostra Elizabeth, illa electa lampas cœlici luminis, virgo illustris & honorificata in abundanti gratia Dei splendida, gemma cœnobij nostri, dux nostri virginei cœtus; heu ante annos maturiores ex hac luce subtracta est. Quæ me peperit in lucem inexpertæ nouitatis: quæ me traxit ad familiare ministerium Iesu Domini mei: quæ ore mellifluo consolationes & instructiones Dei de cœlo afferre solebat ad me, & gustare faciebat cor meum primitias dulcedinis absconditæ sanctis in Deo. Hæc irregressibilem abiit viam: & ecce non comparet super terram dulcedo animæ meæ, consolatio paupertatis meæ, & suaue condimentum omnium laborum meorum. Merito ergo mœroris cingulum præcordiis meis accingo: dignum dilecta mea super te lamentum assumo virgo gratiosa valde amabilis, multum in suauitate sancta, qua te inunxerat Spiritus Dei. Exitum tuum immaturum ô filia gratiæ, lugent interiora animæ meæ, & personat chordæ cordis mei carmen lugubre spiritui meo super te. Veruntamen non est dolor meus sicut dolor quem pariunt caro & sanguis, vt nunc germanitatis causa quę carnalia sunt lugeam. Sed spiritualium delitiarum me communia damna contristant, quas tu Dei ministra, inaudito modo multis administrare solebas. Per te cœlum mundo erat apertum, & affluebant abscondita à seculis arcana Dei per organum vocis tuæ ad nos, & erat pretiosius auro, dulcius melle eloquiũ tuum. Per te Angeli nobis & nos Angelis familiariter loquebamur, & affabiles nobis erant te mediante altissimi principes cęli. O fęlix fęmina, quam multi Reges & prophetæ voluerunt videre quæ videbas, & non viderunt. Patuit enim beatis oculis tuis sublime palatium cœli, & præuidisti ante tempus communis visionis inaccessibilem claritatem regni immortalis. Gloriam ciuium cęli nobis noram faciebas, & quasi ante oculos mẽtis nostrę ponebas, & inflãmabant non mediocriter beatę rationes tuę corda nostra in desideriis patrię quã expectamus. Vacillantes animas nostras, in ministerio Dei sæpius confirmauerunt verba admonitionis tuæ, & feruore sancto, laudationes Domini multum nos amplificare faciebas. O quam multa pietatis opera per exhortationes tuas longe lateque per terras facta sunt, quoniam multæ electorum animæ, desideratis consolationibus, per tuam negotiationem potitæ sunt. Benedicta filia tu à Domino, quia fructuose inter Deum & homines negotiata es. O fœmina fœliciter nata quomodo perdiderunt te infœlicia tempora nostra? Dei lucerna quomodo extincta es mundo? quomodo clausa es ô clara fenestra? Per quam prospiciebant oculi Domini ad nos. Pium est ô electa Dei flere nos amissionem dulcis præsentiæ tuæ. Et pium est nihilominus congaudere nos beatitudini optimæ consummationis tuæ: quippe quę bonũ certamen certasti, & cursum martyrij tui fœliciter consumasti. Tota etenim vita tua ab annis tenerioribus si recte animaduertitur vere martyrium dici potest. Portabas siquidem iugum Domini ab adolescẽtia tua, sub regulari disciplina semper ambulans in paupertate & multiplici tribulatione. Semper manus Domini grauis fuit super te, nec defuit vllo tempore tibi visitatio superna premens animum conterens miserabile corpus tuũ pressuris & ęrumnis, quas agnoscere & dinumerare dignetur qui solus laborem & dolorem considerat. Hilarem & patientem te exhibebas ad omnem flagellationem Domini, & super dolorem vulnerum quem tibi infligebat manus eius, sęper adiiciebas sacrificium spontaneę afflictionis. Riui innumerabiliũ lachrymarum

marum tuarum domina, fatigationes genuum tuorum, diuulſiones teneritudinis tuæ quas ſuſtinebas ab aſperitate ſaxi, inciſiones laterum quas inferebat duritia zonæ, incredibilis parcitas ciborum, & innumera orationum tuarum holocauſta, maneant in recordatione coram oculis miſericordis Dei cui nuda & aperta ſũt omnia. Ardorem ſancti deſiderij tui, de ſeipſo nunc faciet fons vitæ, quem toto corde ſitiebas: humilitatem ſpiritus tui, qua præ cunctis mihi cognitis modica & abiecta ſemper in oculis tuis fuiſti, reſpiciat & honorificet ſubleuator humilium Deus. Benignitatem quam erga aduerſantes tibi habere ſolebas, benignitas diuina agnoſcat, & ad condignam retributionem adducat. Anima laſſa, anima contrita, & ſaturata miſeriis ærumnoſæ vitæ, perge nunc in requiem diu deſideratam: ſuſcipiat te ſinus pacis æternæ. Amplectatur te dextera fidelis ſponſi tui: foueat & alliget omnes contritiones tuas, ac donet tibi oleum gaudij pro luctu, coronam decoris pro cinere deſpectionis, pallium laudis pro ſpiritu mœroris. Quo digreſſus ſum à propoſito meo? In mente habebam ô dilectæ meæ ad quas ſermonem dirigere cœpi, deſcribere vobis beatam conſummationem charisſimæ noſtræ, ſed ex abundantia mœſti cordis aſſumpti querelam hanc, ante propoſitam narrationem. Et nunc fauente Domino exequar quod intendi, quemadmodum veſtræ charitati gratum fore non diffido.

CAPVT II.

De fœlici exitu ac ſepultura Elizabeth.

ERAT ancilla Domini adhuc in die Pentecoſtes conſueto modo hilariter ſe habens, & ſicut mos illi erat gratificari nobis per omnem diem ſolennem, lætificabat nos reuelationibus ſacris, enarrans nobis inter cætera qualiter & qua hora ſinguli aſſiſſentium miniſterio Dei viſitarentur à Spiritu ſancto. Tertia autem feria poſt hæc circa horam veſpertinam, ſubito incidit in languorem fortiſsimum, cœpitq; affligi per omne corpus tam grauiter vt mox conflueret ad eam tota congregatio inuocans ſuper eam auxilium Dei, ſicque in hac afflictione permanſit pene per totam noctem: die ſequenti videlicet quarta feria in qua ſolenne ieiunium agebatur, congregatio fratrum proceſsionem fecit in albis vſque ad cellas: & portabamus nobiſcum in ſcriniis, cunctas reliquias ſocietatis ſanctæ Vrſulæ Reginæ, quatuordecim videlicet corpora quæ velut integraliter apud nos ſunt exceptis diuerſorum corporum portionibus multis. Celebrantibus autem illic nobis priorem miſſam feſtiue de Spiritu ſancto rapta eſt in extaſim, ac per longum tempus vt referebant nobis ſorores, quieta permanſit, ſicut mos illi erat in tempore exceſſus ſui, quando aliqua ei diuinitus reuelabantur. Poſt hæc autem cum ad ſeipſam rediiſſet, ſciſcitabamur ab ea quomodo ſe habuiſſet, & vtrum aliquam conſolationem à Domino accepiſſet, & referebat nobis dicens: Vidi in viſione ſpiritus mei ſanctiſsimam Dominam noſtram & proxime ei aſſiſtentes Beatam Vrſulam Reginam & ſanctam Verenam cuius corpus apud nos eſt, ſimulq; omnes ſanctas virgines quarum reliquiæ huc allatæ fuerant multitudinem videlicet copioſam, omnes mirifice coronatas & ingenti claritate veſtitas & habentes in manibus palmas victoriæ. Allocuta ſum autem Dominam noſtram quæ ſtabat in medio ſancti agminis illius, dixiq; ad eam: Ad te dilectiſsima Domina querelam facio ex toto corde meo ſuper omni tribulatione mea. Habeto miſericordiam ſuper hoc quod ego contrita & afflicta, tam multis laboribus, tam innumerabilibus ærumnis à iuuentute mea vſque ad hanc diem, etiam nunc tam intolerabile martyrium ſuſtineo in hoc miſerabili corpore meo. Et reſpondit cum magna dulcedine, dicẽs mihi: Dilecta mea, Dominus noſter ita tibi hanc vitam conſtituit, vt contingat tibi pati in ea multas moleſtias multaſq; afflictiones ac magnam paruitatẽ, miſerebitur autem tui, & de omnibus bene conſolabitur te. Voluntas eius eſt vt per iſta te purificet ac talem te efficiat, vt cum tranſieris de mundo nihil moleſtiæ de cætero patiaris. Habeto ergo patientiam in omnibus malis quæ ſuſtines, & nihil murmures aduerſus Dominum in corde tuo, quia omnia in bonum tibi conuertet. Aſpice iſtas quæ ſtant in circuitu meo, quomodo coronatæ ſunt, & quantus eſt decor earum. Perpeſſæ ſunt anguſtias multas & valde dura martyria propter Dominum: & ideo non ſolum honorem habent ante Deum, ſed etiam ab hominibus multum honorificantur, & late eis in mundo ſeruitur. Adiecit etiam & dixit: Vere dico tibi quod ſi poſsibile eſſet vt vno die triginta vicibus comburereris vſque ad cineres ac toties iterum ad humanam integritatem redires, non poſſes tali pro eo afflictione promereri gratiam illam & gloriam quam Dominus tibi coſeruauit in cœlis. Iterum dixi ad eam: Metuo Domina, ne forte ſcandalizentur homines in infirmitatibus meis, & æſtiment pro aliquibus grauioribus peccatis me ita torqueri, atque hac etiam occaſione detrahere velint gratiæ Dei in me & diffidere iis quæ Dominus operatus eſt mecum. Et illa rurſum ad me: Nemo (inquit) ſapientium faciet hoc.

14 corpora de Societate Vrſulana in Sconaugia.

CAPVT III.

De ſuo fine ſolicita, ſororum ſalutem diligenter intendit.

AB illo tempore de die in diem magis inualuerunt infirmitates ancillæ Domini, & quotidie aliquid nouæ moleſtiæ ei accidebat: maxime autem à doloribus vitalium coarctabatur, quibus nulla ope poteramus obuiare. Refectione autem tam modica per languoris ſui dies vſa eſt, vt eſſet incredibile humanum corpus poſſe ſuſtentari in ea per aliquod tempus: & idipſum quod ſumebat, importunitate tuſis excutiebatur: tam immobilis animi permanebat cunctis illis diebus vſq; ad exitum ſuum, vt nũquam vel ſemel ad lachrymas

eam permouere possent lamenta sororum & familiarum eius, timentium de morte ipsius, cum tamen facili ex causa in lachrymas prorũperet dum adhuc incolumis esset. Si quando etiam remissius habere videbatur, gaudentibus circa eam sororibus & verba lætitiæ loquentibus, nullatenus tamen à seueritate faciem relaxabat. Strato iacere aut somno quiescere non eam sinebat doloris vehementia, sed sedens pene nocte ac die imperturbato sensu mentis, proinde iactabat multa de quibus vix eam cogitare posse arbitrabamur. Narrauerat nobis ante dies infirmitatis istius, quod quadam die solenni dum adhuc incolumis esset, vidit in spiritu beatam Dominam nostram & in oratione sua deuotissime illi commendabat vitam suam, & finem vitæ suæ dicens: Adiuues me oro sanctissima Domina propter clementiam tuam, vt rationabilis fiat exitus vitæ meæ, & vt nunquam mihi transire contingat de hoc mundo quin omnia in me fiant quæ pertinent ed obitum hominis Christiani. Et illa cum magna benignitate respondit ei dicens: Certa esse debes quod obitus tuus non solum erit sicut hominis Christiani, sed sicut hominis sancti. Et vere hanc in ea promissionem per gratiam Dei vidimus adimpleri. Nam & omnia sacramenta quæ ad transitum Christianorum pertinent plenarie ei exhibita sunt. Ac præterea intantum benedixit nouissimis eius Deus, vt euidenter singularis gratia eius in ea agnosceretur, & glorificaretur à multis. Videns enim ingrauescere morbum super se & considerans se omnino destitui viribus corporis, vocari ad se petiit spiritualem patrem nostrum dominum Abbatem, & ipso præsente totam congregationem sororum aggregari fecit ante se: & inter summos dolores quasi nihil sentiret mali, sedens, cum magna fortitudine spiritus allocuta est eas longo & rationabili sermone: de quo & si præsens essem, pauca verba hæc in memoria mea permanserunt.

CAPVT IV.

Protestatio, quod nihil fictionis admissum sit in ijs quæ ab ea sunt & visa & audita, adhortatio sororum, & sacramenti vnctionis postulatio.

NOLITE (inquit) mirari charissimæ super infirmitatibus meis sicut homines imperiti, neque diffidatis gratiæ Dei in me propter castigationes eius quas sustineo & sæpe sustinui in medio vestri. Conscientia mea bona est apud Dominum, & certissime agnosco quod per ea quæ patior, præparat & exornat coronam meam Dominus in regno suo. Ipse non propter merita mea sed propter misericordiam suam iam ab annis pluribus operarus est in me magna & temporibus nostris inaudita. Et scio quoniam multi sunt in populis qui fideliter & benigne hæc perceperunt, & per ea ædificati sunt in bonum, multi vero diffidentes scandalizati sunt in iis quæ audierunt de me: non illis imputet Deus. Vobis autem dico & confidenter affirmo per illud iter quo ad regnum Dei perrecturam me spero, quoniam hæc quæ vidistis in me & audistis ex me, vera sunt & nihil simulationis & fallaciæ ad hæc vnquam adieci. Dominus mihi testis est. Sint vobis ista præ oculis semper: & estote emendatæ per hæc amplius quam cæteri hominum, ne forte imputet vobis Dominus magis quam aliis qui non tam veraciter ista perceperunt. Gratias agite Domino semper, & collaudate eum in omnibus mirabilibus suis, quæ operatus est mecum in conspectu vestro, quia in his singularem honorem vobis præ cæteris clausstralibus præstitit. Concordes estote, & diligite inuicem, & ordinem vestrum cum magna diligentia custodite. Paupertatem vestram patienter sustinete. Animę meę fideliter & cum seria mente curam gerite: neque aliquid negligatis ex iis quæ pertinent ad debitum meum, pro eo quod æstimetis non indigere me suffragiis orationum vestrarum. Hæc autem dico, quia sæpe qui religiosi videntur negligi solent, dum ii qui eorum bonam conuersationem cognouerunt, cogitant non eos magnopere indigere adiutorio ipsorum. Et cum anxie ista loqueretur dominus Abbas subiecit hæc verbis eius, dicens: Confidimus quoniam promissio Dominæ nostræ implebitur in te, qua tibi perpetuam quietem promisit post tribulationem hanc: veruntamen quod postulas nullo modo negligemus. Ad hæc illa respondit: Promissioni dilectissimæ Dominæ nostræ nullatenus diffido, sed nihilominus quod meum est facere debeo, & solicite prouidere animæ meæ. Itemque ad sorores aiebat: Si quid in me charissimæ Deum vnquam offendistis, ipse indulgeat vobis, & ego ex corde remitto omnem offensam. Vos quoque si feci quicquam in vobis quod facere non debui, quęso indulgete mihi. Nondum ego quidem aliquid certitudinis accepi à Domino de fine vitæ meæ, veruntamen iustum est, vt habeam solicitudinem de tutela animę meæ, & disponam de iis quæ pertinent ad exitum meum. Ideoque postulo vnctionis sacramentum. Cumque hæc & his similia multa super vires suas locuta fuisset, petiit à domino Abbate vt aduocari faceret plures ex senioribus presbyteris, & inungeret eam: & sic factum est. Cumq; post hæc confessionem fecisset, distulimus consulto propter sto machi infirmitatem & tussis importunitatem, dare ei Dominici Corporis Sacramentum.

CAPVT V.

Oratio Elizabeth & exauditio pro perceptione corporis Dominici: diuisio lucis, & signum transitus eius.

NOCTE vero sequenti intantum aggrauata est infirmitas eius, vt putaret se continuo trãsituram: & dum anxiaretur propter dilationem Dominici corporis, eleuatis ad cęlum manibus orauit ad Dominũ dicens: Saluator mundi Dñe Iesu Christe, obsecro te per illam sanctã passionẽ tuam in qua te per totum expãdisti super lignum crucis ad redimendũ mundum & ad amplexãdum omne

quod

quod redemisti, vt non me patiaris vnquam de hoc mundo transire, antequam percipiam tuum sanctissimum corpus ad consolationem & munimen animæ meæ. Recordare Domine quoniam sæpe illud suscepi cum intima deuotione cordis mei, & cum multa lachrymarum effusione, & non sinas me in nouissimis meis carere benedictione hac. Et dixit vna sororum vigilantium cum ea: Memento Domina quod in quadam visione tua dixit ad te vox diuina, cœpi & perficiam: hinc ego confido, quod non sinet te Dominus sic ex improuiso transire, quin adhuc aliquam manifestã consolationem ab eo percipias, & maiorem certitudinem finis tui. Et gratanter recepit responsionem hanc: Exaudiuit autem Dominus desiderium eius, quoniam tunc dilatus est transitus eius, & ter postea communicauit ante finem. Aestimans autem ego posse eam adiuuari arte medicinæ, & metuens ne forte ad insipientiam & inhumanitatem mihi imputaretur, si negligerem attentare hoc, perrexi cum festinatione in vrbem Moguntiam, consulere medicos, & comparare medicinas. Sed sicut erat voluntas Domini tollere eam de hoc mundo, nihil ex omnibus quæ requirebam inueni. Ipsa autem nocte (qua eram illic) infirma nostra solito more erat sedens in lecto, & sorores cum ea vigilantes. Circa medium autem noctis cum diligentissime Dominum orasset, & finem suum ei commendasset, cœpit grauiter anxiari, & ita à priori statu mutari, vt iam putaretur transitura & post multam anxietatem in extasim venit. Sorores ergo quæ in circuitu erant, vndique eam aspicientes nimium stupefactæ, & finem adesse putantes discurrere cœperunt aliæ ad afferendum cilicium in quo deponeretur, aliæ ad euigilandum conuentum sororum. Quæ cum venissent, iterum attrahere spiritum cœpit & redire ad seipsam. Et dixit cum silentio ad vnam sororum quæ proxime ei accumbebat tenens eam in brachiis: Nescio quid mihi est: lux illa quam ex consuetudine in cœlis aspicio, diuidit se. Et amplius non adiecit. Tunc singulæ sororum procumbentes ante eam, veniam petebant ab ea, rogantes vt omnem offensam eis indulgeret. Hoc autem illa cum magna beneuolentia ac prudentia faciebat: & econuerso quantum potuit, seipsam humiliauit ad eas, tanta discretione per omnia vtens, vt manifeste Spiritus sancti gratiam in ea considerarent. Tunc vna sororum interrogabat eam secreto dicens: Charissima, nunquid adhuc aliquid tibi signi demonstratum est à Domino, aut aliquam vocem percepisti vnde possis agnoscere finem tuum? Et dixit: Nondum quicquam tale percepi. Post hæc dixit sororibus, vt abiret conuentus ad cantãdas matutitas: tempus enim iam erat. Et dum sorores quę in circuitu eius erãt, psallere cępissent, iterum in extasim venit. Et cum iam compleuissẽt officium matutinale, respirauit & ad seipsã reuersa est. Et dixit quibusdam illarum, vt irent quiescere & manentibus cum ea iis quæ maxime familiares erant, dixit vna illarum: Charissima dic nobis si potes qualiter te habueris in hac extasi, & si aliquid tibi à Domino reuelatum est, aperi nobis. Et dixit: Nondum possum, paululum expectate. Et cum aliquantulum collegisset vires ad se, dixit: Visiones sanctas quas olim in summis festiuitatibus videre solebam, & de quibus mihi dictum erat ab Angelo Dei ante plures annos quod non essem eas visura vsque ad obitus mei tempus, nunc mihi Dominus demonstrauit. Hoc ergo est mihi certissimum indicium finis mei. Rogo tamen vt adhuc sileatis super hoc, neque multum diuulgetis. Post hæc cum conuentus sororum iam matutinas decantasset, venit vna ex maturioribus, quæ dixit ad eam: Dic nobis dilectissima si aliquid à Domino consolationis accepisti. Et respondit: O quam bonam consolationem accepi. Et quia vires non habebat dicendi, sorores quæ audierant ab ea, dicebant in audientia ipsius tam illi quam cæteris quæ iam confluebant, quænam fuisset visio quam viderat. Et factus est fletus magnus inter eas. Tunc confortata spiritu. Et sedens, allocuta est omnes hoc modo.

CAPVT VI.

Consilium de substituenda alia loco eius, & salutaris admonitio, ac diligens præparatio ad exitum vitæ huius.

DILECTISSIMAE meæ, in hac re habete certitudinem finis mei, & testimonium verum omnium eorum quæ Dominus mecum operatus est. Rogo & admoneo vos, vt stabilem fidem adhibeatis iis quæ fecit Dominus coram vobis in me, neque diffidatis vnquam: & ego credo operibus eius, & testimonium eis perhibeo morte mea. Ipse hactenus operatus est in me, & vsque in finem operatur, vos illi semper gratias agite singulariter super omnibus his. Semper insidiatus est mihi sathanas, & multos laqueos posuit mihi: & scio quod etiam post obitum meum non desistet aduersari mihi, & corrumpere famam meam, & obscurare ea quæ fecit Dominus mecum. Ego ab adolescentia mea, multa passa sum inter vos dura & intolerabilia corpori meo, infirmitatibus multis & penuria necessitatum mearum, & in laboribus quos assumpsi. Et postquam cœpit Dominus singularem gratiam suam ponere in me, grauiora passa sum quam prius: non specialiter propter aliquas iniquitates meas, sed vt per meos labores quos foris vidistis in me, comprobarentur ea quæ occulte Dominus mihi demonstrauit, vt tanto magis credibilia essent tam vobis quam aliis hominibus qui hæc erant percepturi. Tunc sorores vnanimiter ad eam dixerunt: Domina dilectissima, quandoquidem iam amplius habere non possumus teipsam, rogamus vt denomines nobis aliquam personam inter nos, quæ magisterium super nos cum Dei voluntate possit habere. Et hanc cum omni beneuolentia gratantissime suscipiemus. Et dixit: Consilium meum est, vt ipsam quæ post me prioratum habuit inter

vos, & bene atque competenter omnia fecit quæ ad officium ipsius pertinebant, assumatis in locum meum. Ipsam honorate & diligite, & supportate eam propter Dominum quamdiu dimiserit eam. Nouit Dominus quod non propter cognationem quæ est inter me & illam, aut propter aliquam singularem dilectionem hæc dico, sed quia confido ita placitum esse Domino, & quod expediens erit vobis. Dominus de cætero vos consoletur, & per omnia vos edoceat quæ placita sunt illi. Susceperunt autem gratanter consilium eius, & ipsam quam denominauerat, postea à domino Abbate postulauerunt sibi dari in magistram & consensit petitioni earum. Cum autem finem feciſſet verborum quibus sorores alloquebatur, dicebat ad eas quæ familiariter ei ministrabant: Heu quid fiet de fratris mei absentia? Heu super medicinis quibus mihi negotiatur. Quid ad me pertinent medicinæ? Mittite obsecro cum omni festinatione nuncium ad reuocandum eum: & sic fecerunt. Erat autem feria quarta. Mane autem facto, mox aduocatus est dominus Abbas, & sedente eo coram ipsa, narrauerunt ei sorores visionem ex qua de morte sua certificata fuerat. Nam & ipsa ad narrandum vires non habebat. Qui cum audisset narrantium verba dixit ad eam: Nunquid ista ita se habent? Et ait, ita mi Domine, & hinc habeo certissimum testimonium mortis meæ. Mox ergo ipse ad seruitium Dei accedens, de sancta Trinitate officium celebrauit, pro eo quod sanctæ Trinitatis mysterium sibi ancilla Domini in visione præfata reuelatum fuisse testabatur, eo modo quo & ante decennium ei fuerat demonstratum in eadem visione. Expleto autem diuino officio, sancta eam communione muniuit: & dicta est litania cum multa deuotione tam fratrum quam sororum, vbertim lachrymantium super eam.

CAPVT VII.

Visio ex qua cognouit Elizabeth discessum suum, & Diuinum cultum permansurum in loco illo.

POST hæc circa horam nonam aduenì ego, & cum multis omnium lachrymis susceptus sum, ita vt eam iam obiisse æstimarem. Quod cum requisissem ab iis qui mihi lachrymantes occurrerunt, & adhuc viuere eam dixissent, eram adhuc sperans de vita eius. Et cum intromissus fuissem, sedentem inueni, & loquentem, & tantarum lachrymarum quæ erant in circuitu eius causam vehementer admiratus sum, nullam adhuc videns similitudinem mortis: & cum paululum sedissem coram ea, allocuta est me, dicens: En morior dilectissime frater, & nullatenus ad hanc vitam conualesco. Et ego corde percussus in hoc verbo, aio ad eam: Vnde hoc nosti charissima? Et ait: Visionem illam magnam quam ante plures annos videram, de qua dictum fuerat mihi quod non eam essem visura vsque ad finem vitæ meæ, Dominus mihi nocte ista ostendit: & hinc certa sum, quoniam finis vitæ meæ aduenit. His auditis ego visionem recognoscēs & verba Angeli qui de fine vitæ eius prædixerat in memoriam reuocans, vtpote qui post eam omnia propriis manibus scripseram, continuo omnem spem sanitatis eius & vitæ despoſui. Et cum ab intimo cordis dolore lachrymarer coram ea, nullam omnino similitudinem doloris faciebat: sed immobili permanens animo, dixit ad me: Scito dilectissime quia nulla est tristitia mihi pro discessu meo, & quia absque omni dolore separor abs te, quamuis præ omnibus hominibus dilectus fueris mihi, quoniam super omnem cibum & super omnem potum esurio & sitio regnum Dei. Et dixi: Non ego nunc ad similitudinem Prophetæ præsumo orare, vt fiat spiritus tuus duplex in me, sed si simpliciter mihi dare spiritum tuum Dominus vellet, sufficiret mihi. Et ait: Charissime voluntas Domini fiat in te. Post hæc completa hora orationis nonæ, rursus aduenit dominus Abbas, cum toto fratrum conuentu: iterumque ipso inchoante dicta est litania cum multis lachrymis, & post benedictiones factas super eam, rogauit illa dari audientiam sibi ab omnibus. Et sedens constanti animo allocuta est nos, & gratias agebat omnibus nobis pro animi beneficentia sibi impensa, & pro cunctis laboribus quibus laborassemus circa ipsam: & exhortata est nos prudentissime ad concordiam & ad tolerantiam paupertatis, & ad seruiendum Domino indeficienter. Vnusquisque (inquit) vestrum pro se studiosus sit, ne in ipso defectum habeat seruitium Domini. Scio autem & sæpius reuelatum mihi est à Domino, quod benedixit Dominus locum istum singulari benedictione, *Locus benedictus.* & non deficiet in ea laus eius & cultus eius vsque in nouissimum tempus. Vos ergo singularem ei gratiarum actionem semper exhibete, pro eo quod specialiter locum istum præ aliis clausstris honorauit, per eam gratiam quam in me operari dignatus est. Et cum multa in hunc modum exhortata fuisset, ad me quoque exhortationem adiecit, rogans & suadens vt stabilitatis perseuerantiam seruarem: neque aliquando vellem derelinquere locum etiam si cotingeret vocari me ad locum honorabiliorem & magis opulentum. Omnes autem gratantissime suscepimus verba admonitionis eius, quoniam manifeste in ea operari spiritum Domini confiderabamus. Et dixit ad eam dominus Abbas: Admonitiones tuas dilectissima gratas habemus. Rogamus autem vt postquam ad Dominum migraueris, nos illi diligenter commendes, ipsumq; semper ores super locum hunc, vt habeat eum in tutela & pace sua. Et annuit similiter petitioni eius.

CAPVT VIII.

Commendationes & gratiarum actiones quas Elizabeth habuit in fine.

POST hæc adinuicem coniunctis manibus extendit eas ad ipsum, & ait: Domino creatori meo commendo animam meam, & post ipsum tibi dile-

bi dilectissime pater, & rogo vt ipsi eam in nouissimo die præsentes, quia tua spiritualis filia sum, & te sicut debui dilexi, & obedientiam debitã seruaui. Qui eam cum lachrymis susciens, ait: Sperõ quod lætabunde offeram te Domino. Post hæc rursum illa ait: Non miremini, quod sic anxie tracto de cunctis quæ pertinent ad exitum meum: quia necesse est hoc me facere dum adhuc aliquas vires habeo, ne forte cum omnino defecerit virtus mea, in aliquo imparata inueniar. Discedente autem ab ea domino Abbate, ait: Maneat super vos omnes dilectissime pater benedicto illa qua benedixit Dominus saluator discipulos suos, quando ab eis ascendit in cœlum. Singulos quoque fratrum indefesso animo allocuta est, commonens eos de profectu virtutum, & orationibus eorum se commendans. neque solum Presbyterós interpellans de offerenda pro se hostia salutari sed & Diaconos cum ad gradum altiorem ascendissent. Petentibus autem singulis vt aliquos psalmos illis commendaret dicendos in memoriam ipsius, primum illorum rogabat vt ob consolationem quam sperabat à Domino consequi de tribulationibus suis, diceret psalmum: *In conuertendo Dominus captiuitatem Sion.* Alteri vero, commendabat psalmum: *Lauda Hierusalem Dominum.* Alij, *Lauda anima mea Dominum.* Alii, *Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus.* Alij, *Te decet hymnus Deus in Sion.* Alij, *Fundamenta eius in montibus sanctis.* Alij, *Deus in nomine tuo.* Alij, *Dominus regnauit exultet terra.* Mirabamur autem inter hæc vehementer animi eius fortitudinem, & plenitudinem sensus, considerantes infirmitatis eius magnitudinem, & defectum corporalis virtutis. A principio enim infirmitatis suæ, pene nullo vsa erat cibo qui non excuteretur à stomacho eius, à tussis importunitate. Ab illa autem quarta feria qua de morte sua certificata est, vsque ad decimum diem quo obiit, nulla omnino refectione vsa est, nisi sola frigida aqua: excepto quod quadam die cogentibus nobis, pauca fraga sumpsit, & modicum pomi vnius; sed hæc ipsa non retinuit. Sorores quoque circa se aggregatas post hæc longo sermone allocuta est, monens diligenter de omnibus quæ necessaria erant: cunctisque singillatim deosculatis, in fine sermonis adiecit dicens: Charissimæ meæ Angelus Domini qui mihi in custodiam delegatus fuit, magnam circa me diligentiam habuit semper, & multa mihi bona ostendit, & tam vos quam alios multos per me sæpius consolatus est, cum magna benignitate. Vnde rogo vt gratias illi semper agatis, & speciale ei obsequium singulæ exhibeatis, ac dicatis ad honorem eius quotidie psalmum: *Dominus regnauit exultet terra.* Quintã autem feria in tempore diuini officij, Dominum saluatorem diligenter inuocabat, quem se videre testabatur in ea visione quæ descripta est in libro viarum Dei. Petiuitque ab eo, vt ab intolerabili vinculo languoris sui, misericorditer absolueret eam. Ad quod respondit ei dicens: Cito venio & absoluo te.

CAPVT IX.

Visio de exitu eius, & orationes quibus vsa est.

SABBATO quoque post hæc dum diuinum officium de Domina nostra celebraretur, eamq; in supernis aspiceret, & de absolutione sua similiter ei supplicaret, dixit ad eam: Hæc infirmitas tua est ad temporalem mortem, & visio quam vides, non auferetur à te, sed eris videns eam vsque ad horam qua veniam ad te cum honorabili comitatu. Et suscipiam animam tuam, & deducam eam ad refrigerij locum, vbi requiescat à cunctis laboribus suis. Erat autem tota illa die in nimio defectu, & beatæ Dominæ nostræ quasi præsens esset continue intendens, & voce tenui ac miserabili iugiter eam inclamans. Nocte autem Dominica, aliquantulum confortata est spiritu, post desideratum aduentum sororis nostræ mulieris Deum timentis, quam ad exequias eius vocaueram ex longinquo. Tunc congregatis in circuitu eius sororibus, sicut erat sedens in lecto, leuatis sursum oculis, & tota intentione cordis, cum magna sanctorum verborum affluentia, orauit Dominum, dicens: Domine creator meus, liberator meus, saluator meus, susceptor meus, tuæ sanctæ maiestati, tuæ indiuiduæ Trinitati commendo animam meam ad suscipiendum, ad consolandum, ad saluandum. Rogo te Domine per sanctam incarnationem, per tuam sanctam natiuitatem, circumcisionem, oblationem, baptismum, passionem, resurrectionem, ascensionem, per aduentum Spiritus sancti, per tuum iudicium futurum, vt me digneris absoluere ab his vinculis meis: & animam meam illuc velis perducere, vbi consolationem recipiat de omnibus tribulationibus suis. Et cum multa in hunc modum orasset, addidit vsitatas laudationes Domini, dicens: Te Deum Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum sanctum Paracletum, sanctam & indiuiduam Trinitatem toto corde & ore confitemur, laudamus atque benedicimus, tibi gloria in sæcula. Benedicta sit creatrix & gubernatrix omnium, sancta & indiuidua Trinitas & nunc, & semper, & per infinita sæculorum sæcula. Itemq; addidit, dicens: Commendo animam meam Dominæ meæ sanctæ Mariæ perpetuæ virgini ad suscipiendum, & consolandum, & conseruandum: sancto Michaëli, & vniuerso exercitui cœli: sancto Ioanni Baptistæ, & sanctis Prophetis omnibus: & sancto Ioanni Euangelistæ, sancto Petro, cunctisq; sanctis Apostolis: sancto Stephano, cunctisq; sanctis Martyribus: sancto Nicolao, & omnibus sanctis Confessoribus: sanctæ Margaretæ, & omnibus sanctis Virginibus: omnibus Sanctis Domini: vt sint mihi intercessores apud Dominum, & animam meam cum de hac vita migrauerit suscipiant, & adiuuent eam apud Dominum: vt ibi collocetur, vbi cum sanctis animabus consolatione perpetua frui mereatur. Et cum omnes sorores dixissent Amen, *Oratio Elizabeth.*

ſalutauit Dominam noſtram dicens: Salue regina miſericordiæ, vitæ dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Ad te clamamus exules filiæ Euæ. Ad te ſuſpiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eya ergo aduocata noſtra, illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et IESVM benedictum fructum ventris tui, nobis poſt hoc exilium oſtende, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria.

Alma redemptoris mater, quæ peruia cœli
Porta manens, & ſtella maris, ſuccurre, cadenti
Surgere qui curat populo: tu quæ genuiſti
Natura mirante, tuum ſanctum genitorem.
Virgo prius ac poſterius, Gabrielis ab ore
Sumens illud Aue, peccatorum miſerere.

Te ſanctum Dominum in excelſis, laudant omnes Angeli dicentes: Te decet laus & honor Domine. Cherubim quoque & Seraphim, Sanctus proclamant, & omnis cœlicus ordo dicens: Te decet laus & honor Domine. Saluator mundi, ſalua nos omnes. Sancta Dei genitrix virgo ſemper Maria, ora pro nobis. Precibus quoque ſanctorum Apoſtolorum, Martyrum & Confeſſorum atque ſanctarum Virginum, ſuppliciter petimus, vt à malis omnibus eruamur, bonisque omnibus nunc & ſemper perfrui mereamur. Ad hæc Dominicam orationem addidit, & ſymbolum, & confeſſionem ad circumſtantes. Et nouiſſime adiecit dicens: Domine Deus meus, tu digneris ſuſcipere omnia verba mea quæ dediſti mihi, quia nullatenus ea habere potuiſſem, niſi tu mihi præſtitiſſes. Et dictis omnibus his, totis viribus defecit, ita vt iam moritura videretur, ac diu in eo defectu permanſit. Sicut autem illi promiſerat Domina noſtra, erat (vt referebat nobis) continue videns viſionem quæ in præfata quarta feria apparuerat ei. Sed aliquibus temporibus manifeſte magis quam aliis, ita vt nonnunquam de ſupernis lucem magnam vſque ad ſe effuſam aſpiceret: ac Dominam noſtram cum aliis plurimis ſanctis, in tantum ſibi appropinquare videret, vt iam ſe æſtimaret transferendam. Cumq; accideret hoc ei, toto ſenſu & totis viribus illuc conuertebatur: neque loquelam habere poterat, aut vllam attentionem ad nos, ita vt iam adeſſe finem eius æſtimaremus.

CAPVT X.

Cur tranſitus eius aliquantulum dilatus eſt, & quomodo ad omnes ſe habebat & contra.

CVm autem poſt vnum aut poſt duos dies loquelam recepiſſet, cœpit conqueri miſerabiliter dicens: Heu quid fiet, heu quid fiet? & hæc ſæpius repetebat. Interrogantibus autem nobis cur hoc diceret? ait: Quos videbam mihi appropinquare, & de quibus æſtimabam quod iam tollerent animam meam, iterum alio aſcendunt & elongantur à me, & non à me tollunt. Hoc autem ſæpius infra illos decem dies contingebat. Vna autem die videbat Angelum Domini qui familiaris ei erat, aſſiſtentem ſibi ac dicentem: Quod ita Dominus tranſitum tuum prolongat, ideo facit, vt tanto à pluribus glorificetur in te. Et quidem ita factum eſt. Nam multi tam ex vicino quam ex longinquo qui agnouerant gratiam Domini in illa, audientes verbum quod exierat de inſtanti fine eius, quotidie affluxerunt, cum magno deſiderio videndi eam. Et quamuis non habeamus conſuetudinem admittendi extraneos ad infirmos noſtros, ex conſilio tamen plures qui importuni nobis erant, ædificationis cauſa admiſi ſunt: metuentibus nobis ne forte ex hoc ipſo aliquid ſuſpitionis conciperent, ſi ab omnium aſpectibus diligenter fuiſſet occultata. Illa autem patientiſſime hoc ferens, & infirmitatis acerbitatem, animi fortitudine diſſimulans, ſedere coram illis ac ſecundum quod illis competebat, de ſalute ſua admonere non pigritabat. Hortabatur ſiquidem clericos qui in preſbyteratu erant, irreprehenſibiliter viuere, ac bonis exemplis populum ædificare, quibus & dicebat: Veſtrum eſt dilectiſſimo Domino vos exhibere familiares magis cæteris hominibus per bonam conuerſationem & ſanctum miniſterium veſtrum, quatenus in regno ſuo poſt hanc vitam ſibi familiarius vos adiungat. Eos vero qui non in eo ordine erant, hortabatur non ſe ſubtrahere à familiaritate Domini: ſed benevole ſe exhibere promotioni ad ſacrum miniſterium Dei, & de iis quæ ſunt Dei ſolicitos eſſe. Militares quoque perſonas hortabatur tueri plebem, ſubuenire oppreſſis, bonorum ſuorum decimas dare, abſtinere à rapina, à veſtium ſc iſſura & pertuſione, nec non à fornicatione, affirmans fornicatores non ſolum feriri pœnis gehennæ poſt hanc vitam, ſed in hoc ſæculo prolis infœcunditate aut nimia infœlicitate. Popularibus quoque ſuadebat fidelitatem ſeruare Dominis ſuis, & ſibi inuicem, & paupertatem ſuam patienter ſuſtinere, & pro poſſe eleemoſynas dare, deuotos eſſe ad viſitandas Eccleſias, & ad inuocandum Dominum creatorem ſuum. Non ſolum autem præſentes hortabatur in bonum, ſed abſentibus quoque nonnullis monita ſalutis mandabat, & detractionis offenſam longe poſitis remittebat. Cunctos vero communiter deprecabatur, vt poſt obitum eius in orationibus & eleemoſynis eius memores eſſent. Denique ſi cuncta rationabilium ſermonum eius verba, ſanctaſque orationes quas faciebat illis diebus ſingillatim proſequi velim, certe non mediocris libri volumen me conſtruere continget. Erat autem omnibus non parua admiratio ſuper prudentia eius, & glorificabant virtutem Dei in illa, cuius ſolius operatione id fieri poterat, vt tam fragili corpore ancilla Domini tanto tempore ſuſtineret abſque omni alimento viuere, & nihilominus ſic ſederet affluens ſermonibus tantæ diſcretionis. Iuxta petitionem eius, fecit ei Dominus in hac re. Nam ſicut referebat nobis, ſæpe à Domino poſtulauerat in orationibus ſuis, vt in fine ei præſtaret ſobriam infirmitatem, & quæ edacitatis expers eſſet. Singulis autem diebus ad tantum

venie-

veniebat defectum, vt nihil aliud nisi finem eius expectaremus: & vel bis, vel amplius, dicebatur letania super eam: necnon Euangelia Dominicæ Passionis recitabantur. Sicut autem ad Passionem Domini, magnam semper habuerat deuotionem, ita Dominus, & diem & horam Passionis suæ, defunctioni eius destinauit. Nam in sexta feria mane dicebat iis quæ in circuitu eius erat, hodie omnes qui mihi familiares sunt diligentem mihi custodiam exhibeant, quia prope est hora mea. Et cum remoueri fecisset lectum, erat sedens in puluillo, & innixa vni sororum, & familiariter loquens lachrymabilia multa cum iis qui aderant vsque ad horam sextam & exinde cepit laborare spiritus difficultate. Tunc ergo aduenies dominus Abbas cum presbyteris, rursus eam muniuit benedictionibus & letania. Me autem suggerente ei de communione sancta, signum fecit mihi quoniam glutiendi vires non haberet. Et quidem non hoc ei periculosum fore æstimaui, si tunc abstineret, quia pridie communicauerat mea administratione.

CAPVT XI.

De exitu eius.

POST hæc nobis discedentibus, dicebat illi soror cuius pectori accumbebat. Tu nobis dilectissima indicare solebas de sororibus nostris morientibus, quali tempore adesset finis earum, & quando deponere eas in ciliciũ deberemus. Nunc vero idipsum de te scire non possumus, nisi ipsa indices nobis. Et ad hoc quidem siluit, & post pusillũ me festinato aduocari fecit. Et cum per modicum tempus coram ea quod futurum erat præstolarer, tam ego quam frater noster clericus religiosæ conuersationis, quem ad hoc ipsum ex longinquo vocaueram, cœpit vocis officio destitui, & nihilominus orationes more solito ore volutare, leuatis sursum oculis deuote intendens ad superna. Nouissime autem quasi memor verbi quod dixerat prædicta soror, de indicanda hora depositionis suæ, extendit manum, & cum magna celeritate tribus vicibus nobis significauit, vt deponeretur super cilicium quod erat stratum coram ea. Quod cum fecissemus, sic ea iacente in leni agone, dicta est letania semel à sororibus. Secundo à domino Abbate, & fratrum conuentu. Post hæc circa horam nonam, quasi suauiter obdormiscens, reddidit spiritum Domino, decimoquarto Calendas Iulij.

CAPVT XII.

De sacerdote quodam, subito erumpente in laudes eius, & sepultura officio.

TVNC vnus ex assistentibus presbyteris diligens eam in Christo, in hanc vocem cum lachrymis erupit, dicens: Proficiscere nunc anima sancta in requiem tuam. Ascende sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. Intra in gaudium Domini tui. Domine IESV CHRISTE Saluator mundi, suscipe animam quam creasti, animam quam sanguine tuo redemisti. O Maria mater misericordiæ, suscipe nunc ancillam tuam. O virgo virginum, agnosce nunc virginem tuam. Angele sancte suscipe animam tibi commissam, & deduc eam in pace vbi requiescat à laboribus suis. Respexit autem Dominus humilitatem ancillæ suæ, quæ per omnia sibiipsi despecta semper extiterat: & honorificauit Deus nouissima eius magnificis obsequiis populi multi, qui vsque ad tertium diem, Dominicum videlicet quo sepulta est, vndique per circuitum sponte confluxit. Et quidem dum adhuc viueret & incolumis esset, frequenter de mortis suæ appropinquatione loqui solebat, & optabat pia intentione, dicens: Vtinam migrare me contingat de hac vita sub tali tempore, quo nihil importunitatis aut molestiæ patiantur ab aeris intemperie qui venturi sunt ad exequias meas, ac tanto maiori deuotione memoriam mei agere possint. Quod & factum est. Non enim tota illa æstate placidius illuxerat tempus, quam illo triduo erat. Et quamuis esset mœror omnibus nobis super discessu eius, gratiosa tamen quadam iucunditate perfundebantur omnium corda congratulantium beatæ conuersationi eius. Quamuis autem immutabili consuetudine caueatur apud nos, vt nunquam extra limina cellæ procedat sororum congregatio, ob venerationem tamen singularis gratiæ Domini quam euidenter in ancilla sua operatus fuerat, placuit venerabili patri nostro, cunctisq; pariter fratribus, hunc illi singularem præstare honorem, vt cunctæ pariter discipulæ, venerabile funus magistræ sequi & obsequium ei in sepultura exhibere permitterentur. Igitur per manus earum quas ad hoc ipsa denominauerat, necnon & beatricis comitissæ quæ & infirmitati & funeri eius deuota affuerat, reposita est in loculo secus altare Domino omnibusq; sacris virginibus dedicatum in Ecclesia B. Florini. Anno ætatis suæ XXXVI. Decimo quarto Calendas Iulij, feria sexta, hora nona. Anno Domini millesimo centesimo sexagesimo quarto. Visitationis suæ anno decimo tertio, ex quo eam visitauerat paterna gratia Domini nostri. Qui in cunctis miserationibus suis sit benedictus in sæcula sæculorum,

A M E N.

Obiit ætatis 36. ann. 1164 Iunij. 8.

DE TRANSITV ELIZABETH FOELICIÆ Virginis cum Christi perpetua benedictione Libelli

F I N I S.

INDEX
RERVM PRAECIPVARVM
IN LIBROS REVELATIONVM
SS. HILDEGARDIS ET ELIZABETHÆ
VIRGINVM.

P. paginam, n. numerum paragraphorum, c. columnam paginæ indicat.

A.

ABel castitatis impulsu Deo offert munera, pag. 44. num. 2 & 3.
Acies variæ spirituum cœlestium quid, p. 25. n 1. & seqq.
Adæ lapsus cœlum & paradisum clausit, p. 37. n. 27.
Adhortatio ad pœnitentiam & fugam peccatorum, p 22. & 23. n. 30. & 31. & p. 168. col. 1. ad colendum Deum, p 32. n. 4. 6. & 10. ad Eucharistiam frequentandam. p 63 n. 21. & seqq. & p. 67. n. 34 & 35. ad bona opera exercenda, p. 112. n. 34. ad Deo laudes decantandas p. 165. n. 10. & 11. ad Rectores Ecclesiæ, p. 199. c. 1. & 2.
AEdificium quadrangulum monti inædificatum quid, eiusdemq; descriptio, p. 96. n. 4. 5. & seqq. vsque ad fin. Visionis 2. & p. 151. n. 22.
Adolescentibus certa viuendi regula præscribitur, pag. 202. c. 2.
Aër obscurus subito exortus quid, p. 29. n. 7.
AEther purissimus pelli inuolutus designat fidem, p. 11. n. 11. in eo visæ multæ sphæræ, ibid. n. 12. flatus & turbines ab eodem erumpentes, ib n. 13.
Alæ tres albæ in capite mirabilis formæ, & earum significatio, p. 109. & 110. n. 15. & seqq.
Angelorum diuersæ acies S. Hildegardi apparent, p. 25. & 26. n. 1. & seqq. Obsequium eorum circa Missæ Sacrificium, p. 60. n. 6. magna eorundem multitudo circa imaginem visa quid, p. 105. n. 17. Laus ipsorum & gloria cœlestis, p. 162. n. 1. Plures apparent S. Elisabethæ virgini, p. 177. c. 1 cuiusdam protestatio de annuntiandis verbis Libri viarum Dei, p. 205. c. 1. Vide etiam Missa. Sacerdos.
Anima est magistra interiorum virium hominis, p. 21. n. 25. & velut succus in arbore, ita ipsa in corpore. ib. n. 26. animarum peccantium conditiones diuersæ, p. 3. n. 8. pœnitentis querela, p. 15. n. 2. & seqq. & p. 163. n. 2. eiusdem certamen & militia, p. 16. n. 3. 4. & 5. Deum diligentium felicitas, p 31. n. 14. peccatricis confusio & infelicitas p. 43. n. 15.
Animus est in homine tabernaculum voluntatis, p. 20. n. 22.
Apostolorum laus æterna & gloria cœlestis, p. 163. n. 1.
Apparitiones, vide Visiones.
Aqua cur vino immiscenda in Sacrificio Missæ, p. 66. n. 30. & p. 69. n. 44. & seq. vide Missa.
Auaritia Ecclesiasticorum quam abominanda, p. 199. c. 1. & 2.
Aurora in terra apparens quid, p. 30. n. 12. & 14. alia in pectore imaginis muliebris, p 35. n. 10.

B

Baptismus est velut gladius ad expugnandum diabolum, p. 36. n. 18. omnibus ad salutem necessarius, p. 37. n. 28. & seqq. & p 42. n. 10. & seqq. Patrini in eius susceptione adhibendi, p. 39. n. 32. & 33. peccata delet. ib. n. 35. ab impio licet Sacerdote collatus, nihilominus est validus, p. 39. n. 36. & 37. in periculo mortis à quolibet homine conferri potest. ibid. n. 38.
S. Benedictus alter Moyses ob insignem vitæ disciplinam, p. 49. n. 21. Apparet S. Elisabethæ virgini, p. 169. c. 2. & p. 171. c. 2.
Bestiæ quinque deformes in diuersis speciebus apparentes S. Hildegardi virgini quid, p. 152. n. 1. vsque ad 8.
Bestialitatis peccatum quam Deo abominandum, p. 76. n. 78.
Blasphemiæ peccatum grauissimum, p. 57. n. 57. remittitur à Deo per pœnitentiam. ibid. & n. 59.
Brachia splendentia imaginis muliebris quid, pag. 34. n. 4.

C

Cantus dulcissimus Virginum ante thronum Dei, p. 46. n. 8 & 9. vide etiam Musica.
Caput muliebris imaginis ornatum quid, p. 34. n. 3. aliud mirabilis formæ, p 107. n. 1. & seqq. cur formæ mirabilis. ibid. & immobile, p. 109. n. 10. quare altius eleuatum. ib n. 11. coloris ignei. ib. n. 13. nudam habens formam. ib. n. 14. tribus ornatum alis. ib. n. 14. prorsus mutum, p. 112. n. 30. aliud visu deforme, p. 154. n. 15. à plaga curatum, p. 157. n. 23. descriptio eiusdem & operationes, p. 158. n. 24. & seqq.
Caro est velut ancilla animæ potentijs subiecta, p. 21. n. 25 remedia contra carnis vitia, p. 196. c. 2.
Castitatis schema quale, p. 127. n. 8. & p. 134. n. 20. eius donum Sacerdotibus necessarium, p. 73. n. 62. & seqq.
Castorum tria genera, p. 74. n. 70.
Charitas quanta virtus, eiusdemq; schema ac descriptio, p. 126. n. 3. & p. 135. n. 25. quanta coniugum esse debeat, p. 4. n. 12. & seqq.
Christus in Cruce pendens muliebrem imaginem sanguine suo perfundit, p. 58. n. 1. & 2. eius aduentus signa, p. 161. n. 1. 5. & seqq. Eiusdem Passionis, Resurrectionis. & Ascensionis mysteria S. Elizabethæ virgini repræsentata, p. 179. c. 1. & seqq. denuo à peccatoribus crucifigitur, p. 183. c. 2.
Circulus fulgidus aurei coloris exiens à sedente in throno quid, p. 92. n. 10 gyrans se per quatuor orbis partes, p. 93. n. 11. immensæ altitudinis, ib. n. 12. diffundens infinitum splendorem calybeum, ib. n. 13. & 14.

INDEX RERVM.

Circumcisio omnibus Iudæis in Vet. Test. præcepta, & ad salutem necessaria, p. 36 n. 22. & p. 38. n. 30. per Baptismum abolita, ibid.

Clauium cœlestium nomine quid intelligendum, p. 79. n. 69.

Cœlibatus Ecclesiasticis necessarius, p. 73. n. 63. & seqq.

Columna calybei coloris aspectu terribilis visa à S. Hildegarde virgine quid; eiusdemq; descriptio, p. 102. n. 1. & seqq. alia tornatilis inter duos angulos, p. 103. n. 10. magnæ claritatis, p. 104. n. 15. alia in angulo occidentali fortissima & purpureæ nigredinis, p. 121. n. 1. & seqq. quid eius diuersi anguli, p. 122. n. 4. 5. 7. alia umbrosa ad meridiem, p. 125. n. 1. omnigenis vallata virtutibus. ibid. earum enumeratio, p. 126. n. 1. & seqq. & p. 131. n. 15. & seqq. quare meridiem respiciat, p. 130. n. 10. cur obumbrata, & vbinam posita. ibid. n. 11. & 13. eius ascensus adinstar scalæ. ib. n. 14. aliæ septem marmoreæ rotundæ quid, p. 142. n. 23. & seqq.

Compunctionis vera effigies, p. 150. n. 17.

Concordiæ imago, p. 151. n. 19.

Confessio sacramentalis peccatorum noua est resurrectio, p. 77. n. 82. in antiquis Patribus præfigurata. ib. n. 83. in periculo mortis cuilibet homini fieri potest, ib. n. 85. alias Sacerdoti facienda, p. 78 n. 86. & 87.

Confessorum laus & beatitudo æterna, p. 163. n. 1.

Coniugium non ad libidinem, sed liberorum procreationem à Deo institutum, p. 5. n. 16. & p. 6. n. 20. & 23. vetitum inter consanguineos, pag 6. nu. 17. & 18. quare apud Iudæos inter sanguine iunctos præceptũ, p. 6. n. 19. quibus illud ineundum, ibid. nu. 20. & 21. quando coniugibus Ecclesiam intrare prohibitum, ibid. & n. 22. qualiter viuere debeant, p. 193. c. 1. & seq male viuentes quàm miseri, ibid. eorum vitia, p. 194. c. 2. sterilitas interdum vnde fiat, p. 195. c. 2.

Constantiæ vera effigies, p. 150. n. 15.

Contemptus mundi vera imago, p. 150. n. 18.

Continentium via qualis p. 195. c. 2.

Corpus Christi, vide Eucharistia.

S. Crucis in cœlo apparitio, p. 175. c. 1.

D.

Desiderij cœlestis vera effigies, p. 150 n. 16.

Desperationis peccatum licet grauissimum per pœnitentiam à Deo remissionem meretur, p. 57. 58. 59. neminem ob peccatorum multitudinem desperandum, p. 78. n. 86.

Deus est inspector actuum humanorum, p. 2. n. 6. plures Deos existere quàm inconuenies, p. 3. n. 7. eius voluntati nemo valet resistere, p. 19. n. 14. in tribulationibus se inuocantes exaudit, p. 22. & 23. n. 30. Sub Trinitate personarum adorandus, p. 32. n. 4. eius ignorantia multorum malorum causa, p. 36. num. 20. scrutator est arcanorum, p. 50. n. 29. In Sacramento Eucharistiæ essentialiter præsens, pag. 63 n. 19. Illud per verba Sacerdotis perficit, p. 68. n. 36. bonum operatur in hominibus, p. 112. n. 33. quomodo timendus, p. 115. n. 13. & seqq. electos suos tentari quidem permittit, sed non succumbere, p. 169. c. 1.

Diabolus Adamo & Euæ beatitudinem inuidens insidias struit per serpentem, p. 3. n. 10. & 11. pœnarum suarum eos vult esse participes, p. 5. n. 16. eius ac damnatorum in homines crudelitas, p. 3. n. 5. hominis redemptionem nesciuit, p. 14. n. 30. dicendus pater Sacerdotum lasciuorum, p 73. n. 65. Contritus per Christi Passionem & mortem, p. 95. n. 19. sanctas personas grauiter tentare à Deo permittitur, p. 168. c. 2. S. Elisabethæ virgini in phantasmate apparet, p. 169. c. 1. per totum, & p. 170. c. 1. item in specie delicati Clerici. ibid.

Diaconis castitatis donum necessarium, p. 74. n. 68. & 69.

Dierum nomine quid mystice designetur, p. 155. n. 18. & 20.

Diuitiæ terrenæ ac cœlestes quomodo parentur, p. 2. n. 7.

Diuortium prohibitum exemplo Adami & Euæ, p. 4. n. 12. & seqq. & p. 50. n. 26.

E

Ecclesia per muliebrem imaginem diuersicolorem adumbrata, p. 24. n. 2. & 8. S. Hildegardi in forma turris exhibita. ibid. à Deo fundata, p. 50. n. 28. Christo in Cruce pendenti desponsata, p. 58. n. 1. & 2.

Ecclesiasticorum vitia, p. 199. c. 2. qualiter viuere debeant, p. 224. c. 2.

Ecclesiastica Censura quid, & in quos ferenda, p. 79. n. 98. & seqq.

Ecclesiasticæ institutionis ordines in duabus vijs sita, p. 53. n 39.

Egbertus Abbas S. Florini frater S. Elisabethæ p. 167. c. 1. & 2. Eiusdem visio, p. 212. c. 1. & 2.

Eleemosyna fida veræ pœnitentiæ comes, p. 78. n. 88. & seqq.

Elementa concussa post peccatum Adami & Euæ, p. 8. n. 28. Accusant hominem inobedientiæ contra Deum, p. 110. n. 18. Eorundem vehemens concussio in iudicio extremo, p 160. n. 1. & 2.

S. Elisabetha Virginis humile de seipsa iudicium, p. 167. & 168. c. 1. & 2. infirma ab Angelo sanatur & confortatur, p. 183. c. 2. eius agonizatio, pag. 221. c. 1. Reuelationes suas morte comprobat. ib. c. 2. eius ad sorores & Abbatem exhortatio, pag. 223. c. 1. oratio ante mortem. ib. c. 2. desiderium mortis, p. 224. c. 2. Obitus, p. 225. Varias licet esset illiterata, ex infusione Spiritus S. dictatas ad diuersos mittit Epistolas, p. 210. & 211. itemq; per totum Librum quintum. Eius varias visiones & apparitiones vide in verbo Visiones.

Epistolas varias S. Elizabeth ex infusione Spiritus S. pronuntiatas vide p. 212. & per totum Librum quintum.

Eremitarum insignis viuendi regula, p. 202. c. 1.

Eucharistiæ veritas diuinitus ostensa S. Hildegardi virgini, p. 58. n. 1. & seqq eam sumentium diuersæ conditiones, ibid. & p. 70. & 71. n. 51. & seqq. datur in sanctificationem fidelium, p. 6. n. 5. sub speciebus panis & vini, p 60. n. 7. 8. 9. & p. 63. n. 19. & seqq. diuina virtute sub Missa sursum eleuatur, p. 61. n. 13. in vltima cœna à Christo Domino instituta, p. 63. n. 22. ex pane quare conficienda, p. 65. n. 26. & p. 69. n. 44. & seqq. itemq; ex vino sanguis Christi, p. 66. n. 28. 29. & p. 69. n. 44. cur in Missæ sacrificio aqua vino immiscenda p. 66. n. 30. & p. 69. n. 44. per verba Sacerdotis à Deo perficitur, p. 68. n. 36. à Sacerdotibus ieiunis conficienda, ibid. n. 39. non in quantitate, sed sanctitate recipienda, pag. 69. n. 41. de eius veritate haud dubitãdum, p. 96. n. 43. & p. 72. n. 60. sub vna & vtraque specie potest sumi, p. 69. n. 46. eam indigne sumentium pœna, pag. 71. n 58 summa

cum

cum reuerentia ac diligentia tractanda & custodienda, p. 72. n. 59. eius misteria haud perscrutanda, ib. n. 60. & 61. quanta sit virtutis, p. 185. c. 2. vide etiam Missa.

Excommunicationis sententia à quibus, & in quos ferenda, p. 79. n. 98. & p. 80. n. 99. & seqq.

F

Feneſtræ in ſummitate turris quid, p. 40. n. 4. plures aliæ in monte coloris ferrei diuerſis hominum capitibus ornatæ, p. 2. n. 6.

Fides per montem radici immenſi lapidis coniunctum adumbrata, p. 95. n. 2. 3. 4. illi interiores hominis actus conformes eſſe oportet, p. 36. n. 16. Eius verum ſchema, p. 126. n. 6. & p. 135. n. 23. Quodnam eiuſdem ſignum, p. 161. n. 4. & ſeqq.

Filij ex fornicatione aut adulterio nati ſæpe peruerſi, p. 5. n. 14. item monſtroſi, p. 19. n. 15.

Flamma coloris aërij in igne quid, p. 29. n. 4. fulminans. ib. n. 6. extendens ſe ad glebam, ib. n. 8. tres habet virtutes, p. 32. n. 7. erumpentes flammæ ex ore tetri vermis, p. 82. n. 13. alia petens nubes, ibid. n. 15. alia homines adurens, p. 83. n. 17. alia caligoſa. ib. n. 18. alia petens abyſſum, ib. n. 19.

Fornicationis crimen, & pœna, p. 4. n. 13. 14. & 16. & p. 7. n. 23.

Fortitudinis vera effigies, p. 151. n. 20

Frigus globo igneo obuians quid, p. 10. n. 6.

G

Globus ignis rutilantis in igne apparet S. Hildegardi virgini, p. 10. n. 4. & 11. alius arenoſus in medio elementorum, p. 11. n. 16.

Gloria beatorum quanta, p. 161. n. 7. & ſeqq. vſque ad finem Viſionis 11. & p. 162. n. 1. & ſeqq. vſque ad finem Libri 3.

Gradus ſeptem marmorei iuxta quadratum lapidem quid, p. 145. n. 1. & p. 149. n. 6.

Gratia diuina vera effigies, & eiuſdem effectus, p. 127. n. 9.

H

S. Hildegardis virginis humile de ſemetipſa iudicium, p. 28. n. 1. & p. 85. n. 1. eius varias Viſiones vide in Voce Viſiones.

Homo diuina conſilia ſcrutari non debet, p. 6. n. 16. & p. 8. n. 31. eius miſera conditio, p. 8. n. 30. liberatus ex poteſtate diabolica, ib. n. 31. & 32. comparatur horto, ib. n. 33. inſtar ouis errantis reducitur. ib. in fictilibus lac portantes quid, p. 19. n. 13. eius tres ſemitæ, anima, corpus, & ſenſus, p. 20. n. 18. cuiuſdam ſplendidus de aurora egreſſus, p. 30. n. 14. & ſeqq. & p. 35. n. 15. magna eorum turba ſole lucidior circa imaginem puellarem, p. 45. n. 8. alia multitudo albatorum coram ardente luce, p. 80. & 81 n. 1. & 3. alij velociter currentes, p. 81. n. 6. ad cœlum tendentium tres acies, p. 83. n. 16. per limum figuratus, p. 87. n. 5. 6. 7. item per ædificium obliquum, p. 96. n. 6. multitudo eorum tenebroſis veſtibus induta quid, p. 105. n. 18. oues dicti homines, & quare. ib. n. 19. & ſeqq. alij noua veſte amicti, p. 107. n. 23. picturæ quorundam in arcubus muri quid, p. 115. n. 11. alij iuxta murum ædificij diſcurrentes, p. 140. n. 17. & ſeqq.

Homicida ſui ipſius ſeipſum perdit ac damnat, p. 57. n. 60. ſimilis eſt Lucifero, p. 58. n. 61.

Humilitate expugnatur diabolus, p. 9. n. 34. eius laudes, p. 51. 52. n. 32. & ſeqq. vera eiuſdem effigies ac deſcriptio, p. 126. n. 1. & 2. & p. 133. n. 19.

Hypocritis comminatur Deus, p. 186. c. 1.

I

Idololatræ quomodo illudantur à diabolo, p. 18. nu. 11.

Ieiunio carnis luxuria expugnanda, p. 37. n. 62. & p. 196. c. 2.

Ignis lucidiſſimus circa globum vmbroſum, p. 10. n. 3. alius eidem globo deſurſum obcurrens, ib. n. 5. flatus & turbines emittit, ib. n. 8. & ſeqq. alius tenebroſus, & viſu terribilis, ib. n. 10. alius lucidiſſimus, incomprehenſibilis & inextinguibilis, p. 28. n. 1. & 2.

Imago plena oculis à S. Hildegarde ad radicem montis viſa quid, p. 1. n. 3. alia puerilis, ib. n. 4. alia muliebris diuerſi coloris, p. 24. n. 1. 2. & ſeqq. à vertice ad vmbilicum pallida, ib. n. 2. nigra ab vmbilico, ib. n. 3. in pedibus ſanguinolenta, ib. n. 5. ſtans iuxta altare. ib. n. 6. Abraham continens in corde & Moyſen in pectore. ib. n. 7. per eam Synagoga & Eccleſia deſignata, ib. n. 2. & 8. alia muliebris procera ſtatura, p. 33. n. 1. & ſeqq. alia puellaris, eaque pulcherrima, p. 45. n. 7. aliæ quinque in turri ſeparatim ſtantes, p. 98. n. 4. & 5. earum diuerſa ſignificatio, & eadem ſimilitudo, ib. & p. 99. n. 5. & ſeqq. aliæ item duæ imagines verſus turrim ſtantes quid. p. 101. n. 11. & ſeqq. alia in pauimento, p. 105 n. 16. plures aliæ diuerſis in locis ſitæ, & diuerſus earundem habitus ac variæ ſignificationes, p. 113. n. 1. & ſeqq. & p. 117. n. 25. & ſeqq. vſque ad finem Viſionis 6. Alia in ſummitate columnæ vmbroſæ, eiuſdemq; deſcriptio, p. 135. n. 26. tres aliæ quid, p. 137. n. 2. 3 & 4. plures aliæ diuerſis in locis poſitæ, p. 143. n. 25. vſque ad finem Viſionis 9 & p. 148. n. 2. 3. & 4. & p. 149. n. 12. & 13. & p. 150. n. 15. & ſeqq. alia viſu deformis, p. 154. n. 14. & ſeqq. vide Viſio.

Incarnationis myſterium per lucentia hominis de aurora egreſſum S. Hildegardi patefactum, p. 31. n. 15. 16. & 17. & p. 35. n 13. 14. & p. 41. n. 6.

Infantes nigri in aëre iuxta terram apparent S. Hildegardi, p. 35. n. 13. alij multa claritate radiantes, p. 41. n. 7. & 8. alij aureo colore carentes, licet clari. ib. n. 9. diuerſus reſpectus & operationes, p. 42. n. 14. Qua ſollicitudine infantes à parentibus educandi, p. 203. c. 1. & 2.

Inſtrumentum rotundum adinſtar oui quid, p. 9. n. 1. 2.

Intellectus animæ eſt affixus p. 20. n. 19.

Ioannes Baptiſta verum pœnitentiæ ſpeculum, p. 47. 48. n. 16. & ſeqq. Apparet S. Eliſabethæ virgini, p. 171. c. 1. per magnam ſtellam præfiguratus, p. 30. n. 11.

Iudicium extremum quam horrendum, p. 18. n. 8. eius prænia ſigna, p. 161. n. 1. & ſeqq. æquum in omnes, ib. n. 9.

Iuſtitiæ in eleganti imagine apparentis vera effigies, p. 137. n. 2.

Iuuenis perlucidus throno inſidens quis, p. 86. n. 4. alius inſidens ſedi ſeptem graduum marmoreorum, p. 145. n. 1. eius habitus & deſcriptio, p. 149. n. 8. 9. 10. & 11. eiuſdem lucidiſſimus ſplendor, p. 151. n. 21. & p. 153. n. 10. cur aliquo vſque vmbroſus, & lacte candidior, p. 154. n. 11. & 12.

L.

Lactis in fictilibus deportatio quid ſignificat, pag. 19. n. 13.

Lacus multæ latitudinis & profunditatis infernum denotat, p. 2. n. 1. & 6.

Lampades magna claritatis apparent S. Hildegardi, p. 2. n. 1. & 2.

Lapis magnus ferrei coloris versus orientem situs quid, p.85.86.n.1.& 2.tres lapidis virtutes,p.32.n.6.
Liberum arbitrium à Deo hominibus concessum,p.13.n. 24.25.28.& 29.
Libri tertij Reuelationum S. Elizabethæ titulus diuinitus ipsi patefactus,p.202.c.2.de eiusdem publicatione Protestatio Angelica,p.205.c.1.
Limo in pectore sedentis in throno denotatur homo, p. 87.n.5.& seq.
Lucifer quare ad inferos præcipitatus,p.2.n.3.&p.3.n. 7.& p.58.n.61.& p.93.n.15.& seq.
Lux splendida absque ortu quid,p.31.n.1.& seq.
Lux prima diei nota doctrina Apostolica p 49.n.21.
Lucis serenitas circa altare celebrantis missam, p. 60. n. 6. durans vsque ad finem Sacrificij, p. 61. n. 10. coruscatio ignea sub Canone missæ,ib.11. 12. peracta sacra Communione ad cœlos eleuatur,pag. 63. num. 20.lux ardens instar montis,pag. 80. num. 1.&2. diuisa in linguas,ibid. vide etiam Splendor, Missa, Ignis.
Luxuriæ peccatum quo sæpius iteratum, eo superatur difficilius,p.196.c.1.

M.

Magia ex sciendi curiositate orta,pag.13 n.22 per eam Deus deseritur, & diabolo adhæretur.ibid.n.23.ars magiæ & diuinandi Deo intolerabilis,pag.14. num. 27.& 30.
Maria virgo sine virginitatis iactura concepit, p. 62. n.15.& p. 65. n. 26. Assumptionem suam,aliaq; de se secreta per visionem reuelat S. Elizabethæ,p.204. c.1. & 2. Eius encomia & gloria cœlestis, pag. 163. num.1.apparet S. Elizabethæ,p.169.c.2. & p.170. c.1.& 2.eiq; multa arcana aperit,p.204.c.1.2.
Martyrum laudes,& beatitudo,p.163.n.1.
Matrimonium,vide Coniugium.
Militum viuendi regula,p.224.c.2.
Missæ Sacrificium celebrans Sacerdos stipatur ab Angelis,pag.58.num.1.Est Passionis Dominicæ commemoratio,pag.62.num.17.& 18.sine pane,vino & aqua peragi nequit,p.69.num.44.& 45.neque absque paramentis debitis,p. 70.num.47.deuotissime fiat.ib.& n.48.absque conscientiæ maculis,ib.n.49 & p.79.n.95.in simplicitate cordis,p.70 n.50.& p. 73.n.60.& p.79.n.95.quanta eius efficacia,p.170. c.2.vide etiam Eucharistia.
Mons ferrei coloris stabilitatis æternitatis regni cœlestis nota,p 1.n.2.alius inter Aquilonem & Orientem quid,p. 12.n.19.alius magnus coniunctus radici immensi lapidis,p.95.n.1.2.& 3.
Monstra quomodo & vnde generentur,p.19.n.15.
Mortis interitus, p.30.n. 14. qualis ad eam fieri debeat præparatio,p 220.c.2.
Mulier formam hominis in vtero habere visa quid, p. 19. n. 16. ab altarium administratione omnes prorsus excluse,p. 75.n.76.
Muliebris imago coloris varij,p.24. n. 1. & seqq. alia procerissimæ staturæ,p.33. n.1. & seqq. ventri insistens ante altare absque pedibus & vestimentis,p.34. n.6.7.& 9.& p.154.n.14.Christi in Cruce pendentis sanguine perfundi videtur, p. 58. n.1.& 2. vide etiam Imago, Visio.
Mundus in Septentrionali plaga ædificij discurrere visus quid,p.140.n.17.eius gloria quam res misera,p. 187.c.2.
Murus arcuatus picturis hominum insignitus,p. 113. n. 1.& p.114.n 8. & 115.n.10 & 11.alij duo muri minores quid,p.117.n.21.& seq.
Musica symphonia ac harmonia ab Angelis edita, p.27. n.1.& 14. & p.44.n.1.alia suauissima superiorum ciuium in aëre exaudita,pag. 162. num.1. & seqq. vide etiam Cantus.

N.

Nebula tetra ex inferno exhalans quid significet, p.3. n.8 alia de fœtido verme egrediens,p.84. n.22. alia teterrima montem comprehendens,p.158.n.26.
Nubes candida tegens lapidem ferrei coloris,pag. 86. n.3.

O.

Obedientiæ habitus & vera effigies,p.126.n.5.& p.135. n.22.
Opera supererogatoria quam Deo grata, p. 47. n.15. & 16.
Orationis ad expugnandam carnis lasciuiam efficacia, p.196.c.2.
Ordo vide Sacerdotes.

P.

Panis ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendum necessarius,p.64.& 65.n.24.& 26.& p.69.n.44.
Paradisus post expulsum Adamum lucidissimo splendore circumdatus,p. 7. n. 27.est locus amœnissimus,p. 8. n.29.
Parentes liberos suos ad Religionem cogere non debent,p.55.n.46. & seq.neque ab eadem retrahere, ib. n. 48. & seq.eorum circa infantium educationem cura,p.203.c.1.& 2.
Passionis Dominicæ memoria est sacrificium missæ, p. 58.n.1.& p.60.n.7.& p.62.n.17.& 18.
Pastores sanctitate vitæ conspicui populo præficiendi,p. 49.n.21.& 22.boni quam pauci,p.199.& seq.summa malorum iniquitas,ib.
Patriarcharum beatitudo & laus æterna,p.162.n.1.
Paupertas spiritus Deo gratissima,p.78.n.92.
Peccatorum conditiones diuersæ,p.3.n 8.solus Deus eos ex diabolica potestate potens eripere, p.5.n. 15. ijs tepor noxius,p.50.n. 29.artificibus stultis similes, p.51.n.30.à Deo exaudiuntur, p.57.n. 55.56.& 57. remittuntur ijs peccata grauissima,ib. n. 57. & 58. monentur ad pœnitentiam, p.193. & seq. brutis post mortem peiores sunt, ibid.
Peccata in periculo mortis absente Sacerdote cuilibet homini, aut ipsi etiam Deo confitenda,p. 77. n. 85. vide etiam Confessio.
Pellis circa globum igneū apparens quid,p.19.n.9&14.
Petrus & Paulus apparent S. Elizabethæ,p. 171 c.2.
Pœnitentia Deo grata,p.5 n.14.haud differenda vsque ad mortem,p.56.n.54.Eleemosynæ coniungenda,p. 78.n.88.& seq.
Pœnitentis animæ querela,p.15.n.2.
Pollutio peccatum grauissimum,p. 76. n. 78. nocturna pœnitentia expianda,p. 77.n.79. & seq.contra eas remedia,p 77.n.80.& 81.
Potestas Ecclesiastica quanta, & qualiter exercenda, p.79.n.69.& seqq.
Præcognitio Dei hominis liberam voluntatem nihil impedit,p.14.n.26.
Prælatorum Ecclesiasticorum quanta sit obligatio,p. 199. c.2. eorundem auaritia aliaq; vitia reprehenduntur,ib.& p.seq.per totum.

Præsum-

Præsumptionis peccatum cauendum,p 217.*c.*2.
*Prudentia per superbiam euacuatur,p.*51.*n.*31.
*Puellarum mundanarum luxus in vestibus , pag.*194. *col.*1.
*Puellaris imago venustissima virginitatem adumbrat, p.*45.*n.*7.
*Purgatorium est locus purgationis peccatorum ad vitam,p.*108.*n.*5. *dæmones habet, p* 176.*c.*1.

R.

*Ratio est cuiusuis operis effectrix,p.*21.*n.* 23.
*Religio haud temere ingredienda,p.*49.*n.* 23. *coniugatis cum vtriusque partis consensu eam intrare licet, ibid.n.*25.*vota religionis Deo reddenda, p.*53 *n.*40. *&* 41. *diuinæ ad eam vocationi parendum , p.*54.*n.* 43.*& seq. ad illam nemo cogendus,p.*55.*n.*46. *etsi adhortandus,p.*56.*n.*51. *mulieribus eam quoque intrare concessum,p.*76.*n.*76.

S.

*Sacerdotum impietas non inualidat Baptismum,neque cætera Ecclesiæ Sacramenta,p.*39.*n.*36. *&* 37. *offerentes Deo Sacrificium Missæ casti sint quam maxime, p.*44.*&* 45.*n.*2 3.4.*&* 5. *&p.*76. *n.*78. *vitæ sanctitate clari populo præficiantur,p.*49.*n.*21.*&*22 *Missam celebrantes stipantur ab Angelis , p.*58.*n.*1. *Castitas illis necessaria,p.*73.*n.*62.*& seq.gradus Sacerdotij quo fine suscipiendus,p.*74 *n.*71. *eius susceptio monogamis licita,p.ead.n.*72.*Sacerdotibus Beneficiorum pluralitas quam noxia,p.*75.*n.*74. *Quales ad Sacerdotium promouendi, ib.n.*75. *Populum ad pœnitentiam hortari debent , p.*79.*n.*93.*& seq. eorum auaritia,& alia peccata, p.*199.200.*&* 201. *vide etiam* Prælati, Pastores.
*Sancti varij ac Sanctæ apparent S. Elizabethæ, p.*171. *& seq.& p.*177.*c.*1. *vide verbum* Visio.
*Sanctitatis vera effigies,p.*138.*n.*3.
*Sapientia in forma elegantis imaginis se visendam exhibet,*137.*n.*1.
*Scandala Sacerdotibus maxime cauenda, p.*79.*n.*95.
*Scintillæ viuentes exeuntes à sedente in monte,p.*2.*n.*5 *vide* Ignis, Flamma, Splendor.
*Secreta diuina haud perscrutanda, eaq; scrutantium pericula, p.*12.*n.*19.20.*&*21. *&p.*13.*n.*24.25. *&p.* 19.*n.*12. *&p.*30.*n.*13. *&p.*52.*n.*33. *&p.*72. *n.*60. 61. *&p.*125.*n.*12.
*Sedes septem gradibus marmoreis imposita quid, p.*149 *n.*7.
*Sedens in monte ferrei coloris designat Deum,p.*1.*n.*2. *iuuenis sedens in throno quis,& eiusdem descriptio, p.*85.*n.*1.*& seq.*
*Sensus hominis interioribus animæ viribus est subditus, p.*21. *n.*24. *per eum cætera vires animæ intelliguntur,ibid.*
*Sol est nota bene ordinatæ disciplinæ S. Benedicti,p.*49 *n.*21.
*Speculum schema quale, pag.*126.*num.*7.*& pag.*135. *num.*24.
Sphæra humani corporis à turbinibus inuaditur , pag. 21. *num.* 27. *&* 28. *alia nodos exsoluens , ibid. n.* 29.
*Spiritus sancti gratia & dulcedo per turrim candidam ac rotundam præfigurata, p.*40.*n.*3. *apparet S. Elisabethæ in specie columbæ,p.*170.*c.*1.*& seq. eius immissio,p.*180.*c.*2.
*Spiritus lucidi & vmbrosi qui,p.*21.*n.*29.
*Splendor pluribus oculis flammans apparet S. Hildegardi,pag.*18.*num.*9. *alius similis auroræ ibid. num.* 10. *alius se à mulicbri imagine diffundens , pag.*35. *num.*11. *alius candidus & perlucidus circa caput imaginis muliebris,pag.*43.*num.*1.*&* 2.*itemq; à gutture ad vmbilicum , ibid. num.* 6. *alius purpureo & hyacinthino colore permixtus , pag.*47.*num.*14. *alius candidus muliebrem imaginem circumdans , p.* 49.*num* 24.*tres alij se diffundentes,p.*50.*num.*27. *alius coloris calybei, pag.*93.*num.*13.*& seq. rediens ad sedentem in throno,pag.*94.*num.*17.*alius exiens ab angulo ædificij , p.*104.*n.*11. *alius denique iuuenis insidentis throno, p.*151. *n.*21. *vide* Ignis, Flamma, Scintillæ.
*Stellæ in seruitio omnibus hominibus communes , p.*12. *n.*21. *tres magnæ cum paruis plurimis in tenebris visæ quid,p.*30.*n.*10. *per maximam stellam S. Ioannes Baptista designatus, itemq; Abraham, Isaac, & Iacob Patriarchæ, per tres magnas, p.*30.*n.*10. *alia egrediens à sedente in throno,p.*93.*n.*15.
*Superbia prudentiam euacuat,p.*51.*n.*31.
*Synagoga per imaginem muliebrem adumbrata , p.*24. *n.*2. *ei succesit Ecclesia,ib.n.*8. *Nouissimis temporibus redibit ad Ecclesiam, ibid. n.*9. *&* seq. *Sampsoni comparatur, ib.n.*10.

T.

Tenebræ densissimæ in aëre apparent S. Hildegardi , p. 28. *n.* 1. *aliæ inter cœlum & terram visu horribiles, p.*47.*n.*13.
*Tentationes electorum quare Deus permittat,p.*169.*c.* 1. *carnis tentationibus resistentium meritum , ib. & p.*196.*c.*2. *contra eas efficacia remedia,ibid.*
*Timoris Domini vera effigies , pag.*126.*n.*4. *&p.*134. *n.*21.
*Traditionum Ecclesiasticarum authoritas , p.*47. *n.*15. *&* 16.
Trinitas personarum in Deo per lucidissimi hominis de aurora egressum sanctæ Hildegardi demonstrata , pag. 31. *num.*15. *item per lucem splendidam absque ortu , pag.ead. num.*1.*& seq. probatur variis similitudinibus, p.*32.*n.*6.7.8.9. *&p.*35.*n.*11.15.*&p.*36. *n.* 21. *aliatestimonia pro mysterio SS. Trinitatis, p.* 123. *n.*8.*& seq.*
*Tunica pallida nota paupertatis spiritûs, p.*2.*n* 4.
Turbines sphæram humani corporis inuadentes , p. 21. *num.* 27. *&* 28. *alius flans ab vmbilico tetri vermis, p.*84.*n.*21.
*Turris magnæ, rotundæ & candidi lapidis integri nomine quid intelligendum , pag.*40. *num.*1.*& seq. visa in dorso muliebris imaginis,pag.*41.*num.*5.*alia ferrei coloris muro ædificij imposita, pag.*97.*num.*1. *eiusdem descriptio, p.*96.*n.*2. *& seq. alia lucidissimi splendoris, p.*136.*n.*1. *cur muro meridiano ædificij imposita, p.*138. *n.*7. *eiusdem descriptio , p.ead. n.*8.*& seq.*

V.

*Venter foraminosus imaginis muliebris apparet S. Hildegardi,p.*34.*n.*5.
*Verbum tres habet virtutes,& quas,p.*32.*n.*8.
*Vermis ingens quare in via supinus iaceat , p.*81. *n.*4. *ad sinistram habens forum, ibid.n.*5. *fœditatis illius descriptio,p.*82.*n.*8.*& seq. eiaculans ex ore sagittas stridentes,p.*83.*n.*20.*conculcatur ab hominibus,p.*85 *n.*26.

Ve-

INDEX RERVM.

Veſtium ſuperfluitas quam execrabilis, p. 194. c. 2.
Viduatorum viuendi regulæ & via, p. 201. c. 2. continentia ipſis quam vtilis, ib.
Vinum ad conficiendum Chriſti ſanguinem neceſſarium p. 66. n. 28. eius vſus quam periculoſus, p. 217. c. 2.
Viri à muliercula illecti admodum miſeri, p. 194. c. 1.
Virginum quanta laus & gloria in cœlis, p. 163. n. 1. earum viuendi regula p. 195. c. 2. & p. 198. c. 1.
Virginitatis commendatio, p. 37. n. 24. & 25. eſt nobiliſſima virtus, eiuſdemq; præclara elogia, p. 7. n. 25. & 26. & p. 19. n. 15. & p. 47. n. 14. & ſeqq. per imaginem elegantis puellæ adumbrata, p. 45. n. 7. & 8. eius votum nequaquam violandum, ib. n. 10. & ſeqq. per tentationem non quidem amittitur, ſed poteſt inquinari, p. 196. c. 1. multis modis illius integritas polluitur, ib.
Viſiones variæ S. Hildegardis virginis, atque inprimis montis ingentis coloris ferrei, p. 1. n. 1. & ſeqq. alia plurimarum lampadum viuentium, p. 2. n. 1. & 2. alia maximi inſtrumenti rotundi, p. 9. n. 1. alia ſereniſſimi ſplendoris, p. 15. n. 1. & p. 18. n. 9. & 10. alia imaginis muliebris diuerſi coloris, p. 24. n. 1. & ſeqq alia duarum acierum fulgentium, p. 25. n. 1. & 2. alia ignis lucidiſſimi & inextinguibilis, p. 28. n. 1. & 2. alia ſplendidiſſimæ lucis ſine ortu, p. 31. n. 1. & ſeqq. alia procereſſimæ imaginis muliebris eiuſdemq; deſcriptio, p. 33. n. 1. & ſeqq. alia turris candidæ ac rotundæ, p. 40. n. 1. & ſeqq. alia ſplendoris niuei, p. 43. n. 1. & 2. alia Chriſti in Cruce pendentis, p. 58. n. 1. & ſeqq. alia lucis ardentis in linguas diuiſa, p. 80. n. 1. & 2. alia lapidis magni & integri ferrei coloris, p. 85. n. 1. 2. alia montis magni, p. 95. n. 1. & ſeqq. alia turris coloris ferrei, p. 97. n. 1. & ſeqq. alia columnæ calybei coloris, p. 102. n. 1. 2. alia capitis admirabilis formæ, p. 107. n. 1. & ſeqq. alia muri arcuati picturis hominum inſigniti, p. 113. n. 1. & ſeqq. alia colnmnæ fortiſſimæ purpureæ nigredinis, p. 121. n. 1. & ſeqq alia itidem ingentis columnæ obumbratæ, p. 125. n. 1. 2. & ſeqq. alia turris lucidiſſimæ ædificio impoſitæ, p. 136. n. 1. alia ſeptem graduum marmoreorum, p. 145 n. 1. alia quinque beſtiarum, p. 152. à n. 1. vſque ad 8. alia concuſſionis elementorum, p. 160. n. 1. 2 alia aëris lucidiſſimi muſica harmonia reſonantis, p. 162. n. 1 & ſeqq. vſque ad fin lib. 3. viſionum S. Hildegardis.
Viſio Egberti Abbatis fratris S. Hildegardis, p. 212. c. 1. & 2.
Viſiones variæ S. Elizabethæ virginis, & in primis variorum Sanctorum ac Sanctarum p. 168. & conſeq. item, p. 181. & ſeqq. reſerationis Cœli & aliarum rerum, p. 178. c. 1. & ſeqq quatuor Euangeliſtarum, p. 173. c. 1. Ioannis Baptiſtæ, p. 174. c. 2. Michaëlis Archangeli, p. 175. c. 1. Sanctæ Crucis, ib. ſanguinis Dominici, ib. Caſſii & Florentij, p. ead. c. 2. Vrſulæ & ſodalium, ib. Omnium Sanctorum, p. 176. c. 1. Angeli boni, ib. & p. 205. c. 1. Purgatorij, p. 176. c. 1. Chriſti Paſſionis, Mortis, Reſurrectionis. Aſcenſionis, & miſſionis Spiritus S. p. 179. & 180. Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, Angeli confirmantis veritatem Viſionum harum S Elizabethæ, p. 205. c. 1. S. Vrſulæ & vndecim millium Virginum ib. & ſeqq.
Vmbra exiens ab vtraque parte ſedentis in throno quid p. 1. n. 2.
Voluntatis operatio in homine, p. 20. n. 20. habet ſe velut ignis. ib. n. 21. & ſeqq. voluntas conſummandi peccatum pro facto cenſetur, p. 196. c. 2.
Vota Deo gratiſſima, p. 47. n 10. & 16. virginitatis votum violantium grauiſſima pœna, p. 46 n 11. & 12 Deo vota reddenda, p. 53. n. 40. haud temere nuncupanda, ib. n. 41.
S. Vrſula Regina & virgo apparet S. Elizabethæ virgini, p. 191. c. 2. quando & quomodo cum ſodalibus paſſa, diuinitus reuelatum S. Elizabethæ, p. 205. c. 1. & 2. Martyrium eiuſdem & nomina præcipuorum illius congregationis vide à p. 205. vſque ad p. 211. excluſiue.
Vxoris ſpiritualis nomine ſignificatur Eccleſia, p. 74. n. 69. earum pluralitas cur in vet. Teſtam. licita, p. 4. n. 14.

FINIS.

VIDA

De la Venerable M. Mariana de S. Ioseph Fundadora de la Recoleccion de las Monjas Augustinas. Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

Hallada

En vnos papeles escritos de su mano.

SVS VIRTVDES

Obseruadas por sus Hijas

DEDICADAS

AL REY NVESTRO SEÑOR

Publicalas

De orden delas mismas Religiosas

El Licenciado Luis Muñoz

AL REY NVESTRO SEÑOR.

LA MADRE ALDONZA DEL SANTISSIMO Sacramento, Priora del Real Conuento de la Encarnacion, y demas Religiosas del.

S E Ñ O R.

ESTE Conuento, que dedicaron al primer misterio de nuestra reparacion, los glorioſos Reyes, D. Felipe, y Doña Margarita, Padres de V. Mageſtad, y Señores nueſtros: es vn teſtimonio eterno de ſu inſigne Religion, y Piedad; que con razon admiran en el Culto Diuino, y Mageſtad deſta Caſa, las naciones todas que concurren en eſta gran Corte. V. Mageſtad heredero igualmente de ſus Reinos, y virtudes, fauorece con demoſtraciones grandes eſta fundacion, que conoce auer lleuado poderoſamente la voluntad, y afecto de nueſtros Santos Patrones. Reconocidas a tan continuas mercedes que de ſu liberal mano cada dia recibimos; en alguna ſeñal de agradecimiento, ofrecemos à V. Mageſtad eſte libro, en que ſe eſcriuen la Vida, y Virtudes de la Venerable Madre Mariana de San Ioſeph nueſtra Fundadora, y verdadera Maeſtra, que es la joya mas precioſa que tenemos, y que mas eſtimamos. Eſperamos ha de ſer agradable ſu letura à V. Mageſtad, por ſer la mayor parte eſcrita por ſu mano, a quien ſus Mageſtades, que gozan de Dios, hizieron fauores tan crecidos; los quales V. Mageſtad continuò, eſtimãdo tanto a eſta Eſpoſa de Chriſto, como experimentamos en tantas ocaſiones. Aſsi lo merecieron ſus grandes virtudes, y los trabajos que padecio en poner en perfeccion eſte Inſigne, y Religioſo Conuento. No pudiendo pues moſtrar nueſtro reconocimiento con prenda de mayor valor; dedicamos à V. Mageſtad eſte libro por tantos titulos ſuyo; y le ſuplicamos, que en los ratos que dà a la piedad, entre las grandes ocupaciones del gouierno, paſſe por el los ojos, que no dudamos le ha de ſer de gran conſuelo, y conocerà con mayores noticias quan bien emplea-

do estuuo todo el amor que nuestros bienaventutados Reyes tuuieron à nuestra Madre, y quedamos muy gozosas de auer puesto en manos de V. Magestad esta obra, y que salga a luz debaxo de su Real amparo, y que quien la leyere la precie, y estime viendola apadrinada con tan gran patrocinio. Nuestro Señor guarde la Catolica persona de V. Magestad, con felicissimos sucessos, como continuamente le pedimos en nuestras oraciones.

A LA Mᵉ ALDONZA DEL SANTISSIMO SACRAMENTO, PRIORA DEL REAL CONVENTO DE LA ENCARNACION, Y DEMAS RELIGIOSAS DEL.

EL LICENCIADO LVIS MVÑOZ.

YO He deſeado mucho como a v. Reuerẽcias, propuſe alguna vez, que no ſe vieſſe mi nombre en el vmbral de la puerta deſte libro, por entẽder que para publicarle, pedia perſona que profeſſaſſe letras ſagradas, y que cõ ſu nombre, y eſtudios acreditara tan gran materia; la qual aunque en ſi tiene ſu firmeza, con todo, la autoridad de quiẽ la ſacara a luz pudiera darla gran recomendacion, y eſtima con los que la leyerẽ, y que ſolo ſu nombre la hiziera reſpetable. Deſta parte a mi corto entẽder, tan importante, ſale deſtituida eſta obra: lance ha ſido forçoſo, por lo que en eſto ha paſſado. Encomendaronme v. Reuerencias que copiaſſe eſtos papeles, que eſcritos de la mano de la M. Mariana, ſe hallaron en la forma que ſe dize en la introduccion del primer libro, y los diuidieſſe en libros, y capitulos: porque ellos en ſu original eſtan ſin diſtincion, y continuados. Trabajo no de mucha habilidad, y en que ſe ocupara con dificultad hombre de prendas. Hizelo aſsi, y de mi mano copiè los dos primeros libros, y ellos, y el tercero y quinto ajuſtè con ſus originales, con el mayor cuidado que pude. Llegòſe a eſto auer puesto en orden vnos papeles que v. Reuerencias eſcriuieron cerca de las virtudes de ſu querida Madre, que hazen el libro quarto, en q̃ puſe algun tiempo, y cuidado, con que no fuera facil hallar perſona q̃ quiſiera autorizar con ſu nombre eſcritos de otros con que ha ſido forçoſo paſſar con eſte incõuiniente, y q̃ libro tan graue, y de perſona de tan venerable memoria, le publique vn ſeglar, y de profeſsion que tanto deſdize deſtas materias. Mas como ellas en ſi tienen la autoridad, y credito que entendera el Letor diſcreto quando las leyere, no fue tan neceſſario el reparo de quien las ſacaſſe a luz. De mas q̃ v. Reuerencias con ſu gran prudencia han hecho ver eſtos papeles, y ajuſtarlos por perſonas doctas, y graues, que cõ ſus letras, y credito los apoyaſſen; porque ſin eſta diligencia no huuiera ſido acertado el manifeſtarlos. Han pues viſtolos, y examinadolos con grandiſsima exaccion, y cuidado, las perſonas cuyas aprouaciones ſiguen a eſte diſcurſo, ſus letras, y gran nõbre ſon notoria en el Reino: pidieronles v. RR. lo vieſſen con la atenciõ que la grauedad de la materia pedia. Con eſto ſe pudo diſsimular que yo ſacaſſe a luz eſte libro, en q̃ no tengo mas parte q̃ lo que aqui he referido. Con eſte apoyo pues, y parecer de Varones tan doctos, ſalen a la luz del mundo las marauillas q̃ nueſtro Señor obrò en la dichoſa alma de la M. Mariana de S. Ioſeph, y las grandes correſpondencias ſuyas, ſus heroicas virtudes, q̃ ella con tanto eſtudio encubrio, muger grande, y de valiente eſpiritu, q̃ recibiendo mucho ſupo encubrirlo, deſeando con vna conſtãte humildad ſepultar la memoria de ſu nõbre. Mas nueſtro Señor, grã honrador de los q̃ mas ſe auaten, ha mouido el ſanto zelo de v. Reuerencias, que con el cordial ámor que tienen a ſu Venerable Madre, han procurado con vn guſto, y afecto digno de toda alabança, que conozca el mundo las grandes obras de Dios en la ſantidad de ſu gran Madre, y que ſe manifieſte eſte teſoro eſcondido, eſta preciosa Margarita, mirando principalmente a la gloria de Dios, y la que tambien reſulta a eſta ſanta Recoleccion, en auer tenido tan ilustre Fundadora, y que ſe entiẽda

la proporcion que tiene obra tan grande con el instrumento que escogio para ella la diuina prouidencia. Mucho auia que dezir deste santo instituto, del acierto, y prudencia de sus Reglas, y Constituciones tan bien encaminadas a conseguir la perfeccion en tan heroyco grado, con medios tan discretos, y proporcionados, poniendo en lo importante el principal esfuerço, y suauizando otras cosas que auenturan la salud, y ponen terror a la flaqueza mugeril. En fin, dispuestas por la gran prudencia, milagroso talento desta prodigiosa muger. No sufre la flaqueza de mi vista afixar los ojos en las grandes luzes de la Religion, retiro raro, exemplo de virtudes, que resplandecen en el Real, y santissimo Conuento de la Encarnacion. O quien pudiera dilatar mi estilo, y reduzir a historia los exemplos, y vidas de las Religiosas que en el han florecido (de las que viuen defiende hablar su modestia) y añadiera las virtudes, y haçañas de otras purissimas almas que han honrado los Conuentos que fundò la Venerable Madre Mariana, vergeles de los deleytes de Dios, fuera sin duda vn crecido, y prouechoso volumen. Mientras la diuina Prouidencia dispone mas acertada pluma, reciban vuessas Reuerencias, y las demas hijas de la Venerable Madre, que en diuersas partes destos Reynos professan este instituto, el volumen de la vida de su santa Fundadora; alegrense con sus obras, gozense con sus virtudes, glorienſe de auer tenido tal Madre: larga materia les dexò de imitacion; y aunque todos los libros de espiritu prouocan a la santidad; mas los de aquellos que fueron Padres, y Maestros, mueuen con particular fuerça à sus hijos, y dicipulos; tales vuestras Reuerencias, verdaderos retratos de su Madre, que con su exemplo, y doctrina les fue guia para la perfeccion. Por remate deste prologo, digo que olgara tener autoridad, y estudios para hazer algunas aduertencias, cerca de la materia deste libro, ò por lo menos licencia para poner algunas clausulas del gran Maestro Fray Luis de Leon, en aquel admirable discurso que anda al principio de la vida de la glorioſa Santa Teresa de Iesus: porque verdaderamente muchas cosas en su proporcion (venero postrado la gran santidad de la Restauradora del Carmelo) conuienen a la Madre Mariana de San Ioseph. Y suplico à vuessas Reuerencias, y todas las personas a cuyas manos llegare este volumen, que en qualquier duda que se le ofreciere, recurra à este doctissimo Varõ en el lugar que hemos dicho, que le satisfarà llenamente. Solo pornè vnas palabras que podian hazer falta a no tenerlas muy presentes, y es bien que se repitan muchas vezes, y se lean en diferentes partes; dize assi el prodigio de su edad. Sola vna cosa aduertirè aqui, que es necessario se aduierta, y es que la santa Madre, hablando de la oracion, que llama de quietud, y de otros grados mas altos, tratando de algunas particulares mercedes que Dios haze a las almas, en muchas partes destos libros acostumbra dezir, que està el alma junto a Dios, y que ambos se entienden, y que estan las almas ciertas que Dios las habla, y otras cosas desta manera. En lo qual no ha de entender ninguno que pone certidumbre en la gracia, y justicia de los que se ocupan en estos exercicios, ni de otros ningunos por santos que sean; de manera que ellos esten ciertos de si que la tienen, sino son aquellos aquien Dios lo reuela. Que la Madre misma que gozò de todo lo que en estos libros dize, escriue en vno dellos estas palabras de si. *Y lo que no se puede sufrir, Señor, es no poder saber cierto si os amo, y si son aceptos mis deseos delante de vos.* Solo quiere dezir, lo que es la verdad, que las almas en estos exercicios sienten a Dios presente para los efectos que en ellas entonces haze, que son deleitarlas, y alumbrarlas, dandoles auisos, y gustos, que aunque son grandes mercedes de Dios, y que muchas vezes, ò andan con la gracia que justifica, ò encaminan a ella; pero no por esso son aquella misma gracia, ni nacen, ni se juntan siempre con ella, como en la profecia,

se vè que la puede auer en el que està en mal estado ; el qual entonces està cierto de que Dios le habla, y no sabe si le justifica, y de hecho no le justifica Dios entonces, aunque le habla, y enseña. Hasta aqui el gran Maestro Fray Luis de Leon.

Añado otra aduertencia que me dio, que pusiesse vn hombre docto que con mucha atencion ha leido este libro, y es, que si alguno reparare que la M. Mariana en algunas partes parece que da a entender que vio la diuina essencia, y esto parece que tiene alguna dureza, no entienda, ò piense que habla de la vision clara intuitiua, qual es la de los Bienauenturados, que desta ella misma confiessa, que no la vio en las palabras que pusimos en la introduccion del libro tercero, dize assi: *Ya V. merced sabe que esto es conforme a mi flaqueza, que la Essencia de la gloria de Dios, bien se vè que no merezco yo verla en esta vida, y en la muerte.* Sino de otro conocimiento de Dios, abstractiuo por alguna especie infusa mas que lo ordinario de la Fè, y menos que el de los Bienaventurados.

Concluyo, suplicando a v. Reuerencias, y a las demas hijas de la Madre Mariana que leyeren este libro, que si reconocieren en el algun cuydado, y trabajo, se acuerden en sus oraciones de la vltima edad en que se halla el que ha tenido felicidad de auerlas obedecido en cosa tan de su gusto, y agrado.

APROVACION DEL ILVSTRISSIMO, Y REuerendiſsimo ſeñor, el Maeſtro Fray Angel Manrique, de la Orden de San Bernardo, Cathedratico de Prima, Iubilado de Theologia en la Vniuerſidad de Salamanca, Predicador de ſu Mageſtad, General que ha ſido de ſu Orden, electo Obiſpo de Badajoz, que vio eſte libro por mandado del Ordinario.

LA Vida, fundaciones, y virtudes de la Venerable Madre Mariana de San Ioſeph, Aguſtina Deſcalça, Fundadora deſta Recoleccion, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion de Madrid, eſcrita en quatro libros, parte por ella miſma, para inſtruir de ſi a ſu Confeſſor, y por mandado ſuyo, y parte por el Licenciado Luis Muñoz, Autor a quien acreditan otras obras; y aſsi miſmo la expoſicion de los dos capitulos primeros de los Cantares, y parte del tercero, que para aferuorar ſu deuocion, y por mandado del miſmo Confeſſor nos dexò eſcrita; he viſto atentamente, por comiſsion, y mandato del ſeñor Don Franciſco Zapata, y Mendoza, del Conſejo de ſu Mageſtad, de la ſanta, y general Inquiſicion, Canonigo de Toledo, y Vicario General ſede vacante deſta villa de Madrid, y ſu partido: y no hallo coſa que obſte a ſu impreſsion, antes muchas que mueuan a que ſe haga. El Breue de nueſtro muy Santo Padre Vrbano VIII. no prohibe abſolutamente los libros deſtas vidas, ni haze quanto a eſto de peor condicion a los ſieruos de Dios, que a los hombres profanos, cuyas hiſtorias, y hechos ſe permiten. Lo que mãda es, que no ſe dè a reuelaciones, ò milagros, ni a virtudes heroicas, mayor certeza, ni mas autoridad de la que correſponde a la Fè humana, mientras no la tuuieren de la Igleſia; aſsi lo veo declarado, y puеſto en vſo. Lo que la Madre eſcriue de ſi miſma en los primeros libros, es con la puntualidad, y ſencillez que pedia el fin para que lo eſcriuio, que ſolo fue no padecer engaño. De lo que entre los hombres con modeſtia, de lo que la paſſaua de ella à Dios, cõ toda claridad, y diſtincion, ſin añadir; mas tambien ſin quitar coſa ninguna: no aliñadora de ſus hablas interiores para que ſe creyeſſen; ſino manifeſtadora de lo que la dezian, y entendia ella, para que ſu Confeſſor lo examinaſſe; y como ſi añadiera alguna coſa, no podia juzgar bien; aſsi tampoco pudiera ſi quitara. Todo lo dixo como lo entendio, exponiendoſe para que la alumbraſſe el Sol de la verdad; pero huyendo del ayre de manera, que ni vn pequeño reſquicio dexò abierto. Taſſadamente dio a la comunicacion lo que huuo meneſter para no errar: lo demas todo ſe lo dio al recato. Y conſiguiole con tal felicidad, que primero ſe pudo creer piadoſamente que gozaua de Dios trasladada ya al cielo, que ſe entendieſſe, que eſtando acà en la tierra auia llegado a alcançar tales fauores. Eſte ſeguro procurò a ſus obras, eſte exemplo a ſus hijas, y a ſus eſcritos todo aquel abono, con que no ſolo no ſe puede culpar quando dize de ſi algo ſuperior, ſino que el no dezirlo fuera culpa. En los Cantares verdaderamente es maeſtra de eſpiritu, que enſeña ſabia, no lo que eſtudio curioſa, ſino lo que aprendio experimentada. Pienſo ſin duda, que no lee en ellos licion que Dios no ſe la huuieſſe predicado. Lo demas que ha añadido el Autor, es tal, que no deſdize de lo que ella eſcriuio. El eſtilo es ſuaue, ſentencioſo, eficaz, y tan proporcionado a la materia, que haze iguales las miſericordias de Dios con eſta ſierua ſuya de darle en vida Confeſſor que la callaſſe, y en muerte hiſtoriador q̃ la eſcriuieſſe. Entrambas ſon mercedes de ſu mano, ni dudo, que ſe le han de lograr ambas: y que al

paſſo

passo que viua se ocultó, quanto a estas cosas sobrenaturales á que sus Confessores la ayudaron; se ha de publicar muerta su virtud, y excelencias de que la dotò nuestro Señor para mas gloria suya, aliento de las hijas que dexò en tantos Conuentos, y bien de los que leyeren estos libros: y assi me parece, no solo que se puede, sino q̃ se debe dar licencia que se imprima. En este Conuento de Santa Ana de Madrid, Orden de nuestro Padre San Bernardo, à 15. de Nouiembre de 1643.

Fr. Angel Manrique.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS El Licenciado don Francisco Zapata, y Mendoza, del Consejo de su Magestad, de la Santa, y General Inquisicion, Capellan mayor del Conuento Real de las Descalças, Canonigo de la santa Iglesia de la Ciudad de Toledo, Primada de las Españas, y Vicario General de la Villa de Madrid, y su Partido, por los Señores, Dean, y Cabildo Sedeuacante de la dicha Santa Iglesia. &c. Por la presente, por lo que a Nos toca, aprouamos este libro intitulado, la Vida de la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, Priora que fue del Real Conuento de la Encarnacion, que fundò la Serenissima Reina Doña Margarita, y Fundadora de la Recolleccion de Monjas, de la Orden de San Agustin; compuesto por el Licenciado Luis Muñoz, y damos licencia para que se pueda imprimir, teniendola primero para ello de los Señores del Consejo Supremo de su Magestad: atento ha sido visto, y examinado por nuestro mandado, y no tiene cosa contra la Fè, ni buenas costumbres, antes serà de mucha vtilidad, y prouecho. Dada en Madrid a tres dias del mes de Febrero de mil y seiscientos y quarenta y quatro años.

Licenc. Don Francisco Zapata y Mendoza.

Por mandado de Don Francisco mi señor.

Don Andres de Aguilar.

APROVACION DEL DOCTOR DON PEdro de Avalos, Colegial mayor, y Retor que fue del insigne Colegio de San Ilefonso, de la Vniuersidad de Alcala, Cathedratico en ella, Canonigo de la Iglesia Magistral de San Iusto, y Pastor, y al presente Confessor del Real Conuento de la Encarnacion.

POR Mandado de V. A. he visto con particular atencion, lo que de su vida, fundaciones escriuio la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, Fundadora de la Recoleccion de Monjas Agustinas, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion, con vnos papeles para sus Confessores, en que daua quenta de sus cosas, y de las mercedes que Dios le hazia, y vnas explicaciones, que de mandado de los

APROVACION.

los mismos escriuio sobre los capitulos, primero, y segundo, y parte del tercero de los Cantares, que con toda verdad, y cuidado, copiados de sus originales, saca a luz el Licenciado Luis Muñoz; el qual assi mismo ha recopilado las virtudes de la Venerable Madre hasta su dichosa muerte. Y en quanto a la materia, y Autor principal deste libro, que es la Venerable Madre, confiesso, que con su atenta leccion, y cõ el trato interior de sus hijas, se ha mitigado en parte las ansias que he tenido de conocerla despues que comencè la ocupacion en que me hallo: porque el espiritu interior, luz, y regalos de su alma, solo a ella le eran patentes, y a Dios, que se los comunicaua, los demas los hemos de conocer en sus efectos, y ningunos nos descubrẽ tan viuamente la grandeza de su espiritu, su excelente santidad, su gran cauida con Dios, y la mucha luz con que la alumbrò como sus obras, sus libros, y sus hijas. Son sus obras testigos fieles de su mucha virtud, y rara santidad. Son sus libros argumento euidente de su mucha luz, y cauida con Dios: son sus hijas parecidos retratos, y imagines viuas, hechas en todo a la semejança de su santa Madre, y herederas legitimas de su espiritu; fue admirable la santidad desta Esposa de Christo, y el recato que tuuo en encubrirlo, tambien lo fue, y no dexa de serlo el modo que nuestro Señor ha tomado para manifestarla. Assi juzgo q̃ se deue imprimir este libro: porq̃ ademas de no tener cosa contra la Fè, y buenas costumbres, ha de ser de grande vtilidad para las personas espirituales, y viuo desengaño para los del mundo. Aprendera el espiritual a guardar para si los secretos fauores de Dios, quando vea el singular cuidado con que esta sierua de nuestro Señor los ocultò en silencio; y que en remuneracion desto su Magestad lo va manifestando lo qual fue acaso para exemplo destos tiempos, en que es tan necessaria esta virtud, quando por publicarse antes de tiempo se experimentan tantos inconuenientes. Vera tambien que cumplio con la obediencia de su Confessor, a que estuuo obligada con particular voto, escriuiendolos, y con el deseo de ocultarse, muriendo con certeza, de que nunca se auian de saber, quemandolos. Sera mucho consuelo, y prouecho para sus hijas, que con sus escritos las acuerde muerta, la que con su exemplo las enseñò viua, con que no faltarà en este jardin espiritual la pureza de las aguas con que se criaron estas diuinas plantas: y el que mas metido està en las cosas del mundo, si leyere este libro, conocera el engaño en que viue, y el desprecio que del hizo esta Esposa del Señor, y quanto mas sabrosos, y seguros son los deleites espirituales, que los que el nos da. Conocera tambien que en las calamidades destos tiempos en que los vicios tanto campean, tiene Dios intimos amigos que con fidelidad, y verdad le siruen, no solo en los desiertos, y soledades, sino en medio del bullicio de la Corte, y aun a caso en medio de la priuança, que no son incompatibles los regalados fauores de la estrecha amistad de Dios con el valimiento de los Reyes de la tierra. Y vltimamente sabra que se adquiere mas en vna hora de oracion, que en muchos años de estudio. Con que trabajos, pregunto, se pudiera auer adquirido aquella alteza de las cosas, que trata la delicadeza, y claridad con que las dize, el ajustamiento de tantos lugares, y tan bien traidos; la pureza del estilo, la gracia, y buena compostura de las palabras; y lo que mas es, la inteligencia sobrenatural de lo que rezaua, sin auer estudiado en toda su vida Latin. Dado fue lo mas dello, no adquirido, infundido fue por el Espiritu Santo; assi lo prueua el amoroso fuego con que encienden sus palabras el coraçon que las lee. Situase pues V.A. de dar licencia para imprimir este libro al que le saca a luz, que entre las ocupaciones tan diuersas de la que en el se trata, le ha puesto en forma que le podamos gozar, juntando esta Historia a otras q̃ deste genero ha escrito, que andan con estima en las manos de todos. Fecha en Madrid, en este Real Conuento de la Encarnacion, a dos de Iunio de mil y seiscientos y quarenta y quatro años.

D. Pedro de Avalos Al-

Algunos papeles que Varones doctiſsimos han eſcrito, conſultados por la Madre Priora del Real Conuento de la Encarnacion, y el Autor, en que dan ſu parecer, de cerca de lo contenido en eſte libro, auiẽdole viſto con mucha atencion.

EL REVERENDISSIMO PADRE MAESTRO Fray Franciſco de Aravjo, de la Orden de Santo Domingo, Cathedratico jubilado de Prima de Theologia de la vniuerſidad de Salamanca, y Conſultor, y Calificador del Conſejo de la Santa, y General Inquiſicion, a la Madre Aldonça.

GRACIA CHRISTI.

CVmpliendo con el mandato de V.S. he leido el libro de la Venerable Madre Mariana de San Ioſeph, y para calificar ſu eſpiritu, y virtudes, pudiera dezir a V.S. lo que reſpondio el Glorioſo, y Angelico Doctor Santo Thomas a los Monjes de Foſanoua, quando le rogaron que les comentaſſe el libro de los Cantares de Salomon, como auia hecho ſu Padre San Bernardo en Claraualle. Dadme (dixo el Santo) voſotros el eſpiritu de San Bernardo vueſtro Padre, que yo me olgarè de leeros los Cantares, como el lo hizo. Aſsi pudiera yo pedir a V. S. me diera el eſpiritu de la Venerable Madre, y Fundadora de ſu Recoleccion, para poder dezir ſu eſpiritu, y virtudes. Mas conociendo que eſte me falta; porque como hombre ocupado toda la vida en la Cathedra, y Theologia Eſcolaſtica, tengo menos, ò ninguna pratica de la miſtica, que profeſsò, y exercitò eſta Venerable Madre: ſin embargo, que por obedecer a V.S. y por el concepto que formè en el diſcurſo, y leyenda de ſu vida, y virtudes: digo que mi parecer, es conforme al de otros Padres Maeſtros que le han calificado, de que conuiene preſentarſe dicho libro al Conſejo, y ſacarle a luz, por quatro, ò cinco razones, que para mi ſon de mayor fuerça.

La primera, porque en dicho libro dado a la eſtampa, tengan las hijas de la Recoleccion, preſente la vida de ſu Venerable Madre, y en ella tengan vn viuo exemplar que las mueua, y exorte a ſu imitacion. La ſegunda; porque el diuino eſpiritu en ſus dones, y gracias comunicado a la Venerable Madre Mariana de San Ioſeph, ſe haga manifieſto para vtilidad, y aprouechamiento, no ſolo de la Recoleccion q̃ fundò, ſino tambien de toda la Igleſia, que es el fin a que ſe ordenan, como dixo San Pablo, las gracias gratis datas del Eſpiritu Santo, que Dios comunica a ſus ſieruos. Y deſcubriendo la hiſtoria muchas dellas en la Venerable Madre, es conueniente, que mediante la impreſsion, y eſtampa, ſe manifieſten al mundo para vtilidad de la Igleſia, y edificacion de ſus fieles. La tercera, para que las virtudes eſcondidas, y retiradas con la humildad que profeſsò la Venerable Madre, campeen mas deſpues de ſu muerte, quanto en vida las retirò ſu humildad, como las llagas de la Glorioſa Santa Libuina, ſe realçaron mas ſacramentadas con el velo de carne con que pidio a nueſtro Señor ſe las encubrieſſe, y ſacramentaſſe. La quarta, porque ſe conozca que los bienes, y teſoros que Dios confiſcò antiguamente en la antigua ley a la Sinagoga por ſu infidelidad, ſon con colmo reſtituidos a la Igleſia en nueſtra ley de gracia,

cia. Ala Sinagoga, dize Isaias capit. 3. de su profecia, que la quitò los valientes fuertes, y la entregò a hombres afeminados; que la quitò los Sabios, y prudentes, y la entregò à ignorantes, y necios, *& prudentem eloquij mystici*, que en particular la priuò de las personas sabias, y exercitadas en la Theologia mistica, que vne por altissima oracion las almas con Dios; grandeza, y prerogatiua que vemos restituida en la ley de gracia a la Iglesia, en muchas santas Virgines Religiosas, que con eminencia supieron, y praticaron esta mistica Theologia. Y porque en este numero entra la Venerable Madre Mariana de San Ioseph; como consta del discurso de su Historia, es bien que se manifieste al mundo, para enseñança de otros; y en particular de las Religiosas esta sabiduria mistica, para que en ella aprendan las santas virgines a estar siempre presentes a su Esposo, y vnidas en afecto con el. La quinta, y vltima, es por quanto en el libro tercero enseña con su exemplo la Venerable Madre, a desear estar con Christo, y morir al mundo; y practica los efectos del Apostol San Pablo quãdo dezia: *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum*; y en otra parte: *Cupio dissolui, & esse cum Christo*: Doctrina muy necessaria en los justos viandantes, para que no les estorue el progresso en la perfeccion el temor de la muerte, y les promueua el deseo de verse con Christo. Y porque Maestros Calificadores de dicha historia, tropeçaron en el principio, y introduccion deste libro tercero, por ser materia mas leuantada, y en que parece que dicha Venerable Madre se halla en raptos con vision de Diuina essencia, les parecio conuenia no darse a la estampa: y del mismo parecer fuera yo, si esto no pudiera tener enmienda; pero por quanto la tiene, como yo la pongo en la margen, que a donde dixere, vision de essencia Diuina, diga el Autor, contemplacion de essencia Diuina, que quiça la Venerable Madre llamò con nombre de vision à aquella altissima contemplacion, aunque obscura, que tenia de Dios en su oracion extatica. Y con esta enmienda juzgo que conuiene estamparse todo el dicho libro tercero, con su principio; porque sin el quedaria el discurso manco, diforme, y confuso, y sin descubrir el grado mas heroico de la oracion, y feruorosos afectos de amor de Dios, de la Venerable Madre. Este es el juizio que he formado desta historia. Suplico a V. S. me perdone la dilacion, que por mis muchas ocupaciones no he podido antes remitirle a V. S. cuya persona guarde Dios, como mas conuiene para su mayor gloria, en lo que es seruido, en essa santa Casa, y como este su Capellan desea. En este Conuento de Santo Thomas, en 24. de Enero de 644.

Fray Francisco de Araujo.

LOS REVERENDISSIMOS PADRES MAESTROS Fray Luis Cabrera, y Fray Thomas de Herrera, de la Orden de San Agustin, Consultores, y Calificadores del Consejo de la Santa Inquisicion: a la Madre Aldonça.

OBedeziendo a V. S. Auemos visto con atencion, la vida de la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, Fundadora de su Recoleccion de Monjas, de la Orden de nuestro Padre San Agustin, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion de Madrid; y despues de auerla leido, y considerado de espacio, nos parece que se puede sacar a luz, para gloria de Dios, honra de la Religion, y edificacion de los Fieles, que hallaran en ella vna muger fuerte en estos tiempos en medio de la

Cor-

Corte,tan retirada de los ojos de las criaturas,quanto fauorecida de Dios,que parece que andauan a porfia,Dios a fauorecerla,y ella a encubrir los fauores. Grande argumento de que los fauores eran del cielo;pues siendo tantos,sabia guardar tanto para si su secreto,que quando aora se comuniquen a la noticia de todos,podran causar nouedad , y admiracion a quien no supiere los regalos que suele hazer el Señor a las almas que se retiran de los ojos humanos,y solo cantan para que el Esposo oya su voz;y aquien no considerare que quien la escogio para guia , y maestra de vida tan perfeta,la auia de disponer de su mano,conforme a la grandeza de la obra para que la escogia. Pero lo que mas califica la seguridad de su espiritu, es la grande humildad,el prompto rendimiento en obedecer a sus Maestros espirituales el zelo ardiente de la gloria de Dios,y del bien de las almas, y otras muchas virtudes que en ella resplandecieron,que son la mayor prueua de que los fauores son seguros. Mucho hallaràn en esta vida las Esposas de Christo; principalmente las que han de gouernar a otras:que admirar,y que imitar? Y nacera de la admiracion alabar al Esposo que la hizo tan perfeta,y de la imitacion , agradar al Señor a quien alaban,que se dara por seruido de que le alaben a el,y de que la imiten à ella. Y assi juzgamos que harà V. S. vn seruicio muy agradable a Dios,en procurar que salga à luz esta vida de vna alma tan enamorada,y fauorecida,tan retirada,y humilde , para que conozcan sus hijas en lo que han de imitar a su Madre,y Maestra, y los fauores,que pueden esperar de su Esposo,y Señor,si la imitaren. Por esso por ventura la hizo Dios tal,y la fauorecio tanto. *Suscitauit propterea*, que dixo el Autor de la vida de Santa Clara,en el prologo: *Pius Deus Virginem venerabilem , atque in ea clarissimam fœminis lucernam accendit*. Guarde Dios a V. S. muchos años, y dèlos bienes que deseamos. De San Felipe a 20. de Abril de 1643.

Fray Luis Cabrera. *Fray Thomas de Herrera.*

El mismo Padre Maestro Fray Thomas de Herrera,haze honorifica mencion de la Madre Mariana de San Ioseph,y de las fundaciones de sus Conuentos de Recoleccion,en el segundo tomo de su docto Alphabeto Agustiniano,letra M. fol. 67.

EL PADRE MAESTRO FRAY ANDRES de Villa de la Orden del glorioso Patriarca San Benito, Calificador del Consejo Real de la Suprema General Inquisicion, Abad que ha sido de San Benito el Real de Vallodolid, y Visitador General mayor de su Religion.

AL AVTOR.

HE leido con atencion,y consuelo grande la vida,y demas escritos de la Venerable Virgen,la Madre Mariana de San Ioseph, Fundadora del Real Cõuento de la Encarnacion desta Corte , y de la Recoleccion Agustina , y las no-

noticias de sus virtudes que v.m.añade,en que veo eloquencia clara, y dulce, executada con destreza,y cumplido el documento que dà San Agustin al que escriue. *In verbis suis agere debet,vt veritas pateat veritas placeat,veritas moueat.* Todo lo ha cumplido v.m.en esta obra,con erudicion,y eminencia, dandonos a conocer,a estimar,à amar,à imitar a esta heroica muger. Prudente,y discreto acuerdo, encomendar esta obra a quien ha dado a luz tantas,y tales. No discurro en las virtudes de la Venerable Madre,ni en los dones con que la enriquecio el Espiritu Santo,por estar tan largamente escritas en esta obra.En particular me lleuò los ojos su profundissima humildad,de donde nacio el secreto con que ocultò en su vida las singulares mercedes,y fauores extraordinarios que recibio de Dios en la oracion: cosa no menos digna de admiracion que de imitacion,mayormente pudiendo colegirse de su modo de oracion,que sino llegò en esta vida à gozar de la vision beatifica en el modo que en carne mortal puede ser,llegò a lo menos a tan alto grado de oraciõ que nos dexò argumentos,ò conjeturas de que fauorecida de Dios, vio del lo mas que concede a sus mayores amigos en este mundo:tan puro,tã purgado estaua aquel animo.Esto me lo persuade vn papel suyo,es el primero del libro tercero,donde lo da à entender con palabras equivalentes a las que dixo el extatico Fray Gil compañero de San Francisco. *Si Missa cantanda esset* (son palabras de Surio) *non se dicturum Credo in Deum,sed cognosco Deum,quem quippe ego ipse vidi.* Si huuiera de cantar Missa no auia de dezir,creo en Dios,sino conozco a Dios; porque yo mismo le vi.De donde se puede inferir quan grande fue la gracia,y santidad desta Virgen sabia,y prudente;y que en la Religion del gran Patriarca Agustino auemos hallado aquella muger fuerte porquien preguntò el Espiritu Santo en las Parabolas de Salomon,muger verdaderamente diuina,y venida de lexos, esto es de aquella tierra de los que viuen en solo espiritu para Dios:*procul, & de vltimis finibus pretium eius.* Toda celestial,y prodixiosa,y vna clarissima luz de las marauillas que Dios obra en vna alma quando para altos fines preuistos de su infinita sabiduria, la retira y llama a la soledad,y la cria,regala,y enseña con la leche,y doctrina de sus diuinos pechos,y la comunica dulce,y amigablemente en lo secreto,en lo intimo, y hondo del coraçon,como por su bondad se dignò el Señor de comunicarse a esta Esposa suya,alta,y cariñosamente,a cuyos diuinos fauores se supo disponer ella tan solicita,y feruorosa.En que se vè la destinaua Dios para conseguir,y poner en execucion por este medio obras grandes de su seruicio, de donde su diuina Magestad sacasse mucha gloria,y la Catolica Iglesia copiosos frutos, y glorioso aumentos. Tales son la Recoleccion tan austera,y tan perfecta a que dio dichoso principio esta sierua de Dios,y la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion desta Corte, fabrica de verdad magnifica à lo diuino,y humano,y donde el Señor se vè seruido cõ la deuocion,grauedad,y grãdeza que a las criaturas les es posible.De lo qual todo se deue a la prudencia,y desvelo desta Virgen,y prudente Madre de tan perfetas hijas como auia de engendrar,y engendrò euangelicamente, tales, que si miramos a sus virtudes,y perfeccion,podemos dezir,que no murio la santa Madre Mariana,si no que vive en ellas como en retratos viuos suyos,y añadir mas, que si las enseñò a ser santas,y las encaminò por atajos,y sendas ciertas,y seguras para el cielo,ellas se lo pagan en parte,siendo prueua casi infalible de su santidad, y consiguientemente de su gloria;porque por los frutos se conoce el arbol. De que tambien dan claro testimonio los escritos que nos dexò. Dixo bien Sidonio Apolinar: *Ita mens patet in libro,velut vultus in speculo.* Que se representa el alma en el libro, como el rostro en el espejo. Quien leyere el desta santa,verà que le vienen muy ajustadas aquellas palabras de S. Bernardo. *Ignis vibrans,non lingua loquẽs,& si lingua certè ignea est, carbones sunt ignis illius quem de excelso miserat Christus.* Fuego que hecha centellas,

llas, no lengua que habla, y si lengua es de fuego, y sus palabras carbones encendidos de aquel fuego celestial con que Christo vino à abrasar la tierra. En los papeles particulares del libro tercero aun campea mas este ardor diuino, y por ellos podemos exclamar con las palabras del mismo Bernardo: *Obsecro (fratres) homo est qui loquitur hæc, an non, sed Angelus, aut noua aliqua criatura?* Preguntoos hermanos, es persona humana la que esto dize, ò no es hombre sino Angel, ò otra nueua criatura, y prosigue la misma boca de perlas del melifluo Doctor Santo. *Vnde in homine tam spiritualis mens, vnde tam feruens charitas, animus, tam robustus absit, vt a se ipso tantam ei credamus inesse virtutem, donum perfectum, & descendens a Patre luminum abeo, vtique qui facit mirabilia magna solus.* De donde le puede venir al hombre mente tan espiritual, caridad tan feruorosa, animo tan robusto. Naide creo que esto lo tiene de virtud propia; don perfeto es, que deciende del Padre de las lumbres, conuiene a saber, del que solo haze marauillas grandes. Bien pueden salir a luz publica para gloria de Dios, y bien comun de la Iglesia Catolica. Y si à alguno se le passaren de buelo, ò no los aprouare, serà por ventura por no penetrar los frases, y terminos de la Theologia Mistica, ò por no tener della la ciencia, ni la experiencia. Todo lo hallamos en San Bernardo. *Nescimus* (dize) *quid loquitur; quia non sentimus quod sentit.* Ignoramos lo que dize; porque no sentimos lo que siente. Y al fin no acaso San Pablo preuino a los de Chorintio, hablandoles de misterios, y cosas sobrenaturales: *Sapientiam Dei loquimur inter perfectos.* De la intima sabiduria de Dios no hablamos sino entre perfectos, que essos son los que entienden este lenguaje. La explicacion que la Madre Mariana nos dexò de parte del libro de los Cantares, ojala fuera de todos; contiene vna inteligencia, y doctrina Catolica, y soberana, cuyo Autor principal es Dios, y le viene ajustad a la regla que da Santiago en su Canonica, para poder discernirlo: *Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, sua debilis bonis consentiens plena misericordia, & fructibus bonis iudicans, sine simulatione.* La doctrina que es de Dios. Lo primero es pudica, es pacifica, es modesta, y persuasible conforme a lo bueno, llena de misericordia, y de buenos frutos, que habla, y juzga sin ficcion. Qualquiera que en los Sanctos Doctores tuuiere entendida esta regla, hallarà muy conforme a ella esta explicacion de los Cantares desta Esposa de Christo, con que cumplio, y guardò el precepto de San Pablo a los de Chorinto: *Vnusquisque autem videat, quomodo superædificet.* Que segun explica San Ambrosio, lo que se sobreedifica ha de ser correspondiente, y proporcionado al fundamento, quedando saluo el mismo fundamento, este es aqui el texto de los Cantares, y lo que la Madre añade es conforme a el, y todo parece dictado del Espiritu Santo, esto juzgo. Saluo meliori iudicio. En San Martin de Madrid, de la Orden de San Benito a 26. de Iulio de 1643.

Fr. Andres de Villa,

EL REVERENDISSIMO PADRE AGVSTIN de Castro de la Compañia de Iesus, Predicador de su Magestad, Consultor, y Calificador del Consejo Supremo de la Santa y General Inquisicion, y Cathedratico de Politicas de los Reales Estudios de su Magestad.

A LA MADRE ALDONZA.

SEñora, remitiome V. Señoria la Vida, y escritos de su Venerable Madre Mariana de San Ioseph, y quando no conociera yo a V. Señoria tantas obligaciones, me pusiera de nueuo en ellas esta confiança, si bien hallo mi caudal tan corto para hazer juizio de cosas tan grandes, que ha sido forçoso alentarle, no solo con las atenciones, sino con la madura consideracion de tantos meses, para ayudarme de las reglas que dan los Doctores Sagrados, y Maestros de la vida espiritual, hallandome yo tan falto destas experiencias, y tan timido, por ser la materia tan dificil, y tan peligrosa.

La razon de dudar, es la nouedad, y admiracion que causa leer cosas tan prodigiosas, tan extraordinarios fauores del cielo, tanta luz, y conocimiento del espiritu, tanta inteligencia de la Escritura Sagrada de vna persona, si bien muy opinada de religiosa, y prudente; pero tan retirada a las noticias de los hombres, que apenas pudo trasluzirse en su vida vn pequeño rayo de tantos como alumbraron su santa alma. Pero suponiendo que Dios la escogio singularmente para la execucion de vna obra tan propia de su mano poderosa, como la Recoleccion, en que la perfeccion de vida se professasse tan por los estremos, no se puede dudar que tan alto ministerio requeria vn espiritu muy labrado a la satisfacion de Dios, y vna fidelidad muy digna de tan extraordinarios fauores, ni tampoco que Dios sea liberalissimo en el repartimiento destos dones con quien sabe merecerselos. Ademas, que quien auia de ser Madre de tantas, tan perfectas hijas, era necessario que recogiesse en si las aguas que se auian de repartir à todas. Pero porque esta razon aunque es muy toral, y como vasa, y fundamento de las demas, toca la materia mas en general, y por defuera. Vengo a las razones que inmediatamente asseguran el juizio, y quietan el animo, alentandole a mas singular estimacion.

La primera, sea la misma en que se funda la duda; rara cosa, y extraordinaria, auer tantas, y no se saber ninguna. Prodigioso estudio de ocultarse, no siendo menor el de manifestarle, y darse a entender, solo a quien tenia en lugar de Dios para su gouierno, y no es nueuo retirar Dios al legislador, quando con estrechos abraços quiere quitarle la vida, ocultandole, como dize Philon, no solo a los estraños, sino à su misma alma. Y mucho deue de importar este silencio; pues tanto procurò romperle satanas, como dize San Iudas Apostol, y tan constantemente le defendio San Miguel. De donde infiero, que no solamente gozò la Venerable Madre Mariana, los fauores que escriue, sino que auentajò a muchas de las almas mas fauorecidas de Dios en saber guardar, y esconder este tesoro para comprarle con tan crecidos merecimientos, conforme a la doctrina del Euangelio.

La segunda razon, es la perfectissima obediencia con que escriuio estos pa-

pe-

peles, y con que despues quemò parte dellos, y quiso abrasarlos todos, si la diuina prouidencia no los guardara casi milagrosamente para nuestra admiracion, y enseñança; porque la Regla mas ajustada al acierto, y el mayor seguro de la assistencia de Dios, està librado en el rendimiento a sus ministros, de aqui se toma.

La tercera razon, quien està tan prompta a deshazerse de lo que tan costosamente ha labrado; mas inclina al deseo del acierto quanto mas se desvia con los temores, y rezelos de su estimacion: porque es legitimo argumento de la seguridad del edificio, el tener tan profundos cimientos de humildad, y siendo lo mas quilatado que puede tener vna alma, la perfecta, y total resignacion, esta no puede creeer mas que poner en vn mismo paraje los fauores, y los desdenes, por ser vnos, y otros de vna misma mano, y quedando igualmente contenta con el fauor si el Padre Espiritual le aprueua, y con el desden, si el Padre Espiritual le da, no podia auer yerro que corriesse por su cuenta, y faltara Dios à su amorosa fidelidad, si dexara caer en el engaño a quien tan proporcionados medios ponia para el acierto, y tan sin dureza de juizio deponia su dictamen, y le sujetaua al ageno.

La quarta razon, es que se dauan en la Venerable Madre Mariana, en las manos los fauores de Dios, y las virtudes suyas; porque fauores solos son sospechosos, virtudes solas son seguras, y estas quando acompañan los fauores, les pega su seguridad. El que solo es fauorecido, y en su mortificacion descuidado a largas jornadas camina al desvanecimiento, y deste a la ruina; pero el que logra el fauor en el exercicio de la virtud heroica, grandes prendas tiene de su seguridad, y de aqui se toma.

La quinta razon, conocense las causas por sus efectos, y el arbol por sus frutos, si de singular fauor de Dios nace heroica virtud, se experimenta el alma mas humilde, mas mortificada, mas caritatiua, mas ardiente en el zelo de la gloria de Dios; este efecto de Dios es; buena serà la raiz deste fruto. Plantò Dios aquello a que dio el acrecentamiento, como dixo San Pablo. En esta vida tegese vna tela, cuya hurdiembre son perfectissimas virtudes, cuya estambre son singularissimos fauores. El mismo Dios puso ambos materiales.

La sexta razon, fauores que inclinan mas a la alabança, y estimacion propia, aresgados son si dellos no saca el alma que lo recibe motiuos, de despreciarse, y reprehenderse, y auiendo sido en esta parte tan cuidadosa la Venerable Madre Mariana, mucho assegura la verdad de que Dios los obra, como sacò Isaias reprehension de su culpa de la marauillosa vision que refiere en su capitulo sexto. Añadese otro nueuo fiador a esta seguridad, quando no solo el alma se reprehende; porque Dios la fauorece; sino la fauorece Dios reprehendiendola, como de si lo dize la Venerable Madre; y antes lo auia dicho el Espiritu Santo en el capitulo primero de los Cantares, dando con vna reprehension de su ignorancia medio para dexarse hallar de la Esposa que le buscaua.

La septima razon, es que los fauores que la Venerable Madre dize, que le hizo Dios, son muchos, para inuencion, y muy infructuosa la inuencion que cautelaua tãto el quedarse en el rallo del confesionario; porque los embustes, no son tan consequentes, y siempre es facil coger al mentiroso; y como la inuencion nace de soberuia, y esta pretende el aplauso, no es recatada, sino amiga de la publicidad, y la Esposa que halla al Esposo en la calle, constantemente le tiene hasta llevarle para conseguir sus caricias al mas retirado retrete de la casa de su madre.

La octaua razon, es el ajustamiento en lo extraordinario a los principios de la Fè, y a la Doctrina de los Santos, que como los engaños van al entendimiento, y la Fè està en esta potencia, son sombras que la añublan, y muchas

vezes lluuias que la apagan, y de ordinario personas ilusas en fauores soñados vienen a dar en errores manifiestos, y mas si llegan a embaraçarse en la exposicion de las Letras sagradas, cuya inteligencia no se consigue si el sentimiento propio no se regula por la enseñança de los Padres de la Iglesia; pero aqui vemos declarados varios lugares de las Diuinas Letras, y parte del libro de los Cantares, sin que aya exposicion alguna que no se halle expressa en los Doctores antiguos, por la pluma de vna muger que nunca los leyò, y por las experiencias de lo que sentia. Pues quien podra dudar que esta enseñança no sea propia de Dios? De aqui se toma.

La nona razon, que es la propiedad del estilo que no pudo afinarla mas la Theologia Escolastica, ni la Mistica, argumento eficacissimo, de que gouernaua Dios las acciones, y la pluma con que se escriuieron. De solo San Gregorio Nazianceno, dixo San Geronimo, que se corria por sus escritos, sin tropieço; y assi fue llamado el Theologo: los demas que se corrigieron ellos, ò corrigieron otros; pero este estilo tan elegante, tan sublime, tan seguro, y tan claro; no pudo forjarse en la oficina de entendimiento humano, gouernado por sola su bachilleria, muy atenta, y muy liberal anduuo la luz de Dios.

La dezima razon, el don del consejo tan acertado para todos, ni pudo ser efeto de vn entendimiento grande a solas, sin gran plenitud del Espiritu Santo, cuyo es este don, ni pudo ser tan acertado para gouernar à otros en quien tuuiera errados, ò depravados dictamenes para si; porque si vn ciego guia à otro, ambos caen, como dize Christo; pero que el caido acertadamente guie al que està en pie, no se lo podra persuadir aun la mas escrupulosa malicia.

La vndezima razon, tuuo la Venerable Madre Mariana ardentissimo deseo de que sus hijas caminassen a la perfeccion, por sendas muy estrechas; pero trilladas, que subiessen al cielo por escala, midiendola a passos, no por el ayre con buelos; fortissimo argumento para prouar que las alas con que volaua ella, eran de paloma, como dixo Dauid, y que esta paloma era el Espiritu de Dios, como vio San Iuan: porque el mal espiritu es muy amigo de dicipulos, y el engaño es peste muy contagiosa; que se pega el Espiritu de Dios muy solitario, no ruidoso, sino que apenas se siente en vn silvo de aire muy delgado, como lo experimentò Elias, y querer lleuar a los demas por el camino sin riesgo, es prueua de tener assegurado el suyo.

La duodezima: exercicios penales que se ven tan bien, suelen ser red para caçar aplausos, y estimaciones: pero a las exterioridades que lleua vna vida tan aspera como la Recoleccion, añadir penalidades, rigores, penitencias, que solo las siente quien las padece, reuozandolas con vn exterior apacible, con vna conuersacion agradable, con vn seguir la comunidad; siempre pretension es de acrecentar merecimientos de afectacion, de ocultar virtudes, disimulacion para Dios à solas, procurando auentajarse a todas, y no parecer mejor que ninguna; y esta es la piedra del toque, donde se conoce el metal de la santidad, y fuerte razon para assegurarse de engaño, querer como engañar a los demas, no con apariencias de mayor virtud, si no con sombras de menos.

Como he dicho estas doze razones, pudiera dezir a V. Señoria otras infinitas, si estas no juzgara que prueuan suficientemente el intento, y no temiera cansar à V. Señoria, y hablar mucho en materia de que alcançò tan poco: Pero la luz de las virtudes, y dones de la Venerable Madre Mariana, es tan clara, que destos colores podemos juzgar aun los ciegos. A V. Señoria suplico por la sangre de Iesu Christo saque a luz esta muger, milagro grande, ya coronada de estrellas, y vestida de Sol, para que los Fieles se mueuan à valerse de tan poderosa intercession, que aunque ella se ocultò tanto; tiempo es ya de que lo manifieste Dios, y que la que goza tãtos grados de gloria, la tenga accidental en el aprecio de los hombres, y a mi me ofrezca

V.

V. Señoria a la Venerable Madre para perpetuo Predicador de sus Excelẽcias, que buena parte de culpa desta mi temeridad tiene V. Señoria, auiendome honrado tã-to con la confiança de remitirme el juizio de materia tan grande, y tan propia suya. Guarde Dios a V. S. muchos años, como deseo: de la celda à dos de Febrero de 643.

Besa la mano de V. Señoria.

Su Capellan.

Agustin de Castro.

PROTESTA DEL AVTOR.

EN Cumplimiento el Breue Apostolico de la Santidad de Vrbano VIII. de feliz recordacion, en la Congregacion de Ritos, y vniuersal Inquisicion, y su declaracion, en que se da forma de escrivir vidas, y hechos de personas que han muerto con opinion de santidad. Protesto, que mi intencion es obseruar puntualmente lo que en ellos se dispone. Y assi quanto en este libro sale escrito por la Madre Mariana de San Ioseph, en que pone algunos fauores sobrenaturales, y otras comunicaciones con que nuestro Señor ilustrò su alma, y otras cosas deste genero: lo sujeto todo a la censura, y correccion de la santa Sede Apostolica. Lo mismo afirmo en lo demas que ha añadido mi trabajo, que es lo contenido en el libro quarto. No pretendo se les dè el credito que se deue a las cosas que ha calificado la Suprema Silla de la Iglesia, sino la Fè solamente que se suele dar a lo que de si escriue vna persona de virtud, como lo fue la Madre Mariana de San Ioseph, y a la diligencia cuidadosa de vn hombre, que aunque no tiene virtud, ha deseado, y procurado escriuir verdad en hechos, y doctrina en materia tan graue. Todo empero lo confiesso falible; y assi queda en el andar de las demas historias, y narraciones humanas, que estriuan en el credito de sus Autores, sin necesitar à mas Fè que voluntaria, y la que se le dà se. La calificacion de todo lo remito a quien solo puede darla, que es el Sumo Pontifice, cuya obediẽcia professo. Las palabras de santidad, y santa, y virtud heroica, de que en algunas partes vsò, y las personas cuyos dichos refiero, se entiendan en el sentido comun que los Doctores, y Padres de la Iglesia, y todas las personas pias, y de buen sentir las vsurpan, sin que por ellas, ni por todo lo que escriuo sea visto querer dar, ni aumentar opinion, ò fama de santidad a la Madre Mariana, ni a otra persona, y menos preuenir el juizio, ò determinacion de la Iglesia, que solo califica santidades, ni dar passo, ni ocasion para que ella lo haga. Dexolo todo en el estado que tenia antes que intentasse e[illegible] bajo.

SV-

SVMA DEL PRIVILEGIO.

COncedioſe licencia al Licenciado Luis Muñoz para imprimir el libro de la vida de la Madre Mariana de San Ioſeph, Priora del Real Conuento de la Encarnacion, y Fundadora de la Recoleccion de Monjas de la Orden de San Aguſtin, y priuilegio por eſpacio de diez años, para que ninguna perſona le pueda vender, ni imprimir ſin ſu licencia, pena de cinquenta mil marauedis, y las demas penas contenidas en la Prematica, como mas largamente ſe contiene en el dicho priuilegio, deſpachado en el oficio de Pedro Fernandez de Herran, ſu fecha en Fraga à onze dias del mes de Iulio de mil y ſeiſcientos y quarenta y quatro.

FE DE ERRATAS.

FOlio 67. pagina 68. ſegunda coluna, vltimo renglon, donde dize San Pablo, diga San Pedro.

Ninguna otra errata corre toda la impreſsion, ni las que ay en algunos pocos pliegos mudan ſentido, y ſon de calidad que ſe pueden enmendar con la pluma; y en lo demas eſtà conforme a ſu original. Fecha en Madrid a 18. de Enero de 1645.

Doct. D. Franciſco Murcia de la Llana.

FE DE TASSA.

YO Pedro Fernandez de Herran Eſcriuano de Camara del Rey nueſtro Señor, de los que en ſu Conſejo reſiden; certifico, y doy fè, que por los Señores del dicho Real Conſejo, eſtà taſſado el libro que con ſu licẽcia fue impreſſo, intitulado, Vida, y Virtudes de la Venerable Madre Mariana de San Ioſeph, Priora del Real Conuento de la Encarnacion, a cinco marauedis cada pliego, el qual parece tiene ciento y veinte y tres pliegos, con principios, y tablas, que al dicho reſpeto monta ſeiſcientos y quinze marauedis, y a eſte precio mandaron ſe venda el dicho libro, y no a mas, y que eſta taſſa ſe ponga al principio de cada vno de los que aſsi ſe vendieren, y para que dello conſte, di la preſente en Madrid a 26. de Enero de 1645.

Pedro Fernandez de Herran.

LA V. M. MARIANA DE S. IOSEPH
fundadora de la Recoleccion de las Monjas Augustinas,
Priora del Real Convento de la Encarnacion. Murio a 15 de
Abril año de 1638. de su hedad. Setenta.

Juan de Noort

fecit

VIDA Y VIRTVDES DE LA VENERABLE MADRE MARIANA DE S. IOSEPH,

FVNDADORA DE LA RECOLECCION de las Monjas Agustinas Recoletas.

Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

LIBRO PRIMERO.

INTRODVCCION.

De sus Padres, Patria, y Nacimiento; y como se hallaron los papeles en que escriuio su vida.

ESTILO es de la Bondad de nuestro Dios, q̃ le tienen conocido, y predicado los que con ojos atentos penetran los senos de su Clemencia. En los mayores aprietos de su Iglesia, quando los delitos, y pecados de los hombres prouocan su justicia, embiar personas de gran virtud y santidad al mundo, que con sus oraciones, y sus meritos detengan los castigos merecidos. Fueron testigos desta verdad los siglos de los glorioſos Patriarcas santo Domingo, y S. Francisco, cuyos historiadores describen el miserable estado de aquellos tiempos, y los felices efectos de auer Dios embiadoles al mundo, cuyas mejoras se deuen a la predicacion, a los sudores destos prodigios de santidad.

En el siglo de nuestros Padres, por muchos respetos miserable, ha padecido la Religion Catolica los estragos lastimosos, q̃ no acaban de llorar dilatados volumines, causados por hijos bastardos de la misma Religion. Mas nuestro benigno Dios al mismo tiempo ha dado al mundo Varones, y Hembras de tan gran santidad, q̃ han podido en grã parte reparar aquellas quiebras, y adelantar el partido de la virtud, y de la Iglesia, quãdo sus enemigos pensaron la lleuauan de vencida: Habilidades de la Bondad del Señor.

De esta verdad ay copia grande de exemplos en el siglo que passò, cuyos efectos saludables gozamos en el nuestro en tantas Religiones reformadas, en numero grande de varones y mugeres de santidad insigne, cuyas claras virtudes han hecho instancia à muchos, para que con valor los imitassen.

Entre las perſonas que nueſtro Señor ha eſcogido para tã alto empleo, ha ſido la Venerable Madre Mariana de S. Ioſeph, muger ſolo en el ſexo, en lo demas varon, y de virtud tan excelente, que fue gloria deſtos Reinos, honra de la Religion del glorioſo Doctor ſan Aguſtin, embiada de Dios para fundadora de vna nueua reformacion deſta Sagrada Familia; la qual con la fuerça de ſus virtudes, y exemplo mouio a muchas Virgenes Santas, a que con admirable denuedo ſiguieſſen el eſtandarte de la Cruz de Chriſto, que enarbolò eſta Venerable Virgen, abraçando los conſejos Evãgelicos, con notable perfeccion, y rigoroſa obſervancia, dandoles reglas tã ajuſtadas, ſantas, y prudentes, que han producido marauilloſos frutos de innumerables Religioſas de inſigne ſantidad; y aſsi cõuino q̃ la eſcogida de Dios para guia y maeſtra de almas tan auentajadas floreciesſe con gran perfecciõ raras virtudes, y ſuperior eſpiritu, qual comunmente vemos comunicar nueſtro Señor a los fundadores, ò reformadores de las Religiones, que han de ſer exemplo viuo de perfeccion à almas puriſsimas, eſpoſas eſcogidas del Cordero que ſe apacienta entre azucenas.

Nacio la Venerable M. Mariana de S. Ioſeph, en la villa de Alua a la que baña el Tormes, iluſtre por ſer cabeça del Eſtado, y dar titulo a los Duques de Alua, Caſa de las mayores de Eſpaña; empero mas iluſtre por ſer oy glorioſa Tumba, precioſo Relicario de Santa Tereſa de Ieſus, donde deſcanſa, y es venerado ſu cuerpo, diſpenſado en la general ſentẽcia de conuertirſe en poluo, incorrupto ſe conſerua, el que fue templo de aquel alma feliciſsima que reina con Dios entre los Serafines. Feliz preſagio de nueſtra Mariana, nacer Sol tan lucido donde auia de ponerſe el del Carmelo, la que auia de ſeguirla, y imitarla en iluſtrar la Igleſia, en tan grandes reſplandores de virtudes, en fundar vna Recoleccion tã ſeuera, en los dotes naturales, y ſobrenaturales, como ſe ira viẽdo en eſta hiſtoria.

El año de ſu nacimiento, fue el de mil y quinientos y ſeſenta y ocho a los cinco de Agoſto, dia de nueſtra Señora de las Nieues: Regia la Igleſia de Ieſu Criſto el Santiſsimo Pio Quinto, y los Reinos de Eſpaña Don Felipe el Prudẽte nueſtro ſeñor, de inmortal memoria.

Fue ſu padre el Licenciado Iuan de Mançanedo y Herrera, hombre de grãdes partes, y talẽtos, y de muchas letras; en eſte miniſterio le ocupò con entera ſatisfacion por muchos años, el gran Duque de Alua don Fernando, fiando del en las auſencias forçoſas de ſu caſa el gouierno de ſu Eſtado. Fue hijo de Hernando de Mançanedo, y doña Catalina de Herrera natural de Salamanca, y nieto de Iuan de Mançanedo, y Blanca Rodriguez de Buſtos, todos vezinos, y originarios de Ciudad Rodrigo, donde la caſa de los Mançanedos, es de las mas nobles, y antiguas con pureza de ſangre conocida; aſsi algunos dellos fueron cofrades de San Sebaſtian el Viejo, donde ſolo ſe admiten los Caualleros Mayorazgos de las mas calificadas caſas deſta Ciudad.

El ſer hiſtoria Eccleſiaſtica nos eſcuſa el inquerir de eſpacio el antiguo origen deſta nobiliſsima familia, referir los Varones inſignes en las armas, y en las letras, los Abitos Militares, los Magiſtrados publicos con que la ennoblecieron. Los Santos deſprecian eſtas coſas, eſtimando el parenteſco con Dios que les viene por Chriſto, con que no ay que dilatarnos en lo que nueſtra Venerable Madre oìa moleſtamente quando ſe lo referian.

Fue ſu Madre doña Maria Maldonado y Camargo, natural de la Ciudad de Coria, igual en calidad y virtud con ſu marido.

Tuuieron ſeis hijos, dos varones, quatro hembras, llamaronſe don Iuan Mãçanedo Maldonado, y don Luis Maldonado, Mançanedo. Las hijas doña Maria de Herrera, y Maldonado, doña Catalina Mançanedo, y Herrera, doña Franciſca Mançanedo, doña Mariana

Mu-

Mançanedo, la menor, mayor en santidad, sugeto de aquesta historia.

De los frutos se conoce el arbol, y la bõdad de los padres del proceder de los hijos, criaron los suyos estos exẽplares casados en santo temor de Dios, procurando amassen, y siguiessen la virtud. Lucioles su cuidado, don Iuan, y don Luis fueron exemplares Caualleros; las hijas todas quatro Religiosas, insignes en virtudes, y gouierno. Doña Maria, y doña Catalina fueron Monjas en el Conuento de la Madre de Dios de Coria, de la Tercer Orden de S. Francisco, donde fue doña Catalina diez años continuos Abadesa, y Portera catorzedoña Maria, muger de gran caridad, mortificacion, y penitencia; murieron con gran opinion de virtud. Doña Francisca, y doña Mariana se criaron desde niñas en el Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, de la Orden del glorioso Doctor S. Agustin, donde fueron Religiosas. Aqui teniã dos tias hermanas de su padre, de cuyas virtudes mejor pluma harà mencion adelante.

Hasta aqui se ha permitido escriuir à hõbre profano las cosas de la Venerable M. Mariana de S. Ioseph, Virgen de Christo, Altar consagrado a Dios, ella las prosiguirà siẽdo Coronista de si misma, que mal pudiera otra pluma igualar la grãdeza del intẽto; esto dispuso nuestro Señor a lo q̃ con piedad puede entẽderse, y el caso passò desta manera.

Entre las personas que con mas continuacion gouernaron el interior de la M. Mariana, fue su Confessor el Doctor Geronimo Perez Sacerdote seglar, cuyas virtudes, y vida ternan su lugar mas adelante. En este basta dezir, fue varon perfecto y docto, y de singular silencio, y que siendo hombre de partes, solo trataua de esconderse de criaturas, por tratar solo con Dios: fue dicipulo del Padre Luis de la Puente, de la Compañia de Iesus (basta nombrarle) hombre en fin a quien la prudencia, y cautela de la M. Mariana, que en esta parte fue grande, fiò su alma, y la de sus hijas. Este santo Varon viendo las misericordias que nuestro Señor la hazia, la mando por obediencia, escriuiesse su vida. Tienese por cosa cierta consultò este pensamiento con el Padre Luis de la Puente su Confessor, y le intimò con su orden. Regiase este Sacerdote por el Venerable Padre, en todas sus acciones, aun en las de menos importancia; no es verisimil, que en vn mandato tan arduo obrasse sin el consejo de Varon tan graue, y experimentado Maestro en estas cosas, y con quien trataua cada dia. Demas que por este mismo tiempo acudia a la direccion de la Madre Mariana el mismo Padre Luis de la Puente, yendo muy de ordinario al Monasterio en vn jumentillo, por su gran flaqueza; y assi no es creible dexasse de darle parte vn alma tan humilde, en materia tan digna de consulta, y de executarla con su aprouacion, y beneplacito.

Este mandato fue para ella sin duda vn doloroso sacrificio, por su rara humildad, y auersion particular a este genero de escritos, no siendo obligatorio, y preciso. Passò esto en Valladolid en la fundacion de aquella casa. Tomò por traça para cumplir la obediencia, hazer vnos exercicios espirituales, costumbre santa en esta Recolection, recogerse ocho, ò quinze dias à tratar à solas con Dios apartadas de embaraços.

Encerròse la Madre con este intento, gastaua mas papel que el ordinario, aduirtioselo vna Religiosa que la acudia, ella dixo: escriuo mis pecados, ahi verà los que tengo pues tanto papel ocupan. Despues por euitar esta nota, le daua el Doctor papel blãco quando le daua lo escrito. Despues de algunos dias pedia le boluiesse los papeles, o los quemasse, el no juzgò q̃ merecian tan rigurosa sentencia, y los copiò en vn libro, por si la Madre le daua algun rebate, y los pidiesse con riesgo que se perdiesse aquel tesoro; lo mismo passò con otros papeles sueltos de que ha-

remos mencion mas adelante : guardòlos todos con sumo secreto, ni aun a las Monjas dixo nada dellos, menos de sus cosas, aunque las Monjas le importunauan mucho, no pudieron sacar vna palabra (cautela bien digna de imitarse) solo en algunas ocasiones dixo, los que la alcançaren de vida veran lo q̃ es esta Madre.

A este Venerable Sacerdote, anciano ya en Madrid, a donde viuio algunos años, le fue faltando totalmente la memoria. Añadio a su continuo exercicio de Oracion, el demasiado estudio en la composicion de vnos libros muy prouechosos que sacò a luz, y se leen con mucha estima. Llegò a oluidarse de todo, aun de lo que estaua haziendo.

La Madre Mariana andaua cuidadosissima, no solo de la enfermedad, mas de recoger los papeles, no viniessen a otras manos. Llamò con esta pena à Maria de San Agustin, hermana de las que siruen a fuera, era muger santa, y de gran secreto, mandòla fuesse al quarto del Doctor, y de sus escritorios le truxesse los papeles que hallasse de su letra, y sin darlos a otra persona los pusiesse en sus manos. Hizolo con gran puntualidad, hallò buena parte dellos, entregòlos a la Venerable Madre, vio lleuarlos la Madre Catalina de la Encarnacion, antigua compañera, y muy querida suya, y sospechando lo que era, la suplicò con gran afecto se los dexasse ver, no fue posible, si bien confessò eran de cosas suyas ; respondio la Madre Mariana : No quiero quede rastro de mi, despues de mis dias ; recogio todos los que pudo, y cargada con ellos fue a la cocina, fuelos echãdo en el fuego: Hincòsele de rodillas la Madre Isabel de la Cruz, vnica querida suya, y con ansias afectuosas la pidio no hiziesse tal estrago : respondiola : no hable mas palabra, mire que se lo mando. Reconocio que eran vnos quadernos.

La Madre Catalina de la Encarnacion, llamò a la Hermana Maria de S. Agustin, contòle lo que passaua, era muger de mucho espiritu, y causole gran lastima el sucesso, pidiola que con gran recato buscasse en el escritorio del Confessor, ò en otra qualquiera parte, si auia mas papeles, y se los diesse en sus manos con grandissimo secreto, fuele trayendo los que auian quedado. Fueron vnos quadernos de letra de la Madre Mariana, en que estaua su vida, hasta la fundacion de Palencia : otros papeles sueltos de cosas particulares, y el libro en que el buen Doctor auia copiado la mayor parte dello. Auia tambien ordenado que escriuiesse algunos conceptos sobre el libro de los Cantares, por ver que en ocasiones aplicaua algunos lugares con alteza de espiritu. Estos originales se quemaron todos (saluaronse en la copia) con lo demas que se perdio, que sin duda era mucho, y muy bueno. La Madre pedia mas papeles, dezia que le faltauan; la Hermana Maria de San Agustin con dissimulacion, y verdad la asseguròque no quedauan mas entre los papeles del enfermo. Con esto se sossegò, y con pensar auia hecho el Doctor lo que le auia pedido, que era romperlos, ò quemarlos: porque con faltarle tantos, quedò al parecer sossegada. Algunos años despues la Madre Isabel de la Cruz la vio quemar papeles suyos, y pocos meses antes que el Señor la lleuasse, hizo el mismo sacrificio, y diziendole la Madre Isabel, es posible Madre mia, que ha de hazer esto: respõdio, Deseo que no quede rastro, ni memoria de Mariana de San Ioseph en este mundo.

Tuuo la Madre Catalina de la Encarnacion guardados estos papeles desde el año de seiscientos y veinte y ocho hasta el de treinta y ocho que murio la Madre Mariana, que fueron mas de diez años, sin que persona alguna de dentro, ni fuera del Conuẽto lo supiesse, ni ella misma se atreuia à verlos; manifestòlos passado el Nouenario.

Facilmente se descubre en este caso la prouidencia diuina, y ser voluntad

de

de nuestro Señor q̃ estos papeles se publicassen para grã gloria suya, y manifestaciõ de las virtudes desta su querida esposa, y q̃ lo q̃ se dignò de obrar en ella, no quedasse oculto; es obrar de Dios, ypara tan altos fines como disponer a esta venerable Virgen para reformadora de vna Religion tan santa, y de tan gran lustre en la Iglesia.

Con este discurso puede cessar el escrupulo de auer escrito su vida, y lo secreto que passaua con su Dios. Confesso que justamente se estraña por hombres doctos, y espirituales, semejantes escritos, y se prohibẽ acertadamente, en especial a mugeres en quien reconocen gran peligro, corre riesgo la humildad, dasse ocasion a ilusiones, y a la estimaciõ propia, y otros incõuenientes q̃ la experiẽcia ha mostrado: mas tãbiẽ vemos q̃ hõbres doctos, y santos lo han permitido a personas de superior virtud, cõfiãdo en Dios, no ha de peligrar la humildad en q̃ las vẽ profundamẽte fundadas: muchas vezes es forçoso como en nuestra M. Mariana para cõsultar los doctos, que si ay el secreto y recato necessario, cessan los incõuenientes, y esto vemos se executò en este caso, tratando todos la materia con la prudẽcia q̃ hemos visto. Es tãbien particular prouidencia de nuestro Señor, q̃ quando anda su mano poderosa dispone las cosas suauemente, quitando todo lo q̃ la flaqueza humana tiene de su cosecha. De otra manera careciera la Iglesia de las vidas, y reuelaciones de muchas santas q̃ se leen con gran gusto y aprouechamiento de los fieles: las obras y virtudes de los Santos es facil el notarse, y escriuirse, son obras exteriores que se vẽ cõ los ojos, mas las cosas interiores que passan entre Dios, y el alma, muchas vezes aun la persona misma no sabe explicarlas, y si ellos no dan noticia de aquel gran secreto, de aquellas comunicaciones, y luces superiores, disponiendolo assi Dios, quedàran totalmẽte ocultas, y las obras de Dios, dixo el Angel a Tobias, es honra suya q̃ se publiquen y reconozcan.

Quando el Doctor Geronimo Perez puso esta obediẽcia a la M. Mariana, era ya de muchos años, de virtudes solidas, fundados tres Monasterios, y en estado q̃ pudo prudentemente juzgar era voluntad de Dios, sin riesgo, ò incõueniente; y esto mismo se ha juzgado por hombres doctos, y espirituales, para publicarse estos papeles.

Han gustado sus hijas vayan puestos a la letra con sus mismas palabras, no se hallàran otras igualmente significadoras de lo que quiere dezir, y les faltarà el espiritu, y alma que les da su Autora. Tienen los mas de los discursos, sabor de confessiones, al modo de las de su gran Padre Agustino, mas que de historia; y esto obliga a leerse con aduertencia, y buen credito de la persona; quiero dezir, de la gran virtud desta Esposa de Christo. Comunmente los Santos quãdo llegan a tener grande y superior luz de Dios, y el amor es muy crecido, sus faltas pequeñas se les descubren montes, y las cosas que los pecadores despreciamos por nuestra falta de luz, ellos exageran y lamentan, y quantas lagrimas derraman les parecen sequedad.

Algunas cosas pareceran a los muy serios menudas, copianse para sus hijas, para cuyo consuelo, y enseñança se ha dispuesto aqueste libro: leeràn le con aficion, nada les parecerà sobrado; y es verdad cierta que en los libros, como en las tiendas de varias mercaderias, lo que vnos desprecian a otros serà muy vtil. Son mesa de variedad de manjares, cada qual echa mano a lo que mas gusta, lo que vno fastidia serà para otros regalo. Con esto oygamos a la venerable Madre Mariana con gran estimacion, y reuerencia, lo que ella no creyò passara de la noticia de sus cõfessores, mas Dios dispuso otra cosa.

En este primer libro ponemos el discurso de su vida, desde su primera edad, y su estado de Religiosa hasta que salio a fundar la Recolecciõ, si bien ella escriuio seguidamente sin diuision de libros, y capitulos.

ESTIMA POR PARTICVLAR BENEFICIO DE NVESTRO SEÑOR SER

Hija de padres buenos Christianos, cuenta sus virtudes, y sucessos.

Capitulo Primero.

NO Es, Señor mio, de las menores misericordias la que aora me hazeis en admitir esta mi confession, dando quenta de toda mi vida, y de las misericordias que vos me aueis hecho, por escrito, para que si quiera quien me lo manda escriuir, sepa, y tenga memoria de la ingratitud, y villania con que he correspondido en el discurso de mi vida à los beneficios que de vuestras liberales manos he recibido, siendo yo tã indigna de ninguno, haziendo solo fuerça en impedirlos con la ruin vida que yo escogia, dexandome lleuar por la corriente de mis passiones: mas al fin sobrepuja vuestra misericordia, y con ella amandome me sufriades, y esperauades mi conuersion, tarda, y falta en responder a vuestra amorosa voz, que tantas vezes me llamaua. No permitais dulcissimo Señor mio, que torne à yr por los caminos tenebrosos de mis culpas, mas dadme la mano, para que no tuerça ya el del seguimiento de vuestro dulcissimo hijo Christo nuestro Señor; y pues con el amor que nos teneis quisistis darnosle, para remedio, y rescate de nuestras almas, hazed, que vnida la mia con sus infinitos meritos, llegue al amable puerto de vuestra amorosa, y eterna compañia, sin que ya mis enemigos se atreuan a entrar en esta heredad, que con tanto cuydado aueis guardado, y sacadola de sus manos tantas vezes. Alaben os los Angeles, y den os por mi las gracias, Señor mio, y a mi me dad memoria, y luz para que acierte a dezir toda mi vida con la claridad que se me ha mandado, y vos me aueis dado a desear, sea todo para gloria vuestra, y aniquilacion mia. Amen.

Entre las misericordias que nuestro Señor me ha hecho, y vna de las mayores es, que fuesse nieta, y hija de padres Christianos, y sus padres de mi madre tanto, que despues de ella nacida, y otro hermano, por deuocion de entrambos hizo mi abuelo vn Monasterio adonde puso a su muger y hija, para que alli se criasse con otras dos hermanas de su madre; ella era muy niña. Su padre se hizo Clerigo, y vos Señor quisistis admitirle al santo oficio de Sacerdote, de dõde le escogistes para muchas cosas de vuestro seruicio; y en particular en cosas de la conseruacion de la santa Fè Catolica, que quando me acuerdo desto, despertais mi coraçon a que os alabe, considerãdo quan de lexos mirais a los que bien quereis para fauorecerlos, y quisistis, que en esto me pareciesse yo a ellos.

En fin se fue criando mi madre en aquel Conuento, que era de la Orden de la gloriosa santa Clara: llegò a edad de catorze años, y siendo mi padre de cinquenta, y teniendo resolucion de no casarse, passò por aquel lugar, y fue a ver à mis tias, que las conocia por su virtud; tenia mucha mi padre. Fueron todas a verle, y sacarõ a mi madre, que era muy hermosa, y de muchas partes, y entendimiento, y hija de tan Christianos padres como he dicho, a quien se parecio bien en el discurso de su vida. Auian hecho sus tias muchas oraciones para que nuestro Señor la diesse el estado con que mas le siruiesse; llamauase Maria, y mi padre Iuan; llegò a aquel lugar vispera del glorioso S. Iuan Bautista, y el dia si-

guiente

guiente fue al Monasterio; digo esto por que lo contauã ellas por cosa milagrosa, que dezian enderezauan todas sus oraciones a este glorioso Santo, pidiendole, que tomasse la mano en el remedio desta sobrina, que su madre ya era muerta. En su dia se tratò, y quedò hecho el casamiento con gran gusto de mi padre. Lleuòla a su tierra, que era natural de Ciudad-Rodrigo, a donde estuuo algunos años; en los quales se conocio biẽ la mucha virtud de mi madre, y que no la auian de tratar personas que no la tuuiessen, ni admitir conuersaciones no tales. Con ser tan niña, y de tanta hermosura, eran sus trajes de muger de mucha edad, y en todo mostraua el entẽdimiento grande que tenia: Era muy devota de nuestra Señora, y amiga de frequentar los santos Sacramentos muy amenudo. El tiempo que viuiò passò muchos trabajos, y enfermedades; todo lo lleuaua con gran paciencia. De aquel lugar fueron à Alba de Tormes: tuuo sin mi tres hijas, y dos hijos todos mayores q̃ yo, parecieronse bien a sus padres; por la misericordia de nuestro Señor, en ser virtuosos, sino yo, que sali harto diferẽte dellos, aunque mas obligada a serlo; y las inclinaciones que el Señor me dio eran buenas, todas las perdi dexãdome lleuar de mis passiones, que crecieron con la edad lastimosamente.

Criò mi madre a sus cinco hijos con mucho recogimiento, y mi padre la ayudaua à enseñarlos a ser buenos Christianos, como he dicho. Ambos eran amigos de la virtud, y de buenos libros, en q̃ les hazian leer. Comunicaua mi madre con la santa Madre Teresa de Iesus, que en este tiempo fundò el Monasterio de aquel lugar, y piẽso la tratò mucho, segũ me dixeron sus Monjas quando passè a Vizcaya, de cuyas oraciones se ayudaua en sus aprietos; en particular en el vltimo parto q̃ tuuo, de q̃ yo naci, y antes pedia muy de veras a la madre suplicasse a nuestro Señor que fuesse para su seruicio lo que naciesse. Naci el dia que se haze la Fiesta de las Nieues, y por auer mi madre hecho voto de llamar la primera hija que tuuiesse Ana, por ser muy deuota desta glorioſa Santa, me pusierõ por nõbre Maria Ana; naci, como he dicho, dia de nuestra Señora de las Nieues, y cõ ser hija se alegrarõ mucho mis padres, mas esta alegria se trocò presto en tristeza, por la breue muerte de mi madre, q̃ fue el dia de la Assuncion de nuestra Señora. Murio muy Christianamente; y mi padre quedò con gran pena, y soledad, aunque con mucha cõformidad de que se hiziesse la voluntad de nuestro Señor; y determinandose a tomar nueuo modo de vida, se desembaraçò de sus hijos, embiò à Coria, que era donde estaua aquel Monasterio en que mi madre se auia criado, dos hijas las mayores. La otra hija, que era de edad de tres años y medio, lleuò a Ciudad-Rodrigo, y dentro de pocos dias antes de cumplir los quatro años, entrò en vn Monasterio que ay en aquel lugar de Mõjas de nuestra Orden, à donde mi padre tenia dos hermanas de vida arto perfecta, como se vio hasta el fin que tuuieron. Vn hermano el menor de los dos, y yo quedamos en casa, y mi padre se fue à Roma, dentro de dos años boluio hecho Sacerdote, en su compañia quedamos los dos.

Trata algunos particulares de su niñez, y la muerte de su padre. Capitulo II.

SEria yo de tres años quãdo comẽçè a engañar a los q̃ trataua, aunque sin queterlo yo: el amor que me tenian hazia parecerles que tenia mas entendimiento que en semejante edad suele auer, y que con el me inclinaua a cosas de virtud, y el Señor que començò a fauorecerme. Pareceme que puedo dezir con toda verdad, que desde antes que hablasse claro del todo, me dio este Señor anchura de coraçon, y despego de cosas pocas, y conocidamente inquietud en lo que no

era

era el, en quien hallaua descanso, y esto con mas veras de lo que la edad podia prometer. Con este mi hermano me entretenia, que era muy bien inclinado. Auia en casa muy buenos libros, y leiame en ellos, y en la vida de Christo nuestro Señor, y de otros Santos. Assentòme el Señor en el alma vna gran verdad, y creencia de su vida y doctrina, que me parece muriera yo en su defensa, y en la de su persona; que se imprimia en mi corazon vna gran compassion y pena de que padeciesse tantos tormentos por nosotros, y con las pocas fuerças que tenia, despedaçaua con mis manos a los que le atormentauan quando via alguna Imagen. Parece gustaua el Señor de estas imprudencias mias, y assi iba añadiendo misericordias, y tengola yo por muy grande la venida de la santa Madre Teresa de Iesus à aquel lugar, que passò por el para ir (segun creo) a la fundacion de Segouia: seria yo de quatro años, y tenia mi padre en casa vnas mugeres muy sieruas de nuestro Señor, y harto cuydadosas de su seruicio, y de lo que era virtud; estas me lleuaron à ver à la santa Madre. Entramos en la Iglesia, que era entonces muy pequeña, y llegandome a la rexa del Coro baxo, salio alli la santa Madre, y diziendole cuya hija era, le pidieron me echasse la bendicion; pareceme la oygo, y que veo lo que senti. Sucediome lo que suele acaecer a vno, que entrando en vna parte adonde ay mucha gente, le lleua el corazon vno que es a su natural, y luego le cobra aficion particular, y le parece haria por el qualquiera cosa dificultosa. Assi fue, que me lleuò la santa Madre estrañamente, y aora me espanto como siendo yo tan niña causò en mi tantos efectos, q̃ parece en oyendola se le abrio a mi alma vna gran ventana, por donde le entraua vna muy clara luz. Consolòme mucho con las palabras que me dixo, que fueron echandome la bendiciõ. La del Espiritu santo le alcance, y hagala muy suya.

Fueme guardando el Señor de ocasiones, y dãdome el algunas fuerças para resistirlas, que todo esto era milagro de solo su poder, pues en tanta flaqueza assistia con su infinita misericordia. No quedaua ya cosa alguna que pudiesse divertirme, porque aquel mi hermano, como ya he dicho, me ayudaua, y la demas compañia que auia en casa era muy buena, y mucho el cuydado de mi padre de que me enseñassen toda virtud. Estuuimos en aquel lugar hasta que yo lleguè à seis años: ya mi padre deseaua irse à su tierra, y assi se determinò de manera, que llegamos à Ciudad-Rodrigo vispera del glorioso san Iuan Bautista. Era mi padre muy recatado, y hazia se guardasse en casa gran recogimiento, no entraua naide, ni aun primos hermanos, y mugeres muy pocas. Esto me valio mucho para no saber nada de mundo; mas importarame, que mi padre no me quisiera tanto, y que junto con el recogimiento gustara de que no me criaran cõ tanta vanidad, que en esto no puso el cuidado que auia menester mi natural, que le tenia muy inclinado a que me estimassen mucho; desto gustaua mi padre, y como era yo sola en casa, auia hartas ocasiones.

Iba creciendo en mi la estimacion, y soberuia, y el cuydado de andar galana, aunque no de parecer bien; porque en mi vida me pudo naide persuadir a que esto podia ser, que lo reconozco por misericordia de nuestro Señor, y se siruio de que me aprouechasse en algunas ocasiones, considerando el poco credito que se puede dar à encarecimientos de criaturas. En fin iba oluidandome de los buenos principios, y deseos que el Señor me auia dado, y la continua memoria de su Magestad la troquè en lo q̃ tengo dicho; y aprouechandome mal de el amor que mi padre me tenia, me parece, que cobrè vna desestimacion de las personas con quien trataua, y aquel despego natural de cosas pequeñas, ya lo encaminaua yo a vanidad, y por ella dexaua de hazer lo que otras niñas de mi edad. La ternura con que mi padre

me

me queria era mucha, y con ser arto seuero para con sus hijos, conmigo siempre estaua apacible, y esto le hazia parecerle bien mis faltas, que como he dicho, iban creciendo con grã prisa. Mas como Señor, y gloria mia, son las corriẽtes de vuestras misericordias mas apresuradas que la partida del rayo, para remediar nuestras necesidades, y para las mias con mayor velocidad aueis mostrado el amor que me tencis? Acudistes como padre, y amoroso Señor a remediarme, atajando mis inconsiderados passos, cortando del todo el camino que lleuaua, tan para mi perdicion, y ya a la puerta de no poderse remediar. O dulcissimo Señor, vos sabeis que quando miro las misericordias que con vuestra prouidencia me aueis hecho, preuiniẽdome, y sacandome de ocasiones en que iba perdida, no descansa mi coraçon, antes afligido de no poderos dar gracias conuenientes a tan grandes recibos, se deshaze en vuestra diuina presencia, y si ahi, no proueyessedes vos con la preciosissima dadiua de vuestro Santissimo Hijo, que como mia con toda verdad pueda tornar a vuestras manos este infinito presente, que seria de mi? ni como podria viuir, viendome tan pobre, y tan obligada? En fin Señor ha llegado vuestra largueza à ordenar, y querer, que la heredad, y mayorazgo deste Señor, y Redemptor mio, se me entregue, y dè verdadera possession, para que con sus bienes se descargue, y descuenten mis males, que son tantos como vos sabeis, y hechos contra vna Magestad, y bondad infinita, con la qual me aueis sufrido.

Tendria yo en este tiempo ocho años, no sè si cumplidos: fuesse mi padre a vna aldea a donde tenia alguna hazienda, y de alli quiso ir a ver a mis tias, y hermanas, que ya eran Monjas en aquel Monasterio que he dicho: boluiose a la aldea, y quando quiso tornarse a Ciudad-Rodrigo, antes de partirse se apercibio, y recogio para dezir Missa, que desde que se ordenò la dezia cada dia. Dixola este dia, que digo, y en acabandola, entrandose a recoger a su aposento espirò, acabandose con su vida los peligros de la mia. Era, como ya he dicho, hombre de mucha virtud, y tenia alcançada en muy alto grado la de la piedad, y misericordia, y esta exercitaua con sus criados. Entre otras cosas que con ellos le acaeciò, dirè sola vna, para que se colija esta verdad. Tenia vn esclauo, y viniendo vn dia de camino le mandò ir delante con cantidad de dinero, este se fue con ellos, y a pocos dias parecio en casa de vn Hidalgo de aquel lugar, y no solo le perdonò el dinero, que como he dicho, era mucho, mas diole por libre luego. Muchas cosas pudiera contar, mas por el poco tiempo las dexo, y por hazer en el lo que se me ha mandado, que es escriuir mi vida. Ella era tan diuertida, como he dicho, sin auerme quedado mas de vn poco de aficion à algunas cosas de virtud.

Con la muerte de mi padre fue forçoso que mi hermano el mayor se casasse, que ya estaua desposado, y se viniesse à su casa a donde yo estaua, y hallandome el en ella, fuera cierto el acabar mi vida en su compañia: porque me queria bien, y deseaua no apartarme de si; mas el Señor que tenia preuenido este peligro, proueyò que quando mi padre vino de Roma, traxesse Breue para que todas quatro pudiessemos estar seglares en qualquiera Monesterio que quisiessemos.

Entra seglar en el Conuento de Sãta Cruz de Ciudad-Rodrigo, de la Orden de San Agustin, y el gusto que nuestro Señor la començò a dar en la nueua casa, y vna graue enfermedad que tuuo. Capit. III.

ESTaua alli el Conuento que he dicho, que se llamaua Santa Cruz, de la Orden de nuestro Padre S. Agustin, a donde auia entrado mi hermana, y ya era de onze años, poco mas. Aconsejaronse mis tias con personas que mirauan, y deseauan mi bien; y assi se resoluieron a lleuarme: yo estaua tan contenta con mis vanidades, que fue menester que engañandome se hiziesse, y aunque entraua dentro siempre que iba aquella casa, aquella vez sin dezirme a lo que iba, en llegando a la puerta lo entendi. Senti mucho el auer de quedarme, y assi lo llorè bien como niña, y ciega en desechar tan dichosa suerte, como era el salir del mundo, y entrar en tan buena compañia, que lo eran mucho todas las de aquella casa. Creo aquella fuerça que senti para entrar, era del demonio, para si con mis lagrimas podia estoruar el bien a que el Señor me llamaua, que en tampocos años le auia ya costado a este Señor mas cuydado que si tuuiera muchos el guardarme de los peligros de ofenderle, aunque despues creci en el mal, siendo desagradecida a los beneficios, dando a su Magestad por retorno dellos nueuas ofensas. O quantas he cometido contra la infinita Bondad de mi Señor! la qual jamas busquè que no hallasse tan pia como si fielmente le huuiera obedecido, y a estas dulces respuestas suyas tornaua yo a ser de su enemigo vando.

Era, como ya he dicho, entrada en los ocho años, y por el mes de Otubre, quando entrè en el Monasterio, luego aquella tarde començò nuestro Señor a mudar mi coraçon con la nouedad de la vida, y en ella me daua luz, y fuerça del modo con que auia de proceder; y aunque me hallaua estraña, y sentia las faltas que en la comodidad, y gusto tenia en la casa de mi padre, a todo ayudaua la Diuina misericordia. Acuerdome, que me echaron sobre vna cama, y echadas las cortinas me dexaron alli sola algunas horas, pensando que dormia, mas el Señor que jamas lo està, acompañaua mi alma, y la enseñaua, como he dicho, para caminar en la nueua vida, q̃ en todo era arto diferente.

Diome luego vna particular blandura de condicion, y apacibilidad con las que me tratauan, que no tenia esto en el mundo: porque la vanidad auia estragado el natural que nuestro Señor me auia dado. Entre otras cosas de naturaleza (que dezian eran buenas las que tenia) era el cabello, y este alabauan encarecidamente, y yo me preciaua arto del, como si tambien no le huuiera recibido. Mi hermana, aunque era muy hermosa, no le tenia tal, no sè (porque fue) mas mi tia gustò de cortarmele (pocos dias despues que entrè) y acuerdome, que con gran contento mio dexè que lo hiziesse, por darsele a mi hermana, siendo cosa que yo tanto estimaua, y de las galas, y niñerias que yo tenia las parti con ella: no sè como era esto, que me parece sentia yo era menester hallanar el animo de mi hermana, y me daua ya el Señor sabor en todo lo que era mortificarme.

Eramos ambas de muy diferentes naturales, y el suyo arto duro, la condicion era seca, y encogida, y algo melancolica. Con esto la tenian por desabrida, y desagradable, mas algunas que la comunicaron en particular amistad no

ac-

dezian esto, sea lo que fuere, el Señor permitio para arto bien mio, q̃ conmigo fuesse aspera, mas a sus ojos creo era buena Monja, porque tenia mucha virtud, como dire adelante. Luego que entrè vino mi hermano, y sintio arto el hallarme en el Monasterio. A mi me tenia ya el Señor consolada, y persuadida de que auia de permanecer en aquella vida.

No se si la mudança de los manjares, ò la fuerça que me hazia para sufrir callando lo que hallaua fuera de mi gusto, ò lo que fue, que me dio vna enfermedad muy recia de tabardillo, en la qual di arto que padecer a mis tias. Fue muy larga, y en toda ella hablè arto pocas palabras, porque el mas tiempo gastaua en discursos, pensando la diferencia con que auia de proceder. Saquè de alli, que avia de ser la que sufriesse, y sirviesse a mis tias y hermana, y que si tuviesse sinsabores, y disgustos, que los auia de lleuar callando. Estas dos cosas me dio el Señor, de manera, que pocas vezes me sintieron descontenta en nada de lo que passaua; que para mi flaqueza parecia mucho lo que padecia, y el Señor se siruio de que huuiesse que ofrecerle desde tan temprano. Todo esto creo auia menester mi natural para no perderme del todo, aunque arto lo estuue, y plegue a nuestro Señor no lo estè aora, y tan ciega que no vaya engañada.

Prosigue las cosas de su niñez, y de la mucha luz que en esta edad le fue dando nuestro Señor, y efetos que en ella hazia. Muerte y virtudes de vna de sus tias. Entra en la Religion su hermana. Capitulo IIII.

LA menor de mis tias era a cuya cuenta estauamos mi hermana, y yo; queriala mucho mi padre, era muy discreta, trataua de seguir la perfecciõ con veras, y su hermana no se si mas. Estauamos todas jũtas en vna celda, que riã ambas mucho a mi hermana, y auiãla criado desde tres años, y ella q̃ lo merecia. Despues q̃ yo fui, como era la menor, parecia mostrarme mas amor. Començaron a enseñarme a leer, y yo a gustar de aprenderlo, que con los cuydados de mis galas, no le auia querido tener desto en casa de mi padre: como fui leyendo, me comence a aficionar a buenos libros, y a tratar de cosas de espiritu, y con la buena compañia obraua el Señor lo que otras vezes auia començado, y yo desbaratada siguiendo mis passiones, y ojala acabara aqui, ò por lo menos no fueran mayores las ofensas que despues cometi contra su Diuina bondad.

Pues, como he dicho, iba su Magestad aumentando los dones, y vno dellos fue darme gran dolor de los que le ofendian: quando me contauan sucessos desta calidad, iba al Señor, y suplicauale por las personas que me dezian estauan en su desgracia, y pediale castigasse en mi sus ofensas, como yo no saliesse de su gusto. Acuerdome, que entonces andaua vn gran cosario Ingles por la mar, haziendo muchos daños, que antes auia sido muy Catolico, este me afligia mucho, y andaua con grandes ansias de que el Señor le llamasse a su santa Iglesia; hazia por el muchas oraciones, y muchas horas las lleuaua puesta en Cruz con artas lagrimas, instando siempre al Señor para que le reduxesse; hazia algunas diciplinas, y otras mortificaciones, que todas me las enseñaua su Magestad, porque a nadie las via yo hazer, ni me las dezian, solas las diciplinas puede aprender con el exemplo que en esto me dauan, que auia en aquel Conuento Religiosas muy penitentes; como digo, esta alma me traìa con mucho cuidado. Algunos años despues supe, que auia acabado confessando la santa Fè Catolica, que fue de gran consuelo para mi, q̃ el Señor le hiziesse esta misericordia, aunque creo no fue por mis oraciones.

Dos años que estuue debaxo del gouierno

uierno, y criança desta tia mia, no tuue en que diuertirme; y assi los ratos que podia, que era lo mas del dia, y noche los gastaua en oracion, y leccion. Los libros en que mas me ocupaua erã las Epistolas de S. Geronimo, las de Sãta Catalina de Sena, y su vida, y los libros del P. Fray Luis de Granada, y el P. Fray Pedro de Alcantara; este como era pequeño traìale siempre conmigo, y en qualquiera parte que me hallaua sola leìa en el, y el passo, ò misterio que en aquel dia señala de la muerte, y Passion de Christo señor nuestro. Traìan me estas cõsideraciones arto ocupada, y como no podia entretenerme en otras cosas con gusto: reparauan mucho mis tias en ello, y començaron a cobrarme mas amor, pareciales que tenia buen natural, y blandura; mas mi hermana sentia que yo no me aplicasse a entretenerme con ella, deuia de pensar era desamor; y assi no era mucho que tampoco me le mostrasse. Fuime inclinando a todo lo que era Religion; en particular me aficionè a los Oficios Diuinos, y assi seguia el Coro como las demas Monjas, y gustauan como era tan niña, de verme dezir en el oficio los versos, y lecciones, y yo que del todo no estaua libre de vana gloria, olgaua saberlo mejor que ninguna. Con esto aprendi presto a cantar, y reçar lo que era menester para aquel estado. Diòme nuestro Señor grandes ansias de ser Monja, que antes no tenia ningun deseo de serlo, aunque no discurria yo, mas de andar galana, y que me estimassen.

Con el libro que he dicho, me boluio nuestro Señor por su misericordia, aquella continua memoria suya, y vn exercicio ordinario de meditacion en la Passion de Christo nuestro Señor, con pena de sus dolores arto grande. Dauame su Magestad deseos de seruirle con perfeccion. No tenia Confessor con quien comunicarlos, ni otra ninguna persona, y con mis tias no osaua dezirselo, aunque las diera arto contento. Determinème a seguirme por las vidas de los Santos que mas me quadrauan; y vna dellas fue la glorioſa santa Catalina de Sena, y con la imprudencia de mis pocos años, comencè a tomar de su vida lo mas que yo pude, sin que se me echasse de ver; porque me dio siempre nuestro Señor grande recato, y deseo de que no se supiesse nada que hiziesse de virtud, y desto que tambien lo era, me aprouechè despues mal: porque con miedo de que no me notassen, dexaua de acudir a los llamamientos del Señor. Comencè, como ya he dicho, à hazer algunas penitẽcias, y à olgarme de que no me estimassen, y quando me cansaua de leer, y meditar, cantaua Psalmos a nuestro Señor, y a la Virgen nuestra Señora, cuyo Oficio, y Rosario rezaua, y à ella iba cõ mis peticiones, y aunque con la edad no acertaua a perficionar mis deseos, el Señor los encaminaua con su prouidencia; y assi me los daua de imitar a esta Señora en la santidad y virtudes que desde tan niña exercitaua en el Templo.

En esta edad me acuerdo, que era deuota de su Presentacion, y rezaua cada dia los quinze Psalmos. Fuy pues caminando por el libro de la vida de Santa Catalina, pedia a mi tia que me dexasse traer vestidos blancos, ya que no podia traer el Habito, con esto me consolaua. Con las ansias de ser Monja solicitè a mis tias para que hiziessen que el Conuento tomasse los votos para que fuessemos Monjas, mi hermana, y yo, aunque a ella la deseauan casar. Ya nuestro Señor me auia quitado el gusto de andar galana, como he dicho, y en su lugar me dio vna desestima grande de cosas semejantes, aunque despues huuo alguna diferencia en el vestido, mas no por desearlo yo. Notauanme ya de demasiado descuidada, y me lo dezian, y me reñian porque no lo fuesse, en lo que tocaua a mi persona, mas a mi no se me daua nada; porque me auia dado el Señor aprecio de desestimar estas cosas, y conocimiento de la inclinacion que mi natural tenia a la demasiada curiosidad, a que cobrè miedo. Con esto passaua algunas mor-

mortificaciones, ansi en reportarme yo, como en la perseuerancia en ello con la contradicion que tenia. Ayudóme mucho en esto la vida de la glorioſa Santa Catalina, y propuſe, que aunque me costasse mucho lo lleuaria adelante. El Señor me ayudò, ò por mejor dezir, lo hizo todo su Magestad, que parecia me traia siempre de su mano, que biẽ se ve era obra de su infinito poder, que se conseruassen en tan poca edad cosas tan contrarias a ella, y a mi natural, que era arto brioso, y viuo, y amigo de contentar en hechos, y dichos. En fin, fuy desestimando el contentar a criaturas, mas de solo a nuestro Señor, y esto en lo poco y en lo mucho; y ansi no me acuerdo que me lleuassen desde esta edad en toda mi vida, para apartarme de nuestro Señor, y no hazer pecado, si no hazer siempre lo que fuesse mayor perfeccion. Tanto me dolian las imperfecciones como los pecados: por que qualquiera cosa que me parecia disgustaria al Señor, me afligia. No tenia diez años, quando me mandò vn Padre de nuestra Orden muy Letrado, que recibiesse a nuestro Señor. Acuerdome que lo que dixe en esta confesion que hize con el, fue que dandonos a almorzar à mi hermana, y a mi, auia sentido, y tenido embidia de que a ella le dauan mas que a mi, pareciendome que me trataua como a menor. Esta raiz de propio amor, y estimacion siempre brotaua, y ojala no brotasse aora, que esta señal de que soy hija de pecado no me veo sin ella.

Las almas espirituales aun en las imperfecciones reconocen no aya cosa alguna q̃ disguste al Señor.

Estuue estos dos años y medio a mi parecer, sin ofender al Señor grauemẽte, y artos pocos pecados veniales. Auia en aquella casa otras dos niñas con quiẽ algunas vezes nos juntauamos a hazer ermitas, ò cantar Psalmos, con esto me detenian entre si.

Entre las misericordias que el Señor me hazia, era darme deseo de no disculparme quando me ponian alguna culpa, y ofrecianse; porque sucedian en casa algunas trabesuras, y como yo era tan viua, y alegre, pensauan que era yo. Reñianme mis tias, y vna vez me castigarõ açotandome; porque les dixeron que yo auia dicho vna parleria, no sabiendo yo palabra. Dióme el Señor fuerça para no disculparme. Despues se supuso quien auia sido, y lloraua arto mi tia de lo que auia hecho, y quando me miraua se enternecia de quan sin culpa me auia castigado, sin disculparme yo.

Entre todos estos beneficios que recibia de nuestro Señor, salian artas cosas mias, y vna dellas era ser muy enemiga de hazer labor, siguiendo mi juyzio propio en elegir los exercicios de q̃ yo gustaua, y no querer obedecer a mi tia en los que ella me ponia, con esto la daua artas ocasiones de enojarse; porque quando me mandaua estar en la celda, me iba a donde me daua gusto, que algunas vezes le tenia de visitar las que eran mas ancianas, y solas, y si me mandauan algo lo hazia de buena gana, mas era muy poco; porque como me auia criado con tan gran regalo, y yo era mas delicada que otras niñas, no tenia fuerças. Esto via mi tia, y no me dexaua hazer nada: si se ofrecia alguna menudencia, a mi hermana lo mandaua, y a mi me pessaua desto; porque como ruin, y malicioſa, juzgaua que ella lo sentia, por ser yo menor.

Diome nuestro Señor vn natural muy vergonçoso, y estremado en cosas de honestidad. Entrauan niños en casa, y ellos, y las niñas se juntauan, y aunque yo via sus juegos, nunca pude aficionarme a ellos: porque el Señor me tenia cõ su mano. O Señor, que presto comencè a corresponder mal, y a iros a la mano, para que no derramassedes vuestras dulces misericordias conmigo; mas vos q̃ solo por ser quiẽ sois, no quisistis dexar de hazerlas, ni de amar a esta vuestra hechura, y siempre os compadeciades de mis ignorãcias, y me traiades como por fuerça a vos, aunque libre, y suauemẽte, que sois la misma bondad; con la qual me sufriades, y esperauades, a q̃ despertasse a los impetus cõ q̃ vuestro amor me

llamaua, que tocando en mi alma la hazia estar inquieta en todo lo que vos mi Dios, y Señor no erades; y assi luego me cansauã todos los demas gustos, poniendomele vos a mi en las cosas de vuestro diuino seruicio.

Passaronse dos años y medio en el modo de vida que tengo dicho, al cabo delios le dio a la mayor de mis dos tias vna graue enfermedad de dolor de costado, de que se entendio que muriera, apretòle este mal vispera de nuestra Señora de la Candelaria, y auiendola dexado su hermana con algun sossiego, se fue a confessar, estandose confessando llegaron a dezirla, que los Medicos dezian que su hermana se moria, y con algun enojo la dixo vna Monja que buen espacio tenia, estandose acabando su hermana, ella sin boluer la cabeça acabò su confession, y se fue al Coro, reçò la penitencia, y pusose delante de vna Imagen de nuestra Señora de quien era muy deuota, y con gran sossiego tuuo vn buen rato de oracion. Despues fue a ver a su hermana con quien nosotras estauamos, hallòla mejor, y de manera que llegandose la hora de Maytines se fue a ellos. Dixonos a mi hermana, y a mi, que no nos quitassemos de con su hermana, que ella se iba à Maytines, que eran cantados, y que queria tañer a ellos; porque serian los postreros que tañesse a nuestra Señora. Era muy gran tañedora de tecla, y tenia deuocion de tañer siempre en las Fiestas de nuestra Señora. Salio de Maytines, y fue a la celda a donde estauamos, y ella iba con tan gran alegria, que no la vi en todo este tiẽpo con muestra de pena ninguna del mal de su hermana. Fuesse acostar al dormitorio de donde a la mañana la sacamos con el mal de que murio, y su hermana comẽçò a mejorar. Fue la enfermedad muy penosa; porque la dauan vnos dolores en todo el cuerpo tan recios, que se le torcian los neruios, quexauase arto poco, y todo lo lleuaua con gran alegria. No entendieron los Medicos que mal tenia; porque casi sin calentura estuuo onze dias que la durò el mal: Dezian que de falta de virtud natural era de lo que moria; y ansi se tuuo por cierto; por que la oracion, y penitencia que hazia era muy grãde. El dia que murio, dixo a su hermana, que no tuuiesse pena, que la lleuaua nuestro Señor; porque el dia que la dixeron que ella estaua tan mala auia suplicado a su Magestad, que la lleuasse antes que a ella. Dos dias antes que muriesse se leuantò su hermana, y estuuo a su cabecera hasta que murio, ambas con tan gran alegria, como si la ausencia huuiera de ser por solo vn dia. Alfin, como mugeres que amauan de veras a nuestro Señor, la vna estimando que se hiziesse su diuina voluntad, y la otra deseando verse ya goçandole para siempre. Querianse mucho, y auian sido compañeras casi quarenta años; por que la mayor tomò alli el habito de onze años, y la menor de diez. Iustamente pudiera yo desear saber, y acertar a dezir destas dos santas Monjas; mas mortifica este deseo la seguridad que tengo de que sus vidas estã escritas en el libro de la vida, que es Christo, a quien amaron, y siruieron con ansia de imitarle.

Digo pues de la difunta de quien hablaua, q̃ entre otras virtudes en q̃ se señalò, fue en la de sufrimiento; y entre otras muchas cosas que pudiera contar, dirè vna, y es que auiendola leuantado vn gran testimonio, el qual tocaua a vna Monja, por cierta visita que tenia, q̃ era lo que dezian, que mi tia auia hecho estoruarselo por vnos medios arto indecentes. Esta Monja saliendo vn dia de Visperas se entrò tras ella, y cerrando la puerta de la celda, se fue donde mi tia estaua haziendo labor, y llegandose junto la dio vn gran bofeton, ella con gran serenidad la dixo, que pues estauã solas q̃ se le doblasse en el otro carrillo. Confundiose arto la q̃ se le dio, y saliendose de la celda sin hablar ninguna palabra, llegò su hermana, y en el semblante de aquella Religiosa vio que iba turbada, entrose con su hermana, y pregun-

guntòla que si se auiã encontrado en algo. Ella disimulando lo negò algunas vezes, hasta que a la postre, pidiendola que, ni se enojasse, ni lo dixesse le contò el sucesso, y su hermana como tambien lo era en la virtud lo callò, sin dezirlo a naide, hasta que passados muchos años lo contò a vna persona de gran verdad, que despues de muertas ambas me lo dixo a mi.

Con la mucha oracion, que ya dixe que tenia, acompañaua a las demas virtudes, y la caridad resplandecia arto, curando las enfermas de mas penosas enfermedades, y condiciones: entre otras fue vna a quien todas temian mucho de llegar. Tenia mas de treinta bocas, y dellas salia tan mal olor, que de solo assistir a su celda quando della salia no podian estar junto a ella. Mas esto lo hazia tan sin pena como sino hiziera nada, en fin exercitaua bien las virtudes: la del silencio, y humildad, que lo que en estas hazia con las demas cosas que pudiera dezir, las dexo por no alargarme, por no auerseme mandado, mas de contar mi vida. En fin, como ya dixe, la lleuò el Señor onze dias despues de nuestra Señora de la Purificacion. Acabò con gran alegria, y sin muestra de pena, ni de congoja, con arta admiracion de los Padres que se hallaron a su muerte, que dezian no auia sido mas de vn santo transito.

En muriendo tocò el Señor a mi hermana, para que tomasse luego el habito en aquella casa, que hasta entonces no tenia este deseo; porque siempre la criauan para casada. Tendria quinze años no cumplidos, y yo onze no cumplidos, quedamos debaxo del gouierno de la otra tia, y mi hermana tomò el habito. Passados algunos dias la lleuaron al Nouiciado con otras nouicias que auia, y yo me quedè sola con mi tia, y con mas tiempo para aprouecharme en todo, aunque siempre he sido desperdiciadora del. Dime mas a la leccion, y oracion; seruia, y acompañaua a mi tia, que con su exemplo pudiera ganar arto mi alma si yo supiera aprouecharme.

Diome en este año vna gran enfermedad que me durò mas de quatro meses, lleuela con arta soledad: porque mi tia era Tornera, y mi hermana en su nouiciado; sucediame estar los mas dias sin que nadie me viesse, y algunas vezes si me leuantaua por algo, quedarme desmayada en el suelo por algunas horas, sin poderme tornar a la cama, a donde boluia tan mala que parecia moria. Estuue muy peligrosa, y desauciada de los Medicos por dos, ò tres vezes, y aunque mi tia tenia todo el cuidado que podia, no era posible dexar de padecer muchas descomodidades. A los dos meses deste mal professò mi hermana, mas no quiso el Señor que con esto se remediasse algo mi soledad; porque como ella era niña, y yo no lo merecia, sucedia passarse algunos dias sin verme; y ami me dexaua su Magestad sentir mucho esto, aunque no bastaua para que me quexasse a naide, que creo lo hazia de honrada. Entre estos dias que no me vio, fue vno en que me hallaron los Medicos tan mala, que me mandaron dar los Sacramentos muy aprisa, y que hiziesse testamento. Dome vn fuerte dolor en el higado, de que dezian no llegaria a las veinte y quatro horas. Llamaron a mi hermana para que me hiziesse la cama, que no auia quien, ella se estaua entretenIendo con otras de su edad, y llorando; porque mi tia la apretaua, se boluio con sus amigas. Esto senti yo mucho, y me dexè lleuar tanto de mi sentimiento, que en el testamento no quise mandarle nada; y no solo lo hize, mas preguntandome vna Monja como no dexaua nada a mi hermana, la dixe que porque lo auia de hazer, refiriendole esta sequedad que yo tenia por tal. Vengança, y retornos mios eran estos, sin saber estimar las misericordias q̃ el Señor comẽçaua à hazerme por este camino, no conocidas de quiẽ no sabe q̃ tesoros sõ los

que su Magestad tiene escondidos en los trabajos, y malas correspondencias de las criaturas. O Señor sea yo fiel con vos, y ame a los proximos por vos perfetamente, y ellos sin ofenderos me desprecien, y con ingratitud no culpable paguen mis buenas obras, si algunas acertare à hazerles.

En esta edad tomè amistad con vna seglar que estaua en aquella Casa para ser Monja, tenia muy buenas inclinaciones, y virtudes, ninguna se me pegò, sino vn defeto, que era comer barro, en que ofendi muchas vezes a nuestro Señor, y aunque me le afeauan muchas vezes los Confessores, no bastaua; obligaronme à hazer algunas promessas, luego tornaua a ensuciar mi alma con este gustillo, ò golosina tan vil, duròme algun tiempo. En esto podrà v. merced ver quan arrojada he sido en cumplir mis gustos. Esto era por tiempos, que algunos se passauan sin caer en ella.

Refiere vn particular sentimiento que nuestro Señor le dio de la muerte, y juizio, y los buenos efectos que de aqui se siguieron y aprouechamiento en las virtudes. Capit. V.

SIendo de edad de doze años cumplidos, muriò alli vna Mõja, a cuya muerte me hallè, y al punto de espirar me dio nuestro Señor tan gran sentimiento de aquel trance, y de lo que en el se siente, que arrebatada de aquella pena, y dolor estuue mas de vna hora sin sentido, y tan fuera de mi, que sin poder irme a la mano bolui dando muy grandes quexidos, pensauan las Monjas que auia sido miedo de la difunta, ò que me pessaua de que se muriesse; porq̃ me queria biẽ, de nada yo no tenia ningun miedo, ni pessar: sino vna confusion, y temor grande de la justicia de Dios, y vn horrible miedo del riguroso juyzio que en aquel punto se haze a las almas de las culpas que contra su Magestad han cometido. Represèntòseme este Señor con vna grandeza, y seueridad, que parecian delante del todas las criaturas menores que atomos, y la maldad mia en ofenderle tan abominable, y sin ser mas que para arder en el infierno, que deshecha, y consumida me parecia, no hallaua en mi mas que dolor, y angustia entrañable. Quedè como espantada, y tan fixa la imaginacion en esto, que no podia diuertirme, ni estar en otra cosa: fue mucho lo que alli me represèntò el Señor, de aquel trance, y quedòme tan en la memoria, que me durò mas de doze años aquel temor de la muerte, como adelante dirè.

Este dia me acuerdo que entrò al entierro desta Religiosa vn Padre que cõ mucha instancia pidio que me llamassen, fuy a verle, que era Vicario de aquella Casa, apretòme para que le dixesse que auia sentido quando me sucedio lo que tengo dicho, yo se lo dixe, y como era en tiempo que aun sentia los efectos del sucesso, acertè a dezirselo, y con pocas palabras. Hizole arta impresion, y quedò muy espantado de que en tan poca edad me huuiesse dado el Señor à sentir tan ciertas verdades. Comencè a traer grã miedo de la muerte, y de aquel juizio que el Señor me auia mostrado que se hazia en los que morian. Creo me valio arto para guardarme de ocasiones: Acuerdome que esto, y la incertidumbre de la hora me hizo desasir mucho de todas las cosas desta vida, y desestimar todas las temporales; de manera que quando algunas personas que me tenian deudo me querian dar algo que fuesse de valor, no lo tomaua, ni consentia que desto me tratassen, auiendose de acabar, y espantauame de que naide deseasse tener nada. Esto, y lo que aora dirè me aprouechaua mucho para llegarme al Señor. Digo pues que quando

do su Mageſtad me repreſentò lo que he dicho, lo que mas ſe me imprimio fue la ſoledad de las almas, y el deſamparo de todo, ſin auer mas arrimo que la buena vida, y los meritos de Chriſto Señor nueſtro. Via que yo no podia hazer coſa que fueſſe buena ſin el; y aſsi començò ſu Mageſtad a darme prieſſa para que me llegaſſe mas al que es vida de las almas. Comencè à hazer mas penitencia, y tener mas ratos de oracion, y auia dias que enteros los gaſtaua en eſto, y muchas vezes me leuantaua denoche a tenerla. Fuime quitando el ſueño, y ayunaua quatro dias en la ſemana con otras niñerias, que parecia agradarſe dellas el Señor, cuyas miſericordias ſentia ya mi alma; la qual eſtaua tan aſida a ſolo el, que me parece no me entraua otro cuydado, ni me acordaua de mas que de agradar a eſte Señor. Quando me acuerdo como por eſte camino quiſo atarme para que no me perdieſſe, quiſiera poder dezir, qual es ſu prouidencia para preſeruarnos, y librarnos de los peligros, y la ſolicitud que ſu amoroſa miſericordia tiene en diſponernos, antes que lleguen, para que no caygamos, y que ſi cayeremos, buſquemos el dolor, para que arrepentidos nos perdone. O ſi ſupiera dezir los infinitos ſocorros que de las manos liberales deſte Señor he recibido; y como no me puſo en trabajo que primero no me apercibieſſe con dones, y deſeos de padecer por el. Eſtos me dio deſde bien niña.

Yendo pues caminando con la vida que he dicho que tenia, començò el Señor à darme aprecio de la muerte, y Paſsion de Chriſto Señor nueſtro, y del beneficio grande del Santiſſimo Sacramento del Altar: a eſto ſe començò mi alma à aficionar, y a traer tan de ordinario preſente a Chriſto Señor nueſtro, que en todo lugar le acompañaua en ſus trabajos, que era en lo que ſiempre tenia la oracion. No ſabia diſcurrir, ni ſabia mas de eſtarme mirando lo que por mi padecia; al pie de la Cruz era a donde ſiempre me hallaua bien. Eſto era en eſta edad, que algunos años deſpues no podia ſoſſegar el alma ſino en los paſſos a donde eſte Señor eſtaua mas ſolo; porque tomaua por medianera a la Virgen nueſtra Señora, y con mi ignorancia me atreuia à ſuplicarla me dieſſe parte de ſus trabajos, y de lo que padecia debaxo de aquel arbol diuino, a donde hallaua yo deſcanſo. Algunas vezes parecia que eſta Señora ſe mouia con mi ſenceridad a fauorecerme; y anſi me dauan grandes ſentimientos de lo que alli auia paſſado de anguſtias, y ſoledad; aſsi en la muerte de ſu Santiſsimo Hijo, como deſpues que le ſepultò, que en eſte paſſo hallaua yo gran conſuelo de eſpiritu, dauame el Señor afectos de agradecimiento, viendo que por mi bien ſe dexaua ſepultar entre los muertos, y que le contaſſen entre ellos, y acompañando a la Virgen en ſu ſoledad gaſtaua muchos ratos.

Traiame el Señor arto recogida, y ſin poder hartarme de eſtar ſola, con que tenia mucho tiempo para eſtarlo, porque mi hermana eſtaua poco en la celda, y mi tia muy ocupada en oficios de la Comunidad. Dauame el Señor grandes anſias de penitencia, y humildad, y paciencia; eſta virtud ſe ſeruia de que algunas vezes ſe exercitaſſe; porque ſe ofrecian artas ocaſiones, que aunque menudas, para la edad que tenia parecian algo, y no eran las menores el auer de proſeguir el camino de mas recogimiento con nota, y contradiciones, juzgandolo todo a eſtremo, ò poco valor natural, coſa con que el mio ſe inquietaua nó poco; por que ſiempre fue brioſo, y amigo de que me tuuieſſen por perſona de habilidad, y partes. En eſto auia que ofrecer al Señor. Diome tambien algunas enfermedades de recias calẽturas, y dolores arto grandes, y dauame ſu Mageſtad q̃ todo lo lleuaſſe cõ ſufrimiẽto, y ſin

quexarme, cõ que las descomodidades, y falta de regalo era mucho. Olgauame de padecerlo, y me pessaua quando me acudian. Artas vezes por no tener quiẽ me hiziesse la cama, se passauan algunos dias sin llegar a ella; porque no auia quien, y como las Monjas vian que tenia hermana tan moça, pensauan que de todo tenia cuidado, y yo por no dezir que no le auia de mi, callaua, que si lo supieran creo no tuuiera ninguna falta; porque todas me querian mucho.

Diome nuestro Señor vn natural muy amigo de dar gusto, sin exceptar amigas, y las que no lo eran; con esto era biẽ quista, y sabian que cosa que passasse delante de mi no se auia de saber, aunque tocasse a mis parientas, y amigas. Con esto fiauan de mi sus cosas con toda seguridad, y a mi no me hizo esto bien ninguno; a lo menos en algunas cosas me dañò: porque las que para ellas no eran malas, para mi bastauan a diuertirme. Gustaua de saber sus cosas, y como he dicho, nada me encubrian; mas no eran cosas graues, mas de correspondencias por escrito, y de palabra; que cosa que passasse desto, ni ellas las tenian, ni creo me vencieran a ser de su parecer, segun me parece de los deseos que el Señor me auia dado, que eran muy grandes, de que todos le siruiessen.

Los dias de Fiesta siempre los gastaua todos en oracion, y leccion, ya dixe que leia en las Epistolas de san Geronimo, gustaua mucho de las cosas que alli cuenta de aquellos Santos del yermo, y del glorioso san Ilarion, con quien yo tenia mucha deuocion, lleuauãme mucho aquellas vidas de los Santos solitarios, a quien deseaua yo mucho imitar, dellos, tomè el desear la soledad, y procurar estarlo lo mas que podia, y el cantar los Psalmos. Otras vezes me iba a vna gran huerta que auia en casa, en la qual estaua vn gran estanque de agua, y del salia vn arroyuelo a cuyas orillas nacian mucha cantidad de juncos, destos hazia cesticas, acompañandolas con vnas viuas ansias de poder imitar del todo à aquellos Santos solitarios. Ofrecia al Señor mis deseos, trahia el alma bien llena dellos, y con mucho consuelo: porque su Magestad me fauorecia en no dexar entrar en ella otro cuidado q̃ de seruirle, y quando me descuidaua en algo, boluia el Señor a llamarme con nueuos sentimientos de las obligaciones que le tenia; y assi con su amor hazia que mis faltas fuessen nueuo motiuo de amarle.

Ya he dicho que siempre tenia la oracion en la vida y muerte de Christo Señor nuestro, cuyos dolores, y trabajos me traian en vna continua admiracion. Passaua algunos dias grandes sequedades, y como no tenia quien me guiasse, padecia mucho, y algunas vezes me parecia gastaua el tiempo sin prouecho, mas como ya el Señor me tenia aficionada a meditar, y considerar sus misericordias, no me hallaua sin esto, aunque se me passauã artas horas sin hallar quietud, y muchas se me passauã otras vezes en vn quieto, y amoroso silencio, que como yo no sabia lo que era, a mi me parecia perdia tiempo.

En acompañar al Santissimo Sacramento, hallaua gran consuelo, sin poder pensar mas de que estaua en la presencia de Christo nuestro Señor, que en muchos años nunca pude entẽder que auia otra oracion mas alta que acompañar à Christo nuestro Señor, y aunque la tenia, no la entendia. No sabia que era lo que me lleuaua el espiritu en el Sacrificio de la Missa, que sin saber, ni entender nada, en començandose me hallaua recogida. Esto era desde muy pequeña, creo queria el Señor que conociesse quã inhabil era de poder hazer cosa buena; porque aun el poco discurso que tenia me fue quitando; de manera que si eran largos los de los libros que leia, los dexaua, y no podia leer tanto como solia.

Llegò a mi poder en este tiempo vn Exercicio del glorioso san Francisco, de vnas Meditaciones sobre el Paternoster: con estas me hallaua bien para entre dia, y me recogia nuestro Señor cõ fa-

facilidad con ellas, mas como su Magestad me daua tã grandes deseos, nada me los hinchia, ni yo sabia por mi dar passo. Diome el Señor gran aficion, y deseo de seruir a las enfermas, y las que lo estauan gustauã de que yo las acompañasse, y siruiesse, que dezian tenia para esto habilidad. Con ser seglar me hizieron enfermera, y tuue salud, y fuerças para hazerlo de manera, que en aquel verano huuo mas de dozè enfermas, y estando en diferentes aposentos, los barria, y hazia todo lo que auian menester, sin tener mas que vna lega que las guisaua la comida. Entonces murio vna Monja, y velela con todo este trabajo no sè que noches. En salud, y enfermedad deseaua dar gusto à todas, y aunque los retornos desto algunas vezes no erã muy buenos, me daua el Señor sufrimiento para no solo disimularlo, mas sin hazer caso dest to, boluian a llamarme cõ la misma voluntad que si se la deuiera muy grande: Muchas vezes oì palabras de arta pesadumbre à las mismas que seruia, y a mis amigas y parientas; porque sentian ver que me ocupasse en cosas semejantes, de donde les parecia que no sacaua mas de que me desestimassen, mas esto era por que no sabian ellas con los deseos que me trahia el Señor de que me tuuiessen en poco.

No me acuerdo en este tiempo que me hiziessen guerra passiones ningunas, porque las tenia nuestro Señor atadas, como quien sabia mi flaqueza, que quãdo su Magestad las daua licencia luego se via quien yo era, Bendito sea que tãto me ha sufrido, y sufre: En este tiempo tuuo mi tia algunas enfermedades, en las quales la serui con algun cuidado, y trabajo; porque fuera de ser sola, ella tenia necesidad de mucho regalo, y puntualidad, y era menester acudir à las noches con las medicinas, y comidas, que en esto hallaua yo mas dificultad; porq̃ añadir al trabajo del dia no tener de noche sossiego, traiame muy cãsada, mas creo que no me oyò naide quexar. Deuia yo mucho seruirla, assi por su santidad, como por lo que me queria, que era mucho, aunque no osaua mostrarmelo por mi hermana, ò porque yo no me aprouechasse mal de la merced que me hiziesse, que era muy prudente. Todo este tiempo, que fueron despues que mi hermana tomò el Abito, casi quatro años, tuuo buena salud, y con esto tenia yo tiẽpo para lo que queria.

Librala nuestro Señor de algunos peligros, y de vna larga enfermedad de su hermana, y lo mucho que en ella padecio. Resuelue que dar en el Conuento, y otros particulares, con que nuestro Señor encaminò su vocacion. Cap. VI.

AL fin deste tiempo me gastaua arto aquella amiga seglar, que dixe al principio, que aunque era muy buena, y virtuosa, gastauamos ratos ociosos, y los quitaua yo de la oracion, con que me comencè a diuertir arto; esto atajò el Señor con sacarla de aquella casa por cierto enfado que tuuo su padre. Sentilo yo mucho, y como la queria biẽ embiauala a visitar; desta correspondencia començò su padre a gustar, escriuiamonos, y el leia algunos papeles, y en vno de los de su hija me embiò vn recaudo. O valgame Dios, y quando el Señor quiere sacar libre a vna alma de entre muchos peligros, como no bastan todos los enemigos à hazer que se pierda! y quando su Magestad se retira vn poco, que presto caemos. A esta ocasion que dezia se me juntò la comunicacion de otra doncella de mi edad, que auia quedado alli para ser Monja, antes estaua determinada a casarse: este proposito me comunicò, y los medios que para ello tenia puestos. Con este trato, y mi ruin natural basto para diuertirme tanto, que si me tratauã de que yo me casasse, no lo recebia mal, mas gustaua de que me hablassen desto. Pues estando en esta disposicion fue quãdo comunicaua por

pa

papeles a la amiga que he dicho. Al recado que me embio le respondi otro, que ambos fueron de cortesia al parecer, mas la persona no estaua tan sin cuidado como yo pensè: porque trataua cõ su hija que negociasse que yo me casasse con el. Con este animo se determinò à escriuirme vn papel, y como el Señor sabia qual era mi flaqueza, y que me vencerian si con la comunicacion me fuesse obligando, atajò este mal mio con su diuina prouidencia. Digo pues que en dandome el papel me fuy a leerle al dormitorio a donde estaua vn Christo pintado, y atado a la coluna, yo le abrì, y viẽdola firma, fue tan grande el temblor, y miedo que tuue al Señor, pareciendome se disgustaua de aquel trato, y de que yo diesse entrada a semejantes conuersaciones, y haziendo pedaços los papeles me determinè a dexar la comunicacion de la amiga; y assi lo hize. Duròme aquel temblor mucho rato; mas haziẽdo proposito de no querer mas que a Christo, bolui sobre mi, y comencè a retirarme de tratar cõ la otra seglar que estaua en casa, que tambien como dixe, me auia hecho arto daño. Ella era buena, mas como yo soy tan ruin, pocas ocasiones me diuertian. Llegùelo a estar tãto, que dexè la oracion, y ya no me quitaua el sueño para lo que solia, sino para parlar con las de mi edad, gastandolo ociosamente. Como ya el Señor auia sacadome de tantas ocasiones, en las quales yo me ponia, por ser tan ruin; tomò su Magestad otro medio para ocuparme lo mas del tiempo, y que con esto no pudiesse yo, aunque quisiesse, perder tanto de alli adelante, mas yo he tenido tanta habilidad para ser ruin, que no me falta ua ocasion, y lugar para conseguir mis gustos desvanecidos.

Ordenò nuestro Señor para grãdes bienes mios, que à mi hermana le faltasse la salud dandole grandes enfermedades, y muy recio mal de coraçõ, con esto no podia estar sola vn punto de dia, ni de noche. Diola nuestro Señor para mi sola vna sequedad, y aspereza de condicion extraordinaria, sin que con ningun regalo, y cuidado que con ella tuuiesse la pudiesse contentar; de manera que me mostrasse buen semblante, ni gusto de lo que con ella hazia, y por otra parte no auia de seruirla otra persona que yo, ni acertaran; porque con las muchas enfermedades tenia necesidad de extraordinario regalo. A mi me dio el Señor vna perseuerancia en seruirla, que espãtaua a quien lo via, y los Medicos notauan cõ la puntualidad que era curada. Durò esta vida hasta que se acabò la de mi hermana, que serian casi quinze años. Iuntauase a esto no ser de mi condicion la suya, ni su modo de proceder. Passauanseme muchas noches sin dormir sueño, y los dias no se auia de reparar esta falta; porque no me auia de apartar de su cabecera, y si faltaua algun rato, la hallaua quando venia llorando de sentimiento de que la auia dexado, que para consolarla era menester hazerla yo reir, desenojandola lo mejor que podia, si esto no era, la hallaua con algun desmayo, destos boluia fuera de juizio, y permitia el Señor todo fuesse contra mi, diziendome palabras arto duras, y otras vezes poniendome las manos, mas como era estando desacordada, las de casa no lo aduertian, yo lo sentia mucho, y via que aunque boluia en si, para mi no auia mejoria de condicion. Apretauanla estos males vnos tiempos mas que otros, y en los que eran apretados me daua bien nuestro Señor que ofrecerle; porque como he dicho, se me passauan muchas noches, no solo sin acostar, sino sin dormir sueño. En vnos destos aprietos despues de auer passado quinze dias y noches arto trabajada, vna noche dexandola dormida me sali de la celda por vn rato, y quando bolui la hallè dando vozes, y quexandose a mi tia porque la dexaua yo sola, con artas palabras bien asperas, que me parece olgara yo mas de padecer qualquiera tormento, que oirselas; mas en ellas me le ponia el Señor arto grande. Passò tan adelante su enojo que llegandome a ella me puso las manos,

yo

yo no tenia otro fauor mas de irme delante del Santissimo Sacramento, de donde salia con fuerças para proseguir con la vida que lleuaua, que era tan llena de aprietos, y trabajos, que no la podrè pintar. Mi tia no ossaua fauorecerme, ni responder por mi; porque era otro nueuo sentimiẽto, antes siempre me reñia con desden, diziendo con mi hermana. Algunas cosas destas se entendian en el Conuento, mas yo no me daua por entendida, que era tan vana, que me afrentaua de que se supiesse.

Este sucesso que aora dixe llegò a noticia de mi hermano que me queria mucho, y sintiolo con gran ternura, no sè quien se lo auisò, que con estar fuera del lugar vino luego, y hallòme arto afligida: porque me parecia imposible poder lleuar toda mi vida tan gran trabajo, y mi hermano que tambien se lo parecio, y deseaua sacarme por tenerme consigo, sin dezirme nada dexò dada orden con su criado para que sacasse vestidos, y que luego le auisasse. El criado me llamò, y me dixo lo que passaua, yo quedè contenta; porque me parecio podria seruir en otra parte a nuestro Señor con mas sossiego: mi tia venia en ello; porque ya no tenia coraçon para verme padecer tanto.

En este tiẽpo estaua mi hermana muy mala, y por otra falta que la hize (que no me acuerdo aora la que fue) se enojò como otras vezes. Estaua en vna celda baxa que salia al Clausstro; era muy tarde de la noche, y fue tan grande mi sentimiento de lo que me dixo, que me acuerdo parecia partirseme el coraçon de dolor. Salime à aquel Clausstro, y arrimada à vn angulo mirando al cielo, comẽcè a discurrir por la vida que tendria si perseueraua en aquella casa. Prometiame yo vna muy larga vida; porque mi hermana era muy moça, y aunque enferma, de muy buena complesion. Pintauamela el demonio tan pessada, y trabajosa, que a mi me parecia imposible passarla, sino con grandes desconsuelo, y trabajo de cuerpo y alma. En fin me determinaua à dexar la Cruz; mas el Señor que via mis propositos tan fuera de lo que su Mageſtad queria de mi, y que si los conseguia me ponia en peligro de perderme: porque si entonces saliera del Monasterio creo me quedara en el mundo, a donde mis inclinaciones arrastraran mi pobre alma hasta el mas miserable estado. En fin el infinito amor de nuestro dulce Padre, y Señor con su misericordia miraua mis traças, para que no teniendo efeto, se remediasse mi engaño.

Estando pues, como he dicho, me arrojò su Mageſtad vna centella de su luz, y acordème, como es de su gusto, y se da por seruido de que le ofrezcamos lo q̃ mas nos duele. Con solo este recuerdo me dio tan gran fuerça en la determinacion, que cessando las lagrimas ofreci a este Señor el proseguir con aquella vida, y para que con la facilidad de mi natural no me venciesse el demonio, hize voto con juramẽto, de no salir de aquella casa, y tomar en ella el Abito. Fue menester bien el ausilio, y fauor de nuestro Señor para hazer esto: porque parecia con la fuerça que hazia para vẽcerme, que me descoyuntauan, y que el coraçon me le sacauan de su lugar: en fin me ofreci al Señor en todo, y por todo, y que por el sufriria, y seruiria a mi hermana con todo el cuidado, y puntualidad que pudiesse. Desde este dia hasta oy nunca mas tuue, ni vn solo pensamiento de arrepentimiento de auer sido Mõja, ni de auer quedado en aquella casa. Diome tambien el Señor vn entrañable amor para con mi hermana; de manera que ninguna cosa bastaua a disgustarme de modo que pudiesse hazerle falta por esto, aunque creo le haria muchas.

Aquel dia vino el criado de mi hermano a dezirme que si queria algo; por que ya le queria escriuir para que viniesse por mi, yo le dixe, que no auia de salir, y que ansi se lo escriuiesse, con esto me quedè, y con arto gusto de todas, que sentian que me fuesse: quedaron muy agradecidas de que no quise irme, pensan-

sãdo que por no dexarlas lo auia hecho, mas nunca naide lo supo, ni lo dixe.

Comencè a tomar muy de veras el acudir a mi hermana, y poniame el Señor algunas vezes arto consuelo en aquel modo de vida; en el qual pudiera yo, sino fuera tan ruin, exercitarme en las virtudes; porque la humildad, rendimiento, pobreza, y negacion de la propia voluntad podian crecer bien en las ocasiones que tenia. Raras vezes la vi hablarme cõ blãdura, digo en sus enfermedades, lo ordinario era con arta sequedad, darme a entender, que nada que hiziesse le daua gusto, ni que acertaua, era muy pocas vezes, y tan cõtadas, que me parece aora no passarian de cinco a seis en todo este tiempo; mas creo la daua el Señor luz de lo que yo auia menester que me humillassen, para remediar parte de la mucha soberuia que tenia. Hizome su Magestad merced de que entendiesse que era misericordia, que me sufriessen los buenos en su compañia, y como mi hermana lo era, siempre la estimaua por tal. Iuntauaseme a esto parecerme que era poco juizio, quando algunas se apartauan de sus compañeras por no sufrirlas. Este respeto de vana, creo pudo con migo, para no tomar celda aparte de mi hermana, aunque con verdad me parece la tenia tan grã amor que no pudiera acabarlo conmigo. No sè como; mas si sè, que nuestro Señor inspirò à aquella tia que se nos murio: porque siendo yo muy niña me dezia muchas vezes aquellas palabras de Christo Señor nuestro. Tuue hambre, y distis me de comer: lo que hizistis por vno destos pequeños, por mi lo hizistis. O Señor vos sabeis el bien que hizierõ a mi alma estas palabras, traialas muy en la memoria, y aprouechauanme para andar ocupada con gusto en el seruicio desta enferma, que creo por esto me sufriò nuestro Señor, y me ha hecho tan grandes misericordias como verà mejor v. m. que yo lo sè entender en el discurso de mi vida: creo es vna de las cosas con que mas se obliga al Señor el acudir a los enfermos, y que aun en esta vida lo toma por su quenta, pagandolo con fauores suyos. Traiame el Señor ocupada en esto, y cõ arto cõsuelo mio: porque me da gran estima del padecer, desestimandome a mi por todos caminos.

Llegòme el Señor a vn oluido de mi y de todas las cosas muy grande, cõ que traia el alma en vna quieta, y tranquila paz, sin poder boluer los ojos a cosa q̃ no fuesse deste Señor. Quando hablauã en el estaua contenta, y en tratando de otras cosas no podia sufrirlo; lo que hazia era ponerme luego en la presencia de Christo nuestro Señor, mirandole en el passo que aquel dia auia meditado. Con esta vida andaua mi alma arto recogida, y tan sin sentimiento de passiones, que no parecia muger, a donde quiera era soledad para mi, aunque siempre estaua con ansia della. Traiame el Señor en vna continua suspension, y tan asida mi alma à el, que mi continuo cuidado era pensar como le daria mas gusto. Este deseo me traia arto cuidadosa, y como no hallaua cosa que le inchese, apretaua las penitencias, eran muchas las disciplinas de sangre, y las horas que passaua en oracion, con otras menudencias q̃ sentia yo arto que lo fuessen. Tenia mucho miedo a los cilicios; y assi los vsaua pocas vezes, no por el sentimiento, y pena de traerlos, sino porque me dezian que no eran limpios. Aqui verà v. m. quan flaca era, pues con los deseos que me daua el Señor no podia vencer tan pocas cosas. No sabia dexar nada en q̃ tuuiesse gusto quando el Señor queria prouarme, que pocas vezes lo hazia; porque su Magestad lo ponia todo: bẽdito sea para siempre, que bien se via que me traia en los braços, como despues de passados artos años me lo mostrò.

En este tiempo me dio vn recio dolor de costado de que estuue muy apretada, y desauciada de los Medicos: hizierame el Señor arto gran misericordia en lleuarme entonces, que a mi pa-

re-

recer estaua conforme con su diuina voluntad, y sin auerle ofendido tanto como despues le ofendi; mas pues su Magestad lo ordenò de otra manera, y quiso darme vida, el sabe para que, y yo, q̃ es lo que nos conuiene quanto este Señor haze. Passè este mal con la soledad que otros, y tan sin regalo. Al seteno pẽsaron que muriera, mas a los ocho dias huue de leuãtarme a curar à mi hermana que le dio vno de aquellos accidentes q̃ he dicho, que la apretauan tanto. No pude conualecer con mas regalo que cõ el que tenia en semejãtes tiempos; y ansi bolui a estar mala. En las enfermedades que tenia me hazia el Señor mucha merced, ansi en lleuarlas, como en no faltar a la oracion, antes entonces la tenia mayor, y como iba acompañada cõ padecer algunas descomodidades, leuãtauala el Señor haziendo a mi alma mas merced en el exercicio de las virtudes; q̃ en el modo que tengo dicho, y en la vida que tenia auia arto en que exercitarlas, como ya he dicho.

En este tiempo gustò mi tia de que aprendiesse con mas fundamento del que tenia à cantar con vn Maestro que enseñaua a otras, era muy honrado, y sieruo de nuestro Señor; mas yo tan vana, que deste entretenimiento sacaua mal con desvanecerme en el aprender con facilidad, de que yo presumia mucho; con esto lo supe bien, y el Señor que siempre endereçaua mis passos, y deseos torcidos, me tocò para que acertasse a ofrecerle alabanças por aquel camino, con que mi alma descansaua, confessando a vozes a este Señor en los Hymnos, y Psalmos que se dezian cõ musica, a que yo era muy aficionada, y el tiempo que gastaua en esto, lo hazia con gusto, pareciendome que eran alabãças del Señor. Consolauame mucho de cantar el Credo, y Gloria de la Missa, y como me auia dado su Magestad tan gran estima deste santo Sacrificio, todo ayudaua, y recibia en el grandes mercedes, aunque no las entendia. Muy de ordinario estaua tan recogida, que aunque hiziessen ruido no me diuertia, ni el acudir al canto, y Ceremonias, que antes parecia seruia todo de mas recogerme. Algunas vezes en Missas reçadas reparauan las que me vian, mas como yo traia tanto cuydado de recatarme, y disimular todo lo que pareciesse deuocion, yo las diuertia desto. Vna vez senti complacencia de que me mirò vna Monja, y echò de ver que estaua con aquella suspension en la Missa; en esta tentacion quiso nuestro Señor (como quien sabia mi flaqueza, y cõ lo poco que el demonio me podia hazer caer) que no le dio licencia para que me tentasse mucho, que como padre miraua mis peligros, y me guardaua de ellos: en estos pensamientos, ni en otros ningunos, pocas vezes me dexò caer el Señor; mas como poco experimentada, me espantaua mucho quando oìa dezir que tenian que confessar pecados de pẽsamientos, que casi me parecia imposible, y mucho mas los de vanagloria en cosas de virtud: esto siempre lo tuue, hasta que sali de aquel Conuento; y assi me acuerdo que dezia à vna amiga mia algunas vezes, que yo no sabia como eran pensamientos de vanagloria, y que tenia por cierto, que no me los traeria el demonio, por ser cosa tan disparatada en mi, siẽdo yo la que era; y era verdad, que ni los tenia, ni podia oluidar mi miseria; y ansi la traia tan presente, que no podia oluidarme de que todo lo bueno era de de nuestro Señor, en cuya presencia andaua. Esto creia yo que tenian todas, y que sentian a Christo nuestro Señor tan presente como a mi se me ofrecia en la oracion; con esta simplicidad me guardò el Señor hasta q̃ leì los libros de la santa Madre Teresa de Iesus, que en ellos vi era aquella misericordia particular que la hazia el Señor a las almas que en particular fauorecia, y los que en esto me hazia su Magestad dirè adelante.

Sien-

Siente mucho auer dexado la oracion por ocasion de libros vanos, y el daño que le hizieron; llora los defetos deste tiempo, y como nuestro Señor la fue reduciendo a su seruicio. Capit. VII.

NO se acabaron mis caidas, y malas correspondencias para con este Señor, que de nada me crió, y dio ser, para que le gozasse, haziendome a su imagen, y semejança, con otros muchos, y grandes beneficios, vnos que conozco, y otros que no puedo alcançar; el agradecimiento ha sido boluerle piedras, y dando muchas muertes a Christo Señor mio, con las ofensas, y pecados que de nueuo cometi: lo que a otras hiziera crecer en virtudes, yo lo tomè por ocasion de diuertirme.

Con la ocupacion de acudir a mi hermana, me parecia no tenia tiempo para la oracion; y assi la fuy dexando. Estuuo mi hermana enferma vn Verano en vna pieça donde auia otras de su edad, que lo estauan, para entretenerse, tenian libros de cauallerias, y otros semejantes a ellos, no las hizo daño à ellas, que como tomauan aquel entretenimiento para solo diuertirse de sus males, no les diuertia; mas yo como era tan facil en todo lo malo, fuelo para mi aquel entretenimiento; tomèle tan de veras, que yo era la que siempre las leia, y aun sin que me lo mandassen, las solicitaua yo. Pegòseme el gusto a ellos, tanto que ya no me hallaua sin tener vno destos libros; y vn pariente q̃ tenia moço, me proueia deste mal exercicio, buscandome nueuos libros; ya no era menester entretener enfermas, que sin que las huuiesse ocupaua yo el tiempo en esto, y me acontecia gastar casi toda la noche leyendo, y el entendimiento que el Señor me auia dado, se ocupaua en vanidades, y si algunas tenian las amigas, se las ayudaua yo a soleniçar, y algunas vezes me dauan sus papeles, y cartas para que yo los registrasse, y mirasse si iban bien escritos, que para arto daño mio, imaginauan que tenia entendimiento. No solo leia las cartas, mas hazianme respõder a las que recibian. Siempre me tuuo el Señor de su mano, para que yo no apeteciesse semejantes correspondencias, aprouechandose su Magestad del vano natural, yo destruyendo la buena inclinaciõ con vna grande vanidad que en esto tenia, pareciame vileza, que ninguna muger de buenas partes se dexasse rendir, ni dar su voluntad a naide, y que ningun hombre merecia las veras que yo tenia, quando las ponia en querer bien à alguna persona; esto me hizo gran fuerça para no persuadirme a tener comunicaciones. Las personas que destas tratauã deseauan que yo me entretuuiesse en ellas, tomando alguna destas diabolicas deuociones; mas el Señor que sabia qual era mi flaqueza en qualquiera ocasion, me librò desta muchas vezes, teniendolas arto grãdes, mas de todas me sacaua su poderosa mano: bendito sea para siempre; mas no por esto he dexado de caer en otros grandes pecados. Vime en artos peligros; porque la mocedad suplia la falta q̃ otras no tienen en la natural hermosura: dezian, que el entendimiẽto, y gracia era algo, y las manos buenas, de que yo me preciaua mucho, aun que disimulaua la vanidad que en esto tenia. Lo que he dicho bastaua para que algunas personas que iban à aquella casa deseassen verme, y tratarme, incitados del demonio, para que yo cayesse, y aunque el Señor me tenia para que del todo no me dexasse lleuar destas correspondencias, por lo menos gustaua de q̃ me quisiessen bien, y si del todo no lo creia, entreteniame de que lo dixessen; permitio su Magestad, que en esta edad fuessen estas personas las mismas que tratauan, y visitauan à aquellas amigas mias, que por serlo me parecia no las admitiera yo por ninguna cosa, assi por ser contra la amistad que yo las tenia, como por parecerme que aquel era desengaño para mi. Eran estas ocasiones

arto

arto grandes: porque como me tenian las de casa por tan honrada, ellas me pedian, que fuesse a sus visitas; cosa que yo sentia, por el peligro mio, y por lo que me descontentauan personas que à mi parecer las engañauan; mas por darlas à ellas gusto iba, y no las dezia nada, que fuera bien desengañarlas. O valame Dios, y que de ignorancias hazia con la gana de dar gusto, y ser leal a las criaturas, que al Criador, no sè si lo fuera tanto! Con estos entretenimientos, fue entrando en mi la ociosidad, y sequedades grandes quando queria llegarme a la oracion: fuyla dexando del todo, que antes algunas vezes la tenia, y como el demonio me vio sin este arrimo, y sabia bien con la facilidad que me lleuaua tras si, començò con mas fuerça à conquistarme. O Señor, aqui os suplico me deis luz, y memoria para que acierte à dezir mis graues culpas, que pues se cometieron en vuestra diuina presencia, justo es que no esten ocultas, para que v. merced se desengañe de la que piensan que soy, y vos seais conocido, pues a nayde aueis sufrido lo que a esta miserable criatura, indigna de alzar los ojos a ninguna de las que criastes.

En esta edad à instancia de vna Monja gran amiga mia, me via vn Cauallero hermano suyo, que por este respeto le iba à hablar. No le tenia yo voluntad, sin ella ofendi al Señor, oyendole algunas demasias, y encarecidas palabras de volũtad, como yo no se la tenia no las oìa con gusto, ò lo mascierto, que el Señor me le quitaua para que el coraçon quedasse siempre por suyo, que este nunca le senti asido a ningun hõbre; por que su Magestad velaua sobre el. Cõfiaua vanamente en que no caeria en semejantes cosas, con que me entraua cõ temeridad por las puertas de la ocasion, y del peligro. Gustaua mucho a los principios destos entretenimientos, y me parece que el riesgo en q̃ me puse fue tal, q̃ me vi con artos escrupulos de culpa graue. Mas nuestro Señor hizo medicina para mi alma desta põçoña. Acuerdome q̃ vn dia, en que durò algun tiempo la cõuersaciõ, y corri mayor riesgo, saliendo de la red me fuy al Coro, y acordãdome de lo q̃ auia hecho (q̃ ya iba mi coraçon atrabesado de dolor) comencè à llorar delante del Santissimo Sacramento mi culpa, y suplicandole q̃ me diesse fuerça para cõtrastar las persuasiones de aquella persona. En fin me determinè à no verle mas, y me hizo nuestro Señor merced de salir con ello, aunque las importunaciones fueron algunas.

Visitauame en este tiempo vna persona Eclesiastica de grãdes partes, y entendimiẽto, y tenido en el lugar por muy gran siruo de Dios, veìame por algunos respetos todos humanos. Esta cõuersacion era para mi de mas peligro; porq̃ le tenia alguna voluntad, aunque poca, nũca se atreuìo à dezirme sus deseos, que no eran conforme a su opinion: al cabo de algun tiẽpo se declarò, yo le dixe q̃ no admitiria conuersacion cõ sospecha de ofensa de nuestro Señor. Por su importunacion vine admitir su deseo; mas el Señor que no se oluidaua de mi, me detuuo en esta ocasion; porque apenas auia salido del Locutorio, quando me dio vn buelco en el coraçon, y toda turbada pensè como lo remediaria; y assi con presteza le escriui vn papel despidiendole, y desengañandole, de que mi voluntad era de nuestro Señor, y diome aqui su Magestad vna gran fuerça, y fue bien menester. Sea por siempre alabado.

Otra vez abri vna carta que escriuia vna hermana mia à vna Monja de otro Monasterio amiga suya, no mas de por vna vana curiosidad, y deseo de saber que la dezia. Destas cosas hazia muchas sin temor de que ofendia al Señor, y tan desenfrenadamente caminaua por este tempestuoso mar de mis gustos, y apetitos, que aun las olas del me vndian. Tornaua à dexarme tragar dellas muchas vezes, mas la misericordia de nuestro Señor siempre la hallaua à mi la-

do, sacando destas caydas ocasion para hazermelas mayores, y leuantandome dellas, y llegandome à si con nueuas dadiuas que de sus dulcissimas manos ponia en mi alma.

Las impaciencias que tenia eran muchas, y muy ordinarias, que la merced que en esto me auia hecho el Señor la perdi con el desagradecimiento que de las mercedes recibidas tenia, y todas me fueron faltando, solo me quedò, que por diuertida que andaua, olgaua mucho de oir hablar de nuestro Señor, que para esto nunca me faltò gusto, ni aficiõ, y estima de la virtud, y de los que la tenian con quien yo gustaua mucho de tratar, aunque nunca podia acabar conmigo de tratar con ellos mis deseos, que eran arto grandes de salir de las miserias en que andaua.

Vino vn Iubileo, de los que llaman Centenarios, para este me determinè à confessarme generalmente despues de auer hecho otras muchas; mas en esta me acuerdo, que puse todo el cuydado q̃ pude para hazerla bien. Quedè algo sossegada, y comencè à determinarme à emendar la vida, mas tenia tan poca fuerça con las raizes que auian echado las malas costumbres, que no me acuerdo que hiziesse mudança grande. Haziame el Señor merced, de que en haziendo algun pecado me daua gran pena, y ansi no sossegaua hasta que lo confessaua bien, ò mal, que esto pienso que fue muchas vezes; porque no ponia yo cuydado en el aparejo, ni el dolor de auer ofendido à tan grande bondad como la que nuestro Señor mostraua tener conmigo, era lo que mas me dolia, sino la fealdad que el pecado tiene de suyo, esta deseaua echar de mi. Andaua con gran inquietud de alma, y tan grandes temores del infierno, y de la hora de la muerte, que me traiã assombrada, y traìa tan presente lo que nuestro Señor me representò deste passo en años passados, que por aqui comencè à enfrenar mis apetitos, ò el Señor a entibiarmelos con los grandes miedos que me daua de condenarme; los quales me traìan flaca, y consumida, sin poder estar para cosa de gusto. Importòme esto mucho para boluer sobre mi. Quiso nuestro Señor darme a sentir algo de lo que padecen los condenados, que creo es vno de los mayores tormentos que tienen el continuo remordimiento de la conciencia, gusano, que dandoles perpetua muerte nunca los mata, ni moriran; mas viuiran rabiando sin poder remediar esta intolerable pena. Con la que yo traìa en mi conciencia, y con lo que el Señor me boluia a la memoria de la hora de la muerte andaua tan atormentada, que no sè yo que mayor tormento se podra tener en esta vida, ni como poder dezir qual andaua mi alma.

Confessauame muchas vezes, mas como boluia à caer tantas, engendrauaseme vna manera de desconfiança de mi que me aumentaua el desabrimiento, y pena que traìa; porque como no era con humildad, enflaqueciame mucho la esperança. O valame Dios, y lo que este Señor pone de su parte para llegar vna alma à si, como si le fuera algo en ello, y lo que la mia huìa deste infinito bien; como si tambien le importara poco tener paz con el que la da de tan buena gana, que embiò a su hijo para que entre el, y el hombre las pusiesse. Bendito sea, que tanto ha querido que le cueste esta criatura ingrata. Hazia conmigo como padre amoroso, que quando no podia ablandar mi duro coraçon con amor, y beneficios, poniame temores, representandomelos, como he dicho, y sembrãdo en el camino de mis gustos espinas tan agudas que traìan mi alma penetrada.

Parecemeque fue por dos temporadas el andar tan desbaratada de conciencia, aunque ambas duraron poco, que luego nuestro Señor boluia à llamarme, y llegarme à si, haziendome misericordias como sino le huuiera ofendido, que no era para mi poco tormento recebirlas, ni sè que aya cosa de ma-

mayor verguença, y confusion que verse vn alma fauorecida quando mas ha ofendido al Señor. Era esto vn açote para mi que me lastimaua mucho; por que solo me mostraua su bondad este Señor, junto con encender mi coraçon con vn fuerte zelo de su honra; y pareciame à mi, que en alguna manera corria detrimento con perdonarme tantas vezes: permitiame el Señor esta ignorancia, como padre, por verme llorar, y con artas lagrimas que el me daua, le suplicaua muy de coraçon, me echasse en el infierno, y me quitasse la vida porque no le ofendiesse mas. Con la viueza que se me representaua del infierno, y de la muerte, parece que hazia algun sacrificio de mi, rompiendo por la honra deste Señor, que me parecia que era honra suya suplicarle que me castigasse. Dos dificultades tan grãdes, y la de escoger pena eterna facilitaua el dolor de auer ofendido tanto à nuestro Señor, el qual hazia finissima triaca de mis males para sanarme de los muchos que contra el auia cometido. Con este dolor que me causauan tornè à los exercicios de penitencia, y la mayor de todas era ponerme a tener oracion, que era vn dolor que me traia como he dicho, arto atormentada. Este me quitò el gusto de todas las cosas, que antes me le dauan; mas la inclinacion natural que tenia de darle à las personas con quien trataua, nunca se me quitò, que fue lo que me ocasionaua à muchas imperfecciones.

Apartauame de la oracion mental, esta humildad falsa, pareciendome era gran atreuimiento tener trato familiar con nuestro Señor, quien tan arrienda suelta le auia ofendido, y con esto me contentaua con oraciones vocales, que hazia muchas. Tomè deuocion con los Santos, que antes de serlo, auian sido pecadores. San Pedro, y San Pablo, la Madalena; eran los que yo mas llamaua, y a Dauid, y a la Cananea, y Samaritana; hazia lo que el publicano, poniame delante de nuestro Señor imaginandome lexos, y mirandole, no hazia mas de estarme alli confundida, y auergonçada de lo que era: los deseos de ser Monja començaron à ser mayores; y assi comẽcè à suplicar al Señor me los cumpliesse, y entre otras oraciones que hize, fue vna de las llagas de Christo Señor nuestro; la qual rezaua delante de vn Crucifixo, que dezian hazia milagros. Antes que la acabasse embiò mi hermano recaudo para que me diessen el habito, sino queria esperar; porque luego no podia ir el, por auerse muerto su muger. Yo me espantè desto: porque sin auerle dado prisa embiò los poderes que otras vezes que se la auia dado: no pude acabar con el que tratasse de concluir mi habito, yo no quise esperar; y assi le tomè luego.

Recibe el habito de Religiosa de la Orden de San Agustin en el Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, lo que passò en su nouiciado, y misericordias que nuestro Señor la hizo. Muerte de su tia. Capitulo VIII.

TOmè el habito Vispera del glorioso San Guillermo, Santo de nuestra Orden, y de quien yo era muy deuota, siendo de diez y ocho años. Ya auia dias que me auian dado el libro del camino de perfeccion de la Santa Madre Teresa de Iesus, y sus auisos. Estos tenia yo puestos en vna parte a donde con facilidad podia leerlos, y procuraua tomarlos de coro, para hazer lo que en ellos aconseja esta Santa, mas como era tan ruin, poco me aprouechaua de su santa doctrina. Luego que salio el libro de su vida, mucho antes q̃ se imprimiesse, me le llcuarõ, creo fue antes que muriesse. Ayudòme mucho, y conocidamẽte, andaua mejorada

quando le leìa, mas las espinas que auian sembrado mis pecados, no me dexauan goçar de conciencia segura, por que la traia tan inquieta con escrupulos, y temores, que no podia sossegar, creo me durò esta vida mas de doze años, aunque en este tiempo auia algunos de serenidad; mas tornaua a leuantarseme en el alma tan gran tormenta, que no sabia de mi. La sequedad interior era mucha, y los escrupulos, vna gran repugnancia a las cosas de espiritu, y virtud, y cargada de tentaciones, sin arrimo, ni guia de Confessor, y vn desabrimiento para todo lo que se ofrecia, y para tratar con naide; desaficion de la soledad, y aborrecimiento de estar con compañia, y à vezes se juntaua falta de salud mia, y de mi hermana, y à seruirla no auia de faltar, mostrando siempre semblante alegre, que lo demas era afligirla. No sè como podia con esta vida, mas el que me la daua curaua con estos flacos trabajos la grandeza de mis culpas, deshaziendolas con la infinidad de sus misericordias. Bendito sea para siempre. Faltaronme las lagrimas, que erã el sustento, y descanso de mi alma, y la falta dellas en mi poca resignacion, otro tormento; porque via no merecian mis dolores aquel refugio, y refresco que con ellas sentia mi oprimido coraçon, pues eran causados de nueuas ofensas dadas en retorno de tantas misericordias.

Con todo este trabajo que traia, me llegaua al Señor, sin cuya compañia no podia viuir, y aunque con pena, procuraua acompañar à Christo nuestro Señor en sus trabajos, cuya vista era para mi vna saeta que traspassaua mi coraçon, mirando que sus dolores eran causados de mis culpas. Determinème à no dexar la oracion, aunque me costasse padecer mucho, y era arto: porque juntar mis ingratitudes con la bondad, y sufrimiento de nuestro Señor, parecia partirseme el coraçon, y su Magestad que me mostraua lo vno, y lo otro, apretaua bien mi corto natural.

Passè algunos meses del Nouiciado en estas diferencias de tiempos, vnos de borrascas, y otros de serenidad. Luego que tomè el habito me dio el Señor buenos deseos, y fuy caminando, al parecer, sin tantas faltas. Por el Setiembre adelante me dio vna grande enfermedad, y porque con la poca salud de mi hermana no la congojasse tenerme en la celda, me lleuaron a la de vna Monja, que tambien estaua enferma, que estandolo no podia cuydar de mi, y las enfermeras que andauan en aquel tiempo muy ocupadas. Boluiome el Señor los deseos de padecer, y me hizo merced de que tuuiesse en que lo exercitar, aunque arto poco para lo que merecia. Descuydaronse de mi, tanto que estuue tres dias naturales sin comer, al cabo de ellos fue mi tia à verme vna noche, y queriendo darme vn poco de açucar para beuer, me quedè al parecer muerta en sus braços, y sin hazerme beneficio alguno, me dexaron poco mejor hasta la mañana que bolui algo en mi, y me hallè arto mala. Deseaua yo entonces morirme por no ofender mas à nuestro Señor, aunque los miedos de la quenta eran muchos; mas eran mayores los que tenia de mi flaqueza.

Luego que tomè el habito se le dieron à aquella amiga que he dicho, que salio de aquel Conuento, por disgusto de su padre. Visitauala algunas vezes vn Religioso de nuestra Orden, con quien nos confessauamos; hizo vna ausencia por vnos pocos de dias, en ellos hizo vna romeria de donde vino tan mejorado, que parecio bien era obra del Señor. Este me aprouechò mucho; fueronme à dezir, que auia venido à casa para confessar, y esta Monja llegò a mi tan confundida de auerle hablado, que à mi me hizo reparar mucho, y como el Señor me traìa con deseos de perfeccion, determinè de confessarme con el. Estaua en la cama con

la

la enfermedad que he dicho, y arto mala; mas con el deseo de ver aquel sieruo de nuestro Señor, y pedirle que me confessasse, me leuantè, que era Vispera de nuestra Señora de la Natiuidad. Hablèle, y pedile que me confessasse; el estaua tan deseoso de retirarse, que no mostrò mucho gusto de continuar en confessarme, mas despues de auerlo hecho, aquella vez se le dio nuestro Señor arto grande, y a mi mayores deseos de seruirle. Estos me alentaron, y estuue presto buena, aunque desde entonces començò el demonio à traçar de quitarme la salud, si ya no era la vida. Sanè presto, y me leuantò nuestro Señor con grandes ansias de seruirle, y ayudauame esta Religiosa con otra compañera, que tambien era nouicia.

La vida que tenia era bien acomodada, para aprouecharme mucho. Dio me nuestro Señor fuerças, y arta salud por mas de siete, ò ocho años. Leuantauame a las tres de la mañana, no comia mas de vna vez al dia, y esta era arto poco, tomaua cada dia diciplina, y muchos tres vezes al dia. Muchas noches no dormia en cama, y de sueño lo ordinario eran tres horas, y otras vezes menos: este le tomaua, ò assentada en vna silla, ò echada en el suelo, para vencer el sueño passè mucho, y para esto me aprouechaua de las diciplinas. Otras vezes me ataua en vn palo los braços, de manera que no pudiesse estar sino en cruz, con esto le fuy venciendo de manera que algunas noches me las lleuaua enteras sin dormir nada. Era para mi de gran consuelo quando oìa los relojes, que a todas horas podia horar al Señor; por lo menos hazia por no apartarme de la oracion hasta que dauan las doze, que entonces me iba, pareciendome que ya le quedauan à nuestro Señor otros que le alabassen; porque en aquella hora se leuantauan à Maytines algunos Religiosos que auia en aquel lugar. Las mas vezes me parece sentia mucho el dexarle; y hazia yo gran cargo à su Magestad de que me iba à dormir, para conseruar la vida. Tenia mucho tiempo; porque mi hermana andaua algo mejor, y yo tenia las llaues de los Coros, y me dauan las de los dormitorios todas las vezes que yo queria.

Fueme el Señor haziendo grandes mercedes, sin que me costasse hallarle muchos passos, que à pocos salia al encuentro, y le hallaua tan lleno de misericordia, y amor, como si jamas le huuiera ofendido: dezia le, que no se dexasse engañar de mi, y que por que era tan bueno con quien tan grandes males auia cometido contra su Magestad? Muchas vezes me retiraua por que no me fauoreciesse, que me parecia era prodigalidad, que hiziesse ninguño à criatura tan ingrata; mas como el infinito amor suyo no sufre dilacion en comunicarse à los que le buscan, sufriendo estos atreuimientos mios, se manifestaua à esta alma por diferentes modos; el mas ordinario era la presencia de Christo nuestro Señor, que me la boluio su Magestad con muchos efectos con que fortalecia la flaqueza de mi alma. Traiale siempre a mi lado con vn semblante tan amoroso, que me deshazia el coraçon, y andaua tan recogida, que no podia assistir à otra cosa, aunque como he dicho, procuraua siempre dissimular estas cosas, con las que he dicho. me llegò el Señor al tiempo de professar, y con arta ansia de hazer bien este sacrificio para que le fuesse agradable. Hize vna confessión general con vn Padre de la Orden del glorioso Santo Domingo, era hombre de mucho espiritu: quedè con muy gran consuelo, y quietud; dispusome el Señor para el trabajo que me dio con llegarme mas a su Magestad, que creo de mi flaqueza, que sino me huuiera hecho esta merced, no sè si professara.

Estando ya tã cerca de hazer la profession q̃ no faltauan tres semanas, la dio à mi tia vn dolor de costado de q̃ murio

en seis dias. Fue su muerte como la vida, y saliò della con tan gran alegria, q̃ no podiamos entristecernos las que estauamos con ella. Muy pocas horas antes que muriesse me llamò, para que la leyesse la Meditacion que pone el Padre Fray Luis de Granada, de la gloria de los Bienauenturados, y estaualo oyendo con suma alegria. Diole el mal el mismo dia que a su hermana, que fue el de nuestra Señora de la Purificacion: viuiò en la Religion casi sesenta años, con gran exemplo de virtud. Tenia muchas horas de oracion, desde que tomò el habito, y algunos años acompañò al Santissimo Sacramento; de manera que entre ella, y otra amiga suya, jamas le dexauã solo de dia, ni de noche. Vn dia entrando en el Coro vio salir de la Custodia del Santissimo Sacramento vn grã resplandor a manera de llama muy encendida, y aflixida desto començò a llorar, imaginando si auia faltado en creer estaua alli el Señor; mas boluiendose a el, le dixo, que ella creia bien y verdaderamẽte estaua alli, que no le hiziesse aquellas mercedes, que no auia menester demostraciones semejantes, para confessar esta verdad. Quando murio era Priora de aquella casa, y en el tiempo que lo fue padeciò artos trabajos con gran paciẽcia, que en esta virtud, y en la de humildad, y pobreça se auentajò mucho.

Haze profesion, y algunos exercicios que vsaua. Haze el oficio de Sacristana. Acusase de algunos defetos. Capit. IX.

SEnti mucho su muerte, que era grã de falta la de tã santa persona. Luego vino mi hermano, y dentro de ocho dias me dieron la profesion con mucho consuelo mio, y estima de la misericordia que nuestro Señor me hazia, en admitirme à tan alto estado; mas con toda la luz que su Magestad me dio, hize con artas faltas esta entrega de mi en sus manos. Fui caminando por el modo de vida que he dicho que tenia, y aunque las enfermedades de mi hermana crecieron, no fueron impedimento, antes anadiendose el trabajo corporal, crecia el alma con las misericordias que de nueuo recibia de nuestro Señor.

Passada Pascua de Flores se hizo eleccion, y como yo era tan recien professa, no se atreuio el Padre Prouincial à hazerme Sacristana, que era oficio de antiguas, y de las que tenian mas partes que yo, mas atendiendo que yo lo hiziesse, nombrò a mi hermana, que ni tenia fuerças, ni salud; con esto lo huue yo de hazer, que con el demas trabajo que tenia, fue este alguno. Auia de acudir a el, y a las enfermedades de mi hermana, y al Coro no auia de faltar; para todo me da ua nuestro Señor fuerças, aunque la vida se gastaua, de la manera que ya he dicho. Como eran tan grandes los deseos con que andaua, de agradar al Señor, nada me cansaua, antes crecia el deseo de padecer; y assi quando me hallaua cansada q̃ era para mi de grã consuelo, por entonces me parecia daua mas gusto à su Magestad, animandome; en aquel tiẽpo, acordauame del cãsacio de Christo nuestro Señor quando llegò al poço de Samaria. Alli le buscaua muchas vezes, y pareceme que siempre le hallaua amoroso para mi, dãdome entrada para que le acompañasse echada à sus pies largos ratos. Nunca busquè à este Señor que no le hallasse, no solo sufriendome las ofensas que le auia hecho; mas perdonandomelas, me fauorecia, y regalaua.

Era para mi de gran consuelo el trabajo; porque el Señor daua fuerça a mi flaqueza, ayudauame para andar recogida, el repartimiento que tenia hecho de la casa; porque en todas partes hallaua arrimo; considerauame en el Coro, y dormitorio dentro del coraçõ de Cristo, y sin dezir mas: *In pace in idipsum dormiam, & requiescam.* Y descansando en este Señor, me estaua algunos ratos sin otro discurso, mas de estimando aquel bien infinito a donde reposaua mi alma

sin

sin bullicio de criaturas.

Tenia bien que ofrecer al Señor quã do en el dormitorio era forçoso acostarme presto, por la nota, ò otros respetos, y al fin lo hazia, ofreciendo a su Magestad el dexarle; mas procuraua tomar el sueño en alguna parte à donde mas a solas hallaua à Christo, ò en el Huerto, ò en la Popa de la naue, en el vientre de su Madre, ò cosas semejantes. Las vezes que despertaua, sino era tiempo de leuantarme para vestirme, por lo menos hazia alguna breue oracion, y la mas ordinaria era el verso *Gloria Patri*, este siempre me ha dado gran consuelo, acordarme deste Dios en quien creo, y adoro, trino, y vno, sin principio, ni fin. Otras vezes me alentauan los cinco versos primeros del primer *Benedic anima mea*, &c. A la mañana hazia lo mismo con otras deuociones, que seria alargarme mucho escriuirlas: si v.m gustare de saberlas se las dirè. La demas distribucion de casa dirè aora.

En las quatro partes de la casa, consideraua las quatro llagas de pies, y manos, y en el Refectorio la compostura, y abstinencia de Christo nuestro Señor. Algunas vezes comia con el en los cõbites que le hizieron, y en el que yo tenia mas consuelo era en el de la Cruz. En la celda, y locutorio sus diuinos ojos y en el cõfesionario sus orejas, y alli me consolauan con gran goço las palabras de *Ego te absoluo*, imaginando que me las dezia este Señor, lauandome juntamente cõ su sangre, y meritos infinitos; y assi le dezia: *Dominus retribuit pro me, &c.* Con estas consideraciones, aun que anduuiesse con sequedades, por lo menos me hallaua siempre confundida delante deste Señor, y confiada en solos sus meritos, aunque los temores tornauan algunas vezes muy grandes, y quando el demonio via que aprouechaua algo, y que tomaua tiempo para ir al Coro algunos ratos, me daua tan gran temor, y miedo de hallarme sola, que si el Señor no me diera animo, no pudiera vencer esta passion. En esto padeci mucho con horribles imaginaciones, representandomelas con gran viueza, y me hazia muchos ruidos, que no podia yo dudar eran estruendos suyos, con que andaua atemoriçada, mas nũca lo dixe: porque no tuuiessen miedo, y porque me parecia que si hazia quento desto, se atreueria mas el demonio, si yo le tenia por cierto; y assi procuraua engañarme, creyendo que seria otra cosa, y diuirtiẽdome, mas no podia despedir el miedo que era muy grande el que traia. No caìa yo en que lo hazia por quitarme que fuesse de noche al Coro, y los ratos de soledad; y ansi con esto dexaua muchos; mas algunas vezes me daua nuestro Señor animo para romper por esto, y con poco que yo me ayudaua me dio nuestro Señor que vencieſſe esta lucha, que como he dicho, era arto grande. Vinoseme à quitar del todo, que por ningun acaecimiento temia nada.

No sè yo como dezir lo que sentia de alegria quando me hallaua sola en el Coro, casi a todas las horas de la noche, los jubilos, y misericordias que el Señor me daua; mas yo era tal, que en medio de tan grandes beneficios, hazia biẽ por donde pudiera su Magestad quitarmelos, y castigar las faltas que en su diuino seruicio hazia. Quedaronme muy entrañadas las raizes de mis vicios, y costauale mucho al Señor el sacarmelas; porque le impidia yo siempre, para que su Magestad no obrasse lo que con su infinita caridad deseaua hazer en esta alma que criò, tan oluidada de ser agradecida, quanto indigna de bien ninguno.

Digo pues, que en este tiempo era tal, que desagradecidamẽte perdia muchos ratos, encaminando mi vida con arta vanidad, teniala en todo lo que hazia, y gustaua de contentar a las criaturas, preciandome de hazer los oficios que la obediencia me encomendaua, con poner la mira en dar gusto a las que me vian, y como me querian bien hazianme arto daño las alabanças que me dauan, y yo esperaua, y deseaua que me las diessen.

Este

Este mal, y condicion que auia cobrado con la libertad de vida tan diuertida, me hizo crecer en vna ira tan perjudicial, que siempre que auia de dezir algo que me pareciesse mal, iban mezcladas las palabras cõ no sè que, que ya estaua naturaliçado en mi, sin las vezes q̃ del todo me descuidaua, que eran muchas. En estas dos cosas caia de ordinario, y tomaua licencia para reprehender muchas cosas, que ni estauan à mi cargo, ni la edad, y mi ruin vida me dauan esta licencia; mas tomaualo yo con la vana presuncion que tenia, de donde nacian algunas vezes desabrimientos entre las Religiosas; mas como eran tan buenas, sufrian estas libertades mias, y haziendose bien à si, crecia en mi mas este vicio. Del sacaua el Señor bienes muy grandes; porque venian à guardarse de mi quando querian hazer algun desconcierto, y de todo tomaua yo ocasion para desvanecerme mas, preciandome de que se guardauan, y escondian de mi en lo q̃ pensauan q̃ era malo, como si yo no fuera mas ruin, y flaca que ninguna criatura. O Señor lo que sufris, y fauoreceis à quien tanto os ha ofendido! no sè quãdo miro mis males como puedo sufrirme; mas vos sabeis, que no ay para mi cosa mas aborrecible que yo misma; porque naide es mas para aborrecer, aũ que mis enemigos procuran abscõderme esta verdad; mas vos Señor me la descubris misericordiosamente: bendito seais, y alaben vuestra dulce liberalidad todos los Angeles, y Serafines con cuyas alabanças descansa mi alma viẽdose tan pobre para daroslas.

Ya he dicho, que andaua sola sin lagrimas, las quales eran el refresco, y aliento del alma, quãdo miraua mis desagradecimientos, y como me faltauan, gemia delante del Señor: conocida de que no merecia este bien, mas como la infinita largueza del Señor lo era tanto conmigo, poco tiempo le durò el mortificarme en esto; suplicaua yo muchas vezes à nuestra Señora fuesse intercessora en esta peticion; y assi Vispera de su subida al cielo, se me concedio como aora dirè.

De vn sentimiento grande de la Assumpcion de nuestra Señora, y efectos que le causò. De vn sueño muy notable que tuuo. Librala nuestro Señor de la passion del miedo, y de varios trabajos interiores. Capit. X.

ESTaua este dia que he dicho, en Visperas, y llegando a la Magnificat, senti vna manera de arrobamiento, que sensiblemente me parecio tomaua el coraçon nueua vida, y como fuera de mi se me representò la subida de nuestra Señora al cielo, en cuerpo y en alma; pareciame iba cercada de gran multitud de Angeles, que cantando en coros hazian vna musica muy suaue. Pareciame tambien que iba acompañada de otros muchos Santos, y que con gran gloria cantauan las alabanças, y virtudes desta Señora. Yo senti vn goço tan grande, que sin poderlo dissimular comencè à verter lagrimas en gran abundancia de alegria. Suplicaua à nuestra Señora me dexasse, pues se iba este don, y a los que la acompañauan, que por mi la siruiessen, y la predicassen, pues yo no sabia hazerlo. Era grande la gloria que esta santissima Señora lleuaua; y della resultò à mi alma vn goço que la inchò de consuelo. Dexòme desde aquel dia tierno el coraçon, y por mas de quinze años, eran en gran abundancia las lagrimas que derramaua por mis pecados. Pareceme que siempre que me acordaua de que auia ofendido tanto al Señor, vertia muchas, y antes que comiesse, ò dormiesse, imaginando quan mal empleado era el sustento que se daua à criatura que tan mal auia gastado su vida, procuraua mezclarle con lagrimas. Algunas vezes pensauan que lloraua por cosas que suelen sentirse de acaccimiẽtos particulares; de los quales me aprouue-

uechaua yo para dar riendas a mi llanto. Estaua muchas horas de rodillas, y las traia bien heridas, y el pecho de los golpes que me daua con vna piedra mal labrada porque hiziesse mas sentimiento. Como no tenia quien me gouernasse, todo lo que hazia iba sin orden, y este Padre que he dicho, estuuo poco tiempo en aquel lugar, era muy penitente, q̃ me ayudò mucho para animarme à hazer alguna, y perseuerar en la començada.

Tendria casi veinte años quando me acaecio lo que aora dirè. Leuantarõnos à mi hermana, y à mi, que auiamos quebrantado vna excomuniõ que auia puesto el P. Prouincial, y esto lo sufrio mi hermana con gran paciencia, y sin quexa ninguna, aunque se leuantò dello algun escandalo en el Conuento: porque embiò el Padre General, que auia venido de Roma para solo esto, vn Visitador, mas como no hallò ninguna luz de que fuesse verdad; acabose esto sin quedar nosotras con ningun disgusto, aunque la vna de las que dixeron esto no quedò muy sossegada.

No sè si por hablar muchas vezes en estas cosas que dizen, se suelen soñar, en lo que hablan de dia, ò lo que fue, yo soñè vna noche, que yendo à visitar à vna Religiosa enferma, estaua cõ ella la persona que he dicho; la qual me dezia algunas palabras de enojo, y yo las sufria; mas no por esto dexaua de dezirlas, y queriendo yo irme de la celda, quando iba à salir vi que entraua Christo nuestro Señor como quando andaua en el mundo, traìa consigo al glorioso S. Pedro, S. Andres, y S. Iuan Euangelista, y tomandome de la mano mirando a las que alli estauan, dixo: Anssi la tratã, pues yo la pondrè entre mis escogidas, y lleuandome del braço me puso en vna procesion de Monjas vestidas de blanco, las quales yo no conocia, sino vna que fue la compañera que saquè quando sali de Santa Cruz: delante de toda la procesion iba Christo nuestro Señor, y yo de tras de todas. Deste sueño despertè con gran alegria, aunque luego se me oluidò sin poder acordarme del hasta la fundacion de Eybar, que yendo con el Santissimo Sacramento en Procesion desde la Iglesia mayor hasta nuestra casa, se me acordò, y lleuandonos con el mismo orden que he dicho, ibamos siete Monjas, y no conocia yo mas de la compañera. Yo no creo en sueños, mas contando este me han dicho, que no fue solo sueño.

Aquel trabaxo que traìa del miedo, que he dicho, me le quitò nuestro Señor trayendome a la memoria lo que dize Dauid: *Quo ibo à spiritu tuo.* Con esta verdad, que su Magestad me dio à sentir, comencè à tener animo, viendo que el era mi defensa, y que en su presencia nada podia turbarme, sin que el diesse licencia à ello, y que si la daua, aunque estuuiesse con gente, podrian hazerme los enemigos el mal que quisiessen. Con esto, y cõ el deseo que tenia de estar a solas con nuestro Señor, se quitò todo, como he dicho; mas no el miedo de la muerte, que este me le dexò su Magestad por algunos años, y tiempos. Todas las oraciones que hazia las enderezaua para que el Señor me diesse buena muerte, y con este fin me mortificaua en las cosas que tenia gusto; y anssi como me parecia era la mas dificultosa de hazer con agrado de nuestro Señor, anssi en las que sentia mayor repugnancia me alentaua à hazerlas por este mismo fin, y por el to mè deuocion de reçar el oficio de los glorioso Apostoles S. Pedro, y S. Pablo, a quien yo queria, por auer sido pecadores; haziales la fiesta, y con artas faltas, que las mas obras buenas que hazia lleuauan muchas, y me afligia de ver que no solo me hazia el demonio con la flaqueza mia, que ofendiesse al Señor; mas que de las que hazia por agradar a su Magestad, lleuasse el tambien parte, cercenandolas con imperfecciones.

Digo pues, que vno destos dias destos Santos, estando en oracion, y auiendo sido larga, me aparecieron, agradeciendome el pequeño seruicio q̃ les hazia, y con-

consolándome en aquellos grãdes aprietos que traìa, y me parece que desde entonces me faltò aquel temor de la muerte, que me traìa tan fatigada, que no sè como se pueda pintar. Acaeciame desolo oir tañer a difunto, atemorizarme de manera que no me quedaua discurso para poderme ayudar, sino lleuada de aquella pena, me dexaua del todo suspensa. Si abria el Brebiario, y topaua con la recomendacion del alma, era lo mismo, y leyendo el Oficio de la sepultura. En estas cosas procuraua forçarme; porque por el mismo caso que conocia que hallaua en ellas dificultad las hazia. Reçaua muchas vezes estos Oficios, y acompañaua a las que morian, ayudandolas à bien morir, y las amortajaua, y todo esto lo hazia cõ gran dificultad, mas quedaua de hazerme esta fuerça tan mala, que algunas vezes parecia acabarme sin otro mal, mas de aquella pena que sentia. Representauaseme la justicia de nuestro Señor tan à solas, que no sè como podia lleuarlo, y no comunicando con naide, y disimulando como sino passara nada, yo alentaua a las que via flacas en estas cosas, estando arto necessitada de quien me ayudara à mi. Con esto se me juntauan escrupulos, que era otro tormento; ansi en muriendo alguna Monja luego trataua de confessarme generalmente, y me parecia auia de morir yo de repente. Y con esto me aparejaua muchas vezes. Esto de la muerte, como he dicho, se me quitò; mas los escrupulos me quedaron, que me hazian hazer artas ignorancias, confessando muchas, y lo que eran tentaciones, dezia por pecados, y me parecia que lo eran las imperfecciones; y como me confessaua cõ diferentes Confessores, echauanme à perder. Sucedia preguntarme, si auia hecho algunos pecados, particularizandomelos, y luego dezia, que si, pareciendomelo, sin auerlos hecho en mi vida, y en los que caìa si me preguntauan algunas circunstancias que no huuiesse hecho, me parecia no disculparme, sino dezia que si. Destos yerros hazia muchos, y en viendolos era otro nueuo alboroto; porque, ni yo sabia como desenredarme, ni tenia remedio, por la diuersidad de Confessores. Esto me durò muchos años, aunque en este tiempo se me passauan algunas vezes muchos dias de sossiego, y año entero, aunque tornauan.

Entre los medios que tomò el demonio para apretarme, fue que estando vn dia del Corpus por la mañana en oracion, començando à leer en el tercer Abecedario de Ossuna, me pareciò que se leuantaua vn ayre muy caliente a mi lado derecho, y que con mucho ruydo, como de persona que andaua recio, se llegaua à mi, y junto al oido me dixerõ: *Filia Babilonis misera.* Oì estas palabras muy claras, digo claras; que no pude dudar de que me las auian dicho: Dexarõme con grande inquietud, y temor, y aũ que procuraua tornar a la oracion, no podia, y si me sossegaua algunos dias tornaua à reboluerseme el alma muy mas inquietamente. Luego me parecia que aquello me lo auia dicho el Señor, desenganandome de la perdicion de mi alma, y que auia de acabar con vn fin que me lleuasse al infierno, en qualquiera aprieto que tenia, luego se me acordaua desto, y andaua tan alborotada, que no podia tener quietud en nada. Tenia grã verguença de comunicar con naide que tenia oracion, que esta era otra cegera arto dañosa para mi alma: en fin me determinè à no dezirlo à naide, pareciame que procurando yo hazer todo lo q̃ me pareciesse perfeccion, que el Señor se compadeceria de mi, y quando me apretaua el temor de condenarme, le desechaua con dezir, que por lo menos en quanto viuiesse queria seruir à nuestro Señor, y que despues hiziesse su diuina voluntad justicia en quien tanto le auia ofendido. Dauame aqui el Señor animo para que dixesse esto de todo mi coraçon; y assi infundiendome vn sentimiento de mis culpas, y lo que por ellas merecia yo misma, pedia a su Magestad executasse el castigo con esta fuerça que me daua, vencia esta tentacion, y traba-

bajo, que era muy grande.

Como continuaua la oracion, y via lo que por mi auia hecho nuestro Señor, y lo que por mi rescate quiso que padeciesse su hijo, con esto me animaua, y fue dandome su Magestad animo de manera que del todo se me quitaron estos temores, y si boluian eran muy de tarde en tarde. Iba con esta vida caminando, sufriendome nuestro Señor lo mucho que faltaua à su seruicio, y las correspondẽcias tan cortas como quien yo era. Muchos ratos le dexaua por hablar con las amigas, llamandome su Magestad con arta fuerça para que le buscasse, y comunicasse, le dexaua.

En el oficio que dixe, que era el de Sacristana, hize artas faltas, tuuola mi hermana muy grãde de salud, q̃ la apretaron mucho sus enfermedades. Entre loq̃ auia que padecer fue la falta de lo temporal; porque el Conuento no podia acudir à mas que vn sustento ordinario, y muy mediano: las enfermedades de mi hermana pedian mucho socorro, y yo no le tenia: porque mis hermanos no residian en aquel lugar, y entonces ordenò nuestro Señor para mi exercicio, que faltassen. A esto se juntaua el gasto de la Sacristia que era muy grande, de todo auia de tener cuydado, y sobre el trabajo que tenia era forçoso hazer labor para suplir alguna parte. Para todo me daua el Señor fuerças, y tan gran animo, que parecia incansable. Traìame su Magestad con gran alegria, y aliento, que quãdo me acuerdo de la misericordia grãde que nuestro Señor me hazía en darme salud, y fuerças para vn peso tan grãde de trabajo, le alabo, y doy gracias por ello; mas en todas mis obras hallo siempre vanidad, y manchas: porque aun en seruir à mi hermana la tenia. Vine à vsar mal de la merced que el Señor me auia hecho en darme tan gran amor para con ella, y aprouechauame del para seruirla con excessos que no eran menester para su salud, y gusto. O Señor q̃ pondreis vos en mis manos que no lo ensucie? y de donde no sacarè yo mal para dañar esta morada que para vos escogistes? Bendito seais que tanto me aueis sufrido.

En este tiempo murio alli vna Monja, cuya muerte senti yo mucho, que la queria con gran passion; y assi me dexè lleuar del sentimiento con arta demasia, y conozco que ofendi en esto a nuestro Señor: porque ya me auia dado luz de la lastima que era verter lagrimas, que no fuesse por auerle ofendido, y esta misericordia me la hizo su Magestad muy cũplida. Procurè alentarme, y ofrecerle la falta que esta Señora me hazia; porque era quien me consolaua mucho en todos mis aprietos; mas nuestro Señor que siempre mostrò quererme à solas, se la lleuò para si, y yo lo quedè mucho. No por estas faltas que yo hazía faltaua su Magestad en fauorecerme. Fueron creciendo los fauores en la oracion, y en ella me enseñaua muchas verdades, y como auia de obrar las virtudes.

Hazela nuestro Señor merced de vna oracion mas leuantada, con otras misericordias, y algunos particulares deste tiempo. Capit. XI.

DIome vn modo de oracion mas superior a mi parecer; porque antes hazia yo algo de mi parte, mas en lo que aora dirè no podia yo nada; porque en poniendome delante de Christo nuestro Señor le hallaua a mi lado, y de alli me leuantaua à vn agradecimiento, y amor a la bondad de Dios nuestro Señor, que sin poder salir de alli estaua algunas horas sin cansarme. Este modo me descubria el camino tan ancho, que participando el alma deste bien se hallaua dilatada, y con gran cõsuelo. Esto me hazia entender el demonio que era gastar tiempo sin prouecho; mas como ya el alma auia hecho aprecio deste bien, aunque no se asseguraua, no podia huir de las manos del Señor que cõ fuer

ça la lleuaua. Con todo como yo era tã ignorante en estas cosas, hazia arta resistencia, no sabiendo el bien que por aqui perdia; y ansi muchas vezes me parecia era mejor rezar vocalmente, y aũque en estas oraciones sentia fuerça, me parecia era tentacion para que dexasse lo que rezaua. La presencia de Christo nuestro Señor en el discurso del dia era siempre, y con vna gran reuerẽcia de su diuina compañia, aunque tambien me parecia inuencion mia, ò imaginacion, y procuraua diuertirme; mas como no estaua en mi mano, no me dexaua el Señor, aunque yo le hazia tanto porque.

Sucediame muchas vezes quando andaua por casa, si me hallaua sola en alguna parte, no poder passar a delante, porque aqueste Señor me detenia, y en particular quando subia vna escalera grande que auia, me ponia à adorarle, y suplicarle me echasse su bendicion. Si hazia alguna falta, me reprehendia amorosamente, ò si padecia algo, ò trabajaua en cosas de su diuino seruicio, le hallaua para ayudarme, con que todo se lleuaua con consuelo. Muchas vezes perdi este bien, y me faltò esta compañia dulcissima por mis faltas, que no haziendolas, nunca le busquè que no le hallasse, y tan presto, que yo le dezia, que por que no esperaua, y se detenia, para que clamando yo mereciesse sus amables visitas, y esto dezia como soberuia, y ignorante, pues aunque yo juntara todas las obras de las criaturas, no merecia vno de los fauores que este Señor haze quãdo con amor particular mira à vn alma. Denle puras, y limpissimas alabãças sus Angeles por mis grandes obligaciones.

El libro de la vida de la santa Madre Teresa de Iesus, era todo mi arrimo; porque en el hallè muchas de las cosas que por mi passauan; mas aflixiame que en sus caidas no hallaua yo consuelo, por ser las mias tanto mayores, y tantas mas vezes; y las conuersiones quando el Señor me llamaua, tã tibias: esto me hazia no creer las misericordias que recibia, como si su Magestad las huuiera de hazer por meritos. Otras vezes me parecia tentacion grande de pensar que entendia sus libros, ni que mis cosas podiã assegurarse con las desta santa. Ibame al Señor llorando, y deziale que me sacasse bien de todo, pues era mi Maestro, y amparo, y que pues sabia que le auia dado mi coraçon, y voluntad, que la guiasse por donde le diesse gusto. Otras vezes sin dezirle nada no hazia mas de ponerme delante del, y llorando mirauale segura de que con sola su vista me alentaria si quisiesse, y desauciada de hallar remedio en otras manos. Con todo esto nunca tuue animo de tratar estas cosas con naide: Es verdad que no hallaua persona apropositò; porq̃ lo permitia ansi nuestro Señor, que muchas auria: su Magestad me quietaua, y enseñaua las cosas de que dudaua en la oracion.

Vna vez entre otras estando en la oraciõ, representãdoseme Christo nuestro Señor en el Huerto, quando dixo a su eterno Padre. *Si possibile est, transeat à me calix iste.* No podia passar de aqui; porque siempre que consideraua estas palabras, no podia assegurar mi espiritu con sola la declaracion que algunos dã dellas, que es que las dixo Christo por el temor sensible de la muerte, y dolores corporales, y esta vez mas que otras sentì esta contradicion pareciendome, que su Magestad las auia dicho cõ fines mas profundos. Aqui me dixo con vnas palabras muy distintas, y claras. Hija no fue lo que me entristecio mas la muerte, ni los dolores, ni por ellos solos pedi a mi Padre que passasse de mi aquel caliz, sino el de la ingratitud de los hombres, de lo mucho que por ellos auia de padecer, y esto me hizo sudar sangre. Entendi que fue aquel el mayor dolor de Christo nuestro bien, y de alli adelante entendi en este sentido estas palabras. Quedè con mucha mayor pena de mi ingratitud, y de la de todos los hõbres, y no podia hallar consuelo sino con la Virgen nuestra Señora, y en los Sãtos, y los

los Angeles; y assi los comencè a tener de nueuo por deuotos.

En las comuniones me hazia nuestro Señor muchas mercedes, y era con tan grande sentimiento, y seguridad el hallar la presencia de Christo en este Sãtissimo Sacramẽto, y el recogimiento q̃ aqui sentia el alma, q̃ auia menester mucho cuidado quando llegaua a la reja para poderme tener en pie, y boluer al assiento. Muchas vezes me parecia q̃ via q̃ estaua el Coro lleno de Angeles, y Serafines, con vna reuerencia tã grande, q̃ parecia no poderlo sufrir con la cõfusion, y verguença q̃ sentia de verme entre aquellos espiritus Biẽauẽturados, y como si con los ojos corporales los viera, cerrualos para poder estar alli. Pediales cõ artas lagrimas, me enseñassen a hospedar a este Señor, y q̃ me ayudassen à limpiar posada tan sucia, haziendo ellos el hospedaje. Hallaua en ellos gran socorro, y pareciame me enseñauan, y ayudauan en lo que les pedia; mas siempre llegaua temerosa, y admirada de la voluntad deste Señor, en sufrir que yo le recibiesse. Mostrauame biẽ su Magestad quã to mas indigna era deste beneficio, que otra ninguna criatura; y assi leuantaua el agradecimiento cõ esta verdad, creida de coraçõ. Algunas vezes me consolaua el Señor, animãdome para q̃ me llegasse à recibirle mas a menudo. Otras me enseñaua las cosas q̃ yo ignoraua acerca de su diuino seruicio, dãdome siẽpre luz en lo q̃ era mas perfecto. Aqui hallaua fortaleza para caminar al Señor, aunque las contradiciones fuessen muchas, y no dexaua de auerlas, aun que no me quitauan que me allegasse a este Santissimo Sacramento.

Dezianme en mis ojos palabras arto pesadas, pareciales hipocresia lo q̃ hazia, y singularidades impertinẽtes, y como yo no acõpañaua estos esteriores cõ la verdadera virtud, no ibã descaminadas, y para grãdes bienes mios permitia nuestro Señor q̃ viessen mis faltas, q̃ cotejadas con lo q̃ mostrauã por defuera, pudiera perder arto la virtud, si ella de suyo no fuera incapaz de afrẽta; prouo caua arto a q̃ me notassen cõ esto, auq̃ yo no deseaua ser singular, ni enganar a nadie; mas podiãlo pẽsar las q̃ erã testigos de mi ruin vida; no las culpaua yo, ni me parecia se engañauã en juzgar q̃ allegar me al Señor era atreuimiento grande; mas tras esto no podia apartarme por mucho tiẽpo deste diuino Sacramento; porq̃ experimentaua me venia desta tuẽ te todo el bien, y el era el q̃ con su fortaleza sustentaua la flaqueza mia en todo lo q̃ era virtud, q̃ yo biẽ via q̃ sin ella no podia ir adelante en nada q̃ lo fuesse.

La noche antes q̃ huuiesse de recibir al Señor, procuraua tener mayor vigilia, alargando la oracion, y los tres dias antes del, los ofrecia a las tres personas de la Sãtissima Trinidad, suplicando a cada vna dellas me fauoreciesse, para q̃ yo recibiesse este Sãtissimo Sacramẽto cõ pureza, y agrado de su Magestad, que no me dolian mis faltas, mas de en quanto desagradauan a este Señor. Derramaua muchas lagrimas delante del viendo mi flaqueza en todo lo q̃ era seruirle, y guardar pureza en el alma; q̃ era tal mi miseria, q̃ no tenia fuerças para salir de ocasiones; y estas eran algunas arto pequeñas y faciles de euitar; mas en todo caia. Acuerdome q̃ estas me afligiã mas; por q̃ en ellas via qual era. Acaeciame en recibiendo a nuestro Señor, ser forçoso salir del Coro para alguna cosa, y si en el camino encontraua algunas Monjas, no tenia valor para dexar de hablarlas, y algunas vezes eran platicas arto ociosas. Esto me atormentaua quando me llegaua a nuestro Señor, y suplicauale, q̃ pues yo era tal, que me quitasse alli la vida antes que le ofendiesse, por pequeña que fuesse la culpa. En fin, digo q̃ en este beneficio del Santo Sacramento del Altar he hallado siempre socorro, y si alguna medra ay en mi alma, aqui se le ha dado, y quando me apartaua deste bien, resucitauan mis males; y en llegandome, tornaua este Señor a recibirme cõ el amor que siempre admite a los pecadores.

Parece me lleuaua siempre con gusto,

qualesquiera cõtradiciones q̃me hiziessen: porque me hizo nuestro Señor vna gran merced, que no me acuerdo en mi vida querer mal a quien me le hiziesse, antes me daua su Magestad gran amor con quien me trataua mal de palabra, ò de obra, y me daua deseo de hazerselas buenas; y ansi quando yo hallaua ocasiõ se las hazia, como no se notasse, ni se pudiesse echar de ver, que esto siempre lo huìa yo. No era menor beneficio el que me hazia el Señor, en que estas personas fuessen desagradecidas, y atribuyessen lo que hazia con ellas à hipocresia, ò poca prudencia, que para mi era esta vna grã tentacion; porque deseaua mucho no parecer boba, aunque no me parecia tenia tanto entendimiento como algunas personas dezian. Los habitos, y tocas procuraua yo fuesse lo mas religioso que podia, y en esto tambien leuantò el enemigo alborotos, y contradiciones, y como yo era moza, y auia otras de mi edad que no andauan como yo, pareciales singularidad. Llegò esto a determinarse, a tratarlo con la Priora, y pienso la deuiã de persuadir à que era malo lo que hazia: porque saliendo vn dia de Visperas delante de todo el Conuento, se allegò a mi, y me tirò por la toca que traìa, diziẽdome, que todos los estremos eran viciosos, y aquel era vno dellos; que no traxesse aquellas tocas, y ellas no tenian mas de ser blancas, como las traìan del rio, yo no dixe nada, aunque como flaca lo senti, procurè obedecerla en lo que me parecio licito: Lo q̃ me hazia creer, que todo lo permitia el Señor, para mayor bien mio, era que estas personas que dezian, y hazian estas cosas, eran mis amigas, y en otras ocasiones via que me querian bien, aunque las tomaua el demonio por instrumẽtos, para que yo me diuirtiesse.

Passè en esta vida que he dicho, hasta que fuy de edad de veinte y seis años, en los quales tuue algunas enfermedades, que las passè con arto trabajo. Ocupòme la obediẽcia en algunos oficios de la Comunidad, y con artas faltas los hazia. Pareceme que en todo este tiempo me tuuo el Señor de su mano, para q̃ no cayesse en cosas muy graues; porque me guardaua el de las ocasiones, mas la que tenia siempre de perder tiempo con mis amigas, y de oirles sus niñerias, esta no faltaua, ni yo sabia como desasirme destas comunicaciones; porque como me mostrauan buena voluntad, yo no tenia animo para dexar de oir lo que me dezian, y mostrarles gusto, quando me hablauan, con que estaua algunas vezes con arta contradicion, oyendo sus quentos, a los quales tenia yo gran aborrecimiento, por auermele dado el Señor à semejantes amistades; mas mi flaqueza, y la gana de ser apacible, y dar gusto a las personas con quien trataua, me hazia dexar la perfeccion, que para ir a ella cosas muy pocas impiden. O Señor mio, por estas os dexaua yo, bien infinito, y bienauenturança de los justos, trocando vuestro dulcissimo trato por el de las criaturas, que falsamente detenià mi alma, para q̃ del todo se dexasse en vuestras manos, esto lloraua yo mucho quãdo iba a la oracion, y me mostraua bien nuestro Señor quanto mas flaca era yo que todas, pues siendo menores las ocasiones que yo tenia, no sabia salir de ellas, ni tenia valor para dar disgusto a ninguna criatura, por agradar a nuestro Señor.

En estas cõuersaciones se trataua muchas vezes de personas ausentes, y se notauan sus faltas, y con auerme dado nuestro Señor natural contrario a esto, ensuciaua mi alma muchas vezes, reparãdo en las faltas de mis proximos, cosa en que me apretaua mucho nuestro Señor, y yo livianamente desobedecia a sus inspiraciones, y para esto eran mi verdugo las palabras de S. Iuan: Que el que dize que ama a Dios, y no ama a su proximo, que va fuera de la verdad. Algunas vezes no osaua dezir lo que me dezian; porque mis amigas no se enojassen contra estas personas; mas

todo lo perdia por esto

tro camino.

Ha-

Haze en Priora a su hermana: muere durando el oficio: como se huuo en el tiempo de su Priorato, y en la eleccion de la nueua Perlada, con otros particulares. Capitulo XII.

Siendo yo de la edad que he dicho, y mi hermana de treinta años no cumplidos, trataron de hazerla Priora; y aunque yo no se lo deseaua, ni lo solicitara descubiertamente, estimaua que pusiessen en ella los ojos para este cargo, pareciendome que seria ocasion de q̃ se conociessen sus buenas partes; no me acuerdo si en esto me apasionè, aunque lo creo de la facilidad que tenia para todo lo que era malo. A ella la dio nuestro Señor salud el año antes; y ocho meses despues que la eligieron, gustò de que yo estuuiesse al torno, a dõde tuue algunos trabajos, mas fueme dando nuestro Señor mas sufrimiento: porque fue menester, por lo que se ofrecia en las cosas que mi hermana deseaua poner a su gusto. Diola el Señor grã entereza para las que parecian de su seruicio; ayudòla mucho vn Padre que fue alli, gran sieruo de nuestro Señor, que se llamaua Fray Simon de Rojas, de la Orden de la Santissima Trinidad, fuele de gran ayuda. Trocòla nuestro Señor mucho, y la dio fuerças para hazer penitẽcia, y como era tan delicada, fue de mucho exemplo ver la vida que hazia. Pusola nuestro Señor en oracion, y diola grãde sed de trabajar para que fuesse alli muy seruido. Eligieronla por Agosto, y aquella primera Quaresma se hazian tantas penitencias, que era bien para alabar al Señor. Padecio muchos trabajos en el tiempo que tuuo el oficio, que no fuerõ dos años cumplidos. Acabada la Quaresma la dio vna gran enfermedad, y al quinto dia començò a echar sangre por la boca, y esto le durò hasta que muriò, que fue al año. En el la apretaron las enfermedades de manera, que estuuo quatro, ò cinco vezes muy al cabo: lleuòlas con gran sufrimiento, y quãdo mejoraua, se passauan pocas noches que no me llamasse, pensando que se moria.

A mi me daua nuestro Señor en este tiempo mayores deseos de seruirle, y para mayor seguridad de conciencia, me determinè à hazer vna confession general muy de espacio con vn gran sieruo de nuestro Señor que alli estaua, que era vn Canonigo de la Magistral de aquella Iglesia; desta confession quedè muy contenta, y segura, y desde que la hize tuue mayor quietud. Dauamela nuestro Señor muy grande en la oracion, y aunque tenia mayores ocupaciones.

Estando vn dia delante de su Magestad despues de auer tenido largo rato de oraciõ, me mostrò, que mi hermana moriria presto, y a ella me parece que la via acabando con gran quietud, y serenidad de alma; y aunque recebi pena, por otra parte quedè consolada de su bien. Esto fue algunos meses antes que muriesse.

La oracion que en este tiempo tenia era mas alta, y sin que a mi me costasse trabajo, y algunas vezes de solo oir dezir, Dios, me bastaua para recogerme. Diome nuestro Señor grande aficion a la virtud de la mansedumbre, aunque la exercitaua arto mal, que pocas cosas me inquietauã, mas desde este tiempo senti alguna poca mejoria, y enseñauame biẽ el Señor esta virtud en la oracion, mostrandomela en su santissimo Hijo, que me parecia era la que mas me descubria su Magestad, que no era para mi pequeña mortificacion quãdo le miraua, y via que auia faltado en esto.

En el tiempo que mi hermana fue Priora, como ya he dicho, era bien menester mirar a este perfectissimo dechado; porque a mis oydos llegaua lo que dezian de los desaciertos de mi hermana, buscando de proposito tiempo para q̃ yo lo oyesse, y para mi poco sufrimiẽto me parecia hazia mucho en callar

por lo que la queria, y ser de suyo cosas sin razon. Parece me traìa nuestro Señor en esto bien exercitada; porque me dio gran amor, y ternura para con mi hermana, y ayudauame a tenersele, verla tan trocada, y la intencion con que se mouia en quanto hazia, deseando siempre dar gusto a su Magestad. Madurò la presto para sacarla deste destierro, que yo le alabo quando me acuerdo con la prisa que su Magestad la saçonò. Al año, como ya he dicho, la dio vna enfermedad de q̃ murio en cinco dias, en todos ellos entendio que era el vltimo mal, y le passò con gran Christiandad, y diziendola yo el dia antes que muriesse, que cõfiasse mucho en nuestro Señor, que le auia de ver muy presto, me dixo con grande eficacia, y fuerça aquellas palabras de San Pablo, que dizen: *Scio cui credidi, & certus sum, &c.* Aquella misma noche llamò al Conuento, y a todas las hizo vna platica con tales palabras, y espiritu, que se vian bien no eran suyas. Estauan todas muy lastimadas, y conocidas de que perdian vna buena Monja. Hizo gran lastima su muerte: porque fuera de la gran hermosura q̃ tenia, auiala dado nuestro Señor muchas partes, y buenas; y entre ellas grã habilidad. No me parece la oì jamas hablar mal de naide, ni con gana de vengarse por pesadũbres q̃ la hiziessen. Tenia grã aficion al Coro, y culto diuino, y en esto gastò lo mas de su vida, q̃ era la q̃ traçaua, y cõponia la musica, para q̃ se alabasse al Señor, q̃ en esto se consolaua ella mucho. Muriò de treinta y vn años no cũplidos, y estuuo en el oficio de Priora vn año y nueue meses.

Senti mucho su muerte, y todas la sintieron tanto q̃ no podian hazer el Oficio de su sepultura de lagrimas; pareciales q̃ ya no auia q̃ tratar de musica, faltando ella. Passados ocho dias la vi en sueños, pareciome mucho mas hermosa q̃ quando viua. Estaua yo en la cama, y ella se llegaua a mi, y se sentò sobre ella, y acordandome que era muerta, me respondio luego à este pensamiento, y tomandome de la mano me dixo, q̃ muerta era, mas q̃ como yo estaua tan sentida, la auia dado nuestro Señor licencia para q̃ viniesse à cõsolarme, y dezirme como ya estaua en el cielo gozãdo de su Magestad, y pareciẽdome q̃ era presto, me dixo: assi es, q̃ es muy presto para quiẽ yo fuy; mas por lo q̃ trabajè en el Coro, me ha echo el Señor esta merced, q̃ recibe por grã seruicio las alabãças q̃ alli se le dã. Dixome q̃ lleuasse muy adelante los deseos q̃ nuestro Señor me auia dado en esto, y q̃ dixesse à todas, q̃ no por q̃ ella faltasse dexassen de trabajar en estas alabanças, haziẽdolas al Señor con puro coraçõ. Otras muchas cosas me dixo, tocãtes al gouierno del Cõuento, y como yo me auia de auer en ellas. Yo quedè cõ mucho cõsuelo deste sueño, y aun q̃ no por esto dexaua de encomẽdarla a nuestro Señor no podia ya tener pena: por q̃ me quedò vna grã seguridad de q̃ ya estaua descãsando en el Señor. Ya yo no tenia impedimẽto para darme toda a nuestro Señor, y quedè cõ esse deseo, aun q̃ le cũpli bien mal.

Dentro de vn mes, me dio vna grande enfermedad, q̃ durò algunos meses, y todo el año calentura cõtinua. Estauã en el lugar mis hermanos, y el mayor era el q̃ me queria mucho, y sentia mi falta de salud: deseaua sacarme a curar a su casa, y para esto me importunò mucho; mas yo no podia gustar dello: por q̃ siempre me parecio mal q̃ las Monjas salgan de sus Cõuentos, y si estuuierẽ malas passenlo, q̃ menos importa su salud, q̃ lo que destas salidas resulta, y para morir nos entramos en los Monesterios. Esto me hazia a mi fuerça, y el miedo q̃ me tenia de q̃me diuertiria cõ el regalo, i cõpañia de mis hermanos, con esto me determinè à dezirles, q̃ no tratassen dello; mas como no estaua buena, y me teniã tã grã amor, no bastò esto. Vino en este tiempo el P. Prouincial, y tratarõle dello, era persona q̃ me hazia mucha caridad, y pẽsando q̃ yo gustaua dello, cõcedio la licencia, pidierõle q̃ la diesse para otras dos Religiosas, y como auia concedido la mia, no quiso negarselas. La vna de las dos hazia mucha falta al Coro, y si ambas sa-

li-

liamos, casi era forzoso rezarse las horas; porque no auia quien tañesse. Por aqui me tuuo el Señor, que ya estaua determinada à condescender con el deseo de mis hermanos, y como yo vi que podia hazer alguna falta en lo que he dicho, no quise salir. Dieronme licencia para tener vna muger que me siruiesse en la celda; porque yo estaua tan mala, que de subir vna escalera me crecia calentura. Quedè desta enfermedad con gran delicadeza de complesion, y flaqueza de estomago, que no podia gastar ningun mantenimiento. Dezian los Medicos, que me hazia etica; mas nada bastò para que se executasse la salida. O valgame Dios, y quanto cuydado ha tenido su Magestad de que esta alma fuesse suya! y quanto trabajauan mis enemigos para sacarme de sus diuinas manos! en las quales ha estado, y està nuestro bien, y remedio: Creo me perdiera si saliera en este tiempo del Monesterio; porque aunque auia recibido muy grandes misericordias del Señor, estaua muy flaca en todo lo que era poner yo de mi parte para ayudarme, como despues vi en muchas caidas que di, que aunque me tenia siempre, no me seruia de mas de conocer que era flaca, y quedauame en esto sin hazer nada, ni ayudar al Señor en lo que nos pide; que es querer recibir misericordias, y no impedirle para que nos las haga. Bendita sea su bondad, que tanto me ha sufrido, y sufre.

Con la venida del Padre Prouincial se hizo eleccion de Priora, y en ella di arta ocasion para que pensassen que estaua apasionada en las elecciones de los oficios, ayudandome nuestro Señor mucho en ellas; porque me parece no senti mas que vn gran deseo de acertar à hazer su diuina voluntad. Como me querian bien las de casa, fiauan de mi sus pareceres: Con esto se juntaron à pedir me se le diesse a todas las que bastauan para la eleccion, y sobrauan votos; mas dixeronme que solo me pedian no pusiesse los ojos en vna Monja que deseauan las demas que fuesse Priora, y el Padre Prouincial lo deseaua mucho: pidieronme que esto fuesse secreto, y que como he dicho, las dixesse, la que me parecia que hiziessen, yo las dixe, que hiziessen vna de dos que las propuse. Esta eleccion salio, y de la primera vez en la que les nombrò el P. Prouincial, que fue vna de las dos que he dicho. Dixeronse de mi muchas cosas arto pesadas acerca desto, en razon de que yo auia persuadido a las Monjas, para que hiziessen esto, mas como delante de nuestro Señor estaua segura, no me daua pena: lo que fuera justo que me la diera, es la libertad con que hablè al P. Prouincial; porque no auia dado vn oficio à vna Monja que yo le auia pedido, que aunque naide me oyò, le hablè delante del Conuento, y de otras Religiosas con gran libertad, y por las satisfaciones q̃ el me daua, que estas oìan, pudieron entender mi quexa. Passò tan adelante esta porfia, que sin quitarme de alli, hize que quitasse el oficio a la Monja, que le tenia, y le diesse a la que yo le auia dicho. Es verdad que a mi parecer conuenia que le tuuiesse la que yo pedia; mas no auia camino para que procediesse tan libremente, quien auia de estar debaxo de los pies de todas, no mereciendo otro lugar. No solo no quedè arrepentida desto; mas muy contẽta de q̃ se auia echo lo q̃ yo queria, de q̃ el P. Prouincial hiziesse aquella demostracion de que tenia respeto a lo que yo le dezia. Fue esta ocasion muy para leuantarse inquietudes; mas la prudencia, y sufrimiẽto de todas las atajò. Yo deseaua mucho quedar sin oficio: porque me parecia podria seruir a nuestro Señor con mas quietud, mas por ciertos respetos humanos huue de admitir el ser Maestra de Nouicias, y como fue este el fin, assi fue la obra, hize en el artas faltas no cuidãdo mucho de aquellas almas q̃ me dieron a mi cargo, ni con exẽplo, ni enseñança: professaron presto, q̃ creo no las faltaua mas de quatro meses; mas la vna dellas se quedo cõ migo en la celda, a donde con mi cõpañia no pudo aprẽ-

der cosa buena, que la enfermedad me tenia mas amiga de comodidades, que de lo que era mortificacion, y penitencia; mas la oracion no me acuerdo que ya la dexasse mas. No me acuerdo si fue en este tiempo, ò antes quando me sucedio lo que aora dirè.

Vna gran merced que nuestro Señor la hizo. Gana con su oracion el alma de vna Religiosa: Otro fauor muy singular, y llora los defectos de su correspondencia. Capitulo XIII.

EN el campo me recogia mucho, y mirando al cielo, y ansi me iba muchas vezes a la huerta, que siempre andaua con ansias de soledad. Fuy esta vez que dirè, y escogi como muchas vezes lo hazia, vna parte sola, lleuaua en la mano el libro de Contemptus mundi, y abriendole topè con vn capitulo que trata de la eternidad. A pocos renglones que leì no pude passar adelante: por que me senti como arrebatada, y fuera de mi. Pareciome estaua mi espiritu hecho vna cosa con Dios nuestro Señor, y eleuada de vn sumo goço, aunque sin operaciones eficaces, a lo menos que yo las echasse de ver: sentia que deshecha mi alma en el Señor, le daua à gustar de aquellos infinitos bienes que tiene guardados à sus escogidos, y esto parecia se le daua por prenda segura de que auia de llegar à goçarlos para siempre. Fue mucho lo que aqui entendi, vi, y gozè; mas como, ni comunicaua estas cosas, ni las entendia para estimarlas, passauase presto de la memoria; mas desta quedè como espantada, y quando bolui hallè cla uados los ojos al cielo, y tan llena el alma de gozo, y tan suspendida en el, que por mucho rato me parece estaua desta manera. Pareceme que me dexò esto cõ vn ansia grãde de andarme tras nuestro Señor por este modo que aqui se me comunicò; y como yo no sabia el gran biẽ que era, pareciame que era lo mejor pẽsar en la vida, y muerte de Christo nuestro bien, y aunque su Magestad me lleuaua por estotro camino, trabajaua yo por apartarme. Quedaronme muchas ganãcias deste pequeño tiempo, que nuestro Señor me hizo esta merced, y vna dellas fue el desear con mas eficacia que fuesse muy seruido de todas las criaturas; y en particular de las almas que auia juntado en los Monesterios. Estas sentia yo mucho que no fuessen muy perfectas, y mas las de aquella casa; y quando via q̃ algunas andauan mas diuertidas, procuraua instar en la oracion al Señor por ellas, y algunas vezes me hazia en esto merced conocidamente; digo de que las viesse mejoradas, por solo su bondad, y por ser ellas buenas, y ayudarse a la merced que el Señor las queria hazer. Dauame gran ansia de ver mejoradas a las que via de buenas inclinaciones, y naturales. Auia en aquella casa muchas arto buenas para darse al Señor, y las diuertian cosas muy pocas. Tenian tan gran humildad, que las parecia que no eran capaces de tratar de oracion; daño, y tẽtacion con que vence el demonio a la mayor parte de las Religiosas; que por aqui las haze tibias, y las lleua al camino mas ordinario en que se pierden de gozar de la paz que el Señor da a las almas puras, dexandose lleuar de conuersaciones arto vanas.

Vna destas Religiosas me hazia à mi gran lastima que fuesse diuertida: porq̃ la hallaua yo mas desembaraçada, y con muy buen sugeto para medrar en el espiritu, si de veras se diera à corresponder a nuestro Señor, suplicauaselo yo a su Magestad, como si no tuuiera mi alma mas necesidad de que la sanassen. Tuuo esta Monja vna desobediencia cõ la Priora, y segun lo que yo colegi de lo q̃ la vi hazer, no hablandola, ni reconociẽdo su culpa, pareciame estaua en desgracia de nuestro Señor. Esto sentia yo mucho, y despues de auer hecho por ella algunas oraciones, y vi que no aprouecha-

ua,

ua, ni auerla hablado yo en esto, me fuy al Señor vna noche, y despues q̃ tuue vn gran rato de oracion con artas lagrimas que su Magestad me dio, y vna gran ansia del bien desta alma, sin sentir casi el atreuimiento que hazia, dixe a su Magestad, que sino me concedia esta merced, que no auiamos de ser amigos. Acuerdome que fue tan crecido el deseo, que a vozes le supliquè a su Magestad, poniendo a la Virgen nuestra Señora por intercessora. Quando bolui en mi, conoci el gran atreuimiento que auia hecho, mas no por esto podia cessar de pedir esta merced: lleuè mucha parte de la noche en esto, y a la mañana en saliẽdo de las horas se fue esta Religiosa a la celda de la Perlada, y se echò a sus pies con muchas lagrimas, y palabras humildes la pidio, que la perdonasse, y en esto gastaua mucho rato. Luego me lo dixeron, y me acuerdo que me fuy a nuestro Señor, y le di gracias con vn gran consuelo que su Magestad me dio, de la merced que auia hecho à aquella alma. Y no se contentò este Señor cõ solo esto, mas hamela dexado ver tan adelante en su seruicio, y agrado, que creo es vna de las almas que mas gusto dan a su Magestad. Algunas cosas destas pudiera cõtar: mas porque me parece no hazen al proposito de lo que se me ha mandado escriua, las dexarè, y si v. m. gustare las dirè.

Ya he dicho que passaua muchas sequedades, y como no me entendia, ni tenia quien me guiasse, padeci mucho: porque lo mas ordinario era andar con grãdes temores, y si leìa en algun libro que tratasse de oracion, si le entendia me parecia soberuia, y engaño del demonio, para que creyendo que sabia cosas de espiritu, me perdiesse. Si me llegaua a la oracion, todo era llorar sin saber hazer otra cosa mas de estarme delãte de nuestro Señor. Algunas vezes le dezia aquel verso que dize: *Effundo in conspectu eius orationem*, &c. No estaua para mas, peleaua conmigo la gana de arrojarme a la verdadera perfeccion, y el miedo a lo que dirian, me detenia para no tener Confessor senalado, que alli fuera mucha nota; porque se tiene por mas religion confessar con los que embian los Perlados del Conuento de los Religiosos de nuestra Orden, que alli tienen: esto hazia yo siempre, confessarme cõ los que iban, algunos eran bien apropositos, mas con el encogimiento que yo tenia en estas materias, poco me podian ayudar. Andaua, como he dicho, arto inquieta, algunas vezes me soslegaua en entrando en la oracion, y otras leyendo en los libros de la santa Madre Teresa de Iesus, que muchas cosas hallaua en sus trabajos, para consuelo de los mios; mas en passandose aquel rato, me parecia todo embuste, y inuenciones de mi imaginacion, y que de soberuia se me figuraua que passaua yo algo de lo que esta Santa. No sè como podia en este genero de tormento, y lleuandolo tan a solas. Todo mi cuydado era no ofender à nuestro Señor en lo que entendia que se disgustaua, y si caìa llegarme luego a los Sacramentos. Siempre que salia de la celda le suplicaua me echasse su bendicion, pidiendosela de rodillas, con las palabras: *Trahe me post te*, &c.

Era muy ordinario quitarme nuestro Señor las dudas, y aprietos en recibiendo el Santissimo Sacramento, y parecia que todo huìa delante de su Magestad; y assi me sucedia muchas vezes temer de salir del Coro despues de auerle recibido, y procuraua estarme alli todo el mas tiempo que podia. Entre las vezes que nuestro Señor me consolò, fue vna despues de auer estado en oracion, parece mas de dos horas, era de noche, y creo a la vna; en esta fue tan grande el fuego q̃ senti en el alma de hallarme en la presencia de nuestro Señor sintiendole sin particular modo, que me acuerdo que no pude estar de rodillas, ni sentada, mas postrandome en el suelo, me parecia no poder con tan gran bien como era el q̃ gozaua mi alma. No sè yo como era, ni sè que sintiesse mas de vn vehemente, y penetrante fuego, que parecia cõsumirme; era vna pena muy intima, y junto con

con pena era vn gozo no decible; lleno de bienes que lleuaua mi coraçõ, el qual con la nouedad desta auenida, hazia sentimiento, y se mouia en vnos saltos grãdes: Toda yo estaua turbada, aunque cõ el gozo que he dicho, estuue gran rato desta manera; y derritiendo este fuego mi alma, con muchas lagrimas, y gemidos grandes comencè à suplicar a nuestro Señor se apartasse, ò ensanchasse mi pequeño coraçon, pues via que no podia con tanto; y assi le dezia muchas vezes: Basta Señor, basta; como si su infinita sabiduria no supiera quando era tiempo de que aquellas corrientes se aplacassen. Pareceme que desde entonces quedè con algun mas despego de criaturas, y muy de ordinario andaua diziendo: *Benedic anima mea Dominum*: tanto que dormida lo dezia, y algunas vezes tan recio, que las que dormian cerca de mi en el dormitorio me oìan dezirlo.

Con esto andaua con ansia de agradar al Señor, y de alcançar de su Magestad el don de la oracion, a que me dio aficiõ desde muy niña; mas como yo me ayudaua tan mal, presto me diuertia. O valgame Dios, y porque pocas cosas dexaua al Señor! y que ciuil trato tenia con quien tan liberalmente me sufria! y enriquecia de bienes, que parecia se remiraua este Señor en fauorecerme, y yo en ofenderle, y faltar à su diuino amor. Bẽdito sea que tanto me ha sufrido. Creo echaua de ver el demonio las grandes mercedes que el Señor me hazia, y que auia de seruirse deste tronco para cosas de su gloria; porque las fuerças que hazia para que cayesse eran muchas, a mi parecer con diferentes ocasiones, aunq̃ como yo era tan flaca, poco le bastaua para hazerme caer, que yo le ayudaua bien a que saliesse con su pretension. Algunas destas ocasiones eran de tratos, y comunicaciones con personas de fuera, que parecia los solicitaua, y encendia las voluntades, para que me tratassen, y hablassen, como se entendia, que yo no era amiga de semejantes correspondẽcias, esto les hazia desear mas tenerla con migo, y personas muy graues, que esto era para mi de mayor peligro; porq̃ no acertaua yo à ser con ellos desagradecida, ni descortès, auenturandome mas à serlo con nuestro Señor, de cuyo sufrimiento me aprouechaua yo tã mal, que no me guardaua. No sè que desdicha ha sido la de los Monesterios, que han dexado entrar estas vanas correspondencias, que quando no traxessen otro mal, mas del tiempo que se gasta, era arto grande, siendo de tanto precio el tiempo para los que sabẽ estimarle gastandole en cosas del seruicio de nuestro Señor. Mas quien dize esto Señor mio, si no quien ha despreciado todos los años de su vida en vanidades, y ociosidad, y quando me ocupaua en labor de manos, era con tãta estima de lo que hazia, que creo fuera mejor estar ociosa. No miro por parte ninguna que no descubra males, y vicios mios Señor, y como hallo en mi la verdad de lo que dize el Santo Rey Dauid: *Et peccatum meum contra me est semper*, sin poderla perder de vista con la experiencia que siempre hallo en mi de mi grande miseria. O quanto lo he sido Señor mio, y que faltas tan grandes he hecho, con ocasiones tan pequeñas, que tales son las que las criaturas nos dan; si sabemos estar sobre auiso, y admitir la fortaleça que nos da el Señor, si por el nos determinamos à vẽcer nuestros enemigos.

Entre otras mercedes que nuestro Señor me hizo, fue vna arto grande, que es no poder dezir palabras de amor a naide; y assi no me acuerdo de auer dicho en mi vida ninguna à ningun hombre, y no sè si a muger he dicho alguna, no me acuerdo; fue gran merced lo que en esto me hizo nuestro Señor, y no solo en estas ocasiones; mas en todas las demas q̃ despues se me ofrecieron, me acaecia lo mismo, que en queriendo trabar amistad con migo alguna persona, me parecian abominables criaturas, y con esto vna presencia de nuestro Señor tan sensible, que yo no podia atender a lo que me dezian, y como no sabian lo que me lle-

lleuaua lá atencion, espantauase como estaua tan fuera de lo que me dezian, que no dexaua de ser ocasion de nota, por la agudeza con que de ordinario hablaua, y tanto, que hazian quento de mis bachillerias, figurandoles el demonio que hablaua bien, y con gracia, y entendimiẽto; q̃ algunas vezes me desengañaua el Señor de que no tenia nada desto. Creo ha permitido su Magestad este engaño, para que tambien con el echassen mano de mi los Perlados, para lo que su Magestad ha querido seruirse desta criatura indigna de todo bien; y lo que tambien me haze pensar esto es, que vnos grandes deseos que tuue de hazerme loca; porque no pusiessen en mi los ojos para oficios de Prelacias quando ya los iba à executar, me ocupaua su Magestad en cosas q̃ no podia cumplirlos. Vna vez estaua ya determinada à salir del Coro, haziendo locuras, mas no me acuerdo porque lo dexè. Esto tambien fuera quizas ocasion para quitarme las criaturas el bien que nuestro Señor queria hazerme, sacandome a estos rinconcillos apartados de tan grandes peligros como tal vez los ay en esotros Monesterios, y claro està que si huuiera estado loca, que les pareciera era locura de quien me sacara, y de mi si quisiera salir.

De los grandes deseos que nuestro Señor la daua de passar à vida mas estrecha, y como la iba disponiendo para ella con nueuas misericordias, y mercedes. Y vna pesadumbre grande que tuuo, por razon de vna seglar que estaua en el Monesterio, y como se huuo en ella, y otras cosas. Capitulo XIIII.

Siendo recien professa se fundò el Monesterio de las Descalças de Madrid, y tuue grãdes deseos de ir alli, y ansi hize diligencia para que me diesse licencia el P. Prouincial; mas como en todo lo bueno era tan flaca, en esto tã bien lo fuy, que con ver llorar a mi hermana, y parecerme que me auia menester para sus enfermedades, dexè de ir. Desto hazia yo cargo a nuestro Señor, diziendole, que por su Magestad me auia quedado a seruir aquella enferma, y que me hiziesse merced de cumplirme el deseo que me auia dado de morir en este habito; mas yo no sabia como auia esto de ser; y assi trazaua muchas vezes de irme a las Carmelitas, a quien yo tengo gran deuocion, y amor, por ser las que son, y por la Madre que tuuieron. Los deseos desta manera de vida, tuuelos desde muy muchacha, y desde antes que tomasse el habito, mas el voto que hize de quedarme alli, y el amor que tenia à todas las de aquella casa me detuuo, ò el Señor, que via que no merecia yo tan gran bien, y no me le queria conceder tã presto, mas pareceme que nunca dexè de estar con este deseo, aunque estuue tã relajada, y diuertida. Pareceme que la confiança de que el Señor me auia de hazer esta merced, siempre la tuue, y no sabia yo por donde me auia de venir este bien.

Estando vn dia leyendo en el libro de la vida de la santa Madre Teresa de Iesus, llegando a la fundacion de Auila, se me dio a entender, yo no sè como, ni quien, ni fue con palabras; mas con gran certeza entendi que yo tambien saldria de aquella casa, y fundaria otras a donde nuestro Señor se seruiria mucho. Como yo era tal, y a mi parecer era aquello tan dificultoso, comencè a turbarme mucho, y pareciendome era el demonio arrojè el libro de mi, y santiguandome, dixe dẽtro de mi, ya no me faltaua otro mal en que caer, sino en tener hablas del demonio, y embustes suyos. Hizome gran miedo, temiendo de mi flaqueza, no me dexasse engañar. Estuue algunos dias sin boluer a leer en el libro, mas tornando otra vez à querer leer en el, passados ya algunos dias, y yo oluidada de lo

que

que me auia sucedido, tornè a toparme con el mismo capitulo, y con mucha mayor fuerça entendi lo mismo que la vez passada, y quedè con la misma turbaciõ; porque aunque en lo interior me quedaua assentada vna secreta confiança, via tan cerrados los caminos, que no podia yo entender como podia ser aquello. Començaron a crecerme desde entonces; mas los deseos de pobreza, desprecio, y darme de veras a nuestro Señor; mas a mi parecer nunca estuue mas atada, para no poder hazer esto, como yo deseaua, que como siempre me detuuo el no dar nota, en aquesta edad era mucho mayor la que podìa dar. Tenianme estas imprudentes cadenas de la prudẽcia humana tan atada, que me parecia imposible salir dellas.

Acuerdome que estando vn dia apretada desto, tomè las cõfessiones de nuestro P. S. Agustin, y leyendo el capitulo a donde dize que le teniã sus passiones, y las cosas desta vida assido en cadenas, me parecio era lo mismo q̃ passaua por mi, y con sus mismas palabras me comẽcè a quexar a nuestro Señor de aquellas ligaduras que me apretauan, y su Magestad por otra parte descubria mas esta verdad, con que me hazia que con mayor ansia le suplicasse me hiziesse ya toda suya, y me quitasse aquella pesada carga, que aunque eran las ocasiones ligeras, para mi flaqueza parecian fuertes, y pesadas; y sonlo los peligros que suelen ofrecerse: porque la honra, y autoridades lleuan mucho tiempo, y de aqui nacen muchos males, y yo como era tan vana, sabia bien mostrarlo en todo el modo de proceder de vida. Las visitas de cumplimiento eran muchas, y los negocios que de mi cargauan, y otros en q̃ yo me metia sin ser menester. La vanidad en la celda, y mi persona era mucha, y aunque entonces no parecia tanta, aora se descubre bien qual era quanto hazia: en fin el mas tiempo gastaua en esto, sino era todo.

Con la criada que tenia me enojaua muchas vezes, y aunque me parecia auia menester ser corregida, mas yo lo hazia de manera, que ni a ella la aprouechaua, ni yo podia dexar de quedar con escrupulo de la ira, y enojo con que la trataua. Entre todas estas ofensas que hazia a nuestro Señor, me traìa su Magestad con tan grandes ansias de seruirle, que no sè como pude sufrir, ni lleuar el tiempo que padeci este deseo, junto con tan gran flaqueza para el bien, y gastando tã mal el tiempo, que no era este pequeño tormento. Pareceme a mi queria yo casar à Dios nuestro Señor con el mundo, y mis comodidades, que como auia esta do tan mala, quedème con muchas: Entre todo esto no me dexaua el Señor, ni yo podia sossegar sino con su Magestad; y ansi la oracion, ni la dexaua, ni podia, antes procuraua tener mas.

En las Solenidades de la Iglesia de los Santos, y Festiuidades de Christo nuestro Señor, y su santissima Madre sentia gran consuelo, y me parecia que de verdad passauan aquellos misterios entonces. Las semanas Santas era todo mi cõsuelo. Dauame el Señor vna muy viua representacion de aquellos misterios. No sè si fue mas de vn año, que en aquellos dias entrando en el Coro me parecia corria en abundancia la sangre de Christo nuestro bien, y que la Iglesia, y Coro estaua llena della, y yo me vañaua en aquel dulcissimo mar, y algunas vezes me parecia que sensiblemente la sentia caliente.

Solian entristecerme los dolores, y tormentos deste Señor, mirando que eran causados de mis culpas; mas ya no podia estar sino con vna grande, y entrañable alegria, de ver que todos eran tesoros para mi rescate, haziendo gran aprecio de la bondad, y amor con que el Padre Eterno nos auia dado a su Hijo santissimo para este fin. Acuerdome que fue a predicarnos la Passion vn Padre de nuestra Ordẽ, vn Viernes de la Cruz al amanecer (conociale yo mucho) y acabado el sermon hablele, y preguntòme como estaua, yo no pude dexar de dezirle, que con gran alegria de ver pa-

de-

decer a Christo, a el le parecio disparate; mas yo lo estaua tanto, que no podia dexar de mostrarla. No sè si fue este mismo año (aunque me parece que no) que estando el Iueues Santo, y el Viernes delante del Santissimo Sacramento, mirando lo que por mi padecia nuestro dulcissimo Padre, y Maestro Iesu Christo, y con el amor que lo padecia (y no me acuerdo que mas afectos tenia) era tan grande la admiracion, que parecia sacarme de mi, y como que me tiraùan de los cauellos, sentia leuantarseme la cabeça, y que me ibà faltando el sentido; yo pensaua que era alguna indisposicio, y con esta imaginacion hazia por diuertirme, hablaua, y miraua a las que alli estauan, mas en boluiendome a nuestro Señor, me tornaua aquello, pareceme fueron muchas vezes las que senti esto; mas como yo no sabia lo que era, no hazia caso dello, y estaua tan torpe, que despues lo dixe a vna amiga mia, hablando aquel dia en la Pasion de Christo nuestro Señor, sin dezirla, mas de que era indisposicion; despues he visto como el Señor quiere nuestra voluntad, para hazernos mercedes, y que las queramos recibir, que sino queremos, se retira su Magestad, aunque las aya començado à hazer, que es tan grande la nobleza de su trato, que sin nuestro gusto no quiere violentar nuestra voluntad: que gran grosseria, y ciuilidad la nuestra; pues llega a serlo, en no querer recibir tan gran des bienes, que parece rehusamos el dexarnos obligar deste Señor, como si pudiessemos dexar de estarlo. O ceguera la nuestra! y la mia mayor que la de ninguna criatura! pues entendia la solicitud con que este Señor me buscaua, sin responder a la dulçura de su voz, llamãdome tantas vezes, mas antes le dexaua (de acuerdo) muchas, viendo los peligros q̃ auia fuera del, y en todo los buscaua como ciega, y miserable, llena de amor propio. O Señor libradme deste enemigo, q̃ es el que inficiona esta vuestra morada, auiẽdola vos escogido desde tan temprano para hazerla a vuestro gusto; mas como sois tã sufrido callais, y esperais, aunque os echen de vuestra misma casa, como yo lo he hecho; no lo sufrais mas bien mio; mas tomad el açote, y hechad con el valeroso braço de vuestro poder, y misericordia, todo lo que ay que os desagrade en este coraçõ, sea ya firme, y seguro todo lo que fuere de mayor agrado vuestro. O que dolor es, acordarme de que aun estoy en vida no segura, y mirar quanto mas soy sujeta al pecado, que ninguna criatura. Ea Señor fortaleced lo flaco, y assegurad mi alma de que ya no faltarà a la lealtad que os deue. Es grande el sentimiento que causa imaginar vna persona esto, y ver los altos cedros caidos con vn ayrecillo que se leuanta à deshora; pues que harà quien es tan flaca como yo? como no ha de temer? que si el Señor no templasse mi miseria con la confiança, creo se acabaria presto la vida.

Entre las buenas inclinaciones que me dio nuestro Señor, fue vna, ser muy amiga de hazer bien a todos, y si con mi ruin condicion daua algun enojo, no podia sossegar hasta hablar a la persona q̃ se mostraua sentida de mi, aunque fuesse sin darla yo ocasion; y por todos los caminos q̃ yo podia procuraua desenojarla, y hazer todo el bien que podia; hazia seme gran verguença quando faltaua algo en esto. Dezia el Pater noster, y como yo ofendia tanto a nuestro Señor, y via que me perdonaua, cõsolauame mucho quando tenia alguna ocasion de perdonar à alguna criatura, y me pesaua no tener muchas, no tanto porque el Señor me perdonasse, quanto por parecerme q̃ era lo que mas gusto le daua. Ofrecianse algunas niñerias en esto, que mas que niñerias no me las ha fiado su Magestad, como quien sabe mi flaqueza.

Destas se ofrecieron algunas en esta edad de los veinte y seis años; porque en este tiempo me traxeron vna doncella seglar para que la tuuiesse en mi cõpañia, que era muy hermosa, y de gente noble, sin padre, ni madre, y parecioles a sus deudos estaria bien en aquella casa.

Di-

Dixeron a mi hermano que me pidiesse esto,y aunque en aquel Conuento no se criauan seglares,sino era con particulares obligaciones;como a mi me queriã bien vinieron en ello, por parecerles q̃ me dauan gusto:en fin se hizo,y por ciertos respetos de personas aquien estaua la Priora que entonces era obligada, començò a tratar esta doncella sin que yo lo entendiesse:todo esto se enderezaua à ordenar,que se casasse con vn Hidalgo de alli,que conforme a leyes de mundo, dezian, que era grande la desigualdad. Ella era muy niña,y la Priora tan buena que no le parecio auia inconueniente ninguno;podia lleuarla a la red, sin que naide supiesse para que;pùdose desposar sin q̃ llegasse a mi noticia ninguna cosa, hasta que el Prouisor vino a ponerla en libertad. La muchacha me queria tãto, que no se atreuio à passar adelante cõ lo que auia hecho, por no darme enojo;y ansi lo negò,y la cedula que le mostrarõ la negò;con esto se quedò en casa, y començòse a leuantar tan gran alboroto, y escandalo en el lugar,y en el Conuento contra la Priora; porque se entendio que lo auia hecho, que a mi me hazia lastima,y ella se vio tal, que me pidio mirasse yo por su honra. Acuerdome, que quando me lo dixo, estaua yo con gran sentimiento della; porque me deuia mucha amistad, y veras en quanto le tocaua,y como me auian fiado esta niña sus parientes con tan gran satisfacion de q̃ se la criaria como deseauan, sentia, como he dicho el sucesso. En fin, huue de tratar de aplacar aquel alboroto, y a los que dezian que ella auia hecho el casamiento,deslumbrarlos: dentro de casa era mucho lo que se dezia,y como yo la auia hecho Priora,entendiendo muchas que no era la que mas lo merecia,y por auerme yo apassionado,auia menester mucha dissimulacion para librarme de que no me dixessen nada. A esto se juntò el parecer me conuenia, lleuassen luego los deudos a la niña,ella lo sentia, y todas,que la querian bien,y yo no poco,que era para querer su blandura, y buenas inclinaciones: Determinème pues à embiarla vna tarde, que tenian trazado de la parte contraria,que el Prouisor la entregasse a la persona que la queria para casarse con ella, y todo por orden de la Priora: yo tenia apercebidos a sus parientes,y ofreciendose abrir la puerta se la di, llamando juntamente a la Perlada;ella lo sintiò de manera,que sin mirar a lo que el Monesterio podia perder, despues de auerme dicho algunas razones arto sentidas, dio quexa de mi ante el Prouisor,y començaron à hazer processo contra mi,de que auia echado à aquella donzella sin su voluntad,y por via de fuerça,quebrantãdo las puertas de la clausura,con otras inaduertencias extraordinarias, juntandose con el Vicario, que alli tenia puesto la Orden. Fueron grandes los yerros que aqui se hizieron, y de todo estaua yo cargada: porque los auiã de meter por camino,y encubrir esto en casa, para que no diessen tras la pobre Priora,que por ventura fue solo inaduertencia,sino que daua el Señor licencia al demonio para que leuantasse aquellas inquietudes; porque fuesse de algun valor en sus diuinos ojos lo que no era nada; pues con ningunas ingratitudes de las criaturas podia yo descontar las que con su Magestad he tenido. Bendito sea,que tantas me ha sufrido. Hizome grandes mercedes por este camino; porque la misma persona fue ocasion de ponerme en artos cuidados,por lo que le tocaua, y sin fruto de agradecimiento suyo,me daua el Señor que mirasse por su honra, y reputacion, y como yo no sè hazer nada, sino muchas faltas,en esto rambien las hize;por que trabajè arto porque quitassen vn Vicario que la trataua con aspereza, poniẽdo a riesgo el credito deste Padre, y sali con ello;para lo qual hize muchas diligencias con los Perlados, y personas graues de la Orden,y en deshonor suyo; pues era publicando no ser apropositio para el oficio: pareceme a mi,que si yo fuera Priora,que le sufriera;mas en cosas que tocauan a mis amigas,tenia me-

nos

nos paciencia, que en las mias me la daua el Señor, y procuraua sufrirlas de manera que no llegassen à entenderlo las que me querian bien, porque de alli no se leuantassen contiendas, y lo contrario me daua gran escrupulo, si me descuidaua en dar alguna queja.

No solo con esta persona me hizo nuestro Señor merced de que me correspondiesse cõ desagradecimiẽto; mas casi todas las que he tratado ha querido su Magestad que procedan cõ vnas correspondencias como yo merezco. Daua me el Señor aprecio desto, aunq̃ a vezes lo sentia; mas deseaua, que no me quitasse su Magestad este bien, por ser yo flaca. No me acuerdo de auer tenido enojo cõ quien me hiziesse mal, y aficionauame mucho esta virtud, aunque en todas conozco que he faltado siempre, por ser yo tã miserable, que no quedaua por nuestro Señor, que siempre me las enseñaua su Magestad por el exemplo, y viuo dechado de su santissimo Hijo, a cuya imitacion me llamò su Magestad desde muy tiernos años, representandome siempre la perfeccion de las virtudes deste Señor, y Redemptor nuestro.

En esta edad passè algunas enfermedades que me apretaron mucho, mas de todas me sacaua el Señor; aunque no sabia aprouecharme dellas para mejorar la vida (que creo me las daua para esto) con ellas me daua sufrimiento, haziendome siempre merced de què las lleuasse bien; mas pareciame que con la salud andaua mas recogida, y ansi suplicaua a nuestro Señor me la diesse como si su Magestad no supiera mejor lo q̃ me conuenia.

No sè si he dicho el consuelo grande que tenia en los Oficios diuinos, y con esto nunca me parecian largos, ni que era trabajo acudir a ellos. Quando tenia salud a todos estaua en pie (q̃ allà no era esto nota) y procuraua estar siẽpre delãte del Santissimo Sacramento en pie, ò de rodillas, y teniendo fuerças, no me sentaua. Cõ la falta de salud pude hazer esto menos; mas siẽpre tenia gusto de ir al Coro.

Hizome nuestro Señor merced de q̃ sin auer aprendido Latin, y sin otra ninguna inteligencia (mas de su diuina gracia) entendia todo lo que rezaua, con que hallaua, y hallo en los Psalmos (si supiesse aprouecharme) mucha doctrina, y ayuda para todas mis necessidades. Comencè a tomar deuociõ cõ los Angeles, aunque ya los queria mucho desde que dexo dicho; mas cõ la memoria q̃ tenia y procuraua recordarme de como assisten a las diuinas alabanças; pediales me alcançassen de nuestro Señor que acertasse yo a dar sèlas, y quando no me sentia para cãtar, les suplicaua lo hiziessen ellos por mi; y quando salia del Coro les pedia q̃ se quedassen acõpañando al Señor en mi nombre. No me parece los he llamado en ninguna necessidad que no aya sentido particular socorro con su ayuda, yo les tẽgo gran amor: porq̃ le tienen a su Criador, sin auer jamas faltado en la correspondencia, y agradecimiẽto, y solo hablar en ellos me alegra, por la fidelidad con que siruen al Señor. Bẽdito sea, que tiene criados que lo ayã sido, ya que yo he faltado tanto. Deseo que todos sean deuotos destos espiritus perfectos: porque sè los bienes q̃ con su deuocion alcançaràn.

Las palabras *Trahe me post te*, eran para mi de gran conforte, dezialas muy de ordinario, y siempre que salia del Coro, y aora me cõsuelan dezirselas a nuestro Señor, q̃ como anda tã cerca de nosotros, no es buena cortesia dexar de dezirle algunas, y arta misericordia es dar nos licencia. Desde esta edad me parece començò nuestro Señor a quitarme el gusto en las mayores festiuidades, quãdo yo mas esperaua de acõpañarle, y su diuina comunicacion. Ya en este tiẽpo me guardaua su Magestad los mayores aprietos para los tales dias; mas parecem e que luego me dio animo para padecer se quedades, de manera que quãdo mas lo estaua, procuraua llegarme mas a su Magestad, y le suplicaua no me las quitasse, q̃ antes pedia lo cõtrario, digo q̃ me las quitasse; porq̃ no sabia yo el biẽ q̃ ay en

ser vn alma atribulada, ora sea por prue ua, ò porque el Señor quiere q̃ purgue al go de lo que deue, que todo es poco para descontar parte de vna pequeña ofen sa cometida contra su Magestad. Bẽdita sea su bõdad que tantas me ha sufrido.

Preuiene la nuestro Señor para el oficio de Priora. Su eleccion a esta Prelacia: como se huuo enella. Dos enfermedades deste tiempo. Misericordias que nuestro Señor la hazia. Crece la deuocion al Sãtissimo Sacramento, y vn fauor que le hizo. Capitulo XV.

COmo yo tenia tan engañadas a to das aquellas Religiosas, parecio las podian hazerme Priora sin es tar madura en nada. En fin se determina ron, teniendo muchos y buenos sujetos, q̃ me podian a mi enseñar. Yo no me a cuerdo desearlo, y si algun pensamiento tuue, creo no fue cõsentido; porq̃ temia mucho cargarme de cosa q̃ yo sabia no era para ello, ni tenia el espiritu q̃ auia menester. Las q̃ no tenian gusto de q̃ lo fuesse, pensauan q̃ yo lo deseaua, y lo de zian, y q̃ yo hazia oraciones para salir con el Priorato. Todo llegaua à mis oi dos; mas como yo estaua tã fuera de pre tenderlo, no me daua mucha pena, aunq̃ algunas vezes me pesaua de q̃lo pẽsasse, mas no de manera q̃ diesse satisfacion.

Y antes que yo entendiesse tratauan cõ veras de q̃ lo fuesse, me preuino nues tro Señor (aunque yo no lo entẽdi hasta q̃ tuue el oficio) y fue desta manera, q̃ vn dia despues de auer comulgado, regalã dome mucho su Magestad, y llegãdome à si (q̃ me parecia estaua jũto à mi en for ma corporal) pareceme q̃ me dixo. Ya es tiẽpo q̃ cuides de veras de mis cosas, y q̃ te descuides de las tuyas, q̃ essas ya estarã por mi quenta, cõ otras palabras q̃ no me acuerdo, mas q̃ deshaziẽdose mi al ma cõ la fuerça del fuego q̃ despedia este Señor de su diuina boca, comencè a pẽ sar en q̃ podria yo emplearme por dar gusto a su Magestad: pareceme hiziera qualquiera cosa por dificultosa q̃ fuera, que en esto me auia hecho su Magestad merced desde muy niña, dãdome fuerça en la voluntad para apetecer cosas grã des, y dificultosas, y me acuerdo q̃ siem pre tenia sed de hallar algunas, aunque pudo tanto mi flaqueza, que pequeñas ocasiones me hazian caer; mas el Señor puso esto de su parte desde mis tiernos años, como he dicho. Bendito sea, que parece no ha tenido otro cuidado mas de plantar esta viña que yo he quemado con el malicioso proceder mio; su bon dad se apiade de tan gran baxeza como la de mi natural. Pues digo, que desta merced que el Señor me hizo, quedè con gran consuelo, y me parecio le te nia mas seguro, imaginando que mi co raçon era ya suyo, y que seria bien des cuidar del todo de mis cosas. Mas como no tenia Confessor, y yo estaua siempre dudosa de mi, y destas cosas; de las qua les no ossaua hazer mucho caudal, con esto impedia el fruto que podia coger desta dulce semilla que el Señor echaua tantas vezes. O que lastima, y ternura me haze este Señor quando lo veo tan rico de dones, y tã pobre de coraçones! pues le ha como necessitado à poner tã tos en este mio, que tã villano le ha sido siempre. O que ansias me da de dar vo zes a todas las criaturas para q̃ lleguen à este Señor que las incha de riquezas, q̃ no tienen fin, ni yo entendimiento para dezir quales son! Digalo el, y llamelas èl, con aquella gran voz con q̃ resucitò a los muertos, que muertos son los q̃ no le buscan de veras, y eficazmente. Dad sela Señor, y lleuadlos ya por fuerça, que no saben lo que pierden, que como expe rimentada en esta desdicha, y ignoran cia puedo responder por ellos. O Señor pida v. merced à nuestro dulcissimo Padre oiga nuestras tiernas vozes, y pues sabe responder a los pequeños, digale que nos conceda, que todos los hom bres le siruan, conozcan, y alaben; su mi sericordia lo haga por quiẽ es, y reciba

Es la fuer ça de la dulce vio lencia q̃ haze la gracia de Dios al coraçon. Cõpelle eos intrare.

la

la pena que misericordiosamente ha dado, de que todos no le amen, y temple la su bondad, mas hagase en todo su volũtad diuina.

Pues como he dicho, deseauan algunas que la eleccion se hiziesse en mi, aun que eran las menos: porque dezian era rigurosa, y lo cierto era no tener partes para lo que auia de cargar de mi, con semejante cuydado. Esto via yo, y las que me querian bien no lo conocian por la passion con que estauan. Acuerdome, que ellas entendian les sobrauan votos, y yo sabia bien que de las q̃ contauan faltauan tres, y eran de las q̃ mas me tratauan en aquel tiempo, que cõ esto pudieron ver mejor mi poca capacidad. Hizose la eleccion con gran sentimiento de las que no lo querian, y llegò a termino que se echaron en las camas, diziendo q̃ no se leuantarian dellas en todo el tiẽpo que fuesse Priora. Las que esto no dixeron estauan tãbien arto sentidas, y yo mas de verme con semejante obligacion, y sino me apremiaran por conciencia à cargarme della, pareceme q̃ no lo hiziera, que comunicandola cõ personas doctas, me dixeron, tenia obligacion a ello, por algunas razones q̃ yo no las hallaua. Acuerdome q̃ en quanto se tomauan los votos me fuy a la Sacristia à donde estaua vn Christo crucificado, y poniendome de rodillas le dixe, q̃ bien sabia q̃ estaua yo cierta de q̃ no auia los votos cauales, que si la eleccion saliesse entenderia era su voluntad, y siendola, lo aceptaria, en cõfiança de que su Magestad auia de ser el Prior, y quiẽ todo lo hiziesse; pues yo no tenia suficiencia, ni traça para aplacar aquellos animos. Salio hecha la eleccion de primer escrutinio, y todas quedarõ arto tristes dello, digo las q̃ no me querian por Priora, y tenian mucho porque, que fuera de ser yo tal, y tan sin partes, no tenia treinta años cumplidos, y auia en casa desta edad, y mas ancianas, muchas de mayores talentos, sin comparacion.

Como he dicho, esto me dio nuestro Señor muy bien à sentir, y vna lastima grande de la razon que teniã para estarlo, con que ni pude sentir lo que hazian, ni parecerme iban contra razon. Luego el dia siguiente tratè de irlas à hablar cõ la demostracion de amor que yo mas pude; porque le tenia à todas muy grande, y sin ficcion ninguna las hablaua. No sè que fuerça puso el Señor en las palabras, ò como mouio los coraçones que antes que aquel dia saliesse quedaron todas llanas, y con el gusto que si lo huuieran hecho, y las que mas lo auiã sentido, parecia eran de las mas cõtentas. Hizome nuestro Señor merced de q̃ huuiesse paz entre todas, por aquellos tres años, y si alguna inquietud se leuantaua, luego su Magestad boluia a sossegarla. Deuialas tanto, q̃ quando sucedia algo desto andauan vnas a otras, diziendose, q̃ no me lo dixesen, por q̃ no me diessen pena. Acuerdome que se encontraron quatro Monjas, y llegò a mi noticia, y luego hize que se hablassen; mas el demonio que le pessaua desta quietud que se iba assentando, boluio a sembrar ciçaña entre las mismas, yo no las dixe nada, mas fuime vn Viernes a recibir a nuestro Señor, y al punto hize que llamassen a Capitulo, y en el no las dixe mas de que auia de ser vna de dos, ò dexar yo el oficio, ò no auia de auer en aquella casa rencillas, con algunas otras palabras, que no me acuerdo, ni creo fueron mias; porque las lagrimas de todas fuerõ de manera, y lo que el Señor alli hizo, que sin salir desta Comunidad, se pedian las vnas a las otras perdon, con demostraciones de gran amor, y sumission, quedando todas con gran consuelo, y yo muy mayor que ninguna. No me acuerdo auer aduertido cosa de importancia en Capitulo que no la viesse remediada, y creo que si yo tuuiera espiritu para ayudar al bueno que todas tenian, que crecieran mucho en el; que bien se ve quan buenas eran; pues siendo yo tan ruin, erã obedecidas las cosas q̃ las dezia. Dauame nuestro Señor grã deseo de su biẽ, aunq̃ hazia artas faltas en procurarsele, y creo por mis pecados se haziã,

si algunas auia, sentialas yo mucho, y que todas no amassen, y siruiessen de vn coraçon (como dize nuestra regla) a este Señor, y quando via que se faltaua, crecian mas mis ansias, y de verme en vna comunidad que auna, y con perfeccion se hiziesse esto.

Era tan imprudente, que me llegauan estos sentimientos a quitarme la salud. Tuue dos enfermedades en este tiempo muy peligrosas, que llegué a estar muy al cabo, y en la vna dellas (que fue dolor de costado de ambos lados) me vi tan al fin de mi vida, que me parecio, que me mostraua nuestro Señor que cosa era estar ya el alma fuera del cuerpo. Fue mucho lo que alli sentí, y todo el dia (aunq̃ esto passò presto) quedè casi fuera de mi, mas en passando me lo quitò nuestro Señor de la memoria, de manera que no supe dezir nada, aunque me durò no sè que manera de admiracion, y parece me que con seguridad de que no auia de permanecer en aquella casa, que esta cõfiança nunca la perdi, aunque me vi muchas vezes desauciada de los Medicos: confessaronme, y dieronme a nuestro Señor. Confessème con vn Padre de muchas letras, y espiritu, que me hazia esta caridad algunas vezes, y le deuia yo mucho amor: Sentia con gran ternura que me muriesse, y todas lo estauan de verme tan mala, pareciales eran los cuydados del oficio los que me quitauan la vida, y como mi tia, y hermana auiã muerto en el, hazialas mucha lastima. Pareceme a mi que estaua yo entonces con algũ aparejo para la partida, y este Padre me lo asseguraua, y consolaua, aunq̃ yo no sentia verme morir, segun aora me parece. En fin me dexò acà el Señor su misericordia, me haga qualquiere que sea, para que yo le sirua, y restaure tanto tiempo perdido; pues para esto me dexò, y ha dexado en esta vida, sacandome de tantos, y tan grandes peligros de cuerpo, y alma. Este Padre con quien me confessè esta vez, me sacò de muchos, que me quitò los escrupulos, sufriendome artas necedades, y me ayudò en muchas cosas.

Quedè desta enfermedad muy alcançada de fuerças, y cõ muchos achaques, de manera que dixeron los Medicos, q̃ sino dexaua el oficio no sanaria; las Mõjas lo sentian mucho; mas era tan grãde el amor q̃ me tenian, que venian en ello, por verme con salud. Esto me obligaua a mi tãto, que suplicaua a nuestro Señor muy de veras me la diesse; al fin estuue buena, digo de manera que podia seguir la Comunidad, mas tan grã flaqueza de estomago, q̃ de solo passar de vn aposento a otro sin chapines, no sossegaua en toda la noche de dolor del, y me quedarõ muy grandes dolores que me venian à apretar mucho.

Ya nuestro Señor auia en este tiẽpo lleuado a vno de mis hermanos el menor, y el q̃ quedaua era el q̃ me queria mas, mas presto me haorrò su Magestad desta ocasion, que para mi todas las cosas lo eran para diuertirme. Queriame como he dicho otras vezes con gran estremo, y con ser mayor que yo mas de catorce años, hazia algunas cosas con migo, como si yo tuuiera entẽdimiento para darle parecer en las suyas. Passados pocos dias le lleuò nuestro Señor despues de auer passado algunos trabajos. Antes de su muerte me preuino el Señor, y en dãdole el mal, entendi q̃ se moria. Murio muy christianamẽte, y el lo era mucho, y hõbre de oracion, creo està en el cielo por algunas señales que me han asseguradó esto.

Pues luego q̃ me vi desembaraçada de hermanos, comẽçò nuestro Señor à apretarme mas en los deseos de vida mas estrecha, q̃ ya yo andaua como arrastrãdo cõ la q̃ tenia; mas no sabia yo como salir de alli; pues el Señor q̃ es causa de todo lo bueno, y de cuyas manos nos viene el biẽ, lleuò à aquel lugar a vn grã siervo suyo Clerigo a quiẽ yo vi vn dia dezir Missa, pareciome la auia dicho con grã deuociõ, y no sè q̃ me vi en el q̃ entẽdi era hõbre de mucha oraciõ, y sin conocerle le llamè, y hablè. Tenia en casa vna cuñada a quiẽ via algunas vezes, y a mi me llamaua; cõ la comunicion vi era ver-

verdad lo q̃ yo auia entendido, con esto me determinè a comunicarle mis deseos, y pedile los tratasse cõ vn gran siervo de nuestro Señor a quien el conocia, que viuia en este lugar, y se llamaua don Iuan de Alarcon, este Cauallero (que tambien es Sacerdote) era en este tiempo Visitador de las Filiaciones de las Guelgas de Burgos, y entre ellas entra el Conuento de aqui de las Descalças Bernardas a donde el trataua mucho. Pues como digo, escriuiole la persona que he dicho, mis deseos, que tambien eran de ir a parte a donde no me conociessen, y siquiera pensassen era sacada de mi Cõuento por culpas mias, esto me dixeron no podria ser, sino forçoso saber quien, y de donde era, me entibiò algo, y tambien el amor grande que yo tenia a todas las de mi casa, y el que les deuia, y el ser otra Orden: porque a la nuestra siempre la he querido mucho, y estimado ser hija de San Agustin. Con esto se fueron detiniendo, aunque no dexauan los dos de tratarlo, y desearlo.

En este tiempo me hizo nuestro Señor muy grandes misericordias, aunque para escriuirlas no se me acuerdan todas, dirè las que me acordare. Ya he dicho la gran deuocion que el Señor me dio, con el misterio del Santissimo Sacramento. Esta merced me iba creciẽdo por solo la bondad deste Señor, que recibe por seruicios obras muy pequeñas, y admitia mis cortos deseos, que los tenia de alabar a su Magestad, por esta misericordia que nos hizo, en quedarseuos en este diuino Sacramento; al qual yo deseaua acompañar, y lo hazia los mas ratos que podia; mas su Magestad se daua a sentir de manera, que no hazia yo nada en gustar de estarme alli. Teniamos vna Iglesia grande, y al fin de ella estaua el Coro alto, y baxo: era yo tan ignorante, que para tener oracion me apartaua de la reja por no ver al Santissimo Sacramento, ò a donde estaua: porque sino hazia esto, llenauame este Señor de manera, que no podia ir a otra cosa, y muchas vezes era por vn modo tan superior, que sin saber como, ni porque, se me passauan artas horas con vn sossiego quieto, y tranquilo, no sabia yo que era; mas tenia gran consuelo en aquel modo de oracion.

Vna vez llegandome a querer gozar deste bien que alli hallaua, me parecio via salir de la Custodia del Santissimo Sacramento vna dulcissima, y clara luz, a manera de cometa con muchos rayos, y al fin se juntauan todos en modo de punta muy aguda, y llegando esta luz hasta donde yo estaua, me parecia passarme hasta el coraçon, y era el dolor que me causaua tan vino, y delgado, que con auerlos passado yo arto grandes, me parece que ninguno ha sido como aquel que yo sentia; mas traìa consigo vn genero de gloria, que toda yo estaua suspendida della. Parecia que sensiblemente me iba purificando el coraçon, como si por todo el anduuieran labrandole con aquella punta aguda, y fogosa; aunque era con gran silencio, y quietud el gozo que sentia. No se me acuerda el tiempo que esto durò; mas de que desde entonces andaua con mayores ansias de irme para este Señor, y cõgran cansancio de tratar cõ las criaturas. Destas me fue despegando nuestro Señor, que ya no podia estar con ellas tanto tiempo como solia, pareciame, que tenia assido mi coraçon este Señor con vn hilico muy delgado; mas tan recio que a donde quiera que estaua tiraua por el, y me sacaua hasta boluerme à llcuar a su diuina presencia, a donde està Sacramental mente.

Esta merced me hizo nuestro Señor mas vezes, y en todas sentia aquella purificacion que he dicho, vnas mas que otras: todas fueron en los meses vltimos de mi oficio, y pareceme seria la primera vez por la fiesta del Santissimo Sacramento, en cuyo dia me hazia casi siẽpre nuestro Señor merced de regalarme en la oraciõ; y ansi procuraua

yo gastarle todo en estarme con su Magestad, y los Oficios desta Festiuidad me alegrauan mucho, y las fiestas que en ella se hazen, imaginaua yo que era el dia que este Diuino Rey salia en publico, y estimaua que le festejassen, y reuerenciassen con aquellas niñerias, ya que no se hazen cosas mayores, y siempre que le sacan de la Iglesia, quisiera que todo el mundo le acompañara, y estimo a las personas que lo hazen, y me duele que tenga el mundo tan cercenada la cortesia que se deue a este Señor; pues llega hasta rehusar el acompañarle, haziendo mas su Magestad en admitir este pequeño seruicio, no mereciendo ninguna criatura acercarse a vna Magestad tan grande; y que tibieza es la que haze, que se escusen deste bien, y de llegarse a recibirle, por no aparejarse a la confession, como yo lo he visto, auiēdose quedado con nosotros para este fin, de que le recibamos. Dexo, esto porque no me toca pesar estos males, y bienes; mas de suplicar al Señor los dè a sentir a quien no los conoce.

Trata el Padre Maestro Fray Agustin Antolinez sacarla del Conuento de Santa Cruz, para la nueua Recoleccion: las contradiciones, y sentimientos que desto huuo, y como se portò en esta ocasion. Capitulo. XVI.

LLegose el tiempo de acabarse el trienio de Priora, y yo tenia preuenido al Padre Prouincial, para que viniesse al punto que acabaua, que era en el mes de Nouiembre, dia del glorioso martir San Ponciano; mas el Señor que siempre ha mirado lo q̄ mas me conuiene, iba deteniendo al Padre Prouincial que andaua ya ocupado en la fundacion de Eybar, y por enterarse bien de la persona que daua la hazienda, se detuuo hasta passada Nauidad, que vino à allegar a Ciudad-Rodrigo en la Octaua de los Reyes; tiempo en que el Señor me ha hecho muchas mercedes, como se verà en lo que falta por dezir. Entre las fiestas que yo hazia, era la de Nauidad, y Ascension de Christo Señor nuestro, y todas con artas faltas. Pues, como he dicho, llegò el Padre Prouincial, que era el Padre Maestro Fray Agustin Antolinez, que me ha hecho siempre mucha caridad, y estaua arto engañado con migo. Pues luego que llegò fue a nuestra casa, y yo con mi impaciēcia comencè a dezirle, como estaua sentida de que se huuiesse tardado tanto en venir a sacarme de aquel oficio, con que yo me hallaua tan cargada, y oyendome con gran paz, me dixo, que no auia podido mas, y que mayor prisa tenia èl de venir por comunicarme vn negocio muy graue q̄ le lleuaua con cuidado: yo me reì desto, pareciendome quan mal sabria yo dar parecer en cosas tales como el dezia que eran; y ansi se lo dixe. Dixome lo que era, y que deseaua fuesse aquel Monesterio muy obseruante, a donde con perfeccion se guardasse la regla de nuestro glorioso Padre San Agustin, y que le auian pedido esta fundacion algunas Monjas muy graues de la Orden; mas que hasta hablarme no las auia dicho nada. Pareceme auia conocido bien mi vanidad, pues me dezia estas razones. Alegrème mucho quando me dixo, que deseaua se guardasse la regla con perfeccion; mas no fue de manera que me hiziesse acordar de mis deseos, ni me dio ninguno de ir a esta fundacion, que bastaua ser cosa para mi aprouechamiento, para que yo no la apeteciesse; mas el Señor que no se descuydaua de mi bien, iba trazando lo que mas me conuenia.

Pues como he dicho, fueme refiriendo el Padre Prouincial, sin señalarme a donde era la tierra, y la gente, y las leguas que auia, y dixome deseaua lleuar Monjas de aquella casa, que como vio que yo no salia a ello, no me quiso dezir mas: Quando me dixo que eran cien leguas

guas del lugar a donde yo estaua: respondile, que era muy larga jornada, dificultandole el ir allà Monja ninguna. El se entristecia, y me dixo, que le pessaua de oirme aquellas razones; mas a todo esto yo no entẽdi que gustaua de que yo fuesse, ni caìa en que seria bien. Dixele que pusiesse los ojos en las que mas le contentassen, y que me las dixesse, que yo le diria con toda claridad, si serian apropósito. Ya entonces no pudo esperar mas mi torpeza, y declarandome su gusto, que era, de que yo fuesse, me acuerdo que alcè los ojos a vna ventana por dõde se via el cielo, y al punto parecio me auian arrojado desde allà vna saeta, ò dardo que atrabesò el coraçon; con lo qual recordè, y vi que ya me buscaua el Señor, ofreciendome aquella ocasion para que se cumpliessen los deseos que me auia dado tantos años antes, y sin poderme reportar, boluime al Padre Prouincial, y con lagrimas, le dixe, que si le parecia podia yo ir, y ser apropósito para aquella fundacion, que alli me tenia; mas que mirasse quales eran mis fuerças, y salud, y muy menos la capacidad para nada; mas que si podia yo seruirle en aquella obediencia, seria para mi la mayor recompensa que la Orden me podia dar, si huuiera trabajado muchos años en su seruicio.

Luego me dio nuestro Señor deseo de obedecer, dando gusto al Padre Prouincial, a quien yo tenia bien engañado, mas no lo deseaua, sino que el Señor lo permitia todo para mi mayor biẽ, quedò muy contento de que le huuiesse dicho que iria, mas no me quiso dezir iria por Priora, que creo si me lo dixera, no saliera de aquella casa por ningun caso; porque yo quedaua tan cansada del oficio, que creo bastàra esto para quedarme alli, y el Padre lo entendio assi: y cõ esto no me quiso dezir, mas de que irian dos Monjas de Toledo. Encargòme el secreto, y a mi me importaua que lo estuuiesse, para que no me impidiessen la ida.

Visitòse el Conuento, y hizose la eleccion en vna señora gran amiga mia, y entendiendo que yo podria seruirla en su oficio, se determinò à admitirle. De la visita echò de ver el Padre Prouincial lo que todas me querian, y mucho mas en la eleccion, por ocasiones que se ofrecieron, que seria largo èl contarlas, y no importan para aqui. Dixome, que le hazia gran lastima el sacarme, por lo que auian de sentir; mas ya à mi me traìa nuestro Señor de manera que por ninguna cosa me boluiera atras. Dauale pena esta Señora que he dicho, por lo que le parecia que sentiria; mas con todo se quedò con su resolucion, y que yo buscasse compañera. Teniala yo muy apropósito, y con los mismos deseos que a mi me auia dado nuestro Señor, y ambas andauamos trazando lo que tengo dicho, de salir à alguna descalcez. Consolòse mucho quando se lo dixe lo que auia, y al Padre Prouincial le contentò la persona, que es de muy buenas partes, y espiritu. Quedò determinada la jornada, aunque el Padre estaua temeroso de las contradiciones que auia de auer para la salida, y tambien temia que yo no tẽdria animo para cumplirle la palabra con el sentimiento de las Monjas, que en esto bien me dio nuestro Señor que ofrecerle.

En fin se fue el Padre a Salamanca, y de alli me escriuio, que le hazia gran ternura lo que se auia de sentir mi ida, y que por esto daua vna puntada en otra carta que escriuia a la Priora, que era aquella señora amiga mia. Y por abreuiar digo, que començò à imaginar, si seria posible que fuesse yo la Monja que queria sacar, que no la dezia mas de que deseaua lleuar las de aquella casa. Con esta sospecha llamò al Prior del Conuento, y a vn Padre que estaua alli por Lector, persona a quien queria mucho el Padre Prouincial, dixoles lo que imaginaua, y con esto se determinaron a escriuirle, contradiciendole su intento.

Començòse a divulgar por el Conuento, y alborotarse todas, tanto que yo no sabia que hazerme. Esperaron la resp-

pues-

puesta de las cartas del Padre Prouincial, respondio, que aquello estaua ya resuelto, y que ansi no tenia remedio: con todo se juntò la Consulta, y de Comunidad le escriuieron, pidiendole que no me sacasse. Y respondio lo mismo: Parecioles que era mejor medio embiar a quien en persona le hablasse; y assi traçaron de que fuesse este Padre Lector que he dicho, que tambiẽ sentia mucho que yo dexasse aquella casa; mas llegado à hablar al Padre Prouincial, le respõdio, que de ninguna manera dexaria de lleuarme. Tomaron otra traça, que fue juntar los Medicos, y con vna relacion jurada de que seria de mucho daño para mi salud, y me pondria en peligro de la vida, si mudaua ayres, embiaron vn mẽsajero con otras cartas de todo el Conuento, suplicando de nueuo que no me sacassen. Este propio permitio el Señor, ò lo ordenò, que no hallasse al Padre Prouincial, y no yendo a otra cosa, se boluio sin dar las cartas. Esto las hizo entender que era voluntad de su Magestad aquel negocio; mas no por esto dexauan de hazer diligencias para que me hablassen personas de letras, y espiritu, y huuo algunas que me dixeron, que pecaua mortalmente en dexar aquella casa, que no sè yo que razon tenian para esto; pues yo no podia hazer falta ninguna. Lo que me assegurò en esto, fue, que sin dezir quien era la persona, antes que se supiera me auia informado de algunas, de los mismos que despues tenian este parecer, y como no sabian que era yo, me dixeron, que no auia duda ninguna de que era gusto de nuestro Señor, que fuesse, y otros me concedieron era mas perfeccion; con esto no me turbarõ los pareceres contrarios, aunque pudiera; porque el alboroto del lugar era mucho, y el que auia en casa, y sobre todo me dexò nuestro Señor sentir el salir de aquella casa, y dexar tan buena compañia, de manera, que en dos meses no pude tener hora de aliuio, ni podia dormir, ni comer, con que me enflaqueci mucho, y me dio vn accidente arto apretado. Sucediame si alçaua los ojos à alguna Monja, boluerseme a caer sin poder mirarla.

En este tiempo no estaua tan publico que quando ya se supo del todo, no podia estar en la Comunidad: porque el sentimiento que todas tenian era muy grande, y me sucedio entrar en vna Missa cantada, y dexarla el Conuento por tres vezes, sin poder passar adelante de lagrimas, y ansi me embio à mandar la Priora me fuesse, para q̃ pudiessen acabarla. Fue mucho el amor que las deuia, y las demostraciones que hazian, yo sentia como he dicho, con gran ternura el dexarlas; mas como el Señor me auia dado deseos de romper por cosas dificultosas en las que le diessen gusto, su Magestad diome fuerças para todo, que a mi parecer fueron menester muchas para dexar compañia tan buena, y de tantos años; y en particular aquella señora que yo queria con arto estremo, y a todas, que fuera de lo que las deuia, merecian que yo las estimasse, y los deseos que tenia de salir de alli, eran porque auia yo menester mas que otras, mayor rigor, para acordarme del Señor; mas no porque la compañia no fuesse muy santa, y de mi gusto, y la casa lo era mucho, y la celda, y las demas comodidades. Con esto me turbaua arto el demonio, procurando por aqui entibiar mi determinacion, representandome muchas dificultades, y tambien me las dezian en casa, y fuera della, de que no me auia de poder hallar en tan diferente vida, picauame la honra, sino podia perseuerar, dezianme otras muchas cosas, y con esto me dexò nuestro Señor mas de vn mes tan a escuras, que yo no sabia q̃ hazerme. Iuntòseme vna grande dificultad, que sentia en arrancar de aquella casa, y esta me traìa con tan gran apretura interior, que no sabia de mi.

Desta manera lleguè hasta el Domingo de Ramos, que estando en la Pasion quando llegaron a dezir aquellas palabras que Christo Señor nuestro dixo a sus Dicipulos, que dizen: *Surgite eamus hinc,*

hinc, &c. Me parecio llegarse a mí, tomandome de la mano con gran alegria de espiritu, me las dixo a mi, imprimiẽdome en el coraçon vn animo grande para padecer, y arrancar de aquella casa con gusto; porque su Magestad me mostrò que le tenia, de que yo fuesse: entendi como auia ido este Señor con gran liberalidad a dar su sangre, y vida por nosotros, y esto me hazia a mi despertar del tedio que hasta alli auia tenido en aquella obra, pareciome me enseñaua a que le siguiesse con otras cosas que no me acuerdo, mas de que quedè con mucha alegria, y tan sin rastro de sentimiẽto de nada, que ya me parecian muy largos los dias que se tardauan en ir por mi. Nunca auia yo reparado en otras palabras que tambien dixo Christo nuestro Señor a sus Apostoles, que son, y dizẽ: *Quando misi vos, sine sacculo & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis?* Me parecio reprehenderme con ellas, y que me quitaua toda la duda, y desconfiança que tenia, con que quedè del todo segura hasta que fueron por mi.

FIN DEL LIBRO PRIMERO.

VIDA

VIDA Y VIRTVDES DE LA VENERABLE MADRE MARIANA DE S. IOSEPH,

FVNDADORA DE LAS MONIAS RECOletas Aguſtinas, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

LIBRO SEGVNDO.

INTRODVCCION A ESTE LIBRO.

ANTES Que buelua à proſeguir la relacion de ſu vida la Venerable M. Mariana de S. Ioſeph, para mayor claridad de lo que ha de dezir, diſcurriremos con breuedad en la nueua reformacion que introduxo, a que obliga eſta humildiſsima Eſpoſa de Ieſu Chriſto. Comiẽça deſde aqui la nueua recolecion de que fue autora, no hallamos palabra alguna de lo que en eſto paſsò, es ſolo ſu principal aſſumpto en lo que eſcriue, contar las miſericordias que recibio de ſu Dios, y las cortas correſpondencias de ſu parte, haſta auenturar el credito. Mas los ſeruicios que hizo à Dios en eſta primer fundaciõ, en la diſpoſicion deſta nueua vida, tan rara, y ſobre humana, no hallamos, ni vna mencion ligera. Diremos alguna coſa en eſte breue diſcurſo, que facilitarà lo que ſe ſigue.

Fue nueſtro Señor diſponiendo el alma deſta Venerable Virgen con las mercedes, y fauores que hemos viſto (obra toda de ſu poderoſo braço) para hazerla caudillo de vn exercito de Virgines prudentes, que para gran gloria ſuya embiaua a eſtos Reinos de Caſtilla, que cõ ſu raro exemplo de vida auergonçaſſen nueſtra tibieça, y regalo, y acreditaſſen el partido de la virtud, y que entendieſſen los hõbres podia abraçarſe lo mas arduo della, pues vnas doncellas delicadas tan animoſamente conſeguian la perfeccion en ſu mayor altura. Comunicò el Señor el miſmo eſpiritu a otras Religioſas que auian de ſer compañeras ſuyas en eſta glorioſa empreſa.

Sucedio por eſte miſmo tiempo, que en la Villa de Eybar, en la Prouincia de Guipuzcua doña Madalena de Mallea ſeñora muy noble, para conſuelo de la muerte de vn hijo vnico trataſſe de hazer immediata a ſu morada vna Ermita dedicada a la Concepcion inmaculada de la Reina del cielo. A eſta ſaçon enfermò Iuan Bautiſta de Lejalde hijo de Frãciſco de Lejalde, pagador general de los Exercitos de ſu Mageſtad en Flandes, y de doña Maria de Mallea. Eſta ſeñora viendo el gran peligro de ſu hijo entre otros votos prometio fundar vna Igleſia a los glorioſos Martires San Coſme, y San Damian, y con tales protectores alcançò la ſalud del hijo. Deſpues le pareciò que juntando ſu promeſſa con la deuocion de doña Madalena de Mallea, podian hazer competente Igleſia, y habitacion para quatro, ò ſeis beatas de la Orden de ſan Franciſco, juntando las vo-

vocaciones, y que fuesse de la Concepcion purissima; y los Santos Martires S. Cosme, y S. Damian.

En semejantes materias ponen los hõbres poco, nuestro Señor lo adelanta. Tuuieron tratado de dar esta fundacion a las Madres Descalças Carmelitas; impidieron el efeto cõsideraciones justas, y inconuenientes que hallaron de su parte. Intentaron lo mismo con los Padres de S. Francisco; pidieron Monjas Descalças de su Orden. Dios dispuso, que con mejor efeto fuesse esta casa principio de la nueua Recoleccion Agustina, con que disponia enriquecer su Iglesia.

En nueua enfermedad graue que sobreuino a Iuan Bautista de Lejalde, en que sentia partirse desta vida; sin auer cumplido el primer voto, vn Religioso de la Orden de Santo Domingo; le dio noticia que en la Orden de San Agustin darian satisfacion a sus deseos. Escriuio à Valladolid a vn Caualler o correspondiente suyo, para que tratasse desta fundacion con el Prouincial de S. Agustin. Eralo a la sazon aquel Varon de Dios, igualmente docto, y santo, el Padre Maestro Fray Agustin Antolinez Cathedratico de Prima de Theologia de la Vniuersidad de Salamãca, despues Arçobispo de Santiago. Vimos en el aquel Sacerdote grãde, que en sus dias agradò à Dios, que no se hallò semejante que assi guardasse la ley del Excelso. Admitio la fundacion, con que creyò podia satisfacer los deseos feruorosos de algunas Religiosas de su Orden, de quiẽ tenia noticia que anhelauã por gran perfeccion de vida.

Acudio a la fuente de la luz, y los aciertos, que es la oracion, pidiendo a nuestro Señor le diesse sujetos, quales conuenia a esta fundacion tan reformada como se deseaua fuesse. Tenia muy conocidas todas las Religiosas de su Orden, que suspirauan por mayor perfeccion. Escogio para primera piedra, y fundamento deste edificio à doña Mariana Mançanedo, con quien passaron los lãces que vimos en el capitulo vltimo del libro precedẽte, y de su mismo Conuento de Santa Cruz, sacò para compañera suya à doña Leonor de Miranda, que despues se llamò Leonor de la Encarnacion. Del de santa Vrsula de Toledo, à doña Maria de Couarrubias, que dexò por el nombre de Iesus; fue Religiosa de santidad insigne: à doña Costança de Ribera despues de San Pablo, todas Religiosas Agustinas de rara, y exemplarissima vida, qual conuenia que fuessen las primeras piedras de tan gran edificio.

Iuntaronse estas Religiosas en Auila en el Conuento de Gracia de su Orden, donde estauan esperando a doña Mariana las que auian venido de Toledo. De alli partieron juntas a Burgos, fueron hospedadas en la casa que ay junto al Conuento, para los que vienen a nouenas à aquella deuotissima, y milagrosa Imagen de Christo nuestro Señor crucificado. Aqui los Padres intimaron la patente del Maestro Prouincial Fray Agustin Antolinez, en que nombraua por Priora a la Madre Mariana de S. Ioseph (dexòse el Mançanedo) y que ella eligiesse los demas oficios: eleccion del cielo, como hecha por aquel Varon tã santo, y docto, que supo conocer el gran talento, y espiritu de de la Madre Mariana, y los grandes tesoros que nuestro Señor auia depositado en ella. Replicò por su humildad, suplicando al Prouincial nõbrasse los oficios: hizolo assi; eligiò por Supriora à Maria de Iesus: à Costãça de S. Pablo encomendò el torno: à Leonor de la Encarnacion la Sacristia.

Llegaron à Eybar à siete del mes de Mayo del año de mil y seiscientos y tres, donde fueron recibidas con grande gozo, y aplauso de los Fundadores, y la Villa. Quisieron apearse en el Conuento, hospedòlas el Patron, y doña Francisca Ydiaquez su muger. El dia siguiente acompañadas de toda la nobleza, y de las señoras de la Villa, fueron a la Iglesia Parroquial donde confessaron, y recibieron al Señor las Religiosas, y ordenada vna solemne Procesion con copiosa Clerecia, truxeron al Santissimo Sa-

Sacramento a la nueua Igleſia, cantando Hymnos, y Pſalmos, colocaron al Señor en ſu Tabernaculo, paſſarõ a la porteria, donde judicialmente les dieron la poſſeſsion del Conuento en ocho de Mayo de mil y ſeiſcientos y tres, dia ſolemne de la Aſcenſion de Chriſto nueſtro bien al cielo, que era vno de los dias de ſu mayor deuocion.

El intento deſtas ſantas Religioſas (dexadas ſus patrias, y Conuentos, y obedeciendo la voz de Dios que las lleuò a tierra para ellas deſconocida) fue con animo varonil, y ſobrehumano abraçar la perfeccion religioſa en el ſupremo grado, que con la diuina gracia alcançã fuerças humanas, que es tanto mas admirable en ſus efectos, quanto la flaqueza de ſujetos mugeriles, parecen menos aptos para los rigores de la penitencia, ſumo encerramiento, y otras aſpereças corporales que en eſta recoleccion ſe obſeruan. Diremos cõ breuedad ſu inſtituto, ſu modo de vida, y diſtribucion del dia que la Venerable M. Mariana introduxo, que con el tiempo fue perficionando.

Guardaſe la regla del gran Padre, y Doctor San Aguſtin, que han abraçado tantas Religiones en diferẽtes habitos: para ſu rigoroſa obſeruancia, y que ſe renouaſſe aquel eſpiritu primero de ſoledad, y oracion: dioles cõſtituciones prudentiſsimas el P. Prouincial: que la M. Mariana fue con la experiencia ajuſtãdo con parecer de hombres doctos, y eſpirituales, ſacadas las mas dellas de las que eſtan admitidas en toda la Orden, y aprouadas por los Sumos Pontifices, y quando con el tiempo llegaron a tener ſu perfeccion, las hizo confirmar de dos Nuncios Apoſtolicos, y vltimamente de la Santidad de Paulo Quinto. Ninguna coſa obliga à culpa, mas que a ſola pena, ſino fuere de ſuyo pecado lo que en ellas manda. Imprimieronſe en Madrid, año de mil y ſeiſcientos y diez y ſeis.

La ocupacion, y exercicios deſtas ſantas, y prudentes Virgenes, en las veinte y quatro horas del dia, y de la noche, en todos los Conuentos deſta Religion Recoleta, ſon las que ſe ſiguen.

A las quatro y media en el Verano, y a las cinco y media en el Hibierno ſe toca por los dormitorios vna campanilla para que ſe leuanten las que no lo eſtan. Paſſada media hora ſe haze ſeñal a la oracion mental, à que todas ſe juntan en el Coro, inuocando primero con el Hymno, *Veni creator Spiritus*, la gracia del Eſpiritu Santo, para vna obra de que es el vnico Maeſtro. Leeſe primero en algun libro deuoto el pũto que ha de dar materia a la meditacion. Eſtan en oracion por eſpacio de vna hora, que buelue à hazer ſeñal la campana, y ſe dizen inmediatamente Prima, y Tercia: dichas eſtas dos horas ſale vna Miſſa, à que aſsiſten las que han de comulgar aquel dia, las demas van a los miniſterios que les ocupa la obediencia. Luego ſale otra Miſſa, à que aſsiſten las miſmas, ocupandoſe en dar gracias a nueſtro Señor deſpues de auer comulgado. A las nueue en Verano, y nueue y media en Hibierno las llama la campana a las ſegundas horas. Iuntanſe en el antecoro, y entran por orden diziendo el Pſalmo *De profundis*. Acabadas ſe dize Miſſa mayor, y a las once en Hibierno y diez y media en Verano toca la campanilla à refectorio: todas las Religioſas ſe recogen à hazer examen de conciencia haſta que ſe toca la ſegunda vez. Entran tambien con orden, diziendo antes de entrar el miſmo Pſalmo. Bendiceſe la meſa conforme al Breuiario, la que eſtà por mayor haze ſeñal a que coman: lo que dura la comida ay lecciõ eſpiritual, y ſe hazen las penitencias regulares cõforme a los defectos que ſe huuierẽ hecho, à diſcrecion de la Perlada. Acabada la comida ſe buelue à hazer ſeñal, y dan gracias. Luego ſe recogen a las celdas, ò oficios, ſino es que la Perlada mãda que aya recreacion dos, ò tres vezes a la ſemana: es vna conuerſacion ſanta, y entretenimiento religioſo.

A las dos de la tarde ſe tañe a Viſperas, y Completas, leeſe deſpues por vn rato

rato algun libro espiritual. Acabada la leccion se dize vna Letania à nuestra Señora con algunas oraciones. Salen luego de dos en dos, diziendo el Psalmo *Deus misereatur nostri*. Con esta orden y Psalmo se sale siempre del Coro, y se buelue a recoger a sus oficios hasta las cinco de la tarde en todo tiempo, que se buelue a tocar a la oracion mental, con el mismo orden que la de la mañana; dura de cinco a seis: dizese luego vn nocturno, que llaman la Benedicta de nuestra Señora, es voto de la Orden, sino es quando se reza de Feria, que se dize a Completas, y a esta hora los Maytines de nuestra Señora. Inmediatamente se va al Refectorio, menos los dias de ayuno de precepto, q̃ se va mas tarde, y despues a sus exercicios. A las nueue de la noche llama la cãpana à Maytines, y desde el primer, sino al segũdo se juntan las Religiosas en el Antecoro, y entran con el ordẽ q̃ se ha dicho. Acabadas Laudes se dize vna Antifona à nuestra Señora cantada, otra a la Cruz cõ sus oraciones. Recogẽse despues a sus celdas, y se cierran los dormitorios hasta la mañana a la hora dicha: el demas tiẽpo (menos el q̃ gastan en sus particulares deuociones, y exercicios) passan encerradas en sus celdas, hazen labor para la Sacristia, y culto diuino: lo mas precioso, y rico q̃ campea en los ornamentos del Real Cõuẽto de la Encarnaciõ, trabajo es de sus manos. La labor necessaria para casa no la dan à hazer fuera.

El modo de vida desta santa Recoleccion, es vn exercicio perpetuo de obediencia, oracion, y mortificacion; la pũtualidad de todas en el oficio diuino, es grande: cantase sin punto en tono baxo, y graue, con pausa moderada, en lo cantado, y rezado, con la distincion de dias solemnes, y ordinarios, tiene la Constitucion varias aduertencias, para que se diga con gran decoro, y reuerencia. Comulgan los Domingos, y los Iueues, no auiendo Festiuidad de la Constitucion, que son las Fiestas solẽnes de Christo, y nuestra Señora. La pobreça se guarda cõ tal rigor, q̃ ninguna Religiosa puede dar ni recibir, ni vna estãpa sin licencia. Las celdas son pequeñas, las paredes desnudas, en ellas està la cama sobre vnas tablas, ò corcho, tiene solo vn jergon de paja, sabanas, y almoadas de estameña, y vna, ò dos mãtas. El adorno es vna Cruz y pila de agua bendita, y vna estãpa, y vn Christo crucificado, vnos libros, la labor que cada vna haze, vn candil, ò candelero, vn corcho, ò esterilla en que assentarse. El habito es de xerga, ò saya blanco de poco ruedo, traenle de ordinario, el negro de que vsan algunos dias de lo mismo: andan ceñidas cõ vna correa ancha, los habitos interiores para abrigo, son igualmente pobres, y asperos, tunicas de estameña, excepto las enfermas y necessitadas, que se les permite por entonces lienço grossero, tocas de lienço, velo de beatilla teñida, y sobrevelo grande, que en ocasion de entrar seglares, les cubre hasta la cintura, sin dexarse jamas ver el rostro. La comida es pobre, aunque bastante, lo que es menester para el sustento. Ayunan desde la Cruz de Setiembre, hasta Nauidad, y desde la Septuagessima hasta Pascua de Resurrecion. Los ayunos de la Iglesia, y Vigilias de las fiestas de nuestra Señora. Miercoles, Viernes, y Sabados de todo el año. Tienẽ diciplina tres dias en la semana, Lunes, Miercoles, y Viernes despues de Maitines, no siendo dias de fiesta. Cada quinze dias ay Capitulo de culpas, reprehendense, y dãse penitencias, es acto de mucha mortificaciõ, y humildad. Acudẽ a la cocina, y assi a las mas humildes haziendas de la casa, desde la Priora. La soledad, y retiro de sus celdas es grãdissimo, igual el silẽcio, la labor de manos continua, cada vna de porsi en su retiro; increible la clausura, defendida con todos los medios imaginables, y en esta conformidad son las demas obseruancias religiosas.

Todos estos exercicios son medios para alcançar las virtudes, la pureza del alma, perfecto amor de Dios, q̃ es el estudio particular destas consagradas virgi-

nes, que consiguen felizmente. Cuydan para esto de la conformidad, y paz entre si mismas, y es grandissima, no ay mas que vna alma, y vn coraçon en todas, rara su obediencia, y respeto a la Perlada, profunda la humildad, ningun trato con seglares: visitas raras, aun de los padres, y hermanos, negadas a las criaturas, y a si mismas, entregadas totalmente a Dios.

Estos son los exercicios, este el tenor de vida desta Recoleccion santa, que fundò la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, con estos medios se abraçan estas Esposas santas con Iesus, y le buscan dia, y noche, y esperan con lamparas encendidas, su venida. Esta es la rueda de las bien afortunadas en Dios, tanto mas seguras quãto apartadas del valimiento del mũdo, estan mas vnidas à aquel Rey, que por essencia es inmutable.

Parecio forçoso el hazer profession desta nueua vida, que aunque los votos essenciales de Pobreza, Castidad, y Obediencia los teniã hechos, las nueuas constituciones de la reformacion, alterauan en gran parte el modo, y tenor de vida de hasta entonces; por tanto el Prouincial, para que passado el año, ratificassen sus professiones, dio la patente siguiente.

El Maestro Fray Agustin Antolinez, Prouincial de Castilla, y Vicario General de las Indias, de la Orden de nuestro Padre San Agustin. Por quanto la Madre Mariana de San Ioseph, Priora que al presente es del Monesterio de Recoletas de nuestro Padre San Agustin, en la Villa de Eybar, y la Madre Maria de Iesus, Supriora, y la Madre Constança de San Pablo, y la Madre Leonor de la Encarnacion, me han pedido licencia para poder ratificar de nueuo sus professiones en el dicho Monesterio, de manera que puedan, y sean obligadas desde el dia que assi ratificaren las dichas sus professiones en la dicha casa, y modo de viuir, que en ella se guarda: y deseando en quanto es de nuestra parte, ayudar, y fauorecer las personas que con mas perfeccion quieren seruir à nuestro Señor: por la presente doy licencia a la dicha Madre Priora, y a las demas, para que puedan ratificar sus professiones, de modo que perseueren todo el tiempo de sus vidas en el dicho Monesterio, y modo de viuir, que en el se guarda, y para que las dichas ratificaciones tengan fuerça, mando al Padre Fray Christoual de Pineda, Confessor, y Predicador que es del dicho Monesterio, que en mi nombre reciba, y acepte las dichas ratificaciones, y para ello le doy toda mi autoridad: Dada en nuestro Monesterio de nuestro Padre San Agustin de Salamanca, sellada con el sello menor de nuestro oficio, en 22. de Março de 1604. Fr. Agustin Antolinez Prouincial. Por mandado de nuestro Padre Prouincial, Fr. Frãcisco Guiral Secret.

Professiõ de la M. Mariana de S. Ioseph.

YO Mariana de S. Ioseph, Monja professa en la Orden de nuestro Padre San Agustin, en el Monesterio de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, y al presente Priora deste Conuento de la Concepcion de la Villa de Eybar, que es de Monjas Recoletas de nuestro Padre S. Agustin. Digo, que por quanto yo tengo licencia de nuestro Padre Fray Agustin Antolinez Prouincial desta Prouincia de Castilla, y Vicario General de las Indias, para ratificar en este Monesterio mi professiòn, en forma que haga, y tenga fuerça, para que de aqui a delante sea obligada de viuir, y perseuerar hasta la muerte en este instituto, segun la regla de nuestro Padre San Agustin, y conforme a las Constituciones dadas por el dicho nuestro Padre Prouincial, y confirmadas por el Illustrissimo Nuncio, que al presente es Legado de su Santidad en estos Reynos de España, para que se guarden en este dicho Monesterio, despues de auer estado en el vn año, y mas, digo, que voluntariamente ratifico la dicha mi profes-

sion

sion en quanto a los tres votos, y si necessario es, de nueuo prometo obediencia a Dios todo poderoso, y a la bienaventurada siempre Virgen Maria, y a nuestro glorioso Padre San Agustin, y a vuesa Paternidad el muy reuerendo Padre Fray Christoual de Pineda, en nombre de nuestro Reuerendissimo Padre Prouincial, a quien cometio su autoridad, para acetar esta mi profession, y viuir sin propio, y en castidad, conforme a las Constituciones que se guardā en este Monesterio, confirmadas por el dicho señor Nuncio: en fe de lo qual firmè esta de mi nombre, oy Domingo veinte y tres de Mayo de mil y seiscientos y quatro. Mariana de S. Ioseph. Fray Christoual de Pineda. Hizieron la misma profession las demas Religiosas.

A esta casa de Eybar, primer solar desta Recoleccion santa, ha echado nuestro Señor su bendicion colmadamente. Han florecido en ella Religiosas de rara santidad, y prodigiosas virtudes, y han goçado fauores de Dios muy singulares.

A los principios desta fundacion truxo nuestro Señor a la Madre Mariana de la Fè, natural de Salamanca, que fue tres vezes Priora, por vna de las mas preciosas piedras deste celestial edificio, labrada por muchos años, por manos deste soberano Artifice, la colocò en esta Recoleccion, para gran adorno della, y muestra de su agrado, y para que suplieste la ausencia con breuedad forçosa de la Venerable Madre Mariana. Afirmara con gran seguridad que los fauores que nuestro Señor la hizo, fueron muy semejantes a los de las mayores santas de la Iglesia, si pudiera epilogar sus heroycas virtudes, indecibles trabajos, horribles combates con los demonios, que conocidos los seruicios que hizo à Dios, tengo por cierto, que la piedad discreta no juzgara los fauores desiguales a tantos merecimientos. Pudo dezir a Dios cō su gran Padre Agustino. Heriste Señor mi coraçon con la saeta de tu caridad, tan abrasado, y tan traspassado le tuuo, que le parecio que vn dia auia impresso en el Christo su Esposo las insignias de su Passion en vn gran arrobamiento. Vn libro muy copioso de su vida, està para darse a la estampa, compuesto por el Padre Fray Iuan Ordas, Vicario deste Conuento. Passò a mejor vida el año de mil y seiscientos y treinta y cinco, dia de S. Antonio Abad, a quien fue muy parecida.

No fue de menor lustre desta casa la Madre Maria de Iesus, vna de las primeras compañeras que salio para esta Recoleccion del Conuento de Santa Vrsula de Toledo, mejor dixera del Paraysso, que se dize desta deuota virgen que fue tan fiel a su Esposo, que conseruò la inocencia baptismal hasta la muerte, qual lo seria el Señor para su Esposa, que tanto se preeia de buen correspondiente? Fue ilustradissima con luces, y conocimientos grādes de Dios, y sus misterios, a que la dispuso vna vida purissima, llena de virtudes: sus cosas son materia de vn libro. Murio en este Conuento, año de seiscientos y onze, dia de Santa Leocadia Patrona de su Ciudad.

Puede colocarse al lado destas Esposas de Christo la Madre Maria Madalena de San Agustin, cuyo feruoroso zelo de la honra de Dios, y conuersion de los pecadores, campeò entre las demas virtudes suyas, procurando con cuydadosos medios que no fuesse nuestro Señor ofendido; efecto de vn valiente amor de Dios, y vn conocimiento grande de aquella inmensa bondad, que conocida necessita à aqueste amor, à aqueste zelo. Passò a verse con su Dios, por toda la eternidad, dia de la Concepcion Purissima, año de seiscientos y doze.

La humildissima hermana Iuana de San Nicolas dexò en este Conuento vn olor suaue de vna vida exemplarissima, por espacio de veinte y quatro años, que viuio en el. Fue su vida vn continuo milagro de la gracia, que la ganò el ver à Dios. Mu-

rio a los trece de Abril del año de seiscientos y veinte y siete.

No tuuiera fin este discurso, que va excediendo los terminos de prologo; si huuiera de poner solos los nombres de las Religiosas de virtud insigne desta casa, fuera nombrarlas todas, solo diré que se conserua aquel primitiuo espiritu en este vergel del cielo, plantado por el feruoroso zelo de nuestra venerable Madre. Oigamos aora de su boca las cosas que en el passò, y misericordias que nuestro Señor la hizo.

SALE DEL CONVENTO DE SANTA CRVZ DE CIVDAD-RODRIGO, llega à Eybar, prueuala nuestro Señor con algunas sequedades que recompensa con fauores.

Capitulo Primero.

SALI De aquel Monesterio Miercoles diez y ocho de Abril de mil y seiscientos y tres, y de mi edad treinta y cinco, harà cinco años el que viene. Fue aquel dia de juizio, mas ya me tenia nuestro Señor de manera, que no fue menester mucho animo: porque le dio su Magestad, que de otra manera biẽ era para lastimar verlas a todas, y dexarlas, auiendo sido compañia de veinte y cinco años, ò mas. Diome nuestro Señor gran animo, que antes bien poco tenia: me acuerdo que era tan grande el sentimiento que tenia de dexarlas, que me parecia no podia consolarme con otra criatura, fuera de nuestra Señora quando dexò sepultado à su Santissimo Hijo; consolauame yo con mirar la resignacion desta Señora, pareciendola que deuia estarlo con lo que nuestro Señor hazia en Christo Señor nuestro, gustando mas de que muriesse; porque se cumpliesse su diuina voluntad, y en imitaciõ desto hazia yo aquel sacrificio que me parecia a mi arto grande.

He dicho a v. merced parte de las demostraciones que hizieron aquellas Religiosas en mi partida, para que vea el amor que me tenian, ordenandolo assi nuestro Señor, por la gran flaqueza mia, que no tuuiera yo fortaleza para sufrir estar en parte a donde no me quisieran bien, y para esto permitia el Señor que se cegassen, poniendo su voluntad en quien no merecia mas que estar atada a vna galera. Sea alabada, y conocida tan gran Bondad como la deste Señor mio, que tanto ha cuidado de criatura tan vil y miserable.

Salimos de aquella casa en el dia que he dicho, y salieron conmigo del lugar muchos Religiosos, y Caualleros por honrarme, de que creo tuue alguna vanagloria: porque como no lo merecia, estimaua la vanidad. Parece me que sali con mucho consuelo, y desasimiento de criaturas. En fin, llegamos à Vizcaya, y en todo el camino fuy arto diuertida, y con arta pena de verme tan fortalecida; mas yo estaua tan poco humilde, que auia bien menester experimentar mi nada, y por este camino permitia el Señor mis males: sea bendito por siempre. Era yo muy deuota de la glorioſa Santa Clara, de quien recibi artas mercedes en el tiempo que estuue en Santa Cruz, que siempre que la llamè la hallaua, y me alcançaua de nues-

nuestro Señor muchas cosas, y su Magestad me las concedia, de manera que ya yo venia a encogerme, y no ossaua de sear nada, por la confusion, que para mi era mirar lo que este Señor hazia, y haze con esta hechura suya tan ingrata. Pues digo que llegamos a vn lugar que se llama Vitoria, y alli nos hospedaron en vn Conuento desta gloriosa santa. Auia en la Iglesia vn retablo suyo, y quando la vi me consolè arto, comencèla a pedir me alcançasse de nuestro Señor sossiego, y paz de conciencia; porque la lleuaua bien inquieta, y llena de escrupulos; mas aqui me consolò su Magestad tornandome la paz, aunque sin cosa particular que me acuerde; mas no por esto dexè de hazer artas faltas.

Llegamos a Eybar Vispera de la Ascension de Christo nuestro Señor, y en esta misma Fiesta cayò la del glorioso Arcangel San Miguel, ambas mias: porque la deuocion de los Angeles me la auia dado nuestro Señor dias auia. Recibieronnos en el lugar con gran deuocion, como era tan solemne dia, parecio que luego a la mañana nos entrassemos en nuestra casa a donde nos lleuaron desde la Iglesia mayor en procession con el Santissimo Sacramento por el orden que tengo dicho.

Luego que entrè se quietò mi coraçon por algunos pocos dias; mas passados començaron à leuantarseme tan grandes alborotos en el alma, y a traerla tan inquieta, que yo no sabia que hazerme, ni me entendia. Parecia me iba perdida, y que mis pecados me auian de arrastrar, hasta que del todo me perdiesse con vn desamparo tan grãde de nuestro Señor, que parecia que no conocia, ni creìa su ley, ya me imaginaua no poder lleuar aquella vida (aunque nunca me arrepenti de lo hecho) las criaturas no podian serme de aliuio, ni hallaua que me fuessen de ninguna compañia; la sequedad en la oracion era muy grande, y en todos los exercicios de la Comunidad; mas nada desto dezia a naide, ni al Confessor que teniamos. Los escrupulos començaron a inquietarme, y con vn desabrimiento desconfiado, traìame con muy grã aprieto aquel modo de vida, en la qual no hallaua sino tormento, y el alma tan a escuras, que ya no podia valerme.

Duròme esto dos meses, y al cabo de ellos me leuantè vna mañana determinada de dexar la oracion mental, y assi no hize mas de començar el *Veni creator*, y luego tomè el Rosario para rezarle por el tiempo que durasse la hora, yo entrè tan desabrida, que me quedè a la primera reja que estaua junto a la puerta, mas el Señor que siempre me ha llamado en las mayores desconfianças, para que no la tenga de su gran bondad, hizo en esta ocasion vna obra bien como de su diuina mano: bendito sea para siempre, que no ha mirado a mis maldades para castigarlas, sino para perdonarme, y enriquecerme; mas yo como desperdiciadora de tan grandes bienes los he estragado con mis ingratitudes.

Pues como he dicho, luego que tomè el Rosario para rezar vocalmente, me parecio que via junto a mi à Christo nuestro Señor crucificado con gran blãcor, y hermosura, y como riyendose de mi, y de las congojas que traìa me parecia de soltarsele la mano derecha, y cõ ella abraçarme, y tomandome la cabeça me llegaua a la santissima, dulce, y amorosa llaga de su diuino costado, y con aquella risa, y alegria que he dicho, me dezia: Ea acaba ya, y llegate a beuer del infinito mar de mi sangre; la qual me parecia que sentia tan caliente que todo el rostro me abrasaua quãdo beuia deste diuino licor, el qual salia con tanta abundancia, y fuego, como quando està vna gran olla hirbiendo en vna fuerte, y ardiente lumbre. Fue mucho lo que alli senti, y grande el trueco que quedò en mi alma desta merced; mas el Señor q̃ la queria para comunicarselas mayores, quiso darla priessa con purificarla mas con mayores tormnetos, aunque durarõ poco.

Pues passados algunos dias despues de auer andado en ellos arto consolada, y conocida de mi ingratitud, y del sufri miẽto deste Señor mio, ordenò de dexar me en vn modo de tormento por tres dias, que no sè como dezirlo: el desamparo interior era muy grande, con vn temor delgadissimo, sin saber de que le tenia, este me causaua vn gran dolor en el alma, que me descubria los que padecen los cõdenados. Estaua del todo suspendida deste fuerte dolor, sin poder discurrir en nada bueno, ni malo: el tormento, y dolores del cuerpo erã tã grãdes, q̃ yo no podia estar quieta de ninguna manera; y ansi en estãdo à solas me echaua en el suelo, solo sossegaua en quanto se dezia Missa. Yo andaua tan atormentada q̃ no podia sossegar en parte ninguna, ni de noche. Al cabo destos tres dias saliẽdo de Maytines, me subi a la celda tan fatigada defalta de fuerças interiores, y exteriores, que del todo se me quitò el sentido, y me caì sobre la cama, y despues de auer buelto algo me leuantè; mas tornandome a caer de la misma manera, no sè si en aquella priuaciõ de sentidos, ò buelta en mi, vi a nuestro Señor en forma corporal; mas no me pareciò era la persona de Christo nuestro Señor, sino la de su eterno Padre, traìa en la mano vn gran açote, y dixome: Ansi castigo yo a los ingratos, y mirandole al rostro le vi los ojos tan airados, que parecia me consumia, tornandome a la nada de donde me sacò; solo hallaua en mi abominaciones, y pecados. Parecìome era aquel açote el que yo auia prouado aquellos dias, y que ya el Señor le iba aplacando, y sossegãdose mi alma, quedèlo desde entonces, y sin ningun dolor; mas tan presente la ira y justicia de nuestro Señor, que todo lo que nos pintan della los Santos, me parecia poco. Dexòme esto assentada vna gran verdad, que no sè como se considera en el mundo, ni como yo me aprouecho de la luz que aqui se me dio, de quã justificada, y santa es la diuina justicia, y la calamidad, y desdicha, que es prouocarla vna alma siendo ingrata a la dulcissima misericordia deste Señor, cuyos consejos son siempre medidos con ella, faltando mas el rigor por la abundãcia de su sufrimiento, q̃ es su diuina paz, ofreciendose a darla, aun a los que no la estiman, como yo tantas vezes la he trocado por solo dexarme ensuciar en los vicios à que mis passiones me lleuauan. O bondad infinita! tenedme de vuestra mano para que yo no cayga mas; que bastan las heridas de que la aueis sanado, y yo he hecho, otorgadme que ya no sean mas, por vuestra misericordia.

Quando subi de Maytines aquella noche que he dicho, que iba tan apretada, me aparecio el demonio, en forma de vn hombrecillo pequeño con vna soga rebuelta al bráço, deziame, que para que me cansaua en tener oracion, y en mortificarme en nada: porque todo quanto hazia no valia nada, ni era de ningũ merito; mas de cansarme, y molerme, y al cabo me auia de ir al infierno, y q̃ pues esto auia de ser, que me ahorcasse con aquella soga; yo le dixe, que si me auia de perder, que en quanto me durasse la vida queria darme vna buena hartazga de seruir a nuestro Señor, que despues hiziesse su Magestad de mi lo que le diesse gusto, que bien merecido le tenia qualquiera castigo que me diesse. Con esto se desaparecio, y me dexò.

Bien temia yo que me auia de condenar, mas dexar de allegarme al Señor, no lo podia sufrir; y assi me parece me ha hecho su Magestad vna merced, que nunca por aprietos que he tenido me ha faltado esta estima, y muy grande de los trabajos, y en ellos fortaleza para pedir mas al Señor, y que no me los quitasse si se seruia dello; esto desde muy niña con vna gran aficion al padecer, y quando esta se suspende por algunos dias, la buelue a despertar la tribulacion, que en ella se afina, y resucita esta preciosa ansia, y deseo; y me ha dado su Magestad luz del grande fauor que en esto me ha hecho, y que sea vno de los que mas estimo; por que es vna sed dulcissima por mas que

la

la quieran agotar las amarguras, y quando el natural rehusa, y repugna el padecer, es de mayor precio, y sabor. Bendito sea el que le sabe dar en las cosas tan contrarias al gusto, y poner alli tan grãdes tesoros a los que saben contrastar su natural, dandoles su Magestad fuerça, y animo, que no es menester poco quando se mira de lexos, mas tocando los auxilios deste Señor, todo es facil.

Dentro de pocos dias estando en la oracion me mostrò nuestro Señor el lugar que mis pecados auian aparejadome, solicitandole yo con mi flaqueza. Parecíome era vn poço hondissimo, y tan estrecho, que solo cabia vna persona, y el fuego que en el auia eran vnas llamas vermejas que subian hasta la entrada del: todo estaua lleno de vnas espantosas serpientes, y sabandijas temerosas con vn olor terrible. El horror, y aprieto que en esto sentia el alma, no se puede dezir, y los tormentos que en los sentidos se tocauan, experimentandolos por vn breue rato. Vi bien quanto mayores eran las penas del alma, que las del cuerpo. En estas dos cosas que aora dexo dichas, me parece quedè con gran agradecimiento de la espera, y sufrimiẽto del Señor, y de los grandes peligros de que me auia librado, y con vn temor sabroso de mi flaqueza, en la correspõdencia de tan grandes fauores. Bendita sea su bondad, a quien suplico me dè luz para que acierte a dezir lo demas que despues me ha hecho, que son tales como v.m. verà.

Fueron tantas las misericordias que el Señor me hizo en aquella casa, que no sè como se me han de acordar; luego me fue dando nuestro Señor muy grandes ansias de las virtudes, y de procurar la perfeccion con todos los medios que yo entendia.

Lleuò alli su Magestad vn Padre de la Orden, para confessor, persona de mucha virtud, y prudencia, à quien me determinè a obedecer en todo, de que hize voto, y sabia exercitarme de algunas cosas contrarias a mi gusto, y el Señor le enseñaua para que me apretasse en los tiempos que yo mas lo estaua, que con ser muy blando, y prudente, me dezia no podia irse a la mano en reñirme quando yo estaua ansi; mas como el Señor me auia ya dado deseos de padecer, y mortificacion, eranme de gran cõsuelo aquellas pruebas, y quanto mayores me las hazian, las estimaua mas. Hizome este Padre mucha caridad, y cõ el amor que me tenia dauame prisa; para esto le pareciò acertado señalarme vna Monja lega que me mandasse, y ordenasse todo lo q̃ auia de hazer, que tambiẽ me ayudò mucho (era persona de mucho espiritu, y mortificacion) con esto me trataua con arto rigor, que la dio el Señor luz de que le auia menester mi tibieza: con todo esto crecian los deseos de mas mortificacion, que su Magestad me los daua artò grandes. Ayudòme mucho la salud, que la tuue alli muy grande, y muchas fuerças, que con ellas, y los deseos parece se trabajò mucho; todo se lleuaua con gusto, y la penitencia, y rigor de la vida con gran sabor.

Luego que començò nuestro Señor à dexarme entrar en la oracion con quietud, y ansia de estarme cõ el, me dio muy de ordinario vnas hablas interiores que no puedo yo aora dudar dé que eran suyas, por los efectos que hazian en mi alma, aunque el demonio, ò yo me inquietaua con las dudas que tenia, mas el Señor me sossegaua, enseñandome de la manera que vn Padre, ò amigo ternissimo lo haze con otro a quien quiere mucho. Enseñauame como auia de gouernar à aquellas almas, que eran arto buenas; mas como yo nunca auia visto este modo de gouierno, no sabia como auia de assentar la perfeccion en ellas, y en mi, exercitandolas en la mortificacion, y apurando la oracion que tenian. De todo cuydaua este Señor, y me dezia con palabras muy claras como auia de proceder en todo; y assi se siruio de que siẽpre saliesse bien lo que por su orden hazia. De todas estas hablas daua yo quenta à aquel Padre, y me sossegaua arto

con

con su buen entendimiento.

Tuue alli algunos buenos exercicios: porque con algunas de las que fueron huuo que hazer, y creo lo aurà siempre con las personas que entran mugeres de dias, y hechas a sus modos de oracion; que por la mayor parte se trabaja mas con ellas, que con las que van rendidas, que no saben nada, por ser esta vna gran disposicion para labrar en ellas el Señor su diuina morada; pues como digo, era bien menester luz del cielo para gouernarlas, y a los principios con la estima que yo tenia de su virtud, hize algunas ignorancias; mas nuestro Señor que tomò la mano à encaminarme, me fue dando luz.

Prosigue las muchas misericordias que nuestro Señor le hizo en esta casa de Eybar. Capit. II.

LAs hablas que tenia no podrè dezirlas todas, mas algunas pondrè aqui, para que conforme a ellas vea v. m. si iba bien. Vna vez estando cãtando la Missa de la Vigilia de los Apostoles, no me acuerdo bien que Apostoles eran) dize el Introito *Ego autem sicut oliua*, &c. Considerãdo yo en estas palabras à Christo nuestro Señor cercado de frutos tan diuinos, como los de su passion, y trabajos, por cuyos meritos auia en la casa de su Padre tantos pimpollos de Martires, y Santos, y Santas, despertandome aquella memoria començò nuestro Señor a darme vna grande ansia de poder yo ayudar à Christo nuestro Señor en llegarle almas que ofreciesse a su santissimo Padre Eterno, pareciome que me dezia. Tu tambien le llegaras muchas, y apareceras delante de su trono cercada de hijas que le ofrezcas: por entonces me dio esto gran consuelo con que se apagaron aquellas fuertes ansias que tenia.

Otra vez me dixo nuestro Señor, que no pensasse que auia sido sin misterio el mandarme el P. Prouincial que me pusiesse nombre de S. Ioseph, que significaua acrecentamiento: porque queria que los huuiesse en su Iglesia de almas puras, que en estos Conuentos le siruiessen, y diessen alabanças, y que para esto auia querido seruirse deste miserable, y flaco instrumento. Todo esto me hazia andar confundida delante de su Magestad, y quando se ausentaua (segun mi sentimiẽto) me apretauan estas cosas mucho, pareciendome engaños del demonio, ò imaginacion mia, y como passauan tan de presto, y en vna palabra me daua à entẽder mucho, pareciame lo imaginaua, y forjaua con el entendimiento.

Estando vn dia muy afligida desto, me enseñò nuestro Señor como obraua su Magestad en mi aquella doctrina, que con sus diuinas palabras me enseñaua, poniendome vna comparacion, y fue, que ansi como quando se quebraua vn vaso a donde estaua vn oloroso licor, el qual derramado inchia la casa de aquella suauidad, para aueriguar de adonde venia, andauan a buscar dõde salia aquel olor: ansi el entendimiento ilustrado cõ su diuina palabra, aueriguaua las verdades que por ella me enseñaua; las quales eran breues, y llenas de misterios, y que era menester ser entendidas. Lo que à mi me turbaua era la brevedad con q̃ passauan, y las inteligencias que despues me quedauan como he dicho; mas en llegãdome a la oracion, ò a recibir a nuestro Señor, luego quedaua firme, y sossegada de todo. Pareciame a mi (como andaua con deseos de darme a la oracion, y soledad) que siendo Priora no podia tener sossiego, ni medrar el espiritu, y ansi escriui al Padre Prouincial me quitasse el oficio, mas no quiso hazerme misericordia, sentilo mucho, como flaca, y ignorante en lo que el Señor sentia de mi; el qual me traìa con tan grandes ferubres, y ansias de su amor, que no podia sossegar, y pareciame le amaua.

Acuerdome que me dixo vn dia, que yo estaua muy fatigada (de que no podia seruirle en cosas dificultosas) aquellas palabras que dixo à S. Pablo, quando le

pre-

preguntò si le amaua, preguntòmelas a mi otras tres vezes, y en cada vna dellas era tan grande la confusion, y fuego que sentia, que no parecia sino que de todo punto me consumia, y deshazia, imprimiendome vn profundo conocimiento de mi nada, y de la bondad, y amor deste Señor, que era el que obraua aquellos efectos. Acuerdome que con la grandeza de los afectos que sentia (como si pudiera huir de nuestro Señor) comencè à querer andar; mas a la tercera vez que se las oì, no pude dexar de dezirle boluiẽdo la cabeça, vos Señor lo sabeis que os quiero mas que a mi, y que morir muchas muertes por vos, me parece nada; entonces me dixo su Magestad, que cuydasse de aquellas almas, y de las demas que me encomendasse. Con esto quedè tan rendida que hize firme proposito de no rehusar mas el ser Priora, y tan llana a serlo toda mi vida, si su Magestad gustasse, que sino fuesse mandandomelo, no me atreueria à hazer diligencia en contrario. Desde entonces me dexò nuestro Señor cõ deseo de aprouechar aquellas almas, y de poder acudir en algo a todas con vna gran estima de que su Magestad me fiasse lo que tanto quiere; pues dio a su hijo para la redencion dellas. Durò me por muchos dias, que siempre que me acordaua desto se encendian mas los deseos de seruir a nuestro Señor, y aquel conocimiento de mi nada que he dicho.

Vna vez estando en oracion me pareciò queria nuestro Señor hazerme alguna merced, de que le viesse en forma corporal, pareciome le comencè a ver las manos; mas yo estuue tan temerosa de mi, que comencè a suplicarle con gran fuerça, que no me hiziesse semejantes fauores, pues no los merecia, y puesta de rodillas, y cõ lagrimas instaua para que me concediesse este bien. Temiame yo mucho, y pareciame que todo lo perderia con mi poca humildad, y este modo siempre le temi, y todo lo que causa efetos esteriores, que tambien suplicaua à nuestro Señor no me los diesse, pues sabia qual yo era, para recibir semejantes tesoros, aunque los estimaua en otras personas que los via; pareciame seria desacreditar los fauores deste Señor, si supiessen que los ponia en tan sucio muladar; y por esto importunaua a su Magestad para que no me los hiziesse a mi; los quales comunicaua a las mas de las que estauan en esta casa. Parecia se agradaua el Señor destos mis deseos, como sino fueran suyos todos los buenos que tiene vna alma; auiamelos dado de que me diesse muchas dificultades que romper por su amor; mas en todo faltaua mucho, aunque no me acuerdo de verme apagada aquella gran ansia de seruirle con perfeccion, y padeciendo.

Estando vn dia en la oracio, me mostrò nuestro Señor el misterio de la Santissima Trinidad (que conforme a mi flaqueza, me parecio era con claridad) entendi como el Padre està siempre engendrando al Hijo, cuya generacion es eterna; y que al Espiritu Santo le produce por la voluntad el Padre, y el Hijo, como vn principio suyo; y como siendo tres personas distintas, es vn solo Dios verdadero. Entendi como estan estas tres diuinas personas, obrando en el alma que està en gracia, y con mayor operacion en las que con particular cuidado se disponen. Dioseme a entender la naturaleza de nuestra alma, y el auerla criado nuestro Señor a su imagen, y semejança, como se auia de entender esto; la nobleza de las tres potencias que la dio; por las quales parecia se comunicauan las tres Diuinas personas, ennobleciendola de nueuo con los fauores que la hazian; y como aquella vnidad destas potencias, que es la sustancia del alma, corresponde à la vniformidad deste Dios, y como estando bien purgada el alma, se haze vn espiritu con el. Fue mucho lo que alli se me dio a sentir, y à gozar, y sino me asiera fuertemente a vna reja del Coro, me parece cayera en tierra; porque ya el cuerpo padecia. Alli me parece sentì como son los arrobamientos; mas como me vi delante de nuestro

Se-

Señor, supliquelè con todo mi coraçon no me diesse cosa q̃ se pudiesse echar de ver, pues podia su Magestad fauorecerme sin aquellas demostraciones, parece me que me lo concedio: fue mucho lo que alli padecio el cuerpo: porque la fuerça del gozo, y la que yo hazia para encubrirla, toda era mucha; y ansi con ser por Nauidad, huue menester mudar tunica. Quedè de aquella misericordia muy trocada, y dudando yo que el Señor huuiesse perdonado mis pecados, pareciendome que auia hecho poca penitẽcia, y que tambien era poco el tiempo que se auia passado sin hazer tantos, me consolò su Magestad, y me dixo, que no auia el menester tiempo para justificar vna alma, y me asseguròde que ya me auia perdonado. Dexòme esto tan sossegada, que nunca mas tuue memoria de mis pecados, y me quedò tan gran oluido dellos, que preguntandome vna persona (con quien yo comunicaua mi alma) si auia ofendido a nuestro Señor en vna cosa que caì muchas vezes, le dixe con toda verdad, que no; porque no se me acordò, ni yo podia hazer memoria dellos hasta que v.m. me mandò que los escriuiesse, que para esto me ha hecho nuestro Señor merced, de que se me ayã acordado todos, segun me parece, q̃ me tiene esto con arto consuelo, para que vea v.m. la que soy, y los dos estremos tan grandes de miseria mia, y la bondad de mi Señor: Bendita sea su infinita largueça, y misericordia, que tan sin reparar en el sujeto mio, ha querido derramar sus misericordias en el.

Fueron muchas las que en aquella casa recibi, y le dezia yo con mi ignorancia, que no me hiziesse tantas, que era prodigalidad, y que las perderia. Algunas vezes me dezia su Magestad, que mirasse con la priessa que me lleuaua, esto bien do via yo, por ser cosas tan grãdes. Esta merced que aora he dicho, traìa muy de ordinario presente; y ansi andaua tan fuera de mi, que no sè como acertaua à hazer nada; porque el fuego en q̃ ardìa mi coraçon, era muy grãde; y ansi lo eran los deseos de seruir a nuestro Señor en algo, y siempre le tenia de apurar me mas en el camino de la mortificacion; con esto se me hazia todo facil; y no podia hallar nada que no lo fuesse; Sentia hazer cosa què fuesse de comodidad, y regalo para mi, y ansi era de tormento el dormir, y comer, y si gustaua de los mantenimientos me daua pena. Con esto me determinè à suplicar a nuestro Señor me quitasse el gusto, y sabor de ellos. Hizome su Magestad esta merced tan cumplida, què desde entonces (que va ya en cinco años) me quedo mortificado el apetito del gusto de manera, que no sè que aya cosa que me le pueda dar, sin hallarle en ninguna diferencia de manjares, y esto es algunas vezes de manera, que no me queda distinto para diferenciar lo agrio de lo dulce, como he dicho a v.m. algunas vezes; he tenido esto por merced de nuestro Señor, por ser vna mortificacion tan dissimulada, y ordinaria, que consuela mucho poderla exercitar, sin que la eche de ver naide.

Refiere dos fauores muy singulares de nuestro Señor, y los efectos que dellos le quedaron. Capitulo. III.

POr este mismo tiempo, que todo era antes de Quaresma, me dio vn Iueues a las dos, vn repentino dolor de cabeça, tan apretado, que estãdo con mi Confessor no pude hablarle palabra, mandò que me lleuassen a la cama, à donde me acostaron, y sin poder abrir los ojos estuue hasta las doze de la noche con vn tormento, y dolor agudo muy grande; mas eralo el consuelo que tenia de verme dolorida aquella parte, a donde Christo nuestro bien auia padecido tãto: suplicauale me hiziesse aquella merced algunas vezes, en memoria de sus dolores. Acuerdome que estaua tan aferuorada, que deseaua me dexassen sola, y con tenerme gran voluntad to-

todas, y ver quan apretada estaua, me dexaron, con esto quedè contenta, y quando dieron las doze de la noche me dormi vn breue rato, y despertando vi que estaua la celda llena de luz, y tan clara, que me via yo, y todo lo q̃ en ella auia: esta luz encendia mas mi alma, con que a mi parecer lo estaua mucho; yo no podia valerme, ni parecia que cabia en mi de gozo y alegria, sin saber de que; mas dentro de poco rato vi junto a la cama à Christo nuestro Señor glorioso, y tã resplandeciente, que el Sol me parece son vnas espessas tinieblas en comparacion de aquella luz, es luz que mirandola no solo no da pena; mas fortalece el alma, y dale no sè que de gloria, que no se puede dezir. Estaua Christo nuestro Señor hermosissimo sobre todo lo criado, salian de su cuerpo vnos rayos muy resplandecientes, y de su rostro vna luz serena, y agradable; mas sobre todo le salia del pecho vna luz mas pura, y diuina, que toda la otra excessiuamẽte, era aquello vn ser, y bien infinito, vna sustancia purissima à donde està encerrada la que con verdad sola se llama gloria. Alli vi como es verdad lo que dezia el glorioso San Francisco, *Deus meus, & omnia*, y que todas las cosas nos las dio el Padre en su Hijo, entẽdi aquellas palabras de San Iuan, que dizen: *Vidimus gloriã eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre*, Cõ vna magestad tan indecible, que conoci bien ser imposible dezirla, ni tener lẽguaje los mas altos Serafines, para declararnos aquel infinito bien de la Diuinidad, y como naide le comprehẽdio sino Christo Dios, y Señor nuestro; que mas vi Señor mio, vos lo sabeis, y que a mi parecer en alguna manera podia dezir: *Vidimus gloriam eius*, aunque bien sè q̃ no puedo yo comprehender vna pequeñita parte de aquella grandeza infinita. Pues como he dicho, estaua se mi Señor dulcissimo junto a la cama, y con aquella luz que le salia del pecho inchia todo el mio, y mi alma de aquel bien, el qual me parecia quedaua tan impresso en ella, y tan empapada, como el sello quando se imprime en la cera, y como si se echasse vna gota de vino en vn mar infinito. Deziame este Señor, que le pidiesse todo lo que quisiesse, que todo me lo concederia; mas yo no podia pedirle mas de a èl mismo; mas boluia algunas vezes a mandarme, que le pidiesse algo, en particular que mirasse que era tiempo oportuno para concedermelo; mas à mi me parecia que teniendole yo à el, no auia menester nada: mas dandome el Señor deseos destas dos virtudes, comẽcè a pedirselas, q̃ son humildad, y amor perfecto; por estas instaua yo mucho, y pareciame, que me las cõcedia este amoroso Emperador, diziendome, que me las daria. Deziame muchas palabras de amor, y en particular aquellas de la Esposa: *Surge, propera amica mea, &c.* Ya v.m. verà qual estaria esta pobrecilla tã fauorecida de su Criador, tan llena de dones, y riquezas, con vnos fauores tan tiernos, y tantas palabras de amor, como aqui oìa quien no merecia sino estar oyendo bramidos terribles. O que reconocimiento se engendraua en mi alma, y que grandezas dificultosas de dezir, y entender; mas dulcissimas de gustar, como v.m. aurà experimentado, y porque creo que las entiẽde, no dirè en esto, mas de que estuue desta manera casi toda la noche, y al fin de todo este tiempo, me parecio vn breue instante; mas dexòme con vnos efectos tan conocidos, que en esto nunca pude tener duda de que auia sido nuestro Señor, y siempre que me acuerdo desta misericordia, me asseguro de que fuesse suya, y siento particular gozo de los que alli gustè. Acuerdome que culpaua yo mucho al glorioso San Pedro, de que se queria quedar en el monte Tabor, mas ya desde entonces no me espantaua, aunque los efectos que me quedaron no fueron deseos de gozos, y cõsuelos. Quedè con tan grandes ansias de padecer, que en acordandome de q̃ auia tribulaciones, y trabajos, carceles, y tormentos, y que de nada desto gozaua, ni me tocaua, no podia valerme, y daua mis quexas a nuestro Señor, de que me tu-

tuuiesse presa sin hazer nada, y ansi me acuerdo que escriui algunos papeles, clamando al Señor por estos bienes, que yo no podia alcançar. Quisiera ir por las plazas, diziendo mis pecados, y qual era la misericordia de nuestro Señor, alabàdole, y prouocando a todas las criaturas para que le alabassen. Quedè desde entonces con vn continuo fuego en el alma, que del todo me trocò; y ansi me parecia a mi podia dezir: *Iam non ego, &c.* Y lo que dize Dauid: *Cor meum, & caro mea, &c.* Andaua tan abrasada, q̃ me subia a los desvanes à dar vozes; porque no podia valerme. Entonces entendi q̃ era aquella el agua que Christo nuestro Señor dixo a la Samaritana, y ansi me parecia a mi sentia interiormente aquel impetu del agua, y tenialos tan grandes destas auenidas, que si el Señor no fortaleziera el natural, creo acabara, y me parece que las ansias de padecer, y del bien de las almas, y de ver a Dios me llegauan a punto de acabar muchas vezes. No auia yo topado lo que dize la santa Madre Teresa de Iesus, acerca desto, despues lo leì, y me consolè mucho: porque es assi como dize. Quexauame yo muchas vezes a nuestro Señor, y deziale q̃ no era ley de buena amistad, q̃ me viesse el a todas horas, y que no le viesse yo, y como se lo sufrian sus entrañas, y otras ignorãcias, que cõ el desatino que traìa, dezia muchas. Quedè desde que me hizo su Magestad esta merced, cõ vna presencia suya en vn modo muy superior: porque aquella luz que salia de Christo, me quedò como ya dixè, impressa en el alma; la qual luz me auia hecho perder a mi de vista, de manera que yo no me hallaua mas de aquella luz inacessible, que es vna sustãcia purissima, y simplissima a donde se halla todo bien con vna inmensidad, y lleno de infinidades perfectissimas, es vn mar tranquilo, y sereno, à donde sin mezcla de turbacion se goza la paz. Quando esto se suspendia, quedaua aquel fuego que he dicho. Yo no me entendia, y acuerdome que estando en vna recreacion en vna pieça a dõde entraua mucho Sol, me enseñò nuestro Señor como tenia yo el alma. Represèntòseme vna pieça de cristal clarissimo, y muy grande, en la qual dauan los rayos del Sol, y envistiẽdose en ella, no se via nada del cristal, sino los mismos, y luz del Sol, y del salia vn fuego delgadissimo que la tenia abrasando. Esta comparacion me satisfizo; porque a mi parecer ansi andaua yo, y tan embeuida, y consumida en aquel infinito biẽ, que no me hallaua a mi. Desde entonces me dio nuestro Señor despego de criaturas, y me parece que me imposibilitò para assirme a nada. Todas me parecian tan pequeñas como los atamos que andan en el Sol. Perdi el miedo a los trabajos interiores, y exteriores; porque entendi que todos eran ordenados por este Señor.

No auia yo entendido como estaua en todas las cosas; mas ya experimentaua que el estaua en ellas, y ellas en el, cõ esto segundo me hallaua, y hallo mejor, buscandolas en este Señor, que alli se hallan cõ vn grado muy superior, y no embaraçan, ni impiden; porque no se pierde de vista a nuestro Señor. Quedòme tambien vn propio conocimiẽto de mi miseria, y de mi imposibilidad grande para el bien. Con esto no me afligian tanto las faltas, antes muchas vezes erã motiuo de mayor consuelo, por la experiencia que hazia de mi, y de la bondad del Señor en sufrirme. En fin, fue mucho lo que alli se me dio, que no sè yo dezirlo: no tenia pena de nada, mas de imaginar que ofendian a nuestro Señor, esta era muy grande algunas vezes, que me llegaua à mucho aprieto. Ya he dicho, q̃ este modo de presencia de Dios traìa de ordinario, y me durò tres años, hasta q̃ su Magestad me puso en la q̃ aora traigo, que hizo dos años por esta Nauidad passada, y me han durado los mas de los efectos.

El primer dia que me leuantè (que estuue vno en la cama; porque me dexò con grãn quebrantamiento aquel dolor de cabeça) luego me fuy al Coro a dar gra-

gracias a nuestro Señor, por las misericordias que me auia hecho. Acuerdome que entrando en el Coro, me parecio (aunque yo no via nada) que los Sãtos, y Angeles me hazian reuerencia, por ser ya Esposa del Cordero, esto me hizo gran confusion, y con vna verguẽça humilde, y reconocida, admitia aquella beneuolencia que sentia en aquellos espiritus bienauenturados: acordaronseme aquellas palabras de San Iuan, que dizen: *Et in sanguine Agni, &c.* Y pareciame que por aquel diuino labatorio me venia todo aquel bien, de que aquella Santa Congregacion no se afrentasse de que su Señor me huuiesse tomado por Esposa. Acuerdome que no podia leuantar los ojos (aunque lo prouè por algunas vezes) del gran reconocimiento que tenia, de quan indigna era de aquel biẽ, mas que ninguna criatura, mas pareceme hazia el Señor con migo lo que hizo el Rey Asuero con la Reyna Ester, quando en su presencia se desmayò, que baxò su Cetro, y la alentò, y llegò à si, para que su grandeza no la espantasse; y aunque yo no vi nada, bien entendi que el Señor me alentaua para que no desmayasse en semejantes cortesias, siendo yo la vltima de todas las criaturas, y ansi no via en el Señor mas del amor grande que tiene a las almas, y que por el me admitia à aquel santo matrimonio.

Otra vez estando en la oracion, en ella con aquellas palabras de la Esposa, que dizen: *Osculetur me osculo oris sui, &c.* Comencè a pensar si las dezia por aquellos toques que suele dar el Señor, de quando en quando al alma, con que parece la comunica algunos breues ratos de vnion (deseando yo que aquello no fuesse a vezes, sino que me diesse paz segura, y de assiento) me dixo el Señor, que la que me auia dado no seria assi, si no que los caudales estarian juntos, como lo estauan los de las personas en quiẽ estaua cõsumado el matrimonio, cuyos bienes erã vnos, y ansi gastaua cada vno como de hazienda propia, que hasta alli auia sido, como la Esposa aquien su Esposo daua de quando en quando alguna joya particular, y ella alegre con la nueua dadiua, daua parte de su gusto a sus conocidas, y amigas, que ya de alli adelante no tendria aquellas niñerias, sino que conocida de su infinito poder, y amor, no se me haria nouedad los regalos que me hiziesse, y era ansi, que antes que nuestro Señor me hiziesse estas mercedes que aqui he dicho, todas me dexauan espantada.

Estando vn dia cuydadosa de las faltas de vnas hermanas, q̃ me parecia no podia remediar tan apriessa como yo quisiera, y que no se disponian para la enmienda, començòme a dar pena, y el Señor que siempre me las andaua quitando, me consolò, y representòme aquel lienço que vio baxar el glorioso San Pedro del cielo, con aquella voz que le dixo, que comiesse de aquellos animales; no lo auia yo oido en mi vida, y alli me dixo nuestro Señor, que aquello auian de hazer los Perlados, comer, y digerir las faltas de sus subditos, y no congojarse con ellas, vnas vezes disimulandolas, y otras con oraciones, y gemidos, pedirle a su Magestad las remediasse. Alli me enseñò como la mucha oracion por los subditos alcançaua la perfeccion en ellos, y no las muchas reprehẽsiones, y aduertẽcias, y q̃ si queria tener hijas santas que orasse mucho por ellas.

Con aquellos grandes feruores que traìa, pareciame q̃ no auian hecho mucho los Martires, en entregarse a los Tiranos para q̃ les quitassen las vidas, que mas era passar con resignacion q̃ no me la quitassen a mi por Christo, cõ las ansias q̃ yo traìa. Dixome el Señor, que no era là mayor dificultad el ponerse a los tormentos: porque entonces el los estaua ayudando, y los acompañaua personalmẽte, sino antes de ir a padecer; porq̃ alli era el sentimiẽto q̃ hazia la naturaleza muy grãde, leuantando vnos temores

grãdes, ordenãdo su Mageſtad, q̃ no perdieſſẽ el merito, y corona q̃ ſe alcãça en lleuar cõ igualdad los deſamparos. Moſtròme el Señor qual auia ſido el que algunos Santos auian tenido en aquel tiempo, y dìomele a ſentir, en particular del glorioſo San Lorenço, que es vna ſombra eſpantoſa de la muerte, y vna pena tan intima, q̃ no le queda raſtro de coſa que no lo ſea: Quien huuiere paſſado por los temores que ſuele comunicar nueſtro Señor, en la hora de la muerte, entenderà eſto que no ſe puede pintar, aunque me parece ay otro deſamparo mayor que eſte, que ſi me acuerdo le dirè adelante.

Eſtando otra vez en la oracion, penſando en el Miſterio de la Encarnacion, ſe me repreſentò de preſto la Virgen nueſtra Señora, y que me la moſtraua ſu ſantiſsimo Hijo, y me dezia, que queria que vieſſe como eſtaua eſta Señora en el punto que el auia encarnado en ſus entrañas. Pareciome eſtaua tan encendida en amor, que parecia no era mas que fuego, y amor, y hecha vna deidad por participacion del Eſpiritu Santo, parecia eſtaua la Santiſsima Trinidad en aquella ſantiſsima alma, y toda empapada en eſtas tres Diuinas perſonas, le repreſentauan ſu diuino querer, por aquel Arcangel, que fue el que ſe le dio à entender, y luz de aquel altiſsimo conocimiento de la Diuina voluntad, para que ella quiſieſſe dar ſu ſangre, para que ſe organiçaſſe aquel cuerpecico, en que ſe auia de hazer aquella diuina vnion de la naturaleza Diuina, y humana; y eſta ſeñora, como eſtaua tan dexada a la voluntad de ſu Señor, ſe rindio luego, y con vn zelo grande del bien de de las almas, dio el ſi, y ſu conſentimiento, para que la perſona del Verbo tomaſſe en ella carne, y hecho hombre moraſſe en ſus entrañas, por aquellos nueue meſes. Pareciome que aquella palabra de la Virgen auia ſido obra de la Santiſsima Trinidad, que inſpiraua en ella, para que la dixeſſe, y como en ella obraua, el Eſpiritu Sãto aquella altiſsima obra, y todas tres perſonas criauan aquella alma Santiſsima de Chriſto, enriqueciendola mas que à criatura ninguna, y haziendola a ſu ſemejança, con las perfecciones que conuenia à tan gran miſterio como el que ſe obraua, juntandoſe aquellas dos naturalezas, dando luego al alma de Chriſto, que fueſſe bienauenturada, y que gozaſſe de la Diuina eſſencia. Pareciame era la Virgen, como ſi dixeſſemos de vn cuerpo criſtalino, y muy reſplandeciente, ſin mancha, ni mota ninguna, y que dentro del eſtaua el de Chriſto, y que por ambos paſſaua aquel mar infinito, ſin hallar impedimento ninguno, en ambas almas ſe remiraua la Santiſsima Trinidad, y de ambas ſe complacia, y eran tan ſemejantes, que podia dezir nueſtro Señor, que auia hallado vn hombre a la medida de ſu coraçon; porque aunque eran dos cuerpos, no auia mas que vna voluntad, vn querer, que es lo que ſe llama coraçon en el alma. Viaſe todo eſto de vna manera, que no ſe puede dezir con nueſtro lenguaje, y quien le tiene como yo, muy menos: pareciame que me dezia Chriſto nueſtro Señor, que auian ſido los dos tan vniformes, que ni en vn ſemblante jamas auian diſcrepado. Dixome, que eſtas dos voluntades la de ſu Santiſsima madre, y la ſuya ſe ſignificauan en los dos Cherubines del Arca del Propiciatorio; los quales eſtauan tan ſemejantes el vno al otro, y que en el arbol de la Cruz, que ſignificaua el Arca, eſtaua el, y ſu Madre, ofreciendo al Padre Eterno aquel ſacrificio, ambos con vnos miſmos afectos, y zelo de ſu diuina honra, y el bien de las almas, y que a ſu modo con la miſma entereza que el ofrecio ſu vida, la ofrecia la Virgen (digo la de Chriſto) ſin mueſtra ninguna de flaqueza, ſino con vna fortaleza varonil, y ſin quexarſe al Padre: porq̃ ardia en ella la pena,

na, y amor a vn passo, y que no auia, como ya dixe, dado muestra de flaqueza, ni echando lagrimas la auia mostrado, ni cosa semejante. Esto me consolò mucho, porque a mi me daua pena quando oìa dezir algunas cosas del llanto desta señora, y que quando auia encarnado Christo Señor nuestro, auia tenido vn grande arrobamiento; de todo esto me desengañò el Señor, mostrandome como se le auia dado capacidad en el alma, para lo que auia de passar de pena, y de gozo. Dixome tambien, que las palabras que auia dicho su Magestad en la Cruz al Padre, *Deus, Deus meus, &c.* auian sido para consuelo de los justos, assi porque se ayudassen del desamparo deste Señor, como porque quando ellos le padezcan, aunque se quexen a su Magestad, no se desconsuelen. Dixome que me daua a esta Señora por Maestra de oracion, y enseñòme como la tenia con vna vista siempre fixa de la diuina essencia, y que aunque tenia à Christo en los braços, siempre le miraua como à Dios, con vn sumo amor reuerencial, y perfectissimo, sin que jamas se apagasse, y que desde su concepcion iba creciendo en virtudes, teniendolas al principio en vn leuantadissimo grado.

Desde que me dixo esto nuestro Señor, entendi que era mas alta oraciõ este modo que he dicho, que antes no me parecia que lo era, sino quando auia visiones, ò reuelaciones, que tan ignorãte era como esto, y quãdo a mi me la daua nuestro Señor, me parecia tiempo perdido, como ya he dicho, desde entonces procuraua entrar en la oracion con esta señora, para que me encaminasse, enseñãdome a gastar aquel tiempo mas agusto de nuestro Señor, y siempre que tomaua este medio me iba bien, sacando prouechos conocidos.

Entre otras cosas que nuestro Señor me dixo, estando yo con deseos de assẽtar la verdadera mortificacion, y el trato espiritual en aquellas almas, fueron aquellas palabras del Cantico, que dizẽ: *Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans*, dándome a entender en esto, que las lleuasse poco à poco, aficionandolas a la virtud, y lo q̃ importa a los subditos el exemplo de los Perlados, y con la blandura que se han de tratar siempre los subditos.

Como professò en este nueuo modo de vida: y de algunos aprietos interiores, y otras misericordias de nuestro Señor. Cap. IIII.

ANtes que saliesse de Ciudad-Rodrigo, estaua determinada à hazer nueua professiõ en este modo de vida, ofreciendome de nueuo toda al Señor. Sali con este animo, y despues de auer estado algunos meses en aquella casa (pareceme era en los vltimos meses que alli estuue) acordãdome vn dia destos deseos, estando en oracion, y yo algo resfriada en ellos, me mandò nuestro Señor, que escriuiesse al P. Prouincial, pidiendo la licencia para hazer la professiõn; yo soy tal, q̃ senti el hazer esto; mas el Señor que siempre ha puesto lo mas, para que yo le obedezca en lo que es mayor bien para mi, me apretò alli de manera, que hasta que hize voto de hazer lo que me mandaua, no pude aquietarme. Embiè por la licencia, y luego la hize, que vino a ser dos dias antes que me partiesse de aquella casa: y algunos antes estando en oracion, despues de auer comulgado, suplicando a nuestro Señor mirasse por aquella casa (que como imperfecta, me pessaua de dexarla tan presto) me dixo, que perdiesse cuydado, que ya quedaua por su quenta.

No auia mas de vn año q̃ estaua alli, y quiso nuestro Señor que viesse los muchos prouechos que en aquel lugar se hizieron, con aquella pequeña planta: porque auia mucho cuydado de que en la oracion se pidiesse el bien de las almas de aquel lugar; adõde se tenia por bueno no comulgar mas que las Pascuas, y quãdo me vine, todo lo granado del con-

fessauan, y comulgauan cada quinze dias, y muchos a ocho. Deui mucho a toda aquella gente, y de los lugares comarcanos hazian muy grandes limosnas. Cũpliome biẽ nuestro Señor la palabra que me dio quando sali de Ciudad-Rodrigo, de que no me faltaria, y ansi me sucedieron cosas muy particulares que me han hecho tener firme confiança en la diuina prouidencia, que a vista de ojos via muchos socorros marauillosos: Bendito sea el Señor, que no sabe oluidarse de los que en el confian.

Entre otras misericordias que nuestro Señor me hizo quando vi a Christo nuestro Señor tan lleno de gloria, como dexo dicho, fue dexarme con conocido aumento en algunas virtudes, y en particular en las dos que me dio a desear, q̃ fue ron Caridad, y Humildad, no solo conociendo con mejor vista al Señor, y la baxeza, y miseria mia, mas obrando con feruor estos dos conocimientos; de los quales me nacian vnas ansias eficaces de padecer por Christo Señor mio, y de vnirme, y assemejarme a el, por imitacion de las virtudes que no podia sossegar sino en el exercicio dellas. Con esto me crecieron los deseos de ayudar à las almas, y de morir por el aumento de qualquiera; de manera que trocàra todos los gozos de los justos; porque me dexaran abrasar por los proximos, padeciendo afrentas, y tormentos por su bien: a este deseo se juntaua el de tener trabajos, y padecer martirio, y como via, que aunque muriesse mil muertes, no se podia artar esta sed que sentia, ni nada de quanto imaginaua lo era, mirando a lo que deuia à nuestro Señor, encendiase mas la voluntad, aplicandola a estas ansias que traìa con que andaua de ordinario, haziendo actos encendidos. Estos deseos que el Señor me daua, procuraualos entretener con algunas niñerias que este Señor me enseñaua. Siempre que me desnudaua me imaginaua junto a vn gran fuego, a donde deseaua arrojarme, y dar la vida por nuestro Señor, con esto, ò otros afectos de martirio me entretenia, ya que no podia alcançar el verdadero de que me quexaua mucho a su Mageſtad, y quando via que estaua este bien tan lexos de mi, me parece era lo mas dificultoso que tenia en que resignarme. Eran de ordinario estas dos ansias tan grandes, q̃ no podia valerme, juntandose a vn gran fuego interior, que casi siempre traìa, de que ya creo he dicho, y que me obligaua à irme à partes escondidas; muchas vezes dezia sin sentirme: No mas Señor no, mas cruz, basta basta; dezia estas ignorancias a su Mageſtad, y escriui algunos papeles: por que parecia descansaua cũ dezir enellos mis glorioſas penas, que ambas cosas me traìan el alma despedaçada, à nuestro modo de entender.

Quedòme tambien vn desprecio, y aborrecimiento de mi, tan grande, que sentia tormento quando me estimauan, y si me tratauan mal en ausencia, ò en presencia, era tan grande el consuelo, que llenaua mi alma de descanso, y gozo, y aunque estuuiesse seca, y con aprietos, que en oyendo alguna palabra que oliesse à despreciarme, se me inchia el coraçon de vna subita alegria, que desterraua qualquiera tristeza que tuuiesse. Diome el Señor vna gran luz de como soy la vltima de todas las criaturas en merecimiento, y assi nunca he podido hallar lugar tan baxo que no sea muy mas alto que yo merezco. Con esto no me alterauan, ni me alteran ningunas opiniones que contra mi se tengan; por que sino he echo lo que dizen, sè que ha quedado, por tenerme el Señor de su mano, que mi natural, y desagradecimiento, bien prouado tengo que es capaz de toda maldad, y miseria. Con esto viuo siempre con miedo de mi, y confiança en nuestro Señor desauciada, de q̃ si su Mageſtad no me tiene de su mano, darè en grandes miserias, y peca-

He padecido muchas tentacion-

vanagloria, y aunque temo de què he caydo, y faltado en ellas, es muy ordinario tener presente en la misma tentacion lo poco que soy, y quanto mas incapaz de que puedan estimarme, que ninguna criatura, y como esta verdad està tan impressa en el alma, ninguna tentacion me entristece tanto: porque veo quanto mayor atreuimiento es en mi, que en otra ninguna criatura, tener pensamientos de presumpcion, y estima propia; mas no por esto dexo de temer que he faltado, cayendo muchas vezes en este miserable vicio, de que os pido perdon Señor mio, y misericordia infinita, con entrañable deseo de no manchar mas esta alma, que parece escogistes para tan grandes beneficios, y misericordias como en ella aueis obrado, borrandolas yo siempre con la corta, y grossera correspondencia que he tenido con vos, amable bien y amor infinito.

Con el mucho que el Señor me mostraua iba curãdo las flaquezas mias, y vnas vezes aplacaua aquellas ansias que traìa, con darme aprietos interiores, y grandes sequedades, para que se fortaleciesse la niñez de mi alma en las virtudes. Eran estos aprietos en la forma que he dicho à v. merced algunas vezes; los quales hallè escritos en el libro de la vida de la Santa Madre Teresa, y porque estan alli puestos con tan grande claridad, y v. merced tiene tanta experiencia de quales son, no dirè nada dellos. Acuerdome que estando vn dia en la oracion, despues de auer passado algunos de aquellos apretados, regalandome el Señor, le dixe, que pues me auia de fauorecer tanto despues, que como le sufria su bondad, darme aquellos tormentos interiores grandes: pareciome que me respondia, que hazia con migo lo que vn padre que tenia vn niño pequeño a quien amaua con gran ternura, y viendole con vn nacido, ò postema por no entregarle, ni ponerle en manos de algun cruel Cirujano, el mismo le abria la postema, y sintiendo gran dolor el niño, juntamente se lastimaua el padre de verle dolorido; mas el deseo de la salud de su hijo vencia la ternura que sentia de verle llorar: ansi me parecia hazia el Señor con migo, y me lo dio à entender con esto, y vi quan para bien mio ordenaua aquellas amargas purgas, y desde entonces me quedò vna gran estima deste modo de padecer, y vn deseo de lleuar a solas estas penas, y abraçarme con ellas, y no me acuerdo de què despues acà, por apretada que aya estado, aya pedido al Señor me las quite, ni afloge, antes suplicadole muchas vezes me las añada, mas, y mas. En estos tiempos me hallo muy bien con dezir muchas vezes el Cantico del *Benedicite*, llamando a todas las criaturas a que me ayuden à dar gracias à nuestro Señor, de que me prueua, ò castiga; que lo vno, ò lo otro es misericordia grande que haze su Magestad, y se le deuen gracias por ella; pues todo va ordenado para nuestro mayor bien.

Otra vez despues de auer passado con estos trabajos mas de cinco semanas (era en Quaresma, y el mayor aprieto fue la semana Santa, que lo estuue mucho) fuyme el Viernes de la Cruz a vn confessionario a donde se auia puesto el Santissimo Sacramento el Iueues Santo, hize que se fuessen todas a las celdas, y quedème alli la mayor parte de la noche, y aunque no me acuerdo de cosa particular, sè que se me aplacò aquella gran pena que tenia, y a la mañana entrando en el Coro para los oficios de la bendicion del Cirio, lo primero en que puse los ojos, fue en vna Imagen de nuestra Señora, era de bulto, y auiala puesto en las manos vn ramillete de flores, pareciome que estaua con vna extraordinaria alegria, y muy mas hermosa que era la Imagen; luego que la mirè con aquel ramillete en la mano se me representò la gloria de Christo nuestro Señor, y la variedad, y hermosura de sus perfectissimas virtu-

des; pareciome que en aquel dia le auia ofrecido a nuestro Señor la Virgen santissima aquel ramillete preciosissimo, por el rescate del mundo; y no sè con que modo entendi alli la infinidad de meritos que sobrauan a Christo Señor nuestro, despues de auer pagado por nosotros. Fue mucho lo que alli se me descubrio (que para dezirlo con puntualidad, no se me acuerda) mas de que fue tã ta la alegria, y gozo que senti, que quando quise dezir la Profecia que me cupo, no podia, y quedè por tres dias tan suspendida, y lleuada, que casi estaua sin pulsos, y tan sin calor natural; que con ser tiempo templado, no podian calentarme, y la frialdad de los pulsos tanta, que se enfriauan las que me calentauan, pensauan era algun accidente de frio; mas yo no dixe a ninguna que era la causa de donde procedia, que siempre me hizo nuestro Señor misericordia de darme como poder encubrir estas cosas, y aunque en estos dias estaua como he dicho, no faltaua a la Comunidad, ni a nada de lo que solia hazer, que yo no sabia como era aquello, que estando tan fuera de lo que hazia, no faltasse de modo que no se me echasse de ver. Desde entonces me parece traigo esto casi siempre, y algunas vezes es tanto, que quando acabo de negociar algun negocio, ò acabo de comer, no me acuerdo que es lo que he dicho, ni puedo aduertir à nada, con otros efectos que ya he dicho a v. merced de palabra, y tambien me parece queda escrito la presencia de nuestro Señor, que traìa desde este tiempo que era el modo de oracion ordinaria que tenia.

Sale a fundar el Conuento de Medina del Campo. Lo que le passò en el camino: y descomodidades que començò à experimentar. Acogida que la hizo doña Agustina Canobio, persona de gran virtud, que fundaua el Conuento donde tomò el habito. Cuenta los grandes trabajos que en esta fundacion padecio. Capitulo V.

PVes como queda ya escrito, sali de Vizcaya, ya al año cumplido, y con arto sentimiento de todo el lugar, q̃ alli tãbiẽ gustò el Señor de sobre lleuar mi flaqueza, ordenando q̃ me quisiessen biẽ, cosa para mi de artacõfusiõ. Salio cõmigo la misma cõpañera q̃ lleuè de Ciudad-Rodrigo. Hizome nuestro Señor merced por sola su bõdad deq̃ aquel camino le anduuiesse arto diferẽte que el passado, iba con migo mi Confessor, el qual me mandò comulgar cada dia, con que iba con el consuelo que v. m. podra ver: esta misericordia me dio el Señor a entender me la haria desde antes que saliesse de Santa Cruz, y cõ este beneficio añadia el Señor mas fauores. Passè algunas descomodidades, que en otro tiempo las sintiera con la mucha vanidad que tenia; mas ya el Señor me daua en ellas gran consuelo. Sõ aquellos caminos muy asperos, y trabajosos, que no se puede andar sino en cabalgaduras, y con dificultad. lleuauamos las tã malas, que nos hazian caer muchas vezes, yo tuue por mejor apearme, y andar a pie vna tarde: porque la que lleuaua mi compañera no se le podia quitar, aunque era mejor; mas iba tan mala que me hazia temer no auia de poder llegar à Burgos.

En vno de los dias deste camino cayò la Fiesta de la Ascension, en el qual nos apeamos en vn lugar, y posada arto descaco-

acomodada, alli me dixeron de vna persona eclesiastica, que se auia passado a Ginebra, y que estaua casado, y con tres hijos: fue tan grãde la pena que me dio, que no pude estar con los que iban con nosotras; hize que se recogiessen todas, y que mi compañera se echasse, y yo me puse a vna ventana, a donde sin verme naide via yo el cielo, era aquel dia en el qual nuestro Señor me auia hecho muchas mercedes, y en la consideracion de aquel misterio, de que yo era muy deuota, comencè, me parece, a mirar a Christo nuestro Señor quan lleno iba de despojos a donde su santissimo Padre lo esperaua, y pareciame era dia de hazernos mercedes. Con esta confiança comencè a suplicar por aquella alma, que tenia traspassada la mia de dolor, imaginando el peligro grande en que estaua, y quan oluidada de lo que auia padecido Christo Señor nuestro por ella, y aunque me parecia que merecia, que este Señor la dexasse, apretauame tanto la pena que sentia de su perdicion, que me llegaua à mucho estremo; y como me via tan pobre para ofrecer nada por su rescate, deshaziame: suplicaua à Christo Señor nuestro, que pues auia baxado del cielo a la tierra por aquella alma, y auia padecido tan grandes trabajos, y tormentos, que no la dexasse perder. Ofreciame yo a padecer eternamente por alcançar que no se perdiesse, y assi me determinè a q̃ todo lo q̃ hiziesse, y trabaxasse en aquella fundacion de Medina, fuesse por esta persona, y como las que entraron en Medina eran tan buenas, y padecieron alli tanto, alcançaron (creo yo) con sus oraciones la conuersion desta alma, que puntualmente el año adelante, y el mismo dia de la Ascension supe como esta persona se auia ido a los pies del Padre Santo, y confessando su pecado, le dio penitencia al cabo de no sè que meses, que la hizo asperissima, murio (con grã edificacion de santidad, y buena vida en Roma) que fueron vnas nueuas para mi de gran gozo y consuelo.

Llegamos pues a Burgos arto mal paradas del camino, y aquel dia auia llouido tanto, que ibamos corriendo agua hasta las tunicas. Possamos en la hospederia de S. Agustin, estuuimos dos dias en aquella Capilla del Santo Crucifixo, que es vn Santuario digno de gran reuerencia, y estima. Tuuome alli nuestro Señor con gran cõsuelo, y diome a conocer el estado tan diferente en que auia puesto mi alma, del que auia lleuado la primera vez que alli auia ido tan diuertida, que no supe gozar de los dias que alli estuue, que creo fueron tres; lleuaronme a ver el claustro, que le tienen todo lleno de pinturas, entre ellas està vna de nuestro Padre San Agustin, y junto a el Martin Lutero, acordème como este desdichado auia sacado vna Monja de vn Monesterio, y fue tan grande la pena que me dio, que me parece huue menester hazer mucha fuerça, para que no me viessen hazer ninguna demostracion. Fuyme luego a la Capilla, y con todo mi coraçon comencè a suplicar a nuestro Señor me diesse muchas almas que ofrecerle por aquella Esposa suya que le auia hurtado aquel triste hõbre: quisiera yo entonces poder algo con todas las criaturas, para que se sacrificaran por Esposas deste Señor, en trueque, y descuento de aquella que con tã gran traicion le auia quitado. Alli me tuuieron estas ansias muy apretada, pareceme me consolò el Señor, assegurãdome, de que me concederia que le seruirian muchas almas en este habito, y modo de vida. Con esta confiança quedè contenta, y pareceme que no la he dexado de tener, de que el Señor se ha de seruir destas casas, y que se han de aumentar, que me da grande alegria.

Salimos de Burgos con el modo, y orden que v.m. sabe, y passamos por este lugar estando alli la Corte, por la puerta de Palacio al punto que salia la Reina al cãpo, diome nuestro Señor vn extraordinario gozo de verme en trage, y exterior humilde, con vna grã estima del bien que està encerrado en la pobreza, a donde otras vezes creo me afrenta-

tara yo segun era de vana.

Llegamos à Medina del Campo Vispera de Pascua de Espiritu Sãto, y el dia siguiente nos lleuaron a oir Missa al Cõuento de nuestro Padre San Agustin a dõde auia tan grã cõcurso de gente, que a la entrada de vn estrado huuieron de echarme en el suelo a puros golpes que me dieron vnas mugeres que estauan en el. Con esto me parecio cosa indecẽte ir mas a Missa fuera de casa. Sacòse licencia para que nos la dixessen a donde possauamos, que era en casa de la que fundaua el Monesterio, persona de gran recogimiento, y virtud, muy exercitada en mortificacion, oracion, y caridad, desde muy niña: el como la tocò el Señor para hazer aquella obra, fue marauilloso, y seria muy largo de cõtar; pues como digo, estuuimos en su casa hasta la Vispera de la Santissima Trinidad, estaua muy fuera de tomar el habito tan presto: porque la parecia era mejor dexar concluydas algunas cosas que tenia de importancia, que ordenar, yo la dixe, gustaria que nos fuessemos juntas, y como nuestro Señor la auia dado rendimiento no fue menester mas.

Entramonos en la casa que se auia comprado para el Conuento el dia que he dicho, en la noche, Vispera de la Sãtissima Trinidad, con gran consuelo mio, por ver que ya aquella obra se començaua à principiar. A la mañana se dixeron tres Missas, que me parecio a mi era aquello señal de que el Señor la aceptaua con gusto: no se pudo poner el Santissimo Sacramento luego, ni hazer clausura: porque gustò nuestro Padre Prouincial de hallarse presente, y estauã entonces en Capitulo, por esto fue forçoso estarnos dos meses de aquella manera; en los quales se padecio arta descomodidad, y lo que yo mas sentia era verme sin el Santissimo Sacramento, que es el vnico consuelo de los que viuimos en este destierro, y aũque no auia mas Monjas que mi compañera, y yo cõ otras seis que auian venido a tomar el habito seglares, rezauamos los oficios Diuinos. Traìame nuestro Señor tã fuera de mi, que no sentia el trabajo, ni parecia assentaua los pies en el suelo, y cõ el feruor grande que tenia, parece gustaua el Señor que se hiziesse alguna labor en aquel lugar, con que començò a cobrar mucha deuocion al Conuento, y ansi era tanto el concurso de la gente q̃ iba a vernos, que no me dexauan sossegar. Teniamos la casa muy desacomodada, y de solos quatro aposentos que auia, el mayor era a donde se dezia Missa: de lo demas de la casa no podiamos seruirnos: porque era adonde se hizo Iglesia, y vn dormitorio.

Con la obra, y la mucha gẽte que iba, y el calor que era muy grande el que hazia, se padecio mucho. No fueron mas Monjas a esta fundacion (como he dicho) sino mi compañera, y yo: porque otra que entrò era de otras Monjas de nuestra Orden, sujetas al Ordinario de Burgos; y ansi entrò por nouicia, y para serlo, y fue con su gusto, y ordẽ de nuestro P. Prouincial, y con dote señalado; dio licencia su Priora: tenia arto buenas partes, y gran habilidad, y exercicio de oracion. Quando passè por Burgos, me mandò nuestro Padre Prouincial, que la viesse, y examinasse, por si era apropósito; tenia tan buen exterior, que me parece he visto pocas personas que de primera vista me ayan satisfecho, mas que esta Religiosa, con que estimè por buena suerte auerla hallado para aquella fundacion; porque los deseos que mostrò de humildad, y desprecio, eran grandes, y la estima que hazia de entrar a ser nouicia. Tenia mucha virtud, como dirè adelante; mas ya v. merced sabe que la puede auer muy grãde, y no ser apropósito para nuestro modo de vida, que esta renunciacion de la propia voluntad que aora se professa, ansi como es el pũto mas importante para la perfeccion, assi es el mas dificultoso, y si del todo no se renuncia la honra, no se alcançarà el señorio del alma, que para ser algo en la presencia de nuestro Señor, es menester que nos tengamos por la nada,

co-

como deverdad lo somos en los diuinos ojos, que es aquien auemos de contentar.

Era esta señora principal, y emparẽtada, y por esto; como por ser estimada en su Conuento, hizo mucho en determinarse a salir del, y entrarse en vno a donde auia de passar tantas descomodidades; mas porquien hizo esta mudança no dexarà de pagarselo. Pues como digo, fue a Medina, y llegò dos dias antes de los glorioſos Apostoles San Pedro, y San Pablo, a medio dia. Acuerdome que llegamos mi compañera, y yo à recibirla a la puerta, y en llegando a pedirme la bendicion, me dio nuestro Señor à entender tanto de lo que auia de padecer con ella, que el natural hizo tan gran sentimiento, que toda turbada se me demudò el rostro, y color de manera que mi compañera pensò que auia visto algo, y con estar alli gente, y algunas de las demas que auia en casa, començò à preguntarme que tenia, ò que auia visto, importunòme para que se lo dixesse, yo no pude dezirle mas de, O hermana, y lo que auemos de padecer con esta criatura! pida al Señor nos dè fuerças, y animo, diole su Mageſtad, mas fue bien menester: porque luego se començò a padecer con ella, y el dia siguiente fue tan grande su desconsuelo, que la hallè encerrada en vn aposento llorando, y me dixo palabras en que mostrò gran descontento. Yo me atribulè desto mucho, y sino fuera ida la gente que venia con ella, la boluieran a llevar; mas el Señor que ordenaua que huuiesse que le ofrecer, en vn año que alli estuuo, quiso que se quedasse. Hize todo lo que pude para sosegarla, y procurè que la tratasse vn Padre de la Compañia con quien yo comunicaua, y me ayudò en esto, y en los demas cuydados que tuue en el tiempo que estuuo en aquel lugar, que fuerõ los dos meses, hasta que se puso el Santisimo Sacramento, que en poniendose quiso su Mageſtad dexarme tan sin ayuda, que no tenia a quien boluer los ojos en el lugar, que en este tuue dos personas que padecierõ arto por mi; la vna dellas fue el Licenciado Iuan Manrique, que los deseos q̃ el Señor le ha dado de seruirle, tuuo bien en que emplearlos con lo que trabajò en ayudarme, y fue por su mano el remedio que el Señor puso para que le tuuiesse vna escritura que se auia hecho con el patron de aquella casa; esta estaua hecha desde antes q̃ yo fuesse, y en aquellos dos meses que estuuimos sin auer clausura, hize artas diligencias para que me la diessen, y nunca pude sacarla hasta quatro, ò cinco dias antes q̃ se cerrasse el Conuento; teniala el compañero de nuestro Padre Prouincial, que era muy amigo del Patron, y con vna comision que le auia dado nuestro Padre Maestro Fray Agustin Antoliñez, q̃ era Prouincial, quando se hizo pudo el Patron poner las condiciones que quiso, y tã desvaratadas, que el Padre Maestro se vio afligido, y el nueuo Prouincial, y otros Padres graues le echauan la culpa, queriale yo mucho, y dauame gran pena que le culpassen. En este mismo tiempo fue el buen Licenciado à llevar las Monjas que auian de tomar alli el habito, que se vinieron a juntar quinze, y con otras dos que apocos dias fueron, erã diez y siete, todas nouicias, que por estar el Padre Maestro prendado para darlas el habito, no pudo descargarme de ninguna; queria mucho el Padre Maestro al Licenciado a quien dixo la pena con que estaua de aquella escritura, y de la gran carga que era para el Cõuento lo que pedia el Patron, y daua tan poca hazienda, que apenas se podiã sustentar dos Monjas. Embiòme a dezir cõ el Licẽciado q̃ pidiesse la escritura al P. cõpañero, y q̃ quando me la diesse, le dixesse, que no auia de passar por ella, siendo en tanto daño del Conuento, y a la mañana fue à hablarme, y me dixo lo mismo. Auia el Padre compañero mandado pintar las armas del Patron en la Iglesia, y dixome, que lo mandaua el Padre Maestro (este dia que digo, me mandò su Paternidad que las quitasse de alli, y que por lo menos aunque no tuuiesse

con

Vallado. id.

con que compraſſe vnos tafetanes, y los clauaſſe de manera que no parecieſſen, ni ſe vieſſen mas los eſcudos) el Padre cõpañero fue la mañana ſiguiente, y lleuome los papeles; y el me los leyò, y deſpues de auer dicho Miſſa, y dadome a nueſtro Señor, le dixe con la determinacion, que eſtaua de no cumplir nada de lo que pedia el Patron. Fuile diziendo la ſinjuſticia, que era pedir ſemejantes condiciones, pienſo no auia reparado en ellas, porque ſi aduertiera a la gran carga, q̃ ſe echaua con tan flacos cimientos, no dexara efetuar la eſcritura. Como le dixe mi determinaciõ, començò a afearme la, y dificultarme el caſo, anſi pòr ſer la perſona poderoſa, como por eſtimarle mucho la Orden, y quererle bien el Padre Maeſtro, mas como yo me enterè de que conuenia desbaratar aquellos cõciertos, hablele con grã reſolucion. Dio le pena, que fuera del amor, y obligaciõ que tenia al Patron, era aquello coſa que auia de notarſe mucho, y echarle a el la culpa del deſacierto de lo hecho: yo tambien me mortificaua; porque las demoſtraciones, que auian hecho olgandoſe de que eſtuuieſſe alli fueron muchas, y cada vna, que hazian era para mi vna nueua mortificacion, porque de mi natural ſoy agradecida, y enemiga de dar pena a naide, y eſto he ſentido ſiempre quando me obligan las ocaſiones a darla.

Luego ſupo el Patron, que ya era llegado para el dia de la fieſta, que yo eſtaua con determinacion de no paſſar por ſu eſcritura, y nueſtro P. Prouincial, aun que le parecia acertado el desbaratarla, no queria ſe tratara dello, pues ya eſtaua hecha, pareceme que me dixeron que como el Padre compañero eſtaua deſte parecer, le ponia en el, y creo yo, que a todos les parecia conuenia que ſe quedaſſe todo como eſtaua. entendiendo no tenia remedio.

Aquella religioſa, que he dicho era de otro monaſterio, era algo parienta (ſegun el me dixo del padre compañero, y muy amiga de ſu muger y hijas del Patron) ella ſe començò a ſentir de que yo entendieſſe era nouicia, y de que por tal la ſeñalaſſe el Padre Maeſtro, y el Padre Prouincial, con eſto y con la ocaſion q̃ auia de ſentirſe las perſonas que he dicho de mi, començaron todos a eſtarlo. Iuntoſe a eſto que otra perſona que auia tambien dado cierta cantidad de hazienda, era tambien con muchas cargas, y la mayor era de que ſe recibieſſen cinco monjas con ella, pareciole tambien al Padre Maeſtro ſe rompieſſe con eſte con cierto, y yo lo deſeaua; porque algunas de las monjas no me parecia eran apropoſito para ſerlo. Con eſto començarõ todos a deſabrirſe de mi, y nueſtro Padre Prouincial, que era el mas contento de que yo eſtuuieſſe alli, lo eſtuuo preſto, digo enojado con migo. Pues como la Religioſa era tan amiga de la parte contraria, todo lo que ſabia hazia yo, ſe entendia luego.

Eſtando las coſas en eſte punto llegò el dia de nueſtra Señora de las Nieues, y la viſpera en la tarde ſe dieron los habitos, y eſtando en el oficio ſin ſaber yo nada, abrieron vna puerta los de la parte del Patron, y por ella entraron al eſcriuano, y a los teſtigos, que baſtaron para dezir que tomauan la poſſeſsion del Monaſterio, y ſin dezirme nada, la hizieron firmar a nueſtro Padre Prouincial.

De vna particular miſericordia de nueſtro Señor. Poneſe el Santiſsimo Sacramento en la nueua Igleſia. Apercibela nueſtro Señor para los trabajos que auia de padecer en eſta fundacion, y como començaron, y otro fauor extraordinario. Cap. VI.

DOS ò tres dias antes, que ſe puſieſſe el Santiſsimo Sacramento, eſperando vna mañana que me dieſſen a nueſtro Señor, ſe me repreſentò muy de preſto Chriſto nueſtro bien en forma corporal, como andaua en el mundo, pareciome que

que venia como persona a quien seguiã muchos para prenderle, dixome, que si le queria acoger en el coraçon; porque los mas del mundo le perseguian, y echauan de sus casas; mas que si le daua entrada, que auia tambien de admitir sus trabajos, y espinas, y que me auia de abraçar con ellas. Luego senti vna pena interior grande, y entendi como podia auer gozo, y pena junto, y ambas cosas en muy subido grado, y entendi como auia en Christo nuestro bien, estos dos contrarios padeciendo, y gozando, por todo el discurso de su santissima vida. Hizome gran ternura ver a este Señor otra vez fugitiuo, por estar los del mundo tan ciegos con sus pecados, y vanidades. Daname esto gran pena, y no poder yo nada, para que este Señor fuesse conocido, y seruido, era mucho el dolor q̃ por esto sentia; y quisiera poder ir por el mundo dando vozes, para que se conuirtiessen a el, y tener muchas vidas que dar por su seruicio; mas ya q̃ no podia mas, comencè a deshazerme en lagrimas de agradecimiento, de que el Señor quisiesse mi alma para morada, y con vn entranable agradecimiento desta misericordia; supliquèle que la santificasse, y habitasse en ella siempre: pareceme le sentia en ella, y con vna ternissima pena de verle en este tiempo tan ofendido, y tan necesitado de amigos; pues se acogia a tan sucia casa; suplicauale llamasse a las almas, y hiziesse a muchas capaces de aquel bien tan grande que yo indigna recibia, pediale con instancia que llegassen todas a el, que era fuente de vida eterna, y que lauadas con su sangre las hiziesse perfectas en sus ojos.

Llegò la hora de recibir el Santissimo Sacramento, y ambas misericordias me tenian embobada; dixome que le pidiesse por algunos de los que tenian nõbre de amigos suyos; porque estos eran mas desagradecidos. Entendi aqui quãto se ofende este Señor de las faltas de los Religiosos, y personas Eclesiasticas, que dandoles mayores ausilios, los desperdician, relajãdose por pequeños gustos, y dexandose llevar de respectos humanos, siendo escogidos deste Señor, para guias, y luces del camino de la perfeccion. Dieme esto gran pena, y deseo de acertar a hazer siempre su diuina voluntad. Enseñoreme aqui a caminar con vna perfecta intencion, llevando la mira à solo la gloria de nuestro Señor, sin atender a dichos de criaturas, quedòme vna viua ansia de ser siempre de Christo Señor nuestro, con otros sentimientos que para escriuirlos no me acuerdo.

Ya he dicho, como quedaron nuestras nouicias con los habitos: a la mañana, dia de nuestra Señora de las Nieues se puso el Santissimo Sacramento con tan gran consuelo mio de verle en otra nueua Iglesia, que no se puede dezir, ni entenderse el gozo grande, que es ver q̃ este Señor tenga otro Templo a donde sea seruido, y alabado, ni sè que aya trabajos en la vida que no se puedan passar por hazerle este seruicio, de que su Magestad se agrada mucho, y se da por agradecido de los que en esto trabajan algo, como sino fuera felicissima suerte que este Señor los escoja para que den algunos passos en ello. Muchas vezes me acuerdo de lo que dize el glorioso San Pablo. *Non sunt cõdignæ passiones, &c.* Porque el gozo, y consuelo que dà el Señor quando se le ofrece vna nueua casa, y a donde se entiende que ha de ser seruido, es muy parecido a los que se tienẽ en el cielo, pues las alabanças, y honra que se le da a este Señor, es vno de los gozos principales que alegran a los Bienauenturados.

Fue mucha la merced que nuestro Señor me hizo en estos dias primeros, tuuimosle los dos descubierto, y en poniẽdole quedò mi alma descansada, que entendiendo al Santissimo Sacramento en casa, me parece a mi no tenemos porque quexarnos, por muchos trabajos que nos vengan; pues de alli nos ha de venir la fortaleza, y socorro para todos nuestros aprietos, y tribulaciones, y con tal compañia no se puede dezir que se lleuã à solas.

Que-

Quedaron las cosas de aquella casa en la disposicion que he dicho. El Patron temeroso de que se le auia de quitar su Patronazgo, y la otra persona con el mismo sentimiento, y los Padres de la Orden me mirauan con alguno, de que yo lo intentasse; mas de secreto tomè parecer de algunos de los mas graues, y me dezian, que acertaua en descomponer aquellas escrituras. Aquel Padre de la Compañia (que era persona de mucha prudencia, y espiritu) tambien me lo dezia, y otras muchas personas tales: Comencè à tomar pareceres, y de los mejores Letrados que auia: porque en aquel tiempo estaua alli la Chancilleria; mas todo era con gran secreto; porque no se entendiesse nada hasta que se ofreciesse ocasion para romper con todo.

A los ocho dias cayò muy mala mi compañera, que la auia nombrado por Supriora nuestro Padre, y por Maestra de nouicias, y vna tarde saliẽdo de verla, echando los ojos de la consideraciõ, por las dificultades grandes que auia de passar en aquella casa, me dixo nuestro Señor, que me dispusiesse: porque los q̃ me contradecian tenian licencia suya para perseguirme, y que auia de ser mucho lo que alli padeciesse; mas parecio me, que con las misericordias que el Señor me auia hecho, y los grandes deseos que traìa de padecer, que no auria cosa que me quitasse el animo, y que yo no era mas que vn arbolito plantado en el Vergel deste Señor; el qual auia de cuydar de beneficiarme, y yo me auia de dexar a las inclemencias del cielo. Con esto me fue nuestro Señor enseñando vn hondo, y profundo tesoro que ay en la resignaciõ a su diuina voluntad: *Per infamiam, siue per bonam famam.* Y ansi quedò mi coraçon, y animo assentado, y firme, en que solo auia de abraçarme cõ lo que este Señor ordenasse que yo padeciesse por su mano, ò por las de las criaturas. Desde entonces me hallè con vn animo igual en todo acaecimiento, y si alguna vez me arrebataua alguna cosa el natural, turbandose, era con tanta brevedad el tornarme el Señor a quictar, que ni en lo exterior se conocia aquel primer mouimiento.

Hizome nuestro Señor muy grandes misericordias en aquella casa, y entre ellas, fue que vn dia despues de auer estado en oracion (no me acuerdo en que) salì della cercada de vna luz muy clara, y era la gloria, y consuelo que sentia muy extraordinario, no via yo esta luz de manera que sepa dezir como; mas traìame tan suspendida, que no podia diuertirme a nada, y ni me costaua trabajo auer de asistir a los negocios, y gouierno de la casa, aunque eran con mayor fuerça estos efectos, que otras vezes. Esta luz, y compañia traje en este modo, creo fueron mas de seis, ò siete dias, y vn gozo pacifico en el alma, con que me parecia andaua en pies agenos, y traìa debaxo de los mios todas las cosas del mũdo, y a todas las criaturas, aunque por ser criadas por las manos, y palabra del Señor, las estimaua; mas para poner mi amor en ellas, no me parecia que teniã ser ninguno. Con esto vine a cobrar vn señorio en el alma grande. Tenia assentada en ella la verdad de que todo lo que no es Dios, es nada, ni puede artar, ni inchir nuestra alma, que fue criada para amarle, y gozarle. Pareceme fueron creciendo estos efectos, aunque desde Eybar los tenia; y en particular desde que se me representò Christo nuestro bien glorioso, estos han durado por la misericordia de nuestro Señor, y duran.

Passados estos dias, que no sè si fue en el mismo mes de Agosto, me dio nuestro Señor a sentir, y entender la gran soledad con que Christo nuestro bien auia padecido sus trabajos, y tormentos, y como aun no tuuo ojos que se compadeciessen del en toda la noche de su passion. Esto se me representò con mucha fuerça, y como le auian dexado solo aquella noche en la prision, por vn poco de tiempo, que los Ministros se fueron à descansar. Fue muy grande el sentimiẽto que me dio, de verle tan despreciado de sus enemigos, y dexado de sus amigos.

gos. Dixome si tendria yo animo de verme ansi por el, y diomele a sentir, como si ya lo passara, con vn desamparo interior tan grande, que parecia desamparar al alma sus potencias, solo quedaua vn sentimiento, y pena, que parecia consumirme. Dixome el Señor, que assi me veria sin tener aquien boluer los ojos: crecia la pena mucho mirando à Christo nuestro Señor, experimentando el desamparo, y soledad, como he dicho. Esto fue vna noche a las dos de la mañana, pareceme estuue todo aquel dia lleuada de aquella pena, y desamparo.

Queria yo mucho a mi compañera; porque tenia muchas partes, y le hazia el Señor muy grandes mercedes, deuiale gran voluntad, y muchas buenas obras, y trabajos que auia passado por mi: Iuntauase a esto el ser a mi condicion, y la amistad de muchos años, que todo esto, y el natural que yo tenia de ser agradecida, apretaua aquesta voluntad mia, a quererla bien, y gustar de su compañia: fuela apretando la enfermedad, que vna mañana a las tres embiamos por quien la diesse la Extremauncion, vinieron dos Padres de la Orden. Estuuo pues en este peligro muchos dias, en los quales fueron cayendo enfermas todas las Monjas, sin que ninguna dexasse de estarlo, mas de otras dos, y yo, y las tres legas.

La vida que tenia era muy buena para mi; porque el trabajo era grande, auia de acudir a la Sacristia, y Torno, y a las enfermas, y con todo esto deziamos el Oficio Diuino, y ninguna de las que me ayudauan a el sabia ceremonias ningunas, y solas dos leian de manera que pudiessen ayudar, y estas con la nouedad se turbauan, y no acertauan a nada. Tenia la llaue de la puerta, con que era forçoso ir con los Medicos, y Barberos, y assistir a lo que se auia de hazer a las enfermas, que cinco, ò seis estuuieron peligrosas, y casi todas con enfermedades largas: El trabajo de la Sacristia tambien era mucho: porque la casa estaua entre mucha vezindad, y con la gran deuocion que tomaron en el lugar, iba a la Iglesia mucha gente, y auia casi de ordinario doze, ò catorze Missas, para todo se auia de dar recado, y como era con curiosidad, venia mas gente, y todo era añadir trabajo: con este se juntaua, que con la buena opinion que tenian iba mucha gente, y personas graues a vernos, y por serlo, no podia yo dexar de acudir a su deuocion, aunque era lo que mas sentia; porque tenia bien que hazer dentro de casa. Estaua en este tiempo alli la Chancilleria, y no estuuo mas del tiempo que fue menester, para que con espacio pudiesse yo informarme de los Letrados della, para el negocio del Patronazgo, y el que huue menester que estuuiesse alli vn Cauallero Vizcaino, que traia vn pleito, que nos ayudò mucho, y nos hizo gran limosna; porque quanto se gastò de Votica, y otros muchos regalos para las enfermas, lo daua el, y con ser persona graue, le sucedia ir el mismo por algunas cosas destas, que se veia bien era mouido de nuestro Señor; en mejorando las enfermas, se acabò su pleito, y se fue à Eybar a donde tenia su muger, que por ella le conoci yo.

Pues en este apreton grande del mal de mi compañera, y las demas; yendome vn dia acostar, me puse en oracion, y començandome a recoger dio las doze, y entonces no tenia licencia para dexar de acostarme, en dandolas: con esto lo hize, y despues de acostada tomè vn Crucifixo que traia con migo, con el qual teniendole en la mano, tenia oraciõ quando no me via naide; pues como digo, teniẽdole en la mano, yhallãdome recogida oì, q̃ me dezia nuestro Señor: Aeste q̃ es mi Hijo, te doy por maestro y cõpañero en tus trabajos por todo el discurso de tu vida. Fuerõ estas palabras como vn siluo dulcissimo, añq̃ causarõ en mi alma vn efecto tã eficaz de la presencia de nuestro Señor, y de aprecio de aquel dõ, y dadiua infinita, que arrebatada de vn fuego ardentissimo, parecia

abraſarme, y que el coraçon ardia de manera, que con aquel toque diuino ſentia irſeme acabando la vida con mueſtras conocidas, y la naturaleza oprimida cõ el gran peſo con que ſobrenaturalmente ſentia, començò a gemir, y a cauſar accidentes que parecian de muerte; y anſi me acuerdo, que ſentia tan grandes congojas, y agonia, que me leuantè caſi furioſa: porque la pelea de la carne, y el eſpiritu era grande, y el coraçon parecia arrancarmele con vn dolor exceſsiuo, y pena grande en todo lo inferior; mas lo ſuperior del alma dexada en los braços del Señor, no la dauan cuydado los gemidos de la eſclaua. Duròme eſto mucho rato, y al cabo quitando de las manos el Crucifixo, començò à aplacarſe eſte modo de ſentimiento, dexandome con vnos afectos tiernos de agradecimiento, y amor con Chriſto nueſtro Señor, y vn reſpeto grande a ſu diuina perſona, y a la dadiua que en el ſe me auia dado con vn lleno, y ſatisfaciõ deſta prenda, y de que con ella no tenia que temer nada, y vna ſeguridad de que nayde me quitaria aquel bien, que no podia dudar. Quedaronme mas crecidas las virtudes: la de la Caridad con los proximos, y deſprecio de mi muy grande: vn encendido amor para con nueſtro Señor, que no sè ſi deſpues lo ſenti nunca apagado, haſta que ſu Mageſtad me trocò el modo, como dirè adelante. Las virtudes que de nueuo deſcubrio el Señor con ſu preſencia, fuera de las dichas, fueron confiança en ſu bondad, y reſignacion, y eſtas me enſeñò ſer la vida, y arrimo de mi alma, y como las auia de exercitar, moſtrandome eſta doctrina en Chriſto nueſtro biẽ, poniendomele ſiempre como vn dechado de donde queria eſte Señor que fueſſe ſacando el modo, y como auia de aprouecharme en la imitacion deſte ſu ſantiſsimo Hijo, y Redemptor nueſtro. Enſeñòme como auia de entender aquel lugar, de que los juſtos ſe eſcriuen en el libro de la vida, y como era eſte libro Chriſto nueſtro bien, y las letras con que en el ſe eſcriuian los juſtos, erã los paſſos que dauan en la imitacion de ſus diuinas virtudes; moſtròſeme eſto con vna vnion, y ſemejança que tenian los Santos, en ſeguir las piſadas deſte Senor, tan ſuperior, que no sè yo dezirlo, aunq̃ el modo de entẽderlo no ſe me puede oluidar. Entendi tãbien aquellas palabras de San Iuan, que dizen: *Beati mortui qui in Domino moriuntur*, &c. Y quan glorioſa es eſta muerte: porque es vn morir las paſsiones todas, y quedarſe ſolo el Señor en el alma; la qual hundida en eſte infinito mar de amor, ya no es, ni puede ſer; es vn teſoro eſte indecible, y vna poſſeſsion ſegura de nueſtro Señor, tan grande, que del todo pierde el alma el miedo a todos los enemigos. Crecieronme con eſto las anſias de padecer, y de ſeruir en algo a eſte Señor, y como no hallaua coſas grandes en que, andaua deſatinada. Embidiaua mucho a los Predicadores: porque me parecia deſcanſarian quando llegaſſen almas al Señor. Eran tan grandes los deſeos de verme ya con ſu Mageſtad algunas vezes, que me parece me acabàran la vida, ſi nueſtro Señor no lo remediara preſto. Quedòme vna anſia continua de vnirme mas con ſu Mageſtad, que eſta me parece no me ha faltado, aunque con quietud la traigo mas ha de quatro años, ſino es algunas vezes que eſta, y las demas las atiça el Señor, y quando ſe auiuan aprietan mas; mas duran menos que ſolian, digo lo muy apretado dellas.

***

Con-

Continuanse los trabajos de la fundacion, y las personas que le fauorecieron en ella. Refiere varias verdades en que nuestro Señor le dio particular luz, y inteligencia. Capit. VII.

EN este tiempo me tenia el Señor sin Confessor, ni persona con quiẽ tratar, mas como ya me auia dexado su Magestad gozar de aquella dichosa muerte, que arriba dexo dicha, ya no me daua cuidado, ni deseaua tratar con naide por espiritual q̃ fuesse la persona, que otras vezes tenia de ordinario, como creo he dicho, deseo de comunicar mucho con personas espirituales. Enseñòme su Magestad la verdadera soledad, y yermo, q̃ es estar en el mũdo, y cõ criaturas, como sino lo estuuiessemos, no atẽdiendo mas de a este Señor: pareciame a mi queria dezir esto S. Pablo, quando dixo: Sed casados como sino lo fuessedes, entendiendo esto por todas las cosas desta vida; las quales las hemos de tener cõ este desasimiento, como sino las tuuiessemos, y no tomando de nada mas de lo que forçosamẽte es menester. Desde que nuestro Señor me hizo esta merced, me ha quedado vn ordinario sentimiento en el coraçõ, que me parece son muy raras las horas que me hallo sin el, vnas vezes diferentes de otras, y es cosa que quando quiero hazer algũ remedio no me acuerdo auer hallado aliuio ninguno, y a los principios era grande el fuego que traìa en el, y me causa efectos extraordinarios (dirèlos de palabra) aũ en el natural.

Pues boluiendo al estado que tenia la casa, digo: que era como he dicho, y el peso del trabajo tan grande, que yo no sè como pude lleuarlo, òsi sè, pues fue el Señor quien dio las fuerças, que las mias no pudieran con tanto. El sueño era tan poco que el tiempo mas largo eran tres horas; porque hasta las doze dadas me estaua con mi compañera, y despues tenia cada noche disciplina, y alguna poca de oracion, ò leccion: El leuantarme era siempre à las tres, y en todo el dia eran bien pocos los ratos que podia sentarme. Lo que mas pena me daua, era no poder regalar a las enfermas, como yo quisiera, y ser yo la que en todo las siruiera; mas en esto, y en todo experimentaua biẽ las marauillas de la prouidencia de nuestro Señor; q̃ por vista de ojos las hazia su Magestad, socorriẽdonos en las necesidades mas apretadas, q̃ para solo dezir la ceguedad grande, q̃ es no confiar mucho en este Señor, y manifestar esta prouidencia suya, quisiera tener libertad, y q̃ me oyeran todas las criaturas, ò que todas le cantarã à su Magestad alabanças; por lo que en esta parte ha hecho, con quien tan poco merece, que harà con los que le siruen con fidelidad, y amor verdadero? Proueyò el Señor de mouer a dos Medicos los mejores del lugar, para que nos curassen de valde, y con tan grande amor, que a todas horas acudian, como si la paga fuera de grandes intereses; mas el que es caridad, les daua aprecio de curar por ella aquellas sieruas suyas. Muchas cosas pudiera dezir a v. merced de las que en razon desto me sucedierõ, mas por no alargarme, y cansarle las dexarè.

Vna sola dirè para que v. merced alabe à nuestro Señor. Es pues, que al fin del Verano nos faltò la leña, hasta quedarnos sin ninguna, y aunque me la auian mandado en no sè que lugares, no auia carros en que traerla, por ser tiempo de siega; durò esto quince dias: digo que en ellos no hallamos carros; pues todos estos dias sin faltar vno nos echauan cada tarde por vna tapia la leña que bastaua para guisar el dia siguiente la comida, esto era entre cinco y seis de la tarde, y yo por mis ojos la vi echar en el corral, vno de los dias, y nũca pude aueriguar quien, ni como era aquello, y en trayendonos la leña, nunca mas nos la echaron; como he dicho destas cosas, nos sucedian algunas,

En todos estos aprietos, ni teniamos Confessor señalado, ni ninguno cierto; porque los Padres estauan desgraciados de algunas capitulaciones que se auian hecho, a cerca de cosas tocantes al modo del gouierno: con esto no nos dauan Confessores, ni yo conocia a naide de otra Ordē, a quien pudiesse llamar tā de ordinario; mas passados algunos dias comencè a tratar a los Padres de la Cōpañia de Iesus, que despues de ido el Padre q̄ dixe, tambien ellos se retiraron. Pues en estos Padres hallè gran socorro, y ayuda; començaron a fauorecernos, y yo a consolarme mucho con su comunicacion: y trato de espiritu, creo es Orden de las que mas hazen en la Iglesia; mas yo no tenia Confessor particular, y me parecia q̄ por entonces podia passarsin el: porq̄ el Señor tomaua en todo la mano: bendito sea que con tan grā misericordia, y amor ha tratado, a quiē solo merecia eterno infierno, y castigo; mas su bondad ha tratado siempre de vēcer la miseria, y flaqueza mia, con dones tan grandes.

La presencia de nuestro Señor que traia, iba creciendo, digo, los efectos, y el sentimiento, y seguridad della. Con esto se me fueron mitigādo aquellas grā des ansias de ver a Dios, y los impetus de amor, q̄ algunas vezes me apretauā mucho, y me hallaua tan atajada, q̄ andaua como tonta; fue grande la luz q̄ nuestro Señor me fue dando en materia de virtudes, y enseñandome verdades muy profundas, y la doctrina que mas de ordinario se me enseñaua, era vn aprecio de padecer, y desestima de mi, que fue de lo que tenia mas necessidad, ansi para conocerme, como para lleuar bien lo que se me auia de ofrecer; mas como el Señor ponia de su parte todo el caudal, poco hazia yo en sufrir, ni lleuar trabajos, q̄ bien via yo no pudiera mi natural cō ellos, si a solas se quedara, ni con menos de muy gran fauor, y ayuda de nuestro Señor: bendito sea, que tan sin reparar en mis ingratitudes, y pecados, ha querido sacarme cō biē de todo hasta aora, de aqui adelāte le pida v.m. no me dexe hazer por donde pierda lo recibido, q̄ siempre viuo con temor de mi miseria.

Antes que se pusiesse la clausura estando vn dia con mucho cuydado de como podria aueriguarme en dos cosas de importancia; para las quales me parecia auia menester pareceres de personas doctas, y espirituales, aquella misma tarde que me hallè apretada en esto, me dieron vna carta de vn Religioso, q̄ era la persona que dexo dicho (q̄ me ayudò mucho) sin conocerme, ni auerme visto, ni escrito, me embiaua a dezir todo lo que yo deseaua saber, acerca de lo que tēgo dicho, como si por muy menudo le huuiera dado quenta dello. Pues passados ocho, ò quince dias despues q̄ nuestro Señor me hizo aquella particular merced q̄ dexo dicha, me escriuio este Padre vna carta, sobre algunas razones q̄ yo le deuia de auer escrito, que no me acuerdo quales fuerō, mas de las suyas, y deziame q̄ no estaua seguro de mi espiritu, q̄ le daua cuydado, que el iria presto para aquel lugar, y me hablaria despacio. En otro tiēpo me turbara mucho esto: porq̄ siēpre andaua yo temerosa, y era menester q̄ me assegurassen mucho los Confessores: porq̄ como yo conocia parte de la incapacidad mia, y de las ofensas q̄ auia hecho a nuestro Señor siēpre quedaua sospechosa, como poco experimentada en conocer qual es la misericordia de su Magestad; mas ya por sola su bondad me tenia este Señor mio cō tan gran paz, q̄ aunq̄ todo el mundo me dixera q̄ no era el q̄ me hazia aquellas misericordias, ni lo creyera, ni me turbara, y ansi no me daua cuidado, ni yo le tenia de otra cosa, q̄ de agradar al Señor en lo que fuesse mas perfecto, aunque me costara fuego, y sangre, que por todo passara de buena gana, y de mejor padecer esto, por acertar a darle gusto en qualquiera cosa.

Ya seriā passados hasta cinco meses, quādo fue alli el Religoso dicho, entōces me mandò le diesse cuēta de mi vida, y ora-

oracion : dixele de la vida algunas cosas, aunque acaecimientos particulares ningunos; mas de que auia dexado muchas vezes la oracion, sin poderme acordar las causas; della le di quenta, y del modo que entonces tenia (que de lo passado fue muy en suma) no sabia yo dar lenguaje a lo q̃ sentia; y ansi no hallè otro para darme à entender, mas de q̃ me parecia andaua yo como vna nauecilla sin remos; la qual se iba por vn infinito mar, lleuada cõ vn viento prospero, y apacible, y que esta marea me traìa llena de gozo, y consuelo, dispuesta a todo acaecimiẽto, sin que me turbasse lo aduerso, ni me alborotasse lo prospero; que solo deseaua amar à Dios nuestro Señor, q̃ para esto me diesse traça, y remedio: en suma fue esto lo que le dixe, pareceme se consolò, y a mi me dixo, que iba bien, y que como padre me ayudaria en todo, con que me dexò muy contenta, y le cobrè gran amor: porque me satisfizo mucho su modo. Entonces me preguntò quantas vezes recibia a nuestro Señor, yo se lo dixe, y mandòme, que no comulgasse por dos meses: porque yo le auia dicho que en ninguna cosa que se me ordenasse me parecia sentiria dificultad, ò quizas porque entendio la indecencia grande, que era entrar el Señor en tan ruin alma, y tan ingrata. El primero, y segundo dia, fue grande la soledad que senti sin este bien, y acuerdome que auian de comulgar vnas hermanas, y no me atreui a estar en el Coro, sino fuyme a despachar vnas cartas, por diuertirme de aquella gran pena que tenia, aunque la resignacion me alẽtaua, y despues fue nuestro Señor dando me gran estima de padecer aquella ausencia, por obedecer aquel Ministro suyo, por quien se me enseñaua su diuina voluntad, que era el vaculo, y arrimo de mi alma, sin querer otra cosa, ni por ningun caso admitiera la Comunion, auiendome mandado lo contrario. Pareciame a mi no podia auer resignacion perfecta con sentimiento de la priuacion del gusto, y entonces se me enseñò; desde entonces me mandò el dicho Religioso le fuesse dando quenta de mi por escrito de lo que me fuesse sucediendo, creo tiene los papeles, que yo no acertarè a darla aora de lo que me acordare irè diziendo.

Pues digo, que el Señor se iba mas descubriendo en aquel modo que he dicho, y ensanchando mi alma para llenarla de si, que aunque a mi me parecia que lo estaua, como ay tanto que conocer en el Señor, y que amar, en quanto mas se engolfaua esta pobre nauecilla, mas bondad se descubria en aquella luz inaccesible, en la qual tenia mi alma fijos los ojos sin poderla perder de vista, con esto me fue nuestro Señor dando mayor seguridad en aquellos bienes infinitos que en el gozaua, dandome vna como possession de si mismo, con que se me quitaron las ansias de morirme: porque ya me parecia podia dezir con verdad, posseo, y gozo, y veo a Dios (cõforme a mi corta capacidad, y essa en este destierro: ya no podia hazer actos, ni tener afectos conocidos, porque estaua mi alma como vna cierua herida de la furiosa sed de vnirse mas al q̃ de todo coraçon amaua, y dexando ya todos los demas exercicios q̃ solia tener, solo trataua de abraçarse cõ su vnico, y soberano bien, a quien solo dezia: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, q̃ no hallo yo palabras q̃ mejor digã este modo, y camino q̃ estas, ni pueden cansar, q̃ siempre se halla en ellas vn secretissimo tesoro de preciosissimas minas, a dõde este Señor enriquece mas a las almas, q̃ de veras se le entregan en sus manos. No auia yo entẽdido el sentido de aquellas palabras de Dauid que dizen: *Panem Angelorum manducabit homo*, y vn dia me las dio su Magestad a entender, como el sustento de los Angeles era gozarle, y verle, y que esto mismo segun la capacidad daua en esta vida a sus amigos en aquella vista, y possession que dexo dicha.

Andaua de ordinario con vn gozo grãde, sin q̃ ningunos trabajos me le pudiessen agotar, ni entibiar, antes me pa-

recia me seruiã de leña con que el fuego crecia; mas ya alcançaua a experimentar la verdad, que canta la Iglesia, en la Fiesta del Espiritu Santo. *In labore requies. In æstu temperies. In fletu solacium.* Fueme nuestro Señor enseñando mucho en este modo de oracion, y vn estar colgada, y pendiente de sus ojos, y de su Diuina prouidencia. Enseñòme como estauan los Angeles, y Bienauenturados en el, y como sin diuertirme podia pedir sus intercessiones para con su Magestad. Enseñòme, como para ello seria el mejor modo, suplicarle les mostrasse que era su gusto, que le pidiessen por mi: porque el querer deste Señor era el hazer dellos; y esto me mostrò con vna marauilloso correspondencia, y luz con q̃ entendi que nuestro Señor era el que mouia al alma, para que se ayudasse de los Santos, y a ellos, para que le pidiessen, y su Magestad concedia lo que mas nos conuiene, y como lo que se pide con vn singular mouimiento que interiormente haze el Espiritu Sãto, es lo que se nos concede. Tambien entendi como estan patentes al Señor todas nuestras necessidades, deseos, afectos, y toda nuestra alma, que fue lo que me hizo dexarme del todo en sus manos, y tener siempre la oracion, poniendome en su presencia, dexando todas mis traças, y modos, y solo puesta a las corrientes de su dulcissimo amor, en cuya inmensidad me anegaua, y hundia, trayendome desaparecida, sin ver mas que a este Señor. Son estas cosas tan superiores, que no se pueden hallar palabras para dezirlas, ni es posible hallar lenguaje medido a lo q̃ se siente, ni entiende; mas para que v. m. sepa lo que por mi ha passado, y passa, basta lo que yo sè dezir, que el Señor ya se lo ha dado à entender à v. m.

Començò tambien a crecer en mi el aprecio de la perfeccion, y desestima de todo lo que no me puede ayudar a ella, y entrañòseme en el alma vna continua ansia de ser muy a gusto de nuestro Señor, y ansi se reduxerõ mis deseos a vno solo, que es que se haga en mi su mas superior, y agradable voluntad. No sabia yo como suplicar esto a su Magestad, si no pediale siempre hiziesse de mi vn purissimo efecto de su voluntad santissima, con este deseo se acabarõ los demas, ni podia pedir trabajos, ni regalos, ni hazer mas que dexarme en nuestro Señor sin cuidado, mas de descansar en el, y aũ que de todo esto me auia dado nuestro Señor dias auia, desde q̃ entrè en aquella casa me parece fue cõ mayor possession, y seguridad.

Cuenta lo que padeciò con la Religiosa que vino de Burgos, y el modo con que se portaua cõ ella. Vienen otras dos Religiosas de otro Conuento, que no la dieron menos que merecer. Capitulo. VIII.

COmençaron à ir mejorando las enfermas por Nouiembre, y aquella Religiosa de Burgos presto estuuo buena, digo para poder ir al torno a donde yo la auia puesto, por no tener Monjas que pudiessen tener oficios, que todas eran nouicias, aunque en lo de dẽtro de casa era forçoso estar ellas, por esta falta. Era esta persona para mucho, y de muy grande habilidad. Començò à mostrarme gran amor, y con pocas diligencias me hiziera creer todo lo que quisiera; porque me dio nuestro Señor vn natural muy fuera de fingimientos; y ansi me engañan facilmente: porque no puedo creer que quando me hablan biẽ, y me muestran amistad, puede ser falso; y aunque me han sucedido muchas cosas en razon desto, no bastan para tener prudencia, sino que luego las creo, ni sè como pueden mostrar amor, y entrañas llanas aquien no quieren bien; mas ya sè que ay desto en el mundo; mas no por estar desengañada fio de mi, que si se me ofreciera ocasion dexara de ser ignorãte como en todo; porque en hablando-

me

me con capa de virtud, no sè tener resistencia. No he dicho esto; porque creo que esta persona quisiesse engañarme de proposito, sino que sin culpa ay naturales tan faciles, que lo que oy quieren, y les contenta, dentro de poco tiempo les parece otra cosa, esto experimentaua yo en esta persona en diferētes cosas, y ocasiones, con que me traìa desvanecida: porque no sabia por dōde lleuarla; vnas vezes se sentia sino la mortificaua, y en tocandola se afligia, y se quexaua de mi tan en forma, como si las mortificaciones fueran agrauios grandes; otras las pedia ella, y muchas le parecian inuenciones mias, y cosas impertinentes, por este camino se padecia mucho, y mas de lo que entendian: porque procuraua yo traer mucho cuidado en disimular estos sentimientos suyos: porque a las hermanas no les fuesse de alguna inquietud; mas como la condicion era recia, por mas que yo disimulaua, la conocian, y ella las trataua riguroſamente, y como yo deseaua criarlas en humildad, y mortificacion, siempre las reñia, de que no la respetassen mucho, con que en vn año entero que alli estuuo, nunca aueriguè que ninguna la diesse ocasion de enojo: porque todas eran buenas, y las auia dado nuestro Señor muy grādes deseos de perfeccion. Tenia yo cuidado en viendola alterada, de no dexarla de la mano; porque no dixesse a naide lo que a mi me dezia, que si la oyeran, como no conocian que era condicion, afligieralas mas. Tenia grandes enfermedades de gota, y mal de coraçon muy recio, que con su natural no me espanto de lo que hazia: pienso queria ella que yo la quisiera mucho, y con ventajas conocidas; mas como me tenia nuestro Señor tan desengañada de que a solo el deuemos dar nuestra voluntad, no podia yo tenersela, sino era en orden a su Magestad, y a su bien della, con la igualdad que a todas, ni me traìa el Señor de manera que pudiera yo sossegar en ninguna criatura; porque todas me parecian a mi delāte de su presencia, menores que mosquitos, y lo ordinario era no verlas, ni poderlas echar los ojos; mas de en quanto era encaminarlas a la perfeccion. Fuera desto, de mi natural no soy yo cariñosa, ni puedo acomodarme a demostraciones, que suelen tener mugeres: con esto creo pensaua que con sola ella tenia yo este estilo; porque andaua sospechosa de que yo no la miraua con el amor que a otras, y de aqui le nacian algunos sentimientos bien menudos, que todos eran bien contra mi natural, y si nuestro Señor no me tuuiera, como he dicho, fuera para mi vna cruz pesada; mas hizome merced, de q̄ en ocho meses no me oyò naide palabra en que pudiessen sospechar que yo tenia repugnancia ninguna con su compañia, ni interiormente me turbò, ni alborotò, y fue esto de manera, que en todo este tiempo casi siempre me confessaua con vn Confessor, y hasta el fin deste tiempo que he dicho, nunca supo, que yo tuuiesse con ella ningun desabrimiento, y entonces se lo dixe, por ser forçoso; mas no por esto dexaua de traer me bien cuidadosa su condicion, y las ocasiones que con ella se ofrecian dentro de casa; con que andauan con arto desconsuelo las hermanas, y en mi no hallauan entrada para fauorecerlas sus razones; porque me parecia conuenia no conocersela: porque no se leuantassen inquietudes, procuraua sossegarlas, y aficionarlas a sufrir, con esto, y con el amor que me tenian no ossauan hazer otra cosa, y aunque lo mas principal era ser ellas tan buenas; fue mucho lo que padecieron, y en muchas ocasiones que no son para dezir, por tocar en tercera persona.

En este tiempo fueron alli dos Monjas de nuestra Orden, para tomar experiencia de aquel modo de viuir, con algun tiempo de licencia, para experimētar la vida que se guardaua; lleuaronlas con intento de sacarlas para ser Perladas de vn Monesterio de otra Orden, eran muy grandes Religiosas; mas permitia nuestro Señor que no entendiessen con la perfeccion con que estas casas

iban

iban fundadas, y assi les parecia inuencion mia todo lo que se hazia, y pensauan que yo las trataua con doblez, y engaño en algunas cosas: otras atribuian à que las queria apretar, por no tenerlas buena voluntad; con esto andauan arto desabridas, y disgustadas con migo; mas yo era tan ignorante, que no lo entẽdia. Fueronse descuydando en dezir algunas cosas de mi, aũque no todas las que pudieran: porque eran testigos de algunas faltas mias; mas como eran buenas, y yo tuue siempre malicia para encubrir mis maldades, no podian dezir todo lo que auia en mi. La pobre de mi compañera lleuaua la peor parte: porque della se dezia lo más perjudicial, con que tenian mucho menos causa que de mi, que siempre fue muy buena Monja. Muchas destas cosas las dezian a las hermanas, y ellas padecian oyendo, y callando, sin ossar dezir nada a mi compañera, ni a mi, que passados algunos dias, lo contò todo aquella Religiosa à vna persona q̃ me lo dixo a mi, y otras se fueron entẽdiendo por otros caminos, y por cartas suyas que vinieron a mis manos, y como yo no traìa puesto mi cuydado en cosas semejantes, muy a su saluo podian dezir, y hazer contra mi lo que quisiessen, y no estando desengañadas de quan sin tomo es todo lo que no nos ayuda, allegarnos a nuestro Señor.

Bien tuuieron ocasion de desabrirse con migo, por lo que dirè adelante. Fueron estas dos Religiosas de las que mas me deuian, y por ambas me vi en artos grandes cuydados, por hazerlas amistad en cosas que tocauan a sus almas, y buen credito. Fue esto para mi arto gran cõsuelo, y ver que en quanto pude las hize siempre esta amistad, y en Medina procuraua acudir a su consuelo quanto pude. Iba yo con grande sencillez, que puse a la vna en la Sacristia, y a la otra en la Porteria; con esto podian escriuir, y recibir cartas sin que yo lo supiesse: y entre las ignorancias que hizierõ, fue fiarse en algunas cosas de aquella Mõja que alli estaua; la qual començò à hazer amistad con ellas, aunque andauan con gran recato: porque no lo entẽdiesse yo; mas como estauan juntas en aquellos oficios, muy sin nota podian hablar algunos ratos sin ser sentidas.

Fue pues la ocasion de sentimiento de mi, lo que aora dirè. El Religioso por cuyo orden salieron de su Conuento, y fueron a Medina, me tratò esta mudança, diziendome que negociasse, yo se facilitassen ciertas dificultades que auia en aquel Conuento; para que ellas pudiessen entrar, y estar en el, y que vna de las dos con mi compañera podrian quedar alli por Perladas, y venir yo con la otra aqui al conuento, que tengo dicho, Vallado-lid. y era Patrona del vna tia deste Padre, yo le respondi, que por ningun caso saldria de aquella casa, por estar tan a los principios, ni en conciencia podia dexarla estãdo las cosas della tan en el ayre, que lo estauan mucho, por lo que dexo començado a dezir del Patronazgo; mas que mi compañera podia venir con vna de las dos, a ser Perladas. Quedamos en esto, y el se partio à Salamanca, por la licencia para sacarlas, que estaua alli nuestro Padre Prouincial; el qual dio licencia para que mi compañera, ò yo fuessemos à ser Perladas deste Conuento que tengo dicho, y que traxessemos por compañera vnã de las dos. Cõ este orden salieron, y las lleuaron a Medina, a donde acordò este Padre (sin dezirme nada) que ambas viniessen aqui, y Vallado-lid. como yo no sabia lo que de nueuo tenia determinado, embiandome a preguntar desde aqui el señor Doctor Sobrino, si me parecian ambas apropósito para gouernar al Conuento que iban: le respondi, que no; porque no tenian experiencia de recoleccion, y pareciame auian menester tenerla en cosas de espiritu, y como yo las via tan nueuas en estas materias; hizoseme gran escrupulo no dezir lo que se me preguntaua, con esto respõdi; lo que conuenia, era que mi compañera viniesse por Abadessa, y a mi entẽder me ponia yo a mucho trabajo: por que me quedaua sin ella, y en su lugar

vna

vna de las dos, que estando como dexo dicho, no me parecia era pequeña dificultad el auer de allanar su animo; mas confiando en el Señor, iba encaminando las cosas a lo que me parecia era mayor seruicio suyo. En lo mismo me escriuio el P. M. Fray Agustin Antolinez vna carta, mandandome, que le dixesse lo que entendia acerca desto, y lo hize; mas como la sabiduria de nuestro Señor no es limitada, ni su poder; ordenò lo q̃ conuenia para el bien de todos; que fue, que las dos se viniessen aqui, y nos quedassemos las dos como antes estauamos. Quedò mi compañera con gran consuelo: porque con la gran humildad que tenia sentia con mucho estremo el ser Perlada; y yo tambien quedè muy contenta: porque vi ser gusto de nuestro Señor, y misericordia que me hazia su Magestad: porque las dos se juntaron a ser tan amigas de aquella Religiosa que alli estaua, que si alguna dellas quedara con ella, se padeciera mucho; y ellas no se aprouecharan. Fue grande el desengaño que tuuieron de quien yo soy, y assi les daua el Señor luz para que viessen mis faltas, y para mi mayor bien permitia su Magestad, que las dixessen de palabra, y por escrito, como yo lo vi, que vn dia me llamò vn Padre de la Orden, y me dio quatro pliegos de cartas, y todas ellas eran diziendo parte de lo que soy, aunque en algunas cosas bien vi q̃ atribuian mi modo de proceder a diferentes fines del que nuestro Señor, por sola su bondad me auia dado. Con esto fuy viendo lo que me conuenia que saliessen de aquella casa, aunque no por esto dexaua de dezir, que me parecia no gouernassen tan presto; puesta à padecer de buena gana: porque nuestro Señor fuesse mas seruido. El Padre que alli las lleuò començò tambien à desabrirse conmigo: porque tambien deuia de estar informado de que quanto yo hazia eran inuenciones, y que las apretaua tratandolas mal, y rigurosamente: esto no sè yo por donde lo pudo entender; mas de aqui resultò, que me llamò vn dia à vn Confessonario, a donde me dixo palabras que yo no auia oido en mi vida à naide, y en otro tiempo me parecieran arto pesadas; mas en el que me las dixo, me dio nuestro Señor bien à conocer q̃ todas eran verdades: porque eran en razon de que siendo yo tan sin meritos, y capacidad para nada, auia la Ordẽ echado mano de mi para cosas semejantes, auiendo en ella tãtas Religiosas de quiẽ yo podia aprender, y me lleuauan tan grandes ventajas, y conocile yo muy biẽ la razon que tenia de entender assi lo q̃ dezia, que fue mucho, y grande el consuelo que nuestro Señor me dio de oirlo: bendito sea para siempre, que dà tan grande gozo en lo que el mundo tiene por afrenta, y desestima. Nolo dezia este Padre con mala intencio; mas creo era por corregirme, y para dezirme lo que me importaua conocerme, que estas verdades importanmos mucho saberlas, y si huuiesse muchos zelosos, hariamos mas sin amor propio, caminando al Señor los que son tan ruines como yo, si ay alguna criatura que lo sea tanto; lo qual no creo, como sabe nuestro Señor, que ordenaua todo esto para mi mayor biẽ, y para el destas dos Religiosas, que en saliendo de Medina las tocò su Magestad con su poderosa mano, trocandolas de manera que creo son de las almas que agora le agradan mucho.

Valla lolid.

Diome este Señor gran amor para cõ ellas, y le tengo, y he tenido siempre, que en ningun tiempo que me buscaran, ni buscaron dexaran de hallarme; y creo estan conocidas desto. Ellas se vinieron aqui, y yo me quedè con mi compañera en Medina, a donde se padecio a los ojos de mi flaqueza; mas de lo que yo podia lleuar; mas el Señor que daua los trabajos, daua las fuerças, y el animo muy conocidamente extraordinarias. Pues cõ la communicacion de las dos, creciò en aquella Religiosa que he dicho, la libertad del proceder; porque no conocia ella el mal que en esto hazia, ni la imperfeccion, y peligro que ay en pretender Prelacias, ni honra, por ningun camino

Vallado lid.

no. Esta misma señora cuyo era el Conuento, desseaua fundar otro de nuestra Orden, lo qual supo ella: Con esto, y cõ las idas de aquel padre a aquella casa, començò a imaginar seria bien trazar de q̃ a ella la lleuassen para fundarle; mas no podia negociarlo por si sola. Con esto fue esforçando mas la comunicaciõ, y amistad que tenia con el Patron, y con el otro padre, que era algo deudo suyo, y amigo del Patron, y como estaua al torno, podiales escriuir, y recibir cartas sin que yo lo supiesse.

En este tiempo, se començò a tratar desta fundacion, y de la que dexo dicha: pareciale a ella seria bien que en caso q̃ no la trageſſen a que quedasse alli por Priora. Haziame grã lastima, que todas estas trazas q̃ imaginaua las dezia vnas vezes, como fiandose de vna hermana con quien ella platicaua, otras desuariãdo con vnos grandes accidentes de coraçon que la dauã: y esto y cierta de que no le parecian imperfeccion estas pretensiones, y desseos que tenìa, porque dezia la importaua ser Priora para tener salud, que con tener cuydados se diuertiria, y que con gouernar no seria su cõdicion tan notada. En dandola estos accidentes que he dicho, era cosa lastimosa de ver, porque estaua sin juizio algunos dias, y en ellos padecian las pobres Monjas mucho, siruiendola, y acompañandola de noche, y de dia, que en estos era menester no dexarla vn punto; porque los gritos, y fuerças que hazia traìa molidas a las que alli asistian, y andauã todas como assombradas destas cosas, y yo harto cuydadosa de ella, y de las demas, que toda mi pena era no se pegasse algo de lo que en ella vian, que en las demas fuera gran mal, lo que en ella no era ninguno; porque sus enfermedades, y tentaciones contra el modo de vida que alli se guardaua, eran muy grandes. No podia ella guardar el rigor de la vida, y cõ los intẽtos q̃ traìa, y los buenos desseos que tenia de hazer lo que las demas, probaua a hazer los ayunos, y demas asperezas, y esto la mataua; mas no podia yo salir con que se rindiesse a hazer lo que se la ordenasse; y despues era menester gastar mucho el Conuento en reparar sus desconciertos, con estraordinarios regalos: De que le queria quitar que no hiziesse nada cõtra su salud; con ser ordẽ del medico se afligia, y que jaua tan en forma, como si la agrauiara mucho. Todo esto, y otras muchas cosas, que no se pueden dezir, me traian harto cuydadosa; y ver a todas desconsoladas con su compañia, y a ella con las otras, y a todas auia yo menester de alẽtar, y tener traza, y cuydado con que no me diessen queja della, ni ella me dixesse nada de las hermanas, procurando siẽpre cerrar estos inconuiniẽtes, que a mi parecer lleuauã tras si muchos. Auia yo menester gran sufrimiento, y disimulacion, mas no bastaua muchas vezes. No tenia yo, como ya he dicho, persona a quiẽ boluer (como dizen) los ojos, porque mi compañera començò a sentirse de mi, que yo no le dezia que tenia en esta parte trabajos, y aunq̃ quisiera yo no pudiera descansar con ella, porque era en quien mas de ordinario topaua la otra, y de quiẽ siempre tenia quejas, y por ella le venian zelos de mi. Esto en vn natural muy recio: vea v.m. que podria ser, y en el mio ver vnas ignorancias en todas tan fuera de mi condiciõ, y de los desseos que nuestro Señor me auia dado, a cerca de la perfeccion, que dessaua assentasse en aquella casa. Andaua cierto algunas vezes bien lleuada destas cosas, porque para mi no era descanso el tratarlas con naide; mas aunque lo fuera, no tenia con quien, ni lo podia ser, mas de la esperança del remedio, y esto no la tenia; porq̃ haziendo quanto en mi era posible, no alcançaua fruto ninguno.

A este trabajo espiritual, se juntaua el corporal, que con la falta de salud de mi compañera, era forçoso auerle yo de tener, sin su Supriora, y Maestra de Nouicias. Conforme esto podrà v.m. ver qual andaria yo, que dezirse todo no se puede. Algunas vezes me parecia, que nuestro Señor auia dado licencia a todo el

el infierno, para que combatiesse sobre aquella casita; porque no auia cosa a que boluer los ojos, que no fuesse trabajo: la falta de lo temporal era muy grande, y la necesidad de gastar mucho: A todo esto se juntauan los aprietos, y tentaciones de las Nouicias; cosa ordinaria en las que lo son, y en el demonio el procurar desconsolarlas, para que no perseueren, que como eran tantas, auia bien en que entender, para acudir a su consuelo. En fin se determinaron casi todas à dezirme, que no professarian si quedaua alli aquella Religiosa, y con ser tan buena la persona por quien se fundò aquel Conuẽto, se determinò a lo mismo, que fue lo que me hizo mas fuerça, y vna de las cosas con que me asseguré de que en las demas no era tentacion; mas de que conuenia que la Monja no quedasse: ya yo estaua desengañada, y resuelta à concederle la ida, pidiendolo ella; porque era muy ordinario el dezirmelo: yo traté el caso con muchas personas de espiritu, y letras, y a todas les parecio conuenia que saliesse. Auisè dello a nuestro P. M. Fray Agustin Antolinez, que estaua en Salamanca, y pareciole que yo escriuiesse al Arçobispo de Burgos, para que embiasse por ella, con resolucion de que yo no la detendria mas: con esto me determinè a escriuirle, diziendole, que sus enfermedades no eran para poder perseuerar en esta vida, como era la verdad. Esta carta embiè a vn Padre de la Compañia, muy amigo del Arçobispo, para que se la diesse, que entonces estaua aqui la Corte, y el Arçobispo tambien. De dia en dia se fueron deteniendo en darsela, de manera que no llegò a sus manos. Los aprietos de la persona ibã creciendo, y las traças que daua para sus intentos. Comunicaua con algunos Padres de la Orden, que conocian mi poco caudal para el gouierno, y ansi se començò a traçar, que seria bien la hiziessen Perlada de aquella casa, porque yo la tenia perdida, y llena de deudas.

En este tiempo me embiò a mandar nuestro P. Prouincial que descubriesse las armas del Patrõ: porque el se le auia quexado de que sin justicia las tenia yo cubiertas, y que no queria guardarle sus capitulaciones. Yo respõdi a nuestro Padre como, ni auia armas, ni aquellas escrituras podiamos en conciencia passar por ellas, segun las injusticias q̃ en ellas se pedian al Conuento, que le suplicaua suspendiesse el tratar dello, hasta que de palabra pudiesse yo darle quenta de todo lo que en ello auia. Respondiome a esta carta lo que v.m. sabe, y acuerdome que me la dieron entrando à oir Missa, para recibir a nuestro Señor, yo la leì, y la guardè con arto consuelo, y gozo de lo que en ella venia: porque me daua nuestro Padre esperãças de que me quitaria el oficio, cosa que yo deseaua mucho, y verme subdita, y no cuydar de mas de hazer alguna penitencia por mis pecados. Esto no creìã los Padres, y ansi por muy malas nueuas me las dauan à entender algunos, de que yo me reìa, y consolaua no poco. Quando mi compañera supo que tenia carta de nuestro Padre, importunòme que se la diesse, y yo vi que lo auia de sentir mucho, dexèla comulgar, y despues fuy tan imperfecta que se la di; sintiò mucho lo que me dezia, que eran palabras las que en ella venian arto rigurosas. Tuue bien que cõsolarla; porque las llorò mucho, y la M. Agustina. No sabian ellas las misericordias que el Señor me tenia escondidas en los trabajos, y los consuelos que en ellos me daua su Magestad, ni yo puedo dezirlos. No parecia sino que con cada vno daua nuestro Señor vn nueuo cauterio a mi alma, de su diuino amor, cõ que se añadia el fuego en que la quemaua, y deshazia, ni yo podia artarme de trabajos, que tal es la sabiduria deste Señor, que quando los ha de dar da ambre dellos, para que la niñez de nuestras fuerças no desfallezcan: Traìala muy grande, y vna estima del padecer, que en solo esto descansaua mi alma, quando los auia de tener me crecia esta sed que digo.

Vna vez me acuerdo, que estando hazien-

ziendo labor me comencè a sentir mas recogida que lo ordinario, y cõ vn quieto, y amoroso recuerdo de la presencia de nuestro Señor oì, que me dezia con palabras muy tiernas, si queria padecer con el, y con vn subito gozo reuerencial se estremeciò mi alma, y sensiblemente mi coraçon, de ver que el Señor me pregũtasse si queria lo que yo indigna, y miserable no merecia; mas sin ruido de palabras, respondi, entregandole mi alma, y vida, para todos los tormentos que su Magestad gustasse que yo padeciesse, con todas las afrentas, y desprecios que se podian imaginar, y traçar segura de que con su fortaleça saldria bien de todo. Fue grande la misericordia que me hizo aqui su Magestad, y las mercedes que recibi de su diuina mano. Acuerdome, que no pude hazer mas labor por toda aquella tarde; porque el gozo interior me recogio de manera, que no estaua para nada. Parece que desde entonces comencè a sentir con la gloria de su diuina presencia enflaquecerseme el natural con el exceso de gozo, y via la bondad de nuestro Señor, y el amor que muestra, y tiene a las criaturas, y siendole yo tan ingrata, y desleal: bendito sea, que no solo me ha sufrido, y perdonado, mas no contento con esto gusta de tratarme como a hija.

Crecen los trabajos de la Madre Mariana. La estima que dellos haze, Testimonios que le leuantaron, en que padece la opinion: su paciencia, y conformidad, y lo que passò hasta que salio la Religiosa de Burgos del Conuento. Capit. IX.

PVes luego començaron los alborotos, y contradiciones a ser mayores, començòse en la Orden a tratar del mal termino, y modo con que yo auia tratado al Patron, quitandole las armas, y defendiendo que no se cumpliessen sus capitulaciones, y de lo mal que hazia mi oficio, y otras muchas cosas, que se dezian de mi. Començaron algunos Padres a fauorecer aquella Religiosa, y a parecerles que yo la traìa desconsolada, y a vno de los que mas apassionados parecia que estaua, nos nombrò nuestro P. Prouincial por Confessor, aunque entendio ser apropositio, yo no podia informar de que no conuenia; porque via q̃no auia de ser de efecto. Cõ este Padre començò a comunicar mucho, y por su orden recibia las cartas, y respondia a ellas. Dezian los Padres, que auia venido a fundar, y no a ser Nouicia, y a ella la pusieron en esto, con que se dio entrada para que sus inquietudes, y tentaciones creciessen. Eran muchas las traças que daua, y con ellas andaua la pobre tan enredada, que ni se entendia, ni yo la entendia: porque en ninguna assentaua, y tengo por cierto que no entendia hazia mal en ir por aquel camino. Muchas destas cosas (que no se pueden dezir) supe yo muy a los postreros dias quando se fue, y otras despues de ida. Dixeronme tantas, y entendi, y vi por cartas suyas, y de otras personas, tãtas que seria alargarme mucho escriuirlas; y como tengo tan poco tiempo, es forçoso atropellarlas.

Entre todo esto me traìa nuestro Señor con tan gran serenidad, que parecia mi alma incapaz de inquietud, y si algunas vezes se me turbaua esta paz, era tan grande el alboroço interior, que menos que con fuerças, y socorros de nuestro Señor no se pudieran lleuar. Durauame pocos dias, mas essos muy apretados, y en ellos sucedia algunas vezes estarlo todas, y las contradiciones, y dichos ser entonces muchos; mas luego miraua el Señor mi flaqueza, y como sabia su Magestad qual era, me dezia que alli estaua el, q̃ni me dexaria, ni se apartaria de mi, y sentia yo bien su diuina compañia, y socorro en la fortaleza que me daua, y en la serenidad, y igualdad de animo que me ponia en mi alma con su diuina mano.

no. Traiamme con gran consuelo aquellas palabras de San Pablo, que dizen: Quien me podrà apartar de la caridad, &c. Y dauame el Señor a sentir bien el tesoro, q̃ es poder dezir esto cõ verdad, y como ni las angustias, ni las persecuciones, &c. No bastauan a quitarnos este bien, y con el todas las tribulaciones se desparecẽ como humo; porque el amor todo lo vence. Quisiera yo mucho saber dezir la gloria, y anchura que el Señor tiene encerrada en las tribulaciones, y quanto se goza, y gusta de aquella verdad que dixo nuestro Señor, por Dauid: *Cùm ipso sum in tribulatione, &c.* Alli se halla entrañado este bien, y hasta que se llega a lo mas superior de la tribulacion, no se sabrà quan precioso, y admirable es aquel centro diuino que en ella se halla. Muchas vezes me acuerdo de aquella parabola que Christo Señor nuestro dixo, del tesoro escondido en el campo. Alli està escondido a donde combaten las inclemencias del cielo, y a donde todos tienen licencia de andar, y pisar aquel circuito de tierra; mas como no saben que en las entrañas della està aquel tesoro, desprecianla, y maltratanla las criaturas; mas el dueño de aquel termino, que sabe el bien que alli tiene, no le venderà por ningun precio, ni ay cosa porque se pueda dar vna tribulacion, y persecucion, y mas si es de buenos, y fieles de nuestro Señor, que con apariencia de buen zelo, aprietan las causas que toman entre manos agudissimamente, y su Magestad que gusta de que se labre la piedra para su diuino edificio, permite que hallen erramientas, con que no la dexen parte sin golpear. Auia yo menester muchas, porque mis pecados me tenian tan llena de faltas, que si el Señor no afinaua el crisol, no podia ser de prouecho para su real palacio, ni parecer delante de sus amorosos ojos, y aunque aora soy la mas indigna de las criaturas para alcançar este bien; por su bondad gustò, y ordenò de que en aquel tiempo passasse por aquellas pequeñas pruebas, que si v.m. supiera quan pocas auia yo tenido, por aquel modo, echara de ver que para mi flaqueza era algo.

Pues digo, que de vna gran estima, y honra que me hazian antes que saliesse a la recoleccion los Padres de la Orden, se trocò en la mayor desestima, y desprecio que yo he visto tener de ninguna Mõja, ni la he oido; porque las faltas que me notauan, eran extraordinarias, y bien sin verdad, lo que dezian acerca de que tenia tratos y conuersaciones libianas, ya v.m. lo sabe; y en vna de las personas en quien tocauan, era lo q̃ yo sentia; porque era la que en todo me ayudaua, y encaminaua mi alma a la perfeccion; y si yo fuera fiel al Señor, creo que por este medio me adelantara mucho. Lo que yo mas sentia, era que tocassen en el credito desta persona por su mucha virtud, que sino la tuuiera, no se pusiera à sufrir tanto por mi, ni yo le tratara, por lo que aora me parece, que me tenia el Señor de manera que sino era a los que me parecia eran muy amigos suyos, no les comunicara, ò con animo de que lo fueran, y animarlos a esto.

Entre las cosas que dezian, era que despues de auer estado con esta persona cinco horas, tenia vn Clerigo apercebido, para que me confessasse, siempre que con el estaua, para irme a comulgar, y otras cosas q̃ no son para escritas, interpretando quanto hazia, y dezia por modos q̃ tocauan en lo mas viuo de la honra, que en Religiosas qualquiera cosa de las q̃ dezian fuera muy graue, si tuuiera algo de verdad. Entre las cosas q̃ dezian, era vna que mi compañera tomaua los dineros del deposito, y del Torno, para hazer presentes à algunas personas, y que con las que aqui digo gastaua yo muchos, y esto era tan fuera de la verdad, que no gastè, ni vn solo marauedi con ninguno. Aquel Clerigo q̃ dezia que tenia para confessarme de aquellos males que hazia, era muy moço, y gran seruo de nuestro Señor, el qual quiso por su sola bõdad q̃ medrasse mucho su alma, por comunicarle la mas miserable de las criaturas, cuyo medio puso el Señor

ñor para cõfusiõ mia. Cõ esto me cobrò amor, y hazia cõel loq̃yo le dezia; como le vèian moço, y a mi tan ruin, sospecha uã mal de q̃ le hablasse. Tratauan publicamente de que auian de pedir a nuestro P. Prouincial, q̃ entre las demas cosas de que me auia de castigar, y priuar, fuesse esta vna, y de que no tratasse cõ la persona que dexo dicho, ni con el Licẽciado Manrique, que de todos tres se dezia. Pareceme q̃ lo que mas sentia era, que por mi causa se hablasse mal de personas tan buenas, y de quien yo recibia tantas buenas obras: desto me quexaua yo mucho a nuestro Señor: porque siempre fuy enemiga de dar pena à naide, ni que la diessen por mi causa: con la caridad que ellos tenian, no se les daua nada de lo que dezian, antes parecia les daua el Señor mas animo para ayudarme, y fue bien menester.

En este tiempo me puso el Patron pleyto, para que le cumpliesse su escritura, y los Padres le ayudauan con arta gran solicitud, que para ponerse contra todos era menester buen animo, y assi le ponia nuestro Señor, a las personas que digo; de manera que muy sin miedo me ayudauan.

Con la ocasion que tenia dentro de casa se padecia mucho en este tiempo; porque yo no podia escriuir vna carta, que luego no lo supiessen los Padres, y si las recibia, y quantas, y como; por que de todo era testigo aquella persona que estaua dentro, no tenia remedio de poder hazer nada, que no lo supiesse, y assi tomè vno para poder escriuir sin que ella viesse que cartas, ni pliegos iban, y fue, que despues de recogidas las Monjas, y cerrados los dormitorios, me ponia a escriuir, y me sucedia quando a la mañana tañian a la oracion estar yo cerrando los pliegos: este orden tomaua, y era menester, por lo que he dicho, y escriuir muchas cartas, para los negocios, con que me leuaua las noches enteras en esto, y sin poder tomar alivio los dias: porque no tenia tiempo, ni me le dauan las ocupaciones; mas con la buena salud q̃ me daua el Señor, con todo podia bien sin pesadũbre.

Todas estas cosas que se dezian eran tan publicas en la Orden, que en corrillos, y en sus recreaciones se tratauan en muchos Conuentos de la Orden, y con los Padres de los mas graues della: algunos no me conocian, y a los que me conocian quando les informauan destas cosas, dezian santiguandose, que los auia tenido engañados, y que tal no pensaran de mi jamas.

Entre todo esto apretauan los descõsuelos de aquella Religiosa, con que se determinò a pedirme, que la dexasse ir vn Miercoles de Tinieblas, con tal prisa, que no me daua tiempo de dos horas, y tan porfiadamente, que con toda resolucion me dixo, que sino le abria la puerta haria vna cosa notable. Con esto procurè sossegarla, por ser el tiempo que era, y no tener respuesta del Arçobispo de la carta, que dexo dicho, que le escriui. En esta ocasion fue quando me obligò à darle à entender algo de lo que passaua con ella à aquel Clerigo moço, para que me fuesse a llamar a vn Padre de la Compañia, que la confessasse, y quietasse. El Clerigo se espantò mucho de que casi en diez meses nunca le huuiesse dicho nada. Al fin me llamò al Padre que digo, y el la sossegò.

Entre las demas cosas que tenia, era, acertar à dezir tan bien sus cosas, que todos los que la hablauan la tenian por santa, procuraua hablar siempre cõ todas las personas espirituales que me llamauan, y de aqui se leuantauan otros trabajos arto grandes, y lo que yo mas procuraua era, que naide entendiesse su condicion, y modo de proceder, por el qual se sabia quanto haziamos en casa todas, Deseaua yo lo imposible, q̃ era q̃ aquel natural se ablandasse, y ajustasse a la vida que guardauamos, y para esto pusiera yo de buena gana qualquiera trabajo mio; porque me hazia gran lastima q̃ se le fuesse de las manos aquella ocasiõ tã buena, a dõde podia allegarse a la per-

perfecciõ, fuera de que sabia yo q̃ no la querian mucho en su casa, y q̃ sintirian verla boluer, quiças por el punto de hõra que se suele tener en cosas semejantes, y ella tambien pretendia no boluer a su Conuento: porque salio del por no sè que disgustos, aunque lo principal creo seria buscar al Señor.

En este tiempo se determinò vn dia à pedirme misericordia del oficio que tenia, que ya he dicho, era Tornera, dixome, que pues auia de professar de nueuo, que queria estar recogida algunos dias; a mi me parecio traça de nuestro Señor; porque ya no se podia lleuar sin mucha inquietud, y daño de los negocios, el estar ella en parte a donde por ningun caso podia yo hazer ninguna diligencia que no la supiesse. Con esto la concedi lo que pedia, despues de auer tomado parecer con el Padre Prior que entonces era, y con vn Padre graue que alli estaua por Predicador. Puse al Torno en su lugar dos Nouicias; mas mugeres de mucha confiança y gouierno. Lo que se dixo desto, fue mucho, y començaron los que la fauorecian a tratar de que nuestro Padre Prouincial la boluiesse al Torno, diziendo que auia ido por fundadora, y que no auia de hazer professio, que era hazerle gran agrauio tratar desto.

Passòsse mucho en estos dos meses, que fueron los que le faltauan para el año, yo me detenia en embiarla hasta q̃ nuestro Padre Prouincial fuesse, que me parecia à mi, que viendo los grandes inconuenientes que auia, en que quedasse en aquel Conuento, la mandaria ir a su casa, mas segun lo que despues vi en el, vi como me engañaua, y que sin duda la dexàran en el Conuento. Passamos con arto trabajo hasta tres dias antes de los glorioso Apostoles San Pedro, y San Pablo, que vna tarde me embiò a dezir, que la diesse dineros; porque se queria ir, y que por ninguna cosa se detendria mas, que no la desconsolasse, ni afligiesse. No me acuerdo bien si me lo embiò a dezir, ò me lo dixo ella misma: en fin cõ esto embiè à llamar al P. Prior, y al Padre que dixe era Predicador de aquella casa, es persona de mucha religiõ, y cordura, y con quien yo trataua algunas vezes cosas en que me hallaua dudosa de lo que auia de hazer, mias, y de los negocios de casa. Este le tratè dias antes, y le parecio bien, que a la primera ocasion se determinasse la ida desta persona con aquella que entonces se ofrecia; les parecio a los Padres, que cerrassemos. Yo le pedi al Padre Predicador que la hablasse, y endereçasse a todo lo que fuesse en orden a cõseguir este fin: porque ella me auia embiado a dezir, que se queria cõfessar con el, y anssi lo hizo; en tanto me quedè yo con el P. Prior, tratando de lo que se auia de hazer; dixome, como siendo Nouicia no era menester mas diligẽcia, ni comunicarlo con nuestro Padre Prouincial, como era la verdad, que de todo estaua yo informada, y auia dado quenta al P. Maestro Fr. Agustin Antolinez, y me auia embiado à dezir, que cõ la primera ocasion la embiasse a su casa, que por ser Nouicia podia hazerlo, sin dar quenta al Padre Prouincial, con todo esto le escriui, dandole quenta del caso, no me acuerdo lo que en esto me respondio, mas de que a todos les pareció se fuesse a su casa, digo a los que entonces estauan en Medina. Pues digo, q̃ despues de auerla confessado, fue a donde estauamos, y me dixo, que la resolucion que traìa, era, que yo la diesse cinquenta ducados para el camino, y el P. Prior, y Religiosos la lleuassen: porque en ninguna manera se detendria vn dia mas; con esto quedamos concertados de quien auian de ir con ella, y todo lo que era menester. Yo busquè luego dineros, en resolucion se determinò la ida para el dia del glorioso San Pedro, que todo lo que se tardò, me daua tan gran prisa, q̃ no me dexaua sossegar, que xandose de que la detenia por hazerla mal, y que la hallasse alli nuestro Padre Prouincial quando viniesse, que segun supe, despues la parecia impidiria su ida; lo qual ella deseaua:

porque la dezian se iba abreuiando la fundacion que dexo dicha, y por esto se daua priesa à venir.

Llegò el dia de San Pedro, y pareciendole la detenia yo, porque no se hallaua coche en que viniesse, se afligio mucho, y me embio à dezir, que no auia de hazer noche en casa, con esto nos determinamos à que salieſſe a las doze del dia, que tambien me dauan priesſa todas las hermanas, pensando se auia de desbaratar. Yo no pude comulgar aquel dia con el Conuento; porque auia estado muy ocupada toda la mañana, con que fue forçoso oir Missa casi a las doze, y recibir a nuestro Señor a la misma hora. Aquella mañana me dio su Magestad vn gran aprieto interior, de manera, que ni me entendia, ni sabia que hazerme, oluidòseme todo lo que auia tratado, y comunicado, acerca de la salida de la Religiosa, con las personas que dexo dicho, sin poderme acordar de auerlo comunicado con ninguna, solo me parecia, que era determinacion mia, y resolucion apasionada; no hallaua luz de cosa de quantas auia passado con ella, representòseme el alboroto que auia de auer en la Orden, y lo que se auia de dezir de mi; el gran escandalo que seria, que me castigarian con mucha publicidad: esto con otras flaquezas, de que el demonio se aprouechaua, para atormẽtarme, se me ponia delante, y sobre todo despues de auer padecido vn intolerable tormento, por este modo me vi cercada de vna gran multitud dellos, con espantosas amenaças que me hazian, si echaua aquella Monja, y que perpetuamente seria atormentada dellos en el infierno si lo executaua. Fue mucho lo que padeci antes que llegasse a recibir a nuestro Señor, y para llegarme fuy oyendo las mismas amenaças, y temor tan grande, de que casi me parecia llegar a la muerte; porque me vi ir acabando, sin que pudiera tomar fuerça la memoria para ninguna cosa q̃ no fuesse tormento, y pena, y el entendimiento estaua tan ahogado, y sin luz, que antes me afligian quantas razones hablaua. Con esto me fuy a mi vnico, y verdadero consuelo, y luz de las almas, que por el se dexan afligir, a donde la mia fue luego alumbrada, y vi claro ser todo inuencion del enemigo, para que no se hiziesse lo que parecia conuenir, para la quietud de aquella casa, fuesseme acordando todo lo que auia passado, y los muchos pareceres que tenia de que la embiasse a su casa, y no solo me quietè, mas senti ser gusto de nuestro Señor, y voluntad suya. Con esta seguridad tratè de que a las doze del dia viniessen dos Padres por ella; y ansi se hizo con mucho gusto suyo; porque era grande la priesſa que me daua, como dexo dicho. Pidiome que si huuiesse menester Monjas para la fundacion, que se las embiasse. Todo esto me espantò mucho, y lo quedè de ver los enredos con que el demonio engaña a los que no andan sobre auiso. Traìa à esta pobre Religiosa tã inquieta, que la hazia creer todos aquellos desvarios, y ansi la parecia, que quãto imaginaua era verdad, y que passaua por ella. Eran tantos los que tenia, y lo que este la hazia maquinar sin fundamẽto, que a mi me traìa bien lastimada, y confusa, teniasela tan grande, que de buena gana la tuuiera yo en mi compañia toda la vida, por ayudar a su alma; mas como esto era con detrimento de las demas, no conuenia tenerla, y el tiẽpo que estuuo fue a costa de vn continuo cuydado, que no podia sossegar en parte ninguna; porque siempre me traìa sobresaltada su inquietud. No sabia yo sus pretensiones hasta que estuuo fuera.

***

Au-

Aumentase la persecucion de la M. Mariana con la salida de la Religiosa de Burgos, qual nunca auia sido: los consuelos que gozaua en estos aprietos; fortalecela nuestro Señor con vn fauor muy singular. Capit. X.

Aduiertese que esta relacion como lo demas del libro se escriue en el Conuento de Valladolid, y habla en el de lo que passò en Medina: obliga este capitulo à hazer esta aduertencia.

PVes luego que se vió fuera del Cõuento, cayò en la ignorancia que auia hecho, de pedirme que la echasse, y en acabando de comer me embiò à dezir, que la boluiesse a recibir, fueron algunos Padres à pedirme esto de su parte, mas yo les respondi, el desconsuelo de todas, que lo seria muy grande que tornasse, y que ninguna professaria, quedando ella (como lo dezian todas) con esto dimos orden que se partiesse el dia siguiente, y traçamos que sin passar por este lugar la lleuassen à Burgos, camino derecho, con cartas mias para el Arçobispo, a donde le referia lo que antes le auia escrito, y que por darme ella priessa, no esperaua respuesta de su Señoria, aunque auia dos meses que la esperaua. Esta carta primera no se la dierõ, y ansi le cogieron descuydado las postreras, como dirè adelante. Pues digo, que los Padres que la traxeron, no solo no la lleuaron camino derecho; mas traxerõla à este lugar, a donde estaua entonces la Corte, y por Prior en el Conuento de nuestro Padre San Agustin el Padre que he dicho, era su pariente, y tã amigo del Patron. Como estaua aqui la Corte auia en el Conuento muchos Padres graues, y dellos eran amigos del que digo, el Patron estaua aqui, y su muger. A la Religiosa la pusieron en vn meson, antes de entrar en el lugar, y los que iban cõ ella fueron a dar quenta al Prior, de como la traian, y a donde la dexauan: con esto fueron al meson, el Prior, y vn Difinidor amigo suyo, a donde se tratò de mi todo lo que daua lugar la ocasion, que la pintauan arto imprudente: dezian que yo la auia echado à empujones a la salida, haziendola fuerça, y lleuãdola con engaño a la puerta, y que pidiendome ella con lagrimas que no la echasse, auia hecho lo que digo.

Fueronse los dos Padres que la auian ido a ver al Conuento, a donde comunicaron el caso, con otros Padres graues, informando con este mismo orden. Todos començaron a escandalizarse, porque no les dezian que era Noüicia, sino Mõja professa de veinte años, y de nuestra Orden. Dezian que por esto no podia ser Nouicia, y que con nombre de Fundadora la auian sacado de su casa; mas que auia sido tan grande la embidia que yo tenia de sus partes, y valor, q̃ auia temido me quitasse nuestro Padre el oficio de Priora, para darsele a ella, y que por esta razon no le auia querido esperar, sino echarla antes que viniesse: porque los casos de priuacion de oficio en que yo auia caido, eran tãtos, que no podria nuestro Padre dexar de quitarme le: estos erã los que dexo dichos arriba.

Fue grande el alboroto que se leuantò; vnos dezian que me echassen de la Orden, otros que me lleuassen à Frãcia, a vn Conuẽto que ay alli de nuestra Orden; otros por bien de paz, ordenauan que me boluiessen a Santa Cruz, y deshiziessen el Conuento de Medina. Dezian se cerca desto muchas cosas; mas la que a mi me hazia reir mucho, era quando me iban algunos à auisar, que me queriã quitar el oficio, vnos pareciendoles que con aquello me amedrentaria yo, y enmendaria el ruin modo de proceder, q̃ dezian que tenia. Otros porque les parecia que era bien que no me le quitassen, y que para esto pusiesse yo remedio, cõdecẽdiẽdo en algunas cosas q̃ me pediã hiziesse. Pareciales à algunos que senti-

ria yo verme sin oficio, y que me le quitassen: porque no sabian quan desengañada me tenia nuestro Señor, de q̃ qualquiera lugar que me diessen era mejor que yo merecia, y del precio que ay en los desprecios de las criaturas: esto me dio su Magestad bien a conocer, y era tã grãde el deseo q̃ tenia de verme hollar de todos, que cada vez que iban a dezirme algo, que de nueuo se dezia a cerca desto, se bañaua mi alma de vna grã suauidad, y alegria feruorosa, con que me crecia vna insaciable sed de padecer mas; y ansi los ratos que tenia de mayor consuelo, eran estos en que me dauan estas nueuas, y quando me ponia a discurrir imaginandome encarcelada, y deshechada de todos.

Vn dia fue vn Padre al Conuento nuestro, y dixo tales cosas, y dio tales señas, que yo tuue por cierto me quitarian el habito. Dezian que por alborotadora de la Orden conuenia. Acuerdome cõ arto consuelo mio lo oì, y comencè a pensar el orden que podia dar en mi vida, y era arto gracioso, y de gusto, para quando le dà el Señor, en el desprecio; pareciame que lo mas dificultoso era no tener yo muchas fuerças para seruir, que con esto naide me querria recibir para moça, que ya yo me imaginaua traer agua, y labar paños, que a cosa mas hõrada no me hallaua con habilidad: porque me parecia, que ya no sabria hazer buena labor. Despues de vn rato me acordè, que lo mejor era irme a la Compañia, para que me dexassen estar cõ las pobres que alli acogen en alguna casa de alguna devota suya, hasta que los amigos de aqui lo supiessen, que en sabiendolo los dos, segura estaua yo de que no me dexarian gozar mucho de aquella vida; con esto me parecio perder cuidado de mi; porque por este camino, ò por otro no me podria faltar la diuina prouidencia de nuestro Señor, que es la que siempre he hallado en todas las ocasiones, en que yo no he faltado en la confiança; entonces me traìa nuestro Señor con tanta, que no me acuerdo de que me dexasse hazer falta en ella: bendita sea su bondad.

Luego que salio esta Monja del Conuento, se vio conocida medra en todas, y quedaron con tan gran quietud, y sossiego, que yo alabaua al Señor, y aunque las procuraron alborotar con algunos medios que ponian, para tornarla a casa, presto se sossegauan, como no auia dentro quien las desassosegasse: Y de lo que gustaua mucho era, que dezian deseaua yo perpetuarme en el oficio de Priora, y hazerme fundadora sin serlo, y como yo he sido tan soberuia, creo les tenia dada ocasion para que pensassen, y dixessen esto, y mucho mas, aunque por la infinita bondad de nuestro Señor, me tenia tan desasida de honras, y estimacion, que algunas vezes me parecia quã do me ponia à hazer examen de mi, que no era virtud el desear el desprecio, y deseestima, sino baxeza de espiritu, naturaliçado, ya de manera que no me acuerdo auer tenido sentimiento ninguno de cosa que de mi se dixesse, sino vna alegria tan grande, que toda el alma me traìa llena de gozo, y satisfacion, segura, y descansada. Muchas vezes dezia aquellas palabras de San Pablo: *Quis me separabit à Charitate Christi?* &c. Cõ vn lleno en el alma, como creo dexo dicho, tan grande, que toda me parecia andaua embestida en vn espiritu de fortaleza, con que passaua la vida glorioſamente, sin que nada pudiesse ahogarme los bienes de que gozaua, que erã llenos de toda satisfacion. Pareceme a mi tenia entonces el Señor detenidas a todas las criaturas, para que ninguna pudiesse alterar la tranquilidad de que gozaua esta alma, a quien todo se le daua mas de valde que a otra ninguna. O valame Dios Señor, y quien pudiera dezir el cielo, y bienauenturança que tenèis puesta, y depositada en los que el mundo llama trabajos, para que todos los que en el viuen estimaran el tesoro, que es padecer algo en vuestro nombre! O que dulçura està, ingerida en las amarguras que tienen las persecuciones; no sabia yo desto

nada: porque la natural estima que tenia de mi en tiempo de mi mocedad, me hazia ser tan sentida, que de qualquiera cosa que me notassen me inquietaua, y turbaua; y porque no dixessen de mi, dexaua de hazer muchas cosas, aunque fuessen pequeñas faltas, y como era esclaua de mi honra, padecia por aqui sin prouecho, quiso mi Señor, que toda se la renúciasse, con que quedè tan desembaraçada de cuydados, que de solo amarle, y hazer su voluntad le tenia, sin que como he dicho, me dolieſſe cosa que de mi se dixesse. Bendito sea para siempre, que tã sin merecerlo gustò de que prouasse yo de la dulçura que tiene puesta en la entrañable desnudez, y pobreça de espiritu; pues de todo la desasia el Espiritu Santo, de cuya compañia, y amparo se via cercada. Que risa me daua a mi quã do me preguntauan si estaua triste, aunq̃ me traìa nuestro Señor tan conocida de que todos erã beneficios graciosos, que siempre andaua temerosa de mi flaqueza.

Pues en este tiempo estaua, como he dicho, aqui aquella Religiosa, y todas las personas que la fauorecian, parecioles ponerla en el Conuento en que estauan aquellas dos Religiosas que auiã estado en Medina, y como la conocian, y auian tratado, temerosas de que se la dexarian para siempre, trataron de defenderlo con el Superior, con esto la dexaron en casa de la Patrona, a donde la visitauan estos Padres, y alli traçauan todo lo que se auia de hazer en el caso: La Señora la cobrò gran aficion, y la que a mi me tenia se trocò con vn gran desengaño de quien yo era; porque espantada de que huuiesse echado de mi compañia tan santa, colegian de aqui qual era yo. Alli se contaua toda nuestra vida, y la pintauan bien, para alabar a nuestro Señor. Ella hazia algunas visitas à personas graues, a quien contaua los agrauios que yo la auia hecho, poniendo su causa bien à satisfacion suya, con que todos se espantauan.

Parecioles a los Padres seria bien dar memorial al Consejo contra mi, de aquella Religiosa, quexandose de que yo la auia echado por fuerça, dando las razones que dexo dichas, de que por embidia, y miedo de que me quitassen el oficio, y otras cosas, me determinè a ello. Esto se tratò, y no sè si lo hizieron: porque aunque algunos Padres de la misma Orden me lo dixeron, ellos me lo negaron, tratando desto con migo, algunos dias despues. Esta publicidad comencè à sentir, no por lo que me tocaua, sino por el escandalo, y mal exemplo que se daua en lo que se dezia, y fue mucho; por que muchas personas arto graues, fuerõ entendiendo estauan apasionados, aun que à mi no me lo parecia: porque sabia yo la buena intencion que en todo lleuauã, pareciendoles era justo corregir, y enmendar mis libertades, y boluer por aquella Religiosa, que la vian sola, y desconsolada, y que se valia dellos, que como no sabiã la verdad de todo, y lo que conuenia que se boluiesse a su Conuento, no podia yo culparlos, ni enojarme de nada: tambien me conocian a mi, y quan mala Monja auia sido siempre, con que no hazian mucho en culparme. Dio me nuestro Señor para con ellos vn grã amor, y estimaua el fauor que hazian a la persona que digo; procuraua mostrar esto en lo que podia, que era en suplicar a nuestro Señor por ellos en mis oraciones, y que se les comunicasse por el bien que me hazian, que era arto grande, en cuyo retorno deseaua yo darles en algo gusto, y suplicaua à su Magestad me diesse alguna ocasion desto, aunque biẽ via yo fuera mucha su miseria si llegaran à auerme à mi menester para nada: cõ todo tenia quexa de nuestro Señor, deq̃me tenia tan imposibilitada de poderlos seruir en algo, y aun me dura este deseo.

Andauan con cuidado de cogerme las cartas que escriuia; porque les parecia hallarian en ellas la verdad de todo lo que se dezia, que tambien pensauan que tenia Buletos de Roma, para que ni me sacassen de aquella casa, ni me quitassen el Priorato.

Con

Con la prieſa deſte ſuceſſo, digo de la ſalida de la Monja, no pude auiſar de nada a los amigos de aqui: con eſto ſe paſſaron dos, ò tres correos, que ſino eran muy cortas, no podia eſcriuir cartas. Al cabo me puſe vn dia muy deſpacio à hazerlo, contando los ſuceſſos, y diziendo algo de mi interior, que coſa particular bien me acuerdo que no la eſcriui. Eſte pliego me cogieron, y la carta que iba para mi Confeſſor, era de la que mas cõuerſacion ſe hazia: Dezian, que no me faltaua mas de ponerlos en peligro de q̃ por mi perdieſſe la Orden, y que cõ mis coſas los ocaſionaſſe, para que padecieſſen trabajo por la ſanta Inquiſicion, y q̃ no les faltaua otra coſa, mas de tener otra Monja de Portugal, por quien padecieſſen afrenta: moſtraron eſtas cartas, y como primero que las dieſſen, informauan a todos, ſe eſcandaliçauan, y dezian que Dios los libraſſe de mi.

Dieron las cartas à nueſtro P. Prouincial, y en los Conuentos ſe leìan, y en vno de Monjas nueſtras, ſe platicauan, y a vna dellas ſe las dio nueſtro Padre, eſtas, y otras del Padre, que v.m. ſabe, dezian, que las auian de embiar al Papa; porque dezian, podian caſtigarnos por ellas. Yo eſtaua bien ſegura de que en ninguna auia coſa de que pudieſſen culparnos, y anſi no me daua pena, ni de q̃ me llcuaran a la Inquiſicion, que tambien lo dezian; que en todo me tenia nueſtro Señor bien quieta, y ſin turbacion.

Otras coſas que tambien dezian, ya v.m. las ſabe, y por eſto no las digo. A todo eſto ſe juntò el enojo de nueſtro P. Prouincial, que fue muy grande: porque le dezian que todo aquello hazia yo por deſobedecerle, y no hazer caudal del; q̃ ſiendo verdad, era muy juſto ſu enojo; mas por la miſericordia de nueſtro Señor ſiempre deſeaua obedecerle en todo; mas las coſas acaecian de manera, q̃ ſin ſer poſsible auiſarle, era forçoſo determinarlas; mas ſiempre tomaua parecer de perſonas de la Orden, y fuera de ella, para no hazer coſa que fueſſe por ningun camino deſobediencia, que entendiendo yo otra coſa, por ningun caſo me determinara à nada, y para mayor ſeguridad deſto, luego que ſe hizo la fundacion, dixe a nueſtro Padre, que como queria que procedieſſe en el gouierno de aquella caſa; porque ſu Paternidad ſe alejaua mucho, y que no podia auiſarle de todo, ni tener reſpueſta a las cartas con la breuedad que algunos negocios pedian, à eſto me reſpondio, que hizieſſe lo que me pareciesſe en todo, y que me dexaua autoridad, para que las coſas de aquel Conuento las compuſieſſe conforme hallaſſe que conuenia; con eſto, y con los pareceres que tomaua, iba ſegura, y me lo dezian perſonas arto graues, en letras, eſpiritu, y religion; los que no lo ſabian, pareciales, que por mi cabeça me gouernaua, y que buſcaua pareceres de quien en todo me auia de hablar a mi guſto.

No ſolos eſtos alborotos auia: por q̃ los dos Padres que fueron acompañando a la Religioſa, paſſaron à Burgos, a donde eſtaua el Arçobiſpo, dieronle mi carta, y juntamente llegò la que eſtaua detenida; pareciòle treta mia, y q̃ no ſe auian eſcrito en diferẽtes tiempos, ſino que yo auia pueſto las fechas tan diferẽtes; porque me creyeſſe. Los Padres como iban tan enojados, no acertaron à deſenojarle, que lo eſtuuo mucho, y embiò a dezir a nueſtro P. Prouincial, que ſino me caſtigaua, q̃ ſe quexaria al Rey, y al Nuncio. Los parientes de la Monja eſtauan tambien muy ſentidos.

En eſte tiempo llegò nueſtro Padre à Burgos, y alli ſe hizo junta de lo que ſe auia de hazer de mi; mas nada llegaua à efeto, que como flaca no dexaua nueſtro Señor que llegaſſen a la obra: porque no lo merecia yo, y à aquellas hermanas q̃ eſtauan en mi compañia, creo les fuera de alguna inquietud ſi me ſacaran. Arto procuraua yo encubrirlas todo lo que ſe dezia: porque no ſe afligieſſen, que lo eſtauan mucho quando ſabian algo; mas quien lo lloraua, y ſentia era mi compañera, de que yo no podia dexarme de reir,

reir, y quando boluia à acordarme de q̃ no me podian quitar a nuestro Senor, todo me parecia niñeria.

Luego tratò el Arçobispo de lleuar su Monja à su Conuento, mas ella estaua tan puesta en no boluerse a su casa, y que darse con aquella Señora, para la fundacion que auia de hazer, que aunque la embio à mandar que se fuesse, no se determinò hasta que embio por ella. Salio de aqui dia de la gloriosa Santa Ana, y este mismo dia estando pensando yo en todas estas cosas, comencè a turbarme, y sentir mucho la publicidad con que se tratauan estas cosas, y lo mal que auia de parecer en el Cõsejo, si aquel memorial se daua, q̃ mugeres de nuestro habito anduuiessen en semejantes ruidos; pareciome auia de ser causa, para que perdiesse esta Orden, y que con esto no se harian otras casas, a donde nuestro Señor me parecia a mi se auia de seruir mucho. Tambien me dio su Magestad à sentir, que entre personas tan graues se dixesse de mi loque dexo dicho; porq̃ en el memorial que dezian se auia dado, iban todas las causas, porque me auian de sacar de aquel Conuento. Començò mi flaqueza à repugnar todo esto, aunque en el mismo sentimiento me hallaua resignada, y segura de que no me dexaria nuestro Señor boluer las espaldas al trabajo; mas yo le sentia mucho, y tan sin aliuio, que aun el natural no podia con tan gran carga, que ya me parecia intolerable. Esto me durò no sè si media hora, y no mas; porque luego me fuy al Coro, y puesta delante del Santissimo Sacramento, le hallè como siempre que à el voy le hallo. Estaua tal, que no pude tenerme de rodillas, ni sentada, y assi me arrojè en el suelo, dexada en las manos deste Señor, para que de mi hiziesse lo que quisiesse. Diome al punto vna manera de sueño, en el qual senti junto a mi vna persona, q̃ me parecia era Christo nuestro Señor; que me dezia, llegandose muy junto a mi, y con vna voz dulcissima, y muy sonora: entre los rPincipales, y Ancianos, y Letrados del pueblo fuy yo despreciado, y ellos me condenaron a muerte de Cruz, cõ otras palabras que no me acuerdo bien; mas de que erã de consolarme, y animarme a padecer mas. Al punto me leuantè con gran aliẽto, y fortaleza, para todo lo que su Magestad ordenasse de mi, aunque como nuestro Señor me traìa con tan grã ansia de padecer, no podian ser trabajos los que passaua, y para otra tampoco lo fueran.

Prosigue la materia del capitulo passado. Contradicion que haz̃e a la profession de las Nouicias. Habla de la confiança en Dios, y en su diuina prouidencia, y del bien que ay encubierto en el padecer; y misericordias que nuestro Señor le haz̃ia en medio de sus tribulaciones. Capit. XI.

IBase llegando el tiempo de professar nuestras Mõjas, en el qual le parecio al Patron seria bien apretar con el pleyto de su Patronazgo, y hazer contradicion, para que no profesassen las Nouicias, hasta que sus condiciones, y capitulaciones quedassen muy assentadas. Era nuestro P. Prouincial el Iuez, que para mi no podia caminar bien el negocio; porque ya estaua aqui, y le informauan todos bien en contra de lo q̃ yo deseaua; mas nuestro Señor, que era quien todo lo guiaua, y por quien se hazia todo, lo traçò de manera, que el mismo Patron recusò a nuestro Padre por Iuez en llegando à Medina, que iba à visitar, y hazer informacion de todos los casos passados; mas con ir a esto, nunca pude hablarle a solas, ni me dexaron, que siempre le estaua acompañando vno destos Padres que dexo dichos; mas con todo en materias que me tocassen no se trataron, ni en viendome me hablauan, mas de para satisfacerme, y como yo no les pedia esto, todo se quedaua sin tratar dello,

dello, y en yendose tornauan a ponerse como antes, que me hablassen; porque me queria nuestro Señor hazer aquella merced, aunque bien via yo, que era tratarme como aflaca, aplacando luego aquella passion que tomauan contra mi, aunque con buen zelo, que en muchas cosas que hazian via que los mouia esto.

No se acabaron los cuydados con lo que tengo dicho, que para bien, y consuelo de las ansias que me dio el Señor, de padecer algo, permitia, y ordenaua algunos exercicios en esto: bendita sea su bondad, que tan sin merecerlo yo me queria senderear en el camino de la tribulacion, aũque como sabia la que soy, todas las media conforme a las pocas fuerças que tenia mi alma, y dandoselas de nueuo, añadiendo vna grande estima del padecer con resignacion.

En este tiempo despertò nuestro Señor a vn Canonigo de aquel lugar, que se llamaua don Francisco Medina Perù, à que se ordenasse de Sacerdote, que con tener años, nunca se auia inclinado a serlo; con esta ocasion se fue dẽtro de muy pocos dias que se ordenò, à dezir Missa à nuestra Iglesia, y sin conocerme, ni tener noticia de mi, le dio deseo de hablarme, y ansi me llamò, y quedò con tanto deseo de ayudarnos en todo, que lo mostrò biẽ por las obras. Lleuòle nuestro Señor a tan buen tiempo, como cosa ordenada por su amable prouidencia. En este tiempo fue quando llegò alli nuestro Padre, a quien el fue a visitar, y por este orden supe como estaua desenojado.

Passados alguos dias, se llegò el tiempo de que nuestras Monjas professassen; las quales professiones le parecio al Patron impedir, hasta que se assentasse su Patronazgo, y para esto se determinò à dar vn memorial en el Consejo, y entre las quexas que daua contra mi, era vna, que sin auer recibido las Monjas que el pedia se admitiessen por la hazienda que daua auia yo recibido quinze, las quales importaua para la composicion de todo, que no professassen, sino que se boluiessen a sus casas. Esto con otras cosas, que seria largo de contarse, presentò en el Consejo; y proueyòse, que se detuuiessen las professiones hasta que se ordenasse otra cosa.

Estos recados llegaron à Medina vna tarde, mas no se dixo menos, de que lleuauan prouision, para que el Monesterio se deshizieſſe, y estando aquella tarde en el Coro, entendi que me auia de venir algun trabajo: dentro de poco rato me llamò vn Padre de nuestra Orden, y me dixo, que estaua ya en Medina la orden del Consejo, para que el Conuento se desbaratasse, y yo me boluiesse a Santa Cruz. Pedile, que me llamasse à este Canonigo, y que todos tres viessemos lo q̃ seria bien hazer. Llamòle, y determinamos, que hiziesse diligencia con el Notario del Nuncio, que verdad tenia esto. Con esto se fue a saberlo, y yo a la oracion, sin turbacion ninguna; porque me tenia nuestro Señor cercada siempre de vna confiança segura en su diuina prouidencia, de que yo tenia recibidos grãdes socorros en los tiempos que parecia faltaua de todos; y ansi la experiencia que tengo desta verdad, me haze estar con animo quieto en todos los negocios que se me ofrecen, por dificultosos que sean; porque dexada en las manos de nuestro Señor sè que todo saldrà bien, y muy mejor que quando me costauan mucho cuydado; con esto le he perdido de la demasiada solicitud en lo temporal: porque es muy de ordinario la experiẽcia que hago de aquella verdad infalible, q̃ Christo Bien y Señor nuestro, nos dexò dicho en el Euangelio: *Quærite primùm Regnum Dei*, y es para mi cosa dulcissima, y de grande gozo, quãdo me dexo lleuar desta verdad, y me sucede algunas vezes, que si estoy seca, ò diuertida, en acordandome de la prouidencia deste Señor (que es vn pielago profundissimo) recogerme, y encenderseme la voluntad por algunos dias; y ansi digo muchas vezes, que quando no nos dexaramos en las manos deste Padre, y Señor amoroso, por el fin principal, por gozar

de

de las finezas de su prouidencia, y de los apresurados socorros suyos, nos auiamos de querer ver atribulados, y necessitados: bendito sea para siempre, que como sabe la que soy, no quiere detenerse en acudir à las necesidades; porque vè que mi flaqueza faltaria en la confiãça. Es esta virtud, que solo acordarme della, me alegra; y quando topo personas muy atadas a sus traças, y gouierno me congoján, y siento por mortificaciõ el auerlas de tratar mucho, y ansi doy gracias a nuestro Señor, de que me sacò del mundo, donde tan poco se entiende esta verdad, aun aora no he oìdo que aya muerto ningun siruo de nuestro Señor, de hãbre, el es el que planta, y siembra, y el que tiene en sus manos los corazones de los fieles, que si nosotras lo somos en seruirle, los despertarà, para que nos acudan quando estamos necesitadas, mas si nos descuidamos en las cosas de su seruicio, quiças nos apretarà con mas necesidades; porque fruto es del pecado el costarnos el sustento, sudor, y trabajo; parecemе a mi, que han de andar juntas la diligencia, y la confiança; porque si con color de confiadas aflojamos en los exercicios, y obligaciones que professamos, faltarnosha el sustento corporal, y espiritual; mas si como he dicho, fueramos fieles al Señor, el lo sera cõ nosotras, que su palabra no puede faltar. O Señor, y Padre mio trabaje v. m. mucho en despertar a las almas que tuuiere a su cargo, que sean muy confiadas, y se fien deste Señor, que puede todo lo que quiere, y nos ama con infinito amor, y pues es Padre no nos dexarà morir de hambre: pienso que las necesidades que ay en las Religiones de lo temporal, es porque han caido de aquellos primeros principios en que las fundaron los Santos, cuya confiança hazia q̃ les sobrasse lo temporal, y tambien por que no apetecian mas que lo necessario. El Señor por su misericordia nos tenga de su mano, y no permita que yo pierda la luz que en esto me ha dado tan de valde como todos los demas beneficios que me ha hecho, y haga, que todas las criaturas conozcan que teniendole a el tendran todas las cosas.

Pues tornando a lo que comencè a dezir, de la prouision, que dezian que estaua dada, para que el Monesterio se deshizieste, como dexo dicho, que fue aquel Canonigo à hazer diligencia para saber que auia en esto, a la mañana me llamò quando queriamos entrar en las segundas horas, y me dixo como era verdad, que la prouision estaua en el lugar, y que a la tarde auian de venir a notificarmela. Iuntòse a esto el dexarme nuestro Señor tan a ciegas, y tan a solas el natural, que comencè a sentir vna pena tan grande, que parecia deshazerseme el coraçon, ya me parecia que las quitauan a todas el habito, y las echauã del Conuento, y a mi me boluian al paño; pensaua en lo que se diria en el mundo, y en la Orden (que ya se dezia no poco) todo me afligia, y el ver a las hermanas tan poco fuertes para padecer, porque permitiò tambien el Señor, que todas anduuiessen entonces desconsoladas, y las mas con poco gusto de professar: Vnas desseauan dexar el habito: y otras por no verse sujetas a tantos trabajos, tambien le dexaran. En fin sola la Fundadora, y tres Legas, dezian, que se irian con migo si yo queria entrarme en otra casa, y dexar aquella, aunque el Patron no auia puesto en ello nada; mas dezian era este remedio para que nos dexassen. Lo que yo mas sentia de todo, y lo que me traspassaua el coraçon, era imaginar que auia de ver quitar el Santissimo Sacramento de aquella casa, parecíame a mi, que era como si echaran a nuestro Señor de su casa, y que se auia de seruir en aquella, pues tanto se padecia por conseruarla.

Acuerdome, que no hizo aquel Canonigo mas de dezirmelo, y tañer luego al Coro, y como me dio tan gran pena, no pude ir a las horas, porque parecia acabarseme la vida. Con esto me subi al dormitorio por vna escalera, que a mi me parecio, no me toparia ninguna hermana,

na, que deseaua yo no darles pena; y ansi lo procuraua. Entrème en la celda con aquel sentimiento, que casi no me sentia yo, ni sabia que hazerme. Acuerdome que me puse de rodillas, y con algunas lagrimas delante de nuestro Señor, no sabia que dezirles; porque no queria que me quitasse la pena, ni acertaua a suplicarle nada; mas deziale, que pues via mi trabajo, que no apartasse los ojos de nosotras; mas en vn punto me hallè sin aquella carga que sentia, y cõ vna luz particular de la presencia, y amparo de nuestro Señor, con que conoci, que pues el via mi trabajo, que no tenia yo porq̃ afligirme, que pues era suya, y todas las que alli estauan, que el haria lo que mas conuiniesse, y si se deshiziesse el Conuẽto, que suyo era todo, y podia hazer, y deshazer lo que quisiesse. Con esto me bolui a sossegar, y quedè con tan gran paz, como si nada huuiera passado. Todo fue tan de presto, que con salir luego de la celda me parece, que aun no era acabada Nona, y ansi fuy muy sossegada a Missa. Era para mi de gran consuelo quãdo iba à recibir a nuestro Señor, y via q̃ no podia seruir yo a su Magestad la merced que me hazia en admitirme, para que le siruiesse de custodia con todos los demas bienes que en este diuino Sacramento se nos comunican, y las grandes misericordias que por este medio he recibido de su diuina largueça. Consolauame con dezir aquellos dos versos de Dauid: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* y ofreciendome en sacrificio, atribulado a satisfaciõ deste Señor, y de las ansias que me daua de padecer, dezia, el segundo que se sigue: *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo*. Y ansi quando mas atribulada, y llena de trabajos; mas contenta iba, y me dio a entender algunas vezes nuestro Señor, que era el mejor aparejo para recibirle, las tribulaciones; con esto viuia consoladissima en mis trabajos, y sin verme arta dellos, andaua siempre con sed de padecer, que bien via no era nada para lo que yo merecia, y para retorno de recibir sola vna vez a este Señor, a donde hallaua fuerças para lleuar qualesquiera dificultades q̃ se me ofreciessen, y ansi me sucedia salir mejorada de las misericordias que con este medio he recibido, y recibo del Señor. Seria nunca acabar querer dezirlas, y por esto voy abreuiando: llegar muy mala, y hallarme buena, y con fuerças, es muy ordinario, con otras cosas que dirè adelante si me acuerdo.

Luego este dia a la tarde fueron a notificarme la prouision, y al fin aueriguè, que ni lo era, ni cosa de que podia temer se lo que se dezia; mas de vn mandamiẽto, en que ordenaua el Consejo, que no se diessen las professiones, hasta que yo embiasse memoria de la hazienda, y Mõjas que tenia el Conuento; que aunque era hazernos arta molestia, no auia mas daño de la tardança de las professiones, y querer con esto lleuarme por miedo, para que viniesse à hazer lo que queria el Patron que pretendia, como he dicho, assentar las condiciones de la escritura, y que le recibiesse las Monjas que el pedia, aunque fuesse quitando el habito à algunas de las que le tenian. Yo auisè luego al buen Licenciado Manrique, y con su buena diligencia, y confiança que nuestro Señor me daua, entendi que de todo saldriamos bien.

Lo que se padecio desde este tiempo, que fue desde Agosto hasta el dia del glorioso San Miguel no se podra dezir: porque las tentaciones de casi todas las Nouicias eran terribles, para dexar el habito, y como las tomaua el Señor por medio para labrarme a mi, no les bastaua cosa que les dixesse, y si quando las hablaua quedauan con algun sossiego, tornauan con mayor furia, yo andaua q̃ no sabia que hazerme; porque aunque las hazia que hablassen a personas espirituales, nada bastaua para quedar del todo sossegadas. No ossaua dezirlas nada de los negocios; porque de alli no tomassen mas ocasion para dessasossegarse, mas por mucho que yo callaua, no podian dexar de entender algo; porque aquel

quel Padre Confessor que teniamos, todo lo que llegaua a su noticia se lo dezia, que por esta parte huuo bien q̃ ofrecer à nuestro Señor, aunque no es para escrito.

En este tiẽpo me ayudò mucho aquel Canonigo, que parecio bien le auia lleuado el Señor para esto, quando mas sola, y sin ayuda estaua, y en el tiempo que mas le auia menester. Fuy encaminãdo las cosas de manera que las hermanas le cobrassen aficiõ, diziendolas el socorro grande que tenia en el; porque en lo temporal era mucho lo que le deuia, con esto se aficionaron à confessarse con el, yo le dixe quales estauan; y ansi trabajò arto con algunas. Tambien los Padres de la Compañia me ayudaron mucho, y todo era menester. Quando me acuerdo lo que en aquella casa passò, y se padecio para conseruarla, no puedo creer si no que ha de ser vna grã cosa en los ojos de nuestro Señor; porque no se puede dezir lo que trabajaron los enemigos por deshazerla por todos caminos.

Muchas destas cosas encubria yo a mi compañera, porque no se afligiesse, y ninguna que no fuesse forçoso por alguna razon el dezirla, la dezia: porque me parecia era buscar aliuio en los trabajos, y dauame el Señor gran deseo de passarlos à solas, y esta misericordia me hizo su Magestad, que me le cumplio casi en todas: bendito sea el para siempre, que a mi parecer es vna de las mayores que haze en esta vida; porque no creo ay gloria, ni consuelo en ella, como los trabajos padecidos à solas: y a la verdad, no es a solas, porque luego se experimenta aquel: *Cùm ipso sum in tribulatione.* O valame Dios, y lo que aqui me dio el Señor à gustar, desde entonces me parece que me dio vna gran estima de la vida, y tiempo, porque con ella se podia gozar deste bien; y ansi dezia muchas vezes. Señor, Morir, ò padecer. Algunas vezes me reìa de los que no saben el cielo que este Señor tiene escondido en las tribulaciones padecidas a solas. O quiẽ pudiera imprimir esta verdad en todas las criaturas, ò por lo menos en las que tratan de perfeccion, que me parece pierden algun tiempo, ò mucho en parecerles que tienen muchos trabajos, y que han menester alibio, y ansi se vienen a relajar, quizas no aurà ninguno; mas à mi me parece es vn laço muy peligroso, y encubierto: porque en cayendo en el, no sè si llegaràn à mucha perfeccion; porque es el Señor muy amigo de personas animosas, y determinadas à no querer mas, ni menos consuelo del que el diere: muchas ay que les parece tienen esta determinacion, y si bien se mira, son de las que mas a lo dissimulado buscan, y quieren su consuelo. O si mirassemos quan a solas padecio, y trabajò nuestro Capitan Christo, para ganarnos el cielo tan a costa suya, porque no le acompañaremos vn poquito; pues nosotros no podemos estar solos teniendole a el, sino que tenemos tan baxos pensamientos, que nos parece mejor compañia la de las criaturas, que la deste Señor; pues las buscamos teniendole a el: bendito sea que tanto nos sufre.

No hazia yo nada en andar contenta; porque via que de todo me sacaua el Señor mejor que yo podia imaginar, y ansi me parecia que no era possible entrar en ninguna desconfiança, con esto viuia en paz entre qualesquiera turbaciones. Lo mas que sentia era no poder dezir a todas las criaturas que amassen à este Señor, y confiassen en el, y que desnudas de todas las cosas, se dexassen en sus dulcissimas manos, el no tener libertad para hazer esto, era la mayor pena, ò de las mayores que tenia. Esto, y el no poder dar yo muchas almas al Señor, me apretaua, quisiera yo poder si quiera irme por las calles, haziendo lo que hazia el glorioso San Francisco: parecemè dexo dicho algo desto. Aunque en este tiempo el rato que durauan estas ansias apretauan mas, aunque durauan menos; porque me quietaua luego en

acordandome de que el Señor no queria otra cosa de mi, mas de en lo que estaua. O vala me Dios, y que diferente andaua mi alma de lo que imaginauan de mi, y el contento que a mi me daua esto, que solo le tenia puesto en q̃ siẽpre se hiziesse su diuina, y santissima voluntad.

No era lo que menos tenia que ofrecerle, el auer de comer, y dormir, y esto segundo era lo q̃ mas sentia: por q̃ el comer como era acto de obediencia, y cosa en q̃ auia de assistir a la Comunidad, aquello me consolaua; mas como el sueño auia de ser tomandole yo mas de proposito, hazia mucho cargo dello a nuestro Señor, diziendole, q̃ por darle gusto lo hazia. Pagauamelo bien su Magestad, dandose por agradecido, y no dexandome padecer ausencia suya, ni aun dormida, y de ordinario gozaua de lo q̃ dize la Esposa: *Ego dormio, & cor meum vigilat*, sin que el sueño me quitasse el sentirle, y gozarle. Que de cosas pudiera dezir acerca de las mercedes q̃ este Señor me hazia, y haze; mas de suyo son dificultosas de darles lenguaje, y no para escritas, aunque para que se conociesse cõ la ternura, y amor q̃ trata su Magestad a los que a el se allegan, y se aficionassen, quizas fuera de algun efecto: mas como ha de ser v. m. solo el que vea esto, no es menester, ni para que me entienda; que lo que aqui no pusiere se lo dirè quando me lo mandare.

Professan las Nouicias. Vasele la compañera que auia salido de Ciudad-Rodrigo. Tiene vna peligrosa enfermedad; comunicale nuestro Señor vn grado muy subido de oracion. Caput XII.

PVes boluiendo al estado de los negocios digo; que todos estauã por quenta del buen Licenciado Mãrique, q̃ era el q̃ lo trabajaua, supose dar tã buena maña, que hizo despachar vna prouision del Consejo, para que se pudiessen dar las professiones. Estaua nuestro P. Prouincial aqui en aquel tiempo. Passò a Medina, y con tener auiso de q̃ saldria este despacho luego, no fue possible detenerle, q̃ me parecia a mi era necessario su presencia, para q̃ todo se acabasse biẽ. En fin, se determinò à partirse para Madrigal la noche antes q̃ llegassen los recados. A la mañana llegò vn propio q̃ embiaua el Licenciado cõ las nueuas de que ya iban los papeles, q̃ no se los quiso dar el P. Prior de aqui, en cuyo poder estauan: era dia del glorioso S. Miguel, que para mi fue de gran consuelo, ver como estos espiritus bienauẽturados no me dexauan perder la deuocion q̃ tenia cõ ellos, siendo siempre los solicitadores de todos mis negocios, como lo he visto en muchas ocasiones. Fue dia de gran alegria para todas, q̃ ya el Señor las tenia deseosas de hazer a su Magestad sacrificio de si mismas. Embiamoslo à dezir à nuestro Padre, y su Paternidad embiò a mãdar al Prior del Cõuento, q̃ luego se diessen las professiones, con condicion, que la primera q̃ la hiziesse fuesse Agustina de Iesus, q̃ era la Fundadora de la casa. Esto dezian; por q̃ estaua ya divulgada esta fundacion de aqui; para la qual dezian, que yo la queria traer con toda su hazienda, y que por esto no queria yo que professasse. Parecia-me a mi, que conuenia detenerse algunos dias, por razon de ciertas quentas q̃ tenia que aueriguar con vnos parientes suyos, de las quales, y de la resulta dellas se auia de aplicar alguna mas cantidad de hazienda de la q̃ tenia dada al Cõuento A los Padres no auia hazerles creer esto, sino que yo la queria para aqui. Con esto, y con el temor que se tenia de que el Patron no nos desbaratasse las licencias, embio à mandar nuestro Padre, que aquella misma noche professassen todas, y a mas tardar, el dia siguiente: para componer las escrituras que se auian de hazer eran menester mas de ocho dias, y que estuuiesse alli el Licenciado Manrique: porque entonces se auia de capitular en la Orden, y assegu-

Valladolid.

gurar todos los papeles de la fundacion; porque todo estaua en el ayre, con el pleyto del Patron, no tenia Letrado de quien fiarme, ni sabia que hazerme, con esto llegué hasta la mañana, y acuerdome que despues de auer comulgado, que seria a las ocho, ò a las nueue comẽce a encomendarlo a nuestro Señor, para que me diesse luz; mas aunque yo tuuiera toda la que auia menester para encaminar las cosas, via que no podia guiarlas como deseaua, por algunos impedimentos tan grandes que tenia. Acordème de que todo se hiziera bien hallandose presente el Licenciado, y comencèlo a suplicar a nuestro Señor, que le trajesse aquella noche, pues ya no tenia mas tiempo de hasta la mañana. Quando yo estaua en esto, se determinò el a embiarme vn propio, diziendome en vna carta algunas aduertencias para la escritura. Este hombre llegò a las tres, ò las quatro de la tarde, y a las ocho ya estaua llamando al Torno el buẽ Licenciado, que me certificò que a la hora misma que yo estaua suplicando à nuestro Señor, que me le embiasse, no podia sossegar, y que estando despachãdo vn negocio, no le auia sido posible quietarse, hasta que pidio la mula para partirse à Medina. En viendole, quedè contenta, y me parecio se auia de hazer todo muy bien, como se hizo.

Todos estos socorros del Señor en estas ocasiones tan apretadas, eran el medio para traer mi alma mas colgada de su Magestad. En fin, professaron nuestras Nouicias con gran edificacion del pueblo, que como tenian tanta deuocion con aquella casa, todas deseauan se assentasse. Eran las Nouicias treze, digo las que entonces auian de professar, y repartimoslas en dos dias, estaua yo con arto gran consuelo de verlas ya consagradas al Señor, y pareciame, que ya quedaua descansada con verlas professas.

Mas su Magestad que sabe lo que nos importan los trabajos, para que con ellos medre la semilla que el sembrare en nuestras almas, quiso que el fin de todos los passados fuesse el que aora dirè. El dia antes que huuiessen de professar las vltimas Nouicias, estando muy descuydada, me llamò vn Padre, que era Procurador en nuestra casa de Ciudad-Rodrigo, digo de nuestras Monjas, que es la casa donde yo tomè el habito, y mi compañera, dixome que lleuaua coche para lleuarla. Cogiome esto muy desapercebida: porque aunque ella me auia dado à entender, que no se atreuia à passar a delante con la vida, por su poca salud; no pensè que lo tratara sin dezirmelo. Ella lo negociò con nuestro Padre quando estuuo alli, y los demas Padres la ayudaron, y le guardaron tan buen secreto, que hasta el punto, como he dicho, yo no supe nada. Dexòmelo sentir mucho nuestro Señor: porque aunque a mi me parecia estaua desasida de criaturas, à esta devia de estarlo, ò yo no sè lo que fue, que sin saber como, me dio vna pena tan grande, que no sabia de mi. Iuntaronse muchas circunstancias para que con razon humana me pareciesse era de sentir aquella su determinacion; la qual hizo con parecer de las personas contrarias que yo tenia, aunque en esto sè, que las mouio caridad, segun creo, por lo que ella les dixo. Fue su ida confirmacion de mi terrible condicion, para los que dezian la tenia yo tal; porque les parecia que pues no la auia sabido conseruar, deuiendola tanto, que bien se via quien yo era.

No sè como fue, que con estar yo aduertida de nuestro Señor dias auia, de que esto auia de ser, lo senti mucho, creo me dexo su Magestad que lo sintiesse, para que viesse que quando lleuaua los trabajos con anchura de coraçon, era dadiua suya, que creo deuia yo de tener falta en agradecer esta misericordia a su Magestad: bendito sea, que de todo tenia cuidado en mortificarme de su mano; porque yo no la tomaua en esto.

Auia dias, como he dicho, que se trataua desta fundacion de aqui, y deziase, que se haria muy presto, y estando yo vn dia cuidadosa de quien podia dexar en aquella casa, para auerme de venir, me dixo nuestro Señor, que se iria Leonor, y vernia Costança, para que quedasse por Priora. Con esto perdi yo cuydado; porque mi compañera no auia persuadirla a consentir que se quedasse alli. Al fin, como he dicho, senti mucho su determinacion, y dexòme en el tiempo, que a mi parecer, era mayor muestra de ingratitud: esto bien me cõsolaua; porque me daua el Señor deseos de que todas las criaturas lo fuessen conmigo, no agradeciendome cosa que con ellas hiziesse, y por esta parte no tenia yo pena, que quando el natural queria arrojarse a sentirlo nuestro Señor, le refrenaua con la estima desto que digo. Entiendo, que fue orden, y voluntad suya, que se fuesse, porque la casa de donde salio no perdiesse aquella alma tan buena, que lo es mucho, que por ser viua no digo algunas cosas suyas, bien para estimar: basta dezir, que es de las muy regaladas del Señor, y de las mas humildes que yo he conocido: auia sido compañera, y amiga en todos mis trabajos desde que tomò el habito, que sino fuera tan buena, bien podia estar cansada de mi.

El dia de su partida, se auian de dar los velos a las que faltauan, y a la tarde hizo su jornada, ya yo estaua contenta; por q̃ entender era voluntad de nuestro Señor era el consuelo de todas mis penas; y acordème de que desde muy niña, me auia dado su Magestad deseo de viuir sola, y en otra tierra que la mia: vine a quedar descansada, pareciendome que ya no tenia prenda ninguna de mi tierra, y natural, y que del todo estaua desasida de criaturas. Començò el Señor a darme desto vna grande alegria, y extraordinaria, y hazerme mayores mercedes, como aora dirè.

Ya he dicho quan buena salud traìa, y las fuerças q̃ el Señor me daua entre todos los cuidados q̃ tenia; pues como estos fueron faltando, començò su Magestad a traerme mas suspẽdida, de manera, q̃ en nada de lo q̃ hazia podia poner atencion: no sè si fue esto, ò lo mas cierto es, q̃ como no auia ya q̃ trabajar, por otro camino quiso el Señor quitarme la salud, ò porque yo no la gastaua con la perfeccion q̃ pudiera; sea lo que fuere, dentro de diez dias, dia de los glorioso Apostoles S. Simon, y Iudas, me dio vna grãde, y peligrosa enfermedad, de q̃ pensaron que me muriera. Era vn fuerte dolor de estomago, de q̃ dixo el Medico acabaria dẽtro de seis horas, y al passo que crecia el mal, crecian las ansias de ver al Señor, que esta era vna de las cosas que mas me acabauan la vida. Aplacòse el dolor con vnos remedios q̃ me hizierõ; mas como no por solo el padecia el natural, quedò muy debilitado.

En este tiempo auia yo embiado por licencia à nuestro Padre, para traer a la Madre Priora, que aora lo es de Medina, y estaua en Vizcaya; creo trajeron los recaudos el dia que yo estuue tã apretada, yo me consolè mucho, por parecerme q̃ si me moria, quedaua ya aquella casa con Perlada, y tal, q̃ es muy buena en todo: despues me acordè de lo q̃ el Señor me auia dicho. Hize q̃ luego se despachasse por ella, yo fuy mejorando, aunq̃ nunca mas tornè acobrar las fuerças del todo; mas quedè tan sin ellas, q̃ desde entõces me parece son pocos los dias q̃ passo sin gran acabamiento, y muchos, y de ordinario pienso en cadavno, es el postrero; q̃ no es pequeño bien tener vna ocasion tan llena de mortificaciones, y tan disimuladas, que con el oficio que tengo se ofrecen, sin entenderlas naide, aunque mi sufrimiento es arto poco, ò ninguno.

Llegòse pues, estando yo en esta disposicion el dia de nuestra Señora de la Expectaciõ, en el qual me parece me ha hecho nuestro Señor merced de darme a sentir los jubilos q̃ esta Señora tenia, esperando la venida de su santissimo Hijo, cõ cuyo misterio, y en la cõsideraciõ del

del se alegra mi alma, y con alguna aficion le celebraua. Desde este dia comẽçaua à hazer mas oracion, esperando la venida de nuestro pacifico Rey: pues este año me acuerdo, que estando en oracion el dia de nuestra Señora, me acordè de la merced que el Señor me hazia siempre, anunciandome con sus recuerdos, que se llegaua el dia de su santissimo Nacimiento, con esta memoria los despertò su Magestad esta vez, y como me vi tã sin fuerças, y que ni cõ ayunos, ni otra ninguna penitencia podia aparejarme para recibirle, comencè a pensar que podria yo hazer que le agradasse, y esto pareceme era con arto gran deseo de acertar en algo. Pareceme estuue grãrato con esta ansia, dixome el Señor, que la mejor disposicion, y aparejo que podia tenerle, era querer recibir las misericordias que su Magestad me queria hazer, y pedirle, que me las hiziesse. Fuerõ grandes los efectos que me causaron estas palabras, considerando la gran misericordia de nuestro Señor, que siendo tales sus dones, se diesse por obligado de que los quisiessemos recibir, y que la mayor obligacion en que le podiamos poner, era pedirlos, y quererlos. Acordème de la diferencia que tienen las criaturas en sus amistades; pues se cansan de sus amigos quando les piden. Fue grande la admiracion, con que quedè, lo mucho que entendi de la bondad, y amor que este Señor nos tiene, y la liberalidad con que regala a sus amigos, y la ternura con que me dio a entender esto.

Desta manera estuue hasta passada la Pascua, que vna noche de las Otauas della, estando en oracion (no me acuerdo, si mala en la cama) me puso su Magestad en el modo de presencia suya, que ya tẽgo puesto en vn papel que ya di à v. m. pareciome entonces era aquello, como si se huuiera abierto el cielo para mi, y aunque sin ver nada, me hallè entre los Bienauenturados, Angeles, y Santos, y junto a la Virgen nuestra Señora, y a su Santissimo Hijo, sin que me costasse cuydado, ni atencion mia; porque todo aquello lo via en nuestro Señor; con vn gozo tã pacifico, y seguro, que nada me hazia ruido, Ya v. merced sabe que esto es conforme a mi flaqueça, que la Essencia de la gloria de Dios bien sè que no merezco yo verla en vida, ni en muerte. Era grãde la gloria que sentia, y por mas de quince dias no pude leuantarme de la cama, no sabia yo si estaua en mi, ò fuera de mi, ni me parecia mi cuerpo mas q̃ vn poco de lana sin tomo. Estaua tã suspẽdida, que casi no podia hablar a proposito a lo que me dezian: porque no podia tener cuidado de mas de lo en que estaua. Dezian tenia grandes calẽturas; mas yo no me parece que las sentia. Con esto encubriò el Señor la incapacidad que tenia para hablar con las criaturas. Fuerõ me faltãdo las fuerças, y pulsos mucho, y esto me ha durado todo el tiempo que v. m. sabe, ansi esto, como el modo de oracion. Quitòseme por algun tiempo el gusto de oir sermones, y leer en libros, y otras cosas semejantes: porq̃ me mouia mucho mas la enseñança q̃ hallaua en aquella santa cõpañia, à dõde se me dezia sin ruido de palabras, toda la perfecciõ: porq̃ la via en Christo Señor nuestro, y su Sãtissima Madre, cõ todos los demas Sãtos. Humillòme mucho esta merced, y aũ q̃ via q̃ era grãde, mas indigna me hallaua deq̃ el Señor me hiziesse ninguna.

Tal vez quiere el Señor que se suspenda por algun tiempo la enseñança exterior, para que se goze mas de la interior.

Començò el Medico a entender, que el mal que tenia no era natural, por muchas señales, aunque siempre procuraua yo encubrirlo quanto podia, con esto fue forçoso dar quenta de mi a vn Padre de la Compañia, algo deudo mio, con quien trataua algunas vezes, el fue a la mano al Medico, y a mi me queria apretar para que no tuuiesse aquel modo de oracion, en esto trabajò mucho, mas aunque yo deseaua obedecerle no podia; porque, ni hazia de mi parte, ni era posible diuertirme; por esto fue forçoso dezirle algo de lo que tenia, que todo no podia, ni hallaua palabras con que dezirlo, fuera de que aunque yo le comunicaua, no era la persona a quien estaua del todo rendida, sino por estar

ausente acudia a el en lo forçoso; y ansi lo que no lo era, pocas vezes se lo dezia: porque aquello de mi secreto, para mi era a lo que siempre me llamaua el Señor, no por querer yo callar a los Cõfessores, sino porque no siendo menester me parece es cosa peligrosa en mugeres andar hablando en cosas semejantes, y esto me enseñò el Señor vn dia, diziendome, que me auia de aprouechar destas mercedes, como el diligente caminante quando llega a vna venta, que sin apearse toma vna beuida para refrigerarse, y caminar con mas aliento, y vigor; y ansi me hazia su Magestad esta merced, que no me podia detener en mas de los efectos, con que quedaua dellas, estos miraua, y por ellos me tomaua quẽta, y aunque de parte de nuestro Señor, hallaua ser suya la misericordia; siempre me veo a mi flaca, y miserable: bendito sea, que ni se cansa de sufrirme, ni de inchrirme de beneficios.

Esta merced q̃ dexo començada à dezir, me parece que ha sido de las mayores que me ha hecho, sino es la mayor: porque desde entonces no me falta vna certeza grande, de que estoy en aquella santa, y amable Congregacion, y sin dificultad, estando a solas, y con compañia, me recoge el Señor, con otras cosas que creo estan escritas en el papel que dexo dicho. Quedè pues desde que su Magestad me la hizo, con vna admiracion, que me tenia con aquella suspension: pareceme que las potencias estauã llenas de bienes, y sin impedirse la vna a la otra, obrauan marauillosamente: por que el Espiritu Santo es el que las guia. No es esto como otros modos de oracion, en la qual parece, que solo la volũtad obra: aqui es yà el alma tan señora, que parece la han dotado de la capacidad de los de aquel Reyno, que todos lo son de si; porque su reinado es en Dios, y ansi no pueden querer mas de a el, ni entender mas de lo que el quiere, y de la misma manera acordarse de lo que el mismo Señor quiere, para todas las demas cosas, y ansi me parece que desta gente se dixo: *Iusto non est imposita lex*: porque los que aqui llegan en sola vna las guardan todas, y esta es la del amor, aqui se dan (a mi parecer) a entenderse, aquellas palabras. *Amor meus, pondus meum*: Esta es la señal que siguen, y esta voz se oye alli siempre, no ay otra, y la misma voz los guia, y da luz. O que virtudes se enseñan aqui, y que perfectos son estos moradores, cuyo exemplo haze mas en vn dia, que mil años en otro modo.

Diome el Señor a entender vn dia (de los en que mas gozaua deste bien) que me le hazia por el continuo tormento que toda la vida desde muy niña auia tenido, de ver que todas las criaturas no le sirviessen, y amassen, y reuerenciassen con toda perfeccion, y yo en particular siendo en toda virtud la mas miserable de las criaturas, aquien su Magestad dio este sentimiento, por sola su bõdad. Estò me deshaze quando veo, que el mismo es el que me da como obre, y que luego se dè por agradecido, como si yo hiziera algo: benditas sean tales entrañas, y tan grande amor, y ternura. En lo que su Magestad me da à mi gloria, y gozo, es de ver el respecto, y reuerencia que le tienen estos Santos Ciudadanos, y que hazen todo su deuer, para honrar al que es honra nuestra, y suya. No sè Señor como viuo, siendo la que soy, y andando entre tal compañia. Que hago Señor? Que dì go? Como no me desechais de vos? Como me sufris, y me sufren estos celestiales moradores? Pareceme a mi haze este Señor con migo lo que vn Padre que tiene vn hijo mentecato, y a este regala mas, por la ternura que le haze verle tan miserable. Esto da el Señor a conocer bien, y la misma miseria mia me sirue de gloria: porque los pecados no aniquilã, sino ensanchan la confiança (digo los passados, y la miseria propia alegra) por que todo lo bueno ha de venir de aquellas manos, las quales se ven tan inclinadas a enriquecer las almas, que solo el impossible està en este Señor, en no querer dar: todo lo demas le es facil. O què pu-

pudiera hazer que este bien le vieran todos, que no es posible sino que con el fueran santos: grãdes son los gozos que aqui se dan, y si el Señor no detuuiesse las corrientes, es cosa cierta que con vno se acabaria la vida, y tengo yo por cierto es particular milagro de la diuina prouidencia, que no se acabe; porque no es cosa natural permanecer con vida, gozando desto: es grande la fuerça con que este gozo despedaça, y quebrãta la naturaleza; y ansi me he visto yo muchas vezes en termino de acabar, y realmente sentia irseme quitando la vida, y es tan misericordioso este Señor, que el mismo pone medida en esto, y quando ya aprieta mucho, me dize: Basta hija, cõ palabras ternissimas, que no son para escritas. Es vn amparo el que se halla ya en este Señor, que no se puede negar por atribulada que este vn alma; porque en llamandole, ò en queriendole tener se tiene; porque el ha tomado ya el gouierno para si desta alma, a la qual da luz para todo lo que ha de hazer, sino es que ella se aparte, y aun haziendo esto parece anda el Señor aporfia con ella, y con facilidad conoce las cosas que passan por ella, y por las demas que se tratan, y quales cosas son naturales, ò tentaciones, ò mercedes de nuestro Señor. Las ganancias que dexa lo que tengo dicho, son tantas que no se podrian dezir.

Como dexo dicho, estuue quinze dias sin poderme leuantar de la cama, proueyò el Señor para las pocas fuerças cõ que ya estaua, de que la Madre Priora viniesse; con esto podia yo descuydar mucho, por ser ella de muy grandes partes; mas quando auia ocasiones en que era menester que yo trabajasse, me daua el Señor fuerças como sino tuuiera mal ninguno, y en passando la necesidad, me boluia a quedar tan mala como lo estaua antes.

Vna auenida del rio saca del Conuento a las Religiosas. Hospedaje que tuuieron en este tiẽpo. Passanse à nueua casa. Comiença à tratar de la fundacion de Valladolid. Capit. XIII.

DEsta manera me lleuò el Señor hasta Viernes de Ramos, sin que en este tiempo se me ofreciesse cosa mas particular, que dezir: aquella noche saliendo de Maytines, me hallè tan acabada, que fue menester irme à hazer vna sustancia, y en quanto la enfermera me la hazia, oir dar vozes à vna moça, diziendo, que se nos entraua el rio en casa, pareceme serian las onze: à esta hora entrò en nuestra celda vna hermana, y dixela, que sin dezir nada, fuesse a vnas ventanas de vn desvan, a ver si el rio iba muy crecido, y baxò muy turbada, diziendome, que ya llegaua al Conuento. Estaua la casa muy cerca del rio, yo me leuantè en dexandolas a todas sossegar, y recogidas, y sin poderme hazer ningun beneficio, baxè al Torno, para que me llamassen a vnos oficiales, para tapiar las puertas, no auia quien, ni persona que nos quitasse el Santissimo Sacramento, que era lo que a mi me daua mas cuydado. En fin llegò nuestro Señor no sè quantos vezinos, para que nos ayudassen, y llamassen al Capellan, y oficiales, ya quando vinieron se nos entraua por la puerta de la Iglesia; y por la porteria, con todo se tapiaron las puertas, y se remedio algo por aquel tiempo: porque despues con la fuerça del agua se fueron abriendo las paredes, y por ellas entrò tanta en la Sacristia, Torno, y otras pieças baxas, que estaua el agua biẽ alta. Con esto llegue hasta la mañana, bien sin sentir mal ninguno con harto animo.

Como en el lugar se supo, les hizo mucha lastima, y ansi acudieron los Padres de nuestra Orden fueron luego, y los Padres de la Compañia; a todos les pa-

parecio nos saliessemos luego de aquella casa; porque fuera de ser ella muy humeda, por la vecindad del rio, quedaua inhabitable. Auiãse gastado en ella casi seis mil ducados; porque la compra fue en tres mil, y lo demas en la obra. Los Padres fueron luego con animo de sacarnos, y assi començaron a tratarlo cõmigo; a mi se me hazia de mal el salir, y ofrecianseme artas dificultades; mas ellos me persuadieron con otras mayores, q̃ se descubrian en quedarnos alli; porque segun la razon humana, era quedarnos a morir. Acordème quan cerca estaua esta fundacion de aqui, y si yo las dexaua en aquella casa, no auia despues camino para sacarlas. porque a los Perlados no les parecia bien que se perdiesse, y que no estando sobrado el Conuẽto, se tomasse otra casa a donde gastar. Con esto me resolui à hazerlo, tomando parecer de las personas que nos querian bien. Ya los Padres de nuestra Orden se iban resfriando; mas los de la Cõpañia estauã muy resueltos en que saliessemos: porque entrando en casa vieron el daño, que era muy grande, y para passar, era ya menester venir en cabalgaduras: porque del todo nos tenia cercadas el agua, como he dicho; yo me determinè a que saliessemos, y a esto me ayudò nuestro buen Canonigo, que con su parecer que dè del todo resuelta: con esto le dixe, tratasse de buscarnos vna casa de alquiler; mas para salir luego, no hallauamos a donde nos hospedassen; porque en vn Monesterio de Monjas a donde yo embiè a pedir, no quisieron, con ir los Padres de la Compañia a tratarlo, ni creo podian ellas; porque estauan en Visita de su Prouincial; y otras razones q̃ sè yo q̃ tuuo la Perlada, que me hazia a mi mucha caridad, y creo q̃ olgara de hazernos esta; mas como el Señor siempre ha mirado mi flaqueza con su grande misericordia, tampoco faltò en esta ocasion; porque luego que me dixeron que en aquel Conuento no nos podian dar entrada, proueyò su Magestad de despertar a dos Perladas de otros dos, para que nos ofreciessen sus casas, con arto gran amor, ambas son de la Orden del glorioso Santo Domingo, aquiẽ desde edad de seis, ò siete años, yo tenia amor, y a su Orden, de donde he recibido arto buenas obras, y algunos Padres della me ayudaron mucho en el tiempo de mis aprietos, y escrupulos. Entendi luego era traça, y orden de nuestro Señor, que fuessemos a vna de aquellas dos casas; que la vna era de Beatas, estotra se llama Santa Maria la Real, en ella estauan vna hermana, y tres sobrinas del Canonigo, que por ellas nos hizieron gran caridad; embiaron a su Confessor para pedirme nos fuessemos a su casa, yo admiti la caridad que nos ofrecian; con que traçamos la ida para la tarde, y hasta que llegò la hora de salir, se padecieron buenas mortificaciones; porque a vn Padre de nuestra Orden, que estaua por Mayor en el Conuento, le pusieron miedo, para que no lo hiziesse, y con ser el que me puso en que me saliesse, le trocaron de manera, que no auia orden para que se resoluiesse la salida; y aunque sè yo que deseaua hazerlo, no le dexauã. El buen Canonigo, y algunos Padres de la Compañia, se determinaron à que aquella noche no quedassemos alli; y assi persuadieron a los Padres de manera q̃ se hizo, mas antes de la salida los oì algunas razones, que en ellas me daua el Señor arto consuelo; porque estaua mi alma con gran estima, y aprecio de que me desestimassen, y echassen culpa en todo.

Salimos pues, Viernes de Ramos al anochecer, y llegamos al Monesterio a donde nos esperauan aquellas Religiosas, y nos recibieron con la demostracio y amor, que si fueramos hermanas de todas: es mucha la religion que en aquella casa se guarda, y hallè en ella grandes almas, y de mucha penitencia, y oracion, y se les passauan algunos años sin acostarse, con otras grandes penitencias que me hazian confusion. Con la buena disposicion que tenian, poco les bastaua para del todo determinarse, y anssi se vierõ

en

en pocos dias algunos aumentos en aquellas almas, que como digo, las tenia el Señor bien saçonadas. Hizieronme lastima, que padecian algunos aprietos acerca de confessarse con libertad, y hallè muchas afligidas de lo que en esto padecian, aunque los Confessores que tenian eran muy sieruos de nuestro Señor.

Entramos, como ya dixe, Viernes antes de Ramos en aquel santo Conuento, y luego nos señalaron, para que dixessemos los Oficios Diuinos, vna Tribuna alta, a donde acudiamos a ellos, y a las horas de oracion, y disciplinas; y esto durò hasta Miercoles de Tinieblas, que nos juntamos à hazer todos los Oficios, que hasta entonces no lo auiamos hecho, por ser tan diferente su rezo del Romano. Haziannos toda la caricia, y amistad, que si fueramos hermanas, y de su mismo habito, que como nuestro Señor via mi flaqueza, ordenò, que todas nos cobrassen tã particular amor, que se les veia biẽ ser tan sus sieruas, y parecia no traian otro cuydado mas de regalarnos. Yo andaua admirada de ver lo que este Señor hazia, que a vista de ojos via andaua su Magestad en todo, y las mouia para que nos hiziessen tanto bien.

Con esta luz que me daua su diuino amparo, descuydaua de todo, dexandome en vna segura confiança de su diuina prouidencia, de quien tan grandes prẽdas tenia.

En este tiempo andaua nuestro buen Canonigo traçando, y componiendo la casa a donde auiamos de ir, y el mismo por su mano ayudaua a los oficiales, con ser hombre graue, y de muchas, y buenas partes; mas como tenia tantas de amor de Dios, este mismo espiritu le lleuaua para fauorecernos en todo. Estaua muy contento del amor que todas aquellas santas Señoras nos mostrauan, y cõ esto le parecia que no importaua darse prisa a la obra, fuera deq̃las mismas Mõjas le pedian la fuesse alargando, y a mi no me daua tanto cuydado como pudiera; porque via se seruia nuestro Señor de lo que se iban aficionando a la mortificacion, y oracion.

En este tiempo ordenò su Magestad de darme vna, que yo senti mucho (creo la he dicho a v.m.) y por esto no la pondrè aqui. No dirè mas, de que me parece, que en mi vida senti mayor pena de la que me dio lo que dixe a v. m. Con esto llamè al Canonigo, y le dixe se diesse priesa à sacarnos de alli, aunque no le dixe la causa; el lo sintio mucho; porque pensò si auia tenido alguna pesadũbre, mas como yo no le pude dezir nada, hizele estar con arta pena, hasta que sin dezirle la causa, le asseguré; con todo se fue dando priesa, y yo se la daua.

Estuuimos en aquella casa treze dias, y en todos ellos me tuuo nuestro Señor con gran consuelo, aunque para mi flaqueza, no me faltaron ocasiones de inquietudes; mas todas se desparecia con la dulcissima presencia de nuestro Señor, que era la que siempre me amparaua, sin dar lugar a que naide pudiesse quitarme parte del consuelo que en el hallaua, aunque el enemigo lo procurò, à titulo de buen zelo, que le tenia muy bueno el Confessor de aquel Conuento, con quien yo me reconciliè los dias que alli estuue. Este Padre sentia que yo recibiesse a nuestro Señor cada dia, y tratò de quitarme este bien, con la Madre Suprior a, que era entonces, y aora Priora de Medina, y aunque ella le dezia, que yo tenia orden para hazerlo, de personas muy graues de la Orden, y de fuera de ella, el no se podia assegurar, y a la verdad, sobrauale la razon, que bien era para temer, ver llegar à recibir à este Señor alma tan miserable, y llena de maleças, y como no sabia que sin este bien no podia yo viuir, y que en el estaua puesta mi vida, y fortaleza, no me espantaua yo, ni me turbò verle tan resuelto a quitarmela, siempre lo estuuo; mas en llegando la hora de comulgar, el mismo pedia recado, sin hablarle yo, ni dezirle palabra me llamaua para que me reconciliasse, y esto fue de manera que el Viernes de Cruz me le queria dar; mas pareciendome

me que esto sería mucha nota, y que auia gente en la Iglesia lo dexè.

Vn dia me hablò a mi en esto, y quedò determinado, que para el dia siguiẽte no comulgaria; mas fue como los de mas: yo gustaua mucho de ver sus determinaciones, y el amor con què el Señor se las iba quitando, y ablandandole, como he dicho, que el mismo me llamaua: Bẽdita sea su infinita misericordia, que con men os que con infinita no se podia vsar de tan grande liberalidad como cõmigo ha tenido, en darme licencia para que cada dia le dè mi alma, para sagrario suyo, que por solo este beneficio no era nada andar siempre fuera de mi, y sè que ha sido el medio por donde siempre me ha llegado à si, y dadome luz para salir de peligros, de ofensas suyas, y a dõde siempre hallo remedio, y modo para lleuar con facilidad qualesquiera trabajos, y si huuiera de dezir las mercedes q̃ el Señor me ha hecho, por la frequencia del Santissimo Sacramento, fuera nunca acabar; el que las sabe, y me las haze me dè agradecimiento dellas, ya que no digno de tantas obligaciones, a lo menos suficiente para andar siempre reconocida, y humillada delante de su Magestad.

No solo en las Monjas de aquella casa hallè amor para conmigo, mas en el glorioso Santo Domingo, reconoci me fauorecia, y luego que entrè me llauarõ a vna Capilla suya, a donde senti que me recibia como a hija suya, y esto con demostraciones de mucho amor, y riyendose con migo me recibia, y lleuaua à si, y todo esto causaua en mi alma vnos afectos grandes, y agradecidos de las mercedes que nuestro Señor me hazia, que via yo eran todas aquellas traçadas por su amable prouidencia.

Ya me parece que he dicho, con el cõsuelo que me traìa nuestro Señor todos aquellos dias, que me le daua muy grande, verme sin casa, y a mis compañeras, en tiempo que Christo nuestro bien andaua fugitiuo por mi rescate, y con las luces que su Magestad me daua (que erã muy grandes) crecian los deseos de amarle, y de imitar muy de veras a su santissimo Hijo.

Llegò el dia de irnos a nuestra casa, que ya yo le deseaua mucho, y ansi salimos de aquella vno de los vltimos dias de Pascua, que no me acuerdo qual fuesse. Salimos al anochecer, y llegamos a la casa que nos tenia alquilada el buen Canonigo, y tan acomodada, y aderezada la Iglesia, que luego essotro dia se puso el Santissimo Sacramento. Al salir de la en que nos auian tenido, fue tan grande el sentimiento, que todas las de ella tenian, y mostrauan, que parecia nos auiamos criado juntas toda la vida, y con no ser yo muy tierna, me hazian estarlo, de ver la gran caridad, y amor que nos mostrauan. Todo lo hazia el Señor por mis compañeras (que eran muy buenas) y dieron en los dias que estuuieron en aquella casa arto buen exemplo, y yo el que siempre, con mis relajaciones, y vida regalada, que bien se pudierã escãdalizar aquellas sieruas de Dios, sino lo fueran tanto. Pues como digo, ya nosotras estauamos en nuestra casa, y yo bien contenta de estarlo, y porque se iban dando priessa à concluir con la fundacion desta casa, me la fuy yo dando a componer aquella, que algunas cosas faltauan, y vna dellas, era tomar quẽtas, y ordenar otras cosas a este modo.

Fuime dando priessa; porque de acà me iban auisando, que auia poco tiempo, ni los de acà, ni yo sabiamos como se podia trazar el modo para que me dexassen venir los Padres, que temiamos no darian la licencia; por ser esta casa sujeta al Obispo: en fin, nos determinamos à que el que entonces lo era escriuiesse a nuestro Padre Prouincial, pidiendoselo para mi, y las compañeras que fuessen menester para esta fundaciõ. Escriuio tan bien al P. M. Fray Agustin Antolinez, que como Padre destas casas, se le deuia qualquiera respeto. Pediale el señor Obispo, que tuuiesse por bien que yo saliesse, y que facilitasse con nuestro Padre el dar licencia: hazia se

arta

rta oracion, para que el Señor ordenasse lo que fuesse de mayor seruicio suyo, y tuuo tan buen efecto esta diligencia, q̃ con ser ordinario, que antes que se den las licencias para que salgan las Fundadoras, darlas a ellas los Perlados parte desta determinacion, conmigo no se hizo; mas sin esperar à dezirme nada, me embiò nuestro Padre à mandar, que viniesse, y sacasse todas las compañeras q̃ quisiesse de aquella casa, y de las demas de la Orden. Viase bien que nuestro Señor le auia dispuesto; porque a venir de otra manera la licencia, huuiera que hazer mucho en la salida; y aun desta manera se ofrecieron buenas mortificaciones, que parece, que hasta el fin quiso el Señor que aquella casa fuesse para mi de prouacion, y mortificacion. Bẽdito sea, q̃ por esto la estimo yo en mucho, pues me hizo su Magestad en ella tan grandes misericordias. Fue mucho lo que huuo que ofrecerle, que me parece no es bien escriuirlo, por ser algunas cosas conocidas.

Estimè yo en mucho, que nuestro Señor ordenasse, que la licencia se diesse sin preguntarme nada: porque en venir con este modo, me parecia era camino mas derecho de obedecer. Era Obispo de aqui el Patriarca de las Indias, Don Iuan Bautista Azebedo, muy gran seruo de nuestro Señor; y assi tomaua con grã afecto, y amor todo lo que tocaua à esta casa.

Salimos de la de Medina seis Monjas partimos de allà Viernes de la Octaua del Santissimo Sacramento, año de mil y seiscientos y seis: Aquella mañana que partimos me començò a dar pena dexar la casa; por parecerme que no quedaua tan assentada como yo quisiera: quizas me lleuaua algo de satisfacion propia, pensando si yo hazia alguna falta, aunque yo no me acuerdo, mas de q̃ me dixo el Señor, que por su quenta que daua, que no me diesse pena, que el miraria por ella. Otra vez boluiendo à sentir pena de auer dexado las Monjas, me tornò su Magestad à dezir, que perdiesse cuidado, que el le tendria dellas, y las consolaria, y fauoreceria a la Priora que alli quedaua, desde entonces no pude tener mas pena.

Antes que saliessemos de Medina me auia escrito el Licenciado Manrique, como auia algunas Señoras deseosas de lleuarnos à su casa, en quanto se componia el entrar en esta: entre las que me dixo, fue vna persona doncella, muy noble, y recogida, con tan buenas partes, como aora experimentamos, y v. m. sabe. Estaua yo con cuidado de q̃ no fuesse la casa à donde nos lleuassen de mucha gente, ni de personas casadas: porq̃ pudiessemos estar con mayor quietud, que siendo seis las que veniamos, todo esto era menester mirar. A esta persona mouio nuestro Señor, sin conocernos, y de manera que ella hablò a otra persona para que hiziesse diligencia como fuessemos a su casa, y a mi me escriuio, pidiendome acetasse esta caridad que nos hazia.

Luego que recibi su carta, entendi que nuestro Señor gustaua nos hospedassemos alli, y que aquella Señora seria Monja nuestra, y ansi desde antes que saliessemos de Medina, lo tuue por cierto. Fue por nosotras el buen Licenciado Manrique, y dixome, que si fuera cosa posible que esta persona se aficionasse à tomar nuestro habito, seria gran cosa, yo no le dixe nada; mas de que si conuiniesse, que creìa lo haria nuestro Señor. Tambien entendi algunas vezes, y antes que salieste de Medina, que se auia de seruir mucho aqui al Señor, y que auia de hazer grandes misericordias à esta casa, y auia de auer en ella muy buenos sujetos, y gran quietud. Esto me dixo nuestro Señor, me parece en ocasiones en que yo estaua allà muy llena de cuydados, y trabajos; y en particular me dixo vn dia, Que aqui descansaria.

***

En-

Entra en Valladolid a la fundacion de aquel Conuento, hospedala doña Francisca de Sotomayor, a la qual fue disponiendo para Monja de su habito; lo que en esto passò. Buena acogida que halla en todos, y nueuas misericordias que nuestro Señor la haze. Passase al Conuento; los fauores que la hizo el Patriarca Don Iuan Baptista Azeuedo, Obispo de aquella Ciudad. Capit. XIV.

LLegamos pues aqui el Viernes a las seis de la tarde, ò poco mas, y salionos à recibir la persona que he dicho, y las dos hermanas que aqui entraron, que como adelante dirè, eran las Fundadoras. Acuerdome, que comẽçò à hablarme muy de cumplimiento, q̃ yono la quitaua los ojos, acordandome de lo que nuestro Señor me auia dicho, aunque ella estaua bien fuera dello, como tambien dirè. Llegamos pues a su casa, à donde nos esperaua el señor Dotor Sobrino, y doña Maria de Salazar, que nos recibio con arto gran amor.

Desde antes que llegasse a este lugar comencè à sentir vna nueua suspension interior, que me la causaua la presencia de nuestro Señor, que era con mas eficacia, y fuerça que hasta alli; y ansi traìa el alma tan embeuida en lo que via, y gozaua, que no parecia estaua en mi: Pareceme era vna de las cosas que mas me desatinauan, ver lo que el Señor hazia con migo, que de la manera que vna persona està mirando el gusto de otra, para cumplirle en todo, ansi me parece andaua su Magestad; y esto me traìa tan encogida, y confundida, que ponia gran cuidado en no querer nada; porque me auergonçaua mucho de experimentar tãto, quan al gusto de los que bien quiere, anda este Señor, y como es verdad que se da por preso, y herido dellos, como lo dize en los Cantares. Pareceme que quando nuestro Señor haze esta merced, y la descubre al alma, que es imposible andar en si, ni poder assistir a las cosas exteriores: porque ver a vn Señor de tã infinita Magestad, y grandeza (à nuestro modo de dezir) rendido a vna criatura tan baxa; la qual sacò el de la nada, y le dio el ser que tiene, es vn golpe este tan grande, y tal el incendio, que con esta consideracion se leuanta en el alma, que no es marauilla que salga de si, antes es vna de las grandes marauillas que nuestro Señor haze en el camino espiritual, el poder assistir à nada. Aqui se aprende, ò por mejor dezir, enseña este infinito amor, la verdadera aniquilacion, y estimar esta preciosissima joya del amor; por la qual se darã de buena gana todos quantos tesoros se pueden imaginar, y quantos trabajos se pueden padecer, parecen vna pequeña paja, en comparaciõ deste bien. Andaua yo tan fuera de mi, que no podia dexarse de echar de ver, a lo menos las personas que con atencion me mirauan, y entendian de espiritu, bien lo notauan, y sè que fueron algunas, que no dexaua de auergonçarme tã bien desto.

Dixe arriba, que parece andaua el Señor al querer del alma; esto se entiende en cosas que no sean imperfeccion, que esto claro està se quiere dezir. Todo lo que se le pide en este tiempo, parece que se alcança; mas la suspension, y la confusion grande de verse tan querida de vn Señor tan infinito, no dexa pedir mucho; todo se va en gozar, y en amar, y en desear que sean todos vn coraçon purissimo, y encendido, con que de si hagã al Señor sacrificio de eternas alabãças. No ay aqui ansias que fatigan, ni feruores inquietos, ni en esta vida lenguaje para poderse dezir las mercedes que haze nuestro Señor por este modo: v.m. lo entenderà, que yo no sè començar, ni acabar quando quiero hablar en esto: porque es vna bienauenturança cifrada. Pareceme a mi està aqui el alma, como vn niño muy pequeño, que sino es

en

en los braços de su madre, no puede andar passo, ni puede hablar, andar, ni comer, sino se lo dan, y es cierto, que alma, y cuerpo tiene mucho desto; y ansi me lo mostrò vn dia el Señor, parecia me tenia en sus braços, como he dicho, y que me dezia, y daua a entender, que siempre me auia traido.

Causome gran dolor esto; porque vi se podian dezir por mi, mas que por otra ninguna criatura, aquellas palabras que dizen. Hizisteme seruir en tus maldades, y representaronseme las mias, y hechas en las manos, y presẽcia de nuestro Señor; sobre las quales parecia que andaua yo, como he dicho. Causòme esto grande espanto, y temor de no boluerle a ofender. No vi yo forma ninguna corporal; pero fue por vn modo certissimo, y tan interior que no sabrè dezir como fue.

Hazia muchas faltas cõ las personas q̃ me iban a ver, que eran muchas, en razon de cortesias, y hasta q̃ mis compañeras me las aduertian, yo no caia en ellas, daualas bien q̃ reir, y las hallaua algunas vezes muy cuidadosas de mis groserias, y riyendo de mi. Todo esto me daua à mi biẽ poco cuidado; mas tenia de que, no hallaua tiẽpo para estar a solas, y ya q̃ no podia esto, cõtentauame cõ hablar à todos los q̃ podia de nuestro Señor, y era con alguna fuerza: por q̃ las palabras q̃ se hablan, mas parecen suyas q̃ de la misma persona; y assi obran en los q̃ las oyen. En fin, yo andaua tal, q̃ no sabia lo q̃ me hazia en cosa que me tocasse: digo en acudir a mi salud, ni comodidad, cõ que andaua bien sin ella; mas por entõces yo no lo sentia.

Luego que se supo que auiamos llegado, fueron tantas las visitas, que no nos podiamos valer de gente, yo deseaua ya verme en nuestra casa, y en la quietud della; mas esto no pudo ser; porque las Religiosas desta, no la acabauan de desembaraçar, y el Patriarca deseaua, que nosotras estuuiessemos con ellas algunos dias, que con su bondad pensaua, que nosotras fueramos para ayudarlas en alguna manera a los buenos deseos que tenian de perfeccion; mas a mi me parecia que si condecendiamos en esto, nos poniamos à peligro de que passassen algunos meses, sin podernos quedar a solas en nuestro Cõuento. Con esto me determinè a hablar al Patriarca dentro de dos, ò tres dias, como llegamos: es tan bueno, que no solo quedò persuadido a lo que le supliquè, en razon de que nos hiziesse desembaraçar la casa; mas negociè todo lo que deseaua. Estaua muy agradecido del buen acogimiento que nos hazia nuestra huespeda, y a el le dixe, que confiaua en nuestro Señor, que nos la auia de dar por Monja, holgòse mucho, como era tan bueno: Estaua muy contento con nosotras; y ansi me hizo mucha caridad, y merced, y dio luego traza para que saliessen desta casa las Religiosas della, para que nosotras nos pudiessemos venir, eran sujetas a el, y arto grandes siruas de nuestro Señor, y algunas dellas con deseos de quedarse en nuestra compañia, que era mucho de estimar; mas por muchas razones deseaua yo euitar esto.

Quando venimos de Medina, venian con nosotras dos Padres de la Orden; porque yo embiè à dezir, que assi se trazasse, y el Patriarca los pidio, q̃ de otra manera creo q̃ no viniera ninguno; por el gran sentimiento q̃ mostrauan de que dexasse la Orden, como si yo saliera sin licencia de nuestro P. Prouincial: passè en esta parte algunas mortificaciones; por q̃ llegaua a mi noticia, se dezia mucho de mi, y q̃ buscaua libertad de vida; con otras cosas q̃ no son para dezir, aunque en mi ay lugar para qualesquiera que se digan, y luego que vine aqui, llegò nuestro Padre Prouincial, y fuimosle a ver al Conuento, y con muy buenas palabras me dixo, que no auia atreuidose a dexar de darme licencia, por auersela pedido vn personage tan graue como el Patriarca; yo no le dixe a esto nada, mas pidiendole la bendiciõ, nos boluimos a nuestra posada; dess-

pues oì dezir, que diziendole, que como me auia dado licencia tan amplia, respondio, que se auia holgado tanto quãdo se la pidieron para que yo salieſſe, que si fuera meneſter darla mayor lo hiziera; porque no via la hora que hecharme de la Orden, deuia de sentir que esto conuenia, y tenia el mucha razon, si miraua a la que yo soy, y a lo poco que merezco, ò nada, traer este santo habito. Quedaron con mucha causa contentos, y yo lo estaua, acordandome de la misericordia grande que el Señor me hazia, en poder dezir de verdad: *Pater meus, & mater mea dereliquerũt me: Dominus autem ſuſcepit me.* Alegrauame esto mucho, y de imaginarme, que ya estaua del todo dexada a la prouidencia deste Señor, en cuyas manos me ponia, y puse con entera confiança, de que no me faltaria, como lo tengo bien experimentado. Despues de passados algunos dias se fue a Medina, y me dixeron, que allà dixo lo mismo, y en la visita mandò le diessen los libros del gasto del Conuento nuestro, y miraron las quentas, aunque tan de prisa (porque lo estauan) que les parecio auia demas del gasto dozientos ducados; los quales me cargò; y a caso mal informado, mandò despachassen luego aqui, para que me executassen por ellos, con vn mandato, y censuras, ya se dezia, que los auia gastado en algunas cosas arto indecentes; mas como el Señor sabia la verdad, no me daua a mi ninguna pena. Despues passò las quentas el buen Canonigo Peru, y no solo los hallò de menos; mas de exceſſo, ò demasia auia cinquenta ducados; los quales me auia yo oluidado de assentar, que todas las auia escrito por mi mano, y hecholas con toda la claridad que yo pude, haziame reir la execucion; porque sino era vn habito con artas roturas, y remiendos, no tenia otros bienes temporales, aunque el consuelo que el Señor ponia debaxo desta pobreza, era de manera, q̃ solo su Mageſtad le podia dar, ni auia cosa que le aguasse, sino lo poco, ò nada que se ofrecia de mortificacion, aunque dichos no faltauan, y vnos dezian que yo me auia querido venir por buscar mi libertad, y tenerla para hazer mi gusto: otros, que me auian echado, porque reboluia la Orden, y dezian era yo peor que peſtilencia, y cierto que tenian razon, y con lo que desto se trataua, andaua yo con gran alegria, y deseaua q̃ el Señor diesse a entender a todos lo q̃ su Mageſtad tiene escondido, en esto q̃ llama el mundo desprecio, y deseſtima, y como no lo trocarà quien lo conoce, por ningũ reinado, aun q̃ fuesse podero sissimo; porque dẽtro de aquel exterior, que al parecer del mundo, es penoso, està el Reino que no tiene fin, y de infinita gloria; la qual si se descubre haze bienauenturados; pues se llega a tomar posseſsion de la tranquilidad eterna, a donde asienta su Real el Espiritu Santo. Yo no sè si me engaño; mas pareceme q̃ me ha quedado vna estima del ser deseſtimada, que no sè que aya cosa de que mas se pueda hazer en el camino espiritual, aunque a mi se me fiò poquissimo en esta parte; mas lo que puedo dezir, es que es cosa tan gustosa, que en este tiempo han sido casi los mayores feruores que el Señor me ha dado, y me ha hecho mas misericordias; mas no por esto dexo de tener gran miedo a las alabanças, y buena opinion de las criaturas: porque la facilidad de mi natural, en todo lo malo, tengola muy experimentada, y esto me haze viuir temerosa de qualquiera tentacion: amparenos el Señor, y a mi me dè su fortaleza, que èl, como es el ofendido, sabe bien esta verdad, sea por siempre alabado, que tanto me ha sufrido, y sufre. O valame Dios, y que señora està vna alma quando ve que ay quien conozca su miseria, y que merced tan grande la haze el Señor, en ponerla en este estado, y es lo tãto, que el ayre con que se suelen esparcir los nublados, y aprietos interiores, es quando se oyen desprecios, ò se le hazẽ por obra, ò por palabra. Pareceme q̃ aqui se experimenta lo que dixo Christo nues-

nuestro bien: *Tristitia vestra conuertetur in gaudium*; no solo mirando à la retribucion eterna, sino que desde acà da el Señor à gustar este dulcissimo gozo. Esta merced me ha hecho su Magestad, y aunque la digo con repugnancia, conozco, que el remedio de mis escuridades es este; porque el que es eterna luz, y alegria segura, ensancha, y dilata mi coraçon quando me dizen destas verdades, y por aqui hallo entrada para Dios, a donde desnuda de todo bien, y merecimientos, cubierta, y bañada con los de Christo nuestro bien, me hallò de nueuo reengendrada con la infinita misericordia suya, y por esto suplico à v. merced por este Señor, que pues sabe mi vida, y quales han sido mis pecados, y miserias dè este conforte à mi alma, trayendome a la memoria quanto deuo despreciarme, y esto en tiempo de tribulacion, y de bonança; pues en ninguno deuo oluidarme de quanto mas se muestra el Señor ser misericordioso infinitamente, sufriendome delante de si, que de perdonar a todo el mundo, pues soy la mas cargada por las culpas hechas, y las mercedes que tẽgo recibidas de sus liberales manos.

Desta manera me traìa nuestro Señor, como dexo dicho, y yo andaua tan oluidada, y fuera de mi, que del todo parecia insensible. Pareceme hize algunas vezes esta prueua, como le dirè a v. merced; mas para las cosas de importancia bien daua el Señor luz, y palabras, ò por mejor dezir èl las hazia todas, y salian como hechas de su mano; porque todo lo disponia su Magestad. Andaua muy contenta de que me parecia, como ya dixe, que del todo quedaua puesta en las manos deste Señor, y a la disposicion de su diuina prouidencia, con que me resolui a dexar qualquiera cuidado que me tocasse; assi de mi persona, como del gouierno de las demas, y de todo lo que estuuiesse a mi quenta, con entera confiança de que el Señor auia de cuidar de mi, y guiarme como verdadero Padre, y Maestro mio, que ansi me lo auia dicho su Magestad en vna ocasion dias auia, que porque temia, pues era, y auia sido mi Maestro, auiendo tomado por su quenta el gouierno de mi alma, como yo lo tenia experimentado en tãtas ocasiones. Y ansi era, q̃ nũca tuue Cõfessor, ni guia de assiento, por tiẽpo largo, sino fue el año q̃ estuue en Eybar, y entõces me enseñaua el Señor, como ya dexo dicho, y de la falta q̃ en esto he tenido, digo de Cõfessores de assiento, me nacian algunos aprietos interiores, y dudas grandes de si iba bien, aunque procuraua dar quenta de mi por escrito, y de palabra, a las personas con quien la comunicaua, con la mayor claridad que yo podia, y sabia. Digo de las cosas de que dudaua, y de las que me parecian de importancia: mas de la misericordia que el Señor me hazia, enseñandome, y dandome luz en todo, siempre he aprouechadome mal, y oluidadome de los llamamientos, y luces que su Magestad me daua, y ansi han sido como perdidas estas misericordias, dando por ellas al Señor desagradecimiento, y ofensas contra su Magestad, desperdiciando sus diuinos dones, como sino fueran de estima; sea para siempre alabado, que tanto me ha sufrido.

Luego que nos començamos a tratar nuestra Hermana Frãcisca de S. Ioseph, y yo me fue dando quenta de sus deseos, que se los auia dado el Señor muy grandes de ser Monja desde muy niña, y en aquella edad, y despues de bien muger, no los auia puesto por obra, por no dexar a su madre, q̃ para detenerla hasta q̃ fuesse Monja nuestra, tomò el Señor por medio, el amor grande q̃ la tenia (como buena hija) a su madre, lleuòsela nuestro Señor no sè si dos años, ò tres, antes que nosotras viniessemos aqui, estando ellas en Madrid, de donde la traxo su Magestad, para q̃ viniesse a tomar este habito. Cõtauame ella la grã aficiõ q̃ tenia a las Madres Frãciscas Descalças, y q̃ por falta de salud no se atreuia a tomar el habito, sin prouar antes la vida, y q̃ para esto

tenia determinado de alquilar vna casita jũto a su Cõuento, de dõde pudiesse passar a la Iglesia. Dixome q̃ vn dia auiamos de ir a verla ambas, y que se lo encomẽdasse a nuestro Señor. Yo me disimulaua quanto podia quando me contaua todo esto; mas vn dia alargandose mucho esta platica, y refiriendome como pensaua disponer de su hazienda, para entrarse à tomar el habito, la dixe riyẽdome, que la diesse toda, y que sin ninguna se fuesse con nosotras a ser nuestra Monja; ella se riyò mucho desto, y quedose aqui la platica; mas el Señor que la tenia para esta casa, la fue disponiendo de manera que en pocos dias le trocò la resolucion que tenia, y fue como dirè.

Fuimos pues vn dia a las Madres Franciscas, y passamos por la casa en que ella tenia puestos los ojos para viuienda suya, y sin entrar en ella, no mas de mirandola desde a fuera la parecio triste, aunque con sus buenos deseos no se le hazia muy dificultoso passarse a ella. Tenia vn Confessor por cuyo parecer se guiaua, y era de la Compañia, este Padre se descontentò de la casa, aunque pienso no la dixo luego, que no le parecia bien, mas el Señor la iba apretando para que se retirasse, y aun que lo estaua mucho, porque su vida, y exercicios eran de persona que trataua con veras de seruir a su Magestad; mas como era Señora, y criada entre respetos de mundo, toda via faltaua algo que quitar, que era lo que ella deseaua.

Venimos pues vna tarde a ver esta casa, que aun estauan en ella las Religiosas que se auian de passar a la que aora tienen, ò parte dellas, y mirandola hallamos, que auia vnos aposentos muy acomodados, que se podian hechar fuera que eran de vna casa que auian tomado, por estar junto al Conuento; los quales à nosotras nonos hazian falta: yendoselos mostrando la dixe, como acaso, que mejores eran aquellos aposentos para ella, que la casa que queria tomar, assi por ser ellos buenos, como porque se podria hazer vna puerta para la Iglesia, de su mismo aposento. Contentòla mucho, aunque no me dixo nada; mas de reirse, con solo esto la fue nuestro Señor començando a disponer, y con el tiempo que estuuimos en su casa nos cobrò tanto amor, que se enternecia de acordarse que nos auiamos de venir, y quedarse ella en su casa, yo tambien se le tenia muy grande, y nuestras hermanas, que fuera de la caridad, y regalo que nos hazia, es ella muy amable, y de muy grandes partes, y sobre todo me hizo quererla mucho los grandes deseos que tenia de perfeccion. Tenia tres, ò quatro criadas, y a la vna dellas, que era viuda, la daua el Señor artos deseos de ser Monja, todas eran buenas; mas las dos estauan muy fuera de serlo. Pareceme que no auia ocho dias que estauamos en su casa, quando entendi que lo serian. Reìanse mucho si les deziamos que lo fuessen, yo callaua, aunque dentro de mi, miraua que al Señor no le podian resistir, y que las auia de traer a su casa quando ellas menos pensassen; ellas nos tenian tambien mucha voluntad.

Pues llegòse el dia de venirnos a nuestro Conuento, que le deseauamos arto, por librarnos de visitas, y este dia fue de tan grande sentimiento para las vnas, y las otras, como si nos fueramos muy lexos. Tomò el Señor este medio, para que se le diessen por esposas estas almas: porque con el amor grande que entre todas auia, fue creciendo el sentimiento de verse sin nosotras, de manera que no podian estar dia sin venir acà, con ser su casa tan lexos como v. merced sabe, y con ser la Hermana Francisca tan delicada, y tener entonces tan pocas fuerças, y muchos achaques, que se lo impedian, se venia cada mañana a pie desde su casa, y sus criadas hazian lo mismo: con esto, y con ver vn dia su Confessor los aposentos (que dexo dicho) que le contẽtaron, se resoluio à venirse a ellos, acomodandolos à su proposito. Podian entonces entrar

acà

acà; porque se fue deteniendo el ponerse la clausura, por lo que dirè adelante. Con esto estauan acà cada dia, y el Señor iba aumentandole los deseos de ser Monja. Fuese aficionando a nuestro modo, aunque la aficion grande que tenia a la Orden del glorioso San Francisco, no la dexaua consentir, ni confessar lo que sentia; mas el que lo començò, lo acabò en ella, y en sus dos cõpañeras, por el modo, y orden que v.m. sabe, q̃ desto no es menester dezir mas, ni alargarme.

Y boluiendo a nuestra venida à esta casa, digo: que entramos en ella dos dias antes del glorioso San Iuan Bautista; fue el dia que entramos Viernes en la tarde, y el siguiente se gastò todo en aderezar la Iglesia, y Coro para tomar el habito el dia siguiente las Monjas que auian de entrar a serlo. Creo le pesò al demonio de que se hiziesse esta casa, y ya que no pudo estoruarlo, traçò de aguar el consuelo que teniamos de que se fundasse, y de vernos ya en ella. Estando pues aderezando la entrada del Coro, parecio que no podian ponerse bien vnos tafetanes; porque los dexaua muy arrugados vn pedaço de arco que estaua hecho de yeso, y vn Sacerdote que traìamos con nosotras muy sieruo de nuestro Señor, que era el que los colgaua, acordò de tomar vn buen madero para quitar aquel arquillo. Estauamos debaxo no sè quantas, auisonos que nos apartassemos; mas pareciendole a vna compañera que traìamos de Medina, seglar, y a quien todas queriamos mucho (que no le daria) quedòse a donde se estaua, y descargòle el madero sobre la cabeça; en la qual se le hizo vna gran herida, que fue menester llamar Medico, y Cirujano, y sangrarla. Era melancolica, y de muy flaco coraçon; y ansi lo que mas cuydado nos daua, era su miedo, que le tenia grande de la muerte. Fue forçoso dexarla con nosotras, y curarla dentro del Monesterio, porque se afligia en imaginarse fuera del, y estando mala: Durò muchos dias su mal, y como estuuimos tantos sin clausura, era mas embaraço.

No fue solo esto lo que sucedio, para inquietarnos; porque yendo yo a la noche a querer rezar Visperas, y entrandome en la celda arto cansada, queriendome sentar, se me entrò, y clauò vn clauo que tenia en la faldriquera del habito, y fue con tan grande fuerça, que poniendo yo toda la mia por dos, ò tres vezes, no le podia sacar. Passòme el habito, y todos los vestidos, y pareceme que lo que entrò en la carne, seria tanto como lo que tiene de largo mi dedo pulgar; y el clauo era bien grãde, y hasta la mitad del largo, de hechura de vna lesna gruessa, ò punçon esquinado, que fue todo lo que entrò. En mi vida le vi de aquella hechura, ni yo me acuerdo de auerle puesto en la faldriquera, ni nayde me le echò, y despues que le saquè, le buscamos mucho; mas nunca le hallamos. Pusieronme vn poco de aceite caliente en la herida; mas como era tan honda no bastò aquello para que no passasse adelante.

El dia siguiente fue forçoso andar mucho; porque la gente que vino, y lo que huuo que hazer me obligaron à ello: A la mañana vino el Patriarca à dar los habitos, y antes que dixesse Missa quiso hablarme, entramos en el Coro, y preguntòme si me contentaua la casa, y si lo estaua de vermè ya en ella: yo le respondi vna cosa, que me daua pena, por ser muy desacomodada para nuestro modo, que era ser Parroquia la Iglesia, por la inquietud grande que nos podria ser, y que olgara de que hizieramos Iglesia de porsi. Preguntòme si auria comodidad para hazerla, y a donde, dixele que si, y que aquel Coro lo podia ser, y hazer otro para nosotras en vnas pieças baxas que estauan junto a el. Leuantòse, y mandòme que se las fuesse à mostrar, y a dezir como se podrian acomodar: fuymos los dos, y trazòse todo, y dixome, que no estuuiesse con pena, que no queria la tuuiesse

de nada, que llamasse luego el dia siguiẽte oficiales, y que todo se hiziesse a su costa. Hizome mucha merced, y mostrò me gran amor, y gusto de que fuesse su subdita, que ya yo me afrentaua del excesso que hazia. Auiame embiado el Christo que està en el Coro, y preguntòme si le auia visto, dixele, que no, y mandòme, que le traxessen la caxa, y que la desenclauassen, y luego le pusiessen en el Coro. Subimo nos a vn Clausto alto, y alli estuuo conmigo cõ extraordinario agrado, tratando de nuestro Señor, y de su partida, que auia de ser a Madrid dẽtro de quatro dias; dixome lo mucho q̃ sentia dexarnos tan presto, y alli nos hechò a todas su bendicion. No sè como entendio que yo no auia visto dezir Missa de Pontifical, y con ser ya tarde, y no venir mas que a dezirla rezada, se puso à dezirla, y mandò que se truxesse recado para que fuesse de Pontifical, que casi eran las once quando se començò. No se artaua de vernos, y de hablarnos: dixome, que auia sido el dia de mayor cõsuelo que auia tenido en su vida; y ansi se despidio de mi con lagrimas, que me hazia gran deuocion verle: era muy sieruo de nuestro Señor, y muy humilde, y ansi me certificò, que nada de lo que tenia de haziẽda, y puestos los auia jamas pretendido. Teniamos ya en casa dos sobrinas suyas, para q̃ se criassen aqui; que por serlo, me parecio admitirlas, aũ que por seglares, y con que senti el hazerlo, por no ser cosa compatible con nuestro modo de vida: el estaua muy cõsolado de que se quedassen aqui, deseaua se inclinassen à tomar el habito, y ansi me lo dixo; mas ninguna dellas lo apetecio. Passados dos meses fuy viendo el gran embaraço que era para nosotras tenerlas con habito, y respetos de seglares; y ansi le supliquè al Señor nos quitasse aquel cuydado, y su Magestad lo traçò de manera, que antes de quinze dias me escriuio el Patriarca, diziendo me, q̃ se le hazia escrupulo tenernos cargadas de aquel cuidado, y que no queria que con sus sobrinas se abriesse puerta para cosa q̃traìa tã grandes inconueniẽtes: con esto las lleuaron à otro Monesterio a donde auia seglares antes que se pusiesse en este la clausura, que fue forçoso detenerse los dos meses, por ser esto lo q̃ se tardò en hazer la Iglesia, y Coros-

Refiere las enfermedades que tuuo en este Conuento, y algunas particulares mercedes de nuestro Señor, y vna muy especial en que vio su alma. Capit. XV.

PVes (como he dicho) el dia en que se dieron los habitos, fue de mucho trabajo, y embaraço, con que fue forçoso andar mas de lo que auia menester la herida, con esto, y con el calor se me encendio de manera toda aquella parte, que andaua con gran dolor, aun que no lo dixe. Leuantème el dia siguiẽte con arta dificultad, y con ella anduue todo el dia, y a la tarde no podia; porque se me començò à apostemar, y fue forçoso ponerme en manos de vn Cirujano. Yo pẽsè que abreuiara mas la cura vno que curaua de ensalmo, y ansi fue; mas dexòme sobresana de manera que a tercero, ò quarto dia me dio calentura, y la herida se me tornò à apostemar, y inflamar de manera que parecia fuego de Sã Anton. Lo que yo mas sentia era el auer me de ver Cirujano; mas como el Medico que tenemos es tan sieruo de nuestro Señor, el quiso serlo tambien de cirugia, y me curaua con arta gran caridad. Estuue mas de tres semanas sin poderme leuantar, en las quales me hizo nuestro Señor merced, de que los dolores fuessen grandes, y el mal arto apretado, que con la calentura, y mi flaco natural, di bien que trabajar à nuestras hermanas, que no era lo menos de sentir; lo que mas me congojaua era las visitas, y negocios que se ofrecian; a los quales no podia yo faltar; y ansi era forçoso entrar hasta donde yo estaua, que era esto vna buena mortificacion, aunque como

yo

yo via que lo mirana todo el Señor, y que no lo remediana; dexauame a su voluntad, y en esto hazia yo poco, y hiziera en padecer qualquier tormento; porque su Magestad me tenia de manera, que me dexaua bien sin dificultad en el padecer: bendito sea para siempre, que tan sin medida ha derramado sus misericordias en esta criatura la mas incapaz, y miserable de quantas han nacido. Eran entonces tan grandes las auenidas dellas, que yo no podia valerme, y ansi me llegaua al hilo de la vida por todo aquel año, ca si fueron en vn peso, que pocos dias me hallaua sin ser lleuada de aquellas corrientes, a donde era mi alma llena de abundantissimos gozos; y ansi me sucedia irme al Coro, ò a otra parte à acabar la vida; porque sentia yo irseme acabando con sensible sentimiento del natural, y congojas, que no sè yo como dezirlo; porque la pena, y gozo todo estaua en su punto. Alli se ven, y entienden cosas, no para dezirse; porque exceden a todo humano lenguaje. En fin, parece se goza de aquellos pastos eternos, y como el cuerpo no es capaz, ni la naturaleza puede tener fuerças con lo sobrenatural, acabase, y consumese. O como se vè aqui que es el Señor el enamorado, y el que busca, y solicita al alma, y el aficionado por ella (si ansi se puede dezir) lo que la dize, lo que la mira, y enriquece los fauores dulcissimos, y gloriosissimos que la haze: Dezildo vos Señor mio, y quales son estas cadenas con que os atais con vuestros amigos, a donde os dais por prisionero destas almas, y les cautiuais con eterna gloria, dandoles luego prendas casi seguras della. No por esto se dexan de traer temores de perder este bien, antes se tiene mayor: porque es mayor el conocimiento de la propia miseria, y lo poco que fia de si la trae temerosa con vna reuerẽcia, y estima muy superior deste Señor, a quien con entrañable ansia, y amor, desea no desconentar, aun en cosas muy pequeñas. Dexemos esto Señor, que no sè si es honra vuestra, que se entienda, que entiendo yo ningun secreto vuestro. Sucedia que quando estaua ya, a mi parecer, tan a los fines de acabar, parecia dezirme el Señor: Basta hija, no mas, que es menester la vida. Esto es muchas vezes: otras se me iba suspendiendo, dexandome con vnos afectos tan grandes de que el Señor se manifestasse a las almas, para que le amassen, y alabassen con pureza. Via yo bien, y veo quan poca tengo, y como si aquellas mercedes se hiziessen a la persona mas perdida, estaria mas agradecida, y aprouechada que yo, sin comparacion ninguna.

Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter fileas, &c

Quedaua con efectos conocidos, y satisfecha de que eran mercedes que solo nuestro Señor las podia hazer, y ansi no puede auer engaño, a mi parecer; porque entre las ganancias que se hallan, vna es la luz grande que da el Señor de la propia miseria, con vna estima de todas las criaturas; las quales parece son superiores en todo; y ansi me parecia, y parece aora por la bondad de nuestro Señor, que no ay ninguna debaxo de cuyos pies no me parezca ser demasiado de buen lugar para mi. Y esto con toda verdad lo siento, y hallo en mi en todo tiẽpo, aun en tiempos que permite el Señor que mi alma sea combatida, y tẽtada de pensamientos de propia estima; con los quales parece se echan mas hondas raizes en este conocimiento, y verdad de mi baxeza; porque veo son frutos suyos estos pensamientos, y pareceme que es vna de las tẽtaciones en que mas luz desto me da el Señor: sea por siempre alabado con todo coraçon de las criaturas, por lo que me ha sufrido, y sufre, no agotando sus misericordias en hecho, y en verdad; porque son eternas, y para con migo continuas. No sè yo como viuo, mirando lo que deuo a este Señor, y quan mas cortamente que ninguna criatura le siruo, y como permanezco con vida mirando mi ingratitud, y q̃ toda la vida se me va en regalarme, y mirar por mi salud. O si acabasse yo de conuertirme de veras al que con tantas me busca, y fauorece! Quando sera esto

pa-

padre mio? Quando dexarè yo de ser ingrata a este Señor, y me irè tras el apresuradamente, siguiẽdo las pisadas de su santissimo Hijo, imitandole en hazer siempre la mas agradable, y pura voluntad suya. Ayudeme v. m. y no me dexe descansar, pues en solo esto està el descanso verdadero.

Algunas vezes me haze ternura quãdo considero la costa que ha hecho el Señor, para llegarme à si, y quan vacio se buelue de retornos mios, y lastimame ver los bienes que he desperdiciado, y ansi casi querria huir de su presencia, y esconderme, para que no empleasse mal sus tesoros, y se lo digo quando veo que me quiere hazer alguna mèrced. Ya veo que es esta humildad boba; mas deshazeseme el coraçon, y me faltan las fuerças de ver tan gran bondad, y amor para cõmigo. O Señor vos aueis de hazerme fuerte, y capaz para recibir vuestras misericordias, que todo ha de venir de essas amorosas manos, que de mi parte todo falta; pues aun lo bueno que otros tienẽ, me falta a mi, toda ha de ser vuestra esta obra Señor mio, acabadla por quien sois.

Trage con migo muy buenas compañeras, que fueron bien menester para el trabajo que huuo, y lo poco que yo las ayudaua, antes les he sido creo el mayor que han tenido, sino que como son buenas, no le han sentido, y el Señor las daua deseos de padecer, y agradarle, les encubria este. Pues digo, que con mi enfermedad padecieron mucho, y bien a solas; porque como no eran mas que cinco, y auia tanto que hazer, y tantas visitas, andauan muy trabajadas, no lo sentia yo poco, aunque con la flogedad que v. merced sabe que yo tengo en todo.

Pues tornando al estado en que el Señor tenia a mi alma, y lo que por ella passaua, dirè parte de las misericordias que hasta aora me ha hecho, que de todas, ni me acordarè, ni podrè yo darlas lenguaje. Fueronse continuando mis achaques, y los dolores que con el mal tan continuo fueron ellos arreciando, entre ellos me parece era el mayor, ò de los mayores, y penosos el que me dio en las espaldas, que era tan grande, que ni en la cama, ni vestida, arrimandome, ni de otra manera podia descansar, y si me tocaua algo a ellas, parecia tenia vna llaga grande que me lastimaua mucho, pareceme que no tenia en mi guesso a donde no huuiesse dolores; con esto traìa calentura que no se me quitaua, cõ vn mal de coraçon, que me hazia faltar los pulsos, y ser tan grande la flaqueza, que casi no podia andar, y lo que andaua era con arto trabajo, para estos males, y otros q̃ me apretauan, y dezian los Medicos tenia perlesia, les parecio hazerme vna fuente antes que entrasse el hibierno: ya yo deseaua verme con salud; y ansi olgaua de que me hiziessen este beneficio, por si era de algun efeto, y aunque no me ossaua arrojar à solicitar remedios, este deseaua con ansia de la salud; mas recatandome de no querer otra cosa, fuera de la voluntad de nuestro Señor.

Pues estando vn Viernes me parece mas apretada de dolores, me fuy acostar temprano a las Aue Marias, y echandome en la cama, fueron tan grandes los dolores que senti, que comencè a resoluerme à hazer el remedio que dexo dicho, y queriendome boluer al Señor me hallè reprehendida de su Magestad. Dixome con palabras claras, y efectos grãdes, que si me acordaua los años q̃ auia que le pedia me diesse à sentir los dolores que auia padecido en su passion, y q̃ aora q̃ me los daua los queria desechar, y buscaua remedios para no los tener, q̃ fuesse agradecida à esta misericordia, y que dexasse las medicinas de los hombres, y no me hiziesse la fuente; porque no auia de mejorar con ella: Mandòme que lo escriuiesse al Padre Luis de la Puẽte, que era quien me gouernaua, y cuyo parecer yo seguia, y obedecia: Auiame el mandado, que me la dexasse hazer. Escriuile luego, y dixele lo que auia entẽdido del Señor; y ansi me embiò a mandar, que hiziesse lo que su Magestad me auia dicho. Entendi, que vno de los grã-

des

des dolores que Christo nuestro bien padecio, fue quando le atauan las sogas a las muñecas, y le lleuauan ansi ligado, porque con la gran fuerça, y la que ponia en tirar de las sogas, le auian hecho rebentar la sangre. Era aquel vn dolor delicadissimo, y tan penoso, que llega à lastimar el coraçon, y a quitar el sossiego, y quando le da el Señor, es arto trabajoso. Desde entonces me hizo su Magestad merced de que ningun dia me han faltado dolores grandes, vnos dias mas, otros menos; en particular desde el Miercoles en la noche, ò Iueues en la tarde, hasta Viernes en la tarde, ò Sabado por la mañana; y quando en estos dos dias faltan los recios del cuerpo, no faltan penas en lo interior, que aprietan mas sin comparacion, que las exteriores. Quedòse la fuente por entonces; por que el Padre que he dicho, hablò al Medico; mas porfiando los dolores, se boluio a tratar de que se hiziesse el año adelante, y entonces no tenia yo cuydado de que me hiziessen remedios, antes los hazia por obedecer a los que me lo mãdauan, y por no dar nota de que con tãtos males no me queria curar. Tornò el Medico à hablar al Padre algunas vezes, y ansi le parecio mandarme que hiziesse la fuente, yo obedeciẽdo esto, aunque olgara de no verme con aquel embaraço. Vn dia antes que viniessen los Medicos, me dio vna flaqueza grande en el coraçon, y comencè à temer el dolor que me auia de causar aquel boton de fuego, y con vna viueza grande, parecia sentirle, mas como yo soy tan flaca en todo lo bueno, puseme muy de veras à suplicar a nuestro Señor hiziesse que yo no sintiesse aquel fuego; pues le era tan facil quitar el dolor que suele causar; el dia siguiente quando me huuieron de poner el voton, me hallè tan sin miedo como si no supiera que cosa era tenerle, y poniendomele en la parte señalada, no senti mas que si le pusieran en el suelo, ni en todos los nueue dias senti dolor ninguno, que dizen los suele auer grandes. Hasta en estas niñerias he prouado yo la prouidencia de nuestro Señor, para conmigo, ajustandose con mis flaquezas, q̃ desta bien creo ya se dolio su Magestad, por las oraciones destas hermanas, que todas se fueron à tenerla, en quanto se hazia la fuente; mas aunque se hizo, no mejorè, como v.m. sabe, que solo siruio de añadir dolores, y embaraço para la que me curaua.

Fueronse continuando los dolores, y achaques, y algunas vezes me apretauan de manera que pensauan me moria, por que de peligro han sido muchas vezes, en que me he visto estar despues q̃ aqui vine. No sè que destas enfermedades aya sacado, sino faltas, pienso las he dicho todas a v. m. sin auerle encubierto ninguna que he hecho, por todo el discurso de mi vida, que aora no hallo auerle callado ninguna, ni las circunstancias, de que tengo gran consuelo: de las misericordias que el Señor me ha hecho muchas, he dexado de escriuir, por no hallar palabras para dezirlas: y otras porque se atropellan vnas a otras, que no es posible me parece tener yo tiempo para contarlas todas: otras se me hã ido oluidando quando las auia de poner en su lugar, despues las pondrè a parte si v. merced quisiere, ò me lo mandare.

Lo que es muy ordinario, es hallar luz para entender las verdades de la Escritura, en los lugares que se me ofrecẽ, y esto es tan de ordinario, que no sè si se passa dia en que el Señor no me haga alguna merced en este modo con particulares sentidos; mas como procedo en esto, como he dicho a v.m. oluidandose me, sino es quando se me ofrece alguna ocasion en que he menester ayudarme de aquella verdad, ò luz que se me ha dado. No sè si v.m. ha visto bien lo mal q̃ de todo me aprouecho, que esto es lo q̃ me haze algunas vezes dudar, de que seã estas misericordias de nuestro Señor, aunque esto me dura poco; porque veo que lo haze su Magestad por ganar mi alma, que tan flaca, y miserable està al cabo de auer recibido tan grandes, y tantas

tas miſericordias: bendito ſea para ſiempre amen, que tanto me ha ſufrido, y ſufre, coſa que me laſtima, y aflige muchas vezes el verme tan miſerable, al cabo de treinta y ſeis años que ha que me llama el Señor tan ſin reſpueſta mia, en coſa que ſea de virtud, eſto me haze temer algunas vezes ſi le he de perder, que no hallo que ninguna criatura aya hecho tanto porque, y vendidole tantas vezes por coſas tanto mas baxas, y miſerables que los treinta dineros de Iudas, y caſi ſin ocaſiones; porque aun no ſe ve muy de lexos, quando yo eſtoy vencida, y q̃ poco trabajo le cueſtan al demonio mis caydas. Valame Dios Señor, y como creo de todo coraçon, que no ay ninguno de tan baxo trato para con vos, como yo, remediadme por quien ſois, para que eſta vueſtra criatura haga ya en todo ſegun vos quereis, que cumpla vueſtra ſanta voluntad.

Ya creo tiene v. m. algunos papeles en que eſcriui lo que deſpues deſte tiempo pude dezir. Aora dirè lo que me moſtrò el Señor aora vn año, en las dos Octauas de los glorioſos Apoſtoles S. Pedro, y S. Pablo, y fue, que eſtando dando gracias deſpues de auer comulgado, y hechome nueſtro Señor muchas mercedes, y dandome ſentimientos, y luces grandes, que yo no ſabrè dezir, me moſtrò mi alma, con vna claridad grande, con que no pude dudar de todo lo que aora dirè. Pareciame era como vna luz clariſsima, y hermoſiſsima, y muy parecida à aquel Señor, que es luz innacceſſible, y hermoſa infinitamente, pareciame caſi eterna: porque ſolo le faltaua el ſer ſin principio, y tenia otras gracias, y dones tan hermoſos, que por ellos ſe me deſcubriò, y enſeñò aquella palabra: *Adſimili tudinem*, y como deſte miſmo *Spiraculum vitæ*, procedio todo nueſtro ſer, y vida, y vna vida tan notable, y hermoſa, que el miſmo que la hizo, y criò, ſe aficionò a ella de manera, que ſe lleua tras ſi ſu amor; porque le es tan parecida, como lo es la braſa del fuego de dõde ſalio. Pareciame era entonces mi alma eſpejo del miſmo Dios, a donde ſe miraua, y ſe veìa la Santiſsima Trinidad, y que la via yo en mi alma, como en imagen ſuya; y viendo al Señor en el, y en mi deſparecida, me hallaua con mayores ventajas en el, y a el en mi alma, con excelentiſsima luz, a donde me parece eſtaua contento, y como Señor mandando, y haziendo mercedes con eſtremada, y nunca viſta, ni dezible, ni explicable gloria, y alegria. Pareciame eſtar algo eſcura vna parte (aunque el alma no tiene parte; porque es vna ſuſtancia puriſsima, criada por aquel ſer, y poder increado, de cuyas manos ſolo podia ſalir coſa tã hermoſa como lo es el alma) Eran grandes las mercedes que alli ſe me hizieron, y entendi lo que el Señor guſta de eſtar con las almas que le reciben cõ amor, y en lo que eſtima que nos lleguemos al Santiſsimo Sacramento. Diome grande ſentimiento (me parece) de las vezes que le recibo con tibieza, que creo ſon todas, y de las que los Criſtianos todos tienen, en recibirle; en particular los Sacerdotes, y Religioſos, que ſe podrian ayudar a diſponerſe. Diome vna gran anſia de que el Señor moſtraſſe a todos la nobleza de ſu alma, para que eſtimandola, eſtimaſſen el no la enſuciar por ninguna coſa, y lo pedia a ſu Mageſtad por algunos dias, y dauame gran pena de las maldades con que yo auia querido enſuciar ſu Imagen tã querida. O valame Dios, y ſi ſe ſupieſſe quãto lo es deſte Señor, y como es tocarle a las niñas de ſus ojos qualquiera mãcha que ſe echa en eſta ſu querida Imagen; la qual eſtà el ſiempre regalando, y acariciando, para conſeruar la pureza que la ha dado, y como tan ſin canſarſe la eſtà continuamente limpiando, y enriqueciendola de nueuo. Pareceme à mi, que ſi eſta Imagen la vieſſen, que era imposible la boluieſſen mas a enſuciar, ſola yo ſeria la que hizieſſe eſte mal, que otra ninguna criatura le cometeria. Entendi bien la verdad que eſtà en aquellas palabras que dixo el Señor: Son mis deleites eſtar cõ los hijos de los hombres.

Es

Es mucho lo que en aquel rato vi, y entendi, y por vn modo leuantadissimo: porque sin ver nada; via el alma cosas glorioſissimas. Estaua como embobada, y tan suspendida, que no pude cubrirme el rostro con el velo, que lo suelo hazer en comulgando. Durome por algunos dias vn gozo extraordinario, y vna estima grande en mi alma con vna presencia muy fixa de la Santissima Trinidad, y vi como todas tres personas morauan, y hazian assiento en el alma que està en gracia: y aunque esta merced, y luz de la Santissima Trinidad, se me auia hecho años ha, aqui no se que particular mas intimo de fauor se me hizo, que no lo se yo dezir. Mucho pudiera escriuir de lo que aqui passò, y entendi; mas no fuera tal la merced, si yo acertara a dezirla toda; para entenderla v. merced, no es menester saber dezir mas, ni dezirlo.

Otra vez estando en oracion, despues de auer tenido algunos dias menos sentimiento de la presencia de nuestro Señor, del que suelo traer, me fuy como digo a la oracion; en la qual me hallè cercada de grã numero de Angeles, mas no podia alegrarme, ni dexar de sentir soledad, de verme en alguna manera cõ ausencia de nuestro Señor; y reparando en como no podia alegrarme con aquellos Santos, y glorioſos Espiritus, con quien otras vezes me consolaua tanto: entendi como no podia el alma tener verdadero gozo, sino era en solo, y con solo Dios, que era su Imagẽ viua, y criada, para gozarle, y amarle, y ser amada del. Entendi quan terribles eran las penas de las almas que estan en Purgatorio, aunque mas las consuelen, y visiten los Angeles, ni nuestra Señora, ni el mismo Christo Señor nuestro, sino ven la Diuinidad; en particular me parecio ser mayor la pena que nace de la falta de ver a Dios; y esto se me dio a sentir por vna manera delgadissima, y superior, cõ tan gran pena interior, que si el Señor no la aliuiara, me parece podia acabar la vida.

Lo que he visto algunas vezes, son demonios airados contra mi; en particular, quando se celebran algunos misterios, y fiestas de Christo nuestro Señor, con solenidad, y decencia de su culto, parece los veo con gran rabia, de que hago que esto se haga con puntualidad: y en vna fiesta; en particular me parecia estar cercada dellos, y cada vno me dezia palabras ayradissimas, y me hazian gestos fierissimos. Algunos se llegauan a mi, y me causauan estas cosas grandissimos dolores, aunque via yo que no les daua el Señor licencia para que descargassen golpes grandes. Otras vezes veo que van tras estas hermanas, y sin sentirme las voy a buscar, y veo conocidamẽte algunas vezes, que van corridos de no poder hazer en ellas, y en mi lo q̃ querrian; en mi ya yo veo que no les da el Señor licencia; porque sabe bien su Magestad quan miserable soy, y con la facilidad que caeria, si se la diesse.

Con esto que tengo escrito parece tẽgo dada quenta de mi alma à v. m. con toda la claridad que he podido, y de lo que estoy cierta es, de que de los pecados no he dexado ninguno por escriuir, de que me acuerde, y pues v. m. ve quales han sido, y son; pidole por amor de nuestro Señor trate con veras de limpiar esta alma, a donde ha puesto su Magestad tanto cuydado en enriquecerla de sus dones, y misericordias, boluiendole yo por ellas ingratitudes, y pecados: estos me holgara yo muy mucho q̃ v. m. me dexara dezirlos a todos los que me conocen, ò no me conocen, para que supieran la que soy, que algunas vezes no es pequeño sacrificio el callar, y no dezirlos, y q̃ todas las criaturas no me traten mal de obra, y de palabra. Sean todas las dichas en estos papeles, para eterna alabança, y gloria de nuestro Señor, y para confusion mia, y desprecio. Oy Miercoles a treze de Mayo de mil y seiscientos y nueue.

Aumentos en las virtudes, no sè que los tenga; porque no me veo sin muy grãdes muestras de mis passiones; la impacien-

ciencia me coge muchas vezes, y los pẽsamientos de vanagloria son a tiempos muy ordinarios; tambien me sobresalta el gusto de que me querian bien, y de cõtentar a las criaturas: con esto he hecho descuidos, en dezir palabras, y alabanças de mi, y no sè si con malicia en confiar en mi pienso hago muchas faltas, y es casi ordinario, que quãdo veo que ha dias que no caigo en algunas, faltar luego en ellas. La tibieza en la vida, y exercicios, es muy grande, y las faltas que en todo hago; no sè que ha de ser de mi con tan poca, ò ninguna enmienda, que seria nunca acabar, querer escriuir qual soy en todo; el Señor lo remedie, pues es padre, y para mi tan piadoso.

Cuenta el discurso, y dificultades que tuuo la fundacion del Conuento de nuestra Señora de la Expectacion, de la Ciudad de Palencia; su ida, y possession que tomò deste Conuento, y lo que antes de la jornada, y en ella nuestro Señor la fauorecio: escriuiole estando ya en Madrid. Capit. XVI.

EN el primer año, y primera Pascua de Nauidad, que estuue en Valladolid, estando vn dia de la misma Pascua en oracion, dando gracias a nuestro Señor, con arto consuelo de ver hecha aquella casa de la Santissima Virgen, con titulo de la Encarnacion, alegrandome de lo bien que aquellas fiestas se auian celebrado, y mostrandome el Señor lo mucho que en aquella casa se auia de seruir, me parecio, que la Santissima Virgen, y su santissimo Hijo se mostraron alegres, y gozosos de auerles fundado aquella casa suya, y que (a nuestro modo de dezir) dauan las gracias à esta criatura esclaua suya, por el poco de cuidado que ponia en que su diuino culto fuesse con decencia seruido; parecia-me me admitian a su compañia, y por vn intimo, y modo secreto, me llegauan à si, dandome vna participacion de glorioſos consuelos, esforçando mi alma con sus meritos, y virtudes, para que estriuando en ellas, me alentasse à seruirlos, mas en otras ocasiones. Cõ lo qual començaron en mi alma a brotar vnas grandes ansias de sacrificarme de nueuo al Señor, y hazerle ofrendas muy agradables a sus diuinos ojos; mas buscando que ofrecerle, no hallè nada, por ser ya mi alma, y coraçon suyos, aunque con muchas raizes de las malezas de mi ruin vida, y la gran baxeza de mi amor, que me mostrò bien el Señor, quan limitado se le daua, y mi alma llena de faltas. Dio me aqui su Magestad vn aborrecimiento grãde dellas, y de mi cõ vna luz muy verdadera de quanto mas miserable soy que todas quantas criaturas han nacido, cõ estas verdades presentes, aun buscaua que daria yo al Señor, cuya liberal bondad obraua en mi estos verdaderos sentimientos; entre los quales hallè que la mayor ofrẽda que podia hazerle, era sufrirme por el, y escoger para compañera perpetua su santissima voluntad, ahogando la mia para siempre en ella, y no sè yo dezir que modo de sentimientos, y renunciacion, se me dio con estas dos cosas; mas de que desde entonces me hallè, y hallo hasta aora, conforme, y dexada en qualquier trabajo en que el Señor me ponga, y se passan con facilidad las enfermedades, y dolores, que nunca faltan. Y como entendi que Christo nuestro Señor, y su Sãtissima Madre se mostrauan tan agradecidos, y contentos: en aquella casa comẽcè a discurrir por las hechas, deseando hazer, y fundar en su nombre, y vocacion de nuestra Señora otras muchas, y acordème como faltauan para ir seguidas, y por orden las tres primeras, Natiuidad, Visitacion, y Expectacion, y en esta vltima parò mi pensamiento, acordandome las grandes mercedes, que casi siempre me començaua el Señor à hazer desde este dia, con

la

la representacion, y misterios que se celebran de su santo Nacimiento, y niñez, y mostrandome su Magestad los particulares llamamientos, que en esta festiuidad de los encendidos deseos de su Santissima Madre me ha hecho, se me dio a entender, se seruirian ambos de que la primera casa se intitulasse de la Expectacion, con que se me començò a encender el alma en agradecimiento de las mercedes passadas, y presentes, deseando con toda la fuerça de mi alma se me descubriesse algun camino, y modo para esta fundacion, y prometi alli luego a la Santissima Virgen, de que si alguna persona quisiesse, ò me tratasse de hazer algun Conuento nuestro, ofrecerme a el, y hazer todo lo que pudiesse, sacandole por condicion, que auia de ponerle nombre de la Expectacion; pareceme que me asseguròel Señor, que se haria; con esto lo tuue por cierto, y quedè muy sossegada, y con arto consuelo.

Luego el dia siguiente a la mañana me llamò don Pedro de Reinoso, señor de Autillo, y tan santo como saben todos los que le conocen, y yo que le he tratado, y comunicado mucho; y despues de auer dicho Missa me llamò, y me comunicò vnos grandes deseos que tenia de hazer vna fundacion nuestra; para la qual me ofreciò la hazienda, ornamentos, y casa, que aora tiene el mismo Conuento, con palabras, y deseos bien feruorosos, y conocidamente dados de nuestro Señor, y al cabo me iba à dezir, que la Vocacion de la casa auia de ser de la Expectacion; mas como yo estaua con el mismo deseo, tomèle la palabra que dezia, y pedile lo mismo que el deseaua, que para ambos fue arto gran ocasion de dar gracias à nuestro Señor, aunque yo no lo dixe; mas de que la noche antes, me auia venido aquel deseo. Con esta resolucion se fue tratando de que el Conuento se hiziesse; mas fueronse leuantando tantas contradiciones para estoruarle, que muchas vezes se tuuo por desbaratado.

Tiene don Pedro dos hijas Monjas en vn Monesterio de Recoletas Bernardas; las quales fueron casi el motiuo de que su padre hiziesse estotro; porque no estauan en el suyo muy contentas entonces, y junto con desear hazer vna casa à nuestra Señora, deseaua tambien el consuelo, y quietud de sus hijas, de quien yo tenia muy buenas relaciones. Queria su padre lleuarlas al Conuento que se auia de hazer, y ellas deseauan mucho ir; con esto embiaron por Breue à Roma, para que su Santidad concediesse Bula para su mudança, aunque auia pareceres de que no era menester; al fin, se trajo este despacho: dauame a mi mucho cuido la salida destas Religiosas: porque, ni iba camino derecho su espiritu, ni yo podia conformarme con lleuar con migo Monjas de otra Orden para fundar la nuestra, y mas que auian de ir con nombre de Patronas: cosa que en Religiosas Descalças no podia ser cosa decente: ya quando yo supe esto, estaua muy adelante. Algunos buenos fines le mouian a don Pedro; mas para mi no eran sustanciales, ni podia sossegar, ibame a nuestro Señor a que lo remediasse; porque yo no sabia como, que me dezian, que no yendo alguna dellas, no se podia hazer la fundacion, y dexarala yo; mas siempre que hazia oracion por las cosas della, me parecia auia de ser alli muy seruido nuestro Señor. Con esto no podia dexar de animar a los que tratauan della, que yo no hazia mas; porque don Pedro, y el santo Canonigo, eran los que lo trabajauan. Quando con mas pena me tenia esto de la ida de sus hijas, lo remediò nuestro Señor, dandolas à ellas luz de lo mal que hazian, en querer mudar su primera vocacion: la vna ya estaua de diferente parecer; mas la mayor era la que mas perseueraua, esta se mudò por vn medio biẽ extraordinario, y fue, q̃ la trataua vn Cõfessor mio, tenia della grã estima; y ansi le parecio seria en grã daño de su Orden, q̃ ella faltasse della; cõ este, y cõ otros medios q̃ puso nuestro Señor

mudò de parecer por orden desta persona; la qual sabia, que no yendo ella, no podia hazerse el Monesterio. Con esto tratò de querer persuadir a su padre le hiziesse de la suya, y que pues tenia dos hijas en aquella Religion, no era bien hazerle de otra; con esta, y otras razones le vino a persuadir a que mudasse de parecer; mas dixole que se encargasse de dezirmelo a mi, y dexarme llana en ello. Este Padre, que ya digo, era mi Confessor, aunque ya entonces le comunicaua yo poco, se fue a mi, y me comẽçò a dar quenta de los motiuos que auia tenido para mudar à aquella Religiosa, y entre ellos me dixo los que tenia para entender que era voluntad de nuestro Señor, que aquella casa se fundasse de su Orden della, y que solo los tenia con cuydado el auerme dado a mi la palabra. Dixome no sè que cosas a cerca desto, y aunque essas no me hizieron a mi fuerça ninguna, ni nada de lo que me dixo, con todo entendi que no conuenia apretar mas en ello, sino responderle, q̃ si era cierto ser voluntad de nuestro Señor, aquella que se hiziesse muy en ora buena, que yo tras hazerla andaua, y no queria otra cosa. Yo le respondi: estoy bien cierta de que si no lo era, no permitiria se desbaratasse cosa que tanto me auia su Magestad assegurado que se haria, y se siruiria en ella mucho; como me vio tan llana, y sin resistencia en dexarla, pienso le hizo reparar, y preguntòme si auia tenido alguna luz de nuestro Señor, a cerca de que se haria; yo procurè diuertir la platica, y ansi no le respondi nada; y cierto que como yo ando siempre dudosa en cosas destas, y el me dixo tantas en contrario, y yo le tenia por persona de mucha luz, que con esto me hizo reparar a mi tambien, aunque no pudo quitarme la seguridad que tenia de que se haria, aunque resignada en la voluntad de nuestro Señor, y con deseo de que se hiziesse lo que fuesse mas seruicio suyo. Traìa consigo vn compañero, que tãbien deseaua fuesse aquella fundacion de la otra Orden, y contradezia mucho, el querer don Pedro hazerla de la nuestra. Teniã mucho credito deste Padre, y à ambos estimaua en mucho el buen don Pedro, con cuyos pareceres quedòllano à hazer la mudãça; pues como digo: venia por compañero del otro Padre, y ambos entendieron lo sentiria mucho: pienso yo venia recatado desto el que digo era mi Cõfessor, y pienso, q̃ porq̃ no viesse mi poca mortificacion, le dexò fuera hasta dezirme el caso; mas como me vio sossegada, llamòle, y dixole, q̃ aora veria como yo no sentia aquel nueuo parecer que se tomaua, que por esto colegi auian tratado de mi sentimiento; ellos se fueron, yo me quedè con nuestro Señor, que esforçaua mi confiança, aunque conforme a lo exterior, ya no auia de que tenerla; mas como su Magestad lo queria, y su poder es infinito, destos medios que tomauan para desbaratar lo hecho, sacaua mas profundos principios, para q̃ ansi se hiziesse mas a su gloria, y sin mezcla de amor de criaturas, que el auer de entrar las hijas, parece podia tiznar la obra, que tan para solo seruirle, era justo se hiziesse. Luego quisierõ tratar de que se deshiziessen los papeles, y que de nueuo se ordenassen escrituras, aunque quien las auia de concertar, y componer no estaua en esta mudança, que era el buen Canonigo, a quien fue forçoso dar quenta de lo que auian determinado: En diziendoselo vino a mi muy sentido, y pienso me dixo, no pondria mano en ello, si tal hazia don Pedro; el supo tan bien encaminar las cosas, y acertò de manera à hablarle, que se determinaron ambos, a que de nueuo se hiziessen los papeles; que ansi era menester, por razon de no ir las hijas, y que todo se tratasse con secreto; porque ellas, ni los Padres lo entendiessen. Trajo nuestro Señor en aquella saçõ alli à Valladolid al Doctor Manrique, que por estar yo en aquella casa, en la qual el auia trabajado mucho, y ayudado en todo, contradezia esta fundacion, pareciendole era muy presto para dexarla yo, y sacar de

alli

allí Monjas, que no las queria yo lleuar de otras casas; mas como supo que aquel Padre auia puesto en tan mal estado los negocios de la de Palencia, le trocò nuestro Señor el coraçon de manera, q̃ tomò con gran sentimiento el fauorecer la nueua fundacion: vioſe tambien en esto era trueco deste Señor, porque apretò de manera las diligencias, que luego se hizieron las escrituras con gran secreto, y fueron à Palencia, a donde hubo bien que hazer, en allanar los animos de los del Cabildo, que como supieron que no auian de ir sus hijas de don Pedro, querian contradezir, y deshazer la licencia que auian dado para que se hiziesse. Trabajaron mucho los dos en esto, y en otras contradiciones, aun mas dificultosas, que se leuantaron; mas ayudòlos el Señor. El Doctor Manrique se vino aqui à tratar de la licencia del Cõsejo, que le costò mucho trabajo, y despues de muchos meses salio dia de nuestro glorioso Padre San Agustin, que para mi fue este vn gran pronostico, de que la casa se haria, y seria en ella seruido nuestro Señor de que huuiesse buenas hijas deste glorioso Padre mio. Ya teniamos la licencia, mas no hallauamos Mõjas; y para aplacar a los del Cabildo, porque dezian era poca la hazienda, se les prometiò se buscarian algunas que lleuassen hasta seis mil ducados. Con esto se quietaron; mas fue vna condicion que nos hizo dudar mucho, de que se hallarian; porque siempre en principios de fundaciones ay falta de gente rica, que quiera entrar, que piensan ay mas trabajo, y no se asseguran de la perseuerancia, y si supiessen lo que el Señor haze en estos principios, quizas cudiciarian todas el entrar en ellos, que es mucho para alabarle lo que fauorece en ellos, y quan sensible anda su presencia entre todas, y de la manera que las ampara con su diuina proteccion: como digo, no hallauamos Monjas con dinero, sino huerfanas, y pobres, que me alegraua a mi arto el auer de fundar con ellas: al fin, se juntaron siete, ò ocho, y entre ellas se compusieron los seis mil ducados; despues de auerse trabajado bien; no yo, que no hazia nada, sino los dos que he dicho, y v. m. que tambien le cupo su parte.

Ya quiso nuestro Señor se trazasse la ida, para dos dias antes de nuestra Señora de Setiembre, con arto sentimiento de los del Cabildo de Palencia, que lleuauan muy mal se hiziesse este Conuento, y tanto, que antes de llegar à este punto se les imaginò queriamos ir de secreto, y estauan determinados à hazernos boluer del camino: seria alargarme mucho, si huuiesse de contar todas las dificultades que huuo. En el tiempo de las mayores me sucedió vn dia hallarme casi del todo desconfiada, de que se haria el Conuento, y juntando yo las muestras que el Señor me auia dado, de que se fundaria aquella casa, y se firuiria mucho en ella, con las contradiciones, y el verla ya desbaratada, no sabia que seria, y con pena de que por respectos humanos se dexassen las obras deste Señor, me puse delante del, representandole mis cuydados, que eran artos los que a mi parecer entonces tenia, a lo menos ocupauan mi corto entendimiento, que por serlo no hallaua yo salida a nada, ni sabia que hazer: estaua en la celda vn retrato de la Santa Madre Teresa de Iesus, comencè a suplicar à nuestro Señor, que no permitiesse se desbaratasse aquella fundacion, y pedi a la Santa me ayudasse con su Magestad, para que se hiziesse; al punto se me començò a quitar aquella pena, y desconfiança, y en su lugar entrò en mi alma vn consuelo grande, y seguridad, de que estaua alli el Señor, y que me daua esperanças ciertas, de que se haria, y muy presto: dixome con claridad, y eficaz sentimiento, que me daua para ayuda, y solicitadora en el Cielo, a esta Santa, y que me seria compañera en todo, como lo veria. Teniale yo mucho amor, y desde entonces fue con vn apegamiento en el alma

mas singular, y la he sentido junto a mi algunas vezes, y no solo en esto la he hallado, sino que personas de su Orden sean por cuya quenta estè esta fundacion de aqui de Madrid, digo de la obra, y casa.

Pues llegòse el dia de partir de Valladolid para Palencia, que fue dos dias antes de la Natiuidad de nuestra Señora, año de mil y seiscientos y diez, de cuya casa salimos para hazer la otra nueua, y quando los cuidados no tuuieran otra remuneracion; mas de los consuelos que en este camino esta Señora nos dio con su amparo, y misericordias, que dauan muy largamente pagados.

Luego que salimos parece nos inchò de gozo nuestro Señor, y todos los que con nosotras iban creo le sentian bien, y yo en mi alma vna nueua alegria, que no sabia de mi. Iba mucha gente con nosotras, y llegamos aquel dia à comer à vn lugar de mucha gente devota, que nos esperauan con deseo de acariciarnos, y parecioseles bien: apeamonos junto a vna Iglesia, y en entrando en ella, se començò a mouer la gente, y los Clerigos de alli con tanta deuocion, que vi derramar artas lagrimas: todo lo que se via la hazia: porque la sencillez, y bondad de la gente nos podia bien ayudar. Oìmos Missa en vn Altar de nuestra Señora, que parecia nos iba siguiendo, por lo que dirè despues, si me acuerdo. Luego nos lleuò el Cura de alli a su casa, a donde comimos, y fue tanta la gente que se juntò alli a vernos, que se hinchò la casa, y parecia despoblarse el lugar hasta salir del, que por ser tanta, y grande el calor que hazia, fue forçoso salir de alli a la vna del dia, que parecio mas alivio irnos al Sol del campo. Aquella tarde fue trabajosa por esto, que era el calor excesiuo, y a mi me hizo arto mal; mas con el consuelo en que el Señor auia puesto a mi alma, poco sentia lo exterior. Teniame con gran alegria, ver ya en tan buen punto aquella fundacion, que parecia la echaua este Señor sus bendiciones, y ansi mouia los pueblos por donde passauamos, a que le alabassen mucho por aquella obra.

Llegamos aquella noche a otro a dõde aun con mayores ventajas parecia auian estudiado en como nos regalarian, y agassajarian; era cosa extraordinaria la deuocion de todos, que como la vio v.m. no es menester dezirla. Aqui partimos a la mañana tẽprano, para oir Missa en vna Ermita cerca de Palencia, que era de nuestra Señora, y de mucha deuocion, llegùe yo alli bien mala, y con arta calentura: recibimos a nuestro Señor, y a deshora me hallè muy mejor del mucho mal que sentia, aunq̃ me quedò buena parte. De alli tomamos el camino para llegar a buen tiempo à Palencia. Haziame deuocion, q̃ en todas las Iglesias casi que topauamos eran de nuestra Señora, y desde esta en particular, no sè q̃ modo de presencia suya, digo desta Señora, fuy sintiendo con vna tan grã reuerencia, que apenas me dexaua leuãtar los ojos, yo no sè que viesse figura ninguna, mas pareceme no puedo dudar de, q̃ venia con nosotras, y como si con su manto nos cubriera, ansi parecia veniamos amparadas con su fauor. Eran muchas las palabras que me daua, de q̃ seria alli muy seruida, y q̃ conseruariã las almas de aquella casa, en seruir a su Hijo, con vna santa sencillez, y espiritu q̃ su Magestad me ha dado deseo de q̃ tengan todas, y que haria ella este fauor à aquella casa, de q̃ las que entrassen, fuessen para este proposito; no me acuerdo bien como fue esto; mas de que es la sustancia de lo que entendi: parecia estar esta Señora con vna alegria accidental, y extraordinaria de aquel seruicio que se le hazia, y no solo a nosotras fauorecia; mas parece que en todos derramaua este espiritu de consuelo, y alegria; y en particular en entrãdo en Palencia se mouio toda la Ciudad, y Cabildo, q̃ parecia tẽplaua el Señor todos los coraçones de la gẽte, para q̃ en vniformidad le alabassen por aquella obra, y casa, q̃ de nueuo se fundaua. No he visto tal concur-

curso en mi vida, y los de la Ciudad lo dezian, que ni en entrada de Principes tal auian visto, todo se mouia en honra, y alabança desta Santissima Virgen, Señora, y Reyna nuestra, de cuya vocacion auia de ser, y es aquel Monesterio, no me acuerdo yo de toda la merced que parecia hazernos, que la alegria, y amor que nos mostraua, era dadiua suya, y mucha para saberla yo dezir: Parecianos traìa como metidas en su coraçon, y que nos miraua como Madre, y Señora; asseguranos, que no nos dexaria, y que se daua por seruida destas casas suyas, a quien para siempre ampararia en todo. O valame Dios, y si a todos se les descubriesse qual es esta Señora, y la riqueza que tenemos en ella, solo el ser hijos suyos, y auernosla dado por madre, ha sido vn beneficio tal, que no podemos seruirle, ni agradecerle, si su Hijo no nos ayuda: quien pudiera hazer que todos le fueran muy deuotos, y fieles hijos: Todo su coraçon tiene inclinado à hazernos bien, y à interceder por nosotros siempre, y en todas ocasiones, y con tan amorosos ruegos, que se le ve bien, es Madre de Christo Señor nuestro, y la criatura que mas se le parece, que hasta en el cielo le està imitando: Que dello se puede dezir desta Señora, y quanto dixera yo si fuera licito, y si supiera, hagalo v. merced, y no crea que se retira esta Serenissima Emperatriz de ninguno que la llama, ò busca, que es hija del Padre, y Madre del Hijo, que no supieron negarse a naide que los buscò, y ella se precia de ser buena dicipula de tales Maestros, y Maestra de misericordia, y blãdura. No digamo smas Señor, q̃ me perderè quizas en este riquissimo, y profundo mar.

Pues desta Ermita partimos à Palencia con arto calor, y antes de entrar nos auisaron, que queria salir el Cabildo à recibirnos, y que nos apeassemos à vna Iglesia tambien de nuestra Señora, que està fuera de los muros; me parece alli llegamos arto caluroſas, à refrigerarnos del gran calor q̃ lleuauamos, y al fin hallamos el alivio en casa desta Señora. En la Iglesia estuuimos esperãdo à que las Visperas se acabassen, por ser dia muy solemne para aquella Iglesia, y auer de assistir todos los del Cabildo, que era Vispera de la santissima Natiuidad de nuestra Señora. En acabando vino el Cabildo, y toda la gente principal del lugar por nosotras: De alli nos lleuaron, y aunque no en forma de procession, parecialo, segun el orden como se traçò. Todos, ò los mas del Cabildo iban a mula, y los que no eran Clerigos a cauallo, los coches nuestros iban de tras, y toda la gente con tanto silencio, y deuocion, que se via bien assistia alli nuestro Señor. Lleuaronnos ansi hasta la Iglesia, siguiendonos mucha gente, y alli creo nos esperaua toda la demas que auia en la Ciudad: porque era el concurso grande. Al llegar à la Iglesia tañeron las cãpanas, y entramos en ella, lleuãdonos los Capitulares hasta la Capilla, à donde salio el Obispo à recibirnos: el nos lleuò a mostrar el Sagrario, y la cueua de S. Antolin, que es de mucha deuocion; lleuònos tambien hasta nuestra casa, y en ella me entregò las llaues, a dõde llegamos ya al anochecer. Ibamos con arto cõsuelo de vernos ya en nuestra casa, que tanto auia costado el llegar à aquel punto. Todo el lugar estaua, como he dicho, contento de nuestra venida.

El dia siguiente embiò el Cabildo al Tesorero, y vn Canonigo à darnos la bienvenida, y cõ tanta deuocion, q̃ todo el tiẽpo q̃ durò la visita; eran muchas las lagrimas q̃ derramauan. A mi me hizo dar gracias à nuestro Señor, el vernos alli: nos contaron como aquella casa se la auia dado el Obispo D. Francisco de Reinoso a la santa M. Teresa, para q̃ fundasse en ella su Monesterio, y el Cabildo no lo auia cõsentido, por estar tã cerca de la Iglesia, y q̃ aquella mañana auiã todos reparado en como nuestro Señor no los dexò acordar desto para nuestra casa: porq̃ si se acordarã, en ninguna manera lo consintieran. Con esto alabaron

à nueſtro Señor, y ſe alegraron de vernos ya en ella, y creo yo no eſtan arrepẽtidos de tener alli las Monjas, que las tienen por ſantas, y no dudo yo mucho de que tienen razon. Era el Obiſpo muy ſanto, digo eſte don Franciſco de Reinoſo, tio de don Pedro, que fue el que le dexò la hazienda què dio al Conuento, y eſta caſa en que eſtan, pienſo ſe eſcriue ſu vida, y por eſto no dirè yo aqui nada della: era muy amigo de los pobres, y anſi hazia grandes limoſnas, como digo, en ſu vida ſe hallara mucho de que alabar a nueſtro Señor. A mi me imprimio lo que del oì, vna confiança grãde, de que aquella caſa ha de permanecer, y tener lo neceſſario, en fe de lo que eſte ſanto acudia a los pobres. Puſieron ſu retrato en la Igleſia, que para mi era particular conſuelo tenerle alli. Eſtuuimos haſta el Domingo infra Octaua de nueſtra Señora, ſin poner el Santiſsimo Sacramento: aquel dia ſe puſo con mucha fieſta, predicò el Doctor Sobrino, y dixeron la Miſſa tres Capitulares de la Igleſia, y aſsiſtiò a ella el Obiſpo, que es don Felipe de Tarſis. Lleuòſe la muſica de la Igleſia mayor, y fue el Cabildo tãbien a la Miſſa; eſtuuo aquel dia el Santiſsimo Sacramento deſcubierto, y mi alma tan llena de gozo de verle ya en otra nueua Igleſia, que no podia detener las lagrimas; pareciame me daua a mi nueſtro Señor el parabien de lo que alli paſſaua, y de lo que a el le alabauan: entendi que aquel dia tenia gozo accidental, y gloria aquel ſanto Obiſpo, y todos atribuìan a ſu ſantidad aquella obra. Aſſeguròme mucho nueſtro Señor de q̃ fauoreceria ſiempre aquella caſa, y que no las faltaria lo neceſſario: hizome aquel dia muchas miſericordias, entre ellas me parece me daua à entender, que no ſeria aquella la poſtrera fundacion. De todas eſtas coſas comencè yo a dudar, y a parecerme ſi me las hazia fabricar mi imaginacion; como parecia eſtar la voluntad encendida, que ſuele tãbien el entendimiento concebir de ſi coſas buenas, quando eſtà el alma deſta manera, y algunas otras que por mi entonces paſſauan: tambien eran diſcurſos mios; mas el Señor me ſacò deſta duda: porque entre las demas coſas de que yo dudaua, fue vna, que me dixo, que aquel dia ſaldria cierta perſona de Purgatorio. Pareciame a mi que eſto deuia de ſer del demonio: porque vna coſa anſi como eſta, le ſucedio a la Santa Madre Tereſa en vna fundacion, y que eſta era querer el contrahazer aquello; hizome eſto vn gran temor, y como digo, boluiendome a nueſtro Señor, y ſuplicandole no permitieſſe tales engaños en mi, y que aquello no hallaua yo como creerlo, por auer muchos años que era muerto, y entendia yo auerſele hecho muchos ſufragios. Con eſto comencè à turbarme vn poco, y à parecerme todo imaginacion mia, aunque la paz, y conſuelo interior bien via yo no podia ſer de otra mano, que la deſte Señor, ni que mi entendimiento ſupiera acertar a dar coſa a la voluntad con que encenderſe con tantos efectos buenos, ni ſerenar la imaginacion, como lo haze nueſtro Señor. Entonces quiſo eſte Señor enſeñar me eſta verdad deſta manera. Repreſentòme en la imaginaciõ vn maeſtro muy eminente en ſu ciencia, y letras, muy auẽtajado en lo natural, y como digo, en ſu facultad, y que eſte tenia dicipulos, todos de gran ingenio, y agudeza, y para examinarlos en lo que les auia enſeñado, los llamaua, y proponia vna dificultad de ſu ciencia, a la qual ellos reſpondian cada vno ſu parecer: vnos bien, y otros mejor: y otros mas auentajadamẽte; mas ninguno daua en el punto de la perfeccion de aquella declaracion que pedia la dificultad; y anſi el maeſtro les dezia, y alabaua lo que auian dicho, ſatisfaciendo a cada vno; mas el les dezia en vna palabra, todo aquel miſterio, en que tantas auian ellos gaſtado, y con ſolo ella les enſeñaua aquel ſecreto, y del quedauan ellos mas maeſtros, que de todo lo que acerca deſto auian diſcurrido. Todos quedauan eſpantados de lo que ſabia ſu maeſtro, y tan concluidos, y cõten-

tentos, que se iban à abraçarle, sin poder hazer mas, ni hablarle palabra, estimandole de nueuo, y amandole mas que hasta alli. En esto me mostrò el Señor de la manera que de alli adelante entenderia sus palabras, y noticias, y que aunque cõ la deuocion que vna alma tuuiesse estando iluſtrado el entendimiento, y la voluntad mouida, podrian ofrecer razones, y afectos buenos, y el demonio agudezas suyas, todo cessaua en llegando este Señor, cuyas palabras son serenidad, y amor, y llenura de bienes, delante de quien todo nuestro saber es ignorancia; mostròme aqui claramente los efectos de sus palabras, y la luz que echan de si, la diferencia de sus noticias, y como todo lo demas era baxeza, y aunque otras vezes me auia su Mageſtad enseñado el como le conoceria, aqui fue de vna manera, que parecia infalible el saberse para siempre quando era este Señor el que se manifestaua, y da a conocer. Algunas vezes me acuerdo quando bueluo a mirar los efectos que causa en mi vna palabra suya, los que hizo en el Cenaculo despues de resucitado, aquella visita, y aparecimiento a sus Santos Dicipulos; ansi es, que se pone en el alma como Rey, y absoluto Señor: desto han dicho otros mejor, que yo sè entender. Pues digo, que todas las dudas que se me auian leuantado cessaron luego, y quedè en la serenidad, y paz que este Señor dexa al alma que el visita, y con vn consuelo grande, de ver ya acabada aquella obra, y casa suya, con tan gran gusto de todos.

Antes de la Missa entrò el Obispo à acetar con autoridad de Secretario, y testigos la fundacion, y esto era con intento de nombrarme por Priora de alli, para q̃ naide pudiesse sacarme de aquella casa, porque se temian que la de Valladolid me bolueria à lleuar presto, por no auer acabado en ella el trienio, despues de la eleccion; para assegurar esto, no sè que escrituras se hizieron. Dauame nuestro Señor aqui bien a entender quan injustamente deseauan mi assistẽcia, alli, ni en otra ninguna parte, que muy claro me ha mostrado su Mageſtad, que no he puesto nada en estas sus obras, aunque para confusion mia, permite lo imaginen, tan fuera de la verdad; el por su misericordia se la muestre a todos los que tan engañados estan.

Pues en acabando de hazer estos autos, se fue a la Iglesia el Obispo, y se hizieron los Oficios, como he dicho. A la tarde se encerrò nuestro Señor, y entrò otra vez à dar los habitos en el Coro, creo, a cinco doncellas, todas pobres; mas muy virtuosas; y ansi las remediò este Señor, y con bien particulares medios las traxo a la Religion, que por no alargarme aqui no lo digo, y porque v. merced lo sabe ya: quedò hecha nuestra nueua casita, a donde començò nuestro Señor a traernos a todas con tan nueuas ganas de seruirle, que parecia se entraua entonces en la Religion. Todas las que entraron ayudauan bien a esto, que tenian grandes deseos de su aprouechamiento, y ansi se assentò luego la casa, que parecia que auia muchos años que lo estaua, de manera que todos alabauan a nuestro Señor.

FIN DEL LIBRO SEGVNDO.

VIDA

VIDA Y VIRTVDES DE LA VENERABLE MADRE MARIANA DE S. IOSEPH,

FVNDADORA DE LA RECOLECCION de las Monjas Recoletas Agustinas, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

LIBRO TERCERO.

INTRODVCCION.

ESTE Tercer libro contiene, Lector Catolico, vnos papeles que se hallaron, en que la M. Mariana de S. Ioseph, daua quenta a sus Confessores del estado de su interior, y misericordias que nuestro Señor la hazia: estan todos escritos de su mano, menos dos, de los menores, que hallè en el libro que diximos, hizo copiar el Doctor Geronimo Perez, donde estauan con los demas. Helos corregido cõ los originales, con el cuidado que pide la materia, de cosas tan raras, y sobrenaturales. Pido al que con recta intencion leyere estos papeles, buelua à passar los ojos de la consideracion por lo que ha leido hasta aqui, con que se hallarà mas instruido, y facil, para lo que resta de la jornada. Escusado es a mi rudeza, alabar, ò encarecer lo venerable, y grande destas cosas; los que los leyeren alcançaran dellos mas, ò menos, conforme a su capacidad, y espiritu: y el que menos ternà colmada materia de admiracion, y alabar a la Magestad Diuina, que tan admirable esen sus Santos, y se mostrò tanto en esta querida Esposa suya.

Solo aduierto, que el papel de que haze mencion en el capitulo doze del libro, precedente, en la coluna primera, folio 113. es el primero deste tercer libro donde mas estendidamente refiere la misericordia que nuestro Señor la hizo, por las Octauas de Nauidad, de aquel año. Traigo a la memoria las palabras de la Venerable Medre, en la coluna segunda, en que dize: *Ya v.m. sabe que esto es conforme a mi flaqueza, que la essencia de la gloria de Dios, bien sè q̃ no merez co yo verla en esta vida, ni en la muerte.* Sin embargo queda larga licencia al docto, para que ajustando lo que contiene este primer discurso, y otros semejãtes, con las mas ciertas reglas de la sagrada Theologia, y lo que resuelven los Santos y Doctores, cerca de si puede verse la Essencia Diuina en esta carne mortal, ò en que modo, y sentido juzgue destas comunicaciones, conforme a lo que la opinion mas Catolica, y segura diere lugar, en fauor desta Religiosa virgen, y sus heroycas obras, y virtudes.

***

IESVS

IESVS MARIA IOSEPH.

I. Año de 1605.

EL MODO Que traigo de oracion desde Nauidad, es vna presencia de nuestro Señor continua; y para dezir como es, siempre siento encogimiento, y temblor, de la grandeza con que se muestra su Magestad amorosamente al alma, dandola que siempre le mire, y vea como hinche cielos, y tierra cõ todas las cosas criadas: esta contẽplacion de la Essencia, la trae toda absorta, y con tan grande assistencia en este bien infinito que se le comunica, que jamas se puede apartar del, ni por vn punto; de manera que ni durmiendo, ni assistiendo à negocios exteriores, le pierde de vista, sintiendole, y como poseyendole en su reino. Las comparaciones que para declarar cosas tan superiores se ofrecen, todas son tan grosseras, que haze desabrimiento el traerlas: Con todo dirè vna para darme a entender, y es; que quando estamos al Sol, aunque anden muchas motas del polvo que se leuanta, no por esto dexa de calentar, y alumbrar con sus rayos; de manera que no le pueden quitar q̃ haga sus operaciones; pues assi es acà, que las cosas que otras vezes solian impedir à estar con este Señor cõ quietud, ya no son mas que los atomos, y muy menos; porque con solo mirarle no puede el alma diuertirse, ni escaparse de la refulgencia de sus dulcissimos, y amorosos rayos; y sin que la impidan despacha los negocios que se ofrecen, y sin aduertir mucho a ellos, salen mejor que si pusiera mucha atencion. En esta presencia de nuestro Señor trae tambiẽ la de los Santos, y Angeles, la Virgen nuestra Señora, y su Santissimo Hijo, q̃ todos parece se le dan al alma por compañeros, y gozando de sus bienes en el Señor, se alegra de sus mayores aumentos, y por ellos dà gracias al dador, y todo le sirue de mayor gozo, y consuelo; aqui experimenta en si aquello que dize San Iuan: *Vidi turbam magnam, &c.* Descubresele este reino con tan gran magestad, y alteza de espiritu, que la parece està ya en aquella Ierusalen Ciudad santa, gozando de la gloria que alli se comunica; y assi ya no tiene deseos de morirse, como otras vezes, que la traìã estas ansias a pique de perder la vida, por verse ya con su dulce, y querido Esposo; mas aora (como ya he dicho) està contenta, aunque se alargue la vida; porque sus esperanças se le han buelto en alguna manera en dulce possession. El trato con los Santos es de ordinario; porque lo son en acompañarla, y assi con facilidad impetra sus auxilios, y aunque su comunicacion es dulce, y amable, el q̃ lo es infinitamente la lleua tras si, que estando el presente, no pueden satisfacer Angeles, ni Santos. Con esto parecẽ las cosas de acà de muy poco valor, ò ninguno, y de aqui le viene vn total olvido dellas, y desassimiento de todo; aqui le ha dado este Señor a conocer los grados mas aventajados de los Angeles, y sus oficios; los quales alcançaron con el mas alto conocimiento de Dios nuestro Señor, y por esto le aman mas vnos que otros: aqui se le ha enseñado al alma, que en quanto mas conociere, amarà mas, y que este conocimiento se alcança por el agradecimiento; y assi anda siempre con cuidado de aprouechar en ser agradecida. Estas dos virtudes tienen los Angeles con gran preeminencia; y quando el Señor quiere enseñar esto al alma, y la excelencia destos bienauenturados espiritus, y la perfeccion, y assistencia con que le sirue en los oficios para que los criò, es muy gran merced, y las vezes que su Magestad me la haze, queda el alma enseñada à seruir à este Señor con reuerencia, y respecto, junto con vn amor entrañable: algunas vezes he deseado poder dezir como hazen esto; porque me parece se holgaria v. P. a mi, sè dezir, que me han quedado otros muchos efectos arto prouechosos para reformar los diuertimientos delã-

te

te de la Mageſtad deſte Señor, y la compoſicion de las acciones que con mirarlos ha querido enſeñarme: yo era devota ſuya toda mi vida, y aora les tengo mas amor; porque ſiruen à eſte Señor mio dulciſsimo con fidelidad, y cuidado, y quando veo las faltas que yo hago en eſto, deſcanſa mi alma con ſu puntualidad, y les pido hagan por mi gracias à ſu Mageſtad, por las infinitas miſericordias que ſiempre me haze, que no sè como viuo, faltando tanto en la correſpõdencia dellas, que cierto ſon tan grandes, que no ſe pueden dezir, y tengo por milagro de la prouidencia deſte Señor, el poder aſsiſtir a otra ninguna coſa, mas de à mirarle amandole: es verdad, que en las obligaciones, y negocios forçoſos ſe aſsiſte; mas en los que no lo ſon, artas inaduertencias ſe hazen, y en lo que llama el mundo prudencia, y entendimiento; porque le tiene anegado el conocimiento ſuperior de las infinitas grandezas deſte amable Señor mio; el qual tiene abſorta la voluntad, y conſumida en ſu infinito amor; de manera que hablando propiamente, ſegun lo que entiende, y ſiente el alma, y a ella no obra; porque el Señor es el dueño, enſeñandola, como es el el que todo lo haze amandoſe; porque el dà el amor, y la correſpondencia, da las noticias, y da el aprecio dellas, da el conſumirſe el alma, y da el recibirla en ſu eſſencia, haziendola franca la entrada à ſus eternos gozos, y enſeñala, como es Rey pacifico, y que pacificamente le gozan los de ſu Reino; al qual là admite. O que bienes ſe le deſcubrẽ tan ineſtimables; que riquezas tan liberalmente dadas, y que Señor la acoge tan infinito en todo biẽ! Aqui es el eſtar agradecida, y conocer quanto mas indigna es deſtos dones, que otra ninguna criatura: O quien pudiera dezir lo que aqui paſſa, Señor mio, para que todos os amaran, y ſiruieran! el caudal que dais, para que pague el alma, que ſois vos miſmo el deſcanſo que ſe ſigue deſtas dulciſsimas correſpondencias, los confortes, y enſanches con que queda el alma con eſta nueua reedificacion que eſtais haziendo ſiempre en ella: O Señor, conozcan os ya los del mundo, hundan aqui ſus pretenſiones, conuirtiendolas en ſolo cuidar de grangear vueſtra voluntad; acabemos ya cõ ellos, bien, y gloria mia, que no es juſto que almas que criaſteis para tan excelentes indias, anden cargadas de tierra, y de vaſura. O ſi fueſſe yo buena ofrenda, y ſacrificio, para que quemada en braſas, llegaſſe a ellos eſta luz verdadera, que de vos ſale: ò Señor haceldo ya, y todos vueſtra amable voluntad: dirè diſparates, y es mucho no hazerlos; a todo acude el Señor, aplacando los afectos con los pacificos actos que enſeña en eſta eſcuela de amor; pareceme que las virtudes que aqui ſe exercitan, mas ſon Caridad, Reſignaciõ, Humildad, y Agradecimiẽto: porque en eſte reino que. Aqui ſe ha deſcubierto, no ſe haze mas de amar, mirando ſiempre al amado, y lo q̃ ayuda al alma, à mas amarle, y mas gozarle, es ſolo lo que la da guſto, y el del amable Señor, es ſu deſcanſada gloria; y anſi eſtà totalmente reſignada, y conocida: deſto crece en agradecimiento, aumentandole ſu Mageſtad eſtas virtudes, conforme a las noticias que la va dando de ſi, que ſon tantas, y tan ſuperiores, que no ſe pueden dezir con diſtincion; porque ſe paſſan de buelo: algunas vezes me acuerdo de lo que dixo San Pedro quando vio a Chriſto nueſtro bien en la transfiguracion; y como muger le diſculpò, aunque a mi parecer es eſto; mas porque aqui ſe ve à Chriſto glorioſo, y no ſe ſatisfaze el alma en ſu Humanidad ſantiſsima, haſta que el Señor abre el ſeno de ſu Diuinidad, a donde ſe ve el alma reinando con riquezas infinitas (como ya dixe) que ſe las apropria ſu Mageſtad, con la liberalidad de ſu larga miſericordia; aqui cañta en ſu modo con verdad, y ſeguridad. *In pace in id ipſum, &c.* Goza del amor que la tiene eſte Señor dulciſsimo, crece la confiança de q̃ aquellos bienes han de ſer ſuyos para in eternum, conoce que ſon dados de gracia,

cia, con esta confiança viue en paz, y aun que desterrada, quanto al cuerpo gozosa, con las prendas de la possession, que desde luego se le han dado, anda alegre, y sin acuerdo de otra cosa, ni puede tener atencion a nada, y de si està tan oluidada, que dificultosamente puede aduertir a las indisposiciones corporales, ni dar quenta dellas, ni saber dezir de donde me procedan, sino es que las cause la gran flaqueza, y falta de fuerças que tẽgo, desde que nuestro Señor ha dado este continuo incendio en el alma, los dolores siento; porque son dados de su mano, y essos misericordiosamente, y sè que gusta su Magestad de que los tenga; y ansi los arrecia quando es seruido; mas no me quitan el andar, y quando las fuerças no estan muy acabadas acudo a la Comunidad: no entiendo yo como siendo tan recios, puedo andar en pie, algunas vezes parece que me descoyuntan, y los que nunca me faltan, son en las espaldas, y pies, y manos, de donde me sale vn excesiuo ardor, tambien es ordinario tenerle en el coraçon, y dolores, con otros sentimientos arto grandes. Ya he dicho à v. P. como me hizo el Señor esta misericordia; y ansi no la pongo aqui: lo que me haze algunas vezes reparar, es que tengo vn modo de insensibilidad en el natural, que quando me aprietan algunos achaques, aunque me hazen remedios, no siento que me aliuian, ni me dañan, y esto he mirado con cuidado. pareceme que el alma le tiene puesto todo en atender a las influẽcias del Espiritu Santo, que le siente presente: todo lo demas tiene por accessorio, solo aquello que toca al seruicio de nuestro Señor, que estas cosas por pequeñas que sean le dan cuydado, y las estima en mucho. Esta presencia de nuestro Señor le sirue de libros; porque para exercitar virtudes, se le muestran en los Santos, y en la Virgen nuestra Señora, y su santissimo Hijo; alli se le descubren vnas minas hondissimas, con infinitas profundidades, y enseñanças muy leuãtadas, y vese bien la verdad de nuestra nada con tanto assiento, que ni leuanta al alma que la estimen por todos caminos, ni la aniquilan las desestimaciones, ni que todo el mundo la tenga en poco, y desprecie, y aunque conocia mucho hondo en las virtudes, aora es con muy mayor luz que hasta aqui: dixe arriba, q̃ con facilidad se valia de los Santos, es tanta, que con solo vna vista sencilla los halla de su parte, y la comunicacion de ellos, la tiene cõ vn silẽcio descansado, sin que nada la diuierta de mirar, y gozar del Señor, que es quien gouierna, y sustenta estas correspondencias, y estanto el amor q̃ halla en estos Cortesanos, que la hazen fiestas, y se alegran con los fauores que ven que la da el Señor; en fin la admiten con gusto a su santa Congregacion: porque la ven lauada en aquellas corrientes caudalosas de aquel rio, que dize San Iuan, que riega estos floridos arboles del Paraiso, que es este cielo, y este Señor, a donde salẽ los olores destas flores hermosas; y en su compañia gozamos principios de aquellas bienauẽturãças prometidas por Christo nuestro bien, y ganadas por el; yo quisiera poder dezir lo que aqui se entiende, y goza. Esta es la oracion que tengo, sin poder hazer mas de dezir: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Y admitiendo el Señor esta pobre ofrenda, el pone con su mano el sello de su amor sobre este coraçon suyo, y con dezir, que sea huerto cerrado, le cierra, porque no da, que se pueda dezir lo que con su liberal amor ha puesto en el, solo da deseo de q̃ a todos corra la cortina, para que ya el mundo sea cielo; esta ansia se leuanta algunas vezes, aunque ya no ay ninguna que dure mucho; porque lo que puede desear lo tiene en casa, con esto no echa menos la soledad que solia fatigar mucho el no viuir en ella, y no la estorua la compañia (como ya dixe) porque a donde quiera està sola con su Rey, y Señor, y en el halla, y goza de sus dulces coloquios, sin que nadie se lo vede, ni le turben aquellas superiores correspondencias amorosas. O si pudiera dezir qua-

les

les son, quan dulces, y amorosas, generosas, y fuertes, tan llenas de todo bien, y sin tassa la pobreça de nuestro ser, alegra, y conforta; porque el amado es su sustento, y sus riquezas son las deste Señor, y mas conocer su nada, la haze mas agradecida, y este agradecimiẽto la haze mas capaz de mas recibos. Oq̃ armonias passan aqui tan sin ruido, que vida tan quieta, y sola, y tan acompañada, y entretenida, y como no hazen falta los amigos, ni los Santos, ni los Angeles; aqui goza, y se le comunican aquellas siete luces, que dize San Iuan, que son los siete Dones del Espiritu Santo; los quales obra el Señor en vn modo muy leuantado: no sè como v. P. me manda que diga lo que aqui passa, es imposible, ni los Angeles podran, ni todos los Santos jũtos, que los vnos, y los otros con todas sus riquezas, y resplandor, y luz de entẽdimiento, parecen gente aldeana, y corta delante deste Señor amable; los quales estan con vna reuerencia, y temblor, que mirarlos basta para quedar vn alma humilde para siempre, a la qual tiene este infinito amor, y Señor mio en vna cõtinua admiracion, acompañando a estos bienauenturados, no haziendo mas de dezir: Sanctus, Sanctus, y aunque siempre se repite esta cancion, jamas cansa, si no en vn pasmo admirable, viue en el Señor, a su parecer, sin fe, ni esperança: porque ve tanto el alma, que todo lo que le han dicho es poco; y en quanto mas vè, mas conoce que ay por ver, y entender, y no espera; porque goza segun la capacidad deste estado, y si la suspende el Señor estos bienes, se goza con esta suspẽsiõ; porque la enseña, que para no morir le conuiene, y huelga de viuir; porque el lo quiere: es cosa admirable ver como obra aqui la resignacion; y ansi tiene por gloria, que la encubran estos bienes, quãto al sentir, a los que la seguridad de que los trae consigo, jamas falta; quãdo los goza traza quanto quiere, y todas sus trazas tiene sin embaraço: en fin obra con el infinito poder deste dulcissimo Señor; y quando su Magestad quiere suspender estas noticias, y da al alma vida de ansias, de verle, y gozarle, y otras semejantes, son tales que abrassada en viua llama acabaria, si su Magestad no prouey esse de aquellos actos pacificos, que he dicho; en los quales descansa por algun tiempo; mas tornan tan eficaces, q̃ van acabando esta vida mortal a mucha priessa, y lo padece el natural de manera, que me ha sucedido irme à alguna parte escondida, para morir a solas, y sin que naide me haga ruido a la partida: es grande la seguridad que tiene el alma, de que es querida de su amable Señor, q̃ verdaderamente cree entonces que no le han de sufrir sus amorosas entrañas dexarla ausente, y con esto muere en suma alegria: à este tiempo acude el Señor con su infinita prouidencia, dando aquellos actos de resignacion, con que pacificamente se dexa en sus braços, admitiendo los regalados fauores; con los quales se quieta, aunque tornan muchas vezes. De quinze dias a esta parte, que con tener presente a este Señor, aunque no por el modo que en este papel he dicho, sino como otras vezes, que ya v. P. lo sabe: Digo pues, que en su misma presencia se leuantan estas ansias tan presurosas, que se lleuan tras si el coraçon, y sensiblemente parece arrancarse, y deshazerse, por irse a esta Magestad amorosa, y infinitamẽte amable, y todos los huessos del cuerpo parece que hazẽ sentimiento, y quando el natural llega à acabarse, es cosa admirable ver como cierra este Señor las noticias de sus tesoros, y satisface al alma de que los absconde. Ya he dicho, que estos dias me trae ansi, y aora el coraçon tan abrassado, que me parece que si me despedazaran, no lo sintiera, y aunque resignada, ausente, y cõbatida de poderosas olas esta alma, por irse a las manos del que la hizo a su imagen, y semejança. Estando con nuestro Señor, aurà dos dias, y auiendome moderado estas ansias, a mi parecer presto me dio à entender, que lo hazia; porque si mucho tiempo me viera con estos deseos de morirme, con el amor grande

que

que su Magestad me tiene, le venciera mi tormento, y soledad, y me lleuara cõ sigo; y que me las aplacaua; porque era menester que viuiesse por aora. Si se sirue y gusta dello, resignacion da para que dure con gusto el destierro, hasta que se acabe el mundo; mas no sè para que pueda ser buena tan miserable, y desagradecida criatura. Ya he dicho lo que he podido, y no sè como va, v. P. lo entenderà, que tantos bienes juntos no se puedẽ declarar, sino confusamente, y desayuda el poco tiempo, que no me dexan escriuir con q̃uietud; y ansi creo se le parecerà.

II. Año de 1606.

EL CAMINO Por donde aora me lleua nuestro Señor, es de tanta serenidad, que luego passan las noticias; y ansi con dificultad se pueden referir. Escriuo en confiança de que es gusto de nuestro Señor, pues se me ha mãdado: inuocando la gracia del Espiritu Santo, digo, que ayer despues de auer comulgado, me hallè con particular señorio en este modo de presẽcia de nuestro Señor, manifestandose a mi alma cõ grã magestad, sin dar lugar à que pudiesse ver, mas de solo a este Señor dulcissimo, comunicandose con mas particular gozo, q̃ otras vezes, aunque con espera de alguna borrasca; la qual se me anunciò desde la noche antes; estuue poco cõ este Señor, digo dandole gracias por este singular beneficio, q̃ a mi indigna quiso hazerme; lo qual suele castigar con vna pena interior, dada de su mano. Sali, como he dicho, presto del Coro, a donde me sucedio lo q̃ v.m. sabe, luego me dio nuestro Señor esta pena, q̃ he dicho, jũto con dar licẽcia q̃ fuessen cõbatidas mis inclinaciones antiguas de mis enemigos, cõ grande fuerça, a mi parecer, diziẽdo a mi flaqueza (q̃ lo estaua mucho) q̃ ya estaua perdida sin remedio; porque mis engaños se auian ya descubierto, pareciame que con esto no auria quiẽ quisiesse encargarse de mi alma; porque la persona desengañaria a todos de mis enredos, y que hallaria muchos de su parecer. Y lo que mas podia apretarme, era persuadirme à que era la verdad todo quanto dixessen en esta parte: era mucho lo que se ofrecia, y la bateria que se daua al alma, por el camino q̃ v.m. sabe, que suele ser otras vezes. Mas duraua à ratos; porq̃ de quando en quãdo soplaua el Señor, y con su amable presencia esparcia toda esta multitud de espinas, sin dexar rastro ninguno, y como yo soy tã miserable, tornaua à mirarlas, y a sentir q̃ se les boluia à dar licẽcia, para que continuassen la guerra, que cada vez era mayor. No sè como era esto, que con este alboroto (que era muy grande) hallaua en el centro del alma el mismo assiẽto, y serenidad; que sino passara nada, hallandome siempre en el Señor, descansando los ratos que gustaua de manifestarse: esto durò todo el dia, y con arto trabajo del cuerpo; porque estaua la salud, como v. merced sabe. En vno destos ratos de quietud, quiso nuestro Señor mostrarme como era esto que passaua por mi, para reparar (segun aora me parece) vn poco de recelo que se me auia leuantado, de que tornaua à sugetarme a la flaqueza antigua en las virtudes, al fin, quiso este Señor mio, como digo, consolarme, mostrandome que era aquello que por mi passaua. Pareciame que me via con claridad muy distintamente en nuestro Señor sola, a donde se me mostraua la pelea que passaua entre mis enemigos, y las virtudes que el Señor ha puesto de su mano, que resistian con valor; del qual yo dudaua; en particular se me dio conocimiento, de que la fortaleza, y humilde resignacion, no estauan dormidas, como a mi me parecia; antes se mostrauan que eran el arrimo del alma; la qual me mostrò nuestro Señor, q̃ estaua con grande sossiego y reposo, y en esta serenidad manifestò estas virtudes en vn modo de luz clarissima, que parecian vnas estrellas muy claras, cuya hermosura alegrò mi alma mucho, q̃ parece me quitauan el temor q̃ se me auia leuãtado de las faltas q̃ auia hecho en la ocasiõ passada. Diosemeà

entẽder como eſtas peleas las permitia el Señor para mayor biẽ del alma, y el eſta uaalli ayudãdola paraq̃ no cayeſſe, aunq̃ à ella la dexaua ſin luz, a ſu parecer. Entendi que la mayor guerra que ſe me haze, es para quitarme el animo; y aſsi parecia alentarme el Señor con algunas ſemejanças que dirè a v. m. Diome ſu Mageſtad aprecio de lo que auia ſucedido, por algunas razones, que me parece no ſon buenas para aqui. Quedaronme deſeos (aunque no muy viuos) de mas perfeccion, y de exercitarme en todo lo que a eſto me ayudaſſe.

III Año de 1606. en el mes de Agoſto.

ESTando vn dia en la preſencia de nueſtro Señor, en el modo que he dicho a v. P. deshaziendoſe mi alma con vna gran avenida de ſu encendido, y dulciſsimo amor; el qual obraua en ella aquello que dize Dauid. *Audi filia, & vide, &c.* Haſta *Quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.* Y adorando al Señor, y amandole cõ todas las fuerças de mi alma (que al parecer eran muchas, y esforzadas con el infinito poder ſuyo) oluidada de todas las coſas, y de mi, ſe hallaua mi alma riquiſsima, y tan fauorecida del Señor, q̃ moſtrandola el mucho que la tenia, parecia ya no poder ſufrir dexarla mas tiempo atada a eſta mortalidad; y la perſona de Chriſto nueſtro Señor parecia echar la mano para ponerla entre ſus eſcogidos; el qual me parece eſtaua con mucha mayor gloria, reſplandor, y mageſtad, q̃ otras vezes, cuya hermoſura abraſaua mi alma, y en vn modo de vniformidad altiſsimo, me hablauã las tres Diuinas Perſonas, penetrãdo mas, y mas mi alma cõ aquel amor no criado, ni decible, parecia allegarme à ſi, y cõ vn modo de amoroſa, y quieta eficacia queriã lleuarme a la ſegura holgança, y amable Ieruſalẽ; la qual ſe deſcubria con mucha mayor hermoſura, y grandeza q̃ otras vezes; y como he dicho, el amor q̃ el Señor me moſtraua, era grãde, cõ el qual infundia en mi alma vnas anſias de ſu gloria, que del todo robauã mi coraçõ, y cõ la igualdad q̃ haze el amor perfecto, aun entre los objectos tan diſtãtes: y mirando yo quan al principio eſtaua eſta caſa, y q̃ parecia ſe hariã otras a dõde eſte Señor ſe ſiruiria: comẽcè cõ mi ignorancia à repreſentarle, q̃ conuenia detenerme algũ mas tiẽpo, y trocandoſe las ſuertes, tomando mi dulciſsimo Señor mi cauſa por ſuya, y yo la de ſu ſeruicio por mia, ſufriò cõ ſu bõdad, q̃ duraſſe eſta cõtienda entre ſu infinito amor, y el q̃ del procedia a mi alma, aunq̃ todo lo obraua ſu braço poderoſo, queria cõ el leuãtar mi nada cõ ſus dulces y amoroſos fauores, enriqueciẽdome con poner en mi coraçõ el ardiẽte zelo de ſu hõra, y el aprouechamiento de las almas, por quiẽ embiò a ſu vnigenito Hijo, y oluidada yo de mi particular deſcãſo y gloria, boluia muchas vezes a ſuplicarle me dexaſſe trabajar mas en las coſas dichas, y de cada vez parecia encẽderſe mas mi alma en eſtos deſeos; los quales la deshazian de nueuo, y a ellos boluia el Señor a moſtrarme mas el amor q̃ me tenia, y q̃ por el q̃ria ya abreuiar el deſtierro, queriẽdo mas q̃ yo ſalieſſe del, q̃ no lo que yo alegaua. No sè como era eſto, q̃ junto cõ el fuego de los deſeos de padecer por eſte Señor, y ſeruirle en eſta vida, ſe derretia mi alma por irſe con el, y pos del, q̃ era vna amoroſa inuenciõ, q̃ yo no ſabrè dezir. En fin dando el Señor licẽcia a mis amoroſas porfias, me cõcedio mas vida, y ocaſiones en ella de ſeruirle, padeciẽdo en mi, y en las q̃ de nueuo moſtraua q̃ ſe ofreciã, y fortaleciẽdo en mi la cõfiãça de q̃ le auia de ſeruir, y ſu Mageſtad agradarſe, comẽçò à llouer ſu amor eficaces auxilios, para valeroſos deſeos de darle guſto, y vn grãde aprecio deſta vida, y de las coſas que en ella ſiruen, para mas agradar a eſte Señor, y vna eſtima del tiempo tan grande, que qualquiera minuto que ſe paſſa, me parece vn teſoro ineſtimable. Quedòme en el alma tã gran anchura, y contento, que muchas vezes ſin ſentirme me hallo con vn modo como de deſafio cõ los Sãtos, y eſpiri

tus

tus bienauenturados, pareciendome tẽgo yo mas que ellos; pues aun estoy en parte a donde puedo tomar (mereciendo) a pechos las cosas que tocaren al seruicio de nuestro Señor. Y aunque ha muchos dias que su Magestad me auia hecho esta merced, de estimar la vida por la que en ella ay de cruz, aora es con mas particular aprecio, y alegria: he quedado de aqui con tanta ansia de padecer, que muchas vezes me hallo preguntando a las criaturas, si me sabrã dezir a donde hallarè trabajos, y si ay alguna que los tenga, y no es pequeño no tenerlos. Esta es la leña que aora se quema; los del cuerpo, que en otro tiempo fueran grandes; porque van creciendo: en el presẽte son nonada, y no situẽ sino de reclamo para mayor ansia dellos. No sè que riego hizo el Señor a las virtudes, despues que su Magestad, y misericordioso amor mio, me hizo esta merced, que parece han quedado con vna notable fertilidad, y espiritu de alegria en mi alma, que todo acaecimiento se la aumenta. La resignacion reina pacificamente, sin que nada perturbe la paz, ni la confiança: el amor con los proximos es con aumentos conocidos. Parece ha querido nuestro Señor que palpe yo las prendas que de sus dulcisimas manos dexò en mi alma; la qual como no halla nombres que dar a su amoroso Emperador, calla delante del, contentandose con solo dezirle: *Dilectus meus mihi complacuit, &c.* Andando halla nueuos tesoros de que gozar, y lenguaje con que la entiende, mirando siempre las finezas que este Señor haze con los que bien quiere. O que cosas comunica, que amorosas palabras, y que dulces entregas de vnas riquezas no merecidas, ni entendidas, q̃ la misma alma admirada le suplica q̃ se aparte, q̃ no son cõpatibles con su gran magestad, y cõ esta la enseña à ser humilde; y la fuerça desta virtud haze, q̃ de nueuo le diga: *Fuge dilecte mi, & assimilare capræ, &c.* No porq̃ muere de amor, q̃ ya la ha fortalecido, sino porq̃ admirada, y deseosa de seruirle sin tantos recibos, aunq̃ el agradecimiẽto crece al paso dela humildad, y con ella buelue a dexarse en las manos deste Señor, para q̃ mas la enriquezca. Que diferencias de colores se descubrẽ, pareceme a mi puede con verdad dezir el alma. *Flores apparuerunt, &c.* Y entiendo yo q̃ aqui sentia la Esposa estas diferencias, y como no ay palabras para declarar loq̃ aqui passa, y las riquezas cõ que se halla, ponele nõbre de flores, q̃ es tierno, y gustoso, y humilde; pues nacen a donde las puedan pisar, y en tierra, y si es la de mi coraçõ, qual tan mala, indigna de biẽ, mas como es tierra nuestra, es el Señor el q̃ entra a la parte; y el q̃ la siẽbra, y riega, y sea el q̃ se dè gracias infinitas por su amorosa liberalidad. Amẽ.

IIII. Año de 1606.

LVEGO Que comencè a hablar con v. merced, senti que se encẽdia con fuerça el fuego, que estos dias he traìdo en el alma; mas fue creciẽdo de manera, que me parece ha muchos dias q̃ no he sentido el alma tan abrasada; porque aquel fuego en q̃ suele cõuertirla el Señor, estaua tã crecido, q̃ yo no podia hallar otra cosa, ni la via en mi, ni mas que al Señor, que era el que se comunicaua en este fuego. Pareciame se quexaua de que reusaua el acabar en sus manos, y deq̃ no queria dexarme en ellas del todo; y sin hablas entendia esto, y le respondia, q̃ ya no era mia, q̃ por el me auia dexado en las manos de la obediẽcia, q̃ era la q̃ me mãdaua q̃ del todo no me dexasse. Hazia yo por diuertirme, mas no podia, q̃ a lo q̃ me parecia; ya yo no era la q̃ via, sino la llama de aquel amor, q̃ por amor se hizo hõbre: ardia fuertemente quãdo le miraua niño, q̃ se me ofrecio algunas vezes, y si para escaparme queria aprouecharme del exercicio ordinario (que es aquel modo de presencia suya, que v. m. sabe) todo me inflamaua mas: pareciame q̃ hasta el cuerpo se me auia conuertido en fuego, y como la memoria de obedecer a v. m. no me de-

xaua, ni podia hazer nada de mi parte, via q̃ el Señor auia tomado la mano, y anſi el natural parece tomara dar gritos para alentarſe, y poder con tanto, como ſe le daua; con eſto penſaua yo que deſcanſara, y ſin ſentirme di algunos quexidos, echando la culpa a la indiſpoſicion que tenia. Nada me ſoſſegaua, aunque en lo interior lo eſtaua mucho, y tuuiera por dulce gloria acabar en medio de aquellas llamas. Quando reſpondi al Señor lo que dexo dicho, me parece començò aplacarſe aquel incendio, que duraria hora y media. Quedè, como he dicho àv. merced, que ando eſtos dias, y allí me parece me daua el Señor fortaleza, y confiança de que ſe iria mi alma purificando, y quitando de las muchas faltas que hago, que era lo que pedia, y ſer para ſiempre vna coſa con eſte amoroſo bien, ſin que ya me cayeſſen manchas. No sè yo dezir eſtas coſas tan interiores, que para las ordinarias, ſabe v. merced bien no tengo habilidad, ni entendimiento para dezirlas.

V. Año de 1607.

DESDE El dia de nueſtra Señora de la Expectacion me traxo nueſtro Señor en vna continua oracion, por vn afecto encendido; ſin diſcurſo. En eſte fuego andaua mi alma conſumida; algunas vezes en lo ſuperior della, deſcubria el Señor vna muy alta noticia de la grandeza del ineſtimable beneficio, de auernos dado à ſu vnigenito Hijo: eſta admirable dadiua refreſcaua el fuego que me conſumia, aunque, como he dicho, ſin ningun diſcurſo, mas de vna ſimpliciſsima repreſentacion deſta miſericordia. Duròme eſto haſta el Domingo; en eſte dia, y noche ſe començò con mas eficacia, y atencion à repreſentarſeme el Santo Nacimiento de Chriſto Señor nueſtro, y eſto era de manera, que me parecia eſtar yo entre las tres perſonas, que en el peſebre ſancto eſtauan, nueſtra Señora, y el Niño, y el glorioſo San Ioſeph; y ſi algun poco con alguna ocupacion me diuertia, tornauan à darme entrada. Algunas vezes pedia la bendicion a eſtas tres perſonas, en quien hallaua amoroſa acogida; pareciome vna vez me la echaua nueſtra Señora, con beneplacito de ſu Santiſsimo Hijo, y Eſpoſo. Diome aquella noche vna gran calentura, con bien apretado dolor de cabeça, que ni echada no ſoſſegaua, ni ſe aplacaua la fortaleza con que me daua, diome el Señor animo para leuantarme a los Maytines de la vigilia deſta fieſta; no pude dezir en todos ellos palabra, comencè las Laudes arto ruin, y boluiendome a la conſideracion deſte diuino miſterio con los oficios que cantauamos, me hallè en aquella compañia, y eſtremado conſuelo que auia tenido todo el dia: hizieronſe todos los oficios, y acabada Prima, ſalio vna Miſſa rezada, a donde yo recibi el Santiſsimo Sacramento, eſtando mi alma llena de recibos, y fauores deſte Señor, que no pueden dezirſe con palabras; porque todos eran obrados con la dulciſsima preſencia ſuya. Luego que le recibi, me fuy à vn rincon del Coro, y en ſentandome, ſenti cabe mi à nueſtra Señora, cuya alegria, y grandezas de eſpiritu ſe deſcubrian, llena de jubilos, y en todos ſus afectos vnas profundidades ſin ſuelo, en que ſe deſcubria algo de lo mucho que eſta Señora alcançò à entender deſte Verbo, que della tomò carne; traìale en las manos, era tan hermoſo, que no pude apercebir nada particular, por ſer tambien grande el reſplandor que de ſi echaua, y ſuſpendida del todo entre eſtas miſericordias de que gozaua mi alma, me parecio que nueſtra Señora me echaua el Niño en mi falda, y braços; y como mi coraçon eſtaua tan abraſado, ſin eſperar a mas comencè à abraçar al Santiſsimo Niño; el qual me parecio ſe entraua en mi pecho, eſcogiendo mi coraçon para reclinatorio: Con eſto

esto me parecia no era yo la que alli estaua, mas que del todo desparecida; solo auia quedado Christo, y su gloria, que era la que alli resplandecia con vna alteza de gozos, q̃ de solo escriuirlo aora, se derrite mi alma, y quisiera q̃ el Señor diera licencia à vno de los Serafines que alli estauan, para que escriuiera lo que con esta criatura miserable, y ingrata ha zia este Rey soberano, que entendimiẽto humano, no puede dar lenguaje à cosas tan superiores. Parecia abrasarseme el pecho, y despues de auer estado gozãdo destos bienes, quedè en vn gran silencio, y cercada de vna luz muy clara; la qual me parecia salirme del pecho, a dõde estaua yo cierta que estaua el Señor haziendo todos estos efectos, y otros que yo no sè dezir: luego me senti buena, y sin ningun dolor de cabeça. Todo el dia anduue arto recogida, aunque con mi desagradecimiento no supe guardar estos tesoros, y ansi comencè a sentir sequedad grande, el dia de Nauidad, aun que en el discurso de la noche me auia el Señor fauorecido. No sè qual de los dias de Pascua llegò a mi noticia vna falta que auia hecho vna persona que yo deseaua fuesse muy perfecta; creo tuue impaciencia dello, y esto, y la falta que della conoci, me inquietò. Boluio el Señor à enseñarme el camino de la paz interior, y doliendome de la falta que tuue en sentir mucho la de la persona, que dixe, vi quãto mayor era la mia. Diome con esto nuestro Señor vn desagrado de mi arto grande. El dia de la Circuncisiõ me represẽtò su Magestad lo q̃ le auia costado a su Santissimo Hijo, el nombre q̃ se le puso de Iesus: y como no solo han de ser los Prelados mayores en el nombre solo, sino q̃ pues su Magestad los escoge para que lo sean, hã de padecer por sus subditos, y en quanto mas trabajarẽ por el bien dellos, mejor se pareceran à nuestro Maestro Christo, que en dandole nõbre de Saluador, luego dio aquella poca de sangre, por señal, y principio de q̃ consumaria el oficio para q̃ vino al mũdo. Dixome el Señor, que no me doliesse tanto aquella poca de pena, que auia tenido por la falta de aquella alma, q̃ se me auian de circuncidar los gozos, y q̃ hiziesse yo de buena gana este sacrificio de carecer dellos, por cuidar de las almas que estauan a mi cuenta. Parecia-me a mi que estaua yo resignada para dexarlos, mas aqui diome el Señor a entẽder que no, y deseo de estarlo mucho en su diuina voluntad.

Vispera de los Reyes, estãdo en Maytines, me hizo el Señor reparar en como a pocos dias nacido Christo Señor nuestro, luego huuo quien le perseguiesse, y buscasse, para quitarle la vida. Aqui se me dieron a entẽder aquellas palabras: *Fili præbe mihi cor tuum, & præpara, &c.* Y como el estar tan conjuntas, denota la presteza con que nuestros enemigos procuran apagar la centella que nace en el alma, con el riego q̃ haze Christo con su diuina sangre, y preciosos meritos, quando con la representacion, y memoria de su vida, y muerte, se enciẽden los afectos. Quedòme de aqui vna particular luz, y deseo de velar en el tiẽpo de los consuelos, para no descuidarme; porque las ladronas pasiones mias no me hagã perder. El dia de los Reyes estando en sermon, se me boluio a representar el niño, con grã hermosura, todo el causaua en mi alma vna nueua resurrecion de afectos encendidos, y tiernos; mas no sè que nueua gracia despedia de sus dulcissimas manos, q̃ cõ ellas sentia en lo interior del alma vnos frutos muy copiosos: experimẽtaua bien, q̃ dize de ellas la Esposa, q̃ son de vna hechura, q̃ no sabe tener cosa en ellas, q̃ pueda escõderla, y como todo lo q̃ ay en ellas, es tan precioso, todo enriquece, y aficiona de nueuo al alma. *Dilectus meus misit manũ suã per foramen, & venter meus intremuit ad tactũ eius.* Pareciame q̃ cõ cada meneo q̃ hazia cõ sus dulcissimas manos, era vn particular toque, cõ q̃ mas la despertaua a q̃ mas le amasse. Entendi biẽ como aquellas manos erã las q̃ auiã criado todas las cosas, y quãto poder les q̃daua para criar mas si quisiera. Reparè

como solas ellas eran las que hazian en mi aquellos efectos, y dixome el Señor, que solo su poder infinito pudiera auerme llegado a si con la mucha ingratitud mia; el qual se entendia por sus braços, y manos; con las quales auia sacadome de tantas miserias, y tantas vezes, que me acordasse que era obra suya, y el mi maestro en todo tantos años, sin auer tenido otro. Y es assi, que hasta que sali de santa Cruz, nunca tuue Confessor, ni quien me diesse luz, digo de ordinario, con quien tratar mi alma, como se verà en el discurso de mi vida. De todo lo que por mi ha passado, nada me ha dexado tan admirada como la grandeza de la santidad, y gracias de nuestra Señora, parecen los Sãtos junto a ella, como vna pequeña centella junto à vn grãdissimo, y alto fuego. He deseado me diera el Señor, como dezir algo de lo mucho que en esta Señora se me descubriò: v.m. sabrà mejor los grados de sus virtudes, que si yo supiera dezirlas, no fueran quales son: gran bien es tenerla por Madre, y Abogada nuestra, con solo su amparo estauamos arto ricos: bendito sea el, que nos hizo hijos suyos, y alabenle los Angeles, por la largueza de sus misericordias.

VI. Año de 1608. A veinte de Abril.

EL ESTADO Que aora tengo, y siento, es vn desamparo grande de nuestro Señor, y de todo sentimiento de virtudes, cercada de tentaciones delgadissimas, y el entendimiento sin fuerças, para hazer reflexion en ningun examen, sin ser posible hallar razones para declarar este estado, y lo que por mi passa, aunque lo he procurado. Parece que toda mi vida espiritual va fundada en vn cimiento tan debil, que al primer aire ha de caerse todo; porque va sobre falso, y que los pensamientos, y assomo dellos, son obras cõsentidas en malos fines: el que causa mayor miedo, es el de la vanagloria; por que aunque no se averigua conocido consentimiento, el peligro en mi flaqueza, y la solicitud, y delgadeza con que acomete esta tentacion, haze temblar, y como no se puede hazer fiel examen, averiguando hasta adonde ha llegado, luego se representa el riguroso que se ha de hazer en la hora de la muerte, y parece està el alma como vn guijarro duro, en el qual no han hecho impresion las grandes corrientes de las aguas; que bien se ve ha hecho mucho el Señor de su parte, mas no para que haga el alma mouimiento, ni de temor, ni de agradecimiento, ni la voluntad està dispuesta para aborrecer el mal, ni querer lo bueno, ni lo malo; mas padeciendo vn passmo intimo, y total, se dexa sumir en este gran peso de la Cruz, que padece el alma toda, a la qual se le representã todos los actos con que hasta alli se han mouido sus potencias al mal, sin poder descubrir rastro de ningun bien, sino vn dolor, y pena tan profunda, que acaba los espiritus, y fuerças. Parece es este dolor aquel cuchillo de dos filos, que dize San Iuan; porque a qualquier parte que buelue el alma los ojos, halla quien la lastime, y hiera, y toda traspassada en esta afligida vida, està como tullida, ò como vn niño recien nacido, que solo siente, y llora, sin poder dezir de que; porque, ni tiene discurso, ni lengua, ni sabe hazer acciones con que darse à entender, ni sabe distinguir lo bueno de lo malo. Parecerà disparate dezir, que està el entendimiento tan entorpecido, que no puede esto; pues no lo es, sino que passa assi como he dicho. Pensar que se puede ayudar el alma, es imposible, ni hazer mas de lo que haze vn corderito que se dexa atar, y lleuar al matadero sin dezir ay; porque aun el quexarse le han quitado, que ni aun, a esto acierta. Parece la han entregado à vna gran multitud de enemigos que la atormenten; mas ni teme, ni espera, ni sè que obscuridad es la que tiene. Esta mañana me parecia que me via cercada de vna tiniebla grande, y

que

q̃ grã numero dellos me atormentauã, y maceauan alma, y cuerpo; no sè como era, que todo lo via con gran escuridad. Parece se sienten en este tiempo los mismos efectos que se hallan en las suspensiones intimas del alma con nuestro Señor: porque alli obra sin saber como, y acude a sus obligaciones, y cuidados de ellas, sin que la cuesten trabajo, ni reflexion en lo que haze; mas esto todo es gozando de aquella profunda, y regalada vnion que causa paz segura: acà es por vn modo de traspassamiento en esta intima pena, de la qual lleuada toda el alma no sabe quien la lleua a las obras que haze, mas de que las haze, y acude a lo que siempre, como vn ciego que va por donde le guian; mas es sin saber quien es la guia; porque la que lo suele ser, que es la Fè, està aqui tan escurecida, que tampoco se conoce, porque a esta virtud, y a todas las demas las da fuerça la voluntad, que es el caño por donde se encaminan las aguas del Espiritu Santo, y como aqui no ay voluntad al parecer: porque aun della la han desnudado al alma: padece vna tormenta tan a ciegas, que no puede valerse, mas de hazer lo que he dicho, de dexarse entregar bañandose en la misma tribulacion, a donde se ve anegada.

Despues que sali de Missa, me dio nuestro Señor à entender, era esta pena grande misericordia que hazia a las almas que el queria subir a muy grande cumbre de perfeccion. Diome vna gran estima deste modo de padecer, y aunque no se me concedieron alas para desear volar al Señor, quedè con alguna seguridad interior, mas sin poder obrar actiua, ni passiuamente segun el sentido: porque no me quedò luz ninguna, mas de vn abraçarme con aquella pena, y cõ vn simple deseo de que no me la quitasse el Señor, por sobrelleuar mi flaqueza; y ansi se lo suplicaua muy en lo intimo del alma, sin ruido de palabras, ni de afectos conocidos distintamente. Afloxòseme vn dolor grande, que he padecido desde ayer en el coraçon, que conocidamente era causado de la pena, que he dicho; ha me dexado con arta flaqueza en las fuerças. Pareceme es vn grande sacrificio el que aqui se haze de la voluntad, haziendo della renunciacion total al Señor: porque viendose el alma sin ella, con desnuda resignacion, se dexa desnudar desta potencia, que es como dar la vida por el Señor, y quanto es de mayor valor la interior, tanto es de mayor precio este sacrificio de la voluntad. Passa esto por vn modo tan secreto, que no sè yo darme a entender. Pareceme a mi quiso dezir esto Christo nuestro Señor, quando dixo: Bienauenturados los pobres de espiritu; pues saben serlo hasta desnudarse de vna cosa tan preciosa como su misma voluntad, que me parece a mi es aquel *Spiritu principali*, que dize Dauid, pues deste bien se desnuda aqui el alma, y huelga de verse desnuda, y pobre, y tan pobre, que solo lo sabrà quien huuiere experimentado, que cosa es verse vn alma sin voluntad, no solo para consigo, sino tambien para exercitarla con nuestro Señor, que es esta vna soledad, y desnudez grande.

Esta pobreza de espiritu me enseñò nuestro Señor, avrà quatro años, estando vna vez mirando a Christo nuestro bien, en la Cruz, quando dixo aquellas palabras: *Deus meus, Deus meus, &c.* Pareceme que me dio alli à sentir algo de lo que passaua su santissimo Hijo en aquel desamparo, y que me senti desnudar, y quedar en vn desierto tan solo, y sin amparo diuino, ni humano, que me parecio gustaua de la imitaciõ de Christo Señor nuestro. Eran vnas tinieblas en lo natural, y sobrenatural del alma, y vna pena tan viua, y aguda, que parecia acarbarse la vida, al passo q̃ la de Christo nuestro Señor; mas el consuelo de su imitacion era grande, aunque no con gozo sensible, de modo que pudiesse por el afloxarse la pena que alli sentia. Diome su Magestad gran aprecio de aquella misericordia, y de lo que su Santissimo Hijo padecio quando se le arrancò el alma, y dixo las palabras que he dicho;

cho, y entonces me dio a entender esta desnudez, que aqui he dicho, y aunque he passado por ella algunas vezes, no me parece que he sentido lo que esta vez alli se me dixo: Y pareciome que nuestro Señor me dixo, que me auia de desnudar su Magestad, y ponerme pobre a su gusto, y no al mio. Mucho entendi entonces; mas no me acuerdo mas de lo que he dicho: Dème su misericordia, que jamas falte en lo que fuere su diuina, y mas agradable voluntad, que es por la joya, que se han de vender todas las cosas, y quedar pobres hasta de los deseos, resumiendolos à esta santissima voluntad de nuestro amoroso Señor, a quien todas las criaturas se la dē, y v.m. en vna pureza, y alta desnudez, como se la dan a desear.

VII. Año de 1608. à veinte y dos de Abril.

DIZEME V. merced, que escriua la disposicion con que me hallo interiormente, y es tan dificultoso, que si el Señor no da como se pueda, sè que no acertarè; mas arrimada a la obediencia, y confiando en ella, comiençо en el nombre del Señor.

Desde ayer quando fuy a comulgar se començò à ablandar mi alma, y viendo que auia de recibir a este Señor, en llegando al Coro (que ya iba con deseos de juntarme, y hazerme vna cosa cō el; mas padeciendo, si ansi se puede dezir en las cosas que el ordena, aquel genero de aprieto, que he dicho à v. merced estos dias) pues como digo, en sentandome en mi lugar, se me embistiò el alma en vna subita, y repentina alegria de aquel gran bien que esperaua, y sin poder hazer mas de gozarme enella, me fuy a comulgar, y haziendo lo que la culebra, quando se muda la piel vieja, me parecio hazia yo lo mismo, y dando me el Señor vnas alas simplissimas para volar a el, me parecio entrarme en aquella niebla escura de su Diuina Essencia, en el modo que he dicho a v. m. otras vezes: y aunque la presencia de nuestro Señor, por sola su bondad, me parece q̄ nunca me falta, con todo me parece fue esto vn fauor, y recuerdo particular, con que el alma buelue a gozar de aquellas noticias delgadas, que el Señor comunica en el profundo, y hondo della. Passò esto de presto, y aunque me quedè en sequedad, dexòme por todo el dia con alegria auentajada de los demas, y con particular estima de padecer, haziendo pie en aquellas palabras de la Esposa, que dizen: *Leua eius, &c.* Pareciame a mi era esta mano en que descansaua mi alma los trabajos, y dolores de Christo nuestro bien, y que en aquella infinita riqueza se le dauan lugar a las cruces de paxillas, que yo auia lleuado; parecianme tan faciles, y dulces todos los trabajos, que por ningun consuelo los trocara, aunque esto en ellos me ha dexado nuestro Señor, que lo conozca, y guste casi siempre: Esta mañana se començaron a descubrir mas estas luces, desde q̄ despertè; mas en entrando en el Coro, quando iba à comulgar se me ofrecierō vnas palabras, que dizen: *In fide, & in lenitate ipsius magnificabit Dominus, &c.* Pareciome, que con ellas se mostraua el Señor agradecido de la Fè, y gusto con que auia padecido estos dias, y enseñòme, como el medio mas eficaz para alcançar el vnirme mas a el, era la resignacion. Desta virtud me dio su Magestad vn gran aprecio, y mostròmevn hondo profundissimo que ay en ella, y como era el mejor aparejo de todos, para que el Espiritu Santo obrasse en mi alma; el qual me parecia sentia yo, *& in lenitate ipsius*, y que se me comunicaua vn rocio dulcissimo del cielo, que es el manà, y pan de los Angeles, con q̄ se sustentan, y viuen eternamente todos los bienauenturados. Con este bien infinito, que presencialmente sentia en correspondencia, obraua el mismo Señor en lo mas intimo del alma, vn humo aromatico, en que deshecha, se sacrificaua en victima agradable a este Señor,

ñor, de que se daua por seruido. Quedòme vna confusion terniſsima, y amorosa desto que su Magestad me daua a sentir, y vnas sosegadas ansias de desnudarme, y resignarme mas, dexandome en este Señor, viuiendo para siempre en cõfiança de su diuina prouidencia. Eran vnos afectos tan quietos, y amorosos, que del todo parecia derretirse el alma en aquel diuino ser.

VIII. Año de 1608. à seis de Mayo.

AVN Que ande con sequedad, nũca me parece que estoy sin presencia de nuestro Señor; mas como no es feruorosa, trae se gran pena, y algũ temor de que no sea engaño, y por lo menos se siente el no andar con reuerencia delante de tan gran Magestad, que no se puede perder de vista este bien infinito; porque aunque falta quanto al sentido, y gusto, la Fè no dexa que el alma se descuyde. Desta manera he andado algunos dias, y tan cercada de espinas, que no hallaua parte adonde no las sintiesse. El Lunes, yendo à comulgar me acordè como se dize de Christo nuestro bien, que es lirio entre las espinas, y pareciame le tenia yo desta manera; porque comencè à sentir su diuina presencia en lo interior del alma, y con consuelo le hallaua, y gozaua; mas viale cercado de las espinas que producian mis culpas, y faltas, que eran las que en estos dias me traian ocupada, y tan dolorida el alma, como he dicho à v. m. aunque yo las estimaua, y abraçaua segura de que en ellas estaua el Señor escondido, y en lo intimo del coraçon assentado, digo posseyendole con seguridad, aunque con aquellas pũçadas de que estaua mi alma cercada, padeciendo, y gozando, me abraçaua con estos bienes mezclados quanto al sentido, que de lo vno, y lo otro iba ya teniẽdo aprecio. Desta manera estuue hasta el Martes, que llegada la hora de la Missa, al entrar en el Coro se me ofrecieron muy de presto estas palabras de los Cãtares: *Dilectus meus descendit in hortũ suũ.* Y cõ vna vista interior, y muy profunda comẽçò nuestro Señor a darme à entender las profundissimas minas, y tesoros que se descubrian, en que de verdad pudiesse dezir vn alma este *Descendit in hortum suum*; y el adorno que el mismo Señor le daua quãdo ella dezia, *hortum suum*: Descubriaseme vna morada limpissima, y muy clara, a donde se via la Imagen de Dios, con la semejança limpia, como si de nueuo fuera criada sin mancha; mas bien se via era regeneracion hecha con el fauor de la gracia, y presencia de nuestro Señor; experimentaua se el *mansi in solitudine*, que dize Dauid; y el *Eduxisti nos in refrigerium*; mas todo tan pacificamente, como si la criatura no hiziesse nada, y lo obraua todo el Señor. Quedè todo el dia con gran quietud, y con aquella presencia de nuestro Señor suauissima, aun que con algunos temores quietos. Ayer Miercoles yendo tambien a comulgar, y hallandome con tan buena compañia, se me ofrecieron aquellas palabras, que se dizen en los Cantares: *Lectulus noster floridus*, y dandome nuestro Señor entrada, me parecio gozaua yo del *intra in gaudium Domini tui*, y descansando en este infinito bien, y amor dulcissimo sentia, y gozaua del verdadero descanso. Acordème del reclinatorio de la carroça de Salomon, que era de grana finissima, que denotaua la encendida caridad con que este Señor ama a las almas que se dexan del todo en sus diuinas manos, haziendo lecho dellas, para descanso de su Esposa, y haze que la techumbre deste lecho sea de madera incorruptible, que es la que la guarda de los peligros, è inclemencias de los elementos, y no ay cosa que mas nos defienda, y nos haga conseruar, y guardar este diuino fuego, que la cruz, y los trabajos, y tribulaciones: esta es la entrada para alcançar estos bienes, y comunicaciones dulcissimas, que el amado da à gustar a sus queridas, y escogidas. Quedème todo el dia con

gran

gran recogimiento, y aviuada la presencia de nuestro Señor, y queriendo despues de comer estarme vn rato con su Magestad, se me ofrecio suplicarle por la persona que dixe à v.m. y como he pedido tantas vezes por ella, y no se me ha concedido, comencè a quexarme con ternura a nuestro Señor, de que no me hazia esta merced. No sè si me parecio que no se me concedia, por mi incapacidad, ò cosas semejãtes, que no me acuerdo bien; mas de que por vn modo muy superior entẽdi me consolaua el Señor, y me asseguraua de que era mi alma vna de las que mucho amaua su Magestad, y de las mas allegadas: y esto fue con tan gran sentimiento, y seguridad, que con palabras claras respondia yo, que ya lo sabia, y creìa; mas que pues era assi, que como no me concedia aquella merced; desto no tuue luz de que se haria; mas quedè resignada, y con mayor amor para con la persona, y vna gran ternura, y agradecimiento del amor que el Señor me tenia, que aunque desde entõces casi siempre he estado con compañia, no he podido diuertirme, ni dudar del amor grande, que entendi me tenia este Señor, que sea alabado por mi de sus Angeles. Fue mucho lo que senti, assi quando le recibi, como en todo el discurso del dia, que no lo sè yo dezir: su Magestad lo dè a gustar à v.m. que aunque le ayan dado mucho, quedale a este Señor muchissimo por dar.

IX. Año de 1608. à veinte y dos de Mayo.

OY Iueues despues de auer estado casi toda la tarde ocupada con negocios, me fuy al Coro a rezar la penitencia de vna reconciliacion; auia estado todo el dia con ansias de hazer alguna penitencia, y en entrando en el Coro me hallè en la presencia de nuestro Señor con muy gran consuelo, y gozo; comẽcème à enternecer de ver su bõdad, y misericordia, dixome: Oy que has estado ocupada, quiero yo consolarte, y fauorecerte; hizome mucha merced, y mostrò quererme con ternura entrañable; consolòme del sentimiento que yo tenia, de que no podia hazer nada por su seruicio, que acabaua de mandarme que no lo hiziesse el señor Doctor Sobrino, por mis achaques, y pocas fuerças; y como por todos caminos me via atada, dauame pena; entẽdi gustaua mas su Magestad de que obedeciesse, y con estima desto quedè consolada.

X. Año de 1608. despues del mes de Mayo.

EA Dulcissimo Padre mio, cõ vuestra bendicion tomo la licencia, que dais a este oprimido coraçon, para estender las velas de sus ansias, interrumpiendo el silencio que en vuestra diuina presencia tiene: Señor mio como sufris que a la infinidad de vuestros beneficios se opongan faltas que contrasten el agradecimiento que os debe esta criatura villana, y ciuil, en este cortesano trato, con que vos la sustentais, y amparais siempre? Que es esto Señor? porque dexais, y sufris que se ponga este fuerte paredon de la ingratitud entre vos, y mi alma; con el qual se impiden las influencias de vuestra liberal gracia, con que aueis criado, y sustentado a esta vuestra hechura, y sacadola con vida de tan peligrosos trances como los en que me han puesto mis continuas caidas? Ya Señor mio es tiempo de no darlas, y de que no caygan en vacio los riquissimos dones, y preciosas joyas con que aueis querido sacar de miseria a la que tantas vezes se ha buelto a los ajos, y cebollas del miserable Egipto, escogiendo pobreça, y mendiguez, quando se le ofrecian minas de inestimable precio: no permitais Señor, que mis enemigos se burlen de mi, ni que lleuen despojos de esta real fortaleza que escogistes para alvergue vuestro, despues de auerla puesto tan ricos adornos, como vos solo sabeis,

beis, y la que los ha gozado, y hallado en si, dandoselos vos mi Señor, y Padre mas de valde que a ningun hijo vuestro; pues vuestras dadiuas, Señor mio, clamẽ por mi, y la primera sea Christo bien nuestro, a cuya costa viuo, y me sustento, y aunque con las migajas de los hijos pudierades sustentar esta vuestra criatura, llena de enfermedades contagiosas, y de muerte; no aueis querido sino que goze de los mayores tesoros vuestros: dadme Señor, que sepa estimar este bien, y que todo mi coraçon se consagre, y sacrifique para siempre en vna purissima victima, y tan agradable a vuestros diuinos ojos, que os sirua de vn perfume olorosissimo, con que todos los Cortesanos del cielo sean prouocados a daros eternas, y nueuas alabanças; y denoslas tambien por lo que me sufris en medio de los recibos continuos que de vuestra mano me dais: y den vozes los meritos de vuestro Hijo, y mi Maestro, y Redẽptor, para que por el fortalezcais mi flaqueça, con cuyo amparo me teman mis enemigos; pues sabeis quanta es la muchedumbre que se ha ajuntado a contrastar a esta que criastes de nada: como Señor sufris que me siluen a mis oidos, burlandose de mi flaqueza, y que se entren de tropel en este alcaçar vuestro, y que à fuerça, y a porfia traten de derribarle, sabiendo vos quan debiles cimientos tiene. Que es esto Señor mio? heos ofendido? heos enojado? Si aurè; mas bien sè que sabeis perdonarme: no vea yo enojados vuestros clarissimos ojos, mostradmelos Señor, y luego mis tinieblas passaran de la otra parte; castigadme Señor por vuestra mano, y no dexeis que mis contrarios embistan mi alma del oleo de sus alagos, y lisonjas. O Padre amorosissimo; como os sufren vuestras dulces entrañas, ver afligida a la que llamais regalo vuestro; que es esto Señor, como os tardais tanto en venir? por vẽtura hase mudado vuestra suaue condiciõ? haos endurecido mi doblado, y ruin trato? Ea Señor, que se acaba mi vida, y tardais mucho en socorrer a la que matan las ansias de amaros. Si errè, Señor, quien puede enderezarme, sino vuestra misericordia? Si os hazen asco mis enfermedades, vos sois medico, y quereis que ansi os llame: Sanadme Señor, y venid presto, oigase vuestra voz, y dexarãme gozar de lo que me mostrais, que debo desear gozar en vos: florezca este jardin que plantastes por vuestras manos solas; no se tarde mas el toque dulcissimo del encendido amor con que me amais; quemense ya las pajuelas que detienẽ los frutos que aueis de coger presto: fertilicense aquestas plãtas, y no baste yo a estragarlas: mãdad que se alce presto, Emperador mio, este mi caydo coraçon, y demos principios a las glorioſas paces que pone vuestra gracia: mirad q̃ las fuerças van muy de caida, y que son menester vuestros olores, para tornar a mis antiguas glorias: no quiero otra Señor, sino agradaros, à solo vos quiero, amo; y deseo cõ todas las fuerças de mi alma: sigaos siempre, huyan de mi otros quereres: Que se ha de hazer Señor, ya no ay vida, acabese la mortal, q̃ es fuerte ausencia para tan flacos hõbros: que va en que muera, que os importa Señor, aunque yo pierda, cierrense ya mis ojos, no vean mas de a vos, que todo es ayre. O ansioso coraçon, quien te socorrerà en tan grande aprieto, no sè ya como viuo; dad fuerças dulce biẽ, que ya no puedo, sino es que vos querais que viua muriendo; en todo se haga siempre vuestra voluntad, aunque yo muera, que essa es la luz en que dexais que yo me mire; sufrid mis desatinos; pues sois la causa de ellos, y la que me consume.

XI. Año de 1608.

EL IVEVES Passado, que se contaron nueue de Iulio, que fue el dia en que se hizo la eleccion, luego q̃ despertè me hallè con vna ansia (aunque sossegada) de irme a nuestro Señor, y esconderme, y entrarme mas en el abismo de su Diuina Essencia. Esto era con vna

sim-

simple noticia de aquel infinito, y sumo bien, sin otro discurso; mas de estarme en su dulcissima presencia, amandole con este impulso, que me hazia apresurarme para ir al Coro delante del Santissimo Sacramento à gozar deste bien. Leuantème luego, y fuyme allà, y comẽcè a dudar, si seria bien rezar Maytines, ò dexarlos para otro tiempo, y aprouecharme de aquel bien que tenia presente, y se me comunicaua, supliquè a su Magestad me mostrasse qual era su volũtad, y entendi que cumpliesse con aquella obligacion, que el me esperaria; y confiãdo en su diuina palabra, me puse à rezar, y aunque los rezè con recogimiento, y sentimiento de su amable presencia, picaua la voluntad por verse sola, y con tal quietud, para atender al Señor q̃ la iba encendiendo: Con esto se rezò todo presto, yo me quedè con su Magestad; el qual quiso que viesse (con la claridad que mi capacidad pudo sufrir) la assistencia con que està la Santissima Trinidad en aquella humanidad de Christo nuestro bien, y como real, y verdaderamente està este Señor trino y vno en aquel Diuino Sacramento, por concomitancia, y esto era con vna magestad y gloria tan excessiua, que yo no sabia de mi. Comencè a suplicar a este Señor admitiesse el sacrificio de mi voluntad; la qual del todo renunciaua en la suya, para que hiziesse de mi lo que quisiesse, y que si lo era, que yo fuesse Perlada que lo fuesse todo el tiẽpo que el gustasse; mas que auia de ser el mi cõsejero, y protector, y que por su mano auia de correr, y por su quenta el gouierno desta Comunidad, y que me auia de hazer merced, de que desde aquel dia las auia de dar nuenos alientos, y deseos de seruirle. Dixome, que esto me concedia, y que yo lo veria luego como me hazia esta merced, en que las hallaria a todas con nueua alegria, y disposicion para obrar con mas suauidad. Diome aqui grandes deseos de trabajar en su seruicio, y en este oficio, y de perficionar la vida; y assi comencè a mirar la obediencia de Christo nuestro bien, y su vida, a donde se me enseñò vn altissimo modo de obrar, à imitacion suya, no buscando las virtudes solo por ellas, ni por mi, sino por la gloria, y honra de su santissimo Padre. Cõ esto me hallè alentada, y con vna gran anchura de animo para seruirle, y ayudar a las hermanas en lo mismo, y para atropellar los tedios, y dificultades. Todo esto passaua muy sin ruido, y con vn quieto gozo profundissimo, que me hazia estar con vna profunda atencion al Señor, que me tenia suspendida: Comẽçòseme a leuantar muy de lo intimo del alma, vn pacifico deseo de que el Señor nos embiasse a todas su santissimo espiritu; pues le inuocauamos para q̃ nos alumbrasse en la eleccion, comencè a suplicarselo con los versos de la sequẽcia, que se dize en esta santa fiesta, y a deshora me hallè suspendida, y sin afecto ninguno; mas de vn gozo reuerencial, q̃ me hizo a entender a vn buelo que senti sobre mi de vna Palomica blanca: no era como las palomas naturales, ni tenia aquel blancor, por aquel modo, era vna blancura suauissima, que cõ mirarla engendraua amor finissimo, y de tan superiores efectos, que no los sè yo dezir, y aunque fue tan de presto, quedaronme estos muy entrañados en el alma. La figura no era de Paloma, como he dicho; mas entendi que lo era; yo no sè dezir della mas; porque la vi tan de presto, que no pude atender à mas, y quando se me desaparecio (a mi modo de dezir) quedò por vn rato en el mismo puesto, vno como remolino de luz, de extraordinaria suauidad, y della se estendian rayos sobre todas las hermanas; a las quales me parecia amaua mucho el Señor, y que las enriquecia, y alentaua a que caminassen a la perfeccion. Yo no sè como vi esto, que no fue por el modo q̃ otras vezes. Quedòme vna grã certeza, de que assistia este diuino espiritu en todas, y en lo que se hazia; y con esto quedè todo el dia tan lleuada, y suspensa, que no podia estar en nada, cõ q̃ se ofrecieron artas ocupaciones; mas ninguna pudo diuer-

uertirme de aquella reuerencia, y atencion con que me hazia estar el sentir al Señor presente en aquel modo. Ha me dexado con los mismos efectos que dixe, de atropellar qualesquiera dificultades, por seruirle, y he hallado en todas mas aventajados deseos de caminar a la perfeccion, y desde aquel dia las embistio a todas el Señor vn espiritu alegre, y gozoso, ellas lo atribuian al contento que les auia dado la nueua eleccion; mas como yo vi lo que su Magestad las fauorecio, y vi claro era aquel efecto de su diuino espiritu, y hasta aora van desta manera, y mi alma llenada deste Señor, sin poder hallar aliuio en otra cosa, mas de en buscarle, y amarle. Entendi tambiẽ aquel dia que Christo nuestro Señor, y su Santissima Madre fauorecerian siempre a esta casa, y me mostraron que amauan mucho a mi alma, y que gustauan que yo les siruiesse en aceptar el cuydado de seruir a estas hermanas. Dixome el Señor, que desde este dia me hallaria mejorada en el trato con ellas, y en la humildad, y paciencia, si yo no me desayudaua, y le ataua las manos con andar descuydada, y desaduertida en las ocasiones. Enseñòme con el cuydado que auia de estar, y otras muchas cosas, en que me hizo merced, que no sè yo dezirlas; mas de que me hallò mejorada desde aquel dia: sea por siẽpre alabada su infinita misericordia.

XII. Año de 1609. à quince de Abril.

EN CIVDAD-Rodrigo me sucedia algunas vezes despues de auer comulgado, hallandome muy recogida, y al salir deste recogimiento, me parecia tener toda la boca, y rostro, y toda yo bañada de sangre tan caliente, que sentia con este calor encenderme yo toda; esto era con vn singular silencio, y deleite interior, que me duraua todo el dia el andar suspendida de aquel consuelo, y calor, que hasta el exterior participaua, y pareciame bañaua Christo nuestro bien, de aquella diuina sangre suya, assegurandome de que no me faltaria su misericordia con otras mercedes que me hazia, de que yo no me acuerdo para dezirlas con claridad. Quedaua de aqui con mas deseos de perfeccion, y con tan gran pena de que auia de boluer a tratar con criaturas, y à hablar en cosas que a mi me parecian imperfetas, que me deshazia, y pedia al Señor cõ lagrimas, y muchas veras, que se acabasse alli mi vida: via yo bien mi flaqueza, y el Señor que me la mostraua: esto era cõ las de casa, que por darlas gusto me ajustaua, a sus platicas, y conuersaciones, que para ellas no eran malas, y para mi suficientes, para perder el tiempo, y diuertirme de lo que nuestro Señor queria y me mandaua. Con esto andaua algunas vezes con gran tormento, y afligida por la poca fuerça que tenia en obedecer a su Magestad.

Estando en Eybar con vn gran dolor de cabeça, me fuy a la celda tan apremiada del, que me parecia no podria hazer nada, ni acudir a la Comunidad. Representè esto a nuestro Señor, suplicandole me diesse salud para seruirle, y gouernar aquella casa, que estaua tan a los principios; con esto me recogi, y pareciome se llegaua a mi Christo nuestro Señor, y que con gran amor me ponia la mano en la cabeça, y apretandome con ella me hallè sin dolor alguno. Otra vez me senti tambien muy mala, y porque no lo entendiessen las hermanas, me fuy al Coro, hechème en el suelo; porque no podia estar sentada, ni de otra manera: dome vna cosa como a manera de sueño, y si estaua dormida yo no lo sè, mas de que me parecia estaua en vna ribera muy apacible, y que por ella veniã llegãdose a mi los dos gloriosos Martires S. Cosme, y S. Damian, de quien yo deseaua ser deuota, y teniamos en la Iglesia vn retablo, y altar, por ser en sus principios suya la aduocaciõ; luegoq̃ llegarõ a mi me hablaron cõ grã amor, y en quãto me estauã hablãdo, se me iba quitãdo

el mal que sentia; con esto bolui en mi, y me hallè buena. Lo que me ha mostrado el Señor, es: que cosa es andar en verdad; y como todo lo que no es guardar sus mandamientos, y seguir a Christo nuestro bien, no es verdad, todo es mẽtira; porque todo se acaba, y la verdadera verdad, es Dios, de donde mana todo el bien, como de suma verdad; y que la humildad nace de creer vna verdad; que nos enseña la Iglesia, que todo lo bueno es del Señor, y de nosotros no ay mas q̃ pecado, y miseria; y el exercicio de virtudes es exercicio de verdades; con que se alcança vn bien grande, que es andar en espiritu, y en verdad. Esto ha sido con assiento grande en el alma, que parece le sirue de apoyo, y arrimo para quando se quiere leuãtar de las caidas q̃ ha dado en todo lo q̃ no es andar en esta verdad segura.

Estando vna vez pensando en la perfeccion con que se podia viuir à solas, y sin tratar con nadie, entendi que la virtud, que no se prouocaua, no se deue calificar por verdadera virtud, y que de las caidas sin malicia, se sacauan grandes prouechos para conocernos.

Estando vna vez cõgojada de las muchas ocupaciones, y visitas q̃ tenia, aunque de personas que deseauan aprouecharse, y se les lucia estos deseos, parecíome seria biẽ retirarme, y tomar mas tiẽpo para mi; dixome el Señor, esso no hija, quiero que te hagas a todos para ganarlos para mi: esto fue acerca de las personas de afuera, y dentro, que venian cõ deseo de seruirle, y de oir lo que les importaua a sus almas. Entendi que yendo con esta mira, y cuydado, me daria eficacia en el dezirles lo que les importaua, y con prouecho suyo, y mio. Esto tẽgo experimentado en muchas ocasiones, cumpliendose lo que el Señor dixo.

Otra vez yendo a la oracion despues de auer passado algunos dias de aprietos interiores, me puse delante de nuestro Señor, estandolo arto, no sè como me recogi, y me parecio ver con mucha claridad a nuestra Señora, con su Santissimo Hijo en los braços, pareciame hermosissimo, y que de sus ojos, y rostro salia vna manera de resplandor, con que toda mi alma se inflamaua en amor suyo; pareciame le importunaua su santissima Madre, q̃ me mirasse, y fauoreciesse; mas el niño no queria; y con esto entendia yo quan incapaz, y indigna era de q̃ me hiziesse merced; mas cõtinuaua nuestra Señora el pedir por mi, y despues de auer estado desta manera, buelto a su Madre, y sin querer mirarme, bolvio cõ sus ruegos à mi su santissimo rostro tan de presto, como quando los niños quieren esconderse muy apriessa de quien huyẽ; y ansi se tornò a poner de espaldas para mi; mas gustè alli, como es verdad, que todo es amable, y deseable; porque de todo el, aunque se escondia, salia para mi alma vn sumo consuelo, y alegria; y dexandome con ella, desaparecio aquel bien, que via, de donde manaron muchos para mi, y quedando con vna alegria llena, que me durò por muchos dias sin poder dexarme de reir con algun excesso al parecer de las que me vian.

Estando malas las dos hermanas, que entraron aqui, y por quien el Señor quiso que se hiziesse esta casa, me dixo su Magestad, que moriria la menor luego, y que la mayor viuiria, que es la que tiene la renta de por vida, entendi, que me hazia esta merced; porque con toda dexacion, y confiança se la auia ofrecido de buena gana, aunque perdia la casa su hazienda: mostròseme desto nuestro Señor muy agradecido, y causòme esto vna extraordinaria confusiõ, porque via que la resignacion era dada de su mano, y como si fuera obra mia la agradecia su Magestad. Diome a entender los pocos, ò que eran pocas las almas, las que del todo se dexauan en su volũtad: hizome esto grã ternura; por q̃ parecia se mostraua solo, y necessitado (à nuestro modo de entẽder) de amigos cõfiados en su palabra, y promessas. Duròme esto presente muchos dias, y

no

no podia ponerme en oracion, sin gran ternura, y confusion; y assi andaua como auergonçada en su presencia con vna reuerencia, y amor grande a esta Magestad de Dios nuestro Señor, que tan amorosa se mostraua para conmigo su vil criatura, y la menor de todas.

Muchas vezes me ha consolado este Señor, quando me veo con ansias de verle, alentandome con dezirme quã breue es esta vida, y en otras ocasiones, diziendome, que de que tengo pena, pues està conmigo. Vna vez estando oyendo Missa, me dixo, que el que la dezia era vna alma muy pura, y aquien el amaua mucho; no le conocia yo, ni sabia quien era; preguntèlo, y dixeronme, que vn Clerigo moço, despues le tratè, y era ansi, que era muy sieruo de nuestro Señor, y aora viue siruiendole, y teniendole: su Magestad le conserue, que aora bien va. No se puede escriuir todo, esto es lo que se me ha ordenado.

XIII. *Año de mil y seiscientos y nueue.*

OTRO Dia estando encomendando a Dios nuestro Señor à doña Maria Salaçar, y deseando yo la cumpliesse su Magestad los deseos grandes que tenia de ser Religiosa, y de seruirle, y de gozarle en esta casa, entendi que no seria esto en su vida, digo el venir a esta casa, fue como ya dixe a v. merced: esto fue a treze de Iulio vn Viernes. Estando vn dia mirando vna Imagen de Santa Clara de Montefalco, tuue deseo (como otras muchas vezes) de desparecerla, ò romperla, por lo que v. merced sabe: Esta vez me parecio que me deziã, esso no lo hagas, que tiempo vendra en que los que hallandose trabajados cõ alguna tristeza interior, mirandola con afecto piadoso, se les trueque la tristeza en alegria, y anchura de animo. Esto fue vnos dias antes que lo que queda dicho.

Año de mil y seiscientos y nueue.

EL VIERNES Passado, que se contaron treze dias de Mayo, despues de auer comulgado, y estando en la presencia de nuestro Señor, por el modo que v. merced sabe, me parecio oir à Christo nuestro bien, que hablaua con los Angeles, y Santos que con el assistian, y dezia con palabras, y voz dulcissima mirandome. A esta escogi para mi, y en ella descanso, y me deleito, y en su alma tengo mis fiestas: Causòme esto vn grande gozo y confusion, y sin discurrir a nada comencè a derretirme en lagrimas; las quales hazia; y causaua la dulcissima bondad del Señor, fauoreciendo a la mas baxa de todas las criaturas. Esta baxeza me quedò presente todo aquel dia: Y estando en recreacion con nuestras hermanas, me parecia era yo entre ellas muy menor que vna hormiga, y me alegraua verme pequeña, y baxa entre almas tan auentajadas, y elegidas por el Señor para seruirlas, de que me hallaua, y hallo muy indigna.

XIIII. *Año de 1610. à dos de Março.*

DESDE Algunos dias antes que cayesse mala, començò nuestro Señor à hazerme merced, mas que la ordinaria, que recibo de su liberal misericordia, y no fue la menor, el traerme tan llena de dolores, y falta de fuerças, que cada mañana quando me auia de leuantar, era tãto el mal que sentia, que me parecia no auia de ser posible acabar aquel dia estãdo en pie, y ansi los passaua, y me determinaua a padecer, y pelear como si me huuiera de tomar a braços cõ algun grã jayan, siendo

mis fuerças, como las de algun pequeño niño, con que a la flaqueza mia se figuraua vn modo de padecer muy apretado; mas nuestro Señor me enseñò estando vn dia en la oracion vn modo de exercicio, con que todo se hazia facil; el qual era, que gastasse el tiempo, como dirè. Desde passado medio dia hasta la mañana, que le recibiesse en disponerme para recibirle, y que mirasse la distancia que auia de mis penas a sus misericordias, y de lo que yo le daua en sufrirlas; a lo que el me daua en darseme à si mismo, y escoger mi alma para su assiento, y morada, y que deseasse su dulcissima venida, conociendo mi baxeza, y que el era mi vida, y toda mi bienauenturança; la qual auia de desear con todas mis fuerças; y que se llegasse la dichosa hora de recibirle, enseñandome muchas maneras, y modos de esperarle, y llamarle, sellandolas todas en mi alma con el sentimiento viuo de su diuino toque, obrandole con cada vna destas luces, que iba dandome. Y que desde que le recibiesse hasta la tarde, gastasse en mirarle, y amarle, y agradecer tan soberano beneficio; el qual valia mas que quanto ay en el cielo, y en la tierra; pues todo sin este Señor es nada, y como todos los tormentos que ay, dexado a parte la pena de daño, que en el infierno se padece: todos los demas males, y trabajos comparados con este bien, era como vna pequeña centella, en comparacion desta infinidad de infinitos bienes. Con esto me fue dilatando nuestro Señor mi coraçon de manera, que crecia la sed de padecer por su amor, y parecia todo lo que se ofrecia en esta parte arenas menudissimas, como lo son todo quanto yo puedo padecer; y ansi con verguença le pongo este nombre. Traìame el Señor arto confundida con esta verdad, y con la luz que me daua en este beneficio, y misericordia, de dexarme tantas vezes recibirle, y quanta verguença puedo tener de quexarme de nada, y de lo mal que retorno a su Magestad. Con este exercicio andaua quando caì mala, y con artas ansias deste Señor, aun que todas embueltas en muchas faltas; mas no mirandolas su benigno amor, quiso en el discurso de la enfermedad comunicarse a esta vilissima criatura, con tan grande liberalidad, y muestras de ternura, y amor, que solo imaginarlas, y traerlas a la memoria, hazen temblar este flaco coraçon incapaz de la menor destas misericordias. La que de ordinario comunicaua este Señor a mi alma, era la de su presencia en el modo que v. merced sabe; en particular estando a solas, deziame: Mira como en faltandote las criaturas, me tienes a mi; yo estoy siempre contigo, no te dexarè, no me dexes tu, buscame, que siempre me hallaràs: con esto me acordò, ò traxo a la memoria la merced que me hizo siete años ha en este modo de presencia suya, y como no me auia faltado, sino por culpa mia, y con la facilidad que yo me dexaua oluidar deste bien, y como el dexarle a el, era por cosas tan baxas, diuertiendome con la tibieça enemiga de nuestro bien, y aprouechamiento. Enseñòme porque caminos me dexaua yo caer del estado a que su Magestad me llamaua, y como el no atender a su siluo, era todo mi daño.

Mostròme como de todas las mercedes que me hazia quedaua mi alma con blandura, y conocimiento de mi baxeza, y dispuesta à obedecer sus consejos, que por aqui facaria quanto me importaua dexarme lleuar del, mostrandome en esto quanto le agradaua, que nos dexemos del todo en su santissima voluntad, sin buscar caminos, ni modos nuestros. Estando vn dia con pena de verme tantos dias sin poder acudir a las obligaciones de mi estado, y oficio, me dixo, que no me diesse pena, q̃ por su volũtad estaua entõces impedida,

que

q̃ miraſſe por mi ſalud, q̃deſto guſtaua ſu Mageſtad q̃ cuidaſſe ſin cuidado, y q̃ de las hermanas no le tuuieſſe, q̃ el aſsiſtiria con todas; mas q̃ le pidieſſe por ellas. Dixome, como dandome a entender, que confiaſſe de ſu palabra, que me acordaſſe como me cumplia la que me auia dado el dia de la eleccion, de que las haria merced, y crecerian deſde entonces en todo, digo en las virtudes, y camino eſpiritual. Dixome, q̃ no me fatigaſſe mucho de las faltas que vieſſe, que aunque à el le deſcontentauan las de ſus Diſcipulos, que las ſufria, y eſperaua à que llegaſſe el tiempo en que auian de ſer perfectos; y que aunque luego pudiera hazer que lo fueran, queria tanto ſu bien, que porque ellos tuuieſſen parte en las medras con las peleas, y exercicios de virtudes, los iba eſperando; que ſufrieſſe, q̃ no todo podia ſer como ſe deſeaua, q̃ auia de auer faltas en eſta vida.

Otras vezes ſentia vno como mouimiento en el alma, aunque muy quieto, y pacifico, y luego juntamente ſentia como que me dezian vnas palabras terniſſimas, vnas vezes diſtintas, otras con vna manera de ſonido dulciſsimo, y ſin diſtincion; las quales derretian toda mi alma, y hundida en aquel que las dezia, ſolo guſtaua guſtos celeſtiales, y diuinos malos de dezir, y eſtremadiſsimos paragozados. Algunas vezes parecia dezirme: eſta eſcogi para mis deleytes: eſta es mi eſcogida; con otras palabras que falta el animo para eſcriuirlas: v. merced ſabe bien eſta verdad, y quanto es de eſpantar que no rebiente vn coraçon con tan grandes mueſtras de amor. O Señor, y que fuerte es el deſta criatura; pues con tan grandes auenidas eſtà entero, y viendo que no puede pagar la menor deſtas miſericordias: eſto me dio vn dia pena, y dixome, que me daua los meritos de ſu Santiſsimo Hijo, que para ſus ojos era eſta vna hermoſiſsima dadiua: con eſto deſcansè, y fue grande mi conſuelo, y he quedado con deſeo de que todas las criaturas nos ocupaſſemos en dar gracias à nueſtro Señor, por el beneficio tan ſingular, de auernos dado a ſu Santiſsimo Hijo, no ſolo por Redemptor, ſino para que ſe le boluamos en retorno de las mercedes que nos haze; y en particular deſta miſma, de auernosle dado. Todas eſtas palabras, y luces q̃ ſu Mageſtad me daua, cauſauan en mi alma vnos ſentimientos, y confuſion de mi baxeza grandes: porque cada vna de ellas parecia vn grandiſsimo peſo; el qual me hazia hundir tan profundamente, que yo miſma no me hallaua, ſino q̃ parecia quedaua deshecha en la miſma nada, aunque luego me boluia a ver tan llena de miſerias, que me ha dexado con vn grande aborrecimiento de mi.

Moſtròme el Señor, como no he dado paſo en la virtud, y que no he comẽçado a ſer Monja en nada, y con quanta razon puedo ſer enſeñada de qualquiera criatura; con eſta verdad me imprimio vna gran anſia de començar, no con cudicia de ſolo coſas grandes, ſino de las muy menudas, y començar por ellas cierta, de q̃ no obrò ninguna. Mas todo eſto lo mueſtra el Señor con animo dilatado, y con fuerça para que ſe comience. Eſto es lo que ſu Mageſtad ha pueſto; mas de mi parte no ay ſino flaqueza, y miſeria: el por ſu bondad la leuante, y lleue tras ſi con la fuerça de ſu poderoſo braço. Dixome vn dia, me hazia merced, de que qualquiera perſona afligida que llegaſſe à conſolarſe cõ migo, y pedirme parecer en alguna duda, me daria luz, y palabras para encaminarla, y conſolarla, ſi la tal perſona vinieſſe con ſencillo animo, y que para reſponder, y hablar procuraſſe ſiempre de no apartar de ſu Mageſtad los ojos, enderezando mi intencion à ſu diuina voluntad, y gloria. Muchas fueron las mercedes que el Señor me hizo en eſtos dias; mas no ſe pueden dezir todas, algunas ſe paſſan ſin poderlas percebir para dezirlas; mas aunq̃ ſin diſtinciõ, ſon las que hazen mas efectos; porque paſſan tã en ſecreto, y en lo interior, q̃ no parece

quiere dar el Señor licencia para que entre a la parte el entendimiento, aunque no le faltan noticias dellas: sea este Señor alabado para siempre, que con tanta benignidad gusta de comunicarse a criatura tan baxa, y desagradecida, que harà con las que se disponen?

XV. Año de 1610. à veinte y cinco de Mayo.

EN EL Nombre de nuestro Señor Iesu Christo, y de toda la Santissima Trinidad, para buscar, y acompañar con mas quietud à este Dios, y Señor mio, trino, y vno: Entrè oy Lunes a veinte y cinco de Mayo, en exercicios, con deseo de ser alumbrada, y enseñada de su diuina sabiduria, para caminar cõ perfeccion de vida, y para serle en todo y por todo agradable, sin otro interes mas de su gloria, y honra, y que sea alabado, y conocida su bondad, y misericordia; pues se muestra el ser infinita en hazer tantas, a quien tan rotamente le ha ofendido; bendito sea para siempre.

Luego que me dixo ayer v.m. que me daua licencia para entrar en exercicios, senti no sè que nouedad en lo interior, y en saliendo del Cõfessionario me hallè con vn afecto grande de agradecimiẽto al Señor, estimando que su Magestad me diesse lugar para que pudiesse estar con el à solas, y sin cuidados. Cõ esto me fuy a la celda arto consolada, reuerenciando a este Padre, que con tan gran amor, y ternura me busca siempre, y alegrandome de esperar este bien, me fuy a Maytines, en ellos estuue pensando como me dispondria para começarme a recoger, fueron muchos los modos que se me ofrecieron; mas en ninguno podia sossegar, hasta que despues de Maytines me fuy a la celda, y lei el Euangelio de oy, que en todo el nos exorta Christo nuestro bien, a que pidamos, y llamemos, assegurandonos de que alcançaremos lo que pidieremos al Padre en su nombre; al fin deste Euangelio me quedè con sus vltimas palabras, que dizen: *Si ergo vos cùm sitis mali nostis bona data dare filijs vestris; quanto magis Pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se.* San Lucas c. 11. Cõ estas palabras me puso el Señor vna gran confiança, en que me auia de hazer merced; pues lo que yo le pedia, y deseaua era este *Spiritum bonum*, que es el andar en verdad segura delante del. Comencèle a suplicar se me diesse, y resoluime a que en la noche, y mañana auia de pedir esto, aunque por no desvelarme procurè diuertirme vn poco para poder dormir. Luego a la mañana despertè cõ este mismo cuidado, aunque en confuso pedi al Señor: vineme al Coro, y sin poder rezar vna letania dio las cinco, con esto me puse luego en oracion, y queriẽdo començar mirando mi baxeza, y miseria en todo lo bueno, me començò el demonio à traer algunas imaginaciones, y dudas, a cerca de las cosas que tẽgo escritas; mas el Señor lo atajò: porq̃ luego me hallè en su presencia, y tan cõsolada, y recogida, que no podia dudar de que estaua mi alma vnida con el Señor, y hecha vna cosa con el. No podia yo entender de que bienes gozaua; mas bien sentia que eran muy grãdes los que se me comunicauan, y vna luz que toda me tenia ilustrada, y anegada. Algunas vezes queria ir à pedir virtudes; mas luego me tornaua à quedar escondida, y anegada en aquel bien, que tantos bienes encierra en si; ni nada me podia satisfacer, ni hinchrir mi alma (quando iba à desear las virtudes) sino el mismo Señor dellas. Resoluime, ò por mejor dezir, quietòme su Magestad, con darme à sentir esta verdad, de que solo el era el que auia de hinchir mi coraçon. Todo esto passaua con vn silencio, y quietud muy grande, y cada afecto, que se leuantaua, tornaua a hundirse en aquel mar infinito, en cuya presencia no podia yo hazer mas de estarme queda, y ponerme a recibir aquella dulcissima lluuia, en que me sentia engolfar mas, y mas. Estuue toda la hora en esto, sin poder hazer mas que dezir de quando en quando. *O quàm*

sua-

Suauis es Domine, &c. Esto dezia muchas vezes; era grande la dulçura que en mi alma auia; mas no con gozos grandes, y bullicioſos: Derretiame en lagrimas; y anſi me hallaua diziendo algunas vezes: *Liquefacta eſt anima mea*: parecia que hablaua con algunas perſonas; mas yo no sè con quien. Eſtas palabras me deshazian mas; mas como las obraua el Señor en lo intimo del alma, no las podia oluidar. Lo que me parece que fue lo que mas me deshazia, es que me dixo el Señor, moſtrandoſe agradecido: Que lo eſtaua de v. m. porque me auia dado tiempo para que el deſcāſaſſe en mi alma, y yo en ſu Mageſtad. Aqui fue el ſuſpēderme toda, y el quedar mas transformada en eſte Señor; porque me moſtrò vn mar infinito de ſu diuino, y ſanto amor. Que mal ſe puede dezir eſto padre mio, y que bien es que no ſe diga, por la decencia que ſe debe tener a los regalos que el Señor haze a eſta miſerable criatura. Moſtròme bien quan grandes mercedes me ha hecho, y lo mal que yo ſe las ſiruo, y agradezco: ſuplicaualе me enſeñaſſe, y dieſſe luz para que yo no le faltaſſe tanto; ni me apartaſſe jamas de hazer ſu voluntad, eſto le pedia algunas vezes, y diome a entender, que con la merced que me auia hecho en cōcederme, y dexarme andar en ſu diuina preſencia, por el modo que tengo dicho a v. m. ſi me aprouechara deſte bien, que eſtuuiera mi alma muy aprouechada, ſi yo no me diuertiera; y que era vna de las mayores mercedes que ſu Mageſtad haze en eſta vida. Enſeñòme como con eſte arrimo podia caminar aprieſſa: y dixome, que no gaſtaſſe tāto tiempo en los negocios, y cuidados exteriores, ſino q̄ quando los huuieſſe de comunicar, ò pedir conſejo para ellos, que fueſſe con pocas palabras, y no dando a eſto mas tiēpo del forçoſo. Lleguè haſta las ſeis con eſte recogimiento, y modo que he dicho. Tañeron a las ſeis a Prima, y aunque eſtaua en oracion, y con el miſmo recogimiento, dauame pena el ruido q̄ ſe hazia en el Coro, rezando las horas, y començòme vn pedaço de jaqueca, cō que ſe aumento mas pena; mas el alma eſtaua con tan gran ſoſsiego, y quietud en aquella intima vniō, que nada la perturbaua. Vi claramente como puede eſtar el alma vnida muy ſuperiormente con el Señor, aunque la parte inferior eſtè inquieta, y penando: ambas coſas eſtauan en ſu punto; y anſi recibia grandes mercedes de nueſtro Señor, ſin que, como digo, ſe las impidieſſe la pena, q̄ de veras prueua aqui el alma, que es ſu verdadero, y ſeguro deſcanſo eſte Señor; y anſi ſe lo llama muchas vezes, cō que aumenta el Señor las mercedes; por que la va diſponiendo mas con las luces que la da, de que el es todo ſu bien, y ſu fortaleza; y anſi le ſuplica ſe le comunique mas, y ſe le entregue, y otras coſas ſemejantes. En eſto ſe me fue la otra hora, y pareciendome que no auia ſido eſta tan a guſto del Señor, me dixo, que mas le auia agradado: porque auia dado yo de mi parte a ſu Mageſtad el padecer aquello poquito, por eſtarme con el. Dio las ſiete, y fuime à las viſtas; mas no pude diuertirme, aunque me llamò v. m. y eſtuue hablando lo que vio: porque eſtaua tan preſente el Señor, que me lleuaua toda. Fuime a comulgar, y en toda la Miſſa no pude hazer otra coſa, mas de eſtarme aſsi ſuſpenſa, y con aquella auenida de lagrimas, que dixe, y eran tantas que yo no me podia valer, viendo, y acordandome que nueſtro Señor ſe dieſſe por obligado de que eſtuuieſſe con el. Eſto me derretia de manera, que ſenti el llegarme a comulgar de otras manos, q̄ de la de v. m. porque no me echaſſen de ver qual iba. Con la venida del Señor, ſe añadieron eſtas mercedes, aunque cō el ſilencio que he dicho. Subime acà, y duròme aquel modo de vnion haſta que me fuy a comer, que me diuerti vn poco; mas tornè luego, acordandome que eſtaua en la preſencia de nueſtro Señor, y de ſus Ciudadanos, a donde ſe me enſeñò como auia de acudir a mis neceſſidades, por dar guſto a eſte Señor; y que anſi irian ſiempre medidas, tomando ſo-

lo

lo necessario. En la oracion de la tarde estuue con alguna mas sequedad; mas muy consolada de estarme con nuestro Señor; el qual desde la mañana me auia hecho merced de darme estima desto, junto con vna alegria interior grande, que hasta aora me dura. He tenido algunos pensamientos indiferentes, y otros de cuidados, que ya creo los dixe a v. merced.

Oluidauame de dezir, que estando encomendando a nuestro Señor a la persona que v. m. sabe, me ha dado estos dias pena, me dixo su Magestad que no me la diesse, sino que procurasse se llegasse mas a el, aprouechandome de la caridad que muestra hazerme. Estando rezando la Letania por la mañana, sentia la compañia, y auxilio de los Santos, y Angeles, y pareciame hazian merced, como a compañera suya. Lo primero que pedi al Señor, luego a la mañana, me parece que fue humildad, y mansedumbre en el trato con todos, y pareciome que me lo daua su Magestad, y me hallè con vna blandura interior, imprimida en lo intimo del coraçon, y sin pena de bolver a tratar con las criaturas, que me obliga mi estado, y el oficio. Entendi que el Señor me haria esta merced con assiẽto, si yo no la perdia, como otras que me ha hecho. Hallème tambien con vn desassimiento muy grande, de todas las cosas, y esto me hizo merced el Señor, de que viesse lo auia el puesto de su mano liberal, y aora lo confirmaua, y ponia de nueuo con mayor aumento: muchas cosas se me oluidan, que no es posible dezirlas todas. El Martes, entrando en la oracion, y en despertando a la mañaname, hallè enla presencia de nuestro Señor, y con vn deseo de entrarme mas en el muy intimo: estuue todas las dos horas con esto, con gran consuelo, y queriendo mirar como podria yo dezir a v.m. como las auia passado, me dixo el Señor, que le dixesse estos dos versos, que con ellos entenderia v.m. la oraciõ que auia tenido. *Ecce elongaui fugiens, & mansi, &c. Et in pace in idipsum, &c.* Passaronse bien apriessa; en la postrera me boluio el Señor a dar a entender que descansaua en mi alma, y a mostrarse agradecido como ayer: esto me encendio mas la voluntad, y enterneciendome, comencè a quererle dar alabanças, y boluime a los Angeles, suplicandoles me enseñassen; pues eran tan buenos maestros en este Diuino oficio, y respondieronme, que las verdaderas alabanças eran estarme fixa mirando al Señor, amandole, y reuerenciandole con sumo respeto, que esto era lo que ellos hazian sin ruido de palabras, ni afectos, que ansi lo hiziesse yo, y que no me diuertiria tãto, que lo demas era buscar gusto sensible en aquellos afectos que yo deseaua, y que aunque eran buenos, que hiziesse yo estotro, dandome a entender, era lo que mas me conuenia. Pareceme estoy aora ansi, que es acabadas las horas de oracion, quando escriuo esto, y con poca gana; mas sin ninguna de diuertirme, ni tomar otro aliuio, que estarme con el Señor; mas por obedecer lo harè, que en esta virtud me ha dado su Magestad sumo cõsuelo, y proposito grãde de imitar en ella a Christo nuestro bien.

Estando rezando las horas de nuestra Señora, me dio vna ansia grande de estarme muchos dias sin hazer otra cosa; mas demirar à nuestro Señor, dexãdome traspassar de su amor, y con los rayos de su diuina luz, parecia deshazerseme el alma, de ansia, y amor, por este Señor, y gastar en esto mil años, me parecia seria vn pequeño tiempo. Dixome su Magestad, que aora en esto veria lo que auia padecido nuestra Señora, estando siempre con estas ansias en el mayor, y mas superior grado que todas las almas juntas, a quien esto se les ha comunicado, y con todo esto auia querido el Señor detenerla cõ tan larga ausencia; en la qual padecia vn continuo tormento con estar siempre en la diuina presencia. Es esta vna pena delgadissima; mas de gran precio, y estima, como v.m sabe. A esto auia precedidome vn pensamiento, de como no auia recibido ninguna merced

de

de nuestra Señora, desde ayer acà, despues entendi que esto me venia por ella.

Es cosa marauillosa ver con la solicitud que andan los enemigos, y como los haze huir el Señor, no ossan llegar, que esta florida viña, y su olor los haze ir lexos en quiriendo llegar: passa ansi, q̃ parece sucede como dizen, que huyen todas las sabandijas del olor del cierne de las parras. El Señor por su misericordia conserue este olor, que no quiero coronas de peleas, sino que el coja la fruta, y flores que ha sembrado, sin que halle jamas impedimento de mi parte. Que haria yo Señor para estar siempre al gusto deste Señor? Quando serè yo vn acto purissimo de su diuina voluntad? Antes que fuesse a recibir a nuestro Señor, me dio vn dolor de estomago grãde, que no me dexò estar en la Missa con toral recogimiento; en recibiendole me senti sin ningun dolor. Diome nuestro Señor vn conocimiento de mi nada, cõ muchas lagrimas, y con la ternura al modo de ayer, que con su presencia, y amandole, me hazia ver mas mi baxeza, y miserias, y quan mal merecia que el Señor me diesse nada de lo que pedia, que eran muchas cosas las que se me ofreciã que pedirle; duròme esto hasta despues de comer, que quisè ponerme a dormir, y no pude; porque fue tan eficazmente el sentir presente a nuestro Señor, que no me dexaua tomar sueño. Estuue ansi casi media hora, ò mas, hasta que le supliquè me dexasse acudir a mi obediencia; con esto me dormi; mas en sueños sentia al Señor que me consolaua. Oy todo el dia me hallo con vna ansia interior, que no sè como dezirla, parece que es deseo de Dios, y de entrarme mas en el, y es de vna manera, que no puedo yo dezirlo, y en quãto mas quiero recogerme, mas crece esta sed, y ansia deste Señor. Veo bien que es imposible arrarme deste bien en esta vida; y ansi me lo dixo oy su Magestad; mas aprieta mucho a ratos: parece esto como quando vn enfermo està con vna ardiente sed, que en quanto mas beue, mas le crece, y mas arde; ansi passa por mi: porque desde ayer que entrè aqui me dio, y ha ido creciendo, y ansi la tengo oy mayor.

En las dos horas de oracion de la tarde entrè con el conocimiento de mi nada, que auia tenido, y con mayor luz de esta verdad, y sentimiento grande de ser la que soy. Despues de auer estado vn rato en esto se me ofrecieron estas palabras para llamar cõ ellas al Señor. *Veni dilecte mi, descendit in hortum suum*, cõ arta confusion de que su Magestad tuuiesse por descanso baxar a tan miserable alma. En esto passè la hora y media, y con deseo de hazer algo en seruicio deste Señor, a quien estoy tan obligada mas que criatura ninguna. El demas tiẽpo passè con sequedad, y con artos pensamientos indiferentes, creo tuue yo la culpa no estando aduertida, para no los dexar entrar. Quando vine de hablar cõ v. m. me entrè luego a tener oraciõ, que venia con deseo de recogerme, hallème seca; mas con todo me puse delante de nuestro Señor, y entendi todas estas aduertencias, que quando huuiesse de hazer alguna cosa, ò tratar con alguna persona en qualesquiera negocios, ò exercicios, mirasse al Señor, tomando siempre su inspiracion: suplicandole me enseñasse lo que huuiesse de hazer, ò dezir; pidiendole siempre licẽcia para hablar, y que con esto irian medidas las obras, y palabras conforme a su diuina voluntad, que con su prden de v. m. siga la comunidad, que el me darà fuerças, y que saldrè mejorada dellas destos exercicios. Que con los de fuera mida mucho las palabras, y que no hable en negocios seculares, y que si los q̃ me vinierẽ a ver trataren dellos, que los ataje, ò calle: que trate con ellos cosas de virtud, y edificacion, que lo contrario desto es tentaciõ, y traça del demonio, para que no se aprouechen con ponerme miedo de que dirã que los predico, que va en esto poco, y mucho en estotro; que esto es mi obligacion; mas que sea con prudencia. Que en dãdo las Auemarias, dexe las visitas, sean las que fueren, sino es cosa muy extra-

traordinaria. Que no falte a las horas que me han cabido de acompañar el Sãtisimo Sacramento, sino fuere con grãde causa, ò para acudir a cosas de enfermas, y viendo bien si es necessario. Que sea agradecida a las mercedes que el Señor me ha hecho, y haze, y que es tentacion el imaginar algunas cosas que me hazen entender los enemigos para que gaste tiempo, y pierda las ganancias que podria tener, haziendo estima destos bienes. Que tenga cuenta de que las hermanas sean puntuales en la oracion, teniẽdola à otra hora quando faltan a la de la Comunidad. Entendi que estas almas son muy queridas del Señor, que las quiere aventajadas, y que las demos priessa, y acuda yo a su aprouechamiento cõ cuydado. Que tenga mucho cuydado de andar siempre examinando mis pensamiẽtos, palabras, y obras, y que me miran todos los Ciudadanos del cielo, que han de ser mis juezes el dia de la cuenta, y que me la ha de pedir el Señor, de como he guardado lo que aqui me ha enseñado.

XVI. Año de 1610. En el mes de Mayo. A donde ay muy buenas cosas.

DESDE Que estuue mala, y comẽcè a mejorar, me hallè cõ nueuos deseos de seruir al Señor; y en particular desde vna mañana (no sè quãtos dias despues de lo recio del mal) me hallè de repente con vn nueuo aliẽto para buscar a este Señor, y enmendar la tibieza, y descuydo con que hasta aqui le he seruido. Vi claro que me auia dado vida para esto; porque conoci que el mal auia sido de peligro, y la mejoria de milagro; y por oraciones: porque cõforme a mis pocas fuerças, y la reciura del mal, me iba acabando. Pues esta mañana que digo, me hallè muy mejorada, a deshora, y en lugar de aquel gran mal que sentia, hallè en mi alma vna ansia quieta, y suaue, que me despertaua con fuerça eficaz, para tomar con veras el desterrar faltas, y hazer camino en mi alma al Señor; al qual hallo llamando à ella, siempre que quiero atẽder a su voz; mas en esto hago las faltas que v. merced sabe, y muchas mas que por oluido, y no saber dezirlas se quedan en el secreto de mi coraçon, con arto dolor mio; por verme con habilidad para hazerlas, y sin capacidad para relatarlas. Fue pues creciendo este deseo con la mejoria, este, y la ansia de comulgar, me leuantò de la cama antes de estar para ello; mas con llegarme a este Santissimo Sacramento fuy tomãdo fuerças, y el deseo de obrar bien crecia con aquella ansia de vnirme mas con el Señor, que es la que de ordinario traigo en el alma: esta me fue apretando, y haziendome su Magestad mas merced con su presencia, consolãdome, y hablandome como suele. Dixome vn dia, que estuuiesse aduertida; por que procurauan hazerme mal mis enemigos, y yo lo sentia, como que andauã cercandome; luego me acudieron con dos tentaciones muy fuertes; mas estaua el Señor a la mira, y regalandome con aquella ardiente ansia de hazerme vn espiritu con el; esta crecia con sumo gozo de mi alma; porque posseyendo deseaua posseer mas, y como me via con glorias, y penas tan grandes, algunas vezes me sobresaltaua el temor, de si caìa en alguno destos dos laços, que eran las dos tẽtaciones de sensualidad, y vanagloria; de la primera no hazia caso; porque venia descubierta; mas la segunda era la que mas me atormentaua: porque me cogia por vnos caminos tan secretos, que me hazia temblar. Ayudòme a este temor el ofrecerse estos dias llegar a mi noticia, que algunas personas teniã buena opinion de mi, cõ que quiso el Señor darme ocasion para salir desta guerra, despues de auerme dicho vn dia acabado de comulgar, que se me quitarian estos trabajos, digo la inquietud que procurauan darme los autores de nuestro mal. Haziame en este tiempo nuestro Señor la merced que digo, y mostrauame co-

como no pueden hazernos mal, si nosotros no nos dexamos vencer, y aunque parecian muchos, me hallaua con señorio, y con vista clara del amparo deste Señor. Parecia andauan sobre mi gran multitud dellos, como en vna nube obscura. He quedado desto con gran anchura de animo; porque vi que no pueden entrar en lo secreto del alma; toda su guerra es en lo mas inferior, y aquel secreto, ò centro està libre desta mala gẽte, sino los dexamos muy de voluntad entrar en el. Hame dado esto gran consuelo, y mas que otras vezes, que aunque he visto algunas, esta verdad aora me parece ha quedado el alma con mas fuerça: el Señor se sirua de que ya mi flaqueça, y miserias no pierdan mas este bien, que es muy grande para no andar con miedos que turben. Pues digo, que el auerme dicho que algunas personas dezia bien de mi, me aprouechò para que del todo me dexassen; porque començò a darme esto tanta pena, que yo no podia echarla de mi. Via, y veo mi mala vida, y tantos años perdidos por mi culpa, la ingratitud, y mal pago que he dado a este Señor por tãtas misericordias, la multitud de ofensas hechas contra tan gran bondad, los auxilios, y mercedes que cada dia me haze, el trato tan ordinario con su Magestad, la baxa estima que de todo esto tenia, y tan sin meritos mios, aun en lo natural: boluia a poner los ojos a las alabanças de las criaturas, y al engaño grande que tenian de quien yo soy. Con esto iba creciendo mas mi pena, y vna ansia de que me menospreciassen, y se desengañassen, y de dezirles à todos mis grandes pecados. Todo esto me fue apretando de manera, que ya vn dia me resolui a dezirlos todos en la Comunidad, para que estas hermanas se desengañassen, y rogassen por mi al Señor, y hasta que me acordè que no tenia licencia estuue en este proposito. No pude aquel dia hablar a v. m. llamòme vna persona estando desta manera, y començòme a dezir no sè que acerca de la buena opinion que de mi auia; con que atiçò mi pena, de manera que ya yo començaua à dezirle quien soy; mas como el Señor gusta de que esto no se sepa, me aduirtiò luego, à que sin orden de v. m. no lo hiziesse; mas cõ cada palabra que me dezia, parecia me atraueslaua vn puñal en el coraçon de la gran pena que sentia; comẽçome à afligir esto mucho, y aunque yo procuraua consolarme con mirar que lo ordenaua assi nuestro Señor, y que bastaua ordenarlo, para conformarme con todo, no podia aplacarse mi dolor; antes todo lo que parecia consuelo, era para atormentarme mas. Esto me durò mucho tiempo, y no sè quantos dias, que aunque a ratos me dexaua, boluia. En vno de los que me hallè mas diuertida, se ofreciò el ser hora de ir a la oracion, y fuy a ella con poca gana, no sè porque causa; entrème en el Coro, y despues de auer estado delante de nuestro Señor vn breue rato muy de presto, me puso su Magestad presentes todas mis culpas, la baxeça de mi natural, y todo lo demas, que dexo dicho, con tan gran pena, que no sabia que me hazer. Mostròme el gran peso que tiene vn solo pecado, y como vno fue el que derribò tan gran multitud de Angeles, y como tenia presentes mis culpas, parecianme tan intolerables cargas, que imaginado todo vn mundo sobre vna hormiga, era nonada en su comparaciõ. Mostròme el Señor, como no podia yo descargarme de la mas pequeña de todas, y la fealdad del pecado, que es la cosa mas horrible, y espantosa que se puede imaginar. Enseñòme quanto mas, ò como me quedaua mucho mas, sin entender de lo que entendia a cerca de la maldad, que es ofender à vn Señor de tan infinita bondad, y quan inconsideradamente auia yo hecho esto, y lo mal que restauraua el tiempo perdido. Mostrauaseme el amor que debia a su Magestad, y el grande con que se me comunicaua todas las vezes, que la tibieça de mi vida no lo impide.

Todo esto cõ otras muchas mas cosas, cõtrastaua mis flacas fuerças, y traspassa

uan

uan mi alma de manera, que no sabia de mi. El dolor de mis pecados, y de no seruir al Señor con perfeccion, era el que mas me afligia: pareceme puedo dezir con verdad, que erã muchas, y terribles las saetas con que el Señor contrastaua esta mi voluntad, que toda estaua cercada de espinas, y dolores; mas tan queridos, y estimados, que por el mismo cielo no se trocaran: era grande el consuelo que en ellos tenia mi alma; porque ver penar a quien tan bien lo merecia, me hazia abraçarme con ellos, como si fuera vn ramillete de olorosissimas flores, cuya fragancia alienta a la dibilitada naturaleza; assi me esforçauan estas cosas, y me hazian tomar brios contra mi, y esfuerço para seguir, y buscar al Señor. En medio de todo esto me parecio allegarse a mi el Angel de mi guarda, y que me dezia, que me alentasse, que esta era disposicion para que el Señor me hiziesse otras mayores mercedes, y aũque parecian estos dolores tan penosos, teniala yo por muy grande, y siempre estimo en mucho, me muestre el Señor mis miserias, y mas como aqui era acompañado con tanto dolor dellas, y tan gran ansia de buscarle. Con esto me vino vna gran copia de lagrimas, y ofreciendo al Señor mi coraçon, que parecia estar hecho pedaços, comencè à suplicarle no me quitasse de entre las manos aquellos sentimientos, y ansia de buscarle abrazandome con el lugar en que me via, y me veo, que es el mas baxo, y despues de todas las criaturas. O valame Dios, y que dulces penas sabe el Señor dar, y que bien enseña el precio que tienen, y quãto mas valen que todos los cõtentos del mundo, que si se juntassen todas las criaturas, creo no sabrian dar a entender el precio, y riqueza que està debaxo destos dolores, que lo son sin duda, aunque dulcissimos: Parecerà disparate, sino se ha passado por ello; mas quien lo supiere me creera. Sea alabado por siempre tan gran Maestro, y dador de misericordias. O Señor, y Padre mio, como se viue, ò como viuimos, faltando a tan piadoso

Antepone el padecer por Dios al interes propio de gozarle.

Padre, y al amor que le deuemos. O si ya nos quemasse este fuego, y ardiessemos perpetuamente en este amor! O si fuessemos para que todos ardiessemos: que hazemos? O que haze v. m. que puede dar vozes; pues tiene oficio de darlas, que es dicha grande, tener licencia para esto, y lastima no darlas, y enseñar el camino de Christo nuestro bié. Que le dexamos ir muy solo, yo soy la que falto, y le dexo que no sè lo que me digo. Desta manera se acabò la oracion, y en mi alma parecia començauan de nueuo las ansias. No estaua para assistir en la Comunidad, ni podian aplacarse las lagrimas; y assi me fue forçoso irme del Coro, yo sali tan fuera de mi, que no acertaua a buscar a donde irme que no me viessen; porque, ni puedo esconderme por lo que me buscan luego, ni tampoco, como digo yo atinaua. En fin, me fuy a vn corral, a donde mirando al cielo, di riendas a mis lagrimas, y comencè a quexarme de mi al Señor, yo estaua tan desatinada, q̃ creo era todo lo que dezia desatino. O vala me Dios, y que a lo callado se iba encendiendo el fuego, que yo buscaua; porque començandome yo a quexar a su Magestad, de que no se me daua, ni yo me le daua, y de no auer acertado a esto en treinta y nueue años, que ha que me parece q̃ me dio luz, y deseo del. Luego senti su presencia con la dulçura que se me suele mostrar, diziendome algunas palabras ternissimas, y entre ellas me dezia, que porque me quexaua, pues le tenia, y era mio, que alli estaua, y que siempre viuia en mi alma. Esto començò aplacarme aquellas ansias; mas como yo via mis miserias, y las vezes que falto a este Señor, no podia consolarme; y assi le dixe: Señor, no quiero aora essos consuelos, si no que del todo, y para siempre os tenga yo, que ya no aya en esta comunicacion, y trato (el qual me descubria el Señor, por vn modo leuantadissimo, que yo no sè dezir, y vn señorio, y possession del muy grande, este me hazia desear, sin poderme quietar en otra cosa. Pareceme es este el que Christo nuestro bien llama

en

en su Euangelio espiritu bueno; porque es el mismo Señor, y que nos le dará si se le pedimos.) pues digo, que le dixe, que no queria sus consuelos, sino a el, con otras ignorancias artas, de que despues tuue pena, por si auia faltado a lo que su Magestad queria de mi. Duraronme estas ansias todo aquel dia hasta el siguiente; en el qual començò a encenderse en mi alma vn fuego tan grande, que parecia arder yo toda, sin poder pedir mas destas dos cosas, que se me diesse este Señor, ò que me lleuasse a mi á el, tomando ya mi coraçon para siempre, sin que yo pudiesse mas faltarle en mucho, ni en poco. Mostrauaseme en esto vn bien de infinito valor, que era el que yo deseaua, y llamarle con tal fuerça, que le obligasse à juntarse con migo para siempre: esta era mi continua peticion, y lo es aora, que aun no està mi coraçon quieto; en el qual comencè a sentir gran sentimiento; mas el dia de la Ascension en la tarde, fue este tan grande, que parecia partirseme; y vna vez que en la presencia del Señor (la qual via yo con grande magestad, y resplandor) me le arrancauan con tan grande dolor mio, que parecio abrirseme la tabla, y ternillas del pecho, con extraordinario dolor, y hallaua en mi, àzia el lado, donde dizen toca el coraçon, vn vacio, y concauidad, como que me faltara vna cosa que me hazia gran falta: esto digo, porque no eran figuras corporales, si no como suele ser otras vezes, y he dicho a v.m. No digo, ni creo por esto, q̃ me saçaron el coraçon, sino escriuo lo que sentia, que es mucho menos de lo q̃ por mi ha passado; porque, ni lo sè dezir si se puede à mi parecer. Con este gran dolor, y sentimiento se me aplacò el q̃ de ordinario traìa en el coraçõ, y en estos dias tã grande, como hè dicho, algunas vezes parecia me le quemauã, y vna vez me persuadi à que lo estaua; porque me lo mostraron tan seco, como vn pedazo de carne muy quemada. Desde el dia de la Ascension, hasta oy Sabado me hallè sin sentimiento ninguno en el, y con esta falta en este lado, hasta que oy a las tres de la noche despertè, y me hallè cõ el que he traido estos dias, aunq̃ no muy arreciado, hasta que oy recibi a nuestro Señor, que començò de nueuo a encenderse la llama destos dias, que es la que dura hasta oy Domingo, que es quando torno à tomar este papel. En lo q̃ he reparado estos dias, es, enq̃ con ser tan grãdes estas auenidas no me causan la flaqueza de fuerças q̃ otras vezes; antes me hallo con mas, en que veo que sabe este Señor mortificar, y fortalecer lo flaco: estoy aora de manera que qualquiera cosa de trabajo me parece haria sin pena ninguna; no sè si lo haze la fuerça con q̃ me lleuan al Señor estas ansias; con las quales no puedo atender a los dolores que traigo, que no son pocos; mas prevalece lo mas: Creo nò me sintiera con fuerças no teniendolas; y ansi sin duda me parece me las dà este diuino fuego, en que parece estar conuertida mi alma con tan eficaces sentimientos, q̃ no puedo valerme, y aunq̃ tan fuertes, no sè q̃ sossiego, y paz traen, que parece no puede auer ocupaciones, ni cuidados q̃ la impidan. Deseo mucho diesse el Señor à entender este bien, y misericordia à todas las almas, q̃ si la conociessen, imposible seria no dexar todas las cosas por esta, y pareceran mil mundos vna pequeña mota à quien se le diesse à gustar. O quanta razon es amar a tan gran dador, no se halla aora en el alma otra cosa, ni se vè mas de vn arder perpetuamente; solo ay atencion a no hazer faltas, que estas las echa de si el alma, sin poderlas sufrir. Oy despues de auer comulgado, suplicaua al Señor, encendiesse mas este fuego; porque aun que se siente arder el alma, y coraçon, no se puede desear otra cosa, que mas, y mas arder. Dixome el Señor, que mirasse lo que pedia, que si mas me daua, no lo podria sufrir, y arto parece algunas vezes que no se puede; mas no por esso querria ver el alma sin este bien, que le estima en mucho, y sabe que es para estimar. O valgame Dios!

ò valgame Dios, y que celestiales llamas son las que arden en esta criatura tan miserable. O que dichosa, y gloriosa vida se passa ardiendo en este perfectissimo, y eficaz fuego. O quien supiera dezirlo, y de manera que leyendo estas mis desconcertadas razones hizieran encendidissimos efectos en su alma de v. merced. O si viera yo muchas almas tocadas desta saeta, y que bien sabia qual eran el Santo Rey Dauid, quando compuso el Psalmo *Quemadmodum, &c.* Con los primeros versos me he consolado estos dias, si con verdad puedo dezir, que en algo hallo aliuio: en fin estaua herido, y dixo bien, en llamar al alma cieruo herido de la mano del Señor, que es el que le dà esta sed, y ansias de buscarle. Dixe que este fuego de que se ve consumir mi alma, es vna llama viua, y he reparado, que la llama de suyo es inquieta, y la luz que da, pareceme diferente; porque no hallo sino vna conuersion en fuego sereno, y eficaz, y sin bullicio de afectos, ni otro exercicio; mas de caminar a Dios, ò ansia de traerle todo a si, para posseerle con llenura total. En esto se deshaze el alma, y esto pide, sin poder hallar palabras con que llamar al Señor, que hinchan los senos que le parece estar vacios, y querria los colmasse este diuino Señor mio, y lumbre lucidissima de mi alma. Esto es lo que he podido dezir, de lo que por mi ha passado estos dias, y passa por la gran bondad del Señor, que con tanto amor se comunica. Pidale v. merced no pierda yo tanto bien, sino que sepa agradecerle, y seruirle, y serle muy fiel en todo. Amen.

XVII. Año de 1611. en el mes de Agosto.

HAME Traido nuestro Señor estos dias tan llena de sentimientos suyos, que con la cortedad de mi entendimiento, no sabrè dar cuenta dellos, ni he sabido hazer mas de recibir, y adorar al dador, que con tan gran largueza sabe comunicarse, aun a quien tan corta ha sido en entregar su coraçõ, q̃ solo se le pide para enriquecerle, y bañarle de vnciones dulcissimas, y preciosas sobre todo precio. Ha sido pues este Señor seruido de visitar a esta su pobre criatura, cuya alma ha encẽdido cõ tã eficaz fuego de su amor, q̃ me parece puedo dezir, le ama cõ todas las fuerças de su coraçõ. Parecia q̃ estos dias eran muy crecidas; mas todas dadas del mismo amor q̃ la consumia, y parecia cogia este Señor muchos frutos deste jardin (mas suyo, por q̃ le criò, y le plantò, y regò por sus dulcissimas manos) y ansi mostraua amarle cõ vn amor ternissimo, y muy particular, como amigo rẽdido, y cuidadoso (al parecer) mucho mas del bien de su criatura, que de su gloria. Es esto vn estar tan de parte del alma el Señor, q̃ parece se oluida de si, por acariciar, y regalar a la q̃ quiere llegar à si, y llegala por vnos modos tan suaues, amigables, y misericordiosos, que el dezirlos està muy lexos de nuestro saber, y el entenderlos es limitadamente, y el no lo ser su amor, ni sus misericordias, son vnas cadenas fortissimas, y vnas ruedas muy ligeras, que hazen ir al alma a toda priesa a los braços del que tan suauemente la llama, y tan fuertemente la ata con figo, que la misma muerte no la sacarà de sus manos: Es aquello que dize la Esposa, que ella es para su amado, y el se le conuirtio todo a ella: no sè cõmo es esto, ò como dezirlo, que es vna manera de inclinar el Señor todas sus riquezas, y assi mismo a esta alma, que la parece no ay cosa mas rica que ella, ni la puede auer; porque se vè señora de los bienes de su Dios, y Señor, cuyo poder fue el q̃ pacificò toda la gẽte de su casa, q̃ tã alborotada la traia, y aquellos deseos desbaratados q̃ la estoruauan esta paz, q̃ los llamaua hermanos, y como a tales los obedecia, y se dexaua mandar dellos; y ansi se quexaua la Esposa de q̃ los hijos de su madre la hazian fuerça

para

para que buscasse los antojos, que ellos querian, que eran las viñas que ella dize, y que por esto no guardò la suya; mas ya aora no se le atreuen: porque el Señor que ha entrado en ella, los ha echado ya fuera, y desterradolos, para que pueda gozar del, y de aquel manà escondido, que el tiene, para los que le temen, y buscan. Via yo estos dias, que se me daua de valde este bien, y que no era por auer yo vencido, y hallauame tan vacia, y me hallo de todo bien, que no puedo hallar criatura que lo estè tanto; mas luego el Señor mostraua sus riquezas, con que la pobreça mia quedaua hermosissima, y tan lucida mi alma en los ojos deste Señor, que era su adorno, y atauio; y ansi se la infundiavna alegria, y consuelo llenissimo de ver que todo se le daua de valde; por este vacio hinchia al alma de vnos bienes, y misericordias muy como deste Señor, que yo no sè dezir; mas de que como para alumbrarme, se me ofreciò, ò por mejor dezir: me traxo el Señor al entendimiento aquellos versos de Dauid, que dizen: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.* Y el que se sigue, parecia yo hallar en estos dos versitos lo que por mi passaua, y que me hazia atender nuestro Señor al bien, y buena dicha, que es gozar de que ya estos hermanos estauan en vna conformidad tan grande, que de muchos se auian quedado en solo vno, y era vn purissimo deseo, de que la voluntad de su hazedor, y Señor se hiziesse en todo, y para siempre, y esto tan del todo, que al mismo Señor no se queria, sino como el quisiesse, y gustasse; de manera que lo que del se auia querido hasta alli, ya no se quiere, sino con vn querer tan puro, que el mismo querer se le renuncia, y de la voluntad de quererle, se le haze sacrificio, muriêdo no solo la memoria, y entendimiento en sus manos, sino la misma voluntad; y ansi queda tan sin nada suyo, que el amor que siente en su alma, no le cuenta ya por suyo, sino por del dueño que del todo la està posseyendo; y ansi los dones que hasta alli parecia se recibian; ya no parecen recibos, sino vnas possessiones seguras, y que su alma no es ya mas de como dizen, vn casco de vna casa, a dõde posa el Rey; y ansi se ha buelto casa de Reyes, y palacio suyo a dõde el el passea, y mora ya de assiento; y ansi alli vienen los atauios de Rey, y las demas grandezas, que a donde el està ha de auer, y aun esto que dize casa, se consume algunas vezes; porque solo queda el ser de Dios, y perdido el de la criatura, como dirè adelante. Aqui se goza aquello que se dize en el segundo verso: *Sicut vnguentum, &c.* Porque como ya el Señor ve que todo està en paz, y que no le ha quedado enemigo ninguno en aquella voluntad, vngela con la suya, y con aquel olio dulcissimo de su caridad, no solo la enciende, y quiere que goze de sentimientos tan interiores; mas salè a lo exterior, redundando al cuerpo, de manera que el coraçon queda hecho vna lumbre encendidissima, y aquel dolor, y herida, causa vna memoria pacifica, y serena de la causa principal, que mueue todo este mũdo abreuiado, que es lo que en otra parte se dize: *Sicut pluuia, &c.* Todo queda saluo, y todo es paz, y alabança que se da al Señor, y Dios nuestro. O qual ha andado mi coraçon estos dias, ya parecia queria romperse la basija; mas los deseos no tenian licẽcia; y ansi morian a manos del mismo fuego que los criaua. No sè que cauterios eran los destos dias, tan sensibles, y serenos, tan quietos, y tan actiuos, que estauan en vn perpetuo mouimiento, y tan a raya, que ninguno ossaua bullirse. O que guerras tan de paz passauan en el alma? Que enemigos se leuantauan tan viuos, y tan llenos de ternura, y amistad? Que era esto Señor mio, vos lo sabeis; y a quien dauades licencia para que lo gozasse, y la teniades hecha vn esquadron de soldados concertadissimos, y pacificos. O bien, y Señor mio, que morais en este valle de mi coraçon, aprieteos ya fuertemente la que es poderosissima, y riquis-

quissima con vos, y la mas pobre, y mendiga sin vos Lirio dulcissimo de mi coraçon. Ea Señor, y amoroso bien no se aparte vuestro amparo de mi, que atrauiessa este cuchillo la morada que escogistes para vos, imaginando si a caso faltara della su sumo bien. O que dolor es este en medio de mis alegrias, no lo permitais piadoso Señor, antes acabe yo escriuiendo esto, y padezca vuestra sierua todas las penas que en todos vuestros sieruos aueis embiado. Pidaselo v. merced, que yo soy poco, y sin fuerças para alcançar tanto bien. En estos dias, ya ha meses, no sè si años, que quando estoy ansi, como he dicho, en medio de tantas misericordias, parece es arrebatada mi alma, y lleuada a vn secreto lugar, que ni ella sabe, ni entiende; mas de que el que la lleua es vn Señor tan puro, y tan infinito, que absolu tamente puede hazer della, y en ella lo que quisiere, sin que sepa que es aquello; mas de que quando buelue de aquella nada, que entiende, se halla rica, y mucho mas desnuda (que es la entrada para enriquecerla mas.) Bienpudiera alargar mucho este papel; mas para dar cuenta, y para que v. merced me entienda, basta esto, fuera de que no puedo mas aora: sea este Señor alabado para siempre. Entendi gustaua su Magestad mucho de que obedeciesse en lo que v. merced me mandaua. Quedo aora como estos dias, y tan necesitada como siempre, no sè como es esto, que parece estoy con suma riqueza, y suma pobreza, sin temores ningunos, y llena dellos, con muchos cuydados, y sin poder tener ninguno. Que algarauias son estas tan diuinas Señor? Y que dichosa es el alma à quien se fian. O si la mia fuesse para guardarlas; mas el que es atalaya sea la guarda della. O Señor, si en esta creciente se acabassen mis años; mas alarguense quanto quisieredes. Que desatinos son estos Señor, que ni puedo dezir nada, ni acabar de callar aqui? O alma mia, si ya no boluiesses a ser tuya, sed vos mio Señor para siempre, que ansi lo serè yo vuestra, y permanecerà en mi el fuego que consume, y enciende mis entrañas.

XVIII. Año de mil y seiscientos y doze en el mes de Abril, ò Mayo.

EL QVE Està en todo lugar, y lo llena todo hasta los rincones mas remotos, no quiere se escape desta misericordia este pobre coraçõ mio, a donde sea seruido se encienda el fuego de su amor, cõ la asistẽcia de su amable Magestad, y siendo el lugar tã baxo, y tanta mi pobreza, menester es que los que me quieren bien me ayuden a solemnizar mi fiesta, que no ay otra Señor, sino el dia en que se nos da à sentir la gracia, y assistencia deste amoroso Padre, y bien mio, a donde andamos, y a donde nos perdemos quando apartamos los ojos desta penetrable, y riquissima luz, que perdida es mi vida quando se me turba mi corta atencion; porque me lo sufre v. merced, y passa sin castigarme faltas tan peligrosas para mi alma: no mas Señor, no mas, passarme por falta, que me acarrea tantos males: los del cuerpo se acabaràn segun las esperanças que de presente se me han dado, y temo no las estrague mi poco cuydado en la fidelidad que siempre debo, y no pago: ayudeme v. merced, y digame como amarè para siempre al que desde ab eterno me amò con amor infinito, digame algo que haga en quanto no nos vemos, y tenga lastima de mi cortedad, que no hallo que dar a este Señor, y pideme mucho su amor; consuelome con lo que por mi dio Christo bien, y Señor mio algunos ratos; mas como todos son recibos, crecẽ las cuentas, y las llamas q̃ enciẽdẽ estas misericordias. O Señor, y q̃ disimulado fuego ha sido el que aora se ha puesto en este pecho, que quedo le soplan las noticias que entre mis cuydados

dos exteriores me embia desde este baxo assiento: iba à dezir, que no sè lo que me digo, y si sè, aunque todo es ignorancia, y cortissimo nuestro dezir, y muy largas las dadiuas deste riquissimo Señor; allà se lo sabe v. merced, y creo las gusta, sea muy en hora buena, que no caeran tan en vacio como en mi. El que dà estos bienes se los aumente à v. merced, como deseo (que paro por no cansarle.) En Madrid en la Real Encarnacion, Iueues a doze de Abril de mil y seiscientos y doze años.

XIX. Año de 1612. en el mes de Agosto.

OVIDA, Vida mia dulcissima, y de verdad vida de mi alma; pues todo lo que es fuera de vos Dios mio, y Señor mio, todo es muerte: que hago Padre mio, como no se conuierten todos mis huessos, y neruios, y todas mis venas, y toda yo en lenguas abrasadas, para alabar vuestras misericordias deribadas del encendido amor de vuestro dulcissimo coraçon, y tan dulce que ha puesto gustoso al que siempre ha sido de pedernal durissimo para vos, y aora aueis querido hazerle amable à vuestros esclarecidos ojos. Ea Señor mio, cante vuestras alabanças la que os ha ofendido tantos años, con tan espantosos bramidos de pecados, y ofensas, y adoreos por vna eternidad la que despues de tantos desvios la escogeis para viuienda, y palacio de vuestras recreaciones. O amor mio, y que liberal andais con esta ciuil, y miserable Esposa. Ea mi Señor, no aya mas faltas, sino vna suma atencion en seruiros. O amor, que eres poderoso à hazer arder el frigidissimo peñasco de mi coraçon: y pues arde Dios mio, no se apague ya mas, para siempre arda Señor, y consumanse las rayzes de mis quereres, no aya otro morador en mi alma, mas deste abrasador fuego, desmontese la selva, y destierrense las fieras que en ella han habitado, y poned Señor la semilla de vuestra abundante gracia, para que aqui se den ya flores olorosissimas, y frutos dignos de seruirse en aquella mesa de las eternidades, y cante esta vuestra Fenix con perpetuas alabanças, vuestra bondad, y misericordias en su renouacion. Ea Señor mio, no respire ya mi alma con otro ayre, sino con el aliento suauissimo de vuestro encendido amor, y este solo sea el que permanezca en ella. O alma mia guarda bien las puertas, no se te vaya este dulcissimo, y amoroso huesped; solemniza su venida, y no le dexes ausentar, mira que viene perdido de amor por ti: Ea Señor mio, que herido, y llagado venis, y herida, y llagada me teneis; suplicoos Señor, no me saneis estas heridas, duren en quanto durare esta vida mortal, y crezcan hasta acabarla, no me vea yo sana desta saludable enfermedad: O amor! Amor infinito, anegadme, y hundidme en vos, no me vean ya ojos mortales; mas viua para siempre Excelentissimo Señor, y Redemptor mio: O si se acabasse mi destierro; mas ay de mi, que parece se alargan los años de mi peregrinacion: Ea Señor, hagase para siempre vuestro gusto; mas compadeceos de mi soledad Señor mio, y alegria de mi coraçon, firme gozo de mi alma, abrasad todas las medulas de mis huessos, y no quede parte en mi que no se sacrifique a vos, y passe, ò more para siempre mi alma, y cuerpo en el diuino crisol de vuestro encendidissimo amor: O Serafines dichosos, arrebatadme, y lleuadme à essa fragua encendida de donde jamas salis: O bienauenturados espiritus, que viuis incapaces de salir de esse horno diuino! Que digo Señor? Que disparates pronuncia mi entendimiento ignorante? Mas q̃ haria mi limitado caudal, sino se asiesse a estas flacas ramas ya seria acabado con la fuerça de vuestras avenidas: ò mi infinito bien, aprietese el laço estrecho que me aueis echado, no aya mas quiebras, sino viuamos

en vno para siempre, y dad caudal a esta pobre esclaua vuestra, para que ya no falte a la fidelidad que le pedis, en amaros, y seruiros.

XX. *Año de* 1612. *à veinte y vno de Iulio.*

DE MVY Buena gana fuera à hablar con v. m. si me dexara ya de mortificar, en no tratar de nuestro Padre, y Señor, que siempre me detiene el ver a v.m. tan amigo de que calle, y pues aora lo hago, crea que me va dando este Señor alguna mas fuerça, que no es menester poca para encubrir la lûbre debaxo de vna tã delicada tela como la de mi natural: dè v. m. gracias por mi, al que entre millares de faltas no marchita el amor con que enciende lo mas secreto de mi alma, y digale, que hasta quando ha de tener parte en mi la flaqueza, y baxeza de mis correspondencias, y que sople siempre en mi coraçon su diuino aliento, para que se conserue la vida de gracia, que de nueuo tan liberalmente me ha dado aora: O que Padre y Señor tan amoroso, y largo en beneficiar à pobres, y que largo anda estos dias con esta que tan cortamente le entrega el alma, por quien muriò, no sè yo lo q̃ me digo, ni hallo que dezir, para satisfacer la insaciable sed, con que me trae de si mismo, y v.m. no da vn remedio para artar esta sedienta hija: el que assi me tiene le diga qual me trae, y le dè a gustar estas dulcissimas aguas, que aunque se dan a los flacos, no se retiran, ni niegan a los fuertes: mire que necedad me ha dado gana de hazer, que quisiera me hizieran las señales de esclaua deste Señor.

XXI. *Año de* 1613. *à* 17. *de Setiembre.*

DEVOTA No sè si lo estoy, lo que he sentido, es vna ansia grande de ver cerrados los caminos, para q̃ todos me conozcan, y tratẽ, como quiẽ tanto merece ser despreciada; pues han sido tan grandes las ofensas, que tengo hechas contra este Señor mio, cuyas misericordias no tienen fin: y si v. merced quiere consolarme oy, pagueme la raciõ en esto, que si quiera me diga la que sabe que soy, y a estas hermanas las desengañe, y lea mis pecados, q̃ me tiene nuestro Señor ansiosissima deste desprecio, y de andar bañada, y cubierta del: hagame v. merced este bien, y pida al dador de los verdaderos bienes, que ya no aya en mi mancha ninguna, para que sus rayos diuinos no hallen en que tropezar: no sè si estoy mejor; mas de que se ha hecho oy en mi la voluntad del Señor, con que estoy muy contenta, y holgara de hablar vn rato con v.m. Digame como se siente, y por mi no dexe de tomar el aliuio que huuiere menester su salud, si para ella conuiene el irse de aqui. A Iesus del Monte auia yo pensado que con achaque de ver al Padre Prouincial, podia v. merced gastar en esto tres dias, mirelo, y consueleme en lo que le suplico.

XXII. *Escriuiose a veinte y vno de Iulio de mil y seiscientos y treze.*

DESEADO He poder dar cuenta a v. merced, delo que por mi passa, desde la Octaua del Santissimo Sacramento, y es tan grãde mi ignorancia, que no me parecia podria salir con darme a entender, como si nuestro Señor, que es a mi parecer, el que a esto me aprieta, no pudiera dar a v. merced luz, para que con pocas palabras mias entienda la diuina largueza, y bondad, con

con que su Magestad se comunica, aun a las tan pequeñas en virtud, como yo; sea por siempre alabado Amen. Andaua dudando estos dias, como daria esta cuenta, y encogiame tanto lo mucho, ò por mejor dezir, la infinita caridad deste Señor para con migo, que esta admiracion pareciame arrebataua todas las razones que iba à pronunciar; juntandoseme el encogimiento que siempre tengo, de hablar en estas cosas, hasta que apuntando antes de ayer à v. merced, lo mal que me sè desembaraçar del; me dixo, que le escriuiesse las cosas que por mi passassen, que sintiesse esto que digo; por esto, y por lo que dexo dicho arriba, me pongo aora à hazerlo: sirua se nuestro Señor de que acierte à dezir lo que el quiere. Digo pues, que aora vn año, en el segundo dia de la Octaua desta Festiuidad, despues de auerse passado muchos dias, y meses, con vnos grandes deseos que el Señor me auia dado de que su Magestad me concediesse que yo viuiesse escondida en Christo Señor nuestro, me hallè este dia puesta en vn camino, y secreto modo de trato con su Magestad, tan intimo, que à mi misma no se manifestaua aquel secreto, aunque era de manera el aprecio, y reuerencia que se me daua en aquel silencio, que yo no podia dudar de que era bueno, aunque quando me faltaua me dauan algunos miedos de que aquel desparecerse el alma fuesse tan sin preceder ninguna noticia clara que yo pudiesse entender; mas en poniendome en oracion parecia se leuãtaua mi alma como vn vaporcico muy delgado; y ansi me la escondian sin saber, como he dicho, que era aquello, ni poder hazer mas de mi parte, que dexarme: todo este año he passado en esto, sin ser en mi mano trocarlo en otro exercicio; y aunque pudiera dezir mucho acerca desto, pareceme que basta para que v. merced me entienda; solo digo, que aunque yo misma procuraua hazer discursos para que temiesse aquel camino, me serenauan en lo interior; de manera que no podia dudar de que era el Señor, el que tan a escuras me lleuaua por aquel camino tan remoto, y escondido de mi propio entẽdimiento, que con otros efectos que hallaua, todo me ayudaua à quietar; algo desto dixe a v. merced, luego que nuestro Señor me lleuò por aqui el mismo dia, y otras vezes en el discurso deste año, me parece. Aora me hallo con otra nueua misericordia, y es que me la ha hecho su Magestad, de que goze de la real, y verdadera presencia suya, que tiene en el Santissimo Sacramento, quando le acabo de recibir; y como absoluto Señor de mi alma le siento en ella, con duracio de todo el, tan clara, que mi natural ha sido fuerça fortalecerle este Señor; por que en descuidandome a tomar mas licencia de la que su Magestad me daua en la parte sensitiua, se me resoluia de manera, que parecia se acabaua, y el dia que me dio aquel grande dolor de estomago senti claramente, que el calor natural se me auia acabado, y consumido, por vn poco de mas atencion que puse a mirar à este presente Señor mio, y Rey misericordioso de mi alma, a quien el alumbra por sola su bondad. Abrasada en la infinita caridad, con que ama la que de nada criò, y aunque los beneficios suelen ensanchar el animo, à mi me tiene este tan encogida, que solo querer mirarle, me parece se deshaze de temor, y temblor mi coraçon, no miedo espantoso, si no reuerencia para con su Magestad, y aniquilacion para mi tan grande, que no ay hormiga tan pequeña en mis ojos, cõ que se exprime bien la nada de dõde sali; pues digo que lo que me causa estos efectos, es esta presencia de que no puedo dudar; porque se me ha dado a entẽder, es particular misericordia, y fauor extraordinario; yo no sè como esto passa, mas de que lo digo, es verdad, y de solo ponerme a escriuirlo, he auido menester pedir mucho socorro à su Magestad, para llegar aqui: v. merced lo mire, y si es falso esto, pida al Señor, no permita que mi alma tenga otro querer que el suyo, y que si es el el que la ha tomado por suya, no se la saque yo mas de sus ma-

manos amorosas, ni le quite la silla de mi coraçon, a donde aora sea seruido de morar tan rico, y liberal. Traeme su Magestad con este conocimiento de mi baxeza consoladissima, y con deseo de no perder de vista lo que soy, aunque nada quiero, sino solo agradar al que tan de valde me busca: Las ansias de que llegue la mañana para comulgar, son mayores, y no sè como es esto, que mi alma no halla mas nouedad; mas de vna manera de aviuarse aquellos bienes que le parece està posseyendo. Esto he podido escriuir, y con arta priessa, veralo v. m. y lo que faltare para darme a entẽder, lo dirè de palabra, que no me dexan escriuir mas.

XXIII. Año de 1614.

COMO Ossas entibiarte coraçon mio; pues viues a la vista, y rayos del diuino Sol, mira no te derriue de la alteza a donde tẽ ha puesto, y caygas en la profundidad de tus baxezas antiguas: Ea mi santissimo, y amoroso Sol Diuino, no dexeis que se ausente mi alma de vuestros esclarecidos rayos, a donde por essa vuestra amable bondad subistes a esta pecadorcilla pobre; no Señor mio, no se aparte de vos, vnica esperança mia, glorioßissimo gozo mio, no permitais se quiebre el hilo de mi gloria, no solo por gozar de vuestros gozos, sino por no estar vn punto apartada del biẽq̃me da vida: basta ya Señor mio, tantas quiebras como hasta aqui ha padecido vuestra Esposa, no mas mi dulce bien. O aqui muera luego, no permitais Señor que los yelos passados enfrien lo encendido de mi alma, a donde vos pusistes tantas prendas de amor en pocos dias. O riquissima Esposa, no dexes mas robar ya tus riquezas, mira que no son para otra que tu, a quien las dio el amor tan de valde como sabes, no las pierdas, ni oluides alma mia, que serà gran traicion dexarte mas ocupar en las tibiezas antiguas: mas ay Señor amado, podrè yo sustentarme sin nueuos socorros de essas manos mias? No por cierto; pues no me dexeis vos, y pues viuis en mi, no cõsintais q̃ duerma jamas mi coraçon; mas vele ya sin fin con amor verdadero, y perpetuo cuydado de seruiros.

XXIIII. Año de 1614.

OMI Padre, y Señor dulcissimo, como quereis que viua ausente de vos, siendo mi vida sustentada con vuestra presencia, y si lo estais, como desea mi alma veros; pues el miraros haze que crezca mas el deseo de gozaros: gòzeos mi alma Señor mio; por que no sufren las tiernissimas entrañas vuestras dexar de que os deis à sentir, y si os siento, y gozo como os deseo, y muero deseando veros, y gozaros: Que es esto Señor? Que algarauias texe vuestro amor, para encadenarse con este eslabõcito pequeño de mi amor, a dõde obrais las grandezas del vuestro: O Señor amabilissimo, que es esto que hazeis con migo? Mirad que es la basija muy pequeña, y pobre, y el licor que la echais, riquissimo, y precioso: no sepa nadie que assi derramais vuestras dulçuras, y riquezas, en la que no ha sabido daros sino acibar, y amarguras. Que harè Señor? Darè voces, para que todas las criaturas por mi os prediquen? O quereis sepultarme en lo mas secreto, y escondido de vuestro ser diuino? Yo ya no quiero nada, segura vida mia, ya mis deleites son en vuestro gusto, cerraronse las puertas de mis quereres, que ya yo no soy mia, ni quiero serlo, ni vos quereis dexarme q̃ lo sea. Diuina dulçura, y bien de mis entrañas, que toques son aquestos que obrais con essas manos poderosas? Que producis Señor? Mirad que muero de solo ver las obras de esse amor con que me estais amando: no sè lo que me digo, ni puedo sossegar, que el coraçon se sale de su centro, y mil ansias mortales, y de dulcissima vida le acometen: no sè de mi Señor, que por aliuio he tomado dezir

zir estas locuras, estè lo yo Señor por vos ya para siempre: ojala que con esto pudiera huir de entre todas las criaturas: Ea viua entre ellas Señor; pues tu lo quieres, como el estrecho abraço con vos no se deshaga para siempre. No huyas alma mia, ya mas que tuyo es este bien, y para el te criaste; no mas, no mas te has de apartar, ya el es tuyo: O vida mia en que te has de ocupar de aqui adelante? Es posible que se ha de hablar como hasta aqui, y has de viuir como sino fuera otra vida, estãdo ya en regiõ tã diferente! Señor que me mandas que haga? Yo para nada estoy, sino es amaros, todo lo demas es cosa dura, en tanto que no os veo cara à cara; padezca yo Señor, pues soy vuestra querida, no aya mas descanso que este furor, con esso tẽdrà aliuio. O Señor, y quan desatinada estoy, no sè que hazerme, que me dexastes toda consumida, y no atino à hablar, ni sè que digo; mas descanso con vos, ò vida mia dulcissima, que aun el aliento falta; y assi van las razones no acabadas, que ardiendo las entrañas, se producen, y en las vuestras se acaban, y comiẽçan del encendido amor que en vos veo para con migo. Decidme Señor mio, q̃ vistes en mi, para quererme tanto? Que es esto? No me lo mostreis mi querido Señor: porque me acabo, si ya no es querer que viuamos en vno para siempre: ojala fuesse luego esta ventura. Ea Señor vamos luego, no se tarde mas este si deseado de mi alma; entre ya esta pobre esclaua en vuestro gozo Señor, que cõ tan gran caudal vos le compraste con la infinita bondad que arde en esse pecho amoroso Señor mio, a quien en compañia de innumerables almas, y biẽauenturados os alaben.

Amen.

XXV. Año de 1614.

AMADO Señor mio, que llamais a las puertas de mi coraçon, para temp larle, y sazonarle a vuestro gusto, no le dexeis ya mas huir de vos, sigaos ya para siempre, *Per infamiã, &c.* Ya no mas Señor mio se tuerça el camino, ni pierda yo el oido de vuestro diuino siluo, cuesteme lo que me costare, que el mayor dolor es ofenderos. O verdadera vida de mi alma, no quiero mas vida que seruiros; acabese Señor, si a esto faltare; no mas treguas de amaros, que es a mucha costa de vuestra Esposa, y fio tanto del amor que la teneis, que os bastarà saber esto para remediarla, y sanarla, enfermandola para siempre cõ la gloriosa llaga del amor, que es de la que no se quiere ver sana, por vna eternidad: Ea Señor, tocad al alma. *Osculetur me osculo oris sui.* Que assi viuirè en amor; como la salamandria, que sin este bien, todo es penas, y ausencia intolerable.

XXVI. Año de 1614.

ES EL Bien de las almas este Señor que las criò, ò dulçura de mi coraçon, quando serè yo tan humilde, que no aya lugar, ni estimacion mas baxa que yo? Quando serè despreciada, y oluidada de todos por vos dulcissimo Iesus mio, mi amabilissimo bien? De dõ de me vienen todos, sino de vuestra liberalissima misericordia, pureza verdadera de mi alma? De todo lo que no es vos deseo abominar, y huir para siempre, no me dexeis amoroso esposo mio, si vn pũto os apartais de mi, qual quedarè yo? Buelta a mis abominaciones, de donde tantas vezes me sacastes por sola vuestra amable bondad, y tan de valde como vos, y yo sabemos. O Magestad infinita, dadme que en todo lugar os adore, y reuerencie como à Dios, os respete como à Padre, os sirua como à Señor, os ame como à amigo verdadero, y os sea fiel

fiel como à Esposo, y os agrade como à Rey: Ea pues Señor, en todo haga yo vuestra diuina, y acertadissima voluntad; dadme lo que os pido Señor mio, y libradme de vuestros enemigos, que me buscan. Probando vna pluma, me vino vna tentacion, no me acuerdo de que, y para echarla de mi escriui estas palabras; con las quales se encendio mi coraçon en amor deste Señor, en tanta manera, que por muchos dias no se podia aplacar.

XXVII. *Año de 1615. a doze de Iunio.*

EL VIERNES Passado, ya començada la noche me hallè despues de auer passado vn dia de artos dolores, a deshora, con vna grande ansia de nuestro Señor, y aunque esta es la que mas de ordinario me ocupa el alma, entôces no pude resistir el lleuarme della, estauan con migo quatro, ò cinco hermanas, y con dezirlas que era buena hora para que rezassemos el rosario, me leuantè, y las dixe, que se fuessen: yo estaua tan desfallecida, que para poder estar con mas quietud, fue forzoso echarme sobre la cama, quise rezar vocalmente, y no pude; porque el Espiritu del Señor disponia otra cosa en el retraimiento del alma; la qual començò a sentir esta voluntad diuina, no solo en lo que ordenaua de mi, sino en el ardor dulcissimo de su amor, que ya penetraua todo lo mas intimo de mi coraçon; el qual sentia en si renouada aquella antigua herida, que recibio de la liberal misericordia deste Señor amabilissimo, cuyas vnciones bañaron mi alma tan de valde, como el sabe, y tan copiosamente, que toda yo hecha vn sacrificio, sin reseruar nada para mi, ni quedar de mi memoria se entregaua este Señor desta su criatura, escondiendome en si, por vn modo nueuo, y eficacissimo; y ansi deshecha en este abismo, me parecia boluiendo à mirarme, que era mi alma como vna hacha encendida, y lucidissima, cuya vida era aquella llama diuina que sentia arder en lo muy intimo, con vn obrar tã dulce, y poderoso, que todo mi ser se le rendia como cosa pequeñissima en su presencia, y al mouimiento desta llama se acrisolaua mas mi pequeñez engrandecida con las operaciones desta vida vital, que sentia me viuificaua, y daua nueuo ser: estas que llamo operaciones, no eran accidentes suyos, sino obrados con irse desatando las ligaduras de mi corta capacidad; en la qual iba entregãdose el Señor, alumbrando mis tinieblas, y cada toque, ò mouimiento parecia crecian las llamaradas desta luz diuina, con que se ensanchaua esta medida corta de mi coraçon; mas mostrauaseme que por serlo le parecian accidentes de la luz, aunque ella es la misma serenidad, que de suyo no tiene mas, ni menos, por ser vn ser, y essencia llena de todo bien, que no puede padecer mudança, y aunque los sentimientos no han sido tan grandes en el ruido como otras vezes: ha me quedado el coraçon tan rẽdido, y el alma tan vnida con este Señor, que solo tengo las acciones para lo exterior, sin poder hazer en lo interior; mas de dexarme quemar a esta llama que me da vida poderosa para santificar la criatura mas inmunda, que jamas ha tenido: que esta verdad està bien assentada; no estoy para leer, ni para salir desta esfera diuina, a donde solo puedo esclamar alguna vez con Iob, diziẽdo: *Quid est homo? Quia magnificas eum, &c.* Hã sido para mi de grande aliuio las malas noches; porque con la falta de reposo corporal ha tenido el alma algun aliuio con el silencio, y soledad de la noche, que es buena compañera en este tiempo, que el Señor gusta de manifestarse con menos velos; pareciame oy eran estas aquellas ascensiones, que dize Dauid: en ellas ha entretenido el Señor al alma estos dos dias, y noches; oy me mostrò biẽ de presto muchos retretes, ò moradas, (como dize la santa Madre) que pone en el alma, y la grandeza natural con

que

que la criò; pareciame estar la mia en la presencia de la Santissima Trinidad, y que cada vna de las tres personas me daua vna manera de vncion, y dona cada potencia: la diuina sabiduria parecia me fauorecia mas, y que me dezia, que de aqui adelante sentiria mas fuerça en elegir aquella mas superior voluntad suya en todas las cosas, y en seguir lo mas perfecto, y que en esto conoceria ser misericordia suya, la que oy me hazia este Dios, trino, y vno, en boluerme a las noticias deste misterio, con nueua luz, que fue grande con la que se siruiò de consolarme oy en esta diuina presencia, y ya casi desfallecida el alma, me parecio dar vn buelo tan alto, que parecia estar en distancia casi infinita de todas las cosas, y tan dilatada, y capaz, que mil mundos comparados con ella, se hazian a sus ojos cosa muy pequeña: mostrauame nuestro Señor desde alli, como de vna torre seguriſsima la fragilidad de la naturaleza a que la auia vnido, y juntado las passiones naturales: la ignorancia, y cortedad de animo, y como muchas cosas destas, ò todas son las armas que toman los enemigos para impedirnos el ir a su Magestad, y como al alma que està vnida a el, no la puedenmachar, ni hazer mal, si ella està atenta, como se entran por vnos resquicios pequeñissimos: mostròseme que estado es el del alma naturalmẽte, digo acabada de criar; y los grados por donde la va subiendo nuestro Señor, con el exercicio de las virtudes, y qual està quando el se sirue de hermosearla con la vnion de su diuino amor: esto por su sola misericordia quiso que viesse en la mia, mostrandomela tan rica, que vi bien era el objeto del amor diuino, aunque lo escriuo temblãdo, sin poder dezir mas desto poco de lo mucho que se dignò de mostrarme de su amor, para con este espejo, a donde parecia mirarse: hame dexado tan perdida que apenas he podido escriuir esto poco; porque muchas vezes me iba faltando la fuerça del coraçon; dexòme con vn gran señorio, aunque con grande cõfusion, sin miedo sino con reuerencia, y respeto a este Señor, que tan magnificamente se ha oy comunicado, que ha sido cõ gran largueza: enseñòme como auia de emplear mis potencias, para que no ofendiesse en nada a estas tres diuinas personas, que todo se ha imprimido biẽ; mas los fauores de la diuina sabiduria, no atino a dezirlos, ni se puede; parecia me tenia el entendimiento tan esclarecido, y capaz, que muy sin embarazo entendia las partes del alma, digo la inferior, y la superior, y aquello mas leuantado del espiritu, aquel profundissimo centro, digo lo que es todo esto. O que Dios tenemos, y que almas criò para q̃ le amassemos, y gozassemos: triste suerte la de las que no les ha de caber esta buena dicha, y dichosas mil vezes las elegidas para este bien.

XXVIII. Año de 1615. a 23. de Iulio.

COMO Señor mio quereis que esta miserable criatura vuestra immunda, y grossera, pronuncie, ni diga las delgadissimas, y leuantadas mercedes que le hazeis; no sea mi amabilissimo Señor, ocasiõ para que se deslustren, ò desestimen por ser tan ruin el sugeto que aueis escogido, cuya baxeza os aueis seruido de mostrarme, y quan medidas me vienen aquellas palabras que dezis por Dauid: *Quare tu enarras iustitias meas? &c.* Pues Señor, si estas me las dais en lo mas intimo de mi coraçon, por tan verdaderas para mi, como me mandais que cante vuestras misericordias, que las diga, y manifieste; y no solo esto, sino que las escriua, y siendo tã dificiles de explicar, aun para los Cherubines mas leuantados, quereis que yo tã corta en el saber, hable de vos, y voceãdo tantas vezes: *Quare tu enarras? &c.* Todavia me mandais que diga quien sois para mi, y lo que hazeis en mi, bondad infinita; pues que es esto Señor, no sois vos espiritu indiuisible? Como ay

en

en mi dos espiritus tan diferentes? Mandarme que hable, y mostrarme quan indigna soy de hablar, cuya luz ata mi lengua, cuya obediencia me manda que hable; al fin obedecerè, que me enseñastes ya à obedecer en lo muy dificil, que haziendo esto en vuestro nombre, vos me alumbrareis, y enseñareis, suplicooslo, y que me deis lo que me dais quando quereis que entienda algo de vos, para que lo sepa dezir, y que todas mis palabras conformen con vuestra diuina voluntad. Digo pues, que me ha sucedido algunas vezes, de muchos dias a esta parte, que quando este Señor mio quiere manifestarme lo que va obrando, ò lo que de presente obra, comunicandose mas, antes algun tiempo, dia, ò dias me da como vn barrunto de que me ha de hazer alguna grande merced, con que luego comiença à serenarse mi coraçon por turbado que se halle, y sin que mi entendimiento pueda hazer nada, toda yo parece que viuo en espera de algun bien grande: algunas vezes me causa esto alguna palabra secreta que se me dize: otras es no mas de como dixe al principio, aora fue ansi, y la avenida tan de repente que estaua hablando con vna hermana, y en pie, procurè dexarla, y dexarme en las manos de mi buen Señor; el qual las estendiò para enriquecer mi pobreza, y mostrarme con la liberalidad que està haziendo esto con migo: siruiòse de abrir este cielo suyo; que ansi llama a mi alma, y por alli me entrò en mi, a donde le hallè, y se me manifestò por vn modo (si vsado) muy mas lleno de dones, ò muestras de si para mi, aunque tan sin mi, que como verdadero, y absoluto dueño, y Señor desta partecica suya, se la arrebatò, y absoruiò en si para mas mostrarme, y enseñarme su amor, y liberalidad. Alli pues consumida, y deshecha en el, me boluia como a criar de nueuo, pareciendo passaua por mi lo que se dize del Aue Fenix, aunque por vn modo diuino, y leuãtadissimo; pareciò que dar mi alma tan acrisolada, y apurada, que no auia en ella, ni era mas que vn espiritu delgadissimo, vna essencia muy pura, y delgadissima, sin operacion, ni mouimiento suyo, y sin poder aspirar à nada, ni à mas vnirse, ni à mas amar, ni à mas gozar, sino en vn estado simplicissimo, y sereno, con suma tranquilidad, sin poderse mouer el amor, ni querer por entonces mas de Dios, de lo que se le daua. Al salir de aqui se le enseñarõ, y dieron grandes enseñanças deste mismo no querer mas gozar, ni mas vnirse; y como ya se ha de dexar para siempre, y en todo tiempo al querer deste Señor, y que esto es lo que el quiere de las almas que escoge para esta riquissima desnudez, y trato tan particular. Pues boluiẽdo a lo que deziamos alli en aquel nueuo ñudo estrechissimo, que dio el Señor a esta alma cõ sigo, parecia que en aquel silencio la iba infundiendo vna sabiduria secretissima, no derramandosela en el alma, como suele, sino haziendola como señora de su mismo amor, y de su sabiduria infinita; con el qual amor le amaua, y con su entendimiento le entendia. No sè como dezir esto, que no hallo comparacion; no sè si diran algo de dos que se me han ofrecido, como quãdo enseñan a escriuir à vn niño, que para que suelte la mano, se la toma el maestro, y teniendosela, va escriuiendo vna linda letra; y parece queda el niño contento de lo que hizo, y no fue el, ni hizo nada, sino la mano de su maestro: ò digamos, que es como quando a vna persona la dan vna beuida, que la saca de si, y la haze dezir cosas muy fuera de su juizio natural; atribuimos aquello a la beuida, como es la verdad, que ella obra aquellos enagenamientos: acà passa ansi, y lo muestra el Señor, que ya el obrar del alma no tanto es suyo, quanto de su mano poderosa; y que ya todos sus mouimiẽtos, y acciones son deste diuino dueño suyo, aunque a ella la haze tan dueño destas obras; como si sola las obrara; y ansi se da por tan pagado, tan agradado, y seruido, que todo quanto en ella vè le parece hermoso: aqui entendi aquellas palabras que dize a la Esposa, por lo

que

que entonces actualmẽte passa: *Tota pulchra es amica mea, & macula, &c.* Y al dezirlas este Señor al alma, era vna lluuia de bienes indecibles: hame quedado todo esto tan impreso en ella, que como si passara aora, aunque me parece fue en vn instante, aunque algunas cosas destas, y todo lo que es inteligencias se me fue dando, como haziendose lugar vnas a otras. En lo que aora dirè, siento grante mor en dezirlo: pareciame estar mi alma agradable a este Señor, y aquel *Tota pulchra es*, como dezia, me parecia ser verdad; y que algunas, digo todas, las acciones que hazia entonces, le pareciã bien a este mi amoroso Señor, y le dauã cõtento, y agrado, y todo le hazia amar mas mi alma: mostrauame cõ grã amor, como con su diuino saber se me encubria, para q̃ del todo no se deshiziesse este mi ser corruptible, y en este pũto se encẽdio en mi vna llama grãde de amor y gozo, con q̃ parecia queria el Señor viesse la verdad de sus palabras; porque me iba à resoluer toda; boluiola à sossegar su Magestad, y a mitigar los afectos q̃ se leuantauan; porq̃ el natural no padeciesse mas; en quãto durò se me mostrò ser aquel el modo de la vida, con q̃ se conseruan los del cielo; porque experimentò este mi espiritu, que su vida era la vida, que solo es verdadera vida, y q̃ mi alma tuuo vida quando este Señor se la dio de si mismo: todo lo demas me parece es muerte, y he quedado tan desconfiada, y temerosa de mi, que no me parece ay mayor peligro para mi, que yo misma: con vna desestima, y desaficion de mi, que me trae como en el ayre, que no osso, como dizen, assentar el pie en nada: hame dexado con aquel no querer mas amar, ni mas gozar, &c. que dexo dicho, ni es posible q̃ pueda inclinarse el alma a ninguna virtud, ni dõ ninguno; mas de vn estar callando todos mis deseos, y apetitos, sin mas aspiracion à qualquier biẽ, sea el q̃ fuere, por muy espiritual q̃ sea: y aquel *Fiat voluntas tua*, que suele dezir el alma, es vna vestidura tan ajustada à si, q̃ no le da lugar à dezir, hagase tu voluntad: por q̃ aquel hagase, parece q̃ es querer suyo, y le haze ruido al alma; solo sabe q̃ ya se dexò, y la tomò por suya el que la toma para obrar por ella, y con ella nueuas misericordias; y ansi toda el alma està empleada en dexarse sin querer mas empleos; por q̃ la mostrò este Diuino Maestro q̃ todos sus afetos, y deseos son torpissimos, y estoruo para la perfectissima obra q̃ el va haziẽdo: esto es lo poco q̃ he podido dezir, q̃ ni se acierta, ni parece decible; porque lo q̃ yo soy de mio, ha quedado tan a solas, q̃ando como niño, que ni sabe hablar, ni andar, y es tanto lo q̃ nuestro Señor me ha mostrado de mi baxeza, y la distancia q̃ ay de mi a las obras que haze en mi, que solo puedo viuir en temor, y reuerencia, adorandole como muy de lexos, tẽblãdo, comodizẽ: sihe de caer, y es tanto lo que se me ha mostrado destas obras, y amor con que me mira, y enriquece este Señor, y de mi incapacidad para seruirle algo de lo recibido, y lo mucho que a esto he faltado, que no sè como viuo, ni puedo hazer mas de dexarme hundir en esta calma Diuina.

XXIX. *Año de 1615. a cinco de Nouiembre.*

OMI Vltimo fin, principio de todos mis bienes, a quien se enderezan mis deseos, sino a vos, ni aquien busco yo, sino a vuestro diuino gusto? que voluntad deseo hazer Señor mio, sino la vuestra? a quien deseo agradar sino a vos mi verdadero Señor, que me mantiene, y sustenta en este destierro, y vida miserable, sino vuestra excelentissima voluntad: que cudicio fuera della? Nada Señor, nada deseo, solo agradaros, y seruiros, no quiero otra cosa, ni vos mi amable Señor me dexais que la quiera, desde que me ataستes cõ el diuino vinculo de vuestro amor; en estas cadenas me pusistes, a donde os aguardo y espero quando venis a consolarme en el destierro q̃ padezco; pues si son verda

deras todas estas mis palabras, como os sufrio el amor que me teneis, que entrasse en mi la duda que he padecido? como mi Señor quisistes q̃ nadie me la pusiesse, y que yo creyesse me apartaua de vos, ò que vos Rey mio huiades de mi; que serè yo en retirandose vn poco este mi bien infinito? A dõde podrè ir cõ vida, dexandome mi vida verdadera? Ea mi querido Padre, no mas prueuas en cosa q̃ tanto duele: duro açote, pẽsar q̃ estoy ausente de vos, y q̃ me retiro de mi bien quãdo mas quiero buscarle, y si quando os siento, y os oigo, dudo quando me sumen las olas, y tempestad de las tẽtaciones, que serà de mi? Como podrè viuir? Pues aora lo tengo por obra de vuestra marauillosa mano, ò dulce esperança mia, lucidissima luz de mi alma, no me vea yo sin vos para siempre, ni por vn solo momento, que en esse me absorueran las tinieblas, y quedarè sin vida. Y si no he de seruiros, y amaros segun quereis, muera luego Señor mio, y acabese mi larga peregrinaciõ en las manos de vuestro Hijo, a donde se depositaron vuestras riquezas, y mis rescates se obraron, y adonde experimento la dulzura de vuestro amor, voy a donde cojo los frutos que yo no sembrè. O Christo mio, amparo de los pobres, consuelo de los afligidos, Sol diuino, que me alumbrastes suauissimo ayre que serenastes mis turbaciones, dulcissima vncion, que cõsolidastes los quebrantos de mi coraçõ: alaben os por mi todos los Angeles, y todos vuestros cortesanos os adoren con aquella adoracion que allà os siruen, por las nueuas misericordias que me hazeis sin merecerlas: selladlas mi Señor con perpetuidad, para que ya, ni en vn solo mouimiento falte a lo que mas gusto os diere, y que ansi dure hasta que llegue el dichoso, y deseado dia de veros cara à cara, por vna eternidad, a donde se junten mis alabanças con las de vuestros escogidos.

XXX. A cinco del dicho mes y año.

Iesus Maria.

ESTANDO Vn dia pensando en mis tibiezas, y lo mal que sè agradecer a nuestro Señor las misericordias que me ha hecho, me començò apretar la duda, que en esta vida puede congojar, de si estamos en su gracia, y amistad, fueme afligiẽdo mucho: porque via bien quan poco tengo merecido a este Señor esta merced, y era en tiempo de artas tinieblas, y aprieto, con q̃ iba creciendo mas la duda; mas apiadãdose de mi flaqueza, quiso consolarme con su acostumbrada misericordia: mostròme con grã claridad, y seguridad, como no tenia porque dudar de que mi alma estaua en amistad suya, y esto fue de vna manera, que me dexò certissima de que es ansi, y aunque ha mas de ocho, ò diez dias, no puedo, ni titubear de que esto fue verdadero y cierto; porque me sucedio, lo que acaece quando en vn aposento muy obscuro le abren vna gran ventana por donde le entra el Sol, que todo se hinche de luz, y estãdo frio le caliẽta; ansi le sucedio a mi alma, que estando triste, y fria, la alegrò esta alegrissima luz, y la calentò, y confortò, llenandola de cõfiança, y poniendo en lugar de dudas, serenidad, y consuelos del Espiritu Sãto, con cuya luz se me facilitò el morir, y aquel vltimo juizio, y dia de la cuẽta, cõ vna segura possession de los meritos de Christo nuestro biẽ en quiẽ se sustẽtaua vna verdadera cõfiança, y esto dura por la misericordia deste Señor, con otros muchos bienes, q̃no sè yo dezir, q̃ todos fueron bien menester para lleuar bien lo q̃ me dixo despues la persona q̃ v.m. sabe: digo lleuar biẽ el dolor q̃ me causò imaginar, si me auia apartado de nuestro Señor en estos siete años, ò nueue q̃ me señalò desde que el no me trataua. Por esto passè tres, ò quatro dias, con gran afliccion de espiritu, aunque no dudosa de lo q̃ dexo dicho, sino de q̃ estu-

estuuiera mas auentajada por otro camino, que fue lo que me dixo la persona q̃ digo, poniendome grandes dudas, y miedos, que salio bien con ello: ansi me fuy a nuestro Señor arto afligida; porq̃ quando permitio esto, me tenia con mas ansia de seruirle y amarle: llegòme a gran extremo esta pena; con la qual, como digo, me fuy à el, y como quien desea, ò no vè la hora que sacar de cuidado a vna persona que quiere mucho, y la vè con el; ansi me parece senti la presẽcia de Christo nuestro Señor, y auia poco que le auia recibido; y cõ vn semblante apacibilissimo, me dixo. No te aflijas, q̃ yo no te dexarè, yo serè contigo: con esto me quietè luego, y se me sossegò vn mar de tribulaciones, y de dificultades, q̃ pareciã ahogarme; y aunque el entendimiẽto se queria algunas vezes asir à ellas, se apagauã con la seguridad de q̃ este Señor no me dexaria, de quien estos dias he recibido grandes fauores, y misericordias, tan sin limite, q̃ de solo querer escriuirlas me causa vn pasmo, y tẽblor en toda yo, que no le he tenido tal en ningũ tiẽpo, ni ocasion, aunq̃ muy conocidamente veo q̃ su Magestad se sirue q̃ obedezca, en dezir estas sus largas misericordias; entre ellas me mostrò, acabãdo de comulgar, como le era mi alma agradable, y q̃ no auia en ella cosa q̃ nos apartasse, ò diuidiesse los coraçones, ò por mejor dezir, voluntades, y parecia q̃ juntas en vna Diuinidad; digo mi alma deshecha en su Diuinidad, caminaua yo ya del todo sin mi, y caminaua sin camino por este mar diuino, a dõde via obrado en alguna manera aquel, *& macula nõ est in te:* En esto me hallo muy de ordinario, ò casi siẽpre, de tres semanas a esta parte, poco mas, ò menos, despues q̃ me hã ido apretando los achaques; y malas noches; en las quales me ha dado nuestro Señor grã consuelo en padecer à solas, q̃ por esto no digo quales han sido, aunq̃ poquissimo he sufrido, mirãdo los recibos; pues para paga basta padecer a sus ojos, q̃ solo esto pesa mas que todas las tribulaciones desta vida: haziame este Señor merced de mostrarme este valor, y lo q̃ crecia mi alma por aqui, desnudandola de mi para vestirla de sus virtudes, q̃ por su misericordia las he visto crecidas, y hallandome à deshora desẽbarazada de todo, y como dexo dicho, sin mi, y no sè como es esto: q̃ estando sin mi, y desaparecida en el, se me comunica en mi por muchas, y diferentes noticias, tan calladas, y amorosas, que me trae conuertida en amor, sin saber hazer mas que amarle, y dexarme quemar, y deshazer en la llama de su amor dulcissimo, y suauissimo, q̃ aora muy sin ruido se dexa gozar este Señor: muestraseme tan amoroso, que bien sè yo no quedara alma que no fuera suya, si vieran lo que la mia; mas yo soy tal de mi cosecha, y desagradecida, que si se apartasse le oluidaria; aora me parece, q̃ ni se apartarà, ni me apartarè del; porq̃ las ataduras de su amor son estrechissimas, y la comunicacion de muy diferentes quilates de la de hasta aqui, es vn trato tan de hermano, y amigo, q̃ no puede ser comparaciõ ajustada la de los que lo son en esta vida: parece estos dias agradece por seruicio muy agradable lo que hago por mi, mostrandose adeudado de mi quãdo acudo a mi salud, y regalo; y este me lo da à sentir, con vn oluido de que soy yo parte, ni me toca, como si yo no fuera mas que vn proximo qualquiera, cuya salud, y demas bienes suyos deseo, por ver lo q̃ este Señor le ama; y ansi me ha dado en esto vn señorio tã grande, q̃ con toda verdad, y seguridad, acudo a mis necessidades por este Señor q̃ tan amorosamẽte cuida de mi, amãdo mi biẽ, como si yo le huuiera sido mui fiel: hame enseñado, como me tẽgo de acudir por el, y no por mi, y esto en vn lenguaje tã tierno, q̃ no se sufre dezir, ni yo tẽgo fuerças para ello: al fin, es su amor infinito, y con este cõtrasta el mio, q̃ es limitadissimo; y ansi se admira de la profundidad deste amor suyo, y aunque por su sola bondad parece ha ensanchado desta vez el caudal, para entender, y recibir, parece no sirue si no para mas admiracio, y cõfusion mia;

con q̃ se no puedo hazer mas de sumirme en mi nada, y de aì me leuanta à si este altissimo Señor, a donde no llega cosa que no sea paz, y seguridad. Oy dia yẽ do à comulgar, me mostrò nuestro Señor como estaua mi alma obedeciẽdole en aquello q̃ dize por Dauid: *Dilata os tuum, &c.* Y aunque no vi nada; senti, y se me mostrò por vna manera, que yo no sabrè dezir, sino esto poco. Pareciame estaua como vacia, y que era como vna concauidad grãdissima, y tan profunda que no tenia fin, ni suelo, y lo que la hazia ser limitada; como si dixessemos las paredes: era poder yo dezir, es mi alma en quanto como a cosa q̃ tiene capacidad de poderse dezir mia, y aquello era el auer sido criada, no sin principio, como el q̃ la criò: Esta profundidad se dilataua mas con vna ansia q̃ nuestro Señor me iba dãdo de estar muy vacia para recibirle; y ansi se siruiò de q̃ le recibiesse, llenando aquel grã vacio de mi alma, y mostrãdome las delicias q̃ en ella tiene, sin tener yo con q̃ seruirle, ni hospedarle si el no me lo dà: lo q̃ hallo de nueuo en mi es este vacio en potencias, afectos, y sentidos, q̃ todos parecẽ vasos dispuestos, a donde este Señor derrama sus misericordias, sustentanme las esperanças de verle presto; porque aunque no me fatigan ansias, descansa mi alma en su voluntad, y aqui se leuanta vna como duda, de si es ya llegado este plaço, ò llegarà presto, que este solo recuerdo alegra, aunque del todo se ha desposseido esta Esposa suya, de no querer mas de lo que su dueño quisiere. O Señor mio, y que dicha la mia; pues ya me aueis quitado la duda de que puedo dezir, de verdad, que soy vuestra; vos sabeis con la verdad que lo digo, y con la que creo que sois mio; como mi Señor podrè seruiros el auerme sacado de la nada, para hazerme tantos bienes, y que bienes tan sin mezcla de males: ò que dicha no merecida, y hallada tan sin costarme nada; que de valde se me ha dado, y no puedo dudar que son muchas, y grãdes las mercedes que este Señor me haze; porque me las muestra, y el valor dellas, y veo q̃ yo soy pobre, y miserable, y veome rica, y abundosa de bienes, y que sobre todo se da por mio, y me ama el altissimo, y riquissimo, sin tener necessidad de mi; antes auiendole ofendido mucho en el discurso de mi vida, q̃ toda la hallo sembrada de faltas, y ofensas hechas contra este Señor mio, a quien aora amo, y adoro cõ todas las fuerças de mi alma, ayudeme v.m. à q̃ ya no le falte mas; no sè si lo es el no dexar desplegar las velas de los afectos, por si no quiere este Señor q̃ a toda prisa se consuma el poco natural con q̃ aora me hallo, q̃ le tengo biẽ acabado. V.m. me respõderà a esto, y me ayudarà à hazer a este Señor nueuos sacrificios de mi, pues en solo esto hallarà algun aliuio la encendida sed con q̃ me tiene su amor, de hazer lo q̃ fuere de mas gusto suyo. O Señor, y q̃ bueno sois siẽpre para mi, dure yo en ser buena para vos, y ya no seã mas mis caminos, y passos torcidos, q̃ ya no lo creo; pues me lo assegurais: no dudo deste bien, aunq̃ por mi flaqueza lo puedo temer; esto es lo poco q̃ puedo dezir, del estado en q̃ me hallo: estaua escrito hasta dõde va la cruz; porque ya auia entendido lo queria ansi nuestro Señor, y q̃ v.m. me lo mandaria, y por obedecer a su Magestad, lo comẽcè luego, aunq̃ no me acuerdo q̃ dia fue. Hallome muchas vezes cõpelida à hazer dos votos, q̃ ha mas de de diez años que los he deseado hazer, aunque en los tiempos passados hallaua alguna dificultad en la guarda dellos, por mi gran flaqueza en las ocasiones, aora se me ha quitado esta dificultad, y no es con feruor afectuoso, sino con vna quieta seguridad, y certeza de que me ayudarà el Señor à la guarda dellos, que sin el nada soy, ni nada puedo: el vno ya v. merced le sabe, y que le tuue creo vn año entero, sin escrupulo de auer faltado en el, y ya le he dicho a v. merced: el otro dirè; porque me va apretando mucho el ansia de buscar la mas superior voluntad deste Señor, sin poder desear otra cosa en tiẽpo, y en eternidad, èl

nos

nos dè que la hagamos por su infinita misericordia. Amen.

Iesus Maria.

PORQVE Vaya Isabel, y v. m. dè por mi gracias a nuestro Señor, digo aqui antes que se me oluide, la seguridad con que este Señor me tiene, de que entre su Magestad, y mi alma no ay impedimento, ni estoruo, para que haga de mi lo que mas fuere seruido: al fin me ha hecho merced deste biẽ tan deseado, y me tiene muy sin duda de que se ha entregado desta alma, y aora desnudissima de todo lo que no es el, y tan sin mi, que por mas que me busco, no me hallo: esto digo con toda verdad: acabado de recibir a nuestro Señor, que en su presencia, en efecto, y en afecto lo firmo de mi nombre, Iueues à 5. de Nouiembre de 1615. Iesus, *Mariana de S. Ioseph.*

XXXI. Año de 1616.

LA NOCHE De los Reyes, quedandome despues de Maytines cõ nuestro Señor, que le teniamos descubierto para hazer la renouacion de los votos, quise disponerme a ello, y deseando hazer vn nueuo ofrecimiento de mi a nuestro Señor, me hallè tan sin mi, y tan en el, que aunque quise buscarme para darmele, no me hallè, ni vi en mi cosa que no fuesse suya, sin poder hazer nueuas entregas de mi. Con esto me lleuò el Señor à si, ajustandose mas mi alma à el, por vna manera de sencillez tan pura, que via no auia entre el, y mi nada que nòs impidiesse la junta, y vnidad de dos voluntades en vna; con vna luz tan verdadera, y vna simplicidad tan sabia, que me hazia estar con llenura de alegria, no alborotada, sino serenissima y trãquila. Como me vi tan sin mi, tã rica desta dichosa pobreza, y vestida desta desnudez preciosa, hallè q̃ en mi alma se producia vn deseo que le ponia este Señor, con mirarle para que le pidiesse; pues yo no tenia que darle: obedeciale luego; porque el la hazia obediente, y tã atinada, que acertò a pedir lo que el le queria dar, pareciame se contentaua tã to de la peticion, que no solo me la concedia, sino que a la medida de auer acertado con aquella su voluntad, se me iba manifestãdo el mismo Señor en bõdad, amor, y gloria, y en vnos relampagos, ò noticias de su Diuinidad tan grandes, q̃ me han dexado muy mas llegada à el, y tan desasida, y alexada de todas las cosas desta vida, que me parecẽ de otra naturaleza mucho mas baxa que solia, y esto no con desprecio de los proximos, sino con vn general desasimiento, que sin discurso, ni distinciõ me hallo legissimos de todo: y aunque no deseo morirme, es grande el gozo, y alegria que me causa acordarme, que se ha de acabar esta vida, y me tengo de ver amando aquel Señor, en cuya junta le tengo de ver, y gozar. Dudaua si escriuiria esto à v. m. y pareciome gustaria este mi Señor dello, y de que le diesse a v. m. este consuelo, viendo quã liberal es su amor con quien tan vacia està de merecimientos. Lo que le pedi, fueron tres cosas, en lugar de los tres dones, que los Reyes le ofrecieron: por el oro, que me diesse amor para amarle, con ardiente deseo, y cuidadosa atencion de darle gusto, sin mas interes, de q̃en mi fuesse hecha su voluntad, y el muy glorificado, y q̃ me diesse continua estima de viuir en perpetua mortificacion, teniendola por la cosa de mayor estima para mi, y abrazandola como verdadero tesoro mio con animo resuelto de no dexarle por ningun bien que me representasse mi amor propio, y que me le diesse por la mirra que le ofrecierõ: y en trueque del inciẽso me diesse que mi alma le fuesse perfumẽ olorosissimo, a dõde solo se exercitassen adoraciones de perfecta oracion, sin que la multiplicidad de los cuidados, y pensamientos pudiessen estoruar aquel sacrificio total que de mi quiere. Era cosa muy marauillosa, como a la medida de mis peticiones, ò por mejor dezir, a cada mouimiento q̃ iba infundiẽ-

do en mi alma con el afecto se iba manifestando, como ya comence a dezir, llenandome toda de vna alegria tan abundosa, y nueua, que yo nunca me parece auia gozado: al fin, he entendido como es aquel cantar nueuo, que siendo continuo, son nueuos los gozos que se dan con cada pronunciacion. Bendito sea el dador de dones tan llenos de bienes tan grandes, y tan secretos, y alabenle, y glorifiquenle con eterna adoracion todos sus Angeles, y Espiritus bienauenturados en mi nombre, que yo no sè por mi darle gracias.

XXXII. Año de 1620.

DIAS Auia que andaua el alma cõ soledad de Christo Señor nuestro, aunque hallaua entrada en el inmenso mar del diuino ser de Dios: y a deshora vn dia de los primeros del mes de Otubre, estando en oracion con grande ansia de amar, y posseer a Dios nuestro Señor, sin memoria de Christo Señor nuestro, en la manera, y medida que mi flaqueza pudo le vi, y se me mostrò su alma santissima, como si se me abriera vna puerta para que viera vn Santuario: la hermosura deste se me mostrò, y los infinitos tesoros que en esta venerable, y santissima Humanidad deste Señor, y Redemptor nuestro derramò el Padre, y el Espiritu Santo, con la assistencia del Diuino Verbo, y el inefable misterio que trazò la Santissima Trinidad, en juntar aquel Dios, y Hombre para nuestro remedio, y rescate, y quales son las riquezas que puso, y ateсorò en aquel archiuo de santificacion, y vi en el vn infinito motiuo de amor infinito, y vn complacimiento en el Padre, de aquel Verbo encarnado Hijo suyo, que no ay lengua que pueda dezirlo; y si a todos se mostrara este tesoro que tenemos en Christo Señor nuestro, no huuiera alma en quien pudiera entrar desconfiança, por los bienes infinitos que en el se nos dieron: y ojala quisiera este Señor manifestarse a los hombres, para que se fueran tras el, heridos de su amor; pues anssi se me mostrò este tesoro, y riquezas, y alli vi el remedio de nuestras enfermedades, y el infinito precio con que se comprò nuestra redempcion, y con el amor que echò sobre si esta carga de redemirnos este Señor tan a su costa, y tan sin merecerselo, antes, ni despues, y vi en el como en dueño de la gracia vna alegria de auernos la de dar tan alegrissima, y apacible para con los hombres, y vn amor tan de verdad amor, que lo que del se vio bastò para no poderle poner ya en otra cosa criada, fuera del. O si todos nos juntaramos à amar a Christo, à adorar à Christo, y a su Padre: porque nos le dio, y porque auemos de amarle, y adorarle en el cielo, por vna eternidad, que teniendole a el, no es possible que esto se nos niegue: no lo creamos, que sin duda es nuestro, y el se nos dio todo, y me mostrò que lo es, y lo serà, sino le falto. Vi como estas luces eran fauores, y mercedes grandes de su mano, y dadiuas de su liberalissimo amor, el comunicarse assi con migo, y que passa en mi lo que en Sanson, que crecido el cauello, ò leuantada el alma a estas noticias, està fuertissima, y huyen los Filisteos; mas que si me dexo cortar el cauello qual quedo sin esta luz fin fuerças, y animo para caminar, que para que esto no sea, he menester guardarme de Dalida, que es el oluidarme deste Señor, y descuido en el deseo de darle gusto; el qual no puede, oluidarme que le tẽdrè con la memoria, y amor agradecido: el riegue lo que sembrò para que crezca: porque sino todo se agostarà; pues sin el nada podemos, y yo menos que ninguna criatura. Causame estos dias ternura la historia de Ioseph, mirando en ella a este Señor, que quiso, y quiere le miremos, y tẽgamos por nuestro hermano, aunque es criador, y Rey nuestro; y no sè como se es, que parece me le està estos dias mostrando toda la Escritura sagrada en los Profetas, en los demas libros della, y alli le veo tan rico, tan gran Señor, tan ami-

amigo, y ella tan clara para mi, que parece me sirue toda para verle mejor, mostrandome el sentido espiritual con gran ternura. El deseo que me ha quedado mas continuo (fuera del amor con q̃ me hallo) es de adorar a este Señor tan magnifico, poderoso, y de tan infinita magestad; y sin sentirme me hallo buscando adoraciones que hazerle, y aquí me las enseñe, y ayude a este acto, y ando por los Bienauenturados, y por los Angeles, y Serafines, mirando quales seran en este oficio de adoracion, mas primos para aprender dellos; mas no descanso hasta que me bueluo al amigo, hermano, y Señor: y le suplico supla por mi, y pague por mi todo lo que en el me dio su santissimo Padre, y el trazò con su infinita sabiduria sazonado todo con el infinito amor, que en ambas diuinas personas ardia para con migo, como de vn Dios de infinita bondad. O que contenta, rica, y alegre he quedado con este tesoro Christo Iesus, que de verdad es mio, y en esto de ser mio hallo tanto que estimar, que agradecer, que adorar; y en la determinacion de aquel supremo cõsejo, de que se nos diesse, y de auerse dado, que no sè como dezirlo, ni como vadear los mares de bienes que veo, y los que sè que dexo de ver en Christo nuestro bien. O que mares infinitos, y diuinas riquezas se descubren al alma, quando la Humanidad sirue de puerta a la Diuinidad, y quando se vè ser Dios este hõbre, y en el las riquezas de Dios atesoradas para los hombres: quedese aqui, que no sè dezirlo; a este Señor suplico, que se me buelua à dar, para que yo pueda ofrecerle por retorno de las vezes que se me dà, y de la que se me dio para cõprarme por rescatarme, siendo la suma baxeza, y miseria, y el el infinito, y supremo Señor mio, a quien digo muchas vezes: *Multiplicasti magnificentiam tuã, & conuersus consolatus es me*: porque me ha buelto mis glorias antiguas, y su trato familiar: tanto, que fatigandome ayer el miedo de si le ofendia, y porque me parecia que me apretaua mucho en que hablasse, y yo hazia en esto todo lo que me parecia ser necessario, como flaca me fueron congojando estas dos cosas, por algunas circunstancias que yo les hallaua para ello, y la mayor, auerme dado a entender le ofendia en esto. En saliendo del Confessionario me fuy à la oracion, y le dixe: vos mi Señor no sois mio? y me pareció responder. Si soy todo, no te aflijas, que te aprieta à que los hables: porque con hablarlos tu, se vienen mejor a mi: y mostròme como era esto, y mucho amor: que ni de lo vno, ni lo otro es menester dezir aqui mas; por que basta lo dicho, y haze gran confusiõ lo que se calla, y lo que se dize: supla v. merced por mi, que los Padres toman por suyas las deudas de los hijos, sino mi relo v.m. en el que lo es suyo, y mio.

XXXIII. Año de mil y seiscientos y veinte en el mes de Diciembre.

VNDIA Estando recogida, me parecio estar delante de la diuina Magestad del Eterno Padre, el qual me mostrò a su santissimo Hijo, y en su alma vna serenidad, y estabilidad de infinito bien, y en el centro del alma, vi que desde que fue criada no se apartò della vn continuo, y eficacissimo clamor por las almas, y veia quan ofendido estaua su santissimo Padre, y su gran seueridad para con los hombres. Mas tambien se me mostraua que le oìa por el gran valor de su clamor, que era tan eficacissimo, que con ser tanta nuestra maldad, se cumplia aquello de San Pablo: *Exauditus est, &c.* Y entendi la verdad de lo que digo, y sentido destas palabras, y aquel verso de David: *Cœlus domus tuæ, &c.* Quedòme gran dolor de las almas que pierden los bienes que alcançan estos clamores de Christo, y de lo que yo he despreciado este bien de infinito precio, y durame la admiracion de lo que le costamos, y de lo que vi de

ansia,

ansia, y voz eficacissima, que sin cessar clamaua este Señor por nosotros. O quã ingratos somos, y qual es nuestra maldad, mas su bondad infinita me consolaua, y me alentaua con aquellas palabras de San Pablo: *Magnum Pontificem, &c.* Que absuelue, y perdona, auiẽdo el hecho la penitencia de mis pecados, y el dolor dellos, me parecia le tenia atrauesada el alma, à nuestro modo de dezir; lo qual entendi ser la luz del Padre por la vnion del Verbo, y no sè como le veìa, que no lo sè dezir, aunque veìa ser luz lucidissima, ni sè como veìa la magestad infinita del Padre Eterno: mas parece puedo tener por cierto, que estaua en su presencia, y en la de su Hijo santissimo, y q̃ lo q̃ veo con los ojos del cuerpo, no es tan claro, cierto, ni verdadero como esto que aqui vi: Quedòme gran agradecimiento à Christo nuestro Señor, y en el alma mucha reuerencia a su Diuinidad, y Humanidad, y grã ansia de andarle amando, y adorando sin cessar; ansi como lo hazen los Bienauẽturados: dexòme vn efeto esta vista del Verbo diuino encarnado: que es entender algo de la junta, y vnidad de las tres Diuinas personas, y como a la verdadera, y sustancial contemplacion no la impide la persona de Christo Señor nuestro; antes vi, que no se entiende, ni puede entender bien el misterio, y grandezas que se encierran en este supuesto diuino, sino es con vna particular luz, como de gloria, y que esta les faltaua a los Apostoles, hasta que vino el Espiritu Santo, y venido, luego salieron à predicar à Christo; mas que no se fue el; porque los impidiesse su vista, y compañia, como dizen algunos; porque en Christo està el Padre, y el Espiritu Santo, y del no se pueden diuidir las dos Diuinas personas, ni del alma de Christo faltar el que es resplandor del Padre, y tan Dios, y Diuino como el, y el Espiritu Santo. Entendi los efetos que causan en el alma las vniones, que llaman los contemplatiuos; en los quales assiste la Santissima Trinidad, à cuya imagen, y semejança fue criada el alma, y como si se desembaraça, y limpia hallandola nuestro Señor desocupada, y limpias las potencias, la Sabiduria Diuina, que es el Verbo, y luz del Padre toca al entendimiento, y le ilustra con vna noticia delgadissima, de que està alli Dios, suma Magestad, bien inestimable, y derrama en ella vna reuerencia, y aprecio de aquel bien, y todo esto tan delicadamente, que apenas parece se entiende mas que ver que la lleua el amor, y vese lleuar, y entiende que la lleuan, q̃ sin entendimiento no podrà estimar lo que la dan, y le muestran; lo qual no es bien dezir aqui, ni es menester mas q̃ esto poquito, no quiero dezir que se vè todo lo que ay en Christo, sino parte de los tesoros de Dios, que todos nadie puede alcançarlos, ni los que ay en Christo Señor nuestro, que aun es menos lo que se da, gusta, y entiende, que si en vn mar nos dexaran tomar vn sorbillo del agua del; mas es vn sorbito muy pequeño, aũ que de gran precio: entiendẽse ya aquellas palabras de Christo Señor nuestro, y sin embarazo ninguno, que dizen: *Ego sto ad ostium, & pulso, &c.* Y el mismo habilita al alma, para q̃ no la estorve lo que alli ay de corporeo, y humano, mostrando como ya todo es diuino. Esto no se ha de entender que es siempre, sino las vezes que quiere el Señor mostrar las riquezas de su Christo, y nuestro: el sea bẽdito, y alabado, porque nos le dio. *Et ad eum veniemus*, aqui muestra este Señor la verdad destas palabras; y ansi infunde en el alma vna gran fuerça, para guardar con perfeccion las antecedẽtes destas, tocando con la experiencia la suauidad del jugo de su santa ley, y pues vè que el assiste, y con su diuina gracia la guarda, y observa el alma q̃ llega aqui, no solo la ley escrita, y dada en sus preceptos, y consejos, sino las de su amor, buscando siempre con entrañable ansia su mas superior agrado fruto de las mercedes de Dios, que sino los dexan tales, no seran suyas.

Aña

XXXIV. Año de 1621.

HALLANDOME Vn dia muy llena de cuidados del oficio, y cõ mis pocas fuerças, y salud apretada, y mucho mas en el interior se me leuantò vn gran miedo, y duda de mi saluacion, y tan cerrado para mi el camino del cielo, que parecia irme acabãdo la vida el gran tormento que sentia: fue muy apretada la tribulacion, y cõ vn pasmo de las potẽcias grande, y aunque fuy à comulgar, no se me aliuiò; mas à deshora, y estando bien descuidada oì vna voz grande, que parecio me dauan en el interior de mi alma, que dixo: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Mostròseme muy claro, como solo este Señor es el que puede hazer esto; y porque fuessemos a el quiso morir en cruz abiertos, y estendidos sus braços, y vi que dellos, y de su coraçõ, y alma santissima, manaua vn mar de amor, tal que ni los Angeles podian comprehenderle, y el de sus merecimientos; con los quales enriquece a las almas pobres, y menesterosas dellos, de alli me daua, y comunicaua este bien, con que resucitò en mi la confiança, y siempre que me acuerdo de Christo crucificado, es para mi de suma alegria, y consuelo, y lo fuera poder dezir el amor que vi en aquellos braços estendidos, para abraçar a todos los que quieren ir à el. Creciome el deseo que me ha dado de que todos sigamos a Christo Señor nuestro, y el dolor de los que tienen por impedimento del espiritu, su Humanidad, como si pudiesse desvnirse de la Diuinidad: supliquèle mostrasse esta verdad a todos, y como todo lo que ay en el es Dios, ò està vnido con Dios: dexòme llena de si, y consolada, y alentada, y boluiome el aprecio del ser atribulada en la forma, y como el quisiere, aunque dure el oficio muchos años, que era de lo que mas me pessaua aquellos dias. O quien supiera dezir el amor que se me mostrò, y el que le mouio à morir en cruz por nosotros, y la voz que desde alli nos està dando, para que nos vamos à el, y le sigamos; en particular à nosotras, que nos llamò al camino de la perfeccion, que es el de la mortificacion; y assi me aflige mucho, quando me parece no le siguimos, ni escuchamos esta voz, por detenernos en vnas niñerias pequeñissimas. Mostroseme solo, como murio, y esto me da pena; el nos lleue à si, que poderosa es su voz, y confio la oyen muchos; las que estan por mi cuenta deseo que no se aparten del; y assi se lo suplico, y que yo le siga siempre, y que les dè a todas animo para negarse; pues no ay otro camino sino este para ir a este Señor, y a gozarle en su reino, para siempre, que buscar otro, no es buscarle a este Señor, si no a nuestro amor propio, como lo dize el mismo: *Qui vult venire post me, &c.*

XXXV. Otro.

ESTANDO Ayer en la oracion se leuantò en mi alma vn fuego tan grande, que del todo la senti conuertida, y consumida en el, y estaua el natural arto trabajado, aunque sin pena; porque la que tenia era gustosissima; mas si durara el vltimo punto deste fuego, me parece se acabara la vida; y assi hazia sentimiento el coraçon, y me ha quedado hasta oy: es este vn aprieto muy grande, aunque se desea que dure toda la vida la presencia de nuestro Señor, y el sentirla por vn modo muy alto derretia el alma, y el verse sin amor bastante, para amar a quien tanto se deue, hazia llorar algunas lagrimas, aunque eran tã en silencio, y suaues, que no me determino si eran procedidas de sentimiento particular: pareceme se compadecia el Señor de mi trabajo, que lo es arto grãde, verse vn alma tan pobre, y sin ocasiones de seruirle, aunque en parte cõsuela la nada que alli se representa, que tiene de suyo; porque parece ha de ser ocasiõ de mayor gloria de nuestro Señor. Digo pues, que parecia consolarme su Mageftad,

tad, dandome a entender el excesiuo fuego que Christo nuestro bien traìa siẽ pre en su alma, desde que nacio, y que la cruz mas penosa que sintio desde aquel punto, fue el disimular, y encubrir este fuego: porque la naturaleza no podia lle uarlo, sino se le diera fuerça diuina; à esto se añadia el zelo de la honra de Dios, y el prouecho de las almas; a las quales auia de tratar como a flacas, por la poca disposicion que tenian para recibir su doctrina; y ansi las lleuaua poco a poco, que el tratar con ellas a este passo, estando aquella alma tan abrasada, y que auia de encubrirse aquel fuego, era otro genero de tormento, mayor que todos: digo lo que siente el natural para disimular este incendio: porque sin saber como se leuanta vn modo de guerra en el alma, delicadissima, y penetrante, que a mi parecer, es la que si durasse, acabaria la vida: esto es lo q̃ entendi, a cerca de Christo nuestro bien: desta manera pues lo entendi, aunque todo es imposible dezirlo: porque los caminos del Señor, son inuestigables, siẽtese arto mas de lo que se dize. Consolème mucho; porque dias ha que se me dixo, como la mas perfecta imitaciõ de Christo era la interior, y parece se me dieron esperanças deste bien. Sea nuestro Señor alabado por siẽpre, y nos dè fuerças, y brio para que le sigamos, como el quiere.

XXXVI. Otro.

OY Martes à veinte y vno de Iunio, entrando en la oracion, me parecio hinchirse mi alma de vna luz clarissima; la qual me recogio con vna suauidad grande, pareciame deshazerme en ella, y perdida de vista descansaua en el Señor; el qual la daua licencia para que participasse de su suauidad, y en su silencio amoroso se me comunicaua, y pareceme que se me daua particular possession de aquel bien con otras circunstãcias delicadissimas, que no pueden escriuirse: quedè sossegada de aquel fuego que he traido estos dias; el qual fue à noche tan grande, que parecia abrirseme el pecho, que ya el natural no podia lleuar mas; y ansi ha quedado arto flaco: Sali de la oracion de oy, como he dicho, despues se ha buelto à encender el fuego, aunque es mas interior, he tenido ansias de comulgar; mas aplacanse en mirando a la riqueza que el alma tiene, que es aquella nueua possessiõ que dixe, parece està hecha vn preciosissimo relicario a donde el Señor habita: tienese sentimiento deste bien, y estandole gozando, se me leuantaron vnos deseos no ansiosos de verme desocupada para gastar todo el tiempo con nuestro Señor, pareciame que teniendole sin cuidados, le seruiria mejor; pues las faltas que hago en el oficio son tantas, entendi que era voluntad suya, que gouernasse. Quitòse luego aquel deseo que se auia leuantado: he visto oy con experiẽcia, como aunque se ofrezcan algunos pensamientos, no impiden, ni embarazan al alma, y que es cosa distinta del interior, porque passan, esto es, quando se siente: *Dextera illius, &c.* Aquel lugar de Isaias, que dize: herirà la tierra con la vara de su boca, &c. Se me dio a entẽder desta manera, que la tierra es nuestro coraçon; con el qual es herido con sus palabras, que son las que dexan al alma presa, y herida de su amor; y ansi quitan la vida a la que hasta alli se ha tenido, començando otra nueua, y llena de frutos floridos: porque se riegan con aquellas aguas viuas, que solas puedẽ dar la vida que se busca, que es el mismo Señor, en quien, en sintiendose herida del, tiene todos los bienes juntos, y alli los busca, ni puede auer sossiego en otra cosa que en el mismo, y como agradecido el Señor de que se reciba este diuino fauor de sus palabras, ò como dezia, de su herida hinche al alma de piedras preciosissimas, y de calidad eterna, con que queda ennoblecida, y con facilidad mira por estiercol las piedras, y riquezas de la tierra; mas entre todas estas obligaciones, sale siempre mi ruin natural, y

des-

despues de auerme nuestro Señor fauorecido mas de lo que se puede dezir, he hecho oy artas faltas: la vna dellas ha sido, sentirme mucho de que vna persona nos auia faltado en ocasion de necesidad; y no solo por la falta, sino por parecerme que era desagradecida a lo que yo la queria, y esto me hizo mostrarlo en algunas palabras, que dixe, y otras que pensè dezirle. Y a vna hermana hablè sin blandura de palabras, y con sequedad: esto fue lo mas de burlas. Y estando con vna persona de fuera, hablè dos, y tres palabras escusadas: otras muchas faltas he hecho, que no me acuerdo, pareceme es razon escriuirlas tambien, para que v. P. vea que siempre hazen lugar, por el poco cuidado mio, que no bastan las misericordias que recibo de nuestro Señor, para tenerle; no sè hasta quando he de ser ruin, y desagradecida a su Magestad.

Oy Miercoles, estando en oracion, y mirando yo con atencion, como en estos bienes que siente el alma, no haze nada, sino recibir, y gozar, que casi puede dezir, que se siente vestida, y llena de gloria; porque aunque no tiene medio, parece que en el siente vn bien, que siempre le està dando vida glorioſa, y mirando esto me parecio dezirme, que esto significaua aquel arbol de vida, que auia plantado el Señor en el Paraiso, y que haziendo su Magestad Paraiso de sus deleites, à esta alma, el mismo habitaua en ella, y la estaua dando vida, y que la daua luz destos bienes, paraque conociendolos, los pida para sustentarse. Aqui se dio a entender aquel lugar de los Cantares, experimentandolo quando pedia la Esposa el fruto, y flor deste arbol, para su sustento, debaxo del qual la dieron nueua vida, y es tal, que no ay palabras para dezirse. Dixerõseme aquellas palabras que se dizen de nuestra Señora: *Maria autem conseruabat &c.* Que me acordasse dellas, imitando a esta Señora, y q̃ las guardasse mucho: porque *Spiritus vadens, & non rediens:* pareceme han sido los sentimientos destos dias, mas llenos de gozo, y fuego que nunca; porque he andado anegada en aquella infinidad de bienes, y sino proueyera el Señor de que me han dexado las criaturas tiempo para gozarlos, passaraſe muy mal; porque ha padecido mucho este corto natural. Sea el Señor bendito para siempre.

Las faltas de oy han sido artas, y vna dellas, bien para sentir, que llamandome vna enferma, tuue repugnancia en ir, y estando haziendo vna labor cõ dos hermanas, puse mal semblante; porque la erraron dos vezes, y no acabauan de acertar, todo falta de caridad, mire v. P. que se puede fiar de mi, pues en medio de los fuegos pago con piedras de nieue.

Oy Iueues a veinte y tres deste, estando con algunos pensamientos dudosos destas cosas que passan en mi alma, aun que sin turbacion ninguna. Repentinamente senti en lo interior della vna voz que me dezia: *Ego sum, qui sum, &c.* Esta voz causò en mi vn sentimiento particular de la presencia de Christo nuestro Señor, con que me sosseguè luego, y desde entonces he quedado con gran silencio en las potencias; de manera que no estoy para discernir en nada, como he dicho otras vezes à v. P. de quando en quando se me leuantan deseos de obrar las virtudes con gran perfeccion, y ansi quando se ofrece, hallo mas disposicion, para exercitarlas con vna particular aficion a ellas.

Oy Viernes siguiente, despues de auer comulgado estando encomendando à nuestro Señor à vna persona a quien yo quiero mucho; porque entiendo que por medio suyo he recibido algunas mercedes del Señor: sabia que estaua apretada dias ha con trabajos interiores, y exteriores, y en este tiempo con instãcia he pedido al Señor se los aliuiasse: no auia entendido nada: digo pues, que oy suplicandoselo, y quexandome de q̃ no lo hiziessemos por el camino que yo deseaua, que era con vn gran fuego de amor suyo, se me dixeron estas palabras. Porque quieres que pierda la corona

que

que se le ha de dar de su pelea; tornè a replicar pareciendome que de mas valor seria el amar, que el padecer: Respondioseme: Gusto yo de ver como me busca.

Ya he dicho, que aora no ay afectos, ni fuego, todo està en paz, y en silencio, por el modo que he dicho: otras vezes no ay nada que dè pena, ni deseo que bulla, gozase pacificamente, ò por mejor dezir, duermese en el Señor, a donde hallò el alma la hartura que buscaua, aunque de quando en quando se bulle vna llama dulce, que se lleua tras si al alma con mas interior vnion, yo no sè como se viue, arto me espantaua estos dias de que vn natural tan flaco no se acabe, y helo quedado tanto, que fue menester que el Señor siruiesse oy de Medico a la naturaleza; y ansi en recibiendole quedè con mas fuerças, que han estado muy mas acabadas, que nunca yo quedo deshecha, que ni me veo, ni me hallo. Sea el Señor alabado: no sè como me trae, aun que parece en este tiempo, que no aparta de si el alma; y ansi se anda con mas guarda en todo, y sin que cueste cuidado ninguno, sino que ella misma se halla con vna fidelidad, dada, sin auerla buscado, ni merecido. Riquisimas son las joyas que desta vez se le han dado: el Señor por su bondad, me las ayude à cõseruar, que temo mucho mi poca fortaleza, aun que tengo alguna mas en la confiança. O si amassemos de veras a este fidelisimo Padre, y amigo dulcisimo, y como no quedara por el el ser muy ricos, el nos hincha de si por su bondad.

XXXVII. Otro.

Desde este papel no ay fecha, menos en vno del año de 605.

ESTANDO En la oracion vn dia de los de la Octaua de San Pedro, pareceme, que fue el Sabado, y muy fauorecida del Señor; porque me parecia estar a la vista de aquella inmẽsidad, y grandeza de su Essencia Diuina, de donde se me comunicauan particulares fauores, por vnas correspondencias, y noticias amorosas; las quales hinchian mi alma de grandes bienes: Esto era con vna gran luz, de lo que experimenta vn alma, quando el Señor la allega à si, pareciame gozaua de aquella vnion suauisima de su ser; la qual se comunica por el camino de su amor, sentia estar llena de Dios, como vna esponja lo està de agua quando la echan en ella: sentia mucho el no verme del todo deshecha, y consumida, aunque el Señor me consolaua, y fauorecia. Las luces, y resplandores, que salian de aquella grã Magestad, eran muchas, y parecia estar lleno el coro dellas; de lo que aqui se goza, y de lo que este amantisimo Señor haze con el alma, no se puede dezir; por que son cosas tan espirituales, que no pueden las palabras ajustarse a tan grandes bienes, sientese el alma tan rica, y gozosa, que con experiencia propia puede dezir, que es verdad que la haze el Señor, Dios por gracia: aqui se me dieron estas palabras a sentir: Digo pues, que alli se halla el alma tan vnida, que ya sus obras, ni afectos los puede conocer por suyos, sino que el mismo Señor los toma tan por suyos, que a ella le parece q̃ ya no haze nada, y casi se halla sin ser: porque el poder, y obrar ya es de su dulcisimo amor, y Señor. Estando pues gozando destos bienes, se me representò Christo nuestro Señor, y vi que muy de presto todas aquellas riquezas se encerrauan en su santisimo pecho, y me hallè sin ellas, y con Christo nuestro bien a solas, y desnuda de toda consolacion sensible: ohi q̃ se me dezia: De aqui adelante aqui buscaràs estos bienes, dandome à entender, que mi descanso, y aliento seria con Christo, trabajado, y afligido, entendi que tendria muchos; y ansi procurè disponerme, suplicando a este Señor, que me enseñasse a imitarle de verdad, y a gusto de su Padre; pareceme se me daua por maestro, y guia, y que sus bienes, y meritos se me apropiauan mas

que

que hasta allí. Durôme esta presencia de Christo tres dias, y en el discurso dellos algunas vezes era tan sensible, que me parecia estorvarme a la vista, y al andar; porque al parecer le traìa delãte de mi; todo esto era con gran amor, y no es razon dezir todo lo que aqui se recibia, si nos vieremos algun dia lo dirè. Vn dia en la oracion le sentì tan cerca, que me parecia se ajustaua a mi, y para esto se encogia su grandeza, que era mucha. Acordème de lo que hizo el Santo Eliseo para resucitar aquel niño difunto, que ansi parecia hazia el Señor, para darme a mi fuerças, y vna nueua resurreccion en las virtudes, para padecer, que ya tenia bien en que exercitarse mi flaqueza; y ansi lo hazia algunas vezes, temiendo sin saber de que, que es cosa que a mi me atormẽta esto mucho. Digo pues, que aqui me daua el Señor animo, y en estos dias me representaua lo que el auia padecido con particular sentimiento de todo, y mas en lo que auian dicho de su Magestad, y las descortesias que los Iudios le dezian, en los trabajos de su santissima passion; pronunciauanme algunas palabras de las q̃ dixeron a Christo; y en particular las que le dixeron, quando le sacaron de donde le tuuierõ como en carcel, à sentenciar: y esto era con vn sentimiento de lo que Christo nuestro Señor sintio, y de lo que esto era en si, que el alma andaua deshecha, y en vn desamparo y tribulacion grande. Otras vezes se me dezian aquellas palabras que se dizen en la historia de Ioseph. *Oprimamus virum, &c.* Y dauaseme a sentir, como se entendian por Christo, y quã justo, y santo era este varon, y las maldades q̃ contra el se auian cometido, la ceguera de aquellos desvẽturados Iudios: todo esto me traìa apretado el sentimiento, aunq̃ animada mucho a la imitacion deste Señor: estauan entonces leuantadas artas borrascas, y ruidos; las quales sabe v. P. y yo, como digo, las sabia; y ansi para mi flaqueza se ofrecian cosas que ofrecer a este Señor, que tan atribulado y solo me le mostrauan: Dauaseme a entender, la gran desnudez, y pobreza de espiritu, cõ q̃ el Señor quiere que le siga; y ansi me hizo misericordia de ponerme en arta: porq̃ el se ausentò, y yo quedè cõ el mayor desamparo que jamas me he visto; todo lo q̃ deziã de mi, q̃ era mucho; porque el Señor auia dado licencia para q̃ debaxo de buen zelo, y con el hablassen algunas personas de mi; y como ay tãto que poder dezir, huuo en que alargarse; sentialo, y ver que lo sentia me atormẽtaua; leuantaronseme grandes inquietudes interiores, q̃ de los trabajos exteriores no digo: porque v. P. lo sabe: parecia tenia el alma cercada de espinas: era el dolor interior tan grande, que me quitaua la salud, y digo dolor; porq̃ era vn sentimiento tan penetrante interior, que no me dexaua dormir, y ansi me despertaua quãdo dormia, esto era à ratos, que en otros daua el Señor consuelo grãde en el padecer, y quando el espiritu atribulado por todos caminos se ofrecia en sacrificio, era vn biẽ inestimable, daua el Señor que esto se hiziesse algunas vezes, como digo, estos trabajos no durauan sino poco tiempo, y en medio de ellos, daua tan grã animo para padecer; q̃ quando assomaua algun cõsuelo; boluia las espaldas por no recibirle; y ansi la mayor consolacion era la mayor tribulacion, Estando vn dia oyendo Missa, y esperãdo a comulgar, mirè con atẽcion al sentimiento q̃ tenia, q̃ era aquel q̃ digo, sin saber de q̃, y pareciome q̃ no era posible q̃ alli huuiesse ya fuego de amor, y q̃ ya no le auia de gozar, q̃ es lo mas ordinario que traigo: no pẽsaua yo que entre tantas espinas le podia hallar; parecioseme q̃ me dezian, mira q̃ en medio de esta zarça espinosa hallaras fuego; luego se me represẽtò vna zarça muy texida, y verde, cõ vnas espinas agudas, y entre lo mas baxo della, salià vnas llamas de fuego suaue, y al passo q̃ ellas crecian, iba encẽdiẽdose en mi alma vn fuego suauissimo, y quieto; con el qual me hallaua fortalecida para qualesquiera trabajos: Durôme esto aquella mañana, y para que v. Paternidad vea cõ el amor

que este Señor me trata, y lo que se ajusta cõ mi flaqueza, digo que por muchos trabajos que tenga, son muy raras las vezes que en comulgando no se me quitẽ, ò aliuien; y por lo menos los suspende su Magestad, hasta que passe aquel rato; esto ha ya muchos dias, y creo años, quando no comulgaua cada dia, se me suspẽdian quando oìa Missa, y era cosa muy conocida, que desde que se dezia el Euãgelio hasta que consumia el Sacerdote, sentia siempre aliuio en qualquiera tribulaciõ interior que tuuiesse; esto ha muchos años, y que recibo particulares misericordias con la presencia deste Diuino Sacramento. Vispera de Santiago, despues de comer comencè a tener sentimiento de lo que dezian de mi algunas personas graues de mi Orden; y en particular cosas que tocauã en mi credito; fuime al Coro, y estaua tan flaca, que sentada aun no podia estar; y ansi me echè delante del Santissimo Sacramẽto, quedème dormida, y al punto me despertò vna voz, que me dixo Christo era Sol de justicia, y en los ojos de los Sacerdotes de Ierusalen, y los Ancianos del pueblo, era el desprecio, y desecho dellos: quedè con estas palabras muy alentada, y dispuesta à padecer, y con gran mejoria en la salud; porque el consuelo interior fue mucho: acordème de aquel lugar de la Escritura, quando mandò Dios al Profeta q̃ fuesse à predicar à aquellos huessos difuntos, y como con la palabra del Señor reuiuian, y tomauan neruios; ansi me parecia sentia yo que mi alma tomaua nueuas fuerças, y vida para padecer de buena gana: Dioseme à entender que la gran suma de demonios que auia visto que me cercauan el dia del glorioso San Pedro, quando salio aquella persona, se auian esparcido en aquellos dos lugares, el vno a donde ella auia parado, y el otro a donde estaua nuestro Padre Prouincial; los quales andauan sembrando aquellas ziçañas, y alborotos para desacreditarme mas; q̃ saldria de todo bien: y el dia de Santiago entendi que la persona se iria à su casa, y todo se quietaria: desto se me ha assegurado algunas vezes, y en el discurso destos dias han passado muchas cosas; las quales se me han oluidado, y las faltas que he hecho, que han sido muchas, y he conocido en mi que las pasiones de mi natural no estan mortificadas; porque las he hallado viuas en muchas ocasiones. Con las hermanas he tenido poca blandura, y no he acudido con puntualidad à sus desconsuelos, y trabajos; y como me via desabrida, me apartaua por no forçarme à mostrar alegria, y he tenido pensamientos de dexar el oficio, pareciendome que con mas quietud seruiria al Señor en vn rincon, nacidos de amor proprio, por gozar mas de los gustos que su Magestad dà, que de ayudarle à lleuar su cruz, con auerme dado a entender algunas vezes, que gustaua desto. Las misericordias destos dias han sido, como dixe, muchas, y como desagradecida las oluido, que en esto siempre me hallo muy medrada, y cada dia con nueuas obligaciones a este Señor, que siempre me cõsuela con nueuos fauores. Otra vez estando recogida, se me mostraron dos cruces ambas de vn tamaño. Dioseme à entender, que la vna dellas seria para vna persona que gouierna mi alma, y la otra para mi; parecieronme pequeñas; y dixoseme que grandes serian; mas que el amor las achicaua. Las ansias crecen aora, y desde oy, que es dia de nuestra Señora de las Nieues: son tantas las que traigo, que no sè como se viue; las mas apretadas, me parece que son, de verme ya en aquella vnion eterna, continuada con amor infatigable, y como veo que me lo impide esta vida mortal, padezco mucho, y no menos, viendo lo poco que puedo hazer por este Señor.

Otro.

XXXVIII. Otro.

NO VIVA Yo mas Señor mio, hasta quando Señor han de viuir mis maldades? Y pues aueis escogido para morada esta pobre casa caediza, a donde baten todos vientos, fortalecelda con vuestro braço, para que siquiera estè firme, y à vuestro gusto solo mirè. Creo dexo ya dicho, como parece està el alma hecha arcaduz, yo deseaua esto, y el Señor por sola su bondad parece lo ha concedido; y ansi entran, y salen aquellas aguas, sin hallar impedimento, siendo ellas las que los quitan, y fortalecen el barro con el betume de las tribulaciones, que ansi se me dio à entender, estando vn dia en la oracion, y desde entonces parece estar el alma à qualquier querer del Señor, y tã sin hazer ella nada, a lo que parece, como sino fuera capaz de obrar; ansi como vn muerto que solo està sugeto a todo lo que quieren hazer del en esta mortalidad diuina, y continua se trae otra cõtinua vida interior, aunque no vida de otras, sino vn acto cõtinuado, abrasado en amor, sin mouimiẽto ninguno, sino como vna hacha encẽdida, cuya vida es aquel fuego que la va acabando con estarse queda en el lugar que la ponen: este fuego tan viuo que se siente, tambien va secando, y consumiẽdo de modo, que si el Señor con particular prouidencia no mãdara, que la vida exterior no se acabara, lo hiziera; por que se siente ir acabando: avrà dos dias que esto se me dio à sentir de manera, q̃ me parecio se echauan en vn fuego vnas muy pocas estopas, y al punto se consumian; y sentir ser yo aquella, y que en vn instante me boluian la vida: fue esto tan sensible, que me quedaron temblando los neruios, y los huessos, y todo con sentimiento: espantème, porque nunca auia sentido tal, ni nada, con tan gran ligereza; porque otras vezes que me ha parecido que me iba acabando aquel fuego, era poco à poco; y ansi iba sintiendo cõsumirseme la vida, y sustancia corporal; mas aqui pareceme que la vi del todo acabada, y como digo, en vn instante vè lociſsimo, pareceme se me dio a entender, que si mas durara, quedara del todo acabada, y que auia menester poco para morir. Quedaronme artas ansias de que llegasse presto este dia; mas ay de mi que se va prolongando mi destierro. Iunto con ellas viue siempre la resignacion con que se quieta el alma; aunque siempre viue en guerra con vnas inflamadas ansias de vnirse mas al bien que se sigue; el qual la ha lleuado su coraçon a donde tiene sus tesoros. O Padre, y quien pudiera dezir à v. Paternidad los que este Señor descubre cada dia: à el suplico, que se los haga à v. Paternidad patẽtes, para que le sirua, y âme de veras, que yo no acabo. Pida v. Paternidad mi Padre, que ya le sirua como fuerte. Quien viere lo que aqui digo, dira que gasto muchas razones, y son tan cortas para lo que se siente, que solo siruen de encender mas el fuego, y no poder dezir nada de lo q̃ se recibe, à vezes es ansia esta, y otras consuelo: ansia por la abundancia de la causa, y la cortedad que ay para dezirla, aunque se juntassen todas las criaturas, y consuelo; porque se ve nuestra poquedad junto cõ la infinidad del Señor, que es la que nos da à todos el ser, y à gustar sus grandezas.

XXXIX. Año de 1605.

Lo contenido en el papel que se sigue, parece passò en Medina del Campo.

TODOS Estos dias he andado, como dixe en el vltimo papel, y con aquel silencio, y bienes, sin tener particular cosa que poder escriuir: porq̃ aunque me han sucedido algunas, eran tan de presto el passar por el alma, q̃ me las hazia oluidar. El modo de la presencia de nuestro Señor, q̃ traigo, que es el q̃

dixe en otra parte, digo en los postreros papeles, y ha sido la quietud mucha, y sin que la pudiessen turbar ningunos trabajos, ni cuidados, que no han sido pocos: vn dia se me dieron à entender aquellas palabras, no sè si son del Ecclesiastico, q̃ dizen; *Dum medium silentium tenerent omnia, &c.* Fueron juntamente consentir en el alma la verdad dellas, con gran consuelo, y vna luz que parecia esclarecerse lo mas interior della, con resplandor admirable, pareciame hazia el Señor en ella nueuo nacimiento; porque la tierra de mi coraçon fertilizada brotaua nueuos frutos, con que el Señor se alegraua en esta heredad suya, y con su vista la hazia intimos fauores; los quales no son mas de para sentidos: esto fue Sabado à 11. de Setiembre deste año de 1605. Oy Miercoles en 15. deste mismo mes, auiendome acostado à noche consolada, que lo he andado mucho estos dias, y en las sequedades, y trabajos muy grandes. Digo que oy despertè con algun aprieto; mas como yà el alma anda totalmente sin proprio gusto, teniale faltandome: entrè en Missa, y horas, y rezauamos de la Cruz, cuyo dia es oy, con el oficio començaron à representarseme los dolores de Christo nuestro Señor, y su Passion; y esto era sin discurso ninguno, sino que me parecia le via, sin verle, verter toda su preciosissima sangre, en la qual sentia tan gran gozo, que no podia resistir las lagrimas: estuue anssi toda la Missa, y con particular propio conocimiento, y estimacion de aquellos bienes infinitos, ofrecialos por esta casa, y la conseruacion della; de lo qual me auian dado estos dias, y me dan muy malas esperanças, porque se dezia, se auia de deshazer: determinème de hazer vn acto firme de confiança, con que la senti muy grãde, y de manera que propuse de no acordarme mas deste particular, que me dezian; estuue pues anssi la Missa, y todo el dia me quedò aquella ternura, y cuidado de que auia de tener algun trabajo: porque siempre me preuiene nuestro Señor con acordarme los de su Hijo: lleguè hasta Visperas, y en ellas tuue estos mismos sentimientos, y por el modo que he dicho, aunque con mas eficacia, de manera que yo deseaua se acabassen presto; despues dellas me bolui al Coro à rezar la Estacion, para ganar el Iubileo que nuestro santo Padre Paulo ha concedido: puseme a rezar, y luego me senti llena de aquel tierno gozo, mas mezclado con vna tristeza suaue; la qual me hazia derramar algunas lagrimas por mis pecados, y los agenos: todo esto era con gran silencio, aunque se presentauan artas peticiones, y parecia las admitia el Señor; porque el infinito caudal de su santissimo Hijo lo satisfacia todo; el qual me parecia estar presente derramando su sangre preciosa; la qual era tanta que toda la Iglesia, y Coro estaua lleno, y parecia sentirla yo caliente, en ella me via yo bañar, y consumir, anegandome en aquella infinidad de meritos, y alli se me desparecieron los temores que se me auian leuantado oy, y muchos mas. Ya v. Paternidad vè que sin entrar en lo interior se sienten, con estos sentimientos me estaua consoladissima con Christo nuestro Señor; mas no de modo que yo pudiesse hazer nada: porque todo se me daua distilado de aquella soberana bondad, la qual yo miraua en este copioso tesoro que nos auia dado para nuestro remedio; del qual yo no dudaua, y no sabiendo que poder ofrecer en retorno de tan grandes bienes, dixe al Señor, que yo no podia hazer nada por mi, que me diesse su Magestad que darle, y acordoseme, como lo que mas gusto le da, es las tribulaciones de sus amigos, y anssi me dispuse à padecer, mas no con mucho afecto, sino con resignacion, y desnudez, q̃ afectos muy sensibles dias ha q̃ no los tengo. Tuue por cierto q̃ no se passaria el dia sin algun trabajo, y anssi antes q̃ saliesse del Coro me llamarõ para dezirme, como estauan ya aqui con vna prouision del Consejo, para notificarme, q̃ no diesse la professiõ a ninguna Nouicia, hasta que se auisasse otra cosa;

y des-

y despues desto tuue otra cosa casi de tanto cuydado como esta : y diome el Señor a sentirlas entrambas con gran dolor, aunque durò poco rato. Eran tantas las cosas que dezian ; de que esta casa se auia de desbaratar con otras semejantes ; que no auia razones con que deshazerlas : vinose a publicar, que la prouision era para esto ; y ansi me lo dixeron ami ; y aunque la desconfiança no tenia lugar, ni yo queria mas de que se hiziesse la voluntad de nuestro Señor: con todo senti este golpe mucho, junto con que me apretò su Magestad, con gran extremo ; porque jamas pude hazer discurso de quantas razones tenia, para confiar ; solo miraua en el desbaratarse la casa, y ser yo la causa de todo por mis desaciertos, y ellos se me representauan con arta delgadeza ; y otras cosas que apretaron el animo de manera, que el poder resistirlo me hazia dar suspiros, cosa que no me sucede: no sè como era esta pena, que siendo a mi parecer, la mayor que he tenido en mi vida, juntamente estaua tan ajustada a la voluntad de nuestro Señor, que ni vn solo mouimiento tuue de querer otra cosa; pareceme que me durò esto dos horas en vn ser, que fue la mañana siguiente el Iueues dia de la Octaua de nuestra Señora. Creo me ha mandado v. Paternidad, que escriua como salgo destos trabajos, ò como me los quita el Señor: algunas vezes es con encenderse en el alma aquel fuego diuino: otras con alguna particular luz, que da su Magestad; mas lo mas ordinario es entrarse este Señor sin ruido, ni mouimiento, como en casa suya, aunque las puertas esten cerradas, y luego da aquella paz diuina, la qual junto con dezir, que sea en el alma paz, da luz con gozo, y satisfacion de su presencia, y esto es con tanto silencio, y suauidad, que de ninguna manera puede el alma saber por dõde le entrarõ estos bienes; ansi me sucedio esta vez, que me boluio el Señor esta paz sin saber como; pareceme a mi q̃ como su Magestad tiene ya dada al alma aquella continua quietud, y reposo, que es el oluido, q̃ dize Dauid: de la casa de su padre, que son sus passiones, y natural, que algunas vezes quiere este amoroso Rey sacar al alma à q̃ vea la gran misericordia que la ha hecho en darla este oluido, haziẽdola sentir estas cosas, para q̃ acordandose de la flaqueza de su natural, estime, y agradezca el auerla sacado del, por sola su bondad ; mas como son tales sus entrañas, no le sufren tenerla mucho tiempo en aquel trabajo; y ansi se le quita presto, dexándola cõ mayor animo q̃ antes: Este que dà el Señor, ha sido biẽ menester, para los trabajos destos dias, que se han juntado de manera, q̃ los vnos a los otros no parecia se podian dar lugar: hã sido de calidad q̃ no se puede dezir : en todos ellos ha dado nuestro Señor paz, y quietud, y tanta que no se han sentido; no me parece he tenido tanta entereza otras vezes, como aora ; porque cõ auer sido las ocasiones muy apretadas, no me ha jamas faltado confiança del buen fin dellas; porque el Señor las fomẽtaua cõ particulares noticias, aunque todos dezian, q̃ auiã de suceder mal las cosas desta casa; las quales andauãen el Cõsejo, y el fin dellas se esperaua. Del todo estaua detenido: por q̃, ni profession, ni otros muchos negocios no queria cõcluirlos nuestro P. Prouincial, q̃ ya era venido. Estãdo desta manera, y con estas malas nueuas q̃me dauã vn dia despues de auer comulgado, pareceme fue Sabado à veinte y cinco de Setiẽbre, me asseguròn nuestro Señor, con vna gran cõfiança, y muy particular alegria q̃ los negocios desta casa tẽdriã buen fin, y q̃ los despachos del Cõsejo serian muy a gusto, y se dariã vispera del glorioso Arcãgel S. Miguel. Esto passò de modo q̃ yo no pude dudar, y siẽpre he tenido seguridad, aun que no se me dixo con palabras ningunas, yo no sè como fue; mas de que siempre he estado esperando el dia deste Sãto Angel. Otro dia estando encomendando a nuestro Señor à su hermano de v. Paternidad, de quien hago algunas vezes memoria, estando yo en la presencia

deste Señor, por el modo que he dicho à v. Paternidad algunas vezes, aunque no por escrito, ni se puede dezir; porque como son cosas tan espirituales, no ay palabras para declararse, digo pues, que me parecia estar en aquella presencia Diuina, y traspassada della, via que el Marques estaua de la misma manera, y que se le comunicauan particulares fauores; el qual los recibia con vna serenidad, y silencio muy extraordinario: Dioseme a entender, que era aquella su oracion, y que con aquella serenidad caminaua, y que le amaua mucho nuestro Señor, que tenia gran resignacion; mucho entendi del, y tanto, que junto con vna particular alegria que me causò, por el amor que le tengo, se me añadio, pareciendome que el Señor se le tenia, y con particular ternura; lo qual deseaua yo para mi, que me parecia no era tanto: y desde entonces no le puedo oluidar. No me acuerdo quantos dias me traxeron diuertida estos negocios, que he dicho, y todos los que v. Paternidad sabe, que para escritos son muy largos, y aunque las ocupaciones eran tantas, que solas quatro horas de sueño, me dexauan, con todo la paz interior no me faltò; mas aquella Diuina presencia no la sentia como antes. Vn dia me acostè con sentimiento desta ausencia, y al primer sueño me despertò el Señor con este bien mas crecido; porque me parecia estar toda trasparente, con vna luz muy suaue, y alegre; la qual me dexò cõ gran consuelo; y aunque siempre el alma en este bien se halla llena de Dios, y anegada en el: esta vez fue mas crecida la merced que se le hizo; de la qual he quedado mas lleuada deste Señor. Oy dia del glorioso San Miguel llegò el correo cõ las nueuas del despacho de los negocios, que se dio ayer tarde, y oy a las ocho estaua ya acà; ha sido cosa con que me cõsolè mucho; porque le da nuestro Señor quando se cumplen sus palabras. Sea alabado para siempre, que todos los que esperan en el, no saldran vacias sus esperanças.

XL. Otro.

LAS Ansias de morir, y padecer por el, dan bien que hazer; y ansi es menester buscar entretenimiẽtos al alma, el pensar en los martirios de los Santos, se descansa algo; en particular los del glorioso San Lorenço, y los instrumentos de los Tiranos alegran. O Señor como viuo, auiendo carceles, y peines de hierro, piedras, y fuego, y Tiranos: y yo queda, y sin q̃ nada me toque, a donde està el amor Señor, sino me hazeis este bien, que me miran vuestros ojos, y no me deshago aora Señor, yo me consuelo con este martirio, que no es pequeño no morir por vos, y lleuarlo de buena gana, por ser este vuestro gusto, q̃ quizas el fuego consumirà este coraçon, bien sabeis, bien, y gloria de mi alma, qual està, y que sacrificio haze en no sacrificarse. Desde ayer no me entiendo, que quando estas ansias aprietan, acude el Señor a suspenderlas con aquel manjar suauissimo, al qual puso v. Paternidad por nombre Manà, que por aqui me entenderà. Ha me dado el Señor desde ayer mas luz de lo que soy, y quan para poco, y lo mucho que es menester hazer para viuir en la compañia de los Santos, con cuya presencia me ha consolado su Mageſtad estos dias; en particular el dia de Santa Ana, con ella, y la Virgen nuestra Señora, y su Santissimo niño. Otros dias de los passados, en que digo traìa aquella presencia, y vnion con Christo nuestro Señor: era esto de manera que las obras que hazia, era por vn modo de vnion extraordinario, y con particular dotrina de como este Señor se exercitaua en las virtudes, enseñandome a seguirle, y esto con vna desnudez grande, dandome a entender, que gustaua de que yo caminasse con mucha; y ansi en los tiempos mas apretados, me lo ha mostrado, con que las criaturas me dexassen, y sin querer se oluidauan los caminos, por donde solia hallar en ellas consuelo;

que

que quando el Señor quiere que a solas le siga, y padezca, es por demas, que aun que quieran socorrerme no pueden. La oracion destos dias, es hazimiento de gracias, que no se puede començar, ni acabar en otra cosa.

XLI. Otro.

MANDAME V. Paternidad que escriua los trabajos interiores que tuuiere, ya los he dicho en la carta que escriui a v. Paternidad, a lo menos los efectos que me causauan. No me parece he estado en mi vida con tan grande aprieto, el salir dellos, es lo mas ordinario, sintiendo entrar en el alma vna suauidad grande; con la qual se van deshaziendo aquellas tinieblas que antes sentia, y en su lugar queda vna luz de nuestro Señor, y de sus grãdezas, que no se puede negar ser suya. Esta vez fue el dia de nuestra Señora de las Nieues, quã do comencè a sentir aliuio notable, que alguno, ya le conoci despues que escriui à v. Paternidad aquella carta, a donde le daua cuenta de mis aprietos, que al punto me senti descansada, pareciendo me, que por lo menos hazia lo que podia en desengañar à v. Paternidad, diziendole parte de lo mucho que ay en mi, como digo, descansaron los alboro tos, que eran muchos; porque a la seguridad que yo tenia, de que iba perdida, se juntò el dezirlo otras personas, y que mis engaños, y enredos eran extraordinarios; de lo qual estaua yo bien cierta de que lo era todo esto; dauame mucha pena el tener engañadas personas tã espirituales, y no estar en parte a donde luego pudiesse yo dezirles la verdad. Digo pues, que el dia de nuestra Señora, estando en la oracion de la mañana, me parecio estar en la presencia de nuestro Señor, como la siento de ordinario, que es parecerme ando cubierta de aquella inmensidad, y diuinidad; la qual me recogia por vn modo delicadissimo, y me hallaua consumida, y deshecha en aquel ser diuino, a donde se me daua a sentir por vna extraordinaria verdad, mi miseria, y como nada que sea de bien, le puedo tener, ni hazer por mi sola, y quã to mas miserable soy que otra ninguna criatura; mostrauanse mis ingratitudes, y el oluido que tẽgo a las obligaciones, y misericordias con que el Señor siempre ha procurado llegarme à si, que son desde mi niñez bien particulares: esto era sin discurso, sino con vna representacion simple, y amorosa; la qual me dessi hazia, y derretia el alma con gran silencio, y vnas lagrimas continuas, y mansas: continuas, porque todo el dia en estando a solas me deshazia con ellas; las quales nacian de vn riego que el Señor hazia de aquellas aguas diuinas, cõ que suele ablandar los coraçones, y ansi lo estaua el mio, y quanto via, y oia le ayudaua à hazer viuo sacrificio a su Señor; el qual de quando en quando encendia en el vnas ansias de que este sacrificio fuesse en fuego de tribulaciones, y trabajos, y todos los presentes le parecian po cos, ni dar la vida la artaua al alma, con quantos tormentos imaginaua la satisfacian su sed, y eran muchos: porque el fuego que sentia, sacaua nueuas intenciones: esto, como he dicho, me durò to do el dia, y me traia bien fuera de mi, y assistia a las cosas exteriores con arta dificultad. La oracion de la tarde tuue en esto mismo, aunque con mas gozo, y en ella me parecia sentir la presencia de nuestra Señora, y que de nueuo me aceptaua a su seruicio, eligiendo en mi morada para si, y su santissimo Hijo, y que desde aquel dia començaria à limpiarme esta pobre, y paxiza casilla; pareceme siento desde entonces nouedad. Esta presencia de nuestra Señora, era por vn modo diuino, y parecia estar vnida con su santissimo Hijo, y yo sentia estarlo con los dos; de manera que los dos parecia deshazerme en si, sentia con esto vn excessiuo gozo, y mucho, que no se puede dezir, en algunas virtudes; particularmente en la humildad; porque ha crecido el deseo de menosprecio, y pesarme de

de que me estimen, abrazando de arto buena gana, lo que se dize que toca a mi credito, y reputacion, y de auer entendido que el Señor tomaria la mano a bolver por el, lo he sentido. Este dia senti alguna fuerça en que obedeciesse, a cerca de escriuir estas cosas; y como se me auia mandado, me dio escrupulo; y ansi escriui lo que està en el papel vltimo. Crecieron este dia los deseos de martirio, y desde entonces hasta oy, que son doze de Agosto, me ha traido el Señor arto consolada: esta mañana antes de comulgar fueron grãdes las ansias de deshazerme, para que deshecha quedasse vnida con aquella Diuina Essencia, a cuya vista me parecia estar, y como por estar en la miseria, y carcel deste cuerpo era grande la pena, y tormento que sentia; porque en quanto esta ansia mas crecia, se encendia vn gozo grande en el alma, y à este atrauesaua vn dolor que penetraua al interior; viendo que aquello no auia de gozarse en esta vida: quedaronme grandes impetus, y ansias de morir; las quales auia dias que no me dauã; y ansi me han apretado mucho: estas han encendido arto fuego, y de manera que para descansar, tenia determinado de escriuir à v. Paternidad, quando me llegò su carta, en que me manda, que haga estos papeles; y al punto me puse a ello, y tan abrasada el alma, que no pude dezir menos, de que està echa el mismo fuego, a donde se le enseñan nueuas, y altissimas doctrinas en la desnudez. Cada dia se descubre mas hondo; y en la resignacion que este diuino fuego saca riquissimas minas, a donde se hallan preciosos tesoros, y desde que tiene consumida al alma, viene vn viẽtecico que se lleua tras si las pocas cenizas que auiã quedado. Despues que recibi a nuestro Señor se quietò mi coraçon, que antes erã las ansias de manera, que pensè si aquella era la herida que se anda deseando; y este deseo ha hecho oy buena labor en este triste coraçon: que triste es pues esta ausente de aquel bien, en cuyo seguimiẽto anda; Este seguimiento ha sido oy tan impetuoso, que el coraçon parecia salirse del cuerpo con particular sentimiẽto, y con vna suspension encendida, que no se podia assistir a nada: ansi me tiene el Señor colgada de sus ojos, que no sè como lo sufren sus entrañas, alargar mas la vida mortal, auiendo dado à començar a sentir la eterna, segun el alma se siente de rica, y fauorecida: que poco se siente, y entiende desto, en aquellas grandes tempestades que el Señor permite que se leuanten contra esta pobre nauecilla, como alli no parece cosa que sea quietud, y sossiego de quanto aora se goza, y quan imposible fuera dezir en aquel tiempo vna razon concertada. Desto que aqui va escrito, nada me hazè assegurar mas, que ver la torpeza de aquel tiempo, y la claridad, y luz de aora. Bendito sea el que la da, y el por su infinita misericordia nos conceda, que le sigamos en espiritu, y en verdad, y que jamas salgamos de su santissima voluntad. Quien dirà que falta a sus obligaciones, alma que tantas tiene? Pues son muchas las vezes que falto, y gran inaduertencia la que tengo en hablar; y ansi he dicho algunas palabras ociosas, y sin ser menester, he contado lo que se dize de mi à algunas de las hermanas.

XLII. Otro.

ESTANDO Hablando cõ vna persona espiritual, comunicandome algunas cosas que passauã por ella en la oracion, y hablando ambas en el misterio de la Encarnacion, se me dio a entender lo que aora dirè: pareciame q̃ me via delante de aquella Diuina Essencia de Dios nuestro Señor; la qual se me mostraua con vna grandeza inmensa, y sin fin, ni principio; y esta infinidad, y sustancia purissima hinchia todo el mũdo, y traspassaua con su Diuinidad todas las cosas criadas, y todas las criaturas, y en cada vna assistia en proporcion de lo que son. Pareciame estar yo llena deste inmenso bien, y consumiame en el quã-

do

do le miraua. Represẽtoseme la Virgen nuestra Señora; y con aquella plenitud que en ella assistia este poderoso Señor, por el mismo modo que digo, y assistiendo la Santissima Trinidad; cuya substancia me parecia tenerla traspassada, y cõsumida en si; sin diuidirse el Verbo Eterno del seno del Padre; tomaua carne en sus purissimas entrañas, y assistian tambien en ellas todas tres Diuinas personas, aunque el Hijo era el que tomaua cuerpo; el qual vnido de la misma manera parecia estar traspassado con la Diuinidad; y ansi venia el alma à entender este santissimo misterio de la Encarnacion, en cierta manera, con claridad, y era con vna clarissima luz; la qual me traìa à mi vnida, por el modo que dixe: esta me durò tres dias, y con andar algunos ratos trabajada en boluiendo a mirar esta presente Essencia, se me quitauã los trabajos, y quedaua con vna insensibilidad diuina, que se comunicaua de aquel Señor, en quien se consumia mirãdole; aqui entendi, como estaua en nosotros, por Presencia, Essencia, y Potẽcia; y en las demas criaturas: como nos da vida, y ser, y quando, y como se comunica a las almas, sin ruido, ni mouimiento suyo, sino disponiendolas à ellas, para que reciban las influencias, y fauores q̃ el en si, y por si las comunica. Entendi, como aquello que dizen, que baxò del cielo à la tierra, es modo de hablar, para que lo entendamos, y estimemos este altissimo beneficio; mas no porq̃ nuestro Señor baxa, ni sube; porque siempre està en vna continua serenidad, y mouimiento. Tambien entendi, que quanto a las obras auia baxadò; pues se dezia, que Dios era hombre, que es la misma baxeça, y que lo sufria: porque en este misterio lo era verdaderamente vno, y otro: todo esto passò tan apriessa, que no fue mas de como si se imprimiera vn sello en vn poco de cera; y ansi quedò todo impresso en el alma, y de manera que con facilidad se buelue a gozar deste bien, adorandole en espiritu, y verdad, y en toda parte.

XLIII. Otro.

PARECEME Auran passado cinco dias, sin auer temido cosa particular que poder escriuir, digo de regalo, que trabajos algunos han sido, y apretauan mucho algunos ratos; las sequedades han sido artas, con aquellos aprietos interiores, sin saber de que, que otras vezes he dicho, pareceme he sentido en ellos mas fortalecida el alma. A noche Viernes a veinte y seis de Agosto, me acostè con arta sequedad, y desabrimiento, y entre sueños me comencè a sentir consolada: y esto me despertò algunas vezes; no sè como era esto, que sin tener particular recuerdo parecia estar el alma tocada de aquellos diuinos consuelos, que el Señor le da à gustar; y digo que parecia; porque no del todo gustaua; solo sentia estar alborotado el coraçon, como quien espera vna nueua de gran alegria: a la mañana despertè, diziendo: *Sonet vox tua in auribus meis*: con esto començò el coraçon a despertar del sueño de los dias passados, y a encenderse aquel fuego amoroso, y manso, que otras vezes trae sustentada el alma, y sin saber como se siente conuertida en el con vna ansia mãsa; mas siente que se lleua tras si el alma en busca del amante deseado, sintiendose herida con solo aquel recuerdo, de manera que no ay sossegar, sino quando siente crecer la llaga, y esta se aumenta quando ve que no se acaba la vida, que es vn dolor tan grande, que solo aqueste Señor; cuyo poder es infinito, puede dar consuelo en el, subiendola à vna grã alteza de resignacion; con la qual queda sossegada por entonces, hasta que torna su labor; la qual es vna pretension viua de consumirse en el fuego a donde la han puesto, que ansi es verdad, que la hã puesto: porque el alma no sabe la salida, ni la entrada deste diuino horno; hasta aqui nos persigue nuestra flaqueza, que junto con esta ansia que tiene el alma de aca-

acabar de consumirse; por otra parte esta mortalidad, y grosseria de nuestra naturaleza tira por viuir, que son dos peleas no pequeñas; y assi ay luego que ofrecer a este Señor, aunque puede mas la ansia de acabar de vnirse, que es la cruz mas pesada à mi parecer, que ya el alma tiene, como creo he dicho otras vezes: no poder hazerse vna cosa con el amado, y del todo transformarse en el. Esta misma ansia es de muchas maneras, que vnas vezes no es tan apretada, y otras acude presto el Señor à remediarla: otras dilata su Magestad la medicina, q̃ es aquella resignacion, y del todo la cõsume; en fin, como digo, es este vn tormẽto, aunque dulce, y gozoso tan viuo, que no ay cosa à que compararse: quien oyere dezir que ay tormento, en gozo parecerale disparate, v. Paternidad bien sabe como es esto; y assi no ay para que cansarle, ni cansarme en escriuirle, solo digo, que a mi parecer, es milagro no acabar aqui la vida, y quan de buena gana se tomara que fuera la vltima hora desta vida mortal. O Señor dulcissimo, vos sabeis que no puede auer otro consuelo en tan gran pena, sino ver que se queda para padecer mas por vos; mas q̃ digo: que nada arta, pues nada se puede hazer que sea algo por vos amantissimo bien nuestro. O Señor, enseñadme el camino de vuestra Santissima Cruz, con hambre de abraçarla intimamente, vos sabeis las ansias que han quedado de la herida que esta vez ha hecho el dardo fogoso que tirastes: Estoy Padre perdida por este Señor. Acuerdome para consuelo mio, y compañia de mis males, de la Esposa, quando ya no reparaua en ponerse en el suelo descalça, y salir a buscar por las calles a este Diuino Caçador; el qual parece no ha querido desta vez fiar el tirar de otro, que de sus manos; y assi ha dado en el blanco de mi coraçõ, dexandole traspassado de amoroso fuego, y este haze ir al alma en su busca, mas recia que vna cierua herida, siguiẽdole ya sin miedos de ensuciarse, ni tropezar en las piedras, y barrancos, con q̃ son mayores que nunca. Haseme dado à entender, que el dezir el Señor, que dexemos todas las cosas, y le sigamos, es este modo, y camino que aqui voy diziẽdo, dexando todas las cosas, aunque parezcan de virtud, que con esta capa nos hazen à vezes detener nuestros enemigos en esta carrera presurosa; y temiendo yo que algunas tentaciones que se atrauesauan no fuessen impedimento, se me dixo, que assi como sino pecara Adã no comiendo de la fruta del arbol, aun q̃ Eua la comiera, no nos tocara daño de su pecado, y desobediencia; assi mismo aunque con nuestra sensualidad (que denota Eua) nos haga el demonio guerra con ella, como Adan, que es nuestra voluntad, estè segura, no nos tocara mal ninguno: tieneme el Señor, como digo, desde ayer Sabado demañana, hasta aora, que es Domingo a las onze de la noche, dia de nuestro glorioso Padre San Agustin, y han perseuerado las ansias fogosas, hasta oy Martes à seis de Setiembre, continuando el Señor los fauores que suele, trayendo al alma tan vnida con sigo, que ni las ocupaciones, ni cuidados exteriores la despiertan; siẽte diuision en las partes, superior, y inferior del alma, tanto que me ha sucedido tener muchos trabajos, y sentirlos, y estarse gozando el alma de aquel amoroso fuego, y tan dexada en las manos de su dulcissimo Esposo, como sino tuuiera cuidados; antes en cierta manera parece que al ruido dellos duerme cõ mas sossiego, como le sucede à quien tiene mucho, y muy pesado, q̃ por ruido que le hagan, ni le inquietan, ni impiden: pareceme no he sentido nunca esto, como aora, ni tãta paz en los trabajos: porque no solo la ay, mas sientese incapaz el alma de turbacion, aunque se han ofrecido mayores ocasiones, a mi parecer, q̃ las passadas. Han sido las misericordias destos dias muy crecidas, aunque no de modo que se puedan poner en lenguaje, que no ay palabras: sentianse gozar aquellos bienes, con tanta abundancia, que la parecia estar hecha arcaduz, por don-

donde entrauan, y salian en ella aquellas aguas diuinas, con las quales artaua su sed; mas en mudandose en operacion de fuego, crecian, y crecen las ansias, y ellas mismas consumen su sustancia del alma en la de Dios nuestro Señor, a dõde la enriquecen, y hazen dueño de aquellos bienes, que ni ojo vio, ni, &c. Mas son de calidad que ya no dexan poder para dezirlos; mas que harà quien tanto recibe, y en correspondencia de misericordias tales, paga con descortesias villanas; pues en este tiempo tiene faltas, y ofende a este Señor, cuya bondad no tiene fin? No sè como alço los ojos, pues soy tan ingrata a tan grande Magestad, y amor. Estos dias he faltado en muchas cosas a la fidelidad que deuo tener; con darme este Señor por señal de que no me dexaria algunas muestras bien particulares, del cuidado que le dauan mis cosas, diziendome, que pues en aquellas no se oluidaua, que menos lo haria en las mayores, y entre las que el Señor me ha dado para assegurarme, quiero dezir, vna que sucedio el dia que hizimos la fiesta de nuestro Padre San Agustin, en el qual auia de predicar el Padre Predicador del Conuento de nuestros Padres de la Orden, y al punto que entramos en Missa, me llamaron para dezirme, que le auia dado vn desmayo de modo que no era posible predicar; y assi se començò la Missa con animo de que no auia sermon: asseguròme el Señor de que le auria, y aunque no estaua cierta de que esto lo fuesse, con todo en el interior se me assentò demanera, q̃ estaua esperãdo quando me vẽdrian a dezir, que le auia; a este punto llegò la Sacristana a dezirme, que auia llamado vn Padre Carmelita al torno, y le auia dicho, que si yo gustaua, predicaria; y acetèlo, y fue el sermon de mucho gusto para los oyentes, que estaua la Iglesia llena de gente; la qual notò el sucesso con particular cuidado: yo baxè a dar las gracias al Padre, que no le auia yo visto mas de vna vez, ni habladole; dixome, como dos vezes se auia hallado a la puerta de la Iglesia, y la vna se tornò; y a la segunda, sin saber como, se entrò en la Iglesia, adõde le dixeron la falta del sermon, y por parecerle la sentiria, me la auia ofrecido: he lo dicho a V. P. para que vea quan obligada estoy al Señor por todos caminos, q̃ aun en las menudencias me socorre con su diuina prouidencia: pues como digo, a este amor correspondo yo como quiẽ soy: he hecho estos dias hartas faltas, y si no fuera tanta la muestra de mi vieja costumbre en hazerlas, que para quitarla bastàra vna de las misericordias que recibo, si de veras amara a nuestro Señor; mas crecen mis males a porfia bien sin temor; quien dirà que falta este a quien tan obligada està como yo? Pues digo, q̃ en estos dias he dicho muchas palabras demas de las necessarias, y he tenido poco cuidado en desechar los pensamientos ociosos, que se han ofrecido, y siendo la misma miseria, y sin tener de que, los he tenido de vanagloria; y en particular me vinieron estãdo diziendo vna licion en el Coro, pareciendome, que la leìa muy bien, y aunque siento tormento con semejantes pensamientos, con todo los resisto cõ tibieza: he tenido estos dias poco cuidado con la mortificacion exterior, dexandome lleuar demasiado de la alegria interior, que he traido, y traigo, que es mucha. Espãtame como en medio destas espinas, que yo voy sembrando, echa el Señor y derrama sus misericordias tan sin tasa, que cierto al parecer no la ay, porque el alma entra, y sale a gozarse las vezes que quiere en el Señor de la Magestad; en cuya Diuina Essencia anda engolfada, demanera, que sin ningun trabajo trae esta presencia continua, y no es presencia, sino vna como segura possession, adonde siempre se le comunican particulares bienes, con los quales anda oluidada de todas las demas cosas, vestida de vna preciosissima desnudez; en ella se enseñan cada dia doctrinas nueuas, y altissimas.

Oy vispera de nuestra Señora de la Natiuidad, despues de auer comulgado, me dio el Señor a sentir el gran bien, y mi-

misericordia que me ha hecho de vnos dias a esta parte, en aquel sueño que siento en el alma tan sin inquietud; parecio-me que se me daua à entẽder, que no era este sueño, sino muerte vital, traxoseme aquel lugar de San Iuan, que dize, Biẽauenturados los muertos que mueren en el Señor, y que esta muerte era aquella que se le dixo a este glorioso santo; por que ansi como vn carbon encendido echado en el agua, se mata aquel fuego, ansi el de nuestras passiones muere en este mar infinito, esto se siente, y goza cõ gran claridad; porque anda el alma en este diuino ser de nuestro Señor, a donde vè que se van acabando, y muriendo sus passiones, y en dezir, que son bienauenturados los muertos que mueren en el Señor, es dezir, que algunos estã muertos a la vista; mas como no son muertos en el Señor, no gozan desta bienauenturança. O dulcissimo bien mio, hazed q̃ sea yo muerta de veras, y que ya lo sean.

XLIV. Otro.

ESTANDO Vn dia en la oracion, fatigada de que no podia tener la soledad que deseaua, porque con el gran amor que en aquel lugar me tenian, todas las fiestas iban las Señoras del, à que les dixesse algo de nuestro Señor, cuya bondad es tanta, que con mis ignorancias mouia aquellas almas: algunas vezes dauame esto pena; porque era causa de que yo no pudiesse estar con su Magestad tanto tiempo, y pareciame que no era aquel tan bien gastado, y que la alegria, y gusto q̃ yo mostraua à aquellas criaturas, era imperfeccion, que seria mejor retirarme, y escusar el mostrarme apacible; ansi con ellas, como con todas las personas que me tratassen en casa, y fuera della; a esto me dixo el Señor: Esso no hija, yo quiero que te hagas para todos, para que ganando sus voluntades hagas que se lleguen mas a mi, y como encamines a mi gloria, y seruicio el trato de las criaturas, yo te ayudarè, y harè que seas querida dellas, y de mi: entendi aquellas palabras: *Dilectus Deo, &c.* Desde entonces quedè consolada con el trato de los proximos, y me sucede si estoy tibia, quitarseme la sequedad en ofreciendoseme ocasion de alentar alguna alma, y me acaecia, que en acabando la platica, me boluia à estar como antes, aunque fuesse mucho el feruor que en ella sintiesse; y otras vezes quedaua tan consolada, y sin sequedad, como si huuiera estado en gran oracion.

XLV. En este papel de que no se halla principio, pone cõ alguna mas dilatacion lo que passò el dia que salio del Conuento de Medina la Religiosa de Burgos, de que dà quenta a su Confessor. Añade otras cosas de mucha edificacion.

TODO Lo posible las diligẽcias con esto juntamente creciã aquellos temores, hasta que ya el natural faltaua, y tanto, que yo me sentia ir acabando, no podia asistir à nada de la Comunidad, ni en aquel dia pude rezar el Oficio Diuino, sentia enflaquecerseme los pulsos, y con todo caminaua con las diligencias: algunas vezes salian vnos relampagos diuinos tan apresurados, que no podia percibir nada; mas de parecerme, que seruian de vn poco de refresco, y como se boluia tan presto à escurecer la luz, aquello me seruia de nueuo tormento, y me pareciã engaños, que si fueran de parte de nuestro Señor, que no le sufrieran sus entrañas, verme tan llena de tormentos, como ya he dicho: lleguè hasta el dia del glorioso San Pedro, y con mayor aprieto que nunca, lleuè vna mañana arto trabajosa, no pude estar en la Missa mayor, ni comulguè a ella, fuy despues a oir vna rezada, que estuue a ella con los mayores tormentos, que jamas he sentido, el cuerpo me

des-

despedazauan, y en comẽçando la Missa me senti cubierta de vna niebla espessissima, estaua llena de vnos moscones negros, y mi alma tan atemorizada, que parecia acabarseme la vida; porque las fuerças eran ya poquissimas: alçò el Sacerdote el santissimo Sacramento, y sin deuociõ, ni Fè al parecer, comencè à llamar a nuestro Señor, y a ofrecerle a su santissimo Hijo por mi, y q̃me ayudasse, pues a mi parecer todo aquello padecia por seruirle, traxerõ a nuestro Señor para q̃ yo le recibiesse, y començò à derretirse mi coraçõ, de manera, que casi no podia comulgar; y fue tanto que el Sacerdote lo echò de ver, entonces me acordò el Señor, que aurà ocho meses, me auia dicho saldria esta persona quando se cumpliesse el año, en vna ocasion que me apretò mucho vn desacierto suyo: y en otro dia de la Octaua del santissimo Sacramento, se me auia dado à entender, que saldria en la Fiesta de los Apostoles; esto se me oluidò de manera que jamas pude sentir, ni hallar luz de qual era la voluntad de nuestro Señor, y la que en esta ocasion se me dio, se boluio tan presto à escurecer, que me parece no durò vn quarto de hora, y boluiendo a mirar en lo que auia passado, me senti en ello con los mismos aprietos, y temores, que parecia me via llevar al infierno, crecian estos, y si con ellos me determinaua, ò blandeaua, en que no saliesse la persona, era otro aprieto particular; porque via los daños, permitia el Señor, que se me oluidassen todos los pareceres que tenia en este negocio, que han sido muchos, y de personas muy espirituales, y doctas; yo andaua con vn desamparo interior, extraordinario, y las criaturas no podian hazerme compañia; antes ellas parecia apretauan por su parte, y no sè quien, ni como entendi que me deziã, que todas me dexarian sola, a mi me parecia via ya el infierno, a donde auia de parar, y que quanto por mi passaua, y auia passado, era embustes, sentimiẽtos del demonio, y que ansi lo veria presto en el lugar que estaua aparejado para mi en el infierno; el qual me parecia q̃ le auia de ver muy presto; porque yo me sentia ir acabando en medio destos aprietos: quise hablar à vna persona espiritual, para desahogar algo el coraçon, y jamas pude, ni dezir à nadie palabra de quanto sentia, que era tanto, que todo lo que se dize es poco: en este tiempo quiso nuestro Señor que me acordasse de q̃ siruos suyos me auiã aconsejado que echasse de casa a esta persona, cuya salida me parecia à mi, era causa de todos estos tormentos: alentòme mucho esto; y ansi, aunque ya ella se iba resfriando en la ida, la apretè a ello, que a mi parecer fue menester mas animo para concluirlo, que para salir à vn desafio; porque me parecia auia de hender por vn gran exercito de enemigos. Al punto que salio se sossegò todo el alboroto interior que auia sentido, y comencè a mirar lo que auia padecido en aquellos dias, que me espantè como pude sufrirlo; y aora quãdo bueluo à acordarme, no quedè del todo quieta; porq̃ me pusieron algunas personas escrupulo en la salida de la que he dicho, y como yo tuue tan grandes temores, pareciame que tenian razon, y que sin duda erã nacidos de la ofensa q̃auia yo hecho en esto à nuestro Señor, aun q̃me duraua esto cortos ratos, y me asseguraua la paz, y quietud del Conuẽto, que es cosa muy notable la diferencia que ay. No dexan de venirme algunas olas de aprietos en esta razon, y por esto he querido escriuir aqui todo lo que ha passado, para que v. Paternidad vea, y mire bien si puedo estar segura, que aunque lo estoy el mas tiempo, cõ todo me da cuidado: Yo digo, que estoy espantada de lo que por mi ha passado; y asseguràme en esto, ver de la manera que se fue disponiendo todo; y aorà tengo algunos ratos con gran seguridad, de que fue gusto de nuestro Señor, de quien estos dias he recibido hartas misericordias; mas con mucha breuedad; porque me parece que si duraran, no lo pudiera sufrir el natural, que ha quedado cõ gran extremo de

flaqueza, y sino, es antojo, me parece q̃ anſi se me ha dado à entẽder. El Miercoles en la noche estando en Maytines, sentì q̃ se me inchia el alma de vn particular gozo, y alegria, y aumentauase cõ el oficio, q̃ rezauamos del santisimo Sacramento, y quando llegaron à encomẽdarme la Antifona de *Benedictus*, fue mayor, dize: *Ego sum panis viuus*, nunca auia sentido fuerça en estas palabras; y esta vez fue tan grande, que parecia deshazerseme el coraçon; y anſi las gustaua, y experimẽtaua (aunq̃ no recibiendo el santisimo Sacramẽto) la viueza, y fuerça de aquel pan viuo: Dioseme vna gran luz de la vida, q̃ el alma alcança en esta diuina comida; y la misericordia q̃ haze el Señor, quando se comunica cõ esta vida diuina; pareciame sentia yo vn particular brio, y alboroço: acordème del q̃ tuuo el glorioso S. Iuan en el vientre de su madre, el dia de la Visitaciõ de nuestra Señora: pareciame q̃ aquella vista del Señor hazia en mi alma todo aquel movimiẽto, q̃ era mucho: crecierõme vnas grandes ansias de comulgar; porq̃ lo erã las luces q̃ se me dauan de los frutos q̃ se alcançan con este Sacramento, y la vniõ con Christo nuestro bien: no sè dezir como passò esto, q̃ fueron muchas las misericordias q̃ aqui recibi con nueuas fuerças: quedòme vna gran alegria en el alma, y mucho consuelo de lo q̃ auia padecido, q̃ me parecia auia gustado el Señor dello, y de q̃ huuiesse rompido por tantas dificultades; q̃ bueluo à dezir, me espãto mucho, de mirar lo que he passado; mas en medio de las mayores tribulaciones, siempre acudia el Señor con aquellos relampagos, de quando en quando; he quedado con paz interior, al parecer, no sè si me engaño, que del todo no tengo, quitados los temores.

Otras mercedes que he recibido, se hã passado de la memoria, que està muy trabajada, y yo estaua tan flaca, q̃ no podia escriuir; algunas vezes aprietã las ansias de verme con Dios nuestro Señor, que entonces parece milagro no morir, y lo es viuir ausente de aquel sumo bien, aunque no falta la presẽcia interior; la qual algunas vezes resplandece, y consuela al alma, para que salga con nueuos brios à padecer por su amor; y anſi le ofrece el viuir de buena gana: porque su Magestad gusta dello. Pareceme son pocos los ratos que no se siente este Señor: porque no le sufren sus entrañas, dexar de alentar à esta alma. Ardamos Padre, para q̃ hechos fuego se nos dè licencia, y passo para entrar en aquella diuina esfera, que solo alli se descansa. O Señor, si ya mi alma os posseyesse con aquel estrecho abraço, de que ya los Bienauenturados os dan: ò si ya os apretasse tanto, que para siempre quedassemos los dos vnidos, sin que jamas nos apartassemos, aunque desto me parece que ya me aueis dado prẽdas seguras, si mis flaquezas, y culpas no lo impiden mas, aunq̃ yo sea tal, vuestro amor harà lugar, para que yo entre en el retraimiento, ò retrete, a donde ya deshecha, y consumida, ya no viua: quãdo serà Señor, quãdo? que las horas son años, no se puede llegar aqui sin que el alma se deshaga: ò Señor que viuo, y muero, y todo de buena gana; porque vos lo quereis anſi poderoso, y amoroso Señor mio. No se puede dezir el tormento que es verse vna alma herida, y abrasada, y de suyo no nada, para seruir a quien tanto se deue, y si la misma nonada que halla en si no la alegrasse; porque en ella se glorifica mas la gran magnificencia del Señor, passarialo mal: ò que correspondencias se le comunican, y que luces tan sin merecerlas, alabaos Señor por mi, y pagad por mi las deudas que os tengo; pues yo soy nada, y todas las criaturas lo son, para pagar ninguna destas obligaciones.

No se puede dexar de desear algunas vezes la soledad, aunque luego se sufre; porque ordena el Señor otra cosa: su Magestad haga siempre en nosotros su voluntad. Amen.

AL-

ALGVNOS DE LOS ACTOS, Y ORACIONES

que la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, dezia que hizieſſen ſus hijas, para exercitarſe en actos de amor de Dios, y oraciones jaculatorias, para traer preſente à ſu Diuina Mageſtad.

O QVANDO Àbraçarè de verdad mi deſprecio, pues no veo en mi, ſino miſerias, y baxezas!

Enriquecedme Señor mio con vueſtra gracia, para que os ſea muy agradable eſta alma, que criaſtes para vos.

O Dios mio, dulçura de mi alma, conſuelo, y vida mia, no me oluide yo de vos Señor mio, ni por vn breuiſsimo inſtante.

O amor, y todo mi bien, quando mi Señor no aura para mi deſcanſo, ni alegria, ſino en vos verdadera alegria de los que os buſcan con ſed de hallaros.

Quando ſerà ya el dia Señor mio, q̃ eſtè mi coraçõ abraſado en vueſtro dulciſsimo amor, ſin poderſe ya apartar de vos?

O ſi gozaſſe ya mi alma de vos Señor mio, para ſiempre, ſin que mis tibieças me puedan apartar de vos?

O dulciſsimo, y amabiliſsimo Ieſus mio, quando os ſeguirè, imitandoos en los trabajos que por mi ſufriſtes, ſufriẽdo yo muchos por vos.

Labadme mi amoroſo Ieſus cõ vueſtra ſangre, y goze yo ya de vueſtros merecimientos infinitos.

O Padre de Mageſtad, y amor, infinito teſoro mio, deſempeñadme de mis deudas con la paga que por ellas hizo mi amable Ieſus.

Ea vnico, y eſpecial amor de mi alma, tened por bien de abraſarme, y anegarme en vos, que os deſeo con anſias entrañables: por vos ſuſpiro, por vueſtro amor desfallece mi coraçon, echadle en eſſe mar infinito, a donde quede ya para ſiẽpre anegada eſta vueſtra criatura.

No mas tibiezas Señor mio en amaros, ſeaos ya fiel amadora eſta criatura, por quien permitiſtes que fueſſe vendido, y muerto vueſtro ſantiſsimo Hijo, para que pagaſſe mis deudas, y yo quedaſſe libre.

O mi Señor, ſi aunque fuera a coſta de mi vida, pudiera yo hazer que todas las criaturas os amaran, y alabaran eternamente, por auernos dado à vueſtro amado Hijo, y mi Señor.

Alaben os Señor por mi todos los Angeles, y Bienauenturados, por los triumphos, y merecimientos de mi dulciſsimo Ieſus.

O Señor mio Ieſu Chriſto, Rey de Reyes, y Señor de Señores, Rey de eterna gloria, concededme, que de vos ſolo tenga hambre, y ſed, para que reineis en mi alma, como verdadero Señor della.

O mi Señor ſi ſe dilata la partida del deſtierro, no ceſe en mi alma la accion de gracias, por lo que me aueis ſufrido, y eſperado con interior dolor de aueros ofendido.

Como Señor, y dulciſsimo amor mio coſa tan pequeña como yo no acaba de abraſarſe, y conſumirſe en vos, que ſois fuego infinito?

O ſi ya para ſiẽpre moraſe atẽra, y perfetamẽte en vos Criador, y Señor mio.

O dulce, y ſoberano bien de mi alma, ſi toda mi ſuſtancia, y ſer ſe conuirtieſſe en adoraros, y amaros eternamente.

Quiſiera Señor ſer deshecha en poluos, y que cada poluito ſe cõuirtiera en cõtinuas alabanças de vos Dios mio.

O ſi ya dulciſsimo Señor mio fueſſe mi vida vn continuo acto de amor vueſtro.

Viua yo ya en vos para ſiẽpre Señor mio, ſin poderme apartar de vueſtro ſer diuino.

O si ya para siempre estuuiesse anegada mi alma en el infinito mar de amor de mi dulcissimo Señor.

Quando verdadero Rey mio me mostraràs tu hermosissimo Reino, que està dentro de mi; el qual sois vos Señor mio con todas vuestras riquezas: Ea dador liberal no se tarde vuestra misericordia en hazerme esta que os suplico.

O abismo sumamente suaue, y sumamente amable: ò Dios mio quando te amarè ardentissimamente.

O quando Señor mio me conuertiras toda en ti, y haràs que intimamente estè vnida con tigo.

O sapientissimo, y muy alegre, y verdadero biẽ mio, incheme de ti cõuirtiẽdome del todo en ti, q̃ eres mi origen.

O Señor mio, y soberana misericordia, no me dexeis ya dulce amor mio, si no lleuadme tras vos.

O abundante mar de bienes infinitos, anegadme ya en vos para siempre, sin q̃ pueda ya oluidarme de vos gloria, y descanso mio.

Goze yo ya para siempre amable padre mio de la espesura de los misterios de vuestro santissimo Hijo, y mi Señor, sin poderme oluidar de las riquezas, y gloria que ay en ellos.

Deciendan en mi alma Señor mio las abundantes lluuias de vuestra gracia, para que con amor agradecido os sea siempre hija verdadera; pues ninguna os debe tanto como yo.

Amete yo Señor, fortaleza mia, mi refugio, y mi libertador, entraos en mi biẽ mio, para q̃ os sea esta criatura vuestra vn sacrificio cõtinuo de encẽdido amor

Que hago Padre dulcissimo en este destierro ausente de mi bien, y de mi gloria, que sois vos: Ea mi Señor, quitad las ataduras desta mortalidad, y veame ya para siempre a vuestros pies.

No estè nunca ociosa, Señor mio, mi voluntad, para que vuestro diuino amor obre en ella sus marauillas para mucha gloria vuestra.

Hazed Diuino Rey mio q̃ mi coraçon sea el trono, y assiẽto de vuestro santissimo Hijo, para que no pueda ser nunca mãchado, ni turbado de mis enemigos.

Atraueſad, Señor mio, mi coraçon de dolor de aueros ofendido, y ojalà huuiera acabado se mi vida, antes q̃ auer faltado al amor que os debo.

Ea Señor, y padre mio, perdonad a esta hija ingrata, y desconocida à tantas mercedes como la aueis hecho.

O si ya fuesse fiel a mi Señor, no faltãdo jamas à las correspondencias q̃ le debo.

Ea dulce, y amable bien mio, sea ya mi alma vn clarissimo espejo a donde os veais, sin q̃ yo pueda impedir las abũdãtes auenidas de vuestras misericordias.

Quando serà ya el dia que pueda estar sin miedo de mis ingratitudes, sea os ya fiel en todo, para que tengais segura morada en mi alma.

Llagad Soberano Bien mio mi coraçon con las saetas de vuestro ardiente amor, y no me vea yo sana desta enfermedad, hasta que os goze, adore, y alabe para siempre, Amen, Amen, Amen.

Vuestra paz me dexastis, amoroso Señor mio, dadme gracia para que no la turbe ya con faltas, y viua en ella hasta que llegue el dia dichoso en que os he de ver para siempre.

No os acordeis Señor, y Padre mio de mis pecados en el vltimo dia de mi vida, sino de los merecimiẽtos de vuestro Hijo, a cuya sombra esperarè el perdon de mis delitos.

Pequè Señor, y sola vuestra gracia puede labarme de mis culpas, vsad con migo de vuestra misericordia, para que no se malogren las que de vos he recibido.

Ingrata he sido Señor mio, y sin vos no puedo recuperar lo perdido, y pues deseais q̃ llame à vuestras puertas, abridme Señor, q̃ cõ ansia, y dolor llamo a ellas, suplicando os perdoneis mis culpas.

Renouad Rey mio este edificio que fabricastes para vos, y regad con vuestra gracia el jardin que en el plantastes, para que vuestra Esposa no salga fuera à buscaros, y se pierdan las flores que en el pusistes.

O quando quitados los impedimentos de mi alma, me hareis Señor mio vn espiritu con vos, juntandome, y vniẽdome a vos para siempre.

Aparejad amado Señor mio vna apacible, y deleytosa morada para vos, a dõde viuais para siempre, y tengais vuestras delicias.

Quitad Señor, y mortificad en mi, os suplico, todo lo que os desagrada, para que la imagen vuestra, que està en mi alma no la pueda yo nunca mãchar, ni escurecer con mis tibieças.

Fortaleced dulcissimo Señor mio este mi flaco coraçon, vniendole a vos, que sois el verdadero cordial de los que de verdad os aman, y desean.

O fuego que ardes dulcemente, y luces secretamente, ocupa en ti toda mi alma, para q̃ siempre te ofrezca en ella sacrificios, y ofrẽdas de verdadero amor.

Adorote, ò sangre purissima, no me aparteis Señor mio de aqui de vuestros pies, hasta que me limpieis con este sacratissimo licor: corra, ò dulcissimo Iesus mio sobre mi, labeme, y purifiqueme toda, pues en ella està mi remedio.

O amor que siempre ardes, que jamas te consumes, abrasame, y muda toda mi vida, y sustancia en ti, y en tu gloria, y seruicio que para ti sola me quiero.

Tu Señor mio me mãdas que te ame, dame lo que me mandas, y mandame lo que quisieres: concedeme que te ame cõ todo mi coraçon, con toda mi alma, cõ todas mis fuerças, y con todo mi espiritu.

O abismo sumamente suaue, y sumamente amable, ò Dios mio, quando te amarè amantissimamente, quando me juntarè à ti con vn ñudo inseparable, ò quando me conuertiras toda en ti, quãdo Señor mio haras que intimamente estè vnida contigo: ò simplicissimo, y muy alegre bien mio, incheme de ti, ea amado mio encierrame en el desnudo centro de mi alma, y traspassame en ti, q̃ eres mi origen, y principio, para que en mi tengas tus regalos, y yo nõ quiero mas que à ti.

Otorgame Señor, te suplico, que en todo se cumpla en mi tu altissima voluntad, y que yo la obserue, y haga para siẽpre, con la mayor perfecciõ que me sea posible, anssi como se haze en el cielo; pues assi me mandas que te lo suplique.

Apareja amado Señor mio, apareja en mi vna apacible, y deleitosa morada, para que vengas à mi, y tengas en mi tus delicias, y mortifica, y quita de mi, te suplico todo lo que te desagrada.

Quando me derritiras toda, auiẽdome penetrado toda mi alma con tu eficacissima suauidad, y me mostraràs tu hermosissimo Reino, que està dentro de mi, el qual eres tu Señor mio, con todas tus riquezas.

Suplicoos Señor mio, que todas las almas que ay, y huuiere en estas vuestras casas seã vna viua llama de amor vuestro, y que esten siempre haziẽdo en todo vuestra diuina voluntad, en amaros, y seruiros; para que anssi suplan las ofensas que los del mundo os hazen, con el agrado que os cause su fidelidad, y amor.

Concededmelo, os suplico, por los merecimientos infinitos de vuestro Santissimo Hijo, y mi Señor Iesu Christo bien nuestro.

Esta oracioncita nos pedia que dixessemos muchas vezes, en la qual se pide à nuestro Señor, por las Religiosas de la Recoleccion, para que acertemos à seruir, y agradar a nuestro Señor.

FIN DEL LIBRO TERCERO.

VIDA Y VIRTVDES
DE LA VENERABLE MADRE
MARIANA DE S. IOSEPH,
FVNDADORA DE LA RECOLECCION de las Monjas Recoletas Agustinas, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

LIBRO QVARTO.

INTRODVCCION.

ADVERTIRÁ ES, LECTOR Christiano, que esta Historia aya de humillarse por algun espacio, y que de la cumbre del estilo de la M. Mariana, decienda à nota comun. La Venerable Madre escriuio, como se ha visto, el discurso de su vida hasta que los Reyes la truxeron à esta Corte, donde viuio veinte y siete años cumplidos; y si bien es verdad, que en papeles sueltos se hallaron algunas cosas tocantes a su oracion, y mercedes que en ella nuestro Señor le hazia, como se ha visto en el libro precedente. Empero las demas acciones suyas, y de lo que trabajò en la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion, no se hallò escrito cosa alguna. Y porque no era justo que el tenor de su vida, y aumentos de sus virtudes deste tiempo, y los trabajos desta fundacion quedassen ocultos, pudiendo ser de gran gloria de Dios, y exemplo para sus hijas. La Madre Aldonça del santissimo Sacramento que la sucedio en el oficio de Priora, ordenò a las Religiosas deste Real Conuento, que escriuiessen lo que auian visto, y sabido de las acciones, y vida de su querida madre. Obedecieron como buenas hijas, y con toda verdad apuntaron las cosas que vieron, y notaron, y tocaron con las manos en la comunicacion intima de tantos años. Estos papeles reducidos a virtudes, seran el vltimo cumplimiento de la vida de la Venerable Madre, mientras que con mas exactas pruebas, mejor pluma las publique. Lo que va escrito es nota de las mismas Religiosas, con que se assegura su verdad; y assi se han de tener por Autoras desta postrera parte de la Historia; afirmando que el que las ha reducido al metodo, y orden que lleuan, no tiene mas parte en esta obra, que vn Iardinero que de vn tabaque de flores compone vn ramillete, en que solo pone el orden, no la hermosura, y fragancia de las flores, y tal vez las haja, y las marchita; como en este caso por ventura ha sucedido; y assi puede entenderse, que la materia ha baxado de quilates, por falta de la persona a quien se cometio este trabajo. Y es cierto hà perdido muchas vezes por esta causa las Historias de los Santos: porque como dizen muchos, ha de participar del espiritu del Santo, el que escriuiere su vida; mas mientras esto no ay, rogamos a los lectores, con estas palabras de San Geronimo: *Vt non vires nostras, sed votum con-*

considerent, quoniam alterum fragilitatis humanæ, alterum sanctæ, & in Domino voluntatis.

Aduertimos, que si al Lector pareciere que en algunas partes decendemos à particularizar cosas, ò acciones pequeñas, considere que en las personas de gran virtud, no las ay: porque el afecto, y espiritu con que obran, y altos fines q̃ de ordinario se proponen, las leuantan de punto. Respondemosle tãbien cõ las palabras del mismo Santo Doctor, a este propopoſito, que alabando las acciones grandes de Nepociano Sacerdote Sãto, passò a otras de menor admiracion: introducelas con estas cuerdas palabras. En comparacion de lo que dexamos dicho, pequeñas cosas son las que hemos de dezir: Pero como al Criador no solo le admiramos en la fabrica del Cielo, en la Tierra, Sol Occeano, Elefantes, Camellos, Caballos, Bueyes Pardos, Ossos, Leones; sino tambien en los animales pequeñuelos, la Ormiga, Pulga, Moscas, Gusanillos, y otros deste genero, cuyos cuerpos conocemos; mas que los nombres, y en todo veneramos el mismo primor: assi el animo entregado a Christo igualmẽte en las mayores, y menores cosas està a lerta, sabiendo que de vna palabra ociosa se ha de dar quenta. Hasta aqui el Santo Doctor. Lo mismo dezimos, de algunos papelicos, que van esparcidos por la Historia que la M. Mariana escriuia, para recuerdos de sus propositos, ò para exortarse a las virtudes, todos tienen dotrinas, y sentencias admirables, si en algunos deciende a cosas menos grandes, muestran por lo menos aquella cuidadosa atencion con que viuia, de no faltar a lo que parece menos. Estos recuerdos eran cõceptos propios, puede ser aya otros agenos; mas ya tan actuados en su animo, que se pueden llamar partos de sus afectos. De lo vno, y otro pueden sacar sus hijas, y todos los que con deseo de aprouechar leyeren esta obra, exemplo, y instruccion de sus costumbres, y varios motiuos de dar à nuestro Señor alabanças, y juntamente de escusarnos, si a caso nos hemos alargado mas de lo que à algunos pareciera conueniente.

Damos principio a este Libro con la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion, y memoria de su gran Fundadora, siguiranse las acciones, y virtudes que sus Monjas aduirtierõ en la Venerable M. Mariana, los años que en el le durò la vida. *Lic. Luis Muñoz.*

EPI-

EPITAFIO
DE LA SERENISSIMA REINA
DOÑA MARGARITA DE AVSTRIA,
Y FVNDACION DEL REAL CONVENTO
DE LA ENCARNACION.

CAPITVLO I.

LA SERENISSIMA Reyna Doña Margarita, feliz, y vnica Esposa del Rey D. Felipe Tercero nuestro Señor, que ambos gozan de Dios; fue hija del Archiduque Carlos, hijo segundo del Emperador don Fernando, hermano de Carlos Quinto, de inmortal memoria. Su madre fue la Archiduquesa Maria, hija del Duque Alberto de Babiera, y de Ana, hija del Emperador don Fernando. Casas las mas ilustres de Alemania, Austria, y Babiera, felicissimo origen de Emperadores, y Reyes, que ha tãtos siglos q̃ señorean la mayor parte del Orbe, amadas de Dios, fauorecidas de su prouidencia, por las excelẽtes virtudes de innumerables Principes, que han sido defensores fidelissimos de la Religion Catolica, en Alemania, dõde ha padecido en este vltimo siglo lastimosos naufragios.

Nacio en la Ciudad de Graz, Metropoli de Styria, dia de Nauidad, año de mil y quinientos y ochenta y quatro, escogiòla Dios para gran gloria de España, entre otras hijas de los Archiduques, que le dexaron el Reino, ò por muerte, ò Religion: nacio la decima entre quinze hermanos. Su educacion fue mas de Religiosa, que de Infanta. Fue la Oracio su entretenimiento, los Oratorios eran sus delicias: sus holguras las Iglesias, y Hospitales, sus juegos la Misericordia cõ los pobres, la Piedad cõ sus padres, la Religion con Dios. Sus galas la pureza virginal, la mesura, y el agrado mezclado con magestad. Sus cabellos de oro, sus santos pensamientos, los corales de sus labios las alabanças diuinas, y el ornato mayor el santo temor de Dios, y aborrecimiento del pecado, y abraçar con todo el animo la virtud, y emplearse toda en el seruicio de Dios.

Estas preciosas dotes lleuaron los ojos de nuestro grãn Monarca don Felipe el Prudente, para escogerla para digna Esposa de su hijo, igual en santidad, y virtudes. No llegò a ver à nuestra preciosa Margarita, passando primero à mejor Reino.

Partio la Reyna de Graz, acompañòla la Archiduquesa su madre, vino à Ferrara, donde la esperaua Clemente Octauo Pontifice Maximo, despòsolà en nombre del Rey, con el Archiduque Alberto, que la acompañò hasta Valencia, donde se celebraron las dichosas bodas, con la grandeza, y magestad que conuenia à tan gran Monarca.

Entrò con gran magestad en las principales Ciudades destos Reynos; conocio su opulencia, el amor, y lealtad que tienen a sus Reyes, que si bien es general cõ todos, Felipe, y Margarita fueron dueños, con particular ternura, de los coraçones. Començaron desde el Trono à dar mayores luces las virtudes de la Reyna, y descubrirse con la eminencia del puesto. Confessaua, y comulgaua cada ocho dias (frequencia prudentissima, aconsejada de los Santos, y Maestros de espiritu de mejor sentir) costum

bre

bre santa, que començò desde muy niña, y la cõseruò hasta la muerte. El Viernes, dia antes de la confession escriuia sus pecados, y los confessaua con lagrimas de dolor, que se mudauan en lagrimas de consuelo al tiempo de recibir al Señor, que le concedio este don, que vañando la hermosura de su rostro, la dexauan mas hermosa el alma, que apenas se amancillaua leuemente. Y fue tal la pureza de su vida, que apenas mouimiẽto primero se vio en ella, que no fuesse bueno.

A su Confessor estaua tan obediente, que le podia dezir, con libertad lo que sentia, como si fuera vna Nouicia Recoleta, y aun le obligaua à que le hablasse con claridad, y aduirtiesse los cargos de su conciencia. Tuuo vna santa porfia cõ todo lo que era bien, estimando en mas ser virtuosa que Reina. La deuocion al santissimo Sacramento del Altar, mayorazgo primero de la Casa de Austria, fue muy cordial, y tierno, en que se quẽtan admirables finezas en adorarle, frequentarle, y assistirle, recibiale con humilde afecto, y en el tiempo que despues de comulgar se detenia: razonaua muy despacio con aquel Señor que honraua su casto pecho, y le daua afectuosos agradecimientos. Adornò las Iglesias pobres de las montañas mas remotas, de Custodias, y Ornamentos, y apenas huuo Iglesia, ò Monesterio que no le reconociesse su asseo. No huuo necessidad a que no acudiesse con remedio: fue la liberalidad su gran adorno, alcançò a las animas del Purgatorio, tenian de situado cada mes quinientas Missas, sin otras extraordinarias de varias deuociones, que llegauan à doze mil al año.

Fue de muy graue hermosura, y de rarissima honestidad; infundiala a las que la mirauan, sobre venerarla como à Reina. Era sencilla como paloma, y amiga de almas sencillas: raro el entendimiento, singular la prudencia, y vna bõdad natural que daua indicios, que por ventura conseruò la gracia baptismal toda la vida. A estas heroicas virtudes se llegò el dote de la fecũdidad, alegrãdo todos los años sus Reinos, con el nacimiento de vn Infante, sobre auer assegurado muy tempranamente la sucessiõ desta gran Corona, con el feliz nacimiẽto del Rey nuestro Señor, cõ que la premiò Dios gran parte de sus virtudes, y podemos confiar, que ha de durar la sucession desta gran Reina, lo que duraren los siglos en la feliz, y poderosa Monarquia de España.

Era su principal recreacion, visitar los Conuentos de Religiosas de la Corte, y de las Ciudades dõde iba; tratauala con apacibilidad amorosa, estimaua cõ aprecio su ventura la Esposa de vn Rey a las Esposas de Christo. Frequentaua; en particular aquel gran Santuario, nunca dignamente alabado, el Conuento Real de las Descalças Franciscas, fundacion de la Serenissima Princesa de Portugal doña Iuana, hermana de Felipe Segundo.

Hallò en este Real Conuento a la Serenissima Emperatriz doña Maria, viuda del Emperador Maximiliano Segundo, hermana de don Felipe el Prudente, que auiendo con sus virtudes admirado à Alemania, retirada en este Santuario, disponia la Corona de mas durable Imperio, con vna vida exemplarissima. Auia muchos años que le honraua la Señora Infanta Sor Margarita de la Cruz su hija, Religiosa desta casa, que hollada la Corona de España, de que pudo ser Reyna, estimando en mas, preciosa Margarita la margarita preciosa del Euangelio, dando por ella quantas felicidades podian darle ser hija, y nieta de Emperadores, y abraçada con la Cruz de Christo, mostrò por cinquenta años al mundo, que no comprò en mucho precio la pobreza religiosa; pues jamas se llamò à engaño, auiendo por alcançar la dexado el mayor Reino de la tierra.

Con estas grandes Señoras eran los mayores gustos de la Reina, y sentia no tenerlas muy cerca de su Palacio, para gastar en su conuersacion mucho tiempo, y de las Religiosas desta casa, a qui-

co-

cobrò mucho amor, admiraua la santidad destas Esposas de Christo, las vigilias de la media noche, el preuenir al Sol en las alabanças diuinas la pobreza, el habito de vn paño grossero, la honestidad del tocado, cubierta la frente; y la mayor parte del rostro macilento, las tocas de lienço, y vn velo que las cubre cabeça, y hombros, la cara aun entre ellas mismas recatada, con vn aspecto lleno de virginidad, y penitencia, jamas visto de hombres: ceñidas de vna cuerda de cañamo, y vnas viles alpargatas de esparto. En esta conformidad son la cama, y la comida, ayuno de todo el año: esta vida professa la mayor Nobleza de España, en cuerpos delicados, animos robustos.

Con el trato destas santas Religiosas, entrò la Reyna en grãdes deseos de fundar vn Monesterio de Religiosas Recoletas, en parte tan cercana, que pudiesse tratarlas à todas horas sin el embaraço de auer de salir en publico con la grandeza ordinaria. Passò este pensamiento, segun dizen, à promessa en la ocasion de la expulsion de los Moriscos, prometio edificar vn Conuento de Monjas, dedicado al inefable misterio de la Encarnacion, si la empresa correspondia a su deseo. La felicidad con que se hizo la expulsion, obligò al cumplimiento del voto.

No ay palabras que puedan significar cabalmente la Piedad de la Reyna; era su continuo pensamiẽto, el traçar obras heroicas del seruicio de Dios, y bien de sus vassallos, dexàra como otra Elena, enriquecidos sus Reinos de obras ilustres, a no auerlos dexado tan apresuradamente: Pensaua hazer vn gran Hospicio para sus criados pobres quãdo estuuiessen enfermos. Otra grande dotacion para casar huerfanas hijas de criados, vn Albergue, ò Hospicio para soldados pobres, estropeados, y cojos, que despues de muchos años de milicia, apenas les queda mas socorro, que las puertas. Este queria que se llamasse Colegio de soldados, y con el titulo honorifico no se escusassen de entrar en el los Nobles; vno pensaua edificar en Malaga, otro en la Corte. Estando en Valladolid, mandò fundar vn Conuento de Franciscas Descalças, que oy se honrã con su nombre, y armas. Deseò hazer en Salamanca vn Colegio de la Compañia de Iesus, verdaderamente Real, donde demas de los Maestros, y Operarios, huuiesse dozientos estudiantes venidos de Alemania, Austria, Flandes; para que doctos boluiessen à estas partes a defender la Fè Catolica, contra hereges: otros contra los Idolatras, auian de ir a las Indias del Oriente, y Occidente, y que fuesse vn Seminario de toda la Christiandad. Tuuo esta fundacion efeto en parte, no con la grandeza que la Reyna imaginaua. Estas tan piadosas obras se reboluian continuamente en aquel generoso pensamiẽto de vna Reina de veinte y cinco años, epilogo de la hermosura, y de las gracias, raro exemplo de Religion, y bondad. Para la execucion destas obras pias buscaua trazas, y arbitrios muy discretos, y prudentes, sin daño del Patrimonio Real, y sus vassallos, quitandolo de sus galas, de sus gastos, y sus gustos.

Mas entre tan heroicas preñezes de piedad, el Conuento de la Encarnaciõ, era el que llenaua las ansias de la Reina, y deseaua que cõ breuedad salieſſe a luz. Auia muchos dias que estaua muy inclinada à hazerle de Monjas Recoletas de San Agustin, de quien era muy deuota.

Auia la piadosa Reina, tenido noticia de la necesidad, y estrechura con q̃ passauan vnas Religiosas Agustinas, que tenian su Conuento en esta Corte, en la calle del Principe, ni casa tenian, ni hazienda; defectos que hazen gran daño a la obseruancia: determinò tomar su amparo, y mejorarlas de sitio, y de Conuẽto; y en el interin que se edificaua el que pensaua fundar, las passaron al Conuento de santa Isabel, dotacion de la Sereniſsima Infanta doña Isabel, Condesa de Flandes. Efetuose a los principios de Diziembre del año de mil y seiscientos y diez. Sujetòlas por vn Breue Apostoli-

lico al Capellan mayor del Rey.

Començò la santa Reyna à hazer nueuos fauores a este Monasterio, mirãdole como à hechura suya, visitaua las Religiosas de ordinario, regalauala, y embiaua algunas cosas preciosas para la Sacristia, y Altar.

Hecha esta traslacion, tratò la Reina de executar vna resolucion, que auia muchos años que tenia, de traer del Conuẽto de la Encarnacion de Valladolid por Perlada a la M. Mariana de San Ioseph, y que reformasse esta casa, y se acomodasse en ella, en el entretãto que se fuessen disponiendo las cosas de la fundacion del gran Conuento. Tenia su Magestad muy particular noticia de la Venerable Madre, en las jornadas que hizo à Valladolid despues de buelta la Corte. Visitaua el Conuento de las Agustinas Recoletas, donde era Priora, y Fundadora la Madre Mariana, y puedese cõ verdad afirmar, que despues que la tratò le entregò el coraçon la santa Reina, y como era de tan grande entendimiento, conocio la Virtud, Capacidad, Religion de la Priora; y era raro el fauor, y merced que le hazia. Iba muchas vezes al Conuento, y entrò Monja vna de su Camara. Gustaua mucho de ver como la Venerable Madre aprouechaua las cosas que le dauan para la Sacristia. Entretuuola vn frontal que auia hecho de vna saya de vna niña, de tela de primauera: en cosas pocas tal vez se descubre vn gran talento. Mandòla dar vn vestido suyo de tabi verde, de camino, guarnecido de cãtidad de passamanos de plata. Este le aprouechò mejor, y las vezes que la Reyna venia al Conuento, le tenia hecho algo nueuo de su vestido, con que se iba mas aficionando. En vna destas visitas, le preguntò la Condesa de Lemos su Camarera mayor, que le auiã parecido las Monjas, respondio la Reyna: *Hic requies mea*, mostrando el gusto que le auian dado las Religiosas; y en particular la Priora, y tomò resolucion, lo fuesse de su Conuento, con que cessò la variedad de pensamientos que traìa de la eleccion de Religion, y persona: hallò en la Madre Mariana su descanso, y satisfacion de sus deseos, y la experiencia mostrò su acierto.

Luego que se passaron las Monjas, resoluio la Reyna executar su deseo, de ver a la M. Mariana en su Conuento: dio orden al Padre Ricardo, de la Compañia de Iesus, su Confessor, que la escriuiesse en su nombre, y pidiesse muy encarecidamente, que sin escusa se partiesse luego. Escriuieron juntamente a los Obispos de Valladolid, y Palencia, donde al presente se hallaua la Madre Mariana, dando principio al Conuento de la Expectacion de nuestra Señora. Auia poco mas de dos meses que residia en Palencia, quando la escriuieron las primeras cartas. Sentia grandemente dexar apenas nacido aquel Conuento, que necessitaua de su presencia, hasta que crecido pudiesse andar por si mismo. Pedia que dilatassen algunos meses embiar por ella, por no dexar aquel plantel tan aprisa, que pedia su cultura, y riego. Las ordenes fueron tan apretadas, que huuo de rendirse, y los Perlados a quien se remitian: tal era el deseo de la Reyna, de verla ya en Madrid.

Algunas semanas antes de la partida, sabiendo que era forzoso el dexar aquella casa, apenas podia sossegar todo este tiẽpo, y permitiole nuestro Señor vnos tan fuertes aprietos interiores, y representauansele las dificultades grandes, de dexar aquella casa, y eran los sentimientos tan viuos, que dixo a vna Religiosa, que auia de acompañarla, que sentia su coraçon tan grande pena, como si se le pusiera delante vn exercito de enemigos, y huuiera de romper por medio de ellos, y muchas noches apenas podia dormir vna, ò dos horas. Representauãsele tambien viuamente los grandes trabajos, cuydados, penalidades que auia de padecer por su venida à Madrid, y parecele preuino Dios para ellos, con vn caso bien notable. Estando en este Conuento de Palencia, en vna recreacion con sus Monjas cerca de vna pared dõ-

de

de estaua colgada vna Cruz, esta se fue descolgando llegò a la Madre Mariana descargò sobre ella àzia el hombro derecho: en todas estas ocasiones se valia de su prudencia, valor, y resignacion.

Diose orden al Licenciado Pedro Fernandez Nauarrete, Secretario de la Reyna, y a Madalena de S. Geronimo, persona muy conocida por su virtud, y valor, de quien se valieron los Reyes en muchas ocasiones deste genero, llegaron a Palencia a cinco de Enero del año de mil y seiscientos y onze. Fue grande el sentimiento de las Religiosas, y deuotos del Conuento: el dia de la partida llorauan la falta de tal madre, si bien auia lleuado a esta fundacion Religiosas de virtud tan rara, que en gran parte pudieron suplir su ausencia. Dexò por Priora a la Madre Ines de la Ascension, Religiosa de mucho espiritu, y prendas; fue muchos años compañera muy querida de la santa, y venerable virgen doña Luisa de Carbajal, que murio en Inglaterra. A la partida à esta Isla, la dexò Monja en esta Recoleccion, ha mostrado en sus virtudes, y vida, que fue digna dicipula de tan gran Maestra, gouernò algunos años este Conuento de la Expectacion de Palencia, despues fue à fundar otro en Villa Franca, con titulo de San Ioseph, donde tuuo la estimacion que merecia. De aqui con gran sentimiento de las Monjas, y la villa salio a Valladolid à fundar el Conuento de Sãta Brigida, ò a executar lo dispuesto por la Venerable virgen doña Marina de Escobar, que por confrontar en los espiritus, han partido esta fundacion, vna en disponerla, otra en executarla. No puede alargarse mas la pluma, que puede venir a sus manos esta Historia, y podia lastimarla: dexò tambien en Palencia a las Madres Isabel de los Angeles por Supriora, y Maestra de Nouicias, gran sujeto de mucha oracion, y espiritu. Catalina de la Madre de Dios, Catalina de Iesus, Catalina de Christo, y a la hermana Pretonila de San Lorenço, a quien nuestro Señor hazia muy singulares fauores.

Partio de Palencia a los seis de Enero; traxo con sigo a la Madre Isabel de la Cruz, que tambien fue compañera de la santa doña Luisa de Carbajal, a cuyo lado; y de la Madre Mariana ha viuido quarenta y quatro años, y la sistio hasta el vltimo aliento. Las demas compañeras auia de lleuar de su Conuento de Valladolid, dõde llegò este dia a las quatro de la tarde. Fue vn expectaculo raro lo que pasò en esta casa: el consuelo que tenian de ver a su santa Fundadora, era grande; en pero mayor el sentimiento q̃ las afligia, de que las huuiesse de dexar tan presto; de manera que quando llegaron al Coro, apenas auia quien pudiesse proseguir el Hymno del Te Deum laudamus, con que la recibieron; tantas erã sus lagrimas, y sentimiento.

Estuuo en este Conuento ocho dias, partieronse a catorze del mismo mes de Enero, truxo a esta fundació a la M. Frãcisca de San Ambrosio, prima hermana del Marques de Poza, cuyas virtudes, y vida podian aumẽtar este volumẽ la M. Catalina de la Encarnaciõ, en cuya elecciõ parece tuuo la M. Mariana particular luz del cielo; por lo q̃ importò su venida, y vencio grãdes dificultades para cõseguirlo: el dia de la partida dio a la M. Encarnaciõ vn accidẽte penoso cõ tan mala disposicion, q̃ parecia imposible leuantarse, y dezia: Madre temeridad es, ponerme yo en camino segun me siento. La santa Priora acudio a la oracion su vnico refugio en estas dificultades. Fuela esperãdo algũ rato: iba entrãdo el dia y apretãdo el achaque, ella dezia, era imposible, no solo salir de casa, ni aun de la cama en q̃ estaua. No se vencia la prudẽte Perlada; antes alegre, y risueña se llegò a ella, y tomãdola de la mano, dixo: Alto hermana mia, vamos que Dios nos ayudarà: fue cosa admirable, q̃ todo el camino q̃ durò seis dias, no sintio alguna molestia miẽtras se caminaua, hallaua a la puerta de la posada el mal sin poder sossegar toda la noche, y en amaneciendo le faltaua: passò el camino sin tener necesidad de remedio, que temia

arto, yẽdo entre tãta gẽte. Oy viue en el Real Cõuento; ha tenido oficio de Sacriſtana, ocupacion q̃pide todo ſu talẽto. Deuemosle los papeles de la vida de la Venerable Madre, y los frutos que de ellos ſe ſiguieren.

Acompañaron a las Religioſas, de mas de las perſonas que vinieron de Madrid, el Doctor Franciſco Sobrino Canonigo de Valladolid, primer Capellan mayor del Real Conuento, que dexò por el Obiſpado de ſu Igleſia: el Licenciado don Iuan Manrique, que murio Abad de Roncesvalles, afectuoſo devoto de la Fundadora.

Llegò la Madre Mariana con ſus compañeras à Madrid a veinte de Enero, dia de San Sebaſtian, a las tres de la tarde. Salio la Condeſa de Paredes, de orden de la Reyna, à recibirla de la otra parte de la puente nueua: lleuòlas à apear à Palacio. Eſperauanla los Reyes muy guſtoſos en el quarto del Principe, que eſtaua en la cama indiſpueſto, recibieronla con notable humanidad, y agrado; que la piedad en eſtas Mageſtades era igual a ſu grandeza. Paſſaron al quarto de la Infanta Doña Ana, oy Reyna de Francia, que eſtaua tambien enferma, recibio a la Madre, y a ſus compañeras, con mucha beneuolencia. Mandò la ſanta Reyna traer todos ſus hijos; copia feliz baſtante à aſſegurar las Monarquias del Orbe; la Infanta doña Maria, oy Emperatriz de Alemania, los Infantes don Carlos, y don Fernando, la Infanta doña Margarita, que por fieſta de la venida la auian ſacado los braços. Eran grandes las demoſtraciones de guſto de la piadoſa Reyna con la Madre Mariana: dixo la. Madre echad la bendicion à Margarita, y pedid à Dios os la dè por Monja, que yo la darè de buena gana. Lleuòla nueſtro Señor de edad muy tierna; y aſſeguròla mas feliz corona.

La ſanta Reyna con el Rey, la lleuaron por los quartos de Palacio, moſtrandola quanto auia que ver, guſtoſo, y grande. Llegando a vn Oratorio pequeño, ſe acercò la Reyna a la Madre Mariana, y muy paſſo le dixo. Aqui haze el Rey ſus trabeſuras, dandole a entender, que alli ſe encerraua el Rey à tomar ſus diciplinas, y tener ſu feruoroſa oracion. Podia añadir; en eſte eſtrecho Oratorio ſe retiraua con Dios en ſu Cõſejo de Eſtado, aqui recibia luz para gouernar ſus Reynos, aqui ſe alcançauã las felicidades de ſus ſubidos, las venidas tan proſperas de las flotas, la copia grãde de tan bellos hijos, la tranquilidad, y paz de ſus Eſtados; aqui ſe conſiguieron tã heroicas virtudes, vna caſtidad tã rara, la piedad admirable, el temor, y amor de Dios, qual pocas vezes ſe ha viſto en tan gran Monarca, la reputacion de ſu Corona; aqui el terror de ſus enemigos, aquien vencian ſus exercitos, verificandoſe en el lo que dixo San Geronimo: *Ezechias orabat, & Deus pro Ezechia milatabat.*

A la noche lleuaron a la Madre Mariana a caſa de la Condeſa de Miranda, que la eſperaua con guſto, y no era menor el que la Madre traìa: eſperaua en eſta caſa hazer vna grande preſa, y aunque no lo dixo claro, por ſu gran ſilencio, auia muchos dias que lo auia dado à entender; porque eſtando en el Conuento de la Encarnacion de Valladolid, le dixeron, como Doña Aldonça de Zuñiga, hija de la Condeſa, entraua Monja en el Conuento Real de las Deſcalças. Sintiolo mucho vna Religioſa, que la deſeaua para Aguſtina Recoleta; y aſsi ſe lo auia aconſejado por eſcrito: reſpondiole, que eſtaua ya recibida, y ſeñalado el dia para el habito, y auia de ſer el de la Encarnacion. Con eſta reſpueſta quedò la Religioſa deſconfiada, y dixo a la Madre Mariana. En fin doña Aldonça, ſera ya Religioſa, a eſta quenta (auian paſſado los veinte y cinco de Março) reſpondio la ſanta Priora: en todo ſe haga el guſto de Dios, q̃ eſto ſolo auemos de querer; mas no eſtè v. Caridad deſcõſolada, q̃ aun no tiene el habito, y con eſto ſe quedò muy ſerena, como lo acoſtum-

bra-

braua quando asseguraua que no se haria vna cosa. Fuesse dilatando el recibir el habito doña Aldõça a lo que puede entenderse, por voluntad diuina, hasta este tiempo en que hablamos.

Recibio a la M. Mariana la Condesa de Miranda: fue gran Señora, y de muchas virtudes, dichosa madre de vna virgen escogida para Esposa de Christo, recibiola como digo, cõ notable beneuolencia, y agrado; mas cõ mayor doña Aldõça; porq̃ luego q̃ la vio, parece que le rindio el coraçon con vn amor, y afecto estraño, con vna esperãça cierta, de que auia de ser su segunda madre, y sin poder escusarlo, passò llorando la mayor parte de la noche, y cada vez que la hablaua, ò via quedaua mas prendada, y rẽdida. Anduuo por aqui la mano del Señor, vniendo estas voluntades: porque la mudança fue muy acelerada, la resolucion muy presta, y la vnion muy fuerte.

El dia siguiente de Santa Ines, fueron los Reyes al Conuento Real de las Descalças, à autorizar el habito de vna Religiosa, lleuarõ a la M. Mariana, y sus cõpañeras, para q̃ viessen a la Señora Infanta, y el Cõuento; digna caxa de tã preciosa Margarita, fue con ella doña Aldõça, y entendiose luego quan aficionada estaua a la M. Mariana, de manera que se lo dixerõ a la Reina, q̃ la deseaua grãdemente para su Monesterio. Durmieron las Agustinas aquella noche en el Real Conuento de las Descalças, como prẽdas de la gran correspondencia, y amor que auia de auer entre estas dos Reales Casas. Passaron alli el dia siguiente hasta la tarde, q̃ las lleuaron a santa Isabel. Recibieronlas algunas Monjas con gusto, esperando de su direccion sus medras: otras que no se sentian tan animosas, las repartieron en otros Monesterios de la Orden: tenia su Magestad licencia para q̃ se fuessen las que no estauan determinadas à seguir la perfeccion que deseaua que huuiesse en aquella Casa. Cuydò mucho la Perlada de las que quedaron, y fue su trabajo muy agradable a Dios, como se vio en los efectos: todas se acomodauan a lo que la santa Madre les dezia, y ella con su grande espiritu, y rara prudẽcia, las fue lleuãdo cõ todo amor, y blandura, y introduxo la obseruancia, y perfeccion q̃ oy tiene esta Casa, q̃ es muy grande. Ha auido, y ay muy grãdes sieruas de Dios, y es de los Monesterios demas seuera disciplina de la Corte.

Deseaua la Reyna con extremo traer a su Conuento a doña Aldonça, y que fuesse la primera piedra en lo espiritual deste edificio. Tenia vn baso grãde ahobado de agata, guarnecido de rubies, y oro, dauale mayor valor el Artifice, era de mano del Emperador Rodolfo, su precio cinco mil ducados. Vn dia de los que fue a ver sus Monjas, llamò a la Sacristana, y con gracia la dixo: Dareos vn vaso muy rico, con condicion que aueis de procurar que venga doña Aldonça. La condicio̅ se cumplio, y el vaso es oy Custodia del Santissimo Sacramento en el Real Conuento. Tan grande era el deseo de la Reina, parece q̃ preuia el grã bien que en ella traìa a su Conuento. Como andaua en el caso la mano del Altissimo, dispusose con breuedad la entrada, la resolucion fue acelerada, la vocacion muy antigua, solo estaua la duda en qual quarto del Palacio de Christo seria la habitacion, escogio el de San Agustin.

Señalòse para el habito el dia del glorioso Patriarca San Benito, veinte y vno de Março deste año de seiscietos y onze, de que hablamos. Fueron los Reyes los Padrinos, y la Reina la lleuò de la mano, ofreciendo a Dios con lagrimas en los ojos aquella primera victima, llamose desde este dia Aldonça del Santissimo Sacramento. Celebrò San Geronimo con su diuina eloquencia la resolucion de Demetrias, nobilissima Romana, en auer escogido el estado virginal, y auer contristado cõ esta acciõ los animos de su Abuela, y Madre padeciendo las cosas de Roma vn estrago miserable. No celebrara menos la heroica resolucion de doña Aldonça de Zuñiga, hija vnica del gran Conde

de Miranda, Virrey de Napoles, Presidente de Italia, y de Castilla, cargos con que se honran otros, honròlos este gran Principe, por la rara limpieza, rectitud, y prudencia con que los gouernò. Su Madre señora de igual valor, y virtud a su marido, viuda ya, tenia en ella su cõsuelo, y compañia, dexòla con vn denuedo Christiano. Auia antes despreciado grandes casamientos dignos de su calidad, y persona, entregòse toda à Dios, y dio exemplo a la mayor nobleza de España, a que la siguiessen, como se ha visto. Han entrado en este Real Conuento muchas Señoras nobilissimas, hijas de Grandes, y Titulos, y de otras Casas de las mas calificadas destos Reynos.

Con tan felices principios se tratò luego de començar la fabrica: Eligiose vn hermoso sitio à vista de la Casa Real en vna plaça que auia entre el Colegio de doña Maria de Aragon, y casas del Marques de Poça, sobre la huerta que dizen de la Priora. Parece estaua guardada esta llanura, para tã santo empleo. Hizose luego la traza, y abiertas las zãjas de la Iglesia, se señalò dia para poner la primer piedra a los diez de Iunio deste año de onze.

En la parte del crucero donde auia de estar el Altar mayor se puso el dia antes vna Cruz verde, cómo lo mãda el Ceremonial. Estaua el sitio cubierto de toldos grãdes, y el suelo de ramos, jũcias, y espadaña. Fueron este dia a la tarde los Reyes al Colegio de doña Maria de Aragõ. Salio la Reina a vn balcõ con sus hijos, de donde cõ gran gozo de su espiritu alcançaua a ver la ceremonia. Salió la Procesiõ de la Iglesia del Colegio de solos Capellanes, y Capilla del Rey, muy graue, y autoriçada, cõ mucha musica de vozes, y instrumentos. Venia en ella el Rey, y acõpañandole la Religiõ, y la Piedad, tenia puesto vn sitial, y silla, dentro del ambito de la Iglesia, al lado del Euãgelio. En la parte de la Epistola auia silla para el Cardenal de Toledo, dõ Bernardo de Rojas, y Sandoval, q̃ auia de hazer el Oficio. En medio estaua vn Altar delante de la Cruz verde. La piedra estaua en vn bufete, guarnecida de ramos, y de flores, en medio vn hueco de media vara de largo, y tercia de ancho, tenia dentro vna lamina de metal, con esta inscripcion.

D. O. M.

BONO AVSPICIO PERENNET. ANNVNCIATIONI DEIPARÆ VIRGINIS, HÆC AEDES SACRATA A MARGARITA REGINA PIISSIMA PHILIPPI III. CATHOLICI HISPANIARVM REGIS VXORE CHARISSIMA, EXIMIA RELIGIONE, AB IMO ERECTA, ET MAGNIFICENCIA DITATA MONIALIBVS AVGVSTINIANÆ RECOLECTIONIS: ANNO A VIRGINEO PARTV M. DC. XI. SS. D. N. PAVLI PP. V. CHRISTI IN TERRIS VICARII, PONTIFICATVS, ANNO SEPTIMO. D. BERNARDVS DE ROIAS, ET SANDOVAL, S. R. E. CARDINALIS ARCHIEPISCOPVS, IECIT LAPIDEM PRIMARIVM.

EN NVESTRO CASTELLANO DIZE.

D.

D. O. M.

DVRE PARA SIEMPRE ESTE TEMPLO, DEDICADO A LA ANVNCIACION DE LA VIRGEN MADRE DE DIOS, FVNDADO DESDE SVS CIMIENTOS CON SVMA RELIGION, POR MARGARITA PIISSIMA REYNA, CARISSIMA MVGER DE DON FELIPE TERCERO, REY CATOLICO DE LAS ESPAÑAS, Y DOTADA CON GRAN MAGNIFICENCIA, PARA MONIAS DE LA RECOLECCION DE SAN AGVSTIN. DON BERNARDO DE ROIAS, Y SANDOVAL, CARDENAL DE LA SANTA IGLESIA ROMANA ARZOBISPO DE TOLEDO, PVSO LA PRIMERA PIEDRA: EN EL AÑO DEL PARTO VIRGINAL DE MIL Y SEISCIENTOS YONZE, A DIEZ DE IVNIO, Y EN EL SETIMO DEL PONTIFICADO DEL SANTISSIMO SEÑOR NVESTRO PAVLO PAPA QVINTO, VICARIO DE CHRISTO EN LA TIERRA.

PVSIERON Tambien en el hueco vn doblon de a ocho, de a quatro, de a dos, y sencillo; otras tãtas monedas de plata, y todas las corrientes de vellon, labrado todo en la casa del ingenio de la moneda de Segouia. Con las monedas juntaron tres medallas de plata, vna con el rostro del Rey don Felipe Tercero: otra con el de la Reyna doña Margarita: otra cõ los de ambos juntos.

Començò luego el Cardenal el Oficio, con gran solenidad, con todas las ceremonias, y bendiciones del Ritual, respondiendo la Capilla del Rey. A su tiempo tocò con la mano la piedra, y entregò a quatro Maestros que la baxaron a lo profundo del cimiento del arco toral de la parte del Euangelio, donde se assentò, cubrieronla con cal, y piedra, y se leuantò el cimiento, mientras el Cardenal iba diziendo las oraciones, y acabose todo a vn tiempo, el cubrirse el cimiento, y echar el Cardenal la vltima bendicion: fue vn acto solenissimo. Su Magestad boluio a la Iglesia donde auia quedado la Reyna, que por ventura fue vno de los mas gustosos ratos que auia tenido en su vida, y mostrò grandissimo contento, y dezia en ocasiones, que el adorno, seruicio, y riqueza desta Iglesia, auia de ser el mayor, y mejor que se huuiesse ofrecido a nuestro Señor en ningun tiempo. O piedad incomparable! Dixole vna persona, que la plãta de la Iglesia auia salido pequeña. Respondio, no importa, que yo la enriquecerè de manera que no haga falta la traça. Pensaua hazer entre otros grandes adornos, vn retablo de plata, cuya hechura tassauan los Artifices en cien mil ducados. Este era el animo generoso, y de verdad Catolico desta esclarecida Reina

Fue luego disponiendo muchas cosas para la fabrica, y adorno de la nueua ca-

sa, embiò a Italia por ternos bordados, telas de todas colores. A Portugal por olandas, lienços, piedras de valor: en Seuilla mandò hazer blandones, candeleros de bronce. Encomendaua jaspes, y otras muchas cosas que juzgaua necessario. Començaronse a labrar ternos, y en vno puso sus manos, con que se celebrã las Fiestas de Santa Margarita, y San Felipe, y Santiago, dias celebres en este Real Conuento, por ser los nombres de los Fundadores.

Demas desto iba embiando a sus Mõjas Candeleros, Fuentes, Aguamaniles, Ramilleteros, Saluillas, Vinageras, Cãpanillas, Atriles, Acetres, Incensarios, y Nauetas, todo de plata, Ornamentos ricos, y la cama rica que siruio en el Nacimiento del Rey nuestro señor don Felipe Quarto.

Andaua la santa Reyna traçando tener mas cerca de su Palacio a la Madre Mariana, y a sus Monjas; porque aunque iba muchas vezes à santa Itabel, deseaua tenerla tan cerca de su persona, que pudiesse irse dos vezes al dia, y estarse desde la mañana con las Religiosas haziendo labor con ellas (assi lo dezia, tal era su agrado) para esto pedia al Rey q̃ le diesse la casa del Tesoro, para passar alli la nueua fundacion, en el entretanto que se labraua la casa. Su Magestad se la dio, con que quedò contentissima. Fue raro el amor que tuuo a la Madre Mariana, y grande la estima que hizo de su persona: Sucedio vna vez, estando en santa Isabel, muy cercada de Señoras q̃ la acompañauan, leuantarse, y tomar de la mano a la Madre Mariana, y entrose en vn retrete que alli tenia, para su retiro, y la dixo: Sentaos, que yo no quiero aqui otra cosa, sino estarme a solas con vos: con todo este amor, y afabilidad la trataua.

Llegò el tiempo en que los Reyes ibã à San Lorenço a passar los calores del Verano, de que los defiende la frescura, y amenidad del sitio. Hizo esta jornada la Reyna, con notable sentimiento. Ay quien piense tuuo reuelacion del peligro de su vida, por lo menos es cierto, que nuestro Señor la fue disponiendo con particular luz, para suauizarla el trago amargo que le tenia preuenido en Sã Lorenço, con vnos temores grandes, que seria breue su vida; y assi era continuo en ella este pensamiẽto; hablaua del con desahogo, y gusto; que en vna Reina en la flor de su edad, y gallardia, pone grande admiracion, y quanto mas se iba acercando a su fin, era esto con mayor fuerça: misericordia de Dios muy señalada, que con estos medios disponia la conformidad de la Reyna en tan duro trance, que si viniera de golpe, por ventura tuuiera mayor dificultad; mas aquel Señor que dispone las cosas suauemente iba saçonando el alma de su sierua, para que fuesse voluntario el sacrificio, y facil el dexar vn Rey que la amaua tiernamente, seis hijos esmero de la naturaleza, grandes Reinos, la adoraciõ de sus Vassallos, y el goze de quanto produce la naturaleza en los mas floridos años de su vida.

Visitaua antes de la partida con mas frequencia sus Mõjas, y dixo vn dia a la Priora a quien auia entregado tanta parte del amor. El gusto grande que siempre he tenido de ir a San Lorenço, pago aora con la pena que me da el dexaros. El dia de la despedida mostrò tierno sentimiento, derramò algunas lagrimas, y dixo: No sè que es esto, que siento mucho el dexaros, que pienso no os he de ver mas. En este dia que fue a santa Isabel, y partio al Escurial, se le cayò vn papel con vnos discursos de la memoria de la muerte, con algunos sentimientos muy espirituales; y en vna ocasion dixo al Rey: Vuestra Magestad, y sus hijos gozaràn el Conuento, y se alegrarã de verlo; mas no yo. En vna carta que desde San Lorenço escriuio a la Madre Mariana, le dixo: Madre mia, muy secreta, y callada estais con migo, pues biẽ sè que sabeis vos lo que en esto ha de suceder, y no me lo quereis dezir; pues cierto que no me lo debeis. Esta presencia de la muerte que la acompañò toda la vida,

la apresurò en el obrar santamente, con que viuio mucho en pocos años.

Entraron los Reyes en San Lorenço a los veinte y siete deste mes de Iunio, iba la Reyna cercana al parto, y auiale de esperar en esta casa, tienen los Reyes en ella vn gran palacio, con mucha comodidad para oir el Oficio Diuino, y assistir desde sus quartos al Santissimo Sacramento; estacion que la Reyna frequentaua.

El tiempo que tuuo la Reyna salud, escriuia muy de ordinario a la Madre Mariana, ordenauala le fuesse dando quenta de todo lo que se iba haziendo; en vna carta le dixo: Mirad Madre, que deseo sea esta mi casa muy al gusto de Dios, y muy grande en todo; y por esso os lo dexo a vos todo, para que lo dispongais, y fio de vos mi honra, mi gusto, y mi alma. La Venerable Priora como sabia el gusto de la Reyna, demas de lo tocante al edificio, le escriuia las cosas menores de la casa, los exercicios de su Nouicia, y que fregaua mejor que las de mas, y otras cosas deste porte, con que la santa Reyna se alegraua. En vna carta dixo: à Aldonça me dad muchos recados, y q̃ me olgara mucho de verla barrer. Cuidaua afectuosamente de quanto toca a esta fundacion, y sobre ello consultaua a los Ministros que tenia cerca de su persona que la podian seruir en esta parte.

Vn Iueues a veinte y dos de Setiembre a las onze y media de la noche pario su Magestad vn bello Infante, cõ suma felicidad, con su acostumbrado valor, y grandeza de animo, que primero se oyò el llorar del Infante, que vn gemido de la madre: llamòse el Infante Alõso, celebròse su nacimiento con notable alegria.

Tres dias gozò la Reyna de buena disposicion, solo se via en ella la flaqueza natural de vna parida. El quarto dia se conuirtio esta bonança en tristes accidentes, que con pocas muestras de mejoria la fueron acercando a la muerte. En todo el discurso de su enfermedad mostrò la virtud que auia tenido en vida, en la deuocion grande con que recibio los Sacramentos de la Iglesia, y en vna rara conformidad con la voluntad diuina. A las dos de la noche, vn dia antes que espirasse, auiendose recogido el Rey à descansar vn rato; porque no se apartaua vn punto de la cama. La Reyna boluio en si de vn parasismo, y viendo que no estaua alli, le embiò a suplicar, la viesse, luego llegò, y mandò, que los dexassen solos, y dixo al Rey: Señor, desta vida no quiero nada, no tẽgo que pedir, ni que suplicar a V. Magestad que haga por mi, sino tres cosas. La primera, por mi alma. La segunda, por mis hijos. La tercera por mis monjas, y en lo que por ellas hiziere V. Magestad, he de ver yo desde el Cielo el amor que me tiene, y ha tenido. Palabras que se grauaron en el coraçon del Rey.

Los accidentes del mal obligaron a cortarle el cabello, que era hermosissimo, para aplicar mejor las medicinas: a todo se sujetaua, en todo mostraua su gran virtud, y rendimiento.

En esta enfermedad la piedad, y amor tierno del Rey don Felipe, su marido, tan experimentado siempre con su Esposa, le conocieron en esta ocasion todos con mayores prueuas. Assistia continuamente a la cama, acordaua la puntualidad de los medicamentos: daua ordenes a la oracion, que auian de hazer los Religiosos, la saçon de administrar los Sacramentos; los ratos que faltaua a la enferma, acudia a su Oratorio, pedia à Dios la vida de tan dulce compañera, no huuo afecto tierno, y amoroso que no se viesse, y admirasse en aquella Magestad.

Fueron los accidentes creciendo, hasta vn Lunes tres de Octubre, dia de la vltima batalla. Acompañauan a la Reyna, su Confessor, y otros Religiosos, recomendandole el alma. El Conuento estaua en oracion continua, y las partes del Reyno donde llegò a saberse su peligro, hizieron oraciones, y processiones publicas, con grandes demostraciones

de

de dolor. El fruto llegò a saçon, y entre las nueue y las diez de la mañana cõ dos boqueadas, sin ninguna descomposicion de semblante dio su alma felicissima à su Criador, de edad de veinte y seis años, nueue meses, y ocho dias.

Sucesso que no puede referirse sin lagrimas, no porque aya de llorarse a la q̃ pasò a mejor vida; mas porque hemos de dolernos inconsolablemente: porq̃ dexamos de tener tal Reina. Porque q̃ orejas tan duras? que entrañas cortadas de vn peñasco, alimentadas con leche de hircanas tigres podran oir sin lagrimas el inopinado transito de la Reyna doña Margarita? Quien a la rosa quãdo està de parto, antes que el boton brotando se derrame en el bello azafate de su rueda, y se despliegue con toda la ambicion de sus encendidas ojas, cortada inmaduramente la verà marchitar cõ ojos serenos? Quebròse la perla, y margarita preciosa, la esmeralda con su brillante verdor se ha deshecho: llorò el Reyno, auer a vn mismo tiempo faltado en la muerte de vna sola, todas las virtudes. Cortò en medio del curso de su vida esta flor su Criador, trasladòla al jardin de la bienauenturança. Fue Reina de las voluntades, por sus grandes virtudes. El natural admirable, el animo piadoso, la condicion apacible, el ingenio viuo, liberal, y generosa la mano; en la intencion benigna, y en las resoluciones prudente, increible el zelo de la Religion, raro el amor a los pobres, estima del Sacerdocio, grande el feruor del espiritu, adornado con el dõ de lagrimas; con el qual hizo propicio à Dios cõ sus Reynos, que en sus dias gozarõ de suma felicidad.

Buela, ò alma felicissima, entra en la possession del Reyno de la vida, y desde el Trono, que sin temores gozas, mira por los Reynos que dexaste. Tu Fè, y tus obras te tienen junta con Christo, el espacio breue de tu vida, se compensarà con la eternidad de tu memoria. El Real Conuento que dedicaste al primer misterio, serà testimonio eterno de tu deuocion, de tu religion, de tu piedad, y amor de Dios, y zelo de su culto. En el viue tu espiritu. Las partes todas desta Religiosa casa, respiran Margarita: en la grandeza, y magnificencia de sus Aras recibes cada dia nueuas glorias, en los sacrificios que se ofrecen, en la melodia de sus cantos, en los perfumes de sus aromas, Tuyas son las virtudes de las Religiosas que te reconocen por Autora. El Apostol Santiago aparecio a santa Getrudis, adornado de los meritos de los peregrinos que visitan su Sepulcro, en premio (le dixo Dios) de los deseos que tuuo de conuertir el mundo, atajados con su temprana muerte: Y los que tuuiste ò Reyna esclarecida, de edificar este templo, a que tambien cortò el hilo, fin temprano, premiò Dios, con los merecimientos de tus Religiosas, sus penitencias, sus vigilias, oraciones, sus virtudes, su exemplarissima vida, adornan la hermosa estola de tu gloria en el Coro de las Reynas Santas. Faltaste a este ayre comun, aumentòse el amor de tus vassallos, y mientras durare en tu posteridad la Monarquia de España, que ha de exceder los siglos, serà dulce, y eterna tu memoria, viuiras en los coraçones, y en las bocas de los hombres: O tu que reinas en los Cielos con Christo.

Lib. 4. c. 40.

CAPITVLO. II.

Lo sucedido despues de la muerte de la Reyna.

LAS Grandes demostraciones de sentimiento del Rey, y de los Reynos, y sumptuosas exequias, son materia de vn libro. Vengamos à nuestras Recoletas Agustinas. Ayudaron a su gran Señora con lagrimas, y oraciones, en todo el discurso de su enfermedad, y muerte. Sintieronla como era justo; en particular la Venerable Madre Mariana, que amaua tiernamente a la Reyna, y comunmente al amor,

cor-

correſponde el ſentimiento: doliaſe de carecer de tal Reyna, y tal Patrona; mayormente dexando las coſas tan en ſus principios, que apenas ſe deſcubrian los cimientos. Fueron bien meneſter las ayudas que nueſtro Señor la daua, moſtrò la miſma ſerenidad, y paz que auia tenido en todos ſus trabajos que via, ſe le renouavan con eſta muerte, y que auia de trabajar a ſolas, como en las demas fundaciones. Valiaſe de la Fè, ponia ſu cõfiança en Dios, de que acabaria lo que auia començado, fue grande en la virtud de la eſperança, puede creerſe, que nueſtro Señor la aſſeguraſſe en eſta ocaſion, como en otras muchas, de que no ſe congoxaſſe, que todo eſtaua en ſu mano, y que aquella obra corria por ſu quenta, como le ſucedio en la fundacion de Palencia. Tenia experiencia, que quando Dios guſta de vna coſa, no es meneſter mas que dexarlo en ſus manos, que ſu Mageſtad lo diſpone ſuauemente, y lleua à feliz efecto.

Luego que murio la Reyna, mandò el Rey al Duque de Lerma, que eſcriuieſſe a la Priora, conſolandola, y aſſegurandola de ſu parte, que ſe cumpliria cabalmente la voluntad de la Reyna, y que la obra caminaria apreſuradamente, que ſi la Fundadora auia faltado, quedaua el amor mas viuo. A eſta carta acompañaron otras de los Teſtamentarios de la Reyna, que dieron la miſma ſeguridad.

El Rey vino a S. Geronimo a vn quarto que eſtaua al lado de la Igleſia, mientras ſe diſponia el tumulo, y demas coſas tocantes a las honras de la Reyna. Fueron las Viſperas, y Nocturnos a diez y ſiete de Nouiembre, y el dia ſiguiente ſe dixeron las tres Miſſas de Pontifical que ſe acoſtumbran en las honras de los Reyes. La primera Miſſa fue del Eſpiritu Santo, tocò celebrar al Cardenal Borja. La ſegunda Miſſa de Pontifical tambien al Cardenal Nuncio de Eſpaña, fue de nueſtra Señora: eſtas dos Miſſas fueron ſolemniſsimas, con Gloria, y Credo, con ornamentos de colores, deſcubierto el retablo, como ſi ſe dixeran en ſus miſmas fieſtas, oficiò la Capilla Real. La tercera, Pontifical de requiem, la dixo el Cardenal de Toledo, don Bernardo, cubierto el retablo, y mudados ornamentos negros. Aſsiſtio a todas el Rey, deſde vna ventana de ſu quarto, que cae ſobre el Altar mayor. Predicò el Padre Geronimo de Florencia, de la Compañia de Ieſus, Predicador del Rey, Varõ de grandes virtudes, letras, y eſpiritu, digno del pueſto. Deſpues ſe ſiguieron los Reſponſos por quatro Obiſpos, y el quinto tocò al Cardenal Primado. Hizieronſe las exequias con grandeza increible, con aſsiſtencia de los Conſejos, y Grandes, y Nobleza de la Corte: dixeronſe aquella mañana en todos los Altares del magnifico Templo de San Geronimo muchas Miſſas, por las Religiones, ſin los oficios particulares que cada vna auia hecho en ſu Conuento. No fueron inferiores las que ſe hizieron en la Igleſia Catredal de Paris, y en otros Reynos.

El Rey la miſma tarde de las honras, antes de ir a Palacio, paſsò por ſanta Iſabel, vio a la Priora, y la conſolò, y alentò mucho, y a la Nouicia, aſſegurando a todas, que haria quanto ſabia que fue guſto de la Reyna, y que tenia muy preſente lo mucho que les queria; y aſsi lo moſtrarõ los efectos; porque el amor que los dos ſantos caſados tenian a eſta caſa, ſe juntõ todo en el Rey, como ſe experimentò en el mucho fauor, y merced que hizo a la Priora, y ſus Monjas.

Mandò luego que ſe deſocupaſſe la caſa del Teſoro, y ſe acomodaſſe en forma de Conuento, mientras ſe iba fabricando el nueuo, y a los quatro de Febrero, del año de mil y ſeiſcientos y doze, quatro meſes deſpues de la muerte de la Reyna, fueron por las Religioſas, la Cõdeſa de Lemos, Duqueſa de Peñaranda, Condeſa de Paredes, el Duque de Lerma, el Duque de Peñaranda, el Patriarca de las Indias, el Corregidor de la villa, llegaron a las cinco a la caſa del Teſoro. Vinieron la Madre Priora Mariana de S. Ioſeph, las Madres, Franciſca

de

de san Ambrosio, Catalina de la Encarnacion, Aldonça del santissimo Sacramento, Isabel de la Cruz. Las que hallaron en Santa Isabel, alli quedaron. El Rey las embiò a visitar el mismo dia, y el siguiente las vino à ver por el passadiço, alegròse de verlas, significòles quan contento estaua de tenerlas tan cerca: hizo memoria de lo mucho que las amò la santa Reina, y quanto auia deseado tenerlas en esta casa, para poder muchas vezes passarse a ella, y estar como en su Camara, haziendo labor cõ las Religiosas; tanto las estimaua, y queria.

Por ser tan corto el numero de las Religiosas, fue trayendo la Madre Mariana algunas Monjas de sus Conuentos, de conocida virtud, y grandes partes. A veinte y tres de Março siguiente, llegaron las Madres, Isabel de los Angeles, y Ana de San Miguel, del Conuento de nuestra Señora de la Encarnaciõ de Valladolid, y del de Medina del Campo, la Madre Isabel de San Agustin. Recibieron el habito en la casa del Tesoro las Madres, Ines de la Assumpcion, Micaela del Espiritu Santo, Magdalena de Christo, Maria de Iesus, Beatriz de santa Monica, Luisa de las Llagas, Iosefa de San Grabiel, Maria Baptista, Mariana de la Santissima Trinidad, Antonia de San Ioseph. Sugetos todos de mucha virtud, y calidad.

El Rey por su grande inclinacion a las personas que professan virtud, estaua gustosissimo con el Conuento en su Casa, haziale mucho fauor, y merced; y aun que estaua tan estrecho, se celebrauan todas las fiestas, como si la Iglesia fuera capacissima. Hallauase con sus hijos a todos los habitos, y professiones de las Religiosas. En la que mostro mayor gusto, fue en la de la Madre Aldonça del Santissimo Sacramento, a quien hazia muy particular fauor, y la miraua como a la primera piedra deste espiritual edificio, y prenda tan querida de la Reyna, todo obligaua à mayores demostraciones. Professò a veinte y cinco de Março, dia de la Encarnacion, este dia hizo los votos en manos del Patriarca de las Indias, Limosnero, y Capellan mayor don Diego de Guzman. Diole el velo el dia siguiente, el Cardenal Arçobispo de Toledo, don Bernardo de Rojas, y Sandoual. Assistio su Magestad ambos dias con sus hijos: fue la primera profession deste Real Conuento: feliz principio de tan grandes aumentos.

No faltaron a la Madre Mariana trabajos en esta casa, era estrecha, y desacomodada, y las Religiosas diez y seis; mas estas eran incomodidades muy ligeras. Otros la sobreuinieron mas penosos. (No ay priuança sin zozobra, ni fauor de Rey sin emulos.) Huuo quien se persuadiesse, que con la grande merced que su Magestad le hazia, y mucha satisfaciõ de sus consejos, y largos ratos que gastaua con ella, que muchas cosas de las que el Rey hazia en mayor bien del Reyno, ò que dexaua de hazer, que algunas personas deseauan que hiziesse, todo lo atribuìan a los consejos de la Priora de la Encarnacion. Llegaron las cosas a estado, que vinieron à dezir le tratauan de desterrarla de Madrid; mas como esto era imposible, estando tan defendida con el fauor del Rey. Intentaron persuadirla, se encargasse de vna fundacion que auian traçado se hiziesse; y que saliesse à ella; respondio a vna persona grue religiosa, que se lo propuso, que alli estaua para ir de buena gana donde quiera que la lleuassen, aunque fuera presa, y desterrada; quanto mas à vna fundaciõ. No sacò poca ganancia del caso, cogio mucho desengaño, y desprecio de las cosas desta vida, sobre estar tan desasida de todo. Hazia heroicos actos de virtudes; porque como no buscaua mas que la gloria de Dios, y el seruicio, y buenos aciertos del Rey, y de sus Ministros, dezia ella, que quando por este fin la sacaran por las calles en vn jumentillo, lo tomara mas gustosamente que las honras, y fauores, que si bien los estimaua, por otra parte le eran muy molestos.

En vna ocasion de enfermedad de cuidado, mãdarõ los Medicos, darla vn poco

poco de piedra vezal. Auianla embiado vna muy grande la enfermera, quiso partir vn poco, y darsela. Luego que la tomò en la mano, parecia la temblaua todo el cuerpo con vna auersion grande de darsela, y no era posible vencer esta repugnancia. En fin, nuestro Señor que cuidaua desta vida, que se gastaua tan en seruicio suyo, hizo que la enfermera se resoluiesse en no darsela, hizo algunas experiencias, que mostrauan, que alli auia algun daño. Lo mismo hizierõ los Medicos, y hallaron era veneno, como lo afirmò vno dellos, de toda satisfaciõ. No quiso nuestro Señor que careciesse la Venerable Madre, de los trabajos que se padecen en las fundaciones, donde no estan las cosas assentadas; mas el grande amor de Dios la hazia passar, por todo gustosa, y alentadamente.

CAPITVLO. IIII.

Passan las Religiosas al nueuo Conuento.

QVATRO Años, y cinco meses estuuieron las Religiosas en la casa del Tesoro, en este tiempo se puso en perfeccion el edificio del nueuo Monesterio con la prisa que daua la piedad del Rey. Señalòse dia en que passassen, fue a los dos de Iulio del año de mil y seiscientos y diez y seis, festiuidad de la Visitacion de nuestra Señora, por auer recibido en este dia la santa Reyna particulares fauores de nuestro Señor, como se hallò escrito en vn papel suyo, para su Confessor.

A veinte y nueue de Iunio, dia de los Principes de la Iglesia, San Pedro, y Sã Pablo, consagrò el Altar mayor del nueuo Monesterio, el Santo don Fray Alexo de Meneses, de la Orden de Sã Agustin, Arçobispo de Braga, en el Reyno de Portugal, colocò en el vna Reliquia de Santa Margarita. Assistio el Rey, el Principe, y Princesa, y los Infantes, las Damas, Titulos, y Señores de la Corte. Hizo el oficio la Capilla Real, durò tres horas, por la gran solenidad con que se celebrò el acto.

Mãdò el Arçobispo de Toledo de ordẽ del Rey, q̃ se guardasse por fiesta el Sabado, dos de Iulio, solo por aquel año; por que la traslacion fuesse mas solemne. Hizose vn palenque desde la casa del Tesoro al Monesterio, para defensa de la gente, y coches: El espacio no es grãde; mas recogiose el adorno de manera, que hiziera vistoso vn gran distrito. Colgòse de vna, y otra parte, de las mejores, y mas ricas tapicerias del Rey, la de Tunez, Apocalipsis, y el Rey Ciro; y otras de igual nombre. Hizieronse seis Altares, fue el primero del Duque de Vzeda, tan rico, y adornado como pedia la ocasion; lleuara la admiracion de todos a no seguirse el del Duque de Lerma, q̃ salio lucidissimo. A los dos lados del portico competian dos Altares, vno de la Condesa de Valencia, el otro del Duque de Peñaranda, esmeraronse en el adorno, y grandeza. A los dos lados de la Iglesia, ocupò el vno otro Altar que en nombre del Rey compuso su Guardajoyas, conforme a la grandeza, y deuocion del dueño. Al otro lado el Conuento de San Felipe, y Condesa de Barajas, pusierõ en su Altar vna Imagen de San Agustin de bulto, muy adornada de joyas, y vna figura de la Reyna muy al viuo, que arrodillada entregaua las llaues de su Conuento al Santo: En estos seis Altares compitio la curiosidad con la riqueza, y cada qual mostrò el amor, y voluntad que tuuieron a la Reyna en vida, y que no se auia acabado con la muerte.

Aquella tarde embio su Magestad a la Priora con su Guardajoyas, vn rico palio de brocado blanco hecho para esta ocasion, que oy sirue en el Monesterio. Vna Imagen de nuestra Señora de Monteagudo, colocada sobre vn tabernaculo de Euano, labrado con gran primor, en cuyo pedestal, y cornisa estan esparcidos muchos obalos de cristal con singulares reliquias: embiòle la sereniss-

si-

sima Infanta Doña Isabel desde Flãdes: vn Relicario, hechura de vn piramide, guarnecido de oro, y piedras, y dentro vna canilla con su pie de Santa Margarita, con certificacion de su certeza, es pieça marauillosa.

Colgòse vn patio grande que auia en el Conuento del Tesoro, con ricas tapicerias; en el hizo vn Altar el Patriarca don Diego de Guzman, de grande adorno. A las dos de la tarde vinierõ los Capellanes de honor, de su Magestad, y sacaron el Santissimo Sacramento de la Iglesia del Tesoro, y le passaron al Altar del Patriarca, donde estuuo descubierto con muchas luces, en vna Custodia de cristal, y oro, de gran precio, que oy tiene el Conuento.

A las seis de la tarde vino su Magestad cõ sus hijos, por vna puerta que por el passadiço entraua en el Conuento. A esta hora partio la Procesion; fue general, discurrio desta manera. Dieronla principio todas las Religiones numerosas, con sus Cruces, como en las mas solemnes: la Orden de San Agustin estaua en el Monesterio nueuo, para recibirla. Despues de las Religiones fue el Cabildo de la Clerecia de la Villa, cõsta de los Curas, y Beneficiados de las Parroquias; seguia la Capilla Real cõ su Cruz, y todos los Capellanes de honor, vno cõ capa lleuaua la Reliquia de Santa Margarita, otro la Imagen de nuestra Señora, que embiò la Señora Infanta. Siguieronse las Religiosas con sus habitos negros, cubiertos los rostros con sus velos, iban de dos en dos autorizadamente, acompañadas A la Priora que iba en el vltimo lugar, lleuaua en medio el Duque de Lerma, y el Cardenal Trejo a la Supriora, y demas Religiosas; los Arçobispos de Santiago, Braga, Zaragoça: los Obispos de Cuenca, Osma, Salamãca, Valladolid, Leon, y otro de Alemania; y los Confessores del Principe, y Princesa, y los Infantes. Despues iba el Palio de brocado, dentro el Señor del cielo, y tierra en la Custodia de cristal; lleuauan las varas Capellanes de honor, las andas Sacerdotes reuestidos; seguia el Patriarca de las Indias don Diego de Guzman, que hizo el Oficio este dia, de Pontifical, con todos los Ministros ordinarios, con capas ricas. Inmediatamẽte el Principe entre los dos Infantes sus hermanos; luego el Rey, con aquella seueridad apacible, y magestad con que aparecia en estos actos. Seguiale la Princesa en medio de las dos Infantas, Maria, y Margarita, todos con velas encendidas, y notable gala; por los lados Mayordomos, y Grandes. En seguimiento de la Princesa, y Infantas, iban las Camareras, Ayas, Señoras de honor: las Damas con el adorno, y riqueza que ostentã en estas ocasiones; cerraua la guarda de los Archeros, muy lucida; y por los lados por todo el distrito de la Procesion las dos guardas, Española, y Tudesca. Caminaua la Procesion con vn decente espacio; cantando la Capilla motetes, y villancicos en los Altares. No es necessario assegurar el concurso; con menor ocasion se suele juntar la Corte.

Llegò la Procesion a la Iglesia, estaua en ella vn hermoso Altar, compuesto por el cuydado, y religion de las Mõjas que embiaron el adorno de su mano. Entrò el Santissimo Sacramento por su casa, con la magestad, y acompañamiento que hemos visto; pusieronle sobre vn bufete, cubierto de vn paño rico de brocado, cantarõ vn motete, y villancico en alabança de los Fundadores: encerròse el Santissimo Sacramento en su Custodia, arrodillado el Rey, y todos los que le seguian. Despues su Magestad mandò llamar a la Priora, y Monjas, para que entrassen en su Conuento. Acompañòlas con sus hijos, entraron por vna puerta que de la Iglesia salia, por vna capilla al Claustro, auiala hecho la Condesa de Miranda, con vna Imagen de nuestra Señora de Loreto, que fue la primera que tomò possesion del Monesterio.

Entrò su Magestad, y Altezas, las Religiosas, Señoras de honor, y Damas; man-

mandò el Rey entrassen los Perlados. Estauan en el Claustro esperando gran numero de Señoras Tituladas, y Grandes, y todas acompañaron a las Religiosas hasta el Coro donde hizierõ oraciõ. Su Magestad, y Altezas se fueron a su Palacio, y los de mas les siguieron hasta otro dia.

Regozijòse la noche con luminarias, y fuegos: fue la grandeza deste dia la mayor que deste genero se ha visto en nuestros tiempos.

El dia siguiente, Domingo tres de Iulio, boluio su Magestad, y Altezas, y todos los que acompañaron la Processiõ. El Rey estuuo en la Iglesia en su cortina. Assistieron el Nuncio de su Santidad, Perlados, Grandes, Embaxadores, Mayordomo del Rey, sus Capellanes; todos en sus lugares: los Principes, y Infantes, y las Damas entraron en el Conuento, estuuieron en la Tribuna. Celebròse con Missa de la Dedicacion de la Iglesia, hizo el Oficio de Pontifical el Arçobispo de Santiago, como Perlado del Conuento. Predicò el P. M. Fray Iuan Marquez, de la Orden de San Agustin, Catredatico de Visperas de Theologia de la Vniuersidad de Salamanca, Predicador del Rey, Calificador del Santo oficio. Estuuo el Santissimo Sacramento descubierto. Sus Altezas quedaron à comer en el Conuento, el Rey en su Palacio. Boluio a la tarde; y salio el Conuento a recibirle como a Patron, y assistio el Principe como sucessor en el Patronazgo, acompañò al Santissimo Sacramento hasta que le encerraron.

El Miercoles siguiente se hizierõ las honras de la Reyna Doña Margarita Fũdadora; assistio el Rey en el Coro de las Monjas, hizo el Oficio el Arçobispo de Burgos, Dõ Fernando de Azebedo, Presidente de Castilla; predicò segunda vez el P. Geronimo de Florencia, estimado grandemente de los Reyes. Los nueue dias siguientes fuerõ las Religiones por su orden à hazer las honras de la Reyna. Vino tambien la Religiõ de los Padres de la Compañia de Iesus, como tã obligados de la Reyna; tuuo su Confessor de ella, el Padre Ricardo Saller, varon de gran bondad, y mucho espiritu.

CAPITVLO. IV.

Descripcion de la Iglesia, Porticos, y Sacristia del Real Conuento de la Encarnacion.

EN EL Sitio que diximos, se leuãtò esta gran fabrica. Colocòse la Iglesia en parte conueniente, dexando al medio dia el Conuento, con q̃ le quedò el cielo descubierto, desembaraçado el ayre; vista dilatada por los Payses amenissimos que se gozã por aquella parte: A la del cierço los edificios que despues diremos.

Entrase a la Iglesia deste Real Conuento, por dos gradas, a vn atrio quadrado de muy buena proporcion, q̃ le guardan vnas rejas de hierro leuantadas, que rematan en puntas, hazẽlas fuertes vnos pedestales, y volas de piedra de la misma altura, desde la plaça espaciosa del Oriẽte, que autoriça todo el edificio.

Adornan al atrio tres lados, la Fachada principal del Templo, a su mano derecha en medio, ay vna portada de piedra biẽ labrada, por donde se entra a la Porteria, y Torno: adelante entraremos por ella: En el lado de enfrente ay otra de la misma labor, y grandeza, por donde tiene entrada el quarto del Confessor: la delantera es toda de piedra de canteria. El primer cuerpo por donde se entra a vn portico, le forman tres arcos fuertes, que sustentan toda la Fachada. Sobre el arco de en medio, ay otro adornado de arquitectura, q̃ le cubre vn frontispicio de forma redonda, ocupa su campo la Historia del gran Misterio de la Encarnacion, de mas de medio relieue de marmol blanco de Genoua, es cosa perfectissima. Sus dos

lados acompañan dos ventanas con rejas embeuidas en la piedra, dan luz a vna Tribuna q̃ tienen sus Magestades sobre el portico, con vista a dentro a la Iglesia, de que se hara mencion mas adelante. El tercer cuerpo tiene vna ventana en medio, que da luz a otra Tribuna; sobre la Historia de marmol, que da nombre a la Iglesia; y a sus lados, dos grandes escudos de las armas de la Reyna, de medio relieue del mismo marmol blanco, tienen a la mano derecha las del Rey; la otra las de la Casa de Austria, cercan estos escudos el Tuson, y se cubren con la Corona Real. Remata toda esta Fabrica vn frontispicio grande, que tiene por remate vna Cruz, y pedestales, y volas de canteria.

Por los tres arcos se entra al portico, es todo de canteria, en el estan tres puertas, la principal de en medio, que da entrada ordinaria a la Iglesia, y a los lados otras mas pequeñas, que se abren en ocasiones de grandes solenidades.

La Iglesia tiene bastante grandeza, y excelente proporcion, su adorno de arquitectura de Orden Dorica, y en su cornisamento guardò el Artifice sus partes. Consta de crucero, y Capilla mayor, y cuerpo, que la cubren bobedas, arcos, y formas; con todos los mas bellos adornos de la arquitectura. En sus espacios a la parte del medio dia, a que està el Conuento, tiene ventanas q̃ le dan bastante luz.

En medio de la Capilla mayor, sobre los quatro arcos torales, se leuanta vna cupula a lo Romano, grande, con ocho ventanas por donde recibe la mayor parte de luz el Templo; estan cerradas con piedras trasparentes en lugar de vidrieras, y en su adorno se guardaron todas las perfecciones del arte, que la hazen mas vistosa; cierrase con vna media naranja, y linterna, de cuyo medio pende la lampara del Santisimo Sacramento.

Està solada la Iglesia de marmol blãco, y pardo; y desde su pauimento se sube al presbiterio por cinco gradas del mismo marmol pardo; està solado del material que la Iglesia. A los lados del Altar mayor, al del Euangelio, en el mismo presbiterio, està la reja del Coro de las Religiosas, ocupa todo el arco; està con todas las circunstancias que piden las Constituciones. En frente en el lado de la Epistola ay otra fingida por la hermosura, y delante està la credencia, para el seruicio del Altar; y encima otra reja pequeña (corresponde a otra de en frente sin vso) cae a vna quadra con bobeda dentro del Conuento, donde a tiempos las Religiosas se recojen a exercicios, por estar apartada de la comunicacion, y dende alli oyen Missa, y visitan al Santisimo Sacramento.

El Retablo es muy hermoso, tiene en medio vn quadro grande de pintura, con la Historia de la Encarnacion, en que se adelantò a si mismo Vincencio Carducho Florentin, varon insigne, no solo en el pincel, sino en la pluma; mostrò con ambas cosas quan eminente fue en su arte, la Virgen hermosa, y graue, y la paloma sobre la cabeça; el Arcangel con capa de coro, y vn ramo de azuzenas en la mano; en la parte superior vna gloria, donde al Eterno Padre acompañan multitud de Angeles alabandole; porque embiò su Verbo a vestirse de nuestra naturaleza. A los lados deste quadro forman el cuerpo principal del quatro colunas grandes de la orden Corintia; y entre las colunas dos nichos en que estan de vulto mayores q̃ el natural el gran Padre de la Iglesia Sã Agustin con Mitra, Baculo, y Capa Põtifical; y al otro lado Santa Monica su Madre, rodeada de rayos de plata, dorada la cabeça. El segundo cuerpo deste retablo tiene en el medio vna caxa grãde en q̃ se puso de bulto a Christo nuestro Señor Crucificado, y su Madre Sãtissima, y S. Iuã Euãgelista de poco menos q̃

el

el natural. Acompañan a esta caxa vn adorno de arquitectura de dos colunas de la misma orden, y remata en la bobeda de la Iglesia vn frontispicio quadrado, en cuyo hueco està vna figura grande del medio cuerpo arriba de Dios Padre: y a los dos lados del Christo, en otros dos nichos que corresponden a los del cuerpo principal, otras dos figuras grandes de bulto, de Santiago nuestro Patron, y San Felipe: En los claros en la parte superior, y inferior de los nichos, y otras partes del retablo, estan pintados los principales passos gozosos de la vida de nuestra Señora. En el campo de los pedestales de las colunas, los quatro Euangelistas; y a los lados Santos, y Santas de la Orden de San Agustin. Los lados superiores rematan en dos escudos de armas de la Reyna, doradas, y estofadas de sus colores, como todo lo demas. Sustentan todo este retablo (como los colaterales) pedestales de marmol serpentino, y sus campos de jaspe brocatel.

La Custodia es muy hermosa, su forma ochauada, adornada de nichos, y colunas; en el campo de la puerta del Sagrario, està esculpido Christo nuestro Señor, de medio relieue. En los nichos de los lados San Pedro, y San Pablo. Rematase este primer cuerpo en vna varanda de valaustres, con ocho pedestales que sustentan ocho Angeles que tienen en las manos varios instrumentos musicos. En el medio del segũdo cuerpo en vna caxa pequeña nuestra Señora de bulto con su Hijo Dios en sus braços. Remata en vna media naranja; sobre la qual està de ordinario vn Niño Iesus vestido muy gracioso.

Los retablos colacterales, se componen de dos lienços grandes de pintura en arco por la parte alta, dos colunas de la Orden Corintia, que cargan sobre sus pedestales, reduzidos en dos cartelas de talla. Corona este lienço, y colunas su cornisamento, y el friso està enriquecido con diferentes cogollos de talla. Tienen por remate encima otro cuerpo quadrado, mas pequeño, guarnecido de pilastras, y terminos, que tienen por capiteles Serafines. Vnos Angeles de medio relieue, que sustentan el cornisamento alto. Encima de las colunas dos Santos de bulto.

El Altar del lado del Euangelio, es del glorioso Apostol San Felipe, muy anciano, mayor que el natural, en los lexos su martirio; y en el claro entre los pedestales dos Historias, de quando vencio a vn dragon, y fue açotado. En el lienço de arriba està pintado el martirio de San Lorenço, y las dos figuras de los remates, son San Esteuan, y San Vicente martir.

El lienço del colacteral de enfrente, es de Santa Margarita, triunfando de la brabeza de vn gran dragon, con vna Cruz en la mano. En el lexos su vltimo martirio, y en los campos de los pedestales de abaxo dos tormentos, que padecio esta santa antes de perder la vida. El quadro del remate, es el martirio de San Sebastian, y los Santos de bulto, San Nicolas de Tolentino, y San Guillermo de la Orden de San Agustin. La pintura destos dos Altares, no inferior a la del Altar mayor, es de lo mejor que hizo Vincencio Carducho, y se admira en esta Corte.

Vne estos tres Altares vna varanda de valaustres de bronce, de quatro pies en alto, que corre por delante de las gradas, y recoge los Altares colacterales, dilatando su espacio a la peana del Altar, y a dar passo. Embiòla desde Flandes la Señora Infanta Doña Isabel.

En el crucero de la Capilla mayor al lado del Euangelio ay vn valcon grande, en frente del colacteral, y tomase su entrada desde el medio del crucero, que es la Tribuna que tienen sus Magestades en esta Iglesia. Entrase à ella por el Claustro alto del Conuento, de que despues trata-

remos. Està pintada de azul, y oro de la misma color la celogia, y cortina de damasco, y su gotera de terciopelo.

Debaxo deste valcon està el Coro de la musica toma la parte del crucero en que està el Altar de San Felipe; diuidele de la gente vna reja de valaustres muy gruessos, y bien labrados, dados de oro, y azul, coronado de mançanillas de bronce, tendra de alto ocho pies.

A la otra parte del crucero, ay otro valcon que corresponde al del Rey en la grandeza, y forma, en la mitad que cae en medio del crucero a la parte de la Epistola, està el Organo que embio a este Conuento la misma Infanta Doña Isabel Clara Eugenia; ocupa el testero, y toda su bobeda, su traça es bella, y su materia de nogal, hermoseanle diferentes adornos de talla, molduras, y figuras de diferentes virtudes, doradas, y encarnadas al natural; y parte de las molduras doradas, que le hazen hermoso, y rico a la vista; es pieça digna de quien la embiò, y deste Templo. Dezia vn gran juyzio, que era pintura del Ticiano, y que no auia en España otra semejante; alabanle mucho quantos entienden sus primores.

En el otro medio valcon que mira al Altar mayor, en dias festiuos, y Oficios de la Semana santa, se suele dar lugar a los Cardenales, ò al Presidente de Castilla, ò Arçobispo. Debaxo deste valcon, y del arco que diuide la Capilla mayor del cuerpo de la Iglesia, està el pulpito sobre vna coluna gruessa de hierro, pauonado, estimado, y pretendido de los mayores sujetos de España.

A los lados en medio del cuerpo de la Iglesia, ay en cada vno vna Tribuna baxa con su valcon de hierro sin buelo a fuera, danle a Obispos, ò otros Perlados grandes en fiestas solenes, ò a mugeres de Grandes, ò Titulos, personas que por su calidad merecen este sitio.

En los dos testeros del crucero se gozan dos puertas grandes; la vna fingida para hermosura, y correspondencia de la fabrica, està en el Coro de los Cantores. Al otro lado cerca del Altar de Santa Margarita; debaxo del organo, està la otra por donde se da passo a la Sacristia, por vna pieça bastante, que tambien da entrada por esta parte a la Iglesia, con vna puerta grande que cae a la calle, que va al Colegio de doña Maria de Aragon. Desde esta quadra se entra en la Sacristia de los Capellanes. En ella ay vn cajon de nogal grande en que se visten para dezir Missa, es de bobeda. En la pared en que se arrima el cajon, ocupa todo el lienço de la pared, vn hermoso quadro de la parabola del combite que hizo vn Rey, y hallò a vn hombre sin vestidura de bodas, es de excelente vista, por los trajes ricos de los combidados, y diferentes manjares de la mesa, y gala de los que siruen. Està Christo nuestro Señor de mas del natural, con Corona Imperial en la cabeça con vn manto preso sobre el pecho, y Angeles que le traen la falda; y la execucion de la expulsion en vn hombre que arrancan de la mesa desarrapado, conviniente pintura para el sitio; la labor del marco no es inferior al pincel.

En vna pieça segunda, que se sigue a esta, muy capaz, se viste el Capellan mayor, Confessor, y otras personas de quenta. En esta pieça està el Torno por donde se dan los ornamentos, y recado para el seruicio del Altar, y Culto Diuino, y lo demas que es necessario en la Iglesia. Tambien en esta pieça està el Confessonario de las Religiosas. Ambas Sacristias estã adornadas de pinturas devotas, y dos retratos de los Reyes Fundadores.

Desde la pieça del recibimiento de la Sacristia ya dicha, se manda la es-

escalera por donde se sube al organo, y valcon de los Perlados: cerca della ay otra por donde se baxa a vna bobeda de pocos escalones donde se recogen los Predicadores el tiempo que aguardan para salir a la Iglesia.

Desde esta bobeda se entra al entierro, que ha pocos años se hizo, para los Capellanes, y criados de la casa, y deposito de personas ilustres. Toma todo el ancho, y largo de la Iglesia, començando desde el arco que diuide la Capilla mayor del cuerpo de la Iglesia. Es vna pieça grande con vnas formas de capillas a los lados, para hahazer los entierros conforme a las calidades de las personas. Recibe luz por debaxo de la puerta de los pies de la Iglesia.

Boluiendo al atrio por donde entramos, donde diximos auia dos puertas; la vna da entrada al quarto del Confessor; son vnos entresuelos muy buenos, y debaxo bobedas de seruicio, y todo lo necessario, para vna honrosa viuienda. Tiene vna puerta grande a la calle, que diximos ir al Colegio de doña Maria de Aragon, por donde se manda ordinariamente. Poco mas adelante, tiene puerta la casa del Capellan mayor, es capaz, y cae sobre el quarto del Confessor, y pieças de la Sacristia. Està a poca distancia la puerta de la Iglesia, por la pieça que diximos, es recibimiento a la Sacristia, y por ella entra el Capellan mayor, y la gente que cae à aquella parte.

Al otro lado del atrio està la puerta de la Porteria del Conuento, es vna pieça espaciosa: en la testera està el torno, y la puerta reglar cubierta con vn gran cancel cerrado de madera de Cuenca, y tablones de nogal, abrese en algunas ocasiones de entradas publicas, y para salir el Rey el dia del Otauario; de ordinario està cerrado, y solo se abre por vn lado que està pegado al Torno, de donde se da la llaue al Portero quando se ofrece el entrar. Al remate desta misma pieça, està vna puerta que da passo al Locutorio de afuera, que es bastante, con vna bobeda rasa, y al aposento de las hermanas de afuera, y casa del Mayordomo, y Contaduria, aunque desto se vsa pocas vezes, por tener puerta a fuera. Esta pieça tiene su principal entrada por vna portada grande, que cae a la plaça que està delante del Conuento, que tiene correspondencia à otra puerta sin vso, que tiene en la misma parte el quarto del Confessor. Està en medio el atrio con sus gradas, verjas, y pedestales. Damos fin a esta descripcion, por la parte que empeçamos.

CAPITVLO. V.

Describese lo interior del Conuento, Claustros, alto, y baxo, y Capillas.

LA PVERTA Reglar, que diximos estaua guardada por la parte de afuera con vn gran cancel cerrado, es muy alta, y bien labrada, tiene diferentes llaues, abrese en ocasiones precisas, tiene por mayor decencia por la parte de adentro vna mampara algo apartada, que cubre gran parte de la Porteria. Esta es vna pieça quadrada de buena proporcion: a vn lado de la puerta està el Torno, al otro el Locutorio, con todas las circunstancias que piden las Constituciones, de rejas, puntas, y rallos, y demas pertrechos; que casi la voz defienden; la vista imposibilitan: por esta misma quadra tiene entrada vn jardin muy saçonado, con quadros de variedad de frutas, y flores, en medio vna fuente de marmol; està debaxo del quarto que en el Conuento tienen sus Magestades. A este Vergel tiene vna puerta ventana el Capitulo, de que despues hablaremos.

Encima de la puerta reglar està vn

gran quadro de Iesus Maria Ioseph, como guardas de la casa. Acompañanle a los lados otros dos, vno del Niño perdido, otro de la adoracion de los Reyes. En frente de la entrada del jardin, que queda dicha, està vn retrato de la Madre Mariana de San Ioseph, su Fundadora, muerta en las andas. En frente de la puerta reglar, y al lado de la del Clauſtro, està vna bella pintura de todas las Religiones que militan debaxo de la Regla del gran Doctor de la Igleſia San Aguſtin, Padre del Conuento: diola el Rey fundador, es muy curioſa. Cerca deſte quadro, encima de la puerta del Clauſtro està vna Imagen de la Encarnacion, de muy buena pintura.

Deſta pieça de la Porteria ſe entra inmediatamente al Clauſtro baxo. Su forma es quadrada de quatro anditos, que ſe forman de ſiete arcos cada vno; las formas dellos eſtan cerradas con marcos de vidrieras; y de alli a baxo cõ cortinas para defenſa de los temporales; tienen ſus antepechos, que vno, y otro es de canteria, por dõde ſe deſcubre el medio deſte Clauſtro; eſtà ſolado de la miſma materia, hermoſeanle ſu eſpacio la mayor parte del año, tieſtos de diferentes frutas, naranjos, limones, y otros que hazen vna viſta apacible, y dan muy ſuaue olor. Las bobedas dellos, diuiden diferentes faxas, y compartimientos, es el ſuelo de ladrillos, y azulejos pequeños.

Las paredes tienen correſpondencia a los arcos; eſtos eſtan adornados de quadros de pinturas, con ſus molduras doradas, que ocupan todo ſu campo, q̃ ſon de toda la vida de Nueſtra Señora, y Paſsion de Chriſto Redemptor nueſtro, de figuras del tamaño del natural de mano de vn gran pintor Romano; diolas el Cardenal don Antonio Zapata, al habito de ſu ſobrina la Madre Maria del Nacimiento.

En el primer arco inmediato a la Porteria que cae a la mano derecha, y lado de la Igleſia, eſtà vna viſtoſa capilla que llaman del Cordero, hecha à devocion de la Madre Aldonça del Santiſsimo Sacramento; la forma del arco de la entrada della, es todo de vidrieras guarnecidas en vn marco dorado. Eſtà la bobeda hermoſeada con excelente pintura, toda dorada con variedad de fruteſcos de colores. En la tarjeta de en medio eſtà pintado el Eſpiritu Santo, deſpidiendo rayos de reſplandor: en los quatro rincones ay quatro eſcudos relevados, y en el campo azul, Alleluyas con grãdes letras de oro; en los lados de los arcos colaterales, eſtà en vno San Clemente; y en el otro Santa Ines, ambos con ſus corderos. Su retablo en arco, es grande, ocupa todo el hueco de la pared de enfrente de la reja. La pintura es la viſion de San Iuã Euangeliſta en el Apocalipſi, del Cordero que eſtà ſobre el libro cerrado con ſiete ſellos, lamparas, trono, y los quatro animales, y veinte y quatro ancianos, y San Iuan entre muchos Santos, eſcriuiendo; es muy viſtoſa eſta pintura, eſtà guarnecida cõ vn viſtoſo marco dorado. En el Altar ſobre vna grada eſtà de talla vna vrna de particular labor; en ella vn trono de nubes, adornado con piedras guarnecidas que le enriquecen; eſtan en el tres Angeles muy graciosos, releuados con inſtrumentos muſicos en las manos, de plata dorada; eſtà el trono de nubes ſembrado de roſtros de Serafines; en el remate eſtan de talla ſeis hermoſos Serafines, tres por vna parte, y tres que les correſponden; ſobre ellos vn gran libro cerrado con manecillas de plata eſmaltadas, ſobre el quatro coronas de lo miſmo; en ellas eſtà sẽtado vn hermoſiſsimo Cordero, dẽ tal primor, que parece viuo, en vna mano algo eleuada, tiene vna Cruz, y vandera tambien de plata dorada, los ojos ſon de criſtal, y en la cabeça vna diadema de plata, con rayos, guarnecida cõ piedras. Diuiſanſe en la cabeça ſeñales de la Corona de eſpinas, como en coſtado, pies, y manos de las llagas. Cubreſe eſta hermoſa talla con vn pauellon de rica tela, y quando ſe deſcubre, tienen dos Angeles veſtidos los cabos del pauellon; las pa-

paredes de los lados de toda la Capilla, visten excelentes quadros de pincel. Algunas fiestas del año se adorna con flores, y candeleros de plata. El dia que se haze la fiesta del Santissimo Sacramento en este Real Conuento se gana en esta Capilla Iubileo, y sus Magestades baxan de su quarto à ganarle. Dentro della a los dos lados ay dos nichos grandes, ò Capillas muy graciosas; la vna dedicada à San Carlos Borromeo; la otra à San Antonio de Padua; todas tres tienen el chapado, y suelo de azulexos.

En el segundo arco deste Claustro en la parte que hemos dicho, que se arrima a la Iglesia, comiença la vida de nuestra Señora, los tres primeros despues de la Capilla del Cordero, ocupan la Cõcepcion, Natiuidad, Presentacion en el Tẽplo, de la grandeza, y pintura que hemos dicho. En el siguiente està otra Capilla de nuestra Señora de Loreto (que dio entrada a las Religiosas el dia de la trãslacion.) Hizo esta Capilla, y dio el quadro la religion, y piedad de la Condesa de Miranda, deseando que la Santissima Virgen tuuiesse debido culto entre las Esposas de su Hijo. La proporcion desta Capilla, es como la del Cordero, en la bobeda estan pintadas quatro famosas mugeres del Testamento viejo, Iudic, Ester, Maria la hermana de Moysen, Iahel con los instrumentos que las hizieron ilustres. La Imagen que da nombre a la Capilla, retrato de la de Italia, es deuotissima, y muy antigua. Delante deste quadro en vna caxa de cuano aforrada en terciopelo, sembrado de estrellas de plata, està vn Christo viuo, muy llagado, y devoto, diole el Duque de Monteleon a la Madre Mariana. A los lados de nuestra Señora ay admirables pinturas, vna està sobre piedra, es de la Pasion; otra lamina de vn muy deuoto Ecce homo, dadiua de la Madre Sor Luisa de las Llagas, Abadessa del Real Conuento de las Descalças, por auer sido de la serenissima Infanta Sor Margarita de la Cruz, que quiso q̃ huuiesse prenda de su amor en esta Casa, y las Religiosas la estiman con suma veneracion. A los lados del Altar ay de talla dos Imagines de San Gregorio Papa, que dio la Condesa de Medellin, y otra de San Antonio de Padua, las verjas de ambas Capillas son de palo santo, bien labradas. A esta Capilla se tiene gran devocion, y las Religiosas acuden a ella en todas sus necesidades: han experimentado ser medio eficaz para conseguir lo que pretenden, por esta causa ay siempre de noche luz en ella.

Prosiguen por todos quatro lienços los quadros grãdes de la vida de Christo nuestro Señor, y de su Madre. En las Estaciones donde no ay puerta, ò Capilla, ay dos Altares con muy curiosos retablos, con los retratos de las Imagines de los mas famosos Santuarios de Espaẽa, dedicados a la santissima Virgen, Monsarrate, Guadalupe, Sagrario de Toledo, nuestra Patrona de Atocha, el Pilar de Zaragoça: otro de Iesus Maria Ioseph, son los frontales de azulexos.

El Claustro alto que està sobre el que hemos dicho, es tambien de piedra, de manera que de alto à baxo ay dos ordenes de pilares con sus arcos de piedra, con todas las partes de la architectura, que hazen muy hermosa vista; tiene excelente proporcion, aunque no tanta altura; los antepechos son como valcones de hierro pabonados, las formas con encerados, de que penden cortinas. Sobre estas formas en el hueco de la bobeda, està vn Pais encima, pequeño, sobre cada arco el suyo. En las correspondẽcias de las paredes de todos quatro lienços, estan puestos vnos quadros grandes de pintura de los Martires que padecieron en las quatro persecuciones de la Iglesia. Es deuotissima vista por la variedad de los martirios, que inuentò la curiosa crueldad de los Tiranos, en todas se leẽ los nombres de los Martires, padeciendo sus tormentos. Diolos el Rey fundador, Don Felipe Tercero. Estas pinturas guarnecen tres laminas, vna en lo alto del quadro, que corresponde a la de enfrente; las otras dos a los lados, y mirado todo junto, haze gran adorno, y her-

hermosura al Claustro.

En los angulos ay siete Altares, con pintura de excelente mano, y guarnecidas de marcos dorados, son de las siete Iglesias de Estacion de Roma, puestas con la misma orden que se visitan en la santa Ciudad. San Iuan de Letran, Sã Pedro, San Pablo, Santa Maria la mayor, San Lorenço, San Sebastian, Santa Cruz en Ierusalen; gananse las Indulgencias que en las Originales.

En este Claustro, en el lienço por dõde passa su Magestad à su Tribuna, que està arrimado a la Iglesia, ay tres Capillas, capaces, y bien traçadas, con bobedas de diferentes labores, los suelos matiçados de azulexos. En la primera Capilla ocupa el Altar vna Custodia, ò Tabernaculo, de aguas marinas, guarnecidas de bronce dorado con gran artificio, y curiosidad con muchos obalos, y labores que adornã las quatro colunas: en el friso, y pedestal ay vnos corredorcicos del mismo vidro, muy graciosos, cubrele cimborio de las mismas aguas, y guarniciones; rematase en vna Cruz. Dentro deste gran adorno està vna devotissima Imagen de escultura de Christo nuestro Señor a la coluna; costò su hechura muchas oraciones, logradas en el acierto; los ojos, la suspension del rostro admirable, las heridas frescas; en particular en las espaldas, hombro, y rodilla. Està el cuerpo tan perfecto, que se palpã los encajes de los guessos, los neruios, y las venas; a las arterias solo les falta el pulsar. Pudo esta Imagen dar nombre à Gregorio Hernandez, famoso estatuario de Valladolid. Acompañã los lados deste Tabernaculo, dos cartelas de verde, y oro, muy ayrosas; afirmanse sobre dos pilastras de oro, y negro. En la parte de atras desta Custodia, està vna cortina de tela de flores de oro sobre campo carmesi, texido de ojuela de plata guarnecida con puntas de lo mismo; y por mayor decẽcia tiene por todos quatro lados vnas cortinas de velillo de plata carmesi, con la misma guarnicion. Està adornada esta Capilla de pinturas, no tiene mas puertas (assi en todas) que vnas varas torneadas, pintadas de verde, y oro, su medio arco, llena vn marco dorado de vidrieras; deste cuelga vna cortina verde, que cubre esta Capilla.

La segunda està dedicada a los dos San Iuanes Bautista, y Euangelista, en esta Casa juntos, como en los animos de las Religiosas; no como los diuide la culpable devocion de algunas, formando parcialidades de los dos grãdes amigos de Christo, ofendiendolos quando piensan que les siruen. El Altar desta Capilla, es vna pintura de San Iuan Euangelista de excelente mano, escriuiendo el Apocalipsis; diola la Reyna Fundadora, Doña Margarita, ternissima devota del querido de Christo; compite la guarnicion con el pincel; adornan los lados vnas cartelas doradas en forma de caracol. En medio del Altar sobre vnas gradas, està vna Imagen de bulto mediana, de San Iuan Bautista, sobre vna peña dorada; tiene esta Capilla muchas, y buenas pinturas.

La tercera, es dedicada a la Expectacion del parto, està sobre el Altar vna Imagen de nuestra Señora, muy hermosa de escultura; es por estremo perfecta, la postura, y suspension, significa cõ propiedad el misterio, mira el deposito diuino, que hazia felices sus sacrosantas entrañas; està en medio de vn obalo grãde de rayos muy brillantes, y vistosos; en ellos estan seis Angeles bellissimos, con varios instrumentos, musicos de plata. Pisa la Virgen vna nube que està sobre vna peaña de palo santo, labrada cõ gran primor de molduras, y obalos: colocòse en vn Tabernaculo dorado, rodeado de vidrieras, con guarniciones doradas. La parte superior del Tabernaculo, remata en vn nicho dõde se ve vn Niño Iesus de marfil; està adornada esta Capilla con excelentes pinturas, junto a ellas dos cornucopias doradas, tiene los mismos valaustres que la cierran.

Esta Santa Imagen se saca a la Iglesia, y coloca decentemente en el Altar mayor, desde las Visperas de la Festini-

dad

dad de la Expectacion, y los seis dias siguientes en que se haze la Octaua a este misterio, dotada por la Reyna Doña Isabel que està en el cielo.

Ay en este mismo Claustro otra Capilla de nuestra Señora, muy bien proporcionada, con su bobeda pintada, la puerta es de palo santo, con vnas verjas labradas, que dan vista a la Capilla quãdo està cerrada: sobre el Altar està vna Imagen de talla, de nuestra Señora, muy hermosa, con el Niño en los braços; està sentada en vna nuue, a los pies algunos Serafines, sobre vna peana dorada, que se leuanta sobre tres gradas. Cubre la pared vna cortina, que da decencia a la Imagen; a los lados dos quadros muy buenos, que descansan sobre dos pilastras doradas sobre negro.

Saliendo deste Claustro alto, en el trãsito se ve vna gran Capilla, dedicada al glorioso Santiago Patron de España, en el Altar està vn quadro de pincel muy grande, del Apostol; la pintura es muy perfecta, y las molduras, y labor del quadro, son digno adorno suyo. Adornan esta Capilla por todos los lados, muchas pinturas deuotas. Visitanla sus Magestades, y hazen oracion al Santo todas las vezes que vienen a esta Casa.

Està como en el centro del Conuento vna Capilla de los Angeles; y en la alegria, y proporcion excede a todas, es quadrada, y grande, con dos ventanas rasgadas que caen sobre vn gran jardin. Tiene su bobeda bien labrada, y a los angulos quatro Serafines. En el retablo està en la parte superior el misterio de la Santissima Trinidad, y por sus ordenes los nueue Coros de Angeles, cada Ierarchia se señala con la diuisa que es propia suya. La variedad la haze muy vistosa; carga sobre dos gradillas. Llenã las paredes de la Capilla, entre otros siete quadros grandes, de los siete Angeles primados, conocese cada vno por la propiedad, ò señal que le atribuye la Escritura. Los marcos compiten con las pinturas. Otras ay con pensamientos deuotos de la Madre Mariana. Del principal damos quenta en otra parte. Sobre la puerta por la parte de afuera està vn Angel esparciendo flores sobre algunas recoletas; el suelo està curiosamẽte semb rado de azulexos, y al rededor las pare des estan guarnecidas con alto chapado con variedad de colores.

Ay otra Capilla algo pequeña de nuestra Señora de la Concepcion, con vna Imagen de vulto muy bella, de buena proporcion en su Altar, su artifice el que hemos dicho. Es muy hermosa; dexòla a este Conuento la Condesa de Nieua; la puerta con entrepaños de Nogal, y la forma del arco de vidrieras; tiene frontales muy ricos, y el suelo, y chapado de azulexos.

La vltima Capilla, dedicada a San Ioseph, es fundacion nueua, tiene otro lugar en esta Historia; mucho le falta que andar al que ha de llegar a ella.

CAPITVLO. VI.

Antecoro, Coro, y Capitulo, y oficinas principales.

EN EL Segundo lienço del Claustro baxo, està vna puerta grande por donde se entra al Antecoro. Es vna pieça de muy buena proporcion, algo mas larga que ancha; està adornada de muy primas Imagines, de la Infancia de Christo nuestro Señor. Adornanle tambien letreros grandes, que de excelẽte letra hizo escriuir la Madre Mariana de San Ioseph, a vna Religiosa, que sin encarecimiento se auentaja a muchos eminentes en el arte; para el gusto ponemos algunos dellos.

Si por ti se hizo Dios niño,
Tu que has de hazer alma mia?
Amarle mas cada dia.

La gloria se ha de buscar
Que la vida,
Ella tiene su medida.

Tanto aprouecharàs
Quanto tiempo te vencieres.
La que sabe bien amar,

No

No le cansa el trabajar.
Debaxo del quadro del Nacimiento, hizo poner.
Si yo me humillè por ti,
Porque no procuraràs
Humillarte mas, y mas,
Para parecerte a mi?
Y debaxo de vn quadro donde està multitud de Angeles cantando, y tañendo al Niño que està en braços de su Madre, hizo poner.
OMNIS SPIRITVS LAVDET DOMINVM.

En frente de la puerta que diximos, està en la pared vn nicho muy curioso, donde se ha acomodado la Imagen de nuestra Señora, que vino en la Procession que embiò la Señora Infanta doña Isabel, de Flandes. Llamãla la Fundadora, y lo es, y serà siempre desta Casa, y Religion esta celestial Señora.

En frente desta Imagen, al lado de la puerta, està vn retrato de otra Fundadora sierua suya, la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, que con su presencia consuela, y anima a las Religiosas a su imitacion.

Al pie desta pieça, frente de la puerta del Coro, està vna Capillita muy pequeña, igualmente graciosa, pintadas las paredes al fresco, de la vida de Santa Margarita, y los principales passos de su martirio. En el Altar ay vna excelente pintura, sobre madera, de la glorioſa Virgẽ y Martir. Diole la Reyna Doña Margarita Fundadora, en cuya memoria se hizo esta Capilla; cojenla en medio dos escaleras a la mano derecha, la que baxa del dormitorio para venir al Coro; por la otra se baxa al Relicario, Enfermeria, y Refectorio, y otras oficinas.

En frente desta Capilla està la puerta del Coro, es muy grande, y bien labrada, subese a el por cinco gradas de piedra, de pulimento, muy lustrosas. Es el Coro muy bien proporcionado, la bobeda alta, y curiosa; pende della vna grã lampara de plata; la silleria de nogal, juntamente es Recoleta, y Regia, ocupa los dos lienços, y lo q̃ queda de la puerta; vn poco apartado de las sillas, por todas treinta y quatro, estan vnos postradores del mismo material. Adornan este Coro bellissimas pinturas. En la testera encima de la puerta vn gran quadro de nuestra Señora con su Hijo en los braços, a los lados los dos mejores hermanos, Santiago el mayor, y San Iuan Euãgelista, de estatura natural, junto a ellos los retratos de cuerpo entero, de los grãdes Fundadores, Don Felipe Tercero, y Doña Margarita: devida memoria a tan santos, y amados Reyes; esto en la testera. Siguense por los dos lados, sobre las sillas que ocupan el claro que ay hasta la cornisa, Imagines de Santos, de estatura natural; embiòlas de Florencia la grã Duquesa, hermana de la Reyna Fundadora. Rematan estos lados dos grandes quadros, vno de Christo nuestro Señor, en el trage, y modo como andaua en la tierra; hizose en Valladolid, por el modelo que dio la venerable virgen Doña Marina de Escouar; y por ventura se le mostrò el Señor en aquel habito. En la otra parte vn quadro de la Estacion de Christo en el Tribunal de Herodes, con quien la Madre Mariana tuuuo mucha deuocion; era todo su consuelo. Hizole nuestro Señor en su presencia grandes misericordias, de que en otro lugar se haze mencion.

Encima de la reja del Coro, en lo mas alto del arco de la bobeda, està vn gran Crucifixo de talla, de estatura natural (diole la Fundadora) debaxo de vn dosel; a los lados dos quadros de passos de la Pasion; debaxo del Crucifixo vn lienço muy grande, de quando le sepultauan, y a los lados dos pinturas, vna de San Felipe, otra de Santa Margarita; debaxo està la reja del Coro por donde sale, y entra con dificultad la voz, està con todas las guardas, y decencia que ordenan las Constituciones. En ella està el comulgatorio, corresse vna cortina que cubre tambien al Sacerdote mientras comulga a las Religiosas. A los lados desta reja ay dos Altares muy bien proporcionados con sus retablos; en el vno

està

està la Assumpcion de nuestra Señora, de talla, rodeada de Angeles; al otro lado con igual correspondencia el glorioso Doctor San Agustin, de Pontifical, tambien de talla, y el niño a la ribera cõ su concha.

En medio del Coro està vn faciſtol de extraordinaria traça, de diferentes maderas, y labores; sobre el està vn devoto Christo de marfil, con muchas indulgencias que dio el Cardenal Panfilio siendo Nuncio de España. Oy sumo Pontifice: El suelo està sembrado de azulexos.

Debaxo deste Coro està la bobeda, entierro de las Religiosas, es muy buena, y capaz, estriua en medio sobre pilares de piedra. No entristezcamos esta relacion con lo que encierra, tiene su descripcion mas adelante.

Por las dos escaleras que rematan, y comiençan en el Antecoro (no ay escalera en los Claustros) por la vna se baxa al Relicario, Enfermeria, y Refectorio, y por la otra se sube al Claustro alto, y Dormitorio; son vnos trãsitos de lavna, y otra parte, con celdas pequeñas de doze pies en quadro, y otras de menos, con ventanas grandes; estan traçadas de manera que caen todas sobre la huerta, y jardines a la parte del medio dia; y alcançan con la vista gran parte de la casa del Campo, rio, y alamedas. Los aliños de las celdas son la misma pobreza: Vna estera pequeña, y sobre ella vn jergõcillo de paja, sabanas de estameña, y vna manta, ò las necessarias, vna Cruz de madera, y pila de agua bendita, vna estampa, vn candil, y algunos libros, y la labor que cada vna haze: En este Conuento ay dos extremos, en lo que mira a Casa Real, que es el diuertimiento de los Reyes, y al Culto Diuino, se admira la curiosidad, y la riqueça; en la habitacion, y tratamiento de las Religiosas, llega la pobreza a su estremo.

Passemos al Capitulo a quien nombramos, dandole vna ventana al jardin del quarto de los Reyes. Es de estremada proporcion, tiene bobeda, està cercado de poyos chapeados de azulexos, que se leuantan por las paredes gran espacio en alto, y adornan tambien el pauimento: es capaz de las Religiosas. A la cabecera de la pieça, sobre vna peana ancha tambien cubierta de azulexos està vn deuoto Sepulcro de bella traça, y labor de samblaje, pintado de varios jaspes; en particular el negro Encierra este Sepulcro vna excelente Imagen de talla, de Christo nuestro Señor muerto, casi de dos varas, las llagas de pies, manos, y costado, parece vierten sangre, el rostro tan mortal, y propio, que causa vna reuerencia temerosa; la cabeça mal tratada de la crueldad de la corona, que muestra con gran viueza la acerbidad del tormento. Los ojos son de cristal medio abiertos, con cejas naturales, algo abierta la boca, y se diuisa la lengua; todo provoca a deuocion, y ternura, reclina la cabeça sobre almohadas de talla, como la sabana en que se estiende el cuerpo. Fue su Artifice el ya nombrado. En el tablero de enfrente del sepulcro està de pincel nuestra Señora, San Iuan, y la Madalena, dolorosos. Està cubierto con vn paño de la India, tiene de ordinario dos ordenes de cortinas por mayor decencia; en medio del sepulcro està escrito.

Crucifixus
Etiam pro nobis,
Et sepultus est.

En el vltimo remate està vna Cruz, y algo mas baxo della dos Angeles grandes dorados. A los lados del Sepulcro en los espacios que ay del a las paredes, estan dos grandes Imagines, que exceden al natural; la de la mano derecha, es del glorioso Doctor San Agustin; la otra su dichosa Madre Santa Monica: la puerta del Capitulo està en frente de la puerta-ventana que cae al jardin del Rey, està pintada de azul, y blanco, para que se cõtinue el chapado.

Antes de passar a las dos grandes partes que nos faltan, se dira algo de la Enfermeria, y Refectorio, a que correspõden las demas oficinas forçosas en vn Conuento.

Es

Es el Refectorio vna pieça bastante de bobeda, muy bien dispuesta; por la vna parte tiene tres ventanas grandes q̃ caen a vn jardin, que le dan mucha luz, y purifican. En la cabecera ay vna Imagẽ de la Cena, de la mano de Vicencio Carducho, con su marco dorado, en arco, q̃ sube hasta topar en la bobeda. En medio del Refectorio està vna Cruz grande, subese a ella por tres gradas de azulexos. Vense por todas partes escritos con letras de oro, particulares conceptos. Las mesas estan desnudas, sin manteles, ni mas que vna seruilleta en cada asiento.

La enfermeria es de las mejores partes de todo este Conuento. Entrase a vn gran salon de mas de cien pies de largo, la anchura de buena proporcion; en cada vna de las dos testèras ay dos puertas ventanas, por extremo grandes; las vnas caen a la huerta; las otras dos al jardin donde està el arca del agua. En el vn largo que mira al campo, ay otras quatro ventanas altas con piedras trasparentes para ayudar la luz de tan gran pieça. En tre ellas se ve vn Altar debaxo de vn dosel de damasco carmesi, vn Christo crucificado muy devoto, debaxo vn gran quadro de la Purificacion de nuestra Señora, cercanle vnas verjas altas de madera, pintadas de azul, y oro. En este Altar se dize en ocasiones Missa a las enfermas. En la pared frontera, que cae a lo interior del Conuento, ay entrada à siete quadras grandes donde està las enfermas capazes para dos, en caso de apreturas. Estas celdas tienen de la otra parte vna puertaventana que sale a vn corredor baxo, que confina con el jardin principal de la Casa; este es muy grãde, y espacioso; adornale en medio vna hermosa fuente, y buenos quadros, con gran variedad de flores, los pilares de los arcos del corredor estan cubiertos de jazmines, y mosquetas: Sobre el corredor baxo de la Enfermeria, ay otro del Nouiciado, muy grande, y alegre; ay en el onze celdas con las puertas a este corredor alto. Tiene este Nouiciado vna Capilla grande, y capaz, està con bobeda, y sirue de Capitulo al Nouiciado; y las demas deuociones de las Nouicias.

Todo el edificio es fuerte, hermoso, y Regio, que ostenta la religion, grãdeza de animo, y magnificencia del Fũdador. Ay en diferentes partes del Conuento siete fuentes de excelente agua, las quatro corren continuamente, las tres en las oficinas, con llaues que la dan al punto que se la piden. Ay quatro jardines; el grande que hemos dicho, el del Rey, el del Refectorio, otro cerca de la roperia; en estos corrẽ las quatro fuẽtes. La huerta es muy grãde, de muchos arboles, con calles de parrales; da ortaliza a la casa; ay vn grande estanque que la riega: de jardines, y huerta, cuydã dos hombres con muy buen salario.

CAPITVLO. VII.

Sacristia baxa, y alta; y lo q̃ se guarda en ellas.

LA PIEZA De la Sacristía de a dentro, cae en el mismo lado que la de los Capellanes de acà fuera, diuidida con vna gruessa pared, comunĩ calas el Torno por donde se da recado. Tiene esta pieça cerca de ochenta pies en largo, la anchura proporcionada, sobre ella otra de igual ancho, y largo. Sí lo que se tiene en la baxa, que es la principal, se huuiera de poner menudamente, creciera este libro sin medida.

De las cinco colores que vsa la Iglesia, estan llenos los cajones, que de nogal bien labrados, ocupã todo el largo desta pieça, de ricos, curiosos, y extraordinarios ornamentos. El valor de algunos excede el credito, la labor, y riqueza, la facultad de pintarse: remitimoslo a los ojos de los que frentan este Templo; cada fiesta del año tiene mas rico ornamẽto; y algunos salen solo en dos, ò tres Festiuidades. Por muestra diremos de tres, por ser los de mayor nombre. El vno tiene las cenefas de perlas, y piedras, y los cuerpos bordados de oro, y se-

ſedas de matices: otro de brocado riquiſsimo con imagineria; otro bordadas las cenefas de jarras de oro de cañutillo, los cuerpos de tela rica de Milan. Conſtan todos deſtas pieças: tres frontales, el del Altar mayor, y dos colaterales, caſullas, y almaticas, capa, y paño de pulpito: los demas ſon de ricas telas, y muchos bordados, capas muchas, y muy ricas. La curioſidad, y aſſeo con q̃ ſe tratan eſtos ornamentos, los ſaca cada dia mas luzidos. Ay muchas, y ricas volſas de corporales, paños de calices, y de hõbros muy ricos, y extraordinarios, y viſtoſos para cada ornamento los neceſſarios, y muy conformes.

En la teſtera deſta pieça ſe tienẽ ocho blandones de plata para las Feſtiuidades, dos dellos dio la Reyna Doña Iſabel nueſtra Señora en la profeſsiõ de la M. Leonor de Ieſus, que fue ſu Dama, y ella otros dos de ſu dote. Ay vn braſero grande biẽ labrado de plata, ſu vacia de lo miſmo, ſale a la Igleſia en todos tiempos oloroſo, por hibierno con ſu pomo, en el verano con flores.

En vn eſtante de nogal cõ frontiſpicio y erraje dorado, ſe guarda toda la plata q̃ de ordinario ſirue en las credencias, y Altares, Calices, Fuentes, Iarros, Aguamaniles, Vinageras, Incenſarios, Saluillas, Vãdejas, Cãpanillas; todo de plata, y para el Altar mayor, Atril, Palabras, y Euangelio de San Iuan, del metal miſmo, de todo ay mucho, y labrado a lo Regio: no ſe eſcaſeò la plata.

Guardanſe en eſta Sacriſtia los doſeles, palios, colchas, en todo cõpiten la curioſidad, y la riqueza. Eſtan llenas grãdes arcas, cofres, y eſcritorios, de mucha, y curioſa ropa blanca para el ſeruicio de la Igleſia. Corporales precioſos, copia de albas guarnecidas, y oloroſas; ſabanas, purificadores, amitos, toallas, ſobrepellices; de todo ay gran cãtidad, y eſtà curioſamente aderezado.

Ay candeleros de bronce dorado, de diferẽtes hechuras, y tamaños, copia de ramilleteros de lo miſmo, de curioſa traza. Ay muchas jarras de plata bruñidas, cõ guarniciones de brõce dorado de todos tamaños, y diferentes hechuras. Diez cãdeleros cõ ſus Cruces, de la forma de las jarras, diolos la Reyna Doña Margarita. Otros ſeis cãdeleros grãdes de plata, diolos la Cõdeſa de Medellin, a la profeſsiõ de ſu hija la M. Magarita de la Encarnaciõ. Otros muchos de diferẽtes hechuras y tamaños. Seis tieſtos de plata grãdes, labrados, otros pequeños, para ſembrar por las gradas. Quatro cãtaros de plata, los dos liſos muy grãdes, diolos la Cõdeſa de Santiago, en la profeſsion de la M. Beatriz de S. Nicolas ſu hija, los otros dos labrados, y dorados; ſacãſe la Octaua del Corpus. Las flores artificiales de diferentes hechuras, q̃ ſe ponẽ en los cãtaros, y ramilleteros, ſon de lo viſtoſo, y rico q̃ ha inuẽtado la curioſidad y deuocion en eſta parte. Iarras de aguas marinas de diferentes formas, guarnecidas de plata, y bronce dorado; otras pieças pequeñas para poner pebetes, y perfumes. Eſto es lo que ſirue de ordinario, y eſtà en eſta Sacriſtia.

En la alta de igual grãdeza ſe guarda lo mas extraordinario, y q̃ ſirue pocas vezes; vna arca de plata en q̃ ſe encierra el Sãtiſsimo Sacramento el Iueues Santo; eſtà muy biẽ labrada, ſu largo mas de vara y media, poco menos de alto, ſuſtẽtãla quatro garras de Leones, q̃ aſſen quatro volas de brõce dorado; en medio della ſe ve vn cordero grauado en las labores de la cubierta: eſtà aforrada toda de tela de oro encarnada, muy rica, cõ paſſamanos de oro. Ocupã quatro arcas grãdes las gradas que ay de plata, ocho varas de lo miſmo para el palio de brocado.

Ha meneſter buena parte deſta pieça vn Tabernaculo en que la Octaua del Corpus ſe mueſtra Chriſto nueſtro bien Sacramentado. Adorno para eſte Señor muy corto; mas el mayor que puede darle la induſtria, y riqueza humana. Es todo de plata de excelẽte arquitectura. El pedeſtal tiene vara y tercia en quadro con ſus friſos, y molduras, guarnecido de pilares, y remates de plata; en los quatro angulos ſe leuãtan quatro pedeſtales

con escudos de armas Reales, releuadas, y sobre ellos las colunas con capiteles doricos, la cupula deste Tabernaculo de quatro varas menos quarta de circunferencia. Las colunas tienen dorados los buelos, y las estrias que de alto a baxo las adornã hasta el medio cuerpo sin celados de plata los fondos; de medio a baxo reuestidas con follajes de puntas de diamantes, y tres tarjas doradas con obalos de plata en medio de la bobeda, que carga sobre estas colunas. Tiene cada vna en sus quatro arcos dos cartelas con adorno tambien de follaje, que ciñen vn ayroso escudo, ò tarjeta engastado, en medio vn coraçon atrabessado con saetas, armas de la Orden. Lo interior de la bobeda està enriquecido con puntas de diamantes, en los quatro angulos otras tantas tarjetas doradas cõ obalos de plata bruñida. Este Tabernaculo que apenas puede el discurso formarle no viendole los ojos, se pone en el Altar mayor; acompañanle los lados ocho gradas de plata que van en diminucion, labradas con obalos bruñidos, con guarniciones de bronce dorado friso, y molduras sẽbrados de algunos esmaltes; quatro carteletas altas, y baxas de la misma manera de las gradas; estas se ocupan de ricos ramilleteros de flores, y de los candeleros de mayor valor que esta Real Casa tiene.

Sale en esta misma fiesta, y en la de la Encarnacion, vn frontal de casi quatro varas de largo, y vara y quarta en alto todo de plata: tiene en el medio vn grãdioso escudo de bronce dorado donde està esculpido el Misterio de la Encarnaciõ, sincelados de hermosos brutescos los frisos; con fajas, y goteras de bronce q̃ los ciñen, en los quales estan repartidos nueue requadros de la Historia de Ioseph, sincelados, y calados con adorno de perfidos de lapis laculi, con su guarnicion abaxo de bronce dorado con obalos de plata, y esmaltes azules; fue dadiua del Conde de Benauente a la profesion de su hija la Madre Madalena de San Lorenço. Este frontal es de gran precio, acompaña a todo el adorno del Tabernaculo y gradas, de q̃ resulta vn cielo, y el Señor que le criò dentro del Tabernaculo en vna paloma de oro que tiene en otra parte su nido.

Ay para otras ocasiones de descubrirse el Señor vn Altarcico de plata bruñida con muchas piedras, y vna grada de plata tambien cõ ellas, sobre el se pone el Relicario ordinario, que es muy rico.

Ay otro frontal que sirue solo el Iueues Santo en el Altar en que se encierra el Señor, cõ las frontaleras de chaperia de plata assentada sobre terciopelo carmesi, y sacadas todas las ojas con cordones de oro, y muchas piedras, el campo es de tela rica de Milan, sembrado tambiẽ de piedras: es por estremo rico, muy vistoso.

Tiene la casa las colgaduras necessarias para adornar la Iglesia en todos tiempos. Vna tapiceria de lana, y seda de la Historia de los Actos Apostolicos, sirue la Nauidad, y Semana Santa. Vna colgadura de brocado carmesi fondo en oro, que viste toda la Iglesia; diola la gran Duquesa de Florencia hermana de la Reyna Fundadora. Otra de cañamaço labrado, con diuersidad de flores, y figuras de animales, y todas las venas, y troncos bordados de setillo de oro muy rico; la vna pierna, y la otra de tela de oro de Venecia, con flores de seda muy vistosa, esta es la mas rica: trabajo de mucho tiempo de las Religiosas. Otra colgadura labrada sobre gasa de sedas, labor de pecho de Azor con variedad de claueles muy vistosa, y fresca, la vna pierna; la otra de damasco, nacar, y blanco, ponese la Octaua del Corpus. Otra de terciopelo labrado fondo en raso plateado, y negro con vnas coronas imperiales, esta sirue a las honras de las Magestades Fundadoras. Ay otra colgadura para el portico vna pierna del mismo brocado de la de Florencia; y otra de terciopelo liso carmesi. Otra para la calle, de brocatel encarnado, y blãco, siruen estas el dia q̃ se celebra la Octaua del Sãtissimo Sacramento.

Tres

Tres bancos labrados de cañamaço, y sedas, para los Prestes; otros de terciopelo carmesi. Gran copia de alombras, algunas de grã precio, y extraordinaria grandeza, ocho blandones de bronce, para los dias de los finados, honras de los Reyes: embiòlos la Señora Infanta Doña Isabel.

CAPITVLO. VIII.

Del Relicario, su grãdeza, y adorno

HASTA Aqui se ha referido lo santo desta gran Casa, y se permite a los ojos, y gozan los que frequentan su Templo: llegamos al Sancta Sanctorum, esto es al Relicario, q̃ solo gozã las Religiosas, y las personas aquiẽ dan los Reyes licencia quando entrã en el Cõuẽto. Es menester se esfuerce la Fè humana, y se rinda la eloquẽcia, por mucho q̃ se aliente el pensamiẽto no puede alcãçar lo q̃ se encierra en este Sãtuario.

Antes de entrar a vn lado de la puerta, està vn devotissimo Christo, metido en vn coraçon, cercado de resplandores este se pone los Viernes de la Quaresma en la Iglesia, mientras el Sermon, y Miserere.

El Relicario es vna pieça quadrada grande, viene a caer de tras del Altar mayor de la Iglesia, y tendra la anchura del Retablo; de manera que confinan los Altares el de afuera, y el de adentro. Està este diuino sitio de Dios nuestro Señor entre los hombres tan bien dispuesto en adorno, y fabrica, que a los que con pia atencion, y deuocion le miran, les parece es retrato de la gloria.

La bobeda es la mayor, y mas hermosa q̃ tiene esta Casa. En el medio està vn gran obalo pintado al oleo el Misterio de la Trinidad Santissima, cõ multitud de Angeles, es la pintura excelẽte, por el primor, y viueza de colores. Esparcense por los lados obalos, en cada vno dos Angeles q̃ en las manos tienen vna Corona. En otros seis mas pequeños puestos en contorno, estan copiadas seis santas Virgines, Ines, Cecilia, Vrsula, Catalina, Barbara, Margarita; lo restãte està pintado, y dorado de varios cõpartimientos de brutescos, sembrado a trechos de Serafines. Toda la cornisa q̃ la circunda dorada: el Altar està en medio correspondiente, como se ha dicho, al mayor de la Iglesia, y vnos breues espacios de los lados del Retablo; ay la misma pintura que en la bobeda.

En este Altar està el Sãtissimo Sacramento, cõ la mayor decencia, y grãdeza q̃ el poder, la deuociõ, y afectos amorosos pudierõ inuentar. El Sagrario es grãde, las paredes doradas, en medio està sobre vn peñasco de plata dorado de tres quartas en alto vna bellissima paloma de oro cõ esmalte blãco de alto vna tercia, las alas estẽdidas, de punta a pũta ay vna vara, corona imperial en la cabeça, ordenòsele al Artifice cõ deuoto acuerdo, que hiziesse esta dichosa aue con la vista inclinada al pecho, donde cõtinuamente encierra al Señor de cielo, y tierra à Christo nuestro Señor Sacramentado. Està el viril engastado en su cerco orlado de Serafines de oro, que si biẽ no es capaz el material insensible (haze insensibles los hõbres) à venerar, y contẽplar este diuino misterio: da motiuo esta preciosa fabrica a los que con aduertẽcia la mirarẽ, a dar a este Señor deuido culto, con todas sus circunstancias; el oro la caridad; el esmalte la pureza; la paloma candidez; los Serafines amor; el peñasco soledad; y porque no le faltasse lo principal al misterio, està sustentada esta dichosa carga sobre los simbolos de los quatro Euangelistas: apoyos de nuestra Fè. Dio esta rica joya la Marquesa de Zara en la profession de la Madre Teresa de Iesus su hija. No es nueuo este pensamiento, refiere Iuan Molano Autor graue, ser costumbre antiquissima en la Iglesia, y auerla vsado San Basilio el Magno, guardarse el Santissimo Sacramento del Altar, en vna paloma de oro. *Appendebat enim Eucharistiam in columba ex auro puro.*

Historia SS. Imaginum lib. 4 cap. 17.

Està por la parte de adentro el Tabernaculo cubierto el Santissimo Sacramento con vnas cortinas de tela de oro encarnada, y vnas cintas del mismo color, con que se corren quando se descubre su Magestad, que en estas ocasiones ostenta tãta grãdeza entre los despojos de sus Sãtos, y los tiernos ruegos, y afectos de sus Esposas, que assemeja a la gloria del Cielo, solo se diferencia en el estado, que los personajes son los mismos. Està este Tabernaculo cercado de vnas verjas de bronce dorado. Renueua se el Sacramento por la parte de la Iglesia. Cierrase todo este diuino adorno cõ vn quadro de pincel, en tabla del Nacimiẽto; y por la parte de adentro està pintado vn cordero sentado sobre el libro. Cercã la santa Imagen vnos nichos pequeños cõ vidrieras, y guarniciones de brõce dorado, dentro vnas tablicas bordadas, y en ellas fixas Reliquias de diferẽtes Santos. Rematase este circulo por la parte de abaxo en el medio cõ vn nicho mas pequeño dentro dorado, y en vna puertecica con llaue, y en ella grauada la diuisa del gran Padre Agustino, el coraçon atrauesado con la saeta de la Caridad; guardase en este nicho el santo Oleo de donde se saca quando se ha de administrar: la guarnicion de la Imagen que la diuide de los nichos, està con perfiles de azul, y oro. Lo restante del Retablo dorado, los capiteles de las colunas de labor Corintia, el follaje de varias colores, cierra el remate vn quadro de Maria Santissima, quando aplicaua a su Hijo al pecho, para que gustasse aquella leche administrada del cielo. Tiene este Retablo de alto todo lo que dio lugar la capacidad del sitio. Està cercado el Altar de vnas varandas de palo santo, y bronce, en frente vnos blandones de la misma madera.

Salen del Altar por ambos lados, y cercan todos los lienços desta pieça vnos adornos de arquitectura con diferentes sitios, y compartimientos de pilastras, y terminos; son todos de palo santo de excelente labor; estan coronados con quarenta y nueue medios cuerpos, y ocho braços de bulto de diferentes Santos Pontifices, Martires, Confessores, Virgines, dorados, y estofados de colores, y oro, tienen todos obalos con Reliquias, y viriles.

Estan estas diuisiones de alto a baxo cubiertas de vidrieras cristalinas, con sus marcos dorados, y cerraduras de bronce a trechos: cubrense todos con cortinas de tafetan doble azul con varillas doradas, y cordones del mismo color, corridas de ordinario, por mayor decencia.

Los espacios, ò claros del primer orden, que son mas pequeños, estan enriquecidos con treinta y tres cabeças de Santos, y veinte y tres tablicas bordadas, y en ellas fixas preciosissimas Reliquias con costoso adorno de telas, flores de seda, y ojuela, frisados de oro, y plata, y piedras.

En el segundo orden, que es mas capaz que el primero, estan colocadas otras treinta y tres cabeças de Santos, y diez almohadicas con venerables Reliquias, entre ellas vna muy señalada de santa Vrsula, traida de Roma de la camara de misma Sãta, cõ los mismos bordados, curiosidad, y lucimiento.

Estan distribuidos en los demas compartimientos, treze cofres pequeños de terciopelo carmesi, bordados de chaperia de plata, y herraje dorado, enriquecidos con Reliquias de diferentes Santos. Siruen tambien de veneracion a estos nichos, catorze Relicarios de bronce dorado, vense por los viriles sus Reliquias. Tienẽ en estos compartimientos glorioso deposito, ocho cuerpos enteros de Santos Martires, cõ otras muy insignes Reliquias, cuyos dueños se veneran, y celebran.

Guardan con grande estima la Reliquia de Santa Margarita Virgen, y Martir, de que hizimos mencion en otra parte. Es vna pierna, y pie de la gloriosa Santa, que resistio a la antiguedad del tiempo, y voracidad del fuego, conseruase la carne, y piel, algo morena, està

en

en la piramide que diximos.

Veneraſe con eſtima vna eſpalda del ſanto Fray Thomas de Villanueua, Arçobiſpo de Valencia, el Limoſnero, preſentòla la Orden de San Aguſtin al Rey nueſtro Señor Don Felipe Quarto; ſu Mageſtad deſeando que tan gran Reliquia tuuieſſe la veneraciõ deuida, quiſo ſe puſieſſe en eſte grã Sagrario, y que eſtuuieſſe entre los ſuyos, que tanto le eſtiman, y reuerencian; di ole el Rey en vn cofrecito de plata: deſpues para mayor veneracion la Madre Mariana le colocò en vn Relicario de plata dorada en vna hermoſiſsima coluna de criſtal; que le ſirue de viril.

Ha dado ſu Mageſtad dos piramides de euano, y plata, con muy inſignes Reliquias, adornadas con mucha curioſidad. Y otras quatro piramides de plata, con reliquias, y viriles; entre ellas vna de gran eſtima, tiene reliquia del glorioſo San Felipe; eſtà aſſentada ſobre vna flor a modo de alcachofa de oro, y ſu pie del miſmo metal, con eſmaltes, y labores: ſacaſe a la Igleſia el dia del Santo Apoſtol.

Es preciſo adorno deſta pieça, vn gran Relicario de plata ſobredorada, con muy ricas, y hermoſas piedras; con algunas flores de oro eſmaltadas, tiene en medio vna Imagen de nueſtra Señora de bulto, cõ ſu Hijo Dios en ſus braços, cercada de muchos Serafines, y Angeles; diola la Reyna Doña Iſabel nueſtra ſeñora al habito de la Madre Iſabel del Eſpiritu Santo: embiola a la Reyna ſiendo Princeſa, la Santidad de Paulo Quinto Pontifice Romano, tiene las Indulgencias de San Carlos Borromeo. Dio tambien ſu Mageſtad otras dos Imagines guarnecidas de euano, y plata; la vna en lamina, del Decendimiento de la Cruz; otra del paſſo de la Cruz acueſtas, todo de plata. Dio el vno a la profeſsion de la miſma Religioſa; y la otra al habito de la Madre Eſtefania de la Concepcion.

Es tambien donde la Sereniſsima Reyna otro Relicario de Santa Iſabel, Reyna de Vngria, pintada en vn eſpejo con gran hermoſura, y arte, tiene guarnicion muy rica de oro, y euano, y piedras, y por defuera otra guarnicion de plata en forma triangular. Preſentòlea ſu Mageſtad el Cardenal Don Franciſco Barbarino, ſobrino de Vrbano Octauo, quando vino Legado a la Corte Catolica, y la Reyna le dio a la profeſsion de la Madre Madalena de San Lorenço. Guardaſe aqui vn Chriſto de oro, que dio el Principe nueſtro Señor, a la profeſsion de la Madre Franciſca de los Reyes. En eſta miſma ocaſion embiò el Cardenal Eſpinola dos Laminas de excelente pintura, guarnecidas de euano, oro, y piedras.

Entre todas las prendas que en eſte Santuario veneran; la mas digna de adoracion, y eſtima, es vna Cruz, por la gradeza de las Reliquias que encierra: Procuraro las Religioſas que ſalieſſe muy viſtoſa, y rica, como Cuſtodia de los mas ricos deſpojos de nueſtra redencion: Es de plata por la parte que eſtan arrimadas las Reliquias. En la parte donde ſe forma la Cruz, eſtà vn gran pedaço del ſantiſsimo madero en q̃ Chriſto nueſtro bien obrò la redencion del mundo, a vn lado vn poco de los precioſos clauos; en el otro vn pedaço de la caña, que por cetro le puſieron en la mano; mas abaxo, del Lignũ Crucis, vn grã pedaço de vara, dos dedos de ancho; tiene ſe por muy cierto, y eſtà comprouado con milagros, es de los açotes con q̃ hirieron ſu delicadiſsimo cuerpo en la coluna. Otro pedaço del velo con q̃ cubrieron ſu diuino roſtro. Eſtà todo con viriles, y adornado con aljofar; y entre reliquia, y reliquia ay vna piedra fina de grã precio. Tiene por remate de los tres extremos de la Cruz, tres flores de Lis de plata; el pie del miſmo metal, muy bien labrado; es depoſito de muy grandes Reliquias. Vn pedaço de piedra del Sepulcro de Chriſto nueſtro Señor, y otro del de nueſtra Señora, y de ſu Sagrada Veſtidura: Reliquias de quatro Apoſtoles, San Pablo, San Bartolome, S. Mateo, y Santiago el menor, todas con ſus

viriles: en la parte superior del pie la adornan dos Angeles de plata: la veneracion que a esta Cruz se tiene, y quando sale a la Iglesia se dize en otro lugar.

Ay otra Reliquia del Lignum Crucis, que el Padre Fray Diego de Gueuara Prouincial de la Prouincia de Castilla, de la Orden de San Agustin, dexò a la Madre Mariana. Està encerrada en vn coraçon de cristal, y pendiente de vna aguja de oro, el remate de arriba tambiẽ de oro, el pie de vna piedra fina, guarnecida de plata dorada. Està la santa Reliquia con admiracion de todos los que la miran con sangre, en comprouacion del milagro que obrò para desengaño de vn incredulo, que dudando de su verdad, la partio, y vertio sangre.

Aumentan la veneracion a este Santuario, quarenta Relicarios de diferentes hechuras, y tamaños, de plata, euano, y marfil, y treinta y quatro de bronce dorado, de varias hechuras, todos con viriles. Estan esparcidas entre las Reliquias, muchos ramos de flores artificiales de gran curiosidad, que hazen mucho adorno, y acompañan las Reliquias.

Deuese gran parte del aumento deste Relicario a la Madre Aldonça del Santissimo Sacramento, que como supo ofrecerse toda a Dios, ha procurado en todos tiempos con el coraçon, y con las obras, ofrecer a su Señor dadiuas grandes. Ayudò mucho a esta liberalidad la Condesa de Miranda su Madre, que despues de sus dias dexò cosas de mucha estima para la profession de su Nieta la Madre Maria de Iesus. Hizo la Madre Aldonça el empleo con la grandeza de animo que pedia la ocasion, y de mas de las muchas cosas que dio para el Altar, y Sacristia, puso otras en el Relicario muy ricas, y curiosas. Las mas señaladas son. Vna arquita de plata con Reliquias de vnos Santos Martires, que librandose de las vorazes ondas del mar, auiendo perecido lo restante del nauio, perdidas de mucho tiempo, llegaron solas a saluamento, y en su compañia se hallò tambien vna Reliquia de San Pãtaleon Martir, es vna ampollita de cristal, guarnecida de oro con sangre del Martir, vese quaxada todo el año, el dia de su martirio se derrite con milagro continuado. Son tambien dadiua desta ocasion, otros dos Relicarios grandes todos de plata con vnas hermosas laminas con reliquias, y piedras.

Aumentò la riqueza deste sitio vn Caliz de oro, la copa, y patena, el pie de plata dorada, adornado con excelentissimos diamantes, labrado con gran primor; guardase en el Relicario por su valor, es de catorce mil ducados, y seruir solamente para encerrar en el al Señor el Iueues Santo. Hasta aqui las dadiuas de la Madre Aldonça, por la Condesa su Madre.

Acompaña a este precioso Caliz vna Custodia, que ha poco que se acabò, para la Procession del Santissimo Sacramento, es toda de plata sobredorada, tiene dos ordenes de rayos a modo de Sol, los mas pequeños, que cercan los viriles de cristal, estan esmaltados con gran perfeccion; los segundos rayos son muy grandes, y remata cada vno con vn diamante; en lo alto tiene vna Cruz de diamantes, el pie es muy precioso, labrado, y esmaltado con gran primor; es pieça Regia, su valor tres mil ducados.

Tiene su dichoso Sepulcro en este Relicario, la venerable, y santa virgen Doña Luisa de Caruajal, y Mendoza, insigne en ambas noblezas, conocida, y estimada en toda Europa, por la santidad de su vida, y aquella grande hazaña, de auer dexado su patria, y viuido catorce años en la Corte de Inglaterra, dõde a vista de la persecucion de la Religiõ Catolica, entonces mas furiosa, leuantò vn valuarte de la profession Romana, viuiendo con algunas cõpañeras cõ grã exemplo de vida; ayudò a los Catolicos, reduxo algunos hereges, padeciò por la Religion, que ocasionò su muerte; anda vn corto libro de su vida. A instancia de la Madre Mariana, mandò el Rey don Felipe Tercero, que se truxesse su cuer-

po

po de Londres, a este Conuento, está entero, incorrupto, y con vna fragancia tã celestial, que excede a la de todos los aromas mas suaues. Está en vn cofre algo subleuado del suelo, aforrado de tercio pelo carmesi, con clauaçõ dorada, y dẽtro de tela de primauera. Tal virtud merecio tan grande estima.

La vltima, y mas preciosa joya, es vna Custodia rica de cristal, de vara de alto, labrada con gran primor, y curiosidad, y riqueza. Tiene diez y seis colunas torneadas todas de cristal, estan assentadas sobre vasas de plata sobredorada, sustentanlas todas, otros tantos leones del mismo material que las vasas; estan las colunas de dos en dos, y en las ocho diuisiones que hazen entre si, dan lugar a otros tantos obalos de cristal muy hermosos, y bien labrados. Tienen por remate todas las colunas sus capiteles de oro, y vnas jarritas de cristal con ramilleticos de oro esmaltados, y labrados con grande curiosidad; rematase esta fabrica con su media naranja de cristal, y Cruz de lo mismo, guarnecido todo de oro, con tanta perfeccion, que no lo puede explicar la pluma; que prendas tan ricas necesitan de la experiencia de la vista, para darles la estimacion que merecen. En esta Custodia se descubre en ocasiones el Santissimo Sacramento.

En el Sagrario de la Iglesia está este Señor colocado en la primera prenda de su amor, que dio la Serenissima Reyna Doña Margarita, es aquel vaso grande que diximos, labrado de vna preciosa piedra de agata, el tapador es de lo mismo, guarnecido todo de oro, el remate son dos sierpes de oro, y vna piña toda de rubies pequeños, en grande cãtidad dispuestos con gran orden, y perfeccion.

El suelo del Relicario es todo de azulejos, y las paredes de chapado hasta los estantes, las puertas del Relicario como la del Confessionario, de palo santo, labradas con mucha curiosidad; las fixas, y cerraduras doradas. En frente del Altar ay vna ventana rasgada, que cae al jardin grande, da mucha luz, y buena vista.

CAPITVLO. IX.

Fundadores, Patrones, Perlado, Religiosas, Capellanes, y demas Ministros, y sus obligaciones.

LA Gloria de Fundadora del Real Conuento de la Encarnacion, es de la sereniſsima Reyna Doña Margarita, que su feruorosa devocion, y ardiente zelo leuantaron este Alcaçar de la Religion Christiana; assi lo testifican la inscripcion de la primera piedra, los escudos de armas de puertas, y retablo. Alabança grande del Señor Rey dõ Felipe Tercero, que auiendo sido el que de verdad fue Fundador; pues leuantò esta gran Casa desde el primer fundamẽto, y la dotò, y puso en el estado que oy tiene, no le permitio el amor dexar de hazer este reconocimiento a la piedad de su querida Esposa; comiença assi la escritura de la fundacion.

EL REY.

POR Quanto la Sereniſsima Reyna Doña Margatita, mi muy cara, y muy amada muger, en el discurso de su vida, que aunque breue en dias, fue larga, y dichosa, por las raras virtudes, y exemplo de que fue dotada, deseò edificar vn Conuento de Monjas Recoletas de la profession, y regla del bienauenturado Patriarca, y Doctor de la Iglesia San Agustin, debaxo del nombre, y advocacion del inefable Misterio de la Encarnacion; lo qual tratò conmigo; y para su execucion, escriuio de su mano diuersas memorias; y eligiò de la Recoleccion Priora, y Monjas quales conuenian para el fin de tan santo intẽto; de manera que la perfeccion del Cõuento, respondiesse a los fines santos

que

que deseaua, y antes de verlos executados, fue nuestro Señor seruido de lleuar sela para si. Y considerando la execuciõ de voluntad tan pia, y que en esta obra se comprehenden perfecta, y consumadamente las de Caridad, Piedad, Religiõ, y Culto Diuino. A gloria, y honra de la Santissima Trinidad, Padre, Hijo, y Espiritu Santo, tres Personas Diuinas, y vn solo Dios verdadero; y de la Santissima Virgen Maria Madre de Dios, nuestra Señora, y del glorioso Apostol Santiago Patron, y espejo de nuestros Reynos de España, y del gran Patriarca, y Bienauẽturado Doctor San Agustin: mandamos fabricar el Conuento cerca de nuestra Casa Real, con la grãdeza, perpetuidad, y forma conueniente a la dicha Recoleccion, y ser obra nuestra: al qual Conuento, de nuestro mandado, y orden se han passado la Priora, y Monjas; y siendo necessario dotarlas, y que declaremos, y ordenemos lo que la Priora, y Monjas, y nuestro Capellan mayor, Capellanes, y Ministros hã de cumplir, obseruar, y executar para ello: ordenamos y mandamos obseruar, y guardar los capitulos siguientes. Primeramente, que la Iglesia, y Conuento sea, y se nombre del inefable Misterio de la Encarnaciõ de Christo nuestro Señor, a quien le dedicamos; y queremos que aya treinta y tres Monjas de Coro; el qual numero se guarde, y conserue, por estar consagrado a los años que Christo nuestro Señor viuio en la vida mortal; y mandamos, no se altere, ni pueda alterar: *prosigue la escritura*. Dispusola aquel grã varon que despues de auer sido de los Supremos Consejos de Castilla, y de la Camara, presidiò a los de Haziẽda, y de Indias, Don Fernando Carrillo, Cauallero del Habito de Santiago, Ministro de los mayores que tuuo esta Monarquia, en tiempo de tres Felipos Reyes nuestros, dispuso admirablemente las cosas desta fundacion, con su gran prudencia, y letras, fue protector lo que viuio deste Real Conuento.

Este numero de Religiosas se conserua, ay quatro hermanas de velo blanco, y se permite se crien quatro niñas para Religiosas, hijas comunmente de Señores que entran en Nouiciado auiendo vacantes. No lleuan dotes las Religiosas, sus Padres suelen quando professan dar alguna presea para la Sacristia, ò Relicario.

Quiso el Señor Rey Don Felipe Tercero, que a las Monjas que entrassen se les hiziesse informacion de nobleza. La Madre Mariana de San Ioseph, como tan prudente; entre otras razones que propuso al Rey, para que no lo mãdasse, fue que no era justo que para vestirse de sayal, el primer passo que diessen fuesse en cosa que tenia tanto de vanidad de mundo; mas que darian el habito à personas escogidas, dando primero quẽta a su Magestad. Agradò la razõ al Rey, mandò no se pusiesse.

El Patron es el Rey de España, que a tanta casa no se le deuia otro, que el mayor Monarca, y aunque los Conuentos Reales destos Reynos, de que su Magestad es Patron, son tantos; este como el vltimo, es el fauorecido con raras demostraciones de amor. Està vnido a su Palacio, con vn largo passadiço, que es vna agregacion de salas, y galerias, adornadas de Retratos, y variedad de pinturas, por donde vienen los Reyes desde sus mismos quartos. Tienen vno dentro del Conuento, para los ratos que se detienen en el. En la vltima pieça en que se remata el passadiço, viniendo de Palacio, ay vna puerta cerrada por la parte de adentro cõ vn fuerte cerrojo, cuya llaue tiene la Madre Priora, desta puerta se suben tres, ò quatro passos hasta otra por donde se entra en vna hermosa sala: està tambien cerrada con dos llaues, que tienen las dos Religiosas mas antiguas del Conuento, y no se pueden abrir estas dos puertas, sin concurrir la Perlada, y dos Religiosas: de aqui comiença la clausura. Auisa su Magestad el dia que ha de venir, y el Mayordomo del Conuento haze aderezar el passadiço, aque tiene puerta por su casa. Quando

do su Magestad llega, toca vn criado de la Furriela, ò otro de los que vienen cõ el, ò el Mayordomo del Conuento; la primera puerta que diximos. Corren el cerrojo por dedentro, y se retira la Religiosa, el abre la puerta, entran sus Magestades, y se buelue a cerrar hasta que salen; y el Mayordomo cierra despues con cerrojos otras dos puertas de las salas inmediatas a la primera puerta de la clausura, que al instante se cierra, de manera, que el Conuento està por esta parte defendido con quatro puertas.

En la sala que diximos, està el estrado de la Reyna, filla del Rey, y Principe, es grande, con tres ventanas con rejas, caẽ a vn jardin, y dellas se ve la huerta. La pared frontera del estrado en que estan las ventanas; està adornada con pinturas de deuocion; la del estrado, y lados con retratos de cuerpo entero de las personas Reales de los santos Fundadores, Emperador Don Fernando Padre del que oy viue, la Infanta Doña Isabel, de Flandes, y la gran Duquesa de Florẽcia, insignes bien hechoras desta casa: En esta pieça estan los Reyes con las Religiosas de ordinario; otras vezes se espacian por el Conuento. Desta se passa a vna quadra, està adornada de pinturas devotas, muchas, y muy buenas; desta se entra inmediatamente al Claustro alto. Por esta segũda pieça tiene entrada vna hermosa Tribuna, que es la q̃ diximos, cae encima del portico de la Iglesia, tiene tres rejas bien labradas, embeuidas en la pared misma; miran al Altar mayor, estan con celosias, y cortinas de seda. Toda la Tribuna està adornada con pinturas grandes, tiene las dos ventanas que diximos, sobre el atrio de la Iglesia, solo se abren para ver la Reyna la Procesion el dia de la Octaua del Santissimo Sacramento. Sobre esta Tribuna ay otra para las Damas, como se ha dicho.

El Perlado deste Conuento, es el Arçobispo de Santiago, Capellan mayor del Rey, eslo al presente el Cardenal Espinola.

El Capellan mayor desta Real Casa, es siempre persona de calidad, y de ordinario del Consejo Supremo de la General Inquisicion, fue el primer Capellan el Doctor don Francisco Sobrino, Canonigo Magistral de la santa Iglesia de Valladolid, despues Obispo desta Ciudad. Sucediole don Grabiel Ortiz de Sotomayor, Masescuela, y Canonigo de la santa Iglesia de Toledo del Consejo de la General Inquisicio, murio Obispo de Vadajoz, oy del mismo Consejo, el Doctor D. Iuan Ortiz de Zarate. Tiene el Capellan mayor de mas del quarto de casa que diximos, mil ducados de renta, medico, y botica. Celebra las principales festiuidades del año, Pascuas, Misterios de Christo, Fiestas de nuestra Señora, y Apostoles, Semana Santa, Octauas, honras de Reyes, y por ellos tiene obligacion dezir dos Missas rezadas cada semana.

El Confessor es, y ha sido siẽpre eminẽte en letras, y de mucho espiritu, qual conuiene para tratar almas tan puras, goza nouecientos ducados al año, con cargo de dos Missas cada semana. Tiene el quarto de casa que diximos, y cura en las enfermedades. Fue el primer Confessor el Doctor Geronimo Perez. Sucediole el Doctor Luis Garcia Rodriguez, Canonigo Doctoral de la santa Iglesia de Auila, Obispo despues de Orense, murio de Astorga. El Doctor don Iuan de Salinas, Capellan de los Reyes nuevos, de la santa Iglesia de Toledo. El Doctor Gines Martinez, Canonigo de la Magistral de Teruel. El Doctor Bartolome Cordero, Canonigo Magistral de la santa Iglesia de Vadajoz. Oy el Doctor don Pedro de Aualos, Colegial mayor, Canonigo de la Iglesia Doctoral de Alcala, y Catredatico de la Vniuersidad desta villa.

Ay dos Capellanes graduados de Doctores; siruen por semanas para la Missa Conuentual, y se visten con el Capellan mayor para las Epistolas, y Euangelios los dias que el celebra, y le assisten con capas a las Visperas solemnes. Tienen obligacion de tres Missas cada semana,

las

los que no son semaneros de Missa mayor, gozan a quatro cientos ducados al año, casa, medico, y botica; tienenlo todos los que lleuan renta desta casa.

Forman vna excelente Capilla de todas vozes, otros treze Capellanes musicos, daseles a quatro cientos ducados, quinientos al Maestro de Capilla, hazen semana de Missa mayor conuentual, como los Doctores, y se visten con el Capellan mayor quando ellos faltan, tienẽ obligacion de las tres Missas rezadas, no siendo semaneros. Tienen distribuciones en las fiestas que diremos. En esta Capilla desde su fundacion ha auido excelentes vozes, y la Iglesia las fauorece, y haze parecer mejores; han sido siempre Sacerdotes exemplares.

Ay mas seis Capellanes de Altar, musicos que assisten al Coro como los demas, y dizen las Epistolas, y Euangelios todo el año, por semanas, con los que dizen las Missas, tienen à dozientos ducados cada año, y de obligacion dos Missas rezadas cada semana. Ay demas destos otros tres musicos, cõ salarios competentes mientras ay Capellania vaca. El Organista tiene quatro cientos ducados. Ay Ministriles, dos baxones, dos corneras, dos Maestros que tocan arpa con honrosos salarios. El Maestro de Ceremonias goza dozientos ducados, otro tanto el Sacristan mayor, y dos menores, a ciento y cinquenta; ocho Acolitos, de mas de la buena crianca, y cuidado que se tiene dellos, dos mayores à sesenta ducados, los seis a cinquenta.

Assisten de ordinario en la Iglesia dos Alguaciles con varas; en particular los dias de fiesta: porque no aya indecencia, ni atrauiessen pobres, tienen a cien ducados.

No ay palabras que puedan explicar bastantemente la autoridad deuocion, pausa, magestad con que se celebran los Diuinos Oficios en este Real Conuento. Es vn agregado de cosas excelentes que hazẽ vna marauillosa armonia, Iglesia, Altar, Ornamentos, grauedad de los ministros, excelencia de las vozes; todo haze vn cielo en la tierra.

Celebranse con gran solemnidad de musica, y instrumentos las principales festiuidades del año, todos los dias de las Pascuas, Misterios de Christo, Fiestas de Nuestra Señora, S. Iuã, y los Apostoles cõ Visperas solẽnissimas. S. Lorẽço, los Patrones del Arçobispado, S. Eugenio, San Ilefonso, y nuestro San Isidro de Madrid, San Agustin su dia, y conuersion, Santa Monica, la Madalena, Santa Margarita, San Ioseph, Angel de la Guarda, la Conuersion de San Pablo, San Francisco: y cõ musica grauissima todos los Domingos del Aduiẽto, y desde la Septuagessima los de la Quaresma. Los Oficios de la Semana Santa se hazen con rara deuocion, y grauedad. Todos los Sabados del año se dize Missa con musica de la Concepcion de nuestra Señora. antes de la Conuentual de las Religiosas.

Los primeros Iueues del mes, se renueua el Santissimo Sacramento, està descubierto mientras se canta la Missa solemne; y vna Letania, con notable diferencia, y melodia de vozes; despues se encierra: son mas de ciento y cinquenta Missas las que celebran solemnemente. Ay estos Iueues distribucion a los Capellanes. Como los Viernes de la Quaresma por la tarde en q̃ay Sermõ, y se cãta el Psalmo del Miserere, con gran variedad de vozes, y instrumẽtos; para estos dias salio pequeña la Iglesia.

Celebranse con gran magestad tres Octauas, la principal la del Corpus, festejase con rara autoridad: porque el adorno es el que se ha dicho, imposible de pintarse: dizese cada dia Missa solemnissima, Sermon, y a la tarde Completas con gran musica, en todas Villancicos; despues se encierra el Señor cõ grãde autoridad. El Miercoles siguiente se celebra la Octaua (sin acabarse) ay de ordinario Missa Pontifical, y lo es la Procesion de la tarde; sale por la plaça que està antes del Conuento, adornase todo el sitio de colgaduras, y Altares. El Rey la acompaña, y su familia, con hachas,

el

el concurso es grande.

Demas de la Octaua se descubre el Santissimo Sacramento en este Real Conuento, los primeros dias de las tres Pascuas del año por las mañanas, y se encierra acabada la Missa mayor. El dia de la Ascension mientras Nona, que la canta la Capilla; y en otras ocasiones de guerras, y necessidades publicas.

El Principe nuestro Señor ha dotado otra Octaua al Apostol Santiago Patrõ de España, ay Missas solemnes todos los ocho dias, Sermon el dia, y la Octaua, y la fiesta, y Domingo que caen en ella. Repartense cada dia de los ocho cien reales de limosna entre soldados pobres, vistense seis, ay distribucion de Capellanes, es su gasto con la cera de seiscientos ducados.

La tercera Octaua es de la Expectacio del parto, dotada por la Reyna nuestra señora. Ay Visperas solemnes, Missa, y Sermon, el dia, y el de la Octaua, y Domingo, y fiesta, que caen dentro Missas solemnes los demas dias hasta el de antes de la Vigilia de Pascua, que la mañana es celebre por la Calenda; como por las Visperas la tarde. Los Maytines son de los mas celebres como los de los Reyes. Cantan vn Psalmo los Cantores, otro las Religiosas, alternando. Es el gasto desta Octaua, de quatro cientos ducados, sin ciento que se dan a la Madre Priora, para distribuir entre pobres vergonçantes; tiene todos los dias distribucion la Capilla.

Ay en esta santa Casa Iubileos todos los primeros dias de las tres Pascuas del año, el de la Encarnacion, San Agustin, Santa Monica, San Nicolas de Tolentino, San Felipe, y Santiago, y Santa Margarita, y otros.

Los Sufragios que se hazen por los Reyes Fundadores son muchos. El vltimo dia de Março (no estando ocupado) ò el Sabado de Ramos, se celebran las honras del Rey Don Felipe Tercero a los tres de Octubre: y las de la Reyna Doña Margarita: cuelgase la Capilla mayor con la rica colgadura que diximos, ponese en medio de la Capilla mayor sobre vna tarima vna gran tumba cubierta con vn paño de rica tela de oro de Milan, con labores realçadas de oro hilado, es negro, alcança a cubrir buena parte del suelo, dos almohadas de lo mismo a la cabezera, y sobre ellas vna Corona Imperial de plata al pie vna Cruz, cercanla ocho blandones de bronce, quatro de plata con hachas. Dizen los Capellanes el dia antes Visperas, vna vigilia de tres lecciones, Laudes con Musica; el dia siguiente Missa solemne, y Sermon: Algunos dias solemnes se dizen Responsos cantados por los Reyes, acabada la Missa como el de la Octaua del Corpus, y otros. El dia de la Commemoracion de los Difuntos, no es la menor solenidad, dizen los Cantores por la tarde con las Visperas Maytines de nueue lecciones, y Laudes con musica.

Hazese vn Aniuersario solemne a treze de Setiembre, por el Señor Rey Don Felipe Segundo, que es el dia en que murio.

Por Nouiembre otro por los Archiduques, Padres de la Reyna Doña Margarita. El Conuento dize cada mes dos Missas de Requiem por los Fundadores, y continuas oraciones por sus almas. Los Capellanes a tres, y a dos Missas cada semana, como diximos; son por todas mas de dos mil y quatro cientas. Y el Rey nuestro Señor D. Felipe Quarto ha dotado dos mil Missas rezadas cada año, mil el Principe su hijo, dizense por los Capellanes en los dias q̃les queda desembaraçados de las de su obligacion. Ansi mismo ha dotado su Alteza vna Capellania por las animas de purgatorio, que dize vn Capellan Doctor.

Tiene este Real Conuento todos los ministros, y criados necessarios para su seruicio, administracion, y cobrança de su hazienda, a quien da muy competentes salarios; monta la nomina de los referidos, doze mil y quinientos ducados bien pagados.

Dase a las Religiosas lo necessario para sus alimentos, y vestuario; mil ducados

dos para los gastos de la Sacristia, dozientos para lauãdera, dozientos y quarenta para la limosna ordinaria; hazen otras muchas a pobres vergonçantes cada dia.

Ay dos hermanas de afuera con habitos de San Agustin para acudir a recados de autoridad, principalmente a Palacio, y a Señoras.

Asisten continuamẽte cerca del Torno dos porteros; si el vno se embia à algũ recado, el otro jamas dexa el puesto. Nunca persona de fuera llega al Torno, sin hablar primero al portero; el da noticia a la Tornera de quien es, ò lo que quiere, y con su orden, ò da el recado al portero, ò llega à hablar al Torno.

Tiene su assiento en este Real Conuento, vna Hermandad que en vida de los Señores Reyes Don Felipe Tercero, y Doña Margarita se erigio de los criados de ambas Casas Reales, con la vocacion de la Anunciacion de nuestra Señora. Fue su fin particular despues del Culto, acudir a las necesidades de los criados; en especial a sus entierros, socorro de sus hijos, y mugeres. Es el Hermano mayor el Rey, y su principal Patron, y lo fueron sus Padres, que estan gozando de Dios, y fauorecieron esta fundacion, y firmaron el libro de las Constituciones: Son desta hermandad los Caualleros de la Camara, Mayordomos, Gefes de todos los oficios; y los de mas criados de las dos Casas, de Rey, y Reyna, que estan subordinados al Mayordomo mayor, y Sumiller de Corps. Celebra su principal fiesta el dia de la Anunciacion de nuestra Señora. Assentòse al principio en el Conuento de San Felipe, donde se hazia la fiesta con magestad notable, estando el Rey en su Cortina. Despues que se acabò este Conuento, se trasladò a el esta Hermandad. Assiste a esta fiesta el Rey desde su Tribuna. Comulgan todos los Hermanos a la Missa; y el dia que se celebra la Octaua, acompañan la Procesion con hachas, como diximos; lleua el Estandarte, que es muy rico, con Imagines bordadas del Misterio, y en el reuerso Armas Reales, vn Gentilhombre de la Camara del Rey. Enriquecio a esta Hermandadad Paulo Quinto Pontifice Romano, con muchas Indulgencias.

Esta Real Casa fue el vltimo nido en que viuio la Madre Mariana de San Ioseph algunos años, trabajò mucho en ponerle en el estado que oy vemos; las virtudes que en el exercitò son materia de los capitulos que se siguen, en que se vera que no ha sido la menor grandeza del Conuento, auer tenido en lo espiritual tal Fundadora.

CAPITVLO. X.

De la estrecha pobreza que la Venerable Madre guardò, y assentò en sus Monesterios.

VN GRAN Sieruo de Dios, muy enseñado de la Magestad Diuina, dezia, que la pobreza de espiritu consiste en enchirse vna alma de Dios, y de las cosas espirituales, y diuinas, que rica con este bien, facilmente desprecia quanto en este mundo luce, y es como vn vaso lleno de vn precioso valsamo, que no admite otro licor. Sustentase el alma del verdadero pobre de espiritu de vn manjar sustancialissimo, que es el mismo Dios, que le quita el gusto de todos los saynetes de la tierra, con que fastidia los bienes porque los hombres hanelan, que carecen deste bien.

Esta es la señal mas verdadera que da el glorioso Doctor San Agustin, si el hombre tiene a Dios, habla con el, dize assi. El alma que criaste, y marcaste con la lumbre de tu faz, hizistela tan capaz de tu magestad, que tu solo, y ninguna otra cosa la puede enchir, y llenar. Assi quando ella te tiene, està cumplido su deseo, y ya ninguna otra cosa acà de fuera le queda que desear. Cap. 30. Soliloquios.

Mas

Mas quando desea alguna cosa exterior señal manifiesta es, que no te tiene allà dentro: porque quando te posee, ninguna cosa mas tiene que desear: porque siendo tu Señor sumo, y total bien, no tiene que desear mas; pues posee todo el bien. Hasta aqui el Santo Doctor.

Deste principio tan verdadero, y cierto, se colige facilmente, en quan superior grado tuuo la Madre Mariana esta virtud de la pobreza de espiritu. Poseìa con gran abundancia a Dios, fauoreciola su diuina Magestad con tan copiosas auenidas de su gracia: gustò de aquel sumo bien con tantas ilustraciones, y bebiendo de la fuente del agua viua, como auia de auer sed de las cisternas rotas de la tierra; siendo cierto, que el buscarlas nace de la ceguedad del hombre.

Crecia en ellà este desprecio de las cosas humanas de vn superior conocimiento que tenia, de quanto impide su amor a la possession de las diuinas, que como las estimaua tanto, apartaua de si todos los impedimentos que podian embarazarla este gran bien: De aqui nacia viuir con vna gran desnudez, y desasimiento de todo lo criado; y dezia a sus Monjas muchas vezes, que en este despego de los afectos, consistia la verdadera pobreza, y les aconsejaua tuuiessen esta desnudez muy perfecta, aun de las cosas mas menudas que cada vna tuuiesse: porque entre Dios, y ellas no huuiesse impedimento que les estoruasse su comunicacion; que lo mismo era estar vn paxaro atado con vn hilo delgado, ò con vn bramãte fuerte; si qualquiera le estorua volar. Que mirassen lo que haze el hortelano quando riega vn vergel, que parece que està el agua represada aguardando a que le quiten lo que le impide la entrada para regalar la era, que assi nuestro Señor aguarda que de su parte se dispongan, no assiendose a cosillas que les puedẽ impedir à hazerles misericordias a manos llenas. O si supiessen, dezia, quan deseoso està de hazerles misericordias, y pues se auia dexado lo mas con el afecto, y efecto procurassen no assirse, ni a vn alfiler.

Fue el superior motiuo de su pobreza la imitacion de Iesu Christo su Esposo, que la impelia poderosamente à hazer finezas, y estremos, por parecerssele mucho en esta virtud que su Magestad tanto estimò. A esto exortaua a sus Monjas, diziendoles de ordinario: Hermanas mias creanme, que lo que importa es, que sigamos à Christo desnudas de todo lo criado; los que desean caminar aprisa, de todo se desembarazan para correr ligeros.

Lo que enseñaua de palabra, persuadia con la obra: imitò a su Señor quãto alcãçarõ sus fuerças, ayudadas de la diuina gracia; su habito era pobrissimo, viejo, y grossero; y sobre ser de sayal, traìale algunas vezes remendado, y como la jerga es tan grossera, se dexa bordar mal destos remiendos, que se veniã à los ojos; deseauan las Monjas que se quitasse aquel habito, y se lo rogauan, no lo alcançauan, dezia: Callẽ, quiten se de aì; pues que importa mas este que esotro, no hablen mas en esso. Dexauanla hasta que vna Religiosa le dixo: Cierto Madre, que han de pensar estas Señoras que entran en esta Casa, que lo haze por que la tengan por pobre: porque quien ha de pensar que no ay en la Encarnacion vn habito sin remiendos, para la Madre Priora? Quitòsele; terciò la prudencia para disimular la pobreza, que tal vez los remiendos se suelen coser cõ hilo de vanagloria; glorioso los llama muchas vezes San Geronimo, por la vanidad q̃ dellos sacaron algunos necios.

Las tocas, y los velos eran deste tenor. La vasquiña que sacò del Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, la durò hasta que murio, fueron mas de treinta y cinco años, no piensan que fue milagro que le durasse tãto, mas que fue vn raro amor a la pobreza, sustentòla todo este tiempo con remiendos, que apenas se descubria qual fuesse el paño de su primer origen. Esta vasquiña, como vna joya preciosa guar-

da con otras prendas de su amada Madre el Real Conuento de la Encarnacion con grande estima. La Madre Catalina de la Encarnacion viendola tan enamorada à este pobre habito, le dezia: Madre mia, que remendada anda esta pobre Fundadora. No le podia hazer mayor agassajo la Ropera que traerle las cosas mas viejas, y desechadas que tenia: y estas las dexaua dificultosamente. Dezianle algunas vezes sus Monjas: Hasta quando han de durar estos vestidos? respondia, hasta que no puedan mas, que como yo trabajo poco; durame mas que à las que trabajan.

Auia pedido a la Enfermera que le acudia, quando por falta de salud no podia baxar al Refectorio, que le truxesse los platos peores, y mas quebrados: obedecia por darle gusto, llenauanlo mal las Religiosas, y lo reñian a esta hermana; ella callaua, y se reia, por no dezir lo que le auian mandado. Quiso vna vez esta Enfermera lleuarle vna cosa que era de mas regalo de lo que de ordinario comia, y por facilitar que lo tomasse, limpiò vn casco de vn plato que andaua sobre las ollas, y lleuòselo en el, violo la Madre Priora alegròse, y le dio las gracias, agnoselo el gusto viendo era cosa de regalo; dixole: No tiene razon de traerme esto, deselo a vna enferma. Respondiole: Madre mia mire v. Reuerencia en el plato que viene, que es la cobertera de la olla, y no repare en lo que trae, Dios se lo ha embiado de limosna, comalo como pobre lo que le dan.

La pobreza de la celda era igual à la de la persona. Algunas personas que entran en el Conuento quando los Reyes, viendola, dezian. Aqui no tenemos que ver, esta no parece celda de Priora, su adorno era vna Cruz pequeña, tenia vn Christo pintado, que auia sido de la Santa Doña Luysa de Carbajal, teniala a su cabecera, estimauala por don particular que le dexò, partiendo à Inglaterra. Vna Cruz, y pila de agua bendita, sin diferencia de las demas; en la Cruz tenia pegado vn Christo de papel, y junto a los braços vn letrero en la pared, que dezia: *O benitas infinita*, y otro al pie de la Cruz, con esta letra: *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine*: esto en dos tiras de papel que subian àzia el Christo. Tenia vn banquillo tosco de pino, en que le ponian vn candil, ò vn candelero de Lata con vna vela de seuo, quando necessitaua de mas luz para escriuir. Otro vanquillo tambien pequeño, con vn cajon para papeles, donde tenia diferentes instrumentos, y bien asperos de penitencia, de que vsaua; sobre este tenia recado para escriuir, y algunos libros espirituales, pasto continuo de su espiritu. Vna estampa de papel sin marco, y vn corcho en que se sentaua, vn cestillo con recado de su labor; era ordinario hazer red de la grossera, para redecillas al Conuento, y quando algunos dias por sus ocupaciones no la podia hazer, se procuraua desquitar quando auia tiempo, y dezia con mucha gracia: Hagamos labor, no sea q̃ la hermana ropera me venga à pedir redecillas, y no tenga que le dar; y meriña. Nunca quiso, aunque se le importunò se le esteraße la celda en los mayores frios del hibierno, sino tenerla como todas. Solo vino en que la estera sobre q̃ tenia la cama fuesse vn poco mayor que las demas Religiosas, para que tuuiessen en que sentarse las que llegauan à hablarla. Su cama era vn jergon sobre la estera, admitio vn colchon sobre el, despues que le cargaron sus achaques, y vna sola manta en todos tiempos. No consintio le pusiessen cama de cordeles, por apretada que estuuo; tres dias antes que muriesse la admitio por obediencia, como en su lugar veremos. Estaua enemistada con el dinero; apenas Perlada le tocaua, hazia se entregasse luego a la depositaria, si le tomaua en la mano, era para dar limosna.

Su pobreza fue como de Fundadora de vna Recoleccion tan obseruante, siẽ-

do

do estilo de nuestro Señor muy ordinario, comunicar con grande abundancia este espiritu euangelico a los Fundadores de las Ordenes Mendicantes, que han de ser exemplares de vna gran posteridad de pobres de espiritu; esto se vio en los glorioſos Patriarcas, Santo Domingo, y San Francisco, que con tan grande rigor la guardaron en su vida, y la dexaron como vna preciosa herencia a sus Frayles. La Venerable Madre Mariana dotada de semejante zelo la introduxo en sus Conuentos con vn rigor notable. Las Constituciones que dexò de la pobreza, en comun, y en particular, exceden todas las fuerças humanas; mas estaua confiada en la bondad de Dios, auia de darles su gracia. Reparaua en cosas muy menudas; hallò en la celda de la enfermera vna camuesa por ventura, para darla a otra, diola vna riguroſa reprehension: porque la tenia en la celda. Entrando en la de otra Religiosa hallò en ella vnos pocos de saluados, diolos a la que iba con ella, para que los lleuasse a su lugar, y en el semblante mostrò lo que sentia, que en las celdas huuiesse mas de lo que manda la Constitucion. Aconsejaua a las Monjas, que si tuuiessen dos alfileres de sobra, ò si acaso los hallassen en el suelo, los pusiessen en vn lugar comun donde los hallasse las que los huuiessen menester. Vna Religiosa tenia vn alfiler grande, y pidiole licencia para tener otro, y no se la quiso dar. Mandaua boluiessen los libros que tenian en las celdas a la libreria luego que no los huuiessen menester. Aconsejò, que cada año lleuassen a registrar a la Perlada lo que tenian, como libros, y estampas, y otras menudencias. Solia poner en vn lugar comun recado con que hiziessen torcidas para luz en las celdas, y en el echò vna vez cera para que encendiessen. Ni vna escoba queria se pidiesse prestada sin licencia, diola para que se pudiessen prestar los velos para comulgar; en cosas tan menudas reparaua. Deziales muchas vezes. Amen mucho la pobreza, miren que es cosa muy delicada este voto. Estas pareceran menudencias a los que el adorno de sus celdas compite con los camarines de los Principes, y en barro, y vidro comen, y bebẽ oro; Mas no al q̃ le embaraçò vna correa, ciñendose de vna soga, y vnos çapatos rotos, y le llamaron la señora pobreza, ni a los que gozaron de su espiritu, como nuestra Madre Mariana.

Con dificultad daua licencia à las Monjas, para que pidiessen alguna cosa à parientes (tambien por tenerlas retiradas dellos) y diziendole vna Religiosa, que dezian, que como eran ricas en la Encarnacion, no queria que nayde las diesse nada; y no era bueno cobrar essa opinion; rioſe, y dixo: ya la entiendo, obremoslo mejor nosotras a los ojos de Dios, que lo demas no importa; piensen lo que pensaren, creanme, y no pidan nada a los de fuera, que si las dan algo, les parece que las tienen obligadas para que hagan sus negocios; y naturalmente quien recibe queda agradecida, y de aì se van siguiendo no pequeños inconuinientes, y es el camino por donde se suele relaxar la perfeccion; y assi quando yo muera cuiden mucho desto; en quanto yo viuiere, yo cuidarè, despues cuiden ellas.

Supo juntar con su gran zelo, y prudencia la grandeza, y magnificencia del Real Conuento de la Encarnacion con la pobreza religiosa, y dezia, que esta grandeza se auia de emplear en nuestro Señor, guardando las Religiosas el rigor de la pobreza, contentandose siempre con lo peor, y lo menos, con que pudiessen passar.

Consiguio lo que tanto desseaua con sus consejos, y exemplo, y exortaciones, es grande la pobreza; en particular la q̃ se guarda en esta Recoleccion, no puede imaginarse mas estrecha, generalmente en todos los Cõuẽtos, y el Real de la Encarnaciõ iguala a todos, aunq̃ los exceda en la apariẽcia exterior, y las Religiosas destagrã Casa imitã a Christo nuestro

biẽ cõ vna particularidad muy digna de aduertirse. Dize el glorioso Padre San Bernardo, de la pobreza deste Señor estas palabras: Gozaua en los cielos de vna abundancia eterna de todos los bienes; mas no se hallaua en ellos la pobreza. Esta andaua sobrada, y muy sobrada en la tierra, y el hombre no sabia su valor. El Hijo de Dios enamorado de ella, baxò para escogerla para si, y hazerla para nosotros preciosa, con la estimacion que della hizo: baxò de las inenarrables riquezas del cielo, y viniendo al mundo, no quiso estas riquezas que en el ay, sino que vino en tan gran pobreza, que recien nacido fue luego puesto en vn pesebre, por no auer otro lugar en aquel establo.

Las Religiosas deste Real Conuento de la Encarnacion, gozauan en las casas de sus padres, Grandes de España, Titulos, y Señores nobilissimos, de vna grande abundancia de todos los bienes de la tierra; mas no podian entre las joyas, y sedas, entre la muchedumbre de doncellas, y criados, entre la adulacion, y estruendo de oficios diuersos de su ser uicio; entre los manjares exquisitos que ofrecia la abundancia de la grandeza de sus casas, hallar la preciosa margarita de la pobreza Euangelica. Increible fortaleza de animo, dexan generosamente los palacios soberuiamente adornados, baxan a las pobres, y humildes celdas de la Encarnacion, à seruir de ser seruidas, gozanse con la comida pobre, cama dura, vestido grossero, rara soledad, y vna priuacion perpetua de quanto en el mundo ay agradable al gusto, para seguir pobres à aquel Señor, que desde los reales alcazares del cielo, baxò a estado tan pobre, que no tuuo don de reclinar la cabeça, sino es muriendo en vna almohada de espinas en la cama estrecha de la Cruz.

CAPITVLO. XI.

Quan marauillosamente resplandecio la Madre Mariana, en la virtud de la Humildad.

LA Virtud de la humildad es tan hermana de la pobreza de espiritu, que apenas se diferencia, sino es que se les mire a las manos. La primera bienauenturãça en que Christo nuestro bien promete el Reyno de los cielos a los pobres de espiritu, vnos Santos la entienden de la virtud de la humildad, otros de la pobreza que desprecia al mundo. Las mas de las operaciones de los justos que miran a estas virtudes, se pueden igualmẽte referir a qualquier dellas, siendo el mismo el origen, que es vna gran luz de Dios, que alumbra al alma, y le muestra su poquedad, y baxeza, y quanta es la miseria de la vida, la vileza de las cosas de la tierra, de que nace aborrecerse à si, y a ellas.

La humildad de la Madre Mariana fue rara, fue profunda en su interior, y exterior, en su espiritu, en sus obras, y palabras; y aunque esta vltima parte se dexaua ver mas con los ojos de los que la tratauan: porque las acciones eran tan continuas; la primera, la interior digo, patente llenamente a Dios, daua bastantes noticias de quan grande era.

Es estilo de aquel grande Artifice de Santos, quando quiere leuantar vn edificio insigne de santidad, ahondar profundamente los cimientos, vaciando, y aniquilando el sujeto con la virtud de la humildad, para llenar el alma de preciosas piedras, de dones, y tesoros de diuinas virtudes. Por lo dilatado, y pomposo de la gran copa de vn arbol se conoce la profundidad, y extensiõ de las raizes, y de las grandes misericordias de los fauores diuinos de la eleccion para tã grandes obras, como nuestro Se-

Señor predestinò a la Madre Mariana, se colige facilmente los profundos fundamentos de humildad, para que el edificio no faltasse.

Esta virtud de la humildad era vn exercicio continuo de su vida; porque la gran luz de Dios que esclarecia su alma, echaua igualmente rayos àzia riba, para conocer, y amar aquel infinito ser, y otros àzia si misma, estando continuamente deshaziendose, y aniquilandose, y estauan persuadidas sus hijas por lo que vian en sus obras, y palabras; que siempre mezclaua su propio conocimiento; y que assi como no perdia de vista a nuestro Señor, ni los grandes bienes que la estaua haziendo, tampoco se perdia à si misma de vista, pareciendole que en todo auia tenido con el mala correspondencia.

Esta verdad se ve con gran claridad en los discursos que hemos puesto de su vida, que en las palabras sentencias, el modo, y estilo con que habla, es vna leccion de humildad. Cuenta los grandes fauores, y misericordias que nuestro Señor la hazia, y habla de si con tan notable desprecio, que no parece pretende otra cosa, sino deshazerse, y aniquilarse; es en suma vna confession de sus imperfecciones, con tal encarecimiento, que quien no huuiera conocido los passos de su inculpable vida, y encerramiento desde muy niña, en los Claustros sagrados de los Monesterios, podia alguno pensar que en sus primeros años auia sido muy diuertida, y profana.

Nacio deste principio mismo aquel cuydado tan raro, en encubrir los fauores diuinos, y las riquezas que Dios depositò en su alma, con vna aduertencia tan continua, que en tantos años nunca lo echassen de ver sus hijas, hasta despues de su dichosa muerte, y aun de la otra parte de la vida, quiso que durasse la ignorancia de sus cosas, procurando con tanta diligencia auer a las manos sus papeles para quemarlos, como lo hizo con efecto, diziendo repetidamente aquellas palabras dignas de toda ponderacion. No ha de quedar en el mundo memoria de Mariana de San Ioseph. Este es el verdadero espiritu de los hijos de Dios. O quan diferente de los hijos del siglo; que vinculãdo dos yugadas vn juro que apenas cabe, y vna casa que se cae, repiten en vna clausula cien vezes, para que quede memoria de mi, de mi ambicion, de mi auaricia, y mi locura.

Era la Venerable Madre humilde de coraçõ, y de verdad; no ay palabras que cabalmente signifiquen quan baxamente sentia de su persona; de manera que su humildad no parecia acto ya virtuoso, sino connaturalizado, no auia conuersacion, ni accion alguna que no se baxasse al profundo de su nada. Hallauanla las Religiosas llena de lagrimas, y preguntandola que tenia, derramaua muchas mas, y respondia: Que quieren que sea, sino que tienen vna Perlada tan mala, y que les da tan mal exemplo, quanto mas me miro me hallo peor; y esto dezia con vn espiritu de humildad, y vn semblante tan tierno, y tan sentido, que mostraua bien lo que allà dẽtro quedaua.

En otra ocasion le hallò otra Religiosa con las mismas lagrimas, y preguntandole si queria alguna cosa, le dixo: No tengo nada, sino que soy tan mala, y tan desagradecida a nuestro Señor, que no sè como me sufre, encomiendeme a Dios, y pidale me perdone mis pecados.

Con este conocimiento tan profundo de su nada, salia vitoriosa en los mayores enquentros, q̃ contra vn humilde verdadero, en vano se arma todo el poder del infierno. En vna ocasion bien pesada, y bastante à ahogar el coraçõ mas alentado, la dixo la M. Isabel de la Cruz: No se congoje v. Reuerencia, respõdiola con vna seguridad de rostro, y vna alegria grande. No le dè cuidado hermana mia, que por la bondad de Dios no me congoja esto, y si me mostraua sentida en lo exterior, era porque cayesse esta persona en lo que hazia; mas acà dẽtro por la bõdad de nuestro Señor todo està quie-

to. Era el caso muy para sentirse, y espãta da la M. Isabel, le dixo: Cierto Madre, q̃ es mucho que en estas ocasiones no se ahogue. Respondiole cõ vn suspiro: Ay hermana, que en medio desta ocasiõ me estaua yo mirando a mi; y assi no solo juzgo que no me haze ninguna criatura agrauio, aunque me pisara, sino que antes hallo siempre que los agradecer. Cõ esta respuesta echò de ver, como se auia en las ocasiones, y que se descubria bien quan en lo profundo del conocimiento propio andaua siempre. De aqui nacia, que tan gustosamente; y mas tomaua las injurias, y afrentas que se le ofrecian, co mo pudiera otra persona muy buena las alabanças. Iamas la vieron triste, y desa brida por mas trabajos que tuuiesse; y dezia muchas vezes con vna alegria grã de: ò que buena cosa es ver al enemigo picado, y deshecho: ò que cosa tan gusto sa; esto dezia por el amor propio, a quiẽ llamaua su enemigo, y que no la podian dar mas buen rato, que quando dezian mal della; con esto viuia siempre cõ vna gran serenidad.

Era tan baxo el concepto que de si te nia, que estaua persuadida, que no auia cosa mas mala en el mundo que ella mis ma; de aqui nacia, que se guardaua mas de si, que de todos sus enemigos, y dezia muchas vezes, que no auia otro tan grã de en el mundo, como su amor propio; a este aborrecia sumamente, y de aqui le venia el alegrarse tanto quando la mur murauan, y leuantauan grandes testimonios.

Quando por sus oraciones, y de sus hijas se vian marauillosos efectos, lo a tribuìa todo a ellas; y a si cosa ninguna, al passo que Dios la engrandecia descõ fiaua de si, y dezia: yo para echarlo todo a perder soy buena enseñaua a sus hijas con obras, y palabras la humildad, y teniã las suyas mucha fuerça de qualquier manera que las hablasse.

Vna vez mandò con palabras de grã de humildad a vna Religiosa, que la en señasse a persinar (cosa que hazen los mas quando entran en las Iglesias, tan inaduertidamente, que apenas ay perso na que se persine bien.) Encogiose ella, como era razon, y la boluio a mandar q̃ lo hiziesse, y ella por obedecer lo hizo: a estas acciones daua tan grã perfecciõ, que mouia a deuocion a quien la via.

Auiendo estado en vna ocasion cier ta Religiosa algo desabrida, alcançò a verlo la Priora, embiòla a llamar, y re prehendiola con mas demostracion de sentimiento que otras vezes; y dixo que le auia de dar en penitencia cosa que sin tiesse mucho. Esperaua algun grã rigor. Mandòle dezir vna Salue, y que la ofre ciesse a nuestra Señora, para que la alcã çasse perdon de sus grandes pecados; y con ser esto tan poco, le parecio, que ha ziendose por ella, era mucho; y le dixo, no mirasse por quien lo hazia, sino que encomendasse a nuestro Señor a vna pe cadota, y por hazer vna obra de cari dad.

En los Capitulos, que son vna residẽ cia santa, que se toma a las Religiosas, de los descuidos, ò faltas de la semana: ò por dezirlo al cierto, es vn crisol en q̃ se perficionan las virtudes, la humildad, la mortificacion, la obediencia: junta de las sieruas de Dios, en que su Magestad se recompensa las muchas que hazen los hijos deste siglo para ofenderle. En este acto pues tan deuoto, daua notables exẽ plos de humildad, nunca menos se mos traua Perlada, solo era para que le ayu dassen à humillarse. Començaua, y aca baua los Capitulos, haziendoselos à si misma, gastando largo tiempo en dezir sus faltas, reprehendiendoselas, y algu nas vezes con tales lagrimas, y ternura, que causaua en todas los mismos efe tos: y a cada cosa que les aduertia, como falta de silencio, ò mortificaciõ, y otras imperfecciones que dan materia a estas conferencias santas; luego añadia mas, tal exemplo tienen en mi, y otras vezes dezia: Ya yo veo hermanas, que yo soy la causa de sus descuydos, y por todos caminos se estaua siempre culpando à si misma, y disculpando a todas, pedia per don del mal exemplo. En acabando el

Ca-

Capitulo dezia: estense todas quedas, y de vna en vna les iba besando la mano. Otras vezes se postraua en el suelo a la puerta por donde auian de salir, y les mãdaua passassen todas por encima, y esta humillacion vsaua otras vezes a la puerta del Coro, y Refectorio. Tal vez estando postrada hazia que vna Religiosa le pissasse la boca, quedaua destas humillaciones tan gozosa que se echaua bien de ver los aumentos que recibia su alma deste exercicio.

Vsò muy poco de las preeminencias de Perlada, limitando su humildad las acciones que otras tienen por necessarias para mostrar que lo son. Iamas llamò a sus subditas hijas, huyendo el honorifico titulo de Madre. Afligiala el auer de vsar en ocasiones de mayoria. Reusaua dar la mano a las Monjas, sintiendo pessadamente el darsela; y assi su Confessor por algun tiempo por consolarla mandò que no la diesse. Aunque fuesse en actos de comunidad, nunca queria vsar de mayoria, sino era en caso forçoso que no podia escusar, y las subditas le obligauan a ello. Con esto conseguia quanto deseaua; y en particular vn amor reuerẽcial, que vnas buenas subditas deuen tener a su Perlada: y en ninguna cosa se echaua tanto de ver la verdad de su espiritu humildissimo, como el que pegaua a sus hijas con estas sus acciones.

Para que la Prelacia continuada por tanto numero de años, no hiziesse vna ligera mella en su humildad, tenia escrito en vn papel este recuerdo.

El ser mayor en la Religion, lo mis-
"mo es que ser mas humilde, mas miseri-
"cordiosa, mas devota, y mas frequente
"en la oracion; como mas necesitada
"del diuino fauor, y de mayor luz del cie-
"lo para tan importante oficio, del qual
"depende mucho bien, ò daño espiritual
"de las subditas.

" Este arancel que se puso, obseruaua con suma puntualidad. Era Perlada humilde, estimaua sus subditas con extremo, teniendose por inferior a toda humana criatura. Y era esto de manera, que con ser su capacidad la que todos saben, no se fiaua de si, tomando consejo aun de las que le eran muy inferiores. Pidio consejo en vna ocasion de grande importancia para la comunidad, a vna Religiosa, siendo muy moza, y con otras hazia lo mismo: desta manera se aniquilaua la que Dios auia adornado con tantos, y tan grandes dones, y virtudes de entendimiento, y voluntad.

Estimaua en mucho a las personas q̃ sentia auẽtajadas en esta virtud, y se vio que besaua la tierra donde auia puesto los pies la Madre Francisca de San Ambrosio, que fue Supriora, y Maestra de Nouicias, hasta que murio: porque era humildissima, y exemplo de perfecciõ, y religion.

Desta humildad que tan entrañada tenia en el alma, nacia vna afabilidad, suauidad, y dulçura en su trato, que a pocos dias que se le comunicasse robaua à qualquiera el coraçon, y esta es la causa de auer dexado tan perpetua su memoria en los coraçones de sus hijas.

CAPITVLO. XII.

Prosigue la virtud de la humildad, y doctrina que de ella daua.

DEL Sentir, y del obrar humilde vengamos a la humildad en las palabras, que eran el mostrador de su interior humildissimo. Como andaua tan sumida en su nada, en todo le parecia hazian con ella mas de lo que merecia; y assi quando auia menester alguna cosa, rogaua con palabras humildes, si querian hazerla aquella caridad, como sino fuera obligacion el acudirla. Vna Religiosa le solia dezir, que no le mandasse nada de aquella manera; porq̃ la mortificaua mucho: respondiola: pues no se mortifique, sino sufra a esta vieja. Sobre esto era raro el agradecimiento que mostraua por qualquier cosa que por

por ella se hiziesse, teniēdose por indigna de qualquier beneficio, y mostrandolo con palabras de agradecimiento.

El dezir mal de si, era ordinario en todas ocasiones, de modo que algunas Religiosas lo sentian tanto, que solian con destreza mudar platica, ò preguntarle qualquiera cosa de importancia, por diuertirla, y atajarla para que lo dexasse, q̄ no cessara en abatimiento suyo, sino le fueran a la mano, y alguna vez dezia: Es bueno quitar la palabra de la boca à la vieja. Dezialas muchas vezes: O Hermanas, que lastima les tengo, en que tēgan tan mal exemplar en mi, y que ayan de estar sujetas, y obedecer a vna criatura tan miserable; mas esto mismo les ha de alegrar: porque serà su obediencia, y sus obras mas meritorias, y agradables al Señor, a quien yo deseo que miren en todo quanto hazen, y con esto se facilitarà su obediencia, y todo lo demas que tienen que sufrir en mi.

No solamente daua muestra de su mucha humildad, en dezir estas palabras de desprecio, sino en ver quan de coraçon le salian, y era para ella de mucho gusto quando se le ofrecia ocasion para poder las dezir, y quando via que sus Monjas mostrauan sentimiento en verla dilatar en estas palabras, dezia: Que mayor verdad digo yo que esta? Solia dezir, que no merecia andar debaxo de los pies de todos. O si supieran (dezia) que Priora tienen, no hizieran el caso que hazē de mi, sino que nuestro Señor por castigo de mis pecados permite, que esten engañadas. Su ordinario apellido era llamarse jumento.

Eran tā encarecidas las palabras que dezia en su deshonor, y nota, que vna Religiosa admirada desto, se ponia a considerar, y aun preguntaua à alguna de sus compañeras, como podia dezir aquello su Priora con verdad. No es facil respōder a la pregunta. El mismo pleyto podia poner al Serafin humano San Francisco, que dezia era el mayor pecador, y mas ingrato de todos los hombres; y a el Cherubin Sāto Domingo q̄ antes de entrar en qualquier Villa, ò Ciudad hincado de rodillas se ponia en oracion, y pedia a Dios que no mirasse sus culpas, y q̄ por entrar el en aquel pueblo, no mostrasse contra el su ira, y por sus pecados le castigasse. Estos santissimos Patriarcas, que no conocio su siglo santidad mas prodigiosa, hablaron de si desta manera, y no sentia el coraçon otra cosa de lo que dezian por la boca, que lo contrario repugnaua a su verdad, y virtud. En esta duda discurren los doctos largamente; no es deste lugar esta disputa. So lo se puede dezir, entre otras muchas razones; ser esta humildad de la suprema esfera de la mayor santidad, y proceder de vna clarissima luz que nuestro Señor infunde en el alma de los Santos, cō que ven claramente la grandeza de las misericordias que nuestro Señor les haze, y los singulares dones de su liberalidad con que los està enriqueciēdo, y por otra parte ven la cortedad de su correspondencia; forçosa a la flaqueza humana, incapaz de atenerse con la bondad diuina, de donde nace llamarse, y tenerse por pecadores, y ingratos. Anda nuestro Señor adelantado siēpre en las mercedes; no pueden seguirle por grandes q̄ sean los seruicios; cargan sobre si la culpa viendose vencidos en esta competēcia. Preguntandole vna Religiosa a la Madre Mariana, como podia cō verdad dezir de si tantos males, respondio lo q̄ el glorioso San Francisco, a semejante pregunta (y es otra solucion desta duda) verdaderamente entiendo, y creo, que si Dios huuiera hecho con vn ladron, y cō el mayor de todos los pecadores las misericordias, y beneficios que ha hecho con migo, que fuera mucho mejor que yo, y que fuera mas agradecido: y por el contrario entiendo, y creo que si Dios leuantasse su mano de mi, y no me tuuiesse, que yo cometeria mayores males que todos los hombres, y seria peor que todos ellos, y por esto digo, que soy el mayor pecador, y mas ingrato de todos los hombres.

P. M Rodriguez 2 p tract. 3. c 34.

Puedese con mucho fundamento ten-

tender que la humildad de la Madre Mariana fue muy parecida a la de los Sãtos Patriarcas, no solo en la sustancia, sino en el grado. Tenia siempre presente la humildad de Iesu Christo su Esposo, a quien deseaua imitar; y ponderaua de ordinario aquellas palabras de San Pablo. Que se anonadò Christo nuestro bien, y tomò forma de sieruo; aqui se dilataua como quien entendia este lenguaje, con que le crecian las ansias de mas, y mas aniquilarse, y deshazerse.

Era tan enamorada desta virtud, que no cessaua en sus alabanças. Daua a sus hijas continuos documentos para que la procurassen: deziales muchas vezes: Miren el espiritu de Dios, es como el agua, que donde quiera que halla lugar mas baxo en la tierra, alli se va sin resistencia. Y el Espiritu Santo haze lo mismo en las almas, en viendo que estan ahondando en su nada, y propio conocimiento; y al passo que va el alma vaciãdose de si misma, que es como ir sacando tierra, y haziendo bacio, va el amor del Señor llenandola de si mismo: todas sus palabras eran grano.

Exortaua a esta virtud con este exemplo; que vnos sembrados de trigo en el lugar donde cayò mas estiercol, fertiliza mas el grano; y assi si vn alma ahonda en el conocimiẽto propio, crece mas la humildad, y con ella todas las demas virtudes; y se puede afirmar, que assi le sucedia.

Y añadia, que con serle a Dios todas las cosas possibles, sola vna, a nuestro modo de hablar, parecia le era impossible dexar de comunicarse a vna alma humilde; y assi sentia qualquiera falta que huuiera en ella, y la reprehendia cõ mas severidad que otras.

Traìales muchas vezes las palabras de Christo nuestro bien: Aprended de mi, que soy manso, y humilde de coraçon, y deseaua mucho se auentajassen sus hijas en estas dos virtudes, humildad, y mansedumbre que Christo nuestro Señor dixo, que aprendiessen del, y le imitassen, y añadia, que con ser Dios de infinita grãdeza, no nos pedia le imitassemos en cosas grandes, sino en cosa tan facil, como ser mansas, y humildes, y como fue tan gran discipula deste soberano Maestro, ponia por obra las lecciones que le daua con gran perfeccion: y dezia muchas vezes, que nosotros aunq̃ mas nos deshiziessemos, y abatiessemos; no era tanto humildad, sino conocer lo que somos, y la verdad: que esta virtud con Christo se auia subido al cielo, y q̃ no auia dexado acà sino vnos andragitos, y vna vizlũbre della; porque es virtud muy superior, y el alma que la tiene roba a su magestad el coraçon; y mora en ella muy de assiento, y que es imposssible dexar de comunicar al alma que es humilde de verdad.

No se contentaua con los consejos q̃ daua en Comunidad a cerca desta virtud, a cada vna de por si pedia, que procurasse abaxarse, y hũdirse, y deshazerse, dezia con tal afecto, que parece queria que la humildad aniquilasse a sus subditas, y el amor de Dios las transformasse en su diuina Magestad, sin demostraciones publicas, sino las que se pueden conjeturar de vna vida irreprehensible, siendo no solo puntuales en cumplir sus obligaciones, sino feruorosas en disimularlas.

Traìa tambien en papelitos recuerdos para si, y los daua a sus Monjas, para que no dexassen oluidar este exercicio. En vno dezia: Entendi que ponga todo mi cuidado en humillarme, como me lo enseña nuestra Señora, en aquellas palabras; *Quia respexit humilitatem*, y el exemplo de los demas Santos; en particular nuestro Padre San Agustin, en las quatro respuestas que dio, refiriendo siẽpre, que el medio poderoso para alcançar la perfeccion, es la humildad, y que con ella llegarè a lo que deseo de tener morada de assiento en el altissimo lugar del coraçon de Christo, y que bienes ay en el *en otro*.

No se han de amar, ni embidiar las grandezas, y señorios, sino lo que mas nos ayuda a ser humildes, y a ninguna cosa

,,cosa se ha de llamar grande, sino al co-
,,raçon, que sabe despreciar riquezas por
,,Dios.

,, En otro, Huir mucho el dezir en qual
,,quiera ocasion, pareceme, aunque sea
,,preguntada, y a la palabra, yo examinar-
,,la mucho: porq̃ el amor propio es muy
,,sutil, y se entra por qualquier resqui-
,,cio.

,, En otro mostrò bien su humildad.
,,Ay de mi quan tarde me he leuantado, y
,,quan tarde vengo a la labrança de vues-
,,tra diuina heredad Señor mio, y para q̃
,,del todo no pierda el jornal, dadme gra
,,cia a mi indigna, para os seruir, y sea de
,,vos escogida, para que del todo destier-
,,re de mi la memoria de los vicios, y to-
,,do pensamiento que de vos me apar-
,,ta.

Su humildad dictò este papel que da-
,,ua a sus hijas. Hermana mia no sea floxa,
,,que no quiere nuestro Señor que se pa-
,,rezca a su madre, ni q̃ por la cõpañia de
,,tantos años se le pegue esta peste, sino
,,que le imite a el, que es su verdadero Pa-
,,dre.

La humildad de la Madre Mariana de San Ioseph, tuuo vna particularidad muy digna de ponderarse; porque declara mucho su fineza. Fue sin duda de las personas de su estado, que llegaron con la profesion religiosa, a tener mayor estimacion entre personajes grandes, como en su lugar diremos: La merced que le hizo la Serenissima Reyna Doña Margarita, fue muy singular, durò poco como la vida de la santa Reyna. El Rey nuestro Señor Don Felipe Tercero la estimò de manera, que apenas se lee en Historias fauor semejante: El Conuento Real de la Encarnacion, es como vn quarto de Palacio, està vnido a el, como diximos, con vn passadiço; y assi le frequentan los Reyes de ordinario, por la deuocion que le tienen, y serles vn santo diuertimiento de las grandes ocupaciones del gouierno. El santo, y piadoso Rey por la grande estima que tenia de la Madre Priora de la Encarnacion, passaua muchas vezes al Conuento, y gastaua largos ratos con ella, en santas conuersaciones, y algunas estando enferma, lleuaua siempre sus hijos, entrauan en la celda de la Priora, y saliendo sus Altezas à diuertirse por la Casa, quedaua el Rey por largo espacio con la enferma, y otras Religiosas. Este fauor durò por muchos años, y fue publico en la Corte. Huuo cierta Señora, que pareciendole muy dificultoso compadecerse tanta priuança de Rey, con humildad, preguntò a vna Religiosa desta Casa, si la M. Priora era humilde, respondiole: Señora nuestra Madre es santa, y no lo fuera su Reuerencia si le faltara essa virtud, que es fundamento de todas las virtudes.

Entre tan crecidos fauores conseruò su humildad la Madre Mariana, sin la menor quiebra, ni mella; y merecio la admiracion que a semejante virtud dixo deuerse San Bernardo: *Magna prorsus, & rara virtus humilitas honorata.* Grande, y rara virtud la humildad, veñe rada: Cosa es admirable, que vno sea hõ rado, y estimado de todos, y tenido por santo, y por varon diuino, y se quede tan entero en la verdad de su baxeza, y de su nada, como sino huuiera en el cosa digna de estima: *Hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico*, dize el mismo Santo. Esto juzgo es mas admirable que las mismas virtudes.

Este honor, y estimacion tan grande, y tan continuo, y de tan gran Monarca, (la misma merced le hazian sus hijos) fue vna cruz interior en que estuuo continuamente clauado el humildissimo espiritu desta Esposa de Christo. Ay Cruz de oprobios, y afrentas, es ordinaria, y segura. Ay Cruz de honor, y estima, y para el humilde pessadissima. El gran Doctor San Geronimo, dize de la glorioſa Santa Paula, nobilissima Romana, quando del todo se entregò a la imitacion de Christo, lo que padecia en esta parte. No pudo (dize) largo tiempo sufrir el concurso de las Señoras, y Nobles que frequentauan su casa, y las cõtinuas visitas deuidas a la grandeza de su linage, y nobilissima familia. Congo-

xa-

xauala su honor, y apresuraua huir, y retirarse de las vozes que la alabauã. Hasta aqui el Santo. Y pudo con ella tanto este tormento, que dexò a Roma, y sus hijos, y pariẽtes, y se retirò a Belen, con otros fines tambien altissimos. Desahogo que no pudo conseguir la Madre Mariana, siendole por esta razon prision el Monesterio, que por otras le era estaciõ dulcissima. Traìa este clauo tan fixo en el coraçon, y tan presente, que siempre que probaua la pluma para escriuir, ponia estas palabras; *Siue per infamiam, siue per bonam famam.*

Puso en vn papel mas dilatadamente este sentimiento, en que se verà su interior humildissimo, con mas claridad q̃ quanto hemos dilineado en este corto bosquejo, en que hemos procurado manifestar su humildad. Dizese assi: Añode 1612. Estando afligida, mirando como "Christo fue despreciado de los Reyes, y "Principes, y como le siguieron en esto "sus Apostoles, y todos los Santos, vien-"dome yo honrada, y estimada, y ya casi "sin esperança deste no conocido bien, "llorando por el, bolui a nuestro Señor, "quexandome porque me auia traido a-"qui a donde me parecia no auia de tener "ocasiones de desprecio, que tanto abra-"çò por mi, y no acordandome en esta o-"casion de ningun amigo suyo que hu-"uiesse sido estimado, y honrado, como "yo lo era. A este tiempo se me dixo, me "acordasse del Santo Patriarca Ioseph, q̃ "despreciado de sus hermanos, y de vna "carcel a donde fue puesto, le sacò este Se-"ñor, y le hizo Virrey de Egipto, ò Go-"uernador, por la gran priuança que tú-"uo con el Rey, y que me fuesse acordan-"do de los caminos, y acaecimientos por "donde me auia traido aqui, y todos me "los mostrò bien claros; y como fueron "trazas suyas los desprecios, y tribulacio-"nes passadas, quitoseme la pena, y dolor "que me traia muy fatigada, y se me mos-"trò la grandeza de animo, y santidad de "aqueste Santo Patriarca; de la fidelidad "que guardò a este Señor, y como se dexò "gouernar de su prouidencia en el tiem-po del trabajo, y despues del, y como, nada le apartò de su fin; con lo qual no, fue menor en los ojos de Dios, quando, mandaua que quando obedecia, y era, menor.

CAPITVLO. XIII.

De la gran pureza de Costumbres, y Conciencia de la Madre Mariana.

COMPadecese ser justo con algunos defectos, achaques de nuestra naturaleza; la perfeccion supone gran pureza de costumbres, y conciencia. O fin alto de la Religion Catolica, que a los que con verdad siguen las sendas que enseñas, llegan a tal santidad de vida, que diferencian poco de los Angeles del Cielo en candidez, y pureza. Argumento grande de tu verdad, y con que convences a los que neciamente te han dexado, llenando el mundo de errores, y de vicios, convirtiendo hombres de razon en fieras: ò si pudieran los mas perfidos Sectarios ver de cerca el exemplo de perfeccion que vamos proponiendo, no dudo que se rindieran a su verdad, viendo en la naturaleza del sexo femenil, tan espiritualizada, y tan diuina, reconocieran la mano del Altissimo, y el poder de la diuina gracia, que solo se comunica a los hijos de la Iglesia Romana, que professa la Religion verdadera.

Fue la Madre Mariana de San Ioseph en sus costumbres, y vida, vn espejo cristalino. Testifican muchas Religiosas q̃ la trataron veinte, y otras treinta años, no auer notado en ella, en tan largo discurso, imperfeccion considerable. Fue tan consumada en todas las virtudes, q̃ hasta en las acciones exteriores no se le vio jamas vna que fuesse culpable, ni q̃ pudiesse parecerlo, sino que todas las tenia medidas con el mayor ajustamiento que en este mundo se puede exercitar, en caminadas a la mayor gloria de Dios, y prouecho de sus subditas.

Afir-

Afirma vna Religiosa, que en muchos años que la tratò muy de cerca, la vio obrar, no como persona que aspirava a la perfeccion solamẽte, sino como quiẽ auia llegado a la cumbre della, y como Aguila Real se remõtaua a la esfera del fuego del Sol diuino de justicia, prouocando tambien a sus hijas a que hiziessen lo mismo cõ su doctrina, y exemplo en todas ocasiones.

En sus palabras, y obras mostraua que tenia fundado el edificio de la perfeccion, no sobre arena, sino en la piedra viua, y fundamental, que es la imitacion de Christo, al qual parecia estar tan vnida, que no pensaua, ni hablaua en otra cosa, mostrando en esto, que alli tenia su coraçon donde estáua su tesoro.

Viuia con gran desasimiento, y desnudez de todo lo que podia amancillar su interior, y con vn espiritu tan desinteressado, y limpio del poluo del propio amor, que dezia, no deseaua otra cosa en todo lo que pretendia, sino la gloria de Dios, que parece le auia dado aquel espiritu que llaman principal.

Iuntaronse en ella todas las virtudes, y la perfeccion dellas, y executarlas cõsumadamẽte. Parecia su espiritu el agua de Angeles, sacada de vna mistura de diuersas flores; y las misericordias diuinas, parece llenauan el coraçon, y el alma desta Religiosa virgẽ, y la hizo nuestro Señor como vna esponja espiritual, que se empapaua en las corrientes de la fuente de agua viua, de donde se le comunicò vn espiritu que parecia quinta essencia de perfeccion; y assi confiessan sus hijas que la trataron, que les es imposible el declarar el conceto que de su Santidad tienen, y que por lo que exteriormente mostraua en la perfeccion de todas sus acciones, si se atendieran con atencion, era leer en vn perfecto libro, donde todas las virtudes estauan en su esfera, y vna Religiosa que andaua con este cuydado, afirma, que no diferenciaua sus cosas de las que via alabar en los Santos, y que en su proporcion se le podian acomodar aquellas palabras: *Sola fine exemplo*: porque fue rara en dotes naturales, y sobrenaturales; y que se puede dezir sin encarecer, que fue la primera muger de su tiempo, y honra de las demas.

Era tal la pureza de su vida, que vn dia estando para comulgar hizo vna accion, que aun imperfeccion juzgaron q̃ no era; llegando a la ventanilla para comulgar, fue tal su escrupulo, que alli se lo dixo al Confessor, que no le causò pequeña admiracion; mas era tan diestro en guiar almas, y mortificarlas, que no hizo demostracion, antes echando de ver la nouedad que podia auer causado en las que lo vieron, dixo a vna dellas: Iesus, y que Priora tan tonta tienen.

Para prouocarse a esta pureza, y santidad de vida, tenia escrito en varios papeles estos recuerdos. En vno. Si me precio Dios la vida para grangear la eterna; todo lo que no es obrar para buscarla, es ocioso; pues que hago quando no velo siempre para alcançar este bien, para que se me dio la vida que se ha de acabar, quando se comiençe la eterna; en la qual no sè la suerte que me ha de caber?

Para este fin se propuso este arancel. He de procurar este año de 1623. Viuir escondida en Christo Señor nuestro, y huir de todo lo que no es su voluntad: porque no me eche de si, y por hazerla, que es el mayor tesoro que en esta vida puedo desear. Y para acertar à hazer biẽ esta labor, mirarè la atencion con que se empleò este Señor en redimirme, suplicandole, que me la comunique: para que yo pueda cumplir con este exercicio, presentarè por intercessores a su santissima Madre, y al glorioso San Ioseph. En otro. O quando quitados todos los impedimientos de mi alma, me hareis, Señor mio vn espiritu con vos, juntandome, y vniendome a vos para siempre!

Y en otro dize. Aparejad amado Señor mio, en mi alma vna apacible, y deleitosa morada para vos, donde viuais, para siempre, que tengais vuestras delicias.

En

En otro. Ea Señor, y Padre mio, perdonad a esta hija ingrata, y desconocida a tantas mercedes como le aueis hecho.

Teniase puesto este cartel de su letra, para si, y sus Monjas. Pobreza. Desprecio, y Dolor. Pureza. Cruz, y Amor. Quiere dezir esta Pureza, ha de ser vn continuo cuidado de negarse, y purificarse de todo cuidado no necessario, y obligatorio al estado, y profession. La Cruz ha de ser vn exercicio de aquellas palabras de nuestro Padre. Conozcame yo, y conozcate yo con desprecio mio, y estimacion de que se conozca mi miseria, mortificaciones con actos diferētes. El exercicio de Amor entrādose en Dios y descansando en el todo el tiempo que el diere licencia, sin que sea perderle cō ocio disfrazado a titulo de amor.

Exortauase con lo que tenia escrito en vn papel. Hermana viua para Dios, y pidale le de fuerças, y salud, que ya sabe es el que mortifica la carne, y la viuifica, y es menester auiuar, que se nos passa el tiempo, y tiene gana este Señor de manifestarse aprisa. Hermana que falta mucho por andar.

Como era tan amiga de la perfecciō, y la deseaua en sus Monjas, las queria a todas con desasimiento de criaturas, y para que los beneficios de los de afuera, no fuessen grillos para seguir a Christo, no queria pidiessen a los de fuera cosa alguna por lo que impide la libertad religiosa, y poder cumplir sus obligaciones sin respetos humanos que impidā lo mejor. Hablauales varias vezes de la pureza del alma, y qual es la que quiere nuestro Señor que tengan las almas que su Magestad escoje para esta correspondencia. Y con la luz, y superioridad de espiritu q̄ tenia, les dezia. No sè yo como me darè a entender, sino es con vna comparacion. Imaginen vn cristal clarissimo, y muy resplandeciente, y limpio; pues vayanle pegando vna motica, ya de vn pelo, ya de vna salpicadura de tinta, y consideren que lastima se les hiziera ver aquel cristal tā hermoso, y lindo con aquellas fealdades; pues mirē lo mismo es vna alma; que ella por si sola estando en gracia de Dios, es como vn cristal purissimo; y si la vā pegando vna faltilla, y vna imperfeccion, ya de la palabra desabrida, ya el descuido de la obediencia, y la palabra sin necessidad, y cosas semejantes. Si vn cristal, como dixe, causa dolor, y compassion, que se podrà sentir, ver vn alma desta manera: ò de quantos bienes carecemos por esta falta de atencion! Hermanas mias no sean flojas, miren que pierden mucho por no atender a la verdadera mortificacion.

Reparaua en menudencias muy delgadas: porque estas se hā de euitar entre personas que tratan de perfeccion; y assi aconsejaua a sus hijas que lo hiziessen, y dezia. Pensaràn hermanas mias q̄ estas, son menudencias; pues sepan que no lo son, sino de mucha importancia; para guardar las mayores, se han de guardar las que no lo son; porque no lleguemos a faltar, ni con mucho. Y a este proposito dezia, que quando mandò Dios a los, de su pueblo que no bebiessen vino, ni comiessen vbas, ni los granillos. Y assi quando se ofrecian menudencias, dezia con su buena gracia. Hermanas, ni los granillos. En vna ocasion, dixo cierta Religiosa vna cosa indiferente, y sin duda la dixo con buena intencion; la Madre Mariana mostrò sentirlo mucho, y lo aduirtio: la Religiosa que la amaua, y respetaua, se congojò de verla assi enojada; las demas que estauan presentes disculparon a la Religiosa ya ausente; la santa Madre les dixo, que no auia menester disculpa; porque conocia la intēcion de la Religiosa; mas que auia hecho aquello por mejor. Dezia muchas vezes a sus hijas. O Hermanas si viessen las cosas tan menuditas q̄ impidē a vna alma para la perfeccion de vnion q̄ deue tener con Dios; pues miren bien quando llueue tan menudito, y apriesa, que espesa cae el agua en la tierra; pues assi llueue Dios misericordias en vna alma que se dispone, y desocupa el coraçon para Dios, y otras vezes. Hermanas mias, obremos de la misma manera que,

,,sino huuiera en el Cielo, y en la tier-
,,ra mas que Dios, y el espiritu de cada
,,vna.
,, En otra parte, Dexadas todas las co-
,,sas descansar en Dios.

Remare este capitulo por ser tan propio de lo discurrido en el, vn papel de la Bienauenturada Doña Luisa de Carbajal; tã conocida en estos, y otros Reinos. Descubrese en el la vniformidad de los espiritus destas dos insignes mugeres, y queridas amigas. Pagara tambien el hospedaje de su venerable cuerpo en el Relicario del Real Conuento de la Encarnacion, con esta fruta de postre, q̃ muestra biẽ la sabiduria desta ilustre virgen, dize assi.

Iesus Maria Ioseph.

,,PRimero que el amor transforme
,,al amante en el amado, los haze en
,,tanto grado semejantes, que pare-
,,ce que se podria ver el vno en el otro,
,,como en espejo, y es tan necessaria dis-
,,posicion para que pueda la transforma-
,,cion de amor, y vnion inseparable tener
,,efeto, que no sera posible si el amor no
,,perficiona la semejança en lo interior
,,del alma, y en lo exterior de todo quan-
,,to ser pueda al estado de cada vno, de
,,manera que no quede nada de lo que es-
,,tà en nuestra mano que no se execute va
,,lerosamente.
,, Y el alma que se contenta con pare-
,,cerse en parte al amado, y no en aquel
,,todo que podria, en parte le ama tan so-
,,lamente; y lo que a este todo falta, algun
,,amor lo hinche, y suple como remien-
,,do viejo en vestidura nueua; este ha de
,,ser el propio sin duda, el qual se suele ce
,,bar en vnas cosas, ò en otras, y hablando
,,de los espirituales, es de ordinario en
,,las siguientes.
,, Comodidades en diuersas materias;
,,Deudos que impiden estrañamente, y su
,,comunicacion, a que el natural se ase cõ
,,facilidad, y mientras es de baxo de me-
,,jor color, tanto q̃ peor para perfeccion;
,,porque el engaño, y el daño se deshara
con mas dificultad. Trazas nuestras en,
millones de cosas de menudencias muy,
encaxadas en la voluntad: Deseo dema-,
siado para conseruar la salud, y la vida.,
Gustos disimulados en el tratamiento,
ordinario de la persona, y regalillos.,
Apegamiento al modo de vida que se,
tiene, ò al lugar, no siendo puesto en per,
feccion, ni nivelado por ella. Amora,
Confessores, y Padres espirituales, apas-,
sionado, y sin su limite. Vanaglorias es-,
pirituales muy delicadas. Vanaglorias,
temporales (que entiendo por las que no,
son en materia de espiritu, y santidad) y,
hontillas de mil maneras apegadas a,
los hueSSos. Imperfecto apegamiento a,
gustos espirituales en materia de ora-,
cion. Poca mortificacion en el querer,
parecer bien, y de buen talle, y disposi-,
cion; mayormente en personas moças,
y en mugeres es esto mucho mas, que,
aunque sea por via sutil, y delicada, no,
tanto que no se dexe conocer si se exa-,
mina. Vnas raycillas entrañadas de pro,
pia voluntad, y propio juizio, no muy,
prouado lo vno, ni lo otro, ni mortifica,
do por mano agena, y otras muchas co-,
sas semejantes a estas en q̃ traua el amor,
propio, que es sin duda su fundamento:,
y este propio amor vn remiendo que se,
hecha al amor de Dios, y todo lo sobre,
dicho lo es en la imitacion de Christo,
aun en lo exterior a los ojos de los que,
lo ven, que no todos ven, y queda vna,
vida, y vna alma remẽdada, y hecha in-,
digna de nombre de Esposa, y de la me-,
sa, y talamo; que como tal podia pretẽ-,
der de su esposo celestial. Plegue a Dios,
que las almas que en esto tuuieron luz, y,
llamamiento, y se escusaron, y empere-,
cearon de le responder, no sean echados,
en las tinieblas exteriores, como el que,
fue hallado sin vestidura de boda, aun-,
que era sieruo; porque es vn malisimo,
y peligroso desliciadero el propio a-,
mor, que en lo ya referido se ceua,
y se descubre en gran
manera.

La

CAPITVLO. XIIII.

La gran Prudencia de que nuestro Señor la dotò en el gouierno, assi en lo espiritual como en lo temporal.

LA Diuina sabiduria haze todas las cosas conformes a los fines para que las ordena; y assi leemos en las diuinas Letras, que escogio a Oliab para maestro de la fabrica del Arca, y a otros Varones grandes para diferentes empleos; es cierto que a cada qual hizo idoneo ministro del ministerio para que le quiso. Conforme a esta dotrina, que es muy cierta, auiendo escogido Dios a la Madre Mariana de Sã Ioseph, para Madre, y Maestra de tan santas almas, fue muy conuiniente darle el espiritu, y luz a esta medida.

Dotòla nuestro Señor de vna prudẽcia, y discrecion grande (atributo primero de los que gouiernan) a esta prudẽcia natural sobreuino la luz de la gracia en grado superior, y grande, con que eran seguros los aciertos. Concurrieron en ella todas las partes que se requierẽ para biẽ gouernar, y encaminar las almas a la perfecciõ, y haziase respetar, y amar juntamente. Era este vn don infuso: porque de su natural era muy afable, y su trato muy llano, y gustoso; mas siempre cõseruãdo la autoridad q̃ pide la prelacia.

Tuuo gran luz para guiar sus hijas, jũtaronse en ella dos cosas que pocas vezes se hallan en vn sejeto, con ser de tan grande entendimiento; tenia rara candidez para juzgar bien de todos: supo juntar la prudencia de serpiente con la simplicidad de paloma.

Su modo de gouernar fue suaue, juntò su humildad con la prudencia; siendo Perlada jamas mandò cosa cõ imperio, siempre eran sus palabras, por amor de Dios se haga esto, ò por caridad; y diziẽdole vna Religiosa, q̃ no vsasse de aquellas palabras, pues era obligacion suya obedecerla: Respondiole con gran mansedumbre. Si hermana, que yo soy la que auia de seruir, y obedecer a todas.

Siempre fue mas amiga de lleuar a sus hijas por amor que por rigor, sufriẽdo quanto podia, y disimulando en muchas ocasiones, procurando cõ palabras blandas atraer los coraçones a lo que queria. Parece le auia nuestro Señor comunicado la propiedad de la piedra Iman q̃ lleuaua a todos generalmẽte. Dezia vna persona de buen gusto: No sè q̃ se tiene esta Madre, que con quatro palabras lo rinde todo.

Vna de las cosas que hizo mas grato su gouierno, y a ella amable; fue el agradecimiento de lo q̃ se hazia por ella, y la gran cõfiança q̃ tenia de sus Mõjas, y de las oficialas, sobre las quales parecia q̃ bolaua; y por otra parte que las estaua rendida.

Dio nuestro Señor notable eficacia à sus palabras, con pocas obraua mucho, encerrando en vna como sentencia lo q̃ dezia. Sentian sus Mõjas en lo interior, vn cierto rendimiẽto q̃ hazia facil la execucion de quanto les ordenaua. Cõ solo dezir à vna Religiosa, que era gusto de nuestro Señor, le facilitò hazer vna cosa en que sentia notable repugnancia.

Acomodauase segun los espiritus de cada vna, aplicãdole el remedio de que necesitaua su dolẽcia. A vna Religiosa q̃ padecia algunas descõfiãças de su saluacion, para aliuiarla le dixo. Calle q̃ de vn pie la tengo de lleuar al cielo.

En el Conuento Real de la Encarnaciõ, recien passadas las Religiosas, estãdo en vna recreaciõ, hablãdo de cosas de espiritu, dezia lo mucho q̃ se auiã de gozar quãdo se viessen en el Cielo, de auer hecho mucho por nuestro Señor; dixo vna de las Religiosas vna palabrilla de descõfiãça, por su grande humildad (q̃ ha muchos años q̃ goza de Dios por sus grãdes virtudes) dixole la prudente Madre. No diga boberias, que todas las q̃ estan aqui han de ir al cielo: palabra con que se cõsuelan oy las que la oyeron.

Llegò a aduertir a vna Religiosa

cierta cosa que auia hecho, y cogiola descuidada, con solas dos palabras que la dixo, fue tan grande la operacion que sintio, que confiessa que en su vida se la ha hecho cosa mayor; y con auer mas de quinze años que passò, las tiene tan presentes, como si se las acabaran de dezir, y esto sin causar desabrimiẽto, sino muy gran consuelo.

Auiala dado Dios particular gracia para consolar; atributo en vn Perlado sumamente necessario. Erã sus palabras como aceite derramado, que todo lo ponia suaue. Sossegaua las almas con tan conocido efecto, que aunque mas tentadas, y afligidas estuuiessen, en hablando la se sossegauan todas las borrascas, y tempestades que se leuantauan en el alma, dexando gran sossiego, paz, y alegria, y aliento para obrar; hallanãdo todos los montes de dificultades que se ofrecian con gran suauidad; y afirma vna Religiosa que muchas vezes cõ solo pensar que auia de hablarla començaua a sentir este aliuio, y que quando llegaua a preguntar alguna duda, con vna palabra q̃ dezia, quedaua mas quieta que quanto le dezian los Cõfessores, y la santa Perlada por su humildad le hazia que boluiesse a preguntar al Confessor; porque no se satisfacia de si, y haziẽdolo, no quedaua cõ tan gran cõsuelo como quando la M. Mariana se lo dezia.

Fue tan cuidadosa de alentar las desconsoladas, y afligidas, que tal vez las entretenia con tal donayre, que no pudiessen dexar de reirse, y dilatarse: procuraua apaciguar el alma, y sossegar el entendimiento. Dezia que el demonio era como los muchachos, que en tiempo de Carnestolendas arrojan a los ojos vnos puñados de saluados para turbar la vista; assi este enemigo arroja en la imaginacion cosas que turbẽ la luz, y la paz, y repetia el verso *Pax multa diligentibus legem tuam.*

Con ser tan callada en las cosas interiores que por ella passauan, tal vez por consolar a sus hijas dispensaua en el rigor de su silencio: tales eran sus entrañas. Diola quenta vna Religiosa de algunas cosas interiores, que la traian afligida, como se acostumbra en esta Religiõ, procurò consolarla, y dixola que se desahogasse, que no por ella sola passauan aquellas cosas, dandole a entender, que ella tambien auia padecido en algun tiempo semejantes aprietos, y escrupulos, y que auia sido menester vna obediencia para quietarse, aunque auia tenido bien que hazer; tal era su compassion, y piedad, pues vencia su natural condicion quando le parecia era necessario para consuelo de alguna alma.

En viendo algunas afligidas por sus faltas, las alentaua, y dezia. No ay que desmayar por esso? que podemos hazer nosotras sino faltas, aora no ay sino con lindo animo empeçar atar, y deuanar. Aconsejauales, que en haziendo alguna falta pidiessen luego perdon della à nuestro Señor, haziendo el acto de contricion; y con esto boluer a atar el hilo con lindo animo.

Igualmente cuydaua del consuelo de todas en lo temporal, conformandose con la necessidad de cada vna, acudia a cosas muy menudas de aliuio, abrigo, y sustento. Estando vna Religiosa con algunas penas interiores que la desvelauan, anduuo vn dia acomodando vnas puertas de suerte que no le hiziessen ruido, y la despertassen.

Era tan grande el desvelo del consuelo, y aprouechamiento de sus subditas, que solia dezir, que para esso no le faltaria tiempo, dexando qualquiera ocupacion que tuuiesse para acudir a todas, anteponiendo esta parte a todo lo temporal, aunque fuesse cosa de mucha importancia para acudir a las necessidades espirituales de sus hijas. Yacontecio a vna Religiosa muchas vezes estar con necessidad de hablarla, y por su encogimiento, y parecerle estaua ocupada, detenerse, y dezirselo despues, y reñirla porque no lo auia dicho, aduirtiendola, que para esto nunca le faltaria tiempo, q̃ ella le buscaria, desvelandose por el biẽ de todas.

En

En viendo alguna afligida, no parecia podia sossegar, y desentrañandose por todas, las queria meter en el coraçon, con muestras de amor, y compassion, que esta la tuuo siempre muy grande, enterneciendose con los afligidos. Tenia vn coraçõ muy compassiuo, que como estaua tan llena de Dios, y tan abrasada de su amor, miraua a todas las criaturas, como hechas a la Imagen, y semejança de su Señor. Sentia con gran ternura sus penas, y afliciones, y procurava el remedio.

No era menor su prudẽcia en la correccion, que en el consuelo: porque quãdo era menester, reprehendia las faltas con gran cordura, y eficacia. Mas disponia las razones con tal gracia, y sazon, q̃ no solo no exasperaua, sino que cõseguida la confusion, y enmiẽda, causaua particular consuelo, y alegria, y fue tal su prudencia en dezir, y aduertir las cosas, que cõseguia quãto deseaua, haziẽdo se respetar, y amar. Era como vna abeja, q̃ de todo sacaua dulzura, y espiritu, y como tenia el suyo tan al tẽple del Señor, aun quando reprehẽdia las faltas, parece infundia en el alma junto con el sentimiento, amor, y agradecimiento. Solo con representar obligaciones cõseguia mucho; tanto que vna Religiosa en acabandola de reprehender se echaua a sus pies, y se abraçaua con ella, haziendola cargo de que no le reprehendiesse todas sus faltas, por la dulzura que sentia su espiritu con sus amonestaciones.

Vna Nouicia dezia, que sino fuera mal hecho hazer faltas, que por oirselas reprehender, las hiziera. Conseruaua con esta suauidad, y dulzura, vn señorio que al passo que se hazia amar, era notablemente temida, y respetada de todas sus hijas, y de los que la tratauan.

Tenia grande igualdad con todas, y si via que entre las Religiosas (como es natural) auia mas inclinaciõ a vna q̃ a otra, mostrãdolo en lo exterior; luego lo ataxaua, diziendolo a vna, con que quedauan ambas corregidas.

Mostraua en estas reprehensiones grã prudencia, y siempre era mas con exemplo que con palabras: aguardaua de ordinario que el sujeto que cometia la culpa, estuuiesse dispuesto para recibir la correccion.

Los efectos destas reprehensiones erã conocidos; confiessa vna Religiosa q̃ en algunas ocasiones, no lleuando el sentimiento q̃ deuia, le hazian tal fuerça interior sus razones, q̃ la enderezauan, y corregiã sin poder boluer a torcerle, aun que le ocurriessen las razones que antes le estoruauan à hazer lo que deuia.

Quando reprehendia alguna hermana, quedaua con gran cuidado, y sentia mucho que se le passasse el dia sin poder mostrar el verdadero amor de madre q̃ tenia a la q̃ auia aduertido. Y el allanarse tan aprisa no era causa de perderla el respeto, antes le acrecẽtaua con nueuos deseos de darla gusto, facilitando quanto se podia ofrecer por agradarla.

Este corregir, y amonestar era con tal grandeza de animo, y desahogo que ponia admiracion. Estando en Valladolid, le dio quenta de su interior la Madre Catalina de Santa Monica (que encaminaua con notable acierto, para q̃ tenia particular don de Dios) dixola, no me calle nada, y si tuuiere algũ sentimiẽto, ò quexa de mi, digamelo, que aunque me aya querido matar, no lo sentirè, ni perdera con migo.

Insistia mucho en este trato claro de las subditas con su Perlada, como tan gran maestra de espiritu, y las dezia. Quieren vn remedio para euitar faltas? Sepan q̃ es dar quenta dellas, y vna vez dixo? Quieren ser buenas, y que les ayude, yo lo harè; mas es necessario tener claridad, dando quenta, ò como dizen, el alma en la palma. *Anima mea in manibus meis semper*, y para el cuidado con que auian de seruir a nuestro Señor. *Sicut oculi ancillæ in manibus Dominæ suæ.*

Passemos de la prudencia, en el consolar, y corregir a la fuerça, y espiritu que tenian sus palabras para dar consejo, y encaminar sus Monjas a la

cumbre de la perfeccion. Era de verdad cosa de admiracion oirla hablar en materias de espiritu, aconsejando, ò dirigiẽdo sus Monjas. Encendiase con tal feruor, que no podia dudarse de los buenos efectos, y aprouechamiẽto. Sucedia enternecerse de manera las que lo oian, q̃ no lo podian disimular; y esto con mucho deseo de poner por obra lo que acõsejaua. Iuntauase a esta eficacia grandissima suauidad en sus palabras; y assi quãdo exortaua a la virtud, y perfecciõ, infundia particular deseo de executar sus saludables consejos. Hablaua muchas vezes tan aproposito de lo que passaua en los coraçones, que se dexaua entender, que aquello no podia ser sin luz sobrenatural. Y esto se verificaua por las aduertencias que hazia en ocasiones dudosas, ò en cosas del seruicio de Dios, ò en negocios graues.

Experimentaron sus hijas grandes bienes de su direcciõ, y magisterio: porque en ella hallauan siempre todo lo que auian menester. Y assi quando por ocupaciones, y otras causas no la tratauan con tanta puntualidad, no sossegauan, y en haziendolo quedauan quietas, y con gran certidumbre de lo que se auia agradado nuestro Señor: porque mas satisfacia con vna palabra suya, que grandes Theologos con muchas; mostrando en esto su Magestad la grande estima que queria tuuiessen de su persona. Auiale comunicado nuestro Señor cierta virtud en sus palabras, para persuadir lo bueno, con que hazia gran fruto, por sus raras virtudes, y exemplar vida, dexando impressa en los coraçones de sus hijas, eternizada su memoria para viuir cõ ellas, sino personalmente, a lo menos en el espiritu que les dexò por herencia, aspirando siempre à la perfeccion que vieron dibuxada siempre en sus costumbres.

Esta su gran prudencia en el gouierno, no solamente alcançaua al Conuẽto donde residia, llegaua generalmente a todos los que auia fundado por su persona, ò embiando sus hijas. Desde el Real Conuento, nido de la postrera parte de su vida, los gouernaua, y aduertia lo que auian de hazer, alentandolas a la perfeccion por cartas, y ellas como buenas hijas estauan tan dependientes de su gouierno, que aun cosas muy menudas no hazian sin su consejo. Haseles muy bien lucido: porque siempre estas casas se han gouernado con mucho acierto, y conseruadose en la perfeccion en que su santa Fundadora les puso, y procuran ir creciendo cada dia en toda virtud.

En vno destos Monesterios, llegadas las Religiosas, hallaron que no auia lo que les auian ofrecido para su fundaciõ; assi por ser mucha la estrechura de la casa, y mala, y la hazienda poca: con otras muchas incomodidades, passaron las Religiosas algunos meses penosamente, parecioles imposible poder passar a delãte con aquella fundacion: escriuieron muchas vezes sobre las dificultades que se ofrecian, a todas les respondia la Madre Mariana, que fiassen en Dios, y perseueressen, que su Magestad les ayudaria; ellas iban passando con mayor aprieto cada dia, y crecian mas sus afliciones, y trabajos, boluieron a escriuir muy apretadamente sobre esto: Dixole la Madre Isabel de la Cruz vn dia que auia visto las cartas. Madre mia no serà mejor que si esta fundacion està tan desacomodada en lo temporal, y en lo demas ay tantas dificultades, y inconuinientes, y sobre todo ellas estan tan desconsoladas, que se bueluã a su casa, y que se deshaga antes que llegue el tiempo de professar las Nouicias. Miròla con alguna seueridad, y respondiola: Es posible q̃ esso dize, no ve que es tentacion del demonio; pues auianle de quitar a nuestro Señor vna casa mas, que tiene, a donde le alaben, y amen mucho; y mas que fio yo que ha de ser de mucho gusto de nuestro Señor, y el enemigo haze todas estas cosas por desbaratarla: y espantandose mucho, repetia: Es posible que esso me dize, quando estoy yo deseando que se hagan otras muchas? Escriuiolas, her-

Hermanas mias tengan Fè, y auiuén la confiança, que poderoso es Dios para sustenlas sin hazienda, y con las demas descomodidades. Sean ellas muy santas, y busquen a Dios con fineza, y perfeccion, poniendo esto en primer lugar, y de lo que a ellas toca descuyden. Con estas razones, y lo demas que les escriuia, fueron venciendo las dificultades, que no eran pocas, ni pequeñas; fiadas en que la santa Fundadora lo queria; y assi les ayudaria nuestro Señor. Lucio seles bien; porque es oy vna de las casas en que se sirue a su Magestad con veras, y se espera ha de auer en ella almas muy auentajadas; a este modo ayudaua a sus hijas.

Deste don de consejo de la Madre Mariana de San Ioseph, se valio el Rey Dõ Felipe Tercero en muchas ocasiones; porque fue muy acertado, y estaua la santa Priora tan fuera de atribuirse a si accion loable porque la diessen gracias, q̃ encareciendole algunas personas acciones suyas bien grandiosas, daua a entender quan lexos estaua de que las merecia, y solia dezir: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*, dando siempre la gloria a nuestro Señor de todo.

No parezca lo dicho, encarecimiento: porque el entendimiento, y capacidad desta gran muger, fue tan grande, q̃ dixo vn Ministro graue en vna ocasion, que si el Rey tuuiera dos hombres del entendimiento de la Priora de la Encarnacion, podia gouernar otros tres Reynos como el suyo.

Sea la prueua vltima de su gran Prudencia, lo que rehusò siempre el ser Perlada, y el sentimiento que tuuo de serlo. Quarenta años lleuò esta cruz, y siendo grande la repugnancia al oficio, y mucha la inclinacion a la soledad, nunca la quiso nuestro Señor escusar della; pues por mas ruegos que interponia, y lagrimas que derramaua, ni con Dios, ni cõ sus hijas no le bastauan para dexarla de reeligir. Y era de ver, como en llegando la hora de la eleccion, entregãdo las llaues, y el sello al Perlado, se metia en vn rincon, y otras vezes se iba al Relicario con las hermanas de velo blanco, y alli se estaua bañando en alegria de verse sin ser Priora, este gusto mezclaua cõ muchas lagrimas, por lo que recelaua; embiauã-la a llamar, y boluiase à abraçar con su Cruz (tan dulce, y lleuadera para muchos) con gran resignacion en la voluntad de nuestro Señor, y con ser tanto lo que sentia boluer al oficio, como lo testificauan sus ojos, vertiendo copiosas lagrimas, en diziendole, que era voluntad de Dios, como estaua tan ajustada à ella, no auia cosa que mas le consolasse.

Quando llegò a Burgos, yendo a la fundacion de Eybar con sus compañeras, le intimaron la patente del Prouincial, en que la nombraua por Priora. Oyòle dezir muchas vezes, que si tal cosa huuiera llegado a su pensamiento, no huuiera salido de su Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo.

CAPITVLO. XV.

De la particular Luz que tuuo de nuestro Señor, para conocer espiritus, y las cosas antes de suceder.

AYVDOLE Mucho para el gouierno acertado de que hablamos en el capitulo inmediato, vn dõ muy singular, que llaman Discrecion de espiritus, y puede creerse por las muchas experiencias de que deponen sus hijas, se le cõcedio nuestro Señor en grado muy subido. Esta gracia anda comunmente aneja al magisterio, y gouierno de almas; y assi suele concederse a los escogidos de Dios para este ministerio. Tiene este don por oficio, penetrar los espiritus de donde proceden muchas obras en su apariencia buenas; mas en la verdad muy torcidas, conocer el espiritu q̃ mueue al alma, si es de Dios, ò Angel de luz, ò el de tinieblas; que tal vez suele arri-

arrimarlas, y con vestido ageno introduzir en el alma con vna verdad muchas mentiras, creyendo que va con buena guia; y vltimamente dar en el despeñadero. Es tambien efecto deste dõ mas sobrenatural, y marauilloso, conocer, y penetrar los pensamientos que estan mas secretos en el alma, y ver como cõ los ojos lo que en aquel intimo secreto passa. Este don califica lo bueno, y lo mejor, y lo supremo, conociendo los quilates de la oracion, y virtud, ò en su persona, ò la de otros. Don importantissimo para conocer las vocaciones si son de Dios, ò propio antojo: este don no reside siempre en el alma, sino quando nuestro Señor es seruido en ocasiones de su seruicio, y gloria, es vn genero de profecia.

Escogio Dios a esta su querida Esposa para madre, y maestra de muchas, y santas hijas, y admitir por su eleccion numero grande de Religiosas, dirigirlas a la perfeccion en que ay tanta variedad de caminos, y de sendas; como experimentan los que tratan la materia mas de cerca; parecia conuiniente la cõcediesse Dios este don necessario en su oficio. La comunicacion con los Confessores doctos, y espirituales es forçosa; mas es vna vez, ò dos en la semana. Pero el trato con la Perlada, de vnas paredes adẽtro es continuo, en tantas ocurrencias como se ofrecen cada hora: pidẽ en ella gran conocimiento destas cosas, virtudes magistrales, y experiencias; requisitos que deuen atenderse en las elecciones.

Los muchos casos que sucedieron en tantos años como fue Perlada la Madre Mariana de San Ioseph, hazen cierta la opinion que desto huuo. Examinaua las vocaciones de todas las que pretendian su Conuento, admitio a muchas, que la razon humana excluyera, y las que esta admitiera, juzgò inhabiles para la Religion, y los sucessos mostraron el acierto. De muchos pondremos algunos casos que prouaran la mucha luz que nuestro Señor la comunicò en esta parte.

Recibio en vno de sus Conuentos cierta Nouicia, de muy buenas partes, permitio nuestro Señor que la mayor parte del primer año, anduuiesse muy desconsolada, y resuelta de salirse, y no professar, sin que bastassen medios, que se pusierõ muchos, para que se persuadiesse era tentacion: Dezian las Religiosas a la Madre Mariana. Esta hermana està tan desconsolada, que parece no ha de professar. Siempre respondia. Si harà. Esperança en Dios. Hablò a la Nouicia la Madre Isabel de la Cruz, hallòla resuelta a dexar la casa. Dixoselo a la Madre Priora, que respondio. Si professarà. Replicòle: Ay Madre mia, y si despues de professa no està contenta, que haremos? Riose, y dixo con grande afirmacion. No le dè cuidado, que no solo estarà muy contenta; mas ha de ser vna Religiosa de grande espiritu, y de mucho prouecho en la Religion. Sucedio assi como lo dixo: porque no solo estuuo consolada, sino que ha sido, y es de los mejores sujetos que tiene la Recoleccion, y que la ha hecho mayores seruicios.

Sucedio en otro caso lo contrario en la misma fundacion. Fue deteniendo el dar la profesion a vna Nouicia, y al cabo la quitò el habito, y la entregò a sus parientes, diziendo, que no la podia professar. La espulsa viendose fuera, hizo extraordinarias diligencias para que la boluiessen a recibir. Vn dia siguio al Medico que entraua en el Conuento, y viẽdose en la clausura, dixo, que no auia de salir aunque la hiziessen pedazos. Las Religiosas vencidas de sus ansias la boluieron à admitir al habito. Despues lo escriuieron a la Madre Mariana de San Ioseph (que estaua ya en otra fundaciõ) quando leìa la carta vio la Madre Isabel que se sonreìa, y preguntòle lo que era: Dixo, han buelto a recibir à N. en tal casa, à ellas les ha mouido la caridad a recibirla, aora tengan paciencia con lo q̃ les viniere. Sucedio como lo dixo; porque estando ya professa, hizo tal mudãça en ella la falta de salud, que sin culpa

suya

suya ha sido de las mayores cruces que aquella casa ha tenido. Desta suerte daua nuestro Señor luz a esta sierua suya en lo que mas conuenia al bien de la Religion, que como piedra fundamental se desvelaua en mirar por su aumento, y perfeccion.

Passando la Madre Mariana por Villa Castin, a vna fundacion, la truxeron tres doncellas, que desde muy niñas se auian criado para Monjas, y estauan para tomar el habito, la Madre Mariana las mirò a la cara, y dio a entender a sus padres no lo harian; antes de siete meses estauan todas tres casadas, tuuose por cierto en el lugar auia sido profecia.

En los principios de la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion, la hablò vna pretensora. Pregũtò vna Religiosa a la Madre Mariana, que le auia parecido, respondio; Monja serà, mas no tan presto. Fue assi; porque aunque tenia necesidad de tomar luego el habito, por ser al principio de la fundaciõ se dilatò algunos meses. Alcançòla tambien de nuestro Señor vnos feruorosos deseos de ser Religiosa, que ella echaua menos, y nunca le ha faltado el contento con que tomò el habito, estuuo persuadida; le conocio su interior.

Vna Señora desta Corte, muy amiga de la santa Madre tenia tanta satisfaciõ de su buen acierto, que nada queria hazer sin su parecer. Auia de recibir vnas doncellas para vn Conuento que aura fundado, traìaselas todas, para ver si le contentauan; entre otras fueron dos hermanas, la vna muger de grande virtud, y tenida de todos por muy espiritual, y de extraordinario feruor; la otra virtuosa, sin mas ruido, violas la Madre Priora, dixola que recibiesse la mayor de quien se tenia menos concepto. Sintieronlo mucho los que las conocierõ: porque verdaderamente les parecia que se auia engañado, y no faltaron algunas murmuraciones. En fin la que escogio la Madre Mariana es grande Religiosa; a la otra se le passaron los feruores, y dẽtro de vn año la pusieron en la Iglesia el velo al lado de su marido. Quedaron los suyos admirados, y dezian, Dios nos libre de la Madre Priora de la Encarnacion, que buen ojo tiene.

Estando para tomar el habito la hermana Madalena de Christo, que despues le assistiò mucho, como entraua tan deseosa de perfeccion, se le ofrecio vna dificultad de no pequeña importancia para el desassimiento de carne, y sangre, q̃ deuen tener las que entran en esta Recoleccion: tenia vna hermana Religiosa en el mismo Conuento, temia como humilde, que le auia de tirar mas el amor desta hermana, que el de las que no lo eran, sino solo de Religion, deuiendo ser igualissimo. Dio quenta a la Madre Mariana deste santo recelo, y quan dificultoso se le hazia no auer de tener mas amor, y comunicacion con su hermana, que con las demas Religiosas. Respondiola estas palabras. No le dè esso cuydado, que yo le asseguro que no aurà assimiento entre ellas. Cumpliose esta profecia tan puntualmente, que à vn mes de tomado el habito, cayò la hermana en vna enfermedad tan graue, que la dieron los Sacramentos: via que las demas Monjas llorauan, y lo sentiã tiernamente. Estaua la hermana Madalena con tan poco sentimiento, que lo admirauan, y aun reñian las Religiosas: fue grande el desassimiẽto que tuuo; amor si, no el que impide la perfeccion; mas el que requiere la caridad.

Vna Religiosa en el Real Conuento de la Encarnacion, siendo Nouicia tuuo vna recia tentacion que le representaua gran dificultad en todas las cosas de la Religion; pareciale no auia de poder lleuar aquel modo de vida, ni perseuerar en ella; y assi estaua resuelta passar a otra Religion mas lleuadera. Dissimulaua de manera su congoja, que ni aun a su Perlada dio demostracion de lo que en ella passaua. Estando con esta determinacion la embiò a llamar la Madre Mariana, recibiola con muchas muestras de amor, y ternura, contole vn sueño que le

le dixo auia tenido, que en todo correſpondia con el aprieto en que ſe hallaua; puedeſe bien creer fue mas que ſueño, ſi no que por ſu humildad quiſo echarle eſta capa; la Nouicia coligio claramente le auia leido el coraçon, y los efectos que en ella causò fueron marauillosos; ceſsò totalmente la tentacion, y tuuo por cierto fue luz que nueſtro Señor le dio, y vsò del modo ordinario, de encubrir ſus coſas: fue mucho lo que la ſanta Madre le ayudò, para que perſeueraſſe en ſu vocacion, como lo hizo.

Vna perſona deſeando ſer Religioſa ſe lo embiò a comunicar con ſu Confeſſor. Reſpòdiole la bẽdita Madre, que era tentacion, ella no lo tuuo por tal, y perſeuerò diez años en la miſma pretẽſion, y al fin dellos entrò donde deſeaua, con tã feruoroſos deſeos, al parecer, como dilatados. Deſpues le auisò, que no profeſſaria: al Conuento le parecio impoſsible, ſatisfecho del ſujeto. Fue a los diez meſes de habito la mudança tã notable que ſe ſalio con el miſmo guſto q̃ auia entrado, no viendo la hora de ver ſu caſa.

Sea la vltima prueua deſte intẽto la M. Ines de la Aſſumpcion, que deſpues de auer ſido muchos años perfeta diſcipula de aquella gran Maeſtra de virtudes, Doña Luiſa de Carbajal, quando eſta varonil muger huuo de partir a Inglaterra, tenia reſuelto de lleuar conſigo a la Madre Ines; mas no era guſto de Dios; porque aquella gran jornada en todo heroica, carecio de qualquier aliuio humano: Aſsi deſpues de hecho el veſtido de camino, ſe dexò la jornada, y tomò otra diferente, que moſtrò bien ſu virtud. Fue a ſer Monja al Conuento de Medina del Campo, que acabaua de fundar la Madre Mariana, no ſiguiẽdo inferior eſcuela. Prouòla alli Dios, y tentòla el demonio mucho; con anſias de ir a Inglaterra, en que por tanto tiempo eſtaua la voluntad empeñada: con eſta capa tan buena ſe embozaua el tẽtador, y no era conocido; y aſsi puſo la Nouicia en eſtado, que llegò a dezir, que ſolo la conſolaua mirar el camino de Valladolid, de donde auia de partir la pretenſora del martirio, con la ſanta Doña Luiſa de Carbajal. Dieron quẽta a la Priora, y vna hermana le dixo, que parecia temeridad como eſtaua la hermana Ines, y que no profeſſaria. Reſpondio la Venerable Madre: No le dè cuidado, que ella profeſſarà, y ſerà de las buenas Religioſas q̃ aya. Que creyeſſe que ſeria buena, no ay que eſpantar, que apetecia la compañia de tal Señora, y tal jornada; mas dezir, que profeſſaria, parece que ſe declaraua mucho, y mas viendo que dentro de pocos años la dexò la Madre Mariana por Perlada en Palencia, de donde ſalio para fundar el Conuento de Villa Franca, y deſpues con gran contradicion de las hijas, que juſtamente la amauan, la truxeron a Valladolid para fundar el Conuẽto de vna nueua Religion que alli ha nacido, de la Orden de Santa Brigida, y de como ha procedido en ſus oficios, y Cõuentos, las que la hã obedecido ſubditas ſon buenos teſtigos, que engrandecẽ ſus virtudes. Ceſso; porque ſi eſta eſcritura llegare a ſus manos no quiſiera laſtimarla.

Comunicò nueſtro Señor a la Madre Mariana tal luz para conocer los interiores, que parece los leia, y era voz recibida, entre ſus Monjas, ſabia los penſamientos; porque ſus palabras, y conſejos venian ſiempre ajuſtados a la neceſsidad, y prouecho de cada vna; de mas que dixo muchas coſas de las que paſſauan por ellas, ſi bien las procurauã encubrir, como lo experimentaron en muchas ocaſiones.

Eſtando vna Religioſa con mucha repugnancia en hazer vna coſa que era forçoſo cumplir, y que ſe originara alguna nota de no hazerlo, eſtuuo vazilando ſi lo haria, y creciendo la tentacion, ſe reſoluio en no hazerlo; llegòſe la ſanta Madre a ella, que actualmente eſtauan en el Coro, y dixola: porque haze eſſo, vaya luego al punto, y haga eſto; la Religioſa quedò eſpantada de oirlo; porque ſolo Dios, y ella ſabian lo que interiormente paſſaua.

Otra

Otra Religiosa se hallaua con la misma repugnancia de hazer vna cosa que era fuerça executarse; poniase todo su cuerpo con tan gran temblor, que auia menester coger vn liẽço en la boca; porque las que estauan cerca no oyessen el ruido del batir de los dientes, resoluio de dezir lo que sentia a la Perlada, llegò bañada en lagrimas, y apenas pudo hablar pocas palabras. No la respondio mas. Iesus aora estamos en esso, vaya de ahi: estas palabras dixo con la serenidad y grauedad apacible que tenia; no le hablò mas palabra. En vn Capitulo tres meses despues, que fue padeciendo este trabajo, dixo algunas razones à sanar aquella herida tan eficaces, y llenas de espiritu, que subitamente desaparecio aquella borrasca, ò tentacion, con efecto tan marauilloso, que fue muchas vezes mejor de lo que podia ser.

Vna Religiosa estando necesitada de hablar al Confessor, y dudando si iria, llegò la santa Priora, y la dixo. Que que era lo q̃ la detenia, que fuesse luego. No le auia dado vna ligera muestra de lo que deseaua.

En vno de los primeros Conuentos, vn dia en el Refectorio, dieron a cierta Religiosa vna diciplina, de cuya virtud se tenia satisfacion; mas auiasele maleado la cabeça, y necesitò desta cura. Reprehendiò la culpa la Priora. Vna Nouicia quedò interiormente pensando, no con poca pena suya, si le sucederia semejante achaque de celebro, que le impidiesse la profesion. Yendo con este pẽsamiento à gracias, se adelantò la Priora, y tomandola del braço, la metio en el Capitulo, y le dixo. Que siente desto que hemos hecho, no tenga miedo que le suceda assi, que tiene muy diferente natural, y complexion. Professò, y es gran Religiosa; ha tenido salud, y conocio q̃ su Perlada le conocio el coraçon.

Vna Quaresma en Valladolid dio orden a las Monjas la dexassen sola todas las noches, que las queria gastar cõ nuestro Señor; y sino fuesse con mucha necesidad, no la hablassen. La Madre Catalina de Santa Monica, tuuo vn aprieto interior; y assi yendo a Maytines abrio la puerta de su celda para comunicarsele, y como la vio le dixo. Grande deue de ser la necesidad q̃ tiene. Echòle los braços, y dixole. No tenga pena, sossiegúese, mañana comulgarà, y la darè con quien se confiesse: quedò alentada, y con menor temor.

Teniendo vna Religiosa en el Real Conuento de la Encarnacion, muy apretado su espiritu; por algunas cosas que en el se le auian ofrecido, y no sabia como se auia de auer, deseaua dar quenta à la santa Madre; mas por su encogimiẽto no se atreuia. Estando bien descuydada, la fue a buscar la Madre Mariana, y llamandola, le dixo: Venga acà, que ella necesidad tiene de hablarme, y cõ aquel agrado, y apacibilidad que tenia, la puso animo; con que la dio quenta de todas sus aflicciones, oyòla, y respondiole, como con espiritu de Dios, enseñandola lo que auia de hazer.

Y en otra ocasion la misma Religiosa con la experiencia del remedio que hallaua con los consejos que su buena Madre le daua, fue à hablarla, y por estar ocupada no lo pudo hazer; en el interin se fue a vna Capilla de nuestra Señora à donde naide la vio entrar. Estando alli la embiò a llamar con vna Religiosa, y recibiola como vn Angel, hablòla, y quedò su alma con singular consuelo, y luz en lo que auia de hazer, y quedando siempre con mas estima, y satisfacion de la luz con que Dios alumbraua a su Perlada.

Deseando vna Religiosa se hiziesse cierta diligencia, pareciendole seria medio para la paz, y aprouechamiento de vna alma, no se atreuiendo a dezirselo por no darla pena: entrando vn dia donde estaua la Madre Priora, yendo bien descuidada, la dixo. Ya ando trazando como se haga tal cosa, que era lo que deseaua, con que se certificò, que sabia lo que passaua por su interior.

Cierta Religiosa a la hora de la comunion, se puso a pensar la disposicion que ten-

tendrian las que eran combidadas a esta dulcissima mesa, no lo era ella aquel dia. Diole nuestro Señor deseo de tener la que ella juzgaua tenian las que espera van esta dichosa hora; quiso nuestro Señor premiar este buen deseo, por la que se desvelaua, en que se cumpliessen los q̃ eran de nuestro Señor: la santa Priora mandòla llamar, y sin dezirle nada, le mandò que comulgasse; auiendo passado esto en el retiro de su celda; y en lo mas secreto del coraçon. Como era la santa Madre tã celosa de la perfeccion de sus hijas, sucedio muchas vezes estando en su celda haziendo labor, ò cõ alguna Religiosa, leuantarse apresuradamente, y hallar algunas cosillas de que no gustaua, por su grande perfeccion que se hiziessen, y fue permissiõn de Dios, que siendo moza en el Conuento primero, aduirtiesse muchas cosas, que le diessen experiencias para remedio de otras, como le sucedio algunas vezes.

Tenian por tan cierto las Monjas este conocimiento de los interiores, que era platica ordinaria entre ellas. Oyòlo vna Religiosa recien venida, y estuuo cõ gran miedo no le viniesse algun pensamiento contra su Perlada; porque no lo supiesse; contaronselo despues, y lo riyò mucho.

Esta misma luz experimentaron muchas personas en materias muy graues que le comunicauan; assi de sus almas, como de otras que corrian por su quenta, y hombres auentajados en Religion, y Letras; conociendose por inferiores en este conocimiẽto de espiritus, en que nuestro Señor la auia dotado tãto; le pusieron en sus manos materias bien delicadas, que auian venido a las suyas, pidiendo las mirasse, y diesse su parecer; hazialo de manera, que vn eminente Theologo quedò bien admirado de lo sobre natural que auia conocido.

Muchas cosas dixo la Venerable Madre, antes que sucediessen, que despues se vieron verificadas, ò supo otras, que era imposible sin particular luz del cielo.

Vna Religiosa en cierta ocasion le preguntò, como se auendria en ciertas materias, dixole: hasta que tal cosa suceda no se entenderà nada; y fue assi, que con breuedad se fue viendo como se cũplia lo que auia dicho, y no era cosa que la pudo disponer otro que Dios.

Estandose muriendo vna Religiosa, dixo. Que se aparejassen, que quiza algunas de las que alli estauan las llamaria nuestro Señor: dentro de poco tiempo murieron quatro; y en particular pregũtò por vna que fue la primera que murio.

Pediale vna Religiosa del Real Cõuento de la Encarnacion, para cierta fundacion, y respõdio: no la puedo dar, que la he menester para tal oficio desta casa; el qual entonces estaua bien ocupado. De alli a siete años se cumplio lo que auia dicho; pues en muriendo la que le exercia, puso aquella que siete años antes estaua señalada, sobreuiuiendo a la que le tenia.

Diole quenta vn Cauallero, se queria ordenar de Missa, respondiole, para que quiere meterse v.m. aora en esso, no lo haga. Detuuose con esto algunos años, despues boluio al mismo intento, y estando ya con todos los recados de Roma para cantar Missa, le dio vna enfermedad de que murio.

Vna noche despues de Maytines le daua prisa la Madre Isabel de la Cruz q̃ se recogiesse. Dixole. No Isabel tã presto, rezemos vna Letania a nuestra Señora. Ella le dixo. Aora Madre ya estiẽpo de dormir. Puesta la santa Priora de rodillas, y sus ojos hechos dos fuentes, dixo: Ay hermana mia, que es grande la necesidad en que està vna alma, y esto con tal afecto, que le obligò a reparar. Dixeron las Letanias con muchas oraciones, que se vio bien le auia dado el Señor luz para que procurasse el remedio.

Otra vez salio del Coro en que estaua en su oracion, fue derecha a la porteria, y llamò al portero, y dixo: vaya a la Iglesia, y diga al Aguazil, que como es

pos-

posible que dexe que estè hablando vna muger con vn hombre: fue, y vio que estauan en parte que era imposible poderse ver desde a dentro, por vna, ni otra parte; y dixo el portero. Nuestra Madre tiene espiritu de profecia, sin duda ninguna: porque esto no lo pudo saber de otra manera.

Diole a la vna Religiosa vna grande enfermedad vn año antes que la santa Madre muriesse, viendose apretada le dixo: Madre muy mala me siento, deseo confessarme, antes que me apriete mas. Respondiole: Nora buena, veamos con quien; porque estaua el Confessor de Casa muy malo. A la tarde boluiola a ver, y dixole la enferma. Madre ha se acordado v. Reuerencia de mi confesion. Respondiole muy alegre. Si hermana, a la mañana se confessarà, y recibirà el Viatico; mas no se ha de morir desta enfermedad; porque me tengo de morir yo primero, y ella ha de estar a mi cabecera, y me ha de cerrar los ojos, y vestirme despues de muerta, y acudirme a todo lo demas. Con esto la enferma aunque se sentia tan apretada, con la experiencia que tenia de que todo lo q̃ la Venerable Madre le dezia, con aquella resolucion se cũplia, no se pudo persuadir a que se moria, aunque apretò la enfermedad de modo que no faltaua ya mas de olearla. Y el Medico, y todas en el Conuento estauan ciertas se moria, mejorò, y ocho meses despues le dio a la santa Madre la enfermedad de que murio, y todo se cumplio puntualmente.

CAPITVLO. XVI.

De quan estremada fue la Madre Mariana en la virtud de la Obediencia.

PODRA Parecer à algunos que la Madre Mariana de San Ioseph tuuo menos ocasiones para exercitar la virtud de la Obediencia, por auer sido Perlada tantos años, y hablando a lo de acà fuera, obedecen con dificultad los que por largo tiempo han mandado, si es que se dexan mandar.

El amor que tuuo a Christo nuestro Señor la Venerable Madre Mariana, y ansias de su imitacion, le descubrieron trazas para viuir en vn continuo exercicio de obediencia. No le auia de faltar vna virtud en que tanto se esmerò el Saluador del mundo; por obediencia se reclinò en el pesebre, por obediencia espirò en la Cruz.

Afirman las que la trataron muchos años, que fue rara su obediencia, y que fue la virtud en que mas resplandecio, y dexò mas ilustres exemplos a sus hijas.

Obedecio a sus Perlados Agustinos mientras estuuo en la Orden, con notable promptitud, ofreciendose casos en las fundaciones, muy pesados, en que exercitò esta virtud heroycamente. Despues a los que les sucedieron; y en particular a los Confessores, que eran los superiores mas inmediatos, dioles siempre la obediencia; y assi en diziendo qualquiera hermana: el Doctor dize, que v. Reuerencia haga esto, ò no lo haga, obedecia con notable rendimiento. Estaua en el Confesonario, como vna niña, sin despegar su boca, rendida a lo que le ordenauan.

Mandauanla por sus achaques, que no fuesse siempre a los Maytines, y por q̃ le auia señalado el Confessor la hora

en que los auia de rezar: era tan grande su obediencia en esto, que con el Breuiario en las manos se iba al Relicario a donde los auia de rezar, para esperar alli que diesse el relox.

Obedeciò entre otros con sumissiō mas rendida, por la santidad, y letras de la persona, al Padre Luis de la Puente de la Compañia de Iesus, a este Varon Apostolico entregò el gouierno de su alma el tiempo que estuuo en Valladolid, y dezia a sus Monjas algunas vezes, que con vn si, ò vn no, que la dezia a las cosas graues que le preguntaua, quedaua tan satisfecha, y cierta, que nunca le quedò genero de duda en nada, ni la parecia poder dexar de ser todo muy acertado, guiandose por persona tan santa, y prudente, entendianse muy bien; y assi la ayudò mucho en lo espiritual, y temporal de la fundacion de Valladolid.

La prontitud de animo para obedecer, y resolucion heroyca de exercitar esta virtud se hallò escrito en vn quaderno en que apuntaua algunos sentimientos suyos, donde estan estas palabras.

„ Todo mi interes Señor, es tener a „ ti contento, mandame, y buelueme; „ que yo espero tu mandado. Bienauen„ turados los oidos a quien la voz de la o„ bediencia es dulce, que el remedio pa„ ra vencer mis passiones, y que no solas „ ellas me esten rendidas, sino que las „ criaturas lo esten, es el estar yo sujeta a „ lo que Dios quisiere de mi, y rendida „ en todo tiempo a esta su diuina volun„ tad, obedeciendole en todo, y al Con„ fessor en su nombre, y que trabaje, no „ escusandome en nada por dificultoso „ que sea, que en pago deste rendimien„ to, cuyo trabajo se ha de acabar, se me „ dara el infinito bien, que es el mismo „ Señor, y que mire con el amor que se „ me da, y me busca, que no sea yo tan „ detenida en darme a el. Todas estas res„ puestas son a la repugnancia que tengo „ de ser Priora.

Dentro de los Monesterios hallò modos como Perlada, para viuir, obedeciendo; en el Conuento de Eybar, entre otras virtudes que alli exercitò, fue la obediencia; mostraua tan gran afecto, que obligò al Padre Pineda su vicario, que la diesse a vna de las hermanas de fuera del Coro, para que fuesse su Perlada, y la ordenasse lo que auia de hazer, y dexar de hazer, tocante a su persona. A esta obedecia la Venerable Fundadora con suma perfeccion, y rendimiento, y no hazia nada sin pedirle licencia con gran humildad, y aprecio desta virtud. Y como el Padre Vicario veia el gran caudal que desto auia en la santa Madre, por exercitarla, y satisfacer en algo a sus deseos, ordenaua a la hermana Iuana de N. que assi se llamaua, que la mortificasse mucho, y quando le pidiesse las licencias, le respondiesse desabridamente. Otras muchas cosas ordenaua este Padre en razon de humillar a la Venerable Perlada, que andaua como fuera de si de gusto, y consuelo, siendo su vida vn viuo dechado a sus hijas, de toda virtud, y espiritu.

En el Real Conuento de la Encarnacion, se prosiguio este exercicio por mas largo tiempo, y mayor merito quando la postrera edad, y experimentado gouierno, pedian la essencion destos rendimientos. Mādòla el Confessor q̄ en todo lo q̄ tocasse a su persona, y salud, se gouernasse por el parecer de la M. Isabel de la Cruz, y la obedeciesse en todo, executauase esto muy ordinariamente en muchas cosas, en que auia de romper por lo viuo del gusto en cosas de su cōsuelo. Estaua los Viernes en el Relicario, como en otra parte escriuimos, desde las doze a las tres, de rodillas, con notables sentimientos de lo q̄ en aquellas horas obrò el Saluador del mūdo. La incomodidad era grande, por su debilidad, y muchos años achaques, y flaqueza, llegaua la M. Isabel, dezia que era estar mucho de rodillas, al instāte se sētaua. Passaua lo mismo en el Coro, deziale se saliesse del quando le parecia conuinien-

niente, obedecia al punto, y tal vez no pudiendo ir la Madre Isabel por sus ocupaciones se lo embiaua a mandar por otra Religiosa, y no era menester mas que dezir: Isabel, dize, que v. Reuerencia haga esto, para ponerlo luego por obra. Sucedio algunas vezes estar la Madre Isabel ocupada, y darle interiormẽte mucha prisa, que fuesse a sacar del Coro, ò Relicario a su Madre, y por no entrar ella, pedia à alguna niña que le dixesse que saliesse, hazialo al punto, aunque le era de notable mortificacion, auer de dexar el Coro; mas estimaua tanto la obediencia, que la anteponia a lo mas tierno de su deuocion, y afecto.

Algunas vezes por verla la Madre Isabel tan mala de sus achaques, no la dexaua ir al Coro tanto como queria; hincauase de rodillas a pedirselo, tan dependiente viuia de la obediencia.

En la enfermedad de que murio, teniendo muy gran hastio, rogandole la Madre Isabel que comiesse. Respondio con vna apacibilidad de vn Angel. Digame todo lo que quisiere que coma, que yo me harè fuerça por obedecerla; y esta misma puntualidad tenia en las demas ocasiones que se ofrecian. Finalmente su obediencia fue tan pronta, que admiraua, y se puede dezir, se verificò en ella lo que dize San Pablo. Obedezcamos a toda criatura. Esto con gran prudencia, que si se ofrecia algo que fuesse de mayor gloria de Dios, a todo hazia rostro.

Pagòle nuestro Señor el amor que tuuo a esta virtud, en que hiziesse muy facil la obediencia que la tenian: fue esto en tanto estremo verdad, que dixo vna persona graue, y docta. Creo que la Madre Mariana ha sido de las Perladas mas obedecidas que ha auido en estos tiempos.

Tenia altos sentimientos desta virtud, y por momentos la encomendaua à sus Monjas; paraque fuessen muy enamoradas della, y les dezia, que aun el respirar si fuera posible no auiã de hazer sin obediencia.

Dezia otras vezes, que quitarle a la obediencia las circunstancias, era como quitarle la sustancia, que aunque fuessen cosas muy menudas, no se hiziessen sin licencia; porque en esto se mostraua la sujecion. Que aduirtiessen que quando Dios puso à Adan en el Paraiso, todo se lo dexò francamente, para que pudiesse hazer lo que quisiesse, y solo le vedò vn arbol, no teniendo Dios necessidad del, sino que quiso dexarle en algo sujeto; y assi la subdita ha de estar cõ dependencia, y sujecion a la Perlada. Encargaua la puntualidad en el obedecer. Ordenò a vna Religiosa, que hiziesse vna cosa volando. Preguntòle, Madre esto de ir bolando como se puede cumplir? Respondiole: muy bien, ir corporalmente a prisa, y interior, y espiritualmente volando, con afectos interiores.

Dezia que la perfeta obediencia, no es solo obedecer a las Reglas, sino poner por obra todas las inspiraciones q̃ nuestro Señor nos embiare, atendiendo siempre a su voz, con que interiormẽte nos està siempre llamando, y que a la campana de la Comunidad la auia de tener siempre por voz suya, para que en oyendola, ni letra, ni puntada se acabasse, diziendo interiormente: *Ecce Sponsus venit, exite obuiam ei.* No malogrando la obra por detenerse en obedecer con presteza, dezia, que la que llegaua primero al Coro recibia la bendiciõ de Christo N. Señor, y por no perder tanto bien, cada vna la procurasse conseguir. Solia dezir muchas vezes, que humildad, y obediencia solian andar muy hermanadas, que no podia auer la vna sin la otra; y assi procurò su execucion con tan gran perfeccion.

Mas sobre todo les encargaua la obediencia a los Confessores, dezia: Miren que es Dios el que està alli, no le miren como hombre, buen dechado tenemos en Christo hermanas mias; miremosle en vn pesebre, y en vna Cruz, y quedemos auergõçadas de lo poco q̃ hazemos por este Señor. Dio en esta parte

grande exemplo, quedaron desta verdad dos testimonios dignos de toda pōderacion, ternan aqui su lugar.

Preguntòle el Confessor, si mandandola que no se rezasse de nuestra Señora en la Orden, si obedeceria. Respondiole en vn papel estas palabras, a 31. de Mayo de 1612. Iesus, Maria, Ioseph.

„ Dixome v. m. aura tres dias que si me „ atreueria a obedecer en vna cosa, que al „ parecer era dificultosa, por ser de la ca„ lidad que v. merced sabe, que para mi „ qualquiera acto por pequeño que sea, lo „ sera. Digo dificil el obrarlo; mas por la „ misericordia de nuestro Señor, y muy de „ valde tiene dispuesto mi coraçon, para „ que muy resueltamente haga quanto se „ me ordenare, aun que fuera deshazer to„ das las casas que estan hechas, estando „ en mi mano, y aunque no dudo de mi po„ ca mortificacion, que me dolerà el obe„ decer, aun en cosas muy menores: con „ todo digo, que me afirmo en que no ten„ go otro querer, mas del gusto deste Se„ ñor, que se me manifestarà en la obediē„ cia; y assi v. merced corte, y deshaga, „ que allà darà quenta por mi, y muy gran „ de, sino prueua, y afina lo que el Señor „ quiere que lo sea.

Mariana de San Ioseph.

„ Al Doctor Geronimo Perez. Iesus

El segundo papel es vna renouacion del voto de la obediencia, con mayores, y mas apretadas fuerças, y palabras, que significan bien el rendimiento, y sumission de su animo, con otro voto que supone gran perfeccion en quien le hizo; y vna virtud tan robusta que sin ella, y por ventura sin inspiracion diuina, fuera accion que merecia censura: mas auerle guardado puntualmente prueua su acierto, y su obseruancia, puede colegirse de lo que escriuimos de la pureza de sus costumbres, y conciencia. Dize assi.

Iesus Maria Ioseph.

„ YO Mariana de San Ioseph, indig„ na sierua de mi Señor, de cuya li„ beral misericordia recibo cada „ dia nueuos beneficios, reconocida a es„ tos, y a la gran deuda en que este Señor„ mio me ha puesto, sin hallar en mi retor„ no ninguno, sino desagradecimiento, y „ ofensas hechas contra esta diuina Ma„ gestad; la qual se ha inclinado a sembrar „ en mi alma vn afecto, y ansia de hazerle „ vn sacrificio, y entrega verdadera, y to„ tal, y para principio renouar los votos, „ que le hize años ha, y cumplirlos en el „ sentido que su Magestad me dio; y aora „ de nueuo el de la Obediencia, dandose„ la a la persona que me ha puesto en su lu„ gar, de tal manera que ninguna cosa que „ me mande, ò sepa yo que querra que ha„ ga, al punto la ponga por obra, sin espe„ rar dilaciones, ni dar razones en con„ tra, obedeciēdole como a la misma per„ sona de Christo nuestro Señor. Y para „ euitar escrupulos entenderè este voto en „ la forma, y modo que la tal persona me „ dixere. El qual hago, para q̄ con el exer„ cicio del se ajuste mas mi alma, y volun„ tad a la deste Señor, tomando por de„ claracion infalible para hazerla en to„ do, la que la tal persona me diere, y lo q̄ „ me mandare; sugetandome por esta obe„ diencia total, con que renuncio mi vo„ luntad, y gusto en este Señor, con la ma„ yor dexacion que me es posible, sin q̄ „ ya me quede libertad para querer otra „ cosa, ni hazerla: y ansi mismo me obligo „ y prometo de hazer siempre lo que vie„ re ser mayor volūtad de nuestro Señor, „ digo, todo lo q̄ fuere su mas superior, y „ perfecto ajustamiento a ella; y esto decla„ rado por la misma persona q̄ tengo ele„ gida en su lugar: los quales dos votos „ hago, y prometo de guardar todos los „ dias de mi vida, sino se me mādare lo cō„ trario, y si la persona q̄ aora tēgo señala„ da me faltare a la q̄ pusiere en su lugar, ter„ na la misma obligaciō de obedecerle, y „ porque esta mi determinada, y resuelta „ vo-

„voluntad de dexarla para siempre en el „gouierno, y disposicion de la persona, „a quien la entrego en lugar de nuestro „Señor, es verdadera, firmo este papel de „mi nombre. Oy Domingo a quinze de „Nouiembre, dia del glorioso San Euge„nio, y año de 1615.

Iesus. Mariana de San Ioseph.

CAPITVLO. XVII.

De las Penitencias, y mortificaciones de la Madre Mariana, y como plantò estas virtudes en sus Monesterios.

LA Puerta comun por donde los Santos entran a la gran pretensiõ de la perfeccion Christiana (como enseñan los Maestros desta ciencia) es el odio santo de si mismo, la seuera negacion de sus quereres, tratando sus cuerpos muchas vezes delicados, con grandes rigores, y penitencias de ordinario, con tan grande excesso, que es menester atarles las manos con la discrecion, y obediencia; y es cosa digna de admiracion la vniformidad del espiritu de Dios en los que escoje para grandes sieruos suyos, sean de qualquier nacion del mundo, que professa la Religion Christiana, todos concuerdan en vn mismo sentimiento, y se alistan en esta santa milicia, haziendo a fuego, y sangre guerra a sus cuerpos, apetitos, y quereres. Otras vezes toma nuestro Señor la mano, y los labra con largas enfermedades, y dolores; penitencia mas seuera, quanto tiene menos de voluntaria.

En la labor de la santidad de la Madre Mariana de San Ioseph, conuinieron ambos medios desde sus primeros años, aun antes de ser Monja començò a macerar su tierno cuerpo con varias asperezas que acrecentò con la profession Religiosa, como parece de lo que escriue en su vida, y no puede dudarse que anduuo muy moderada en manifestar lo mucho que se esmero en estos exercicios; porque mas tratò de confessar sus defectos, que de descubrir sus virtudes; mas los fauores, y misericordias diuinas fueron tan grandes, que descubren la disposicion que huuo de su parte: porque comunmente tan grandes demonstraciones de Dios, de ordinario corresponden a los trabajos, y penitencias de los Santos. Las enfermedades de la Madre Mariana fueron muchas, que la pusieron a vista de la muerte, y siempre la dexauan mejorada sus achaques ordinarios, ternan su lugar mas adelante, aora sus penitencias.

Despues que como Fundadora desta Recoleccion, fue guia a tantas almas santas en sus Monesterios, crecieron los feruores, y rigores, y quando no vsara mas que los que piden las Cõstituciones, y la vida regular que assentò, eran muy grandes. Porque si se considera el viuir de las Agustinas Recoletas; en todo quanto obran desde antes que salga el Sol hasta despues de muchas horas puesto, que es sino vna continuada penitencia, y vn cortar siempre por lo mas viuo de la naturaleza. A la que fue Autora de profession tan seuera, y que con su exemplo auia de facilitar este camino deuido, le era vn espiritu semejante al de aquellas primitiuas Agustinas, a quien el gran Doctor Patriarca dio la regla, imitòlas, y fue imitada de muchas.

Alguna parte de sus asperezas escriuimos en el capitulo que trata de su pobreza, discurrimos en el vestido, comida, y lecho, y otras cosas que eran vn exercicio continuo de penitencia.

En Medina del Campo (desde donde tuuo compañeras que pudieron aduertir sus cosas, y darnos noticia de ellas) no solo quiso tener alivio por los grandes trabajos de aquella fundacion, antes vsò de mayor rigor con su per-

persona, demas de las diciplinas de regla, que son tres dias en la semana, las continuaua los demas, sin faltar dia, y algunos tres vezes. No auia instrumento de penitencia de que no vsasse, de cerdas, rallos, cadenillas; muchas vezes sucedia ir a Visperas sin auerse desayunado.

En el Real Conuento de la Encarnacion, no contenta con las diciplinas de la Comunidad, se escondia en algunas celdas retiradas, dexaua las paredes regadas con su sangre, que oy dia se conserua, y reuerencian las que las habitan, como sangre de Santa. Sucediale algunas vezes tomar tan recias diciplinas, q̃ dexaua mucha sangre derramada, y como deseaua encubrir sus cosas, congojauase de ver lo que podia ser testigo de su penitencia. Frequentaualas tanto, que no auia rincon oculto donde no se conociesse que auia andado por alli; en esto durò hasta los postreros años, aunque la falta de salud era tan grande, y que las Monjas le andauan en los alcances, viẽdose les acabaua aquella vida que tanto les importaua.

Tal vez se valio de mano agena en este santo exercicio. Vna Religiosa lega en la Casa de Valladolid entrò en su celda, y le dixo le daua nuestro Señor deseos de mortificarse mucho: la Venerable Madre le dixo, que para conseguirlo la diesse vna diciplina lo mas recio que pudiesse, y aunque lo reusaua, fue fuerça el obedecer.

Vsaua traer desde la fundacion de Medina vna Cruz con treinta y tres clauos; en particular las Quaresmas, continuòlo hasta la vltima, que la dio la enfermedad postrera.

Fue muy notable la mortificacion q̃ exercitò en la comida, y para que todo le ayudasse, dispuso nuestro Señor, que mas de diez, ò onze años, antes de su muerte no tuuiesse en su boca pieça alguna de su dentadura, sin poderse valer de las encias; tenia toda la boca igual; y assi era fuerça que la mortificaciõ fuesse grande; porque solo comia lo que podia deshazer con la lengua, que era vn poco de carnero cocido, y si las hermanas le querian dar otra cosa, les dezia no se cansassen, que aquel carnero cocido era lo que mejor llenaua su estomago; y aunque hazian algunas extratagemas para aliviarla este trabajo, no les aprouechauan sus trazas: porque con vnas obediencias rigurosas, les mandaua no le diessen mas que lo que sabian que podia comer. El Confessor sabiendo lo q̃ padecia en las comidas, y el astio ordinario, la mandò que si apetecia alguna cosa la pidiesse, y no se mortificasse en ello; alguna vez por obedecerle pedia alguna cosa, y en acabando de dezirlo, boluia à dezir, que no se cãsassen, que era imposible lo llenasse el estomago. Llegò a tãta flaqueza que viendo la Reyna Doña Isabel nuestra Señora, receloſa de lo mal que se trataua, la dixo: Madre yo os quiero embiar cada dia de comer, que estais muy flaca. Estimò la merced como era justo; mas pareciole no era conueniente a vna Monja, Recoleta, que la truxessen la comida de Palacio, vino en que el Cõtralor la embiasse vna pollita que gastauan las enfermas, ò la embiaua à algũ Capellan, ò criado de casa, q̃ lo estuuiesse, y quando la dauan algunos accidentes de estomago, que padecia tan grandes, que se temia que le auian de quitar la vida, lo que mas se podia alcançar della, era que tomasse vn poco de aue cocida, y picada, sin mas saçon que vnas gotas de caldo; a la noche vnos huebos todo el año, como se los diessen, y meses: sucedio ser de vna manera sin que mostrasse gusto en que se variassen. Si se oluidaua de darla el agua, aunque fuesse al fin de la comida, estaua sin pedirla, seruiase de vn puchero tosco, que tal duraua año. En vna ocasion la lleuaron vna lechuga labada con agua de carne, y aunque lo echò de ver, la comio sin dezir nada.

Padecia la Venerable Madre muchas descomodidades, por no dexar exemplar que ocasionasse alguna relaxaciõ, y muchas vezes sus necesidades pedian preciso aliuio; assi por la falta de su sa-

lud

lud, como por el gran trabajo, y cuidados del oficio. Y atendiendo los Perlados a estas causas, le señalaron en el Cõuento de Valladolid vna de las hermanas de fuera del Coro, que la acudiesse, trujola conſigo a Madrid, y entrando en Santa Isabel, dixo el Doctor Sobrino, que venia haziendo el oficio de Perlado a las Religiosas de aquella casa, que aquella hermana no entraua en el numero de las demas que la Constitucion mãda; porque venia con la Madre Mariana, con el fin que se ha dicho; mas como la Venerable Perlada miraua mas por el bien de la Religion, y dexar exemplo a todas, y no introducciones, para que ninguna con qualquier color pretenda tener otra que la acuda. Señalò aquella hermana por Prouisora, y con la assistẽcia que pide este oficio, era fuerça hazer continuas faltas a la Madre Mariana. No podia por sus achaques muchas vezes assistir al Refectorio, y la Prouisora no auia de faltar de la cocina hasta que huuiessen comido todas. Estaua la bẽdita Madre esperando con increible paciencia; porque no solo auia de esperar al Refectorio, sino a que se les diesse a los pobres lo que sobraua. Hallauan a la Priora muchas vezes con el rostro de vna difunta, por la gran necessidad que sentia en el estomago, y si la dezian como no la traian de comer, dezia no puede mas Isabel, y si la querian ir à llamar, dezia, dexenla, no la den prisa, q̃ ella vendra quando pudiere; cõ esto dissimulaua lo que le tenia mandado, no subiesse a su celda hasta que huuiesse cumplido con las demas; y en tiempos de Quaresma, muchos dias era cerca de las dos, sin auer comido. En vna ocasiõ destas le dixo vna Religiosa, Madre mia v. Reuerencia se nos mata, por dexar a las demas exemplo, y Dios sabe lo que ellas podran hazer despues. Respõdiole: Hermana, cumpla yo con mi obligaciõ, que despues las demas miraràn por la suya. Estas descomodidades padecia, antes que dar entrada a que pueda ninguna tomar anchura en la Recoleccion.

Era la primera en el obrar lo que mãdaua, hazia las mortificaciones en el Refectorio, exercitauase en los oficios mas baxos: La primera en el barrer, y fregar, y en todo genero de humiliacion, y quebrãtamiento de la propia voluntad. En Valladolid dexaua al Conuento en el Coro, y se iba por las celdas de las Religiosas, y les hazia las camas.

Hazia estas mortificaciones con tal afecto, y feruor, que por mas que le encubria, se podia colegir el amor de Dios que abrasaua su coraçon, que aunque tã capaz, y hecho à encubrir grandes misericordias, estas parece luchauan con su mortificacion; ella a encerrallas, y ellas con su fuerça à manifestarse.

Tenia particular amor a todos los actos de Comunidad, era grande mortificaciõ en no poder acudir a todos, y por los muchos años, y falta de salud, mandauanla se abstuuiesse de algunos, de que era grande su sentimiento.

Fue rara su mortificacion en la guarda del silencio, y moderacion en el hablar. Raras vezes, ò ninguna se le oyò palabra, que comunmente se dizen no ser necessarias, y quando por el oficio, ò necessidad hablaua, era, si, ò no, jamas dezia palabras de encarecimiento, y fue tã raro el exemplo que en esto dio, que estando mala, y bien apretada, y teniendo necessidad de que la acudiessen en tiempo del silencio, jamas se le oyò alguna palabra, y lo mismo queria que hiziessen todas. En grandissimos dolores que padecia, segun dezian los Medicos, estaua con grande alegria, y igualdad, y jamas la oyeron quexar. Hasta en el modo del andar guardaua silencio, era cõ cierto modo, que andando de vna a otra parte, apenas era sentida.

Era grande la contienda que traìa cõ sus passiones naturales, y trabajo que ponia en vencerlas. Era de su natural complexion colerica, nunca la vierõ sus Monjas, que lo estuuiesse, cõ ser muchas las ocasiones que se ofrecian, por razon del oficio de Perlada. Tenia siempre sus mouimientos tan nivelados con la prude-

dencia, y mortificacion que admiraua à sus hijas; y siendo algunas vezes forzoso hazer de la enojada, era con solo la demostracion exterior; y diziendole algunas vezes vna Religiosa. Madre mia, pensarà quien la oye a v. Reuerencia q̃ està enojadissima quando haze que riñe, y veianla estarse haziendo fuerça para no reirse, a esto respondio. Hermana todo es menester.

Era grande el desasimiento que tenia, de carne, y sangre, que diziendole vna Religiosa, que vna sobrina suya tenia ya sucesion en su casa, respondio cõ alguna sequedad. Cosa de gran sustãcia! De que se echò de ver el poco caso que hazia de las cosas que en este mundo se estiman. Iamas hablaua de los suyos, y siendo sus padres de la notoria nobleza que diximos, en la vida suya, que escriuio, solo dize, que su padre se llamaua Iuan, y su madre Maria, sin dezir los apellidos.

Estaua tan fuera de estimar lo que es nobleza, y preciarse de los suyos, y fauorecerlos, y que por su respeto ellos mereciessen, y se adelantassen, que en tiempo del santo Don Felipe Tercero, vino vn Cauallero a vna pretension; y entre otras cosas que alegò, dixo, que era pariente muy cercano de la Priora de la Encarnacion; mostrò el Rey lo que la fauorecia, en el agrado con que le oyò, y cuydado que puso en el despacho. Estãdo en este punto, supo la Madre Mariana lo que passaua, y la primera vez que su Magestad vino al Conuento, se le hincò de rodillas, y dixo, que no se auia de leuantar hasta que le diesse palabra de concederle vna cosa que le queria suplicar, que estaua cierta se lo podia conceder facilmente: el Rey se lo ofrecio, sabiendo que no le auia de pedir cosa que no fuesse hazedera; y assi le dixo. Señor, yo he sabido que fulano ha venido a pretender no sè que cosa, y ha querido obligar a V. Magestad le haga merced, con dezirle que es pariente mio; y hãme dicho, que por este respeto se la quiere hazer V. Magestad. Lo que yo le suplico, es, que si esse Cauallero no tiene otros meritos por donde merezca que V. Magestad se la haga, que por solo ser cosa mia no se acuerde V. Magestad del. Mudò semblante el negocio; porque persona de mucha verdad, dixo, que pareciẽdole a este personaje que no tendria por otro titulo quiẽ le diesse la mano, se boluio con las suyas vacias. Detestaron las personas santas, que se tomasse por medio su virtud, para que se encaminassen aumentos temporales.

Andaua tan mortificada, y tan enagenada de las cosas humanas, que solia muchas vezes quando en ocasiones de velo entrauan Señoras en el Monesterio, no reparaua en faltar cõ ellas en las cortesias; y algunas vezes se lo aduertian: porque no se quexassen. Reiase de la aduertencia, y dezia. Valame Dios con lo que salen aora, miren que importa que hagan burla de vn jumento como yo. Via aquellos trajes con que entranan, dignos de que los reformara la honestidad, y la decencia, y dezia. Ay hermanas no se espanten que repare poco en esso: porque estoy considerando a estas Señoras, que siendo algunas tan entendidas, y ya de años, esten tan contentas con aquellos malos trajes, y que gasten tiempo en esso, siendo criadas a la imagen, y semejança de Dios, para solo amarle, y seruirle: den muchas gracias a este Señor, que les ha librado deste embeleco, que yo me estoy considerando lo poco que hazemos por Dios; pues por contentar a vn hombre, muchas dellas se martirizan.

Otras vezes tambien la mortificauã, que sufrio algunos desayres de Señoras, que ponen la autoridad de ser poco aduertidas en dar a cada persona la estimacion que se deue: no mostraua genero de sentimiento. Solian dezirle sus Mõjas. No aduirtio v. Reuerencia lo que tal Señora hizo con v. Reuerencia, que es descortesia no hazer lo que deue. Respõdia cõ gran risa, y gracia. Cierto hermana que no aduerti en ello, y no se corran de esso, que ya saben que las Monjas no te-

tenemos obligacion de saber de tantas cortesias, ternanme por boba, y no sera quanto soy.

Como era tan rara su mortificacion, y estimaua el valor desta virtud, deseaua plantarla en los coraçones de sus hijas, y dezia, q̃ sin esta virtud no podia auer verdadera oracion, y añadia, cõ que fin auian de querer, y aun estimar sus cuerpos, que es por auer sido, y ser medio, y instrumento para hazer penitencia, y sufrir, y padecer; con lo qual se consigue por los merecimientos de Iesu Christo, el merecer: aplicaua no mal, el verso *Sicut vitis abundans*, hablaua por experiẽcia, por auerse valido de su cuerpo, por el rendimiento que tuuo a la razon, y ella à Dios, de instrumento de grandes medras de su alma.

Deziales otras vezes. Miren que entrañas tengo, que las quisiera ver ciegas, sordas, y mudas: esto lo experitualizaua, y las entretenia en las recreaciones. Aconsejaua à sus hijas por vna excelente mortificacion, que procurassen viuir a solas, y dezir Dios, y yo, y no mas; y que si vn Sabio Gentil dezia. Nunca menos, solo, que quando solo, que pudiera dezir la que supiesse viuir à solas con Dios que no se sabe negar a quien de verdad le busca.

Procurò mucho plantar en sus Monesterios esta virtud, que son escuelas de mortificacion: tuuo notable destreza en mortificar sus hijas, y no es menester poca; porque duele mucho, y para ser en esto obedecida vna superiora, es menester valerse de los primores de la prudencia, y espiritu, y como el de la Madre Mariana, era tan grande, salio admirable Maestra, examinaua a sus hijas en las cosas que tenian mayor repugnancia, ò a que se hallauan mas inclinadas. Y exortaualas mucho a que lo dixessen con llaneza, para que de essa manera las pudiesse perficionar en el camino de la virtud, No ay cura, dezia, sino se muestra la llaga, ni ay medio para poder encaminar el alma a la mayor perfeccion, como la claridad, y llaneza en el trato de lo interior con la Perlada. Sus hijas como la querian tanto, la obedecian muy gustosamẽte; con esto no perdia ocasion desta labor tan importante.

Vn dia en el Conuento de Medina del Campo andaua la Madre Agustina de Iesus, barriendo debaxo de vna escalera auia muchos escarabajos de vnos que guelen mal, ella tuuo repugnancia de coger la vasura con las manos, por aquellas desapacibles sauandijas: fue luego a dezir su culpa; mandòla la Madre Mariana truxesse quantos hallasse en aquella parte, y por la casa, hizolo, y con vna aguja los fue metiendo todos en vn hilo, y se los puso en la gargãta, y en las orejas, diziẽdola Huelgue se cõ essas joyas viuas. Dezia la Religiosa, que era tanta la congoja que al principio le daua lo que bullian, que penso no los auia de poder sufrir; mas acordandole, mi Madre me lo ha mandado, si podrè, fue como sino tuuiera nada; y esto dezia le passaua en todas las mortificaciones que le mandaua hazer.

Dixo en vna ocasion la misma Madre Agustina, que sentia traer el habito, y los vestidos tan flojos, que parecia que se le andauan cayendo, mandòla que quitado el habito, y los demas vestidos puestos al reues, entrasse en el Refectorio.

Hizo la Venerable Madre en esta fundacion de Medina, buscar vna calauera que la asserrassen, quedò el casco capaz de poder comer, y beber en ella: pusola en su asiento en el Refectorio, y fue la primera que bebio en ella, y a las demas que pedian licencia para beber en ella, se la dana, y si sabia que alguna tenia repugnancia en hazerlo, se lo mandaua, y no solo bebiesse vna vez, sino hasta que se hallasse sin aquella repugnancia. Auia algunas Novicias que dezian les temblauaua el cuerpo, en solo imaginar si se lo auia de mandar; y asseguranan, que diziendo su culpa a su santa Perlada, le dixo: O que poca fè tiene, vaya, y beba, y mire que està Dios en el agua; ella fue con grande turbacion; mas acordandose de lo que su Madre le auia dicho, co-

men-

merçò a beuer, y dezia despues, que si la calauera fuera vn vaso de cristal no le pareciera mejor.

Auiale dado Dios vna fuerça grande en las palabras, y parecia que lo que mãdaua se imprimia en el alma como el sello en la cera. Si alguna Religiosa era apasionada de miedo, ò de otra cosa, con solo dezirla, haga esto, y dexese a Dios, parece se le quitaua; y si esto no bastaua, les hazia hazer lo contrario, hasta que vencian la pasion, y obrauan con facilidad.

Auian embiado a vna Nouicia vn plato de manjar blanco, de que era muy amiga, y quando lo vio, le ocurrio al pẽsamiento; si nuestra Madre sabe mi gusto es cierto que me ha de mortificar, y mandar que no lo coma, y no queria dezirlo. En fin le manifestò su imaginacion. Diola reprehension, y juntamente luz de lo que el Señor queria, y gustaua deste exercicio; y ordenòla, que pidiesse vna pella del manjar blanco, y en vn papel atada cõ vn hilo se la pusiesse al cuello; y si alguna le preguntasse, que es esto? diga. Hermana soy golosa, encomiẽdeme a Dios: fuesse la Nouicia muy cõtenta à hazer su mortificacion, y quando la vio tan rendida, le dixo: Ya ha hecho su penitencia, aora comalo, y buen prouecho le haga. A este modo eran las mortificaciones que hazia, y disponialas con tan grande espiritu, y suauidad, que venia a ser mas exercicio gustoso, que mortificacion, aunque le dauan este nombre.

Era tan grande la mortificacion que se praticaua en el Conuento de Valladolid, recien fundado, que dezia vna hermana con harta gracia, que parecia que no era menester barrer la casa: porque con las continuas postraciones, y besar la tierra, parece estaua limpia.

Entre las Religiosas de mayor virtud que huuo en el Conuento de Medina del Campo, fue la Madre Isabel de las Llagas, fue muger de gran espiritu, y singular mortificacion; como la santa Perlada la via tan deseosa de darse a Dios cõ veras, concertòse con el Confessor, que era hombre de singular espiritu, y hazia varias pruebas desta Religiosa, mortificandola de mil maneras. Entre otra, fue esta, dixo el Confessor a la Madre Priora. Yo dirè a Isabel de las Llagas que comulgue mañana, sin pedir licencia à v. Reuerencia, que basta se la dè yo, y quando vea que se leuanta para ir à comulgar, tirela del habito, y no la dexe llegar; y en saliendo del Coro riñala mucho, y haga que se espanta de que vna Religiosa llegue à comulgar en dia que no es de orden, sin pedir licencia. Veamos si se disculpa, ò dize que yo se lo he mandado. La santa Madre lo hazia assi puntualmente; y esto sucedio algunas vezes: la Religiosa quedaua siempre como vn Angel, con gran alegria, y serenidad, y quanto mas la reñian, no hazia mas q̃ postrarse, y callar.

Este medio que la prudente Perlada tomaua para labrar, y perficionar aquella Religiosa, tomò nuestro Señor para mayor crisol de la mortificacion de la Madre Mariana; porque aquella Religiosa que le truxeron de Burgos, de quien haze tanta mencion en su vida, como no entendia este lenguaje, ni modo de mortificacion, espantauase mucho; y entre otras cosas que publicaua contra la Priora, como cosa muy culpable, era que acabaua de comulgar, y queriendola imitar vna Religiosa, la tiraua del habito, y no permitia que llegasse: con estas, y otras cosas trabajò a la Madre Mariana, sacando de vna accion doblado merecimiento: perficionaua la virtud de Isabel de las Llagas, y sufria con gran rendimiento la ignorancia, ò malicia de la forastera.

* * *

Del

CAPITVLO. XVIII.

Del Zelo grande que tuuo de la hõra de Dios. Bien de las almas, y Obseruancia de su Regla.

DEL Amor grande que la Madre Mariana tuuo a Dios nuestro Señor le nacia vn ardiente zelo de su honra, era Esposa, y los bienes, y los males son comunes. Assi se alegraua cõ los aumentos de su Esposo, y le afligian sus vltrajes: es este vn don de Dios especialissimo, y de almas que aman con fineza, y que agrada sumamente a Dios ver a los suyos ser de su parte, de vn coraçon con el, de vn sentir, de vnos intẽtos. El Cordero inmaculado el tiempo que viuio en carne mortal celaua el honor de su padre, procurò el bien de los hombres, doliase de sus culpas, oraua por su reduccion murio con vn clamor grande, pidiendo a su Padre perdon para los pecadores.

La Venerable Madre Mariana tenia por tan propio el honor de su Señor, que en todas estas partes procurò imitar a Iesu Christo su Esposo.

Padecia vna ardiente sed de la gloria de Dios, y prouecho de las almas. Vian siempre vnas encendidas ansias, con que andaua, que todos los hombres amassen, siruiessen, buscassen muy perfetamente à Dios, y lo procuraua con todas sus fuerças, y con sus consejos, y otros medios que puso; hizo grandes bienes a muchas almas, y las auentajò en virtud. En Eybar, y Medina del Campo, como en lugares menos populosos se veìa mas claramente el fruto de sus trabajos, en la frequencia de los Sacramentos; tratò de oracion, y de virtudes.

Las calamidades de la Iglesia le ponian muchas vezes en estado de perder la vida, que diera muy gustosamente por su remedio.

Fue muy zelosa del bien publico, deseaua que en todas las materias del gouierno se tuuiesse la principal atencion á la gloria de Dios, y su seruicio, y a euitar ofensas suyas. Pocos dias antes de su muerte llegò a su noticia, que se queria introduzir en la Republica vna cosa, q̃ sin duda seria causa de muchas ofensas de Dios, y el interes que se podia sacar della, la facilitaua. Fue tan grande su sentimiento que juntò toda la Comunidad en el Relicario, dixo vna Letania de la Passiòn, con estar tan acabada, y con tãtos achaques, y pidiò encarecidamente a sus hijas pidiessen a nuestro Señor no permitiesse cosa que huuiesse de ser causa de ofensa suya, y dixo esto con tã tierno sentimiento, que causò grande efecto en las Monjas, y alcançò de nuestro Señor lo que deseaua. Y esto era muy frequente, y lo conocian sus hijas, que a puras lagrimas alcançaua lo que queria de nuestro Señor.

El mismo zelo tuuo en negociar con Dios, y con los hombres, que no se hiziesse el casamiento de la Infanta Maria, oy Emperatriz de Alemania, con el Principe de Gales, defendiendo su efecto, por los caminos que le fue posible, y aunque tuuieron por cierto sus hijas, que sabia de nuestro Señor, que no era su voluntad aquel contrato, no daua esta razon à algunos de los Theologos de las juntas que sobre el caso se hazian, si no que porque auia de perder España la entereza que siempre auia tenido, de no juntar sus Infantas con Principes que no son de la Iglesia? Despues de grandes oraciones, y lagrimas con Dios de quiẽ tuuo entera confiança, que no se auia de efetuar. Y en oyendo dezir: No dexarà de hazerse, respondia. Poderoso es Dios: estas palabras denotauan que sabia bien la determinacion diuina, y lo encubria.

En otra parte escriuimos el sentimiẽto que tuuo de los desacatos que vnos Apostatas Hebreos hizieron a la Imagẽ de vn Christo. Fue mucho no le acabasse en esta ocasion el zelo de la honra de Dios,

Dios, no sabia que inuenciones buscar para compensar en alguna parte cica aquellas descortesias.

Era indecible el dolor que la afligia de las ofensas de Dios, andaua crucificada con esta pena, de que los hombres se atreuiessen à ofender a la Magestad, y Bondad diuina. Y era tan grande, y tan intenso este dolor, que no cessauan sus ojos de derramar lagrimas, pareciendole que estando Dios ofendido, no podia tener descanso su coraçon: y no se sabe como era, que todos los casos graues en que auia, ò se temia ofensa suya, se le venian a las manos; y assi andaua siempre hecha vna santa Cananea, clamando a nuestro Señor por el remedio de los pecados; porque su sed de la honra, y gloria de Dios, era insaciable; dia, y noche andaua suspirando; y assi dezia a sus hijas. Pidan mucho a nuestro Señor que naide le ofenda. O que dichosas seriamos hermanas mias, si esto alcançassemos de su Magestad! Sentia con gran ternura qualquiera ofensa que se hazia à este Señor, y por su remedio pusiera su vida, su comodidad, y salud, desvelãdose en como podia ella euitar algunas; y por esto ofrecia muchas vezes, y casi siẽpre todas las oraciones, comuniones, penitencias suyas, y de sus hijas.

Cuydaua con especial afecto de las personas que por tener vida desconcertada, ò estar en puestos altos, corrian mayor peligro sus almas, a estas ayudaua valerosamente, y hazia que sus hijas la ayudassen.

Este zelo de la salud de sus proximos era tan grande que con todas sus fuerças procuraua su bien, y desde el retiro de su clausura, tenia traza como llamar a los Ministros de la Republica quando tenia noticia de algunas cosas escandalosas, para que se remediassen, y euitassen los daños, y despues de hechas las diligencias con ellos, se iba al Coro, lleuando trasi a las Religiosas que encontraua, a donde las dezia. Hermanas mias pidanle a nuestro Señor, que no permita que se hagan cosas en su ofensa, y viendola algunas de sus hijas estarse haziendo sus ojos fuentes de lagrimas, le dezian. Madre todos los males agenos ha de llorar v. Reuerencia. Respõdia: Si Hermanas, que nos tiene nuestro Señor en su casa; para que nos compadezcamos de los proximos, y ayudemos a nuestros Reyes con oraciones, y que no permita su diuina Magestad, que en su republica aya ocasiones de ofensas suyas. En fin la santa venia à alcançar con sus oraciones, que muchas cosas se remediassen, y despues de trabajar por la gloria de Dios de manera que se conocian los marauillosos efectos; siempre lo atribuìa a sus hijas, no à si, ni a sus diligencias, y es cierto, q̃ por medio de sus oraciones se euitaron en esta Corte muchas ofensas de Dios, y se sabe que muchas personas mudaron vida por sus lagrimas; premio del zelo grande que tuuo de su saluacion, sin dexar diligencia, aun muy pequeña. Passando vna Religiosa cerca del Relicario, le dixo, con lagrimas, que siempre que passasse por alli, hiziesse vn acto de adoracion, para que satisficiesse en esto, si quiera las muchas ofensas de nuestro Señor.

Diola nuestro Señor vn espiritu fuerte, y varonil, y assi se abraçaua con todo genero de dificultades por grandes que fuessen: porque en entendiendo era cosa de mas gusto, y seruicio de Dios, con todo genero de trabajos se abraçaua; por que le dio el Señor vna grande, y viua fè con vna firme esperança en su ayuda, y gracia. Viase quan grãdes eran estas dos virtudes en todas las obras que emprẽdio. Nunca quiso atender, al que diran, sino a lo que veìa ser mas gloria de nuestro Señor, como se vio en ocasiones muy grandes, exponiendose a manifiestos peligros, y viendo que sus hijas los temian, dezia. Hermanas, en viendo es honra de nuestro Señor, que ay que temer, sosiegueuse, que la vida es poca para darla por este Señor. No serè yo tã dichosa. Esto dezia con vn animo, y feruor, y vnas lagrimas tan sustanciales, no mugeriles, sino varoniles, que ellas so-

las

las bastauan a sazonar los coraçones de sus hijas, como sucedia muchas vezes, y Iesu Christo que traìa siempre en el coraçon, se lo pagaua.

Con este zelo de la honra de Dios, y de su gloria, emprendio cosas grandes, y con su gracia, y assistencia salio con ellas, dexò fundados diez Conuentos desta Recoleccion, vnos por su persona, y otros por Religiosas que embiaua a fundarlos, obseruandose en todos ellos sus mismas leyes, y constituciones, y era muy exacta en hazer que todas las guardassen, como quien sabia que lo que en ellas se encierra, es la mayor perfeccio, por seruir de antemuro a la mas perfeta guarda de la regla de S. Agustin. Dezia que todos los Christianos teniamos obligacio de dar la vida por la ley de Dios; mas los Religiosos por obseruar sus reglas deuen estar aparejados para darla; y assi dezia a sus hijas fuessen muy obseruantes de sus leyes, y en procurar se guardassen, campeò mucho su zelo.

Y era tan obseruante de las reglas, que parecia la misma regla viua; y assi queria que todas lo fuessen, y les dezia, que la de su Padre S. Agustin la auian de guardar con tanta entereza como la ley de Dios nuestro Señor, y q̃ en sus almas auian de tener escrito el Euãgelio, para ser ley viua. Esta misma obseruãcia queria que tuuiessen en las Constituciones, en las cosas particulares dellas, especialmente en la Oracion Mental, queriẽdo que se guardasse cõ toda entereza; y assi dezia: q̃ si alguna huuiesse de faltar por alguna ocasion forçosa, antes faltasse à Prima, teniendo mucha estima deste trato con nuestro Señor; y assi ella le dedicaua todas las mañanas, y no auiendo ocupacion forçosa, se retiraua a las tardes de los Sabados hasta despues de Missa mayor los Domingos.

Era tan ardiente su zelo, que todas sus Religiosas fuessen santas, que muchas vezes las embiaua a llamar, y pensando era para otra cosa, no era mas que pedirles fuessen muy buenas, diziendoles los grandes deseos con que estaua, de que se diessen prisa, que la jornada era larga, y faltaua mucho que andar. Dauales admirables consejos, y esta peticion era ordinaria; assi en Comunidad, como con particulares, hazia muchas vezes esto. Y era muy frequente esta palabra en su boca, nacida del afecto de su coraçon. Quieren ser buenas?

Dezia, gran dicha fuera si vna persona desde la mañana hasta la noche hiziesse siempre todo lo que es mas gloria de Dios, y con significacion en los ojos, dixo: O Hermanas, y que dichosa serà el alma q̃ quando nuestro Señor la lleuasse para juzgarla, pueda dezir: Señor todo quanto he alcançado que era vuestro mayor gusto, he hecho. Estas eran sus ansias, y aconsejar a sus hijas se acordassen de la solicitud, y cuydado de los del mundo para cosas temporales, que para las espirituales le tuuiessen ellas, amãdo mucho a Iesu Christo, a quien ella amaua tanto.

CAPITVLO. XIX.

De la Esperança, y Confiança en Dios.

LA Grande, y viua esperança que tuuo en Dios la Venerable Madre Mariana, fue rara, y de lo muy sobrenatural; y el que con atencion ha leido los discursos de su vida, aurà aduertido quanto campeò en toda ella la virtud de la esperança, y cõfiança en Dios. Y si huuieramos de traer casos particulares, fuera trasladar aqui las fundaciones de Medina del Campo, y de Palencia, en que se le ofrecieron ocasiones, contradiciones, pleytos, y trances tan penosos, que fuera imposible entrar, ni salir dellos, no valiendose desta virtud a cada passo, con ella emprendio cosas tã grandes, fiada siẽpre, no en sus fuerças, ni industria, no en fauores humanos, sino de la palabra de Dios, y de su ayuda. A-

qui tenia presas las ancoras de su seguridad, y cõfiança. En este escudo recibio los golpes de contradiciones, y dificultades que se le ofrecieron en todas las fundaciones. Fundada en esta virtud, salio de su Conuento de Santa Cruz, fundò la Recoleccion; y finalmente con la esperança emprendio cosas al parecer imposibles, y salia cõ ellas, sin desmayar el animo en las dificultades q̃ se le ponian delante; atrabesando por todo, y sufriendo con denuedo: siempre que entendia que era el seruicio de nuestro Señor; y assi poco a poco las venia à vencer todas, y quando le dezian que mirasse que le auia de costar mucho, y por ventura no salir con ello, solia responder: *Sperabo in eum; quia ipse veniet, & non tardabit*, causa suya es, su Magestad lo hara pues es para mayor seruicio suyo; y assi se veia claro: porque poco a poco se le iba todo facilitando.

Su obrar no era todo natural: porque en muchas cosas se veia la grande prouidencia de Dios en lo que sucedia en los negocios del Conuento Real de la Encarnacion, que algunas vezes parecia imposible salir de las dificultades que en ellos se ofrecian, y con la grãluz q̃ tenia, y confiança en Dios caminaua por todos, y con gran serenidad, y de los mayores aprietos la sacaua el Señor muy bien; y solia dezir, que no auiamos de cõfiar en nada de nosotros, sino poner toda nuestra confiança en Dios, que cõ ella todo lo dificultoso se haria facil, y añadia aquellas palabras: *Sperabo in eum*, q̃ las repetia en muchas ocasiones, y aconsejaua lo mismo a todos.

Los trabajos, y penalidades que tuuo por espacio de treinta y seis años que viuio desde que salio a fundar, no las tenia por pesadumbres, sino por misericordias, y facilitauaselos la gran confiança que en todos tiempos tenia en Dios, que siempre le tuuo de su parte, y al passo q̃ ella mas se dexaua, y descuidaua de lo q̃ le tocaua, mirãdo solo como podia dar en aquello mas gusto a su Señor, mas cierto tenia su socorro, y con esto descuidaua de si misma, y padeciendo sin culpa, y con gusto, permitia nuestro Señor que todos se viniessen a desengañar.

Auiendo de dar digno sucessor al venerable Doctor Geronimo Perez en el oficio de Confessor del Real Conuento, deseò para este puesto al Doctor Luis Garcia Canonigo Doctoral de la santa Iglesia de Auila, de quiẽ tenia larga noticia seria muy apropósito por su grãvirtud, y letras, y espiritu, escriuiole, proponiendoselo. Recibio la carta de la santa Priora cõ gran estimaciõ, y respõdio a ella biẽ diferẽte de lo q̃ se deseaua, hizole a la M. Mariana poquissima impressiõn el desvio, y boluio a escriuirle otra mas larga en la misma conformidad, cõ tan gran fè, y cõfiança en nuestro Señor q̃ entre lo que dezia en ella, era q̃ estaua tan cõfiada en este Señor, q̃ le auia de ablandar, q̃ en su nõbre echaua la red. Recibio el Doctor la carta, y como tan espiritual, aunq̃ no le auia mudado, reparò en q̃ auia de auer mas que lo que parecia, comunicandolo con su Confessor, el Padre Villena, de la Compañia de Iesus, con parecer suyo, entraron ambos en exercicios, con fin de q̃ nuestro Señor les diesse luz de lo que era su mayor gusto, y seruicio, y muy a los principios la començò nuestro Señor a dar tã copiosa, q̃ acabados no veìa la hora de partirse; y reparò q̃ si daua quenta al Cabildo de su intẽto, se lo auiã de estorvar, y ocasionarse dilaciones, y q̃ no conuenia, cõforme a las razones q̃ la santa Madre le daua, huyendo el cuerpo a todo se partio cõ color q̃ venia a vn negocio. Desta resolulciõ se le originaron algunos sentimientos en su Iglesia, por lo mucho q̃ le queriã, y estimauan; mas nuestro Señor lo dispuso de manera, q̃ todos quedaron cõtentos, ofreciendosele el Cabildo de aquella santa Iglesia al Rey nuestro Señor D. Felipe Quarto con mucho gusto por pedirsele su Magestad por carta suya para cõfessor de su casa. Dõde estuuo tã cõtento, q̃ escriuio despues à Auila q̃ le auia convenido para su bien espiritual, y temporal. Estuuo contentissimo:

por

porque en los años que exercitò este ministerio, assi con el trato de la santa Madre, y santas hijas, crecio a gran alteza de virtud. Fue varon de grandes letras, talento, y espiritu. Iamas salio de Madrid a pretension de algun Canonicato, ni la tuuo de otra cosa, despues que conocio el Real Conuento de la Encarnacion, por quien suspirò toda su vida. Partia el tiẽpo que le quedaua de su ministerio, en estudio, y oracion, y la cauia muchas horas; y assi salio gran Maestro. No pudieron ocultarse a nuestro gran Monarca prendas tan auentajadas, presentòle para el Obispado de Orense, que acetò forçado, y con gran sentimiẽto. Promouiole al de Astorga, en ambos fue excelente, y vigilante Perlado, y su falta llora la segunda Iglesia, que le gozò muy poco. Su vida, y sus virtudes seran exemplo de Perlados, en vn libro que se escriue de sus cosas.

Como Maestra de confiança dexò escrito este precepto. Hermana mia: *Non flebit*, quien ama; porque confia en el amado; y assi no entristece el temor: porque puede mas la confiança del verdadero dueño nuestro.

Desta confiança dezia. Estè cierta la buena Religiosa, que si hiziere lo que deue, que vernà Dios sobre ella, y no tardarà en pagarle, como dize el Profeta. *Apparebit in finem, & non mentietur. Si moram fecerit, expecta eum; quia veniens, veniet, & non tardabit.* Tenia escrito: Auemos de estar de tal manera arrojadas en las manos de Dios, y pendientes de su diuina prouidencia, que no tengamos cuydado de nosotras, ni de lo exterior, ni interior, sino que su Magestad haga, y deshaga, como quisiere en todo, estando contentas de qualquier manera que nos quisiere tener, teniendo Fè, que todo viene de su mano, y por su diuina voluntad, y aunque me vea llena de necesidades, miserias, desconsuelos, y aflicciones; no hazer mas que presentarme delante de su Magestad, sin dezirle nada, que el las sabe, y conoce mejor que yo, y lo que me conuiene; y assi no hazer mas que con confiança estarme en su presencia aguardando lo que quisiere hazer de mi: porque si del todo me he arrojado en sus manos, y oluidada de mi misma atiendo a solo su Magestad, y a cumplir su diuina voluntad, segura puedo estar que no se oluidarà de mi, ni me desamparará, aunque mas afligida, y llena de miserias me halle; mas ternè mucho cuydado de suplicarle por las necesidades de todos mis proximos; y particularmente por todos los que estan en pecado mortal, doliendome mucho de ellos.

Dezia, que no auia cama tan blanda para ella, como los braços de la diuina prouidencia; y assi experimentò los marauillosos efectos della. En las cosas mas arduas, y que parecian sin salida, la tenia tal como su viua fè merecio; pues con ella se pueden mouer los montes de vna parte a otra.

Esta gran confiança la premiò nuestro Señor, con tener tan particular prouidencia de sus cosas. En la fundacion de Eybar le sucedieron algunas muy notables, en q̃ experimentò el prouido cuidado que nuestro Señor tenia con ella. Era la casa muy pobre; particularmente en aquellos principios: vn dia no tenian pan, y era ya hora de tañer a Refectorio. Dixo la Refitolera a la Madre Mariana, como no auia pan en casa, ella se alegrò mucho con este fauor que nuestro Señor le hazia (que por tal tenia toda ocasion, de poder imitar a Christo nuestro Señor) dixo a la Refitolera, llame hermana y demos gracias a nuestro Señor, q̃ nos ha hecho este fauor; fuerõ a Refectorio, y estuuieron oyendo la leccion vn rato, todas bien consoladas; fuerõse a dar gracias, y estando en el Coro llamarõ aprisa en el Torno, fuerõ a responder, traiã las vna canasta de pan muy blanco con que nuestro Señor premiò su confiança.

Tenia gran veneracion, y respetò a la santa Comunidad, dezia que por ningun caso se auia de detener su pun-

tualidad; y assi ordenaua a las Prouisoras, y Refitoleras, que aunque no huuiesse pan suficiente, no dexassen de llamar a comer a su hora; y assi sucedio en Valladolid por dos vezes, no auer mas que dos panecillos, y vnos pedazillos de pan, y pareciendo imposible auer mas que para empezar mientras venia la panadera, huuo harto, y sobrò para los mozos de afuera, y diziendo la Refitolera a la M. Priora: En verdad Madre que nos ha sucedido lo que a Santa Clara, que se olgaua mas con los mendrugos que con el pan entero: respondio con dissimulacion. No es menos poderoso aora nuestro Señor, si ella es obediente.

Estando la Madre Mariana enferma en Valladolid, ordenò el Medico vn remedio que auia de lleuar vn poco de canela, no la auia en casa, ni era hora de embiar por ella, resoluiose la enfermera de hazer el remedio sin ella, aunque lo sentia, estando haziendole vio sobre sus mismas faldas vna raxa muy grande de canela, y dando gracias a Dios por su prouidencia, hizo su medicamento, y lleuandole, dixo: Madre, canela milagrosa tenemos; contòle lo que passaua. La santa Priora como era tan recatada en estas cosas, dixo: Calle, que no la auia ella buscado, bien; respondio, si auia cierto, y lo es, que no lo tenia yo en la falda, sino que me la pusieron en ella. Dixo, pues sea lo que fuere, no hable en ello palabra. Assi lo ha hecho la Madre Isabel de la Cruz, que fue a quien le passò hasta despues de muerta la Venerable Madre.

El caso de la prouision de la leña de Medina del Campo, deuia repetirse aqui, a no auerle contado con tanta especialidad: la Madre, y las Religiosas no la vian echar; mas hallauan cada dia la leña, que era menester para la Comunidad; y assi vna le dixo: Madre, leña milagrosa, ella respondio: Calle, no hable en esso, que sabe ella quien la echa por encima de las tapias, deslumbrando cõ esto de que nayde pensasse que era milagro, y lo cierto es, que nuestro Señor obrò muchos con ella; mas procuraua encubrillos, y deslumbrar a sus hijas.

Auia embiado al Conuento de la Encarnacion vna persona devota, vna caxa de Alaju, y la Prouisora la iba guardando para necesidades, dixola vn dia la Madre Priora; porque no da essa caxa a todas las necesitadas, respondio: Madre acabaraseme aprisa si gasto tanto: riose, y dixola, tenga caridad, y acuda a las necesidades de presente, que Dios la darà para las de adelante, que esso es falta de fè, no acudir a vnas necesidades, por guardar para otras. Con esto la Prouisora començò a gastar en todo lo que juzgaua era necessario, y afirma que estuuo con atencion a lo que gastaua de la caxa, y que puede dezir con verdad, fue diez vezes mas lo que gastò de lo que auia en ella, y que reparaua muchas vezes, que todas las que iba a sacar della, le hallaua siempre en vn ser, como la dexaua: dixoselo vn dia a la Madre. No sabe v. Reuerencia el milagro que se va haziendo en la caxa, por mas que saco, siempre se està en vn ser; sonriose, y dixo: Tal deue ella de dar de poco, respondio, no doy cierto, sino mucho, sino que es milagro de la caridad de v. Reuerencia, y que como me ha mandado que gaste sin duelo, yo lo he hecho assi, fiada de que no me faltarà, pues que v. Reuerencia me lo promete. Y esto sucedia en otras cosas de ordinario; mayormente en las que mandaua dar de limosna.

Aun en cosas muy menudas no le faltaua esta prouidencia, y amor paternal de Dios. Sucedio algunas vezes a vna Religiosa que la acudia, que por estar ocupada, ò otras causas, no estar con su santa Madre, y sentia vn no sè que, que ella aun no sabia declarar, era como vn impulso, con que parecia le auisauan, y ella conocia que su Madre Priora la auia menester, iba, y deziale, Madre quiere v. Reuerencia alguna cosa, respondia, Si, haga esto; lo qual afirma, le sucedio mas de treinta vezes, y

que

que en vna ocasion fue lo que sintio de manera que iba diziendo con sigo, de modo que casi la podian oir: ya voy Madre, ya voy. Y otra vez auiendo menester la santa Perlada vna cosa, sintio lo que solia esta Religiosa, y fue donde estaua la V. Madre, y dixo si queria algo: respondio, Si, Dios se lo pague, que auia menester tal cosa, y no estaua para irla a llamar, preguntòla; hermana, y que hizo v. Reuerencia? dixo: pedia a Dios que me la embiasse; y aunque en estos casos parece se muestra bien el cuydado que tenia Dios de la santa Madre Mariana, se podia tambien creer obraua estas cosas por entrambas; porque como nuestro Señor es perfectissimo en su labor, haze a dos hazes; porque la Madre era santa, y la hija bien ocupada en actos de obediencia, caridad, y humildad; y pues en estas obras perseueraua siruiendo a Dios, y buscando su Reyno, puedese tener por cierto la dauan estotras cosas como accessorias.

CAPITVLO. XX.

De la Oracion sobrenatural que nuestro Señor comunicò a la Venerable Madre Mariana de San Ioseph.

LA ALTEZA De la oracion de la Madre Mariana, los grandes fauores que nuestro Señor le hizo; y misericordias que obrò en su alma dichosa, se coligen facilmente de los discursos de su inocente vida, y de los papeles que pusimos en el libro tercero. Los Varones espirituales auràn conocido sus quilates, y fineza conforme al conocimiento, y experiencia desta tan delicada materia; los demas veneraremos de lexos esta zarza de Moyses, ardiendo en el amor diuino, donde no es permitido llegar a hombre profano.

Dispuso nuestro Señor con su paternal prouidencia, que estas misericordias no quedassen ocultas, y dio traza, por medio de la obediencia, para que se manifestassen al mundo, y depusiesse de ellas, quien solo pudo con toda verdad, y certidumbre, que fue la misma Venerable Madre, testigo fiel de lo que passaua por ella. Sus Confessores varones de grande espiritu que pudieran tambien darnos noticia, passaron a mejor vida, durando la de la Madre Mariana.

Y quando ella no nos huuiera dado nueuas tan ciertas de lo que el Señor obrò en su feliz espiritu, no era dificultoso colegirse que fue muy fauorecida, y ilustrada. La perfeccion de su vida, la pureza de costumbres, la grãdeza de sus virtudes executadas con tan grandes primores, muestras eran de vna oracion solida, y feruorosa, siendo estilo de nuestro Señor el cõceder estos dones, obligado de vna viua, cõtinua, y poderosa oraciõ, y como importunado con lagrimas, y perpetuos ruegos; quales pues fuerõ los que traxeron del cielo vn obrar en todo heroico, y admirable; cierta es la consequencia, qual la virtud, tal la oracion, qual la oracion, tal la vida.

Los empleos tan grandes para que nuestro Señor escogio a esta su querida Esposa, como ser reformadora de vna Religion santa; profession de vida tan rigurosa; Fundadora de tantos Monesterios, en que se ofrecen tan arduas dificultades, piden comunmẽte en vn sujeto escogido para execucion de obra tan grande, vn superior espiritu, gran luz, raro valor, gran fortaleza, talentos extraordinarios, y otras partes, y dotes excelentes; esto todo comunica nuestro Señor en la oracion, por medios, y modos muy conformes a su bondad, y al ministerio para que elige; y assi el grado, y fineza de la oracion, se colige muy bien de los efectos, qual fue la que en caminò obra tan grande como esta Recolecciõ tan de la gloria de Dios, y vtilidad de tã perfectas almas?

Auia de ser Maestra desta ciencia

de tanto numero de Religiosas santas, que auian de viuir de oracio, sin la qual vn sexo delicado, era imposible aspirar a vida tan penitente, y lleuar cõ gusto tantos años, profession tan rigurosa, quan gran Maestra conuenia que fuesse, quan docta en todos los modos mas altos de oracion, la que auia de encaminar a estas Esposas de Christo tan fauorecidas de su Esposo en este exercicio santo. Fue sin duda la Venerable Madre de las almas mas iluſtradas, y fauorecidas de nuestro Señor de aquestos tiempos.

Assi en este discurso solo pondremos otras conjeturas, y señales por donde sus buenas hijas pudieron colegir algo de lo mucho que passaua en el interior de su querida Madre, que lo exterior no podia esconderse.

Puedese afirmar seguramente que recibio de nuestro Señor el don de oracio en muy leuantado grado, como se conocia por el mucho tiempo que en ella se ocupaua, por su eficacia, por los efectos que se vian, por su trato, y palabras con que mouia, y enseñaua a tenerla: por cada vna destas partes se esplayarà cõ brevedad nuestro discurso.

La oracion era continua, y sin intermision, y pudo dezirse della lo que S. Agustin de Santa Monica su madre, que viuia de oracion, y se sustentaua della; nada le embaraçaua para q̃ se apartasse de su Dios, que tenia presente, como esto era, no es creible, ni se puede dezir, sino admirarse. En las visitas eran todas sus platicas de nuestro Señor, y en el locutorio procuraua no perder tiempo; y assi no siendo la platica de Dios, ò forçosa de negocio de su obligacion, estaua rezando rosarios de actos de amor de Dios, ò de otros deuotos afectos, sin que aduirtiesse a lo que se trataua. Dezianle sus hijas, que no atendia, y daua pena a las que le acompañauan. Respondia: O valame Dios, y que honradas que son; que importa que piensen que soy tonta, mi negocio es lo q̃ me importa, que por este solo atropellarè quanto ay.

No se impidio, ni ahogò su deuociõ por los muchos cuidados, y negocios del oficio, y los que se ofrecieron en las fundaciones de sus Monesterios; en particular en la del Real de la Encarnaciõ, que por las ocurrencias grandes que huuo, y ser la materia graue, y penosa, le lleuauan mucho el tiempo, y discurso; mas siempre sin dispendio deste exercicio santo.

No cessaua los dias, ni las noches, de clamar a Dios por la salud, y prosperidad de los Reyes, bien destos Reynos, el remedio de los pecados, y el fruto que dellos nace; guerras, calamidades, y trabajos publicos: hazia que por estas cosas sus Monjas hiziessen deuociones, penitencias, que podian causar ternura, y agradecimiento. Dezia a sus hijas, que para esto les auia juntado Dios en aquellas fortalezas de la Religion Christiana. Quando hazia labor eran los primeros puntos a los treinta y tres años de Christo, los siguientes a los de nuestra Señora: y no faltaua a los actos interiores en esta ocupacion, y era continua en ella, que apenas quitada la seruilleta de la comida, era cierta la almohadilla en las faldas, tanto que algunas vezes se dauan gracias con la aguja en la mano, no podia estar vn punto ociosa.

Andaua siempre con sed, y ansias de tiempo para darse a Dios, sin cuidado de las cosas desta vida, y como tenia tantas por su quenta procuraua a ratos esconderse donde no la hallassen. Por esta causa era muy amiga de la soledad, y sentia mucho el no poder gozarla tanto como quisiera. Y fuele por esta causa mortificacion continua, auer sido Perlada tantos años, en que era forçoso acudir a las obligaciones del oficio, ya que no con perdida de su amada oraciõ, por lo menos de aquel gran retiramiẽto a que su interior le llamaua. Era muy amiga del silencio, y exortaua a sus hijas, le guardassen, dezia era la hermosura de la Religion, y el aposentador de la oraciõ que le dispone la casa.

Eran todos sus cuidados irse a lo mas retirado, y escondido, para poder gozar

con

con mas dulzura, y sossiego de aquel Señor que con tanta bondad, y largueza sabe comunicarse a los que tan de veras, y con tantas ansias le buscan, como esta venerable virgen. Todo el tiempo que podia se estaua en el Coro, y en la celda, y muchas vezes se escondia de manera que no la podian hallar, por estarse con nuestro Señor, huyendo lo mas que podia de los negocios. Tenia mucha inuidia a los Hermitaños, por la disposicion que tenian para estarse a solas con Dios; y assi lo dezia muchas vezes con grande deseo de imitarlos, y otras a sus Mõjas. Hermanas no me dexarán en algun rinconcico, que bien pueden estar cansadas de mi.

Era grande la inclinacion que siempre tuuo a la vida solitaria, y gran deuocion a los Santos que la professarõ, como San Pablo primer Hermitaño, San Antonio, San Hilarion, San Bruno, y mostraua su afecto, suspirando por ella, diziendo con gran ternura. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine*, y añadia. Quando sera esto Señor mio; y assi andaua con grandes ansias de soledad, y de que todas la tuuiessen, por los grãdes frutos que sabia que en ella se cogian. Referia muchas vezes. Nunca menos sola que quando sola, y estas palabras las mandò poner en letreros por la casa, para que las tuuiessen mas presentes a los ojos, y memoria, a este proposito solia dezir a sus Monjas: O si supiessen la dicha que tienen en no tener de que cuydar, y que embidia tan grande las tengo, no la malogren, ni deseen nunca tratar mas que con Dios, y con sigo, que el solo nos basta: *Dilectus meus mihi, & ego illi.*

No hazia cosa aun de las muy menudas, sin encomendarlas a nuestro Señor en la oracion: porque de ordinario quãdo le preguntauan algo, ò pedian alguna licencia, dezia. Veremos dexenmelo pẽsar. Tuuo esto por cierto vna Religiosa que auiendosele ofrecido cierta cosa, q̃ le parecia tenia obligacion de hazerla; pero no poca repugnancia en cumplirlo. Diole quenta antes de visperas, con auerle dicho lo mucho que le auia costado vencerse, no le respondio cosa de cõsideracion hasta la noche, que la embiò a llamar, y la preguntò si estaua muy trabajada de lo que auia dicho; consolòla, diziendo que no tenia de que tener pena, y otras muchas razones a cerca de lo consultado, que echò de ver que nacia de otra consulta superior de la Perlada, con Dios, que le dio particular luz para la respuesta, que le causò gran satisfacion, y alegria, que aun la memoria se la causa.

Para todas las cosas se preuenia con oracion particular, y viase claro como la gouernaua nuestro Señor; porque en saliendo de la oracion, iba luego a negociar las cosas que tocauan al bien del Conuento, y aprouechamiento espiritual de sus hijas, y necessidades que tenian, y mas ordinariamente, despues de auer comulgado, y dado gracias; entonces con singular acierto, acudia a las necessidades de todas, y las remediaua.

Las deuociones que tenia para todos los tiempos eran muchas, pues de solo oraciones, rezaua ochenta y tantas cada dia; tenia particular deuocion a las fiestas de Christo nuestro Señor, y a las de su santissima madre, a los Angeles, San Pedro, San Iuan Euangelista, San Agustin su Padre, San Clemente, San Lorenço, San Ignacio martir, San Clemente de Ancera, San Bruno, Santiago, San Ioseph, San Felipe, San Ponciano, y no con pocas lagrimas esperaua este dia, por auerla hecho Priora en el, fuelo hasta que murio, lleuando esta cruz casi quarenta años.

Era tan continua en este exercicio santo, que aun el tiempo del reposo que se deue al cuerpo no cessaua. Assistiala en vna enfermedad la Madre Isabel de la Cruz, y oìa, q̃ apenas parecia se auia dormido, quando despertaua hablando con nuestro Señor, diziẽdo: Padre mio, Gloria mia, Señor mio; y a este modo era su dormir de ordinario, ella lo atribuia que el coraçon tenia la culpa, y ello

era

era assi, aunque no en el sentido que ella queria que se entendiesse: porque lo atribuia a enfermedad, y la compañera a lo que le causaua el amor de Dios, que podia dezir, Yo duermo, y vela mi coraçõ; tal era la atencion que tenia a nuestro Señor en todos tiempos, y ocasiones.

Su dormir era muy poco, gastaua grã parte de las noches en este exercicio, passauala sentada en la cama, rezando, y orando; y tenia tanta costumbre desto, que casi no podia dormir, y como toda su ansia era tener ratos largos de soledad con Dios, procuraualos quando podia. Entraua bien demañana la Tornera por las llaues, hallauala siempre despierta, y al parecer gustosa, con su rosario en la mano, que parece estaua bien entretenida con nuestro Señor, y como tenia negocios de la casa, y ocupaciones, solia tener la oracion antes de la hora acostũbrada, y aunque la ocupassen, no la perdia, ni queria que la perdiessen sus Mõjas, sino que fuessen muy puntuales en ella, y que por ella lo dexassen todo; assi lo aconsejaua con exemplo, y palabras.

Con ser tan gran maestra de oracion, era tanta su humildad, que quando hablaua della, dezia que por las personas que auia tratado lo sabia, y no por experiencia. En vna ocasion la hallò leyendo vna Religiosa, preguntòle que leìa, respondio: no se lo quiero mostrar; porque tiene vnas delicadezas, que apenas se diuisan segun estan de bien doradas, y son los mayores errores que puede auer (erã materias de oraciõ, y no destos Reynos.) Solia dezir a sus Monjas, que nunca auiã de desear que nuestro Señor las lleuasse por caminos extraordinarios, sino pedirle, que les dè virtudes mazizas, y solidas; y sepan (dezia) que no està la perfeccion en reuelaciones, que personas de muy ordinaria virtud, las suelen tener; quitemonos de ruidos, y sumamonos hasta lo profundo de nuestra nada, que en el centro de la tierra es donde se cria el oro.

Encargaua mucho a sus hijas este santo exercicio, y jamas daua licencia para que ninguna faltasse a la oracion mental, por mayor que fuesse la ocupacion. Del Oficio diuino, la daua mas facilmente por auerse de suplir.

Era grande la eficacia de su oracion, alcançaua mucho de lo que pedia. Vieronse efectos marauillosos por medio de sus ruegos, como lo afirman por experiencia sus hijas; fueron muchas las cosas que venian a pedir, que encomendasse a Dios su Priora, que despues sabian se auian conseguido; en particular grandes conuersiones de pecadores, y mudanças en algunas almas.

Con todos sus cuydados acudia a nuestro Señor, de quien esperaua el remedio: Sucedio algunas vezes en la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion ofrecerse dificultades, al parecer imposibles de vencer, y quando se hallaua mas apretada, y como dizen, sin remedio, acudia al que lo era de todo para ella de la oracion, y muchas vezes la vian, que en saliendo tomaua la pluma, y escriuia vn papel, y dezia à vna Religiosa, lleue este villete, y pongale a los pies de nuestra Señora, y luego le lleue al Torno, y embiele para quien es, y estaua ya tan aduertido de todas, que con esto se acabauan todas las dificultades que solia dezir esta Religiosa. En ofreciẽdose algun gran embarazo, no les dè cuydado, q̃ mi Madre se irà a los pies de nuestro Señor Iesu Christo, y yo asseguro que antes que se leuante dellos, lo dexe ya hecho; tal era la experiencia que tenian destas cosas.

Ofreciose a vna Religiosa vna cosa en su interior, que le afligia mucho, y cõ grandes veras pedia a nuestro Señor se la quitasse, anduuo algun tiempo en esta pretension; mas sin remedio, pidiose a la santa Priora, con arras lagrimas, alcançasse de Dios le quitasse aquel embaraço. Hizolo su Magestad desde entonces de modo, que hasta aora goza deste beneficio; el qual cree, y tiene mucha satisfacion, que fue por medio de las oraciones de su santa Madre. En otras muchas

oca-

ocasiones experimentò la misma el amparo que tenia su alma en las oraciones, y consejos de su Priora, que se los daua, como via las necesidades.

La misma eficacia se experimentò en este caso. Estando en la casa del Tesoro tuuo la Venerable Madre vnas tercianas, y estando en la cama le dio a la Madre N, que hazia el oficio de enfermera vna muy gran calentura, con tanto mal de garganta, que parecia se ahogaua, viola el Medico, mandòla luego sangrar, y afirmò estaua muy mala la garganta, y que la calentura era mucha, dio quenta a la Madre Mariana, de lo que ordenaua el Medico, y como se sentia apretada. Respondiola riyendose, y como por gracia. Es posible que me quiere dexar, ya no sabe que estando yo mala no lo puede estar ella; porque la he me nester. Y sentandose en la cama, dixo, lleguese acà, veamos que es esto que tiene, y poniendole la mano en la cabeça, preguntòle, duele mucho, la enferma aduirtio, que estaua haziendo la señal de la Cruz sobre la cabeça, y dixola, no se sangre esta noche, veamos como està a la mañana; y afirma esta Religiosa, que no se acuerda si luego se sintio buena; mas sabe cierto que a la mañana lo estaua tãto, que parecia no auer tenido calentura, ni enfermedad. Y añade, que a este modo le sucedieron muchas cosas con la Madre Mariana: porque en diziendo la Madre, esto tengo, tenia por cierto la mejoria.

Reconocen las Religiosas desta Recoleccion, a la eficaz oracion de su Venerable Fundadora, vn priuilegio que gozan en todos sus Conuentos. Al principio de las fundaciones començaron a sentir las Monjas en las tunicas de estameña las savandijas que crian comunmente los que vistẽ lana, y de que no escapan los que lino, y olanda; padecian las pobres Religiosas, delataron desta mala gente a su buena madre, que les asseguro que nuestro Señor les haria misericordia. Dentro de poco tiempo comẽçaron a sentir la limpieza que gozan en el vestido, ya no criar, ni ver en el, ni en sus personas, ni en las ropas que vsan algunos destos animalillos, que tan molestos son a los sieruos de Dios, quando visten lana, y en el tiempo que mas desean la quietud, y sossiego para tratar en la oracion a solas con su Magestad. Assi atribuyeron à la eficacia de la oracion de su piadosa Madre; viendose libre desta inmundicia. A vna Religiosa le acometieron vna tropa destos gusanillos que la afligieron en demasia. Fue a quexarse dellos a la Madre Mariana, y pidio licencia para mudar tunica; dixola que se sufriesse, que nuestro Señor la remediaria; quitaronsele luego, y nunca mas los tuuo.

En el Conuento de Valladolid, dixo vna Religiosa, ò por donaire, ò poca fee, que el estar libres desta pension, no fue por la oracion de la Madre Fundadora, sino porque lo queria assi Dios, dentro de poco tiempo se llenò destas savandijas, de manera que en los pies no le dexauan. Con esto conocio su yerro, pidio a nuestro Señor perdon, y a la Madre interiormente; quedò limpia como antes. Y este fauor se experimenta con mayor claridad en algunas, que han venido del siglo, que quitandoles el cauello se ha hallado muerta esta mala cria.

Sentia la Madre Mariana tiernamente se tratasse el casamiento del Principe de Gales cõ la serenissima Infanta Doña Maria, oy Emperatriz de Alemania, hizo todas las diligencias que pudo para mostrar su sentimiento. Hablò algunas personas graues, que sabia eran de parecer, se efectuasse. Estuuo vn dia en el Locutorio con vn Religioso graue, sobre la materia, y el no se rindio a las razones que la Madre daua; salio cõ esto del Locutorio, fuesse derecha al Coro, y arrojandose en el suelo, començaron las lagrimas con vn feruor, que fue imposssible encubrirse a vna Religiosa que no estaua lexos; esta la dixo en saliendo. Madre por amor de Dios que no se estè v. Reuerencia consumiendo, que se mata? Respondio: No quiere que me dè pe-

na

na, si veo claro que se engañan, y que sin querer yerran, dixola esta Religiosa: Madre, y si lo quiere Dios, y quiere tomar este medio para que se conuierta aquel Reyno; entonces dixo: Yo sè cierto que no lo quiere Dios, y esta es la causa de mi pena, y ver que los que lo auian de contradezir, lo aprueuan, y boluiendose a nuestro Señor con viuo afecto, dixo: Poderoso sois Dios mio, tomad medios eficaces. Y afirma esta Religiosa, que desde esta ocasion la vio que estaua en esta materia muy alentada, como quien tenia ya seguro el que no se auia de hazer; porque reparaua que hasta entonces en tratandole dello, se afligia, y lo contradecia, y desde este dia, dezia con mucha serenidad. Esperança en Dios su Magestad darà luz: el sucesso mostrò, que pudo tener en el mucha parte la diligencia, y oracion de la Venerable Madre, que amaua tiernamente a la Infanta, deseando vn esposo Catolico, a la hija de vna Casa, coluna de la Religion Catolica, como Dios se le dio, y ella merecia.

Mas que no alcançaria de Dios oracion tan feruorosa? Eran admirables los efectos que se descubrian acà fuera. Vianla sus Monjas en la oracion, y quando salia fuera con el rostro tan encendido, y hermoso, que parecia estarse interiormente abrasando. Hallauanla muchas vezes los ojos hechos dos fuentes de lagrimas, de que tuuo don muy particular, y parecia eran su mantenimiento a todas horas, y en todas ocasiones, erãle muy dulces por el feruor del espiritu q̃ conservaua con ellas. Las gracias en los buenos sucessos de los negocios, eran derramarlas. Los trabajos, que fueron hartos, y no de poco cuidado los passaua con ellas. Eran su alivio en la continua memoria de sus culpas, y diziendole vna Religiosa: Cierto Madre que parece que tiene las lagrimas en la manga, respondio: Tal tengo yo porque llorar; tan humilde era el conocimiento que de si tenia No eran estas lagrimas de melãcolia; porque era su espiritu muy alegre, y por estremo suaue, nacian de diferentes afectos, cuerdos, y santos; en la oracion eran mas copiosas, y ordinarias, siendo la meditacion de los dolores de Christo el pasto mas ordinario de su alma.

Sucedia muchas vezes en este santo exercicio, verla enagenada de los sentidos, llegauan de ordinario sus Monjas en el Coro à hablarla, llamauanla tres, ò quatro vezes, y no respondia; lo mismo sucedia en la celda, embiaua a llamar alguna Religiosa, ò entrauan otras a pedir la licencias, hallauanla transportada en Dios, no oìa, ni respondia, esperauan algun tiempo, salian sin dezirle nada, y tal vez si iban de prisa, solian tirarla del habito con arto dolor de su coraçon, por priuarla de aquel bien. Boluia con gran serenidad, y disimulacion. Afirma vna Religiosa, que la asistia de ordinario, auerla hallado en la celda con el Breuiario, ò algun libro, leyendo, ò escriuiendo, echando de su rostro tales resplandores, que se quedaua admirada, y con harto deseo, que entonces la retratassen (como si lo q̃ ella via, pudiera verlo el pintor) ya que no podia saber lo que aquella dichosa alma gozaua; pues tal hermosura redundaua en el cuerpo. Y añade, que con ser ya de tanta edad, y estar tan acabada, en las ocasiones que assi la vio, parecia como de edad de veinte a treinta años, y con vna alegria bien particular, y aunque en todos tiempos la tenia, era muy diferente en estas ocasiones.

Como estas auenidas eran tan ordinarias, parecia imposible que naturalmente tuuiesse fuerças humanas que pudiessen sustentarla, y mas siendo el amor de Dios que ardia en aquel coraçon tan violento, que muchas vezes parecia desfallecer, y no le hallauan pulsos, y à todos estos impetus, y avenidas que de la fuerça del espiritu procedian, los queria encubrir, con que todo era flaqueza del coraçon, dezialе vna Religiosa: Ay Madre mia, como me parece que la causa destos accidentes de v. Reuerencia, es nuestro Señor; respondia: No di-

ga

ga essas boberias. Y como el natural en los vltimos años, estaua tan flaco, no se podia hazer tanta fuerça como solia: para encubrir estas diuinas auenidas, se valia de sus achaques, y por esta razon, aun que estuuiesse al parecer apretada, gustaua que la dexassen sola, y quando le parecia que estaua segura, dexaua correr las velas de sus afectos, y a vezes la cogian descuydada, hallauanla de rodillas, y otras aunque sentada sin arrimarse, y su rostro inflamado; y esto era mas ordinario, despues de auer comulgado.

Estando en Valladolid en el Oficio diuino, se leuantò con gran prisa para salirse, y en medio del Coro, dio con todo su cuerpo vn gran golpe en el suelo, quedando tan pegada con el, como quiẽ se defendia del espiritu, para que no lleuasse el cuerpo tras si, acudieron algunas Religiosas a leuantarla, lleuaronla a la celda; porque dixo estaua muy apretada, tenia el rostro como vn mismo carmesi; todas las Religiosas lo echauan a lo que fue, aunque disimulauan por no darla pena, durò la muy poco el mal.

Estando en la fundacion de Medina del Campo, vino a visitar a la Madre Mariana vna persona, fue a buscarla por la casa la Madre Agustina de Iesus, por ruego de la Madre Isabel de la Cruz, q̃ era Tornera; gran rato despues boluio la Madre Agustina muy turbada, y devota, y preguntandola si la auia hallado; respondio con lagrimas, Si, y si supiesse como? Estaua en el desvan, metida entre los trastos de rodillas, en parte algo oscura, llegùeme, y la dixe: Es posible Madre mia que aqui se aya venido, que ha tanto tiempo que la buscamos, y viẽdo que no me respondia, llegùe mas cerca, y leuantèla el velo que tenia echado delante del rostro, vi que tenia los ojos abiertos, y algo leuantados, estaua su rostro como vn Serafin, y por mas que la mencè, y tirè del habito, no boluio en si, ni me vio; y assi la dexè, y vengo à responder a la persona que espera, que està en vna ocupacion, que no es posible dexarla.

Estas misericordias tan sobrenaturales que nuestro Señor la hizo, y otras muchas que quedan esparcidas por el discurso desta historia, las encubrio con tâ profundo silencio, que jamas pudieron sus Monjas saber con certidumbre cosa alguna, prodigio en estos tiempos raro; fue efecto de su humildad, de su prudencia, y de tener conocido a Dios el gusto, en este estudio devn increible secreto. A justaua se al comun, y ordinario modo de vida, y todos quantos la tratauan, solo podian echar de ver que iba por el camino seguro de las virtudes; pero ninguno que iba por lo raro de tan diuinas ilustraciones. Y assi ha causado grande admiracion a sus Monjas, que la tratarõ con tanta familiaridad que pudiesse encubrir tantos años, tan grandes misericordias, y fauores como nuestro Señor la hazia, y no auerlas sabido hasta despues de su dichosa muerte, y por su voluntad, ni aun en este tiempo en que estaua libre de riesgo de publicarse. Tenia tal destreza en encubrir, y disimular estos fauores, que las mismas que estauan en su compañia, y la tratauan tan familiarmente, no las sabian, ni pudieran entender; si bien conjeturauan quales eran los recibos; pues tales eran las correspondencias, y que a tal pureza de vida todo Dios se auia de dar.

Siempre hallaua trazas para ocultar estas misericordias, si de algo se temia que tenian sospecha, procuraua quitarsela, so color de sus achaques, que los padecia grandes: de cõtinuo echaua la culpa al estomago, a la cabeça, y coraçon; de que andaua siempre apretada, y por no darle pena disimulauan muchas cosas, haziendose desentendidas, y con la gran disimulacion que tenia, se les passauan por alto casi todas. A esta disimulacion, y recato la ayudò mucho su gran capacidad: porque quando la vasija es grande no se vacia facilmente.

Andaua siempre guardando sus tesoros, diole nuestro Señor esta virtud en grado perfectissimo, traìa escrito en vn papel. En silencio, y esperança sera vues-

vueſtra fortaleza, Encomendaua eſte ſecreto a ſus Monjas, y en la coſa que mas queria el ſilencio, era la diſsimulacion del interior, que ni por palabra, ni accion queria q̃ deſcubrieſſen ſus hijas las mercedes que Dios las hazia, y con notable vigilancia, como atalaya eſpiritual tenia gran cuydado que no ſe faltaſſe en eſto. Solia dezir: Que le hazia laſtima nueſtro Señor del poco ſecreto que le guardauan: ſolia dezir a ſus hijas, en todas ocaſiones para que lo platicaſſen. Mi ſecreto para mi; y otras vezes: Vueſtra vida eſcondida en Chriſto; y otras: *Ab intus*; *Abintus*: Hermanas mias baſtanos eſtar eſcritas en el libro de la vida: eſte era ſu modo de encaminar las almas, y por vna perfeta imitacion de Chriſto nueſtro Señor, que viuio oculto treinta años, y de ſu Madre ſantiſsima, que eran ſu perpetuo eſpejo; la qual con tan gran ſilencio encubrio el ſoberano Miſterio de la Encarnaciõ del Verbo Eterno a ſu Santiſsimo Eſpoſo, que le via penar por ſu preñado. Pocas palabras deſta gran Reyna ſe leen en los Euangelios; mas ordinario es dezir: Maria conſeruaua en ſu pecho los Miſterios de Dios hombre, tratandolos, y confiriendolos en ſu coraçon.

Dezia la Venerable Madre Mariana a eſte propoſito, que en el horno bien tapado ſe conſerua bien el calor, y deſtapando la boca no le queda nada dentro: Aſsi para conſeruar el fuego de la deuocion, es meneſter encubrirle: porque no ſe eche de ver ſino lo muy forçoſo, y neceſſario: porque no ſe entre el ladroncillo de la propia eſtimacion, y vanagloria al mejor tiempo.

Dezia, que los que auian dado quenta de ſu camino a quien podia aſſegurarles que iban bien perſeuerando, en comunicar ſus coſas con la tal perſona, de toda ſatisfacion, no era meneſter tratarlo mas, y que muchas perſonas ſin entenderlo errauan dando quenta a vnos, y a otros, y deſpues hallauan ſus virtudes, eſparcidas, y como desfloradas.

No ſolo ocultaua ſus coſas, ſino tambien las de ſus Monjas mientras viuian. En cierto Moneſterio de los ſuyos huuo vna Religioſa que por tener coſas muy particulares ſe començaua ya à eſtender ſu fama en el lugar donde eſtaua, mudòla à otro Conuento, y ſiempre procurò que en eſtas coſas huuieſſe ſumo ſilencio, por el peligro que corren en publicarſe.

Lleuaua peſadamente ſe manifeſtaſſen eſtas coſas ſobrenaturales; y ſi ſe ofrecia ocaſion las reprehendia, como ſe verà en eſte ſuceſſo.

Eſtando el Rey Don Felipe Tercero nueſtro ſeñor en ſu quarto del Conuento de la Encarnacion con la Madre Mariana de San Ioſeph, y otras Religioſas, acertò a dar licencia que entraſſe a vna deſtas mugeres que llamã Beatas, de las que por falta deſte recato, y ſilencio, la virtud que empeçò fuego, y crecio à llama, parò en humo: Eſta por la fama de ſu ſantidad, y de las mercedes que nueſtro Señor la hazia, le dauan limoſna en Palacio, y por aqui hallò tan facil la licencia, que por ventura à ſaberlo la Priora no vinera en la entrada. Eſtaua ſu Mageſtad en ſu ſala, con todos ſus hijos, entrò allà la buena muger, y a pocos lãces ſe quedò arrobada delante del Rey, y los Infantes quedaron ſela mirãdo, a ver en que paraua la fieſta. La ſanta Priora con ſu acoſtumbrada prudencia, eſperò el tiempo en que truxeron la merienda a ſus Altezas, y llegandoſe a ella, aſsiẽdola del braço diſsimuladamente le dixo: Paraque haze aqui eſtas coſas? La buena Beata con gran fruncimiento, reſpondio: Pues ſi viene nueſtro Señor? Dixola la Priora; Pidale a nueſtro Señor que ſe lo guarde para otro tiempo. Eſtas Beatas de eſtrados gaſtã a los Predicadores mas tiempo que los ſenſuales, y vſureros; no tienen ellas toda la culpa, ſino quien las aplaude, y deſvanece. Las caſas de los Señores mas facilmente deſcomponen, que hazen ſantos. Y hemos ya viſto eſtas demoſtraciones fingidas, y caſtigadas: es nueſtra naturaleza muy inclinada a la eſtimacion, y honra, buſca-

la

la por donde puede, consiguela la gente ordinaria por este medio, con gran descredito de la virtud, y de sus almas.

En otro caso mostrò quan contrario era su dictamen destas demostraciones. Predicando vn Religioso quiso aplicar aquel Verso con que pintan a la gloriosa Santa Teresa: *Misericordias Domini in æternum cantabo*, a que era bien publicar las misericordias que nuestro Señor haze a las almas para que sean motiuo para que todos le alaben. Fue tan grande la contrariedad, y disgusto que le causò, que con ser cosa extraordinaria en ella, oirsele palabra desabrida de naide; mucho menos de los Predicadores quãdo en la recreacion se tratò deste sermon como se acostumbra hazer, dixo: Miren donde fue a dar con la interpretacion, con otras palabras bien agenas de su acostumbrada templança. Algunas vezes se oyen en los pulpitos cosas que descõponen a los Santos.

Entre los dones con que nuestro Señor la adornò, fue vna muy particular inteligencia de la Sagrada Escritura. No serà dificultoso persuadirlo al que leyere las consideraciones sobre el Libro de los Cantares, que darà fin a este libro. Quando via que era del seruicio de Dios traìa algunos lugares muy al intento. Estando hablando con el Rey Don Felipe Tercero, con la familiaridad que hemos escrito, tratando cierta materia le dixo: Hagame V. Magestad merced de leer a este proposito tal capitulo en la Biblia. Su Magestad como estimaua tanto su consejo, quedò con cuidado de hazerlo, y boluiendo otra vez le dixo: Ya hize lo que me dixistes, y estando leyendo el capitulo me reì, acordandome de vos: porque hallè puntualmente todo lo que me auiades dicho.

Con ser este don tan singular, puso particular estudio en encubrirle, no daua aun seña que entendia algo del Texto Sagrado, sino como muchas vezes dezia, esta, ò aquella palabra, que qualquiera que reza el Oficio Diuino, no dexa de entẽder, ò por lo que se lee en los libros, ò oye en el pulpito estas razones, daua quando vsaua, ò traìa algunos lugares en Latin, y si sus Monjas le pediã les declarasse algun verso, respondia: A buen jumento lo preguntan; mas si gustan de oir mis boberias, yo dirè lo que entiendo, dexando la Gramatica para las Señoras Latinas (auia en el Conuẽto algunas) y hazia vna explicacion admirable.

Aunque la Venerable M. Mariana procurò tan cuidadosamente encubrir los fauores interiores, como eran tantos no pudo dexar (permitiendolo assi nuestro Señor) se supiessen algunos. Hallò vna Religiosa muy a caso vn papel escrito de su letra para su cõfessor, en q̃ le daua quenta de vn fauor biẽ raro; dezia auia visto a nuestro Señor muy acõpañado de Angeles, y ella arrodillada en su presencia, y mirãdola amorosamente, dixo que en ella se deleitaua; ò palabras semejantes. Este papel vino a manos del Cõfessor q̃ le boluio a la Priora, por mano de vna Religiosa, cõ ordẽ no le viesse (auia le ya leido) y le dixesse. Estas cosas tiene v. Reuerẽcia, y no nos las dize? ella como turbada, y encendida tomò el papel, y dixo: Que tẽgo de tener sino miserias?

Pidio en vna ocasion con muchas lagrimas a vna hija suya de grande oraciõ q̃ la encomendasse a Dios, y le suplicasse mucho, que la diesse gracia para acertar a lo que conuenia a la gloria de su Magestad, y bien de las q̃ tenia a su cargo; Respondiole: Iesus Madre, y esso me ha de mandar a mi; V. R. me encomiende à Dios. La Madre Mariana le dixo, hagalo por su vida q̃ tengo mucha necessidad. Con esto la Religiosa fue à la oracion, y cũpliendo su obediencia, de encomẽdar a Dios à su Perlada, vio que la assistia Dios, y que estaua como a su lado mirãdola, y con gran apacibilidad le dezia: Yo te assisto, no temas que no te faltarè en tus cosas. Desto dio quenta esta Religiosa a vna persona espiritual, y verdadera, que lo contò a la Madre Antonia de S. Ioseph, Religiosa en este Real Cõuento de la Encarnacion, que lo ha depuesto, y firmado de su mano.

CAPITVLO. XXI.

Del grande Amor que tuuo a Dios la Madre Mariana de San Ioseph.

MAS Parece que vamos agrauiãdo las virtudes desta Venerable virgen, que reduziendo a Hiſtoria. La cauſa es manifiesta: Han cometido recoger este resumen de las depoſiciones de ſus verdaderas hijas, a vn hõhre elado, que ſolo puede estragar quanto tocare, y aunque este daño se puede auer conocido en lo escrito hasta este punto: en la materia del capitulo en que entramos, crece el inconveniente. Como esplicara el incendio del amor diuino que abraſaua el coraçon desta Eſpoſa de Chriſto, vn coraçon de carambalo, vn diſcurſo entorpecido, vn entendimiento ocupado en lo mas embarazoſo de la vida, vna voluntad de bronce. No era licito, ſino ſolo al Sacerdote tocar al fuego del Altar antiguo, y ofrecer cõ el los ſacrificios; al que ardia en el Altar del coraçon desta Religioſa virgen, como se atreue a tocar hombre profano? Dios alumbre al que leyere, y dè el ſentimiento juſto, qual conviene a la grauedad de la materia, y ſupla el afecto del letor los defectos del que eſcriue.

La virtud en que mas se eſmerò la Venerable Madre, fue la del Amor de Dios, parecia eſtaua abraſada ſiempre en este fuego diuino. Tenian las Religioſas entendido con grandes conjeturas, que aquella ſanta alma eſtaua en vn continuo acto de Amor de Dios, y amor perfecto de los proximos: vianla andar tan feruoroſa en este diuino incendio, que no le conocian deſcaecimiento en el eſpiritu. Coſa digna de admirarſe, dificultoſo al mas eſpiritual que pueda permanecer en vn teſon igual deſte afecto, que tãtos contrarios tiene, nada dificultoſo a la gracia.

Su amor fue muy ſemejante al de los Serafines, y tan grande, que parecia eſtar continuamente embeuida, y trãsformada en el, ſin poder con guſto atender a otra coſa, y parecia no acertar à hablar, ni penſar ſino en aquel Señor a quien amaua; y aſsi en las recreaciones todo ſu guſto era hablar de Dios, tratar de coſas de eſpiritu, y quando ſe atrueſauan coſas indiferentes, al punto callaua, y parecia no atender a ellas, continuando ſus amoroſos afectos.

Teniaſe por cierto que deſte grande amor que ardia en ſu coraçon, procedia vna coſa al parecer natural; mas ſus hijas la atribuìan à cauſa muy ſuperior, y a fauor particular de Dios. Traìa de ordinario vn fuego en que parecia ſe abraſaua, y tan grande que apenas podia ſufrir ropa, y el roſtro de ordinario tan encendido como braſa, que daua baſtantes mueſtras de lo que en el coraçon paſſaua. Y este fuego hizo efecto en la parte del coraçon hasta la tabla del pecho, haziaſele vna mancha muy colorada a modo de iſipula encendida, y muchas vezes ſe le hazia llaga el coſtado, de ſuerte que tenia neceſsidad de ponerſe vnos pañicos, y de mudarlos a menudo: porque manaua vn agua que los mojaua muy aprisa, y para esto nunca quiſo que ſe le hizieſſe remedio. Fue forçoſo manifeſtar este ſecreto a las Madres Catalina de la Encarnacion, y Iſabel de la Cruz, muy confidentes ſuyas q̃ tuuieron por efecto de ſu grande amor a Dios este accidente.

El incendio del roſtro era mayor quando ſalia de la oracion, y era particular guſto el mirarla; porque parecia claramente eſtar muy llena de Dios, y como tenia tanto cuydado en diſsimular, y encubrir los fauores, y miſericordias diuinas; aduirtio en cierta ocaſion, que vna Religioſa auia reparado en el gran calor que tenia, le dixo eſtaua muy mala, que esta era ſu ordinaria eſcuſa; mas replicòla, que aquel calor era del amor de Dios; reſpondio con mucha gracia, Que no hizieſſe aquellos juizios.

Este

Este fuego, y amor era tan grande, que le consumia, y abrasaua el coraçon, no dexandola sossegar el dia, y la noche; porque como estaua tan herida con este dardo diuino, y que otro del que la hirio, no la podia sanar, andaua tan absorta en este Señor, que no parecia estar en si.

Todos los accidentes que sentia no eran otra cosa sino inflamaciones, y fuerças del amor diuino; porque son tales sus operaciones, que aunque el natural de la Venerable Madre era tan robusto, le arrebataua, y lleuaua tras si, dexandola muy en si; porque supo muy bien juntar lo mas alto, y subido de la contemplacion, y vnion, con acudir con gran puntualidad a lo que estaua a su quenta; nada le embarazaua, ni diuirtia: y solia dezir, que los vasos pequeños rebosauã presto; mas como el de la Venerable virgen era tan capaz; tenia gran cabimiento, sin que nada se vertiesse, ni la diuirtiesse. Y assi era cosa rara, que quando assistia a los Oficios Diuinos en las mayores Festiuidades donde estaua gozando los raudales de los diuinos fauores, tenia tal atencion, q̃ no se le passaua cosa por alto, por pequeña que fuesse. En los postreros años de su vida, como ya las fuerças naturales estauan tan acabadas, sobrepuxauan las del espiritu; y assi andaua como forcejando en vna continua lucha, para reprimir; pero aunque mas hazia, no le valia; porque se le continuauan vnas congoxas muy grãdes en el coraçon, bien penosas para ella, en quanto a lo sensible; pero muy regaladas, y suaues, segun la causa de donde procedian. El remedio de todos estos males, y dolores, era estarse en el Coro, y Relicario casi todo el dia.

Este mismo amor de Dios la trujo en vn perpetuo tormento de auer ofendido a Dios; y aunque de todo el cõtexto de su vida no parece huuo culpa graue; fueron algunas visitas residiendo en el Conuento de Ciudad-Rodrigo, a que su natural blando, y apacible, la obligauan, mas por buena correspondencia, que por particular gusto suyo: Mas nuestro Señor queria que aun desto se priuasse; hazia propositos firmes, a que tal vez faltaua. Despues con la mucha luz que Dios la comunicò; y esforçandose el amor, le parecian estas faltillas cargas intolerables, y culpas que toda la vida no las acabaua de llorar. Y a la verdad, como estaua su alma tan ilustrada de los rayos del Sol diuino, los atomos se descubrian, y parecian grandes globos, y todos los dias las traìa en su memoria; porque lo permitia assi el Señor para su mayor humiliacion, y que en sus ojos no huuiesse cosa mas mala.

Deste mismo amor manaua el dolor grande que heria su coraçon de las ofensas de Dios, de que en otra parte hablamos.

Hazia continuos, y feruorosos actos de amor de Dios, y vnas adoraciones à Christo nuestro bien, muy cordiales: aconsejauala a sus hijas, de que se echaua bien de ver la atencion con que andaua de cebar este diuino fuego, y deseos celosos de que sus hijas le amassen.

Quando en los Sermones se trataua algun pũto del amor diuino, se solia estar haziendo estraña fuerça para encubrir lo que interiormente sentia, y quãdo ya no podia mas, se leuantaua, y se iba a lo vltimo del Coro, donde se estaua derramando lagrimas. En particular vna vez sobrepujò tanto este afecto, que por tal se tuuo, que por prisa que se dio a ir, a quatro passos cayò, y llegando algunas de sus Monjas, por pensar le auia dado algun accidente, les mandò luego boluer, y que la dexassen, y cubriendose el rostro con el velo, que le tenia hecho vna brasa, se estuuo vn rato arrimada a vna Religiosa, de donde se leuantò, y se fue al lugar que solia, haziendo sus ojos fuentes, como acostumbraua.

Es tambien prueua deste amor, y de quan ilustrado estaua su entendimiento la inteligencia que dio a muchos lugares de la Escritura; en particular del libro de los Cantares.

Sus obras, y sus palabras parecian en vestido deste fuego. Obraua con gran feruor, y deuocion; sus palabras eran como saetas que herian al coraçõ mas duro, y elado, pegando a los q̃ las oian el fuego que ardia en el suyo; tenia tal fuerça en ellas, que consolò vna que dixesse, por mas fria que estuuiesse el alma la daua aliento, y deseo de hazer lo que aconsejaua. Fue grande el bien que hizo a muchos seglares, con sus platicas, y amonestaciones santas, haziendo particulares mudanças en las costumbres. Deziã algunas Señoras. No sè que se tienen las palabras de la Madre Mariana de San Ioseph, que no solo dan luz, sino que parece que obran en lo interior lo mismo que enseña con ellas. Vna Señora muy espiritual, dezia, que no tenia necessidad mas que de mirarla para hallarse en la presencia de Dios. Y muchas Religiosas afirmauan sentian el mismo efecto, y que estando en el Coro, con poner los ojos en ella, se hallauan mas recogidas, y les mouia à estar con mas atenciõ a los Oficios Diuinos. Efectos propios del grande amor de Dios, que ardia en su alma, que aun los que se le acercauan gozauan del, y les cabia su parte. Afirma de si la M. Isabel de la Cruz, que hallandose muchas vezes diuertida en lo interior, y exterior, apenas se lo dezia, dãdola quẽta de si; que luego sentia conocidò remedio: porque tenia cierta gracia, y sal, aun en lo natural, que todo lo sazonaua.

Su principal cuidado era, que prendiesse este fuego en sus queridas hijas; y assi todo era dezirles con gran afecto, y ternura, que parece se estaua deshaziendo. Amen mucho a nuestro Señor, y no sean frias con Christo: O si se les descubriesse vn poquito, y corriesse la cortina que feruorosas andarian, que atentas à darle gusto: y otras vezes, Amen mucho al Señor, q̃ todo serà poco para las grãdes mercedes que nos ha hecho: y otras Amar a Dios a toda costa. Todas sus ansias eran, que huuiesse muchas almas, q̃ amassen, y siruiessen a nuestro Señor, y dezia que diera de muy buena gana toda su sangre, y vida; porq̃ huuiesse muchas almas que le siruiessen, y euitar vna ofensa de su Magestad, sintiendo con grã dolor quando sabia algunos pecados, mostraualo bien en el sentimiento, y lagrimas con que andaua haziendo oraciones.

Con razon dixo vn Religioso graue, que conocia mucho el interior de la Venerable Madre, que era vn Serafin en el amar, y vn Cherubin en el entender, y contemplar, y que tenia bien experimẽtado como se obraua este exercicio, là que tambien lo supo declarar, como en sus escritos se vè, y lo que enseñaua en estas breues palabras. Soffegar el entendimiento. Dios, y yo, y no mas.

Sucedio en Valladolid, que vn Religioso Francisco Descalço del Conuento de San Diego, estando de rodillas jũto a la reja del Coro donde estaua la M. Mariana, venia à hazer platica espiritual a las Religiosas, se le oyò dezir, apartandose de alli: Fuego de Dios, y que llama sale por esta reja.

Aora oigamos algunas palabras suyas, que seran el testimonio mayor de lo que queda escrito, traìalas escritas en varios papeles, de que vsaua de ordinario para cebar este fuego.

Traìale el amor con viuas ansias de padecer, y aũque padecia mucho, no era tanto como ella deseaua, con que viuia en vn prolongado martirio. Esto mostrò en este mote. Miradme Señor que muero, y si de amor vuestro muriera, grã dicha fuera la mia, y es cierto lo serà, que llena de cruces muera. Cumpliole nuestro Señor colmadamente este deseo, dandole a gustar de los dulces frutos de la Cruz con grande abundancia, por todo el discurso de su vida.

Suspiraua por este amor continuamente, dezia en otro papel. O Señor si mi alma fuesse vna lampara que siempre ardiesse; en la qual echassedes el dulcissimo oleo de vuestra diuina caridad. Hazed Señor mio este milagro, que la piedra fria de mi coraçon la conuierta en si el encendido fuego que arde en vuestro pe-

„pecho, para que tambien mi alma arda
„siempre en vuestra diuina presencia. En
„otro. Fortaleced mi dulcisimo Señor
„este mi flaco coraçon, vniendole a vos,
„que sois el verdadero cordial de los
„que de verdad os aman, y desean.

Probauase este amor con los golpe de la ausencia; porque el que siẽdo Dios no puede hazerla como amante, prueua: en vna destas ocasiones: escriuio esta Martir de amor este sentimiento. Si vuestra, Señor, como huis de mi? Y si
„mio como me dexais? Quereis que caiga, y que no aya quien me leuante? No
„os vais Señor, que me dexais huerfana,
„y desconsolada, consuelo, y alegria de
„mi alma.

„ En otro papel traìa los motiuos de su amor.

Deuo amar mucho al amigo, que es
„verdadero descanso de mis trabajos, y
„aliuio de mis penas, y alegria de mis es-
„curidades; el qual no me falta siempre
„que le busco, y le tengo siempre que le
„quiero; mas dentro de mi, que yo misma.

No carecio del amor atribulado: tenia escrito.

Las saetas de las tribulaciones, y do-
„lores, auemos de pedir al Señor, y esti-
„marlas mucho; porque ellas son para los
„justos los paraninfos del amor; y assi fue
„ron las tribulaciones los anuncios de la
„venida del Espiritu Santo; pues padez-
„ca Señor esta carne dolores, y trabajos,
„que poco va en que este hombre de afue-
„ra se deshaga.

Para el mismo intento otro papel.

En el mundo no ay que codiciar sino
„trabajos, y essos valen mucho, padeci-
„dos con paciencia, y amor de Dios. En
„otro. Quien quisiere saber amar biẽ es-
„tudie en saber bien padecer, y bien ne-
„garse, que sin esto no llegarà a gozar los
„frutos del amor.

„ Hizo poner en vn letrero. Por la ca-
„lle de despues, se va a la casa de nunca.
„No queria q̃ se dilatasse el amar a Dios,
„y el hazer su santissima voluntad.

Tenia escrito. Buscar a nuestro Señor, y procurar hallarle, y en hallandole, „ tenerle, y guardarle con el cumplimien„ to de su santa voluntad, y no dexarle ir, „ ni perderle por el pecado, y hazer como„ los Discipulos que iban à Emaùs, que„ forçaron al Señor que se quedasse con„ ellos. A la Religiosa que no tiene amor„ a la quietud, y soledad callada, le suce-„ derà lo que a las nuves que no estan cargadas de agua, que qualquiera viento q̃„ sobreuiene las deshaze, y arrebata; mas„ no sucederà esto a los humildes. „

Dezia, que nunca auia hecho coplas. Vna vez començò, y no acabò, vna fue el principio. Qual anda la maripossa, por acabar de abrasarse; Acabòla assi vna Religiosa. Que hasta en su Dios transformarse, ni descansa, ni reposa. El no acabarla, no fue falta de habilidad, sino dissimulacion de su afecto, que auia de manifestarse.

CAPITVLO. XXII.

Del grande Amor que tuuo a los proximos.

DEL Grande amor que a Dios tuuo la Venerable M. Mariana, y de la imitacion de Christo nuestro Señor nacia el amor que tenia al proximo. Es el amor de Dios en el coraçõ del hombre, vn don especialissimo suyo, y vna participacion por gracia del mismo Dios, que es amor, este se comunica al alma con todas las calidades que tiene en su manantial. Assi amò Dios al hombre, que dio por el su vnigenito, y este Diuino Señor puso por el su vida, y derramò su sangre; y assi aquellos felicissimos participes deste amor aman a sus hermanos con tal vigor, y fineza, q̃ la vida, la sangre, honra, y hazienda arriesgan gustosamente por su bien.

Conforme a este principio se ha de sacar la grandeza del amor que la Venerable M. Mariana tenia al proximo; pues nacia de la comunicacion del de Dios, que fuę tan grande; assi les procuraua el

bien de las almas, el sustento de los cuerpos con feruorosissimos afectos.

Fue grande su caridad con la parte principal del hombre, que es el alma, procurando a todos los aumentos espirituales que ella experimentaua. Nacia esto de vn aprecio grande que tenia de lo que a Christo nuestro bien le costò el rescate de las almas, dezia con grandissimo afecto, que en esta vida no se podia comprehender el valor de vna sola alma. Consideraua, que aquel mercader diuino que baxò del cielo a esta contratacion de comprar almas, no reparò en el precio que le pidieron por ellas, de su sangre preciosa, y vida preciosissima, y siendo la sabiduria de Dios, no se arrepintiò del contrato.

Comunicòle nuestro Señor este aprecio con tanta abundancia, que se estendia a todas las almas redimidas con la sangre de Iesu Christo, como quien tan bien sabia penetrar el valor deste diuino licor. Assi en sabiendo que vna alma estaua en mal estado derramaua, copiosas lagrimas, haziendo mucha oracion por ella, y pedia a sus hijas le acudiessen, poniendo las mismas diligencias, parece se le iba el alma de que huuiesse quien ofendiesse a Dios. Tuuo noticia que dos personas estauan en peligroso estado, pedia afectuosamente oraciones por ellas. En esta ocasion vna Religiosa que andaua falta de salud, le pedia licencia para por su deuocion ayunar al Angel de la Guarda, negauasela, por parecerle no estaua para ello; dixo ofreceria el ayuno por aquellas almas, concedioselo al punto.

Lloraua particularmente por vn alma que tenia a su quenta, derramando muy copiosas lagrimas, y aunque la tal persona sentia mucho ver esto, por la causa de pena que le daua; por otra parte le era de tanto consuelo verlas derramar, que dezia entre si. No es posible que hija de tales, y tantas lagrimas se pierda; acordandose de las de la gloriosa Santa Monica, pareciendole serian de semejante valor, y aora siempre que se acuerda dellas, le es consuelo, esperãdo no ha de tener oluidadas nuestro Señor tales lagrimas, y le ha de fauorecer.

Mostraua gran sentimiento quando le dezian de pecados publicos, eran largas sus vigilias en pedir a Dios remedio. Importunaua a sus Monjas con notable ternura, intercediessen con Dios; deseaua entrañablemente que ninguna criatura le ofendiesse, sino que todas le siruiessen, y amassen. Quando auia regozijos publicos, q̃ñca sonsin desgracias, y ofensas de Dios juntaua a sus hijas en el Relicario, descubrian el Santissimo Sacramento, para que clamassen a su diuina Magestad, no permitiesse desdichas, y pecados.

Algunas personas que venian à hablarla, con la experiencia que tenian de lo mucho que les ayudaua en sus necessidades espirituales, era ordinario darla quenta de alguna, ò algunas almas que estauan en ocasion de ofender a nuestro Señor, y la pedian las ayudasse. Salia del Locutorio muchas vezes en estas ocasiones echa vn mar de lagrimas; porque le dio Dios grande don dellas, y en saliẽdo de alli se iba al Coro, ò al Relicario delante del Santissimo Sacramento, juntaua todas las Religiosas que por alli topaua, y deziales: Hermanas mias esta necessidad me han contado, aprieten todas al Señor, para que se remedie, y tomaua el libro, y dezia las Letanias de su mayor deuocion con gran numero de oraciones; y diziendole algunas vezes vna Religiosa. Madre es posible que ha de andar v. Reuerencia toda la vida cargada de duelos, y que todos los ha de llorar; respõdio. No diga esso, sino compadezcase de los proximos, y sobre todo de las ofensas que se hazen a nuestro Señor, que es lo que se deue sentir mas que todo.

No era menor el cuydado de hazer en lo temporal bien a todos, y con todas sus necessidades, quisiera meterlos en las entrañas, remediaua muchas, y con gran secreto, que en guardarle siempre fue estremada: naide venia a pedirla le ayu-

ayudasse, que no le recibiesse con entrañas tã tiernas, que parece hazia propios los trabajos agenos.

Era muy limosnera, y codiciosa de socorrer necessidades, y aunque era pobre, y hazia profession de pobre, con q̃ estaua desobligada de exercitar esta virtud dando, sin embargo en quanto sus fuerças alcançauan, sin ofender al voto de la pobreza, hizo muchas, y muy crecidas limosnas. No llegaua necessidad a su noticia que no la procurasse remediar, doliendose no fuesse conforme a su deseo. O penosa estrechura de la Caridad Christiana! amar al miserable, dolerse de su mal, y no poder sacarle de la miseria. Padecieron por esta causa sus compassiuas entrañas, aflicciones continuas.

Sentia no poder dar quanto auia en casa mas de lo que la dauan; repartia cõ los pobres largamente. Deziale algunas vezes la Prouisora. Madre mire v. Reuerencia que tengo yo muchas pobres a quien sustentar. Reiase, y dezia: No sea miserable, creame, y dè mucho a los pobres, si quiere que todo le sobre. Y dize esta Religiosa, que reparaua muchas vezes, que verdaderamente gastaua quatro vezes mas de lo que traian a la Venerable Madre, y esto despues de auer dado mucho dello; y assi dezia el Portero, yo no sè con que se sustentan vuessas Reuerencias: porque me parece que sale mas por esse torno de lo que entra por el.

Esta su gran caridad le obligaua a dezir con sentimiento, que auia menester acordarse de q̃ tenia hecho voto de pobreza, y que lo que auia en casa no era suyo, para no darlo todo a los pobres de vna vez; mas daua lo que podia, no solo en el Real Conuento de la Encarnaciõ, que por ser de sus Magestades, no es mucho lo tuuiesse, sino en las demas casas que fundò con mucha pobreza en los principios, y siempre la conocieron sus hijas con este mismo espiritu.

Quando iba a visitar las oficinas del Conuento, se congoxaua de ver que no podia dar todo lo que auia en ellas, y sucedio muchas vezes, que apenas hazia limosna, que luego aquel mismo dia, ò el siguiente no le embiasse Dios algo de aquel mismo genero, ò de otro. Dixole vna Religiosa: Madre mia parece que anda v. Reuerencia, y nuestro Señor a porfia de quien da mas à quien; Respondio: Bendita sea su misericordia para siempre, que yo no lo doy por esso. Dezia a las Religiosas: Hermanas mias seã muy amigas de dar limosna si quieren que nuestro Señor sea muy liberal con ellas. Tenia la santa Madre buena experiencia de la prouidencia que Dios tuuo en todas sus fundaciones, en que se padecieron grandes necessidades; estas se remediauan, acudiendo a las agenas; traza certissima; mas que la alcançan pocos. Siendo Priora de la Encarnacion, con su mucha caridad, y buena gracia, pedia licencia a sus Magestades para repartir algunas cosas mas de las que estauan señaladas para la limosna; desta son las Religiosas desta casa, fieles, y solicitas repartidoras, y la liberal Priora, vnas vezes pedia a las oficialas que dar, y otras lo tomaua.

Teniase por cierto que la reuelaua nuestro Señor las necessidades de los proximos. Estando en vna de sus fundaciones, llegò vna mañana al Torno, y dixo que fuessen a comprar vna gallina, y vnos vizcochos, ò cosa semejante, y llamando al Sacristan le dixo, Llegue se a las Carmelitas, y llame al Torno, y põga esse recado sin dezir nada, y procure no le vea naide. Hizolo assi, y despues se supo que tenian vna enferma muy apretada, y ellas lo estauan en este tiempo, tanto que no tenian con que socorrer su necessidad.

Cierta persona seglar contaua, que le auia sucedido muchas vezes llamarle al Torno, y darle algunos dineros, y dezirle: Tome que deue de estar cõ necessidad. Y afirmaua esta persona, que era tan grande la que tenia en aquella coyuntura, que parece se lo auia Dios reuelado.

Esta misma luz le daua nuestro Señor en

en las limosnas espirituales. Vna noche mientras Maytines, estando enferma, dixo a la Madre Isabel de la Cruz, vaya a tal parte, y postrada en el suelo reze esto, y esta oracion con otras circunstancias que la mandò hazer, y que fuesse por su intenciõ: Reparò esta Religiosa, que algunas vezes se iba la santa Madre del Coro a la celda à hazer aquella deuocion por alguna necesidad.

Hazia otras limosnas de mayores quilates, recibiendo en sus Monesterios doncellas pobres. Si via alguna con grãdes ansias de ser Religiosa, y buen espiritu, no reparaua en que fuesse pobre, ò rica, aunque no tuuiesse vn real de dote la recibia; y assi tuuo, y ha tenido muy aventajados sujetos en sus casas, y mugeres de grandes partes, y espiritu, y gonierno.

Lo que no alcançaua la posibilidad, lo suplia la compassion, y esto queria en sus Monjas, dezialas muchas vezes: Hermanas quando no pudieren dar vna limosna a vn pobre, den lo que pueden, que es su voluntad, y supliquen al Señor que mueua a los que la pueden dar.

Y porque este amor del proximo suele entibiarse, ò perderse por la desavenẽcia de las condiciones, ò diuersidad de las costumbres, que tal vez desabren las voluntades, tenia para resguardo deste riesgo, escrito en vn papelico, y grauado en el coraçon este discurso.

1618. Que quando me congoxarẽ ,, los pecados, pretensiones, comodida- ,, des, y faltas de mis proximos, he de acor ,, darme de lo mucho que he ofendido a ,, nuestro Señor, lo que me ha sufrido, y es- ,, perado; las impertinẽcias que ve en mi, ,, y como me las tolera, siendo tan gran- ,, des mis recibos, y quanto mayor mi o- ,, bligacion de seruirle, y la cortedad, y ,, faltas con que lo hago, que mirando es- ,, tas verdades, estimarè a mis hermanos, ,, y conocerè quan peor fuera yo en las o- ,, casiones que ellos estan, y como sus fal- ,, tas son menores que las mias; si echo ,, bien esta quenta, y acordarme de como ,, me la hecharon a mi, quando, y porque, y como no tuue que responder, ni lo tẽ- ,, drè, sino me oluido de lo que vi, y enten- ,, di, y que quando me dixeron que otros ,, ofenden mucho a nuestro Señor, no los ,, desestimarè con la memoria de lo di- ,, cho.

CAPITVLO. XXIII.

Del Amor a los enemigos.

AVIENDO La Venerable Madre Mariana leuantado el estandarte del amor, y guiado a sus hijas en esta santa empresa, no se contentò de auerle enarbolado entre los proximos; entrò por el esquadron de los contrarios, y le plantò en medio de sus enemigos; venciòlos con el amor, y triunfò de sus injuriadores; alcançò felicisimas vitorias de si misma, y de sus contrarios.

Ninguna persona grande carecio de enemigos; mayormente los que emprẽden cosas arduas, ò nuestro Señor por fines altos suyos los permite, para que labren las coronas de sus seruos. De la glorioſa Santa Paula, dize en su Epitafio San Geronimo. Sigue siempre a las virtudes la embidia, hieren los rayos los montes mas encumbrados. No ay que admirar que diga esto de los hombres; pues que Christo Señor nuestro fue crucificado por la embidia de los Fariseos, y todos los Santos tuuieron emulos. Y en el Paraiso huuo tambien serpiente por cuya envidia enttò la muerte en el Orbe de la tierra. Leuantòle el Señor vn Adad Idumeo que la maltratasse; porque no se envaneciesse, y que a modo de vn estimulo de la carne, muchas vezes la exercitasse; porque la grandeza de las virtudes no la leuantàra en alto, y por verse sin los vicios de las demas mugeres, creciesse estar ya puesta en la cumbre.

A la Venerable Madre Mariana leuãtò nuestro Señor, no vno, sino muchos, Idumeos que por el largo discurso de su vida la fueron exercitando; mas ella cum-

cumplio llenamente el precepto Euangelico, amando, y haziendo bienes à los que fueron causa de sus mayores trabajos.

Esta virtud en la bendita Madre Mariana, no era vna tolerancia, ò disimulacion de los agrauios, y traer el rostro, y la voluntad igual para sus contrarios, admitiendolos a la conuersacion sin muestras de sentimiento. En otro fuera esto gran virtud; mas no en esta Esposa de Christo, que arribò à la mas alta cumbre de la perfeccion.

Amaua a todo amar sus enemigos, cobraua tal amor a los que la mormurauã, y dezian mal della, y leuantauan grandes testimonios, que no solo los encomendaua muy de veras à Dios, sino que muchas vezes dezia à las Religiosas: Hermanas encomienden mucho a Dios a vna persona, y comulguen por ella, y ofrezcan todas sus obras al Señor, oy por mi intencion. Dezian las Monjas, que sabian bien el espiritu de su Perlada. O que pesadumbres le deue de auer dado esta persona; pues tanto bien le desea! Por aqui comẽçò su camino, y por vna perfectiss ima imitacion de Christo biẽ nuestro; este le dio el Padre Eterno por dechado, y maestro; el qual pendiente en la Cruz, en la mayor avenida de sus penas, pidio perdon para los que se las causauan.

Fue grande su mansedũbre, y lo mostrò en ser grã perdonadora de agrauios, y tuuo artas ocasiones de cumplir el deseo que siempre trahia, de tener mucho que perdonar. Solia dezir a sus Monjas, quando se dezia el Euangelio en la Quaresma, del Perdon de los Enemigos: O quien tuuiera mucho q̃ perdonar; auiamos de hazer quenta que nos han hecho los mayores agrauios del mundo, y dezir: Gracias a Dios que tenemos tã buena ocasion de parecer hijos suyos en perdonar. Y assi en ninguna cosa parecia que se saboreaua, ni se le dilataua tãto el coraçon como en esta: porque todo le parecia poco para hazer bien a quien le auia ofendido. Era esto cosa tã sabida, que en viendola cuidadosa en esta parte con personas de quien no se conocian particulares obligaciones; luego se imaginaua que deuia de ser esta la mayor. Y sucedia dezirle las Monjas Madre, essa persona de quien v. Reuerencia cuida tanto, nos da mala espina de que nos ha dado algun buẽ rato de padecer. Y sonriyendose, respondia. No han menester saber lo que no les toca. Solia dezir, que todo lo que podia passar, y sufrir era poco, si miraua lo que merecian sus pecados, quando Christo nuestro biẽ no nos huuiera encargado tanto esta virtud, que esto bastaua para estimarla.

Estaua tan lexos de hazer mal al que se le hazia, que parece las injurias la obligauan como si fueran beneficios: pagaua pesadumbres con oraciones, y con otras cosas de regalo; encargaua el secreto a la que lo daua, para que lo embiasse, y por si misma llegaua a darlo al Torno al criado que lo lleuasse, y esto no vna vez sola, ni a vna sola persona, sino a muchas; y en vna ocasion destas le dixo vna Religiosa: No sè Madre mia como haze tales cosas con quien tan poco se lo merece. Respondio la Madre Mariana, y aun por esso quizas me ayuda nuestro Señor, para que acierte, y era cierto el darsele su diuina Magestad en todas las cosas grandes, y pequeñas, tanto que aduertian, que rarissimas vezes sucedia bien cosa que con repugnancia suya se hiziesse.

Lleuò con gran serenidad de animo la mala voluntad que algunas personas le tenian, que incitadas del demonio, se llegò a dezir, la procurauan la muerte; pero como era la ocasion por euitar ofensas de nuestro Señor, su Magestad la libraua de todos los peligros; y es cierto que vinieron al Conuento Real personas graues de diferentes estados à auisar con todo secreto à algunas de sus hijas para que guardassen la vida de su santa Madre, y por estos medios, y otros bien particulares, la libraua nuestro Señor, que guardaua su vida para mucha gloria suya.

Vi-

Viniendo a la fundacion de Madrid con arta repugnancia suya, dixo a vna compañera, lo que me lleua contenta es si pudiesse yo hazer algun bien a tales personas que estauan en la Corte, y en tiempos passados le auian dado grandissimas pesadumbres; en particular à cierto Religioso que en los pleitos de Medina le auia dado mucho que merecer. Cumpliole nuestro Señor sus deseos. No auia dos años que estaua en Madrid la Madre Mariana, quando se le ofrecio à este Padre vn gran trabajo, que le obligò ir a Roma, hallòse desamparado de todos, vinose afauorecer a la santa Priora, acogiòle como el lo pedia, con vnas entrañas tan compassiuas, y tiernas, quedò bien admirado; pidiola cartas de fauor para Roma, y alguna limosna para el camino. Buscòlo todo, y dioselo; fue contento, y agradecido, y ella quedò muy consolada de que nuestro Señor le huuiesse hecho esta merced, dandole esta ocasion de poder hazer algun bien a sus proximos; y en particular a quien no se lo tenia merecido.

Iamas mostrò sentimiento en los mayores agrauios, ni dio quexa de los que la ofendian, antes le era molesto quando en su presencia se hablaua mal de sus perseguidores; ofendiase, y lo estoruaua, y boluia por ellos.

Dezia vn Confessor suyo, que lo auia sido mucho tiempo, santo, y docto, que entre las virtudes que tenia la Madre Mariana, era por excelencia, la de perdonar injurias, que era de lindo coraçõ, muy parecido al de nuestro Señor en esta virtud, imitandole en hazer mucha oracion por ellos, ayudandoles en todo lo que podia; dando siempre bien por mal. Aconsejaua a sus hijas que assi lo hiziessen siempre, aunque fuesse en cosas muy menudas.

Era tan amiga de perdonar, que dezia vna persona que le conocia este buẽ gusto, hablando a este proposito, que para grangear a la Madre Mariana no auia mejor modo que hazerle algun agrauio, que con esto la tendrian propicia.

Hablando en cierta ocasion de vna persona que el vltimo tercio de la vida le fue causa de mucho cuydado, y pena, dixo que si podia auia de hazerle bien, y a vna Religiosa dixo: Comulgue oy por fulano; respondiole la Monja. Quitele allà Madre, que me tiene enfadada, y la santa Madre respondio: No diga esso, que mejor cosa que poder hazer algun bien a quien nos da pesadumbres.

Cierta Religiosa de la Encarnacion, sabiendo que su Priora no aurà en el cielo mudado de condicion; quando se encomienda a ella, y pide su interceSsion, es diziendo, que por todas las pesadumbres, y causas que la dio dellas, interceda a nuestro Señor por ella, y le alcance lo que le tiene suplicado.

Por esta grandeza de coraçon, en perdonar injurias, le hizo nuestro Señor merced de dar tal vigor a sus palabras, que consiguiesse que otros las perdonassen. Auia injuriado vn atreuido a vn hõbre honrado con vn golpe afrentosissimo. Salia de si el injuriado; poca le parecia la mas cruel vengança. La Venerable Madre procurò ablandarle, aconsejandole perdonasse esta injuria, à imitacion de Christo; estaua dificultoso de ablandar el coraçon, no daua entrada à oir razones. Finalmente pudo tanto con sus oraciones, y consejos la Venerable Madre, que alcançò que perdonasse, y hizolo tan de verdad, que los conocierõ muy amigos. Vino a morir el injuriado santo, el injuriador, no de su muerte.

CAPITVLO. XXIV.

Del grande Amor que tuuo a sus Monjas, y gracia de sanidades.

LA Que assi amò a sus enemigos, y hizo bien a sus contrarios, como amaria a sus hijas, a las que engendrò en Christo, y ayudò a que fuessen santas. Este amor no puede comprehenderse, como, ni el parẽtesco explicarse, valdre-

dremonos de algunas obras que serã demostradoras deste amor.

Era raro el que tenia a sus Monjas, supo estimar la dignidad de ser Esposas de Christo, escogidas de Dios entre millares para el trato mas intimo para sus caricias, dedicadas a las alabanças diuinas a la perfeccion, y santidad de vida, miraua por ellas con especialissimo cuydado; y encargaua a las Religiosas q̃ conocia con espiritu, y talento, le ayudassen: assistia a la enferma, miraua por la delicada complexion, ayudaua su flaqueza, y a las encogidas que no ossauan pedir nada, socorria aquel empacho, remediaua a las que por el demasiado trabajo, no podian de cansadas tomar la reffeccion ordinaria, a todas consolaua, y animaua, haziendo distincion de las causas, ò necessidades para cuydar dellas con mas caridad: porque era grande la que tenia, y amor a todas sus hijas, y si le iban a la mano en esto, dezia: Todo es menester, y esto aun quando mas ocupada, donde se conocia la rara capacidad desta gran muger; pues auia lleno para todas las cosas, y Dios tan assistente a su gouierno, que de nada se dexaua oluidar.

El aprouechamiento de sus hijas era su continuo cuidado, y desvelo; quando ellas dormian estaua ella pidiẽdo a nuestro Señor el remedio de sus necessidades; solia dezir, que con desear tanto ser desatada desta vida, no quisiera morirse hasta verlas muy santas.

Y era este cuydado de manera que no auia imperfecion, ni menudencia por pequeña que fuesse, en que no reparasse, y tenia con todas vn amor tan entrañable, è igual, que parecia no inclinaua mas a vna parte que a otra. Era admiracion quan por menudo cuidaua que no les faltasse nada, assi en lo espiritual como en lo temporal; con esta solicitud, y la suauidad de su trato traia à si a todas de manera que se podia dezir, era amada de Dios, y de los hombres.

Las Monjas conocian este amor, y agrado de su Perlada, y se valian confiadamente della, en todas ocasiones: quãdo algunas se hallauan desconsoladas, y afligidas en declarãdose con ella, parecia cobrauan nueuos alientos segun êra el consuelo que recibian. Tenia particular eficacia en sus palabras, estauan llenas de caridad, y amor, y referidas con gran prudencia de que la dotò nuestro Señor.

Estaua vna Religiosa con vn aprieto grande interior, diola quenta, y con solas quatro palabras que la dixo, bastarõ para serenar su espiritu, y tenia tan gran conocimiento del desta Religiosa, que con solo mirarla le daua a entender lo que auia en su interior, y dize que estando muy assida a vna cosa, la llamò al Relicario, donde con palabras llenas de grauedad, y amor, que obrauan lo que queria, le dixo lo que bastò a remediarla.

Sucedio a vna Religiosa estar vna tẽporada tan molestada de la passion del miedo, que en entrando de noche en su celda le parecia hallaua en ella todo quãto le podia atemorizar; reparò en que podia ser tentacion, y que el mejor remedio era dezirselo a su Perlada; assi fue a la misma hora que le solia mas molestar, y le contò su trabajo; la santa Madre le dixo: lleguese acà, y haziendole vna Cruz en la frente, y poniendole la mano en la cabeça, le dixo: Iesus que boberia, vaya no tiene de que tener miedo; apenas se lo huuo dicho, quando sintio tan grande animo, que como ella dezia, se tomara con todo el infierno, y se boluio a su celda sin genero de miedo, con tanta fè en sus palabras, como si se las dixera vn Angel, y en boluiendole a cometer la tentaciõ otra vez, hazia lo mismo, con que se le vino a quitar de todo punto; y sucediale quando mas apretada estaua, en haziendo intencion de ir a su santa Perlada començar à aliuiarse.

Estimaua, y amaua tanto sus Monjas la Madre Mariana, que solia dezir, que todas las pesadumbres que tenia, y cuydados de afuera, se le quitauan con solo tratarlas.

Era

Era tan grande el cuidado que tenia en acudir a las neceſsidades de todas, que ſi por menudo ſe huuieran de dezir, no tuuiera fin eſte diſcurſo: ſucedio tal vez ir algunas Religioſas apretadas de algun accidente, a proponerle ſu neceſsidad, y no aguardar à embiarlas a ſus celdas para darles el aliuio que auian meneſter, ſino que en la miſma ſuya queria que le tomaſſen, echandolas en ſu cama quando era meneſter; y eſtando alli de rodillas delante dellas, acudiendolas cõ vn amor entrañable. Y muchas vezes dezia con ſu gran humildad, que no era digna de eſtar debaxo de ſus pies de cada vna, y que de qualquiera podia ſer criada, y que aun eſſo no merecia.

Cuidaua particularmente de las que trabajauan, y eſto juntando la caridad con la prudencia, acomodando eſtas virtudes a los eſpiritus, y naturales de cada vna; y aſsi en ocaſion que le parecio que a dos Monjas ſeria bien darles vna coſa, dixo a la Oficiala que le tocaua: Den eſto a tal hermana, y a fulana, pregunten ſi lo han meneſter.

Con las enfermas era el principal cariño, ſu mayor cuidado. Tenia mucha puntualidad en viſitarlas, conſolandolas, hablandolas ſiempre de nueſtro Señor, exortandolas a lleuar ſus males por amor de Dios, y à la conformidad con ſu diuina voluntad. Era tal el conſuelo que todas ſus hijas recibian, que parece ſe aliuiaua la enfermedad en ſolo verla.

Solian las enfermas quando ſe hallauan congoxadas pedir a la enfermera les llamaſſe a ſu ſanta Madre, venia, y deſpues quedauan con tal alivio, y conſuelo, que parecian otras, y en conſolar tenia particular don de Dios.

Sucedio muchas vezes, que quando alguna Monja eſtaua indiſpueſta eſtar cõ tanto cuidado, que en el mayor feruor de las gracias, deſpues de auer comulgado, cuidar de que ſe le atendieſſe a ſu aliuio, dando poca priſa el mal.

Parece le daua nueſtro Señor luz para exercitar la caridad en eſta parte. Sobrevinieron a dos Religioſas enfermas vnos accidentes repentinos, ſin ſaberlo naide; eſtando muy neceſsitadas de ſocorro, entrò la ſanta Priora con ſu acoſtumbrada caridad, eſpãtaronſe mucho, y la preguntaron como lo auia ſabido; reſpondio con gran diſsimulacion: Aì veran la prouidencia de Dios: quedaron tan alentadas, y conſoladas, que dezian auerles ſido de particular aliuio ſolamẽte verla.

Eſte amor, y caridad a ſus hijas la reduxo à hazer notables finezas. Auia ſalido a vna Religioſa vn gran fuego a los labios, que le durò muchos dias, y ſe le hazian vnas coſtras; y la ſanta Priora ſe las quitaua con ſus miſmos dedos, y ſe las vntaua con ſu ſaliua, y encogiendoſe deſto la Religioſa, y la pedia no lo hizieſſe; reſpondia con eſtraña blandura; Tiene aſco de nueſtro dedo la Maria.

Eſte caſo es de mayor admiracion, tocò la caridad la vltima linea. Tenia vna Religioſa vna fiſtola en el carrillo, de tã mala calidad, que los Medicos ſiempre que vian a eſta Religioſa, ſe laſtimauan mucho; porque temian ſe le auia de comer la media cara. Eſtaua muy llagada, y purgaua mucho. Auian hecho tantos remedios como pedia el mal, con la pũtualidad, y caridad que en la Encarnacion ſe acoſtumbra; ſi mejoraua algo boluia luego à empeorar. Eſtaua la Madre Mariana con notable pena, y lo via bien la enferma. Mandòla expreſſamente, que cada dia deſpues de auer comulgado, y dado gracias, vinieſſe al Relicario, hallaua la Religioſa a la Venerable Madre como vn Serafin, y hincandoſe ambas de rodillas, le quitaua el pañito de la llaga, y ſin limpiarla lo mucho que la purgaua, ſe lo lamia, y limpiaua muy bien, y luego con la miſma lengua, que auia tampoco que auia tocado a Dios, le hazia como vna Cruz; durò eſta cura algunos dias. La enferma vino a ſanar de la fiſtola, y eſtà oy no ſolo buena; mas ni aun ſeñal quedò a donde eſtaua la herida.

Parece le auia dado nueſtro Señor eſ-

especial don de sanidades, y experimentaronlo muchas Religiosas de la Encarnacion, en las visitas que les hazia. Hallandose la Madre N. muy apretada de vna graue enfermedad, y dado el Viatico, teniendo por cierto se moria; por q̃ la fuerça de la imaginacion, y el miedo le acosaua mucho, fuela a ver la santa Priora, y diziendole la enferma quan mala estaua, le dixo: Calle, que no se morirà, hizo que se le aplicassen algunos remedios, con que se aliviò. Luego le dixo: Madre si v. Reuerencia le pidiesse à nuestro Señor que no me lleuasse aora. Respondiole con muy buena gracia: yo se lo suplicarè, y su Magestad lo harà: porque tiene muy linda condicion; como quien tambien se la sabia; desde entõces mexorò, y estuuo muy presto buena.

Estando enferma la Madre N. con vn accidente que la puso tan al cabo, que dixo el Medico que caminaua muy aprisa, y le mandò dar los Sacramentos. Vna tarde en saliendo el Medico, entrò la M. Mariana por la celda muy risueña, y aguardando se fuessen las q̃ estauan alli, quedòse sola con la enferma, hincòse de rodillas delante de la cama, y passòle las manos por el estomago, y estuuo vn rato en oracion, y dixole que estuuiesse presto buena; fue tan eficaz esta palabra, que aquella misma noche començò a mejorar conocidamente, y aliviarse el accidente de manera que dentro de pocos dias se levantò sana.

Lo mismo le sucedio a la Madre N. que estando muy apretada de vn corrimiento a las quijadas, que no pudo en tres dias hablar, ni comer cosa mascada; preguntò a la M. Priora que le parecia que hiziesse, y estando en esto tañerõ a la oracion de la tarde, dixole la enferma, si v. Reuerencia me mãdasse que estuuiesse buena, en Fè de la obediencia quizas sanaria, dixo la Venerable Madre; Pues yo se lo mando, vayase a la oracion, y encomiẽdese a Dios; hizolo assi, y acabada la Benedicta, q̃ se dize, despues se fue a Refectorio, y al primer bocado no sintio mas el corrimiẽto q̃ si no le huuiera tenido, y aquella noche hizo en Maytines la Cantora.

Cayò en vna peligrosa enfermedad la Madre N. de q̃ no pensò escapar, suplicò a la M. Mariana de S. Ioseph la encomendasse a nuestro Señor: porque tenia muy poca gana de morirse, y entrando otro dia la santa Perlada, la preguntò la enferma si auia hecho lo que la auia pedido; respõdiole: Si, y no sea judia, q̃ no se morirà desta vez. Hizieron en ella tãta impressiõ estas palabras, q̃ con el aliẽto q̃ comẽçò luego a cobrar, mejorò al punto; pareciole q̃ no dezia cosa asseveradamente q̃ no estuuiesse cierta dello, por particular luz q̃ nuestro Señor la daua, por las experiẽcias q̃ de muchas tenia Estando la Hermana N. con vnas tercianas, y passado algunas sin dezirlo, le parecio le ibã faltãdo las fuerças, fuesse a la Perlada, y le dixo: Madre yo ha tantos dias q̃ ando mala, pidale v. R.a nuestro Señor que, ò me sane, ò me dè fuerças para passarlo sin hazer falta a mi oficio, dixole: Haga esto, y esto, y buen animo. Sucedio como lo dixo passò sin cama, acudiendo a su obediẽcia. Otra vez estando la misma Hermana cõ vn dolor recio en vn ojo, y hueco del carrillo, y parte de la cabeça sin fuerças para lleuarlo, dio quenta, como otras vezes, a su verdadera Madre, q̃ estaua en oracion, dixo: Ea ea donde està este dolor, hizole vnas cruzes en la parte enferma, quitòsele luego. Otra vez esta Religiosa andaua cõ calẽtura, y mala disposiciõ, echòlo de ver la M. Mariana, y mandòle que hiziesse vna nouena a S. Nicolas de Tolentino, pidiendole salud, que ella rezaria al Santo, hizo la nouena como pudo conocio que las oraciones de su santa Madre la sanaron; y en otra ocasiõ mas apretada, en q̃ dixo el Medico q̃ se moria, reconocio la salud a las oraciones, y lagrimas de su Perlada, y algunos beneficios q̃ con sus manos le hizo; y auiendole sobrevenido sobre la enfermedad vn gran golpe de sangre de narizes, que no pudieron restrañar con varios medios, las manos de la Perlada, lo consiguierõ

facilmente. Esta es materia que no se puede acabar siuo se corta.

El amor grande que tenia a sus Monjas; en particular en las medras del espiritu, lo mucho que las encomendaua, y ofrecia à Dios, parece quiso significarlo en vna pintura que mandò hazer, que oy està en la Capilla de los Angeles. Es el quadro grande, en la parte superior hizo pintar vn resplandor cercado de Serafines, en medio el Espiritu Santo sobre vn coraçon, que tiene escrito el nombre de Iesus; deste coraçon salē tres caños de sangre que llenan vna valsa, ò estanque que està abaxo, està lleno de palomitas blancas, que estan bañandose, y sumidas en la sangre; a los dos lados de la valsa està al derecho vn Angel con vn ramo de azuzenas en la mano; al otro vna Religiosa con el habito de San Agustin, en vna mano tiene vna de las palomicas, como que la està ofreciendo al Espiritu Santo, y embiando al cielo; la otra mano tiene a la corriente de vno de los caños, como que va a sacar otra.

Entrando en vna ocasion el Doctor Luis Garcia Gutierrez Confessor del Real Conuento, que fue Obispo de Orense, y murio de Astorga, viendo este quadro, boluio a la santa Priora, y dixo: Iesus, aqui ha puesto esto? Preguntòle la Madre Isabel de la Cruz vn dia. Que significaua esta pintura, dixola: No vè lo que es: Replicò, yo no pregunto lo que se vè, sino que misterio tiene. Sonriose, y dixo: Esso no le importa, sino pedir a nuestro Señor que sea con efeto lo que significa, de donde coligieron que fue alguna misericordia que nuestro Señor la hizo.

CAPITVLO. XXV.

Del gran Conocimiento que tuuo del Misterio de Christo; Amor a su diuina persona; deuocion a su Passion.

TODOS Los grandes Santos, como lo fueron, por los trabajos, dolores, y merecimientos de Christo nuestro Señor, que es el Santificador, de cuya sangre les vino el tinte de santidad, y del recibieron este color ilustre; todos los q̃ tienen esta dicha, dilataron las velas de su amor cō su Diuina Persona. Su amor a la Diuinidad es valiente, leuantado, fuerte, vigoroso, engolfanse en aquel pielago de las perfecciones diuinas en q̃ felizmente se anegan; mas el amor a la Humanidad de Christo, es dulce, suaue, tierno, afectuoso, agradecido; juntando a los respetos del amar a Dios los poderosos motiuos de amar a Dios hecho hōbre; faltales el discurso agotase el entendimiento de ver a Dios humanado, pobre, vltrajado, y muriendo clauado en vn madero; en esta consideracio de tan profundos misterios, gastā las noches, y dias deshechos en admiraciones; siendo este su continuo pensamiento. Y aunque en los Varones Santos es el afecto grande en esta meditacion. Las Esposas deste diuino Cordero muerto desde el origen del mundo, parece exceden en ternura, y vehemencia deste amor, y por ventura en las Coronicas Eclesiasticas se halla sin comparacion mayores, y mas continuas demostraciones de Christo nuestro Señor cō muchas santas en caricias, y regalos q̃cō los varones largo seria referir los nōbres, quāto mas los sucessos. Que prodigios se escriuē de Sāta Catalina de Sena, Santa Getrudis, nuestra glorioſa Santa Teresa de Iesus, y otras innumerables santas regaladas Esposas del Verbo Eterno humanado.

Vna de las mas regaladas almas q̃ Christo nuestro Señor ha tenido estos dias en

en su Iglesia fue la M. Mariana de S. Ioseph, como se colije de los singulares fauores que la hizo, sus grandes correspondẽcias se las encubria su humildad, y por ventura el mismo amor, que aunq̃ muy fino, sabe disimularse.

El amor desta Religiosa virgen, con Christo su querido Esposo, fue ternissimo, fue afectuosissimo, y de lo marauilloso que se ha visto en nuestros tiempos. Grauado traìa à este diuino Señor en el coraçon, en el pensamiento, en sus labios. Ardia con vn zelo vehemente de su honra, todos sus cuidados, y palabras eran encaminadas a que todas las criaturas se empleassen en adorar, amar, y seruir a este Señor, que tan digno es de ser amado, y seruido. Era este amor tan viuo, tan despierto, que no parece estaua en otra cosa, ni mostraua tener gusto sino en quanto hablaua en el.

En los mayores aprietos de sus enfermedades, deseando sus hijas aliviarla en lo que cada vna podia, con ninguna diligencia mostraua aliento, como en hablarla de Christo, que para solo esto parecia que la naturaleza cobraua vigor, y mejoria.

Comunicòle Dios vn conocimiento superior del Misterio de Christo, dezia muchas vezes, deseaua entrañablemente, que todas las criaturas conociessen los tesoros que el Padre Eterno puso en su Hijo santissimo, y esto con vña gran ansia, y reuerencia, que se echaua de ver que no pudiera ser tal à no auerle comunicado el mismo Señor vna luz muy particular. Con este sentimiento traìa escrito en vn papel este recuerdo. Agradecer continuamente auernos dado el Padre Eterno à su Santissimo Hijo, y cuydar de no hurtar nada de mi, dandome toda à quien tanto me dio. Solia dezir: Nada quiero para mi mi Iesus, sino es à ti, y con particular gracia añadia: Y tu Santissima Madre tambien quiero para mi.

Andaua siempre con vnas viuas, y continuas ansias de padecer por quien tanto padecio, verdaderas en quien tiene verdadero amor. Mostraua gran sentimiento se dixesse que para la perfecta contemplaciõ impida la santissima Humanidad de Christo, en el qual estan todos los tesoros de Dios, y es nuestro dechado Maestro, Camino, y Vida, y Vid de donde le comunicauan el vino q̃ engẽdra virgines, y que de donde nos auia venido todo nuestro bien, sino de que Dios se hiziesse hombre.

Este vehemente amor à Christo la impelia à su imitaciõ, en ella fundò sus virtudes, y como camino seguro lo fue de su alma, hallò puerta en su Magestad, para contemplar, y gozar como en este mũdo se puede, los tesoros escondidos de Dios: los efectos de su amor manifestauan bien sus afectos, y seruicios. Assi que el amor desta prudente enamorada, no era solo con aprecio, y agradecimiẽto de auernos redimido, passaua a vn continuo desvelo de imitar a este Señor; es testimonio desto vnas palabras que tenia escritas (eran estos papelicos vnos memoriales, y recuerdos de sus propositos, que la provocauan a cõtinuos actos de las virtudes que contenian) dezia assi. Mirando a Christo nuestro Señor en el Santissimo Sacramento de la Missa, q̃ siẽpre està naciẽdo, y muriẽdo por mi; y assi he de procurar en agradecimiento imitarle en estas dos cosas, renouãdome en el alma, y muriendo en el cuerpo, deseandole, y buscandole en el solo, y lo q̃ fuere mas gloria, y gusto suyo, aunq̃ sea à costa de que muera en todo mi propia voluntad, y que no me ha de doler el no hazerla por dar gusto a este Señor mio, por quien he de morir, este mi querer, por aquel *Fiat* suyo.

Conocia bien este amor a Iesus vn Cõfessor suyo, y quan grauado, y impresso le tenia en el coraçon, que dezia, que si quando murio la abrieran, le hallaran à Christo esculpido en el coraçon.

Y a este tan piadoso pẽsamiẽto podia seruir de prueua, ò al menos de conjetura otro papelico de la Venerable Madre en q̃ dize.

A donde està tu tesoro, alli està tu coraçon; pues sea hermanas mias nuestro tesoro Christo nuestro bien; y assi estarà siempre bien empleado nuestro coraçon; pues estarà en Christo, que es verdadero tesoro, en quien puso el Padre Eterno todas las cosas que de verdad son de precio.

Era este amor tan perfeto, que no se contentaua con que en si misma anhelasse a la imitacion, y obras, sino que suspiraua; porque todas las criaturas le siruiessen, y amassen hasta vnirse, y transformarse en este Soberano Señor.

Exortaua continuamente a sus hijas a la devocion con Christo nuestro Señor, y a su amor; y en particular vna vez se aferuor izò tanto estando con la Comunidad, que con gran ternura repitio muchas vezes estas palabras. Amen mucho à Christo nuestro Señor; y otras vezes: No sean frias con Christo, y estas palabras eran como saetas, que penetrauan los coraçones de todas. Con este mismo motiuo las animaua a los trabajos, y en vn papel traìa escrito: Ninguna cosa es dificultosa al que ama; porque no ay trabajo con amor; pues amemos nosotras a Christo nuestro bien, y a su Cruz, y parecernosha facil todo lo que a la carne se le haze dificultoso, que Christo nuestro Señor vino al mundo, para que conociessemos lo que su Padre nos ama, y para q̃ ardiessemos en amor del que primero nos amò. Y en otro papel: Hermana, todo lo esconde; pues escondase ella en el coraçon de Christo nuestro bien, y creame a mi que le aconsejo como Madre.

Aduertia a sus hijas ordinariamente, que en todas sus peticiones añadiessen siempre: *Per Christum Dominum nostrum*, y dezia: O si supiessemos que cosa es Christo, y que poco es quanto por el podemos hazer! Cierto que por solo dar gloria accidental al minimo dedico de su pie; todas quantas penalidades, y trabajos ay nos auian de parecer pocos, y que dicha fuera la nuestra, si por solo baxar la cabeça a su Santissimo nombre, y al de su Madre nos la cortaran: Cõ este acto de martirio las auiamos de baxar siempre que se nombraren, haziẽdo quenta que tenemos la espada del Tirano sobre el cuello, y dezir interiormente: Corte hermano mio, que si mil vidas tuuiera, todas las diera por honra deste santissimo nombre.

Ponia a sus hijas a este Señor por exẽplo en todas ocasiones, ponderando muchas vezes, que siendo la Sabiduria infinita, estuuiesse treinta años, con tan sumo silencio, escogiendo solos tres para manifestarse, y predicar. No ay cosa (dezia) como escondernos en este Señor, y viuir solo para el, y que gran consuelo fuera para mi, quando preguntaran por qualquiera de casa, por su nombre, que pudiera respõder: *Viuo ego, iam non ego; viuit autem in me Christus.* Y que estuuiessen tan abrasadas en su amor, y tan lleuadas del, que sin que ellas viessen la llama, saliesse por los tejados, y que viniendo a matar el fuego, llamassen al Torno, sin que huuiesse ninguna que respondiesse, y preguntando, quien ay en esta casa, que se està abrasando, se pudiesse responder: *Absorti sunt cũcti petræ.* Destas consideraciones tenia muchas, repitiendolas con tan gran feruor como gracia en las recreaciones, que las hazia tan prouechosas como gustosas. Solia dezir a sus Monjas: Artas vezes le suplico a este Señor mio, que se les muestre, y se les dè a sentir de veras, y entonces veran lo que en el tenemos, y que poco es todo quanto le podemos dar.

Animauales a que con buen animo tomassen resolucion de seguir a Christo, obedeciendo su voz que lo hiziessen, tomando su Cruz, que es la negacion de todo lo que nos es de gusto.

Antes que muriesse mandò hazer vnos Crucifixos pequeños, y los repartio entre sus Monjas, como si supiera que auia de quitarsela la muerte, y queria dexar despertadores del amor de Iesu Christo, a quien tanto auia amado. Y solia dezirles: Tengan cuydado de encomendarme a Dios; que pien-

pienso que quando me muera han de estar tan bobas que me han de dexar en el purgatorio. Y diziendole, que parecia le auia tenido en esta vida con dolores, y trabajos; y assi esperauan que iria à gozar presto de Dios, y ternia mucha gloria; respondia: Yo hermanas no quiero mas que estarme a los pies de Iesu Christo, en cuyo amor estaua tan empleada, que no reparaua en el buen lugar que escogia.

Solia otras vezes dezir, lleuada deste afecto. Si yo merezco ver a Christo nuestro bien, creo que de aquella primera vista no he de quedar de prouecho.

Tuuo particular devocion en celebrar las Fiestas de Christo nuestro Señor, y su Santissima Madre, y quando empezaua las primeras Antiphonas, era con tal sentimiento, y deuocion, que se echaua bien de ver le daua nuestro Señor la inteligencia de lo que estaua encerrado en aquellos Misterios, y como sus hijas lo tenian obseruado, con solo mirarle les causaua deuocion. Gozaua en estos dias de particular ternura, y tenia particulares sentimientos. Vna vispera de Nauidad estando en las Visperas que cantan los Capellanes llegò vna Religiosa a pedirle licẽcia para salir del Coro, estaua la santa Priora tan absorta en Dios, que por mas que hizo no fue posible boluiesse, para que la respondiesse, y esto era muy ordinario.

Meditaua con grandissima deuocion, y ternura los Misterios de la Vida, Passion, y Muerte de Christo nuestro bien. Y aunque en todos se vestia muy al viuo el espiritu de la Iglesia; pero mucho mas tendia las velas de su deuocion en la Pasqua de Nauidad, y Semana Santa; y marauillauanse las Religiosas, quan absorta estaua en los Maytines destas Festiuidades; y auiendo de ordinario en ellas ruido en la Iglesia, su espiritu estaua con vn marauilloso sossiego, y sus ojos llenos de dulces lagrimas, y en siendo tiempo de tomar el Psalmo que toca cantar a las Religiosas, boluia con vn aliento raro, y vna voz de vn Angel, que llenaua el Coro, y tan linda, y clara pronunciacion, que naide la juzgara por de tantos años; y como era tan excelente letora, y tenia tanto espiritu, era de particular gusto oirla, y quando dezia sola, parecia declarar lo que dezia, aun a las que no lo entendian. En particular se echaua mas de ver esta devocion la mañana de la Resurreccion, que parecia resucitaua con Christo, segun estaua.

La devocion con la Passion de Christo nuestro Señor, fue muy cordial, y afectuosa, era su continua meditacion en todos los trabajos, y dolores deste diuino Señor; sus penas eran su aliento, y consuelo. Tenia escrito en los libros que de ordinario leìa, los passos, açotes, espinas, caidas, bofetadas; y otras particularidades de la Passion muy por menudo, con lo demas que cuenta Santa Metildis, leìalos muchas vezes con grande afecto, y lagrimas, tan abrasadas en el afecto de su amor, que verdaderamente parecia milagro poder viuir cõ tan cõtinuos, y poderosos afectos.

Deshaziase en lagrimas desde la Dominica In passione; y Semana Santa, que en el fervor que tenia se le echaua de ver quan llena estaua su alma de la contemplacion de los grandes Misterios que la Iglesia representa aquestos dias; que mas parecia estaua en el cielo, que en la tierra.

Quando se acercaua este santo tiempo, dezia a sus Monjas: Hermanas mias, estos dias todas se desocupen todo el tiempo que fuere posible para gastarle à solas con Dios, que son tãtos los Misterios destos dias, que se atropellã vnos con otros. Que mirassen q̃ estaua la sangre de Christo muy fresca, y reciente, y q̃ todo el Coro estaua lleno della (y es muy verosimil q̃ a la devota, y Venerable Priora se le deuia de representar, como lo dezia) que no dexassen passar la ocasion, sino que se aprouechassen della, y se lauassen en este rio caudaloso; pues por todos se auia derramado, y estaua

muy anſioſa de que los merecimientos della aprouechaſſen a todos los pecadores.

Aumentaua ſele en eſte tiempo el feruor, y eſtendia las velas de ſu deuocion, ſaliendo como de madre aquel rio caudaloſo de las corrientes diuinas: quando empezaua la Antiphona *Rex pacificus*, ò el Hymno *Vexilla Regis prodeũt* auia Religioſa que tenia cuydado de mirarla por la admiracion que le cauſaua, ver que al punto ſe le calàn las lagrimas, y ſe le ponia muy encendido el roſtro.

Del feruor que traìa la Semana Santa, le nacia vn grande incendio; mas haziaſe tan grã fuerça, para q̃ no ſe echaſſe de ver el fuego que ardia en ſu coraçõ que eſtandoſe cantando la Paſsion, le dauan las congoxas que ſolian, que ſin duda eran cauſadas del Amor de Dios.

Vn Martes Santo, cantandoſe la Paſsion, ſe hizo tal fuerça, que reuentò la ſangre por las narizes, ſalioſe fuera del Coro, lleuaua el roſtro muy encendido, era la mañana freſca, dixole la Madre Catalina de la Encarnacion. Que es eſto Madre mia, ha tenido v. Reuerencia embidia à nueſtro Señor. Reſpondiola con diſsimulacion: No diga eſſas coſas, para mi frialdad es bueno eſſo; llamòla ſu frialdad; porque los Santos por tal tienẽ ſu encendido amor; Aſsi el incẽdio deſta Venerable virgen, y la grande inflamacion del coraçõ le parecia frialdad: eſtaua con hidropeſia de amor, quanto mas tenia mas deſeaua. Auia ordenado a ſus Monjas, que quando en la Paſsion ſe cantaſſen aquellas palabras: *Aue Rex Iudæorum*, ſe poſtraſſen todas, y hizieſſen profunda reuerencia, y adoraſſen à Chriſto nueſtro Señor, y ella la hazia profundiſsima, compenſando con eſta adoracion la irriſion de los maluados. Eſtas finezas le dictaua ſu fervor, que como verdadera enamorada no le ſufria el coraçon ver à ſu Chriſto afrentado.

Otro Martes Santo, oyendo las miſmas palabras: *Aue Rex Iudæorum*, hechò con gran feruor, y afecto vnos papeles por el Coro, que recogieron las Religioſas, eſtauan en ellos eſcritas eſtas palabras. Adoroos dulciſsimo Rey, y Señor mio. Adoroos Mageſtad infinita. Adoroos dulciſsimo Ieſus mio, luz de las almas. Eſtas eran demoſtraciones de ſus encendidos deſeos, de que todas las almas adoraſſen y reuerẽciaſſen a Chriſto nueſtro Señor.

Tenia gran reuerencia a las imagines; en particular a las de Chriſto nueſtro Señor, y las de ſu ſantiſsima Madre, y ſiempre que ſubia por la eſcalera, ſe hincaua de rodillas quatro vezes, y hazia vna breue oracion a las Imagines q̃ ay en ella; y aunque eſtuuieſſe enferma, y la ayudaſſen a ſubir no dexaua ſu deuocion, no auiendo gente de fuera.

Sucedia toparla por los Clauſtros dõde eſtan en quadros grandes los paſſos de la Paſsion, ſu roſtro como vnas braſas, y ſus ojos hechos fuentes de lagrimas, con la conſideracion de los Miſterios que repreſentan; como quien ſabia ponderar los trabajos, y afliciones de ſu diuino Eſpoſo, con quien eran ſus delicias.

Por eſte medio recibio de nueſtro Señor muchas miſericordias: Dixo vna vez a la Madre Iſabel de la Cruz, que ſi auia reparado en vna Imagen que eſtaua ſobre la reja del Coro; reſpõdiole: Veola, mas no hè reparado en coſa particular; dixole la ſanta Madre: Mirela con atencion, y en todas las ocaſiones que ſe le ofrecieren de impaciencia, ò deſabrimiento, acuerdeſe de aquel penſamiento, y vera como ſe halla; y añadio, con vn afecto grande, es todo mi alivio en las ocaſiones que ſe ofrecen de tales coſas. Es eſta Santa Imagen de Chriſto nueſtro Señor, quando le preſentaron à Herodes, delante del qual ſentado eſtà Chriſto nueſtro bien en pie, atadas las manos, y con la veſtidura blãca, con vn ſemblante de ſuma ſerenidad. Tieneſe por cierto, que le hizo nueſtro Señor algunos grandes fauores a viſta deſta Imagen con aquel penſamiento.

Guſtò de hazer vna Imagen de Chriſ-

to nuestro Señor a la Coluna de vulto de aquel gran Oficial de Valladolid, y deseando que saliesse muy devota, le escriuio le auisasse en que dia la auia de començar, y sabiendolo hizo que el Conuento comulgasse aquel dia, suplicando à nuestro Señor diesse gracia al Artifice que la sacasse muy devota, y salio tan perfeta, que todos los que la miran les mueue a devocion. Quando llegò esta Santa Imagen fueron de manera las lagrimas que derramò con ella, que parecia no auia de acabar, mouiendo a todos a lo mismo; hizola vna Capilla muy bien adornada, que es de las mejores del Conuento, en vn Tabernaculo de aguas marinas, con guarniciones de bronce dorado, como diximos. El Misterio de Christo a la Coluna, fue passo ternissimo a su devocion.

Tuuo noticia la santa Priora del lastimoso sucesso de los agravios que vnos Hebreos Apostatas, herederos del odio de sus padres, hizieron a vna Imagen del Redemptor del mundo crucificado, a q̃ la piedad Christiana procurò recompẽsar en esta Corte con tantas demostraciones deuidas a tan grande ofensa: sintiolo la Venerable Madre, como quien tambien sabia ponderar las ofensas de Dios; era Viernes quando se lo dixeron procurò hazer todas las diligencias que pudo para satisfacer tan gran maldad; refirio el caso a la Comunidad, con tan gran sentimiento, y ternura, que pudiera ablandar los coraçones de piedra; exortòlas a que procurassen desagrauiar a nuestro Señor: no se satisfizo su encendido amor con esta diligencia; mandò llamar a la Comunidad a las doze del dia, con el mayor rigor del Sol de Iulio, ordenò fuessen à adorar la Cruz, que està al fin de la huerta, por ser la estaciõ mas apartada, y a donde se podia padecer mas descomodidad que en ninguna otra parte. Al entrar se descalçò, estando con artas indisposiciones; en particular flaqueza de estomago, q̃ era grauissimo, y boluiendose a sus Monjas, dixo con grã espiritu: Yo hermanas mias hago esto, hagan lo que les pareciere; mouio mucho su exemplo, siguieronla todas con arto consuelo suyo.

Hizo vna Octaua a los desagrauios de Christo, muy solemne de Missas, y Sermones, y el vltimo dia se hizo vna Procesion, como la Octaua del Corpus, y por el mismo sitio llevauan Sacerdotes Reliquias, y vn Christo Don Enrique Pimentel Obispo de Cuenca. Acõpañò la Procesion el Rey nuestro señor. En esta Octaua pusieron en el Altar mayor con mucho adorno el Christo a la Coluna.

En esta ocasion de los agrauios introduxo vna deuocion digna de su piedad. Assentò que todos los Viernes del año, desde las doze a las tres, horas dichosas en que Christo nuestro bien estuuo viuo en la Cruz, se junte la Comunidad en el Relicario à meditar el Misterio de la Redencion humana, y lo que este diuino Señor padecio en aquellas horas. Ponese en el Altar del Relicario debaxo de vn dosel vn Christo muy devoto, adornado con flores, luzes, y olores, con gran curiosidad; assisten las Religiosas: La Quaresma le sacan a la Iglesia, ponese en el Altar mayor, ay Sermon, y la Capilla canta el Psalmo del Miserere, ay grande concurso. Era grande la puntualidad de la Madre Mariana a esta deuocion, que si auia estado ocupada, y le dauan las doze, no comia casi nada, por ir luego a su estacion, y como dormia tan mal de ordinario, le dezia su compañera, que reposasse, dezia: no ve que es Viernes, y se iba a pẽsar en su Señor. Otras vezes dezia: Norabuena, y en saliendo la compañera de la celda, al punto se leuantaua, y se iba.

Traìa siempre consigo para dezirlas de ordinario vn papel con vnas peticiones a Iesus, y vn dia sacandolas del seno hechas pedazos, las dio a vna Religiosa, y la dixo: guarde esse papel, que quiza algun dia le aprouecharà. Dezia assi.

Iesus, sed para mi paz, haziẽdolas entre vuestro Padre, y mi alma.

Iesus, sed para mi paga, y desempeño de

de mis deudas.

Iesus, sed para mi luz con que se destierren las tinieblas de mi coraçon.

Iesus, sed para mi oleo con que se sanen mis llagas.

Iesus, sed para mi Medico vniuersal, para que sane de todos mis males.

Iesus, sed para mi dulzura, y todo sabor, para que nada fuera de vos, cudicie mis apetitos, y deseos.

Iesus, sed para mi sabiduria, para que por vos entienda las verdades que vuestro espiritu sembrare en mi alma.

Iesus, sed para mi Padre, debaxo de cuyo amparo no me ossen mirar mis enemigos.

Iesus, sed para mi conorte, y confortatiuo, para que mis flaquezas no me desmayen.

Iesus, sed para mi guia, para que os siga como me lo mandais.

Iesus, sed para mi camino, para que yendo en pos de vos siga vuestros passos de Cruz, y trabajos, con fidelidad, y amor.

Iesus, sed para mi fortaleza, para que en las tentaciones no cayga como flaca.

Iesus, sed para mi vida, y aliento, para q̃ con vuestra ayuda corra en el camino de vuestra ley.

Iesus, sed para mi sustancial manjar, para que en las dificultades no desmaye.

Iesus, sed para mi lucero hermosissimo, y claro, para que siempre que me amanezca la luz os vea.

Iesus, sed para mi descanso, para que en nada fuera dè vos le busque, ni le quiera.

Iesus, sed para mi retribucion, para que mis deudas se paguen cumplidamente.

Iesus, sed para mi gloria, para que aqui, como en la bienauenturança, no me vea sin vos.

Iesus, sed mi vida, para que escondida en vos, no tenga otra, ni la quiera.

Iesus, sed para mi riqueza, para que salga de laceria.

Iesus, sed para mi tesoro, para que en las necessidades no me falte socorro.

Iesus, sed para mi Maestro, para que la ignorancia no me derriue.

Iesus, sed mi sabiduria, con que no ignorarè que todos los bienes estan en vos, y me vienen de vuestra mano.

Iesus, sed para mi fuego abrasador, para que el campo de mi coraçon quede limpio de malas yervas.

Iesus, sed para mi lluuia, para que la semilla de vuestra gracia no se pierda, y la veais crecida, como lo merece vuestro riego.

Iesus, sed saluador mio, para que huiga de mi coraçon toda ponçoña, y veneno, que es el pecado.

Iesus, sed mi sembrador, para que en el campo de mi alma tengais buena cosecha de frutos.

Iesus, sed para mi suauidad, para que la dureza de mi coraçon seos sujete, y rinda.

Iesus, sed mi abundante paz, para que podais reinar en mi alma.

Iesus, sed para mi vn mar Occeano, a donde viua anegada para siempre.

Iesus, sed mi pelicano de cuya sangre me sustente.

Iesus, sed mi sustento, para que todas las cosas desta vida me causen astio.

Iesus, sed mi pan quotidiano; porque no aya manjar de gusto sin vos.

Iesus, sed mi esfera, fuera de la qual estè mi coraçon inquieto, y solo en ella descanse, y viua.

Iesus, sed mi orno encendido, fuera del qual nunca me vea.

Iesus, sed mi rio caudaloso donde parèn todos mis deseos, y alli se consuman.

Iesus, sed mi aliento, para que siempre que respire recibamas de vos.

Iesus, sed mi respiracion, con la qual viua en vos para siempre.

Iesus, sed mi sol, cuyos rayos me penetren.

Iesus, sed para mi naue, en la qual ande libre de las tempestuosas olas deste mar alterado de la vida.

Iesus, sed mi ancora, con la qual estè

fixo

fixo en vos mi coraçon.

Iesus, sed mi remo, con el qual camine viento en popa mi coraçon a vos.

Iesus, sed para mi llama purissima, en la qual goze mi alma de gozos dulcissimos, y glorioſos.

Iesus, sed para mi descanso; y assi dirè: *In pace, in idipsum dormiam.* Y dormirà mi alma sin miedos.

Iesus, sed para mi brasas viuas, para que en el altar de mi coraçon se ofrezcã sacrificios agradables à toda la Santissima Trinidad.

Iesus, sed para mi fuente de aguas viuas, y herime para que sedienta vaya à vos à hartar mi sed.

Iesus, sed mi Esposo de sangre, para que la tortola de mi alma pueda ser desatada, y buele sin parar hasta la vida eterna à donde yo no pueda perderos de vista.

Iesus, sed para mi piedra Iman, para que mi coraçon no se quiete, ni se detẽga sino en vos.

Iesus, sed para mi cordero viuo, para que vuestros validos suban por mi perdon al Eterno Padre.

Iesus, sed para mi Rey, dadme fidelidad para que puntualmente os pague las parias que os devo.

Iesus, sed para mi Pontifice, para que concediendome Iubileo quede para siẽpre en vuestra gracia.

Iesus, sed para mi libro abierto a donde siempre se me descubrã vuestros Misterios.

Iesus, sed para mi cordero, y hazed q̃ sea vna de las que os siguen en aquellas eternidades.

Iesus, sed para mi sal, para que todas las cosas sin vos me sean desabridas, y me causen astio ellas mismas.

Iesus, sed mi Pastor, y apacentadme con la leche de vuestro diuino ser.

Iesus, sed para mi monte, y subidme tras vos, para que dexe ya las baxezas desta vida de veras, y de raiz.

Iesus, sed para mi ramillete de flores odoriferas, para que vuestra suavidad esfuerce la flaqueza de mi alma.

Iesus, sed para mi mansion a donde more mi alma para siempre.

Iesus, sed medula de mis huessos, para que lleguen enteros, y crecidos hasta que os vean en si.

Iesus, sed mi prisionero; porque no os huigais de mi coraçon, y yo quede siempre presa de vuestro amor.

Iesus, sed mi alegria, para que no me oprima el dolor de verme ausente de vos.

Iesus, sed mi fortaleza, para que no me desmayen mis ingratitudes.

Iesus, sed mi sustento, para que viuamente os sirua.

Iesus, sed mi sabiduria, para que mi ignorancia no me ciegue el camino.

Iesus, sed para mi centro de donde nunca salga; pues no ha menester mas de a vos.

Iesus, sed mi perdonador liberal, para que no me ahogue el peso de mis pecados.

Iesus, sed para mi sello, y sellad mi coraçon, para que nunca falte del la escritura de vuestro nombre.

Iesus, sed para mi alma sueño profundissimo, del qual no pueda despertarla ninguna cosa desta vida mortal.

Iesus, sed mi aguila caudal, sobre cuyas alas, como a diuino Sol, pueda veros sin pestañear; y assi no me desconozcais por hija vuestra.

Iesus, sed para mi oro purissimo, con cuyo valor pueda comprar el reino que me ganastes.

Iesus, sed para mi mitra purissima, con que me libreis de la muerte, y corrupcion que con mis pecados tenia adquirida.

Iesus, sed para mi incienso olorosissimo, para que huiga de vuestro Padre el mal olor de mis faltas.

Iesus, sed mi salud, y dezid a mi alma: *Salus tua ego sum.*

Iesus, sed para mi vaculo con que estarè segura de no caer.

Iesus, sed el blanco de mi alma, de dõde jamas se aparte mi amor.

Iesus, sed a mi alma el blãco de vues-

tro

tro amor a donde continuamente paren las saetas de vuestra aljaua.

Iesus, sed registro de mi coraçon, que con el siempre estarà limpio.

Iesus, sed mi mar infinito, y hazed à mi alma esponja, y que siempre ande en el, para que no codicie, ni beba del agua de las cisternas rotas desta vida mortal.

Iesus, sed para mi fuego encendido, y que yo sea vna brasa viua para que nunca de vos pueda diuidirme.

Iesus, sed mi pictima cordial: para q̃ ya mi coraçon no quede sujeto a flaquezas.

Iesus, sed para mi vuestro coraçon morada, y cerrad de vuestra mano la puerta, para que nunca mas pueda salir de esse palacio, y ahi me quede ya para siempre.

Iesus, sed para mi naue abundante de todas las riquezas del cielo, para que assi quede yo agradable a vuestros ojos.

Iesus, sed para mi vestido nupcial, para que assista a vuestra mesa agradablemente.

Iesus, sed para mi el talento con que adquiera todos los que deseo grangear fielmente.

Iesus, sed para mi Propiciatorio, para que mirãdo os vuestro Padre me perdone mis pecados.

Iesus, sed para mi piedra en honda, en cuyo nombre delexos derribe los Gigãtes infernales.

Iesus, sed para mi como la elada para el grano, que el que se sembrò en mi alma le apriete, y recoja sin que las aues se le lleuen.

Iesus, sed para mi blandura, y amabilidad, para que con ella mejor me pueda sazonar para vos, y juntamente a vuestras Esposas que me fiastes, para que os las buelua como quereis.

Iesus, sed plenitud copiosa de mi alma, para que a las de vuestras Esposas las aficione a que os busquen con amor desinteressado, deseando siempre agradaros.

Iesus, sed para mi Iesus.

Estas fieles correspondencias tuuo la santa Priora, auiendo entre Dios, y ella vn amor reciproco, en donde a lo que el poderoso, y liberal enamorado Dios la daua correspondia, no solo con el talento, sino con las ganancias del, y eran tantas que le aumentauan los talentos q̃ primero le dieron; mas cierto, ò que desde luego fueron tantos que pudo cumplir sus obligaciones, por el valor, paciẽcia, prudencia, y resignacion con que llenaua enfermedades, trabajos, cuydados, y penas.

CAPITVLO. XXVI.

De la gran deuocion que la Madre Mariana de San Ioseph tuuo al Santissimo Sacramento, su frequencia en recibirle, y Zelo de su Culto.

LOS Vinculos del amor de la Venerable Madre Mariana à Christo sumo bien nuestro, se apretauã con mayor fuerça en este diuino Señor Sacramentado. Las altas consideraciones, los motiuos para el amor diuino hizierõ en ella los efectos que hemos visto, quales serian quando este Rey Soberano entraua en el alcazar de su alma pura, y la llenaua de si mismo, hallando tan gran capacidad, y disposicion en ella. Aqui crecia la comunicacion, y los fauores, y desta fiel Esposa suya el amor, y las correspondencias.

Entre las misericordias que nuestro Señor la hizo, fue la deuocion con el Sãtissimo Sacramento, fue rara, y extraordinaria, viua la Fè, grande la penetraciõ de los tesoros que estan escondidos debaxo de aquellos velos. Dezia que nunca le parecia estaua tan hermoso Iesu Christo, como consagrado en manos de los Sacerdotes.

Eran muchas las horas que assistia en su presencia con tan profunda reuerencia, que ponia deuocion a las que la mira-

ra-

rauan, y dezia, que se auia de estar delante desta Magestad infinita, con aquel temor, y reuerencia que tienen los Angeles en el cielo. Visitaua muchas vezes a su Diuina Magestad, y como està en la Custodia del Altar del Relicario, tenia alli largos ratos de oracion.

No le estorvauan sus enfermedades, assistir a este Soberano Sacramento, y aunque por su falta de salud alguna vez se sentaua, era sin arrimarse, siendo exẽplo a sus hijas para que hiziessen lo mismo, y les aduertia, que estuuiessen cõ suma atencion, y reuerẽcia, y repetia muy de ordinario: Hermanas mias aviuen la fè, miren que estan delante de la Magestad diuina, y que està el Coro lleno de Angeles, y Serafines, y es arto verosimil que los via, segun la devocion, y reuerencia con que estaua.

Crecia esta atencion, y respeto, y se auivaua la fè de la presencia de Christo, quando se mostraua su Magestad en publico. Si auia de salir del Coro, iba andando àzia tras, por no boluer las espaldas a la Custodia; todas sus acciones erã vna perfeccion consumada, juntandose lo infuso de Dios, con lo adquirido de su trabajo.

Estaua muchas vezes en presencia deste Diuino Señor, con vn encendimiento en el rostro, que hazia reparar a las Religiosas, no auiendo hecho cosa que se le pudiera causar; deseaua que todas sus hijas le tuuiessen sin hazer la menor falta al Culto deste Señor. Estando descubierto mandò a vna Religiosa moza, q̃ se postrasse, y no haziendolo como deseaua, con su mano la postrò dos, ò tres vezes. Diziendole en su vltima enfermedad, que estaua descubierto el Santissimo Sacramento por su salud; todas sus ansias eran que se fuessen las Religiosas à acompañarle, aunque la dexassen sola.

Hazia algunas vezes estando el Santissimo Sacramento descubierto, llegar todas las Religiosas junto a la reja, ofrecia con vn afecto grande aquellas almas puras para consolarse de no verle adorado de todos los del mundo.

Quando algunas personas deziã, que fuera gran dicha suya hallarse en el tiẽpo que Christo nuestro bien estuuo en este mũdo, les dezia. Si auiuassemos la fè, no echaramos esso menos; pues el mismo Señor es el que tenemos tan cerca, yo con tenerle en mi pecho me contento. Desta fè viua, y conocimiento, le nacia el deseo que todos le tuuiessen; y assi lo procuraua en todos los que podia. En Eybar, y Medina del Campo introduxo grãn devocion al Santissimo Sacramẽto, y frequencia en recibirle.

En todos sus Conuentos dexò muy assentada esta misma devociõ; celebranse sus fiestas con gran solemnidad, y con ser estas casas tan pobres, nunca les falta para esto.

Esmeròse mucho en la celebracion de la Octaua del Corpus, en el Real Cõuento de la Encarnacion, el adorno, la magestad, y grandeza, la devocion, la riqueza, musicas, y sermones; es de lo mayor que ay en la Iglesia Catolica. Y las vezes que entre año se descubre el Santissimo Sacramento, es con igual veneracion, y adorno.

Era grande su consuelo, y alegria el dia que se ponia el Santissimo Sacramẽto en los Conuentos que fundaua, y dezia: ya nuestro Señor tiene vna casa mas, donde sea adorado, y seruido; seamos muy buenas hermanas mias, y demosle muchos gustos, y ella andaua muy solicita en procurarselos.

Quando llegò a su noticia vn caso q̃ sucedio en esta Corte, en desacato del Santissimo Sacramento, fue cosa marauillosa su sentimiento, y las finezas con que procurò aviuar la devocion deste Señor ofendido; entre otras demonstraciones, assentò en el Real Conuento, q̃ todas las vezes que salen las Religiosas del Coro en Comunidad, despues de acabado vn Psalmo con que salen buelta al Santissimo Sacramento, se postrã todas en el antecoro, y dize la Perlada: Alabado, y adorado sea el Santissimo Sacramento, y todas responden: Amen, y besan la tierra, y luego dize: Y la puris-

risima Concepcion de la Santisima Virgen nuestra Señora; respondē todas lo mismo. Y solo en acordarse las Religiosas del afecto con que lo hazia esta santa Señora, les pone devocion; tenia la tan de asiēto en el alma, que no auia accion ninguna en que no la descubriesse. Y esto mismo pidio que se hiziesse en todas sus casas, y ellas se lo ofrecieron, y executaron. Dezia muchas vezes en esta ocasion: Es posible que viendo nosotras que se quedasse Christo nuestro Señor Sacramentado; porque le pudiessemos recibir, y por hazernos este fauor, se sugetasse su Magestad a todas estas indecencias, y todo a fin de que vn alma le goze, y que no se nos parte el coraçō de dolor de ver que lo mismo que hizo para bien del hombre, esso mismo tomen los hombres por medio, para ofender à su Magestad.

Al Santo Sacrificio de la Missa assistia con rara devocion, y reuerencia; y de la misma suerte queria que sus hijas assistiessen. Auiēdo vna Religiosa oido Missa, y yendose a salir del Coro, y estādo a la sazon diziendo el Euangelio en otra, passando por jūto a ella la detuuo, pusose de rodillas pensando le queria mandar alguna cosa; dixose el Euangelio, y el Credo, y la mandò que se fuesse, y despues le dixo: En quanto se dize el Euangelio, y el Credo, no se salga del Coro, q̄ està nuestro Señor hablando, y no es bien boluerle las espaldas, y irse.

Aconsejaua a los Capellanes de la Encarnacion, que son de mucha virtud, y exemplo, la reuerencia, y atencion en dezir Missa, y quāto deseaua lo mostrassen; en particular les pedia, que quando alçassen la Hostia lo hiziessen muy de espacio, y con gran devociō; deziales muchas razones, para que en toda la Missa la tuuiessen, y la pegassen al pueblo, y fue grāde el prouecho que hizo en muchos; porque como la estimauan, y respetauan tanto, procurauan executar sus consejos. reusauan subir a dezir Missa al Altar mayor, quando no se hallauan con espacio para celebrar muy devotos.

Assistia con gran reuerencia, y atencion a los Diuinos Oficios, y queria todos lo hiziessen assi, dentro, y fuera del Conuento; y erale de particular deuocion quando via que los Sacerdotes estauan en el Altar con mucha atencion, y reuerencia, estando en lo q̄ hazen, y hasta los niños que seruian en las Missas, queria lo hiziessen assi; y ordenaua al Sacristan mayor tuuiesse mucho cuidado en esto.

Vna vez huuo de salir del Coro estādose diziendo el *Te Deum Laudamus*, y esperò que se dixesse el Verso: *Te ergo quæsumus tuis famulis, sub ini quos pretioso sanguine redimisti.*

Tenia gran atenciō, si auia algun descuidillo en la Missa, y porque vna Religiosa cogio el velo que se ponen para comulgar quando estauan en el Oficio Diuino; despues aduirtio que no se hiziesse. Queria que en las Ceremonias huuiesse conformidad, y pūtualidad, y que las venias fuessen muy profundas, y no solo auian de baxar la cabeça quando se nombraua el dulcisimo nombre de Iesus, sino siempre que dixessen Christo, y que quando dixessen: *Tibi soli peccaui*, se diessen golpe en el pecho, y los Oficios Diuinos se hiziessen con mucha pausa.

Aconsejaua a sus hijas continuamente esta atencion, y devocion en el Oficio Diuino, y dezia: Ay hermanas si supiessemos biē delāte de q̄ Magestad estamos, y con que reuerencia le assisten los Angeles; y si viessen los que andan entre ellas quando dizen el Oficio (sus hijas pensauā que los via) que mucho que nosotras tengamos esta reuerencia, siendo vnas ormiguillas, si en su diuino acatamiēto: *Tremunt potestates*, con estas razones, y otras muy sentidas, exortaua a sus hijas a esta atencion, y reuerencia.

Pedia a nuestro Señor, que todos los que venian a la Iglesia estuuiessen con mucha devocion, y reuerencia, y notauā las Religiosas, que estando llena de gente auia tanta quietud, como quando està vacia. Era grande su contento quando lo aduertia, y pedia nuestro Señor les

echas-

echasse su bendicion, y encargaua a sus Monjas pidiessen a Dios lo mismo; y assi se haze en la Encarnacion oracion particular por los que acuden a los Oficios Diuinos.

Nunca se escusaua de trabajos si auia de resultar alguna gloria de Dios, ò reuerencia a su culto; y auiendole de costar arta mortificacion, y pesadumbres, que en vna fiesta de las mayores del Conuento se hiziesse como estaua assentado de muchos años, le dixo vna Religiosa: Madre, que se le da a v. Reuerencia que no aya Missa de Pontifical; respondiole: Mire hermana, por no le quitar tanta gloria a nuestro Señor como esto, passarè quantas penalidades, y pesadumbres se me ofrecieren: señalò vna puntica del dedo.

Comulgaua cada dia por orden, y mandato de sus Confessores con gran reconocimiento, ternura, y reuerencia, y eran grandes los fauores que la sierua de Dios recibia de su Esposo, y aunque lo gozaua con sumo silencio, algunas vezes permitia el Señor, que por descuido se le cayessen algunas palabras por donde se descubria lo que interiormente passaua.

Disponiase para comulgar con gran deuocion, y aduertencia, y los efectos eran correspondientes. Entendian, y no sin fundamento, sus Monjas, se conseruaua la santa forma por largo tiempo en el pecho, de que tuuieron algunas congeturas.

Sucedio vn dia, que se leuantò muy debil, y tan sin fuerças, que apenas podia tenerse en pie, y la M. Isabel de la Cruz como ignoraua la causa de aquella flaqueza, quedò con cuidado, y auiendo passado algun espacio despues que la Venerable Madre comulgò, le pidio comiesse alguna cosa; respondiole: Es muy presto, y auiendo passado mucho tiempo la boluio a pedir, que por amor de Dios tomasse alguna cosa, miròla con vn semblante tierno, que por el, y los ojos parecia se estaua descubriendo la gloria que allà dentro gozaua, dixola cõ grãde ternura, poniendo la mano en el pecho: Aũ se està aqui su Mageſtad? Con esto la Madre Isabel callò.

En otra ocasion auia de salir a hablar a vna persona que auia mucho que esperaua, y auia tomado ya lavatorio por dos vezes, luego q̃ comulgò, despues quã do salia a hablar a la persona boluio a pedir agua. La M. Isabel se sonrio, y dixo, que es Madre mia, no quiere passar su Mageſtad? pues q̃ cuidado la da a v. Reuerencia q̃ se estè como fuere seruido; respondiole cõ vn afecto tierno. Esto de auer de hablar, y mas en negocios, es de arta mortificacion, el Señor q̃ los da lo reciba todo, y con esto se fue à hablar al que esperaua.

En otras muchas ocasiones se tuuieron las mismas congeturas deste mismo fauor, y la M. Isabel de la Cruz reparò en que esta podia ser la causa q̃ estando en la fundacion de Medina del Cãpo le sucediomuchas vezes estar sin desayunarse hasta las dos de la tarde, y las Religiosas sentian mucho q̃ fuesse a visperas sin auer comido, y mostrandole sentimiẽto de como lo hazia assi, les deslumbraua, con que por lo mucho q̃ tenia a q̃ acudir no le quedaua lugar; mas huuo quien se persuadiesse q̃ esta era la causa; mas q̃ la encubria; porque en vna ocasion le preguntò la M. Isabel como se podia detener la forma en el pecho, auiendo tomado lavatorio, y passado mucho tiempo; le respondio: No sè, solo sè que lo siẽto algunas vezes claramente por algunas horas; en algun tiẽpo me daua cuidado como podia ser esto; pero ya me sacarõ del. Por estas razones coligio que estarse los años passados tantas horas sin comer; pudo ser por respeto de sentir el Santissimo Sacramento, y auianla de auer mandado que comiesse a sus horas: mucho se podia dezir de los efectos que sus hijas conocieron, que le causaua la frequente comunion, y el feruor con que lo hazia, y se disponia para ello.

Tenia sumadas las horas en q̃ Christo nuestro bien estuuo en las purissimas entrañas de su santissima Madre para

saber en quantos años podia vna persona que comulgaua cada dia, venir a tenerle otras tantas. Y si las conjeturas que hemos dicho, fuessen ciertas, no erã menester muchos para estar no solamente meses; pero años en su pecho.

Sacaua el rostro tan encendido despues de comulgar, que obligaua a repararse, parece que sacaua vn modo de resplandor; y receloſa que estos efectos se manifestassen, solia cubrirle el rostro cõ el velo.

Francisco de Yepes hermano del Venerable, y santo Fray Iuan de la Cruz, Carmelita Descalço, que residia en Medina del Campo, y murio con opinion de santo; fue vn dia de mañana a las Agustinas Recoletas à hablar a la Madre Mariana, que auia acabado de comulgar, sintio este bendito Varon, que salia de su boca vn olor de gran fragancia, y suauidad: en la boca de la Madre auia entrado aquel aroma odorifico de Dios hombre, y el santo hermano tenia muy buen olfato.

En este Diuino Sacramento tenia vinculados todos sus consuelos; y assi dezia: Quien ay que auiendo comulgado se quexe de nada? A todo se puede hazer rostro por mas dificultoso que sea; y otras vezes: Es posible que aya quien guste de cosa desta vida, auiendo comulgado. O si supiessemos passar con solo este bocado, sin auer menester dormir, ni comer: y eran en ella tan tassadas estas dos cosas, que muchas vezes le dezian, que viuia de milagro, quando los años fueran mucho menos.

Ninguna cosa mas deseaua, que comulgar; mas era tan detenida, y tan humilde, que despues de auerla aconsejado sus Confessores que comulgasse cada dia; y en particular el Padre Sarmiento, de la Compañia de Iesus, persona bien conocida por sus grandes partes, y espiritu; que fue el que mas insistio en que lo hiziesse, si bien otras vezes le hazia grandes pruebas en materia de quitarla la comunion, y como siempre la hallaua con igual resignacion, y gusto en todo lo que le ordenaua; vltimamente le mandò que comulgasse cada dia, que aunque fue tanto el amor que a nuestro Señor tenia, era tanta la reuerencia, y su propio conocimiento, que dezia muchas vezes, que quando llegaua a recibir a su Magestad, era mirando que era acto de obediencia.

Hizieron la misma prueua otros Confessores, y alguno la tuuo casi tres semanas sin comulgar; hizo tambien lo mismo el Doctor Geronimo Perez, persona de mucho espiritu, y experiencia en el trato de almas; todos hallaron en ella el mismo rẽdimiento, y obediẽcia.

Cerca de la disposicion para comulgar, enseñaua a sus hijas cosas muy tiernas, y devotas, como tan experimentada en ellas, dezia, que vna comunion auia de ser disposicion para otra, y de solo mirarla quando hablaua en este punto, bastaua para pegar fuego al mas elado.

Dezia, que desde que comulgassen hasta la tarde anduuiessen considerando lo que auian recibido, y desde este tiempo hasta la mañana con atencion, y cuydado de lo que auian de recibir, y con esto seria vn continuo exercicio de agradecimiento, de aquel bien infinito que se les auia dado, y disposicion para boluerle a recibir de nueuo. Assi lo hazia ella, y con grande afecto, y reuerencia, solia dezir: O si supiessemos bien que cosa es vna sola comunion, y que la falta de no estar muy aprouechadas las almas, era por falta de consideracion.

Dexò escrito para instruccion de sus Monjas. Como el Santissimo Sacramẽto; particularmẽte se instituyò para desterrar de nosotros el amor propio, y ponerle todo en nuestro Señor, y para vnirnos todos con su amor; pues se consagra en pã q̃ se haze de muchos granos; y assi el fruto se ha de examinar, si se coge de la frequencia del, es el verdadero amor a este Señor, y a los proximos q̃ es caridad

dad esta, y desprecio nuestro, y verdadera mortificacion, y por aqui se han de examinar, y probar las que comulgan a menudo, en que se vera si se les luce este bien, y si se les hallaren medras conocidas en estas tres virtudes, que son ser de vn coraçon con las compañeras, como dize nuestro Padre San Agustin, y ser de verdad humildes, y mortificadas; pues recibir al que fue tan humilde, y no lucirse, no se les deue la comunion a estas tan amenudo.

Toca a esta misma devocion, y amor de Christo nuestro Señor Sacramentado, el asseo, y limpieza que procuraua huuiesse en las Iglesias de sus Monesterios. Cumpliole Dios sus deseos llenamente en la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion, donde se juntò el poder, y la religion a leuantar vn trofeo del Culto que se deue a Dios, haziendo correspondencia la riqueza, y la piedad, y el gasto largo con acertado empleo.

En todos los Conuentos que fundò se esmerò mucho en el ornato de la Iglesia, y Culto Diuino, y era en lo que mas se desvelaua, aun en las casas pobres que auia fundado, y por mas necesidad que passassen no auia de faltar para la Sacristia, aunque las Monjas lo padeciessen. Quisiera tener los Calices de oro, las Custodias de diamantes, y que quanto rico ay en el mundo, lo quisiera ver en las Iglesias, en seruicio del Santissimo Sacramento. Añadia, que assi como se conoce quando va el Rey por la calle, en las guardas, y gran acompañamiento; assi los que ven vna Iglesia muy bien aderezada, y olorosa, dizen. Aqui està Dios. Este pensamiento, y el deseo grande que tenia de que fuesse este Señor muy seruido, y reuerenciado en los Templos, le hazia trabajar mucho para procurarlo, y aunque lo deseaua en todas las Iglesias, en las suyas era con todas sus fuerças.

Dixole en buena sazon vna Religiosa en el Real Conuento de la Encarnacion: Madre mia, està ya v. Reuerencia contenta, que tiene muchos Ternos, y vno de perlas, vna paloma de oro en que descubrir el Santissimo Sacramento, vn Caliz de oro para encerrar à este Señor el Iueues Santo; aora que es lo que le falta a v. Reuerencia de adorno para este Señor, que tal ansia tiene siempre por sus adornos? respondio graciosamente: Hermana mia lo que aora deseo, es tener otro tanto para cada Iglesia; porque en todas està Christo Señor nuestro Sacramentado: efectos todos de la grande Fè, y amor que tenia a este misterio.

A este fin enderezò toda la grandeza y curiosidad con que procurò se siruiesse el Culto Diuino en el Real Conuento de la Encarnacion, que adelantaua con estas consideraciones.

Oyendo dezir algunas vezes, que mandò Christo nuestro bien le aparejassen para celebrar la Pasqua: *Cœnaculum grande stratum*, dezia: quando yo veo que Christo nuestro bien cuidò tan poco en esta vida de morar en parte bien aderezada, y que quando quiso consagrar, y quedarse en el Santissimo Sacramento, la escogio para instituirle, es darnos à entender, que gusta este Señor, que demos a este Diuino Sacramento todo el Culto, y Veneracion que nos fuere posible, y si yo pudiera en todas las partes del mundo donde està, procurara, que fuesse seruido con la grandeza que en esta Casa; mas pues esta es la que me ha encargado, si me fuera posible que las paredes de la Iglesia fueran de oro, lo hiziera, y que los Ministros que siruen fueran Serafines, no me contentara con menos; y assi deseo que sean tales que se puedan señalar entre todos con el dedo, y dezir aquel Sacerdote es Capellan de la Encarnacion. A este fin juntaua otro motiuo, y dezia, que a trueque de pegar devocion a los que entrauan en la Iglesia, era bien empleado qualquier trabajo que costasse componerla; y assi se lo dezia a los Sacristanes, quando le parecia

que estauan cansados, y quando le contauan de algunas fiestas en que auia estado el Altar muy bueno, y que a todos les auia hecho gran devocion, no cauia de contento, y hazia que se lo viniessen a contar otra vez, enterneciendose en oirlo; con la misma ternura lo solia referir a la Comunidad, diziendo: Hermanas den muchas gracias a nuestro Señor de que nos cumple el deseo de que a los que entran en la Iglesia, se les pegue devocion, y digoselo, porque no se lo dexen de suplicar.

Otro fin le mouia tãbien en el ornato de la Iglesia, dezia que a trueque que los santos, y amados Reyes Patrones tuuiessen vn solo grado de gloria accidental de ver que en su casa fuesse nuestro Señor tan bien seruido, daria por muy bien empleado el trabajo que esta Real Casa le costaua en assentar sus cosas, y por saber que esta auia sido siempre el mayor gusto de ambos, le corria obligacion de cumplirlo con todas sus fuerças, quando no les deuiera tanto como les devio. Trabajò mucho por cumplir esta voluntad. Esta fue la emulacion que con los mismos cielos tuuo, si el efeto pudiera ser igual; y a tan leuantados fines, se enderezauan siempre sus afectos, y acciones tan perfectas en todo, que a juizio de sus hijas, no hizo falta alguna conocida.

CAPITVLO. XXVII.

De la gran Deuocion que la Madre Mariana tuuo à nuestra Señora, Angeles, y Santos.

EL QVE Huuiere con atenciõ leido los discursos de la vida de la Madre Mariana aurà colegido facilmente la intensa, y cordial deuocion que tuuo a la Santissima Virgen Maria nuestra Señora. Diole Dios grandes conocimientos de los Misterios que obrò en esta purissima Señora, y de la disposicion que puso en ella, de santidad, y soberanos dones, para hazerla digna Madre de su Hijo, de donde le nacio vn viuo, y afectuoso amor a esta Soberana Princesa, que se lo pagò con grandes fauores que la hizo, fue Madre, y Protectora de sus Monesterios, y se le oyò dezir al Doctor Geronimo Perez, que via la Madre Mariana a nuestra Señora con su precioso Hijo en los braços, que se passeaua por el Claustro que està delante del Coro en el Conuẽto de Valladolid.

Yendo a la fundacion de Palencia, acercandose a la Ciudad, fue particular el fauor que sintio de la presencia de la Santissima Virgen: En esta ocasion le dixo la Madre Ines de la Encarnacion: Madre que contenta deue de estar nuestra Señora de que là vamos à fundar esta casa; respondiole: No lo diga de burlas, que no falta aqui quien la vio salir hasta la Cruz a recibirnos, y la Madre Catalina de Iesus, que ambas gozã de Dios, y fue Priora del Conuento de Valladolid, refiere este mismo caso, y juzgaron q̃ auia sido la M. Mariana. Lo cierto es lo que refiere en su vida, y que esto le obligò à pedir a las Religiosas, que la acompañauan, q̃ se recogiessen interiormẽte.

Deseaua que la Reina de los Angeles fuesse Madre, Maestra, y Perlada de sus Monjas, y como por su humildad nunca quiso llamar hijas a sus subditas, les dezia muchas vezes, que nuestra Señora era su Madre, y que siempre la auian de mirar con este afecto, y no solo como à Madre, sino tambien como a Priora, q̃ ella era muy indigna de serlo; y assi con intento de que la reconociessen por Perlada, y suspirassen siempre por su diuino auxilio, ordenò q̃ todos los dias q̃ no se reza el Oficio menor desta Soberana Señora, le dixesse vna Letania la Comunidad.

Aconsejaua a sus hijas la deuocion con la Madre de la vida, y pedia que dixessen de ordinario: Gloria, y alabança sea a la Madre, y Virgen pura por los Angeles, y Santos, y por toda criatura.

Ol-

Olgauase que rezassen el Oficio de nuestra Señora, y el del nombre de Maria, y hazia que a vna pobre que se llamasse Maria, le diessen limosna señalada cada semana. Sentia mucho que dixessen, que nuestra Señora en el tiempo de la Pasion se huuiesse desmayado, ò cosa semejante. Queria se dixesse muy de espacio la Benedicta, que es como vn Nocturno, que por vn voto que hizierõ los Religiosos de San Agustin, se dize cada dia a nuestra Señora. Y a la tercera leccion, que empieça: Santa Maria, ordenò, que a estas palabras se leuantassen vn poco. Alegrauase con la Antiphona *Virgo prudentissima.* Dezia admirables cosas a sus hijas quando hablaua de nuestra Señora.

Ordenò, que desde el Sabado antes de la septuagesima hasta el Sabado Santo fuesse la Comunidad al Capitulo dõde està el Sepulcro de nuestro Redemptor, y que alli se diga cantando el Himno: *Stabat mater dolorosa*, con su verso, y oracion; empeçaua el Himno la santa Perlada.

Todos sus Conuentos dedicò a la Santissima Virgen, y dos dellos a su pura Concepcion. En el Real de la Encarnacion dexò dentro de la casa muchas Capillas, y Altares, dedicados a Imagines de nuestra Señora.

Dos dias antes que muriesse, le preguntaron que hazia; respondio: que rezaua la Benedicta.

Tenia escrita esta oracion, que dezia muchas vezes mas con el coraçon que con los labios.

O Virgen Maria Madre de Dios, y mia; suplicoos por las entrañas dulcissimas de vuestra piedad, y misericordia, me recibais, y admitais por esclaua vuestra, y tomeis cuydado de mi, y de las que tengo por mi quenta, y me alcanceis de vuestro Santissimo Hijo gracia en mis pensamientos, palabras, y obras, y la guarda perfeta de todas las virtudes, Amen, y besar la tierra, y pedir la bendicion diziendo: *Mõstra te esse matrem, fac me esse filiam. Monstra te esse Dominam, fac me esse ancillam. Monstra te esse Magistram, fac me esse discipulã.*

Fue deuotissima de la Santa Cruz, y hizo fabricar vna hermosissima de cristal, y oro, de gran precio, ay en ella Reliquias del Lignum Crucis, y vn gran pedaço de los açotes, de vn clauo, de la caña, del velo, y del Sepulcro de Christo Señor nuestro, tambien de nuestra Señora, y los Apostoles; por estas insignes Reliquias la estimaua en mucho, y quando la miraua se le arrassauan de agua los ojos. El dia de la Inuencion de la Cruz, ordenò le hiziessen fiesta, sacãla a la Iglesia, ponese con luzes en el Altar mayor mientras Missa, y Sermon, y el Viernes Santo para la adoracion, ordenò, q̃ estos dias al sacarla, y boluerla, vayan los Capellanes con luzes, y en Procesion: y en ocasiones que algunas personas entrã con los Reyes, si se les enseña esta Cruz que està en el Relicario, se encienden luzes, y estan alli algunas Religiosas.

En su vltima enfermedad se la lleuaron a la celda, despues de auerla adorado mandò que se boluiesse al Relicario, sin consentir que se quedasse en la celda por mucho que se lo suplicaron, por la gran reuerencia que la tenia.

Desde sus primeros años tuuo particular deuocion con los Angeles; porque estan alabando siempre à Dios, y se tiene por verosimil, los devio de ver en los vltimos dias de su vida; porque con tener en su vltima enfermedad tan cerrados los ojos, por el mal de la cabeça, de quãdo en quando los abria, y como quien vè algo que le da mucho gusto, los clavaua, y se reìa, y los boluia a cerrar, y haziendo esta accion poco antes que muriesse, dixo dos vezes: *Laudate pueri Dominum*, que fueron las vltimas palabras que hablò.

Dedicò en el Conuento Real vna Capilla a los Angeles, es de las mas hermosas que ay en el; quando subia a esta Capilla hazia oracio cõ humillacio en los passos que ay para subir a ella, dexamos la descrita.

En el libro de que hemos hecho men-

cion, en que iba apuntando algunos sentimientos, y ilustraciones suyas; tenia escrito de los Angeles estas ponderaciones, que descubren bien su devocion.

Las virtudes que resplandecen mas en los Angeles, son pureza, obediencia, y humildad, fortaleza, agradecimiento, y encendida caridad; y que con suma reuerencia assisten en el acatamiento de su Señor, y Criador. Estas virtudes son el ornato, y hermosura de aquellos Espiritus Angelicos, que como estrellas lucidissimas, hermosean aquella Ciudad Santa, alegrando a sus moradores, mirãdo con el amor, y reuerencia que siruen a su Hazedor, que tan puros, y lindos los criò. Ayuda todo esto para exercitarse las virtudes que resplandecen en estos Espiritus Angelicos, y sirue para estar con reuerencia en los Oficios Diuinos, y en la oracion, a donde muchas vezes se bueluen a representar, mezclados entre las hermanas; y vnos con otros hazẽ muy suaue musica en el acatamiento del Señor; y entre dia todas las vezes que el alma los busca, los halla, y ayudan muy bien con su caridad a la atencion de la Diuina presencia, y hazer su voluntad santissima.

Tenia grande afecto a las animas de Purgatorio, andaua siempre cargada de encomiendas, ganando Indulgencias, rezaualas con gran deuocion, y ayudaualas en todas las maneras que podia.

Mencion hemos hecho en otras partes de la devocion que tenia a los Sãtos, y nombramos sus particulares devotos. Ordenò a sus Monjas, que quando estuuiessen en el Coro, en abriendo el libro para cantar el Oficio, cada vna pusiesse vna estampa del Santo de su devocion en el postrador frontero, para que se recogiessen.

Era grãde la devocion que tuuo a las Reliquias de los Santos, para su decente colocacion, hizo el Relicario del Real Conuento de la Encarnacion, que es de las mayores cosas de España; queria q̃ las tuuiessen gran respeto, tocandolas quando era necessario con gran decencia. Y a vna Religiosa q̃ le lleuò a mostrar vna Reliquia de las que se auian adornado para el Relicario; mostrò sentimiento dello, pareciendole no se le auia de sacar de su lugar, ò ir a verla. No consintio quedasse en su celda en la vltima enfermedad vna Reliquia de Santo Thomas de Villanueua, hizola boluer al Relicario, no juzgò su celda por lugar decente.

CAPITVLO. XXVIII.

De la Continua Presencia de Dios que traìa.

TIENEN Por cierto, con fundamento grande sus hijas, y assi lo afirman todas, que su Venerable Madre no perdia à Dios de vista, y andaua continuamente en su Diuina Presencia; sus palabras, su semblante, sus mouimientos todos lo mostrauan. A penas dezia palabra que no fuesse precisa en los negocios, y fuera dellos, que no fuesse de Dios, ò por este fin; de manera que en todas ocasiones se descubria lo que auia allà dentro.

Fue vna Aguila Real, y remontada, q̃ miraua continuamente à Dios, despreciadas las cosas desta vida, y vna de las almas mas auentajadas, y del gusto de nuestro gran Señor, de las que han conocido nuestros tiẽpos; porque si a medida de las obras, y exercicio de las virtudes es la santidad, quien las comprehendio, y exercitò todas en tan alto grado, qual seria el colmo dellas? Su modo de vida mas parecia diuino que humano, y no era mucho; pues era participado del que es la Sabiduria, y ciencia de Dios, y como era tal el Maestro, salio eminentissima la discipula.

Daua muestras de quan viuamente andaua en la presencia de nuestro Señor, y que no perdia de vista a este Diuino Sol de Justicia, gozando de las influencias que de su plenitud reciben los que andan cerca de sus diuinos rayos. De aqui

qui procedia el obrar con vn continuo fervor, y calor de espiritu; de suerte que parecia que ardia su coraçon en aquel fuego que dize Christo nuestro Señor, que vino a poner en la tierra.

Traìa siempre sus potencias tan ocupadas en Dios, que no hablaua cosa que no viniesse a parar en este centro, y quãdo estaua tratando algun negocio, como no se podia recoger interiormente, estaua haziendo actos de diferentes virtudes, entretanto que la respondian, aunque fuesse por poco tiempo, en los ojos se le veìa que no estaua donde el cuerpo, sino toda en su Señor.

Esta viua presencia de nuestro Señor que traìa, continuamente la hazia oluidar de si; y assistir al Coro mas de lo que sus años, y achaques pedian, estando allì sin arrimarse, y algunas vezes le dezian que lo hiziesse, y atribuìa à comodidad el no hazerlo.

Esta misma presencia de Dios la hazia andar recogida interiormente en si misma; y esto tenia grangeado; pues a todos tiempos, y en todas ocasiones apenas se diuertia de aquel interior obrar, oculto a los que la vian, y tratauan, y ser este su afecto, lo muestra vn letrero que tenia escrito encima de la puerta de la celda, dezia.

O quien se viera encerrada
Tan dentro del mismo centro,
Que a este modo acostumbrada
Estuuiera siempre dentro,
Aunque de fuera ocupada.

Casi se puede dezir, que estaua el dia, y noche amando, y assistiendo a Dios cõtinuamente, no solo por las intensiones particulares, y generales con que realzaua sus obras, sino porque quando dormia tenia el sueño muy breue, y despertaua muchas vezes, y al disoluerse el sueño, dezia siempre: Mi bien, vida mia, y otras ternuras, que parece eran indicios de lo que en aquel tiempo passaua en el alma, y por ventura era de aquellas Esposas que pueden dezir: Yo duermo, y mi coraçon vela; mas las mercedes que en esto recibia las callaua, y encubria; mas algunas centellas saltauan deste fuego oculto, no de manera que pudiessen entenderse, sino es ya como buenos cõsejos, ya refiriendo diferentes versos de los Psalmos de Dauid, como *Diligam te Domine fortitudo mea*, y otros que mostrauan la atencion de su interior. Gustaua mucho, y repetia el verso: *Quẽadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum*, y quando dezia: *Sitibit anima mea ad Deum fortem viuum*, era con vn modo que con toda su dissimulacion se podia juzgar que estaua diziendo a su Amado finezas a lo emboçado, tomando por capa el espiritu de Dauid, a quien amaua mucho; solia dezir: Miren el espiritu de Dauid, y podian responderle, que no estauan muy lexos los efectos de su espiritu, que delante los tenian en su superiora.

Solia dezir, valame Dios la capacidad que tiene vna alma, lo que en esta vida puede alcançar con la atencion, y presencia de nuestro Señor, que tiene dentro de si, sin buscarle fuera; pues el mismo dixo: *Regnum Dei intra vos est*, y añadia: Ni vn minimo instante auiamos de estar sin acordarnos deste bien infinito; pues en el *Viuimus, mouemur, & sumus*: palabras que las repetia muy de ordinario, y dezia: Y como piensan que es esto; no es mas que si a vna esponja la echassen en vn gran mar, donde no solo la cercasse el agua, sino que tambien la penetrasse sin dexar en ella cosa que no estuuiesse embebida, ò como vna gota de vino en gran cantidad de agua, donde no ay rastro della, por su poquedad; no sè como nos podemos oluidar deste Señor, teniendole mas dentro de nosotros mismos. Dezia a sus Monjas, que cada vez que respirassen, deuian dezir: Señor vnidme a vos, ofreciendose siempre en verdadero olocausto. Seanme (dezia) tã grangeadoras de bienes espirituales, como los del mundo lo son de los temporales.

Deseaua mucho ver fervorosa a la M. Isabel de la Cruz, por lo mucho que la queria, y deziale: Es posible Isabel, que

sea

sea tan fria, con quien la està dando el ser, y la vida, y que se oluide deste bien, ni por vn instante; ella le respondio: Madre mia, como puedo dexar de oluidarme de nuestro Señor, estando siempre ocupada, y cuidando de tantas haziendas como estan a mi cargo, es imposible. Respondiole con grande afecto: No me diga esso, que no es sino descuydo. Diga me, oluidase de respirar por muy ocupada que estè; pues creame que si haze costumbre à hazer vn acto de amor cõ cada respiracion, que se le harà cosa tan facil como el mismo respirar. Ella dixo: Iesus Madre, respiro yo muy apriſa, y mas quando ando cansada. Rioſe, y dixo: Aora prueue, y diga: Padre mio; otra Señor mio; y otra, Vida mia, Descanso mio, Gloria mia, y de aqui fue diziendo lo que aquella alma llena de Dios brotaua, y a lo que mostraua la abundancia del amor, que ardia en su pecho, y por mas que procuraua encubrirle no podia.

Acompañaua esta presencia de Dios con muchas adoraciones ternissimas, que con gran frequẽcia hazia a nuestro Señor, y a su Santissimo Hijo, y muchos actos de todas las virtudes, y dauaselos a sus hijas escritos de su mano para que los hiziessen todas: y tambiẽ hizo se escriuiessen por algunas partes de la casa, especialmente sobre las puertas de las celdas, para que se les acordasse en viendolos, que de nada se descuidaua. Passando vn dia cõ vna Religiosa por vno destos retulos, que dezia: *Omnis spiritus laudet Dominum*. Boluiola a mirar, y dixo, y los espiritus chiquititos tambien, y deseando la Religiosa saber que era esto; respondio: Que todos los poros de nuestro cuerpo estuuiessen siempre amãdo, y adorando a nuestro Señor, y que estos auian de ser siempre sus afectos, y deseos.

Desta presencia nacia el actuar todas sus obras, aun en las cosas indiferentes, como en la comida, y dezia a sus Monjas lo hiziessen, con estas, ò semejantes palabras. Por vos tomo este sustento, para tener fuerças para seruiros, y amaros; y si desto no me ha de seruir, quitad la fuerça al manjar, para que no me sustente, y con este fin hazer todas las cosas para que seã, *Ad maiorem gloriam Dei*. Quando se desnudaua solia dezir: O si fuera para echarme en vn fuego por amor de Dios: en todos sus exercicios era perfeta. Del amor que tenia tan abrasado en Dios, estaua siempre tan atenta, que no le perdia de vista; y afirman las Religiosas, que de solo mirarla, bastaua a recogerlas, y desto tenian muchas experiencias.

De tener tan presente a Dios en todas sus acciones, nacia el obrar siempre con perfeccion, aun en los actos exteriores, en que no todas vezes se repara; ella los hazia con tales consideraciones, que los daua ser; y assi muchas vezes dezia à sus hijas, que obrassen con atencion, como quien està en la presencia de Dios. Deste modo iba disponiendo las cosas de suerte, que ni vn instante de tiempo se perdiesse; y dezia muchas vezes: Creã me hermanas mias, que si no se habituan à andar siempre grangeando, y sacando, como las abejas de todas las flores miel, que se hallaran secas, y diuertidas. Y añadia, que hazer las obras ordinarias sin darlas el valor, y espiritu que las realze, es como poner leña sin fuego en nuestro coraçon, que tanto le ha menester, para no secarse del todo. No le sucedia assi a la santa Perlada; pues de qualquier cosa por pequeña que fuesse sacaua fuego para aumentar el suyo.

Instaua a sus hijas que procurassen dar vida a todas sus obras que hiziessen, aunque fuessen muy pequeñas, y darlas vn fin tan superior, que con las mas ordinarias se podia merecer mucho; dezia a este proposito: No nos hemos de contentar con medianias, sino aspirar siempre a lo mas perfeto, y al mayor gusto, y gloria de Dios, sin mirar si nos ha de saluar, ò si nos ha de premiar, ni a otro interes ninguno, por mas santificado que parezca, sino solo porquiẽ el es. *Vt sitis filij patris vestri*. Tenia escrito

en

en vn papel. El fin que se ha de tener en pensar, hablar, obrar ha de ser: *Soli Deo honor, & gloria. In secula seculorũ amen.* Y en otro, Mirar siempre à Dios, amarle, y reuerenciarle como a tal.

Ofrecioseen vna recreacion, hablar de la flaqueza de nuestra naturaleza, y quanta guerra nos haze esta imaginaciõ para no tener el pensamiento siempre en Dios, y con gran sencillez, como quien lo obraua, dixo: Pues queriendo quien ay que no piense en lo que quiere. Por donde dio bien a entender quan fixo tenia su pensamiento en Dios, y quan señora estaua ya de sus potencias.

Põderaua aquellas palabras de Christo nuestro bien: *Hoc facite in meam cõmemorationem*, y dezia, en ninguna cosa veo lo que somos, como en esta: Que es posible que seamos tales que deuiendo a nuestro Señor lo que le deuemos, sea menester que nos mande que nos acordemos del, que corridos podiamos estar. No acabaua de ponderar esto, diziẽdo sobre ello cosas admirables.

Para conseguir esta presencia, y que sus hijas anduuiessen cuidadosas de conseguir virtudes, auia suertes cada dia; dize la Superiora: La suerte de oy es presencia de Dios, ò otra virtud, tal santo, tal virtud, para recuerdo de que han de andar en esta Diuina Presencia, y que cõ ella obraran bien las virtudes, valiendo se de la interceſsion del Santo.

Entrando en su celda vna Religiosa la hallò escriuiendo, dixola, llegue acà, y verà vna cosa estraña, y para que nunca pensè que tenia habilidad. Estando escriuiendo, vnas palabritas que se me ofrecieron, me han salido en verso, erã estas,

La atencion siempre ha de estar
Fixa en el que me formò,
Y de nada me criò,
Sin descuidarme en amar
Al que se me da en manjar,
Sin mirar à quien soy yo.

En las recreaciones no perdia la presencia de Dios; y assi todas sus platicas en ellas, eran tratar de Dios, y de sus cosas, con que entretenia, y aprouechaua a sus hijas, y les encomendaua lo hiziessen ellas; porque no solo le queria presente como a Dios, sino como a Padre, y Amigo, y si via que se entremetian platicas diferẽtes; dezia luego, Hermanas a nuestro negocio, y luego començaua como vn Angel sus derretimientos con Christo nuestro Señor, de manera que las realzaua, y se conuertia en platica muy gustosa. Parecia en los Capitulos, y recreaciones, que su boca era como vn caño de aguas viuas con que Dios regaua el prado espiritual de sus Conuentos, y abreuava las ouejas de Dios, y procuraua estuuiessen muy atentas a la voz del buen Pastor.

En estas recreaciones hazia se hablasse de los Sermones; los quales dezia se auian de oir como palabras de Christo nuestro bien, y aconsejaua, apuntasse cada vna las cosas que mas la auian mouido; porque no se les oluidasse. Y en los vltimos años, quando percebia muy poco dellos, gustaua que despues se los cõtassen, y en las recreaciones preguntaua a cada vna, que cosa la auia mouido mas, y en respõdiendo, dezia: pues no se nos quede en palabras, sino pongamoslo por obra.

En vna Pasqua de Natiidad hizo que fuessen las Monjas a vna Capilla donde estaua puesto el Nacimiento, y hizo que dixessen: *Iesus Corona Virginum*, y muchas cosas que empeçauan en Iesus, y mandò, que cada vna dixesse alguna coplita, ò algo al Niño Iesus, fueron cumpliendo su obediencia, y vna dixo.

Niño Dios, fuego entre pajas
Abrasa mi coraçon,
Pues no te serà imposible
Encender vn mal carbon.

Otra noche vispera de Año nueuo, auiẽdose juntado las Religiosas a echar las suertes de los Santos en la celda de la santa Priora, y alli el Niño Iesus, con q̃ el dia siguiente van a las celdas, y tambien les ordenò dixessen alguna cosita al Niño Iesus, vna dixo.

Bien puede alcançar vitoria

Del

Del temor la confiança,
Pues para pagar las culpas
Da Dios su sangre en fiança.

Y vna Monja que era Prouisora, dixo.

Niño Sacramentado
Ven que te espera
Vna esclaua tuya,
Tu cocinera.

Con estas cosas declarando lugares de la Escritura, tratando de Christo nuestro bien, entretenia las recreaciones, y era tan gustoso a las hijas oir a su santa Madre, que qualquier tiempo les parecia breue, y ella dexaua tal vez con sentimiento estas platicas.

CAPITVLO. XXIX.

De los grandes Trabajos que padecio la Madre Mariana de San Ioseph, y rara paciencia con que los lleuò.

CON Vna sola razon podiamos facilmente persuadir a los Lectores discretos, que los trabajos de la Madre Mariana fueron grandes, fueron terribles: y es dezir, que la escogio nuestro Señor para fundar Conuentos de Monjas de Recoleccion, y en su Orden nueua; porq̃ siendo estas fundaciones tã agradables à Dios, y de su seruicio, a las personas sãtas aquiẽcometio esta empresa, las ha expuesto como ouejas destinadas al cuchillo, a vn penoso martirio, a vna lucha, y batalla rigurosa. Apenas ay negocio de mayores embaraços, cõtradiciones, molestias, que en vna fundacion destas; quanto mas en tantas. Trabaja por impedirlas el demonio, y nunca le faltan amigos que le ayuden. En aumentarse Conuentos, y Religiones de hombres, discurren largamente los Politicos, y hallan algunas razones para su moderacion. Mas en los Conuentos de mugeres, parece que cessan todas: porq̃ como no ay dellas las sacas, que de los hombres, para Flandes, Indias, nauegaciones, y guerras, y otros desaguaderos en que se gastan muchos, y se echan arto menos; ay comunmente numero grande de doncellas, no faciles de acomodar en matrimonios, en que se estiman muy poco la virtud, y calidad, y otras buenas partes, sino estã acompañadas de gruessos patrimonios. Y assi es gran prouidẽcia de Dios aya muchos recogimientos santos, donde se assegure la castidad, el credito, y se ampare la virtud, y siruan à Dios de veras, y consigan la saluacion que tanto importa. De mas que ay grande desigualdad en esta parte, entre ambos sexos. El mancebo que se inclina à Religion, halla muchas puertas abiertas, por donde con facilidad puede cõseguir su intento. Son muchas las doncellas de virtud rara, y grandes partes, que con feruorosas ansias de seruir a Dios en Religion, no pueden conseguirlo, y esto facilita algo, auiendo muchos Conuentos de Monjas, donde con mas moderados dotes las recibirian.

Boluamos a nuestra Madre Mariana, a quien nuestro Señor desde muy niña la fue labrando con trabajos continuados, y como eslabonados en cadena, sucediã los vnos a los otros. En los primeros años de su edad, su hermana tomò la mano, y no hizo mal su papel en esta parte, y por largo tiempo fue acrisolando su paciencia, y disponiendo aquel alma para los grandes trabajos, y persecuciones que la esperauan.

No le faltaron el tiempo que residio en el Conuento de Ciudad-Rodrigo; en especial el tiempo de Priora, muchos lãces de sentimiento que venciò con estremado valor; mas despues que salio a las fundaciones crecieron excessiuamente sus trabajos. Entre todas, la fundacion de Medina del Campo, fue vna batalla campal de mucho tiempo, dentro, y fuera del Conuento, sin que huuiesse pieça de batir vna paciencia de que no se valiesse el enemigo; y aunque la Madre Mariana en diuersos Capitulos discurre muy a lo largo lo que passò en estos cõflitos, dexo algunas circunstancias que re-

refiere en sus relaciones la Madre Isabel su compañera, testigo fiel destos trabajos, pondremos algunas clausulas cõ sus palabras mismas, mejoraraſſe por vn rato el estilo deste libro, dize assi.

El valor de nuestra santa Madre se mostrò principalmente en la fundacion del Conuento de nuestra Señora de la Concepcion de Medina del Campo, que fue irse a ella, con vna Religiosa sola, y los que tienen conocimiento destas cosas, saben lo mucho que ay que hazer en vna fundacion, y que quatro, ò cinco mugeres tienen bien que hazer, y trabajan mucho. La santa Madre viendose en la casa de Eybar, y que no auia mas de vn año que se auia fundado, de tres compañeras que lleuò, dexò las dos, y se vino a Medina con vna sola; llegò pues á esta villa à de Iunio, apeòse en casa de Doña Agustina Canobio, que era la que fundaua el Conuento: era esta Señora viuda, y rica, y tan sierua de Dios, que gastaua toda su hazienda en limosnas, y obras pias, andaua por los Hospitales, y en las casas que sabia auia pobres enfermas, las iba a visitar, daualas limosna, y las seruia de rodillas, y hazia las camas, era persona que trataua de mucha mortificacion, y se iba algunas vezes a las Porterias de los Religiosos donde dan de comer a los pobres, y metiendose entre ellos comia, dexando ya ella dada su comida de limosna. Fue gran sugeto en lo espiritual, y temporal; hizo al fin su negocio, ofreciendole a Dios toda su hazienda, y ella misma se ofrecio a seruir en la Religion, como lo hizo, siendo tan exemplar en ella, como lo auia sido en el siglo.

Como era tan humilde, y sierua de Dios, y no pretendia en esta obra mas q̃ agradarle; no quiso titulo de Patronazgo, ni mas que dexarlo todo a los pies del Señor, y a si misma con ello. Auia alli vn gran Letrado amigo suyo, este como supo que no dexaua Patronazgo, la pidio que se le diessen a el, y que daria tanto de renta, ella lo acetò, pareciendo le le estaria bien al Conuento, tratandolo cõ el Padre Prouincial, le parecio lo mismo. Aqui iba ya el Señor disponiẽdo los medios para los fines que su Mageſtad tenia determinados, de que nuestra santa Madre padeciesse, como dirè à su tiempo.

Quando nuestra santa Madre llegò à Medina, no estaua la casa en disposicion de poderse poner la clausura; porque se estaua acomodando la Iglesia, Coro, y Sacristia, con lo demas que era necessario; mas nuestra santa Madre no quiso en el interin estar en casa particular; y assi dio traza como recogerse en quatro apossentos que auia en la misma casa, apartados de la obra, alli hizo Oratorio a donde se puso vn Altar, y entre este apossento, y los demas auia vna ventana grãde, por esta oian Missa, y comulgauan. Auianse ya llegado de las que auian de tomar el habito diez, con la misma doña Agustina, que desde que nuestra santa Madre se entrò alli, no la dexò mas, ni vna hora, aunque tenia artas cosas en su casa que disponer, todo lo remitio a los criados, que fue tãto el amor que cobrò a nuestra santa Madre, que ni vn punto no se quiso aparrar mas della. Ibanse disponiendo las cosas, y en el interin se guardaua ya la ordẽ que despues se auia de tener en todo. Comian todas juntas como en Refectorio, y rezauan el Oficio Diuino, yendo nuestra santa Madre disponiendo con esto a las que despues le auian de rezar en el Coro.

Llegò el dia deseado de todas, que fue a los quatro de Agosto, vispera de nuestra Señora de las Nieues. Vino el P. Prouincial, y aquella tarde dio el habito a treze Religiosas. A las Madres Agustina de Iesus, Beatriz de Christo, Maria del Sacramento, Maria de San Antonio, Isabel de San Agustin, Maria del Espiritu Santo, Ana de la Encarnacion, Maria de la Concepcion, Maria de Iesus, Maria de los Angeles, Isabel de la Cruz, y a las Hermanas, Maria de la Purificacion, Eugenia de Iesus Maria. A la mañana dia de nuestra Señora se puso el Santissimo Sacramento, estuuo descu-

çubierto tres dias, huuo Sermones, y mucha fiesta: el primer dia predicò el grã M. Fray Iuan de Castro admirablemente, sobre la fiesta de la Dedicacion.

Començò luego nuestra santa Madre a disponer sus cosas, y como no tenia mas que a la Madre Leonor de la Encarnacion, y essa era Supriora, y Maestra de Nouicias, de todo lo demas se cargò nuestra santa Madre; porque su Reuerencia, y la Madre Supriora tenian las llaues de la Porteria. A otra Religiosa que auia ido à aquella casa de otro Conuento con deseo de ser Recoleta puso en el Torno, aũq̃ nuestra Venerable Madre assistia en el lo que podia con aquella Religiosa; porque aunque auia años que lo era, no lo era Recoleta. Tambien assistia en la Sacristia con vna de las Nouicias, muger mayor, y de grandes partes, y espiritu a quien iba enseñando para Sacristana, y era cosa milagrosa a ló que acudia; porque naturalmente fuera imposible hazer lo que hazia, y mas que a pocos meses cayò la Madre Supriora mala de modo que llegò a estar oleada, y con esto acudia a entrambos oficios, y passaua cada dia a las Nouicias todo lo que auian de hazer en el Coro, que aunque algunas sabian bien leer, no estauan echas a rezar; y assi auia mucho que trabajar con ellas. En el Coro no se sentaua en su lugar, sino entre las dos que hazian el oficio de Hebdomedaria, y Cãtora, y las iba diziendo todo lo que auian de hazer; muchas vezes tambien assistia al Faciſtol con las que dezian las lecciones; en acabando de leer la leccion para entrar en oracion, baxaua a la Sacristia con la Nouicia, y ponia los recados para aquel dia delante della, y dauaslos al Sacristan, y boluia al Coro con ella, y en saliendo del Coro daua otra buelta, por si era menester algo, iba al Torno, y hazia alli lo mismo; daua buelta por todos los oficios de la casa, enseñando a todas lo que auian de hazer; de manera que tan presto la hallauan en la enfermeria haziendo las camas a las enfermas, y enseñando a la enfermera, como en la cozina: Finalmente hazia quãto auia que hazer en el Conuento, y esto con vna alegria, y apacibilidad tan grande, que de solo mirarla al rostro, se quitauan todas las melancolias; y assi dezia la que era enfermera entonces, que tenia harta gracia, y con ella en viendo alguna enferma congoxada le dezia: Calle hermana mia que yo le traere vna pictima con que se le alegre el coraçon, y pregũtandole vna Religiosa que era lo que le auia de traer; respõdio; A nuestra Madre que tiene cara de quita pesares, y era cosa admirable, que jamas llegaua a hablar à ninguna que por apretada que estuuiesse, ò de enfermedad, ò de escrupulos, que sucede entre Nouicias muchas vezes, y en este tiempo permitio nuestro Señor que las que lo eran estuuiessen biẽ apretadas, y necesitadas de consuelo, y de tenerle tan a la mano, porque en llegando nuestra santa Madre las dexaua como vnos Angeles; de modo que era ya cosa sabida, que no durauan mas los aprietos de quanto nuestra Madre lo sabia, digo en dando ella cuenta de ellos.

En fin la santa Madre, como el arco de paz, todo lo sossegaua, y con quatro palabras que hablasse a cada vna, parece las dexaua otras. Deste modo iba obrando lo que no se puede dezir facilmente; mas no era lo que mas admiraua, lo que trabajaua, y hazia, aunque se via claro era cosa sobrenatural: porque naturalmente no fuera posible el tener tiempo y fuerças. Lo que pasmaua era el semblante que siempre tenia, que era como de vna alma que estaua llena de Dios, tã serena en todas ocasiones, tan apacible, tan devota que apenas hablaua palabra q̃ no fuesse de devocion, y si alguna se descuidaua, y hablaua algo que no era conforme a lo que nuestra Madre deseaua, era para ver con la prudencia que diuertia la platica, tomando della misma ocasion para introduzir la de nuestro Señor.

Pues con todo este trabajo hazia rigurosas penitencias; porque todos los dias

dias tomaua disciplina, y no parecia auia instrumento de penitencia que no le tenia, de cerdas, rallos, cadenillas muchas vezes le sucedia ir a visperas, sin auerse desayunado. Tenia en este tiempo linda salud, ò por mejor dezir, por lo mucho que gozaua de Dios, estaua como insensible a todas las penalidades desta vida: Exercitaua a sus hijas en todo genero de virtud, yendo ella siempre delante, obrando la primera todo lo que a ellas les mandaua hazer, en las mortificaciones del Refectorio, era la primera en barrer, en fregar, en resolucion en todo.

Estando las cosas en este estado, y toda la casa hecha vn cielo de paz, y quietud, leuantaronse las olas de las tribulaciones para todos; mas en particular sobre nuestra santa Madre, que a la medida que el Señor la iba regalando, y leuãtando a lo mas superior de su comunicacion, la iba exercitando en paciencia, y todas las virtudes. Ya dexo dicho, como vn Letrado pidio el Patronazgo, y el P. Prouincial se le concedio, y acetò las escrituras antes que nuestra santa Madre saliesse de Eybar, el como buen Letrado las hizo muy a su prouecho; porq̃ no dando mas de dozientos ducados de renta de su parte, echò cargas de doziẽtos mil, y tales, q̃ era imposible poderlas cũplir el Conuento. Quando nuestra santa Madre vio la escritura, dixo, q̃ no podia acetarla cõ buena cõciencia. Los Padres de la Ordẽ dixerõ, q̃ no se podia dexar de acetar, y por lo menos por entõces se disimulasse: nuestra Madre callò; mas tomando pareceres de los mejores Letrados q̃ auia en la Chancilleria, q̃ al presente estaua en Medina, todos la dixeron, q̃ era vna escritura, q̃ no solo no tenia obligacion de guardarla; mas q̃ era grande escrupulo dexar aquel Conuento con aquella carga, y perdido para siẽpre. Con esto boluio a hablar al Prouincial, y dixole lo que passaua, el lo sintio, y le dixo, que si lo queria deshazer, que norabuena, que lo deshiziesse; mas que de ninguna manera dixesse, que el venia en ello, que si queria hazerlo echãdose a si la culpa, que allà se lo huuiesse. Como nuestra santa M. no se le daua nada de padecer, a trueque de dexar aquella casa descargada, acetòlo, y en teniẽdo esta licencia llamò vn oficial, y hizo quitar las armas q̃ auia hecho poner el Letrado. Aqui parecia se auia leuãtado todo el infierno contra nuestra santa Madre: porq̃ como el Patron era mucho de los Padres de la Orden, fuesse a quexar a ellos, del agrauio q̃ se le hazia, y q̃ como consentian q̃ vna muger se atreuiesse à hazer cosa semejante, como deshazer lo que el Prouincial auia hecho, sin licencia, y contra su voluntad: porque todos pensauan que el no lo queria; nuestra santa Madre no dezia nada de la licencia que tenia, antes echaua à si misma la culpa: con esto crecia mas la llama. Aqui padecio nuestra santa Madre mas de lo que es decible: porque sucedio que en este tiempo acabò su trienio el P. M. Fr. Agustin Antolinez, y salio otro Prouincial, a quien de nueuo los Padres de la Orden començaron a informar, y como ellos verdaderamente pensauan q̃ lo auia hecho sin licencia, y nuestra Madre, ni se disculpaua, ni daua razon de si erã grandes las pesadumbres que la dauan, y no sè que dexasse el demonio cosa que no reboluiesse, pienso que todo a fin de inquietar esta alma; mas a ella la tenia el Señor tan bien preuenida, y tan vnida a si, que puedo assegurar con toda verdad, que jamas la vi mas alegre, y gustosa, que quando mas padecia, y sobre todo quãdo la humillauan, q̃ como era de verdad humilde, con los desprecios se gloriaua mas, que otros con las honras, y estimacion.

Sobre esto le leuantaron notables testimonios; porque como el Señor auia dado licencencia al demonio, para q̃ la atormẽtasse, y prouasse, no dexò cosa en q̃ no se metiesse; por q̃ dezian q̃ comulgaua dos vezes al dia, y quisieron dar cuenta a la Inquisicion, y venia esto muy a proposito para vn alma, que aunque era la cosa que en esta vida mas deseaua,

que era el comulgar, era tan detenida, y tan humilde, que despues de auerla aconsejado sus Confessores que comulgasse cada dia, dezia muchas vezes, que quando llegaua a recibir a su Magestad, era mirando que era acto de obediencia.

Añadian, que tenia devotos, no huuo cosa que mas sintiesse; porque eran personas de las mas graues, y auentajadas, con quien era forçoso comunicar sus cosas.

Padecio tambien gran soledad, y falta de persona con quien tratar su alma, que no deuia de hazer poca labor; por que como en este tiempo de los pleitos estauan los Padres de la Orden tan desabridos con ella, no era sazon de poderlos dar quẽta de su espiritu. Al fin nuestro Señor que es verdadero Padre, y amparo, como siempre lo auia sido desta dichosa alma, trujo a Medina à vn Religioso graue que la hablò, y consolò en estas aflicciones, y quando descubrio tales riquezas de aquella alma santa entre tãtas borrascas, fue grãde el amor q̃ la cobrò.

El Letrado puso pleito, lleuose al Cõsejo, huuo quien amparasse la justicia, y la diesse a entender, diose por ninguna la escritura con solo leerla, con que se conocio la grã prudencia de nuestra santa Madre, en no consentir las cargas de su Conuento, y valor en defender su derecho. Hasta aqui la M. Isabel.

Fue pues toda la vida de la Madre Mariana vn prolongado martirio, diole nuestro Señor en muchas ocasiones pessadissimas cruces, q̃ a otras almas parece las dexara brumadas, y satisfechas de padecer; mas en la Venerable Madre los trabajos le encendiã mas la sed de otros nuevos.

Costole inmensos trabajos dexar assentadas las cosas que tocauan a la mayor obseruancia, y bien de sus Casas; en particular las del Real Conuento de la Encarnacion, y quando no podia Conseguir todo lo que para este fin deseaua, se boluia a nuestro Señor, y puestas las manos, y leuantados sus ojos, dezia: Bien sabeis Señor que os puedo dezir: *Non est voluntas mea.*

Las enfermedades que padecio por todo el discurso de su vida, fueron muchas, y los achaques que le quedaron de ellas cõtinuos, y penosos; mas porque adelante se harà mas particular memoria dellos, remitimos à aquel lugar los lectores.

La paciencia parece q̃ nacio con ella; porque desde muy niña la fue nuestro Señor exercitando en esta virtud, y quedò tan maestra en ella, como en todas las demas.

Era grande su feruor en los trabajos, y a todo lo q̃ se podia entender, era continua su oracion; porque con ser tan grandes las penalidades, y tantas las ocasiones, no solo no mostraua sentimiẽto, ni se quexaua; mas parecia andaua su alma gozãdo de vna paz, y presencia del Señor, q̃ sus palabras y afectos lo descubriã

Tenia vna igualdad de animo en lo prospero, y aduerso, tã grande, q̃ en medio de muchos trabajos, y cuidados no la conocierõ en lo exterior ninguna turbaciõ, ni flaqueza, sino vna tranquilidad de animo, y vna resignaciõ, y confiança segura. Dezia, q̃ si Christo N. Señor en su oracion auia pedido se hiziesse la voluntad de su Padre, y no la suya, siẽdo tã justa, como queremos nosotros se haga la nuestra, no siẽdo tal. Assi lleuaua los trabajos con grande paciencia, y serenidad sin dar quexa, ni mostrar disgusto de persona alguna q̃ se los causasse; antes daua bien por mal: salio vitoriosa con su rara paciencia de muchas ocasiones, de pesadũbres, y disgustos muy pessados: causaua admiraciõ aquella cõstancia heroica, tan superior a todas las cosas humanas, cõ q̃ se portaua en lo mas dificultoso, cõ vna igualdad, y serenidad de rostro, ymã sedũbre grande; de manera q̃ naide q̃ la mirasse juzgaria que tenia causa ninguna de pena; antes mostraua alegria de que se cumpliesse en ella la voluntad de nuestro Señor: y si por alguna causa mudaua exterior, era como si se pusiera vna mascara, por solo el tiempo que

que-

queria, acomodandose muchas vezes a las ocasiones, y personas: y no solo con sus hijas tuuo esto, sino con los de fuera, obrando con inconstrastable valor lo que conuenia para la mayor gloria de Dios, ò bien de sus Casas, y aunque para todo le auia dado nuestro Señor gran caudal en muchas cosas, parece se puede creer obraua Dios en ella: porque muy de ordinario con vnas palabras llanas hazia marauillosos efectos.

Buscaua en Dios, y hallaua el alivio de sus penas, y trabajos, y vsaua de las medicinas que nos dexò en la Escritura; y assi en estos tiempos repetia muchas vezes algunos versos de Dauid, y con frequencia: *Vides quoniam laborẽ, & dolorem consideras, vt tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper orphano: tu eris adiutor*, y entendia aquel verso: *Absorti sunt iuncti petræ iudices*, que los hombres quedauan pegados, vnidos, y como transformados en la piedra viua, que es Christo nuestro bien.

En vna de las ocasiones que mas la deuian de afligir, entendio de nuestro Señor estas palabras: No te turbes que el sufrimiento se ha de exercitar en cosas dificultosas, defendiendo mi causa, y buscando mi mayor gloria, y yo serè de tu parte, y harè lo que deseas quando menos pienses, y poder tengo, para premiar las obras en esta vida, y en la otra.

Con ser tan facil en derramar lagrimas en todas las ocasiones que tocassen a nuestro Señor, ò cosas de su seruicio, era cosa conocida que en todas las demas en que era muestra de flaqueza natural estaua tan entera, y constante, que le parecia hazer agrauio a nuestro Señor, en mostrar sentimiento por pequeño que fuesse, en cosa que se via que era voluntad suya, ofreciendosele artas ocasiones, que pedian lagrimas, y viendo en ellas sentidas algunas personas, les amonestaua, estuuiessen alentadas, y con buẽ animo, y valor abrazassen lo que de mano de nuestro Señor les venia, que de mano de tal padre qualquiera açote se podia besar de buena gana. Y quando salieron del Conuento de la Encarnacion vnas Religiosas, a la fundacion de Medellin, temiendo lo que auian de sentir dexar tal Madre, y tal casa, les tenia muy preuenido que no auian de echar vna la grima, y les costò arto el reprimirlas, alentadolas al seruicio de Dios, y que en sola su causa auian de poner los ojos.

Tenia grandes deseos de ser martir, y de ordinario hazia actos de martirio; y dezia vna Religiosa muy espiritual, y de gran luz: Nò pienso que le faltarà esta corona a mi Madre, que aunque no padece los tormentos corporales de los Martires, daselos nuestro Señor espirituales: y assi son mas terribles, y parece que algunas vezes la entregaua nuestro Señor en manos de las criaturas, para que hiziessen fuertes en su interior; como los Tiranos las hazian en los Sãtos en los cuerpos, por ver si por este camino la podian hazer perder la paciencia, y como este diamante era tan fino, auia de labrarse con otros diamantes; assi lo permitio nuestro Señor con esta sierua suya, como se vio en el discurso de su vida, por diferentes suertes de personas, vnos con buen zelo, pensando que acertauan, otras por embidia, permitiendolo assi Dios, para mayor corona de su Esposa.

En la mansedumbre se esmeraua mucho, y era el esmalte con que salia mas vistoso el oro de su paciencia, que fue inuicta.

CAPITVLO. XXX.

Exercicios Espirituales, y repartimiento de las horas, que la Madre Mariana de San Ioseph dio a sus Monjas.

COMO Era tan frequente el aduertir a sus hijas la Madre Mariana, el obrar con atencion, y dar vida a sus obras, dirigiendolas à Dios, le pareciò para ayudar à la memoria, hazerles vna Instruccion por escrito, copiada de lo que ella obraua; Imprimioles vn librito con estos, y otros exercicios, que repartio por todos sus Conuentos, y porque a sus palabras trasladò lo mismo que ella hazia, y es vna prueua de la presencia de Dios, en que continuamente andaua, juntamos esta Instruccion al capitulo passado: Afirmando que lo que en ella aconseja, lo executaua: porque los Santos nunca piden que hagan otros lo que no han hecho ellos. Esta Historia ha de andar en manos de personas Religiosas à quien puede ser de grande aprouechamiento, y esto tambien ha mouido a ponerla aqui, es su tenor.

En despertando a la mañana he de acordarme que tengo dueño, y tal que de su mano recibi el ser, criandome de nada, para que le amasse, siruiesse, y alabasse, como a Criador, y Señor mio; y ansi le dirè reconocida destas misericordias.

Criastes Señor para vos mi coraçon, dadme gracia para que os le guarde limpio, y desembarazado, a donde viuais, y reineis como Señor, y dueño del; guardadle Señor mio, que para vos solo le quiero. Con este deseo se le entregarè; suplicandole, que no permita se le hurte yo, ni quite de sus diuinas manos. Con este deseo me leuantarè, diziendo: *Exurgam, & quæram quem diligit anima mea.* Deseando echar de mi toda tibieza, y descuydo, pesandome de los de la vida passada: dirè luego las quatro oraciones, el Paternoster a Christo Señor nuestro, suplicandole que me alcance de su Padre aquellas siete mercedes que por esta oracion se piden; y al Eterno Padre, que por su Santissimo Hijo me las otorgue. La Aue Maria ofrecerè al Angel de mi guarda; pedirele que me sea fiel custodio de mi coraçon, cerrandole para que ninguna otra cosa le ocupe, ni entre en el otro cuidado, que el de amar, y agradar à mi Criador, y Señor: El Credo dire confessando todas las verdades que de nuestra Santa Fè en el se confiessan, con toda la fuerça de mi voluntad, deseando poderlas dezir, y confessar delante de todos los Infieles, Moros, Turcos, Iudios, y Hereges: aunque por esto me quitaran la vida; y assi desearè darla por estas verdades de nuestra Santa Fè, y por qualquiera dellas, y por guardar fidelidad a mi Dios, y Señor; desto hare los mas actos que pudiere, y alegrareme de que no solo me tiene este Señor mio en su Iglesia, sino en este Relicario de almas santas, y a mi entre ellas, con insignias de Esposa suya, como lo son los habitos, tocas, y velos; todo lo pondre, conociendo que no merezco este bien, y agradeciendo a nuestro Señor que me aya escogido a mi dexando en el mundo tantas almas mejores que yo.

El Escapulario traemos en memoria y reuerencia de la Virgẽ nuestra Señora, q̃ fue la que nos le dio; pondrele, diziẽdo la Salue, ofrecerse lahe; suplicandole me guie, y enseñe en la vida de la Religiõ; pues fue la primera q̃ nos descubrio y consagrò este camino real para ir al cielo; tãbiẽ la pedirè, q̃ me sea intercessora cõ su Santissimo Hijo, y cõ toda la Santissima Trinidad; suplicãdola ofrezca a este Señor nuestro mis potencias, para que en ellas, y en toda mi alma se haga siẽpre su diuina voluntad; assi como en el cielo, y esto he de dezir, y desear muchas vezes en el dia, y el cuidado de to-

toda la vida ha de ser atender à hazerla en todo; acabada la Salue antes de salir de la celda, me hincarè de rodillas, y postrada a los pies de Christo N. Señor, le suplicarè me eche su bendicion, y q̃ me dè gracia para cumplir lo q̃ me manda, y lo que el dixo, dexadas todas tus cosas, toma tu Cruz, y sigueme: holgarème de auerlas dexado, y desearè auer dexado muchas mas; pues todo es poco, y nada en comparacion del bien, y misericordia que me hizo en llamarme para que le siguiesse, para acertar con este camino, y a no apartarme del; suplicarè a su Santissima Madre me dè tambien su bendicion, y procurarè no perder de vista en todo el dia a la Madre, y a Hijo, para salir buena discipula de ambos, y confiando que lleuo su bendicion, me leuantarè para ir al Coro, tomando agua bendita, y siempre que la tome, serà considerando, que tambien aquel es socorro de la sangre de Christo nuestro bien.

Para ir al Coro irè diziendo hasta llegar a el, a nuestra Señora, nueue vezes: Maria llena de gracia, sed para mi Maria llena de gracia, y a su Hijo Santissimo veinte vezes, sed para mi: en entrando en el Coro me postrarè deseando besar los pies deste Señor. Y adorandole dirè: Adoroos Señor mio, en vuestro Santo Templo, y confessarè vuestro nombre: y alegrandome de que este sea mi oficio, y escogida para el, reconocida del beneficio que en esto se me hizo, y de que puedo hazer esta adoracion como los del cielo; pues le tengo alli real, y verdaderamente en el Santissimo Sacramento. Iuntarè mi adoracion con la de los Angeles, y Santos, alegrandome de que sea este mi oficio, harele siempre con gozo, y reconocimiento desta dicha, no merecida de ninguna criatura, y el tiempo que se tardare en entrar en la oracion, le gastarè en pedir a los Angeles, y Santos mis devotos ayuda para todas las necessidades mias, y de las personas que se me han encomendado; y en particular he de lleuar siempre conmigo a nuestras hermanas, y las necessidades de la Iglesia, y del Reyno.

En tañendo a la oracion, me preuendre para oir la leccion, suplicando al Espiritu Santo, con el Himno que se dize, que alumbre, y caliente mi alma, y coraçon, para que le hospede en ella; suplicarele, que entre, y me llene de sus misericordias, y me dè gracia para que se las sepa merecer, y guardar; oirè la leccion que alli se lee, y si en ella se me diere punto que me conuenga para gastar bien aquella hora, tomarele, ò lo q̃ me diere el Señor a cuya voluntad he de estar siempre muy atenta para seguilla, mirando bien que quiere de mi, y harè lo que me enseñare, y lo que viere se aficiona mi deseo, guardandome que no sea mi gusto el que me lleua, sino el querer, y gusto deste Señor mio.

En la oracion he de estar con fidelidad atenta, sin que me hurte el tiempo ningun pensamiento ocioso, ni flogedad, ò sueño; mas he de gastar aquella hora con atencion, y agradecimiẽto de que vn Rey tan Soberano, y de infinita Magestad, quiera atender a mi conuersacion; y ruegos, estimarè mucho esta misericordia, y lo que tengo de procurar, sacar siempre de la oracion, es agradecimiento de los innumerables beneficios que este Señor me ha hecho, y confusion de mi cortedad en los retornos que me pide; sin los quales, no solo no medrarè en el camino espiritual; mas ni tendrè segura la saluacion; pues a la medida de lo que le obedeciere, y me humillare, se me dara lo vno, y lo otro; mas siempre he de procurar no mirar a lo que se me dara, si no al fiel cumplimiento de la diuina voluntad deste Señor mio, con amor de hija tan obligada a parecerlo en todo, y esta diuina voluntad, y querer suyo he de buscar, y seguir toda la vida, y aurà sido buena la oracion si saliere de ella confundida, y humillada, teniendome por la mas imperfecta de todas, pues

lo soy, esta verdad he de assentar en mi coraçon, para que en los desamparos, y reprehensiones no me turbe.

Y si la leccion que se leyere no hallare punto en que pueda gastar bien la hora con atencion afectuosa, y atenta, sossegarè mis potencias, y harè vn acto de Fè, creyendo, y estimando el tener dentro de mi el Reino de Dios, que es el mismo Señor mio, y con este acto procurar de sossegarme, y atender al bien presente; suplicarèle purifique, y limpie mi coraçon, y que le fortifique, para que como en el castillo fuerte estè seguro, y naide pueda robarme este tesoro riquissimo, estimandole, y amandole, y en adorarle, y alabarle, procurarè gastar la hora.

Otras vezes dexandome toda en sus manos, suplicarè a este Señor mio, que pues me formò de nada, haga lo mismo, que es perficionar lo que ya crio, y que enriquezca la miseria, y pobreza mia, haziendose dueño, y Señor absoluto, sin dexarme el a mi que pueda hazer nada en el gouierno deste castillo de mi alma, del qual le entregarè las llaues, que son mis potencias, para que naide pueda entrar por ellas, sino solo el, y suplicarèle que ocupe mi memoria, y que ilustre el entendimiento, y abrase la voluntad.

Otras vezes me estarè queda, dexandome sin hazer mas que suplicar a nuestro Señor haga en mi su diuina voluntad, que ponga lo que falta, y quite lo que sobra; y con sola vna atencion amorosa, me dexarè en sus manos, fiandome de quien desea mas mi bien que yo misma, y si en esta paz, y quietud me cogiesse la Salue que se dize al fin de la oraciõ, la dirè yo suplicãdo a nuestra Señora me ayude à agradecer las mercedes que su Santissimo Hijo me huuiere hecho, y no serà pequeña auerme sufrido si huuiere estado tibia, y diuertida: con este acto de agradecimiento me leuantarè à dezir las horas de Prima, y Tercia, dando gracias a nuestro Señor, y alabandole por lo que digo, ayudandome de los Psalmos, y oraciones que alli se rezan: en esto he de ocuparme el tiempo que dezimos las dos horas, no dexando entrar en mi coraçon la tibieza, y falta de atencion, renouando los afectos con algunos de los versos de los Psalmos; pues todos estan llenos de motiuos espirituales, y vno dellos, es la estimacion q̃ auemos de hazer, de guardar la ley de Dios, y para mayor obseruancia della, ordenaron los Santos las Reglas de las Religiones, y la nuestra, es en suma la q̃ los Apostoles, y Discipulos de Christo Señor nuestro guardauan; suplicarèle me dè gracia, y fauor para que yo la obserue, y guarde muy puntualmente; esto he de desear mucho, y hazer gran aprecio dellas, tanto que por no quebrar vna, de buena gana darè la vida si se ofreciere; y ansi he de meditar muchas vezes en ellas, passandolas, y remirandolas a menudo para salir buena hija de nuestro Padre San Agustin, y aquella de viuir vnanimes, y conformes en caridad, y amor, vnas con otras, sin acetacion de particularidad; con ninguna he de procurar quanto me sea posible, para que ansi more el Esposo entre nosotros, y quando nos llame no nos falte el oleo de la caridad en nuestras lamparas: nũca he de mirar falta de ninguna, sino las mias, y sus virtudes, y si en esto me descuidare, reconocerè luego que es falta de humildad mia mirar las agenas.

En estas dos horas de la mañana se representan dos passos de la Passion de Christo nuestro bien, y por mejor dezir, muchos Misterios juntos, los mas principales son.

A Prima las Estaciones que anduuo de Iuez a Iuez, las afrentas, y oprobrios que en ellas se le hizierõ, y al fin dellas, lo que padecio a la Coluna.

A Tercia, quando le vendaron los ojos, y las demas afrentas que padecio hasta que Pilato le sacò al pueblo con la vestidura de purpura, y tal que fue menester dezir el en voz alta. Ecce homo, para que le conociessen por tal, por estar tan disfigurado, y cubierto su diuino rostro de saliuas, y sangre de la que le cor-

corria de la Corona de espinas, y visto Pilato que perseueraua el pueblo en pedir que crucificassen a Christo nuestro Señor, se entrò con el para determinar lo que haria.

Acabadas las horas, y siempre que salieremos del Oficio Diuino auemos de suplicar a nuestro Señor, quando nos postramos, que nos eche su santa bendicion, y a los Angeles que ofrezcã aquellas oraciones con las alabanças que ellos le dan en el cielo, y siempre le he de adorar con ellos: al salir del Coro, y pedir al de mi guarda, que no se me aparte, y que me dè luz para que le imite en el fiel cumplimiento de la voluntad de nuestro Señor, y por hazerla irè luego a donde tengo de acudir en saliendo del Coro al oficio que tuuiere, ò a otrá qualquiera ocupacion que me aya señalado la obediencia, y en todas he de aduertir que me mira Dios, y que me puso vna guarda que siempre atendiesse a mis pẽsamientos, palabras, y obras; para que en el dia de la cuẽta todo se me premiasse, ò castigasse; mas mi principal cuidado ha de ser mirar que me mira Dios, a quien he de procurar contentar en todo, sin mirar ay para mi mayor interes que darle gusto, y este deseo de contentarle he de conseruar siempre en mi coraçon, pensando, hablando, y obrando con este fin.

En tañendo à Sexta irè alegre a estas dos horas, tomando el consejo del Santo Rey Dauid, que dize: *Seruite Domino in lætitia*, y si me huuiere diuertido, tambien me alegrarè de que voy a hablar a nuestro Señor en compañia de almas, tales que su fuego podra suplir, y encender la frialdad de mi coraçon; y confiando en la Diuina bondad, y misericordia, dirè conociẽdo mis miserias, y doliendome dellas, el Psalmo con que entramos en el Coro; suplicando a nuestro Señor oyga mi voz, y clamor, y que no se ofenda de que se junte la mia con la de sus queridas Esposas, que como Angeles le siguen; y yo como necesitada, y pobre le voy a buscar con ellas, cõtenta de verme en tan buena compañia como es la suya, y la de todos los Angeles de su guarda, con los demas que assisten siempre a los Oficios Diuinos que se rezan, y hazen delante del Santissimo Sacramento, en cuya presencia assisten muchos millares dellos, con esta consideracion harè la adoracion, y postrada pedirè la bendicion a este Señor, y comẽçarè a dezir las horas alegre, que me aya escogido para este oficio: en esto gastarè el tiempo que durare, ò en la consideracion de los Misterios que se obraron en aquellas dos horas de Sexta, y Nona, que fueron muchos; y los mayores fueron en Sexta, publicarse la sentencia que dio Pilato para que Christo nuestro Señor muriesse en Cruz, el cargarsela sobre sus diuinos hombros, y leuarla hasta el Caluario, como le crucificaron, y leuãtaron en la Cruz a vista de su Santissima Madre, la grita, y alborozo del Pueblo, de ver lo que tanto deseaua. En Nona las siete palabras, la hiel, que significa la que mis pecados le dan siempre que le ofendo; el gran dolor que sintio de las muchas almas que no se auian de aprouechar de su Muerte, y Pasion; como espirò, y las demostaciones que hizieron las criaturas insensibles, y el poco fruto que hazen en mi todos los trabajos que por mi padecio este Señor: y de la lançada he de acordarme, a las corrientes de aquel mar de su infinita misericordia, suplicandole laue, y enriquezca la miseria de mi alma; por la qual tantas finezas hizo: A la Missa pensarè en los Misterios que alli se nos representan, y los mas de ellos son los que representan estas dos horas de Sexta, y Nona: En ella pedirè por las necesidades que la Iglesia pide, y por las que se me han encomendado, y tengo obligacion.

Acabada la Missa saldrè pidiendo a Christo nuestro Señor su bendicion, y suplicarèle le siga yo en todo; y assi le dirè: *Trahe me post te*. El examen harè con atencion, mirando bien si he faltado en algo, y si me hallare con culpas, pesaràme mucho, y sino darè gracias a nues-

nuestro Señor, que serà el que me ha librado dellas, y con dolor general de las de la vida passada dirè el Psalmo de *Miserere mei*. Si tuuiere lugar.

En tañendo a Refitorio irè a comer, haziendo la limosna a las Animas de Purgatorio, con el Psalmo que diremos antes de entrar, y a la comida estarè atenta a lo que se leyere, y agradecerè a nuestro Señor el sustento que me dà la Religion, el qual tomarè por limosna, y assi, no rehusarè de comer lo que me dieren, aunque no me sepa bien; pues los pobres se contentan con lo que se les da, holgareme de serlo por Christo nuestro Señor, y confundireme de lo que a el le faltò siẽdo Criador de todas las cosas, y a mi criatura suya, no me falta nada, no mereciendoselo yo a este Señor: Esta confusion, y menosprecio mio he de procurar assentar en mi alma, pues para viuir en verdad, no llegarè a desestimarme todo lo que deuo por mucho q̃ me desestime; pues solo tengo de mio, todo lo que es miseria, y abominacion, y fuerça para pecar, y ninguna para la virtud, si este Señor mio no me las dà, desta verdad no he de oluidarme, sino suplicar a su diuina misericordia, no permita se me oluide, pues tengo hechas tantas prueuas desta miseria mia, y para que no la pierda de vista, pondrème vna señal para que me la represente a menudo, para que assi buelua con humilde agradecimiento las gracias a nuestro Señor, de todo lo bueno que obrare en mi, como obrador del Castillo, y como verdadero dueño de mis potencias, y aunque ya se las he dado, tengo de renouar a menudo el bolverselas a dar, y suplicarle las reciba, para que en esta imagen suya, que es mi alma, no aya mancha que se la desluzga: en haziendo la señal para leuantarnos de la mesa, he de atẽder a dar fin a la comida, y estos pensamientos con el. *Tu autem Domine, miserere nobis*; Suplicandole, q̃ la caridad, y misericordia con que me ha dado el sustento corporal, se ha de cõtinuar en lo principal, que es en las espirituales mercedes, y assi dando las gracias por las menores comencarè a pedir las mayores cõ el Psalmo del *Miserere*, el qual es admirable, y deuotissimo, y a proposito todo lo que en el se pide, assi para reconocer nuestra baxeza, como para pedir misericordias grandes, direle con atencion, y todo lo demas de las gracias, y acabadas pedire la bendicion a nuestro Señor, y suplicarele me enseñe a negarme en todo, y a seguirle, como me lo manda en su Euangelio. *Venite post me, abneget se*. Con este pensamiento me ire a la Celda a lo que tuuiere que hazer. Y en la labor procurare ser fiel al Señor, no hurtando el tiempo en otra cosa que no sea forçosa: mirare el exẽplo que hasta en todo, quiso darme trabajando con sus manos, para sustentar su pobre casa, y comida, pudiendo hazerlo de lo que auia criado para nosotros, y criarlo para si entonces: esso me ha de hazer ser diligente en todo lo que huuiere de hazer, y si es labor para su diuino culto, darele gracias, porq̃ la obediencia me ocupa en ella, y deseare, que cada puntada que doy, fuera vna saeta que atrauesara mi coraçon, ya de algun enemigo de su Fee, que me quitara la vida por confessarla, ya de fuego de amor suyo, y suplicarele haga lo mismo con todas las almas de los justos, y en particular las de nuestras hermanas presentes, y ausentes en este pensamiẽto, de que todas murieramos por el, y que todas juntas nos sacrificaramos por el, con encendido fuego de su Amor Diuino procurare ocupar todo el tiempo que pudiere, y tambien en la compañia de su Santissima Madre, y del Santo Ioseph, y suya; mirare estas tres vidas tan diuinas, secretas, y escondidas a los ojos de los hombres, que es lo que yo he de cudiciar mucho para mi, en todo lo bueno que hiziere, y assi he de suplicar al Señor, me esconda en si de tal manera, que solo el, y yo nos auemos de entender, sino fuere con la Prelada, y Confessor, q̃ todo es vno, pues por el se ha de hazer la dependencia que dellos se tuuiere, y no por el consuelo propio, ni por otro ningun

gun reſpeto. En eſtos penſamientos, y admiracion de lo que ſe me irà deſcubriendo deſtas tres perſonas, y dechados de ſus vidas, llegarè à la hora de las Viſperas.

En tocando a Viſperas, deſpertarè el deſeo de las diuinas alabanças por todo lo que dexo dicho, y procurarè auiuar el deſeo de que todas las criaturas nos juntaramos à alabar a eſte Señor. Con eſte penſamiento irè diziendo el Pſalmo de *Laudate Dominum in Sanctis eius.* Y auiuarè mas el afecto con lo vltimo del q̃es: *Omnis Spiritus laudet Dominum:* Con eſtos penſamientos entrarè en el Coro, y poſtrada conocerè mi indignidad para tan alto oficio; mas eſtimarè ſiempre, como queda dicho, que me aya eſcogido nueſtro Señor para eſte de ſus diuinas alabanças, y dirèlas contenta de que ya a eſta hora auia eſte Señor acabado la obra de nueſtra Redempcion.

Con eſte penſamiento, y los demas q̃ el me diere con la memoria del decendimiento de la Cruz, y de los dolores, y ſoledad de nueſtra Señora, llegarè a las Completas, en las quales ſe nos repreſenta el entierro de Chriſto Señor nueſtro; acompañarè con el deſeo, y afectos en eſta proceſsion a los que iban en ella, y a ſu Madre Santiſsima; mas en lo que he de reparar es, en que el que es vida eterna ſe quiſo ſugetar por mi a la muerte, y ſer contado entre los muertos; por que yo viua eternamente. En agradecimiento deſto deſpertarè en mi el deſeo de morir a todo lo que no ſea hazer la diuina voluntad deſte Señor mio, que por mi quiſo morir con tantos tormentos: mirarèle ya difunto, y confunditème de que aun viuen en mi quereres propios, y afectos de mi propia voluntad, y propio juizio, ſiendo ellos el veneno de mi bienauenturança, y vida verdadera; y aſsi harè firmes propoſitos de huir de todo lo que me detiene a caminar tras eſte Señor, que me dize: Si quieres venir en pos de mi, toma tu cruz, y ſigueme, y dexadas todas las coſas, &c. Y el *qui non odit patrem, & matrem, &c.* Todo lo que he de oluidar, y dexar por el, pues a eſto me llamò quando me trajo a la Religion, a donde las memorias de los parientes, y de lo de mas que ſe dexò en el mundo, ſon el cuchillo de la vida perfeta; y aſsi todas las he de oluidar; pues en trueco dellas ſe me dio eſte Señor, que me pide el coraçon deſembarazado de todo lo que no es el; en hazer eſto con la fidelidad poſsible; cuidarè mucho; y aſsi obſeruarè con entereza aquella lecciõ de la Eſpoſa: *Dilectus meus mihi, & ego illi,* con la memoria de los miſterios de Chriſto nueſtro bien, y en ſu virtud cõfiarè me darà fuerças para negarme ya de veras, y buſcarle a el ſolo, y ſu diuino guſto, aunque me lleue por cruz, y trabajos, y que la obediencia me la cargue, moſtrandomela muy peſſada mi flaqueza; y aſsi le dirè que ſea la que fuere, que con ella le he de ſeguir como me lo mãda, y para deſearle obedecer, deſpertarè la voluntad, atendiendo a lo que ſe leyere deſpues de las Completas, y ſi alli ſe me diere alguna buena lecciõ, y a propoſito, tomarèla, y ſuplicarè a nueſtro Señor me dè ſu bendicion, y que me lleue tras ſi: Saldrè del Coro con el Pſalmo deſpues de auer pedido a los Angeles ofrezcan nueſtras oraciones con las ſuyas, y ſiguiendo me boluerè a la labor, ò a la ocupacion que eſtuuiere por mi quẽta, con los penſamientos que quedan dichos.

Algo antes que dè las cinco, començarè a prepararme para la oracion, deſpertando el deſeo de eſtarme hablando en ſilencio con mi Rey, y Señor, deſcanſando en el.

Acordarème, de que me manda en ſu Euangelio que aprenda de los hijos del ſiglo la ſolicitud, cuidado, y atencion cõ que buſcan ſus intereſes; mirarè qual irà el vaſſallo al llamado de ſu Rey, y mas ſi fueſſe ſabiendo que le llama para encerrarſe a platicar con el a ſolas, para hazerle muchos fauores, y mercedes, y para hazerle ſu priuado, fiandole muchos ſecretos, que contento irà eſte tal hombre, y como no trocaria aquel raro

po

por mucho que le dieſſen, ni la priuança que ſe promete; conſiderarè luego quan diferente es de los Reyes de la tierra eſte Señor, y Rey mio, y las mercedes que yo eſpero del; pues no ſon temporales ſino eternas, y de tan diferẽte precio, que las que dan los hombres, que ſeguras, que glorioſas; pues aun en eſta vida lo que de ellas ſe guſta, no ſe trocarà por todas las grandezas de todos los Imperios del mũdo; pues vale mas vna gota de lo que aqui ſe guſta dellas, quando el Señor deſtos bienes ſe deſcubre vn poco a ſus ſieruos, que todos los bienes dellos, como lo verian los que ſe embarazan en las que tanto eſtiman, ſiendo tã vanas, y las dexarian, y aborrecerian por ſola eſta gota; mas mi coraçon, y voluntad en lo que ha de hazer la fuerça expreſſa, es en la diferencia deſte Rey, y Señor mio, y la dicha, y ventura de poder irme a eſtar con el; con eſte penſamiento me leuantarè al primer toque de la campana, y anſioſa, y con codicia de ir a la fuente de las aguas viuas para hartar mi ſed, eſtimando la miſericordia que me hizo, en traerme a que mi trato ſea con el: entrarè en el Coro, ſuplicandole me reciba como padre amoroſo, dandome ſu bendicion, y yo adorandole le darè gracias de que le tengo alli real, y verdaderamente, con la miſma Mageſtad que en el cielo, y a toda la Corte Celeſtial de los Bienauenturados, y Angeles, a nueſtra Señora, y a todas Virgenes, y Santos; a todos pedirè ſean mis conſortes, amigos, y interceſſores, y que aſsi juntos adoremos a nueſtro Soberano, y Diuino Rey de Reyes, y Señor de Señores; pediteles tambien que ſuplan mis faltas, y alegrandome de que todo eſto lo creo en Fè, lleuandoles en eſto ventaja; con la eſperança de crecer mas cada dia; padeciendo, y amando, y en confiança de los merecimientos de Chriſto nueſtro bien, tendrè la oracion de aquella hora, en la forma que mejor me pareciere, como queda dicho, en la de la mañana, y ſi ſe acabare en lo q̃ iba diziendo, amando, y adorando a nueſtro Señor, biẽ gaſtada ſerà, ò en algun punto de lo que ſe leyere, ò ſe me diere, y acabada començarè la Benedicta, proſiguiendola con accion de gracias, por las miſericordias que eſte Señor ateſorò en la Virgẽ nueſtra Señora; alegrarème deſto mucho, y ſuplicarela ſea mi interceſſora en vida, y en muerte. Saldrè del Coro, como queda dicho, irè al Refectorio, penſando en algunos de los combites, y comidas en que ſe hallò Chriſto nueſtro bien, mirarele como ſe humanò en las acciones, para que yo me conſuele en las miſerias y neceſsidades de mi naturaleza, y aſsi comerè para ſuſtentarla: porque el lo quiere, y ſuplicarele, que la ſangre, y vida que ſe ſuſtentare, y criare con aquel mantenimiento que alli tomò, todo ſea para ſu ſeruicio, y que ſi no lo huuiere de ſer, quite la fuerça al mãjar, para que la vida ſe acorte: oire la leccion, ò mirarè lo que hazia el Señor en aquella ocaſion a donde le conſidero, y procurarè de lo vno, y de lo otro ſacar puntos que me ayuden a ſeguirle: irè a las gracias con el Pſalmo, dandoſelas tambien por lo miſmo que a la comida de a medio dia.

Si huuiere recreacion ire a ella, y eſtarè alli contenta de que aun aquel alluio es con bendicion de nueſtro Señor, pues lo manda la obediencia: darele gracias por eſto, y procurarè no oluidarle, reduciẽdo a eſto las palabras q̃ dixere, y las q̃ oyere. Eſtare con apacibilidad, y atenta a lo bueno que ſe hablare (digo a lo mejor) y en lo indiferente pondre algun fin para que, ni aquello ſe me pierda. Sino huuiere recreacion viſitare las enfermas, ſi las ay, no auiendo muchas con ellas, y acabare con breuedad la viſita, hablando en ella de nueſtro Señor, ò coſas que no me diuiertan; luego me ire a la celda, y ſi es dia de fieſta leere vn rato, y el tiempo que huuiere haſta Maytines rezare el roſario, ò las oraciones bocales que acoſtumbro a rezar, atendiendo ſiempre a lo interior.

A los Maytines entrare como a las de mas horas, conſiderando la oracion que Chriſ-

Christo nuestro bien tuuo en el huerto, y el amor con que fue hablando por el camino a sus Discipulos, con la consideracion de su oracion, dire el *Venite*, y siempre que se dize: *Venite adoremus*, le adorarè, deseando que todas las criaturas hagan lo mismo, y esto pedire tambien a todos los del cielo, y en los tres Nocturnos de los Maytines, pensarè atentamente en la oracion de Christo nuestro Señor, y su agonia: las visitas que hizo a los tres Apostoles, su tristeza, y la dellos, y el sudor de sangre deste Señor nuestro, llegarè a coger de la que caìa en la tierra para labar mis culpas, y suplicarè la ue las de todos los Christianos; y en particular pedire por todas las personas q̃ se me han encomendado, y por nuestras hermanas, y que seamos todas el alivio de sus penas, y que no permita aya ninguna contraria al espiritu de nuestra profession, aora, ni nunca.

A las Laudes, considerarè el prendimiento, y el camino, y modo con que lleuaron a Christo nuestro bien hasta la carcel, y el *Benedicite* dire admirada de los excessos de amor que hizo por mi, desto me confundirè mucho, viendo las cortedades de mi correspondencia, y animareme a enmendarlas, con esto llegarè hasta el examen, sin oluidarme de la Santissima Virgen, harele, y dolereme de las faltas, y pedire perdon dellas, cõ proposito de la enmienda; y suplicarè al Señor me de fuerças para no caer mas, y si no las hallare le dare gracias por auerme tenido de su mano, dire los sufragios pidiendole lo que por ellos pedimos, y recibire la vltima bendicion de su mano; pues la de los Superiores es la suya, y en su nombre nos la echan, con ella saldrè, y me ire a la celda, si huuiere lugar leere vn poco, y sino me acostarè, desnudandome, deseando quitar de mi todo lo q̃ no es agradable a los ojos de nuestro Señor; al qual suplicarè me dè muerte, y fin conociendole, y si fuere supita, q̃ sea en su gracia.

En acostãdome me santiguarè, y a la cama, y dirè las quatro oraciones como a la mañana, y la de San Geronimo, pidiendole me libre de las visiones nocturnas, y a mi Angel custodio pedire lo mismo, luego me pondrè como quando estan las difuntas en las andas, y me dirè a mi misma el responso: *Subuenite Sancti Dei, &c.* Con su oracion, y acabado me pondrè en las manos de nuestro Señor, y le confessarè por mi Señor, y Criador, principio, y vltimo fin, a donde he de poner todos mis deseos, mis potencias, y toda mi alma, y abrazada con el, le dire: *In pace in idipsum, &c.* Dormirè; por que el lo quiere; mas desearè el poder passar sin dormir con actos deste su amor diuino, y suplicarele me despierte con ellos a la mañana, y las vezes que despertare, los harè, diziendo los que se me acordaren: *Amor meus, & pondus meũ, Christus crucifixus est*, ò semejantes jaculatorias, de manera que con licencia suya buelua a dormir el tiempo que nos señala la obediencia para poder boluer a mi oficio de amarle, y seruirle el dia siguiente, y toda la vida; pues para esto se me dio todo lo que se ha dicho, sea para mayor gloria, y seruicio suyo, Amen.

CAPITVLO. XXXI.

De algunos Trabajos particulares con que nuestro Señor la fue disponiendo los vltimos años de su vida.

LOS Vltimos toques que el Escultor da a la Imagen, en que procura esmerarse, son los de mayor cuidado, y mas muestran su primor para sacarla perfeta. El gran Pintor al acabar el quadro muestra la valentia del arte, y lo que se auentaja en ella. Parece vemos lo mismo en aquel gran Artifice de Sãtos Dios, que en los mayores seruos suyos en los postreros años de su vida, se esmera en perficionarlos, dandoles mayores toques de trabajos, enfermedades, y aflicciones; que son los instrumẽtos

tos con que se labran las virtudes, y estas van creciendo en mayores aumẽtos hasta perficionarse la corona: valentias de aquel Pintor diuino, que es su continua labor, copiar retratos semejantes a la Imagen de su Hijo; el qual en los vltimos años de su santissima vida, padecio mayores trabajos, y penalidades, y en su muerte fueron tan excessiuos los dolores, tormentos, y afrentas, y desamparos que solo el que los padecio los sabe, y alguna corta parte aquellas dichosas almas a quien se sirue de comunicar estas verdades.

La Venerable Madre Mariana de San Ioseph, padecio lo que hemos visto en el largo discurso de su vida; assi en la labor interior del alma, de que ella da en algunas partes cuẽta: en lo que se vio de fuera, basta dezir, fundò, y gouernò tantos Monesterios, en que se ofrecen comunmente tantas contradiciones, persecuciones, trabajos, como quedan referidos; sin otras penalidades que no se permiten a la pluma.

Todo esto fue creciendo en la vltima parte de su vida, en que aora entramos, con mayor dificultad, por no poder valernos de su pluma. Toda esta vltima parte fue padecer, y penar.

De las enfermedades que tuuo a tiempos, grauissimas, y de sus penitencias, le quedaron muy penosas resultas. Trahia vna calentura casi ordinaria, grandes dolores de estomago con mucha flaqueza en el, tan vehementes, que llegò algunas vezes a estar desauciada deste achaque; vn mal de coraçon, que parecia en vezes se la acauaua; no eran desmayos, ni mas que vna flaqueza, que ni los Medicos entendian lo que era; y assi pocas vezes mejoraua con remedios. Era tan grãde el fuego que trahia en el coraçon, q̃ aun en la parte exterior se sentia, con aquella mancha, ò isipula que diximos; el rostro de ordinario muy encendido, no podia sufrir ropa, aun en hibierno, por el gran calor que sentia. Los dolores de cabeça eran tan intolerables, que muchos años antes que muriesse no le dexaron diente, ni muela en la boca. Llegauase a esto, dolores en los neruios tan fuertes, que se le torcian todos, y quedaua cõ las manos, y pies hechos vnos garfios. Padecia de ordinario grandes desuelos, passando sele muchas noches casi sin sueño; los mas destos achaques padecio por muchos años.

Con esto dezian los Medicos no la hallauan facultad para poder sustentar la vida, que parecia viuia de milagro. Llegò a estar tan acabada, que de solo mudarse ropa limpia, aun en la cama se descomponia el estomago, de manera que por algunos dias no boluia en si. Passaua con tantos accidentes, que cada vno era bastante à acabar a aquel natural tã gastado, y sin fuerças, sin auer dia en mas de veinte y ocho años, sin accidente penoso. En otra persona que no tuuiera su mortificacion, y sufrimiento, fuera enfermedad formada; mas ella lo lleuaua con vna paz, serenidad, y alegria, que admiraua, y alentaua a sus hijas, y daua esperança de que les auia de durar su vida.

Procedia tambien esta flaqueza; en particular del coraçon, de las grandes misericordias que nuestro Señor le hazia, que ella tanto deseò, y procurò siempre encubrir; y como las fuerças eran ya tan deuiles, no podia reprimir los impetus del espiritu: Dauanle a menudo vnas congoxas, que traian a sus hijas con cuidado; vnas vezes se ponia cõ ellas muy colorada; otras descolorida. Quiso ver la con vno destos accidentes el Medico que la curaua, mirola con atencion el rostro, la respiracion, el pulso: y pidiendole las Religiosas remedio; respondio: Estas enfermedades no las curamos nosotros, son cosas muy superiores a nuestra ciencia. No se atreuiã sus hijas a dexarla sola; mayormente dias solemnes, y Semana Santa; enflaqueciase en algunas ocasiones de manera que le faltauan los pulsos, haziendose fuerça como podia por encubrir lo que por ella passaua, y de aqui le resultaua mayor daño a su salud. Sin embargo desta flaqueza, era tal

el

el aliento de su espiritu, que andaua con tanta agilidad, y atencion, que apenas faltaua à acto de Comunidad.

Mouido su Confessor de tanto tropel de achaques, le mandò, que en todo lo que tocasse a su salud, y comodidad, obedeciesse a la Madre Isabel de la Cruz, y a ella ordenò, cuidasse mucho de la Venerable Madre, por lo que importaua su vida; obedeciola con grãde puntualidad, como vimos. No le fue de poca penalidad este mandato; porque la sacaua algunas vezes del Coro, y Relicario, donde sin reparar en su flaqueza, se detenia con nuestro Señor largo tiempo: obedecia, rompiendo con la cosa de su mayor cõsuelo.

Sobre este esquadron de enfermedades, le sobreuino vn accidente, no solo q̃ se los pudo aumentar; mas priuarla de la vida.

Ya escriuimos la deuocion q̃ introdujo, de la oraciõ de las tres horas q̃ Christo nuestro bien estuuo viuo en la Cruz, y q̃ el Santo Crucifixo q̃ se pone en el Relicario todos los Viernes del año, se saca a la Iglesia los de la Quaresma: en la del año de mil y seiscientos y treinta y siete estuuo vn Viernes muy feruorosa, anduuo solicitando a sus hijas hiziessen muy particular oracion, para q̃ nuestro Señor conuirtiesse à si todas las almas q̃ viniessen a la Iglesia. Ay estos Viernes siẽpre gran cõcurso por el Sermõ, y Miserere cõ musica, ayudauales mucho cõ sus oraciones: este dia estuuo desde la mañana cõ particulares feruores, instãdo a nuestro Señor sobre esto, y dezia algunas vezes: Todas Señor, todas, no permitais q̃ salga ninguna desta Iglesia en desgracia vuestra. Dizen huuo particular deuociõ aquella tarde: La Venerable Madre, que auia solicitado a nuestro Señor estos gustos todo el dia, antes de salir del tuuo el premio, fue vn trabajo que le ganò mucho merecimiento.

A boca de noche subio la Venerable Madre al dormitorio alto, dexando las Religiosas en el Coro; iba a la Capilla de Christo a la Coluna, passo para ellá muy tierno, a tomar disciplina para ayudar con esto a las almas q̃ auian recibido alguna luz de nuestro Señor, para q̃ perseueraſſen en ella, yẽdo por el dormitorio, ay en el vna escalera muy estrecha q̃ solo sirue de baxar en algunas ocasiones al dormitorio baxo; passando à emparejar con la escalera, cayò rodando, ò volando hasta el descanso primero, fue el golpe terrible, y mostrarõ los efectos auer sido caso milagroso el no auerse hecho pedazos, la correa que era nueua, y la traìa siempre muy ancha, se partio en tres partes, y la fortija de cuerno muy gruessa se hizo pieças. La Venerable Madre se lastimò pessadamẽte en el rostro, y braços, y otras partes del cuerpo; en particular la vna mano, y los pies quedaron muy mal tratados, y vn hõbro por mucho tiempo le quedò como vn tafetan morado; en fin como se puede entender de vna caida tal, y en vna escalera, que aun estando buena, no la podia subir sin ayuda. Lo que mas admira, es en este caso, que despues de tan gran golpe, y la perturbacion que obra en toda la persona, atinò a ir a su celda, y alli la hallaron las Religiosas de tras de su cama temblando: quando supieron lo que auia passado, y la vieron tan lastimada, le pregnntaron como auia caydo, como acertò a subir sola a la celda? nunca lo quiso dezir, sobre saber como se entendio, quien la ayudò a la caida. Solo respondio vna vez: Cierto hermanas que yo no lo sabrè dezir mas de que iba a la Capilla, y sin saber como, parece que me arrojaron por aquella escalera a baxo, yo pensè me auia muerto, y replicandola, como se auia buelto a la celda sola, respondio: No sè hermanas: porque desde que cay, no supe donde estaua, hasta que me hallè aqui; y assi no sè como vine, ni quien me truxo, la prouidencia de Dios lo hizo; gracias a nuestro Señor, hagase su voluntad: estaua con todos sus dolores con increible paciencia, repitiendo, gracias à Dios,

hagase su voluntad. Como se ha dicho, era Viernes en que la Comunidad se junta a cierto exercicio devoto, en medio de sus dolores, dixo a las Monjas: Hermanas mias no dexen de ir a su deuocion.

El fin porque nuestro Señor permitio esta caida su Magestad la sabe. Vna Religiosa dixo al Confessor, con algun sentimiento, como permitia las penitẽcias de la santa Madre; respondio; pues que culpa tengo yo, si el demonio la arroja por la escalera. Tuuieron por cierto las Religiosas que fue el autor, y le hizo aquella pessada burla con animo de despeñarla, y vẽgarse della, por la guerra que le hazia. Tuuose por caso milagroso, no matarse vna muger de setenta anos, tan pessada, y impedida como estaua, y poder subir a la celda.

No fue sola esta vez la que el demonio (como se entendio) la mal tratasse. Saliendo vn dia la Madre Mariana del Relicario, despues de auer comulgado vna Religiosa, vio que el demonio con vna figura horrible, iba tras della, con las manos enclauijadas, diziendole: Maldita seas tu que tales pesadumbres me das, yo te prometo que me tengo de vengar de ti.

No mucho antes deste sucesso, sobreuino a la Madre Mariana vna pessada mortificacion, y por ventura la mayor que padecio en su vida. Leese a cada passo en las vidas de los Santos, ponerles nuestro Señor en grandes pruebas, embiandoles penosas afliciones, y molestias, por manos de hombres buenos, que por fines a su parecer honestos, ò que conducen a sus intentos propios, les clauan en vnas penosas cruzes, quitãdoles el honor, y el credito, y si se pone a discurrir el juizio humano, como se trazò aquella persecucion, y leuantò tal tempestad a vn inocente, no halle culpa en los vnos, ni en los otros, solo se vè vn sieruo de Dios atormentado, prouada la paciencia, acrisolada la conformidad con la voluntad diuina, con grãdes medras en las virtudes, remitido el saberse la causa à la otra vida; estas son las habilidades de Dios, y lo muy oculto de su sabiduria. Hanse visto deste genero raros casos en el mundo.

En las escrituras de la fundacion del Real Conuento de la Encarnacion, que passaron por manos muy aduertidas, sin culpa ninguna de los que las ordenaron, se quedaron algunas inaduertencias, son obras de hombres que por mas que procuren acertar, dexan rastros de la cortedad humana. Ofreciose vna ocasion en que vna persona graue se valio destas equiuocaciones, ò descuidos, por fundamento de vna pretension suya en vn negocio graue, en que no era parte, ni derechamente tocaua a la Priora; mas de recudida le alcançò pessadamente el golpe, haziendo a la Venerable Madre autora de aquellos yerros, que exagerados, y ponderados, como se acostumbra en estas ocasiones, la herian derechamente en el credito, sin auer de su parte, ni imaginacion de culpa, cargandosela muy grande a la que diera la vida, y quanta sangre tenia, por euitar vn pecado venial, y el menor desseruicio de los Reyes. Hizose desto vn papel muy largo, y pudiendose sacar tres, ò quatro copias, y darlas a quien tocaua el determinar la causa; se imprimieron mas de dozientos cuerpos, y antes de darse a los Iuezes, estauan esparcidos por diuersas partes del Reyno. Diose al Rey, y a los principales personages de la Corte; fueron varios los juizios que se hizieron, y se dio ocasion a que se hiziessen sobre el credito de la inocente Priora.

El dia que llegò el memorial a sus manos, le recibio con mas estima, y gozo, que si contuuiera vna gran merced que el Rey huuiera hecho al Conuento. Tomòle, y abraçòse cõ el, y fuesse al Coro à dar gracias a N. Señor por esta misericordia, y passando por dõde estauan vnas Religiosas, q̃ le notaron la alegria del rostro, le preguntaron como iba tan contenta, respondio, señalandoles el papel: Hermanas mias aqui

estan

estan mis pecados, y grandes maldades escritas, y impressas. ¡Llegò al Coro dio a Dios copiosas gracias por este beneficio, q̃ assi le llamaua, y repetia muchas vezes: Este si Señor que es beneficio.

Ventilòse el negocio largamente en vna junta de Ministros graues, que se formò para el caso: porque tocaua a dos personages grandes. Algunos hombres graues, afectos, y obligados del Conuẽto se ofrecieron, que harian otro papel en que se satisfaciesse al primero, y se supiesse la verdad, y su inòcẽcia, y impresso se esparciesse por la Corte. No consintiò la Venerable Madre que se hiziesse tal cosa, antes procurò estoruarlo, y diziendole vna Religiosa: Es posible Madre, que aya v. Reuerencia estoruado cosa que parecia tan justa, y necessaria, y que no quiera que se dè razon de su parte, viendo como se habla en este caso, si quiera para euitar que no juzgue cada qual como quisiere, dexe v. Reuerencia que se dè satisfacion. Respondio con grande espiritu: No Hermana mia, esso no, no es essa la doctrina que Christo nuestro Señor nos enseño, si su Magestad se huuiera disculpado, dexarame a mi licencia para ello, no lo hizo assi, antes nos enseña, y aconseja, que si nos dieren vn bofeton, boluamos la otra mexilla: quiso dezir: hermana mia, que si nos hizierẽ vna injuria, ò agrauio se estè disponiẽdo la voluntad para recibir otro; esto es lo que se ha de hazer, y boluiendo los ojos a vna Imagen, dezia: Vengan Señor mio fauores; ò que dicha, que me conozcan todos, y sepan la que yo soy, que hasta aora que dellos estauan engañados: Gracias a Dios que ha tomado este medio. Quedò con quien le ocasionò este trabajo muy obligada à encomendarle a Dios, y no sabia (como dizen) que hazer por el. Pedia a las Religiosas que le hiziessen gusto de comulgar por el.

El principal medio de que los Santos se valen en estas ocasiones, es resignarse en la voluntad de Dios, y dexarles su causa, y en sus diuinas manos su honor, esto le valio a la Madre Mariana. Salio el negocio como deseaua el Conuento, y su Magestad dio vn decreto muy fauorable a la Venerable Madre, de cuya virtud tuuo siempre muy grãde satisfaciõ. Es el tenor del decreto *Y a la Priora se le diga la satisfacion grande con que quedo de su proceder, y que si pudiera en mi crecer esta satisfacion, huuiera crecido despues destas cosas.*

Deste decreto dio quenta a la Madre Mariana, el Arçobispo de Granada Don Fernando de Valdes, Gouernador del Consejo a quien vino remitido, y remata assi el papel. He querido poner à la letra las palabras de su Magestad, por no echarlas yo a perder con otras, y para que v. Reuerencia dè gracias a Dios, por auerla hecho tan merecedora de las honras, y fauores que su Magestad la haze, de que yo quedo muy contento, por saber quan bien empleados estan. Dios guarde a v. Reuerencia muchos años, Madrid veinte y siete de Setiembre de mil y seiscientos y treinta y siete.

El Arçobispo de Granada.

No pararon en esto los trabajos, los que se siguen, tocaron en lo muy sensible de la voluntad. Auia mas de ocho años que no auia entrado la muerte en el Real Conuento de la Encarnacion, y en menos de cinco meses se le murieron quatro Religiosas, que en vna Perlada que las amaua tanto, fue vn dolor excessiuo. Entre ellas lleuò nuestro Señor a la Madre Ana de San Miguel, Religiosa de mucha virtud, a quien con gran seguridad se le podia fiar la hazienda, y empleo della; assi fue mas de veinte años Tornera, y Portera del Real Conuento; tal virtud se estaua bien a la puerta; para que los que la tratassen coligiessen lo que auia dentro, queriala tiernamente la Perla-

da, y la auia traido desde Valladolid a este Conuento: huuo muchas enfermas, y algunas arto apretadas de las que mas falta podian hazer a la Comunidad, y q̃ mas estimaua la Venerable Madre, vio en peligro de muerte a la Madre Isabel de la Cruz, que la auia acompañado mas de treinta años, y era el alivio de sus enfermedades, penas, y cuidados. Aumentaronse en gran parte en ver morir por este tiempo al Doctor don Iuan de Salinas, Confessor del Real Conuento, cuyas virtudes pueden ser mas facilmẽte admiradas, que imitadas, fue muy digna de sentirse su perdida: Estos golpes venian vnos sobre otros, que los hazian mas sensibles, lleuolos la santa Madre Mariana con tan heroica paciencia, que se conocio mas clara su virtud en estas ocasiones, que en todo lo antecedẽte de su vida.

CAPITVLO. XXXII.

De vnos Documentos que dexò a sus Monjas, para despues de su muerte.

COMVNMENTE Las personas santas que Dios escoge para Padres, y Maestros en las Comunidades religiosas, al tiempo de la partida desta vida, suelen hablar a sus subditos, ò para consolarlos, ò dandoles algunos consejos; ò doctrinas para encaminarlos a la virtud, y guiarlos en el camino del cielo, que como son las vltimas razones, quedan mas impressas en el animo, à imitacion de Christo Maestro de la vida, que despues de la postrera Cena hizo a sus Dicipulos aquel sermon diuino, lleno de celestial doctrina.

Algo desto tocaron sus hijas a la Madre Mariana; porque no se oluidasse de darles este consuelo, quando nuestro Señor la lleuasse, ella como humilde, y prudente le parecio que aquel tiempo le auria menester para clamar a Dios, y acudir a tanto como ay que hazer en este trance, de mas de la incertidumbre que ay en la enfermedad de priuarse de la lengua, y el sentido; y assi por no faltar al amor, y aprouechamiento de tales hijas, dixo algunas vezes: quando me muera tengo de dexarles vnos apuntamientos para que los lean, y guarden como yo deseo. Escriuio pues vn papel a este intento, que fuesse vn recuerdo continuo de lo que deseò que obrassen.

Este papel no le dio a persona alguna, ni dixo donde quedaua, ni las Monjas turbadas con su muerte se acordarõ de preguntarle por el, aunque tenian por cierto le dexaua. Buscaronle con cuidado en todas las partes donde podia hallarse, no parecia, crecia mas el dolor de no auersele pedido. Estando vn dia vna Religiosa en su celda, sintio vna inquietud, y deseò de salir della, sin saber para que fin, ni donde auia de ir; estando en esta duda, dixo: Madre mia donde quiere que vaya, con vn impulso grande, sin reparar en mas, fue derecha a vn aposento donde la santa Perlada tenia algunos libros, y papeles, y entrando alargò la mano a vn quaderno que estaua sobre vn anaquel, y hallò el papel donde dos Religiosas cuidadosamente le auian buscado. No quiso nuestro Señor que careciessen sus hijas de los auisos de tan santa Madre, y en la sustancia que contienẽ dan bien a entender, que el que le dio la luz para escriuirlos, le mandò los escriuiesse, dize assi.

Iesus, Maria, Ioseph.

SEAN Siempre en nuestra cõpañia, carissimas hermanas mias, por cuyo gusto solo se puede acetar con el esta obediencia; pues hablar en materias de virtud, quien es tan mala como yo, no puede dexar de causarme temor, y confusion grande; mas el ser voluntad de nuestro dulcissimo Señor, lo templa todo, pues lo es, obedecer a lo que se nos manda, y a esto

esto se me junta el gran amor que tengo a mis hermanas, que es el que me solicita a vn continuo deseo de que se aventajen siempre en amar, y dar gusto a este Señor, que por tantas causas, y obligaciones se lo deuen; y ansi las pido, que se animen mucho a ser de verdad fielissimas esposas suyas, pues las sacò de los peligros del mundo, y las truxo a que solo traten con el, que es Rey de Reyes, y Señor de Señores, que todo lo demas es ayre, y vanidad, y solo nos ha de seruir la memoria de los del siglo, para lo que Christo nuestro bien nos dixo, que aprendamos dellos, en la solicitud, y cuydado con que buscan, y pretenden las cosas que tan presto se han de acabar, y solo se grangea con ellas la perdida de los bienes eternos, tales, que ni ojo vio, ni, &c. Y el mayor de todos, es seruir, y dar gusto a vn Señor, que de nada nos criò, y sin auernos menester, para que del, y de aquel Reyno eterno gozassemos para siempre: pues hermanas mias todo trabajo serà poco para corresponder a deudas tan infinitas; y ansi no ay sino tomar con muy buen animo, y resolucion el seguir a Christo nuestro bien, obedeciendo a su voz, que nos dize que lo hagamos, tomando nuestra Cruz, que es la negacion de todo lo que no es su gusto, imitandole en todo lo que nos fuere posible, mortificando el nuestro incansablemente, y si se quebrare el hilo boluerle à atar, llamando siempre a las puertas de la misericordia deste Señor, que prometido nos tiene de que nos las abrirà, y en esta confiança auemos de permanecer siempre; pues no es el amor de su diuina Magestad limitado como el nuestro, que como es infinito, siempre nos està llamando, y diziendo: *Venite ad me omnes, &c.* Y a todos llama; y en particular a los que saben trabajar en vencerse por darle gusto, sin perder ocasion desta labor, y ansi experimentaran los consuelos que da a los que de verdad le siguen: O hermanas mias corramos sin parar por el camino de la perfeccion a donde nos puso el dia que nos truxo a la Religion, y veràn, y gustaràn de la lluuia destos preciosissimos vnguentos; ea pues hermanas, dense priessa, y aduiertan que vna de las entradas mas importantes para entrar al trato con Dios, es la paz, y amor con todas; no con niñerias, ni con singularidad con ninguna, sino con el modo que nos lo enseña nuestro gran Padre San Agustin en su Regla, como tan gran Maestro de espiritu; y ansi pone en ella por muy importante fundamento del, y por la primera piedra deste dichoso camino, que viuamos de vn animo, y vn coraçon en Dios, y haziēdose esto, y obseruandose esta Regla con estimacion, y atēcion de guardarla, por ser tan del gusto de nuestro Señor, y obligaciō mas en particular nuestra, lograrseā los frutos desta caridad, y vnion, q̄ son muchos, y de los principales, son la paciencia, y humildad, q̄ son las hermanas mas queridas, y las con q̄ tēdremos mas de assiento en nuestras almas al Señor, dador de todos los bienes, sin las quales no tenemos que esperar ninguno: y ansi nuestro continuo exercicio ha de ser humildad, y paciencia, y si el exercicio destas dos virtudes anda tibio, en gran peligro se puede temer q̄ està la q̄ del se oluida: y ansi las pido muy encarecidamēte q̄ su continuo cuidado sea el desprecio de si, q̄ es la verdadera humildad, y si con verdad se despreciaren, no solo se producira en sus almas esta flor olorosissima de la mansedūbre, sino todas las demas virtudes: porq̄a dōde mora Dios N. Señor de assiēto, es en los coraçones humildes, y si el mora de assiento en nuestras almas, es sin duda a q̄ sera grāde la abundācia de misericordias, con que las enriquecerà, y que hara reinas a las que antes no merecian ser esclauas: porque no ay Reyno mas verdadero que quando vn alma està muy al gusto deste dulcissimo Señor nuestro, y de verdad puede dezir, no ay ya otra cosa que ocupe, ni diuierta mi coraçon; por que ya de verdad puede dezir, Mi amado

para mi, y yo para el, y el medio mas eficaz para alcançar este bien, es ser mansas, y humildes de verdad, no de palabras, sino de hecho, viuiendo en vn profundo desprecio de si mismas, y con esto tendran segura esta dicha, sobre todas dichas, que es el ser su alma la casa, y morada deste Señor nuestro; porque no ay para su diuina Magestad piedra Iman mas eficaz, que vn alma humilde; y ansi al punto que ve que lo està, aunque no le llamemos, se va à ella, y la hinche de si; porque sus delicias son el comunicarse, y darse a los humildes, y mãsos de coraçon.

Ea pues hermanas mias, à que esperamos, demonos priessa a seguir de verdad, y con veras a este Señor que tanto nos ama, no seamos tardas, ni grosseras, contentandonos con medianias en la perfeccion, y aprendamos de los hijos del siglo; pues como digo, ansi nos lo manda su diuina Magestad: y mitemos su solicitud, y cuidado en grangear lo q̃ tan presto se ha de acabar, y hagamos a precio de contentar a nuestro Eterno Rey, aunque nos cueste mucho, al parecer de nuestra flaqueza, que no es mas de vn negar a nuestras pasiones que hagã lo que nuestros enemigos las solicitan, y aunque las parezca que trabajan, y hazẽ algo en esto, no lo crean; ni piensen que son menudencias las faltas que hazen: porque mas daño haze en vn diamante muy fino vna mancha que le escurezca, que en los que no lo son otras mayores; pues lo es mucho mas el valor que le quita; ansi es en las almas que son llamadas para vida perfecta, que son grandes los bienes que estoruan las faltas que parecẽ menudas mas no lo son en las tan obligadas a quien las escogio para esposas suyas, y las sacò de entretantas almas q̃ dexò en el mundo; y ansi en las que de verdad aman a este Señor, ni el trabajar por darle gusto les ha de parecer mucho, ni las faltas les hã de parecer pequeñas: y ansi la atencion de no hazerlas, ha de ser continua, conseruãdo el alma en paz para que more en ella muy de assiento el Rey pacifico, que es el nombre, y las palabras primeras con que le alaba su Esposa, y Madre nuestra, la santa Iglesia para la primera leccion que decoremos, y el hospedage con que le auemos de recibir, sea vna seguriſsima morada de paz en nuestro coraçon; no dexandole turbar, ni inquietar, sabiendo ser sufridas, y pacientes, para que guardemos cõ perfecciõ nuestra regla, que es de viuir vnanimes, y conformes en la Casa de Dios, no siendo ocasion a ninguna para que se pierda esta paz, y si alguna nos ocasionare, saberla sufrir, y conocer que todo lo que sufrieremos es tan poco en comparacion de lo que nuestro Señor sufrio por nosotros, que viene a ser nada, y la verdad es, que por su misericordia infinita las tiene en compañia de tan buenas hermanas, que poco haran en sufrirse vnas à otras: mas con ser esto ansi, las pido muy encarecidamente se esmeren en estas dos virtudes, y las circunstãcias que se juntan en la de la mansedumbre, son muy amables, y neceſſariſsimas para la edificacion de todas, y para el trato espiritual, y vida perfecta que profeſſan; porque la que de verdad fuere mansa, y humilde, con su modestia, y buen proceder edificarà a las demas; y ansi vnas a otras se ayudaràn à caminar camino derecho de la patria eterna, que las faltas desta modestia, y mansedumbre, son como el rayo que abrasa todo lo que halla en la parte a dõde cae, y esto mismo haze la impaciencia, de que como digo, se han de guardar mucho, procurando no ser penosas; que tambien es esta ley de cordura; mas la nuestra ha de ser siempre aquella continua atencion del mayor gusto de nuestro Señor, aunque cueste mucho, que no lo serà vencer nuestras pasiones por darsele, y si estas se templan, todo lo de afuera es facil. Esta es la pelea, y guerra en que auemos de pelear para ganar el Reino de los cielos, que si nosotras procuramos vencer nuestras pasiones, nuestro Señor nos ayudarà con sus auxilios, y nuestro Angel custodio nos los solicitarà: en nuestra ma-

mano està si queremos, que este Señor no nos mandò cosa que no podamos hazerla, ni como digo, nos faltarà el auxilio de su diuina gracia, y amparo, si con atencion, y aprecio le deseamos agradar, y obedecen sus consejos.

Vno de los vicios que mas se muestra ser contra el buen discurso que han de tener personas de entendimiento, es la ira: porque la condicion mas ordinaria de los animales brutos, es esta; y ansi aun los Filosofos que no eran Catolicos, dizen mucho contra este vicio, y del demasiado hablar; y ansi hermanas mias, el callar, y obseruar el silencio que professamos, es fruto, y compañero fidelissimo de la paz, y paciencia, y vno de los aparejos mas principales, para que la continua assistencia de nuestro Señor no nos falte, y el camino para que nos falte el consuelo de su diuina presencia, y la de su Santissima Madre, y Señora nuestra, es lo contrario; y ansi hermanas mias la soledad, y silencio de la celda, estimenla mucho, y conseruen estas virtudes, escusando todo lo posible las palabras demasiadas; acuerdense de aquellas: en silencio, y esperança, serà vuestra fortaleza, y todas las que no son necessarias, sino se ordenan a buen fin, son ociosas, y auemos de dar quenta dellas en aquel vltimo dia; por las quales se nos ha de dar pena muy mayor de lo que es el mortificarnos, y negarnos: y basta para serlo muy grande el dilatarnos el ver a nuestro dulcissimo, y amabilissimo Señor, aunque sea por vn breuissimo instante, que allà no lo parecerà, sino muy largo tiempo: estudiemos hermanas en ser fieles amadoras de su diuina Magestad, que si ansi lo hazemos, ni aurà pena en el callar, sufrir, ni estar solas, antes la soledad serà puerta, y principio de eternos consuelos. Y si aquel Sabio que no era Catolico, dezia: Nunca menos solo, que quando solo; que podra dezir la que supiere viuir a solas con Dios, el qual no se sabe negar a los que de verdad le buscan, y agradan. Biẽ lo gustaua esto aquel sieruo deste Señor, Gregorio Lopez, q̃ dezia muchas vezes: Dios, y yo, y no ay mas: porque aunque algunas vezes es fuerça tratar con criaturas, ha de ser mirando en ellas a Dios, y atender a lo que su diuina Magestad querra que se trate, y haga con ellas, que a esto miran aquellas palabras con que nos enseña el que las dixo, mostrandonos que ha de ser cõtinua la memoria de que viuimos, nos mouemos, y tenemos el ser de Dios, y que vn instãte que nos dexe, dexaremos de ser; pues siendo ansi, justo, y deuido es, que en todas las acciones interiores, y exteriores, nos acordemos de su diuina Magestad, y que gozemos deste bien infinito, no oluidandonos de que andamos en el, y gastando todo el tiẽpo possible con el, con que se nos haran cortas las horas, y dias, y noches de viuir a solas con tal Señor, que siendo infinito, no le sufre su amor que se aparte vn punto de nosotros: ò hermanas, y si supiessemos gozar deste infinito mar de bienes infinitos, como es cierto lo que digo, que las horas, dias, y años de soledad se nos haran momentos, y quanto nos podrian apoyar esta verdad aquellos Ciudadanos del Reino Eterno: ea hermanas, estimemos nuestra dicha, que es grã de el aparejo de nuestro modo de vida, para alcançar el serles compañeras en su eternidad de gloria, y ansi preciense mucho de ser obseruantissimas de sus leyes, vida retirada, dexando de verdad todo lo de afuera, y desasiendo nuestra memoria, entendimiento, y voluntad de todo lo que no es Dios, que aunque parezca licito el tenerla a los parientes, y padres, acuerdense lo que dize Christo nuestro bien: que el que no aborreciere al padre, y a la madre, no puede ser su discipulo: No quiere que los queramos mal, ni que dexemos de suplicarle por ellos; mas que los oluidemos en todo lo que no fuere ajustado con Dios, y los queramos solamente en el, de quien auemos de dolernos, principalmente en los males de alma; y ansi el rogar por ellos, es licito, y deuido, y obligatorio el oluidarnos en quanto nos pueden diuertir; y

ansi

anſi hermanas para noſotras no ha de auer mas de Dios, y yo; eſto nos mueſtra el encierro, y retiro de nueſtra profeſſion: y anſi las confieſſo, que quando sè de algunos Religioſos, y Religioſas que profeſſan vida eſtrecha, apegamiento à deudos, y a criaturas, y a mayorias, me haze gran horror: porque Chriſto nueſtro bien no enſeñò doctrina que no fueſſe neceſſaria para la perfeccion, y aqueſtas palabras. El que no aborrece al Padre, y a la Madre, &c. Encierran en ſi doctrinas importantiſsimas, y a titulo de ſer licito el amar a los Padres, y pariẽtes, ſe introducen grandiſsimos daños en las Religiones, los que ſe dexan lleuar deſte amor de parientes: y anſi pido, y ſuplico a todas, en nombre de Chriſto nueſtro bien, que ſe deshaſgan deſte afeto, licito al parecer; mas peligroſo por lo que ſe le ſuele pegar de nueſtro amor propio, y que todas trabajen en deſterrarle de ſi, y de las compañeras, que darã en eſto mucho guſto a nueſtro Señor, q̃ eſte ha de ſer nueſtro continuo cuidado; pues la piedra fundamental de nueſtra profeſsion, es viuir a ſolas con ſu diuina Mageſtad, y todo lo que nos ocupare eſte cuidado, es hurto que le hazemos del coraçon que le dimos el dia de la profeſsion; y anſi no ſolo ſe nos quitarã los bienes eternos que ſe nos darian ſi fueſſemos fieles en darnos de verdad todas al que ſiendo infinito ſe nos da todo, ſino que pagarèmos el hurto con penas, y dolores exceſsiuos, quando en el vltimo dia deſta vida, veamos que dimos parte de nueſtro amor a naide, y no ſe le boluimos limpio, y libre de toda criatura al que la criò para ſi, haziendola moradora del Eſpiritu Santo, que la potencia de la voluntad es ſuya. O hermanas, y ſi las limpiaſſemos de todo lo que no es Dios, para que eſta imagen ſuya ſe la dieſſemos deſembarazada. Que mercedes, y fauores nos haria eſte dulciſsimo Señor nueſtro, y como gozariamos de aquel Reyno, que nos dixo Chriſto nueſtro bien, que eſtà dentro de noſotros, y ſabe muy bien ſu diuina Mageſtad, que podemos viuir ſin mas cuidado, que de darle guſto; pues anſi nos lo enſeñò en las palabras que dixo à Santa Marta, ſolo *vnum, &c.* Todo lo demas lo dio por ocioſo, y en muchos lugares nos lo enſeña; y en particular tambien en las que dixo: Toda vueſtra ſolicitud ſea en alcançar el Reyno de los cielos; y todas ſus palabras nos obligã mas a noſotras a guardarlas; pues nos eſcogio para que le ſigamos, y obedezcamos en todo, arrancandonos del mundo, y plantandonos en el jardin de la Religion, dexemosle ya todos los que dexamos para ſer plantas del guſto, y gozo deſte Señor nueſtro, con ſolicitud, y cuidado, y eficacia, quiere, que le buſquemos, y ſigamos, que el es nueſtro Reyno, y todo nueſtro bien, y para gozarle nos criò de nada ſin auernos meneſter, y vna de las ceremonias que ſe hazen quã do ſe toma el habito, y profeſsion, que es el ponerſe en cruz en el ſuelo, es para darnos eſta leccion, de que auemos ya muerto a todo, y que ſolo ha de ſer nueſtro cuidado viuir eſcondidas en Chriſto, que murio en Cruz por noſotras, y en la Cruz, que es la verdadera mortificacion ha de ſer nueſtra vida, y deſcanſo, con vna continua atencion de exercitarnos, y acoſtumbrarnos ſiempre en la mortificacion, y que obſeruemos de verdad lo que quieren dezir aquellas palabras: *Vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* O Hermanas, y que teſoros ay en eſte dichoſo retiro, aunque ſe mueſtra muy poco a los tibios en la mortificacion, dexandoſe lleuar mas de las paſsiones, è inclinaciones deſte miſerable cuerpo, q̃ ſe ha de boluer en tierra, y perdiendo las riquezas que ſe ateſorã en el alma para gozar dellas para ſiempre, que como no la vemos, ni ſu gran capacidad, deſpreciamos lo mas por lo menos, y ſiendo nueſtra alma tan amada de nueſtro Dios, y Criador, que noſotras la amemos tan poco, que no nos deſvelemos por tenerla ſiempre puriſsima, y atentiſsima a ſu mayor bien, y mayor guſto de nueſtro amoroſo Señor que la

criò

la crio para enriquecerla tanto; pues la hizo imagē suya; estimemos esta dicha, y hagamos aprecio della, negandonos en todo lo que no fuere gusto del que nos hizo retrato suyo, no se le manchemos, aunque al parecer de nuestro amor proprio se nos haga dificultoso el negarnos en todo lo que no fuere su mayor gusto, que el hazerle siempre ha de ser nuestra continua atencion, y vigilancia, y aunque ninguna mortificaciō por pequeña que sea, no la dexarà este Señor de premiar, No ha de ser esto lo que nos lleue à obrar finalmente en esto, sino su mayor gusto, que es en lo que nos auemos de esmerar, y en negarnos siempre en todo lo que no fuere darsele con la mayor perfeccion que nos sea posible, que esta serà nuestra verdadera dicha, y bienauenturança.

CAPITVLO. XXXIII.

De la vltima Enfermedad, y feliz Transito de la Madre Mariana de San Ioseph.

EN Los vltimos años de su vida; y en particular la Quaresma del año de mil y seiscientos y treinta y ocho, feliz remate de su jornada, andaua la Venerable Madre como fuera de si, y apenas podia sossegar, sino era delante del Santissimo Sacramento, que alli dezia hallaua descanso su alma. Despertaronse en su pecho con mas fuerças, que hasta alli vnas ansias viuas con que viuio toda la vida de aquella patria soberana; porque son indignos della los que assi no la desean.

Estas ansias de ver, y gozar de Dios, la apretauan de manera, que suspirando por este dia, dezia muchas vezes: Quando sera este quando? Testifica lo mismo vn papel que se hallò suyo, que dezia: Si la vida mas durasse no sè como se podia viuir ausente de vos mi Señor, y gloria mia. Deseaua ver a este Señor, no cō velo, ni por enigmas, sino claramente, y a trueque de conseguir este bien, no le era horrible la muerte, antes la deseaua como sumiller que le auia de correr la cortina para gozar claramente de la diuina presencia de su amado, y de su Rey, y si bien estos deseos crecieron por este tiempo, fueron antiguos; traìa vn memorial que seruia de auiuarlos, dize assi: O bienauenturada alma, si viuiendo en soledad, contemplando en este destierro, estàs cōuersando en los cielos, tan muerta al mundo, y viua en Dios, que puedas dezir con el Apostol, en mi viue Christo.

Era tan grande su feruor, y espiritu, que parece moraua aquella alma santa; mas en el cielo que en la tierra. Obrò siempre con gran perfeccion; mas los postreros años de su vida tanto con mayor vigor, que se perdian de vista sus virtudes de manera que sus hijas llegaron à temer su perdida. Parece se le aumentaua el feruoroso amor que tenia a Christo, de donde le naciā tan grandes ansias de verle, y algunas vezes parecia que el coraçon se le auia de salir del cuerpo, y diziendole sus hijas, que pues le quedaua vna eternidad, que se consolasse con esso, y no se les quisiesse ir, que la auian menester mucho; respondio: Ay hermanas no me digan esso, que no soy para nada, que de puro floja lo deseo, y si tuuiera cierta la vida por algun tiempo, aunque fuesse muy corto, piēso que me acabara essa pena: y en ocasiones dezia con mucha gracia: Que en yēdo al cielo luego se auia de ir à los pies de Christo, y con esso estaria contenta. Andaua con estas consideraciones, juntando leña à proposito para cebar el fuego del amor diuino, en que andaua su espiritu abrasado, y en que auia de consumirse para renacer a nueua, y mejor vida.

Aunque no dixo determinadamente quando auia de morir, tuuieron por cosa cierta las Religiosas, sabia que nuestro Señor la auia de lleuar muy presto; por que fue disponiendo sus cosas en esta con-

conformidad. Pocos dias antes de su vltima dolencia, escriuio muchas cartas de obligacion precisa, entre ellas a la Serenissima Emperatriz Maria a quien amaua tiernamente, al Señor Cardenal Infante Don Fernando, à Roma a los Cardenales amigos, y a otras personas; y diziendole vna Religiosa que le assistia: Madre mucho se cansa v. Reuerencia, por amor de Dios dexe algunas de essas cartas para otro correo; respõdio: Hermana mia no ay ya lugar de esperar otro correo. Lo mismo dixo el Iueues Santo, que le dió la enfermedad postrera, que queriendola sacar del Coro dõde assistia al Santissimo Sacramento, dixo era la postrera noche de poder acõpañar a su Magestad. Siete dias antes dest te Iueues mandò a vna Religiosa que lleuasse vn recado a cierta persona àquiẽ deseaua mayor aprouechamiento en su alma, y entre otras palabras, dixo: que yo no puedo irselo a dezir, que son pocos los dias que me quedan de vida, y q̃ mire por la causa de Dios, y de la Religion, que no sabe quantos seran los suyos. Dio notable prisa para dar de su mano el habito à Doña N. de la Camara de la Reyna, recibida ya por Religiosa, y a no hazer tanta instancia, ni ella le diera, ni se recibiera en muchos dias. Pocos antes de la enfermedad escriuio vn papel a la Madre Abadesa del Real Conuento de las Descalças, y diziendole su compañera que no se cansasse, que auia pocos dias que auia escrito otro; respondio con grande alegria: Assi es verdad; mas este no puede dexar de escriuirse aora. Ocho dias antes del mal embiò a llamar a vna Religiosa, y le dio vnos consejos muy santos, dãdole a entender, seria muy presto su muerte, aunque no con palabras claras. En todas ocasiones daua a entender estaua cercana su partida, y se lo dezia muchas vezes a sus Monjas, y como tenia tantos deseos de morirse, hablaua de ordinario muy gustosamẽte en ello; mas no se podiã persuadir sus hijas ser mas que gusto de hablar en la materia.

A lo vltimo cantò como el Cisne cõ mayor melodia: En vn capitulo que hizo para la Dominica in passione: el año antes del en que murio, les aduirtio a sus Monjas estos puntos dignos de memoria.

I. Assi como todas las semillas que se echan en la tierra es menester que se ablande la cascarilla para recibir su virtud, y humedad, y con ella producir. Assi nuestro coraçon ha de quitar la de sus passiones, para que entre la influencia, y dones del Espiritu Santo, y esto es lo que dixo Christo nuestro Señor, que si el grano no muere, no darà fruto. II. Que los dos ojos del alma han de ser Amor de Dios, y desprecio propio, no satisfaciendose de nada que hiziere, ni deseãdo otra cosa, sino tener el postrer lugar de todas las criaturas; porque assi se halla el verdadero descanso, y quietud. III. Christo nuestro Señor nos escogio no para sieruas, ni para hijas solo, aunque esto era suma misericordia, sino para esposas, y se nos da todo, siendo infinito, y nosotras siendo limitadas nos repartimos. IIII. Que andemos atentas a dar gusto à nuestro Señor, perdiendo el nuestro, que con el alma que assi lo haze tiene tan amorosas entrañas que luego coge el fruto, ò por lo menos assiento para obrar, y passar adelante. V. Que quãdo nos confessamos hemos de ir cõ tres cosas: la primera con vn dolor muy grãde de auer ofendido a nuestro Señor: la segunda, vn proposito firme de no boluer a caer en las faltas: la tercera, vna ansia muy grande de aprouecharnos de Christo nuestro bien, que en la absolucion se nos aplica. VI. Que deseaua q̃demos a Dios nuestro Señor los ojos, y que se muestre que es esta Casa Real, no de la tierra, sino del Emperador del cielo, teniendo tan generoso coraçon, y obrando de manera que Christo nuestro Señor pueda dezir a su Eterno Padre: este fruto hermoso he sacado de mis merecimientos, y sea para gloria de su sacratissima humanidad, que nos lo merecio.

Lle-

Llegò la Semana Santa, los feruores ordinarios se aumentaron con los misterios de aquel santo tiempo; andaua tan abrasada del amor de Dios, que hasta en el rostro se le via, gastaua la mayor parte del dia en oracion, y en el Relicario muchas horas con grande incomodidad, por el mucho ruido del monumẽto, y diziendole como lo podia lleuar con la gran flaqueza de su cabeça; respõdio con gran apacibilidad, no haria mas de vna breue visita al Santissimo Sacramento; mas como le iba tan bien, passauan dos y tres horas en ella. Desta larga oracion salia con grandes sentimiẽtos; con ellos el Martes santo entrò en su celda, y sin poder contenerse se fue derecha donde estaua vn Crucifixo pequeño que tenia a la cabecera, que fue con el q̃ murio, y teniendole en las manos, le dixo tales ternuras con tan dulces lagrimas, que las hizo derramar a quien las vieron, y repetia: Es posible Señor mio que te tengo de ver? Y porque no le hiziesse mal como andaua ya tan flaca, la procuraron diuertir.

El Domingo de Ramos por la tarde llegò vna de las Sacristanas a su celda con vna palma, que se la embiaua el Confessor, por ser muy curiosa, y de gusto; luego que la vio se alegrò notablemẽte, y dixo: Sea muy bien venida, señal es que la auremos menester. La Sacristana se començò a congojar, y quiso boluerla, no vino en ello la Madre, hizo la dexasse alli.

El Iueues Santo siguiente, primero de Abril del año de seiscientos y treinta y ocho, cayò en vna recia calentura, ò por dezir lo que fue, hallò lo que deseaua, q̃ era dexarnos, y vnirse estrechamente a su Señor; esta calentura se continuò con aumento, y ceuandose el fuego en el debil cuerpo, conuertia a la Venerable Madre, en vna Fenix, que se abrasaa en este ardiente accidente, para volar desatada de aquel terreno peso al cielo. Con calentura anduuo siempre en pie, y hizo todos los Oficios de la Semana Santa, traìa como vna grana el rostro; assi siruio en el Refectorio; despues hizo el mãdato con el feruor, y lagrimas que acostumbraua; a caso añadio a esta ternura, el saber era la postrera vez que se auia de arrodillar a besar los pies a sus hijas, que con tan entrañable amor hazia. Assistiò al Sermon, y a las Tinieblas, y estuuo aquella noche hasta las onze delante del Santissimo Sacramento. La enfermera le pidio por amor de Dios se recogiesse a la celda, hizolo, y el Viernes Sãto antes de amanecer estaua ya en el Coro, oyò el Sermon de la Passion, y en la que se cantò estuuo de rodillas. Vna Religiosa se le llegò a las espaldas, por dar la algun alliuio; mandola que se apartasse, y dixola en esta ocasion son tan excessiuos los dolores de mi cuerpo, que me hazen menear; eran sin duda terribles; pues rompieron su silencio. Assistio a las horas, y a todos los Oficios deste dia. Pidieronla no fuesse al Refectorio; pues no estaua para ello, mientras estaua en el la Comunidad se tuuo por cierto tomò vna riguroſa disciplina por los despojos que vieron, y otros indicios, que para este exercicio no le faltauan fuerças, aun en medio de sus mayores indisposiciones. Preguntaronla este dia como se sentia; respondio: que muy mala, y que parecia imposible viuir. El Sabado Sãto tambien madrugò mucho, aunque grauada del mal, y diziendole vna Religiosa que fuesse a ver el Monumento, q̃ aquel año se auia hecho nueuo, y le auiã metido en el Conuento; respondio, como quien alzaua la mano de todo: ellas lo veran.

Acabadas las Completas del Sabado, fue a la Sacristia, y llamò a los Capellanes, dioles las Pascuas, y subiendo a su celda, dixo: ya vengo despedida de todos. Este dia apretò mucho el mal, entraua en el termino tercero. Embiola à mandar el Confessor, que no se leuantasse a Maytines, que se dizen a las dos de la mañana. Madrugò a las cinco, fuesse luego al Coro alto, y estuuose con el Santissimo Sacramento, que estaua descubierto, oyò Missa, y comulgò; lo mismo

mo hizo Lunes, y Martes de Pascua. Boluiendose luego a la cama: este dia por la tarde estaua cubierta de sarampion, ò tabardillo, que todo se entiende que se juntò. Deseò leuantarse el Miercoles a comulgar, no la dexaron, y diziendole la Enfermera: Madre mia no vè v. Reuerencia qual està, que puede quedarse muerta por essas escaleras; respondio muy alegre: Arta dicha fuera la mia, si por llegar a comulgar diera mi vida: Sangraronla el Miercoles, con que se acabò de descubrir la enfermedad; mas por las contrariedades que tuuo, no dio lugar a mas euacuaciones.

Todo el tiempo que durò en la cama estuuo, a lo q̃ parecia, en vn extasi, ò suspension, que este nombre le dio vno de los Medicos. Su modo de proceder en vida, fue vn obrar interior oculto, y encubierto manifiesto solo a Dios; este tenor conseruò hasta el fin de la jornada; de manera, que en estos vltimos dias de su vida se estaua escondiendo, y tan metida en su obrar interior, que parece començò a gozar desde esta vida, de vna tranquilidad, y quietud felicissima, grãgeada en tantos años. No quiso nuestro Señor que le diuirtiesse nada en todo el tiempo que durò la enfermedad; quedò en vna suspension de potencias tan admirable, que apenas atendia a cosa criada.

Dio raro exemplo de sufrimiento, y paciencia; porque siendo la enfermedad tan congoxosa, y llena de accidentes penosos, no se le oyò vn gemido, ni vna quexa, mas que si fuera de marmol. Valor tanto mas admirable, siendo su natural en estremo sensible. Huuo quien pensasse, que la enfermedad mitigasse con ella sus rigores, premiãdola en este modo nuestro Señor lo mucho que por su amor auia voluntariamente padecido, o porque no perturbasse aquel silencio santo, y el obrar interior con que iba perficionando su corona. Assi se tuuo por cierto que huuo mucho de sobrenatural en este caso, con bastantes conjeturas.

Respondia admirablemente a lo que le preguntauan, dando testimonio que aquella alma santa estaua ya gozando de vnas vislumbres del gozo de su Señor a donde entraua; todo en sumo silencio, y disimulacion.

Solia dezir muchas vezes en salud: Que gusto me da considerar a la Virgen nuestra Señora, viuiendo en esta vida, tratando con criaturas tan en si misma, y sin que nadie la entendiesse, trabajando como las demas mugeres, sin que se viesse cosa particular en ella, ni se diga desta gran Señora mas de que *Maria obseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.* Este fue el camino de la Madre Mariana, mientras le durò la vida; este conseruò en la vltima enfermedad; esto pidio a Dios, este le concedio: porque de otra manera parece imposible que tanta luz sobrenatural se huuiesse escondido tanto sin dar algun extraordinario resplandor.

Continuò, como hemos dicho, vn cõtinuo silencio, con vn sufrimiento grande, sin que la viessen quexar, ni hazer mouimiento alguno: en vn mal de suyo tan congoxoso, gozaua de vna alegria, y trãquilidad admirable. La obediencia, y rẽdimiẽto a las enfermeras rara, los medicamentos mas seruian al padecer, y al merito, que a la salud: la sed era excessiua, no pedia, ni vn ligero refrigerio, ni vna gota de agua, y preguntandole la Madre Isabel de la Cruz, si queria enjuagarse; respondia, como quisiere: otra vez le dixo: Madre quiere beuer, ò cosa semejante; respondia: Quando ella quisiere darmelo. En otra ocasion respondio: Hermana mia no pregunte que quiero, sino mandeme que quiere q̃ haga. A este modo se auia en las demas cosas. Duraua siempre en silencio, y aun que entendia lo que le dezian, no daua siempre respuesta, no siendo muy necessaria. Dixole vna Religiosa, que estauan todas con muchas ansias por su salud, y que por ella se hazian muchas oraciones, y se tenia el Santissimo Sacramento descubierto, no respondio palabra; poco despues viendo muchas Religiosas

sas en la celda, dixo: Hermanas mias, no està nuestro Señor descubierto; por que no se van con su Magestad? Y mirando a vna dellas para echarle la bendicion, dixo: Al Coro. Viola vn dia destos el Medico estar hablando entre si, y dixo a la Enfermera se llegasse a ver si dezia algo, llegò el oydo, oyò que dezia: *Laudate pueri Dominum*, admirò, que hasta este punto no cesasse en las alabanças de Dios: Ordenò, le diessen vnos poluos, dandoselos la Enfermera en vn poco de sustancia, dixo, ya hermana mia no es tiempo; ella le dixo, que lo mandaua el Medico, tomòlo por morir obedeciendo, no fue posible passarlo.

El Sabado de Casimodo, era el dezimo de la enfermedad, comulgò por deuocion, este dia le fue apretando el mal, y a la noche le dio vn accidente tan recio, que ordenaron, le diessen el Viatico a las onze; dilatòse hasta las quatro del Domingo que entraua, recibiole con gran deuocion, y sentimiẽto. Aplicaronle la Indulgencia plenaria, que la Santidad del Papa Vrbano Octauo le auia embiado para este tiempo.

El Lunes le mandaron dar la Extremauncion, y estauan todas tan turbadas, que no se lo dixeron. La enferma estaua tan en si, que viendo que se ponia recado, preguntò que era? diziendola, que la querian dar la Vncion, dixo muy alegre: Pues como no me lo auian dicho? y estandosela dando reparò en que no le auian hecho bien vna Cruz en vn ojo, y pidio que se la hiziessen mejor.

El Martes vino a visitarla el Cardenal Espinola Arçobispo de Santiago su Perlado, estuuo con ella vn grande espacio, pidiole le encomendasse a Dios y los negocios de Roma: el Miercoles siguiente se desconfiò de su vida, y se vio caminaua muy aprisa. Continuaua su acostumbrado silencio, y exercicio interior, sin hablar mas, que preguntada, y poquissimas palabras. Dixole vna Religiosa, Madre como no nos dize nada: leuantò los ojos al cielo, y dixo: Ya hermana mia no es tiempo de atender mas que a mi negocio (que era su interior) obren lo que les he dicho, y dexo dicho: aludiendo al papel que queda puesto. Viendola vna Religiosa con los ojos cerrados, le dixo: Madre duerme v. Reuerencia; respondio: *In pace in id ipsum*: Estas palabras repitio otras vezes, dellas vsò en este tiempo Santa Gorgonia, hermana de San Gregorio Nacianzeno. Estaua la Santa muriendo, mouia los labios muy quedo, baxaron dos Obispos que la assistian la cabeça para oir lo que dezia, oyeron estas palabras: *In pace in id ipsum dormiam, & requiescam*. Y diziendole vna Religiosa; pues no se ha de morir, v. Reuerẽcia; respõdio: Pues *In pace in id ipsũ*. Replicò, es esso quererse nos v. Reuerencia ir? respondio, Si, dixo, pues no queremos nosotras; respondio: *In pace in id ipsum*, dando a entender las dexaua en Dios, y no queria mas de lo que el quisiesse. Parecia que su silencio luchaua con las misericordias de Dios, que dispuso, que preguntada diesse alguna muestra, que manifestasse algo de lo q̃ auia obrado en aquella dichosa alma.

Estando bien al cabo, le preguntò vna Monja: Que derramamiento de sangre de Christo nuestro bien es oy? respõdio. El mismo del dia: Eran vnas cõsideraciones que auian repartido por los dias de la semana.

No perdio en la muerte su acostumbrada mortificacion, buscando como auia hecho en su vida, su mayor descomodidad. Tenia la cama sobre vn jergon de paja, hasta dos dias antes que muriesse, dixeronle que el Perlado mãdaua la pusiessen vna cama de cordeles, al tiempo que la pusieron en ella, dixo esto era lo que queria el jumento que le diessen lo que apetecia; causando gran ternura en las Monjas, ver lo que auia padecido; Mostrauase agradecida a qualquier cosa que por ella se hiziesse, y continuamente

lo estaua agradeciendo. No queria que ninguna padeciesse incomodidad por su causa, no consintiendo dexassen de recogerse, aun las noches vltimas.

Reparò vna Religiosa que estaua cerca de la cama, que algunas horas antes que muriesse salia de su cuerpo vn olor tan suaue, que parecia cosa sobrenatural, y por certificarse de la verdad, llegò mas cerca, y mientras mas se acercaua, mas olor sentia. Aduirtieron lo mismo otras Religiosas, y fue tan grande la fragancia que sintieron salir de las espaldas, pies, y manos, q̃ apenas huuo quiẽ no lo conociesse. Era vn olor muy diferente de los olores aromaticos, excedia incomparablemente a todos los olores de la tierra, parece quiso nuestro Señor premiarle en esta vida los grandes dolores que en estas partes le dio a sentir. Fue esto de manera que passò a las alaxas de la cama, y en vn velo que la pusieron sobre la cabeça poco antes que espirasse, teniendole muy breue tiempo, le durò mucho el buen olor. Estendiose por la casa, y durò por muchos dias, con gran consuelo de las Religiosas, juzgarõ, y cuerdamente, q̃ este olor fue muy proporcionado; porque su santa vida fue vna aroma olorosissima, y sintiose mas quando se quebraua el vaso. Ibase acercando al termino, y el alma desamparando ya el cuerpo, y conuertia aquella debilidad con que se acaua la vida en alabanças de Dios, fuerõ de las vltimas palabras: *Laudate pueri Dominum*, por ventura via algun Coro con quien junta ua su voz.

Que hazemos alma mia? Porque reusas irte acercando a su muerte? Ya el libro sale prolixo mientras temo llegar a las partes vltimas, como si callando, ò ocupandome en sus alabanças, pudiera dilatar su transito.

Para que me detengo? El vltimo Miercoles de su vida estuuo con el mismo silencio, y quietud. A este modo describe el gran Doctor de la Iglesia San Geronimo, la muerte de Santa Paula; Estaua la gran Matrona Romana en su Belen, acabando aquella feliz vida, con vn continuo silencio, tanto que obligò al santo Doctor a preguntarla porque callaua? porque no queria responder si le daua alguna cosa pena? Respondio: Que no sentia molestia alguna; mas que via con sus ojos todas las cosas quietas, y tranquilas. Esto mismo vian en su Venerable Madre las Religiosas de la Encarnacion. Preguntòle la Enfermera, Madre con que està todo el dia, que no nos habla, ni dize nada? Respondio sonriendose: En lo que mi Señor me da: palabra digna de toda ponderacion, y fue el mayor testimonio de la felicidad desta muerte, que pudo dar lengua humana. Daua Dios, y a vna gran sierua suya, y en el trance en que mas muestra su amor, y a vista del premio eterno, no puede alcançar esto el juyzio humano; solo puede ponderar la correspondencia que tiene siempre la muerte con la vida. Viuio recibiendo de Dios grandes misericordias, y encubriendolas con vn prudente silencio, muere tambien recibiendo, y con el mismo secreto, sin que se le oyesse palabra: Assi entendieron sus hijas que su enfermedad fue vn extasis continuado, vna suspension, y acto de amor, y gozaua ya del triunfo, acabada aquella guerra peligrosa entre el hombre viejo, y nueuo, con vnas premisas de gloria.

Passò la noche del Miercoles con la misma paz, y tranquilidad en que durò hasta passada la media noche. Ibale faltando la respiracion hasta que se fue acercando el tiempo en que le dixo su Esposo: Leuantate querida mia, hermosa mia, paloma mia; que ya se passò el hibierno, y la lluuia fria se ha retirado; respondio con vna quietud grande, dando a Dios su espiritu, que para tanta gloria suya auia criado.

Buela alma felicissima a reposar eternamente en Dios, acabada tu carrera,

guar-

guardaste la Fè dada a Dios, recibe aora la corona de justicia, sigue al Cordero donde quiera que va, goza de essa perpetua hartura, por el hambre que de Dios tuuiste, Cãta alegre, como lo oimos, assi lo vimos en la Ciudad del Señor de las virtudes, en la Ciudad de nuestro Dios. O trueco bienauenturado de las cosas, llorò para reir para siempre. Despreciò los lagos que se desaguan para hallar la fuente, que es el Señor. Vistiose de cilicio para vsar aora vestiduras blancas, y dezir: Rompiste mi saco, vestisteme de alegria. Comia el pan mojado con ceniza, y mezclaua con lagrimas su pã el dia, y la noche, para poder comer eternamente el pan que gozã los Angeles.

CAPITVLO. XXXIV.

Entierro, y Exequias.

SVCEDIO Esta muerte Iueues entre las doze, y la vna, despues de la media noche, a los quinze de Abril del año de mil y seiscientos y treinta y ocho, a los setenta años de su edad.

Estaua aquella noche la celda hecha vn mismo cielo, el olor que diximos, las Religiosas llenas de variedad de afectos, y si bien tenian el sentimiento que pedia tan gran perdida, por otra parte sentian vna satisfacion, y consuelo de que aquella alma santa estaua gozando de Dios con grandes colmos de gloria: Era tal en algunas el gozo del espiritu, que es dificultoso dezir, si era mas el dolor natural, ò el consuelo que en su interior sentian.

En espirando, fue luego el Conuento al Coro à dezir el Oficio de difuntos, como se acostumbra en la Orden, dixose con artas lagrimas. Compusieron en el entretanto el cuerpo, vistiendole sus habitos, blanco, y negro, y vna palma en la mano, con guirnalda de flores en la cabeça, y otras exparcidas por el cuerpo: Quedò el rostro por estremo apacible, el semblante risueño, con vna grauedad, y dignidad notable; no se juzgara por de mas de quarenta años, la virginidad no embexece.

Tendiose en el Coro vna grande alombra, que le cubria todo, en medio dos gradas, leuaron el Venerable cuerpo en sus andas, y pusieronle sobre ellas, cercaronla de muchas luzes, quatro blandones de plata a las esquinas. Quedaron acompañandole algunas Religiosas, y vna que tenia natural desvio de los muertos, no solo se le quitò, sino que sintio tan grande aliento interior, como si con los ojos corporales viera la gloria que la difunta gozaua, sin saber despegarse de las andas. Estauan todas tan ciertas de su felicidad, como si vieran vna Virgen, y Martir acabada de padecer martirio, donde la certidumbre de la gloria dà consuelo. Y justamente; porque como dize a este intento San Geronimo. No solo se ha de reputar por confesion de la Fè el derramar la sangre el Martir; mas tambien el seruir a Dios vna alma santa, con vida pura, y devota, y es vn cotidiano martirio. La corona de los Martires se texe de rosas, y violetas, esta de candidas azuçenas, de verdaderas virtudes.

Llegado el dia, dixo el Conuento a las ocho la Missa cantada, despues la Capilla cantò Vigilia, y Missa con toda solemnidad. No se hizo el entierro hasta la tarde; porque el Cardenal Espinola gustò que se retratasse, y al Pintor fue motiuo de grande admiracion verla, y mucha la mociõq̃ sintio en su alma.

A la tarde vino el Cardenal Espinola à assistir al Oficio del entierro, fue de Pontifical, hizole el Patriarca de las Indias, Capellan, y Limosnero mayor del Rey, D Alonso de Guzman el Bueno, bueno en el apellido, y en la vida. Fue el oficio muy solemne. Entrò el Cardenal, y el Patriarca cõ algunos Religiosos, y personas graues q̃ leuaron el cuerpo, la Capilla de la musica de Casa. An-

tes de poner el cuerpo en su lugar llegarõ las Religiosas de dos en dos, por orden a besar los pies, y manos de su santa Perlada, encerrose el cuerpo en vna caxa clauada, colocòse en la testera de la bobeda; entierro de las Religiosas, que es muy linda, entre dos Altares que ay en ella, sobre el cuerpo de la Madre Francisca de San Ambrosio, que por la opinion de su santidad, no està debaxo de tierra.

No se pudo cerrar aquella noche, y el dia siguiente boluieron las Monjas à abrir la caxa, por el ansia, y deseo que tuuieron todas de boluer a verla, estaua tã tratable, y apacible como quando espirò, y mas blanca; porque se le auia quitado el color del sarampion, ò tabardillo, estaua despues de dos dias como vn Angel, hizose vn encerramiento de ladrillo, reuocado de yesso, que ambas caxas vienen a semejar vn Altar.

Prosiguiose el dia siguiente el Nouenario, vino el gran Conuento de San Felipe, de la Orden de San Agustin, à honrar vna hija que tanto la auia honrado, cantò su Vigilia, y Missa muy solemne, con su musica. Auianla dicho primero las Religiosas; y esto fue todos los nueue dias. El dia siguiente vinieron los Padres Agustinos Recoletos, y oficiaron: prosiguieron las Comunidades de las demas Religiones. El dia del Nouenario, assistio el Cardenal Espinola, y muchos Grandes de España, Titulos, y Señores, los Perlados de las Religiones, Predicadores del Rey, y otros muchos hombres graues que ocupauan todo el cuerpo de la Iglesia, y formauan vn teatro grauissimo, religioso. Hizo el Oficio de Pontifical Don Diego Castejon, Gouernador del Arçobispado de Toledo, oy Gouernador del Consejo. Predicò el Padre Maestro Fray Ioseph Laynez, de la Orden de San Agustin, Predicador de su Magestad. Hizo vna oracion funebre conforme a las noticias que le dieron, que entonces eran cortas.

Dixeronsele muchas Missas, y en todos los Conuentos que fundò, vn Nouenario, y en algunos con Sermones. En el Conuento de Carmona, donde gouernaua la Religiosa Madre Maria del Espiritu Santo, que le fundò, aunque la casa muy pobre, fue mayor la solemnidad, acudiendo la Clerecia los nueue dias, sin genero de interes. La Venerable Madre Ines de la Assuncion en el Conuento de Sãta Brigida de Valladolid, mostrò el amor que tenia a la santa Madre suya, con vn solemne Oficio. El Obispo de Vadajoz Don Grabiel Ortiz, que auia sido muchos años Capellan mayor desta gran Casa, mostrò lo que estimaua a la Madre Mariana. No muchos años despues el Real Conuento le pagò en esta espiritual moneda el dia que se supo de su muerte.

Sobre el lugar del deposito de la Venerable Madre se ha puesto en vna tabla este Epitafio.

D.

D. O. M.

ESPERA EN ESTE SEPVLCRO LA VENIDA DE SV DIVINO ESPOSO, LA SABIA, Y PRVDENTE VIRGEN MADRE DE INNVMERABLES VIRGENES,

MARIANA DE S. IOSEPH.

FVNDADORA DE LOS CONVENTOS DE LAS RECOLETAS AGVSTINAS.

FAVORECIDA DE LOS MVY CATOLICOS, Y PODEROSOS REYES DON FELIPE TERCERO, Y QVARTO.

Y DE LAS GLORIOSAS REYNAS DOÑA MARGARITA DE AVSTRIA, Y D. ISABEL DE BORBON.

POR LA EXCELENCIA DE SVS VIRTVDES, Y MERITOS, SANTIDAD DE SV VIDA, ZELO DE LA SALVACION DE LAS ALMAS, HONRA DEL CVLTO DIVINO, EMINENCIA EN EL GOVIERNO, Y MARAVILLOSO MODO CON QVE PRACTICO LAS DOS VIDAS, ACTIVA, Y CONTEMPLATIVA, EN QVE RECIBIO DE DIOS GRANDES ILVSTRACIONES, Y FAVORES.

MVRIO A ESTA VIDA MORTAL A XV. DE ABRIL DEL AÑO DE M.DC.XXXVIII. DE SV EDAD LXX.

Y COMENZO A VIVIR A LA ETERNA CON LOS BIENAVENTVRADOS DONDE CON ALABANZAS QVE NO PVEDEN TENER FIN, CANTA CON LAS ALMAS SANTAS LAS GRANDES MISERICORDIAS QVE DIOS VSO CON LA SVYA.

SVS RELIGIOSAS HIIAS CON CANTICOS, Y LAGRIMAS DEDICARON ESTE SEPVLCRO A SV PIADOSA, Y VENERABLE MADRE.

Acercandose los seis años, despues del feliz transito de la Madre Mariana, el tierno afecto de sus hijas despertò vn deseo de visitar el cuerpo venerable, hallaronle de manera que viendole el Rey nuestro Señor, dixo que la conocia muy bien. Mejoraronla de habitos, y lugar, acomodando el cuerpo en vna pieça pequeña, pegada a la Capilla que diximos, de los Angeles, con vna ventana a ella, por donde se vè la caxa en que la pusierõ, cubierta de terciopelo carmesi, guarnecida de passamanos, y clauazon dorada, aforrada por de dentro de tela rica de oro, y en tanto que se llega el tiempo de visitar juridicamente el cuerpo, de orden de la Madre Priora, y Religiosas, se juntaron los Doctores, Iuan de la Serna, y Geronimo Morales de Prado, Protomedicos, y de la Camara de su Magestad, y de la santa Inquisicion, y el Doctor Luis Carrillo, de la Camara de la Reyna nuestra señora, y desta Real Casa, que curò a la Venerable Madre en su vltima enfermedad, y auiẽdola visto muy de espacio en vn corredor donde sacarõ la caxa, declararon estar el cuerpo entero, aunque consumido, y seco, con toda su trubazon de guessos, y piel, vñas, cabellos, y nariz enteros, y tiene los humores de los ojos, y partes dellos enteros, y sin consumirse; antes transparentes, las manos tiessas, y puestas en el ayre leuantadas; tiene vna Cruz pequeña en la derecha, y todo el cuerpo de forma, y con tal trabazon, que se puede tener en pie, sin deshazerse, y las mismas venas que tenia en la frente, y manchas que tuuo quando murio, se reconocen, sin tener olor malo, antes bueno, que es de mayor admiracion, auiendo muerto de vn tabardillo, enfermedad contagiosa: El cuerpo no causa horror, ni espanto; antes consuelo, y deuocion a quien lo mira; lo qual todo junto con su santa vida, lo juzgaron por cosa milagrosa, y sobrenatural, y lo firmaron de sus nombres: Esta declaracion escriuio de su mano, el Autor deste libro, auiendose hallado presente à esta visita a los doze de Iunio del año de mil y seiscientos y quarenta y quatro, seis años, y lo que corre desde el mes de Abril, despues que murio la Venerable Madre.

CAPITVLO. XXXV.

De algunas Prendas que se han tenido de la gloria de la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, y efectos de su intercesion.

QVANDO Las vidas de los siernos de Dios estan adornadas de virtudes de primera magnitud, y han sido escogidos de Dios para empressas grandes que han executado con gran fidelidad, y verdad; dando de todas sus obras la gloria à Dios, cuya es. Suele su diuina Magestad pagarles muy de contado, y publicar tambien la paga de los que assi le han seruido. Esto se lee de ordinario en las vidas de los Santos, y dase piadoso credito a las personas de virtud, y verdad, que deponen de lo que en esta parte Dios les ha comunicado. Y apoya su testimonio su virtud, y la opinion de santidad, que dexaron aquellos de quien deponen. Quedando la certeza, como en todo, reseruada a la censura Apostolica. Quien con atencion ha leido lo que hasta aqui hemos escrito, facil credito darà a lo que en este capitulo escriuiremos.

Ha manifestado nuestro Señor la gloria de su esposa à algunas personas de mucha virtud, y espiritu. Cierta Religiosa de vno de sus Monesterios luego que supo la muerte de la M. Mariana cõ la gran satisfacion que tenia de su santidad, aunque la encomendaua à Dios con amor de hija, con el mismo

le

le pedia se acordasse della, y estando vn dia en oracion con estas peticiones, afirma que la vio que venia para ella con vna gran claridad, y resplandor; particularmente trahia vna cosa en la cabeça, que no pudo ver, ni entender lo que era, y que trahia dos Angeles con sigo, y llegandose a ella, le dixo: Date prisa à trabajar, y padecer, si quieres venir a verme donde estoy.

En vn Conuento desta Recoleccion, fuera desta Corte vna Religiosa de muy conocida virtud, auiendo llegado la nueua de la enfermedad de la santa Priora, fuese a nuestro Señor, y dixo: Señor que ay en esto? dandole pena su enfermedad. Respondiole su Magestad, ya le tengo desatada de las ataduras desta vida mortal, y vnida con migo, y viola en su pecho con grandisimos grados de gloria.

Esta misma Religiosa, diziendole otra despues de muerta la Madre Mariana, que la encomendasse a Dios; respondio: que antes que viniesse la nueua de su muerte, auia ya tenido luz de nuestro Señor, y tenia por cierto estaua en el cielo gozando de Dios, con muchos merecimientos, y esta reuelacion se le fue confirmando todo el Nouenario, que cantaron las Missas en aquel Conuento.

En Valladolid se aparecio a vna Religiosa de su Conuento, estando con el mal de la muerte; la qual sintio que la llamaua; y assi despues de auer visto a su santa Madre, murio a pocos dias.

Como la eficacia de la oracion de la Venerable Madre fue tan conocida en vida; assi despues de su muerte muchas de sus hijas han experimentado grandes socorros de Dios, valiendose de su intercesion, alcançando de su diuina Magestad las cosas que le pedian, y ha permitido nuestro Señor que se sepan, para que sus hijas puedan confiadamente llamar a la que les fue siempre tan amorosa Madre, esperando que en el cielo la han de tener propicia en sus necesidades.

Cierta Religiosa, dize, que puede afirmar con toda verdad, que desde que la Madre Mariana de San Ioseph murio, no se acuerda que se le aya ofrecido necesidad particular; assi interior como de otras exteriores, que acudiendo a ella no aya experimentado clara, y distintamente, que le da luz, y enseña todo lo que ha menester; y esto no por modo particular, ni cosa que ella pueda dezir, como esto lo reciba, sino que siente en lo interior el mismo efeto, que quando vna persona pregunta à otra, que harè en esto, como lo harè, y la responden; desta manera, ò esto no se ha de hazer, y cõ los efectos que siente, con esta habla interior queda su entendimiento satisfecho, y la voluntad rendida. Dize mas, que ha experimentado en la ausencia de su Perlada al cielo vn genero de amparo suyo en todas ocasiones; y excede sin comparacion este gusto, y satisfacion al que tenia quando la trataua, y que desto puede dezir mucho, y que tiene gran confiança de lo mucho que puede con nuestro Señor, assi por lo que en si experimenta, como por lo que algunas personas han contado de otras que la han visto por reuelacion.

Vna Religiosa del Conuento desta Recoleccion de Valladolid, al tiempo que su santa Fundadora murio, se hallò muy apretada con vna necessidad espiritual, y viendose assi, suplicò a nuestro Señor la remediasse por medio desta su sierua. Fue su Magestad seruido de remediarla, y tiene esta Religiosa experiencia, que en semejantes ocasiones, si no es poniendo particulares remedios, no sale de semejantes aprietos, y en esta ocasion no los puso, valiendose solo de la intercesion de su santa Fundadora, que confia està en gran lugar cerca de Dios.

Despues que nuestro Señor lleuò a la M. Mariana, hallandose vna Religiosa muy afligida, y apretada, y acordandose que en estas ocasiones le solia dezir, que le dixesse todo lo q̃ se le ofreciesse,

quisose aprouechar en esta ocasion deste consejo, que aunq̃ muerta, fiaua de nuestro Señor, que puede mucho con su Magestad; y assi le pidio con artas lagrimas que la ayudasse, y enseñasse lo que auia de hazer; sintio interiormente vna fuerça muy grande, y que en el interior le dezia, haz tal cosa, sino te quieres perder; con lo qual quedò quieta, y sossegada, y con mucha resolucion de hazer lo que antes le era tan dificultoso: hizolo con mucho gusto, y sintio grande sossiego, y quietud en su alma.

Despues de muerta la Madre Mariana estaua vna Religiosa muy afligida con cosas que otras vezes le auian dado cuydado. Fuesse a la oracion conuentual, y alli con muchas lagrimas, dezia: Madre mia, Mariana de San Ioseph, pues solias ayudarme en tales penas, socorreme aora, y pareciole que sentia junto à si a la santa Madre, y que la dezia, haz esto, y luego al punto se hallò sin pena en aquello que antes se la daua.

En el Conuento de Valladolid vna Religiosa poniendose vn pedazo de la faxa de la santa Madre Mariana, sintio conocida mejoria en vn mal que tenia en los ojos.

Afirma otra Religiosa, que teniendo vn dolor en vn lado, que le correspondia de vna parte a otra, poniẽdole vnos pañicos de su sangre, mejorò conocidamente, y esto fue despues de su muerte.

CAPITVLO. XXXVI.

De las grandes Partes con que nuestro Señor la dotò a la Madre Mariana. Algunos Elogios, y estimacion que se tuuo de su persona.

ERA Deste lugar describir las facciones del rostro de la Madre Mariana de San Ioseph, que muchas vezes son muestras del interior, y encomiendan la persona. Parece dificultoso, pueda representarse a la imaginaciõ lo que se pone en relacion, pudiendo con las facciones mismas formarse muy diferentes, cõ la dilatacion, ò cõtraccio de las partes, y varia colocacion; Assi bastarà dezir, que su aspecto fue conforme a su calidad, y sus costũbres, juntandose vna grauedad suaue, vn aspecto señoril, y humilde, que causaua amor, y veneraciõ, sin que la mucha edad menoscabasse el decoro. Passemos a las facciones del animo, que solo merecen estima; pues vemos juntarse muchas vezes gran hermosura de cuerpo, con fealdad abominable de costumbres.

Fue raro el entendimiento natural, realzòle el Espiritu Santo, enriqueciẽdola entre otros con el don de entendimiento, que resplandecio de manera, q̃ como dexamos escrito, dixo vn Ministro grande, q̃ si el Rey tuuiera dos hombres del entendimiento de la Priora de la Encarnacion, podia gouernar otros tres Reynos.

Fue de muy buena gracia en lo que hazia, y dezia, muy prudẽte, y apacible; assi era muy querida, y estimada de sus hijas, y les causaua vn genero de respeto el pensar q̃ las miraua, y bastaua para cõponerlas. Era de animo generoso, y como dezia vna Religiosa, muy buena para Reyna. Tenian sus palabras grande fuerça, y grauedad, el trato apacible; mas muy respetable, y con esta gracia q̃ Dios le auia dado, lleuaua tras si las volũtades, y hazia muy facil la obediẽcia.

Diole nuestro Señor vn caudal auẽtajadissimo, de manera q̃ estando tãbien ocupada cõ las grãdes mercedes q̃ nuestro Señor le hazia, y atenciõ conq̃ assistia a su diuina presencia, le quedaua el entendimiẽto tan libre para todo, q̃ con tan grãde perfecciõ atendia à las cosas menudas, como a las de mucha importãcia, a vn mismo tiẽpo, sin passarsele accion alguna que tuuiesse obligacion.

Tenia vna capacidad tan grande, que no parecia muger, sino Angel en carne humana, y vn entendimiento tan sutil, y del-

delgado, que penetraua lo eterno, y sustancial con notable propiedad, y inteligencia. Puso en ella tales partes el Soberano Artifice que la crio, que se puede dezir con verdad: fue obra digna de sus manos, por su mucha perfeccion.

Finalmente quando nuestro Señor no la huuiera dado tanto sobrenatural como la dio; bastauan para ser en lo natural muy cabal, y perfeta las partes naturales de que la dotò; assi en las del entẽdimiento, prudencia, madurez, gouierno, apacibilidad, y gracia, como en todas las demas; sus acciones, y palabras; eran atentas, y prudentes, aun las menudas; porque en todo tenia gran sazon. Todas estas partes fueron conuinientes auiendola escogido nuestro Señor por instrumento para las grandes glorias q̃ por su medio alcançò.

Todas las personas que la conocieron, y trataron, ò tuuieron noticia de sus virtudes, las engrandecieron, y pregonaron.

El Venerable, y Santo Padre Fray Simon de Rojas de la Orden de la Santissima Trinidad, Confessor de la Reyna nuestra Señora, Varon de gran opinion de santidad, tuuo particular conocimiento de la Madre Mariana (los Santos se conocen facilmente, confrontanse los espiritus) sabiendo este gran Padre venia a la fundacion de Valladolid, fue excessiuo su gusto, y dezia: dichoso tu Valladolid, si supiesses la luz que te viene; y en otra ocasion dixo: Dichoso tu Valladolid, que te viene a pegar fuego: y estando la Madre Catalina de Santa Monica para entrar en esta Recoleccion, dixo el mismo Padre: O que dichosa, y bienauenturada es esta planta, en q̃ le dè principio la Madre Mariana de Sã Ioseph.

Vn Religioso muy graue, que la comunicò, dezia: Que deseando el mucho, ò sintiendo no auer conocido a la santa Madre Teresa de Iesus, se le auia quitado esta ansia despues que tratò a la Madre Priora Mariana de San Ioseph: por que era de raro entendimiento, y santidad, y alma à quien nuestro Señor queria mucho, y hazia muchas mercedes.

Tuuo la Madre Mariana muy estrecha amistad con la gran sierua de Dios doña Marina de Escobar, visitauala en su Conuento de Valladolid, hasta que se lo impidio su falta de salud; por la qual dezia no tomaua el habito de Mõja en el Conuento de Valladolid, como deseaua.

La misma correspondencia tuuo cõ la ilustre Española, doña Luisa de Carbajal, que murio en Londres: desde esta Ciudad escriuia muy ordinariamente a la Madre Mariana con grande estima, y dezia, que si boluiesse a España, auia de acabar la vida en compañia de la Madre Mariana.

El Padre Maestro Fray Diego Lopez de Andrade, de la Orden de San Agustin, que por excelencia llamamos el Portugues, que con su predicacion, y exemplo admirò esta Corte muchos años, y murio Arçobispo de Otranto, dedicò el primer tomo de sus doctissimos Sermones de la Quaresma a la Madre Mariana de San Iosep. Despues de vna erudissima introduccion en la dedicatoria, dize estas palabras.

Yo Señora con esta eleccion, creyera que auia acertado en dedicar a qualquiera de las Esposas de mi Señor, estas primicias de mi ocupacion. Pero ha sido ventura hallarme dentro de mi Religiõ lo que pudiera ir a buscar fuera della, y en v. m. no solo vna Esposa deste diuino Rey, sino vn retrato de aquella primera que Dauid tanto alaua, por auer Dios escogido a v. m. por Fundadora de tan santa Recoleccion, y vida tan agradable a sus ojos, que en prueua de que lo es mucho, ha hecho el Rey del Cielo, que parezca tan bien a los Reyes de la tierra, q̃ inclinassen sus Magestades Catolicas del Rey nuestro Señor, que Dios guarde, y de la Reyna nuestra señora, que goza del cielo, a fauorecer este instituto con singular deuocion, como se ve en esse Real Conuento, a que dio princi-

pio

pio su Magestad de la Reyna nuestra Señora, y va dando remate su Magestad del Rey nuestro Señor, obra digna de su magnificencia. V. m. fue la dichosa, en quien Dios puso los ojos para dar este lustre a nuestra sagrada Religion, en cuyo nombre diera yo a v. m. las gracias; si no fuera hija suya, como yo, no estuuiera igualmente obligada à darlas à Dios, por todos los acrecentamientos de su Madre, y por estos mas obligada; pues la hizo Dios a v. m. Capitana de sus Esposas en los Monasterios que ha fundado en Eybar, en Medina del Campo, en Valladolid, y Palencia, y vltimamẽte aqui a donde en pos de v. m. hã sido traidas del Padre Eterno al Rey su Hijo, doncellas a este Templo Real, no solo por sus Fundadores, sino tambien por ellas, que pudieran con la nobleza, y grandeza de sus linajes ilustrar vn Reyno.

Vn gran Ministro de su Magestad, dixo la primera vez que hablò a la Madre Mariana, que era otra Santa Teresa, y era persona que no se pagaua facilmente de qualquiera santidad.

El Doctor Don Luis Garcia Rodriguez, Confessor del Real Conuento, cuya vida se escriue como de Perlado exẽplarissimo en Orense, y Astorga, hizo muy particular estima de la Madre Mariana, como quien trató su alma tan de cerca; crecia cada dia el aprecio, como iba descubriendo los quilates de virtud de la Venerable Madre; y assi dezia despues. Los ladrillos que la Madre Mariana de San Ioseph pisa, auian de ser venerados. Alabança bien deuida a su humildad; pues como ella solia dezir muchas vezes, que no merecia andar debaxo de los pies de todos.

Vna persona Religiosa de gran porte, q̃ conocia muy biẽ a la Madre Mariana, dezia della, que tenia mas de diuino que humano.

Y otra de no menor conocimiento, que era vn Cherubin en la ciencia, y vn Serafin en el amor.

El Doctor Gines Martinez Confessor del Real Conuento, Varon digno de toda estima, por sus muchas letras, y virtudes, que ya goza de Dios, dixo, que si los visos de virtud que conocio en la Venerable Priora en cinco meses que la tratò, se los huuiera Dios manifestado antes que viniera al Conuento de la Encarnacion, y juntamẽte le reuelara nuestro Señor quan presto la auia de perder, aunque le dieran la Silla Arçobispal de Toledo, no acetara con la pension de auer de perder tan presto a la Venerable Madre.

Si huuieramos de referir los Elogios, y alabanças que las Religiosas del Real Conuento de la Encarnacion dan a su querida Madre en sus papeles, ò dichos, no tuuiera fin el libro, fuera trasladarlos todos; porque todas sus hijas tuuieron della grande estima, y veneracion, con vn raro, y extraordinario amor: Dezia vna Religiosa, que quando via à su Venerable Madre, se le representaua à Santa Teresa de Iesus, de quien era muy devota, y cree que fue medio auer leydo la vida desta Santa, para inclinarse a ser Religiosa; y assi por parecerle q̃ su Madre Priora se le parecia en muchas cosas, y auer sabido que la Santa estando en Alua, y ella muy niña, le auia echado su bendicion, cobrò grande amor a su Perlada.

Dizen, entre otras cosas, fue Sol desta Sagrada Religion, della recibieron luz sus hijas, para buscar, y hallar à Dios. Fue la que labrò estas piedras de la Iglesia militante, honra de la Recoleccion; felicidad de las que gozaron sus exemplos; con los quales parece se han renouado aquellos siglos dorados de santos fundadores, con hijos herederos de sus virtudes. Faltònos la que por ser Reyna de las virtudes, que es la caridad, y amor de Dios, su Magestad la fauorecio tanto, que parece se puede dezir, tenia con ella sus delicias, y dio tanta autoridad, que vencia grãdes dificultades, como la que era procuradora de lo q̃ fuesse mas gusto, y gloria de Dios, escogida por su diuina Magestad, para regir este exercito de Religiosas, que como Angeles anhelan a

lo

lo mejor. Coluna, y firmamẽto de nuestra Religion, vna como luz del cielo, con quien Dios queria alumbrar sus Cõuentos, resplandor desta Casa, medio q̃ tomò Dios para hazerla diligente solicitadora de sus aumentos espirituales, Perlada prudente para procurar los tẽporales. Valerosa Madre en el gouierno de sus hijas, honra dellas. Muger varonil en defender lo q̃ les convenia. Guia de sus almas, Maestra de perfeccion, dechado de virtudes, espejo en que sus hijas viessen sus faltas, consuelo de afligidos, remedio de pobres, aliuio de enfermos, atalaya de nuestras necesidades.

Fuera el Elogio mayor de la Madre Mariana, epilogar las vidas, y virtudes de las insignes mugeres que criò. Dize San Geronimo, alabando a Santa Marcela en su Epitafio. De su amistad gozò Paula Venerable, en su retrete se criò Eustoquio honor de la virginidad, para que facilmente se haga estima qual fue la Maestra, siendo tales las discipulas. Mientras mas larga Historia no publica las que tuuo la Madre Mariana, sus virtudes, y vidas pondremos vn testimonio del Doctor Don Luis Garcia Gutierrez, Obispo de Astorga, escriuiò a la M. Mariana, q̃ sus hijas eran de las mejores que auia en la Iglesia de Dios.

CAPITVLO XXXVII.

De la Estimacion que muchas personas grandes hizieron de la Venerable Madre Mariana.

FVE La Madre Mariana de San Ioseph de las personas mas estimadas de su tiempo, mereciolo su humildad, y aquel perpetuo estudio de esconderse. Mas vna gran lumbrera con dificultad se encubre, y es premio de la virtud el conocerse, y venerarse, vienen muy ajustadamente a la Madre Mariana vnas palabras que de Santa Paula dize en su Epitafio San Geronimo. Està como vna piedra preciosissima, resplandece entre las piedras preciosas, y como el resplandor del Sol oprime, y escurece las demas lumbreras; assi esta grã Matrona sobrepujò cõ su humildad las grãdezas, y las virtudes de todos. Fue la minima entre todos, para ser la mayor de todos; y quanto mas ella se abatia, tanto mas Christo la sublimaua. Escondiase, y no se podia ocultar, huyendo la gloria, merecia la gloria, que como sombra sigue a la virtud, y dexando a los que la apetecen, va en seguimiento de los que la desprecian.

Nuestro muy Santo Padre Vrbano Octauo, por relacion que le dio el Cardenal Barberino su sobrino, estimò en mucho a la Madre Mariana, y la fauorecio con vn Breue de Indulgencia plenaria, para la hora de la muerte.

Muchas vezes ha sido fuerça tocar en esta Historia la grande estimacion que hizieron de la Madre Mariana nuestros bienauenturados Reyes D. Felipe Tercero, Doña Margarita vnica, glorioso por sus virtudes, y por la gloria q̃ se cree que gozan. La Sereniſsima Reyna la escogiò para Fũdadora de su Real Conuẽto de la Encarnacion, en cuyo archiuo se guardã muchas cartas desta santa Reina, llenas de fauores, y mercedes de amor, y de estima de la Venerable Madre, y lo q̃ es mas de cõfiança de su persona, poniẽdo en sus manos la cosa q̃ le lleuò todo el gusto, y el afecto, q̃ fue esta fundaciõ. Como sobreviuio algunos años el Rey nuestro Señor Don Felipe Tercero duraron mas estos fauores, visitaua muchas vezes el Conuento, y se detenia en larga cõuersaciõ con la M. Mariana, aun estando enferma en la cama. Era tan grã de el afecto q̃ mostraua a esta casa, q̃ solia don Diego de Guzman Patriarca de las Indias, Capellã, y limosnero mayor del Rey, que despues fue Arçobispo de Seuilla, y Cardenal, siendo Perlado deste Real Conuento, quando auia menester hablar al Rey en negocios suyos, para tenerle sazonado, començar a hablar en las cosas de la Encarnaciõ, y en la san-

ta

ta Madre, y confessaua que con ninguna cosa le iba mejor para tenerle propicio. Y el Duque del Infantado Dõ Iuan, siendo mayordomo mayor, solia venir a ver à la Venerable Madre, y le dezia: Madre, mire lo que ha menester, pida todo lo que quisiere; porque en esto le darè vn buen rato al Rey; porque en ninguna cosa se le habla de que tanto guste, como de las cosas desta casa, y de lo que ha menester. Assi mostraua su Magestad este afecto, aun en cosas menudas: quãdo passò por Talauera, dixo al Duque, bueno serà embiar Talauera a la Encarnacion; y assi lo hizo. Y estando en Guadalupe, aduirtio lo mismo de las Medidas de nuestra Señora, y las embiò, y otras cosas a este modo, que muestran su buena voluntad, por la ordinaria memoria.

El reconocimiento de la M. Mariana a estos fauores, fue raro, fue admirable. Dexo el cumplimiento de la voluntad de la Reina, y los grandes trabajos que padecio hasta assentar las cosas, y poner las en el estado que oy vemos; cada dia en comulgando, despues que sus Magestades murieron, les encomẽdaua a Dios, y aplicaua la Indulgencia, y pedia a sus Monjas hiziessen lo mismo. Repetiales las grandes obligaciones que tenian de encomendar a Dios a los Reyes difuntos, y no con menor cuydado a su Magestad, que oy reina, y dezia, que como el Rey tiene soldados en las fronteras para defender su Reino de los enemigos que le infestan; assi auia puesto nuestro Señor este Real Conuento en frente del Palacio de los Reyes, para que con oraciones auyentẽ los enemigos inuisibles, que son mucho mas para temer.

El Rey nuestro señor dõ Felipe Quarto, y la Serenissima Reyna doña Isabel, hizieron grande estima de la M. Mariana. La Emperatriz doña Maria, los Infantes don Carlos, y don Fernando, heredarõ el amor de sus glorioso Padres.

Los Cardenales, y Nuncios que en su tiempo vinieron a esta Corte, hizieron notable estima de la Priora de la Encarnacion; ay gran copia de cartas en el Archiuo, que testifican esta verdad; en particular el Cardenal Barbarino, sobrino de Vrbano Octauo, quando estuuo en Madrid, venia muchas vezes a visitarla, y gastaua cõ ella largos ratos, quedò muy aficionado, como lo muestran sus cartas. Dio quenta de su persona al Pontifice, que la fauorecio con la Indulgencia, que hemos dicho.

Tratandose en Roma como se reformarian ciertos Conuentos, dixo vno de los Cardenales, que no descubria mejor remedio que traer la Priora de la Encarnacion Real. El Cardenal Monti, oy Arçobispo de Milan, siendo Nuncio Apostolico de España, se adelantò en esta estima a todos; era muy frequente en las visitas, por el consuelo q̃ sentia en ellas.

El santo, y docto Arçobispo de Sãtiago, don Fray Agustin Antolinez, Varon digno de la honra de la Iglesia en darnosle por beato, hizo grande estimacion del espiritu, y caudal de la M. Mariana, escogiola entre todas las Religiosas de su Orden, para encomendalle esta empressa de la Recoleccion, y el sucesso mostrò bien la prudencia, acierto, y juizio deste gran Perlado.

Don Iuan Baptista Azeuedo, Obispo de Valladolid, y Presidente del Consejo, estimò, y fauoreciò con grandes demostraciones a la M. Mariana, y fueran mayores los fauores, à auer durado su vida.

Igualòle el Doctor dõ Francisco Sobrino Obispo de Valladolid, el Doctor dõ Iuan Manrique Prior de Roncesvalles. Y merece nombrarse cõ particular elogio don Francisco de Medina Perù, Canonigo, y Prior de la Iglesia Colegial de Medina del Campo, que con grandes beneficios obligò a la Venerable Madre que le alcançasse de Dios muchas virtudes, y vn feliz remate de su vida.

Las Ciudades, y pueblos dõde estuuo, y aun los que tocò, andãdo en las fundaciones, conocierõ, y estimarõ su virtud, haziẽdo estremos de sentimiẽto quãdo salia dellos; hizo a muchas personas gran-

grandes beneficios en lo espiritual con su trato, y oraciones, que eran tan agradables a Dios: y assi le dixo vna persona muy graue: Madre, tan hijos somos de v. Reuerencia los de acà fuera, como las de adentro; pues tanto prouecho nos haze con sus consejos.

Los Religiosos de Santo Domingo la estimaron, y fauorecieron mucho; en particular los doctissimos Maestros Fray Baltasar Nauarrete, y Fray Andres de la Puente.

Los Padres de la Compañia de Iesus la ayudaron mucho en todas sus fundaciones; en particular en la de Medina del Campo, en los grandes trabajos que alli se le ofrecieron, y hazian grande aprecio, y estima de su persona, como vian vn caudal tan grande, con tan rara prudencia, y santidad en tan grandes trabajos. Lo mismo hizieron en Valladolid con muchas veras; acudieronla los Padres, Antonio de Padilla, el Padre Sarmiento, el Padre Gonçalo de Ormaza; y en particular el Padre Luis de la Puente, a quien tomò para gouierno de su alma. Hizolo assi el tiempo que estuuo en Valladolid, y como fue tanto, conocio los grandes talentos que nuestro Señor auia depositado en esta su sierua, y las muchas ganancias que con ellos auia adquirido; y assi era grande el concepto que della tenia. En vna ocasion, dixo a vna persona, que se temia assi mismo quando se hallaua de contrario parecer, que la Priora tenia: Era mucha la estima que della hazia, y el cuydado, puntualidad con que la acudio, y como sus enfermedades, y flaqueza era tanta, venia en vn jumentillo por no le hazer falta; causaua a las Religiosas deuocion, ver a este Varon Apostolico llegar a pedir, que llamassen a la Venerable Madre.

Daràn fin a este discurso dos acciones dignas de toda alabança. Sucedio a la Madre Mariana de San Ioseph en el oficio de Priora del Real Conuento de la Encarnacion, la Madre Aldonça del Santissimo Sacramento, su hija primogenita en el amor, y espiritu; tocòle ocupar la celda en que viuio, y murio la Venerable Madre ha sido tal la estima, y veneracion que la tiene, que no quiso entrar en ella; conuirtiola en Capilla, dedicada a San Ioseph, pusose vna Imagen del Santo Patriarca, de bulto, muy perfeta, en vn Altar con dosel, y a vn lado vn quadro grande, con el retrato de la Madre Mariana muerta. Y si este respeto van teniendo las Prioras a las virtudes de las que les preceden, siendo tanta la santidad desta casa, à pocos años ha de ser necessario añadir el dormitorio, ò edificar otro de nueuo.

Mostrò tambien esta misma estima de la Venerable Madre Mariana de San Ioseph otra accion casi inmediata a su muerte, y no menos digna de alabança. Hecho hemos mencion muchas vezes en el discurso desta Historia de la Madre Isabel de la Cruz, y como auiendo estado muchos años al lado de la ilustre virgen doña Luisa de Carbajal y Mendoza, auia tomado el habito en esta santa Recoleccion, y traydola a Madrid la Madre Mariana, y auer sido su continua compañera muchos años, hasta su dichosa muerte. Fue esto con velo blanco; profession en que passaua con gusto por su mucha virtud, y ser aquel estado conforme a su vocacion. Auiendo pues passado a mejor vida la Madre Mariana. La Madre Aldonça del Santissimo Sacramento, sucessora en el oficio de Priora, le parecio que quien auia merecido el amor de la Venerable Madre, y sido su compañera tanto tiempo, era justo adelantarla de estado; determinò darla el velo negro; dio quenta a su Magestad, que vino facilmente en ello, y vn dia que estaua en el Locutorio el Cardenal Perlado, Arçobispo de Santiago, la hizo llamar, y mandò recibiesse el velo negro, y sin aguardar mas deliberacion suya, se le puso la Priora. Sintio el golpe viuamente su humildad, y herida de vn dolor intimo, fueron tantas las lagrimas, que por muchos dias derramò, que a ser posible con ellas, boluer

el

el velo negro a su primera blancura, bastantes auian sido para conseguirlo. Pusola la obediencia al Torno, con acertado acuerdo, para que los que a el llegan, saquen por la muestra lo mucho bueno que ay dentro. Deuemosle muchos particulares desta Historia, que como assistiò tanto a la Madre Mariana, y confrontauan tanto los espiritus, pudo aduertir, y notar muchas cosas, que a menos luz que la suya, fuera dificultoso alcançarse. No se dilata la pluma en su alabança, por no aumentarla la pena que le ha de dar esta clausula.

***

FIN DEL LIBRO QVARTO.

DIS-

DISCVRSOS

SOBRE ALGVNOS CAPITVLOS DEL LIBRO DE LOS CANTARES DE SALOMON, ESCRITOS POR LA VENERABLE M. MARIANA DE S. IOSEPH,

FVNDADORA DE LA RECOLECCION de las Monjas Recoletas Agustinas, y Priora del Real Conuento de la Encarnacion.

LIBRO QVINTO.

INTRODVCCION A LO CONTENIDO en este libro. Es vn Epitafio al Doctor Geronimo Perez, Confessor de las Religiosas del Real Conuento.

EN LA Vltima parte desta Historia, ponemos, Lector Catolico, vnos discursos que la Venerable Madre Mariana de San Ioseph escriuio por obediencia, sobre el libro de los Cãtares de Salomon, con superior luz que tuuo del cielo, para la inteligencia de la Sagrada Escritura; en especial para este libro, en que las experiencias de su feruoroso amor de Dios, passò a la pluma. Personas doctas que con cuidado han examinado estos papeles, los han juzgado dignos de la luz comũ, si bien à su autor le parecieron dignos del fuego, a quien entregò los originales. Saluaronse en vna copia que auia sacado el Doctor Geronimo Perez, que los mandò escriuir, con que se conseruò este tesoro, no sin particular prouidencia de nuestro Señor. No gastamos tiempo en alabarlos, y en engrandecer el espiritu del dueño, la sustancia, y primor de los conceptos, pureza, y grauedad del estilo, ellos lo harã mejor que agena pluma. El que con atencion los leyere, hallarà segun la inteligencia que tuuiere de materias tan secretas, la alteza de perfeccion, y estado del alma, de quien concibio en pielago tan profundo, tan claras inteligencias.

Mas porque suelen reparar algunos doctos en escriuir vna persona su vida, y semejantes tratados; mayormente por mugeres, les satisfaremos con vna sola razon, entre otras muchas que pudieramos traerles, y es pedirles, que consideren la calidad, y juizio de la persona q̃ impuso esta obediencia a la Madre Mariana, y a la virtud, talento, y humildad della. Con esta vltima parte hemos cumplido, y tenemos por cierto, que el que huuiere leydo atentamente los discur-

cursos de la vida de la Venerable Madre, y lo que sus hijas añadieron, y lo q̃ informàran estos tratados, le parecerà pudo sin riesgo imponerse este mandato. Faltanos satisfacer el otro estremo, y mostrar quien fue el Doctor Geronimo Perez, sus letras, su virtud, y su prudencia, y el secreto con que se huuo en este caso, a este fin le hazemos este Epitafio (assi le llamaremos, a imitaciõ del gran Doctor de la Iglesia San Geronimo, que dio este nombre a vn dilatado discurso, en que puso las virtudes, y muerte de Nepociano, Clerigo tambien exemplarissimo) seruirà assi mismo de agradecimiento de lo mucho que le deue la santa Recoleccion de las Monjas Agustinas, en que gozen de la vida de su Venerable Madre, y auer conseruado cõ su gran prudencia estos discursos sobre los Cantares. Es vida de vn exemplar Sacerdote, argumento que han seguido pocos, auiendo auido en España muchos santissimos. Escriuio este discurso la Madre Maria de Santangel, Religiosa del Real Conuento de la Encarnaciõ, agradecida a las muchas medras que por medio deste exemplar Varon recibio su alma, que ya goza de Dios, y por tanto la nombramos.

Nacio el Doctor Geronimo Perez en Villacastin, pueblo de nombre en el Obispado de Segouia, de padres mas ricos de bondad, que possessiones; empero de sangre limpia. Descubrio desde muy niño, inclinacion grande a la virtud, salio fiel a su padre, sin hazerle menoscabo en vn marauedi; no mintio en toda su vida, ni en sus primeros años, de que el se acordasse, como lo confessaua de sesenta. Ayudando a su padre en su trabajo, muchacho de diez años, sucedio hospedarse en su casa vn pariente Religioso, que reparò en la buena inclinacion, y modestia del mozuelo, y le pidio a sus padres, prometioles enseñarle, desde las primeras letras hasta ponerle en camino de los estudios mayores. Hallanse muchas vezes entre los terrones piedras, que con poco pulimiento vienẽ a ser de estima; supo facilmente leer, y Latinidad; con breuedad passò a oir las las artes en que mostrò buen ingenio, Padecia estrechura, con vna rara virtud, reconocida de sus compañeros, que con verle venir mudauan platica, no siendo decente; creese que corrio dos vezes peligro de la vida, por euitar ofensas de Dios. En este tiempo acompañaua los estudios con penitencia, y oracion, y huuo bien menester estas dos armas en las vacaciones en su tierra, donde el enemigo armò peligrosos lazos a su castidad, ya con color honesto de casamiento, ya sin este pretexto acometido en ocasiones domesticas, como otro Ioseph; guardò valerosamente la joya preciosa de la castidad, hasta el vltimo suspiro. Dixo vn Padre de su espiritu, que conocio lo recio destos combates, que auia obrado Dios con este casto mancebo mayores marauillas, que si huuiera sacado sin quemarse vn copo de estopas de vn grã fuego.

Acabados sus estudios, en que salio muy buen Theologo, antes de ser Sacerdote, lleuò por oposicion el beneficio curado de Cardeñosa, villa muy conocida del Obispado de Auila, por la muerte temprana del Infante don Alonso, hermano del Rey don Enrique el Quarto. Recibia el pan del cielo igual cõ sus feligreses, ordenado Sacerdote se le dio con breuedad. Oyò dezir, que el buen Cura auia de estar siempre en la Iglesia, como lampara encendida en la presencia de Dios. Siguio tan puntual el consejo, que acomodò vn aposento pequeño junto a la Sacristia. En este retiro como solitario Monje gastaua el tiempo en estudio, y oracion, y desde vna ventanica via los que venian a buscarle, y si echaua de ver era para cosa necessaria, los llamaua; mas si para conuersacion ociosa, ò entretenimiento vano, les dexaua llamar hasta que se fuessen.

Ninguno supo la hora en que se leuãtaua a la oraciõ, ni el Sol gran madrugador en el Verano, hallauale siempre en ella, preueniale en las alabanças diui-

nas

nas el deuoto Sacerdote en que se detenia largo tiempo. Dezia luego Missa, no siendo al pueblo se detenia dos largas horas, el mozo que le ayudaua le dexaua en el Memento, acudia a casa a las haziendas, y boluia con tiempo. Los dias de fiesta la dezia para todos, con menor detenimiento, acompañauala despues del Euangelio, con vna deuota platica, en que les enseñaua el camino del cielo. Tenia reducido el lugar todo a comulgar cada ocho dias, confessauales el Sabado, y a los ocupados en el campo, los Domingos de mañana. Vn hombre, y vna muger fueron excepcion desta regla, que por su terquedad le fueron molestissimos; assi apacentaua su ganado. Las tardes de las fiestas enseñaua a los viejos la doctrina, despues a los de menos edad, premiauales con sombreros, y pretinas, y otras cosas, si traian la licion sabida. Cuydado en los Curas de almas, importante, ay mucha ignorancia en esto, aun en los de talabarte, y terciopelo, y de pobladas guedejas. El de mas tiempo visitaua los enfermos, assistiales en el vltimo combate, quando el lobo infernal acomete rabioso a las ouejas, y haze sus presas, y sino ay pastor que las defienda, a riesgo estan que perezcan; mas a quien se pedirà esta perdida? El tiempo que le sobraua del oficio passaua en su querido aposentico, que con esta ternura le llamaua. Salia algunos ratos al campo en parte retirada, soltaua las velas de la oracion, q̃ llenaua el espiritu diuino.

Desde que entrò en Cardeñosa, se entregò a la enseñança, y direccion de los Padres de la Compañia de Iesus en Auila (està distante dos leguas) estaua à su obediencia, aun en cosas muy ligeras. Algunas vezes entraua en los exercicios, que para bien de tantas almas introdujo en la Iglesia el glorioso Patriarca San Ignacio.

Deste modo de vida tan loable (ò molestado de escrupulos, si cumplia con su oficio, ò por vna natural inclinacion del hombre a la mudança, aun en los fieruos de Dios) passò a ser limosnero del Arçobispo de Toledo, Don Garcia de Loaysa, que entre sus muchas virtudes resplandecio la caridad con los pobres, el Doctor Geronimo Perez del mismo espiritu, alargò la mano en las limosnas. Por la acelerada muerte del Primado se hallò el Doctor sin amo, y sin beneficio. Boluio a el, aunque con trabajo, y a sus exercicios antiguos. Muchos tienen por acrecentamiento passar de Curas de almas a otras dignidades Eclesiasticas de mas honor, y descanso; mas entiendã que carecẽ del espiritu de Christo, y del conocimiento del alto ministerio de encaminar almas al cielo; el qual el Redẽtor del mundo calificò con su vida, ignoran el merito que pierden en dexar las ouejas que les encargò este Señor, sabrã lo el dia q̃ les pida quenta de los talẽtos.

Fue por ventura tentacion segunda, (assi lo han juzgado algunos) en vn pastor de almas, que con fidelidad las apacienta, el desampararlas por meterse en vna celda, para esta profession, ay muchos a proposito, no tantos para la primera. Deseò ser Religioso, y passar à vida mas estrecha: feruores que procedian de su grande amor de Dios, que es mal contentadizo; no se pueden censurar estos deseos, merecen los que los tienen con el cumplimiẽto de su oficio, y aumentan los merecimientos con las ansias de vida mas perfeta, como de verdad lo es la religiosa. Efetuò sus deseos entregò a Dios su persona, y libertad, que es la prenda mas de estima que el hombre tiene; mayormente en el Doctor, que segun su modestia se hallaua acomodado de renta. Tomò el habito en la Religion de los Clerigos Menores, recienvenida a estos Reinos, que professa vna vida muy exẽplar, y santa. Comẽçò cõ tal feruor su Nouiciado, q̃ se anticipaua vna hora a tener oraciõ antes de la comũ de todos los Religiosos. N. Señor, q̃ la queria para otro ministerio, le cargò con tantas enfermedades, que no pudieron vencerlas la caridad de los Padres,

dres, la porfia de los Medicos, ni las promessas, y votos para alcançar la salud, conocieron no ser voluntad de Dios aquel estado boluio a su beneficio, vacò hasta la profesion, cobrò salud nunca entera, como ni su color que le quedò torcido.

Apacentando sus ouejas con el feruor antiguo acertò a passar por Cardeñosa la M. Mariana de S. Ioseph, yendo a la fundacion de Eybar, recibiola el buen Doctor en su Iglesia, con las demostraciones que pudo: tocòse el organo, y cãpanas, y por ventura el Sacristan cantò vn motete. Confessosse con el la Madre Mariana, oyò su Missa, y comulgò de su mano, conocio con particular luz que tuuo el talento, y espiritu del hombre, y dezia despues algunas vezes: No sè que me dio desde que hablè al Doctor la primera vez, que luego me parecio que auia de ayudar mucho mi alma. Quedò con noticia, y estima de su persona. Luego que vino a la fundacion de Valladolid, fuera ya de la Orden, sujeta al Ordinario, embiò por el Doctor Geronimo Perez, persuadiole dexasse a Cardeñosa, hizole Confessor de su Conuento, y padre espiritual de sus Monjas, procedio con tal acierto, y espiritu, que se conocio muy bien que nuestro Señor le tenia eligido para este ministerio. El tiempo que residio en Valladolid, tomò por Maestro de su espiritu al Padre Luis de la Puente, de la Compañia de Iesus, de quien hemos dicho algo, y nunca puede ser mucho con su direccion medrò su alma llegando a gran perfeccion de vida, y la pudo enseñar a tantas almas que anhelan a conseguirla.

Siguio la fortuna de la Madre Mariana, con ella vino a Madrid, y fue el primer Confessor del Real Conuento, con tan gran opinion en todo, que dezia el Doctor Iuan Sanchez Capellan desta gran Casa, muy conocido por sus doctos escritos, que si durasse mil añor la Encarnacion no tendria mejor Confessor que el Doctor Geronimo Perez: la mano de Dios no es abreuiada: Mas la aprouacion mayor deste Varon singular, es auerle escogido la Madre Mariana de San Ioseph, por padre de su espiritu, y fiarle sus hijas, y auerle conseruado tantos años, y afirmar que por su medio auia recibido muchos aumẽtos su alma.

Prouòle poco la Corte (prueua de su gran virtud) viuio con el mismo retiro, y soledad que en Cardeñosa, no atrabesò los vmbrales soberuios de poderosos, ni pisò los camarines ricos de las Señoras, si bien muchos lo desearon. El Duque de Vzeda le pidio dos vezes, que le viesse, y le embiò su coche, nunca faltaron escusas, huyendo del Priuado, por cuya gracia suspirauan tantos. Tan lexos estuuo de pretensiones, y quando se ponia en oracion a preuenir con el afecto los trabajos en que podia verse se le ofrecia por el mas terrible, si el Papa por obediencia le mandara ser Obispo, aqui era el trasudar, y el afligirse.

Anduuo siempre a pie, dando color su humildad a que por sus achaques le importaua el exercicio. Padecio mucho con la ambicion de algunos que quisieron valerse de su credito para sus pretensiones; mas el gran Sieruo de Dios, que por auerlas dexado gozaua de la quietud de los que dexan el siglo, no quiso ayudar a sus amigos en lo que el aborrecia, y tenia por vano. Ayudòlos en el camino del cielo, y en aquella pretension, en que se cõsigue vn Reyno, y esse eterno.

Era sumamente humilde, y apacible, sufrido sobre manera, vn Iueues Santo en la noche en la Iglesia de la casa del Tesoro, vn ciego mozo, y de fuerças, le dio vn gran golpe cõ el palo en la cabeça, tratò mas de defenderle q̃ curarse. Ia mas le oyeron palabra colerica, ò dessazonada. Echauase de ver en el semblante, y palabras, que estaua continuamente en la presencia de Dios, deste Señor trataua en las conuersaciones, eran pocas sus palabras; mas de mucha sustancia. Fue gran limosnero igualmente templado en la comida, en salud, y en-

enfermedad, nunca excedio de vna porcion de carnero; reseruaua alguna parte para el reparo de la noche, dio al cuerpo lo que pedia la necesidad, sin dar audiencia al regalo, ni vna libra de fruta alegrò su mesa, dezia, podia passar sin ella, y que aquella niñeria era vanquete de vn pobre: dauales toda su renta, y rico viuia en suma pobreza. Sus alajas vna silla, vna mesa, media cama cubierta con vna manta parda, que seruia en Cardeñosa. Vn amigo aquien respetaua, le obligò a que por la dignidad de Padre del gran Conuento, aumentasse seis sillas, vn bufete de nogal, y autorizasse la cama con cobertor de estameña, y quãdo via en su pieça este precioso menaje, se le quebraua el coraçon de dolor, pareciendo que su precio estuuiera mejor en las entrañas de vn pobre. Qualquier cosa que le dauan la vendia, y el valor daua de limosna. El arancel de su mortificacion, eran las reglas del P. N. Arias, de la Compañia de Iesus, con que se dize mucho. Tomaua las mas noches diciplina tan riguroſa, que hazia temblar el aposento, de que le hallaron dos vezes desmayado. Sus olandas los cilicios, traìa de ordinario vna Cruz de quarta, con tres carreras de puntas de hierro, de lo mismo vna cadena de eslabones gruessos, guarnecidos cõ las mismas puntas, esta vsaua casi siempre, mãgas de ñudos de cerdas, y quando dexaua estos cilicios se aliviaua con vna faxa de cardas; no carecian los pies de su penalidad, garuanços, y piedrecillas hospedauan sus çapatos. Era muy poco su sueño, tenia junto a la cama de respeto vna tarima, donde (segun se entendio) passaua la mayor parte de la noche. Aquexauale ser necessario el dormir; porque le quitaua el tiempo de su continua oracion. La mortificacion de los ojos fue vn prodigio, continuada por mas de sesenta años, causaua su modestia respeto a quantos por las calles le mirauan. Tenia don de Dios, de ser amado, todos sus amigos le tenian por padre, con gran estima de sus consejos, obedecia a los como si fuera vn oraculo. Y esto mismo obseruavan personas graues, y Religiosas, que le consultauan. Tuuo gracia de Dios para curar escrupulos, remediò algunas almas que parecian incurables, gozaua, para si austero, de vn coraçon por extremo dilatado, no tenia por trabajos las aduersidades desta vida, solo el caer en pecado, tenia por sumo mal. Abrazò los dos polos de la buena lengua, no dezir bien de si, ni mal del proximo, hablando bien de todos. Reconocian hombres espirituales, y otras personas graues de letras, y espiritu, que le auia dado Dios luz muy particular para gouernar almas, en que fue gran Maestro, sacò muchas, y muy auẽtajadas, y a otras librò de miserable estado.

Tuuose por cierto le hizo nuestro Señor en la oracion grandes fauores sobrenaturales, sobreviuio a todos sus Cõfessores, que pudieron dar noticia; el guardò raro secreto en sus cosas, y en las de sus hijas, sin que jamas persona alguna le pudiesse sacar vna palabra, aun de cosas que no le obligaua el secreto. Solo dezia, que sus Monjas eran buenas Religiosas, perfetas obseruantes de sus leyes. Embiòle à llamar la Serenissima Reyna Doña Margarita, y estando sola con el le pidio encarecidamente, le dixesse alguna cosa de la Madre Mariana de San Ioseph, que le haria mucho gusto. Sonriose, y santiguòse, y dixo: Esso le ha de preguntar V. Magestad a vn Confessor, y dio la misma respuesta, y pudo dezirle mucho sin quebrantar el secreto; guardòle grande en ocultar los papeles de la vida de la Madre Mariana, los que son materia del tercero libro, y los que se veran en este quinto, sin que jamas se entendiesse huuiesse escrito vn renglon en cosas suyas.

Fue muy devoto de San Ignacio Martir, de Santa Prisca. Eran grandes sus ansias del Martirio Deuotissimo de la Santissima Virgen, hizo voto de

escriuir vn tratado de la Limpia Concepcion, es el vltimo de sus obras. Consolauase grandemente con las Imagines de la Reyna de los Angeles; en particular con las que tienen el Niño Iesus al pecho, tenia en su aposento dos muy pequeñas, y quando las miraua dezia cõ gran ternura. Benditas sean las gotas de leche que distes a vuestro Hijo, que tan bien acondicionado nos le criastes. Dexòlas en su testamento al Real Conuento, que las estima como prendas suyas. Era su ordinaria oracion jaculatoria. Señor mi entendimiento siempre te cõsidere, mi voluntad siempre te ame, y huya de las demas cosas comunes, y viles.

Por su gran caridad, y zelo, de que todos supiessen la doctrina Christiana, ya que el no la podia enseñar, escriuiò en Madrid vn compendio de los Misterios de nuestra Fè, que imprimiò de porsi, es de las cosas en la materia mas bien escritas; por preguntas, y respuestas explica admirablemente todos los Misterios. Escriuiò despues vn tratado grande de los Sacramentos de la Iglesia, y Indulgẽcias; otro de los quatro Nouissimos, anda todo en vn tomo, con el compendio de la doctrina Christiana, que imprimio segunda vez, el año de mil y seiscientos y veinte y ocho, dedicòle a la Madre Priora, y Monjas del Real Conuento de la Encarnacion.

Con ocasion de la composicion destos libros, passaua mucha parte del dia en el campo, donde tambien se entregaua a la oracion. Excedian sus exercicios continuos, las fuerças naturales a que se llegò el aumento del estudio, era a la sazon de sesenta y tres años. Diole vna enfermedad notable (como dixi-mos) fuele faltando la memoria, que al principio quando lo echaua de ver le aumentò su merecimiento. Crecio tanto este defecto, que nó se acordaua de cosa que huuiesse hecho, por el curso continuado tantos años en sus exercicios, se iba naturalmente a ellos. Llegaua la hora de dezir Missa, iba à dezirla, con facilidad le persuadian la auia dicho. Recogiase luego, y si le querian hablar, dezia: Dexadme con este Señor, no me inquieteis; causaua esto gran dolor a los que le conocieron las ansias, y trabajos que le auia costado, que todos frequẽtassen el Santissimo Sacramento, de que trata copiosamente en su libro.

Por si mejoraua con los ayres de su natural le lleuaron a su antigua Cardeñosa, donde viuio tres años. Ocupauase en irse a la Iglesia, y hazer reuerencia a las Imagines, enterneciase con ellas. Vnas calenturas ardientes le passaron a ver, y gozar de Dios, como piadosamẽte puede creerse de vna vida exemplar, y virtudes raras.

Este Varon tan santo, y gran Maestro de espiritu, con parecer de hombres de superior prudencia mandò escriuir su vida a la Madre Mariana de Sã Ioseph, y estos discursos sobre los Cantares, que su lectura acreditarà bastantemente el espiritu de su Autor, y el acierto de quien mandò que se escriuiessen.

SO-

SOBRE EL LIBRO DE LOS CANTARES DE SALOMON.

GRAN Temeridad fuera escriuir, ò hablar de cosas tan superiores, y leuantadas, sino fuera con orden, y mandato expresso: y auiendome dispuesto dias ha el Señor con grandes deseos de exercitarme en esta virtud de la obediencia, y con estender el discurso, y deseo a cosas dificultosas, nunca se me ofrecio esta; que conforme a lo que aora me parece, ninguna sintiera mas que se me mandara: ansi por la torpeza que tengo en saberme dar a entender en cosas semejantes; como por la gran distancia que ay de mi en lo natural, y sobrenatural a las almas que entienden este profundissimo, y regalado lenguaje con que el Señor se les comunica, y muestra la encendida caridad con que las ama; enseñādoles altissimos misterios, y la cumbre de la perfeccion, que es la verdadera imitacion de Christo nuestro bien, Maestro diligētissimo desta ciēcia, en quiē cōfio me ha de ayudar en el cūplimiēto de obediencia tā dificultosa. A este Señor suplico alūbre mi entēdimiento, y guie la pluma para q̄ todo lo que escriuiere sea para su eterna alabança, y gloria, Amen.

CAPITVLO. I.

Osculetur me osculo oris sui.

DESEANDO Yo hallar palabras eficazes con que inuocar la gracia, y auxilio del Espiritu Santo, para acertar à hazer lo que se me ha mādado; me parecio que ningunas encerrauan en si todas las partes que me faltan, y de que tengo necesidad, como las que pedia la Esposa en las primeras palabras de los Cantares; porque imagino yo las dezia mirando su baxeza, y la nada de donde la auia sacado el Señor, quantas vezes la auia librado de las manos de sus crueles enemigos, la flaqueza natural para salir de las ocasiones; la alteza de las virtudes, para cuyo exercicio son menester fuerças sobrenaturales, y quan mal merecido tenia al Señor que se las diesse; pues viendose tan pobre, y necessitada de buscar aquellas riquezas, que solas ellas pueden tener de verdad este nombre: afligida, y con entrañables ansias se buelue al todo poderoso, y al que ve que desea mas su bien, que ella misma desengañada de que no ay otro remedio, ni ella le puede hallar sin el, le dize: *Osculetur me osculo oris sui.* No ay Señor otro camino, ni puede auerle, para que yo os ame, y sirua, sino que vos me toqueis, y deis vuestra diuina paz. Pues venga este toque, que si el Señor nos le da, acertarseha à dezir lo que dà a sentir y gozar, quando concede este fauor que pide la Esposa; que como bien cursada en la diuina escuela, supo pedir muy auentajadas mercedes, y se las haran; pues se dispuso con tan profundo conocimiēto propio, que es la primera licion, que aqui se nos da; para que si con ella pedimos, salgamos con tan buen despacho, que no solo no nos diga el Señor: no sabeis lo que pedis, sino que con vn *remittuntur tibi peccata tua*, nos embiarà en paz con el, y con nosotros, y nuestros proximos. Y pienso yo, no sè si me engaño, que vna de las almas que mejor entendio el misterio destas palabras, fue Math. 9. n. 2.

la gloriosa Magdalena, cuyas ansias de llegarse al Señor, deuian de tener atrauesado su coraçon con saetas encendidas, y viendose tan flaca para seguirle, tan assida a la baxeza de sus flaquezas, tan auergõçada de sus caidas, no sabria que remedio tomar, hasta que se le dio luz de que le auia de venir la virtud, y fortaleza del mismo Señor, a quien tenia ofendido; y ansi diria con grande confiança: Ea Señor, que para mis males, y para que yo viua, no ay medicina mas fuerte, y saludable, que: *Osculetur me osculo oris sui*. O Señor, que hasta q̃ se hagan pazes seguras en mi alma, no os puedo yo tener de assiẽto, y estas vos las aueis de hazer: llegaos a mi Señor mio; dadme vuestra diuina paz, vayan fuera las ocasiones que han prouocado vuestra justicia, dexen limpia esta tierra de mi coraçon, para que baxeis a el como vna dulcissima lluuia; con la qual quede mi alma enriquecida de aquellas diuinas, y resplandecientes perlas con que vos la adornais, quando quereis visitarla, y hazerla hermana vuestra, y esposa escogida, y tal que os podais vos confessar por herido de vno de sus cabellos; pues para alcançar todo esto, dize la Esposa: *Osculetur me osculo oris sui*. O valame Dios, y que de grandezas pidio aqui esta santa alma, y como supo abreuiar todas las peticiones mas sustãciales, ò muchas de las que lo son en la vida espiritual; que sin que las tenga, y alcance vn alma dificultosamente, darà passos de mucha perfeccion. Pareceràatreuimiento, que tan de rondon, y tan sin hazer reuerencia, ni dezir vna palabra de cortesia à este gran Principe, y Señor, se arroje esta alma à pedir vn fauor tan grande, y vna demostracion de amor tan extraordinaria. Mas a las que se les entiende, y alcança que cosa es la verdadera desconfiança propia, y la entrañable aniquilacion, y desprecio, y aborrecimiento de si, ya auràn experimentado la estima grande que luego se sigue al amparo diuino, y como en el les descubre el Señor todo su bien, y remedio, y

Cant. 4. n. 9.

que alli han de hallar la vida verdadera, y que ansi como quando nacen los leoncillos, y salen de las entrañas de su madre muertos, y con los bramidos, y aliẽto della cobran vida: ansi el remedio para que vn alma cobre vida de nueua gracia, es menester que este Señor, que en el amor es mas que madre, y de quien renacimos tan acosta de sus trabajos, y dolores, que con su aliento encendido en el horno de su diuino pecho, nos toque; para que ansi alcancemos esta vida segura; que es la que pide la Esposa, quando dize: *Osculetur me osculo oris sui*, conforme a esto bien pide, y bien haze en escoger tal medicina para sus males: y como sabia el infinito amor que este Señor la tenia, y ella se hallaua cercada de peligros, y via su poca resistencia para las peleas que se le descubrian en el camino de la perfeccion, entendia claro, que sino era acogiendose a su verdadero Padre, y Señor, no tenia que esperar, y aunque podia valerse de la intercesiõ de los Santos, todo le parece poco para su flaqueza, y que no puede quedar fortalecida por otro medio, que por el que desea; y ansi se arroja en los braços de Christo nuestro bien, con quien a mi parecer està hablando, y le dize: *Osculetur me osculo oris sui*: Y ya bien exercitada en la virtud que tanto contentò a Christo nuestro bien: ya desnuda de toda propria confiança, y con humildad de coraçon, que es la que a este Señor lleua los ojos; viene muy bien pedirle tan grãdes fauores como los que aqui pide. Y creo yo, que estaua hecha à recibir muchos, y que no fue esta la primera vista, y trato; porque lo que pide, no es solo lo que auemos dicho: quiera este Señor se acierte a dezir lo que falta. Pues digo, que bien se vè en sus palabras, que pide mas a la misma persona de Christo nuestro Señor con quien habla, à quien ella dezia sus ansias; las quales no se apagauan con la comunicacion sola de la humanidad; y ansi encendida con ansias de vnirse, y engolfarse en el infinito mar inmenso de la diuinidad, dize: *Osc-*

tur me oſculo oris ſui: Porque como ella era eſpiritu, no podia deſcanſar ſino ſe le comunicaua eſte ſantiſsimo eſpiritu, que viuifica las almas, y aunque ya ella eſtaua tocada deſte fuego, no ſe contenta con eſſo, ſino que pide, y quiere que ambos ſe junten; de manera que dexando ella ſu eſpiritu en poder del Eſpoſo, la dè el ſuyo, para que ya pueda dezir: *Viuo autem, iam non ego, viuit vero in me Chriſtus*; y en dezir que eſta merced ſe le haga con el: *Oſculo oris ſui*, pide eſtremadamente; porque ſi alcança que quãdo abra Chriſto nueſtro bien ſu boca, ſea para hazerla mercedes, recibiralas muy grandes, y ſera el ſu Maeſtro, y con ſus palabras, y doctrina ſaldra tambien enſeñada, que pueda reynar de ſus paſſiones, y ſer ſeñora dellas; que es la mayor ciencia de todas. Bien debe ella de auer viſto, como quãdo eſte Señor abre ſu boca, es para enſeñar ciencia altiſsima, como lo ſon aquellas ocho bienauẽturanças; como lo dize el Euangeliſta, que abriò ſu boca, y dixo: *Beati pauperes ſpiritu, &c.* Y para hazer bienauenturados, no es menester mas de que el lo diga; porque ſu diuina palabra es obra: porque es ſuma verdad; y anſi todo lo que dize, es anſi: y para que ſe haga no es menester mas de que el lo diga; pues todo eſto pide la Eſpoſa, que abra ſu boca, y la enſeñe, y dè luz, y encienda, que todo eſto haze ſu palabra. Bien lo ſabia el glorioſo San Pedro, quando dixo: A dõde quieres Señor que vamos, que tienes palabras de vida? Pues como la Eſpoſa ſabe lo que obra, y las marauillas que haze eſte diuino aliento, pide a Chriſto nueſtro bien la haga vna coſa cõ el miſmo, que es el deſeo que la tiene llagada, y herida con ſaetas de amor. O valame Dios, y qual eſtà eſta alma ſin hallar cõſuelo en nada; nadie la haze compañia; y aſsi pide à Chriſto en quanto hombre, que pues el es relicario de la Santiſsima Trinidad, y vè ſu pena, que la negocie eſta altiſsima vnion. O qual eſtà eſta pobre alma, y es anſi que eſtà pobre, y ya deſnuda, y deſpojada de todo querer; nada quiere, ni apetece, ſino que: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Alli tiene cifrados todos los bienes, y en quanto mas luz tiene, mas crece ſu deſeo; y como lo que deſea es tan gran Maeſtro de amor, y el verdadero Dios de amor, aunque le dà lo que pide, ſe lo encubre; para que crezcan mas ſus anſias, y con ellas ſe aumente la diſpoſicion para mayores bienes; que para ſu bien ſe detiene eſte Señor en darla lo que deſea; mas con eſta tardança crece la ſed, como le ſucede al enfermo que eſtà con vna ardiente calentura, que todos ſus cuidados ſon, que le den agua; y ſi para aplacar ſu ardor le dan alguna gota, dentro de breue rato buelue à ſer mayor ſu ſed. Lo miſmo le ſucede à eſta alma, que en quanto mas luz la da el Señor de los grandes bienes, que ſe depoſitan en lo que pide, mayor es ſu deſeo: y por eſto los pide con palabras tan tiernas; porque ya ella eſtà preſa, y herida del miſmo amor que pide, ya eſtà encendida; mas lo que quiere no es, ſino que la centella que el Señor encendio, ſe junte al gran fuego que ſe le deſcubre con aquellas noticias que ſe le han dado; por las quales vino a conocer eſte bien que deſea, y entre ellas creciendo ſu pena, dize: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Ya no quiere ſer enſeñada por terceros, ſino que el Eſpiritu Santo ſea ſu Maeſtro, y el la imprima en ſu coraçon aquella figura triangulada, y que ſe junte la ſemejança con el que la hizo ſemejãte à ſi: mas ſiempre pide eſta merced con humildad profunda, y por eſto no ſe atreue à dezirlo ſino a Chriſto N. Señor, que ha ſido el que la ha enſeñado, y a quien ha ſeguido, imitandole en ſus virtudes, y meditandolas por el diſcurſo de ſu vida ſantiſsima, que es el camino derecho para llegar al Santo mõte, a donde tiene Dios nueſtro Señor ſu Caſa, y Templo, que es la verdadera cõtemplacion. Por eſtos paſſos ſe llega à entrar por eſta glorioſa puerta, de que quiere ſer tocada la Eſpoſa, que es la entrada para aquellas eternidades; las quales da el Señor à guſtar deſde acà a

Ad Gala. 2. n. 20.

Mat. 5.

Ioan. 6. n. 69.

ſus

sus escogidos; mas hales de costar tales ansias, como tenia esta alma, que aunque son diuinas, y sentimientos de vida eterna, son penosas, y de tan gran tormento, que se pueden llamar bien purgatorio del deseo; porque es vna pena tan intima, y penetrante, que no ay en el cielo, ni en la tierra cosa que la aliuie, sino es el mismo Dios, a quien desea, y como tiene en el su tesoro, tienele tambien su coraçon. Dixeramos que era disparate andar vna persona sin coraçon, assi nos lo dixeran; mas esta alma bien experimenta esta sentencia, de que tiene el coraçon a donde està su tesoro; y anssi casi sin aliento, y ya desauciada de que no ay para ella otro remedio, ni le quiere, dize: *Osculetur me osculo oris sui.* Valame Dios, y que ansiada està esta alma: es posſible que no se le podra dar algun remedio; no se aliuiarà con algo; no la podriamos ayudar en este aprieto, para q̃ se le aplacasse su pena. No me parece q̃ quiere alivio, ni ella està ya capaz para querer otra cosa, que la que busca: todas las demas la cansan: y lo que no es este Señor, la aflige, y congoxa; porque vè que nada ay de estima, sino el: todo es baxeza, y miseria; y si se mira à si misma, es mayor tormento; porque se halla inhabil para salir con lo que pretende. No la hartan tampoco los malos tratamiẽtos, que con las penitencias se da: todos son remedios de afuera, y como vè que su llaga es interior, y que la medicina ha de ser tambien interior, buelue à clamar de nueuo, y à pedir con lagrimas, que *Osculetur me osculo oris sui.* Mas no auemos de entender que estas lagrimas son ruidosas; porque la Esposa es muy prudente, y recatada; y anssi de todo lo exterior huye: no quiere que passe esta contienda, y demandas; mas de entre su Esposo, y ella: y aunque tiernissimamente demanda, y pide, es muy en silencio: porque su pena no es de las que hallan remedio, cõdezirse, antes se halla tan sola, q̃ con verdad puede dezir, que està como el paxaro solo, mirando desde la cumbre del texado, si tambien aurà quien la dè plumas de paloma, para subir a su diuino centro. Y pienso yo que el mismo Esposo la quiere sola, y anssi aunque en otros tiempos hallàra compañeras que la ayudaran, y consolaran; en este, aunque las busque, quiza no las hallarà, ò si las hallare, no entenderan su mal; y antes le serà causa de que crezca su pena. Mejor la passa a solas, que en la soledad la sanarà el mismo que la hiriò; como veremos en las pabras que se siguen.

Quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.

LA Licion, ò liciones que en las palabras passadas nos ha dado la Esposa, se han de guardar mucho, si se quiere passar adelante en esta altissima comunicacion. Lo primero, vn profundo conocimiento de nuestra baxeza, y como con solas nuestras fuerças no podemos alcançar ningun bien sobrenatural, y para que nos le dè el Señor, se le auemos de pedir, desconfiando de nosotros, y confiando en su infinita bondad, no perdiendo de vista la santa humildad de coraçon. Veamos quan fuertes, y eficazes, son estas palabras, con que pidio la Esposa mercedes, y que podemos pedirlas, que ella, si de veras nos aborrecemos, y buscamos con sed, y deseo entrañable a este Señor: el qual nos saldrà al encuẽtro, como me parece salio a esta santa alma; pues a la primera palabra no solo le dize, que la darà lo que pide, sino que ya ella cõfiessa auer gustado de aquellos bienes que con tanta codicia buscaua; y anssi dize: mejores son tus pechos que el vino. Quien podia poner duda en que se auian de inclinar las amorosas entrañas del Esposo, a los clamores tan tiernos que daua esta alma; pues apenas le llama ningun atribulado, quando ya el està alli, y antes; pues el mismo dize, que en la misma tribulacion està el, para ayudarsela à lleuar, quanto mas fauorable le hallarà el alma que està afli-

gi-

gida por buscarle, y que le desea hallar para hazerse vna cosa con el, y para que arda aquel fuego, que el dize desea que arda, y que le busca llorosa por sus miserias, y llena de ansias gime; para que cõpadecido de su pena, la toque, y tocandola, la laue con aquel caudaloso rio, q̃ sale del santissimo Paraysso de su boca, del qual salga limpia, y pura, para que el pueda acabar aquella imagen, que con la gracia del baptismo pintò este Señor tan perfecta, y hermosa, y que ella la borrò con sus miserias, y pecados. Supo tambien pedir, y dispusose con tan gran humildad, que como digo, no ay de que tener duda, de que alcançò lo que pidio: y quando la tuuieramos, ella nos saca luego deste cuydado, dando a entender con sus palabras, que salio a ella este diuino Esposo con los braços abiertos, y enjugandole las lagrimas, la da con descanso el pasto, y sustento de sus dulcissimos pechos; los quales, dize ella, que son mejores que el vino: porque si el vino reforma las fuerças caydas, y enflaquecidas del cuerpo; quanto mas fuerça, y eficacia tendrà este sustento diuino que aqui se le dio a la Esposa; el qual fue de muchas maneras. Que si acertare à dezir lo que el Señor inspira, dirè de dos maneras de fuerças que aqui apunta la Esposa: ya vimos que desconfiada pedia este socorro, quan afligida de su miseria, quan confundida de verse inutil para todo bien, y que la ordinaria inclinacion al mal, y las muchas caydas tenian disfigurada aquella hermosura, cõ que fue renacida. Pues de todos estos trabajos, y mas, que no se dizen, por no alargar mucho este discurso, salio aliuiada, y descargada con el sustento que se le dio en vno de los pechos a donde chupò la gracia, y merecimientos de Christo nuestro bien, capaces para redimir mil mundos, quanto mas para pagar por esta alma. Pues viendose ella antes tan cargada, y pobre para pagar por sus deudas, y que en llegando à este diuino pecho se le abren los tesoros infinitos de su Esposo, y que como si fueran suyos de ella, queda por libre, y quitadas las ataduras de su alma, trocandose sus penas en sumo gozo, y alegria, de que tiene Esposo tan rico, que no solo la libra de aquella eterna carcel, sino que la ganò gozos sin fin, y la haze moradora, y ciudadana de vn Reyno tal, y que ha de ser su compañera para siempre en la casa de su Padre: Ella fuera de si, y con llenura de gozo, dize: mejores son tus pechos que el vino, y no mejores como quiera; por que el vino no da vida, sino alienta algo la flaqueza, dizen q̃ alegra, y haze otros efectos semejantes; mas todos son limitados, y por poco tiempo, y si se toma con exceso, es nueua cadena, y tropiezo. Estotro diuino licor santifica, haze santos, torna la paz segura, y perdurable abre las puertas del alma, para que more y baxe à ella toda la Santissima Trinidad. Y ansi gustando esta alma de todos estos bienes, y otros semejantes, dize: mejores son tus pechos que el vino. Mas no solo trata aqui la Esposa de los grandes frutos que obra este diuino licor en la redempcion, y satisfacion por sus culpas, y la seguridad de la vida eterna; mas interior sentido toca; el qual podemos tomar por el segundo pecho, que de entrambos se le dio, segun parece, buena racion. Pues como su sed fue tan grande, y el que su alma desea, y busca, es dador liberalissimo, cierto es que se le descubria aquella vena de agua viua que Christo nuestro bien prometio a la Samaritana. Dichosa alma que tal tesoro le descubren; ventura no merecida, y riqueza inestimable. Poco le ha costado este bien, no fueron nada sus ansias, ni en comparacion de tan gran misericordia, era nada padecer todos los trabajos que se puedẽ imaginar; como lo dixo el glorioso San Pablo: *Non sunt cõdignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis.* Porque aqui le reuelan à esta alma aquella gloria, y gozo perfecto, y aqui la dize el Señor: entra en el gozo que te està aparejado. Alli se pierde, y à vela tendida nauega por el infinito mar de amor, que es el agua que de-

Ad Rom. 8. n. 18.

dezimos, y el *Spiritu principali, &c.* Que dezia Dauid; aqui se le dan ya para que dexe el agua de las cisternas, y charcos desta miserable vida, hazenla Reyna y Señora de la eterna, danla à gustar de aquel pan, de que se sustentan los Angeles, que es el mismo Dios, y sale ya de malaventura (como dizen) porque su manjar es de admirable hartura; y ansi dize, que son mejores sus pechos que el vino, y que los vnguentos, y especies aromaticas. Toma la semejança de lo q̃ sucede quando a vn enfermo que està muy debilitado, le mandan poner pictimas de vino, y cosas oloroſas a los pulsos, y a las narizes; y es para que los pulsos se esfuercen, y con el olor se alienten los espiritus vitales del coraçon. Y ansi lleuada toda, y suspendida deste altisimo bien, dize: mejores son tus pechos que el vino, y no mejores como quiera, sino que con vna infinita distancia, es la mejoria; mas como no està para dezir muchas palabras, con solas estas declara la estima grande que tiene deste bien, y como son dichas con luz del Espiritu Santo, son llenas de misterios, y ella està aqui llena de misericordias inexplicables; y ansi dize: mejores son tus pechos que el vino. Si sabriamos dezir como es esto que siente esta alma; porque nó son solos los efectos que causa en ella este bien, como los que dezimos del vino, y de los de mas vnguentos aromaticos, q̃ son muy mayores, y mas excelentes: es vna vncion del Espiritu Santo, tan preciosa, que vale mucho mas que la preciosidad de las cien libras con que vngieron a Christo nuestro bien, Ioseph, y Nicodemus; mas tambien tiene lo que aquella, y en grado mucho mas superior; porq̃ preserua de toda corrupciõ; tiene esta vn sabor de vida eterna, y es tã parecida à ella, que sè yo de vna alma, que dezia, que sino tuuiera Fè de que en esta vida no se podia gozar de la bienauenturança cabal, y llena, como la que en el cielo se goza, dixera, que no queria mas bienauenturança que la que via, y sentia quando el Señor le abria este tesoro, que aqui, y en otros lugares de los mismos Cantares, dize la Esposa: Pues esta vncion diuina es de manera que todas las potencias desta alma quedan llenas, y de manera que algunas vezes dize: Basta Señor, no mas: y hasta las medulas de los huessos del cuerpo gozan deste diuino consuelo; porque como ya obedece al alma, y el que la dà estos bienes, es tan magnifico, y liberal, gusta de que no solo el interior quede renouado; mas tambien queda el exterior con ganancias; y assi lo dize Dauid: *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum;* Psalm. 83 n. 3. y en otra parte: *Qui replet in bonis desiderium tuum; renouabitur, vt aquila iuuentus tua.* Pſa. 102 n. 5. Es llena esta renouacion de dentro, y fuera; y assi los confortes que aqui recibe, sugetan las pulsadas de sus passiones; y assi goza de los frutos deste vino, y destos olores, con crecimientos admirables en las virtudes; y en particular en la de la caridad, que es la que aqui da vida, y sustento à esta alma; la qual gusta de los sabores deste vino que haze virgenes, y santas a las almas que del se sustentan, como dezia la glorioſa Santa Ines. Dize tambien, que son mejores sus pechos, que la fragrancia de los vnguẽtos oloroſos: y tiene mucha razon; por que no solo este Señor, que es el que los despide de si, sino las almas a quiẽ toca, y vnge con ellos, echan de si olor suauissimo, y muy de lexos se conoce en ellas, que son de las que se sustentan en estos pechos diuinos; porque las flores de sus virtudes son muy hermosas; y assi no pueden encubrirse a los ojos de los que las miran, y con la humildad, y desprecio proprio, y exterior compostura, se conoce que son de las que siguen al Cordero. Y aun me atreueria yo a dezir, que Apoca. c. 14. n. 4. no a solas ellas se les pega la suauidad destos preciosissimos orolores, sino que todos los que las trataren, lleuaràn sus prouechos, y ganancias, como diremos a delante, si me acordare. Pues por todo lo dicho, y todo lo demas que yo no puedo alcançar, ni dezir, dize aqui la Esposa: *Meliores sunt vbera tua vino, fra-*

gran-

grantia vnguentis optimis : y como quiẽ dize: no solo tus pechos son mejores q̃ el vino, dize luego.

Oleum effusum nomen tuum: ideò adolescentulæ dilexerunt te.

TV Nombre es como aceite oloroso, derramado: y por esto te amaron las tiernas doncellas. Que verdad dize, en dezir que es el nombre deste Señor, como aceite derramado; mas como no señala que nombre es, y tiene tantos, y yo tan poca luz, no serà mucho no acertar a dezir nada; mas en virtud de la obediencia escriuirè lo que se fuere ofreciẽdo. Pues pareceme a mi que era mucho lo que a esta alma dichosa se le descubria de profundidad de misterios en este diuino nombre; y assi le calla, por lo mucho que se le dà a entender, como lo hizo el glorioso San Pablo, quando dixo: todo lo puedo en aquel que me conforta, confessando, y callando el nombre del, que es infinitamente sabio, poderoso, misericordioso, &c. Y assi como quando se abre vna gran troge de trigo, que està muy llena, por mas recato que se tenga, se derrama mucho; assi dize acà la Esposa: De tu nombre Señor, es tan grande el olor, que por mas que te encubras se derrama al primer toque este diuino aceite, cuyo olor es tal, que las almas que le gustaron se encendieron en amor diuino. Que nombre serà este que tanto fruto haze; el qual me parece calla aqui la Esposa, por la gran reuerencia, y estima que del tiene, si serà aquel nombre antiguo, y de tan gran Magestad, que de si mismo dixo: *Ego sum alfa, & omega, principium, & finis. O ego sum, qui sum?* Sea el que fuere, lo cierto es, que le sucede a esta alma, que con sola vna noticia interior deste Señor, como anda bien templada, y el fuego del coraçon està encendido, siente repentinamente vna suauidad entrañable, de manera que puede dezir, que ya para ella es venido el tiempo en que no solo se le da la gracia por medida, sino que con abundancia se la derrama este amoroso Esposo suyo, y la sucede, que con solo oir su nõbre goza de vna paz abundantissima, q̃ interiormente conoce, por las grandes operaciones que siente en su alma, y las señales de sus antiguas heridas se sanan, y se quitan del todo con este diuino aceite, que se comunica con la memoria, que el mismo Señor despierta en su diuino nombre. Yassi oì yo dezir a vna alma, que para recogerse no auia menester mas de dezir: *Domine Deus*: vno destos dos nombres dezia, que la bastaua para tener oraciõ. Y auia de bastar para qual quiera persona espiritual. Debianla de auer dado à experimentar lo que aqui dize la Esposa: *Oleum effusum nomen tuũ*: la qual, como deziamos, si se acuerda deste nombre, y con coraçon rendido le llama Dios suyo, humillandose como aqui lo està la Esposa, que quanto dize todo es, atribuyendo sus bienes, y sus cõsuelos a este Señor. Pues si assi conocida, y aniquilada con la memoria de su nada, puesta en la presencia de su Esposo, teniendole por Dios suyo, y adorandole por tal, ella mostrara como su nombre dulcissimo es aceyte olorosissimo; el qual inuocado con buena disposiciõ, serà derramado por las potencias, y sentidos interiores, y vnas a otras se preguntaran: *Quis est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.* Mas la voluntad como es la que mas gozarà deste biẽ, harà que esta alma clame con entrañable agradecimiento, diziendo: *O quàm bonus, & suauis est Domine spiritus tuus in omnibus! Qui, vt dulcedinem tuam in filio, &c.* Y assi es, que a los verdaderos hijos se les darà esta dulzura, y por serlo: *Ideò adulescentulæ dilexerunt te*: que son estas almas puras, y vacias de todas las cosas; essas que ya estan sin ningun olor de tierra, ni cosas de tierra, essas tomaràn, y gustaran estos diuinos olores, y aceite; y teniendole por precioso sobre toda preciosidad, se dexaron robar deste amor diuino, el qual es fruto

Psl. 23. n. 10.

Sap. c. 12. n. 1.

Apoc. c. 1 n. 8. Exod. 3. n. 14.

to del aprecio que ha de auer en buscar,
2. Corin. 6. n. 8. y seguir a este Señor: *Per infamiam, & bonam famam, &c.* Y si con resolucion valerosa nos determinaremos à ello, entenderemos, y gustarèmos de las dulcis-
Matth. c. 13. n. 46. simas misericordias que en este diuino aceyte derramado se gustan. Y assi dexaremos de verdad todas las cosas, y haremos lo que hizo aquel sabio mercader del Euangelio, que vendio todas sus joyas, y riquezas para comprar la preciosa margarita, que es la caridad, de quien di
1. Ioan. 4. n. 12. ze aqui la Esposa: *Oleum effusum nomen tuum*: Que assi le llama el glorioso San Iuan: *Deus est charitas, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Por donde me parece se entiende el nõbre de quien dize esta alma: *Oleum effusum nomen tuum.* Pues si ella goza de la vncion de su misericordia, y se la derrama el Esposo en su coraçon, que marauilla que todas sus potencias, y fuerças interiores amen a este Señor. Y si a caso dize por ellas: *Ideò adolescentulæ dilexerunt te*: Ella no nos dize quien sean estas doncellicas tiernas; mas si son, como digo, sus potencias, o otras almas qualesquiera que sean, hazen bien en amar a quien con amor infinito las regala con tan tiernas, y dulces demonstraciones, comunicãdo su diuina essencia por tãtos modos, sin otro interes mas de nuestro bien; poniendo su aficion en criaturas, que el formò, y criò de nada. O caridad infinita, y amor no conocido! que si lo fuera, quien auia de amar otra cosa fuera deste Señor? El por su bondad dè à sentir a todas las almas lo que esta Esposa suya dize, conociendo con luz diuina los tesoros que està en este: *Oleum effusum nomen tuum; ideò adolescentulæ dilexerunt te*; que con entrañable estima, y vna grande reuerencia del que le haze tan singulares mercedes; despues de auer las dado a entender cõ las pocas, y misteriosas palabras que ha dicho, se buelue al dador, y humillandose, y conociendo que si la dexa apartar de si, lo perderà todo por su baxeza, y flaqueza en el bien, le dize.

Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.

NO Fueran tales las mercedes que esta alma recibia, sino produxeran humildad, y conocimiento, de q̃ cõ todas las riquezas con q̃ se hallaua, de nueuo no la amparaua este Señor. Y si le faltaua su proteccion, y auxilio diuino, via q̃ luego tornaria à empobrecerse, y que para no perder tan grandes bienes, era su total remedio, que la traxesse siempre tras si, no la dexando andar al passo de sus pies, y obras lentas; mas que siendo el su guia, y luz, y yendo ella atenta a sus pisadas, y camino, la parece que con esto, y con los talentos recebidos, caminàra no solo passo a passo, como hasta aqui; mas que irà corriẽdo; por q̃ ya la tiene el Señor de la sazon que dezia Da-
Psal. 118 n. 32. uid: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* O con que ansia me parece que dezia la Esposa: *Trahe me post te*: ya parece està temblando, de que se le han de perder estos bienes por su poca capacidad; y en quanto mas se mira; mas teme: porque sabe q̃ ha puesto el Señor vn licor de inestimable valor, en vna vasija tã debil, y facil de quebrar, que no ay vidrio, que llaman de sopplillo mas delicado que ella. Y con este temor de su flaqueza pone los ojos en su Esposo, que es solo el que la puede dar fortaleza, y valor en las ocasiones; y assi dize: *Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Porque Señor, si esto no es, todas las riquezas qne me aueis dado las perderè: es menester que no os pierda de vista. Parece dezia esto la Esposa a la letra, por Christo nuestro bien, cuyo exemplo la tenia llena de deseos de seguir sus pisadas, imitandole en ellas. Fruto cierto de la verdadera oracion, y de las mercedes que haze nuestro Señor; que luego despiertan estas ansias de acompañar al Esposo, no en el Monte Tabor, sino en las penas, afren-

afrentas, y cruz. Ya queria verse cercada de trabajos; despreciada del mundo, y perseguida: afligela el no padecer por la honra de quiẽ la dio, y la vida por ella, cõ tan atroces tormẽtos. Pues oprimido el coraçõ con estas ansias de padecer mucho, y dar la vida, y mil vidas, si tuuiera, por quien tãto debe, dize: *Trahe me post te, curremus in odorẽ vnguentorũ tuorũ.* Porq̃ la parece, que siguiendo las pisadas deste Señor, ambos seran los q̃ corran ligeramẽte este camino, q̃ si a solas le anda, no espera de si q̃ dara passo: y puestos los ojos en su miseria, dize: corremos por la virtud deste diuino Esposo: porq̃ assi como quando vn enfermo q̃ le aflige vn grã dolor de costado, ò cosa semejante, le parece q̃ todo su aliuio estarà en q̃ le saquen su sangre; assi la parece a esta Esposa, q̃ sino da la suya no podra viuir; y por esto dize: *Trahe me post te*: muera yo Señor, padezca quãtos generos de trabajos han padecido vuestros escogidos, y muchos mas, y si mi flaqueza os haze q̃ no me cõcedais lo q̃ os suplico, como yo no os pierda de vista, y siga vuestros passos, en ellos dexareis virtud, tal q̃ nagais dulcissima la cruz, y trabajos; y ellos seruirã de olor suauissimo, con q̃ se cõforte, y aliente mi flaqueza; y assi fortalecida correremos ambos: por

Ad Gal 2 n. 20. q̃ si *Viuo autẽ, iã non ego: Viuit verò in me Christus.* Christo N. bien sera el q̃ corra, y serà la misma virtud q̃ haze dezir a esta esposa: *curremꝰ in odorẽ vnguẽtorũ tuorũ* Porq̃ ha gustado ya del sabor q̃ ay en el padecer, cõ las noticias q̃ el Señor le ha dado; y assi tiene cifrado su descanso en el trabajo, y en la afliccio̅, y cruz su solaz y aliuio; porq̃ como deziamos, muere por morir por el q̃ le ha hecho tan grandes mercedes: debẽ de ser estas ansias de las mayores q̃ se ofrecen en este camino de la perfeccio̅, y vno de los milagros q̃ haze el Esposo con esta alma, q̃ tal dezia vna, q̃ era tener estas ansias, y no morir, y que era mayor que resucitar vn muerto. Parece que debia de estar con ellas el

Psal. 115. n. 12. santo Rey Dauid, quando dezia: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Y viendose tan obligado à tan grandes mercedes, y beneficios, se boluia a los trabajos, y los llamaua caliz de salud; los quales dezia, que los tomaria, y beueria en el nombre del Señor: cierto de que inuocandole podria sufrirlos, y llenarlos. Y assi dize acà la Esposa con gran Fè, y confiança: Ea Señor lleuadme por el camino de vuestra cruz y trabajos: que si voy por el, y sigo vuestra huella, y pisadas, yo tambien correrè por el con el oloroſissimo, y suaue olor de vuestros vnguentos. Y llamalos muy bien vnguentos; porque no ay cosa mas medicinal para las llagas de nuestras passiones, y malas costumbres, que la memoria, y eficaz consideracion de la vida, y muerte de Christo nuestro bien; y si a esto se junta el seguirle, sin duda que sanaremos de nuestras miserias, y pusilanimidad; y podremos dezir con la Esposa: *Curremus in odorem vnguentorum tuorum*: yendo de virtud en virtud, hasta llegar al santo Monte de la perfeccion, a donde nos espera nuestro celestial Padre, para entrarnos en su santa Sion. Todo esto via esta alma, quando dezia: *Trahe me post te*: y assi en quanto mas via, y mayor luz le daua el Señor de los grandes bienes, y aprouechamientos que se le seguirian deste dichoso viage que ella pretendia; mas le desea, y con mayor ansia clama de todo su coraçon, diziendo: *Trahe me post te*: Señor mio muera yo por vos, y bueluaos la vida que me distes, para que la quiero, sino para que sea sacrificada por vos: sea yo vn perpetuo, y perfectissimo holocausto en vuestra presencia; pues por mi vos ofreciſtes a vuestro santissimo Padre en sacrificio, holocausto, y victima, pagando con vos mismo las deudas que por mis pecados hize, sacandome de la obscura, y miserable carcel, que era la eterna muerte que yo auia ganado. Y pues sois mi rescate, y mi verdadera vida, no os pierda yo de vista; mas suplicoos, que ande yo siempre tras vos, que entre vuestros escogidos me mirare, como a

Saul, en quien no debeis poner los ojos. Buen camino lleua esta alma, para que el Señor la haga mercedes, en no oluidar su baxeza, y andar siempre reconocida de lo poco que puede sin el fauor del Esposo: a osadas q̃ le sabe bien la cõdicion, y quanto le agrada la humildad. Y assi veremos q̃ no habla palabra que no vaya embuelta en esta santa, y hermosissima virtud, cuya hermosura se lleua los ojos deste Rey, y Señor suyo. Y por esto no solo alcançara lo q̃ pide, sino otras muy grandes mercedes, como se ira viẽdo. Mas no pide esta dichosa alma solo padecer, y seguir a Christo N. biẽ en esto, sino en todas las demas virtudes, q̃en el ha visto; por q̃ ya se le han dado para dechado, de donde saque aquella labor perfectissima, q̃ como deziamos al principio, la borrarõ sus pecados, y cõ codicia grande de hazerla muy acabada, le dize: *Trahe me post te*: q̃ siendo esto, yo correre por el camino de vuestros mãdamiẽtos, y ha de ser siẽdo vos mi maestro

Introduxit me Rex in cellaria sua.

MArauillosa, y eficaz fuerça debia tener esta alma en pedir; pues tan bien la despacha el Señor, que no solo le da buenas esperanças de que la darà lo que pide, ni se contenta con cumplirle su deseo, sino que se buelue a ella, y el mismo la entra en su retrete, y la muestra sus secretos, y tesoros; y alli la pone tal, que la haze salir de si, y como embriagada buelta a las criaturas con quien se desea juntar, para que la ayuden a dar gracias a su Esposo por tan singular fauor, dize: *Exultabimus, & lætabimur in te, &c.* Mas esto ha de ser en virtud, y con la memoria que haremos, de que tus pechos son mas sabrosos que el vino se aumentaran nuestros placeres, y alçãdo los ojos al cielo, a donde los que en el estan son sustentados con este vino, dize con vna santa embidia: *Recti diligunt te*: deseosa de amarle ya sin quiebras, y sin miedo de tenerlas. O Señor, y si acertasse yo à entender el lenguage desta Esposa, y supiesse caminar tras el maestro que la guia para entrar a ser compañera de tales amantes. O Señor mio, y que facil es a vuestro poder que entrassemos todos en este retrete: enseñadnos a ser humildes, y hazedme à mi que lo sea; para que los dulcissimos rayos de vuestros ojos me toquen, y enviistan en mi alma, que con este fuego se deshelarà el yelo de mi tibieza. O humildad santa, que no solo hazes que a la que fue criada de nada, la escoja el que la crio para Esposa suya, sino que por la fuerça grande de tu virtud le hizíste baxar del cielo, y acelerar la venida que tanto deseauan los justos, como se vè por lo que passò en la Encarnacion deste Diuino Verbo. Pues humillandose esta alma, y conociendose por tan flaca, y necessitada de andar siempre en compañia de su Esposo, supo tambien aniquilarse, y desconfiar de si, que esto le siruio de puerta, y entrada al retrete, a donde ella misma confiessa que la entrò el Rey, en que nos da otras liciones tambien de humildad; por q̃ no dize: entrèmeyo, sino *introduxit me Rex*. Aqui buelue a satisfacernos de q̃ ella no tenia animo para entrar por su gran pobreza, si el Señor no la entrara, en q̃ como digo, nos enseña a que no queramos entrar por nosotros solos, ni por nuestra industria, y fuerças à gustar destos regalos, hasta que nuestro diuino Rey nos entre; estemonos en el zaguã de su Palacio conociẽdo q̃ nos sobra qualquiera lugar q̃ en el nos dè su Magestad, q̃ aun q̃ gastemos treinta mil años en paciencia, y humildad, es poco para los bienes q̃ nos esperã; y si en esta vida no se alcãçarẽ, en la otra se darà todo junto. Mas quiza quãdo estemos mas descuidados, sino lo estuuieremos en guardar los preceptos, y cõsejos deste Señor, nos hallaremos dẽtro de su celestial retrete, y nos põdra en el numero de sus mas queridos hijos, y alli nos darà a gustar de sus regalos, para que nos deleytemos en el. Pues dize la Esposa: *Introduxit me Rex in cellaria sua*. Qual es este retrete, y co-

como es, no nos lo dize, ni quiere el Esposo que se diga; mostrando en esto el deseo que tiene de que le busquemos; y porque si como de natural somos amigos de saber, por si acaso esta codicia nos haze que le busquemos cõ veras, para q̃ ansi nos salga el al camino, y de pobres nos haga ricos. Que claro està, que ningun Principe, o Rey poderoso dexarà de hazer mercedes a los que entraren en su palacio; digo a los pobres, y que cõ suma pobreza, y necesidad le buscan, si no que apiadandose de su miseria, mãdara se la remedien. Pues quanto mas nos fauorecerà este Rey, cuyo poder, y amores infinito, y q̃ todo su deseo es de nuestro bien. Y assi dize, que antes se oluidarà la madre de su hijo querido, q̃ el de darnos, y hazernos mercedes, y misericordias en abundancia. Pues deseando hallar ocasion para comunicarsenos, parece que quiere callar aqui el Espiritu Santo el retrete a dòde entra a sus queridas Esposas, para que como deziamos, la codicia de buscar este tesoro escondido en este diuino campo de la perfecciõ a donde les parece a los del mundo q̃ no ay sino miserias, espinas, y trabajos, nos haga encontrar con el q̃ nos llama con aquella grande, y dulcissima voz, q̃ dize: *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite & comedite: venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione vinũ, & lac.* Y q̃ de valde nos darà estos bienes, que dexemos ya la vida tibia, y las cosas deste mũdo, que el nos darà aguas que nos harten: como veremos en otro lugar destos mismos Cantares. Pues digo, que todo lo que este Señor desea, es nuestro bien, y que para hazernos mercedes, quiere que le busquemos, que el para nada nos ha menester, sino que cõdolido con el entrañable, y tierno amor q̃ nos tiene, querria llegarnos à si, y comunicarsenos; y assi en disponiendonos, y queriendo admitir sus misericordias; cõ las quales nos cõbida en las palabras de arriba, que siempre las està diziendo, no se detendra mucho en entrarnos en este retrete, que aqui dize està alma: Por que aunque parece aspero el camino, y dificultosas de alcançar las virtudes, y el exercicio de la mortificacion, que es el que engendra, y produce la verdadera resignacion: como este Señor haze la costa en este camino, al parecer tã aspero, despues se conoce como todo es poco quanto en el se padece por este saluo conduto que aqui se le da a esta alma, para que entre libre en esta celestial morada. Y como deziamos, no nos dize que retrete es este de muchos que se me ofrecen, dirè algunos; no sè si acertarè; mas para entrar en el quede sabido q̃ fue camino derecho esta alma; pues no perdio la guia, q̃ es Christo N. bien, y el dize de si: *Ego sum veritas, & via, & vita, &c.* Ioan. 14 n. 6. *Ego sum ostium, per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.* Ioan. 10. n. 9. Pues si el se llama puerta, sin duda debe de ser su santissima alma este retrete, y el mismo a quiẽ dize esta alma santa *Exultabimus, & lætabimur in te*, en tu virtud Esposo mio, y en tu compañia podrè yo imitarte, cuyos frutos seran tuyos, por la virtud que de ti se deriua en mi alma; y assi alegre de que produce la tierra que se ha fertilizado con tu diuino riego, ella, y el sembrador se alegràran, y mi entendimiento ilustrado con el fuego, y llama de la voluntad, darà saltos de placer, acelerando el Señor con su liberal mano el tiempo de la luz, que se tiene en aquellas eternidades, para que antes de entrar en aquel nueuo mundo, goze de los gozos, y contentos que allà me tiene guardados: mas no seran con la perpetuidad que allà se gustan, aunque gran gloria serà, y grãdes bienes se le seguirà a esta alma, si se le abre puerta para entrar en aquel camarin tan vistoso, y rico del alma de Christo nuestro bien. Y es vno de los grandes gozos q̃ tienen los bienauenturados. Pues si esto es assi, no es mucho q̃ si entra a esta alma en este amable camarin, el Rey, y Señor del, q̃ ella admirada, y atonita de verse cercada de tan grandes riquezas, diga: *Introduxit me*

Isai. c. 55 n. 1.

Rex in cellaria sua; y que no se atreua à dezir lo que vio en este retrete, ni diga qual es, ni como es; porque no fuera admirable, sino fuera tan singular, que no huuiera semejante. Y es tan admirable, y singular este diuino camarin, y todas las joyas que en el estan, son de tan gran valor, y precio, que ninguna se puede hallar semejante, aunque vamos al camarin, y retrete de la Virgen nuestra Señora, que es la que excede en virtudes, y gracias a todas las demas criaturas de cielo, y tierra; y no solo esto; mas à todas juntas haze ventaja en gracias, y priuilegios, y merecimientos. Pues si este retrete con ser tan rico, y estremado en todo lo bueno, y precioso, aun no llega con mucho al que vamos diziendo: Que marauilla, que la Esposa admirada de tal hermosura, no diga, ni acierte a dezir, qual es este hermosissimo retrete, ni quiera contarnos lo que no sabrà dezir; mas habla con callar. La gloriosa Santa Angela de Fulgino assi lo entendia; porque quando la forzaua la obediencia, à que dixesse lo que el Señor la mostraua en este retrete, dezia lamentandose, que como auia de hablar su lengua, ni dar quenta de cosas tan altas, y soberanas; porque sus palabras mas serian blasfemias, que significadoras de tã grandes misterios. Si buscaramos quien nos dixesse lo que aqui calla la Esposa santa por conocer la baxeza de su lenguaje, nadie nos lo podra dezir assi como la Virgen Santissima: ella si quisiesse nos podra dar buena relacion, como quien mas entendio, y alcançò, por el amor grande que tenia a su Hijo, y por el que ella tuuo à saber qual era este deposito, y tesoro que la dieron a guardar; en el qual tenia esta Señora puesto su coraçon, y allà le guardaua, y escondia, contemplando perpetuamente en sus virtudes, que fuerõ tales, que podemos creer, que lo que dize la Esposa: *Recti diligunt te*: Serian las tres diuinas Personas a las que agradò esta alma santissima, de cuya creacion podria quedar con mas agrado, que de todas las demas criaturas; quando en el principio del mũdo las dio por buenas. Y si a los ojos deste Señor fue bueno aquel primer hõbre, que auia de ser Padre de los demas, y se dize, que fue tan auentajado a todos en las gracias naturales, y sobrenaturales, quales serian las que a Christo nuestro bien se le diessen? Pues nõ auia de ser padre temporal, sino Padre, y Rey del siglo futuro, y que por sus meritos, y trabajos nos auia de hazer herederos del, pagando por nuestras culpas. Pues viendo esta alma parte de la hermosura, y gracias de la de Christo nuestro bien, se buelue, como deziamos, al mismo Redentor, y le dize: *Recti diligunt te*: cõ razon te amaron las tres diuinas Personas, y pusieron los ojos en la obra tan perfecta, q̃ salio de sus diuinas manos; para que se hiziesse aquella marauillosa vnion del Verbo, con que pudiessen quedar con finito valor los meritos deste diuino Hombre. Pues mirando el alma este misterio de la Encarnacion, me parece à mi que dixo: *Exultabimus, & lætabimur in te*: En ti Señor nos deleytaremos todos los interessados en este bien, y saltaremos de placer, saliendo de nuestra tristeza, y pusilanimidad que por el pecado teniamos: y leuantandonos a la firme confiança, que debemos tener ya en tu santissima vida, y muerte; en tus lagrimas, y sangre nos deleytaremos, acordandonos de tus pechos misericordiosos, y llenos de dulçura, y fertilissimo pasto para nosotros. No sè como explican los Medicos, q̃ la leche de los pechos es sangre primero; y conforme a lo q̃ yo he oido desto, me parece q̃ nos viene aqui muy bien, sangre, y trabajos de Christo son para nosotros leche, y vino sabrosissimo, como lo veremos en otro lugar destos Cãtares, q̃ es de lo q̃ aqui se acuerda la Esposa, aunq̃ no dize mas de *memores vberũ tuorũ super vinũ*. Pues como dexo dicho, por todas estas razones dize muy bien la Esposa, q̃ *Recti diligũt te*: ora sea por parte de la Santissima Trinidad, ora por parte de los justos,

que

que han gustado destos bienes. Pues quiẽ podra dezir las causas, y ocasiones que el Señor tiene de agradarse desta perfetissima alma de Christo, y de quantas obras, actos, y acciones hazia, ni dezirse, ni entenderse podra, si de su Magestad no viene la luz, y por su liberal gracia, no nos dexa entrar en este retrete, para que nos gozemos con tan gruessa dadiua, y herencia, como por su infinita misericordia nos dio en este Santissimo Hijo suyo Dios, y hombre verdadero, en quien puso el Padre todas las cosas, y le dio poreſtad en el cielo, y la tierra; para que siendo Redentor, sea tambien juez riguroso para los desagradecidos; a los quales pueda desheredar con su justissimo juizio, y leuantar a los que desconfian de si, aunque ayan caido en muchas flaquezas, y miserias, como conocia de si esta alma, que jamas aparta de sus ojos su baxeza, y por esto dize aora.

Nigra sum, sed formosa filiæ Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

DEziamos al principio, que mirando la Esposa a los Bienauenturados, dezia à Christo por ellos: *Recti diligunt te.* Aora parece da à entender, se halla entre aquellos coros celestiales, que tambien podria ser, llamasse ella à aquella Ciudad santa el retrete, y camarin del Rey; pues el principal asiento del Señor, es el cielo a donde estan aquellas piedras viuas preciosissimas, y todas hechas ojos, y absortas, mirando al sumo bien, que assi la tiene, y sustenta con su dulcissima vista. Pues entre esta congregacion santa estaua la Esposa, y pareciendola que todos estos espiritus bienauenturados la mirauan, como espantados de lo que con ella hazia su Rey, y Emperador, siendo tan incapaz, y miserable, y auiendose dexado afear con tantas culpas, y flaquezas, se buelue a ellos con vn conocimiento de

Psal. 140. n. 6.

si, tierni ssimo, y les dize: *Nigra sum, &c.* De mi cosecha, y nacimiento, y por las demas culpas que yo he cometido, soy negra; porque me dexè, y sujetè a los ayres, y soles penosos de mis apetitos, teniendo por luz lo que era tinieblas, y por descanso, y contento lo que me auia de grangear muerte, y pena eterna; mas no me desprecieis, que ya huyò de mi la noche, y es amanecido el dia de mi redempcion, y rescate; ya tengo lauatorios tales, que aunque lo exterior es tosco, y feo; el interior es tan hermoso como los tabernaculos de Cedar, y las pieles de Salomon. O valame Dios, y que profundo es el hondo de la santa humildad; pues quanto mas anda esta alma, mas la junta à si, y mas procura no dar passo sin ella. Y à la verdad por mucho q̃ camine por esta senda, no llegara al fin, y cũbre deste altissimo, y hermoso monte de las virtudes: solo Christo nuestro bien le subio todo; y despues su Santissima Madre. Mas no por ser tã dificultosa esta virtud, y el alcãçar la perfecciõ della, desmaya esta santa Esposa; antes en quanto mas conoce su baxeza, y falta de fuerças para alcançar tan gran bien; mas camina a este mõte hermosissimo a los ojos de su Esposo, q̃ es el que la va dando la luz, para q̃ conozca el gran precio que vale esta rica piedra; y assi la busca cõ gran codicia, y deseo de q̃ no se le vaya de entre las manos. Y por esto en quanto mas regalos recibe del Rey; mas se deshaze, y mas profundamente conoce la nada de donde la sacò. Y assi me parece, q̃empapada, y deshecha en vn encẽdido afecto de agradecimiento; y estimãdo con toda la fuerça de su coraçõ, que aya puesto el Señor los ojos en tan baxa criatura, y hechola tan grandes mercedes, dize buelta a los Angeles, y Santos: *Negra soy*; assi lo concedo, y razõ teneis de admiraros espiritus santissimos, de q̃ aya puesto en mi los ojos vuestro diuino Rey, y Señor mio; mas luego q̃ me mirò fue su vista para mi tan medicinal, que luego se sanarõ mis llagas, y tan hermosa he quedado como los tabernaculos

de Cedar; los quales defuera eran de mala vista; mas por de dentro riquissimos, y hermosos, y en ellos se aposentauan los Principes para defenderse de los tiempos rigurosos. Y assi lo haze el Esposo, a nuestro modo de entender; que quando no halla en el mundo quien le reciba, ni aposente, se entra en estas tiendas, que el ha fabricado, y enriquecido con su mano liberalissima, y aqui tiene sus recreos, y deleytes con estos hijos de varones; que son las obras heroicas de las almas, que tienen varoniles deseos, y en el mundo no son conocidas; porq̃ ellas mismas procuran esconderse, y que sus obras no sean vistas de otros ojos, que los de su Esposo. Y como los hombres no ven la preciosidad que està escondida en los exteriores despreciados, apartanse de tales personas, y desestimanlas como a gente desechada, y triste; que es lo negro de que aqui habla la Esposa: si ya no es, que en esto nos dè a entender, que de proposito se ha hecho ella negra, y fea con las penitencias, y mortificaciõ, que para nuestra sensualidad es cosa aspera, y fea, aunque para el Esposo es de tan gran precio, y hermosura, que se viste, y adorna de gala con nuestros trabajos, y dolores con que vienen a ser para el mas hermosas nuestras mortificaciones, que las pieles de que se vestia el Rey Salomon. Y ansi es, que el alma que quisiere vestir la desnudez de Christo nuestro bien, ninguna ropa le pondra mas rozagante, ni demas estima para este Señor, que con vn exercicio de verdadera mortificacion. Assi lo debia de auer hecho esta alma; pues con tanta resolucion, y sin encogimiento ninguno, dize: *Sed formosa filiæ Ierusalem, &c.* Porque quando de verdad es ya vn alma humilde, no la desvanece el discurrir por las virtudes que tiene; porque las mira en su baxeza, como lo hazia esta santa Esposa. Pues lo primero que dize, es: *Nigra sum*, y despues: *Sed formosa, &c.* Porque aunque se vè rica, conoce que toda su riqueza es de su Esposo; el qual se la ha dado graciosamente, y con menos ocasion de merecerla, que otra ninguna criatura. Y assi le parece estan en ella las virtudes mas hermosas, por ser mayor su baxeza. De manera que salen muy mejor los ricos bordados quando assientan sobre negro, que es lo que ella dize de si, y de lo que jamas se oluida, q̃ no serian tales como son los fauores, y tan puros, si se oluidasse de su nada. Muchas vezes me acuerdo de lo que dizen que haze el Aguila quando quiere hazer mas alto su buelo, que es reboluerse en el poluo de la arena; y assi va con mayor ligereza, y se leuanta mas. Pues digo, que esto mismo haze esta santa alma; y assi me parece lo toca casi en todos estos versos de los Cantares, y en el que sigue lo buelue a dezir estremadissimamẽte, quiza debe de querer subir mucho en el de mas adelante, ò el Señor la debe de querer hazer alguna grande, y leuantada merced: que es ordinario quãdo su Magestad quiere hazerlas muy crecidas a vn alma, hazerla baxar muchos passos en el profundo conocimiento, y ella lo haze de buena gana; porque si de verdad es humilde el alma que desea seguir las huellas del Esposo, siempre ha de escoger este lugar baxo, y que la leuantez, y no subir ella al lugar alto, como creo deziamos al principio. Y assi lo haze esta alma, como enseñada del Espiritu Santo, no dexando jamas su puesto, que es la nada, que tiene de su cosecha, y lo que siempre està mirando, aũque mas fauores la haga su santissimo Esposo. La qual confundida de lo que los del cielo se marauillan, mirando lo que el Señor haze con ella, y conociendo la mucha razon que tienen, acordandose de su vida passada, y de lo mal que ha seruido las misericordias recibidas; las caydas tan inconsideradas, las ofensas hechas contra su infinito, y amable bienhechor, derretida en lagrimas de dolor, y atrauesado su coraçon con vna dolorosa, y entrañable pena, aunque preciosissima a los ojos de su Esposo, que es el que se la da, para purificarla, y hazerla mas hermosa, dize:

No-

Nolite me considerare quòd fusca sim; quia decolorauit me Sol: filij matris meæ pugnauerunt contra me; posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodiui.

PAreceme a mi que tenia la Esposa biẽ digeridas, y consideradas estas palabras, ò el sentido dellas; porque como ya hemos dicho, para ser buena la oracion, ha de ser humilde, y para que el amor de Dios vaya bien fundado, han de auer precedido largos ratos, y muchos de consideracion, de las causas que tenemos para amarle, que para que se encienda, y aumente este fuego, es muy buena leña el discurrir algunas vezes, por estas jornadas de nuestras grandes obligaciones, y de los beneficios recibidos de mano deste amoroso, y liberal Señor. Que mal se podra amar sino conocemos la obligacion que tenemos de amar. Y assi el mejor despertador para amar, es acordarnos del amor que este Señor nos tiene, y de que quanto haze por nosotros, es cõ infinito amor, y que con el nos perdona, sufre, y espera. Pues mirando todo esto la Esposa cõ los ojos de la consideracion, no es mucho que enternecida, y con intima confusion, diga: *Nolite me considerare, quod fusca sim*; porque si por essa parte me mirais, no vereis en mi cosa que no sea fea, y morena, y dize parezco fea; porque presupone que las palabras que dexa dichas, son ciertas, quando dize: que es tã hermosa como los tabernaculos, y tiendas de Cedar, y como las pieles de Salomon. Y este moreno, de que aqui habla, es de las manchas, y fealdades passadas; las quales trahidas a la memoria, parece que hazen fea el alma de quien se cuentan, mas no lo es. Y assi dize: no me mireis por la parte que soy morena, y parezco fea, y aquella vida que yo tenia por la mejor, y a mis ojos me parecia luz, y Sol, a donde tomauan mas fuerça mis passiones, y miserias. Pues como digo, aquello que yo tenia por Sol, me quitò mi color, que me puso la primera gracia que se me dio en el bautismo. Esta perdi yo con las culpas cometidas, y cõ dexarme llenar de mis passiones, que son frutos de la propria voluntad, que es la madre, de quien son hijas estas passiones, de quien dize.

Filij matris meæ pugnauerunt contra me; posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodiui.

HAziendo guerra a la razon, y parte superior desta alma, y como forçada la pusiéron por guarda de las viñas: cõ que da à entender, que viendo su peligro, cõ todo la hazian fuerça sus gustos, y placeres. Y como las passiones no estauã mortificadas, podian tanto con ella, que de assiento estaua en estas cosas; mas despues hallò su viña perdida; y assi dize cõ dolor: *Vineam meam non custodiui.* Entre las mercedes grandes que haze nuestro Señor, es vna este conocimiento de que aqui trata la Esposa: porque aunque esta muy llena de fauores, quiere el Esposo que de quando en quando torne a mirar su vida passada, y que de espacio, y muy por menudo vaya considerando los peligros en que ella se puso, y de dõde el la sacò, y reparò: Porque como el buen caballo quando ha de hazer la carrera mas veloz, se retira algunos passos atras: assi haze aqui la Esposa, que boluiendose a mirar su vida passada, y los passos en que andaua quando el Señor la sacò de en medio de sus oluidos, la haze este pensamiento, q̃ encendida en amor de tan gran bondad, y misericordia, se vaya con mayor ansia a los pies deste Señor, y le busque por el camino de sus santos mandamientos; y no solo esso, si no arrojarse a tomar a pechos el camino mas perfecto. Pues para que esta alma se aferuore mas, y siga con mayor ansia las pi-

pisadas deste Señor, para esto la pone algunas vezes delãte su vida passada. Mas no es este propio conocimiento con el modo de tristeza que tienen algunas personas melancolicas, que las parece quando ellas se acuerdan de sus pecados, que ni se han de alegrar, ni querian ver a otros alegres; sólo apetecen el rincon, y las lagrimas, y suspiros, que quien los oye puede afligirse. Es vna pena sin fruto esta, y q̃ para no estar desabridos con los que tratan. Todo lo que ven, y oyen lo aplican a su tristeza, con otras muchas señales, que todas son de melancolia, aũ que en algunas almas suele el Señor començarlas a llegar à si por este camino. Mas de la que vamos diziendo, no tiene nada desto; solas las lagrimas le hallaremos; mas son de diferente principio, q̃ son de amor; y assi la causan efectos muy superiores. Son estas lagrimas sustancialissimas; y assi las llama el Santo Rey Dauid, pan, y sustento suyo. No dañan a la salud, ni crian condiciones asperas; nacen de vna dulcissima fuente que el Esposo fabrico en el coraçon desta su Esposa, de donde salen aguas en abundancia, con se fertiliza el huerto que va plantando el Esposo, para venirse à recrear en el. Es este vn riego muy deseado de las flores; mas que agua de Mayo, como suelen dezir, y como se haze estãdo presente el dueño, y Señor, que es el que abre la llaue para que salga esta agua en abundancia: cobran las plantas mas fuerça, y hermosura: Porque mirandole el alma, y viendo con nueua luz lo que le debe, y el amor con que le ha ido esperando, y quanto pesa cometer vna pequeña falta contra vn Señor de infinito poder, y magestad; su pequeñez della, y que no solo la ha hecho las mercedes q̃ dexamos dichas, en redimirla, esperarla, y perdonarla, los socorros, y remedios, Sino que la ha escogido para regalarla, y hazerla misericordias tan singulares, y tener con ella trato tan particular, qual no se ha visto entre dos amigos muy iguales, y mas parecidos, siendo la distancia infinita, del à ella. Esto, y mucho mas conoce aqui esta santa Esposa, y con vna profundidad grande, mirando, y hallando nueuos puntos, y razones para enternecerse, haziendosele vn nudo a la garganta con las muchas lagrimas, y la gran fuerça de su pena, dize a los Santos, y Angeles con quien la dexamos hablando: No me mireis por la parte que soy morena, y parezco fea; porq̃ el Sol me ha puesto assi. Lo qual tambiẽ se puede entender; porque en la presencia del Señor toda criatura es fea, y miserable Mas lo que ibamos diziendo antes, no era sino confessar ella de si, q̃ auia tenido por Sol las miserias, y deleytes desta vida; los quales la pusieron fea, q̃ es por la parte que dize, que no la mirẽ, que ella reengendrada fue con gran hermosura; mas dexandose vencer de sus gustos, como deziamos, y de sus vanos quereres, cuyos caminos siguio, guardãdo a los enemigos los puestos a donde sabia que auia de caer, y con experimentar estos peligros, no quiso faltarles, ni dexar de guardar sus miserables leyes, por donde vino à no guardar su viña: porque con guardar las que dezimos, se entraron por ella los que se la destruyeron, y perdieron. Que es lo que ella siente tiernissimamente, y con todas sus entrañas llora sus ruinas. Y aunque mas la enriquece, y fauorece el Esposo, no puede consolarse del tiempo perdido; porq̃ en quanto mas obligada se conoce, mas dolor le causa el auer faltado a la fidelidad que debia à tan gran Señor, el qual para que las flores de las virtudes echen mejor raiz, la dexa ahondar mas en la tierra de sus miserias, y la trae a la memoria aquellas palabras, ò se las dize: *Fornicata es cũ amatoribus multis, &c.* Aunque aqui no la reprehende, antes la fauorece muy mucho, y la da luzes altissimas con que ella mas se derrite en lagrimas. O valame Dios, y que es ver aqui a esta alma como crece en ella la cõfiança, el amor, y estima deste Señor, la reuerencia, y el temor reuerencial, que es vn don altissimo, y la llaue, y consumacion de todos los dones, la humildad per-

Psalm. 41 n. 4.

Hiere. 3. n. 1.

perfecta, con que queda amable para cõ Dios, y con los hombres, con otras mil bendiciones que aqui la hecha el Esposo, como lo iremos diziendo en particular. Me parece a mi es aqui quando esta santa Esposa tiene ojos de paloma, llorosos, y amorosos en el mirar; y assi mirando a su Esposo, enternecida, y deseosa de acogerse al lugar cierto a donde està mas de assiento, le dize, como preguntandole.

Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

QVE Pura, y calificada debe de ser esta pena que esta santa alma padece! que penetrante, y apretado dolor debe de causar! Bien nos lo supieran dezir aquellos dos hombres que murieron de ella a los pies del glorioso San Vicente Ferrer: grande es, y mas preciosissima, y digna de codiciarse mas que otro ningun consuelo. Y creo es la entrada para tenerlos, aunque aqui no los codicia esta alma, ni se acuerda de otra cosa mas de lo que debe a este Esposo santissimo, y de lo que el debe ser amado por si mismo, y por sus diuinos atributos. Y vè, como deziamos, con la baxeza que le ha correspondido, dandole en correspondencia de tantos beneficios, ofensas, y oluido. Pues mirando todo esto, haze esta alma con este Señor todo lo que vn niño, quando piensa tiene enoxado a su padre, y sabe que le quiere mucho, en viendole entrar en casa, sin que le diga nada, de solo acordarse que le hizo por que enoxarse, comiença el niño a llorar entre si, y a deshazerse en lagrimas: y si acaso su padre le mira no enoxado, antes se le rie, luego el niño se va a el con vna ansia tiernissima, y amable para todos los que le ven, y mucho mas para el padre, que es el que le perdona; porque sabe que su ignorancia acerca de lo que le importa, le salua; y assi le recibe haziendole mil caricias, y llamandole hermoso, con otras muchas demostraciones de amor. Assi passa aqui, que viendose esta alma tiernissimamente dolorida, por lo que ha faltado a la fidelidad que debe a su amado Esposo, y viendo q̃ el es el ofendido, y el que la perdona el injuriado, y el que la ama infinitamente, mirandole le dize: *Indica mihi quem diligit anima mea, &c.* Muestrame Señor, y amado mio, a donde apacientas, y a dõ de descansas al medio dia; porque no an de yo perdida tras el ganado de tus cõpañeros. Cercada, y toda llena de vn santo, y reuerẽcial temor de no perder mas la gracia de su querido Esposo, y deseosa de acogerse al alvergue, y aprisco seguro de toda caida, a donde ya este Señor ha recogido a las ouejas que le siguieron hasta el fin, a las quales està apacentando con la llenura de su diuino amor, que es lo que ella aqui llama medio dia, comparando al gozo de la bienauẽturança, y el cumplimiento que alli ay de todo bien, con el Sol de medio dia, que es quando tiene toda la fuerça de su calor, y luz, y quando sus rayos hazen mayores efectos, calentando con su fuerça todo lo que les està patente. Pues no pidiendo esta dichosa alma, sino con su acostumbrado modo de pedir, que es, siempre temiendo, y conociendo su flaqueza, y miseria natural, dize: muestrame amado mio a do apacientas, y a donde descansas al medio dia; como si dixera: O Señor, sacame ya desta vida, llena de miedos, y temores de perderte: veame yo ya entre aquel numero de tus queridas ouejas, y en aquel diuino aprisco, a donde, ni aurà lobo que me inquiete, ni mi flaqueza podra derribarme: estè yo ya segura de no ofenderte Señor. Mas por su gran humildad no dize todo lo que desea, sino solo suplica a su Señor la muestre a donde descansa al medio dia: porque ya ella tiene barruntos de qual es aquel lugar santo, y tiene noticia bastante para desearle con todas las fuer

ças de su espiritu. Pues con ellas, y llena de ansias de verse fuera de tantos peligros, y con vn impetuoso afecto de que su Esposo la ate con aquella dulcissima y fuerte cadena de su fuerte amor, y como digo, por no perder su acostumbrado modo de pedir, no dize mas de muestrame Señor, y amado de mi alma el lugar a donde descãsas al medio dia. Mas sabe ella bien, que con solo mostrarsele, es tal aquella primera vista, y tan infinito, y admirable aquel bien, y aquel fuego amoroso tan actiuo, que al punto que llega vn alma a su presencia, se la arrebata por vna eternidad. Pues por esto no dize mas, de que se le muestre este lugar, q̃ en viendole ya ella sabe, como dezimos, que allà no ha de llegar mal ninguno: porque de verdad es altissima la morada adonde este Señor habita, y ningun genero de trabajo, ni açote se le auicinarà. Y aunque esta alma podia conocer que es muy presto, y muy poco lo q̃ ha padecido para pedir ya esta entrada en la bienauenturança, la misma humildad, y baxa estima que de si tiene, la haze desear salir desta vida, por lo que teme no boluer a caer; y assi dize: muestrame amado de mi alma, a do apacientas, y a donde descansas al medio dia. Siente aqui esta alma vna soledad, y desamparo tan grande, y muestrala el Señor con tan clara luz quan debiles son sus fueaças, las dificultades que ay en este camino, la estrechura del, y como aunque toda la vida aya trabajado, y vencido, si hasta el fin no lo continua, no le serà de prouecho todo su cuidado, ni podrà ser coronada de aquella eterna, y glorioſa corona, que ella desea, y hallãdose cercada de peligros con alargarse la vida, y escondiendole el Señor la cõfiança que otras vezes la traìa alentada, aunque tan poco aqui la falta, quanto a la sustancia temerosa; pues de su flaqueza, como ya hemos dicho, y deseosa de verse puesta en saluo, a donde no ofenda mas a su hazedor, dize: *Indica mihi, &c.* Porque estima en mucho mas sin comparacion ninguna no ofenderle, q̃ quantos aumentos de gracia, y gloria se la puedan dar, con verse en vida ocasionada a hazerle vna pequeña ofensa. Y aunque los exemplos de los justos, y amigos del Esposo, conoce que son muy grãdes, con todo vè que para su flaqueza de ella, no son bastantes para que no caiga; y assi dize; que se le muestre el lugar que queda dicho, para que ya no ande mas vagueando tras el ganado de sus compañeros. Los motiuos dichos, y otros muchos causaron en esta alma las ansias q̃ quedan dichas, de verse ya fuera deste destierro, y valle peligroso, si ya no es su principal deseo el verse hecha vna cosa con el mismo que encendio su coraçon; el qual no puede quietarse hasta hallar assiento en la misma esfera de donde salio la centella que abrasa esta alma: que pues tiene, segun parece por imperfecto modo el andarse tras los compañeros, ò el ganado dellos. Claro està que desea subir mas alto; y assi dize: *Indica mihi, &c.* Todas estas ansias le nacen a esta alma de la baxa estima que tiene de si, como ibamos diziendo, y q̃ por esto desea verse imposibilitada de caer en las culpas passadas, que es el miedo que tiene de si muy grande, y como el conocerse es el fundamento para mas caminar, no quiere que se le oluide, ni se aparte de sus ojos el lugar de donde la sacò este Señor suyo, antes ha visto que para negociar bien, ha de presentar primero su baxeza, y hazer memoria de los bienes recibidos; para que viendo el Señor lo q̃ le ha costado el llegarla a si, no se pierdan sus beneficios, sino que se los haga mayores, transformandola de vna claridad en otra. Quien sean estos ganados tras quien dize la Esposa que ya no quiere andar, me parece a mi, no sè si me engaño, que son las vidas, y obras de los Santos, a los quales llama compañeros de su Esposo; pues por tales los escogio para la conuersion de las almas; pues baxò del cielo a la tierra para remediarlas, y redimirlas; y llamò, y eligiò a los Apostoles, para que cogiessen los frutos que el sembrò, y regò con sus meritos, y sangre.

2. ad Timoth 2. n. 5.

2. ad Cor. 3. n. 18.

gre. Pues estos ganados, y frutos son las obras destos Santos; las quales a los principios se le auian dado para que los imitasse, y sacasse con su exemplo su aprouechamiento. Mas ya pide que la passen a otra leccion mas alta, y que como deziamos al principio, se encienda este gran fuego, para que ella sea consumida con la fuerça del, que es lo que llama medio dia, para que ya no passo a passo le siga por los passos del ganado de sus compañeros, sino que la ponga a los rayos de su diuina luz, para que assi como los del Sol son bastantes con su calor, y eficacia para criar minas de oro en el cẽtro de la tierra, y pues este Señor es el q̃ le criò, y de infinito poder, la traspassasse y transformasse en si de manera, que ya uo se halle en ella cosa, ni señal de tierra, sino que sea vna mina riquissima de encendida caridad, y amor. Porque aun que en la primera palabra parece que no pide mas de que se le muestre el lugar a donde sestea el Esposo, sabe ella que habla con quien la entiende; y assi dize luego, para que no ande mas perdida tras los ganados de tus cõpañeros. Ya creo he dicho, y sino lo digo aora, que vna de las cosas que pedia esta santa alma, era el verse ya en el cielo, no por possecer otra cosa mas de aquella bienauenturança, y bienauenturada vista de su diuino Señor. Son estas vnas ansias, y deseos grandes; para los quales es menester todo el animo que dize la santa Madre Teresa de Iesus. Ella las dio bien a entender, y quanta necessidad tiene el alma de socorro particular, para que con ellas no se acabe la vida del cuerpo. Tambiẽ podemos pensar, que como esta dichosa alma estaua antes pensando en su baxeza, y en lo que debia a su Esposo, mirãdo de donde le auia sacado, y el coste q̃ para su redencion hizo, y como por ella se puso en la Cruz, a donde ofrecio en su rescate su vida santissima. Y mostrãdole todo esto este Señor con vna representacion viua, ella como fuera de si, y herida con la admiracion de tan gran bondad, dize: *Indica mihi quem diligit anima mea, &c.* Que bien a la letra se nos dize esto, en auer escogido para descanso suyo estar al medio dia, puesto en vna Cruz por ella. Y assi pide se le muestre este lugar, para que con tan gran tesoro descanse ella; pues tiene de su parte esta muerte, y Cruz, si ya con el aussi de verà su Esposo en ella, pide que le muestren el lugar a do està para morir ella en Cruz, no contentandose con caminar tras las pissadas de los Santos, sino por el camino real de su santissimo Esposo. Y aunque destos deseos de padecer, diximos en otra parte, no sè si me engaño, que algunos de los lugares destos Cantares, parece tienen vn sentido, aunque en mas alto grado vnos que otros; porq̃ el camino de las virtudes es muy profundo. Y assi aunque vna alma comience en sus principios a ser humilde, faltanle muchos passos que andar para llegar à ser perfectamente humilde. Y assi serà en las demas; pues lo mismo es en estos deseos de padecer, y los demas, q̃ aunque son vnos, seran mas calificados vnos que otros. Y assi lo eran aqui los de padecer, si ya tambien no era lo que pedia esta santa alma, que se le mostrasse el Señor en su mismo centro della; lo qual se dize ser morada suya: y viendo ella que no sabia, ni se le descubria, si ya la tenia por descanso, y huerto de sus deleites, aunque no sin confiança, ò por mejor dezir, confiada de que lo era, le suplica le muestre este lugar deleytoso para su Esposo, y para ella ventura dichosissima, y quiza dize que son compañeros deste Señor los afectos, y deseos, que produce en su alma su diuina presencia; la qual viene acompañada destos bienes, y otros muy mayores, y de obras q̃ ya ella haze, mas mouida del objeto presente, que con sus fuerças; a las quales obras llama ganados, que son las haziẽdas que se han grangeado con los auxilios deste Señor, a quien suplica se le muestre ya del todo en el centro que deziamos; mas suplica se le haga esta merced entre confiança, y dudas; y assi la saca dellas su amado Esposo en las palabras

bras siguientes, mostrando se enternecido de verla dudosa de si le tiene en este centro suyo, y si le agrada; pues para asegurarla dize.

Si ignoras te, ò pulcherrima inter mulieres, egrede, e & abi post vestigia gregum, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

DEnos este Padre, y Señor, luz, y espiritu de verdad, para que en algo podamos acompañar, y parecer a esta alma santa, que tan llena estaua de misericordias, y tan propicio tenia al Señor de ellas. Ya parece se tardaua en hablarla conforme al gran amor que la tiene; porque al parecer, segun lo que la dize, casi nos ocasiona a que se piense que ha estado violentado en no la responder hasta aora; porque aunque la ha fauorecido, y hecho mercedes, no la ha dicho nada, q̃ ella ha sido la que hasta aora ha hablado, y mostrado su pena, y ansias, que entre muy glorioſos sentimientos se mezclan vnas penas delgadissimas, y alli sue le entretexer el amor, dolores tierniſsimos, y tan sabroſos, que aunque la vida sea de mil años, no pedirà la que los padece la sanen dellos, sino que crezcan, y muera a manos de tales penas. Tal anda ua esta alma, y tan encendida en amor, que con sus ansias hizose inclinarse à mirarla, y concederla lo que le pedia el que es poder infinito; el qual, como digo, à nuestro modo de entender, parecia no poder ya sufrir detenerse mas en no responder a esta su querida Esposa, que tan llena de ansias le suplicaua le mostrasse el lugar a donde estaua, y tenia el asiento en las siestas de los medios dias. Y parece que esto le preguntaua por cogerle de espacio, que crecia mas la encendida sed de gozarle, en quanto mas se le comunicaua Que como este bien no es como los del mundo, ni cansa, ni puede apagarse la sed cõ beuer; que a cada beuida destas esclarecidas aguas se auiuan los deseos, y se abren los caminos de las noticias; y assi se aumenta el fuego del coraçon, que para mas encenderle, creo yo se las da al alma el maestro desta ciẽcia. Pues digo que me parece, andaua deseosa de hallarle à solas, y de espacio: porq̃ hasta aqui debian ser menos largos los ratos que gozaua deste bien, ò porque el Señor se le iba de entre las manos, como dizẽ, al mejor tiempo, ò porque ella se diuertia en otros exercicios mas baxos, ò las criaturas la embaraçauan. O valame Dios, y que de sobresaltos debe de auer en este estado en que esta alma estaua, y que de miedos de si se le ha de ir ya este su amado Señor: y como a su parecer cree que le tiene en el centro mas secreto, y esta noticia que desde alli la da, se la hazen crecer los sentimientos q̃ la enviſten, tan llenos de consuelo, quiere assegurarse, y por esto ha instado al Señor, la diga a donde tiene, y passa las siestas por assegurarse, y gozar de aquel biẽ sin dudas de que suele andar afligida, pareciendola si es antojo suyo lo que siente, ò algun engaño de sus enemigos, que no es esta de las menores cruzes en que la pone su Señor, y quiza despues de auerla apretado mucho, compadecido de verla tan atribulada, como deziamos, la quiere ya despenar, dandola quien la muestre, y declare las mercedes que la ha hecho, que con su humildad dudaua si lo eran; y assi la dize: sino te conoces, ò la mas hermosa de las mugeres, sal, y vete en pos de las pissadas del ganado, y apacienta tus cabritos junto a las cauañas de los pastores; como si dixera: si te parece que son tales las mercedes que te hago, y tan grandes, que no puedes creer que son mias, mirando tu indignidad; y como no me las has merecido, y desto te haze dudar de que yo te fauorezca tãto, sal, y vete mirando los aumentos que ay en ti despues que te las hago, y no perdiendo de vista estas ganancias, que son los ganados; apacienta, y da descanso a tus deseos, dando quẽta dellos a los que yo he puesto en mi Iglesia, para guias, y

maes-

maestros de las almas. Como quien dize: ellos te diran el valor destas piedras preciosas que yo te he dado: y te mostraran como has de executar essos deseos, que son los cabritos que se han de apacentar con el exercicio de las virtudes, y de la mortificacion. Parece me a mi es este vno de los lugares en que mas nos muestra el Señor el gran amor que nos tiene; y algo se entiende en aquella manera de exclamacion, con que la llama la mas hermosa de las mugeres. Y tambien se vè la reuerencia, y respecto con que esta alma hablaua siempre a este Señor, que es lo que la hizo merecer que la enseñasse su Esposo este camino tan cierto, y verdadero de seguirse por los que puso en su Iglesia para maestros, y guias de las almas, que es vn atajo descansadissimo para llegar presto a la perfeccion. Y aunque las almas ayan llegado a muy alto estado, no las daria por seguras, sino van arrimadas a esta vara, que aunque a nuestra carne, y amor proprio parezca de hierro, si la miramos con estima, y procuramos asirnos a ella, alli hallaremos el descanso, y consuelo, que en el mismo rigor ingiere el Señor vnas diuinas dulçuras, que las gustaràn las almas que la escogieren por arrimo, y luz de su camino. Y no solo estaran estos bienes en las guias, y maestros que se hallaren muy a satisfacion nuestra, sino en los que nos parecieren de proceder mas riguroso, y estraño a nuestro gusto. Aqui se apacentaràn nuestros deseos, si son verdaderos, que sino lo son, esta serà la prueua. De muchas personas he oido que a las primeras que las hazen luego los dexan, y dizen, que no las entiende aquel Padre, y que por esto quieren buscar otro. Y temo yo que es no querer ir por donde las llenan, ni rendir su gusto, que està lleno de interesillos de vanidad, y estima de que sabẽ ellas mas. O que de engaños he visto, y quantos bienes pierden por no sufrir esta dificultad que sienten; porque no es como les parece muchas vezes; por ser prueuas, q̃ como prudentes hazen para apurar la virtud de aquellas almas que los escogẽ por Padres, y ven que han menester mortificarlas, y al mejor tiempo, y quiça al punto que el Señor quiere enriquecerlas le bueluen las espaldas, por no sufrirse vn poquito: y si es como ellas imaginan, que la persona no es tan consumada en todo como quisieran, si con todo esso le obedecen en todo por este Señor, como no las mande cosas contrarias a su ley, y consejos, no se pueden imaginar las mercedes que haze por esta sujecion, que abraçan en su nombre. El sale por fiador, y toma el magisterio por su quenta, y enseña en aquella sugecion vna ciencia tan profunda, que no ay vientos que la puedan contrastar; porque se arraigan en las tales almas las virtudes muy a lo seguro, y de verdad pueden dezir: mi vida està escondida en Christo; porque a el solo miran, y del todo se renunciarõ, dexãdo del todo su juizio, y gusto en las manos del Señor, a dõde no se verà mal cobro desta tal renunciacion; pues assi parece manda que esta alma haga lo que dezimos, que ciega, y sin buscar su contento la embia el Esposo a los pastores para que la guien, y encaminen, siendo inferiores a el en infinita distancia. Y pudiendo por si enseñarla, y perficionarla en todo, no quiere darle el agua clarissima de su gracia, sino por caño de barro, que como nos la dè este Señor, no ay para que reparar en q̃ sea de oro, ò de otro metal qualquiera, ni se ennoblecerà mas por esto, ni serà de menos valor: humillemonos, no sea q̃ hasta en esto halle ceuo nuestra vanidad: no lo permita este Señor el qual no embiaua à esta su Esposa a otros pastores, por no quererla mucho sino por las razones dichas, y por el grã de amor q̃ la tenia, como ya dezia, q̃ se podia conocer por aquella exclamaciõ con q̃ la llama: ò la mas hermosa de las mugeres. Y podiamos admirarnos mas, y llamarla dichosissima; pues aquel Señor, cuya sabiduria es infinita, y a quien le son patẽtes, y descubiertos los mas escõdidos rincones de nuestra alma, dize a

Ad Col. 3. n. 3.

esta su querida: ò la mas hermosa. O que ventura tan rica, y abundosa de todo bien, es parecer hermosa a los ojos deste Señor. Si nos lo dixesse, si nos mostrasse el camino por donde llegò a esta buenaventura! Que no ay otra sino agradar a este Señor suyo, y nuestro; a este hermano, y amigo tan tierno: que aquella de cuyo moreno se admirauan los ciudadanos del cielo, y a su Rey, y Criador està tan prendado della, que la parece la mas hermosa de las mugeres; y como si dixera: es posible que siendo tan estremada tu hermosura, la ignoras tu; pues sal de essa baxeza con que te miras siempre, y vè a buscar a los pastores, que ellos te diran lo que he puesto en ti para hermosear essa tu baxeza, y ellos se admiraran de las obras que en ti he hecho. Tambien saca de aqui este Señor bienes, y muy grandes, para que estos pastores, criaturas suyas, y ouejas de su rebaño, le alaben, y conozcan, mirando sus obras, y misericordias, auiendo puesto tantas en esta su Esposa, sin medio de otros maestros, mas que su diuino poder, y que con esta luz conozcan, que la medra de las almas no la han de atribuir a sus traças, y doctrina, sino a la gracia deste Señor. Aunque otras vezes parece detiene sus diuinas corrientes, hasta que vn alma llega a los pies del Confessor; sea como fuere: este Esposo diuino es el inmediato maestro; y assi vnas vezes las encamina por si solo; otras por el medio que dexamos dicho. La dicha està en ser de las ouejas escogidas, y el camino de lleuarnos à si, escojale el; que ya nos tiene dicho que Christo Señor nuestro es el camino, y la puerta para entrar. Y tambien nos dize, que ay muchas moradas en la casa de su Padre. Mas si seran estas las cauañas a donde dize a la Esposa que se acerque, y que aprenda destos pastores, ò les pregunte a donde tiene el sus siestas. Pues ella no se conoce, y ya es compañera suya. Que sin duda en llegando vn alma a tan alto estado de comunicacion con este Señor, la dà entrada, y la haze en alguna manera compañera de aquella santa congregacion de los bienauenturados del cielo, a donde muy de ordinario habita, y quiça es aqui quando se le haze esta misericordia, que ya viua con estos pastores diuinos, que tambien supieron guardar sus ganados, que son sus potencias, y sentidos; y como buenos maestros se los da el Esposo, ya como por dechados, para que de sus vidas aprenda como ha de ordenar la suya; y para que viuiendo en tal compañia, ya pueda dezir que su vida, y conuersacion es en los cielos, a donde toman recreo sus deseos, que son los cabritos; y alli viue ya sustentada con los pastos del cielo, a lo menos da la licencia el Señor para q̃ ponga allà su morada, y que le pueda gozar, sino siempre algunos ratos en aquella siesta, y medio dia perfecto, como en esta vida se puede. Porque aunque es cosa muy dificultosa juntar mortalidad con bienauenturança, a este Señor nada le es imposible; y por lo menos sino da esta bienauenturança en el todo, dala en parte; mas no es a muchas almas, sino à esta, que el mismo nos dize, es la mas hermosa de todas las mugeres. Esto de dezir que es la mas hermosa, nos podria dar pena, sino se tuuiesse larga experiencia de que trata este Señor con muchas almas, como si sola cada vna fuesse la vnica, y el querido Benjamin. Y como los merecimientos deben de ser diferentes; pues lo es la gloria, que se da en el cielo a las que allà van: assi acà por aquello en que se auentajan debe de ser esta singular hermosura; pues cada vna es la mas hermosa en aquel particular que se auentajò, como quiera que sea su dicha, y buena suerte, es preciosissima; pues alcançò esta gracia en los ojos amorosos del Esposo; el qual la publica, y alaba por la mas hermosa de todas. Tambien nos da aqui à entender, segun parece, el Esposo las diferencias de los tiẽpos con q̃ obra en

Ioan. 14. n 6.
Ioan. 10. n. 9.
Ioan. 14. n. 2.

Ad Philp. 3. n. 10.

en sus escogidos, vnas por si mismo, y otras por sus ministerios, como ya comiença a dezir, para que con esto no queramos atarle las manos, ni pẽsemos que ha de auer otro arrimo tan infalible como el de su prouidencia. Y assi vnas vezes reserua para su solo gouierno estos crecimientos, y como digo, otras las dexa en las manos de los Padres espirituales, que es el camino mas llano, y ordinario, y mas seguro de todos. Mas aun que sea este Señor el Maestro, no es bien que con esto se contente ninguna alma, que con fidelidad desea caminar; por que puede engañarse muchas vezes sin guia, y con ella jamas lo serà: como el maestro no enseñe cosa fuera de la ley de Dios; que esto luego se verà, y lo mostrarà su Magestad, pues ha escrito su ley en los coraçones de los que le buscã, y quãdo faltara la escrita en estas almas, se hallàra la ley viua; pues en ellas mora el mismo legislador, y si ellas no dexan engañarse, el las alumbrarà, para que vean esta escritura diuina, que el Santo Rey Dauid pedia tantas vezes
Psal. 118. al Señor se la mostrasse por los caminos de sus mandamientos, y en sus justificaciones. O Señor, y quan leuantados son los misterios deste verso! y aunque yo no tengo luz para entenderlo, me ha consolado mucho lo poco que se ha seruido este Señor de mostrarme: sea para siempre alabado. No se contentò el Esposo con dexar dudosas estas palabras, en razon de mostrar a su Esposa el amor que la tiene, y las misericordias que la ha hecho. Y aunque la ha embiado a sus ministros, para que se las digan, no puede sufrir dexar de dezirle el mismo el valor de las joyas que le ha dado; y assi la dize luego.

***

Equitatui meo in curribus Pharaonis, assimilaui te amica mea.

COMO Quien dize: con mi poder infinito, que es esta caualleria, que aqui dize, te saquè de la velocidad con que caminauas en los carros de Pharaon, que son las passiones, y enemigos que te trahian al trote. Pues de en medio de todos essos peligros te saquè; y en virtud deste poder mio te assemejè a mi, y luego quedaste tal, que te puedo llamar amiga mia, como de verdad la llama, y lo es el alma que està en gracia, y no como quiera en gracia, sino semejante a esta caualleria del poder deste Señor: porque ya con el vence a los que eran hasta aqui vencedores della, de quien triunfauan en quantas ocasiones la ponian, y ella se ponia. Y assi riendose della, la dizen: *Vbi est Deus tuus?* Pues aora ya es fuerte, y tan astuta, y valerosa, que la compara este Señor, como deziamos, a su caualleria; y assi la llama amiga suya; mas no quiere que se la oluide que anduuo en los carros de Pharaon, y por esto la dize en los carros de Pharaon te hize semejante a mi caualleria, amiga mia, ò a mi caualleria en los carros de Pharaon, te hize semejante amiga mia. Que tiene que ver la fortaleza deste Rey con la de vna passion quando combate, y persigue vn alma? en la diferencia que ay de los blancos a do tiran estos dos enemigos, se verà; pues Pharaon solo pretendia, ò no podia seguir a los hijos de Israel; mas de en la vida exterior, que es finita, y todas las cosas que a ella pertenecen; mas vna passion que haze sino procurar que perdamos nuestro infinito bien, y toda nuestra biẽa uẽturãça, q̃es estar en amistad de nuestro Dios, y Señor, y si esta nos falta, q̃ cosa puede auer q̃ sea de estima? Todo es baxeza, y mortalidad, y vna mistura de miserias: q̃ por esto entiendo yo aquel nu-

mero de carros, que para ser a proposito para el intento de los que procuran nuestro mal, requieren tantas cosas: ellos hã de estar bien adereçados, buenos los animales que los tiren; y buenas las ruedas, que nos hagan ir sin detenimiẽto a nuestra perdicion, que es lo que pretenden nuestros enemigos, que es el mas propio Pharaon, y el que nos adorna estos carros de manera que con la ignorancia, y miseria, nos haze que nos parezcan lindos, y adornados de todo lo que puede ser de gusto, para que se cebe nuestra vanidad con todos los demas peligros a q̃ el ve que nos lleua nuestra mala inclinacion; pues en medio de la carrera furiosa destos carros, alli suele poner este Señor los ojos en vn alma; y como lleuò por vn cauello al Profeta; assi a esta que escoge para amarla con amor de Esposo, y amigo, la saca de en medio de los peligros, con vn pensamiento eficaz, produzido de su poder infinito, con que la retira de todo. Y porque debia de ser esta alma la dichosissima con quien auia mostrado este Señor las finezas desta su diuina, y hermosissima caualleria, no quiere que se la oluide a ella las misericordias que del ha recibido. Y assi porque no las ignore, se las trae a la memoria, no solo mostrandola el amor que la tiene, y la hermosura que en ella ha puesto, sino que quiere que atienda al lugar de donde la sacò; mas es con demonstraciones tan tiernas, que en medio destas memorias, que en ella despierta; la llama amiga suya, como passando muy a la ligera por la baxeza de la Esposa; que suele ser esto vna vista muy sencilla, que sirue de que se derrita vn alma viendose tan rica, y querida del mismo a quien ofendio. O que baños de gozosas lagrimas la dan aqui, que aunque siempre duele la ofensa hecha; engrandecese en el coraçon tanto la bondad deste Señor, que las culpas passadas le son motiuo de amor para esta su Esposa, por auerselas sufrido, y esperado; y en vez de duros castigos, se halla rica de seguras prendas del infinito amor con que la llama amiga mia, a quien dize hizo semejante a su caualleria. Esta caualleria del Esposo quan hermosa sea, quan rica, y lucida, lo saben estas tales almas; mas a quien se les descubre el poder, y fortaleza del Esposo hermoseado con los demas atributos de su diuinidad; los quales pertenecen, ò son tambien de la essencia deste Señor, cuyo amor obra todas estas marauillas en sus escogidos: y esta lucidissima caualleria se digna por su bondad de embestir vn alma de manera que la haze semejante à ſi, assentando su Reyno en ella; y este Reyno es el mismo Rey; el qual solia ser Dios de las vengaças, y aora ya se entrega en perfecta paz a esta alma, y se le comunica tan dadiuoso, y liberal, que se da a si mismo con todos sus bienes, y atrayendo à si los coraçones que assi dispone, con cadenas de amor los vne tan estrechamente que no ay amigos tan finos, y puntuales como los dos; por que ya el la hizo semejante con la comunicacion que con ella trata; y a nuestro modo de dezir, assienta vn trato tan igual que ya no la quiere llamar a esta alma, sino amiga mia, y quiça se nos da aqui à entender el Misterio del Santissimo Sacramento, a donde passa lo mismo que vamos diziendo, que juntos, y sentados en su modo a vna mesa los Angeles, y ella la haze semejante a ellos cõ este sustento; y en ellos, y sobre ellos, ya se sabe q̃ anda, y està este Señor, sino es q̃ la caualleria sea tãbien las especies de pã, y vino, en cuyos accidentes se dissimula este Señor, para conseguir mejor sus deseos de assemejarsenos a si, y hazer tan estrecho el dulcissimo laço de su amistad, q̃ aun el cuerpo goza della. O q̃ glorioſa debe de ser la hora en q̃ se manifiesta este biẽ a esta dichosa alma, quãdo la dize el Esposo: *assimilaui te.* Quã rica es esta semejãça: ò Señor! y q̃ cortas son todas las capacidades de todas vuestras criaturas para dezir esto, aunq̃ entrẽ los mismos Serafines; los quales piẽso yo, se admirã destas marauillas, y q̃ya respetã a esta

esta alma, como a Reyna, y Señora, en quanto es Esposa tan enriquecida de su Rey; y que poco se desvanece ella aqui, de quantas cortesias la hazen estos espiritus Angelicos; porque vè bien son todos dones dados de gracia, y muy de valde; y assi no la turban las alabanças, ni la entristecen los vituperios, si tiene quien se los haga, y diga: porque la causa de lo primero no la toca, y las que ha dado para lo segundo, conoce que son muchas. La semejança que dezia de las especies de pan, y vino, me parece a mi, se puede atribuir a los frutos grandes, y granados que ay en Christo nuestro Señor, y a esos la quiere hazer semejante, y al vino, que tambien se hizo de muchas vbas. Y assi la semejança desta alma se ha de hazer de muchos dones, que la da el Esposo; a la qual ha purificado de manera, que ya no ha quedado en ella figura de pecado, sino blanca, y pura, y tan limpia que està hecha, como creo deziamos en otra parte, vn Dios por participacion. O quanta verdad es esta, y como passa esto en el alma que comulga, no solo en gracia, sino tambien destas que son escogidas para esta comunicacion de amistad tierna, en quien no halla el Señor, como suelen dezir, tropieço ninguno, sino que a vela tẽdida se lẽ entregan todas, sin reseruar para si, ni vn minimo gusto, quanto las llena el Señor de los suyos; y no solo se los da; mas quiere que los vea, y conozca, y que alli entienda, que con ser criatura hecha de nada, la quiere con vn amor infinito, y tan tiernamente, que la descubre sus secretos, y misterios muy ocultos: Y alli andã vnas correspondencias tan llenas de abundancia de pacificos bienes, y de riquezas verdaderas, que ni se pueden dezir, ni a mi es licito; pues no las merezco. Que aunque es ordinario el comulgar, no lo es el gozar destas verdaderas luzes, las almas que las saben las digan, que yo con adorarlas me contento, digo las misericordias deste liberal amigo, y Señor, que es el que ya està tan pagado desta su Esposa, que la alaba, como hemos visto, y como veremos en el verso que dize.

Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum tuum sicut monilia.

SOn tus mexillas como las de la tortolilla, y tu cuello como el collar de oro. Parece se està el Esposo remirando, como dizen, en esta alma, como en espejo a donde se vè à si mismo, y en ella vè aquellos diuinos resplandores de su diuino ser, con que ella queda tan esclarecida. Y obrando en ella admirables, y nunca vistos primores, haze lo que el pintor, que quando va perficionando vna muy estremada pintura, a cada punto que le da de realce, dize entre si muchas palabras de contento, de que le va saliendo tan a su gusto la pintura. Assi parece està obrando este Señor en el alma vnos diuinissimos primores, y sacalos a luz quando los pronuncia con su palabra. Y passa assi realmente, que muchas vezes no se han conocido sus dones, hasta que con aquella su secreta, y dulcissima voz obra en toda el alma lo q̃ dize: Porque sus palabras son obras, al fin palabras de vida. Bien lo saben dezir las almas que lo gustan. Esta aora no hazia mas que oir, y recibir misericordias, dexando al Señor obrar, y casi no hazer mas que la cera en quien se imprime el sello quando està bien blanda; como creo lo està esta Esposa. Que si passamos mas adelante hallaremos que no solo confiessa que està blanda, sino derretida de amor. Y no ay porque marauillarnos de que lo està, sino de que viua con tantos toques, y heridas, como la està dando, y le darà perpetuamente este su enamorado Esposo. Mas no son heridas mortales, sino de vida eterna, aunque tambiẽ suelen acabar esta vida mortal. Pues como digo, remirandose en el alma, no parece se harta este soberano Rey de alabarla, y dezirla ya muy sin recato, quan hermosa le parece, buscando nueuas ternuras, y len-

guaje para mostrarla el gran amor que la tiene, y el contento que le da mirarla; y assi de nueuo la dize aora: son tus mexillas como las de la tortolilla, y tu cuello como el collar de oro. No se piense que este Esposo santissimo es precipitado, ni que dize al alma dulçuras antes de tiempo; porque su sabiduria es sin principio ab eterno, y sin fin, y de altissima dignidad; y son sus obras pessadas cõ el pesso infalible de su secreto saber. Y assi sabe muy bien que ya puede alabar a esta alma, sin que se le desvanezca la cabeça, como suelen dezir; antes cada fauor la haze assentar mas llano el pie en la baxeza de su nada, y la parece la cargan vn nueuo peso mayor que vn mũdo entero, y de infinito valor, que con el la hazen sumir en vnos profundissimos caminos de humildad, con que mas, y mas conoce lo que es, y la bondad, y riqueza de su Esposo, y Señor, a quien haze de si nueuas entregas, para que mas a su saluo la possea este Principe, que con tanta solicitud, y cuidado la quiere, y busca. Estos efectos, y otros mas leuantados causan las hablas del Señor a esta Esposa regalada suya, con las quales va descubriendo, y sacando a luz la obra que en ella va haziendo. He yo oido dezir, no sè si es verdad, que se hazen los vidrios con el soplo de su artifice, con el qual saca tan primas labores, y pieças de vidrio cristalino, y lindo. Pues assi passa aqui con esta alma, que con el soplo diuino de su amoroso Esposo se va perficionando esta dichosa alma sin trabajo suyo. A lo menos estos fauores no le cuestan mas de recibirlos con coraçon agradecido, y humilde, estando atenta a la voz de su Señor, y Criador, como buena oueja, y obediente a tan magnifico pastor. Y esto nos da el à entender en alabarla las mexillas, diziendo que son como los de tortola. No sabia yo que propriedad, y circunstancia tenia esta auecita, que el Señor fauorece tanto; pues compara a ella a su querida Esposa, como por encarecimiento; y mirandola con atencion, la halle en lo baxo de los lados de la cabeça, como si dixessemos en las mexillas, los oidos; cosa que no he visto en otra aue ninguna. En que parece muestra este Señor la gran atencion que tenia esta alma en escuchalle; pues en lo primero que topan los ojos quando miran vn rostro, es en las mexillas, y en ellas tiene la Esposa los oidos: como nos lo da a entender aqui el Espiritu Santo, para que aprendamos della, a que lo primero que demos a este Señor sean los oidos atentos a su diuina voz. Y assi es lo primero que en ella alaba, y esto se vè acà en las cosas del mundo; porque en teniendo vn pretendiente licencia para que le oya la persona que le ha de hazer merced, se tiene por dichoso, y le parece que ya puede prometerse que le ha de suceder muy bien su negocio. Pues assi aqui parece que nuestro diuino pretensor ansioso de que la perfeccion desta alma salga qual el amor que la tiene, le solicita, dize muy alegre estas alabanças del alma; començando por el fundamento mas necessario, ò por el primero conocimiento verdadero deste celestial edificio: Y encareciendo ya los principios, como començandose a deleytar en esta obra que tan excelente ha de hazer, alaba la particular hermosura de sus mexillas; en las quales halla este singular bien de los oidos atentos a su voz; por los quales le han de entrar las verdades al alma. Y aun osarè yo dezir, que sino los dexa cerrar saldrà perfectissima, y con estremo agradable a los ojos deste Señor suyo, y nuestro. No se puedẽ dezir los bienes que a esta alma le hã de venir, por ser tal su principio: por aqui llegarà al fin que desea; y no aya miedo que se pierda, sino cierra estos oidos, que es la primera joya que le descubre el Esposo de las muchas que la ha dado, aunque sin mostrarselas hasta aora. Importa la guardarla mucho, para que no la entren por aqui al alma las vozes de las Sirenas. Y pienso yo estaua ya muy diestra en aquella licion que Christo nuestro bien dio a sus Apostoles, diziendoles que fuessen prudentes como las serpien-

Math. 10. n. 16.

pientes; las quales cubren los oydos con sus colas, para que no las dañen los silvos, y palabras de los encantadores. O Señor mio; y que de misterios estan encubiertos en vuestras santissimas palabras; y como crecerà, y sabrà mucho el alma que las oyere. Esta creo debia de estar muy aprouechada en esta doctrina; pues la alaba el Esposo las mexillas, por tener en ellas esta preciosissima joya; la qual nos enseña, que guardemos, como lo haze la serpiente con las estremidades que andan por la tierra; como si dixessemos que con nuestras baxezas, y miserias auemos de cubrir las orejas, quando nuestros enemigos nos quieren echar alguna ponçoñosa vanidad en ellos, para que este ayre apestado no nos mate, y robe la vida del alma. Que en cierta manera es la humildad, a lo menos el señuelo para que venga a ella la verdadera vida, que es este Señor, que ya quiere que vea su Esposa lo mucho que la ama, y que todo el trabajo que ha puesto en serle fiel, no le saldra mal logrado, sino pagado con millares de misericordias. Bien creo que le aurà costado cuidado, y diligencia a esta alma la hermosura de que la alaba el Señor; assi por lo que dezimos, de tener los oidos tan descubiertos, y patentes, para que no se le passe sin entender, ni vna silaba de las que pronunciare este Señor para su bien, como para descubrir muy de lexos los daños, y guardar los oidos, para que no le toquen, cubriendolos, como dezia, con la memoria de su baxeza. Que esta voz basta, si se atiende a ella, para que huya de nosotros el espiritu de la soberuia; pues tenemos tantos desengaños para no desvanecernos de nada de lo bueno que el Señor tan de valde nos da. Pues como digo, no solo alaba el Señor a la Esposa sus mexillas por este secreto, que en las de la tortola auemos hallado, sino porq̃ como es simbolo de la castidad, se entiẽda que no le faltan a las mexillas de la Esposa la hermosura que suelen mostrar en ellas las almas castas, y limpias; que parecen muy bien las colores encẽdidas, quando nacen de ser vna virgen retirada, y tan casta, que a qualquiera habla de varon se turba, y colorea. A lo menos no le faltò esta circunstancia a nuestra Sereniſsima Señora Maestra de virgines, ni el Euangelista, ò por mejor dezir: el Espiritu Santo no quiso se quedasse en olvido esta señal, que dio nuestra Señora, quando dize que se turbò cõ las palabras que le dixo el Angel, que es dezir, que se puso colorada; porque estaua su perfectissima pureza guardada con todas las llaues que esta purissima virtud tiene. Y porque nuestro Señor queria mucho a esta alma, de quien hablamos, tampoco quiere que se ignore que tenia este don suyo, y que se le via en la compostura, y mesura de su rostro, y en lo demas que queda dicho; que todo es muy poco en comparacion de los profundos misterios que se descubren en las alabanças que va diziendo desta dichosa alma. Tambien podemos entẽder la alaba aqui de penitente, y mortificada; y quiza miraua sus mexillas llenas de lagrimas de dolor de sus pecados, que fueron la causa de que este Señor se le huuiesse ausentado: Que pienso yo no ay para su Magestad agua de Angeles tan olorosa como las lagrimas de vn alma, que amandole se duele de auerle ofendido. Que memoria de faltas passadas haze muchos bienes en el alma, que de verdad se ha dado a cuya es, de quien se le comunican todos. Tambien alaba el Esposo con sola esta palabra la penitencia, y mortificacion, como dezia: q̃ alma sin mortificacion no serà alabada del Esposo, por ser esta la salsa con que siempre se han de mezclar todos los exercicios espirituales, sin la qual no se puede llegar a la perfeccion. Y quando se dize penitencia, se entiende mortificacion verdadera; porque es vna continua disciplina en todo lo que es gusto, y amor propio, y en alçando la mano deste cuydado, saldrã al rostro las mãchas: Que no es la mortificacion hermosura que se puede disimular, ni la falta della tampoco; a lo menos presto se descubrirà,

rà, y luego se vè en el alma, a donde mora. Este bien es cifra de muy grãdes misterios, ò tesoro de toda la virtud, madre de la humildad, y guarda de la virginidad, puerta ciertissima para entrar en la oracion, y camino que a pocos passos hallaremos al Esposo ingerido en esta seguríssima senda, que aunque al principio parece estrecha, presto se nos buelue muy espaciosa y clara. O que señora de sí està el alma que la pierde el miedo, y le pierde a los gritos, que nos da nuestra sensualidad, y passiones, quando hazemos amistad con esta compañera amada de Christo nuestro bien, que en naciẽdo se abraçò con ella, sin dexarla hasta espirar en la Cruz. Mas adelante nos dira la Esposa quan amarga se nos haze, y aqui nos dize el Señor la hermosura que causa en las almas. Alli, si me acordare, dirè lo demas que aqui dexo, y baste aora lo dicho; pues mas adelante passan las alabanças, que dize de la hermosura desta alma, que como vimos, dize por encarecimiento, que es su cuello como el collar de oro. En que parece quiere que se vea quan sin limite la enriquece, y adorna de riquissimas joyas, que no lo es menos que los Esposos de la tierra; los quales de ordinario suelen dar a sus Esposas collares muy preciosos, conforme a la calidad, y grandeza de cada vno. Lo mismo aurà hecho este Señor; y si a la medida de su riqueza, y poder ha sido por mas que imaginemos, muy corto andarà nuestro discvrso. Con todo no dize que le tiene, sino comparala a el, como vemos; el qual para que sea tal, siempre es eslabonado de pieças que se engaçan y hazen vna manera de cadena. Pues assi nos dize, que es el cuello desta Esposa suya, que creo yo la tiene ya puesta en la diuina cadena de su amor; pues digo que assi como ningun sustento, ni socorro puede entrar en nuestro estomago para sustentar esta nuestra vida mortal, sino es por la garganta, y cuello; assi ninguna luz, ni otros bienes pueden entrar en el alma, sino es que estè adornada con la Fè, y esta en quanto mas viua, y arraigada, mas hermosa estarà el alma, mas cõfiada, y dexada en la prouidencia deste Señor, que sabe bien los quilates, y valor deste collar de oro a que la compara. No debe de ser, ni lo es sin duda la Fè desta dichosa alma, como la que tienen muchos que los parece se pueden alabar mucho de que la tienen, cõ solo dezir que creẽ en este Señor, y que viuẽ debaxo del amparo de la Iglesia: al fin vna Fè muerta, y confessada por la boca con casi vn continuo olvido de su Magestad, y ojala no fuesse perpetuo. Pues no es esta la Fè de la santa Esposa, sino rica, y poderosissima, para mudar montes de vna parte a otra, y tan firme, que nadie podrà desquiciarla deste seguro fundamento; mas tan rendida a la verdad, que sirue de aposentador, ò hacha clarissima para conocer el que es suma verdad, a quien solo rinde su ceruiz, sugetando el alma en quien mora, de manera que esquadrones de enemigos no la mouerán, ni sacaran de la casa, y palacios deste Señor, permaneciendo en ella para siempre. Y assi como el oro es el metal mas perpetuo, y precioso; assi esta virtud es la primera, y sobre la que vienen todas las demas, como esmaltes, y piedras preciosas. Pues quando esta diuina virtud es viua, y verdadera, quien podra dezir lo que obra en vn alma, que generosa la hazè, y que rendida, y obediente al Señor! que poco duda en arrojarse a no querer mas de lo que el quiere, y ordena; porque sabe cierto que no ay otro bien mayor que obedecerle, amarle, y rendirse a tener por infalibles las verdades, que por esta virtud se imprimen en el alma; la qual si, como dezimos, està firme, y arraigado en ella este bien, y luz diuina, son infinitos los que por aqui le vienen; que poco la turban los acaecimientos que en el mundo suelen alborotar; porque tiene creido que todo lo ordena el Señor para mayor bien nuestro: las necessidades no la afligen; porque sabe que sirue à vn Amo, cuya prouidencia no se olvida de los pollicos de los cuervos, no la fatigan las persecuciones, y trabajos;

los; porque tiene creydo que se los endulçò Christo, y los realçò tanto passando por ellos, que sufriendolos sabe que la prometen vna eternidad que se sigue a la paciencia; y antes que se acaben la sacarà dellos el mismo Señor con muchas ganancias de presente. Es esta virtud tan generosa, y rica, que solo pensar en ella, y en sus frutos, llena dellos al alma, y la haze capaz de extraordinarios crecimientos; y en esta vida llega a las almas à termino, que casi con euidencias claras gozan de la posseśsiõ de muchas cosas, que parece ya no ay mas que desear. Y ella gusta de perderse de vista, para q̃ la nuestra se adelgace. Yo he conocido almas que muchas vezes experimentan los bienes desta verdad, que han adquirido con el exercicio de la Fè. Seria nũca acabar tratar desta virtud, y cosa indecente hazerlo yo, aunque he deseado huuiesse alguna persona docta, y espiritual, que escriuiesse sobre ella, que aunque he visto algunos escritos, todo es cortedad; y pienso que para las almas que tratan de espiritu les importara arto abrirles camino para que se exercitaran en este. Y quiça por aqui se menoscabarà esta prudencia, ciega, y ignorante del mundo, que toda la vida se les va en sus traças, y de las deste Señor no se acuerdan, ni quierẽ fiarse dellas, ni creer ha de cumplir lo que nos tiene prometido, dexando lo eterno por lo temporal, como ciegos que no ven, ni buscan esta diuina luz que nos muestra el camino, y los peligros que en el ay, y los fines tan diferentes, aunque eternos, vno de gloria, y otro de penas. Esta alma no era destos; estaua muy ilustrada desta esclarecida virtud, sustancia con que engordan las almas cuidadosas. Y como digeria las verdades que esta virtud enseña. Està rendida al yugo de la misma ley, q̃ la ha enseñado, en que cada dia se amaestra mas, y mas. Pues por esto la compara el Esposo al collar de oro, no solo porque està rica, y adornada con està joya, sino porque assi como el collar se do meña, y rebuelue a la garganta; assi el cuello desta alma està sugeto al yugo, cõmo deziamos, sin replicar, ni hazer mas que rendirle a que le aten a el, cerrando los ojos de nuestro ciego mirar, y sin escudriñar, ni discurrir en lo que nos dize. La Fè cree todo lo que nos enseña, dexando todo el juizio de nuestro corto entendimiento, reuerenciando la Magestad, y sabiduria del que obrò lo que por esta virtud se nos enseña. Y assi como quando vn Padre que quiere mucho vna hija que tiene, que la vè ir creciendo, alegrandose de mirarla, y complaciendose dentro de si, discurriendo por las gracias que en ella vè, quando llega a tratar de sus buenas partes, dizelas, como saboreandose de tener tal hija Pues assi es este verdadero Padre, y Esposo amoroso, va como deziamos antes desto, perficionandola, y alabando a esta su querida alma: ya la compara a la tortola, ya aora al collar de oro, encerrando en cada vna destas alabanças vna infinidad de misterios, como quien sabe escõder muchos en vna cifra muy corta; y assi lo es este collar, y tanto que todo el haze vna como O, sola, con que se cerca, y adorna este cuello tan agradable a los diuinos ojos del Esposo, que como es el Señor de los bienes que da, sabe el valor dellos: y assi solo el podra darnoslos à entender, y estilo para que se diga alguna pequeña parte, todo ha de ser de gracia; y lo q̃ mas nos importa es creer su doctrina santissima, que es la que como con el dedo nos muestra, y enseña esta esta admirable virtud de la Fè, y la que de ninguna manera auia de andar sola, y si lo està, no sera viua. Pareceme a mi que el alma que la tuuiere muy clara serà muy auẽtajada, y amada deste Señor: porque si acà nos obliga que se fien de la palabra que damos, y de que se dexen cõ satisfacion en nuestras manos, como dizen; y esta es vna manera de encadenarnos con quien assi se fia de vna persona, y cree que auemos de hazer lo que la prometimos; si esto como digo nos obliga, como no se obligarà quien nos ama con amor infinito? Como faltarà

tarà a la palabra que nos tiene dada por tantos modos? Pues si nos fiamos de vn hombre, como no nos fiaremos deste Dios hombre? Que se hizo hombre por vna palabra que dio, y con ella se dio por tan empeñado para hazernos bien, que jamas se harta de darnos, y de enriquecernos, como si no huuiera cumplido con tanto menos de lo hecho. Pues deste Señor no nos fiamos, ni hazemos mas caso de sus palabras, como sino fueran de calidad eterna, y que no pueden faltar, como si nada desto tuuieran, le quebramos la que le dimos en el baptismo, y en tantas confesiones, y ocasiones: quando nos muestra, y enseña por esta virtud marauillosa; luego le negamos, y boluemos las espaldas: ò que poca ley le guardamos! que mal cumplimos la lealtad que se le debe! que sin respeto le tratamos, como si no nos huuiesse el mismo de juzgar, y pedir quenta de nuestra mayordomia: en quanto mas se estima en el mundo vn poco de mas hazienda, que guardarle a ella Fè prometida: y que digo hazienda vn poco de vanidad, que es ayre, y cosa vana, y sin ser queremos mas que los mayorazgos que nos comprò en su eternidad, tan acosta de su sangre. No sè como dura tã to nuestra ciega torpeça, que le dexamos ir solo por el camino que nos aparejò a nosotros. Pues todos estos daños nos acarrea la falta de exercicio desta especialissima virtud; la qual se alcança y crece en el alma que la busca con codicia, y cuydado; como hizo la muger que perdio la dragma. Pues digo que me parece a mi esta joya como el pedernal de quien se saca la lumbre para calẽtarnos, y alumbrarnos, que ha menester dar le golpes con el eslabon de la consideracion muchas vezes; y assi se descubrirà el tesoro, que ella como mano, y guiõ nos va enseñando; y della saldrã las dos virtudes compañeras suyas, esperança y caridad; las quales no tendra el alma en el grado que aqui se pide, que no piẽsa, y rumia para ser sacrificada en el fuego del amor, que es el que no entrara en la que se descuidare de pensar en las obras del Dios verdadero de amor. Pues pensando crece, y la Fè de manera que se lleuarà los ojos deste Señor, que tan enamorado se muestra desta alma, que estaua tan crecida, que daua contento el mirarla al que no se puede engañar en el valor deste collar a que la compara; porque no era sola Fè la que tenia en su cuello, sino otras muchas virtudes, y entre ellas produce vna, que ama mucho este Señor, que es la obediencia, carissima compañera, y hermana de la Fè; y quien no le obedece, no cree con Fè viua: si desobedece en cosa graue, no serà crecida ninguna de las dos, si falta la vna, ni ambas seran perfectas, si las falta la tercera compañera, que es la humildad; que obediencia sin humildad no serà perfeta, ni la Fè sin ella lo serà tãpoco; pues el rendimiento del juizio a las verdades de nuestra santa Fè, y a la obseruancia della, es la obediencia, y sin esta no puede criarse la Fè. Con esto tenemos ya como es el cuello para quien se puso, y traxo la comparacion del collar de oro, y tanto mas rico, y lindo, quanto mas durable, y dado de vn tan gran Principe, y Señor, que por sola su bondad tiene tan rica a esta su Esposa, y mucho mas de lo que puede dezirse. Pues este cuello rendido, humilde, y aparejado al diuino yugo de su ley; este es el que alaba aqui el Esposo, y que como deziamos, le lleua sus dulcissimos, y hermosos ojos, que como rayos penetran, y llegan hasta lo mas escondido de nuestras almas. Y assi como testigos de vista les podemos dar credito, de que esta alma era tal como dize: y que le puede faltar de bien a la que le ha cabido tal suerte, que de verdad la pueda alabar el mismo que la criò, de auentajada en estas virtudes, que deziamos? Y si como auemos visto las tiene, que no le darà, ò que podrà negarle? Pues vn acto de humildad tuuo tanta parte para hazerle baxar del cielo, y encarnar en las entrañas de la Virgen: Ella nos enseñe a serlo, y el nos dè el fruto deste grano diuino, para que

se

se le boluamos hecho espiga gruessa, y fertil. Parece que no tengo gana de dexar este verso; y es assi, que me han consolado de manera los sentidos del, que no quisiera acabar, aunque el atamiento de no me saber dar a entender, me haze dexar lo mas de lo mucho que se ofrece; porque la vasija es muy pequeña, y limitada, aunque las aguas sean, como lo son infinitas: y assi se lleuan tras si la nada de mi cortedad, que pudiera desparecerse con la confusion de hablar en cosas tan altas, si ya no fortaleciesse a mi flaqueza el saber es gusto deste Señor, que se obedezca en lo facil, y en lo dificultoso. Pues comparauamos a este Esposo diuino al pintor que iba perficionando vna muy excelente Imagen; la qual iba mirando por menudo cada parte para ver que le faltaua, y juntamente, complaciẽdose de la grande perfeccion con que la iba acabando; y assi torna de nueuo a mirar cada cosa de por si, como lo haze en este verso que se sigue al que auemos notado, y pareciendole que le quedaua por echar vn perfil en las orejas desta su querida alma, torna à ponerselo; porque nadie tenga que notar en ella; particularmente en la humildad, es a donde siẽpre va añadiendo nueuos primores; y assi dize aqui.

Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento.

HAREMOSTE Arracadas de oro labradas con gusanillo de plata. Como respondiendo a lo que debia de passar en lo interior desta alma; la qual viẽdose tan fauorecida de su Señor, y Criador con tan singulares muestras de amor, que como dizen, delante della va haziendo alarde de las gracias con que la hermosea; y el agrado que tiene en ella, que como deziamos, era toda la buena dicha que la puede venir: claro està que estaria llena de confusion, y miedos de que no se le perdiessen estas joyas tan ricas; que mirando su flaqueza no era mucho temer de perderlas. Pues à estos temores la responde el Esposo cõ dezirla: haremoste arracadas de oro cõ gusanillos de plata; como si dixera: descubrirè yo ya en mis palabras el encendido amor con que te amo, y la baxeza tuya; de manera que entrando por tus orejas estas dos verdades se ingieran en lo mas intimo de tu espiritu, hasta dexarte tan firme, que estès como imposibilitada para desvanecerte, ni atribuirte nada de lo mucho bueno que yo pusiere en ti. O valame Dios, si nos diesse este Señor estas tan preciosas arracadas, quãto mas nos valdrian que todas las riquezas de Potosi, y que misericordia tan preciosissima es esta! No sè yo que cosa no se podria trocar por ella: no sè si es esta la cifra de todas las demas dadiuas que da este Señor; mas las que el da, son todas tales, que de todas se puede admirar qualquiera de sus muy leuantados Cherubines, y todos sus Espiritus Angelicos. Mas en esta casi creo podriamos dezir: *Non plus vltrà*. Bien lo sentia assi nuestro gran Padre Agustino; pues al fin de auer recibido tantas mercedes deste Señor, y tanta luz superior, le dize: pidiendo como con desengaño de que es lo mejor: Señor conozcate yo a ti, y conozcame a mi: que parece es lo mismo que estas arracadas que aqui dize el Esposo, que darà a esta alma de oro, y labradas de gusanillo de plata; como si dixera; de aqui adelante no solo entenderas mis palabras literalmente; mas seruirante de sustancia; como si dixessemos: para que la vida espiritual no desfallezca en ti: y assi saldrà dellas tal virtud, q̃ toda quedes fortalecida de manera que no se te ande, como suelen dezir, la cabeça; mas assentando el pie firme en mis verdades, camines ligera por el camino que yo enseñè con mi vida, y obras. No ay cosa que mas fortalezca a vn alma, que el conocimiento de la bondad, y amor deste Señor para con nosotros; y este quando es verdadero, y profundo, haze hundir a vn alma en lo mas profundo de su nada. Y quando estas dos verdades

des entran, y se arraygan en ella, señal es que ya possee estas arracadas que se las pone el Señor, quando hinche de verdades suyas el entendimiento desta su Esposa. Aqui resucita las ansias de padecer por este su querido Señor: aqui vè como no ay criatura mas ingrata que ella, y el aumentarse la estima, y amor con los proximos, el no ver cosa mas abominable que a si, y el aprecio, y reuerencia cõ que està delante deste Señor, y el contento de ver que de su mano sola ha de ser, y puede ser enriquecida. Por esto la alegra su pobreza, descubriendo las traças de Dios en las quiebras passadas; porque ve se sueldan por modos tan leuantados, que la visten de ropas tan ricas, y lucidas, como si nunca huuiera ofendido en nada a este Señor suyo; no porque no le duela intima, y entrañablemente auerle sido desleal (que esto no cabe en coraçon que bien ama) sino que como se le descubren los abismos de la bondad del Esposo, esso la aniquila; y assi se saçona mas para recibir mas desta luz que sale deste oro de que se hizieron las arracadas de que tratamos; y assi en lugar de llorar sus baxezas, dellas mismas se hazen estos gusanillos de plata, ya no gusanos asqueroſos, que afiijan, y congojen, sino de plata labrada, que alegren a la vista del Esposo, y a la misma alma, con que del abismo de su baxeza la hazen ir al de la bondad, y amor deste Señor, si ya no le da este gusanillo, para que ya no se aparte mas de su diuina voluntad, con que la ata el gusanillo del temor; que ya es de metal tan precioso, q̃ fuera del oro, es el mas subido de todos; y assi està junto al oro; que amor sin temor no serà muy seguro. Es verdad que ya es tan corregido, que mejor le podemos llamar respecto, y reuerencial rendimiento. Este es el temor de los justos, y vn tesoro tan grande, que con el permanecen todas las demas riquezas, con que se adornan las almas, y sin el presto se desvanecera el oro que huuiere, no por el, sino por nuestra culpa, que le dexaremos ir, y perderemos todo lo ganado; pues por esto se le ponen estas arracadas, y porque se conserue el amor, y esta morada que el Señor apareja para si, y sellala con esta señal; la qual tambien quiere que la sirua, como deziamos, quando hablauamos de las mexillas desta Esposa, para que conozca sus palabras, por estos efectos, si la dexan con mas amor del Esposo, y mas baxo sentir de si. Esto pretende, y quiere que entendamos que noticias sin estas dos señales no seran muy seguras. No sè si me engaño; mas pareceme a mi, que las orejas a donde se ponen estas arracadas, son vnos caminos muy secretos que tiene el entendimiento, por donde le entran las noticias, y verdades, que ya deziamos, me parece al alma, y estas la hermoſean, y dan vnos resplandores de amor, que parece la hazen de otra casta, y linaje mas alto que hasta aqui; mas tan delicados, que se pueden muy mal dezir, mas son bien para codiciar, y desear sentirlos; y si son verdaderos, no los sabran contrahazer nuestros enemigos, y nuestra imaginacion. Caeme a mi en gracia, como despues de auernos mostrado este Señor el valor del cuello de la Esposa, trata de darle estas arracadas, para enseñarnos que sin estas podriamos passar este valle, si fuessemos fuertes, mas no sin el collar, que dexamos dicho: porque estas arracadas son vnas noticias muy delicadas, que muchas almas no las conocen, ni gozan: y assi se pueden ir al cielo, como ay muchas mugeres ricas, y contentas, y aun hermoſas, sin tener esta manera de adorno, que se suelen poner las muy galanas. Pues assi aun es verdad que sin caridad no puede entrar vn alma en el cielo; mas estos primores, y perfiles, como deziamos, son de muy pocas. Es lenguaje este para las muy escogidas, y queridas deste Esposo riquissimo, que habla tan secreta, y recatadamente, que aun con palabras no enseña, sino con vna noticia secretissima, con vn numero tan corto, como vn cero, llenarà de millones de enseñanças altissimas a esta su querida, con solo poner-

ner le estos zarzillos, que nos denota la parabola vn toque muy delicado en el entendimiento, que no haze mas la arracada de estar en la oreja, y de en quando en quando con el mouimiento, y muy pequeño, parece que haze gracia, ò la da a la que la tiene. Pues assi en el alma vn pequeño toque deste Señor obra tanta gracia, que no se queda en parecer, sino dexa al alma hermosissima, y todas aquellas torres que suele leuantar nuestra flaqueza de dificultades, y miedos, si es Dios el que me habla, sino, &c. En tocando el, luego se deshaze muy mas presto que el rayo destruye lo que toca; y bien mirado rayo es de luz, que esclarece toda el alma, y no solo en tres dias reedifica el Templo, sino en vn instante le leuanta muy mas hermoso que se puede imaginar, y sin ruido de golpes, si no con sola vna palabra suya muy secreta leuanta este edificio sumptuosissimo de dos materiales, que son humildad, y amor; arracadas excelentissimas para hermosear con extraordinarias gracias a esta su Esposa. Muchos grados de humildad nos muestra el Señor en estos capitulos de los Cantares; y assi es fuerça hablar muchas vezes della; assi como es forçoso aumentarse con cada nueua auenida de gracia, y misericordia. El trabajo es no saber yo dezir las excelencias desta virtud; como tampoco no acertarè a dezir nada de las demas: si este Señor quisiere, no le serà dificultoso sacar agua de vna piedra; pues el es el que la ha de dar: sea alabado para siempre. Pues digo que es muy dichosa el alma que llega à recibir esta misericordia; porque ya el Esposo la va acercando mas à si, y disponiendola para que se vaya haziendo al trato secreto de amor, que es el camino este en que la pone con estas arracadas, que dize le darà; con las quales alcança vna blandura tan suaue, y apacible con el Esposo, que no aurà ya menester traças para atraerle à si, ya se quedaran los discursos, y consideraciones muy afuera; porque no pueden entrar nuestras traças a vezes con este Señor; el qual ha puesto à esta alma tan a su querer, como dezia el Santo Rey Dauid: *Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.* Pſal. 122 n. 2. Queda ya tan pendiente esta Esposa de sus diuinos ojos, que ya no ay para ella otro descanso, sino estarse colgada dellos: ya aqui no ay lagrimas, ni cosa que haga ruydo, sino vna quietud muy serena, y vn deriuamiento tan entrañado en el coraçon, que ya parece se va como la piedra à su centro, deshecha de agradecimiento: engendrase aqui vna mansedumbre tan amable, que se lleuan los ojos las tales almas de todos los que las miran, y parece es aqui quando por ellas se dize: *Desponsabo te mihi in fide*, con amor blando, y suaue; que las hablas deste Señor todo esto obran. Llamo hablas estas luzes, y toques que dà; que como rayos eficacissimos engendran en lo intimo del alma mineros, ò minerales de inestimables riquezas, y oro finissimo, no de veinte y quatro quilates, sino de infinitos; creciendo cada dia en bienes soberanissimos: y bien se puede ver qual es el valor desta luz; pues siendo lo primero que con ella se vè nuestra baxeza, y siendo de nuestro natural tan amigos, de que se encubran nuestras faltas, quando aqui nos las muestra este Señor, es con tal virtud, y con tan excelente amor, que mas le amamos cada vez que mas las muestra, en que se vè lo que deziamos antes, con la facilidad que derriua el Templo viejo, y hunde todos nuestros idolillos, sin que le quede al alma otra memoria mas de Dios, y de su baxeza, que son los dos conocimientos que deziamos, auiendose cumplido en ella aquello del Psalmo: *Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in palore auri*, y permaneciendo entre muchas criaturas como si viniera sola, saliendo de entre las tentaciones, y ocasiones mas hermosa, y agra- Oseæ 2 n. 20.

cizda a los ojos de su Esposo ; el qual es este que la enriquece , y adorna por tantos modos, y este de aora tan prouechoso para ella, q̃ es por donde le traerà à si, como deziamos, dandosele el mismo para q̃ mas le conozca. Estos efectos causan al alma las luzes, y noticias que deziamos, que es lo que dezia el Santo Iob: mi raiz està abierta cerca de las aguas. Que el buen pensamiento es como raiz, o el desco secreto ; el qual manifestado en la presencia de nuestro Señor, es satisfecha su sed con aquellas diuinas aguas que salen deste Esposo, y Cordero Santissimo, y quiça fue aqui aquello de Dauid : *Dilata os tuum, & implebo illud.* Dixe que este pensamiento era manifestado al Señor, y aunque todos le son descubiertos ; porque para su sabiduria ninguno se le esconde, aqui es vna manera de descubrirse el alma à este Señor, tan sin reseruar nada, que mas es derramarse toda à sus pies, que otra cosa. Pareceme a mi es como lo que dixe en otra parte, de quando se pone vn poco de cera junto a vn gran fuego, que en vn instante se derrite, y resuelue toda sin resistencia, ni ruido; por que luego se rinde al fuego. Assi es aqui, que en hablando este Señor, no le queda a esta su Esposa resistencia, ni dificultad ninguna ; todo el campo se da por suyo, como suelen dezir. Ya he dicho, que aqui no ay palabras, mas secreto es el lenguaje : sola vna representacion del altissimo Señor, y de la nada propria : solo querer ya ponerla estas arracadas de oro, y gusanillo de plata: esso solo la ennoblece tanto, y la ilustra de manera, que la dexamos hermosa, que todas estas criaturas visibles : y ella se lo vè, que no son las medras deste estado de manera que se la puedan cubrir ; mas no por esto se ensoberuece, antes lo que mas la haze amar a este Señor, es ver quan de valde, y por sola su bondad la haze estas misericordias; y assi dize con San Pablo : *Gratia autem Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit.* Aqui me parece se da aquel rocio que sustenta el alma, ò por mejor dezir, el manà escondido, que no se da sino a los que se venceu, y han sabido hazer guerra à sus passiones, y escondido ; porque aunque mas se diga del, no se podrà cabalmente dar à entender vna pequeña parte de su valor y sabor; porque ya possee aqui el alma al mismo que se escondio por darsenos todo con todos sus bienes en vna forma tan pequeña como el cero con q̃ se sumã vna infinidad de sumas de misericordias : y assi sabe juntar muchas en vna noticia que da de si. O Señor mio, y si os gustassen, y como perderian estos vuestros hijos el gusto que emplean en la cosas desta vida, que tan presto han de dexar, que quieran, que no : como abririan sus coraçones para ser llenos de las aguas viuas, y dulcissimas que vos dais. Como Señor mio no dan vozes todos los que las gustan ; mas ay que no queda solo por esto, sino porque son muy sonoros los instrumentos con que los engañan nuestros enemigos ; y assi oyese mal vuestra suauissima voz, no la oiràn los que no estan muy atentos, que es vuestro susurro muy delicado. Oygamosle Señor, atendamos a este rocio paraque assi se fertilice nuestra tierra, y la que hasta aqui daua abrojos, y espinas, crie ya flores hermosas, y olorosas, como ya esta alma tenia, y ella confiessa en el verso siguiente, que dize.

Iob 29. n. 19.

Psal. 80. n. 11.

2. Cor. 15. n. 10.

Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.

PVes ya destruido aquel tẽplo viejo, y reedificado otro muy mas hermoso, y lucido con muchas labores delicadas, y primas, se entra en el el Maestro desta diuina architectura, y en entrando se haze absoluto Señor desta morada, con cuya presencia ya las baxezas desta alma la han llegado a terminos, que dellas se cria vna yerua tan excelente, y suaue como aqui dize, que

es

es la que llama nardo: y aunque el riego de la gracia la hizo tan oloroſa, con todo la llama ſuya por muchas razones, que ſeria nunca acabar eſcriuirlas: ſuya, porque la materia de que ſe ſembrò eſta yerua, ſon ſus baxezas, y la nada de donde la ſacò ſu Criador, y Señor; la qual mirada a los arreboles deſte Sol diuino, la hermoſea de manera, que aquellas miſmas coſas que la ſoliã hazer fea, y aſqueroſa, eſſas la hermoſean, y enriquecen cõ el agradecimiento humilde, que la engẽdra la preſencia, y bondad de ſu Eſpoſo; que ya dize ella: quando eſtà el Rey en ſu cama, mi nardo dio ſu olor, confeſſando en eſto, que ſi es humilde, le viene deſta dulciſsima compañia. He yo oido que es el nardo vna yeruecita muy pequeña, y que nace en los caminos a donde los paſſageros la piſan, y huellan; y en quanto mas piſſada es, da de ſi mayor olor, y ſino la tratã mal, como dezimos, no huele nada; pues aſsi dize aqui eſta alma, q̃ ya da olor ſu nardo, q̃ya ſufre los deſprecios, ya ſe deleita en las perſecuciones, ya las vozes, y griteria de ſus aduerſarios le ſon muſica dulciſsima, ya no deſcãſa ſu coraçõ con otro genero de exercicio eſte es el q̃ la alegra, y cõſuela; mas no ſe atribuye à ſi la fragrancia, y virtud de ſu nardo, ſino al Eſpoſo, q̃ es el que la da vida; y aſsi todas las ſilabas deſte verſo ſuenan a humildad, q̃no llama al Señor Eſpoſo, ni amigo, ſino el Rey; y aſsi ſe mira tan baxa, y indigna de alçarle los ojos, q̃ no oſa dezir, aunque pudiera: quando el Rey eſtà en mi cama, &c. Sino en ſu cama, q̃ es ſu coraçon, y alma; la qual el ha hecho, y atauiado de ſu mano, y con el artificio de ſu ſabiduria diuina la ha puesto tal, que a cara deſcubierta la puede llamar cama del Rey. O Señor mio, y que tal debe de eſtar el alma que es vueſtra cama, que por mejor dezir, la podemos llamar deſcanſo vueſtro; que para eſto ſon las camas, para deſcanſar los cuerpos canſados, que tal eſtarà pues la que es deſcanſo de ſu Dios, y Señor! De muchas maneras ſe puede creer que es eſta cama; y ſi la miramos con las condiciones que tuuo Chriſto nueſtro bien en eſte mundo, no la auemos de conſiderar vn alma muy llena de conſuelos, y regalos, ſino muy deſnuda, y deſpreciada, &c. A lo menos verdadera imitadora de Chriſto Señor nueſtro. La primera que eſcogiò, fue el peſebre, bien agena de regalo; y la vltima no ſe mejorò. Mas cõmo no todas puedẽ ir por eſte rigor, y deſamparo exterior; deſconſuelo ſeria pẽſar que las tales no podrian alcançar eſte bien; y aſsi creo yo, no ſe nos enſeña camino que no podamos andar: pues parece me a mi que eſta cama debia de eſtar hecha a la condiciõ, y guſto de Chriſto, que por noſotros enfermò de manera, que crecieron ſus llagas haſta parecer leproſo, que fue veſtirſe de nueſtras enfermedades; y aſsi ſerà meneſter que la cama que ſe le apareje, ſea blanda, y acomodada al deſcanſo, y que le halle el que ſiempre buſcò el trabajo, por aliuiar los que merecíamos por nueſtros pecados. Pues eſta cama blanda, y deſcanſada es el coraçon del humilde, y pacifico: eſta cama es a donde eſte Señor repoſa, y ſi el eſtà en ella, que mucho que el nardo dè ſu olor, y ſufra las afrentas, las mortificaciones, y tentaciones, y que eſtè fuerte a los combates de todo el infierno junto. No ay coſa mas fuerte que vna alma humilde, nada la turba, no ay tempeſtad que la mueua, ſiempre eſtà fixa en la profundidad de ſu nada, ſon muy hõdas las raizes que ha echado. O valame Dios, y que ſuauidad de trato es la deſtas almas! como ſe les vè q̃ ſon tẽplos viuos del Señor, y que de aſsiento ſe eſtà ſu Mageſtad en eſta morada: viue en ellas como Rey poderoſo, y las defiende, y ampara. O quales eſtã ellas, q̃ reconocidas, q̃ deſcuidadas de ſi! y que bien ven que todo don bueno viene deſte dueño ſuyo. Como ceſſan aqui los cuidados de todo lo que les toca, temporal, y eſpiritual: porque ya guſtan de vn bien grande, q̃ es viuir de la prouidẽcia deſte ſoberano, y magnifico Señor, y Rey ſuyo, q̃ vẽ es ſu vnico bienhechor, y en todo poderoſo, que no podra caber en el oluido; como Iacob 1. n. 17.

lo promete a los que del se fian; que antes se oluidarà la madre de su hijo, que
Isai 49. n. 15. el se oluide de los suyos. Pues esta alma que conocia estas verdades, qual podia estar, como se podra entender, ni dezir qual estaria, que tierna, que rendida, que poco vsurparia los bienes recibidos, que en este estado son muchos los dones, que ya el Esposo le ha dado; y sobre todos se le da à si mismo: ya no solo se contenta este Señor de que le busque fuera de su coraçon en el cielo, en las criaturas, sino que ya quiere le halle dentro de si, y le tenga, y possea, y experimente la verdad que nos dixo en el Euãgelio: El Reino de Dios dentro de vosotros està. Aqui cessan las ansias de morir
Luc 17. n. 21. se, las ansias de padecer, y otras muchas, que suelen producirse en las almas que de veras siruen, y buscan al Esposo. Aqui no ay sino vn continuo acto de resignado rendimiento, vn callar, y reuerenciar la bondad deste Rey pacifico, vn hũdirse, y esconderse en el, vn parecerle q̃ todo le sobra, y no hallar pena, ni trabajo que no sea regalo, y bienes grandes, en comparacion de lo que merece. Aqui es a donde fixa los ojos en su cabeça Christo nuestro bien, y se auerguença de que aya resistido a las penalidades, y sino la atasse el mismo nardo, se iria por el mundo à buscar esta fruta de Cruz; mas detienela el Soberano Rey, que la muestra, que no merece, ni ha de buscar obras grandes, y de ostentacion, sino estar dispuesta a todo lo que el quisiere, y ordenare, por si, ò por qualquiera criatura. Y este es el olor delicadissimo deste nardo, que muy a lo secreto crece; mas verdad es que ya la Esposa ha passado por tentaciones, y persecuciones; que ninguna alma perfecta ha de passar sin cruz: mudalas, y diferẽcialas el Maestro desta obra, y algunas quiere que sean tan auentajadas, que casi se las da a probar todas, como lo harà con esta, como veremos adelante. Aqui se fortifica para entonces cõ el olor deste nardo, que ya gusta de vn bien grande, que es la pobreza verdadera de espiritu, poniendo cada cosa en su lugar, dando a Cesar lo que es de Cesar, y a Dios lo que es de Dios. Son estas almas de aquellas dichosas, que llamò el Señor verdaderos adoradores; porque en todo lugar le adoran, y confiessan, aunque les aya de costar la vida, y mil vidas, si las tuuieran. Ya la desta Esposa es vida verdadera; y assi siempre està haziẽdo sacrificios aceptables a su Rey, viuiẽdo en espiritu, y en verdad: que vno de los bienes que tienen los humildes, es ser gente que se sustenta, y mantiene de verdades. Estos son los que alabados no se ensalçan, ni vituperados se entristecẽ, ni de lo vno, ni de lo otro les haze nouedad; porque han fixado las ancoras de su coraçon en la verdad; y assi estan llenos del espiritu de la suma Verdad. A estos tales no se les esconderà la luz, siempre la hallaràn, ò por mejor dezir la tienen; porque ya el Rey escogio su alma por reclinatorio pacifico; y aunque las olas alteren la naue, sabe esta Esposa q̃ està segura, que ado quiera que la eche su dueño, serà a parte muy mejor que ella merece. Ya no le despertarà para dezirle Luc. 8. sus miedos, que aunque se haze del dormido, sabe q̃ le temen los vientos: quedòle ya la Fè muy viua; no entran aqui dudas, y si se escurecen las verdades, entõces mas contenta; porq̃ se promete la quiere biẽ el q̃ en ausencia la dà seguridad de su presencia no sentida; mas muy creida: pues no son las virtudes deste nardo, solas las q̃ se puedẽ dezir, sino vnos misterios, y vapores tã delgados, tã suaues, y llenos de espirituales, y secretos bienes, q̃ solo se manifiestã a los q̃ le criã, y se le ha dado el Señor: es vna mistura de aromaticos cõsuelos, q̃ no piẽso se alcançan à estimar, y conocer en esta tierra: allà en la biẽauenturança se confirmarà el olor; y assi se entenderà, y estimarà lo que vale. Lo q̃ yo creo es, q̃ el alma q̃ le tuuiere no le trocarà por nada ni apetecerà el salir de aquella pequeñez, y baxeza. No ayã miedo q̃ esta alma se siẽte enel lugar alto; està enseñada del Esposo, q̃ dize q̃ no le tome, sino q̃ se assien- Luc 20. n. 25. Ioan 4 n. 23.

Luc. 14. siẽte en el postrero, que de alli la subirà el al mejor lugar. Que biẽ nos lo enseñò nuestra Señora en la Magnificat, q̃ aquel mirarla el Señor en su nada, la hizo tan excelente; y aun el mirar siempre ella la nada de donde la sacò con espiritu agradecido la hizo tan hermosa en sus ojos. Es este cuydado, ò atencion con que el alma mira aqui su nada, y la bondad del, que della la criò con todas las demas misericordias recibidas. Es vna vista tan clara, y sencilla, que de ninguna manera puede mezclarse efectos de otra mano que de la del Artifice, y Señor que vè presente: el obra en ella este olor, como ya hemos dicho, que la misma Esposa confiessa, quando dize: que estando el Rey en su cama, dio su nardo olor; cuyo valor le muestra el mismo Señor, que se le ha dado: y en esta manifestacion que la haze, la va conuirtiendo à si por nueuo agradecimiento, y conocimiento de su nada; porque se vè rica siendo pobre, y desshaziendose la parece ser la mas pobre de todas las criaturas. Y de todas estas verdades que vè con la presencia del q̃ se las muestra, que es el fuego con que se van incorporando en el alma, se distila, y sale vn agua purissima, que sirue tambien de dar olor suauissimo al Artifice deste diuino Templo, que para si fabrica: la q̃al agua es el amor con que esta Esposa suya se està ofreciendo de nueuo al seruicio del Señor, y Esposo suyo, a quiẽ tanto debe. O que efectos tan marauillosos, obra aqui la mano deste amoroso amigo, y Rey! Que humildad tã sabia imprime en esta su querida! Que sabiduria tan secreta, y verdadera! poco conocida de los que se precian de la sabiduria del mundo. Tales, que el mismo Verbo encarnado admirado (como si dixessemos) y espantado de su gran precio, se buelue à su Padre, y le dize: *Confiteor tibi Pater, Domine cœli, & terræ; quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudẽtibus, & reuelasti ea paruulis.* Asi para mostrarnos el gran tesoro desta virtud, como para enseñarnos a que viuamos agradecidos al q̃ nos la dã, por ser obra de su mano, que de las nuestras no puede salir cosa tan hermosa, ni tal fruta se puede criar en la tierra, allà del cielo ha de venir; mas darase a los pequeños, y tanto, que en su estima no ha de auer cosa q̃ lo sea mas que ellos mismos. Y porque este bien requiere agradecimiento infinito, y nosotros no le podemos tener, suple Christo bien y Señor nuestro, agradeciẽdole por nosotros; y en particular por esta alma suya, que es a la que se manifiestan los bienes, y propriedades deste diuino nardo, que sembrò el Esposo en ella, cercandosele; porque no se le hurtẽ, no de espinas, sino de su santo temor; y assi llena del como quien sabe que sin fuerça, y amparo del Esposo no podra defender, y guardar esta joya, que vè se le dio de valde, como temblando, y huyendo de los enemigos, que ya vè assomar de lexos para venir à hurtarsele, como quien busca armas para defenderse, y a toda priessa las toma; y que tales son las q̃ halla, q̃ fuertes, y verdaderas! dize.

Math. 11. n. 25.

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur.

HAcecico de mirra es mi amado para mi, entre mis pechos morarà. Como quiẽ dize: mi Esposo es, quiẽ me le guardarà, q̃ yo soy simple, ignorante; y qualquiera podra engañarme, y robar estos bienes; mas el q̃ me los da los guardarà de todo peligro; q̃ yo pequeña, y niña en la fortaleza no sabrè tenerla para nada; mas el es mi fortaleza, y toda mi riqueza, y luz: y assi dize, q̃ le põdra entre sus pechos, como por pitima, para q̃ su flaco coraçõ cobre fuerças, y en virtud de la pitima se le cõserue este bien inestimable. O Señor, si nos le diessedes, y despues de dado no le perdiessemos, q̃ fuertes estariã los q̃ de su cosecha son la misma flaqueza: O Señor mio, y si ya se acabassen las mias, y fuesse yo llamada a esta niñez varonil, à este castillo fuerte, del qual huyẽ todos los enemigos, sin ossar parecer delãte desta humilde, y pequeña Esposa

vuestra; pequeña en sus ojos, y fuerte, y gigante para contrastar los soberuios q̃ la quieren combatir. O amor mio, y Señor mio, dadnos este bien a los miserables guijarros de piedras, hijos de Abrahan, que puedan ser victima agradabilissima à vuestros dulcissimos ojos. O cortos encarecimientos, que no sufre nuestro lenguaje la gran causa, y precios que se desean dar a entender. Al fin Señor, para ciencia diuina, explicador diuino, es menester; mas cumplase vuestra voluntad, y obedezca en lo tan dificultoso, la que no ha sabido obedeceros en lo muy facil. Digo pues, que llena de sabiduria diuina deriuada del que poco ha que nos dixo esta alma, que estaua en su cama, a donde se la enseñò, sin vozes, ni ruidos, sino en el silencio, y quietud que denota aquello que dize, que està en su cama. Alli pues la enseñò, no solo a ser humilde, sino a guardar la humildad, y a buscar remedios para que no se le huya esta prenda preciosa que su Esposo la dio, que es el mismo que le da las liciones, y la traça contra el veneno de la soberuia: y assi alumbrada con esta luz, y sabiduria, dize que es su Esposo vn ramillete de mirra, y que le pondra en sus pechos, y alli le guardarà. He yo oido dezir, que es amarguissima la mirra, y siendo Iesu Christo Señor nuestro la misma dulçura, y sola su memoria lo es: como le llama aqui mirra esta alma? que tan sabia nos parece, como a la verdad lo es en el espiritu. Pareceme a mi nos muestra aqueste misterio aquel sucesso de la quijada del Leon, a donde las abejas hizierõ sustento dulce para el, que despues tanto trabajò. Hallase alli la dulçura no pẽsada. Pues assi me parece que va aqui la Esposa mirando no a solo lo presente, sino muy adelante, como virgen prudente, a quien se le ha mostrado su baxeza, y el precio desta mirra, que es Christo Iesus Señor nuestro dulcissimo por si, y amargo por nosotros, por cuyos pecados padecio tantos generos de tormentos. Este hacecico pues de su passion, dize que pondra entre sus pecos, como en blanco a donde hã de parar sus ojos, para que no se le oluide, que todos los bienes recibidos son por los meritos del mismo hacecico, que es tan copioso su fruto, que aunque ella no tiene valor para defenderse, esta mirra es tal, y tan preciosa que podra no solo preseruarla de todo mal, sino que con solo mirarla, cobrarà nueuos alientos la confiança, q̃ es la que aqui da vida a la humildad. Porque conocer nuestra nada à solas, seria peligroso por la desconfiança que nos podria causar nuestra gran miseria. Y assi por esto dize esta alma prudente, que pondra a su Esposo, y a sus meritos entre sus pechos; como respondiendo a sus desconfianças, que sin duda se le debia de representar todo lo malo de su cosecha, y las demas faltas que con ella se crian. Y como aue que sacude las alas para volar mejor, se leuanta de entre la arena, y poluo de sus imperfecciones, a quien tiene miedo de que no la entibien del estado en que se vè aqui, y dize: ramillete de mirra, &c. Y dize: es para mi, apropriandose los meritos deste Señor, y guardandolos entre sus pechos, como cosa preciosissima. Y que cierta verdad dezimos en este sentido, de que se conseruan los bienes espirituales con la memoria de la passion, y muerte de Christo nuestro Señor; y en particular la virtud de la humildad: porque qual alma serà la que mirandole açotado, y afrentado, &c. No se le caigan los ojos de verguença, acordandose de que ella es la culpada, y el el castigado; ella la que cometio los males, y este Señor el que los paga; como no se ha de hundir el alma que esto mirare, y mas si la han exercitado en la consideracion destas verdades. Pues bien dize segun esto esta Esposa, que pondra esta mirra entre sus pechos, para que no se le desvanezca el nardo, y para que no se la oluide que la mortificacion ha de ser su compañera por toda la vida, y que para conseruarla en si, ha de traer esta imagen viua de la vida de Christo nuestro biẽ, para que assi se nos preserue de toda corrupcion el alma, sin

Iudicum 14.

que

que la muerte del pecado tenga entrada en ella, con el que es vida del alma: que aqui parece se quiere el poner a la puerta desta su casa, para que no se la profane nayde: y como ya ella le tiene conocida la condicion, ò por mejor dezir, ya este Señor la va mostrando su voluntad, y las propriedades de las joyas que la va dando, dize esta verdad, de que para ella es su Esposo vn ramillete de mirra, como si dixera: ya me ha dado à entender que lo que me importa para no huir de sus manos, es guardarle a el entre mis pechos, y juntarle a mi, y apretarle con la faja, de que vsamos las mugeres; mas no faja de lana, ni lino, sino con la faja de la imitacion deste Señor, y cõ el amor que significan los dos pechos, a donde la auemos de poner, imitandole, como he dicho, con la abnegacion, y mortificacion propria, aborreciendo nuestros quereres, y amando su voluntad. Y claro està que lo primero es amargo; mas poniendo los ojos en la mirra deste ramillete diuino, se conuertirà en dulçura, y amor, y a su exemplo todo se harà facil, y sabroso; porque en el trabajo esconde el descanso, y paz verdadera. Vsase tambien de la mirra en las consagraciones; y assi parece se la quiere poner esta alma en el pecho, para que luego se vea, cuya es la casa, y a quien està consagrada, que si le tiene en el pecho por mas que se quiera encubrir este Sol, el echa rayos, y el alma que le tenga, descubrirà a los que la trataren, aunque no quiera que su joya preciosa, y lo que tiene por tesoro, es el desprecio, y mortificacion; porque de pecho a donde està Christo crucificado, y despreciado, no salẽ efectos de passiones contrarias, sino señales muy claras, de que es aquella casa suya, y que solo trata de assemejarse, y ajustarse a la vida del Esposo, cuyos caminos ha de seguir. Tambien se puede creer, que alma tocada del amor deste Señor, nunca le mirarà hecho manojo de mirra, que es en su passion, sin graue dolor suyo, como quien atribuye a sus culpas las penas que vè padecer al Esposo; el qual pensamiẽto la haze dexar la tibieza, y caminar à toda priessa por las espinas, y dificultades, aunque sea a costa de derramar sangre; y con el fruto del nardo, que es su desestima, y poca satisfaciõde sus obras; mas corre, y buela por este camino, que le va abriendo Christo nuestro Señor, enseñandola el de su Cruz, y Passion, cõ la qual vnas vezes confiando en los meritos del Esposo; otras desconfiando de si, se anima mas à seguirle, y se haze mas capaz de alcançarle. Y dichosa ella mil vezes, si llega à juntarse con Christo, y esse crucificado, hasta poder dezir: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, &c.* Tambien nos enseña en esto, que no presuma ninguna alma, de que por muy leuantada oracion que tenga, ni por mas que la ayã remontado, piẽse de oluidarse deste dechado perfectissimo de virtudes, y que siempre ha de recurrir a el, como a verdadero maestro el alma, que desea caminar a la perfeccion: El es el camino, y el que nos le muestra, y señala con sus passos; y assi no le auemos de perder de vista. Por esto le pone la Esposa entre sus pechos, que es lo primero con que topã los ojos de las castas doncellas, que no los traen atentos a las cosas temporales, y exteriores, sino sujetos, y mortificados atentos al Rey, que mora en su alma; y assi cuidan poco de mirar otra cosa ninguna por hermosa que sea; todo es tierra, y motiuo de diuertirse, sino es teniẽdolos clauados en esta mirra diuina. Y llamale tambien mirra, por mezclar en todo la memoria de su nada, y para dar à entender que todo exercicio de virtud, es contrario a su natural, dize que aun aquel bien le es amargo a la carne; mas muy precioso en su estima; y assi no quiere viuir, y morir, sino con las amarguras del Esposo, y agradecer por vna eternidad el auerlas obrado por ella; con lo qual conseruarà la humildad, que tanto la han dado que estime; porque, como auemos dicho, es el señuelo para que el Esposo venga, y more en ella. Tambiẽ debe de querer; con esto q̃ dize, de q̃ põdrà

Ad Gala. 6. n. 14.

drà este ramillete de mirra entre sus pechos, imitar a las damas del mundo: como quien ha oido bien las liciones, que en esto nos da Christo nuestro Señor quãdo nos dize, que aprendamos de los hijos del siglo. Dizen que las Damas de Palestina quando querią que las conociessen por tales, ponian flores entre los pechos, y con esto andauan señaladas, y conocidas entre las demas mugeres. Assi esta Esposa quiere que ya sepan todos los del cielo, y de la tierra, que ya no es suya, ni del mundo, ni de la honra, y de mas enemigos, sino deste poderoso Rey lleno de amor para ella, y ella tan prendada, que ya no quiere ojos para mas de mirarle, ni quiere otro tesoro mas de a el; y assi le guarda a donde las mugeres suelen poner las joyas mas ricas, y lucidas, y lo que quieren tener mas guardado; y tambien porque han de assestar a su pecho las flechas del amor, y si la hallan sin buen peto, acabarà presto la vida a sus manos: y aun a si, sino se sustentasse con los frutos deste su Señor, que auia de hazer, sino morir de ansia, viendose sin poder dar retorno de tan grandes dones, como la han dado, y daran de aqui a delante: q̃ en estos trances sino se echasse mano destos tesoros, como digo, poco duraria la vida desta alma; y assi dize: *Fasciculus myrrhæ, &c.* Mirra tal, que no se corromperà, sino tan duradera, y perpetua, que durarà por toda la eternidad de Dios; y assi no la quiere tener en otra parte que entre sus pechos; porque aunque lugar muy secreto, muy a la mano, y cercano al coraçon, lugar principal del alma, a donde no ha de auer entrada de ningun afecto sin licencia del Esposo; pues alli le dà en este lugar el Espiritu Santo luz de que le importa poner esta guarda; y assi con grãde ansia dize, que le pondrà para que quando la quieran acometer los gustos passados, de las faltas que tuuo en amar a las criaturas, y à si misma con los demas defectos; a la entrada hallen esta imagen disfigurada por ella, y por sus pecados, que a costa de tan grandes dolores de Christo Señor nuestro se escriuieron en su cuerpo santissimo; esta mirra, cuyo amargor, y dolor ha de tener traspassada el alma de la fiel Esposa. Esta es la que la ha de seruir, para que ya no aya mas corrupcion en ella, y que ya su pecho sea fuerte con tal peto acerado. Mas con todo no nos dize que le puso, sino que le pondrà; porque espera saber si vendra en ello el Esposo, que aunque le ama, como vemos, respetale como Padre, y Maestro; y assi esperarà a que el le diga quando sera tiempo de ponerle sobre su coraçon; y este es estilo que muchas vezes vsa nuestro Señor, de mostrar, y enseñar algunos secretos suyos, y no darlos luego à gustar; como debe de passar esto por los Letrados, que entienden las verdades de la Theologia, y el gustallas no les es dado. Aqui quiça passò esto que se le dio al alma la inteligencia del bien, que seria abraçarse con el Esposo, para estar defendida en los peligros; y no passò al gozo que suele ingerir este Señor en las inteligencias que da. Y tambien creo que nos da a entender por esto que dize, de que le pondrà entre sus pechos, como manogico de mirra, lo que sucede a las almas quando salen de vna verdadera oracion, y trato con el Esposo, que dentro de si traçan su vida, y hazen nueuos, y firmes propositos de darse priessa à seguir con toda perfeccion a Christo Esposo suyo; y assi dize esta Esposa: *Fasciculus myrrhæ, &c.* Despues de auer goçado, de auerle tenido en su cama, y de que cõ su diuina presencia diesse olor su nardo, con esta experiencia, dize, que en quanto pudiere le imitarà, y le traerà siempre entre sus pechos, que tambien podemos dezir son aborrecimiento de si, y amor de los proximos, q̃ es lo que luego se ofrece en mirando a este Señor hecho mirra por sus dolores, y passion padecida por sus hijos. De manera que parece aborrecio su cuerpo, a lo menos arriscò por todo lo penoso, abatiendose a todo por nosotros. Pues esto quiere que haga el alma, a quien escoge para que sea verdadera Esposa suya,

ya, que se aborrezca a si, y se abrace con las penas, y deshonras, y al fin con todo lo amargo, y enseñarla, y darselo à desear, es todo vno; y assi dize que sin duda le pondra para aguijar por estas espinas, y cruz amabilissimas para las almas de verdadera resolucion. Y porque toda ella quede, como si dixeramos, defendida, y calafeteada con este betun diuino deste Dios hombre, y con su virtud, ya no buelua a tras: dize luego mas adelante.

Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.

QVando viene alguna gran peste, para reparo della, suelen buscarse muchos remedios, y porque dizen que procede de algun ayre corrupto, para defensa del, se componen pomas de cosas aromaticas, y se derraman vinagres, y aguas olorosas para purificar el ayre, y defenderse del, que trae aquella peste tan contraria a la salud, y a la vida; y el que mas puede mas se carga destas defensas, que inuenta el temor de morir de la enfermedad, que ven mata à muchos. O Señor mio, y si supiessen quanto mas peligrosa es la de la soberuia, y vanidad del mundo, de la honra, y estimacion propria! Quantas almas se han perdido por aqui, cuya vida es eterna, y la truecan, y dan gloria sin fin por penas eternas grangeadas por vn poco de vanidad, y honra de mundo, que se ha de acabar tan apriessa, y quiça quando menos piensan los que se dexan lleuar deste ayre apestado de la vanagloria; el qual ha derriuado (que es mas de lastimar) muchos cedros leuantados del monte Liuano, almas muy encumbradas en la perfeccion, y que eran tenidas por oraculos del Señor, se han desvanecido, y entregadose a este ayrecillo, desvaneciendose por auer quitado los ojos del Maestro, y Señor, a quien seguian, poniendolos en sus obras, y amãdolas mas por suyas, que por dadiuas del Señor, que dio el auxilio para que las hiziessen, sin cuya ayuda, y fauor no puede mouerse nuestra alma a nada que sea bueno, ni admitir vn pensamiento que lo sea. No ay ruina a que se pueda comparar la caida de vn alma, y de vn estado leuantado a esta baxeza, y mar profundo de miserias de la vanagloria. Aqui parece miraua el Santo Rey Dauid, quando dixo: *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani, & transiui, & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.* Aqui me parece nos muestra este Santo Rey este genero de caida, cõ aquel *transiui*; como si dixera: vilos tan altos, y tan encumbrados, y en vn abrir de ojos se passaron a la nada, y ya no eran aquellos que eran tanto. Es aqueste ayre tan fuerte, y tan delgado: tan fuerte que nada dexa deste poluo que no se lleue tras si; y tan delgado, que apenas es sentido quando viene. Es enfermedad mortal, y tan maliciosa, que està el enfermo en lo exterior tan bueno, que no le harã creer que tiene mal ninguno; y aun por aqui le viene el estar mas incapaz de la salud, y por esto ay pocas medicinas bastantes para despedir tan lastimosa enfermedad: porque en apoderandose de vn alma, no ay pensar que se puede curar por manos humanas; medico diuino ha de ser el que la cure: Christo Señor nuestro es el que la sanarà, y no otro. Que bien auia discurrido esta alma santa, de quien vamos diziendo, enseñada deste diuino Maestro, cuyas liciones son dulcissimas medicinas para las almas humildes, pues esta a quien este Señor, y amigo suyo doctrinaua, y enseñaua por si mismo, la dio aqui luz de todos estos peligros, y enfermedades, en que acaeceria, sino se apercibia de medios para librarse, y mostrandola las grandes miserias desta pestilencial caida, y el peligro grande en que viuia, de que le tocasse este ayre corrupto, viendose sin fuerças suyas, ni poder para librarse de males tã grandes; mirandose con vna profunda vista, que es aquel precioso nardo, de q̃ antes hablauamos, dize à si misma: pobre

Psal. 36. nu 35. & 36.

bre soy, inhabil, y sin fuerças para defenderme de mal tan grande: que harè? Sin mi Esposo, y Señor, no puedo nada: y ofreciendosele luego el valor, y virtud deste Señor, dize: racimo de cipre es mi amado para mi; con el qual me defenderè deste ayre apestado, y con la suauidad, y fragrancia de sus virtudes juntas en la pasta de su sacratissima humanidad, me seruiran de poma, cuyo olor harà que huya de mi este enemigo, que se atreue a los mas altos cedros; y aunque yo sea flaca, y pequeña, este mi Rey, y Señor es grãde, y fuerte, que tomarà por mi la defensa, y el me serà racimo de cipre, para que mi olfato se habitue a sus olores, y no pueda arrostrar a los que estotro ayre enemigo me presenta, sino dexãdole por vano, y perjudicialissimo para mi, seguirè al amado Señor, por la baxeza, y humildad que el hizo preciosa, y de codicia, enseñandomela con sus obras, y vida llena de ignominias, y todas padecidas, y estimadas por mi amor, que fue el que se las hizo buscar, para que estas sus obras fuertes, y preciosas siruiessen de confortes a mis flaquezas: y assi como de la cabeça del hombre se deriuan al cuerpo los espiritus de vida, que llaman los Medicos vitales; assi desta diuina cabeça, que es Christo Señor nuestro, se deriuan a esta alma sus virtudes, y actos vitales, con cuyo valor vence en las peleas; en las quales solia dar de ojos, y aora con esta fuerça diuina que se le comunica deste Señor, recibe premios, y coronas, como si a solas venciera. Mas todo le viene deste racimo de cipre, y no racimo de qualesquieraviñas, sino de las de Engaddi, q̃ son las de mejores, y mas fertiles frutos. Pues en estas viñas se criò este racimo admirable de la humanidad de Christo nuestro bien, y en ellas nos dize, que se està; porque la humanidad deste Señor no se puede cortar, ni sacar de las viñas de la diuinidad, de donde se nos da aquel racimo, que deziamos; del qual sale el vino generoso, y excelentissimo, a que suele combidar a los muy intimos amigos suyos, y ellos tomados deste diuino licor, hazen obras tan grãdes como se han visto en el mundo, en virtud deste vino, del qual ya gustaua esta alma, aunque no en tanta abundancia como adelante se dirà. Pues por lo dicho bien parece quien es el maestro desta alma, y quan buena discipula sale en la ciencia que la va infundiendo este su Esposo sapientissimo, en el qual halla todas las cosas que la faltan, tan amano, q̃ antes de conocerse las da el; y assi dize aqui que es para ella racimo de cipre, &c. Es cosa mucho para alabar a nuestro Señor, ver vna alma destas a quien su Mageſtad llama para esta perfeccion, como en quãto mas la enriquece de dones, y misericordias, y en quãto son mayores, mas se va ella desnudando de si, y empobreciendose; como si dixessemos: y a la verdad, esta es la verdadera señal de que le entran en prouecho estas mercedes, y fauores; porq̃ vè que todos son recibos, y nueua deuda, y vn empeño tãto mayor, que de cada vez queda mas inhabil para desempeñarse, y tan contenta desto, que desea se quede el acreedor cõ la prenda. Sucedele a esta alma lo que vemos muchas vezes: que si en vna valãça se carga mas peso que pide el niuel, da consigo abaxo; y en quanto mas, mas aprieſa se derriua hasta el suelo, y si tan grande fuesse el peso que se le pone, que quebrasse la cuerda, pudiendo llegar al centro, allà se iria. Assi pues desta manera le sucede a esta alma, que en quantas mercedes recibe, mas se hunde, y humilla. Y aquella humildad, y mas baxarse, la haze mas hermosa alos ojos del Esposo, como lo dize luego en el verso q̃ se sigue.

Ecce tu pulchra es amica mea; ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.

CAnsada cosa le serà a v. m. leer tãtas vezes vn sentido, que en los versos passados parece no he topado mas de cõ vno. No me han dado mas, ni he sabido

do hazer mejor relacion: ya veo se me va lo mas en repetir vnas mismas palabras, y tornarlas a dezir: no me sè dar a entender de otra manera: y en vna virtud, como ay tantos grados, aunque se trate mucho della, queda mucho mas que dezir. Y lo mismo parece nos muestra el Señor en lo que va enseñando a esta alma tan querida suya, que aunque la dà algunas luzes, no son luego tan grandes, como despues que va tratandola mas, y haziendola mayores misericordias. Verdad es, que quando el quiere en vn instante las da todas juntas. Mas como ha de auer crecimientos en el exercicio de las virtudes, no puede dexar de auerle tambien en las mercedes; porque con ellas se obra, que sin auxilio deste Señor nada se haze. Pues como digo, todo se nos ha ido en subir por los grados de la humildad en estos versos passados, que es la que haze el camino al Esposo, y la que le quita los impedimentos para que se concluya el desposorio, y ya del todo sea señor de la casa, y dueño verdadero. Digo pues, que es la hospedera, y aposentadora que apresta la casa para que este Rey descanse. Pareceme a mi que aqui es Marta la humildad, y el amor Maria; y assi ya de vna manera, y de otra nos quiere su Magestad que entendamos que no la auemos de apartar jamas de nosotros, si le queremos tener en el alma. Y creo he ya dicho otra vez, que casi en todos los versos de los Cantares la virtud que mas resplandece en esta alma fuera del amor, es la humildad; y assi por fuerça se ha de repetir muchas vezes; y si en esto errare mi entender, tendrè disculpa con las mismas palabras deste Señor, que muchas vezes las repite, y aora en este verso las dize dos vezes: Tu eres hermosa amiga mia, tu eres hermosa. Y auemos dicho en otra parte de la buena dicha desta alma en auer parecido hermosa al Esposo; y assi solo aqui se dirà lo forçoso para no passar de largo por esto: y sea que hasta aqui puede llegar la buena ventura de vn alma, que es estar hermosa en la presencia del que es hermosura infinita, y la misma hermosura. Porque ser, ò parecer hermosa vna muger entre otras, que no lo son, no es mucho; mas que luzga su hermosura entre otras que lo son, esta es buena, y cierta señal de que es hermosa; pues assi acà es gran misericordia, y merced que este Señor estè tan agradado desta alma, y la tenga ya tan adornada de joyas, que con verdad le diga, como lo dize el que es suma verdad: hermosa eres, &c. O dichosa mil vezes el alma que parece hermosa a los ojos deste Señor, y esta muchas mas vezes dichosa; pues el mismo publica su hermosura con esta repeticion: hermosa eres amiga mia, hermosa eres. Y si es vuestra amiga, Señor mio, quien auia de dudar que era hermosa: esso le basta para serlo mucho mas de lo que se puede dezir. Esta es la hermosura que se debe buscar, y muy licito el embidiarla: q̃ las que el mundo llama hermosuras, son fealdades, y vanidades; como nos lo dize el Espiritu Santo: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens dominum ipsa laudabitur.* Pues esta muger fuerte es de la que va aqui diziendo el Esposo; y esta es la que alaba, cuya liudeça, y hermosura le lleua la voluntad, y aficionado a ella la predica por hermosa. Y es lo que digo, que le lleua la volũtad: que aquello que dize: amiga mia hermosa eres: esto nos muestra que ya la quiere con amor amigable, que es vna manera de començarse a ir el amor a la cosa que ama. Y assi nos sucede, que quãdo vemos vna cosa que nos agrada, parece, y es en la verdad que nos lleua parte del coraçon, y voluntad, con que se produce vna como codicia de aquello que nos contenta, sea lo que fuere; pues assi aqui, ya este Señor se comiença à mostrar que està prendado desta alma, y que ya la mira con aquel amor de amigo. Y como quando acà nos confirmamos en el amor que cobramos a vna persona, mirando las causas, y motiuos que tenemos para amarla; assi este Señor, y amigo amoroso dize: hermosa me pareces amiga mia, como si dixera; tãbien, y

Prouerb. 31. n. 30. & n. 10.

sin

ſin duda eres hermoſa, recontando: por que es hermoſa; como lo dize luego en las palabras ſiguientes: *Oculi tui columbarum.* No ſe puede dezir los abiſmos de miſericordias, que comunica eſte Señor en eſtas hablas que haze al alma quãdo ya en ellas la va deſcubriendo lo mucho que la quiere, y con la ternura que la ama. Es vn brotar de bienes tales, que ſolo los conoce la que los recibe, y aun a ella no ſe los deſcubren muchasvezes, ſino muy raras, y deſpues de mucho exercicio de humildad, como auemos viſto. Pues ya eſta alma que tan inſtruida eſtaua en eſta ciencia diuina, ya no pudiendo el amoroſo Eſpoſo ſufrir el reſiſtir tanto, à no dezirla algo de ſu aficion, y amor para con ella, la dize aqui: *Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra es.* Verdaderamente eres hermoſa amiga mia: tu eres hermoſa. En otras ocaſiones ſe ha dicho, como el dezir eſte Señor, es obrar, y que ſus palabras dan vida al alma que las oye: pues aſsi es realmente como paſſa, que ſucede eſtar vn alma oluidada, y muy ſeca, y diuertida; y cõ vna palabra la buelue eſte Señor de modo q̃ en vn inſtante no parece es ella. Oy me parecia era eſto, como quando ſe oye vn inſtrumento muy ſuaue, que le toca vn grande, y dieſtro maeſtro, y en dando en el oido del que le eſcucha, le cauſa vna admiracion, y guſto interior, que parece ſe eſtaria oyendo aquella corneta, ò inſtrumento ſin canſarſe muchas horas. Acà ſucede lo miſmo, mas es por vn modo tan diferente, que no tiene comparacion; porque los ſentidos interiores quedan tan rendidos a eſte Maeſtro diuino, que como abobados ſolo pueden hazer el camino a la voluntad, y ella llena de gozo, y el entendimiento admirado, no puede mas de callar, y ofrecer a la voluntad ſus fuerças, con que da nueuas llamaradas: y a eſtos parece ſe va hermoſeando mas el alma; por lo qual repite dos vezes el Eſpoſo: *Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra es.* Y aunque ay muchas maneras de hablas en que eſte Señor ſuele enſeñar, y hazer miſericordias a las almas, ningunas cauſan tan grande aniquilacion, y hundimiento como eſtas, en que dize eſtas ternuras; para las quales es meneſter gran examen; por que ſon muy grandes los efectos que cauſan. Y ſi eſtos faltan, aunque ſea en al mas que traten de mucha perfeccion, no ſerã verdaderas, ſino forjadas de la imaginacion de vn animo devoto, ſin que aya en ello culpa, ſino ignorancia, y deſtas creo ay muchas, y las he viſto en perſonas de harta virtud; pues eſtotras no ſon aſsi, ſino muy diferentes; porque aũque eſtas algunas vezes mueuen algo, aſsi como lo haze la meditacion de algun miſterio, que ſe toma para gaſtar vn rato de oracion, ya ayudando nueſtro Señor con la gracia que de ordinario da a los que le buſcan, parece ay alguna deuocion; mas eſtotras ſon como vna ſaeta, ò dardo de fuego, que tira el Señor, tã actiuo que en el inſtante que comprehẽde el alma aquella pequeña palabra, queda tan vnida con el Verbo, que la pronunciò, que aun las cenizas no quedan; ſino toda deshecha le claua los ojos al q̃ la hirio; y mirando que no puede ſer ſana, ni llagada de otra mano, con eſto alcança que ſus ojos ſean de paloma, que mira de donde viene aquel fuego que la penetrò, y la fue a buſcar, y la hallò en el profundo de ſu nada. Ya es muy ſabida la condicion, ò modo que tienen las palomas en el mirar, que el vn ojo ponen en la tierra, y con el otro miran arriba azià el cielo: y aſsi parece nos enſeña aqui el Eſpoſo, en dezir que eſta alma tiene ojos de paloma, que ya no tiene otro cuidado mas de eſtimar, y amar a Dios, y aborrecerſe, y deſeſtimarſe à ſi, y que a eſtos dos ojos ha de reduzir todos ſus deſeos, y cuidados. Tienen mas los ojos de las palomas, que ſiempre eſtã tiernos como lloroſos, que parece las haze eſto ſer amables, y dellas ſe dize, que ſon aues muy amoroſas de ſu naturaleza. Pues eſto debia de tener eſta Eſpoſa, y quiere eſte Señor que tengan todas las que el ha eſcogido para eſta ſu alta comunicacion, y que no ſeã oluidadiças, y

ami-

amigas solo del regalo, sino que en tomando vn granillo, como hazen las palomas, luego alcen los ojos a dar las gracias al que se la da, reconociendo q̃ viene de valde, y de aquella mano amorosa; por la qual es enriquecida esta alma, que aqui llama hermosa este Señor, que la tiene ya hecha vna paloma sin hiel, con vn coraçon tan pacifico, y humilde, que por mas fauores que la haga, no quitara el vn ojo de la tierra, ni aurà en ella otro amor, ni malicia para querle, sino solo al que con amor la hiriò embuelto en aquella palabra de amor, que la enterneciò, y rindiò a sus pies con amor tan tierno, que de aue mõtaraz, y braua la hizo paloma amorosa, y amable al Señor, que sabe comunicarse por vnas ternuras tan leuantadas de punto, que sola su sabiduria las pudo produzir en la esterilidad del coraçõ humano. Bendito sea su diuino amor, y alabado para siempre, que haze capaces a las almas destas sus ternuras, por sola su bondad infinita. Tienen tambien los ojos de las palomas vnos cerquillos colorados, que rodean las niñas, que llamã a dõde està la vista, los quales quiere este Señor que tengamos, ò que tengã las almas queridas suyas, que es aquel exercicio cõtinuo, de q̃ auemos dicho, de mortificacion perpetua, a donde se entrẽ como en circulo que no tiene puerta; mostrandonos, que jamas ha de salir del el alma q̃ ha de viuir en la cadena del amor, y que para no apartarse del Esposo, ni quitar del su vista, ha de estar cercada deste muro de sangre, quitãdola de la vida del amor proprio, y negãdole en todo como a enemigo mas peligroso, y haziẽdo esto cõ valerosa resolucion, oirà q̃ la diga el Esposo: *Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra, oculi tui colũbarũ.* Que por la cuenta ya esta alma estaua hecha paloma: por q̃ el q̃ la califica por tal, no puede engañarse, ni a el esconderssele el valor desta piedra preciosa. Y assi muy bien podemos embidiar el estado desta dichosa Esposa, y pedirle nos alcance deste su amado, y amoroso Esposo, q̃ nos haga vna de aquellas q̃ seguian al cordero, q̃ es el mismo Señor, que tan agradado se muestra de su hermosura. Mas qual debe de estar vna alma, de quiẽ este Señor se agrada, como aqui dize: y q̃ no solo passa en esta platica, hablando el Esposo, y oyendo ella, sino que ya ella està tan perdida de su amor, y el la ha fauorecido tanto, que tambien gusta de q̃ ella estè contenta de miralle, y de que le diga, que el tãbien es hermoso para ella, como lo dize en el verso siguiẽte, q̃ dize: Apoc. 14. n. 4.

Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.

EN confessar esto no haze ella mucho; pues este es aquel Señor, de quien se dize, q̃ es escogido entre millares, y que por excelẽcia le llaman Nazareno, y la misma hermosura, y en quiẽ solo permanecerà para siẽpre hermoso, y haze hermosas las almas que le buscã, y a las que ya le gozan; pues està ya escogida por el, participando ya como auemos visto desta hermosura, derivada, y comunicada del, que como dezimos, es hermosura infinita, en pago, como si dixeramos, de auerla el alabado de hermosa, buelue las debidas gracias al Señor, y dize: yo hermosa? Vos Señor, y Esposo mio sois el hermoso, y amabilissimo para mi. Y herida, como deziamos antes, fixando sus ojos tiernos, y amorosos en el que la hirio con las palabras que la dixo, toda cõuertida en amor, y cõ vna aprehẽsiõ fuerte, y sencilla, abrasada del fuego que de si despide el mismo a quiẽ mira, dize: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.* O que es ver vn alma en este estado tan dichoso, que puede ya tener platicas amorosas cõ su Dios, no cõpuestas por el entẽdimiento, ni discurso proprio, sino producidas con la presencia, y operacion de la diuina sabiduria, que està ilustrãdo al alma, a dõde ya obra cõ aquel excelẽtissimo tesoro del espiritu de Christo Señor nuestro, que es el que ella està mirando en si misma hallandose el tesoro en el campo de su coraçon; en el qual

siembra este Señor este granito de fuego que el alma ha hallado, como vamos diziendo, y mirandole, dize: Tu eres hermoso querido mio, &c. Cuya hermosura alegra lo mas intimo de mi coraçon, adonde como Esposo florido, y sol resplandeciente obras nueuas, marauillas, y misericordias nunca vistas. Aqui es a donde el alma quisiera deshazerse en alabanças deste Señor, y dezirle muchas ternuras, mirando las que el le dize, mal creidas de los que no sabē el infinito amor, con que ama à estas almas que comunica: no como las que aora dizen q̄ se vsan, que por qualquiera antojo juzgā las habla este Señor, y las responde a quā to le preguntan; assi cosas presentes como futuras; y como sino dixessen nada, cuentan las tales personas, que las hablò este Señor, cuyo espiritu no sufre engaño, ni se ocupa en cosas vanas. Todas sus palabras son de infinita magestad; porque el que las dize, es igual al Padre, y el Espiritu Santo el que las infunde, y haze sentir, no con efectos tibios, si no cō fuego abrasador, que no sufre escoria de cosas del mūdo. O valame Dios y que dolor es, ver quan conuersable cō sa es en el mundo este genero de platica, y con que facilidad se relatan los sentimientos interiores, y quāto se debe sentir, q̄ si son amigos deste Señor, le sean tan poco fieles, y secretos. Suelē dezir, q̄ cuentā estas cosas, para q̄ sea mas alabado, y conocida su misericordia, si cōtarā los pecados, creyera yo esto; pues por ellos se descubre la bōdad deste Señor, y su grā sufrimiēto; mas las mercedes, y regalos no siendo por alguna grāde causa, no sè yo para que puede ser bueno: y es cierto, q̄ aun q̄ sean verdaderos, son muy pocas las personas q̄ se aprouechan con dezirlas los q̄ las reciben, y casi infinitos los daños que resultan de publicarse algunas vezes. Parece estamos en tiempo que podemos dezir, que los amigos ocultos son los mejores. Querriame yo engañar; mas temome que ay mucha alquimia entre lo que se predica por oro. Digo en este lenguaje de reuelaciones, y hablas; harto està escrito desto, y de las señales de las verdaderas, y las que no lo son. O Señor mio, y si mi vida fuesse de aquellas que estan escondidas en Christo Señor nuestro, y verdadero Maestro de vida espiritual. Alguna tentacion tengo yo con los que tienen este oficio, que temo; y aun lo sè, que algunos alaban a sus hijas las cosas que les comunican, y se las califican demasiado. O que de males acarrea esta bondad suya! y como si los supiessen, mudarian estilo tan peligroso. Somos muy flacos; y en especial mugeres, por muy adelante que parezca estan, no quisiera que las dixeran jamas nada, basta oirlas, y enseñarlas a que se cōtenten cō esto; y aun mostrarlas poca satisfaciō, creo yo seria lo mejor, como no sea atemorizar las, q̄ tambiē se ha de mirar a esto. Al fin no es mi oficio; mas sè de muchas ignorancias q̄ ay, y passan, aun entre gente de letras, algunas se fian mucho; harta necesidad ay de examinar los espiritus, que tambien temo se aprende el lenguaje de los libros; nuestro Señor lo remedie: yo confiesso que me aflige lo q̄ veo, traen a cada passo profecias, y sentimiētos deste Señor: yo me engañarè como ignorante, y poco, ò nada espiritual; mas muchas cosas oyo, que no las tengo por verdaderas; porque las hablas deste Señor tienen vna magestad grande, y siēpre son en orden al bien del alma, y cosas de su seruicio, y gloria; y vna enseñança aumentadora de Fè viua, y esperança segura, y caridad encendida, fertilizan la tierra de nuestro coraçon, y no le dexan seco, y desvanecido, sino lleno de flores, y frutos que despues se cogen, y se ponen a la mesa del Rey que los sembrò. Es la palabra deste Señor en el alma vna concha, a donde el entendimiento halla preciosissimas perlas de inestimable valor, con que se va enriqueciendo el alma, y la sirue de libro, a donde aprende vna excelentissima ciencia, no decorada, sino experimentada; porque assi se la comunica el que se la da para sacarla maestra. O que regalos

go-

gozan las almas que llegan a oir hablar a esta dulcissima Philomena! Que cortas se hazen las horas, y los dias, y aun los años, ha sucedido, como se cuẽta de aquel Santo Monje. No queda destas hablas el alma para oir con gusto las alabãças humanas, ni cosas del mundo; muy fuera de cosas desta tierra la dexan, como lo dezia el glorioso San Pablo: *Nostra autem conuersatio in cœlis est, &c.* No reposan las tales en los descãsos del mundo; como nos lo dirà en el verso q̃ se sigue, que dize.

Ad Phili. 3 n. 20.

Lectulus noster floridus: tigna domorum nostrarum cedrina: laquearia nostra cypressina.

NVestra cama es florida, la madera, y vigas sobre q̃ cargan, y sustentã nuestros aposentos, son de cedro, y las enlazaduras de cipres. Como si dixera: nuestra cama no es como las del mundo, a donde les fingen los enemigos, ay descãso, y sossiego; siendo assi que no ay en ellas sino miseria, y caidas, a donde se pierden las almas. Pues no es la cama de la Esposa desta manera; porque, como deziamos antes, no puede ella hallar descanso, a donde vè peligro de ofensa del Esposo: essa tal cama no es para ella, sino carcel durissima, y tormento intolerable: son brasas a donde no puede poner el pie, ni sufrir mirar aun el peligro; y assi huyendo sus ojos de la abominacion de la culpa, dize, bueltos sus tiernos ojos al Esposo: no es nuestra cama tal, si no florida, &c. Y q̃ florida Señor mio, y quan olorosa, y preciosa para las almas, que venden todas sus joyas por cõprar esta Margarita preciosa de Christo N. bien, y esse crucificado, cuya Cruz es la cama, y reclinatorio desta alma, a donde se puso el Esposo, para hazerla regaladissima, y descanso, a dõde ella coja las flores, y fruto preciosissimo para la mesa del Eterno Padre, cõ el qual se le quitò el sin sabor q̃ nuestros pecados le dierõ. Esta cama riquissima no solo es florida, sino fuerte, y segura, en la qual puede morar la Esposa, como en aposento fortissimo; pues las maderas son de cedro, cõ lo qual no la hundirà el temor de su flaqueza; porq̃ si la Fè es alta, y verdadera, con firme seguridad de q̃ lo son las verdades q̃ se obraron en la cama de la Cruz, arrojaràse, y descãsarà en estas columnas, y vigas; las quales estã tomadas cõ las enlazaduras de cipres, q̃ es la resoluciõ de ser fiel al Esposo, cõ lo qual queda del todo fabricada la cama florida, de q̃ dize la Esposa, como quiẽ dize, no piẽse nadie q̃ nuestra cama es desabrida, y dura, q̃ no es sino cama de flores, q̃ fabricò mi Esposo, quãdo dixo: *Dormite iã, & requiescite*; porq̃ ya la dexaua hecha y florida, desde quãdo tãbien dixo: *Cœpit pauere, & tædere*, y el *transeat à me calix iste, &c.* Y entõces endulçò nuestra cruz quãdo se dexò temer la suya, q̃ hizo nuestra su amor, tomando para si lo amargo del caliz. Pues en esta cama es desde adõde se mirã cõ desengaño las camas q̃ hazẽ el mundo, demonio, y carne a sus amigos, aparejandoles la de perpetuo tormẽto, de adõde no saldran por toda la eternidad. Cõ esta vista q̃ trabajos, y penitẽcias no pareceran flores, q̃ aspe rezas no serã sabrosas! Osi corejassemos estos trabajos tomados en compañia de Christo N. biẽ, y por tiẽpo limitado, cõ aquellos de q̃ deziamos, q̃ no tienen fin. Y como, si se pẽsassen cõ algun espacio, se dexarian las honras, las dignidades, y acrecẽtamientos de bienes tẽporales, q̃ con tãta fatiga se buscã, como los aborreceriã, y aunq̃ les rogassen cõ ellos, no los mirariã. O Señor, escriuid esta verdad en sus coraçones, para q̃ ya corran tras vos, q̃ sois suma verdad, y dexarã la mẽtira, corridos de auerla buscado, aun por vn breue minuto. O Señor mio, hasta quãdo se hã de estimar las aguas turbias destas cisternas cenagosas? Quando llegarà el dia dichoso, en que todos vuestros hijos os sean fieles, y agradecidos, y que ya pisen lo que es tierra, y a vos, que sois verdadero cielo, y Reino suyo, os adoren, y siruan de veras? Como

Math. 26. n. 45. Marc. 14. n. 33. Math 26. n. 39.

ſufris tanto mi Señor? Haſta quando auemos de dormir? Ea Padre amoroſo, deſpertadnos con aquella voz ſonora, con que llamais a los que eſcogeis, para q̃ gozen deſta cama, q̃ nos fuiſtes à aparejar en vueſtro Reino eterno, a donde todo lo q̃ ay, ſon floreſtas hermoſiſsimas, y flores de tan excelente olor, q̃ del os dais por ſuſtentado, y recreado, como ſi huuierades meneſter que os dieran guſto los juſtos, q̃ criaſtes; con lo qual les dais a ellos gloria, y deſcanſo eterno. Y quiça tenia deſto alguna noticia eſta vueſtra Eſpoſa querida; y hablando ya como de coſa propria con los que allà eſtan, juntandoſe con ellos, cãta, ò alaba las ſingulares circunſtancias de aquella cama, diziẽdo: nueſtra cama es florida, &c. Ya ſe vè, y lo deziamos antes deſto, q̃ por cama entẽdemos deſcanſo, q̃ para eſſo ſe haze, para q̃ el cuerpo canſado repoſe, y deſcanſe la noche. Y q̃ bien le toma el quãdo eſtà canſado; pues aſsi harà el alma quãdo ſalga deſta vida. Que biẽ la ſabrà la gloria, q̃ pequeños ſe la harã, como deziamos, los trabajos, y penas paſſadas. Y mas quãdo vea q̃ no es aquella gloria al quitar, como los bienes temporales de acà. Alli eſtan cõtentos, y cõ alegria llena, de q̃ ya las maderas en q̃ cargan ſus apoſentos, no puedẽ ſer corruptibles; porq̃ ſon de caſta eterna, ſon hechas deſte altiſsimo cedro, y las enlaçaduras de aquel diuino cipres; cuyo olor ſe eſtiẽde con la marea dulciſsima de la diuinidad, con q̃ haze bienaventurados a todos los que eſtan en aquella ciudad ſanta. O q̃ cama es de la que dezimos, tã ſegura, y blanda! El coraçon de Chriſto N. bien: y quales ſon eſtas enlaçaduras del precioſo cipres de ſu diuinidad! Es la fabrica deſta cama tal, q̃ ſolo el arquitecto que la edificò, ſabe ſus calidades, y grãdezas, tanto q̃ la Virgen no la cõprehẽdio, ni la miſma humanidad de Chriſto. Con eſto bien ſe dize quan precioſa es; y aſsi no ſerà bien tratar mas della, ſi no adorarla, y procurar merecer que podamos gozarla por nueſtra parte, ya que el miſmo Señor nos la fabricò, para que con verdad podamos dezir q̃ es nueſtra. Tãbien ſe puede entender q̃ eſta cama florida, de q̃ habla aqui la Eſpoſa, es la prouidẽcia del Eſpoſo; en la qual ſe arroja ella, tomando el conſejo del Apoſtol, que dize: *Omnem ſollicitudinem veſtram proijcientes in eum; quoniam ipſi cura eſt de vobis.* Y ſi ella lo obra, dexãdoſe del todo en eſta cama riquiſsima ſe hallarà; porque no ay mayor teſoro que dexarſe a la diuina prouidẽcia. Y aſsi dezia vn alma ſanta, q̃ era como vna cama muy blanda, a dõde con grande neceſsidad, y canſancio ſe echa el alma cõfiada, ſin hazer mas q̃ dexarſe gouernar deſte piloto diuino, q̃ es tan dieſtro en el marear, q̃ por mas tẽpeſtades q̃ ſe leuantẽ en eſte furioſo mar, no ſe perderà el camino; porq̃ como ya hemos dicho otra vez, el dize de ſi: *Ego ſum via, veritas, & vita.* Eſta cama de la prouidẽcia de nueſtro Dios, debe de ſer aquella carroça, ò litera de Salomon; y aſsi dexaremos para entonces el dezir ſus grandezas, que ſon muchas: aqui aora lo que nos importa que tomemos, ò aprendamos deſta Eſpoſa ſanta es, que no repoſemos, ni deſcanſemos en otra cama ninguna, ſino en Chriſto Señor nueſtro, alli ſe ha de eſtar de aſsiento, ya aprendiendo de ſu vida, ya deſcanſando en ſus merecimientos, ya eſcondiendonos en el ſantuario de ſu dulciſsimo coraçon, refugio, y deſcanſo de nueſtras penalidades, y miſerias a donde todo es ſeguridad, y verdades firmes las palabras que nos promete: que antes faltaran los cielos, y la tierra, que ellas. Deben pues de ſer eſtas promeſſas las colunas deſta cama, de que habla eſta Eſpoſa; la qual a mi parecer debia de temer caer deſte monte de la perfeccion, por donde va caminando à mas andar; y quiça en algun paſſo mirò ſu peligro, que los ay muy grandes ſi los ojos ſe deſmandan à mirar à otra parte, tomando nueſtros enemigos ocaſion de qualquiera diuertimiento por pequeño que ſea, por alli ſe entran, y repreſentan luego las dificultades que ay en la ſubida deſte monte Santo,

1. Pet 5. n 7.

Ioan. 14. n. 6.

Math. 24. n. 35.

di-

diziendo, que como se ha de poder lleuar toda la vida tanta atencion, y cuidado en interior, y exterior, la desnudez, y desprecio de las cosas desta vida, y de si misma, que no podra con ello, ni abstenerse siempre de todo, ni tener para siempre negadas a sus sentidos todas las cosas de gusto, que es flaca para tantas abnegaciones, y que es menester dar algun alivio deste cuidado, para que no se cãse, y acabe el espiritu. O que tentacion esta tan sutil! porque en ella ofrece vna verdad tan mezclada cõ veneno, que es menester mucha luz para sacar el granito de la prudencia, que en esto ha de auer. Porque aunque es verdad que alguna vez es menester afloxar algo el rigor para que el alma no padezca algun ahogo que la dañe, es muchas menos vezes de las que los enemigos nos representan. Y no sè yo como pueda ser bueno, apartarnos deste Señor, para boluerle à buscar; digo en el sentido que vamos diziendo, sino es que lo mande la obediẽcia, que este es buen pilar para poderse asir à el el alma quando està dudosa en esto de lo q̃ serà bien hazer; y aunq̃ muy seguro para ella; con todo es bien probar à detenerse en dezirlo al Padre espiritual, ò Prelado; porque podria ser monstruo de dificultad, y no necessidad de alivio. Esta alma de que hablamos, bien me parece que tomaua pocos; y assi parece que responde a estas tentaciones, diziendo: no quiero otro descanso, ni cama para alivio mio, que la nuestra tiene los pilares de cedro, y toda la madera de nuestros aposentos; como si dixera: essas camas que me ofreceis, son de palillos quebradiços, que en cargando en ellos dara conmigo en algun profundo, de donde no pueda salir, que toda quedarè quebrantada, y deshecha; no he yo menester essas camas, ni descanso, no valen nada para mi, que fingen descanso, a donde no ay sino trabajo, y miseria, y afanes intolerables. Y que verdad es esta, como se vè bien aora en el mundo, quales andan por sus riquezas, y por priuar, y mandar, que angustias passan por alcançar algunas destas camillas miserables, que congojas tan penosas, que parece buscan la saluacion, y no es sino su condenacion, si el Señor no le remedia; porque a toda furia la van buscando con harto dolor de quien los mira, y vè su ignorancia. Pues dexan a este Esposo, y Señor, que es suma riqueza por las desta vida, que son la vasura, y deshecho de los justos. O valame Dios, y quien les pudiera escriuir en el coraçon el desengaño, aunque fuera a costa de la propria sangre, que de buena gana se diera. Mas otra se derramò de mas precio para su reparo, y no solo no la agradecen; mas lo que mas debe sentirse, es que della se aprouechan para su perdicion, pareciendoles que lo lauara todo, y que assi no ay sino coronarse, y darse a los contentos, y intereses desta vida, sin acordarse que viene la muerte como ladron, y que vẽdrà el Esposo à pedir la cuẽta a la media noche quando menos pienssen, sin q̃ puedã remediar lo que falta a la passion deste Señor, q̃ es aplicarla nosotros, y aprouecharnos della, ayudandole con lo q̃ nos pide para nuestro mayor bien. Pues esta alma santa como verdadera Esposa, y ya caminante tras Christo Señor nuestro, cuyas huellas va siguiendo llena de su sabiduria, dize q̃ no quiere estas camas, ò bienes fingidos, q̃ lo que estima es a su Esposo, en cuya cõpañia, y ya como hermanos, y amigos gozã juntos de vna cama tã preciosa, como dize aqui q̃ es, aũq̃ como antes deziamos, no le entraua el enemigo por camino tan conocido, sino con titulo de virtud de prudẽcia, ni aun por aqui quiere admitir los aliuios, q̃ los tiene miedo; y assi dize: no quiero otro regalo, q̃ con el Esposo son los verdaderos; y assi es nuestra cama florida, como si dixera: mis jardines, y recreaciones sõ viuir jũta cõ Christo Esposo mio; y en esta tal jũta està el verdadero descãso: todo se halla en el: es vna cama a donde ay descãso en el trabajo, abrigo en el tiẽpo que los vientos se leuantan contra mi, reclinatorio, y reparo para mis desva-

nocimientos,&c. Porque como de botica caudalosa sacò remedios, y medicinas para todas mis necesidades, en las caidas hallo vaculo que me leuante, y sustente; en las enfermedades salud, en los desamparos, amigo, y compañero, en las tibiezas, y poco cuidado en obrar sus obras, y cuidado en todo mi bien: al fin es mi todo en todas las cosas; y assi no quiero otro descanso, sino a el. Segũ esto bien deziamos, que no tiene por descanso lo que los del mundo califican y estiman por tal. Pues en qualquiera destas quatro camas, que dexamos dichas, se hallaràn todas las calidades que la Esposa dize en estas palabras: nuestra cama es florida, la madera, y vigas sobre que cargan nuestros aposentos son de cedro, y las enlazaduras de cipres. En la Cruz con Christo nuestro bien; y tambien con el en el cielo, en su diuino, y amoroso coraçon, su prouidencia. De todas quatro auemos dicho vn poquito, y tan poco, que solo sirue de cumplir con la obediencia, que para mi tambien es cama descansadissima, aunque confiesso que dificultosa esta de escriuir sobre palabras tan llenas de espiritu, y altissimos misterios: y no sè si es lo mas dificultoso, la fuerça que es menester hazer para ir atando lo mucho que se ofrece, por acortar en palabras los abismos que se van descubriendo en estas Indias diuinas, y a vezes ataja la cõfusion que haze, ver que se llega a tocar a este santuario vn animal inmundo para lo que es menester mas animo del que se puede dezir. Bendito sea el que le da con este tesoro de la obediencia, que de otra manera fuera imposible. Si se ha acertado en algo, a ella lo atribuya v. m. y a mi me perdone el no auerme alargado en dezir todo lo que se me ha ofrecido, aunque me lo mandò; mas la reuerencia, y magestad destos misterios, no es mucho que me atemorizen, y que me cubra los ojos por no perderme del todo. Pues quiere v. m. que viua, viuamos Señor en Christo Señor nuestro, y ya no aya para nosotros otra vida sino el, pues lo es, y vida eterna; a donde nos veamos para amarle, y hazer su voluntad, por siempre jamas. Amen.

CAPITVLO. II.

Ego flos campi, & lilium conuallium.

NVESTRA Naturaleza en todo, como dizen, queria tener parte, y por cuidadosa que ande vn alma, se entremete muy a lo callado, y lo que el demonio no puede alcançar, suele hazer este ladron de casa con vna secreta satisfacion de que ya estamos mas aprouechados, y experimentados en el camino espiritual, ò cosa semejante, que son muchas, y muy delgadas sus astucias. Pues como el Maestro de los Maestros sabe nuestra flaqueza natural, y la solicitud de nuestros enemigos: y que el mayor peligro en que puede tropeçar esta su querida discipula, es las quiebras de la verdadera humildad, preuienela con estas palabras del verso primero deste segundo capitulo que començamos, y que dizen: *Ego flos campi, & lilium conuallium*: como si dixera: no pienses Esposa mia que tu sola eres la que me has de tener, y gozar, y que no me doy a las almas mas que en los retretes, y retrahimientos que flor soy del campo, y lirio de los valles, a donde qualquiera que me quisiere podra hallarme. O flor diuina, y si acertasse yo a dezir algo de lo mucho que dezis en esto, y de lo mucho que hallaran en vos los que os buscarẽ, y del consuelo grande que podemos tener los pecadores, y flacos como yo, en que seais vos Señor mio flor del campo, y lirio de los valles, que fuera de mi, si no os huuierades hecho flor del campo, y lirio destos valles, a donde os apareciades en medio de mis caminos torcidos, para que alli os encontrasse, y os amasse mas que a lo aborrecible, que buscamos los hijos de Adan. Pues, como dezia, para humillar a esta alma, y alentar

tar a los flacos, y alegrar a los tristes, dize que es flor del campo el que es la alegria de los bienaventurados. Muchas vezes suele nuestro Señor a los suyos probarlos con esconder las noticias que les da de si, para que se exerciten en humildad, paciencia, y conocimiento de que no merecen las mercedes que recibē de la liberal misericordia de su Esposo, y Señor. Mas con esta alma tan su querida sube mas de punto este exercicio; pues sin ausentarse la dize, que es flor del cāpo, &c. Como si dixera. No à ti sola amo, y regalo, ni soy solo para ti, que de todos los hombres soy, y a todos busco, y llamo, y tan a lo descubierto me doy a ellos, que me pongo, ò estoy en el campo, para que el que quisiere, no solo me vea, y guste de mis olores, sino que si quisiere, me pueda coger, y traerme en las manos, y llegarme a sus narizes, y ojos, a donde puedan ver de cerca la bondad, y amor, con que deseo se llegue a mi. Mas lo que en estas palabras parece que quiere este Señor, es, traer a la memoria desta alma lo que por ella padeciò, y que lo mismo que goza en las mercedes que le haze, se lo mereciò el quādo se hizo flor del campo en el madero de la Cruz, a dō de como flor hermosissima, y de excelēte olor, templò la fealdad, y mal olor de nuestros pecados, que ofendian su santissimo Padre; y ennoblecidas nuestras obras con las de su passion, y muerte padecida por nosotros, nos hizo agradables a los ojos de su padre, pagando todas nuestras deudas, y dandonos esta flor sus diuinos frutos, con que quedamos ricos; y por virtud dellos se hallaua esta alma santa tan fuerte, y tan llena de virtudes, y consuelos; como dixo en las vltimas palabras del capitulo passado, y quiça le dixo este Señor las de que vamos hablando, para dezirla de donde la venian todas aquellas riquezas, con que se hallaua, que era de lo que el le auia merecido, quando se hizo flor del campo, y en el dio por ella su vida, a donde cercado de dolores, espinas, y desprecios, dio mayor olor de si esta diuina flor, q̄ muy suyo es resplandecer en las tinieblas, y mostrar sus marauillas entre espinas, y abrojos, que alli suele aparecerse, y en medio de las tempestades con la presencia desta diuina flor se apagan las turbaciones que leuantan los temores, y flaqueza nuestra. Vna de las cosas mas apacibles, y amables de las que cria la naturaleza, son las flores; y assi se procuran los jardines para ellas; y es tan general el gusto de tenerlas, como se sabe, para deleytar la vista, y gozar de su olor; en particular los Principes, y personas tales hazen destas flor estas en sus casas de recreacion para yrla a tomar a ellas. Mas este Esposo Santissimo no dize, que es destas flores regaladas, y cercadas; porque no nacio para particulares personas, si no para todos; y assi lo canta la Iglesia, y el en estas palabras nos lo da à entender; pues dize que es flor del campo, y lirio de los valles, que qualquiera que quisiere cogerla podrà. Flor es tambien del campo hermosissimo de la bienaventurança, cuyo olor suauissimo tendrà a todos los que alli moran, por toda la eternidad, llenos de gozo, y gloria inexplicable. Y flor es tambien de los valles, que sin ella fueran de perpetuas lagrimas, y con ella, y su diuino poder, y misericordia leuanta a los caidos, y de maderos secos, y aparejados para el fuego eterno, haze arboles amenos, y de dulcissimos frutos, que por el riego de su sangre merecen se pongan a la eterna mesa de su Padre Santissimo. Mas todos estos trueqos, y mudanças que este Señor haze en las almas, nos dan a entēder que las haze, quando ellas le buscan en el campo, que es mostrarnos, que no le auemos de hallar en las comodidades nuestras, ni en el jardin cercado del gusto, y amor proprio, y demas passiones nuestras, que no es flor desta junta de miserias, sino de aquel campo a donde los justos salen à buscarle, como verdaderos soldados, debaxo de la vandera de la Cruz, y confessando que Christo Señor nuestro es su Capitan; y assi como esforçado salio personalmente al cam-

po

po donde triunfò de sus enemigos, y nos ganò aquel Reyno que no tendra fin. Y aunque todos los que le siguen son flores muy hermosas, no tienen que ver las gracias dellas a la desta flor de flores, por cuya virtud lo son las demas almas santas. Y assi a esta le dize: yo soy flor del campo, &c. Porque aunque ella por ei esta florida, y su cama, como dezia antes desto la Esposa, cõ todo quiere q̃ sepa, que de la compañia desta flor, que es el mesmo, como lo dize: le vienen todos estos bienes, y que son tantos y tan infinitos, que aunque estè en el campo, y llegen todas las almas que quisieren, a todas tiene que dar, y para todas sera flor, de cuyo olor podran gozar los ricos y los pobres; y quiçà como la Esposa le auia dicho antes que eran tales las excelencias de su olor, que correrian tras el por la suauidad dellos; deue de querer ya ser flor para robar las almas, y llegarlas a si; que tales ansias tiene de darse a ellas, que harà todas estas inuenciones para que se lleguen a el, y le sigan, como si le faltara algun bien para amalle sobre todas las cosas, y las almas tuuieran algo bueno sin el. O como muestra aqui este Señor la facilidad con que seda; pues para tenerle no es menester mas de quererle coger; y assi nos lo dà a entender por esta palabra: yo soy flor del cãpo, como quien dize: no penseis que con ser el infinito en poder, en riqueza, en hermosura, y en misericordia, que os costarà mucho el hallarme: que porque la tengo soy flor del campo, para que si me quereis podais cogerme, y traerme en las manos, y llegar al rostro y al coraçon. O manos dichosas las que a este Señor llegan, y en las que anda que no es possible dexar de quedar riquissimas, pues le tienen, y le pueden tener todo el tiempo que quisieren. O Sacerdotes, no se como no andan fuera de si, ni como no despiden centellas con que nos abrasemos todos, pues tienen en sus manos cada dia a aquel Señor que es fuego abrasador, como el lo dize. Pues si es fuego, como tan frios y helados estamos recibiendole? O Señor, y en que profundidad auia entrado, si supiera hablar de Ha; mas ni se ni es esto lo que se me mãda. Digo pues que de ser este Señor flor veo que gusta de andar en las manos de los hombres. Y assi dezia vna alma que nunca mas hermoso parecia, que quando el Sacerdote le tenia en ellas; porque en nada podemos mejor conocer su bondad y el gran amor, que nos tiene, como en este Sacramento Santissimo; y que estando en el con todos sus atributos, y al fin todo el cõ tan infinita magestad, guste tanto de ponerse en las manos de los hombres, y entrar en nuestras pobres almas. Mas que quiere este Señor, y que busca, sino hazernos ricos, y como no ay riqueza, ni bien ninguno fuera del, quiere entrarnos en si, y entrarse en nosotros, para que juntandose con el estas nuestras almas, que tanto quiere, no puedan ser pobres, ni nuestros enemigos nos puedan despreciar por pobres. O Señor, y lo que en esta junta hazeis con nosotros, que porque ay otras palabras adonde se dize esto, que sin sentir me he buelto a ello, lo dexo para quando lleguemos a ellas, si desto se siruiere este Señor. Pues digo que a esta flor debia de dezir el Santo Rey Dauid: que traeria siempre en sus manos para no se oluidar de cumplir sus diuinos preceptos, y assi dize: *Anima mea in manibus meis semper, &c.* Porque el alma de nuestra alma, quien es sino este Señor, y si a el no tenemos, no tiene vida nuestra alma, y a vna alma sin vida no la auia de querer traer este Santo Rey en sus manos. El alma que tiene vida queria traer, y si tiene vida, tiene a este Señor, a quien el miraua, quando dezia: *Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Et legem tuam non sum oblitus.* Porque con este Señor toda la ley se guarda; siendo no solo ley, sino vn habito, de que viste al alma el amor deste Señor. Y assi el justo carece de ley, porque es la mesma ley; y aqui es quando se cumple al alma lo que le predizen aquellas palabras: *Et sponsabo te mihi in fide*: despo-

Psal. 118

Psal. 39. num. 9. Psal. 118 n. 153.

Osez. 2. num. 20.

sa-

sarete con migo en Fè. Esta Fè se guarda aqui con gran perfeccion; porque sin trabajo del alma, y sin mouimiento alguno se ajusta, no solo con la ley, sino cõ el Legislador, y con su presencia, y en virtud suya se obra todo muy sin ruido, ni contradicion ninguna; porque el irse a Dios, es guardar la ley, y el juntarse a el, y el traerle presente la harà guardar, que tener esta flor cerca de nosotros, es todo nuestro caudal. Y porque es tal su amor, que desea muchomas nuestro biẽ, que nosotros mismos, dize que es flor del campo; porque no pensemos que es mucha la dificultad que ay en tenerle, y cogerle; que somos tales, que si la huuiera, no le buscaramos, y como nos conoce, dize que es flor del campo. Que tambien podemos entender por esto, que es flor de la naturaleza nuestra; y aunque su geto a nuestras flaquezas, digo, las necessarias a estos cuerpos, que en el no tuuiessen indecencia, con todo esso es flor nacida en aquel huerto floridissimo de la Virgen nuestra Señora, con que dexò hermoseadas las criaturas todas; y en particular al hombre, que se auia afeado con el pecado. Y à este campo, ò exercito de justos los alegrò, y esforçò quando salio como flor en el portal de Belen, y con tanto fuego de amor, que con salir en el tiempo de mayores hielos, apareciò esta humanidad tan hermosa, y resplandeciente, que luego se le començaron a juntar soldados, no solo de aquellas tierras comarcanas, sino de tan lexas, como se sabe que son los Santos Reyes; y despues en la Cruz, y en el campo dio su olor, quãdo en el lugar de la Cruz se quedò sin sangre, por darnosla, para que la medida de nuestro rescate fuesse bien colmada; y assi esta flor no se contentò con darse barato, sino que quiso le costasse a el caro el darsenos; y a nosotros nos parece caro, y costoso darnos por suyos, y tenernos por tales, siendolo en la verdad tan a su costa, y por tantos caminos. Bendito el sea, que tantas villanias sufre, y espera. Pues assi como las flores son de recreacion, y aliento para los hombres, y los zumos de las medicinas para la salud: assi despues que este Señor se hizo flor, el solo es nuestro aliento, y la verdadera salud del alma, q̃ a esta querida suya pienso se lo dixo tãbien para que no desconfiasse; porque teniendole a el, ni le dexaria caer, ni enfermar; que es tal la medicina de su sangre, que no solo sana las llagas, y enfermedades, sino que este diuino zumo, y sustancia distilada de la santissima humanidad de Christo Señor nuestro, da anticipados los bienes, y confortes; y assi es medicina preseruatiua para no caer en mayores enfermedades; porque en virtud deste tesoro, nos defendemos de no caer en las manos de nuestros enemigos. Y que fuera de nosotros Señor mio sin vuestro Hijo Santissimo, cuya virtud nos libra de tan grandes peligros. Y quã do vencemos Señor, con que fuerças vencemos, sino con las suyas, y por quiẽ somos perdonados, sino por esta Magestad, que quiso hermanarse con nuestra flaqueza tan debilitada, y caida, que con menos que fuerça, y valor de Christo nuestro bien no podia reuiuir esta naturaleza tan caida, y muerta, que ya le faltauan del todo los neruios para sustentarse los huessos en sus junturas. Mas vino esta palabra encarnada, con cuya voz cobrò neruios, y boluio a reuiuir, y a esforçarse la que estaua ya muerta, y sin fuerças, ni virtud para librarse de las manos de sus pecados; mas ya sustentada con este zumo desta flor, y en virtud della està hecha hermana del Hijo del Altissimo Señor nuestro, y Padre suyo. Bendito sea por infinitos siglos por tantas misericordias como nos ha hecho; y en particular por la que nos hizo quando se dignò de juntar su alteza cõ nuestra baxeza, y que desta junta, y masa diuina, y humana tornassemos à nacer por los merecimientos desta hermosissima flor, que quiso nacer entre nosotros sugeta à que la cojan, y no solo con estima de sus lindas condiciones, sino con desprecio de los que la manosearon, y pisaron por mis pecados, dexãdose mal tratar

tar con tantos açotes, y espinas. Mas el daño, y fealdad para los que os ofendemos, es, que vos Señor mio, hermosura infinita os quedais, como siempre vos crades, y flor tan amable, que serà mal empleado el amor que no se empleare en amaros. O Señor, y que dichosa seria el alma que si quiera por lo menos pudiera amaros con todo el amor que los del mundo ponẽ en amar sus interesses, para que assi se supliera lo que no os aman, y lo q̃ yo no os he amado. Amaos Señor, amaos por nosotros, pagad esta falta nuestra, pues no acabamos de enmendarla, y remediad con el fuego de vuestro amor la frialdad de nuestros coraçones; los quales no podran calentarse sin la virtud desta diuina flor, la qual nos va la vida en cogerla, y posseerla, y no vida temporal que se ha de acabar, si no vida que ha de durar mientras Dios fuere Dios, que es por vna infalible eternidad de bienaventurança, y de gozar del, que amandonos infinitamẽte se nos dà, y darà para que le gozemos eternamente. Y pues nos va tanto en tener esta flor, y posseerla, como digo, bien serà q̃ trabajemos para cogerla. Y assi es, que auemos de trabajar, buscandola por la imitacion de sus virtudes, ajustandonos con su vida, y siendo, no como quiera, si no mansos como el, humildes como el, pacientes como el: y assi como su continuo cuidado fue, y serà para siempre la gloria de su Padre, y nuestra saluacion, y aprouechamiento espiritual; assi pues todo nuestro cuidado ha de ser siempre alabarle, amarle, y obedecerle, no saliẽdo del cumplimiento de su diuina volũtad; que todo esto es menester para posseerle, y tenerle, que coger esta flor, y dexarla luego, no es bien, sino cogerla, y guardarla en el coraçon, como antes desto dezia esta Esposa: Hacecico de mirra es mi Esposo, y guardarele entre mis pechos. Alli le auemos de poner, q̃ es a donde està el coraçon; el qual es a dõde està lo principal del alma, que assi lo he oido dezir, que le llaman silla del alma; pues ai auemos de guardar esta flor, adorandola, si fuesse posible, con infinita reuerencia, como à verdadero Dios, y no dexarle ir, sino forçarle a que se quede con nosotros, como hizieron aquellos dos Dicipulos q̃ iban a Emaus: Luc. 24. y si pareciere que ha de ser mucho el trabajo para guardar este bien, pues ha de costar tanto exercicio de virtudes, el remedio para obrarlas es el mismo Señor, que es que nos ayuda, y alienta para que las exercitemos, y en cada passo que demos, se nos dara el mas; y assi le posseeremos mas seguramente; porque andando el camino, a cada passo se nos da mas de su virtud, y nos juntamos mas a el. Esta es aquella escritura con que se escriuen los justos en este libro de la vida, que las letras son las virtudes, y si trabajamos por ellas, seremos escritos en este diuino libro, que siendo vna misma cosa con el Padre, y el Espiritu Santo, salio hecho flor en este campo del mundo, a donde quiso comunicarnos sus riquezas, para que la pobreza, y baxeza nuestra se ensalzasse: porque las baxezas que el por nosotros sufriò, son la causa de todo nuestro bien, y las que nos han de lleuar a la bienaventurança. O Señor, y si ya despertassemos del sueño de nuestro desagradecimiento, y se trocassen estos nuestros coraçones, y de duros, y tibios se boluiessen agradecidos a tan grandes misericordias. Quando Señor serà esto, y seremos del todo vuestros? O si ya lo fuessemos, y todo nuestro amor, y afetos no se ocupassẽ mas de en amaros y seruiros! Hazeldo vos Señor, y nonos fieis ya nuestra voluntad, tomalda de vna vez para que no aya mas tibiezas, y descuidos en seruiros: basta el tiempo passado, y tratemos de lograrle mejor de aqui a delante, para que tãbien se logre la costa que aueis hecho para que os amemos, y se nos luzga el bien de tener esta flor q̃ nos distes para medicina de nuestras enfermedades. Mas aunque auemos dicho vn poco del nombre de flor del cãpo, que se pone al Esposo, no de lo segũdo a que se compara, que es al lirio de los valles, en que nos da a entender el

amor que tiéne a los humildes; pues en este nombre de valles nos muestra ser las tales almas, de quien se declara ser; pues dize que es lirio de los valles, y como quien tan bien supo enseñarnos el precio desta virtud, amandola tanto, q̃ fue la primera de quien se vistio para salir a vistas, quando salio del riquissimo tasamo de las entrañas de su Santissima Madre. Y aunque por valles podamos entender los pecadores, y que verdaderamente pueden dezir que este lirio es suyo; pues baxò del cielo a la tierra para remedio suyo, y para nuestra redempciõ tomò carne. Con todo a donde permanece de asiento, es en los coraçones de los humildes, de quien aora dezimos, q̃ son estos valles, y su lirio este Esposo, q̃ escogio por Madre a la Maestra, y Señora de los humildes, y con su humildad acelerò la venida deste Señor. Y assi mismo debemos reconocer que esta virtud apresurò nuestro rescate, y los demas bienes que con la encarnacion de Christo Señor nuestro se nos anticiparõ; pues haziendo memoria desta Señora, y los demas que la imitan en su humildad, dize: de todo el cãpo de mis fieles soy flor; mas en particular deste genero de gente humilde soy lirio; y assi como el lirio es flor singular, y de quien el Espiritu Santo haze mas particular mencion en algunas partes de la escritura; assi tambien es particular demonstracion, ò manifestacion que haze de si en las almas humildes; y es la mas ordinaria señal, y fuerte argumento, que vna alma es santa, ser humilde; porque en las tales permanece mas este Señor, y es mas suyo, que de las que no lo son; y como es mas contra nuestro natural el ser humilde, assi es mas conforme a la bondad de nuestro Señor, morar en las almas humildes, tanto mas, quanto mas lo son, y assi dize: yo soy flor del campo, y lirio de los valles; singularizandose con los que se apartan mas de su natural, y huyen de tenerse, ni estimarse en nada; y assi entre todas las virtudes de Christo Señor nuestro, a ninguna manifiesta tanto, ni tantas vezes, por su santissima boca, q̃ quiere q̃ aprendamos, como haze desta de la humildad en varias partes, y quãdo nos dize en su Euangelio: *Discite a me; quia mitis sum, & humilis corde.* Aprended de mi, que soy manso, y humilde de coraçon. Y ha de ser de coraçon, para que este diuino lirio nazca en el, y sea para el: que si la humildad no es de coraçon, ni lo serà, ni este Señor serà su lirio, cuya excelẽcia es tal, que el Rey Salomon con toda su sabiduria no acertò a vestirse de sus colores; y dizelo este Señor assi, dandonos a entender, que aũ es muy mas hermoso, y lindo de lo que pudo comprehender aquel hombre tan sabio, como nos muestra lo que del se dize en la Escritura. Pues este lirio cuyo color no supo sacar, este es de los humildes, y ellos se adelantan tanto mas que Salomon, que no solo saben remedar su color para vestirle, sino que se visten del mismo lirio, y hazen vna tan linda, y admirable vestidura, que cada vno parece vn Salomon, y no como quiera, sino mucho mas resplandeciente, y mas sabio, q̃ el fue; pues con la baxeza, y desprecio se vistieron de Iesu Christo, y assi llegaron a ser Reyes, y llegaran en la bienaventuranza: porque lo fueron aqui de sus passiones, imitando a este diuino lirio. Tiene esta flor dos cosas en que nuestro Señor quiere que se exercite esta alma, por esto se compara a ella, y las exercitò en si el Esposo, quando se vistio de nuestra carne, y peregrinò, y murio en este mundo; y son el color, y hermosura desta flor, mas sin olor ninguno, mas de en la raiz, al reves de todas las demas flores, y quiza por esto no quiso ponerse nombre de otra ninguna, sino llamarse lirio morado, ò cardeno en lo exterior, para mostrar al alma, que la mortificacion, y desprecio ha de ser su exercicio continuo, y la salsa de todos los manjares, sin que le vean las demas virtudes, y las mercedes, y fauores que le haze, essas esten cerradas, y escondidas, que es la cõdicion de la humildad, la qual sembrò el mismo Señor en el valle de nuestra natu-

Math. 11

Math. 6. n. 29.

tu-

turaleza, ò por mejor dezir, el mismo se sembrò en este valle humilde de las almas que lo son. Y quiza estas son aquellas de quien dize, que son sus madres, hermanas; porque en estas tales es adonde se haze la voluntad de su Padre, y la guardan en este centro a donde se produce esta flor tan extraordinaria, que en la raiz tiene su olor. Entonces pues quando vna alma es verdaderamente humilde, es madre del Altissimo, sino como la Virgen Santissima, si por vna particular gracia, y tan excelente qual no se podra entender hasta que se gusta, y se goza de la fragrancia desta raiz admirable, de la qual han nacido tan lindas flores, y la mas hermosa, y linda de todas, fue su Madre; y assi le dio cuerpo en sus entrañas, quando llegò el colmo de su humildad, y dixo: *Ecce ancilla Domini, &c.* Porque los humildes no resisten a la voluntad de nuestro Señor, y todas las vezes que la hazen, hazen vn acto de madre, obrando el Espiritu Santo en ellas de manera, y produciendose tales bienes, que no es generacion para dezirse, por ser inexplicable; mas es para gozada, y no solo en el cielo, mas acà en la tierra dà el Señor los frutos destas marauillosas obras de la Santissima Trinidad, obradas en el alma por vn modo tan alto, que no lo puede dezir, ni manifestar en lengua humana. Mas gozan este bien las almas que saben ser humildes, y vaciarse de si de tal manera, que les cabe en el coraçon esta flor preciosissima, cuyas raizes dan marauilloso olor; con el qual alcançan aquella limpieza, de que dize Christo Señor nuestro: Bienaventurados los limpios de coraçõ, porque ellos veran à Dios; como si dixera: los humildes de coraçon; porque estos le ven con algunas ventajas por la Fè, aun en esta vida, significandolo en esta flor destos valles; la qual despide de si tales deleites, y consuelos en las almas a donde habita. En la manera que aqui se apunta a dezir que no se puede hazer mas de suplicar al Señor los manifieste a las almas, para que gusten deste bien tan inefable, que por solo su amor nos le darà, si nos dispusieremos a imitarle, sufriendo las cosas contrarias a nuestro gusto, despreciãdonos en todo; assi como el quiso ser despreciado, y humillado, como se dize del que anda en la humildad de su fortaleza. Esta pues es la humildad que nos ganò con su fortaleza: que nosotros que eramos, y que somos sino la misma soberuia, si su fortaleza no nos sustenta en la humildad suya; pues de disfigurarnos auemos de tratar si queremos gozar desta diuina generacion, y si queremos saber qual es esta ciencia de Dios que se comunica a los humildes, y rendidos a su diuina voluntad; en los quales se produce, como auemos dicho, este lirio de raiz tan preciosa, y oloroſa, y es lo tanto la del lirio, que se guarda todo el año, porque se conserua el olor aunque estè seca; y assi se conserua el olor deste lirio en los tales coraçones limpios, y vacios de si, y de todas las cosas desta vida, que con esto veran a Dios, no solo en la otra sino antes de salir desta mortalidad, por vnas noticias aunque de Fè tan claras, cõ que se manifiesta la sabiduria del Padre, que no puede el alma dexar de gozar, y amar mucho mas de lo que se puede dezir, ni imaginar. Y assi me contentarè yo con lo dicho, pues no puedo declarar mas estos bienes de que gozã estas dichosas almas; en particular esta à quien el Señor va descubriendo tan grãdes misterios; los quales obra en ella, cõ la manifestacion, y tantas marauillas como sabe obrar en sus amigos, y como digo, en ella, que para esto se las dize, y en el verso siguiente se muestra esto mas claro, digo, que hablando la va enriqueciendo, y santificando, y assi dize luego:

Marc. 3. n. 35.

Luc. 1.

Math. 5. n. 8.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

DE las quales palabras podemos colegir, que no solo es esta alma vna de las que dexamos dicho, sino mas auentajada que todas; pues dize este Señor, que

es

es como el lirio entre las espinas, que denota vna grande diferencia de las hijas. Y aunque de lo dicho se podria rastrear el alto estado desta Esposa, con todo por cumplir con la orden que tengo de escriuir lo que se me fuere ofreciendo: digo, que aunque debemos creer q̃ no es sola vn alma la que es fauorecida del Esposo; porque quando no fuera de Fè el tener numero de justos, y perfectos en esta Iglesia militante, su amor infinito no le sufriera dexar de buscar almas a quien comunicarse; y assi por esto debemos creer q̃ las tiene, y tales que merecen todos los fauores q̃ les haze; porque el las haze dignas dellos. Mas es tal su sabiduria, y tantas las riquezas que tiene que dar, que con razon puede cada vna pensar que es el querido Benjamin; porque cada vna debe de auentajarse con alguna virtud particular, que son tantas las mmas que ay en el camino del cielo, y tan leuantada la perfeccion que ay para todos sillas diferentes, y exercicios diferentes. Y assi les vendra a muchas almas este lugar en el particular estado, que descubre el Espiritu Santo, ò por mejor dezir segun esta, viendo que a este Señor todo le es patente, y no tiene que ver mas oy que desde su eternidad; pues desta Esposa es aora de quien dize, que es como lirio que està entre las espinas; assi es entre las hijas, como si dixera, tanta ventaja les haze, como haze el lirio a las espinas; lo qual no debe espantarnos; porque qualquiera ventaja de gracia es de mayor valor que quanto se puede imaginar. Mas lo que aqui se debe estimar mucho, es la demostracion de amor que haze el Esposo para con esta alma en compararla al lirio, auiendo el querido antes ponerse nombre de lirio, poniendose esta semejança, para que assi entendiessemos algo de sus condiciones; y aora parece quiere hazer lo mismo, para que tambien entendamos las de la Esposa, como si fueran iguales. La verdad es que aunque ni lo son, ni lo pueden ser, la condicion del amor es ajustarse con el amado; y assi de ordinario quando los sugetos son distantes, vno baxo, y el otro superior; el superior se humilla, y el inferior se ensalça, dando cada vno al otro lo que le falta, para q̃ assi se ajusten, y se haga la vnio̅ de voluntades, ennobleciendo el superior al inferior. O bondad infinita! y como passa assi en la junta con esta vuestra Esposa, y la que hazeis aora cõ las tales almas, y en la q̃ hizistes quãdo Señor os vestistes de nuestra carne, y baxeza, y nos leuãtastes à ser hermanos vuestros, y aun parece que no acaba de contentarse este Señor de leuantarnos, y juntarnos consigo; en todo queria aparearse tanto con nosotros, que quando vè que no valemos para ser vnos cõ el, digo que no podemos ser Dioses de verdad, nos quiere dar tanto de si, que lo parezcamos, y el hazer tanto de que es hombre, que a cada passo, como dizen, se llama el hijo del hombre. Pues como digo, esta ansia de hazerse semejante a nosotros, y de q̃ nosotros lo seamos a el, le haze aqui cõparar a la Esposa con la misma cõparacion q̃ se puso à si, llamandola lirio, y tã excelente, q̃ todos los demas son como espinas en su comparacion. Dichosa alma, que tal la tiene este Señor de rica, y fauorecida, que si el es lirio, ella lo es, y a sus ojos tan lindo, y hermoso, que todas las demas hijas son espinas en comparacion desta Esposa. Si esto se dixera por sola la Virgen Santissima, dixera yo que tenia razon este Señor; mas que lo diga por otra ninguna, gran admiracion puede hazer; mas si miramos a la grã ansia que tiene este Señor de comunicarse todo a las almas, no nos espantarà, que sean tales las que el escoge para esta alta comunicacion; porque a cada noticia q̃ le da de si, y dale muchas, la haze tã hermosa, tan rica, tan auentajada, que en su comparacion son las otras almas, aunque hijas, espinas, como aqui dize. Y aunque este sentido es el que cõ que luego se topa en estas palabras, me parece a mi que tienen otro, con otros infinitos, que se descubriran, y se hã descubierto; mas este q̃ digo, me parece q̃ es, q̃ està tã

guardada como la viña cercada, no con cerca como quiera, sino de admirables virtudes, que son hijas deste Señor; entre las quales sale esta alma tan adornada, y linda, que parece muy semejante al lirio de los valles, y quiza en particular es el cerco de obras de mortificacion, que son las proprias hijas de Christo Señor nuestro; pues toda su vida fue vna mortificacion continua, y sino son las mortificaciones della, digo las q̃ ella haze, quiza son las mesmas que el Esposo hizo, y obrò, con las quales la adorna, y atabia, aũque todo viene a ser vno; pues en virtud, y fuerça de Christo Señor nuestro està ella tã cõsumada en mortificacion, que la compara à sí este Señor, y los exercicios della la tienen cercada, como las espinas al lirio, y sino cercada, por lo menos entre ellas, que es lo mismo. Y sino es este el sentido, lo que yo tengo por cierto es, que deste exercicio, ò habito de mortificacion, viene a ser tanto mas auentajada entre las hijas, como antes deziamos que lo era, y si es lo que comencè a dezir, que las hijas eran las obras deste Señor, podemos tambien pensar, que entre todo lo que crio, el alma es la que se lleua la gala; que assi como por ser obras de la sabiduria, son como hijas, como se suele dezir de su entendimiento; assi la mejor, y mas hermosa es el alma despues de los Angeles, y la mas semejãte a el; y assi la fauorece tanto, que la llama con el nombre que a si mismo. Mas en lo que se debe reparar es, en la comparacion que trae assi para el alma, como para si mismo, ya llamandose flor, ya lirio, fruta, arbol. Y pienso yo que assi como todo lo que se comprehende, ò cria en el campo, es lo mas sencillo, y puro, y mas sin mezcla de otra cosa que lo natural; assi le vienen al Esposo mejor estas comparaciones, como a bien infinito, y sin composicion de nada, sino natural bien, pura verdad, y sencillez, luz, y bienes de gloria: y no solo es flor, sino el campo de las flores, a donde anidan las palomas sencillas, y amorosas, y nacen tales flores, como de la que vamos diziendo, que es el tanto monta de todo lo criado; pues el hombre se llama mũdo abreuiado, y para que este hombre fuesse sustentado, consolado, y enriquecido, se abreuiò el infinito en vna particula, ò forma tan pequeña, como vemos cada dia, para que assi pueda ser comido del. Y si las cosas criadas que vemos, parecen vna marauilla grande, como lo es, que todas esten sumadas en el hombre, quales es, y quan admirable, que nuestro buen Dios se abreuie en tan mas pequeña cantidad? En que se vè ser mayor el amor que mostro en esta obra, que querer semejarse en la comparacion, que vamos diziendo, aunque lo vno, y lo otro son muestras de su grande amor para cõ las almas, y por esta, a quien tan por suyo se da, haze esta manifestacion, de que la estima mas que a todas las hijas, q̃ assi lo da à entender, segun parece por estas palabras. *Sicut liliũ inter spinas, &c.* Como alegrandose de los primores, y lindezas q̃ via en su Esposa, y mirandola cõ amor tierno, la dize esta palabra: *sic amica mea, &c.* Esta me lleua los ojos entre todas las hijas, y por ser mayor el amor, ò mayor la demõstracion q̃ se haze quãdo a la persona q̃ se ama, se le da nombre de amigo: assi aqui se le dà a esta alma; porque no se dude, ni ella pueda temer que son Esposos no mas de en quanto al nõbre, sino q̃ lo q̃ los desposò, fue el amor, y q̃ con su cadena fueron atados, y no por conueniẽcias de respectos particulares, como lo dize el Espiritu Santo. *In vinculis charitatis attraxi te*: y assi lo està haziendo cõ esta alma perpetuamente, lleuãdola tras si cõ los delicadissimos sentimiẽtos, q̃ le da en este vinculo de amor, a dõde la dize palabras amorosissimas, como lo es esta de llamarla amiga, haziẽdola tã singular entre las demas hijas, que como deziamos al principio, el ser hijas por gracia tiene muchos grados, y quando se junta en el alma ser hija, y amiga, es vn tesoro de bienes el que pone en ella con este amor de amistad el Esposo, y es vna junta de Oseæ 11. n. 3.

mi-

misericordias, que no se pueden dezir, y apenas entender, como iremos diziẽdo; y aora digo, que entre las obras que haze el amor en el alma, es ennoblecerla, y que estè atenta a las correspondencias del amado, y tanto que ya su vida no es mas de vn continuo reclamo con que la entiende, y se entiende con el Esposo, siẽdo este vn lenguaje continuo, q̃ passa entre los dos, con que se va cauterizãdo la llaga del coraçon, y el cauterio q̃ la va haziendo, y dilatando, va disponiendo con su fuego morada para si, a donde cõ su lumbre puedan ambos hazer admirables sacrificios, con què la ofrenda que en ellos se haze al Eterno Padre, produzga alabanças purissimas, que es el olor que sale deste admirable fuego, que se encendio en la yesca que tan bien dispuesta estaua. Pues estos fueron los efectos que hizieron en esta Esposa las palabras tan tiernas del Señor, y Esposo suyo, como se vè en las que luego le dize ella, que cada vno parece se està remirando en el otro, y assi dize ella:

Sicut malus inter ligna siluarum; sic dilectus meus inter filios.

ASsi como el mançano entre los arboles de las selvas, ò siluestres; assi es mi amado entre los hijos. En las quales palabras se vè quan ilustrado està el entendimiento desta venturosa alma, y quã llena de amor; pues atinò con tan aventajada alabança, y tan presto, y colmadamente, que el corresponder presto señales de ardiente amor, y de que ya no le ocupa en mas de pagar, y corresponder al amado, que assi le llama; porque ya no mira si la notarã, ò no, ya quiere que sepan todos que tiene dueño, y deste Señor que lo es, quiere ya contar sus gracias, y quitarse la mascara, como dizen, y dar à conocer quien es este Señor por quien està tan perdida, ò llagada de amor, y porque lo està desea contar sus gracias, y le serà harto gran tormento no hallar aquien las dezir, y mayor estar atada si es mùger, con no poder predicarlas a vozes. Dichosos los que pueden dar noticia deste bien, que ella por tal se tuuiera si le fuera licito, aunque le costara mil vidas si las tuuiera, y que de buena gana las diera qualquiera de las almas, q̃ llega a este estado; porque si el mismo que la llena destos bienes, no los templàra con algunos interualos, mal pudiera sufrir su grandeza la cortedad de nuestro natural; el qual va fortaleciendo el Esposo para hazer mayores mercedes al alma: y assi se vè aqui que con aquella habla del Esposo, y con sola vna palabra demonstratiua de su amor mas eficaz, y encendida, que las de hasta aqui, se leuantò tanto sobre si, ya todo su entendimiento con la sabiduria infinita, que pudo hazer vn concepto de ella tan grande, como se muestra en la comparacion, con que manifiesta las singulares grandezas que tiene su Esposo, y prefiriendole a todos los demas hombres, no solo en el parecer, sino en la suficiencia, y prouecho que del recibe, comparandole al mançano entre los arboles siluestres. Y la hermosura no es por ser grande, pues los arboles siluestres son tanto mayores, y mas leuantados que el mançano; lo qual se vio en este Señor, pues nos dize del la Iglesia: *Paruulus filius hodie natus est nobis, &c.* Es arbol pequeño el mançano, y mas tan fructuoso, que el primer año que se pone da flor, y fruto; y assi hizo este Esposo florido, que en naciendo fue flor, y dio fruto; luego a los ocho dias dio el primero de su sangre, y con el prenda segura del colmo de sus misericordias: pues mirando la Esposa estas verdades, y misterios de su Esposo, le dize: Esposo mio, si soy hermosa como el lirio entre las espinas; vos lo sois como el mançano entre los arboles siluestres, fertil, y abundante; yo para vos lirio sin fruto, con solo vn parecer apacible, y hermoso; mas tan debil que qualquiera que le toque le marchitarà, y vos man-

çano para mi, a cuya sombra descanso, y su fruta dulcissima para mi garganta. Las condiciones, y prouechos del mançano son muchos; mas no me pondrè yo a dezir del mas de lo que no pudiere escusar para cumplir bien con mi obediẽcia: y digo aora que tiene vna condicion, como si dixeramos, muy apresurada en darse, y comunicar sus prouechos, ò por mejor dezir, dar su fruto al dueño, cuyo es; porque no espera à florecer quando otros arboles, que esperan a que les salga la hoja; mas este de lo primero que da, es la flor, y luego muestra su fruta; y como ella va creciendo, se va inchiendo de hoja, que es lo que acabamos de dezir, que hizo Christo Señor nuestro, pues en apuntando la hoja de la naturaleza humana, salio formada, y acabada la perfectissima flor, y luego nos dio aquel tempranissimo fruto de sus lagrimas, y sangre a los ocho dias, para començar la obra de nuestra redẽcion, y que con el agua de sus ojos la tierra dura de nuestros coraçones se fuesse ablandando, como lo hizo en aquellos primeros hombres que le adoraron. Pues segun esto bien le llama la Esposa, mançano, y mançano por excelencia entre los arboles siluestres, señalãdo en esto, como si dixera, que la diferencia que haze entre los demas arboles es infinita, como lo es de todos los hombres; los quales son sin prouecho, y sin mas fruto que espinas, y miserias. El que este mançano da, es tal en hermosura, y valor, que no ay otro que lo valga, ni sin el podemos tener valor, ni sustentarse nuestras almas, que son las que èl vino à redimir con el valor de su fruto; y assi como lo dixo Dauid, que era piedra de refugio para los eriços; assi tambien quiso ser fruto y sustento de los mismos eriços; los quales dizen, que son muy amigos de mançanas, y por esto debe tambien dezir la Esposa, que su fruto es dulce para su garganta, de que diremos despues: aora tratemos de lo que vamos diziendo, que es deste diuino mançano, al qual llaman el arbol del amor, y sin auer le puesto nadie este nombre, se le podemos poner con harta verdad; pues solo el infinito amor pudiera plantarnos este arbol en este mundo, para que con la fragrancia de los olores de su flor començassen a respirar nuestras debilitadas almas, y con su fruto sanar, y cõualecer de las enfermedades incurables, en que nos auian puesto nuestros Padres, y cada vno de nosotros con nuestros pecados, y por esto dize luego la Esposa.

Pſal. 103.

Sub vmbra illius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.

QVe es lo que ya deziamos del fruto deste Señor, y ella nos ayuda luego, como auemos visto, diziendo que es dulcissimo para su garganta. La garganta, ò cuello de la Esposa, diximos en el primer capitulo, que era la Fè, por donde nos entran al alma las verdades, y misterios de Christo nuestro bien. Pues por esto dize, que su Fruto es dulce para su garganta, y antes que nos diga de la dulçura deste fruto, dize que se sentò a la sombra del mançano, sin la qual no pudiera gustar de su dulçura, que sola su sombra deste Señor da sabiduria à los hombres, como lo hizo con aquel ladron, que luego que le tocò su sombra, la gustò, y supo estimar este fruto, y con el salio su alma de las tinieblas en que estaua, lo que no pudiera por si, mereciò por el fruto deste mançano, que fue gozarle para siempre. Mas boluiẽdo al *sub vmbra illius, &c.* Que aqui dize esta alma, que es como si dixera: ya no de prieſsa, y de passo gozo de la contemplacion de los misterios de Christo Señor nuestro, sino de assiento, y con mucha quietud gozo de la dulçura de sus frutos; Que es esta vna gracia que comunica el Esposo al alma, de grandes consuelos, y misericordias, con que la dispone aun mas que las passadas comunicaciones; porq̃ esta es vestirla ya de vestiduras de bo-

bodas; y assi se la pone cõ mas assiẽto, y como ella dize que se sentò: y aunq̃ el gozar de assiẽto se ha de entẽder en la biẽaue̅turança, con toda la gloria que aqui se da a la Esposa, es ya como de aquella calidad de la que allà se dà, y ya por prẽdas, que alma que llega a este estado no parece creible q̃ no la gozara para siempre: Esto no es para mi; y assi lo dexo; lo que digo es, que este sentarse el alma a la sombra del mançano, es vna misericordia, y fauor grande, que da a la que ya tiene gran exercicio de virtudes, y es prouada en trabajos, y mortificaciõ total de sentidos, y potẽcias: q̃ aunque suele darse a gustar algo de lo q̃ aqui nos da à entẽder el Espiritu Santo, no tan de assiẽto, como aora dize la Esposa; por q̃ quãdo ya llega a sentarse a la sombra deste diuino mãçano, es despues de muy acrisolado el amor al Esposo, y estãdo la voluntad muy purificada, y desnuda de todo querer, y tã desnuda q̃ ya no ay otro arrimo mas del deste mãçano, de todo lo demas està sola, y si lo està biẽ haze de sentarse a esta sombra diuina; cõ la qual no llegarà a ella ninguna serpiente, ni otra sabandija põçoñosa, y aun q̃ se ha dicho estas mismas palabras vltimas, y se dirà en otras de q̃ habla esta santa Esposa, no por esso serà dezir, q̃ todo es vn estado; porque son muy diferentes. Assi como quando se comiença à enseñar gramatica, ò qualquiera otra ciencia, que para saberla se ha de ir aprendiendo por los principios, medios, y fines; assi es la perfeccion como las ciẽcias, deq̃ dezimos; y en la perfecciõ ya alcançada ay principio, y fin; principio en conocer, y gozar aqui de Dios, y despues llegarà el colmo en la gloria, gozando alli de nuestro verdadero, y vltimo fin; mas para llegar a lo perfecto, y mas superior del trato, y comunicacion con el Esposo, hase de ir subiendo por muchos grados, como nos lo da a entender aquella escala santa q̃ vio Iacob, cuyos passos, y subidas son vnas ascẽsiones del alma a su Dios, y vnirse con el, dexãdo la naturaleza pecable, y aquel fomes que siempre nos inclina al mal, y vn subirse, ò irse subiendo, y leuãtando a lo diuino, y acercandose al diuinissimo Señor, de tal manera, q̃ ya quãdo està el alma leuantada, la arrebata, y vne à si, de manera q̃ ya la sombra del q̃ la va à juntar a si, la cubre, y ampara del tal modo, q̃ ya los aires no la tocan por delgados q̃ sean, y esta sombra diuina la cubre, y abriga tãto, q̃ ya suspendida del todo biẽ, no padece la inquietud de su imaginaciõ; por q̃ a la sombra de su deseado se quieta, y calla el entẽdimiento, y bullicio de todas las potẽcias, con q̃ goza del descãso, y refresco desta sombra, no de passo como hasta aqui, por ser las noticias passadas muy apresuradas, y vnos tocques, si diuinos, y sabrosos, y llenos de gloria, breues, y cortos; mas ya estos bienes de aora son de assiẽto, como ella dize: sentème, como si dixera: ya no cõ trabajo mio atraigo a mi a la misma piedra Iman, q̃ me lleua tras si, ya no cõ discursos, y particulares noticias, sino con vna possession sossegada, y quieta gozò del que deseaua. Deseaua entonces, parece que dize; y aora que ya le goza, y tan sin temor de que huya, que parece nos da à entender que le tiene a su querer, y que ya como dueño suyo del mismo Señor, que es esta sombra, se sentò ella, como si dixera, ya libre de la multiplicidad de pensamientos me sentè, y en soledad, y quietud me sentè, no como persona ociosa, sino atenta, y desembaraçada, para que assi entre en prouecho lo que se comiere de la diuina fruta deste arbol, no esteril, y silueſtre, sino fructifero, y de tan lindo fruto, que jamas se ha visto, ni se verà otro semejante tan dulce para la garganta desta Esposa, y tan sustancial que con el puede caminar la larga jornada que le falta, hasta llegar a ver al Dios de Sion. Pues aqui en esta sombra, ò sueño, es a donde se la da al alma entrada, ò puerta por donde entre a la bodega de los vinos; porque esto que dize, que se sentò a la sombra del que deseaua, es vna resolucion, y despojo de todos sus quereres, y vna entrega verdadera, que haze de si en las manos, ò

Genes. 18 n. 22.

Psal. 83. n. 8.

Math 4. prouidencia de su Dios: a dõde de hecho toma el consejo del glorioso San Pedro, y ya desembarazada, sin saco, y sin alforja, y desnuda de todo interes temporal, y espiritual, dexando todas las cosas cõ total, y verdadera resolucion ya descãsada se sienta a la sombra, que es como si dixera: ya de asiento, y con quietud gozo, y me sustento de los misterios de Christo, sino con la claridad que en el cielo se veran, aqui en sombra; porque toda la luz de que acà se goza, es como sombra en comparacion de como se hã de ver allà. Pues nos dize, que se sentò a la sombra de su deseado, cerca le tiene. Y que cerca le tendrà el alma que supiere hazer la renunciacion que esta Esposa tenia, quando llegò ya a sentarse tan junta al Esposo, que la cubra cõ su sombra. Y que descansadamente gozarà della el alma que aya sabido desnudarse, como deziamos, cuya riqueza es tan grande, que todos los tesoros desta vida le parecen tan agenos de su estimacion, que juzga ser locura grande apetecellos, y solo la satisface este bien, que en esta sombra barrunta que tiene cerca de si, quando dize: *Sub vmbra illius, &c.* Y pareceme a mi, que esta sombra es vn arrojarnos del todo a lo que nuestro Señor quisiere hazer de nosotros: vn *Fiat voluntas tua*, tan rendido, tan desnudo, que en alguna manera sea: *Sicut in cœlo, & in terra*, vn *Domine quid me vis facere?* Vn derramamiento que acabadamente acabò con su voluntad el alma, renunciandola en tiẽpo, y en eternidad; porque se haga la de su Esposo, y vn ajustamiento con ella; de tal manera que del todo se despoja desta potencia en orden a si, porque del todo la mande, y gouierne el Esposo, llenandola el de su mano, de manera que de asiento pueda gozar de la sombra deste arbol del amor, a dõde puesta el alma en vna sabia simplicidad, y en vna pobreza riquissima, desasida de toda noticia discursiua, ya dexada, y desnuda sin mas proprio que la verdadera desnudez. Aqui en este estado es a donde està capaz de gozar de la sombra del Esposo adonde del todo se dexò en sus manos; y aqui es a donde se obra aquel *Fiat*, que deziamos: y quando el alma toma el cõsejo del Apostol San Pedro: *Omnem sollicitudinem vestram proijcientes in Dominum, quoniam ipsi cura est de vobis*; y lo que dize el Santo Rey Dauid: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet, &c.* Pues este es el estado en q̃ se goza del amparo, y sombra de Dios. Qual es este bien, ni se puede dezir, ni merecer: porque es vna nube esta sombra, de que vamos diziendo, esclarecidissima, cargada de gran llenura de bienes de gracia; los quales goza aqui el alma, por vna comunicacion que en ella haze de si, el deseado suyo; a los quales bienes llama frutos dulcissimos: frutos, por ir con la metafora del arbol: y de verdad son del significado en ella; por q̃ sin este deseado no los gustara el alma, y sonle a ella dulces; porque criaron estos frutos con amor infinito para su bien de ella; el qual amor la haze aqui sõbra para hazerla capaz destos bienes; los quales no gozàra sin este amparo: que tal es nuestra miseria, y flaqueza, que si este Señor no la ensanchara, y dilatara con el desembarazo de todas las cosas desta vida, no huuiera en nosotros fuerça para sufrir tan gran bien como el fauor que haze nuestro Señor aqui al alma, y para que le reciba, y entienda lo que con ella haze, la cubre de aquesta sombra, ò nube, como lo que deziamos, y alli consuma el matrimonio, y juntan las haziendas, y de dos se hazen vno solo; de manera que ya no solo se sirue de los bienes del Esposo, sino que los come, y parece los conuierte en si misma; y esso es dezir: *Et fructus eius dulcis, &c.* Y desde aqui adelante toca este sentido en algunos lugares, como se irà diziendo; por que ya el alma es sustentada de frutos de Christo, no qualesquiera, ò no cõ qualquiera sabor, y noticia, sino con essencial dulzura, y sabor, que hasta aqui algunos fauores eran dados por criados del amado; aora ya el mismo Señor es el q̃ se comunica, y ya tan conjunto a ella,

A 2. 9. n. 6

1. Pet. 5. n. 7.

Psal. 54. n. 23.

que

que goza de su sombra, y de su fruto; despues que la puso en esta dichosa soledad de que deziamos antes, a donde goza desta sombra diuina, que llama el Santo Iob: *In horrore visionis nocturnæ, &c.* Y dize muy biẽ este lugar todo lo q̃ passa aqui el alma: porque la primera vez que el Señor se manifiesta en este estado, que llaman de matrimonio, haze tan grandes efectos, que parece rebuelue toda la naturaleza, y la trueca: y si pienso que haze en el sentido, que vamos diziendo; porque son los truecos tan grandes, que ya aquella alma no parece la que solia: porque ya el alma es la señora, y ha cobrado fuerça cõ aquellos frutos de que gustò, que son como si dixeramos: los misterios de Fè obscuros hasta aqui; mas ya tan desatados, y descubiertos, q̃ con la limpieça, y pureça del entendimiento viene toda el alma a gustar la dulçura dellos. Y aqui es a donde con estas noticias claras, como en esta vida puede ser, espantada el alma sale de si, y con vn pasmo diuino, y admirable dexa desamparadas las operaciones naturales, y los sentidos, y el cuerpo queda como vn tronco, que es quando se padecẽ los extasis, y arrobamientos, aunq̃ nuestro Señor no à todas las almas dexa cõ estas muestras exteriores: que algunas he yo conocido a quien su Magestad haze merced, de que todo se quede adentro, como lo dà a entender el Santo Rey Dauid, en aquel verso que dize: *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus*: y es vna grãde misericordia, y particular fauor, no dar este bien al alma con demostraciones exteriores por muchas razones, que si ay lugar diremos despues. Pues como deziamos, la sombra deste arbol, es vn bien infinito, y tan soberano, que no es menos que el mismo Dios; y aunque no con la creciente, y abundãte gracia que a la Virgen Santissima, con mucha se le comunica a esta alma la virtud deste altissimo Señor, como se da à entender; por lo que la misma Esposa dize en las palabras que se han referido, que dizen: *Sub vmbra illius, &c. Sedi*: como si dixera, de assiento, y no ya de passo me ampara, y cubre la virtud del Altissimo en esta sombra; la qual como defendio a los del pueblo de Dios del Sol, haziendoles sombra: assi a este pueblo del hombre, ò mundo menor, le haze aora sombra para defender al alma de los calores del Sol de las tentaciones, ò vicios naturales. Con este paellon se libra del estio, y sequedad que causan las faltas, y pecados; y es vna defensa tan poderosa, que debaxo desta sombra ningun enemigo se le atreuerà. Y aunque es sombra, y nube, no es obscura, sino lucidissima, y clarissima: assi como se dize en el Euangelio: *Ecce nubes lucida obumbrauit eos*; y aqui nube, y sombra huuo, que a la sombra de Christo nuestro bien gozaron de aquel tato tan glorioso, tãto como se dize alli en este lugar; pues en el se queria quedar el glorioso San Pedro. Pues todo se le da al alma en aquel silencio, y sombra, como luego veremos, y gozarà de los gustos deste santo, y purissimo matrimonio, a donde se le entregaràn en possession los tesoros de su deseado. Y a mi parecer tanto mas da de si esta sombra, ò nube con su amparo, y fortaleza, quanto mas la gloria, es *ab intus*; porque como la capacidad es corta, tanto es menester dilatarla mas, y fauorecerla mas; porque la vasija no falte, y se resuelua, ò acabe con el peso del riquissimo tesoro que se le comunica: que quando sale a fuera, descarga alguna parte deste peso en el cuerpo, y desfoga algo el fuego, y feruor, que se leuanta. Mas es de saber, q̃ esta sombra es toda la buena dicha que le puede venir a vn alma; porque aunque todos estamos debaxo del amparo deste Señor, y dexarlamos de ser; si el nos faltasse, boluiendonos a la nada de adonde nos sacò; sobre todo esto es el amparo que digo, y vn beneficio tã grande, que aun los que le reciben, no puedẽ comprehenderle todo; mas la parte que del se les descubre, y lo que del entienden, es tal, que pueden dezir por el: *Non est qui similis sit tibi*: porque es vna amistad, y vecindad tan conjunta al Esposo,

Iacob. 4. n. 13.

Math. 17. n. 5.

Pfal. 44. n. 14.

Pfal. 85. n. 8.

poso, que le sirue de preseruatiua para no caer en pecado, y vna como si dixeramos, atencion desteverdadero amigo, para que no le puedã coger a esta su querida alma, ni ya sus contrarios se atreuã à hazerla caer en ofensa suya, ni aun en las muy pequeñas: que es lo que dize q̃ se sentò, y como de asiento viuio sin culpas de aduertencia, y aun de inaduertencia muy pocas, comiò, y gustò de la dulçura de la fruta deste arbol diuino. Que comer los frutos es vna cosa, y gustar la dulçura dellos, es otra: y este gusto no todos saben quales es, sino aquellos q̃ viuen pendientes de la voluntad deste Señor; la qual procuran inquirir, y buscar siempre; y si con este cuidado, y atẽcion viuen, permanecerà la gracia, y los dones, que son como el esmalte sobre el oro; y assi son estos fauores, los quales no a todas las almas que estan en gracia se les dan, sino apocas, y destas pocas à vnas mas, y a otras menos, y por modos diferẽtes. Pues en esta de que hablamos, huuo lo vno, y lo otro, gracia, y fauores de mas gracia hasta hazerla tan singular entre otras muchas. Y parece que entre las grandes mercedes que la ha hecho, es esta de las mayores, de llegarla tanto à si, que el mismo Señor le haga sombra. Que es esta sombra, sino vna entrada, ò puerta para entrar en lo mas secreto del amor; y assi entiendo yo por ella aquel verso, que dize Dauid: *Absorti sunt iuncti petræ iudices eorum.* Psal. 140. Que me parece es vn parasse todo el mouimiento de las potencias con vn pasmo diuino; con el qual se haze el alma capaz de poder ser lleuada a dõde ella dize despues, y este pasmo es la sombra, y la sombra de Dios serà el mismo Dios; el qual la descubre el precio de los frutos del Esposo, ya no en meditacion, sino en contemplacion, a donde halla, ò coje, y gusta las obras de Dios endulçadas, ò diuinizadas por la junta que auia de hombre, y Dios en Christo. Y ya ella hecha capaz de gustar cosas diuinas, se le descubren en esta sombra las diuinidades de la fruta deste arbol, que ya gusta, no solo por Fè, mas por vna certidumbre tan clara, que parece falta muy poco para estar en la biẽaventurança, a lo menos vè que està con ella el que haze bienauenturados a los del cielo: y para todos estos recibos, y misericordias, es menester que el mismo Señor fauorezca, y haga sombra para que el vaso no se quiebre, que como quien le hizo, sabe su pequeñez. Y esto me parece a mi nos da à entender el Profeta, quando despues de preuenirse tanto para ver al Señor, quando huuo de passar se cubriò el rostro; y aqui nos muestra como es necessaria esta sombra, para no morir, y acabarse con vna destas misericordias, las quales tampoco se podran ver, sino es à esta sombra. Que tã bien podemos pensar es la humanidad de Christo Señor nuestro, por donde auemos de entrar a gozar de los misterios de su diuinidad, y el dize de si: *Ego sum ostium, &c.* Ioan. 10. n. 9. Dixe que era particular misericordia no dar nuestro Señor estas mercedes con señales exteriores, y parecemelo assi por la flaqueza nuestra, y el peligro della, en ocasiones de estima, en las quales con facilidad se pega el poluo de la vanidad, y cubre todo el lustre deste edificio, que el Esposo va fabricando en el alma: y destos daños, que son muchos los que de aqui resultan se librã las almas que no tienen estas exterioridades tan peligrosas, por muchos caminos, y algunas dellas nacen de la misma flaqueza del natural: y desto pudiera dezir mucho por lo que he visto en almas de vnos mismos recibos, a las vnas sin este exterior, y a otras cõ mucho exterior, y aun siendo menores los efectos; y esto me ha hecho creer que son mucha parte la flaqueza de los naturales, y ser de suyo alborotadas las complexiones, mas las vnas que las otras. Y de aqui me ha venido no creer lo que he leido en algunos libros de que nuestra Señora tuuo tal manera de arrobamiẽtos, y estremos de dolor; porque aquel natural, y capacidad se criò qual conuenia para tan grandes recibos, y flaqueza de muger ordinaria: no creo que las tuuo; mas no por

esto

esto niego que muchos, y muy grandes Santos, y Santas tuuieron estos arrobamientos, y que son nacidos de principios sobrenaturales; mas parece mas sobrenatural no los tener, y mayor merced de nuestro Señor, suplir la fortaleza que le falta al natural, y preseruar de los peligros a las tales almas, que en esto tãbien son dichosas, y toda la dicha les viene desta vezindad de Dios, que las està cubriendo con esta sombra, y pasmo diuino, para que puedan con el sin ruido de los sentidos gustar de la dulçura del fruto deste arbol. Y somos tales, que con las dulçuras nos dispone este Señor, para que ansi vamos contentos por donde nos lleuare. Y si el sabor, y fruto del arbol del paraiso nos matò; al pie deste quiere que las almas muy suyas reciban nueua vida, no solo por auer renacido al estado de la gracia por los frutos de la muerte de Christo Señor nuestro, sino aqui con otros primores, no mejores, ni de mas valor; mas realzando de nueuo las primeras dadiuas que nos dio con su muerte, y passion, con otros fauores, y ternuras tales quales suyas de amor. Pues para esto la cubre con esta sombra de paz, y tranquilidad, para que assi pueda entrar despues en el aposento de los vinos, y comença a gustar de las dulçuras que despues la ha de dar en mayor abundancia, que con estos principios de sabores, y gustos, aunque ya no por ellos ama esta Esposa a su Esposo, con todo conoce el nuestro natural; y assi comiẽça a darse à gustar fuera de que como el es el mismo amor, y trata de entregarse no vè, como si dixessemos, la hora que darsele todo al alma. Y sino fuera porq̃ somos villanos para con el, y auemos menester del pan, y del palo para no perdernos, siempre el nos fuera dulce, y se nos comunicara en amor, y deleite; mas como buen medico, da de quando en quando vn poco de amargo que sirua de medicina. Aqui no ay manjar aora que no sea dulce, y sabroso: aunque yo sè tan mal dezir quales son estos bienes, que a v. m. le puede hazer amargura verlos tãmal declarados, y repetidas tantas vezes vnas mismas palabras. Mas nuestro Señor que le ha dado paciencia para sufrirme tantos años, espero que se la darà para no cansarse tanto quanto merecẽ estas ignorancias que digo. Pues digo Señor, que no llega nuestro apetito, y deseo a desear tanto los bienes que codiciamos, quanto este Señor desea comunicarsenos. Y assi se va dando tanta priessa à darse a estas tales almas, que no espera mas de a que se dexen ellas enriquecer del, y esto solo es lo que haze esta Esposa sentarse a esta sombra, y comer de los frutos del arbol de vida, y en gustando los de assiento, ò en sentandose, q̃ es sossegarse, y quietarse, gustarà de los siete frutos que da este arbol a su sombra, que son los dones del Espiritu Santo, con que queda el alma tan rica, y adornada, como es justo que estè, auiendo de ser Esposa del Altissimo. Y quan de verdad queda rica con estas joyas, q̃ la hazen tan hermosa, y llena de gracias cõ las que en ella, como auemos dicho, ha puesto este Señor, que por el vso de ellas, queda el como imposibilitado à dexarla de amar, por lo amable que el le ha dado; y al fin queda poderosa para atraer à si al que es amor infinito; pues si a la sombra del deseado dize, que se sentò, de todo lo dicho, y de mucho mas gozarà. Al fin dize luego, que de aqui fue llenada al aposento de los vinos por estas palabras:

Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.

PVes del assiento, y sombra es lleuada ella à otro lugar mas interior, y secreto; mas no se va ella; porque estas subidas no las puede ella hazer por si sola, ni con qualquiera fauor, ni menos que por la mano del mismo Señor, que la estaua haziendo sombra, y haziendosele como pauellon, para que de espacio, ò de assiento estuuiesse retirada de todo, y

en

en silencio, para que sin ningun impedimento pudiesse ser lleuada a este aposento del vino excelentissimo. Y este aposento dixera yo, que era Christo Señor nuestro, como ya creo queda dicho en otra parte del primer capitulo, a donde estan todos los depositos de los tesoros del Padre, y del Espiritu Santo, y de la sabiduria infinita deste mismo Verbo encarnado; sin el qual ay nada bueno, q̃ de verdad lo sea. Pues digo, que como la Esposa estaua tan bien dispuesta, y amparada con la sombra, y vezindad tan cercana deste Señor mismo, que se dignò de llegarla à tan alta disposicion el mismo, como si la tomara de la mano, la entrò en este aposento del vino, que es vn salir de lo imaginario a lo essencial, ò intelectual, que son los lenguajes de que he deseado huir por el encogimiento que me haze hablar de cosas q̃ tan mal puedo entender. Mas pareceme es aqui a donde le sucede al alma lo que digo; assi como en otros muchos lugares destos Cãtares: y si las mercedes son grandes, esta es de las mayores, y todas las que se dan à entender en ellos, son ya de almas que han salido no solo de principios, sino que han ya entrado, como dizen, en mayores. Bendito sea el que siendo Dios de infinita magestad, es tal que tambien desea infinitamente comunicarsenos: que si assi no fuera, como se auia de dignar de mirarnos, ni de leuantar à vna esclaua ingrata, y grossera à tã dichoso estado, como es de Esposa, y amiga suya: y no solo esto, sino de hazerla vna cosa con sigo, siendo ambos de vna voluntad; y que ya cõ esta junta que de la criatura hecha vn Dios por participacion, y vn espejo en que se vea el verdadero Dios, a donde reuerueren los rayos de su luz, con que parezca la misma luz; de manera que sea el alma luz de luz, y que la pueda llamar este Señor lũbre de sus ojos. A lo menos ella sin duda puede dezir esto, que el es lumbre de sus ojos. O Señor, y que verdades tan encubiertas, y tan claras; encubiertas a las almas que no se disponen, y a las dispuestas, y dexadas en vuestras manos, que claras, y que patentes, y llenas de gloria. Al fin, dize, que la entrò el Rey en el aposento del vino; y deziamos, que no se auia entrado ella. Y assi ha de ser, que a los gustos, y consuelos no se han de entrar las almas humildes, ni atreuerse à subir al trono del Rey, hasta que el las mande leuantar, y entrar. Lo que han de apetecer siempre, es el lugar mas baxo, y humilde, que de alli la lleuara el Esposo a la bodega, y la mostrara el caudal, y precio grande de sus vinos; mas si ella quiere entrarse antes de tiempo, y ponerse en lugar alto, guardese no sea echada en las tinieblas exteriores; mas si perseuera y se va al passo del Esposo, siguiendole por humildad, quando menos piense la tomara de la mano, y la entrarà de adonde no quisiera salir para siempre. Esta bodega se puede entender por muchas cosas; mas de vna sola sabrè yo muy mal darme a entender; y assi de los mas sentidos no tratarè, que muchos aurà que los digan: y aunque nadie tan mal como yo, con todo dirè algo por cumplir con mi obediencia, que me consuelo de que obedezco, ora vaya bien dicho, ò mal dicho. Y aunque comencè à dezir vna manera de sentido en el nombre de bodega dirè; porque no me oluide de lo que aora se me ha ofrecido, y digo que me parece es este aposento a donde dize la Esposa que la entrò el Rey, la diuina Escritura, en la qual estan encerrados tanta infinidad de tesoros, y misterios, que podemos dezir, son el caudal de Dios. Y assi haze cõ esta Esposa suya lo que suelen hazer los labradores ricos en las tierras que ay abundancia de buenos vinos, que quando quieren hazer grande agasajo à algun hueſped le lleuan à mostrar las bodegas, adonde tienẽ la mayor parte de su hazienda, ò toda. Assi aqui el Espiritu Santo quiere mostrar à esta su querida, y regalada Esposa su caudal, y tesoros diuinos, y entrarla en el aposento dellos, y muestrala sus misterios, sus promessas, ò daselas à gustar, para que vea que no la engaña, como si dixeramos, Math. 22.

mos, y enseñala el espiritu de su ley santa, y las verdades de la Fè, y no solo esto, mas gradualà en letras, sin auerlas aprendido, y entrala en lo fino de la Santa Escritura, por no dezir theologia, que en esta bodega la aprendieron los Santos. Y de aqui nace que vna muger ignorante suele quedar tan ilustrada, que en muchos años de escuelas no supieran lo que nuestro Señor les enseña en vna hora. Y he visto yo almas que antes de recibir estas mercedes no entendian palabra de Latin, y enseñarsele nuestro Señor y el sentido tan verdadero, como de tal maestro, y en estos tiempos, digo, quando su Magestad es seruido, no auer latin por escuro que sea, que no le entiendan, y passado este, quedarse en la misma ignorancia. Y en particular conoci vn alma muy pura, que no sabia leer, y cada mañana en la oracion la reuelaua, y enseñaua nuestro Señor el Euangelio que aquel dia se auia de dezir en la Missa, y despues de auer tenido oracion sobre el, le daua nuestro Señor muchas doctrinas, y sentidos muy espirituales de algunas de las palabras de aquellos Euangelios: y era tan candida la persona a quien su Magestad hazia esta merced, que de ninguna manera pude dudar della: y gustaua muchas vezes de la fuerça de los vinos desta bodega de la Escritura Santa. Mas dexando este sentido, ò medio para gustar de los vinos que ay en este aposento, bueluo a lo que comencè à dezir, que era entrar en los gustos, ò deleites sabrosos sobre todo sabor, que se comunican al alma quando se vne con su Dios. Esta pues parece es la bodega a donde ya la caridad ordena en esta alma todo lo que estaua desordenado, y haze que se ponga cada cosa en su lugar, como si dixeramos, y puesta en las manos, ò por mejor dezir, dexada en el querer de su Artifice. Del todo muere alli al parecer, el hombre viejo, con cuya muerte se cobra la vida, que es este ordenar la caridad, que es el mismo Dios, como lo dize el glorioso San Iuan Euangelista, a quien deuemos dar credito como a testigo, podriamos dezir, de vista, que hizo experiencia destas verdades, por mejor dezir, las executò, y obrò en el, digo estas comunicaciones; la caridad. Y aunque todas las mercedes que hasta aqui ha recibido el alma por la mano deste Señor, con todo esso quando se comunica en caridad, y es ella la que ordena en el alma, es diferente la comunicacion, y los efectos della: porque es vn abrirse, y manifestarse los tesoros del amor, y vn esconderse la Fè, para que se comience a viuir casi en possession de lo prometido para la bienauenturança: al fin las niñeces del amor primero se desnudã, y queda el alma con vn renueuo tal, que no se puede dezir, ni aun apenas entender algo de lo mucho que aqui recibe. Deselo à nuestro Señor a muchas, para que pueda ser glorificado en muchas. Pues dize esta Esposa, que la entrò el Rey en la bodega del vino, y que ordenò en ella la caridad. Hasta aqui tambien ordenaua la caridad; mas no en la manera que aora: porque eran vnas noticias, y inteligẽcias lucidas, y de sabiduria, y luz; mas no tan deleitables, ni tan entregatiuas de amor, como las que en esta bodega se le dan a la Esposa, son como si dixeramos: las primeras vnos relampagos de luz, cuyo fuego se queda en el ayre, quedase muy en el sentido: estotro es de cõdicion de rayo, que abrasa tan eficaz, y prestamente, que en vn punto no quedan sino las cenizas, de las quales sale vna ave fenix, que nacio en aquella muerte que de si hizo en Dios, quando obrò este *introduxit me*, que fue sacalla de si, y entrarla en Dios, y vn salir del, no ser al ser diuino, que cierto no somos, quando no viuimos en Dios. Mas el ser de que vamos hablando, es vn ser de Serafines hõbres, es vn dexar de ser helados, y frios, y ser vn fuego purissimo, comunicado, ò salido de la diuina esfera del Espiritu Santo, que es el ordenador, y comunicador destos bienes, y es vn envestimiento de bienes infinitos. O qué recibos, que dones, que deleites, que riquezas, q̃ glorias, que comunicaciones de Dios en amor

1. Ioan 4. n. 16.

mor

mor son estas! Señor, quien sino vos podia hazer tan magnificas mercedes, quié auia de ser tan liberal, que se diesse à si mismo, ni quien tan sabio, que en vasija tan pequeña encierre lo infinito, no encerrado, sino entregado? Al fin Señor, son obras del infinito en amor, y en deseo de comunicarse mas, como se podra dezir, quantos bienes, y mercedes recibe aqui el alma? muy mal, sino lo da el mismo Señor, el nos ayude por quien es, y pues se sirue de que hable, quien es tan ignorante, y tartamuda en estos lenguajes, supla su sabiduria, que es la que entrò a esta alma en la bodega, para ordenar en ella la caridad; pues deziamos q̃ era como vn rayo de fuego tan abrasador, que del todo consumia el hombre viejo. Mas hase de entender que no es con efectos ruidosos, sino tan quietos, y pacificos, que es la misma quietud, y paz; como el lo dezia a los Santos Apostoles, y Discipulos, quando despues de resucitado se les manifestaua, diziendo: *Pax vobis.* Y assi esta comunicacion de que hablamos, es vna comunicacion en paz, y en silencio, sin alborotos, ni ruidos; porque es como si dixeramos, comunicacion personal del mismo Dios en amor; del qual nos canta la Iglesia: *Rex pacificus, &c.* Y entra a reinar en esta alma, como Rey pacifico, manifestandose le en amor, y mostrandola tanto amor que se le da en prendas de amor, para q̃ ya ella le ame con su mismo amor, y le cautiue con el, y entre ambos hagan vn vinculo de amor. Y à este vinculo llegò el alma por el *Introduxit me*, que a mi parecer, es vn dexarse enseñar deste Señor, y vn escuchar lo que enseña tan atẽto, que por el viene el alma à estar tan enseñada, y sabia, que llega ya à no obrar en ella otro afecto que la caridad, y ser el verdadero dueño desta casa el Espiritu Santo, por cuya voluntad obra, y el es el que luce en ella: y puede dezir a qui tambien: *Viuo ego iam non ego, &c.* Y segun apuntamos, parece le han entrado al alma todos estos bienes por oir, y obedecer, que es aquel *Fiat*, de que deziamos antes, y que el sonido de la palabra: *Introduxit*, parece que muestra esto, y que por obedecerle, y seguir su voz, vino a entrar en este aposento, y a merecer en virtud de la sabiduria del maestro, q̃ el amor sea su dueño, y que ya su gouierno, y su vida sea el amor, que esto suelen llamar vida, quando dizen: tal persona tiene buena vida, denotando con estas palabras el empleo de la vida, ò las ocupaciones de la vida, y exercicios della. Y esto suelen llamar orden de vida. Pues el orden de la vida desta alma, y la misma vida es el amor, como aqui dize, y ordenò en mi la caridad. De manera que ya la vida desta alma es el Espiritu Santo, que es amor. Pues si la vida, y ocupacion desta alma es el Espiritu Santo, qual estarà, y si ya no tiene otra vida, q̃ este amor biẽ le puede llamar vida mia; pues de verdad es su vida, y el es el que la da vida, y la està ordenando, dandola vida, y mostrandola, como hizo aquella inuenciõ, de que diesse su vida el inmortal por darla a ella vida. O Señor mio, y que obscuros, y profundos abismos de luzes amorosas, y claras descubris aqui al alma con que la vais cauterizando tã suauemente, que casi sin pensarlo se halla hecha el mismo cauterio, y echa fuego siente el mouimiento de vuestra llama, que anda embistiendola mas, y mas de vos Señor mio, quedando os todo os le bolueis à dar con nueuas manifestaciones de vos, tan dulces, y amorosas q̃ toda la llenais de noticias tales, que cada vna era bastante para enriquecer a vn alma. Pues en esta bodega de los vinos la entrò el Rey, como vamos diziendo, a la Esposa, no solo para mostrarla la preciosidad dellos, sino para que con el descubrimiento de lo amable de sus atributos de la infinidad de su deidad deste Señor, y de su diuina bondad, y de su amorosa Magestad, vaya reconociendo los motiuos del amor, digo las causas q̃ tiene de amar a este Soberano Esposo suyo, y con cada vna va ella juntandose mas a este horno diuino, con que le sirue cada noticia como de ascuas que la van cer-

Luc. 24. n. 86.

Ad Gal. 2

cercando, y quemando mas, ò digamos, que todas le sirven de bebida, con que va tomandose, como suelen dezir, del vino, tanto que ya queda tan fuera de si, que su entendimiento no entiende como solia, ni se acuerda de otra cosa, que del bien presente, ni ama mas de a este Señor, que se lo comunica en amor, y tanto que el es su amor, su voluntad: y si ama, ama con amor suyo, como quien ya no es suya, sino del que ordena en ella, y assi de su mano puso, como si dixeramos, alcaide en esta fortaleza suya, para que reinen, y gouiernen en lugar de sus potencias, las tres diuinas Personas, y aqui aora la tercera es la que resplandece, y la que ordena a la Esposa marauillosamente, y por caminos admirables, y desiertos la traslada, y entra en el abismo de su infinito amor, y diuinidad, que es en si mismo, y alli le da lo que no es posible alcançar, ni declarar; porque es sobre todo humano entendimiento: y assi lo que se puede dezir es muy poco, y obscuro, aunque a las almas que reciben estos bienes, quando los reciben algunas vezes, no es con obscuridad, sino tan claramẽte, que le son mas manifiestos sin ninguna comparacion, que lo q̃ ven con los ojos corporales: y alli conocen, y distinguen lo diuino, y humano, y las operaciones de las tres diuinas personas, y sus comunicaciones, y esta semejãça que puso en el alma, y el amor con que la ama, y vna como imposibilidad que ay en la bondad, y amor deste Señor para dexarla de amar, y de comunicarsele en este estado que aqui tiene: que no puede ser comparacion ninguna corriẽte de ningun caudaloso rio por presuroso que sea, ni la imposibilidad de detenerla con esta comunicable bondad. Y assi todos los amores de las criaturas jũtos, no son mas en su comparacion, que vna pequeñissima gota de agua, en comparacion deste mar, que al fin es infinito. Pues si siendo esto assi este amor se embiste todo en la voluntad de la Esposa, que es de criatura limitada, que quedara della, ò como estarà en estos diuinos embestimiẽtos de amor, sino hecha, y cõuertida en el mismo amor, en el qual no haze sino anegarse en cada luz, ò llama destas que se le descubren, y la embisten, que son los vinos que ay en esta bodega, de que habla la Esposa, y los que aqui le muestra el Esposo, q̃ podriamos llamarlos amores; a lo menos muchos motiuos de amor, como deziamos, q̃ al fin lo son las demonstraciones que haze aqui de lo mucho q̃ la quiere, que son tãtas, y tanto mayores, que las de quantos amores de criaturas se pueden imaginar, quãto ay de lo humano a lo diuino, que es vn abismo sin suelo; y assi los deleites son sin medida, y asco, y miseria todos los contentos desta vida en su cõparacion; y al fin son sobre todo precio los efectos, y a la medida del valor los recibos: porque cada gozo, y deleite de los q̃ aqui comunica el Esposo, son vna llama encendida de ardor, y luz diuina, y cada vna comunica luz, y amor: Y assi va creciendo el alma en gracia, y sabiduria, y en pureça, y virtudes, de q̃ ay aqui vn altissimo exercicio dellas, tẽplado a lo diuino, como gouernado por el amor q̃ lo es; y assi passa vna armonia como musica suauissima, q̃ solo la oyen, y gozã estos dos amantes, y fieles correspondiẽtes, trocãdo sitios, y lugares, laçãdose el vno en el otro, y cõcibiẽdo hijos de luz, que son vnas agradabilissimas victimas que ofrece el alma al Esposo, guisadas en el fuego del amor, adonde ella està acrisolandose, y entregandose actiua, y passiuamente, actiua con la fuerça misma del amor, y con serena entrega, y sin ruidosos afectos proprios; porque el Espiritu Santo es aqui el oficioso, y solicito, que ella casi no haze mas de recibir, y como se suele dezir, oir, y ver, y callar. Al fin este Señor la entrò en la bodega para mostrarle, y comunicarle sus riquezas, y tesoros, de donde sale ella qual dira à delante, y yo aora q̃ en este estado ha menester vn alma mucha prudẽcia para no amar demasiado los dones, y deleites

que aqui le dan, de manera que la dañen, no solo la salud corporal, que es lo que menos importa, sino aun la del alma suele peligrar, no digo caer en culpas, si no hazerse demasiado de regalonas, y amigas destos vinos, que aunque tan preciosos, por serlo auemos de moderar el apetito, y cobrarle miedo, para que no nos engañe a pretender entrar en la bodega, sin que el Rey nos lleue, que no seria cortesia entrar sin su licencia; y si el alma entrare, no ordenarà en ella la caridad, sino su amor propio; como se vera luego por las obras, y al contrario en la Esposa fiel, que no se atreuio sin que el Rey la entrasse; y assi se le lucirà en las ventajas con que sale de aqui tan llena de crecimientos de virtudes, que no se despreciarà el Esposo de cõfessarse por suyo. Entrò pues por su mano en el aposento de los vinos, a donde gustò muy de espacio de los tesoros del Rey, que no auemos de pensar que no hizo mas de lo que suenã estas palabras: *Introduxit me Rex, &c.* Porque el entrar es el primer passo para gozar dellos: y tales son estos bienes, que con solo mirarlos se goza tãto, que no se sabe dezir, y sola la primera vista, ya desatada el alma de la mortalidad del cuerpo, es arrebatada por vna eternidad al punto que los ve con vista clara, acà no puede ser en el destierro cõ esta claridad; mas como se puede es aqui en esta bodega, aunque el alma no lo dize; mas debese entender, y en los efectos con que despues que de aqui sale cõfiessa que ha quedado como lo veremos adelãte. Aqui no dize mas de que la entrò el Rey en la bodega de los vinos, y es fuerça segun los efectos, que creamos q̃ se los dio a gustar, y que bebio dellos sin escasez, antes cõ mucha largueza fue esta bebida; pues llegò a gozar del ordẽ de la caridad, como lo dize, que en esto se da claro à entender, que bebio destos vinos. Dizen pues del vino que conforta, ò esfuerça las fuerças caidas, que alegra, y despierta el calor perdido: y aun da mas del que se tenia naturalmente. Pues todo esto haze aqui el Señor con el alma, y el Espiritu Santo es el hazedor, y agente, ò por mejor dezir, el solicitador, y el solicitado; porq̃ él mismo es el que ordena en esta alma, leuantando en ella lo caido por el pecado, que es aquella gracia que la haze tan amable al mismo Señor, que la està enriqueciendo y hermoseando; dale fuerças que tambien son menester para tantos recibos, y para serle fiel, y verdadera Esposa: caliẽ tala el coraçon, y cauteriçale la voluntad, para que salgan a fuera las tibieças, y en ardores diuinos la da tales noticias de si, que la llena de alegria, y cõsuelos; y ella recibiẽdo estos bienes, se haze deposito, y arca de santificaciõ, por la assistencia de la Santissima Trinidad, y todas tres diuinas Personas la hablã aqui, y la dan noticia de si con admirable distincion; y ella obra aqui con fuerça diuina; porque la orden que ha puesto la caridad, es poner cada cosa en su lugar, que es llenarse las potencias desta Esposa destos tres vinos, como si dixeramos, la memoria del ser del Padre, la del entendimiento de la sabiduria infinita, y la voluntad del Espiritu Santo: y assi como para ella da su buena dicha este orden: assi es tal esta bondad, y amor de nuestro Dios, que tiene por lugar suyo, y centro por su descanso el alma desta Esposa dichosa; y el llegò a cumplir su deseo quando llegò el cumplimiento de todo bien a esta alma; la qual ya con este abismo de bienes, y con la presencia, y possession de su Dios, y Esposo: y assi le ama con amor diuino: porque su voluntad della està enuestida de Dios, y por esto ama con amor de Dios: y assi mismo entiende con sabiduria de Dios, y goza de lo eterno, siendo ella criada por el eterno Señor suyo. Y destos vinos salen tantos mares dellos, que no es mucho que anegada en ellos, salga como desasida, diziendo: *Fulcite me, &c.* Pues queda entendido, que la entrada a gozar destos vinos, se haze por la oracion, y que con la vnion del alma con Dios, se vienen à gustar: y si la bodega es Christo Señor nues-

nuestro, en el estan todos, como dezia-mos al principio, y el camino derecho para llegar a este aposento es la imitacion de su vida, y el es la puerta para entrar a todos los gozos, y tesoros del Padre, como deziamos al principio, y aora de aqui viene a salir tal la Esposa, que ya confiessa en publico su amor, y quiere que sepamos que està enferma del, como lo dizen sus palabras, que son:

Fulcite me floribus: stipate me malis; quia amore langueo.

PVes como es esto? Acabamos de dezir que ordenò en ella la caridad, y que sanò, ò leuantò el amor las fuerças caìdas, y en fin todo se puso en orden, y aora nos dize la Esposa, que sale enferma, y que para esforçarse ha menester flores, y mançanas, y las pide con tanto afecto, que se las auran de dar, me parece. Como auemos de ajustar estos altibaxos, estas riquezas con esta pobreza, y necesidad? La verdad es, que esta que manifiesta aqui, es riqueza, y bienes grãdes; pues el que ama a Dios tiene todo el bien, y sin este amor no ay ninguno, ni puede auer obra que valga nada sin el, como lo dize San Pablo. Y esta enfermedad con que sale el alma, es vna salud verdadera, tal como la que dezia el mismo Apostol Santo, que quando estaua enfermo, estaua fuerte, &c. Y es assi, que esta enfermedad es nuestra fortaleza: y si lo entendemos por el disgusto, y astio que causan las cosas de la vida a vna alma despues que ha gustado de las diuinas, y que sabe que cosa es amor del Esposo, este es vno de los efectos que le quedan pues a la Esposa de auer entrado a la bodega con otros muchos; y sea otro, vna ansia, y pena dulcissima de ver que no puede dar algo al Señor, que todo se le dio en amor; porque amor sin frutos no puede ser verdadero: digo, amar mucho sin dar al amado. Y como ve esta alma que no tiene que dar, ni como pagar algo de lo que debe, matala esta ansia, y dize: *Fulcite me, &c.* Socorredme con mãçanas, y flores; porque las flores son los deseos, ò afectos: y aqui ella sin todo esto se halla; porque no ve en si sino vna llama, que la abrasa, y para conseruala, queria echarle mas leña, q̃ bien vè el valor deste fuego, y no se queria ver sin el; y assi pide flores, que algunas quemadas suelen oler bien; y pide mãçanas que son obras hermosas, y de gusto para el Esposo; porque nada desto halla en si para darle. O qual debiò de quedar esta alma despues que salio de aquel aposento, que es de aquella vnion en que recibio tanto del Esposo: porque aunque son sus dones como de calidad eterna, nuestra capacidad es tan corta, que no siempre puede gozar dellos en esta vida, y assi que el alma q̃ ha llegado aqui, no yendo atras, ni cayẽdo en culpa q̃ la estorue en este estado està siempre vnida su voluntad con la del Esposo, con todo en el modo, y sentido que aqui se va diziendo, no puede ser sino por muy breue tiempo, como lo dize el glorioso S. Iuan en aquellas palabras, y fue hecho silencio por media hora, &c. Lo vno, porque aunque el tiempo sea mucho, parece poco. Y la verdad es, que lo mas cierto es, ser corto el tiempo, aunque el alma queda tal, que suele durar mucho en no boluer del todo sobre si, como dizen, y algunas ay q̃ les parece es mas el tiẽpo de aquel absorbimiento, ò estada en la bodega del que es: mas el Señor que se comunica en aquella lluuia de bienes, sabe dar muchos en muy breue tiempo. Pues digo; que con ser tal el empeño en que esta alma queda para con su Esposo, y tales las misericordias que recibio en aquella entrada que hizo aqui aora, no sè yo a qual debemos dar mas la enhorabuena, a la Esposa de verse presta del amor deste Señor, y tan abrasada en el, ò al Esposo, de que ya se le cumplio su deseo, que es, y fue siempre de ver emprendido este fuego amoroso; pues confiessa de

1. Corint. 13.

2. Cor. 13 n. 4.

Apoc. 8. n. 1.

si, que a lo que vino del cielo a la tierra, fue a encender este fuego en el mundo, y que su deseo era de que ardiesse en el, como si nosotros no fueramos los interessados en este bien. Mas como todo el cuydado del Esposo, y todos sus deseos se emplean en enriquecer a la Esposa; por esto podemos dudar, qual de los dos esté mas contento; ella de verse hecha el blanco del amor de su enamorado Esposo, ò el de auer ya hallado dia en que pudiesse cumplir sus deseos, que son de que su Esposa le diesse lugar para que el rio, ò mar caudaloso de sus bienes entrasse en ella, y que este canal de agua perpetua fertilizasse su coraçon seco, que hasta aqui era tierra sin fruto. Mas ya ella con la virtud deste Señor quiere tratar en fruta, y flores; y assi dize: *Fulcite me floribus, &c.* Al fin sale esta alma abrasadissima de amor; mas no es amor de passion alguna, ni cosa que perturbe la serenidad del juizio natural, antes es vna sabiduria que destierra toda ignorancia, y vna luz que ilustra el entendimiento, que de todo lo que no es sabiduria huye, y esta no la ay de verdad, sino quando se ama a este Esposo, que siendo èl sabiduria infinita, se da todo a la criatura miserable; y al tiempo que la ilustra, para que conozca esta bondad, con esta luz la abrasa à ella, y queda tan perdida, y como dizen, tan alcançada de cuenta, que sale de si, entrandose en el, y dize que està enferma de amor, y que la socorran con flores, y mançanas para remedio desta enfermedad. O Señor mio, y quien viera muchos enfermos desta enfermedad, que assi estarian al orden de la caridad, y ella seria la Reyna, y Señora, y no la desechada, como lo es de las almas tibias, como yo; mas no assi esta alma, sino ya hecha vn mar de amor por transformacion del amor en ella, dize palabras significatiuas de amor, en que descubre sus ansias, y deseos, que son de hazer obras de alma que ya tiene vida; porque su enfermedad es al reues de las enfermedades corporales, que essas quitan la vida; mas esta da vida, y es muerte, no estar enfermos deste mal de amor. La verdad es, que aunque es este vn bien de inestimable precio, el pobre natural es tan corto, que no le puede sufrir, y le acaba algunas vezes la fuerça deste bien, no porque el de suyo destruya, y deshaga la naturaleza, sino por ser ella de suyo fragil, y miserable, y junto con estimarle, sobre todo lo estimable gime, y sucede algunas vezes temer el cuerpo su muerte, y amar el alma el bien que possee, y siendo todo su remedio desatarse de la mortalidad, hazerla estoruo, y forcejar la naturaleza con que se viene a producir vn tormento, y martirio secreto, y bien penoso, con que haze esta alma, que assi padece sacrificio de si a su Esposo, y entonces dize: *Fulcite me floribus, &c.* Como si dixera, denseme, ò concedaseme el morir; pues no puedo gozar destos bienes, sino es en aquellos verdes prados de las flores del cielo, ò denseme mançanas de obras heroicas, en que muestre mi amor, y lo que reconozco lo que debo; por que sino morirè de amor, como si dixera, que esta enfermedad no es como quiera, sino vna muerte prolongada, tan llena de ansias, ò por mejor dezir, vna ansia mortal de Dios, ansia del mismo Señor, que assi la tiene; y aunque le possee, y sin duda le tiene; mas el tenerle le causa mayor ansia de possederle mas, y mas. Y es tal este vehemente deseo, que solo le alivia a la Esposa buscar leña, para que crezca, que son las obras que digo; que son tambien las mançanas que pide; y a mi parecer con el mismo Señor habla, que es el poderoso, y el que le ha de dar las ocasiones, las fuerças, que a criaturas no pide ella nada, sino al Señor de quien està herida, y a el le dize q̃ la remedie su pena, dãdola caudal de flores, ò mãçanas. Las flores, como deziamos, la parece a ella, que serà gozandole ya en la biẽaventu-

Luc. 12. n. 49.

ran-

rança entre aquellas almas, que ya libres del cuerpo estaran para siempre gozandole en su verdor por vna eternidad sin marchitarse. Y en caso que esto no sea, que la dè obras, ò como las haga, como auemos dicho; porque el amor no puede estar ocioso de ninguna manera; porque la fruta del amor es la obra. Y assi pide apriessa el remedio de su mal, que aunque es vn bien no estimable, le auemos de llamar mal, y enfermedad, por ir con las palabras que suenan. Y esto mismo nos quiso dar à entender aquella santa muger, que pedia a su marido hijos, con tanto afecto, como dize la Escritura. Estos pues son, como si dixeramos, lo que la Esposa santa pide, los que deziamos poco ha, vnos frutos hermosos, y gustosos para el Esposo, y vnos frutos quiere ella que sean, de que salgan tambien vinos, con que pueda boluerle algun retorno parecido a lo que el la dio; porque de mançanas tambien se haze vino, y suple en las tierras que no se crian vbas, por el verdadero vino, y como ella no se le puede dar tal qual el se le dio como mejor puede, queria, como dezia, corresponderle tambien, y que si le dio vino, darle vino sacado del zumo de sus mançanas, y para esto las pide tan aprisa, que muere por dar algo al que tanto le ha dado, como auemos visto, pues se le ha dado à si mismo, en el modo que en esta vida se da. Y esta ansia es tan viua, que no seria mucho acabarla, sino hallasse remedio, y aun hallandole con dar su vida, lo tendria por barato: y como que es esta verdad, y porque dichosa se tendra vn alma en este estado de darla vida por este su Señor. Y aun essa es su pena, que no halla luego como perderla por su amor, y quanto mas la parece que es dificultoso viuir no muriendo por el, que morir. Que mal creeran esto los del mundo, que desean viuir para gozar de sus deleites, y ambiciones de riquezas, y honras, y quan mal saben la dulçura que es dexarlo todo por el Esposo, y solo para esto pueden ser buenas, que fue para lo que la sirvieron a la Magdalena, y a otras almas, que las dexaron por estar heridas del amor; el qual no sufre embaraços en el alma de que se apodera. Nada puede viuir con el, sino estos frutos, y flores que aqui pide esta Esposa. Esta es la ocupacion continua de su voluntad, andar en demanda destas flores, y frutos. Mas vna cosa es mucho de notar aqui, de lo que passa por esta alma, y es, que antes que entrasse en el aposento de los vinos, todo eran ansias de entrar en el, y nada la apagaua su sed; porque todos sus cuydados eran de apresurar sus jornadas para llegar à gustar destos vinos, ò de que la entrassen al aposento de ellos, a donde sin medida pudiesse gozarlos, y matar su sed. Y despues que ha entrado, parece que sale mas sedienta, con mas ansias, con mas fogosa eficacia de buscar medios para darse mas, y entregarse al amor. Pues assi es, que sale mas llena de todo lo dicho; porque alli conocio mas la razon que tiene de morir de amor. Y aun quiça es quexa de que no muere deste mal, diziendo, que no està mas que enferma, y que assi ha menester que la den las flores de las vidas de los Santos, para ver como ha de obrar ella, y coger de aquellas mançanas, que son los tormentos, y desnuda mortificacion. Y assi pide con ansia las ocasiones de exercitarse; porque, como deziamos antes, morirà sino las tiene, y aora que quiere morir a puras penas; porque se corre de gustar destos bienes, no los mereciendo, y aunque vè, que aun con mucho trabajo suyo no puede merecerlos, con todo quiere que aquello poco que de su parte puede hazer, se haga luego: y da la razon, diziendo: porque estoy enferma de amor, y esta enfermedad pide este remedio. Mas no queriêdo sanar della, mejor fuera no pedir remedios, como es verdad, que ninguna de las almas

enfermàs desta llaga, queria ver se sin ella, y con mucha razon; mas con todo es de calidad, que siendo de inestimable precio, con todo da muestras de dolor, y enfermedad, y està quien la tiene con vn continuo quexido dulcissimo (de que diremos en otra parte) y son tan sabrosos, y preciosos los accidentes desta enfermedad, que solos los dolientes della saben lo que valen; y aun creo que solo el que hirio al alma lo sabe. El qual Señor y Esposo amorosissimo coge aqui alguna parte del fruto de su sementera, que este sembrador diuino tiene por frutos suyos nuestras ganancias, y nuestros bienes. O gozo mio, y Señor mio como se podran manifestar vuestras trazas de amor, para que os dè yo amor, y que con esta pobrissima dadiua mia los me podais dar vos a mi! O mi Señor, y si acabasse yo de entregarme toda a vos, y de despojarme de toda mi voluntad, para que assi vazia esta potencia entreis vos dulcissimo, y amabilissimo amor, à ocupar este vacio. Quando Señor serà oido en vuestras orejas este deseo desta pobre vuestra, y quando moriràs de amor, y quando la direis: por ventura no soy yo a ti mejor que, &c. Ya se lo dezis; mas con todo me hallo pobre, y llena de miserias; y aun a esta alma la parecia que lo era mucho; y assi (como suelen dezir) ponia faldas en cinta para darse priessa, y caminar: que el efecto de que ama la Esposa es seguir al Esposo. O que de buena gana haze aqui esta alma lo que dize el Euangelio, que tome su Cruz, y siga à Christo; porque la han quitado las piernezuelas; y assi no solo anda, sino que su andar es volar. Mas aqui no nos dize esso la Esposa, antes dize luego.

Laua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

SV mano izquierda debaxo de mi cabeça, y con la derecha me abrazarà; pues esto mismo buela mas ligera; por que con la proteccion del Esposo atropella por lo dificultoso: y porque se resuelue a contradezirse, y buscar solo al amor, que es la diuina voluntad, en pago desta determinacion, conjura luego el Esposo a las hijas de Ierusalen, y dize:

Adiuro vos filiæ Ierusalem, per capreas, ceruosque camporum, ne suscitetis nec euigilare faciatis dilectam, quoad vsque ipsa velit.

YO os conjuro hijas de Ierusalen, por las cabras, y ciervos de los campos, que no despertcis, ni hagais velar a mi amada, hasta q̃ ella quiera. Y pues q̃ tengo ya licencia para no alargarme, y para ir abreuiando, no dirè lo que me parece de misteriosa, y llena de dulzuras, aquella palabra: *Dilectam*, que aunque breue no sè si me engaño es de las mas llenas de amor, y de sentido de amor, de quantas estan en estos Cantares. Mas pues vemos se ha apiadado de nuestra flaqueza, permitiendome que no trate a la larga destos misteriosos tan altos: digo que luego de contado pagò el Esposo à esta alma las determinaciones con que salio de aquel apossento; y assi manda a las passiones, que son las hijas de nuestra miserable naturaleza, aunque antes del pecado. *Ierusalem*, que es vision de Dios, y era como vn espejo en que se via el mismo Señor, como en Imagen, ò retrato: y aora por el pecado primero, y por las malas costumbres es ya hecha madre de muy malas hijas, que como dezia, eran las passiones. A estas pues conjura el Esposo, para que no la despierten, hasta que ella quiera; dandonos en esto à entender, como las tentaciones no queridas, no dañan, ni le hazen estoruo a sus misericordias, y que en la voluntad està el daño. Y aqui bien se vè que esta Esposa no quiso despertar de su sueño, pues luego conocio la voz del Esposo, como dize: *Vox dilecti mei.* Esta voz es de mi amado.

do. Que si consintiera, ò se dexara descuidar, luego se quedara a escuras; mas no hizo tal, sino quedo libre, y conocio que aquella libertad, y limpieça le venia de la voz de su Esposo, y del precepto que puso a sus enemigos, para que no la tocassen: porque si el no se lo mandara, luego cayera. Y este conocimiento subio de punto quando dixo:

Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles.

ESte mi Señor viene saltando en los montes, y traspassando collados. Como si dixera, allana mis altiuezes, o confundiendo el espiritu de la soberuia, que aqui ya auian venido las tentaciones segun parece; y alentando los caimientos, y desconfianças, dize:

Similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque ceruorum: en ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras prospiciens per cancellos.

SEmejante es mi querido a la cabra, y ciruatico, &c. Denotando en esto la ligereza de los socorros del Espiritu Santo, para con ella, y con los justos, que ponen en solo el su confiança. Y lo mismo quiere que se entienda de las palabras siguientes, que dizen: El está de tras de nuestra pared, mirando por las ventanas y por las celosias dilatando mas la confiança, y dando por estas palabras a entender, que no desmaya tras, porque el no la dexará del todo, que sus ausencias no seran mas largas de las que pudiere sufrir su flaqueza, y que allu junto estará siempre para socorrerla, mirando por las ventanas, que son los suspiros, y clamores del alma, y por las celosias, que son entradas mas estrechas, los temores de caer, que es efecto de nuestra flaqueza, o luz delgada con que la veamos. Y enseñandola todas estas sendas, va tomando mas fuerça la confiança para mas caminar; y assi conoce en todas estas luzes, y enseñanças, que todas ellas son hablas del Esposo, como luego dize:

En dilectus meus loquitur mihi: surge propera amica mea, columba mea formosa mea, & veni.

MI amado me habla: leuantate, date priesa amiga mia, paloma mia, hermosa mia, y ven. Que ya se lastimaua de aquella pequeña digression que auia hecho, segun el sentido, digo en lo sensible que en almas tan perfectas como esta, no haze el Señor ausencias mas peligrosas, que por faltas, o pecados veniales, mientras se conseruan en el estado de gracia. Que harta lastima es verse sugeta a estos, y a otros mayores, si su Magestad no la tiene de su mano. Pues como digo, ya el Esposo deseaua boluerse a comunicar; y assi no fue menester mas que atender el alma à reconocer su habla, que esto es lo que dize, o da à entender en dezir: mi amado me habla. Esta atencion le obligo, y le aficionò, como si dexeramos, y como ella conocio, hablò luego, que es aquella mocion que el alma siente quando se buelue a entregar en las manos de este Dios de amor. Y esta entrega se haze quando el lo obra, que se significa por esta palabra: leuantate, q̃ es vn alçarse el espiritu de nuestra miseria, y ponerse en vela para darse, y vase dando quando se va manifestando el Esposo, o el amor del Esposo; el qual se muestra en las palabras que dize: date priesa amiga mia, paloma mia, hermosa mia. Las quales son, vnos como resplandores mas subidos, que va dando de si este amor para con la Esposa, y con cada vno la va aficionando mas, y enriqueciendola mas, y llegandola mas à si, y ella se va assemejando mas a el, que es darla esta hermosura, que aqui dize: y aquella palabra que dize, y ven, es con la que del todo la dispone, para que se pueda

da hazer vna cosa con el, como quando el fuego va conuertiendo en si el leño, q̃ quiere se haga tambien fuego; y luego le dize, vniendola con sigo.

Iam enim hyems trãsit, imber abijt, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra, &c.

YA las lluuias son passadas, ya han aparecido flores en nuestra tierra. Dando a entender, que ya aquella que estaua tan sujeta a las miserias, y flaquezas del pecado, ya era tierra tal, que se auia buelto florestas; porque era heredad de ambos, y hazienda de ambos: y con ser ya possession del Esposo, como dueño, y Señor della, la ha cultiuado con su riego; que es su presencia, y assistencia; y assi da flores, y a los sarmientos virtud, para poderlos podar sin dolor de la tierra; antes esperando desta poda que se hã de cumplir los deseos que antes tenia, de poder hazer vino, que dar al Esposo, el qual dize: *Tempus putationis aduenit, vox turturis audita est in terra nostra.* Que se ha oido la voz de la Tortola, que es lo que deziamos de aquella ansia, y quexido, que tenia esta alma, y en oyendola, luego dize.

Ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum.

QVe ya las viñas tienen flor, y que estã oloroſas. Como dando a entender, que ya no hazen daño a esta su Esposa los enemigos; porque el olor de los racimos quando estan en flor, hazen q̃ huyã todas las sabandijas ponçoñosas, y en este tiempo no llegan a las parras: y assi por esto nos da aqui a entender, que en el estado desta alma no la llegan los demonios à turbar, antes cobra mas hermosura, y mas candidez, y por esto la buelue a llamar, y dezir.

Surge amica mea, speciosa mea, & veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ.

LEuantate amiga mia, hermosa mia, y ven: paloma mia, que moras en los agujeros de la piedra, y en la concauidad de la cerca. Que con estas palabras, como dezia, la leuanta à mayores crecimientos de amor, y aqui en estas palabras, y en las vltimas antes dellas, se enseña vna doctrina harto necessaria, y es que en las que dexa dichas esta Esposa, que la mano izquierda del Esposo estaua debaxo de la cabeça della. Como si dixera, mi exercicio es la continua memoria de Christo mi Esposo, en quien descansa mi cabeça, que es lo principal del cuerpo; assi como ha de ser nuestra principal confiança en los merecimientos deste Señor. Y porque no solo los pẽsaua, y estimaua, sino que esperaua que por ellos auia de alcançar todo su bien; pues por esto le dize: ven paloma mia, tu que moras en los agujeros de la piedra, que es la humanidad de Christo Señor nuestro. Como quien dize: tu que atiendes con assiento, y aprecio a las aberturas que se hizieron en aquel cuerpo santissimo por tu remedio, sus pisadas, y obras, que todas son bocas, ò aberturas, por donde salieron aquellos manantiales de la gracia, y misericordia para las almas, que tan incapaces estauan de poderla recibir sin este medio: pues tu que moras aqui en estas aberturas, y en la cõcauidad de la cerca, leuantate, y ven. Esta cerca me parece a mi el alma de Christo Señor nuestro, que es lo interior de aquella piedra; y la concauidad, su diuinidad santissima, a donde esta alma santa moraua, como lo dize su Esposo; mas si moraua en ella, como la llama, y le dize, leuantate, y ven? Porque que mayor bien le puede venir, que morar y viuir en el Señor, y en su diuinidad? Si puede auer, que en essa casa ay muchas moradas,

das, ò muchas mansiones, como dixo Christo Señor nuestro, vnas mayores q̃ otras, digo mas superiores que otras en quanto a la parte que se les da a las almas. Que la diuinidad deste Señor no puede partirse, que es vna essencia infinita, y vn ser no diuisible, que se comunica segun la capacidad de cada alma, y segũ se dexa disponer, ayudandose para que este Señor se le comunique mas, y mas. Y este mas, son aquellas ascensiones, de que dize Dauid, y aquellas transformaciones de vna claridad en otra, de que trata el glorioso San Pablo. Pues esta es la concauidad de la cerca, a donde ay muchas mansiones que andar, y profundissimas riquezas en cada vna, y a ellas se ha de ir por sencillez, y soledad. Que tambien parece la quiere alabar el Esposo, llamandola paloma, y que mora en aquellas partes tan desiertas, y estrechas, que apenas cabe vna paloma: y assi nos enseña, para que si queremos entrar en esta escuela de amor, sepamos que auemos de retirarnos tanto de las criaturas que moremos de assiento con tanta soledad, como aqui se denota destas palabras; en las quales tambien se descubre el encogimiento, y humildad cõ que procedia esta alma; pues era menester que el Esposo la mandasse leuantar. Que leuãtarse sin el, todo serà caida; quiero dezir que no serà medio para subir. Al fin, por abreuiar, passando adelante dize:

Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, &c.

MVestrame tu rostro, y sueñe tu voz en mis oidos. En esto parece la daya licencia, y aun se lo manda, que ya à cara descubierta le confiesse, que ya puede ayudarle al bien de las almas. Como si dixera, que ya la tiene en estado que se puede declarar por suya, y manifestar los caminos del Señor, que son la voz, q̃ aqui dize que suene. Y parece que ya ella debia de auer hecho esto; porque da la razon del; porque se lo manda; y es: *Vox etenim tua dulcis, & facies tua decora*: porque tu voz es dulce, y tu rostro hermoso. Como si dixera, ya tus palabras mueuen, y tus obras aficionan à seguirme. Y si nuestro Señor quiere que vn alma haga esto, teniendo lo que aqui dize, y no lo haze, de mucho tiempo tiene de que dar cuenta, y si lo haze, ò quantos bienes junta para si, y de quanta gloria de nuestro Señor serà este su exercicio; mas ha de ser despues de muy prouada, y aueriguada la voluntad del Esposo, la qual se manifestarà por muchos caminos a los que fielmente la quisieren saber. Y el mas seguro para mugeres, y aun para varones, es el consejo, y parecer del Confessor, y aun se ha de pensar, y preguntar mas de vna vez; que hablar vna muger en estas materias, tiene mucha mas dificultad de la que se puede imaginar. Al fin, a esta alma se lo manda el Esposo, y quiça esta voz no es mas que clamores interiores, y alabanças agradecidas a nuestro Señor, por infinitos titulos, que reconoce esta Esposa. Y estas alabanças que se leuantan en el alma con la presencia, y comunicacion del Esposo, son le muy agradables a el, y vnos afectos quietos con que el alma se derrite mas en amor; son olorosas flores, y la diuersidad dellas hazen como racimos desta viña, que es el alma, entre cuyos olores està el Esposo tan contento, que preuiene a los Angeles para que ahuyẽten las raposillas, antes que lleguen, que suelen ser vnos pensamientillos, que se entran en aquella quietud: a los quales llama raposillas que destruyen la viña q̃ està florida. Y es assi, que se entrã, y diuierten aquella flor, de cuyo olor se sustenta, ò por mejor dezir, se conserua aquella assistencia delicada del Esposo; el qual haze que se destruyan, ò se aparten aquellas raposillas tan perjudiciales, y aunque pequeñas, destruyen mucho; porque es delicadissimo aquel susurro, con que se manifiesta el amor, y es tan delgado, que con vn pensamientico, por pequeño que sea, se pierde vista. Mas la Es-

Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas; nam vinea nostra floruit.

Esposa que miraua la prouidencia de su Esposo, en mandar desterrar las raposillas, reconociendo su poder, y que el solo pudiera poner en tan gran tranquilidad su nauecica, dize:

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia, &c.

O Señor mio, y que grandezas teneis encerradas en estas palabras deste capitulo; y en particular en algunos versos hasta llegar al fin del. Pues estas, aunque breues, ciñen mucho; porque por ellas confiessa que ya no està para mas de ser toda del amado, y que el es toda su dilecciõ: digamoslo assi, èl es todos mis amores: y esta palabra *Dilectus meus*, es tal, y tan misteriosa, y regalada, que me parece imposible darle verdadera explicacion; y assi no he visto ninguna que me parezca que lo declara del todo; porque es vna cifra de todos los deleites, y primores de amor, y es vna junta de finezas de amor tan suaue, y delgada, quẽ no es mucho que no se halle declaracion. Y assi por no alargarse la Esposa en mostrar el estado en que la tenia el amor, lo dixo en estas solas palabras: mi amado para mi, y yo para el; como si dixera, èl, y yo nos entendemos, nos pagamos, nos gozamos, y nos deleitamos; como quiẽ ha topado con su semejante. Mas quien la hizo semejante al Esposo? El mismo es el que la assemejò à si con su gracia, con sus dones, con sus fauores, y finezas. Al fin, como quien se desposò con ella en Fè, que es vna impression que hizo en ella, de que ambos viuiessen, guardandose el vno para el otro con toda fidelidad, y cuidado. Y ella aqui lo vè, y lo conoce, y agradece, y a este agradecimiento, y a estas correspondencias tan fieles, llama aqui la Esposa azuzenas, entre las quales dize, que se apacienta el Esposo, que es como si dixera, en quanto duran estas correspondencias del alma para cõ el, y la fidelidad en ella permanece su assistencia: y todo el tiempo que no se descuidare la Esposa; porque en descuidandose se passa el dia, y entran las sombras de la noche. Y esto es sin duda, quẽ por descuidos del alma, se ausenta el Esposo. Y esta de aqui no es causada de pecados graues, sino de faltas, y diuertimientos; porque como deziamos antes, por muy pequeños se turba la serenidad de aquel cielo, de que entonces se goza; y como era grande la tranquilidad, luego se siente la perdida, y ausencia, y quiça aqui no la hizo el Esposo, sino de proposito; porque en esta vida no pueden ser largos los tiempos del gozo mayor, y por esto se ausenta el Esposo, que quiça diera la Esposa en floxa, y pereçosa, y por esto conuiene que no siempre esten en su punto los deleites, y contentos espirituales. Y ella lo quiere assi; porque puso en el su amor: y assi le dexa que haga en ella segun su voluntad. Solo le suplica, que esta retirada sea como la del ciervo, que es no perdiendola de vista; porque assi no caiga, ni le pueda oluidar, y que la buelta sea apresurada: porq̃ presto se passe el tiempo de su ausencia, que no la dexe de mirar como haze el ceruatico, que en poniendose en el monte alto anda mirando a vna parte, y otra, y que el haga assi, para que sus enemigos huyan de no la ofender, que en sus ojos no se atreueran; pues es su dueño, y Señor.

Reuertere similis esto dilecte mi capreę: hinnuloque ceruorũ super mõtes Bether.

CAPITVLO. III.

In lectulo meo per noctes quaesiui, quem diligit anima mea: quaesiui illum, & non inueni.

EN EL Capitulo passado, digo al fin del, parece que ya el Esposo debia de auer dado nueua liciõ al alma, enseñandola como en esta vida no pueden ser permanecientes las vistas de los dos, y los gozos de la vnion, y mercedes que le auia comunicado en los ver-

versos antecedentes, y parecelo en lo q̃ ella le dize, que su ida sea como la del ciervo, cuya condicion es, que quando huye, y va de corrida, siempre es mirando la parte de a donde salio, como dando a entender que no la quiere perder de vista, y que ama lo que en aquel sitio dexò, y por esto pide el alma al Esposo, que su ausencia sea como la del ciervo, temiendo que si es mas larga, y continuada en tiempo, se le reuelarán las passiones, y que no sabrà estar firme en la fidelidad que le debe, si el se le ausenta en otra forma que la huida que haze el ciervo, y por su desgracia experimenta luego su flaqueza, como lo da à entender en el capitulo siguiente, començando por los primeros accidentes de su ausencia, que son las entradas de los desamparos interiores; y assi dize: en mi cama de noche busquè al amado de mi alma; busquèle, y no le hallè. Mas no sè como dudaua de que buscandole de noche no le auia de hallar; porque si esta noche fue alguna caida en algun pecado, no mortal, que en el estado en que està esta alma parece que no es possible boluer tã atras aunque tal es nuestra miseria, que aun aqui no ay seguridad, ni aun mas adelãte, sino es que obre la liberal misericordia de nuestro Señor con su gracia, ayudando con ella a la perseuerancia de las almas que se disponen a passar hasta la cumbre deste monte de la perfeccion. Pues digo desta Esposa, de quien trata aqui el Espiritu Santo, no parece que se puede creer caida tan grande; mas como dize, q̃ le buscò de noche, parece que estaua a escuras, y que no estando en pecado, no se puede dezir con verdad en este sentido ser de otra manera noche. Mas quien supiera las borrascas que se leuantan en estas almas, que el Esposo quiere leuantar mucho de punto en la perfeccion, sabra que passan por vnas noches obscurissimas, y por vnas tinieblas tan espessas, que les parece que ya para ellas no ay luz, y aunque la buscan no la hallan, como es noche; mas no quedan tan a escuras, como los que caen en la noche del pecado, aunque a vezes les parece que estan en el; mas aqui toda via les queda la luz de la Fè. Y assi dize esta Esposa: Busquè al amado de mi alma, &c. En que se vè que solo le faltaua aquella presencia amorosa; mas no como suelen dezir, la buena ley, que es como vn amor fiel, aunque no de ternuras, creo le llaman apreciatiuo, mas muy à escuras, y de noche, como la misma Esposa lo dize, y ya era mas que dezir, que parece llega a dolor, ò quexa de que le busca, y no le halla; mas aun en este estado no han llegado aquellas tinieblas apartadas; porque aqui hale quedado aliẽto al alma para buscar al Esposo, y valor para salir a la ciudad à buscarle, y assi à delante dize:

Surgam, & circuibo ciuitatem, per vicos, & plateas quæram quem diligit anima mea; quæsiui illum, &c.

LEuantareme, y dare buelta à la ciudad, y en ella por las calles angostas, y por las plaças buscarè a mi amado, &c. Suelen leuantarse aqui vnas ansias de ausencia penosissimas, y de gran dolor; mas muy justamente padecidas; por que que se puede echar menos teniendo vn alma a este Señor, y si le falta, que la puede hazer compañia, ni que vida puede tener la que està sin vida? Porque estar sin el Esposo, es estar en muerte, y es alma sin vida la que està sin el. Assi se lo parece a las almas que saben de amor, quando les parece que se les ha ido, y las ha dexado. Y quando este Señor da à sentir esta pena, no ay ninguna a que se pueda comparar, y quando se topa con otras que tienen por penas las perdidas de las cosas desta vida, sean las que fueren, les parece vna baxeza grande penar de cosa alguna: y junto con estar tan dolorida, desea que se le añada mas dolor, y acabar la vida en las manos de la pena que tan fatigada la tiene, y aun quisiera tener todas las fuerças de todas las criatu-

turas, para con ellas entregarse mas a este sentimiento, y aun no queda satisfecho el coraçon; porque como la perdida es infinita, no descansa con dolor que no lo es: y aqui son las ansias, y deseos de auer muerto mil vezes, antes que auerle dado causa para ausentarse, y el dolor de imaginar si se la dio, y como podra restaurarla, aunque sea con tormẽtos no imaginados, y como se añade la pena, viendo que con las primeras diligẽcias aun no le ha hallado, dize: sino han sido bastantes las hechas, leuantarème, y darè buelta por la ciudad, &c. Como si dixera, buscarè bien los rincones de mi alma, y verè si ay en ella algun impedimẽto, para que no venga a ella el Esposo, y entrarè por las calles angostas q̃, son los caminos, y vias en que anduuo enseñandome sus pisadas, y sino las mirè bien, ò las anduue como èl quiso, enmendarème, y por aqui quiça le hallarè; mas dize, que le buscarà en la plaça, y aqui yo me dixera que no le auia de hallar, como ella lo confiessa, que no le hallò. Esta plaça àmi parecer, yo podrè engañarme, es vn remedio que general le he visto dar, de que nos libre el Señor, que en tiempos de apreturas se diuiertan las almas con alguna ocupacion, no digo ilicita, sino indiferente; pero tal, que aparte de la oracion al fin no espiritual; por que de aqui suelen padecer las almas, y ser puestas en muy peligrosas tormentas, y naufragios, y aun dar caidas tales, que muy mal se remedian. La verdad es que para buscar al Esposo, no se ha de huir del, sino clamar, y perseuerar a los vmbrales de su casa, que sino se apartare della, y de su puerta, el saldra à buscar al alma, y en su encuentro recibira nueuos fauores, y misericordias, que el no la dexa, aunque haze del escondido, para ver si sabe padecer penas la Esposa por el, y si sabe tambien grangear con los talentos, y buscarle aunque le cueste afrentas y sangre, que el amor que no tiene prueuas poco vale, como dize vn Profeta: El que no es tentado que sabe? y que cosas puede conocer? Y otro dezia: embiò fuego en mis huessos, castigasteme Señor, y quede enmendado. Esto debia de auer menester esta alma, que quiça se auia de auer dado demasiado al ocio, y con el regalo podria ser auerse descuidado, dexandose lleuar de los cõtentos, y dulçuras, amãdo demasiado los dones, y el dador dellos quiso curarla desse mal con ausentarse para hazerlamas vigilãte en el exercicio de las virtudes, q̃ son los huessos q̃ sustentan al hõbre, y si essos se cõsumẽ, luego falta la naturaleza. Y esto debian de dar a entẽder aquellas palabras: embiò fuego en mis huessos. Como si dixera, secòse, y consumiose el verdor de las virtudes; ya lo que era huerto, y floresta no ha quedado mas que vna tierra quemada, y abrasada. Porq̃ en ausentãdose el Esposo, todo el biẽ falta, y el dia se buelue noche, y tinieblas. Mas para boluerle a hallar, es menester resoluerse la Esposa à q̃ ha de salir del rincon, y comodidades de los cõsuelos, y comer, y sustentarse, como dizẽ, comer pã cõ cortesa, que hasta aqui todo era suauidad, y blandura; y ya es tiẽpo de seguir, y buscar al Esposo, cueste lo q̃ costare, como deziamos. Y assi esta alma enseñada por el, q̃ es verdadero Maestro de espiritu, dize: *Surgã, & circuibo ciuitatẽ, per vicos, & plateas quærã quẽ diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni.* En q̃ se vè mas claro lo q̃ antes deziamos de las ansias, y pena desta Esposa, la qual cõ otro ningun remedio sossiega, ni puede consolarse quando se mira huerfana, y sola sin su Esposo, y q̃ justamente llora este mal, y como no la podrã dezir q̃ es flaqueza de muger llorar por esta causa, y ella clamar, y dezir: *O vos omnes qui trã sitis per viã sicut dolor attẽdite, & videte si est dolor meus.* Porq̃ sin duda dize cõ toda verdad q̃ no ay dolor semejante al suyo, ni causa de dolor como la suya. Y todas las almas q̃ se la auemos dado al Señor, para q̃ se ausente, pudieramos acõpañar a esta Esposa, aunq̃ es de pocas saber estimar por la mayor perdida de todas, la ausencia del Esposo, con el peso q̃ esta Esposa lo siente; y assi no la haran com-

compañia, aunque ellas quieran. O valame Dios, y como passa esto en esta ocasion, que todo el mundo que se juntasse à consolarla, no sera bastante; porque todo el, y todas las criaturas juntas no la pueden consolar, ni llenar este vacio del alma, pues todas son vn punto en comparacion del Esposo. Y esta verdad tienela el alma muy impressa, y en quanto mas crece la memoria de lo que perdio, crece el dolor, y la estima del Esposo, y el vacio de todas las cosas sin el. O como le parece aqui al alma que compro caros los gustos, si en ellos ocasionò al Esposo para que se fuesse. Es ternissima esta pena, y ay en ella tanto que dezir, q̃ no faltarà ocasion mas adelãte para dezir mas della, si el Señor lo diere, que por mi solo sabrè dezir, que sè de las causas de ausencias, pues doy tantas a este Señor para que huya de mi alma, y se vaya dexandome para ruin, como suelen dezir. Mas no assi dexò el Esposo à esta Esposa, ni se ausentò en la verdad; mas de quanto al sentido, suspendiendo en ella aquellas luzes, y toques que la daua para que le sintiesse, y conociesse. Que bien se vè no era mas; pues tenia estas ansias, que son harto preciosas para las almas santas, y es vna gran disposicion para caminar apriessa, y ensanchar la capacidad del alma para que la haga el Esposo mas mercedes. O que estado este, si no se buelue a tras para subir a la alteza à que llama el Señor, quando dize: *Omnes sitientes venite ad aquas, &c.* Y es la dicha dellas tal, q̃ el las da la sed, y el se la mata, se la aumenta, y las da las aguas para darseles en bebida. Que tal es su ansia de darse, y entregarse, que da la sed para que le busquen, y para que hallandole se aneguen en el. No es pues de las menores mercedes que este Señor haze el dar estas penas, de que aqui vamos hablando, antes es vna de las grandes misericordias con que la hermosea mas, y la enriquece; a lo menos es abrirle la puerta, como si dixeramos, para que por aqui se le entre el mismo Señor, que es el tesoro de las riquezas, que de verdad lo son: y por esto dezia vna alma, que el mejor tiempo para ella era el de las ausencias: porque assi podia dezir a nuestro Señor: Aora Señor mio sirvoos a mi costa: y andaua todo el dia, y la noche cãtando versos, y Psalmos a este proposito, dandole gracias porque la dexaua à escuras, y dezia: estos son mis dias, y he de mostrar al Señor que soy suya en todo tiempo: y gustaua mucho de aquellas palabras del Santo Iob: He de ser suya aunque me mate, y procurauale buscar en obras de caridad, y en tomar mas largos ratos de oracion, y otras cosas semejantes, como lo haze esta Esposa santa. Que esto parece da à entender en los lugares dichos deste capitulo. Mas como salio a buscarle mas afuera de su retraymiento, hallaronla a ella los veladores que guardauan la ciudad, y preguntòles: por ventura aueis visto al amado de mi alma?

Isai. cap. 55. n. 1.

Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem: Num quem diligit anima mea vidistis?

ESTos veladores me parece a mi, son los Confessores a donde las almas q̃ padecen estas ausencias del Esposo, van con los aprietos, y temores que las causa esta ausencia, imaginando si es por faltas que han hecho, y si hallan alguna, se las dizen en la confesion. Y en este Sacramento dize aqui.

Paululum cùm pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea, &c.

De aì a poco le hallè.

Hasta aqui se hallò escrito destos discursos de la Madre Mariana de San Ioseph.

PROTESTA SEGVNDA DEL AVTOR.

ADVIERTA El Letor Catolico, y desana intencion, que si en algunas partes deste libro ha leido algunas cosas de que puede colegirse, que por ellas se atribuye opinion de santidad a la Madre Mariana de San Ioseph, ò otra persona, y a las vezes se ponderan casos, ò sucessos suyos, que como sobrepujan las fuerças humanas, pueden parecer milagros, y se refieren cosas sobrenaturales; como manifestaciones de secretos, reuelaciones, ilustraciones, visiones, apariciones, hablas interiores, ò cosas semejantes, ò beneficios alcançados por su intercesion. Aduierta, como digo, que de tal manera ofrezco todas estas cosas a los que las leyeren, que no es mi animo, ni intencion, que las tenga como cosas examinadas, y aprouadas por la Suprema Silla de Roma, sino como a narraciones que estriuan en el credito de quien las ha escrito, que llamamos con propiedad, Historia humana, sin necesitar a mas Fè, que la que la prudencia, y buen juizio del que lee, y la opinion del Autor le obligan: y assi pido se entienda, y que pretendo guardar entera, y inuiolablemente el decreto Apostolico de la Congregacion de Ritos, y de la Vniuersal Inquisicion, que salio el año de mil y seiscientos y veinte y cinco; y fue confirmado el de mil y seiscientos y treinta y quatro, segun la declaracion del mismo decreto, hecha por la Santidad de Vrbano Octauo de feliz recordacion. Assi que no pretendo por la publicacion deste libro, y quanto en el està escrito, introduzir, ò aumentar algun culto, ò veneracion, ò fama, ò opinion de santidad a la Madre Mariana, ò a otra persona, ò hazer passo para su Beatificacion, ò Canonizacion en algun tiempo, ò comprouacion de milagro; sino que todo lo dexo en el estado que tenia antes que se publicasse este libro. Tan firmemente professo todo lo dicho, como conuiene al que desea ser tenido por obediente hijo de la Sede Apostolica, y ser de ella gouernado en todos sus hechos, y escritos. Assi lo sujeto todo a la correccion de la santa Madre Iglesia Catolica Romana, coluna de la verdad, y fuente purissima de toda sana doctrina, à quien solamente pertenece el acreditar, aprouar, y declarar la santidad de las almas, que auiendo caminado por este destierro a la eterna patria, gozan ya de la beatissima cara, y hermosura de Dios.

TA-

TABLA DE LOS CAPITVLOS DESTE LIBRO.

LIBRO PRIMERO.

INTRODVCCION.

DE sus Padres, Patria, y Nacimiento, y como se hallaron los papeles en que escriuio su vida. fol. 1.

Estima por particular beneficio de nuestro Señor, ser hija de padres buenos Christianos, cuenta sus virtudes, y sucessos, cap. 1. fol. 6. B.

Trata algunos particulares de su niñez, y la muerte de su padre. Capit. 11. fol. 7.

Entra seglar en el Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, de la Orden de San Agustin, y el gusto que nuestro Señor la començò a dar en la nueua casa, y vna grane enfermedad que tuuo. Capit. 3. fol. 19. B.

Prosigue las cosas de su niñez, y de la mucha luz q̃ en esta edad le fue dando nuestro Señor, y efectos q̃ en ella hazia. Muerte, y virtudes de vna de sus tias. Entra en la Religion su hermana. Cap. 4. fol. 11.

Refiere vn particular sentimiento que nuestro Señor le dio de la muerte, y juizio y los buenos efectos que de aqui se siguieron, y aprouechamiento en las virtudes. Capit. 5. fol 16. B.

Librala nuestro Señor de algunos peligros, y de vna larga enfermedad de su hermana; y lo mucho que en ella padecio. Resuelue quedar en el Conuento; y otros particulares con que nuestro Señor encaminò su vocacion. Capitulo 6. folio 19.

Siente mucho auer dexado la oracion, por ocasion de libros vanos, y el daño que le hizieron. Llora los defectos deste tiempo, y como nuestro Señor la fue reduciendo a su seruicio. Capitul. 7. fol. 23. B.

Recibe el habito de Religiosa de la Orden de San Agustin, en el Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo: lo que passò en su Nouiciado; y misericordias que nuestro Señor la hizo: Muerte de su Tia. Capit. 8. fol. 27.

Haze profession, y algunos exercicios que vsaua. Haze el oficio de Sacristana Acusase de algunos defectos. Capit. 9. fol. 29. B.

De vn sentimiento grande de la Assumpcion de nuestra Señora, y efectos que le causò. De vn sueño muy notable que tuuo. Librala nuestro Señor de la passion del miedo, y de varios trabajos interiores. Capitulo 10. folio 31. B.

Hazela nuestro Señor merced de vna oracion mas leuantada con otras misericordias, y algunos particulares deste tiempo. Capit. 11. fol. 35.

Hazen Priora a su hermana, muere durando el oficio: como se huuo en el tiempo de su Priorato, y en la eleccion de la nueua Perlada, con otros particulares. Capit. 12. fol. 39.

Vna grã merced q̃ nuestro Señor la hizo.

Gana con su oracion el alma de vna Religiosa. Otro fauor muy singular, y llora los defectos de su correspondencia. Cap. 13. fol. 41. B.

De los grandes deseos que nuestro Señor la daua, de passar a vida mas estrecha, y como la iba disponiendo para ella, con nueuas misericordias, y mercedes. Y vna pesadumbre grande que tuuo por razon de vna seglar que estaua en el Monesterio, y como se huuo en ella, y otras cosas. Capit. 14. fol. 45.

Preuienela nuestro Señor para el oficio de Priora Su eleccion a esta Prelacia: como se huuo en ella. Dos enfermedades deste tiempo. Misericordias que nuestro Señor la hazia. Luze la deuocion al Santissimo Sacramento, y vn fauor que le hizo. Capit. 15 fol. 49. B.

Trata el Padre Maestro Fray Agustin Antolinez sacarla del Conuento de Santa Cruz, para la nueua Recoleccion, las contradiciones, y sentimientos que desto huuo, y como se portò en esta ocasion. Capit. 16. fol. 53. B.

LIBRO SEGVNDO.

INtroduccion a este libro, folio 57. B.

Sale del Conuento de Santa Cruz de Ciudad-Rodrigo, llega à Eybar, prueualo nuestro Señor con algunas sequedades, que recompensa con fauores. Capit. 1. fol. 63. B.

Prosigue las muchas misericordias que nuestro Señor le hizo en esta casa de Eybar. Capit. 11 fol. 67. B.

Refiere dos fauores muy singulares de nuestro Señor, y los efectos que dellos le quedaron. Cap. 3. fol. 69. B.

Como professò en este nueuo modo de vida, y de algunos aprietos interiores, y otras misericordias de nuestro Señor. Capit. 4. fol. 75.

Sale a fundar el Conuento de Medina del Campo. Lo que le passò en el camino, y descomodidades que començò a experimentar. Acogida que le hizo doña Agustina Canobio, persona de gran virtud, que fundaua el Conuento donde tomò el habito. Cuenta los grandes trabajos que en esta fundacion padecio. Capit. 5 fol. 77 B.

De vna particular misericordia de nuestro Señor. Ponese el Santissimo Sacramento en la nueua Iglesia. Apercibela nuestro Señor para los trabajos que auia de padecer en esta fundacion, y como començaron, y otro fauor extraordinario. Capit. 6. fol. 81. B.

Continuanse los trabajos de la fundacion, y las personas que le fauorecieron en ella. Refiere varias verdades en que nuestro Señor le dio particular luz, y inteligencia. Capit. 7 fol. 87.

Cuenta lo que padecio con la Religiosa que vino de Burgos, y el modo con que se portaua con ella. Vienen otras dos Religiosas de otro Conuento, que no la dieron menos que merecer. Capit. 8. fol 89. B.

Crecen los trabajos de la Madre Mariana: la estima que dellos haze. Testimonios que le leuantaron, en que padece la opinion: su paciencia, y conformidad, y lo que passò hasta que salio la Religiosa de Burgos del Conuento Capit. 9 fol. 95 B.

Aumentase la persecucion de la Madre Mariana, con la salida de la Religiosa de Burgos, qual nunca auia sido: los consuelos que gozaua en estos aprietos. Fortalece la nuestro Señor con vn fauor muy singular. Capit 10. fol. 101.

Prosigue la materia del capitulo passado: contradicion que la hazen a la profession de

de las Nouicias. Habla de la confiança en Dios, y en su diuina prouidencia, y del biẽ que ay encubierto en el padecer, y misericordias que nuestro Señor la hazia en medio de sus tribulaciones. Capit. 11. fol. 105.

Professan las Nouicias. Vasele la compañera que auia salido de Ciudad-Rodrigo. Tiene vna peligrosa enfermedad. Comunicale nuestro Señor vn grado muy subido de oracion. Capit. 12. fol. 109.

Vna auenida del rio, saca del Conuento a las Religiosas. Hospedaje que tuuieron en este tiempo passanse a nueua casa Comiença à tratar de la fundacion de Valladolid. Cap. 13 fol. 115.

Entra en Valladolid a la fundacion de aquel Conuento; hospedala doña Francisca de Sotomayor, a la qual fue disponiendo para Monja de su habito. Lo que en esto passò, buena acogida que halla en todos, y nueuas misericordias que nuestro Señor la haze. Passase al Conuento, los fauores que la hizo el Patriarca don Iuan Bautista Azeuedo, Obispo de aquella Ciudad. Cap. 14 fol. 119. B.

Refiere las enfermedades que tuuo en este Conuento, y algunas particulares mercedes de nuestro Señor, y vna muy especial en que vio su alma Capit. 15 fol. 125. B.

Cuenta el discurso, y dificultades que tuuo la fundacion del Conuento de nuestra Señora de la Expectacion de la Ciudad de Palencia, su ida, y possession que tomò deste Conuento, y lo que antes de la jornada, y en ella nuestro Señor la fauorecio. Escriuiole estando ya en Madrid. Capit. 16 fol. 131. B.

LIBRO TERCERO.

Introducion a este libro, folio 139. B.

Deste libro no ay tabla por no auerse sumado los papeles, y poner los años, no parecio necessario.

LIBRO QVARTO.

Introduccion a este libro fol. 211.

Epitafio de la Serenissima Reina Doña Margarita de Austria, y fundacion del Real Conuento de la Encarnacion. Capit. 1 fol. 213.

Lo sucedido despues de la muerte de la Reina. Capit. 11. fol. 223 B.

Passan las Religiosas al nueuo Conuento. Capit. 3 fol. 227.

Descripcion de la Iglesia, Porticos, y Sacristia del Real Conuento de la Encarnacion. Capit. 4 fol. 229.

Descriuese lo interior del Conuento, Claustros alto, y bajo, y Capillas. Capitul. 5 fol. 233.

Antecoro, y capitulo, y oficinas principales. Cap. 6 fol. 237

Sacristia baxa, y alta, y lo que se guarda en ellas. Capit. 7 fol. 239. B.

Del Reliquario, su grandeza, y adorno Capit. 8 fol. 243.

Fundadores, Patrones, Perlados, Religiosas, Capellanes, y de mas Ministros, y sus obligaciones. Capit. 9 fol. 247.

De la estrecha pobreza que la Venerable Madre guardò, y assentò en sus Monesterios. Capit. 10 fol. 251. B.

Quan maravillosamente resplandeciò la Madre Mariana en la virtud de la humildad. Capit. 11 fol. 255. B.

Prosigue la virtud de la humildad, y doctrina que della daua. Capit. 12. fol. 259.

De la gran pureza de costumbres, y conciencia de la Madre Mariana. Capit. 13 fol. 263.

La

TABLA.

La gran prudencia de que nuestro Señor la dotò en el gouierno, assi en lo espiritual como en lo temporal. Cap. 14. fol. 267.

De la particular luz que tuuo de nuestro Señor, para conocer espiritus, y las cosas antes de suceder. Cap. 15. fol. 271.

De quan estremada fue la Madre Mariana en la virtud de la Obediencia. Cap. 16. fol. 237.

De las penitencias, y mortificaciones de la Madre Mariana, y como plantò estas virtudes en sus Monesterios. Capit. 17. fol. 281.

Del zelo grande que tuuo de la honra de Dios, bien de las almas, y obseruancia de su Regla. Cap. 18. fol. 287.

De la Esperança, y confiança en Dios. Cap. 19. fol. 289.

De la Oracion sobrenatural que nuestro Señor comunicò a la Venerable Madre Mariana de San Ioseph. Cap. 20. fol. 293.

Del grande amor que tuuo a Dios la Madre Mariana de San Ioseph. Capit. 21. fol. 301. B.

Del grande amor que tuuo a los proximos. Cap. 22. fol. 305.

Del Amor a los enemigos. Cap. 23. fol. 307. B.

Del grande amor que tuuo a sus Monjas, y gracia de Santidades. Cap. 24. fol. 309. B.

Del gran conocimiento que tuuo del Misterio de Christo: Amor a su diuina Persona: Deuocion a su Passion. Capit. 25. fol. 313. B.

De la gran deuocion que la Madre Mariana de San Ioseph tuuo al Santissimo Sacramento. Su frequencia en recibirle, y zelo de su Culto. Cap. 26. fol. 321. B.

De la gran deuocion que la Madre Mariana tuuo a nuestra Señora, Angeles, y Santos. Capit. 27. fol. 327. B.

De la continua presencia de Dios que traia. Capit. 28. fol. 329. B.

De los grandes trabajos que padecio la Madre Mariana de San Ioseph, y rara paciencia con que los lleuò. Capit. 29. fol. 333. B.

Exercicios espirituales, y repartimiẽto de las horas que la Madre Mariana de San Ioseph dio a sus Monjas. Capit. 30. fol. 339. B.

De algunos trabajos particulares con que nuestro Señor la fue disponiendo los vltimos años de su vida. Capit. 31. fol. 347.

De vnos documentos que dexò a sus Monjas para despues de su muerte. Capit. 32. fol. 351. B.

De la vltima enfermedad, y feliz transito de la Madre Mariana de San Ioseph. Capit. 33. fol. 357.

Entierro, y exequias. Capit. 34. fol. 363.

De algunas prendas que se han tenido de la gloria de la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, y efectos de su intercession. Capit. 35. fol. 365. B.

De las grandes partes con que nuestro Señor la dotò a la Madre Mariana: algunos elogios, y estimacion que se tuuo de su persona. Capit. 36. fol. 367. B.

De la estimacion que muchas personas grandes hizieron de la Venerable Madre Mariana. Capit. 37. fol. 371.

LIBRO QVINTO.

Discursos sobre algunos capitulos del libro de los Cantares de Salomon, escritos por la Venerable Madre Mariana de San Ioseph, fol. 375.

Introduccion a lo contenido en este li-

TABLA.

es vn Epitafio al Doctor Geronimo Perez, Confessor de las Religiosas del Real Conuento, fol. 375.

Capitulo primero, fol 381.
Capitulo segundo, fol. 429. *B.*
Capitulo tercero, fol. 458. *B.*

CON PRIVILEGIO.

EN MADRID, EN LA IMPRENTA REAL.

AÑO DE M.DC.XLV.

9381884
05 no 2021